Universidad de Deusto
Biblioteca

Annuaire

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

ANNALIVM
ECCLESIASTICORVM
CAE S. BARONII
TOMVS QVINTVS.

COLEGIO DE ESTUDIOS SUPERIORES
BILBAO

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

ANNALES
ECCLESIASTICI,

AVCTORE
CÆSARE BARONIO
SORANO
EX CONGREG. ORATORII
S.R.E. PRESBYTERO CARD.
TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI
ET
SANCTÆ APOSTOLICÆ SEDIS
BIBLIOTHECARIO.

29093

Tomus Quintus.

Editio nouissima.

ANTVERPIAE
Ex officina Plantiniana,
M. D. CII.

Es del Coll.º de Loyola, y su Librería

IN PETRA EXALTAVIT ME ET NVNC EXALTAVIT CAPVT MEVM SVPER INIMICOS MEOS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

BIBLIOTHECA COLLEGII LOYOLÆI SOCIETATIS JESU

Universidad de Deusto
Biblioteca

SANCTISSIMO AC BEATISSIMO PATRI ET D. N. CLEMENTI VIII. PONTIFICI MAXIMO

CÆSAR BARONIVS CONGREGATIONIS Oratorij Bresbyter ſempiternam felicitatem.

QVOS conficimus, te Pontifice, BEATISSIME PATER, Annalium tomos, vt tibi debitos, ſpõte perſoluimus: obtulimus nuper quartum, offerimus ecce quintum; eóque libentiùs, quo ſcimus te & priorem grato animo accepiſſe, & ſub tanta licet mole curarum (quod vix credere quiſquam valeat) furtiuis horis crebriùs perlegiſſe. Si placuit ille, fortaſſe hic non minùs gratus accedet; quippe qui ſex ſanctiſſimorum Romanorum Pontificum rerum præclarè geſtarum fulgore reſplendeat, Anaſtaſij nimirum, Innocentij, Zoſimi, Bonifacij, Cæleſtini, ac deniq. Sixti; quos omnes, vt Deo acceptos, & poſt obitum inter Sanctos adſcriptos, florenti rediuiua memoria annis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſingulis celebrare Eccleſia conſueuit: Qui cùm in omnibus digna ſucceſſoribus imitanda exempla reliquerunt, tum in eo maximè altitudinem animi oſtenderunt cum inſigni pietate coniunctam, quòd Dei Eccleſiam vndique hæreticorum agminibus circumſeptam, piratarum inſtar amicos ſimulantium, & ſe in eam obtrudentium, admirabili quadam prudentia illibatam diuinitus conſeruarunt.

Videre namq. eſt eum qui primitus occurrit, laudatiſſimum Anaſtaſium circumactæ & vndiq. exagitatæ proditione Origeniſtarum periclitanti fidei præſto eſſe, dum illius ſimplicitati illudentes Epiſcopi, nempe Siricij, qui de ſuo ingenio (vt ſanctus inquit Hieronymus) ceteros æſtimabat, ſeſe in Eccleſiam, oblata Catholicæ fidei confeſſione Pontifici, ſubdolè immiſiſſent. At quales re vera eſſent, à ſe perſpicuè demonſtratos, penitúſque detectos, idem Anaſtaſius mox anathematis illata ſententia, profligauit; præclarè admodum ſucceſſoribus relinquens teſtatum, hæreticorum pœnitentiam, quantumlibet Catholicæ aſſertione fidei declaratam & chirographo conſignatam, haud feſtinè ſuſcipiendam eſſe, ſed ſuſpenſa lance iudicij, prudentiore conſilio, longioréq. examine diſquirendam.

His planè admonitus eius in Pontificatu ſucceſſor Innocentius, abſolutum licet in Concilio Palæſtino Pelagium ſuas damnantem hæreſes, & fidem Catholicam profitentem, Synodalibus quantumlibet litteris

teris commendatum ac probatum Catholicum, non ſolùm recipere detrectauit, ſed penitus reſpuit, immo & ſeueriori cenſuræ doloſum hominem ſubijcere voluit, atque excommunicationis ſententia condemnare, adnitentibus magno illo magiſtro Catholicæ Eccleſiæ Auguſtino & reliquis Africanis Epiſcopis, atque clamantibus, omnia ab eodem veternoſo hæreſiarcha proditoriè ac veteratoriè agi: Quin & tanto vehementiùs exclamarunt poſtea, crebríſq. litteris fatigarunt, dicam, & exagitarunt Zoſimum ſucceſſorem Innocentij, cùm perlatum eſt, Pelagium eumdem, eiúſq. collegam Cæleſtium, oblatis pœnitentiæ cum recta fidei confeſſione libellis, ad audientiam (etſi citra communionem) admiſſos, & eorum cauſam ad Romanæ Eccleſiæ iudicium reuocatam: quos tamen inuentos fallaces & fraudulentos idem Pontifex iterata damnationis ſententia perculit.

Par exemplum à Sixto Pontifice editum reperitur, dum ouina pelle contectus ſe intulit lupus in Vrbem (Iulianum dico Pelagianorum ſigniferum ceteris omnibus Catholicæ Eccleſiæ magis infeſtum) & vt ſedem, de qua fuerat antè deiectus, recipere poſſet, ſimulata fide Catholica & fucata pœnitentia ipſum Pontificem decipere conatus eſt: Sed quo minùs admitteretur, nec vlla ratione audiretur, Magnus ille Leo tunc Archidiaconus, eius paulò pòſt in Pontificia ſede ſucceſſor, ſummo animi vigore interceſſit; magno plauſu excipiente populo

Universidad de Deusto
Biblioteca

atque lætitia prosequente dignam versipellis hominis absque auditione repulsam.

Hæc est planè veteris obseruantiæ arctè constricta fibulis Romanæ Ecclesiæ disciplina, sacris sancita legibus, exemplis pluribus edita, & à sanctis Patribus custodita, vt non pateat facilis aditus hæreticis ad Ecclesiam redeuntibus, qui simulationis & fraudis vehementi suspicione laborant. At longè seuerior hoc tempore (quod hic ipse exhibet tomus) extitit de his Ecclesiastica Orientalis Ecclesiæ constitutio, cùm in sacro Episcoporum Concilio, Patrum omnium rogata sententia, canon sancitus est, idémq. munitus subscriptione Episcoporum omnium, potissimùm verò Sisinnij Cõstantinopolitani & Theodoti Antiocheni clarissimorum Antistitum super ceteros eminentium, ne Massaliani hæretici sæpe recepti, & sæpe relapsi, sic crebrò ludificantes Ecclesiæ Catholicæ maiestatem, vllatenus ampliùs reciperentur, etiam si millies pœnitentiæ libellos offerrent; quòd scilicet cuncta illi agerent simulatè. Sola namque simulatio vberem perennémque diuinæ misericordiæ fontem exiccat: quam præ cæteris criminibus infectati sunt Apostoli, eorumdémque Princeps Petrus primò vltus est, in Simonem magum sententiam damnationis intorquens, atque in Ananiam & Saphiram Apostolicæ seueritatis districtum gladium repentino impetu vibrans.

Photius in Biblioth.

Act. 5. & 8.

Ceterùm numquam despexit, neq. desperauit aliquando

quando lapſorum Eccleſia Romana ſalutem; nec inuidet pia mater vitæ periclitantium filiorum, neq. perditione morientium delectatur, quæ, publicis etiam affixis olim edictis, delinquentes inuitare con- *Tertul. de Pudicit.* ſueuit ad veniam, ſimul & illices ad pœnitentiam imagines ob oculos ponere paſtoris ſuper humeros ouem geſtantis, quas in ſacris calicibus exculpere ſoleret, vel pingere. Verumtamen cùm omnibus verè pœnitentibus ſinum aperit, & obuias manus extendit, non temerè ac ſine delectu omnes accedentes excipere conſueuit, quos priùs inſtruens voce præconis iugiter illud inclamat: Facite fructum dignum pœ- *Matth. 3.* nitentiæ.] & Apoſtolico tonitruo ſemper intonat: *2. Petr. 1.* Magis ſatagite, vt per bona opera certam veſtram vocationem & electionẽ faciatis.] opera illa exigens, quæ progrediantur (vt ait Apoſtolus) de corde puro, *1. Tim. 1.* & conſcientia bona, & fide non ficta: quibus ſi careant qui pœnitentes ad eam ſe accedere profitentur, manus ipſa retrahat, & ſinum contrahat. Examinans iſta Gelaſius doctiſſimus Romanorum Pontificum, ſcribens ad Euphemium Conſtantinopolitanum Epiſcopum: Quomodo, inquit, de corde puro, ſi hæreticorum fuerint participatione polluta? Quomodo de conſcientia bona, ſi malorum fuerint confuſione permixta? Quomodo de fide non ficta, ſi fuerint mixta cum perfidis?] eadem rurſus repetit idem Pontifex & inculcat, vt rem magni ponderis, ſcribens ad Anaſtaſium Imperatorem.

Sic

Sic igitur ſemper ab antiqua Romanæ Eccleſiæ diſciplina alienum fuit, vt inexploratis lapſis indulgentia præcox occurrat. Quiſnam enim in his pertractandis eiuſdem mos vetus extiterit, ipſa Romani Cleri digna elogia manifeſtant, cùm, ſine Pontifice licet, ceſſante diu ſede poſt decoratum nobili martyrio Fabianum, ingruentem lapſorum turbam & pulſantem inſtantiùs Eccleſiæ fores, atq. vt admitterentur in communionem vrgentem repulit, quòd id tentaſſent non præmiſſa *longioris temporis* conciliatrice diuinæ *gratiæ pœnitentia*: *id quidem epiſto-*
Apud Cyprian. epiſt. 30. 31. lis ad ſanctum Cyprianum, mirificum illum Carthaginenſem Epiſcopum, datis, his primum verbis ijdem profeſſi ſunt: Mirati ſumus ad hoc vſq. proſilire voluiſſe, vt tam vrgenter, & tam immaturo atque acerbo tempore, in tam ingenti & immenſo crimine atque delicto pacem ſibi non tam peterent, quàm vindicarent, immo iam & in cælis habere ſe diceret. ac rurſum: Abſit (inquiunt) ab Eccleſia Romana, vigorem ſuum tam profana facilitate dimittere; & neruos ſeueritatis, euerſa fidei maieſtate, diſſoluere: vt cùm adhuc non tantum iaceant, ſed & cadant, euerſorum fratrum ruinæ properata nimis remedia communicationum vtiq. non profutura præſtentur, & noua per miſericordiam falſam vulnera veteribus tranſgreſſionis vulneribus imprimantur, vt miſeris ad euerſionem maiorem eripiatur & pœnitentia quam ſcilicet præmittere tenerentur tamquam fideiuſſorem

Universidad de Deusto
Biblioteca

iussorem & obsidem pácis Ecclesiæ impetrandæ. Quòd si ea præstiterunt ex vitali Ecclesiæ corpori perpetuo inhærente diuino Spiritu viuida atq. vocalia membra: quid visibile caput, Romanum Pontificem ipsi Christo coniunctum, & Christi ore loquentem, præstiturum fore crederemus? Sed de his hactenus; haud enim patitur instituti ratio diutiùs immorari: satis namque est, degustanda propinasse perpauca ex multis, quæ præsens hic tomus includit, foríſq. tanquam signa in fronte operis posuisse, & imposuisse postibus de superata sæpiùs irrepente clanculum hæreticorum perfidia trophæa præclara sanctissimorum Pontificum; quorum vestigijs te fortiter firmitérque insistere, Ecclesia vniuersa lætatur.

Iam verò (quod reliquum est) sanctis tuis, PATER BEATISSIME, pedibus aduolutus, post duos oblatos Annalium tomos amplissimã benedictionem illam expeto, quam post duos allatos ad patrem Iacob filios Ephraim & Manassen, ab eodem sanctissimo Patriarcha ipsius filius Ioseph est feliciter consecutus. *Gen.48.49.* Custodiat te quàm diutissimè Deus incolumem & defendat, qui turbulentissimo hoc tempore Ecclesiæ suæ inscrutabili sua prouidentia voluit te esse præfectum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

RELIGIOSISSIMO AC SERENISSIMO PRINCIPI GVILLIELMO COMITI PALATINO RHENI VTRIVSQVE BAVARIÆ DVCI

CÆSAR BARONIVS FELICITATEM.

CONSVEVIMVS, *Sereniſſime Princeps, in ſingulis ferme Annalium tomis poſt Summum Pontificem epiſtola nuncupare aliquem ex inhærentibus ipſi presbyteris ſiue diaconis Cardinalibus. Quoniam verò, ſicuti Moyſi non Sacerdotes tantùm atque Leuitæ, ſed & Ioſue potentiſſimus dux exercitus aſſiſtere conſueuit, ita & te religione pollentem, Magnum Ducem vtriuſque Bauariæ intimè inhærere ſacro totius religionis Antiſtiti, certò ſcimus: hac epiſtola inſigne nomen tuum proſequi, mearum partium eſſe duxi. In te enim, inſtar Ioſue, prægrande illud diuino munere miraculum editum quodammodo inſtaurari videtur temporibus noſtris, quo Sol ſtare iubetur, & prohibetur penitus deorſum ad Occaſum labi; cùm, inquam, abſque tetræ obice noctis Sole illuſtrior Catholica fides ſuper populum tibi ſubiectum ſemper lucens, firma, immobiliſque nutu Dei ſit iuſſa conſiſtere, quæ alijs finitimis prouincijs, dilabens in Occidentem, tenebroſæ poſt ſe noctis relinquit horrorem: Qua in re etiam Ægypti noſcuntur renouata prodigia, dum atra denſaque obuolutis illis vbique caligine, dumtaxat in nouâ Geſſen, Bauaria ipſa tua, veri Iſraelitæ iucundiſſima luce perfruuntur, veritatis Sole in meridie radijs claritatis & charitatis fulgore iugiter affulgente; vt impietatis frigus non ſentiant, & glaciei perfidiæ ſint expertes, atque vberrimo prouentu ſpiritualium frugum perpetuo potiantur autumno.*

His quidem omnibus tu ipſe abundans & affluens, Romanam Eccleſiam in primis regia locupletaſti munificentia, cùm ſacras Memorias ſanctorum Martyrum præclaris monumentis inſigniter illuſtraſti: addidiſti verò ad ſummum decorem lucis operibus filios lucis, cùm abs te genitos Sereniſſimos Principes, regiæ ornamenta familiæ, abſolutiſſima virtutum omnium exemplaria, ad Apoſtolicam ſedem miſiſti, viſuros, & religioſo veneraturos officio in ea ſedentem vice Chriſti CLEMENTEM *recèns creatum Pontificem Maximum: in quibus ſingulis tua auguſta eluxit imago. Ita planè ad menſuram bonam, ex Euangelij præſcripto, appoſuiſti confertam, coagitatam, atque ſupereffluentem. Bona quidem illa menſura fuit, quam boni Principes præſtare conſueuerunt, cùm Martyrum monumenta inſigniter exornaſti. At verò cùm honorificentiſſimam legationem ad ipſum* CLEMENTEM *Summum Pontificem miſſam, maiorem exiſtimaſti, quàm vt credi deberet clariſſimis viris tibi ſubiectis, ſed ea tantummodo dignos putaſti ſublimes*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſublimes Duces, ipſos Principes filios tuos, cariſſima pignora, nempe Philippum Ducem eumdemque Reuerendiſſimum Epiſcopum Ratiſponenſem, inſtar Timothei Apoſtolico munere decorantem honeſtiſſimam iuuentutem, ſimulque germanum ipſius fratrem Ferdinandum Ducem & Præfectum ampliſſimæ dignitatis, clariorem verò integerrima probitate: planè confertam menſuram addidiſti, atque coagitatam appoſuiſti: Tunc verò ſupereffluentem, aucto cumulo, ſuperinfudiſti, cùm poſt paucos menſes ipſum primogenitum tuum, Sereniſſimum Principem Maximilianum regio apparatu miſiſti, accepturum à Sanctiſſimo Patriarcha, more maiorum, benedictionem primogenito debitam.

Qui igitur tot tantíſque Chriſtianam religionem officijs excolit, & tam amplis Chriſti Vicarium, ſucceſſorem Petri, iſtis præſertim temporibus, frequentat obſequijs, Romanamque Eccleſiam muneribus auget: par eſt vt eum omnes Fideles ament, colant, venerentur, omnique ſtudio proſequantur. Quo quidem nomine ego ipſe (quod reuerentia monet, ratio ſuadet, poſtulat magnitudo tuorum meritorum, implorat virtus, religio denique exigit) omnem exhibens tuæ Amplitudini obſeruantiam, cultum præſtans, impendens obſequium, pendens tributum, perſoluens debitum, quintum offero Annalium tomum: in cuius fronte, velut in atrio exculpta columna, hæc de te memoria conſpiciatur erecta, poſteris fidem factura, myſticam Dei Aream diu exulem, apud te diuertentem, religioſiſſimè eſſe ſuſceptam ac reuerentiſſimè aſſeruatam; & typicum Dauidem cum ſuis profugum abs te honorificentiſſimè habitum, conſecuturo ob digna merita vnà cum domo tua benedictionem à Domino impertitam Obededom, & in ſucceſſoribus diuinam promiſſionem Chriſti teſtamento firmatam veris filijs Berzellai. Vale Princeps maximè pie, teque Deus vnà cum Sereniſſimis Principibus filijs tuis ſua dextera iugiter protegat atque conſeruet.

SIX-

Universidad de Deusto
Biblioteca

SIXTVS PAPA V.

DILECTO FILIO

CÆSARI BARONIO SORANO

PRESBYTERO CONGREGATIONIS

ORATORII NVNCVPATÆ.

DILECTE Fili, salutem, & Apostolicam benedictionem. Cùm dilectus filius noster Antonius tt. SS. Ioannis & Pauli presbyter Cardinalis Carafa nuncupatus Bibliothecarius Apostolicus nobis retulerit, à te primum Annalium Ecclesiasticorum volumen editum, aliaque propediem edenda esse, opus non minus doctè quàm fideliter à te scriptum, & ad totius antiquitatis Ecclesiasticæ notitiam comparandam valde vtile: quibus nimirum non tantùm res gestæ exactè per annos singulos recensentur, & quæ de his obortę sunt controuersiæ elucidantur, sed etiam ipsi Apostolicarum traditionum fontes purissimi aperiuntur, atque hæreticorum mendacia confutantur: Nos, qui eruditorum omnium fouere solemus ingenia: cùm tuam in primis industriam, & egregiam pro Catholica Ecclesia nauatam operam magnopere in Domino commendemus: Cupientes, vt ijdem à te editi, vel edendi Annales Ecclesiastici ad integram rerum veritatem custodiendam seruentur penitus incorrupti, & quàm diligentissimè fieri potest, typis excudantur: ac demum ne à quoquam seu negligentia, seu malitia, mendis deformari, aut aliter etiam forsan titulo mutato vel forma, mutari, corrumpi, vel deprauari possint: MOTV PROPRIO & certa nostra scientia, omnibus, & singulis Christi fidelibus, præsertim librorum impressoribus, ac Bibliopolis, quouis nomine nuncupatis, tam in Vrbe, & illius districtu, ac statu, & ditione temporali nobis & S. R. E. mediatè, vel immediatè subiecta, sub quingentorum ducatorum auri Cameræ Apostolicæ eo ipso applicandorum, nec non amissionis librorum atque typorum; quàm etiam per totam Italiam & extra eam vbiuis gentium & locorum constitutis, sub Excommunicationis maioris latæ sententiæ pœnis eo ipso absque alia declaratione incurrendis; Auctoritate Apostolica, tenore præsentium interdicimus & inhibemus, ne per decem annos à Data præsentium computandos, primum Tomum Annalium à te editum, & alios singulos à te edendos, totidem annorum spatio ab vniuscuiusque eorum editione numerando, absque tua licentia imprimere, aliove titulo, vel forma, quouis prætextu mutatos, vel alio quocumque idiomate versos edere, vel sic editos vendere seu venales tenere audeant, vel præsumant. MANDANTES vniuersis, & singulis venerabilibus fratribus nostris Patriarchis, Archiepiscopis, & alijs locorum ordinarijs, eorumque Vicarijs, seu officialibus in spiritualibus, generalibus, ac in dicto nostro statu Ecclesiastico Legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, Potestatibus, & alijs officialibus: vt quando, & quoties per te, vel tuo nomine fuerint requisiti, præmissa contra inobedientes exequantur, & obseruari faciant, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac statutis & consuetudinibus, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis quibusuis personis quomodolibet concessis, & confirmatis. Quibus omnibus, illorum tenores, ac si ad verbum insererentur præsentibus, pro sufficienter expressis habentes, hac vice dumtaxat specialiter & expresè derogamus, ceteris què contrarijs quibuscumque. Volumus autem vt præsentium litterarum exemplis etiam in ipsis voluminibus impressis eadem vbique fides habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, Die XXVI. Iunij, M. D. LXXXVIII. Pontificatus nostri anno quarto.

Tho. Thom. Gualterutius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TARVSII TARVSII POLITIANI

CONGREGATIONIS ORATORII COLLEGÆ

IN ANNALES ECCLESIASTICOS

CÆSARIS BARONII

Heroicum.

DVM, *quæ multiplici nobis longinqua vetuſtas*
Obruit annorum mole, ac premit æmula nocte,
Factáque, doctrináſque Patrum, moréſque, manúſque,
SORANE, *ad lucem, ac ſuperas reuocata ſub auras,*
Victuris mandas in poſtera ſæcula chartis,
Quantum illi decus in terris peperere cruore,
Et quantum peperere ſuis ingentibus auſis,
Per te iam tandem nobis decus omne reſurgit.
Aude etiam maiora: iuuant ſupera alta volentem.
Fors erit illa dies, cùm toto Aquilone remenſo
Annales, ducente Deo, glacialibus omnem
Pectoribus labem eripiant, tenebráſque reſoluant,
Et lætis Chriſti campis mala gramina adurant:
Ac veluti quondam Solymùm clangore tubarum
Mœnia contremuere feræ Ierichuntis, & altè
In ſe ſacra ruens, in ſe ſacra ipſa ſepulta eſt:
Non ſecus hæreſeos feralia culmina molis,
Te magnis reſonante tubis decora alta parentum,
Supremum concuſſa gemant, baratrúmque ſub ipſum
Prona ruant, ſcelerúmque ſuo dent limine pœnas.
Maxime terrarum cuſtos, Pater optime CLEMENS,
Hoc magnum tibi ſurgit opus, da candida dexter
Sydera, da felix, quando te Cælicolûm Rex
Auxilium fidei tantum miſeratus auitæ,
Ießiadíſque inſtar turris conceſſit in hoſtes.
Namque ſerenatis Stygijs Aquilone procellis,
Ipſe tibi Cæſar referens ex hoſte trophæum,
Exuuias, atque arma virum, robúrque, decúſque,
Dauidica veluti turri ſuſpendet ab alta,
Mille inter pharetráſque graues, clypeóſque nitentes,
Sydereis monumenta ducum pendentia tectis,
Æternúmque tibi votum immortale ſacrabit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quintus Annalium tomus incipit ab exordio Imperij Arcadij & Honorij Auguſtorum, anno Domini trecenteſimo nonageſimoquinto, vſque ad quadringenteſimum quadrageſimum: continet annos quadragintaquinque: ita diſpoſitus, vt commodè Sextus tomus à S. Leone Magno Pontifice Maximo inchoetur.

ANNA-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ANNALES ECCLESIASTICI.

ANTIQVA illa ac veneranda[a] mater, sobole Patriarcharum fœcunda, cum tandem quartum post partum se iam sterilem sensit (Liam dico magni coniugem Patriarchæ Iacob) viribus destituta naturæ, ardentiori tamen desiderio prolis incensâ, consilium illud iniit, vt prole fœcundaretur ancillæ; proprium fore filium rata, quem illa ex viro sibi coniuncto concipiens genuisset. Probe quidem, atque ex sententia accidit, vt masculum illa pariens, quinto se auctam filio putans, in illud mox erumperet exultationis elogium, Feliciter; exeaque voce edita, eum Gad nomine nuncuparet. Quoniam verò & mihi contingit, post quartum iam editum Annalium tomum quandam experiri sterilitatem, lassescere nempe corporis vires, eneruatamque languescere mentem effœtam, hebetari ingenium, atque stylum obtundi, sed nouos edendi partus adhuc viresc ere desiderium: illud ipsum mihi Liæ consilium ineundum putaui, atque imitandum exemplum: nimirum quærere ex aliena fœcunditate progeniem. Sed vbi ancilla, quæ eiusmodi benedictionis adiiciat mihi partus, cum nulla existat ex filiabus Euæ, cuius fœtus maledictionis sit expers? Ecce ancilla Domini, Domina eadem, cui angeli seruiunt, famulatura ipsa omnibus, & allatura fœcunditatem; quippe quæ omnes vocet & prouocet illis Sapientiæ verbis[b]: Transite ad me omnes qui diligitis me, & à generationibus meis adimplemini.] Sit igitur nobis Ancilla ista fœcunda, cuius partus benedictionem concilians, sterilitatem soluit humanam: vt sic & nobis illud, Feliciter, acclamare contingat, immo præ excellentia parientis ac prolis alacriter ingeminare, Quàm felicissimè, Paruulus[c] natus est nobis, & filius datus est nobis.] Vt autem tantam de te fiduciam, Ancilla sublimis & humilis Domina, capiamus, effusa illa tua erga nos semper immensa largitas persuadet, immo impellit, ac cogit. Age tu ergo nobiscum virtute Spiritus sancti, cuius aduentu cœpere didicisti, vt nos feliciter hac augeas noua prole; ipseque Annalium tomus quintus abs te conceptus, & ad omnes veritatis numeros bene compositus, veluti membris cunctis integrè formatum corpus atque perfectum, in lucem edatur: vt sic omnibus atque in omnibus innotescat datus à te benedictus fructus ventris tui.

[a] *Genes.* 29. 30.

AVCTORIS PRAEFATIO CVM IMPLORATIONE NVMINIS.

[b] *Eccles.* 24.

[c] *Isaiæ* 9.

IESV CHRISTI SIRICII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.

ANNVS	ANNVS	ANNVS
395.	11.	1.

TRECENTESIMO nonagesimoquinto Christi anno, notato Consulibus Olybrio atque Probino: qui à Theodosio patre viuente, diuersis temporibus, Imperatores

Universidad de Deusto
Biblioteca

ARCADIVS ET HONORIVS IMPERANT.

creati fuerant, Arcadius & Honorius, eo defuncto, decimosexto Kalend. Februarij soli imperare cœperunt, cùm Arcadius annum ætatis ageret vigesimum, Honorius verò natus esset annos decem: imperassetque ille vnà cum patre annos duodecim, iste verò duos, vt ex Marcellino[a] colligitur. Hos itaque vltimo vitæ suæ tempore (vt superiori tomo dictum est) Theodosius Imperator sanctissimo sacerdoti Ambrosio commendauerat, & moriens sub protectione reliquerat Stiliconis Magistri militiæ, sub cuius cura tunc vterque agebat exercitus, Orientalis scilicet & Occidentalis Imperij: huius enim in multis fidem probatam inuenerat, quem & arctiùs vinculo nuptiarum obstrinxerat, iuncta illi coniugio Honorij fratris filia, Serena nomine, clarissima femina. Ad hæc planè iucunda ac capessenda consilia, vt barbarum hominem, potentissimum ducem deuinciret sibi fœdere nuptiarum, & relinqueret vtriusque patronum Imperij, perfidia Gentilium Senatorum impulerat, quos sciuerat primò conspirasse cum Maximo, ac postea nouum tyrannum Eugenium in Imperium euexisse, duobus Imperatoribus Gratiano & Valentiniano maximè piis extinctis. Sciebat præterea Theodosius Stiliconem pium atque idolorum cultus implacabilem aduersarium. Consultum igitur satis esse putauit tum Imperio, tum etiam religioni, si aduersantem Gentilibus, Christianæ pietatis & Christianorum Imperatorum defensorem proueheret Stiliconem. A B

[a] *Marcellinus in Chron.*

RVFFINVS INVIDIA TABESCIT GLORIA STILICONIS.

Huius autem cum summa gloria, summa coniuncta potentia, quasi geminis accensis facibus, Ruffinus incensus est æmulus: cui recedens Theodosius Constantinopoli, pugnaturus aduersus Eugenium, tum Arcadium, tum etiam ipsum Orientale Imperium commendarat. Quamobrem cum Theodosij vltima voluntate Stiliconem sibi prælatum audisset, euestigio aduersus Imperium, imito clanculum cum Gothis fœdere, moliri cœpit insidias. Hæc autem postea patefacta & nota cunctis, cecinit quoque Claudianus his versibus[b]: C

[b] *Claudian. aduers. Ruffinum lib. 2. in princ.*

Iam post edomitas Alpes defensaq; regna
Hesperiæ, meritæ complexus sede parentem,
Auctior adiecto fulgebat sidere mundus.
Iámque tuus Stilico Romana potentia curis
Et rerum commissus apex. Tibi credita fratrum
Vtraque maiestas, geminæq; exercitus aulæ.
RVFFINVS NOVA MOLITVR.
Ruffinus (neque enim patiuntur sæua quietem
Crimina, pollutæq; negant arescere fauces)
Infandis iterum terras accendere bellis
Inchoat, & solito pacem turbare tumultu,
Hæc etiam secum, &c. D

Vides ex Claudiano corrigi Suidam, & alios, dum aiunt, pari potestate Ruffinum atque Stiliconem relictos esse tutores Imperij, Orientalis illum, istum verò Occidentalis. Etenim nec Arcadio ea ætas erat, quæ tutore opus haberet.

Porrò quod rursum ad Ruffini animum commotum spectat, noua illa accessit causa, qua ipse vehementiori impulsus impetu ad facinus perpetrandum præceps ruit. Quænam autem ista fuerit, Zosimus ita narrat[c]: Ruffinus Constantinopolim reuersus, imperandæ Principis affinitati studebat, tantum non properans ad collocandum Arcadio in matrimonio filiam. Sed cùm fortuna quiddam aliud ei præter expectationē moliretur, ex huiusmodi causa spe Ruffinus excidit. Erant duo promoti filij (*gesserat hic Consulatum vnà cum collega Timasio*) qui adhuc superstite Theodosio cum liberis eius versabantur. Horum alter apud se virginem filiam habebat eximia pulchritudine spectabilem. Hanc Eutropius, vnus ex eunuchus Imperatoris, vt vxorem Princeps duceret, venustate puellæ prædicata, cohortabatur: cumque videret Principem verba sua non illubenter admittere, monstrata imagine puellæ, perque hanc Arcadio ad maius desiderium concitato, huius vti nuptias amplecteretur persuasit, nihil sciente Ruffino eorum quæ tractarentur, & existimante tantum non confestim filiam suam Principi nupturam, seque non multo post illius in summo Imperio consortem futurum. Eunuchus autem conspicatus iam confectum ab se nuptiarum negotium; tripudiare populum, & coronis vti, veluti in nuptiis Principis fieri consueuisset, iussit. Cumque vestem quæ Principem deceret, & mundum è regia sumpsisset, eaque gestanda ministris & apparitoribus Principis dedisset, populo præeunte, per vrbem mediam incedebat. Ratis autem omnibus hæc Ruffini filiæ datum iri, baiulosq; comitantibus; vbi progrediendo propiùs ad Promoti domum accessissent, cum donis hanc sponsalitijs intrant; E

[c] *Zosim. lib. 5.*

NVPTIAE ARCADII CVM EVDOXIA.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A & illis ipsis puellæ virgini traditis, quæ apud filium Promoti educabatur; quænam futura Principis coniunx esset, ostendunt. Hoc modo Ruffinus spe sua deiectus, qui aliam cum Principe nuptam cerneret: quod reliquum erat dispiciebat, qua via scilicet Eutropium quoque de medio tolleret.] hæc Zosimus: ex quibus hallucinatos videas, qui dixerunt (vt est apud Nicephorum[a]) aliquos opinatos Eudoxiam fuisse Gratiani filiam, aliquos verò Bautonis Consularis. [a] *Niceph. lib. 13. c. 4.*

Quòd autem de mundo muliebri ab Arcadio ad Eudoxiam coniugem misso mentio facta est: opportunè exemplum eius ornatus capitis ex antiquo aureo prægrandi numismate hic tibi exprimendum curauimus: accepimus ipsum à Fuluio Vrsino, à quo & alia nonnulla præclara antiquarum rerum monumenta mutuati sumus: DE ORNAMENTO CAPITIS EVDOXIAE.

B

C Quo vno exemplo illud intelligere potes, quod S. Hieronymus[b] ad Lætam scribens ait: Regum purpuras & ardentes diadematum gemmas patibuli salutaris pictura condecorat.] item & illud quod in eamdem sententiam S. Augustinus ait[c]: Iam in fronte Regum Crux illa fixa est, cui inimici insultarunt.] hæc ipsi: quos melius ex præscripta numismatis forma valeas intelligere. Quidni super omne diadema & coronam regiam Crucis signum à Regibus poneretur, quòd longè clariùs quibusuis gemmis coruscante corona fulgeret? Nam audi Chrysostomum[d]: Hoc maledictum, hoc abominabile, hoc extremi supplicij symbolum, Crux, diadematibus & coronis clarus factum est. Neque enim sic regia corona ornatur caput, vt Cruce, quæ omni cultu dignior: & quam omnes priùs abhorrebant, eius figuram tantopere quærunt: atque adeò vbique ea inuenitur, apud Principes, apud subditos, apud mulieres, apud viros, apud virgines, apud nuptas, apud seruos, apud liberos: subinde omnes ea
D se signant; inscribendo in nobilissimum membrum nostrum. In fronte enim nostra, quasi in columna, quotidie figuratur.] & post plura alia id genus, subdit: Omnes ipsa magis ornantur, quam diadematum coronis, vel multis gemmatis monilibus & torquibus.] Idemque alibi[e] item de Cruce: Ecce nunc ipsa vita euasit honorabilior, & omnes eam in fronte circumferimus, non solùm non erubescentes, sed ea etiam gloriantes: non solùm priuati, sed & qui sunt ipsi diademate redimiti, eam potiùs gestant, quàm diadema: & merito quidem: est enim innumerabilibus diadematibus melior. Diadema enim ornat caput, Crux autem munit mentem.] hæc Chrysostomus. Habes pariter quod ex nummo discas, Eudoxiæ fuisse cognomentum, Licinia, & non Iulia, vt alij tradiderunt. Sed iam ad Ruffinum inuidia excruciatum redeamus. [b] *Hieron. epist. 7.* [c] *August. in Psal. 54.* DE CRVCIS ORNATV PRAECONIA. [d] *Chrysost. aduersus Gentiles, quòd Christus sit Deus.* [e] *Chrys. hom. in Psal. 109.*

Accidit quidem sæpe secundum illud Dauidicum[f]: Homo cùm in honore esset, non in-
E tellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis] vt æstuans semper maioris gloriæ cupidine animus, quanta Dei largitate consecutus fuerit, obliuiscens ac parumpendens, immemor, ingratus, vt iuges rependat Deo gratias; cùm infelix altiora suspiret, spiret atque anhelet à summa, ipse sibi nectat laqueos, gladiosque in suam necem exacuat, atque patratorum scelerum, à se incipiens, pœnas exigat. Ecce tibi iste ipse Ruffinus huius rei dignum exemplum præbuit. Hic enim Elusæ in Aquitania humili loco natus est (licet perperam eum Zosimus[g] Celtam appellet) in Aquitania enim prouincia, & non in Celtica Elusam esse, cùm Plinius[h], tum etiam Sulpitius Seuerus[i] affirmant, quam patriam fuisse Ruffini & Claudianus[k] est auctor: eam autem rectè colentem Christianam religionem, à Priscilliano deprauatam, idem qui supra Seuerus tradit[l]: ex cuius fortasse schola Ruffinus magias hausit, quarum insigniter peritum fuisse, idem Claudianus[m] significare videtur. Hic, inquam, Ruffinus Constantinopolim profectus in aula versatus, adeò [f] *Psal. 48.* IMMODERATI ANIMI POENA. [g] *Zosim. lib. 4.* [h] *Plin. lib. 4. cap. 19.* RVFFINI GENVS ET VITAE CVLTVS. [i] *Seuerus hist. lib. 2.* [k] *Claudianus in Ruff. lib. 1.* [l] *Seuer. ibid.* [m] *Claud. ibid.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

se in amicitiam insinuauit Theodosij Imperatoris, vt summos cõsecutus fuerit magistratus: A etenim (vt dictum est superius) vna cùm Arcadio secundùm Consule ipse collega gessit ordinarium Consulatum, Magistrumq; ante egit Officiorũ, atque postea nobilissimam omnium Prætorij Præfecturam: cùm nec iis contentus, eo prouenit arrogantiæ, vt generum habere conaretur Imperatorem, immo ea (vt tradunt) via Imperium sibi sumere pertentaret.

RVFFINI CAVDELITAS.

Tales tantosque conscensos sublimiores honoris gradus Ruffinum insontiũ plurimorum cædibus infecisse, & rapinis dehonestasse, iidem qui supra auctores affirmant: huius nempe dolo inter alios Promotum Consularem occidi à barbaris iussum, & Lucianum Comitem Orientis plumbatis tusum ac malè mulctatum esse, Zosimus[a] tradit: vt prætereamus quæ in alios inferioris ordinis immaniter perpetrauit: nam ipsum fuisse auctorem & impulsorem, vt Theodosius Imperator præter consuetudinem moremque suum aduersus Thessalonicẽses crudelissimè, nullo habito delectu sontium & innocentium, desæuiret, superiori tomo Annalium dictum est. vnde non immerito hæc de eodem Ruffino Claudianus his versibus[b]: B

[a] Zosim. ibid. l.b.4.

[b] Claud. in Ruff. lib. 1.

Quis prodere tanta relatu
Funera? quis cædes possit deflere nefandas?
Quid tale immanes vmquam gessisse feruntur
Vel Scinis Isthmiaca pinu? vel rupe profunda
Sciryon? vel Phalaris tauro? vel carcere Scylla?
O mites Diomedis equi! Busiridis ara
Clementes. Iam Cinna pius, tam Sparthace lenis
Ruffino collatus eris, &c.] Sed haud minor inerat homini rapacitas atque crudelitas; biga namque ista deprauatus animus in sui perniciem trahebatur in præceps, cum Imperium sibi rapere, Arcadio necem meditatur inferre, barbaros occultè solicitare in vtriusque Imperij cladem cœpit. C

ARCADIVS PIETATE CONCILIANSIBI HVMAN, VITAT INSIDIAS.

At quonam pacto his occurrat Arcadius ista nesciens, & periclitanti Imperio bene consulat hæc ignorans? Sed prospexit ille quidem, seque cum Imperio collocauit in tutum, dum ipso ingressu in Imperium, parentis maximè piis insistens vestigiis, nihil antiquius haberet, quàm Christianam religionem, ipsamque fidem Catholicam sartam tectam seruare, atque legibus communire. Acciditque diuino planè miraculo, vt dum ipse aduersus impietatem solerti studio leges armat; eodem tempore, hoc inquam ipso anno, Deus dissipauit consilia gentium; ipse verò Ruffinus execrandi sceleris architectus miserrimè trucidatus, atque ludibrio totius populi expositus fuerit, qui immenso terrori omnibus nuper fuerat. Hæc autem quomodo se habuerint, per singula dicturi sumus. Verùm quibus primùm Arcadius Imperium munierit legibus, videamus. Ad ipsum namque Ruffinum Præfectum D Prætorio mense Martij in primis ista rescripsit[c]:

[c] l.16 de hæret. C. Theod.

LEGES ARCADII AVERSVS HAERETICOS.

Omnes pœnas, cuncta supplicia, quæ sanctionibus diuæ recordationis genitoris nostri aduersum hæreticorum sunt pertinaces spiritus constituta, nostro etiam decreto reparantes, decernimus: quicquid etiam his est contra meritum delinquẽtum, spe correctionis, speciali quadam sanctione cõcessum, id irritum esse. Eunomianorum verò perfidam mentem, & nequissimam sectam speciali commemoratione damnamus: statuimusque omnia quæ contra illorum vesaniam decreta sunt, illibata custodiri. Illud addentes: Ne quis memoratę sectæ militandi, aut testandi, vel ex testamento sumendi habeat facultatem: vt sit omnibus commune damnum, quibus etiam communis est religionis furor, cessante videlicet, si quid à patre nostro quibusdam fuerat super testandi iure beneficio speciali cõcessum. Dat. III. Id. Martij, Constantinopoli, Olybrio & Probino Conss.] Rursum verò eodem mense sic ite- E rum de iisdem ad eumdem Ruffinum[d]:

[d] l.26. de hæret. C. Theod.

Ne quis hæreticorum, quos iam leges innumeræ diui genitoris nostri continent, audeat cœtus illicitos congregare, profanaque mente omnipotentis Dei contaminare mysterium, nec publicè, nec priuatim, nec in secreto, nec palàm. Nemo audeat Episcopi sibi nomen adsciscere, vel Ecclesiasticum ordinem, eorumque sanctissima nomina pollutis mentibus vsurpare. Dat. III. Kal. Aprilis, Constantinopoli, Olybrio & Probino Conss.] Hæc cùm Arcadius ad Ruffinum pro pietate rescripsit, iacula in eum, licet nesciens, diuinæ indignationis intorquet.

Sed ad Aurelianum Proconsulem Asiæ ista quoque rescripta dedit, cùm quæstio verteretur, quinam hæreticorum nomine dicendi essent[e]:

[e] 3. 28. de hæret. C. Theod.

Hæreticorum vocabulo continentur, & latis aduersus eos sanctionibus debent succumbere,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Habere, qui vel leui argumento à iudicio Catholicæ religionis & tramite detecti fuerint deuiare. Ideoque experientia tua Eurefium* hæreticum nec in numero sanctissimorum Antistitum habendum esse cognoscat. Dat. III. Non. Sept. Constantinop. Olybrio & Probino Conss.] *

Sed & cum Ruffini furor tyrannicus vehementiùs grassaretur, Arcadius ampliùs de religione solicitus, inquisitionem eiusmodi aduersus callidè se occultantes hæreticos habèdam esse præcepit[a], ista rescribens ad Marcellum Magistrum Officiorum mense Nouembri: [a] l. 29. de hæret. C. Theod.

Sublimitatem tuam inuestigare præcipimus, an aliqui hæreticorum vel in Scriniis, vel inter Agentes in rebus, vel inter Palatinos cum legum nostrarum iniuria audeant militare; quibus, exemplo diui patris nostri, omnibus & à nobis negata est militandi facultas. Quoscumque autem deprehenderis culpæ eius affines, cum ipsis, quibus & in legum nostrarum
B & in religionum excidium conniuentiam præstiterunt, non solùm militia eximi, verùm etiam extra mœnia Vrbis iubeas arceri. Dat. IIII. Kal. Decemb. Constantinop. Olybrio & Probino Conss.]

At non hæreticos tantùm, sed & Gentiles hoc eodem anno Arcadius seueriſſimo exagitauit edicto, in hunc modum ad eumdem Ruffinum Præfectum Prætorio rescribens[b]: [b] l. 13. de Pagan. C. Theo.

ARCADII EDICTVM ADVERSVS GENTILES.

Statuimus, nullum ad fanum, vel quodlibet templum habere quempiam licentiam accedendi, vel abominanda sacrificia celebrandi quolibet loco vel tempore. Igitur vniuersi, qui à Catholicæ religionis dogmate deuiare contendunt, ea quæ nuper decreui properent custodire, & quæ olim constituta sunt vel de hæreticis vel de Paganis non audeant præterire:
Scituri, quicquid diui genitoris nostri legibus est in ipsos vel supplicij vel dispendij con-
C stitutum, nunc acriùs exequendum. Sciant autem Moderatores prouinciarum, & his Apparitio obsecundans, Primates etiam ciuitatum, Defensores, necnon & Curiales Procuratores possessionum nostrarum, in quibus sine timore dispendij cœtus illicitos hæreticos inire comperimus: eò quòd fisco sociari non possunt, quippe ad eius dominium pertinentes: si quid aduersus scita nostra tentatum, non fuerit vindicatum, atque in vestigio ipso punitum: omnibus se detrimentis & suppliciis subiugandos, quæ scitis sunt veteribus constituta. Speciatim verò hac lege in Moderatores austeriora sancimus & decernimus: namque his non custoditis omni industria atque cautela, non solùm hãc mulctam quæ in ipsos constituta est exerceri; verùm etiam quæ in eos præfinita est, qui commixti videntur auctores: nec his tamen remissa, quibus ob contumaciam suam iustè est irrogata: insuper capitali sup-
plicio iudicamus Officia coërcenda, quæ statuta neglexerint. Dat. VII. Idus Augusti, Constantinop. Olybrio & Probino Conss.] Huius planè legis S. Augustinus visus est meminisse,
D dum ait[c]: Quis enim nostrum, quis vestrum non laudat leges ab Imperatoribus datas aduersus sacrificia Paganorum? & certè longè ibi pœna seuerior constituta est: illius quippe impietatis capitale supplicium est.] [c] Aug. ad Vincent. epist. 48

Vides autem inter hæc Ruffinum profundi consilij hominem pacificè tranquilleq; agere Constantinopoli, accipere data ab Imperatore rescripta, & quæ erant muneris Prætoriæ Præfecturæ gnauiter exercere; cùm tamen interea totum Romanum misceret Imperium, atque ad eius inuasionem barbaris quibuscumque ostia patefaceret, immo & inuitaret, vocaret, atque etiam promissione compelleret, iniens cum eorum ducibus secreta fœdera. Quænam verò essent hæ gentes, quibuscum Ruffinus inhians Imperio conspirasset, recenset Claudianus his versibus[d]: [d] Claudian. aduerſ. Ruffinum lib. 1.

RVFFINVS BARBAROS IN ROMANVM IMPERIVM IMMITTIT.

Iam gentes, Istrumq; mouet, Scythiamq; receptat
E *Auxilio: traditq; suas hostilibus armis*
Reliquias: mixtis descendit Sarmata Dacis,
Et qui cornipedes in pocula vulnerat audax
Massagetes, patriumq; bibens Mæotium Alanus.
Membraq; qui ferro gaudet pinxisse Gelonus,
Ruffino collecta manus, &c.]

Addit his Zosimus[e], Ruffinum hac quoque arte Romanum Imperium prodidisse. Cùm enim (vt dictum est) Præfecturam Prætorij summum magistratum administraret, cuius esset, quos vellet prouinciis Præsides dare, coniuratos sibi creauit prouinciarum rectores, & inter alios Græciæ Proconsulem designauit Antiochum, & Hermophilarum angustias custodiendas Geruntio tradidit, vt eas ambo cederent aduenientibus Gothis sub duce Alarico militantibus: quod sanè isti egregiè præstitere. Ad Asiæ verò cladem Hunnos vocatos [e] Zosim. lib. 5.

QVID CONSILII CVM PRAEFECTIS RVFFINVS INIIT ADVERSVS ROM. IMPERIVM.

Universidad de Deusto
Biblioteca

esse, Claudianus affirmat. Sanè quidem & Sozomenus[a] quoque testatur, hoc ipso tempore A
Hunnos in Armeniam irruisse, ac nonnullas alias Orientalis Imperij regiones deuastasse. Qui itidem peruenerunt in Syriam, obsederunt Antiochiam: quin & Hierosolymæ timebatur, quando S. Fabiola clarissima femina (de qua multa superiori tomo) quæ concesserat Hierosolymam, vt ibi reliquum vitæ ageret, horum grassatione perterrita, vna cum aliis nauem conscendere, & in Italiam remeare compulsa est. tradit hæc S. Hieronymus, qui & eiusmodi eruptionem palationemque timendam recenset his verbis:[b]

[a] Sozom lib. 8 cap. 1. HVNNORVM GRASSATIONE FABIOLA FVGIT ROMAM.

[b] Hieron. epist. 30.

Quærentibus nobis dignum tantæ feminæ habitaculum: cùm illa ita solitudinem cuperet, & diuersorio Mariæ carere nollet: ecce subitò, discurrentibus nunciis, Oriens totus intremuit, ab vltima Mæotide inter glacialem Tanain & Massagetarum immanes populos, vbi Caucasi rupibus feras gentes Alexandri claustra cohibent, erupisse Hunnorum examina, quæ pernicibus equis huc illucque volitantia, cædis pariter ac terroris cuncta complerent. Aberat tunc Romanus exercitus, & bellis ciuilibus in Italia tenebatur.] quem enim secum Theodosius in Occidentem aduersus Eugenium tyrannũ Orientis exercitum duxerat, Stilico Theodosij defuncti voluntate in Italia detinebat. Sed de iisdem Hunnis idem S. Hieronymus subdit: Hanc gentem Herodotus refert sub Dario Rege Medorum viginti annos Orientem tenuisse captiuum, & ab Ægyptiis atque Æthiopibus annuum exegisse vectigal. Abigat Iesus ab orbe Romano tales vltra bestias. Insperati vbique aderant; & famam celeritate vincentes, non religioni, non dignitatibus, non ætati parcebant, non vagientis miserabantur infantiæ: cogebantur mori qui nondum viuere cœperant; & nescientes malum suum, inter hostium manus ac tela ridebant. Consonus inter omnes rumor, petere eos Hierosolymam, & ob nimiam auri cupiditatem ad hanc vrbem percurrere.] cupidissimum sanè omnium mortalium hoc genus hominum esse, Ammianus[c] cùm eorumdem C
mores pluribus scribit, affirmat. Sed de Hierosolymis Hieronymus: Muri, inquit, neglecti pacis incuria, farciebantur: Antiochia obsidebatur: Tyrus se volens à terra abrumpere, insulam quærebat aliquam. Tunc & nos compulsi sumus parare naues, esse in littore, aduentum hostium præcauere, & sæuientibus ventis, magis barbaros metuere quàm naufragium, non tam propriæ saluti, quàm virginum castimoniæ prouidentes. Erat in illo tempore quædam apud nos dissensio, & barbarorum pugnam domestica bella superabant. Nos in Oriente tenuerunt iam fixa sedes & inueteratum locorum sanctorum desiderium. Illa, quia tota in sarcinis erat & in omni vrbe peregrina, reuersa est ad patriam; vt ibi pauper viueret, vbi diues fuerat, manẽs in alieno, quæ multos prius hospites habuit] hæc Hieronymus de Hunnis. At quænam essent dissentiones illæ, quibus in Palæstina inter se inuicem Fideles altercabantur studio indefesso, superiori dicta sunt tomo; fuisse nimirum Origenistarum improbitate conflatas, quibus Ioannes Episcopus Hierosolymorum, Euagrius Ponticus, Palladius Galata, Isidorus Alexandrinus, & Ruffinus Aquileiensis in primis studebant, de quibus & paulo pòst acturi sumus. D

[c] Ammian. lib. 31.

Rursum verò de eadem Hunnica grassatione, hæc idem Hieronymus[d] ad Heliodorum: Ecce, tibi, inquit, anno præterito ex vltimis Caucasi rupibus immissi in nos non iam Arabię, sed Septentrionis lupi tantas breui prouincias percurrerunt: quot monasteria capta? quantę fluuiorum aquæ humano cruore mutatæ sunt? Obsessa Antiochia, & vrbes reliquæ, quas Halys, Cydnus, Orontes, Euphratesque præterfluunt: tracti greges captiuorum: Arabia, Phœnyce, Palæstina, Ægyptus timore captiuæ.] His quidẽ consentientia de iisdem Hunnis Claudianus[e] istis ceecinit versibus, dum in Ruffinum horum omnium malorum inuentorem inuectiuum carmen conscripsit: E

[d] Hieron. epist. 3. SYRIA INVASA AB HVNNIS ALIISQ. PROVINCIAE AB ILLIS EXTERRITAE.

[e] Claud. in Ruffin. lib. 2.

——— *Alij per Caspia claustra*
Armeniásque niues inopino tramite ducti
Inuadunt Orientis opes. iam pascua fumant
Cappadocum, volucrumque parens Argæus equorum.
Iam rubet altus Alys: nec se defendit iniquo
Monte Cilix: Syriæ tractus vastantur amœni:
Assuetumq́, choris & lata plebe canorum
Proterit imbellem sonipes hostilis Orontem.
Hinc planctus Asiæ, &c.]

Subdit & de clade Europæ à Gothis illata, qua iidem palabundi discurrentes ad Hadriaticum vsque mare venerunt, consederuntque in Græcia: de qua hæ sunt querelæ Hieronymi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Annus in eadem ad Heliodorũ epistola: Quid putas nunc animi habere Corinthios, Athenienses, Lacedæmonios, Arcadas, cunctamque Græciam, quibus imperant barbari? & certè paucas vrbes nominaui, in quibus olim fuere regna non modica.] hæc ipse. Sed de iisdem Claudianus: [a] *Hieron. epist. 3.* GOTHI VASTANT GRAECIAS.

—— Geticis Europa cateruis
Ludibrio prædæq; datur: frondentis ad vsque
Dalmatiæ fines, omnis quæ mobile ponti
Aequor & Hadriacas tellus interiacet vndas,
Squallet inops pecudum, nullis habitata colonis,
Instar anhelantis Libyæ, quæ torrida semper
Solibus, humano nescit mansuescere cultu.
B *Thessalus ardet ager: reticet pastore fugato*
Pelion: Aematias ignis populatur aristas.
Iam plaga Pannoniæ, miserandaq; mœnia Thracum,
Aruáque Mysorum, iam nulli flebile damnum,
Sed cursus sollemnis erat, campúsque furori
Expositus, &c.]

vt merito illud, idem dolens Claudianus exclamet: RVFFINVS PRODITOR ET INCENSOR ROMANI IMPERII.

Heu quàm breuibus pereunt ingentia causis.
Imperium tanto quæsitum sanguine, tanto
Seruatum: quod mille ducum peperere labores:
Quod tantis Romana manus contexuit annis:
C *Proditor vnus iners angusto tempore vertit.*]

Subditque eò progressum esse Gothorum furorem, vt deuastas Thracias, ausus quoque fuerit Constantinopolim obsidere: cùm interea è celsa velut turri Ruffinus cuncta lætus inspiceret, non hostes sibi eos esse sciens, sed conductos stipendio milites, qui ipsum proueherent in Imperium. Cùm verò ipse interea sub specie ineundi cum barbaris publici fœderis, re vera tamen priuati commodi gratia, se ad hostium castra conferret, summo ab illis afficiebatur honore: quam ob causam iustam apud populum inuidiam ac suspicionem de proditione & cum barbaris commuentia concitauit.

Quod autem rursum ad Græciæ cladem attinet: cùm de eadem Zosimus [b] agat, in eo mendacissimus comprobatur, dum Athenas tunc permansisse tradit intactas tum beneficio armatæ Mineruæ, tum Achillis ad prœlium parati ibidem apparentis. Hisce planè fabulis D Ethnicus auctor quos coluit deos, Christianorum Imperatorum legibus vbique proscriptos, in inuidiam Christianæ religionis reliquisse voluit honoratos. Sed audi ipsum hæc delirantem: Cùm ad vrbem, *Athenienſem ſcilicet*, Alaricus vniuersis cum copiis accederet: in muro quidem obambulantem videbat pugnatricem Mineruam ea specie, qua inter simulacra conspicitur, armatam scilicet, quasique iam adeuntes inuasuram: Ante mœnia verò stantem Achillem heroa, talem omnino, qualem Troianis Homerus exhibuit, cùm ira concitante, Patrocli mortem vlturus, ad pugnam se conferret. Hoc spectrum non ferens Alaricus, omnino aduersus vrbem conatum omittebat, & pacem per legatos ciuibus offerebat: quorum illi cùm orationem probassent, sacramentis vltro citroque præstitis, cum paucis Athenas Alaricus ingressus est, exceptus omni cum beneuolentia. posteaquam & lauisset, & cum selectissimis in vrbe viris fuisset epulatus, & præterea muneribus affectus, vrbe pariter E & Attica tota citra detrimentum omne relicta discessit.] hactenus Zosimus. sed quàm mendaciter! Hieronymi enim in primis testificatione citata nuper sententia, vidimus æquè Athenas cum aliis Græciæ ciuitatibus tunc afflictatas fuisse, paremque cum Corintho, Lacedæmoniis, atque Arcadibus sententiam subiisse. Rursum verò ne domesticis inniti testibus videamur, Claudianus poëta Ethnicus, dum eamdem Græciæ illatam cladem describit, hos de his habet versus [c], cùm agit de Stilicone duce; cui ne cum Gothis in Græcia decerneret armis, Ruffinus impedimento fuit: [b] *Zosimus lib. 5.* ZOSIMI PATENS ET ENORME MENDACIVM DETEGITVR. [c] *Claudian in Ruffin lib. 2.*

Si tunc his animis acies collata fuisset,
Prodita non tantas vidisset Græcia clades,
Oppida semoto Pelopeia marte vigerent,
Starent Arcadiæ, starent Lacedæmonis arces,
Non mare fumasset geminum flagrante Corintho,

Nec

Nec fera Cecropias traxissent vincula matres.]

ATHENAE A GOTHIS EXCISAE: [a] *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Per Cecropias debere intelligi Athenienses, nec pueri quidem poëticis assueti cantionibus ignorant; nimirum Cecropem fuisse primum Regem Athenienſium, & Cecropia[a] ab eo conditum est oppidum, quod conuersum est in arcem Athenienſem. A

Sed & aduersus Zosimum, alium item Ethnicum adhibeamus testem: quo tantum absuisse monstrabimus, vt Alaricus Mineruæ vel cuiusuis effícti Gentilium numinis intuitu Athenis pepercerit, vt etiam ipse vltor impietatis, quæ hactenus in ea prouincia spretis Imperatorum Christianorum legibus, vigebat, diuinitus missus esse probari possit: nam præstitit ipse gladiis, quod tot Christiani Principes datis sæpe rescriptis frustra tentassent.

ATHENIS ADHVC VIGEBAT IMPIETAS. [b] *Eunap. in Maximo.*

Audiamus igitur Eunapium[b] Sardianum Gentilem auctorem, istæc de iis, quæ de hac ventura Græciæ clade ab Eleusiniarum Antistite sub Iuliano prænunciata fuissent, scribentem: Ad id verò, inquit, perspicientiæ venerat ille, quòd templa & sacrorum ritus sua ætate euersum profligatumq; iri prædixerat, eumq; viuum huiusce cladis inspectorem fore, sed contemptum, ignominiaque affectum propter nimiam obstinationem: eorumque religionem ante ipsum desituram, ac sacerdotij munere priuatum, Antistitis nomen non habiturum, vti neque longam senectutem. Atque ea ita se habuerunt. Simulatque enim hæc fatidico ore ille Mithriacorum sacrorum parens & institutor prædixerat, infinitæ & inexplicabiles clades non ita multo pòst exundarunt (quas in historiæ spatiosis campis diffusius narrauimus, nonnullæ etiam hic volente Deo dicentur) quando Alaricus cum barbaris per Thermophilarum fauces peruasit, non secus quàm per apertum stadium, aut campum liberum & equorum decursui patentem. eas Græciæ angustias illi prodidit impia natio fuscis vtens vestibus: qui, nullo prohibente, simul cum eo irruperunt, rescissa iam pontificalium lege atque vinculo.] hæc Eunapius de Eleusiniarum Antistite, tunc in ordinem redacto, & tũc cessare penitus iusso: vnde ergo Zosimo Athenarum & totius Atticę immunitas ab Alarico Gothorum Rege concessa? B C

OB IMPIETATEM GRAECIA DATA BARBARIS.

Sed quòd idem Eunapius queritur barbaros per fauces Thermophilas introductos à viris pullis indutis vestibus, Christianos fugillare, non dubium est: at quinam hi fuerint proditores à Ruffino præfecti Thermophilis, ex ipso Zosimo superiùs diximus. Vides, lector, Dei consilium tradentis Græcias Gothis, nimirum vt sacrorum cultores & cultum, tot legibus frustra coërcitos, iidem penitus abolerent. Intueris & patentem Zosimi strophan, eam in historia attexentis visionem, quam ipse solus vidit, sed imaginatione vana mendaciorum concinnatrice confictam. Ex quibus etiam intelligere satis vales, cuius sint fidei quæ idem auctor[c] sub Valentiniano Maiore refert: nimirum ex terræmotu collabente tota Græcia, ipsas Athenas tantùm cum Attica regione absque iactura aliqua, deorum beneficio, incolumes fuisse relictas: cùm alioqui alias etiam illa possint certis rationibus confutari; sed in his modò non immorandum. cœptam iam historiam prosequamur.

[c] *Zosim. lib. 4.*

D

STILICO SOLICITVS PRO SALVTE IMPERII, QVAM RVFINVS IMPEDIT. [d] *Claudian. in Ruffin. lib. 1.*

Cùm iis tam diris atque funestis Orientale exagitaretur Imperium, Stilico gemino pollens exercitu, quàm citissimè (vt Claudianus docet) subuenire fategit: sed Ruffinum alia decernentem apud Arcadium, & pro barbaris negotium agentem, semper expertus est aduersantem, & cunctatione saltẽ salutem Imperij prodigentem. nam in primis hæc de his ipse[d]:

Vetat ille domari,
Innectitq; moras, & congrua tempora differt.
Nam tua cùm Geticas strauisset dextera turmas,
Vlta Ducis socij letum, pársque vna maneret
Debilior, faciliq; capi: tunc proditor ille
Impius Imperij, coniuratusq; Getarum
Distulit instantes eluso Principe pugnas
Hunnorum laturus opem: quos affore bello
Norat, & inuisis mox se coniungere castris.] E

Describit idem auctor Romani exercitus mirificum apparatum: sed cùm de signis militaribus agit, nulla prorsus de Labaro consignato Christi nomine mentio: de Draconibus tantùm his[e] versibus,

[e] *Claud. in Ruff. lib. 1.*

Latéque videres
Surgere purpureis vndantes anguibus hastas,
Serpentumque vago cælum sæuire volatu.]

At vbi Labarum Christi nomine insignitum, quod Christianorum Imperatorum exercitus præ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A tus præcedere consueuit? Numquid eo præcipuo signo carebat in hac expeditione Romanus exercitus? minimè gentium. Sed exhorruit Ethnicus poëta nomen Christi. Nemo enim potest dicere, Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto: quo cùm iste omnino careret, afflatus Apolline, penitus prætermisit. Præcedere namque consueuisse Stiliconis ducis exercitus Christiani, cùm & ipse esset Christianus, & sub Christiano Imperatore, Labarum, Christianus poëta Prudentius[a] fidem facit, qui & ipse agens de alia expeditione eiusdem Stiliconis, quæ postea contigit sub eodem Honorio Imperatore, ista versibus cecinit:

LABARVM SIGNVM PRAECEDEBAT CHRISTIANVM EXERCITVM.

[a] *Prudent. ad uers. Sym. li. 2.*

——— Dux agminis, imperijq;
Christi potens nobis iuuenis fuit, & Comes eius
Atque parens Stilico: Deus vnus Christus vtrique.
Huius adoratis altaribus, & Cruce fronti
B *Inscripta, cecinere tubæ. Prima hasta Dracones*
Præcurrit, quæ Christi apicem ✠ sublimior effert.]

Vides igitur ante signa Draconum præcessisse Labarum Christi nomine consuetis characteribus insignitum. Sic itaque Stilico magnis animis sumptis, vtrumque ducens exercitum, in Græcia apud Thessaliam agentes Gothos inuenit: cunctisq; scitè fortiterque paratis, vt cum eis bello decerneret, incensisq; ad hoc ipsum militibus, arte iterum Ruffini præripitur certa victoria: cum ille timens sibi, ne Gothis deuictis, Stilico in ipsum arma cõuerteret, egit apud Arcadium mille suadendi modis, quibus persuasit adolescenti, vt Orientalem exercitum Constantinopolim reuocaret: quòd ab Imperatore tandem extortum, celeri nuncio idem Ruffinus exercitui in procinctu auspicandi belli posito nunciandum curauit. Id cùm ægro
C indignoq; animo ab ipso Stilicone atque vtroque simul exercitu acceptum esset, quòd quasi è manibus erepta vincendi gloria, vniusque hominis inuidia, fugax elaberetur de exercitu Gothorum victoria, sinerenturq; sub iugo captæ prouinciæ, & barbaricæ insolentiæ daretur audaciora præsumere, atque maiora tentare: qui in hostes incensi militum animi erant, omnes in Ruffinum ex æquo vt auctorem Arcadio exercitus dissoluendi, concitati mouentur, in ipsumque vnum exerta incassum aduersus barbaros arma conuertunt. Cùm igitur pariter omnes Ruffini sitirent sanguinẽ, & vindictæ ardore flagrarent, quonam modo agendum id esset, res inter paucos ductores exercitus consilio versatur. Re verò composita, coguntur inter se diuidi duo illi victores exercitus, qui iunctis in vnum armis & animis Eugenium tyrannũ vicerant, & Occidentale Imperium liberauerant. sicque tristibus inter se diuulsis non sine mutuo luctu copiarum victricium ducibus, Stilico cum Occidentali exercitu in Italiam
D mærens rediit; Gainas verò præfectus militibus Orientis, vnà cum illis Constantinopolim versus, quo vocabatur, ira æstuans, carpit iter.

RVFFINVS PRODITORIS AGENS EXERCITVM REVOCARI SVADET ARCADIO.

CONSPIRAT EXERCITVS IN NECEM RVFFINI.

Cùm autem eidem iam vrbi appropinquasset, data suis tessera de his quæ in Ruffinum acturi essent; de aduentu exercitus certiorem reddit Imperatorem; exigẽs ab eo, quod moris esset, obuiam procedere exercitui, atque eum pariter salutare. Cùm Ruffinus hæc audiens, lætitia summa gestiens, quòd eo modo Stiliconem æmulum exarmasset, sibi verò cui imperaret, talem tantumque comparasset exercitum; coniurationis consortibus ad consilium solicitè conuocatis, de parando militibus donatiuo, eoque deuinciendo muneribus simul statuunt; vtque totius exercitus voce, die sequenti, eo occursu, Imperator acclamaretur ipse Ruffinus, decernunt. Sic igitur compositis rebus, parata est in crastinum sumenda purpura & diadema, aulaq; regio apparatu dispositа, quę nouum exceptura esset Imperatorem: epulisq;
E adhiberi iussis splendidioribus, insuper & quibus donarentur numismatibus post mensam aureis ex more conuiuæ, vultus Ruffini imagine cusis, in campum vna cum Arcadio conuenturus opperientem exercitum, stipatus Ruffinus turma suorum procedit.

Cùm igitur ad exercitum peruentum esset, salutat primus ex more signa Cruce decora Arcadius Imp. ac subinde Ruffinus, faustisque vocibus duces pariter salutant ac laudant. Cùm mox ab issdẽ ducibus data condicta tessera, qui denso agmine coagmentatus in vnum erat exercitus, in longum quàm citò distentus, atque reflexus in orbem, Ruffinum cingit, includitque medium. Cùm ille rei ignarus, tempus adesse ratus, quo acclamaretur à militibus Imperator, vrget Arcadium, vt ipse priùs eum consortem declaret Imperij. Cùm ex insperato appetitur infelix gladio militis, Stiliconis nomine ictum vibrãtis, vulnusq; letale infertur: moxque aliis atque aliis confoditur mille vindicibus gladiis, mille cruentatur ictibus, discerpitur, ac secatur in frusta. Vnius totius exercitus efferata rabies in vnum conuersa

RVFFINVS AB EXERCITV CIRCVMDATVS OCCIDITVR.

hominem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

hominem, conceptum antè, diuque retentum in stomacho euomens repentè odium, quæ A
tunc fecerit, quemquam meditari posse, quis putet, nedum pro dignitate describere? Clau-
[a] Claud. in Ruffin. lib. 2. dianus[a] autem casum illum ita his cecinit versibus:

Mox omnes fodiunt hastis: artusq; trementes
Dilaniant. Vno tot corpore pila tepescunt,
Et non infecto puduit mucrone reuerti.
Hi vultus auidos, & adhuc spirantia vellunt
Lumina: truncatos alij rapuere lacertos.
Amputat ille pedes: humerum quatit ille solutis
Nexibus. Hic fracti reserat curuamina dorsi:
Hic tecur, hic cordis fibras: hic pandit anhelas
Pulmonis latebras. Spatium non inuenit ira, B
Nec locus est odijs. Consumpto funere, vix tum
Describitur, sparsumq; cadit per tela cadauer.] hæc Claudianus, eademque Zosimus.

At nec caruit digno triumpho tanta de expugnata proditione victoria. Membra siquidem Ruffini inter milites partita, singula singulis distributa, pro trophæis cum pompa ab exercitu referebantur in vrbem: eminebat verò inter ea caput impositum pilo. sed & iucundum afflicto populo spectaculum Ruffini dextra præbuit: quæ à milite secta, cùm ex ipsa sectione nerui qui mouent articulos prominerent, iisdem vel attractis, vel remissis, manus ipsa claudi poterat & aperiri, ludusque militi facta est, conuersaque in ludibrium Ruffini rapacitatis; cùm miles eamdem pansam tendendo, mendicare Ruffinum obolum dictitaret; oblatoque palmæ obolo, tractis mox neruis, attractis strictisque digitis, cum à Ruffino auidè acceptum significaret. Describit istum ludum idem Claudianus[b] his versibus, C
[b] Claud. in Ruff. lib. 2. ac primum de capite:

LVDIBRIVM DE AVITISSIMA RV.

Prodigiale caput, quod iam de cuspide summa
Nutabat, digna rediens ad mœnia pompa.
Dextera quin etiam ludo concessa vagatur
Aera petens: pœnasq; animi persoluit auari
Terribili lucro: viuosq; imitata retentus
Cogitur adductis digitos inflectere neruis.] hæc ipse.

[c] Zosimus lib. 5. [d] Hieron. ep. 3. [e] Psal. 65. Eadem fermè Zosimus[c], & ex nostris S. Hieronymus[d] ad Heliodorum: Ruffini, inquit, caput pilo Constantinopolim gestatum est: & abscissa manus dextera, ad dedecus insatiabilis auaritiæ, ostiatim stipem mendicauit.] eadem Marcellinus in Chronico, atque alij plures.

DIVINA PROVIDENTIA PERSPICVA CVNCTIS FACTA NECE RVFINI. Verè terribilis[e] Deus in consilijs super filios hominum. Qui innocentium (vt dictum est) D
[f] Claud. in Ruffin. lib. 1. sanguinem sparserat, & in Thessalonicensium necem exercitum in Circum immiserat: ipse ab exercitu circumdatus, militum omnium confossus est armis: quique insatiabili cupidine auri prouinciarum exhauserat facultates, obolos mendicat mortuus: ambiensque imustam homo purpuram, proprio statim sanguine apparuit purpuratus: ac denique super omnes exaltatum caput, diademate exornandum, ceteris omnibus eminentius in vrbem euehitur super pilum. Vnde & Gentilis ille auctor[f] ex huiuscemodi Ruffini supplicio didicit esse superis prouidentiam, quam interdum negabat, cùm malos impune aliquando cerneret deliquisse. Quamobrem merito ista versibus clamat:

Abstulit hunc tandem Ruffini pœna tumultum,
Absoluitq; deus. Iam non ad culmina rerum
Iniustos creuisse queror. Tolluntur in altum, E
Vt lapsu graniore ruant, &c.]

[g] Marcellin. in Chron. [h] Socrat. lib. 6 cap. 1. Porrò facta sunt hæc omnia (vt docent Marcellinus[g] & Socrates[h]) hoc ipso anno iisdem Conss. Olybrio atque Probino, v. Kalend. Decembris. Cùm verò haud pridem, nempe Sexto Idus Nouembris, Magni Theodosij corpus ex Italia delatum fuisset Constantinopolim: rediisse quidem visus est rediuiuus ipse in Orientem, vt de iniquissimo proditore pœnas sumeret, filiumque obsessum factione sceleratorum eriperet, atque in Imperio stabiliret. Hoc fortasse numismata illa Arcadij declarant, cum eidem Imperatori ætate iuniori cælitus corona hominis manu demissa porrigitur: vt ex ipsis vnum formis hic redditum vides: quo quidem summo Deo curæ fuisse Arcadij Imperium, diademate desuper oblato, monstratur.

THEODOSII CORPVS RELATVM CONSTANTINOPOLIM.

Repe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRISTI 395. | SIRICII PAP. II. | ARCAD. & HONOR. IMPP. I.

A

[a] Rom. apud Lelium Pasqualinum Canonic. S. Mariæ Maioris.

B

Reperimus & aliud huic simile numisma, sed cum additamento Crucis egregiè sculptæ, vt vides ex formis hic tibi redditis:

b

[b] Dono accepimus à Hiero. Manlilio Canonico S. Mariæ Maioris.

C

Sed cur Crux addita? historiam accipe. Persæ enim, qui Theodosio viuente nequicquam moliri aduersus Romanum Imperium ausi sunt, eo mortuo, & Christianis apud eos agentibus facessere negotium, & bellum agere aduersus Romanos aggressi sunt: sed quàm celerrimè Dei beneficio compressi fuerunt. Quo tempore, ob rei bene gestæ Crucis virtute memoriam, Crucem (vt vides) suis voluit Arcadius addi nummis. Porrò de nummis historiam à S. Prospero descriptam[c] habes his verbis: Sane nostris temporibus apud Persas persecutionem factam nouimus, imperante Arcadio religioso & Christiano Principe. Qui, ne traderet

[c] Prosp. de Promiss. lib. 3. c. 34

D ad se confugientes Armenos, bellum cum Persis confecit. Eo signo, antequam potitus victoria, iam coëuntibus prælium militibus, aeriæ Cruces in vestibus paruere. Vnde etiam victor auream monetam cum eodem signo Crucis fieri præcepit, quæ in vsu totius Orbis, & maximè Asiæ, hodieque persistit.] hæc Prosper. Quod verò in vtriusque nummi Labaro, x, elementum expressum vides, Christi nomen significare, testificatione Iuliani Imp. satis perspicuè superiori tomo demonstratum est. Cererùm quod ad victoriam spectat, partam virtute Crucis: illud quoque bonum Romano conciliauit Imperio, quòd Isdegerdes Rex Persarum, semel Crucis potentia victus, non solùm per annos viginti bellum non mouit aduersus Arcadium, sed etiam factus est post eius obitum Imperij Romani defensor, cùm Theodosius infans imbellis successisset eiusdem heres Imperij. Sed ad res Ruffini, vnde occasione numismatum digressa est, oratio reuertatur.

E Eo autem adeò miserando interitu sublato de medio: quid in eius propinquos actum sit, Marcellinus[d] ita describit: Ruffini vxor & filia exulant. Eutropius sacri Palatij cubicularius omnes opes abripuit, &c.] De his autem hæc & Zosimus[e]: Eutropius autem in omnibus opera Stiliconis nauata, quæ cõtra Ruffinum ab illo deliberata fuerant, eorum iam quæ agerentur in aula penes se potestatem omnem habebat, ac Ruffini quidem facultates sibi maiori ex parte vendicabat, cùm aliis quoque permisisset vt ex iis ea sumerent quæ possideri ab illis posse quoquo modo viderentur. Vxore verò filiaque Ruffini ad Ecclesiam Christianorum metu confugientibus, ne cum illo perirent: Eutropius eis fide data concessit, vt ad Hierosolymorum vrbem nauigarent.] hæc de his ipse. Porrò sororem quoque Ruffini magni nominis virginem vixisse Hierosolymis, & peregrinatam esse in Ægyptum, paulo pòst dictum sumus.

[d] Marcellin. in Chron.

[e] Zosim lib. 5.

QVID ACTVM DE RVFFINI PROPINQVIS.

Mox autem subdit idem Zosimus de Timasio Consulari, qui cũ Promoto gesserat Consulatum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

TIMASIVS DEPORTATVR IN OASIM.

sulatum, Eutropij arte deportato à militum satellitio in Oasim teterrimum omnium exilij locum. de quo post cladem Ruffini hæc quoque Hieronymus[a]: Timasius præcipitatus repente de altissimo dignitatis gradu, euasisse se putat, quod Oasi *(sic legendum est pro Asse)* viuit inglorius.] Erat autem hic quidem Timasius vnus ex Ruffini comitibus ad omne scelus paratissimus administer, de quo ista Suidas: Is homo insolens, & in re militari versatus, summum rerum humanarum, honorem, opes abundantes, & suo arbitratu viuendi licentiam existimans, cùm propter ebrietatem & diem & noctem ignoraret, neque orientem neque occidentem Solem inspiceret, reuocationem * illam immortalitati parem ratus, ab exercitationibus voluptuariis & dissoluta viuendi ratione auulsus, animo ad gloriæ cupiditatem intento, ex Pamphilia grauis surrexit: in Lydiam reuersus est Regis instar, aut eius, qui Imperatorem & eunuchum obiter pro delectamento habiturus esset, si vellet.] hæc Suidas de Timasio, qui (vt diximus) miserrima omnium deportatione in Oasim amandatus est. Qui quidem locus à Zosimo[b] ita describitur: Terra in medio arenosa, vasta prorsus & inhabitata, notitiam tendentibus huc omnem adimit; partem quod venti arena vestigia compleant & aboleant: partim quod nec arbor vlla nec domicilium sit, quæ indicium aliquod iter facientibus ad coniecturam relinquere possint.] hæc ipse. At de Oasi in Notis actũ pluribus. Subdit his idem auctor de Abundantio item Consule ordinario nobilissimo tunc temporis relegato Sydone Phœniciæ oppido. Verùm S. Hieronymus[c] de eiusdem relegatione agens, apud Pithyuntem exulare iussum tradit.

* recreationem

[a] *Hieron. epist. 5.*

[b] *Zosimus lib. 5.*

[c] *Hieron. epist. 5.*

DE RVFFINI SOROREVIRGINE DEO DICATA.

Quod verò ad Ruffini sororem spectat, fuit hæc virgo Christo dicata, egregia sanctitate atque eruditione conspicua, de qua hæc pauca Palladius[d]: Euenit autem vt postea simul ad Ægyptum ex Ælia proficiscerentur, *Melaniæ scilicet alumnæ Romanæ feminæ*, sanctam Siluiam deducentes virginem Dei, Ruffini autem Expræfecti sororem. Erat etiam nobiscum Iouinius tunc diaconus, nunc verò ciuitatis Ascalonensium Episcopus, vir admodum sanctus, & amator & lector studiosissimus litterarum. Cùm ergo in itinere nos æstus vehementissimus occupasset, & Pelusium oppidum fuissemus ingressi, S. Iouinius æstu nimio fatigatus cœperat manus ac pedes proprios frigidissimæ aquæ refouere infusione. Quo ita vt desiderauerat facto, super pellitam se atque in solo stratam proiecerat plumam. Ad quem sancta illa Siluia veluti filium verum sapiens mater accessit, & molliciem ipsius deliciasque reprehendens, ista dicebat: Quemadmodum ausus es, hanc ætatem agens, in qua adhuc sanguis tuus viuit, sic lauare ac fouere corpus tuum? Non intelligis quæ ex hoc nasci soleant animæ læsiones? Crede igitur mihi confidenter loquenti, quod sexagesimum ipsa ætatis annum agens, excepta summitate digitorum meorum, non ora, non pedes, non partem aliquam membrorum aqua laui; & hoc cum variis semper ægritudinibus laborarem, & ab ipsis quoque cogerer medicis vti lauacro: nunquam tamen volui antiquum corporis mei morem palpare: non in lecto quieui, non in lectica recumbens iter feci. Hæc ipsa eloquentissima fuit, magnumque amorem habuit litterarum, ita vt legendo noctes in dies verteret, omnes antiquorum interpretum libros notissimos habens, inter quos tricies centena millia versuum legendo transierat: Gregorij, Pierij quoque, & Stephani, Basilique & aliorum studiosissimorum virorum vicies centena millia: quæ tamen non quasi perfunctorie transcurrebat, sed vnumquemque septies auctorem reuoluens. vnde mendacij scientia nominum atque sectarum penitus liberata, cælestibus pennis per gratiam litterarum *(sic loquitur Origenista)* ad æternam spem Saluatoris, gallina spiritualis effecta, potuit euolare, immortales à Deo vicissitudines receptura.] hucusque Palladius de sorore Ruffini Præfecti, ter planè felicis, si sororis exemplo, cælestibus potiùs quàm terrenis inhiare diutiis didicisset.

[d] *Pallad. in Lausiac. c. 55*

BARBARI INSOLENTIORES EFFECTI.

At licet nece Ruffini tyrannidem affectantis, res hac ex parte in tutum repositæ fuerint, haud tamen summoti sunt barbari, iam ab ipso in diuersas prouincias Imperij Orientalis immissi: qui enim vt hostes populabundi eas ingressi fuerunt, ita vt indigenæ coluerunt, adeò vt Romanas vires contemptui habere cœperint, immo & illis insolentius exprobrarent. Nam audi, rogo, quæ de iis temporibus S. Ioannes Chrysostomus[e] tradat: dum enim suæ ætatis mala illata deplorat, hæc post multa alia id genus habet: Ceterùm ad ipsorum etiam qui nunc regnant, vxores animum aduerte. Alteram videbis ex pristinis calamitatibus respirantem, magnæ voluptati magnum habere dolorem admixtum; eò quod qui potitur, nimis iuuenis ac nullius vsus est, multosque habet vndique inuidiantes.] de Honorio ista. Alteram verò (subdit) timore examinatam, & iis qui capite damnati sunt miseriorem vitam ducentem

[e] *Chrysost. ad viduam iunior.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

A ducentem, eò quòd vir ipsius, ab eo tempore quo diadema susceperit, vsque ad hodiernũ diem in bello prœliisq; versatur; verecundiaq;, pudore, & probris quibus vndique afficitur, magis quàm ex calamitatibus tabescit. Quod enim antea numquam, nunc euenit, vt barbari propriam relinquentes regionem, multa stadiorum millia regionis nostræ percurrerint: & agris incensis, captisque vrbibus, domum redeundi omnem cogitationem abiecerũt. Ac perinde quasi choreas ducerent, non bellum gererent, ita nostros omnes irrident. Et quemdam ex illorum Regibus dixisse ferunt, mirari se impudentiam nostrorum militum, qui cùm facilius quàm oues soleant iugulari, adhuc victoriam sperẽt, neque ex ipsorum regione velint excedere. Nam ipse quidem dixit, sese illis cædendis satietate captum esse. Quo igitur animo & Imperatorem & ipsius vxorem ista verba audientem existimas esse?] hæc Chrysostomus.

Et S. Hieronymus hæc ipsa deplorans [a]: Nostris, inquit, peccatis barbari fortes sunt, no-
B stris vitiis Romanus superatur exercitus: & quasi non hæc sufficerent cladibus, plus penè bella ciuilia, quàm hostilis mucro consumpsit. Miseri Israëlitæ, ad quorum comparationem Nabuchodonosor seruus Dei dicitur. Infelices nos, qui tantùm displicemus Deo, vt per rabiem barbarorum illius in nos ira desæuiat.] & paulo pòst: Proh pudor, & stolida vsque ad incredulitatem mens! Romanus exercitus, victor orbis & dominus, ab his vincitur, hos pauet, horum terretur aspectu, qui ingredi non valent, qui si terram tetigerint, se mortuos arbitrantur. Et non intelligimus Prophetarum [b] voces: Fugient mille, vno persequente? & non amputamus causas morbi, vt morbus pariter auferatur, statimq; cernamus sagittas pilis, tiaras galeis, caballos equis cedere. At de his modò hactenus. Iam ad reliqua pergamus.

[a] Hieron ep. 3 NOSTRIS PECCATIS BARBARI FORTIORES REDDITI.

[b] Isaiæ 30.

Hoc eodem anno, eodemq; die (inquit Socrates [c]) quo Ruffinus interfectus est, Marcianus
C Nouatianorum Episcopus excessit è vita: in cuius Episcopatum Sisinnius, de quo suprà fecimus mentionem, successit:] hæc ipse.

[c] Socrat. lib. 6 cap. 1.

Quod autem ad res spectat Occidentales, Honorius Imp. [d] lege sancita confirmat priuilegia omnia à prædecessoribus Impp. Catholicæ Ecclesiæ collata, ad Hierium ita rescribens:

[d] l. 29. de Episcop. & cler. Cod. Theod. HONORIVS IMP. FAVET REBVS ECCLESIASTICIS.

Quæcumque à parentibus nostris diuersis sunt statuta temporibus, manere inuiolata atque incorrupta circa sacrosanctas Ecclesias præcipimus. Nihil igitur à priuilegiis immutetur, omnibusq; qui Ecclesiis seruiunt tuitio deferatur: quia temporibus nostris addi potiùs reuerentiæ cupimus, quàm ex his quæ olim præstita sunt, immutari. Dat. x. Kal. Apriles, Mediolani Olybrio & Probino Coss.] His quidem pietatis officiis Honorius Augustus primordia sui Imperii consecrans, eiusmodi iecit futuri regiminis fundamẽta; nec quidem frustra: nam ipse licet imbellis, haud tamen à tyrannis barbarisve comprimi valuit. Quòd si cladem immensam sub eo Romanum est passum Imperium, adscribenda est illa potius Gentilibus su-
D perstitiosum cultum instaurare conantibus, vt suo loco hæc dicenda pluribus declarabunt.

Hoc item anno, iisdem nempe Consulibus Olybrio atque Probino, Augustinus (inquit Prosper in Chronico) beati Ambrosij discipulus, multa facundia doctrinaq; excellens, Hippone Regio Africæ Episcopus ordinatur] cùm ageret annum suæ ætatis quadragesimumprimum, vt ex supputatione superiùs inita annorum eius certa ratione colligitur. Quòd autem adhuc viuente Valerio eiusdem ciuitatis Episcopo, ipse Augustinus idem munus Episcopale susceperit, Possidius eiusmodi causam affert, dum rem gestam ita describit [e]: Ille verò beatus senex Valerius ceteris ex hoc amplius exultans (*videlicet de eminenti Augustini doctrina*) & Deo gratias agens de concesso sibi speciali beneficio: metuere cœpit, vt est humanus animus, ne ab aliqua Ecclesia sacerdos probatus ad Episcopatum quæreretur, & sibi auferretur. Nam & id prouenisset, nisi hoc idem Episcopus cognito, ad locum secretum
E eum transire curasset, occultatumque à quærentibus minimè inueniri fecisset.] hæc Possidius. Sed de solicita cura populi Hipponensis, ne sibi Augustinus raperetur, habes ab ipsomet Augustino scribente ad Aurelium Episcopum Carthaginensem declaratum his verbis, cùm se excusat quòd non liceat venire Carthaginem [f]: Absentiam enim meam, inquit, tantùm longè Hipponenses vehementer nimisque formidant, neque vllo modo mihi sic volunt credere, vt ego vobis.] hæc ipse. Si enim ad Primatem totius Africæ Carthaginẽsem Episcopum diu cupitus proficisci non sineretur; quanto custodiretur studio, intelligere satis potes. Nam subdit Possidius: Vnde ampliùs formidans idem venerabilis senex, & sciens se corpore & ætate infirmissimum, egit secretis litteris apud Primatem Episcopũ sedis Carthaginensis, allegans imbecillitatem corporis sui, ætatisque grauitatem, & obsecrans, vt Hipponensi Ecclesiæ ordinaretur Episcopus, qui suæ cathedræ non iam succederet, sed consacerdos accederet Augustinus. Quæ igitur beatus Valerius optauit & rogauit sata-

S. AVGVSTINVS CREATVR HIPPONENSIS EPISCOPVS.

[e] Possid. in Vita S. Augustini cap. 8.

[f] Aug. ad Aurel. epist. 64.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gens reſcripto impetrauit. Poſtquam petitionem, ad viſitandum aduenientе ad Eccleſiam A
Hipponenſem tunc Primate Numidiæ Megalio Calamenſi Epiſcopo, Valerius Antiſtes
Epiſcopis qui fortè tunc aderant,& vniuerſæ plebi inopinatam cunctis ſuam inſinuat tunc
voluntatem: omnibuſque audientibus,& gratulantibus, atque id fieri perficique ingenti de-
ſiderio clamantibus, Epiſcopatum ſuſcipere contra morem Eccleſiæ, ſuo viuente Epiſcopo,
preſbyter Auguſtinus recuſabat. Dumque illi fieri ſolere, ab omnibus ſuaderetur,atque id
ignaro tranſmarinis & Africanis Eccleſię exemplis probaretur,compulſus atque coactus ſuc-
cubuit, & Epiſcopatus curam & maioris loci ordinationem ſuſcepit.]

AVGVSTINVS A QVO ORDINATVS EPISCOPVS.

Requiſitus autem aliquando à Donatiſtis Auguſtinus, à quonam fuiſſet ordinatus; glo-
riatus eſt, ſe à Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopo Primate Numidiæ ordinatum fuiſſe: id enim
ipſe teſtatur[a] in Breuiculo collationis decimæ tertiæ. Subdit autem Poſſidius: Quod in ſe ipſo B
poſteà fieri non debuiſſe, vt viuo Epiſcopo ſuo ordinaretur,& dixit & ſcripſit,propter Con-
cilij vniuerſalis, *nempe Nicæni*, vetitum, quod iam ordinatus didicit: nec quod ſibi factum
eſſe doluit,aliis fieri voluit.] hæc Poſſidius. Quæ autem ipſe de his citat eiuſdem Auguſtini
factum deteſtantia dicta,extant ipſa in Actis publicis deſignati Heraclij preſbyteri ſui futu-
ri ſucceſſoris, his nempe verbis: Adhuc, inquit,in corpore poſito beatæ memoriæ patre &
Epiſcopo meo ſene Valerio, Epiſcopus ordinatus ſum, & ſedi cum illo: quod Concilio Ni-
cæno prohibitum eſſe neſciebam,nec ipſe ſciebat. Quod ergo reprehenſum eſt in me,nolo
reprehendi in filio meo.] At verò quem citat Nicænum canonem,ille fuiſſe creditur, in
cuius fine,cùm actum eſt in eo de Nouatianis ad Eccleſiam redeuntibus,hæc verba legũtur:
Ne in vna ciuitate duo Epiſcopi eſſe probentur.] ſic ibi octauo canone: quamuis alij velint
ſpeciałem ea de re conſtitutionem eſſe editam, quæ non exter.

[a] *Aug in Breuicul. collat. diii tertiae. 7*

[b] *Poſſid. in Vita S. Auguſt. cap. 8.*

CANONVM SCIENTIAM IN ORDINANDO REQVIRI.

Quod verò de S. Auguſtino Poſſidius[b] agens,de eius ordinatione hæc ad finem apponit: C
Vnde etiam ſategit, vt Conciliis conſtitueretur Epiſcoporum, ab ordinatoribus deberi or-
dinandis vel ordinatis omnium ſtatuta ſacerdotum in notitiam eſſe deferenda.] conſtat
planè de his actum poſt ſequentem annum in Concilio Carthaginenſi celebrato Cæſareo &
Attico Conſulibus; in quo hæc tertio canone ex ſuggeſtione S. Auguſtini (vt Poſſidius mo-
net) decreta eſſe leguntur[c]: Item placuit, vt ordinandis Epiſcopis vel clericis priùs ab ordina-
toribus ſuis decreta Conciliorum auribus eorum inculcentur: ne ſe quid contra ſtatuta
Concilij feciſſe pœniteat.] hæc ibi: ſicque ſolicitè cauendum putauit ab aliis, quod ipſe ne-
ſcius deliquiſſet. Solemnis autem remanſit Hipponenſibus more maiorum dies illa,qua ta-
lem tantumque ordinatum meruerunt Epiſcopum obtinere; anniuerſariaque celebritate
eamdem colere curauerunt; qua ipſe Auguſtinus de eadem ſua ordinatione homilias habe-
re ſolebat ad populum: extant adhuc ex ipſis duæ eodem argumento conſcriptæ[d]. D

[c] *Concil. Carthag. 3. c. 3.*

[d] *Aug hom. 24 & 25.*

AVGVSTINVS DE SVA ORDINATIONE SCRIBIT AD PAVLINVM.

Idem inſuper Auguſtinus litteris ſcriptis ad Paulinum[e] & Therapiam,qui in agro Nolano
vitam monaſticam excolentes, iam (vt dictum eſt) annum exegiſſent, de ſua ordinatione
obiter tunc facta hæc ait: Qua Eccleſiæ cura teneat,ex hoc veſtra charitas oportet attendat,
quòd beatiſſimus pater Valerius (qui vos nobiſcum quantum ſalutet,quantum ſitiat,audie-
tis ex fratribus) nec preſbyterum me eſſe ſuum paſſus eſt, niſi maiorem mihi coepiſcopatus
ſarcinam imponeret. Quod quidem,quia tanta eius charitate, tantoque populi ſtudio Do-
minum id velle credidi,nonnullis iam exemplis præcedentibus, quibus mihi omnis excuſa-
tio claudebatur, vehementer timui excuſare.] Ita ipſe, & quidem hoc anno mox poſt ſuam
ordinationem: nam aliam ad eoſdem epiſtolam haud pridem ab ipſo datam, cùm adhuc
preſbyter eſſet, ſcriptam fuiſſe liquet.

[e] *Aug epiſt. 34*

ORDINATIONIS S. AVGVSTINI PRAECONIVM ET PAVLINO.

Porrò ipſe Paulinus, his acceptis de Auguſtini ordinatione litteris, miro exultans gaudio E
(quantus enim ille eſſet, ex eius ſcriptis aduerſus Manichæos ab Alypio miſſis ſatis noue-
rat) die ſequenti poſt acceptas dictas Auguſtini litteras, ad Romanianum ſcribens[f], hæc ha-
bet: Non autem tantùm hoc ſcribimus, gratulandum quòd Epiſcopatum Auguſtinus acce-
perit; ſed quòd hanc Dei curam meruerint Africanæ Eccleſiæ, vt verba cæleſtia Auguſtini
ore perciperent, qui ad maiorem Dominici muneris gratiam nouo more prouectus, ita
conſecratus eſt, non vt ſuccederet in cathedra Epiſcopo, ſed accederet: nam incolumi Va-
lerio Hipponenſis Eccleſiæ Epiſcopo, coepiſcopus Auguſtinus eſt: Et ille beatus ſenex,
cui puriſſimam mentem nulla vmquam iuuentis inuidiæ maculas ſuffudit, dignos ſui cor-
dis pace nunc ab Altiſſimo fructus capit, vt quem ſucceſſorem ſacerdotij ſui ſuppliciter
optabat, hunc mereretur tenere collegam. Credi ne hoc potuit,antequam fieret? Sed in
hoc quoque Omnipotentis opere dici Euangelicum illud poteſt[g]: Hominibus hæc ardua,

[f] *Apud Aug. epiſt. 36.*

[g] *Luc. 18.*

apud

Universidad de Deusto
Biblioteca

A apud Deum autem omnia possibilia. Exultemus itaque & lætemur in eo, qui facit mirabilia solus, & qui facit vnanimes habitare in domo: quoniam ipse respexit humilitatem nostram, & visitauit in bono plebem suam: Qui erexit cornu in domo Dauid pueri sui, & nunc exaltauit cornu Ecclesiæ suæ in electis suis, vt cornua peccatorum (sicut per Prophetam spõdet) hoc est, Donatistarum, Manichæorumque confringat. Vtinam hæc nunc Domini tuba, quæ per Augustinum intonat, filij nostri Licentij pulset auditus, &c.]

Verùm eiusmodi litterarum consuetudo, quæ inter sanctos Dei viros Paulinum & Augustinum intercessit, hoc ipso anno cœpta est, cum prioribus[a] Paulinus litteris Augustinum salutat adhuc presbyterum, cuius acceperat quinque libros contra Manichæos scriptos dono Alipij Episcopi Tagastensis: ex quibus quidem quantus Augustinus esset, leonem (vt ait) ex vnguibus intellexit. vnde in ea litteris illis præconia mox erupit: O verè sal terræ, quo præ-
B cordia nostra, ne possint sæculi vanescere errore, condiuntur. O lucerna dignè super cãdelabrum Ecclesiæ posita, quæ latè Catholicis vrbibus de septiformi lychno pastum oleo lætitiæ lumen effundens, densas licet hæreticorum caligines discutis, & lucem veritatis è confusione tenebrarum splendore clarifici sermonis enubilas.] Scripsit hæc Paulinus ad Augustini litteras (vt profitetur) annum iam habens in conuersione monastica, abdicato iam sæculo. Adiecit prioribus his eodem hoc anno Paulinus[b] ad eumdem Augustinum posteriores litteras, cùm nondum sciret an priores accepisset, quas dedit perneccssariis ipsius Romano & Agili in Africam nauigantibus: cùm interea nondum his acceptis, prioribus autem redditis, Augustinus ad Paulinum iam litteras officiosissimas rescripsisset adhuc presbyter[c]. Sed inter
C hæc priorum litterarum commercia creatus (vt dictum est) Episcopus Hipponensis, de sua ipsius tunc facta ordinatione, posterioribus litteris posteriores reddens, ea quę diximus significauit, misitque ad eum tres à se editos libros de Libero arbitrio; exposcens vicissim ab eo libros à S. Ambrosio aduersus Academicos scriptos; exigens pariter, vt quem scriberet aduersus Paganos, commentarium ad se mitteret.

Vt autem adeò arcto amicitiæ vinculo Paulinus & Augustinus mutuò necterentur, sequester in primis Alypius Tagastensis Episcopus intercessit, vt litteræ amborum significant. Sed & laudauit mirificè quidem ob egregiæ vitæ sanctitatem Paulinus Alypium; vsque adeò, vt vitæ ipsius historiam ab eo ad se scribi rogarit[d]. Cùm ille Christianæ modestiæ consulens, totum illud refudit negotium Augustino: qui id se præstiturum prioribus suis ad Paulinũ redditis litteris pollicitus est: quod & à Paulino exactum, & ab Augustino (vt erat pollicitus) persolutum non dubitamus. Sed exciderunt hæ litteræ, sicut & aliæ plurimæ vltro citroque datæ quoad superstites extiterunt: cuius adeò longioris temporis spatij nonnisi duę ab alter-
D utris datę hoc anno litteræ extant, & commentarius ille ad eumdem Paulinum ab ipso Augustino de Cura agenda pro mortuis scripto. Verùm hoc exemplo & de Paulino in eam adducor sententiam, vt opiner, ipso rogante & solicitiùs exposcente, scriptos ab ipso Augustino iam facto Episcopo libros Confessionum: licet id ipse reticuerit Augustinus, ne non tam diuinorum donorum à se perceptorum prædicator, quàm sui ipsius videri potuisset esse laudator: cùm magna animi summissione illud, confitendo peccata sua, Dei verò munera accepta recensendo, arripuerit dicendi genus. Vt autem id Paulinum ab Augustino exegisse opiner, illud magnopere persuadet, quòd qui Alypij res gestas adeò exoptauit & expetiit scripta historia memoriæ commẽdari; idem ipse Augustino semel atque iterum degustato, eidemque penitus addictus exquisisse videtur auidius, & exegisse importuniùs, vitæ ipsius Augustini ab ipso commentarium scribi: quod ea modestia atque cautela prudenter ipse quidem
E exhibuit, dum sua recensendo & deflendo peccata, vitam suam à tenera ætate contexuit.

Sed ad Alypium redeamus. Magna quidem illud me admiratione afficit, desideratũ fuisse in Africa hactenus, quod ipse Alypius expetiit à Paulino, Eusebij Chronicon; quo vno in Ecclesia Dei vsque ad tempora Constantini res gestæ ab origine mundi dispositæ haberentur. Sed & magis miror, quòd Paulino haud adeò exploratus liber ille fuisset, cuius nec nomen auctoris perspectum haberet, dum nominat illum Eusebium Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopum, loco Cæsariensis: nam illius, qui eius nominis primò præfuit Nicomediæ, inde verò Constantinopoli, impietate notissimi, nulla vmquam fuit eius argumenti aliqua post obitum lucubratio, sed tantùm (quod omnes norunt) Eusebij Cæsarienſis. Quamobrem ipsi quidem de his obiter inter scribendum agenti, lapsum memorię potiùs, quàm rei adeò aperte inscitiam adscribendã, æquiùs esse ducimus: cùm alioquin in Ecclesiasticis historiis se minimè versatum esse, ad Seuerum scribens[f] ipse Paulinus ingenuè profiteatur his verbis:

[a] *Apud Aug. epist. 31.* CONSVETVDO LITTERARVM INTER AVGVSTINVM ET PAVLINVM.

[b] *Pau. apud Aug. epist. 33*

[c] *Au. epist. 32*

[d] *Apud Aug. epist. 32.*

ALYPIVS CONCILIATOR AMICITIÆ INTER AVGVSTINVM ET PAVLINVM.

[e] *Aug. epist. 32.*

EVSEBII CHRONICON EXPETITVM.

[f] *Paulin. ep. 3.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Præterea autem iussisti, nimiùm opulenter tibi de paupere tuo blandiens, vt quæ te de A
Annalibus non vnius gentis, sed generis humani fugerent, ego videlicet quasi perinor edocerem. Sed sibi imputet famem, qui pauperis amici fores pulsat, & promptuarium inane scrutatur. Numquam enim in hæc inuestiganda & colligenda mihi commodum studium fuit. Nam etiam in tempore veteri, quo videbar legere nec legenda, ab historicis scriptoribus peregrinatus sum.] Significat his sanè verbis Paulinus, se haud ad peregrinas res gestas peruestigandas aliquam adhibuisse diligentiam, Romanarum rerum historiæ tantùm intentum. Etenim tradit Ausonius, ab ipso Paulino Suetonium in compendium redactum, atque
[a] *Auson. epist 19.* diserto carmine decantatum: quod opus mirificè quidem laudat, cùm ait[a]: His longè iucundissimum poëma subdideras, quod de tribus Suetonij libris, quos ille de Regibus dedit, in epitomen coëgisti tanta elegantia, solus vt mihi videare assecutus, quod contra rerum naturam est, breuitas vt obscura non esset.] hæc ipse. B

[b] *Paulin. ad Ruffin. epist. 9.*
RVFFINI AQVIL. STVDIVM REQVISITVM IN HISTORIA CONSCRIBENDA

Ceterùm vt Seuero satisfaceret, quodnam consilium inierit, ipse mox subdit[b]: Attamen nunc operis tui curam gerens, quo te pro vtilitate fidei nostræ inspiciendis & conferendis præteritorum temporum rationibus occupatum indicasti: quod de meo non habui, de fratris vnanimi opulentiore thesauro petiui, & ipsam adnotationem, quam commonitorij vice miseras, litteris meis inditam direxi ad Ruffinum presbyterum S. Melaniæ spiritali via comitem, verè sanctum, & piè doctum, & ob hoc mihi intima affectione coniunctum.] Agebat autem adhuc Hierosolymis cum Melania Ruffinus, Paulino quidem tantummodo fama notus, haud tamen in omnibus satis perspectus: nondum enim ipse Ruffinus, nisi postquam inde remeans, Romam Periarchon intulit Origenis, quos foueret errores detectus est. sed de his agendum suo tempore. Subdit autem, de eo quod requirebatur, ista Paulinus: Si ille has, quæ merito te permouent de annorum siue regnorum non congruente calculo hiantis historiæ, causas non ediderit, qui & scholasticis & salutaribus litteris Græcè iuxta ac Latinè diues est: vereor ne apud alium in his regionibus frustra requiramus. Quòd si præsumptioni C
de se meæ satisfecerit; prima occasione, si Dominus fauerit, transmittam vnanimitati tuæ, vtcumque mihi super hac ratione rescripserit.] hæc Paulinus.

RVFFINI HISTORIA.

At num præstitit diligens opus, quod Paulinus petiit, & Seuerus expetiit à Paulino, Ruffinus? minimè gentium, mea quidem sententia: nam in Eusebij historia, cùm eam Latinitate donauit (vt recentior bene oculatus interpres inspexit) multa quidem prætermisit, deque suo nonnulla miscuit, atque complura quasi non rectè collocata mutauit; vt eamdem reddiderit propemodum alteram: duobus verò libris quod addidit, quibus res gestas à tempore Nicæni Concilij vsque ad obitum Theodosij prosecutus est, quàm ieiunè & haud in omnibus tuta fide cuncta percurrerit, quæ recensita sunt superiùs facilè monstrant. Sed S. Hiero- D

HIERONYMI CHRONICON.

[c] *Hieron. in præfat. ad Eus. Sabq Chron.*

nymus vtile opus exhibuit, cùm per singulos annos res diuersorum Regum pro tẽporis ratione collectas ab Eusebio in Latinum vertit, atque à tempore Constantini vsque ad sextum Consulatum[c] (vt ipse testatur) Valentis & Valentiniani Iunioris secundum eodem ordine reliqua prosecutus est: res gestas verò Gratiani atque Theodosij latiori se historiæ stylo reseruasse testatur: Nó (inquit) quòd de viuentibus timuerim liberè ac verè scribere: Timor enim Dei timorem hominum expellit. Sed quoniam debacchantibus adhuc in terra nostra barbaris, incerta sunt omnia.] verùm haud ea prosecutus videtur.

HISTORICI HVIVS TEMPORIS QVI ET QVALES

Perfecit tamen nihilominus ipse Seuerus duos sacræ historiæ libros, ab origine mundi exordiens, ad sua vsque tempora eos producens. Scripsit ille quidem eo anno quo gesserunt Consulatum Stilico & Aurelianus, nimirum Domini quadringentesimo, vt ex eius scriptis colligitur, dum à Consulatu Arbetionis & Lolliani numerauit annos quadraginta quinque: E
cùm constet hos creatos Consules esse anno Domini trecentesimo quinquagesimo quinto. Sed & diximus Dexterum Præfectum Prætorij, tempore Theodosij, eiusdem quoque argumenti lucubrationem elaborasse. Externorum autem, nempe Gentilium, Aurelius Victor de Vita & moribus Romanorum historiam edidit, incipiens ab Octauiano Augusto vsque ad Theodosij Imp. obitum, ad quem viuẽtem opus inscripsit, à quo & decoratus est Vrbana Præfectura, necnon Comitatu sacrarum largitionum. Paulò autem ante ipsum Eutropius ad Valentem Imperatorem scripserat breue compendium Romanorum historiæ. Secutus est hos Zosimus sub Honorio, sed minori fide, maiori verò impietate. Rursum ex nostris Paulus Orosius id ipsum præstitit sub eodem Imperatore: verùm de eo inferiùs.

At licet tot historicis hæc ætas abundasse videatur, tamen adhuc inops harum facultatum remansit & in nonnullis obscura; quod ex his alij res multas breuitate nimia contraxerint,

alij

Universidad de Deusto
Biblioteca

A alij intactas penitus reliquerint, desideretur autem in aliis ordo, in aliis verò temporum exactior indagatio; periclitenturque alij veritate, ac pariter pietate; affectuque priuato ducti, pro arbitrio mendacia veris attexuerint. Porrò hos omnes audire, & in medio sedere arbitrum, & æqua lance cuncta probare, disquirere singula & iudicare, prætermissaque indagare, abstrusa abditaque refodere, itemque cuncta in veritatis cõflatorio examinare atque purgare, aurumque è terra seligere, haud leue negotium, tenuisque laboris est opus. Hinc videas vertices oratorum hoc genus scribendi attingere hæsitasse: Tullium [a] interea se excusare, quòd hæc digno stylo prosequi, hominis in primis sit soluti omni negotio: & cùm tandem istud scribendi genus attigit, citra omnium expectationem opus edidit, publica contentione derisum, nec dignum habitum quod posteris traderetur, sed perpetuo silentio obruendum [b]. Et Plinius, cui (vt ipse [c] testatur) fuit cum Cicerone æmulatio, negauit Capitoni suo id exposcenti, se scripturum historias, dum ageret oratorem; quod opus præ sui magnitudine totum requireret hominem, & planè diuersa esset vtriusque ratio scriptionis. Sed quorsum nos occasio Eusebij Chronici ab Alypio expetiti & à Paulino perquisiti pertraxit? Attamen aliquantisper licet vagata, haud tamen ad extranea deflexit oratio, cum huius ætatis historicos numerauit, & scabra, per quæ assiduè ipsa duceretur, semel ostendit. Sed iam ad ipsum, à quo deflexit, Paulinum, quæ de eo anni huius sunt reliqua, breuiter prosecutura dictio reuocetur.

[a] *Cicero de laud. lib. 1.*

[b] *Dio hist. Rom. lib. 46.*

[c] *Plin. lib. 1. epist. 5.*

Quod autem Paulini nomen claritudine generis & amplissimorum magistratuum functione vbique notum atque conspicuum, abdicatione rerum temporalium longe clarius atque celebrius esset vbique redditum, non Alypij tantùm & Augustini, sed & aliorum in Africa Catholicæ Ecclesiæ Episcoporum permouit animos, & excitauit affectus: adeò vt iidem ipsum litteris, legatione ad eum missa, salutauerint; quarum ipse meminit scribens ad Romanianum his verbis [d]: Optatissime (inquit) sanctorum & carissimorum virorum inde epistolas receperamus, id est, Aurelij, Alypij, Augustini, Profuturi, Seueri iam omnium pariter Episcoporum.] erat Seuerus iste Ecclesiæ Mileuitanæ in Numidia Præsul, vt ipse Augustinus [e] affirmat: Profuturus autem Calamensis Ecclesiæ Episcopus, ad quem extat Augustini epistola centesima nonagesima. Porrò de eiusmodi legatione Afrorum idem Paulinus meminit ad Seuerum scribens, cùm ait [f]: Afri quoque ad nos Episcopi reuisendos prima æstate miserunt.]

LEGATIO AB AFRICANIS EPISCOPIS AD PAVLINVM.

[d] *Apud Aug. epist. 30.*

[e] *Au. epist. 34*

[f] *Paulin. ep. 1.*

Quanto nam autem tenerentur illi videndi eumdem desiderio, ipse sanctus Augustinus [g] ad eum scribens, & inuitans in Africam, declarat his verbis: Quare non impudenter ego rogo vos, & postulo, & flagito, vt in Africam, maiore talium hominum siti quàm siccitatis mobilitate laborantem, venire dignemini. Scit Deus, quia non solùm propter desiderium meum, neque solùm propter eos, qui vel per nos vestrum propositum, vel vndecumque fama prædicante didicerunt: sed etiam propter ceteros, qui partim non audiunt, partim audita non credunt, tamen possunt comperta diligere: vos istis terris etiam corporaliter adesse cupimus. Quamuis enim sedulò atque misericorditer id agitis, tamen etiam coram hominibus regionum nostrarum luceant opera vestra, vt videant bona facta vestra, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.] hæc & alia plura id genus Augustinus ad Paulinum, percupidus vt tali tantaque accensa in Ecclesia Catholica face illuminaretur Ecclesia Africana; quòd adeò magna esse viderentur quæ de ipsius supereminenti Christiana philosophia diuulgata essent, vt quod auditus humanus vix caperet, ipse eius aspectus oculis certiori fide repræsentaret.

AVGVSTINVS SOLICITVS DE SALVTE LICENTII.

[g] *Au. epist. 34 AFRICANI CVPIDI VIDENDI PAVLINVM.*

Hac eadem Afrorum Episcoporum legatione sanctus Augustinus [h] dedit litteras ad Licentium Alypij Episcopi fratrem Romæ agentem, iuuenem ab ipso olim Mediolani philosophicis disciplinis aliisque scientiis apprimè imbutum: quem detentum Vrbis illecebris, Paulini exemplo admonet, vt nuncium remittat sæculo, atque ad excultioris vitæ se conferat institutum. & inter alia: Vade (inquit) in Campaniam, disce Paulinum egregium & sanctum Dei seruum, quàm grandem fastum huius sæculi tanto generosiore quanto humiliore ceruice incunctanter excusserit, vt eam subderet Christi iugo, sicut subdidit, & nunc illo moderatore itineris sui quietus & modestus exultat. Vade, disce, &c.] Vides ex his Paulinum (quod diximus) iam relicta Vrbe incolere cœpisse agrum Campanum prope Nolam. Sed & ipse Paulinus [i], quem sciret Licentium poëticis faculcatibus egregie excultum, versibus ad eum prosaque mixtam scripsit epistolam, qua ad mundi contemptum vehementer eum cohortatus est: escam illam nimirum apponens hamo, qua sciebat iu-

[h] *Au. epist. 35*

[i] *Paulin. epi. 36. apud August.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

uenem illum magnopere delectari, poëticis nimirum numeris concinnatam, atque potentem ad persuadendum metricam texens orationem. A

ROMANIANVS LICENTII PATER.

Exhibuerat Licentius iste, Mediolani cùm esset, tale tantumque vitæ bene compositæ specimen, vt eum patri ipsius Romaniano Augustinus in libro contra Academicos elaborato proposuerit imitandum. Nam ipse ibi[a]: In hac, inquit, mecum studiosissimè viuit noster Licentius, ad eam totus à iuuenilibus illecebris voluptatibusque conuersus est: ita vt eum non temere patri audeam imitandum proponere.] hæc ipse, cùm Romanianum parentem eius, scribens cõtra Academicos librum, ad veram capessendam philosophiam hortatur: ex quo quidem commentario, qualis quantusque fuerit Licentius ipse, poteris facilè intelligere, necnon ex libris ab eodem Augustino de Ordine scriptis, & de Vita beata. Accidit autem postea vice versa, vt qui Romanianum parentem, quem multa negotia Mediolanum[b] abduxerant, filij exemplo studuit ad veram philosophiam perducere; modò ipse Augustinus Licentium ipsum Romę cum patre agentem, mundique honoribus inhiantem, per Paulinum[c]; & Paulinus[d] per eumdem Romanianum, ad eum scribens, ad meliorem frugem restituere conarentur. B

[a] Aug. contra Academ. li. 1 cap. 1.

[b] Au Confes. lib. 7 c. 14.

[c] Au. epist. 31

[d] Apud Aug. epist 36.

Laborauit in hoc magnopere Augustinus: tum quòd eumdem Licentium liberalibus scientiis olim excolens, æquè eruditum atque probum adolescẽtem reddiderat: tum etiam quòd Romaniano eius parenti plurimum se debere sentiret. Quantum verò idem nobilissimus Tagastensis conciuis, homo prædiues, de ipso Augustino benemeritus fuerit, cui eam ob causam non ipsum tantùm, sed vniuersam Catholicam Ecclesiã magnopere deuinctam esse, necesse sit profiteri: ex ipsomet Augustino intelliges, cùm hæc ait, aduersus Academicos disputans[e]: Ergo ne tibi gratiam non repensabo? An fortasse paululum debeo? Tu me adolescentulum pauperem ad peregrina studia pergentem, & domo, & sumptu, & (quod plus est) animo excepisti. Tu patre orbatum, amicitia consolatus es, hortatione animasti, ope adiuuisti. Tu in nostro ipso municipio fauore, familiaritate, communicatione domus tuæ penè tecum clarum primatemque me fecisti. Tu Carthaginem illustrioris professionis gratia remeantem, cùm tibi soli & meorum nulli eo filium meum spemque aperuissem, quamuis aliquantum illo tibi insito, quia ibi iam docebam, patriæ amore cunctatus es: tamen vbi euincere adolescentis cupiditatem ad ea quæ videbantur meliora tendentis nequisti, ex dehortatore in adiutorem mira beneuolentiæ moderatione conuersus es. Tu necessariis omnibus iter adminiculasti meum. Tu ibidem rursus, qui cunabula & quasi nidum studiorum meorum foueras, iam volare audentis sustentasti rudimenta. Tu etiam, cùm te absente atque ignorante nauigassem nihil succensens, quòd non tecum communicassem vt solerem, atque aliud quiduis quàm contumaciam suspicans, mansisti inconcussus in amicitia: nec plus ante oculos tuos liberi deserti à magistro, quàm nostræ mentis penetralia puritasque versata est. Postremò quicquid de otio meo modò gaudeo, quòd à superfluarum cupiditatum vinculis euolaui, quòd depositis oneribus mortuarum curarum respiro, resipisco, redeo ad me, quòd quæro intentissimus veritatem, quam inuenire iam ingredior, quam me ad ipsum summum bonum prouecturam esse confido, tu animasti, tu impulisti, tu fecisti.] hæc ad Romanianum Augustinus, rependens vicem in salute Licentij eius filij: nam inferius[f] de eodem: Reddam tibi gratiam: filius tuus cœpit iam philosophari, &c.] Sed & vberiorem rependisse constat gratiam Augustinum Romaniano, cùm rogatus[g] olim ab eo, quid de vera religione sentiret, veram planè esse docuit Christianam, eodemque argumento librum ad ipsum conscripsit, ex quo ipse veræ pietatis didicit stabilis esse cultor, qui hactenus in diuersa ambiguus fluctuasset. Voluimus hic eiusmodi vtriusque in se inuicem collata officia & beneficia in Annalibus relinquere consignata, quòd Dei Ecclesia ex iisdem vtrique plurimum debeat: Romaniano, qui talem tantumque doctorem sua ope præstitit Augustinum: ipsi verò quantum Catholici omnes debeant Augustino, vna est omnium vno ore confessio. C D E

[e] Aug. contra Acad. lib. 2. cap. 2.

ROMANIANVS AVGVSTINO OMNIA SVPPEDITAVIT.

[f] Aug. contra Acad. li 2. c. 3

[g] Aug. de vera religione. c. 7.

Quod rursus ad Licentium spectat, quem diximus fuisse eiusdem filium Romaniani: eumdem quoque Alypium Tagastensem habuisse fratrem, Paulinus versibus illis ad eum scriptis testari videtur, quibus ait[h]:

[h] Apud Aug epist. 36.

Frater Alypius est, Augustinúsque magister:
Sanguinis hic consors, hic sator ingenij.
Tanto fratre vales, & præceptore, Licenti:
Et dubitas pennis talibus astra sequi?] &c.

At

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRISTI 395. | SIRICII PAP. II. | ARCAD. & HONOR. IMPP. I.

A At non sic inter se fratres fuisse intelligas, vt germani eodem patre geniti fuerint, sed patrueles: siquidem (vt ipse auctor est Augustinus[a]) simultas quædam inter patrem Alypij & ipsum Augustinum diutiùs intercessit; inter patrem verò Licentij, ipsum nimirum Romanianum, & Augustinum, magna semper (vt nuper vidimus) viguit necessitudo atque concordia. At de legatione Africanorum Episcoporum ad S. Paulinum hactenus.

[a] *Aug. Confes. lib. 2. c. 7.*

Porrò ex eiusdem Paulini redditis ad Alypium litteris, illud quoque memoria dignum compertum habetur: monachisimum in Africa, quem ex Italia Augustinus patrium solum reperens ante sex annos illuc primus inuexerat, iam longè lateque fœcunda fuisse propagatione diffusum. Nam in fine eius epistolæ hæc verba leguntur[b]: Benedictos sanctitatis tuæ comites & æmulatores, in Domino fratres (si dignatur) nostros tam in ecclesiis, quàm in monasteriis Carthagini, Tagaste, Hippone Regio, & totis parochiis tuis, atque omnibus

MONACHISMVS IN AFRICA PROPAGATVS.

[b] *Apud Aug. epist. 35.*

B cognitis tibi per Africam locis Domino catholicè seruientes, multo affectu & obsequio salutari rogamus.] hæc ipse. Sed & Possidius, quàm per totam Africam propagati fuerint clerici, Episcopi, & monasteria ex primo illo ab Augustino erecto monasterio, docet his verbis[c]: Proficientes verò doctrina diuina sub sancto & cum sancto Augustino in monaste-

[c] *Possid. in Vit. Aug. cap. 11.*

rio Deo seruientes, Ecclesiæ Hipponensis clerici ordinari cœperunt: ac deinde innotescente ac clarescente de die in diem Ecclesiæ Catholicæ prædicationis veritate, sanctorumque seruorum Dei proposito, continentia, & paupertate profunda, ex monasterio, quod per illum memorabilem virum & esse & crescere cœperat, magno desiderio poscere atque accipere Episcopos & clericos pax Ecclesiæ atque vnitas & cœpit primò, & postea consecuta est. Nam fermè decem, quos ipse noui, sanctos ac venerabiles viros continentes & doctissimos beatus Augustinus diuersis Ecclesiis, nonnullis quoque eminentioribus ro-

C gatus dedit. Similiterque & ipsi ex illorum sanctorum proposito venientes, Domini Ecclesiis propagatis, & monasteria instituerunt, & studio crescente ædificationis verbi Dei, ceteris Ecclesiis promotos fratres ad suscipiendum sacerdotium præstiterunt.] hæc Possidius: vt planè videas ex vno Augustini monasterio vniuersam Catholicam Ecclesiam Africanam sanctis sacerdotibus & monasteriis (ex aliis, alios deriuantibus) breui tempore fuisse repletam, Donatistis propterea inuidentibus, & nomen monachi[d] execrantibus. Sed de his alibi.

[d] *Aug. in Ioan. tract. 97.*

At denique vt ad eumdem Paulinum, ad quem legationem ab Africanis Episcopis missam hoc anno diximus, redeamus, & anni huius claudamus periodum: Quem his Consulibus annum absoluisse in agro Nolano diximus, constat eodem quoque anno ad Seuerum primam scripsisse epistolam, qua de his quæ transacta fuissent cum Romano Pontifice, de-

D cessione sua & legatione Africanorum Episcoporum nuper susceptra, mentionem habet. Liquet insuper, eodem hoc primo anno suæ commorationis in agro Nolano apud sanctum Felicem, secundum eius Natalitium carmine cecinisse: statuisse quippe ipsum qualibet anniuersaria die natalis ipsius carmen in laudem eius scribere, idem ipse[e] ad eumdem Seue-

[e] *Aug. epist. 9*

rum scribens testatur his verbis: Habes ergo libellos à me duos, vnum versibus, Natalitium, de mea solemni ad Dominædium cantilena, cui corpore & spiritu quotidie, lingua autem quotannis pensito dulcissimum seruitutis voluntariæ tributum in die festo consecrationis eius, immolans Christo hostiam laudis, & reddens Altissimo vota mea.] hæc ipse. Porrò secundum ordine positum est primum carmen de Natalitio Nolæ scriptum: nam primum constat absentem agentemque in Hispania descripsisse. Ceterùm scias Paulinum appellare consueuisse sanctum Felicem Dominædium, quasi Dominum ædium, quas ipse

E Paulinus in honorem illius erexerat.

IESV CHRISTI ANNVS 396. | SIRICII PAP. ANNVS 12. | ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS 2.

TRecentesimus nonagesimus sextus Christi annus, amborum Augustorum Consulatu, Arcadij quartùm, tertiùm verò Honorij, Fastis adscribitur. Huius Honorij tertij Consulatus, sed primi post obitum parentis Theodosij, meminit Paulinus[f] in Ambrosio; vbi & quid acciderit in editione munerum in ipso Consulatus ingressu exhiberi solita, narrat his verbis: Per idem tempus, cùm Consulatus sui tempore Imperator Honorius in vrbe Mediolanensi Libycarum ferarum exhiberet munus, populo illuc concurrente, data

[f] *Paulin. in Vita S. Amb.*

copia

Universidad de Deusto
Biblioteca

ECCLESIAE IMMVNITATEM VIOLANTES DANT POENAS.

copia est missis militibus ab Stilicone Comite, hortatu Eusebij Præfecti, vt Cresconius de ecclesia raperetur. Quem confugientem ad altare Domini, sanctus Episcopus cum clericis, qui in tempore aderant, defendendum circumdedit. Sed multitudo militum, quæ duces suos habebat de perfidia Arianorum, prævaluit aduersus paucos; atque ablato Cresconio, exultantes ad amphitheatrum reuerterunt, Ecclesiæ luctum non modicum relinquentes. Nam sacerdos prostratus ante altare Domini, factum diu fleuit. Sed in tempore cùm reuertissent, & renunciassent iis à quibus fuerant destinati milites; dimissi leopardi, saltu celeri ad eumdem locum, in quo sederant qui de Ecclesia triumphabant, ascendentes, grauiter laniatos reliquerunt. Quod vbi vidit tunc Stilico Comes, pœnitentia motus est, ita vt per multos dies satisfaceret sacerdoti. Et illæsum quidem illum qui ablatus fuerat dimiserat: sed & quia grauissimorum criminum erat reus, & aliter emendari non poterat, ad exilium destinatur, non multo pòst indulgentia prosequente.] hæc de his Paulinus; qui & de eiusdem Stiliconis seruo hæc inferiùs subdit: A B

DE SERVO STILICONIS A S. AMBROSIO LIBERATO.

Superioribus autem diebus, cùm Stiliconis tunc Comitis seruus, qui dæmonio laborauerat, in Ambrosiana basilica iam sanatus maneret, commendatus à domino suo (ferebatur enim quòd libēter ab eodem haberetur) facere falsas epistolas Tribunatus, compertum est: in tantum vt tenerentur homines, qui ad ministrandum pergebant. Sed vbi ad personam serui sui peruenit Comes Stilico, qui in seruo suo noluit vindicare: homines etiam qui decepti fuerant, interuentu sacerdotis dimisit; de ipso verò seruo sacerdoti questus est. Quem vir sanctus, cùm de basilica Ambrosiana egrederetur, requiri fecit, atque ad se perduci. Quem cùm interrogasset, & deprehendisset auctorem tanti flagitij, ait: Oportet illum tradi satanæ[1] in interitum carnis, ne talia aliquis in posterum audeat admittere. Quem eodem momento (cùm adhuc sermo esset in ore sacerdotis sancti) spiritus immundus arreptum discerpere cœpit. Quo viso, non minimo timore repleti sumus & admiratione.] hæc Paulinus, qui & ista superioribus addidit de legatione Reginæ Marcomannorum; quam hoc anno contigisse, ea quæ dicentur, facilè declarabunt: [1] 1. Cor. 5. C

FRITIGIL REGINA MARCOMANNORVM CVM VIRO SVO ET POPVLO SE DANT ROMANIS.

Per idem tempus Fritigil quædam Regina Marcomannorum, cùm à quodam Christiano viro, qui ad illam fortè de Italiæ partibus aduenerat, referente sibi audiret famam viri, Christo credidit, cuius illum seruulum recognouerat: missisque muneribus placatos ab Ecclesia postulauit, vt scriptis ipsius, qualiter credere deberet, informaretur. Ad quam ille epistolam præclaram fecit in modum catechismi, in qua etiam admonet vt suaderet viro suo Romanis pacem seruare. Qua accepta epistola, mulier suasit viro, & cum populo suo se Romanis tradidit. Quæ cùm aduenisset Mediolanum, plurimùm doluit, quòd sanctum sacerdotem, ad quem festinauerat, minimè reperisset: iam enim de hac luce migrauerat.] hæc Paulinus. Contigit autem (vt dicemus anno sequenti) mense Aprili eumdem sanctum sacerdotem ex hac vita migrasse: vt planè intelligantur hæc inter eos hoc ipso anno tranfigi cœpta esse. At periisse dolemus adeò nobile scriptorum Ambrosij monumentum, quo vnico Spiritus telo indomitos hactenus barbaros subiugauit, eo præsertim tempore, quo aliæ barbaricæ nationes ipsum Orientale depascebantur Imperium. Perstitisse & in susceptа fide Christi Marcomannos, semelque initam cum Imperatore Romano pacem firmiter custodisse, certo argumento est, quòd inter alios à sancto Hieronymo[b] diuersarum nationum nominatos barbaros, qui eruperunt in Gallias sub eodem Augusto, Marcomanni minimè recensiti inueniuntur, cùm ceteri nominentur, nempe Quadi, Vuandali, Sarmatæ, Alani, Gipedes, Heruli, Saxones, Burgundiones, & Alemanni, de quibus acturi sumus inferiùs suo loco. [b] Hier. ep. 11. D E

Iisdem Consulibus, tum Marcellinus[c], tum Prosper[d] prodigium memorabile illud significant, quo ardente desuper cælo, atque terra tremente deorsum, Constantinopolitanæ vrbis conflagratio, eiusque extremus interitus timebatur. Rei quidem memorabilis fama suos egressa fines, toto penè Orbe diffusa, cunctis innotuit: quæ allata in Africam, certisque testibus confirmata, à S. Augustino[e] his verbis describitur: Nónne ante paucos annos, Arcadio Imperatore Constantinopoli (quod dico, audierunt nonnulli, & forsitan nouerunt, & sunt in hoc populo, qui illic præsentes fuerunt) volens Deus terrere ciuitatem, & terrendo emendare, terrendo conuertere, terrendo mundare, terrendo mutare: seruo cuidam suo fideli viro (vt dicitur) militari venit in reuelatione, & dixit ei, ciuitatem venturo de cælo igne perituram. Eumque admonuit, vt Episcopo diceret. Dictum est. Non contempsit Episcopus, & allocutus est populum. Conuersa est ciuitas in luctum pœnitentiæ, [c] Marcellin. in Chron. [d] Prosper. in Chron. [e] August. de excidio vrbis, cap. 6.

VRBIS CONSTANTINOP. NOVO CASV PERTERRITA.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A tiæ, quemadmodum quondam illa antiqua Niniue. Tamen ne putarent homines, illum qui dixerat, vel falsitate deceptum, vel fallaciter decepisse: venit dies, quem Deus fuerat comminatus. Intentis omnibus & exitum cum timore magno expectantibus, noctis initio, tenebrante iam mundo, visa est ignea nubes ab Oriente, primò parua, deinde paulatim, vt accedebat supra ciuitatem, ita crescebat, donec toti vrbi ingens terribiliter immineret.

INCENDIVM ET TERRAE-MOTVS IMMINENT CIVITATI CONSTANTINOPOLITANAE.

Videbatur horrenda flamma pendere, nec odor sulphuris deerat. Omnes ad ecclesiam confugiebant: non capiebat multitudinem locus. Baptismum extorquebat quisque à quo poterat: non solùm in ecclesia, sed etiam per domos, per vicos ac plateas salus sacramenti exigebatur, vt fugeretur ira non præsens vtique, sed futura. Attamẽ post magnam illam tribulationem, vbi exhibuit Deus fidem verbis suis, & reuelationi serui sui: cœpit vt creuerat, B minui nubes, paulatimque consumpta est. Populus securus paululum factus, iterum audiuit omnino esse migrandũ, quòd ciuitas esset proximo sabbato peritura. Migrauit cum Imperatore tota ciuitas: nemo in domo remansit: nemo domum clausit, longè recedens à mœnibus: & dulcia tecta respiciens, relictis carissimis sedibus, voce miserabili calefecit. Et aliquot millibus tanta illa multitudo progressa, vno tamen loco fundendis ad Deum orationibus congregata, magnum fumum subitò vidit, & vocem magnam emisit ad Deum. Tandemq; tranquillitate conspecta, missis qui renunciarent, solicita, quæ prædicta fuerat hora transacta: & renunciantibus, quòd salua vniuersa mœnia & tecta consisterent: omnes cum ingenti gratulatione redierunt. Nemo de domo sua quicquam perdidit patente: omnis homo sicut dimisit, inuenit.

DIVINA MISERICORDIA INCVTITVR TIMOR.

Quid dicemus? vtrum ista ira Dei, an potiùs misericordia fuit? Quis dubitat, misericor- C dissimum Patrem corrigere voluisse terrendo, non perdendo punire; quando nihil hominum, nihil domorum, nihil mœnium tanta impendens præsentia calamitatis læsit? Prorsus sicut solet manus erigi ad feriendum, & consternato illo qui feriendus erat, miseratione reuocari: ita factum est illi ciuitati. Verumtamen si eo tempore quo illa derelicta, vniuersus populus abscessit, irrueret vastitas loco, totamque vrbem sicut Sodomam nullis saltem ruinis remanentibus perdidisset: quis etiam sic dubitaret quòd Deus pepercisset illi ciuitati; qua prænonita & territa, & discedente atque migrante, locus ille consumeretur? sed hactenus de his Augustinus. Cùm autem meminit eiusdem prodigij Paulus Diaconus, precibus Arcadij ac populi tribuit ciuitatis ab imminente clade salutem. ait enim[a]: Interea ingens terræmotus Constantinopoli factus est, ita vt subtus terra tremeret, & desuper fusa cælitus flamma penderet; tamdiuque mansit, donec orationibus Arcadij Principis & popu- D li Christiani præsentem perditionem Deus exoratus auerteret: probans se solùm esse & conseruatorem humilium, & punitorem malorum. Arcadius itaque Imperator erat vir mitis & quietus, & circa finem vitæ pro huiusmodi causa venerabilis æstimatus.] hæc ipse de præsenti clade: quibus hæc addit ad eiusdem Arcadij commendandam præstantem fidem ac pietatem.

[a] *Paul. Diac. lib. 13.*

ARCADII PIETAS COMMENDATA EX MVLTIS.

In vrbe, inquit, Constantinopoli domus est maxima, habens cognomen Caryæ, id est, nucis: est enim in eius domus vestibulo arbor nucis, in qua (vt sermo est) fuerat appensus martyr Acacius, & defunctus: ob quam rem etiam oratorium illic est ædificatum. Hanc Arcadius videre volens, ad orationem venit; votoque completo, reuertebatur: proinde cuncti circa oratorium habitãtes, volentes Imperatorem videre, currebant: & alij quidem foris domum præcesserant, vt meliùs aspectum Principis & ordinem viderent obsequij; alij verò sequebantur. Dumque omnes cum mulieribus atque filiis, simulque mancipiis extra domum E fuissent egressi: repentè maxima domus oratorio cohærens, subitò tota corruit: clamor cum admiratione secutus est, quomodo oratio Principis tantos ruinæ imminentis periculo liberauit.] hæc Paulus Diaconus, cuncta adscribens Arcadij pietati; ac merito sanè: iis enim Imperij ipsius primordiis, optimi quidem atque Christianissimi Principis specimen edidit. Vtinam non Herodias, Ioannis hostis, eius lateri inhæsisset, quæ postea ipsum à recto tramite æquitatis abduxit. Sed de his inferiùs.

ARCADIVS ITERVM EXAGITAT HAERETICOS.

Effulsit quidem & in his potissimùm Arcadij Augusti pietas, cùm nihil penes se haberet antiquius, quàm fidem Catholicam ab omnibus hæreticorum impietatibus munire, hæresesq; cum hæreticis longè longiùs pellere, ac penitus profligare. Huius rei causa, simulac (vt vidimus anno superiori) liberas est nactus habenas Imperij, pluribus eosdem hæreticos exagitauit edictis. Sed & hoc anno eorumdem petulantiam, cùm iidem procaciter accepta à

Præfecto

Universidad de Deusto
Biblioteca

Præfecto licentia, se inferrent in Vrbem, cohibuit, dato ad Clearchum Vrbis Præfectum adA
[a] l. 10. de hæret. C. Theod. uersus eosdem eiusmodi rescripto[a], quo & ipse Præfectus puniendus esset:

Cuncti hæretici proculdubio nouerint omnia sibi loca huius Vrbis adimenda esse, siue sub Ecclesiarum nomine teneantur, siue quæ Diaconica appellantur, vel etiam Decanica, siue in priuatis domibus, vel locis priuatis Fisco nostro adcorporâdis. Præterea omnes clerici hæreticorum ex sacratissima Vrbe pellantur, neque his finibus liceat conuenire. Ad hoc interdicatur iis omnibus ad litaniam faciendam intra ciuitatem noctu vel interdiu profanis coire conuentibus. Statuta videlicet condemnatione centum librarum auri contra officium sublimitatis tuæ, si quid huiusmodi fieri vel in publico vel in priuatis ædibus concedatur. Dat. v. Non. Martij, Constantinop. Arcadio quartùm & Honorio tertiùm AA. Conss.] hæc quidem aduersus omnes hæreticos. Ceterum Eunomianos priuato edicto ad Prætectum
[b] l. 11. de hæret. C. Theod. Prætorio Cæsarium dato inquiri iussit. sic enim se habet[b]: B

Ne Eunomianorum tanta dementia perseueret, sublimis magnificentia tua omni studio auctores doctoresque Eunomianorum inuestigare festinet: clericique eorum maximè, quorum furor tantum suasit errorem, de ciuitatibus pellantur extorres, & humanis cœtibus segregentur. Dat. x. Kal. Maij, Constantinop. Arcad. IIII. & Honorio III. Conss.] Sed & aduersus apostatas ad eumdem Cæsarium hoc eodem anno eiusdem Arcadij datum rescri-
[c] l. 5. de apost. Cod. Theod. l. 4. de Pagan. C. Theo. ptum extat[c], ac rursum aliud aduersus idololatras[d], quos exuit omnibus priuilegiis iisdem antiquo iure concessis, quæ breuitatis causa referre desinimus.

Hoc eodem anno, qui sequens est ab Hunnorum atque aliorum barbarorum egressu,
[e] Hieron. ep. 3. HIERONYMVS DE OBITV NEPOTIANI AGIT AD HELIODORVM. S. Hieronymus (vt ipse[e] testatur) de Nepotiano presbytero, ad quem de Vita clericorum libellum scripserat, iam vita functo, Epitaphium scripsit ad Heliodorum Altinensem Episcopum eius auunculum, qui ingenti dolore eius decessu affectus erat; quòd quem à tenera ætaC
[f] Hieron. ead. epist. 3. te Chironis instar ad omnes perfectæ clericalis vitę numeros composuerat, cùm magna gloria tum sanctitatis tum doctrinæ niteſceret, quo tempore ipse iam senior in eum Ecclesiastica onera refundere cogitabat, sic repentè è manibus (vt dici solet) abreptus esset. Porrò ipse Nepotianus proximè moriturus, patris sui S. Hieronymi[f] memor, sacerdotalem qua vtebatur in sacris, ipsi vestem legauit: cuius charitatis officij idem Hieronymus eadem voluit epistola meminisse, cùm ait: Quis crederet in tali illum tempore nostræ necessitudinis recordari, & luctante anima studiorum scire dulcedinem? Apprehensa auunculi manu, Hanc, inquit, tunicam, qua vtebar in ministerio Christi, mitte dilectissimo mihi ætate patri, fratri collegio: & quicquid à te nepoti debebatur affectus, in illum transfer, quem mecum pariter diligebas. Atque in talia verba defecit, auunculi manum, mei recordatione contrectans.] hæc ipse Hieronymus, qui eadem epistola eius virtutes perpeD
tuæ memoriæ consecrauit: quem meritò, ob virtutum præstantiam, tota (vt ait) luxit Italia. Probè enim cognitus omnibus, non in clericatu tantùm Christi miles effulsit, sed & cùm antea apud Imperatorem inter primos militans iunxit cum militia monasticam disciplinam.

Verùm genus illud vitæ quantumlibet summa laude dignum extiterit; tamen quòd potiora præpedire videretur atque differre, haud sibi laudandum putauit ipse Hieronymus,
[g] Hieron. ead. epist. 3. QVAE NEPOTIANVS GERIT, CVM MILITARET IN PALATIO. dum hæc ait[g]: Referret (inquam) alius, quòd in Palatij militia sub chlamyde & candenti lino corpus eius cilicio tritum sit; quòd stans ante sæculi potestates, lurida iciuniis ora portauerit; quòd adhuc sub alterius indumentis alteri militauerit; & ad hoc habuerit cingulum, vt viduis, pupillis, orphanis, oppressis, miserisque subueniret. Mihi non placent dilationes istæ imperfectæ seruitutis Dei, &c.] Quæ autem qualiáve præstiterit factus clericus, qui sanctiE
tate ita eluxit in aula; quisque mente ex his quæ de eo S. Hieronymus scribit, ex multis pauca rimari poterit, secretioraque penetrare. At de Nepotiano hactenus, Annalium quidem digno memoria; qui sic ex hac vita recessit, vt tamen clericalis disciplinæ semper viuentem in Ecclesia perfectam reliquerit formam expressam.

Illud verò Hieronymi ex eadem epistola de propagato longè lateque apud barbaros Christi nomine his attexendum putaui: vt videas potentia Crucis victos, qui diuersis in locis at-
[h] Hieron. ep. 3. PROPAGATIO FIDEI CHRISTIANAE. que temporibus Romano bella intulerunt Imperio. Ab India (inquit[h]) vsque ad Britanniam, à rigida Septentrionis plaga vsque ad feruores Atlantici Oceani iam innumerabiles populi, & tantarum gentium multitudines, quàm variæ longiùs habitu, tam vestibus & armis, piscium ritu ac locustarum, & velut muscæ & culices conterebantur (absque notitia enim sui creatoris omnis homo pecus est) nunc verò passionem Christi & resurrectio-

nem

Universidad de Deusto
Biblioteca

A nem eius cunctarum gentium & voces & litteræ sonant. Taceo de Hebræis, Græcis, & Latinis, quas nationes fidei suæ in Crucis titulo Dominus dedicauit. Immortalem animam, & post dissolutionem corporis subsistentem, quod Pythagoras somniauit, Democritus non credidit, in consolationem damnationis suæ Socrates disputauit in carcere, Indus, Persa, Gothus, Aegyptius philosophantur. Bessorum feritas, & pellitorum turba populorum, qui mortuorum quondam inferiis homines immolabant, stridorem suum in dulce Crucis fregerunt melos; & totius mundi vna vox, CHRISTVS, est.] hæc ibi; & in epistola ad Lætam eodem fermè tempore scripta ita in eamdem sententiam [a]: De India, Per- [a] Hieron. epist. 7.
side, Aethiopia monachorum quotidie turmas suscipimus: Deposuit pharetras Armenius: Hunni discunt Psalterium: Scythiæ frigora feruent calore fidei: Getarum rutilus & flauus exercitus Ecclesiarum circumfert tentoria; & ideò forsitan contra nos æqua pugnant
B acie, quia pari religione confidunt.] hæc de Ecclesia vbique dilatata S. Hieronymus: vt admiratione planè dignum sit, inter alios recensitos barbaros, ceteris omnibus ferociores Hunnos, in totum Orientem agmine infesto grassantes, & quietis nescios, nullamque certam sedem habentes, subiecisse tandem indomita colla iugo Christi, simulque loco sistere, atque pacem colere, & Dei laudes canere didicisse: Quonam autem prædicante, planè nescitur.

Fortasse autem idem illis accessit Apostolus magnus ille Nicetas, quem Bessas, Dacos, Getas, Scythasque hoc tempore ad fidem Christi conuertisse, S. Paulinus [b] tradit: qui de Bessis, quorum suprà citato loco S. Hieronymus meminit, per S. Nicetam Dacorum Episcopum ad fidem conuersis hæc cecinit Sapphicis:

BARBARI A S. NICETA CONVERSI.

[b] Paulin. de reditu Niceta Episc. in Dac.

Nam simul terris animisque duri,
Et sua Bessi niue duriores
Nunc oues facti, duce te, gregantur
Pacis in aulam.
Quásque ceruices dare seruituti
Semper à bello indomiti negarunt,
Nunc iugo veri Domini subactas
Sternere gaudent.
Nunc magis diues pretio laboris
Bessus exultat: quòd humi manúque
Antè quærebat, modò mente cælo
Colligit aurum.]

C

BESSI REDDITI CHRISTIANI.

D Subdit idem de iisdem Bessis iam vitam monasticam excolentibus; quæ nos superiùs alia occasione tertio tomo posuimus, cùm egimus de propagatis vbique monasticis institutis. Porrò Fideles factos & Scythas Nicetæ quoque prædicatione, idem Paulinus his versibus docet:

SCYTHAE PER NICETAM CONVERSI AD FIDEM.

Te Patrem dicit tota plaga Boreæ,
Ad tuos fatus Scytha mitigatur,
Et sui discors fera te magistro
Pectora ponit.]

Addit & de Getis & Dacibus ab eodem ad Christi fidem conuersis, quorum sub Valentiniano superiùs mentio facta est. En vides tempora ista visa Romano Imperio infestissima, quàm cesserint Ecclesiæ Catholicæ felicissima, dum qui Romanis imperitare barbarico fu-
E rore studebant, mancipia Christi facta sunt, Crucis potentia subiugati: quos quidem & Catholica fide imbutos esse, ex eorum cultore Niceta sanctissimo Catholico Episcopo Catholicis communicante, nullus est qui reuocare possit in dubium. De eodem verò Niceta ad sancta loca lustranda iterùm in Italiam peregrinante idem Paulinus [c] duplici carmine cecinit: cuius quidem priorem aduentum sequenti anno contigisse, suo loco eiusdem testificatione liquidò apparebit.

[c] Paul. Natal. 9. & Fel. & hym. in redit. Niceta.

Quod rursum spectat ad propagatam hoc tempore Christianam religionem, his attexamus quæ de conuersis ad Oceanum Boreale positis populis per sanctum Victricium confessorem Episcopum Rhotomagensem idem S. Paulinus ad eum scripta epistola tradit his verbis [d]: Notum enim nobis fecit Titius tuus carissimus frater & fidelis minister in Domino, non quidem te magis, quàm in te Deum prædicans, quanta Dominus per te lumina in obscuris antè regionibus accendisset: Qui educens nubes [e] ab extremo terræ, te

[d] Paulinus epist. 16.

[e] Psal. 134.

quoque

Universidad de Deusto
Biblioteca

quoque in lucem populi sui de extimo Orbis eduxit, & clarum fulgur in pluuiam vberem fecit. Sicut terra Zabulon quondam[a], & Nephthalim via maris trans Iordanem Galilææ, & qui sedebant in regione vmbræ mortis, lucem viderunt magnam: ita & nunc in terra Morinorum, situ Orbis extrema, quàm barbaris fluctibus fremens tundit Oceanus, gentium populi remotarum, qui sedebant in latebris, via maris arenosa extra Iordanem, antè quàm pingueſcerent fines deserti in ea, orta sibi per tuam sanctitatem à Domino luce gaudentes, corda aspera, Christo intrante, posuerunt. Vbi quondam deserta siluarum ac littorum pariter in tota aduenæ Barbaria, aut latrones incolæ frequentabant: nunc venerabiles & angelici sanctorum chori vrbes, opida, insulas, siluas, ecclesiis & monasteriis plebe numerosis pace consona celebrant. Quod quamquam totius Galliæ populis & vbique gentium Christus operetur, qui totum Orbem circuit, quærens dignos se, & per nationes in animas sanctas se transfert, & in vris directionis ostendit se hilariter, & omni prouidentia occurrit amatoribus suis: tamen in remotissimo Neruici littoris tractu, quem tenui antehac spiritu fides veritatis afflauerat, te potissimùm in vas electionis excerpsit, in te prima refulsit, clariùs inualuit, ardentiùs & propitius apparuit, in quo & sanctificaret illic nomen suum, & per cuius nomen etiam Solis ab Occasu in omnem terram sonus eius exiret, assumpsit. Denique nunc Rhotomagum & vicinis ante regionibus tenui nomine peruulgatum, in longinquis etiam prouinciis nominari venerabiliter audiuimus, & inter vrbes sacratis locis nobiles cum diuina laude numerari; haud immeritò, &c.] plura enim habet de nobilitate Ecclesiæ Rhotomagensis ex studioso cultu Christianæ obseruantiæ comparata. At de propagatione Fidelium huius temporis hactenus.

[a] Isaiæ 9.

POPVLI AD SEPTENTRIONALEM OCEANVM POSITI CONVERSI AD FIDEM.

IESV CHRISTI ANNVS 397. SIRICII PAP. ANNVS 13. ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS 3.

QVi sequitur Christi annus trecentesimus nonagesimusseptimus, Consulatu Cæsarij & Attici, Fastis adscribitur: quo hæreses Origenis sub pietatis inuolucro per Ruffinum presbyterum Aquileiensem è Palæstina cum Melania Romam redeuntẽ inferuntur in Vrbem; propinatæque aureo calice Babylonis, antequam inebriarentur illis Fideles, detectæ atque explosæ fuerunt. Hæc autem quomodo se habuerint, dicendum per singula: sed ante omnia, quæ sunt temporis, elucidanda. Ruffinum quidem indiuiduum Melaniæ comitem cum ea in Ægyptum profectum & in Palæstinam, ibique apud eam, vsque dum illic mansit. Hierosolymis vitam transegisse, quæ dicta sunt superiùs ex S. Hieronymo satis significant: at ea demum remeante Romam, eiusdem assectatum esse vestigia, Palladij atque Paulini testificatione exploratum habetur: ait enim Palladius[b]: Erat etiam cum ea Ruffinus quidam nomine, ciuis Italus ex Aquileiensi oppido, vir nobilium & in proposito singulari satis fortium morum; qui & ad presbyteratum postea meruit peruenire: quo nullus mansuetior, fortior, & placidior tamquam omnia sciens, in sexu virili potuit inueniri. Isti igitur in viginti & septem annis, omnes apud Hierosolymã sanctos atque peregrinos Episcopos, monachos, virgines(que (hoc enim vouerant Deo) susceperе suis propriis sumptibus, &c.] agitque paulo pòst de eorumdem reditu Romam, de quo & nos itidem. Hæc Palladius de Ruffino, eidem in Origenis erroribus concors, vt superiùs pluribus demonstratum est. Sed & Paulinus comitem Melaniæ Ruffinum appellat[c], quem & haud hactenus satis sibi compertum laudat. Sanctus Hieronymus etiam post hæc ad eumdem Ruffinum Romæ agentem litteras[d] dedit: vt planè nullum sit dubium, contigisse aduentum Ruffini Romam quando illuc etiam ipsa Melania remeauit. Sed quoto potissimùm anno Domini Melaniam in Vrbem redire contigit, id quidem est accuratiùs exquirendum.

[b] Pallad. in Lausiac. c. 3; apud Lipom. tom. 5.

[c] Paulin. ad Sener. epist. 9

[d] Hieron. epist. 66.

ORIGENIS ERRORES INFERVNTVR IN VRBEM.

MELANIAE ET RVFFINI REDITVS ROMAM TEMPVS.

Iam suo loco satis liquidò superiùs demonstratum est, ipsam vnà cum Ruffino in Aegyptum primò, indeque Hierosolymam migrasse anno Domini trecentesimo septuagesimosecundo, Impp. Valentiniani atque Valentis nono. Sed quot annos in hac peregrinatione & commoratione insumpserint, diuersæ sententiæ sunt eiusdem Palladij atque Paulini: siquidem ille (vt nuper vidimus) vigintiseptem numerat annos, Paulinus verò vigintiquinque. Sed huius exploratior atque solidior fides est: nam accepit hæc ipse ab eadem Melania, quam redeuntem Romam (vt proximè dicturi sumus) Nolam diuertentem excepit hospitem. Verùm ex eo quoque certior Paulini testificatio redditur, & Palladij assertio de annis vi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A nis viginti septem exploditur: quòd cùm constet hos adhuc in vita agente Siricio Papa repetisse Romam: si dixerimus, ad numerum annorum à Palladio præscriptum, ipsorum esse prorogatum aduentum: vtique affirmandum esset, non sub Siricio, sed sub eius successore Anastatio eorundem reditum contigisse. Ex Paulini ergo sententia, qui numerat Melaniæ ab Vrbis absentia quinque lustra, dicendum est, eamdem hoc ipso anno Romam quasi postliminio rediisse.

Recessisse autem Ruffinum è Palæstina cum pace S. Hieronymi, vtriusque testificatione assentur: recitat enim ipse S. Hieronymus eiusdem Ruffini verba in posteriori Apologia, quę sunt huiusmodi: Vos nobis pacem proficiscentibus dedistis. Respondit ipse: Pacem dedimus, non hæresim suscepimus: iunximus dextras, abeuntes prosecuti sumus, vt vos essetis Catholici, &c.] Melaniæ autem ad Vrbem reditus Palladius[a] eiusmodi foris prætensam B affert causam: Post multum verò temporis (inquit) cùm audisset, cuidam nupsisse neptem suam Melaniam (*Iuniorem dictam*) viro: renunciare autem post nuptias sæculo hoc velle, cognouisset: metuens ne qui malæ vitæ homines ac malæ sectæ peruersæque doctrinæ eidem iungerentur: ob hoc ipsum cùm iam admodum senex, hoc est, sexaginta esset annorum, de Cæsariensium ciuitate ad vrbem Romam intra dictum viginti spatium nauigauit.] hæc Palladius de asserta & vulgata forinsecus reditus causa. Ceterum eiusdem cum Ruffino in Origenis erroribus (vt pluribus dictum est superiùs) conniuentiam causam extitisse eisdem ad Vrbem veniendi, oratio præmissa declarat. Erat his quidem in optatis, vt quibus fauerant & quas fouerent toto illo tempore, Origenis sententiæ (quarum complures essent defensores in Ægypto consistentes monachi, & inter eos celebriores Euagrius & Isidorus, atque inter Episcopos nobilis sedis Ioannes Hierosolymorum Antistes) eædem C Romanæ sedis Episcopi, vt sic ab vniuersa reciperentur Ecclesia, probarentur assensu. Sed quanta id sit elaboratum industria, & quibus velamentis vnà cum his palliata decore hæresis se in Vrbem intulerit, videamus.

RVFINVS PACIFICI RECEDIT HIEROSOLYMIS.

[a] *Pallad vbi supra, c. 55.*

CAVSA REDITVS MELANIAE IN VRBEM.

Atque primùm, quæ S. Paulinus de Melaniæ reditu, qui eam susceperit Nolæ, describat in epistola[b] ad Seuerum, hic reddamus: Addidit (inquit) Dominus hanc gratiam de muneribus & litteris tuis: vt ad eos potissimùm dies nobis frater Victor accurreret, quibus sanctam ipsam (*Melaniam scilicet*) ex Hierusalem post quinque lustra remeantem excepimus. At quam tandem feminam? (si feminam dici licet tam viriliter Christianam) Quid hoc loco faciam? vetat fastidij intolerabilis metus, voluminibus adhuc addere: sed personæ dignitas, immo Dei gratia, postulare videtur, vt commemorationem tantæ animæ prægressus non raptim omittam, paulisper ad eam tibi narrandam, &c.] prosequitur nobile D genus eius referre, vtpote quæ habuerat Marcellinum Consulem ordinarium auum, qui vna cum Probino Consulatum gesserat anno Domini trecentesimo quadragesimoprimo; & eius in vita Christiana sectanda ardens studium, & alia plura de ipsa, quæ nos suo loco superius ordine temporis collocauimus: ac demum de eiusdem, cùm rediit, appulit Neapolim, ista subdit[c], Neapolim vrbem breui spatio à Nolana, qua degimus, ciuitate distinctam, aduecta est. Vbi filiorum nepotumque occursu excepta, mox Nolam ad humilitatis nostræ hospitium festinauit: quo nobis aduenit ambitioso ditissimorum pignorum vallata comitatu.

[b] *Paulin ad Seuerũ epi.10*

MELANIA PERVENIT NEAPOLIM ATQVE NOLAM.

[c] *Hieron in Chron.*

Vidimus gloriam Domini in illo matris & filiorum itinere. In eo quidem, sed longè dispari cultu, macro illo & viliore asellis burrico sedentem, tota huius sæculi pompa, qua honorati & opulenti poterant, circumflui Senatores prosequebantur carrucis nu- E tantibus, phalaratis equis, auratis pilentis, & carpentis pluribus, gemente Appia atque fulgente: sed splendoribus vanitatis prælucebat Christianæ humilitatis gratia. Admirabantur diuites pauperem, profani sanctam, & illos nostra paupertas ridebat. Vidimus dignam Deo huiusmodi confusionem, purpuream, sericam, auratamque supellectilem pannis veteribus & nigris seruientem: Benediximus Dominum, qui humiles & excelsos facit sapientes, esurientes implet bonis, & diuites dimittit inanes. In istis tamen diuitibus eadem die de maternis bonis pauperem spiritum stupebamus, qui magis sancta matris inopia, quàm sua visibili abundantia gloriabantur. Id ipsum autem gloria Domini videbatur operari, quod egenulæ nostræ diuitias in eius filiis intuebantur, vt iam hinc fructum fidei suæ caperet, cùm victoriam suam de huius sæculi vanitate ipsa despectaret, cominus videns omnia quæ propter Christum reliquerat & contemnere perseuerauerat. Illi sericati & pro suo quoque sexu toga aut stola soliti splendere filij, crassam illam veluti

OCCVRSVS ROMANORVM CIVIVM MELANIAE.

Universidad de Deusto
Biblioteca

spartei staminis tunicam & vile palliolum gaudebant manu tangere, & vestimenta sua vel- A
leribus auro & arte pretiosa pedibus eius substernere, pannisq; contegere gestiebant, expiare se à diuitiarum suarum contagio iudicantes, si quam de viliſſimo eius habitu aut vestigio sordem colligere mererentur.

Tugurium verò nostrum, quod à terra suspensum cœnaculo vna porticu cellulis hospitalibus interposita longius tenditur, quasi dilatatum gratia Domini, non solum sanctis qui illam plurimi comitabantur, sed etiam diuitum illorum cateruis non capaces angustias præ-
HOSPITIVM SANCTVM REDDIT HOSPITES MODESTOS. buit: in quo personis puerorum ac virginũ choris vicina Dominædij nostri Felicis culmina refulgebant; neque è diuerso habitationis eiusdem, dissoni licet proposito, hospites obstrepebant, sed & in illis religiosa modestia imitabatur nostræ silentium disciplinæ, vt si dissimularent concinere vigilantibus pigro ventre sopiti, tamen non auderent pijs vocibus dissonare, fideli timore compositi, quo placitis psallentium vocibus compresso sæcularium tur- B
barum tumultu etiam taciti concinebant. Verùm vt ad perfectam Domini columbam recurram: Scito nunc istam tantùm in sexu infirmitatis virtutem Dei, cui refectio in ieiunio, requies in oratione, panis in verbo, habitus in panno, lectus in sagulo & cẽtone durus in terra fit mollis in littera, qua rigidi cubilis iniuriam mitigat lectionis voluptas, & sanctæ animæ in Domino vigilare, requiescere est.

VIRTVTES MELANIAE DESCRIBVNTVR. Hanc ergo filia Sion hactenus habuit & desiderat: nunc filia Babylonis habet & admiratur: quia iam & ipsa Vrbs in pluribus filia Sion est, quàm filia Babylonis: & ideo miratur in humilitatis obscuro & veritatis luce viuentem, & fidei incitamenta diuitibus, angustiarum solatia pauperibus ministrantem: quamquam illa quietis & latebræ suæ apud Hierusalem in
a *Psal.* 119. Romanis modo turbis æstuans clamat: Heu a me, quia incolatus meus prolongatus est: Ideò ne dilata sum, vt nunc habitem cum habitãtibus Cedar? Hoc enim nomine apud Hebræos C
(vt comperi) significatur obscuritas. Quare ita illi gratulandum de memoratis virtutibus puto, vt de præsenti sede timeatur, vt tam insignis anima plus Romæ conferat, quàm de Roma trahat, & sic sedeat supra flumina Babylonis, vt recordetur Sion b, & organo corporis
b *Psal.* 136. sui suspenso ab inimicæ omnibus Babylonis insidijs & illecebris, in sui propositi tenore, velut in salicibus gemino semper humore viuentibus, constituta viuere non desinat, & permanente fidei constantia, virtutisque gratia, folium eius non defluat: vt sicut vita eius in itinere adspectatur, ita & laus in exitu canatur.] hucusque Paulinus de aduentu Melaniæ

ROMA QVA EX PARTE DICTA BABYLON. Romam: quam quidem Vrbem cùm sic nominet filiam Babylonis, vt tamen in pluribus dicat eam præseferre filiam Sion: facilè puto intelligis, ea nominis vnius Vrbis varietate discriminatos esse Gentiles à Christianis; nimirum vt ea ex parte Roma Babylon dicatur, vbi adhuc in ea Gentilicia vigeret impietas; Sion autem in pluribus, vtpote quæ Christianis D
abundaret, in quibus cultus religionis veræ micaret: vt planè ex tanti viri sententia valeas intelligere, quo sensu à Ioanne in Apocalypsi Roma sit Babylon nominata. At de his satis tomo primo Annalium actum est.

Sed ad Melaniam redeamus: Quam cùm sic à Paulino laudatam vides, ne mireris: his
RES MELANIAE ATQVE RVFINI INCOMPERTAE PAVLINO. quidem ipsa atque maioribus digna præconiis videbatur nescientibus quæ paucis arbitris in Palæstina non tam ab ipsa, quàm per ipsam à suis consocijs de inducendis in Ecclesiam erroribus Origenis, refragante S. Hieronymo, ac penitus obnitente S. Epiphanio, gesta essent. Quomodonam, quæso, Paulinus sciret, quæ nec qui Hierosolymis essent, nosse potuerint? vt superiùs est demonstratum in controuersia illa habita inter S. Epiphanium, & Ioannem Hierosolymitanum Episcopum, Origenistarum patronum, negantem tamen se Origenis errores defendere: quæ litteris S. Hieronymi vno innotue- E
re Pammachio. Vides igitur Paulinum horum omnium penitus ignarum adeò mirificè Melaniam iure laudasse; sed & eius in via comitem immensis præconijs, aliis ad eumdem
c *Paulin. epist.* 9. Seuerum c datis litteris, celebrasse Ruffinum: in quorum celebrationem omnium conuersa
ORIGENIS HAERESIS QVA POMPA INFERATVR IN VRBEM. fuisse studia Christianorum, quis poterit dubitare? En vides, quibus, qualibusve anteambulonibus inferatur in Vrbem hæresis Origenis: vt plane pro miraculo dicendum fuerit, si audito sonitu tubæ, fistulæ, & citharæ, sambucæ, & psalterij, symphoniæ, & omnis generis
d *Daniel.* 3. musicorum, non adorauerint omnes statuam auream d: si, inquam, quos sanctissimorum virorum etiam audirent encomijs penè diuinis effern, æquè plausibus non exceperint, & obuijs quoque manibus, quod ab illis sanctitatis titulo foris inscriptum offerretur, omnes non acceptarint.

At quonam modo ista se habuerint, & in quanto tunc periculo Romana Ecclesia ver-

sata

Universidad de Deusto
Biblioteca

A fata sit, & Deus illi ex more opportuno tempore præsto fuerit, ordine rerum gestarum & temporum, singula prosequemur. Sed antequam his vela pandat orario, vastum pelagus ingressura, in S. Paulini hospitio, quo Melaniam cum suis excepit, paululum quiescat.

Accepit tunc idem Paulinus à Melania perbreue segmentum ligni sanctissimæ Crucis, missum sibi à Ioanne Hierosolymorum Episcopo. Testatur id quidem ipse Paulinus, cum ex eo quid modicum sumptum, nomine Theratiæ suæ, mittit ad socrum ipsius Seueri Bassulam, dum hæc[a] ait: Partem particulæ de ligno diuinæ Crucis, quod nobis donum benedicta Melania ab Hierusalem munere sancti inde Episcopi Ioannis attulit: hoc specialiter sorori nostræ venerabili Bassulæ misit conserua communis. Sed quod alteri vestrum datur, vtriusque vestrum est: quia in vtroque vestrum vna ratio manet, & sexum euacuat fides, qua in virum perfectum ambo concurritis. Accipite ergo ab vna-
B nimis fratribus, in omni bono vestrum sibi consortium cupientibus. Accipite magnum in modico munus; & in segmento penè atomo hastulæ breuis, sumite monimentum præsentis & pignus æternæ salutis. Non angustetur fides vestra carnalibus oculis parua cernentibus: sed intenta acie totam in hoc minimo vim Crucis videat. Dum videre vos cogitatis lignum illud, quo salus nostra, quo Dominus maiestatis affixus, tremente mundo, pependerit; exultetis cum tremore: recordemur & petras fissas ad huius affectum Crucis, & saltem saxorum æmulatione præcordia nostra findamus timore diuino.

[a] *Paulin. ad Seuer. epist. 13.* SEGMENTVM E CRVCIS LIGNI A IOANNE EPISCOPO HIEROSOLYMITANO AD PAVLINVM MISSVM.

Plura autem post hæc Paulinus in eadem subnectit epistola de Crucis inuentione, ac demum meminit de eiusdem ligni sanctissimæ Crucis erogatione Hierosolymis fieri so-
C lita ab eius ciuitatis Episcopo, qui illud Paschali tantùm tempore (vt ait) exhibet populo adorandum. Cuius planè exemplo, illa in reliquas Occidentalis orbis Ecclesias consuetudo & ritus manasse putantur, vt eodem Paschali tempore lignum Crucis cum imagine Crucifixi populo adorandum aperiatur, quod ante erat velo obductum; illud Episcopo tertium præeunte præconium, ECCE LIGNVM CRVCIS, &c.] respondente & inuitante choro, VENITE ADOREMVS.] In illis quidem ecclesiis, in quibus inesse contingeret ipsum lignum sanctissimæ Crucis, illud ipsum (Hierosolymis agebatur) proponebatur populo adorandum: quæ autem ecclesiæ illo carerent, loco illius exhibebant (vt fit) alterius ligni Crucem, cum imagine Christi Domini crucifixi. hæc quod ad antiquos Ecclesiæ ritus pertinet.

VETVS CONSVETVDO OSTENDENDAE ET ADORANDAE PASCHATIS TEMPORE SANCTAE CRVCIS.

Quod rursum ad idem lignum sanctissimæ Crucis à Melania Paulino datum spectat; ingens planè ex ipso contigit edi miraculum, cùm incendio flagrante fœno referta casa, in
D Paulini ipsius hospitium conuersa flamma cuncta impetu violento depascente, oblato ab ipso globis igneis eodem ligno Crucis, incendium protinus resilierit, atque penitus extinctum fuerit. Quod ipsum perpetua memoria consecrandum miraculum, his ipse Paulinus [b] versibus cecinit, hic in lectoris gratiam describendis; cùm post descriptum ipsum cuncta vorans incendium, quomodo restinctum fuerit, ista subdit:

CRVCIS LIGNO EXTINCTVS IGNIS.

[b] *Paulin. in Natal. 10. S. Felicis.*

Ipse domum remeans modicum, sed grande saluti
De Crucis æternæ sumptum mihi fragmine lignum
Promo, tenensq; manu aduersis procul ingero flammis,
Vt clypeum retinens pro pectore quo tegerem me,
Arcerémque hostem collato vmbone relisum.
Credite: nec donate mihi, sed reddete Christo
E *Grates, & iustas date laudes Omnipotenti.*
Nostra salus etenim Cruce Christi & nomine constat:
Inde fides nobis, & in hac Cruce nixa periclo
Profuit & nostram cognouit flamma salutem.
Nec mea vox aut dextra illum, sed vis Crucis ignem
Terruit, inq; loco de quo surrexerat, ipso
Vt circumseptam præscripto limite flammam
Sidere & extingui, fremitu moriente, coëgit,
Et cinere exortam cineri remeare procellam.
Quanta Crucis virtus, vt se natura relinquat.
Omnia ligna vorans, ligno Crucis vritur ignis.
Multa manus crebris tunc illa incendia vasis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aspergens largis cupiebat vincere lymphis. A
Sed licet exhaustis pensarent fontibus imbres;
Vi maiore tamen, lassis spargentibus, omnem
Vicerat ignis aquam: nos ligno extinximus ignem:
Quamvis aqua non poteras, vicit breuis hastula flammam.]

hæc & alia plura ibi Paulinus de insigni ibidem edito virtute Crucis ligni miraculo.

INDVMENTVM A MELANIA ACCEPTVM PAVLINVS AD SEVERVM MITTIT.

Donatus est præterea idem Paulinus ab eadem Melania tunica innocuorum agnorum contexta vellere: quam idem ipse, cùm accepisset à Seuero pallium ex pilis camelorum hirsutum, eidem dono misit: de qua post alia sic ad ipsum scripsit[a]: Nos, inquit, neque verbis, neque rebus digna pensantes, vnica tamen facultate nobis charitatis, qua vobis sola pares sumus, misimus tunicam, quam ab vsu meo, vt de stercoris vilitate collectum pannum dignare suscipere. Nam vel hoc innocentiæ tuæ congruit, quòd de tenero agno- B
rum vellere contexta blanditur attractibus. Addo autem adhuc pretio eius & gratiæ, quòd quo dignior probetur vsu tuo, de sanctæ & illustris in sanctis Dei feminæ Melaniæ benedictione mihi pignus est. Vnde te dignior visa est, cuius fides illi magis quàm noster sanguis propinquat.] hæc Paulinus; quibus quidem postremis verbis, se Melaniæ sanguine fuisse coniunctum significat.

[a] *Paulin. ad Sever epist. 10.*

Contigerat autem haud pridem ante aduentum Melaniæ, Nolam mitti ab eodem Seuero ad ipsum Paulinum libellum scriptum de rebus gestis S. Martini: quem Melaniæ illum auide cupienti se legisse testatur, necnon ostendisse S. Nicetæ Dacorum Episcopo, qui hoc eodem tempore pietatis ergo in Italiam peregrinatus fuit: ait enim ea epistola ad Seuerum reddita: Martinum enim nostrum *(nempe Melaniæ)* studiosissimæ talium historiarum ipse C
recitaui: Quo genere te & venerabili Episcopo atque doctissimo Nicetæ, qui ex Dacia Romanis merito admirandus aduenerat, & plurimis Deo sanctis, in veritate non magis tui prædicator, quàm mei iactans, reuelaui, &c.] hoc ipso quidem anno contigisse magni illius Nicetæ aduentum, ex numero Natalium S. Felicis à Paulino editorum rectam exploratamque possumus deducere rationem. Nam cùm ipse, scribens ad Seuerum[c], testetur quolibet anno se statuisse conscribere versibus eiusdem Felicis Natalitium: planè ex numero eorumdem annos quoque licebit suo ordine adnumerare. Sed cùm in nono à Paulino edito Natalitio mentio habeatur de posteriori eiusdem Nicetæ aduentu Nolam, eumque contigisse dicat anno quarto à priori ipsius aduentu: affirmare opus est, ipsum eius priorem aduentum, tempore quo Natalitium quintum elaborauit, accidisse. De eius enim posteriori aduentu, quo meminit de priore, isti sunt versus[d]:

[b] *Paulin. epist. 19.*

[c] *Paulin. epist. 9.*

S. NICETAE PRIOR ADVENTVS IN ITALIAM.

[d] *Paulin in Natal. 9.*

Venisti tandem quarto mihi redditus anno: D
Sed grates Christo, quia te vel sero reuexit.]

Cùm igitur hac ratione priorem eius aduentum contigisse oportuerit tempore quinti editi Natalitij; in quem Domini annum illud potissimum inciderit, hoc exquirendum est. Numeranda quidem esse Natalitia illa Paulini ab vltimo anno, quo adhuc detentus in Hispania Romam parabat aduentum, ex ipso satis intelligi potest. fuit ille annus Domini (vt vidimus) trecentesimus nonagesimustertius. Sequenti autem, cùm iam ad Natalem diem S. Felicis Nolam se contulisset, secundum ordine edidit Natalitium. Cùm verò (vt eius testificatione liquet) iam annum apud eumdem S. Felicem egisset in ipso agro Nolano, quando & legationem ab Episcopis Africanis suscepit, qui fuit annus Domini trecentesimus nonagesimusquintus, tertium ab eo scriptum est Natalitium; sequenti verò anno, nempe superiori, quartum. vnde hoc ipso anno Domini trecentesimo nonagesimoseptimo, ipsum quintum elucubratum fuisse Natalitium, necessariò dicendum est: quo tempore & Nicetæ aduentum contigisse, æquè opus est affirmare, cùm à quinto Natalitio vsque ad nonum numerus ille perficiatur annorum quatuor, quo Nicetas reditum in Italiam prorogauit. E

TEMPORA NATALITIORVM S. FELICIS AB PAVLINO EDITORVM.

Qui igitur ex Dacia veniens, Romanis (vt ait Paulinus[e]) apparuit admirandus, æquè innotuisse Romano Pontifici, atque Apostolorum limina visitasse, quis poterit dubitare? Si enim nulla alia causa, quàm inuisendorum locorum sanctorum tam longam difficilemque peregrinationem obiisse, Paulini assertione dicitur; potuit ne præteruisse venerandas Apostolorum Memorias vniuerso antiquitus celebernimas Orbe, & ad eas non accessisse, insalutatasque reliquisse, qui Nolam se contulit ob S. Felicis sepulchrum? Certè quidem (si coniectura interdum verisimili ex similibus comparata exemplis agere concessum est)

[e] *Paulin. epist. 10.*

RATIO DIFFICILIS NICETAE PEREGRINATIONIS.

haud

Universidad de Deusto
Biblioteca

A haud par est credere, qui tantam ad barbaras gentes agebat molem Apostolatus, sub tantæ rei pondere, veluti operibus omnibus feriatum, tot interiacentes, vt iterum in Italiam se conferret, peragrasse prouincias, nisi consulendi primariam Apostolicam sedem summa necessitas incubuisset. Hunc itaque Nolam aduenientem (vt dictum est) cùm dignè S. Paulinus excepisset; quæ à Seuero scripta atque missa fuerat Vita S. Martini, voluit eidem fieri manifestam.

Scripserat enim eam Seuerus adhuc ipso Martino superstite: sed quando, & qua motus occasione, ipse docet his verbis[a]: Cùm olim audita fide eius, vita, atque virtutibus, desiderio illius æstuaremus: gratam nobis ad eum videndum peregrinationem suscepimus: simul quia iam ardebat animus Vitam illius scribere; partim ab ipso, in quantum ille interrogari potuit, scisciti sumus; partim ab iis qui interfuerant, vel sciebant, cognouimus. Quo quidem B tempore, credi non potest, qua me humilitate, qua benignitate susceperit: congratulatus plurimùm, & gauisus in Domino, quòd tanti esset habitus; quem peregrinatione suscepta experissemus. Miserum me (penè non audeo confiteri) cùm me sancto conuiuio suo dignatus est adhibere, aquam manibus nostris ipse obtulit, ad vesperum autem ipse nobis pedes abluit: nec reniti ad hoc, aut contraire constantia fuit: ita auctoritate illius oppressus sum, vt nefas putarem, si non acquieuissem. Sermo autem illius non alius apud nos fuit, quàm mundi huius illecebras & sæculi onera relinquendi, vt Dominum Iesum liberi expeditique sequeremur: præstantissimumque nobis præsentium temporum illustris viri Paulini, cuius suprà mentionem fecimus, exemplum ingerebat; qui summis opibus abiectis, Christum secutus, solus penè his temporibus Euangelica præcepta complesset. illum nobis sequendum, illum clamabat imitandum: beatumq; esse præsens sæculum, tantæ C fidei virtutisque documento, cùm secundùm sententiam Domini, diues & possidens multa, vendendo omnia & dando pauperibus, quod erat factu impossibile, possibile fecisset exemplo.] hæc Seuerus de suo ipsius accessu & congressu cum S. Martino, vt eius Vitam describeret, quod & tunc præstitit: adeò vt appareat, post conuersionem Paulini, ante tamen præsentem annum fuisse elucubratam.

Porrò sic (vt ipse testatur[b]) libellum ipsum de Vita sancti Martini conscripsit, vt intra parietes domesticos contineret: vni tantùm valde familiari immenso desiderio eumdem cupienti & valde exposcenti, pollicitatione præmissa ne cui concederet, tandem tribuit. Sed id planè accidit, quod idem Seuerus litteris ad Desiderium scriptis, se timere significarat, illis verbis: Sed vereor ne tu ei ianua sis futurus, & emissus semel, non queat reuocari.] Sed quomodo editus atque vulgatus? creditus est libellus eidem ipsi qui supra Paulino, qui hæc D ad Seuerum[c]: Benedictus tu homo Domini, qui tanti sacerdotis & manifestissimi confessoris historiam, tam digno sermone, quàm iusto affectu percensuisti. Beatus & ille pro meritis, qui dignum fide & vita sua meruit historicum; qui & ad diuinam gloriam suis meritis, & ad humanam memoriam tuis litteris consecratur.] hæc ipse Paulinus: qui acceptum libellum illum (vt nuper vidimus) legit Nicetæ Episcopo, sicque sanctus Martinus innotuit Borealibus barbarorum gentibus. Legit tunc & Melania, & sic idem sanctus Martinus in Vrbem inuectus est, ex qua celerrimè est vulgatus in Orbem. Sed quomodo? Audi Posthumianum[d]:

Referam tibi planè, inquit, quò liber iste penetrauerit, & quàm nullus ferè Orbis terrarum locus sit, vbi non materia tam felicis historiæ peruulgata teneatur. Primus eum Romanæ vrbi vir studiosissimus tui Paulinus inuexit. Deinde cùm tota certatim Vrbe raperetur, exultantes librarios vidi, quòd nihil ab iis quæstuosius haberetur; siquidem nihil illo promptius, nihil carius venderetur. Hic nauigationis meæ cursus longè ante progressus, cùm ad Africam veniissem, iam per totam Carthaginem legebatur: solus eum Cyrenensis ille presbyter non habebat; sed me largiente descripsit. Nam quid ego de Alexandria loquar, vbi penè omnibus magis quàm tibi notus est? Hic Ægyptum, Nitriam, Thebaidem, ac tota Memphitica regna transiuit: Hunc ego in eremo à quodam sene legi vidi: cui cùm me familiarem tuum esse dixissem, & ab illo & à multis fratribus hæc mihi iniuncta legatio est, vt si vmquam terras istas, te incolume, contigissem, ea te supplere compellerem, quæ in illo tuo libro de virtutibus beati viri professus es præteriisse. Age ergo, &c.] Suppletus est liber à Seuero, auctarioque locupletatus per epistolas de eiusdem viri sancti obitu postea ab eo scriptas, adiecto insuper additamento Dialogorum.

[a] *Seuer. in Vita S. Martini, cap. vlt.*

VITA S. MARTINI A SEVERO SCRIPTA.

ACCESSVS ET CONGRESSVS SEVERI CVM S. MARTINO.

[b] *Seuer. epist. ad Desider. ante libellum prefixa.*

QVOMODO VITA S. MARTINI VBIQVE VVLGATA.

[c] *Paulin. ad Seuer. epist. 5.*

[d] *Seuer. Dial. 1. c. 16.*

VITA S. MARTINI TOTO PENE ORBE DIFFVSA.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVID ROMAE MELANIA ATQVE RVFINVS.

Iam verò, vbi satis apud Paulinum Nolæ consedimus, Melaniá cum Ruffino redeuntem in Vrbem prosequamur. Qui enim diu ab Vrbe absentes, Hierosolymis tamquam in spiritali quadam Academia, vt veram excolerent sapientiam, quinque (vt vidimus) lustris consederant, cùm primùm Romam venerunt, omnium planè oculos præ admiratione in se conuerterunt: Læti iam illi videre præsentes, quæ de iisdem absentibus summo sæpe præconio fama detulerat: sed non videre tantùm, verùm & audire soliciti; sicq; ab ore ipsorum tamquam à cœlesti quodam illato Romam oraculo pependerunt. Cùm ipsi, quàm ex Origenis libris didicerant, Stoica indolentia perfectissimæ & ad omnes numeros absolutæ vitæ Christianæ specimen edentes, maxima apud Christianos omnes qui Romæ erant, perpaucis eruditis exceptis, quos antea S. Hieronymus litteris monuisset, existimatione fuerunt. Cùm sic igitur animos ciuium erga se suosque esse propensiores & optimè affectos Ruffinus intellexisset: euestigio impietate referta allata secum ex Ægypto primùm, inde Hierosolymis scrinia referat, indeque depromit pestiferas merces, sed ita fallaciis obuolutas & auro cælatas, vt bene prudentes & sapientes quoque eædem decipere potuissent. A B

DE ORIGENIS HAERESIBVS ROMAM ILLATIS.

De appulsu autem horum in Romanum Portum agens sanctus Hieronymus, hæc per antiphrasim[a]: O triremem locupletissimam, quæ Orientalibus & Ægyptiis mercibus Romanæ vrbis ditare venerat paupertatem. Tu Maximus ille es: Vnus qui nobis scribendo restituis rem. Ergo nisi de Oriente venisses, eruditissimus vir hæreret adhuc inter mathematicos.] & paulò pòst: Te multo tempore Pharus docuit, quod Roma nescivit: instruxit Ægyptus, quod Italia hucusque non habuit, &c.] At ne sibi esset impedimento quòd apud nonnullos Origenis nomen malè audiret, idem Ruffinus Apologiam pro Origene ab Eusebio Cæsariensi scriptam, nomine tamen martyris Pamphili, à se verò Latinitate donatam mox edidit, addiditque pro eodem recens à se item volumen elaboratum, cuius erat titulus: De adulteratione librorum Origenis.] Sed & quod magis mireris, nec quidem ipse Ruffinus erubuit Romæ iactare, tum sanctum Hieronymum, tum etiam Theophilum Alexandrinum Episcopum iisdem Origenis erroribus assentiri. Testatur id quidem ipse sanctus Hieronymus in epistola quam postea ad Pammachium scripsit[b], vbi ait: Me & Papam Theophilum sui iactabat erroris; latratuque impudentissimorum canum, ad inducendos simplices, nostrum mentiebatur assensum.] hæc ipse. C

[a] *Hieron. Apolog. lib. 2.*

[b] *Hieron. ad Pammach. epist. 78.*

Sed quod spectat ad Periarchon & Apologiam nomine Pamphili martyris pro Origine à Ruffino editam; audi Hieronymum[c] ab Oriente, ita vt Romæ audiretur, veluti tonitruum, vehementiùs obstrepentem: Ruffinus non vni Vrbi, sed Orbi blasphemias Origenis, & περὶ ἀρχῶν libros, quantum in se fuit, intulit: ita vt Eusebij quoque primum librum defensionis Origenis sub nomine Pamphili martyris ederet; & quasi ille parum dixisset, nouum pro eo volumen euomeret.] & rursus in eum[d]: Cur, inquit, translaturus hæreticam defensionem eorum, præmittis quasi martyris librum; & id Romanis auribus ingeris, quod translatum, *nempe* περὶ ἀρχῶν, totus Orbis expauit, &c.] His igitur præcursoribus curauit Ruffinus purulentum Origenis περὶ ἀρχῶν, Romam inuehere, quò ab omnibus pacificis salutaretur occursibus, & nescientes imaginem bestiæ adorarent. Neque verò hæc sibi visa sunt satis: sed & adhuc addidit ad decipiendum summa quidem arte excogitatum portentum: vt de eo merito illud Psalmistæ appareat decantatum[e]: Sicut nouacula acuta fecisti dolum.] & illud[f]: Lingua tua concinnabat dolos. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum.] cùm videlicet id effecerit, vt quamuis ipse fur esset & latro, istæc ipsa fuerint tamen aduersus sanctum Hieronymum protinus conclamata. D E

[c] *Hieron. in dialog. aduer. Pelag.*

[d] *Hier. Apolog. aduers. Ruffin.*

[e] *Psal. 51.*

[f] *Psal. 49.*

APOLOGIA PRO SCRIPTIS ORIGENIS VVLGATVR ROMAE A RVFINO.

RVFFINVS VERSVTVS IN CRIMINIS SVSPICIONEM ADDVCIT S. HIERONYMVM.

Quonam modo ista contigerint, audi. Cùm ille pro Origene eiusmodi præmisisset defensores, sic περὶ ἀρχῶν ipsius voluit edi, vt eidem præfationi affixæ, nomen suum silentio prætermiserit, quo & nomè interpretis haberetur incognitum. absque titulo enim auctoris præfationem illam editam esse, ex eo intelliges, quod de eadem S. Hieronymus postea ad Ruffinum[g] scribens ait: Præfatiuncula librorum περὶ ἀρχῶν ad me missa est, quá ex stylo intellexi tuam esse, &c.] Instar enim sepiæ, quæque hæresis nigredinem primùm ad obscurándam veritatis claritudinem vomit; quòd cómune sit omnibus malè agentibus, lucem odisse. Quid igitur veneni lateret in præfatione illa, quidve vitiosum esset in ea interpretatione, vt merito Ruffinus nomen suum silentio obuoluendum putauerit, in apertam iam lucem cunctis aspiciendum prodamus. Erit planè quod mireris, lector, cùm intueberis filiorum tenebrarum incredibilem in malè agendo versutiam.

[g] *Hieron. epist. 66.*

Qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Qui igitur tacito suo nomine, à se translatum hæresibus refertum Origenis περὶ ἀρχῶν Romæ editurus erat, frontem operis, ipsa inquam meretricis prostibuli limina auro tecta ornata reddidit atque compta, vt ad ingressum homines ea dolosa arte pelliceret: quod præstitit, cùm suspectum Origenis nomen faceret testificatione S. Hieronymi venerandum, dum quæ ab eodem adeò celebri auctore eiusdem Origenis lucubrationes essent hactenus Latinitate donatæ recenset, & eius de ipso elogia recitat. Ex quibus alterum de duobus euenturum præsentiret; vel vt ita Origenis περὶ ἀρχῶν auidiùs acceptum, ab omnibus probaretur; vel si contingeret ob blasphemias respui, in Hieronymum ipsum antiquiorem Origenis interpretem ac laudatorem infamia verteretur. Ita quidem se habuit mali operis peior interpres, pessimusque præfator. Vnde si quis præfationem illam περὶ ἀρχῶν Origenis appositam, putentis cadaueris dixerit pollincturam, qua graue olens corrupta caro suauissimos spiraret odores; sanè quidem scopum ipsum veritatis attigerit. Vide quorsum progressæ sint versipellis hominis artes.

DOLOSA RVFFINI PRAEFATIO PERIARCHON CRIGENIS APPOSITA.

B Sed præstat ipsum audire Ruffinum, cùm ista præfatur[a]: Scio quamplurimos fratrum, scientiæ Scripturarum desiderio prouocatos, popposciſſe ab aliquantis eruditis viris & Græcarum litterarum peritis, vt Origenem Romanum facerent, & Latinis auribus condonarent: inter quos etiam frater & collega noster Hieronymus ab Episcopo Damaso deprecatus, cùm homilias duas de Cantico canticorum in Latinum transtulisset ex Græco, ita in illo opere ornatè magnificeque præfatus est, vt cuiuis legendi Origenem & auidissimè perquirendi desiderium commoueret. & paulo pòst: Nos ergo rem ab illo quidem cœptam sequemur & probatam: sed non æquis eloquentiæ viribus tanti viri ornare possumus dicta. Vnde vereor, ne vitio meo illud accidat, vt is vir, quem ille *nempe Hieronymus)* alterum post C Apostolos Ecclesiæ doctorem scientiæ & sapientiæ merito comprobauit, inopia sermonis nostri longè esse inferior videatur.] hæc quidem ipse & alia in commendationem Origenis ex testificatione S. Hieronymi, magni tunc in Ecclesia nominis: cuius quoque auctoritate adhibitam in idem opus interpretando fraudem voluit contexuisse, cùm addit: Quantum fieri potest interpretando, sequar regulam prædecessorum, & eius præcipuè viri (*nempe Hieronymi)* cuius superiùs fecimus mentionem; qui cùm vltra septuaginta libellos Origenis, quos Homiliaticos appellauit, aliquantos etiam de tomis in Apostolum scriptis transtulisset in Latinum, in quibus cùm aliquanta offendicula inueniantur in Græco, ita elimauit omnia interpretando atque purgauit, vt nihil in illis, quod in fide nostra discreparet, Latinus lector inueniat. Hunc ergo nos etiam, licet non eloquentiæ viribus, disciplinæ tamen regulis, in quantum possumus, sequimur, &c.]

[a] *Apud S. Hie. tom. 9.*

EX HIERONYMI NOMINE CONCILIAT FIDEM HAERESI RVFINVS.

D Cùm igitur istæc omnia S. Hieronymi exemplum sequi, & in genere interpretandi, Origenem expurgando, se illius profiteatur assectari vestigia; quis reprehendere vel hostis auderet, quod tanto ipse tentasset exemplo? Vel quis cunctando reciperet, quæ ipse (vt profitetur) Origenis ederet erroribus expurgata in Latinum conuersa? Sed quid insuper? dolos dolis consarciens, ne ipse mendax argueretur & proditor; cum se erroribus, exemplo S. Hieronymi, expurgatum librum editurum polliceatur, quid adiecerit, accipe: Sicubi ergo nos in libris eius aliquid contra id inuenimus, quod ab ipso in ceteris locis piè de Trinitate fuerat definitum, velut adulteratum hoc & alienum, aut prætermisimus, aut secundum eius regulam protulimus, quam ab ipso frequèter inuenimus affirmatam:] hæc & alia ipse pollicitus, ad Origenis περὶ ἀρχῶν legendum securum sic aditum voluit præparasse, vt tamen domi exceptos hospites letalibus incautos venenis latentis hæresis compotaret: nimirum cùm E lectorem securum redderet, dum pollicetur Origenem erroribus purgatum exhibere, præstitumque id ab eo putaret in reliquis, sicut in maculis hæresis Arianæ: sicque tutum redditum eumdem incautum in foueam Origenis errorum præcipitem ageret.

RVFFINVS SIMVLAT EMENDATVM EDI PERIARCHON.

Sed vbi ista? Audi Hieronymum[b] ad Pammachium ita scribentem: Tuæ me, frater Pammachi, & tuorum litteræ compulerunt, dicentes illos (*libros scilicet* περὶ ἀρχῶν) ab alio fraudulenter esse translatos, & interpolata nonnulla, & vel addita, vel mutata. Ac ne parum epistolis haberem fidem, misistis exemplaria eiusdem translationis cum præfatiuncula laudatrice mea. Quæ cùm legissem, contulissemq; cum Græco: illico animaduerti, quæ Origenes de Patre cum Filio & Spiritu sancto impiè dixerat, & quæ Romanæ aures ferre non poterant, in meliorem partem ab interprete commutata: cetera autem dogmata, de Angelorum ruina, de animarum lapsu, de resurrectionis præstigiis, de mundo vel mundis Epicuri, de restitutione omnium in æqualem statum, & multo his deteriora, quæ

[b] *Hier. Apolog. 1. aduersus Ruffinū.*

PVRGAT TANTVM EX PARTE RVFFINVS ORIGENIS PERIARCHON, VT INCAVTOS DECIPIAT.

quæ longum esset retexere, vel ita vertisse, vt in Græco inuenerat, vel de commentariolis Didymi, qui Origenis apertissimus propugnator est, exaggerata & firmiora posuisse: vt qui in Trinitate Catholicum legeret, in aliis hæreticum non caueret.] ita Hieronymus: quibus versutias intelligas hæreticorum, instar Iudæ sic petentis Dominum osculo, vt laqueum eius collo iniiciendum procuret, & vinculis strictum captiuum hostibus dedat. A

DEI PROVIDENTIA ERGA ROMANAM ECCLESIAM.

Immenso tunc quidem periculo Romana fluctuauit Ecclesia, cùm hæresum ille thesaurus manibus clericorum circumferretur, ab imprudentibusque laudaretur, exscriberetur, vipereoque fœtu multiplicaretur vbique: adeò vt, nisi Christi promissionibus firmissimo fundamento super firmam petram Ecclesia Romana in Petro consolidata fuisset, eius casus iure timeri potuisset; ipsaque tunc naufragium expauisset nauicula Petri, nisi Christus nauigaret in ea. Planè accidit, vt sicut cùm Christus Pharisæorum [a] exagitaretur opprobriis, extollens vocem quædam mulier magnificare eum intrepidè cœpit: ita Romanæ feminæ confessione fides Catholica ab Origenistarum blasphemiis vindicaretur illæsa: dum cõfundens sapientiam sapientum, silentibus iis, quorum muneris erat exurgere & stare pro muro domus Israël, excitauit Deus spiritum feminæ. Etenim exurgens tunc mulier noua Debora, phalanges euertit Chananæorum. At quomodo adeò ingens facinus ediderit femina vna, audi S. Hieronymum [b] rem his verbis accurratè scribentem: B

[a] Luc. 11.

[b] Hieron. epist. 16.

MARCELLA QVID CONTRA ORIGENISTAS.

In hac tranquillitate & Domini seruitute, hæretica in his prouinciis exorta tempestas cuncta turbauit, & in tantam rabiem concitata est, vt nec sibi, nec vlli bonorum parceret: & quasi parum esset, hic *(in Palæstina scilicet)* vniuersa mouisse; nauem plenam blasphemiarum Romano intulit Portui. Inuenitque protinus patella operculum, & Romanæ fidei purissimum fontem cœno lutosa permiscuere vestigia. Nec mirum, si in plateis & in foro rerum venalium fictus ariolus stultorum verberet nares, & obtorto fuste dentes mordentium quatiat: cùm venenata spurcaque doctrina Romæ inuenerit quos induceret. Tunc librorum περὶ ἀρχῶν infamis interpretatio: tunc discipulus ὄλβιος, & verè nominis sui, si in talem magistrum non impegisset: tunc nostrorum διδασκαλικῶν contradictio, & Pharisæorum turbata est schola. Tunc sancta Marcella, quæ diu se cohibuerat, ne per æmulationem quippiam facere videretur; postquam sensit fidem Apostolicò ore laudatam in plerisque violari; ita vt sacerdotes quoque & nonnullos monachorum, maximeque sæculi homines in assensum sui traheret, ac simplicitati illuderet Episcopi, qui de suo ingenio ceteros æstimabat: publicè restitit, malens Deo placere, quàm hominibus.] hæc de S. Marcella Hieronymus, de qua nos plura superiùs, sed & inferiùs dicturi sumus. At quænam hæc sancti Hieronymi veluti ænigmatibus obumbrata locutio? Quid per discipulum ὄλβιος, & verè nominis sui, si in talem magistrum non impegisset?] Alludit planè auctor ad scriptionem illam Ruffini ad Macarium scriptam de adulteratione librorum Origenis, Romæ editam ad sternendam viam eiusdem Origenis erroribus: ad quem etiam præfationem in περὶ ἀρχῶν inscripsit: Qui cùm Macarius diceretur, verè (inquit Hieronymus) ὄλβιος iste dicendus, hoc est Beatus, nempe Macarius ex nomine, nisi in talem incidisset doctorem. At quisnam iste Macarius fuerit, consule à nobis notata ad Romanum Martyrologium [c], vt ab aliis eiusdem nominis sanctis viris ipsum scias discriminare. C D

[c] Die 2. Ianuar.

ORIGENISTAE A S. MARCELLA DETECTI.

Sed vt ad Marcellam redeamus: quò tandem perduxerit ipsa negotium, ex paucis quæ idem auctor subdit, possumus intelligere: nimirum validè egisse, atque restituisse certamen, insuper & hostes in fugam conuertisse. etenim ipsi ab ea palàm detecti, negauerunt Periarchon hæresum promptuarium sua ipsorum opera in Latinum esse conuersum, & inficiati sunt pariter se ea cum Origine sentire; atque præseferentes Catholicam disciplinam, vt Catholicæ Ecclesiæ communicantes, quæsierunt à Romano Pontifice litteras communicatorias, quo earum testificatione se probarent vbique esse Catholicos, ac ita his muniti litteris, ab vrbe probati Catholici discessisse viderentur. Nam de his subdit ista Hieronymus [d]: Cernentes hæretici de parua scintilla maxima incendia concitari, & suppositam dudum flammam iam ad culmina peruenisse, nec posse latere quod multos deceperat, petunt & impetrant Ecclesiasticas epistolas, vt communicantes Ecclesiæ discessisse viderentur.] Hæcque cuncta acta ait viuente Siricio, quem anno sequenti ex hac vita migrasse dicemus. Cetera autem quæ subdit de eorumdem hæreticorum damnatione facta à successore Siricij Anastasio Papa, suo loco dicturi sumus. E

[d] Hieron. epist. 16.

Ceterum idem S. Hieronymus de S. Marcellæ certamine atque victoria ista subdit:

Dicas

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Dicas: Quid hæc ad laudem Marcellæ? Damnationis hæreticorũ hæc fuit principium: dum adduci testes, qui priùs ab eis eruditi & postea ab hæretico fuerant errore correpti: dum ostendit multitudinem deceptorũ: dum impia αὐτοῦ ἀρχῶν ingerit volumina, quæ emendata manu scorpij monstrabantur, &c.] Addit enim, eo à sancta Marcella prouectum esse negotium, quod cùm intellexissent hæretici sese iam manifestè Romæ detectos esse, vocati licet ab Anastasio successore Siricij, cũ venire penitus recusassent, absentes damnari meruerint: vt planè cunctis perspicuè apparuerit, nó dormire, neque dormitare, qui custodit Israël; licet interdum illi dormitent, quibus vigilandi munus incumbit. S. MARCELLA PRINCIPIVM DAMNATIONIS HAERETICORVM.

Suggillat tamen S. Hieronymus Siricij Papæ simplicitatem, non dolum: dum enim non adduci posset, vt crederet in Christianis adeò fama conspicuis, hæresis occultari venenum, ex probitate animi sui nesciens (vt ait) mala existimare de aliis, haud confestim spiritualis gladio potestatis (vt par erat) deforme monstrum extinxit, neque citissimè damnauit igni versionem illam veneno refertam αὐτοῦ ἀρχῶν Origenis. Licet & aliqua saltem ex parte excusationem illam prætexere iure potuisset, quòd exemplo Euangelici patris familias vsque ad messem siuerit zizania crescere, ne cum eis euelleret triticum, expectans nimirum, vt qui verè essent hæretici, perspicuè matura segete, certioribus signis fierent manifesti: etenim cum eiusmodi hominum genere negotium erat, qui venerant in vestimentis ouium, cùm intrinsecus essent lupi rapaces, affectataque sanctitate, nec ea quidem vulgari, sed quæ esset toto Orbe spectata, aspidum oua fouerent. B EXCVSATVR SIRICIVS PAPA.

Cæterùm quod haud velociter Siricius periclitanti occasione Origenis errorum occurrit Ecclesiæ: quàm citiùs, nempe anni sequentis exordio ex hac vita sublatus est: erectusque super cathedram Petri acerrimus oppugnator Origenistarum hæreticorum Anastasius Papa. Sæpe quidem atque pauendis est demonstratum exemplis, vt Pontifices illi qui causam fidei paulo segniùs tractauerũt, ac remissiùs curauerunt, à Christo primario omnium pastore fuerint quàm celeriter ex hac vita subducti: adeò vt manifestè fuerit declaratum, summo iugique studio, specialiq; diligentia semper inuigilasse super Romanam Ecclesiam diuinam prouidentiam, ne qua vel leui saltem suspicione hæreticæ contagionis aspergeretur. C DEI PROVIDENTIA ERGA ROM. ECCLESIAM VIGILAT.

Sed vt ad S. Marcellam iterum redeamus: Quàm egregiè diuini iudicij pondere certamen fuit æqua lance pensatum, dum per feminam dissipari delegit, quod duce femina per suos diabolus fuerat machinatus! Melania (quod & superiùs est demonstratum) vexillum impietatis, pietatis tamen charactere notatum, erexit, prægrandi dispendio Catholicæ veritatis: nam sub eo etiam paulo pòst Pelagius hæresiarcha ordines duxit. Hinc illa iusta querela S. Hieronymi[a], dum totius huiusce militiæ recenset antesignanos: Quid, inquit, volunt D miseræ mulierculæ oneratæ peccatis, quæ [b] circumferuntur omni vento doctrinæ, semper discentes, & numquam ad scientiam peruenientes, & ceteri mulierculam socij prurientes auribus, & ignorantes quid audiant, quid loquantur, &c.] Subdit enim pererudite catalogum præcipuarum hæresum, quę præuia semper aliqua cum hæresiarcha muliere, infeliciter prodierunt. Sed feminam feminæ, & Melaniæ Christus Marcellam opposuit, quæ & victricia erexit de damnata impietate trophæa. S. MARCELLA DE IMPIETATE REVEXIT TRIVMPHVM. [a] Hieron. ad Ctesiphontem aduer. Pelag. l. 2. Tom. 3.

Sed quod ad Ruffinum spectat: etsi profecturus Aquileiam, solum patrium petierit, & acceperit ab ipso Siricio Romano Pontifice communicatorias litteras Catholicis tantùm (vt sæpius diximus) impertiri solitas, minimè cessit culpæ Siricio. Nam cum ipsa hæretica interpretatio Periarchon Origenis nomine careret auctoris, nec à quo præfatio illa esset scripta, liqueret: nihil est, quod Ruffinum nondum detectum, immo Catholicum se clamantem, & ab omni hæresi se alienum extrinsecus profitentem, à Catholica communione extorrem facere deberet. Nec Romanæ sedis moris est, non conuictum quempiam condemnare. Cæterum ostentare solitum fuisse Ruffinum acceptam Siricij epistolam, quo se Catholicum esse omnibus demonstraret, testatur S. Hieronymus in Apologia aduersus eum conscripta, cùm ait: Siricij iam in Domino dormientis profers epistolam, & viuentis Anastasij dicta contemnis?] hæc ipse. re enim postea ab Anastasio bene comperta, accepit quam meruit Ruffinus ipse sententiam. E RVFFINVS OSTENTAT SIRICII PAPAE LITTERAS.

Hoc eodem anno, pridie Nonas Aprilis, S. Ambrosius ætatis suæ clausa periodo, ex hac vita migrauit: ea quippe die natalis eius & ad cælum transitus, Catholicæ Ecclesiæ monumentis, annis singulis publicè repetendus, adscriptus habetur. Quod verò ad initam rationem temporis spectat; his ipsis anni huius Consulibus Cæsario & Attico eius obitum contigisse, Marcellinus [c] affirmat, cùm sanctissimum sacerdotem in Chronico, tamquam epitaphio S. AMBROSII OBITVS DEMPTVS. [c] Marcellin. in Chron.

Universidad de Deusto
Biblioteca

taphio sepulchrali, eiusmodi commendatum reliquit elogio: Ambrosius Mediolanensis virtutum Episcopus sanctus, arx fidei, orator Catholicus, ad Christum Dominum commigrauit.] hæc ipse, paucis quidem summa complexus. Ceterum de anno eius obitus non ex Marcellino solùm ista firmamus, sed & confirmamus auctoritate Paulini Vitam eius scribentis, dum ait, ab obitu Theodosij vsque ad Ambrosij mortem non interceßisse triennium. A

Sed & cùm ex Concilio Carthaginensi tertio [a] missa fuerit legatio hoc anno subductis Consulibus mense Septembri ad Siricium papam & Simplicianum Episcopum Mediolanensem: planè significatur, jam ante illud tempus Ambrosium ex hac vita discessisse. Nec est quod quis canonem illum alterius Concilij postea Carthagine celebrati esse, illi verò annexum Concilio, tergiuersari possit. Nam Siricius Papa, cuius mentio illic fit, haud ad illud tempus vitam propagasse dici potest, quem constat anno sequenti, mense Februario ex hac vita migrasse. Ex quibus & colligere vales, ipsum S. Ambrosium sedisse annos viginti duos, menses quatuor minus tribus diebus: creatum enim Episcopum diximus anno Domini trecentesimo septuagesimoquarto, septimo Idus Decembris, Gratiano tertium & Equitio Consulibus. Hæc cùm adeò perspicuis argumentis appareant, habes vnde redarguas Gregorium Turonensem, dum tradit ante S. Ambrosium defunctum esse sanctum Martinum, quem decessisse ait hoc anno iisdem Cæsario & Attico Coss. Sed in vtroque ipsum errore lapsum, satis in Notis [b] ostendimus: & de anno obitus S. Martini, exacto habito eius vitæ annorum calculo, superius tertio Annalium tomo demonstratum [c] est, dum de eius die natali & à militia discessione pluribus differuimus. B

His igitur de obitus tempore elucidatis, quæ mortem præcesserint & in obitu contigerint, ipsumque fuerint subsecuta, hic ex Paulino reddamus. Ipse autem (inquit [d]) de sua morte ante prædixit, quòd vsque ad Pascha nobiscum futurus esset: quod quidem meruit, Dominum obsecrando, quo maturiùs hinc liberaretur. Ingemiscebat enim vehementer, cùm videret radicem omnium malorum auaritiam pullulare.] sed eo magis cruciabatur, quòd personas quoque Ecclesiasticas vehementer eadem pestis inuaserat. Subdit autem post hæc: Ante paucos verò dies quàm lectulo detineretur, cùm quadragesimumtertium Psalmum dictaret, me excipiente & vidente, subitò in modum scuti breuis ignis caput eius cooperuit, atque paulatim per os ipsius, tamquam in domum habitator ingressus est: post quod facta est facies eius sicut nix: postea verò reuersus est vultus eius ad speciem suam. Quod cùm fieret, stupore percussus, obrigui, nec potui scribere quæ ab illo dicebantur, nisi postquam visio ipsa transibat. Dicebat enim in eo tempore testimonium Scripturæ diuinæ, quod ego optimè retinebam. Nam scribendi vel dictandi ipso die finem fecit: sed quidem ipsum Psalmum explere non potuit. Ego verò, id quod visum à me fuerat, honorabili viro Casto diacono, sub cuius cura degebam, statim retuli. At ille repletus gratia Dei Spiritus sancti aduentum me in illo vidisse docuit lectione Actuum Apostolorum.] hæc de his ipse Paulinus exceptor: cuius ministerio perraro, vel nonnisi necessitate cogente, vti consueuit. nam de eo idem Paulinus hæc suprà: Nec, inquit, operam declinabat scribendi propria manu libros, nisi cum aliqua infirmitate corpus eius attenuaretur.] Quod & ipse Ambrosius, ad Sabinum [e] Placentinum Episcopum scribens, confirmat: Non enim, inquit, dictamus omnia, & maximè nocti bus, quibus aliis nolumus graues esse ac molesti: tum quia ea quæ dictantur, impetu quodam proruunt, & profluo cursu feruntur: nobis autem, quibus cura est, senilem sermonem familiari vsu ad vnguem distinguere, & lento quodam figere gradu, aptius videtur propriam manum nostro affigere stylo, vt non tam deflare aliquid videamur, quàm abscondere; neque alterum scribentem erubescamus, sed ipsi nobis conscij sine vllo arbitro, non solùm auribus, sed etiam oculis ea ponderemus, quæ scribimus.] hæc ipse; qui hoc tempore passus diuina, suum exceptorem fallere minimè potuit, quin videlicet quæ aliàs sæpe fortasse absque arbitro perpessus esset. C D E

Extat adhuc ipsa postrema S. Ambrosij lucubratio in Psalmum quadragesimum tertium, relicta (vt Paulinus ait) inabsoluta, duobus vltimis versibus prorsus intactis. Cùm enim in eo explicando versu totus esset [f]: Quare faciem tuam auertis, obliuisceris inopiæ nostræ, & tribulationis nostræ?] testimoniumque illud diuinæ Scripturæ vltimo recenseret loco ex Prouerbiis, de diuina Sapientia dictum [g]: In latitudine cordis tui describe eam:] ad hæc ipse: Ideo, inquit, qui habet sapientiam, non in occulto teneat eam, sed canat eam in exitu: vbique quod sentit, cum auctoritate prædicet.] tuncque (vt

[a] Conc. Carth. 3. can. 48.

[b] Rom. Martyrol. die 4. April. & die 11. Nouemb.

[c] Annal. to. 3. ann. Do. 351.

[d] Paul. in Vit. Ambros.

VISIO PAVLINI, ET VLTIMA LVCVBRATIO SANCTI AMBROSII.

[e] Ambros. lib. 7. epist. 41.

VN QVIBVS VERSIBVS PSALMI TVNC AMBROSIVS.

[f] Ambros. in Psal. 43.

[g] Prov. 3.

A (vt Paulinus ait) fieri cœpta est visio illa sphæræ igneæ super caput ipsius dictantis : cùm tamen dictare ipse non destitit, puto quidem, vt in officio contineret exceptorem ; vt deorsum super chartam ad stylum conuersis intentisque oculis, ipsum lateret, quod diuinitus fieret. Quam ob causam dictare prosequens, verborum illorum aliam Symmachi interpretationem addidit, sed quidem non necessariam, sicut non diuersam : vt planè appareat ipsum, quæcumque obiter memoria suggessisset, illa dictasse, vt sic occupatum iugiter redderet exceptorem, ne sursum tollendi oculos tribueret facultatem, & videndi ea, quorum neminem vellet habere conscium. quamobrem (vt dictum est) dictare pergens, illa subintulit: Symmachus autem, pro tribulatione, afflictationem posuit. Siue autem afflictatio sit, siue tribulatio: opus est vt nos maneamus in Domino, nec ab eodem recedamus. Quoniam præsule Domino & assistente nobis, omne certamen fortiter possumus sustinere. AMBROSIVS CELATAM CVPIT VISIONEM EXCEPTORI

B Si autem Dominum negligamus, & longè nos faciamus à Domino, facimus nobis aduersarium fortiorem.] in quibus postremis verbis dicendis Ambrosius Deo plenus subsistere numine victus cogitur: cùm & frustra nouissima illa dictasset, quod exceptor ipsa apparente visione totus obriguisset: non enim potuit non vidisse & sursum leuasse oculos, quos emissi ex luce radij inuitarunt, rei nouitas prouocauit, atque iugens miraculum in se conuertit: cùm tamen postea (vt ipse ait) retinens memoria quæ dictasset, postquam visio ostensa recessit, calamo reddidit cuncta quæ dixerat. Verumtamen quæ reliqua erant, dictandi nulla ampliùs Ambrosio cura fuit.

Sed cur ista Deus Ambrosio præstitit interpretanti diuinas Scripturas iam proximè morituro, arbitro exceptore, teste quidem fide dignissimo? numquid frustra? Absit. Deus quidem (quod concedunt philosophi) & natura nihil frustra. Non enim ad ostentationem C (vt homines) Deus edit ostenta, sed vt quid magnum ostendat. & quidem (quod ad hanc rem spectat) voluit eiusmodi visione, veluti sigillo apposito, consignasse, ostendisseque tantum in Ecclesia doctorem, non pro humani sensus arbitrio, sed ex ore Domini, diuino afflatum Spiritu, docuisse, disseruisse, scripsisse, atque dictasse ea, quibus vel populum erudiuit, vel hæreticos confutauit, cùm viua voce vel scriptis Episcopale munus expleuit, & numeros doctoris absoluit. DEVS EVCHARISTO SIGNO S. AMBROSII DOCTRINAM PROBAVIT.

Quæ autem fieri contigerunt, postquam sanctus Dei sacerdos æger in lecto decubuit, idem Paulinus sic narrat: Post hos dies, ordinato sacerdote Ecclesiæ Ticinensi, incidit in infirmitatem: qua cùm pluribus diebus detineretur in lectulo, Comes Stilico dixisse fertur, quod tanto viro decedente de corpore, interitus immineret Italiæ. Vnde conuocatis ad se nobilibus viris illius ciuitatis, quos diligi à sancto sacerdote cognouerat: partim D interminatus est illis, partim blando sermone persuasit, vt pergerent ad sanctum sacerdotem; suaderent illi, vt sibi viuendi peteret à Domino commeatum. Quod ille vbi ab illis audiuit, respondit: Non ita inter vos vixi, vt pudeat me viuere: nec timeo mori, quoniam Dominum bonum habemus.] sententia digna quidem Ambrosio, quam à sancto Augustino laudatam, qui eam declarat, Possidius[a] tradit. Ceterùm haud falsum vatem Stiliconem fuisse, miserandus probauit euentus: vt planè quod de vinea Domini dictum est[b]: Auferam sepem, & erit in direptionem] Italiæ acciderit posthac barbarorum furore vbique protritæ. Sanè quidem quouis tempore, longæua licet senecta, eius obitus importunus semper videri potuisset: hoc tamen migrans tempore, visus est præmaturè & importunè nimis ex hac vita migrasse. QVID S. AMBROSIVS AEGROTANS. [a] Possid. in Vita S. Aug. c. 27. [b] Isaiæ 5.

Quod autem ad eius ætatem spectat: cùm ex litteris ipsius ad Seuerum scriptis, tempo- E re quo Maximus tyrannus ex improuiso inuasit Italiam, testetur se tunc fuisse ætatis annorum quinquagintatrium, cùm iam Consulibus Honorio & Euodio annus Domini volueretur trecentesimus octogesimus sextus; numerando ab eo tempore vsque ad præsentem annum eius vitæ cursum, sexagesimumquartum vix inchoatum numerari contingit: adeò vt cùm eius senectus prouectior expectaretur, omnino molestissimè acciderit, ipsum decessisse in ipso penè limine senectutis. Subdit his verò Paulinus: Per idem tempus, cùm in extrema parte porticus, in qua iacebat, in vno positi Castus, Polemius, Venerius, & Felix tunc diaconi secum tractarent, voce ita repressa, vt vix inuicem se audirent, qui post obitum illius Episcopus ordinandus esset: atque cum de nomine sancti loquerentur Simplicianii: tamquam interesset tractatui, cùm longè positus ab ipsis iaceret; approbans, exclamauit tertio: Senex, sed bonus. Erat enim Simplicianus æui maturior. Qua voce audita, expauescentes fugerunt.] & paulo pòst: S. AMBROSII AETAS.

In eodem

Universidad de Deusto
Biblioteca

In eodem tamen loco in quo iacebat (ſicut referente Baſſiano Epiſcopo Laudenſis Eccleſiæ, qui ab eodem audierat, didicimus) cùm oraret vnà cum ſupradicto ſacerdote, viderat Dominum Ieſum aduenisſe ad ſe, & arridentem ſibi. Nec multos poſt dies ablatus eſt. Sed eodem tempore quo à nobis migrauit ad Dominum, ab hora circiter vndecima diei vſque ad illam horam qua emiſit ſpiritum, expanſis manibus in modum Crucis orauit. Nos autem labia illius moueri videbamus, vocem autem non audiebamus. Honoratus autem ſacerdos Eccleſiæ Vercellenſis, cùm in ſuperiora domus ſe ad quieſcendum compoſuiſſet, tertiò vocem vocantis ſe audiuit, dicentiſque ſibi: Surge, feſtina, quia modò eſt receſſurus. Qui deſcendens, obtulit ſancto Domini corpus: quo accepto vbi glutiuit, emiſit ſpiritum, bonum viaticum ſecum ferens, vt in virtute eſcæ anima refectior Angelorum nunc conſortio, quorum vitam vixit in terris, & Eliæ ſocietate lætetur: quia vt Elias numquam Regibus vel vllis poteſtatibus, ita nec iſte pro Dei timore loqui veritus eſt. Atque inde ad ecclesiam maiorem, antelucana hora qua defunctus eſt, corpus ipſius portatum eſt, ibique eadem fuit nocte, quam vigilauimus in Paſcha. Quem plurimi infantes baptizati, cùm à fonte venirent, viderunt: ita vt aliqui ſedentem in cathedra & tribunali dicerent, alij verò aſcendentem ſuis parentibus digito oſtenderent. Sed illi videntes videre non poterant: quia mundatos oculos non habebant. Plurimi autem ſtellam ſupra corpus eius ſe videre narrabant.

S. AMBROSII EX HAC VITA MIGRATIO.

Tot tantiſque ſignis voluit Deus ſacerdotem ſuum poſt obitum innoteſcere, vt ſciretur in cælis viuere, quem in terris defunctum plorabant. Sed luceſcente die Dominico, cùm corpus illius, peractis ſacramentis diuinis, de eccleſia leuaretur, portandum ab baſilicam Ambroſianam in qua poſitus eſt: ita ibi dæmonum turba clamabat ſe ab illo torqueri, vt eiulatus eorum ferri non poſſet. Quæ gratia ſacerdotis non ſolùm in illo loco, verùm etiam in plurimis prouinciis vſque ad hodiernum manet. Iactabat etiam turba virorum ac mulierum oraria vel ſemicinctia ſua, vt corpus ſancti aliquatenus ab ipſis contingeretur. Erat enim exequiarum turba innumerabilis totius dignitatis, totiuſque ſexus, omniumque penè ætatum non ſolùm Chriſtianorum, ſed etiam Iudæorum & Paganorum: maiore tamen gratia ordo præcedebat eorum qui fuerant baptizati.

DÆMONES CRVCIATI PRÆSENTIA CORPORIS S. AMBROSII.

Eadem verò qua obiit die (ſicut textus epiſtolæ loquitur quæ à ſucceſſore eius venerabili viro Simpliciano ſuſcepta eſt de partibus Orientis, ad ipſum tamquam adhuc nobiſcum venientem directa, quæ nunc vſque Mediolani habetur in monaſterio cuiuſdam viri ſancti) apparuit orans cum illis, & imponens illis manus. Habet enim diem epiſtola, quo directa eſt; qua lecta, inuenimus diem eſſe, quo ille defunctus eſt. Intra Tuſciam verò, ciuitate Florentia, vbi nunc vir ſanctus Zenobius nomine Epiſcopus eſt: quia promiſerat ſe petentibus illis, illos ſæpiùs viſitaturum, frequenter ad altare, quod eſt in baſilica Ambroſiana, quæ ibidem ab ipſo conſtituta eſt, viſus eſt orare; ſicut ipſo ſancto viro ſacerdote Zenobio referente didicimus.] Subdit poſt hæc Paulinus de auxilio obſeſſæ à Radagaiſo Florentinæ ciuitati ab Ambroſio poſt aliquot annos impertito, deq; Gildone tyranno in Africa eiuſdem Ambroſij ope extincto; quæ omnia nos ſuo tempore dicturi ſumus, ſicut & de aliis poſtea eiuſdem apparitione obtentis aduerſus impios tyrannos victoriis: vt plane eidem ſancto à Deo conceſſum ſingulari prærogatiua videatur, vt qui viuens principes atque tyrannos corripere numquam deſtitit, poſt mortem quoque perſeuerauerit vindex ſceleratorum Regum, & vltor perſecutorum Eccleſiæ.

S. AMBROSIVS VISVS IN LONGE POSITIS ECCLESIIS.

Sed & quæ Deus oſtenderit ſigna aduerſus eos qui in ſanctiſſimum ſacerdotem poſt obitum obloqui non ſunt veriti, idem Paulinus narrat his verbis: Donatus quidam, natione Afer, preſbyter tamen Eccleſiæ Mediolanenſis, cùm in conuiuio poſitus, in quo erant nonnulli militares religioſi, detraheret memoriæ ſacerdotis, aſpernantibus illis & deferentibus linguam nequam, ſubitò vulnere percuſſus grauì, de eodem loco in quo iacebat, alienis manibus ſubleuatus, in lectulum poſitus eſt, atque inde ad ſepulchrum vſque perductus. In vrbe etiam Carthaginenſi, cum apud Fortunatum diaconum, fratrem venerabilis viri Aurelij Epiſcopi, ad conuiuium conueniſſem vnà cum Vincentio Caſſelitano Epiſcopo, Maurano etiam Epiſcopo Bolitano, ſed & aliis Epiſcopis, & diaconibus: tunc Maurano Epiſcopo detrahenti ſancto viro, retuli exitum preſbyteri ſuperius memorati: quod ille de alio dictum, de ſe oraculum maturo ſui exitu comprobauit. Nam de eodem loco, in quo iacebat, cum ſubitò vulnere ingenti eſſet percuſſus, alienis manibus ad lectum portatus eſt, atque deinde ad domum in qua hoſpitabatur reductus, diem clauſit. Is finis virorum detra-

DETRAHENTES AMBROSIO QVAE PASSI.

A detrahentium fuit,quem videntes qui tum aderant,admirati sunt.] hæc Paulinus.

En quot quantisq; Deus cùm viuentem tum mortuum prosecutus est præconem veritatis muneribus,sicut & alios omnes qui in Ecclesia Catholica emituere veræ fidei defensores: vt tot tantisque apertissimis signis eorumdem memoria diuinitus consecrata ac posteris commendata,omnes certò scirent, atque perspicuè intelligerent, veritatem ab illorum partibus stare, qui his ipsis qui Dei amicissimi claruere, eandem quam ipsi prædicarunt, atque aduersus hæreticos tutati sunt, intrepidè confitentes adhærent: cùm è contra nec vel vmbram quidem vnius saltem veri miraculi sit inuenire apud eos qui diuersam ab his doctrinam quouis tempore annunciarint. Quod autem ad eiusdem Ambrosij lucubrationes pertinet: desiderari quamplura, certum est; nonnulla verò eius suppositia, quisque prudens intelligit. Sed de his alias. DOCTORIS ECCLESIAE MIRACVLIS ILLVSTRATI.

B Qui verò res ab eo gestas conscripsit Paulinus, longè alius à Paulino Nolano Episcopo fuisse, manifestissime declaratur sua ipsius assertione: Quòd enim hoc tempore testetur se clericum minoris ordinis militasse in Ecclesia Mediolanensi sub cura (vt ait) Casti diaconi, Ambrosio autem fuisse à manu: quis non videat hunc esse diuersum à Paulino Nolano, iam ante quadriennium (vt vidimus) initiato presbyteratu, & hoc tempore in agro Nolano agente iam triennium, ibique firmiter subsistente? Decepit complures nomen: sed & quòd ambo viri isti Augustino familiaritate coniuncti fuisse noscantur, existimarunt iidem, hunc ipsum qui res gestas Ambrosij memoriæ commendauit, fuisse Paulinum Nolanum, à quo, etsi alia deessent firmissima argumenta, certè quidem ipsa longè dissimilis dicendi phrasis discriminat. Ceterum præter S. Paulinum Nolæ agentem, complures alij Paulini inueniuntur eidem Augustino perneecessarij, quorum primum locum obtinet is de quo est sermo, qui rogatus ab illo, sanctissimi viri Vitam conscripsit, vt ipse eius exordio testatur, cùm hæc ait: Hortaris, venerabilis pater Augustine, vt sicut beati viri Athanasius Episcopus & Hieronymus presbyter stylo persecuti sunt vitas sanctorum Pauli & Antonij in eremo positorum, sicut etiam Martini venerabilis Episcopi Turonensis Ecclesiæ Seuerus seruus Dei sermone contexuit: sic etiam ego beatissimi Ambrosij Episcopi Mediolanensis Ecclesiæ meo persequar stylo, &c.] Idemque ad eius Vitæ finem, se in Africa Carthagine esse versatum affirmat, cùm agit de irrogato diuinitus supplicio in Mauranum Episcopum Ambrosio detrahentem: vt non mirum sit quòd innotuerit Augustino, qui & eum antea nouisse potuit cùm Mediolani vitam ageret. DE PAVLINO AVCTORE VITAE S. AMBROSII.

Quamobrem hunc ipsum interdum existimaui esse Paulinum illum, qui auctus postea diaconatu, acerrimus insurrexit impugnator hæresis Pelagianæ, dum Carthagine primùm D aduersus Cælestium in Episcoporum Concilio strenuè egit: extant enim Acta illa à S. Augustino recitata [a], quibus significatur, eius opera factum, vt Cælestius primùm [b] Carthagini damnaretur, ac postea Romæ, oblato aduersus eum Zosimo Papæ libello, vt inferius hæc omnia pro tempore pluribus patefient. Sed præter hunc, alios adhuc habes vixisse Paulinos Augustino notissimos: extat enim eiusdem Augustini epistola quinquagesimanona ad Paulinum Episcopum, in cuius fine duos alios rogat apud ipsum manentes salutari Paulinos, quorum alterum nominat filium, alterum verò compresbyterum. Isidorus in libello quem texuit de Viris illustribus, hunc ipsum scriptorem Vitæ Ambrosij presbyterum nominat: sed & alias ab eodem editas lucubrationes ita recenset [c]: Paulinus presbyter explicuit in benedictionibus Patriarcharum triplici intelligentiæ genere libellum satis succincta breuitate compositum. Idem etiam, petente Augustino, conscripsit Ambrosij vitam signis florentem atque doctrinis, & meritis Apostolorum non imparem: siquidem [*] & Constantius Episcopus Germani vitam contexuit, obitumque Paulini Vranius edidit.] hæc ipse; quibus perspicuum est, eius quoque sententia, Paulinum Nolanum, cuius obitum scriptum ab Vranio tradit, nequaquam auctorem fuisse Vitæ S. Ambrosij: quam quidem sententiam omnino retinemus: Vranium verò memoriæ tradidisse obitum Paulini Nolani Episcopi, omnes intelligunt, quos libellum illum legisse contigit: cùm alioqui illum de quo agit Isidorus, presbyterum fuisse tradat. PAVLINVS DIACONVS.

[a] *Aug. contra Pelag. & Cælest. lib. 2. c. 3. 4. 7.*

[b] *Epist. Cæcil. Carthag. ad Innocent. Papam. apud Aug. epist. 9. & Aug. contra Pelag. lib. 2. ap.*

[c] *Isidor. de Vir. illust. lib. 4.*

[*] *sicuti*

E Ceterum quod spectat ad libellum de S. Ambrosij Vita conscriptum: summa fide illum consignatum esse, quisque intelligere potest; dum vel quæ ipse vidit, vel à S. Marcellina de Ambrosio didicit, vel ex epistolis diuersorum post obitum datis de iis qui in diuersis prouincijs ipsum vidissent narrarunt, se scripsisse testatur. Attamen breuius quàm par erat, & non leui iactura posterorum, quamplurima ab eo prætermissa noscuntur; quibus quidem auctam VITA PAVLINI FIDES PROBE TESTATA.

Universidad de Deusto
Biblioteca

auctam eiusdem sanctissimi Patris Vitam à nobis conscriptam, Sixtus Pontifex Maximus, cuius iussu eam suscepi prouinciam, suæ editioni eiusdem S. Ambrosij operum præfixam edendam curauit: quam ad scripta de eodem in Annalibus, cùm quid diuersum in ea inuenies (quòd posteriores cogitationes meliores esse soleant) conformandam intelliges. A

AMBROSII PLVRA SCRIPTA DESIDERATA.

Sed ab eodem Paulino illud desideratum est, quod Possidius præstitit in Augustino; nimirum, vt rebus ab eo gestis memoriæ proditis, attexuit scriptorum eius catalogum: etenim consolatio aliqua saltem ista fuisset, post illorum deploratam iacturam inæstimabilem, in indicis serie ea legere, ac in his veluti dulcibus exuuiis delectari. Ignoratum plane esset, scriptum ab eo catechismum ad Fritigildem Reginam Marcomannorum, nisi ipse Paulinus vel obiter meminisset: nec sciretur ab eodem S. Ambrosio editum de puerilis ætatis institutione libellum ad Pansophium puerulum Florentiæ ab eo reuocatum à mortuis, nisi alia occasione idem recoluisset: præteriissent quoque omnes ab eodem S. Ambrosio editi commentarij aduersus imperitissimos & superbissimos quosdam, qui de Platonis libris Dominum profeciisse iactarunt; nisi apud S. Augustinum [a] de iisdem nobilis memoria esset. Nec quis etiam sciisset ab eo elucubratas elucidationes in Prophetas, & homilias in Sapientiam Salomonis, nisi vnus hæc docuisset Cassiodorus [b]; cuius quoque testificatione tantùm noscitur, ab eodem Ambrosio relictum codicem, in quo eiusdem suauissima (vt ait) inerat expositio super omnes Pauli epistolas: quod quidem volumen iam eiusdem Cassiodori tempore desiderari cœptum est: sed plane deperdito, in locum eius, alterius auctoris, eiusdem facultatis opus, Ambrosij nomine apparet fuisse suppositum. B

[a] *Aug. epist. 34. in fine.*
[b] *Cassiod. Instit. diuin. lect. lib. 1. cap. 3. 5*

SERMONES S. AMBROSII IACTVRAM PASSI.

Sed & quamplurimos sermones eiusdem sancti constat esse deperditos. Quotnam, rogo, ab eo ad populum dictas homilias oportuit, quem constat singulis diebus Dominicis & celebritatibus martyrum conciones ad populum habuisse? Porrò eiusdem Cassiodori [c] auctoritate, sermonis illius tantùm titulus innotescit, de Iudicio Salomonis: & alios plurimos certum est desiderari: cùm alioqui complures S. Maximi Episcopi Taurinensis, Ambrosij nomine habeantur inscripti, sicut & alia aliorum nonnulla, vt S. Prosperi, & aliorum, vtinam & non Pelagij etiam, cuius epistolam ad Demetriadem scriptam Ambrosij nomine hactenus lectam fuisse constat: vt prætermittam alia nonnulla alienissima ab eo, quæ eius tamen titulo cusa leguntur. Sed in his non immoremur: à quibus omnibus Paulinus nos liberasset, si (vt par erat) singula ab Ambrosio scripta opera, posteris, edito eorum indice, credidisset. C

[c] *Cassiod. li 1. cap. 2.*

CVR HIERONYMVS DE AMBROSIO TACVIT.

Sed nec quemquam alium antiquorum reperimus, qui eiusdem Ambrosij scripta recensuerit: verùm hæc tantùm à S. Hieronymo ante annos quinque in catalogo Ecclesiasticorum scriptorum prodita leguntur: Ambrosius Mediolanensis Episcopus vsque ad præsentem diem scribit: de quo, quia supereſt, meum iudicium subtraham, ne in alterutram partem aut adulatio in me reprehendatur, aut veritas.] hæc tantùm ipse. Sed vnde (dicet aliquis) reprehendenda veritas? Numquid fuit aliquid, quo in his quæ spectant ad Catholica dogmata Ambrosius à Hieronymo sugillandus esset? minimè gẽtium, sed quod è Græcis sciisset [d] mutuatum esse quamplurima. Qui enim è secretario Iudicum ad sacrarium cuestigio translatus esset, haud mirum si alterius interdum indigeret ad volatum pennis: quod obiectum tacito nomine in eumdem Ambrosium à Hieronymo, Ruffinus [e] exaggerat, ex secretis (vt ait) inter se litteris de Ambrosio illum suppresso nomine locutum esse, se probare posse testificans. Sed Ruffini ipsius malam mentem, malumque animum ex pluribus superiùs reddidimus sæpe testatum. Cæterùm hic non prætermittendum, vixisse his temporibus alium item Ambrosium nomine scriptorem Ecclesiasticum, de quo sic ipse Hieronymus [f]: Ambrosius Alexandrinus, auditor Didymi, scripsit aduersus Apollinarium volumen multorum versuum de dogmatibus, & (vt ad me nuper, quodam narrante, perlatum est) commentarios in Iob: qui vsque hodie supereſt.] hæc ipse. Sed iam quæ sunt reliqua anni huius, ordine prosequamur. D E

[d] *Hier. præfat. in Didym. de Spirit. sanct.*
[e] *Ruffin. in suell. aduers. Hieron.*
[f] *Hieron. de script. Eccles. prope finem.*

DE S. FELICE BONONIENSI ET GAVDENTIO NOVAR. EPISCOPIS.

Relato ad superos sanctissimo sacerdote, communi totius Mediolanensis Ecclesiæ consensu successor S. Simplicianus eligitur, antiqua morum probitate, probataque diu doctrina toti orbi Occidentali conspicuus, sed longæua nimis ætate grauatus; de quo sæpe superiùs quarto Annalium tomo, pluribusque mentionem haberi contigit. Ex eadem quoque Mediolanensi Ecclesia, quæ cultura magni illius agricolæ egregiis erat clericorum fœcundata palmitibus, assumptus paulo pòst fuit felix diaconus in Episcopum Bononiensis

Eccle-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Ecclesiæ,dignus S.Eusebij successor.] hæc ex Paulino [a].Sed haud diu pòst ab eodem S.Simpliciano ordinatus est Nouariensis Ecclesiæ S. Gaudentius Episcopus,egregia pollens vitæ B sanctitate, vtpote qui sub disciplina institutus fuerat S. Laurentij eiusdem Ecclesiæ presbyteri & martyris (improuisa enim Gentilium grassatione,vnà cum pueris quos erudiebat, est interfectus) quique postea S. Martino inhæsit, inde verò adiunxit se comitem S. Eusebio Vercellensi Episcopo in Orientem exulanti: sed & S.Ambrosio bene notus, de futuro Episcopatu prædictionem accepit,vt vitæ eius Acta declarant. [a] *Paul. in Vit. S. Ambros.*

Hoc itidem anno,paulo pòst S Ambrosij obitum,celebratum apparet Concilium Taurinense,in quo lectæ sunt tum Romani Pontificis, tum etiam ipsius Ambrosij litteræ haud pridem ad Synodum datæ in causa communicationis Felicis in Gallia Episcopi, prout eiusdem Synodi quintus canon his verbis significat [b]: Illud decreuit præterea S.Synodus: vt quoniam legatos Episcopi Galliarum,qui Felici non communicant,destinarunt: si quis ab eius communione se voluerit separare, in nostræ sanctæ pacis consortium suscipiatur, iuxta litteras venerabilis memoriæ Ambrosij Episcopi,vel Romanæ Ecclesiæ Sacerdotis dudum latas,quæ in Concilio legatis per scribas recitatæ sunt.] Quisnam fuerit iste Felix,cui Galliarum Episcopi non communicarent, & causa cur vitaretur, consule quæ superiùs dicta sunt quarto Annalium Tomo,dum de Maximo neci dante Priscillianistas actum est. CONCILIVM TAVRINENSE. [b] *Concil. Taur. cap. 5.*

Sedatæ sunt in eadem Synodo altercationes inter Arelatensem & Viennensem Episcopos de primatu certantes: illiq; ciuitati dignitas illa decreta, quæ se eius prouinciæ metropolim ostenderet. Sed & Narbonensis prouinciæ primam esse sedem Massilienſem Ecclesiam, pariter declaratum est, eiusque tunc sedis Episcopum Proculum Metropolitanum esse habendum Antistitem. hic ille Proculus insignis nomine, quem interfuisse vidimus C Concilio Aquileiensi vnà cum S. Ambrosio, vt eiusdem Synodi Acta testantur; quem & S.Hieronymus [c], ad Rusticum scribens, magnopere commendauit. DE METROPOLIS GALLIAE NARBONENSIS ET VIENNENSIS. [c] *Hieron. epist. 4.*

Iisdem huius anni Consulibus, Kalendis Septembris celebrata habetur Synodus [d] Carthaginensis, tertia dicta, in Secretario basilicæ Restitutæ, loco solito, in quo alia quoque nonnulla Carthaginensia Concilia acta esse leguntur. Sed vnde nomen loco, vt basilica Restituta dicatur? Num (vt hæc obiter attingamus) sic dicta à Restituta [e] martyre Carthagine passa? Vel à S.Restituto Episcopo Carthaginensi, in cuius die natali S. Augustinus homiliam ad populum habuit? Aut fortasse (vt de alia basilica in Africa exemplum [f] est) sic nominata fuerit Restituta,quod possessa diu à Donatistis, fuerit restituta Catholicis? quod & magis arridet,cùm in alio Carthaginensi Concilio celebrato Valentiniano Augusto quartum & Theodosio Conss.eadem basilica nominata habeatur Perpetua Restituta. Fuisse D quidem Carthagine maiorem basilicam,vbi corpora sanctorum martyrum Perpetuæ & Felicitatis sepulta erant, auctor est Victor [g] Episcopus Vticensis. Sic igitur primaria basilica, quæ à primaria martyre nomen acceperat vt Perpetua diceretur, occupata olim & possessa diutiùs à Donatistis, quòd tempore Constantini vel Constantij eius filij reddita sit Catholicis, Restitutæ aucta est nomine. CONCILIVM CARTHAGINENSE TERTIVM IN BASILICA RESTITVTA. [d] *Extat tom. 1. Concil.* [e] *Rom. Mart. die 17. Maij. ibi. Not. 6.* [f] *Euod. Vzalēs. Episcop. lib. 1. cap. 7. in fin. apud Aug. tom. 10* [g] *Vict. de Persecut. Vandal. lib. 1.*

Quod autem tertium hoc dicatur Carthaginense Concilium: non inde quidem accidit, quòd in ea ciuitate tria tantùm in hanc diem fuerint celebrata Concilia, cùm longè plura ibidem habita numerari contingat: sed quod Conciliorum collector ab illis numerare exorsus,quæ post tempora Constantini potuit reperisse, hoc ordine tertium numerauit; sed errore quidem lapsus, dum antè illud existimauit celebratum Carthagine,quod Consulatu Valentiniani quarto & Theodosij reperitur inscriptum, existimans de Valentiniano Secun- E do & Theodosio Seniore esse intelligendum,cùm de Tertio potiùs Valentiniano & Theodosio Iuniore sit accipiendum: contigit enim eumdem nouissimum Valentinianum gerere Consulatum quartum cum Theodosio Iuniore anno Domini quadringentesimo trigesimoquinto, vt Fasti apertissimè docent: cùm alioqui nullus sit reperiri in illis Consulatus Valentiniani quartus cum Theodosij Consulatu coniunctus, sed cum Neoterio. Qua ratione,secunda potiùs quàm tertia hæc Synodus Carthaginensis dicenda erit: quam,si attendas quæ de ea in Concilio Africano posita leguntur, longè ante præscriptam diem Kalendarum Septembrium cœptam inuenies: nam de non nauigando absque Formata sancitus canon ibi legitur [h] his Consulibus sexto Kalendas Iulias. SECVNDA HAEC SYNODVS, ET NON TERTIA DICENDA.

Rursum verò de recensitis sub eodem Concilio quinquaginta canonibus,haud omnes in hac Synodo sanciti probantur, sed diuersis aliis Conciliis Carthaginensibus: vt inter alios [i] ille,quo sacrorum librorum certus numerus definitur. nam ex eiusdem canonis verbis [h] *Cōcil. Afric. circa princip.* [i] *Conc. Carth. 3. c. 47.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

exploratum satis redditur, decretum illud esse in Concilio Carthaginensi tempore Bonifacij Papæ habito. Sed & canones illos [a] spectantes ad continentiam clericorum, quoniam ea esse statuta apparent ex admonitione Siricij Romani Pontificis, ea de re scribentis ante decennium ad Episcopos Africanos post Consulatum Arcadij atque Bautonis, (qui est annus Domini trecētesimus octogesimussextus) dignumest existimare fuisse alicuius alterius Cōcilij Carthaginēsis eo tempore post acceptas eiusdem Siricij Papæ litteras celebrati. Idemq; dicendum putamus de canone [b] illo, ne in ecclesia conuiuia celebrentur: quandoquidem ex suggestione sancti Augustini id scribentis ad Aurelium Episcopum Carthaginensem ante plures annos, cùm creatus presbyter esset, à Patribus definitum fuisse, nos superiùs, cùm de eiusdem Augustini sacri presbyteratus ordinis initiatione egimus, dixisse meminimus. Haud enim verisimile est, cùm alia post acceptas à Siricio Papa & ab Augustino presbytero litteras Concilia in Africa ab Aurelio Carthaginensi Episcopo celebrata esse sciantur, de his agi post decennium esse dilatum. Ceterùm quod ad canonem [c] illum pertinet, quo decernitur Siricium Summum Pontificem consulendum esse, necnon Simplicianum Mediolanensem Episcopum: quòd nec sit inuenire ad illud sequentis anni tempus Siricium peruenisse, neque ante præsentem annum Simplicianum sedere cœpisse; necessitate temporis cogimur affirmare, hoc anno, in hoc ipso Carthaginensi Concilio ea esse decreta, sicut & alia complura.

A

[a] Conc. Carth. 3. c. 19. CANONES DIVERSORVM CONCILIORVM SVB VNO CONCILIO RECENSITI.

[b] Concil. 3. Carth. c. 30.

B

[c] Conc. Carthag. 3. c. 48.

Inter alia autem in eodem statuta Concilio, quæ ad ritum antiquum pertinent, elucidanda est canonis quinti sententia, quo ista decreta leguntur [d]: Item placuit, vt per solemnissimos Paschales dies sacramentum catechumenis non detur, nisi solitum sal. Quia si Fideles per illos dies sacramenta non mutant, nec catechumenis oportet mutare.] hæc ibi. Non est quod quis errore labatur, vt dictum id existimet de sacramento Eucharistiæ: nulla enim de his lex sancienda fuisset; nam de cogitatione quidem quis concipere potuisset, vt nondum baptizatis Eucharistia impertiri deberet. Quamobrem per sacramentum nequaquam sacra intelligenda est Eucharistia: nam & sequenti canone cùm de ea agitur, non alio ipsa nomine quàm Eucharistiæ exprimitur. Sed ea voce Sacramenti, generali significatione, quicquid mysticum est, accipitur, vt superiùs demonstratum est, cùm de fermenti sacramento ad elucidationem complurium locorum tertio tomo plurimbus egimus. Quam ob causam existimo idem esse quod ibi dicitur, non dandum sacramentum catechumenis eo tempore quòd Paschalia festa sint: ac si dixisset, Non fiant qui catechumeni inferioris sunt ordinis, Competentes; vt sacramentum detur eis, hoc est, symbolum illud, quod quidem ab Africanis appellari consueuit fidei sacramentum: Sed sal tantùm catechumenis inferioris ordinis impertiri solitum accipiant: Nam & ipsi Fideles, baptizati scilicet, per dies illos Paschales sacramenta non mutant, nempe signa in baptismate susceptа, vt planè doceat, non esse tunc tempus mutationis. S. Augustinus enim vocat sæpe ipsum symbolum, sacramentum [e]; quòd eo fidei sacramentum [f], hoc est fides ipsa, contineatur. Porrò catechumeni, ipso exordio catechismi, sale ad salutem condiebantur, vt qui ritus tractant Ecclesiasticos satis docent; & ipse de se S. Augustinus, cùm puer esset, ait [g]: Signabat iam signo Crucis eius, & condiebar eius sale.] At de his satis.

[d] Conc. Carthag. 3. c. 3.

DE CATECHVMENIS SALE EXPVRGANDIS.

C

D

[e] Aug. de Symb. ad Catechum. lib. 2. 3. 4. & de tem. serm. 2.

[f] Aug. epist. 23. in fine

[g] Aug. Confess. lib 1. c. 11.

Sed quid illud, quod in eodem Concilio his verbis à Patribus definitum esse legitur? Vt [h] primæ sedis Episcopus non appelletur Princeps sacerdotum, aut summus Sacerdos, aut aliquid huiusmodi, sed tantùm Primæ sedis Episcopus. Ita in omnibus antiquis scriptis exemplaribus legitur: verùm & in Græcè redditis eiusdem Concilij Carthaginensis canonibus eadem tantummodo esse verba canonis, Theodorus fidem facit: vt non dubites, quæ mox sequuntur in Decretorum libro his verbis: Vniuersalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur] esse Gratiani [i]. Quod schola imperitorum ignorans, magno canonem præconio extulit, quo sancitum dixerunt, ne Romanus Pontifex Vniuersalis appellaretur: quasi Africanæ Ecclesiæ iuris fuerit, de Romana Ecclesia sancire leges; & non magis Romanæ Ecclesiæ facultatis & vsus, leges præscribere Ecclesiæ Africanæ. Quod ne longiùs petito demonstretur exemplo, habes à Siricio Papa epistolam ad Africanos conscriptam Consulatu Arcadij & Bautonis, qua custodiri præcipit quæ tunc in Romano Concilio fuerant constituta, appositio ad finem epistolæ anathemate, his scilicet verbis: Si quis sanè inflatus mēte carnis suæ, ab hac canonis ratione voluerit euagari, sciat se à nostra communione secluſum, &c.]

E

[h] Concil. Carthag. 3. c. 26.

[i] Centuriat. cent. 5. cap. 9. col. 868. REDARGVITVR INSCITIA CENTVRIATORVM.

Sic igitur, sicut liquet ea non esse verba canonis, sed Gratiani; ita etiam patens est non esse

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE TITVLIS EPISCOPORVM.

A esse eadem à Gratiano inditam ad canonem illum veluti declarationem appendicem, sed apposita ad sequentium rerum tractandarum epigraphum. At verò cur Romani Pontifices, Vniuersales interdum dici renuerint, opportunius suo loco dicendum: nunc autem in reddendo canonis huius germano sensu versemur. At primùm quod pertinet ad voces ipsas: haud enim ipsæ ab Ecclesia abiiciendæ fuerunt vt exoticæ atque profanæ, quæ ex innumeris diuinæ Scripturæ locis sibi vendicant auctoritatem: passim enim in vtroque reperis Testamento, Princeps sacerdotum, & Summus Sacerdos, idemque Maximus Pontifex. Nec quidem eadem, vt mendaces tituli, explodendæ, vel vt quæ in Ecclesia Catholica non essent vsu receptæ: siquidem vt Episcopi qui aliis præsunt Episcopis, dicerentur Principes sacerdotum, Theodorus [a] in testimonium adducit œcumenica Concilia Sardicense & Chalcedonense: quæ (inquit) Exarchos prouinciarum appellant Metropoleon Episcopos.] [a] *Theodor. in Cœcil. Carth. cap 43.*

B Quod verò ad Summi Sacerdotis, vel etiam Summi Pontificis vocem pertinet: communes fuisse eiusmodi titulos etiam Episcopis illis, quos nullos sub se Episcopos contingeret habere subiectos, sanctorum Patrum & sacrorum Conciliorum exemplis in Notis [b] ad Romanum Martyrologium pluribus demonstrauimus; quæ hîc repetere (quòd rei argumentum exposcat) haud fastidio erit. [b] *Not. in Rom. Martyrol. die 19. April l.*

TITVLI EPISCOPORVM IN ECCLESIA VSV RECEPTI.

Fuit (vt diximus) olim vetus ille vsus in Ecclesia, vt Episcopi omnes non Pontifices tantùm dicerentur, sed Summi Pontifices, vel Summi Sacerdotes, eo quòd Episcopatus summum sacerdotium diceretur. Vnde S. Ambrosius ad Felicem Comensem Episcopum: Suscepisti, inquit, gubernacula summi sacerdotij.] & Zosimus Papa in epistola ad Hesychium Episcopum Salonitanum, de clerico per gradus singulos ad summum vsque promouendo, ait: Iure inde summi Pontificatus locum sperare debebit.] & Gelasius in epistola ad Episco-

C pos Lucaniæ, absque Summo Pontifice, nempe suo Episcopo, vetat acolythum vel diaconum quicquam facere. Firmant hæc ipsa suis scriptis Gaudentius Episcopus Brixinianus in sermone habito de sua ordinatione, Sidonius [c] Apollinaris, & alij, sed & sacra Concilia: Nam in Concilio Aurelianensi primo [d] hæc verba: Cùm auctore Deo in Aurelianensi vrbe fuerit Concilium Summorum Antistitum congregatum, &c.] & in Agathensi ita: [e] De Episcopis omnibus in summo sacerdotio constitutis.] & Synodi Toletanæ exordio [f]: Conuenientibus nobis Hispaniarum, Galliciæque Summis Pontificibus.] Sunt & alia complura de his exempla: sed hæc plus satis. Verùm quod & desiderare potuisses, & ipsum sufficere solùm poterat ad declarandum etiam cur iure Episcopi Summi Sacerdotes dicendi essent: accipe de his ipsis S. Augustini, qui huic de qua agimus Synodo reperitur interfuisse, ac pariter subscripsisse, auctoritatem summa fide testatam: Quid, inquit, est

D Episcopus, nisi primus presbyter, hoc est, Summus Sacerdos? denique non aliter quàm compresbyteros hic vocat & consacerdotes suos.] hæc ipse: quibus perspicuè satis intelligas, non sic prohibuisse Synodum Carthaginensem dici Episcopos, Summos Sacerdotes, quasi tales non essent. Sed cur hoc? dices. Audi quæ Theodorus eodem in loco notat: Prohibita autem (inquit) sunt hæc nomina ad tollendam arrogantiam: & propterea plures Patriarchæ & Antistites seipsos viles & humiles appellant in suis inscriptionibus.] hæc ipse, ac iure quidem: quæ cùm quis non considerat, in quamplurimos errores præcipitem ferri necesse sit.

[c] *Sidon. lib. 5. epist. 14. lib 6. epist. 10. lib 9. epist. 15.* [d] *Concil. 1. Aurel. c. 3.* [e] *Cœc. Agath. cap. 6.* [f] *Concil. Tolet. 6. exord.* [g] *August lib. quæst. ex vtroque mix. q 10*

TITVLI QVOS RESPVERVNT EPISCOPI AFRICANI.

Sic igitur Africanos Episcopos in hoc Concilio vitare voluisse tantummodo nominum arrogantiam, non autem potestatis & decentis tituli pati eosdem voluisse iacturam: ex eo facilè poteris intelligere, dum qui primæ sedes essent Episcopi, iidem noluerunt dici

E Principes Episcoporum, vel Summi Sacerdotes; cùm vox illa prior communis esset omnibus Metropolitanis cuiusuis sedis Episcopis, posterior verò communis esset illis etiam Episcopis, qui Metropolitano subditi essent Antistiti. Ceterùm quod his omnibus maius est, summum illum voluerunt titulum retineri, quo suprema omniumque maxima potestas significaretur, nempe vt primarum sedium Episcopi, iidem Primates, appellarentur: hoc quidem nomine siue Episcopum Carthaginensem Primatem Africæ, siue Episcopum Primatem Mauritaniæ, itemque Primatem Numidiæ ab eis appellari consueuisse, innumera exempla suppetunt. quem quidem titulum longè præstare illi, quo dicerentur Princeps Episcoporum, quóve nominarentur Summi Sacerdotes, quis non intelligit? Maiorem quidem hoc titulo non inueniri, quàm vt quis Primas diceretur; accipe exemplum ex verbis Siricij Papæ in eadem epistola ad ipsos Africæ Episcopos scripta, quibus ait: Vt extra conscientiam sedis Apostolicæ, hoc est Primatis, nemo

Universidad de Deusto
Biblioteca

audeat ordinare, &c.] Si igitur Apostolicarum sedium Episcoporum titulus est, vt Primates dicantur; quis maior hoc titulo dari potest Episcopis, præsertim illis, qui Apostolicis Ecclesiis minimè præsunt, vt Carthaginensi, & aliis diuersarum prouinciarum primæ sedis Episcopis? A

METROPOL. EPISCOPI AFRICANI PRIMVM SIBI VENDICARVNT TITVLVM.

Sed cur nomen (inquies) Principis Episcoporum exhorruerunt, qui illo maius retinuerunt? Puto quidem ea ex causa, quòd cùm inter discipulos de primatu contentio facta est, Dominus eos redarguens hæc inculcauit: Principes [a] Gentium dominantur eorum: non sic erit inter vos] visum est in Christiana præfectura nimis arrogans nomen Principis. Sed & quod addiderit: Qui vult inter vos maior fieri, sit vester minister] vocem illam veluti fastuosam respuendam esse censuerunt: Cùm alioqui certum sit, Dominum noluisse his sententiis confundi Ecclesiasticam Hierarchiam, sed potiùs mentis curare tumorem, & Præsidum amputare superbiam. Quàm enim studiose curauerint Apostoli & Apostolici viri ex Christi instituto sartum tectumque custodiri in Ecclesia hierarchicum ordinem, primo tomo Annalium & aliàs sæpius pluribus demonstrauimus. At de his modò hactenus: haud tamen præter institutum in his immorari aliquando contingit: his enim elucidandis, exordio Annalium tibi nostrum studium obligasse, puto, memineris. B

[a] *Matth.* 20 *Marc.* 10. *Luc.* 22.

Quod rursum ad id Concilium spectat: memoria quidem dignum illud tunc à Patribus sancitum [b] est; vt quæ Episcopus vel quis clericus ex paupere ditior factus emisset ex bonis Ecclesiæ, eadem Ecclesiæ cederent, nec illa in quemlibet quouis titulo transferendi eidem facultas esset. Cùm enim reddita pace, Ecclesia vbique bonis affluaret, complures ex iis qui eidem ministrabant, pietatem conuertentes in quæstum, tepescente in eis sanctitatis vitæ studio, vel cura pauperum frigescente, colligendi diuitias tantummodo ardore flagrabant, agrum agro iungentes, & domum domui copulantes: hos planè fugillat S. Hieronymus, hos vt caueat admonet Nepotianum, cùm ait [c]: Obsecro itaque te, & repetens iterumque iterumque monebo, ne officium clericatus genus antiquæ militiæ putes; id est, ne lucra sæculi in Christi quæras militia, nec plus habeas quàm quando clericus esse cœpisti: & dicatur tibi: Clerici [d] eorum non proderunt eis. Nonnulli enim sunt ditiores monachi, quàm fuerant sæculares: & clerici qui possident opes sub Christo paupere, quas sub locupleti & fallaci diabolo non habuerant: vt suspiret eos Ecclesia diuites, quos mundus tenuit antè mendicos.] & paulo pòst: Negotiatorem clericum, & ex inope diuitem, ex ignobili gloriosum, quasi quamdam pestem fuge, &c.] Hæc igitur (vt ait) ingemiscente Ecclesia, optimè à sanctis Patribus eiusmodi sanctione canonis statutum est, vt Ecclesia ipsa sibi vendicet, quæ clericus ex rebus Ecclesiæ bona quæsierit. C

[b] *Concil. Carthag.* 3. *c.* 49. ADVERSVS CONGRENTES DIVITIAS EX BONIS ECCLESIASTICIS.

[c] *Hieron. epist.* 2.

[d] *Hierem.* 12

EXACTORES SEV COLLECTORIS BENE INSTITVTI.

Sed & ad eiusmodi negotiatorum potiùs dicendorum quàm clericorum auaritiam compescendam, cùm segniores essent Episcopi legis vindices, & ipsi interdum eodem morbo languerent: iure meritoque Catholicæ Ecclesiæ Episcopus Romanus Antistes, ad vendicandas eiusmodi ex bonis Ecclesiæ partas ac malè congestas opes, per prouincias consueuit mittere exactores, quos nominant Collectores. De quorum importuna exactione cùm multi querantur: hos facile vitabunt, & prudenter arte deludent, qui bona Ecclesiæ, quæ supersunt, non congregarint, sed in pauperes erogarint: Habitantes enim in terra [e] salsuginis, pauperes scilicet, clamorem non audient exactoris. At de eiusdem Carthaginensis Concilij decretis hîc satis; cùm tamen complura alia ad disciplinam Ecclesiasticam ritè componendam ibidem à Patribus reperiantur esse decreta; de quorum nonnullis, aliis in locis, aliis oblatis occasionibus, mentionem haberi continget. D

[e] *Iob* 39.

Missa est ab hac etiam Synodo ad Siricium Romanum Pontificem, nec non ad S. Simplicianum de baptizatis in infantia, de his quæ ambigua videbantur, consultatio [f]: ad illum quidem, quòd scirent Catholicæ Ecclesiæ præsidere Episcopum atque doctorem: ad hunc autem ob egregiam totoque Christiano orbe spectatam scientiam, cuius nos ante memisse sufficiat. Ceterùm Simplicianus bene conscius quantus doctor esset in Africa Augustinus, datis ad eum litteris de quibusdam perdifficilibus diuinæ Scripturæ quæstionibus hominem pulsat: cùm ille duos his de rebus conscriptos libros sic ad eum mittit, vt tamen eosdem eius censuræ voluerit subiicere, dum ad calcem hæc habet [g]: Sententiam de hoc opere tuam breuissimam, sed grauissimam flagito, & dum sit verissima, seueriſſimam non recuso.] Sed de his satis. E

[f] *Cont. Carthag.* 3. *c.* 48. CONSVLTATIO AD SIRICIVM ET SIMPLICIANVM.

[g] *Aug. ad Simplic. lib.* 2.

Quod rursum ad res gestas Occidentalis Ecclesiæ pertinet: Honorius Imperator, hoc anno, mense Ianuarij ad Theodorum PP. rescriptum dedit, quo cunctis Ecclesiæ priui-

legiis

A legiis à maioribus datis voluit bene esse consultum, illa iterum sua auctoritate confirmans his verbis[a]: Non nouum aliquid præsenti sanctione præcipimus, quàm illa quæ olim videntur indulta firmamus. Priuilegia igitur, quæ olim reuerentia religionis obtinuit, mutilari sub pœnæ etiam interminatione prohibemus: ita vt ij quoque, qui Ecclesiæ obtemperant, his quibus Ecclesia, beneficiis perfruantur. Datum prid. Kalend. Februarij, Mediolani, Cæsario & Attico Consulibus.] Ex his videas, datis omnibus Ecclesiæ priuilegijs voluisse Imperatorem excludi schismaticos, Donatistas, & alios omnes extra Ecclesiæ septa vagantes.

HONORIVS CONFIRMAT ECCLESIARVM PRIVILEGIA.

[a] *l. 30. de Episcop & cleric. Cod. Theod.*

Quod verò pertinet ad res Ecclesiasticas Orientalis Ecclesiæ anni huius: Arcadius Imperator aduersus Apollinaris hæresis doctores Constantinopoli agentes, quo pellerentur ab vrbe, ad Eutychianum Præfectum Præt. rescriptum dedit. Mira quadam procacia, iam à
B tempore quo creatus est Nectarius Constantinopolitanus Episcopus, cùm iam discessisset inde S. Gregorius Nazianzenus, intruserant se in eam vrbem eiusmodi hæretici, reclamante licet à longè aduersus eos eodem Gregorio Nazianzeno. Et quamuis Theodosij edicto abire iussi fuerint, & aliis denuo rescriptis exagitati: in eadem tamen vrbe agere sunt inuenti: aduersus quos hoc ipso anno Arcadius ista sanxit[b]:

ARCADIVS PELLIT CONSTANTINOPOLI APOLLINARISTAS.

[b] *l. 53. de hæret. C. Theod.*

Doctores Apollinariorum tota maturitate præcipimus ex ædibus caræ nobis abscedere ciuitatis: Ita vt si obumbrati latebris abire neglexerint, occultos cœtus (vt æstimant) habituri: ea loca vel domus, quæ prædictos congregauerint, Fisci ratione nectantur. Dat. Kal. April. Constantinop. Cæsario & Attico Consulibus.]

Dederat haud pridem, iisdem Consulibus, aduersus magistratus ambientes, idem Arcadius Imp. eiusmodi summa laude dignum rescriptum[c]:

[c] *l. 1. ad l. Iuliã de ambit. Cod. Theod.*

C Si quis ad illustrem Palatij nostri ambierit dignitatem, atque ad eos honores ascendere ambitione tentauerit, qui nonnisi probatis nobis viris nostro iudicio deferuntur: cuiuslibet ille sit loci, ordinis, dignitatis, amissis bonis, & Fisco nostro protinus vindicatis, deportationis mulctetur exilio: neque aliud inter cœptum ambitum, atque perfectum, esse arbitretur: cùm pari sorte leges scelus quàm sceleris puniant voluntatem. Dat. xiv. Kalend. Martij, Constantinop. Cæsario & Attico Consulibus.]

AMBIENTES MAGISTRATVS LEGE COERCENTVR.

Sed vnde adeò seuerè sanciendæ legis aduersus magistratus ambientes occasio? Cùm occiso Ruffino, summa rerum esse videretur apud Eutropium eunuchum, qui in eius locum successerat, cuius opera & complures è magistratu deiecti essent: alij sese in eorum loca malis quoque artibus ingesserunt: inter quos Bargas quidam fuit Laodicenus, qui ex venditore farciminum, proditionis arte eo progressus est, vt inter primos in Palatio militaret:
D sed proditionem & ipse passus à coniuge, meritas pœnas dedit. hæc apud Zosimum[d]. Ne igitur id genus hominum ex hoc inde in Imperatoris aulam irreperet, Arcadius eiusmodi edictum aduersus ambitus crimen sanxisse videtur.

DE BARGA SORDIDO HOMINE AD AMPLOS MAGISTRATVS EVECTO.

[d] *Zosim. lib. 5.*

Sed & aduersus Iudæos, qui, vt Christianorum gauderent immunitate, se fore Christianos simulabant, ad Archelaum Præfectum Prætorio ita idem Arcadius Imp. rescripsit[e]:

[e] *l. 1. de his qui ad Eccles. confugiunt.*

Iudæi, qui reatu aliquo vel debitis fatigati simulant se Christianæ legi velle coniungi, vt ad Ecclesias confugientes vitare possent crimina, vel pondera debitorum; arceantur, nec antè suscipiantur, quàm debita vniuersa reddiderint, vel fuerint innocentia demonstrata purgati. Dat. xv. Kal. Iul. Constantinop. Cæsario & Attico Consulibus.] Qualis namque esset horum temporum Iudæorum status à prioribus haud felicior, accipe à S. Ioanne Chrysostomo[f]: Hoc, inquit, tempore Deus omnino vos repulit: paterque vester, idemque Pro-
E pheta & Patriarcha verum prædixit. Iura vestra omnia conciderunt: ex Iudæa patria vestra excessistis, & in diuersa loca dispersi estis, atque in orbe terrarum ab Oriente ad extremum terræ vos omnes & contemnunt & rident. At res nostræ Christianorum in dies magis florent, crescunt, & corroborantur, atque per omnes mundi angulos religiosæ fidei nostræ prædicatio peruasit: nos Christus regit, & in nobis regnat, eiusque pretiosam atque vitalem Crucem adoramus, & pro thesauro magni pretij tenemus.] hæc ipse.

IVDAEORVM PRAESENTI TEMPORE STATVS.

[f] *Chrys. hom. de Cruce.*

Iisdem Consulibus (inquit Socrates[g]) quinto Kal. Octobris Nectarius Episcopus Constantinopolitanus diem obiit. Itaque statim de Episcopo eligendo vehementer laboratum est. (*Eius namque rei causa celebratum esse Concilium, & ex more conuenisse Episcopos Constantinopolim, tradit Sozomenus*[h]) Itaque cum alij alium ad id muneris quærerent, de eaq; re sæpe consilium iniretur: tandem visum est, Ioannem Antiochiæ presbyterum Antiochia accersere. Nam de eo fama percrebuit, quòd & ad docendum aptus, & in dicendi facultate valde

NECTARII EPISCOPI CONSTANTINOP. OBITVS.

[g] *Socrat. lib. 6 (a) 2.*

[h] *Sozom. lib. 8 c. 2.*

peritus

Universidad de Deusto
Biblioteca

peritus erat. Quamobrem haud diu pòst Arcadius Imperator communibus omnium suf- A
fragiis,id est,cleri & populi,illum accersit. Et quo eius ordinatio plus haberet auctoritatis,
aderant de Imperatoris mandato cùm alij complures Episcopi, tum Theophilus Episcopus
Alexandrinus,qui omni studio eo incubuit, vt Ioannis famam læderet, & Isidorum suæ ip-
sius Ecclesiæ presbyterum ad illum Episcopatum eueheret. Hunc Isidorum Theophilus
propterea carum habuit,quòd ipsius causa prouinciam valde periculosam aliquando susce-
pisset.] sed quidnam id fuerit,superiùs relatum est.Subdit his Socrates:

DE IOANNIS CHRYSOSTOMI ELECTIONE.

Verùm qui erant ex aula Imperatoris, Ioannem prætulerunt. & posteaquam multi cri-
mina Theophilo intendebant,& libellos contra illum alius ob aliam causam Episcopis, qui
tum aderant,offerebant:Eutropius,qui cubiculo Imperatoris præfuit,criminationes aduer-
sus Theophilum illatas, scriptisque proditas nactus,Theophilo ostendit,docuitque liberam
optionem illi esse datam, vel Ioannem Episcopum ordinandi, vel iudicium de criminibus B
ei obiectis subeundi. quibus perterritus Theophilus Ioannem designat Episcopum.] ha-
ctenus Socrates. Porrò hæc in sequentis anni mensem Februarij varijs altercationibus pro-
ducta sunt,cuius mensis vigesimasexta die Ioannes Chrysostomus Episcopus Constantino-
politanus creatus est.

ALEXAND. EPISCOPVS CVR SE IMMISCERET IN ELECTIONE EPISCOPI CONSTANTINOP.

Verùm quod ad Theophilum spectat: Isidorum,quem proposuit ordinandum, haud pe-
nitus exploratum habuit,fuisse Origenis errorum labe conspersum: quod cùm postea com-
perisset,æquè ipsum ac eius sectarios maximè auersatus est. Quod autem idem Episcopus
Alexandrinus ius sibi vendicaret in electione Episcopi Constantinopolitani (quod & supe-
riùs vidimus à Petro eiusdem Ecclesiæ Episcopo vsurpatum, cùm conaretur Maximum
eius sedis creare Episcopum) probè si attendas, intelliges primam sedem post Romanam,
Alexandrinam Ecclesiam tenuisse in Oriente; spretosque fuisse canones, si qui Constanti- C
nopoli in Synodo facti sunt,quibus derogaretur Alexandrinæ Ecclesiæ priuilegijs. Nam aliàs
quid Alexandrino Episcopo de electione Constantinopolitani antistitis? Porrò idem ius sæ-
pe tentatum ab eodem Theophilo penitius vendicatum in controuersiis eiusdem Ioannis
Chrysostomi,postquam sedit Episcopus,suo loco dicturi sumus.

IESV CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.

ANNVS 398. ANNVS 1. ANNVS 4.

APeritur nouus annus Consulatu quarto Honorij Imperatoris & Eutychiani, idemque
numeratus Domini trecentesimus nonagesimusoctauus: quo,octauo Kalendas Mar- D

SIRICII PAPAE OBITVS.

tij,Siricius Papa cùm sedisset annos tredecim,mensem vnum,& dies quatuordecim,ex hac
vita migrans, sepultus est in cœmeterio Priscillæ Via Salaria.ita apud indices omnes, licet
apud Bedam[a] sexto Kalend. Decembris Siricij ponatur obitus. Extat Siricij decretum de
fermento;de cuius elucidatione, alia occasione tertio tomo pluribus actum. Alia quoque
aduersus Manichæos,seuera(vt par erat)censura,statuta habentur, nempe exilio deportan-

MANICHAEI AB VRBE PVLSI.

dos, pœnitentes verò in monasteria detrudendos, & nonnisi in fine vitæ sacris mysterijs
participandos. Secreta collegia sua Manichæos habuisse in Vrbe, sed cùm Siricij Papæ stu-
dio,tum Principum legibus exagitatos, atque vndique pulsos esse, superiori tomo sæpiùs
contigit demonstrari. Quod autem spectat ad cleri propagationem; in libro de Romanis
Pontificibus habetur, quinquies suæ sedis tempore ordinationes fecisse mense Decembri,
creasseque presbyteros triginta & vnum, diaconos sexdecim, & Episcopos per diuersa loca E
trigintaduos.

[a] *Bed. Martyrolog. ea die.*

[b] *Isidor. de Vir. illust. c. 3.*

SIRICII PAPAE SCRIPTA.

De scriptis ab eo epistolis decretalibus mentio est apud Isidorum[b], nempe dedisse epi-
stolam ad Himerium Episcopum Tarraconensem,de recipiendo baptismate hæreticorum,
& de aliis aduersus Iouinianum & collegas hæreticos.sed errare planè videtur auctor, dum
eum sub Theodosio & Valetiniano Impp.vita functum affirmat. Vacasse sedem post Siricij
obitum dies viginti, habent indices Vaticani, nec non liber de Romanis Pontificibus. qua
ratione dicendum est, in locum eius subrogatum successorem pridie Idus Martias. Hic fuit

ANASTASIVS PAPA CREATVR.

Anastasius Maximi filius, Romanus: de cuius sedis tempore, quot scilicet annis Ecclesiæ
præfuit,in eius obitu ex more dicendum.

Inuenit hic Apostolicam sedem, ipsam Petri nauiculam, cuius sumpsit regendum cla-
uum, turbinibus agitatam hæreticorum: cùm (vt dictum est pluribus anno superiori)

Ruffinus

A Ruffinus cum Melania inferens se in Vrbem, in eam inuexit hæreses Origenis, edito à se Latinè reddito eiusdem auctoris Periarchon, nouo equo Troiano, hostibus intus referto, sed religione velato, hæresumque dicendo theca, ex qua expositæ sunt in Romana Ecclesia dolosæ merces: quarum mercatores etiam eò dementiæ prolapsi sunt, vt in Apostolicum vsque thronum eas inferre tentauerint, vna reclamante Marcella, extollenteque vocem cum muliere Euangelica[a]. Tali quidem statu fluctuantem Romanam Ecclesiam Anastasium reperisse, sanctus Hieronymus in epistola ad Principiam [b] indicat, vbi post enarratum egregium fortis & sapientis mulieris tunc exhibitum de fide Catholica Marcellæ specimen, subdit: Non multum tempus in medio, succedit in Pontificatum vir insignis Anastasius.] Huius autem quæ partes fuerint, idem sanctus Hieronymus ad Demetriadem ita scribit[c]: Dum esses parvula, & sanctæ ac beatæ memoriæ Anastasius Episcopus Romanam B regeret Ecclesiam; de Orientis partibus hæreticorum sæua tempestas simplicitatem fidei, quæ Apostoli[d] voce laudata est, polluere & labefactare conata est. Sed vir ditissimæ paupertatis, & Apostolicæ solicitudinis, statim noxium percutit caput, & sibilantia hydriæ ora compescuit.] hæc Hieronymus.

[a] *Luce 11.*

STATVS ROMANAE ECCLESIAE SVB ANASTASIO.

[b] *Hieron. epist. 16.*

[c] *Idem epist 8.*

[d] *Rom. 12.*

Quid autem actum sit cùm Anastasius Papa sedere cœpit, rem breui summa ità ad Principiam scribens [e] sanctus Hieronymus amplexus est; cùm ostendit S. Marcellam in causa fuisse, vt Origenis hæresis Romæ damnaretur; aitque postquam de ingressu Athanasij memimit: Dicas, quid hæc ad laudem Marcellæ? Damnationis hæreticorum hæc fuit principium: dum adducit testes, qui priùs ab eis (*nempe Origenistis*) eruditi, & postea ab hæretico fuerant errore correpti: dum ostendit multitudinem deceptorum: dum impia Periarchon ingent volumina, quæ emendata manu scorpij monstri abantur: dum acciti frequentibus litteris hæretici, vt se defenderent, venire non sunt ausi tantaque vis conscientiæ fuit, vt absentes damnari quàm præsentes coargui maluerint. Huius tam gloriosæ victoriæ origo Marcella est. Tuque caput horum & causa bonorum scis me vera narrare, quem nolui vix de multis pauca dicere, ne legenti fastidium faciat otiosa replicatio, & videar apud malevolos sub occasione laudis alterius, stomachum meum digerere.] hæc Hieronymus, breui compendio haud breuem complexus historiam; quam lentiori gradu, quo cuncta exactè disquirere lector valeas, nos pro rerum gestarum temporis ordine prosequemur.

[e] *Hieron. epist. 16.*

BREVE COMPENDIVM RERVM GESTARVM ADVERSVS ORIGENISTAS.

Quod igitur in primis ad S. Marcellam, decus Romanæ Ecclesiæ, pertinet: Ruffinus cùm se ab ea proditum sensit, in eam vehementer commotus est, accusans simul ipsam, & se excusans; quòd illa scilicet inemendatas chartas à se per alium subripuisset, edidissetque: in D hanc enim ipsam quidem, & non in aliam, Ruffinus agens aduersus S. Hieronymum [f], iacula intorquet, vbi de eodem Eusebio agit, quem mentiebatur inemendatas chartas subripuisse, atque edidisse: dum sic ait: Hoc si in foro positus, vel negotiis sæcularibus commisisset iste, qui de monasterio Romam, quasi calumniandi peritissimus, missus est: norunt omnes qui consequeretur ex legibus publicis eiusmodi criminis reus. Nunc verò quia secularem vitam reliquit, & à tergiuersatione illa actuum publicorum ad monasterium conuersus est, & adhæsit magistro nobili: ab ipso edocetur iterum pro modestia, furere, insanire; pro quiete, seditiones mouere; pro pace, mouere bellum; pro concordia, mouere dissidia; perfidus esse, pro fide; pro veritate, falsarius: Crede mihi, quòd huius sceleris nequitia etiam verum fuisset exemplar; nisi Iesabel tibi illa occurrisset [g]. Illa est enim, quæ hoc crimen aduersus Naburhæum Iezrahelitem vineæ causa composuit, & mandauit presbyteris iniquitatis falsis eum conscriptionibus perurgere, quasi qui benedixisset, id est, blasphemasset Deum & Regem. Sed quis in hoc infelicior? Illa quæ mandat, aut hi qui mandato E iniquitatis obtemperant? Grauia hæc, & (vt opinor) in Ecclesia penè eiusmodi facinus inauditum est.] hæc Ruffinus, dum se excusare conatur, quòd per Marcellam, quam impiè nominat Iesabelam, ab Eusebio acceptæ fuerint chartæ translationis Periarchon Origenis hæresibus scatentes, excusans quòd inemendatæ illæ fuissent. Sed redarguit ista deliramenta Hieronymus, vbi resciuit, conuicitque ad excusationem sceleris mendacia ista impudenter obtendi.

[f] *Ruffin in nect. lib. 1. apud Hieron. tom. 9.*

RVFFINVS IN EVSEBIVM ET S. MARCELLAM EXCLAMAT.

[g] *3. Reg. 21.*

Ceterùm quod ad Eusebij Romam aduentum pertinet: hoc ipso anno contigisse Paulinianj profectionem in Vrbem vnà cum eodem Eusebio patria Cremonensi, ipse S. Hieronymus in Apologia aduersus Ruffinú declarat his verbis [h]: Vincentius, Paulinianus, Eusebius, Ruffinus presbyteri, quorum Vincentius multo tempore ante vos Romam venit, Paulinianus

[h] *Hier. Apol. aduers. Ruffi.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

PAVLINIANI ET EVSEBII LEGATIO IN OCCIDENTEM.

nianus & Eusebius post annum vestræ nauigationis profecti sunt: Ruffinus in causa Clau- A
dij post biennium missus, omnes vel pro re familiari, vel pro periculo capitis alieni.] hæc
ipse: quibus intelligas, hoc anno contigisse Pauliniani profectionem in Italiam vnà cum
collega Eusebio: nam anno superiori (vt vidimus) aduentus Ruffini cum Melania accidit.
Quem autem hic Ruffinum presbyterum nominat, longè diuersum à Ruffino Aquileiensi,
[a] *Hieron. epist. 26.* in quem scribit [a], esse non dubites.

CVR PAVLINIANVS VENERIT IN OCCIDENTEM.

Quodnam verò fuerit rei familiaris negotium, cuius causa missum Paulinianum affir-
mat, in epistola ad Pammachiũ his verbis aperit: Nos in ista prouincia ędificato monasterio,
& diuersorio propter extructo, ne fortè & modò Ioseph cum Maria in Bethlehem veniens,
non inueniat hospitium, tantis de toto Orbe confluentibus turbis obruimur monacho-
rum, vt nec cœptum opus deserere, nec supra vires ferre valeamus. Vnde quia penè nobis
[b] *Luc. 14.* iliud de Euangelio [b] contigit, vt futuræ turris non antè computaremus expensas: compulsi B
sumus fratres Paulinianum ad Patriam mittere, vt semirutas villulas, quæ barbarorum effu-
gerunt manus, & parentum communium census venderet; ne cœptum sanctorum minister-
rium deserentes, risum maledicis & æmulis præbeamus.] hæc de germani in Occidentem
legatione Hieronymus.

Fuit autem suspicio vel pretextus Ruffini, ex quo etiam querelam inuectiuamque con-
scripsit, hos post se tamquam exploratores missos esse, sed præcipuè Eusebium, vt suas
[c] *Apud Hier. Apolog. 2.* chartas subriperet [c]. Etenim quod Ruffinus nullam inueniret excusationem, cur versionem
virulentam Origenis Periarchon Romæ in plurimorum exitium edidisset, aperuissetque
thecam serpentibus plenam, eò miser quæsiuit effugium, vt mendaciter affirmaret, Euse-
bium pecunia redemisse notarium, à quo lucubrationem illam inemendatam acceperit,
atque vulgauerit: fuerunt enim hæc ob eam causam verba Ruffini, epistola postea ad Hie- C
ronymum scripta: Noli multo auro redimere notarium meum; sicut amici tui de meis
περὶ ἀρχῶν scedulis nondum emendatis, nondum ad purum digestis fecerunt; vt faciliùs fal-
sare possent, quod aut nullus haberet, aut admodum pauci.] & inferiùs: Vociferare & cla-
mita per compita, per plateas. Non est, non est meus liber: & si meus est, schedulas inemen-
datas Eusebius furto abstulit: aliter ego edidi, immò nec edidi: nulli eas dedi, aut certè pau-
cis: & tam sceleratus inimicus, & tam negligentes amici fuerunt, vt omnium codices ab eo
pariter falsarentur. Hæc, frater carissime, facere debueras, & non illi tergum obuertens, in
me transmarinas maledictorum tuorum sagittas dirigere.] hactenus de his ipse. Sed quàm
facillimè in Apologia sua idem S. Hieronymus omnia ista refellit, quæ ad impietatis excu-
sationem Ruffinus detrectans iactitabat in vulgus.

Sic igitur Romæ edito Origenis Periarchon, quod emendatum in sua præfatione Ruffi- D
nus professus erat: vt conuinceretur ipsa perperam atque dolosè facta esse translatio, opus
erat vt germana eiusdem operis versio curaretur: quo tum Origenis, tum etiam eius hære-
sum sectatorum prauitas manifestè probari posset; vt sic his rectè dispositis ad futurum ea
de re habendum Romæ iudicium, ex certis manifestisq; probationibus sententia ferri pos-
REQVIRITVR OFFICIVM S. HIERONYMI ADVERSVS RVFFINI IMPOSTVRAM.
set. Susceptum est ergo eiusmodi negotium à clarissimis viris atq; doctissimis Pammachio
& Oceano, qui totum id operis S. Hieronymo credendum esse putarunt, ea præsertim ex
causa, quòd ex præfatione Ruffini ipse tacitè in crimen socius videretur adduci. Scripserunt
ergo eo argumento iidem ad ipsum Hieronymum eiusmodi perbreues litteras [d]:

Sanctus aliquis ex fratribus schedulas ad nos cuiusdam detulit, quæ Origenis volumen,
quod περὶ ἀρχῶν inscribitur, in Latinum sermonem versum tenerent. Et quoniam in his
[d] *Apud S. Hieron. epist. 64.* multa sunt, quæ tenuitatem nostri ingenij permouent, quæque minus catholicè dicta exi- E
stimamus: suspicamur etiam ad excusationem auctoris multa de libris eius esse subtracta,
PAMMACHII ET OCEANI EPISTOLA AD S. HIERONYMVM. quæ apertam impietatem eiusdem monstrare potuissent: Quæsumus præstantiam tuam, vt
hoc specialiter non tam nobis, quàm vniuersis qui in Vrbe habitant, profuturum opus di-
gneris impendere, vt supradictum librum Origenis, quemadmodum à supradicto auctore
editum est, ad fidem tuo sermone manifestes; & quæ à defensore eius interpolata sunt, pro-
das; & quæ etiam in his schedulis, quas ad sanctitatem tuam direximus, vel contra Catho-
licam regulam, vel imperitè edita sunt, redarguas atque conuincas. Sanè subtiliter in præ-
fatione operis sui, tacito nomine tuæ sanctitatis expressit, quod à te promissum opus ipse
compleuit: illud obliquè agens, etiam te simili ratione sentire. Purga ergo suspiciones ho-
minum, & conuince criminantem: ne, si dissimulaueris, consentire videaris.] hactenus ipsi
ad S. Hieronymum.

His

Universidad de Deusto
Biblioteca

A His acceptis litteris, ipse nauiter laborauit, vt quàm exactè, quæ Origines dixerat in Peri archon, in Latinum quàm purissimè verteret. Incumbit in opus, quod absolutum anno sequenti Romam ad eosdem misit, appositâ præfatione, qua omnes qui in eo libro sparsi sunt Origenis errores, redderet omnibus manifestos; ac dolum pariter eius, qui male versum ediderat, aperiret. Quæ autem acciderint cùm hæc Romæ cognita sunt, suo loco, sequenti nempe anno dictum sumus. HIERONYMVS IN LATINVM VERTIT ORIGENIS PERI ARCHON.

Inter hæc autem Anastasius Papa, hoc ipso suæ sedis exordio, quæ tempore prædecessoris perperam facta scisset, magna solicitudine emendare quamprimum curauit. Quod enim (vt suo loco dictum est) non ignoraret paulo illiberaliter cum S. Paulino viro clarissimo, qui vnà cum Therasia coniuge monasticam amplexus vitam in Nolanum agrum secessit, Siricium, cui successit, egisse: ipse, simulac in thronum Pontificium euectus est, officiosissimas litteras ad Episcopos pro ipso Paulino dedit; quem & omni officiorum genere postea B frequentandi nullam penitus occasionem prætermisit. Meminit harum litterarum ipse Paulinus, cùm ad Delphinum scribens, hæc ait[a]: Sciat veneratio tua, sanctum fratrem tuum Papam Vrbis Anastasium amantissimum esse humilitatis nostræ. Nam vbi primùm potestatem charitatis suæ nobis offerendæ habere cœpit; non solùm susciperе eam à nobis, sed ingerere nobis, piissima affectione properauit. Nam breui post ordinationem suam epistolas de nomine nostro plenas & religionis & pietatis & pacis ad Episcopos Campaniæ misit, quibus & suum declararet affectum, & aliis benignitatis suæ præberet exemplum. Deinde nos ipsos Romæ, cùm solenni consuetudine ad beatorum Apostolorum natalem venissemus, tam blandè, tam honorificè accepit.] hæc ipse. ANASTASIVS PAPA PAVLINVM AMPLECTITVR. [a] *Paulin. epist. 6.*

Ex his quidem demonstrat S. Paulinus, solemnem fuisse consuetudinem, ad natalem C diem Apostolorum Romam, nulla habita æstiuorum calorum ratione, religiosissimam celebritatem concurrendi. Sunt & de his aliæ antiquæ testificationes, vt inter alias illa nobilis Galliæ Placidiæ Augustæ ad Pulcheriam æquè Augustam[b] scribentis his verbis, cùm sui Romam aduentus rationem reddit: Vt Romam frequentibus concursionibus adæquè desideremus inspicere, causa nobis est amplectendæ religionis, vt terminis sanctorum nostram exhiberemus præsentiam; quos certum est pro sua virtute in cælestibus constitutos, neque inferiora despicere. Nos itaque sacrilegum esse credimus, si solemnium ordinem denegemus.] hæc illa. Sed & Valentinianus[c] Aug. ad Theodosium Iuniorem Imp. Cum aduenissem (inquit) in vrbem Romam ad diuinitatem placandam, sequenti die ad basilicam Apostoli Petri processi.] Et ad Seuerum[d] idem qui supra Paulinus: Romam (inquit) ad venerabilem solemnitatis Apostolicæ diem profecti sumus.] & inferius: Referibendi D tamen ex Vrbe facultas non fuit, ipsum tempus ante meridiem in votis nostris, quorum cura veneramus, per Apostolorum & Martyrum sacras Memorias consumentes.] hæc Paulinus. VETVS CONSVETVDO CONCVRRENDI AD NATALEM DIEM APOSTOLORVM. [b] *Extat tom. 1 Concil. ante Conc. Chalcedon. oct. edit.* [c] *Extat in praefat. Conc. Chalced.* [d] *Paulin. ad Sever. epist. 13.*

At ne digrediamur ab Vrbe, vnde rerum gestarum anni huius exordium auspicati sumus. Hoc ipso anno, cùm Paulina, S. Paulæ filia, Pammachij vxor, ex hac vita iam antè migrasset, S. Hieronymus ad eius virum consolatoriam epistolam dedit[e]. Sed quod, ex more, in primis rationem temporis quæris: inde licet eiusdem auctoritate Hieronymi certum deducere argumentum, ex his inquam quæ nuper de Pauliniano eiusdem Hieronymi germano dicta sunt, ipsum nimirum hoc anno, nempe sequenti à profectione Ruffini, in Italiam aduenisse. Sed & cùm in fine eius epistolæ ad Pammachium de consolatione Paulinæ obitus à Hieronymo datæ mentio habeatur de eodem Pauliniano tunc à se in Italiam mis- HIERONYMVS LAVDES PAVLINAE AD PAMMACHIVM SCRIBIT. E so: planè assentiri necesse est, hoc eodem anno, quo Paulinianus venit, de consolatione Paulinæ obitus à S. Hieronymo eam esse scriptam epistolam. Et vt hæc clariora reddantur; his accedit, quod idem S. Hieronymus ad Oceanum scribens Fabiolæ epitaphium, hoc tradat[f]: Quartæ æstatis circulus voluitur, ex quo ad Heliodorum Episcopum Nepotiani scribens epitaphium, quicquid habere potui virium, in illo tunc dolore consumpsi. Ante hoc ferme biennium Pammachio meo pro subita peregrinatione Paulinæ breuem epistolam dedi, &c.] sic videas S. Hieronymum quadriennij spatium numerare inter epitaphium Nepotiani & illud scriptum ad Oceanum de obitu Fabiolæ, biennium verò ex quo ad Pammachium de migratione Paulinæ consolationem scripsit: Sed cùm expresè demonstratum sit, anno Domini trecentesimo nonagesimosexto elaboratum à S. Hieronymo epitaphium Nepotiani: æquè affirmare necesse est, elucubratam hoc anno, nempe duos post annos ab eo tempore, epistolam consolatoriam de Paulinæ obitu ad [e] *Hieron. epist. 26.* [f] *Hieron. epist. 30.*

Pamma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pammachium, post quatuor verò de obitu Fabiolæ ad Oceanum scriptionem. Ceterùm illud monendum: nequaquam hoc anno, quo eam lucubrationem S. Hieronymus ad Pammachium scripsit, Paulinam mortuam esse, sed ante biennium: testatur id quidem ipse in eiusdem epistolæ exordio, cùm ait. Qui importunè per biennium tacui, vereor ne nunc importuniùs loquar, & attrectant vulnus pectoris tui, quod tempore & ratione curatum est, commemoratione exulcerem.] A

PAMMACHII PRAECLARAE GESTAE.

His de tempore satis perspicuè elucidatis, de Pammachio dicendum modò est, quòd ab eo iam soluto vinculo coniugali egregium Christianæ virtutis specimen de contemptu sæculi editum fuit: quod quidem nonnisi S. Hieronymi verbis recensendum erit. Sed primum illud de Pammachij genere hic præmittendum; prognatum nimirum ex Camillorum antiquo stemmate Furiano, ipsum inter primos Senatores emicuisse (vt idem Hieronymus ait) Consulum pronepotem. Cuius & si eruditionem spectes, à cunabulis bonis litteris vnà cum ipso S. Hieronymo assueuit, eminebatq; inter ceteros Senatorij ordinis Christianos facilè princeps. Hic vxore priuatus sanctissima femina filia S. Paulæ, bona sua erogauit in pauperes, atque monasticum amplexus institutum, vnà cum vestibus vitæ quoque genus mutans, summum Christianæ philosophiæ verticem attigit. Sed audi S. Hieronymum [a]: Nobis post dormitionem, somnumq; Paulinæ, Pammachium monachum Ecclesia peperit posthumum, & patris & coniugis nobilitate patricium, eleëmosynis diuitem, humilitate sublimem.] & paulo pòst: Nostris temporibus Roma possidet quod mundus antè nesciuit. Tunc rari sapientes, potentes, nobiles, Christiani: nunc multi monachi sapientes, potentes, nobiles, quibus cunctis Pammachius meus sapientior, potentior, nobilior, magnus in magnis, primus in primis ἀρχιερατικὸς monachorum. B

[a] Hieron. epist. 26.

ORNAMENTA PAVLINAE EROGATA IN PAVPERES.

Sed & de erogatis ab eo in pauperes coniugis ornamentis ista subiungit: Ardentes gemmæ, quibus antea collum & facies ornabantur, egentium ventres saturant. Vestes sericæ, & aurum in fila lentescens, in mollia lanarum vestimenta mutata sunt, quibus repellatur frigus, non quibus nudetur ambitio: deliciarum quondam supellectilem virtus insumit. Ille cæcus extendens manum, & sæpè vbi nemo est clamitans, heres Paulinæ, coheres Pammachij est. Illum truncum pedibus, & toto corpore se trahentem, teneræ puellæ sustentat manus. Fores, quæ priùs salutantium turbas vomebant, nunc à miseris obsidentur: alius tumenti aqualiculo mortem parturit: alius elinguis & mutus, & ne hoc quidem habens vnde roget, magis rogat dum rogare non potest: hic debilitatus à paruo, non sibi mendicat stipem: ille putrefactus morbo regio, superuiunt cadaueri suo. C

[b] Virg. Æneid. 6.

Non[b] mihi si linguæ centum sint, oraq; centum,
Omnia pœnarum percurrere nomina possim.

Hoc exercitu comitatus incedit, in his Christum confouet, horum sordibus dealbatur, Munerarius pauperum, & egentium Candidatus sic festinat ad cælum.] & post multa id genus & alia, hæc de erecta ab eo domo hospitali in Portu Romano subiungit: D

[c] Genes. 18.

XENODOCHIVM A PAMMACHIO IN PORTV ROMANO ERECTVM.

Audio te xenodochium in Portu fecisse Romano, & virgam de arbore[c] Abraham in Ausonio plantasse littore. Quasi Æneas noua castra metaris, & super vndam Tyberis, vbi ille, cogente quondam penuria, crustis fatalibus & quadris patulis non pepercit, tu viculum nostrum, id est domum panis ædificas, & diuturnam famem repentina saturitate compensas. Euge, nostra initia transgrederis, statum summum tenes: de radice peruenis ad cacumen: primus inter monachos, in prima Vrbe, primum sequeris Patriarcham[d].] & inferiùs post nonnulla de suscepto hospitalitatis ministerio, hæc salubri consilio monita iungit: Quòd patricij generis primus inter primos monachus esse cœpisti; non tibi sit tumoris, sed humilitatis occasio, scienti filium Dei factum filium hominis. Quantumque te deieceris, humilior Christo non eris: Esto incedas nudis pedibus, fusca tunica vestiaris, æqueris pauperibus, inopum cellulas dignanter introeas, cæcorum oculus sis, manus debilium, pes claudorum, ipse aquam portes, ligna concidas, focum extruas: vbi vincula? vbi alapæ? vbi sputa? vbi flagella? vbi patibulum? vbi mors? & cùm omnia quæ dixi feceris, ab Eustochio tua Paulaque vinceris, & si non opere, certè sexu.] E

[d] Genes. 13.

TITVLVS PAMMACHII.

Hæc cùm S. Hieronymus scribat, tantùm abest vt veris maiora descripserit, quin potiùs etiam grandia prætermiserit. Etenim inter alia Pammachius sanctis martyribus Paulo atque Ioanni, qui hoc sæculo, tempore Iuliani Apostatæ, Romæ (vt meminimus) passi sunt, prope Cliuum Scauri contra Palatinum nobilem Memoriam excitauit, in titulumque erexit, qui vsque hodie nomine dictorum martyrum dictus Pammachij titulus perseuerat.

Ipse

A Ipse verò in dies magis magisque arreptum vitæ institutum clarioribus illustrans meritis, sancto exitu vitæ huius periodum claudens, promissa suis à Christo præmia consecutus, cùm in cælis inter sanctos, tum in terris in Ecclesia adscripto nomine eius in tabulis publicis, anniuersaria commemoratione iugiter superstes viuit. Quando autem id contigerit, suo loco dicturi sumus, & variis occasionibus inferiùs sæpe de illo.

Sed iam ad res Africanas anni huius se conuertat oratio, atque in primis ad ea quæ S. Augustinus scripta reliquit de falsis Gentilium in vulgus frustra iactatis oraculis, quibus illi huius anni termino finem accepturam Christianam religionem, quo idolorum cultores in officio continerent, quasi ex diuinis affirmabant responsis. sunt hæc eius verba [a]: Sed hæc quia Euangelica sententia est: mirum non est, non ea repressos fuisse deorum multorum falsorumque cultores, quo minus fingerent dæmonum responsis, quos tamquam deos colunt, B definitum esse quanto tempore mansura esset religio Christiana. Cùm enim viderent, nec tot tantisque persecutionibus eam potuisse consumi, sed his potiùs mira incrementa sumpsisse: excogitauerunt nescio quos versus Græcos, tamquam consulenti cuidam diuino oraculo effusos, vbi Christum quidem ab huius tamquam sacrilegij crimine faciunt innocentem, Petrum autem maleficia fecisse subiungunt, vt coleretur Christi nomen per trecentos sexagintaquinque annos; deinde completo memorato numero annorum, sine mora sumeret finem. O hominum corda doctorum, ô ingenia literatorum digna credere ista de Christo, quæ credere non vultis in Christum.] atque post nonnulla de Petro, hæc de his subdit [b]:

FALSI ORACVLI TERMINVS CHRISTIANAE RELIGIONI PRAESCRIPTVS.

[a] *Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. c. 53.*

[b] *Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. c. vlt.*

Per hoc colligitur etiam dies ex quo annus ipse sumpsit initium, scilicet quando missus est Spiritus sanctus, id est, per Idus Maias: numeratis proinde Consulibus, trecenti sexagin- C taquinque anni reperiuntur impleti per easdem Idus Maias Consulatus Honorij & Eutychiani] præsenti scilicet anno. Quam quidem Augustini supputationem nostræ chronographiæ optimè consentire cognoscis: siquidem quem nos numerauimus Domini annum trigesimumquartum, ipse à die Pentecostes numerat primum. Porrò numero trecentorum sexagintaquinque annorum si addas triginta tres, vtique reperies à nascente Domino vsque ad dictos anni huius Consules Honorium & Eutychianum rectè numerari annos trecentos nonagintaocto. Hæc ad exactè à nobis initam in Annalibus chronographiam, aliisque superiùs stabilitam testificationibus, satis.

RECTE INSTITVTA TEMPORVM CHRONOGRAPHIA.

Ceterùm stultæ prædictioni contraria prorsus obuenisse contigit: & tantùm abfuit religionem Christianam defecisse, & deorum cultum in pristinum restitutum fuisse; vt (quod planè Dei nutu factum apparet) quæ reliqua essent templa Gentilium, sequenti anno diru- D ta fuerint: quod ipse Augustinus demonstrat: sed de his suo loco nobis agendum. Porrò de iisdem falsis oraculis ad consolationem suorum ab Ethnicis in Africa excogitari & iactari solitis, idem S. Augustinus hæc alibi [c]: Sedent Pagani, & computant sibi annos, audiunt fanaticos suos dicétes: Aliquando Christiani non erunt: & idola illa coli habent, quemadmodum antea colebantur. Adhuc dicunt: Quando [d] morietur & peribit nomen eius?] & alibi [e] iidem eadem replicantes verba: Quando, inquiunt, morietur, & peribit nomen eius? Id est, ecce veniet tempus, vt finiantur & non sint Christiani. Sicut cœperunt ex aliquo tempore, ita vsque ad certum tempus erunt. Sed cùm ita dicunt, & sine fine moriuntur, & permanet Ecclesia prædicans brachium Domini omni generationi superuenturæ.] hæc de his Augustinus: cetera autem reiicimus in sequentem annum.

[c] *Aug. in Psa. 10.*

[d] *Psalm. 40.*

[e] *Aug. serm. 2. in Psal. 70.*

Rursum verò quod ad res Africanæ Ecclesiæ pertinet; Honorius Imperator, ad comprimendam sceleratorum audaciam, rescriptum illud dedit, quod à S. Gregorio Papa citatur E & recitatur his verbis in epistola ad Ioánem [f]: Impp. Arcadius & Honorius Augusti Theodoro Præfecto Præt. Si quis in hoc genus sacrilegij proruperit, vt in Ecclesias Catholicas irruens, sacerdotibus & ministris, vel cultoribus ipsis, vel cultui ipsi, locoque aliquid importet iniuriæ: quod geritur, à prouinciæ rectoribus animaduertatur: atque ita prouinciæ moderator sacerdotum & clericorum & Catholicæ Ecclesiæ ministrorum, loci quoque ipsius, & diuini cultus iniuriam capitali in conuictos seu confessos reos sententia nouerit vindicandam. Et post pauca: Sitque cunctis laudabile, factas atroces sacerdotibus aut ministris iniurias, veluti publicum crimen insequi, atque de talibus reis vltionem mereri, &c. Dat. VI. Kalend. Maij, Mediolani, Honorio Aug. quater & Eutychiano ter Consulibus,] ita apud Gregorium. In Codice verò Theodosiano [g] hæc amplius, quibus & declaratur pro Ecclesia Africana hæc ab eo fuisse rescripta:

[f] *Greg. lib. 11. epist. 53.*

DE LEGE HONORII IMP. ADVERSVS INFERENTES INIVRIAM IN PERSONAS ET LOCA SACRA.

[g] *L. 31. de Episcop & cler. Cod. Theod.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

RESCRIPTVM EDITVM PRO ECCLESIA AFRICANA.

Quòd si multitudo violenta ciuilis apparitionis executione,& adminiculo ordinum,possessorúmve potuerit præsentari, quòd se armis, aut locorum difficultate tueatur: Iudices Africani,armatæ apparitionis præsidium, datis ad virum spectabilem Comitem Africæ litteris, prælato legis istius tenore,deposcant, vt rei talium criminum non euadant. Dat. VII. Kalendas Maij,Mediolani,Honorio IV.& Eutychiano Consulibus.] Quòd autem capitali supplicio Imperator præcipiat iniuriam vindicandam; nondum lata hæc erat lex, quando S.Augustinus scripsit commentarios contra litteras Petiliani, in quibus sunt hæc verba eius in Donatistas [a]: Quærimus à vobis, quos vestrum à nostris probetis occisos. Nullam quidem legem ab Imperatoribus datam,vt occideremini,recolo,&c.] Quamobrem fateri necesse est,eos ab Augustino commentarios esse elaboratos ante eius legis promulgationem, hoc tamen ipso anno,sed post Anastasij Papæ electionem:nam de eo Pontifice tunc sedente illa sententia ipse meminit haud pridem recitata, qua ait [b]: Verumtamen si omnes per totum Orbem tales essent, quales vanissimè criminaris: cathedra quid tibi fecit Ecclesiæ Romanæ,in qua Petrus sedit, & in qua hodie Anastasius sedet? &c.]

[a] *Aug. contra lit. Petil. lib. 2. cap. 20.*

[b] *Aug. contra litteras Petil. lib. 2. c. 51.*

Sed quænam præcessit huius legis sanciendæ causa, cùm hactenus nonnisi decem librarum auri pœna (vt idem Augustinus [c] testatur) facinorosissimi Donatistarum mulctandi Imperatorum lege fuissent? ab eodem S. Augustino illam accipiamus, qui nomine clericorum Hipponensium scribens ad Ianuarium Donatistarum Episcopum, his sanè verbis inculcat [d]: De nobis ergo quod queramini, non habetis:etenim * Ecclesiæ Catholicæ mansuetudo etiam ab his Imperatorum iussionibus omnino conquieuerat, nisi vestri clerici & Circumcelliones per suas immanissimas improbitates, furiosasque violentias quietem nostram perturbantes,atque vastantes,hæc in vos recoli & moueri coegissent. Nam priusquam recentiores leges istæ, de quibus modò querimini, venissent in Africam,insidias in itineribus nostris Episcopis tetenderunt, conclericos nostros plagis immanissimis quassauerunt, laicis quoque & plagas grauissimas inflixerunt, & intulerunt eorum ædificiis incendia: presbyterum etiam quemdam, quia propria & libera voluntate vnitatem nostræ communionis elegit,de domo sua raptum, & pro arbitrio immaniter cæsum,in gurgite etiam cœnoso volutatum, burda vestitum, cùm quibusdam dolendum, quibusdam ridendum in pompa sui facinoris ostentassent,abductum inde quo voluerunt, vix post dies duodecim dimiserunt. Vnde conuentus municipalibus gestis à nostro Episcopo Proculianus *(Hipponensis his erat Donatistarum Episcopus)* cùm ab inquirenda causa dissimulasset, & iterum continuo conuentus esset,nihil se dicturum ampliùs, gestis expressit. Et hodie illi qui hoc fecerunt,presbyteri vestri sunt adhuc,nos insuper territantes, & sicut potuerunt persequentes.] hæc ipse: quæ autem his subdit,dicentur inferiùs suo loco.

[c] *Aug. eodem lib. c. 83.*

DONATISTARVM IMMANITAS DEDITCAVSAM EDICTO.

* & tamen

[d] *Aug. epist. 68.*

Eadem ipsa S. Augustinus [e] ingerit aduersus Cresconium grammaticum agens; presbyterumque illum Hipponensem ad dies duodecim verberibus ludibrioque affectum, Restitutum nominatum fuisse tradit: quem postea vnà cum Innocentio item presbytero ab iisdem Donatistis occisum fuisse constat. Est de his S. Augustini epistola ad Marcellinum in Africa magistratum agentem,qua illis qui eos occiderant, ignosci rogat, his verbis [f]: Circumcelliones illos & clericos partis Donati,quos de Hipponensi Ecclesia ad iudicium pro factis eorum publicæ disciplinæ cura deduxerat,à tua nobilitate comperi auditos, & plurimos eorum de homicidio,quod in Restitutum Catholicum presbyterum commiserunt,& de cæde Innocentij alterius Catholici presbyteri, atque de oculo eius effosso, & digito præciso fuisse confessos: vnde mihi solicitudo maxima incussa est, ne fortè sublimitas tua censeat eos tanta legum seueritate plectendos, vt qualia fecerunt,talia patiantur. Ideoque his litteris obtestor fidem suam, quam habes in Christo, per ipsius Domini Christi misericordiam,vt hoc nec facias,nec fieri omnino permittas. Quamuis enim ab eorum interitu dissimulare possemus,qui non accusantibus nostris,sed illorum notoria ad quos tuendæ publicæ pacis vigilantia pertinebat, præsentati videantur examini: nolumus tamen passiones seruorum Dei, quasi vice talionis, paribus suppliciis vindicari.]& post multa id genus, quanta hæc inculcarit & expetierit energia,ex his accipe: Quoniam Christiano loquor,maximè in tali causa,non arroganter dixerim: audire te Episcopum conuenit iubentem, domine eximie,& merito insignis atque carissime fili.] hæc ipse quidem, quo Christiana mansuetudo omnibus innotesceret,sperans ita faciens,atque carbones charitatis incensos super aduersariorum capita congerens,ad meliorem eos frugem perducere: sed frustra omnia, in deterius iisdem prolabentibus.

[e] *Aug. contra Cresc. lib. 3. c. 48.*

DE RESTITVTO PRESBYTERO HIPPONENSI.

[f] *Aug. epist. 139.*

At non

Universidad de Deusto
Biblioteca

A At non ad Marcellinum tantùm, sed (vt in eadem tradit epistola) ad Proconsulem ea de causa se litteras dedisse testatur: extat quidem eodem argumento conscripta epistola ad Donatum Proconsulem Africæ [a]; ad quem inter alia: Quæsumus igitur, vt cum Eccle- [a] Aug. epist. 127.
siæ causas audis, quamlibet nefariis iniuriis appetitam vel afflictam esse cognoueris; potestatem occidendi te habere, obliuiscaris, & petitionem nostram non obliuiscaris.] hæc & alia ad Proconsulem, sed post decennium, vt suo loco dicemus: hic autem recitata ad insinuandam Augustini & aliorum Episcoporum Catholicorum mansuetudinem; qui talia tantaque passi, silere tamen datam hoc anno legem de capitali supplicio in Donatistas maluerunt. Cum alioqui postmodum exemplis rerum, serò licet, edoctus ipse Augustinus sceleratissimos omnium hominum abuti Catholicorum modestia, atq; deteriores euadere, seq; nihil profecisse, cùm toties apud Africanæ prouinciæ magistratus pro illis detectis in vinculis vltimo supplicio condemnandis interfuisset: quasi facti pœnitens, recantans palinodiam, præclaram eodem argumento ad Vincentium [b] epistolam dedit, qua disseruit, per magistratus cogi debere hæreticos, & illorum pertinaciam sæculari potentia retundendam, coërcendamque esse ipsorum audaciam legibus Imperatorum. Eiusdem quoque argumenti duos se scripsisse libros, quorum est titulus, Contra partem Donati [c], ipse testatur. AVGVSTINVS PRECATVR VT SIBI PRO PACI NOROTIS DONATISTIS. [b] Aug. epist. 48. [c] Aug. retract. lib. 2. cap. 5.

At quæ iidem addiderint præteritis malis, postquam ea lex promulgata est: præter illa superius recensita, prosecutus est idem S. Augustinus eorumdem scelera cum pluribus scriptis, tum præsertim epistola illa, quam dedit ad Bonifacium Comitem, in qua & ea refricat quæ sunt recensita, addens hæc ipsa [d]: Episcopi maximè & clerici horrenda & dura professi sunt, quæ commemorare longum est: quando quorumdam & oculi extincti sunt, [d] Aug. epist. 50. NEFANDA SCELERA DONATISTARVM ADVERSVS CATHOLICOS.
C & cuiusdam Episcopi & manus & lingua præcisa est: nonnulli etiam trucidati sunt. Taceo crudelissimas cædes, & domorum deprædationes per nocturnas aggressiones, & incendia non solùm priuatorum habitaculorum, verùm etiam ecclesiarum; in quas flammas non defuerunt qui & codices Dominicos mitterent.] hæc & alia ad Bonifacium, de quibus suo loco pluribus.

Quamdiu autem spes aliqua fuit, eiusmodi genus hominum rationibus posse conuinci, indefessam Augustinus nauauit operam cum verbis tum scriptis, vt eos ad Ecclesiæ Catholicæ vnitatem perduceret: cuius sanè labores ea in re impensi, nec quemquam puto fore qui sermone satis dignè persequi valeat. Possidius ipse quidem immensa rerum copia victus, cuncta paucis hisce perstrinxit [e]: Ita factum est, vt Augustinus Episcopus multo instantiùs & feruentiùs maiori auctoritate, non adhuc in vna tantum regione, sed vbicumD que rogatus venisset, verbum salutis æternæ alacriter ac suauiter, pullulante atque crescente Domini Ecclesia, prædicaret, paratus semper poscentibus reddere rationem de fide & spe quæ in Deum est. Et eius dicta excepta maximè Donatistæ in eadem Hipponensi vel vicina manentes ciuitate, ad suos Episcopos deferebant. Quæ cùm audissent, & contra fortè aliquid dicerent, aut à suis refellebantur, aut eadem responsa ad S. Augustinum deferebantur, eisque compertis patienter ac leniter (vt scriptum est) cum timore [f] & tremore salutem omnium operabatur, ostendens quàm nihil illi refellere voluerint ac valuerint, quamque verum manifestumque sit quod Ecclesiæ Dei fides tenet & docet. Et hæc diebus ac noctibus ab eodem iugiter agebantur. nam & epistolas priuatas ad quosque eiusdem erroris Episcopos, & eminentes scilicet laicos dedit, ratione reddita admonens atque exhortans, vt vel ab illa se prauitate corrigerent, vel certè ad disputationes venirent. Illi autem causa E diffidentiæ ne quidem vmquam rescribere voluerunt, sed irati furiosa loquebantur, atque seductorem deceptoremque animarum Augustinum esse & priuatim & publicè condemnabant: & vt lupum, occidendum esse, in defensionem gregis sui dicebant, & tractabant; omniaque peccata à Deo indubitanter esse credendum posse dimitti iis qui hoc facere ac perficere potuissent, nec Deum timentes, nec homines erubescentes] hæc Possidius. LABORES AVGVSTINI ADVERSVS DONATISTAS. [e] Possid. in Vit. Aug. cap. 9. [f] Philip. 2.

Idemque inferius ita de iis quæ Donatistæ in Augustinum machinati sunt [g]: Aliquoties verò etiam vias armati iidem Circumcelliones contra famulum Dei Augustinum obsederunt, dum fortè iret rogatus ad visitandas, instruendas, & cohortandas Catholicas plebes, quod ipse frequentissimè faciebat. Et aliquando contigit vt illi succenturiati hactenus perderent captionem. Euenit quidem Dei prouidentia, vt ductoris hominis errore, per aliam viam cum suis comitibus sacerdos quo tendebat veniret; atque per hunc quem postea cognouit errorem, manus impias euasisset: & cùm in omnibus liberatori Deo gratias egisset, [g] Possid. in Vit. Aug. c. 11.

Universidad de Deusto
Biblioteca

illi omnino suo more nec laicis nec clericis pepercerunt, sicut publica contestantur Gesta.] A hactenus de his ipse.

PETILIANVS DONATISTARVM EPISCOPVS IMPVGNATOR CATHOLICAE VNITATIS.

Sed cùm innumeri fermè labores Augustini aduersus Donatistas, quousq; sedit Episcopus, fuerint, & lucubrationes quamplurimæ diuersis sedis suæ temporibus elaboratæ: hoc potissimùm anno, postquam Anastasius creatus est Romanus Pontifex, antè tamen quàm recitata superius lex promulgata esset, aduersus Petiliani litteras ipsum commentarios elaborasse, iam satis est demonstratum: sed causa nunc aperienda eiusmodi ab eo hoc potissimùm tempore suscepti laboris. Erat Petilianus partis Donatistarum in Numidia Episcopus, suæ sectæ hominum huius temporis eloquentia facilè princeps, quod Augustinus [a] affirmat: porrò ille ad suos presbyteros scripsit aduersus Catholicos epistolam; quam simul ac ipse Augustinus accepit, reuocans manum (vt ait [b]) a scriptione illa, quam elucubrabat de Trinitate, & ab eis, quos præ manibus habebat, commentariis de Genesi ad litteram, ad B contradictorios scribendos libros illos stylum [c] admouit. Cur autem tres oportuerit ea de re edere diuerso tempore libros, affert ipse in Retractationibus rationem.

[a] *Aug. contra litteras Petil. c. 1.*
[b] *Aug. retract. lib. 2 cap. 24.*
[c] *Aug retract. lib. 2 cap. 34.*

PETILIANVS EPISC. CONSTANTINIANENSIS.

Sed admonemus lectorem, quòd si titulum sedis spectet, duos opus esset asserere Petilianos: quorum alter apud ipsum Augustinum in inscriptione commentariorum in eius litteras editorum, dictis inuenitur Cirtensis Episcopus, qui & libri primi exordio contra Cresconium, idem Cirtensis quoque nominatur Episcopus: Alter verò ab eodem Augustino Constantiniänensis Episcopus nominatus habetur, idemque scriptor, qui de vnico baptismo librum ediderit, aduersus quem eodem nomine & argumento ipse Augustinus commentarium scripsit. Sed putatur irrepsisse error in titulum commentariorum contra litteras Petiliani, vt loco Constantinianensis, Cirtensis sit positus. Nam primi libri exordio, Constantinianensis Ecclesiæ mentio ibi habetur; & in titulo libri tertij, idem Petilianus C non Cirtensis, sed Constantinianensis Episcopus inscriptus reperitur. Erat Constantina ciuitas in Numidia, de qua idem Augustinus [d]: Inter Constantinam (inquit) vbi tu es, & Hipponem, vbi ego sum, Calama, vbi ille est, vicinior quidem nobis, sed tamen interposita est.] ita ipse.

[d] *Aug. lib. 2. contra litt. Petil. cap. 99.*

GENEROSVS A DONATISTA DECIPI TENTATVR.

Porrò in eadem quoque Constantinianensi Ecclesia, & ab eius Episcopo Petiliano æquè factum apparet, vt agentem ibidem hominem nomine Generosum, Catholicum, decipere sit conatus presbyter quidam Donatista; quasi Angeli (vt aiebat) monitu suaderet ei, ad Donatistas, relictis Catholicis, se conferre. At ille prudens, Augustinum admonuit: qui quamprimùm occurrit fraudi, ad eum scribens epistolam: in qua cùm [e] series descripta sit Romanorum Pontificum, & extremo loco Anastasius Papa collocetur, planè Anastasij Papæ tempore scriptam esse oportuit: Docet autem, ex sedis Petri communicatione dignosci D Catholicam Ecclesiam, in eaque legitimam Apostolicam successionem perseuerare; vtque omnis prorsus explodenda sit nouitas, firmis iisdemque perspicuis significat argumentis, ostendens Constantinianensis ciuitatis Episcopum non habere quam numeret seriem successorum Orthodoxorum. At de scriptis Augustini hactenus: pro ordine & tempore rerum gestarum reliqua inferiùs recensebimus. Scripsisse verò post hæc Augustinum libros contra epistolam Parmeniani Episcopi Carthaginensis partium Donatistarum, argumento est quod in ea mentio habetur [f] de persecutione decennali Optati Gildoniani, de quo proximè dicturi sumus. Illud modò lectorem monendum putamus, non eodem ordine, quo enumerat Augustinus suorum seriem scriptorum, ea elaborata fuisse: nam complura præponit, quæ, si tempus spectes, aliis compluribus postponenda fuissent, quod non paucis declarari potest exemplis, si quis ea curiosiùs perscrutetur. E

[e] *Aug. epist. 165.*
[f] *Aug. contra epist. Parmen. lib. 2. c. 2.*

QVINTA SYNODVS CARTHAGINENSIS.

Quod insuper ad rerum statum Ecclesiæ Africanæ attinet, hoc anno, nimirum post Consulatum Cæsarij & Attici (vt ex scripto addimus codice) VI. Kalend. Iunij habita est Carthagine Synodus septuaginta Episcoporum, quæ quinta dicta reperitur, dicenda autem ordine temporum quarta: nam quæ quarta numeratur, celebrata est hoc eodem anno, mense Nouembri; dicemus autem de ea inferiùs. mendosus enim numerus ibi inhæsit notæ Æræ trigesimæoctauæ, sicut & in aliis plerisque locis: nam & noscitur habita anno ante edictum Imperatoris de reliquiis idololatriæ tollendis, quod constat datum anno sequenti. Inculcatum est [g] autem in hac ipsa priori anni huius Synodo inter alia ad Ecclesiasticam spectantia disciplinam, de diaconorum, presbyterorum, & Episcoporum continentia, iteratum sæpe præceptum. Insuper de baptizandis infantibus canon [h] sancitus est. Sed & decreta hac Synodo reperitur legatio ad Imperatores pro petendis afflictatis pauperibus

[g] *Concil. Carthag. 5. can 3.*
[h] *Concil. Carthag. 5. can. 6*

Defen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Defensoribus: decretum enim hac de re sancitum sic se habet [a]: Ab Imperatoribus vniuersis vsquam est postulandum, propter afflictionem pauperum, quorum molestiis sine intermissione fatigatur Ecclesia, vt Defensores eis aduersus potentias diuitum cum prouisione Episcoporum delegentur.] hæc quidem Patres, quæ & obtinuisse videntur: nam de magistratu in Africa qui dicebatur Defensor Ecclesiæ, Possidius [b] in Augustino meminit. Perseueraſſe in posterum eiusmodi in Ecclesia Defensores, S. Gregorius plurimis epistolis fidem facit.

[a] Eod. Concil. c. 9. DEFENSORES PETITI.

[b] Possid. in Vit. S. Aug. c. 12.

Quid præterea iisdem ad Imperatores legatis ab eodem Patrum conuentu iniunctum fuerit, postremus omnium canon appositus his verbis aperit [c]: Item placuit ab Imperatoribus glorioſissimis peti, vt reliquiæ (*Idololatriæ scilicet*) non solùm in simulacris, sed in quibuscumque locis, vel lucis, vel arboribus omnimodo deleantur.] ita Patres: quæ ab Honorio Imperatore ipsos obtinuisse, rescriptum ipsius ea de re datum anno sequenti declarat: agemus verò de his suo loco.

[c] Concil. Carthag. 5. vlt. DE TOLLENDIS RELIQVIIS IDOLOLATRIAE

Sed age iam res hoc anno ab Honorio Imperatore aduersus Gildonem tyrannum feliciter gestas, ordine prosequamur. Hoc quidem anno bellum Gildonianum confectum esse, auctor est Marcellinus in Chronico; & non antea, satis ex Claudiano intelligi potest, dum tradit statum post nuptias Honorij cum Maria, de Gildone in Africa superato fuisse gaudia geminata: ita enim cecinit [d] ipso exordio libri de laudibus Stiliconis:

BELLVM GILDONIANVM QVANDO CONFECTVM.

[d] Claudian. de laud. Stilic. lib. 1.

Continuant superi pleno Romana fauore
Gaudia, successúsque nouis succesibus augent.
Coniugij necdum festiuos regia cantus
Sopierat: cecinit fuso Gildone triumphos,
Et calidis thalami successit laurea sertis,
Sumeret vt pariter Princeps nomenq; mariti,
Victoriæq; decus.] hæc ipse.

Hoc namque anno, & non ante, Maria filia Stiliconis coniuncta est Honorio fœdere nuptiarum. Nam anni huius exordio, cum adiit quartum Consulatum, Honorium coniugij expertem fuisse, idem Claudianus in fine Panegyrici in eodem quarto eius Consulatu dicto satis illis versibus significasse videtur, quibus ait [e]:

NVPTIAE HONORII CVM MARIA.

[e] Claudiã. de 4. Honorij Cõsul.

Cùm tibi protulerit festas mox pronuba tædas:
Quæ tali deuota toro? quæ murice fulgens
Ibit in amplexus tanti Regina mariti?] &paulo pòst:
O mihi si liceat thalamis intendere carmen
Connubiale tuis? &c.]

Hoc igitur anno ante bellum Gildonianum Honorius Augustus inchoaturus annum ætatis decimumquartum, mense Septembris, Mariam coniugem duxit, genitam ex Serena fratris Theodosij filia: hasque contractas nuptias mandato Theodosij, idem Claudianus affirmat, cum Honorium ita loquentem reddit [f]:

[f] Claud. in nupt. Honorij.

Non rapio præceps alienæ fœdera tædæ,
Sed quæ sponsa mihi pridem, patrisq; relicta
Mandatis.]

Sed quod ad bellum spectat Gildonianum, præstat hic ipsius Gildonis originem ex Ammiano [g] præfari; qui ait, Nubelem potentissimum fuisse inter nationes Mauricas Regulum, natosque ex eo filios, inter quos enituere Firmus, Gildo, atque Masceзil [*], de quibus erit sermo. Horum Firmus, occiso fratre suo nomine Zamnac, Romanis in Africa magistratibus acceptus, tyrannus in Africa in Romanum Imperium insurrexit: aduersus quem Theodosius Senior, Theodosij Imperatoris pater, Magister equitum bello egit, cui & Gildo aduersus germanum inhæsit. Sed extincto Firmo tyranno, in Imperatorem euectus Theodosius, de homine barbaro benemeritus est: quem enim hactenus fidum expertus erat, creauit Comitem, & in Africa consistentis Magistrum vtriusque militiæ: tali enim titulo decoratum Gildonis nomen reperitur in dato ad eum ab eodem Imperatore rescripto [h] sub eiusdem Theodosij tertio Consulatu & eius collegæ; quo tempore adhuc Gildonem Theodosio paruisse, eadem lex certum exploratumque reddit. est ille annus Domini trecentesimus nonagesimustertius, quinquennio ante præsentem annum. Hæc autem cùm liquido constent; quonam pacto verum erit quod Claudianus tradit, Gildonem per annos duodecim Africam tyrannide infestasse? nam ait [i]:

GILDONIANVM GENVS

[g] Ammian. lib. 29.

[*] Masticzel

[h] l. 9. ad legẽ Iul. de adult. Cod. Theod.

GILDONIANAE TYRANNIDIS TEMPVS.

[i] Claud. de bello Gild.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iam Solis habenæ A
Biſſenas torquent hiemes, ceruicibus ex quo
Hæret triſte iugum: noſtris iam luctibus ille
Conſenuit, regnumq́, ſibi tot vendicat annis.]

Hæc cùm dicat ipſe, oportuit eo annorum numero, etiam Firmi fratris coniunxiſſe tyrannidem: nam à dicto Conſulatu Theodoſij tertio vſque ad præſentem annum, anni tantùm quinque medij numerantur: niſi magis æquum ſit dicere, duodenum annorum numerum tyrannidis Gildonis interpolatum fuiſſe aliquo medio fœdere, cuius tempore ille à cœpta tyrannide temperarit: ſiquidem auctor eſt S. Hieronymus [a], Saluinam huius Gildonis filiam Nebridio exſorore Auguſtæ genito, ob pacis vincula arctiùs conſtringenda, eſſe nuptam: ait enim ipſe ad Saluinam iam viro viduatam hæc verba [b]: Alius fortaſſe laudet Nebridium, qui de ſorore generatus Auguſtæ, & in materteræ nutritus ſinu, inuictiſſimo Principi B ita carus fuit, vt ei conugem nobiliſſimam quæreret; & bellis ciuilibus Africam diffidentem, hac velut obſide, ſibi fidam redderet.] hæc ipſe: quibus intelligas, aliquando nuptiarum vinculis obſtrictam inter Theodoſium & Gildonem fuiſſe concordiam, pacemque firmatam.

[a] *Hieron epiſt. 9. & 11.*
DE SALVINA FILIA GILDONIS.
[b] *Hieron epiſt. 9.*

GILDONIS TYRANNIDIS CAVSA.

Porrò eum ſequenti anno à dato reſcripto, nimirum tempore belli Eugeniani, deſciuiſſe ab Imperio Romano, cùm vocatus ab eodem Theodoſio ad bellum venire renuit, alibi idem Claudianus affirmat his verſibus [c] de Gildone loquens:

[c] *Claud. in ſexto Conſul. Honorij.*

—— —— Alter præcepta vocantis
Reſpuit; auxiliiſq́, ad proxima bella negatis,
Abiurata palam Libyæ poſſederat arua.]

[d] *Zoſim. lib. 5.* Scimus tamen Zoſimum [d] dicere, ſolicitatum ab Eutropio Gildonem, vt Africam in di- C
tionem transferret Arcadij, idque ab eo præſtitum: ſed non probatur: nam inter Arcadium & Honorium nulla his temporibus ſimultas Africæ prouinciæ ablatæ occaſione reperitur interceſſiſſe, ſed bellum videtur cœptum eſſe aduerſus Gildonem, iam (vt ait Claudianus) à Theodoſio tunc temporis reſilientem, cùm vocatus venire cum auxiliariis copiis prætermiſit, conſcientiæ verberibus vulneratus; vtpote quòd homo Ethnicus ſibi ſubditis militibus ad omnes exercendas libidines abuteretur. Nam præter illa quæ de his à Claudiano ſcribuntur, ad id ipſum reſpexiſſe Theodoſij ad eum datum reſcriptum videtur, his verbis [e]: Si quis adulterij reus factus, accuſatoris mariti forum declinare tentauerit: in hoc non poſſit eludere, nec prærogatiua militari defenſetur: ibi confeſtim audiendus, vbi fuerit accuſatus. Dat. 11. Kal. Ianuar. Conſtantinopoli, Theodoſio Aug. III. & Abundantio Coſſ.] Haud quidem abſque magna cauſa Imperator noluit militibus crimine adulterij iudicio D poſtulatis fori eſſe exceptionem.

GILDO TYRANNISSIMVS.

[e] *L. 9. ad legē Iul. de adult. Cod. Theod.*

Quod ſi haud temerè ex Duce mores ipſorum militum æſtimare licet; audi quæ de impuriſſimo Gildone habeat Claudianus [f]:

[f] *Claud. de bello Gild.*
GILDONIS SCELERA.

Inſtat terribilis viuis, morientibus heres,
Virginibus raptor, thalamis obſcœnus adulter:
Nulla quies oritur, præda ceſſante, libido,
Diuitibuſq́, dies, & nox metuenda maritis.
Quiſquis vel locuples, pulchra vel coniuge notus,
Crimine pulſatur falſo: ſi crimina deſunt,
Accitus conuiua perit, mors nulla refugit
Artificem, &c.] Pluribus enim probroſos mores Gildonis tyranni recenſet, E

VXOR, SOROR, ET FILIA GILDONIS RELIGIOSISSIMAE FEMINAE.

eo magis deteſtandos, quòd exemplis ſanctæ ſororis perpetuam virginitatem Deo dicantis, & vxoris æquè ſanctiſſimæ feminæ: illi nihilo melior ſit effectus: harum enim meminit S. Hieronymus in epiſtola ad Saluinam eiuſdem Gildonis filiã, cùm ait [g]: Certè cùm tecum ſancta ſit mater, & lateri tuo amita hæreat virgo perpetua, non debes periculosè externorum conſortia quærere, de tuorum ſocietate ſecura.] At quid dico, vitam impuram Gildonem non correxiſſe harum exemplis, cùm perfidus moribus, & Gētilitate impius, cultor deorum ſemper animo obſtinato permanſerit? Ethnicum quidem fuiſſe, Marcellinus [h] eſt auctor.

[g] *Hieron epiſt. 9.*
[h] *Marcellin. in Chron.*

AFRICANA ECCLESIA AFFLICTATA A GILDONIANA TYRANNIDE.

Sed, quantum afflictata ſic Catholica Eccleſia Africana eiuſmodi Gildoniana tyrannide, S. Auguſtinus pluribus in locis meminit, lugetque: etenim Optatus quidam ſchiſmaticorum Donatiſtarum Epiſcopus (cuius autem ciuitatis fuerit, nos hactenus latet) eidem Gildoni tyranno ſæuiſſimus aduerſus Catholicos ſatelles acceſſit, atque ad decennij temporis ſpatium

A tium perdurauit. nam S. Augustinus [a] hæc de eo: Vestros autem fructus si consideremus: omitto tyrannicas in ciuitatibus, & maxime in fundis alienis dominationes: omitto furorem Circumcellionum, & præcipitatorum vltro cadauerum cultus sacrilegos & profanos, bacchationes ebrietatum, & sub vno Optato Gildoniano decennalem totius Africæ gemitum.] hæc aduersus litteras Petiliani: contra verò epistolam Parmeniani [b]: Hoc ergo (inquit) modo, quod iustum est, iniustum iudicarunt; cum Optatum Gildonianum decennalem totius Africæ gemitum, tamquam sacerdotem atque collegam (*Donatistæ scilicet*) honorantes, in communione tenuerunt.] Quod enim Episcopus esset, in ipso procinctu expeditionis tyrannicæ baptizare, pariterque conferre chrisma consueuit: nam inferius [c]: Non habent (inquit) Spiritum sanctum videlicet, quos baptizauit manifestus satelles Gildonis Optatus.] ac contra Petilianum [d]: Numquid forte Ioannes & Optatus æquales sunt? Ri-
B diculum videtur. Et tamen puto, quod non eos æquales, sed maiorem credatis Optatum. Post Ioannem quippe Apostolus baptizauit, vos baptizare post Optatum neminem audetis, &c.] hæc ipse, pluribus conuincens Optatum fuisse in eorum communione: quod quidam illorum præ rubore dicere non audebant: adeò fuerant abominanda facinora hominis sceleratissimi; de quo idem inferius [e]: Possem & ego dicere: Vos vestro contagio Optatum induitis proditorem, oppressorem, separatorem] nempe per baptismum.

Sed & de sceleribus perditissimi hominis, hæc idem Augustinus in eundem Petilianum [f]: At te non pertinet, qui recentioribus temporibus, cum intolerabili potentatu, etiam militibus ibi comitantibus, non quia timebat aliquem, sed vt ab omnibus timeretur, viduas oppressit, pupillos euertit, aliena patrimonia prodidit, aliena matrimonia separauit, res vendendas innocentium procurauit, venditarum pretia cum dominis plangentibus diuisit.]
C hæc de Optato Gildoniano, tacito nomine, atque subdit: Illum commemoro, qui vobiscum vixit, cuius natalitia tanta celebratione frequentabatis, cui pacis osculum inter sacramenta copulabatis, in cuius manibus Eucharistiam ponebatis, cui vicissim danti manus porrigebatis (*erant hæc symbola Catholicæ communionis*) cuius aures inter tantos Africæ gemitus surdas libera voce offendere timebatis: quem nescio quis vestrum, quia vel ex obliquo, vrbanissimè tetigit, vt ei diceret, quod comitem haberet Deum, ingenti laude ferebatur] alludens nimirum ad Comitem Gildonem, quem sequebatur, in quo Deum comitem, pro Gildone Comite, mira adulatione ludendo mutauit.

Ceterùm quod Optatus tempore Gildonis præstitit, hoc ipsum alij Donatistæ exhibuerunt temporibus prædecessoris Firmi tyranni aduersus Catholicos. At nec quidem Catholici tantùm, verùm etiam & illi Donatistæ, qui cum istis non communicabant, Maximia-
D nistæ à Maximiano nominati (vt suo loco superiùs dictum est) grauiter afflictati sunt: verùm præcipuum ipsorum odium aduersus Catholicos incendebatur. Tunc enim accidit, vt populi Donatistæ, fauore tyrannorum, penes quos sui militabant Episcopi, omnia ausi sint aduersus Catholicos, etiam si adhuc sub Imperij Romani magistratibus tenerentur. Cum horum insolentiis Catholici fatigati, magistratus aduersus eos adire coacti sunt. De his enim omnibus idem Augustinus agit his verbis [g]: Quis commemorare sufficiat, bello Firmiano quæ à nobis Rogatus Maurus pertulerit? Ipsa Mauritania Cæsariensis interrogetur, & tempora Gildoniana, quia vnus collega vester (*nempe Optatus*) familiarissimus eius amicus fuit. Viderint Maximianistæ quæ senserint. Nam Felicianum ipsum, qui modò vobiscum est, si ad iusiurandum liceret prouocare, vtrum ad communionem vestram non inuitum Optatus redire compulerit; mouere labia non auderet, præsertim si
E eius faciem populus Mustitanus intueretur, quo teste illa tunc facta sunt. Sed isti (vt dixi) viderint quæ passi fuerint ab eis, cum quibus Rogato talia fecerunt. Ipsa Catholica Ecclesia solidata Principibus Catholicis imperantibus, terra marique armatis turbis ab Optato atrociter & hostiliter oppugnata est. Quæ res coegit tunc primò aduersus vos allegari apud Vicarium Seranum legem illam de decem libris auri, quas vestrum adhuc nullus pendit: & nos crudelitatis arguitis? Quid autem mansuetius sit, quàm vt coercitione damnorum tanta vestra scelera mulctarentur? Quis autem possit enarrare omnia, quæ nulla amicitia iudicum, aut aliquarum potestatum, quisque vbi potuerit, in locis vestris propria dominatione committatis? Quis vestrum in plebibus vestris non aliquid tale vel à prioribus comperit, vel ipse expertus est? Nonne apud Hipponem, vbi ego sum, non desunt qui meminerint, Faustinum vestrum regni sui tempore præcepisse, quoniam Catholicorum ibi paucitas erat, vt nullus eis panem coqueret? ita vt cuiusdam diaconi nostri

[a] *Aug. contra litt. Petil. lib. 1. c. 24.*

DE OPTATO GILDONIANO.

[b] *Augustin. aduersus eiusd. Parm. lib. 2. c. 2.*

[c] *Eod. lib. c. 15*

[d] *Aug. contra litt. Petil. lib. 2. c. 37.*

[e] *Eod. lib. 2. c. 44.*

[f] *Aug. eod. lib. 1. c. 25.*

SCELERA OPTATI GILDONIANI.

MAXIMIANISTAE A GILDONIANO OPTATO AFFLICTATI.

[g] *Aug. contra litt. Petil. lib. 1. cap. 23.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

stri furnarius inquilinus domini sui panem incoctum abiecerit, eique nulla exilij lege damnato, communicationem non solùm in ciuitate Romana, sed etiam in patria sua, nec solùm in patria sua, sed etiam in domo sua negauerit? A

QVID CRISPINVS CALAMENSIS DONATISTA IN CATHOLICOS.

Quid nuper (quod ipse adhuc lugeo) nonne Crispinus vester Calamensis cùm emisset possessionem, & hanc emphyteuticam, non dubitauit in fundo Catholicorum Imperatorum, quorum legibus nec in ciuitatibus esse iussi estis, vno terroris impetu octoginta fermè animas miserabili gemitu mussitantes rebaptizando submergere? Quibus autem, nisi talibus factis, etiam ipsas, de quibus conquerimini, leges, longe quidem infra meritum sceleris vestri (sed tamen qualescumque ferri coegistis) an verò violentis incursibus Circumcellionum vestrorum, qui sub vestro principatu furiosis agminibus militant, non ex agris vndique pelleremur, nisi vos obsides in ciuitatibus teneremus? &c.] hæc idcirco, quòd) vt nuper ait) legimus Imperatorum ciuitatibus abire iussi essent Donatistæ, si Circumcelliones B Catholicis molestiam inferrent. Hæc planè temporibus Firmianæ atque Gildonianæ tyrannidis.

OPTATVS GILDONIANVS EXTINCTVS.

Porrò ipse Optatus Gildonianus, de quo sunt huiusmodi Augustini & omnium Catholicorum querelæ, meritas pœnas dedit: siquidem ante biennium, nempe anno decimo Gildonianæ tyrannidis extinctus est. Nam ipse Augustinus cum de Optato agit, eius persecutionem cum Gildoniana tyrannide iunctam decennalem appellat: cùm tamen auctore Claudiano (vt dictum est) constet eam annis duodecim perduraſſe. Sub Imperatoris autem Honorij magistratibus eum pœnas luisse, hæc apud Augustinum [a] leguntur: Optatus namque de satellitio Gildonis accusatus, tali genere mortis extinctus est.] At de rebus gestis ab Optato Gildoniano satis. Iam verò expeditionem in ipsum Gildonem paratam recensere aggrediamur. C

[a] *Aug. contra lit. Petil. lib. 2. c. 29.*

Qui hactenus toleratus fuerat Gildo tyrannus in Africa, haud vlteriùs perferendus visus, cùm impedire aggressus est frumentum ne ex Africa perferretur in Vrbem. Nam Claudianus [b]:

[b] *Claud. de bello Gild. in princ.*

Exitium iam Roma timens, & fessa negatis
Frugibus, ad rapidi limen tendebat Olympi.]

Frumenta verò è Libya Romam exportari solita, præter innumera de iis antiquorum testimonia, accipe quid de his Prudentius [c] hoc seculo dicat:

[c] *Prudent. aduersus Symmachum.*

Respice num Libycis desistat ruris arator
Frumentis onerare rates, & ad ostia Tibris
Mittere triticos in pastum plebis acernos.] Et Rutilius [d]:

[d] *Rutil. lib. 1. Itinerar.*

Quin & fœcundas tibi conferat Africa messes.] D

FRVMENTVM A GILDONE RETENTVM.

Tam erat ea abundans frumenti copia, vt si eo careret Vrbs, magna laboraret inopia: quod docet his versibus Claudianus [e], cùm sic loquentem Romam inducit:

[e] *Claud. de bello Gild.*

——————— *Heu prospera fata,*
Quid mihi septenos montes turbamq; dedistis,
Quæ paruo non possit alis? felicior essem
Augustis opibus.]

Extat Symmachi ad Stiliconem epistola de Senatusconsulto in causa Gildoniana, deque metu famis Vrbi imminentis, his verbis [f]:

[f] *Symmach. lib. 4. epist. 4.*

DECERNITVR EX S.C. BELLVM ADVERSVS GILDONEM.

Quid de Afrorum dolore, & militarium virorum querelis consultus præcepto sacro amplissimus ordo censuerit, plenè atque aptè Gestorum curialium inspectione cognosces. Sed quia me quoque familiariter iudicem gestæ rei esse iussisti: summatim quæ decreta sunt E non tacebo. Lectis Domini nostri Honorij Augusti litteris atque sententiis, decursisque omnibus paginis, quæ Gildonis crimina continebant, par bonorum motus erupit. Consulti igitur in Senatu, more maiorum (neque enim sine legitimo ordine iudicij auctoritas stare potuisset) ingenti causæ deuotis sententiis satisfecimus. Adiecta est post rei damnationem pro alimentis populi Romani supplicatio. In metu enim sumus, ne obsit commeatibus annonariis medij temporis mora, & perturbatio plebis oriatur. Veniet in manus tuas quid pronunciauerim; reperies & facti huius me adseruisse iustitiam, & apud Dominum nostrum Arcadium causam publicæ egisse concordiæ.] hactenus Symmachus.

DISSIDIA INTER GILDONEM ET MASCEZILEM.

Decreto itaque bello aduersus Gildonem tyrannum, placuit præfici legionibus Mascezilem ipsius Gildonis germanum, sed hostem eidem infensissimum ob necatos ab eo crudeliter filios. Porrò rem gestam ab Orosio eiusdem temporis scriptore accipiamus, qui sic exordi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A exordiatur[a]: Interea Gildo Comes, qui in initio regni eorum (*Imperatorum scilicet Arcadij & Honorij*) Africæ præerat, simul vt defunctum Theodosium comperit, siue (vt quidam ferunt) quadam permotus inuidia, Africam Orientalis Imperij partibus iungere molitus est, siue (vt alia tradit opinio) minimam in paruulis spem fore arbitratus, præsertim cùm absque his non facilè antea quisquam pusillus in Imperio relictus, ad maturitatem virilis ætatis euaserit; istique propemodum soli inueniantur, quos ob egregiam patris ac suam fidem, & diuisos & destitutos, Christi tutela prouexerit. Africam excerptam à societate Reipub. vsurpare ausus est, Gentili magis licentia contentus, quàm ambitu regiæ affectationis inflatus. Huic Mascezil frater fuit, qui nouarum rerum molitiones in fratre perhorrescens, relictis apud Africanam militiam duobus filiis adolescentibus, in Italiam rediit. Gildo & absentiam fratris & præsentiam filiorum eius suspectam habens, adolescentes dolo circum-
B uentos interfecit.

[a] Oros. lib. 7. cap. 36.

MASCEZIL DUX ADVERSVS GILDONEM OPEM QVAERIT A DEO.

Ad hunc iam vt hostem bello insequendum Mascezil frater missus est, quem idoneum procurandæ Reipub. fore propriæ orbitatis recens dolor pollicebatur. Igitur Mascezil iam inde à Theodosio sciens quàtum in rebus desperatissimis oratio hominis per fidem Christi à clementia Dei impetraret, Capratiam insulam adiit, vnde secum sanctos seruos Dei ali-quot permotos precibus suis sumpsit. Cùm his orationibus, ieiuniis, psalmis, dies & noctes continuans, sine bello victoriam meruit, ac sine cæde vindictam.] At quomodo id factum sit, dicemus postea. Inter hæc autem cum sanctorum monachorum choris in Capraria insula agentibus paululum quiescamus.

DE MONACHIS INSVLA CAPRARIAE.

Mirabile dictu, cùm haud pridem (vt quarto tomo declaratum est) monachalis institutio ex Ægypto in Vrbem inuecta esset, quàm longè lateque fuerit propagata, adeò vt insu-
C las quoque repleuerint sancta monachorum examina. Etenim Rutilius Numatianus, Ethnicus homo, cùm sui itineris relegit stationes, meminit Capratiæ insulæ monachorum: licet ipse impius Christianæ religionis detractor, haud (vt par erat) sublimem sectantes philosophiam homines laudet, sed carpat. At reddamus hic versus [b], quos de his malo afflatus dæmone, suo nimirum Apolline, cecinit:

[b] Rutil. in Itinerar. lib. 1.

Processu pelagi tam se Capraria tollit,
Squallet lucifugis insula plena viris:
Ipsi se monachos Graio cognomine dicunt,
Quod soli, nullo viuere teste volunt.
Munera Fortunæ metuunt, dum damna verentur:
Quisquam sponte miser, ne miser esse queat.
D *Quænam peruersi rabies tam stulta cerebri,*
Dum mala formides, nec bona posse pati?
Siue suas repetunt ex fato ergastula pœnas,
Tristia seu nigro viscera felle tument.
Sic nimiæ bilis morbum assignauit Homerus
Bellerophontæis sollicitudinibus.]

Sed de Gorgonia etiam insula illi proxima, iisdem referta sanctis, ista deorum cultor addit carmina [c]:

[c] Eod. lib. 1.

DE MONACHIS IN SVLA GORGONIAE.

Assurgit ponti medio circumflua Gorgon
Inter Pisanum, Cyrniacumq; latus.
Aduersus scopulos damni monumenta recentis
E *Perditus hic vino funere ciuis erat.*
Noster enim nuper iuuenis marmoribus amplis,
Nec censu inferior, coniugióue minor,
Impulsus furiis, homines diuosq; reliquit,
Et turpem latebram credulus exul agit.
Infelix putat illuuie cælestia pasci,
Seq; premit læsis sæuior ipse deis.
Num, rogo, deterior Circæis fœta venenis?
Tunc mutabantur corpora, nunc animi.]

IVVENIS NOBILIS MONACHVS IN GORGONIA INSVLA.

Hactenus Paganus poëta: Ita planè carnalis homo, qui non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei. Quisnam autem fuerit iste nobilissimus adolescens, exul mundi, & cæli ciuis, incola Gorgoniæ insulæ, haud exploratum haberi potest, cùm plures hoc tempore eiusmodi

Universidad de Deusto
Biblioteca

modi sublimioris philosophiæ studia consectati fuerint: vt inter alios Bonosus ille clarus, A qui eodem tempore quo S. Hieronymus Syriæ eremum incolere cœpit, illius æqualis, & studio liberalium artium condiscipulus, immo & collactaneus, idem præstitit; de quo ista tunc ad Ruffinum ipse [a]:

[a] *Hieron. epist. 41.*

BONOSVS EREMITA IN INSVLA.

Cedant huic veritati tam Græco quàm Romano stylo mendacius ficta miracula. Ecce puer honestis sæculi nobiscum artibus institutus, cui opes affatim, dignitas apprimè inter æquales erat; contempta matre, sororibus, & carissimo sibi germano, insulam pelago circumsonante naufragam, cui asperæ cautes, & nuda saxa, & solitudo terrori est, quasi quidam nouus Paradisi colonus insedit: nullus ibi agricolarum, nullus monachorum, ne paruulus quidem, quem nosti, Onesimus, quo velut fratre in osculo fruebatur, in tanta vastitate adhæret lateri comes. Solus ibi, immo Christo iam comitante, non solus, videt gloriam Dei, quam etiam Apostoli [b] nisi in deserto non viderant. Non quidem conspicit turritas vrbes, B sed in nouæ ciuitatis censu dedit nomen suum. Horrent sacco membra deformia: sed sic melius [c] obuiam Christo rapietur in nubibus. Nulla euriporum amœnitate perfruitur, sed de latere Domini aquam vitæ bibit. Propone tibi ante oculos, amice dulcissime, & in præsentiam rei totus animo ac mente conuertere: tunc poteris laudare victoriam, cùm laborem prœliantis agnoueris. Totam circum insulam fremit insanum mare, & sinuosis montium illisum scopulis æquor reclamat: nullo terra gramine viret, nullis vernans campus densatur vmbraculis; abruptæ rupes quasi quendam horrore carcerem claudunt. Illo [d] securus, intrepidus, & totus de Apostolo armatus [d], nunc Deum audit, dum diuina relegit: nunc cum Deo loquitur, cùm Dominum rogat, & fortasse ad exemplum Ioannis aliquid videt, dum in insula commoratur, &c.] hæc de Bonoso: vt per hunc, cuius nomen scimus, discamus pariter à Rutilio descriptum, ignotú nomine, quod minimè sit scriptum in terra, C sed exaratum habeatur in cælis.

[b] *Matth. 17.*

[c] *1. Thess. 4.*

[d] *Ephes 6.*

Præerat his temporibus Capratiæ insulæ monachis Eudoxius abbas, ad quem extat epistola à sancto Augustino conscripta [e], digna tanto viro, in cuius fine meminit de duobus monachis inde in Africam missis, Eustathio & Andrea, fortasse illis ipsis, quos secum in eam expeditionem dux Romani exercitus Masczil in eam prouinciam vexit; quorum Eustathius ibi defunctus est. De his enim hæc Augustinus: Nam & ante iam fama, & nunc fratres, qui venerunt à vobis, Eustathius & Andreas bonum Christi odorem de vestra sancta conuersatione ad nos attulerunt. Quorum Eustathius in eam requiem præcessit, quæ nullis fluctibus sicut insula tunditur; nec Capratiam desiderat, quia nec cilicio iam quærit indui.] hæc & alia plura superius de monachorum Capratiæ insulæ sanctitate Augustinus, quos cultor idolorum Rutilius nominat Lucifugas: cuius dicteria cùm nostri temporis D vsurpant hæretici Nouatores; planè intelligis, à quorum hi partibus stent, num à dæmonum cultoribus Paganis hominibus, an à sanctis Patribus & doctrina & sanctitate præclaris.

[e] *Aug. epist. 81.*

MONACHI INSIGNIORES CAPRARIAE INSVLAE.

Sed & S. Hieronymus [f] ad Oceanum Fabiolæ epitaphium scribens, tradit insulas Etrusci maris, & reconditos (vt ait) curuorum littorum sinus choris monachorum fuisse refertos, quos Fabiola sua præsentia, vel suorum ministerio famulorum inuisens, suis eleemosynis recreabat. Ex quibus plane intelligis, quàm breui tempore ex Ægypti vinea plantatæ in Romano solo propagines extenderint vsque ad mare, & intra mare in insulis palmites suos. Propagatos autem ad posteros etiam, qui erant in Tyrrheni maris oris & insulis, monachos; & ipsam Gorgoniam insulam, vbi vnum tantùm fuisse Rutilius tradit, pluribus esse monachorum germinibus auctam, ex litteris S. Gregorij Papæ [g] possumus perspicue intel- E ligere, dum de Palmariæ & aliarum insularum monachis meminit, necnon de pluribus monasteriis in insula Gorgonia congregatis, & postea ad meliorem formam per ipsum Gregorium restitutis.

[f] *Hieron. epist. 30.*

ETRVRIAE LITTORA REFERTA MONACHIS.

[g] *Greg. lib. 1. epist. 48.*

Sed iam de Capraria insula soluens in Africam vela pandat oratio, & licet hiemis importuno tempore, soluentem classem sequatur Romani ducem exercitus; & quæ ibi diuina operante virtute à Masczile aduersus Gildonem facta sint, Orosio auctore quæramus, qui & locum, vbi tyrannus est superatus, ita describit [h]: Ardalio fluminis nomen est, quod fluit inter Thebastem & Metrideram * ciuitates: vbi Masczil cum parua manu, hoc est, cum quinque millibus (vt aiunt) militum, contra septuaginta millia hostium castrametatus, cùm interiecta mora excedere è loco, oppositasque præiacentis vallis angustias transgredi vellet, incurrente nocte, beatum Ambrosium Episcopum Mediolani paulo antè de-

[h] *Oros. lib. 7. cap. 36.*

* Ammedetam

VICTORIA INSPERATA DIVINA OPE OBTENTA.

fun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A functum per somnium sibi videre visus est, significantem manu, & impacto ad humum ter baculo, dicentem: Hic, hic, hic. Quod ille prudenti coniectura intellexit, merito annuciantis fidem victoriæ, verbo locum, numero diem significari. Substitit, ac tertio demum die, post noctem orationibus hymnisque peruigilem ab ipsis cælestium sacramentorum mysteriis in hostem circumfusum processit: & cum ad eos, qui primi occurrerunt, pia pacis verba iactaret, signiferum quemdam insolenter obsistentem, & iam iamque pugnam excitantem, gladio percussit in brachio, eumque manu debilem ipso vulnere, coegit pronum inclinare vexillum.

Quo viso, reliquæ cohortes deditionem iam fieri priorum existimantes, certatim sese ad Mascezilem signis tradidere conuersis. Barbari, quorum magnam multitudinem Gildo ad bellum deduxerat, defectu militum destituti, in diuersa fugerunt: Gildo & ipse fugam mo-

GILDO VINCITVR ET STRANGVLATVR.

B litus, arrepta naui, vt in altum prouectus, ac deinde reuocatus in Africam est, post aliquot dies strangulatus interiit. Periclitaremur sub tantorum miraculorum relatu, quasi præsumpta mentiendi impudentia, nisi adhuc vocem nostram conscientia eorum qui interfuere, præcurreret. Nullæ aguntur insidiæ, nulla corruptio: septuaginta millia hostium vincuntur penè sine pugna. Fugit victus ad tempus, ne plus audeat victor iratus. Transportatur in diuersum locum, vt nesciat frater occidi, quo vindicatur occiso.] hactenus Orosius, ex quo eadem ferme descripsit auctor qui falso dicitur Paulus[a] Diaconus.

[a] *Paul. Diac. lib. 13.*

Ecce quantum valeant Lucifugæ tui, ó Rutili, & apud Deum interceßio opportuna sanctorum. Eadem namque de S. Ambrosio in rebus ab eo gestis Paulinus recitat, atque ita addit:[b] Nos tamen ea Mediolani positi, ipso Mascezile referente, cognouimus. Nam & in hac prouincia, in qua nunc positi describimus, plurimis hoc ipsum retulit sacerdotibus; quibus

[b] *Paulin. in vita S. Amb. ad fin.*

C etiam referentibus seuerius antè nobis cognita huic libro adiungere arbitrati sumus.] hæc Paulinus. At quid de tanta victoria Claudianus, sentiens & profiteris tantum ipse miraculum? audi ex carminis eius exordio[c]:

[c] *Claud. de bello Gild.*

Horret adhuc animus, manifestaq; gaudia differt,
Dum stupet, & tanto cunctatur credere voto.
Necdum Cinyphias exercitus attigit oras;
Iam domitus Gildo. Nullis victoria nodis
Hæsit; non spatio terræ, non obice ponti,
Congressum, profugum, captum, vox nunciat vna,
Rumoremq; suum præuenit laurea belli.
Quo, precor, hæc effecta Deo? Robusta vetúsque
D *Tempore tam paruo potuit dementia vinci?*
Quem veniens induxit hiems, ver percutit hostem.] hæc Claudianus, qui & optimè scire potuit, quo tanta hæc sint facta Deo: & quia sciuit, ob id fortasse Deo, & non diis hæc dixerit tribuenda.

DEO TRIBVTA ETIAM AD ETHNICIS VICTORIA.

Idemque in poematis præfatione[d] Gildonem in Sicilia obtruncatum tradit his vetsibus:

[d] *Claud. lib. 1 præfat.*

Agnouitque nouos absens Arethusa triumphos,
Gildonis sensit teste cruore necem.]

Retentam fuisse Gildonis nauigationem à ventis, idem alibi significat, dicens:

GILDO A VENTIS REIECTVS.

Aut idem cupiant pelago te mergere venti,
Gildonis nuper qui tenuere fugam.]

E Tradit verò Zosimus, Gildonem, ne veniret in manus hostium, sibi iniecto laqueo, fracta gula, spontaneo exitu finem viuendi fecisse.

Extat huius victoriæ illustris memoria in basi equestris statuæ his verbis insculpta *:

[*] *Apud Smet. pag. 59. nũ. 5.*

IMPERATORIBVS. INVICTISSIMIS. FELICISSIMISQVE
D. D. N. N. ARCADIO. ET. HONORIO. FRATRIBVS
SENATVS. POPVLVSQVE. ROMANVS
VINDICATA. REBELLIONE
ET. AFRICÆ. RESTITVTIONE. LÆTVS.

DE VICTORIA BELLI GILDONIANI MONVMENTA.

Merito quidem hæc Imperatoribus, quorum exercitus erant, adscribenda fuerunt, & iure Mascezili toleranda; verùm quòd ipsius gloria Stilichoni fuerit attributa, sicut adulatione non caruit, ita & inuidiæ fomitem ministrauit. Accipe titulum tunc in basi statuæ Stilichoni dicatæ conscriptum:

FL. STI-

Universidad de Deusto
Biblioteca

* Apud Smet. pag. 68. nil. 3. STILICHONI TRIBVTA TANTA VICTORIA.

FL. * STILICHONI. V.C
F.L. STILICHONI. INLVSTRISSIMO. VIRO
MAGISTRO. EQVITVM. PEDITVMQVE
COMITI. DOMESTICORVM. TRIBVNO. PRÆTORIANO
ET. AB. INEVNTE. ÆTATE. PER. GRADVS. CLARIS
SIMÆ. MILITIÆ. AD. CVLMEN. GLORIÆ
SEMPITERNÆ. ET. REGIÆ. AFFINITATIS. EVECTO
PROGENERI. DIVI. THEODOSI. COMITI. DIVI
THEODOSI. AVGVSTI. IN. OMNIBVS. BELLIS
ATQVE. VICTORIIS. ET. AB. EO. IN. AFFINITATEM
REGIAM. COOPTATO. ITEMQVE. SOCERO. D. N
HONORI. AVGVSTI. AFRICA. CONSILIIS. EIVS
ET. PROVISIONE. LIBERATA. EX. S. C

Hæc quidem Senatus nomine: vt non mireris, si Claudianus poëta æquè omnes victorias acceptas fert Stiliconi.

Sic igitur extincto Gildone, bona ipsius, quæ quidem erant amplissima, Fisco sunt adiudicata, superque eis nouus institutus est magistratus, dictus Comes Gildoniaci Patrimonij, cuius est mentio in Notitia prouinciarum, de quibus bonis extat rescriptum [b] ad Pompeianum Proconsulem Africæ, necnon aliud ad Sapidianum [c], & alia aliis temporibus ad Africæ magistratus [d]. Sed quod mirum est, viguit ad decem saltem annos prosecutio vindictæ aduersus eos qui Gildonem consectati fuerant: nam sub Consulatu Philippi & Bassi, anno nimirum Domini quadringentesimooctauo, eiusmodi ab iisdem Imperatoribus reperitur datum esse rescriptum ad Donatum regentem Africam [e]:

Satellites Gildonis custodiis mancipentur, & proscriptione damnentur. Dat. III. Idus Nouemb. Basso & Philippo Coss.]

[b] l. 7. de metat. C. Theod.
[c] l. 9. eod. tit.
[d] l. 16. & 19. Cod. Theod. de bonis proscript.
[e] l. 19. de pœnis C. Theod.

SALVINAS CONIVGIS NEBRIDII VIRTVTES.

Sed age iam ad Gildonis filiam Saluinam se conuertat oratio, de impuro ad puram sanctamque feminam, & de Ethnico ad summum Christianæ religionis decus & ornamentum. Quòd autem Saluina illa clarissima femina, ad quam S. Hieronymus libellum scripsit [f] de Viduitate seruanda, Gildonis huius Africam occupantis filia fuerit, idem ipse testatur in epistola eodem argumento conscripta ad Ageruchiam [g] in fine. Porrò hanc nuptam fuisse Nebridio ex sorore Augustæ nato, eidemque Arcadij & Honorij consobrino, idem affirmat.

[f] Hieron. epist. 9.
[g] Hieron. epist. 11.

Verùm præter generis summam claritudinem, fuisse Nebridium adolescentem vita religiosissimum, idem S. Hieronymus illis verbis ostendit [h]: Sic religiosus fuit, & amator pudicitiæ, vt virgo sortiretur vxorem; sic timens Deum cum omni domo sua, vt oblitus dignitatis, omne consortium cum monachis haberet & clericis; tantasque eleemosynas faceret populis, vt fores eius pauperum ac debilium obsiderent examina. Certè sic semper orans Deum, vt illi quod optimum esset, eueniret: Raptus [i] est, ne malitia mutaret mentem eius.] & rursus post nonnulla:

[h] Hieron. epist. 9.
[i] Sapien. 4.

DE NEBRIDIO CLARISSIMO ADOLESCENTE.

Mirum dictu est, nutritus in Palatio, contubernalis & condiscipulus Augustorum, quorum mensæ ministrat Orbis, & terræ ac maria seruiunt, inter rerum omnium abundantiam, in primo ætatis flore, tantæ verecundiæ fuit, vt virginalem pudorem vinceret, & ne leuem quidem obscœni rumoris in se fabulam daret. Deinde purpuratorum propinquus, socius, consobrinus, iisdem cum ambobus studiis eruditus (quæ res etiam externorum mentes sibi conciliat) non est inflatus superbia, nec ceteros homines obducta fronte contempsit: sed cunctis amabilis, ipsos Principes amabat vt fratres, venerabatur vt dominos, & in illorum salute suam salutem positam fatebatur: ministros autem eorum, & vniuersum ordinem Palatij, quo regalis frequentatur ambitio, sic sibi charitate sociarat, vt qui merito inferiores erant, officiis se pares arbitrarentur. Difficile factu est, gloriam virtute superare, & ab iis diligi quos præcedas. Quæ vidua non huius auxilio sustentata est? Quis pupillus in eo non reperit patrem? Totius Orientis Episcopi ad hunc miserorum preces & laborantium desideria conferebant. Quicquid ab Imperatore poscebat, eleemosyna in pauperes, pretium captiuorum, misericordia in afflictos erat: vnde & ipsi Principes libentes præstabant, quod sciebant non vni sed pluribus indulgeri.] hæc & alia Hieronymus in laudem adolescentis; qui ex dicta Gildonis filia Saluina duos reliquit liberos, masculum sui nominis, & infantulam: vxorem verò, licet adolescentulam nimis, tamen ad viduitatem seruandam, idem

S. Hie-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A S.Hieronymus hortatus est, sic sententiæ Pauli Apostoli satisfaciēs,qui dixerat[a]: Volo adolescentulas nubere,&c.] quòd de illis nimirum intellexisset, qui abierunt retro post satanam: sic germanè verba Pauli ex eiusdem verbis Apostoli interpretatus. [a] 1.Tim. 3.

Cum autem apud S.Hyeronymum lego Saluinam viduam adolescentiorem, memoriaque teneo eam vixisse Constantinopoli,& studiosissimam fuisse S.Ioannis Chrysostomi; cuius Palladius meminit verbis illis, de eodem Ioanne sermonem habens[b]: Ingressus autem baptisterum, Olympiadem vocat, quæ ab ecclesia non discedebat, vnà & Pentadiam, & Proculam diaconissas, Saluinamque beati Nebridij coniugem, quæ viduitatem suam præcipua virtute & honestate decorabat: dicitque eis, &c.] Ista (inquam) cùm memoria repeto,Saluinam scilicet clarissimam feminam adolescentulam viduam, degentem Constantinopoli, S.Ioannem Chrysostomum colentem & officiis frequentantem, mente B versor num eadem ipsa sit, ad quam idem Chrysostomus de Viduitate seruanda epistolam dedit, quam titulo, *Ad viduam iuniorem,* inscripsit, eodem argumento, quo S.Hieronymus scripsit libellum siue epistolam illam: dicerem sanè, cùm ex eiusdem Ioannis assertione constet,virum illius fuisse clarissimum,qui eo peruenerat apud Arcadium Imp.gratiæ & dignitatis,vt breui Consul futurus expectaretur; nisi æquè eiusdem testificatione certum esset, virum illius alio nomine fuisse nuncupatum, nempe Tharasium. Porrò hoc eodem ferme tempore ad viduam iuniorem ea à Chrysostomo scripta esse, quæ de coniugio recenti Honorij cum Maria idem ibi in exemplum adducit, satis significare videntur, vbi ait: Ceterum ad ipsorum etiam, qui nunc regnant, vxores animum aduerte. Alteram videbis ex pristinis calamitatibus respirantem, magnæ voluptati magnum habere dolorem admixtum; eo quod qui potitur,nimis iuuenis ac nullius vsus est, multòsque habet vndique C insidiantes.] hæc nempe de Maria nupta Honorio puero sunt intelligenda. Moxque de Arcadij coniuge ista addit: Alteram verò timore exanimatam, & iis qui capite damnati sunt miserorem vitam ducētem, eò quòd vir ipsius ab eo tempore quo diadema suscepit, vsque ad hodiernum diem, in bello & prœliis versatur; verecundiaque & probris, quibus vndique afficitur,magis quàm ex calamitatibus tabescit.] hęc ipse.His autem occasione Saluinæ Gildonis filiæ recēsitis, iam de fratre atque eius expugnatore Mascezile quæ sunt reliqua prosequamur.

[b] Pallad. dialog. de Vit. Ioan. Chrysost.

SALVINA STVDIOSA IOANNIS CHRYSOST.

VIDVA IVNIOR AD QVAM CHRYSOSTOMVS SCRIPSIT.

Felix planè, si quæ Christianæ religionis opera consecutus est bona, eadem pietate seruasset, auxissetque: sed cùm ingratus resiliit, & sibi nimium temere quæ Dei erant dona cælitus impertita arrogauit, omnium dispendium passus, vitæ quoque iacturam misere fecit. Sed quo modo hæc? Orosium[c] audi: Sanè (inquit) idem Mascezil elatus rerum secundarum insolentia, posthabito sanctorum consortio cum quibus antea Deo militans vicerat,etiam Ecclesiam temerare ausus est,atque ex ea quosdam non dubitauit extrahere. Secuta est pœna sacrilegium. Nam iisdem superstitibus, atque insultantibus, quos ab Ecclesia ad pœnam protraxerat,post aliquantum tempus solus & ipse punitus est. Probauit in se vno,ad vtrumque semper diuinum vigilare numen;quando & cùm sperauit,adiutus;& cum contempsit, occisus est.] hactenus Orosius: recitat hæc ipsa Paulus Diaconus[d]. Zosimus[e] autem ait,Stiliconis inuidia iussum Mascezilem à militibus per pontem in flumen præcipitari. Dedit & violatæ Ecclesiasticæ immunitatis pœnas Eutropius Constantinopoli: cuius tragœdiæ actus sequenti anno reddetur in scena.

MASCEZILIS INTERITVS OB VIOLATAM ECCLESIAM.

[c] Oros. lib. 7. c. 36.

[d] Paul. Diac. lib. 13.

[e] Zosim. lib. 5.

Quid insuper hoc anno? Collatam ab Apostolo iudicandi inter laicos Episcopis auctoritatem, ex Constantini legibus confirmatam, nescio qua occasione interceptam Honorius Imperator restituit, cùm iisdem anni huius Consulibus ita ad Eutychianum P.P. rescripsit[f]: E

Si qui ex consensu apud sacræ legis Antistitem litigare voluerint; non vetabuntur; sed experientur illius in ciuili dumtaxat negotio more arbitri sponte residentis iudicium. Quod lis obesse non poterit, nec debebit, quos ad prædicti cognitoris examen conuentos potiùs abfuisse, quàm sponte venisse constiterit. Dat. VI. Kalend. Aug. Mediolani, Honorio Aug. quartum & Eutychiano Coss.] hæc ipse, nihil omnino tribuens iuris Episcopis; sed Apostolica auctoritate collatum, voluit esse liberum. Non quidem Honorij legibus, sed Apostoli, id sibi vendicat Augustinus[g], dum nimirum se Christianorum litibus queritur fatigatum, hæc dicens: Dominum Iesum, in cuius nomine securus hæc ago, testem inuoco super animam meam, quoniam quantum attinet ad meum commodum, multo mallem per singulos dies certis horis, quantum in bene moderatis mo-

HONORIVS RESTITVIT EPISCOPIS IVDICANDI AVCTORITATEM.

[f] l.7.de Episcopal. audient. C. Instin.

[g] Aug.de opere monach.c.29.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nasteriis constitutum est,aliquid manibus operari, & certas horas habere ad legendum & orandum,aut aliquid de diuinis litteris agendum liberas,quam tumultuosissimas perplexitates causarum alienarum pati de negotiis sæcularibus vel iudicando dirimendis, vel interueniendo præcidendis:quibus nos molestiis idem affixit Apostolus,non vtique suo,sed eius qui in eo loquebatur arbitrio,&c.] Sic itaque vides,non Honorij legibus,sed Apostoli Pauli sancitis decretis eiusmodi iudicio præfectos fuisse Episcopos.Sed quę ad hanc rem spectant, consule quæ dicta sunt primo Annalium tomo. A

Rursum verò quod ad S.Augustinum pertinet, de litium ingruentia & litigantium pertinacia alibi [a] ita queritur:Suis vitiosis & negotiosis cupiditatibus adiuuandis vt occupemur,& eis nostra tempora impendamus, efflagitant; aut certè infirmos premunt, vt causas suas ad nos deferre compellant. Quibus dicere non audemus:Dic homo, quis me constituit iudicem, aut diuisorem inter vos? Constituit enim talibus causis Ecclesiasticos Apostolus [b] cognitores, in foro prohibens iurgare Christianos. Ne illis quidem qui non aliena rapiunt, sed sua cupidè repetunt, dicimus: Cauete ab omni cupiditate: constituentes eis ante oculos hominem, cui dictum est [c]: Stulte, hac nocte auferetur à te anima tua: quæ præparasti cuius erunt? Quia & quando dicimus, non recedunt, nec declinant à nobis, sed instant, vrgent, precantur, tumultuantur, extorquent, vt ipsis potiùs ad ista quæ diligunt, quàm scrutandis Dei mandatis, quæ diligimus, occupemur. O quanto tædio turbarum turbulentarum, & quanto desiderio diuinorum eloquiorum dictum est: Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei! Ignoscant obedientes Fideles,qui pro suis sæcularibus causis rarò nos quærunt, & iudiciis nostris facillimè acquiescunt, nec nos conterunt litigando, sed obtemperando potiùs consolantur. Certè propter eos, qui & inter se pertinaciter agunt, & quando bonos premunt, nostra iudicata contemnunt, faciuntque nobis petire tempora rebus eroganda diuinis: certè, inquam, propter istos & nobis liceat exclamare in hac voce corporis Christi: Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei.] B C

[a] *Augusti. in Psal.118.*

S.AVGVSTINVS OCCVPATVS IN CAVSIS IVDICANDIS.

[b] *1. Cor. 6.*

[c] *Luc. 12.*

Sed quid de his Possidius? accipe [d]: Interpellatus ergo beatus Augustinus à Christianis, vel à cuiuscumque sectæ hominibus, causas audiebat diligenter ac piè, cuiusdam sententiam ante oculos habens, dicentis, se malle inter incognitos quàm inter amicos causas audire: eo quòd de incognitis, pro quo arbitrata æquitate iudicaretur, amicum posset acquirere: de amicis verò vnum esset, contra quem sententia proferretur, perditurus. Et eas (*lites scilicet*) aliquando vsque ad horam refectionis, aliquando autem tota die ieiunans, semper tamen noscebat & dirimebat, intendens in eis Christianorum momenta animorum, quantum quisque vel in fide bonisque operibus proficeret,vel ab iis deficeret: atque compertis rerum opportunitatibus, diuinæ legis veritatem partes docebat, eamque illis inculcabat; & eos, quo adipiscerentur vitam æternam,edocebat & admonebat; nihil aliud quærens ab iis quibus ob hoc vacabat, nisi tantùm obedientiam, & deuotionem Christianam,quæ & Deo [e] debetur & hominibus.] & inferiùs: Rogatus quoque à nonnullis in eorum temporalibus causis,epistolas ad diuersos dabat:sed hanc suam à melioribus rebus occupationem,tamquam angariam deputabat,&c.] D

[d] *Possid. in Vit. S.Aug. cap. 19.*

AVGVSTINVS EXQVENTIA LITIVM ANGVSTIATVS.

[e] *1.Tim.5.*

At licet Episcopi (vt vidimus) causas inter laicos iudicarent: Proconsules tamen Præfectique prouinciarum nullatenus prorsus immiscebant se causis clericorum; licet aliquando pro eisdem ad Episcopos litteras scriberent commendatitias: vt de Macedonio Proconsule in Africa S.Augustinus ad ipsum scribens testatur his verbis [f]: Scio ego te ipsum cum aliis amicis tuis in Ecclesia Carthaginensi interessisse pro clerico, cui merito succensebat Episcopus:& vtique nullum ibi discrimen sanguinis sub incruenta disciplina timebatur;nec,cùm id,quod etiam vobis displicebat, inultum esse velletis,tamquam delicti approbatores vos iudicabamus,sed tamquam humanissimos intercessores audiebamus.] At de his hactenus. E

PROCONSVLES NON IMMISCEBANT SE IN CAVSIS CLERICORVM.

[f] *Aug. epi. 54.*

Antequam autem ad res Orientalis Ecclesiæ orationem penitus conuertamus, quæ reliqua sunt anni huius rerum gestarum in Africa, ordine persequamur. Hoc siquidem anno celebrata est quinta Synodus Carthaginensis,posita ordine quarta, Coss.Honorio quartùm & Eutychiano, VI. Idus Nouembris: sublato enim Gildone tyranno, qui Africam perturbabat,pacatisq; cunctis,data est facultas copiosiori numero Episcoporum, nempe ducentorum & quatuordecim,Carthaginem ad sacra conueniendi comitia, in quibus summa diligentia de restituenda in integrum Ecclesiastica disciplina laboratum est: cùm à Patribus

CONCILIVM CARTHAG. QVINTVM.

primo

Universidad de Deusto
Biblioteca

A primò quæ essent Episcopis, ac deinde quæ aliis inferioris ordinis clericis obseruanda, fuerunt summo consilio saluberrimè instituta, seu potiùs restituta, centum & quatuor sanctis regulis, quarum exempla tum reliquæ Occidentales Ecclesiæ, tum Orientis Episcopi mutuati esse noscuntur.

QVAM COPIOSA QVINTA SYNODVS CARTHAGINEN.

Extitit enim huiusmodi Carthaginense Concilium veluti Ecclesiasticæ promptuarium disciplinæ, non quidem recens inuentæ, sed ab antiquioribus vsu receptæ, atque ad pristinam consuetudinem reuocatæ, nisi in quibus noua emergente causa, nouæ sanciendæ legis necessitas illis incubuit: vt quod in primo canone, vbi de Episcoporum ordinatione agitur, ob emergentes nouas hæreses Origenistarum, in fidei professione, quam publicè emittere solerent Episcopi ordinandi, hæc a Synodo addita [a]: Quærendum etiam ab eo, si credat huius quam gestamus, & non alterius carnis resurrectionem.] & paulo pòst: Si secunda

[a] *Conc. Carth. 4. c. 2.*

B matrimonia non damnet: Si carnium perceptionem non culpet: Si pœnitentibus reconciliatis communicet: Si in baptismo omnia peccata, id est, tam illud originale contractum, quàm illa quæ voluntarè admissa sunt, dimittantur: Si extra Ecclesiam Catholicam nullus saluetur, &c.] De his igitur peculiaris professio atque scientia exigebatur, quòd eiusmodi errores auribus Catholicorum recentes insusurrarent hæretici; de quibus præter illa quæ dicta sunt, agemus inferius, cùm de Cælestio sermo erit, qui in Africa primò pestiferas merces venales exhibuit. Hoc igitur examine probandi erant, qui ordinandi forent Episcopi; quòd qui ad alios docendos deligerentur, probatæ spectatæque deberent esse scientiæ.

Quem quidem pristinum morem à sanctissimo D. N. CLEMENTE VIII. esse in Ecclesia restitutum, gauisi sumus; dum quos est creaturus Episcopos, vnà cum aliquot delectis ad hoc Cardinalibus, adhibitis simul qui in Vrbe sunt doctissimis Theologis & Canonici

C Iuris consultissimis, diligenti primùm atque improuiso, cuius peritiæ sint, probat examine; quos & ipsemet interdum soleat interrogare: vt planè nisi bene diserto nullus ad Episcopatum aditus patere sciatur: vnde ambitiosus lugeat imperitus. Sed ad reliquas res gestas in eodem Concilio redeamus.

Placuit iisdem Patribus Apostolicam institutionem in obseruationem reuocare, præscribereque clericis opus manuum, quo sibi victum & vestitum acquirerent, his ea de re, sancitis regulis [b]:

OPVS MANVALE PRAESCRIBITVR CLERICIS.

[b] *Eodem Concil. c. 51. 52. 53.*

Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quærat.] ac rursum: Clericus victum & vestimentum sibi artificio, vel agricultura, absque officij sui dumtaxat detrimento præparet.] ac deinde: Omnes clerici, qui ad operandum validi sunt, & artificiola & litteras discant.] Sed vnde ista sanciendi & enixius inculcandi manant recens occa-

D sio? Attende quæ ab Augustino dicuntur [c]: Vt de Opere monachorum librum conscriberem illa me necessitas compulit: quòd cùm apud Carthaginem monasteria esse cœpissent: alij se suis manibus transigebant, obtemperantes Apostolo: alij verò ita ex oblationibus religiosorum viuere volebant, vt nihil operantes, vnde necessaria vel haberent, vel supplerent, se potiùs implere præceptum Euangelicum existimarent, atque imitarentur, vbi Dominus ait [d]: Respicite volatilia cæli, & lilia agri. Vnde etiam inter laicos inferioris propositi, sed tamen studio feruentes, existere cœperant tumultuosa certamina, quibus Ecclesia turbaretur, aliis hoc, aliis aliud defendentibus. Huc accedebat, quòd criminati erant quidam eorum, qui operandum non esse dicebant. Vnde contentiones hinc reprehendentium, inde quasi pugnantium pro partium studiis augebantur. Propter hoc venerabilis senex Aurelius, Ecclesiæ ipsius ciuitatis Episcopus, vt hinc aliquid describerem iussit, & fe-

[c] *Augustin. retract. lib. 2. c. 11. & li. de opere monach.*

[d] *Matth. 6.*

E ci.] hæc ipse.

Sed quis non videat ex habitu atque doctrina, hos talia Carthagine iurgia disseminantes, germina fuisse Euchaitarum & Massalianorum hæreticorum, qui deprauatè apud Augustinum [e] nominantur Psalliani? Hi intonsi, prolixa incedentes coma, negabant esse manibus operandum; de quibus ad calcem tertij Annalium tomi vberiùs actum est. In Oriente hi erant hæretici, & Occidentalibus regionibus vix quidem nomine cogniti, sed doctrina suspectiin quos cùm multa commentario de Opere monachorum Augustinus disseruisset, ad finem hæc [f] habet ad Aurelium ipsum Carthaginensem Episcopum: Hæc, mihi carissime, & in Christi visceribus venerande frater Aureli, quantum donauit vt possem, qui per te iussit vt facerem, de opere monachorum nõ distuli scribere; id maxime curans, ne boni fratres Apostolicis præceptis obedientes à pigris & inobedientibus etiam præuaricatores Euangelij dicerentur, vt qui non operantur, saltem illos qui operantur, sibi anteponendos esse non

[e] *Aug. de hæres. 57.* MASSALIANI IRRVPVNT IN AFRICAM.

[f] *Aug. de opere monach. c. 30.* AVGVSTINO VNDE ORTA OCCASIO SCRIBENDI DE OPERE MONACHORVM.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non dubitent. Ceterùm quis ferat, homines contumaces saluberrimis Apostoli monitis A resistentes, non sicut infirmiores tolerari, sed sicut etiam sanctiores prædicari; vt monasteria doctrina saniore fundata, gemina illecebra corrumpantur, & dissoluta licentia vacationis, & falso nomine sanctitatis? Sciant ergo etiam ceteri fratres & filij nostri, qui fauere talibus, & huiusmodi præsumptionem per ignorantiam defendere consueuerunt, se potissimè corrigendos, vt illi corrigi possint, &c.]

Sed & ad eosdem illa cum agit apostrophe, quales eiusmodi esse solerent, denudat velatam illorum hypocrisim verbis istis[a]: O serui Dei, milites Christi, ita ne dissimulatis callidissimi hostis insidias? qui bonam famam vestram, tam bonum Christi odorem, ne discant animæ bonæ[b]: Post odorem vnguentorum tuorum curremus: & sic laqueos eius euadant: omnimodo cupiens obscurare putoribus suis, tam multos hypocritas sub habitu monachorum vsquequaque dispersit, circumeuntes prouincias, nusquam missos, nusquam B fixos, nusquam stantes, nusquam sedentes. Alij membra martyrum (si tamen martyrum) venditant: alij fimbrias & philacteria sua magnificant: alij parentes vel consanguineos suos in illa vel in illa regione se audisse viuere, & ad eos pergere mentiuntur, & omnes petunt, omnes exigunt aut sumptus lucrosæ egestatis, aut simulatæ pretium sanctitatis: cum interea vbicumque in factis suis malis deprehensi fuerint, vel quoquo modo innotuerint, sub generali nomine monachorum vestrum propositum blasphematur, tam bonum, tam sanctum, quod in Christi nomine cupimus, sicut per alias terras, sic per totam Africam pullulare.] hæc de ipsis Augustinus, alibi alia occasione à nobis in medium allata.

[a] *Aug. cod. lib. c. 28.*

[b] *Cantic. 1.*

DETEGITVR IMPOSTVRA PRAVORVM MONACHORVM.

Horum quoque causa canon [c]ille à sancta Synodo editus esse videtur, quo prohibentur clerici nutrire comam ac barbam: crinitos namque hos Augustinus appellat, quòd intonsi procederent: nam S. Epiphanius[d] tradit, muliebrem comam circumferentes vagare consueuisse. In quos egit idem pluribus Augustinus[e], ac inter alia: Et hoc quo pertinet, quæso, tam aperte contra Apostoli præcepta conari? An ita vacandum est, vt nec tonsores operentur? An quia Euangelicas volucres imitari se dicunt *(nempe quatuor animalia Ezechielis)* quasi depilari timent, ne volare non possint? &c.] Verùm etsi nonnisi de coma Augustinus agat: Patres tamen in dicto Concilio Carthaginensi, inter quos & ipse Augustinus nominatus atque subscriptus habetur, addiderunt quoque de barba minimè nutrienda: licet quædam exemplaria habeant additamentum illud, Sed radant, vel tondeant: tamen non nutriendam esse, communi codicibus omnibus lectioni concordat: vt ex his satis conuinci possit, ipsum Augustinum & alios Episcopos, necnon Africanæ Ecclesiæ clericos minimè gestare consueuisse promissam barbam, sed si non rasam, saltem præcisam, & ex parte aliqua decurtatam, quo omnis suspicio impensi in ea nutrienda laboris omnino cessaret. Nam cùm æqua lex barbæ statuatur & comæ; sicut illa D ne nimium effluat, ex præscripta lege tonderi deberet, ita ista ne prolixitate luxuriet, amputari necesse esset.

[c] *Concil. Carthag. 4. c. 44*

[d] *Epiph. hæres. 80.*

[e] *Aug. de oper. monach. c. 31.*

DE TONSVRA CAPILLORVM ET BARBAE.

MONACHI IN AFRICA COOPTATI IN CLERVM.

Sed dicet aliquis: Cur in Synodo de clericis, & non de monachis mentio habetur? quod scilicet in Ecclesia Africana monachismus iam ascitus in clerum, simulque cõiunctus esset, & in eadem Ecclesia Africana clericorum nomine etiam monachi continerentur, vtpote Dei seruitio arctioribus vinculis mancipati; cùm alioqui vel clerici monachorum amplexi fuerint institutum, vel ex eis solùm plurimi cooptarentur in clerum. Est de his relatum Honorij Imperatoris, hoc anno datum his verbis[f]:

[f] *l. 32. de Episcop. & cler. Cod. Theod.*

Si quos fortè Episcopi deesse sibi clericos arbitrantur, ex monachorum numero rectiùs ordinabunt, non obnoxios publicis priuatisque rationibus, cum inuidia teneant, si habeant E iam probatos. Dat. VII. Kal. Aug. Honorio IIII. & Eutychiano Conss.] hinc & S. Augustinus suos clericos interdum monachos appellat.

Rursum verò iugis illa, quam vidimus, persecutio à Donatistis aduersus Catholicos in Africa vigens, qua accideret vt complures Catholici ab iisdem grauissima paterentur, occasionem præbuit huiusmodi pro iisdem canonis sanciendi[g]: Clericum inter tentationes officio suo incubantem, gradibus sublimandum.] item qui sequitur: Christianum Catholicum, qui pro Catholica fide, & pro Ecclesiastica re & Christiana religione tribulationes patitur, honore omni à sacerdotibus honorandum, etiam & per diaconum ei victus administretur.]

[g] *Conc. Carthag. 4. c. 42. 43.*

CONFESSORIBVS PRAESTANDA ALIMENTA.

Rursum quod ad eiusdem decreta Concilij pertinet, minimè prætereundum est, illud quoque statutum fuisse[h]: Vt Episcopus nullum prohibeat ingredi ecclesiam, & audire

[h] *Conc. Carthag. 4. c. 84.*

verbum

Universidad de Deusto
Biblioteca

A verbum Dei, siue Gentilem, siue hæreticum, siue Iudæum, vsque ad Missam catechumenorum.] ex quibus planè intelligas, S. Augustinum inter concionandum ad populum, pro audientium diuersa conditione aptare consueuisse sermonem; nimirum interdum hæreticos Arianos, Manichęos, vel Donatistas vrgere, interdum verò exagitare Gentiles, & sæpe etiam aduersus Iudæos inire certamen. At de Patrum decretis rebus tunc gestis inseruientibus hactenus.

OMNES AD AVDIENDVM DEI VERBVM ADMITTANTVR.

Iam verò ad res Ecclesiasticas Orientis, quæ huius anni exordio gestæ sunt, stylum aduocat dignitas argumenti. Post Nectarij Episcopi Constantinopolitani obitum, de quo dictum est superiori anno: cùm post de successore deligendo controuersias, in vnum tandem suffragia conspirassent; Ioannem Antiochenum presbyterum, cognomento Chrysostomum, elegerunt: quem cùm scirent inde inuito populo haud facilè abducendum
B fore, fraude quadam excogitata, Antiochenos ciues eludere per eius ciuitatis Præfectum conati sunt. Vt autem res gesta sit, à Palladio in dialogo his fermè verbis exactè describitur [a]:

IOANNES CHRYSOSTOMVS ELIGITVR EPISCOPVS CONSTANTINOP.

[a] *Pallad. in Vita Chrysost.*

Agebat in rebus Eutropius spado Præfectus cubiculi regij. Cupiens igitur Ioannem Præsulem fieri, cuius illi virtus erat notissima, cuiusque tunc periculum fecerat, cùm in causa regia interiora penetrasset Orientis, suadet Imperatori, vt scribat ad Antiochiæ Comitem, mandans vt absque strepitu vllo & perturbatione Antiochenæ ciuitatis mitteret Ioannem. Acceptis litteris Comes, mandatum ita exequitur. Rogat Ioannem, vt secum extra vrbem pergat vsque ad Martyria prope portam quæ Romana appellatur; impositumque rhedæ publicæ, misso eunucho vnà & Magistro militum tradit. Adductus hoc modo, Constantinopolitanæ vrbis ordinatur Episcopus.] hæc ita quidem Palladius.

IOANNES ABDVCITVR ANTIOCHIA CONSTANTINOPOLIM.

C Addunt alij [b], innotuisse tunc etiam ex litteris Imperatoris ad Flauianum Antiochenum Episcopum datis, electionem factam Chrysostomi populo Antiocheno, restitisseque eum ne Ioannes abduceretur; sed à Comite, ea quæ diximus, fraude delusum.

[b] *Leo & Metaphrast. in vita Ioan. Chrysost.*

Simulac igitur Ioannes Constantinopolim perductus est, ordinatur eius ciuitatis Episcopus; quod hoc anno fieri contigit, die vicesimasexta mensis Februarij, vt Socrates [c], Sozomenus [d] & Marcellinus [e] affirmant. In sublimem iam thronum Ioannes euectus, primum omnium curauit, vt Catholicæ fidei in omnibus prospectum esset; auctorque extitisse putatur, vt seueriss. lex aduersus Eunomianos detestabiliores ceteris, & Montanistas, post dies sex tantùm à sua ordinatione sanciretur, quæ sic se habet [f]:

[c] *Socrat. li. 6. c. 2.*
[d] *Sozom. li. 8. c. 2.*
[e] *Marcellin. in Chron.*

CHRYSOSTOMVS AGGREDITVR EXAGITARE HAERETICOS.

Eunomianæ superstitionis clerici seu Montanistæ consortio vel conuersatione ciuitatum vniuersarum atque vrbium expellantur. Qui si fortè in rure degentes, aut populum
D congregare, aut aliquos probabuntur inire conuentus; perpetuo deportentur, procuratore possessionis vltima animaduersione puniro, domino possessione priuando, in qua his conscijs & tacentibus, infausti damnatique conuentus probabuntur agitati. Si verò in qualibet post publicatam solemniter iussionem vrbe deprehensi, aut aliquam celebrandæ superstitionis gratia ingressi domum probabuntur: & ipsi ademptis bonis vltima animaduersione plectantur: & domus, in qua ea forte qua dictum est ingressi, nec statim à domino, dominâve domus expulsi ac prodi ti fuerint, Fisco sine dilatione societur. Codices sanè eorum scelerum omnium doctrinam & materiam continentes, summa sagacitate mox quæri, ac prodi, exerta auctoritate mandamus sub aspectu iudicantium incendio mox cremandos. Ex quibus si qui fortè aliquid qualibet occasione vel fraude occultasse nec prodidisse conuincitur: sciat se velut noxiorum codicum & maleficiorum crimine conscriptorum retenE tatorum, capite esse plectendum. Dat. IIII. Nonas Martij, Constantinop. Honorio IIII. & Eutychiano Conss.] Seuerior quidem hæc ceteris omnibus editis in hæreticos legibus fuit; vtpote ipsa prima, quæ aduersus hæreticos domi recipientes capitale supplicium irrogant.

[f] *Lex aduersus haereticos data. C. Theod. li. 34. de haeret.*

Hæreticis igitur in hunc modum Imperatoris lege compressis ac procul expulsis, ad pacem in Ecclesia inter dissidentes Episcopos conciliandam Chrysostomum animum adiecisse, Sozomenus [g] tradit his verbis: Quamprimùm enim ad Episcopatum peruenisset, cùm Ægyptij sacerdotes & Occidentales adhuc cum Orientalibus dissiderent propter Paulinum, & communis quædam distractio ob id ipsum Ecclesias per vniuersum Imperium detineret; Theophilum orabat, vt in hoc sibi auxilium ferret, quo Flauianus Episcopus Antiochenus in gratiam Romani Pontificis reduci posset. Consensu igitur vtrinque facto, ad hoc negotium eliguntur Acacius Beroëensis Episcopus, & Isidorus ille, cuius nomine Theophilus ordinationi Ioannis obstiterat. Hi profecti Romam, ac lega-

[g] *Sozom. li. 8. c. 5.*

IOANNES CHRYSOST. CONCILIAT DISSIDENTES EPISCOPOS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tione pro votis functi, in Ægyptum adnauigabant. Et hinc porrò in Syriam peruenit Acacius, Flauiano litteras pacificas ab Ægyptiis & Occidentalibus sacerdotibus afferens. Ceterùm Ecclesię quamquam hac dissentione in hunc modum liberatæ essent, pristinam tamen concordiam inter sese numquam recuperarunt: Antiochiæ verò eorum multitudo, qui Eustathiani dicebantur, ad tempus aliquod inter sese, etiam sine Episcopo conueniebant. Etenim cùm exiguum tempus superuixisset, defunctus est (vt cognouimus) Euagrius Paulini successor. Hinc enim (vt opinior) extiterunt Episcopis delectus faciles, cùm nemo sese his opponeret. Populus igitur, prout vulgus consueuit, paulatim & identidem his accessit qui sub Flauiano conueniebant, atque ita maxima eius pars vnita fuit.] hæc Sozomenus. A

DISSIDIA ANTIOCHENAE ECCLESIAE QVANDO CONCILIATA.

Ceterùm perfectam concordiam, pacemque redditam Ecclesiæ Antiochenæ post annos decem, cùm ibi creatus esset post Porphyrium Alexander Episcopus, Theodoretus[a] auctor est: & quidem tunc temporis Innocentium Romanum Pontificem fuisse huiusmodi ineundæ concordię sequestrem, suo loco dicemus. Verùm antè contigisse tradit[b] legationem Acacij Episcopi Berœensis ad Romanum Pontificem, tumque etiam iunctos pacis fœdere ait Flauianum & Romanum Pontificem. Sed cùm id accidisse dicat post annos decem & septem à conflata inter eos seditione, longè quidem ante hæc tempora id oportuit contigisse; cùm tempore Iuliani Apostatæ ob Paulini electionem ea dissidia inchoata fuisse, superius sit demonstratum: à quo tempore, si decem & septem numeres annos, in annum Domini trecentesimum septuagesimumnonum, quo Theodosius imperare cœpit, rem rediges. sed quæ transacta in ea causa fuerint inter Occidentales Episcopos, consule dicta quarto Annalium tomo. Palladius[c] autem, post viginti annos initam concordiam inter Flauianum & Theophilum per eosdem Acacium Episcopum Berœensem & Isidorum, affirmat, cùm ait de Isidoro: Nosti & ipse virum, quando cum Acacio profectus Flauiani ad Theophilum communionem detulit, quæ viginti annis segregata fuerat beati Euagrij gratia, qui multa certamina in laboribus Ecclesiasticis pertulit. Quicquid sit, quóve tempore Acacij & Isidori ea legatio acciderit; illud exploratum est, vsque ad Innocentij tempora agitatam esse Ecclesiam Antiochenam dissensionum procellis. Sed ad Chrysostomum redeamus. B C

[a] *Theodoret. lib. 5. c. 23.*
[b] *Theodoret. lib. 5. c. 23*
[c] *Pallad. in dialog. Vit. Chrysost.*

CLERI CONSTANTINOP. MORES CORRIGVNTVR.

Ipso primo in Constantinopolitanum thronum ingressu, ad circumstantes clericos cóuertens oculos, quales essent cuiuscumque eorum vitæ mores exquirens, probè cognitos habuit: atque confestim ad praua quæ essent amputanda, falcem correctionis immisit. Quænam autem ista fuerint, ex Palladio[d] in primis accipe, qui hæc ait: Ordinatus itaque Ioannes, pastoris officium diligenter exequitur, rationali fistula experimentum ouium facere aggressus. Rarò autem, sed tamen necessariò, virga correctionis vtens, sermonem exacuit aduersus fictam & non fraternam (vt eam appellant) sed planè fœdam atque inhonestam vitam eorum sacerdotum, qui mulieres, quas subintroductas vocant, secum habere vellent: asserens, comparatione mali, tolerabiliores esse lenones: Illi enim longè à medicinæ taberna separati, seorsum habent qui sua sponte infirmi esse delegerunt, hi autem intra salutis officinam habitantes, sanos ad morbum euocant. Hinc iam pars impia cleri eo pressa morbo, eáque febre correpta, ægrè ferebat.] At quisnam prauus in nonnullos Ecclesiastici ordinis viros vsus irrepserat? Lugendus planè, & omnibus lamentis dignus; quippe qui & meliorem Ecclesiæ partem non in Oriente solùm, sed etiam in Occidente corruperit. D

[d] *Pallad. ibidem.*

DE AGAPETIS VIRGINIBVS PRAVVS VSVS.

Et vt ab his inchoetur oratio, accipe quid S. Hieronymus[e] de virginibus, quæ à charitate, ἀγάπαι, nomen trahentes, quasi spirituali amore coniunctæ, dicebantur Agapetæ, ab illis penes quos habitabant: Habeant, inquit, istæ huiusmodi laudatores suos, & sub virginali nomine luctosius pereant: libenter talibus non placemus. Pudet dicere, proh nefas! triste, sed verum est. Vnde in Ecclesiasticis Agapetarum pestis introiit? Vnde sine nuptiis aliud nomen vxorum? Immo vnde nouum concubinarum genus? plus inferam: Vnde meretrices vniuirae? eadem domo, vno cubiculo, sæpe vno tenentur & lectulo: & suspicionos nos vocant, si aliquid extimemus. Frater sororem virginem deserit, cælibem spernit virgo germanum, fratrem quærit extraneum, & cùm in eodem proposito esse se simulent, quærunt aliorum spirituale solatium, vt domi habeant carnale commercium. Huiusmodi homines Salomon in Prouerbiis spernit, dicens[f]: Alligabit quis in sinu ignem, & vestimenta eius non comburentur? aut ambulabit super carbones ignis, & pedes illius non ardebunt?] hæc ad Eustochium: sed & ad Oceanum siue ipse, siue alius, dum de vita differit clericorum[g]: Cùm ergo, inquit, hoc genus à te non amputatur: das repre- E

[e] *Hier. epist. 22.*
[f] *Prouer. 6.*
[g] *Apud Hier. tom. 9. edit. Vrs.*

A reprehendentibus te locum: ipse te detrahentium morsibus tradidisti, si Agapetarum consortium non dimiseris. Benignus es, gaudeo: pudicus, falsum est. Si aliquis senserit clericos habitare cum feminis, non credit eum esse castum.] hæc & alia id genus ibi.

Sed ad Chrysostomum redeamus: qui creatus Episcopus Constantinopolitanus, cùm sacras virgines inuenisset, quodam pietatis intuitu, habitare cum clericis aliisque viris, quàm multus fuerit in his corrigendis, consule duos libellos eodem argumento conscriptos [a], quorum prioris hic est titulus, Quòd regulares feminæ cum viris cohabitent.] posterioris verò, Aduersus eos, qui apud se fouent sorores adoptiuas.] sic enim eas illi nominabant, quas pietatis intuitu se domi custodire iactabant; de quibus ipse prioris exordio: Sunt enim nonnulli, qui puellas nuptiarum inexpertes domum ducant, & vsque ad extremam senectutem inclusas tenent ac fouent, non procreandorum puerorum gratia; negant
B enim se cum illis rem habere: neque libidinis causa; aiunt enim quod illas & integras & incorruptas seruent. Sed si quis ab eis causam rogauerit; dicunt sibi multas esse, sed fingunt. Ego enim nullam eos habere crediderim, quæ vel honesta, vel idonea sit, &c.] Hæc, inquam, cùm vehementer Chrysostomus inuectiuis & acerrimis obiurgationibus exagitaret, infensos sibi prorsus reddidit atque molestos clericos, sese iam ab aduersariorum partibus statuentes.

[a] *Extat.tot.* VELATA CONTVBERNIA VIRGINVM CVM VIRIS CHRYSOSTOMVS ABSTVLIT.

At quid insuper hoc primo eius in sedem ingressu Chrysostomus? subdit Palladius [b]: Post hæc (inquit) victum quoque castigat cleri diligenter, orans & exhortans, vt contenti stipendiis suis, nidores diuitum non sequerentur; ne fumum huiusce insequentes libidinis, flammæ traderentur, assentatorum & parasitorum instituto viuentes. Hinc lurcones plurimi pulsati, atque irritati, auctoribus calumniæ se coniungunt.] erat namque hi, qui
C Præfectos aliosque magistratus officiis frequentabant, à quibus lautis quoque mensis solerent excipi: quem prauum indecorumque clericis vsum Chrysostomus abolendum curauit. De his quoque agens Socrates [c] ait: Itaque statim in initio Episcopatus, cùm aduersus clerum paulo videretur acerbior, ab illo propterea odio habitus est, ac complures erga eum animo offensiore esse, & tamquam nimis iracundum vitare cœperunt. Serapion illius Ecclesiæ diaconus, cur in omnium offensionem incurreret, auctor profectò fuit; qui, præsente vniuerso clero, contenta voce sic illum affatus est: Numquam, ô Episcope, istos pro arbitrio gerere poteris, nisi vna eademque virga omnes coërceas. Quod eius dictum grauem odij flammam contra Episcopum incendit. Episcopus non multo pòst complures ab Ecclesia, alium ob aliam causam, eiecit. Illi autem, vti in tam violento dominantium impetu vsu solet venire, contra eum conspirare, & ad populum falso criminari cœperunt.]
D hæc Socrates. Sed rursus Palladius de rebus ab eo hoc Episcopatus exordio gestis:

[b] *Pallad. dial. de Vita Chrysost.* CHRYSOSTOMVS RESTITVIT DISCIPLINAM COLLAPSAM.

[c] *Socrat. li 6. c.4.* SERAPION REFRACTARIVS.

Post hæc (inquit) Dispensatores Ecclesiastici scripta relegens, inutilesque Ecclesiæ sumptus deprehendens, amputari hos protinus iubet. Accessit & ad solemnes Episcopi sumptus inspiciendos, inueniensque immodicam profusionem, transferri hanc magnificentiam ad infirmorum solatia præcipit: Et cùm superessent pecuniæ, noua quoque infirmorum receptacula constituit, præficiens his duos ex sacerdotum numero religionis summæ viros; & medicos & coquos & ministros, qui sine vxoribus essent, eis ad obsequium statuens, vt aduentantes hospites, morbo deprehensi & eo maximè qui sacer appellatur, curarentur, & ob ipsum bonum, & pro gloria Redemptoris.] hæc agens Chrysostomus, maluit ex prædecessoribus suis Gregorij Nazianzeni potiùs quàm Nectarij sectari vestigia, illius in victu reuocans simplicitatem, huius verò, qui ex Præfecto fuerat creatus Episcopus, luE xum ablegans.

CHRYSOSTOMVS SVPERFLVOS SVMPTVS RESECAT.

Deinde (subdit auctor) viduarum aduocat agmen, solerter explorans, quæ non rectè conuersarentur inter illas: inueniensque nonnullas carni deditas, admonebat, aut ieiuniis studerent, balneisque & exquisitis abstinerent vestimentis, aut repetere maturato connubia: ne diuina lex & nomen Domini per illarum intemperantiam blasphemaretur. Ad hæc Fideles quoque laicos hortabatur, vigiliis nocturnis in ecclesia insistere: vxores autem eorum domi manere interdiu orantes, ideo quòd viris diu otium non esset. Hæc omnia quosque negligentiores de clero contristabant totis noctibus dormire consuetos. Post hæc autem aduersus diuites linguæ exacuens gladium, animi pustulas scindere aggreditur, fastum eos turgidum ponere admonens, &c.] hoc est enim bellum quod aduersus magistratus nimis solutè viuentes & sublime sapientes aggressus est, ex quo magnum sibi ipsorum odium concitauit.

VIDVAE CHRISTIANAE INVITANTVR AD CASTITATEM RESTITVENDAM.

Inter

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRYSOST. EVTROPIVM ORIVRGAT.

Inter alios autem, qui eum Constantinopolim Antiochia accersendum curauit, princi- A
pemque inter aulicos vendicarat sibi locum, Eutropium perinfensum sibi penitus reddidit, dum publicis concionibus (vt dictum est) fastum potentium insectari cœpit, & priuatis quoque sermonibus redarguere eorumdem in munerum editione profusas expensas: prout ex oratione in eum anno sequenti habita, dum confugientem ad Ecclesiam excepit, satis apparet verbis illis[a]: Ecclesia à te hostiliter habita, expanso sinu te suscepit: theatra autem magnis obsequiis à te culta, quorum causa sæpius nobis infensus fuisti, & prodiderunt te, & perdiderunt. Attamen numquam destitimus his te verbis alloqui: Cur ita facis? in Ecclesiam debaccharis, & te ipsum in exitium præcipitem agis. Et tu hæc omnia monita neglectim prætercurrebas. Et Circensis quidem multitudo, exhaustis in se tuis facultatibus, gladium in te acuit: Ecclesia verò tuo furore exagitata, vltro citroque cursitat, si quo pacto te ex his casibus implicitum extricare queat.]

[a] *Chrysost. in Eutrop.*

B

EVTROPIVS QVID IN ECCLESIAE IVS PECCAT.

Sed quænam ista, de quibus queritur Chrysostomus ab Eutropio in Ecclesiam fuisse commissa? violatum nempe fuit ab eo intemeratum hactenus sacrum Ecclesiæ asylum, dum non solùm ad eam confugientes violenter abstraxit, sed & malus auctor extitit Arcadio sanctionis sacrilegæ conscribendæ, qua iuberentur confugientes ad Ecclesiam extrahi: hæcque hoc anno Constantinopoli contigisse, dies & Consules duræ legis significant, quæ sic se habet:

LEGE ARCADII ECCLESIAE IMMVNITAS VIOLATA.

[b] *l. 3. de his qui confug. ad Eccl. Cod. Theod.*

Si quis[b] in posterum seruus, ancilla, curialis, debitor, publicus procurator, murilegulus, quilibet postremò publicis priuatisve rationibus inuolutus ad Ecclesiam confugiens, vel clericus ordinatus, vel quocumque modo à clericis fuerit defensatus, nec statim, conuentione præmissa, pristinæ conditioni reddatur: Decuriones quidem, & omnes quos sola ad debitum munus functio vocat, vigore & solertia iudicantium, ad pristinam C
sortem, velut manu mox iniecta, reuocentur. Quibus vlteriùs legem prodesse non patimur, quæ cessione patrimonij subsecuta, Decuriones esse clericos non vetabat. Sed etiam ij quos œconomos vocant, hoc est, eos qui Ecclesiasticas consueuerunt tractare rationes, ad eam debiti vel publici vel priuati redhibitionem, remota dilatione cogantur, in qua eos obnoxios esse constiterit, quos clerici defensandos receperint, nec mox crediderint exhibendos, &c. Dat. vi. Kalend. August. Mnizo, Honorio Augusto quartùm & Eutychiano consulibus.]

EVTROPIVS COGITVR CONIVGEM READ ECCLESIAM.

[c] *Chrysost. homil. in Eutrop.*

Porrò qui huius sanciendæ legis auctor fuit Eutropius, magna diuinæ prouidentiæ lance pensata iustitia factum est, vt idem anno sequenti ad Ecclesiam confugere necessitate coactus in se primùm sæuientem experiri legem diuina indignatione compulsus sit: de eo enim ita Chrysostomus[c]: Præclusit huius loci refugium, legibus scriptis, quibus hoc irritum D
facere conatus est. At nunc re ipsa didicit, quale sit quod fecit, & suomet facto legem suam primus abrogauit, factus Orbis totius spectaculum: & sileat licet, omnes tamen admonet: Nolite hæc facere, ne quaha ego, patiamini. sua calamitate alios docet: & altare hoc ipso illustrem ex se splendorē emittit, ac venerationem sibi comparat, quod leonem vinctum continet.] hæc & alia de miserando Eutropij casu Chrysostomus, cuius diligenti opera, eodem fermè tempore, quo promulgata lex, abrogata pariter fuit. Nam in dicta homilia aduersus Eutropium, quam sequenti anno ipse Chrysostomus habuit, saluum custoditumque ius Ecclesiasticæ immunitatis omnibus ad Ecclesiam confugientibus tradit, vt nullus inde quempiam auderet violenter extrahere.

LEGIS SANCIENDAE OCCASIO PENTADIA.

[d] *Sozom. li. 8. c. 7. & Socrat. lib. 6. c. 5. & alij in Vita Ioan. Chrysostomi.*

Quod rursum ad huius ferendæ legis occasionem pertinet: ea quidem, Eutropio Principem interpellante, sancita reperitur, occasione Pentadiæ feminæ Consularis: de qua ista E
Sozomenus[d]: Sed quia neque præsenti potentiæ impudentia, neque contingentes humanarum rerum vicissitudines considerabat, *Eutropius scilicet*: eos extrahere templis aggrediebatur, qui propter ipsum in his ad Deum confugæ supplices hærebant; in primis verò Pentadiam Timasij coniugem, quem quidem potentem ac strenuum ducem ille tyrannidis affectatæ condemnatum perpetuo apud Oasim Ægypti auxilio mulctarat. Sed ille quidem, siue quòd sibi defecerit, sicut à quodam accepi; siue quòd veritus sit, ne quid sibi grauius accideret, arenis illic inuolutus repertus est mortuus. Eutropij verò cura sancitur lex præcipiens ne quis omnino ad Ecclesiam confugeret, & vt expellerentur etiam illi, qui ad eam iam confugerant. Non multo pòst autem ipse, quasi Imperatoris coniugem contumeliosè tractasset, ex insidiis impetitus, primus ipse legem suam præuaricatus est, & ex Palatio profugus ad Ecclesiam supplex accurrit, &c.] quæ enim reliqua sunt de Eutropij

tragœdia

A tragœdia dicentur anno sequenti, quo ea contigisse probantur. hic satis egisse de lege & ejus auctore, & occasione ipsius hoc anno ferendæ; agemus ibidem de eiusdem legis abrogatione. Porrò Pentadia ista Timasij Exconsulis vxor allecta fuit inter Ecclesiæ Constantinopolitanæ diaconissas[a], vixitque digno Christianæ virtutis exemplo: ad quam exstant eiusdem Ioannis Chrysostomi epistolæ[b], de quibus inferius.

[a] Pallad. in dialog. de Vit. Ioan. Chrysost.

[b] Ioan. Chrysost. epist. 14. & 94.

Rursum verò eodem ipso die & loco, quo aduersus Ecclesiæ immunitatem datum est ab Arcadio Imperatore ad Eutychianum rescriptum; ad eumdem quoque, ad coërcendam insolentiam clericorum & monachorum, qui quasi vi publica ab apparitoribus raperent reos cùm ad supplicium ducerentur, ista rescripsit[c]:

[c] l. 16. de pœnis. C. Theod. & l. 16. de Episcopali audient. Cod. Iustin.

NE DAMNATI AD SVPPLICIVM SERVENTVR PIETATIS INTVITV.

Adductos supplicio, & pro criminum immanitate damnatos, nulli clericorum, vel monachorum, eorum etiam, quos cœnobitas vocant, per vim atque vsurpationem vindica-
B re liceat, aut tenere. Quibus in causa criminali, humanitatis consideratione, si tempora suffraguntur, interponendæ prouocationis copiam non negamus; vt ibi diligentiùs examinetur, vbi contra hominis salutem vel errore vel gratia cognitoris oppressa putatur esse iustitia: ea conditione, vt si Proconsul Comes Orientis, Præfectus Augustalis, Vicarij fuerint cognitores; non tam ad clementiam nostram, quàm ad amplissimas potestates sciant esse referendum. Eorum enim de his plenum volumus esse iudicium: qui si ita res est, & crimen exegerit, rectiùs possint punire damnatos. Reos etiam, tempore prouocationis emenso, ad locum pœnæ sub prosecutione pergentes, nullus aut teneat, aut defendat. Sed sciat se cognitor triginta librarum auri mulcta, primates Officij capitali esse sententia feriendos, nisi vsurpatio ista aut protinus vindicetur, aut si tanta clericorum & monachorum audacia est, vt bellum potiùs quàm iudicium futurum esse existimetur, ad cle-
C mentiam nostram commissa referantur, vt nostro mox seuerior vltio procedat arbitrio. Ad Episcoporum sanè culpam, vt cetera, redundabit, si quid fortè in ea parte regionis, in qua ipsi populo Christianæ religionis doctrinæ insinuatione moderantur, ex his quæ fieri hac lege prohibemus, à monachis perpetratum esse cognouerint, nec vindicauerint. Ex quorum numero rectiùs, si quos fortè sibi deesse arbitrantur, clericos ordinabunt, &c.] Dat. v 1. Kal. Aug. Mnizo, Honorio A. 1 1 1 1. & Eutychiano Coss.]

Tantam verò licentiam abripiendi ab Officio damnatos capite, ex Episcopis in clericos atque monachos, quorum ad hoc illi opera vterentur, fluxisse diximus[d] occasione Constantini Magni edicti, quo iuberetur, iniquas sententias Præsidum ab Episcopis posse rescindi. Ceterum sanctos Episcopos haud nouimus abusos esse huiusmodi impertita sibi Constantini legibus auctoritate. Nam scimus S. Ambrosium[e] Mediolanensem Episco-
D pum, & Flauianum Antiochenum, non violentia clericorum & monachorum, sed supplicibus precibus pro huiusmodi reis sub Præsidum gladio periclitantibus egisse apud Imperatores; sicut & monachos Synæ eadem ex causa Antiochiam concessisse, eodemque modo pro ducendis ad supplicium apud Præsides intercessisse; sic & Gregorium Nazianzenum pro Nazianzenis suis apud Præfectum Cappadociæ, S. Martinum quoque pro damnatis apud Auitianum Galliarum Præfectum; S. Hieronymum[f] etiam pro periculo capitis Claudij, vt eum eximeret, legatione Ruffini apud Honorium Mediolani agentem fecisse; & S. Augustinum apud Macedonium, Marcellinum, Donatum, & alios in Africa magistratus egisse.

[d] Annal. tom. 3. anno Dom. 324.

[e] Vide de his Tom. 4. Annal.

EPISCOPI LEGITIMI VINDICES PRAESIDVM INIVSTITIAE.

[f] Hieron. in Apolog. aduer. Ruffin.

Vnde autem huius sanciendæ legis Arcadio Imperatori manarit occasio, ignoratur ipsa quidem; verùm coniectura assequi possumus, id etiam ex magna Eutropij vnà cum iniqui-
E tate atque crudelitate potentia factum, vt cùm aliquis manifestè innocens duceretur, idem à clericis atque monachis tamquam vindicibus læsæ veritatis eriperetur: eiusmodi enim casibus, cùm quid à Præsidibus tyrannicè ageretur, sacerdotes infracto vigore eisdem restitisse, res gestæ S. Nicolai Mirensis Episcopi in Eustathium Proconsulem Asiæ, S. Ambrosij aduersus Theodosium, sancti Basilij aduersus Modestum Præsidem, Chrysostomi in Eudoxiam, Synesij Episcopi in Libyæ Præsides, & aliorum plurimorum sanctorum Acta testantur.

[g] Aug. epist. 139.

QVANTA AVCTORITATE MAGISTRATIBVS IMPERARENT EPISCOPI.

Quàm autem efficaces esse solerent apud Præsides preces Episcoporum, ex Augustino disce, qui ad Marcellinum magistratum in Africa gerentem scribens[g], illud inculcat, magna filius sacerdotij auctoritate: Quoniam, inquit, Christiano loquor, maxime in tali causa, non arroganter dixerim: Audire te Episcopum conuenit iubentem, domine eximie & merito insignis atque carissime fili.] Quòd si hæc pro reis damnatisque Circumcellionibus Augusti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Augustinus præstitit, quæ putas eum etiam egisse pro insontibus apud Præsides? Agit de iis- A
[a] Aug. epist. 53. dem in litteris ad Macedonium Proconsulem[a] datis: quibus & significat, non ita posci ab Episcopis delinquentium veniam, vt impuniti permaneant, sed vt ad delictorum pœnitentiam reseruentur: Nam quosdam (inquit) quorum crimina manifesta sunt, à vestra seueritate liberatos, à societate tamen remouemus altaris; vt pœnitendo placare possint, quem peccando contempserant, seque ipsos puniendo. Nam nihil aliud agit, quem veraciter pœniter, nisi, vt id quod mali fecerit, impunitum esse non sinat.] hæc ipse. Sed ad Eutropium, cuius occasione in hæc defleximus, redeamus.

Quo magis res eius vndiquaque florentissimæ, nemine aduersante, maioribus progressibus surgerent, adeò vt ipse videretur in omnibus imperare Imperatori: eo amplius cum aulicorum omnium indigne ferentium eunuchum ceteris anteferri, tum præcipue Gainæ ducis exercitus inuidiæ id stimulos acuit: secum versantis, opera sua Ruffinum Imperium in- B
GAINAS CVM TRIBIGILDO DVCE TYRANNIS. uadentem extinctum, & Arcadium iam sub gladio periclitantem ereptum, & in Imperio stabilitum; sed tamen totius rei gestæ gloriam atque commodum in Eutropium, ea ipso sibi vendicante, translata. Quamobrem in eum inuidia atque odio excruciatus, quibus de medio ipsum tolleret, machinari aggressus est dolos. Egit verò in primis cũ Tribigildo barbarorum duce, sanguine sibi coniuncto, vt Asiæ regiones molestiis infestaret: dum ipse in eum profectus, turpi collusione pugnare detrectat, cùm eum obtinere facile potuisset, prætextum illum obtexens, nimirum, haud vnico prœlio totius Romani Imperij aleã committendam. Sicque colludens, neque dissimulans, egit vt barbarus magnæ cœperit esse formidini. Sed post tandem, cùm sibi visum est opportunum, detegi & ipse voluit perduellis Imperij: cùm eo desperationis res Arcadij Imperatoris redactæ sunt, vt quibus Gainas vellet, conditionibus pacem redimere cogeretur. Sed quomodo pacta conuenta C
[b] Sozom. li 8. c. 4. primùm in Eutropij interitum conuersa sint, dicemus anno sequenti, quo ea omnia contigerunt. Porrò Gainæ & Tribigildi clades hoc anno illatas in Asiam, cum Sozomenus[b]
[c] Socrat. li. 6. c. 6. & Socrates[c], tum etiam Zosimus[d] pluribus prosecuti sunt. Ex quibus intelliges, quàm opportunè, collabenti & periclitanti Constantinopolitanæ ciuitati, vnà cum vniuerso
[d] Zosim. lib. 5. Orientali Imperio consuluit Deus[e], præficiendo illi Ecclesiæ hoc anno S. Ioannem Chry-
[e] Eccl. 50. sostomum, qui melius quàm Simon Oniæ filius deorsum iam labentem suffulsit domum, & ruinam minans corroborauit templum.

TEMPVS LEGATIONIS MARCI DIACONI. Hoc item anno contigit legatio Marci diaconi à S. Porphyrio Gazæ Episcopo ad Arcadium Imperatorem aduersus Gentiles Gazenses negotium facessentes in ea ciuitate Fidelibus. Quod enim ad tempus spectat: cùm per Eutropium Imperatoris cubiculo Præfectum negotium curatum sit, penes quem erat summa rerum, quem anno sequenti creatum Consulem constat citò nece sublatum: & certum sit, à Ioanne Chrysostomo Constantinopoli- D
[f] Apud Metaph. die 16. Febr. & Sur. Tom. 1. tano Episcopo idem negotium esse susceptum, qui hoc anno creatus est eius sedis Antistes: dicere opus est, nec ante præsentem annum, nec postea eiusmodi legationem contigisse, sed hoc ipso anno: nam nec ante præsentem annum fuit Chrysostomus Episcopus, nec post fuit superstes Eutropius cubicularius. Qui verò hac ipsa functus est legatione, ipse scripsit historiam quàm fidelissimè Marcus[f] diaconus Gazensis Ecclesiæ, quam intexuit Actis rerum gestarum eiusdem S. Porphyrij Gazæ Episcopi.

GAZENSES EPISCOPI. Sed antequam rem aggrediamur, hic meminisse oportet, quæ superiùs sub Constantino tertio Annalium tomo, & sub Iuliano, quarto eorumdem volumine dicta sunt, Gazenses addictissimos Gẽtilicię superstitioni fuisse, eosdemque semper dirè infectatos esse Christianos, qui apud illos versabantur, temporeque Iuliani tum Episcopum Asclepam, tum E
etiam S. Hilarionem præstantissimum monachorum implacabili odio persecutos. Qui verò in ea ciuitate Fideles erant perpauci, extincto Iuliano, sub Christianis Principibus, petierunt sibi Episcopum à Cæsarensi Metropolitano, sub cuius metropoli Gaza erat. Acceperunt autem post Asclepam Iremonem, & post eum Æneam, viros plane sanctissimos, ac demum sub Arcadio Porphyrium, de quo agimus, ordinatum à Ioanne Episcopo Cæsarensi. Qui rogatus à Fidelibus Gazensibus dari sibi Episcopum; probè sciens Apostolico homine potenti opere atque sermone illam Ecclesiam indigere, qui iuges Gentilium persecutiones tolerare, & vincere eos ad Christi fidem conuertendo valeret, eisdem præfecit eumdem sanctum Porphyrium patria Thessalonicensem, qui in Ægypto apud Scethim in adolescentia vitam monasticam exercuerat annis quinque, totidem verò annos in Palæstina, quò visendorum locorum sanctorum amore profectus erat: vbi tandem post multa

edita

A edita vitæ sanctissimæ exempla, à Cyrillo (licet errore Prailius scribatur) eius Ecclesiæ Episcopo inuitus creatus presbyter, custosque ligni sanctissimæ Crucis factus erat. hunc igitur diuino monitu accersitum, reluctantem diu, idem Ioannes Cæsarensis Antistes creauit Gazensem Episcopum, annum ætatis agentem quadragesimumtertium.

Quid autem hic à Gentilibus passus sit, eius (vt dixi) diaconus Marcus, qui ipsi, iam cùm monachus esset, discipulus atque minister inhæserat, memoriæ commendauit, simplici quidem stylo, sed veritatis candore præclaro, quo & cunctas res ab eodem Porphyrio gestas ad obitum vsque prosecutus est. Nos verò omissis reliquis, ea tantùm que à tempore Episcopatus à Gentilibus Gazensibus passus est, quorum occasione opus fuit legationem ad Arcadium mittere, persequemur. Atque in primis quæ in eum impij Ididolatræ pagorum Gazentium, cùm primo Gazam aduenit ordinatus Episcopus, perpetrarunt: Prope Gazam PORPHYRIVS GAZENSIS EPISCOPVS QVAE A GENTILIBVS PASSVS.

B (inquit) pagi sunt in via, qui dediti sunt cultui simulacrorum. Eorum verò incolæ consulto totam viam strauerant spinis, & vallis impedierunt, vt non possent aliqui transire: effuderunt autem cœnum, & aliis malè olentibus fumis vaporarunt, vt nos fœtore suffocaremur, & veniremus in periculum ne vitam amitteremus. Vix tandem autem conseruati, circa horam nocturnam ingressi sumus ciuitatem.] & postea:

Accidit autem vt illo anno esset siccitas & defectus pluuiæ. Ciues verò omnes id adscribebant ingressui beati Porphyrij, dicentes: Nobis responsum dedit Marna, fore vt Porphyrius esset auctor malorú ciuitati.] vetus hoc erat Gazæorum idolum, cui augustissimum templum antiquitus ædificatum, sub Theodosio Imperatore (vt suo loco diximus) clausum tantùm, numquam autem ob præstantiam molis dirutum fuerat: illud verò rursum Præfectorum indulgentia apertum Gazenses ingrediebantur. Cùm autem (inquit Marcus) per- GAZENSES FRVSTRA SVPPLICANT MARNAE.

C geret Deus non pluere primo mense, qui ab eis vocatur Dios, deinde etiam secundo, qui dicitur Epilleos; omnes affligebantur. Congregati autem Ididolatræ in Marnæo, multa sacrificia & multas preces faciebant ea de causa. Dicebant enim Marnam esse dominum imbrium (Marnam verò dicunt esse Iouem) Cùm autem perseuerassent septem dies, hymnos dicentes, & egredientes extra ciuitatem in locum qui vocatur Orationis, animum despondentes, reuersi sunt ad sua opera, nulla re effecta.

His sic factis, congregati Christiani cum viris & feminis & pueris numero ducentis & octoginta, rogarunt sanctum Porphyrium, vt cum eis egrederetur, & precaretur, vt demitteretur pluuia: iam enim erat fames: eoque magis, quod beati ingressui adscriberent siccitatem. Persuasus autem sanctus, cùm indixisset ieiunium, iussit omnes vespere congregari in sancta ecclesia, vt illic vigilias perageremus. Fecimus autem tota nocte triginta pre-

D ces, & totidem genuflexiones, præter choros & lectiones. Cùm autem esset mane, accepto signo venerandæ Crucis, quod nos præcedebat, egressi sumus cum hymnis ad antiquam ecclesiam, quę est à parte Occidentali ciuitatis, quam aiunt ædificasse sanctissimum ac beatissimum Asclepam Episcopum, qui multas sustinuit afflictiones pro fide Orthodoxa, cuius vita & facta scripta sunt in paradiso deliciarum. Cùm ergo fuissemus in dicta ecclesia, illic quoq. fudimus totidem preces: & illinc egressi, iuimus in sanctum Martyrium glorioſi martyris Timothei, in quo repositæ sunt etiam aliæ reliquiæ Mæuris martyris, & Thees, quæ relata est in numerum confessorum. Cumq; illic feciſſemus totidem preces & genuflexiones, reuersi sumus in ciuitatem, factis tribus precibus & tribus genuflexionibus.] Sed antequam reliqua prosequamur, obserua tu in his omnibus veteris Ecclesiæ ritus, nempe vsum processionis præuio signo Crucis, vigilias & genuflexiones. Subdit verò ipse: PROCESSIO A PORPHYRIO INSTITVTA.

E Cùm autem fuissemus circa ciuitatem, inuenimus eam clausam (erat verò hora nona) Idololatræ enim hoc fecerunt, volentes dissipare populum, ne perficeremus supplicationes. Cùm autem mansissemus duas horas ante portam, & nemo esset qui aperiret: videns Deus populi patientiam, fletusque & ineffabiles lacrymas, maximè sancti viri: motus misericordia, quomodo tempore magni Eliæ Prophetæ, mouet ventum Austrum, & nubibus tegitur cælum, & incipiunt fieri fulgura & tonitrua, simulatque Sol occidisset, & decidit multus imber, vt existimarentur non guttæ, sed grando de cælo deiici. Nos autem præ magno gaudio propemodum non sensimus: Nos enim eramus inuicem complexi. CHRISTIANI EXCLVSI AB VRBE PLVVIAM IMPETRANT.

Quidam verò Gentiles cum aspexissent miracula, quæ Deus nobis fecerat, & credidissent, nobis portam aperuerunt: commixti sunt nobiscum, clamantes, CHRISTVS SOLVS DEVS, IPSE SOLVS VICIT. Conuenerunt autem nobiscum in sanctam ecclesiam; & illinc beatus eos dimisit in pace, Christi signatos signaculo. Erant autè numero viri centum GENTILES AD CHRISTVM CONVERSI.

Universidad de Deusto
Biblioteca

centum vigintiſeptem, & feminæ trigintaquinque, & infantes quatuordecim, ex quibus A
erant puellæ quinque. Nos autem cùm feciſſemus perfectam gratiarum actionem, receſſi-
mus vnuſquiſque domum cum gaudio & pace.

DE PLVVIA OBTENTA PRECIBVS CHRISTIANORVM.

Tanta quippe pluuia deſcendit illa nocte & altera die, vt omnes timerent ne do-
mus corruerent, ex quibus plurimæ erant conſtructæ ex lateribus. Pluit ergo Dominus
noſter Ieſus Chriſtus aſſiduè ab octauo Lydenæi vſque ad decimum. eſt autem apud eos
Lydenæus, qui apud Romanos Ianuarius: præcedunt autem quinque diebus eorum men-
ſes, Romanos. Vndecimo verò die peregimus Theophaniorum diem Domini Ieſu
Chriſti cum gaudio, laudantes & gratias agentes propter omnia quæ nobis fecit eius beni-
gnitas. Acceſſerunt autem gregi Chriſti eodem anno, præter illos centum vigintiſeptem,
alij quoque centum quinque.] hæc de his Marcus diaconus. Quod verò ad ſiccitatem per-
tinet: non ſicut noſtræ regiones, hieme lætatur ſerena Palæſtinum ſolum, illud præſertim B
quod Ægypto proximum eſt, vt Gaza confinis eiuſdem: penes quos hibernalis ſiccitas cer-
tam parit frugum ſterilitatem; vnde & diuina benedictio exiſtimatur, cum abundantes im-
[a] *Iſai.* 32. bres terram proluunt. hinc illud Iſaiæ[a]: Beati qui ſeminatis ſuper omnes aquas, immitten-
tes pedem bouis & aſini.]

Quæ autem poſt hæc ſecuta fuerint, vt opus eſſet aduerſus Gazenſes Gentiles per lega-
tos expoſtulare apud Imperatorem, idem auctor narrare pergit his verbis: Alij verò Idolo-
latræ non ceſſabant inſidiari Beato & aliis Chriſtianis. Quando enim eis Præſes obtinge-
bat Gentilis, eum vel pecuniis corruptum, vel etiam per impiam eorum religionem per-
ſuaſum, inducebant vt vexaret Chriſtianos: & ab eo tempore beato Porphyrio non leuis
veniebat afflictio. Aſſiduè ergo noctu & diu rogabat benignum & clementem Deum, vt
eos ab errore conuerteret ad ſuam veritatem.] Quid verò poſt hæc admiſerint in famulum C

BAROCHAS MALE HABITVS A GENTILIBVS.

eius Barocham nomine, virum maximè pium, idem tradit, cùm ſubdit: Cùm autem iuiſſet
Barochas ipſe aliquando in vicum propter canonē Eccleſiaſticum, non procul à ciuitate; erat
autem is qui canonem debebat, Idololatra: cùm verò ab eo canon exigeretur, isque vel-
let rem protrahere & differre, & ex eo nata eſſet inter eos contentio: accerſit impius agri-
colas quoſdam eius pagi ei ſimiles, & incipiunt verberare clauis beatum Barocham; & ex-
portantes eum ſemimortuum proiecerunt extra pagum in ſolitudinem: illic verò iacebat
mutus & nullo ſenſu præditus. Alio autem die, Dei benignitate, tranſit per illum locum
Cornelius diaconus cum aliis duobus Chriſtianis: & cùm inueniſſent ipſum Barocham, &
eum cognouiſſent, importarunt in ciuitatem. Cùm verò Idololatræ eum vidiſſent por-
tari, arbitrati eſſe mortuum, conuerſi ſunt in furorem, propterea quòd exiſtimabant
eſſe abominandum, mortuum ferre in ciuitatem. & cùm eum vi eripuiſſent ab humeris eo- D
rum qui ipſum portabant, incipiunt verberare pium Cornelium diaconum, & duos Chri-
ſtianos; & ligato pede beati Barochæ, trahebant eum.

Interim autem renunciant quidam fratres beato Epiſcopo. Is verò conturbatus me ac-
erſit, & alios tres fratres qui inuenti ſunt apud ipſum, & dicit nobis: Confidentes con-
currite, ô fratres: eſt enim tempus martyrij. Poſtquam autem peruenimus ad locum vbi
ligarant Beatum: concurrit populus: & alij quidem ſanctiſſimum Epiſcopum afficiebant
contumeliis: alij verò videntes eius tolerantiam, & quòd cùm contumeliis afficeretur,
non iraſcebatur, ſed rogabat vnumquemque, dicens, ne ſic probris & contumeliis affice-
rent corpus quod eſt obnoxium iiſdem affectionibus; fiunt noſtrarum partium, & in ſe in-
uicem conuertuntur ad plagas vſque. Nos autem cùm multam vidiſſemus confuſionem,

BAROCHAS PRECIBVS PORPHYRII CVRATVS.

portantes pium Barocham, diſceſſimus in ſanctam eccleſiam. Poſtquam verò vidimus E
eum adhuc ſpirantem, eius curam egimus. Pro eo autem fundebantur per totam veſperam
& noctem intenſæ preces: omnes enim fratres conuenerant. Sanctus verò Epiſcopus non
ceſſabat lacrymari, & Deum pro ipſo rogare: ſciebat enim qualis eſſet eius diuinus zelus.
Cùm autem vidiſſet Deus lacrymas ſancti Pontificis & preces populi (eum enim exiſtima-
bant vt alium Phinees aduerſus Idololatras) accelerauit ei ſuam miſericordiam, & illa
nocte aperit oculos eius; & incipit loqui, & petere dari ſibi potum.

Ego autem qui ei aſſidebam, ſtatim cucurri, vt renunciarem beato Epiſcopo. Præ
[b] *Actor.* 12. magno enim gaudio oblitus ſum dare ei potum: & mihi id accidit quod ancillæ[b] tempore
beati Petri, quando audita voce eius, præ gaudio non aperuit oſtium, ſed eum dimittens,
primùm annunciauit his qui erant domi: tale quid ego quoque paſſus ſum. Cùm id autem
beatus audiſſet Epiſcopus, non fuit victus ab animi affectione, ſed perſeuerabat in preci-
bus

A bus. Nos autem cùm intellexissemus eius firmitatem atque constantiam, eum mittentes, recessimus ego & pius Cornelius diaconus; assidebat enim mecum beato Barochæ. Postquam autem impleuit preces & omnem consequentiam sanctissimus Episcopus, ipse quoque nobiscum sedens interrogauit pium Barocham, quemadmodum id esset passus ab initio. ipse verò narrauit nobis omnia. Dum nos autem consultaremus quid esset faciendum, fit manè. Et ecce defensor populi cum Irenarchis, & duobus primoribus Timotheo & Epiphanio, & alijs multis vementes, incipiunt clamare & tumultuari, dicentes: Cur intulistis mortuum in ciuitatem, cùm patriæ leges hoc prohibeant? Putarant enim Barocham illatum fuisse mortuum. Interim autem contumelia quoque afficiebant beatum Episcopum. Nos verò cùm tumultum audiuissemus, egressi sumus: & cùm nos vidissent, cœperunt me verberare & pium Cornelium diaconum. Cùm autem eos qui erant ex populo vocassemus

GENTILES IRRVVNT IN PORPHYRIVM.

B in testimonium, sanctissimus Episcopus os nobis obstruebat, vnumquemque rogans & admonens ne irascerentur tam inconsideratè. Illi verò impij, quo magis rogabantur, eo magis furebant, & virum sanctum afficiebant contumelia.]

At planè mirandum post hæc accidit, cùm pro defensione suorum Deus armauit infirmiorem, nempe Barocham, quem paucas ante horas penè extinctum deploraranr: etenim ex his quæ præcesserunt & subsecuta sunt, ea omnia diuino adscribenda miraculo, nemo negarit. Quid autem id fuerit, accipe:

Cùm igitur impij pergerent tumultuari, confirmatur & roboratur pius Barochas, & impletur diuino zelo: surgitque & arripit fustem, & incipit verberare eos qui in eum incidebant. Tantus verò illos inuasit metus, vt inciperent cadere vnus super alium, fugientes: eosque est persecutus vsque ad id quod tunc erat Marnæum: reuertiturque cum ma-

BAROCHAS QVID IN GENTILES.

C gna victoria nouus noster Sampson, stratis mille alienigenis. Ab illo ergo tempore ipsum timebant Idololatræ, & nec eius quidem nomen audire poterant.] At hic maius illud considerator miraculum, quomodo non in eum magistratus etiam in fugam conuertentem vniuersa ciuitas insurrexerit: vt planè nihil sit quod dici possit, nisi illud occinere[a]: Tunc obriguerunt omnes habitatores Canaham, robustos Moab obtinuit tremor.] visum est enim illis, mortuum aduersus ipsos pugnare, atque plusquam humanis viribus armasse dexteram: sibi verò consultius esse putarunt fugere, quàm luctari cum larua. Porphyrius igitur contemplatus rem tantam diuini Spiritus robore perpetratam, memor[b] Phineem vnà cum eius posteris à Deo ob zelum mercedem perpetui sacerdotij consecutum, ipsum Barocham ad ordinem diaconatus prouexit, ordinato cum eo simul & Marco huius scriptionis auctore, qui hæc de his subdit: Breui autem post tempore dignati sumus ordine

[a] *Exod.* 15.

[b] *Num.* 25.

D diaconatus ego & pius Barochas: ego quidem planè indignus qui eum assequerer, ille verò meritissimo iure id assecutus.]

Hæc quidem omnia præcesserunt legationem, cùm S. Porphyrius venturis quoque malis, ne euenirent, solicitè prospecturus, eumdem Marcum diaconum ad Imperatorem Constantinopolim legat. Sed præstat audire ipsum hæc omnia exactissimè describentem: Videns (inquit) sanctus Pater noster Porphyrius nefaria quæ quotidie fiebant ab Idololatris, statuit me mittere Byzantium, vt peterem ab Imperatoribus, vt diruerentur templa simulacrorum: Gazæ enim adhuc maximè celebrabatur quod vocatur Marnæum. Et scriptis litteris ad Episcopum Constantinopolitanum (cuius laus & gloria memoratur ab omnibus) nauigauimus, & spatio viginti dierum eò peruenimus: & redditis litteris beato Ioanni, ore eum omnia docui. Cùm primùm autem audiuisset, id significauit Eutropio cubi-

LEGATIO MARCO DESCRIBITVR.

E culario, qui tunc erat assiduus apud Imperatorem Arcadium. Cumque ei legissel epistolas beati Episcopi, & petiisset ab eo vt concurreret cum litteris: acceptis ab eo promissis, exiit, & dixit mihi: Quieto animo esto, ô fili: spero enim in Dominum Christum, quòd suam, sicuti solet, sit facturus misericordiam. Ego verò non cessabam quotidie eumdem admonere Ioannem. Ille autem mittebat, & instabat Eutropio.

Septem verò post diebus pronunciatur edictum Imperatoris, vt clauderentur simulacra Gazæorum ciuitatis, & ne consulerentur amplius. Traditur autem hoc iussum in manus cuiusdam Hilarij hominis Coadiutoris Magistri Officiorum. Ego verò tribus post diebus egressus sum Byzantio, & spatio decem dierum peruenio in ciuitatem Gazæorum, septem diebus præueniens Hilarium. Inueni autem sanctissimum Porphyrium ægrotantem.

ARCADIVS IMP. RESCRIBIT ADVERSVS IDOLA.

Postquam verò ei tradidi responsum beatissimi Ioannis Episcopi Constantinopolitani, & id legit: lætitia affectus, conualuit à febre. Dicebat autem se in morbum incidisse ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

multa afflictione Idololatrarum. Septem verò post diebus venit dictus Hilarius habens A duos Commentarienses Consulatus, & multos adiutores ex Azoto & Ascalone, & omnes ministros publicos. Statim autem comprehendit tres primores, & accepta ab eis satisdatione, ostendit eis diuinis edictum, quod iubebat vt clauderentur idolorum templa Gazæ ciuitatis: & euersis omnibus quæ erant in eis simulacris, ea clausit: Marnæ vero simulacrum siuit latenter consuli, pro eo plurimis acceptis pecuniis. Rursum autem faciebant vt solebant Idololatræ nefaria.] Hic finis Marci legationis, pia Imperatoris mente effectum, qui querebatur, optimum consecutæ, sed ministri auaritia omnino frustratæ. Quomodo autem, Christianos iterum lacessentibus Ethnicis, ipse Porphyrius post annos tres contulit se ad Imperatorem pro demolitione Marnæi delubri, suo loco dicturi sumus. Quod verò spectat ad S. Ioannis Chrysostomi officium aduersus idololatriam Gazensium impensum; plurimum ipsum laborasse, vt & in Phœnicia eam extirparet, suo loco B dicemus.

HILARII AVARITIA IRRITVM REDDIT EDICTVM PRINCIPIS.

Ceterùm quantumlibet cupiditate Hilarij cassa prorsus reddita fuerit Marci legatio: haud tamen Dei virtus euacuari potuit, quin de conuersione Gentilium trophæa sæpe referret. Nam subdit ibidem Marcus diaconus de Ælia nobilissima femina pariente, quæ cùm fœtum non posset emittere, nec vlla medicorum arte vel deorum Gentilium ope iuuaretur, per nutricem Fidelem, à Porphyrio accepta potestate eam curandi, liberata est: Cùm ei (inquit) nutrix voce magna coram omnibus ait: Dicit magnus sacerdos Porphyrius: Iesus Christus filius Dei viui te sanat. Crede in eum, & viues. Statim mulier, cùm valde eiulasset, edidit fœtum viuum. Omnes autem qui illic sunt inuenti, obstupefacti, exclamauerunt: Magnus est Deus Christianorum: magnus est sacerdos Porphyrius. Die autem sequenti parentes mulieris, & maritus & cognati & omnes necessarij euntes ad beatum Porphyrium, prociderunt ad eius pedes, petentes Christi signaculum. Beatus verò cùm eos signasset, & fecisset catechumenos, dimisit illos in pace, præcipiens eis, vt vacarent sanctæ Ecclesiæ: & paulo pòst cùm omnes catechesi instituisset, baptizauit eos, necnon etiam infantem cum muliere: vocauit autem nomen eius Porphyrium. Qui verò fuerunt illuminati propter occasionem mulieris, erant numero sexagintaquatuor.] Sicque hoc modo tum Christus de Ethnicis triumphauit hoc ipso anno; post triennium verò demolitione Marnæi perfectam fuit victoriam consecutus. quomodo autem id acciderit, suo loco dicemus.

GENTILES CHRISTI VIRTVTE CONVERSI AD FIDEM. C

IESV CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.

ANNVS 399. ANNVS 2. ANNVS 5. D

ANno, qui sequitur, Christi trecentesimo nonagesimonono, Consulatus Manlij Theodori & Flauij Eutropij eunuchi nomen dedit. Verùm alterum Consulum tantũ, nempe Theodorum, expuncto Eutropio, vetera retinent monumenta.

DE MANLIO THEODORO CONSVLE.

Sed ad limen anni huius paululum considens, remoretur oratio, antequam vlteriora scrutetur. Quod enim ad Theodorum, cognomento Manlium, spectat: Christianus hic erat, & adeò eruditus, vt eloquentia inter omnes eius ætatis celebres oratores eniteret facilè princeps. Quantum autem huic S. Augustinus tribuerit, & sibi eum prætulerit, ipsum audi[a]: His (inquit) temporibus (vt omittam ceteros) vir & ingenio, & eloquentia, & ipsis insignibus muneribus fortunæ, &, quod ante omnia est, mente præstantissimus Theodorus, quem bene ipsa nosti *(matrem enim suam alloquitur)* id agit, vt & nunc & apud posteros nullum genus hominum de litteris nostrorum temporum iure conqueratur. Mei autem libri, si quorum forte manus tetigerunt, lectoque meo nomine, non dixerint, Iste quis est? codicemque proiecerint: sed vel curiosi, vel nimium studiosi, contempta vilitate liminis, intrare pertexerint, me tecum philosophantem non molestè ferent.] hæc Augustinus, qui ad hunc ipsum Theodorum, apud Mediolanum ruri dum ageret, librum scripsit de Beata vita: de quo in Retractationum commentario[b], dum eiusdem Theodori meminit: Displicet autem illic (inquit) quod Manlio Theodoro, ad quem librum ipsum scripsi, quamuis docto & Christiano viro, plus tribui quàm deberem.] qui & alibi[c] eiusdem meminit Consulatus.

[a] *Aug. de ordin. l. 1. c. 21.*

[b] *Aug. retract. lib. 1. cap. 2.*

[c] *Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. c. vlt.*

Sed & Claudianus[d], quamuis Ethnicus, cùm tamen Panegyrim de eiusdem Theodori Consulatu

[d] *Claud. de Cõsul. Theod.*

A Consulatu cecinit, dum hominem ex diuersorum magistratuum functione commendat, celebratque virum omnibus scientiis eruditum & eloquentissimum omnium, virtutem CLAVDII MANLII THEODORI. eius animi præ ceteris extulit; à cuius præconio auspicatus carmen, ita præcinit:

Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaq; latè
Fortuna secura nitet, nec fascibus vllis
Erigitur, plausúve petit clarescere vulgi.]

Et post multa de eodem virtutis merito ab Honorio in ordinarium Consulatum euecto, deque Honorio Imperatore, qui eum creauit Consulem, hæc addit:

Quem quater ipse gerit, perfecto detulit anno,
Deposuitq; suas, te succedente, curules.
Crescite virtutes, fœcundaq; floreat ætas.
B *Ingenijs patuit campus: certuq; merenti*
Stat fauor: ornatur propriis industria donis.
Surgite sopitæ, quas obruit ambitus, artes.
Nil licet inuidiæ, &c.]

Fuisse autem Theodori lucubrationes excultissimas, idem Claudianus affirmat, & inter SCRIPTA THEODORI. alia de Genesi & partibus animæ, de quibus ipsius lucubrationibus idē ipse paulò superiùs:

Vel quis non sitiens sermonis mella politi,
Deserat Orphæos blanda testudine cantus?
Qualem te legimus teneri primordia mundi
Scribentem, aut partes animæ, per singula talem
Cernimus, & similes agnoscit pagina mores.]

C hæc & alia plurima de ipso Claudianus, ad quem lectorem reiicimus. Tali tantoq; Manlia prisca gens, Christo coniuncta, illustrata creuit honore, cùm eum tum nostri, tum exteri in Theodoro plurimùm commendarint. Sed dolemus clarissimi viri scriptorum monumenta esse deperdita. Hactenus verò de altero Consulum Romæ creato.

Porrò qui in Oriente ab Arcadio Consul collega creatur Eutropius, quòd eunuchus, ser- DE EVTROPII CONSVLATV PROBOSO. uilisque generis, & perditis moribus esset, minimè dignus habitus est vt Latinus Consularibus Fastis adscriberetur. Ad ipsum enim alludens hæc Claudianus[a]:

Claud. de Consulatu Theod.

——— Non hic violata curulis,
Turpia non Latios incestant nomina Fastos.
Fortibus hæc concessa viris, solisq; gerenda
Patribus, & Romæ numquam latura pudorem.]

D Videas enim in antiquis marmoribus incisis inscriptionibus hunc annum nonnisi Theodori Consulatu signari, sicut etiam & Honorij Imperatoris rescripta, atque alia vetera monumenta. Sed nec penes Orientales Consulatus eius memoria reliqua fuit: nam eo damnato, ipsius quoque è Fastis expunctum est nomen, vt idem Claudianus[b], necnon Socrates atque Sozomenus affirmant, relictum tradentes nomen tantum Manlij Theodori. Ceterùm clau- *Claud. in Eutrop. lib. 2.* dicans altero pede annus, felicior tamen ope diuina cucurrit.

Certe quidem pro monstro habitum est, vt eunuchus assuetus gynecæis, summum attigerit apicem dignitatum, ac tanto præsertim iunctus collegæ Consul eligeretur. vnde & merito idem vates[c]:

Claud. in Eutrop. lib. 1. in prine.

Omnia cesserunt eunucho Consule monstra.
E *Heu terræ cæliq; pudor: Trabeata per vrbes*
Ostentatur anus, titulumq; effeminat anni.]

Ante Consulatum autē, cùm & pro arbitrio habenas moderaretur Imperij, adeò emine- POTENTIA EVTROPII. bat Eutropius summæ potentiæ splendore coruscus, vt in ipsum potius quàm in Arcadium conuersi essent omnium simul cum oculis animi honorum cupidi. De his enim Suidas[d], post recitatos improbos eunuchorum mores ex Cyrillo, hæc subdit: Sub Eutropio *Suidas verbo εὐτρόπιος.* eunucho tutore Arcadij * Imperatoris, genus eunuchorum propter illius auctoritatem & * Theodosij potentiam adeò creuit atque auctum est, vt nonnulli iam barbati cùm eunuchi fieri vellent, & se Eutropios fore sperarent, vita priuati sint vnà cum testibus, etiam Eutropio amisso. Aureæ statuæ ipsi passim collocabantur, & ædificia extruebantur, & ab eo illustrabantur splendidiora tota vrbe.] hæc ipse.

Quod enim in sacris Prouerbiis est[e]; Contremiscere terram per seruum cùm regnauerit: *Prouer. 30* ita planè accidit Eutropio eunucho ad turpem vsum sæpiùs vendito, ac tandem domi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nium assecuto: sed & diuinæ quoque Scripturæ consentientia de eo Claudianus his versibus[a]: A

[a] *Claud. in Eutrop. lib. 1.*

EVTROPIVS EX IMO AD SVMMVM EVECTVS.

Asperius nihil est humili, cùm surgit in altum.
Cuncta ferit, dum cuncta timet: desuit in omnes,
Vt se posse putent. Nec bellua tertior vlla est,
Quàm serui rabies in libera colla furentis, &c.]

Addita verò potentia cum sæuitia, incensa semper ardens in eo fax, totum planè Orientale pessumdedit Imperium. Tolerauit tamen omnia ista Deus, quousque profanus sacra non tetigit: cùm verò & ad altare miseros confugientes crudelitas & impietas eius inuasit, protinus diuinam in se vindictam sensit armatam. At quomodo id acciderit, iam aggredimur enarrare. B

Cùm Eutropius multa arte quæsitum & industria aucupatum tandem Consulatum adeptus esset; mox infelix nesciens in summo honore summam sibi ignominiam comparauit. Etenim (quod Zosimus & alij testantur) etsi antehac Gainas in Arcadium parum æquo esset animo, quam ob causam tot tumultus per Tribigildum excitarat in Asia: audito autem Eutropium sibi infensissimum hoc anno ad Consulatum vsque prouectum, maiori æstuans ira, furore barbarico debacchatus in Asiam potentia Tribigildi fœdere sibi coniuncti, eo tandem desperationis res Imperij Orientalis adegit, vt coëgerit Arcadium Imperatorem, quas ipse vellet pacis conditiones subire. Cùm barbarus ferox animo, fretus viribus Tribigildi, quem suo moderabatur arbitrio, inter alias pacis conditiones illam licet indignam Imperatore, iustam tamen Eutropio, præscripsit Arcadio, nempe vt sibi ille dederetur Eutropius Consul. Zosimus enim rem gestam sic narrat[b]: C

GAINAS IN ARCADIVM ARMATVS.

QVID GAINAS IN EVTROPIVM.

[b] *Zosim. lib. 5.*

Postulata verò à Gaine, *ab Imperatore scilicet*, hæc continebant, vt malorum omnium auctor Eutropius sibi dederetur, in quem ipse statueret quicquid vellet. His auditis Arcadius, & accersit Eutropium, & abrogata dignitate dimittit. Eutropius cursu ad Christianorum Ecclesiam pergit, quæ ab illo tempore ius asyli consecuta retinet.] Opus habuit confugere ad Ecclesiam, qui haud pridem (vt vidimus anno superiori) ius Ecclesiæ superbâ licentia violauerat. Aderat tunc temporis ibi Ioannes Chrysostomus, qui miserrimum altaris prensantem basim protexit: nec siuit inde à satellitibus abstrahi hominem, nisi apposito ab Imperatore iureiurando, non dandum fore ad necem Gainæ ipsum Eutropium. Acta sunt hæc paulò post Paschatis dies, cùm Imperator, milites, atque populus communibus votis ac vocibus necem Eutropij conclamassent. Sed cùm Imperator audisset ipsum ad Ecclesiam confugisse, religione repressus, veluti diuinitatis quibusdam fulgoribus repercussus, D continuit se; immo & furentes adhuc milites, habita oratione, compescuit, ne in Ecclesiam ad necem hominis auderent irrumpere.

EVTROPIVS CONFVGIT AD ECCLESIAM.

Populus tantùm, cui patebat Ecclesia, & timebatur, ne odio quo in Eutropium flagrabat, in eum infesto agmine insiliret, vt compesceretur, esse reliquum videbatur. Sed quomodo quis exundantem torrentem aquarum imbribus momento temporis exiccare, vel retrorsum flectere humanis viribus valuisset? Præstitit id tamen diuina virtute Chrysostomus, pollens viribus eloquentiæ: suggestumque conscendens, silentium manu indicens, concionaturus ad populum, mira dicendi arte, in eo primùm versatus est, vt in Eutropium inuectus, eum omnium miserrimum populo ostentaret; vt sic illud, quod conabatur, efficeret, nempe vt eum ad eius commiserationem inflecteret, ageretque vt pro eius vita rogaret, qui in ipsius caput inclamans, nuper in Ecclesiam ingressus erat. Porrò Socrates, E siue alij qui animi Chrysostomi consilium minimè perpenderunt, saue impudenter arrogantiæ sancto Episcopo notam inurunt, quasi superbè nimis in miserum humi prostratum Eutropium insultarit. Vt igitur ab hac calumnia tantum vindicemus Antistitem: hic recitanda est ipsa tunc obiter dicta concio; ex qua prudens lector intelliget, quàm miro vsus est eloquentiæ artificio, vt in Eutropium concitatum populum mitigaret. Quod & egregiè præstitit: vsque adeò, vt furore deposito, pro miserando Eutropio populus lacrymas etiam funderet, & ne daretur neci, precibus apud Deum atque Regem pariter expetierit. Sed hic ipsam admiratione maxime dignam reddamus orationem, ab exceptoribus tunc, vt se habet, ex more conscriptam. est autem huiusmodi:

CHRYSOSTOMVS COMPELLIT POPVLVM NE INSILIAT IN EVTROPIVM.

ORATIO CHRYSOSTOMI IN EVTROPIVM.

Si vmquam anteà, nunc maximè licet dicere: Vanitas vanitatum, omnia vanitas. Vbi nunc inclytus ille Consulatus splendor? Vbi illustres illi fasces? Vbi applausus illi ac choreæ, epulæque & festi conuentus? Vbi coronæ & aulæa? Vbi strepitus vrbis,

& illæ

A & illæ Circensium spectatorum faustæ acclamationes & adulationes? Omnia illa præterierunt: procella vehemens folia deiecit, arborem spoliatam reddidit, iam radicitus vacillantem: tantaque vis venti impacta est, vt cùm neruos eius vniuersos concusserit, tum ipsam funditus prosternere minetur. Vbi nunc fucati illi amici? Vbi compotationes & cœnæ? Vbi parasitorum examen, & merum per totam diem exhaustum, variæque coquorum artes, & potentatus cultores illi ad gratiam omnia dicere ac facere assueti? Omnia illa nihil nisi nocturnum somnium fuerunt, appetente die, euanescens: flores fuerunt verni: vere exacto, marcuerunt omnia: vmbra erant, & præterierunt: fumus erant, & soluta sunt: bulla erant, & dirupta sunt: araneæ erant, & lacerata sunt. Quapropter spirituale hoc dictum occinamus, indesinenter dicentes: Vanitas vanitatum, omnia vanitas. Hoc enim dictum in parietibus, in vestibus, in foro, in ædibus, in viis, in fenestris, in ianuis, sed
B potissimum in vniusciuiusque conscientia continenter inscriptum esse oporter, omnique tempore cogitationi obuersari: quandoquidem negotia fraudulenta, & personata ac inimica veritatis opinionem apud plerosque sibi parauerunt. Hoc dicto in prandio, in cœna, in cœtu hominum, quemque proximum suum compellare oportebat, idemque ab illo vicissim audire, nempe, Quòd vanitas vanitatum, & omnia vanitas.

An non assiduè tibi dicebam, fugitiuas esse diuitias? tu verò nos non ferebas. An non dicebam, fugitiui serui eas naturam habere? tu verò credere nolebas. Ecce experientia docuit, quòd non solùm fugitiuæ & ingratæ, sed homicidæ etiam sunt, vt quæ in metum te nunc coniiciunt. Nonne dicebam tibi, cùm me indesinenter obiurgares vera monentem, quòd ego tibi potiùs amicus essem, quàm adulatores, ego redargutor maiorem tui curam gererem, quàm qui tibi omnia obsequerentur? Nónne & hoc addebam, fide di-
C gniora esse vulnera ab amicis, quàm vltro se ingerentia oscula inimicorum? Si mea vulnera tulisses, haudquaquam tibi illorum oscula hoc exitium attulissent: mea enim vulnera sanitatem afferunt, illorum oscula morbum immedicabilem tibi conciliauerunt. Vbi nunc pocillatores tui? Vbi qui in foro populum de via decedere cogebant, tuasque laudes passim apud omnes deprædicabant? transfugerunt, deseruerunt tuam amicitiam, suam securitatem tuis periculis quærunt. At non tales nos: sed & tunc, quamuis ægrè ferentem, non destituimus, & nunc collapsum protegimus, & curamus. Ecclesia à te hostiliter habita, expanso sinu te suscipit: Theatra autem magnis obsequiis à te culta, quorum causa sæpius nobis infensus fuisti, & prodiderunt te & perdiderunt. Attamen numquam destitimus hisce verbis alloqui: Cur ista facis? In ecclesiam debaccharis, & te ipsum in exi-
D tium præcipitem agis? Et tu hæc omnia monita neglectim prætercurrebas: & Circensis quidem multitudo, exhaustis in se tuis facultatibus, gladium in te acuit: Ecclesia verò tuo furore exagitata, vltro citroque cursitat, si quo pacto te ex his casibus implicitum extricare queat.

INVECTIVA IN EVTROPIVM.

Et hæc nunc dico, non quo prostrato insultem, sed quòd eos qui adhuc stant, tutiores reddere cupiam: nec vt plagam vulnerati refricem, sed vt nondum vulneratos in sanitate conseruem: non vt iactatum fluctibus demergam; sed vt eos qui secundis auris nauigant, erudiam, ne fortè cum ipso nauigio in profundum deferantur. Quo autem modo caueri possit? nimirum si rerum humanarum mutabilitates consideremus. Si enim iste mutationem timuisset, nunc eam non pateretur. Sed quoniam iste nec domesticis nec alienis consiliis corrigi potuit: vos saltem, qui diuitiis extollimini, huius calamitatem in vestrum profectum conuertite. Nihil enim est humanis rebus infirmius: quapropter quocumque no-
E mine earum vilitatem significaueris, minùs quàm pro rei veritate dixeris; vel si fumum eas, vel fœnum, vel somnium, vel flores vernos, vel quodlibet aliud nominaueris: vsque adeò sunt fragiles, & magis nihili, quàm nihil ipsum. Quòd autem non solùm nihil sint, sed & in præcipiti stent, vel hinc apparet.

EXCVSATIO DE INVECTIVA IN EVTROPIVM FACTA.

Quis hoc homine fuit excelsior? Nónne in toto Orbe diuitiis præcellebat? Nónne ad ista fastigia honorum conscendit? Nónne omnes eum formidabant ac verebantur? Sed ecce factus est & vinctis miserior, & seruis miserabilior, & mendicis fame tabescentibus indigentior, per singulos dies præ oculis habens gladios in se exacutos, & præcipitia, & carnifices, & viam quæ ad supplicium ducit. Ac neque memoria præteritarum voluptatum fruitur, immo ne luce quidem communi, sed meridie quoque tanquam in densissima nocte, angustiis parietum inclusus, oculorum vsu priuatur. Et quorsum hæc commemorare attinet; cùm quantumuis admirer, nullis verbis exprimere valeam, quis illi animus

EVTROPII OLIM SPLENDOR, ET PRAESENS CALAMITAS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

animus sit, per singulas horas capitis supplicium expectanti? Aut quid nostris verbis A
opus est, cùm ipsius calamitatis imago ob oculos nostros versetur? Nuper namque missis ad eum à Rege qui vel per vim hominem pertraherent, cùm ad sacraria confugisset, buxo pallidior factus, nunc quoque nihilo meliorem quàm mortui colorem obtinet. Accedit huc dentium arietatio, tremor totius corporis, vox singultiens, & lingua titubans, in summa talis habitus, qualem oportebat habere animam, quæ iam metu obriguisset.

IOANNES CHRYSOSTOMVS APERIT ANIMI SVI CONSILIVM.

Hæc dico, non exprobandi causa, neque insultans eius infortunio, sed vt animum vestrum molliam, & ad commiserationem pertraham, eoque inducam, vt præsenti hominis pœna sit contentus. Quoniam enim multi sunt è nostris adeò inhumani, vt nos etiam incusent qui eum susceperimus: illorum duritiam nostris sermonibus mollire volens, miserias istius traduco. Quid enim est, quæso, dilecte, quod indignè fers? Dices, B
Quia in Ecclesiam confugit, qui eam indesinenter oppugnabat. Atqui hoc potissimùm nomine glorificandus erat Deus, quòd permisit eum in tanta constitui necessitate, vt & potentiam Ecclesiæ, & clementiam disceret: potentiam, eo quòd in tantam inciderit mutationem ob simultatem, quam cum illa habebat: clementiam verò, quòd

HOSTIS HV. MILIATIO ECCLESIAE TRIVMPHVS EST.

infestatorem suum obiecto nunc scuto protegat, & alarum obtentu tueatur, præteritarumque iniuriarum oblita, sinus ei amantissimè pandat. Hoc enim quouis trophæo splendidius, quauis victoria illustrius: hoc Ethnicos, hoc Iudæos pudefacit: hoc paciditatem vultus eius ostentat, quòd hosti captiuo parcat, & ab omnibus desertum ac contemptum, vt amantissima mater suis velamentis occultet, Regis simul iræ & intolerabili populi furori ac odio se opponens: hoc ipsum est eximium altaris ornamentum. C

Dices, Hoccine ornamentum, hominem sceleslum, auarum, rapacem altaria contingere? Caue talia dixeris. quandoquidem & meretrix pedes ipsius Christi contigit, incesta illa & impurata: nec tamen hoc in crimen Domino Iesu cessit, sed in laudem magnam & admirationem. Neque enim purum impura offendit, sed sceleslam meretricem purus & inculpabilis suo contactu purificauit. Caue iniuriarum memineris, ô homo. Crucifixi illius seruì sumus, dicentis: Dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt. Dices, At præcluſit huius loci refugium legibus scriptis, quibus hoc irritum facere conatus est. At nunc reipsa didicit, quale sit quod fecit, & suomet facto legem suam primus abrogauit, factus Orbis totius spectaculum. & sileat licet, omnes tamen admonet: Nolite hæc facere; ne qualia ego, patiamini. sua calamitate alios docet: & altare hoc ipso illustrem ex se splendorem emittit, ac venerationem sibi comparat, quòd leonem vinctum contineat. Quandoquidem & regiæ effigiei non tantùm ornatus ex eo contingat, si solio Rex sublimis sedeat pur- D
puratus & diademate redimitus, quantum si sub pedibus quoque regiis barbari manibus post terga reuinctis proni iaceant.

FREQVENS POPVLI CONCVRSVS AD VIDENDVM EVTROPIVM.

Et quòd non verba modò sint ad persuadendum parata, vosmet festinatione vestra ac concursu atteslamini. Etenim præclarum hoc vobis spectaculum, & hilaris conuentus contigit: nec minorem nunc video populi frequentiam, quàm in proxima sacrata Paschæ celebritate. Adeò excìti estis istius silentio, quod in præsentiarum quauis tuba clariorem sonum emittit. Et virgines penetralibus, & mulieres gynæceis, & viri foro vacuo relicto, vniuersi huc concurristis, vt humanam naturam traduci videretis, & sæcularium negotiorum momentaneam mutabilitatem detegi, illamq; in Republica versantium speciem, heri ac nudiustertius præclarissimè splendentem. Talis enim est ex alienis iniuriis felicitas quauis anicula rugosa deformior demonstrata, mutatione Reipublicæ, ac si spongia, eius re- E
ctoria fucosque abolente. Tanta nempe est huius infortunij vis, quæ virum felicem conspicuumque nunc omnium abiectissimum reddidit.

MAGNVM REBVM INCONSTANTIAE EXEMPLVM.

Introeat diues aliquis, & magnam vtilitatem percipiet: videns enim à tam excelso fastigio delapsum eum qui totum Orbem nutu concutiebat, ac formidine contractum, quauis rana aut lepore timidiorem, & absque vinculis columnæ huic hærentem, & vice catenæ timore affixum, trementemque, deprimet fastum suum; & consideratis quæ in humanis casibus consideranda sunt, discedet re ipsa doctus, quæ verba Scripturæ nos docent: quale est illud [a]: Omnis caro fœnum, & omnis gloria hominis vt flos fœni: aruit fœnum, & flos eius decidit. Item illud [b]: Sicut fœnum citò arescent, & sicut olera virentia citò decident: quoniam sicut fumus dies eorum sunt: & reliqua similia.

[a] *Isaiæ* 40.
[b] *Psal.* 91.

Contra

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Contra pauper introgressus, & spectaculum hoc animaduertens, non displicet sibi ipse, neque sortem suam deplorat; sed gratias insuper paupertati habet, quæ sibi & asyli vice sit tutissimi, & portus tranquillissimi, & arcis munitissimæ: & his vilis, si detur optio, malet præsenti conditione contentus esse, quàm omnium facultatibus pauliſper occupatis, mox in proprij sanguinis periculum venire. Vides quòd non parua vtilitas diuitibus & pauperibus, celsis & humilibus, seruis & ingenuis ex hoc istius refugio enata est? Vides vt eum remedio quisque hinc abit, huius rei spectaculo affectus suos curaturus?

POPVLI CLEMENTIONEM IN EVTROPIVM REDDITVS.

Num igitur molliui vestros animos, aut indignationem expuli? Num inhumanitatem extinxi? Num ad commiserationem adduxi? Equidem adduxisse me opinor: idque ex vultibus vestris & lacrymis colligo. Quandoquidem igitur terra cordis vestri in pinguem & fertilem agrum versa est: age iam fructum quoque misericordiæ proferentes, fla-
B uentesq; commiserationis spicas præferentes procumbamus Regi ad genua, vel potiùs deprecemur benignissimum Deum, vt emolliat iram Regis, & cor illi tenerum dare dignetur, quo hanc gratiam integram ab ipso auferre possimus. Iam enim ex illo die, quo huc confugit iste, non parua est facta mutatio. Postquam enim cognouit Rex eum ad asylum hoc se recepisse, affluente milite, & concitato ob eius crimina, deposcenteq; hominem ad supplicium, longam habuit orationem, qua militarem indignationem compesceret, postulans vt non culparum modò, sed etiam rectè factorum rationem haberent: vt qui pro illis gratiam deberet; & si quid humanum secus accidisset, ignoscendum duceret. Cùm autem illi de integro vrgerent ad vindictam læsi Regis, clamantes, exilientes, ad mortem deposcentes, hastas vibrantes; tum verò ne à lacrymis quidem clementissimis suis oculis temperans, & sacrosanctæ mensæ, ad quam perfugerat, religionem illis incutiens, ægrè
C tandem iram eorum sedauit.

EXHORTATIO AD INTERVENIENDVM PRO EVTROPIO.

Admoueamus igitur nos quoque, quæ à nobis adhiberi par est. Qua enim ipsi venia digni essetis, si Rege propriam iniuriam condonante & oblito, vos nihil tale passi in ira obstinatè pergatis? Aut quomodo hoc cœtu soluto sacramenta contrectabitis, & precationem illam dicetis, qua rogare iubemur, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: si à debitore vestro pœnas exigatis? Iniuriis vos forte magnis affecit ac contumeliis? ne nos quidem istud inficias ibimus. Sed non tribunalis est præsens tempus, sed misericordiæ potiùs; non repetundarum, sed clementiæ; non examinationis, sed condonationis; non suffragiorum ac calculorum, sed miserationis & gratiæ. Ne igitur quis vestrùm accendatur, neve ægrè ferat, sed potiùs mitissimum Deum deprecemur, vt reo vitam proroget, eumque ex impendente cæde eripiat, vt ipse errata sua corrigat: &
D communi operà interpellemus clementissimum Regem pro Ecclesia & altari, vnum hominem sacrosanctæ mensæ donari obsecrantes. Quod si fecerimus; & Regi gratum faciemus; & Deus, vel magis quàm Rex, factum nostrum approbabit, magnamque nobis huius humanitatis mercedem retribuet: sicut enim crudelem & inhumanum auersatur & odit; ita misericordem & humanum amplectitur & amat; eique siue iustus sit, splendidiores plectit coronas; siue peccator, peccata eius dissimulat, commiserationis erga conseruum talionem illi retribuens. Misericordiam volo (inquit*) & non sacrificium. & per *Matth. 9.
vniuersam Scripturam vides eum semper hoc requirere, atque hanc peccatorum medelam adhibere. Proinde nos quoque ad hûc modum illum propitiemus. Sic enim peccata nostra redimemus: sic Ecclesiam ornabimus: sic & Regem clementissimum (vt dixi) demerebimur: ita fiet, vt vniuersus populus nobis applaudat, & vsque ad fines orbis terræ humaE nitatis & clementiæ nostræ rumor celebretur, mercedemq; simus vbique terrarum laudem nostri facti recepturi. Vt igitur talibus bonis frui contingat, accidamus ad genua, obtestemur, deprecemur, eripiamus à periculis captiuum, profugum, supplicem: vt & ipsi futura bona consequamur, gratia & benignitate Domini nostri Iesu Christi, cum quo Patri gloria simul & Spiritui sancto in sæcula sæculorum. Amen.]

LIBERATVS A MORTE EVERSIVS.

Cùm hæc autem in hunc modum sanctus Episcopus magna dicendi efficacia peroraſſet, populumq; in Eutropium exasperatum non mitigasset tantum, sed pro eo supplicem apud Deum & Imperatorem reddidisset: illud planè admiratione dignum effectum est, vt Ecclesiæ immunitate integra illibataque conseruata, Ioannes Chrysostomus obtinuerit tandem, vt Eutropij capiti parceretur, in quod iam post Gainam & rebellem exercitum Imperator primùm, mox milites, inde populus ardentissimis studiis conclamassent. Qui igitur omnium studiis atque vocibus petebatur ad necem; permissus viuere, exilij pœna

mulcta-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mulctatur, relegandus in insulam Cypri. Sed nec à sancto Antistite sic deditur Eutropius Imperatori, nisi iuramento magistratus exhibito vita illi secura reddita esset, quod tamen A
Zosim. lib. 5 postea barbari ducis fuit voluntate delusum. Nam Zosimus[a]: Vrgente (inquit) Gaina,& ad cædem eius Arcadium impellente;qui Principis negotia tractabant,iusiurandum Eutropio præstitum cùm extraheretur ex Ecclesia, per cauillationem eludentes,eum è Cypro reuocant, quasi qui iurassent, non se morte mulctaturos ipsum quamdiu Constantinopoli foret, Chalcedonem missum interficiunt.] ista Zosimus. Deportatum illum quidem
[a] Claud. in præf. lib. 1. in Eutrop. fuisse in Cyprum, etiam Claudianus[b] affirmat: securi verò percussum, Socrates[c], atque
[c] Socrat. li. 6. cap. 5. Sozomenus[d].
[d] Sozom. li. 8. cap. 7. Simulque tradunt, tunc abrasum Eutropij Consulis nomen è Fastis, quod euenit, cùm damnatus est exilio, vt cecinit Claudianus his versibus:

EXPVNCTVM EFASTIS NOMEN EVTROPII.

Scindere nunc alia meditatur ligna securi, B
Fascibus & tandem vapulat ipse suis.
Illicitas Consul pœnas, se Consule, soluit:
Annus qui trabeas, hic dedit exilium.
Infaustum populis in se quoque vertitur omen:
Sæuit in auctorem prodigiosus honor.
Ablato penitus respirant nomine Fasti,
Maturamq; luem fastor aula vomit.]

Quod verò Ioannes Chrysostomus ea oratione testetur, milites in Eutropium concitatos esse ob offensam Imperatoris,nihilq; de Gainæ petitione, pactisq; conuentis cum Arcadio meminerit: hic reddenda est causa, quam quidem infensum reddidisse Eutropiũ ipsi
Niceph. l. 13. cap. 4. Imperatori, Nicephorus[e] affert his verbis, incipiens ab iniuria in Eudoxiam Augustam C
NOVA CAVSA IRAE IMP. IN EVTROPIVM. ab eo illata: Super alia enim conuicia,& illud minabundus adiecit, breui fore, vt ex Imperiali aula abductam, ipse domum remittat. Illa autem vehementi feruens ira, filiolam vtramque *(nempe Pulcheriam & Arcadiam)* in vtrisque vlnis ferens, ad virum accessit, queritans atque lamentans: liberos etiam commiserationis gratia protendens,prolixè collacrymauit:alia insuper fecit, quæ mulierem indignatione flagrantem, & virum ad condolentiam pertrahere volentem,facere par est. Atque Arcadius coniugem & liberos miseratus, ad iram ipse quoque accensus est, ardentique iracundia & verborum potissimum grauitate Imperatorem verum se præstitit. Proinde Eutropium dignitate omni & opibus cunctis spoliatum in Cyprum insulam exulatum misit. Breui verò post, quòd eo tempore, cùm Consulatum iniit, ornamentis præter dignitatem vsus esset, quæ soli Imperatori gestare liceret, accusatus, atque inde abductus, & apud Pantychium, vbi iudicum concilium consederat, Aureliano Præfecto, aliisque illustribus viris causam eius cognoscentibus, grauium criminum reus pertractus, capitis supplicium subiit. Res Eutropij ita se habuere.] hactenus Nicephorus. D

EVTROPIVS ETHNICVS FVIT. Sed nec tacendum de Eutropio,quod magni momenti est scisse (ne quid excidat) fuisse ipsum Ethnicum,à religione Christiana penitus abhorrentem. vnde ex his amplius habes, quo efferas Christi præconia, dum Christianorum & Ecclesiæ hostem, vt necem effugeret, ad Christi altare profugum compulit, inuitum licet, confiteri vel facto saltem Christi potentiam. Quod enim Gentilis fuerit Eutropius (licet id alij dicere prætermiserint) auctor est S. Prosper, qui res gestas sui temporis scripsit:de ipso enim post Symmachum æquè
[f] Prosper de prædict. par. 3. cap. 38. Ethnicum hæc ait[f]: Eutropius quoque præpotens plurimùm, anima & mente Paganus, cùm in contumeliam Ecclesiæ edictum obreptitiè ab Arcadio Christiano Imp. surriperet, vt si quis ad eam confugeret, etiam ab altari sublatus, pœnas lueret ampliores; diuino iudi- E
cio, suæ sententiæ prior propinatus est: offensam quippe prædicti Regis incurrens, ad eius refugium, quam oderat, conuolauit. Quem sancta mater pietatis gremio suo suscepit inimicum: cui per venerabilem sacerdotem Ioannem impetrans veniam, osori & superbo vitam contulit & salutem: eius exemplo cunctos admonens inimicos, vanum esse eis con-
[g] Actor. 14. tra[g] stimulum calcitrare.] hæc Prosper.

IMP. SENTENTIA IN EVTROP. Ad postremum autem recitanda hic nobis est sententia exilij in Eutropium ab Arcadio lata, publicisque locis affixa: retinent adhuc eam indelebili memoria tabulæ Theodosiæ[h] ita descriptam:
[h] L. 1. de pœnis C. Theod. Arcadius & Honorius A A. Aureliano Præfecto Prætorio. Omnes res Eutropij, qui quondam Præpositus sacri cubiculi fuit, Aerarij nostri calculis adiunximus, erepto splendore

A dore eius, & Consulatu à tetra illuuie & commemoratione nominis eius & cœnosis sordibus vindicato : vt eiusdem vniuersis actibus antiquatis, omnia mutescant tempora, nec eius enumeratione sæculi nostri labes appareat, nec ingemiscat, aut qui sua virtute ac vulneribus Romanos fines propagant, vel qui eosdem seruandi iuris æquitate custodiunt: quod diuinum præmium Consulatus lutulentum prodigium contagione fœdauit. Patriciatus etiam dignitate atque omnibus inferioribus spoliatum se esse cognoscat, quos morum polluit scæuitate. Omnes statuas, omnia simulacra, tam ex ære, quàm ex marmore, seu ex fucis*, quàm ex quacumque materia quæ apta est effingendis, ab om- * fusis
nibus ciuitatibus, oppidis, locisque priuatis ac publicis præcipimus aboleri, ne tamquam nota nostri sæculi obtutus polluat intuentium. Adhibitis itaque fidis custodibus, ad Cyprum insulam perducatur, in qua tua sublimitas relegatum esse cognoscat, vt ibidem
B peruigili cura vallatus, nequeat suarum cogitationum rabie cuncta miscere. Dat. XVI. Kal. Febr. Constantinop. Theodoro V. C. Consule.] sed quod ad diem dati rescripti pertinet, planè error irrepsit, cùm ex S. Ioannis Chrysostomi homilia in Eutropium superiùs recitata appareat prope Paschale tempus confugium Eutropij in Ecclesiam contigisse.

Sed animaduersione dignum existimo, extare aliam eiusdem Ioannis Chrysostomi homiliam [a] in verba illa Psalmi quadragesimiquarti, Astitit Regina à dextris tuis, &c.] cui præfixa est inscriptio, qua significatur eam habitam, cùm Eutropius extra Ecclesiam deprehensus est. Verum alium ab Eutropij casum ibi existimo esse descriptum : multa enim ibi sunt, quæ ei aptari minimè posse videntur : vt quod in primis ibi dicitur, eum deferentem Ec-
C clesiam captum esse, qui intus tutus agebat; quod quidem de Eutropio nequaquam dici posse videbatur. sunt enim hæc ibi verba Chrysostomi : Ne mihi dicas, quia qui proditus est, proditione Ecclesiæ est abreptus. Nisi deseruisset Ecclesiam, non esset proditus. Ne dixeris : Quia eò confugit, proditus est. Non deseruit eum Ecclesia, sed ipse Ecclesiam : non in intimis Ecclesiæ est proditus, sed extra Ecclesiam; quoniam se subduxit ab Ecclesia.] Sed & quæ subduntur inferiùs, his temporibus minimè conuenire posse videntur, cùm ait: Cùm milites cogerentur, ac distringerentur enses; cùm ciuitas flamma furoris esset accensa; cùm Imperiale diadema nullis iam viribus polleret, simul & vulgi conuiciis pateret purpura; cùm plena insaniæ essent omnia: quo in loco conditæ erant diuitiæ? &c.] Vides ex his in ipsum Imperatorem commotas turbas, & populi concitatum esse furorem: quæ quidem in causa Eutropij facta minimè reperiuntur. Rursum verò, quod post nonnulla ista adiciat: Quot & quantæ mutationes contigerunt, ex quo ciuitati huic præfui?] ex
D his planè intelligas haud hoc tempore eam esse habitam concionem, quo vix annum sedis ipsius Chrysostomi numerari contingat; cùm interea nihil prorsus mutationis, quàm quod de Eutropio est enarratum, Constantinopoli euenisse, quisquam valeat ex scriptis historiis demonstrare. Quod si hæc tamen omnia rebus Eutropij (vt se habet inscriptio) aliquis omnino existimauerit assuenda: tunc, quæ à nullo alio auctore ea in causa scripta esse reperiuntur, multa componat compingatque simul necesse est, fingatque patiter, vt eadem quoquo modo sibi cohæreant. Sed de rebus Eutropij hactenus.

[a] *Chrysost. in Psal. 44.* NOVA ACTIO SIMILIS EUTROPII CAVSAE.

At quid post hæc Gainas perfidus barbarus? haud quod pollicitus videbatur, Arcadio se subiicit Imperatori, hostiliaque arma deponit; sed insolentior factus, fretus copiis Tri- GAINAS RECRVDESCIT SAEVITIA
bigildi, Chalcedonem veniens, iuratæ pacis nullam ducens penitus rationem, contume-
E lioso animo imperare aggreditur Imperatori : Postulabat enim (inquit Zosimus [b]) vt Princeps ipse eum conueniret : nec enim se cum alio quoquam, præter hunc, alloquuturum dicebat.] Ita quidem nouas meditatur cædes. Neque enim exaturatus barbaricus animus miserando Consulis casu, qui ceteris Eutropij hostibus lacrymas quoque elicuisset inuitis: aliorum insuper, qui primarios gererent magistratus, nempe Aureliani Præfecti Prætorio, & Saturnini viri clarissimi, fera Gethica sanguinem sitiebat. Iamq; & conceperat animo, Gentilibus suis, quibus ecclesia (vt ait S. Hieronymus [c]) esse soleret in tentoriis, templum aperire Constantinopoli. Sed ignorabat infelix, negotium sibi futurum cum robustissimo omnium duce, concertaturumq; se cum eius vrbis Antistite, infracti pectoris sacerdote, à [d] Deo dato populo illi in ciuitatem munitam atque columnam ferream, ac murum æreum, Deiq; promissionibus solidius confirmato. Sed quod nobis suo quæque, ex instituto, reddenda sunt anno, hæcque testificatione Zosimi sub Consulatu Aureliani facta esse noscuntur : in sequentem annum tantæ rei gestæ spectaculum, cupido licet hæc scire, differre cogimur: cùm

[b] *Zosim. lib. 5.*

[c] *Hier. epi. 7.*

[d] *Hierem. 1.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

cùm tamen sciamus aliquos cuncta simul admixta, & absque temporum ratione, sub hoc anno confusa miscere; vt inter alios Marcellinum in Chronico, qui & Arcadium auctum filia nomine Pulcheria præsenti anno, sub eodemque Consulatu, testatur. Sed res gestas à S. Ioanne Chrysostomo hoc anno Constantinopoli prosequamur. A

S. IOANNES CHRYSOSTOMVS DECLAMAT ADVERSVS SPECTACVLA.

Ex miserando itaque Eutropij casu (vt vidimus) satis opportunum ei suppeditatum est argumentum concionibus infectandi mundi huius illecebras cunctas, tum potissimùm turpia illa populo solita exhiberi spectacula; vimq; addidere, dicendi facundiæ anni huius minæ cælestes, nimirum cùm lingua ignea, mala portèdere cælũ visum est, iuxta illud Lucani[a]:

——— *Terris minitantem regna cometen.*]

[a] *Lucan. li. 1.*

De quo Socrates[b]: Tam graue (inquit) etiam imminebat periculum ciuitati, vt cometa maximus à cælo ad terram vsque peruadens (similem verò antè nemo vnquam aspexerat) illud ipsum portenderet.] quod dicemus anno sequenti: eademque de admirando prodigio Sozomenus[c] habet. His accessit ingens aëris siccitas, vt cælum æreum esse redditum videretur. His (inquam) omnibus rerum accidentibus Chrysostomus bene vsus, validiùs aduersus spectacula declamauit, terrorem incutiens, vt inter alia illis verbis[d]: Quotidie contremiscite, ne irascatur Deus, & pereatis de via iusta. Vel ipsa signa agnoscite: quia æreum factum est cælum, & terra ferrea. Iracundiam Dei ipsa elementa loquuntur: Filij hominum[e] quousque graues corde? Vt quid diligitis vanitatem in spectaculis, & quæritis mendacium in histrionibus? Scitote quoniam mirificauit Deus omnem animam non recedentem de Ecclesia, &c.] B

[b] *Socrat. li. 6. cap. 6.*

[c] *Sozom. li. 8. cap. 4.*

[d] *Chrys. homil. in Psal. 118.*

[e] *Psal. 4.*

MAIVMA SPECTACVLVM SVBLATVM.

At quid tandem effecit prædicans verbum opportunè & importunè? Illud planè magni momenti opus, vt spectaculum illud obscœnum, Maiuma dictum, penitus aboleretur: quod ante sublatum, deinde ante triennium, sic fuerat restitutum, vt quæ turpia essent & inhonesta, in eo cessarent, dato tunc his verbis Imperatoris rescripto[f]: C

[f] *L. 1. de Maiuma. C. Theod.*

Clementiæ nostræ placuit, vt Maiumæ prouincialibus lætitia redderetur: ita tamen, vt seruetur honestas, & verecundia castis moribus perseueret. Dat. VII. Kal. Maij, Constantinopoli, Arcadio quartùm & Honorio tertiùm AA. Conss.] Sed vt procliue est ad deteriora humanum genus, vt facilius sit à voluptate penitus abstinere, quàm, ea concessa, intra honesti limites contineri: aduersus eiusmodi obscœnitates iterum erumpentes fuit Ioanni Chrysostomo iterum atque iterum declamandum: quamobrem effecit tandem, vt eædem penitus vetarentur, dato aduersus eas eiusmodi ab Arcadio Imperatore rescripto[g]:

[g] *L. 1. de Maiuma Cod. Theod.*

Ludicras artes concedimus agitari, ne ex nimia harum restrictione tristitia generetur. Illud verò quod sibi nomen procax licentia vindicauit, Maiumam fœdum atque indecorum spectaculum denegamus. Datum VI. Non. Octobris, Constantinopoli, Theodoro V.C. Consule.] Ista quidem sanxit Arcadius, haud dubium impulsore Chrysostomo. D

QVALE IMPVDICVM SPECTACVLVM, IN QVOD DECLAMAT CHRYSOST.

Quàm autem fœda hæc spectacula fuerint, inde licet capere argumentum, quòd Iulianus Apostata in Misopogone Antiochenis probro obiicit, quod in Maiumæ ferias pecuniam effunderent, & à sacrificiorum impensis se penitus continerent. Sed qualia hæc ipsa essent, ex parte saltem assequi licet, nimirum ex iis, quæ idem Ioannes Chrysostomus, eadem acerrimis inuectiuis infectando, sic inter alia habet[h]: Non metuis, non expauescis, dum oculis, quibus illic lectum, qui est in Orchestra, spectas, vbi detestandæ adulterij fabulæ peraguntur, iisdem hanc sacram mensam intueris, vbi tremenda peraguntur mysteria? dum iisdem auribus audis & scortum obscœnè loquens, & Prophetam, Apostolumque ad arcana Scripturæ introducentem? dum eodem corde & letalia sumis venena, & hanc hostiam sanctam ac tremendam? An non sunt hæc vitæ subuersio, coniugiorum corruptelæ, bella, pugnæque & rixæ in domibus? Cùm enim spectaculis illis dissolutior, ac mollior, lasciuiorque omnisque pudicitiæ hostis factus, domum redieris, vxoris aspectus minus erit iucundus, qualiscumque etiam illa fuerit. Siquidem inflammatus illa concupiscentia, quam in spectaculis hausisti, & ab illa noua spectatione, quæ te dementauit, captus, sobriam & modestam vxorem, victuque plebeio contentam despicis, contumelia afficis, innumerisque probris operis; non quòd quicquam habeas quod in illa culpes; sed quòd erubescas confiteri morbum; quòd pudet vulnus ostendere, quo in spectaculis sauciatus rediisti domum, &c.] hæc & alia ad eos, qui impudicarum obscœnitatum spectaculo suos antea cõmaculassent obtutus, ac postea illotis (vt aiunt) manibus ad sancta pergerent, cùm diuini sermonis audiendi causa ad ecclesiam se conferrent: in quos hæc paulo superius: Quapropter equidem hortor, rogoque vt priùs confessione ac E

[h] *Chrys. homil. de Dauid & Saule.*

pœniten-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A pœnitentia, aliisque remediis omnibus sese à peccato ex theatricis spectaculis contracto perpurgent, atque ita diuinos audiant sermones.] hæc ipse, planè insinuans Ecclesiasticam in expiandis peccatorum sordibus disciplinam.

Cæterùm quod attinet ad eiusmodi spectaculorum fœditatem, habes eamdem expressam ab ipso Chrysostomo paulo apertiùs (quantum tamen puræ concionantis Ecclesiastici linguæ licuit, & castis audientium auribus inferre fas erat) in homilia sexta in Matthæi Euangelium prope finem, quam habuisse cùm adhuc esset Antiochiæ, vbi Maiumæ impudens vigebat spectaculum, ex sequenti homilia septima ordine posita, vbi de cognominatis ibidem primò discipulis Christianis, discere quidem potes. Sed vnde (dices) Maiumæ nomen? Refellimus in Notis tum Suidæ, tum aliorum sententiam illam, qua dicunt, fuisse Maiuma, festum agitari solitum Romæ ad Ostia Tiberina mense Maij, vt B inde & Maiumæ nomen fuerit consecutum. Nulla quippe eius nominis festa antiqua Gentilium continent Kalendaria, neque festorum eius mensis solemnium Romanis vllum erat, in quo aliquid (quod prohibet Imperator) actitaretur fœdum & indecorum. Inde in eam sententiam pedibus iuimus, vt opinaremur Maiumæ spectaculum esse dictum à ciuitate maritima Maiuma nomine, in littore Palæstino, vbi erat nauale Gazæ: constat enim eo in loco coli consueuisse Venerem, cuius simulacrum impudicum adhuc integrum extabat hoc tempore, vt auctor est Marcus diaconus in rebus gestis S. Porphyrij Gazensis Episcopi. Quonam autem modo illud, haud post multos annos, deiectum fuerit, suo loco dicturi sumus. Quod igitur aduersus eiusmodi obscœna spectacula sæpius videas Chrysostomum inclamasse, inde iure ducimus argumentum, ipsum Arcadio auctorem fuisse dictæ sanciendæ hoc anno legis, qua impurum Maiumæ spectaculum penitus tolleretur. At de rebus hoc C anno gestis in Oriente, hactenus.

MAIVMAE SPECTACVLVM VNDE SIC DICTVM.

Sed inuisamus iam res Occidentalis Ecclesiæ. Quæ ex Origenis Periarchon translatione à Ruffino perperam facta, haud mediocre passa fuerat Romana Ecclesia detrimentum; ad postea missam in Vrbem ad Pammachium & Oceanum, eorum precibus elucubratam à S. Hieronymo germanam eiusdem commentarij versionem vnà cum præfatione ad eosdem, qua Origenis manifestatæ sunt hæreses, respirauit. Sed vt & in his exacta temporis ratio habeatur; hæc omnia ab ipso S. Hieronymo elaborata esse hoc ipso anno Domini trecentesimo nonagesimonono, inde ex iisdem scriptis ipsius euidens deducimus argumentum; dum in eadem ad ipsos scripta epistola [a], se tractationem illam de Seraphim atque Trisagio in Isaiæ sextum caput ad Damasum scriptam, ante annos viginti confeciſſe testatur: quam constat ex his quæ suo loco superiùs sunt enarrata, ab eo editam Constanti- D nopoli, cùm esset apud Gregorium Nazianzenum, anno Domini trecentesimo septuagesimonono. Qua firmata ab eo exacta temporis ratione, haud curandum, si idem inferius obiter dicat iam post quadringentos Domini annos non esse admittenda in Ecclesiam noua dogmata: Cur (inquiens) post quadringentos annos docere nos niteris, quod antè nesciuimus?] vel cùm idem dicat, ab obitu Origenis ad illud vsque tempus centum & quinquaginta annos elapsos, cùm contingat sex amplius numerari: nam haud in eo tunc fuit ipse Hieronymus, vt tempora ad minutos reduceret calculos. alioqui inconstantiæ & artis eius imperitiæ redarguendus esset, qui vnius temporis diuersas subduxerit numeri rationes: quarum tamen illa est certior retinenda, quæ magis consentiens reperitur ceteris rebus in eadem Origenistarum causa annis sequentibus gestis. Adieciſſe quoque eidem à se translato Origenis Periarchon Hieronymum epistolam ad Ruffinum nouissimè scriptam, E ipsemet testatur [b] in Apologia.

HIERONYMI TRANSLATIO PERIARCHON ORIGENIS.

[a] *Hier. epi. 65.*

[b] *Apud Hier. epist. 66.*

Porrò hæc omnia eo consilio S. Hieronymus se feciſſe profitetur, vt qui in suspicionem criminis ex Origenis erroribus à Ruffino in præfatione in Periarchon ab ipso translato vocatus erat, ex quo quamplures Romæ scandalum passos audierat: ea se labe purgaret, Fidelesque ne Origenis latentibus deciperentur erroribus, admoneret, id ipsum ab eo exigentibus (vt dictum est) Pammachio & Oceano. quod ipse in Apologia priori his sanè verbis significat [c]: Tuæ me, frater Pammachi, & tuorum litteræ compulerunt, dicentes illos *(Origenis scilicet libros)* ab alio fraudulenter esse translatos, & interpolata nonnulla, & vel addita, vel mutata. Ac ne parum epistolis haberem fidem, misistis exemplaria eiusdem translationis cum præfatiuncula laudatrice mea. Quæ cùm legissem, contuliſſemque cum Græco: illico animaduerti, quæ Origenes de Patre, Filio, & Spiritu sancto impiè dixerat, & quæ Romanæ aures ferre non poterant, in melio-

CVR S. HIERONYMVS DETEGIT ET DAMNAT ORIGENIS ERRORES.

[c] *Hier. Apol. 1. aduers. Ruffin.*

meliorem partem ab interprete commutata: cetera autem dogmata, de Angelorum ruina, A
de animarum lapsu, de resurrectionis præstigiis, de mundo vel mundis Epicuri, de restitutione omnium in æqualem statum, & multo his deteriora, quæ longum esse retexere; vel ita vertisse, vt in Græco inuenerat; vel de commentariolis Didymi, qui Origenis apertissimus propugnator est, exaggerata & firmiora posuisse: vt qui in Trinitate Catholicum legerat, in aliis hæreticum non caueret.] & paulo inferiùs: Duplex in opere meo vtilitas fuit: dum & hæreticus auctor proditur, & non verus interpres arguitur. Ac ne quis me putaret iis consentire quæ verteram: interpretationis necessitatem præfatione muniui, & docui quibus lector non deberet credere.] Sed & ad Ruffinum expostulantem hæc
[a] *Hier. Apol. 1. aduers. Ruffin.* ait[a]: Tantis spatiis terrarum separatus, quid peccaui in te? quid commerui? An quia Origenisten me non esse respondi? Numquid defensio mea, accusatio tua est? Et tu si non es
RVFFINVS CVM SVIS IN HIERONYMVM CONCITATVS. Origenistes, vel non fuisti, credo iuranti: si fuisti, suscipio pœnitentem. Quid doles, si id B
sum, quod esse te dicis? An quia περὶ ἀρχῶν Origenis libros post te transferre ausus sum, & interpretatio mea fugillatio putatur operis tui? Quid poteram facere? Missa mihi est laudatio tua, id est, accusatio mea. Tam fortiter me prolixeque laudaueras, vt si tuis laudibus acquieuissem, omnes hæreticum me putarent. Vide quid Romanæ ad me epistolæ clausula teneat: Purga suspiciones hominum, & conuince criminantem; ne, si dissimulaueris, consentire videaris. Tali constrictus articulo, interpretatus sum eosdem libros, &c.]

Hæc idcirco S. Hieronymus, quòd cùm eius translatio atque epistola illi præfixa Romæ editæ essent, mox à Ruffini atque Melaniæ sectatoribus in ipsum Hieronymum conclamatum est: adeò vt rumores ac turbas iidem haud mediocres excitarint. de quibus rur-
[b] *Hier. Apol. aduers. Ruffin. ad Pammach.* sus idem S. Hieronymus[b] ad Pammachium & Marcellinum: Et vestris (inquit) & multo- C
rum litteris didici, obiici mihi in schola tyrannica: Lingua canum[c] meorum ex inimicis ab ipso: cur περὶ ἀρχῶν libros in Latinum verterim. O impudentiam singularem! accusant
[c] *Psal. 67.* medicum qui venena prodiderit, vt scilicet φαρμακὸν θεραπεύσῃ suum non innocentiæ merito, sed criminis communione tueantur; quasi culpam numerus peccantium minuat, & in personis non in rebus sit accusatio.] hæc ipse. Quomodo autem tunc Ruffinus, quæ diu meditatus in sanctum Hieronymum fuerat, quem aduersantem Origenis erroribus aduersus Ioannem Hierosolymitanum, Palladium, & alios expertus fuerat, tribus accusationum libris in eum editis ex stomachi nausea euomuerit, dicemus anno sequenti.

QVANDO HIERONYM. AD RVFFINVM SCRIPSERIT.

Porrò hoc eodem anno scripsisse reperitur S. Hieronymus breuem illam epistolam ad Ruffinum: nam in Apologia sua, quam elaborasse dicetur anno Domini quadringentesimo secundo, triennio ante exacto eam esse Romam allatam, testatur, dum ait[d]: Multi
[d] *Hier. Apol.* Romæ eius exemplaria habent ante hoc circiter triennium, qui tibi eum mittere voluerunt, scientes quæ de meo nomine iactitares, & quàm indigna proposito Christiano ac nefanda confingeres: ego scripsi nesciens quasi ad amicum, illi non reddiderunt ei, quem inimicum nouerant, parcentes & meo errori, & tuæ conscientiæ.] hæc ipse. Epistola au-
[e] *Hier. epi. 65.* tem sic se habet[e]:

EPISTOLA HIERONYMI AD RVFFINVM.

Diu te Romæ moratum, sermo proprius indicauit. Nec dubito spiritualium parentum ad patriam reuocatum desiderio, quem matris luctus ire prohibebat, ne magis coràm doleres, quod absens vix ferre poteras. Quòd quereris stomacho suo vnumquemque seruire, & nostro non acquiescere iudicio: conscientiæ nostræ testis est Dominus, post reconciliatas amicitias, nullum interfuisse rancorem, quo quempiam læderemus: quin potius cum omni cautione prouidimus ne saltem casus in maleuolentiam verteretur. Sed quid possum facere, si vnusquisque iustè putat se facere quod facit, & videtur sibi remorderi E
potiùs, quàm mordere? Vera amicitia quod sentit, dissimulare non debet. Præfatiuncula librorum περὶ ἀρχῶν ad me missa est, quam ex stylo intellexi tuam esse; in qua obliquè, immo apertè ego petor. Qua mente sit scripta, tu videris: qua intelligatur, & stultis patet. Poteram & ego, qui sæpissime figuratas controuersias declamaui, aliquid de vetere artificio repetere, & tuo te more laudare. Sed absit à me, vt quod reprehendo in te, imiter: quin potiùs ita sententiam temperaui, vt & obiectum crimen effugerem, & amicum (quantum in me est) nec læsus læderem. Sed obsecro te, vt si deinceps aliquem sequi volueris, tuo tantùm iudicio sis contentus. Aut enim bona sunt, quæ appetimus, aut mala: si bona, non indigent alterius auxilio: si mala, peccantium multitudo non parit errori patrocinium. Hæc apud te amicè potiùs expostulare volui, quàm lacessitus publicè

desi-

A defæuire, vt animaduertas me reconciliatas amicitias purè colere, & non iuxta Plautinam sententiam, altera manu lapidem tenere, panem offerre altera. Frater meus Paulinianus nondum de patria reuersus est: & puto quòd cum Aquileiæ apud sanctum Papam Chromatium videris. Sanctum quoque presbyterum Ruffinum ob quamdam causam per Romam Mediolanum misimus, & orauimus vt nostro animo & obsequio vos videret: ceterisque amicis eadem significauimus, ne mordentes [a] inuicem, consumamur ab in- [a] Gal. 5.
uicem. Iam tuæ moderationis est & tuorum, nullam occasionem impatientibus dare, ne non omnes similes mei inuenias, qui possint figuratis laudibus delectari.] hucusque Hieronymus ad Ruffinum; ad quem, cùm discessisset ab Vrbe Aquileiam, qui hanc acceperunt epistolam, mittere noluerunt, quòd scirent eum in ipsum Hieronymum (vt dictum est) vehementer fuisse commotum ob auditam nouam ab eo elaboratam transB lationem Periarchon. Hoc enim anno, antequam peruenissent litteræ Hieronymi Romam, fuisse scriptam ab ipso Ruffino Apologiam ad Anastasium Papam, ea quæ dicentur inferiùs declarabunt.

Dum hæc inter S. Hieronymum & Ruffinum aguntur, Theophilus Alexandrinæ sedis Episcopus, collecta Synodo, de erroribus Origenis in medium differendum proponit. Itum est ab omnibus in eam sententiam, vt hæresibus cognitis, notatis, atque explosis, eiusdem Origenis & sectatorum eius condemnatio omnium ore conclamaretur. Quibus sic firmiter stabilitis, de omnibus in ea assensu omnium definitis scripta Synodica, eadem ad Anastasium Romanum Pontificem missa est. Hæc quidem hoc anno facta esse, inde colligimus, quòd ante annum, quàm prima Paschalis epistola à Theophilo scriberetur, Generalem hanc ex Synodo fuisse scriptam epistolam, S. Hieronymus [b] tradit scribens ad [b] Hier. epi. 78.
C Pammachium & Marcellam. SYNODVS ALEXANDRINA DE ERRORIBVS ORIGENIS.

Cùm interea qui in Ægypto erant Origenis errorum studiosi, diligenter perquisiti, expulsi fuerunt. Cùm & Theophilus ad S. Hieronymum de his perbreues litteras dedit his verbis [c]: Sanctus Episcopus Agatho cum dilectissimo diacono Athanasio in Eccle- [c] Hier. epi. 69.
siastica directus est causa: quam cùm didiceris, non ambigo quin nostrum studium probes, & in Ecclesiæ victoria glorieris. Namque Origenis hæresim in monasteriis Nitriæ quidam nequam & furiosi homines serere & fundere cupientes, prophetica falce succisi sunt. Quia recordari sumus commonentis Apostoli [d]: Argue eos seuerè. Festina igitur & tu partem huius præmij recepturus, deceptos quoque emendare sermonibus. Optamus, si fieri potest, in diebus nostris Catholicam fidem, & Ecclesiæ regulas cum subiectis nobis populis custodire, & omnes nouas sopire doctrinas.] hæc TheoD philus ad S. Hieronymum. Misisse insuper eumdem Theophilum legatos in Palæstinam, qui & inde Origenistas expellerent, litteræ S. Hieronymi redditæ ad ipsum declarant his verbis [e]: LITTERAE THEOPHILI AD HIERON. DE EXPVLSIONE ORIGENISTARVM. [d] Tit. 2.

[e] Hier. epi. 70. HIERONYMI EPIST. AD THEOPHILVM.

Nuper tuæ beatitudinis percepi scripta emendantia vetus silentium, & me ad solitum officium prouocantia. Vnde licet per sanctos fratres Priscum & Eubulum tuus ad nos sermo cessauerit: tamen quia viditmus, illos zelo fidei concitatos, raptim Palæstinæ lustrasse regiones, & dispersos regulos vsque ad suas latebras persecutos: breuiter scribimus, quod totus mundus exultet, & in tuis victoriis glorietur, erectumque Alexandriæ vexillum Crucis, & aduersus hæresim trophæa fulgentia, gaudens populorum turba prospectet. Macte virtute, macte zelo fidei, ostendisti quòd hucusque taciturnitas dispensatio fuit, non consensus. Liberè enim reuerentiæ tuæ loquor. Dolebamus te niE mium esse patientem; & ignorantes magistri gubernacula, gestiebamus in interitum perditorum. Sed (vt video) exaltasti manum diu, & suspendisti plagam, vt ferires fortius. Super susceptione cuiusdam non debes contra vrbis huius dolere Pontificem: quia nihil tuis litteris præcepisti; & temerarium fuit, de eo quod nesciebat, ferre sententiam: tamen reor illum nec audere, nec velle te aliquando lædere.] hæc ad Theophilum S. Hieronymus, excusans Ioannem Hierosolymorum Episcopum de communicatione antè cum Origenistis inita, deque eius animi consilio inhærendi ipsi Theophilo. Quòd enim ita de viro Hieronymus sentiat, quem antea eadem ex causa acriter impugnauerat, atque scriptis exagitarat; ad meliorem illum frugem restitutum fuisse, par est existimare, immo & necessariò credere & affirmare. Nam de ipsius fide, vt de Catholicæ fidei egregij professoris, hæc habet S. Augustinus [f] scribens aduersus litteras Petiliani: Cathedra tibi quid fecit Romanæ Ecclesiæ, in qua Petrus sedit, & in qua hodie Ana- EXCVSATVR IOANNES EPISC. HIEROSOLYMITANVS. [f] Aug. contra lit. Petil. lib. 2. c. 51.

 stasius

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtaſius ſedet; vel Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, in qua Iacobus ſedit, & in qua hodie Ioannes ſedet; quibus nos in Catholica vnitate connectimur, & à quibus vos nefario furore ſeparatis?] hæc ipſe, planè declarans eius Antiſtitem Ioannem Catholicis conſenſiſſe: ſed in ſententia minimè perſtitiſſe vſque ad finem, quæ dicentur infernùs, declarabunt. A

RES GESTAE ALEXANDRIAE A POSTHVMIANO RELATAE.

Accidit autem, cùm librorum Origenis cauſa tot tantæque turbæ concitatæ eſſent Alexandriæ atque in vniuerſa Ægypto per Theophilum eius ciuitatis Antiſtitem aliosque Epiſcopos aduerſus monachos ſcriptorum Origenis fautores, Poſthumianum illum, qui apud Seuerum cum Gallo dialogum agit, Alexandriam appuliſſe, compluraque eorum, quæ inter ambas aduerſas partes tranſacta fuerunt, præſentem conſpexiſſe. Soluens enim Narbona in Africam, ad tumulum S. Cypriani martyris inuiſendum perrexit: inde verò Cyrenenſium legens ora, in Aegyptum peruenit, Hieroſolymam profecturus viſendorum cauſa locorum ſanctorum. Ipſe ergo apud Seuerum de rebus Alexandrinis, quarum hic eſt ſermo, iſta loquitur[a]: Proſpero curſu, ſeptimo die Alexandriam peruenimus; vbi fœda inter Epiſcopos & monachos certamina gerebantur, ex ea occaſione, quia congregati in vnum ſæpiùs ſacerdotes frequentibus deuenisse Synodis videbantur, ne quis Origenis libros legeret, aut haberet, qui tractator ſacratum Scripturarum peritiſſimus habebatur. Sed Epiſcopi quædam in libris ipſius infaniùs ſcripta memorabant: quæ adſertores eius defendere non auſi, ab hæreticis potiùs fraudulenter inſerta dicebant; & ideo non propter illa quæ in reprehenſionem merito vocarentur, etiam reliqua eſſe damnanda; cùm legentium fides facile poſſit habere diſcrimen ne falſata ſequeretur, & tamen catholicè diſputata retineret. Non eſſe autem mirum, ſi in libris neotericis & recens ſcriptis fraus hæretica fuiſſet operata, quæ in quibuſdam locis non timuiſſet incidere Euangelicam veritatem. B C

[a] *Seuer. dialog. lib. 1.*

DISSIDIA IN AEGYPTO OCCASIONE SCRIPTORVM ORIGENIS.

Aduerſum hæc Epiſcopi obſtinatiùs renitentes, pro poteſtate cogebant recta etiam vniuerſa cum prauis & cum ipſo auctore damnare: quia ſatis ſuperque ſufficerent libri, quos Eccleſia recepiſſet; reſpuendam eſſe penitus lectionem, quæ plus eſſet nocitura inſipientibus, quàm profutura ſapientibus. Mihi autem ex his illius libris quædam curioſiùs indaganti, admodum multa placuerunt: ſed nonnulla reprehendi. In quibuſdam illum praua ſenſiſſe, non dubium eſt, quæ defenſores eius falſata contendunt. Ego miror vnum eumdemque hominem tam diuerſum à ſe eſſe potuiſſe, vt in ea parte qua probatur, neminem poſt Apoſtolos habeat æqualem: in ea verò qua iure reprehenditur, nemo deformiùs doceatur erraſſe. Nam cùm ab Epiſcopis excerpta in libris illius multa legerentur, quæ contra Catholicam fidem ſcripta conſtaret: locus ille vel maximam parabat inuidiam, in quo editum legebatur, quia Dominus Ieſus, ſicut pro redemptione hominum in carne veniſſet, & Crucem pro hominis ſalute perpeſſus, mortem pro hominis æternitate guſtaſſet, ita eſſet eodem ordine paſſionis etiam diabolum redempturus: quia hoc bonitati illius, pietatique congrueret, vt qui perditum hominem reformaſſet, prolapſum quoque angelum liberaret. Cùm hæc atque alia iſtiuſmodi ab Epiſcopis proderentur, ex ſtudiis partium orta eſt ſeditio. Quæ cùm reprimi ſacerdotum auctoritate non poſſet, ſæuo exemplo ad regendam Eccleſiæ diſciplinam Præfectus aſſumitur. Cuius terrore diſperſi fratres, ac per diuerſas oras monachi ſunt fugati: ita vt propoſitis edictis, in nulla conſiſtere ſede ſinerentur. D

TYRANNIS INTER MONACHOS ET EPISCOPOS.

Illud me admodum permouebat, quòd Hieronymus vir maximè Catholicus, & ſacræ legis peritiſſimus, Origenem ſecutus primo tempore putabatur; quem nunc idem præcipuè vel omnia illius ſcripta damnaret. Nec verò auſus ſum de quoquam temerè iudicare: præſtantiſſimi tamen viri & doctiſſimi ferebantur in hoc certamine diſſidere. Sed tamen ſiue illud error eſt, vt ego ſentio, ſiue hæreſis, vt putatur: non ſolùm reprimi non potuit multis animaduerſionibus ſacerdotum, ſed nequaquam tam latè ſe potuiſſet effundere, niſi contentione creuiſſet. Iſtiuſmodi ergo turbatione, cùm veni, Alexandria fluctuabat. Me quidem Epiſcopus illius ciuitatis benignè admodum, & meliùs quàm opinabar, excepit, & ſecum tenere tentauit. Sed non putauimus ibi conſiſtere, vbi recens fraternæ cladis feruebat inuidia. Nam etſi fortaſſe videantur parere Epiſcopis debuiſſe; non ob hanc tamen cauſam multitudinem tantam ſub Chriſti confeſſione viuentem, præſertim ab Epiſcopis, oportuiſſet affligi. Igitur inde digreſſus, Bethlehem oppidum veni.] & poſt nonnulla: E

Ego

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Ego (vt dicere instituera m) apud Hieronymum sex mensibus fui: cui iugis aduersus malos pugna, perpetuumq; certamen concitauit odia perditorum. Oderunt eum hæretici, quia eos impugnare nõ desinit: oderunt clerici, quia vitam eorum insectatur & crimina. Sed plane eum boni omnes admirantur & diligunt. Nam qui eum hæreticum esse arbitrantur, insaniunt. Verè dixerim: Catholica hominis scientia, sana doctrina est: totus semper in lectione, totus in libris est: non die, non nocte requiescit: aut legit aliquid semper, aut scribit. Quod nisi mihi fuisset fixum animo, & promissum, Deo teste, propositam eremum adire; vel exigui temporis punctum à tanto viro discedere noluissem. Huic ergo traditis & commissis omnibus meis, omniq; familia quæ me contra voluntatem animi mei secuta tenebat implicitum, exoneratus quodammodo graui fasce penitus ac liber regressus Alexandriam, visitatis ibi fratribus, ad superiorem inde Thebaida, id est Ægypti extrema, contendi ibi enim vastæ patentis eremi solitudines plurimum ferebantur habere monachorum.] hactenus Posthumianus: cuius in Ægyptum, Hierosolymamq; peregrinatio, etsi non hoc anno, haud tamen multo pòst contigisse potuit. Quod autem ait auctor, Ægypti monachos à Theophilo Episcopo Alexandrino, aliisq; Ægypti Episcopis passos esse pressuram: coërcenda est freno veritatis hyperbole. Nam quod ad monachos spectat; nonnisi Origenistas, vt turbarum auctores, expulsos esse, litteræ eiusdem Theophili hoc tempore ad S. Hieronymum datæ significant, quæ sic se habent [a]:

POSTHVMIANVS VENIT IN PALAESTINAM AD S. HIERONYMVM.

Didici quòd & sanctitas tua nouerit Theodorum monachum, eiusq; studium comprobaui: quia cùm à nobis Romam nauigaturus exiret, noluit antè proficisci, nisi te & sanctos fratres qui tecum sunt in monasterio, quasi sua viscera amplexaretur & inuiseret. Quem cùm susceperis, pro Ecclesiæ tranquillitate lætare. Vidit enim cuncta Nitriæ monasteria, & C referre potest continentiam & mansuetudinem monachorum: quomodo extinctis & fugatis Origenis sectatoribus, pax Ecclesiæ reddita sit, & disciplina Domini conseruetur. Atque vtinam apud vos quoque deponerent hypocrisim, qui occultè dicuntur subruere veritatem: de quibus non bene sentientes in his regionibus fratres hæc me scribere prouocarunt. Quamobrem cauete & fugite huiusmodi homines, iuxta quod scriptum est [b]: Si quis non affert ad vos Ecclesiasticam fidem, huic ne Aue dixeritis. Quamquam ex superfluo faciam hæc tibi scribere, qui errantes potes ab errore reuocare: tamen nihil nocet, & prudentes & eruditos viros pro solicitudine fidei commoueri. Omnes fratres, qui tecum sunt, nomine meo salutari volo.] hactenus Theophilus. Ad hos planè monachos à Theophilo pulsos alludit Posthumianus, vbi ait: Recens fraternæ cladis seruebat inuidia.] quam auxit, dum ab eodem expulsus est Paulus Episcopus, idemq; cõfessor; cui apud Imperatorẽ S. Hie- D ronymum fauisse, Ruffinus loco criminis dat Hieronymo; & ducit in argumentum, non communicasse cũ Theophilo ipsum Hieronymum, quia Paulũ ab eo expulsum recepisset.

[a] *Apud Hier. epist. 71.*

THEOPHILI LITTERAE AD S. HIERON.

[b] *Ioan. 2.*

Refert autem hæc ipse S. Hieronymus, sic dicens [c]: Porrò quod interrogas, quando Papæ Theophili sententiam sequi cœperim, eiq; fidei communione sociatus sim: & ipse tibi respondes: Tunc credo, quando Paulum, quem ille damnauerat, summo nisu & omnibus studiis defendebas: quãdo eum per Imperiale scriptum recipere sacerdotium, quod Episcopali iudicio amiserat, instigabas] subdit autem hæc pro sua defensione Hieronymus: Non priùs (inquit) pro me respondebo, quàm de aliorum iniuriis loquar: Cuius est humanitatis, cuius clementiæ insultare aliorum miseriis?] & inferiùs, cur ipsum Paulum à Theophilo condemnatum receperit hospitem, ista subdit: Recordare, frater, confessionis eius & pectoris, E quod flagella secuerunt: memento carceris, tenebrarum, exilij, metallorum; & non indignaberis hospitio transeuntem esse susceptum. An ideo tibi rebelles videmur, quia calicem aquæ frigidæ in nomine Christi [d] sitientibus porrigimus? Vis scire vnde illum & nos plus amare, & tu odisse plus debeas: Hæreticorum factio nuper fugata de Ægypto & Alexandria se Hierosolymam contulit, & huic voluit copulari, vt quorum vnus esset dolor, vna fieret & accusatio: quos ille repulit, spreuit, abiecit, dicens, se non esse inimicum fidei, nec contra Ecclesiam bella susc ipere: quod priùs tẽtauit, doloris fuisse, non perfidiæ; nec alterius appetisse innocentiam, sed suam probare voluisse. Impium putas, post sententias sacerdotum, Imperiale reseriptum: quod quale sit, nouerit ille qui meruit.] hæc de eo S. Hieronymus, subdens haud ea de causa sibi destitisse communicare Theophilum, qui crebris postea eumdem Hieronymum litteris frequentauit.

[c] *Hieron. Apolog. 2. aduers. Ruffin.*

[d] *Matt. 9.*

PAVLVS DISCIP. PETRI MARTYRIS.

Quisnam autem fuerit ille Paulus, haud satis liquet: scimus tamen, hoc tempore vixisse in Ægypto fama celebrem Paulum discipulum S. Petri martyris, cuius meminit Ruffi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] *Rusfin. in uect. in Hier* nus[a] in posteriori parte inuectiuæ aduersus S.Hieronymum sunt hæc eius verba: Vbi, *nempe in Ægypto*, inter clarissimos viros Paulus senex Petri martyris discipulus.] Ceterùm quod ad rescripta Imperatorum pertinet de restituendis in sedem damnatis: sanè quidem id fieri non debere, sanctio Imperatorum lata anno sequenti, & suo loco inferiùs recitanda decreuit. Porrò eiusmodi Imperatorum rescripta nõnisi commendatitia fuisse, inde certum ducimus argumentum, quòd iam Conciliorum canonibus, nempe Antiochem & aliorum (vt superius sæpe dictum est) fuerit definitum, depositum à Concilio Episcopum, nonnisi à maiori Episcoporum numero esse restituendum: quam legem etiam Ariani sartam tectam conseruatamque contra Athanasium voluerunt. Sed ad res gestas hoc anno à Theophilo in causa Origenistarum oratio reuocetur. A

LEGATIONES THEOPHILI AD DIVERSOS EPISCOPOS.

Ex epistola eiusdē Theophili ad Hieronymum nuper recitata intelligi potest, qui à Theophilo ad Anastasium Papam missus est Romam, fuisse Theodorum monachum, eumdemque antè S.Hieronymum inuisisse. Huic enim Theophilum ad eumdem Romanum Pontificem legatione fungenti Synodicas dedisse litteras de Origenistis Alexandriæ condemnatis, par est credere, quibus res in Synodo gestas aduersus eosdem ipsum Anastasium fecerit certiorem. At qui Theodorum monachum Romam sibi legauit Theophilus, Constantinopolim etiam & ad alias quoque prouincias alios sanctissimos Nitriæ monachos legatos ad diuersos Episcopos misit, eisdemque dedit easdem Synodicas litteras, alio nomine Generales nominatas, vtpote quæ ad omnes Catholicæ Ecclesiæ Episcopos scriptæ essent. Testatur id quidem idem ipse Theophilus in epistola ad S.Epiphanium Constantiæ in Cypro Episcopum, cui præter Generalem illam priuatim aliam addidit, reddiditque certiorem de rebus gestis aduersus Origenistas, deque monachis qui ex Ægypto pulsi nauigassent Constantinopolim. porrò ipsam, quòd haud prolixa sit, & rerum gestarum seriem referat, hîc integram describemus: sic enim se habet[b]: B C

[b] *Apud Hier. epist. 67.*

THEOPHILI EPISTOLA AD EPIPHANIVM.

Dominus[c] qui locutus est ad Prophetam: Ecce constitui te hodie super gentes & regna eradicare, & suffodere, & dispergere, & rursum ædificare, ac plantare: singulis temporibus eamdem Ecclesiæ suæ largitur gratiam, vt integrum corpus conseruetur, & in nullo hæreticorum dogmata prævaleant. Quod quidem nunc videmus expletum. Nam Ecclesia Christi, quæ non habet[d] maculam neque rugam, aut aliquid istiusmodi, egredientes de cauernis suis Origenis colubros Euangelico ense truncauit, & fœcundum Nitriæ monachorum agmen contagione pestifera liberauit. Pauca ergo ex iis quæ gesta sunt, in generali epistola, quam ad omnes in commune direxi, prout patiebatur angustia temporis, comprehendi. Dignationis tuæ est, quæ in huiusce modi certaminibus sæpe ante nos pugnauit, & positos in prælio consolari, & congregare totius insulæ Episcopos, ac Synodicas litteras tam ad nos, quàm ad Constantinopolitanæ vrbis Episcopum, & si quos alios putaueris, mittere: vt consensu omnium & ipse Origenes nominatim & hæresis nefaria condemnetur. Didici enim, quod calumniatores veræ fidei Ammonius, Eusebius, & Euthymius nouo pro hæresi fauore bacchantes, Constantinopolim nauigarint; vt & nouos, si quos valuerint, decipiant, & veteribus suæ impietatis sociis coniungantur. Curæ igitur tuæ sit, vt cunctis Episcopis per Isauriam atque Pamphiliam, & ceterarum prouinciarum, quæ in vicino sunt, rei ordinem pandas; & nostram, si dignum putas, epistolam subiicias: vt omnes vno spiritu congregati, cum virtute Domini nostri Iesu Christi tradamus eos satanæ in interitum impietatis, quæ possidet eos. Et vt celeriùs nostra Constantinopolim scripta perueniant, mitte industrium virum, & aliquem de clericis, sicut & nos de ipsis Nitriæ monasteriis patres monachorum cum aliis sanctis & continentissimis viris misimus, qui possint cunctos in præsenti docere quæ gesta sunt. Et super omnia quæsumus, vt impensas ad Dominum fundas preces, quo possimus etiam in isto certamine victoriam consequi. Non enim parua lætitia & in Alexandria & per totam Ægyptum populorum corda peruasit, ex quo pauci homines electi sunt, vt purum corpus Ecclesiæ permaneret. Saluto fratres qui tecum sunt. Te plebs, quæ nobiscum est, in Domino salutat.] hactenus Theophili litteræ ad Epiphanium. [c] *Hierem. 6.* [d] *Ephes. 5.* D E

[e] *Apud Hier. epist. 73.*

EPIPHANII EPISTOLA AD HIERONYMVM.

Ipse autem Epiphanius, accepta Generali à Theophilo epistola, mittens eam ad S.Hieronymum, illi & coniunxit suas ad eum has perbreues litteras[e]:

Generalis epistola, quæ ad omnes Catholicos scripta est, ad te propriè pertinet, qui zelum fidei aduersus cunctas hæreses habes, & Origenis propriè & Apollinarij discipulis aduersaris: quorum venenatas radices & in altum defixam impietatem omnipotens Deus

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Deus protraxit in medium, vt in Alexandria proditæ, in toto Orbe arescerent. Scito enim, fili carissime, Amaleeh vsque ad stirpem esse deletum [a], & in monte Raphidim erectum [a] *Exod. 17.* crucis Christum Crucis. Etenim quomodo, porrectis in altum Moysi manibus, vincebat Israël; sic Dominus confortauit famulum suum Theophilum, vt super altare Ecclesiæ Alexandrinæ contra Originem vexillum poneret, & impleretur in eo quod dicitur: Scribe signum hoc, quia delebo funditus Origenis hæresim à facie terræ cum ipso Amaleeh. Et ne videat eadem rursum iterare, & prolixiorem epistolam texere: ipsam ad vos scriptam direxi, vt scire possitis, quæ nobis scripserit, & quantum boni vltimæ ætati meæ concesserit Dominus, vt quod semper clamabam, tanti Pontificis testimonio probaretur. Iam autem puto & te aliquid operis edidisse, & iuxta priorem epistolam, qua te super hac re fueram cohortatus, elimasse librum, quem tuæ linguæ homines legant. Audio enim & ad Occiden-
B tem quorumdam hominum naufragia peruenisse, qui non contenti proditione sua, volunt plures mortis habere participes; quasi multitudo peccantium scelus minuat, & non numerositate lignorum maior gehennę flamma succrescat. Sanctos fratres, qui tecum sunt in monasterio Domino seruientes, & tecum & per te plurimùm salutamus.] hæc ad Hieronymum Epiphanius: quibus intelligas, nondum vulgatam fuisse in Oriente damnationem Origenis & Origenistarum Romæ ab Anastasio factam, cùm iam Theophili ibidem legeretur Generalis epistola.

Porrò non Synodicam tantùm epistolam, sed etiam Paschalem datas esse à Theophilo, certum est, alteram in Synodo scriptam, alteram verò priuatim ad indicandum Paschale tempus (ex more) ad Ecclesias datam, sed eam anno sequenti (vt ostendetur) qua pariter Origenis damnatio proclamaretur, S. Hieronymus Latinitate donauit: sicque vnà cum
C Græco textu à Romana Ecclesia eas à se missas Hieronymus accipi voluit; idemque præstitit de alia Paschali eiusdem Theophili post annum sequentem data. Testatur id ipse quidem in Ruffinum [b] agens, cùm ait: Duas, Synodicam & Paschalem eius epistolas contra Origenem illiusque discipulos, & alias aduersus Apollinarium & Origenem per hoc fermè biennium interpretatus sum, & in ædificationem Ecclesiæ legendas nostræ linguæ hominibus dedi.] Idem scribens ad Pammachium atque Marcellam post annum sequentem, cùm posteriores Paschales Theophili litteras mittit, has à se translatas, Romamque esse à se missas, his verbis ostendit [c]: Rursus Orientalibus vos locupleto mercibus, & Alexandrinas opes primo Romam vere transmitto.] Sed cur in his tantam Hieronymus exhibuit diligentiam? Vt tum Theophili epistolis, tum earum à se facta translatione, Orbi vniuerso innotesceret damnatio Origenis. Audi enim quę ibi ipse ad Pammachium atque Marcellam ait: Vbi lię-
D resis, quæ sibilabat in mundo, & me & Papam Theophilum sui iactabat erroris; latratuque impudentissimorum canum ad inducendos supplices, nostrum mentiebatur assensum? Oppressa est eius auctoritate & eloquentia, &c.]

HIERONYMVS VERTIT IN LATINVM EPISTOLAS THEOPHILI.

[b] *Hier. Apol. aduers. Ruffi.*

[c] *Hier. epi. 78.*

Sed pro harum differentia litterarum, quæ priùs, quæve posteriùs datæ sint, ex earum argumento quas idem Hieronymus eadem ipsa epistola ad Pammachium atque Marcellam dedit, poterimus intelligere, vbi ait: Vos Christiani Senatus lumina, accipite & Græcam & Latinam etiam hoc anno epistolam, ne rursum hæretici mentiantur à nobis pleraque vel addita, vel mutata: in qua laborasse me fateor, vt verborum elegantiam pari interpretationis venustate seruarem, & intra definitas lineas currens, nec in quoquam excedens loco, eloquentiæ eius fluenta non perderem, easdemq; res eodem sermone transferrem: quod vtrum consecutus sum, nec ne, vestro iudicio relinquo. Quam sciatis in
E quatuor partes esse diuisam. In primo credentes hortatur ad Dominicum Pascha celebrandum. In secundo & tertio loco Apollinarium & Origenem iugulat. In quarto, id est extremo, hæreticos ad pœnitentiam cohortatur. Si quid autem hic minùs aduersus Origenem dictum est, in præteriti anni epistola continetur: & hæc, quam modò vertimus, breuitati studens, dicere plura non debuit. Porrò contra Apollinarium succincta fides & pura professio non caret subtilitate dialectica, quæ aduersarium suum, extorto de manibus eius pugione, confodit. Orate Dominum, vt quod in Græco placet, in Latino non displiceat; & quod totus Oriens miratur & prædicat, læto sinu Roma suscipiat; prædicationem quoque cathedræ Marci Euangelistæ cathedra Petri Apostoli sua prædicatione confirmet: quamquàm celebri sermone vulgatum sit, beatum quoque Papam Anastasium eodem feruore, quia eodem spiritu est, latitantes in foueis suis hæreticos persecutum: eiusq; litteræ doceant, damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum est:

DIFFERENTIA EPISTOLARVM THEOPHILI.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum est : cui multos imprecamur annos ; vt hæreseos rediuiua plantaria, per illius studium longo tempore arefacta, moriantur.] hæc de litteris à Theophilo scriptis sanctus Hieronymus, nempe vna Synodica, ac duabus Paschalibus duorum annorum spatio intercurrente datis. A

DE EPISTOLIS A THEOPHILO SCRIPTIS RATIONE TEMPORIS.

Quod verò ad Synodicam spectat ; eadem (vt ipse testatus est) ab ipso Hieronymo Latinitate tradita, desideratur : nam licet tres extiterint Theophili epistolæ, nulla earum Synodalis est : sed eædem omnes Paschales esse intelliguntur, vtpote quibus indicatur venturus Paschalis ex ipsiusmet Theophili calculis dies ; Synodica verò nulla, quæ ex Synodo aliqua data possit intelligi. Porrò quinque à Theophilo datas esse generales epistolas, quarum est memoria apud sanctum Hieronymum, eiusdem auctoris testificatione exploratum habetur : quarum omnium si tempus, quibus singulæ datæ sunt, inspiciatur, ipsa quoque rerum gestarum series concinno ordine disponetur. Earum igitur omnium prima B
est illa hoc anno ex Synodo data, eaq; ex causa appellata Synodica : secunda Paschalis dicta aduersus Origenem & eius discipulos peculiariter scripta, quæ etiam desideratur : hæcque
[a] *Hier. epi. 78.* illa est, de qua ipse Hieronymus in epistola ad Pammachium & Marcellam scribit[a], cùm ait : Si quid autem hic minus aduersus Origenem dictum est, in præteriti anni epistola con-
[b] *Hier. ad-uers. Ruffin.* tinetur.] de ambabus his idem Hieronymus vbi suprà aduersus Ruffinum agens [b] meminit, atque de tertia aduersus Apollinarium & Origenem scripta, cùm ait : Duas, Synodicam & Paschalem eius epistolas contra Origenem illiusque discipulos, & aliam aduersus Apollinarium & eumdem Origenem per hoc fermè biennium interpretatus sum.] Porrò tertiam hanc epistolã illam esse certum est, cuius argumentũ in quatuor partes diuisum ab eodem
[c] *Hier epi. 78.* Hieronymo in dicta epistola ad Pammachium atque Marcellam data describitur [c]. Habes iam tres à Theophilo datas epistolas, vnam Synodicam, duas Paschales : quarum C
[d] *Extat to. 1. Bibl. sanct.* posterior extat, estque eius exordium : Primum [d] solemnitatis augustæ sermo, &c.] Rursus verò post hanc alia sequitur ordine secunda in codice, dicenda tamen Theophili quarta,
[e] *Ibidem.* Paschalis verò tertia ; quæ sic incipit [e] : Christum Iesum Dominum gloriæ, &c.] Post hanc additur alia, dicenda Paschalis quarta, sed quinta ordine collocanda (vt patet ex ordine præcedentium) quæ ita exorditur [f] : Nunc quoque Dei viua Sapientia, &c.] cuius argumentum
[f] *Ibidem.* [g] *Hier. epi. 31.* describitur à sancto Hieronymo in epistola ad Theophilum [g], quam ipse in Latinum se vertisse ait, cùm haud pridem S. Paula ex hac vita migrasset, cuius transitum ad Deum contigisse certum est Honorio Aug. VI. & Aristeneto Coss. anno Domini quadringentesimoquarto. cuius temporis certa habita ratione, dicendum est, vltimam Paschalem, earum scilicet quarum mentio est apud S. Hieronymum, ordine quartam dicam à Theophilo esse anno Domini quadringentesimo tertio. D

QVO ORDINE TEMPORIS SCRIPTAE SINT EPIST. PASCHALES THEOPHILI.

Cùm enim Paschalis epistola primò cõsueuerit mitti Romam ad Romanum Põtificem, à quo reliquæ accepturæ essent Ecclesiæ, in die Epiphaniæ Domini diocanorum præconio inter sacra peruulganda (prout dictum est suo loco pluribus tertio Annalium tomo, vbi de Concilio Nicæno sermonem habuimus) vtique non eodem anno, cuius Pascha indicebatur, sed superiori ab eo Paschalem scribi epistolam oportuit atque mitti. Qua quidem habita ratione, certo temporis ordine ita omnes à Theophilo datæ illæ quinque epistolæ disponuntur, vt hoc anno (prout demonstratum est) ex Synodo Alexandrina scripta à Theophilo Synodica fuerit de condemnatione Origenis & eius doctrinæ inhærentium Origenistarum : sequenti autem anno data fuerit prima Paschalis pro eo qui sequitur anno, nempe quadringentesimo primo : quo item anno, quadringentesimo primo edita fuerit secunda Paschalis pro anno quadringentesimo secundo : tertia verò pro- E
mulgata fuerit ipso anno Domini quadringentesimo secundo pro sequenti anno quadringentesimo tertio : quarta verò Paschalis (vt memorauimus) scripta sit ipso anno quadringentesimo tertio pro quadringentesimo quarto, quo eam in Latinũ vertit S. Hieronymus, defuncta iam paulo antè S. Paulo eodem anno, mense Ianuarij. Hæc cõuenire cum editis ab ipso Theophilo Paschalibus Cyclis, curiosus explorator inueniet. Porrò successiuo ordine, annis singulis singulas eodem argumento aduersus Origenis hæresim & eius sectatores esse datas dictas epistolas liquet : cùm alioqui aliis quoque annis (vt antè diximus) singulis singulas dare soleret Paschales. At scrupulosam hanc Theophili epistolarum disquisitionem ad exactam temporum rationem minimè prætermisisse oportuit.

Quænam autem post scriptas hoc anno ab Anastasio Papa Origenis & Origenistarum damnationis litteras fuerint subsecuta : quidve Ruffinus à communione Catholica alie-

nus

Universidad de Deusto
Biblioteca

ORIGENIS ERRORES DAMNATI ALEXANDRIAE ET ROMAE EODEM TEMPORE.

A nus post hæc in S.Hieronymum molitus sit: rursum verò quid egerint aduersus Theophilum Alexandrinum Episcopum monachi Origenistæ ab eodem in Ægypto damnati atque expulsi, cùm peruenerunt profugi Constantinopolim: sequenti anno dicturi sumus, quo res ab eis gestæ contigisse noscuntur. Hoc autem anno id confectum est, vt vno eodemque tempore & Alexãdriæ in Synodo à Theophilo Origenes cum Origenistis penitus damnarentur, & Romæ ab Anastasio Papa id ipsum publica sententia præstaretur. Quàm bene accidit, vt in Occidente quàm citissimè pullulans hæresis conuulsa penitus exaruerit: in Oriente verò sic compressa licet ad tempus siluerit, in nonnullorum tamen monachorum cordibus altioribus fixa radicibus, ad posteriora tempora infaustis propagata germinibus pullulauerit. De extincta autem statim in Occidente Origenis hæresi testatur S.Hieronymus in epistola ad Theophilum data, qua in primis hæc ait[a]: Nequa-

OCCIDENS LIBER AB HAERESI ORIGENIS.

[a] *Hier. epi. 71.*

B quam ampliùs antiquus serpens sibilat; sed contortus & euisceratus, in cauernarum tenebris delitescens, Solem clarum ferre non sustinet. Qui quidem super hac re, antequam scriberes, ad Occidentem epistolam miseram, ex parte hæreticorum strophas meæ linguæ hominibus indicans. Ex dispensatione Dei factum puto, vt eo in tempore tu quoque ad Anastasium Papam scriberes, & nostram, dum ignoras, sententiam roborares. Verùm à te nunc admoniti, magis studium accommodabimus, vt hic & procul simplices ab errore reuocemus.] & post alia, hæc subdit: Vincentius presbyter ante biduum, quàm hanc epistolam darem, de Vrbe venit, & supplicíter te salutat, crebroque sermone concelebrat, Romam & totam Italiam tuis post Christum epistolis liberatam.] hæc Hieronymus. Atque de anni huius causa Origenistarum hactenus: iam verò ad reliquas huius temporis res gestas Ecclesiæ Africanæ orationem flectamus haud inuitam.

DIRVTA IDOLORVM TEMPLA.

C Hoc eodem anno, sequenti scilicet ab eo, qui Gentilium deorum responsis fatalis prædictus erat, vt Christiana religio penitus exciſa deficeret: Dei prouidentia factum est, vt deorum templorum & in eis consistentium idolorum facta fuerit vbique prostratio ac demolitio, contra verò Christianæ religionis res magna creuerint accessione. Id quidem disertis verbis sanctus Augustinus affirmat, dum ait[b]: Sequenti anno, Consule Manlio Theodoro, quando iam secundum illud oracullum dæmonum, aut figmentum hominum, nulla esse debuit Christiana religio, quid per alias terrarum partes forsitan factum sit, non fuit necesse perquirere. Interim, quod scimus, in ciuitate notissima & eminentissima Carthagine Africæ, Gaudentius & Iouius Comites Imperatoris Honorij, quartodecimo Kalendas Aprilis, falsorum deorum templa euerterunt, & simulacra fregerunt. Ex quo vsque ad hoc tempus per triginta fermè annos, quis non videat quantum creuerit cultus

[b] *S. Aug. de Ciuit. Dei li. 18. cap. vlt.*

D nominis Christi, præsertim posteaquam multi eorum Christiani facti sunt, qui tamquam vera illa diuinatione reuocabantur à fide, eamque completo eodem annorum numero inanem irridendamque viderunt?] hæc Augustinus post Consulatum Honorij quartum cum Eutychiano, Consule Manlio. Ex quibus aliisque superiùs dictis corrigendum est inuersum Chronicon Prosperi, vbi post Consulatum Manlij ponitur Consulatus Honorij cum Eutychiano, ordine quidem præposterο. De quo ne aliqua remaneat vllatenus dubitatio: ecce tibi Claudianus in Panegyrico eiusdem Theodori Consulatus, quem præcessit quartus Honorij, ista cecinit[c]:

[c] *Claud. in Cons. Theod.*

Quem quater ipse gerit, perfecto detulit anno;
Deposuitq; suas, te succedente, curules.]

LEGES HOC ANNO LATAE ADVERSVS IDOLA.

Ceterùm cùm de templis diruendis manarint anni huius exordio ab Honorio Impera-

E tore rescripta: cùm populus Christianus conferto agmine impetum faceret in celsa & augusta quæque templorum ædificia, non sine vrbium (vt videbatur) immensa deformitate: placuit eidem Honorio Imp. posterioribus rescriptis iubere, vt vbique populus à diruendis publicis ædificiis abstineret: itemque alio edicto promulgato, vt spectacula minimè haberi prohiberentur, quæ tamen essent ab omni sacrificio & Gentilicia superstitione pura. Sed age iam, quo hæc ipsa notiora fiant, eadem hic describamus edicta, atque illud in primis mense Ianuarij datum his verbis[d]:

[d] *l. 15. de Pag. C. Theod. & Cod. Iustin. rod. in l. 3.*

Sicut sacrificia prohibemus, ita volumus publicorum operum ornamenta seruari: ac ne sibi aliqua auctoritate blandiantur, qui ea conantur euertere; si quod scriptum, si qua lex fortè prætenditur; erutæ huiusmodi chartæ ex eorum manibus ad nostrani scientiam deferantur, &c. Dat. 1111. Kalend. Februar. Rau. Theodoro V.C. Consule.] hæc ad macrobium P.P. Hispaniarum, & ad Proclianum Vicarium Quinque prouinciarũ Honorius.

Idemque

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] l. 18. eod. tit. Cod. Theod. Idemque hoc eodem anno ad Apollodorum Proconsulem Africæ his verbis rescripsit [a]: A

Ædes inlicitis rebus vacuas nostrarum beneficio sanctionum ne quis conetur euertere. Decernimus enim, vt ædificiorum quidem sit integer status. Si quis verò cum sacrificio fuerit deprehensus, in eum legibus vindicetur, depositis sub officio idolis, disceptatione habita, quibus etiam nunc patuerit cultum vanæ superstitionis impendi. Dat. IIII. Kalend. Septembris, Patauio, Theodoro V.C. Conf.]

Quod autem spectat ad ludos, ad eumdem Proconsulem Africæ idem Honorius Imperator ista rescripsit [b]:

[b] l. 17. eod. tit. & C. Iustin. eod. tit. lib. 4. LVDI PERMISSI AGI IN CIVITATIBVS.

Vt profanos ritus iam salubri lege submouimus; ita festos conuentus ciuium, & communem omnium lætitiam * non patimur submoueri. Vnde absque vllo sacrificio, atque vlla superstitione damnabili, exhibere populo voluptates, secundum veterem consuetudinem, inire etiam festa conuiuia, si quando exigunt publica vota, decernimus. Dat. XIII. B Kal. Septemb. Patauio, Theodoro V.C. Conf.]

* licentiam

In Oriente etiam Arcadius Imperator ad Eutychianum P.P. rescripsit, vt illa templa idolorum diruerentur, quæ essent in agris. Sunt autem hæc verba rescripti [c]:

[c] l. 16. de Pagan. C. Theod. QVID ARCADIVS ADVERSVS DEORVM TEMPLA.

Si qua in agris templa sunt, sine turba ac tumultu diruantur. His enim deiectis atque sublatis, omnis superstitionis materia consumetur. Dat. III. Idus Iulij, Damasco, Theodoro V. C. Conf.] Verùm quæ reliqua erant templa in ciuitatibus, vt Gazæ Marnæum, ad biennium integra perseuerarunt.

Sed quod ad templa in vrbibus posita pertinet; etsi ab eorum demolitione veriti sunt Christiani, iisdem tamen potiri concessum est. Magna quidem gloria Christianæ religionis effulsit, cùm arbitrio ipsius Antistitum clausis diu deorum templis, nunc reseratis, vexilloq; illuc Crucis illato, comitantibus clero atque fideli populo, idola frangerentur, & simul C cuncta, quæ superstitionis signa referrent, penitus tollerentur. Quid autem acciderit tunc Carthagine de templo Cælestis omnium famosissimo, S. Prosper narrat his verbis [d]:

[d] Prosp. de predict. lib. 3. c. 38. QVID CARTHAGINE IN TEMPLO CAELESTIS IDOLI.

Apud Africam Carthagini Cælestis inesse ferebant templum, nimis amplum, omnium deorum suorum ædibus vallatum, cuius platea lithostrata pauimento ac pretiosis columnis & mœnibus decorata, prope in duobus ferè millibus passuum protendebatur. Cùm diutiùs clausum, incuria, spinosa virgulta circumseptum obruerint, velletque populus Christianus vsui veræ religionis vindicare: dracones, aspidesque illic esse ob custodiam templi, Gentilis populus clamitabat. Quo magis Christiani feruore succensi, ea facilitate omma amouerunt illæsi, quo templum suo vero cælesti Regi & Domino consecrarent. Nam cùm sancta Paschæ solemnis ageretur festiuitas, collecta illic & vndique omni curiositate etiam adueniens multitudo, sacerdotum multorum pater & dignæ memoriæ nominan- D dus Antistes Aurelius, cælestis iam patriæ ciuis, cathedram illic loco Cælestis & habuit & sedit. Ipse tunc aderam cum sociis & amicis, atque (vt se adolescentium ætas impatiens circumquaque vertebat) dum curiosi singula quæque pro magnitudine inspicimus, mirum quoddam & incredibile nostro se ingessit aspectui, titulis æneis grandioribusque litteris in frontispicio templi conscriptus, AVRELIVS PONTIFEX DEDICAVIT. hunc legentes populi, mirabantur præsago tunc spiritu acta, quæ præscius Dei ordo certo isto fine concluserat.

VATICINIA GENTILIVM CONTRA IPSOS CONVERSA.

Cumque à quodam Pagano falsum vaticinium, velut eiusdem Cælestis, proferretur, quo rursum & via & templa prisco sacrorum ritui redderentur: ille, ille (inquam) verus Deus, cuius prophetica vaticinia nesciunt omnino mentiri, nec fallere, sub Constantio & Augusta Placidia, quorum nunc filius Valentinianus pius & Christianus imperat, Vrso insistente Tribuno, omnia illa templa ad solum vsque perducta, agrum reliquit, in sepulturam scilicet mortuorum: ipsamque viam sine memoria sui nunc Vuandalica manus euertit.] hæc ipse: ex his quoque & vides, quibus ex causis creuerit Fidelium æmulatio in templis deorum demoliendis; quæ clausa penitus, esse despectui, illi patiebantur inuiti. Cùm enim Gentilium pertinacia impatiens dedecoris & contumeliæ, deorum templa penitus inaccessa manere, falsis oraculis in vulgus sparsis, fore iactabat, vt abolita Christiana religione, idololatria iam compressa maiori resurgeret gloria, templaque rursus aperienda, & numerosiori multitudine frequentanda: quo hæc inanis prædictio cassa penitus redderetur, ante eorum oculos ipsorum templa Fideles è fundamentis solo prosternere conabantur: vt sic tandem Gentilitas desperata fatiscens, victa daret victoribus manus, nomenque Christianæ militiæ. Quod quidem

Universidad de Deusto
Biblioteca

Adem ex sententia euenisse, ea quæ nuper sunt ex sancto Augustino[a] recitata, testantur. Hic tandem finis fuit famosissimi idoli Cælestis Carthaginensis, eiusque templi omnium in Africa celeberrimi. Adhuc verò vt Christi gloria ex eius demolitionis idoli victoria parta magis magisque omnibus innotescat, hic paululum immorandum, deque eodem idolo & eius origine & nomine est pluribus differendum: omnia enim hæc conducunt ad Christi de peruersissimo dæmone expugnato triumphum. Primum enim sciẽdum est, eiusmodi Cælestis Carthaginensis idolum etiam Romanis maximè venerandum fuisse: quod ex eo quisque poterit intelligere, dum ex Senatusconsulto atque Principum placitis istud ipsum paucis concessum assecutum fuerit priuilegium, vt posset heres institui. Nam Vlpianus[b] I.C. hæc de his habet:

Deos heredes instituere non possumus, præter eos quos Senatusconsulto, constitutionibus Principum instituere concessum est, sicut Iouem Tarpeium, Apollinem Didymæum, sicuti Martem in Gallia, Mineruam Melitensem*, Herculem Gaditanum, Dianam Ephesiam, Matrem Deorum Cybelem, quæ Smyrnæ colitur, & Cælestem* Salinensem Carthaginis] hæc Vlpianus.

Sed quodnam numen Cælestis nomine declaratur? Prima quidem fronte dixeris, esse Saturnum: nam cùm Lactantij[c], tum aliorum plurium testificatione expressum habetur, peculiarem Deum Afris fuisse Saturnum, cui humanas hostias immolarent[d]. Cùm igitur constet Cælestem fuisse summo apud eos honore habitum; eumdem fuisse Saturnum cum Cæleste, certum videri potest. His accedit Tertulliani Carthaginensis hominis summa auctoritas, dum primùm hæc ait in Apologetico[e]: Vnicuique prouinciæ & ciuitati suus Deus est, vt Africæ Cælestis.] Idemque postea in Scorpiaco[f] ista subdit: Afrorum Deum Saturnum placari victimis hominum.] Quibus accedit, quòd à Græcis Saturnus Κρονος (quod & Phornutus ait) Cælus est appellatus, seu Cælestis. His adiungitur, quòd Saluianus[g] Cælestem, non Deam, sed Deum appellat.

Verùm Cælestem, non Dei, sed Deæ fuisse nomen, ex eodem Tertulliano[h] in primis accipimus, vbi ait: Ista ipsa virgo Cælestis pluuiarum pollicitatrix, &c.] ista ipsa, nempe, quæ Carthagine colitur. Sed S. Augustinus[i], eius gentilis, vtpote Afer, virginem Cælestem nominat. Deam quidem, & non Deum fuisse apud Ethnicos existimatum, declarat etiá præsens inscriptio incisa basi, super quam Cælestis simulacrum collocatum erat[k].

INVICTAE
CAELESTI
AVR. ONESI
MVS. DD

Et Apuleius, idemque ipse Africanus, eamdem virginem appellat, Iunonemque fuisse ait[l], cùm ita eam compellat: Magna Iouis germana & coniuga, siue tu Sami querulo partu, vagituque & alimonia tua gloriaris; siue celsæ Carthaginis, quæ te virginem vectura leonis cælo commeantem percolit, beatas sedes frequentas, &c.] Cuius quidem imaginem in antiquis nummis expressam hic reddendam putauimus. Consiste hic parum, quæso, lector: haud enim otiosè tibi hoc exhibitum fuisse spectaculum senties. Vides hic duorum formas numismatum editas, alterius Seueri Imperatoris, alterius verò eius filij Antonini; atque in ambobus, à tergo ipsorum, Carthaginensium Deæ Cælestis inesse signa. Meminisse autem debes, dictum esse secundo Annalium tomo, effigiata eiusmodi fuisse numismata cum inscriptione, INDVLGENTIA AVGG. quòd Seuerus Imp. vnà cum filio plurima Carthaginensibus contulerit beneficia.

m

[a] *Aug. in Ener. serm. 29.*

ROMANIS ETIAM VENERANDVM CAELESTIS IDOLVM.

[b] *Vlpian. tit. de his qui hered. instit. possint. post Cod. Theod.*

* Ilienſem
* Cælestum

DE CAELESTIS DEI CARTHAGINENSIVM ORIGINE.

[c] *Lact. de falſ. relig. c. 11.*
[d] *Sil. Italic. & alij.*
[e] *Tertul. Apolog. cap. 24.*
[f] *Tertul. in Scorpiac. c. 7.*
[g] *Saluian. de prouident. Dei lib. 8.*
[h] *Tertul. Apolog. cap. 23.*
[i] *Aug. de Ciuit. Dei lib. 2. c. 4.*

CAELESTIS DEA CARTHAGINENSIVM PECVLIARIS.

[k] *Rome apud Alexand. Borgianum.*
[l] *Apul. de aſin. lib. 6.*

[m] *Extat apud Lelium Pasqualicum. num. argent.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a A

B

* Extat apud Angel. Extant. num. aræi.

IMAGINIBVS VARIIS REDDITA CAELESTIS DEA.

Cùm autem vtraque numiſmata hæc Carthaginenſium Deæ typum exprimant & imaginem, altera tamen ipſarum in eo tantùm differt ab altera parua differentia, cùm in poſteriori Cæleſtis Deæ dextera armata ſit fulgure, in priori verò tympanum dextera Cæleſtis teneat; cuius effigiem [b] à Luciano habes magna ex parte deſcriptam. Dum enim agit de Dea Syria, hæc inter alia: Leones ipſam ferunt,& tympanum habet, & coronam in capite turritam geſtat.] vt Cybelem haud dubium intelligas ſignificari,quæ ad luctus ex Attidis morte ſuſcepti conſolationem, tympanum ſumpſiſſe fertur. Porrò eiuſdem Deæ ſigna diuerſis geſtaminibus fingi,illud declarat, quod idem Lucianus inferiùs habet de eiuſdem imagine in templo Hierapolitano ad totius Syriæ cultum poſita, dum ait eiuſdem ſimulacrum altera quidem manu colum,altera verò ſceptrum geſtaſſe; quod & in nummis exprimitur: licet interdum alios pro colo reddidiſſe inuenerimus fulgur.

b Lucian. de Dea Syria.

C

CAELESTIS DIVERSIS NOMINIBVS APPELLATA.

Ceterùm eiuſdem Apulei conſtat auctoritate,idem ſimulacrum nõ vnius tantùm,ſed diuerſorum numinum nomina continuiſſe.ſunt hæc eius verba[c]: In vniuerſum quidem (quod verè dixeris) Iuno eſt.Ceterùm habet quippiam & Mineruæ,& Veneris,& Lunæ,& Rheæ, & Nemeſis,& Parcarum: & altera quidem manu ſceptrum tenet, altera autem colum, & in capite radios gerit, & turrim, & cæſtum habet, quo ſolam Venerem cognomento Cæleſtem exornant.] hæc ipſe. Similiter autem ex Cæleſti Carthaginenſi exprimi plura numina, ſiue vnum diuerſis nominibus nuncupatum, non tantùm quæ nuper ex Apuleio ſunt recitata declarant, ſed & quæ idem enucleatius habet inferiùs hiſce verbis, cùm precatur: Regina Cæli,ſiue tu Ceres,alma frugum parens origenalis,quæ repertu lætata filiæ, vetuſtæ glandis ferino remoto pabulo, miti commonſtrato cibo, nunc Eleuſinam glebam percolis: Seu tu Cæleſtis Venus,quæ primis rerum exordiis ſexuum diuerſitatem, generato amore, ſociaſti,& æterna ſobole humano genere propagato,nunc circumfluo Paphi ſactario coleris: Seu Phœbi ſoror, quæ partu ferarum medelis lenientibus recreato, populos tantos educaſti, præclariſque nunc veneraris delubris Epheſi : Seu nocturnis vlulatibus horrenda Proſerpina, triformi facie laruales impetus comprimens.] ac paulo pòſt, ſic reſpondens ipſa ad Lucium : En adſum tuis commota, Luci,precibus rerum Natura parens,elementorum omnium domina,ſæculorum progenies initialis,ſumma numinum, Regina manium, prima cælitum, deorum dearumque facies vniformis,quæ cæli luminoſa culmina,maris ſalubria flamina, inferorum deplorata ſilentia nutibus meis diſpenſo. Cuius numen vnicum multiforme ſpecie, ritu vario, nomine multiiugo * totus veneratur Orbis. Inde primigenij Phryges Peſſinunticam nominant Deum matrem: hinc autochthones Attici Cecropeiam Mineruam: illinc fluctuantes Cyprij Paphiam Venerem; Cretes ſagittiferi Dictynam Dianam; Siculi trilingues Stygiam Proſerpinam; Eleuſini vetuſtam deam Cererem: Iunonem alij, alij Bellonam,alij Hecaten, Rhamnuſiam alij: & qui naſcentis diei Solis inchoantibus illuſtrantur radiis Æthiopes, Ariique priſcaque doctrina pollentes Ægyptij cærimoniis me propriis percolentes, appellant vero nomine Reginam Iſidem, &c.]

c Apul. li. 11. in princ.

* multiuoco

D

E

CAELESTIS EADEM DIANA AD ALIIS DICTA.

Attigit hæc etiam ex parte noſter S.Ambroſius,dum de ea hæc ait expreſè[d]: Quam Cæleſtem Afri,Mitram Perſæ, plerique Venerem colunt pro diuerſitate nominis,non pro numinis varietate.] At quod idem Apuleius citatis in locis, eamdem Cæleſtem, Dianam nominatam fuiſſe tradit: hic cum S.Hieronymo[e] dicimus, non intelligi Dianam illam venatricem, quæ arcum tenet, & ſuccincta eſt: ſed illam (vt ait) Multimammiam, quam Græci πολυμαστον vocant, vt ſcilicet ex ipſa quoque effigie mentirentur, omnium eam beſtiarum & viuentium eſſe nutricem.] quale fuiſſe ſimulacrum Dianæ Epheſiæ, antiqua

d Ambroſ. ad aduerſ. Symmach.

e S.Hieron. in præf. in epiſt. Pauli ad Epheſ. lib. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Antiqua monumenta docent. Certè quidem & Dianam Cælestis nomine nuncupatam, antiqua inscripta lapidibus monumenta produnt, vt quæ subiicimus[a]:

DIANAE. CAELESTI
SACRVM
Q. CORNELIVS
THEOPHILVS
CVM. QVINTIA. M. F
LVPERCA

[a] *Romæ apud S. Mariã Maior, descripsit Smet pag. 12. num. 11.*

Sed vnde id Carthaginensibus numen? Audi Herodianum[b], dum describit Heliogabali portentosa deliria, cùm quæreret deo suo Heliogabalo vxorem sociare: spretoque Palladis simulacro, quod cerneret galeatum: negans (inquit) belligeram vxorem atque armatam cordi esse deo suo, simulacrum Vraniæ (*Cælestis scilicet Deæ*) iussit afferri: quod scilicet Carthaginensibus, omnique Africæ venerabile, positum fuisse à Phœnissa Didone creditur, quo tempore antiquam Carthaginem dissecto corio ædificauit. Hanc Afri Vraniam, Cælestem videlicet, vocant; Phœnices Astroarchen, Lunam esse affirmantes: Congruere igitur aiebat Antoninus matrimonium Solis & Lunæ.] Hæc Herodianus. Verumtamen quod est apud Herodianum, Astroarchen, astrorum Principem, Reginam cæli Iudæi, Phœnices verò nominabant Astarthen, notissimum apud eos idolum, cuius genealogiam ab Eusebio[c] ex antiquissimis Phœnicum monumentis descriptam inuenies.

[b] *Herod. lib. 5.*

SIDONIORVM THEOLOGIA AD CARTHAGINENSES ALLATA.

[c] *Eusebius de præpar. Euang lib. 1. c. 7.*

Sic & Lucianus de Dea Syria agens; Sidoniorum idolum maximo apud eos honore habitum, Astarthen pariter nominat; quam deam Lunam esse, sic dictam, ipse se existimare testatur. Estque eius mentio in diuinis Scripturis[d]: nam de Salomone traditur, quod inter alias idolorum abominationes colebat Astarthen deam Sidoniorum. quam cùm Apuleius (vt vidimus) nominet Reginam cæli, intelligere potes eam ipsam fuisse, quam temporibus Hieremiæ apostatantes Hebræos coluisse, conqueritur ipse Hieremias, cùm ait[e]: Filij colligunt ligna, & patres incendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, vt faciant placentas Reginæ cæli.] & alibi ex eorum verbis: Ex eo autem tempore, quo cessauimus sacrificare Reginæ cæli, & libare libamina, omnibus indigemus, & gladio & furore consumpti sumus.] quam Reginam cæli S. Hieronymus Lunam interpretatur: Paraphrasis verò Chaldaica habet, pro Regina cæli, Sidera cæli. Sentit & Philastrius[f], idem esse idolum, quod Sidonij & illis propinqui seducti Iudæi coluerunt Reginam cæli, quam Carthaginenses appellarunt Cælestem Virginem. nam ait: Alia est hæresis in Iudæis, qui Reginam, quam & Fortunam cæli nuncupant, & Cælestem vocant in Africa, colunt, eique sacrificia offerre non dubitant.]

IVDAEI APOSTATAE CVLTORES CAELESTIS DEAE.

[d] *3. Reg. 11.*

[e] *Hierem. 7. & 44.*

[f] *Philastr. cap. 16.*

Ceterùm illud contigit, quod etsi vnum idemque commune iisdem erat idolum: tamen cùm pro diuersitate regionum (quod Theodoretus ait[g]) mutari consueuerint deorum imagines: inde accidit, vt aliis signis eadem dea expressa esset apud Sidonios, aliis apud Carthaginenses. Apud Sidonios enim eadem obequitans taurum (vt Lucianus ait) exprimebatur in nummis: nam & caput tauri Astarthen insigne fuisse, Eusebius docet[h]: cumque & Cæli filiam extitisse dicit, inde quoque accidit dictam esse Cælestem, quo nomine eamdem colerent Africani, non tamen tauro, sed leonis dorso virginem insidentem, vt in nummis eam vides expressam.

[g] *Theodor. in Ezech. sect. 9.*

[h] *Euseb. de præpar. Euang lib. 1. c. 7.*

At quorsum, dices, tota hæc de Cælesti Carthaginensi prolixa tractatio? ea nimirum ex causa, quod singula hæc sint præclarissima trophæa victoriæ Crucis Christi. Non enim (vt videbatur) in demolitione Cælestis Carthaginensis vnum tantùm fuit prostratum idolum, sed omnia illa Gentilitiæ superstitionis sunt numina debellata, quæ ex Luciano & Apuleio superiùs sunt recensita. Et quod maioris fuit gloriæ Christi, de illo tunc potentissimo triumphatum est dæmone, qui Salomonem sapientissimum Regum omnium vicisset, Hebræumque Dei populum sub iugo duxisset impietatis, ipsa Astarthe, nuncupata Regina cæli, dea Sidoniorum, à Carthaginensibus dicta Virgo Cælestis. Quod tunc exhibitum putas spectaculum cælitibus dignum, cùm quæ vecta leone Cælestis, cælestia scandens, vni ex illis sternitur pedibus, qui instar ouis[i] à Christo missus est inter lupos? Quenam vmquam de victoria hostium tam glorioſa est erecta columna, vel ingens eleuatus est obeliscus, aut victoris exculptus militum fornix fuit triumphalis extructus, sicut cùm sedes Christianæ legis Antistitis (vt ait Prosper) in loco Cælestis est collocata, in qua & ipse Christi sacerdos

MAGNVS CHRISTI TRIVMPHVS IN DEMOLITIONE CAELESTIS.

[i] *Matth. 11. Luc. 10.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dos ſtante populo ſedit? Aurelius (inquit ille) cæleſtis patriæ ciuis cathedram illic loco Cæleſtis habuit & ſedit.] Etenim cathedræ Epiſcopali leo ille Cæleſtis ſuccubuit; quòd in Eccleſia moris eſſet, thronos Pontificis ſculptorum leonum tergis imponi, myſticum illud referans, ſuperbiam ſæculi aduerſariam Chriſti, dæmonisq; potétiam Crucis virtute ſubactas. Equidem innumera de his cernuntur exempla, vt de ea quæ proximè ob oculos fuit, ſede Pontificia in apſide veteris baſilicæ Vaticanæ. Magna plane Chriſti victoria factum eſt, vt vbi Cæleſtis idolum (quod ait Capitolinus in Pertinace) reddebat oracula, illic audiretur ab Epiſcopo prædicari Euangelium veritatis. Sed de his hactenus. A

Nunc autem reliqua proſequamur, quæ his item temporibus in Africa contigiſſe, idem Proſper narrat his verbis [a]: Noui quoque ipſe, in quadam parte Mauritaniæ prouinciæ de ſpelæis & cauernis ita antiqua producta ſimulacra, quæ fuerant abſconſa, vt omnis illa cum clericis in ſacrilegio periurij ciuitas teneretur. Quid verò per ceteras prouincias in re hac actum ſit, & omnibus notum eſt, & exitus ipſi demonſtrant. Doluit hæc futura Hermes Trimegiſtus; & mærens inter cetera ſcripſit, dicens: Tunc terra iſta ſanctiſſima ſedes delubrorum atque templorum, mortuorum erit cadauerumq́ue pleniſſima futura.] hactenus Proſper. B

[a] *Proſp. de prædict. lib. 3. c. 38.*

SIMVLACRA ABSCONSA PROPALATA.

Rurſum verò quod ad res Africanas pertinet; S. Auguſtinus cùm de his agit, antequam ſcilicet Imperatoris reſcriptis licentia data eſſet Chriſtianis aduerſus idola aliasq́ue omnes ad ea ſpectantes ſuperſtitiones agẽdi, commendat Chriſtianorum modeſtiam, dum nonniſi magna charitate cum ipſis agere conſueuerint. Ipſe enim concionatus ad populum, vbi explicat illa Deuteronomij verba [b]: Cùm data vobis fuerit terra in poteſtatem, aras eorum deſtruetis, lucos eorum comminuetis, & omnes titulos eorum confringetis: Cùm acceperitis poteſtatem, hæc facite.] Vbi nobis, inquit [c], non eſt data poteſtas; non facimus, vbi data eſt, non prætermittimus. Multi Pagani habent iſtas abominationes in fundis ſuis: numquid accedimus, & confringimus? Priùs enim agimus, vt idola in eorum cordibus confringamus. Quando Chriſtiani & ipſi facti fuerint, aut inuitant nos ad tam bonum opus, aut præueniunt nos. Modò orandum eſt pro illis, non iraſcendum illis.] At hæc Auguſtinus ante reſcripta illa aduerſus idola edita: quid autem poſt ipſa promulgata à ſuis voluit ipſe præſtari Chriſtianis, hæc ab eodem commonente accipe [d] Auguſtino: Cùm, inquit, templa, idola, luci, & ſi quid huiuſmodi, data poteſtate, euertuntur: quamuis manifeſtum eſt, cùm id agimus, non ea nos honorare, ſed potiùs deteſtari: ideo tamen in vſus noſtros priuatos dumtaxat & proprios non debemus inde aliquid vſurpare, vt appareat nos pietate iſta deſtruere, non auaritia. Cùm verò in vſus communes non proprios ac priuatos, vel in honorem Dei ven conuertuntur; hoc de illis fit, quod de illis hominibus, cùm ex ſacrilegis & impiis in veram religionem mutantur.] hæc ipſe. ex quibus intelligis quam à ſuis exegerit Auguſtinus in Gentilium ſuperſtitione abolenda hoc tempore moderationem. haud tamen ab omnibus id præſtitum eſt, vt ipſa materia, ex qua idola confecta eſſent, Gentilibus ipſis fuerit reſtituta: quis enim illam à militum manibus rapaciſſimis extorſiſſet? C D

[b] *Deut. 7. 12.*

[c] *Auguſt. in Matth. ſer 6*

[d] *Aug. epiſt. 154.*

CHRISTIANA MODESTIA COMMENDATA.

SVFFECTANI TRVCIDANT CHRISTIANOS.

Accidit autem tunc temporis illud lugubre in Colonia Suffectana, vt Gentiles ſimulacri ſui Herculis iacturam paſſi, aduerſus Chriſtianos arma corripientes, ex eis trucidauerint ſexaginta. ad quos tunc S. Auguſtinus exprobrans iſta breuiter ſcripſit [e]:

Immanitatis veſtræ famoſiſſimum ſcelus & inopinata crudelitas terram concutit, & percutit cælum, vt in plateis ac delubris veſtris eluceat ſanguis, & reſonet homicidium. Apud vos Romanæ ſepultæ ſunt leges, iudiciorum rectorum calcatus eſt tenor, Imperatorum certè nulla veneratio nec timor. Apud vos ſexaginta numero fratrum innocens effuſus eſt ſanguis: & ſi quis plures occidit, tanquus eſt laudibus, & in veſtram curiam tenuit principatum. Age nunc principalem veniamus ad cauſam. Si Herculem veſtrum dixeritis: porrò reddemus. Adſunt metalla; ſaxa nec deſunt: accedunt marmorum genera, ſuppeditat artificum copia. Ceterùm Deus veſter cum diligentia ſculpitur, tornatur & ornatur: addimus & rubricam, quæ pingit ruborem, quo poſſint vota veſtra ſacra ſonare. Nam ſi veſtrum Herculem dixeritis, collatis ſingulis nummis, ab artifice veſtro vobis emimus Deum. Reddite igitur animas, quas manus veſtra contorſit; & ſicut à nobis veſter Hercules redhibetur, ſic etiam à vobis tantorum animæ reddantur.] hactenus ad eos Auguſtinus, ironia iſta exprobrans immane facinus, deorumq́ue Gentilium inanem cultum ob oculos repræſentans; oſtendens facilius eſſe, mille denuo Hercules & omnes deos Gentilium E

[e] *Aug. epiſt. 267.*

AVGVSTINI EPIST. AD SVFFECTANOS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A lium efformare,quàm vnum necatum hominẽ vitalibus restituere,declarans pariter quanto inferioris conditionis existeret Hercules,quem fractum reficere artifex posset,quàm homo, qui semel extinctus,ab Hercule excitari non valeat.

At quid hoc item tempore Gentiles Coloniæ Calamensis in opprobrium promulgatarum in deos Gentilium legum egerint, ab ipso etiam accipe Augustino hæc de his ad Nectarium conscribente[a]: Contra rectissimas leges, Kalendis Iunii, festo Paganorum, sacrilega solemnitas agitata est, nemine prohibente tam insolentia vsu, vt quod nec Iuliani temporibus factum est, petulantissima turba saltantium in eodem prorsus vico ante fores transiret Ecclesiæ. Quam rem illicitissimam atque indignissimam clericis prohibere tentantibus, ecclesia lapidata est. Deinde post dies fermè octo, cùm leges notissimas Episcopus Ordini replicasset, & dum ea quæ iussa sunt, velut implere disponunt, iterum ecclesia lapidata
B est. Postridie nostris ad imponendum perditis metum, quod videbatur, apud Acta dicere volentibus, publica iura negata sunt. Eodemque ipso die, vt vel diuinitus terrerentur, grando lapidationibus reddita est: qua transacta, continuò tertiam lapidationem, & postremò ignem ecclesiasticis tectis atque hominibus intulerunt; vnum seruorum Dei, qui oberrans occurrere potuit, occiderunt, ceteris partim vbi potuerunt latitantibus, partim quò potuerant fugientibus: cùm interea contrusus atque coarctatus quodam loco se occultaret Episcopus, vbi se ad mortem quærentium voces audiebat, sibique increpantium, quòd eo non inuento, gratis tantum perpetrassent scelus. Gesta sunt hæc ab hora fermè decima vsque ad noctis partem non minimam. Nemo compescere, nemo subuenire tentauit illorum, quorum esse grauis posset auctoritas, præter vnum peregrinum, per quem &
C plurimi serui Dei de manibus interficere conantium liberati sunt, & multa extorta prædantibus: per quem clarum factum est, quàm facilè illa vel omnino non fierent, vel cœpta desisterent, si ciues, maximeque primates ea fieri perficique vetuissent.] hæc Augustinus de his quæ diebus istis Calamæ facta sunt, cuius Ecclesia sub diœcesi Hipponensi constituta erat, adeò vt eius visitatio ipsi incumberet Augustino, vt Possidius eiusdem Ecclesiæ Episcopus docet[b].

Veniens igitur, his auditis, Calamam Augustinus, vt mærentem subleuaret Ecclesiam, quid tunc egerit, idem ipse eadem epistola ita narrat: Modò cùm apud Calamam essemus, vt nostri in tam graui dolore vel consolarentur afflicti, vel sedarentur accensi: quantum potuimus, quod in tempore oportuisse existimamus, cum Christianis egimus: deinde etiam ipsos Paganos mali tanti caput & causam, petentes vt ab eis videremur, admisimus; vt hac occasione admoneremus eos, quid facere deberent, si saperent; non tantùm pro re-
D mouenda præsenti solicitudine, verùm etiam pro inquirenda salute perpetua, multa à nobis audierunt, multum etiam ipsi rogauerunt. Sed absit vt tales serui simus, quos ab eis rogari delecter, à quibus noster Dominus non rogatur.] Discessit tandem ab eis Augustinus haud placatus, quòd oblatam veniæ spem etiam lucro æternæ salutis minimè susceperisset.

Quamobrem qui inter Ethnicos ibi consistentes grandior natu ac sapientior videbatur, Nectarius suis Gentilibus consulturus Idolatris, ad eumdem Augustinum reuersum Hipponem litteras dedit, quæ hactenus extant[c], in quibus inter alia munus ab eo Christiani Episcopi exigens, ista subdit: Sed Episcopum fas non est, nisi salutem hominibus impertire, & pro statu meliore causis adesse, & apud omnipotentem Deum veniam aliorum mereri delictis, &c.] Augustinus verò ad ipsum rescribens, ista pollicetur, nimirum acturum vt resipiscentibus parcatur, cum nocentibus verò mitiùs agatur; ita tamen, ne veniæ facilitate
E rursum alia his similia impiorum præsumat audacia, attemperandam fore clementiam seueritate: Ad hoc (inquiens) nitendum, seruata mansuetudine & moderatione Christiana, vt aut ceteros deterreamus eorum imitari peruersitatem, aut ceteros optemus eorum imitari correctionem. Damna quæ illata sunt, vel tolerantur à Christianis, vel resarciuntur per Christianos: animarum verò lucra, quibus acquirendis cum periculo etiam sanguinis inhiamus, & in illo loco quæstuosiùs prouenire, & aliis locis illo exemplo non impediri desideramus.] hęc ipse, plane docens qua ratione debeat Episcopus attemperare cum indulgentiæ remissione seueritatis rigorem.

Quænam autem ista fuerint consecuta, nihil præterea inuenimus, nisi quòd Possidius Calamæ Episcopus, expostulaturus aduersus Gentiles incendiarios & homicidas, nauigauit ad Honorium Imperatorem: cuius cùm seuerum ad Proconsulem rescriptum timeretur elicitum, rursus idem qui suprà Nectarius Calamensis, homo Gentilis, ad eumdem S. Au-

[a] *Aug. ep. 10.* CALAMENSES QVID IN CHRISTIANOS.

[b] *Possid. in Vita S. Aug. c. 12.* QVID AVGVSTINVS CALAMAE CVM GENTILIBVS.

NECTARIVS INTERCEDIT APVD S. AVGVSTINVM PRO SVIS PAGANIS.

[c] *Apud Aug. epist. 101.*

LEGATIO POSSIDII AD IMPERATORIM ADVERSVS GENTILES.

 gustinum

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] *Apud Aug. epist. 253.* [b] *Aug. ep. 254*

gustinum pro salute suorum litteras dedit: extant[a] ipsæ, & quas ad ipsum reddidit idem Augustinus[b], vbi & de Possidio apud Imperatorem causam prosequente meminit. A

Cùm igitur tam in Oriente, quàm etiam in Occidente (vt vidimus) aduersus idola hoc anno fuissent promulgata rescripta: sicubi vehemens reliquorum facta est prostratio idolorum, Romæ certè ardentioribus studiis eorumdem conclamata est demolitio, cùm (sententia S. Hieronymi [c] aliàs repetita) nullibi vehementiùs quàm Romæ, frequentioriq. populo, vacua idolorum templa quaterentur. Sed ex quo ea quæ in aperto erant, iam fuerant disiecta atque contrita, secretos aditus, ipsa penetralia, specusque subterraneos Fideles sunt curiosiùs perscrutati; adeò vt inueniri latibula minimè vsquam potuerint, quæ solerti, pietate duce, sagacitati fuerint inaccessa. Tunc planè accidit, quod S. Prosper[d] vnà cum aliis suorum temporum rebus memoriæ prodidit de efficti draconis in specu latentis per monachum Christianum impostura detecta: cuius rei gestæ historiam tertio tomo, alia exposcente occasione, retulimus. Testatur etiam idem Prosper, templa deorum omnia cum suis adiacentibus spatiis fuisse tunc Ecclesiis ab Honorio Imperatore collata. B

[c] *Hier. præf. in epist. ad Galatas.*

ROMAE RELIQVIAE IDOLOLATRIAE SVB LATAE.

[d] *Prosper de promiss. lib. 3. c. 18.*

Reserata tunc pariter sunt Apollinis Palatini absconsa, repertaque carmina Sibyllina, quæ à Stilichone in opus incumbente succensa fuere: in quem Rutilius Numatianus hæc proclamauit[e]:

CARMINA SIBYLLINA COMBVSTA.

[e] *Rutilius Itiner. lib. 2.*

Nec tantùm Geticis grassatus proditor armis,
Ante Sibyllinæ fata cremauit opis.
Odimus Althæam consumpti funere torris,
Nisæum crinem flere putantur aues.
At Stilicho æterni fatalia pignora regni,
Et plenas voluit præcipitare colos.]

ita ipse, quòd in Sibyllinis libris crederentur fatalia Vrbis inesse præscripta. Quænam autem aduersus ea quæ reliqua essent signa idololatriæ, vbique locorum sub Romano Imperio à Christianis hoc anno gesta fuerint, scriptorum inopia silent. C

HONORIVS COLLECTAE IVDAEORVM VETAT.

Qui igitur hoc anno ex recitatis edictis Gentiliciam superstitionem exagitauit Honorius Imperator, Iudæos quoque sibi nimiùm arrogantes nouo edicto compressit, dum collectas ab eis ex more faciendas inhibuit, ita rescribens [f] ad Messalam Præfectum Prætorio:

[f] *l. 14. de Iudæis C. Theo.*

Superstitionis indignæ est, vt Archisynagogi, siue presbyteri Iudæorum, vel quos ipsi Apostolos vocant, qui ad exigendum aurum atque argentum à Patriarcha certo tempore diriguntur, à singulis synagogis exactam summam atque susceptam ad eumdem reportent. Qua de re, omne quicquid considerata temporis ratione confidimus esse collectam, fideliter ad nostrum dirigatur Ærarium. De cetero autem nihil prædicto decernimus esse mittendum. Nouerint igitur populi Iudæorum, remouisse nos prædationis huiusmodi functionem. Quòd si qui ab illo depopulatore Iudæorum ad hoc officium exactionis fuerint directi: iudicibus offerantur; ita vt tamquam in legum nostrarum violatores sententia proferatur. Dat. III. Id. April. Mediol. Theodoro V. C. Conf.] D

DE IVDAEIS COLLECTORIBVS PECVNIARVM.

Vetus hæc querela in Iudæos etiam ante Christi aduentum. Quòd enim vbique terrarum dispersi per omnes prouincias ipsi essent, exigendo à suis vectigales pecunias Iudæorum primates, videbantur quodammodo ab vniuerso Imperio Romano tributum colligere: nam sicut ipsi à suis, ita illi ab hominibus eius prouinciæ in qua agerent, mille inuentis modis, pecunias corradebant: fiebatque vt vniuersi propemodum Imperio subditi in Iudæorum ærarium æs conferrent. Hæc enim in Iudæos Cicero exaggerat in oratione pro L. Flacco, qui iussus est causam dicere, quòd vetuisset Iudæos collectam in Asia pecuniam Hierosolymam deferre. Sed & ad hæc spectare videtur recès huius temporis querela Rutilij, cùm ista luget his versibus[g], aliàs ante alia occasione citatis: E

IVDAEI VBIQVE INFESTI.

[g] *Rutil. Itin. lib. 1.*

Atque vtinam numquam Iudæa subacta fuisset
Pompeij bellis, Imperioq; Titi.
Latiùs excisæ pestis contagia serpunt,
Victoresq; suos natio victa premit.]

De eiusmodi collectione pecuniarum per prouincias ab ipsorum Patriarcha fieri solita, & de quæstoribus ab eodem legari consuetis, quos illi Apostolos nuncupabant, ex Epiphanio tertio Annalium tomo diximus. Sed & S. Hieronymus de eiusmodi præscripta ab eis consuetudine, in Vigilantium ista ait[h]: Hac in Iudæa perseuerante consuetudine, non solùm apud nos, sed & apud Hebræos, vt qui in lege Domini meditantur die ac nocte, &

[h] *Hier. in Vigilant. in fin.*

partem

Universidad de Deusto
Biblioteca

A parcem non habent in terra, nisi solum Deum, synagogarum & totius Orbis foueantur miseriis.] hæc ipse. Verùm quòd hoc anno Honorius Imperator Iudæis ademptum voluit, haud pòst diu, nempe sub eius sexto consulatu cum Aristenero, pro isdem datis[a] rescriptis restituendum putauit, anno videlicet Domini quadringentesimo quarto. Extat tamen de eadem re Theodosij Iunioris rescriptum, quo sibi vendicat quæ ab Occidentalibus Patriarchis à Iudæis exigi consueuerant[b]. At de Iudæis hactenus.

[a] l. 15. & 17. de Iudæis C. Theod.

[b] l. vlt. de Iud. C. Theo. & l. 16. Cod. Iud. eod. tit. l. 35. de hæret. C. Theo.

Qui verò Gentiles atque Iudæos censura legum coërcuit, hæreticis quoque bellum rescriptis suis Honorius Imperator indixit. Nam aduersus Manichæos Africanam Ecclesiam perturbantes, ad Dominatorem Vicarium ista rescripsit[c]:

HONORIVS QVID IN MANICHAEOS

Noxios Manichæos, execrabilesq. eorum conuentus, dudum iusta animaduersione damnatos, etiam speciali præceptione cohiberi decernimus. Quapropter quæsiti adducantur in
B publicum, ac detesti[a] criminosi congrua & seueriſſima emendatione resecentur. In eos etiam auctoritatis aculei dirigantur, qui eos domibus suis damnanda prouisione detentant[b]. Dat. xvi. Kal. Iunij, Mediolani, Theodoro V.C. Consule.] Sed vnde id acciderit, ex sancto Augustino facilè intelligere potes, dum de Natura boni agens aduersus Manichæos, de isdem nefaria operantibus hæc ait[d]: Hoc se facere, quidam confessi esse in publico iudicio perhibentur, non tantùm in Paphlagonia, sed etiam in Gallia, sicut à quodam Romæ Christiano Catholico audiui.] hæc ipse. Cùm ergo in Actis publicis eiusmodi illorum sordes fuerint propalatæ; eorúdem testificatione redditas manifestas, Imperator legibus insecutus est. sed de isdem Manichæis in Africa proconsulari iudicio detectis & condẽnatis, agemus suo loco inferiùs. Quid verò hoc ipso anno Honorius Imperator ad Sapidianum Vicarium Africæ pro Africana Ecclesia rescripserit[e], videamus:

[a] detestant, vel defendunt.

[b] Augustin. de nat. boni. c. 47

[c] l. 34. de Epis. & cler. C. Theod.

C Si Ecclesiæ venerabilis priuilegia cuiusquam fuerint vel temeritate violata, vel dissimulatione neglecta, commissum quinque librarum auri (sicut etiam priùs constitutum est) condemnatione plectatur. Si quid igitur contra Ecclesias vel clericos per obreptionem, vel ab hæreticis, vel ab huiusce modi hominibus fuerit contra leges impetratũ, huius sanctionis auctoritate vacuamus. Dat. vii. Kal. Iul. Brixiæ, Theodoro V. C. Consule.] Vt hæc autẽ sancirentur ab Honorio Imperatore, præcessit legatio Africanorum Episcoporũ, mense Aprilis, ex Concilio Carthaginensi hoc anno celebrato; de quo hæc tantùm reperiuntur posteris commendata[f]: Post Consulatum glorioſissimi Imperatoris Honorij Aug. iv. & Eutychiani V. C. quinto Kalendas Maias, Carthagine, in Secretario basilicæ Restitutæ. In hoc Concilio legationem susceperunt Epigonius & Vincentius Episcopi, vt pro confugientibus ad Ecclesiam quocumque reatu inuolutis legem de glorioſissimis Principibus mereantur, ne quis
D eos audeat abstrahere.] hæc ibi: meminisse namque debemus quæ anno superiori dicta sunt de Mascezile Africano Duce fratre Gildonis, ipsum nimirum violasse immunitatem Ecclesiarum abstrahendo aliquos violenter ex eis; quorum sacrilegiorum causa diram Dei vindictam in se prouocans infelix expertus est.

[f] Tom. 1. Cle.

IESV CHRISTI ANNVS 400. ANASTASII PAP. ANNVS 3. ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS 6.

QVadringentesimus Christi annus ingreditur, adnotatus Fastis Consulatu Stilichonis & Aureliani. Mirabuntur fortasse aliqui, socerum Imperatoris Stilichonem, pluri-
E mum (vt videbatur) atque optimè de Imperio Romano meritum, tamdiu vixisse ordinarij Consulatus expertem. Sed quod ipse renuerit, id accidisse, Claudianus exaggerat, cùm his primùm versibus merita eius inculcat[g]:

DE CONSVLATV STILICHONIS.

Qui mihi Germanos solus, Francosq. subegit,
Cur nondum legitur Fastis? cur pagina tantum
Nescit adhuc nomen, quod iam numerare decebat?] & paulò pòst:
Sperabam nullas trabeis, Gildone perempto,
Nasci posse moras. etiam nunc ille repugnat?]

[g] Claud. de laudib. Stilichon. l. 2.

At ille pacandum antea in omnibus esse Occidentale Imperium, quàm supremæ dignitatis honorem attingeret, prætexebat morarum causſam. Bellis itaque consopitis, compressisq. barbaris, summa pace Imperio parta, hoc tandem anno creari se Consulem passus est. Vnde idem Claudianus:

Universidad de Deusto
Biblioteca

— Nullius Boreæ metus: omnis & Austri
Ora silet: cecidit Maurus, Germania cessit:
Et Ianum pax alta ligat, te Consule, &c.] A

Felicissimus plane Stilicho in hanc diem, cùm ob fortitudinem animi in rebus bellicis, tùm ob eiusdem moderationem in tanta rerum prosperitate seruatam: sed infelicissimus omnium redditus, cum quærit adhuc altiora fastigia.

[a] *Apud Membrit.*

Eiusdem Stilichonis Consulatu consignata inuenimus[a] Acta sanctorũ martyrum Anauniensium, Sisinnij, Martyrij, & Alexandri. extat de his epistola Vigilij Præsulis Tridentini ad S. Simplicianum Mediolanensem Episcopum, cuius Gennadius meminit, vbi ait[b]: Vigilius Episcopus Tridentinus conscripsit ad quemdam Simplicianum in laudem libellum & epistolam continentem gesta sui temporis apud barbaros martyrum.] ita Gennadius. Sed cùm mentionem habens Simpliciani, non dicat eum Mediolanensis Ecclesiæ fuisse Episcopum, sed quemdam, quasi incertum eius nominis virum; reuocari posse videtur in dubium, num hic ille sit Simplicianus Antistes successor S. Ambrosij: cùm præsertim præcedenti capitulo idem[c] de eodem Mediolanensi Episcopo auctor agat, recensens edita ab eo scripta. Certè quidem id ipsi inexploratum fuisse videtur, aliis tamen omnibus compertissimum, cùm Vigilij epistola in codicibus omnibus inscriptionem habeat, ad Simplicianum Episcopum: & licet cuius Ecclesiæ Antistes fuerit, minimè exprimat; tamen quòd eum Patrem appellet, cùm Episcopi collegas Fratres consueuerint nominare; non alium quàm Simplicianum longo senio venerandum, esse potuisse, facilè suademur. Nam & S. Augustinus iam Episcopus scribens ad eumdem libros Quæstionum, eum licet tunc tantùm Presbyterum, æquè Patrem appellat. Porrò non alium quidem hunc ab eo Simpliciano fuisse, inde quoque elicimus coniecturam, quòd constat auctoritate Paulini[d], horum martyrum reliquias mox Mediolanum esse translatas; de quibus paulo post dicturi sumus.

[b] *Gennad. de Vir. ill. c. 32.*

ANAVNENSE MARTYRES HOC ANNO PASSI.

[c] *Gennad. ibid. c. 10.*

[d] *Paulin. in Vita S. Ambros. in fine.*

DEPOSITIO S. SIMPLICIANI, ET VENERIO SVCCESSOR.

Ceterùm tempus sedis Simpliciani haud anni huius excessisse terminum, inde certum ducimus argumentum, dum constat legationem Afrorum Episcoporum anno sequenti, nimirum post Stilichonis Consulatum, in Italiam missam esse ad Venerium Simpliciani successorem, vt suo loco dicemus. Immò quòd & Anastasius Papa (vt dictum est) ad eumdem Venerium in causa Origenis Patriarchon & Origenistarũ litteras dedisse liquet, & vt coniici potest, hoc anno: inde adducimur, vt opinemur, hoc eodem anno potiùs quàm sequenti, Simplicianum diem obiisse, & subrogatum esse Venerium.

GVRGENTIENSES INVRBERENT IN CHRISTIANOS.

Sed vnde (dicet aliquis) sub Christiano Imperatore, in summa agente pace Imperio Occidentali, compressis & oppressis vndique barbaris, potuit locus esse martyris? Memoria repete quę de Honorij Imperatoris edicto aduersus idola, & quæ in Africa à Gentilibus Suffectanis & Calamensibus in Christianos diximus perpetrata: Cùm scilicet iussis Imperatoris edicto simulacris deorum, aluisque superstitionis Gentiliciæ signis vbique prosterni, vbi contingeret copiam numerosiorem esse Gentilium, Christianorum verò numerum minorem, longeque abesset Præfectorum apparituræ; compluribus in locis idolorum cultores, quasi pro pietate patriisque diis certantes, vehementi furore animorum incensos, in Christianos eorumque ecclesias esse crudeliter debacchatos: id quidem dictos populos Suffectanos & Calamenses Ethnicos in Africa præsumpsisse, quæ ad calcẽ fere anni superioris sunt dicta, declarant. Quod igitur vel in Africa, vel alibi furens gens Idololatra patrauit: illud ipsum, nondum anni vnius elapso termino, Gentiles Rustici vallis Anauniæ, à Tridentina ciuitate spatio viginti quinque milliarium (vt produnt Acta martyrum) dissiti accolæ, in Dei ministros Sisinnium, Martyrium, & Alexandrum crudeliter commiserunt. Commiserati enim & isti rusticos illos, post tantam Christiani nominis lucem toto Orbe diffusam, adhuc obstinatis animis tenebris superstitionis offundi, vt eos è faucibus dæmonis vindicatos aggregarent Ecclesiæ, è patriis sedibus facti volentes extorres, ad eos peregrinati, in medio nationis pravæ fixere tentoria, & Crucis erexere vexillum.

SISINNII, MARTYRII ET ALEXANDRI CERTAMEN.

Inter hos primarius Sisinnius eminebat, genere Cappadox, diaconatus officio sacer, in Christianæ militiæ stipendiis veneranda senectute decorus. Martyrius vero lectoris ordine initiatus, ostiarij autem auctus erat munere Alexander. Primus Sisinnius suo sumptu in vico Gentilium erexit ecclesiam, cui duo posteriores comministri voluntarij milites inhæserunt. Instabat ille verbo, ex quo semine vberem referret pietatis prouentum: isti messis socij accessere. Sed irriganda erat terra sterilis sanguine martyrum, vt ad Euangelicam mensuram reddere posset fructum centuplum cum vitæ æternæ completori additamento.

Sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Sed quomodo id acciderit, videamus. Ad finem iam vergebat hoc anno mensis Maius, cuius vigesimotertio die Gentiles ex antiquis ipsorum ritibus auspicari consueuerant Lustrationes segetum, vt ex Kalendario ab antiquis monumentis formis Plantinianis à Smetio[a] edito, cuique perspicuum sit. Quòd autè huiusmodi Idololatræ, collecta ingenti rusticorum manu, cum hostia lustrare solerent agros: eiusmodi lustrationes, Ambarualia[b], quasi ab ambiendo rura, maiores dicere consueuerunt: de quibus ritibus Virgilius in Georgicis[c]:

LVSTRATIONES AGRORVM.

[a] Smet. Inscr. pag. 36. num. 4. & 37. num. 1.

[b] Ex Festo apud Macrob. lib. 3. c. 5.

[c] Virgil. Georgicor.

—— *Et cùm lustrabimus agros,*
Terq; nouas circum felix eat hostia fruges, &c.]

Porrò eorumdem martyrum Acta habent, rusticos illos Ethnicos vallis Anauniæ id temporis ad hoc in vnum collectos esse tubarum signis, vt agros circumeundo lustrarent. cùm verò cogerent contribulem quemdam suum, nuper per Dei ministros redditum Chri-
B stianum, vt ad sacrificium victimam daret: & pro eius patrocinio assurrexissent viri Dei, redarguentes ipsorum impietatem: omnis mox illorum furor in ipsos conuersus est. Cùm qui primum inter eos locum tenebat, Sisinnius tuba percussus, securibusque confossus, in lecto exanimis penè decubuit. Verùm sequentis diei mane diluculo rursum rustici in Ecclesiam irruperunt, vt eam penitus demolirentur, aggressique sunt Martyrium intentum curæ Sisinnij iam proximè Deo spiritum reddituri: quem fugam arripientem, tentum, pluribus affectum vulneribus, ducendum ad idolum quod colebant Saturni, vinculis ligant, vnà cum Alexandro ab iisdem comprehenso latebras frustrà captante. Trahunt & Sisinnium, & eius collo appendunt ludibrij causa velut iumento rusticum tintinnabulum: cùm
C ille eos admonens, inter salutaria verba frustrà iactata, in via deficiens, martyrio coronatus, cælum conscendit: cui & Martyrius, ex vulneribus factus exanguis, eadem corona auctus accessit collega martyrij. Alexander verò vinctus pedibus, raptatus per vepres saxaque, viuus peruenit ad templum: vbi accensa pira, iniectis in eam sanctorum martyrum cadaueribus optio data est, si vellet ignem euadere, vnà cum ipsis sacra faceret. Qui penitus abnuens, in ignem iniectus, summa constantia in Christi confessione gloriose martyrium consummauit, pariqué cum sociis corona decorus de impietate Ethnica & rusticana proteruia triumphauit. Sed diuinam mox impij sensere vindictam, cùm euestigio atra nube ad terram vsque cælo contecto, vibrantibus hinc inde fulminibus, conterriti, se primùm in sanguinem innoxium peccasse sensere. Effecitque tandem sanctorum martyrum sanguis quem dæmones exhorrescebant, vt aliquo intercedente temporis spatio, idololatria ex ea regione penitus extincta fuerit, eorumdemque Memoriæ ibidem erectæ frequenti cœtu Fidelium frequentarentur. Hæc ex eorumdem martyrum Actis collecta sunt.

D At lectorem venerandæ antiquitatis cupidum, epistola illa Vigilij ad sanctum Simplicianum, minimè fraudandum putamus; cùm præsertim ipsa haud prolixa admodum sit, sed mendis nonnihil aspersa, non minimo tamen labore ex diuersis diuersorum codicũ lectionibus, quantum fas fuit, emaculata. Reddendam hic, inquam, eam putauimus, quòd hoc vnum certum sit reperiri vetus monumentum Actorum eorumdem sanctorum martyrum, cùm eiusdem auctoris libellus eo argumento fusiùs scriptus omninò perierit, & istud ipsum sit vetustate corrosum. Epistola autem sic se habet[d]:

[d] Apud Lipp. to. 2. & Surium tom. 5. sub 29. Maij. & manuscript.

EPISTOLA VIGILII AD SIMPLICIANVM.

Domino sancto ac venerabili Patri, bonis omnibus præferendo, Simpliciano, Vigilius Tridentinæ Ecclesiæ Episcopus S.

Quamuis facta martyrum mentione, non verbis merita, sed verba meritis commenden-
E tur; potiusque sit constantiæ silentio præterire, quibus est probata virtus: tamen quia me suggerere causas, loca, pugnasque martyrij pietas impulit, admonuit debitum, coegit officium: trepidantem marore linguam paginæ non negaui; quia nec abscondi poterat lucerna sub modio, nec vox pij sanguinis reticeri. Post multos namque patientiæ gradus & sedulas pugnas, recens perfidiæ accessit iniquitas, quibus ministri in Ecclesiis, quæ nuper fundatæ fuerant, lacessiti sunt, ac martyrij titulos comparauerunt, parati ad omnia, libenter omnia sustinentes, nulli dantes occasionem, occasione gloriæ, gloriam meruerunt. Quorum vita (vt summa rerum fastigia referam) propter scientiæ notitiam fuit tam solicitudinis, quàm propositi singularis. Nam omnes liberi nexu coniugij, Deo immaculatas animas vt sanctas hostias præstiterunt. Denique primus, vocabulo Sisinnius, nouam Christiani nominis pacem intulit barbaræ nationi; quam per annorum seriem, quod in se fuit, iugiter custodiuit, nullum consortium pollutæ hospitalitatis agnoscens, velut Loth[e] Sodo-
mis, stupendo timore reuerentiam[f] seruauit. Sed ouis, tota quamuis in luporum medio

[e] Genes. 19.

[f] religionem

Universidad de Deusto
Biblioteca

constituta, oule quæsiuit, quod, impensis pusillæ fidei votis, munificus primus in illa regione fundauit: cuius minister (si me eum recensere dignaris) per hoc velut ex debito esse promeruit, senex vt æuo, ita merito præcesserit. A

DE MARTYRIO LECTORE.

Lector quoque Martyrius eius adminiculo sociatus, iam nominis pignore cõmendante, eum religiosæ professionis exordia post militiam temporalem catechumenus induit. Nam proiecto à se cingulo, reiectoq. parentum vel fratrum carnalium cœtu, intelligens sese veræ lucis auctore Deo, gratiam consecutum, inter lectoris officia sociatus, diuinæ laudis canticum auribus primus surdæ regionis intonuit, attentus operibus iugiter spiritalibus, lassatus ieiuniis continuis, lectioni suæ pædagogus, in lucrandis animabus anxius, quàm breuis temporis impendio tantum fœnus ante præmisit, vt illi corona meritò crederetur. Quid liberatas animas referam, in sinum Abrahæ plena luce profectas, quas superstitio perfida dierum obseruantia, alienato iure naturæ, crudeli morte damnabat? Verùm ille, subductis maternis vberibus lacte turgentibus, peregrinus nutritu condecentem semper matri quærebat affectum, resurrectionem exemplis prædicatam videntibus oculis dicaturus. Hæc sunt pauca de multis. B

DE ALEXANDRO OSTIARIO.

Alexander quoque Martyrij consanguinitate germanus, tertius Trinitatis hostiam complens, parem confessionis ianuam reserauit. Nam patriam, inquam, deinde peregrinus, parentesque deseruit, comes in probationibus fidus, fide magnanimus, miseratione propensus. Et, si testimonio meo vtcũque creditur, non sunt nisi ipsi sibi altrinsecus præferendi: quos commendari non opus fuit, nisi fortè, quod decuit. At verò hactenus sunt alleuata fastidia, si adhuc auribus libenter admittitis. Nam fumosa Gentilitas contra vaporem fidei zelo diaboli flamma furoris incaluit, & inde iam lento fomite serpens, quòd opibus (vt dixi) fidei, paupertate deuota, primus id loci diaconus Ecclesiæ tabernaculum posuisset. C

Accessit quoque iustæ ad titulos causæ, quòd quondam hostias diabolo Christiana domus diaconi fideli ministerio prohiberet, vt lustri feralis vexillo præferri vexillum meruerit passionis. Nam inuitata* sub vno prœlio manus ad sanguinem conuolauit, ac matutinis horis nimiùm antecedentis diei vulneribus fatigatum, nec aliter lectulo deprehensum emerita quiete sepeliuit. Lector quoque haud vmquam impigrè Deo ad ministerium antelucanum seruiebat, qui diacono in sacrificio famulabatur; tunc medicinam vulneribus memoratus Martyrius exhibebat, antequam opera, qua deprehensi sunt compleretur. Siquidem secedens ad hortum lector, qui ecclesiæ cohærebat, captus, vitæ suæ arborem à radice plantauit. Ostiarius etiam passioni adiunctus est, in hospitio deprehensus, animam suam, vt non obtulit, ita non negauit. Verùm omnes in vnum collecti, per aliquot spatia tracti, Deo animas exspirarunt. Et duorum quidem ductum est corpus exanime. Tertio verò vt tenacior vita, ita fuit pœna magis sensibilis: nam viuus suas spectauit exequias, cùm præparatus est de sacris ecclesiæ culminibus seu trabibus rogus: hæc flãma martyres velauit. Reuerenti autem voto cogitamus nobiscum, vt id loci basilica constituatur, vbi primũ fidei gloriosæ testimonium meruerunt. Nunc me immeritum in vtroque consortem paterno amore consolare, & cum iisdem sanctus apud ipsos exorator accede, quatenus possim die illa fimbriam aut sacerdotum aut martyrum, iam omnibus sepositis, peccator attingere. Salutamus speciali seruitio sanctitatem tuam. Quæso vt memorem* me tui Domino commendare digneris. *Item alia manu de reliquiis martyrum missis*: Denegare nõ potui, vt quod tuum in nobis erat, glorioſius fieret suscipientis merito, non gratia largientis. Dies autem passionis sanctorum, quarto Kãlendas Iunias, sexta feria, luce nascente.] hucusque Vigilij epistola, à mendis (vt licuit) vindicata: desideratur autem libellus ab eo fusiùs scriptus de eorumdem martyrio. D E

* inuitata. CERTAMEN SANCTORVM MARTYRVM.

* memorem meum.

RELIQVIAE MARTYRVM MEDIOLANVM ALLATAE CAECVM ILLVMINANT.

[a] *Paulin. in Vit. S. Ambr. in fine.*

Quid verò mirandum acciderit, cùm eiusmodi sanctorum martyrum venerandæ reliquiæ per Vigilium ad Simplicianum missæ, Mediolanum allatæ sunt; audi Paulinum rem gestam probè testatam ita scribentem[a]: Sisinnij etiam, Martyrij, & Alexandri martyrum, qui nostris temporibus, hoc est post obitum sancti Ambrosij, in Anauniæ partibus, persequentibus Gentilibus viris, martyrij coronam adepti sunt, cùm reliquias Mediolanenses summa cum deuotione susceperunt, aduenientes quodam cæco & referente, cognouimus, qui eodem tacto lectulo in quo sanctorũ reliquiæ portabantur, lumen recepit: eo quòd per visum noctis vidisset nauem appropinquare litton, in qua erat multitudo albatorum. Quibus descendentibus ad terram, cùm vnum de turba precaretur, vt sciret qui essent

Universidad de Deusto
Biblioteca

A essent ij viri: audierit, Ambrosium, eiusque consortes. Quo audito nomine, cùm precaretur vt lumen reciperet, audiuit ab eo: Perge Mediolanum, & occurre fratribus meis, qui illò venturi sunt (designans diem) & recipies lumen. Erat enim vir (vt ipse differebat) de littore Dalmateno: nec se antè venisse in ciuitatem asserebat, priusquam recto itinere reliquiis sanctorum occurrisset, nondum videns; sed tacto loculo, videre cœpisse.] hæc Paulinus. Porrò eædem ipsæ sacræ reliquiæ sub Episcopatu sanctæ memoriæ Caroli Borromæi Cardinalis, eiusdem Ecclesiæ Mediolanensis Episcopi, repertæ, ab eodem celebri pompa translatę sunt, vnà cum sacris pignoribus sanctissimi Patris Simpliciani Mediolanensis Episcopi, quem hoc etiam anno ex hac vita in cælum migrasse, nuper diximus, necnon Geruntij, atque Benigni. In quorum quidem translationem, immò repetitum nobis post tot sæcula sacrum sanctorum triumphum, P. Franciscus Bencius è Societate IESV, vir maximè pius & insigniter
B eruditus, qui & Musas reddidit Christianas, & suauiore concentu canoras, cecinit sacrum hymnum[a], cuius est exordium: [a] Franc. Bec. Carm. lib. 2. hymn. 7.

Sancti piorum spiritus,
Non parua pars cælestium,
Quorum beatis ossibus
Triumphat alma Insubria, &c.] habes eum in libro secundo ipsius Carminum.

OCCISORES MARTYRVM LIBERATI.

At quid tunc actum est de Gentilibus, qui necem sanctis martyribus intulerunt? Missis à prouinciæ præside militibus, tenti sunt omnes: iamque seuero supplicio damnandi, pro iisdem intercedentibus apud Honorium Imperatorem Episcopis, liberati tandem sacerdotum precibus sunt, ne admissi immanissimi sceleris pœnas darent; quòd non deerere dicerēt martyrum sanguinem clamantem veniam non audiri. De horum tunc ab Imp. concessa
C liberatione S. Augustinus ad Marcellinum scribens, his verbis[b] meminit: Scio enim in causa clericorum Anaunensium, qui occisi à Gētilibus nunc martyres honorantur, Imperatorem rogatum, facilè concessisse, ne illi qui eos occiderant, & capti iam tenebantur, pœna simili punirentur.] hæc ipse. Quod autem ipse S. Augustinus ait, eosdem sic necatos honores martyrum consecutos: hæc ea quidem de causa dicit, quòd non Mediolani tantùm, sed & in aliis ecclesiis translatæ ipsorum reliquiæ colerentur: nam de iisdem hæc S. Gaudentius Brixianus Episcopus[c]: Recepimus etiam sanctos cineres Sisinnij, Martyrij, & Alexandri, quos nuper in ara Anauni vnà venerandæ religionis cultui attentiùs inhærentes Gens interfecit sacrilega, flammisque adhibitis coneremauit, vt holocaustum Deo ipsi fierent, qui Christianos suos victimas dæmonis ministrare increpatione iustissima vetuissent.] hæc Gaudentius. [b] S. Aug. epist. 138. [c] Gaudent. tractatu de Cæcil. sanct. dedic.

D At de Vigilio Tridentino Episcopo, eodemque martyre, vt dicamus, & ratio temporis & necessitas postulat argumenti. Nam Vsuardus, cuius ex veteribus monumentis & antiquioribus Martyrologiis facta in dies singulos sanctorū collectio haud mediocris auctoritatis est; hæc de eodem S. Vigilio habet sexto Kalendas Iulij: Apud Tridentinam vrbem S. Vigilij Episcopi, qui sub Stilichone Consule pro Christi nomine magno imbre lapidum percussus, martyrium impleuit.] ita ipse: quæ si referas ad primum Stilichonis Consulatum; vtique nondum mense exacto à nece dictorum trium sanctorum martyrum, dicendum esset ipsius Vigilij martyrium contigisse. si verò ad secundum eiusdem Consulatum reiicias; post annos quinque id factum oportuit. Quicquid sit; redargui quidem huiusmodi auctoritate certum est illorum sententiam, qui dixerunt martyrium Vigilij Tridentini Episcopi contigisse post annum fermè centesimum ab hoc tempore, nempe sub Anastasio Imperatore; ea quidem
E persuasione adducti, quòd eumdem Vigilium Tridentinum Episcopum existimauerunt vnum eumdemque esse cum illo, qui aduersus hæreticos scriptorum monumenta reliquit. Sed cùm Vigilij Acta habeant[d], eius tempore passos dictos martyres Sisinnium, Martyrium, & Alexandrum; constetque testificatione SS. Augustini atq. Gaudentij horum temporum scriptorum (vt alios prætermittamus) his Honorij temporibus eosdem consecutos esse martyrium; iam illa de tempore Anastasij ex incerto auctore allata testificatio penitus euanescit. Sed & firmissima illa accedit ratio: Quónam modo, quæso, Vigilius simulacri Saturni causa à rusticis lapidibus obrutus esse dicitur post tot annorum decadas à nece dictorum martyrum, cùm & Honorij Imperatoris lato nuper edicto id præcipiente, & nece martyrum exigente, haud potuerit idolum illud post hæc tempora esse reliquum; cùm præsertim militaris manus, qua & capti sunt rustici delinquentes, ad comminuendum Saturni simulacrum minimè defuisset? [d] Vit. S. Vigilij extat, ac eius opera edita sunt Eutych. à Churterio.

VIGILIVS EPISCOPVS ET MARTYR.

Sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed quomodo describatur Vigilij martyrium, ex antiquioribus tabulis Churterius reddi- A
dit, consentientia his referens, quæ ex Vsuardo nuper sunt recitata: nempe post trium nominatorum martyrum trophæa, ipsum ad comminuendum idolũ impulsum, eo confracto, lapidum imbribus à Gentilibus rusticis appetitum, martyrium consummasse. Consentit & idem auctor, hunc ipsum esse Vigilium, ad quem, cùm creatus Episcopus fuit, S. Ambro-
Ambros. ep. 70. vet. edit. sius[a] de Institutione Episcopi expetitam ab eo epistolam scripsit, qua in eo potissimùm argumento versatur, vt doceat suos Christianos non iungere cum Gentilibus matrimonia. Cùm verò ex multis, quibus admonendus ille erat, hoc vnum ab Ambrosio prolixa ea epistola inculcetur: plane significatur, Gentilibus hominibus eius confertam fuisse diœcesim: ad quorum conuersionem Vigilij neruos omnes extensos esse, ipse tum suorum scripto martyrio, tum etiam suo sanguine declarauit.

VIGILII ACTA CORRVPTA. Sed magna scias passa esse Acta Vigilij detrimenta, scriptorum incuria. Dum enim hunc B
ipsum esse, ad quem S. Ambrosius epistolam illam scripsit, & eundem qui de martyrio Sisinnij & sociorum ad Simplicianum Mediolanensem Episcopum litteras dedit, quem & sub Consule Stilichone antiquæ tabulæ in Vsuardo testantur martyriũ subiisse: dum (inquam) hunc ipsum martyrem volunt auctorem fuisse lucubrationum in Eutychen hæresiarcham, delirantia quidem de eo scripsere, in primis verò idem qui suprà Churterius, dum vult hũc, ad quem ait scripsisse S. Ambrosium, natum esse sub Theodosio (vt ait) & Honorio Imperatoribus: dum insuper, cuius ponit annos viginti Episcopatus, putat potuisse scribere contra
DE VIGILIO SCRIPTORE ECCLESIASTICO. Eutychen. Vtinam, sicuti inuenit, Acta nobis Vigilij reliquisset: nam quem martyrem esse reperit, & eius martyrij res gestas exscripsit, dum eumdem quoque vult esse scriptorem, deformes simul coniunxit errores, magno dispendio veritatis. Quos alij vt cauerent, vt nihilominus eumdem exhiberent Vigilium Tridentinum martyrem atque scriptorem aduersus C
Eutychen, eum post editas lucubrationes aduersus hæreticos, sub Anastasio Imp. à Gentilibus ob fractum Saturni simulacrum lapidibus obrutum tradunt[b].

[b] *Vita Vigilij inter eius e. pera tom. 3. Biblior. sanct. & apud Sur. tom. 7. & Galesin. in Not.*

Sed quid præstitit auctor ille, qui Acta Vigilij in compendium redegit? illud quidem (ipse parcat) vt inofficiosè nimis, quæcunque essent in prioribus Actis, quibus declararetur passus Vigilius his temporibus Honorij Imperatoris, omnino submouerit, atque prorsus abolenda censuerit, ne quid esse posset impedimento, quo minus vnus idemque Vigilius dici possit, qui contra hæreticos scripsit, cum eo qui martyrium passus est. Sed delere minimè potuit, quod fuit relatum in tabulas Ecclesiasticas, passum Vigilium Consule Stilichone. nec etiam cauit, oblitteranda esse, quæ ex prioribus Actis in Vita Vigilij ipse intulit, nimirum eundem Vigilium liberales artes Athenis didicisse. Etenim ex his perspicuè demonstratur, quo tempore Vigilius vixerit: nam à temporibus Arcadij Imperatoris, cuius regni exordio Gothi D
Græcias sub Alarico inuasere (vt constat ex his quę superiùs dicta sunt) Athenarum gymnasia prorsus occlusa, penitusq. deserta mansere. Sed optimè cõgruit, vt Vigilius Athenis adolescens litteris operam dederit, qui temporibus S. Ambrosij sedit Episcopus: atque qui ad S. Simplicianum de passis eo tempore martyribus (quod testatur Gennadius) in laudem eorumdem & narrationem rerum gestarum epistolam vnà cum libello conscripserit, idem hoc tempore martyrio vita functus decesserit.

Cùm igitur ex his quæ diximus, duo inter se diuersi sint statuendi Vigilij, quorum alter his fermè diebus martyr obierit, alter verò qui post centum fermè annos inter scriptores Ecclesiasticos celebris extitit: licet vterque dici possit Tridentinus Episcopus, titulus tamen martyrij ex asserta superiùs causa, nonnisi priori (vt diximus) conuenit. Posteriorem quoque Vigilium dicere Tridentinum Episcopum fuisse, non refragamur, quod minimè impossibile E
VIGILII PLVRES EODEM SAECVLO. videatur, centum fermè annorum spatio, duos eiusdem nominis fuisse ciuitatis vnius Episcopos: cùm alioqui sciamus huius centenarij spatio plures memoria celebres vixisse Vigilios; nempe Vigilium Africanum, cuius commentarij in Apocalypsim Cassiodorus[c] meminit; Vigilium alium diaconum, quem tradit Gennadius[d] scripsisse regulas monachorum: rursum verò sanctitate insignem Vigilium habes Episcopum Brixianum, qui à sancto Philastrio eiusdem ciuitatis Episcopo septimus ordine sedit: Concilio præterea Agathensi inter alios Episcopos Vigilius nomine antistes subscriptus habetur: vt non desit Vigilius, qui scriptorum illorum auctor asseri possit. Sed de his hactenus.

[c] *Cassiod. Instit. diuin. Script. c. 9.*
[d] *Gennad. de Script. Eccl. c. 51.*

Gerebat hoc anno sub eodem Stilichone Consule Vincentius Prætorij Præfecturam in
* *L. Verum ff. C. Theod.* Galliis, vt rescriptum Honorij Imperatoris * ad eumdem datum significat. huius summa cum laude Seuerus meminit, de eius cum S. Martino adhuc superstite necessitudine ita scri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A scribens[a]: Memini Vincentium Præfectum, virum egregium, & quo nullus sit inter Gallias omni virtutum genere præstantior, dum Turonos præteriret, à Martino sæpiùs popoſciſſe, vt ei conuiuium in ſuo monaſterio daret. In quo quidem exemplum beati Ambroſij Epiſcopi præferebat, qui eo tempore Conſules & Præfectos ſubinde paſcere ferebatur. Sed virum altioris ingenij, ne qua ex hoc vanitas atque inflatio obreperet, noluiſſe.] ita Seuerus. Sicque videas in Eccleſia Dei ſanctorum virorum alios ſic, alios ſic ambulaſſe, diuerſisque itineribus ad vnum eumdemq; tendiſſe terminum, Dei voluntatem. Factus[b] ille, inſtar Pauli, omnia omnibus, vt omnes lucrifaceret. Iſte verò etſi hæc omnia ſibi licere, non tamen æquè omnia expedire, cognoſcens, intra monaſticæ obſeruantiæ ſepta de ſe maluit continere.

[a] Sever. dialo. iii. 1. QVID VINCENTIVS CVM SANCTO MARTINO.

[b] 1. Cor. 9.

Eodem Stilichonis Conſulatu, menſe Februarij, Honorius Imperator ſanctionem edidit, B qua iudicio Epiſcoporum volvit bene eſſe proſpectum, pœnis exagitans eos, qui in Concilio ſacerdotum depoſiti Epiſcopi turbas cierint, & ſæculare præſidium putauerint exquirendum. Aduerſus quos ad Hadrianum Præfectum Prætorio ita dictauit[c]:

IVDICIA EPISCOPORVM IVDICARE VOLVIT IMPERATOR.

Quicumque reſidentibus ſacerdotibus fuerit Epiſcopali loco detruſus & nomine: ſi aliquid vel contra cuſtodiam, vel contra quietem publicam moliri fuerit deprehenſus, rurſumque ſacerdotium petere, à quo videtur expulſus: procul ab ea vrbe quam infecit (ſecundùm legem diuæ memoriæ Gratiani) centum millibus vitam agat. Sit ab eorum cœtibus ſeparatus, à quorum eſt ſocietate diſcretus. Sitq; huiuſmodi perſonis tenore huius legis illicitum, ſacra noſtra adire ſecreta, & impetrare reſcripta. Omnibus abiectis per culpam ſacerdotio perſonis, quæ impetrata ſunt, infecta permaneant. Sciturisque his quorum defenſione nituntur, abſque ſui reprehenſione non futurum, ſi hoc eis pollicentur ſuffragium, qui C diuinum non videntur metuiſſe iudicium. Dat. prid. Non. Febr. Rauennæ, Stilichone & Aureliano Coſſ.] eodem quoque menſe Februarij aduerſus Donatiſtas, ad eorum perfidiam retundendam, idem Imperator Honorius ad eumdem Hadrianum Præfectum Prætorio iſta edixit[d]:

[c] L. 15. de Epiſc. & cler. C. Theod.

Reſcriptum quod Donatiſtæ à Iuliano tunc Principe impetraſſe dicuntur, propoſito programmate, celeberrimis in locis volumus anteferri, & Geſta quibus eſt huiuſmodi allegatio inſerta, ſubnecti. Quò omnibus innoteſcat & Catholicæ confidentiæ ſtabilita conſtantia, & Donatiſtarum deſperatio fucata* perfidia. Dat. v. Kalend. Mart. Rauen. Stilichone & Aureliano Conſſ.] Qualenam autem eiuſmodi reſcriptum fuerit, quive libellus Donatiſtarum ad Iulianum præceſſerit, repete quæ quarto tomo Annalium dicta ſunt. Sed quænam occaſio exorta fuerit, vt Honorius Imperator poſt tot annos elapſos ea ex Actis Proconſularibus D voluerit in lucem edi, atque omnibus innoteſcere, modò dicendum. Peruenisſe putatur ad Honorij Imperatoris aures per legatos Epiſcopos Africanos, vel ipſum Poſſidium Calamenſem Epiſcopum, cuius legationis anno ſuperiori meminimus, inter alia Donatiſtarum ſiue factis ſiue ſcriptis aduerſus Catholicos edita ſcelera, innectua illa, & quidem acerrima, Petiliani Epiſcopi Conſtantinæ in Numidia ciuitatis, qua in illa ſua publica epiſtola aduerſus Catholicos commotus, eoſdem vehementer exagitauit, quòd à Principibus Chriſtianis iiſdemque Catholicis aduerſus improbos ipſorum conatus (vt vidimus) ſæpè expetiiſſent auxilium. rem quidem hanc vt ſacrilegam ille, qui ex foro, vbi cauſſas orabat, in eccleſiam venerat Donatiſtarum, Petilianus his verbis aggreſſus eſt exaggerare[e]:

IVLIANI PRO DONATISTIS RESCRIPTVM QVE EVELLI EXPOSTVLAVIT.

* fugata

[d] 17. de hæret. C. Theo. DONATISTAS IMP. EXAGITAT.

[e] Apud Aug. contr. lit. Petil. l. 2. c. 92.

Quid autem vobis eſt cum Regibus ſæculi, quos numquam Chriſtianitas niſi in inuidos ſenſit? &c.] prolixiorem enim de his in ſua epiſtola orationem intexuit. Quibus commotus E Honorius in eorumdem Donatiſtarum opprobrium, qui abſque eo quòd Conſtantinum ſæpe ſæpiùs aduerſus Catholicos (vt vidimus) interpellaſſent, eò quoque procaciæ peruenerunt, vt aduerſus eoſdem indigniſſimum hominibus Chriſtianis libellum Iuliano Imperatori Apoſtatæ obtulerint: illum ipſum in publicis quibuſque locis perſpicuum omnibus vna cum reſcripto ab ipſo Imperatore Iuliano obtento affigi voluit, ſimul cum Proconſularibus Geſtis ea tunc in cauſa conſcriptis; quo (vt ait Imperator) omnibus innoteſceret & Catholicorum vnà cum pietate conſtantia, & Donatiſtarum deſperatio fucata perfidia. Quibuſnam verbis conceptus fuerit ille ad Iulianum Donatiſtarum libellus, quive illorum Epiſcopi apud eum ea legatione perfuncti ſint, & alia quæ ad eam cauſam ſpectare videbantur, dicta ſunt à nobis ſuperiùs eiuſdem Iuliani tempore, quo eadem perfici contigerunt. Sed quid tunc ſynagoga peccantium, ipſi nimirum cæcorum duces, cæci & ipſi Donatiſtarum Epiſcopi? Planè accidit quod de eorum ſimilibus Hieremias oecinuit[f]: Confuſi ſunt, qui

[f] Hierem. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia abominationem fecerunt: quin potiùs confusione non sunt confusi, & erubescere ne- A
scierunt. quamobrem cadent inter ruentes: in tempore visitationis suæ corruerunt, dicit Dominus.] Siquidem cùm ad eorum curandam amentiam frustrà omne adhibitum fuerit medicamentum, tandem tradi barbaris meruerunt. Quæ autem à Catholicæ Ecclesiæ Episcopis pro eorum salute fuerint sedulo studio procurata, inferiùs annis fermè singulis dicturi sumus.

DE ORIGENISTIS PARATVR IVDICIVM AB ANASTASIO PAPA.

Hoc quidem anno de cognoscendis Origenis erroribus paratur Romæ ab Anastasio Papa iudicium, hactenus dilatum, quòd legitima eiusdem Origenis Periarchon versio à S. Hieronymo[a] elaborata Hierosolymis mittenda, fuerit exspectata, dum interea alia ad causam pertinentia pararentur. Quòd enim res magni momenti esset, ac minimè contemnenda, cùm non de viuente aliquo per se causam dicente, sed de homine iam ante cētum & quinquaginta ferme annos vita functo, eodemq. celeberrimi nominis tractaretur: quamuis ad- B
uersarij instantiùs agerent, vtpote exhorrescentes Romam ex Oriente eius errores inuectos: Anastasius tamen summa vsus maturitate consilij, iam tandem tempus adesse videt, quo ad succidendos adulterinos palmites securim Apostolicam paret. Quid autem inter hæc Ruffinus? Astutè quidem se gessit: dissimulans enim hæc omnia, quasi cum Anastasio Papa in fide consentiret, affirmansq; Theophilum Alexandrinum sibi communicatione coniunctum, atque Epiphanij magni nominis Episcopi pacis communicatione munitū, in vnum tantùm Hieronymum stylum exeruit. Sed qua calliditate, quibúsve fallaciis, audi.

[a] Hier. epist. 84.

RVFFINVS IN EC CONVERTIT DICTA IN ORIGENISTAS.

Quod enim S. Hieronymus anno superiori, Pammachij atque Oceani, qui doctrina pollentes erant, & natalium claritudine Romanorum nobilissimi, rogatu (vt constat ex eorum litteris[b]) Origenis Periarchon germana sinceraq. translatione Latinitate donatum Romam misisset, addita ad opus præfatione, nempe epistola[c] ad eosdem, qua omnes Origenis palàm C
fecisset errores: iisdemq. addidisset epistolam haud pridem ad Ruffinum[d] scriptam (vt ipse in Apologia[e] testatur) quibus significaret, nihil sibi esse pugnarum aduersus quempiam, sed duntaxat hæreses cum hæreticis insectari: Cùm hæc inquam omnia, quibus Origenistæ telis appeterentur, in se anum conuersa Ruffinus, ex præcordiis malè affectis cuncta diiudicās, existimaret, trium annorum spatio tres aduersus eumdem S. Hieronymum libros elucubrauit. Sed & quòd sciret cum potentissimo aduersario sibi esse certamen, eosdem tres libros à se conscriptos sic edidit, vt tamen magna cautela curarit, ne in manus eiusdem S. Hieronymi peruenirent; sed tantummodò amicis illi crediti, sic per amicorum manus per Italiam vulgarentur, vt non quidem scripto, sed sermone multorum ferrentur.

[b] Hier. epist. 65.
[c] Apud Hier. epist. 66.
[d] Hier. Apolog. lib. 1.

Quod autem ij ab eo scripti tres libri fuerint, accipe id tertium ab ipso Hieronymo repetitum, vt cùm primùm[f] ait: Nunc quoque quia renui laudatorem, & verso stylo docui me D
non esse quod meus necessarius prædicauit, dicitur furere, & tres contra me libros venustate Attica texuisse.] & inferius: Nec lætisse contentus, quasi aduersus elinguem, semperque taciturum, tres elaborauit libros.] ac rursum in fine de iisdem tribus contra se scriptis voluminibus meminit: quæ Ruffinus (vt idem ait S. Hieronymus[g]) Apologiam vno nomine voluit nuncupari, cùm tamen (vt ait) accusationes continerent & inuectiuas. Triennij verò spatium temporis in iisdem tribus elaborandis scriptis volumnibus, immo telis exacuendis, insumptum, idem S. Hieronymus tradit[h]. Ex quo enim illi innotuerunt quæ S. Hieronymus ad Pammachium & Oceanum scripserat, & de germana Origenis Periarchon versione ipse Ruffinus acceperat, ad defensionem parans arma, in offensionem primùm illa conuertit, vt non tam Apologiam quàm inuectiuam conscripserit.

[f] Hier. Apolog. lib 1.

LIBRI TRES A RVFFINO IN HIERONYMVM EDITI.

[g] Hier. Apolog. 2.
[h] Hier. Apolog. 2.

RVFFINVS CELAT HIERONYMO LIBROS IN EVM SCRIPTOS.

Sed magna adhibita cautela tres accusationum libros in Hieronymum elaboratos E
Ruffinus edendos esse curauit; nimirum vt (quod dictum est) sic omnibus innotescerent, vt tamen eorum exemplaria scriniis amicorum clausa detinerentur, nec eos legendi facultas Hieronymo imperiretur. Vnde quàm iustæ de his illæ sunt S. Hieronymi iteratæ querelæ: Scribuntur (inquit[i]) contra me libri, ingeruntur omnibus audiendi, & tamen non eduntur, vt simplicium corda percutiant, & mihi facultatem pro me auferant respondendi. Nouum malitiæ genus, accusare quod prodi timeas, scribere quod occultes.] & in posteriori Apologia[k] hæc idem de simulato Ruffini prætextu: Dicis te accusationem meam ad eos tantùm misisse, qui meis verbis læsi fuerant, & non ad plures: quia non ad ostentationem, sed ad ædificationem Christianis loquendum est. Et vnde, oro te, librorum tuorum ad me fama peruenit? Quis eos Romæ, quis in Italia, quis in Dalmatia disseminauit? Si in scriniis tuis & amicorum tuorum latebant, ad me quomodo mea crimina

[i] Hier. Apolog lib. 1.
[k] Hier. Apolog. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A mina peruenerunt? Et audes dicere, te non ad ostentationem, sed ad ædificationem, quasi Christianum loqui, qui de sene senex tanta confingis, quanta non diceret de latrone homicida, de scorto meretrix, scurra de mimo? qui parturis mihi montes criminum, & gladios, quos defigas in iugulum meum, tanto ante tempore exacuis? Idcirco ne Cereales & Anabasij tui per diuersas prouincias cucurrerunt, vt laudes meas legerent? vt panegyricum tuum per angulos & plateas ac mulierecularum textrinas recitarent? Hæc est tua illa sancta verecundia, &c.]

Æqua lance, quæso, lector, iura vtriusque perpende, cùm adhuc in vestibulo eiusmodi altercationis subsistis: reuocaque ad stateram, quæ superiùs dicta sunt: nimirum rogatum, prouocatum, impulsumq. S. Hieronymum precibus amicorum, cùm in crimen conniuentiæ Origenis errorum inductus esset, tum ad suam innocentiam insinuandam, tum ad hæ- IVDICIVM DE CAVSA RVFFINI ET HIERONYMI.
B ses detegendas, necessariò quidem editione germana Origenis Periarchon facta, in eius tantùm errores (vt par erat) inuectum fuisse: & licet eius sectatores Origenistas pariter fuerit insectatus, Ruffini tamen nomen numquam ab eo fuit expressum, quem potiùs perbreui eademque familiari epistola secretò admonendum putauit. Quid hoc æquius & sanctius? quid Christiano homine dignius, & Catholicæ Ecclesiæ opportunius, vtiliúsve, hoc potissimùm tempore, præstari valuit? Quid hoc sibi magis necessariò faciendum fuit? cùm id quidem prætermisisse, vel dissimulasse tãtùm, id ipsum fuisset Origenis erroribus turpiter conniuere. Præstitit igitur quod Catholici doctoris erat, numeroq. expleuit hominis Christiani, sed & iura amicitiæ (quantum in se fuit) illibata seruauit.

Sed quid? Sicut bonus homo de bono thesauro suo profert bona; ita malus (ex senrentia Domini[a]) de malo thesauro tuo profert mala. Præstitit enim Ruffinus, quod peculiare est [a] Luc. 6.
C omnium hæreticorum, cum animi furore coniunctum mentis habere torporem; dum quem amicè amplecti debuerat, refractarius conuiciis insectatur & iurgiis, atque ad salutem capessendam socors, stupidus, atque penitus redditur obstinatus. Ita planè de hæreticis omnibus Dauid[b] occinuit, duas istas ipsorum præcipuas proprietates accommodata similitudine [b] Psal. 17. RVFFINVS HAERETICORVM MOREM INDVIT.
exprimens, vbi de priori sic ait: Furor illis in similitudinẽ serpentis] de posteriori verò quod sequitur: Et sicut aspidis surdæ obturantis aures suas, ne exaudiat vocem incantantium.] Sic igitur Ruffinus admonitionem contemnens, in monitorem conuersus, furore percitus, tribus cum libris illis conscriptis aggressus est, secundùm poëticum illud[c]: [c] Virgil. 3. Georg.

——— *Linguis micat ore trisulcis.*]

HIERONYMI ANIMVS AD PACEM COMPOSITVS.
Quónam autem animo ad hæc S. Hieronymus compositus esset, quamq. ægrè, nolens, reluctans, & (quod dicitur) obtorto collo pertraheretur inuitus: audi ipsius cum attestatio-
D ne etiam numinis scriptam ad eumdem Ruffinum (vt iurato saltem crederet) contestationem[d]: Testor (inquit) mediatorem Iesum, inuitum me & repugnantem in hæc verba descendere: & nisi tu prouocares, semper taciturum fuisse. Denique noli accusare, & ego cessabo defendere. Quæ enim est audientium ædificatio, duos senes inter se propter hæreticos digladiari, præsertim cùm ambo Catholicos se videri velint? Omittamus hæreticorum patrocinium; & nulla erit inter nos contentio. Eodẽ feruore, quo Origenem antè laudauimus, nunc damnatum toto Orbe damnemus: iungamus dexteras, animos copulemus; & duos Orientis & Occidentis ζοπαιδέρους, *nempe Theophilum Alexandrinum, & Anastasium Romanum Pontificem,* alacres sequamur incessu: errauimus iuuenes, emendemur senes, &c.] rursum verò illa[e]: Depone gladium, & ego scutum abiiciam. In vno tibi consentire non pos- [d] Hier. Apolog. 2. [e] Hier Apolog 2.
sum, vt parcam hæreticis: vt me Catholicum non probem. Si ista est causa discordiæ, mori
E possum, tacere non possum.] & in fine: Sit inter nos vna fides, & illico pax sequetur.] hæc ipse ad suum ipsius animum insinuandum.

Contrà verò, videas Ruffinum, qui vno verbo ista omnia consopisset, damnando nempe cum Origene omnes eius errores, Episcopis acquiescens, eisdemq; communione se iungens, cum eisdem aduersus eos pariter dimicans: his omissis, falsas excusationes obtexere, quo tempore Apologiam ad Anastasium Papam dedit, atque in S. Hieronymum virulentos tres illos omnium discordiarum seminarium libros scripsit. Sed quod iuxta diuinum oraculum[f]: [f] Prou. 16. [g] Psal. 20.
Iudicia Domini pondus & statera] secundùm illud Dauidicum[g]: Mentita est iniquitas sibi] hæc omnia in maiorem Ruffini ignominiam cessere, atque fidei Catholicæ profecere. ROMANORVM ALII S. HIERONYMO, ALII RVFFINO FAVEBANT.

Sed illud planè dolendum, fuisse Romæ tunc temporis in duas partes scissa Christiani populi studia, aliorum scilicet Ruffino fauentium, sanioris verò partis S. Hieronymo inhærentium. Ruffino quidem studebant Melania, & qui cum ea necessitudine iungebantur:

Apro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Apronianus quoque, nobilis genere, Ruffini partes tuebatur, itemq. Macarius, ad quē præ- A
[a] Ruffin. in-uectiu. lib. 1. [b] Hieron. Apolo. 1 in fin. [c] Hier epist. 44. factionem in versionem Periarchon inscripserat; quem maritum fuisse nobilissimæ Romanę feminæ, idem ipse Ruffinus tradit[a]. nominatus habetur & Chrysogonus quidā[b] eius studiosus, quē puto illum esse monachum Aquileiensem, ad quem eiusdem Hieronymi extat epistola[c]; necnon alij, qui se Ruffini esse discipulos profitebantur: quorum omnium (vt ipse Hieronymus tradit) erat in coaceruando quæcunque, quauis occasione quæsita, in ipsum S. Hieronymum crimina, cura propensior: sed omnes hi vel Origenis erronibus maculati, vel Origenistarum consortio in hæresis suspicionem adducti. S. Hieronymo verò longè maior atque potior pars in Vrbe fauebat, vt inter alios nobilissimos Romanorum Pammachius, Oceanus, Marcellinus, S. Marcella, atque alij denique non pauci ordinis Senatorij, fidei Catholicæ tenacissimi: qui cum aliis omnibus Orthodoxis, arbitrio Anastasij Romani Pontificis damnātis Origenistas, non priuata affectione animi ferebantur. Sed omittimus recēnsere B
diuersarum prouinciarum Antistites S. Hieronymo fauentes, & inter alios ipsum Chromatium Episcopum Aquileiæ, execrantes omnes detestabiles Origenistas.

QVO TEMPORE VT EIM VSCRIPSIT, ET HIERONYMVS RESPONDIT.
[d] Hieron. Apolo. 1. lib. 2.

Qui igitur triennij temporis spatium (vt dictum est) in tribus libris scribendis insumpsit, eos iam absolutos hoc anno Ruffinus amicis suis communicauit: iam enim biennio Aquileię consederat (vt S. Hieronymus[d] tradit) qui annum anteà Romæ manserat. Porrò hæc, quòd haud publicè omnibus edidisset, sed per amicorum manus ferrentur, nequaquam nisi incerto rumore in Palæstinam ad S. Hieronymum peruenerunt: qui continuit stylum ad tempus, expectans nimirum libros ab eo conscriptos ad se perferri: quod minimè consequi licuit. Accidit tamen, vt post fermè biennium, cùm germanus eius Paulinianus in Occidentem ad distrahendum patrimonium missus, Hierosolymam reuerteretur, & capita quæ- C
dam auditione percepta de accusationibus Ruffini aduersus ipsum S. Hieronymum eidem palàm fecisset, ipse tunc inuitus licet ad scribendam suā defensionem manum admouerit. Eam quidem scriptam fuisse post biennium, anno scilicet Domini quadringentesimo secundo, ex certo illo elicitur argumento, dum in sua tum scripta à se Apologia testatur decennium interuenisse, ex quo ad Dexterum Præfectum Prætorio librum scripsisset de Scriptoribus Ecclesiasticis, quē ex Cōsulibus & annis Imperatoris, duplici chronologia, editum fuisse anno Domini trecentesimo nonagesimosecundo, monstrauimus. Agemus igitur de eadem Hieronymi defensione suo loco. Sed quænam in libris Ruffini coaceruata fuerint in S. Hieronymum crimina: quoniam ex eius responsione manifesta redduntur, agemus de his inferiùs.

ANASTASIVS PAP. DAMNATORI ORIGENIS ERRORES.
[e] Hier. epi. 78

Hoc itidem anno Domini quadringentesimo, quo à Theophilo Episcopo Alexandrino primam Paschalem epistolam scriptam fuisse mōstrauimus, sequenti scilicet anno post Syn- D
odum Alexandrinam, in qua hæreses Origenis damnatæ sunt: cùm iam pluribus ac manifestis probationibus, atque potissimùm S. Hieronymi scriptis Romam missis, germana Origenis Periarchon translatione facta, eiusdem errores singuli aperta luce cunctis inspiciendi fuissent expositi; Anastasius Papa Apostolica auctoritate easdem Origenis hæreses damnat. Id enim significat S. Hieronymus epistola hoc anno ad Pammachium atque Marcellam data[e], cuius est exordium: Rursum Orientalibus vos locupleto mercibus, & Alexandrinas opes primò Romam verè transmitto.] & post nonnulla, quænam hæ sint merces, subdit his verbis: Vos Christiani Senatus lumina, accipite & Græcam & Latinam etiam hoc anno epistolam, *Theophili scilicet*, ne rursum hæretici mentiantur à nobis pleraque vel addita vel mutata: in qua laborasse me fateor, vt verborum elegantiam pari interpretationis venustate seruarem, &c.] hæc de prima Paschali Theophili epistola S. Hiero- E
nymus, qui anno superiori datam ex Synodo Alexandrina Synodicam miserat eodem fermè argumento conscriptam. Sed & quod ad finem eiusdem habet epistolæ, planè declarat Anastasium Papam hoc eodem fermè tempore decretum de damnatione hæresum Origenis Romæ promulgasse: nam ait: Prædicationem quoque cathedræ Marci Euangelistæ cathedra Petri Apostoli sua prædicatione confirmet. Quamquam celebri sermone vulgatum sit, beatum quoque Papam Anastasium eodem feruore, quia eodem spiritu est, latitantes in foueis suis hæreticos persecutum: eiusq. litteræ doceant, damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum est.] hæc sanctus Hieronymus; qui licet rumore tantùm quod Romæ ab Anastasio Papa factum esset de damnatione Origenis errorum accepisset, cùm eo modo ad Pammachium atque Marcellam scripsit; re vera tamen ab eodem Romano Pontifice id factum fuisse, certum est.

Damna-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Damnatis igitur ab Anastasio Romæ erroribus Origenis, scribuntur per orbem Catholicum ab ipso litteræ; vt quæ cauenda forent, omnes scirent. de quibus sanctus Hieronymus[a]: Quid (inquit) facient epistolæ Theophili Episcopi? quid Papæ Anastasij in toto Orbe hæreticum persequentes?] Quibus sanè factum est, vt accipientes præceptarum Ecclesiarum Episcopi litteras Romam Pontificis, iidem collectis suis sibi subiectis Episcopis, æquè damnarent quæ Romæ ab Anastasio Papa scirent esse reiecta: præstitisseque inter alios id ipsum Chromatium Episcopum Aquileiæ, necnon Venerium sedis Mediolanensis Antistitem, fidem facit idem sanctus Hieronymus illis verbis[b] in Ruffinum inuectus: Ergo beati Episcopi Anastasius & Theophilus & Venerius & Chromatius, & omnis tam Orientis quàm Occidentis Catholicorum Synodus, qui pari sententia, quia & pari spiritu, illum *(nempe Origenem)* hæreticum denuntiant populis, fures librorum illius iudicandi sunt? &c.]

ORIGENIS ERRORES ET ORIGENISTAS VBIQVE DAMNATI.

[a] *Hieron. Apolog. lib. 1.*

[b] *Hieron. Apolog. lib. 2.*

B Quinetiam sanctionem Imperatorum secutam esse exinde Episcoporum iudicium, idem S. Hieronymus illis verbis significat, quibus Ruffini querelis ita respondet[c]: Si quid contra Origenem & sectatores eius dicitur, in te dictum putas. Ergo & epistolæ Papæ Theophili, & Epiphanij, & aliorum Episcoporum, quas nuper ipsis iubentibus transtuli, te petunt, te lacerant: Imperatorum quoque scripta, quæ de Alexandria & de Ægypto Origenistas pelli iubent, me suggerente, dictata sunt: Vt Romanæ vrbis Pontifex miro eos odio detestetur, meũ consilium fuit: Vt totus Orbis post translationem tuam in Origenis odium exarserit, quem antea simpliciter lectitabat, meus operatus est stylus. Si tantum possum, miror cur me non metuas.] hæc in Ruffinum S. Hieronymus; quòd ille, quæcumque contra Origenem in Ecclesia acta essent, ipsi Hieronymo accepta ferret: cùm re vera in hoc sacro bello ipsum magno animi vigore classicum cecinisse, non dubium sit. At hæc quidem Romæ hoc anno de cõdemnatione Origenis errorum. Quid autem peculiariter actum sit in Ruffinum, qui has Romam merces mouerat, dicendum anno sequenti, quo constat ad eum litteras dedisse Anastasium, vt se Romam ad dicendam causam conferret.

[c] *Hieron. Apolog. lib. 1.*

OMNES ET VBIQVE DAMNANT ORIGENIS ERRORES.

C Antequam autem recedamus ab Vrbe, clarissimæ fœminæ persoluamus extrema. Hoc enim anno defunctæ S. Fabiolæ, spectatæ egregiæque sanctitudinis, & generis claritudine celebris viduæ, S. Hieronymus rogatus ab Oceano epitaphium scripsit; cuius exordio cùm ita diuersa tempora numeret, quo potissimùm anno id acciderit, circumscribit, dum ait[d]: Plures anni sunt, quòd super dormitione Blesillæ Paulam venerabilem fœminam recenti adhuc vulnere consolatus sum: quartæ æstatis circulus voluetur, ex quo ad Heliodorum Episcopum Nepotiani scribens epitaphium, quicquid habere potui virium, in illo tunc dolore

FABIOLAE OBITVS.

[d] *Hier. ep. 30*

D consumpsi: & ante fermè biennium Pammachio meo pro subita peregrinatione Paulinæ breuem Epistolam dedi, erubescens ad disertissimum virum plura loqui, &c.] paulo verò post: In præsentiarum tradis mihi Fabiolam, laudem Christianorum, miraculum Gentilium, luctum pauperum, solatium monachorum, &c.] Cùm igitur ipse sanctus Hieronymus quatuor annos numeret ab obitu Nepotiani, duos verò à dormitione Paulinæ: præsentem annum Fabiolæ funeri ipsum adscribere, ex iis quæ superiùs dicta sunt, satis manifestum apparet; vt de his nec vel leuis quidem dubitandi relinqui possit occasio. Nisi quòd, cùm reperias in litteris sancti Hieronymi post decem annos, nempe post Vrbis excidium, scriptis ad Marcellinum & Anapsichiam, de Fabiola tamquam viuente mentionem haberi (ad quam idem sanctus Hieronymus duos in Ezechielem libros à se conscriptos misisse testatur, quos nonnisi post excidium Vrbis ipsum elucubrasse liquet[e]) affirmare necesse est, aliam illam ab

FABIOLAE DVAE.

[e] *Hier. epist. 8.*

[f] *Hieron. præf. in lib. 1. in Ezechielem.*

E hac fuisse Fabiolam, minoremque dicendam: nec quidem mirum, cùm & duas Paulas, totidemque Melanias, seniores ac iuniores, eodem tempore liceat numerare. Sed quæ istius maioris Fabiolæ fuerint ornamenta virtutum, ab eodem Hieronymo paucis complexa, scriptaque ad Oceanum, relegamus. Post enim alia, quæ nos superiùs pro temporis ratione narrauimus, ista subdit[g]:

[g] *Hie epist. 30*

FABIOLA PRIMA NOSOCOMIA MORVM HOSPITALE EREXIT.

Prima omnium νοσοκομεῖον instituit, in quo ægrotantes colligeret de plateis, & consumpta languoribus atque inedia miserorum membra foueret. Describam ego nunc diuersas hominum calamitates, truncas nares, effossos oculos, semiustos pedes, lurdas manus, tumentes aluos, exile femur, crura turgentia, & de exegis ac putridis carnibus vermiculos bullientes? Quoties morbo regio & pædore confectos humeris suis ipsa portauit? Quoties lauit purulentam vulnerum saniem, quam alius aspicere non valebat? Præbebat cibos propria manu, & spirans cadauer sorbitiunculis irrigabat. Scio multos diuites &

Universidad de Deusto
Biblioteca

religiosos ob stomachi angustiam exercere huiusmodi misericordiam per aliena ministeria, A
& clementes esse pecunia, non manu: quos equidem non reprobo,& teneritudinem animi nequaquam interpretor infidelitatem: sed sicut imbecillitati stomachi veniam tribuo, sic perfectæ mentis ardorem in cælum laudibus fero: magna fides ista contemnit.] & paulo pòst, poëticum illud vsurpans:

[a] Virg. Æn. 6. *Non [a] mihi si linguæ centum sint, oráque centum,*
Ferrea vox:
Omnia morborum percurrere nomina possim.

Quæ Fabiola in tanta miserorum refrigeria commutauit, vt multi pauperũ sani languentibus inuiderent. Quamquam illa simili liberalitate erga clericos & monachos & virgines fuerit. Quod monasterium pon illius opibus sustentatum est? Quem nudum & clinicum non Fabiolæ vestimenta texerunt? In quorum se indigentiam non effudit præceps & festina largitio? Angusta mi- B
sericordiæ eius Roma fuit. Peragrabat ergo insulas, & totum Etruscum mare, Volscorumq; prouinciam, & reconditos curuorum littorum sinus, in quibus monachorum cõsistunt chori, vel proprio corpore, vel trãsmissa per viros sanctos ac fideles munificentia circuibat, &c.] subdit de eiusdem Hierosolymam peregrinatione; sed de ea suo loco à nobis mentio facta est. Atque post multa hæc tandem in fine de funere: Quantum (inquit) haberet viuentis Fabiolæ Roma miraculum, in mortua domonstrauit. Necdum spiritum exhalauerat, necdum debitam Christo reddiderat animam: & iam fama volans tanti prænuncia luctus, totius Vrbis populum ad exequias congregabat: sonabant psalmi, & aurata tecta templorum reboans in sublime quatiebat Alleluia: hic iuuenum chorus, ille senum, qui carmine laudes femineas & facta ferant, &c.] Atque de sancta Fabiola hactenus. Iam verò ad res Orientalis Ecclesiæ se oratio conferat. C

FVNERIS FABIOLAE CELEBRITAS.

GAINAS TYRANNVS RVRSVM CONSPIRAT IN IMPERATOREM.

Immanis barbarus, truculentusque tyrannus omnium scelestissimus proditorum, Gainas haud exatiatus adhuc sanguine totius fermè Minoris Asiæ populorum, neque placatus Eutropij Consulis nece, potens Gothorum exercitu, in angustum iterum redigens Arcadium Imperatorem, nouas illi arroganter easdemque duras pacis conditiones præscribit, petens nimirum Aureliani Consulis ac Saturnini viri Consularis, necnon Ioannis qui erat Arcadio Augusto à secretis, capita sibi dari: Audet & maiora, nempe templum sibi suisque Arianæ sectæ militibus Constantinopoli aperiri. Sed hæc præmissa præludia potiùs erant ad futuram quàm totius Imperij tyrannidem affectabat. Ac planè res ex sententia accidisset, nisi diuinum præsidium tum periclitantibus Imperatori ac ciuibus opportuno tempore cælitus affulsisset. Sed quomodo hæc se habuerint, per singula oratio distinctè narrabit. Ac primùm quod ad tempus spectat: cùm sub Consulatu Aureliani hæc D
gesta esse, ipsa rerum series indicet, erroris arguitur Marcellini Chronicon, quo id anno superiori factum describitur sub Eutropij Consulatu. Sed quid de his in primis scribat Zosimus [b], audiamus:

[b] Zosim. lib. 5.

CONGRESSVS ARCADII CVM GAINA.

Gainas cùm peruenisset Chalcedonem, postulabat vt se Arcadius Princeps ipse conueniret: nec enim se cum alio quoquam præter hunc allocuturum dicebat. Cùm Princeps in hoc quoque fuisset assensus, coitum est in quodam ante Chalcedonem loco, vbi Euphemiæ religiosæ martyris ædes exstructa stabat, quæ propter cultum Christo præstitum honore afficitur. Placuit Gainam & Tribigildum ex Asia in Europam transuehi, eisque ad mortem viros in Republica eminentissimos dedi. Hi erant Aurelianus, qui eius anni Consulatum gerebat, & Saturninus Consularis, & præter hos Ioannes, cui Princeps omnia sua arcana crediderat, & quem plerique perhibebant eius filij, quem Arcadius habebat, patrem E
esse.] sed calumnia hæc Zosimi manifesta: nam nondum adhuc natus erat vnicus Arcadij filius Theodosius. Huic quoque postulato (subdit ipse Zosimus) Princeps, licet tyrannico, satisfaciebat. Cumque viros illos Gainas accepisset, eisque gladium admouisset, eatenus tamen, vt cutem tantummodo stringeret, satis habuit eos dumtaxat exilio pœnas luere.] hæc Zosimus.

AVRELIANVS ET SATVRNINVS DEDVNTVR PRO REIPVB. BARBARO

Commendata admodum fuit ampliſſimorum virorum virtus, cùm pro redimenda salute Imperij sese ferocissimo barbaro dedi magna animi constantia passi sunt: nam de eis hæc Socrates [c] rem gestam narrans: Cum postularet Gainas, vt Imperator Saturninum & Aurelianum, duos Consulares viros, ordinis Senatorij facilè principes, quos ipsius conatus retardaturos suspicabatur, ad eum mitteret: Imperator, etsi animo inuito, necessitati tamen parens temporis, concessit. Illi, vtpote pro Republica mortem oppetere admodum

[c] Socrat. lib. 6 cap. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A modum cupientes, excelso & erecto animo Imperatoris mandato obtemperarunt. Proinde in planicie, in qua equos ad cursum exercere solent, longè à Chalcedone Barbaro obuiam facti sunt, ad quemcumque cruciatum subeundum parati. Verùm isti ab illo nihil perpessi sunt mali: atque ille rem cupitam dissimulans, Chalcedonem contendit: ibi Arcadius ei fit obuiam. At cùm Imperator & Barbarus simul in templo essent, in quo corpus Euphemiæ martyris conditum & sepultum est; iusiurandum mutuo dant, se re vera alterum alteri non facturos aliquando insidias.] Sicque (subdit Sozomenus[a]) Gainas arma deposuit, & Constantinopolim traiecit, impetrata ab Imperatore tum equitum tum peditum Præfectura.] At cùm hi hos nihil mali passos affirment, non solùm Zosimi, sed & Ioannis Chrysostomi refelluntur auctoritate, quorum sententia constat irrogatam illis fuisse exilij pœnam. Sed de his inferiùs. [a] Soz. li. 8. c. 4

B Ingressus autem Barbarus Constantinopolim, pacis larua contectus, quæ sunt pietatis atque quietis sibi præcipuæ curæ esse simulans, ecclesiam Arianis, quibuscum ipse posset sacros celebrare conuentus, ab Arcadio postulauit. Quid tum ipse Imperator, quidve Chrysostomus eius ciuitatis Antistes Ariano Duci resistens egerit, à Theodoreto rem gestam exactè describente audiamus[b]: Iste (inquit) labe aspersus Ariana, postulat ab Imperatore, vnum ex sacris sibi templis dari. Imperator autem respondet, se de ea re capturum consilium, & vnum ei curaturum promittit. Itaque diuino illo Ioanne accersito, *Episcopo scilicet Constantinopolitano*, ei postulatum Gainæ exponit; commemorat eius potentiam, moliri tyrannidem indicat; orat, vt templo donato, furentem eius animum placet. Cui nobilis ille vir: Ne (inquit) istud ei pollicere, neque sanctum Dei canibus mandes. Nam numquam equidem patiar, vt qui Deum Verbum sanctè & augustè laudibus & hymnis celebrant, expellatur à sacro templo, idemque tribuatur iis, qui contra eum loquuntur blasphemias. Atque ne Barbarum illum omnino metuas, Imperator: sed me & illum in vnum locum conuoca, tuque silentio vtriusque nostrum sermonē ausculta. Ego certè me hominis linguam refrenaturum spero, persuasurumque ne postulet quod ei concedi non debeat. GAINAS CONSTANTINOP. VENIENS POSTVLAT ECCLESIAM ARIANIS DARI. [b] Theod. lib. 5 cap. 32.

C Quibus auditis Imperator, vehementer lætatur, & postridie eius diei vtrumque accersit. Gainas quidem promissum exposcit. Magnus autem Ioannes respondet illi ex aduerso: Non licere Imperatori, qui pietatem colere instituat, aliquid contra res sacras temerè moliri. Cui quidem dicenti, templum sibi dari oportere: respondet Ioannes, templum sacrum apertum esse, neminemque eum prohibere, quo minus in eo, si libeat, preces Deo fundat. Tum Gainas: At ego (inquit) alterius sectæ sum, & cum hominibus eius sectæ vnum sanctum templum habere postulo: atque istud quidem non immeritò peto, quippe

D qui multa bellica certamina pro Romanis confecerim. At præmia (inquit Ioannes) tibi propterea tributa labores tuos longè superant: nam Dux es, & honore Consulari dignatus. Quinetiam tecum debes considerare, quis fueris olim, & quis iam sis; quæ etiam præterita tua inopia, & in qua iam abundantia vitam degas; quibus quoque vestimentis indutus esses cùm Istrum traieceris, & quibus iam opertus. Complectere igitur animo, quàm pauci sunt labores, & quàm ampla præmia: atque noli erga eos, qui tibi honorem hunc detulerint, ingratus esse.

Hac oratione habita, Ioannes celebris totius orbis terrarum doctor, os obturauit Gainæ, atque adeò obmutescere coegit.] hactenus de congressu Ioannis Chrysostomi cum Gaina Theodoretus. Quibus videas oculis, manibusque contingas illud Apostoli[c]: Arma militiæ nostræ non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitionum.] Ete- CONGRESSVS IOANNIS CHRYSOSTOMI CVM GAINA.

E nim qui iniquas atque indignas, immo & turpes coegerat Arcadium Imperatorem pacis conditiones accipere, vt tamen velamento pacis tyrannidem violentus arriperet; idem ipse ab inermi vincitur sacerdote, cogiturque à cœptis desistere, quæ instigatione Arianorum magnis spiritibus petere aggressus erat: vsque adeò, vt in ea ciuitate, vbi ipse præsidio militari summam rerum sibi vendicabat, cogatur, vt hæreticus à sacris extortis, carere basilica. Vnde tibi, Chrysostome, tanta fiducia, vt quem paueant Præsides atque Reges, tu nullo penè negotio, vt puerum, virga compescas? Illud vtique modò dictum Apostolicum nobis occines: Arma militiæ nostræ non sunt carnalia, sed potentia Deo.] quibus non iura tantùm Ecclesiæ seruantur illæsa, sed ipsum Imperium, & leges publicæ defensæ, custoditæque subsistant à barbarorum ac tyrannorum insultibus. Nam audi, quæ à Theodoreto omissa, Sozomenus addat[d]: Exprobrauit tunc Ioannes Gainæ, & quòd Imperatoris patri (*nempe Theodosio*) tum seruatus iureiurando [c] 2. Cor. 10. [d] Soz. lib. 8. cap. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

promiserit, se benevolentiam erga Romanos perpetuo ratam, erga ipsum denique, erga ipsius filios, erga leges esse conseruaturum; quas tamen iam irritas facere conaretur. Simulque cùm hæc diceret, legem ostendebat, quam Theodosius sanciuerat, cùm sectarios omnes arceret, ne intra mœnia conuentus agerent. Deinde conuersa ad Imperatorem oratione, eum hortabatur, vt latam aduersus ceteras hæreses legem conseruaret: simulque consulebat, satius esse Imperio cedere, quàm prodere domum Dei, & à religione deficere. Atque is quidem ad hunc modum vtiliter vsus loquendi libertate, nihil innouari passus est in ecclesiis sibi concreditis.] hæc ipse: quibus videas, lector, quàm malè consulant impij illi, qui regnandi studio, religionis omnem rationem posthabendam esse, scriptis æquè impiis prodidere. A

Quæ autem hæc fuerint consecuta, idem Sozomenus ita narrat: Gainas igitur iam infringere iusiurandum, & ciuitatem euertere, cogitabat. Quo tempore & cometa has insidias portendebat, qui supra ciuitatem maximus apparuit, ad ipsam vsque terram fermè pertingens, & qualis antea numquam fuisse dicitur. Tentarat autem primùm argentariorum tabernas inuadere, quòd se hinc pecuniarum aceruos conuasaturum esse speraret. Rumore sparso quòd ista decreuissent, & argentariis proinde præsentes maximè opes abscondentibus, neque pecuniam in mensis (vt solebant) publicè amplius proponentibus: noctu turba barbarorum immissa, præceperat succendi Palatium. Illi autem perculsi, re infecta, reuersi sunt. Nam cùm propè accessissent, videre sibi visi sunt multitudinem armatorum vastis corporibus formidabilium. Suspicati ergo nouitium esse exercitum, nunciauerunt Gainæ. Ille verò (sciebat enim nihilo plures solitis milites in vrbe degere) dictis fidem adhibere nolebat. Ceterùm cùm & in sequenti quoque nocte missi alij idem annunciassent quod priores illi: ipse progressus, oculatus testis fuit admirandi spectaculi. Ratus igitur sua gratia conuenisse ex aliis vrbibus milites, ac noctu custodire vrbem atque Palatium, interdiu verò latitare.] hos quidem Angelos custodes vrbis fuisse, cùm præter milites Prætorianos, nullos alios ciuitas contineret, cunctis redditum exploratum fuit; quòd Socrates quoque testatur. Inter hæc (subdit Sozomenus) Gainas simulat se dæmonio vexari; & quasi oraturus, ecclesiam occupat eam, quam in honorem Ioannis Baptistæ Imperatoris pater in Hebdomo construxerat, *ad septimum videlicet ab vrbe distantem lapidem*. Ex barbaris autem alij in ciuitate manserunt, alij vnà cum Gaina egressi sunt. Clanculum verò arma & telorum pharetras femineis vehiculis impositas secum eduxerunt. At cùm deprehensi essent, portarum vigiles interfecerunt, quòd hi armorum exportationem prohibere conarentur. Qua ex re ciuitas motu ac tumultu repleta fuit, haud secus ac si iam capienda esset.] At decedendi ab vrbe Gainæ aliud consilium fuisse, Zosimus tradit, nempe vt Romanos milites, quibus ipse recens Præfectus creatus erat, inde abduceret, atque per diuersa loca dispergeret, ne vrbi inuadendæ à barbaris præsidio essent; relictis ibi tantùm Gothis militibus, qui opportuno tempore, data tessera, vrbem inuaderent. Sed rem sic compositam interuertit diuinum auxilium. Nam (vt idem ait Zosimus) Gainas, anticipato tempore datæ tesseræ, impedimento fuit, quo minùs barbari vrbem in suam potestatem redigerent. Excitato enim tumultu à custodibus murorum, ob Gainæ inuasionem; cùm qui intus erant Gothi, imparati essent offensi, à ciuibus occisi sunt. B

GAINAS PARAT INCENDIVM AVLAE ET SVBIICERE VRBEM.

Sed inchoatam semel rem gestam, à Sozomeno paulo diuersè narratam, iam prosequamur, cùm subdit post cædem portarum custodum, & egressum Gainæ: Præsentibus (inquit) malis remedio fuit consilium sanum. Imperator enim nihil cunctatus, Gainam declarat hostem, & relictos in vrbe barbaros interfici præcipit. Hos itaque milites adorti, plerosque occidunt: appellatam verò Gothorum ecclesiam incendunt: hic enim veluti in templo consueto congregati erant; quibus iam effugere non dabatur, occlusis foribus.] Porrò ecclesiæ incendium à Zosimo[a] aliter ita describitur: In hunc modum vrbe periculo liberata, intercepti ab vrbanis barbari, numero plures quàm septies mille, Christianorum ecclesiam aulæ proximam ingressi sunt, asylum hoc saluti suæ tuendæ quærentes. Hos Imperator hoc ipso in loco interfici iubebat, quem eis ad euitandam facinorum admissorum iustissimam pœnam non satis idoneum esse volebat. Hæc præcipiente Principe, nemo tamen eis inferre manum audebat; & ex asylis ipsos extrahere, quòd vererentur ne barbari defensionem pararent. Quapropter visum est demoliri tectum, quod mensæ sacrarij (sic enim vocant) impositum est; vt eo per dispositos C

GOTHI CVM ECCLESIA SVCCENSI.

[a] *Zosim. eod. lib. 5.*

D

E

ad id

Universidad de Deusto
Biblioteca

A ad id homines occupato, tignis illis succensis, barbaros peterent; idque continuò factitantes, ad internecionem omnes exurerent. Hoc vbi factum fuisset, barbari quidem interempti sunt; sed visum est iis qui valde Christianissabant, magnum in vrbe media piaculum esse commissum.] hactenus de his Zosimus.

Post hæc autem Gainas maiori æstuans ira, quòd se hostem Reipublicæ declaratum, succisaque proditionis stamina quæ texuerat, atque suos in vrbe occisos esse cognouerit; infesto exercitu oppida peruadit Thraciæ, omnia cæde atque incendio miscens. Cùm ad huiusmodi auertendam populorum cladem, legatum missum fuisse sanctum Ioannem Chrysostomum, Theodoretus affirmat, ac narrat his verbis[a]: Id temporis, aliis omnibus velut metu perculsis relictis, itum est ad Ioannem inuictissimum illum Christi bellatorem: suadetur ei, vt legatus ad Gainam proficiscatur. Ille verò, nulla habita ratione vel disceptationis con-

B tra Gainam antè susceptæ, vel simultatis inde ortę, prompto animo in Thraciam contendit. Quare Gainas, cognito legati aduentu, & animi eius alacritate pro pietatis defensione considerata, longo interuallo ei lubens procedit obuiam: atque prensans illius dexteram oculis suis apposuit, liberosq; sacra eius genua complecti cogit. Sic quidem virtus vel infestissimos afficere pudore & obstupefacere solet.] hæc Theodoretus. Sed quid hac legatione actum fuerit, silentio prætermisit: nec quemquam alium hæc attigisse scimus, nisi vnum Metaphrastem; qui ex antiquioribus monumentis ait, tũc suasione Chrysostomi, pacem Gainam cum Arcadio contraxisse. Certè quidem ad liberandos oppressos & malis exagitatos eum profectum esse, & inter alia, vt Aurelianum Consulem & Saturninum exilio solueret, eiusdem Chrysostomi homilia fidem facere videtur, cuius est huiusmodi titulus: Beati Ioannis Chrysostomi homilia, cùm Saturninus & Aurelianus acti essent in exilium, & Gainas egres-

C sus esset à ciuitate.]

LEGATIO CHRYSOSTOMI AD GAINAM.

[a] *Theod. lib. 5. cap. 33.*

Regressus namque Constantinopolim ipse Chrysostomus, negotio, cuius causa legatione functus erat, bene confecto, eam ad populum habuit concionem, cuius hîc exordium intexere, pro rerum gestarum assequenda veritate, dignum existimamus: sic enim se habet[b]: Multo tempore silui, & post lõgum temporis spatium ad charitatem vestram reuersus sum. Quamquam id non accidit vlla vel animi socordia, vel corporis desidia. Sed abfui tumultus componens, fluctus sedans, tempestatem corrigens; eosque qui iam demergi cœperant, ad portum & in tranquillum, porrecta manu, deducere studẽs. Sum enim communis omnium pater: eosque necesse est curam agere non tantùm eorum qui stant, sed eorum quoque qui collapsi sunt: non illorum modò qui secundis nauigant ventis, sed & illorum qui tempestate iactantur: non eorum modò qui in tuto sunt, sed illorum qui periclitantur. Harum sanè

D rerum gratia reliqui vos ad temporis spatium, obambulans, exhortans, obtestans, supplicans, vt à Domino ea calamitas dissolueretur. Posteaquam autem inamœnis illis ac tristibus finis est impositus: denuo me ad vos recepi; ad vos qui in tuto estis, qui multa cum tranquillitate nauigatis. Ad illos profectus eram, vt tempestatem sedarem: ad vos reuersus sum, ne qua tempestas exoriatur. Ad illos discesseram, vt eos à molestiis liberarem: ad vos redij, ne in similes molestias incidatis, &c.] Post hæc enim aduersus incertum statum diuitiarum (vt fecerat cùm inuectus est in Eutropium) vehementi disserit oratione: quòd recens exemplum opportunum argumentũ suppeditaret; dum qui præcipuas in Republica dignitates fuerant consecuti, iidem in miserrimum mox statum prolapsi fuissent, vt arbitrio furentis barbari eorum vita penderet.

IOANNES CHRYSOSTOMVS EX OCCASIONE OBLATA CONCIONATVR.

[b] *Chrys. hom. eodem tit. & de Anaritia.*

Sed quæ reliqua sunt rerum gestarum Gainæ, Socrates ita describit[c]: Cùm Cherronesum aduentaret, inde traiicere & Lampsacum proficisci maturat, vt partes versus Orien-

E tem vsque ex eo loco suæ ditioni subiiceret. Vbi verò Imperator copias per terram, perque mare ante eius aduentum illo miserat, miraculum planè insigne diuina prouidentia illic denuo editum fuit. Nam cùm barbari nauigiis carerent, rates fabricari, inque illis transmittere cœperunt: Romanorum classis eodem fermè momento adnauigare, Zephyrus graviter spirare. & vt Romani nauibus facilè traiecerunt; sic barbarorum maxima pars pariter cum equis in ratibus tempestatis violentia huc illucque agitata, ab se mutuo diiecta fuit, marisque fluctibus obruta periit; nonnulli autem à Romanis demersi interierunt. Ad hunc modum itaque ingens barbarorum multitudo illo tempore è medio sublata est. Gainas verò inde digressus, & per Thracias fugam faciens, in alias Romanorum copias fortè incidit, à quibus ipse simul cum barbaris, qui cum eo erant, peremptus est. Atque ista quidem obiter de Gaina sint à nobis commemorata. Quòd si cui-

GAINAS SVPERATVR ET OCCIDITVR.

[c] *Socrat lib. 6 cap. 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

quam placet res in eo bello gestas accuratè cognoscere, legat Gainam Eusebij Scholastici, qui eodem tempore Troili sophistæ discipulus fuit. Iste illius belli spectator factus, res in eo gestas quattuor libris heroico carmine conscriptis narrauit. Et quoniam recens erat rerum gestarum memoria, ideo ob illud poëma magno in honore habitus fuit. Nuper etiam Ammonius poëta idem argumentum carmine contexuit, & ad vndecimum Consulatum Theodosij Iunioris, quem cum Fausto gessit, coram illo ipso Imperatore recitauit, indeque summam laudem est consecutus. Bellum hoc finem habuit Stilichone & Aureliano Consulibus. Proximo anno Consulatum gessit Frauitus, Gothus quidem genere, sed cum populo Romano magna beneuolentia coniunctus; qui in hoc eodem bello adeò strenuè & fortiter dimicauerat, vt propterea Consulatus dignitatem sit assecutus.] A

[a Sozom. lib. 7 cap. 4.] hucusque Socrates de rebus Gainæ. Scribit his consentientia Sozomenus[a]: qui & adstipulatores habet, quos Socrates citauit, Eusebium & Ammonium. Ex his igitur redarguas quæ à Zosimo eisdem haud congruentia narrantur; qui, vtpote Ethnicus, tanta à Deo præstita beneficia, diis Gentium, quos coluisse Frauitum dicit, tulit accepta. Scimus Marcellinum in sequentem annum Gainæ necem referre, cùm caput eius Constantinopolim missum est. B

GENTILES PLVRES AD FIDEM CONVERSI.

At non prætermittimus dicere, hæc omnia adeò dira, quæ Cõstantinopoli hoc anno contigerunt, ad profectum Euangelij proueniisse. Etenim viso in aëre tam ingenti atque prodigioso comete, imminenteque super ceruicem ciuium barbarico gladio, confluebant ad baptismum Gentiles, & alij conuersi sunt, suæ ipsorũ salutis hactenus obliti. Meminit quidem horum Ioannes Chrysostomus in homilia in Acta Apostolorum, quã sequenti anno habuisse, suo loco dicturi sumus: ait enim[b]: Nónne superiori anno concussit Deus ciuitatẽ totam? Quid igitur? Nónne omnes ad illuminationem currebant? Nónne scortatores & molles & effeminati, dimissis possessionibus & locis, in quibus conuersabantur, conuersi sunt & facti religiosi?] & inferiùs: Quid oportet referre vetera? Superiore anno (dixi vobis) quanta res accidit, & nullus attendit, sed iterum paulatim defluxerunt, & collapsi sunt? Aut semper cælum clamans, quòd Dominum habeat, &c.] redarguit enim pluribus eos, qui post elapsum periculum ad eadem sint reuersi peccata.

[b Chrys. hom. 41. in Act. Apost.] C

MONACHI ORIGENISTAE PERVENIVNT CONSTANTINOPOLIM.

Contigit hoc ipso quoque anno, monachos Origenistas pulsos à Theophilo ex Nitriæ monasterijs, necnon de Palæstina, quo abierant, eiectos, peruenisse Constantinopolim, & apud sanctum Ioannem Chrysostomum exclamasse contra ipsum Theophilum Episcopum Alexandrinum, aduersus eum omnia commouentes: quorum occasione, magno turbine Orientalis Ecclesia exagitata est. Qualisnam autem ea tempestas atque procella fuerit, breui compendio à sancto Hieronymo paucis istis perstringitur[c] post enarratas præclaras res gestas in hac causa à sancta Marcella, cuius opera factũ fuit, vt Origenistæ Romæ detecti, sententia sedis Apostolicæ damnarentur: De Occidentis (inquit) partibus ad Orientem turbo transgressus minitabatur plurimis magna naufragia. Tunc impletum est[d]: Putas veniens filius hominis fidem inueniet super terram? Refrigerata charitate multorum, pauci qui amabant fidei veritatem, nostro lateri iungebantur, quorum publicè petebatur caput, contra quos opes omnes parabantur: ita vt Barnabas[e] quoque duceretur in illam simulationem, immo apertum parricidium, quod non viribus, sed voluntate commisit.] hæc Hieronymus: quemnam autem per Barnabam intellexerit, ex his quæ dicuntur inferiùs, poteris fortasse coniicere. Hæcque summa rerum, sed singula ordine temporum sunt inferiùs disponenda. D

[c Hieron. epist. 16.]

[d Luc. 18.]

[e Galat. 2.]

TVRPIS CONTENTIO IN ECCLESIA.

Magnam sanè ac luctuosam narrationem aggredimur, qua non Gentilium aduersus Christianos, vel hæreticorum aduersus Catholicos, iniquorúmue aduersus probos ac iustos, sed sanctorum aduersus sanctos (quod pro monstro habitum est atque portento) cõflictatio & dira persecutio describatur. Ac primùm quod ad exquisitam temporis rationem spectat. Quos constat ex litteris superiùs recitatis Theophili ad[f] Epiphanium, Ægypti monachos post Concilium Alexandrinum anno superiori habitum, vulgatamque ex eo Synodicam, ex Ægypto primò, & Palæstina deinde fugatos, Constantinopolim nauigasse: illuc iam hoc anno peruenisse, sanctus Hieronymus epistola ad Pammachium & Marcellam data hoc itidem anno, cùm prima Theophili Paschalis epistola scripta est, anno nimirum sequẽti à Synodica missa, apertè significat, vbi hæc in ipsos[g]: Quid opus est obsidere Propontidem, mutare loca, diuersas lustrare regiones, & clarissimum Pontificem Christi, eiusque discipulos rabido ore discerpere? Si vera loquimini, pristinum erroris ardorem ardore fidei com- E

[f Apud Hiero. epist. 87.]

[g Hieron epist. 78.]

Universidad de Deusto
Biblioteca

A commutare, &c.] hæc S. Hieronymus in eos qui accusationum plaustra in Theophilum Constantinopolim intulerunt, vt inferiùs dicemus. cùm verò de prima Paschali eiusdem Theophili meminit hoc anno (vt demonstratum est) data, de Synodica antè vulgata ita ait: Si quid autem hic minus aduersus Origenem dictum est, in præteriti anni epistola continetur] planè significans ex Synodo scriptam, de qua mentio facta est.

Quinam autem hi fuerint, qui ex Ægypto primùm, inde verò è Palæstina fugati, Constantinopolim se contulerunt, Theophilus[a] ad S. Epiphanium scribens, antesignanorum nomina refert, nempe Ammonium, Eusebium, & Euthymium: sed & Dioscorum addit Socrates[b]. Hi ergo in Theophilum exacerbati, accusationibus nauem onustam Constantinopolim ad Imperatorem Arcadium intulerunt. Vt ex his intelligas mores hæreticorum, atque schismaticorum; nimirum cùm damnati sunt, iudicio Episcoporum non tantùm non B acquiescere, vel prouocare ad sublimius Catholicæ Ecclesiæ tribunal, sed ad sæculare mox iudicium, ad Imperatorum rescripta, si quæ possint quauis occasione subripere fauore potentium, aduolare. Isti igitur quòd scirent Theophilum per se suosque familiares Episcopos, & inter alios Epiphanium, ad diuersas prouincias misisse legatos vnà cum epistolis, quibus ipsorum damnatio iudicio Episcoporum significabatur esse decreta, anteuertere conati eos, Constantinopolim ad Arcadium nauigarunt. Quænam autem fuerint quæ isti in Theophilum obiectarunt, tum Socrates, tum etiam Sozomenus enarrant. Sed quòd iidem auctores erga Origenistas in hoc procliuiores sese esse declarent; equidem ab aliquo Origenistarum, vel alio qui faueret causæ Chrysostomi aduersus Theophilũ, ab eis accepta esse, facilè possumus intelligere. Sed mendacia ipsa aperti arguemus erroris. Sozomenus[c] igitur rem gestam sic exorditur:

[a] *Apud Hier. epist. 62.*
[b] *Socrat. lib. 6 cap. 7.*
ORIGENISTAE QVAE IN THEOPHILVM.
[c] *Sozom. lib. 8 cap. 11.*

C Interea temporis, haud multo anteà, exorta quæstio per Ægyptum mouebatur, oporteat ne Deum ἀνθρωπόμορφον, hoc est, humana forma præditum, credere? Huius autem sententiæ plurimi erant ex monachis illic commorantibus, qui præ simplicitate sine examine Scripturam sacram accipiebant, & in ea Dei oculos, & faciem, & manus, & quæcumque alia huiusmodi audire consueuerant. Illi verò qui reconditũ in verbis sensum considerabant, diuersum sentiebant, eosque qui talia dicerent, aduersus Deum simpliciter blasphemos asserebant. Ac Theophilus etiam in Ecclesia hanc sententiam amplectendam esse D docebat; & in epistola, quam ex consuetudine de festo Paschali scripsit, & incorporeum cogitari oportere Deum admonuit, & humánæ formæ exortem. Quod quidem vbi Ægyptiorum monachis innotuisset, Alexandriam sese conferunt, & in vnum congregati seditionem mouent, & Theophilum ceu impium de medio tollere cogitant. Ceterum ille eueſtigio etiamnum tumultuantibus apparens: Perinde (inquit) vos aspexi, ac faciem Dei. Hoc dicto, homines abundè compescuit, adeò vt etiam iram ponerent. Itaque (inquiunt) si sic re vera sentis, etiam libros Origenis damnato, cùm illi suos lectores in istam sententiam inducant. Atqui mihi (inquit ille) iampridem illa sententia stetit, ac faciam, vt videtur vobis. Nam & ipse non minus quàm vos illis succenseo, qui Origenis opinionem sectantur. Atque ille quidem fraterculos istos ita mitigatos dimisit, ac seditionem soluit.] hæc ipse.

HAERESIS ANTHROPOMORPHITARVM AB ORIGENISTIS IMPINGITVR CATHOLICIS.

Sed antequam vlteriùs scripta à Sozomeno prosequamur, hic sistendum; vt assertum à Sozomeno atque Socrate commentum, & ab aliis eorum fidem secutis acceptum, manifesti mendacij conuincamus. Scito igitur, illud in primis peculiare fuisse omnibus Origenistis, impingere cunctis Catholicis hæresim Anthropomorphitarum. Id quidem satis intel- E liges, si in memoriam reuoces, quæ à S. Hieronymo aduersus Ioannem Hierosolymitanum fauentem tunc Origenistis in epistola[d] ad Pammachium scripta sunt, & quæ idem S. Hieronymus ad eumdem scribit aduersus Origenis errores: memineriscq; S. Epiphanium, quòd Origenistas insectaretur, à Ioanne Hierosolymitano eiusdem Anthropomorphitarum hæresis in crimen adductum, cùm contra eum publicè pro concione inuectus est, vt ipse sanctus Hieronymus in eum scribens tradit his verbis[e]: Recordare, quæso, illius diei, quando ad horam septimam inuitatus populus, spe sola quasi postea auditurus Epiphanium esset, detinebatur; quid tum concionatus sis, nempe contra Anthropomorphitas, qui simplicitate rustica Deum habere membra, quæ in diuinis libris scripta sunt, arbitrantur: furens & indignans loquebaris, oculos & manus & totius corporis truncum in senem dirigebas, volens illum suspectum facere stultissimæ hæreseos.] hæc ibi, superiùs suo loco alia occasione iam dicta, hic verò necessariò repetita; vt intelligas quæ peculiaria erant Origenistarum,

DE ANTHROPOMORPHITARVM CALVMNIA.
[d] *Hier. ep 61*
[e] *Hie. epist. 65*

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum, atque mirari desinas, si Theophilum illi eius hæresis astruerent defensorem, Ægypti verò monachos auctores, qui in tantum virum, quem etiam præ egregia sanctitate, atque doctrina (vt vidimus) venerarentur hæretici Ariani, tanta obiicere non sunt veriti. A

CALVMNIA ORIGENISTARVM IN ORTHODOXOS.

[a] Ruffin. in uerit. lib. 1. to. 9. edit. Victor.

Sed quod Ioannes tunc in Epiphanium, Ruffinus nunc in Hieronymum obiiciens, ait[a]: Cùm in quodam supradicti operis loco, quem interpretati sumus, quæstio haberetur aduersum eos, qui Deum corporeum dicũt, & humanis eum membris habituq; describunt; quod asserere præcipuè Valentinianorum & Anthropomorphitarum hæresis solet, cui isti accusatores nostri nimis (vt video) dextras dederunt, &c.] proculdubio S. Hieronymum, aduersus quem scripsit, ista dicens, eius hæresis infamauit: à qua blasphemia quàm procul abhorruerit, omnes sciunt.

PALÆVS PRAETEXTVS ORIGENISTARVM.

Sed vnde (inquis) hæc Origenistis, vt eiusmodi notam hæresis inurerent Catholicis omnibus rectè sentientibus? Ex eo vtique, quòd cùm ipsi Origenis sectantes errores, eo dementiæ peruenissent, vt nec corporibus nostris post resurrectionem membra tribuerent, sed transformanda illa in lucidos aëreos globos, ex Platonis sententia ab Origene accepta asserent: si nostri diuinæ Scripturæ auctoritate, instar Christi resurgentis, in resurrectione singulis corporibus membra singula fore dicerẽt; illi mox astuta tergiuersatione dicebant, esse ea intelligenda, sicuti cetera eiusdem diuinæ Scripturæ loca, & quidem innumera, quibus Deo per allusionem membra tribuuntur. Qui verò diuersa sentirent, eosdem crassioris mineruæ homines ac rudes ridebant, ac dicteriis illis infectabantur, cùm eos (vt suo loco dictum est) Pilosiotas, à pilis, quasi ipsi non membra tantùm, sed & pilos tribuerent corporibus resuscitatis, appellabant. At hæc ipse pluribus sanctus Hieronymus in epistolis ad Pammachium scriptis tum aduersus Ioannem Hierosolymitanum, tum etiam aduersus Origenis[b] errores confutat. Ceterùm eiusmodi hæresim Anthropomorphitarum fuisse hoc tempore apud nonnullos Ægypti monachos, si credimus Cassiano Origenistarum olim affini (nam & Pelagianis fuit) satis apparet: inter alios enim Serapionem abbatem eius fuisse sententiæ, idem affirmat[c]: cùm alioqui ipsum Theophilum epistolis suis infectatum esse Anthropomorphitas monachos, tradat, sicut & Gennadius[d], & ipse Pelagianorum affinis. Ceterùm in ipsis Theophili Paschalibus, quæ extant, epistolis his temporibus datis, nulla mentio penitus habetur de Anthropomorphitis hæreticis, aduersus quos longa disputatione disseruisse, citati nuper auctores tradunt: neque sanctus Hieronymus, qui de eisdem sæpe meminit, quicquam aduersus eos ipsum posuisse in illis, commemorat. Sed cœptam Sozomeni narrationem prosequamur, qui ait[e]:

[b] Hier. epist. 61. & 65.

[c] Cassian. col. 10. c. 2. 3. 4.

[d] Gennad. de Viris illust. c. 33

[e] Sozom. li. 8. cap. 12.

FALSAE ORIGENISTARVM CAVSATIONES.

Fortasse tunc temporis sublata omnino fuisset ista quæstio, nisi consopitam iam ob inimicitiam priuatam suscitasset ipse Theophilus, insidiatus Ammonio, & Dioscoro, & Eusebio, & Euthymio, qui cognominabantur Longi: quos quidem, cùm fratres essent, celebres euasisse, inter eos qui apud Scetin philosophabantur, ex præcedentibus cognouimus. Atque hi quidem inter omnes Ægypti monachos illi carissimi erant, quos & congerrones plerumque sibi & familiares adiungebat, ac Dioscorum etiam Hermopoleos Episcopum constituit. In odium autem horum venit ex inimicitia aduersus Isidorum suscepta; quem, defuncto Nectario Episcopo Constantinopolis, in Episcopatum sufficere studuerat. Sunt enim qui dicant mulierem quampiam ex Manichæorum secta ad Ecclesiam Catholicam fuisse conuersam: Theophilus autem, quasi hanc incósideratè mysteriis communicare passus esset, antequam priorem sectam abnegasset, presbyterum accusabat. At Petrus (hoc illi nomen erat) & ex Ecclesiæ præscripto, & ex mandato Theophili se mulierculam in communionem admisisse, asseuerabat; eiusque rei testem aiebat esse Isidorum. Atque is quidem vti tunc temporis Romam fortè missus erat, ita demum reuersus, Petrum vera dixisse testatus est. Theophilus igitur indignatus, quasi calumniis circumactus esset, vtrumque Ecclesia expulit. Atque hæc quidem nonnulli sic referunt. D E

ALIAE CAVSAE DISSENSIONVM PRAETENSAE.

Ceterùm ego ex viro fide digno, qui cum hisce monachis conuersatus fuerat, duplicem cognoui causam extitisse Theophilo inimicitiæ aduersus Isidorum susceptæ: alteram communem illi cum presbytero Petro, quòd hi ipsum à sorore sua hæredem fuisse scriptum, testari detrectassent. priuatim alteram, quòd Theophilo tamquam in ecclesiarum structuram capere volenti insumendas non concessissent pecunias eas, quæ sibi, vt pauperum dispensatori, multæ afferebantur: sed præstabilius esse diceret, ægrotorum corpora, quæ verius templa Dei cogitare possumus, & ob quæ pecuniæ ipsæ quærebantur, conuenienti cura reficiendo recreare, quàm parietes ædificare.] Probè intelligis, puto, le-

A to, lector, ex Origenistarum officina esse depromptam historiam, qua causæ huiuscemodi indignationis Theophili in dictos monachos obtexerentur: cùm auctoritate S. Hieronymi & aliorum liqueat, hos studétes erroribus Origenis, iustè pieque indignationem Theophili meruisse. Quomodo autem Isidorus iste fuerit Origenistarum antesignanus, quæ de eo superiùs dicta sunt, consule. Sed subdit Sozomenus:

QVID DE ISIDORO ET ALIIS COMMENTI SINT ORIGENISTAS.

Verùm siue ob hanc, siue ob aliam causam à Theophilo excommunicatus Isidorus, Scetin venit ad monachos ibi commorantes, velut ad sodales. Assumptis igitur quibusdam secum, Ammonius ad Theophilum profectus, orabat vt Isidorum in communionem reciperet. Atque ille tum quidem, se id facturum, promptè pollicitus esse dicitur. Sed elapso aliquo tempore, cùm nihilo plus ipsis succederet, ac manifestum iam esset quod Theophilus ipsos falleret; maiori quodam cum apparatu reuersi, postularunt vt promissa præstaret. Ibi ille ex monachis vnum publicæ custodiæ tradidit, vt reliquis metum incuteret. Sed ea spe frustratus est. Siquidem Ammonius, eiusque socij, quia Custodiæ præfecto ad suppeditanda captiuis necessaria aduenire videbantur, facilè intromissi sunt: ingressi autem rursus exire noluerunt. Qua re intellecta, Theophilus indicat, se istos homines ad se vocare. Verùm illi primùm, vt ipse eos educturus veniret, postularunt: Neque enim æquum esse, eos, qui contumelia publicè affecti essent, clanculum è custodia emitti. Sed concedentes tandem ad illum venerunt: quos ille tum deprecatos, quasi non vlterius offensurus, dimittebat; secum interim frendens ac stomachans, rationem meditabatur, qua illos posset lædere. Cumq; solicitus esset quidnam his facere posset mali, qui possessiones nullas haberent, qui omnia præter sapientiam contemnerent; decreuit eorum tranquillitatem perturbare.

ORIGENISTAE TRANSIERVNT IN PALAESTINAM.

Itaque cùm ex iis quæ præsentes cum ipso disputarunt, eos his infensos esse sciret, qui Deum humana forma præditum esse docét, quoniam Origenis erant sectatores: ipse quamquam aliter sentiret, cum vulgo monachorum cõspirauit. Exhinc igitur mira quædam contentio inter monachos inualuit: neque enim disputationibus ad formam compositis sese in mutuam sententiam inducere dignati sunt: sed ad conuicia sesemet conuerterunt: atque illi eos qui Deum incorporeum esse statuebant, Origenistas appellabant; hi verò Anthropomorphitas, eos qui contrarium sentiebant.] hæc ipse. Sed vides quàm futilis afferatur prætextus pro Origenistarum excusatione, cùm mendaciter ea minus digna asseratur causa, quasi Origenistæ sint nominati, cum alioqui ea in re iidem sentirent eadem cum Ecclesia Catholica: cùm tamen taceantur omnino multiplices Origenis errores, iidemque turpissimi, quorum causa illi verè Origenistæ fuerint nuncupati. Vides, inquam, historiam ab ipsis Origenistis confictam, dum commẽti sunt remotissimas causas indignationis Theophili, à quo non vocatos illos Alexandriam ad pacem, sed quæsitos in eremo fugatos ab eo fuisse, nec ab Ægypto tantum, sed è Palæstina, epistolaris historia omnium fidelissima superiùs recitata declarat. Sed subdit idem auctor[a]:

[a] *Soz. lib. 8. cap. 13.*

Ammonius autem ac Dioscorus, intellectis insidiis, Hierosolymam secessérunt, & inde Scythopolim venerunt, quòd eam habitationem sibi accommodatam esse ducerent ob frequentiam palmarum, quarum foliis vtebantur ad consueta monachorum opera. Sectabantur enim ipsos viri plus minus octoginta. Interea temporis Theophilus quosdam Constantinopolim emisit, tum vt iam antea in tempore calumnias quasdam sererent aduersus illos, tum vt obsisterent, si qua in re illi Imperatoris opem implorarent. Ea re cognita, Ammonius Constantinopolim traiecit, & cum eo Isidorus, qui communi studio id agebant, vt coram Imperatore iudice & Ioanne Episcopo detegerentur insidiæ, quæ ipsis erant intentatæ. Arbitrabantur enim, illum legitimæ libertatis in loquendo studiosum, sibi opem legitimè posse ferre.] Hæc dicta à Sozomeno pluribus vides conferta esse mendacijs: ante enim monachos hos expulsos à Palæstina, Constantinopolim profectos esse, sed nec cum eis Isidorum fuisse, litteræ[b] ipsius Theophili ad Epiphanium datæ declarant: quibus & significatur, ab Epiphanio ipso, non autem à Theophilo Constantinopolim tunc missum esse legatum, qui hos iam esse in Synodo condemnatos, Ecclesiam illam redderet certiorem. Ipse autem Theophilus in alias regiones misit legatos ex monachis Nitriæ cum litteris, quibus alias Ecclesias de iisdem cauendis commonefaceret, vt suo loco superiùs dictum est. Sed à quo Sozomenus eiusmodi est mutuatus historiam? Inuenies planè eadem fermè & alia à Palladio, & ipso iamdudum Origenista, esse conscripta: quantum autem ipse eiusdem sectæ hominibus fauerit, consule ipsius Lausiaca, vbi totus versa-

REDARGVITVR FALSITATIS HISTORIA DE ORIGENISTIS.

[b] *Apud Hier. epist. 67.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

versatur in laude Isidori ac consodalium monachorum: sed de ipso rouoca in memoriam dicta superiùs tomo quarto. Vidisti igitur ipsum obuoluere diuersis prætextibus veritatem, aliasque adducere causas, cur hi à Theophilo ex Ægypto & Palæstina expulsi traiecerint Constantinopolim: cùm tamen non recitatæ tantùm superiùs ea de re epistolæ vltro citroq; datæ id asseuerent; sed & Posthumiani testificatione, quem tunc contigit adesse Alexandriæ, atque cuncta spectare oculis, nonnisi occasione librorum Origenis hos omnes fugatos esse, certum appareat. A

Quod igitur à suspectis auctoribus tota historia de expulsis ab Ægypto monachis Origenistis esse accepta noscatur; quodque insuper ex vtraque parte stare videas sanctissimos viros: necesse est vt magna cautela attendat oratio, ne priuato quodam affectu incedens, declinet in dexteram, vel sinistram: quod hactenus à nobis factum esse, puto, lector intelligis: sed præstandum id ipsum maiori studio in futurum, solicitiusque curandum, ne vel in minimo veritas læsa iacturam sentiat, instituti ratio non suadet tantùm, sed imperat. B

PACTA HOMINVM QVALITER METIENDA

Res quidem hactenus gesta est inter Catholicos & Origenistas: nunc verò cùm pro ipsis, licet non cum ipsis, stare videas sanctissimum atque doctissimum virum Ioannem Chrysostomum Constantinopolitanum Episcopum, mutata iam rerum facie, oratio ipsa in aliud argumentum se transferat, opus est. De quo quidem illud in primis admonendum putamus esse lectorem; cùm sæpè contingat sapientissimos quosque falli, eosdem tamen à sapientia & insita probitate non excidere, cùm nimirum ad ea, quæ agunt, recto sinceroque mentis feruntur intuitu. Quis enim adeò ingenio perspicax, industria solers, atque rerum vsus experimento probatus, vt falsis subreptionibus, illorum maximè, qui omnem extrinsecus sanctitatis speciem præ se ferunt, non decipi interdum contingat? cùm & ipsos etiam Prophetas ad futura noscenda Spiritu Dei imbutos, quòd non semper eodem numine afflari detur, acciderit sæpè aliqua ignorasse præsentia, eosque præteriisse ob oculos posita. Quamobrem Euangelica illa norma sunt actiones hominum metiendæ: Si[a] oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit, & sicut lucerna fulgoris illuminabit te.] vt dum videris aliquem recta mente, puroque animo aliquid operari, etsi quid perperam inde oboriri contigerit, ad suum reuocans principium opus, inuenias vnde auctorem excuses. Cùm igitur de sanctissimorum virorum Epiphanij, Hieronymi (vt de Theophilo dicere prætermittamus) atque Ioannis Chrysostomi optima mente dubitare, religio sit; quæcumque ab eis acta sunt, in meliorum partem accipias necesse est. At iam de rebus Constantinopoli gestis narrationem inchoemus, & quæ à diuersis eo argumento sunt scripta, in medium adducamus. C

[a] Luca 11.

HISTORIA DE ORIGENISTIS AB ORIGENISTIS DESCRIPTA.

Porrò eiusmodi historia ab Origenistis primùm descripta, eorumdem stylo (vt vidimus) lancinata potiùs quàm exarata cognoscitur: vt de illis illud Ezechielis[b] iure dici possit: Delinierũt parietem absque temperatura.] dum causam obortam occasione Origenis errorum, in criminationes Theophili conuerterunt; cùm nulla fermè apud eos sit mentio de damnatis in Concilio Alexandrino iisdem hæresibus Origenis, neque de iudicio Episcoporum in eamdem sententiam conspirantium, duce sancto Epiphanio in Cypri insula; aut (quod dissimulandum non erat) de sententia Anastasij Romani Pontificis, eiusdemque litteris datis ad diuersarum prouinciarum Episcopos, vel Synodis ea de causa diuersis in locis in Occidente habitis, vt à Venerio Episcopo Mediolanensi, à Chromatio Episcopo Aquileiensi, & aliis. Sed rebus tantis silentio sepultis, de obiectis ab excommunicatis illis in Theophilum criminibus, hi quos diximus, historiam texuere, atque in primis Palladius, cùm hæc ait[c]: Ingenti illi necessitate, loca in dies mutare compulsi, tandem regiam ad vrbem peruenerunt, in qua erat diuina manu ad curam indigentium Ioannes ordinatus Episcopus: procumbentesque ad eius genua, orabant vt opem ferret animabus calumniam passis, atque vastatis horum studio, qui hoc potiùs quàm benefacere consueuissent.] hæc ipse. adeò namque fuit horum monachorum, ad commiserationem inducendam, cum verbis ipse quoque corporis habitus accommodatus, vt quantumlibet Ioannes sciret hos ab Epiphanio Synodicis Theophili litteris prædamnatos, audire tamen eos minimè denegarit. Vnde idem subdit Palladius: D E

[b] Ezech. 13.

[c] Pallad. in dialog. de Vit. Chrysostomi.

MONACHI APVD IOANNEM AGVNT ADVERSVS THEOPHYLVM.

Stetit Ioannes, & vidit quinquaginta electorum hominum caniciem venerandam, sacris sudoribus infectam: compunctusque iuxta Ioseph, pro fraternitatis studio in lacrymas soluitur; percunctatus ab eis, quisnam aper de silua, aut singularis fera huic fœcundissimæ & lætissimæ viti inuidisset. Ad hæc illi: Sede (inquiunt) Pater, nosque vtcumque

vulneratos

Universidad de Deusto
Biblioteca

A vulneratos Theophili Papæ vesania, curare stude, si tamen nolueris nostrorum tumoribus vulnerum obducere cicatrices. Nam si ipse quoque nos despicis, aut reuerentia, aut metu Theophili, iuxta Episcopos reliquos; nihil iam supereſt nobis, nisi vt profecti ad Imperatorem, ipsius opera pessima ad iniuriam Ecclesiæ publicemus. Itaque si opinionis Ecclesiasticæ tibi cura est, persuade illi, vt nobis permittat in Ægypto remorari. Nihil enim peccauimus, neque in Dei leges, neque in illum ipsum.] Vides hæreticos non solùm Catholicorum, sed sanctissimorum quoque virorum ad decipiendum compositam formam, mentita larua, sibi superinducere? At quid tunc Ioannes Chrysostomus ad hæc verba? subdit Palladius:

His Ioannes auditis, ratus facilè Theophili aduersus illos iram in gratiam transferri posse, libenter hoc negotium sumit: admonensque viros, vt aduentus sui causam silentio tege- QVOMODO A IOANNE EXCEPTI MONACHI.
B rent, donec ipse ad Theophilum scriberet: & mansiones illis in ecclesia, quæ Anastasia dicitur, ad requiem tribuens; ipse quidem necessaria victui non suppeditabat; sed eis religiosæ mulieres ministrabant, ipsis quoque ex opere manuum necessitates suas ex parte supplentibus.] Hæc cùm de piis mulieribus dicat Palladius, inferius[a] eodem dialogo ipse habet eosdem monachos fuisse susceptos ab Olympiade vidua, olim Nebridij sponsa, nunc verò diaconissa Ecclesiæ Constantinopolitanæ, de qua nos plura superius: cuius rei causa tradit Theophilum eam maledictis incessisse. Sed quàm frigidè eamdem ipse excuset, quam ea de causa reprehendendam existimauerit Theodorus; accipe quæ tum ab ipso Palladio per dialogismum in medium afferuntur. nam PALLADIVS: Constat (inquit) Theophilum iracundiæ nimis obsecutum, illos abiecisse. Quicumque illi fuerint, siue hæretici, siue Catho- DE OLYMPIADE EXCIPIENTE MONACHOS
C lici, non tamen eos Olympias recipere debuit. THEODORVS. Bene illa, an malè fecisse videtur? THEOD. Malè, vt dixi. PALLADIVS. Vmquam ne beneficentia culpatur? THEOD. Et sæpè, cùm scilicet in malos & non merentes emanant. PALLAD. Quinam igitur erant illi quinque millia, quos ex quinque ordeaceis panibus Saluator[b] pauit, boni, an mali? THEOD. Boni scilicet: quippe qui à Saluatore pasci meruerunt. PALLAD. Cur ergo ordeaceis pasti sunt, si boni fuerint? THEOD. Fortè quia triticei non aderant, fame dominante.] vides rem ineptam: sed illud bene paulo pòst, cùm Palladius subdit Olympiadem eos suscepisse, existimans bonos, vbi ait: Rite tu quidem sentis. hoc itaque modo monachi etiam boni & mali erant: at fidelissima mulier suscepit eos vt bonos]& inferiùs: Quid ergo mali fecit Olympias imitata Dominum suum, qui pluit super bonos & malos, & super iustos & iniustos Solem suum oriri facit?

[a] *Palad. dial.*

[b] *Ioan. 6.*

O sententia præpostera nimis, omnem prorsus Ecclesiasticam dissolues œconomiâ! Nam
D si excommunicati ab Ecclesia, à priuatis quibuscumque, exemplo Domini, qui Solem suum oriri facit super bonos & malos, recipiuntur: iam resoluitur omnis vigor Ecclesiasticæ disciplinæ, omnisq; mox canonica censura languescens extinguitur. Quòd si Olympias excusanda susceipitur: quanto æquius illud fuerat pro eius defensione dicendum: domũ eius patuisse Constantinopoli omnibus monachis, clericis, & Episcopis: adeò vt etiam qui Ioanni ipsi infensi erant Episcopi ab ea hospitio excepti fuerint, nempe (vt inferius Palladius docet) Seuerianus, Antiochus, & Acutius, qui præ ceteris operati sunt vt Ioannes in exilium deportaretur. hos, inquam, Olympias excepit hospitio, Christi loco: vt appareat non humanæ gratiæ causa, sed Christi tantùm amore, ipsam eiusmodi ministerium opulentam feminam peregrinis omnibus exhibere solitam. Et quod ad istiusmodi Ægypti monachos spectat: cur non ipsa susciperet, quos sciret ab eius ciuitatis Episcopo non esse reiectos? haud enim eius facul- QVOMODO EXCVSANDA OLYMPIAS.
E tatis erat, scire an excommunicati à Theophilo isti fuissent, & iuste ne, an iniuste essent expulsi. Quos enim sciret à tanto Episcopo, quantus Ioannes erat, peregrina communione susceptos, cur non eos vt peregrinos excipere in domum debuit?

Peregrina quidem tantùm communione eos à Ioanne Chrysostomo dignatos esse, qua sacrarum precum communicatio impartitur, non autem vsus sacramentorum, Sozomenus[c] tradit his verbis: ille verò (*nempe Chrysostomus*) ipsos viros, postquam venissent, comiter excepit, & in honore habuit, & in ecclesia preces fundere non prohibuit: ad mysteriorum verò communionem admittendos non censuit; quòd id ante causam cognitam fieri, non fas esset.] hæc ipse. Vigebat namque illa vetus in Ecclesia consuetudo, de qua superius actum est; vt peregrini aduenientes, seque Christianos esse profitentes, ad communes tantùm Ecclesiæ preces admitterentur; tunc verò & sacramenta illis impertirentur, cùm se esse Catholicos, fide certa docuissent. Porrò præstitit his ipsis monachis Ioannes Chry- MONACHI PEREGRINI TANTVM ACCEPTI.

[c] *Sozom. lib. 8 cap. 11.*

sostomus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

soſtomus, vt communicatione illa peregrina dignos efficeret, plena nequaquam; quòd Formatas litteras ab Episcopo, vnde discesserant, minime attulissent. Ceterum nec peregrina quidem hi communione dignandi fuissent, si litteræ scriptę in Concilio Alexandrino de eorumdem damnatione Constantinopolim peruenissent: quas illuc perferendas & ad alias Orientis Ecclesias, solicitè Theophilus per S. Epiphanium, datis ad eum litteris sæpiùs antè citatis, curauerat. At quomodo persuasione ministrorum Theophili, Ioannes abstinuit cum illis communicare, Palladius [a] narrat his verbis: A

[a] *Pallad. in dialog. Vit. Chryſoſt.*

LEGATI THEOPHILI MISSI CONSTANTINOPOLIM.

Contigit etiam per idem tempus, *quo dicti monachi Constantinopolim ad Ioannem venere*, Theophili clericos in ea vrbe esse; magistratuum, qui ad Ægypti prouinciam mittendi erant, beneuolentiam Theophilo comparantes, in eorum perniciem, qui illic versati essent.] hæc cùm dicat ipse Palladius, vide quàm calumniosè id affirmet: nam missos à se Constantinopolim sanctissimos ad hoc viros, qui Origenistarum monachorum conatum anteuerterent, ipse Theophilus litteris ad Epiphanium scriptis declarat his verbis [b]: Et tu (inquit) vt celeriùs nostra Constantinopolim scripta perueniant, mitte industrium virum & aliquem de clericis; sicut & nos de ipsis Nitriæ monasteriis patres monachorum cum aliis sanctis & continentissimis viris misimus, qui possint cunctos in præsenti docere quæ gesta sunt.] hæc Theophilus. Sed pergit item calumniosè Palladius: His itaque Ioannes euocatis, interrogat, an præsentes monachos nossent. Illi verùm testimonium perhibuere viris, dicentes, se & viros nosse, & magnam illos iniuriam perpessos esse. Si placet (inquiunt) domine, spiritualis communionis nondum illis consortium trade, ne Papam *(Theophilum scilicet)* contristes: ceterum in aliis omnia in eos officia humanitatis exerce: id enim tibi Episcopo conuenit. Ita illos Ioannes ad communionem minimè admisit.] hæc Palladius: quæ si vera sunt, dicendum erit legatos huiusmodi à Theophilo ad hoc missos, vt excommunicati Origenistæ vndique pellerentur, prævaricatores extitisse mandati. B C

[b] *Apud Hier. epist. 67.*

IOANNES CHRYSOST. AGIT DE PACE APVD THEOPHILVM.

Quid verò post hæc egerit ipse Chrysostomus, idem tradit sic dicens: Scripsit autem Theophilo supplicans, & hanc sibi vt filio ac fratri postulans gratiam, vt viros illos pacificè ad se reuocaret. Ad hæc Theophilus, gratiam quidem Ioanni denegauit, misitque quosdam ad huiusmodi certamina exercitatos, de quibus superiùs diximus, libellos vt porrigerent, admonens, quos more solito ipse dictauerat, aptum quidem & expressum mendacium continentes, variis calumniis opertum & obumbratum, & cùm non posset illorum vitę derogare, facit vt intra Palatium quasi magi digito notarentur. Monachi verò vbi aduertunt se nihil profeciſſe, verùm & in maioris iræ præcipitium illum declinasse: plerosque in dignitatibus constitutos adducunt secum; omnesque anathematizantes hæresim, libellos Ioanni tradunt, in quibus viri iam tyrannidem notant; quibusdam capitulis adiectis, quæ referre coram infirmioribus piget & pudet, ne ab ipsius fidei eos limitibus arceam. mihi certè ea recitanti perfectior quidem fides fortassis haberetur. D

THEOPHILI EPISTOLA AD IOANNEM.

Rursum & per se ipsum & per Episcopos alios Ioannes hortatur viros, vt ab huiusmodi accusatione desisterent, Theophilo iterum ista scribens: In tantum mœroris impulsi sunt viri isti, vt te datis etiã libellis accusent. Iam quid tibi videtur, rescribe: non enim me audiunt, vt hac intẽtione discedant. Ad hæc Theophilus maiore inflammatus ira, monachorum fratrem Dioscorum Episcopum, qui in Ecclesiasticis rebus consenuerat, ab ipsa Ecclesia prohibet.] hæc ipse. sed id quidem factum antequam discederent Alexandria, quæ dicta sunt superius docent. Quid autem ad hæc responderit Theophilus, idem Palladius recitans eius epistolam, palàm facit. ipsa autem ita se habet: E

[c] *Nicæn. Concil. c. 6.*

Arbitror te non ignorare, quid præcipiant Nicæni Concilij canones, sancientes [c] Episcopum non iudicare causam extra terminos suos. Si autem ignoras, disce, & libellos contra me suscipere desine. Nam & si iudicari me opus sit: ab Ægyptiis magis, quàm abs te id fieri oportet, qui septuagintaquinque dierum itinere à nobis separatus es.] hactenus Theophili ad Ioannem epistola. Quæ autem post hæc secuta sunt, habita temporis ratione, in sequentes reiecimus annos. Videas igitur ex his quæ hactenus gesta commemorauimus, iustam causam Theophilum fouisse, cui in expellendis Origenistis totus ferme Orieus & Occidens consentirent. Ceterùm quod negarent monachi illi se hæreticos esse, obiectarentque non fidei causa, sed priuatę inimicitiæ gratia Theophilum in ipsos esse commotum, S. Ioannes Chrysostomus ea ita se habere ratus, operæpretium facturum existimauit, si inter eos ita dissidentes sequester accederet, ipsosque monachos redderet Theophilo obse-

* IVSTA EXCVSATIO DEI ANNI CHRYSOST. AGENTE DE PACE.

quen-

A quentes, eiusque gratiam adeò abalienatam eisdem conciliaret : probè sciens in totius Ecclesiæ vertere detrimentum, si qui magni nominis erant monachi, ab omnibus exclusi per Orbem vagarentur extorres : vnde & fieret, vt si iidem re vera essent hæretici, grauiori fidei rectæ iactura, vndique ad sectam mentita sanctitate adsciscerent sibi sodales : Sin autem (quod profitebantur) pij essent atque moribus integri, inde accideret, vt quæ ipsi in Theophilum crimina iactare solerent, magno Fidelium scandalo diffamarentur in omnes, eademque aspergerentur infamiæ labe vniuersi Orientales & Occidentales Episcopi, qui Theophili aduersus eos latam sententiam confirmassent. Quisnam igitur eiusmodi adeò sanctum inter dissidentes conciliandæ pacis officium in Chrysostomo reprehendere valeat, cùm testificatione diuini illud constet oraculi [a] : Quam speciosi pedes euangelizantium pacem & annunciantium bona ?] Sed planè præter intentionem accidit, B iuxta vaticinium Isaiæ [b], Et angeli pacis amarè flebunt] vt magnus iste pacis conciliator Ecclesiasticum bellum in se conuerterit. Quonam autem modo id acciderit, suo loco dicemus.

[a] *Rom.* 10.

[b] *Isaia* 33.

Pergamus autem reliqua recensere, quæ hoc anno ab eodem Ioanne Chrysostomo gesta sunt in causa Asianorum Episcoporum. Atque primum quod ad tempus pertinet: hoc quidem anno sex ab eo damnatos esse in Asia Episcopos, ex his quæ de eis Palladius [c] narrat, intelligere possumus. Dum enim ait, depositos à Ioanne Asiæ Episcopos, moxque post ipsius Ioannis exilium in pristinas esse restitutos Ecclesias, à quibus ante quadriennium ob ipsorum crimina eiecti erant: cumque Ioannis exilium postremum, quando hi receperunt Ecclesias, contigisse constet (vt suo loco patebit) anno Domini quadringentesimo quarto: depositionem eorum in hunc ipsum annum quadringentesimum conjicere C cogimur. Sed & quod idem Palladius dicat, ad biennij temporis spatium eiusmodi causam Asianorum Episcoporum ventilatam esse; constetque adhuc ingruente Gainæ tyrannide cœptam fuisse: vtique ab anno superiori deducendum est eius causæ principium, quo & decimatertia currit Indictio, sub qua Palladius tradit venisse Constantinopolim Asianos Episcopos ad Synodum conuocatos, præsenti autem anno eos esse damnatos. Nos verò describemus hæc omnia ex ipso Palladio, qui omnibus præsens fuit. Rogatus enim sic à Theodoro [d] : Ipse interfuisti, an ab aliis ea didicisti ? Ad hæc Palladius : Atqui ne punctum quidem temporis in omni hac causæ prosecutione illum deserui.] Ipse igitur sic rem exorditur [e] :

CAVSA ASIANORVM EPISCOPORVM.

[c] *Pallad. in dialog.*

[d] *Pallad. ibid.*

[e] *Pallad. ibid.*

Tertiadecima distributione (*hoc quoque nomine Indictio dicta reperitur*) venerunt Constantinopolim Asiæ Episcopi necessitatem Ecclesiasticarum gratia : nobiscum remorati D sunt, præsentibus & aliis Episcopis, ex Scythia quidem Theotimo (*celebris est hic inter sanctos*) ex Thracia verò Ammone Ægyptio, & ex Galatia Arabiano, Metropolitis omnibus ac senibus, qui vigintiduorum implebant numerum. Conuenientibus autem omnibus & communicantibus : obseruato Eusebius quidam Valentiniopolitanus Episcopus congregato Concilio, vna sabbati astitit, libellosque tradidit Synodo præposito (vt decuit) Ioannis nomine, contra Antoninum Episcopum Ephesi septem capitula continentes : Vnum quidem, quòd fusis sacris vasis, argentum in nomine filij deposuerat : Secundum, quòd sumptum de ingressu Baptisterij marmor in suo balneo posuit : Deinde columnas ecclesiæ plures annos iacentes intra suum erexit triclinium : Quartum, quòd puer eius homicidium perpetrauit, quem habet in ministerio irreprehensum : Quintum, quòd prædia relicta Ecclesiæ à Basilissa Imperatoris Iuliani matre vendidit, sibique detinuit pretium: Sex- E tum, quòd cùm vxori propriæ abrenunciasset, rursus illi congressus est, filiosque ex ea procreauit.] Vides, lector, dari crimini Episcopo, qui vxore dimissa, eadem iterum assumpta suscepisset ex ea filios : vt certior fias eorum quæ superiùs inculcata sunt, etiam in Orientali Ecclesia coniugatos electos Episcopos, nonnisi vxore dimissa, ordinari solitos, nec ampliùs ea vti. Sed addit idem Palladius : Septimum verò accusationis caput, quod pro lege atque decreto habet, ordinationes Episcoporum vendere pro modo reddituum : adsuntque & qui dederunt & ordinati sunt, & ipse qui accepit. Eorumque omnium probationes se habere asserebat.] Quidnam ad hæc Ioannes Chrysostomus tunc præfectus Synodo dixerit, ita subdit:

SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA XXII EPISCOP.

ACCVSATIONVM CAPITA.

Ioannes interim zelo mitigato, dixit Eusebio : Frater Eusebi, quoniam sæpe fit, vt accusationes quæ fiunt perturbato animo, probationibus idoneis careant : desine, quæso, Antoninum fratrem accusare. Nobis curæ erit, tristitiæ causas amouere. Ad hæc ille exa-

EVSEBIVS ACCVSATOR VRGETVR DICIVM.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sperատus, durioribus vtebatur verbis, aduersus Antoninum totus efferuens, atque in accusatione persistens. Hortatur itaque Ioannes Paulum Heracliæ Episcopum, qui Antonino studere videbatur, vt eos in amicitiam populare contenderet. Surgensque ecclesiam ingressus est vnà cum Episcopis: erat enim sacrificij tempus. Pacem verò populo ex more imprecatus, sedit cum Episcopis reliquis. Clàm autem introgressus accusator Eusebius coram populo omni & Episcopis libellum alium porrigit eadem continentem, adiurans Ioannem sacramentis horrendis, quibus salutem quoque Principum addidit, tanto cum tumultu, vt putarent populi, eius impudentia territi, eum à Ioanne petere vt vitam sibi à Rege impetraret. Ioannes vbi viri aduertit instantiam, ne in populo perturbatio vlla oriretur, libellum sumpsit: lectisque diuinis eloquiis, Pansophium orat Pisidiæ Episcopum, diuina offerret vt munera: ipse cum Episcopis reliquis exiit: cauebat enim, animo turbido, iuxta Euangelium [a], sacrificia offerre: Si obtuleris (inquit) munus tuum ad altare. & reliqua. A B

[a] *Matth. 5.*

ADMONITIO ANTE CAVSAE COGNITIONEM.

Vbi verò dimissus est populus, sedens in Baptisterio cum Episcopis reliquis, accusatorem coram omnibus aduocat, dicens ei: Rursus tibi eadem dico: Plurimi tristitia vel ira compulsi, multa & dicunt & scribunt, quæ probare non possunt. Si igitur apertè nosti de quibus illum accusare vis (neque enim valentem repellimus, neque trahimus non valentem) antequam legatur libellus, elige quod expedit tibi. Postquam enim fuerit lectus, & in aures omnium venerit, confectis commentariis, non iam licebit tibi, cùm sis Episcopus, absolutionem flagitare. Ad hæc ille in proposito durat. Iubens itaque libellum recitari, lectaque sunt memorata capitula. Postea dicunt Ioanni seniores Episcopi: Etsi vnumquodque capitulum per se impium est, & vndique sacris legibus interdictum: ne tamen videamur in his quæ suggesta sunt nobis omne studium ponere; ab eo quod est horribilius, fiet inquisitionis initium. Si enim illud inuentum fuerit verum, nulla de capitulis reliquis erit controuersia; cùm capitalis illius radix omnem præferat speciem iniquitatis, iuxta illud [b]: Radix omnium malorum est cupiditas. Qui enim super innocentem accipit munera, & sancti Spiritus largitionem pecunia se vendere putat: quo pacto iam parcet ornamentis, aut lapidibus, aut fundis Ecclesiæ? C

[b] *1. Tim. 6.*

AGITVR CAVSA ANTONINI EPISCOPI EPHESINI.

Tunc Ioannes examen inchoans, Antonino ait: Quid ad hæc dicis, Antonine frater? Negauit ille necessario: quando enim ab his ipsis initiis confusionem confiteretur suam? Interrogati qui dederant, negarunt & ipsi. Cùm hoc examen ad horam vsque octauam diligentiùs agitur, ex argumentis quibus iudicium formabatur. Postremò venitur ad testes, quibus astantibus & illi dederant, & iste susceperat. Non aderant testes, qui necessariò citandi erant. Difficultatem rei intuens Ioannes, pro Ecclesiæ purgatione, & vt testes faciliùs adhiberentur, per se in Asiam ire consentit perficiendi examinis gratia. Antoninus vbi vidit Ioannem impigrè exequi paratum quod instituerat, neque corrumpi posse iudicium; mali sibi conscius, adijt quemdam ex Principibus, cuius prædia, quæ habebat in Asia, sibi curæ erant: orans vt Ioanni impedimento esset ne abiret in Asiam, promittens se adhibiturum testes. Protinus ex Palatio mandatur Ioanni in hæc verba: Indignum est, te, cùm sis Episcopus & nostrarum animarum pater, in tanta tumultus expectatione, dimissa ciuitate, peregrinationem in Asiam subire velle, cùm facilè testes adhibere possint. Erat autem tumultus causa Gainas barbarus. Quid multis immorer? Manere illi persuasum est: ita tamen, vt iudicij non committeret curam, testesque maturè adesse mandaret. D

MITTVNTVR EPISCOPI CAVSAE COGNITORES.

Optata fuit accusato ipsa dilatio vel modica testium, quos aut pecunia, aut potentia fugare posse confideret. Præuidit ista Ioannes, consilióque Synodi præsentis habito, quosdam ex præsentibus Episcopis in Asiam mittit ad testes interrogandos. Tres enim ex omnibus electi sunt, Syncletius Metropolitanus, Hesychius Oparensis, & Palladius Helenopolitanus. His dederat Synodus in mandatis, vt qui intra duos menses non occurrisset Hypæpis Asiæ ciuitati ad sua tuenda iura, quòd vicini essent & qui arguebantur, & Episcopi reliqui à Syncletio sociisque iudicandi, excommunicatus esset. Descenderunt igitur Smyrnam prænominati Episcopi Syncletius & Palladius: Hesychius enim, quòd faueret Antonino, finxit se valetudinarium. Significaruntque continuò per litteras vtrisque partibus aduentum suum, vt concurrentes in memoratam ciuitatem, implerent quæ polliciti fuerant. E

COLLVSIO ACTORIS CVM REO.

Illi ante Iudicum aduentum amicitias inierant, partim persuasi auro, partim iureiurando constricti. Congregati igitur in ipsa ciuitate, Iudices ludere se posse putabant

dilatio-

A dilatione testium, quasi peregre profecti essent ob varias causas. Ad hæc Iudices accusatorem rogant, intra quos dies adducturus esset testes; se expectaturos pollicentes. Ratus ille eos aëris inclementiam ferre grauiter, ac per id velle discedere (erat enim feruor æstiui Solis) intra quadraginta dies producturum promittit testes; alias pœnæ canonum sua se sponte subiicit. Expectauere Iudices quadraginta dies: cùm ille ad inquirendum dimissus testes, omisit hoc interim, & Constantinopolim venit, illicque delituit. Vbi verò nusquam comparuit: scripsere Iudices omnibus Asiæ Episcopis, denunciantes excommunicatum, siue vt defertorem, siue vt detractorem. Post hæc alios quadraginta dies persistentes, cùm ille minimè appareret, Constantinopolim rediere. Illic inuento Eusebio, ei, quæ gesserat, exprobrant. Rursus ille infirmitatem corporis allegans, pollicetur testes exhibiturum.

B Per hanc temporis moram Antoninus moritur, cum quo erat Eusebio controuersia. Continuò ex Asia partim à clero ciuitatis Ephesinæ, partim ab Episcopis decretum ad Ioannem venit, omnibus pauendo cum iuramento orantibus, vt periclitanti Ecclesiæ opem ferret. Erat autem hic textus:

Quoniam priori tempore confusè & contra iura & statuta Patrum gubernati sumus: oramus venerationem tuam, vt descendas, & formam aliquam Ephesinæ imponas Ecclesiæ diutissimè afflictatæ: hinc Arianis instantibus, inde nostris cupiditati auaritiæque studentibus. Permulti enim insidiantur vt lupi graues; sacerdotalem sedem rapere pecuniis festinantes.] hæc illi. sed pergit Palladius:

Itaque Ioannes, licet corporis mala valetudine teneretur, & inclementia obstaret aëris, erat enim hiems; nihil huiusce modi incommodis territus, vt negotia Ecclesiæ Asianæ com- IOANNES CHRYSOST. PERGIT IN ASIAM.
C poneret, rebusque nutantibus vel absentia vel imperitia pastoris opem ferret; instituit pergere, spirituque roboratus ingressus nauim, vrbe decessit: Irruentibus autem sæuis Aquilonibus, metuentes nautæ ne in Proconessum eicerentur, positis velis, Triconis montem præteruehuntur, ibique iactis anchoris, manserunt, Austrum expectantes, vt Apameæ applicarent. Cùm igitur biduum ieiuni in naui perstitissent, lacessiti fluctibus, tertia demum die memoratæ vrbi appulerunt. Illic enim expectabant aduentum eius Palladius, Cyrinus, & Paulus Episcopi Ioannis socij. Pedibus itaque iter agentes, Ephesum veniunt.

Congregatis Lydiæ & Asiæ & Cariæ Episcopis, ad septuaginta viros pertingentibus, ordinationem faciunt. Complures sua sponte concurrerunt, maximè ex Phrygia, vt oris illius facundia & sapientiæ suauitate fruerentur.] & paulo pòst: Dum hæc aguntur, accessit il- CONCILIVM EPHESINVM LXX. EPISCOPORVM.
D le, qui nobis prolixæ huius narrationis auctor est Eusebius, ad omnes Episcopos, reliquorum sex Episcoporum accusator, *qui scilicet per pecuniam ab Antonino Ephesino Episcopo fuerant ordinati*: orans vt ad communionem admitteretur. Obstant ex ipsis quidam: non oportere admitti, quippe calumniæ reum asserentes. Adiecit ille preces, & ait: Quoniam causa biennium iam magna ex parte ventilata est, solaque dilatio testium obstitit: obsecro pietatem vestram, vt testes (nam modò præsto sunt) examinare dignemini. Etsi enim Antoninus diem obiit, qui accepto auro ordinauit: viuunt tamen, qui dato pretio sunt ordinati. Placuit Synodo, rem diligentius discuti. Recitantur omnia quæ prius gesta fuerant, ex commentariis.

Ingressi sunt testes: ingressi & qui dato auro fuerant ordinati. Negare primùm. Per- TRACTATVR CAVSA SIMONIACORVM EPISCOPORVM.
sistentibus tamen testibus partim laicis, partim presbyteris, quibus antea confidere vide-
E bantur, mulieribusque quibusdam, & munerum species & loca & tempora qualitatemque recensentibus, cùm eos conscientia quoque criminis vrgeret, sua sponte, non vsqueadeo coacti confitentur. Dedimus (aiebant) hanc esse consuetudinem existimantes, vt videremur à curia liberari. At nunc, si quidem honestum est, oramus vt in ministerio Ecclesiæ simus: sin autem, vel aurum quod dedimus, recipiamus. Quidam enim ex nobis vxorum nostrarum aurum & variam supellectilem dedimus. Ad hæc Ioannes Synodo pollicitus est: Ego, inquiens, instabo apud Regem, vt absoluamini: vos autem mandate, illos ab Antonini heredibus recipere quod dederunt. Præcepit itaque Synodus ab Antonini heredibus eis aurum restitui, eos verò intra altare communicantes à sacerdotibus fieri; ne si ista passim permitterentur, consuetudo Iudaica vel Ægyptia fieret, vendendi sacerdotium, & emendi.] & inferiùs: In eorum autem locum substituti sunt alij virtute clari, & vita simul & gratia diuini sermonis armati.] addit

Universidad de Deusto
Biblioteca

dit autem post hæc, hos ipsos, damnato iam S. Ioanne Chrysostomo in exilium, post quadriennium fuisse ab eius aduersariis eiectos, & depositos illos in priorem statum restitutos. sed de his suo tempore inferiùs. In locum autem Antonini defuncti Episcopi, ex consulta Synodo, communi consensu subrogatus fuit eiusdem Episcopi diaconus Heraclides nomine: testantur id Socrates [a] & Sozomenus [b].

[a] Socrat. lib. 6 cap 10.
[b] Sozom. lib. 8 c. 6.

EPISCOPI DEPOSITI A IOANNE CHRYSOST.

Quod autem Palladius indignè fert scriptum postea à Theophilo in libro aduersus Ioannem conscripto, sexdecim Episcopos hoc tempore ab eo fuisse depositos, cùm nonnisi sex fuerint: tamen Sozomenus tredecim numerat ab eodem tunc temporis exauctoratos. Sed & ipsum Ioannem in ordinem redegisse Nicomediensem Episcopum Gerontium nomine, idem affirmat; quem antea clericum Mediolanensis Ecclesiæ à S. Ambrosio magiæ conuictum, & eiectum, suo loco dictum est. Hoc igitur è gradu depositio, in eius locum Chrysostomus Pansophium quemdam subrogauit Episcopum, qui pædagogus fuerat Eudoxiæ Augustæ. Sed hunc à Nicomediensibus indigno susceptum fuisse animo, idem Sozomenus tradit, vbi ait: Hic quidem tametsi pius & moribus compositis ac placidis esset, acceptus tamen Nicomediensibus non fuit. Ac proinde mota sæpenumero seditione, non modò beneficia tum publicè tum priuatim per Gerontium in ipsos collata, verùm etiam ex arte medica inexhaustam vtilitatem, & erga omnes tam pauperes quàm diuites ex æquo declaratam sinceritatem ac sedulitatem eius recensebant: his & alias virtutes accumulabant, quas eos æquum erat qui illum diligebant: & haud secus atque terræmotum, aut siccitatem, aut aliud aliquod diuinitus exhibitum ostentum deprecaturi, per plateas tum patriæ suæ, tum vrbis Constantinopolitanæ circumeuntes cantillabant, ac Deo supplicabant, vt illum retinerent Episcopum. Ad extremum autem vi compulsi, illum dimiserunt cum luctu ac lamentatione, & hunc cum metu & odio receperunt. Exhinc ergo tum illi qui exauctorati erant, tum illorum amici Ioannem accusabant, quod is rerum nouandarum primus auctor extitisset in Ecclesiis, & ordinationum consuetudinem præter leges patrias inuertisset.] hæc Sozomenus de Gerontij depositione, recensita ab eo post exauctorationem Asianorum Episcoporum.

Quid autem aduersus Ioannem Chrysostomum hisce negotiis Ecclesiasticis detentum in Asia proditorie moliti sint qui eius studiosissimi esse videbantur, Sozomenus [c] narrat his verbis: Suborta autem illi quædam odij causa fuit etiam apud coniugem Imperatoris ob Seuerianum Gabalorum Syriæ Episcopum. Etenim & hic ipse, & Antiochus Episcopus Ptolemaidis (ea ciuitas est Phœniciæ) eadem memoria clari, & ad docendum Ecclesiam idonei extiterunt. Sed hic expeditè & perquam clarè dicebat, sic vt à nonnullis Chrysostomos, hoc est, aurei oris homo nominaretur. Seuerianus verò tametsi sententiis & Scripturarum testimoniis præstantior habitus, asperitatem tamen Syrorum lingua repræsentabat. Antiochus igitur cùm prior Constantinopolim venisset, dicendo, laudem consecutus est: ac pecuniis collectis, ad ciuitatem suam rediit. Ad huius imitationem & Seuerianus postea veniens, & beneuolum fortè Ioannem nactus, cùm frequenter in Ecclesia concionaretur, in admiratione & honore erat, & auctoritate pollebat, ipsique Imperatori atque Imperatrici innotuit. Itaque cùm Ioannes in Asiam proficisceretur, Ecclesiam illi commendauit: illum enim qui palpum sibi obtrusisset, amicum sincerum esse arbitrabatur. Ille igitur impensiùs auditoribus gratificari, & populum verbis demulcere studebat. Quo cognito, Ioannes suspectum habuit, Serapione (vt aiunt) eum huc instigante.] erat hic diaconus [d] Ecclesiæ Constantinopolitanæ, qui Ioanni suggerebat, significabatque Ecclesiam à Seueriano admodum perturbari. Quo factum est, vt Ioannes hactenus detentus in Asia tum ob Episcoporum depositionem, tum ob Nouatianos & Quartadecimanos hæreticos, quibus & multas ademit Ecclesias, Constantinopolim quantocyus reuerti curarit.

[c] Sozom. lib. 8 c. 10.

SEVERIANVS QVID MOLIRETVR CONSTANTINOPOLI.

[d] Sozom. lib. 8 c. 10.

Ceterùm siue quòd dissimulandum putarit, siue quòd re vera qualem optasset sui studiosissimum populum nactus esset: vbi Constantinopolim rediit, homiliam habuit [e], qua populum ipsum laudauit haud mutatum, sed erga pastorem suum propensiorem inuentum: nam quibus ab eo acceptus sit faustis acclamationibus, eadem oratione verbis illis significauit: Quid (inquit) dicam desiderio vestro & fauori, quem hesterno ostendistis die? quomodo voces vestræ cum gaudio cælum penetrant? ipsum sanctificantes aërem, ciuitatem feciſtis ecclesiam: honorabar ego, & Deus glorificabatur: hæretici confundebantur, Ecclesia verò coronabatur, &c.] Sequenti enim à reditu die illam ad

REDITVS IOANNIS CONSTANTINOPOLIM.

[e] Chrys. hom. de regress. suo Constantinop.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A lam ad populum habuit orationem, laudans eos, quòd ipsos inuenisset, quales reliquerat, pietati deditos; indeque argumenti sumens exordium, eleganti de Hebræorum populo habita collatione, qui absente Moyse diebus tantùm quadraginta, grauiter deliquisset: cùm contrà ipse suos post diuturniorem pastoris sui moram in fide perstantes reperisset. vbi inter alia hæc de suæ absentiæ tempore: Ego autem (inquit) non quadraginta dies tantùm, sed & quinquaginta & centum & amplius, absens fui, & inueni vos lætantes, & philosophantes, & in Dei timore perseuerátes, &c.] Contigisse autem eius ex Asia reditum post Pascha, idem ea oratione significat: qua & ex eo etiam populum laudat, quòd aduersus hæreticos strenuè decertasset; vbi ait: Veni ad gaudia virtutum vestrarum: audiui quia cum hæreticis colluctati estis, & quia inique egerunt in baptismo, redarguistis. Nunquid incassum dicebam, quoniam casta vxor absente viro repellit adulteros, absente pastore exagitat lu-
B pos; sine gubernatore nautæ saluauerunt nauem, sine duce milites victoriam reportarunt, &c.]

Cùm enim referta admodum esset hæreticis atque potissimum Arianis ciuitas illa, iugis viguit aduersus eos contentio, cùm procaces illi nihil prætermitterent negotij facessendi Fidelibus: quòd enim conuentus in vrbe cogere fuissent Imperatorum legibus interdicti; ira æstuantes in Orthodoxos, etsi non alias (quòd cohiberentur potentia Principis) à verbis tamen minimè abstinebant; sed audentius illud, quod à Socrate ita describitur[a]: Ariani extra vrbem (vti diximus) conuentus fecerunt. Itaque cùm festa cuiusque septimanæ occurrebant, videlicet sabbatum & dies Dominicus, in quibus conuentus in ecclesiis fieri solent; illi intra portas ciuitatis circiter porticus in vnum congregati, cantus aptè ad opinionem Arianam respondentes, quos ipsi composuerant, alternatim canunt, hocque
C per maiorem noctis partem faciunt. Primo diluculo, tales cantilenas alternis per mediam vrbem recitantes, è portis egrediuntur; & ad loca, vbi agunt conuentus, contendunt. Verùm quia aduersus fidei Consubstantialis fautores verba contumelioſa, quibus eorum animos irritarent, dicere non desinebant (nam sæpe hanc quasi cantilenam in eos cecinere: Vbi sunt hi, qui tria vnam dicant esse potentiam?) Ioannes veritus ne aliquis ex simplicioribus eiusmodi cantibus ab Ecclesia abduceretur, quosdam ex suo populo illis contra comparauit, qui nocturnis hymnis decantandis similiter operam darent, Arianorumque in ea re studium eo pacto reprimerent, denique suos in ipsorum fide admodum confirmarent.

ARIANI NOVA MOLIVNTVR.

[a] Socrat lib. 6. cap. 8.

At quamuis hoc Ioannis institutum valde commodum videretur: tamen illius euentus tumultu atque etiam periculo non caruit. Nam vbi hymni in Consubstantialis laudem de-
D cantati propter concentum illum nocturnum multo plus dignitatis sunt consecuti (erant enim Cruces argenteæ excogitatæ, quibus lucernæ cereæ imponebantur, sumptu Eudoxiæ Imperatricis suppeditatæ) turba Arianorum coacta, & æmulationis ardore succensa, se vlcisci, & cum aduersarijs confligere instituit. Etenim principatu illo, quem pridem obtinuerant, elati, erant ad pugnam multo ardentiores, defensoresque fidei Consubstantialis prorsus contemnebant. Quare, nulla interposita mora, nocte quadam tumultum faciunt. Briso Imperatoris eunuchus, qui partes cantantium hymnos ad commendationem fidei Consubstantialis tuebatur, lapide in fronte percutitur. Interierunt etiam vtriusque partis nonnulli de populo. Quibus rebus Imperator admodum commotus, Arianis interdixit, ne hymnos in publico canerent. Atque hæc quidem hoc modo gesta sunt.] addit ad hæc Sozomenus[b], perseuerasse in posterum eiusmodi hymno-
E rum cantionem tunc à S. Chrysostomo institutam in Ecclesia Constantinopolitana feliciter.

ARIANI ADORIVNTVR CATHOLICOS.

[b] Sozom. lib. 8 c. 8.

Quod verò ad legem, quam ab Arcadio aduersus Arianos tunc sancitam Socrates tradit: quòd ipsa data reperiatur[c] sub Consulatu tertio eiusdem Arcadij & Honorij, anno videlicet Domini trecentesimo nonagesimosexto, biennio antè quàm eius Ecclesiæ ipse Ioannes eligeretur Episcopus: reuocatur in dubium, num sub Nectario potiùs eius prædecessore ea acciderint, vel sub ipso Ioanne: nam hæc in ea leguntur in fine: Ad hoc interdicatur his omnibus ad Litaniam faciendam intra ciuitatem noctu vel interdiu profanis coire conuentibus: statuta videlicet condemnatione centum librarum auri contra officium sublimitatis tuæ, si quid huiusmodi fieri vel in publico, vel in priuatis ædibus concedatur.] hæc ibi. Ceterùm quòd sæpe iidem, licet repressi legibus, iterum (vt superiùs vidimus) eadem impiè actitarent, vt crebrò necesse fuerit iterum sancitis

[c] De hæret. l. 30. C. Theod. DE LEGE ARCADII CONTRA ARIANOS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

edictis reprimere : nihil prohibet, quo minus dicatur, eosdem antè sub Nectario dicta A sanctione cohibitos, & sub Chrysostomo ipsos inuidia percitos acriori, rursum illa tentasse.

ARIANI PELLVNTVR CONSTANTINOP.

[a] *Metaphras. in Vit. Chrysost. apud Chrysostom. tom. 1.*

Porrò haud potuit quieuisse Chrysostomus, quoadusque iidem hæretici Imperatoris mandato ab vrbe penitus pellerentur. Quod hac ratione consecutus est. [a] Opportunum enim ipse tempus nactus, quando Imperator venit ad sacrum, festo cum ad id vocante, (erat enim dies Epiphaniorum) cùm sic ipsum compellauit his verbis: Dic mihi, ô Imperator, si quis huic pulchræ & pretiosæ (ostendens coronam quam habebat in capite) quosdam abiectos & obscuros lapides inseruisset: videretur hoc tibi esse tolerandum; & non tamquam vniuersa per illos afficeretur contumelia, ægrè tulisses? Cùm is autem veritatis sermoni annuisset: Quid verò (inquit) non existimas vniuersorum Regem irasci, si in pia ciuitate quæ omnino rectè se habet, pars quæ male sentit, sinatur habitare: cùm oporteat B vel ab illis exigere vt conuertantur, vel si perseuerant, protinus expellere? Hæc cùm audisset Imperator, non distulit, nec est cunctatus: sed primos eorum statim accersijt, & ex eis scire voluit, num in animum inducerent à fugienda desistere opinione; minatus exilium & bonorum suorum priuationem iis qui non parerent. Cùm autem vidisset eos esse immedicabiles, minas deduxit ad effectum, & iussit eos expelli à ciuitate. Hoc effecit, vt nonnulli errorem dediscentes, se rectæ adiungerent opinioni.] hæc ita se habuerunt, licet ante rixas obortas perperam (mea sententia) collocet Metaphrastes. Addit autem ad hæc Mar-

[b] *Marc. diac. in Act. S. Porphyrij Epis. Gazæus.*

cus diaconus [b], Arcadium Imperatorem, cùm intellexisset complures suorum vel in aula militantium, vel magistratibus fungentium esse hæreticos, sed extrinsecus speciem præseruliſſe Catholicorum, eosdem è magistratibus pulsos, pecuniaque mulctatos penitus C reiecisse.

Cùm autem haud absque piaculo supplicioque quispiam non Catholicus Constantinopoli morari posset: accidit vt nonnulli inter Orthodoxos se miscuerint, & vt Fideles, cuncta agerent, quæ à Catholicis essent solita factitari. At quodnam prodigium tunc acciderit, Sozomenus [c] enarrat his verbis: Vir quidam sectator hæresis Macedonianæ eiusdem sectæ vxorem habebat. Hic cùm Ioannem de sincera Dei religione differentem fortè audisset, doctrinam amplexus, & vxorem quoque vt sibi consentiret, hortatus est. At quoniam illa notarum mulierum solita consuetudine captiua teneretur, vt maritus quamuis admonuisset, sæpe nihil tamen proficeret: Nisi (inquit ille) in religione mihi consors fueris, nec in vitæ quidem communione posthac eris. Ibi mulier, data fide se id facturam, cum ancilla quadam, quam fidam arbitrabatur, de hac re communicat: eamque sibi ad fraudem faciendam marito sociam adiungit. Itaque tempore communionis (intelligunt autem D qui Christo sunt initiati, quid dicam) illa quod acceperat, continens, velut oratura procubuit. Famula autem interim astans furtim porrigit id quod manibus aduenienti ferebat: quod quidem simulatque dentibus admotum fuit, in lapidem induruit. Tum mulier timore consternata, ne quid sibi grauius eueniret ob tantum miraculum in se diuinitus editum, cum festinatione ad Episcopum accurrit, se ipsam indicat, ac lapidem ostendit, qui manifesta vestigia morsus, sed materiam ignotam & inusitatum quemdam colorem referebat. Cumque profusis lacrymis veniam impetrasset, cum marito deinceps concors vixit. Si cui autem hæc verisimilia esse non videntur; testis est ipse lapis, qui etiam nunc hodie inter Constantinopolitanæ vrbis cimelia conseruatur.] hæc Sozomenus, & alij post eum id ipsum affirmant.

[c] *Sozom lib. 8 c. 5.*

MIRACVLVM DE EVCHARISTIA.

CHRYSOST. ARIANOS SCYTHAS AD FIDEM CATHOLICAM RESTITVIT.

Quod autem in castris inter alios Scythæ militarent, iidemque labe Arianæ hæresis in- E quinati: vt hos ad meliorem frugem Ioannes Chrysostomus restitueret, quid operatus sit, Theodoretus [d] docet his verbis: Cùm videret præterea gentem Scythicam doctrinæ Arianæ laqueis irretitam teneri: molitus est sedulò inde eam eripere. Ad quam prædam capiendam, hanc viam excogitauit. Complures qui eadem lingua loquebantur, presbyteros, diaconos, & lectores ordinauit, illisque vnam tribuit ecclesiam: quorum opera multos errore lapsos Ecclesiæ reconciliauit. Nam ille ipse plerumque ad eam ecclesiam profectus, cum illis locutus est, interprete vtriusque linguæ perito vsus; alios que dicendi facultate instructos ad idem ipsum faciendum induxit. Ista quidem in illa vrbe præstitit; complures que errore imbutos, veritate doctrinæ Apostolicæ explanata, reduxit.

[d] *Theod. lib. 5. c. 30.*

Itemque cùm accepisset Scythas, qui Nomadæ vocantur, quique propter Istrum incolebant

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRISTI 401. ANASTASII PAP. 4. ARCAD. & HONOR. IMPP. 7.

A lebant, sitienter quidem salutem appetere, sed habere neminem, qui sitim suam salutaris doctrinæ fluentis restingueret: viros laborum Apostolicorum imitatores conquisiuit, cosq; illis erudiendis præfecit. Litteras autem eius ad Leontium Ancyræ Episcopum perscriptas, quibus cùm Scythas ad fidem conuersos esse significabat, tum orabat vt viros idoneos ad rectam salutis viam illis monstrandam mitteret, ipse quidem legi. Porrò autem vbi intellexit pestiferam Marcionis hæresim nõnullos in nostra regione pagos occupasse, scripsit ad eum qui id temporis Episcopus illius Ecclesiæ fuit, hortatus vt hæresim illam inde expelleret: atque quo ipse in eo negotio exequendo adiuméto esset, edicta Imperatoris ad illum mittenda curauit.] hactenus Theodoretus. Reliquos autem pro fide Catholica labores ab eo susceptos inferiùs suo loco dicturi sumus. Iam verò ad res gestas anni sequentis transeamus. NOMADES AD RECTAM FIDEM CONVERSI.

B IESV CHRISTI ANNVS 401. ANASTASII I PAP. ANNVS 4. ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS 7.

QVadringentesimus primus Domini annus, Vincentio atque Frauitta* Consulibus, describitur Fastis: quo Anastasius Papa, qui anno superiori Origenis hæreses condemnarat, audiens grauiter scriptis suis aduersus S. Hieronymum ea ex causa obstrepere Ruffinum, eumdem scriptis publicis litteris Romam vocat. Cùm ille dissimulans, prætexensq; quasi non Anastasij essent litteræ, sed ab alio aliquo nomine eius confictæ, venire neglexit: excusans se tamen, ad ipsum Anastasium scripsit Apologiam. At ipse Romanus Pontifex C in absentem, sæpe vocatum, atque adesse contemnentem, damnationis sententiam iure tulit. Hæc autem summatim complexa, quomodo se habuerint, diligentiori sunt tractatione, fideliq; testificatione narranda. Atque primum quod ad rationem temporis spectat: hoc quidem anno vocatum esse litteris Anastasij Papæ Ruffinum, ex S. Hieronymi Apologia aduersus eum conscripta deducitur. Cùm enim ea scriptione (quam confectam esse sequenti anno, suo loco aperiemus) dum meminit Anastasij litterarum, anno superiori datas dicat; ad præsentem vtique annum eas referre necesse est. Sunt enim hæc eius verba, dum redarguit ipsum, quòd Anastasij Papæ iudicium subterfugerit[a]: *Fraiito Fiabito AGITVR RO MA CAVSA RVFFINI AD ANAST. PAPA.

Sirici; iam in Domino dormientis profers epistolam, & viuentis Anastasij dicta contemnis? Quid enim tibi (vt ais) officere potest, quod te ignorante aut scripsit, aut fortè non scripsit? Et si scripsit, sufficit tibi totius Orbis testimonium: Quod nulli verum videtur, vt tantæ D Vrbis sacerdos vel innocenti iniuriam facere potuerit, vel absenti. Innocentem te vocas, ad cuius interpretationem Roma contremuit? Absentem, qui accusatus respõdere non audes; & tantum Romanæ Vrbis iudicium fugis, vt magis obsidionem barbaricam, quàm pacatæ Vrbis velis sententiam sustinere? Esto, præteriti anni ego epistolam finxerim, *nempe Anastasij Papæ*: recentia ad Orientem scripta quis misit? in quibus Anastasius tantis te ornat floribus, &c.] intelligit enim de eiusdem Pontificis Epistola scripta de Ruffino ad Ioãnem Hierosolymitanum Episcopum anno sequenti. Quam igitur anno præterito datam dicit ab eodem Pontifice epistolam ad Ruffinum, qua ipsum Romam vocauit, ad hunc ipsum annum eam referre necesse est. hæc de tempore. [a] *Hieron. Apolog. in Ruffin.* COMPELLAT RVFFINVM S. HIERONYMVS.

Cùm autem dictas Anastasij Papæ litteras, quibus accersebatur in Vrbem, causam dicturus, Ruffinus accepisset: propriæ conscientiæ perculsus examine, sciens se ibi fore damE nandum, tergiuersatus venire destitit, in dubium (vt dictum est) reuocans, num ab ipso Romano Pontifice eædem litteræ scriptæ fuissent necne; necessitatem quoque obtendens Aquileiæ commorandi, parentum vel affinium gratia, à quibus triginta annorum spatio abfuisset. Vt tamen pro se ipse Anastasio satisfaceret, ad eumdem scripsit Apologiam, cui fidei suæ Catholicæ professionem adiunxit, quo se Catholicum esse monstraret. Extat ipsa, cuius est exordium[b]: Audiui quosdam, &c.] de qua S. Hieronymus, ferro iam vlcus aperiens: In epistola (inquit) sancti Papæ Anastasij lubricus extitisti & turbatus: in quo figas gradum, non reperis. Modò enim dicis à me esse compositam: nunc ab eo ad te debuisse transmitti, cui missa est. Rursus iniustitiam scribentis arguis: etiam si scripta sit ab illo, siue non scripta, ad te nihil pertinere testaris, qui prædecessoris eius habeas testimonium, & rogantem Romam, vt illam illustrares præsentia tua, oppiduli tui amore contempseris. Si à me fictam epistolam suspicaris, cur eam in Romanæ Ecclesiæ Chartario RVFFINVS SVBTERFVGIT IVDICIVM. [b] *Extat apud S. Hieron. tom. 2.*

non

Universidad de Deusto
Biblioteca

non requiris? vt cùm deprehenderis ab Episcopo non datam, manifestissimè criminis reum teneas, & nequaquam aranearum mihi opponas cassiculas, sed fortissimo me & solidissimo constringas rete. Si autem Romani Episcopi est; stultè facis ab eo exemplar epistolæ petere, cui missa non est; & non ab illo qui miserit, de Oriente expectare testimonium, cuius auctorem & testem habeas in vicino. Vade potiùs Romam, & præsens apud eum expostula, cur tibi & absenti & innocenti fecerit contumeliam: primùm vt non reciperet expositionem fidei tuæ, quam omnis (vt scribis) Italia comprobauit, & baculo tuarum vti noluerit litterarum contra canes tuos: deinde vt epistolas contra te ad Orientem mitteret, &c.] sed id anno sequenti, quo ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum scripsit epistolam. A

RVFINVS AB ANASTASIO PAPA DAMNATVS.

Ex his probè intelligis, lector, Apologiam Ruffini cum professione fidei ab Anastasio Papa minimè iuisse receptam: vtpote quòd in ea nulla mentio fieret de Origenis hæresibus, quarum vehementer accusabatur, prout S. Hieronymus [a] docet. Habito igitur hoc anno de Ruffino Romæ iudicio, quòd venire vocatus neglexerit, quodq; de obiectis criminibus minime satisfecerit, iure meritoque sententiam damnationis accepit, prout iamdictæ datæ ab eodem Pontifice anno sequenti litteræ ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum docent. Quæ autem aduersus inuectiuas eius in S. Hieronymum ipse rescripserit, anno sequenti, suo loco pluribus dicturi sumus. Scripta quoque est hoc anno à Theophilo Episcopo Alexandrino secunda Paschalis epistola (vt superiùs exactè vidimus) qua idem Antistes Origenis errores cum eorum auctore maiori exagitauit efficacia, dicendiq; potentia; quam postea S. Hieronymus Latinè redditam misit in Occidentem. B

[a] *Hieron. Apolog. lib. 2. in principio.*

CONCILIVM CARTHAGINENSE PROVINCIALE.

Quod rursum ad res Occidentalis Ecclesiæ pertinet: hoc anno mense Iunij habita est Synodus prouincialis Carthagine, qua decretum est de legatione mittenda Romam ad Anastasium Romanum Pontificem, atque Mediolanum ad Venerium eius sedis Episcopum, vt Africanæ Ecclesiæ sacris ministris maximè indigenti consulerent. Quod enim ad temporis rationem pertinet; cùm hæc Synodus (vt eius Acta significant) celebrata dicatur post Consulatum Flauij Stilichonis, vtique ad præsentem annum referenda est, qui primus sequitur post eiusdem Stilichonis Consulatum priorem: nec est quod ad posteriorem eius Consulatum referri possit, qui post annos sex contigit, quando iam Anastasius Papa, cuius est in Synodo mentio, ex hac vita migrarat. Quanta autem Africana Ecclesia laboraret penuria clericorum, ex verbis Aurelij Episcopi Carthaginensis accipe, quibus sic allocutus est Patres [b]: C

[b] *Extat tom. 1. Conc.*

LEGATIO AB ECCLESIA AFRICANA AD ANASTASIVM ET VENERIVM.

Ecclesiarum Dei per Africam constitutarum necessitates mecum optimè nouit charitas vestra, sanctissimi fratres. Et quoniam præstitit Dominus, vt ex aliqua parte sancti cœtus vestri esset congregata præsentia: videtur mihi, vt has eadem necessitates, quas pro solicitudine nostra indagare potuimus, in medium proferamus. Quas cùm approbauerit vestra sinceritas; sit consequens, eligendum esse vnum ex nostro numero consacerdotem, qui, auxiliante Domino & orationibus vestris, & has ipsas necessitates suscipere possit, & gnauiter peragendas implere, perrecturus ad transmarinas Italiæ partes, vt tam sanctis fratribus & consacerdotibus nostris venerabili sancto fratri Anastasio sedis Apostolicæ Episcopo, quam etiam sancto fratri Venerio sacerdoti Mediolanensis Ecclesiæ necessitatem ipsam atque dolorem atque inopiam nostram valeat intimare. Ex his enim sedibus hoc fuerat prohibitum: quo nouerint communi periculo prouidendum; maximè quia tanta indigentia est clericorum, multæque ecclesiæ ita desertæ sunt, vt ne vnum quidem diaconum vel illiteratum * habere reperiantur. Nam de ceteris superioribus gradibus & officiis tacendum arbitror: quia (vt dixi) si ministerium diaconi facile non inuenitur, multo magis superiorum honorum inueniri non posse, certissimum est. Et quotidianos planctus diuersarum penè emortuarum plebium iam non sustinemus: quibus nisi fuerit aliquando subuentum, grauis nobis & inexcusabilis innumerabilium animarum pereuntium causa apud Dominum mansura est.] hactenus Aurelius. D E

* lectorem

ANAST. LABORAT PRO RESTITVENDA ECCLESIA AFRICANA.

Cui autem Episcoporum eiusmodi fuerit decreta legatio, haud exploratum satis haberi potest. Annuisse Synodi petitioni Anastasium Papam, ministros ecclesiæ in Africam mittendo, argumento est, quòd & his maiora curauit. Scribens enim ad Africanos Episcopos, de reducendis in Ecclesiam Donatistis, prouinciam perdifficilem aggrediendam, admonuit; quod opus solicitiùs impleri mandauit: dicemus de hac re, cùm paulo pòst sermo erit de vniuersali Synodo Carthaginensi hoc eodem anno eadem ex causa mense Septembris

A bris magna celeritate atque celebritate congregata, iussu (vt ex ea colligitur) eiusdem Pontificis Anastasij. Sed & Venerium Mediolanensem Episcopum fauisse votis Africanorum Episcoporum, ex eo existimamus, quòd peculiaris ille auctor Vitæ S. Ambrosij Paulinus, eiusdem Ecclesiæ quondam lector, in Africam amandatus apparet; consedisseque Carthagine apud Fortunatum diaconum, ipse testatur; & quidem S. Augustini petitione se scripsisse eiusdem S. Ambrosij res gestas, in eadem ipse scriptione confirmat. Quem quidem & eundem illum putamus esse Paulinum, qui in eadem Ecclesia Africana aduersus hæresim Pelagianam primus omnium strenuè Cælestium exagitans decertauit, de quo suo loco pluribus agendum erit.

In hac ipsa igitur priori Synodo Carthaginensi trigintaduo canones editi leguntur ex recitato Breuiario canonum Hipponensis Concilij, de quo superiùs mentio facta est; inter
B quos & canon ille reperitur insertus, quo in ecclesia etiam passiones martyrum in eorum anniuersaria die legi conceduntur [a]. Porrò Aurelius Episcopus Carthaginensis solicitus fuit, vt hoc eodem anno ex omnibus Africanæ Ecclesiæ prouinciis ad Synodum colligerentur Episcopi; indixitque Synodum generalem ad mensem Septembris, vt omnium sententia summi ponderis res tractaretur, nimirum pax vniuersalis cum omnibus Donatistis; sciens in hanc rem ineundam sua admonitione incumbere Romanum Pontificem, & vota simul concurrere Imperatorum.

[a] Cœl. Carth. cap. 13.

CONCILIVM GENERALE CARTHAGINENSE.

Quòd igitur hoc anno Anastasius Papa de Ecclesia vniuersali curam gerens, sciens ipsam Ecclesiam Africanam ex Donatistarum schismate magnopere laceratam, de vnitate ardentiori studio procuranda litteras dedisset ad Aurelium Episcopum Carthaginensem alioscj; aliarum in Africa prouinciarum Episcopos: iidem plurimi facientes admonitionem Ro-
C mani Pontificis, indixerunt generale Concilium Carthagine; quo ex omnibus prouinciis Africanis hoc anno ad Idus Septembris de his acturi conuenerunt Episcopi. Hæc quidem omnia ex iis quæ idem Aurelius Carthaginensis Episcopus in eadem Synodo præfatus est, satis explorata redduntur. Primùm verò eiusmodi Concilio præficiuntur iste titulus & præfatio [b]: Vincentio & Flabito viris clarissimis Consulibus, Idib. Septembris, Carthagine in Secretario basilicæ Restitutæ, cùm in Concilio congregati in Ecclesia Carthaginensi consedissemus ex Africanis omnibus prouinciis Episcopi, id est Aurelius eiusdem sedis Episcopus cum collegis suis, quos eorum subscriptio manifestat: ait idem Aurelius Episcopus: Recitatis epistolis beatissimi fratris & consacerdotis nostri Anastasij Ecclesiæ Romanæ Episcopi, quibus nos paternæ & fraternæ charitatis solicitudine ac sinceritate adhortatus est, vt de hæreticorum & schismaticorum Donatistarum insidiis & improbitatibus, quibus Africa-
D nam Catholicam Ecclesiam grauiter vexant, nullo modo dissimulemus. Gratias agimus Domino nostro, quòd illi optimo & sancto Antistiti suo tam piam curam pro membris Christi, quamuis in diuersitate terrarum, sed in vna compage corporis constitutis, inspirare dignatus est.] ista ipse coram Patribus Aurelius prælocutus est: quibus intelligas Romani Pontificis vniuersale in Ecclesia regimen: sciasque pariter, sic Aurelium appellare Anastasium collegam, fratrem, & consacerdotem, vt tamen eumdem recognoscat & patrem, cùm commendat eius paternam & fraternam erga omnes charitatis solicitudinem.

[b] Exstat inser-tum Concil. Afric c. 33. tom. 1. Conc.

DE PERQVIRENDIS ACTIS DONATISTARVM.

Quod autem spectaret ad conciliandos Ecclesiæ Catholicæ Donatistas; in negotio planè difficillimo, ac sæpe frustra tentato, visum omnibus lenitate potiùs, quàm seueritate agendum fore. Sed & quòd turpe censeretur Orthodoxæ fidei professoribus, aliter quàm ratione aduersarios superare, illud in primis Patres excogitarunt, vt in vniuersas Africanas prouin-
E cias, ad ipsarum Præfectos ac Iudices, penes quos Acta publica seruarentur, litteras darent; quibus significarent, vt ab iisdem curarentur exquiri omnibus in locis, in quibus Maximianistæ à primoribus Donatistis auulsi, haberent ecclesias, res gestæ in publica monumẽta relatæ. hæc idcirco, vt ex actis ipsis Donatistarum cum Maximianistis, manifesti iidem (vt dictum est superiùs) conuinci possent erroris: frustraque ipsos obiicere in Catholicos, quæ ipsi sæpiùs perpetrassent contra Maximianistas: vt S. Augustinus frequenter inculcans exprobrat, suismet ipsorum factis illos omnino conuincens.

QVID AB ANASTASIO PAPA PETENDVM.

Sed & illud decretum, quod ad pacem & vnitatem ineundam conducere visum est, vt ad ipsum in primis Apostolicæ sedis Antistitem Anastasium alioscque transmarinos Episcopos scriberetur, vt Donatistis redire volentibus ad Ecclesiam Catholicam indulgeretur, in iisdem ordinibus apud suos antè susceptis (si hoc recipiens Episcopus conducere existimaret) posse perseuerare: quod quidem olim Melchiadis Papæ tempore in Romano Concilio cum

lio cum eisdem Donatistis fuisse transactum, diximus: licet postea in transmarina Synodo illud de Donatistis sancitum fuerit, ne redeuntes ad Ecclesiam cum honoribus antè obtentis reciperentur. Sed in præsens Africani Episcopi id illis concedi postulant, vt eo modo recipere ipsos possent, quòd vniuersali paci Ecclesiæ id maximè profuturum intelligerent. A

Quid verò acturi essent post accepta à prouinciarum Iudicibus Acta publica Donatistarum cum Maximianistis, postque indultam ab Anastasio Papa facultatem recipiendi eos ad Catholicam Ecclesiam redeuntes, si expediret, etiam cum honoribus: Patres ita in eadem sessione decernunt[a]: Deinde placuit, vt his peractis, legati etiam prædicandæ pacis & vnitatis gratia, sine qua salus Christiana non potest obtineri, è numero nostro ad ipsorum Donatistarum, siue quos habent Episcopos, siue ad plebes mittantur: per quos omnibus in notitiam perferatur, quàm nihil habeant, quod aduersus Ecclesiam Catholicam iustè possint dicere. maximè vt manifestum fiat omnibus per Gesta etiam municipalia, propter documentorum firmitatem, quid ipsi de Maximianistis schismaticis suis egerint: vbi eis diuinitus demonstratur, si attendere velint, tam iniquè tunc illos ab Ecclesiæ vnitate præcisos, quàm iniquè nunc clamant à se Maximianistas schisma fecisse: ex quorum tamen numero, quos iam plenarij Concilij sui auctoritate damnauerant, in suis honoribus denuo receperunt, & baptismum, quem damnati & exclusi dederant, acceptauerunt. Vt videant quàm stulto corde resistant paci Ecclesiæ toto Orbe diffusæ, cùm ista faciant pro parte Donati; neque se istorum, quos ita receperunt, communione propter intuitum pacis contaminari dicant: & nos condemnent, id est, Ecclesiam Catholicam etiam in extremis terrarum partibus constitutam, per eorum communionem inquinatam, quos tunc accusantes communicare nequiuerunt.] hæc summa fuit legationis pro conciliatione Donatistarum mittendæ, & quidem (vt arbitror) sancti Augustini suggestione; qui agens contra Petilianum, Cresconium, atque alios Donatistarum Episcopos, eo irrefragabili ad conuincendos ipsos vtitur argumento; nimirum nihil esse, quod eos retardare posset ab inunda cum Catholicis concordia, etiam si lapsorum communicatione olim inquinati fuissent: nec respuendum ab eis horum baptisma. Nam si ob bonum pacis illi id præstare Maximianistis decreto vniuersalis Concilij decreuissent: quomodo non magis ob totius Christiani Orbis cum eis coniunctionem & pacem id ipsum præstare solicitiùs debuissent? B C

[a] *Concil. Afri. c. 56.*

DE MITTENDIS LEGATIS AD DONATISTAS.

DECRETA IN SYNODO CARTHAGINENSI.

His in Concilio, Patribus consultis, firmiter stabilitis, quatuordecim reperiuntur statuti canones ad disciplinam Ecclesiasticam rectè instituendam, restituendamque ex antiquioribus regulis, vt de cælibatu diaconorum, presbyterorum, & Episcoporum, deque non transferendis Episcopis de sede in sedem, de baptizandis infantibus, & aliis, quorum nonnulla in aliis Conciliis antè habitis repetiuntur fuisse decreta, quæ relinquimus disquirenda lectori. Ad postremum verò illud additum est decretum, vt litteræ legatorum, qui mittendi essent ad Donatistas, scriberentur omnium nomine ab Episcopo Carthaginensi, quod & postea factum est, cùm eædem legationes mittendæ fuerunt. D

ANASTASIVS PAPA CONCESSIT QVAE PETIERVNT EPISC. AFRICANI

Quid autem pòst actum sit, accuratè peruestigemus. Missis à Concilio litteris ad Anastasium Romanum Pontificem & alios Italiæ Episcopos pro indulgentia redeuntium Donatistarum ad Ecclesiam, nimirum vt si Episcopo eos recipienti expediens visum sit, ijdem cum honoribus ordinibusque reciperentur: Indulsisse id ipsum Anastasium Papam, & qui cum eo congregati erant Episcopi, certum illud est argumentum; quòd constet Africanos Episcopos ea vsos esse concessa auctoritate. Nam S. Augustinus hæc aduersus Cresconium[b] habet: De Episcopis quidem vel clericis recipiendis alia quæstio est. Quamuis enim cùm apud vos ordinantur, non super eos inuocetur nomen Donati, sed Dei: tamen ita suscipiuntur, vt videtur paci & vtilitati Ecclesiæ conuenire.] & paulo inferiùs: Proinde vestri Episcopi, seu quilibet clerici, quantum ad illa Ecclesiastica officia pertinet, sic in Catholicam suscepti sunt vnitatem, quemadmodum expedire videbatur iis, quorum saluti per eorum consulebatur officium, vel exercendum, vel omittendum, &c.] hæc ex decreto Anastasij Romani Pontificis & eorum qui cum eo cõuenerunt Episcoporum: desiderantur tamen epistolæ, quas Pontifex de his reddidit ad Episcopos Africanos. Quomodo autem, cùm hæc omnia Africani Episcopi ab Anastasio Romano Pontifice accepissent, iterum Carthagine conuocato Concilio, de his omnibus per legatos Roma redeuntes redditi certiores, de conueniendis Donatistis edidere decretum, suo loco dicemus. Iam verò quæ Africanæ Ecclesiæ reliqua sunt anni huius, ordine prosequamur. E

[b] *Aug. contra Cresc. lib. 2 c. 11. 12.*

Hoc

CHRISTI 401. ANASTASII PAP. 4. ARCAD. & HONOR. IMP P. 7.

A Hoc item anno Honorius Imperator pro clericis ista rescripsit ad Pompeianum Proconsulem Africæ[a]:

[a] l. 36. de Epis. & cleric. Cod. Theod.

HONORIVS IMMVNITATEM CONCEDIT CATHOLICIS CLERICIS ET MONACHIS.

Quicumque Catholicæ religionis clerici intra eum modum, vnde victus emendi, vendendique vsum lege præfinitum exercent: ab auraria pensione habeantur immunes. Ab his quoque, quos à publici laboris actu & gradus clericatus, & (quod non minus est) sanctior vita defendit, præcipimus temperari. Nec enim vllum eorum, qui excepti legibus probabuntur, subiacere patimur iniuriæ, &c. Dat. prid. Id. Iul. Mediol. post Consulatum Stilichonis & Aureliani VV. CC.] hæc rescribens pro Catholicis tantùm Africanæ Ecclesiæ Imperator, tacitè admonitos voluit, Donatistas, vt alienos ab Ecclesia, ab Imperatore reiectitios haberi; vt ita ea vexatione tributorum ad mentem integram redire deberent. Quod verò iisdem, quibus clericos, priuilegiis frui voluit eos, quos, inquit, sanctior vita defendit: per hos esse
B monachos intelligendos, omnes puto consentient.

His autem de rebus hoc anno gestis in Occidente narratis, iam in Orientem, in ipsam regiam ciuitatem Constantinopolim commigret oratio, ibi diutiùs rerum gestarum copia detinenda. Hoc igitur anno, quinto Idus Aprilis (vt auctores sunt Socrates[b], Sozomenus[c], Marcellinus[d], & alij) Arcadius Imperator auctus est filio, quem patris nomine Theodosium nominauit. At quæ præcesserunt natale ipsius, quæve mox fuerint subsecuta, nempe baptismus & alia, ex fidelissimo auctore, qui interfuit, nempe Marco Gazensi diacono, verbis ipsius hic describamus. At hæc enim ipse narranda incidit, cùm profectionem Ioannis Cæsareæ Palæstinæ atque S. Porphyrij Gazensis Episcoporum Constantinopolim ob rem grauissimam, nempe ob demolitionem famosissimi Marnæ idoli templi, ad Imperatorem Arcadium, pluribus narrat. Quam quidem historiam, vt rem dignissimam ad institutum-
C que spectantem, reddemus. Sed antequam eam aggrediamur; debet lector meminisse, quæ ante biennium recitata sunt ex eodem auctore de sua ipsius eadem ex causa suscepta legatione ad eundem Imperatorem; quam ministri illius, cui negotium mandatum fuit, auaritia, irritam prorsus redditam esse diximus. Cùm verò Ecclesia ibi posita grauioribus in dies à Gentilibus illic agentibus vexationibus agitaretur; ipse eius Ecclesiæ sanctissimus Præsul profectionem ad Imperatorem instituit: Sed quomodo hæc singula se habuerint, auctorem ipsum Marcum diaconum audiamus: multa enim scitu digna, omnique fide testata posteris commendauit; licet rudiori stylo & versione scrupulosa ad verbum reddita, appareant minus compta: Sed ad ornatum satis ipsa sibi veritas est, cuius fulgore obscura quæque nitescunt. Sic igitur rem auctor aggreditur:

[b] Socrat. lib. 6 cap. 6.

[c] Sozom lib. 8 c. 4.

[d] Marcellinus in Chron.

THEODOSIVS IVNIOR NASCITVR.

PORPHYRII EPISCOPI GAZAE PROFECTIO AD IMP. ARCADIVM.

Quo magis autem videbant Idololatræ Gazenses multiplicari Christianos, eo magis ef-
D ferebantur, & non sinebant eos obire officia ciuilia, sed eis vtebantur tamquam malis famulis. Videns autem rursus beatus Porphyrius magnam iniuriam, quæ fiebat Christianis, & non ferens, adspiciens verò probris & contumeliis appetitos, proficiscitur Cæsaream ad beatum Ioannem Archiepiscopum; & rogat eum cum lacrymis, vt præbeat ei quietem. Dicebat enim se non posse pati ampliùs grauia & absurda, quæ fiebant à Gazæis. Beatus autem Ioannes cùm audiuisset, rogabat eum vt æquo & forti animo pateretur, & retineret Episcopatum. Respondens verò sanctissimus Porphyrius, dixit ei: Te attestor coram Deo, qui non est visibilis, & spem nostram Iesum Christum Dominum omnis creaturæ, & adorandum & viuificum sanctum Spiritum, ne despicias petitionem meam, ne requiratur à nobis interitus animarum innumerabilium. Sed rogo te Pater, vt mecum nauiges ad vrbem regiam, vt rogemus Imperatores, Rege cælesti annuente, vt euertant templa idolorum. Respondens
E autem beatus Ioannes, dixit ei: Fili, iusta quidem est petitio, sed non est aptum tempus: iam enim imminet conuersio hiemalis. Respondit beatus Porphyrius: Si vult nos Deus esse, & Gazæ populum conuertere, potest etiam seruare in hieme. Tu verò Pater, eius fidens clementiæ & misericordiæ, id velis, & iter nobis succedet feliciter. Dicit ei beatus Ioannes: Fiat voluntas Christi.

PROFICISCVNTVR IOANNES ET PORPHYRIVS CONSTANTINOPOL.

Postquam autem beatus Ioannes est ei pollicitus, scribit ad me, vt quamprimum venirem Cæsaream, & afferrem mecum tres libros, & quadragintatres nummos, qui ei restabant ex redditu sanctæ Ecclesiæ. Ego verò acceptis litteris, cum sumpsissem libros & nummos, protinus sum egressus: & cùm venissem Cæsaream, inueni sanctissimos Episcopos paratos ad nauigandum. Et cùm post duos dies soluissemus, nauigauimus vigesimotertio mensis*. Et cùm Dei benignitate fuisset nobis secunda nauigatio, spatio decem dierum appulimus ad Rhodum insulam. Erat autem tunc in insula in aduersa eius parte quidam

* Februarij

monachus

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE PROCOPIO SANCTISSIMO MONACHO.

monachus nomine Procopius, qui nunc est relatus in numerum angelorum: dormiuit enim A quinque abhinc annis, cùm vixisset vitam nulli culpæ affinem, in ieiuniis & vigiliis & summa paupertate. Habebat verò donum quoque prophetiæ, & virtutem expellendi dæmones. Cùm nos autem (vt dictum est) Rhodum appulissemus, & audiuissemus de vita sancti viri, necessarium duximus eum non præterire, sed eius angelica frui consuetudine. Et cùm rogauissemus vbinam haberet monasterium, ad eum profecti sumus nauigantes in cymba. Et cùm peruenissemus, pulsauimus ostium: statim autē egressus, per se aperuit nobis, etiam si haberet apud se alium discipulum. Cùm autem aspexisset sanctissimos Episcopos, procidens in terram eos adorauit. Deinde surgens, me quoque est deosculatus, & pium Eusebium diaconum, quem secum ducebat S. Ioannes Archiepiscopus.] Vidisti, lector, quali honore à sanctis monachis accipi solerent Episcopi? Sed pergit ipse:

Cùm nos introduxisset in oratorium, retrocessit, dans priorem locum beatissimis Epi- B scopis, dicens: Decet vos sacerdotes habere priorem locum; me autem humilem & abiectum, & qui ordinationem non sum assecutus, posteriorem. Tunc cognouimus sanctissimum Procopium esse perspiciendi occulta præditum potestate. Cùm enim nos numquam aspexisset, neque de nobis audiuisset, cognouit per spiritum eos esse Episcopos, beatissimos inquam Ioannem & Porphyrium; & ideo eos honore affecit dicendi preces priori loco. Et inde post preces sedimus: & cùm esset nobis locutus multa animæ vtilia, rogauit causam susceptæ itineris molestiæ. Beatus verò Porphyrius omnia ei narrauit de Gazæis, quantus sit eorum furor in colendis simulacris, & quàm multa mala ab eis paterentur Christiani, & quod ea de causa ascendunt, vt rogent Imperatores vt euertantur templa idolorum. Cùm autem audisset S. Procopius anachoreta, dixit: Domine Iesu Christe conuerte famu-

PROCOPIVS DE REBVS AGENDIS EPISCOPO INSTRVIT.

los tuos à fraude diabolica, ad fidem illumina. Deinde dicit sanctissimis Episcopis: Ne sitis C animo anxij, ô Patres: Deus enim, qui nouit zelum vestræ fidei, iter vobis diriget, & dabit omnia, quæ sunt vobis cordi. Agite ergo, ea vobis dabo monita, quæ Deus reuelauit humilitati meæ. Primùm enim conuenite sanctissimum Episcopum Ioannem, & cum eo preces ad Deum fundite, & ei rem exponite. Et ipse est vobis consulturus ea, quæ ipsi reuelauit Dominus. Non enim potest loqui in Palatio, quoniam irascitur ei Imperatrix Eudoxia. Ipse verò vos commendabit Amantio cubiculario Dominæ, viro pio, qui & habet in honore sacerdotes. Ipse vos introducet ad Imperatricem: & quando ad eam ingressi fueritis, vos est benignè exceptura: exponite ergo ei rem vniuersam, & iubete eam valere, & exite. In secundo autem ad eam ingressu, postquam vos eam huius rei admonueritis, dicite ei: Speramus in Christum Filium Dei, quòd si rei præsenti studueris, est tibi daturus filium masculum. Cùm hoc autem audierit, est lætatura: est enim prægnans, D & hic est mensis nonus ex quo concepit. & est factura omnia, vt rem vobis reddat effectam, Deo annuente.

EPISCOPI PERVENIVNT CONSTANTINOPOLIM.

Nos autem cùm audiissemus quæ dixerat vir sanctus, & credidissemus ei quæ fuerat locutus, & ipse nos Deo commendasset; egressi sumus, & soluentes illo die nauigauimus, & post alios decem dies peruenimus Byzantium: & accepto hospitio, sequenti die iuimus ad sanctissimum Archiepiscopum Ioannem. Cùm verò cognouisset quinam essemus, nos accepit magno honore & obseruantia. Nos autem rogauit, quanam de causa hunc viæ laborem sustinuimus: & ei narrauimus. Et cùm cognouisset, recordatus est nos longo antè tempore hoc rogasse litteris: & cùm me agnouisset, benignè est complexus. Rogat verò nos, ne angamur animo, sed spem habeamus in Dei misericordia. Dixit autem nobis: Ego quidem non possum loqui cum Imperatore; eum enim in me irritauit Imperatrix, quoniam E eam reprehendi propter possessionem, quam cùm concupisset, eripuit. Et mihi quidem non est hoc curæ, quòd irascantur: se ipsos enim læserunt, non me: nam etsi lædant meum corpus, animæ multo magis proderunt. hoc tamen relinquamus Dei misericordiæ. De nostro autem edicto, si videatur Domino, cras accersam eunuchum Amantium, qui est eunuchus Imperatricis, & multum potest apud eam, & est verè Dei seruus: eique rem exponam; & magnum adhibiturus est, Deo annuente, studium. Nos verò, cùm sic ille nobis promisisset, & nos Deo commendasset, iuimus in nostrum hospitium.

AMANTIVS CVBICVLARIVS CVRAT NEGOTIA EPISCOPORVM.

Die autem sequenti iuimus ad sanctum, & inuenimus apud eum cubicularium Amantium: rei enim nostræ curam gesserat, & eo accersito, de re nostra eum docuerat. Postquam autem ingressi sumus, & cognouit Amantius nos esse eos, de quibus cum ipso fuerat locutus, surgens adorauit sanctissimos Episcopos, facie inclinata in terram. Illi verò cùm

cogno-

A cognouissent quisnam esset, cum sunt amplexi & osculati. Porrò autem eis quoque iussit sanctissimus Episcopus Ioannes ore proprio cubicularium edocere de re sua. Sanctissimus autem Porphyrius ei omnia narrauit de Idololatris, quemadmodum liberè & confidenter faciunt res nefarias, & quemadmodum affligunt & vexant Christianos. Ille verò audiens fleuit, & impletur zelo diuino, atque dicit eis: Ne sitis anxij, Patres: Dominus enim Christus defensurus est suam religionem. orate ergo vos, & ego loquar cum Augusta: & spero in Deum vniuersorum, fore vt consuetam suam faciat misericordiam. Die autem crastino vos ad eam introducam; & ipsa ore vestro à vobis docebitur quæ vultis: inuenietis verò eam à me priùs instructam. Cùm hæc autem dixisset, nobis valere iussis recessit. Nos quoque cùm multa spiritalia locuti essemus cum sanctissimo Archiepiscopo Ioanne, ipseque nos Deo commendasset, recessimus.

B Die verò sequenti nos accersit cubicularius Amantius per duos Decanos, vt iremus in Palatium. Et surgentes properè iuimus: inuenimus autem ipsum nos expectantem. Qui accepit duos Episcopos, & eos introduxit ad Augustam Eudoxiam. Postquã verò eos aspexit, prior eos salutauit, dicens: Benedicite Patres. Illi autem eam venerati sunt. Sedebat autem super aureum lectum, & dicit eis: Ignoscite mihi, sacerdotes Christi: propter ventris, quæ me premit, necessitatem, non occurri: debebam enim in vestibulo occurrere vestræ sanctitati. Sed propter Dominum orate pro me, vt quod est in vtero, in lucem edãm cum Dei benignitate. Sanctissimi autem Episcopi admirati tantam eius demissionem, dixerunt: Qui benedixit vterum Saræ, Rebeccæ, & Elizabeth, benedicat & viuificet id quod est in tuo ventre. Postquam verò locuti sunt alia quoque verba spiritalia, dicit: Scio cur hunc viæ laborem susceperitis: me enim priùs docuit Amantius eunuchus. Quòd si vos quoque

C me vultis docere, iubete Patres. Iussi autem docuerunt omnia quæ pertinebant ad Idololatras quemadmodum securè agerent res impias, & sua potentia opprimebant Christianos, non sinentes eos obire vllum officium publicum, neque sua prædia colere, ex quibus vectigalia publica pendunt Imperatoriæ potentiæ. Cùm hæc audisset Imperatrix, dixit: Ne sitis anxij, Patres: spero enim in Dominum Iesum Christũ Filium Dei, fore vt persuadeam Imperatori ea facere quæ decẽt vestram sanctam fidem, & vos hinc dimittat compotes desiderij. Abite ergo, & vos reficite: estis enim defatigati. & orate vt Deus opẽ ferat meæ petitioni. Hęc cùm dixisset, iussit afferri pecunias: & cùm accepisset circa tres pugillos, dedit sanctissimis Episcopis, dicens: Hæc interim accipite ad expẽsas. Episcopi verò his acceptis, cùm multum ei benedixissent, exierunt. Euntes autem magnæ pecuniæ partem distribuerunt Decanis, qui præerant portis; adeò vt paucæ apud eos remanerent.

D Imperatrix verò, cùm Imperator esset ad eam ingressus, docuit eum negotium Episcoporum. Petiit autem vt euerterentur templa Gazæ. Imperator autem cùm audisset, ægrè tulit, dicens: Scio illam ciuitatem esse deditam cultui simulacrorum, sed est erga nos grato animo in pensitandis vectigalibus publicis, quæ quidem confert plurima. Si ergo eorum templa repentè diruamus, metu se in fugam conicient, & perdemus tantum canonem. Sed si videtur, eos paulatim affligamus, Idololatris adimentes dignitates, & alia ciuilia officia; & iubeamus templa eorum claudi, & non amplius celebrari. Cùm enim afflicti fuerint, ad omnes redacti angustias, agnoscent veritatem. Nam quod exuperat, si id sit repentinum, graue est iis qui sunt subiecti. Imperatrix autem cùm id audisset, fuit magno dolore affecta: erat enim acris & feruens in fide. Imperatori verò hoc solum respondit: Dominus est opem laturus seruis suis Christianis, siue nos velimus, siue nolimus. Hæc no-

E bis narrauit pius Amantius cubicularius.

EVDOXIA AGIT CVM IMPERATORE.

Die autem sequenti accersit nos Augusta: & cùm de more prior salutasset sanctos Episcopos, iussit eos sedere. Postquam verò locuti essent multa verba spiritalia, dicit eis: Locuta sum cum Imperatore, & aliquantum ęgrè tulit. Sed ne animo angamini, Deo enim volente, non sum cessatura, donec vobis satisfaciat, & egrediamini assecuti vestrum, qui est ex Deo, scopum. Episcopi autem his auditis, adorauerunt. Stimulatus verò sanctus noster Porphyrius, recordatus eius quod dixerat beatissimus Procopius anachoreta, dixit Imperatrici: Labora propter Christum: & ipse pro tuo labore est tibi daturus filium, qui viuet, & imperabit, te vidente, & cum eo fruente multos annos. Cùm hoc audisset Imperatrix, repleta est lætitia, & ruber euasit eius vultus, & ei accedit maior ea quàm habebat pulchritudo: ea enim quæ apparẽt, ostendunt ea quæ latẽt. Dicit itaque sanctissimis Episcopis: Orate Patres, vt quomodo dixistis, Deo volente, pariamus masculum: & si hoc factũ fuerit, polli-

EPISCOPI VOCATI AB EVDOXIA DE PVERO PARIENDO PRAENVNCIANT.

ceor vobis me facturam omnia quæ petitis. Quinetiam aliud quoque quod non petiistis, A
sum factura, Christo annuente. Sanctam enim ecclesiam ædificabo Gazę in medio ciuitatis.
Abite ergo in pace, & quiescite, assiduè pro me rogantes, vt cum Dei benignitate pariam;
& paulo pòst id implebo. Cùm autem valedixissent Episcopi, & eam Deo commendassent,
egressi sunt ex Palatio. Precabamur autem vt pareret masculum: credebamus enim ei quod
dixerat sanctus Procopius anachoreta. & ibamus quotidie ad sanctissimum Ioannem Ar-
chiepiscopum, & fruebamur sanctissimis eius alloquiis dulcioribus super mel & fauum. Ve-
niebat verò ad nos Amantius cubicularius, aliquando quidem ferens responsa Imperatri-
cis, aliquando etiam vt nos conueniret.

NASCITVR THEODOSIVS MINOR.

Paucis autem post diebus parit Imperatrix masculũ, & imponunt ei nomẽ Theodosium,
quod erat nomen eius aui Theodosij Hispani, qui imperauit simul cum Gratiano. Natus
verò Iunior Theodosius, fuit in lucem editus in purpura. Vnde etiam cùm primùm fuisset B
natus, fuit renunciatus Imperator.] ita quidem acclamatus tunc & purpura tectus: ceterùm
solemnis institutio, qua collatum ei nomen Imperatoris, facta habetur anno sequenti, ita
Marcellino & alijs testantibus. Sed pergit reliqua narrare Marcus: Facta est (inquit) magna
lætitia in ciuitate, & fuerunt quidam missi per ciuitates qui hæc renunciarent, donaque
& munera erogarent. Domina autem cùm primùm peperisset, & surrexisset è sella puer-
perij, misit ad nos Amantium, dicens nobis per ipsum: ago Christo gratias, quòd per
vestras sanctas preces Deus donauit mihi filium. Precemini ergo, Patres, illi vitam & mi-
hi humili & abiectæ, vt impleam ea quæ vobis sum pollicita rursum, ipso volente Chri-
sto, per sanctas preces vestras. Cùm autem impleti essent septem dies à puerperio nos ac-
cersit, & nobis occurrit in porta cubiculi, portans infantem in purpura. Inclinauit verò ca-
put, dicens: Benedicite Patres mihi, & filio quem donauit Dominus per sanctas vestras pre- C
ces. Infantem quoque tradidit, vt ipsum signarent. Sancti autem Episcopi & ipsam & infan-
tem signarunt signo Crucis: & cùm precati essent, fecerunt.

VISIO OSTENSA PORPHYRIO EPISCOPO.

Postquam autem ipsi locuti essent multa verba plena compunctione, dicit eis Domina:
Scitis, Patres, quid de re vestra statui facere? Dominus verò meus Porphyrius respondẽs, di-
xit: Quæcumque statuisti, ex Deo statuisti. Etenim in hac nocte reuelatum fuit meæ humi-
litati per visionem, me esse Gazæ, & stare in delubro quod illic vocatur Marnium, & tuam
pietatem mihi tradere Euangelium, & dicere: Accipe, lege. Ego autem cùm aperuissem, in-
a Matt. 16. ueni locum illum, in quo dicit Dominus Christus Petro a: Tu es Petrus, & super hanc pe-
tram ædificabo Ecclesiam meam; & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Tu verò
Domina respondens dixisti: Pax tibi: esto fortis & strenuus. Post hæc autem sum excitatus.
Et ex hoc persuasum habeo, fore vt Dei Filius tui animi instituto opem ferat. Die verò no- D
bis, Domina, quid statueris.

EVDOXIA DOCET QVID AGERE DEBEANT.

Imperatrix respondens, dixit: Si Christò placuerit, paucis post diebus, dignabitur infans
sancto baptismate. Ite ergo, facite supplicationem, & petite in ea quæcumque volueritis:
& quando egressus fuerit infans ex venerando baptismate, tradite supplicationem ei qui
ipsum portabit. Ego autem docebo eum, quid facere oporteat: & spero in Dei Filium, eum
rem totam esse dispensaturum è voluntate suæ clementiæ. Nos autem his promissis ab
ea acceptis, cùm ei & infanti multum benedixissemus, egressi sumus; & cuntes fecimus
supplicationem, in charta multa ponentes, non solùm euersionem templorum simula-
crorum, sed etiam priuilegia dari sanctæ Ecclesiæ & Christianis, & præberi redditum: erat
enim pauper sancta Ecclesia.

SOLEMNIS POMPA IN BAPTISMO THEODOSII.

Cùm autem dies præteriissent, venit dies in quo erat illuminandus nouus Imperator E
Theodosius. Erat verò coronata & ornata vniuersa ciuitas holoserico & auro & omni alio
ornamento: adeò vt non posset quispiam explicare ornatum ciuitatis: quinetiam inundan-
tem habitatorum multitudinem licebat intueri variatam multiplici & diuerso genere ve-
stium. Non est autem mearum virium dicere splendorem illius ornatus, sed illorum qui
sunt in dicendo exercitati. Ego autem transibo ad præsentem veram conscriptionem. Ba-
ptizato Iumori Theodosio, & ab ecclesia egresso in Palatium, licebat rursus intueri deco-
rem eorum qui præerãt multitudini & vestem eorum refulgentem: erant enim omnes can-
didati, vt existimaretur multitudo esse niue repleta. Præcedebant autem Patricij, Illu-
stres, & omnis dignitas cum ordinibus militaribus, omnes portantes cereos, vt putarent-
tur astra cerni in terra. Erat verò prope infantem, qui portabatur, ipse quoque Imperator
Arcadius, vultum habens hilarem & nitidum magis, quàm ea quam gestabat, purpura.

A Vnus autem ex proceribus portabat puerum in splendida veste. Nos verò admirati sumus, videntes tantam gloriam. Dicit autem nobis S. Porphyrius: Si ea quę paulo pòst euanescunt, tantam habent gloriam: quanto magis cælestia, quæ sunt parata sanctis, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt? Stetimus autem nos in vestibulo sanctæ ecclesiæ, habentes etiam chartam supplicationis. *Isai. 64.*

Postquam verò fuit egressus è baptismate, exclamauimus dicentes: Rogamus tuam pietatem, chartam quoque porrigentes. Cùm autem aspexisset is qui portabat puerum, & cognoscebat rem nostram (eam enim priùs didicerat à Domina) iussit chartam ei dari: & cùm accepisset, constitit. Iussit autem fieri silentium: & cùm soluisset, legit partem: & cùm inuoluisset, subiecit manum capiti infantis; & cùm illud inclinasset, clamauit corã omnibus: Iussit eius potentia ea fieri quæ sunt in libello supplici. Omnes autem cùm aspexissent, sunt admirati, & adorabant Imperatorem, eum beatum pronunciantes, quòd dignus esset habitus, qui videret in vita filium imperantem. Exultabat autem ipse audiens. Imperatrici quoque Eudoxiæ fuit annunciatum quod factum fuerat propter suum filium: lætata est autem, & genibus flexis, Deo egit gratias. Ingresso verò infante in Palatium, ei occurrit Domina, & eum accepit & osculata est. Et eum portans, ipsum quoque salutauit Imperatorem, dicens: Beatus es, Domine, propter ea quæ viderunt oculi tui in vita tua. Et Imperator lætabatur audiens. Cùm autem Imperatrix eum vidisset hilarem, dixit: Si videtur, sciamus quidnam continet supplicatio, vt omnino fiant quæ in ea continentur. Imperator verò iussit legi chartam: & postquam lecta fuit, dixit: Grauis quidem est petitio, sed grauior est recusatio; quoniam hæc est prima iussio filij nostri. Dicit autem ei Domina: Non solùm prima iussio, sed etiam in hoc sancto habitu & pietatis gratia supplicatio, & petita à viris sanctis. Vix tandem annuit Imperator, cùm Domina valde ei instaret. Hæc autem omnia renunciauit pius Amantius.

EPISCOPI OFFERVNT LIBELLVM VPPLICAM THEODOSIO INFANTI.

Die autem sequenti nos accersit Imperatrix: & cùm de more prior salutasset sanctos Episcopos, iussit sedere, & dixit eis: Vestris precibus concessit mihi Deus rem vestram: idque factum fuit eius auxilio. Vidistis autem quanam via & ratione sum vsa. Sed, si videtur, crastina die accersam Quęstorem, & coram vobis iubebo, vt conuenienter ei quod continet supplicatio, fiat rescriptum diuinum ex nomine duorum Imperatorum; & vt semel dicam, faciat omnia quæ consequuntur. Episcopi autem, his auditis, ei multum benedixerunt, & eius filio & Imperatori. Cumq; multa alia disseruissent animę vtilia, postquam valedixissent, exierunt. Die verò sequenti accersit Quæstorem, & nos: dicit autem ei: Accipe hanc chartam, & conuenienter ei quod in ea continetur, diuinum rescriptum manda litteris. Quæstor autem, accepta charta, diuinum rescriptum dictauit celeriter, nobis præsentibus. Ei autem suggessimus, vt Duces & Consulares & res eorum deputaret ad ferendam nobis opem. Postquam verò perfectum fuit diuinum rescriptum, & subscriptum; rogauimus Dominam, vt hoc negotium mandaretur alicui viro illustri. Iussit autem Amantio quærere virum bono zelo præditum Christianum, cui hoc negotium deberet committi. Multi enim ex iis qui tunc erant in dignitatibus, simulatè habebant fidem: de quibus sumpsit pœnas diuina iustitia. Cùm enim resciuissent Imperatores eos non rectè se habere circa fidem intemeratam, priuarunt suis dignitatibus, eosq; in corpore punierunt, & mulctarunt pecunus:: hæc autem facta fuerunt antea. Quocirca iussit Augusta negotium nostrum committi viro Orthodoxo.

EPISCOPI OBTINENT QVAE PETIERANT.

Commissum verò fuit negotium cuidam nomine Cynegio ex consistorio, qui fuit vir admirabilis & fide feruens. Eo autem accersito, iussit Augusta, vt omnia idola vsque ad solum euerteret & igni traderet. Porrò ei quoque manu sua dedit pecunias, dicens: Accipe ad sumptus, & nihil capias à sanctissimis Episcopis. Cùm talia autem mandata accepisset à Domina, egressus est promptior & alacrior.] Erat planè Cynegius vir clarissimus, ad quem postea creatum Præfectum Prætorio extant data rescripta [b]. Subdit porrò Marcus: Cùm verò transegissemus reliquum hiemis, & fecissemus sanctos festos Paschales & diem Resurrectionis, parabamus nos ad nauigandum. Rogauimus autem admirabilem Amantium, vt id significaret Dominæ, vt eam iuberemus valere. Ille autem cùm hoc audisset, fuit magno dolore affectus, quòd essemus nauigaturi. Nos enim tantum dilexit, vt ipse rogarit Dominam, vt eum dimitteret ad orandum ad sancta & veneranda loca, *nempe Hierosolymam.* Timebat autem Domina eum dimittere, ne, si illuc iret, fieret monachus, & ibi maneret. Sciebat enim viri vitam. Erat autem re vera nulli culpæ affinis, multas præ-

CYNEGIVS V.C. CVRAT MANDATVM IMPERATORIS.

[b] *L. 2. de vsuris C. Theod. & alijs.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

bens eleëmosynas, & perpetuò ieiunans, & multos hospitio accipiens, & concurrens ad A
pios vsus. Hactenus quidem de pio Amantio.

DONATI RECEDVNT EPISCOPI AD IMPERATRICEM. * mili libras tum pondere

Dominæ verò de nobis significauit, & ingressi sumus ad eam: & dicit sanctissimis Episcopis: Quando Deo volente nauigabitis? Illi autem dixerunt: Propterea sumus ingressi, vt iuberemus tuam valere potentiam. Illa autem dixit: Recordamini semper mei, & mei filij. Iussit verò protinus afferri pecunias. Quæ cùm fuissent allatæ, dixit Domino meo Episcopo Porphyrio: Accipe Pater hæc ducenta * ... & ædifica quam sum pollicitus ecclesiam in medio Gazæ: & significa mihi, si opus habueris pluribus pecuniis, & eas statim mittam. Construe etiam xenodochium, vt excipias fratres qui veniunt in tuam ciuitatem, & tribus diebus eis sumptum præbeas. Dedit autem sanctissimo quoque Ioanni aureos mille, & vasa pretiosa vtriusque. Ad sumptus verò dedit vtrique ad centum aureos. Obtinuit autem prædictus sanctissimus Ioannes Episcopus Cæsareæ quæcumque voluit B
priuilegia ratione suæ Ecclesiæ. Cumque precati fuissent, & multum benedixissent Dominæ & eius filio & Imperatori, exierunt. Rogauerunt etiam, vt ingrederentur ad Imperatorem. Imperator autem eos interrogauit, an essent omnino expediti, & an Augusta eis aliqua donasset. Ipsi verò dixerunt: Sumus omnino expediti à sospite vestra pietate, & pia vestra coniuge, & à filio vestro, quem Deus custodiat: fueruntque nobis multa & magna donata. Statim autem iussit etiam Imperator Præfectis, eis dari ex publicis vectigalibus Palæstinæ circa viginti libras auri. Dedit autem ipse quoque pro sumptibus circiter vnum pugillum, qui inuentus est continere circiter nummos aureos quinquaginta. Cùm verò ei quoque multa benedixissent, sunt egressi.

EPISCOPI RECEDVNT CONSTANTINOPOLI. * XXIII.

Egimus autem in ciuitate alios tres dies, donec accepimus legationem quadraginta librarum: & post dies tres nauem ascendentes, nauigauimus Gazam versus, vigesimotertio C
Xantici, qui est apud Romanos octauusdecimus * Aprilis dies. Præclarissimus verò post nos egressus est Cynegius, vsus publico nauigio. Peruenimus autem Rhodum spatio quinque dierum. Valde verò studebamus ire ad sanctum Procopium anachoretá. Cumq; nos valde rogassemus nauclerum, vt nobis concederet tres horas, non concessit, dicens: Non possum ventum inuenire tam secundum. Nos autem ei dicebamus: Possunt preces sancti viri nos seruare, & dare nobis ventum secundum. Nauclerus autem indignatus, nõ admisit nostram petitionem: sed cùm aquati fuissemus, soluimus. Valde verò cruciabamur, quòd non licuisset nobis eum conuenire. Precibus ergo ab eo petimus, vt nobis ignosceret, & pro nobis oraret, vt salui essemus, & absolutum redderemus opus quod fuerat nobis commissum.

TEMPESTAS GRAVIS OBNAVCLERVM ARIANVM.

Cùm ergo Rhodo nauigassemus, & duos dies in maris tranquillitate & serenitate felix fuisset nobis nauigatio: repentè oritur tempestas, ventique & fulgura & tonitrua; & in al- D
tum tollebátur fluctus, instar montium; & attollebatur nauis, vt nos existimaremus eam nubes tangere. Erant autem clamores, & lacrymæ, & oratio ad Deum: Implorabamus quoque preces sancti Procopij anachoretæ. Cumq; fuisset vespera, & tempestas nõ cessaret, permansimus vigilantes totam illam noctem. Circa matutinum autem, ex multa afflictione, parum dormitarunt sanctissimi Episcopi: & videt in somnis dominus meus Porphyrius sanctũ Procopium anachoretam, dicentem eis: Nauclerum catechismo instituite, & obsignate (est enim ex Arij hæretici execranda secta) & efficite vt ipse anathemate notet Arium & malam eius fidem, & statim cessabit tanta tempestas: propterea enim quòd sit ipse ex dicta hæresi, non concessit vobis vt ad me veniretis. eum tamen catechesi instituite: est enim rectam doctrinam à vobis accepturus. Hæc cùm audisset sanctus noster Porphyrius, fuit excitatus: & nobis accersitis, narrauit quæ viderat in somnis. E

NAVCLERO ABIVRANTE HABERE IM TRANQVILLITAS REDDITVR.

Statim verò, vocato nauclero, ei diximus: Vis nauem tuam esse saluam, & nos omnes; & ante omnia tuam animam? Ille autem dixit: Non est hoc rogandum. Ei verò dixerunt Episcopi: Abnega malam tuam fidem, & crede in rectam fidem, & saluus eris & tu, & nauis & nos omnes. Dicit ei nauclerus: Quoniam video vos habere præscientiam (comprehendistis enim quæ erant in corde meo, cùm nemo id vobis nunciauerit) Ecce dico vobis: Credo, vt creditis: Abnego hæresim Arij. Rogo autem vos, vt per otium me ex sanctis Scripturis illuminetis in recta fide. Sancti verò Episcopi eum acceperunt, & obsignarunt, super eum fusis precibus, & eum quoque impertierunt diuinis sacramentis] nempe Eucharistia: etenim nauigantes Fideles secum ferre solitos ipsam sacratissimam Eucharistiam, ex his quæ habet S. Ambrosius in oratione in funere Satyri fratris, & S. Gregorius, cùm de Maximiano agit, atque alij, absque aliqua dubitatione docemur. Sed

subdit

A subdit Marcus: Interim autem cessarunt fluctus,& vespere mutatus fuit ventus,& feliciter nauigauimus:& cùm fuissemus in pelago alios quatuor dies, quinto mane adnauigauimus in maritimam partem Gazæorum,quam vocant Maiumam.

Postquam autem descendimus,nos cognoscentes qui illic erant Christiani, exceperunt cum psalmodia. Similiter verò ex ciuitate quoque cùm audiuissent,occurrerunt nobis habentes signum venerandæ Crucis, & ipsi psallentes. Commixti sunt autem qui erant ex duobus locis, & facti sunt non paruus populus: erant enim plures, qui erant ex maritima, propterea quòd haberent multos Ægyptios vini mercatores. Idolorum verò cultores videntes ea quæ fiebant, dissecabantur; sed nihil audebant facere; quoniam audierant quanto honore fuissent habiti sanctissimi Episcopi apud Imperatores, & quòd essent euertenda simulacra; & magna angebantur cura & animi ægritudine. Postquam autem fuimus in- PROCESSIO SOLEMNIS IN OCCVRSVM EPISCOPORVM.

B gressi ciuitatem,in loco qui vocatur Tetramphodos,id est quadriuium, stabat statua marmorea,& dicebant eam esse Veneris,erat autem supra aram marmoream: statuæ verò effigies erat nudæ mulieris, quæ habebat aperta tota sua pudenda: statuam autem in honore habebant omnes ciues, maximè verò mulieres, lucernas accendentes, & thure suffientes. Dicebant enim eam in somnis respondere iis quæ volunt inire matrimonium. Decipiebant autem se inuicem mentientes. Sæpe verò iussi à dæmone contrahere matrimonium, tantum abfuit vt id rectè eis procederet, vt inter eos fierent diuortia, aut malè cohabitarent. Hæc cognouimus ab his qui fuerant auersi ab errore, & veritatem agnouerant. Quinetiam nonnulli Idololatræ, non ferentes calamitates grauium coniugiorum quæ iussi fuerant contrahere à dæmone Venere, succensentes, confessi sunt deceptionem. Tales enim sunt dæmones, vt qui decipiant, & nihil vmquam veri dicant: neque enim IDOLVM VENERIS.

C possunt aliquid certò præscire, sed ex verisimilibus præseferunt se præscire apud eos qui eis seruiunt. Quomodo enim possunt verum dicere,qui exciderunt à veritate? Quod si in aliquibus cõtingit eos diuinare,hoc fit ex eo quod euenit:quomodo etiam accidit in hominibus, vt sæpe quædam prædicant futura de re quæ est euentura. Ea ergo quæ ex iis quæ accidunt successerunt (quod quidem rarò fit) admiramur:quę autem coniectura nõ assequimur (quod quidem fit assiduè) silemus. At de dæmonibus & de eorũ deceptione hactenus.

Cùm nos ergo (vt dictum est) nauigauissemus in ciuitatem, & venissemus ad locum, in quo erat simulacrum Veneris; portarent autem Christiani venerandum lignum Christi, hoc est figuram Crucis: videns dæmon qui habitabat in statua, nec videre sustinens signum quod ferebatur; turpiter egressus ex marmore, deiecit ipsam statuam, & confregit CRVCIS VIRTVTE CORRVIT SIMVLACRVM.

D eam in multa fragmenta. Accidit verò, vt duo Idololatræ starent prope aram, in qua stabat statua; & corruens, vnius quidem caput fregit in duas partes, alterius autem humerum & brachiale: stabant enim ambo sanctum populum subsannantes. Multi autem ex Gentilibus, cùm vidissent signum quod factum fuerat, crediderunt:& commixti cum laicis, vnà cum eis sunt ingressi in sanctam ecclesiam nomine Irenem. Fuit autem illo die magnum gaudium inter Christianos tribus de causis: primùm quidem,quòd sacrum recepissent sacerdotem,quodque ea fecisset quæ desiderabant:secundò,quòd contriti essent dij Gentium, & facti essent tamquam puluis,qui dispergitur ab aura æstiua: quinetiam similiter atque ipsi,confracti sunt qui confidebant in eis. Tertiò autem & maximè,quòd conseruatæ sunt animæ quæ errabant,& accesserunt gregi Christi. Cùm eos verò obsignasset Episcopus, dimisit in pace, iubens vt vacarent sanctis Scripturis. Erant verò viri triginta-duo, & septem mulieres. Cùm duos autem alios dies fuisset Gazæ Ioannes Archiepisco-

E pus, profectus est Cæsaream: quem Christiani omnes & sanctus Episcopus deduxerunt vsque ad duo milliaria.

Post decimum autem diem venit admirandus Cynegius,habens secum Consularem, & Ducem, & magnam manum militarem & ciuilem. Præscierunt verò multi ex Idololatris,& exierunt è ciuitate,alij quidem in vicos, alij autem in alias ciuitates: erant verò hi complures ex diuitibus ciuitatis. Eorum autem ædes qui fugerant, annotauit, quem diximus,Cynegius. Die autem sequenti,accersitis ciuibus, præsentibus Duce & Consulari,aperuit eis litteras Imperatoris,quæ iubebant vt euerterentur simulacra & delubra, & igni traderentur. Cùm primùm verò id audiuissent Idololatræ, eiularunt magna voce: adeò vt id ægrè tulerint magistratus:& in eos cum minis emiserunt milites,qui eos virgis & clauis verberabant. Christiani autem cum magno gaudio laudibus Imperatores & magistratus prosequebantur. CYNEGII ADVENTVS GAZAM.

TEMPLA DEORVM GAZAE.

Statim verò iidem cùm magistratibus & cohortibus militaribus impetum fecerunt, & euerterunt delubra. Erant autem in ciuitate simulacrorum publica templa octo,nempe Solis,& Veneris,& Apollinis,& Proserpinæ,& Hecates,& quod dicebatur Hierion,seu Sacerdotum,& Fortunæ ciuitatis, quod vocabant Tycheon, & Marnion,quod dicebant Cretæ generis Iouis,quod existimabant esse gloriosius omnibus templis quæ sunt vbique. Erant autem alia quoque plurima simulacra in ædibus & pagis,quæ nemo posset numero subiicere. Dæmones enim cùm Gazeorum animum vt ductilem apprehendissent,errore impleuerunt vniuersam ciuitatem, & quæ circum circa sita erat regionem:hoc autem eis accidit ex nimia simplicitate.quamobrem traducti ad sanctam fidem,fiunt magno zelo incitati Christiani.Hactenus quidem de Gazæis. A

DIRVTA MINORA TEMPLA IDOLORVM.

Iussi ergo milites cum Christianis ciuitatis & maritima eius parte impetum fecerunt in simulacra. Et primùm cùm voluissent euertere simulacra & Marnium, repulsi sunt. Illis enim idoli sacerdotes, cùm priùs de eo audiuissent, portas interioris templi intrinsecus magnis lapidibus obstruxerunt: & cùm exportassent in ea quæ dicuntur adyta, quæcumque erant vasa in templo pretiosa, quinetiam ipsa deorum ipsorum animalia illic occultauerunt, & per ipsa adyta fugerunt per alias vias: dicebantur enim ipsa adyta multas habere vias in diuersa loca. Repulsi ergo (sicut prius dixi) conuersi sunt ad alia simulacra; & alia quidem euerterunt, alia verò igni tradiderunt. Cùm ergo rapuissent omnia quæ in eis erant vasa pretiosa, sanctus verò Porphyrius anathemati subiecisset in ecclesia quemlibet ciuem Christianum,qui ex delubris aliquid accepit in proprium lucrum: nullus ex Fidelibus ciuibus aliquid accepit, nisi milites, & qui illic inuenti sunt aduenæ.] His quidem similia ex sancto Augustino superiùs diximus, eamdem prohibitionem factam in Africa,cùm rescripto Honorij Imperatoris illic etiam simulacra demolirentur: idque ea de causa ab Episcopis decretum, ne scilicet ardore auaritiæ potiùs quàm zelo pietatis viderentur Christiani in idola insurgere. Sed pergit Marcus: Abibant ergo cum laicis & clero viri pij, & ipse S.Porphyrius Episcopus,reprimentes eos,ne aliquid acciperent. Fuerunt autem decem dies euertentes templa simulacrorum. B C

DE MARNIO DIRVENDO CAPTATVR CONSILIVM.

Post dictos autem dies consilium ceperunt, quonam modo vterentur Marnio,& quid ei facerent. Alij enim dicebant, id debere effodi, alij autem comburi, alij locum purificari, & sanctificari ad Dei ecclesiam. & erat de ea re magna deliberatio. Tandem sanctus Episcopus edicit populo ieiunium & orationem, vt eis reuelaret Dominus, quidnam eos facere oporteat. Cumque illo die ieiunassent,& Deum de hac re precati essent, vespere pergunt ad sanctam Synaxim. Cùm pergeretur autem, puer circiter septem annos natus, stans cum matre propria, repentè exclamauit dicens: Comburite intus templum vsque ad solum: facta sunt enim in eo multa grauia scelera, & maximè hominum sacrificia. Id verò hoc modo comburite: Afferte picem humidam,sulphur,& seuum porcinum,& hęc tria commiscete, & vngite portas æneas, & ignem in eas inijcite,& sic totũ templum comburetur:non potest enim aliter fieri.Id autem quod est exterius, finite cum ambitu:& postquam fuerit combustum,purgantes locum, ædificate illic sanctam ecclesiam. Dicebat autem hoc quoque : Testificor vobis coram Deo, ne fiat aliter: neque enim ego sum qui loquor, sed Christus,qui in me loquitur. Hæc autem dixit lingua Syriaca. Postquam verò audierunt,omnes admirabantur, & Deum glorificabant.] D

DE PVERO DIVINITVS AFFLATO.

Vide quomodo ex sententia Hieremiæ,noua bella elegit Dominus.Templũ illud,cui pepercissent tot qui præcesserunt Christiani Imperatores,& non ausi attingere tot prouinciarum Præsides & magistratus,vixque aliquando (vt dictum est) clausum : aduersus quod tot sanctissimi Episcopi atq; martyres,& vsque adeò ipse S.Hilarion apud Gazam agens præualere minimè valuissent:ecce ad maiorem Christi gloriam, infanti annuenti, atque demum puerulo edocẽti,de superbo dæmone reseruata est victoria atque triumphus. Etenim infantulo Theodosio,antequam sciret vocare patrẽ, datum est annuere de templorum & idolorum demolitione oblato sibi libello supplici;puerulus verò septennis de cõflagratione Marnij diuino afflatus Spiritu sententiam profert:vt planè acciderit impleri diuinum illud oraculum[a]:Ex ore infantium & lactentium Deus perfeciſti laudẽ tuam.] Sed post hæc Marcus: E

PER PVEROS DEVS MAXIMA OPERATVS.

[a] *Psal.* 8.

Venit autem hoc miraculum etiam ad aures sancti Episcopi : & cùm manus suas ad cælum extendisset, Deum glorificauit, & dixit : Gloria tibi Pater sancte, quoniam [b] abscondisti hæc à doctis & sapientibus, & reuelasti ea paruulis. Iussit autem puer suam quoque matrem, postquam dimissa esset Ecclesia, inueniri in Episcopi ædibus Separato itaque puero,

[b] *Matth.* 11.

A puero, dixit Episcopus mulieri: Adiuro te per Filium Dei viui, vt dicas, an suggestione tua, aut alicuius alterius, te sciente, filius tuus illa est locutus, quæ dixit de Marnio. Mulier autem cùm hæc audiuisset, dixit: Trado me ipsam terribili & tremendo Christi tribunali, si vnquam præsciui aliquid ex his quæ filius meus hodie est locutus. Sed si videtur tibi: ecce, accipe puerum, & cum minis de eo habe quæstionem. Quod si dixit alicuius suggestione, metu confitebitur. Sin verò nihil aliud dicet; est euidens, quòd à Spiritu sancto fuit inspiratus. Cùm hoc audisset Episcopus, quod dixerat mulier, & laudauisset; iussit eam paululum secedere, & introduci puerum. Cumque adductus esset puer, dixit ei: Quis tibi suggessit, vt loquereris in ecclesia illa, quæ es locutus de Marnio? Puer autem tacebat. Iussit verò sanctissimus Episcopus afferri flagellum, & extendi puerum ad hoc, vt ab eo terreretur. Ille autem tenens flagellum, alta voce clamabat, dicens: Quis tibi
B dixit vt loquereris? dic, ne flagello cædaris. Puer autem stabat mutus, nihil loquens. Tunc nos, qui eramus circa ipsum, hæc ei cum minis diximus. ille autem erat immobilis.

HABETVR QVAESTIO DE PVERO VATIDICO.

Tandem postquam omnes cessassent; os suum aperiens, dixit puer lingua Græca: Vri-
te templum, quod est intus, vsque ad solum: multa enim grauia in eo facta sunt, & maximè hominum sacrificia. Hoc autem modo id adurite: Afferte picē humidam, & sulphur,
& seuum suillum, & miscete hæc tria, & vngite portas æneas, & ignem eis immittite, &
sic templum comburetur: aliàs enim non potest fieri. Quod est exterius autem, finite cum ambitu: & postquam fuerit combustum, expurgato loco, statuite illic sanctam ecclesiam. Testificor enim vobis coram Deo, non posse aliter fieri. Non enim sum ego qui loquor, sed qui est in me Christus. Admiratus est autem sanctissimus Episcopus Porphyrius, & omnes qui cum eo erant, audito puero libera loquentem fiducia, & quòd partitè & di-
C stinctè esset locutus. Accersita verò matre, eam interrogauit, an ipsa, aut filius eius sciret Græcam linguam. Illa autem iureiurando affirmabat, neque se, neque filium eius scire Græcè. Cùm hoc rursus audisset sanctissimus Episcopus, rursus laudauit Dominum: & afferens tria numismata, ea dedit mulieri. Puer autem cum vidisset numismata in manu matris suæ, exclamauit dicens lingua Syriaca: Ne accipias mater, ne tu quoque auro vēdas donum Christi. Rursus autem cùm id audiuissemus, summè mirati sumus. Mulier autem reddidit tria numismata, dicens Episcopo: Ora pro me & filio, & commenda nos Deo. Sanctus verò Episcopus eos dimisit in pace.

PVER MATORI MIRACVLO ORACE LOQVITVR.

Mane verò congregatis religiosis clericis, & Christi amante populo, & præterea admi-
rabili quoque Cynegio, & magistratibus, dixit eis, quomodo locutus est puer de Marnio. Cùm autem audiuissent, mirati sunt, & communi consensu dixerunt, vt sicut dixerat puer,
D sic combureretur. Allata ergo pice humida, & sulphure, & seuo suillo, & his tribus mixtis, vnxerunt portas interiores, & fusis precibus ignem admouerunt, & statim vniuersum templum illud arripuit, & fuit exustum. Quotquot autem milites & hospites poterant, rapiebant ex igne quæ inueniebant, seu aurum, seu argentum, aut ferrum, aut plumbum. Erat verò illic quidam ex Præfectis militaribus, quos vocant Tribunos, qui aderant combustioni templi: erat autem, vt foris apparebat, Christianus; in occulto verò erat Idololatra. Hic ergo cùm interesset, & videret conflagrationem & direptionem, quæ fiebat à militibus, dissecabatur: & sub prætextu quòd curaret vt seruarent ordines, flagellis crudeliter cædebat quem inueniebat ferentem aliquod spolium. Cùm hæc fierent, & ab igne corrupti essent parietes, repentè lignum ardens cecidit in Tribunum, & ei duplicem affert
E mortem: perfracto enim capite eius, vsque reliquum corpus. & statim Fideles milites, & Christianus populus, scientes eum esse propensum ad simulacra, Deum glorificarunt, & dixerunt illum psalmum, qui incipit[a]: Quid gloriaris in malitia potens iniquitate? Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua: tamquam nouacula acuta fecisti dolum. & quæ deinceps sequuntur in psalmo. Dies verò plurimos perpetuò arsit templum.

COMBVRITVR MARNIVM.

QVID PASSVS TRIBVNVS IDOLOLATRA.

[a] *Psal. 51.*

Postea autem facta est domorum persecutio: erant ēnim multa simulacra in plurimis atriis: & quæ inueniebantur, partim quidem igni tradebantur, partim autem in cœnum iaciebantur. Inueniebantur quoque libri pleni præstigiis & incantationibus, quos quidem dicebant sacros, ex quibus sua faciebant mysteria & alia nefaria Idololatræ. Ipsi quoque eadem passi sunt, quæ dij sui. Accurrebant autem multi ad sanctam fidem, alij quidem metu, alij verò condemnantes priorem suam viuendi rationem. Omnibus verò portas aperiebat sancta Ecclesia: meminerat enim sacræ Scripturæ, quæ dicit[b]: Pulsanti aperietur; & qui quærit, inuenit. & rursum[c]: Siue prætextu, siue veritate Christus annuncietur.

GENTILES PLVRES CONVERSI AD FIDEM.

[b] *Matt. 7.*

[c] *Philip. 1.*

cietur. Dicebant autem quidam ex Fidelibus sancto Episcopo: Non oportere eos accipere, qui accedunt propter metum; sed eos, qui bono proposito. Sanctus verò Episcopus dicebat eis qui hæc dicebant: Sunt etiam virtutes, quæ casu & calamitate accidunt hominibus,&c.] docuit enim pluribus, accidere sæpe vt homines ex inflictis à Deo flagellis resipiscant. At post hæc Marcus: Accesserunt ergo illo anno gregi Christi circiter trecenta nomina, & ab illo tempore augmentum accipiebant singulis annis res Christianorum. A

DE ECCLESIA CONDENDA CONSVLITVR.

Marnio autem omnino exusto, & ordinata ciuitate, statuit beatus Episcopus cum religioso clero & Christi amante populo sanctam ecclesiam condere in loco exusto, quomodo ei reuelatum fuerat, quando erat Constantinopoli; propter quod etiam acceperat pecunias à religiosissima Imperatrice Eudoxia. Dimissis ergo magistratibus & Christi amante populo, retinuit partem auxilij, ne fieret aliqua nouitas post eorum exitum: non propter hoc autem solum, sed etiam vt opem ferrent ad congregandam materiam ædificij dictæ sanctæ ecclesiæ. B

MARNION QVALE.

Quidam autem consulebant, vt ædificaretur, sicut positum fuerat idoli templum. Erat enim formæ rotundæ, circumdatum duabus porticibus se inuicem interius subeuntibus; eius verò medium erat ad emittendos vapores constitutum, Septemtrionaleque & extensum in altum. habebat autem quædam etiam alia, quæ decebant simulacra apta ad execranda illa & nefaria, quæ fiebant ab Idololatris. In hac ergo forma & positura dicebant quidam ædificandam esse sanctam ecclesiam: alij verò contradicebant, dicentes ipsam quoque posituræ memoriam esse delendam. Qui autem hoc dicebant, persuadebant omnibus, vt qui rectè dixissent. Dixit verò sanctissimus Episcopus: Hoc quoque relinquemus consilio.

FORMA ECCLESIAE CONSTRVENDAE.

Interim autem dum purgaretur locus, venit Magistrianus epistolas afferens Imperatorias semper memorandæ Eudoxiæ. Continebant verò litteræ salutationem, & precum petitionem pro suo marito & filio. Erat autem in alia charta intra litteras descripta forma sanctæ ecclesiæ in figuram Crucis, quomodo nunc quoque, Deo volente, cernitur: & continebant litteræ, vt conuenienter dictæ figuræ sancta conderetur ecclesia. Lætatus est autem sanctus Porphyrius, cùm legisset & vidisset formam descriptam. sciebat enim hoc quoque factum fuisse ex diuina reuelatione, & meminit Scripturæ quæ dicit [a]: Cor Regis in manu Dei. Continebant autem litteræ, pretiosas quoque columnas esse mittendas, & marmora. Eiecto autem cinere, & ablatis omnibus abominationibus, relicta rudera marmorum Marnij, quæ dicebant esse sacra, & in loco inaccesso maximè mulieribus, ea censuit sanctus Episcopus incrustari in platea ante templum, vt conculcarentur non solùm à viris, sed etiam à feminis, canibus, & porcis, & bestiis. Hoc verò Idololatris fuit magis molestum, quàm templi conflagratio. Quamobrem quamplures ex iis, maximè autem mulieres, vsque ad hodiernum diem marmora non ascendunt. C D

[a] *Prouer. 21.*

SOLEMNIS APPARATVS AD ECCLESIAM CONSTRVENDAM.

Breui autem post tempore, indicit ieiunium vno die: & cùm dimissæ fuissent preces matutinæ, iussit pius Episcopus quemlibet virum Christi amantem afferre ligones & rastra & alia huiusmodi instrumenta. Hoc verò vespere prius edixerat, vt omnes mane inuenirentur parati: quod etiam factum est. Congregato autem populo cum dictis instrumentis in sancta ecclesia, quæ appellabatur Irene, iussit omnes psallentes simul proficisci in Marnium, quod olim fuerat. Ipse verò sequebatur portans sanctum Euangelium, & circa se habens pium clerum, re vera imitans Christum cum discipulis. Præcedebat autem populum semper memorandus Barochas, venerandæ Crucis portans effigiem: ab vtrisque verò partibus populi erant milites, qui relicti fuerant ad continendam in officio ciuitatem. E

PROCESSIONIS ORDO.

Euntes autem psallebant, & in versiculorum psalmi interciſione dicebant, Alleluia. Erat autem psalmus, quem dicebant [b]: Venite exultemus Domino, iubilemus Deo salutari nostro, &c. vsque ad finem. Dicebant alios quoque psalmos, donec ingressi sunt in Marnium. Hortatus est autem sanctus Porphyrius Episcopus Ruffinum quendam architectum Antiochenum, virum fidelem & scientem, per quem etiam fuit perfectū totum ædificium. Is accepto gypso designauit posituram sanctæ ecclesiæ cōuenientem formæ quæ missa fuerat in primis à pia Augusta Eudoxia. Cumque precatus esset sanctissimus Episcopus, & genua flexisset, iussit populum fodere. Statim autem omnes vno animo & eadē alacritate fodiebant, clamantes: CHRISTVS VICIT. Non licebat verò videre differentiam inter virum & mulierem, aut senem aut puerum: sed promptus & alacer animus vires præbebat omnibus. Et alij quidem fodiebant, alij autem terram exportabant; adeò vt paucis diebus

[b] *Psal. 94.*

fuerint

A fuerint & omnia loca effosa,& terra egesta.Priùs itaque pręparata materia,& ingentibus lapidibus ex tumulo,qui dicitur Aldioma,à parte Orientali ciuitatis,& alia materia :

Sanctus rursus congregato Christi amante populo, multisque precibus & psalmodiis dictis in loco, ipse primus se succingens , cœpit portare lapides, & iacere fundamenta: deinde pij quoque clerici, & omnes laici lætantes, & magna voce psallentes,adeò vt audirentur à tribus milliariis à ciuitate. Factum est autem illo die magnum miraculum] nempe de tribus pueris in puteum delapsis,sed Dei ope seruatis, signoque Crucis diuinitus impressis. Subdit verò hæc auctor de Eudoxia : Anno autem sequenti mittit Eudoxia Imperatrix columnas, quas erat pollicita, quæ quidem erant magnæ & admirabiles, numero triginta. Duæ verò vocabantur Carosthæ.: quæ quidem sunt in sancta ecclesia lucentes tamquam smaragdi , &c.] subdit de ædificatione ipsius ecclesiæ ad quinquennium
B propagata. Reliqua verò quæ contigerunt anno sequenti, suo loco reddituri sumus, obseruatione quidem dignissima. RITVS CONSTRVENDAE ECCLESIAE.

Ecce tandem confractus est [a] Bel, contritus est Nabo: confractum, inquam, est idolum Marna,Marniumque prostratum; quod fieri per Hilarionem optauit clarissima illa Aristeneta Helpidij Præfecti Prætorio vxor, cùm eum sic inuocabat, dicens [b]: Ingrediatur seruus Dei Gazam,& Marnas corruat.] Qui ergo quondam (vt sanctus Hieronymus [c] ait) sub Theodosio lugebat inclusus, euersionem templi iugiter pertimescens, iam extinctus penitus iacet: immo ob Christi Domini maiorem gloriam factum est, quod idem sanctus Hieronymus ait in commentariis in Isaiam [d]: Hoc nostris temporibus videmus esse completum : Serapium Alexandriæ, & Marnæ templum Gazæ in ecclesias Domini surrexerunt.] hæc ipse. DE STRATO MARNIO VICTORIA.

[a] *Isai. 46.*
[b] *Hier. in Vit. S. Hilarionis.*
[c] *Hier. epi. 7.*
[d] *Hieron. in Isai. lib. 7.*

C Qui fuit horum omnium fidelis coadiutor sanctus Ioannes Chrysostomus, idem sedulò curauit apud Imperatorem, vt quæ in Phœnicia essent residua idolorum culturæ, penitus tollerentur. Testatur id quidem Theodoretus his verbis [e]: Porrò cùm certior factus Ioannes esset,Phœniciam etiamnum ad nefaria dęmonum mysteria celebranda cęco furore ferri:monachos diuino pietatis studio inflammatos in vnum cogit, eosque cũ edictis Imperatoris ad simulacrorum fana demolienda mittit. Opificibus autem eorum ministris, qui ista deturbarent, mercedem non ex Imperatoris deprompsit ærario : sed feminas tum diuitiis circumfluentes, tum fide præclarè instructas induxit, vti sumptus in eam rem (docuit namque quanta laus ex tali largitione colligi soleat) affatim & liberaliter suppeditarent. Itaq; reliqua dæmonum delubra hoc pacto solo æquanda curauit.] hactenus Theodoretus. Verùm ipse, quæ postea secuta sunt, reticuit, aut fortasse ignorauit, nempe Gentiles Phœ-
D nices morum suorum tenacissimos cultores (quippe qui ipsorum cultum in diuersas Orbis prouincias propagasse gloriarentur) molestissimè ferentes templorum suorum se passos esse iacturam,in ipsos monachos impetum fecisse: quod quidem testificatione eiusdem S. Ioannis Chrysostomi liquet,qui & ait, ex eis quamplures occisos esse,alios verò nõnullos vulneribus confectos. Acciderunt autem hæc post biennium, cùm ipse Ioannes Chrysostomus in Armenia exularet:vnde scribens ad Ruffinum presbyterum in primis hæc habet [f]: TEMPLA IDOLORVM IN PHOENICIA DESTRVVNTVR.

[e] *Theodor. lib. 5. c. 29.*
[f] *Chrysost. epist. 116.*

Phœniciæ mala rursum exarsisse, ac Gentilium furorem auctum esse, accepi: complu-
resque monachos partim vulneribus affectos esse, partim etiam morte obiisse. Ac propterea maiorem in modum te vrgeo, vt quàm celerrimè te ad iter accingas,atque in acie stes. Certum enim habeo, fore, vt si preces , lenitatem , & mansuetudinem, & tolerantiam, &
E patientiam , eamque quam soles animi fortitudinem adhibueris; vel aspectu solo aduersarios in fugam conicias , ipsorumque furorem extinguas; atque eorum qui nostras partes tuentur , animos recrees, ac denique multa bona efficias, &c.] pluribus enim ad id eum hortatur : polliceturque ad finem epistolæ, se ad ipsum missurum reliquias martyrum, vbi ait: Quin de reliquiis sanctorum sine cura esto. Confestim enim ad religiosissimum meum presbyterum Terentium,itemque ad dominum meum religionis laude præstantem Treium Arabissi Episcopum scripsi. Nam ipse & multas & minimè dubias habet,quas pau-
cis diebus in Phœniciam ad te mittemus. Quare da operam,ne officio tuo vlla ex parte desis:nam quæ nostri muneris sunt,quanta cum promptitudine animi præstemus,vides.] hæc ipse. At non deerant in Phœnicia martyres : sed dictum est superiùs, Gentiles tempore Iuliani,omnia quæ in Phœnicia erant Christianæ religionis monumenta, demolitos esse. Magnam in reliquiis sanctorum martyrum Ruffinus iste fiduciam collocauit : etenim illos in suis reliquiis quasi rediuiuos Christianæ militiæ duces sibi adsciuit ad destruenda quæ reliqua

MONACHI A GENTILIBVS MALE HABITI.

IOANNIS CHRYSOST. ZELVS IN IDOLA.

Universidad de Deusto
Biblioteca

reliqua erant in Phœnicia idololatriæ veſtigia. Quod & aſſecutum eſſe vnà cum aliis, qui A
ſuperfuerunt à cæde, monachis, certum illud eſt argumentum, quòd de Phœnicum idolo-
latria nulla penitus poſthac mentio reliqua habeatur. Extat eiuſdem S. Ioānis Chryſoſtomi
ad ipſos monachos antea ab eo miſſos, ſed ita poſtea perſecutione exagitatos, inſignis epi-
ſtola[a], quam breuitatis cauſa prætermittimus recenſere: miſit & ad eos roborandos, non
ſolùm quem diximus, Ruffinum presbyterum, ſed ex Armenia, vbi agebat, Ioannem item
presbyterum. Quàm autem ſolicitè, quantoque zelo pietatis iſtud ipſum negotium ipſe
Chryſoſtomus curarit, dictæ ab ipſo ad eos tunc ſcriptæ epiſtolæ declarant.

[a] *Chryſoſt. epiſt. 123.*

TEMPLA IN PHOENICIA DIRVTA QVAE.

Equidem quod ſemel ipſe, de quo egimus, S. Porphyrius Gazenſis Epiſcopus viam
aperuiſſet ad egregia idolorum delubra ſternenda; pari æmulatione incitatos fuiſſe Phœni-
cię Epiſcopos, vtid ipſum ab Arcadio poſtularint, obtinuerintq; eodem patrocinante Chry-
ſoſtomo, par eſt credere. Sanè quidem etſi conſtat à Conſtantino Imp. demolitum fuiſ- B
ſe quod erat ibi delubrum in monte Libano ſitum, promptuarium turpitudinum; cetera
tamen integra remanſerunt. At quænam hæc & qualia? Erat apud Sidonios in Phœ-
nicia magnum templum Aſtarthæ; aliud inſuper ingens templum, quod Ægyptium nomi-
nat Lucianus; ſed & illud inſuper auguſtum Bybli dicatum Veneri. Extabant hæc omnia
in Phœnicia temporibus Luciani [b] magna frequentia celebrata: quod autem antehac fue-
rint diruta, nemo, quod viderim, prodidit. Sed ad Eudoxiam exædificantem Gazæ nobilem
eccleſiam redeamus.

[b] *Lucian. de Dea Syria.*

EVDOXIA AVFERT AGRVM VIDVAE.

Felix planè, quaterque felix ipſa, niſi ædificans manu altera, altera deſtrueret. Iam me-
moria repete, quæ ex Marco diacono nuper ſunt enarrata; nimirum abalienatam ipſam
fuiſſe ab amicitia S. Ioannis Chryſoſtomi, quòd eam arguiſſet ob agrum viduæ ademp-
tum. Quonam autem modo res hæc ſe habuerit, iam enarremus: atque in primis ex C
Marco diacono erroris arguamus eos, qui rem geſtam ad tempus illud referunt, cùm ad-
uerſus eumdem Chryſoſtomum Synodus Conſtantinopoli cogeretur: longè enim ante ea
contigiſſe, dicta ſuperiùs ex eodem auctore declarant. Qui verò res Ioannis Chryſo-
ſtomi oratione proſecutus eſt Leo Auguſtus [c] eiuſmodi narrationem aggreditur: Theo-
gnoſtus pius ille & fidelis, erat quoque ipſe vnus ex iis qui erant familiares Imperatori
Arcadio. Inuidia autem diaboli, & Gaij, qui morbo laborabat Arij, apud Imperato-
rem accuſatur Theognoſtus, & iniuſta bonorum publicatione cum relegatione damnatur,
ſimul cùm vxore & liberis: & vt paucis abſoluam, priuſquam peruenisſet ad locum, in
quem erat relegatus, in itinere via vitæ peracta migrauit ad Deum. Huius vxor reuerſa ac-
cedit ad diuinum virum, & de ſe omnia docuit. Hic autem miſericors, & Chriſti imita-
tor, corde dolorem concipit ob ea quæ acciderant, & ob feminæ viduitatem: & pulchrè D
quidem conſolatur; & quæ par erat, ei ſuadet. Rurſum verò conſiderat, quemadmodum
viduæ ſua reſtituantur.

[c] *Leo Auguſt. orat. de Vita Ioan. Chryſoſtomi.*

EVDOXIA THEOGNOSTI RELICTAE VINEAM ABSTVLIT.

Cùm is autem de eo eſſet ſolicitus, aliud malum excitauit malignus aduerſus mulie-
rem viduam. Erat enim tempus vindemiæ, propter quam Imperatrix egreſſa erat ex vr-
be: & neſcio quomodo priùs ingreſſa fuit in vineam viduæ, & ſua manu exectum botrum
comedit. Deinde docetur, vineam eſſe alterius. Inducunt legis quod eſt in rebus huiuſmo-
di auxilium, quæ vineam Imperatrici adiudicat, ſi quid tale contigerit, & domino aliquod
pretium vel aliquid aliud iubet reddi: & iuſſu Imperatricis refertur vinea in numerum ſub-
urbanorum ſuorum. Hoc autem non temerè & ſimpliciter iubebat: ſed duo hæc meditata:
vnum quidem, propterea quòd iraſceretur viduæ, vt eam magis affligeret: alterum verò,
& cuius maiori ſtudio mouebatur, vt acciperet occaſionem vexandi Pontificis, cogitante E
illa, fore vt reſiſteret, & in legem incideret, & offenderet Imperium. Sed illa quidem ita ſe
habebat. Pontifex autem quomodo ſuadebat, ſupplicabat, vt decebat eius philoſophiam.
Quid illa contrà? ea dabat reſponſa, quæ erant plena impudentia, Romanæ legis auxilium,
& quæuis alia, quæ ex aduerſo obiiciebat vana phantaſia ſuæ arrogantiæ.

CHRYSOSTOMVS AGIT IN EVDOXIAM PRO VINEA VIDVAE.

Rurſus ergo temperat medicus medicamenta ſalutis: quòd enim laborabat, curari non
poterat. Alia eſt præterea ſpecies curationis, ſoluens cauſas, per quas videbatur id quod
malè erat affectum, laborare grauiùs; ſoluens iniuſtos prætextus, nempe quòd hæc lex
quidem lata eſſet ab Imperatoribus, ſed qui fortè erant à fide alieni: Tu autem es (aiebat)
lex, & tibi obtigit vt imperes, & tibi eſt conſcientia quæ cogit, & quæ rem optimè no-
uit & intelligit. Ne permittas vt multi coacti te nouam vocent Ieſabel, & quæ de Na-
buthe ſcripta ſunt in veteri Teſtamento. Hæc ſapientis medici, quæ perpetuo adhibebat,
medica-

A medicamenta, malè affectam feminam magis inflammabãt;adeò vt nec medicum quidem admitteret,immo verò repelleret,& quam nefariè conceptam celabat bilem, apertè in lucem proderet.Sic quidem repellitur medicus. Quid verò quæ deinceps sequuntur? Aderat diuus festus & celebris Crucis in altum elationis,& iusserat Pontifex vt portæ ecclesiæ claderentur soli Imperatrici.Ecce ergo primus Imperator ingreditur,& fidelissimi populi vniuersa multitudo cum eo & circa ipsum. Cùm autem cœpisset sanctus de more concionari, vis sanctissimi quæ eum illuminaret Spiritus reddidit elegantiorem verborum pulchritudinem,cum eoque loquebatur.Et quid opus est dicere, ad quantam admirationem veniens multitudo applausit exultationibus sacræ dilectionis?

Cùm hæc autem fierent intra templum:ecce etiam Imperatrix cum reliquo,qui eam stipabat, comitatu. Et aliis quidem omnibus ingressum seruabant ostiarij liberum:ipsam verò B prohibebant. Ita adhuc inconsideratam possidebat Imperatricem. Mitto dicere,quantum in diuinum Pontificem (idem autem est dicere in Deum)contumelijs inuecta est & infremuit. Deinde cogitabat quidam ex iis qui cum ipsa erant, & tentat portam gladio percutere: eius autem manus statim aresçit.Timet ergo Imperatrix, & statim reuertitur. Ille autem, cuius manus exaruerat, accedit ad sanctum, pœnitentia ductus, & supplicans statim curatur,& Deus per seruum suum magnificatur & glorificatur.] hæc de his Leo Imperator, ipsique tradunt consentientia ceteri:quæ quidem ante aduentum Palæstinorum Episcoporum Ioannis atque Porphyrij accidisse monstrauimus. Verùm ante hac quid huic simile præcesserit,idem auctor docet his verbis[a]:

EVDOXIA PROHIBET VRABINGRESSV ECCLESIAE.

[a] *Leo August. in Vita Chrysost.*

Deinde Paulacij in Ægypto Præsidis sequitur à quadam vidua apud Imperatorem accusatio. Largiamur verò nonnihil narrationi. Continebat autem accusatio, quòd debi- IOANNES CHRYSOSTOMVS CAVSAM AGIT VIDVAE ALEXANDRINAE.
C tor esset circiter quingentorum aureorum. Eum cogit Imperatrix, nec priùs eum remisit, quam ab eo exegisset quantitatem centum librarum auri: reddidit autem accusatrici solùm triginta sex aureos nummos. Quid ergo facit,quæ accusabat mulier? Cõfugit ad communem defensorem. Ille verò producendum curauit eum qui accusabatur, & ab eo exigebat id quod reliquum erat debiti.Hoc quoque resciuit Imperatrix:quæ significauit Pontifici,vt eum dimitteret,cùm ipsa ab illo exegisset pecuniã.De hac re inter vtrumq; vehemens exoritur contentio; & postremò res eo deducitur, vt per impudentiam procedatur aduersus sanctum. Mittit enim duos Centuriones cum suis cohortibus, vt eum qui accusabatur, à sancti manibus abstraherent. Hæc auara mens Imperatricis.] Hic velim lector, consideres Episcopum omnium miserabilium personarum esse iudicem competentem, suique iuris esse malè ab alio iudicata rescindere, etiam si Princeps esset, qui
D iniustam sententiam protulisset. Vides insuper Episcopos carcerem penes se habere, in quem detrudant, qui iniustè miserabilium bona detinent. Vides(inquam) Ioannem iure agere aduersus viduæ debitorem, eumdemque carcere mancipare, nec velle dimittere. Sed licet adhibita vi turpiter per Centuriones abstractum, vindex Deus haud siuit inultum, neque passus est in hoc conflictu Episcopum posteriores referre. Nam quid post hæc accidit? Audi rem quidem admirandam,tum ab eodem auctore, tum ab aliis enarratam, cunctisque certa fide patentem: Accidisse nimirum,vt Centuriones,qui conati erant vi abstrahere creditorem, absterriti fuerint horribilis aspectu Angeli, romphæa dirè minantis. Sicque perterrefactos, reduisse ad Imperatricem: illam verò reliquum persoluisse pecuniæ. Addunt[b] alij, viduam hanc Alexandrinam fuisse, nominatam Callitropen; Paulacium verò Ducem fuisse Augustalem in Ægypto, quem vidua, iam absoluta illius magistratus
E functione, Constantinopoli apud Prætectum Prætorio conuenerat: sed illo contemnente ius dicere, Eudoxiam, penes quam vidua questa fuerat,eam ratione pœnæ mulctam irrogasse librarum centum; viduam verò, datis illi tantùm triginta sex nummis, abire iussisse. Addit auctor, excusasse se Chrysostomum cum Frumentio ab Eudoxia ad eum tunc misso; se id minimè agere, vt Imperatricis maiestatem contemneret, sed tum vt viduæ omni destitutæ præsidio,ex diuinarum legum præscripto præsto esset,tum etiam vt animæ ipsius Augustæ bene consuleret; quod præcipuum esset Episcopalis dignitatis officium, curæ prospicere animarum. Certè quidem non nostri dumtaxat, sed & externi Eudoxiam auaritiæ infamant: Zosimus enim hæc de ipsa ait[c]: Coniunx Arcadij Eudoxia su- [c] *Zosim. lib. 5.*
per sexum arrogans, & insatiabili auaritiæ tum eunuchorum, tum familiarium sibi muliercularum, quæ maximè huic imperabant, vndique addicta, vitam omnibus acerbam reddebat; adeò quidem, vt modestis hominibus morte nihil esset optabilius.] hæc ipse.

[b] *Apud Metaph. in Vita Chrysost.*

Cuius

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cuius quidem rei cùm recensiti superiùs casus fidem faciant;demonstrant id ipsum expressius, quæ modò dicturi sumus. A

THEODORICVS PATRICIVS ILLVDIT AVARITIAE EVDOXIAE.

[a] Theodoritus.
[b] *Leo Imp. de Vita Chrysost.*

Theodoricus [a] ille (inquit Leo [b] Augustus) qui tunc erat Patricius, cùm esset ditissimus, ab Imperatrice appetitur insidiis. Quid ergo facit vir ille? Confugit ad communem portum, & seruatur quidem ab iis, quæ ei parabantur, insidiis: seruatur autem meliori quoque,& permanente salute, modo alio: Dispersit, dedit omnia pauperibus. Quomodo? Magistri nempe Ioannis consiliis & suasionibus. Qua ex re quid lucratur? Thesaurum cælestem; cùm esset ei persuasum, Cornelij [b] eleëmosynæ, eius quoque esse exæquandam eleëmosynam. Hæc cùm resciuisset Imperatrix, non potuit ampliùs contineri. Impudentiam autem illam & temeritatē suam absque vllo rubore sancto indicat: eum namque bona Patricij lucratum esse, nugabatur & obiiciebat: eius enim, qui erat mundus, propter benignitatem admonitio, erat Eudoxiæ inquinatæ sordida existimatio.] hæc ipse: sed alij eadem [c] pluribus. Ex his quoque additamentum haud exiguum ad odium antè conceptum Eudoxiæ accessisse aduersus Ioannem omnes affirmant. B

[b] *Actor.* 10.
[c] *Metaphr. in Vita Chrysost.*

DISSIDIA INTER SEVERIANVM ET IOANNEM ORTA.

[d] *Socrat. li. 6. c. 10.*

Quæ autem subsecuta est dissensio Ioannis Chrysostomi cum Seueriano Gabalensi in Syria Episcopo, concitata per Serapionem diaconum, hoc anno post natum Theodosium, Eudoxiæ animum haud mediocriter exacerbauit. Hæc autem quomodo se habuerint, licet Socrates [d] narret, haud tamen ipsa in omnibus inuenta sunt consentientia veritati. ait igitur ipse: Cùm insolens Serapionis fastidium & arrogantiam nemo facere posset *(erat hic diaconus Ecclesiæ Constantinopolitanæ)* Ioannis namque Episcopi fretus gratia, adeò magnos animos sumpsit, vt extra modum omnes contumeliosè insectaretur: ob eam causam odium cōtra Episcopum inflammatum magis magisque exarsit. Quinetiam cùm Seuerianus quodam tempore ad locum, vbi Serapion erat, accederet: Serapion honorem Episcopo debitum illi non tribuit, neque ei assurrexit: vnde Seueriani præsentiam se parui facere declarauit. Hunc Serapionis contemptum Seuerianus non tulit: immo verò etiam in eum vehementer vociferatus est, his fermè verbis: Si Serapion moriatur Christianus, Christus certè numquam homo factus est. Serapion hac arrepta occasione, Seuerianum Ioanni apertè fecit inimicum, dum prius sententiæ membrum supprimeret, nimirum, Si Serapion moriatur Christianus: posterius, nempe, Christus certè numquam homo factus est, Seuerianum dixisse affirmaret. Itaque sui loci atque ordinis homines testes adducit, illud à Seueriano dictum esse. Quapropter Ioannes, abiecta omni cunctatione, Seuerianum à ciuitate exigit. De quibus rebus Eudoxia Augusta certior facta, & Ioannem incusat, & Seuerianum Chalcedone Bithyniæ properè accersendum curat. C

CONCORDIA INITA INTER IOANNEM ET SEVERIANVM.

[e] *Niceph. lib. 13. c. 9.*
[f] *Soz. lib. 8. c. 10.*

Ille quamprimum redit; Ioannes se ab eius amicitia remouet; nec cuiquam illum, vt cum Seueriano rediret in gratiam, cohortanti, morem gerere voluit. Tandem vbi Imperatrix Eudoxia in ecclesia, quæ Apostolorum nomine nuncupata est, filium suum Theodosium iam tum Imperij statum, quamquam admodum adolescens erat, prosperè & feliciter gubernantem, ad genua Ioannis abiecit, & sanctè illum obtestata est: vix adduci poterat, vt Seueriani amicitiam amplexaretur.] Ista quidem sic Socrates: nisi malè ita ea vertit interpres. Nicephorus [e] verò ex emendatiori fortasse codice feliciùs veritatem assecutus, ita habet: Eudoxia Theodosium infantem, quem Ioannes per baptismum sibi filium arrogauerat, ad genua eius admouens, multumque deprecans & adiurans, vix tandem persuasit, &c.] Subdit his verò Socrates: Veruntamen etsi hoc pacto amicitia inter eos specie quadam externa videbatur reconciliata: nihilominus tamen animum alter aduersus alterum exulceratum retinuerunt. Causa vera itaque cur Ioannes Seueriano succenseret, eius generis fuit.] hucusque Socrates: eadem quoque Sozomenus [f] atque alij. D E

POPVLVS CONCITATVS IN SEVERIANVM.

[g] *Chrysost. homil. de recip. Seuer.*

Sed vnde Socrati, vt Ioannis animum numquam prorsus erga Seuerianum reconciliatum affirmet; cùm ex homiliis ob concordiam inter vtrumque initam tūc publicè in ecclesia dictis, constet inter eos pacem firmiter consolidatam? Extant enim duæ eius argumenti orationes apud ipsum Ioannem Chrysostomum: prior, qua Ioannes studuit in Ecclesiam ipsum recipere Seuerianum, eidemque pace firma coniungi: tantum enim aberat vt ipse in eum indigno animo esset, vt populum nonnihil in ipsum infensum, emolliendo, delinire, glutinoque pacis vnire, omni adhibito studio laborarit: in qua hæc post alia plura inculcata de pace [g]: Multa (inquit) dudum tristia gesta sunt in Ecclesia. Deum confiteor, sed non laudo perturbationes, seditiones non amplector. Sed omittamus hæc. Dæsinite, conquiescite, cohibete animos, refrenate iracundiam. Sufficit iam quòd laborauit Ecclesia, finis sit; desinat

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRISTI 401. ANASTASII PAP. 4. ARCAD. & HONOR. IMPP. 7.

A desinat turbatio: hoc enim & Deo placitũ, & piissimo Principi acceptum est. Oportet enim & Regibus obedire, maximè cùm & ipsi obtemperent Ecclesiasticis legibus. Dicit Apostolus[a]: Principibus & potestatibus subditi estote: Quanto magis Principi religioso, & pro Ecclesia laboranti? Si ergo præparaui animos vestros ad suscipiendam legationem meam, recipite fratrem nostrum Seuerianum Episcopum.] hæc ipse, quibus videas populum potiùs quàm Ioannem ipsum aduersus Seuerianum commotum fuisse; quem sequester pacis accedens placare studuit. Adeò enim populus ille pastoris sui tenebatur vinculis amoris astrictus, vt vel leuiter tangi, haud æquo animo pati posset, sed quàm maximè commoueretur, & implacabilis omnino persisteret, nisi ab eo, vt parceret, admoneretur. Porrò ita suadente Chrysostomo, populum persuasum, acclamasse tunc pacifica atque fausta, quibus se assensum præbere significaret, quæ mox Chrysostomus subdit, ostendunt: Habeo (inquit) gratiam, B quòd sermonem meum laudibus prosecuti estis: dedistis mihi fructus obedientiæ: nunc me semen bonum gratulor seminasse: ecce enim statim frumenti manipulos colligam. Retribuat vobis Dominus præmium benignitatis, & obediẽtiæ mercedem. Nunc enim verã hostiam pacis obtulistis Deo: quia nemo turbatus est, audito hoc nomine, sed cum charitate suscepistis; simul vt sermone locuti sumus, omnem ex animo fugastis iracundiam, &c.]

[a] Tit. 3.

SEVERIANVS CONCIONEM HABET AD POPVLVM.

Sic igitur conciliato populo cum Seuerano, die sequenti ipse Seuerianus ad eumdem populum de bono pacis pariter habuit eadem occasione concionem; vbi inter alia illud præclarè cum laude Ioannis eiusdem pacis auctore[b]: Sicut frequenter fieri vidimus, vbi Regum vel fratrum tabulæ pinguntur, vt in vtriusque vnanimitatis declarentur insignia, artifex picto femineo habitu post tergum vtriusque Concordiam statuit brachiis suis vtrumque C complectentem, indicans quòd hi qui videntur corporibus separati, sententijs & voluntate conueniant, ita nunc pax Domini media assistens, & vtrumque nostrum gremio palpante connectens, discreta corpora in vnum conuenire animum, vlnis iungentibus docet: in qua fine dubio completur sermo propheticus, qui ait: Et erit cõsilium pacificum inter vtrosque. Et hesterno quidem die Pater noster Euangelico pacem sermone præfatus est: hodie verò nos pacis verba exponamus. Ipse nos hesterno die resupinis manibus in verbo pacis excepit; & nos hodie dilatato pectore, vlnisque patentibus, ad Dominum pacis cum muneribus occurramus, &c.] Quod autem Socrates dicat, etiam reconciliata inter eos amicitia, rubiginem tamen odij minimè fuisse prorsus extersam; id quidem ex parte tantùm Seueriani contigisse liquet: nam in his quæ post hæc aduersus Ioannem concitatæ sunt turbæ, & conuocatæ sunt Synodi, eum aduersus Ioannem stetisse, Palladius tradit[c].

[b] Apud Ioan. Chrysost. tom. 5.

[c] Pallad. in Dialog. apud Chrysostom. tom. 1.

STVDIVM CHRYSOSTOMI ERGA SVOS.

Equidem magna admiratione capior, dum considero ipsum Ioannem Chrysostomum D non nisi triennium in sede agentẽ (hoc enim anno eius Episcopatus expleto triennio, quartus inchoatur) adeò breui temporis spatio, tot tantisque vallatum ærumnis, atque molestiis circumseptum, cui aduersus hæreticos, aduersusq; Catholicos Episcopos; tyrãnos, barbaros, ipsamque demum Imperatricem Eudoxiam fuerint adeò crebra atque aspera ineunda certamina: cùm tamen interea totus in officio functionis Episcopalis esset, atque perinde ac si summo otio pacem coleret, creberrimè conciones haberet ad populum quem quotidie fermè doceret. Testatur quidem hæc ipse, cùm hoc eodẽ anno Actus Apostolorum in ecclesia explicaret; vbi inter alia[d]: Ecce enim (inquit) per gratiam Dei, & nos triennium iam habemus, noctesq; & dies. Nonne per tres dies, sæpe etiam per septem exhortamur? Quid amplius assequimur, quàm quòd reprehendimus, increpamus, lacrymas fundimus, dolemus, etsi non foris, sed in corde?] & paulo pòst: nisi quis iudicaret me supra modum honoris cu- E pidum, vidissetis quotidie me fontes lacrymarum emittere, quarum conscię sunt domicilium & solitudo. Credite enim mihi: de salute quidẽ mea desperaui, hoc est, curam prætermisi, & res vestras deploraui. Non vacat mea mala deplorare, adeò totus deditus sum vobis. Et si sentio vos obtemperantes, præ gaudio non sentio mala mea. Et si video vos minus obtemperantes, præ dolore iterum intermitto mea.] hæc & alia plura id genus Chrysostomus hoc ipso (vt vidimus) anno, reddens in omnibus veri patris ac pastoris imaginem.

[d] Chrysost. in Act. Apost. hom. 44.

IESV CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.

ANNVS 402. ANNVS 5. ANNVS 8.

EVoluto iam anno, nouus aperitur nouis Consulibus, ambobus Augustis, Arcadio & Honorio quintùm, inchoante pariter Domini anno quadringentesimo secundo, quo recru-

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONFLICTVS ORIGENISTARVM CONSTANTINOPOLI.

recrudescunt odia Constantinopoli Origenistarum causa suscepta. Meminisse debes, lector, ante annum aduersus monachos Origenistas, qui confugerant Constantinopolim, missos fuisse à Theophilo Episcopo Alexandrino & S. Epiphanio Episcopo Constantiæ in Cypro legatos ad eos exturbandos: S. verò Ioannem Chrysostomum medium interceßisse sequestrem, vt eos in concordiam reuocaret. eaque de causa litteris vltro citroque datis, vnius fermè anni spatio in his pertractandis insumpto; cùm frustra omnia tentata fuissent; qui hactenus ab eodem Chrysostomo cohibiti erant monachi offerre aduersus Theophilum libellum Imperatori, desperata concordia, id vehementiori studio aggressi sunt. A

LIBELLVS AB ORIGENISTIS OFFERTVR IMP. CONTRA THEOPHILVM.

Libellum igitur monachi illi aduersus Theophilũ dederunt Arcadio Imperatori, & quidem grauibus refertum criminibus, adeò vt Theophili caput in discrimẽ videretur adduci. Creditum quidem fuit eos ista haud absque sententia Ioannis tentasse. quamobrẽ, ea dissipata longè lateque fama, tacito proprio ob tanti viri reuerentiam Ioannis nomine, Hieronymus sub Barnabæ voce, ex Pauli[a] sententia, ipsum fugillauit in epistola[b] ad Principiam illis verbis superiùs redditis, hic verò necessariò repetendis: De Occidentis partibus ad Orientem turbo transgressus, minitabatur plurimis magna naufragia. Tunc impletum est[c]: Putas veniens Filius hominis fidem inueniet super terram? Refrigerata charitate multorum, pauci qui amabant fidei veritatem, nostro lateri iungebantur, quorum publicè petebatur caput, *accusationibus scilicet Origenistarum.* contra quos opes omnes parabantur: ita vt[d] Barnabas quoque duceretur in illam simulationem, immo apertum parricidium, quod non viribus, sed voluntate commisit.] hæc ipse; nimirum quòd (vt dictum est) fama vulgatum esset, licet magna calumnia, libellum accusationũ aduersus Theophilum capitalibus criminibus plenum, oblatum Arcadio fuisse, impellente Chrysostomo. sed cùm longè aliter res se haberet; quod tamen illis patrocinatus Chrysostomus visus esset, hæc suspicandi ansam captantibus præbuere. Ad hæc planè spectat, quod idem S. Hieronymus in epistola ad Pammachium & Marcellam ait[e]: Quid necesse est obsidere Propontidem, mutare loca, & diuersas lustrare regiones, & clarissimum Pontificem Christi eiusque discipulos rabido ore discerpere? Si vera loquimini, pristinum erroris ardorem ardore fidei commutate. Quid maledictorum pannos hinc inde consuitis, & eorum carpitis vitam, quorum fidei resistere non valetis? Num idcirco non estis vos hæretici, si nos quidam assertione vestra crediderint peccatores? &c.] B C

[a] *Galat.* 2.
[b] *Hieron. epist.* 16.
[c] *Luc.* 18.
[d] *Galat.* 2.
[e] *Hier. epi.* 78.

Inter hæc autem & monachos olim legatos à Theophilo missos dedisse aduersus illos monachos Origenistas Imperatori libellos ipsorum criminibus plenos, auctor est Palladius, qui fauens (vt dictum) Origenistis, eos calumniarum refertos fuisse tradit: de ambarum enim partium libellis hæc habet[f]: Profecti de hinc monachi partis violatæ, libellos multorum versuum scribunt, monachos quidem accusantes calumniæ, Theophilo verò impingentes, ne aliter dicam, quæ Theophili erant, talia & tanta, qualia & quanta quisque nouit. Augustumque primum congressi, Reginam deinde adeunt in ecclesia S. Ioannis, orantes vt aduersantium monachorum libelli contra se apud Præfectos vrbis examinarentur; tum vt Theophilus vel inuitus adductus, Ioannis iudicio subiiceretur; tum demum vt Theophili monachi aut probarent crimina, quę sanctis senioribus obiecerant, aut pœnæ talionis subderentur. Sic itaque Alaphius, qui modò est, à Principibus Alexandriam mittitur, vt Theophilum ducat. Sententiam reliquam Præfecti exequuntur. Cùm verò ventilaretur causa, reis deprehensis instabant leges, gladium ad vindictam exerentes. Infelices autem illi metuentes, omnia in Theophilum referunt, qui illos subornasset, libellosque calumniæ dictasset. Ita rationis ordo illos carceri mancipat vsque ad Theophili aduentum reseruandos. Ex his alij moriuntur in custodia, diutiùs remorante Theophilo: alij post ipsius aduentum (pecuniis enim Iudicum seueritatem emollierat) Proconessum ire in exilium iussi.] hactenus Palladius, qui subdit de aduentu Theophili Constantinopolim, de quo nos anno sequenti. D E

[f] *Pallad. in Dialog.*

LEGATI THEOPHILI DETRVSI IN CARCEREM MALE PERIERE.

DISSIDIA INTER CHRYSOSTOMVM ET EPIPHANIVM.

Hoc insuper anno concertationes haud leues inter S. Ioannem Chrysostomum, atque S. Epiphanium Episcopum Constantiæ Cypri, Constantinopoli interceßerunt. Qui enim (vt suo loco superiùs dictum est) mittendo Synodale decretum Concilij Alexandrini de anathemate Origenis & eius hæresum, simulque sectatorum earum Origenistarum, in Synodo habita in Cypro firmatum: vbi se nihil profeciße, sed eos Constantinopoli foueri cognouit; ipse Epiphanius, qui primus omnium aduersus Origenistas vexillum Catholicæ pietatis erexerat, conscenso nauigio Constantinopolim se contulit, afferens simul

Universidad de Deusto
Biblioteca

A simul secum & decretum Concilij, quod collegerat in insula Cypri. Hæc enim tum ex superiùs recitata Theophili ad eum scripta epistola, tum ex Sozomeno[a] colliguntur. Cæterum quòd inter Syrtes oratio nauigare cogatur, cùm passim vera falsis admixta inueniantur (nam alij vel fauentes Chrysostomo, vel studentes Origenistis, vt dictum est, in odium Theophili, complura in Epiphanium falsa coaceruarunt) ne in has impingat oratio, magna adhibenda est diligentia. Nos igitur quæ scripta sunt à Sozomeno recensentes, in quibus veritas periclitetur, commonefaciemus lectorem. Ipse enim rem sic aggreditur enarrare: [a] Sozom. lib. 8 cap. 14.

MVLTA IN SOZOMENO CORRIGENDA.

Considerans Theophilus plurimum sibi profuturum, si studij sui socium nactus esset Epiphanium Salaminæ in Cypro Episcopum, virum ea ætate ob integritatem vitæ clarissimum: ipsum sibi amicum reddidit. Hunc enim cùm antea reprehendisset, quòd Deum humana
B forma præditum censeret: iam velut ex pœnitentia rectam sententiam doctus, se cum illo consentire scripsit; & aduersus libros Origenis, qui huiusmodi dogmatũ auctor extitisset, calumniã instituit.] hæc cùm audis, lector, prouoco te ad ea quę superiùs dicta sunt de calumnia, qua Ioannes Hierosolymitanus Episcopus & alij Origenistæ exagitarunt veteratorie nimis tum Epiphanium, tum Theophilum, & alios omnes qui Origenis impugnarent errores. Cæterùm & illud etiam in Sozomeno corrigendum, quod ait, per Theophilum excitatum esse aduersus Origenem Epiphanium. Contrarium planè accidit: nam primò (quod dictum est) ipse S. Epiphanius atque S. Hieronymus aduersus Origenistas concertare cœperunt, vltimo verò loco Theophilus. est enim de his querela Hieronymi[b], quod vix tandem ipse Theophilus aduersus eosdem hæreticos fuerit excitatus. Sed verum illud est, Theophilum tandem aduersus eos commotum, litteris solicitasse tum Epiphanium, tum Hieronymum; quod eiusdem ad eos datæ litteræ[c] produnt. [b] Hier epi. 70.

C [c] Apud Hier. epist. 67. 69. 72.

His igitur emendatis in Sozomeno, iam reliqua ab eo scripta audiamus: Epiphanius (inquit) iam olim auersatus Origenis scripta, libenter assentitur epistolæ Theophili: & conuocato Episcoporum Cypriorum Concilio, lectionem librorum Origenis damnat: & perscripto eorum ipsorum decreto, tum alijs, tum Cõstantinopolitano Episcopo suadet, vt Synodum conuocent, & eadem decernant.] Quod verò post hæc subdit Sozomenus, à Theophilo coactum ea de causa Concilium Alexandriæ: id antea factum esse, litteræ[d] eiusdem Theophili ad Epiphanium scriptæ declarant; sed posthac laborasse pro cogenda Synodo Constantinopoli, cuius causa scripserit Epiphanio, reliquisque per Orientem Episcopis: Cùm primus omnium non multo pòst (inquit Sozomenus) Epiphanius ex Cypro traijciens, in locum Constantinopoli vicinum appulit, quem Hebdomon appellant: & precibus in eccle-
D sia ibi fusis, postea in ciuitatem venit.] THEOPHILVS QVID CVM EPIPHANIO. [d] Apud Hier. epist. 67.

EPIPHANIVS FALSO ARGVITVR ORDINASSE DIACONVM.

Addunt alij, illic ab Epiphanio ordinatum fuisse quemdam diaconum; quod non licebat in diœcesi non sua facere. At cùm de re tanta ne verbum quidem Sozomenus habeat, id commentum fuisse non dubites: sed vnde error acceptus, audi. Loco Ioannis Episcopi Hierosolymorum, scias acceptum Ioannem Constantinopolitanum Antistitem; ab illo enim, non ab isto de ordinatione diaconi, controuersia mota est. Etenim ab ipso Epiphanio, nesciente Ioanne Episcopo Hierosolymitano, in suo monasterio Eleutheropoli in Palæstina sub eiusdem Ioãnis diœcesi diaconus ordinatus est; cuius rei causa idem Ioannes haud leue ei negotium facessiuit, cùm idem Epiphanius S. Hieronymum (vt suo loco dictum est quarto Annalium tomo) habuit defensorem. Quod ergo sub diœcesi Ioannis illius factum fuit, id rerum ignari sub Ioannis Chrysostomi diœcesi accidisse scripsere. Sed minimè vir san-
E ctissimus bis in id ipsum: nec quidem verisimilis vlla accedit causa, vt qui nuper è Cypro soluerat, necessitas impulerit in suburbio Constantinopolis ordinare diaconum. Facessat igitur de ordinato in Hebdomo diacono inanis assertio, quam Sozomenus Socrate longè accuratior (vt Photius multis ostendit) non agnouit; licet ipse, vt ille & alij, fauerit Origenistis, & sugillauerit cum aliis Epiphanium, vt cùm mox ista subdit:

EPIPHANIVS VITAT COMMVNICATIONEM CHRYSOSTOMI.

Ioannes ingredientem Epiphanium totius cleri processione veneratus est: cæterùm Epiphanius manifestè præsetulit, quòd calumniis aduersus illum structis consensisset. Nam inuitatus, vt in domibus Ecclesiasticis diuersaretur, non acquieuit.] hæc ipse. Cæterùm vitandi communionem Chrysostomi causa illa intercesserat, quod antè litteris (vt dictum est) monitus de damnando Origene atque Origenistis Ioannes ab Epiphanio, minimè ex causis superiùs dictis acquieuisset; nimirum quod Origenistæ illi se passos esse calumniam conclamassent; & de damnatione operum Origenis, quæ Patres sanctissimi hactenus

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuscepissent, consultiùs agendum esset. Quæ autem ab Epiphanio Constantinopoli gesta fuerint, Sozomenus [a] ità subdit: Et quia consortium habere cum Ioanne Epiphanius fugeret, conuocatis priuatis Episcopis ijs qui Constantinopoli morabantur, ostendebat ea quæ aduersus libros Origenis decreta erant: ac nonnullos induxit, vt cum his ipsis suũ suffragium quoque adiicerent: quod tamen plurimi facere detrectabant. Quin Theotimus Scythiæ Episcopus Epiphanium in os perstrinxit. Aiebat enim, nequaquam esse fas, eum qui iampridem esset mortuus, afficere contumelia: neque extra blasphemiam esse, maiorum censuram calumniari, & quæ ab illis decreta sunt, reprobare. Hæc vbi dixisset, librum quendam Origenis in medium profert ac recitat: & recitata Ecclesijs vtilia esse demonstrans: Ineptum quiddam (inquit) his accedit, qui ista vituperant: periculum enim est, ne ea ipsa damnent, de quibus hi libri conscripti sunt. A

[a] *Sozom. lib. 8 cap 14.*

DISCEPTATIO THEOTIMI CVM EPIPHANIO.

Porrò Ioannes etiamnum venerabatur Epiphanium, eumque rogabat, vt & vna ecclesia, & vna domo secum vteretur. Sed ille neque eadem domo vsurum esse, neque vnà precaturum cum illo, renunciabat, nisi damnaret libros Origenis, & Dioscorum vnà cum sociis expelleret. Verùm cùm ille id ante causam in iudicio cognitam facere, iustum non esse diceret, ac proinde differret: Quoniam in templo Apostolorum communio celebranda instabat, Epiphanium subornant inimici Ioannis, vt is prodiret, ac publicè coram populo libros Origenis damnaret, & vnà Dioscorum eiusque socios, vt qui eamdem cum Origene opinionem fouerent; & interim Episcopũ quoque ciuitatis taxaret, qui hisce faueret. Atque hi quidem id studebant: putabant enim, se eum hac ratione in odium populi coniecturos. Itaque postridie in hoc egressus Epiphanius, iam propè ad ecclesiam peruenerat: cùm obuiam illi veniens Serapion diaconus ab Ioanne missus (perceperat enim ea quæ pridie fuerant constituta) protestabatur eum neque æquum facere, neque quod ipsi expediret; cùm quidem & ipse in periculum venturus sit, si forte tumultus aliquis in populo aut seditio moueatur, cuius auctor ipse extiterit. Atque ea quidem oratione ille ab impetu isto auersus fuit.] hucusque Sozomenus. B C

Sed antequam vlteriùs progrediatur oratio, qualis quantúsue fuerit Theotimus iste, de quo mentio facta est, fauisse Chrysostomo, ex eodem auctore Sozomeno [b] accipe: Eadem (inquit) memoria Tomiensium & reliquæ Scythiæ Ecclesiam gubernabat Theotimus Scytha, vir in Philosophia enutritus, quem ob virtutem admirati Hunni, Istri accolæ barbari, Deum Romanorum appellabant: nam sanè diuinas in eo virtutes experti fuerant. Fertur enim, quòd aliquando iter per hanc barbarorum terram facienti, eadem via obuij facti sunt, qui ad deprædationem adequitabant. Lamentantibus igitur eius sociis, perinde ac iam iam essent perituri: ille descendens ab equo, orabat. Quo facto, barbari neque eo, neque comitibus eius, neque equis quibus insidebant, conspectis, præterierunt. D

[b] *Sozom. lib. 7. c. 27.*

THEOTIMVS SANCTITATE CELEBRIS.

Cùm autem crebris incursionibus Scythas infestarent Hunni; quamuis natura essent feri, tamen ad mansuetudinem conuertit, tum conuiuiis, tum muneribus eos libèter excipiens. Qua quidem ex re vir quidam barbarus suspicatus eum esse opulentum, dolo capere statuerat. Parato igitur ad hoc laqueo ad scutum alligato, sicut in hostes cõsueuerat, illi dum colloquitur, sublata dextera, funem immissurus erat, tamquam eum ad se & ad contubules attracturus. At verò manus in ipso conatu eleuata, in aëre remansit: nec antea barbarus ex inuisibilibus istis vinculis liberatus est, quàm, alijs pro ipso intercedentibus, Theotimus Deum exorasset. Aiunt porrò quòd hic in coma nutrienda *(philosophico nempe habitu)* & philosophiæ studium, vti cœperat, prosecutus, ac tenui victu vsus sit, sumendique nutrimenti non semper idem, sed in fame atque siti tempus determinauerit. Philosophi enim erat, opinor, his quoque pro necessitate, & non pro otio locum dare.] hæc ipse. Putamus equidem eodem sanctissimo viro auctore factum, vt Hunni illi, quos S. Hieronymus Christo iam credidisse tradit, ad fidem conuersi fuerint: etenim vt eos lucraretur Theotimus, omni officiorum genere eos demereri curasse, ex Sozomeno vidimus. Porrò eius memoriam ex tabulis Ecclesiasticis duodecimo Kal. Maij anniuersaria die Catholica Ecclesia celebrat. Hæc ingerimus, vt cùm tantum virum pro Ioanne Chrysostomo stetisse audis, intelligas, etsi non iustam causam, iustos saltem causæ prætextus fouisse Chrysostomum. E

THEOTIMVS PLVRES HVNNOS CONVERTIT.

Ceterùm ab eius defensoribus falsa complura aduersus eius aduersarios afferri, tum quæ superiùs adducta sunt manifestè declarant, tum etiam quæ proximè dicturi sumus.

Prædicant

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Prædicant enim defensores S. Ioannis Chrysostomi, & qui causam pro Origenistis agunt, vno fermè ore, contendisse Epiphanium, vt damnarentur libri Origenis: id namque ipsum constatum esse in Synodo Cypria, idque litteris olim Ioanni significasse, atque etiam Constantinopoli elaborasse tradunt: quod quidem quàm procul à veritate abhorreat, ostendemus ex eiusdem Epiphanij assertione, ex litteris inquam ipsius à S. Hieronymo recitatis. Siquidem haud aliud contendisse sanctissimum senem constat, quàm vt Origenis damnarentur errores; quos curiosi nouatores complures (vt vidimus) in Palæstina disseminare cœperunt; adeò vt & Ioannem Episcopum Hierosolymitanum in easdem hæreses pellexissent: quem vt curaret, atque ad saniorem mentem restitueret, ipse Epiphanius ad eum epistolam scripsit, quam magna ex parte S. Hieronymus [a] in epistola ad Pammachium aduersus errores eiusdem Ioannis Hierosolymitani contexuit; vbi declarat, magno studio S. Epiphanium curasse, vt Ioannem ipsum auocaret ab erroribus Origenis, non autem à lectione librorum eiusdem. Quin & hæreses singulas Origenis octo distinctas capitibus, ab Epiphanio in Ioannem obiectas, idem Hieronymus in dicta recenset epistola: neque præterea quicquam vltra ab eo expetisse, nisi vt illos damnaret errores: vt cùm ita eum sua epistola compellauit [b]: Præsta mihi & tibi, vt salueris (sicut scriptum est [c]) à generatione peruersa: & recede ab hæresi Origenis, & à cunctis hæresibus, dilectissime, &c.]

EPIPHANIVS ERRORES TANTVM ORIGENIS EXPLODENDOS DICEBAT.

[a] Hier. epist. 61.

[b] Apud Hier. dict. epist. 61.

[c] Act. 2.

Sed & Hierosolymis cùm in ecclesia post Ioannē idem Epiphanius loqueretur, hoc ipsum contendisse idem tradit S. Hieronymus, nimirum vt Origenis peruersa dogmata damnarentur; cuius hæc recitat verba: Æquum est, vt quomodo hanc hæresim condemnamus, etiam Origenis peruersa dogmata condemnemus.] Sed & in epistolis vltro citroque datis inter ipsum atque Theophilum simulque Hieronymū, nihil præterea actum, nisi vt Origenis hæreses damnarentur, ac simul cum eis, qui eiusdem Origenis eosdem consectarentur errores. Nec aliud quidem accepit à Theophilo Epiphanius, nisi vt errores Origenis cum auctore ac sectatoribus condemnaret: de libris autem ne verbum quidem. Nam ad ipsum [d] scribens de celebrando in Cypro Concilio, & litteris Constantinopolim mittendis, vt hoc agat, admonet, nimirum vt consensu omnium ipse Origenes, nominatim atque hæreses ipsius pariter damnarentur: nec quicquam præterea in suis Paschalibus Theophilus professus est, qui non octo tantùm, sed multo plures Origenis collegit errores: nam de eo hæc Cassiodorus habet [e]: Theophilus Alexandrinæ Ecclesiæ Pontifex trigintaquinque sensus Origenis hæretica prauitate distortos Catholica veritate conuicit.] hæc ipse. Sed nec etiam S. Hieronymus, de ijsdem frequentiùs agens, de damnatione librorum omnium Origenis sermonem aliquando miscuit: immo ad Tranquillum scribens, eos absque crimine legi posse, his verbis significat [f]:

[d] Apud Hier. epist. 61.

[e] Cassiod. de diuin. lect. c. 1

[f] Hier. epist. 76.

S. HIERONYMI REGVLA DE ORIGENIS LIBRIS LEGENDIS.

Quòd dicis Origenis multos errore deceptos, & sanctum filium meum Oceanum illorum insaniæ repugnare: & doleo simul, & gaudeo, dum aut supplantati sunt simplices, aut ab erudito vito errantibus subuenitur. Et quia meæ paruitatis quæris sententiam, vtrum secundum fratrem Faustinum penitùs respuendus sit, an secundum quosdam legendus ex parte: Ego Origenem propter eruditionem sic interdum legendum arbitror; quomodo Tertullianum, Nouatum, Arnobium, Apollinarium, & nonnullos Ecclesiasticos scriptores Græcos pariter & Latinos, vt bona eorum diligamus, vitemusque contraria, iuxta Apostolum dicentem [g]: Omnia probate; quod bonum est, tenete. Ceterùm qui vel in amorem eius nimium, vel in odium stomachi sui prauitate ducuntur; videntur mihi illi maledicto prophetico subiacere [h]: Væ his qui dicunt bonum malum, & malum bonum: qui faciunt amarum dulce, & dulce amarum. Nec enim propter doctrinam eius praua suscipienda sunt dogmata; nec propter dogmatum prauitatem, si quos commentarios in Scripturas sanctas vtiles edidit, penitùs respuendi sunt.] Hæc est igitur Hieronymi sententia, qui & subdit ista ad finem: Quod si contentiosum inter se amatores eius & obtrectatores funem duxerint, vt nihil medium appetant, nec seruent modum, sed totum aut probent, aut improbent: libentiùs piam rusticitatem, quàm doctam blasphemiam eligam.] idque iure; ne probantes in omnibus Origenem, eius quisque simplex nesciens, dum cibum se putant sumere, venena deglutiat. Ceterùm vt quis libros Origenis omninò damnandos esse senserit, neminem præter Faustinum inuenimus, cuius ipse Hieronymus meminit. Verùm non hæreses tantùm Origenis, sed ipsarum auctorem Origenem habendum hæreticum, & ab Ecclesia explodendum, S. Hieronymus absque vlla dubitatione consentit: nam in Ruffinum post alia multa hæc habet [i] ex sententia Epiphanij: Si enim propter vnum verbum aut duo, quæ

[g] 2. Thess. 5.

[h] Isai. 5.

[i] Hier. aduers. Ruffin. Apo. 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

contraria fidei sunt, multæ hæreses abiectæ sunt ab Ecclesia: quanto magis hic inter hæreticos habebitur, qui tantas peruersitates & tam mala dogmata contra fidem adinuenit, & Dei Ecclesiæ hostis extitit?] Sed Anastasium Romanum Pontificem, aliosque Episcopos Occidentis damnasse hæreses Origenis cum sectatoribus eius, S. Hieronymus haud obscurè significat[a]. A

[a] Hier. epist. 78.

QVID CAPTIOSE ORIGENISTAE DE LIBRIS ORIGENIS.

Iam intelligis, puto, lector, quàm calumniosè historici illi Origenistarum fautores, vel Ioannis causæ acerrimi defensores, ad inuidiam commouendam in eorum dem aduersarios Epiphanium, Theophilum, atque alios, dixerint ab his libros Origenis esse damnatos; introducuntque veteratoriè pro libris Origenis legendis sanctissimum Episcopum Theotimum disputantem, & Epiphanium redarguentem: nam nulla inter eos ea de causa contentio interfuit: cum S. Epiphanius (vt dictum est) in errores Origenis, eorumque auctorem & sectatores, non autem in omnia eius scripta quàm æquissimè conclamaret, neque tunc primùm, sed plurimos ante annos ea de causa aduersus eam impietatem antesignanus in Palæstina conflixerit. Ex his pariter errore lapsum videas Seuerum, vbi in dialogo ait[b] (quæ superius recensuimus) in Synodo Alexandrina vetitum, ne quis legeret Origenis libros, vel eos penes se haberet. B

[b] Seuer. dialo. lib. 1.

PERIARCHON TANTVM LECTIO VETITA

Quod verò apud Anastasij Papæ epistolam ad Ioannem Hierosolymitanum habeatur, damnatam Imperatorum rescripto Origenis lectionem: ea vtique intelligenda est libri Periarchon, de quo totus est ille sermo Anastasij cum Ioanne; cuius operis editionem Latinè redditam à Ruffino, Romæ vulgatam magno Fidelium detrimento, Anastasius ipse quoque proscripsit vnà cum eius auctore Ruffino. De eodem quoque Origenis Periarchon, errorum fonte, puto intelligendum, quod reperitur in rebus gestis S. Pachomij: ipsum execratum esse monachos legentes libros Origenis. Circumferebantur enim libri illi Periarchon per Ægypti monasteria, qui auctoritate Didymi eos notationibus illustrantis apud nonnullos magno erant in pretio. Vnde & factum est, vt idem Pachomius ex hac vita migraturus, quasi testamento Origenis errores damnatos reliquerit. His verò consentiens ad postremum accessit de scriptis Origenis Gelasij[c] Papæ censura, quæ ita se habet: Origenis nonnulla opuscula, quæ vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus; reliqua autem omnia cum auctore suo dicimus esse renuenda.] C

[c] Gelas. in Re Cocil. c. 1. ac lib. apocr. tit. 1. Concil.

QVID GRAECI ANTIQVI PATRES DE ORIGENIS LECTIONE.

His quoque consentaneam fuisse Græcorum Patrum sententiam, eorum inquam qui Origenem impugnarunt, vt præter errores cetera eiusdem auctoris scripta retinerentur; testatur Socrates[d], cùm agit de reprehensoribus Origenis Methodio, Eustathio, Apollinari, atque Theophilo, quorum alij alia de Origeni crimen intenderent: Vnde (inquit) singuli seperatim omnibus perspicuè declararunt, se illa omnia omnino in eo approbare; quæ ipsi non nominatim coarguissent. Nam quoniam alius aliud dogma sigillatim reprehendebat: perspicuum est, singulos illud tacitos secum omninò habuisse pro vero, quod minimè insectati sunt; & id ipsum re ipsa probasse, quod non verbis exagitassent.] hæc ipse. Sed illud perperam, dum fugillat sanctissimos viros Methodium & Eustathium (vt prætereamus modò Apollinarem atque Theophilum) quasi ambitiosè captare conatos laudem ex Origenis vituperatione. Verùm & illud omninò falsum, quod de Methodio his verbis subdit: Methodius etsi sæpè multumque initio in Origenem inuectus erat: postea tamen quasi ad palinodiam se reuocans, illum in dialogo, quem Zenonem inscripsit, summis laudibus extulit.] hæc Socrates: quæ quidē conficti mendacij facile arguuntur ex his quæ de Methodio apud S. Hieronymum ex Eusebio leguntur, quibus plane conuincitur, contrariū penitus accidisse, nempe quòd Methodius ante bene exploratum Origenem, ipsum laudarit, postea verò diuturniori vsu probè cognitum criminis hæreseos incusarit. idque probatur (quod fortius est) ex Eusebij defensoris Origenis testificatione, dum ait[e]: Eusebius Cæsarienſis Episcopus, cuius suprà memini in sexto libro περὶ ἀπολογίας Origenis, hoc idem obijcit Methodio Episcopo & martyri, quod tu in meis laudibus criminaris, & dicit: Quomodo ausus est Methodius contra Origenem scribere, qui hæc & hæc de Origenis locutus est dogmatibus?] quasi ille turpiter postea accusarit, quem antè laudasset. D

[d] Sozom. li. 6. c. 12.

[e] Hieron. Apol. 1. lib. 1. in Ruffin.

SOCRATES ORIGENISTA ET IMPOSTOR.

Ex his videas, quàm patentis mendacij Socrates conuincatur, dum ait Methodium antè vituperasse Origenem, postea verò commentario edito prædicasse: cùm auctore Eusebio eiusdem Origenis patrono, contrarium prorsus acciderit, nempe, vt cùm eum antè laudasset, postea contra ipsum librum elaborarit; cuius lucubrationis Methodij S. Hieronymus[f] meminit, dum ab eo edita recēset scripta: ex quo libro quamplurima citat S. Epiphanius[g], dum E

[f] Hieron. de Script. Eccl. in Method.

[g] Epiph. hær. 64.

errores

Universidad de Deusto
Biblioteca

A errores confutat Origenis: sed id quidem facere erubuisset, si scisset ab eodem auctore aduersarium illis scriptum fuisse postea commentarium. Et vnde Socrati nouum hoc & inauditum, recantasse palinodiam Methodium, atque eam in dialogo Zenone dicto pœnitentem exarasse; quam omnes Origenis defensores, Eusebius, Ruffinus, & alij penitus ignorarunt? quod si nouissent, certe quidem exscripsissent aureis litteris, & citassent, si vel nomine tenus inscriptum Methodij eo argumento commentarium, quamuis commentitium, inuenire potuissent hi, qui & falsam Apologiam Pamphili martyris nomine ediderunt. Ex his planè intelligis, lector, Socratem Nouatianum æque fuisse etiam Origenistam, & haud quidem remissum, vel segnem, sed audacissimum, vtpote nouæ inuentorem Apologiæ Methodij nomine exornatæ. Hæc ingerimus, quod plurimi interest in veritate historica disquirenda, affectus auctoris expendere. His igitur elucidatis, & S. Epiphanio à calumnia vindicato, atque ab ea inuidia liberato, iam quæ sunt reliqua rerum gestarum eius Constantinopoli prosequamur.

B

Intercessisse quoque inter Epiphanium & Eudoxiam Augustam altercationem quamdam, Sozomenus tradit, qui eam ita describit[a]: Interea temporis accidit, vt morbo corriperetur filiolus Imperatoris. Mater ergo solicita ne quid illi grauius accideret, misso nuncio, Epiphanium rogabat, vt pro eo oraret. Ille pollicetur, ægrotum esse victurum, si quidem illa Dioscorum, eiusque socios hæreticos (*fugatos antè Alexandria monachos Origenistas*) auersaretur. Imperatrix verò: Atqui (inquit) meum filium, si Deo repetere placuerit, ita fiat. Dominus idem est, qui dedit, rursum auferet. Tu verò si mortuos excitare posses, mortuus vtique non esset archidiaconus tuus. Erat enim non multo antea mortuus Crispion, quem fratrem existentem Phisconis & Salamini monachorum, quorum sub Valente mentionem fecimus, cùm familiarem haberet, archidiaconum constituerat. Iam verò Ammonius eiusque socij ad Epiphanium veniunt: ita ipsi Imperatrici visum fuit. Et sciscitanti ei, quinam essent: respondens Ammonius: Longi (inquit) sumus, ô Pater: (*ita enim cognomento dicti erant Origenistæ illi*) Ac num quando vel in discipulos, vel in libros nostros incideris, libens equidem cognoscerem. Illo negante, iterum rogauit: Vnde ergo eos hæreticos esse censuisti, qui illorum scientiæ probationem nullam habes? Et cùm se id ex auditu habere, ille respondisset: At qui nos (inquit) planè diuersum fecimus. Nam & in discipulos tuos frequenter incidimus, & in libros, ex quibus ille est, qui ex anchora titulum præfert: & cùm multi te conuicijs proscindere, atque velut hæreticum calumniari vellent; nos, vt patrem æquum erat, defendimus, & responso tutati sumus. Quocirca nec tu, indicta causa, ex solo auditu damnare debebas, quæ certò ipse non cognouerас; neque eiusmodi vicem rependere illi, qui de te loquitur bene. Epiphanius itaque deinceps moderatiùs locutus, viros istos à se dimisit. Ac non multo pòst abnauigauit in Cyprum; siue quòd eum Constantinopolitanæ professionis pœnitentia cœpisset; siue quòd eum oraculo admonuisset Deus, ac mortem ipsi (vt consentaneum est) prænunciasset. siquidem inter nauigandum, priusquam in Cyprum peruenisset, est mortuus.] hucusque Sozomenus.

C

D

[a] *Sozom lib. 8 cap. 15.*

INTER EVDOXIAM ET EPIPHANIVM CONFLICTVS.

Iam inter legendum, puto te, lector, ex plurimis, quæ superiùs dicta sunt, absque aliqua recenti admonitione sensisse ab Origenistarum fautore eam esse ad eorum defensionem institutam narrationem, qua illi innocentissimi demonstrentur, & S. Epiphanius leuissimus fugilletur, qui vano auditu percitus, tantum in eius prosecutione causæ laborem insumpsisset. Sed quàm hæc captiosa sint atque penitùs falsa, veritatis expensa lance, citiùs apparebit. Ac primùm illud quàm procul aberrat à vero, vt Eudoxia perinfensa Chrysostomo, fauerit monachis illis Origenistis, & Epiphanium fuerit auersata? Quàm autem ab his diuersa sit, quæ ab aliis de rebus gestis Epiphanij cum Eudoxia narratur historia, ex Leone Augusto accipe: Ipsa autem (inquit[b]) Eudoxia Epiphanium celerrimè trahit ad suas partes, ea docens & suggerens, quæ eius iniquam explebant libidinem, & quæ sanctum deponebant, adiiciens etiam arcanum (ô hominum audaciam! ô diuinam lenitatem!) hæreticum esse Dei seruum & famulum. Quid autem contrà sapiens dixerit Epiphanius, audiamus. Si est tibi quidem (inquit) ratio ô Imperatrix, cur hæresim ei impingas: adsit & causam suam agat Ioannes in pœnitentia. Sin autem hæc verba profers causa contumeliæ: tibi minimè assentitur Epiphanius. Tunc commota illa hostis, erupit in hanc execrandam vocem: Si, ô Epiphani, sis impedimento quo minus Ioannes mittatur in exilium: ecce aperiam templa idolorum, & contendam vt ea adorentur. Non ampliùs ergo

DE EPIPHANIO ET EVDOXIA DIVERSA NARRATIO.

[b] *Leo Imp. in orat. de rebus Chrysost.*

E

Universidad de Deusto
Biblioteca

ergo ferés Epiphanius aures suas pollui cœno inimicæ feminæ, totus perfusus fuit lacrymis; A
& se eorum innocentem esse pronuncians, fugam omninò arripuit.] ista Leo, quæ & fusiùs
apud Metaphrastem narrata habentur: quibus videas, quàm disparia hæc sint ab historia nu-
per ex Sozomeno recitata.

IVSTA DEFENDITVR EPIPHANIVS A CALVMNIA SOZOMENI.

Sed quid ad illud, quod Ammonium Origenistam idem Sozomenus ponit coram Epi-
phanio expostulantem, quod leui tantùm auditu aduersus ipsum ac socios monachos certa-
men iniisset? Leue ne argumentum existimandum erat, quod Theophilus non priuatis
tantùm litteris, sed Synodalibus ex Concilio Alexandrino scriptis, hos hæresis conuictos
atque damnatos esse conscripserat? Et cuinam rei maior in Ecclesia fides adhiberi solet,
quàm Synodalibus sanctionibus, quæ præsertim diuulgatæ scirentur in Orbem, atque rece-
ptæ ab Anastasio Romano Pontifice, quibus tum Origenis & errorum eius, necnon ipso-
rum Origenistarum nominatim damnatio contineretur? Vides ergo, quàm procul abhorret, B
vt ista in Epiphanium Ammonius iactare potuerit, & his conuictum Epiphanium pœnitue-
rit susceptæ prouinciæ, & sic discesserit Constantinopoli. Sed & quæ ad postremum de exi-
tu Epiphanij idem Sozomenus habeat, hic reddamus, vt vnà cum aliis apertis mendaciis
fortiùs confutemus.

IOANNIS ET EPIPHANII PROPHETICAE PRAEDICTIONES.

[a] Sozom. lib. 8. c. 15. 16.

Cùm autem (inquit[a]) nauim iam conscensurus Epiphanius esset, Episcopis illum ad
mare comitantibus, dixisse fertur: Ego vobis relinquo vrbem & Palatium & actionem:
ipse autem decedo: festino enim, & quidem admodum festino.] hæc tunc ipse; moxque
ista subdit Sozomenus: Atque equidem ex multis cognoui, adhuc durare rumorem, quòd
Ioannes Epiphanio mortem in mari futuram prædixerit, & ille vicissim huic Episcopatus
amissionem. Nam quo tempore inter se litigarent; ille Ioanni protestatus est: Spero te non
morituru Episcopum. Et Ioannes illi vicissim protestatus est: Et ego spero nec te qui- C
dem ingressurum esse ciuitatem tuam.] hactenus Sozomenus. Sed & hæc exacta veritatis
sunt examinanda censura. Scimus eadem à Socrate[b] narrari, incerto tamen auctore. Iactata
autem hæc externorum sermonibus, Leo[c] Aug. tradit. Apud Metaphrastem verò hæc de
discessione Epiphanij habentur[d] post conflictum ipsius cum Eudoxia vrgente Chrysostomi
damnationem: Diuinus autem Epiphanius percussus absurditate eorum quæ dicebantur ab
ea, cùm dixisset: Ego iudicij, quod sic habet, sum insons: protinus est egressus. Quædam
autem falsa fama, quæ ex hoc ad omnium aures peruasit, quod ipse quoque Epiphanius
huic depositioni Patriarchæ sit assensus, ad magnum vsque Ioahnem peruadit. Ille verò
aut veritatem ignorauit, fortasse quòd Deus eum celasset diuina quadam prouidentia, vt ali-
quo modo efficeret ambos, quæ vtrisque euenerunt, prædicere: aut sciuit Ioannes quidem
non esse verum quod fama ferebatur: lubens autem assensus est multorum existimationi, D
vt sic Epiphanio futurum prædiceret. Fertur ergo Patriarcha sic post hæc scripsisse ad Epi-
phanium (scripsit autem simpliciter & familianter) Frater Epiphani, audiui te consensisse
meæ relegationi; Scias autem nec te ipsum tuam sedem visurum amplius. Ad hæc sacro-
sanctus Epiphanius simplicibus rursus verbis rescripsit, quibus quoque ipse vtar: Athleta
Ioannes, feri, & vince: sed nec ipse peruenies ad videndum locum exilij. Vera autem fue-
runt quæ dicta sunt ab vtrisque. Nam & Epiphanius cùm statuisset nauigare in Cyprum, de-
cedit in nauigatione: & admirabilis Ioannes priusquam perueniret ad locum exilij, migra-
uit ad Dominum.] hactenus ipse.

[b] Socrat. lib. 6. c. 15.
[c] Leo August. orat. de Io. Chrysost.
[d] Metaph. in Vita Chrysost.

REFELLITVR COMMENTVM DE PROPHETIIS.

Sed vnde hæc querela Chrysostomo, vt vel opinione saltem concipere potuerit & existi-
mare Epiphanium suæ relegationi consensisse? cùm nullum penitùs fuerit in causa ipsius
Ioannis agitatum iudicium, nisi postquam iam Epiphanius recessisset, quando contigit (vt E
dicturi sumus anno sequenti) aduentasse Thophilum Constantinopolim. Cùm igitur nul-
la præcesserit eiusmodi de Ioannis exilio lata sententia, cui Epiphanius assensum præbuerit,
quod nondum causa agi cœpta fuerit: iure ea de prophetijs inuicem pronunciatis, com-
mentum esse putamus. Rursum verò quomodo dici potest Epiphanius hoc anno nauigans
in Cyprum insulam esse defunctus, qui adhuc anno sequenti probatur vixisse? Etenim
S. Hieronymus in posteriori Apologia, quam aduersus Ruffinum sequenti anno scripsisse
perspicuè demonstrabitur, de Epiphanio cùm meminit, ita ait: Papa Epiphanius πανταλάλητος,
quia quinque linguis contra te & amasium tuum (*nempe Origenem*) loquitur.]
ita ipse. quòd si paulò antè (vt volunt isti) Epiphanium defunctum esse contigisset, alio at-
que planè diuerso titulo nominasset, vt alias in commentariis in Isaiam post annos qua-
tuor scriptis, vbi ita de ipso[e]: Virum sanctæ & venerabilis memoriæ Episcopum Epi-
pha-

[e] Hier. in Isa. lib. 15. c. 54.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aphanium,qui insigne nobilis ingenij & eruditionis suæ reliquit opus,&c.] meminit de libro ab ipso de Lapidibus scripto,quem præsens (vt ait) eidem Hieronymo tradidit. Quo pariter titulo nominatus ab eo proculdubio fuisset in nuper citata Apologia, cùm eiusdem meminit,si proximè defunctus iam esset: vel cùm in superiori Apologia anno item sequenti scripta in eodem argumento versatus, cùm tamen aduersus oblatrantem Ruffinum defendit,post alia plura ista habet[a]: Crimini ei dandum est,quare Græcam,Syram, & Hebræam, & Aegyptiacam linguam,ex parte & Latinam nouerit? Ergo & Apostolus & Apostolici viri, qui linguis loquebantur,in crimine sunt,& me trilinguem bilinguis ipse ridebis?] [a] *Hieron. Apolog. 1. lib. 2.*

Cur autem ante aduentum Theophili Epiphanius recesserit Constantinopoli,illam quidem existimo causam,quòd quæstio illa de Origene & Origenis erroribus iam translata videbatur in mutuas criminum accusationes,quorum causa Theophilus ab Imperatore iussus
B esset Constantinopolim se conferre; cuius agitando iudicio minimè interesse voluerit. Vel potiùs dixerimus,quòd sciret ex aduerso Theophilum ad deponendum è sede Chrysostomum iam parare iudicium; nè & ipse in eum cogeretur calculum ferre,antea maturè discessisse. Quoto autem Domini anno obierit, equidem ignoratur: quadriennium verò eum non excessisse constat. Cetertùm iam decrepitum ætate ipsum obiisse, certũ est: nam ante fermè decennium de eo Hieronymus[b]: In extrema (inquit) senectute, varia cudit opera.] Eum autem Palladius tradit[c] sedisse Episcopum annos triginta sex,sub Damaso atque Siricio: qua ratione si etiam numeres primũ annum sedis eius ab ipso Damasi sedis exordio, nempe ab anno Domini trecentesimo sexagesimo septimo, vtique ex sententia eiusdem Palladij affirmare necesse esset, peruenisse saltem ad annum Domini quadringentesimum tertium,quibus videas totum illud commentum euanescere de reciprocis illis iactatis in se inuicem
C prophetiis. Prudentior quidem ceteris in hoc ipso visus est esse Palladius, qui licet fauerit (vt dictum est) Origenistis, ipse tamen sciens volensque res gestas Epiphanij Constantinopoli prætermisit: qui & licet non ignoraret aduersatum fuisse Ioanni Epiphanium,ipsum tamen ob excellentiam meritorum non potuit non laudasse, cùm alioqui in reliquos omnes eidem Ioanni aduersantes stylum maledicentiæ exacuerit.

DE TEMPORE OBITVS EPIPHANII.

[b] *Hieron. de Script. Eccl. in Epiph.*

[c] *Pallad. dialog.*

At qui celebris in Ecclesia vixit virtutibus clarus,atque spectatus vbique scientia,zeloque potissimum fidei Catholicæ commendatus, post obitum quoque clarissimũ Epiphanij nomen extitit, relatum illud tum à Græcis tum etiam à Latinis inter sanctos, anniuersaria memoria celebrandum. Eius vultus imago à Cypriis suis expressa cum aliis sacris imaginibus in ecclesia in eius perpetuum honoris monumentum erecta, custodita,& veneratione digna habita fuit. Est de his egregia testificatio recentioris Epiphanij in posteriori Nicæno
D Concilio his verbis[d]: Illius discipuli templum in Cypro, quod eiusdem Patris nomine appellarunt,ædificarunt,& cum multis aliis picturis illius quoque imaginem collocarunt.] hęc ipse. Ad postremum verò,quod ex instituto suscepimus,dum veritatem excolimus,cũctas pro viribus verrere quisquilias, admonendum putamus lectorem, Vitam illam Epiphanij, quam recitat Metaphrastes, scatere erroribus: inter quos ille,qui ad hæc tempora spectat, adnumerandus,cùm dicitur Epiphanius accersitus Romam ab Arcadio & Honorio Impp. vt sorori ægrotanti suppetias ferret,atque eam curasse,filiumque ipsius extinctum ad vitam reuocasse. Etenim nec Arcadius Imp. Romæ cum Honorio vmquam degit,neque quis probare poterit Epiphanium vmquam Romam venisse,nisi ipso Theodosij Senioris Imp. exordio, vt quarto tomo superiùs dictum est. Sunt & alia ibi planè delira, quæ prudens lector versatus in his quæ de eo superiùs sunt enarrata, facilè dignoscere poterit. Quod verò ad
E eius scripta pertinet; præter Panarium & eiusdem Epitomen, & Anchoratum,& de Gemmis libros,& Res gestas sancti Hilarionis,quorum est certa mentio apud sanctum Hieronymum & alios,eiusdem quoque nomine ac titulo notantur libri de Mensuris atque ponderibus,necnon de Vita & obitu sanctorum Prophetarum. Meminit Cassiodorus[e] editum à sancto Epiphanio commentarium in Cantica canticorum. Scimus eiusdem nominis clarissimos viros aliis diuersis temporibus claruisse in Oriente & Occidente,de quibus agetur inferiùs pro ratione temporis opportuniùs. At de rebus inter ambas partes Theophili atque Ioannis hoc anno transactis hic finis esto. Præcesserunt hæc omnia Synodum sequenti anno ad Quercum collectam,in qua idem S. Ioannes à sede, factiosorum odiis, adnitente Eudoxia Augusta,depositus est.

EPIPHANIVS SANCTITATE CELEBRIS.

[d] *Concil. Nicæn. 2. act. 6. to. 2. Concil.*

[e] *Cassiod. de Diuin. lect. cap. 3.*

Hoc eodem anno Anastasius Papa interpellatus litteris Ioannis Hierosolymorum Episcopi de causa Ruffini Aquileiensis presbyteri ita rescripsit[f]:

[f] *Extat. tom. 1. epist. Rom. Pon. & apud Hier. tom. 9.*

Probatæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

EPISTOLA ANASTASII PAPAE AD IOANNEM HIEROSOL. EPISCOPVM.

Probatæ quidem affectionis est hoc, vel laudabiliter de sacerdote sacerdos loquaris. Pro A
tanto igitur præconio, quod in merita mea effusissimè contuliſti, vt amori tuo gratias ago,
ita splendorem tuæ sanctitatis,& eas quas in Domino habes virtutes, subinde quodammo-
do paruitatis nostrę fauorabilis sermo prosequitur:tam eminenter,vir omnium prestantissi-
me, laudum tuarum fulges nitore conspicuus, vt par esse meritis sermo non possit. Porrò
autem tanto titulorum tuorum rapior incitamẽto,vt etiam quod impetrare nequeo, aude-
re non desinam. Iam hoc de laudibus est tuis, quod mè tantum de cælestis animi istius sere-
nitate laudasti. Tui enim Episcopatus ordo perspicuus, per diuersum Orbem velut radians,
etiam ad nos splẽdoris sui detulit claritatem. In me quippe totum amicitiæ tribuis,examini
nihil relinquis. Aut si iure me laudas:tu quoque similiter relaudandus non es? Obsecro igi-
tur ob vtrumque,vt memetipsum laudare iam desinas. Duplex enim causa me hoc poscere
constringit, ne consacerdotis tui sensibus aut dolorem falsa laus ingerat, aut pudorem vera B
succendat.] Ista quidem præfatus est Anastasius:quæ haud otiosè putes nos referre voluis-
se; sed vt declaretur ex his etiam,sicut ex aliis superiùs enarratis,Ioãnem Hierosolymorum
Episcopum abeuntem post Origenis errores, iam meliori frugi redditum, fide vbique Ca-
tholica his temporibus saltem exteriùs nituisse. At prosequamur reliqua eius epistolæ, quæ
spectant ad Ruffini causam. Subdit enim ipse mox ista:

DE CAVSA RVFFINI QVID ANASTASIVS PAPA

Sed ad causam reuertor. Ruffinus, de quo me consulere dignatus es, conscientiæ suæ
habet arbitrum diuinam maiestatem: apud quam se integro deuotionis officio ipse viderit
qualiter debeat approbare. Origenes autem, cuius in nostram linguam composita deriua-
uit, antè quis fuerit,in quæ processerit verba, nostrum propositum nesciuit. Quod verò sit
animi mei studium, cum tua paulisper hoc conferam sanctitate. Hoc igitur mente con- C
cepi, quod qui Vrbis nostræ populis de translata Origenis lectione patefecit, quamdam
puris mentibus velut nebulam excitans iniectam, fidem Apostolorum maiorum traditio-
ne firmatam velut dentis anfractibus illum voluisse dissoluere. Discere hoc loco libet quid
agat in Romanam linguam ista translatio. Approbo, si accusat auctorem, & execrandum
factum populis prodit: vt iustis tandem odijs teneatur, quem iamdudum fama con-
strinxerat. Si verò interpres tantorum malorum erroribus consensum præstat,& legenda
impia dogmata prodit in populos: nihil aliud sui opera laboris extruxit, nisi vt propriæ
veluti mentis arbitrio, hanc quæ sola, & quæ prima apud Catholicos Christianos vera
fides iam ab Apostolis exinde vsque ad tempus præsens tenetur, inopinatæ titulo assertio-
nis euerteret.

ERRORES ORIGENIS ROMAE DISSEMINATI REIECTI.

Absit hæc ab Ecclesia Romana nequaquam Catholica disciplina. Numquam profecto
eueniet,vt aliqua hoc admittamus ratione,quod iure meritoque damnamus. Quapropter D
in toto Orbe Christi Dei nostri diffusa prouidentia probare dignabitur, accipere nos omni-
no non posse, quæ Ecclesiam maculent, probatos mores euertant, aures circumstantium
vulnerent, iurgia, iras,dissensionesque disponant. Quare nosce qualem epistolam ad fra-
trem & Coepiscopum nostrum Venerium diligentiori cura perscriptam paruitas nostra
transmiserit:sibique hanc conscientiam fecerim, quod non superflua laborum formidine,
neque vano timore soliciter. Mihi certè cura non deerit Euangelij fidem circa meos custo-
dire populos; partesque populi mei per quæque spatia diuersa terrarum diffusas, quantum
possim,litteris cõuenire:ne qua profanæ interpretationis origo subrepat,quæ deuotas men-
tes immissa sui caligine labefactare conetur.

RVFFINI COMMVNICATIO REIECTA AB ANASTASIO.

Illud quoque,quod euenisse gaudeo, tacere non potui, beatissimorum Principum ma-
nasse responsa, quibus vnusquisque Deo seruiens ab Origenis lectione reuocetur; damnan- E
dumque sententia Principum, quem lectio rerum profana prodiderit. Hactenus sententiæ
meæ forma processerit. Quod te verò vulgi de Ruffino querela solicitat, vt quosdam
malis suspicionibus persequaris: hanc etiam opinionem cõstringam diuinæ lectionis exem-
[a] 1. Reg. 16. plo,sicut scriptum est[a]: Nõ sicut videt homo,ita & Deus. Nam Deus videt in corde, homo
autem in facie. Itaque, frater carissime, omni suspicione sepositа, Ruffinum scito, quòd
propria mente Origenis dicta in Latinum transtulit ac probauit:nec dissimilis ab eo est,qui
alienis vitijs præstat assensum. Illud tamen scire cupio,ita haberi à nostris partibus alienum,
vt quid agat,vbi sit,nescire cupiamus. Ipse denique viderit vbi possit absolui.] hactenus epi-
stola Anastasij Papæ ad Ioannem hoc anno (vt diximus) data; quod & testificatione S. Hie-
ronymi exploratum reddemus.

Meminit enim frequenter huius Anastasij epistolæ idem S. Hieronymus in Apologia in
Ruffinum

A Ruffinum scripta,cui eamdem ipsam epistolam adsuit, vt ipse testatur, cùm Ruffinum ipsum ita redarguit[a]: Cur translaturus hæretica, in defensionem eorum præmittis quasi martyris librum,& id Romanis auribus ingeris, quod trâslatum totus Orbis expauit? Aut certè si ideo interpretaris,vt eum hæreticum arguas: nihil de Græco mutes, & hoc ipsum præfatione testare:quod prudentissimè Papa Anastasius in epistola,quam contra te scribit ad Episcopum Ioannẽ,suo sermone complexus est, me liberans, qui id feci,& te arguens, qui facere noluisti.Ac ne forsitan hoc quoque neges,subiecì exemplũ eius;vt si non vis audire fratrem monentem,audias Episcopum condemnantem.] hęc ibi.ac rursum in Posteriori Apologia,cuius est exordium: Lectis litteris prudentiæ tuæ, &c.] hæc habet[b]: Vade potiùs Romam,& præsens apud eum expostula, cur tibi & absenti & innocenti fecerit contumeliam: primum vt non reciperet expositionem fidei tuæ, quam omnis (vt scribis) Italia com-
B probauit, & baculo tuarum vti noluerit litterarum contra canes tuos.: deinde vt epistolas contra te ad Orientem mitteret,& cauterium tibi hæreseos,dum nescis, inureret, &c.] paulo verò pòst: Esto (inquit) præteriti anni ego epistolam finxerim: recentia ad Orientem scripta quis misit? in quibus Papa Anastasius tantis te ornat floribus, vt cùm ea legeris, magis te velle defendere incipias, quàm nos accusare.] ita ipse,quibus & insinuat hoc anno eam ab Anastasio Papa epistolam esse datam,nempe sequenti anno ab eo quo idem Ruffinus ab Anastasio Romam vocatus est ad iudicium. Sed & inferiùs, eodem anno, quo ipse eam scribebat Apologiam, datam esse ab Anastasio in Ruffinum epistolã, declarat his verbis[c]: Vt nostram epistolam non probes, Papæ quoque Anastasij similì dicis fraude subnixam,de qua tibi antè respondi: quam si suspicaris ipsius non esse, habes vbi apud eum nos arguas falsitatis. Sin autem eius est,vt huius quoque anni contra te epistolæ pro-
C bant; frustra & falsò falsam arguere niteris, cùm ex illius vera epistola nostram veram esse doceamus.]

[a] *Hier. Apol. 1. lib. 2. DE TEMPORE SCRIPTAE EPISTOLAE AD IOANNEM EPISC. AB ANAST.*

[b] *Hieron. Apol. 2.*

[c] *Hier. Apol. 2.*

Cùm igitur S.Hieronymus,quo anno scribebat Apologiam illam posteriorem, ab Anastasio scriptam epistolam in Ruffinum affirmet;conflatéque simul eamdem Apologiam ab eodem hoc anno elaboratam: exploratum quoque redditur (quod dictum est) datam esse hoc eodem anno ab Anastasio Papa eamdem in Ruffinum epistolam. Quod verò hoc ipso anno ea Apologia à S.Hieronymo scripta sit, præter alias adductas superiùs rationes, inde quoque certum licet sumere argumẽtum; dum scilicet triennium ibidem numerat ab eo tempore,quo ipse ad Ruffinum epistolam dederat. Sed & posteriori libro prioris Apologiæ[d],dum numerat annos (vt ait) fermè decem,ex quo ad Dexterum Præfectum Prætorio librum scripserat de Scriptoribus Ecclesiasticis (quod accidit, vt vidimus testificatione ipD sius,anno decimoquarto Theodosij Imperatoris,anno autem Domini trecentesimo nonagesimosecundo) planè declarat hoc eodem quoque anno priorem etiam in Ruffinum eam scriptam esse Apologiam, in qua (vt vidimus) eiusdem meminit epistolæ Anastasij Papæ in Ruffinum ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum datæ.Cùm igitur satis sit demonstratum,hoc ipso anno quo Anastasius ad Ioannem,eodẽ quoque Hieronymum tum priorem tum posteriorem Apologiam aduersus Ruffinum elucubrasse; age iam modò de ambabus hoc itidem agamus anno.

QVO ANNO HIERONYMVS APOLOGIAS SCRIPSIT.

[d] *Hier. Apol. 1. lib. 2.*

Meminisse interea debes,lector, dictum esse superiùs, Ruffinum ante biennium,nempe anno Domini quadringentesimo, tres libros aduersus S.Hieronymum conscripsisse, quos Apologiæ titulo honestauit,cùm tamen acerrimæ fuerint inuectiuæ: quos haud omnibus voluit esse vulgatos, sed sic editos vbique locorum,vt ipsos tantùm suis carissimis crederet,
E magna cautela agens, ne in manus S.Hieronymi deferrentur; probè sciens, omnes illas in eum iactatas accusationes atque calumnias, in se ipsum grauiori impetu ab illo repulsas, fore validiùs conuertendas: quod planè accidit. Etenim etsi numquam, quamuis diligenter peruestigatos, in se à Ruffino conscriptos libros Hieronymo videre licuit: tamen ex ijs quæ à Ruffini familiaribus, quibus libri crediti erant, in odium sancti Hieronymi & inuidiam in eum concitandam passim iactabantur, frater eius Paulinianus (quem ad distrahendum patrimonium miserat, vt vidimus, in Occidentem) capita quædam Ruffini accusationum in ipsum sanctum Hieronymum collegit, rediensque Hierosolymam (vt dictum est) eidem patefecit. sed & alij eiusdem Hieronymi familiares,præcipuè verò Pammachius & Marcellinus, ex eis nonnulla suis litteris significarunt. Quibus ipse acceptis, duas scripsit Apologias, quarum prior duobus est partita libris,estque prioris eorum exordium: Et vestris & multorum litteris didici, &c.] posterior verò Apologia ita incipit:

SCRIPTA RVFFINI IN S.HIERONYMVM.

Lectis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Lectis litteris prudentiæ tuæ, &c.] quibus omnibus omnia in se iacula iactata retorquet in aduersarium. Testatur id quidem in posteriori quam scripsit Apologia, vbi ait [a]: Postquam repuli crimina, id est laudes tuas, & absque inuidia tui nominis respondi criminibus, non criminatori; atque vt me Catholicum à te infamatus probarem, inuectus sum in hæreticos: irasceris, furis, & luculentissimos libros contra me cudis, quos cùm legendos & cantandos omnibus tradidisses, certatim ad me de Italia & vrbe Roma atque Dalmatia scripta venerunt, quibus me laudator pristinus ornasses præconiis. Fateor, illico ad obiecta respondi, &c.] A

[a] *Hieron. Apolog. 2.*

RVFFINI TRES LIBRI INVECTIVARVM.

Sed vt hæc exploratiora reddantur, in primis de Ruffini inuectiuis in sanctum Hieronymum scriptis agendum, atque in memoriam reuocãdum, ipsum acceptis ab Aproniano litteris S. Hieronymi ad Pammachium datis (est enim epistola sexagesimaquinta) duos [b] illos, qui habentur præ manibus, aduersus Hieronymum inuectiuarum libros Ruffinum conscripsisse; quorum priori, ea quæ ab eodem S. Hieronymo dicta epistola ad Pammachium scripta erant refellere conatus est; posteriore verò, tamquam scopa, verrens cuncta, quæ in omnibus ipsius Hieronymi scriptis corrigenda putauit, leuissima licet, spectanda & exprobranda cunctis adduxit in medium. Sed & adiecit his Ruffinus tertium librum eodem argumento conscriptum, qui penitus excidisse videtur: tres namque simul à Ruffino tunc in S. Hieronymum libros elaboratos fuisse, ipse S. Hieronymus auctor est, vbi in sua defensione hæc ait [c]: Nunc quoque quia renui laudatorem, & verso stylo docui me non esse quod meus necessarius prædicauit; dicitur furere, & tres contra me libros venustate Attica texuisse, eadem accusans quæ antè laudauerat, &c.] Porrò hos tres commentarios Ruffinus non Inuectiuas (sicuti diximus) vt modò præsefert eorum inscriptio, sed honestiori titulo Apologiam nominauit. vnde in eum S. Hieronymus [d]: Non te pudet accusationem tuam Apologiam tuam vocare?] B C

[b] *Extat apud S. Hier. to. 3.*

[c] *Hier. Apol. 2. lib. 1.*

[d] *Hier. Apolog. 2.*

Verum cùm non integros ipsos libros, sed auditu tantùm percepta Paulinianus ad Hieronymum agentem Bethlehem detulisset, eadem ipse, Apologia scripta duobus partita libris, acerrimè confutauit, potiora pollicitus ac vberiora, cùm in manus suas tres illi à Ruffino conscripti inuectiuarum libri integri redderentur: nam in fine posterioris libri hæc habet [e]: Excessi epistolæ modum *(ad Pammachium enim & Marcellinum, velut epistola vna, idem inscripti libri habentur)* & qui contra nefariam hæresim iam stylum fixeram, pro me respondere compulsus sum, exspectans tria amici volumina, & ad congeriem criminum eius tota mente suspensus: nisi quod leuius est, professum inimicum cauere, quàm hostem latentem sub amici nomine sustinere.] hæc ibi; sed & superiùs [f]: Sed aduersus illos libros, qui per angulos garriunt, & furtiua accusatione me mordent, cùm editi fuerint, & de tenebris ad lucem processerint, atque ad nos vel studio fratrum, vel temeritate æmulorum potuerint peruenire, respondere conabor: neque enim magnopere formidandi sunt, quos metuit auctor suus prodere, & tantùm confœderatis legendos esse decreuit.] hæc ipse: vt non mireris, lector, si complura legis in Ruffini inuectiuis, quæ haud inuenis in aduersariis Hieronymi responsionibus confutata. D

[e] *Hieron. Apolog. 2. lib. 2.*

[f] *idem Apol. 2. lib. 1.*

CATHOLICVS QVO CERTO SIGNO DIGNOSCI POSSIT.

Sed & illud diligenter attende, quomodo vno ictu potens ac solers veritatis propugnator S. Hieronymus aduersarium folia sibi ficus pro armatura consuentem prosternat, dum ostendit frustra blandiri sibi de fide Catholica, si vel in minimo à Romana Ecclesia discrepet. ait enim in eum [g]: Fidem suam quam vocat? Eam ne qua Romana pollet Ecclesia? an illam, quæ in Origenis voluminibus continetur? Si Romanam responderit: ergo Catholici sumus.] Vides maiorum omnium ore versatũ illud firmissimum axioma, & necessarium enthymema; nempe, dicere tantùm, aliquem sequi Romanam fidem, mox ex necessitate deduci esse Catholicum. Ob idque nullum in eum sanctus Hieronymus validius telum intorquet, cùm prouocat ipsum ad sententiam de eo ab Anastasio Romano Pontifice latam; planè significãs à nullo quemquam aliquo modo probari posse Catholicum, quem Romanus Pontifex hæreseos condemnarit. In his enim multus est idem S. Hieronymus, cùm posteriori libro suæ prioris Apologiæ in eo versatur, vt scriptam antea ab eo ad Anastasium Romanum Pontificem Apologiam validissimè confutet: cui & intexuit (vt nuper dictum est) eiusdem Põtificis epistolam de reprobatione & damnatione ipsius Ruffini ad Ioannem Hierosolymitanum Episcopum datam, tamquam fortissimum arietem, quo omnes erectæ ab aduersario defensionum turres solo tenus sternerentur. Scriptos igitur à se Hieronymus duos hos prioris Apologiæ libros, ad eos misit, ad quos sciebat inuectiuas suas dedisse Ruffinum. E

[g] *Hier. Apol. 1. lib. 1.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

finum. Testatur id ipse in posteriori Apologia, vbi ait[a]: Misi hos ipsos Apologiæ meæ libros ad eos quos tu vulneraueras; vt venena tua, nostra sequeretur antidotus.] hæc ipse. Quàm autem inuitus ad hæc Hieronymus traheretur, iam superiùs, eiusmodi fermè exordio controuersiæ, ipsius testificatione optimè testatum redditum est. Sed quæ post hæc his audaciora Ruffinus stylo armatus aggressus sit, audi. [a] Hieron. Apolog 1.

Cùm accepisset in se editos duos à sancto Hieronymo Apologiæ libros, immenso furore percitus, tunc ad eum scriptos à se libros misit; & epistolam acerbissimam addidit, qua eo vsque insaniæ prolapsus est, vt eadem ipsi Hieronymo, nisi taceret, mortem fuerit comminatus, simulque tribunal sæcularium Iudicum, acturus saltem in eum actione iniuriarum. Testatur hæc quidem ipse sanctus Hieronymus in posteriori Apologia, vbi ait[b]: Ob hanc culpam mittis mihi & priores libros & recentem epistolam plenam iniuriarum & criminum. Quid me vis facere, bone amice? Taceam? videbor crimen agnoscere? Loquar? terres me gladiis tuis, & accusationem non iam Ecclesiasticam, sed tribunalium comminaris.] hæc ibi. Quòd enim Ruffinus malè sibi conscius sciret grauissimè à se Hieronymum exagitatum, noscereteque ipsum in redarguendo valentissimum esse: ad imminentem tantam grandinem auertendam, obstruere Hieronymi os sublime tonans, minis illatis, existimauit. Scribens igitur ad Hieronymum ipsum epistolam (vt dictum est) comminatus est mortem, si quid vltra in se asperum durumve proferret. Tradit id quidem iterum ipse Hieronymus in eadem quam in ipsius epistolam edidit Apologiam, vbi ait[c]: Quid enim necesse fuit, accusationis volumina mittere, & maledicta proferre in medium, si tu in vltima parte epistolæ denunciata morte, me deterres, ne audeam respondere criminibus, immo laudibus tuis?] & inferiùs: Mortem minaris, quam & serpentes inferre possunt. Mors omnium est: homicidium pessimorum. Quid enim, nisi tu me occideris, ego immortalis ero? Quin potiùs ago gratias, quòd facis de necessitate virtutem.] & ad postremum hæc eadem refricans, ait[d]: Talibus institutus es disciplinis, vt tui respondere non potueris: caput auferas; & linguam quæ tacere non potest, seces? Nec magnopere glorieris, si facias quod scorpiones possunt facere & cantharides. Fecerunt hoc & Fuluia in Ciceronem, & Herodias[e] in Ioannem: quia veritatem non poterant audire, & linguam veriloquam discriminali acu confoderunt, &c.] [b] Hieron. Apolog. 2. [c] Hieron. Apolog. 2. [d] Hieron. Apolog. 2. [e] Luc. 3.

HIERONYMVS RVFFINI EXCITATVR MINIS.

At tantum abfuit vt minis Ruffini sanctus Hieronymus coercitus fuerit, ne criminationibus responderet, vt qui antè monitus à Chromatio Aquileiæ Episcopo (puto eiusdem Ruffini opera) iam tacere penitus decreuisset, ea Ruffini epistola expergefactus, in eum iterum clamare compulsus fuerit: affirmat id quidem ipse suæ ipsius Apologiæ exordio, vbi ait[f]: Testem inuoco Iesum conscientiæ meæ, qui & has litteras & tuam epistolam iudicaturus est, me ad commonitionem sancti Papæ Chromatij voluisse reticere, & finem facere simultatum, & vincere in bono malum. Sed quia minaris interitum, nisi tacuero (respondere compellor), ne videar tacendo crimen agnoscere, & lenitatem meam malæ conscientiæ signum interpreteris. Hoc est verum dilemma tuum, non ex dialectica arte, quam nescis, sed ex carnificum officina & meditatione prolatum: Si tacuero, criminosus ero: Si respondero, maledicus. Tu ergo me cohibes, & cogis ad respondendum, &c.] [f] Hieron. Apolog 2.

QVALIS HIERONYMVS ADVERSVS HAERETICOS.

Quantum enim sancti Hieronymi ex ipsius scriptis tamquam ex facie animum intueri datur; sic plane comparatum nouimus sanctissimum virum, vt cùm aduersus hæreticos agendum esset, magnis semper atque vehementibus spiritibus insurrexerit. Ad hoc namque spectat, quod ad finem eiusmodi posteriores Apologiæ habet verbis istis: Canes latrant pro dominis suis: tu non vis me latrare pro Christo?] Ad hoc insuper illud pertinet, quod in priori Apologia sic de se ait[g]: Hoc vnum denuncio, & repetens iterum iterumque monebo. Cornutam bestiam petis. & nisi cauerem illud Apostoli[h]: Maledici regnum Dei non possidebunt; &, Mordentes[i] inuicem, consumpti estis ab inuicem: iam nunc sentires de paruula subdolaque concordia magnam tibi in mundo ortam esse discordiam.] sed & cùm differit aduersus Iouinianum, eiusque garrulum defensorem, hæc item[k]: De nobis quoque dici potest, Fœnum habet in cornu, longè fuge. Sed magis volumus esse discipuli eius, qui ait[l]: Dorsum meum posui ad flagella, &c.] sic quidem compositus ille fuit aduersus hæreticos, vel cùm calumniosè hæresis insimularetur: vnde & ad eumdem Ruffinum[m]: in vno tibi consentire non potero, vt parcam hæreticis, vel vt [g] Hieron. Apolog. 1. lib. 1. [h] 1. Cor. 6. [i] Galat. 3. [k] Hier. epist. 11. [l] Isaia. 50. [m] Hieron. Apolog 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

me Catholicum non probem. Si ista est causa discordiæ, mori possum, tacere non possum.] A atque ad postremum hæc vltima ab eo apponitur contestatio: Sit inter nos vna fides, & illico pax sequetur.]

Hæc autem ex scriptis ipsius deprompsimus, ne quis miretur, si cum ita erecta ac planè inflexibili vides stare ceruice, cùm disserit aduersus Ruffinum, cùm eum summa eloquentiæ vi exagitat, deprimit, deridet interdum, subsannat, scommatibus vrget, dicteriis deludit, accommodatisque ad mores hominis nominibus appellat, nominans eum sæpè Grunnium, alludens nimirum [a] ad illum Grunnium Caracottam, cuius testamentum Porcelli solerent cachinnantes pueri in scholis ludibrio risuque prosequi: idcirco id ipse, quòd Ruffinus scriberet res nullius pretij. sicut & cùm Alecto [b] nominat ob furorem, Luciumque Lauinium aliquando, & Asinium Pollionem, ob æmulationem, quod alter ipsorum Terentium, Ciceronem alter fuerit æmulatus: itidemque cùm aliquando [c] Calphurnium lanarium ob B dolos & fraudes. Sed cur hæc? cur inquam Ruffinum ipsum [d] interdum, tacito proprio, alienis nominibus nuncupauit? idem ipse S. Hieronymus propositi sui eiusmodi rationem affert, cùm de Pelagianis agit erroribus, ex Origenistarum palmitibus propagatis, deque eodem Ruffino Grunnij nomine nuncupato: Cui (inquit [e]) respondere diu tacens, & dolorem silentio deuorans, crebra fratrum expostulatione compulsus sum; nec tamen hucusque prorupi vt auctorum nomina ponerem, malens eos corrigi, quàm infamari: nec enim hominum, sed errorum inimicus sum, &c.] Sic vides animi eius consilium fuisse, non detegendi, sed potiùs contegendi causa eius crimina, alieno nomine sæpe siue Ruffinum, siue alios nominasse.

[a] *Hieron. præfat. lib. 11. in Isaiam.*
[b] *Hieron. in Age. c. 3.*
[c] *Hieron. Apolog. 1. & 2.*
[d] *Hier. epist. 31.*
[e] *Hieron. præf. in Hierem. lib. 4.*

Ceterùm etsi in hunc modum S. Hieronymus sæpe videatur celso animo erectus aduer- C sus hæreticos: tamen quantum præ cæteris virtutibus præditus fuerit animi demissione, quàm vsitatiori vocabulo dicimus humilitatem, tum res ab eo gestæ, tum etiam scripta manifestè declarant. Accipe in primis quæ ipse scribat in epistola [f] ad Abigaum: Quamuis (inquit) mihi multorum sim conscius peccatorum, & quotidie in oratione flexis genibus loquar [g]: Delicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memineris: tamen sciens scriptum esse ab Apostolo [h]: Ne inflatus superbia incidat in iudicium diaboli. & in alio loco scriptum [i]: Superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam. nihil ita à pueritia conatus sum vitare, quàm tumentem animum, & ceruicem erectam, Dei contra se odium prouocantem. Noui enim magistrum & Dominum & Deum meum in carnis humilitate dixisse [k]: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, &c. Habes eius animi institutum, & quidem haud inanibus verbis iactanter proditum, sed opere peregregiè impletum. Etenim cùm magnos quoque viros soleat inflare scientia; indeque mentis tumor obortus ceteros spernere, se solum verò D aspicere doceat, perque aliena gradi vestigia dedignari faciat, & nouitates excogitare suadeat: quantum ab his ipse sanctus Hieronymus abhorruerit, vel vna illa sententia accipe, qua animum suum testatum ita reliquit [l]: Fateor enim (inquit) mi Domnion & Rogatiane carissimi, numquam me in diuinis voluminibus propriis viribus credidisse, nec habuisse opinionem meam, sed ea etiam de quibus scire me arbitrabar, interrogare me solitum, quanto magis de ipsis in quibus anceps eram? &c.] Videntur ne hæc tibi, lector, celsæ mentis elatique animi, vel erectæ ceruicis indicia, & non potiùs veri Ecclesiæ doctoris summam animi summissionem præseferentis? quem vtinam imitati essent, qui ipsum fastus atque superbiæ, inflato animo, summa arrogantia, atque incomparabili temeritate redarguunt.

HIERONYMI HVMILITAS.

[f] *Hieron. epist. 31.*
[g] *Psal. 24.*
[h] *1. Tim. 3.*
[i] *1. Pet. 5.*
[k] *Matth. 11.*
[l] *Hieron. epist. 108.*

Quod verò ad Ruffinum pertinet: tantum abfuit vt parato à sancto Hieronymo antido- E to curaretur, quin potiùs post Origenis errores, quos fouit, Pelagianæ hæresis aspides ex eis obortos, percaram sibi sobolem enutriuerit: quod proprium est hæreticorum, semper in deterius ferri, quousque in imum impietatis prolabantur, iusto Dei iudicio condemnati, vt ipsi sibi malum inferant, quod nec ab hostibus passuri essent. Quomodo autem hæc acciderint, suo loco patebit. Stabilis igitur de Ruffini damnatione sententia Anastasij Papæ permansit, quam nemo successorum Romanorum Pontificum aboleuit. cuius quoque scripta iure quidem censuræ S. Hieronymi Gelasius Papa subiecit: appositeque diuino arbitrio factum, vt qui viuens canino dente eiusdem S. Hieronymi scripta corrosit, eumdem post obitum quoque meretur experiri censorem. Ista enim in Romano Concilio de Ruffini commentariis ipse Gelasius definita reliquit: Ruffinus vir religiosus plurimos Ecclesiastici operis edidit libros; nonnullas etiam Scripturas interpretatus est. Sed quoniam beatus

RVFFINVS IN DETERIORA LAPSVS VSQVE DAMNATVS.

Hiero-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Hieronymus eum in aliquibus de arbitrij libertate notauit : illa sentimus, quæ prædictum beatum Hieronymum sentire cognouimus: & non solùm de Ruffino, sed etiam de diuersis, quos vir sæpius memoratus zelo Dei & fidei religione reprehendit.] hæc Gelasius; cuius ne mouearis nomenclatura, dum Ruffinum ipsum iudicio Ecclesiastico prædamnatum, virum religiosum appellat : eo enim titulo ipsum monachum voluit demonstrasse. Quomodo autem post hæc factum sit, vt recisa vlcera Origenis errorum, eadem recrudescentia, in grauiora apostemata Pelagianæ hæresis intumuerint, dictum sumus inferius.

Hoc anno Anastasius Romanus Pontifex ex hac vita migrauit, vt & Marcellinus Comes in Chronico docet, dum sub huius anni Consulibus Innocentium eidem suffectum ponit. Sed & Prosper cùm sub eodem Consulatu Arcadij & Honorij quinto ingressum B Innocentij referat, eadem quæ ex Marcellino sunt dicta, confirmat. Quæ etiam nuper ex S. Hieronymo de Anastasio Papa sunt recitata, ad hunc saltem ipsum vixisse annum, perspicue demonstrant, necnon Concilium Carthaginense anno superiori Idibus Septembris celebratum, vbi de viuente adhuc Anastasio mentio habetur, à quo litteras acceperunt. Et cùm omnium sententia constet, defunctum ipsum esse in fine mensis Aprilis, certe quidem non ante præsentem annum eius obitus referri potest. Ex quibus arguendi erroris sunt, qui anno superiori Anastasium decessisse tradunt, quive eum annos tantùm tres sedisse dicunt. Habita enim ratione temporis quo sedere cœpit, nimirum anno Domini trecentesimo nonagesimooctauo, pridie Idus Martij; & obitus eius, quem hoc anno contigisse ponimus 5. Kal. Maij; dicendum est eum sedisse annos quatuor, mensem vnum, & dies tredecim.

ANASTASII PAPAE OBITVS ET ACTA.

C De eodem Anastasio hæc in libro de Romanis Pontificibus scripta leguntur[a]: Hic constituit, vt quotiescumque sancta Euangelia recitarentur, sacerdotes non sederent, sed curui starent. Hic fecit constitutum de Ecclesia. Hic fecit basilicam quæ dicitur Crescentiana in regione secunda, via Mamurtina in vrbe Roma (*Forte via Mamurtina, sic dicta ab ædibus Mamurri in secunda regione locatis*[b].) Et hoc constituit, nulla ratione transmarinum hominem in clericatus honorem susciri, nisi quinque Episcoporum designaret chirographum: quia & eodem tempore Manichæi inuenti sunt in Vrbe Roma. Hic fecit ordinationes duas in vrbe Roma per mensem Decembrem, ordinauit presbyteros octo, diaconos quinque, Episcopos per diuersa loca decem. Qui sepultus est in cœmeterio suo ad Vrsum Pileatum, quinto Kalendas Maij.] hæc ibi. Decessit planè titulo sanctitatis insignis, relatusque in sanctorum catalogum, anniuersaria memoria celebrandus, quem hu- D iusmodi elogio commendat sanctus Hieronymus[c]: Non post multum tempus in medio, succedit in Pontificatum vir insignis Anastasius, quem diu Roma habere non meruit, ne Orbis caput sub tali Episcopo truncaretur: immo idcirco raptus atque translatus est, ne semel latam sententiam precibus suis flectere conaretur, dicente Domino ad Hieremiam[d]: Ne orauerís pro populo isto, neque deprecéris in bonum: quia si ieiunauerint, non exaudiam preces eorum: & si holocausta & victimas obtulerint, non suscipiam eas. in gladio enim & fame & pestilentia consumam eos.] Sed hæc de Vrbis excidio post annos octo contigerunt.

[a] *Tom. 1. Conc. REGVLA. NASTASIO PAPA GESTAE.*

[b] *Panuin. in Vrb. Rom. region. 2.*

[c] *Hieron. epist. 16.*

[d] *Hierem. 14*

Quod autem dicitur, ab Anastasio statutum fuisse, vt dum per diaconum, cuius id muneris est, Euangelium in Ecclesia caneretur, sacerdotes non sederent, sed starent curui: vnde eiusmodi sanciendi decreti occasio fluxerit, historiam pertexendam esse puta- E mus. Grauis Romæ his temporibus inter presbyteros & diaconos est orta contentio; hi enim administrantes res Ecclesiæ, superciliò elati, spernebant presbyteros; presbyteri autem in eosdem insurrexere, atque ex consuetudinis Romanæ Ecclesiæ præscripto, ipsis sedentibus, eos stare debere, contendebant. Sed eo vsque contentio pertinax progressa est, vt etiam cùm stantes diaconi coram populo legerent Euangelium, presbyteri tamen minimè è sessione consurgerent: quod vt enorme factum Anastasius Papa emendandum sancito eiusmodi decreto putauit. Quisnam autem huius contentionis primus auctor extiterit, proditur ex veteri quæstionis tractatione apud S. Augustinum posita hisce verbis[e]: Quomodo contra Leuitas Romanos disceptandũ sit, qui contendunt Leuitas sacerdotibus, & diaconos presbyteris coæquare.] hic est titulus quæstionis. ac paulo post: Quidà igitur qui nomen habet Fatidij, duce stultitia, & ciuitatis Romanæ iactantia, Leuitas sacerdotibus, & diaconos presbyteris æquare contendit, non dicam præferre; quia

DIACONORVM AC PRESBYTERORVM DISSIDIA.

[e] *Apud Aug. Quæst. ex vtroque mix. q. 101.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

stultius est, & fortè incredibile videtur, & nos non emendatores, sed calumniatores habeamur.] hæc auctor. Sed & sanctus Hieronymus [a] de eodem in epistola ad Euagrium ita habet ipso eius exordio: Legimus (inquit) in Isaia [b]: Fatuus fatua loquetur. Audio quemdam in tantam erupisse vecordiam, vt diaconos presbyteris, id est, Episcopis anteferret.] docet maiorum sententia presbyteros Episcopos nominatos esse. Quantum autem præter omne ius fasque hæc de diaconis dicerentur, ambo auctores pluribus disserunt. & de Romanæ Ecclesiæ diaconis apud Augustinum hæc leguntur: Quamquam Romanæ Ecclesiæ diaconi modicè inuerecundiores videantur, sedendi tamen dignitatem in ecclesia non præsumunt.] Quid insuper sibi indebitè diaconi vsurpauerint, idem auctor ita post multa: Nunc enim videmus, diaconos temerè, quod sacerdotum est, agere per conuiuia; & in oratione id velle, quod respondeatur illis, cùm istud solis liceat sacerdotibus.] Sanctus Hieronymus eadem de his in hunc modum: Ceterùm etiam in ecclesia Romæ presbyteri sedent, & stant diaconi: licet paulatim increbrescentibus vitiis, inter presbyteros, absente Episcopo, sedere diaconum viderim, & in domesticis conuiuiis benedictiones presbyteris dare. Discant qui hoc faciunt, non se recte facere, &c.] hæc ipse.

[a] Hieron. epist. 85.
[b] Isaiæ 32.

A

B

Vnde autem acciderit, vt diaconi Romanæ Ecclesiæ maiori fastu tumescerent; eam in primis idem qui suprà auctor [c] affert causam, cùm ait: Vt autem non omnia ministeria obsequiorum per ordinem agant, multitudo facit clericorum. Nam vtique & altare portarent & vasa eius, & aquam vtique in manus infunderent sacerdoti, sicut videmus per omnes Ecclesias.] & paulo pòst, ob Romanæ Ecclesiæ excellentiam inflatos esse Romæ diaconos, idem ita demonstrat: Sed quia Romanæ Ecclesiæ ministri sunt, ideirco honorabiliores putantur, quàm apud ceteras Ecclesias, propter magnificentiam vrbis Romanæ, quæ caput esse videtur omnium ciuitatum. Si itaque sic est, hoc debent & sacerdotibus suis vendicare: quia si ij qui inferiores sunt, crescunt propter magnificentiam ciuitatis; quanto magis qui potiores, sublimandi sunt?] At nequaquam pro ciuitatum amplitudine crescere Ecclesiasticorum ordinum dignitatem, vt ob id diaconus diacono, presbyter presbytero, & Episcopus Episcopo dignior habendus sit, licet iurisdictionis potestate ille minor, iste maior appareat, S. Hieronymus de his ipsis eadem epistola differens, probè confirmat, cùm in exemplum ista ita deducit: Nec altera (inquit) Romanæ vrbis Ecclesia, altera totius Orbis existimanda est. Et Galliæ, & Britanniæ, & Africa, & Persis, & Oriens, & India, & omnes barbaræ nationes vnum Christum adorant, vnam obseruant regulam veritatis. Si auctoritas quæritur, Orbis maior est Vrbe. Vbicumque fuerit Episcopus, siue Romæ, siue Eugubij, siue Constantinopoli, siue Rhegij, siue Alexandriæ, siue Tanis; eiusdem meriti, eiusdem est & sacerdotij. Potentia diuitiarum, & paupertatis humilitas vel sublimiorem vel inferiorem Episcopum non facit: ceterùm omnes Apostolorum successores sunt.] hæc sanctus Hieronymus. Sed vides vnde deducta sit ea sententia; neminem sacrorum Antistitum alterum præstare alteri, nempe quo ad sacros ordines. Sic igitur erubescant impij insciticæ suæ, qui eiusmodi verba S. Hieronymi distorquent, dum ad omnem auctoritatem atque iurisdictionem tollendam improbe referunt. Scopus namque propositæ quæstionis ipsius in primis attendendus erat, vt germanum sensum eius verborum assequerentur. Sed de his superiùs tomo primo Annalium pluribus actum est.

[c] Apud Aug. Quæst. ex vtroque mix. q. 101.

CVR ROMANAE ECCLESIAE DIACONI SVPERBIANT.

ORDO SACER IDEM COMMVNIS OMNIBVS.

C

D

Cur insuper Romanæ Ecclesiæ diaconi super alios ceterarum Ecclesiarum diaconos & presbyteros eleuarentur, idem sanctus Hieronymus eadem ad Euagrium epistola ita subdit: Sed dicis: Quomodo Romæ ad testimonium diaconi presbyter ordinatur? Quid mihi profers vnius Vrbis consuetudinem? Quid paucitatem, de qua ortum est supercilium in leges Ecclesiæ, vindicas? Omne quod rarum est, plus appetitur. Pulegium apud Indos pipere pretiosius est. Diaconos paucitas honorabiles, presbyteros turba contemptibiles facit.] Sed & id alia ratione idem qui suprà apud Augustinum auctor refellit, dum ostendit, haud hac ex parte præferendos vel æquandos presbyteris esse diaconos, quod illi horum testimonio ordinentur, cùm ipsi diaconi plebis testimonio consueuerint promoueri: quod factum primò à Petro [d] probat in ordinatione septem diaconorum. Sed insuper & alias idem auctor causas inculcat, cur tanti essent pretij Romæ diaconi, cùm ait [e]: Diaconi ergo ordo est, accipere à sacerdote, & sic dare plebi. Vides quid pariat vana præsumptio? Immemores enim, elatione mentis, eo quòd videant Romanæ Ecclesiæ esse

E

OFFICIA DIACONORVM VRBIS.

[d] Act. 6.
[e] Apud S. Aug. Quæst. ex vtroque mix. q. 101.

ministros

Universidad de Deusto
Biblioteca

A ministros, non considerant quid illis à Deo decretum sit, & quid debeant custodire. Sed tollunt hæc de memoria assiduæ stationes domesticæ, & officialitas, quæ per suggestiones malas, seu bonas, nunc plurimum potest: Aut timetur enim ne malè suggerant, aut emuniri, vt præstent. Hi sunt qui faciunt eos ordinis sui non considerare rationem: dum enim per adulationem obsequuntur illis illicitè, præcipites illos faciunt, vt plus sibi putent licere. Quippe cùm videant non sic deferri sacerdotibus, ac per hoc anteferri se putant.] hæc ipse: quibus sanè significatur, Romanæ Ecclesiæ diaconorum illud etiam fuisse muneris, referre diuersorum causas ad Summum Pontificem, & ab ipso accepta responsa petentibus reddere.

Hæc quidem priuatim inhærebant Ecclesiæ Romanæ diaconis: ceterùm illud in omnibus Ecclesiis commune omnibus erat, vt bona Ecclesiæ administrarent: cuius rei causa
B pariter contingebat, vt non Romæ tantùm, sed vbique diaconi à populo maiori frequentarentur quàm sacerdotes obsequio. Hinc obortas videas querelas illas Honorati archidiaconi Salonitani apud sanctum Gregorium[a] Romanum Pontificem, cùm questus est degradari se potiùs quàm promoueri, cùm ab eo in presbyterum ordinari tentaretur. Horum igitur causa non Romæ dumtaxat, sed & in aliis quoque Ecclesiis contingebat, diaconum aduersus presbyteros erigere sæpe ceruicem. Quamobrem ad huiusmodi procaciam retundendam Magnum Nicænum Concilium diaconos, ne quid præter ius fasque præsumerent, edicto canone vetuit, vbi inter alia[b]: In sua diaconi mensura permaneant, scientes quòd Episcoporum quidem ministri sint, inferiores autem presbyteris habeantur. per ordinem ergo
post presbyteros gratiam sacræ communionis accipiant, aut Episcopo aut presbytero porrigente. Sed nec sedere in medio presbyterorum diaconis liceat, &c.] Sed & cùm in Afri-
C canam Ecclesiam eiusmodi diaconorum arrogans insolentia irrepsisset, eumdem canonem Episcopi Africani inseruerunt sexto Concilio Carthaginensi[c]. Insuper quòd & Galliarum Ecclesias idem morbus inuasisset, in Conciliis Arelatensibus[d] primum eorumdem diaconorum fastus depressus est: & in Concilio Andegauensi hoc sæculo celebrato, Consule Opilione, quod manuscriptum accepimus à pio disertoque viro Frontone Ducæo Societatis IESV digno presbytero, canone tertio id cautum habetur: Vt diaconi presbyteris omni humilitate nouerint deferendum esse.] Sed excisis ramis, malo sæpe repullulante, sæpiùs opus fuit Ecclesiasticæ censuræ illud securi succidi, vt inter alios Romæ in Concilio à Gelasio Papa factum apparet[e]. At de his modò satis: in hæc enim occasione Anastasij Papæ decreti progressi sumus.

EX BONORVM ADMINISTRATIONE CRESCIT DIACONORVM SVPERBIA.

[a] *Greg. lib. 2. epist. 14. 15. 16.*

[b] *Conc. Nicæn. cap. 18.*

[c] *Conc. Carthag. 6. c. 17.*

[d] *Concil. Arel. 1. c. 18. Conc. Arel. 2. c. 15.*

[e] *Concil. Rom. sub Gelasio. c. 9. 10.*

Quod autem ad eiusdem Pontificis scripta pertinet: duæ eius nomine habentur scriptæ
D epistolæ decretales: sed quarum prior cùm data reperiatur Consulibus Arcadio atque Bautone, ante annos ab eiusdem Anastasij ingressu quatuordecim, plane apparet (si legitimâ, & non suppositam eam esse velimus) aliis Pontificibus quàm Anastasio adsenbenda. Illud etiam non ignoramus, maximam partem eiusdem prioris epistolæ, vbi agitur de Manichæis, reperiri apud sanctum Leonem Magnum Romanum Pontificem in epistola secunda data ad vniuersos Italiæ Episcopos; quod quidem de impostura suspicionem auget. Scimus tamen Anastasium complures epistolas conscripsisse, in causa præsertim Origenistarum, & in causa Donatistarum ad Africanos, & inter alias ad Vrsinum de incarnatione Filij Dei, cuius tria habes fragmenta recitata in appendice ad Breuiarium Liberati diaconi. At de scriptis Anastasij hactenus. Post cuius obitum, cùm vacasset sedes dies viginti & vnum, decimoquinto Kal. Iunij, Innocentius Albanus Innocentij filius creatus est Romanus Pontifex: cuius res gestas, ordine seruato temporum, recensebimus, atque in fine annos ipsius sedis exactè dinumerabimus.

ANASTASII PAPÆ SCRIPTA.

INNOCENTIVS PAPA CREATVR.

Sed de funere transeamus ad funus, nimirum ab obitu sancti Anastasij Papæ ad migrationem sancti Martini Turonensis Episcopi: quem hoc anno diem extremum clausisse, ex testificatione Seueri aliisque certis notis, tum tertio, tum etiam quarto, immo & hoc quinto Annalium tomo pluribus demonstrauimus. Qui enim, ex Seueri sententia, sub Consulatu Euodij sanctus Martinus septuagenarius erat, anno nimirum Domini trecentesimo octogesimosexto, idemque eiusdem assertione superuixisse ponitur annos sexdecim, necesse est affirmare hoc anno vita perfunctum, agentem ætatis annos octogintasex, cùm sedisset annos triginta & vnum: tot enim numerandi sunt anni Episcopatus S. Martini, si Gregorij sententiæ consenserimus, dicentis[f] creatum fuisse Episcopum anno octauo Valentiniani & Valentis Imperatorum. Eius autem felicissimus exitus eodem die quo contigit, in tabulis notatus

S. MARTINI OBITVS.

[f] *Greg. Turon. hist. lib. 1. c. 31.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecclesiasticis, anniuersaria commemoratione solemni celebritate recurrit. Ex quibus omnibus erroris arguuntur, qui Cæsario & Attico Consulibus, suæ ætatis anno octogesimoprimo S. Martinum mortuum esse tradunt. A

TEMPVS OBITVS S. MARTINI ET ÆTAS.

Præter illa autem quæ superiùs in medium allata sunt de propagata S. Martini vita vsque in præsentem annum; Franci veteres scriptores, qui numerare consueuerunt annos ab obitu S. Martini, huius sententiæ adstipulatores esse conuincuntur, dum ab hoc anno quadringentesimo secundo annorum numerum deduxisse noscuntur: atque (vt prætermittamus alios) Gregorius Turonensis Episcopus, licet sub Consulatu Cæsarij & Attici Martini obitum referat, tamen dum Clodouæi Francorum Regis mortem contigisse dicit ab obitu S. Martini anno centesimo duodecimo, planè ab hoc tempore numeri exordium ducit; cùm constet ipsum Clodouæum peruenisse ad Pontificatum Hormisdæ Papæ, ad quem ipse coronam dono misit: nam & ipse quoque Hormisdas Papa in litteris ad Remi- B gium Rhemensem Episcopum de Clodouæo adhuc superstite mentionem habet. Putatur quidem irrepsisse mendum apud ipsum Gregorium Turonensem, dum perperam apud eum legitur [a] decessisse S. Martinus anno quadringentesimo duodecimo à passione Domini, cùm numerandi fuissent (vt dictum est) à natali Domini anni quatuorcentum & duo. Rursum verò hoc Domini anno quadringentesimo secundo contigisse S. Martini ad Deum transitum, ex S. Prospero etiam sibi vendicat Sigebertus in Chronico: verùm errore labitur, dum pro quinto Arcadij Consulatu, quo obiit, quintum eiusdem Imperatoris ponit Imperij annum, sicut & cùm ætatis Martini numerat annos octoginta & vnum, sedis verò vigintisex. Sed & cùm ante obitum S. Ambrosij decessisse refert S. Martinum, prorsus hallucinatus conuincitur, cùm luce clariùs superiùs sit demonstratum, ante annos quinque, Cæsario & Attico Coss. Domini anno trecentesimo nonagesimoseptimo S. Ambrosium ex hu- C manis desisse. Ex quibus omnibus, quæ ipse Gregorius tradit, interfuisse per visum sanctum Ambrosium S. Martini funeri, euanescere prorsus intelligis. Sed de his in Notis plurib. actum est.

[a] *Greg. hist. lib. 1. c. 48.*

SEVERVS SCRIPTOR REBVM SANCTI MARTINI.

Sulpitius Seuerus, qui S. Martini viuentis res gestas conscripsit, de eius ad cælum conscensu per visum certior redditus, ad Aurelium diaconum epistolam scripsit: itidem- que de obitu atque funere extant ipsius ad Bassulam socrum litteræ. Porrò haud pridem ante Martini obitum, Clarum eius discipulum præcessisse, sanctitate clarissimum, idem Seuerus in dicta epistola ad Aurelium tradit: de quo, ipso Seuero exposcente, S. Paulinus [b] Nolanus Episcopus duo epitaphia versibus scripsit. Edidit postea idē Seuerus de rebus gestis S. Martini simulque de Ægypti monachis nonnullis tres dialogorum libros; sed haud eo accepti sunt plausu, quo Vita ipsius ab eo scripta: plura enim habent emendatione digna. A S. Hie- D ronymo idem Seuerus in eodem commētario arguitur erroris Millenariorum, cùm in Ezechielem [c] post enumeratos eius erroris sectatores, addit: Et nuper Seuerus noster in dialogo, cui Gallo nomen imposuit, &c.] Quoto insuper Domini anno Seuerus dialogum illum scripserit, ex his pariter intelligi potest. Nam cùm idem dicat S. Hieronymus eos nuper à Seuero scriptos, constetque commentarios in Ezechielem, vbi de his agit, anno quo à Gothis capta est Vrbs, esse conscriptos (vt ex eius in libris illis affixis præfationibus apparet) nempe post octo ab hoc tempore annos: vtique fatendum est, longe post obitum S. Martini eam à Seuero scriptionem elucubratam esse; licet profectio illa Posthumiani in Orientem, à qua sumit dialogorum exordium, contigerit viuente S. Martino, anno videlicet quo ob Origenistas (vt dictum est) contigit Alexandrinā Ecclesiam turbis exagitari. Porrò Gelasius [d] eosdem Seueri dialogos sub nomine Posthumiani & Galli recensuit ob errores in eis inuen- E tos inter apocrypha.

[b] *Paulin epist. 12.*

[c] *Hieron. in Ezech. c. 36. lib. 13.*

[d] *Gelas. Conc. Rom. can. de de lib. auth. & apocr.*

SCRIPTORES ALII REBVM S. MARTINI.

Quod insuper pertinet ad lucubrationes ab aliis editas de vita S. Martini, testatur quidem Gregorius [e] Turonensis, res ab eo gestas scriptas esse versibus à S. Paulino Nolano Episcopo quinque partitas libris; adiecisseque eumdem ait sextum librum de miraculis ab eo post obitum editis. Id sane ab eodem Paulino visus est expetisse Seuerus, his verbis ad calcem dialogorum appositis de Paulino post alia [f]: Ille (inquit) Martini non inuidus gloriarum, sanctarumque in Christo virtutum piissimus æstimator, non abnuet Præsulem nostrum cum suo Felice componere.] hæc ipse. Sed & Venantius Fortunatus de Paulino id ipsum affirmasse videtur illis versibus [g]:

[e] *Greg. Turo. de mirac. sanct. Martini cap. 1.*

[f] *Seuer. dialog. lib. 3. in fin.*

[g] *Venant. in Vit. S. Martini lib. 1.*

Stemmate, corde, fide, pollens Paulinus, & arte
Versibus explicuit Martini dogma magistri.] & inferiùs [h]:

[h] *Idem lib. 2. prope finem.*

Cuius

Cuius profaicus cecinit prius acta Seuerus,
Versibus intonuit Paulinus deinde beatus.] hæc ipse, intelligens de sancto Paulino Nolano Episcopo: sed planè decipitur, vt paulo inferius apparebit. Ipse verò Venantius quatuor libris heroico carmine Acta eiusdē S. Martini cecinit: deuinctus planè miraculo, cùm eius beneficio extinctū penè lumē oculorū recepit, vngens eos oleo, quod in lychno ad imaginem eius ardebat; quod ipse haud ingratus ad finem operis versibus profitetur.

Si verum est quod ait Gregorius[a], Paulinum mutuatum esse à Perpetuo Turonēsi Episcopo, quæ libro sexto de miraculis S. Martini conscripsit; planè asserendum erit, alium istum esse Paulinum ab illo Nolano Episcopo: nam ab obitu S. Martini vsque ad sedem Perpetui anni numerantur sexagintaquatuor, nimirum ex sententia eiusdem Gregorij quadragintaseptem sedis Briccij successoris S. Martini, & decem & septē illius qui post sedit, Eustochij: ad quod tempus minimè peruenisse Paulinum constat, quem anno Domini quadringentesimo trigesimoprimo sub Consulatu Bassi & Antiochi obiisse liquet, testificatione Vranij, qui interfuit. Sed & Paulini ipsius auctoris euidenti assertione satis superq; exploratum habetur, ipsum, etsi idem sit nomine, alium tamen diuersumque esse à S. Paulino illo mirifico Nolano Episcopo; dum his versibus libro secundo scriptæ Vitæ S. Martini, se etiam exemplo illius maioris Paulini curatum à S. Martino lumine oculorum, tradit:

Quin & Paulino similis medicina salutem
Reddidit, insignis fidei quem gloria latè
Extulit, &c.] Subdit præterea:
Atque vtinam nostri tenebras contingere cordis
Tali luce velit sancti medicina patroni,
Reddat vt antiqui rursum mysteria facti:
Nomen idem, medicus idem, par causa medendi.]

De seniori enim Paulino Nolano Episcopo à S. Martino oculo infirmo curato testatur Seuerus paucis his: Paulinus verò, vir magni postmodum futurus exempli, cùm oculum grauiter dolere cœpisset, & iam pupillam eius crassior nubes superinducta texisset, oculum eius Martinus periculo contigit, pristinamque sanitatem sublato omni dolore restituit.] hæc Seuerus, ad quæ minor Paulinus allusit. Sed & sicut Paulinus iste iunior, instar illius senioris, æger oculis curatus miraculo S. Martini, pro gratiarum actione rependit de eius Vita & miraculis carmen heroicum sex libris distinctum; ita & Venantius Fortunatus pariter sanatus oculis iam caligine penitus obductis, scribendi itidem S. Martini Vitam quatuor libris carminum consilium iuit: de accepto enim virtute sancti Martini munere hæc habet ad finem operis[b]:

Hic paries retinet sancti sub imagine formam,
Amplectenda ipso dulci pictura colore:
Sub pedibus iusti paries habet arctè fenestram,
Lychnus adest, cuius vitrea natat ignis in vrna.
Huc ego dum propero, valido torquente dolore,
Diffugiente gemens oculorum luce fenestris:
Quo procul vt tetigi benedicto lumen oliuo,
Igneus ille vapor marcenti fronte recessit, &c.] Vides morem pristinum, sanctorum nimirum imagines pingi in ecclesiis, insuper & easdem solitas coli incensarum lampadum lumine: quod pium Fidelium obsequium esse Deo gratissimum, ipsa miracula edi solita vnctione olei dictarum lampadum, plusquam millies perspicuè demonstrarunt. Sed quòd de his fusiùs actum est primo Annalium tomo, modò satis.

[a] *Greg. Turon. de miraculis S. Martini c. 3.*

[b] *Fortun. lib. 4. Vit. S. Martini in fine.*

CONCILIVM MILEVITANVM PRIMVM.

Quod rursum ad res pertinet Occidentales, hoc eodem anno, sexto Kalendas Septembris, Mileui in Numidia celebratū est ab Episcopis totius Africæ generale Concilium Mileuitanum dictum: quod Mileuitanum primum dicendum est, cùm aliud inueniatur celebratum post annos quatuordecim, vt ex litteris Innocentij Papæ ad eamdē Synodum missis intelligi potest in notatis ibi Consulibus. Sciendum tamen hoc cum illo librariorum vitio esse confusum: quod enim vnum idemq; putarunt Mileuitanum Concilium, factum est vt quod alterius esset, alteri adscribendo coniungerent. Sed hæc omnia discriminando, singula singulis reddere curabimus, laborabimusque simul, vt Acta nobilissimæ Synodi hinc inde ex diuersis S. Augustini scriptis multo sudore collecta, magna ex parte reddamus.

Verùm ante hæc, quæ inter se communia ambæ hæ Synodi habeant, ex quibus vna eademque

CONIVNCTAE SIMVL DVAE SYNODI MILEVITANAE.

demque credita fuerit, dicenda sunt. Ex communi nomine in primis, à loco vbi celebrata comparato, factum est vt vtrumque vnum Mileuitanum Concilium diceretur. Rursum id ipsum ex eo, quòd vtrumque generale Concilium fuerit, quibus & vnus idemque Aurelius Carthaginensis Episcopus praefuit: tertio verò loco, quòd sub vno eodemque Romano Pontifice Innocentio ambae Synodi noscantur esse collectae. Quae autem has adeò similes inter se discriminant, multa sunt. In primis tempus: hanc enim sub quinto Arcadij & Honorij Consulatu hoc anno habitam esse constat, illam verò Theodosio septimum Consule cum Palladio. Rursum etiam haec sub Xantippo Numidiae Primate, illa verò sub Siluano celebrata cognoscitur. Insuper quòd alia in ea, alia verò in ista tractata esse reperiantur, ob id iure ab inuicem distinguendae videntur. Sed & quòd illa habita intelligitur post damnatam in Synodo Carthaginensi Pelagianam haeresim, cùm hoc tempore nondum ea haeresis cognita esset; planè nulla remanet dubitatio, duo esse Mileuitana Concilia inter se diuersa: oborta tamen est inter se vtriusque confusio ex eo nimirum, quòd praefatio prioris Synodi Mileuitanae [a] praefixa inuenitur in posteriori Mileuitano Concilio [b]. Sed reddamus hic ipsam, vt ratio temporis manifestior habeatur. Ista enim praefixa habetur priori Mileuitano Concilio, cuius & propria sunt:

[a] *Tom. 1. Concil. & in Concil. Afric. c. 52.*
[b] *Concil. Mileuit. praef.*

Glorioßissimis Imperatoribus Arcadio & Honorio Augustis quintò Consulibus, sexto Kalendas Septembris, in ciuitate Mileuitana, in Secretario basilicae, cùm Aurelius Episcopus Carthaginensis in Concilio vniuersali consedisset, astantibus diaconibus, Aurelius Episcopus dixit: Quoniam Ecclesiae sanctae vnum est corpus, omniumque membrorum caput est vnum: factum est, volente Deo, & nostram infirmitatem iuuante, vt ad hanc Ecclesiam veniremus, dilectionis & fraternitatis gratia inuitati. Vnde quaeso charitatem vestram, quia ita credendum est, quia noster accessus ad vos nec superfluus nec insuauis est cunctis, &c.] quae ipsa inueni descripta esse etiam in posteriori Mileuitano Concilio, in ordine Conciliorum primo loco posito; cuius rei causa confusio vtriusque Synodi facta est, mentio habetur ibi de alia Synodo Mileuitana, quae primò fuerat congregata, vbi idem Aurelius ait: Quaeso charitatem vestram, quia ita credendum est, quòd noster accessus ad vos nec superfluus nec insuauis est cunctis, vt consensus omnium vestrum manifestetur concordare complacitis decretorum, quae iamdudum vel in Hipponensi Synodo firmata sunt, vel postmodum meliore Concilio apud Carthaginem definita, nunc quoque à nobis ex ordine recitentur.]

Admonendum tamen hic putamus esse lectorem, apud Concilium Africanum sic haberi intexta Acta quaedam huius Mileuitani Concilij, vt tamen cùm amborum [c] Imperatorum ponitur Consulatus, quotus ille fuerit minimè exprimatur, sed sic tantùm positi legantur: Glorioßissimis Imperatoribus Arcadio & Honorio Augustis viris clarißimis Cósulibus.] sed scito factum errore imperitorum librariorum, vt loco V.C. numeri notae, qua exprimitur quintus eorumdem Consulatus, reddiderint illi, Viris clarißimis. Ceterum abhorret eiusmodi nomenclatura ab Imperatoribus, solita tantùm poni, vbi alij sub Imperatoribus constituti nobilißimi viri eadem Consulatus dignitate donantur. Sed & in dicto Concilio Africano, ex ordine posito exploratißimè demonstratur, quintum eorumdem Augustorum illum debere esse Consulatum. nam cùm, quod ipsum praecedit superius Concilium, habitum reperiatur sub Consulibus anni superioris Vincentio & Flauito; & quòd post Concilium Mileuitanum, de quo est sermo, ponatur Carthaginense Concilium sub anni sequentis Consulibus habitum, planè perspicuè significatur, quod medium est Concilium, hoc anno sub quinto ipsorum Consulatu celebratum esse. Sed quòd superius id constet plana expressione quinti ipsorum Consulatus, non est in his amplius immorandum.

[c] *Conc. Afric. c. 52.*

DE APPOSITIS CONSVLIBVS TEMPORIS RATIO.

ACTA CONCILII MILEVITANI.

Quod autem ad eiusdem Synodi Acta pertinet: post confirmata Synodalia decreta, diuersorum Episcoporum causae in medium sunt allatae, vt Cresconij Episcopi Villaregiensis; cuius causa delata ad Concilium Carthaginense anno superiori celebratum, ad huius anni generale Concilium coram suo Primate Xantippo tractanda fuerat reseruata. Quaenam autem haec causa fuerit, quidve decretum, nihil apparet. Tractata post haec fuit causa Quoduultdei Episcopi Centurionensis: de qua illud à Patribus definitum, quod canon editus, & sub titulo de Iudiciis in Decretalium libro secundo descriptus habet his verbis: De Quoduultdeo Centurienßi Episcopo, quem cùm aduersarius ipsius compulisset ad Concilium introduci: interrogatus, an cum eo vellet experiri; primò id promiserat, & altera die respondit hoc sibi non placere, atque discessit: placuit vt nullus eidem communicet, donec

Universidad de Deusto
Biblioteca

A donec satisfactione præmissa fuerit absolutus. Nam adimi sibi Episcopatum ante causæ eius exitum, nulli Christiano videri iure potuisset.] hæc de eo. Post hæc autem libellus lectus est Maximiani Vagiensis Episcopi, quo se suæ renunciare sedi significabat, vt paci Ecclesiasticæ bene consultum esset, alium subrogari in locum suum petens. Causa igitur diligenter à Patribus examinata, eidem annuere visum est; deque ea re eiusmodi edidere decretum:

De Maximiano autem Vaginensi*, & ad eum, & ipsam plebem placuit de Concilio litteras dari, vt & ipse ab Episcopatu discedat, & illi sibi alium requirant.] hæc Synodus. Porrò sciendum, hanc depositionem Maximiani honorificam fuisse, non autem probrosam. Etenim ob pacem Ecclesiæ ipse loco cedendum existimauit, deque ea re litteras ad Synodum miserat: quibus S. Synodus voluit annuisse. Hic enim, qui ex Donatistarum

B schismate ad Ecclesiam Catholicam conuersus, haud pacificè reciperetur à populo; bono pacis consulens, sedi renunciauit. Sed quid per S. Synodum actum sit, discces ex S. Augustini litteris: nimirum ita Patres spontaneam admisisse illius abdicationem, vt tamen in eius locum ab eis fuerit subrogatus Castorius frater ipsius, ad quem hoc eodem anno extant datæ litteræ sancti Augustini atque Alypij; quæ quòd nonnihil ad Acta Synodi spectare noscantur, & laudes contineant abdicatis se Maximiani, eas hic describendas esse putamus. Sic enim se habent*:

Molitus est quidem aduersarius Christianorum per carissimum atque dulcissimum filium nostrum, fratrem tuum, Catholicæ matri, quæ vos in hereditatem Christi ab exheredata præcisione fugientes pio sinu suscepit, periculosissimum scandalum commouere: cu-

C piens videlicet serenitatem gaudij nostri, quæ nobis de bono vestræ conuersationis obortа est, fœda innubilare tristitia.] ostenditur his germanus hos ex Donatistarum schismate transisse ad Catholicam Ecclesiam. Subdit verò: Sed Dominus Deus noster misericors & miserator, consolans afflictos, nutriens paruulos, curans infirmos, ad hoc eum aliquid posse permisit, vt rem correctam multo amplius lætaremur, quàm dolebamus afflictam. Longè est quippe gloriosius, Episcopatus sarcinam propter Ecclesiæ vitanda pericula deposuisse, quàm propter regenda gubernacula suscepisse. Ille quippe se honorem, si pacis ratio pateretur, dignè accipere potuisse demonstrat, qui acceptum non defendit indignè. voluit ergo Deus etiam per fratrem tuum filium nostrum Maximianum ostendere inimicis Ecclesiæ, esse in visceribus Christi eius, qui non sua[b] quærant, sed quæ Iesu Christi. Neque enim illud ministerium dispensationis mysteriorum Dei victus aliqua sæculari cupiditate deseruit, sed pacifica permotus pietate deposuit, ne propter eius honorem fœda & pericu-

D losa, aut fortasse etiam pernicioſa in membris Christi dissensio nasceretur. Quid enim esset cæcus & omni excæcatione dignius, quàm propter Ecclesiæ Catholicæ pacem schisma deserere, & ipsam pacem Catholicam honoris sui quæstione turbare? Quid enim laudabilius, & Christianæ charitati commodatius, quàm de relicta Donatistarum vesana superbia ita hereditati Christi cohærere, vt testimonium vnitatis amore probaretur? Itaque quantum ad ipsam attinet, sicut eum gaudemus talem inuentum, vt quod in eius corde diuinus sermo ædificauit, nequaquam tempestas huius tentationis euerteret; sic optamus & deprecamur à Domino, vt consequenti vita & moribus suis magis magisque declaret quàm bene gesturus fuisset, quod profectò gereret, si hoc oportuisset. Retribuatur ei pax æterna, quæ promissa est Ecclesiæ, qui intellexit sibi non expedire, quod paci non expediat Ecclesiæ.

E Tu verò, fili carissime, non mediocre gaudium nostrum, qui nulla tali necessitate à susciendo Episcopatu impediris: decet indolem tuam in Christo, in te dicare quod dedit. Ingenium quippe tuum, prudentia, eloquentia, grauitas, sobrietas, & cetera, quibus ornantur mores tui, dona sunt Dei. Cui melius seruiunt, quàm ei à quo tributa sunt, vt & custodiantur, & augeantur, & perficiantur, & remunerentur? Non seruiant huic sæculo, ne vanescant cum illo atque dispereant. Nam diu tecum in hoc agendum nouimus, quanta facilitate consideres spes inanium hominum, & inhabiles cupiditates, & incertam vitam. Abiice igitur ex animo, quicquid terrenæ & falsæ felicitatis expectatione conceperat: Operare in agro Dei, vbi certus est fructus, vbi tam multa tanto ante completa sunt promissa, vt ea quæ restant, inanissimè desperentur. Obsecramus te per Christi diuinitatem & humanitatem, per pacem cælestis illius ciuitatis, vnde peregrinantes labore temporali æternam requiem comparamus, vt in Episcopatu Vaginensis* Ecclesiæ fratri

tuo

* Bagaiensi Vagiensi DE MAXIMIANO ABDICANTE SE AB EPISCOPATV.

* Aug. epist. 238. DE MAXIMIANO QVI PONTE SEDI CESSIT, EPISTOLA AVGVSTINI.

[b] Philip. 2.

LAVDES CASTORII EPISCOPI INTERROGATE.

* Vagiensis Bagaiensis

tuo non ignominiosè cadenti vel gloriosè cedenti succedas. Plebs illa, cui per tuam mentem & linguam donis Dei fœcundatam & ornatã vberrima incrementa speramus, in te intelligat fratrem tuum non pro sua desidia, sed pro eius pace fecisse quod fecit. Hæc epistola mandauimus vt tibi non legeretur, nisi cùm te iam tenerent, quibus es necessarius: nos enim te spiritualis amoris vinculo tenemus; quia & nostro collegio multum es necessarius. Cur autem etiam corporalem præsentiam non exhibuerimus, postea scies.] hactenus Augustinus atque Alypius ad Castorium. A

MAXIMIANI DVO.

Similitudine nominum decepti aliquando, putauimus Maximianum Bagaiensem Episcopum, eumdem esse cum hoc de quo agitur, qui in Synodi canone Bagaiensis itidem nominatur, sed Vagiensis dicendus potiùs ex epistola Augustini. Nã de Maximiano Bagaiensi Episcopo diuersa ratio est. Ille enim diu Ecclesiæ illi præfuit, nec se abdicasse dicitur ab Augustino, qui de eodem sæpe agit: hic autem post electionem sedi nuncium remisisse, ex eiusdem litteris Augustini probè intelligi potest: licet Bagaiensis Maximiani non eadem sit apud S. Augustinum lectio: nam in epistola ad Bonifacium [a] Vagiensis Ecclesiæ Antistes nominatur, apud Cresconium verò Episcopus Bagaiensis [b]. B

[a] *Aug epist. 50.*
[b] *Aug. contra Cresc. lil. 3 c. 41.*

Quod rursum ad Synodum Mileuitanã pertinet, meminisse eius visus est Augustinus [c] in epistola ad Eusebium, dum negat sui muneris esse, afferre ad Synodum res gestas in aliena diœcesi, quæ ob imminens periculum detulisset ad magistratus: habet enim hæc verba: Nam illud quod rursus eum dixisse nonnulli ad me pertulerunt, cur non ierim Constantinam, quando ibi plures ipsi erant: vel me debere ire Mileuim, quòd illic (sicut perhibent) Concilium proximè habituri sunt. Ridiculum est dicere, quasi ad me pertineat cura propria, nisi Hipponensis Ecclesia.] hæc ipse contra Proculianum apud Eusebium, quem interpellat. Sed qua de re expedit vt totum id prodatur in medium, quo innotescat exemplo, quales esse soleant homines, qui deficiunt à Catholica vnitate. Describit enim rem gestam idem Augustinus his verbis: Corripitur ab Episcopo suo iuuenis, crebris cædibus matris insanus, & impias manus nec illis diebus, cùm etiam seueritas legum sceleratissimis parcet, à visceribus vnde natus est, reuocans. Minatur eidem matri, se in partem Donati transiturum, & eam, quam incredibili furore solet cædere, perempturum. Minatur ei: transit ad partem Donati, rebaptizatur furens, & in maternum sanguinem fremens albis vestibus candidatur. Constituitur intrà cancellos eminens atque conspicuus, & omnium gementium oculis matricidij meditator, tamquam renouatus opponitur. Hæccine tandem tibi placent, vir grauissime? Nequaquam hoc de te crediderim.] & paulo pòst: Quid aliud expectamus, vir honorabilis Euseb, nisi vt in miseram mulierem senectute decrepitam, viduitate destitutam, à cuius cædibus in Catholica prohibebatur, iam Donatista securus armetur? &c.] Voluit autem istæc apud publica Acta deferri Augustinus, vt à magistratu imminenti obuiaretur malo: quæ ad Synodum Episcoporum à se minimè deferenda fuisse ait, quòd in alterius hæc acta essent Ecclesia. Vides, lector, quales esse soleant castrorum Ecclesiæ Catholicæ desertores. O si liceret omnium apostatarum nostri sæculi scelera in vnum cogere, qui ab Ecclesia Catholica ad hæreticos defecerunt: eis profectò replendæ latrinæ decies centies superarent Augiæ stabuli sordes: vt planè nec vnus sit reperiri, qui antequam ab Ecclesia Catholica migret, non ea sæpiùs perpetrarit, quæ si ad Ecclesiastica tribunalia perlata fuissent, recta sententia ab Ecclesia eiiciendi fuissent. C D

[c] *Aug. epist. 168.*

IMMANE SCELVS IVVENIS AD DONATISTAS TRANSEVNTIS.

DILATI AD XANTIPPVM CLERICI CRIMINA.

Ad hanc quoque Synodum Mileuitanam sub Xantippo Primate Numidiæ celebratam spectare videtur, quod cùm priuatus officio quidam presbyter delinquens ab Augustino appellasset Synodum, ab ea sex Episcopi iudices dati fuerunt. At quænam esset presbyteri huius causa, ipse sanctus Augustinus ad Xantippum ipsum scribens ita narrat [d]: Primò comperi eum pecuniam cuiusdam rusticani diuino apud se commendato interuertisse, ita vt nullam inde posset probabilem reddere rationem. Deinde convictus atque confessus est, die ieiunij Natalis Domini, quo etiam Gippitana Ecclesia, sicut ceteræ, ieiunabat, cùm tamquam perrecturus ad ecclesiam suam, valefeciisset collegæ suo presbytero Gippitano, hora ferme quinta, & cùm secum nullum clericum haberet, in eodem fundo restitisse, & apud quamdam malæ famæ mulierem & prandisse, & cœnasse, & in vna domo mansisse.] subdit de confessione ipsius, & quomodo eum remouerit ab officio presbyteratus, atque demum hæc ad eumdem Xantippum de Concilij decretis: Hæc autem præcipuè prudentiæ tuæ intimare oportebat, ne aliqua tibi fallacia subreperet: audiui enim causam eius, cùm centum dies essent ante Dominicum Paschæ, qui futurus est VIII. Id. Aprilis. Hoc propter E

[d] *Aug. epist. 236.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Concilium insinuare curaui venerabilitati tuæ: quod etiam ipsi non celaui, sed ei fideliter quid institutum esset, aperui.] & in fine: Ego certè presbyterum, & qui die ieiunij, quo eiusdem loci etiam Ecclesia ieiunabat, valefaciens collegæ suo eiusdem loci presbytero, apud famosam mulierem nullum secum clericum habens, remanere & prandere & cœnare ausus est, & in vna domo dormire, remouendum ab officio presbyterij arbitratus sum, timens ei deinceps Ecclesiam Dei committere. Quòd si fortè Iudicibus Ecclesiasticis aliud videtur, quia sex Episcopis causam presbyteri terminare, à Concilio statutum est: committat illi qui vult Ecclesiam suæ curæ commissam: ego talibus, fateor, quamlibet plebem committere timeo, præsertim quos nulla bona fama defendit, vt hoc eis possit ignoscinne, si quid perniciosius eruperit, languens imputem mihi.] hæc S. Augustinus de his quæ ad Synodum Mileuitanam sub Xantippo spectare visa sunt: quæ hic voluimus inseruisse; tum vt, deper-
B ditis Synodi Actis, resarciam, restituamque ea, quantum fas est, pristinæ antiquitati; tum etiam ad insinuandam censuram sanctorum Patrum adhibitam in conseruanda sarta tecta Ecclesiastica disciplina; intelligasque ieiunia non fuisse apud maiores in Ecclesia eius æstimationis, vt pro arbitrio quis ea seruanda duceret; sed vt quæ ex præcepto indicta, vel ex consuetudine introducta essent, visa fuisse legitima, vt eorum transgressores, rei maximi criminis haberentur. Sed quæ reliqua sunt huius Synodi absoluamus: ibi enim eiusmodi decretum sancitum fuit [a]:

[a] *Apud Cont. Afric. c. 33.*

CONSTANTINA PRIMA SEDES NVMIDIÆ DECRETA.

Deinde placuit omnibus Episcopis, qui in hoc Concilio subscripserunt, vt Matricula & Archiuus Numidiæ & apud primam sedem sit, & in metropoli, id est Constantina.] hac quidem constitutione Patres definiisse voluerunt altercationem duarum sedium in Numi-
C dia positarum, quænam potior habenda esset. In duas prouincias diuidebatur Numidia, eædemque duæ dictæ Numidiæ, vt Acta [b] sextæ Synodi Carthaginensis demonstrant: ob idque altercatio oborta inter Xantippum Episcopum Constantinæ Numidiæque Primatem, & Victorinum Episcopum alterius ciuitatis, primatum eiusdem vniuersæ prouinciæ sibi vendicantem. De eiusmodi altercatione mentio habetur in epistola ad eumdem Victorinum à sancto Augustino scripta, cùm ab ipso ad Synodum per tractorias vocaretur. Erant tractoriæ (vt suo loco diximus) litteræ ab Episcopo priuatim scriptæ ad instar litterarum Imperatorum, quibus imperabatur commeatus in quibuscumque locis à Fidelibus in itinere præstandus: in quarum similitudinem, cùm Primates sibi subiectos Episcopos vocarent ad Synodum, tractorias dare solebant, quibus in singulis Ecclesiis iuberentur excipi, & Christiana charitate foueri. Sed reddamus hic perbreuem Augustini epistolam, ex qua antiqui moris Ecclesiastici monumenta referantur: sic enim ad Victorinum agentem Numidiæ
D Primatem scripsit [c]:

[b] *Cæcil. Carthag. in præf.*

[c] *Aug. epist. 117.*

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORINVM.

Tractoria ad me quinto Idus Nouembris venit, iam finito die, & me valde indispositum inuenit, vt occurrere omnino non possem. Verumtamen siue imperitiam meam mouerit, siue iustè motus sim, tuæ sanctitatis & grauitatis est arbitrari. Legi in eadem tractoria etiam ad Mauritanias esse scriptum, quas prouincias scimus suos habere Primates. Quòd si & ex eis ad Numidiam conuocandum esset Concilium: oportuit vtique, vt aliquorum Maurorum Episcoporum, qui illic priores sunt, nomina in tractoria ponerentur. Quod in ista tractoria non reperiens, multum miratus sum. Deinde ad ipsos Numidas ita perturbato & neglecto ordine scriptum, vt nomen meum tertio loco inuenerim, qui noui quàm post multos Episcopos factus sim. Quæ res & aliis iniurioſa est satis, & mihi inuidiosa. Præterea venerabilis frater & collega noster Xantippus Tagastensis [*] dicit, quòd eum primatus ipse contingat, &
E erga plurimos sic habetur, & tales misit epistolas. Qui etiam error si facilè inter vestram sanctitatem cognosci & corrigi potest; non debuit tamen in tractoria, quam misit venerabilitas tua, nomen eius prætermitti. Quod si in mediis locis conscriberetur, & non in primo poneretur, multum mirarer: quanto magis mirandū est, quòd nulla tibi eius admemoratio facta est, qui maximè ad Concilium venire debuit, vt de ipso primatus ordine causa omnium Numidarum Episcopis Ecclesiarum primitus ageretur?

[*] Constantiensis

DE PRIMATV NVMIDIÆ CONTROVERSIA.

His de causis etiam venire dubitarem, ne fortè falsa esset tractoria, qua tanta peruersitas appareret: quamquam & angustia temporis, & aliæ graues necessitates me multipliciter impedirent. Vnde peto beatitudinem tuam, vt mihi ignoscas, & primò instare digneris, vt inter tuam sanctimoniam & senem Xantippum concorditer constet, quis vestrum debeat conuocare Concilium: aut certè (quod salubrius arbitror) sine cuiusquam præiudicio ambo conuocare collegas vestros, eos maximè qui vobis Episcopatus ætate vicini sunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt,qui facilè quis vestrum verum dicat agnoscant: vt inter vos paucos eadem præ ceteris A
quæstio dirimatur,& errore sublato,minores à ceteris conuocentur,qui nec possunt nec debent nisi vobis in hac re tamquam prioribus credere; & nunc ignorant, cui vestrum potissimùm credant. Hanc epistolam signatam misi annulo, qui exprimit faciem hominis attendentis in latus.] hactenus epistola Augustini. Porrò hanc controuersiam de primatu Numidiæ in hoc Concilio Mileuitano adiudicatam Xantippo, sedíque Constantinæ, quæ dicta sunt,apertè declarát. Nouit & Iustinianus Imperator[a], primam sedem Numidiæ esse Constantinam ciuitatem,in prouincia verò Mauritaniæ Cæsaream,in Bizacena Capsam,in Tripolitana Leptim. At de Mileuitana Synodo hoc anno habita hæc satis sunto.

[a] L. 1. Cod de offi. Pref. prat. Afri.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
ANNVS 403. ANNVS 2. ANNVS 9. B

THEOPHILI ALEX. STVDIA IN IOANNEM CHRYSOSTOMVM.

CHristi annus quadringentesimus tertius nouis Consulibus Theodosio Augusto atque Rumorodio Fastis adscribitur: quo funestum illud accidit, vt à Conciliabulo Ioannes Chrysostomus deponeretur. Antè autem quàm hæc aggrediamur, meminisse lector debes, res S. Ioannis Chrysostomi anno superiori eo nos statu reliquisse, vt qui ipsi fauerent Ægyptij monachi,aduersus Theophilum accusationes proposuerint; quarum causa Theophilus Alexandria iussus esset Constantinopolim proficisci: cùm interea S. Epiphanius Constantinopolim sponte veniens pugnaturus aduersus Origenistas, cùm alias innumeras turbas inter. Episcopos cõcitatas repertisset,re infecta,ad suam est reuersus Ecclesiam. His verò in memoriam reuocatis, iam reliquum est, vt quæ hæc secuta sunt, ordine rerum gestarum pro C
temporis ratione narremus. Ac primùm de aduentu agamus Theophili Constantinopolim, vbi diutiùs immoratus est; qui in itinere positus cõplures collegit Episcopos, secumq; duxit Costantinopolim;habens in animo, quod postea expleuit, aduersus Ioannem apud Constantinopolim Synodum celebrare. Erat inter alios Episcopos Theophilo fauentes,qui tamen ante Theophilum Constãtinopolim venerat,Acacius Beræensis fama notissimus tum ob monasticam antè actam vitam in Syriæ solitudine, tum etiam sacrarum peritia litterarum,de quo ista Palladius[b] in dialogo:

[b] Pallad. dialog. rerum gest. Ioan. Chrysost.

ACACIVS CVM SEVERIANO ET ANTIOCHO CONSPIRAT.

Per idem tempus contigit, vt Acacius Episcopus Beroeæ aduenies, honesto (vt dicebat) careret diuersorio. Qua ex re indignatus ira excandescebat, quasi fuisset à Ioanne contemptus. Victus autem cogitationibus improbis,ex abundantia cordis verbum plenum stultitiæ protulit,dignum ipsius animo,præsentibus quibusdam Ioannis clericis dicens: Ego ipsi D
ollam condio. Et ex eo Seueriano coniunctus Episcopo Gabalensi, & Antiocho Episcopo Ptolemaidis *(erant hi æmuli in dicendo Ioannis Chrysostomi eloquentiæ)* & Isaac Syrulo circumforaneo falsorum monachorum duci, qui omne tempus contriuerat in maledictis, linguam semper aduersus Episcopos instruens,quo pacto aduersus Ioannem, immo aduersus Saluatorem armare se queant. Mittunt primùm Antiochiam, adolescentiæ illius *(nempe Ioannis)* crimina studiosè inquirentes. Vbi autem defecerunt scrutantes scrutationes,nihilque inuenirent, quo illius fucarent gloriam, Alexandriam ad Theophilum mittunt,cuius nouerant versatile ingenium ad huiusmodi sapienter viciſſim machinanda. Ille postquam litteras iuxta cor suum legit,oblatam sibi malignandi materiam amplexus perlibenter, horrido silentio scrutabatur inquirens occasionem aliquam non leuem contra Ioannem.] hæc Palladius. E

Sed inter hæc oborta est occasio, vt Eudoxia Augusta in Ioannem alioqui antè perinfensa, in ipsum acerbiùs excandesceret: quamobrem Theophili accelerauit aduentum, quo eo ad deponendum ipsum Ioannem artifice vteretur. Quidnam id fuerit, explicabi-
[c] 3. Reg. 18. mus paucis. Accidit vt Ioannes pro concione, opportuna data occasione, ab illo Regum[c] exordium sumeret: Congregate ad me sacerdotes dedecoris, qui comedunt mensam Iezabel,vt dicam eis, sicut dixit Elias: Quousque claudicatis vtrisque poplitibus? Si Baal est Deus, ambulate post ipsum. Si autem Iezabel quoque mensa ipsa est Deus, comedentes euomite.] Isthæc autem ipsa, vt dicta aduersus Eudoxiam Augustam interpretati aduersarij, eadem ipsi retulerunt. quibus illa acceptis, in Ioannem acriùs commota est, & de eius depositione per Theophilum machinanda indefesso consilio animo vertere sedulò,& opere implere non destitit. Etenim quæ Ioannes dixerat de sacerdotibus comedẽtibus de

Universidad de Deusto
Biblioteca

A bus de mensa Iezabel, ad Seuerianum, Antiochum, & Acacium æmuli referebant, quòd hi ab ipsa Augusta Constantinopoli alerentur, aptantes ob id Iezabel nomen Eudoxiæ. Hæc quidem Socrates[a] atque Sozomenus[b] ante Theophili aduentum acta volunt; ceterum Leo[c] & Metaphrastes post aduentum Theophili ista referunt: quod si verum est, certe quidem inter sacerdotes Iezabel Theophilum adnumeratum oportuit. Sed & accidebat, vt quoties inuectiua aliqua Ioánes malas feminas insectaretur, ea mox delatores in Eudoxiam esse dicta referrent. Sed iam de ipso Theophili aduentu agamus.

[a] *Socrat. lib. 6 cap. 14.*
[b] *Sozom. lib. 8 c. 16.*
[c] *Leo Imp in Enco. & Metaph. in Vita Chrysost.*

QVI THEOPHILO ADVERSVS IOANNEM FAVERINT.

Visum est quasi planè prodigium, vt Theophilus ad dicendam causam vocatus reus & iudicandus, idem quasi triumphum agens aduenerit Constantinopolim, plures habens se comitantes Episcopos; & ingressus vrbem quodam miraculo ex reo cóuersus sit in actorem, aduersus Ioannem Chrysostomum iudicium parans. Sed vnde id portentum acciderit, in B medium afferamus. Iam enim audisti eloquentissimos illius temporis Episcoporum Seuerianum, Antiochum, & Acacium & Ioannis aduersarios Constantinopoli diutius commoratos, ac dicendi facundia haud paucos in ipsum concitasse, & in partes Theophili perduxisse. His accessit, quod maioris efficaciæ videri poterat, Eudoxiæ (vt vidimus) in Ioannem animus concitatus. Porrò quantarum virium sit femina iracunda, cui sit coniuncta potentia, puto neminem ignorare: rursus verò quàm pronum sit genus mulierũ sectari studia, & in quam partem semel inhæserint obstinato animo immobile inhæresce re, æquè exploratum omnibus esse. Quam ob causam accidit, vt Eudoxia Augusta, & aliæ clarissimæ feminæ in Ioannem Chrysostomum furore succensæ, partes Theophili tuendas ardentissimo animo susceperint: quænam autem istæ fuerint, Palladius[d] recenset his verbis: Mulieres præterea quæ celebres sunt, tres viduæ quidem, sed opulentæ, in perniciem salutis suæ pecuniam ex C rapina possidentes, quæ virorum quoque constantiam perturbare possint atque concutere, Marsa* Promoti vxor, Castritia Saturnini, & Eugraphia quædam nimia insania feruens: cetera eloqui verecundia prohibet. Istæ, atque isti (*nempe tres Duces manu militari parati subsidium ferre Theophilo, necnon tres recensiti Episcopi pro eodem stantes*) cùm haud infideli corde sint segnes, velut phalanx furore ebria in vnam sententiam odiosam concurrentes, aduersus Ecclesiasticam pacem torrentem proditionis per summam insaniam cõcitarunt.] hæc Palladius. Adiunge his Episcopos naufragos, quos à Ioanne depositos superius diximus, qui in eum nihil prætermiserunt concilio opeque moliri. Adde iusuper clericos Constantinopolitanos maiori ex parte ob duras reprehensiones in suum ipsorum Antistitem concitatos. Appone ad hos etiam studia Episcoporum Orientalium & Occidentalium, ob susceptos Constantinopoli Origenistas, à Ioanne ipso nonnihil auersa, erga verò Theophilũ D propensiora. His, inquam, omnibus simul in vnum concurrentibus, Theophiloque fauentibus, factum est, vt reus veniens, causam dicturus, mox in actorem conuersus fuerit, immo & in iudicem transformatus.

[d] *Pallad. Dialog. de vita Ioa. Chrysost.*
* Martia

QVINAM STARENT CONTRA CHRYSOSTOMVM.

Sed quid de Theophili aduentu Constantinopolim idem Palladius[e] scribit, hic reddamus; quem hoc anno contigisse, quæ superiori anno & præsenti haud pridem sunt dicta significant: Appulit vel secundò Theophilus (*primò enim illuc aduenerat quo tempore Ioannes est creatus Episcopus*) adstans veluti Thebanus simo oneratus, eis quos ex Ægypto & India ipsa conduxerat, & pro fœtida inuidia flagrantiam spirans, Constantinopolim ingreditur sexta hora, quinta sabbati, à nautico comitatus agmine, turpem referens gloriam, de qua dicit Apostolus[f]: Quorum gloria in confusione eorum, subinferens, qui terrena sapiunt. Hospitaturque non in tabernaculis iustorum, ecclesiæ mansionem fugitans, E oblituque Dauidici illius[g]: Elegi abiectus esse in domo Dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Sed profectò arcebat hunc ab ecclesia conscientia crudelis.] in Palatio enim apud Imperatorem paratum fuisse Theophilo diuersorium, tradit Sozomenus[h]. Ceterùm ipse S. Ioannes Chrysostomus in epistola ad Innocentium Papam, in suburbio Theophilum mansisse tradit, nec ciuitatem ingredi voluisse. Subdit vero Palladius: Remoratus illic tres hebdomadas dierum, neque cum Episcopo Ioanne congressus est (vt solent Episcopi) neque omnino propinquauit ecclesiæ: sed perstitit certans nocte ac die, nouumque odium veteri copulás, vt Episcopũ Ioannem omnimodo pelleret, sed vita quoque ipsa priuaret, partim profusione auri contra veritatem superstitionem potentium redimens, partim lautioribus epulis gulæ deditos quosque sub iugum mittens, partim assentatione & spe maioris dignitatis fallaces ex clericis quoslibet inducens. Hos igitur omnes absque funiculo voluptatibus vinciens, veluti blandus quispiam dæmon, animarum excantato iu-

[e] *Pallad ibid.*

ADVENTVS THEOPHILI CONSTANTINOPOLIM.

[f] *Philip. 3.*
[g] *Psal. 23.*
[h] *Sozom. li 8. cap. 17.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicio,ad scenæ ministerium personam dæmoniacam inquirebat, quam etiam est assecutus. A

CONATVS THEOPHILI ADVERSVS IOANNEM CHRYSOSTOMVM.

Pulsi à Ioanne fuerant duo, & pro sceleribus suis separati ab Ecclesia: horum ille abusus leuitate, hortatur vt aduersus Ioannem libellos darent, pollicitos eos restituere in ministerij sui locum (erant autem hæc illorum scelera, alterius quidem homicidium, alterius verò adulterium) quod & fecit: eos enim post Ioannis exilium locis restituit suis, datis scilicet libellis, quos ipse ille dictauerat, nihil veri continentes. præter id solum, quod monere ille consueuerat, vt post communionem, aut aquam, aut pastillum degustarent,ne contrà voluntatem vnà cum saliua siue pituita quicquam sacramenti execrarent, ipse prius id faciens, religionemque piè sentientibus augens.] hæc ipse. certè quidem in Occidentali Ecclesia antiquo vsu in more receptum est, vt post sumptam sacram Eucharistiam ea de causa vinum aqua mixtum Fideles accipiant, vel aquam puram arbitratu cuiusque; vt ex hoc minimè reprehendendus Ioannes esset. Ceterùm haud vnam hanc B rem tantùm oblati continebant libelli,sed planè vigintinouem formata sunt aduersus eum accusationum capita, quæ singula Photius in Bibliotheca sua recenset, nosque de his inferiùs suo loco.

THEOPHILVS MVTATVS IN DETERIVS.

Quod ad hanc causam spectat; accidit planè Theophilo, vt bene currenti pedibus in via lapso,cùm in decliuum præceps adactus ruina alterius,casu grauiore corruerit. Etenim laudandus eius impetus ille fuit,quo aduersus Origenistas commotus est; commendandusque zelus eius in eorumdem propulsionem latebras captantium vbique serpentium: id quidem pleno ore S.Hieronymus, S.Epiphanius, sanctus itidem Anastasius Papa, ac denique Occidentales omnes summis laudibus prædicarunt. Verùm cùm in Ioannem Chrysostomum, causa publica prætermissa,inimicitias priuatas exercuit: aperuit calumniantibus ianuas obtrectandi,& optimos quosque animo à se abalienauit, vnde & perpetuam suo nomini igno- C miniam irrogauit, redditus posteris eo nomine odiosus;cùm tantum virum,Ioannem dico, quem innocens imbuta litteris adolescentia illustrarat,monasticisq; institutis exculta iuuentus nobilitarat, necnon disciplina atque exercitatio clericalis Antiochiæ mirificè sublimarat,ac denique ipsa pontificalis functio, nullo præpedita terrenarum rerum affectu, Deo, Angelis,& hominibus commendarat: talem (inquam) tantumque virum, columnam Ecclesiæ conatus sit Theophilus comparatis vndique machinis deorsum in terram prosternere,penitusque conterere. Sed longè aliter ac concepit animo, accidit, ac planè contrarius est consecutus euentus: siquidem ille persecutione clarior,calumniis illustrior, ac denique morte toto Orbi radiis immortalitatis effulsit.

[a] Pallad. dialog. de vit. gestis Chrysost.

Sed prosequamur res tunc gestas à Palladio[a] Episcopo, qui interfuit,ita descriptas: Cùm D verò (inquit) Theophilus libellos suscepisset, conuersatur apud Eugraphiam, vnà cum Seueriano,& Antiocho,& Acacio, ac reliquis Ioanni propter eius castissima monita infensis. Mos enim erat illi, iuxta Paulum, publicè & per domos honestatem edocere, & eas huiusmodi maximè verborum castigatione compescere, quæ cùm iam anus per ætatem essent,iuuenes tamen apparere vellent: Quid,inquiens,cogitis corpus rursum iuuenescere, cincinnos in fronte ferentes instar meretricum,ad deceptionem intuentium, & cõgredientium vobis,idque cùm sitis viduæ?] extant quidem eiusmodi obiurgationes sæpius repetitæ in eiusdem Ioannis Chrysostomi homiliis. Sed pergit Palladius:

QVID IN VIDVAS LASCIVIENTE CHRYSOSTOMVS.

IOANNES QVADRAGINTA COLLEGIT EPISCOPOS.

Congregati autem requirebant quo pacto iudicium inchoarent. Vnus verò ex assistentibus monuit,porrectis vt libellis Imperatori, ipsum etiam inuitum ad Concilium traherent. Factum est igitur hoc, sicuti sub Iudæis quondam,auro illis per omnia suffragante. Eramus cum Ioanne quadraginta Episcopi tunc in Episcopatus triclinio sedentes, admirantesque E quomodo qui solus venire iussus erat, ac pro nefariis respondere criminibus, tot sociatus Episcopis venerat: quo item modo sententias Principum immutarat,& complures de clero peruerterat.Sic autem fermocinantibus nobis,afflatus Spiritu sancto Ioannes repentè omnibus ait: Orate fratres:ac si quidem diligitis Christum,mei gratia fuam nullus Ecclesiam deserat.Ego enim iam delibor,& tempus resolutionis meæ instat,iuxta sententiá Pauli[b]. Multas (vt video) pressuras primùm patiar,atque ita demum excedam è vita. Scio enim versutiam satanæ,quòd non ferat se meis quotidie sermonibus lacessiri. Atque ita demum mihi præstare miserationis affectum, vt in orationibus vestris memineritis mei.

[b] 2. Tim. 4.

LVCTVS EPISCOPORVM QVI CVM IOANNE ERANT.

Mærore igitur ineffabili detẽti, alij quidem effundebamus maximam vim lacrymarum: alij verò è Concilio egrediebantur,oculos eius sacrumq; caput, vnà & os illud pretiosum & beatissimum exosculantes,neque se à fletu & singultibus continere valentes.Hortatus redire ad

A re ad concessum huc atque illuc in morem apum circum alueare crebro murmure perstrepentium: Sedete (inquit) fratres, & flere desinite, ne me amplius affligatis: mihi enim* viuere Christus est, & mori lucrum (Iam enim fama vulgauerat, ob fiduciæ illius magnitudinem capite truncandum esse) Et si tenetis (ait) memoria, reminiscimini quomodo semper dixerim vobis: Via est vita præsens, cuius & tristia & læta pertranseunt. Nundinæ sunt, quæ cernimus omnia; vendimus, emimus, modò diuertimus. Num Patriarchis meliores sumus, Prophetisque & Apostolis antecellimus, vt immortalis hic nobis permaneat vita? Ad hæc ingemiscens quidam ex præsentibus, dixit: At vices lugemus nostras, nostramque desolationem, qui pupilli relinquimur, Ecclesiæ viduitatem, confusionem legum, ambitionem non timentium Dominum, & gubernaculis Ecclesiæ sese importunè ingerentium, destitutos pauperes, desertamque doctrinam. His ille auditis, indice dexteræ manus
B læuæ nodum sæpius pulsans (consueuerat enim vir Dei inter animi curas atque æstus hoc facere) ita se alloquenti ait: Sufficit, frater, noli plura prosequi. Verùm (vt dixi) vestras Ecclesias non dimittatis. Neque enim à me doctrina Christi cœpit initium, neque item in me desitura est. Nónne Moses mortuus est? numquid Iesus inuentus post illum non est? Nónne Samuel obiit? nónne Dauid vnctus est? Excessit vita Hieremias: nónne reliquit Baruch? Assumptus est Elias: nónne prophetauit Elisæus? Capite cæsus est Paulus: nónne post se reliquit Timotheum, Titum, Apollo, & innumeros alios? His dictis, Eulisius Apameæ Bithyniæ Episcopus ait: Necessariò, si Ecclesias tenuerimus, communicare cogemur atque subscribere. Ad hæc sanctus Ioannes: Communicate quidem, ait, ne scindatis Ecclesiam: verùm nolite subscribere: nihil enim mihi conscius sum, propter quod deponi aut deiici merear.

C Cùm inter eos ista referuntur, nunciati sunt astare pro foribus hi, quos Theophilus miserat. Iubet eos protinus ingredi. Ingressos, cuiusnam essent gradus, interrogat. Episcopos esse vbi didicit, orat, vt sedentes, quam ob causam aduenerint, dicant. Illi autem, Breue tantùm habemus, inquiunt. Iubete illud legi. Quod ille vbi annuit; mandant Theophili puero, vt legeret. legit. Erat autem hic textus: Sancta Synodus ad Quercum congregata (erat autem locus trans mare sic vocatus: Ruffini suburbium, in quo illi conuenerant) Ioanni, neque addentes id quod profectò erat, Episcopo (solet enim fermè obcæcatus animus non ritè aspicere, sed ea voluere & conspicari, quæ passio dictat) Libellos contra te accepimus, mala continentes innumera. Occurre igitur, Serapionem & Tigrim presbyteros assumens tecum: est enim illis opus.] hactenus Breue missum. Erant verò qui missi sunt, Dioscorus & Paulus & Libya iuuenes admodum.

SYNODVS A THEOPHILO CONGREGATVR, AD QVAM CITATVR IOANNES.

D Quod autem ad locum Synodi, ad Quercum dictum: Fuit (inquit Sozomenus[b]) id suburbium Chalcedonis, quod à Ruffino Consulari iam cognomen habet, in quo & regia est & ampla ecclesia, quam ipse Ruffinus in honorem Apostolorum Petri & Pauli extruxit, & Apostolæum ex his appellauit, monachos etiam in vicino collocauit, qui clerum ecclesiæ supplerent.] hæc Sozomenus. Post hæc Palladius addit: Postquam lecta est pagina, contradicunt hi qui cum Ioanne erant Episcopi: & Theophilo per Episcopos tres, Lupicinum, Demetrium, & Eulisium, & presbyteros duos Germanum & Seuerum hæc rescribentes: Noli Ecclesiæ negotia soluere: noli confundere ordinem, & ne scindas Ecclesiam, propter quam Christus descendit ad terras. Quod si impatiens soluis Nicæni Concilij canones, causasque citra terminos tuos cognoscere vis, ipse ad nos transi in bene institutam ciuitatem: neque instar Caim Abel in campum prouoces: vt nos te primum audiamus.

[b] Socom. li 8. cap. 17.

SYNODVS QVAE NVNCIANDA THEOPHILO MANDET.

E Habemus enim contra te libellos capitum septuaginta, apertas & nefarias actiones continentes. Pluresque per Dei gratiam sumus, quàm Synodus tua, congregati non ad euersionem Ecclesiæ, sed pacem. Nam tua quidē Synodus triginta & sex habet Episcopos ex vna prouincia: nos autē quadraginta sumus ex prouinciis variis, in quibus & septem sunt Metropolitæ: & necessariò conuenit pauciores à pluribus ac præstantioribus secundùm canones iudicari. Habemus enim & epistolam tuam, per quam admones Coëpiscopum nostrum Ioannem, non oportere citra terminos suos Episcopos iudicare. Quocirca Ecclesiasticis obtemperans legibus, accusatores tuos ora, vt à tua accusatione desistant. Ad hæc motus Ioannes, Episcopis suis ait: Vos quidem, quod vobis videtur, scribite: me autem conuenit, ad ea quæ mihi sunt scripta, rescribere.

QVA RE THEOPHILO RENVNCIANDA ESSENT.

Sic itaque Theophilo mandauit, dicens: Ego, an aliquis dicere contra me quippiam possit, hactenus nescio. Porrò, si quis proposuit contra me, vultisque veniam; manifestos inimicos

mcos, quos mihi negligentia sua facit infestos, conuentu vestro primùm abiicite: neque iam de loco contendam, vbi me oporteat iudicari, etsi id maximè in ciuitate fieri oportuit. Sunt autem, quos vt suspectos renuo, Theophilus, quem & in Alexandria & Lycia dixisse certum est: In Comitatum proficiscor, vt Ioannem deponam. Id ex eo verum probatur, quòd aduenienti neque congressus est mihi, neque communicauit. Qui ergo ante audientiam inimicus comprobatus est, quid pòst in iudicio facturus putatur? Acacium itidem abiici postulo, qui dixit: Ego ipsi ollam condio. Quid autem de Seueriano & Antiocho dicam, quorum facinora sæculi quoque theatra canunt? Itaque si me re vera venire vultis; hos quatuor, si quidem iudices sunt, Concilio pellite: sin autem accusatores, eos ad iudicium sistite, vt sciam quo mihi ordine certandum sit, vtrum quasi contra aduersarios, an aduersus iudices standum: omninoque non solùm ad charitatem vestram, verùm & ad omnem quoque vniuersalem Synodum venire paratus sum. Scitote igitur, quod si millies miseritis ad me, nullum aliud responsum à me reportabitis. A B

IMPERATORIS EDICTO NON PARET IOANNES.

Illis exeuntibus, Notarius edictum habens regium, per quod iuxta illorum postulata inuitò traheretur ad iudicium, cuestigio ingressus vrgebat. Vbi Notario responsum fuerat, nunciantur duo Ioannis presbyteri, Eugenius quidam, qui factionis contra Episcopum Ioannem mercedem accepit Heracleæ Episcopatum, & Isaac monachus (ne aliter dicam) ita nunciantes: Mandat tibi Synodus, vt transeas ad nos, responsurus ad crimina. Contrà verò Ioannes per Episcopos alios ita respondit: Quanam, oro, consequentia, quo ordine iudicatis, qui neque inimicos meos vultis abiicere, & me per clericos meos accersitis?] ista Palladius. Socrates[a] verò atque Sozomenus[b] addunt, iam quarto à Synodo Quercus ad iudicium Episcoporum vocatum ipsum fuisse Ioannem Chrysostomum, eumdemque demum post alia prouocasse ad Synodum œcumenicam. Clerum quoque Constantinopolitanum ad eamdem Synodum esse vocatum comminatione depositionis, si venire detrectaret, idem Sozomenus tradit. C

[a] *Socrat. li. 6. cap. 14.*
[b] *Soz. lib. 8. cap. 17.*

ASCITITIVS CANON ARGVITVR.

Cùm autem tum ab Episcopis qui cum Ioanne erant, tum ab ipso Ioanne plures causæ fuerint allatæ, cur minimè teneretur se Synodali illi sistere iudicio: certè quidem minimè prætermissum fuisset, cùm & tempus peropportunum & vrgens necessitas imperasset, Constantinopolitanæ œcumenicæ Synodi illum citare canonem (si re vera id ibi decretum fuisset, & non per impostaram annexum) quo decernebatur, sedem Constantinopolitanam primum post Romanam tenere debere locum; ac proinde nihil iuris sibi Theophilum vendicare potuisse, vt in Ioannem ipsum Synodum congregaret, si inferior Theophilus Ioanne fuisset. Sed quod alia iura noua deficerent, ipse Ioannes ad antiquum canonem Nicæni Concilij prouocat, quo limites Ecclesiarum fuerant definiti: vt planè intelligas, nullam penitus penes Ioannem Chrysostomum fuisse canonis illius cognitionem, sed per impostaram additum. D

Antequam autem reliquas in ea Synodo res gestas in medium adducamus, dicendum cur locum illum transpontum ad Synodum celebrandam delegerint Episcopi aduersarij. In promptu quidem ratio illa est, ob euitandas scilicet Constantinopolitani populi turbas. Probè enim sciebant, illum suo Episcopo addictissimum, nec vllo pacto laturum Ioannem è sede deponi: qui nec tamdiu tardaret tumultuari, nisi ab exercitu Imperatoris in officio contineretur. Sed haud his valuit omnino cohiberi, cùm quæ in Ioannem in Synodo decreta essent, certo postea nuncio accepissent. At de his suo loco dicendum. Dum autem Synodus in Quercu ab Episcopis ageretur, populus pro suo Episcopo die noctuque vigilans solicitè agit excubias: plures enim illud insumpsit dies iudicium Synodale. Cùm inter hæc ipse S. Ioannes Chrysostomus ex more haud desisteret ad populum concionari, quem cernebat frequentissimum confluxisse. Tunc enim egregiam illam habuit orationem, qua summam in rebus aduersis constantiam præseferens, ita est exorditus: Multi quidem fluctus, & vndæ immanes: sed submergi non vereor; quia super petram sto. Insaniat licet mare, petram non potest commouere: insurgant quantumlibet fluctus, nauis Iesu obrui non potest, &c.] par esset illam integram hic describere, ac ne apicem quidem vnum prætermittere, immo & eamdem sæpius lectitare, atque memoriæ commendare; vtpote quæ non solùm inuicti roboris animi, infractique sacerdotalis vigoris constantiam repræsentet, sed quæ omnibus persecutionem patientibus habeat paratum antidotum: vt nemo sit inueniri adeò oppressus animo ac mœrore penitus consternatus, quin vna eius inspectione non erigatur. sed quòd præ manibus inter alia eius scripta habeatur, nimiæ prolixi- E

IOANNES CONCIONATVR AD POPVLVM IN ECCLESIA.

[c] *Chrys. hom. de expulsione sui ipsius. to. 5*

tatis

A tatis causa vitandæ desistimus. Reddemus hic tantùm quæ de populi totius erga eum affectione & studiis ad finem sic habet: Ecce quot dies sunt quòd vigilatis, & nullum vestrùm somnus inclinauit, nec temporis spatium frangit: nullum timor, nullum minæ deterrent; sed terror eorum fortiores vos reddit. Video enim vos, quod semper optaui: ideo quòd contempsistis mundi negotia, renunciastis omnibus: nihil iam de terra, neque de terrenis actionibus cogitatis. Ad cælestia vos migrasse iam cerno: absoluti estis vinculis corporis, ad beatam illam & cælestem contenditis philosophiam. Hoc mihi sufficit vidisse de vobis; hæc mea consolatio, ista me in agonibus meis velut vnguenta quædam corroborant, & fortiorem me agonibus reddunt.] hæc ipse Chrysostomus, quòd videret populum pastori suo posthabere bona omnia, relinquere opifices officinas, rusticos deserere agros, nauigia nautas, lucrum existimantes temporalium rerum
B iacturam, & mori viuere, si daretur pro sacro Antistite caroque parente vitam quoque profundere.

Sed iam Acta Synodi, quæ licuit reperire, reddamus: ac primum calumniarum in Ioannem Chrysostomum congestarum aceruum hic reuoluamus, quas eius aduersarij mentitis coloribus verisimiles reddiderunt. Extant apud Photium in Bibliotheca, à meo autem Federico Metio intimo amico translata: à quo integrum ipsum Photium Latinitati iam redditum, magno desiderio expectamus edendum. sunt autem hæc verba Photij: Legimus Concihabulum, in quo aduersus sanctum Ioannem Chrysostomum conuenerunt Theophilus Alexandrinus, Acacius Beroæensis, Antiochus Ptolemaidis, Seuerianus Gabalorum, Cyrinus Chalcedonensis Episcopi, & alij. In quo accusatores iidem testes & iudices erant. Hæc autem commentarijs tredecim gesta sunt, duodecim aduersus S. Ioannem, tertiusdeci-
C mus verò est contra Heraclidem ab ipso in Ephesiorum Episcopum ordinatum, cuius condemnationem & priuationem neque perficere potuerunt: nam alij quidam obstiterunt. Accusator quidem Heraclidis fuit Macarius Episcopus Magnesiorum: Ioannis verò Chrysostomi fuit apertus inimicus & primus eius accusator Ioannes eius diaconus. Accusabat autem primo Chrysostomum, quòd ipsum iniuria affecit, cum excommunicando, quia filium suum Eulalium verberauit.

ACTA SYNODI AD QVERCVM HABITAE.

ACCVSATIONES XXIX. CONTRA IOANNEM CHRYSOST.

Secundo, quòd Ioannes quidam monachus mandato Chrysostomi fuit verberatus, & protractus, & instar obsessi à dæmone, ferrea catena vinctus.

Tertio, quòd margaritas multas vendidit.

Quarto, quòd marmora S. Anastasiæ, quæ Nectarius ad exornandam ecclesiam reliquerat, ipse vendiderit.

D Quinto, quòd clericos dicebat nullo honore dignos, corruptos, inutiles, vel qui abusibus delectabantur, & aliis præterea contumeliis afficiebat.

Sexto, quòd sanctum Epiphanium nugacem & dæmoniacum dictitabat.

Septimo, quòd aduersus Seuerianum commenta & insidias struxit, irritans aduersus eum Decanos.

Octauo, quòd aduersus clerum sycophantiis & calumniis plenum librum condidit.

Nono, quòd cùm congregasset Concilium totius cleri, tres diaconos sistit, Acacium, Edaphium, Ioannem, accusans eos, quòd suum pallium furati essent, dicens: Quis nouit an ad alium vsum aliquo pacto illud acceperint?

Decimo, quòd Antonium, qui conuictus esset sepulchrorum effossor, Episcopum ordinauerat.

E Vndecimo, quòd Ioannem Comitem in seditione militum ipse denunciauit.

Duodecimo, quòd neque procedens in ecclesiam, neque exiens orabat.

Decimotertio, quòd non in ecclesia, vt par est, ordinauit diaconos & presbyteros.

Decimoquarto, quòd in vna ordinatione quatuor Episcopos ordinauit.

Decimoquinto, quòd recepit mulieres, solus cum solis agendo, omnes alios reiiciendo foras.

Decimosexto, quòd hæreditatem à Thecla relictam emit per Theodolum.

Decimoseptimo, quòd de redditibus Ecclesiæ quid agatur, sciat nemo.

Decimooctauo, quòd Serapionem accusatum, presbyterum ordinauit.

Decimonono, quòd communionem amantes totius vniuersi, vt illi lubet clausos, & in carcere mortuos neglexit, & neque deducere & prosequi eos ad eorum tentoria & tabernacula dignatus est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vigesimo, quòd sanctissimum Acacium iniuria affecit, neque illum loqui siuit, vel reddere rationem. A

Vigesimoprimo, quòd Venerium presbyterum tractauit cum multa contumelia.

Vigesimosecundo, quòd Porphyrium presbyterum tradidit Eutropio, vt eiiceretur in exilium.

Vigesimotertio, quòd illi soli præsto esset balneum; & postquam lotus fuerit, Serapion prohiberet introitum, vt nullus alius lauaretur.

Vigesimoquarto, quòd multos absque testibus ordinauit.

Vigesimoquinto, quòd solus comedit, agens vitam Cyclopis turpiter & voluptuosè.

Vigesimosexto, quòd ipse accusat, ipseque testimonium perhibet, & ipse iudicat: idque patere dicunt ex iis quæ aduersus Martyrium protodiaconum & Proeresium Lyciæ Episcopum patrauit. B

Vigesimoseptimo, quòd pugno percussit Memnonem in ecclesia Apostolorum; & profluente sanguine ex ore eius, nihilominus obtulit sacra mysteria & Eucharistiam.

Vigesimooctauo, quòd in throno exuitur, & induitur, & pastillum comedit.

Vigesimonono, quòd pecuniam etiam largitur Episcopis ab ipso ordinatis, vt clero suppediter. Capita quidem hæc sunt. Ipse verò quatuor vicibus vocatus non accessit, respondens illis qui conuocabant: Si apertos hostes ab ordine iudicum segregetis, præsto fum accedere, & causam tueri meam: sin minus id vultis facere, quoties mittetis, nihil minus fiet.

Examinarunt & perpenderunt primum & secundum caput istorum. Deinde cœperunt de Heraclide & Palladio Helenopolis Episcopis agere. Et iterum dedit libellum Ioannes monachus, cuius diaconus Ioannes in accusationibus aduersus Chrysostomum mentionem C facit, accusans Heraclidem, quòd sit Origenista, & quòd fur sit deprehensus in Cæsarea Palæstinæ, vestes diaconi Aquilini furatus; & quòd quamuis talem, Ioannes tamen Episcopum in Episcopatu Ephesi ordinauit. Accusabat etiam Chrysostomum, quòd multa mala passus à Serapione propter Origenistas, illum nihilominus lubenti animo dimisit.

DE ACCVSATIONIBVS ACACII ADVERSVS IOANNEM.

Deinde his examinatis, nouum caput fuit perpensum & discussum accusationum vigintinouem. Deinde iterum accusauit Acacius Episcopum Heraclidem, vt Origenistam, & qui abstinuit à sanctissimo Epiphanio Episcopo, neque in oratione communicauit illi, neque in conuictu. Dedit etiam idem Acacius libellum aduersus Chrysostomum talia continentem:

Primo de sæpe dicto Ioanne monacho, quòd vapulauit propter Origenistas, & quòd ferreis catenis fuit obstrictus. D

Secundo, quòd B. Epiphanius propter Origenistas Ammonium, Eutychium, Eusebium, & Heraclidem, & Palladium, noluit cum Chrysostomo communicare.

Tertio, quòd hospitalitatem deseruit, solus studens comedere.

Quarto, quòd aduersus Ecclesiam loquitur, illius altare furiarum plenum appellans.

Quinto, quòd gloriatur aduersus Ecclesiam, dicens: Amore pereo, & insanio. Et quod debet declarare, quænam sint furiæ, & quid significet, Amore pereo, & insanio. Ecclesia enim haud nouit talia.

Sexto, quòd aditum aperit peccatoribus, dicens: Si iterum pecces, iterum pœnitentiam facito: & quoties peccaueris, accede ad me, & ego te curabo.

Septimo, quòd blasphemias conuersus ad Ecclesiam profert, dicens quòd Christus orans non fuit exauditus, quòd non bene orauit. E

Octauo, quòd populum seducit, vt seditio fiat aduersus Synodum.

Nono, quòd Ethnicos, qui Christianos malè tractauerint, suscipit, & habet in ecclesia, & illis præest.

Decimo, quòd inuadit alienas parochias, & Episcopos ordinat.

Vndecimo, quòd clericos inauditos iniuriis affecit & contumeliis.

Duodecimo, quòd depositum alienum vi rapuit.

Decimotertio, quòd absque confessu & Synodo, & inconsulto clero, præter mentem cleri ordinationem facit.

Decimoquarto, quòd Origenistas suscipit: & eos qui cum Ecclesia communicant, & venerunt cum litteris commendatitiis, in carcerem detrusos non curauit, sed in ipso mortuos, neque omnino respexit.

Decimo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Decimoquinto, quòd alienos seruos nondum libertate donatos, sed delictis obnoxios & accusatos, Episcopos ordinauit.

Decimosexto, quòd Isacium contigit multa mala pati ab huiusmodi facinorosis hominibus.

Arsacius archipresbyter, qui ipsi successit, & Atticus presbyter testimonium dixerunt contra Chrysostomum. Sententiam primò dixit Gymnasius Episcopus, postremò Theophilus Alexandrinus, omnes numero quadragintaquinque. Scriptæ sunt Synodicæ ad clerum Constantinopolitanum de facta depositione Chrysostomi. Missa quoque est relatio ad Reges. Traditi illis etiam libelli tres à Gerontio, Faustino, & Eunomio, quibus querebantur, se iniustè à Ioanne depositos. Facta etiam fuit responsio Imperatoris ad Synodum. Sunt ibidem actiones de Heraclide Episcopo.] hucusque Photius de Synodo ha-
B bita apud Quercum.

Sed subiit interdum animum meum haud leuis suspicio de Actis istis, quòd spuria sint, & ab aduersariis S. Ioannis Chrysostomi post eius obitum conficta. Quandoquidem in eis desiderari videntur (licet tam multa habeant) quæ in se ab illis obiecta fuisse, ipsemet Chrysostomus tradit. Nam ad Cyriacum Episcopum scribens, cùm à sede deiectus est, hæc habet: Multa quidem aduersus me confinxerunt, & dixerunt quòd ad communionem non ieiunos receperim. Et si quidem hoc feci, expungatur nomen meum ex albo Episcoporum, & non scribatur in libro Orthodoxæ fidei. Quoniam ecce si tale quid admisi, abiiciat me etiam Christus à regno suo. Sin autem pergunt hoc mihi obiicere & contendere; deponant & Paulum, qui postquam cœnauit, totam domum baptizauit: deponant & Christum ipsum, qui postquam cœnatum est, Apostolis communionem dedit. Dicunt, quòd cum
C muliere dormierim. Exuite me, & inuenietis membrorum meorum mortificationem. Sed hæc omnia per inuidiam excogitarunt.] hactenus de his Chrysostomus. Quod igitur quæ hic recenset maxima omnium esse videbantur accusationum capita, cùm inter quadraginta illa sex enumerata minimè reperiantur; vt de fide Actorum illorum dubitem, iusta ratio persuadet; cùm & ab aliis alia eiusdem Synodi Actorum addantur capita, quæ in eisdem Photij Actis minimè sit reperire.

SVSPICIO DE IMPOSTVRA.

Sed quænam hæc sint, adiiciamus. Ait enim Sozomenus[a]: Hoc loco Theophilus vnà cum ceteris Episcopis conueniens, de libris Origenis nullam quidem mentionem fecit: sed Scetenses istos monachos ad pœnitentiam inuitauit, pollicitus se neque iniuriæ acceptæ fore memorem, neque mali quicquam esse facturum. Cùm igitur suis clamoribus illos vr-
D gerent fautores Theophili, vt veniam peterent, & interim simularent Synodum pro ipsis supplicare: monachi perturbati, atque hoc planè fieri oportere rati, multis Episcopis præsidentibus, illud scilicet quod illis dicere solemne est: Etiamsi iniuriam fecerimus, ignosce, inquiunt. Theophilo igitur illos promptè in gratiam simul & in communionem recipiente, soluta est cognitio, quæ aduersus Scetenses istos instituta fuerat. Quod opinor non ita successisset, si vna cum reliquis monachis Dioscorus & Ammonius affuissent. Nam Dioscorus iam antè mortuus, in templo Mocij martyris est sepultus: Ammonius autem modò, cùm Synodus conuocaretur, corpore languere cœpit; & postquam ad Quercum traiecisset, morbo grauiùs correptus fuit, & non multo pòst finiuit vitam, & apud vicinos monachos, vbi etiam iacet, splendidam sepulturam sortitus fuit.] hæc Sozomenus.

[a] Sozom. lib. 8 cap. 18.

MONACHI ORIGENISTAE POENITENTES RECEPTI.

At cùm de his agit Palladius, tantum tribuit suis Origenistis, vt sanctitatis culmen eos attigisse, atque etiam miracula edidisse, falsò testetur: Testis domesticus, satis est. Sed pergit
E Sozomenus: Theophilus tandem, vbi id intellexisset, illacrymasse fertur, ac dixisse, quòd inter vniuersos monachos suos talis non esset, qualis fuisset Ammonius, etiam si ipse turbarum extitisset auctor. Processerat interim illi & hoc ex sententia.] hactenus ipse. Sed in his nihil prorsus apud Acta à Photio summatim collecta, quorum tamen primo loco fuerat mentio habenda: nulla præterea memoria de his quæ sunt ab eadem Synodo acta aduersus Episcopos à Ioanne missos suæ defensiònis causa, de quibus ista Palladius[b]: Ad hæc illis Episcopis captis, alium ceciderunt, alium consciderunt, alij ferrum collo imposuerunt, quod sancto viro præparauerant; vt ita iniectus in nauim, in loca mitteretur ignota; dæmone illos, leonum instar, in ferociam excitante.] hæc de his quæ spectant ad Synodum.

PALLADIVS PLVS SATIS IVIS FAVIT.

[b] Pallad. dialog.

Subdit verò Palladius: Comperta illorum immani impudentia, sanctus se ipsum cohibuit. Fortissimi autem illi viri, contextis commentariolis, quæ aranearum telis infirmiora ad probationem erant, contra sanctum sententiam proferunt, cuius neque faciem viderant,

SENTENTIA FERTVR CONTRA IOANNEM CHRYSOSTOMVM.

Universidad de Deusto
Biblioteca

viderant, neque audierant vocem, die vna conficientes nequitiam, quam longè antè texue- A
rant. Neque enim cohiberi potest diabolicus impetus, consilij semper & morarum impa-
tiens. Missáque relatio est ad Imperatorem ita exordiens:

RELATIO AD ARCADIVM DE DAMNATO IOANNE CHRYSOST.

Quoniam accusatus Ioannes quorumdam criminum, conscíusque ad ea diluenda occur-
rere noluit: huiusmodi verò deponunt leges, id quod & passus est. Continent autem libelli
& læsæ maiestatis crimen. Iubeat hunc pietas vestra expelli, vel inuitum daturum tanti cri-
minis pœnas: nobis enim ista non licet inquirere.] hactenus relatio. sed exclamat Palla-
dius: O infelicissimi, quæ sentitis & facitis, ea erubescitis facere: non Deum planè, sed ho-
mines reueremini, siue metuitis. Erat autem id crimen maledictum in Reginam, quam (vt
illi detulerunt) Iezabel appellauerat. At boni viri illi, ferro cædi sanctum videre cupientes,
ita detulere. Deus autem & eorum penitus insitam nequitiam patefecit, & Principum
[a] *Daniel. 6.* corda molliuit, sicuti Danieli[a] dudum in Babylone contigerat. Illic enim leones in man- B
suetudinem conuersi, homines verò efferati sunt, non parentes Prophetæ; corripuitque
Deus eos qui præter naturam efferati erant, his contra naturam in mansuetudinem versis.
In hunc modum Ioannes Ecclesia pellitur, misso ad id Comite cum auxilio militum, non
secus quàm ad barbaricum prœlium. Pulsus autem, agellos ad Bithyniæ Prenetum occu-
pat.] ista de Ioannis expulsione Palladius.

IOANNES CHRYSOSTOMVS PELLITVR IN EXILIVM.

Porrò exturbationem Ioannis Chrysostomi profundo iam vespere factam, per militesque
perductum ad nauim, secutumque immensum totius populi lamentum, idem ipse Ioannes
docet epistola, quam sequenti anno ad Innocentium Papam scripsit; eam suo loco red-
demus. Arguendus ex his, qui id meridie esse factum, Socrates[b] narrat, dum ait: Ioannes
triduo post eius abdicationem, circiter meridiem, aduersariorum manibus clam multitu-
[b] *Socrat. lib. 6 cap. 14.* dine se ipsum vltro obtulit: cauebat enim ne propter ipsum tumultus concitaretur. Sic C
igitur abducitur. In populo autem immensa seditionis flamma incenditur: atque vt in hu-
iusmodi tumultibus vsu euenire solet, complures qui erga illum antè infenso & inimico
animo fuerant, tum quasi mutata sententia, eum commiserari cœperunt: & qui paulo antè
eum abdicatum videre cupiebant, tum falsis criminibus circumuentum prædicarunt.
Itaque complures tum contra Imperatorem, tum contra Concilium Episcoporum vocife-
rati sunt, contraque Theophilum potissimùm, quem criminationis in Ioannem confictæ
auctorem existimarunt: nam insidiæ, quas Ioanni parauerant, ampliùs in obscuro latere non
poterant. Et quamquam multis aliis argumentis perspicuè deprehendebantur, tamen vel
maximè ex eo, quòd cum Dioscoro & eius fratribus, qui Longi dicebantur, statim post
Ioannis abdicationem communicauit. Sed id antea factum diximus ex Sozomeno. Subdit
verò Socrates quæ sequuntur: D

QVID SEVERIANVS IN IOANNEM CHRYSOST.

Tum Seuerianus in ecclesia docens, tempus sibi oblatum putauit, quo in Ioannem op-
portunè inueheretur; & ob eam causam palam dixit, illum, licet nullius alterius criminis
esset conuictus, iure tamen propter insolentes & superbos mores abdicatum esse: Omnia
enim peccata hominibus condonari; sed Deum (vt sacræ scripturæ docent) superbis resi-
stere. Quæ cùm dixisset, multitudo fuit ad grauiorem seditionem concitata. Quà de causa
sine mora Imperator Ioannem Chrysostomum reuocandum curauit. Idcirco Briso impe-
ratricis eunuchus, eam ob causam missus, in Preneto (est hoc quidem emporium è regione
Nicomediæ situm) eum offendit, reducitque Constantinopolim.] hæc Socrates. Porrò

TERRAEMOTV AGITATVR CIVITAS POST DISCESSVM IOANNIS.

quod ipse ait, commotione illa populi adductum esse Imperatorem, vt eum Constantino-
polim postliminio reuocarit; terræmotum quoque factum esse, quo cubilis Imperatoris
pars collapsa est, Leo Imperator in encomio de Chrysostomo asseuerat. Sed de eo hæc tan- E
tùm Palladius[c]: Media verò transierat dies, cùm motum quemdam fieri in suburbio con-
tigit. Perterriti ex hoc, Ioannem, misso Notario, reuocant: vt planè acciderit propter iustum
suum[d] Dominum commouisse terram.] At Theodoretus[e] eius veritatis firmior atque
certior adstipulator hæc ait: Cùm verò noctu terræmotus factus esset, & terror inde Impe-
[c] *Pallad. in Dialog.* [d] *Aug. 1.* [e] *Theod. lib. 5. c. 33.* ratrici incussus, Constantinopoli vrbi Mariæ *(sic dicta, quòd dicata illi fuisset)* præmittuntur
prima luce legati ad Ioannem exulem, oratum, vt quamprimum ad vrbem redeat, periculumque ei impendens depellat. Post quos alij mittuntur legati: post illos etiam alij: adeò vt
Bosphorus refertus esset legatorum turba. Vbi verò fidelissimus populus illud intellexit,
ostium Propontidis nauigiis operuere: omnes namque cum cereis accensis ei obuiam fiunt.
Atque pro eo quidem tempore hostium illius coniurata manus dissipata est.] hactenus de
[f] *Socrat. li. 6. cap. 14.* his Theodoretus. Addit autem hæc Socrates[f]:

Verum

A Verùm quamuis hoc modo esset reuocatus; non tamen priùs in vrbem ingredi, quàm coram maioribus iudicibus innocens probatus esset; sed in subur bio, quod Marianæ dicitur, ad tempus permanere constituit. Cùm autem moram faceret, nec ad ciuitatem vellet recire: multitudo indignè & grauiter ferens, protinus eos, penes quos imperium erat, maledictis vexauit. Quapropter necessitate adductus, ad vrbem reuertitur. Multitudo prodidit illi obuiam, eumque summa reuerentia ad ecclesiam recta deducit: orat vt sedem Episcopalem capessat, moreque consueto populo pacem precetur. Cùm ille recusasset, diceretque hoc non ante faciendum esse, quàm cùm causa eius esset iudicio disceptata; tum hi qui ipsum condemnarant, mutata sententia, absoluerent: magis incendi cœpit. tanta enim cupiditas eum cùm in sede collocatum videndi, tum de integro concionantem audiendi illam incesserat. Itaque populi impulsu res sic confecta est. Cùm Ioannes esset in
B sede Episcopali locatus, & de more pacem populo precatus fuisset, coactus etiam necessitate concionatus est. Quæ res aduersariis alterius criminationis materiam suppeditauit; verùm ad tempus illam consopitam iacere passi sunt.] hactenus Socrates. sed adiungit ista Sozomenus [a]: Coactus itaque extemporalem quamdam orationem habuit; & ex venustissima similitudine argumento sumpto, subindicauit, Theophilum occepisse contumeliam facere Ecclesiæ sibi commissæ, vt & Regem Ægyptium vxori Abrahami [b] Patriarchæ, quemadmodum referunt libri Hebræorum. Cumque populum (vti par erat) ob propensum animum, Imperatores ob beneuolentiam erga se collaudasset: in multos applausus ac benedictiones Imperatoris eiusque coniugis vulgus excitauit, adeò vt semiplenam orationem abrumpere cogeretur.] hucusque Sozomenus.

IO. CHRYSOSTOMVS INTRODVCITVR IN CIVITATEM.

[a] Sozom. lib. 8 cap. 18.

[b] Genes. 12.

At non extat ipsa quidem oratio, neglecta fortasse, quòd imperfecta relicta fuerit; vel
C perijt vnà cum aliis multis. Sed adhuc alia reliqua est, habita eodem quoque tempore, cùm ab hoc priori exilio reuersus est, cuius est exordium [c]: Quid dicam? quid loquar? Benedictus Deus. Hunc egrediens dixi sermonem: hunc iteraui reuertens: & illic constitutus hunc in ore voluebam, &c.] sed & de frequentia populi eiusque incomparabili lætitia hæc post multa subiecit: Ante hoc quidem ecclesia replebatur: sed & nunc in plateis ecclesiæ factæ sunt. Et vnanimes & coniuncti psallentes Dei in vos prouocatis aspectum: voces vestræ cæli secreta penetrarunt, vt omnis ætas vestras psalmodias miraretur attenta. Cursus equorum hodie, & pauci illuc, immo cuncti in ecclesia, quasi torrens quidam ac fluuius vestra facta est multitudo. Voces vestræ eleuantur ad cælum, amorem qui ad patrem est, ostendentes: orationes vestræ meum coronauerunt caput, &c.] Deinde verò de immenso, quo erga pastorem suum flagrabant studio, ista subdit: O rem inauditam! Pastor quiescit, & oues lupo-
D rum rabiem abegerunt, insidias vulpium oppresserunt. O ouium sapientia! ô filiorum affectus? ô discipulorum charitas! ô pulchritudo sponsæ! absente viro abegit adulteros: ostensæ sunt eius diuitiæ, apparuit pulchritudo: latrones confusi abierunt, & aufugerunt. Dicite mihi, quomodo persecuti estis lupos? quomodo pepulistis latrones? Frequenti (inquit) oratione ad Deum. Quomodo despexistis adulteros? Continuis (inquit) lacrymis, & desiderio viri. Non accepi arma, non sumpsi lanceas, non arripui scutum: solummodo ostendi eis pulchritudinem meam; qua perspecta, vulnerati fugerunt. Vbi nunc illi? proculdubio in confusione. vbi nos? in lætitia. Vbi nunc illi? conscientiæ suæ malo tabescunt. Vbi verò nos? in magna exultatione glorificamus Deum, &c.] hæc & alia plura Chrysostomus in commendationem populi erga suum Episcopum charitatis.

QVANTA LÆTITIA EXCEPTVS IOANNES A POPVLO.

[c] Exhal. to. 5.

Restituto in Episcopatum suum Ioanne Chrysostomo, Imperator, qui ab aduersariis in
E ecclesiis fuerant subrogati, clericos abire iussit, & pristinos ante pulsos sua loca recipere voluit; idemque fecit de Episcopis, qui eiusdem Ioannis causa à persequentibus facti erant extorres, quos ad proprias sedes voluit remeasse. Ipse verò Ioannes adiens Imperatorem, petiit ab eo suam causam tractari in legitima Synodo; cuius rei agendæ causa ab ipso implorauit auxilium. hæc omnia habet ipse Chrysostomus in epistola ad Innocentium Romanum Pontificem suo loco reddenda. Ad hæc autem Sozomenus [d] ista addit: Porrò Ioannes Constantinopolim reuersus, magis etiamnum gratus populo apparuit. Et cùm eo tempore conuenissent Constantinopolim circiter sexaginta Episcopi, decretum per eos est, vt & irrita haberentur ea quæ ad Quercum acta fuerant, & vt Ioannes Episcopatum retineret.] ista ipse. At verò hæc ex his quæ Palladius scribit, improbantur, dum ait, Theophilum canone Antiochenæ Synodi egisse aduersus Ioannem, quo iubebatur, vt à Synodo depositus Episcopus, non alio modo nisi ab alia Synodo maiori Episcoporum numero posset re-

CLERICI ET EPISCOPI RESTITVTI.

[d] Sozom. lib. 8 cap. 19.

Universidad de Deusto
Biblioteca

set restitui. Quod si verum esset, restitutum fuisse Ioannem à Synodo sexaginta Episcoporum; nullus poterat esse locus obiectioni à Theophilo factæ. Ceterùm ipse Ioannes in dicta epistola ad Innocentium, de his agens, tradit expetitam à se Synodum, quæsitamque magno studio ab Imperatore: quam futuram timens Theophilus, fugam cum suis arripuit, rediens Alexandriam: qui licet vocatus litteris Imperatoris, venire contempsit, plebis furorem, quam timeret, prætexens excusationis loco. Et quamuis ipse Ioannes laborauerit de parando legitimo Synodali iudicio; numquam tamen voti compos effici valuit, vt ipse testatur iisdem ad Innocentium litteris; quibus pariter declaratur, ipsum restitutum in Ecclesiam sedisse vsque ad anni sequentis magnum sabbatum, qua die iterum expelli contigit; quanam verò occasione, suo loco dicendum. hæc quidem gesta sunt hoc anno; ipsam autem Synodum ad Quercum habitam circa mensem Iulij, Palladij[a] testificatione, qui tunc cum Ioanne aderat Constantinopoli, affirmari posse videtur. Etenim cùm dicat, nouem vel decem mensium spatium interfluxisse à dicta Synodo celebrata hoc anno ad Quercum, vsque ad sequentis anni Quadragesimæ tempus, in cuius fine tunc (vt idem etiam tradit Ioannes) ipso magno sabbato iterum expelli contigit: planè opus est dicere, hoc anno circa Iulij mensem Synodum illam à Theophilo esse habitam, Ioannemque à sede expulsum.

TEMPVS SYNODI AD QVERCVM HABITAE.

[a] *Pallad. in dialog.*

Ad postremum verò ad res hoc anno per Theophilum Constantinopoli gestas Socrates[b] eiusmodi addidit appendicem: His (inquit) rebus gestis, Theophilus in omnem offensionem incurrit. Odium contra illum inde etiam creuit, quod libros Origenis studiosè legere non vereretur. Rogatus igitur à quodam, cur libros, quos condemnauerat, de integro amplexaretur? respondit, libros Origenis similes esse prato omnibus florum generibus referto: Idcirco (inquit) si quid reperio in illis boni, illud decerpo; sin spinosi quicquam, hoc vtpote aculeis pungens, missum facio. Hoc respondit Theophilus, non complexus animo illud Salomonis[c]; quod verba sapientum sint tamquam stimuli; & qui præceptis in illis comprehensis punguntur, non debent ex aduerso calcitrare.] hæc Socrates, sed qui planè haud assecutus sit sensum verborum Theophili; vel quod qui semel in eum dicere cœperat, omnia ab ipso dicta vel facta æquè redarguere prosecutus est.

[b] *Socrat. lib. 7. cap 15.*

THEOPHILVS IN QVO COMMENDANDVS.

[c] *Eccles. 12.*

Ceterùm Theophili dicto nihil sapientius, vtpote qui ostenderit errores tantùm Origenis sibi displicuisse, atque damnasse, nec reiecisse ob aliquot in eis aspersas hæreses omnia eius scripta, quæ legere consueuit, atque laudare. Id quidem Theophilus planè ex totius Ecclesiæ Catholicæ sententia, quæ (vt pluribus dictum est) ita legit Origenis commentarios, vt ab eius erroribus esse cauendum admoneat: eamdemque fuisse S. Hieronymi quoque sententiam, demonstrauimus superiùs ex eius epistola ad Tranquillum. Porrò & diffamata ea tunc fuit calumnia in Theophilũ, quòd Origenis quos damnasset antea libros, recepisset; quodq; cùm iam damnatos à se antea monachos in amicitiam reuocasset, quasi ipse Origenis sectator effectus esset. Ceterùm & hos recepit pœnitentes (vt vidimus) & libros sic legendos accepit Origenis, vt tamen abstinendum diceret ab aspersis in eis hæresibus. Quod autem eodem quo à principio fuit animo, in damnandis Origenis erroribus ipse Theophilus perseuerarit, duæ reliquæ Paschales epistolæ, quarum alteram hoc anno, alteram verò sequenti datam diximus, apertissimam fidem faciunt. Felix ipse (iterum dicam) Theophilus, si in prosequendo causam aduersus Origenistas, dignum planè opus tanto Episcopo, non admiscuisset illis priuatas affectiones, in Ioannem Chrysostomum ab exordio eius sedis iam malè conceptas.

Quid autem acciderit eidem Theophilo hoc anno Alexandriam redeunti, Sozomenus[d] ita narrat: Theophilus etiam statim nihil cunctatus (quamquam iam hiems ingrueret) fugiens vnà cum Isacio monacho, Alexandriam abnauigauit. Sed cùm tempestas maris vrgeret, appulit Geras, quæ est ciuitas pusilla, plus minus quinquaginta stadiis à Pelusio distans. Huius vrbis Episcopo tum vita defuncto, ciues (vt accepi) elegerunt Ecclesiæ suæ Antistitem Nilammonem, virum bonum, & qui ad monasticæ vitæ fastigium conscendisset. Is habitabat ante ciuitatem in domuncula, in quam se ipse concluserat, ianua lapidibus obturata, eo proposito, vt sacerdotium auersaretur. Theophilus itaque veniens, hortabatur, vt ordinationem à se oblatam acciperet. Apud quem ille quamuis frequenter se excusans, nihil obtinuit. Tandem instanti: Cras (inquit) ita facias, si placet, ô Pater, vt ego hodie res meas ante disponam. At cùm Theophilus postridie ex condicto venisset, atque cum fores aperire iussisset: Age verò (inquit Nilammon) oremus primùm. Quo laudato, Theophilus quidem orauit, sed Nilammon inter orandum

[d] *Sozom. lib. 8. cap. 19.*

NILAMMON POTIVS DELEGIT MORI QVAM FIERI EPISCOPVS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A dum hanc vitam reliquit. Hoc autem & Theophilo primùm, & iis etiam qui cum illo foris stabant, ignotum erat. Verùm cùm paulatim tereretur dies, quia sæpenumero intentiùs vocantes non audiret, deiectis qui ad ianuam erant, lapidibus, repererunt hominem mortuum. Inuolutum igitur quibus oportebat, publica sepultura dignati sunt; ac templum etiam supra illius sepulchrum indigenæ construxerunt, & summa cum solemnitate adhuc diem mortis eius celebrant. At Nilammon quidem ad hunc modum mortuus est: si tamen mortem dicere oportet, quam ille subire maluit, quàm Episcopatum suscipere, quo se indignum esse ob ingenij modestiam censuit.] hucusque Sozomenus. Porrò non apud Geras tantùm, sed in vniuersa Catholica Ecclesia natalis Nilammonis publicis consignatus monumentis viridi memoria perseuerat. Voluit Deus eiusmodi exemplo tum omnibus significare, quàm periculosa esset Episcopalis præfectura, vt præstet interdum mori, quàm in B maximum discrimen adduci: tum etiam Theophilum magis sobrium reddi, vt animo volueret quod viderat; consideraretque si paruæ ciuitatulæ præficiendus Episcopus, à Deo expetierit antè mori, quàm munus suscipere; quanti esset periculi, præesse Alexandrinæ Ecclesiæ Orientalium omnium maximæ, omnibusque simul Ægypti prouinciis, atque aliis adiacentibus regionibus. Sed nihil penitus eo exemplo profecisse ipsum quidem, quæ anno sequenti de ipso dicenda erunt, ostendent.

ECCLESIA ERECTA NILAMMONI ET DIES FESTVS STATVTVS.

Hoc eodem tempore (post annum videlicet à demolitione famosissimi templi Gazensis, in cuius locum ecclesiam Eudoxia Augusta ædificandam curauit) contigit Gazæ publica disputatio inter S. Porphyrium Gazensis ciuitatis Episcopum, & Iuliam Antiochenam clarissimam feminam, quæ illuc aduenerat, vt Gentiles, quos audierat ad Christi fidem conuersos, ad sectam Manichæorum pelliceret. At quoniam in ea prodigium memoria dignum accidit, dignum putamus, vt rei gestæ narratio à Marco Gazensi diacono litteris quàm fidelissimè commendata hic describatur. Sic enim se habet[a]: Illo autem tempore (nempe anno sequenti à ruina Marnei templi) venit in ciuitatem mulier quædam Antiochena, quæ vocabatur Iulia: erat verò ex execranda hæresi eorum qui dicuntur Manichæi. Cumque cognouisset aliquos esse recens illuminatos, & in sancta fide nondum stabilitos, in eorum irrumpens animos, eos corrumpebat per doctrinam suam, oculos perstringentem & incantantem, sed multo magis per pecuniæ erogationem.] & post nonnulla de impijs Manichæorum erroribus, rursum inchoatam prosequitur orationem: Cùm (inquit) illic versaretur pestifera mulier, quidam fallaci illius doctrina sunt seducti. Post aliquot verò dies cùm id cognouisset à quibusdam Fidelibus S. Porphyrius Gazensis Episcopus, eam accersitam interrogauit, quænam & vnde esset, & quamnam haberet opinionem. D Illa autem & patriam, & se Manichæam esse, confessa est. Iis autem qui erant apud ipsum, ira motis (erant enim quidam pij) eos rogabat beatus, ne irascerentur, sed patienter eam admoneant & semel & bis, seruans id quod dictum est à S. Apostolo[b]. Deinde dicit mulieri: Abstine, ô soror, ab hac mala opinione: est enim satanica. Illa autem respondit: Dic, & audi: & aut persuadebis, aut persuadeberis. Sanctus verò dixit: Para te in crastinum diem, & veni huc. Illa autem eum valere cùm iussisset, est egressa.

IVLIA MANICHAEA SEDVCIT GAZENSES.

[a] *Apud Metaphrast. die 26 Febr. recitat Lipom. & Sur. eo die.*

[b] *Tit. 3.*

Beatus verò cùm ieiunasset, & Christum multum rogasset vt diabolum pudore afficeret, paratus fuit in diem sequentem. Aduocauit autem quosdam ex piis clericis & laicis ad disputationem suam & mulieris. Die autem sequenti accedit mulier, habens secum duos viros, & totidem mulieres, quæ erant iuniores & formosæ, omnes verò pallidæ: Iulia autem erat prouecta ætate. Ducebatur autem tota eorum disputatio à scriptis & E orationibus mundanæ disciplinæ, multo verò magis Iuliæ. Erat autem humilis eorum habitus, & modesti mores, & (quod dicitur[c]) extrinsecus oues, intrinsecus verò lupi rapaces, & venenata animalia: omnia enim dicunt & faciunt cum simulatione. Deinde iussi sedere, disputabant, & inquirebant. Sanctus autem Porphyrius ferens sancta Euangelia, cùm fecisset signum Crucis in ore suo, cœpit eam rogare, vt diceret suam opinionem. Illa verò cœpit. Frater autem Cornelius diaconus, qui fuit paulo antè nominatus, sciens notis scribere, quibus vtuntur in iure, iussus à beatissimo Episcopo, notabat omnia quæ dicebantur & opponebantur, me & fratre Barocha admonentibus. Disputationem autem non scripsi in hoc libro, propterea quòd sit magna, vt qui velim compendio hoc scriptum mandare litteris: eam verò in alio libro exponi iis qui volunt scire sapientiam à Deo datam sanctissimo Porphyrio, & aniles fabulas quas effutiit prodigiosa loquens & venefica Iulia. Quam quidem citò est persecuta diuina iustitia. Postquam enim multa plurib⁹ horis

DISPVTATIO PORPHYRII CVM IVLIA MANICHAEA.

[c] *Matth. 3.*

horis esset fabulata, & consuetas dixisset blasphemias in Dominum & Deum vniuersorum: motus diuino zelo sanctus Porphyrius, videns eum qui omnes fines continet, tam qui cadunt sub aspectum, quàm qui non cadunt, blasphemiis & maledictis incessi à muliere, in qua operabatur diabolus, & quæ se submittebat illius voluntati; in eam tulit sententiam, dicens: Deus qui fecit omnia, qui est solus æternus, nec habens principium neque finem, qui glorificatur in Trinitate, tuam percutiat linguam, & obstruat os tuum, ne loquatur blasphema. Sententiæ autem prolationem consecutum statim fuit supplicium. Cœpit enim tremere Iulia, & mutari vultu, & manens in extasi longum tempus non loquebatur, sed erat muta & immobilis, habens apertos oculos, & intuentes sanctissimum Episcopum. Qui verò cum ea erant, cùm aspexissent ea quæ sustinebat, magno timore affecti sunt. Eam autem consolabantur, & carmina cantabant ad eius aures; sed non erat vox, neque auditus. Cùm longo autem tempore mansisset muta, emisit animam, profecta ad tenebras, quas in honore habuerat (*secundum Manichæorum disciplinam*) eam lucem esse arbitrans, conuenienter Scripturæ, quæ dicit[a]: Væ iis qui faciunt id quod est dulce amarum, & quod amarum dulce, & ponunt tenebras lucem, & lucem tenebras. Iussit autem sanctus componi eius corpus, & tradi sepulturæ, misertus humanæ naturæ; erat enim summè clemens & misericors. Quicumque verò audierunt id quod factum fuerat, valde sunt admirati, non solùm qui erant nostræ fidei, sed etiam alienigenæ. Qui autem cum ea erant duo viri ac mulieres, & quicumque ab ea corrupti fuerant, currentes prociderunt ad pedes beatissimi Episcopi, dicentes: Errauimus. & petebant pœnitentiam. Beatus verò fecit omnes anathematizare Manetem auctorem eorum hæresis, ex quo etiam appellati sunt Manichæi: & cùm plurimos dies eos instituisset catechesi, adduxit ad sanctam Catholicam Ecclesiam. Occasione autem illorum, & alij quoque ex aliis gentibus pœnitentia ducti, fuerunt illuminati.] hactenus de his Marcus diaconus. At iam res Occidentales inuisamus.

IVLIA MANICHAEA DIVINITVS PERCVSSA OBIIT.

[a] *Isaie 5.*

CONCILIVM GENERALE CARTHAGINENSE.

Hoc eodem anno, iisdemque Consulibus, octauo Kalendas Septembris, celebratum est in Africa Concilium Carthaginense, Generale dictum, quòd ex omnibus Africæ prouinciis legationes in eo affuerint, nimirum ex prouincia Bizacena, Mauritania Sitifensi, & Mauritania Cæsariensi: ex Numidia verò legati mitti minimè potuerunt ob tumultuantes tyrones, vt excusauit Alypius Episcopus Tagastensis, qui interfuit cum Augustino Hipponensi Episcopo, atque Possidio Calamensi, sed ex prouincia Tripolitana missa est legatio, prout eiusdem Concilij quæ extant Acta[b] declarant.

[b] *Tom. 1. Concil. & in Concil. Afric. c. 57. 58.*

DE TYRONIBVS TVMVLTVANTIBVS.

Quid est autem quod Alypius sic excusat, legationem ex Numidia ob tyrones mitti minime potuisse? ait enim[c]: Nos quidem de Numidia venimus, ego & sancti fratres Augustinus & Possidius; sed de Numidia legati mitti non potuerũt, quod adhuc tumultu tyronum Episcopi propriis necessitatibus in ciuitatibus suis aut impediti, aut occupati sunt, &c.] & rursum inferius iterum de impedimento tyronum meminit. Quantum enim ex quatuor rescriptis datis hoc anno sub iisdem Consulibus Theodosio & Rumorodio colligi posse videtur: tyrones in Africa desertores militiæ facti, longè lateque per prouincias grassati sunt more prædonum: quos Imperator, quatuor illis hoc anno datis rescriptis ad Hadrianum Præfectum Prætorio, compescendos curauit. nam sexto Nonas Octobris hæc post alia antea edita ita statuit[d]: Opprimendorum desertorum facultatem prouincialibus iure permittimus: qui si resistere ausi fuerint, velox vbicumque iubemus esse supplicium. Cuncti etenim aduersus latrones publicos desertoresque militiæ ius sibi sciant pro quiete communi exercendæ publicæ vltionis indultum. Hac tamen conditione seruata, vt ab his iunioribus, qui proxima indictione præsenti tempore conferuntur, supplicio temperetur, quo per prouinciales intrà præscriptum legibus tempus ad ea signa, quibus destinati fuerant, redhibendi sunt, ne possessores redhibitionis damna percellant, propter eos qui necdum penè auspicati militiam fugerunt. Sed vt in his patientiam tenemus, ita omnes qui vltra memoratam indictionem & nostra beneficia sanctionis castra & militiam deseruere, condemnationibus obnoxios esse præcipimus, &c.] planè hos solicita cura compressos fuisse, quòd de his nulla ampliùs mentio habeatur, possumus existimare. Sed ad res Concilij reuertamur.

[c] *Aug. contra Cresc. lib. 3. c. 46.*

[d] *Lib. 12. tit. 13. l. 4. de desertorib. Cod. Theod.*

Huius autem totius Africæ Generalis celebrandi conuentus digna illa causa interfuit, vt in eo ageretur de inuitando ad vnitatem Catholicæ Ecclesiæ Donatistas in Africa consistentes. Meminisse debemus, iam elapso anno, cùm Anastasius Romanus Pontifex Ro-

manæ

manæ Ecclesiæ præsset, hæc acitari cœpta, dum idem Pontifex (vt suo loco dictum est superius) ad hoc suis litteris excitauit Episcopos Africanos: quibus (vt vidimus) in vnũ coëuntibus, quid facto opus esset, vt quem optarent omnes, res consecutura esset effectum, decreta inter alia in eo Concilio fuit legatio ad ipsum Romanum Pontificem pro indulgentia assequenda, qua liceret Donatistis ad Catholicam Ecclesiam reuertentibus, eamdem quam apud suos accepissent, dignitatem retinere.

Concessit hoc ipse Romanus Pontifex: sed paulo post ex hac vita sublato, & nouo subrogato Episcopo Innocentio, in præsentem annum dilatum est ipsum hac de re congregandum Carthagine Generale Concilium, in quo legati Roma reuersi, quæ ab ipso Romano Pontifice obtinuissent, coram omnibus significarunt: id enim ex verbis Aurelij Carthaginensis Episcopi satis accipi potest, vbi inter alia quæ in Synodo præfatus est, hæc habet[a]: Iamdudum enim (sicut vestra sanctitas recordatur) habito Concilio, destinauimus fratres nostros ad transmarina legatos, quos oportuit in cœtu sanctitatis vestræ perfunctæ legationis cursum narrare.] ita ipse.

[a] *Concil. Carth. sub Innocent. præfat. & Concil. Afric. c. 37*

Pro vnitate verò Ecclesiæ componenda, Donatistisque pacis fœdere conciliandis, quid in hoc ipso Concilio decretum fuerit, idem Aurelius docet his verbis[b]: Professio vestrum omnium hoc deprompsit, debere vnumquemque nostrum in ciuitate sua per se conuenire Donatistarum Præpositos, aut adiungere sibi vicinum vnum collegam; vt pariter eos in singulis quibusque ciuitatibus vel locis per magistratus, vel seniores locorum conueniant.] decretum post hæc, vt de his ex Synodo ad Iudices litteræ scriberentur: necnon tunc exarata est forma conuentionis, qua iidem Donatistæ cum Catholicis conuenirent, ab omnibus seruanda, ibi in Synodo recitanda. Quod & factum est, lectis in primis litteris missis ab amplissima (vt ibi dicitur) sede, nempe Apostolica vrbis Romæ, quibus quæ ab ea fuerant impetrata, nota fierent. Recitata pariter & iussione, qua quid singuli acturi essent innotesceret, ipsa demum conuentionis forma præscripta ibidem publicata est, qua ipsi conuenire deberent Donatistas: quæ in hunc modum se habet[c].

[b] *Apud Concil. Afric. cit.* DE VNITATE PRIMO RANDA CVM DONATISTIS.

[c] *Ibidem. c. 59*

Conuenimus vos ex Concilij nostri Catholica auctoritate missi, de vestra correctione gaudere cupientes, considerantes Domini charitatem, qui dixit[d]: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. & admonuit per Prophetam[e] etiam, his qui dicunt se fratres nostros non esse; dicere nos debere, Fratres nostri estis. Hanc ergo pacificam ex charitate venientem communionem nostram contemnere non debetis; vt si quid veritatis habere vos arbitramini, non dubitetis asserere: id est, vt congregato vestro Concilio, deligatis ex vobis quibus causam assertionis vestræ committatis, vt nos possimus hoc facere; vt etiam de nostro Concilio deligantur, qui cum eis quos delegeritis, constituto loco & tempore, quicquid quæstionis est, quod vestram à nobis separat communionem, cum pace discutiant: vt tandem aliquando, adiuuante Deo nostro, finem veternosus error accipiat: ne propter animositatem hominum infirmi nostri & ignari populi sacrilega dissensione dispereant. Si enim hoc fraterne acceperitis, veritas facilè diluceseet. Si autem hoc facere nolueritis, diffidentia vestra facilè innotescet.] hactenus forma, quam dicunt, conuentionis.

[d] *Matth. 5.* FORMA CONVENIENDI DONATISTAS.

[e] *Isai. 66. secũdum lxx.*

Huius planè Concilij, & decreti in eo de conuentione statuti, visus est meminisse S. Augustinus qui interfuit, vbi agens contra Cresconium hæc ait[f]: Et quia multi erroris eorum laqueis implicati, cum quibus, vt inde liberarentur, agebamus, respondebant nobis, hoc nos cum Episcopis suis agere debere, collationemque nostram se vehementer optare, vbi possent videre, quibus asserentibus superaret veritas falsitatem: in Carthaginensi totius Africæ Concilio nobis placuit, vt adhibita etiam publicorum testificatione Gestorum, quo possemus eis qui hoc flagitabant, probare desiderio eorum nos minimè defuisse; vestri pacificè conuenirentur Episcopi, quisquis ab eo nostrum, qui eodem loco, in quo ille, consisteret: vt per collationem nostram errore sublato, Christiana & fraterna societate, vnitate, charitate, pace frueremur: id intuentes, quia si hoc fieri vellent, adiuuante misericordia Dei, facillimè poterat, quicquid in causa nostra esset, agnosci: si autem recusarent, saltem diffidentia eorum, non frustra illis qui hoc à nobis poposcerant, appareret.] hæc ipse. Sed quæ consecuta hæc fuerint, mox subdit his verbis:

RATIO CONVENIENDI DONATISTAS.

[f] *Augustin. contra Cresc. lib. 3. c. 45.*

Factum est; conuenti sunt; recusarunt: quibus verbis, quo dolo, maledictione, amaritudine plenis, nunc longum est demonstrare.] Verùm quid acciderit Possidio con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONVENTVS A POSSIDIO CRISPINVS QVID DIXERIT.

uenienti, Crispinum eiusdem ciuitatis, cuius ipse erat, partis tamen Donatistarum Epi- A
scopum, ex quo pariter quid reliquis Catholicis responsum à Donatistis Episcopis fue-
rit, possumus intelligere, à S. Augustino accipe. Ait igitur[a]: Interea Crispinus Calamensis
vester Episcopus à Possidio collega meo in eadem ciuitate apud Acta conuentus, ad Con-
cilium vestrum primò distulerat, pollicens cum collegis suis ibi se visurum, quid respon-
dere deberet. Deinde post non paruum tempus, repetita conuentione, rursum apud Acta re-
spondit, *ista scilicet:* Verba viri[b] peccatoris ne timueris. Et iterum: In aures imprudentis
caue ne quicquam dixeris: ne, cùm audierit, irrideat sensatos sermones tuos. Postremò
hanc responsionem meam Patriarchali sermone definio[c]: Recedant à me impij: vias eo-
rum nosse nolo.] hactenus recitata ab Augustino verba Crispini, apud Acta Proconsularia
scripta; quàm verò turgida, & quàm inflato corde, animoque tumenti prolata? Vnde idem
S. Augustinus: Hanc (inquit) eius responsionem cùm docti indocti; riderent, quippe ho- B
minis dicentis verba viri peccatoris se non timere, cui respondere minimè auderet, &c.]
expendit eius responsionis sententias singulas quas in omnibus ostendit prorsus fatuo esse
homine dignas.

[a] *Aug. contra Crescon. li. 3. cap. 46.*
[b] *Matth. 2.*
[c] *Prou. 13.*

QVID POSSIDIVS A CRISPINO PASSVS.

Sed qui verbis causam agere diffideret Crispinus Episcopus Donatista, armis eam pro-
sequi satius iudicauit. Sed quonam modo per alios id perfecerit, ita subdit Augustinus[d]:
Cùm ergo ista responsio à multis intelligeretur, multis etiam demonstraretur quantum
inanis esset, quantum attinebat ad causam; quàm verò amara & maledica, quod non perti-
nebat ad causam: atque ita eius, sicut apud vos habetur, doctissima annositas, hesterno
contra stantem tyrone, nihil aduersum veritatem posse videretur: subitò post paucos dies
iter agenti Possidio, alius Crispinus eius presbyter, & (vt perhibetur) propinquus, tetendit
insidias armatorum: in quos penè iam noster inciderat, nisi eis prospectis atque nunciatis, C
ad quemdam fundum fugiens, diuertisset; vbi ille nihil auderet, vel non præualeret; vel si
quid etiam fecisset, negare non posset. Quo comperto, continuò consecutus est tanta
cæcus insania, vt iam latere, turpe arbitraretur. Tunc domum, in qua cum suis se Possidius
incluserat, sepire armatis, lapidibus circumtundere, ambire flammis, aditum ex omni parte
moliri. Quæ verò aderat incolentium multitudo, memor periculi sui, si in eo loco aggres-
sum tantum facinus impleretur: partim illum deprecabatur, vt parceret, quem resistendo
non audebat offendere; partim verò ignes suppositos extinguebat: cùm ille nihilo segnius
septis feruidus atque inexoratus instaret. Cessit aliquando ictibus ianua: ingressi sunt, sauciatisque cæde iumentis quæ in inferiore domus parte compererant, de superioribus Episco-
pum deposuerunt, afficientes plagis & contumeliis. Vbi ne grauius sæuirent, intercessit ipse
Crispinus, velut aliis rogantibus flexus, quorum non tam videbatur in ira sua curare depre- D
cationem, quàm in facinore testimonium formidare.

[d] *Aug. contra Crescon. li. 3. cap. 46.*

DAMNATVS CRISPINVS APPELLAT IMPP.

Hæc postquam nota facta sunt in oppido Calamensi, expectabatur Crispinus Episcopus
vester, quemadmodum in suum presbyterum vindicare: . Accessit etiam protestatio mu-
nicipalibus Gestis expressa, cuius vel timore vel pudore cogeretur exercere Ecclesiasticam
vindictam. Quod cùm omnino contemneret, tantusque fieret vestrorum tumultus, vt quia
veritati prædicandæ respondere non poterant, itinera cl iusuri putarentur, immo verò etiam
cernerentur: leges, quæ non deerant, sed quasi deessent, in nostris manibus quiescebant,
aduersus Crispinum Episcopum vestrum commotæ sunt, magis vt nostra mansuetudo
demonstraretur, quàm vt illorum puniretur audacia. Neque enim aliter innotescceret, quid
adiutorio Christi Ecclesia in suos inimicos posset, & nollet, non secundùm hæreticam præ-
sumptionem priuato fauore Circumcellionibus sæuientibus, sed secundùm propheticam E
veritatem iugo Domini Dei subditis Regibus. Exhibitus igitur Crispinus, & quòd se esse
Proconsuli quærenti negauerat, facillimè conuictus hæreticus, decem tamen libras auri,
quam mulctam in omnes hæreticos Imp. Maior Theodosius constituerat, intercedente
Possidio, non est compulsus exoluere. Qua mitissima sententia non contentus, nescio quo
consilio, quod displi uisse vestris omnibus dicebatur, ad eiusdem Theodosij filios prouo-
candum putauit. Acceptatum est: Rescriptum est: quid aliud, nisi quod pars Donati iam
sciret se ad illam pœnam aurariam cum ceteris hæreticis pertinere? cum quibus propter
communionem talis persecutionis aut communem se deputet habere iustitiam; aut si non
deputat, non se ideo iactet iustam, quæ ea pœna coërceatur, qua coërceri & eas hæreses videt,
quas concedit iniustas.] hæc Augustinus, qui subdit de aliis ab Imperatoribus datis in eos-
dem legibus, de quibus suo loco agemus.

Vides

A Vides ex his omnibus, quàm præter expectationem acciderit, vt Donatistæ, qui publicis Actis ad inundam pacem atque concordiam per Catholicos Episcopos vocarentur, non tantùm non cõsenserint, sed acerbiùs exasperati longiùs resilierint. Verùm neque propterea pro ipsorum salute agere prætermisere Catholici: sed ad mutuam collationem legibus Imperatoris compelli eos, apud eosdem Principes procurarunt, impetraruntque. quando autem id factum sit, suo tempore dictum sumus. Agit de iisdem iussionibus S. Augustinus [a] in epistola ad eumdem Crispinum data; cùm ille iactaret, se velle de summa quæstionis cum ipso Augustino differere: idemque hæc eadem de Possidio recenset [b] in epistola ad Donatistas. Narrat eadem & ipse Possidius [c] in Vita S. Augustini, vbi & subdit de habita cum Crispino publica disputatione ad conuincendum eum esse hæreticum. ait enim:

[a] *Aug. epist. 172.*

[b] *Aug. epist. 68. C. 166.*

[c] *Possid. in Vita Aug. c. 12.*

DISPVTATIO POSSIDII CVM CRISPINO.

Memorabili Augustino Antistite omnimodis instante, ad cõtrouersiam ambo ipsi Cala-
B menses Episcopi venerunt, & de ipsa diuersa communione tertio conflictu secum egerunt, magna populorum Christianorum multitudine causæ exitum apud Carthaginem & per totam Africam exspectante. Atque ille Crispinus Proconsulari & libellari sententia est pronunciatus hæreticus. Proque illo apud Cognitorem Catholicus Episcopus intercessit ne auraria mulcta exigeretur: ei est beneficium impetratum: Vnde cum ingratus ad piissimum Principem prouocasset: ab Imperatore relationi debitum est responsum solutum, & consecutum præceptum, nullo prorsus loco Donatistas hæreticos esse debere, & eos ad iura legum omnium contra hæreticos latarum vbique teneri debere. Ex quo & Iudex propter Officium, & idem Crispinus, quòd minimè fuerat exactus, præcepti sunt denas auri libras Fisci iuribus inferre. Sed protinus opera data est per Catholicos Episcopos præcipuè per sanctæ memoriæ Augustinum, vt illa omnium condemnatio, Principis dimit-
C teretur indulgentia: & Domino adiuuante, perfectum est. qua diligentia & sancto studio multum creuit sancta Ecclesia.] hucusque Possidius: in quibus quidem enarrandis, summæ animi moderationis & Christianæ modestiæ specimen edidit; tum quidem primò cùm de molitionibus Donatistarum in Augustinum, deque ipso Crispino Calamensi Episcopo sermonem texens; de his quæ ipse ab eo passus sit, cùm rem gestam recenseat, nomen tamen suum silentio penitus (ne sua facta prædicare videretur) obuolutũ reliquit: tum etiam quòd agens de publica disputatione triduana, qua Crispinus est conuictus hæreticus, nomen suum pariter prorsus reticet; adeò quòd nisi S. Augustinus suis scriptis aperuisset, id præstitum à Possidio, penitus remansisset obscurum.

POSSIDII MODESTIA.

De Crispino rursum illa est Augustini [d] querela, quòd in fundo ad Imperatores pertinen-
D te rebaptizasset inuitas octoginta ad fundum ipsum spectantes personas Catholicę communionis. Porrò causam istam Crispini ad annum post sequentem perductam esse, certo argumento est rescriptum aduersus ipsum Crispinum & alios Donatistas vt hæreticos auraria mulcta obstrictos: quod datum habetur sub consulatu secundo Stilichonis cum Anthemio, sicque se habet [e]:

[d] *Aug. contrà lit. Petil. lib. 2. cap. 88. & epist. 173.*

[e] *l. 39. de hæret. C. Theod.*

EPISCOPI CATHOLICI INTERCEDVNT PRO DONATISTIS.

Donatistæ superstitionis hæreticos quocumque loci vel fatentes vel conuictos, legis te-
nore seruato, pœnam debitam absque dilatione persoluere decernimus. Dat. VI. Idus Decembris, Rauen. Stilich. II. & Anthemio Coss.] Quid præterea humanitatis à Catholicis Episcopis per publicam legationem tunc declaratum fuerit, S. Augustinus in epistola ad Ianuarium post recensita hæc de Crispino & mulctam in Donatistas tamquam hæreticos ab Imperatore decretam, ad postremum addit [f]: Ex concilio autem nostri Episcopi legatos ad
E Comitatum miserunt; qui impetrarent, vt non omnes Episcopi & clerici partis vestræ ad eamdem condemnationem decem librarum auri, quæ in omnes hæreticos constituta est, tenerentur; sed hi soli, in quorum locis aliquas à vestris violentias Ecclesia Catholica pateretur. Sed cùm legati Romam venerunt, iam cicatrices Episcopi Catholici Vagitani* horrendæ & recentissimæ Imperatorem commouerant, vt leges tales mitterentur, quales miserunt, &c.] Sed quoniam post sequentem annum hæc contigisse probantur; quomodo se habuerint, suo loco dicturi sumus; hæc modò satis de his quæ spectant ad Crispini causam, qui à Possidio huius auctoritate Concilij conuentus est.

[f] *Au. epist. 68.*

* Bagitani

DE PRÆCVLIANO CONVENTO AB AVGVSTINO.

Sed & tunc qui Hippone regio erat Proculianus Donatistarum Episcopus, eadem item ex causa à S. Augustino conuentus est, vt ipse testatur epistola clericorum Hipponensium ad Ianuarium, cũ de eodem hoc ipso Concilio his verbis [g] agit: Nec tamẽ de his iniuriis & persecutionibus, quas Ecclesia Catholica in regione nostra tunc pertulit *(quæs superiùs recensuimus)* Imperatoribus conquestus est Episcopus noster. Sed facto Concilio, placuit vt pacifice

[g] *Au. epist. 68.*

conueniremini; quo, si fieri posset, haberetis inter nos collationem, & errore sublato, fraterna charitas pacis in vinculo lætaretur. Et in ipsa conuentione quid Proculianus primò responderit, quod Concilium facturi essetis, & aliàs, & illic visuri quid respondere deberetis: deinde quid postea, cùm propter suam promissionem denuo cõuentus esset, Actis expresserit, refutans pacificam collationem, ipsa Gesta instruant grauitatem tuam.] hæc clerici Hipponenses. Extat epistola [a] ipsius Augustini ad eumdem Proculianum ad eamdem pacificam collationem pluribus inuitantis: quàm verò blandis ad durissimum quoque cor emolliendum compositis verbis vsus fuerit, ipsa epistola indicat, cui huiusmodi titulum affixit: Domino honorabili & dilectissimo Proculiano.]

[a] *Aug. epist. 147.*

CONVENTI ALII DONATISTAE RESILIERVNT.

At quid de ceteris? Sanè quidem sicut Crispinus Possidium, & Augustinum Proculianus, ita reliqui Donatistarum Episcopi inuitantes ad mutuam collationem pacificamque conuentionem Catholicos Episcopos contempserunt. Nam ad eos scribens ipse, hæc in eosdem exprobrat[b]: Vestri Episcopi conuenti à nobis, numquam nobiscũ pacificè cõferre voluerunt, quasi fugientes cum peccatoribus loqui. Quis ferat istam superbiam? quasi Paulus Apostolus non contulerit cum peccatoribus & cum valde sacrilegis.] sed & eosdem addidisse minas, idem ibi superiùs tradit, vbi ait: Mandauerunt nobis quidam presbyteri partis vestrę, dicentes: Recedite à plebibus nostris, si non vultis vt interficiamus vos.] cauebant enim ne Catholici Episcopi miscerent cum plebe sermones, quam sciebant eiusmodi collationem vehementer exoptare. De his enim illa sunt eiusdẽ Augustini verba: Quàm multi vestrum, & fortè omnes, aut penè omnes dicere soletis: O si in vnum locum conuenirent, vt illis disputationibus veritas appareret, &c.] Sed quòd ad eos cõuertendos ad Ecclesiæ veritatem via hęc intercluſa esset, litteris tum priuatis tum publicis ad eos alliciendos Augustinus egit, quæ hactenus extant[c]. At de his modò satis.

[b] *Aug. epist. 166.*

[c] *Aug. epist. 166. & 171.*

BELLVM ADVERSVS ALARICVM.

Iam postremùm ad res Romanas oculos conuertamus. Hoc ipso anno, qui præcessit sextum Honorij Consulatum, Alaricus Rex Gothorum magno comparato exercitu descendens in Italiam, apud Pollentiam vincitur à Stilichone: id quidem hoc anno accidisse colligitur ex Claudiano & aliis, vt inferiùs patebit. Ex quibus corrigendum sit Cassiodori Chronicon, vbi anno superiori ponitur, & inuersa sententia, Stilicho habetur à Gothis fuisse superatus. Æstuabat Alaricus desiderio potiundæ Vrbis, semper id animo & ore versans. Quamobrem iusto timore perculsi Honorius & qui in Vrbe erant Senatores, ad auertendam imminentem cladem, nouis mœniis Romam circumdant: de quibus Claudianus his versibus[d]:

[d] *Claud. de sexto Honor. Consulat.*

MVRI VRBIS INSTAVRANTVR.

——— *Addebant pulchrum noua mœnia vultum,*
Audito perfecta recens rumore Getarum.
Perfecitq́, opifex decori timor; & vice mira
Quam pax intulerat, bello discussa senectus.
Erexit subitas turres, cinctosq́, coëgit
Septem continuo montes iuuenescere muro.]

Extat de eiusmodi erectione murorum vetus inscriptio super Portuensem portam Transtiberim, quæ sic se habet[e]:

[e] *Apud Smet. pag. 8. num. 1.*

S. P. Q. R.
IMPP. CAESS. DD. NN. INVICTISSIMIS. PRINCIPIBVS. ARCADIO. ET. HONORIO. VICTORIBVS. ET. TRIVMPHATORIBVS. SEMPER. AVGG OB. INSTAVRATOS. VRBI. AETERNAE. MVROS. PORTAS. AC. TVRRES. EGESTIS. IMMENSIS. RVDERIBVS. EX. SVGGESTIONE. V.C. ET. INLVSTRIS
MILITIS. ET. MAGISTRI. VTRIVSQ. MILITIAE. STILICHONIS. AD. PERPETVITATEM. NOMINIS. EORVM. SIMVLACRA. CONSTITVIT
CVRANTE. FL. MACROBIO. LONGINIANO. V.C. PRAEF. VRBIS
D. N. M. Q. EORVM

Nomina verò Stilichonis & Fl. Macrobij abrasa extant. ita tamen vt legi possint: cur autem id acciderit, dicemus suo loco.

Ad huiusmodi quidem murorum Vrbis constructionem alluisse videtur S. Paulinus Nolanus in Natali octauo S. Felicis, quod hoc anno ex more cecinit: vbi imminens vniuersæ Italiæ

A Italiæ ex barbaris periculum inuocatione eiusdem sancti anteuertere conatus, ita de muris:

AD NOVOS VRBIS MYROS PAVLINI ALLVSIO.

——— Fidant legionibus illi,
Perfugioq; parent reparatis mœnia muris,
Nulla salutiferi quibus est fiducia Christi.
Nos Crucis inuicta signum & confessio munit.] & paulo pòst:
Nunc opus adiutore Deo, solusq; timendus,
Quo sine & arma cadunt, per quem firmantur & arma.
Ipse intra muros turris tibi, qui sine muris . . .
Murus erit, &c.] subditq; exemplum de Hierico ciuitate, quæ licet fortissimis vndique cincta muris esset, sonitu tãtùm tubarum absque aliis armis ipsi solo tenus prostrati sunt. Quòd igitur reliquæ ciuitates Italiæ, ac potissimùm quæ vicinæ Vrbi essent
B in Campania, & inter alias Nola, viderent ipsam Vrbem timore concussam, cùm noua mœnia fabricaret, vehementiori formidine tenebãtur. Quamobrem idem S. Paulinus illud occinens in Natali S. Felicis carmen, in Deo habendam esse fiduciam (sic erigens ciuium animos) hortatus est, dum illi mæsto vultu festum agerent diem: cùm alioqui doceat, nec quidem si captiui à barbaris tenerentur, cessandum esse à sanctorum martyrum celebratione festorum. nam ait:

Hunc ego, si Geticis agerem malè subditus armis,
Inter & immites celebrarem latus Alanos.
Et si multiiuga premerent mea colla catenæ,
Captiuis animum membris non iungeret hostis.] paulo verò pòst:
Nunc igitur quamuis varias vaga fama per oras
C *Terrificis pauidas feriat rumoribus aures:*
Nos tamen in Domino stabilis fiducia Christo
Roboret, & recto fixus pede mentibus armet:
Nec pauor ater in hanc obducat nubila lucem,
Quam Deus atherio Felicis honore serenat.]

sed hæc ipse pluribus: tu eum consule, vt discas quanta sancti essent alacritate ad celebrandos festos dies sanctorum martyrum ex antiquo Catholicæ Ecclesiæ instituto, quamque iidem fiduciam in imminentibus periculis concipere solerẽt de sanctorum auxilio. Sed iam cœptam prosequamur historiam.

TEMPVS BELLI POLLENTINI.

Qui autem tanti huius belli historiam fuerit prosecutus, præter Claudianum, inuenimus neminem: ipse enim quarto libro de Bello Getico victoriam Stilichonis contra Alaricum
D hoc anno partam egregiè prosecutus est. Obtinuit eam Stilicho in agro Pollentino, cùm ille formidoloso exercitu aggressurus Vrbem, se immitteret in Italiam. Iam trigesimus agebatur annus, ex quo idem Alaricus cum Gothis suis transierat Istrum, ac post diuersarum prouinciarum clades inuaserat Græcias, & ad Illyricum vsque descenderat: sed audens maiora, inhiabat in Vrbem ipsam. De tempore idem Claudianus ex ipsius verbis his versibus[a]: [a] *Claud. de bello Getic. lib. 4.*

Si numero non fallor, ait, trigesima currit
Bruma ferè, rapidum postquam transnauimus Istrum,
Romanamq; manum tantis eludimus annis.]

Sanè quidem sub Consulatu Valentiniani & Valentis quarto, qui præcessit Consulatum Gratiani & Equitij, Gothos transmisso Istro inuasisse Thracias*, auctor est Ammianus[b]. Cùm igitur eorumdem Augustorum quartus Consulatus inciderit in annum Domini tre-
E centesimum septuagesimnmtertium: si triginta addas, quibus Gothi dicuntur vsque ad bellum Pollentinum cum Romanis certasse, plenum hunc ipsum annorum numerum inuenies à Claudiano signatum. *Græcias [b] *Ammian. lib. 30.*

At quod ad Alaricum spectat, diu multumque barbarus Romam inuadere conceperat animo: nam & apud eumdem idem Alaricus[c]: [c] *Claud de Bello Getic. lib. 4.*

ALARICVS INHIABAT VRBI.

Quid mihi nescio quam proprio cum Tibride Romam
Semper in ore geris?] & inferiùs idem:
Rumpe omnes, Alarice, moras: hoc impiger anno
Alpibus Italiæ ruptis penetrabis ad Vrbem.]

Occurrente autem illi cum Romano exercitu Stilichone, certatum apud Pollentiam in Liguria ciuitatem, vbi Gothorum exercitus à Romanis victus est, fuga lapso cum suis Comitibus Alarico: de qua victoria idem Claudianus his versibus:

Universidad de Deusto
Biblioteca

——— vnóq; die Romana rependit, A
Quicquid terdenis acies amiſimus annis.
VICTORIA APVD POLLENTIAM. *O celebranda mihi cunctis Pollentia ſæclis:*
O meritum nomen felicibus apta triumphis.]

Ceterùm præuiis Crucum ſignis tantam partam fuiſſe Chriſti ope victoriam, Prudentius aduerſus Symmachum agens, ita cecinit[a]:

[a] *Prudent. lib. 2. aduer. Symmach.*

——— Dux agminis, Imperiiq;
Chriſtipotens nobis iuuenis fuit, & Comes eius
Atque parens Stilicho: Deus vnus Chriſtus vtrique.
Huius adoratis altaribus, & Cruce fronti
Inſcripta, cecinere tubæ: prima haſta draconis
Præcurrit, quæ Chriſti apicem ✠ ſublimior effert[*]. B
Illic terdenis gens exitiabilis annis
Pannoniæ pœnas tandem delata rependit[*].
Corpora famoſis olim ditata rapinis
In cumulos congeſta iacent. mirabere ſeris
Poſteritas ſæclis inhumata cadauera latè,
Quæ Pollentinos texerunt oſſibus agros.] hæc Prudentius, quem poſt hæc libros illos aduerſus Symmachum elaboraſſe, exploratum omnino redditur.

[*] ſublimiter offert.

[*] pependit.

INGENS PRODITIO STILICHONIS. Sed planè iuſta poſt detectos dolos & inſidias Stilichonis fuit omnium illius temporis ſcriptorum querela; nimirum proditione ipſius, Alaricum Romano vallatum exercitu, permiſſum tunc abire liberum, reſumere vires, & iterum aduerſus Romanos pugnare, & C vincere. At qui Chriſti nomine inuictus erat exercitus, præpoſito poſtea illi Duce Ethnico, turpiter eſt paulo poſt ſuperatus; vt Oroſius his verbis inſinuauit[b]: Taceo (inquit) de Alarico Rege cum Gothis ſuis ſæpe victo, ſæpeque concluſo, ſemperque dimiſſo: taceo de infelicibus illis apud Pollentiam geſtis. Cùm barbaro & Pagano duci, hoc eſt, Sauli ſumma belli commiſſa eſt, cuius improbitate reuerendiſſimi dies & ſanctum Paſcha violatum eſt, cedentique hoſti propter religionem, vt pugnaret extortum eſt. Cùm quidem oſtendente in breui iudicio Dei, & quid fauor eius poſſet, & quid vltio exigeret, pugnantes vicimus, victores victi ſumus.] & inferius[c] de Stilichone proditore iterum: Alaricum, cunctamq; Gothorum gentem pro pace optima & quibuſcumque ſedibus ſuppliciter & ſimpliciter orantem, occulto fœdere fouens, publicè autem & belli & pacis copia negata, ad terendam terrendamque Rempublicam reſeruauit.] hæc Oroſius. Sed iam ſequentis anni res geſtas proſequamur. D

[b] *Oroſ. lib. 7. c. 37.*

[c] *Idem Oroſ. lib. 7. cap. 37.*

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.

ANNVS 404. ANNVS 3. ANNVS 10.

LVDI SAECVLARES RESTITVTI. QVadringenteſimus quartus ſequitur Chriſti annus, titulo Conſulatus ſexti Honorij Imperatoris & Ariſteneti publicis Faſtis adſcriptus: quo pariter Sæculares ludi à ſuperſtitione introducti Gentilium, Conſtantini verò religione neglecti atque penitus prætermiſſi, non ſine dedecore Chriſtiani nominis editi ſunt: de quibus Claudianus in carmine de eodem ſexto Honorij Conſulatu hos habet verſus[d]:

[d] *Claud. de ſexti. Conſul. Honor.*

——— Iam flaneſcentia centum
Meſſibus æſtiuæ detondent Gargara falces, E
Spectatosq; iterum nulli celebrantia ludos
Circumflexa rapit centenus ſæcula Conſul, &c.]

Malè perſuaſus Honorius, quòd hos fatales eſſe perpetuitatis Vrbis, & felicis eius ſtatus conciliatores Gentiles dicerent, eorumdem conſilio & ſuaſione inductus & ſeductus eſt, vt quos deſpexerat Conſtantinus ille Magnus, ipſe imprudens reſtitueret. Accidiſſe enim videtur, vt recentis aduerſus Alaricum apud Pollentiam obtentæ victoriæ, & decreti ſibi à Senatu triumphi elatus gloria, quid peteretur, quidve conceſſerit, minimè cogitarit. Gentiles itaque quòd in his putarent Vrbis æternitatem fauſtis auſpiciis conſecrari; qui nuper timore deſcendentis in Italiam Alarici perterrefacti, nouis cinxerant Vrbem mœniis, eam patria quoque putarunt religione fore muniendam: cùm perinde ac Zoſimus[e], licen-

[e] *Zoſim. lib. 2*

tius

Universidad de Deusto
Biblioteca

A tiùs effutirent, ob neglectos superioris sæculi ludos in hæc mala incidisse, vt à barbaris deuastaretur Romanum Imperium, & ipsa Roma in discrimine posita esset. quibus inductus Honorius, eisdem summa Imperij iactura assensum præbuit: nam eo scelere ad excidium Vrbis Deum solicitauit. Cùm alioqui satis experimento esse debuisset, omnia hæc inaniter fieri: quod sub Constantino, qui eos prætermisit ludos, Romanum Imperium, extinctis tyrannis, & debellatis barbaris, omni ex parte florentissimum visum est. Sed damno suo atque iactura ipsius Vrbis, cuius æternitati malè superstitione consulebatur, expertus est, quantum ex perperam facto iustam Dei vindictam commouerit; qui paucos post annos, eam quam præsidio Christi nomine liberauerat, eisdem Gothis, eodem Alarico duce, dederit capiendam atque prædandam. GRAVI IACTVRA DEVS FACINVS VINDICAVIT.

Scimus Honorium excusari, quòd etsi Romanis Gentilibus concessit Sæculares celeB brari ludos, voluisse tamen haud ritibus illis Gentilicius ipsos agi: sed indulsisse tantùm, vt Theatrales atque Circenses ludi exhiberentur. At quæ sine superstitione spectacula? aut quis putat occini prætermissos à pueris & puellis Sibyllina illa carmina in his edendis ludis solemnia? Certè quidem reuocata tot Christianorum Imperatorum legibus vetita gladiatorum munera his temporibus sub Honorio rursum exhibita, locuples testis est Prudentius[a], qui post decantatam Pollentinam victoriam haud pridem Christi virtute partam, ad finem hæc habet, cùm hortatur vt gladiatorios ludos penitus vetet: [a] Prudent. ad. versus Symmach. lib. 2.

Arripe dilatam tua Dux in tempora famam:
Quodq; patris supereſt, successor laudis habeto.
Ille Vrbem vetuit taurorum sanguine tingi:
Tu mortes miserorum hominum prohibeto litari:
Nullus in Vrbe cadat, cuius sit pœna voluptas, &c.]

C Grande sanè piaculum, vt quæ tot legibus Christianorum Principum prohibita erat cruenta gladiatorum spectacula, & quæ (vt vidimus) ne fierent, redempta fuerant sanguine martyris, essent iterum restituta ab ipsis Gentilibus, & quidem solemni ritu, ad quæ spectanda prodirent (vt Prudentius ait) eum pompa virgines Vestales. Quæ facinora, digna Dei vindicta, Romano sanguine per Gothorum gladium Deus voluit expiari: sed de his suo loco. Iam verò Ecclesiam Orientis perturbatam inuisamus. LVDVS GLADIATORIVS RESTITVTVS.

Hoc eodem anno, iisdem Consulibus Honorio sextùm & Aristeneto, S. Ioannes Chrysostomus factione seditiosorum Episcoporum, vrgente Eudoxia Augusta, à sede pellitur, atque exul relegatur in Cucusum. Quænam autem causæ turbarum præcesserint, vt qui iubente Arcadio Imperatore, annuentibus quoque Episcopis, tanta gloria fuerat restitutus, D fugamque arripientibus aduersariis, summa tranquillitate sederit, tandem post spatium decem fermè mensium iterum in eum Principum animi adeò commoti fuerint, vt à quibus deponendus esset, magna celeritate Episcopos Constantinopolim accersiuerint, dicendum per singula quàm exactissimè. Accidit namque (vt auctor est Marcellinus[b]) vt his Consulibus Eudoxiæ Augustæ statua argentea erigeretur super columnam porphyreticam apud ecclesiam: de qua Socrates[c]: Hæc in edita basi, neque valde prope ecclesiam, quæ Sapientia dicitur, neque longè admodum collocata: sed inter ecclesiam & statuam platea solùm media interiecta fuit. Ibi ludi populares (vt moris est) celebrari cœpti sunt.] de quibus Sozomenus[d]: Applausus ob id ac publica saltatorum & histrionum spectacula ibi edebantur, sicut moris fuit in regiarum imaginum dedicatione.] hæc ipse. DEDICATIO ARGENTEAE STATVAE EVDOXIAE.

[b] Marcell. in Chron. hoc anno.
[c] Socrat. lib. 6 cap. 16.
[d] Sozom. li. 8. c. 20.

At qui legitimus esset cultus adhibendus in Imperatorũ simulacrorum erectione, TheoE dosius Imperator eiusmodi edita sanctione antea definierat, ad Actium Præfectum Prætorio ita rescribens[e]: IOANNES DECLAMAT IN PROFANOS RITVS.

[e] l. 1 de imag. Imperial. C. Theod.

Si quando nostræ statuæ vel imagines eriguntur, seu diebus (vt assolet) festis, siue communibus: adsit Iudex sine adorationis ambitioso fastigio: vt ornamentum diei, vel loco, & nostræ recordationi fui probet accessisse præsentiam. Ludis quoque simulacra proposita, tantùm in animis concurrentium, mentisque secretis nostrum nomen & laudes vigere demonstrent. Excedens cultura hominum dignitatem superno numini referretur. Dat. &c.] hæc Theodosius. Cùm verò S. Ioannes Chrysostomus dicatur factam dedicationem statuæ Eudoxiæ, habita ad populum concione, reprehendisse (tradunt enim id Socrates[f], Sozomenus[g], & alij) aliquid in ea admissum putatur, quod & modestiæ pij Principis legi & religioni Christianæ aduersaretur: perfacile enim est in huiusmodi rebus in idololatriæ scelus incurrere, cùm effrenis populi adulatio nesciat æqui limitibus coërceri, cuius causa

[f] Socrat. li. 6. cap. 18.
[g] Sozom. li. 8. cap. 20.

opus

Universidad de Deusto
Biblioteca

opus fuerit pietatis acerrimo vindici ad populum declamare. Siue quod prętexunt alij, quòd ludi præ ecclesiæ foribus agerentur non sine magna ecclesiæ contumelia, quæ clamoribus theatricis confusa resonans, haud concinnum psallentium cantum, vocemque concionantis Episcopi facilè admittebat: iustè commotus S. Ioannes, vehementi inuectiua iure eiusmodi fuit spectacula insectatus: cùm alioqui sciamus ipsum, absque alia recens accedente occasione, aduersus spectacula ac spectatores acerrimè inuehi ac vehementer declamare consueuisse. Sed illa verior atque iustior causa interceſſit, vt Ioannes Chrysostomus in Eudoxiam commoueretur, quà etiam scimus perturbatum nonnihil fuisse Honorium Imp. cùm audiuit: quo nomine etiam reprehendit fratrem Arcadium, qui adeò nefanda æquo animo pertulisset, dùm scilicet non modò Constantinopoli veneratione simulacrũ Eudoxiæ expositum esset, sed idem per prouincias quoque deferretur, non secus ac olim Cybeles circumferre solerent Ethnici simulacrum, vt apparet ex Lucianò, Apuleio, & aliis. At litteras de his Honorij expostulantis secundò datas suo loco inferiùs recitabimus. Quam iustissima igitur impulit causa Chrysostomum aduersus huiusmodi impium idololatriæ scelus vehementiùs declamandi. A B

EVDOXIA FVRIT IN IOANNEM.

Hæc autem in deteriorem partem accepta ab iis qui sagaci studio quamlibet venabantur occasionem, qua sancto iterum negotium facesserent, & in crimen adducerent, deferunt Eudoxiæ, eam nimirum verborum iaculis à Ioanne iterum acriùs appeti, atque pro concione proscindi. Cùm illa, quæ pristinum in eum conflatum odium perterrefacta vi numinis remisisset potiùs quàm dimisisset omnino; veluti œstro percita, atque furiis agitata, minatur non depositionem tantùm, sed necem, appetens caput viri, cuius lingua grauiùs quàm lancea feriretur. At nec ista quidem verbis tantùm more debacchantium seminarum iactabat inani studio, sed opere vt implerentur, totis contendit neruis, litteras ad Episcopos scribens per veredarios, vt quàm citissimè perferrentur, solicitè curans, vt quam primum omnes Constantinopolim veniant, ante omnes autem Theophilus Alexandrinus Episcopus, quem experta erat in huiusmodi rebus curandis solertissimum. C

IOANNES QVID IN EVDOXIAM CONCIONATVS.

Cùm autem hæc haud secretis nunciis agerentur, sed horum causa fusdeq; omnia miscerentur, iactarenturq; ore multorum dissipata semel in vulgus; S. Ioannes eadem qua semper in aduersis infracta constantia intrepidus steterat, populo ex more in ecclesiam conuocato, grauissimam illam orationem habuit, qua ita exorsus est: Rursum Herodias furit, rursum turbatur, rursum ab Herode caput Ioannis iniuria petit abscindi, rursum Iezabel Nabuthe vineam eripere pertentat, ac sanctum Eliam ad montes persequendo compellere, &c.] extat ipsa quidem integra oratio, quam ex vetustissimo codice erutam nostrum Antonium Agellum clericum regularem, his diebus dignè creatum Episcopum Acernensem, vnà cùm aliis pluribus eiusdem sanctissimi Patris ex scriniis Vaticanis depromptis, atque Latinitati à se redditis quamprimum editurum speramus. Porrò eadem ipsa est ex illis, quæ ex variis Matthæi locis eiusdem Chrysostomi editæ sunt, excusæ Parisiis, homilia decimaquinta: quæ tamen (nescimus quomodo) veluti capite detruncata, eiusmodi dicto caret exordio, cuius loco illa habentur præposita verba: Heu me, quid agam? vnde sermonis exordium faciam? quid dicam? & quid taceam?] reliqua verò eadem prorsus, nisi quod illa translata ab Agellio ad finem amplius habet viginti circiter versus in commendationem sanctarum feminarum noui Testamenti. D

SVMMA CELERITATIS COLLIGENDO CONCILIO IN IOANNEM.

His autem, veluti flagranti igneis globis incendio vehementiori addito vento, Eudoxiæ magis magisque animus concitatur: adeò vt de conuocandis aduersus Ioannem Episcopis quælibet solicita festinatio, & omni arte procurata celeritas, longiores illi visæ sint moræ, atque sera cunctatio. Pertraxit illa ad sua vota Imp. Arcadium, quem reddidit suis votis in omnibus annuentem: qui magna cautela primum omnium cauendum duxit, ne cum populo Ioanni studente magistratus iungerentur vnà cum his qui ipsis magistratibus apparebant, ne viribus populus pollens, Episcoporum dissensiones in bellum ciuile conuerteret. quamobrem Arcadius anni huius exordio, nempe mense Ianuarij, ad Anthemium Magistrum Officiorum ista rescripsit[a]: E

[a] *l. 4. de his qui pro religione contendunt.*

Cuncta Officia moneantur à tumultuosis se conuenticulis abstinere: & qui sacrilego animo auctoritatem nostri numinis ausi fuerint expugnare, priuati cingulo, bonorum proscriptione mulctentur. Dat. IIII. Kalend. Febr. Constantinop. Honorio VI. & Aristeneto Conss.] Quæ autem mox fuerint consecuta antequam dicamus, de tempore rerum gestarum ratio incunda est. veritati quidem est consonum, quod Metaphrastes ait[b], integrum

[b] *Metaphras. in Vita S. Ioan. Chrysost.*

fluxisse

CHRISTI 404. INNOCENTII PAP. 3. ARCAD. & HONOR. IMPP. 10.

A fluxisse annum ab expulsione Ioannis vsque ad posteriorem ipsius condemnationem: nec aliter videtur sensisse Palladius, dum nouem vel decem menses interlapsos esse testatur à priori restitutione vsque ad Quadragesimæ tempus, vt sic annus fermè integer conficiatur vsque ad Pascha, quo tempore secundò ipsum expelli contigit: cùm tamen totius huius temporis duos tantùm menses Ioannem pacificè egisse tradat, qui rem gestam, cui præsens fuit, ita describit [a]: Post duos iterum à plaga inflicta modicè respirantes, secundò aduersus Ioannem fremunt: initiumque probabile minimè inuenientes, Alexandriam ad huiusmodi rerum pertussimum sophistam mittunt, ita suggerentes, *Theophilo scilicet:* Aut iterum veni dux noster aduersus Ioannem futurus; aut si hoc populi causa veteris, modum aliquem suggere, ex quo sumamus initium. [a] *Pallad. in dialog.*

Acceptus Theophilus litteris, ipse quidem venire noluit, sciens quo pacto effugisset. THEOPHILVS QVID MOLIATVR CONTRA IOANNEM.

B Misit autem tres illos Episcopos Paulum, & Pemenem, & alium nuper ordinatum, mittens vnà & canones quosdam ab Arianis contra beatissimum Athanasium factos, quibus vtentes Ioanni calumniam struerent: quòd scilicet post depositionem suam sine Episcopali decreto redire ausus esset.] actum est superiùs de eiusmodi canone re vera ab Arianis in Concilio Antiocheno in Encæniis celebrato. Subdit verò Palladius: Faciunt illi quod admoniti fuerant, illius consuetudinem non ignorantes. accersitisque ex Syria, & Cappadocia, & Ponto, & Phrygia Metropolitis & Episcopis omnibus, Constantinopolim conuenere: aduenientes autem, iuxta canonis seriem Ioanni communicarunt, ne eadem quæ prius incurrerent.] ad hoc scilicet, quod ea ex causa ipse Ioannes excusarat, nolle adesse iudicio, in quo præsideret Theophilus inimicus ex eo declaratus, quòd veniens Constantinopolim, secum noluerat communicare. Sed pergit Palladius: Ea re verò comperta, Principes ægrè

C tulerunt: & Theodorus quidem Tyanæus vir summæ grauitatis, vbi ex his quæ venerant, ad aures eius, quid ageretur, aduertit, ne Theophili temeritatem sequeretur, relictis omnibus, ad suam remeauit Ecclesiam, valefaciens Comitatui, suamque prouinciam vallans pietatis muro, & ad finem vsque in communione persistens fidelium Romanorum, de quibus Paulus [b] testatur & dicit: Fides vestra annunciatur in vniuerso mundo. Faretrius verò Cæsareæ, quæ Argeo adiacet, Præsul, nimium formidans, non secus atque infantes laruas, neque vrbe egressus sua, per litteras consensit aduersariis, & quidem non vocatus in medium, imperitè omnino, quippe qui esset omnino rusticus ac stultus.] STVDIA DIVERSA EPISCOPORVM. [b] *Rom. 1.*

Addit his Socrates [c]: Paulo pòst Episcopi aduentarunt, Leontius * Episcopus Ancyræ, quæ est in Parua Galatia, Ammonius Laodiceæ, quæ est in Pisidia, Briso Philipporum, quæ ciuitas est in Thracia, & Acacius Berœæ, quæ est in Syria, & alij nonnulli. Coram istis accu- [c] *Socrat lib. 6 cap. 16.* * Leontinus.

D satores, qui dudum Ioannem in iudicium vocauerant, de integro producuntur. Ioannes istorum Episcoporum æquitate fretus, postulat vt de criminibus quæratur. Cùm iam Natalis dies Saluatoris celebraretur, Imperator (vt assolet) ad ecclesiam non accessit; sed Ioanni significauit, se non priùs cum eo communicaturum, quàm crimina ei illata diluissent. Cumque accusatores propter Ioannis animi confidentiam animis cadere viderentur: Episcopi qui aderant, non de alio crimine quæri, sed hoc solum in iudicium adduci oportere, dixerunt, nimirum quòd post abdicationem, absque Concilij sententia, se ipse in sede Episcopali collocauerat. Vbi Ioannes respondit, quinquaginta * Episcopos qui cum ipso communicauerant, ei in ea re suffragatos fuisse. Leontius contra: At plures (inquit) tibi in Concilio refragati sunt.] sed mendaciter id quidem, cùm narrent in Synodo ad Quercum habita S. Ioannem non ampliùs quàm à triginta sex condemnatum, quod habet IOANNES SE PVRGATVRVS REVERTITVR. * quadraginta.

E Theodorus in Actis Innocentij Papæ, vt inferiùs dicemus. Porrò Leontium ac collegas, de quibus ante aliquid boni ob initam communicationem sperare posse videbatur, & ipsos quoque promissionibus aduersariorum in transuersum actos testatur Palladius, qui aliorum Episcoporum naufragia recensens, hos illis adnumerans subdit: Leontius autem Ancyræ Galatiæ, Ammonio Laodiceæ Adustæ adiunctus, adustam fecerunt Ecclesiam, non modò victi Principum minis, sed contra spe munerum seducti regalium, in sancta Synodo sententiam nequissimam vnà cum Acacio & Antiocho ferunt, obtinere sancientes Theophili indiscretum iudicium, vt locus purgandi se Ioanni nullus omnino daretur, vigore scilicet canonum eorum, quos Theophilus miserat à quadraginta complicibus Arij editos, atque ista continentes:

Si quis Episcopus, aut presbyter, iniustè siue iustè depositus, ex se ipso absque Synodo in Ecclesiam redierit: huc iam excusationis non habeat locum, sed omnino expellatur.]

est hæc

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] *Concil. Antioch. cap. 12.* est hæc quidem sententia canonis Antiocheni[a] Concilij, quē ab Arianis in Athanasij odium sancitum esse, suo loco diximus. Et ista quidem regula (subdit Palladius) vt nequam & à nequissimis edita, in Sardicensi Concilio à Romanis & Italis, Illyriisque & Macedonibus & Græcis (vt ipse melius nosti, optime Theodore) eliminata est, quando Liberius aut Iulius sub Constantis Imperio Athanasium & Marcellum Galatam admisit ad communionem, quorum causa canon ille fuerat editus.] hæc ipse. At quomodo à Synodo Sardicensi derogatum est canoni illi? cùm videlicet in ea decretum[b] fuit, vt si damnatus appellauerit ad Romanum Pontificem, id obseruandum esset, quod ipsi libuisset. Pergit verò Palladius: A

[b] *Concil. Sardic. c. 3.*

QVAESTIO DE CANONE CONCILII ANTIOCHENI.

Duo illi quidem Ammonius & Leontius coniuncti Acacio & Antiocho & Cyrino Chalcedonensi ac Seueriano, ingressi ad Regem, dicebant, decem Episcopos ex parte Ioannis euocandos (erant enim plures quadraginta) pro cānonum auctoritate statuenda; aliis asserentibus eos à Catholicis editos, aliis contrà dicentibus ab Arianis fuisse compositos. Ingressus autem Elpidius Laodiceæ Syriæ Episcopus, vir vitæ merito & canicie ipsa venerādus, vnà cum Tranquillo suadebant Regi, non oportere Ioannem irrationabiliter eiici: neque enim priùs depositus, sed pulsus à Comite fuerat, neque à se ipso remearat, sed ex præcepto pietatis suæ, Notario ad hoc misso. Præterea quos proferrent canones, hæreticorum esse, quod apertis indiciis ostendi posset. Cùm verò persisterent Ioannis aduersarij indisciplinatè contendere, & alij quidem clamosa voce perstreperent, alij verò improbis gestibus, præsente Imperatore, tumido pectore & spiritu turgido insanire viderentur: Elpidius canonum scientissimus, modestè modico impetrato silentio, sic Regem alloquitur: Non diutius mansuetudinem tuam vexemus, Imperator: sed istud fiat: Subscribant fratres nostri Acacius & Antiochus & ceteri, se illorum esse fidei, qui illos exposuerunt canones, quos ipsi obtendunt, & soluta controuersia est. B C

EPISCOPI DILEMMATE ARCTATI.

Imperator ybi simplicitatem propositionis aduertit, subridens dixit Antiocho: Nihil afferri vtilius potest. Erat autem in omnibus quæ fiebant, Imperator innocens, aliis quæ bene fuerant instituta mutantibus. Anxij igitur atque ancipites Seuerianus & socij, & in se ipsos instar aquæ inconstantes, remeantes ad id quod fuerat prudenter obiectum, & ad Regis iudicium nihil respondere poterant, facie tota in liuorem transeunte; loci tamen angustiis deprehensi, inuiti licet, se subscribere pollicentur. Ita egressi, promissionem quidem vtpote inconsultè factam implere detrectant, conuinci metuentes. Consultabant autem, quomodo Ioannes expelleretur. Dum hæc aguntur, & alij sic & alij aliter sentiunt, nouem aut decem fluxere menses, cùm Episcopus Ioannes adiunctis sibi quadragintaduobus Episcopis ageret in dies, quæ Dei sunt, & populi magna cum iucunditate ipsius doctrina fruerentur. Solet enim animus à vanitate gloriæ remotus, inter casus varios gratiùs atque potentiùs Dei verba profundere. D

ARCADIVS AGIT VT EXPELLATVR CHRYSOST.

Interea aduenit Quadragesimale ieiunium, quod annis singulis instar Veris effloret. Ingressi rursus Antiochus & socij seorsum ad Regem, persuadebant, vt Ioannem quasi conuictum, imminente Pascha, iuberet expelli. Imperator eorum improbitate fatigatus, veluti Episcopis credidit: qui enim veraciter aut Presbyter aut Episcopus est, mendacium nescit: hæc quippe nomina de supernis deriuantur.] sed ista quidem ad excusationem Imperatoris Palladius modestè affert, qui & subdit: Mandat itaque Ioanni, vt Ecclesia exeat. Et Ioannes ita respondit: Ego à Deo Saluatore nostro hanc susceepi Ecclesiam, vt salutem populi curem diligenter: neque illam deserere possum. Quod si fieri id omnino vis, quia ciuitas dissentit à me: vi mecum age, vt excusationem habeam, quòd auctoritate tua pulsus reliquerim ordinem meum. Ita cum quadam verecundia mittentes ex Palatio depulerunt illum, mandantes, vt interim in Episcopatus habitatione moraretur; expectantes simul aliquod diuinæ indignationis iudicium; vt si quid illius aduersariis, aut sibi triste contingeret; maturatò illum in Ecclesiam reducentes, Deum reconciliarent sibi; alioqui illi rursus insidiarentur vt Pharao Moysi. E

ADVERSARII IOANNIS INCITANT ARCADIVM.

Inter hæc aduenit magni sabbati dies, in qua crucifixus Saluator spoliauit infernum. Rursus illi mandant, vt Ecclesia exeat. Quibus ille iusta respondit. Veritus itaque Rex diei sanctitatem & commotionem ciuitatis, accitos Acacium & Antiochum alloquitur, dicens: Quid facimus? Videte ne fortè non rectè consulueritis. Tunc fortissimi illi & nimium magnanimi dixerunt Regi: Super caput nostrum sit, Imperator, Ioannis depositio. Quod reliquum erat auxilij, hi qui cum Ioanne aderant Episcopi, sacri ieiunij numero æqua-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ARO æquales *(nempe quadraginta)* Regem & Reginam adeunt in Martyriis, orantes cum lacrymis, vt Christi Ecclesiæ parcerent, maximè propter imminens Pascha, & eos qui regenerandi erant iam plenè eruditos, eiúque redderent sacerdotem. Sed auditi illi non sunt: ita vt S. Paulus Episcopus imperterritus, plenusque fiducia Eudoxiæ diceret: Deum time, filiúsque tuis miserere, neque sanguinis effusione sanctam Christi violes solemnitatem.

Reuersi autem Episcopi, vigilias intra sua diuersoria celebrarunt, alij fundentes perpetuas lacrymas, alij dolore detenti, atque alij mente fermè in stuporem versi, prout singulis passio dictabat. Ioannis autem presbyteri, quibus Dei aderat timor, in publico Baptisterio, quod Constantinianum appellatur, coactis populis, vigilias inchoarunt, partim diuina eloquia legentes, partim eos, qui instructi erant in fide, baptizantes, vt est moris in Pascha. Hæc ipsa Antiochus, Seuerianus, & Acacius perditæ mentis homines, & antiqui seductores suis præceptoribus referunt, orantes vt populi impedirentur, nec in eo loco fierent Collectæ. Repulit eos qui tunc erat Magister militum, & ait: Nox est, & turbæ multæ conuenerunt: ne quid impedimenti oriatur, cautè prouidendum est. Illi ad hæc respondent: Nemo in ecclesiis remansit, veremurque ne ingressus ecclesiam Imperator, & neminem inueniens, consideret populi erga Ioannem beneuolentiam, nosque iam inuidiæ denotet, & fraudis accuset; maximè cùm illi dixerimus, neminem omnino superesse, qui illum diligat, vtpote seductorem.

ADVERSARII IOANNIS CVRANT EXTVRBARE FIDELES PER MILITES.

Ita Magister militum contestatus eis quæ ventura erant, tradit illis Lucium quemdam Tribunum militum Gentilem (vt dicebant) mandans, vt honestè pergens populum in ecclesiam reuocaret. Profectus ille, cùm minimè auditus esset, ad Acacium redit, vires ac frequentiam populi nuncians. Post hæc illum suppliciter orant, aureis verbis deprecantes, & spe ac promissione maioris gradus prouocantes, vt impediret Domini gloriam; mandantes ei, vt vel oratione persuasus abduceret in ecclesiam populos aut ira & vi militum perturbaret, & Collectæ tantæ celebritatis imponeret finem. Qui eueſtigio sumptis secum partis Acacij clericis, secunda vigilia noctis, pergit exequi quod ei fuerat iniunctum (excubat enim populus in partibus nostris ad primum vsque galli cantum) secum habens nuper ad militiam electos districtis gladiis Thraces, instar Esau, quadringentos omnino impudentes. Insilitque noctu, subitoque vnà cum Acacij clericis & militibus in Dominicum gregem, velut lupus, fulgente ferro sibi iter faciens, ac populos dirimens. Concessit autem intra beatas aquas *(nempe baptismales)* vt eos qui initiabantur, prohiberet: ac diacono quidem procaciter imminens, veneranda mysteria, quæ ille tenebat, manibus fudit: presbyteros verò iam & ætate & ordine, æqualesq; suos fustibus in capite feriens, lauacrum cruore perfudit.

ORASIATIO MILITVM IN COLLECTOS AD VIGILIAS FIDELES.

Videre erat tunc illam angelicam noctem, in qua etiam dæmones corruerunt supplices, in labyrinthum fuisse conuersam, *nempe maximam confusionem*. Nudæ enim mulieres vnà cum viris fugæ sese committebant, metu cædis, aut inhonestæ fœditatis, fœdum hunc cursum captantes. Alius manu vulneratus abibat plorans, alius virginem conscissam vulneribus trahebat. Omnes ad prædandum conuersi, ornamenta & recondita omnia sibi applicabant. Ita presbyteri quidam ac diaconi, qui fuissent comprehensi, in carcerem coniiciebantur: qui autem ex populo alicuius erant dignitatis, vrbe pellebantur. Edicta repetitis vicibus per loca ponebantur varias minas continentia, nisi quis Ioannis communionem abnegasset. Cùm tamen ista fierent, & plura etiam hi qui dicebantur Episcopi molirentur, Collecta tamen doctrinæ cælestis immo diuinæ gratiæ studiosis non euacuabatur: sed iuxta illud Exodi[a]: Quanto illos occidebant, tanto plures fiebant.

SACRILEGIA SCELERATORVM.

[a] *Exod.* 1.

In crastinum autem ingressus Imperator in adiacentem campum, exercitij gratia, videt humum non satam ad quintum fermè lapidem candore vestitam *(illorum nempe hominum repletam, qui ea nocte baptizati candida acceperant indumenta)* Stupefactus ad speciem & gratiam floris nuperrimè baptizatorum (erant enim ad tria millia) satellites interrogat, quænam esset acies illuc concurrentium. Illi gratis mentiti, vt furorem Regis excitarent, dicunt esse alterius sectæ homines. Ea re cognita auctores negotij & inuidiæ præceptores, atrociores quosque ex sequentibus mittunt, vt auditores dissiparent, doctores comprehenderent. Profecti illi, paucos ex clericis, plures ex laicis tenent.] & paulo pòst subdit: Cum his igitur clericis & laicis qui detenti fuere, comprehensæ sunt & virorum nobilium coniuges. Quibusdam ex his maphoria *(est genus veli)* quoque abstulerunt, aliis inaures cum aurium extremitate detraxere. Ea re conspecta, Eleutheri cuiusdam vxor opulentissima,

MILITES IRRVVNT IN NEOPHYTOS.

tissima, pallio relicto, ancillæque habitu assumpto, cursu ciuitatem ingressa est, vt pudorem seruare inuiolatum posset: erat enim in flore ætatis formosa nimium, & incredibili decore vestita. Hunc igitur in modum impleti magistratuum ferme omnium carceres, in ecclesiæ faciem transiere. Et hymni quidem & oblationes mysteriorum in custodiis agebantur; flagra verò & tormenta & iuramenta terribilia in ecclesiis resonabant, cùm ad execrationem Ioannis singuli impellerentur, qui vsque ad mortem nequitiæ diaboli aduersatus obstiterat.] hæc Palladius. A

APPELLAT IOANNES INNOCENTIVM PAPAM.

Cùm autem hæc accepisset S. Ioannes Chrysostomus, nullamque spem reliquam esse cognosceret, vt meliori statu res collocarentur, sed certò iam intelligeret omnia in deterius prolapsura: haud diutius dissimulandum ratus, ad vnicum sibi relictum confugium conuolat, nimirum ad Romanam Ecclesiam, Apostolicam sedem, quam sciret omnibus esse prælatam, & perperam facta Pontificum posse corrigere. Sic igitur datis ad eius Episcopum Innocentium litteris, ipsum aduersus tot nefaria Orientalium & Ægyptiorum Episcoporum appellat. Id quidem hoc ipso anno, immo & statim post Pascha factum esse, Ioannis ipsius ad eumdem Innocentium datæ litteræ, perspicuæ indices sunt. Dum enim cunctas res gestas ordine temporis dispositas narrat, orationemque ad ea quæ in magno sabbato acta sunt perducit; sed de alis quæ postea grauissima contigerunt, nequicquam scribat; planè declarat, eo tempore illam se dedisse epistolam, quo contigerunt ea quæ nouissimè in ipsa litteris commendauit. B

THEOPHILVS ANTE VERITVM LEGATIONEM MITTIT POST.

Veritus autem Theophilus, ne in caput suum contra Ioannem talia tantaq; præsumpsisset, ad idem supremum Ecclesiæ Catholicæ tribunal ipsam Apostolicam sedem, Romanam Ecclesiam, legationem mittit, scribens litteras ad eumdem Innocentium Romanum Pontificem, de his quæ à Synodo in Ioannem facta essent. Sed & ipse Ioannes tanta calumniosè iniusteque passus, ad eumdem Romanum Pontificem legatos misit, ipsum (vt dictum est, appellans aduersus iudicium Theophili & aliorum Episcoporum contra se latum. Haud hæc quidem absque Dei prouidentia gesta sunt. Siuit enim Deus hæc inter tantos Episcopos agitari, vt certo exploratoque indicio significaretur, redderetur que exploratum posteris, quinam in Ecclesia Catholica principem locum teneat, quemque tam Iudices iudicantes, quàm rei damnati pariter inspicere debeant; illi quòd scirent maius & eminentius supra se stare tribunal, quòd omnia præiudicata iterum iudicaret; isti magno solatio intelligerent, aliquod reliquum esse confugium, quòd iniquam sententiam passi securi peterent, nempe iudicium quærere & implorare auctoritatem Romani Pontificis. De huiusmodi autem legationibus tum à Theophilo, tum à S. Ioanne Chrysostomo Romam ad Innocentium missis, locuples testis est Theodotus tunc temporis Romanæ Ecclesiæ diaconus, qui eadem præsens cuncta cognouit, atque plus satis perspecta habuit; cuius hæc sunt verba*: C

LEGATI THEOPHILI ET CHRYSOST. ROMAM VENIVNT.

Primus omnium (inquit) profectus est ad nos Alexandrinæ Ecclesiæ lector cum Papæ Theophili litteris, quibus indicabat, Ioannem à se fuisse depositum. Eas litteras cùm legisset beatissimus Innocentius Romanæ sedis Antistes, inhorruit temeritatem fastumq; Theophili; ægrè ferens, & quòd solus scripserat, & quòd rei totius seriem referre omiserat; cuius scilicet rei gratia, quibusve adiunctis sibi socius, illum deponere ausus fuisset. Inter hæc mansit admirans, nihilque rescribere voluit, rei indignitate commotus. Dum Eusebius quidam diaconus Constantinopolitanæ Ecclesiæ, qui tunc Romæ erat Ecclesiasticæ vtilitatis gratia, Innocentium adiit, libellisq; traditis adiurauit, sustineret vt modicum temporis: fore enim breui, vt sibi totius scenæ facies patesceret. Post triduum aduenerunt Episcopi quatuor à Ioanne missi, reuerendissimi profectò viri, Pansophius Pisidiæ, Pappus Syriæ, Demetrius Galatiæ Secundæ, Eugenius Phrygiæ, tres epistolas Innocentio deferentes, vnam quidem Ioannis Episcopi, secundam verò Episcoporum quadraginta de communione Ioannis, reliquam scripserat Ioannis clerus, omnes indisciplinatum tumultum & seditionem pariter significantes. Erat autem epistolæ Ioannis huiusmodi series: D E

Domino venerabili ac beatissimo Episcopo Innocentio Ioannes in Domino salutem.] Vides ipsius Chrysostomi verecundiam, animiq; demissionem laude dignam, cùm etsi sciret se iniustè depositum, tamen abstinet à titulo sedis suæ, quousque causa legitimè cognita, sedem cum titulo reciperet suam. sed quæ sequitur epistola, sic se habet, vt cunctarum rerum gestarum, quæ superiùs sunt enarratæ, breue compendium reddat his verbis:

Et ante litteras nostras, ad aures pietatis vestræ peruenisse putamus præsumptum hic facinus. Quippe magnitudo sceleris fecit, vt nulla Orbis pars reliqua sit, quam non huius horrendæ

* *Apud Pallad. dialog.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

A horrendæ cladis rumor impleuerit*: immo ad ipsa quoque extrema terræ gestorum fama pertingens, ingentem vbique gemitum luctumque excitauit. Verùm quia ista non modò lugere & planctibus prosequi, sed emendare pro viribus conuenit, & cautè prospicere quomodo hæc sæuissima Ecclesię procella sopiatur: necessarium existimauimus, dominos meos honoratissimos ac reuerendissimos Præsules, Demetrium, Pansophium, Pappum, & Eugenium hortari, dimissis vt Ecclesiis suis, sese pelago traderent, & emensa peregrinatione longinqua, ad vestram currerent charitatem; omnibusque lucidè expositis, maturè tantæ cladi remedium dari salubre postularent. Quibus etiam carissimos diaconos Paulum & Cyriacum itineris comites dedimus, qui & ipsi vice epistolæ charitatem vestram, quæ hic gesta fuêre, docebunt.

* impoleri EPISTOLA IOANNIS CHRYSOSTOMI AD INNOCENTIVM.

Theophilus enim Alexandrinæ Ecclesiæ Præsul, cùm à quibusdam apud piissimum
B Imperatorem insimularetur, solus ad crimina diluenda venire iussus, magna Ægyptiorum multitudine sociatus aduenit, id fermè initio docere volens, ad bellum se ac prœlium instructum aduenisse. Inde regiam ingressus vrbem, non ad ecclesiam ex more & antiqua consuetudine venit, non congressus est nobis, non verbum nobiscum fecit, non simul orauit, non communicauit: sed vbi naui descenderat, valuis ecclesiæ prætermissis, extra vrbem morabatur: & cùm multis precibus ageremus vt apud nos tam ipse, quàm hi qui cum eo aduenerant, hospitarentur (omnia enim præparata erant & diuersoria, & quæcumque necessaria) neque ipse, neque illi acquieuerunt. Nos vbi ista comperimus, magna admiratione tenebamur, nullam huiusce simultatis causam probabilem inuenientes. Nostrarum tamen partium munus implere curabamus, id facere instituentes, quod esset conueniens nobis; ipsumque iugiter orantes, vt nobiscum colloqui vellet; & cuius rei
C causa ab ipsis exordiis tam apertas inimicitias præferret, tantamque vrbem scandalizaret, exponere.

Cùm verò ne sic quidem causam eloqui vellet, accusatoresque illius vehementer instarent, accersitis nobis piissimus Imperator iussit, vbi ille morabatur, ire, atque illic quæ contra illum dicerentur, audire: nam & seditiones & cædes & alia illi obiiciebantur innumera. Verùm nos & Patrum decreta reueriti, & virum honorare cupientes, cùm ipsius quoque litteras teneremus, quibus cauetur non oportere iudicia extra terminos fieri, sed in suis quæque prouinciis iudicari, nequaquam acquieuimus, sed vehementer obstitimus. At verò ille, quasi aliqua priora nostra crimina præcessissent, aduocato archidiacono meo, nimia cum auctoritate, veluti iam profectò Ecclesia vidua esset, neque haberet Episcopum, per illum ad se omnem clerum transtulit. Desertæ in dies fiebant ecclesiæ, dum vniuscuiusque clerici
D abducerentur, & libellos aduersus nos dare, & in accusationem nostri nominis conspirare inducerentur.

His itaque gestis, mittit, & nos ad iudicium aduocat, qui necdum proposita contra se crimina diluisset: quod cõtra canones & præter omnes leges fieri, nullus ignorat. Enimverò nos rebus certis admoniti quòd non ad Iudicem euocaremur (alioquin millies iussemus) sed ad inimicum atque hostem, sicut priora & posteriora testantur: misimus ad illum Demetrium Pisinuntis, Eleusium Apameæ, Lupicianum Apiariæ Episcopos, presbyteros verò Germanum & Seuerum; respondimusque modestè ex nostro instituto, dicentes, nos non declinare iudicium, sed apertum hostem & inimicum manifestum. Qui enim libellis nondum susceptis initio statim talia gessisset, & se ipsum ab Ecclesia & communione segregasset, accusatores parans, & clerum ad se transferens, ecclesiasque desertas constituens, hic qua ratione
E Iudicis sedem nihil ad se pertinentem ascendere dignus censeatur? Neque enim consentaneum rationi esse, vt Ægypto præfectus Thraciæ causas cognosceret, ipse criminibus obnoxius, & inimicus & hostis. His ille nihil mitior factus, nihilque veritus, & quod instituerat perficere cupiens; nobis asserentibus, paratos esse præsentibus & centum & mille Episcopis crimina obiecta refellere, munditiamque nostram asserere, sicuti sumus profectò mundi; passus non est. Sed absentibus nobis, & Synodum conuocare volentibus, iudiciumq. flagitantibus, neque cognitionem causæ fugientibus, sed inimicitias manifestas: accusatores tamen admittebat; & quos ipse ligaueram, soluebat, quique crimina sibi obiecta necdum diluisset, eorum libellos accipiens, commentaria scribebat. Quæ præter ius fasque omne in iniuriam sanctorum canonum fiebant.

Et quid me multis immorari necesse est? Non destitit omnia & facere & moliri, quoad nos per summam vim, nimia auctoritate, & vrbe & Ecclesia deturbauit. Et profundo iam ve-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſpere, cùm plebs omnis nos lamentatione miſerabili proſequeretur; tractus in medio ciuitatis, & violenter abductus, iniectuſque in nauim, noctu nauigabam, quia Synodum ad iſtud iudicium vocare volueram. Quis iſta ſine lacrymis audire poſſit, quantumlibet ſit lapidei cordis? Sed enim quia (vtdiximus) iſta non modò deflere, verùm & corrigere oportet: charitatem veſtram precor, vt excitetur, atque condoleat, & omnia faciat, vt huiuſmodi calamitatibus tandem ſit finis. Non hactenus perit iniquitas, ſed prioribus quoque noua ſuccedũt. Nam vbi piiſſimus Imperator iniuſtè & imprudenter ingreſſos eccleſia expulit; plurimiſque Epiſcoporum iniquitate illorum cognita, ad Eccleſias ſuas redierunt, furorem illorum atque impetum veluti flammam cuncta vaſtantem fugientes: nos in vrbem rurſus euocati ſumus, Eccleſiaſque reſtituti, de qua iniuſtè fueramus eiecti. Cùm verò triginta nos Epiſcopi, & clemẽtiſſimi Imperatoris Notarius ad hoc miſſus reduxiſſent: ingreſſi ad Regem, orauimus, vt ad vlciſcenda facinora Synodum cogeret. Quod ille (*nempe Theophilus*) vbi comperit, fugæ præſidium ſumpſit: verituſque iudicium, cùm iam regiæ litteræ vbique diſſeminatæ, omnes omnibus ex partibus euocarent, noctis medio fragili ſe cymbæ commiſit, atque ita fugiens, ſuos omnes ſecum duxit.

Nos conſcientiæ noſtræ fiducia nihilo ſegniùs inſtitimus apud piiſſimum Imperatorem, vt Concilium congregaret. Qui ſuæ pietati conſona faciens, rurſum ad illum miſit, mãdans vti ad ſe tam ipſe, quàm omnes qui cum illo fuerant, ex Ægypto aſcendere maturarent, rationem facti ſui reddituri: neque arbitrarentur, quæ adeò nequiter ex vna tantùm parte & abſentibus nobis præter Patrum canones geſta fuiſſent, ſibi ad excuſationem quicquam ſuffragari poſſe. At verò ille ſic quoque regiis conuentus litteris, obtemperare non auſus, ſe continuit domi, ſeditionem plebis allegans. Agebat id de quorumdam ſibi fauentium conſilio, & certè cùm hic ipſe populus ante has Imperatoris litteras innumeris eum maledictis aſpergeret. Sed non iſta modò diſcutimus. Hæc tantùm idcirco diximus, vt oſtendamus quæ eſſet viri modeſtia.

Verùm nos ne poſtea quidem quieuimus, ſed inſtabamus iugiter orantes iudicium fieri, in quo audiri iudicariſque poſſemus. Parati enim eramus nos ipſos docere inſontes, illos è contra nocentiſſimos, & magni in nos ſceleris reos. Erant autem & ex Syria quidam, qui illi tunc ſemper aſtiterant, & cum illo communiter omnia geſſerant. Aduerſus iſtos quoque parati eramus ſubire iudicium: ſæpiuſque importunè rogauimus, aut commentaria, aut accuſatorum libellos nobis tradi, aut criminum naturas aperiri nobis, aut certè accuſatores ipſos in conſpectu dari. Nihilque ex his conſequi meruimus, ſed rurſum pulſi Eccleſia ſumus.

DE GRASSATIONE MILITVM IN ECCLESIA.

Quomodo iam quæ ſequuntur exponam omnem excedentia tragœdiam? quis ſermo ad ea explicanda ſufficiet? quænam auris abſque horrore percipiet? Nobis enim hæc ipſa, quæ antea dixi, prætendentibus, repentè multitudo militum ipſo magno ſabbato, cùm iam in veſperam vergeret dies, eccleſias ingreſſi, clerum omnem qui nobiſcum erat per vim eiecerunt, armiſque veneranda obſidebantur altaria. Mulieres, quæ intra eccleſiam, vt baptizarentur, ſeſe veſte nudauerant, per id temporis nudæ fugiebant, metu huius acerbiſſimæ commotionis impulſæ, neque ſexus verecundiæ, neque honeſtati permittebantur præ pauore conſulere: plurimæ tunc acceptis vulneribus eiectæ. Ita cruore Baptiſterium replebatur, atque ex huiuſmodi vulneribus ſacri latices colore immutato in ruborem tranſibant. Neque hactenus ſtetere clades: ſed vbi ſancta condita ſeruabantur, ingreſſi milites, ex quibus (vt poſtea didicimus) quidam necdum initiati erant, omnia ſpectabant intus recondita; ſanctiſſimuſque Chriſti ſanguis in tanto tumultu in militum veſtimenta fuſus eſt; omniaque non ſecus quàm in captiuitate, barbarica facinora paſſim admiſſa.]

EVCHARISTIA SVB VTRAQVE SPECIE OLIM ASSERVARI SOLITA.

Sed hic, lector, conſidera, quàm procul abhorreant à Patrum traditione, vſuque Catholicæ Eccleſiæ, qui noſtro tempore hæretici negant aſſeruandam eſſe ſacratiſſimam Euchariſtiam, quam videmus, non ſub ſpecie panis tantùm, ſed etiam ſub ſpecie vini olim conſueuiſſe recondi. Habes id quoque probatum auctoritate S. Gregorij Romani Pontificis, dum ait[a] in naui portaſſe nauigantes Chriſti corpus & ſanguinem. Ceterum eadem ratione qua Eccleſia Catholica laicis vſum ademit calicis, eadem quoque ex cauſa Euchariſtiam nonniſi ſub vna tantum ſpecie, nempe panis, aſſeruare conſueuit. Sed quæ reliqua ſunt epiſtolæ Chryſoſtomi, recitemus: Populus in ſolitudinem migrare, plebſque omnis extra vrbem excubare cogebatur: vacuæ fidelibus eccleſiæ in tanta ſolemnitate relictæ: plures quàm quadra-

[a] *Greg. dialog. lib. 3. cap. 36.*

A quadraginta Episcopi communionis nostræ cum populo frustra & sine causa pulsi. Vlulatus & gemitus, eiulatus item & lamenta & lacrymarum fontes plateas & domos & deserta ipsa complebant, & planctu cuncta resonabant; nullaque vrbis pars huiusce calamitatis vacua relinquebatur.

Fecerat enim calamitatis magnitudo, vt non modò qui patiebantur, verùm ipsi quoque qui nihil huiusmodi perpessi erant, vnà nobiscum lamentarentur: neque Catholici modò, sed ipsi quoque hæretici & Iudæi ac Gentiles vices dolerent nostras. Et vti ciuitas per vim in deditionem hostium veniisset, ita tumultu ac perturbatione & eiulatu plena erant omnia. Porrò ista, ignorante piissimo imperatore, noctis initio, Episcoporum factione gerebantur: qui exercitus duces, diaconorum vice, secum habere præuios non erubescebant. Vbi verò illuxerat dies, ciuitas omnis extra vrbis mœnia migrarat, sub arboribus & fron-
B dibus, veluti dispersæ oues, festiuitatem *(nempe Paschatis)* celebrantes. Hinc iam potestis cetera æstimare. Neque enim fas est omnia prosequi (vt antè iam dixi) neque per singula contingere. Nempe id acerbissimum est, quòd tanta incommoda, tot clades finem necdum acceperunt, nullaque spes quietis supereſt. Verùm in dies augetur pestis; factiq́ue sumus in derisum multis: immo ridet quidem nullus, quantumlibet perditus sit moribus, sed ploratu prosequuntur (vt dixi) malorum omnium culmen, nouam hanc iniquitatem & facinus execrandum.

Quis verò reliquarum Ecclesiarum perturbationes ac pressuras eloqui possit? Neque enim hic modò inualuit lues, verùm ad Orientalem quoque peruenit Ecclesiam. Quemadmodum enim à capite dum noxius humor effunditur, reliqua membra læduntur: ita nunc quoque postquam ex hac vrbe magnifica, velut ex fonte quodam, incommoda fluxere, cœ-
C perunt turbæ, ac tumultus occupant omnia, & vbique dominantur; omnibusq́ue fermè in locis clerici contra Episcopos insurgunt; populi passim abscissi sunt ab Ecclesiæ corpore, partim præcidendi expectantur. Vbique pestis hæc pullulat, & Orbis vniuersus euertitur. Hæc igitur omnia cogitantes, domini beatissimi ac reuerendissimi, dignum vestræ constantiæ & congruum robur ac studium sumite, & hanc perniciem, quæ inuasit Ecclesias, oramus, auertite. Nam si hæc inualuerit consuetudo, & licitum fuerit cuique ex adeò remotis partibus alienas prouincias, prout voluerit, ingredi, & eiicere quoscumque libuerit, & pro voluntate omnia gerere: non ignoratis maturè cuncta peritura, bellumq́ue sæuissimum occupaturum Orbem vniuersum, omnibus lacessentibus inuicem.

Ne igitur immanis ista confusio cuncta percurrat, & vbique dominetur: scribite, precor, & auctoritate vestra decernite huiusmodi iniqua gesta, nobis absentibus & iudicium non
D declinantibus, nullius esse roboris, sicut per suam naturam sunt profectò & irrita & nulla. Porrò qui talia gessere, eos Ecclesiæ censuræ subiicite: nos autem insontes, neque conuictos, neque deprehensos, neque vllius criminis reos comprobatos, Ecclesiis nostris iubete restitui, vt charitate frui & pace cum fratribus nostris cõsueta possimus. Quod si modò quoque voluerint auctores sceleris aperire crimina, quorum gratia nos iniustè eiecerunt: dentur nobis commentaria, libelli proferantur in medium, veniant accusatores mei, sedeat incorruptum intemeratumq́ue iudicium: non recuso, non renuo, immo & constanter hoc expeto. Iudicemur: crimina profectò diluemus, nosq́ue ostendemus innocentes, neque criminibus vllis obiectis obnoxios. Nam quæ ab eis modò gesta sunt, omni prorsus ratione carent, extrà omnem ordinem, omnemq́ue legem & regulam Ecclesiasticam sunt: numquam id facinus, ne extremis quidem iudiciis, immo neque apud barbaros ipsos admissum est. Non Scythę, non
E Sarmatæ vmquam vna ex parte iudicarunt; absente reo, neque iudicium, sed odium & apertam simultatem declinante, ac mille appellante iudices, & se ipsum innocentem asseuerante, & paratum, præsente Orbe vniuerso, quæque obiecta diluere, ac se omnibus insontem declarare. Hæc ergo cuncta cogitantes, & à dominis meis reuerendis Episcopis manifestiùs planiúsque cuncta discentes: quod est partium vestrarum munus, studium vestrum & operam & diligentiam, quæso, inferre dignemini. Ita enim non nobis tantùm, sed Ecclesiis quoque vniuersis gratificabimini, & à Deo mercedem accipietis, qui ob Ecclesiarum pacem semper omnia facit. Scripsimus ista & ad Venerium Mediolanensem, & ad Chromatium Aquileiensem Episcopum. Vale in Domino.] hactenus Chrysostomi ad Innocentium Papam litteræ.

Subdit autem his hæc Theodorus Romanus diaconus[a]: Ad hæc rescripsit beatus In- [a] *Apud Palla. in dialog.*
nocentius Papa; communioq́ue vtriusque partis admissa, Theophili iudicium cassum atque

INNOCENTIVS PAPA QVID IN CAVSA IOANNIS.

irritum esse decreuit, dicens oportere conflari aliam irreprehensibilem Synodum Occidentalium & Orientalium sacerdotum, cedentibus Concilio amicis primùm, deinde inimicis: neutrarum quippe partium vt plurimum rectum esse iudicium. Paucis post diebus aduenit Petrus quidam Theophili presbyter vnà cum Martyrio Ecclesiæ Constantinopolitanæ diacono, ipsius epistolas deferens, & quædam simul commentariola, in quibus apparebat Ioannem à triginta sex damnatum Episcopis, ex quibus vigintinouem Ægyptij, septem reliqui ex aliis regionibus erant. Ea commentaria cùm legisset Papa Innocentius, comperisseté; neque culpas esse graues, neque præsentem Ioannem fuisse, neque in faciem reprehensum; insaniam Theophili magis ac magis exhorruit, quòd contra absentem adeò sæuam immitemq; sententiâ euomuisset. His igitur à se dimissis cum litteris grauibus temeritatem illius lacessentibus, sese ad orationis studium contulit; indictoque Ecclesiæ ieiunio, cum lacrymis diuinam precabatur clementiam, vt huiusmodi seditiones & scandala scissuréque tollerentur, & pacis ac fraternitatis amor integra membrorum compage redderetur. Fuit autem epistolæ ista sententia: A B

QVID INNOCENT. PAPA AD THEOPHILVM.

Frater Theophile, nos & te & fratrem nostrum Ioannem communionis nostræ esse decreuimus, sicuti & in prioribus litteris apertè satis expressimus: & nunc in nostra sententia & voluntate perdurantes, rursum eadem scribimus. Et quotiescumque scripseris, nisi debitum sequatur conuenienséque iudicium, propter ea quæ magno cum dedecore sunt gesta, possibile non est nos à Ioannis communione discedere. Itaque si conscientiæ confidis, tu quoque iudicio accurre ad Synodum proximè in Christo celebrandam, & illic iuxta Nicæni Concilij canones & decreta contende: alios *(ab his scilicet diuersos)* Romana non admittit Ecclesia. Quod si obtinueris, euidens & irrefragabilis erit ratio tua.] hucusque ad Theophilum Innocentius: quas autem ad Ioannem Chrysostomum dedit litteras, non extant. Ipse quidem affirmat Palladius[a], Demetrium Episcopum, vnum ex legatis à Chrysostomo missis, litteras ab Innocentio scripras vulgasse magno præconio per Orientales Ecclesias. sunt hæc verba Palladij, cùm agit de eiusdem Demetrij secundo aduentu Romam: Post istos venit secundò Demetrius Episcopus Pisinuntis, qui peragrato Oriente prædicauerat communionem Ecclesiæ Romanæ cum Episcopo Ioanne, testibus Papæ Innocentij litteris, &c.] Vides quanti momenti habita fuerit communicatio cum Romana Ecclesia, & quantæ auctoritatis litteræ essent ipsius Romani Pontificis: adeò vt planè significaretur omnibus, illis esse communicandum, quibus cum Romana communicaret Ecclesia, ac proinde Ioanni Chrysostomo inhærendum: id iure quidem, sed vis tyrannica in omne ius fasque insurrexit armata. C

[a] *Pallad in dialog.*

SICARII IN S. IOANNEM CHRYSOSTOMVM IMMITTVNTVR.

Quid verò interea acciderit ipsi Ioanni Chrysostomo Constantinopoli commoranti, in diesq; ad expulsionem suam satellites expectanti, iam videamus. Qui canones hæreticorum in ipsum primum omnium adduxere, quiq; Imperatorem in eumdem concitauere, impulerunt Augustam, atque milites immiserunt, nefas aggrediuntur horrendum, dum & in necem ipsius sanctissimi viri Ioannis sicarios mercede cõducunt. Quomodo autem id factum sit, Sozomenus ita describit[b]: Eadem tempestate, vir quidam dæmoniis agitatus, seu agitari creditus, gladiolum habens, & velut ad cædem Ioannis instructus, sed facinus nondum aggressus, deprehenditur; & à multitudine, tamquam pretio ad faciendas insidias conductus esset, captus ad Hyparchum adducitur: quem tamen Ioannes, missis aliquot Episcopis secum versantibus, liberauit, antequam supplicio afficeretur. D

[b] *Sozom. li. 8. c. 21.*

DE SICARIO ELPIDII FAMVLO.

Postea verò & Elpidij presbyteri (qui quidem diaconi manifestus hostis erat) seruus in Episcopales ædes effuso cursu irrupit. Eum agnitum quidam ex iis qui fortè aderant, è cursu remoratus est, & causam cursus inquisiuit. Ille verò nihil respondens, confestim cultello hominem pungit, & post eum etiam alterum, qui ad huius cædem exclamauerat; quinetiam præter hos tertium vulnerat. Tumultuantibus igitur cum clamore his qui aderant, conuersus aufugit. & cùm hi qui eum persequebantur, eos qui procul erant, adhortarentur vt fugientem comprehenderent: ex balneo quidam accurrens, ex quo recens lotus progrediebatur, illum apprehendit, ac letaliter ab illo percussus mortuus extenditur. Tandem verò cùm à multitudine vndique cinctus, ac vix demum comprehensus esset, adducunt eum ad Palatium; & ibi tum hostium Ioannis insidias, tum hunc ipsum homicidam, tum & huius facinoris instinctores contestati, supplicio afficiendos esse, vociferantur. Itaque Hyparchus, vt iram populi mitigaret, illum tantùm supplicio affecturus accepit.] ceterum ab aduersariis Ioannis fuisse liberatum, testatur Palladius, dum ita ait[c]: Elpidij E

[c] *Pallad. in dialog.*

A pidij presbyteri famulus, quinquaginta (vt aiunt) numismatibus, vt Ioannem dolo interficeret, mercede conductus, deprehensusque qui tres haberet gladios, eos qui se deprehendere, septem singulatim percussit: ex his quatuor continuò sepulti sunt; tres diutissimè curati, sanati sunt, homicida illo absoluto.] hæc Palladius. subdit verò Sozomenus[a]: Ex eo tempore Ioannem custodierunt qui in populo feruentiores erant, noctu iuxta & interdiu vicissim domum Episcopalem circumsidentes.] hæc ipse. At quæ ista paulo pòst secuta sint, Palladius ita narrat[b]: [a] Sozom. lib. 8 cap. 22. [b] Pallad. in dialog.

Completa verò Quinquagesima, post diuinum diem ingressi Acacius & Seuerianus Antiochusque atque Cyrinus ad Imperatorem Arcadium, dicunt ei: Rex tu à Deo nobis datus es, nemini subditus, omnibus dominans: licet tibi, quodcumque vis, facere. Noli esse presbyteris mitior, & Episcopis sanctior. Diximus tibi, præsentibus omnibus: Super caput nostrum
B sit Ioannis depositio: Noli igitur vni hominum parcere in perniciem omnium nostrum. Iudaicis sanè & verbis & rebus persuadentes Regi. Misso itaque Rex Patricio Notario suo, ista Ioanni mandat: Acacius & Antiochus & Seuerianus atque Cyrinus damnationem tuam super caput suum posuerunt. Te ipsum ergo commendàs Deo, ecclesia egredere. Ita Episcopus Ioannes post apertam nihilque obumbratam iussionem Episcopio discedens vnà cum Episcopis, dixit omnibus: Venite oremus, & in angulo ecclesiæ congrediamur. lætus quidem de se, sed de populi mærore & afflictione subtristis. Protinus quidam ex primariis ciuitatis vir fidelis Ioanni significat: Quoniam Lucius vir audax, & facie impudens, paratus est in lauacro publico cum militibus suis, si fortè contradicas aut differas, etiam inuitum trahere & expellere. Fit autem magna in plebe commotio: Festina clàm egredi, ne in tuum auxilium confluens populus bellum cum militibus conferat. IOANNES IVBETVR RECEDERE.

C Tum verò Ioannes osculatus cum lacrymis ex Episcopis quosdam (ceteros enim osculari non sinebat ingens miserationis affectus) orauit: reliquis qui erant intus in Sacrario, dicens: Manete hic interim, vt profectus modicum requiescam. Ingressus autem Baptisterium, Olympiadem vocat, quæ ab ecclesia non discedebat, vnà cum Pentadia & Procula diaconissis, Saluinam quoque beati Nebridij coniugem, quæ viduitatem suam præcipua virtute & honestate decorabat (*clarissimæ erant hæ fœminæ nobilitate & virtute præstantissimæ, de quibus superiùs pluribus dictum est*) dixitque eis: Venite huc filiæ, audite me. Quæ de me sunt (vt video) finem habent: cursum meũ consummaui, neque vltra fortè videbitis faciem meam. hoc vnum rogo, hoc deprecor, ne qua ex vobis solitam beneuolentiam deserat: & quicumque non sponte fuerit ordinatus, neque id vllo quæsierit ambitu, de consensu omnium, ei caput vestrum inclinate, vt Ioanni, per omnia: non enim esse Ecclesia sine Episcopo potest. SALVTAT SVOS IOANNES DISCESSVRVS.

D Atque ita miseremini mei, & in orationibus vestris semper memineritis mei. Ad hæc illæ profusæ cum gemitu & eiulatu ante sacra eius vestigia volutabantur. Tunc ille cuidam ex honestioribus presbyteris annuens: Tollite (inquit) eas hinc, ne multitudinem perturbent. Sic ergo impeditæ modicum, locum illi dedere abeundi.

Ita demum egressus est ad Orientalem partem (nihil enim apud illum Occidentale erat) iumentum, cui sedere consueuerat, stare ante Occidentalem portam iubens, vbi atrium erat; vt ita ab se amoueret populos, ea ex parte eum profecturum præstolantes. Egressus est cum illo Angelus quoque ecclesiæ, ipsius solitudinem non ferens, quam principatus mali atque potestates effecerant, theatri facie profecto rebus imposita. Erat enim theatri in morem clamor & impiorum lasciuientium sibilus, dum eos culparent omnes, & Iudæi ipsi atque Gentiles exhorrescerent. Nam velut in carcere, plagæ illic ac viscerum
E cruciatus à militibus inferebantur, deficientibus omnibus animæ viribus, tum ob magistri amissionem, tum ob blasphemiam in Deum. Vbi enim peccatorum solet esse remissio; ibi sanguinis erat effusio.] Quàm autem celso animo fuerit ista perferens Ioannes, testis quidem est epistola ab ipso paulo pòst ad Cyriacum[c] data, qua etiam quæ hoc tempore suæ fuerint cogitationes, his verbis significat: Etenim ego cùm è ciuitate fugarer, nihil horum curabam, sed dicebam intra memetipsum: Siquidem vult me Regina exulem, agat in exilium: Domini est terra, & plenitudo eius. Et si vult secare; secet: idem passus est Isaias, subscribat illi. Si vult in pelagus mittere; Ionæ recordabor. Si vult in caminum inijcere: idem passi sunt tres illi pueri. Si me feris vult obijcere; obijciat: Danielis in lacum leonibus obiecti recordabor. Si me lapidare vult; lapidet me: Stephanum: habeo primum martyrem socium. Si & caput tollere vult; tollat: habeo socium Ioannem Baptistam. Et si substantiam auferre; auferat: Nudus[d] exiui de vtero matris meæ, & nu- IO. CHRYSOSTOMVS RECEDIT AB ECCLESIA. [c] Chrysost. ep. 1. ad Cyriac. tom. 5. IOANNIS INTREPIDVS ANIMVS. [d] Iob 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] *Prou. 28.* dus reuertar illuc,&c.] ita planè contigit ei iuxta illud diuinum oraculum[a]: Iustus confidit vt leo.] Quid autem post Ioannis egressum acciderit Cõstantinopoli de basilicæ incendio, Palladius ita subdit: A

CONTRA. ORATIO ECCLESIAE. Post ineffabiles illas tenebras, immensamque caliginem, flamma de medio throno, in quo Ioannes sedere consueuerat, & velut medio in corpore positum cor, eloquium Domini ceteris membris exponere; repente prosiliens verbi Dei doctorem requirebat: quem vbi non inuenit, sedem totam depascebatur, ac speciem arboris præferens, & per catenas in sublime se porrigens, ad tectum vsque serpebat, atque viperæ in morem, ventre exeso, in dorsa tectorum ecclesiæ ferebatur, Deo mercedem iniustitiæ iam hinc veluti destinatam huius auctoribus sceleris pœnam reddente; ad eorum correptionem esse emendationem, qui ex huiusmodi prodigiorum facie corripi nesciunt: neque ob id solùm, verùm vt esset feralis illius Synodi perpetuum monumentum. Nec mirum de ecclesia, cùm senatus quoque ipsius sedem è regione licet ecclesiæ sitam, multis tamen distunctam passibus, die media, ignis ille interiectam populi multitudinem, pontis instar, per medium innoxie transiliens, attigerit, atque violauerit, non prius partem ecclesiæ propinquam, ne huiusmodi casum propinquitati adscribamus, sed partem aulæ regiæ proximam, vt miraculum diuinitus illatum per id ambigeret nemo. Vidisses inter duos ignium montes vulgus innocuum ad sua ministeria pertransire. In hunc modum ignis ille circumuolans, & tamquam mare inundans Austrinis flatibus concitatum, veluti condicto quodam pergebat, adiacentia tecta demolitus; soliq́ue pepercit ædiculæ, in qua sacrorum vasorum multitudo fuerat condita, non auri & argenti materiam reueritus, sed ne obtrectatoribus præberet mendacij locum, vt sanctum insimulare virum possent, quòd pretiosæ supellectilis aliquid asportasset. Ita ignis impetu in anteriora cohibito, retro redire incepit; eorum fermè inuidiam inquirens, qui id scelus admiserant, ad insaniam Theophili perpetuo dedecore notandam, qui illum, ob asportata pretiosa quæque, ecclesia eiectum autumat. Nulla ignis illo impetu animæ amissio contigit, non hominum, non brutorum: ceterum sordes illic sceleratè conuersantium vis illa incendij diluebat; ab hora sexta vsque ad nonam igne dominante, ita tribus horis tanti operis moles absumpta est.] hactenus de incendio ex Palladio, cunctarum rerum præsente inspectore. B C

Contigit autem eiusmodi incendium eodem planè tempore, quo egressus est Ioannes ab ecclesia in exilium deportandus: prodigiosum quidem fuisse & haud humana opera excitatum, post Palladium Marcellinus & complures[b] alij affirmarunt. Porrò ea de re conflictatum est inter vtramque partem, altera alteri illud contentiosè impingente. De quibus controuersiis ita Sozomenus[c]: Huius (inquit) rei causam sibi vicissim ac mutuo impingebant. Atque hostes quidem Ioannis, eius fautores insimulabant, ideo hoc fecisse, quòd ob Synodi suffragium indignarentur. Hi verò, se calumniis illorum circumueniri, aiebant, & ab illis ipsorum facta sibi imputari, qui se vnà cum ecclesia ipsa exurere voluerint.] quippe quòd (vt idem ait) qui intus erant, clausis ianuis, diu obnisi fuerant, ne aduersarij ingrederentur. Tribuit id ipsum Socrates[d] Ioannis fautoribus: credidit hoc itidem Zosimus publica quadam fama sparsum ex habitis de Ioannis sectatoribus publicis quæstionibus, cùm de incendiarijs exactissima quæstio haberetur. Sed quod nemo inuentus sit, qui de perpetrato scelere vel leuissimam suspicionem fecerit: plane ad alios prorsus, si non ad miraculũ ob numen offensum, pertinere perpetratum facinus docuere. At cùm in eodem incendio plura sit cõsiderare miracula, de primo dubitandum non esse videtur. Quomodo enim incendium in thronum in medio ecclesiæ situm, vbi concionari Ioannes solebat, vbi frequentissimus populus aderat, secretò absque multis arbitris immitti potuit? Vel quonam pacto, vno deorsum in terra sito ambone, in quo Ioannes concionari consueuerat, conflagrãte, tam citò in sublime, vt nemo prohibere valuerit, elati sunt flammarum globi, vt altissimæ basilicæ tectum peruaserint? Vel rursus (quod omnes admirati sunt) quænam tanta potentia, vt interstitio plateæ sepositas Senatus ædes, idem pertingendi & absumendi habuerit incendium facultatem? Hæc quidem quisque considerans priuatis affectibus liber, non puto hominis studio, sed diuino illud adscripturum esse prodigio. At Zosimus[e] Ethnicus sicut deplorat tunc in Senatoria domo incensa simulacra Musarum, quæ Helicone illuc translata sub Constantino fuerant; ita mirificè exultauit de simulacris Iouis atque Mineruæ pro foribus positis absque læsione repertis, multa delirans. De quæstionibus autem à Prætectis eiusdem incendij causa dire habitis, paulo inferius dicturi sumus. D E

[b] *Leo in encomio de reb. Ioan. Chryso Metaphr. in Vit. Ioan. & alij*

[c] *Sozom. li. 8. cap. 22.*

DE CAVSA INCENDII DIVERSORVM SENTENTIAE.

[d] *Socrat. lib. 6 cap. 16.*

[e] *Zosim. lib. 5.*

Sic igitur

A Sic igitur abducto S. Ioanne, planè illud accidit, quod Dominus dixerat[a]: Percutiam pastorem, & dispergentur oues.] ad mare aliis (vt ait Sozomenus[b]) properantibus, prosecutus Ioannis vestigia, tamquam eum intercepturis; aliis fugam ex timore ingruentis militiæ arripientibus. De Episcopis verò eidem Ioanni fauentibus ista Palladius[c]: Episcopi partim quidem inclusi tenebantur, partim trahebantur ad custodias, partim etiam delitescebant. Ioannes autem vnà cum Cyriaco & Eulisio à Præfecto militibus vincti in Bithyniam ducebantur, non sine comminatione supplicij, quòd ecclesia fuisset incensa. Postea verò Cyriacus & Eulisius cum reliquis clericis vincti adducti, atque innocentes comprobati dimissi sunt. Ioannes verò beatissimus ad reliquam fiduciam postremum hoc addidit constantiæ documentum, scribens illis in hunc modum: Etsi in aliis locus respondendi mihi datus non est: vel saltem in facto ecclesiæ audiam, si quid (vt dicitis) auctor incendij fui. Ne in hoc B quidem auditus, à militibus in Armeniæ oppidum remotissimum ducitur, vt ab Isauris, qui noctu & interdiu illud obsidebant, necaretur: Cucusus id appellatur.] sed de migratione Cucusum postea.

[a] Marc. 14.
[b] Sozom. li 8. cap. 22.
[c] Pallad. dialog.

IOANNIS CHRYSOSTOMI DEPORTATIO.

Hæc quidem gesta esse hoc anno sub Consulatu sexto Honorij Augusti & Aristeneti, Socrates[d] auctor est. Sed quoniam hæc omnia à Marcellino sub anni superioris Consulibus referri videntur: ad omnem tollendam de hoc dubitationem, ex eo etiam id exploratissimum redditur, quod de Arsacio Ioannis successore iam creato habetur mentio in rescripto Imperatoris Arcadij dato[e] hoc anno sub huius anni Consulibus, decimoquarto Kal. Decembris; adeò vt non potuerit subrogatus esse anno superiori: nam cùm Palladius[f] eum sedisse dicat annum vnum & menses tantùm duos, ad dictum tempus anni huius minimè potuit peruenisse. vnde & dicimus, affirmare necesse est, hoc anno depositum S. Ioannem C Chrysostomum, in locumque eius subrogatum esse Arsacium. Magno quidem & occulto Dei iudicio & incomprehensibili planè accidit, vt in locum eloquentissimi viri succederet homo penitus infantissimus, decrepitus senex, & spiritualis exercitationis ignarus: talem planè fuisse ferunt Arsacium. Accidit nunc idem, quod antè sub Theodosio Maiore itidem Constantinopoli euenisse vidimus, nempe in sedem Magni Gregorij cognomẽto Theologi suffectum fuisse hominem catechumenum, sacrorum dogmatum penitus imperitum, eumdemque eiusdem Arsacij germanum. Sicque duos amplissimos viros, quorum numquam pares visa est Catholica Ecclesia habuisse, tales post se & ab se longè dissimiles consecutos esse Episcopos successores.

[d] Socrat lib. 6 cap. 16.

DE TEMPORE POSTERIORIS EXILII IOANNIS.

[e] Chrys. ep. 1. ad Innocent. de his qui pro relig. contend. Cod. Theod.
[f] Pallad. dialog.

At quod ad Arsacij electionem pertinet; maturè quidem Ioannis aduersarij eam perficere conati sunt, quo omnem spem auferrent eidem Ioanni, atque eius sectatoribus, denuo fore D ampliùs in sedem restituendum, longeque aliter euenturum sciret atque antea contigisset. Sicque cùm de substituendo aliquem in locum eius ab aduersariis solerti studio agitur; itur in eam sententiam, vt Arsacius eius Ecclesiæ presbyter eligeretur Constantinopolitanæ sedis Antistes: de quo ista Palladius[g]: Arsacius autem beati Nectarij frater, Ioannis viri per omnia probati disertique substituitur loco: homo, quem pisces facundia, & cantu ranæ superarent (interdum enim & actio loquitur, maximè cùm bona & honesta fuerit) qui cùm anno vno & duobus mensibus vixisset, mortuus est: ipsa Dei Euangelia in fine vitæ contestatus, se fratri Nectario sub iureiurando fuisse pollicitum, numquam ordinationem Episcopatus admissurum, cùm illi exprobraret quòd noluisset Tarsensi Ecclesiæ præfici. Fuit illi periurij causa primùm quidem vanitas sua, per quam despõdebat sibi, vt sic dicam, vxorem fratris sui: deinde confusio quoque, cùm frater suus hac de re quodammodo propheticè il-E lum arguisset.] hæc de Arsacio Palladius.

ARSACIVS CREATVR EPISCOPVS CONSTANTINOP.

[g] Pallad. in dialog. actu

Vix credi potest, quanto mærore affecti sint pij omnes veritatis amantes, Ioannis Chrysostomi studiosi, cùm viderent adeò disparem in sede eius sedere Antistitem: quod quidem intolerabile planè visum est cùm ceteris omnibus, tum magnæ illi Olympiadi; cuius consolandi causa binas illas prolixiores Ioannes ad eam epistolas dedit, in quarum priori inter alia (quod ad hæc spectat) sic ait[h]: Quid autem eo nomine perturbationem afficeris, animumque deiicis, quòd ille eiectus sit, ille contra introductus? Christus in Cruce agebatur[i], ac Barrabas latro poscebatur; atque corruptum vulgus sicarium potiùs, quàm salutis vindicem, ac tot beneficiorum auctorem, conseruandum esse clamabat, &c.] agit de his quidem pluribus: & posteriori epistola[k] eadem refricans, addit: Cùm ad te (inquit) allatum fuerit, Ecclesiarum aliam pessumiisse, aliam tempestate iactari, aliam sæuis fluctibus obrui, alias etiam grauissimis cladibus affici, quippe quæ vel partim lupum pro pastore, vel

MAEROR PIORVM OB ARSACIVM SVBSTITVTVM.

[h] Chrys. ep. 1.
[i] Matth. 17.
[k] Chrys. ep. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

re, vel prædonem pro gubernatore, vel carnificem pro medico acceperint; doleas quidem licet (neque enim hæc sine doloris sensu ferre oportet) verùm ita doleas, vt dolori modum imponas.] hæc ipse. A

EVCTVS CIVIVM CONSTANTINOPOLITANORVM.

Porrò ordinato Arsacio, videre erat pastorem, seu dicam mercenarium, immo æquiùs furem ascendentem aliunde in ouile ouium, ab omnibus deseri, agere solitarium, ac sine populo non audiente vocem alienorum. Et licet interdum Augusti & Augustæ satellites, aliique pauci ex clero vel populo Ioannis aduersarij in ecclesia cum illo coirét; scenæ potius ac fictæ fabulæ reddebat ea res speciem, quàm Fidelium cœtus diuino afflante Spiritu congregati. Quod si interdum magno fastu, cum sæculari apparitura anteambulonibus præeuntibus, Arsacius per vrbis vias perambularet; auerso vultu alij eum inspicere, terga vertere alij, ne conspicerent, voce verò omnes eum execrari, atque penitus abominari, Ioannis verò nomen commemorare, gemitibusque inuocare non cessabant. Ioannes vnus in ore, in B votis & expectatione cunctis erat: hunc suspiriis ac fletibus compellabant. Iugis & dulcis memoria eius charitatis, qua oues sibi creditas diuino iugiter pascebat eloquio. Et qui peritiores & diuinarum Scripturarum scientia aliqua imbuti essent, ex Hieremiæ Threnis opportunè aliquid lugubre occinere non desinebant, atque illud frequentiùs ingeminare gementes[a]: Cecidit corona capitis nostri: propterea mæstum factum est cor nostrum: ideo contenebrati sunt oculi nostri.]

[a] *Thren. 5.*

IOANNIS NOMEN AB OMNIBVS PRIS INVITA EVDOXIA PRAEDICATVR.

Sed hæc haud diu permissa sunt publicè ferri, & ore libero iactitari. Fecit enim sæuitia magistratuum, vt grassantibus per vrbem vbique militibus, hos cædentibus, illos in carcerem trahentibus, omnibus verò minas acerbissimas inferentibus; iam vel nomine tenus recoluisse Ioannem, loco magni criminis esset. Videre erat miserabile vbique spectaculum, C duci ad tribunal Episcopos atque clericos, trahi perinde ac ab hostibus captas clarissimas feminas, opifices quos sciebant Ioannis esse studiosos, & communionem Arsacij execrari: facies vrbis mærens, omnique ex parte lugubris, non secus ac si dedita esset in manus hostium. Nam cùm non communicantes cum Arsacio, perduelles haberentur Imperij: hi omnes veluti maiestatis criminis rei deferebantur. Haud enim exatiari potuit Eudoxiæ animus Ioannis expulsione & exilio: æstuabat furore, fremebat spiritu: cùm quem Cucusum relegari mandarat, audiret in animis ciuium iugiter viuere, ac maiori gloria ferri per vrbem ceu coronatum athletam ac iam martyrij candidatum, qui post se triumphantem exercitum duceret, illorum nimirum qui gloriarentur ob iustitiam persecutionem pati, sponteque ac magna alacritate ad carceres pergerent, trahentes à quibus vincti perducebantur, summam in his singulis præseferentes animi constantiam; redisse dicentes, magna inuidia persecutorum, fertile tempus captandi martyrium, comparandi coronas, ad quas lucrandas tam D opportuna bene vtendum esse dicebant occasione, quàm maiores magno pretio redemissent. Quidnam faceret debilis, languens, & eneruata malitia, iam non habet: arctatur atque comprimitur inter angustias. Si feriat, perpetua feritur infamia, indelebilique macula persecutionis aspergitur: quòd sæuire in Christianos, idem sit atque Neronem repræsentare. Si parcat, victam se ab aduersariis erubescat, quos iam vicisse putabat. Sed quod animus, quem semel praua infecit affectio, in id quod deterius est, propensior esse soleat: solutis omnibus immo ruptis rationis habenis, furore percitus, fertur in præceps: nihil non agit, nec quicquam prætermittit intactum, quo omnes ad communicandum Arsacio vi metuque perducat, abstrahatque omnes à communicatione Ioannis, quos opprobrij causa, non Christianos, sed Ioannitas nuncupat; quos veluti sacrilegos, notatos infamia, perinde ac monstrum exhorrescit. E

QVID PASSI EXTERNI EPISCOPI IN SVIS ECCLESIIS.

At nequaquam angustiæ vnius vrbis, licet amplissimæ, finibus tanta crudelitas arctabatur, sed longè latéque per totum Orientem furentius grassabatur. Quidnam autem inhumanitatis in absentes Episcopos Ioanni communicantes, qui erant ex Theophilo, exercuerint, Palladius subdit his verbis[b]: In tantam verò acerbitatis insaniam Episcopi omnes de communione Theophili per totum Orientem (sicut monachus rediens retulit) deuenerunt, vt ex his plerique non modò debitam humanitatem non exhiberent, verùm milites, datis muneribus, inducerent, vt eos ocyus ciuitatibus pellerent. Sunt autem qui ista gessere, Tarsenses, & Antiochenus, & Cæsarienses, & ante omnes Ancyranus, & Peluſienses Episcopi, partim donis, partim etiam minis militum animos contra eos ita efferantes, vt ne laicos quidem eos hospitio excipere cupientes permitterent, sicut in epistolis canonicis Caio contra Episcopum quemdam scribit beatus Ioannes.] & post hæc:

[b] *Pallad. dialog.*

Laudabat

A Laudabat autem atque mirabatur Secundæ Cappadociæ Episcopos, vt qui actis in exilium Episcopis magnum ostendissent miserationis affectum, & in primis Theodorum Tyanæum mitissimum virum, Bosphoriumque Coloniæ, qui quadragesimum in Episcopatu agebat annum (*ad quem extant epistolæ Gregorij Nazianzeni officij plenæ*) & Serapionem Ostracinæ quadragesimum & quintum annum in pastorali officio prætergressum.] Sic vides, paucis exceptis, à reliquis improbum esse conflatum schisma, vt ne ad laicam quidem communionem acciperent eos, quos scirent Ioannis Chrysostomi, tanti Patris studiosos: hos enim quasi à Catholica Ecclesia alienos, Ioannitas improperij causa dictos, execrabantur; vt per eos non steterit, quo minùs vniuersa toto Orbe diffusa Ecclesia fuerit nefario schismate vbique consciſſa.

DIRAE QVAESTIONES INCENDIVM HABITAE.

At parum fuit ipsos horum exhorruisse consortium; quinetiam ad mortem vsque, cùm
B licuit, idem eos fuerunt insecuti: declararunt id quidem Constantinopoli, vbi pro arbitrio magistratuum Officiis, annuente Principe & vxore eius Eudoxia, vterentur. Quænam autem aduersus eos qui Ioannis partis dicerentur, exhibitæ fuerint prætextu incendij quæstiones, iam dicere aggrediamur. Miraberis planè, lector, sub Christiano, eodemque Catholico Imperatore, pristina aduersus pios esse reuocata martyria. Prætermisse hæc silentio Socrates[a] voluit, vbi post incendium recensitum, hæc addit: Quibus autem incommodis Optatus vrbis Constantinopolis Præfectus, religionis professione Gentilis, & propterea Christianis infestus, Ioannis amicos affecerit, & quàm grauia supplicia quampluribus illorum irrogarit, silentio prætereundum censeo.] exhorruit plane homo quantumlibet Nouatianæ sectæ errore à nobis diuisus, adeò crudelia in Catholicos per magistratus exhibita cruciamenta recensere. Sozomenus verò vnius Eutropij tantùm meminit, atque paucis

[a] *Socrat. lib. 6 cap. 16.*

C quidem his verbis[b]:

[b] *Sozom. li. 8. cap. 24.*

EVTROPII MARTYRIVM.

Eodem tempore & Eutropius quidam lector productus, vt eos indicaret, qui templo ignem iniecissent: quamuis illi & loris & fustibus & vngulis latera genæque discerperentur; quamuis insuper faces ardentes corpore sustineret; & quidem iuuenis & tenellæ cutis existens: nihil tamen se scire confessus est. Qui quidem post ea tormenta includitur in carcerem, in quo non multo pòst moritur.] hæc ipse, multa de eo prætereiens, quæ ex Palladio[c] reddenda putamus. ait enim: Eutropius beatissimus, virgo purus, cantor, cæsus, & latera & frontem vsque adeò sectus, vt supercilia quoque vellerentur; lapidibus postremò ad latera, ossibus iam nudatis, vtrinque admotis, in ligno moritur. Media quoque nocte, clàm ab his qui hoc egerant, sacerdotalis ordinis viris sepelitur, Deo illius morti dignum testimonium perhibente, quòd passionem Redemptoris esset imitatus: audita enim psallentium cælitum vox Angeli-

[c] *Pallad. in dialog.*

D cas patefecit excubias.] hæc Palladius. Huius dies natalis, reddita Ecclesiæ pace, non Constantinopolitanæ tantùm Ecclesiæ, sed toto Christiano Orbi anniuersaria memoria celebrandus, publicis Ecclesiæ adnotatus est tabulis[d], vnà cum Tigrio presbytero eodem tempore martyrio coronato: de quo ista[e] Sozomenus: Eadem occasione etiam Tigrius presbyter vestibus exutus, flagris in tergum cæsus, manibus ac pedibus vinctus, & extensus, membris dissolutus fuit. Erat hic natione barbarus & eunuchus, sed non à natiuitate.] Ceterùm adeò vehemens ista fuit de incendiariis inquisitio, vt etiam clarissimæ feminæ ea de causa adductæ fuerint in quæstionem, vt inter alias nobilissimæ Olympias & Pentadia diaconissæ, de quibus paulò pòst dicturi sumus.

[d] *Mart. Rom. 12. Ianuar.*

[e] *Sozom. lib. 8 cap. 24.*

TIGRII PRESBYTERI MARTYRIVM.

Ne autem quæstiones ob incendium vlteriùs grassarentur, Studius Præfectus Prætorio
E interceſſiſſe videtur apud Imperatorem, vt ab ipso datum ad eum rescriptum significare videtur, quod sic se habet[f].

INQVISITIO INCENDIARIORVM COHIBITA.

[f] *l. 37. de episcop & cler. Cod. Theod.*

Quoniam personæ ad inquisitionem perpetrati incendij (vt tui culminis suggestio patefecit) nequeunt inueniri: clericos custodia relaxamus; ita vt nauibus impositi, ad lares proprios reuertantur. Nec ptoscriptionis periculo domus careant, quas Episcopos vel clericos peregrinos post publicationem edictorum & nostræ serenitatis affatus probabitur suscepisse. Pari forma seruanda, si quæ domus ciues clericos noua & tumultuosa conuenticula extra ecclesiam celebrantes susceperint. Ad obseruandos* siquidem seditionis aditus, id nostro sedit arbitrio, vt omnes Episcopi & clerici peregrini ab hac sacratissima vrbe pellantur. Dat. quarto Kalend. Septembris, Constantinopoli, Honorio sextùm & Aristeneto Consulibus.] Paulo pòst autem nempe sequenti mense, idem Imperator ad eumdem Præfectum Prætorio pro stabilienda quoque pace (vt sibi videbatur) de cohibendis seruis à conuenticulis ista rescripsit[g]:

EPISCOPI ET CLERICI PEREGRINI EXPVLSI.

* obseruandos

[g] *15 de hijs qui prorsus contend. C. Theo.*

Si quis

Si quis seruus in hac sacratissima vrbe possideat, eos à tumultuosis conuenticulis faciat temperare: sciens se pro singulis seruis, qui interesse conuentibus interdictis fuerint comprehensi, trium librarum auri dispendio feriendum, seruis videlicet puniendis.] subdit & de collegiis opificum, quæ Corpora nominabant, eadem prohibitio his verbis: Quam formam in nummulariis, ceterisq; huius almæ vrbis Corporibus volumus sub pœna grauiore seruari: vt vnumquodque Corpus pro his qui de suo numero conuentus celebrare illicitos detegerentur, ad quinquaginta pondo auri solutionem mulctæ nomine adstringatur. Dat. tertio Idus Septembris, Constantinopoli, Honorio A. sextùm & Aristeneto Conss.] Sed mense Nouembris huius quoque anni idem Arcadius ad Eutychianum rescripsit[a] de his quæ foris agenda essent. Quod enim qui prohibiti erant seorsum conuenire Constantinopoli, iidem extra vrbem in prouinciis, eos qui Theophili communicationis erant & Arsacij auersantes, in vnum conuenire cœperunt, vitantes omnes Ioannis Chrysostomi aduersarios: aduersus eos hæc idem Arcadius Imperator rescripsit:

ADVERSVS ET COLLEGIA SANCITAE POENAE.

[a] *l. 6. de his qui pro relig. contend. Cod. Theod.*

Rectores prouinciarum moneantur, vt conuentus eorum arceantur illiciti, qui Orthodoxorum religione suffulti, spretis sacrosanctis ecclesiis, aliò conuenire conantur: His qui ab Arsacij, Theophili, Porphyrij reuerendissimorum sacræ legis Antistitum communione dissentiunt, ab Ecclesia procul dubio repellendis. Dat. XIIII. Kal. Decembris, Constantinopoli, Honorio A. VI. & Aristeneto Conss.]

QVORVM COMMVNIO COMPROBATVR.

Quisnam autem fuerit Porphyrius iste, cuius communicatio commendatur, iam dicendum est. Fuit iste Antiochenus Episcopus, hoc anno, quo Ioannes Chrysostomus in Armeniam deportatur, in locum Flauiani subrogatus. Hoc nempe anno defunctum esse Flauianum, cùm sedisset annos viginti tres, auctor est Palladius[b], dum agit de subrogatione Porphyrij. At qualis hic fuerit, suis idem auctor pingit coloribus, cùm hæc ait: Porphyrius iste in Ecclesia diutiùs versatus, & diaconi & sacerdotis perfunctus officio est: sed planè nihil habuit in moribus grauitatis, & in nullo vmquam Ecclesiæ spiritualiter contulit. Ceterùm vicinis & religiosis Episcopis infestus iugiter, quòd ex maxima esset ciuitate, & amicos haberet Principes, iudicia intrabat, honestisque ordinationibus insidias tendens, morum æstu, versutiaque tempestiuè Episcopis subrepebat, inuitos quoque (vt ita dixerim) ad leues ordinationes ac nouas trahens.] & paulo pòst: Castimoniæ itaque & aduersus carnis voluptates continentiæ inimicus est, non secus ac vultur vnguenti; adeò vt etiam Sodomitico crimini obnoxium fama vulgauerit.] & inferiùs: Magorum & aurigarum, & eorum qui veteres fabulas inhonesto motu & obuerso crure præferrent, principem ac socium esse. Magis namque opem ferre, atque amicè congredi, vsque adeò non declinauit, vt etiá in commentariis variorum magistratuum hoc illi crimini datum sit.] ac deinde: Aiunt illum præter cetera scelera, sacra quoque vasa post ordinationem suam conflasse, Principibusque largitum aurum: vt planè perspicuum sit, eum non ratione, sed tyrannide obtinuisse eos, qui infelici sorte sibi sunt subditi.

[b] *Pallad. in dialog.*

PORPHYRII PRESBYTERI ANTIOCHENI PROBROSA VITA.

Nam quo tempore Ioannes in Armeniam extorris actus, Flauianus quoque Antiochenus Episcopus migrauit ad Christum: animaduertit Porphyrius populum omnem in Constantium diaconum coniecisse oculos, virosq; & mulieres ex eo pendere, qui à teneris (vt aiunt) vnguiculis seruierat Ecclesiæ, vir (iuxta historiam Iudicum) ambidexter; quippe quæ putabatur illius læua, dextram aliorum facilè superabat. Fuerat enim is primùm ab epistolis: quo munere perfunctus absque turpis lucri suspicione vlla, lector deinde, ac postmodum diaconus est ordinatus.] ac rursum inferiùs: Est quippe Constantius ipse supra ceteros mitis actu, ac contemplatione singularis, celeriter conspicatur omnia, magna cum grauitate exercet, sapiens, strenuus, misericors, cupiditatis inimicus, in iudicio iustus, ad iniurias patiens, in persuadendo potens: qui vt afflictos liberet, ieiuniis sæpiùs ad vesperam vsque persistit, honestatem ipsa facie præseferens, seuerus aspectu, maturus incessu, virgo purissimus, & qui florem & gratiam vultus in ipsis quoque infirmitatibus seruet. Hunc igitur tanti meriti virum pecuniis hoc modo fugandum curat.

CONSTANTII DIACONI ANTIOCHENI VITA LAVDATA.

Scripsit ad Principes: eumque vt nouarum rerum & seditionis auctorem, obtinuit in Casium * exilio relegari. Hoc ille vbi didicit, amicorum auxilio Cyprum contendit, ibique seruatus est. Ipse verò Porphyrius Cyriacum & Diophantum presbyteros & clericos ceteros vexans, obseruabat tempus, in quo ciuitas omnis ad suburbana procederet. (erant secum Acacius, Seuerianus, & Antiochus, & eorum complices, in abdito tamen) Agebatur tunc celebritas Gentilium, insignis certaminibus Herculis, quæ Olympia appellant,

*Casium PORPHYRIVS INVADIT SEDEM ANTIOCHENAM.

A pellant, in qua mulieres quoque cum turbis populorum Daphnem ad certamina spectanda properabat. In hac solitudine ciuitatis ecclesiam Porphyrius vnà cum memoratis Episcopis & clericis paucis irrumpens, ordinatur clam, ianuis clausis, adeò raptim, vt metu ne deprehenderentur, nec orationem quidem perficere quiuerint. Huiusmodi quippe adulterij natura gignit & facit. Porrò Seuerianus & socij, accepto pretio, per montes & inuia fugere, humanum quidem effugientes metum, sed diuinam planè indignationem diuini timoris ignari incurrentes.

Vbi verò soluto spectaculo, populisque in vrbem regressis, quid factum fuisset, annunciatum est: summo dolore concitati, die illa (quod iam in vesperam declinasset) quieuerunt. In crastinum verò, accepta tam immani clade, confluxere simul omnes, ignem ac stipulam ferentes, vt Porphyrium vnà cum domo eius incenderent. At verò Porphyrius non ignorans PORPHYRIVS ARMIS DEFENDIT ARREPTAM SEDEM.
B quàm esset exosus omnibus, relicto Deo, sese ad ducem exercitus contulit: implensque illi manus, contra Saluatoris discipulos in aciem ducit auersum ab Isauricis bellis. Atque Isauri quidem ferocissimi Rœssum Seleuciamque vastabant: Porphyrius verò & Valentianus Comes cum exercitu Ecclesiam Catholicam prædabantur, Crucis signum venerabile, quod illi ferentes in humeris, Litanias in campo agebant, pedibus suis cõculcantes. Modicum fluxerat tempus, cùm ille ad exercitum solicite mittit, agitque apud ducem, vt suus quidem senex atrox peruersisque moribus nocturnis præficeretur excubiis, vt licentiùs bonos quosque ac fideles vexans caperet ciuitatem, alius profectò Nero, cuius & mores imitari studebat. Non enim nouit ille persuadere dictione, sed summa vi & iniquitate vexare: qui Deo minimè placere intendens, non errantes ad illum animas reuocare, sed serpentis implere ventrem supra pectus gradientis curat. Pergunt igitur vel inuiti populi, metuque verberum videntur
C ad ecclesiam, re autem vera vitam suam execrantes, à Deo patientiæ suæ præmia se percepturos sperant.] & inferiùs: Clerus itaque Antiochenæ Ecclesiæ insignior occultè conueniens, ne ipsis quidem ecclesiæ parietibus propinquat: vnà & illustrium matronarum multitudo clàm conuenit, &c.] Porrò huic adulterino nec legitimè electo Episcopo Innocentium Romanum Pontificem numquam communicare voluisse, Theodorus diaconus apud eumdem Palladium fidem facit.

Sed (proh pudor!) sic à prauis hominibus & dierum malorum inueteratis Episcopis seducitur Arcadius Imperator, vt cui nec sanior pars cleri Antiocheni, nec nobiliores matronæ communicarent, quem nec Romanus Pontifex recepisset, adeò fœdatum moribus, corruptum turpitudinibus, omnique ex parte inquinatum senem, hunc ipsum, tamquam Orientalis columnam Ecclesiæ, publica edita sanctione, quam nuper retulimus, celebrant. Sed &
D aliam superaddidit legem, quam Theodorus Romanæ Ecclesiæ diaconus apud Palladium recitat, quæ sic se habet[a]:

Si quis non communicat Theophilo, Arsacio, & Porphyrio: hic Episcopatu quidem arceatur: amittat verò, si quam videtur habere substantiam pecuniarum, siue prædiorum.] ita edictum, cuius exemplar Romam allatum est à Cyriaco Episcopo, vt paulo pòst dicturi sumus. Quarum vigore legum in Orientali Ecclesia vbique gẽtium Episcoporum proscriptio facta est. Testatur & idem Theodorus, edictum insuper promulgatum fuisse aduersus eos qui clericum vel Episcopum occultassent; quod suo loco descripsimus.

[a] *Pallad. dialog. cpl. 6. de his qui pro relig. contend. Cod. Theod.* PORPHYRII COMMVNIO IMP. EDICTO COMMENDATA.

Quot autem quantaque harum vigore legum fuerint immania scelera perpetrata, quis digne oratione assequi se posse confidat? Præter illa enim quæ superiùs enarrata sunt, quænam passi sint Constantinopoli, qui cum Arsacio communicare renuerunt, Sozomenus ira
E docet[b]: Etenim cùm vel cum illo, vel cum familiaribus illius communicare, ac precari, tutum non esse arbitrarentur; ob id quòd his intermixti semper essent Ioannis hostes, ac proinde (vti dictum est) seorsum in extremis vrbis recessibus congregarentur: ad Imperatorem rei cognitio refertur. Iussus igitur cohortium dux vna cum militibus in congregatos impetum facere, multitudinem ipsam fustibus ac saxis feriens, in fugam vertit: at eos qui manifestiùs ac propensiùs Ioannis partes agebant, in vincula coniicit. Hic autem (vt fieri consueuit, vbi militibus ferocire permittitur) mulierculas ornatu suo per vim spoliant: & alij monilia, zonas aureas, collaria ac fibulas deprædantur: alij cum ipsis auriculis inaures detrahunt.] contigerunt hæc post creationem Arsacij, haud planè dissimilia illis, quæ, sedente adhuc Ioanne, idem milites perpetrarunt aduersus neophytos in albis adhuc agentes. Sed subdit Sozomenus:

GRAVATIO FACTA A MILITIBVS IN IOANNIS STVDIOSOS.

[b] *Sozom. li. 8. cap. 23.*

Et quamquam tumultus ac luctus maximus per vrbem accidisset: tamen ne sic quidem

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum de amore erga Ioannem concepto remiserunt. Itaque ad ecclesiam publicam non A
amplius conueniebant; ac multi ne in forum quidem, neque in balnea ventitabant. Immo quibusdam ne domi quidem manere, tutum fuit: quare & exilio sibi ipsis iniuncto, ciuitate excesserunt, cùm alij multi viri honesti ac mulieres probæ, tum etiam Nicerate* Bithyna apud Nicomedienses inter nobiles genere illustris, ac perenni virginitate præstantiaque vitæ celebris. Modestissimam inter laudatas feminas, quas nos meminimus, hanc cognoui, cùm & moribus & verbis & vitæ genere concinna fuerit, ac res diuinas vsque ad mortem humanis præposuerit; ac tum fortitudine, tum prudentia aduersus impendentes aduersarum rerum casus sustinendos sese corroborarit: adeò vt neque amplissimis bonis iniustè spoliata stomacharetur: & ex paucis quæ reliqua erant, prudentissima dispensationis ratione, & quidem ad senium prouecta, tum ipsa cum familiaribus ea quæ necessaria erant haberet, tum aliis largiter suppeditaret. Quin & pro hu- B
manitatis alacritate rerum honestarum studiosa existens, omnis generis remedia præparabat in pauperum ægrotantium vsum, quibus ex amicis suis sanè multis frequenter opem tulit, nihil adiuuantibus eos medicis consuetis: nam diuino quodam nutu, quicquid inceperat, ad felicem exitum perducebat. Atque vt summatim dicam, inter nostræ memoriæ feminas laude dignas aliam nullam cognoui, quæ ad tantam probitatem ac grauitatem & reliquam virtutem conscenderit. Sed hæc quidem tametsi talis esset, vulgus tamen latuit: siquidem ob modestiam ingenij ac sapientiæ studium perpetuò latere voluit: ita vt neque ipsa studeret ad ministræ dignitatem ascendere; neque Ioanne sæpiùs exhortante, vmquam virginum Ecclesiasticarum primatum susceperit.] hactenus Sozomenus. Meminisse
[b]Ioan. Chrys. epist. 4. eiusdem Nicerates ipse Ioannes Chrysostomus[b] visus est in epistola ad Olympiadem scripta ex Arabisso posterioris exilij loco, cùm ait, se misso ab ea pharmaco à morbo stomachi li- C
beratum, his verbis: Paucis antè diebus cum ob aëris statum procliuis nobis ad vomitus stomachus esset, atque & aliis curationis generibus, & pharmaco eo, quod à domina mea lectissima & ornatissima Senatrice missum est, vsi essemus, vt nec vltra tres dies illud adhibere nobis necesse fuisset, ipsius imbecillitatem correximus. Itaque te quoque hortor atque oro, vt his vtaris, desque operam, vt huiusmodi medicamentum ad nos rursum mittatur.] hæc Chrysostomus, planè consentientia iis quæ ex Sozomeno recitauimus. Porrò ob egregium specimen sanctitatis, quod viuens edidisset, factum est vt post mortem inter sanctas virgines relata habeatur, cuius diei natalis celebritas VI. Kal. Ianuarij annis singu-
[b]Rom. Mart. die 27. Decēb. lis repetitur[b].

Sed prosequamur post Niceraten, quæ aliæ clarissimæ feminæ & pietate præstantissimæ, hoc eodem tempore, causa Ioannis Chrysostomi, cui addictissimæ erant, passæ sint, D
incipientes ab illa magna Olympiade, de qua sæpe superiùs honestissima mentio facta est. Qualis namque quátaque illa fuerit, ex epistolis eiusdem Chrysostomi ad eam scriptis pensare licet: sed quibus ab hoc turbine fuerit exagitata procellis, Sozomenus ita narrat[c]: Iam & Olympias illa ecclesiæ diaconissa harum calamitatum perferendarum fortitudine sese conspicuam reddidit. Nam cùm ob eamdem hanc causam ad tribunal esset pertracta: quærenti Præfecto, Vt quid ecclesiam succendissent? Illa respondit: Non hoc est institutum vitæ meæ: Quin ego facultates meas, quæ amplæ fuerunt, in reparationem Dei templorum expendi. Illo tum se vitam eius exploratam habere dicente, subiecit: Itaque tu in accusatorum locum transito, & alius de nobis iudicet. Et cùm accusatio testibus careret: Præfectus nihil habens quod iure culparet, paulo moderatiùs ad aliud crimen sese conuertit, ac veluti consultando, tum huic ipsi, tum ceteris mulieribus stultitiam exprobrat, E
quòd Episcopi communionem *(nempe Arsacij)* auersarentur, cùm resipiscere atque illis molestius extricari possent. Ac ceteræ quidem Præfecto hæc præcipienti propter metum cedunt. Olympias verò: Non est æquum (inquit) me, quæ in multitudine per calumniam capta sum, & in foro nullius obiecti criminis conuicta sum, ad defensionem trahi expostulationum eiusmodi, quæ in iudicium non veniunt. Concede igitur mihi, vt ad priorem actionem defensores adhibeam. Quamuis enim præter leges illi communicare cogar, cui non oportet: non faciam tamen id quod piis facere nefas est. Ille itaque cùm non posset illam inducere vt Arsacio communicaret, in presenti dimittit, quasi aduocatos instructuram. Altero verò die rursus adductam magna vi auri mulctauit: putabat enim se illam ea ratione à sententia sua deducturum. Sed illa pecuniam negligens, nihil cessit: ac relicta Constantinopoli, Cyzici (*in Hellesponto ciuitate*) habitauit.] hactenus de Olympiade Sozomenus.

Porrò

*Nicarete NICERATE VIRGO SANCTISSIMA QVAE PASSA OB IOANNIS COMMVNIONEM.

DIACONISSAE PRAECLARVM CERTAMEN.

[c]Soz. lib. 8. cap. 14.

A Porrò cum S. Ioannes Chrysostomus ipsam istæc magna gloria passam accepisset, scripta ad eam epistola, consolatus est, atque inter alia multa hæc habuit[a]: At minimè propterea commoueri ac perturbari debetis, verùm hoc ipso potissimum nomine lætari & exultare, coronisque caput redimire, ac choros agitare. Nam nisi mortiferas priùs diabolo plagas intulissetis, non vsque adeò fureret hæc bellua, vt vltra progredi auderet. Quamobrem tum vestræ fortitudinis & victoriæ, tum ingentis illius cladis hoc est argumentũ, quòd ille acriùs nunc in vos impetum facit atque insultat, maiorisque impudentiæ documentum edit, ac profusius venenum effundit.] & post multa: Tum tibi ipsi, tum ijs quæ tecum hoc præclarum certamen obeunt, occinens, da operam, vt omnium animos erigas, tuamque aciem instruas, quo tibi duplex & triplex & multo etiam copiosior virtutis corona comparetur, tam per ea quæ ipsa perpeteris, quàm quia alios ad eadem subeunda impellis, eosque adducis vt B lenter ac placidè omnia ferant, & vmbras contemnant, atque insomniorum imposturam aspernentur, ac lutum proculcent, nullam que fumi rationem habeant, nec aranearum telas molestiæ quicquam nobis afferre existiment, fœnum que putredini obnoxium prætereant.] hæc & alia Chrysostomus ad Olympiadem.

[a] *Chrysost. epist. 5.*

CHRYSOSTOMVS HORTATVR OLYMPIADEM.

Præstitit ipsa quidem quæ præstari ab ea Chrysostomus litteris admonuerat; dum ad tribunal rursus adducta, egregio summæ constantiæ specimine edito, exilio damnata est: cùm tanta hæc passa, nihilominus se nullius frugi esse, ad eum scribens significasset. ad quã ipsam idem Ioannes eam dedit epistolam, cuius tantùm hic intexemus exordium[b]: Quid ais? Trophæum non erexisti, nec præclaram victoriam obtinuisti, nec perpetuò virentem coronam adepta es? An non hoc vniuersus Orbis affirmat, qui vbique terrarum tua rectè facta decantat? Quamquam enim & palæstræ & certamina in vno loco sita sunt, & cursuum C tuorum spatia, & concertationis tuæ, sudoris loco, sanguine refertæ illic extiterunt: at earum tamen rerum gloria & commendatio extremos terræ fines occupauit. Tu verò ea auctiora reddere, ac palmas amplificare studens, eas quoque, quas animi submissio parit, coronas ipsis adiunxisti, dum te tantum ab hisce trophæis abesse asseris, quantum mortui à viuis remoti sunt. Nam quòd hæc verba ab animi submissione profecta sint, ex ijs ipsis potiùs quæ contigerunt, planum facere conabor. Patria pulsa es, domo, amicis, cognatis: in exilium missa es: quouis die mori non desijsti, &c.] totus deinde in eo est, vt doceat, eos lugendos potiùs esse qui persecutionem inferunt, lætandum verò de his qui illatam celso animo perferunt.

OLYMPIAS EXILIVM CONSTANTER PASSA

[b] *Chrysost. epist. 7.*

Sed de pugna Olympiadis transeamus ad certamen Pentadiæ æquè diaconissæ, æquè nobilis, vtpote quæ Timasij Consulis vxor fuit, & vidua relicta, sese Ecclesiæ ministerio D mancipauit; de qua & superiùs dictum est. Quæ autem ista passa fuerit, & quanta animi constantia aduersùs improbos Iudices steterit, cum eiusdem incendij causa in quæstionem esset adducta, etsi ab huius temporis scriptoribus nequicquam memoriæ commendatum accipere liceat; ex litteris tamen ipsius Ioannis Chrysostomi ad eam scriptis, titulos saltem glorioſæ ipsius confessionis licet inspicere. In priori enim ad eam data epistola hæc leguntur[c]: Gaudeo & exulto, maximam ij etiam in tam deserto loco degens consolationem mihi positam esse duco in ea, quam in omnibus rebus adhibes, fortitudine, constanti sententia, ingenti prudentia, linguæ libertate, ac sublimi fiducia, per quam & aduersarios ignominia perfudisti, & mortiferam diabolo plagam inflixisti; & eos qui pro veritate decertabant, tamquam vnguento delibutos, paratiores ad dimicandum reddidisti; ac fortissimi militis instar, præclarum in bello trophæum erexisti, luculentamque victoriam adepta es: meque etiam tanE ta voluptate compleuisti, vt ne in aliena quidem & peregrina regione, nec in solitudine, verùm istic vobiscum me esse existimem, summamque ex animi tui virtute voluptatem capiam. Quamobrem gaude & lætare, quòd huiusmodi victoriam assecuta sis, atque huiusmodi belluarum ora facili negotio compresseris, impudentesque eorum linguas & rabida ora obstruxeris. Veritas enim, cum qua pugnasti, & pro qua iugulata es, hanc vim habet, vt paucis sepè verbis de sycophantis triumphet: quemadmodum contra, mendacium etiam si infinitis sermonum artificijs obuoluatur, facilè tamen diffluit & collabitur, aranea que telam imbecillitate superat. Gaude igitur & lætare (neque enim hæc verba subinde repetere desinam) viriliter age & confortare, omnesque ab ipsis tibi comparatas insidias irride.] at quænam istæ? ostendit his verbis inferiùs.

PENTADIAS DIACONISSAE CERTAMEN ET VICTORIA.

[c] *Chrysost. epist. 94.*

Et quodnam (inquit) insidiarum genus prætermiserunt? & quod machinarum genus non mouerunt, dum solidæ tuæ ac Deo fideli generosæque ac fortissimæ animæ insi-

QVAE PASSA PENTADIA

Universidad de Deusto
Biblioteca

dias ſtruere conantur? In forum te, quæ præter eccleſiam & cubiculum nihil noras, pertra- A
xerunt, à foro ad tribunalia, à tribunalibus ad carcerem. Falſorum teſtium linguas acuerunt, calumnias concinnarunt, cædes perpetrarunt, cruoris torrentes profuderunt, igni ac ferro iuuenum corpora conſumpſerunt, multis ac præclaris viris innumeras plagas & cruciatus intulerunt; nullum denique lapidem non mouerunt, quo te metu perterritam huc adigerent, vt iis quæ videras, contraria diceres. At tu inſtar aquilæ ſublime volantis, eorum retibus fractis, ad libertatis faſtigium virtuti tuæ conſentaneum aſcendiſti, ſic videlicet te comparans, vt ab ipſis minimè circumſcribereris: immò etiam quantum ad huius incendij crimen attinebat, cuius nomine miſeri atque infelices homines præſertim gloriari videbantur, eos calumniæ conuinceres, &c.]

Rurſum verò ipſam cogitantem recedere Conſtantinopoli, no id faceret, idem Chry- B
ſoſtomus datis ad eam litteris anteuertit, quibus planè qualis quantaque hæc eſſet femina declaratur. Eſt enim eius epiſtolæ eiuſmodi exordium [a]:

[a] *Chryſoſt. epiſt. 104.*

QVALIS PENTADIA.

Coronarum nomine, quas tibi conciliaſti, beatam te duco.] & paulo pòſt: Quoniam autem intellexi te de diſceſſu cogitare, atque iſtinc migrare velle accepi: peto abs te ne quicquam huiuſmodi cogites, atque ob animum proponas. Primùm ob hoc ipſum, quòd ciuibus tuis ſubſidium es, ampliſſimusque portus, & adminiculum, ac tutus murus iis, qui laboribus & ærumnis conficiuntur. Quare noli committere, vt tantum quæſtum de manibus eucias: noli inquam committere, vt tantum lucrum abiicias, cùm tantos quotidie theſauros ex tua præſentia colligas: nam qui tua præclara facinora cernunt, vel auditione accipiunt, non parum hinc lucri conſequuntur, &c.] Porrò tum Pentadiæ, tum etiam Olympiadis & aliarum clariſſimarum feminarum coram Præfecto (erat is Optatus Gentilis homo) cauſæ proſecutio relata in Acta publica fuit; quibus declaratur, non ob incendij cauſam tantùm, C
ſed etiam quòd Arſacio communicare nollent, tam grauia paſſas eſſe. Meminit eorumdem Actorum Theodorus Romanus diaconus, dum Romani Pontificis ſtudium ad hos omnes liberandos recenſet, vbi ait [b]:

[b] *Apud Pal. lad. dialog.*

Poſt hos omnes venit Romam ad Innocentium Papam Domitianus ſacerdos, Conſtan-
*Niſibenus tinopolitanæ Diſpenſator Eccleſiæ, & Vallagas quidam Niſibius * presbyter, exponens monaſteriorum Meſopotamiæ gemitum & eiulatum. Simul & commentaria Optati cuiuſdam Præfecti reddiderunt: vbi honeſtæ mulieres ex genere Conſulari publicè ad eum adductæ memorantur, Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ diaconiſſæ; ita vt cogerentur aut Arſacio communicare, aut Fiſco ducentas auri libras applicare.] hæc ipſe. O ſi ſemel illata huiuſmodi publica commentaria in archiua Romanæ Eccleſiæ, hactenus aſſeruata fuiſſent: quàm in his verſans deliciis ſtylus noſter afflueret! non quidem nobis opus fuiſſet in ſumma D
paupertate hinc inde mendicare fragmenta.

Subdit ex eorum teſtificatione idem Theodorus: Quid autem de monachis & virginibus dicere oportet? oſtendebat ſecta in ligno latera, terga cæde conſciſſa. &c.] Teſtatur
[c] *Zoſim. lib 5.* quidem Zoſimus [c], ingentem monachorum numerum & alios id genus homines captos, & dira eamdem ob cauſam paſſos eſſe. Quomodo autem his omnibus acceptis Romæ Innocentius Papa, quamprimum valuit, his occurrere conatus eſt, idem Theodorus enarrat, qui etiam ſingulas legationes tum ab ipſo Ioanne, tum à Clero Conſtantinopolitano & aliis ad ipſum Romam hoc anno poſt expulſum Ioannem miſſas recenſet, nosque eodem

SECVNDA LEGATIO CONSTANTINOPOLI AD INNOCENTIVM.

quoque ordine referemus. Poſt primam illam legationem ab ipſo Chryſoſtomo miſſam hoc anno poſt Paſcha, cùm adhuc ipſe in ſede ageret; poſtque epiſtolam ipſam ad eumdem Innocentium Papam datam, quam ſuo loco ſuperiùs recitauimus: poſt ipſum extur- E
batum; qui ex quadraginta illis Epiſcopis circiter vigintiquinque tantum ſupererant, conuenientes in vnum, decernunt legationem ad Innocentium Romanum Pontificem, quam & aliæ poſtea ſecutæ fuerunt: de quibus omnibus ita Theodorus diaconus apud Palladium [d]:

[d] *Apud Pal. lad. dialog.*

Modicum temporis fluxerat, cùm Theoctecnus Conſtantinopolitanus presbyter Romam venit, litteras Concilij Ioannis vigintiquinque Epiſcoporum aut paulo plurium ferens: quibus dicebant, Ioannem militum vi vrbe expulſum, & Cucuſum in exilium miſſum, eccleſiamque incenſam fuiſſe. Cui & ipſi communionis litteras & ad Epiſcopum Ioannem & ad omnes communicantes ſibi Epiſcopos tradens, orabat cum lacrymis, vt patienter tolerarent, cùm opem ipſe ferre non poſſet, eo quòd nonnulli obſiſterent potentes aduerſarij Eccleſiaſticæ pacis inimici.

Poſt

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Post paululum rursus applicuit homunculus aspectu fœdus, animo perditus, Paternus nomine, Constantinopolitanæ Ecclesiæ se presbyterum dicens: qui & ipse totus elatus, & fastu turgidus, & ipso gestu inimicitias præferens, plurima contra Ioannem Episcopum maledicta vomebat. Hic litteras paucorum Episcoporum, Acacij, Pauli, Antiochi, Cyrini, Seueriani, & aliorum quorumdam Innocentio reddidit: quibus Ioannem calumniabantur, quasi incendisset ecclesiam. Mendacium apertè deprehensum est; cùm eius rei, quippe quæ non fuisset obiecta, mentionem in Synodo nullam fecisset Ioannes. Eum Innocentius cum indignatione abiiciens, nec rescribere quidem voluit.] LEGATIO AB ADVERSARIIS IOANNIS.

Quidnam est, rogo, quod Ioannis aduersarij post ipsum damnatum legationem mittunt ad Romanum Pontificem: nisi vt ab eis in ipsum lata sententia, rata ab Ecclesiæ Romanæ Præsule habeatur, cuius esse arbitrij optimè scirent, eamdem irritam cassamque reddere? Et ROM. PONT. AVCTORITAS IN ECCLESIA.

B quid contraria legatione à parte Ioannis missa actitatum est; nisi vt sententia iniquè lata, ab eodem Apostolicæ sedis Antistite reuocaretur? Sed secundæ addidere Ioannis amici tertiam legationem, de qua mox idem Theodorus dicturus hæc præmittit de Cyriaco Episcopoo fuga lapso Romam adueniente.

Paucis post diebus aduenit Episcopus Cyriacus, nullas quidem habens litteras; sed is planè, cui fides merito habenda videbatur; eadem prosequens quæ ab Episcopis de Synodo Ioannis fuerant scripta. Aiebat enim se fugisse propter comminationem regalis edicti (*quod haud pridem à nobis est recitatum*) Cauebatur enim eo, vt Episcopus non communicans cum Arsacio, ab Episcopatu arceretur. Post Cyriacum venit Eulisius Apameæ Bithyniæ Episcopus, afferens litteras à quindecim Episcopis de Ioannis Concilio, & à præclaro sene Anysio Thessalonicensi Episcopo: in quibus illi quidem & præcedentem, & quæ tum TERTIA LEGATIO A PARTE IOANNIS.

C erat, Constantinopoleos totius deprædationem vastitatemque signabant: Anysius verò se Romanæ Ecclesiæ iudicium sequi fatebatur. Porrò Eulisius ipse consona Cyriaco per omnia dixit.

Vix mensis effluxerat, cùm Palladius quoque Episcopus Helenopoleos absque litteris venit, qui & ipse dicebat se fugisse vesaniam Principum, expressiùs autem ac signantiùs enarrauit omnia, ipsumque edictum protulit in hanc sententiam: Quicumque occultasset Episcopum ac clericum, siue in sua domo susciperet, qui Ioanni communicaret; eius domum publicandam.] At quid, rogo, extorres Episcopi & fuga lapsi non ad aliam se conferunt Ecclesiam, quàm ad Romanam sedem? vtique (si verum fateri libeat) tamquam ad matrē omnium Ecclesiam, maiorum exemplis admoniti, cùm regnante persecutore Constantio (vt antiquiora tēpora prætermittamus) Catholici Episcopi ab Oriente fugati, omnes ad Iulium PALLADIVS EPISCOPVS FVGA LAPSVS SE ROMAM CONFERT.

D Romanum Pontificem (vt vidimus latè superiùs) se contulerunt. Veniens Romam Palladius vnà cum pluribus aliis, susceptum se fuisse hospitio à Piniano marito sanctæ Melaniæ Iunioris, genero autem Melaniæ Senioris, testatur ipse scribens ad Lausum de iisdem his verbis: Nec nobis quidem & certè cùm plurimi essemus, qui Romam propter beatum Episcopum Ioannem perrexeramus, exigua præstiterunt; sed cùm in illis partibus degeremus, officiosissimo nos susceperunt hospitio; largissimisque sumptibus, cùm exinde proficiscerēmur, honorauerunt.] hæc ipse Palladius. Sed quæ post hæc secuta est alia publica legatio, Theodorus narrat his verbis:

Post Palladium Germanus presbyter, Cassianusque diaconus Ioannis, viri magnæ religionis, litteras ab omni clero Ioannis attulerunt, continentes Ecclesiam suam tyrannidem perpessam fuisse, Episcopo per vim militum eiecto, & in exilium misso, QVARTA LEGATIO CONSTANTINOPOLI MISSA

E agentibus id Acacio Berœensi, Antiocho Ptolemaidis, Seueriano Gabalensi, Theophilo Alexandrino. Ostenderunt & Breuiculum memorati viri, vbi ornamenta sub Iudicibus & testibus tradunt, subscriptum manu Studij Præfecti Vrbis, Eutychiani Prætoris, Ioannis Comitis Thesaurorum, & Eustachij Quæstoris ac Tabularij in auro & argento & vasis, vt Ioannis Episcopi calumniam diluerent.] Sed antequam ad sequentem legationem enarrandam progrediamur, vt de legatorum altero, Cassiano diacono nuncupato, agamus, argumentum exposcit. Est mentio de eodem Cassiano in litteris Innocentij Papæ ad clericos Constantinopolitanos[a]: quem quidem Cassianum illum putamus, cuius sunt Collationes Patrum: Nam & Gennadius hunc eumdem à Ioanne Chrysostomo diaconum ordinatum tradit: adeò vt qui negare velit hunc Cassianum diuersum ab illo esse, duos necesse habeat vt affirmet Ioannis Chrysostomi eiusdem nominis & muneris fuisse discipulos, nomine Cassianos, eosdemque diaconos. porrò hic, de quo DECASSTANO LEGATO.

[a] *apud Sozō. lib. 8. c. 26.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

agitur, vsitatiùs cognomine quàm nomine à maioribus vocitari solitus fuit: nam idem Gennadius [a], necnon Cassiodorus [b] nonnisi Cassianum eum nominant: cùm tamen, auctore Prospero [c], sciamus appellatum esse Ioannem, cognomento verò Cassianum. Sed hic aduerte, errore quidem, mea sententia, lapsos qui tradunt [d], hunc ipsum à Ioanne Chrysostomo diaconum ordinatum, atque post aliquot annos ab eodem expulsum, Massiliam profectum, illic ordinatum esse presbyterum. Sed dicant, velim, quando hunc expelli ab eo contigit, qui etiam post eius exilium in ipsius Ioannis obsequio perseueraſſe cognoscitur, & pro eo functus legatione ad Innocentium? Sed puto occasionem errandi inde manasse, vt qui pro Ioanne Chrysostomo, sicut alij eius Ecclesiæ clerici, esse reperitur expulsus, eumdem per Ioannem ipsum electum existimarint: nam non ab ipso, sed eius causa tunc contigit cum reliquis extorrem fieri. Ceterùm antiquorum nullus huiusmodi notam Cassiano inussisse legitur. Verùm ipse Cassianus in libris quos de Christi Incarnatione conscripsit, erga memoriam eiusdem Ioannis Chrysostomi satis videtur esse propensus & gratus, vtpote qui sæpè eum laudibus haud vulgaribus celebret: & quod maius videri debet, quicquid ipse sciret, liberaliter eidem acceptum refert. nam inter alia [e]: Ille (inquit) denique ipse vobis etiam hæc quæ à me scripta sunt commendet: quia hæc quæ ego scripsi, ille me docuit; ac per hoc non tam meum hoc quàm illius esse credite: quia riuus ex fonte constat; & quicquid putatur esse discipuli, totum ad honorem referri conuenit magistri.] hæc & alia ad Constantinopolitanos de Ioanne summa cum laude Cassianus; sicque compellans eos, specimen in omnibus edidit amantissimi Ioannis discipuli, de quo & post exilium, immo & post mortem adeò benemereri studuerit, vt nec vel tenuis næuus in ipso penitus dignosci possit alicuius simultatis assertæ. Ceterùm post hæc Cassianus profectus in Ægyptum, ibi monasticam vitam excolere cœpit, indeque scribendi Collationes Patrum hausit argumentum. Extat Isidori Peluſiotæ [f] ad Cassianum epistola, cùm aggressus esset vitam monasticam profiteri, qua eum in primis sibi coërcendam esse linguam admonuit. Sed iam ad nuncios Romam ad Innocentium Papam missos, vel sponte se illuc conferentes, redeamus.

[a] *Gennad. de Vir illust. c. 61.*
[b] *Cassiod. de Inst. diuin. lect.*
[c] *Prosp. in Chronico.*
[d] *Trithem. in Catalog. vir. illust. & alij post eum.*

IOANNES CASSIANVS SEMPER ADDICTVS CHRYSOSTOMO.

[e] *Cassian. de Incarnatione aduersus Nestorium lib. 7. in fin.*

[f] *Zosim. lib. 8. c. 26.*

Post legationem Germani & Cassiani, de aduentu Demetrij Episcopi Romam Theodorus hæc subdit: Post istos venit secundò Demetrius Episcopus Pisinuntis; qui, peragrato Oriente, prædicauerat communionem Ecclesiæ Romanæ cum Episcopo Ioanne, testibus Papæ Innocentij litteris; afferens epistolas ab Episcopis Cariæ, in quibus Ioannis amplectuntur communionem: ab Antiochenæ itidem Ecclesiæ presbyteris, vbi Romanorum sequuntur disciplinam, laudantes integritatem iudicij, & ordinationem apud se factam de Porphyrio vt illicitam ac nefariam execrantes.] hæc Theodorus. Constat quidem, his acceptis legationibus, Innocentium Romanum Pontificem statuisse vnà cum Episcopis Italiæ, communicandum cum Ioanne Chrysostomo, non autem cum Arsacio & Porphyrio intrusis; donec ea de causa, congregatis vtriusque partis Episcopis, Synodus haberetur, in qua quæ essent alterutrius potiora iura, iudicium agitaretur: Interea autem iure cum Ioanne communicandum, quòd violenter esset electus. Hæc quidem omnia ex epistola Honorij Imperatoris ad Arcadium satis explorata redduntur, qua omnia quæ hactenus impiè gesta essent, exprobrans, commemorat. est autem huiusmodi eius inscriptio:

DEMETRII SECVNDVS ROMAM AD VENIT VS.

Exemplum [g] Sacræ Honorij Aug. missæ ad Principem Orientis Arcadium.

[g] *Ex cod. Vatic. epist. Rō. Pontif. extat cusa tom. 1. epist. Rom. Pontif.*

Quamuis super imagine muliebri, nouo exemplo per prouincias circumlata, & diffusa per vniuersum mundum obtrectantium fama litteris aliis commonuerim; vt talis facti pœnitentia & intermissione propositi rumor æmulus consenescat; & quod in moribus temporum carpat, publica lingua non habeat. Quamuis etiam super excidio pereuntis Illyrici pio apud vos prodiderimus affectu, esse nobis dolori, cur ista vos detrimenta Reipublicæ noluerit is agnoscere, & aliis potiùs indicibus quàm pietatis vestræ litteris fuerint nunciata: tamen ne illud quidem apud serenitatem vestram dissimulare nos fas est, quod in rebus diuinis non sine publici discriminis metu nuperrimè contigisse, cita semperque malorum annunciatrix fama non tacuit: & vt natura fert hominum, quæ ad obtrectandum nouis semper casibus excitatur, oblata occasione carpendi, malitiam suam in tempora studio sæuæ* loquacitatis exercet.

EPISTOLA HONORII IMP. AD ARCADIVM

* sceuæ

Est enim nuper proditum, apud Constantinopolim, sacratissimo Paschæ venerabilis die, cùm omnes penè in eumdum locum vicinarum vrbium populos religio castigatiore

sub

Universidad de Deusto
Biblioteca

A sub præsentia Principum ritu celebranda collegerat, clausas subitò Catholicas Ecclesias, truses in custodiam sacerdotes: scilicet, vt eo potissimum tempore, quo indulgentia Principali, tristia noxiorum claustra reserantur, piæ legis & pacis ministros sæuus carcer includeret: omniaque bellicum in modum turbata mysteria, nonnullos in ipsis ecclesiæ sacrarijs interemptos, tantamque circa altaria vim sæuisse, vt & venerabiles Episcopi in exilium traderentur, & sanguis humanus (quod dictu nefas est) cælestia sacramenta perfunderet. SCELERA PATRATA CONSTANTINOP.

His repentè compertis, turbatos esse nos fateor. Quis enim in facinore tam cruento Dei omnipotentis non timeret offensam? aut quo pacto extra summum Romani orbis omniumque mortalium putaret esse discrimen? cùm ipse auctor nostri Imperij, & Reipublicæ, quam nobis credidit, gubernator omnipotens Deus funestis admodum execrabilibusq; IVSTAE HONORII QVERELAE IN ARCADIVM.
B commissis crederetur iratus, domini sancti, frater, neposque Augusti venerabiles: cùm & si quid de causa religionis inter Antistites ageretur, Episcopale oportuerit esse iudicium: ad illos enim diuinarum rerum interpretatio, ad nos religionis spectat obsequium. Sed esto, sibi de mysticis & Catholicis quæstionibus amplius aliquid Principalis cura præsumpserit: ita ne vsque ad exilia sacerdotum, vsque ad hominum cædes debuit indignatio concitata procedere, vt vbi castæ preces, vbi vota sincera, vbi sacrificia illibata soluuntur, illic se gladius haud facilè etiam in iugulum noxiorum distringendus exereret? Rebus denique ipsis docetur, quid super his senserit diuina maiestas. Primum quidem hoc præsentis commotionis iudicium * fuit, atque vtinam solum. Facit enim humana trepidatio tanti sibi conscia perpetrati, vt grauius aliquid (quod auertat omnipotens Deus) post terribilis vltionis experimenta metuamus. * iudicium

C Audio ecclesiam sacrosanctam tot Imperatorum opibus expositam, pretiosis cultibus nobilem, tanta supplicantium Principum oratione augustissimam flagrasse; & illud Constantinopolitanæ vrbis Ecclesiæ vnicum lumen in fauillas dilapsum, Deo non vetante, fumasse (execrari enim videtur inquinata mysteria, & auertisse oculos ab eo loco, quem iam sanguis infecerat, ne obsecrare quis pietatem cælestem sub cruentis posset altaribus) ædificia quoque diuina non minore splendore nobilia ex concitatione sæuientis incendij, flamma se latiùs effundente, consumpta; & quæ publicam faciem elaborata à maioribus nostris ornamenta decorabant, velut quodam vrbis funere concremata. Hæc ergo quamuis crebriùs iniuriis lacessitus tacere debuerim, nec coniunctissimum fratrem, regnique consortem tam fideliter admonere; tamen necessitudinem sanguinis stimulo taciti doloris anteferens, hortor atque suadeo, vt hæc (si fieri potest) emendatis in posterum
D moribus corrigantur; ac diuina iracundia, quantum re proditur, excitata, votorum sedulitate placetur. DE INCENDIO BASILICAE.

Accipite à me summum simplicitatis indicium. Idcirco hoc clementiæ vestræ insinuandum putaui, ne me velut gratulatione occulta faceret apud quemque taciturnitas ipsa suspectum: neve quis crederet, me talibus factis præbere consensum; & qui sæpè ne acciderent, commonuerim; posteaquam commissa sunt, non dolerem. Nam quis posset expers doloris, qui se meminit Christianum, tantam subitò perturbationem religionis inductam, vt omnem Catholicæ fidei statum necesse sit fluctuare? Erat inter Episcopos, causa, quæ collato contractoque Concilio, deberet absolui: missis ad sacerdotes vrbis æternæ, atque Italiæ vtraque ex parte legatis, expectabatur ex omnium auctoritate sententia, informatura regulam disciplinæ: integrum nempe esse debuerat, neque quicquam nouari, dum definiE tio deliberata procederet: cùm interea mirum quoddam præcipitium festinationis exarsit; vt non exspectatis litteris sacerdotum, qui fuerant mutua partium legatione consulti, non examinatis rebus, in exilium truderentur Antistites, animaduersioni priùs addicti, quàm sententiam iudicij Episcopalis experti. Denique quàm immatura illa damnatio fuerit, res probauit. Namque ij quorum exspectabatur auctoritas, pacifica Ioanni Episcopo communione præmissa, sanciendam concordiam censuerunt, nec quemquam putarunt ante iudicium consortio repellendum. PIA ADMONITIO HONORII IMP.

Quid nunc aliud supereſt, quàm vt Catholicam fidem schismata in diuersum dissociata dilacerent? quam vt hæreses communioni semper inimicæ ex tanta gestarum rerum varietate nascantur? vt iam populo non debeat imputari, si fortè in dissonas partes sectarum diuersitate discedat: cùm ex auctoritate publica discordiarum materies sit præmissa, & fomes quidam nutriendæ seditionis animatus. Quod ne in magnam aliquam gene- DIGNA CORRECTIO HONORII IMP.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ris humani perniciem recrudescat, vota facienda sunt, vt ad humanas prolapsiones patiens A
Deus rem malè gestam prosperet ac secundet. Nam quantum in nobis est, possumus timere quod gestum est: quantum ad pietatem semper placabilis Dei, non erit meriti impunitas indulta, sed veniæ.] hactenus Honorij epistola ad Arcadium ex bibliotheca Vaticana descripta, atque vnà cum Romanorum Pontificum litteris iam excusa. quo autem animo hæc Arcadius Imperator acceperit, licet nemo prodat; tamen ex his quæ postea subsecuta sunt, infensum planè hæc legisse, satis intelligi potest. Nam tantum abest vt malè facta correxerit, vt etiam his deteriora (si peiora excogitari possunt) addiderit.

At quænam ipse Innocentius Papa tum ad clerum Constantinopolitanum partis Ioannis, tum ad ipsum Ioannem hoc tempore scripserit, videamus: in his enim percensendis epistolis animus plurimum voluptatis capere potest, tum ex historiæ epistolaris sincera veritate te- B
stata, tum etiam quòd ex eisdem animi quoque affectus intrinsecus contemplari posse conceditur. Prior igitur ad clerum data epistola sic se habet[a]:

[a] *Epist. Roman. Pont. Innocent.* 15.

INNOCENTII PAPAE EPISTOLA AD CLERVM CONSTANTINOP.

Innocentius Episcopus presbyteris ac diaconis, vniuersoque clero ac populo Ecclesiæ Constantinopolitanæ, qui subditi sunt Episcopo Ioanni, dilectis fratribus salutem.

Et litteris charitatis vestræ, quas per Germanum presbyterum & Cassianum diaconum missistis; tragœdiam malorum, quam ob oculos posuistis, anxia solicitudine cognoui, quantisq; miseriis ac difficultatibus istic laboret fides, lectione sæpiùs repetita, perspexi: quam quidé rem vnica patientiæ consolatio sanat. Dabit enim breui Deus noster tantis tribulationibus finem, & hæc olim meminisse iuuabit. At verò vos quidem vti necessariam consolationem istam, quam in exordio epistolæ vestræ proponitis, approbamus; ita & intelligentiam charitatis vestræ aguouimus, quæ multa patiétiæ testimonia complectitur. Etenim nostram C
consolationem, quam litteris afferre vobis debebamus, scriptis vestris vos ipsi præuenistis. Hanc autem tolerantiam Dominus noster laborantibus præstare solet, vt etiam in ipsis tribulationibus constituti serui Christi se ipsos consolentur, reputantes secum, & antea sanctis accidisse eadem, quæ nunc patiuntur ipsi.

Itaque nos iam vel ex litteris vestris depromere consolationé possumus: neque enim tam alieni sumus à vobis, vt non condoleamus, cùm & nos in vobis cruciemur. Etenim quis ferre poterit eorum delicta, quos vel præcipuos esse fautores tranquillitatis ac pacis & concordiæ decebat? Atqui nunc præpostero modo de primatu Ecclesiarum suarum deturbantur sacerdotes insontes: quo quidem primus, frater noster, & in Ecclesiastico munere socius, Ioannes Episcopus vester iniustè oppressus est; cui ne id quidem contigit, vt se defensurus audiretur: nullum crimen obiicitur, nullum auditur. Quod igitur hoc commentum est vel deplora- D
tum, vt ne vel suppetat, vel quæratur occasio iudicij, in locum sacerdotum viuentium alij substituantur? quasi illi qui per huiusmodi peruersitatem irrepunt, vel habere ipsi, vel gerere quicquam recti, à quoquam iudicari possint. Neque enim vmquam à patribus nostris talia fuisse patrata cognouimus; sed interdictum potiùs fuisse decreto, quo cauebatur, ne cui fieret copia, quo in viuentis locum inauctoraretur. Nec enim reproba ordinatio sacerdotis dignitatem auferre potest: quando nec Episcopus quidem potest esse ille, qui iniustè subrogatur. Nos enim, quantum ad canonum obseruantiam attinet, illis obsequendum esse scribimus, qui Nicææ determinati sunt; quibus solis obtemperare, & suum suffragium addere, Ecclesia Catholica debet.

Si qui verò & alij quibusdam proferuntur, qui à canonibus Nicænis discrepant, & ab hæreticis compositi deprehenduntur; hi verò ab Episcopis Catholicis rescinduntur: hæreti- E
corum enim commenta Catholicis Canonibus assuere non licet: semper enim vel per contraria, vel per illicita labefactare voluntatem student Concilij Nicæni. Non solùm igitur his non obtemperandum esse dicimus, sed ipsa potiùs vnà cum hæreticis & schismaticis dogmatibus esse condemnanda: quomodo & antea in Sardicensi Synodo ab Episcopis prædecessoribus nostris factum est. Nam sanè longè præstiterit, vel ea condemnari (fratres carissimi) quæ rectè facta sunt, quàm ea robur vllum sortiri, quæ aduersus ipsos canones acta sunt. Sed quodnam remedium his rebus in præsenti afferemus? Necessaria erit Synodalis cognitio, quam etiam multo iam antea congregandam diximus: ea quippe sola est, quæ huiusmodi procellarum impetus retundere potest. Quam quidem donec consequamur, expedit medelam calamitatis huius committere voluntati magni Dei & Christi eius Domini nostri. Illa vniuersis, quæ nunc per inuidiam diaboli ad examen Fidelium

Universidad de Deusto
Biblioteca

A lium perturbata sunt, tranquillitatem dabit. Nihil autem desperare debemus, freti nostra in Deum fide. Ac nos quidem multum deliberamus, quonam modo Synodus œcumenica congregari possit, per quam diuina voluntate turbulenti isti motus consopiri possint. Expectemus itaque tantisper, ac vallo patientiæ communiti, speremus auxilio Dei cuncta nobis esse restituenda. Vniuersa verò quæ eos ibi sufferre dixistis, iam antea à Coepiscopis vestris, qui Romam, licet diuersis temporibus, conuenerunt, Demetrio videlicet, Cyriaco, Eulisio, & Palladio, qui nobiscum sunt, diligenti inquisitione habita, cognouimus.] hactenus epistola Innocentij Papæ ad clerum Constantinopolitanum. Qui autem post Demetrium Constantinopoli Romam venerunt (vt reddamus temporibus tempora) dicemus anno sequenti: cùm alioqui & Demetrij aduentum sequenti potiùs anno accidisse, dicendum sit; quippe qui post Paschale tempus, hoc anno, primò cum collegis legatis
B Episcopis Romam aduenerit, & inde rediens cum litteris Innocentij communicatorijs ad Ioannem, per Orientis Ecclesias prædicauerit Romanum Pontificem Ioannis communionem amplecti, & post hæc rursus Romam sese contulerit: adeò vt cùm ad talia tantaque perficienda vnius anni terminus videretur angustus, in annum sequentem posterior sit reijciendus aduentus.

Quæ autem post primam illam legationē Orientalium Innocentius ad Ieannem Chrysostomum scripserit, incertum est, quòd litteræ ipsæ non extent: sed eodem argumento, quo ad Constantinopolitanæ Ecclesiæ clericos scripsit, ad Iōannem itidem dedisse litteras, par est existimare, nempe de futura indicenda ob eam causam Synodo œcumenica. Extat autem perbreuis tantum eiusdem Innocentij epistola ad Chrysostomum, quam recitat Sozomenus, datamque refert post alias litteras Cyriaco diacono ad eumdem in Orientem mis-
C sas. ea verò sic se habet [a]:

[a] *Apud Soz. lib. 8. c. 26.* EPISTOLA INNOCENTII AD IOANNEM CHRYSOST.

Quamquam insontem omnia exspectare bona, & à Deo misericordiā petere conueniat: sunt tamen & à nobis, qui patientiam suademus, competentes litteræ per Cyriacum diaconum missæ, vt contumelia plus posse non debeat in bona conscientia proterenda, quam spes in eadem erigenda. Neque enim tu docendus es, tot populorum doctor & pastor, optimos quosque semper & continuè probari, velint ne in vigore tolerantiæ persistere, ac nullæ afflictionis molestiæ succumbere. Etenim conscientia bona firmum re vera munimentum est aduersus omnes casus immeritos: quos quidem qui tolerantia non superat; is verè siniſtræ suspicionis argumentum de se ipse præbet. Omnia enim sufferre debet, quisquis primùm Deo, deinde conscientia sua nititur. Siquidem ad patientiam exerceri potest, vt quàm maximè vir bonus & honestus: vinci tamen non potest: quandoquidem conseruant eius ani-
D mum Scripturæ diuinæ, & exemplis eumdem communiunt lectiones sacræ, quas populo proponimus, quæ quidem vniuersos penè sanctos variis modis & continenter exercitatos, ac veluti in examine quodam exploratos fuisse, atque ita ad patientiæ coronam peruenisse docent. Hæc igitur ipsa conscientia charitatem tuam consoletur, honorandissime frater: quo pacto in tribulationibus ex virtute consolationem habebis. Inspectante enim Domino nostro Iesu Christo, in tranquillitatis portum conscientia mundata sistetur.] hactenus ad Ioannem Innocentij epistola.

AGITVR AD INNOCENTIO PAPA ET HONORIO IMP. DE COGENDA OECVMENICA SYNODO.

Porrò ipse hoc anno laborasse videtur pro Synodo vniuersali cogenda; quòd grauissima causa esset, timendumque admodum, ne si absque omnium consensu Episcoporum rescinderetur Theophili & collegarum Orientalium Episcoporum in Ioannem prolata sententia, schisma conflaretur, quod perfacile accidere potuisset, cùm & aduersarijs Chrysostomi fa-
E uerent Arcadius Imperator vnà cum omnibus magistratibus, ac maior pars Orientalium Episcoporum. Quæ autem hæc secuta sunt, dicemus anno sequenti. Consentiunt his quæ narrat Theodorus apud Palladium, dum ait (vt superiùs diximus) quòd cùm ad Innocentium Papam venisset Romā Domitianus Oeconomus Ecclesiæ Constantinopolitanæ vnà cum Vallago presbytero Nisibeno, secumque tulisset Acta publica redempta magna vi auri, quibus carnificinæ exhibitæ superiùs recensitæ aduersus Ioannis communicatores continebantur: his acceptis Innocentius Papa, indignatione (inquit) summa permotus, scripsit ad Honorium Imperatorem: cùm motus ille litteris Innocentij, præcepit Synodum Occidentalium Episcoporum cogi.] hæc quidem Theodorus. porrò de Synodo agendum suo loco. Inter hæc autem ipse Honorius ad Arcadium fratrem pro Ioanne dedit litteras, aliasque postea adiunxit: tertias verò (vt dicemus) adiecit anno sequenti.

Sed iam ad ipsum S. Ioannem Chrysostomum reuertamur, quem reliquimus à militibus

abec-

ab ecclesia diuulsum in exilium deportandum. Assectemur igitur eius iter, & quæ in eo A
dirissima à militibus passus sit, recensеamus, sociјque nos compassione saltem exulanti ipsi
iungamur. Sunt quidem hæc eius generis, quæ vix siccis oculis commemorari vel audiri
queant. Cucusum namque oppidum in Armenia fuisse ab Eudoxia præscriptum illi lo-
cum exilij, ipse testatur. erat planè omnium asperrimus, nobilitatus tamen antè exilio san-
ctissimi viri Pauli Episcopi Constantinopolitani & martyris sub Constantio. Ceterùm quòd
omnes fermè in Armenia locum illum constituant; Chrysostomus tamen ipse in epistola
ad Cyriacum [a] in Cilicia situm ponit, vbi ait: Atque hæc tibi è Cucuso, quod Ciliciæ op-
pidum est, scripsi: quo videlicet Imperatrix ablegari me iussit. Multæ porrò mihi in via
calamitates contigerunt: verùm nihil huiusmodi mihi curæ fuit.] Qui verò eum ducendi
Cucusum suscepit prouinciam, Theodorus fuit Præfectus militum, vt ipse Ioannes testa-
tur [b]: à quo quidem benignè habitum & humaniter se pertractatum, fatetur in epistola ad B
Olympiadem; qua etiam, quo mense & die Nicæa Bithyniæ recesserit, docet, dum de his ita
scribit [c]: Ij, à quibus in exilium auehimur, curam omnem, & studium etiam suprà quàm vo-
lumus, adhibent, vt nos recreent & reficiant, penè vt nihil aliud operæ habere videantur.
Cùm autem Nicæa discessurus essem, hanc epistolam ad te dedi, tertia die Iulij.] hæc ad
Olympiadem.

CVCVSVM OPPIDVM LOCVS EXILII IOANNIS CHRYSOST.

[a] *Chrysost. epist. 1. vet. edit. & epist. 125. nou edit. Niuel*

[b] *Chrysost. epist. 115.*

[c] *Chrysost. epist. 10.*

Proficiscenti igitur Ioanni in exilium, ex diuersis prouinciis agmina piorum virorum ei-
dem in occursum properant, lacrymarum imbres præ dolore fundentes. de quibus idem his
verbis ad eamdem Olympiadem [d]: Scilicet hoc fato eram, vt ne tum quidem cùm ab vrbe
secessissem, ijs qui animum nostrum frangunt ac debilitant, liberarer. Nam qui mihi in via
obuiam fiunt, partim ab Oriente, partim ab Armenia, partim ex alia quadam Orbis parte,
lacrymarum fontes profundunt, cum nos intuentur, & gemitus edunt, ac toto itinere la- C
mentis nos prosequuntur. Hæc autem à me ideirco commemorata sunt, vt intelligatis nos
multos habere, qui in eodem quo vos dolore versentur. Hoc enim ad leniendum dolorem
non parum momenti affert.] & alia rursus ad eamdem epistola [e]: Cùm viros ac feminas ma-
gno agmine per vias, per vicos, per vrbes, sese effundentes, atque ad nostri aspectum collacry-
mantes intueor, quo in statu ipsi sitis, animaduerto. Nam cùm ij qui primùm nos viderunt,
mærore ita frangantur ac debilitentur, vt ne emergere quidem facilè possint; verùm cùm
eos rogamus & obsecramus & admonemus, calentiores lacrymarum fontes profundant:
dubium profectò non est, quin apud vos grauior tempestas grassetur.] adde his itidem quæ
in Epistola ad Cyriacum his verbis explicatiùs habet [f]: Vt autem in Cappadociam, atque
etiam in Taurocilicià venimus, magno agmine sancti Patres & monachi & virgines obuiam
nobis prodibant, infinitam lacrymarum vim profundentes. Cumque nos in exilium abeun- D
tes cernerent, in fletus prorumpebant, hisque inter se verbis vtebantur: Satius fuisset So-
lem radios suos subtrahere, quàm Ioannis os conticere. Hæc me perturbabant, ac preme-
bant; quoniam omnes mea causa plorantes intuebar. Nam cetera omnia quæ mihi oborta
fuerunt, nulla me cura affecerunt.] at quænam istæc? dicemus.

POPVLI OCCVRRVNT CHRYSOSTOMO LACRYMANTES.

[d] *Chrysost. epist. 8.*

[e] *Chrysost. epist. 9.*

[f] *Chrysost. epist. 125.*

Cùm enim in exilium à militibus deportaretur Ioannes, ægra valetudine toto itinere
laborauit, continuis febribus, & stomachi solutione. testatur id ipse in primis ad Theodo-
rum scribens, vbi ait [g]: Confecti atque consumpti sumus, sexcenta mortis genera oppeti-
mus. Idque accuratiùs ac certiùs narrare poterunt, qui has litteras tibi reddent, quamuis
alioqui perexiguo temporis puncto mecum fuerint: quibuscum etiam ne tantillum qui-
dem colloqui potui, continuis nimirum febribus deiectus & consternatus: quibus cùm te-
nerer, dies noctesque iter facere cogebar: sic videlicet, vt & æstu opprimerer, & vigiliis E
conficerer, & rerum necessariarum penuria, eorumque qui mei curam agere possent, inopia
perditè cõflictarer. Siquidem ijs qui ad metalla damnati sunt, & in vinculis tenentur,
grauiora atrociora que pertulimus, atque etiamnum perferimus. Tandem autem aliquando
& ægrè Cæsaream perueni, perinde atque à tempestate ad littus appulsus.] & ad ipsam
Olympiadem [h]: Triginta enim propemodum dies, aut etiam amplius, cum acerbissimis fe-
bribus colluctari non destiti, atque ita longum ac molestum iter agebam, aliisque etiam sto-
machi grauissimis morbis obsessus. Iam quæ sequuntur, considera, nempe cùm nec medici
præsto essent, nec balnea, nec res necessariæ, nec aliæ animi leuationes, atque præterea
metus Isaurorum nos vndique premeret, aliaque mala quæ ex itinerum difficultate nasci
consueuerunt, &c.] Post tot tantasque afflictiones cùm Cæsareá peruenit, recreari aliquan-
tulum visus est. nam in eadem epistola ad Theodorum sic habet: Cæsaream ingressus,
animum

CHRYSOSTOMVS GRAVIBVS IN VIA LABORAT MORBIS.

[g] *Chrysost. epist. 110.*

[h] *Chrysost. epist. 14.*

A animum aliquantulum resumpsi: quoniam puram aquam bibi, panemq; minimè fœtidum ac prædurum comedi: quoniam in doliorum fragmentis minimè corpus laui, verùm balneum qualecumque tandem nactus sum: quoniam denique potestas mihi lecto inhærendi facta est.] hæc ibi. Ceterùm maiores postea molestiæ successerunt.

CHRYSOST. CAESAREAM PERVENIT.

Atquænam hæc fuerint, quæ Ioanni Chrysostomo Cæsareæ contigerunt, idem ipse pluribus ad Olympiadem epistola ita narrat [a]: Postquam autem tandem aliquando Cæsaream ingressus sum, labore ac macie confectus, in ipso febris ardore positus languens, atque extremos dolores perpetiens, hospitium in vltimo vrbis recessu situm nactus sum. Dabamque operam, vt medicos conuenirem, ac fornacem illam extinguerem: eram enim in ipsa febris tertianæ flamma: quo etiam accedebat itineris ærumna & fatigatio, corporis contritio, eorum à quibus curarer inopia, rerum necessariarum penuria; illudque item, B quòd nullum medicum præsto haberem, quodque & labore & lassitudine & caloris æstu & vigiliis diu vexarer, ac denique penè exanimis in vrbem ingressus essem. Tum verò mihi clerici omnes, monachi, monachæ, medici affuerunt, à quibus perquam officiosè atque humaniter acceptus sum, omnibus omnia mihi subministrantibus. Nihilominus tamen ingenti flammæ ardore deflagrans, in extremo periculo versabar. Ad extremum autem paulatim remittere ac sedari morbus cœpit. At interim nusquam Pharetrius Episcopus illius ciuitatis: verùm discessum nostrum expectabat: quod quamobrem ipsi ita visum fuerit, haud scio.] hic namque ille Pharetrius Cæsareæ Episcopus, de quo ex Palladio superiùs dictum est; qui timore aduersariorum ignauus homo perculsus, aduersus Ioannem scriptis calculum dedit. Fefellit planè opinionem populi Cæsariensis & finitimorum hominum eius illiberalitas; cùm omnes animo concepissent, diffamassentque fore vt Pha- C retrius ipse successor Basilij indignissimus obuiam proditurus esset Ioanni. sed se continuit, ac ne verbo quidem voluit communicare cum eo; cùm ex ea causa clerici Chrysostomo communicantes, ab aduersariorum communione discesserunt; quod idem sanctus Ioannes eadem ad eamdem [b] epistola attestatur, cùm ista ait: Significauit mihi dominus meus Pæanius, ipsius quoque Pharetrij presbyteros illic adesse, qui affirmarint se nobiscum communicare, nec cum aduersariis commune quicquam habere, nec cum illis versari, nec commercium vllum iniisse. Ne igitur eos conturbemus, caue ne quisquam hæc sciat.] hæc ipse.

[a] Chrysost. epist. 14.

[b] Idem. eod. epist. 14.

Sed pergit suum iter relegere idem Chrysostomus [c]: Cùm igitur morbum sensim remissum & sedatum esse vidissem, iam de discessu mecum ipse agitabam, vt Cucusum peruenirem, atque ab itineris calamitatibus nonnihil conquiescerem. Cùm hoc statu res no- D stræ essent; subito ad nos affertur, Isauros cum infinita hominum manu Cæsariensem regionem populari, ac ingens quoddam oppidum incendisse, atque omni belli clade peruastasse. Qua re audita, Tribunus acceptis his militibus, quos habebat, ex vrbe excessit. Timebant enim ne vrbem quoque adorirentur: atque omnes in metu & trepidatione erant, de ipso quoque patrio solo periclitantes, adeò vt senes etiam ipsi murorum custodiam susciperent. Cùm res eo loco essent, repentè sub aurora monachorum torrens (liceat enim mihi ad eorum furorem exprimendum hoc vocabulo vti) ad hanc domum, in qua eramus, accesserunt; eam incensuros, nobisque extrema quæque mala illaturos minitantes, nisi abscederemus. At nec Isaurorum metus, nec morbus tam vehementer nos premens, nec aliud quicquam humaniores eos ac moderatiores effecit. Verùm instabant, atque vrgebant, tantum furorem spirantes, vt etiam ipsi Prætores metu afficerentur: nam E ipsi plagas denunciabant, eoque nomine gloriabantur, quod multos Prætores fœdè verberassent. His verbis auditis, Prætores ad nos confugerunt; meque rogarunt, atque obsecrarunt, vt etiam si in Isaurorum manus nobis veniendum esset, tamen eos his belluis liberarem. Quod cùm ad vrbis Præfectum allatum esset; ipse quoque domum, vt nobis opitularetur, accurrit. Verùm ne ipsius quidem precibus monachi permoti sunt: verùm ipse quoque elanguit.

[c] Chrysost. epist. 14.

MONACHI SCELESTISSIMI PELLVNT CHRYSOSTOMVM A CIVITATE

Cùm igitur nullum rei exitum perspiceret, nec nobis ad perspicuam eædem exeundi auctor esset; nec rursus ob tantum illorum furorem, intra vrbem vt maneremus, suadere auderet: ad Pharetrium eius ciuitatis Episcopum misit, precibus ab eo contendens, vt tum ob morbum quo conflictabar, tum ob impendens periculum paucos aliquot dies nobis concederet. Nec tamen hinc quicquam profectum est: immo acriori etiam postea impetu affuerunt, nec presbyterorum vllus opem nobis atque auxilium ferre audebat; verùm rubore

PHARETRIVS ARCHITECTVS MALORVM OMNIVM.

rubore ſuffuſi ac pudore affecti (nam hæc de Pharetrij voluntate ac ſententia fieri dicebant) ſeſe abdebant & occultabant; nec cùm à nobis accerſerentur obtemperabant. Quid longa oratione opus eſt? quamuis tot errores imminerent, morsque penè certa & ante oculos poſita eſſet, febrisque me conficeret (necdum enim his malis liberatus ſum) hora ipſa meridiana in lecticam me coniiciens, illinc exceſſi, vniuerſa plebe lamentante, eiulante, harum rerum auctorem execrante, ac diris deuouente, omnibusque plorantibus ac lugentibus. A

IOANNES CHRYSOSTOMVS RECEDENS CAESAREA IN QVAE MALA INCIDIT.

Poſteaquam autem ex vrbe exceſſi, quidam etiam clerici venientes, lento gradu, ac mæſto & lugenti animo nos proſequebantur. Cumque nonnulli dicerent: Quonam eum ad perſpicuam mortem abducitis? alter ex iis qui nos plurimum amabant, ad me dicebat: Abi obſecro: in Iſauros etiam incide; modò nobis defungaris. Nam quocumque incideris, tutò incides; dummodo manus noſtras effugias. Hæc audiens ac perſpiciens egregia matrona Seleucia, domini mei Ruffini vxor (nam ea perquam ſtudiosè atque officiosè nos coluit) precibus mecum egit, vt in ipſius villam, quæ quinque paſſuum millibus ab vrbe diſtabat, hoſpitij cauſa me conferrem: certosque homines nobiſcum miſit, cum quibus illuc profecti ſumus. At ne illic quidem hæ aduerſum nos comparatæ inſidiæ finem habituræ erant. Vbi enim Pharetrius hæc reſciuit, multas ipſi (vt dicebat) minas intentauit. Cùm autem me in villam ſuam accepiſſet, nihil quidem ipſe harum rerum ſciebam: nam ipſa ad nos egreſſa, de his nos celauit: procuratori autem ſuo, qui illic erat, ea expoſuit, ipſique mandauit vt nobis omne officij genus impertiret; ac ſi qui monachi venirent vt nos contumelijs inceſſerent, aut vulneribus afficerent, ex aliis villis ſuis agricolas cogeret, atque ita cum monachis manum conſereret. Quin me quoque rogabat, vt in domum ſuam, quæ arcem habebat, nec vllis viribus expugnari poterat, confugerem, vt ex Epiſcopi & monachorum manibus elaberer. At vt id facerem, adduci non potui: verùm in villa eram, horum omnium ignarus, quæ poſtea in me comparabantur. Ne hoc quidem ipſis ad comprimendum ſuum aduerſum nos furorem ſatis fuit. Poſtea enim media nocte, me nihil horum ſciente (acriter enim inſtabat Pharetrius, graues in eam, vt ait, minas iactans, eamque cogens atque impellens, vt me etiam è villa eiiceret) hominis importunitatem non ferens mulier, inſcientе me, barbaros adeſſe ſignificauit; quòd ſcilicet vim eam, quam pateretur, dicere præ pudore minimè ſuſtineret. Atque intempeſta nocte ingreſſus Euethius presbyter, meque ſomno excitans, magno cum clamore hæc dicebat: Surge, obſecro: aduentant barbari, nec longè abſunt. Hic tecum reputes velim, quonam animo eram, cùm hæc audirem. Cùm autem ex ipſo, quidnam facto opus eſſet, quæſiuiſſem, neque enim nos in vrbem confugere poſſe, ne grauiora illic perpeteremur, quàm quæ nobis Iſauri illaturi eſſent; exire nos coëgit. Nox illunis erat, nox media, caliginoſa, tetra: id quod etiam nos in ſummam conſilij inopiam coniiciebat. Nec quiſquam nobis præſto erat qui opem ferret: omnes enim nos reliquerant. Metu tamen compulſus, ac iam iam mortem expectans, ærumnis confectus ſurrexi, ac lucernas accendi iuſſi. Verùm has quoque presbyter extingui iuſſit, hac videlicet de cauſa (vt ipſe inquiebat) ne barbari lucis ſplendore excíti, in nos impetum facerent. B C D

IOANNES CHRYSOSTOMVS IN VILLA M RVFFINAE DIVERTENS FVGERE COGITVR.

MISERANDVS CASVS IOANNIS.

Extinctis itaque lucernis, equus qui lecticam noſtram geſtabat (aſpera enim admodum & ardua ac petroſa via erat) in genu lapſus, me, qui lectica incluſus eram, humi proſtrauit, parumque abfuit quin interirem. Deinde exurgens, tractim ambulabam, Euethio presbytero, qui etiam ipſe ex equo deſilierat, manibus me tenente: atque ita manu ductus, vel (vt rectiùs loquar) pertractus reptabam: neque enim in tanta loci difficultate, periculoſisque montibus, media nocte, incedere poteram. Cogita quæſo, quid hic mihi animi eſſet, cùm tantis malis conſtrictus tenerer, ac febris vrgeret; nec eorum, quæ in me ſtructa fuerant, quicquam noſſem; verùm barbaros timerem ac perhorreſcerem, nihilque aliud expectarem, quàm vt in eorum manus inciderem. An non exiſtimas, vel has ſolas calamitates, etſi nihil aliud accidiſſet, multa nobis peccata obliterare, atque ingentem mihi gloriæ materiam ſuppeditare poſſe? E

INVIDIAM PASSVS IOANNES CAESARAE CAPPADOCIAE.

Harum autem calamitatum (ni me opinio fallit) hæc cauſa extitit. Cùm primùm Cæſaream ingreſſus ſum, omnes qui magiſtratu fungebantur, Legati, Præfecti, Sophiſtæ, Philoſophi, plebei omnes, ſingulis diebus me viſebant, colebant, in oculis ferebant. Hæc, credo, Pharetriũ pupugerunt: nec inuidia ea, quæ nos Conſtantinopoli pepulit, hîc quoque à nobis abſceſſit, vt quidem opinione aſſequor: neque enim affirmo & aſſeuero, ſed conij-

cio.]

A cio.] hæc ibi. Sed & alia epistola ad eamdem scribens, quanta ei præstiterint viri quique præclarissimi, ostendit his verbis [a]: Ex ipsa Cæsarea hæc ad te scripsi, in qua multis mihi adhibitis remediis, melùs habui, celeberrimos præstantissimosque medicos nactus, à quibus non tam artis subsidiis, quàm commiseratione ac beneuolentia curabar: quorum etiam vnus nobiscum vnà simul se profecturum spopondit, atque etiam alij complures ex iis qui dignitatibus præditi sunt.] hæc planè fuere, quæ aduersariorum animos exulcerarunt, vt non potuerint pati eum diutius commorari Cæsareæ. Sed rursùs ipse in superiori epistola ad Olympiadem cetera ita prosequitur: [a] Epist. 12.

Et quis tandem alia, quæ nobis in via perferenda fuerunt, oratione complecti queat? mortes, pericula? Quæ quidem ipse quoque recordans, animoque circumferens, præ lætitia volito & exulto, velut ingentem thesaurum reconditum habens. Nam hoc animo
B atque hoc affectu præditus sum: ob idque te obsecro, vt hoc nomine læteris, gaudeas, exultes; Deumque, cuius beneficio hoc consecutus sum, vt tanta perpetiamur, laudes ac celebres. Atque apud te velim hæc contineas, nec cuiquam enuncies: etiam si alioqui Prætores potissimùm harum rerum fama vniuersam vrbem implere possunt, vt qui etiam ipsi in summum vitæ periculum venerint. Ceterum ex te nemo id resciscat: immo etiam eos qui id narrabunt, comprime, &c.] hæc ipse: ex quibus magnam intueris eius animi celsitudinem tum in difficillima quæque alacriter patiendo, tum etiam in contemnendo illam, quam ex rebus præclarè gestis solent homines captare gloriolam. Facta sunt hæc isto anno, mense Augusti, vt ex eius scriptis datur colligere: qui enim tertia Iulij Nicæa recessit, & triginta diebus in itinere positus febre laborans, Cæsaream peruenit, ibique morbi curandi causa aliquantisper substitit, vtique dicto mense hæc à Pharetrio esse passum
C oportuit. MAGNA IOANNIS ANIMI DEMISSIO IN GLORIA CONTEMNENDA.

Accidit autem, vt cùm etiam adhuc Cæsareæ Chrysostomus moraretur, à Dioscoro quodam Cucusi agente viro præclaro, & ab aliis legationes acceperit, quibus ipsum quisque rogabat, vt Cucusum cùm peruenisset, non apud alium quàm apud se, commorari dignaretur. Quænam autem quantaque ipse, cùm peruenisset Cucusum, piorum parata officia nactus fuerit, alia epistola ad Olympiadem tunc scripta declarat his verbis [b]: [b] Chrysost. epist. 13.

Tandem aliquando respirauimus, cùm Cucusum venimus, vnde etiam has litteras scribimus. Tandem aliquando à fumo, & variis malorum eorum, quæ nos in via inuaserunt, nebulis, lucem conspeximus. Nunc enim, posteaquam ea quæ dolorem nobis afferebant, effluxerunt, iam tibi ea exponimus.] & paulo pòst: Vt enim Cucusum venimus, tum morbum vnà cum reliquiis abiecimus, integerrimaque valetudine fruimur: tum Isauro-
D rum metu defuncti sumus; quippe cùm multi hic milites sint, & quidem paratissimo animo vt cum ipsis confligant. Quin rerum quoque necessariarum copia nobis vndique affluit, omnibus nimirum summa cum beneuolentia nos excipientibus: etiam si alioqui desertissimus omninò hic locus sit. At casu quodam dominus meus Dioscorus hic erat, qui etiam famulum dedita opera Cæsaream misit, rogatum atque obsecratum, ne domui suæ alteram anteferrem. aliique etiam plures idem fecerunt. Verùm hanc aliis præferendam necessariò mihi existimaui: Itaque apud eum diuertimus, atque ipse nobis quiduis est: ita vt ob ingentem ipsius liberalitatem & largitatem, quo erga nos vti cupit, perpetuò cum eo expostulemus. Quippe nostra causa etiam ex ædibus suis aliò migrauit, vt nos omni officij genere complecteretur. Atque insuper domum nobis ad tolerandam hiemem idoneam extruit, pro eaque re nihil non agit ac molitur. Denique nullum omninò officij erga nos genus ab
E eo prætermissum est.] hæc quidem de Dioscoro. De Episcopo verò loci illius hæc idem ad Cyriacum Episcopum scribit ad finem epistolæ ad eum scriptæ [c]: QVANTA CVCVSI AEREBITA IOANNI OFFICIA. [c] Chrysost. epist. 115.

Episcopus autè loci huiusce me quàm humaniter excepit, multamque in nos declarauit charitatè; atque adeò, si licuisset, sede sua nobis cessisset, ni nos à Patribus præscriptam legem obseruassemus.] hæc ad Cyriacū. Sed & ad Olympiadem: eadem qua suprà epistola de ambobus hæc ait [d]: Quamquam enim nec forum nec venale quicquam hæc vrbs habeat: nihil tamen istud mea interest. mihi quippe omnia tamquam è fonte affluunt: siquidem & dominum meum huius loci Episcopum, & dominū meum Dioscorum habeo, qui nihil aliud muneris & operæ videntur habere, quàm vt me recreent atque reficiant.] Ex his habes quod corrigas in his qui scripsere Vitam S. Ioannis Chrysostomi, dum tradunt, ipsum Cucusi mansisse apud Episcopum loci illius, nomine Adelphium, seu Philadelphium: cùm se apud Dioscorum mansisse iugiter, ipse testetur. Rursum verò idem [d] Chrysost. epist. 14.

Ioannes

[a] *Chrysost. epist. 13.*

IOANNES NE CVCVSO REMOVEATVR ROGAT

Ioannes, item ad Olympiadem scribens, superiori [a] epistola de aliorum erga se exhibitis officijs ista habet: A

Ad hæc plerique alij procuratores, & rerum administratores, dominis id ipsum illis per litteras imperantibus, subinde huc accedunt, parati quauis ratione nos reficere & recreare. Hæc autem omnia idcirco commemoraui, atque alia quidem (hoc est priora) defleui, alia autem (hoc est læta & iucunda) tibi exposui, vt ne quis temerè nos hinc amoueat. Nam si ij, qui nos beneficio afficere cupiunt, arbitrij hoc nostri faciant, vt quo loco velimus, nobis esse liceat, nec rursum nobis alterum locum arbitratu libituque suo assignaturi sint; hoc beneficium accipe. sin autem non hinc amotos in alterum locum ablegaturi sunt, nobisque iterum iter subire ac peregrinari necesse est; mihi sanè longè hoc grauius acerbiusque fuerit. Primum enim illud metuendum est, ne nos in longinquiorem, aut in asperiorem locum ducant. Deinde itineris molestiam sexcentis exilijs grauiorem esse duco. Si- B quidem peregrinationis huiusce difficultas ad ipsas portas mortis nos detulit: nuncque Cucusi degentes, perpetua sessione ac quiete nosmet recreamus, atque coortæ nobis in tam diuturno tempore ærumnæ, confractisque nostris ossibus & fatigatæ carni quietis ope ac subsidio medemur.] hæc idcirco de Cucusi commoratione adeò Ioannes inculcat, quod Olympias plurimum laborauerat apud Imperatorem, vt exilium Cucusi in aliam mansionem transferretur, vt eius epistolæ exordio ipse testatur. At quid post hæc de clarissima femina Sabiniana his addat, accipe:

SABINIANA DIACONISSA ASSECTATVR IOANNIS CHRYSOSTOMI VESTIGIA.

Affuit etiam domina mea Sabiniana diaconissa eodem ipso die quo venimus, fracta quidem ipsa & abiecta, ærumnisque affecta, vtpote ea iam ætate in qua moueri quoque difficile est; ceterùm iuuenili animi promptitudine atque alacritate prædita, nihilque aduersarum rerum persentiens. Paratam enim se esse dixit, etiam in Scythiam proficisci: quandoqui- C dem constans hic rumor erat, fore vt illuc deportaret. Certum est autem ei (vt ait) non iam ad suos reuerti; verùm illic, vbi fuerimus, commorari. Atque hanc etiam perquam humanè ac studiosè magnaque cum beneuolentia Ecclesiæ alumni exceperunt.] mirus planè in femina animi vigor, vt exilium spontaneum, sanctum Ioannem exulem sequendo, elegerit, cùm iam effœtæ etiam senectutis esset; vnde & ipsi aucta est confidentia, quòd eius ætatis esset, cuius causa nec aduersarijs aliqua vel leuis de ea potuisset oboriri suspicio.

CONSTANTIVS PRAEVENIT ADVENTVM IOANNIS CVCVSVM.

Cùm igitur iam de loco certo, sedeque firma exilij Ioannis innotuisset: confluere ad eum cœperunt, quibus hoc concessum erat, amici; absentes verò eumdem legationibus ac litteris frequentare. sed hos omnes præuenerat, immò ipsum Ioannis aduentum anteuerterat Constantius presbyter, de quo eadem epistola hæc ipse Ioannes: Quin dominus quo- D que meus Constantius religiosissimus presbyter iampridem hic erat. Nam & mecum per litteras egerat, vt ipsi huc veniendi potestatem facerem: neque enim se citra voluntatem meam atque sententiam id facere audere, quamuis alioqui magna huius rei cupiditate flagrantem. Addebat etiam, se nec illi quidem manere posse: tantis enim malis premi atque vrgeri, vt latebras quærere ac se occultare cogatur.] hæc de Constantio, cui & coniunctus est alius presbyter nomine Euethius, vt in epistola ad Elpidium [b] docet. Sed & Seleucum quoque Episcopum itidem Cucusum profectum esse vt inuiseret ipsum S. Ioannem Chrysostomum, idem ipse ita testatur in epistola [c] ad Tranquillinum [*]: Seleucum, vt relicta domo huc se conferret, nostri desiderium ad nos excitauit.] Domnum verò Episcopum misisse ad eum inuisendum suum presbyterum, idem affirmat in epistola ad ipsum Domnum conscripta. Accesserunt illuc & alij, alij verò suos ad eum legatos mise- E runt, de quibus dicemus anno sequenti. Anno enim cum commoratum esse Cucusi, Palladius tradit.

[b] *Epist. 114.*

[c] *Epist. 57.*

[*] Tranquillinũ

Quod autem ad Isaurorum incursiones spectat, eorumque grassationes in Pamphiliam atque Ciliciam, Zosimus [d] meminit ac Marcellinus [e]. At quamuis duces cum exercitu ad eos conficiendos missi fuerint; quoniam iidem recessus habebant in locis fermè penitùs inaccessis, annis pluribus eadem dira clades in perniciem adiacentium prouinciarum perdurauit: cuius quidem rei index est rescriptum Theodosij Iunioris ad Anthemium datum post annos quatuor, vbi ista leguntur [f]:

[d] *Sozim lib. 5.*

[e] *Marcellin. in Chron.*

ISAVRORVM INCVRSIO FORMIDOLOSA.

Prouinciarum Iudices moneantur, vt in Isaurorum latronum quæstionibus nullũ Quadrageſimæ vel venerabilem Pascharum diem existiment excipiendum; ne differatur sceleratorum proditio consiliorum, quæ per latronum tormenta quærenda est. Cùm facillimè in hoc

[f] *l. vlt. de quæstiõ. C. Theod.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

A in hoc summi numinis speratur venia, per quod multorum salus & incolumitas procuratur. Datum quinto Kalend. Maij, Constantinopoli, Basso & Philippo Consulibus.] est is annus Domini quadringentesimus octauus. De eadem quoque grassatione mentio est apud Theodoretum[a], vbi agit de sancto Iacobo anachoreta, cùm Isaurorum mentita specie dæmones illum perterrefacere conati sunt: rem enim gestam sic narrat:

[a] *Theod. lib. de sanct. Patrib. cap. 21.*

SVB SPECIE ISAVRORVM DAEMONES PERTERRENT S. IACOBVM.

Dicebat autem, se etiam tempore pernicioforum illorum latronum, quando ex Isauria profecti, maximam partem Orientis vrentes, prædas egerunt, valde extimuisse, non ne occideretur (neque enim tenebatur tanto amore corporis) sed ne raperetur in seruitutem, & captiuus fieret, impietatisque & iniquitatis videret spectaculum. Hunc metum cùm sensisset diabolus (sæpe enim audierat, cùm hoc notis suis aperuet) imitatur noctu vlulatum mulierum: Ego autem (inquit) videbar audire quòd venirent hostes, quodq. vicis ignem iniicerét. B Statim ergo cùm capillos in duas partes discriminassem, & partim quidem à dextris, partim à sinistris ad pectus transtulissem, parabam collum, vt id ensis amputaret faciliùs, & breui plaga accepta, ab illo abominando liberarer spectaculo. Cùm sic totam illam noctem transegissem, & assiduè incursionem illorum expectarem: cùm fuisset dies, & quidam venissent, rogaui quidnam audissent de Isauris. Illi autem dixerunt, se nihil nosse illis diebus. Et sic agnoui (inquit) diabolicam illam fuisse visionem.] hæc de illo Theodoretus: vt non mireris, si hos ingruentes latrones pertimuerit etiam ipse Ioannes Chrysostomus. Atque satis ad insinuandum quàm formidolosa esset sanctis quoque viris, magnoque animo præditis, horum incursio. Equidem Cucusus, vbi Ioannes agebat, si qui locus alius, eiusmodi Isaurorum periculo subiacebat: nam ad Diogenem ipse scribens, ita ait[b]: Desertus quidem locus est Cucusus, atque etiam alioqui ad habitandum periculosus, vt qui perpetuo latronum metu infe- C stus sit.] Sed vnde ipsi modò securitas? audi quid scribat ad Olympiadem[c]: De Isauris omni metu te libero. Etenim recesserunt, ortaque hieme, domi se incluserunt, nescio an post Pentecosten egressuri.] hæc ipse.

[b] *Chrys. epist. 144.*

[c] *Chrys. epist. 14.*

Porrò ab eo tempore quo abductus à sua Ecclesia Ioannes in exilium ducebatur, semper cùm facultas daretur, ad suos scribere consueuit epistolas, suos inquam, qui eius causa plurima passi essent. Et vt quàm breuiter agamus de singulis datis ab eo litteris: in primis illæ tres primæ scriptæ videntur epistolæ ad Olympiadem clarissimam feminam, de qua superiùs; quæ nimio quodam ob expulsionem Chrysostomi absorpta mærore erat: quibus ipse eam mirificè consolatus est. In quo genere versatus, cùm nihil intactum reliquerit, vnde argumentum deduceret eius animi erigendi, illud non prætermisit ex spe concepta: fore namque vt perbreui ipsa cum redeuntem visura esset, quod his verbis inculcat[d]: Quòd si doctri- D nam nostram viua voce etiam audire cupis: fortasse hoc quoque continget: ac nos rursus, permittente Deo, visura es: immò verò non fortasse, sed certò: caue ne dubites.] hæc quidem ipse, quòd ita speraret: nec verò leuitatis ob id arguendus, si minimè euenerit quod prædixerat: excusandusque, sicut & se Paulus excusat, cùm suum Corinthiis spopondisset aduentum, quem non præstitit, vbi ait[e]: Cùm hoc voluissem, numquid leuitate vsus sum? aut quæ cogito, secundùm carnem cogito, vt sit apud me, est, & non?] quibus sanè & legitimè Chrysostomus sit excusandus. Adiecit idem quintam ad eam eodem argumento conscriptam, cùm eadem ex causa ipsam ægrotasse percepisset: addidit verò septimam, cùm eam exilio pulsam audisset. Niceæ autem propè discessurus, decimam ordine collocatam ad eamdem dedit epistolam; atque in itinere, antequam Cæsaream perueniret, octauam & nonam, præpostero ordine positas. magna sanè opus est diligentia, vt quęque suo reddantur, quo scri- E ptæ sunt, tempori.

QVAS IOANNES EPISTOLAS HOC ANNO EXSVL CONSCRIPSIT.

[d] *Chrys. ep. 2.*

[e] *2. Cor. 1.*

Cùm verò Cæsaream peruenisset, ad eamdem Olympiadem vndecimam dedit, ac duodecimam: ad Theodorum verò aliam[f]. Rursùm idem Chrysostomus, Cucusum cùm peruenisset, ad eamdem Olympiadem duas[g] dedisse reperitur epistolas ante hiemem: quæ quàm sint efficacissimæ, ipsæ declarant litteræ, verè Chrysostomo dignæ. habent autem eam energiam, vt quisque perlegens, non tantùm ingentem vim illam dicendi admiretur, sed obstupescat ad eius celsitudinem animi; dum, innumeris licet atque adeò immensis vallaretur, immò obrueretur angustiis, ipse tamen omnibus superior, tantum abfuit vt aliena indigeret consolatione, vt potius omnes diuersis attritos molestiis, & iam penè mersos persecutionis vndis, eleuet in sublime, & in portu consolationis collocet; cum hos mærore depressos, illos proscriptos, exulantes alios & extorres, ita consoletur, vt maiora subeundi tormenta immensum inuiceret desiderium. eiusdem planè generis

[f] *Chrys. epist. 120.*

[g] *Epist. 13. 14*

CHRYSOSTOMI CELSVS ANIMVS IN ADVERSIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

illa, cuius est inscriptio ad Cyriacum Episcopum exulem; sed rectius ipsius exulis ad Cyria- A
cum: nam nihil de Cyriaci exilio in ea epistola, sed tantum de suo Ioannes meminit: Cyria-
ci verò exilium longè post contigit, vt suo loco dicemus. Sed agedum, vnam saltem ex his,
illam videlicet quam ad Episcopos & presbyteros detentos in carcere dedit, hîc reddamus;
vnde intelligatur qua fuerint & ipsi animi præstantia præditi in patiendo, & aduersariorum
in persequendo crudelitas innotescat. Est verò huiusmodi[a]:

[a] Chrys. epist. 4. ex septem. EPISTOLA S. IOAN. CHRYSOST. AD EPISCOPOS DETENTOS IN CARCERE

Beati vos ob carcerem, ob catenas, ob iniecta vincula: beati, inquam, & ter beati, immò
sæpius. Totum orbem vobis conciliastis: etiam longè absentes, amicos vobis fecistis: vbique
terrarum & marium canuntur vestra præclara facinora, fortitudo, constans sententia, ani-
musque minimè seruilis. Nihil quod alios videtur graue, vos deseruit; non tribunal, non car-
nifex, non tormentorum coaceruationes; non munæ, quæ innumeras mortes nunciabant;
non Iudex, qui ignem ab ore flabat; non aduersarij, qui frendebant dentibus, & innumeris B
aliis insultandi modis gestiebant; non tantæ calumniæ, non impudentissimæ accusationes,
non mors ante oculos quotidie proposita: sed hæc omnia vobis vberem potius ac sufficien-
tem consolationis materiam præstitere. Et idcirco clari quidem vos, & celebrant & prædi-
cant vos omnes, non amici solùm, sed & inimici ipsi, qui hæc effecerunt. Eorum si quis intro-
spiciat conscientiam, licet non manifestè fateantur, inueniet etiam apud ipsos vestrum mira-
culum magnificari. Tanta res est virtus, vt etiam illam impugnantes admirentur. Tanta res
est malitia, vt etiam ij qui eam operantur, condemnent. Et ita in hac vita res vestræ sè habēt.
Quæ autem in cælis sunt, quis sermo digne explicabit? Inscripta sunt nomina vestra in libro
vitæ: cum sanctis martyribus connumerati estis. Scio hæc ego certò; non quòd in cælum
transscenderim; sed è diuinis oraculis didici.

Nam si Ioannes ille infœcundæ fructus, & eremi ciuis, nuptiis, in quas peccabatur, pa- C
trocinatus est; & cum præuaricationem corrigere non posset, arguit tamen; & propterea in
carcerem coniectus & decollatus, martyr, & martyrum primus est: Vos, qui legibus & con-
stitutionibus Patrum, quas transgrediuntur aliqui; & sacerdotio quod inuadunt & contami-
nant, patrocinamini, & propter veritatem hæc patimini, vt cessent impudentes calumnię:
cogitate qualem accepturi sitis mercedem. Non licet tibi habere vxorem Philippi fratris
tui: dixit fortis & sublimis ille, satisque ei fuit ad recentem arguendi libertatem. Locuti estis
& vos: exposita sunt etiam corpora vestra pœnis, supplicijs, tormentis: nondum decapitati
estis, sed longè acerbiora tulistis. Non enim idem est breui temporis momento caput amit-
tere, & tanto tempore cum talibus luctari doloribus, terroribus, minis, vinculis, abductio-
nibus ad tribunal, carnificum manibus, sycophantarum impudentissimis linguis, conui-
ciis, salibus & dicacitatibus. Nam & hoc maximum certaminis genus, ponitúrque à beato D
[b] Hebr. 10. Paulo in magnorum certaminum ordine, cùm sic ait[b]: Recordamini dies pristinos, in
quibus illuminati, magnum certamen afflictionum sustinuistis. Deinde certamen nar-
rans, ipsum ponit, sic dicendo: Partim opprobrijs & afflictionibus spectaculo estis, par-
tim communicantes his qui sic affliguntur. Si ergo qui communicant, certant: multo ma-
gis qui sustinent.

Non enim vnam, aut duas, aut tres, sed longè plures sustinuistis mortes; & si non ex-
perientia, certum tamen quòd animo. Gaudete igitur & plaudite. Dominus cælorum
iussit, non solùm non dolere, vel frangi animo, vel deficere, sed gaudere & exultare,
quando nomen vestrum tanquam malum eiicient. Quod si in sycophantis gaudendum:
quando his accedunt calumniæ, verbera, tormenta, gladij acuti, vincula, catenæ, ab-
ductiones, traductiones, inimicorum atroces cateruæ, cogitate qualis merces, quam E
coaceruatæ erunt retributiones. Gaudete igitur & exultate, viriles estote, corroborа-
mini: cogitate quot vestro exemplo ad certamina armatis, quantos fluctuabundos con-
firmatis, quantos spiritus resuscitatis. Nam afflictionibus vestris multum profuturi estis
non solùm præsentibus, sed & absentibus, nec his solùm qui vident, sed & his qui au-
[c] Rom. 8. diunt. Continuè versetur in ore vestro illud Apostolicum dictum[c]: Non sunt condi-
gnæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Expectate:
breui tentationum finis erit, liberatioque perfecta. Et orate etiam iugiter pro nobis. Nam
etsi viarum prolixitate longè diuersis locis habitamus, multoque tempore à vobis segregati
sumus: attamen vos vt præsentes & conuiuentes nobis amamus, vestrum amicum ca-
put exosculamur, coronatos vos expansis manibus excipimus. Expectate etiam vos
ex mutua erga nos charitate lucrum vestrum maximum. Nam si magnam mercedem

expectare

Universidad de Deusto
Biblioteca

A expectare licet his qui vos amant : cogitate, quales vos, qui tantis claretis virtutibus, maneant retributiones.] hæc Ioannes, & alia plura id genus ad illos; perinde ac si certantibus athletis, in theatri ipse sedilibus securus spectans, acclamationibus faueret, atque in bello pugnantes alios tubæ sonitu seorsum positus vehementius excitaret: cùm alioqui ipse ceteris laboriosius dimicaret. Sunt & aliæ plures ad diuersos datæ eodem argumento litteræ, quas singulas perlegendo, magnam lector capiet cum lucro animi voluptatem.

Scripsit & tunc temporis ad diuersos Episcopos, commendans Dei Ecclesiam aduersariorum factione consciscam, & inter alios (vt vidimus) ad Romanum Pontificem Innocentium, necnon ad [a] Ioannem Hierosolymorum Episcopum, & ad alios plurimos, qui adhuc suis liberi agerent in Ecclesiis: Cùm interea & ad Episcopos illos, quibus, quòd manifestè auersarentur Arsacij communionem, & Chrysostomo firmiter inhæresceren t, carcer
B æstuabat, scripsit etiam ista Chrysostomus [b]: Carcerem incolitis, & catena vincti estis, & cum squallidis & sordidis inclusi. Ecquid tandem hoc nomine beatius vobis fingi queat? Quid enim tale habet aurea corona caput cingens, quale catena manum propter Deum circumdans? Quid tale ingentes & splendidæ domus, quale carcer caliginis ac sordium atque ingentis fœtoris & calamitatis plenus Dei causa? Quæ cùm ita sint, gaudete & exultate, coronis caput cingite, tripudiate, quòd molestiæ, in quas incidistis, magnam vobis commodorum materiam comparent. Hoc nimirum semen est, messem omni sermone sublimiorem prænuncians: hoc luctæ, victoriam & palmas afferentes: hoc nauigatio, amplum & vberem quæstum concilians. Hæc igitur omnia cum animis vestris repetentes, præstantissimi ac religiosissimi domini mei, gaudete & lætamini,
C nec tempus vllum intermittite, quin Deum in omnibus rebus collaudetis, ac mortiferas diabolo plagas inferatis, ingentemque vobis ipsis in cælis mercedem recondatis. Non enim sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Ad nos autem quàm sæpissimè scribite. A vobis enim, qui Dei causa vincti estis, litteras, quæ afflictiones vestras exponant, magnopere accipere cupimus; hincq. ingentem, etiam in extrema terra degentes, consolationem capiemus.] hæc ad Episcopos & presbyteros in vinculis agentes, Chrysostomus, aliaque plura ipso digna, quæ breuitatis causa prætermittimus.

At respexit tandem Dominus super castra Philistinorum, & intonuit fragore magno super eos, cum Ioannis aduersarios, calumniarum ministros, schismatisque architectos diuersis eisdemque prodigiosis exagitauit ærumnis: vt palàm omnibus fieret, vindicta di-
D uina eos esse percussos, qui tot innoxios per sæculi Iudices adeò afflixissent; intelligerentque omnes iram Dei, præiudicium futurorum malorum, in vltionem scelleratorum haud serò excitatam fuisse. At quinam isti fuerint, quæve perpessi, Palladius hisce verbis enarrat [c]: Hinc enim quorumdam corpora Episcoporum & laicorum morbus assumens, variis cruciatibus agitat, lenta febre intestina depascens, pruritusque intolerabilis totam superficiem vnguibus lanians, longi quoque intestini perpetui dolores, & colica passio. Cuiusdam pedes, intercutanei morbi instar, nimia inflatione turgescunt. Alteri nimia humoris redundantia ad manus vsque deriuans, eos qui malè subscripsere, digitos mixto frigori incendio cruciat. Alium aqualiculi tumor & putredo ex secretiore parte corporis in longum se extendens, & vermes gignens, acriter vexat. Ad hoc respirandi difficultas, omnium intensio membrorum, imaginesque nocturnæ in canes ra-
E biosos, & districtis gladiis barbaros, & vocem horrendam transeuntes, insomnem somnum plerisque faciunt. Alius equo lapsus, dextero fracto crure, continuò moritur. Alius omissa voce, octo mensibus iam marcescit in lecto, qui nec manus ad os apponere potest. Alius viuens crura sensim vsque ad genua per triennium vritur, chirysipeli molestia fatigatus. Alius inflata (vt aiunt) lingua cum febre vehementi, nec valens eam intra præstitutum à natura locum continere, in pugillari scribens, confitebatur scelus suum. Erat itaque videre diuinitus illatam iram variis in auctores mali sæuire modis. Qui enim animarum medicum irritauerant, eiusque discipulum de salutis officina proiecerant, corporum medicis ad incendendum ac cædem tradebantur: qui dolorem quidem solemnibus medicamentis acuebant, salutem verò nullam penitus præstare poterant. Et meritò sanè. Quis enim eum sanabit, qui à Deo cruciatur? sicut Propheta ait [d]: Numquid medici resuscitabunt, & confitebuntur tibi? In hunc modum omnes Ec-

[a] *Chrys. epist. 118*
[b] *Idem ibid.*
IOANNIS CHRYSOST. CONSOLATVR EPISCOPOS IN CARCERE POSITOS.

[c] *Palad. dialog.* PERSECVTORES IOANNIS CHRYSOST. MALE PERVNT.

[d] *Psal. 87.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

eleſiaſticæ pacis aduerſarij peribant.] hucuſque de his Palladius, à quo & Caſus Cyrini Epiſcopi Chalcedonenſis, inter anteſignanos aduerſariorum Ioannis adnumerandi, prætermiſſus videtur: de quo iſta Socrates[a]: A

[a] Socrat. li. 6. cap. 14.

CYRINVS EPISCOPVS DIVINAM IRAM EXPERTVS.

Maruthas Epiſcopus Meſopotamiæ, inuito ſanè animo, pedem Cyrini, preſſo forte veſtigio, oblæſit. Vnde Cyrinus acerbè excruciatus, cum ceteris Epiſcopis Conſtantinopolim proficiſci non potuit, ſed manſit Chalcedoni.] & poſt multa[b]: Adeò eo infortunio malè affectus afflictusque fuit, vt pes eius putreſceret, & propterea neceſſitate adductus, eum à corpore abſcinderet: neque ſectionem ſemel paſſus eſt, ſed ſæpiùs: nam mali contagio per vniuerſum corpus ſerpſit: adeò vt alter pes ea infectus ſimiliter amputaretur. Huius rei propterea feci mentionem, quòd erat multis in ore, Cyrinum iſta perpeſſum, quòd Ioannem conuiciis exagitauerat, atque eum contumacem (vt à me dictum eſt antè) ſæpiùs vocauerat.] hæc Socrates, eadem quoque Sozomenus[c]. B

[b] Socrat. li. 6. cap. 17.

[c] Sozom. lib. 8 cap. 16.

[d] Socrat. li. 6. cap. 17.

GRANDO DIVINITVS IMMISSA OB SCELVS PATRATVM

Sed maiora his accipe prodigia de cælo ſurſum, & offenſi numinis ſigna in terra deorſum. At quænam iſta? Audi Socratem[d] res ingentes paucis tamen complectentem: Porrò cùm grando magnitudine inuſitata in ſuburbijs Conſtantinopoli forte decideret, (accidit hoc quidem pridie Kalendas Octobris, eiſdem Conſulibus paulò antè citatis, *nempe Honorio & Ariſteneto*) percrebuit ſermo, iſtud, Deo irato, propter Ioannem indicta cauſa abdicatum contigiſſe. Hunc ſermonem Imperatricis mors, quæ illico inſecuta eſt, vehementer auxit: nam quatriduo poſt delapſam grandinem è vita deceſſit.] hæc Socrates, cui æquè aſſentitur ſanctus Proſper[e], dum affirmat, hoc eodem anno, ſub dictis nimirum Conſulibus, Eudoxiam Auguſtam extremum clauſiſſe diem, quod tradit etiam Marcellinus[f]. Cedrenus[g] autem genus mortis eius ita deſcribit: Cùm (inquit) vterum ferret, iamque partui eſſet vicina, fœtus in vtero extinctus eſt: ac cùm eum vellet eniti, id fruſtra fuit: totosque dies quatuor mortuus fœtus in vtero retentus computruit, atque vteri quoque abſceſſum effecit. Cumque neque exiret fœtus, & dolorum finis non eſſet: quidam ei litteras magicas ſuperpoſuit: quare & ſtatim eiecit mortuum fœtum, & ſimul animam miſerrimè effauit.] hæc Cedrenus, qui & enumerat editos antè filios, Pulcheriam, Placillam*, Arcadiam, Marinam, ac Theodoſium vltimo loco natum: ceterùm Marcellinus nouiſſimè editam tradit Marinam. De Eudoxiæ verò ſepulchro hæc Nicephorus[h]: C

[e] Proſp. in Chron.

[f] Marcellin. in Chron. Zonar. Annal. 3. part.

[g] Cedrenus in Compend.

EVDOXIAE INFELIX EXITVS.

* Placidiam

[h] Niceph. lib. 13. c. 36.

DE SEPVLCHRO EVDOXIAE.

Vrnam, cui impoſita eſt, moueri cernere erat, Deo videlicet eum, qui per illam concitatus fuerat, in Eccleſiâ motum oſtendente.] Porrò nec Arcadius, quamuis iunioris eſſet ætatis, diu ſuperſtes fuit, vixque ad quadriennium vitam propagauit: vt planè vlciſcente numine, palàm factum ſit, quanto periculo Principes eos inſequantur, de quibus illata terribilis præceſſit comminatio Chriſti[i]: Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.] &: Qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis qui in me credunt, expedit ei, vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.] Hæc autem omnia diuinitus immiſſa in Eudoxiam ob patratorum in S. Ioannem Chryſoſtomum ſcelerum vltionem, nemo eſt qui iure dubitare poſſit. D

[i] Matth. 18. Marci 9. & Luæ 17.

DE TEMPORE OBITVS EVDOXIAE

Quod autem in controuerſiam adduci poteſt, illud eſt, num re vera hoc anno (vt citati auctores teſtantur) contigerit Eudoxiæ obitus: ſiquidem ſuperuixiſſe etiam poſt biennium à Græcis omnibus, qui Vitam conſcripſere ſancti Ioannis Chryſoſtomi, ac pariter recétioribus item Græcis hiſtoricis affirmatur: ita quidem Leo Auguſtus, Metaphraſtes, Nicephorus, Cedrenus, Zonaras, Glicas, & alij abſque dubitatione teſtantur. & quod maius omnibus his teſtimonium, immò teſtimonia videri debent; cùm Innocentij Papæ litteræ ad Arcadium Imp. poſt obitum Ioannis Chryſoſtomi datæ, tum Arcadij ad eum redditæ, adhuc eo tempore Eudoxiam ſuperſtitem fuiſſe ſignificant, quam iidem qui ſuprà auctores, vt Zonaras, & alij eum ſecuti, tres menſes ab obitu Ioannis ſuperuixiſſe tradunt. His adde: Si verum eſt, eam hoc annq adeò prodigioſo interitu extremum clauſiſſe diem: quomodo Palladius, vnus ex Ioannis fautoribus, cùm recenſet feriatim omnes qui ob perſecutionem illatam Chryſoſtomo à Deo malè mulctati ſunt, de malis illatis Eudoxiæ ne verbum quidem, quæ ante omnia fuerant recenſenda? planè ſignificans ea nondum hoc tempore facta eſſe. ſed de his modò hactenus. Quæ autem poſt hæc acciderunt, ſequenti anno dicturi ſumus. E

CONCILIVM CARTHAGINENSE.

At res Occidentales iam ad ſe euocant orationem. Hoc enim anno, iiſdem Conſulibus Honorio ſextùm & Ariſtencto, v 1. Kalendas Iulias, habita eſt Carthagini Synodus, ex

qua

Universidad de Deusto
Biblioteca

A qua[a] decreta est legatio ad Honorium Imperatorem contra Donatistas, vt Imperatoria cogerentur auctoritate pacificè agere, qui fraterna conuentione, qua ad pacem & concordiam fuerant inuitati, contempta, in eos conuenientes Episcopos armata manu (vt pluribus diximus) grassati essent. Porrò eiusmodi ab Imperatore exigendæ petitionis quæ causa præcesserit, diximus anno superiori. Sic itaque delecti sunt ad hæc peragenda duo legati Episcopi Theasius & Euodius; quibus, quid agendum esset, scriptis data est admonitio, in hæc verba:

[a] *Apud Concil. Afric. c. 60.*

LEGATIO EX CONCIL. CARTHAGIN. AD HONORIVM IMPERATOREM.

Commonitorium fratribus Theasio & Euodio legatis ex Carthaginensi Concilio ad gloriosissimos religiosissimosque Principes missis.

Cùm Domini auxilio pijssimos Imperatores adierint, eis insinuent, quemadmodum plena fiducia, secundùm superioris anni Concilium, Donatistarum præpositi Actis municipa-
B libus sunt conuenti; vt si confiderent de assertionibus suis, electis ex suo numero aliquibus idoneis, nobiscum pacificè conferrent, & mansuetudine Christiana, si quid veritatis tenerent, non ambigerent demonstrare; quo ita sinceritas Catholica, quæ iampridem superioribus temporibus claruit, nunc quoque per imperitiam vel pertinaciam resistentibus innotesceret. Sed quia diffidentia premebantur, nihil penè ausi sunt respondere. Vnde quia impletum est erga eos Episcopale ac pacificum officium; & illi qui veritati respondere nequiuerunt, ad immanes violentias sunt conuerti, ita vt multos Episcopos, multosque clericos (vt de laicis taceamus) insidiis oppresserint, ecclesias etiam aliquas inuaserint, aliquas inuadere pertentarint: ipsorum iam clementiæ est consulere, vt Ecclesia Catholica, quæ eos religioso vtero genuit, & fidei firmitate nutriuit, eorum etiam prospectione muniatur: ne temerarij homines religiosis temporibus, infirmos populos terrendo, prævaleant; quo-
C niam secundùm leges deprauare non possunt. Nota est enim, & sæpe legibus conclamata Circumcellionum, qua furiunt, detestabilis manus: quæ etiam ipsorum religiosissimorum suprà Principum sequentibus sanctionibus condemnata est: aduersus quorum furorem possemus non insolita, nec à Scripturis sanctis aliena impetrare subsidia; quando Apostolus Paulus (sicut in Apostolorum Actibus fidelibus notum est) factiosorum conspirationē militari etiam submouit auxilio. Sed nos illud poscimus, vt Catholicis Ecclesiis ordinem per ciuitates singulas, & vicinorum quorumque possessorum, per diuersa loca sine vlla dissimulatione tuitio præbeatur.

QVAE AB IMPERAT. HONORIO PETITVRI ESSENT LEGATI EPISCOPI.

Simul etiam petendum, vt illam legem, quæ à religiosa memoria, eorum patre Theodo-
D sio, de auri libris decem in ordinatores vel ordinatos hæreticos, seu etiam in possessores (vbi eorum congregatio deprehenditur) promulgata est: ita deinceps confirmari præcipiant, vt in eos valeat, contra quos propter eorum insidias Catholici prouocati, contestationem deposuerunt; vt hoc saltem tenore à schismatica vel hæretica prauitate desistant, qui consideratione æterni supplicij emendari corrigique dissimulant.

LEX DE AVRARIA MVLCTA RESTITVENDA.

Petendum etiam, vt lex, quæ hæreticis vel ex donationibus vel ex testamentis aliquid capiendi vel relinquendi denegat facultatem, ab eorum quoque pietate hactenus repetatur, vt eis relinquendi vel sumendi ius adimant, qui pertinaciæ furore cæcati in Donatistarum errore perseuerare voluerint: ceterùm illis, qui consideratione vnitatis & pacis se corrigere voluerint, absque interdicto huius legis capiendæ hereditatis aditus pateat, si adhuc in errore hæretico constitutis aliquid antè donationis vel hereditatis obuenit: his sanè exceptis, qui lite pulsati, putauerint ad Catholicam transeundum: quia de talibus credibile
E est, non metu cælestis iudicij potiùs, quàm terreni commodi auiditate, vnitatem Catholicam præoptasse.

Ad hæc autem omnia præsidio opus est potestatum suarum quarumcumque prouinciarum. Sanè pro vtilitatibus Ecclesiæ quicquid intellexerint prodesse, agendi & impetrandi liberam decernimus legationem.] hæc sunt quæ per legatos decreuit S. Synodus ab Honorio petenda esse.

Interea verò, vt, dum iidem redirent legati, consultum esset Catholicorum securitati, ex eadem Synodo litteræ datæ sunt ad Iudices, vt patrocinium susciperent Catholicorum: additæque legatis litteræ commendatitiæ ad Romanum Pontificem, vel alios Episcopos in locis illis, vbi Imperatorem morari contigisset. Annuit his omnibus Imperator Honorius, vt ex eius rescriptis anno sequenti datis intelligi potest: ad illud enim vsque tempus eiusmodi negotium perductum est. Meminit huius ex Concilio decretæ legationis S. Augustinus in epistola ad Bonifacium[b], & aliis in locis anno superiori recensitis, vbi occasione

[b] *Aug. ep. 52.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Generalis Concilij huiuſcemodi hiſtoriæ tractationem fuſiùs proſecuti ſumus: reliqua verò anno ſequenti. A

DISPVTATIO FELICIS MANICHAEI CVM S. AVGVSTINO.

Quod rurſum ad Africanæ Eccleſiæ res geſtas pertinet: hoc ipſo anno, ſub iiſdem Conſulibus (vt Acta publica à Notariis excepta docent) S. Auguſtinus Hippone regio in eccleſia coram populo cum Felice Manichæo, qui ad hoc ipſum (vt idem Auguſtinus teſtatur) illuc venerat, vt errores Manichæorum diſſeminaret, biduo diſputauit: cuius quidem diſceptationis Poſſidius [a] meminit. Feliciſſimum ſanè eiuſdem Felicis conuerſione ad Catholicam veritatem nacta eſt hæc diſputatio finem; cum alioqui hic verſutior Fortunato fuiſſet hæreticus, & planè audaciſſimus auſus ſit in eccleſia ſua ſanctum Auguſtinum agentem appetere. Sed reddamus hîc ad finem diei ſecundæ diſputationis poſitam, à Notariis exceptam, ipſius Felicis damnationem hæreſis, ac veræ fidei confeſſionem. ſic enim ſe habet: Cùm eamdem chartam Auguſtinus Felici dediſſet, etiam ille manu ſua hæc verba B

[a] *Poſſidius in Vita Aug. cap. 16.*

[b] *Aug. contra Felicem Manich. lib. 1. in fine.*

ſcripſit[b]: Ego Felix, qui Manichæo credideram, nunc anathematizo eum, & doctrinam ipſius, & ſpiritum ſeductorem, qui in illo fuit: qui dixit, Deum partem ſuam genti tenebrarum miſcuiſſe, & eam tam turpiter liberare, vt virtutes ſuas transfiguraret in feminas contra maſculina, & ipſas iterum in maſculos contra feminina dæmonia, ita vt poſtea reliquias ipſius ſuæ partis configat in æternum globo tenebrarum. Has omnes & ceteras blaſphemias Manichæi anathematizo.] & ad poſtremum appoſita eſt iiſdem Actis vtriuſque ſubſcriptio in hæc verba:

FELIX MANICHAEVS A S. AVGVSTINO CONVERSVS AD FIDEM CATHOLICAM

Auguſtinus Epiſcopus his in eccleſia coram populo geſtis ſubſcripſi.

Felix his geſtis ſubſcripſi.]

[c] *Aug. contra Fauſt. lib. 5. c. 8.*

FAVSTVS MANICHAEVS DAMNATVS ET RESTITVTVS.

Felice igitur ad Catholicam fidem conuerſo, iam hæreſis ipſa Manichæorum, etſi non prorſus extincta, ſanè quidem eneruata atque debilitata penitus fuit; vt nullus poſthac inuentus ſit, qui publicè eius patrocinium ſuſcipere auſus fuerit, iam antè Fauſto inde ſubmoto. Nam cùm Imperatorum legibus Manichæi in Africa exagitati fuerint; ipſe erroris conuictus in iudicio, à Præſide fuerat in inſulam relegatus, vt idem ſanctus Auguſtinus [c] teſtatur, qui aduerſus eum commentarios elaborauit, vbi ait: Fauſtus autem conuictus, vel confeſſus quòd Manichæus eſſet, cum aliis nonnullis ſecum ad iudicium Proconſulare perductis, eis ipſis Chriſtianis, à quibus perducti ſunt, intercedentibus, leuiſſima pœna (ſi tamen pœna dicenda eſt) in inſulam relegatus eſt: quod ſua ſponte quotidie ſerui Dei faciunt, ſe à turbulento ſtrepitu populorum remouere cupientes, & vnde publica terrenorum Principum vota per indulgentiam ſolent relaxare damnatos. Deniq. non multo pòſt inde omnes eadem ſolemni ſorte dimiſſi ſunt.] hæc Auguſtinus de Fauſto Manichæorum Epiſcopo, commendans in his manſuetudinem Catholicorum. Porrò aduerſus eius ſcripta idem Auguſtinus triginta libris quàm fortiſſimè diſputauit. C D

SANCTISSIMI EPISCOPI SOLITI CONSVLERE APOSTOLICAM SEDEM.

Hoc item anno, iiſdem Conſulibus, Innocentius Papa decretalem epiſtolam dedit ad S. Victricium Rothomagenſem Epiſcopum, quam ipſe expetiiſſet, vt in his quæ ſpectant ad Eccleſiaſticam diſciplinam, normam ab ipſa Apoſtolica ſede acciperet. Hic namque ille magnus Victricius ætate longæuus, iam olim Iuliani Apoſtatæ temporibus miles, Chriſti confeſſor, miraculis egregiè nobilitatus; cuius præclarum certamen ex S. Paulino Nolano Epiſcopo, ſuo loco, quarto tomo à nobis recitatum eſt. Vides pios & doctrina ſpectatos ſanctiſſimos Epiſcopos, quantumlibet ſatis ipſi ſibi ad informandam plebem fidelem Eccleſiaſticis inſtitutis eſſe videri poſſent, ex fonte tamen ſolitos originario haurire aquas; quòd nimirum maioris ſcirent roboris eſſe, & maiori ſuſcipi reuerentia, quod ab Apoſtolica ſede conſtaret eſſe petitum. Porrò quod hoc anno Victricius egit, idipſum præſtitit ſequenti anno S. Exuperius Epiſcopus Toloſanus, & alij aliis temporibus ſemper: vt appareat, ſanctos quoſque Dei amicitia coniunctos, gratiaque miraculorum pollentes, ad ſedis Apoſtolicæ doctrinam, tamquam ad diuinum ſemper in Petro loquens oraculum, conuenire ſolitos; illud firmum ſolidumque exiſtimantes, quod tantæ ſedis auctoritate intelligerent comprobatum. Vt planè perſpicias, quales habendi ſint, qui eius refugiant diſciplinam, ac poteſtatem diuinitus in Petro à Chriſto impertitam contemnant. E

REDARGVVNTVR NOVATORES DE EPISTOLA INNOCENTII PAPAE.

Quòd verò Nouatores dictam Innocentij Papæ ſugillent epiſtolam, dum ipſe negat recipiendam eſſe pœnitẽtiam ſacræ virginis lapſæ, niſi defuncto viro, cui ſe titulo nuptiarũ coniunxerat; obiicientes iniquè actum differendo lapſæ pœnitentiam in obitum adulteri. Sed nihil æquius atque ſanctius valuit decreto Romani Pontificis definiri, quàm vt reiiciatur pœtenſa lapſæ virginis pœnitentia, quę titulo nuptiarum cum adultero tamquam legitimo viro cohabi-

A cohabitare delegit. Ita planè à S. Victricio Episcopo Rothomagensi causam esse propositam, quæ idem Innocentius Papa præfatur in ea quam ad ipsum reddit, epistola, intelligi potest, dum ait: Quosdam enim asseris extitisse, qui statuta maiorum non tenentes, castitatem Ecclesiæ sua præsumptione violant, populi fauorem sequentes, & Dei iudicium non timentes] quòd dicerent nuptias iure ciuili tantummodo contrahendas, contractasq. ratas esse habendas, nec vlteriùs soluendas. Præsumptiuas has nuptias Gilda huius temporis scriptor nominat, vbi lugens hæc ait[a]: Spernuntur namque primæ post monachi votum irritum, illicitæ licet, tamen propriæ coniugis præsumptiuæ nuptiæ, alia viri viuentis non externi, sed fratris filia adamata, &c.] Qui igitur in eiusmodi nuptiis perseuerare decernerent, plane inhabiles penitus reddebantur, quibus pœnitentiæ remedio posset Ecclesia subuenire, nisi adultero coniugis loco habito morte sublato. Quàm autem pronus ad indulgentiam, facilisque B ad veniã impertiendam Innocentius Papa esset, quæ idem ipse scribit ad S. Exupertium Episcopum Tolosanum declarant. Sunt pleraque alia, quæ in eiusdem Innocentij Papæ epistolis esse næuos iidem Nouatores obtrectant: quæ cùm ab Apostolicis traditionibus, sanctorum Patrum doctrina, vsu Ecclesiæ sibi vendicent auctoritatem, gemmas potiùs esse, quam næuos, nisi limis oculis aspexissent, satis intelligere, ac perspicuè cognoscere potuissent.

[a] Gild. de excid. Britan.

Iisdem huius anni Consulibus, Honorio sextùm & Aristeneto, S. Hieronymus obitum sanctæ Paulæ consignat, vbi ait[b]: Dormiuit sancta & beata Paula septimo Kalendas Februarij, tertia sabbati, post Solis occubitum. sepulta est quinto Kalend. earumdem, Honorio Augusto sexies & Aristeneto (*sic restituendum pro Aristenio*) Consulibus. Vixit in sancto proposito Romæ annos quinque, Bethlehem annos viginti: omne vitæ tempus impleuit annis quinquagintasex, mensibus octo, diebus viginti & vno.] hæc ipse ad finem C epistolæ ad Eustochium, qua eiusdem clarissimæ atque sanctissimæ feminæ res gestas prosecutus est. Sed cuius nos hic obitum ex ratione temporis ponimus, eiusdem prosequamur & funus; quo veteres pariter mores Ecclesiæ referentur. Ait enim S. Hieronymus:

OBITVS PAVLAE. [b] Hier. epist. 27.

Exhinc non vlulatus, non planctus, vt inter sæculi homines fieri solet, sed psalmorum linguis diuersis examina concrepabant. Translataque Episcoporum manibus, & cereicem fe- IVNVS EIVSDEM.
retro subiicientibus.] ita quidem more maiorum, quo transferrri cõsueuisse sacras sanctorũ reliquias, alibi adnotauimus. Sed pergit: Cùm alij Pontifices lampades cereosq. præferrent, alij choros psallentium ducerent, in media ecclesia spelunca Saluatoris est posita. Tota ad funus eius Palæstinarum vrbium turba conuenit. Quem monachorum latentium in eremo cellula sua tenuit? Quam virginum cubiculorum secreta texerunt? Sacrilegum putabant, qui non tali feminæ vltimum reddidisset officium. Viduæ & pauperes, in exemplum Dorca- D dis[c], vestes ab ea præbitas ostendebant: omnis inopum multitudo matrem & nutriciam se perdidisse clamabat. Quodque mirum sit, nihil pallor mutauerat faciem: sed ita dignitas quædam & grauitas ora compleuerat, vt eam putares non mortuam, sed dormientem. Hebræo, Græco, Latino, Syroq. sermone psalmi in ordine personabant, non solùm triduo, donec subter ecclesiam & iuxta specum Domini conderetur, sed per omnem hebdomadam, cunctis qui venerant, suum funus & proprias credentibus lacrymas.] hæc de funere. pergit iam dicere de Eustochio matri carissimæ extrema persoluenti: cui nec nummum quidem tradit à matre esse relictum, sed magnum æs alienum, & curam fratrum ac sororum, nempe monachorum & monacharum, quorum illa construxerat monasteria. Hæc verò vnà cum Paula nepte, Toxotij fratris filia, ibidem ad obitum vsque digno sanctitatis perseuerauit exemplo. sed de ea rursum inferiùs.

[c] Act. 9.

E Hoc anno idem S. Hieronymus editam à Theophilo nouissimam Paschalem epistolam, sicut de aliis antea fecerat, in Latinum transtulit. Testatur id quidem ipse in epistola hoc ipso anno ad eumdem Theophilum scripta, in qua de S. Paulæ obitu meminit, deque afflictione quam ipse ob Ecclesiæ turbines pateretur, significans plane turbas Ecclesiæ Constantinopolitanæ ob expulsum à sede Chrysostomum eius Episcopum. ait enim[d]: Ex eo tempore, quo beatitudinis tuæ accepi epistolas iuncto Paschali libro, vsque ad præsentem diem, ita mærore, luctu, & solicitudine, ac diuersis super statu Ecclesiæ hinc inde rumoribus exagitatus sum, vt vix volumen tuum potuerim in Latinum sermonem vertere.] & ad postremum hæc de sancta Paula: Ita enim sanctæ & venerabilis Paulæ confectus sum dormitione, vt absque translatione huius libri vsque in præsentiarum nihil aliud diuini operis scripserim. Perdidimus enim (vt ipse nosti) repentè solatium, quod (vt conscientiæ nostræ testis est Dominus, non ad proprias ducimus necessitates, sed ad sanctorum refrigeria, quibus

[d] Hier. epist. 31.

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus illa solicitè seruiebat.] Sic igitur videas, hoc anno, quo sancta Paula obiit, sanctum A
Hieronymum laborasse in reddenda Latinitati vltima Theophili epistola: quam illam
ipsam esse, quæ tertio loco ponitur, ex argumento eius ab eodem Hieronymo eadem epi-
stola summatim complexo, satis intelligi potest, cuius est exordium: Nunc quoque Dei
viui Sapientia.] in qua ex more, post nonnulla de ieiunio & Quadragesima, in Origenis
errores inuehitur.

HIERONYMVS IN QVIBVS IVNGERETVR THEOPHILO.

Iunctus quippe erat S. Hieronymus Theophilo in dissipandis Origenistis, destruendisque
erroribus Origenis, non autem in persecutione ab eo aduersus Ioannem Chrysostomum
excitata, quod detestandum videbatur: laude quidem dignum illud, Origenistis atque
erroribus Origenis resistere: quibus ad perdendam Catholicam veritatem à nonnullis
ianua iam aperta erat. Ceterum ipsum Hieronymum Chrysostomi causa maximo fuisse
dolore affectum, adeò vt etiam in febrim inciderit, ipse suæ epistolæ exordio tradit, licet B
eum non nominet: nam de aliis Ecclesiarum turbis nihil est quod possit intelligi, cùm
non essent alibi alia de re tunc concitati tumultus. Si enim in his conspirasset S. Hiero-
nymus cum Theophilo; certè quidem sibi gaudendum, illique gratulandum fuisset, quòd

HIERON. VERTIT IN LATINVM PACHOMII REGVLAS. *Gennad. de Vir. illustr. c. 7. 8. 9.

scilicet res ex sententia euenisset. Rursum verò eodem Paulæ obitus tempore, se quoque
in Latinum vertisse Regulas monachorum à S. Pachomio, Orieso, & Theodoro scriptas,
ipse in præfatione illis affixa testatur. extant ipsæ in appendice ad Cassianum Romæ cu-
sum, & doctis notis viri insigniter eruditi Petri Ciacconi Tolerani egregiè illustratum.
Meminit scriptorum Pachomij, Orieśij, atque Theodori Gennadius [a] agens de Viris il-
lustribus. Vides quanta reuerentia prosecuti sint sanctissimi ac doctissimi Patres instituta
monachorum, quæ S. Hieronymus, hac ex parte etiam commendandus, profuturus (vt
ipse testatur) Latinis suis, in Latinum conuertit. Sed iam ad res gestas sequentis anni C
progrediamur.

ANTHEMII CONSVLIS PIETAS EGREGIA. *Chrys. epist. 147.

QVinto supra quadringentesimum anno, Stilicho secundùm & Anthemius Consules
creati sunt, in Occidente ille, iste autem in Oriente. Porrò Anthemij insignis pietas
à Patribus dignis elogiis prædicatur. Ad eum enim, simulac auditum est Consulem creatum
esse, S. Ioannes Chrysostomus Cucuso ista scripsit [b]:

Alij tibi Consulatus atque Imperij nomine gratulantur: ego autẽ magnificentiæ tuæ cau- D
sa ipsis quoque maiestatibus imperiisque gratulor: neque enim te ornarunt, verùm abs te
ornata sunt: quandoquidem etiam ea virtutis natura est, vt honores non aliunde mutuetur,
verùm ipsa eos in sese circumferat, nimirum hisce dignitatibus honorem præbens, non au-
tem ipsa ab illis accipiens. Eaque de causa ne amori quidem erga te nostro quicquam nunc
adiunximus: nihil enim tibi amplius accessit: nec nos Præfectum atque Consulem amamus,
sed dominum meum suauissimum Anthemium cum magna prudentia atque ingenij acu-
mine, tum etiam ingenti philosophia refertum. Ac proinde te quoque beatum prædicamus;
non quòd ad hunc thronum euectus sis; sed quia vberiorem prudentiæ tuæ atque humani-
tatis demonstrandæ materiam accepisti. Atque iis omnibus, quibus iniuria fit, gratulamur:
latum scilicet animæ tuæ portum intuentes, eam vim habentem, vt innumera naufragia de-
pellere queas, atque efficere, vt ij qui in atrocissimam tempestatem inciderunt, ex animi E
sententia nauigent. Ac propterea exultamus, & lætitia diffundimur; Imperium tuum, com-
mune eorum qui iniuria afficiuntur, factum esse existimantes: quo etiam nunc ipsi fruimur,
vt qui ex virtutum tuarum magnitudine propriam nobis voluptatem fingamus.] hactenus
ad Anthemium nouum huius anni Consulem Chrysostomus. Addamus & his quæ inter

[a] *Theod. hist. sanct. Patr. c. 5.*

ipsum Anthemium & S. Aphraatem transacta sunt.

QVÆ TRANSACTA INTER ANTHEMIVM ET APHRAATEM.

Coluisse hunc quidem viros pios sanctosque monachos, argumento sunt, quæ de eodem
Anthemio Theodoretus in Aphraate (de quo nos plura superiùs) ita scribit [c]: Aiunt autem,
Anthemium, qui postea fuit & præfectus & Consul, cùm electus Legatus profectus est ad
Persas, ad eum (*nempe Aphraatem*) attulisse tunicam apud Persas contextam, & dixisse:
Cùm scirem vnicuique suam dulcem esse patriam, & qui illic nascuntur fructus esse iucun-
dissimos; hanc ex patria ad te attuli tunicam, rogoque vt eam accipias, ego verò sim tuæ be-

benedictionis

A nedictionis particeps. Is autem eam quidem primùm iussit poni in subsellio. Deinde cùm multi inissent intenecti sermones, dixit se angi animo, vtpote quòd sit in duas partes diuisa ecclesia. Illo autem rogante causam: Semper (inquit) cõstitui habere vnum solum qui mecum habitaret: mihisque ipsi hanc legem præscripsi, vt mihi omnino denegetur duorum simul habitatio. Cùm ergo vnus mecũ iam sexdecim annis habitasset, & esset mihi cordi: accessit quidam meus contribulis, volens mecum habitare, & rogãs vt hoc sibi liceat. hoc mihi mentem distrahit: duos enim simul habere nõ patiar: contribulẽ enim amplector vt contribulem: priorem autem, vt qui mihi cordi fuerit, expellere, & graue & iniquum existimo. Anthemius verò: Meritò (inquit) ô Pater: neque enim fas est, vt cum, qui tibi plurimo tempore inseruit, amandes, tamquam non aptum, cum autem, cuius morum nõdum fecisti periculum, propter solam admittas patriam. Ad hæc diuinus Aphraates: Non accipiam ergo
B (inquit) ô vir admirande hanc tunicam: duas enim habere non patiar. Est enim hæc mea quidem sententia iucundior, tua autem melior ea quæ mihi tanto tempore inseruit.] sic ergo sanctus eum auit, quod instituto suo obstare sciret munus Anthemij.

Qui quidem pietatis ac fidelitatis eximium postea specimen edidit, cũ defuncto Arcadio Imperatore, pro Theodosio puero regimen suscipiẽs totius Imperij, eidem ipsum integrum illibatumque seruauit. Sic igitur eximijs illustris virtutibus Anthemius, haud maiorum suorum voluit offundi tenebris, & perperam gestis infamari, cùm illius Philippi nepos fuisse dicatur, qui Arianorum nequissimus S. Paulum Episcopum Constantinopolitanum à throno expulit, & strangulandum curauit[a]. At de Consule hactenus, nec nos purpura diutiùs detineat: inuisamus potiùs exulem Ioannem Chrysostomum Cucusi commorantem.
C Qui quidem rigore asperrimæ hiemis ita morbo confectus est, vt pene ex hac vita decesserit. testatur id ipse quidem in epistola ad Olympiadem scripta, cùm iam conualuisset, veris tempore: vbi ait[b]:

ANTHEMII FIDELITAS.

[a] *Socrat. li. 7. cap. 1.*

[b] *Chrys. ep 6.*

Ab ipsis mortis ianuis reuocatus, hæc ad te scribo.] & paulo pòst: Hiems enim grauior quàm solebat, exorta, grauiorem quoque nobis stomachi hiemem inuexit: nihiloque melius ac commodiùs, quàm qui mortem obierunt, immò etiam grauiùs hos duos menses
D sensu afficerer. Omniaque mihi noctis instar erant, hoc est tam dies, quàm diluculum atque ipsa meridies: totosque dies lecto affixus exigebam. Cumque innumeras rationes commiscerer, contractum tamen ex acerrimo frigore detrimentum haudquaquam excutere poteram. Quamuis enim ignem etiam accenderem, & grauissimum fumum perferrem, & cubiculo inclusus tenerer, sexcentisque vestibus memet obuoluerem, ac ne limine quidem pedem efferre auderem: nihilominus tamen extremos cruciatus patiebar: quippe cùm vomitus subinde orirentur, capitis dolores, cibi fastidia, perpetuæque vigiliæ: siquidem noctis pelagus vsque adeò longum insomnis exigebam.] hæc quidem se perpessum esse ad veris vsque tempus, ibidem tradit; eademque rursus ad eamdem ipse conscripsit[c]:

QVAE IN HIEME PASSVS IOANNES

[c] *Chrys. epist. 15.*

quibus & addit: Hic enim non modò necessariorum medicamentorum penuria est, ceterarumque rerum quibus ægrum ac dolore confectum corpus releuari potest, verum etiam fames & pestis imminent. Atque hæc omnia mala perpetuus latronum impetus iam parturit, qui quàm longissimè grassantes, atque omnes vndique vias intercludentes, hinc quoque non parum iis qui iter faciunt periculum creant.] hæc ipse. Aduemente enim vere, solutaque hieme, Isauri hactenus inclusi domibus, audaciori furore progressi, cuncta depræ-
E datione atque strage miscebant. de quibus frequens est eiusdem Chrysostomi querela ad suos diuersos amicos scribentis.

Quàm autem celso animo ista ipse perferret, & mente superior his omnibus esset, audi ipsum inter alia ad Antiochenos presbyteros ista scribentem[d]: Hoc habetote, nos stomachi imbecillitate liberatos esse, commodeque valere, ac nec obsidione, nec latronum incursionibus, nec loci solitudine, nec sexcentorum aduersorum casuum turba, nec denique vllo alio huiusmodi incommodo deiici ac conturbari, verum ingenti securitate, otio & quiete frui, ac singulis diebus de rerum vestrarum statu in cura esse, &c.] Verùm cùm adeò in dies magis magisque increbresceret Isaurorum incursus: factum est, vt quibus custodia Ioannis mandata erat, rati minùs tutum locũ esse Cucusum: cùm exegisset (vt ait Palladius[e]) ibi annum, in Arabissum magis munitum Armeniæ oppidum, ipsum non sine magno periculo transferrent. cuius quidem peregrinationis periodum ex verbis eiusdem Chrysostomi hæc ipsa scribentis ad Elpidium[f] Episcopum hic reddamus.

IOANNIS CHRYSOST. EXCELSVS ANIMVS.

[d] *Chrys. epist. 130.*

[e] *Pallad. dialog. de vit. Ioan. Chrysost.*

[f] *Chrys. epist. 131.*

Neque

Universidad de Deusto
Biblioteca

PEREGRINATIO IOANNIS CHRYSOST.

Neque enim (inquit) certo vllo loco defixi sumus, verùm nunc Cucusum, nunc Arabissum, nunc voragines, atque deserta loca circumimus. Vsque adeò cuncta tumultibus ac perturbatione plena sunt, flammaque & ferrum tam corpora quàm ædificia omnia conficit. Ac iam etiam vrbes vnà cum viris omnibus funditus excisæ atque euersæ sunt; nouisq; quotidie rumoribus perculsi, sedes mutamus; graue quoddam ac nouum exilij genus perpetientes, mortemque in dies expectantes. Nam ne castello quidem perinde atque carcere nunc inclusi, fidenti animo esse possumus: propterea quòd Isauri huiusmodi arces obsidere nõ dubitent. Ad quas molestias etiam grauis morbus accessit: cuius nunc ægrè acerbitate depulsa, reliquias adhuc circumferimus.] hæc ad Elpidium. Quibus coniunge quæ ad Theodorum diaconum idem in hæc verba conscripsit[a]: Obsidio nostra in dies ingrauescit; atque in hac arce, tamquam in laqueo, desidemus. Quippe iam etiam intempesta nocte, præter spem omnem & expectationem, trecentorum Isaurorum agmen oppidum percursauit, peneque nos cepit. Verùm Dei manus confestim eos, nobis etiam nihil tale sentientibus, huc auertit: ita vt non modò periculo, sed periculi metu vacui essemus: ortaq; die, tum demùm quod contigerat, resciuerimus.] hæc ibi: sed & ad Nicolaum presbyterum, quæ Arabissi pateretur, pluribus narrat[b]. Scripsit inde & ad alios amicos, prolixiorem verò epistolam[c] ad Olympiadem, vbi & ad finem hæc de Pelagio recens emergente hæresiarcha:

[a] Idem epist. 135.
[b] Chrys. epist 69.
[c] Idem epist 4

PELAGIVS MONACHVS HAERESIARCHA DETEGITVR.

De Pelagio monacho magno dolore affectus sum. Cogita igitur, quot quantisque coronis digni sint qui forti animo in acie steterunt; cùm viros tam pie ac sancte, tantaque cum tolerantia viuentes, abripi, atque in fraudem impelli videamus.] Ex his quidem probe intelligere possumus, hoc potissimùm anno Pelagium in Oriente diu in vestitu ouinæ pellis delitescentem, velatumque hypocriti, iam qualis intus erat, ab aliquibus lupum fuisse detectum: cùm tamen ipse versipellis, instar Protei, ne qualis esset, impius deprehendi posset, diuersas sæpe ex pietate formas compositas superinduceret. Innotuit autem in primis nonnullis Ægypti monachis, penes quos diutiùs versatus est. Ad hunc Isidorus[d] Pelusiota iam factum instabilem, & instar Cain vagum super terram, ista conscripsit:

[d] Isid lib. 1. epist. 314.

[e] Osea 7.

PELAGIVS SENEX ET VAGVS MONACHVS.

Cani[e] effusi sunt in Ephraim, & ipse ignorauit: vitiosis nimirum affectionibus iuuenescens. Eodem modo tibi quoque ingens annorum turba caniciem inuexit: & tamen rigidum atque inflexum animum habes, ex alio monasterio ad aliud subinde migrans, atque omnium mensas perscrutans & explorans. Quamobrem si tibi carnium nidor, atque obsoniorum condimentum curæ est: iis qui magistratus gerunt, potiùs blandire, atque vrbium caminos vestiga. Neque enim homines eremitæ facultates eas habent, vt te, quemadmodum tibi gratum est, excipere valeant.] hæc ad Pelagium monachum vagum Isidorus. At vagationis Pelagij haud putamus causam fuisse popinas absumendi, sed pateram venenatæ hæresis propinandi. sed de eo suo loco pluribus: hæc autem occasione Chrysostomi epistolæ hoc anno Arabissi datæ, obiter meminisse satis. Iam verò ad ipsum Ioannem ibidem agentem exulem redeamus.

VLTIMA EVERSIO IOANNIS CHRYSOST.

Scribens ad Olympiadem, mittere se ait lucubrationem à se elaboratam Chrysostomus; quo ipsius in afflictione positus animus non obruatur molestiis, sed desuper tamquam pennis quibusdam extollatur, & optimum inde sibi ipsa remedium parare queat. ait enim[f]: Mitto ad te, id quod nunc litteris mandaui, nempe, Eum qui se ipsum non læserit, à nemine alio lædi posse. Hoc quippe contendit, atque in eo versatur ea oratio, quam nunc ad te mitto. quare fac eam assidue peruoluas, immò etiam, si per valetudinem licet, recites. Id enim pharmacum (si quidem volueris) tibi sufficit.] hæc ipse. Est autem ea scriptio, tractatus ille Chrysostomi, cuius est titulus[g]: Quòd nemo læditur, nisi à seipso] cui inconsultè præfigitur inscriptio Homiliæ: cùm nequaquam ea tractatio in ecclesia ad populum habita sit, sed opus in cubiculo elaboratum, ac posteris scriptorum monumentis traditum: & quidem huiusmodi, vt ipsum solum satis esse possit ad absolutissimum philosophum efformãdum: nouissimus sane tanti Patris partus, quem dolore conceptum, morte etiam nobili consecrauit: vnde eum iure quis appellet Benoni[h], filium nempe doloris; sed ipse Beniamin magis proprie dicendum putauit, videlicet dexteræ filium; vtpote qui efficacissimus sit, quemlibet afflictionum abysso summersum, consolatione erigere, atque spirituali lætitia super cælos efferre; ac proinde dignissimus qui semper præ manibus habeatur, vtpote dulcissima tanti Patris vltima verba.

[f] Chrys. ep. 4.
[g] Extat tom. 5
[h] Genes. 35

Qui igitur pro ratione scriptorum, quibus alios ad sublimem philosophiæ verticẽ eleuauit, se

Universidad de Deusto
Biblioteca

IOANNES CHRYSOSTOMVS CVRAM GERIT PHOENICVM ET GOTHORVM.

A uit, seipsum ad numeros eosdem composuit, licet innumeris premi videretur angustiis: his omnibus eminentius euolans, aliorum longè licet absentium prospiciebat incommodis. Hinc enim Arabisso contemplatur eam, quæ in Phœnicia erat Ecclesia, ex Gentilibus ad fidem haud pridem collecta, de qua superius mentio facta est. Ei enim ministris indigenti ac sumptibus, datis ad amicos litteris, consulere in omnibus, quibus opus haberet, non prætermisit. Ad hæc namque spectant diuersæ ipsius epistolæ[a] ad diuersos datæ, quas hic tantum tibi notasse satis: si velis, perlegere ipse poteris. ea quidem curat (vt ipse testatur[b]) cùm Cucusi moraretur, & cùm postea Arabissum transiatus est.

[a] Chryss. epist. 14. 53. 54. 55. 69. 113. 116.
[b] Chryss. epist. 111.

Sed & Gothorum Ecclesiæ viduatę pastore propensiorem tunc curam gerebat: de qua inter alia ad Olympiadem ista habet[c]: Narrauerunt mihi Marsi & Gothi monachi, apud quos Serapion Episcopus perpetuò delitescebat, Moduarium diaconum venisse, illud afferentem,

[c] Chryss. epist. 69.

DE GOTHORVM ECCLESIA.

B eximium illum virum Vuilam, quem non ita pridem Episcopum creaui, atque in Gothiam misi, multis ac magnis rebus gestis, diem suum extremum clausisse: ac Regis Gothorum litteras attulisse, quibus, vt ad eos Episcopus mittatur, petit, &c.] Rogat ipse vt curet differri negotium, ne per aduersarios id fieret, quos sciret illis fore præfecturos immeritum penitus hominem, & multorum criminum reum; sperans, si liberaretur, opportunitati illorum se optimè consulturum. Vides plane (non vt plerique tradunt, aduersus quos superiùs disseruimus) nequaquam Gothorum Ecclesiam omnem Arianorum esse labe fœdatam. Constat sanè Gothos illos extitisse Catholicos, qui à Ioanne Chrysostomo & peterent & acciperent sacratos Antistites.

[d] Chryss. epist. 14.

Sed & prospexisse ipsum indigenarum egestati, quamuis exul esset & peregrinus, auctor est Sozomenus, dum ait[e]: Ioannes porrò postquam in exilium electus fuit, etiamnum clarior

[e] Sozom. li. 8 cap. 27.

C euasit. Nam cùm pecuniarum haberet copiam, quas & alij multi afferebant, & Olympias illa ministra mittebat, multos captiuos ab Isauris redimebat, ac suis restituebat; multisq. egenis necessaria suppeditabat. Quibus autem pecuniis opus non erat, eos oratione sibi cõciliabat: eratque perquàm carus Armenis, apud quos agebat, & eorum finitimis: ac multi tum Antiochia, tum ex reliqua Syria ad ipsum frequentabant.] hæc Sozomenus.

IOANNES CHRYSOSTOMVS REDIMIT CAPTIVOS, ET PAVPERES ALIT.

At quid Romæ hoc anno in causa ipsius Ioannis actum sit, hæc tantùm habes ex Theodoro Romanæ Ecclesiæ diacono[f]: Congregati Italiæ Episcopi Imperatorem orant, vt scriberet Arcadio fratri suo, vt iuberet Thessalonicæ Concilium fieri, quo facilius possent vnà vtræque partis Orientis Occidentisque concurrere: addentes, perfectam Synodum non numeri quantitate, sed qualitate certam & irrefragabilem laturam fore sententiam. His inflammatus Imperator Episcopo quidem Romano scribit, vt mittat Episcopos quinque, presbyteros

[f] Apud Pallad. dialog.

ROMANVM CONCILIVM.

D duos Romanæ Ecclesiæ, diaconum vnum, qui ipsius ad fratrem Arcadium epistolas ferrent. Erat autem hic tenor epistolæ:

EPISTOLA HONORII AD ARCADIVM.

Tertiò iam scribo ad mansuetudinem tuam, orans vt quæ contra Ioannem Episcopum Constantinopolitanum malignè gesta essent, corrigeret. Verùm id hactenus (vt video) factum non est. Quocirca rursum per sanctos Episcopos & presbyteros scribo, pacis Ecclesiasticæ auidus, & ingenti cura solicitus (pacatis enim Ecclesiis, Imperio quoque nostro pax prouenit) vt Episcopos Orientales iubeas Thessalonicæ conuenire. Nosti quippe, quòd Occidentales Episcopi electos viros miserunt seueræ constantiæ, & qui neutram in partem inclinentur amore vel odio, Episcopos quinque, presbyteros Romanæ Ecclesiæ duos, vnumque diaconum. Quos vt cum omni honore suscipias, quæso. Vt, si quidem illis persuasum fuerit, Ioanné iustè fuisse expulsum, doceant me ab eius communione discedere. Sin autem depre-

E henderint, sponte malignatos Orientis Episcopos, ab illorum te itidem communione secernant. Quænam verò sit Occidentalium de Episcopo Ioanne sententia, ex omnibus fermè epistolis constat, quas ad me frequentes dederunt. Ex his duas, idem continentes quod reliquæ, subdidi, scilicet Romani, & Aquileiensis Episcopi. Hoc autem ante omnia de tua mansuetudine postulo, vt Theophilum Alexandrinum, inuitum etiam adesse præcipias; per hunc enim mala omnia emersisse memorantur: vt aduenientium Episcoporum Synodus, in nullo impedita, congruam temporibus nostris afferat pacem.] hactenus epistola Honorij ad Arcadium. Subdit his verò Theodorus:

LEGATIO EX ROMANO CONCILIO CONSTANTINOPOLIM.

Acceptis igitur sancti viri Æmilius & Cythegius & Gaudentius Episcopi vnà cum Valentiniano Bonifacioque presbyteris, Imperatoris Honorij, & Papæ Innocẽtij, & Italiæ Episcoporum Chromatij Aquileiensis, & Venerij Mediolanensis, ac reliquorum Episcoporũ epistolis, vnà & cõmonitorio Concilij totius Occidentis, conditionibus publicis Constantinopolim

Universidad de Deusto
Biblioteca

polim concessere. Erat autem commonitorium huiusmodi: Non oportere Ioannē iudicium aggredi, nisi illi priùs Ecclesia communioque redderetur: vt omni dilationis occasione sublata, sua sponte Concilium ingredi posset.] hæc Theodorus. Quid autem acciderit legatis his post hæc in via, vel cùm Constantinopolim peruenerunt: quoniam aduentus illorum contigit, postquam Arsacio pseudoepiscopo defuncto, suffectus est in locū ipsius Atticus; de eo suo loco dicturi sumus. Quarúmnam autem ciuitatum legati missi Episcopi fuerint, non exprimitur; verùm apud Metaphrastem Æmilius dicitur Beneuentanus Antistes. Ceterum etsi hoc anno, ex consulto Patrum, legatio ad Orientem decreta est: haud tamen missa, nisi transacta hieme, cùm iam (vt diximus) non amplius Arsacium, sed Atticum eius successorem inuenerunt eidem substitutum. A

Quod verò Theodorus affirmat, eosdem legatos à Romano Concilio missos, non solùm Innocentij Papæ & Honorij Imperatoris, sed aliarum sedium in Italia Episcoporum secum litteras attulisse: constat quidem eosdem omnes non pacificis tantùm litteris, sed etiā communicatoriis, vel formatis, cum Ioanne Chrysostomo communicasse. quæ quidem litteræ minimè reperiuntur: sed id intelligitur ex his, quæ ad hos ipsos datæ extant, epistolis S. Ioannis Chrysostomi, vt inter alios ad Chromatium Episcopum [a] Aquileiæ, quibus gratias agit pro sedulo ac diuturno in causa sua ipsius impenso officio. Desiderabatur verò inter Chrysostomi epistolas ea tunc temporis ab ipso ad Venerium Mediolanensem Episcopum scripta: quam nos ex codice Vaticano acceptam à piæ memoriæ Guiglielmo Syrleto Cardinali bibliothecario (quòd nondum typis tradita habeatur) hic tibi reddendam curauimus. sic verò se habet ipsius titulus: B

[a] *Chrys. epist.* 155.

Sancti Patris nostri Ioannis Archiepiscopi Constantinopolis Chrysostomi epistola ad Venerium Episcopum Mediolanensem. C

IOANNIS CHRYSOST. EPISTOLA AD VENERIVM EPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Fortem vestrum & virilem animum, itemque & veritatis vindicandæ fiduciam, & prædicandæ libertatem, tametsi vel antea cuncti cognouerant: fecit tamen temporum conditio, vt ipsa quoque appareat summa fraterna beneuolentia, & charitas, & pietas, ac frequens commiseratio, & diligens denique procuratio vestra Ecclesiarum. Nimirum vti vel in mari gubernatorem, qui sit optimus, magnæ tempestates, vel in corporibus peritissimum medicum morbi difficillimi ostendunt: ita qui ad studium pietatis vitam omnem comparārit, quique animi magnitudine præcellat, facilè rerum declarant asperitates & temporum. Quod sanè cùm accidit iam vobis, tum verò pro parte vestra probè omnia directa, nec quicquam prætermissum. Sed quoniam homines, qui istas & pariunt perturbationes & pepererunt, eò peruenerunt prauitatis, vt non modò non defungi prioribus, sed certare etiam cum iis conentur: moneo vos atque horror vniuersos, vt prompte animum valentissimum adhibeatis, neque istud dissolui tantum studium patiamini. Quin intendite magis, etiam si mille accidant difficultates. Etenim qui sudoribus atque ærumnis pluribus magnum aliquid & homine generoso dignum obierint, maiora ij præmia consequentur, quàm qui facile & nullo negotio idem confecerint. Siquidem vnusquisque (quod beatus inquit Paulus) tantum mercedis accipiet, quantum laboris exantlarit. Quamobrem minimè ista vobis diutina fatigatio causam afferat desperandi; verùm potiùs ipsum decus excitet. Nam quo grauior ad tentationem fit accessio, eo auctior erit ad coronas adiunctio, affluentque amplius vobis debita certaminum præmia honestorum.] hactenus Chrysostomi epistola ad Venerium. Extant & aliæ complures ad Occidentales Episcopos datæ à Ioanne litteræ, quinetiam & ad Aurelium Episcopum Carthaginensem[b], cui cum Catholica Ecclesia communionis fœdere iungebatur: sunt illæ quidem perbreues, & memoria vtriusque dignæ quæ hic describantur: D

[b] *Chrys. epist.* 149.

IOANNIS CHRYSOST. EPISTOLA AD AVRELIVM EPISCOPVM CARTHAGINENS.

Papæ! quanta res est generosus animus, atque charitatis ac pietatis fructibus abundans! Quippe cum ipse tanto itineris interuallo à nobis diffitus, tamquam præsens ac nobiscum degens, nos ceperis, tibique deuinxeris. Siquidem charitatis tuæ ardor, eaque odoris suauitas, quæ ex tua loquendi libertate ac pietate manat, ad nos vsque, qui in extremo Orbis recessu collocati sumus, penetrauit. Ac propterea ingentes tibi gratias agimus. Propterea, inquam, te beatum prædicamus, quòd cùm magnum laborem ac sudorem pro omnibus orbis terræ Ecclesiis susceperis, maximas tibi apud benignum Deum coronas condidisti. Teque hortamur atque obsecramus, vt in hoc præclaro certamine perseueres. Neque enim te fugit, quænam hinc præmia oriantur. Nam si quispiam vnum aliquem iniuria affectum, ac præter ius læsum subleuans, mercedem sermone præstantiorem à Deo E

obtinet:

Universidad de Deusto
Biblioteca

A obtinet: cogites velim, quantum ipse præmium accepturus sis, qui tot Ecclesias perturbatas per egregium huiusmodi studium ac diligentiam tumultibus ac perturbatione liberes, atque in tranquillum pacis portum appellere studeas] hucusque epistola ad Aurelium: omittimus referre alias eiusdem fermè argumenti ad alios Occidentales Episcopos ab ipso Ioanne conscriptas.

Ex his perspicuum est, vnà cum Romano Pontifice Occidentalis Ecclesiæ Episcopos omnes, etiam transmarinos, pro restitutione Ioannis Chrysostomi laborasse; Orientales verò, exceptis illis qui erat communicationis Ioannis, contrario plane studio obnisos esse: adeò vt in magno periculo Catholica Ecclesia versaretur, ne schismate Oriens dirimeretur ab Occidente. Id quidē est, quod ipse scribit Chrysostomus ad Arabium[a]: Scitis enim (perspicuè inquam scitis) omnia tumultibus ac perturbatione plena esse, nec pro Constantinopolitana B tantùm vrbe, sed pro vniuerso terrarum orbe preces fundendas esse: quādoquidem malum, initio hinc ducto, pestiferi cuiusdam profluuij instar effusum, per vniuersum terrarum Orbem Ecclesias peruastat.] hæc ipse. Inter Orientales autem qui Ioannis causam amplexati essent, Anysius erat Thessalonicensis Episcopus, & alij Antistites Macedoniæ, qui Occidentalibus ad patrocinium ipsius Chrysostomi se coniunxerunt: ad quos extat eiusdem Ioannis epistola[b]. His quoque pro eodem Ioanne iunctus erat Alexander Corinthiorum Episcopus, vt ad eum eiusdem Chrysostomi datæ litteræ[c] fidem faciunt.

IMMINENS PERICVLVM VNIVERSALIS SCISMATIS.

[a] *Chrys. epist. 121.*

[b] *Chrys. epist. 163.*

[c] *Chrys. epist. 164.*

Dum hæc igitur agerentur, contigit intrusum pseudoepiscopum, inueteratum dierum malorum, Arsacium hâc vita defungi. mortuum quidem illum hoc anno, tertio Idus Nouembris, cùm annos vitæ exegisset octoginta & vnum, auctor est Socrates[d], cùm hæc ait: Arsacius non diu illum gessit Episcopatum: nam sequenti anno ad secundum Consulatū Sti- C lichonis & Anthemij *(est hic præsens annus)* tertio Idus Nouēb. mortē obiit.] Vacauit autem ea sedes vsque ad sequentem annum, cùm creatus est Atticus, de quo suo loco dicendum.

ARSACII OBITVS.

[d] *Socrat. li. 6. cap. 10.*

Iam verò ad res Africanæ Ecclesiæ hoc anno gestas stylum admoueamus. Vidimus anno superiori legationem ad Honorium Imperatorem ex Concilio Carthaginensi fuisse decretam, qua rogarunt, legibus à Theodosio antè sancitis cohiberi debere perfidos Donatistas, qui publicis conuentionibus à Catholicis Episcopis inuitati ad conferendum de rebus inter se olim antiquis quæstionibus agitatis, non tantum resilierint, sed diuersas clades aduersus plerosque Catholicos Episcopos atque eorum Ecclesias intulissent. Porrò in præsentem annum legatorum ad Comitatum profectio dilata est: sed antequam iidem Imperatorem adierint, priuatæ Episcoporum querelæ præcurrerant, & inter alias Maximiani Bagaiensis Episcopi Catholicæ communionis. Quænam hæ fuerint, S. Augustinus in epi- D stola ad Bonifacium declarat his verbis[e]:

[e] *Aug epist. 50*

Iam enim nos præuenerant ex aliis locis quædam Episcoporum querelæ grauissimæ, qui mala fuerant ab ipsis multa perpessi, & à suis sedibus exturbati: præcipuè horrenda & incredibilis cædes Maximiani Episcopi Catholici Ecclesiæ Vagiensis * effecit, vt nostra legatio iam quid ageret, non haberet. Iam enim lex fuerat promulgata, vt tantæ immanitatis hæresis Donatistarum, cui crudelius parci videbatur, quàm ipsa sæuiebat, non tantùm violenta esse, sed omnino esse non sineretur impunè: non tamen supplicio capitali, propter seruandam etiam circa indignos mansuetudinem Christianam, sed pecuniariis damnis propositis, & in Episcopos vel ministros eorum exilio constituto. Supradictum quippe Episcopum Vagiensem *, quoniam apud ordinarium Iudicem, dicta inter partes sententia, obtinuerat basilicam, quam illi, cùm Catholica esset, inuaserunt; stantem ad altare, irruentes horrendo impetu & furore crudeli, fustibus & huiusceemodi telis, lignis denique eiusdem altaris effractis, E immaniter ceciderunt; pugione etiam percusserunt in inguine: quo vulnere sanguis effluens cum exanimem redderet, nisi ei ad vitam maior sæuitia eorum profuisset.

MAXIMIANVS VAGIENSIS EPISCOPVS QVANTA PASSVS A DONATISTIS.

* Bagaiensis

* Bagaiensem

Nam cùm grauiter sauciatum per terram insuper traherent, exundanti venæ puluis obstruſus sanguinem obtinuit, cuius effusione ibat in mortem. Deinde cùm ab eis tandem relictum nostri cum psalmis auferre tentarent: illi ira ardentiore succensi, eum deportantium manibus abstulerunt, malè mulctatis fugatisque Catholicis, quos ingenti multitudine superabant, & facilè sæuiendo terrebant. Inde in quamdam turrem leuatum, iam defeciſſe arbitrantes, cùm ille adhuc viueret, abiecerunt. Sed quodam molli aggere exceptus, & à quibusdam nocte transeuntibus per lucernam conspectus, agnitus, atque collectus, & ad religiosam domum apportatus, adhibita magna cura, post multos dies, cùm ab illa desperatione recreatus esset, occisum eum tamen fama scelere Donatistarum etiam trans mare

nunciauerat. Quo postquam venit, & vita eius inopinatissima apparuit, cicatricibus suis A
MAXIMIANVS AD HONORIVM IMP. SE CONFERT. tam multis tamq; ingentibus, tam recentibus, non frustra fama mortuum se nunciasse monstrauit. Auxilium ergo petiuit ab Imperatore Christiano, non tam sui vlciscendi causa, quàm tuendæ Ecclesiæ sibi creditæ. Quod si prætermisisset, non eius fuisset laudanda patientia, sed negligentia merito culpanda.] hactenus de Maximiano Augustinus ad Bonifacium. agit de his etiam alibi sæpiùs: nam & in Collatione diei tertiæ[a] dixisse tunc Catholicos tradit, in eadem Bagaiensi ciuitate basilicam à Donatistis incẽsam fuisse, & in ignem iniectos esse sacros codices. Eadem quoque de Maximiano refricat idem Augustinus, cùm contra Cresconium agit, vbi & in memoriam reuocat aliud facinus Donatistarum: quibus omnibus Honorium noua edita sanctione ipsos Donatistas exagitasse tradit dum ait[b]:

[a] *Aug. in Breuic. collat. diei 3. c. 11.*

[b] *Aug. contra Cresc. lib. 3 cap. 47.*

Omitto, antequam commiserunt, quibus easdem leges aduersus errorem vestrum constitui coegerunt, magis Christiana mansuetudine temperatas, quàm in tam magna scelera B
SERVVS EPISCOPVS QVI E PASSVS A DONATISTIS. vi congrui vigoris exertas. Episcopus Catholicus à Thubursicubure, Seruus nomine, cùm inuasum à vestris locum repeteret, & vtriusque partis procuratores Proconsulare præstolarentur examen: repentè sibi in oppido memorato, vestris armatis irruentibus, vix viuus aufugit. A quibus pater eius presbyter, ætate & moribus grauis, ea cæde, qua vehementer afflictus est, post dies paucos excessit è vita.] hæc Augustinus. Ista autem omnia perlata sunt ad Imperatorem, antequã legati à Concilio missi ad ipsum Honorium peruenirent, vt idem S. Augustinus in dicta epistola ad Bonifacium tradit, testaturq; in litteris ad Ianuariũ his verbis[c]: Ex Concilio autem nostri Episcopi legatos ad Comitatum miserunt, qui impetrarent, vt non omnes Episcopi & clerici partis vestræ eadem condemnatione decem librarum auri, quæ in omnes hæreticos constituta est, tenerentur; sed hi soli, quorũ in locis aliquas à vestris violentias Ecclesia Catholica pateretur. Sed cùm legati Romam venerunt, iam cicatricis C

[c] *Aug. epist. 61.*

Bagaitani Episcopi Catholici Vagitani* horrendæ ac recentissimæ Imperatorem commouerant, vt leges tales mitterentur, quales & missæ sunt.] at quænam istæ? Illud in primis accipe, secundum diuersa libelli accusationis capita diuersas ab eodem Imperatore editas sanctiones.

Quoniam verò (vti vidimus ante superiorem annum) datum crimini Crispino Donatistarum Calamensi Episcopo fuit, quòd rebaptizasset, vi adhibita, colonos agri Fiscalis: aduersus huiusmodi scelus Imperator generalem eiusmodi edidit sanctionem, quam mendosam nonnihil habet Codex Theodosianus, datam hoc anno, die duodecima Februarij, quæ sic se habet ad Hadrianum P. P.[d]

[d] *11. 4. ne sanct. bapt. reiter. Cod Theod.*

Aduersarios Catholicæ fidei extirpare huius decreti auctoritate prospeximus: ideoque interdicendam specialiter eam sectam, noua constitutione censuimus, quæ cùm hæresis vocaretur, appellationes schismatis præferebat. In tantum enim sceleris progressi dicuntur ij, D
DIVERSAE LEGES LATAE AB HONOR. IMP. CONTRA DONATISTAS. quos Donatistas vocant; vt baptisma sacrosanctum, mysteriis recalcatis, temeritate noxia iterent; & homines semel (vt traditum est) munere diuinitatis ablutos, contagione profanæ repetitionis infecerint. Ita contigit vt hæresis ex schismate nasceretur. Inde malè credulas mentes ad spem secundæ indulgentiæ blandus error inuitat. Facile est enim persuadere peccantibus veniam prius præstitam denuo posse præstari: quæ si concedi iterum eodem modo potest, non intelligimus cur tertiò denegetur. Hi verò & seruos, vel homines iuri proprio subditos iterati baptismatis polluunt sacrilegio. Quare hac lege sancimus, vt quisquis post hæc fuerit rebaptizasse detectus, Iudici, qui prouinciæ præsidet, offeratur; vt facultatum omnium publicatione mulctatus, inopiq; pœnam, qua in perpetuum afficiatur, expendat. Ita vt filiis eorum, si à paternæ societatis prauitate dissentiunt, ea quæ fuerint paterna, non pereant; vt si ipsos forsitan sæuitas paternæ prauitatis in iudicantis ac reuerentiæ* ad Ca- E
* tholicam religionem malunt*, adipiscendorum his bonorum copia non negetur.

Ea præterea loca, seu prædia, quæ feralibus sacrilegiis deinceps constiterit præbuisse secretum, Fisci viribus applicentur; si tamen dominus aut domina aut præsens forte fuisse, aut consensum præstitisse probetur, quos quidem iusta* etiam præsentiam notauit infamia. Si verò his nescius, per conductorem procuratoremve eorum in domo agitatum huiusmodi facinus comprobatur; præiudicio à prædiorum publicatione suspenso, impliciti sceleris auctores coerciti plumbo, exilium, in quo omnis vitæ suæ tempore afficiantur, accipient. Ac ne forsitan sit liberum, conscientiam piacularis perpetrati intra domesticos parietes silentio celare secreto: his qui forsitan ad rebaptizandum cogentur, refugiendi ad Ecclesiam Catholicam sit facultas: vt eius præsidio aduersus huius criminis & societatis auctores attributæ libertatis præsidio defendantur: liceatq; his sub hac conditione fidem tueri, quam

* iuxta

extor-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A extorquere ab inuitis domini tentauerint.nec adsertores dogmatis Catholici,ea qua ceteros qui in potestate sunt positi, oportet ad facinus lege constringi; & maxime conuenit, omnes homines sine vllo discrimine conditionis aut status infusæ cælitus sanctitatis esse custodes. sciant ij verò qui à supradictis iterare baptisma non timuerint, aut qui consentiendo hoc facinus propria huius societatis permixtione damnauerint, non solùm testandi sibi, verùm adipiscendi aliquid sub specie donationis vel agitandorum contractuum in perpetuum copiam denegatam, nisi prauæ mentis errorem reuerendo aduersus fidem consilio emendatio correxerit. Illos quoque par nihilominus pœna constringet,qui memoratorum interdictis cœtibus, seu ministeriis præbuerint conhibentiam: ita vt moderatores prouinciarum, si in contemptum sanctionis huiusmodi consensum putauerint commodandum, sciant se viginti libris auri mulctandos : Officia etiam sua simili condemnatione subiuganda: Principales vel Defensores ciuitatum,nisi id quod præcipimus,fuerint executi,vel his præsentibus Ecclesiæ Catholicæ vis fuerit illata, eadem mulcta se nouerint adtinendos. Dat. prid. Idus Febr. Rauennæ,Stilichone II. & Anthemio Conss.] hactenus sanctio ad prohibendum scelus à Crispino Calamenti perpetratum (vt vidimus) in colonos.

SANCITA CONTRA DONATISTAS.

B

Qua die hæc etiam tam aduersus Manichæos, quàm Donatistas,ab eodem Imp. sancita habentur[a]: Nemo Manichæum,nemo Donatistam, qui præcipuè (vt comperimus) furere non desistunt, in memoriam reuocet. Vna sit Catholica veneratio : vna salus sit: Trinitatis par sibi cõgruens sanctitas expetatur. Quòd si quis audeat interdictis sese illicitisq; miscere, & præteritorum innumerabilium constitutorum,& legis nuper à mansuetudine nostra prolatæ laqueos non euadat. Et si turbæ fortè conuenerint; seditionis concitatos aculeos acrioris commotionis non dubitet exerendos. Dat.prid.Idus Febr. Rauen. Stilichone II. & Anthemio Coss.] præcessisse hanc putamus illã speciatim,de auraria mulcta inferenda, de qua superius S. Augustinus meminit. Existimamus,ante has omnes,de iudicio Episcoporũ Christiano Imperatore dignam eumdem Honorium edidisse sanctionem, qua vetuit ne iudicio Episcoporum damnati Episcopi turbas misceant:hæc namq; ipse prid. Non.Februarij.mense verò Martij hæc rescripsisse hoc anno ad Diotimium Proconsulem Africæ reperitur[b]:

[a] l. 18 de hæret. Cod. Theod.

C

[b] l. 2. de Relig. Cod. Theod.

Edictum, quod de vnitate per Africanas regiones clementia nostra direxit, per diuersa proponi volumus: vt omnibus innotescat, Dei omnipotentis vnam & veram fidem Catholicam,quam recta credulitas confitetur,esse retinendam. Dat.III.Non. Martij,Rauen. Stilichone II. & Anthemio Coss.] Rursum verò ad eumdẽ Procõsulem hæc mense Decẽbris[c]:

[c] l. 39. de hæret. C. Theod.

Donatistæ superstitionis hæreticos, quocumque loci, vel fatentes, vel conuictos, legis tenore seruato, pœnam debitam absque dilatione persoluere decernimus. Dat. VI. Idus Decemb. Rauen. Stilichone & Anthemio Coss.] Porrò illa sanctio de expressa mulcta auraria decem librarum persoluenda desideratur. Certè quidem his legibus (vt videmus) vetitum fuisse Donatistas testamento vel donatione accipere,contractusque emptionis & venditionis celebrare, atque exilium eisdem fuisse indictum, S. Augustinus in epistola ad Vincentium Donatistam ostendit, cùm ait:

DONATISTAE QVI INCORRIGIBILES.

D

QVERELA AVGVSTINI DE LEGIBVS IMPP. A DONATISTIS SPRETIS.

Ita sanè huic prouisioni contradicere debui, ne res, quas dicitis vestras, perderetis, & securi Christum proscriberetis: vt iure Romano testamenta condereris, & iure diuino patribus conditum testamentum,vbi scriptum est[d], In semine tuo benedicentur omnes Gentes, calumniosis criminationibus rumperetis: Vt in emptionibus & venditionibus liberos contractus haberetis, & vobis diuidere quod Christus emit venditus, auderetis: Vt quod quisque vestrum cuiquam donasset, & quod donauit Deus deorum à Solis ortu vsque ad occasum, vocatis filiis non valeret: Vt de terra corporis vestri in exilium non mitteremini, &c] hæc de legibus Augustinus, vtilitatem earum exprobrans illis.

[d] Genes. 29.

E

VNITAS EX LEGIBVS SECVTA.

Secuta quidem est ex sententia vnitas; non ita tamen, vt Donatistæ omnes ad Catholicam sint reuersi Ecclesiam, remanentibus eorum aliquibus obstinationibus, quos nec ratio, nec metus correxit; de quibus merito illud dicendum fuit[e]: Nemo corriget, quem Deus despexerit.] reliquis tamen ad Catholicam communionem legum timore se conferentibus. Quantum autem emolumenti Catholicæ vnitati istarum seueritas legum attulerit, ex S. Augustini diuersis locis satis compertum redditur,potissimum verò in epistola ad Vincentium[f], vbi pluribus disputat, bene consuli schismaticis & hæreticis, si legum seueritate ad Catholicam Ecclesiam redire compellantur. atque in primis hæc ait: De multorum iam correctione gaudemus,qui tam veraciter vnitatem Catholicam tenent atque defendũt,& à pristino errore se liberatos esse lætãtur;vt eos cum magna gratulatione miremur,qui tamen,

[e] Eccles. 7.

[f] Aug. epist. 48.

nescio qua vi consuetudinis, nullo modo mutari in melius cogitarent; nisi hoc terrore perculsi, solicitam mentem ad considerationem veritatis intenderent.] & infernis: A

QVAM VTILITER HAERETICORVM SCHISMATICI LEGIBVS IMP. COERCEANTVR.

O si possem tibi ostendere ex ipsis Circumcellionibus quàm multos iam Catholicos manifestos habeamus, damnantes suam pristinam vitam & miserabilem errorem, quo se arbitrabantur pro Ecclesia Dei facere quicquid inquieta temeritate faciebant: qui tamen ad hanc sanitatem non perducerentur, nisi legum istarum, quæ sibi displicent, vinculis tamquam phrenetici ligarentur. Quid illud alterum genus morbi grauissimi eorum, qui turbulentam quidem audaciam non habebant, sed quadam vetusta socordia premebantur, dicentes nobis: Verùm quidem dicitis: non est quod respondeatur: sed durum est nobis, traditionem parentum relinquere. Nonne salubriter regula temporali molestiarum excutiendi erant, vt tamquam de somno lethargico emergerent, & in salutem vnitatis euigilarent? Quàm multi ex ipsis nunc nobiscum gaudentes, pristinum pondus pernicioſi fui operis accusant, & fatentur nos sibi molestos esse debuisse; ne tanquam mortifero somno, ita morbo veternosæ consuetudinis interirent.] & post nonnulla [a], quæ Catholicorum Episcoporum fuerit sententia, dum de his in Synodo ageretur, subdit his verbis: B

[a] *Aug. ibid.*

His ego exemplis à collegis meis mihi propositis cessi. Nam mea quidem primitus sententia erat, neminem ad vnitatem Christi esse cogendum; verbo esse agendum, disputatione pugnandum, ratione vincendum; ne fictos Catholicos haberemus, quos apertos hæreticos noueramus. Sed hæc opinio mea non contradicentium verbis, sed demonstrantium superabatur exemplis. Nã primò mihi opponebatur ciuitas mea, quæ cùm tota esset in parte Donati, ad vnitatem Catholicam timore legum Imperialium conuersa est; quam nunc videmus ita huius vestræ animositatis perniciem detestari, vt in ea numquam fuisse credatur: ita aliæ multæ, quæ mihi nominatim commemorabantur, vt ipsis rebus agnoscerem C etiam in hac causa rectè intelligi posse, quod scriptum est [b]: Da sapienti occasionem, & sapientior erit. Quàm multi enim (quod certò scimus) iam volebant esse Catholici, manifestissima veritate commoti; & offensionem suorum reuerendo, quotidie differebant. Quàm multos non veritas (in qua numquam præsumpsistis) sed obduratæ consuetudinis graue vinculum colligabat; vt in eis compleretur diuina illa sententia [c]: Verbis non emendabitur seruus dirus: si enim & intellexerit, non obediet. Quàm multi propterea veram putabant Ecclesiam esse partem Donati, quia eos ad cognoscendam Catholicam veritatem securitas torpidos, fastidiosos, pigrosque faciebat. Quàm multis aditum intrandi obserabant rumores maledictorum, qui nescio quid aliud nos in altare Dei ponere iactitabant. Quàm multi nihil interesse credentes in qua quisque parte Christianus sit, ideo permanebant in parte Donati, quia ibi nati erant, & eos inde discedere, atque ad Catholicam nemo D transire cogebat.

[b] *Prou. 9.*

QVIBVS DETINEBANTVR DONATISTAE AB PRAETEXTIBVS.

[c] *Prou. 19.*

DONATISTAE RESIPIVNTES AD ECCLESIAM GRATIAS AGVNT.

His omnibus harum legum terror (quibus promulgandis Reges seruiunt Domino in timore) ita profuit, vt nunc alij dicant: Iam hoc volebamus: Sed Deo gratias, qui nobis occasionem præbuit, iamque faciendi & dilationum morulas amputauit. Alij dicant: Hoc esse verum iam sciebamus, sed nescio qua consuetudine tenebamur: Gratias Domino, qui vincula nostra dirupit, & nos ad pacis vincula transtulit. Alij dicant: Nesciebamus hic esse veritatem, nec eam discere volebamus, sed nos ad eam cognoscendam metus fecit intentos, quo timuimus, ne fortè sine vllis rerum æternarum lucris damno rerum temporalium feriremur: Gratias Domino, qui negligentiam nostram stimulo terroris excussit, vt saltem soliciti quæreremus, quod securi numquam nosse curauimus. Alij dicant: Nos falsis rumoribus terrebamur intrare, quos falsos esse nesciremus, si non intraremus; nec intraremus, E nisi cogeremur: Gratias Domino, qui trepidationem nostram flagello abstulit, expertos docuit quàm vana & inania de Ecclesia sua mendax fama iactauerit. Hinc iam credimus & illa falsa esse, quæ auctores huius hæresis criminati sunt: quando posteri eorum tam falsa & peiora finxerunt. Alij dicant: Putabamus quidem nihil interesse, vbi sedem Christi teneremus: Sed gratias Domino, qui nos à diuisione collegit, & hoc vni Deo congruere, vt in vnitate colatur, ostendit.] hæc Augustinus.

ALIVD CONCILIVM CARTHAGINENSE TEMPORE VNITATIS.

Qualis autem quantaque facta fuerit ex Donatistis accessio ad Catholicam vnitatem, ex ipsis Actis Carthaginensis Synodi hoc anno habitæ possimus intelligere. Iisdem enim Consulibus Stilichone secundùm & Anthemio, decimo Kal. Septemb. habita est Synodus Carthaginensis, in qua nihil præterea actum reperitur, nisi vt qua reliqua essent ad perfectam vnitatem pertinentia, per legatos quamprimum perficerentur; ageretúrque publica legatione

A tione gratiarum actio de illis, qui relicto schismate ad Catholicam Ecclesiam rediissent. hæc enim habent eius Acta reposita in Concilio Africano[a] his verbis:

[a] *Concil. Afric. c. 61.* QVID ACTVM IN SYNODO CARTHAGINENSI.

Vt libera legatio ob omnibus prouinciis ad Concilium dirigatur: ad Myzonium legati, & litteræ propter liberam dirigendam legationem, destinari præcepti sunt. Vt quia apud Carthaginem tantùm vnitas facta est: dentur etiam litteræ ad iudices, vt & in aliis prouinciis & ciuitatibus operam impendi iubeant vnitati: vt gratiarum actiones de Carthaginensi Ecclesia pro vniuersa Africa de exclusione Donatistarum cum Episcoporum litteris ad Comitatum mittantur.] Ista quidem cùm in Synodo actitantur; recitatæ sunt (inquiunt acta) litteræ Papæ Innocentij, vt Episcopi ad transmarina pergere facilè non debeant: quod hoc ipsum Episcoporum sententiis confirmatur.] hæc ibi. Vides ne, quantum detulerit Synodus Carthaginensis Romano Pontifici, vt statim reuocarint, quod de Episcopis ad
B Comitatum legandis statutum erat, generali vna admonitione ex Innocentij Papæ litteris? Quamobrem priori reuocato decreto, hæc statuunt: Vt propter gratiarum actionem, & exclusionem Donatistarum, duo clerici Ecclesiæ Carthaginensis ad Comitatum mittantur.] Quanta autem Deus contulerit Honorio Imperatori, qui tam pia solicitudine, quæ ad Ecclesiæ vnitatem spectabant, curauit, dicemus anno sequenti.

VNITAS PLVRIMORVM DONATISTARVM AD CATHOLICAM ECCLESIAM.

Magni quidem momenti vnitas ista fuit, cuius causa ad Imperatorem pro gratiarũ actione in Synodo decreta legatio est. De qua etiam quæ S. Augustinus scribat ad Bonifacium, audiamus[b]: Iam verò (inquit) cùm ipsæ leges venissent in Africam, præcipuè illi qui quærebant occasionem, aut sæuitiam furentium metuebant, aut suos verecundabantur offendere, ad Ecclesiam continuò transierunt. Multi etiam, qui sola illic à parentibus tradita
C consuetudine tenebantur; qualem verò causam ipsa hæresis haberet, numquam antea cogitauerant, numquam quærere & considerare voluerant: mox vbi cœperunt aduertere, & nihil in ea dignum inuenire, propter quod tanta damna paterentur, sine vlla difficultate Catholici facti sunt. Docuit enim eos solicitudo, quos negligentes securitas fecerat. Istorum autem omnium præcedentium auctoritatem & persuasionem secuti sunt multi, qui minùs idonei erant per se ipsos intelligere quid distaret inter Donatistarum errorem & Catholicam veritatem. Ita cùm magna agmina populorum vera mater in sinum gaudens reciperet; remanserunt turbæ duræ, & in illa peste infelici animositate sistentes. Ex his quoque plurimi simulando communicauerãt, alij paucitate latuerunt. Sed illi qui simulabant, paulatim assuescendo, & prædicationem ventatis audiendo, maximè post collationem & disputationem, quæ inter nos & Episcopos eorum apud Carthaginem fuit, ex magna parte correcti sunt. In quibusdam verò locis, vbi pertinacior & impacatior prævaluit multitudo, cui
D resistere non poterant pauciores, quorum erat melior de communione sententia, aut turbæ auctoritati paucorum potentiorum subditæ in malam partem obtemperarunt; aliquanto diutiùs laboratum est.

[b] *Aug. epist. 50.*

DONATISTARVM QVORVMDAM SAEVITIA.

Ex his sunt in quibus adhuc laboratur: in quo labore multi Catholici, & maximè Episcopi & clerici, horrenda & dura perpessi sunt, quæ commemorare longum est: quando quorumdam & oculi extincti sunt, & cuiusdam Episcopi manus & lingua præcisa est, nonnulli etiam trucidati sunt. Taceo crudelissimas cædes, & domorum deprædationes per nocturnas aggressiones, & incendia non solùm priuatorum habitaculorum, verùm etiam ecclesiarum: in quas flammas non defuerunt qui & codices Dominicos mitterent. Sed nos huiusmodi afflictos malis consequens consolatus est fructus. Nam vbicumque à perditis ista commissa sunt, ibi feruentiùs atque perfectiùs vnitas Christiana profecit, & vberiùs laudatur Domi-
E nus, qui donare dignatus est, vt serui eius passionibus suis lucrarentur fratres suos, & oues eius, mortifero errore dispersas, in pacem salutis æternæ suo sanguine congregarent.] hæc Augustinus de vnitate hoc anno cœpta, & maioribus in dies incrementis propagata. De crudelitate autem illorum Donatistarum, qui resipiscere noluerunt, agit idem Augustinus in epistola ad Ianuarium, & aliis in locis; nos verò de illis suo loco inferius.

PAMMACHII STVDIVM PRO CONVERSIONE DONATISTARVM.

Enituit in huiusmodi vnitate facienda etiam studium Pammachij Romani ciuis ac Senatoris amplissimi, qui possidens in Numidia latifundiũ, in quo cùm essent coloni omnes Donatistæ, isdemque pertinacissimi; ita operatus est, vt cunctos reddiderit, relicto schismate, Orthodoxos. cuius magni lucri causa S. Augustinus illi gratulans, egregiam scripsit epistolam, in qua hæc inter alia[c]: in cuius charitate (*Christi nimirum*) nisi radicatus esses, non tibi tam dilecta Catholica vnitas foret; nec colonos tuos Afros, eo terrarum, vnde Donatistarum furor exortus est, hoc est in media Consulari Numidia constitutos, tali admoneres

[c] *Aug. epist. 114.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

alloquio, tanto feruore ſpiritus animares, vt deuotione promptiſſima ad ſequendum eligerent, quòd te talem & tantum virum nonniſi agnita veritate ſequi cogitarent; & tam longè A à te locorum interuallis remoti, irent ſub idem caput, atque in eius membris in æternum ſecum deputarentur, cuius præcepto tibi temporaliter ſeruiunt. In hoc ergo tuo facto te cognitum amplectens, exultaui, vt gratularer tibi in Chriſto Ieſu Domino noſtro, tibique has gratulatorias litteras mitterem.] & poſt hæc: O quàm multorum tecum pariter Senatorum, pariterque ſanctæ Eccleſiæ filiorum tale opus deſideramus in Africa, de quali tuo lætamur! Sed illos periculoſum eſt exhortari, tibi ſecurum eſt gratulari.] hæc & alia Auguſtinus ad Pammachium in epiſtola (vt in fine ait) fratribus Romam legatis data. Porrò hunc illum eſſe Pammachium clariſſimum Senatorem putamus, cui cum S. Hieronymo à prima ætate magna familiaritas ac neceſſitudo & amicitiæ vſus interceſſit, de quo plura ſuperiùs.

DONATISTAE CONTRA CATHOLICOS ARMIS ET SCRIPTIS AGVNT.

Qui autem ad vnitatem vocati reſilierunt, eorum alij armis in Catholicos deſperatione B adacti (vt dictum eſt) graſſari cœperunt; alij verò, qui modeſtiores eſſe viderentur, ſcriptis egere, expoſtulantes nimirum aduerſus Catholicos, quòd egerint legibus Imperatorum, vt nolentes licet, pertraherentur ad vnitatem. Inter alios autem qui iſta iactarent, fuit Vincentius Donatiſta, qui eo argumento ad S. Auguſtinum epiſtolam ſcripſit. Sed fortiorem ipſe Auguſtinus reddidit Apologiam [a], egitque de his ad diuerſos ſcribens, & inter alios ad Ianuarium [b], & Bonifacium [c]; ad quem poſt multa eo argumento diſputata, calumniam illam confutat, qua iidem Donatiſtæ more ſuo proſcindebant optimam famam Orthodoxorum, dicentes inhiare ipſos bonis eorum. Sed in illos hæc Auguſtinus argutè quidem [d]: Quod autem nobis obiiciunt, quòd res eorum concupiſcamus & auferamus: Vtinam Catholici fiant, & non ſolùm quę dicunt ſua, ſed etiam noſtra in pace nobiſcum & charitate poſſideant. Vſque adeò autem calumniandi cupiditate cæcantur, vt non attendant, quàm C ſint inter ſe contraria quæ loquuntur. Ipſi certè dicunt, & inuidioſiſſimè ſibi conqueri videntur, quòd eos in noſtram communionem violento legum imperio coarctamus. Hoc vtique nullo modo faceremus, ſi res eorum poſſidere vellemus. Quis auarus quærit compoſſeſſorem? Quis dominandi cupiditate inflãmatus, vel faſtu dominationis elatus deſiderat habere conſortem?] hæc idcirco, quòd ex indulgentia (vt dictum eſt) Romani Pontificis, Donatiſtarum Epiſcopi, qui redire vellent, ſinerentur Epiſcopi perſeuerare, boniſque ſuis & Eccleſiæ Catholicæ perfrui.

[a] *Aug. epi. 48*
[b] *Aug. epiſt. 68.*
[c] *Aug epiſt. 50.*
[d] *Aug. epiſt. 50.*

AVGVSTINO DATA OCCASIO SCRIBENDI CONTRA CRESCONIVM.

Sed & haud poſt multum temporis eumdem ſanctum Auguſtinum compulſum eſſe ſcribere aduerſus Creſconium grammaticum, Donatiſtarum acerrimum defenſorem, indicat illis verbis, quibus de Criſpino Epiſcopo Calamenſi Donatiſtarum agens addit [e]: Et nunc inter ipſas etiam recentiſſimas leges proſcriptionem veſtris Epiſcopis comminantes in re D propria ſecurus ſedeat, &c.] De Creſconio autem ſic ipſe [f]: Grammaticus etiam quidam Donatiſta Creſconius, cùm inueniſſet epiſtolam meam, qua primas partes, quæ in manus noſtras tunc venerant, epiſtolæ Petiliani redargui: putauit mihi eſſe reſpondendum, & hoc ipſum ſcripſit ad me. Cui operi eius libris quatuor reſpondi, ita ſanè, vt tribus peragerem quod vniuerſa reſponſio flagitabat. Sed cùm viderem de ſola Maximianenſium cauſa, quòd ſuos ſchiſmaticos damnauerunt, & eorum aliquos rurſus in ſuis honoribus receperunt, baptiſmumq; ab eis extra ſuam communionem datum non repetiuerunt; reſponderi poſſe ad cuncta quæ ſcripſit: etiam quartum librum addidi, in quo id ipſum (quantum potui) diligenter atque euidenter oſtendi. Hos autem quatuor libros quando ſcripſi, iam contra Donatiſtas leges dederat Honorius Imperator.] hactenus Auguſtinus: quibus planè intelligas, id ipſum quarto potiſſimùm libro contra Creſconium S. Auguſtinum conatum eſſe, E quòd ſua Honorius ſanctione; nimirum omnibus reddere exploratum, ipſos Donatiſtas ſuis ipſorum tum factis tum ſcriptis prorſus conuinci, dum quod in aliis, nempe Catholicis, ipſi redarguiſſent, idem ipſi vehementiori ſtudio perpetraſſent.

[e] *Auguſt. contra Creſc. lib. 3. cap. 47.*
[f] *Aug. retract. lib. 2. c. 26.*

PRAEDICATIONE AVGVSTINI DONATISTAE COMPLVRES CONVERSI.

Quod autem ex Catholicorum profectu Creſconius ipſe tabeſceret, indignè ferens complures Donatiſtarum tum ex prædicatione, tum etiam ex Auguſtini ſcriptis in dies reſipiſcere; inde ille hæc in eum mira temeritate ſcriptis effutit, quæ Auguſtinus [g] refert his verbis: Dicis, quod intoleranda arrogantia credam, me ſolum terminare poſſe, quod aliis velut inexpugnabile viſum, atque iudici Deo dimiſſum eſt: cùm paulo ſuperiùs dixeris, hoc me velle finire poſt tot annos, poſt tot iudices & arbitros, quod apud Principes, tot diſceptãtibus litteratis, ab vtriuſque partis Epiſcopis finiri non potuit.] Ad hæc Auguſtinus reſpondet inter alia, iam ante cauſam definitam fuiſſe iudicio Eccleſiaſtico, Epiſcoporum verò

[g] *Aug. contra Creſc. lib. 1. cap. 3.*

Ortho-

A Orthodoxorum esse studiosè inuigilare, quò ad rectam viam deuij perducantur: quantum autem ipsi prædicatione profecerint, declarat his verbis [a]: Neque (inquit) hoc fit sine fructu, vt existimas. Nam si posses videre quàm longè lateque per Africam error ille peruaserit, & quàm pauca eius remanserint, quæque nondum in pacem Catholicam correcta transierunt: nullo modo assertorum Christianæ pacis & vnitatis infructuosam & inanem arbitrareris instantiam.] hæc ipse. [a] *Ibidem c. 5.*

Cùm igitur haud ignoraret Cresconius, Augustini opera, impium schisma graue in dies magis in suis dispêdium pati: quòd non esset quid in eiusdem Augustini scriptis ea de re perunulgatis iure carpere potuisset: dum idem ipse haud animo indagandæ veritatis, sed aduersandi prurigine contrariis scriptis altercari niteretur, eo se miser conuertit (quod risu dignum est) hòmo grammaticus, vt de grammaticalibus regulis Augustino faceret quæstionem. sed B quænam hæc fuerit, ipsum attende ista dicentem [b]: Audi ergo, Cresconi, dum breuiter & hoc demôstro, nihil te dixisse per totam epistolam tuam, quo refelleres meâ: nisi fortè quòd me nomina deriuare vel declinare docuisti, vt à Donato, Donatianos, potius quàm Donatistas dicerem: quam tamen Græcam saltem declinationem esse concedis, videlicet, quòd ita Donatistæ à Donato, vt Euangelistæ ab Euangelio, nominentur. quo te delectari dicis, vt vestris Euangelium prædicantibus, à simili mutata sit vocabuli declinatio.] hæc inter alia in suum Orbilium intligentem pueris verbera Augustinus: cùm grauiora ipsi infligi à Demosthene doceat, dum addit: Si enim Demosthenes clarissimus oratorum, quibus verborum tanta fuit cura, quàta rerum auctoribus nostris: cùm tamen ei nonnullam locutionis insolentiam obiecisset Æschines; negauit ille, in eo positas esse fortunas Græciæ, illo ne an illo verbo vsus fuerit, & an huc an illuc manus porrexerit: quanto minùs nos laborare de- C bemus de regulis deriuandorum nominum, quando siue hoc siue illud dicatur, intelligitur sine ambiguitate quod dicimus, quorum non in expolitione sermonis, sed in demonstratione veritatis est maior intentio?] hæc ipse, intorquenda in sciolos nostri temporis, à quibus hæreses manauere, nimirum à collegis Cresconij, verborum vitia sugillantibus, Nouatoribus hæreticis, sine Scriptura diuina Theologis, Apostòlis sine miraculis, absque vera fide religiosis, ex grammaticis factis statim Euangelij interpretibus, ministris Ecclesiam destruentibus, censoribus Orbis, orbatis mentis oculis. Sed missis his, ad reliquas huius anni res gestas reuocemus orationem.

CRESCONIVS GRAMMATICVS ALTERCATVR DE NOMINIS DERIVATIONE. [b] *Aug. contra Cresc. lib. 2 cap. 1.*

Hoc anno celebrata est prima Synodus Toletana, cui eiusmodi titulus præfixus habetur [c]: Concilium Toletanum primum nouemdecim Episcoporum, tempore Honorij & Arcadij, Stilichone Consule, Patrono Episcopo præsidente, sub die septimo Idus Septembris.] [c] *Extat. to. 1. Concil.*

D Quod verò ad posteriorem potiùs Consulatum Stilichonis, quàm ad priorem, atque sub hoc anno eamdem Synodum celebratam esse dicamus: illud magnopere persuadet, quòd si sub priore Stilichonis Consulatu hanc habitam esse dixerimus, ad tempora vsque Anastasii Papæ referenda ipsa esset, quam tamen constat coactam esse sub Innocentio Romano Pontifice, cuius ad Synodum Toletanam datæ adhuc extat epistola [d]. Nec alia quidem sub ipso Innocentio acta Toleti Synodus reperitur, ad quam idem Romanus Pontifex eam epistolam dedisse potuerit. Ita quidem nobis necessariò sentiendum fuit, antequam comperta habuerimus quæ ex antiquo scripto codice edidit Acta Synodi Toletanæ Ambrosius Morales, vir cum primis doctus, & de Ecclesiasticis antiquitatibus rerum Hispanicarum optimè meritus: quibus planè innotescit, superstite adhuc sancto Simpliciano Mediolanensi Episcopo, primum Concilium Toletanum esse celebratum Era quadringentesima E trigesima octaua, ac proinde illud ipsum ad priorem Stilichonis Consulatum esse referendum, vt ea de re dubitatio nulla superfit. Verumtamen eidem, vel erudito viro res Hispanicas accuratissimè prosequenti Ioanni Marianæ in eo minimè assentiri valeamus, dum Concilium primum Toletanum, quod sub Anastasio Papa habitum confitentur, idem esse cum eo, ad quod extant dictæ literæ Innocentij, existimant, easdemque ab ipso datas in ipso sui Pôtificatus ingressu, cum sancto Anastasio Papæ successit: decepti ambo aliorum errore, ex falsa chronographia annorum sedis Pontificatus Anastasij, qua tradunt eodem anno primi Consulatus Stilichonis dictum Concilium celebratum, Anastasiumque defunctum, atque Innocentium subrogatum: Cùm tamen certa testificatione maiorum, & ex rerum gestarum necessaria deducta temporis ratione superius sit demonstratum, non eo anno sub priore Consulatu Stilichonis, anno Domini quadringentesimo defunctum esse Anastasium, anno sui Pontificatus tertio, sed ad quintum peruenisse, suffectumque in eius locum Innocen-

CONCILIVM TOLETANVM PRIMVM. [d] *Tom. 1. Cõc. epist. 14.*

DVO CONCILIA TOLETANA.

nocentium anno salutis quadringentesimo secundo. Hæc igitur cùm satis comperta & explorata se habeant; quæ ratio patitur, vt vnum idemq; dicamus esse Concilium Toletanum quod anno tertio Anastasij est celebratum, cum eo ad quod Innocentius Papa decretalem epistolam dedit; quam etsi dixerimus datam esse anno primo eius Pontificatus, tamen à primo Concilio Toletano anno tertio Anastasij celebrato duorum ferme annorum spatia intercurrunt: cùm & certò sciamus ex præscripto sacrorum canonum, quorum sæpe superiùs mentio facta est, bis in anno ad prouinciale Concilium Episcopos coire consueuisse; nec sit exemplum, vnum idemq; prouinciale Concilium in annum sequentem esse propagatum. A

Neque est etiam quod dici possit Cõcilium Toletanum sub Innocentio idem esse cum illo sub Anastasio celebrato, ex eo quod in ipso quoque de perperã factis ordinationibus actũ sit: nam & longè ante primum Cõcilium Toletanũ de iisdem tractatum est à Siricio Papa in litteris ab eo datis ad Himerium Tarraconensem Episcopum; diu enim multumque eiusmodi in sacris ordinibus corruptio disciplinæ exagitauit Hispaniarum Ecclesias; adeò vt in schisma vlcus eruperit tempore primi Concilij Toletani, vt verbis istis Patronus Episcopus præfatus est, dicens: Quoniam singuli cœpimus in Ecclesiis nostris facere diuersa, & inde tanta scandala sunt, quæ vsque ad schisma perueniunt, &c.] Ex quibus etiam potest intelligi longè post primum Concilium Toletanum aliud esse celebratum sub Innocentio, cùm iam longè lateque tunc obortum schisma diffusum magis magisque Hispaniarum Ecclesias infestaret: nam Innocentius in sua epistola ad Episcopos in Toletana Synodo constitutos, ista præfatur: Sæpè me & nimium cùm teneret cura solicitum super dissensionis schismate Ecclesiarum, quod malum per Hispanias in dies separationis gradu incedere fama ipsa loquitur.] vt planè appareat, non statim vt subrogatus est Innocentius in locum Anastasij, sed cùm plures sedisset annos, eas ab ipso literas esse conscriptas. quod si ipso sedis suæ exordio ad primum Concilium Toletanum eam Innocentius dedisset epistolam, vtique de restituenda pœnitentibus communicatione (quod requirebatur & expectabatur ab ipsis) ab eo scribendum fuisset. B C

His igitur de duabus Synodis Toletanis inter se inuicem distinctis elucidatis, Acta ipsa ad priorem Synodum sub Anastasio celebratam spectantia hic reddenda putamus, quòd plura in eis sint quæ ad rerum gestarum cognitionem ac temporum rationem pertineant, confirmentque superius à nobis asserta de tempore Concilij Cæsaraugustani, multa præterea habeant quæ Hispaniæ Episcoporum erga Romanum Pontificem insinuent cultum & obseruantiam: continent autem in primis pœnitentiam Episcoporum palinodiam de Priscilliana hæresi aliquando recepta recantantium. sic enim se habent:

INCIPIVNT EXEMPLARIA PROFESSIONVM IN CONCILIO TOLETANO CONTRA SECTAM PRISCILLIANI. ERA CCCCXXXVIII.] D
est hic annus Domini quadringentesimus, quo notatur in Consularibus Fastis Stilichonis cum Aureliano Consulatus.

Post habitum iam Concilium Kalendis Septembribus, tertio Nonas Septembris post diuersis cognitiones tunc habitas, sub die octauo Iduum Septembrium excerptæ sunt de plenariis Gestis professiones domni Simphosij, & domni Dictinij sanctæ memoriæ Episcoporum, & domni sanctæ memoriæ Comasij tunc presbyteri, quas inter reliquos habuerunt in Concilio Toletano de damnatione Priscilliani, vel sectæ eius, in hunc modum:

PROFESSIO DICTINII EPISCOPI. Post aliquanta & inter aliquanta eodem tempore Acta, Dictinius Episcopus dixit: Audite me, optimi Sacerdotes: Corrigite omnia, quia vobis correctio data est: scriptum est enim: Vobis datæ sunt claues Regni cælorum. Sed peto à vobis, vt claues nobis Regni, non portæ aperiantur inferni. Hæc, si dignamini, omnia ante oculos pono. Hoc enim in me reprehendo, quòd dixerim vnam Dei & hominis esse naturam. Item dixit: Ego non solum correctionem vestram rogo, sed & omnem præsumptionem meam de scriptis meis arguo atque condemno. Item dixit: Sic sensi: testis est Deus. Si erraui, corrigite. Item dixit: Et paulo antè dixi, & nunc iterum repeto: In priori comprehensione mea, & in principiis conuersionis meæ quęcumque conscripsi, omnia me toto corde respuere. Item dixit: Excepto nomine Dei, omnia anathemo. Item dixit: Omnia quæ inueniuntur contra fidem, cum ipso auctore condemno. E

PROFESSIO SIMPHOSII EPISCOPI. Simphosius Episcopus dixit: Iuxta quod paulo antè lectum est in membrana nescia qua, in qua dicebatur Filius innascibilis: hanc ego doctrinam, quæ aut duo principia dicit, aut Filium innascibilem, cum ipso auctore damno qui scripsit. Item dixit: Ego sectam, quę recitata est,

A est,damno cum auctore.Item dixit:Ego sectam malam, quæ recitata est,damno cum auctore.Item dixit:Date mihi chartulam,ipsis verbis cõdemno.Et cùm accepisset chartulam,de scripto recitauit omnes libros hereticos,& maximè Priscilliani doctrinam,iuxta quod hodie lectum est: Vbi innascibilem Filium,scriptisse dicitur,cum ipso auctore damno.

Comasius presbyter dixit:Nemo dubitet me cum domno meo Episcopo sentire,&omnia damnare,quæ damnauit;& nihil eius præferre sapientiæ,nisi solum Deum.Atque ideo nolo me,dubitetis,aliud esse facturum,aliterve sensurum,quàm quod professus est. Ac proinde quomodo dixit Episcopus meus,quem sequor:quicquid ille damnabit*, & ego damno. PROFESSIO COMASII PRESBYT. *damnauit.

Era qua suprà,sub diem septimũ Iduum Septembrium professiones sanctæ memoriæ Episcoporum domni Simphosij & domni Dictinij, & sanctæ memoriæ Comasij tũc presbyteri.

Comasius presbyter dixit: Non timeo frequenter dicere, quod semel dixissem, vt gaudeam. Sequor auctoritatem Episcopi mei Simphosij: sequor sapientiam senis; sentio quod dixi.Si iubetis,ex chartula relegam. Omnes id sequãtur qui voluerint vestro adhærere consortio. Et Comasius presbyter ex chartula legit: Cum Catholicam & Nicænam fidem sequamur omnes; & scriptura recitata sit, quam Donatus presbyter, vt legitur, ingessit,vbi Priscillianus innascibilem esse Filium dixit:constat hoc cõtra Nicænam fidem esse dictum. Atque ideo Priscillianum huius dicti auctorem cum ipsius dicti peruersitate, & quos malè condidit libros cum ipso auctore condemno. SECVNDA PROFESSIO LAPSORVM.

Simphosius Episcopus dixit: Si quos malè condidit libros, cum ipso auctore condemno.

Dictinius Episcopus dixit: Sequor sententiam domni mei, & patris mei,& genitoris & doctoris . . . . Quæcumque locutus est,loquor. Nam scriptum legimus: Si quis vobis aliter euangelizauerit, præter quàm quod euangelizatum est vobis,anathema sit. Et idcirco omnia quæ Priscillianus aut malè docuit, aut malè scripsit, cum ipso authore condemno.] hactenus lapsorum professiones. Quid autem de his decreuerit sancta Synodus, Acta quæ sequuntur, ita declarant:

Die qua suprà. Exemplar diffinitiuæ sententiæ translatæ de Gestis. Episcopi dixerunt: Legatur scriptura sententiæ. Et legit. Etsi diu deliberantibus verum post Cæsarauguſtanum Concilium, in quo sententia in certos quosque dicta fuerat; sola tamen vna die, præsente Simphosio, qui postmodum declinando sententiam præsens audire contempserat; arduum nobis esset audire iam dictos: litteris tamen sanctæ memoriæ Ambrosij, quas post illud Concilium ad nos miserat, vt si condemnassent quæ perperam egerant, & implessent conditiones quas præscriptas litteræ continebant,reuerterentur ad pacem (adde,quæ sanctæ memoriæ Siricius Papa suasisset) magnam nos constat præstitisse patientiam: Et si prius indictum in Toletana vrbe Concilium declinarant, ad quod illos euocaueramus; & audissemus cur non implessent conditiones,quas sibi ipsi, sancto Ambrosio præsente, & audiente, posuissent: patuit respondisse Simphosium, se à recitatione eorum quæ * dicebant martyres recessisse] erant hi, quos à Maximo necatos diximus Imperatore, Priscillianus ipse ac socij, quos Priscillianistæ colebant vt martyres. Sed pergunt Acta: Ac dehinc deceptum, tentumque per plurimos, secus aliqua gessisse reperimus, nullis libris apocryphis, aut nouis scientus, quas Priscillianus composuerat, inuolutum. Dictinium epistolis aliquantis penè lapsum,quas omnes sua professione condemnans, correctionem petens, veniam postularet. Quem constat (vt Simphosius fecit) quæcumque contra fidem Catholicam Priscillianus scripserat, cum ipso auctore damnasse. *qui dicebantur

Ceterùm extortum sibi de multitudine plebis probaret esse Simphosium, vt ordinaret Dictinium Episcopum,quem S.Ambrosius decreuisset bono pacis locum tenere presbyterij, non accipere honoris augmentum. Confitentur etiam illud, quòd alios per diuersas Ecclesias ordinassent, quibus deerant sacerdotes; habentes hanc fiduciam, quòd cum illis propemodum totius Galleciæ sentiret plebium multitudo: ex quibus ordinatus est Paternus Braccatensis Ecclesiæ Episcopus:in hanc vocem cõfessionis primus erupit:Et sectam Priscilliani se scisse,sed factum Episcopum,liberatum se ab ea,lectione librorum S. Ambrosij,esse, iuraret. Item Isonius nuper baptizatum se à Simphosio, & Episcopum factum se hoc tenere,quod in præsenti Concilio Simphosius professus est,respondit.

Vegetinus verò olim ante Cæsarauguſtanum Concilium Episcopus factus, similiter libros Priscilliani cum auctore damnauerat, vt de ceteris Acta testantur: de quibus qui consuluntur Episcopi iudicabunt. Herenas clericos suos sequi maluerat, qui sponte,nec interrogati, Priscillianum Catholicum, sanctum martyrem clamassent, atque ipse vsque ad finem DE PERTIDIA HERENAE EPISC. ET SVORVM.

nem Catholicum hunc esse dixisset, persecutionem ab Episcopis passum. Quo dicto, omnes sanctos, iam plurimos quiescentes, aliquos in hac luce durantes, suo iudicio deduxerit in reatum. Hunc cum his omnibus tam suis clericis, quàm diuersis Episcopis, hoc est, Donato, Acurio, Æmilio, qui ab eorum professionibus recedentes maluissent sequi consortium perditorum, decernimus ab sacerdotio submouendum: quem constaret etiam de reliquis verbis suis conuictum per tres Episcopos, multos quoque presbyteros, siue diaconos, cum periurio fuisse mentitum. A

Vegetinum autem, in quem nulla specialiter dicta fuerat antè sententia, data professione, quam Synodus accepit, statuimus communioni nostræ esse reddendum.

Paternum, licet pro Catholicæ fidei veritate & publicatæ hæresis errore libenter amplexi, Ecclesiam, in qua fuerat Episcopus constitutus, tenere permisimus: receptum etiam in nostram communionem, cùm sedes Apostolica rescripserit.] Vides ex his, neminem antè communicare cum lapso, nisi priùs illi pœnitenti sedes Apostolica communicaret. Sed subdunt Acta de aliis: B

Reliqui, qui ex prouincia Gallecia ad Concilium conuenerant, & in Simphosij sempet communione duraverant, accepta forma à Concilio missa, si subscripserint, etiam ipsi in cælestis pacis contemplatione consistant, expectantes pari exemplo, quid Papa qui nunc est; quid sanctus Simplicianus Mediolanensis Episcopus, reliquique Ecclesiarum rescribant Sacerdotes. Si autem subscriptionem formæ, quam misimus, non dederint; Ecclesias quas detinent, non retineant; neque his communicent, qui reuersi de Synodo, datis professionibus, ad suas Ecclesias reuerterunt.

Sanè Vegetinum solum cum Paterno communicare decreuimus. Simphosius autem senex religiosus, qui quæ egerit, suprà scribimus, in Ecclesia sua consistat, circumspectior circa eos, quos ei reddemus, futurus: inde expectabit communionem, vnde priùs spem futuræ pacis acceperat. quod obseruandum etiam Dictinio & Anterio esse decreuimus. Constituimus autem, vt priusquam illis per Papam, vel per sanctum Simplicianum communio redditur, non Episcopos, non presbyteros, non diaconos ab illis ordinandos: vt sciamus si vel nunc sciant, sub hac conditione remissi, tandem Synodicæ sententiæ præstare reuerentiam.] Hic obserua veterem nomenclaturam esse, vt per Papam antonomasticè intelligatur, secundùm ea quæ dicta sunt, Romanæ sedis Episcopus. Sed pergunt: Meminerint autem fratres & coepiscopi nostri enixè excubandum, ne quis communione depulsus collectiones faciat per mulierum domos, & apocrypha quæ damnata sunt, legant; ne communicantes his, pari societate teneantur: quoniam quicumque has susceperint, certum est, eos etiam grauiori sententia retinendos esse. Fratri autem nostro Ortygio Ecclesias, de quibus pulsus fuerat, pronunciauimus esse reddendas.] hactenus Acta in scripto codice, qui asseruatur in Regia bibliotheca sancti Laurentij, exarata. C D

At quid, inquies, causa Priscillianistarum, Hispaniarum Ecclesias infestantium, ad S. Ambrosium pertinebat, vt eiusdem litterarum præscripto lapsis pax impertiretur ab Hispaniarum Episcopis? Et quid insuper est, quod iidem Hispaniarum Episcopi profitentur se non communicaturos lapsis pœnitentibus ad Ecclesias suas reuocatis, nisi rescriberet id Romanus Pontifex, vel S. Simplicianus, & alij Ecclesiarum Episcopi? Numquid parem ob id quis arguet potestatem fuisse Mediolanensis Episcopi, atque Romani Pontificis? Habes eandem loquendi formam vsurpatam in Concilio Taurinensi[a], in eadem (vt diximus) Priscillianistarum causa, verbis illis: iuxta litteras venerabilis memoriæ Ambrosij Episcopi, vel Romanæ Ecclesiæ Sacerdotis.] At non sunt hæc tanta, quæ in discrimen possint veritatem adducere. Etenim hæc omnia acta esse per sanctos Mediolanenses Episcopos mandato Papæ Siricij, cuius in eiusmodi causa iidem legatione fungerentur, plura sunt quæ demonstrent: ac primum quod hæc ipsa Acta recitata superiùs referunt, dum de S. Ambrosij litteris agentes Episcopi, ab ipso ea scripta subdunt, quæ (inquiunt) sanctæ memoriæ Siricius Papa suasisset.] vt plane appareat, illa à S. Ambrosio esse conscripta, quæ à Papa Siricio antea accepisset. Hæc quidem necessariò ita esse intelligenda, quæ in causa Iouiniani hæresiarchæ & eiusdem impietatis collegarum inter S. Ambrosium & Siricium transacta sunt, admonent. E

[a] *Concil. Taurinen. c. 5.*

Infestabant eiusmodi pestes tunc temporis Mediolanensem Ecclesiam. resistebat illis S. Ambrosius: tamen quod non esset tantæ auctoritatis Antistes, vt hæreticos recèns emergentes damnare posset: vt primò Romæ à Siricio iidem damnarentur, curatum fuit; inde verò vt id ipsum Mediolani conuocato Concilio, gereretur, missis ab Apostolica sede legatis

A gatis tribus, per eumdem Siricium procuratum est: quorum auctoritate eosdem hæreticos e Mediolanensi pulsos vrbe, S. Ambrosius & collegæ Episcopi, qui Synodo interfuerunt, Synodali epistola ad Siricium scripta testati sunt, professi iidem secundùm iudicium Papæ Siricij eosdem se hæreticos condemnasse. Habes igitur ex his quæ tunc gesta sunt, quæ in pari causa geri potuerint, immo & gesta esse, valeas intelligere: nimirum (quod dicti nuper Episcopi Toletani Concilij publicè tradiderunt) suadente Siricio Papa, ea per sanctum Ambrosium scripta esse: quod etiam de eius successore Simpliciano dicendum est, in quem concessa sancto Ambrosio auctoritas per eumdem Siricium & eius successorem Anastasium propagata cognoscitur. Iam enim temporibus Damasi Papæ in eadem causa (vt dictum est) S. Ambrosius se iudicium Damasi sequi professus fuit, dum quos inauditos atque reiectos à Damaso audiuit Ambrosius Priscillianum ac socios, ipse æquè eosdem Mediolanum se
B conferentes audire penitus recusauit, ob idque dignus est habitus, cui in eadem causa tractanda Romani Pontifices suam vicem delegare voluerint; ita tamen, vt quid agendum esset, vt vidimus) præmonuerint.

Quod verò spectat ad Dictinium, qui in hac Synodo Toletana priore sub Anastasio Papa recantauit palinodiam: constat fuisse Episcopum Asturicensem, & claruisse egregia sanctitate, cuius memoria anniuersaria natali die in Hispania colitur. Simphosiumque qui dicitur pater eius, constat tempore Concilij Cęsaraugustani vnà cum Catholicis Episcopis aduersus Priscillianistas hæreticos conuenisse, vt quæ extant eius Synodi fragmenta declarant.

At de hac Synodo Toletana, illud minimè prætereundum est, reperiri ei subscriptum cum aliis Episcopis Olympium, fama celebrem, & clarum inter scriptores Ecclesiasticos huius temporis; licet cuius Ecclesiæ Episcopus fuerit, non dicatur, sicut alij ibidem nominati
C Antistites. De Olympio enim Episcopo his temporibus in Hispania florente, hæc Gennadius[a]: Olympius, natione Hispanus, Episcopus, scripsit librum Fidei aduersus eos qui naturam & non arbitrium in culpam vocant, ostendés non creatione, sed inobedientia insertum naturæ malum.] hæc ipse. illud quidem opus ab eo scriptum patet aduersus Manichæos, dicentes carnem à malo esse principe tenebrarum. Citat eiusdem scripta S. Augustinus[b], sed vide quàto præconio: Olympius Hispanus Episcopus, vir magnæ in Ecclesia & in Christo gloriæ, in quodam sermone Ecclesiastico: Si fides, inquit, &c.] & inferius: S. Olympius dicit.] adducit enim in testimonium aduersus Pelagianos, originale peccatum negantes, cuius Olympius esset constans assertor. Sed reuocari in dubium posset, num idem sit ille, quem Augustinus citat Olympium, cum eo de quo Gennadius, qui & in Concilio Toletano subscriptus habetur: siquidem ipsum quater citans S. Augustinus simul cum aliis sanctissimis
D Patribus, semper S. Hilario illum præponit, hoc ordine dicens[c]: Cyprianus, Rheticius, Olympius, Hilarius, Ambrosius, Gregorius, Innocentius, Ioannes, Basilius, quibus addo presbyterum (velis, nolis) Hieronymum.] Verùm cùm de opere ipso constet, atque recenseat eum Gennadius inter huius temporis scriptores, nequaquam putamus ætate Hilarium præcessisse, sicut nec fuisse post Ioannem Basilium patet.

Quod rursum ad Toletanam Synodum spectat: qui in eius appendice habetur canon vigesimusprimus, haud huius Synodi est dicendus; quippe pertinere cognoscitur ad tempora S. Leonis: agemus de eo suo tempore. Porrò ipsum Toletanum Concilium multa habet ad rectè componendam Ecclesiasticam disciplinam accommodata, viginti regulis definita: in quarum decimaseptima quod ponitur de concubina, intellige secundùm ea quæ S. Augustinus habet libro de Bono coniugali, capito quinto.

E Quod autem pertinet ad Innocentij dictam epistolam: ipse irritam reddit sententiam illam, qua dicebatur, coniugium ante baptismum initum, sic per baptismum quod ad bigamiam constituendam obliterari, vt ducés aliam post baptismum, bigamus minimè efficeretur. Quod sensit aliquando S. Hieronymus in epistola ad Oceanum[d] in causa Charterij Episcopi in Hispania, defendens eam opinionem Romæ cùm esset, qui postea in dicta epistola id ipsum præstitit cumulatiùs: licet in Apologia contra Ruffinum, cùm ea de re à Chrysogono in crimen vocaretur, se excusat his verbis[e]: Hæc dicimus, non quòd ipsi propitio Christo hac quæstione teneamur. Sed interrogati à fratribus, quid nobis videretur, respondimus, nulli præiudicantes sequi quod velit, nec alterius decretum nostra sententia subuertentes.] hæc ipse: quibus intelligas Ecclesiæ doctoris modestiam, cum sententiæ, quam defendit atque corroborat, fulcitque irrefragabilibus propemodum rationibus, neminem cogit inuitum adstipulari.

[a] *Gennad. de Vir. illustr. cap. 24.* DE OLYMPIO HISPANO EPISCOPO.

[b] *Aug. contra Iulian. lib. 1. c. 3 & c. 7.*

[c] *Aug. contra Iulian. lib. 2. c. 10. tex. & lib. 3. c. 17.*

[d] *Hier. epist. 83*

[e] *Hier. Apolog. lib. 1. in fin.*

Porrò

Porrò Carterium illum Hiſpanum Epiſcopum, cuius meminit ſanctus Hieronymus in dicta epiſtola ad Oceanum, eumque ætate & ſacerdotio veterem nominat, non alium fuiſſe puto, quàm illum qui cum aliis Orthodoxis Epiſcopis interfuit Concilio Cæſarauguſtano, & Caterius, pro, Carterius, ſcriptus mendosè legitur: niſi potiùs qui dicendus ſit Caterius, Carterius apud ſanctum Hieronymum depravato textu excuſus habetur. Vides igitur haud leuioris momenti fuiſſe eiuſmodi controuerſias de ordinationibus perperam factis, quarum cauſa Hiſpaniarum Eccleſiæ ſchiſmate ſciſſæ eſſent, cùm eiuſmodi bigamis ordinatis reliqui minimè communicarent Epiſcopi: quorum quidem immenſum fuiſſe numerum, non vnum Carterium, ſanctus Hieronymus indicat illis verbis[a]: Miror autem te vnum, *Carterium ſcilicet*, protraxiſſe in medium, cùm omnis mundus his ordinationibus plenus ſit, non dico de preſbyteris, non de inferiore gradu: ad Epiſcopos venio, quos ſi ſigillatim voluero nominare, tantus numerus congregabitur, vt Ariminenſis Synodi multitudo ſuperetur.] hæc ſanctus Hieronymus: quibus etiam intelligere valeas haud leue periculum impendiſſe, ne eiuſmodi cauſa obortum in Hiſpania ſchiſma in vniuerſam diffunderetur Eccleſiam, cùm præſertim eiuſmodi ordinati Epiſcopi habuerint S. Hieronymum defenſorem.

[a] *Hier. epiſt. 83.*

DE EPISTOLA INNOCENTII AD EXVPERIVM.

Scripſit & hoc ipſo anno idem Innocentius Romanus Epiſcopus de nonnullis Eccleſiaſticis rebus ad S. Exuperium Epiſcopum Toloſanum, cùm ille conſuluiſſet de dubiis quibuſdam ipſum Romanum Pontificem, hunc autem Exuperium eumdem fuiſſe, quem Auſonius Burdigalēſem dicit, & clarum inter eius temporis oratores adnumerat, in Notis diximus. eumdem namque poſt Præfecturam Hiſpaniarum ad tranquillitatis portum ſeceſſiſſe, idem Auſonius tradit, conſtatque in Eccleſia Burdigalenſi meruiſſe preſbyterum, vt ex Paulino[b] poteſt intelligi in epiſtola ad Amantium. At verò factus Epiſcopus, qualis quantuſve extiterit, egregia vitæ ſanctitate conſpicuus, ex S. Hieronymo[c] audi, dum hæc de ipſo in primis habet, ſcribens ad Ruſticum: Sanctus Exuperius Toloſæ Epiſcopus, viduæ[d] Sareptenſis imitator, eſuriens paſcit alios, & ore pallente ieiuniis, fame torquetur aliena, omnemque ſubſtantiam Chriſti viſceribus erogauit. Nihil illo ditius, qui corpus Domini caniſtro vimineo, ſanguinem portat in vitro: qui auaritiam eiecit è templo: qui abſque funiculo & increpatione cathedras vendentium columbas, id eſt, dona ſancti Spiritus, menſaſque ſubuertit mammonæ[e], & nummulariorum æra diſperſit, vt domus Dei, domus vocetur orationis, & non latronum ſpelunca. Huius tu è vicino ſectare veſtigia.] hæc ipſe. Et ad Ageruchiam[f]: Non poſſum (inquit) abſque lacrymis Toloſæ facere mentionem, quæ vt hucuſque non rueret, ſancti Epiſcopi Exuperij merita præſtiterunt.] Et ad Furiam[g]: Habes (inquit) ſanctum Exuperium probatæ ætatis & fidei, qui te monitis ſuis frequenter inſtituat.] Sed de ipſo modò hactenus, dicturi de eo alia occaſione anno ſequenti. Iam verò ad dictam ab Innocentio Papa ad ipſum ſcriptam epiſtolam redeamus.

[b] *Paulin. epiſt. 10.*
[c] *Hier. epiſt. 4.*
[d] *3. Reg. 17.*
LAVDES EXVPERII EX S. HIERONYMO.
[e] *Matth. 21.*
[f] *Hier. epiſt. 11.*
[g] *Hier. epiſt. 10*

DE SERIE LIBRORVM SACRORVM TVM A LATINIS TVM A GRAECIS SCRIPTA.

Inter alia autem, quæ S. Exuperius ab Innocentio Romano Pontifice exquiſierat, de continentia clericorum, & pœnitentiis quibus delinquentes coercerentur, atque aliis, doceri quoque petiit ſacrorum librorum catalogum. quod idem Innocentius præſtitit ad finem ſuæ decretalis epiſtolæ, canonicorum librorum ſeriem texens: quam & in Romano Concilio (vt dictū eſt) Damaſus promulgarat. præſtitit id ipſum Gelaſius Pōtifex, ſed antea S. Auguſtinus, atque Ruffinus, poſtea verò Alcimus Auitus heroico carmine, Caſſiodorus, & Iſidorus, vt taceamus de recentioribus: Græcorum autem, Concilij Nicæni canon qui excidit, & ſi altiùs repetendum putes, canon qui dicitur Apoſtolorum, Concilium Laodicenum, S. Athanaſius, Gregorius Nazianzenus, Amphilochius, Cyrillus Hieroſolymitanus, poſtea Ioānes Damaſcenus, & alij recētiores in aliquibus inter ſe diuerſi. Subiecit autem Innocentius & quæ Exuperius cauere deberet apocrypha. Sed de his nos ſuperiùs fuſiùs egimus primo tomo.

IESV CHRISTI ANNVS 406. INNOCENTII PAP. ANNVS 5. ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS 12.

RHADAGAYSVS BELLVM PARAT ADVERSVS HONORIVM IMP.

A Chriſto nato iam annus agitur quadringenteſimus ſextus auſpiciis nouorum Conſulum Arcadij Aug. ſextùm & Anicij Probi: Quo (inquit Marcellinus) Theodoſius Iunior Quinquennalia edidit: & Rhadagayſus Paganus, natione Scytha, cum ducentis millibus

millibus suorum totam Italiam inundauit. Cùm Huldin & Saurus * Hunnorum Gothorumque Reges Rhadagaysum continuò confecerunt, ipsius capite amputato, captiuos eius singulis aureis distrahentes.] hæc ipse, & quidem paucis & obscurè. At res tanta digna quidem est, quæ omni ex parte elucidetur, ac fusiùs explicetur. Atque in primis quod ad rei gestæ tempus spectat: scimus S. Prosperum in Chronico, hæc accidisse affirmare anno superiori, sub Consulatu Stilichonis secundo & Anthemij. Vt autem Marcellino potiùs assentiamur, Honorij Imperatoris rescripta hoc anno ad Prouinciales data persuadent. Etenim ob ingruens tanti belli periculum iubet etiam armari seruos [a]. Sed & iterato rursum edicto, ingenuis militantibus stipendium auxit, cùm ita ad Prouinciales rescripsit [b]:

* Sarus

[a] l. 16. de tyron. Cod. Theod.

[b] l. 17. de tyron. Cod. Theod.

Prouinciales pro imminentibus necessitatibus omnes inuitamus edicto, quos erigit ad militiam innata libertas. Ingenui igitur, qui militiæ obtentu arma capiunt amore pacis & patriæ, sciant se denos solidos paratis * rebus de nostro percepturos ærario; quibus tamen ternos ex summa supradicta iam nunc solidos præberi mandauimus. Nam optimos futuros confidimus, quos virtus & vtilitas publica necessitatibus obtulit. Dat. XIII. Kalend. Maij, Rauennæ, Arcadio A. VI. & Probo Coss.] Cùm igitur tanta necessitas hoc anno Imperatorem coegerit armare seruitia, atque triplicare stipédia militantibus; nec alia præter illâ Rhadagaysi his temporibus contigisse legatur barbarorum irruptio, cuius causâ tanta oportuerit in expeditione præstari: planè affirmandum esse videtur, hoc ipso anno, quo edicta illa promulgata sunt, formidolosum Rhadagaysi in Italiam aduentum accidisse. Hæc in his quæ ad tempus spectant. At rem gestam ab Orosio [c] huius temporis scriptore petamus; quem tamen hæc summatim strictimque scribendo, præteriisse multa oportuit. Ait igitur:

HONORIVS AD BELLVM FVTVRVM STIPEN. DIVM AVGET.

* paratis

[c] Oros. lib. 7. cap. 37.

Taceo de ipsorum inter se barbarorum crebris dilacerationibus, cùm se inuicem Gothorum cunei duo, deinde Alani atque Hunni variis cædibus populabantur. Radagaysus omnium antiquorum præsentiumque hostium longè immanissimus, repentino impetu totam inundauit Italiam: nam fuisse in populo eius plus quàm ducenta millia Gothorum, ferunt. Hic supra hanc incredibilem multitudinem indomitamque virtutem Paganus & Scytha erat. Qui (vt mos est barbaris huiusmodi gentibus) omnem Romani generis sanguinem diis suis propinare deuouerat. Hoc igitur Romanis arcibus imminente, fit omnium Paganorum in Vrbe concursus: Hostem esse cùm vtique virium copiâ, tum maximè præsidio deorum potentem: Vrbem autem ideo destitutam, & maturè perituram, quia deos & sacra perdiderit. Magnis querelis vbique agitur; & continuò de repetendis sacris celebrandisque tractatur. Feruent tota Vrbe blasphemiæ: vulgo nomen Christi tamquam lues aliqua præsentium temporum probris ingrauatur.] Cùm hæc scribat Orosius, puto quidem tunc vsurpasse sibi Gentiles annonam illam quæ persoluebatur antea deorum templis, ablatam (vt vidimus) ab Imperatore Gratiano: quam iterum post sequentem annum ab iis vendicari, & dari militibus, Honorius Imperator iussit [a], vt suo loco dicemus. Sed pergit rem gestam Orosius:

GENTILES IN CHRISTVM FARMYRE.

[a] l. 20 de Pagan. Cod. Theod.

Itaque inenitabili iudicio Dei factum est, vti quoniam in permixto populo piis gratia, impiis pœna debebatur; oportebatque permitti hostes, qui insuadibilem in plurimis & contradicentem ciuitatem seuerioribus solito flagris coarguerent; non tamen eos, qui indiscretè cunctos intemperata cæde delerent: duo tunc populi Gothorum cum duobus potentissimis Regibus suis per Romanas prouincias baccharentur: quorum vnus Christianus, propiorque Romano, & (vt res docuit) timore Dei mitis in cæde; alius Paganus, barbarus, & verè Scytha: qui non tantum gloriam aut prædam, quantum inexaturabili crudelitate ipsam cædem amaret in cæde. Et hic iam receptus sinu Italiæ, Romam è proximo trementem terrore quassabat. Itaque si huic vltionis potestas permitteretur, quem Romani ob hoc præcipuè tremendum arbitrabantur, quia fauorem deorum sacrificiorum obsequiis inuitaret; & immoderatior cæde sine fructu emendationis arsisset, & error nouissimus peior priore creuisset. Quandoquidem in Pagani & Idololatræ manus incidisse, non solùm Paganis residuis de instaurando cultu idolorum esset indubitata persuasio, sed etiam Christianis periculosa confusio, cùm & hi terrerentur præiudicio, & illi confirmarentur exemplo. Quamobrem iustus dispensator humani generis Deus perire Paganum hostem voluit, & Christianum præualere permisit; vt Pagani, blasphemantesque Romani & illo confunderentur perdito, & hoc punirentur immisso, maximè cùm Imperatoris Honorij admiranda in Rege continentia & sanctissima fides non parum diuinæ misericordiæ mereretur.] hæc Orosius, demonstrans, in ignominiam atque detrimentum Gentilium deos colentium

CVR NON EXPVGNATA ROMA A RHADAGAYSO PAGANO REGE.

Universidad de Deusto
Biblioteca

factum à Deo esse, ne Rex Scytha Paganus Romam inuaderet, eamdem verò postea in horum vltionem caperet Christianus Sed de bello inito subdit: A

INGENS VICTORIA DE RHADAGAYSO.

Conceduntur quidem aduersus immanissimum illum hostem Rhadagaysum, aliorum hostium cum copijs suis inclinati ad auxilium animi. Adsunt Huldin & Sarus Hunnorum & Gothorum duces præsidio Romanorum. Sed non sinit Deus rem potentiæ suæ virtutem hominum & maxime hostium videri. Conterritum diuinitus Rhadagaysum in Fesulanos montes cogit: eiusque (secundùm eos qui parcissimè referunt) ducenta millia hominum, inopum consilij & cibi, in arido & aspero montis iugo, vrgente vndique timore, concludit: agminaque, quibus dudum angusta videbatur Italia, latendi spe in vnum ac paruum verticem trudit. Quid multis morer? Non dispositа in bellum acies fuit, non furor timorque incerta pugnæ prætu it, non cædes acta, non sanguis effusus est; non postremò (quod felicitatis loco deputari solet) damna pugnæ euentu compensata victoriæ: edentibus, bibentibus, ludentibusque nostris, tanti illi, tamque immanes hostes esurientes & sitientes languentesque cófecti sunt. Parum hoc est, nisi captum & catenatum ac subiugatum sciant, quem timuere Romani: illumque Idololatram suum, cuius sacrificia se magis pertimescere quam arma fingebant, sine prælio victum ac vinctum sub iugo catenisque despiciant. Igitur Rex Rhadagaysus, solus spem fugæ sumens, clam suos deseruit, atque in nostros incidit; à quibus captus, ac paulisper retentus, deinde interfectus est. B

VILI PRETIO VENDITI BARBARI, IIDEMQVE CITO DEFVNCTI.

Tanta verò multitudo captiuorum Gothorum fuisse fertur, vt vilissimarum pecudum modo, singulis aureis passim greges hominum venderentur. Sed nihil supereſse Deus de eodem populo siuit. Nam illico cunctis qui emebantur morientibus, quod improbi emptores eorum non impenderunt turpiter pretiis, expenderunt misericorditer sepulturis. Igitur ingrata Roma, quæ sicut nunc sentit, non ad remittendam, sed ad reprimendam idololatriæ præsumptionem, iudicis Dei aliquam misericordiam, ita continuò propter viuorum mortuorumque sanctorum piam recordationem, Dei iram passura non plenam, si forte confusa pœniteat, vt per experientiam fidem discat, ab incursu Alarici Regis & hostis, sed Christiani, aliquantulo ad tempus spatio differtur.] hucusque Orosius. C

S. AMBROSII VIRTVTE RHADAGAYSVS VINCITVR. [a] *Paulin. in Vita S. Ambrosij in fin.*

At res tanta nihil est vt humanis quiuerit perfici viribus. quod cùm omnes intellexerint diuina id factum esse virtute: haud tamen omnes æquè nouerunt, quis apud Deum rem tantam promeruerit obtinere. Fuit enim ista operans, ille magnus tyrannorum vindex & debellator S. Ambrosius, qui rem tantam haud obscuris signis declarauit suis hospitibus Florentinis. quod Paulinus [a] his verbis significat: Tempore quo Rhadagaysus supradictam Florentinam ciuitatem obsidebat; cùm iam de se penitus desperassent viri ciuitatis, per visum S. Ambrosius cuidam apparuit, & promisit alio die salutem illis affuturam. Quo referente, ciuium animi sunt erecti. Nam altero die, adueniente Stilichone tunc Comite cum exercitu, facta est de hoste victoria. Hæc Pansophia religiosa femina, matre pueri Pansophij, referente, cognouimus.] hæc Paulinus. D

QVAE GENTILES DIVTVRINT IN CHRISTIANOS. [b] *Aug. serm. 29. in Luc.*

Sed de tanta victoria diuinitus impartita, S. Augustini audiamus elogia, qui pro concione hæc ad populum obiter [b]: Mementote, fratres, mementote: non est longum, pauci anni sunt; recordamini. Euersis in vrbe Roma omnibus simulacris, Rhadagaysus Rex Gothorum cum ingenti exercitu, multo numerosiore quàm Alarici fuit, venit. Paganus homo erat Rhadagaysus, Ioui sacrificabat quotidie: nunciabatur vbique, quòd à sacrificiis non desisteret Rhadagaysus. Tunc omnes isti (*Pagani scilicet*) Ecce nos non sacrificamus, ille sacrificat: vinci habeamus à sacrificante, quibus non licet sacrificare. Deus ostendens, quia non in istis sacrificiis est ipsa temporalis salus, ipsa regna terrena: victus est Rhadagaysus, adiuuante Domino, miro modo. Postea venerunt Gothi, &c.] & in libris de Ciuitate Dei [c]: Quod tamen (inquit) nostra memoria, recentissimo tempore, Deus mirabiliter & misericorditer fecit, non cum gratiarum actione commemorant, *Gentiles scilicet*, sed quantum in ipsis est, omnium (si fieri potest) hominum obliuione sepelire conantur: quod à nobis, si tacebitur, similiter erimus ingrati. Cùm Rhadagaysus Rex Gothorum agmine ingenti & immani, iam in Vrbis vicinia constitutus, Romanis ceruicibus immineret, vna die tanta celeritate sic victus est, vt ne vno quidem non dicam extincto, sed nec vulnerato Romanorum, multo amplius quàm centum millium prosterneretur eius exercitus, atque ipse cum filiis mox captus pœna debita necaretur. Nam si ille tam impius, cum tantis & tam impijs copijs Romam fuisset ingressus; cui pepercisset? quibus honorem locis martyrum detulisset? in qua persona Deum timeret? cuius non sanguinem E

[c] *Aug. de Ciuit. Dei lib. 5. c. 23.*

MAGNA DEI PROVIDENTIA RHADAGAYSVS VICTVS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A nem effusum, cuius pudicitiam vellet intactam? Quas autem isti pro diis suis voces haberent? quanta insultatione iactarent, quòd ideò ille vicisset, ideò tanta potuisset, quia quotidianis sacrificiis placabat atque inuitabat deos? quod Romanos facere, Christiana religio non sinebat. Nam appropinquante iam illo his locis, vbi nutu summæ maiestatis oppressus est; cùm eius fama vbique crebresceret, nobis apud Carthaginem dicebatur, hoc credere., spargere, iactare Paganos, quòd ille diis amicis protegentibus & opitulantibus, quibus immolare quotidie ferebatur, vinci omninò non posset ab eis, qui talia diis Romanis sacra non facerent, nec fieri à quoquam permitterent. Et non agunt miseri gratias tantæ misericordiæ Dei, qui cùm statuisset irruptione barbarica grauiore dignos mores hominum castigare, indignationem suam tamen mansuetudine temperauit, vt illum primò faceret mirabiliter vinci; ne ad infirmorum animos euertendos, gloria daretur dæmonibus;
B quibus eum supplicare constabat.] hæc S. Augustinus.

DE NVMERO HOSTIVM ET ERRORE ZOSIMI.

Quod verò ad numerum exercitus Rhadagaysi diuinitus superati pertinet, modestiùs agere visus est Augustinus, ne fidem minimè posteris facturus loqui videretur hyperboles, dum ait multo amplius quàm centum millium fuisse numerum barbarorum: quos tamen Orosius ad minus ducentos mille fuisse tradit: pariterq; Zosimus historicus & quidem Paganus (ne quis inuidiosè Orosium mentitum putet) quadringenta barbarorum millia fuisse testatur, qui hoc in bello sub Rhadagayso militarunt, collecti omnes (vt ait) ex trans-Istranis, trans-Rhenanis, Celticis, & Germanicis nationibus. Sed planè, vt Paganus, rem tantam perfidè obscurare conatus, ait, trans-Istrum, antequam cum copiis in regiones Romani Imperij subditas Rhadagaysus se inferret, à Stilichone imparatum offensum, ac superatum: cùm, testibus Prospero & Cassiodoro, iam ante quinque annos sub Consulatu primo Sti-
C lichonis & Aureliani iidem descenderint in Italiam; & Paulino, Orosio, Augustino, atque Prospero auctoribus, idem Rhadagaysus fuerit diuina virtute in Tuscia superatus, captus, atque necatus. Hæc autem cùm omnes vna sententia testentur tot tantique grauissimi scriptores, rerum sui temporis singuli assertores: portentosi planè mendacij Zosimus redarguitur.

Sed iam ad Constantinopolitanæ Ecclesiæ huius anni res gestas conuertamus orationem. Hoc namque anno (inquit Socrates[a]) Arcadio sextùm Consule & Probo primùm, Atticus vir pietate eximius, ex Sebastia Armeniæ oriundus, monasticum vitæ genus ab ineunte adolescentia excolens, doctrina sanè mediocri, sed prudentia naturaliter insita magis valens, Episcopus Constantinopolitanus creatus est.] de quo cùm Sozomenus[b] dicat quartum post mensem ab obitu Arsacij creatum esse, quem diximus diem obiisse tertio Idus Nouem-
D bris, æquè dicendum est, tertio Idus Martias esse in locum Arsacij Atticum substitutum. Ait autem de eo Sozomenus: Quarto post obitum illius mense, ordinatur Atticus Constantinopolitani cleri presbyter, vnus ex insidiatoribus Ioannis. Hic quidem natione erat ex Sebastia Armeniæ, sed à puero ad religionem institutus per monachos hæresis Macedonianæ sectatores, qui tum temporis Sebastiæ in huius sapientiæ studio clarebant ex schola Eustathij progressi.] sed & paulò pòst: Hic autem cùm ad virilem ætatem peruenisset, ad Catholicam Ecclesiam transiit. Et quoniam natura magis quàm doctrina prudens erat, rerum agendarum insidiator fuit, vt qui ad astruendas insidias, & ad easdem euitandas sufficeret, ingenio pellaci, ita vt multis gratus esset. In concionibus Ecclesiasticis mediocris, vt hæ neque scripto dignæ viderentur auditoribus, neque eruditionis prorsus expertes. Nam cùm affectatus esset, si quando occasionem nactus erat, præceptos quoque Græ-
E cos scriptores lectitabat: & eo ipso quòd indoctus haberetur, dum de hisce differeret, etiam doctos sæpenumero latebat. Ferebatur autem erga suæ opinionis homines industrius, aduersus diuersa sentientes formidabilis, & facilè his ipsis, quoties vellet, incutere metum, & mox mutatus apparere mansuetus. Atque hunc quidem talem fuisse aiunt illi qui hominem norant.] hactenus de Attico Sozomenus, modoque satis de eius electione hæc dicta sunto.

ATTICVS EPISCOPVS CONSTANTINOPOLITANVS CREATVR.

[a] Socrat. lib. 6. c. 18.

[b] Sozom. lib. 8. c. 27.

Interea autem, cùm Roma in Orientem legati missi, Constantinopolim properant: ea de re certior redditus S. Ioannes Chrysostomus, his eos putauit præueniendos esse litteris[c]:

[c] Chrysost. epist. 165.

EPISTOLA S. IOANNIS CHRYSOSTOMI AD LEGATOS.

Pristinam quidem vestram animi promptitudinem, atque studium, quod pro Ecclesiarum commodis præ vobis tulistis, admirati sumus. Postquam autem tam longam peregrinationem insuper adiecistis, omnique cunctatione abiecta, forti, vt vos decebat, animo tam longum iter suscepistis; non vulgariter hoc quoque nomine vos suscipimus, nec vobis

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum nunc per litteras, tum citra litteras gratias agere desinimus. Nec verò nos dumtaxat, sed etiam Orientales omnes admiratione afficiuntur, vestræque firmitatis atque constantiæ; feruentisque charitatis, & immotæ sententiæ præcones se præbent. Ac iam nec itineris longinquitatem, nec peregrinationis ærumnam vllo modo grauem & molestam esse ducunt, vt ad eos excurrant, ac tot vestra præclara facta conspiciant. Eoque etiam nomine carissimus & insigni pietate præditus dominus meus presbyter, etiam si alioqui parum firmo corpore præditus, nihil non sibi perferendum putauit, vt ad vos se conferret, vestroque conspectu atque congressu frueretur. Posteaquam igitur ipsum (vt vestra charitas postulat) exceperitis: illud à vobis petimus, vt etiam si mala ingrauescant, vos tamen iis medicinam afferre ne grauemini, verùm parem initiis finem imponatis: scitis enim quantam vobis Deus pro sua benignitate mercedem relaturus sit, si pro tot Ecclesijs perturbatis laboretis, nihilque omittatis, quo eos ad tranquillum portum appellatis.] hucusque ad legatos Chrysostomi litteræ: immò & duplices dedit, alias nimirum ad eos eodem argumento conscriptas [a].

[a] *Chrysost. epist. 166.*

Sed quid meditata est scelerata perfidia? Quòd enim aduersarij Ioannis scirent, si ijdem legati Constantinopolim se conferrent, fore, vt populus pro Ioanne solicitus cum eisdem legatis pro ipsius Ioannis restitutione conspiraturus esset, & turbas quoque, si res ex sententia non cueniret, excitaturus: consilium illud inierunt scelestum ad modum, nimirum ne legatos sinerent ingredi Constantinopolim. quomodo autem id moliti sint, iam dicturi sumus.

LEGATI QVAE IN VIA PASSI CONTRA IVS GENTIVM.

Ac primum omnium, quod ad tempus spectat; decretam in Synodo Romæ habita anno superiori legationem, hoc verò anno missam, non peruenisse Constantinopolim, nisi postquam Atticus suffectus Arsacio, hoc anno (vt dictum est) sedere cœpit: ipsæ res gestæ declarant. Contigit itaque legatos talia tantaque pati, quæ neque perpeti contigisset apud feros barbaros, & quasuis agrestes ac rationis penitus expertes immanes gentes; siquidem non Christianæ pietatis tantum leges sunt ignominiosissimè proculcatæ, sed ipsum ius gentium scelestissimè violatum. At quænam fuerint ista, iidem ipsi legati cum re infecta reuersi sunt, palam fecere. Accepit ab ipsis rem cunctis notissimam ipse qui refert Theodorus Ecclesiæ Romanæ diaconus, qui apud Palladium singula verbis ipsorum legatorum recen-

[b] *Apud Pallad. Dialog.*

set, atque ait [b]:

Profecti igitur legati Constantinopolim, post quatuor menses redierunt, narrantes nobis Babylonias res. Cùm autem (aiebant ipsi) præternauigaremus Græcias, detenti sumus Athenis ab infesto quodam Tribuno militum; qui idem nobis Centurionem adiecit vnum, qui Thessalonicæ appropinquare minimè permitteret. Illic enim intendebamus primùm Anysio Episcopo Thessalonicæ litteras reddere.] iungebatur hic vnà cum aliis Macedoniæ Episcopis religionis fœdere cum Occidentalibus pro Ioanne, vt superiùs dictum est. Vetuit ergo Tribunus ne ij simul aduersus Ioannis impugnatores vnirentur. Sed pergit Theodorus relationem reddere legatorum: iniectos igitur nos Tribunus in duo nauigia misit. Irruente autem Austro vehementi, tribus diebus absque cibo Ægeum pelagus & Angusta traiecimus. Tertia tandem die, hora duodecima, ante vrbem applicuimus prope Victoris suburbana. Quo in loco detenti ab his qui obseruabant portus, retro repulsi sumus; cuius id iussione pateremur, ignorantes. Conclusique intra castellum Thraciæ maritimum, quod Athyram vocant; illicque cruciati, atque ab inuicem diuisi, Romani quidem in cellula vna, Cyriacus verò & qui cum illo erant, in pluribus morabantur, ne vno quidem puero nobis in ministerio relicto.

LITTERAE PER VIM EXTORTAE A LEGATIS MALE HABITIS.

Cumque vt litteras daremus, exigeretur à nobis; non acquieuimus, dicentes minimè esse conueniens; sed vt qui senes eramus, ipsi Imperatori Imperatoris itidem litteras Episcoporumque redderemus. Cum igitur obstinate recusaremus, neque aduenienti ad nos Patricio Notario, neque alijs quibusdam, qui ad hoc venerant, eas dare vellemus: postremò accessit ex Cappadocia quidam Tribunus militum, Valerianus nomine; perfractoque Episcopi Mariam pollice, per vim abstulit signatam Regis epistolam cum litteris reliquis. Postridie verò miserunt ad nos siue Regis aulici, siue Atticus, nescimus (ipse enim ferebatur Ecclesiæ inuasisse thronum) qui tria millia numismatum darent, orantes, vt communicaremus cum Attico, & de Ioannis iudicio omninò taceremus. quibus minimè obtemperare voluimus. Permansimus igitur orantes, vt quandoquidem nihil pacificum peragere possemus, tutò saltem redire ad Ecclesias nostras permitteremur. Mouebat enim nos nimia immanitas hominum.

Hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

LEGATI ANTE DIVINITVS PRAEMONITI.

A Hoc & Saluator noster variis reuelationibus nobis antè monstrauerat: adeò vt & diacono sancti Emmelij Paulo viro mitissimo & pudicissimo in naui apparuerint Apostolus Paulus, dicens illi [a]: Videte quomodo cautè ambuletis, non quasi insipientes, sed vt sapientes, quoniam dies mali sunt. Significante somnio multiplicem fallaciam, quæ ad euersionem veritatis nobis insidiaretur donis atque blanditiis. Assistens igitur idem ipse Tribunus Valerianus iniecit nos in nauim vetustam & putrem: datoque (vt ferebatur) pretio nauclero, vt perderet nauigantes, & simul adiectis militibus viginti ex ordinibus variis, continuò Athyris expulit. Emensis igitur stadijs plurimis, cùm iam perituri videremur, applicuimus Lampsaco. Inde mutata naui, vigesima tandem die ad Calabriæ Hydruntem peruenimus. Neque nobis vltra dicere potuerunt de beato Ioanne aliquid certius, neque vbi modò sint Demetrius, Cyriacus, Eulisius, & Palladius, qui cum nostris epistolis legati fue-
B rant missi, & Athyris (vt antè iam diximus) detenti.] hactenus ex relatione legatorum Theodorus. Quæ eadem omnia, qui res Ioannis Chrysostomi prosecuti sunt, cùm dicant facta esse ante Eudoxiæ Augustæ obitum, diuersam secuti sunt sententiam ab iis qui dixerunt eam anno superiori defunctam.

[a] *Ephes.* 5.

Ad ipsos autem legatos hac legatione perfunctos S. Ioannes Chrysostomus has litteras dedit [b]:

[b] *Chrysost. epist.* 167.

IOANNIS CHRYSOST. EPISTOLA AD LEGATOS.

Amplissimas vobis ob tantam animi firmitatem, ac studium, & curam, laboresq; & sudores, ac denique ob longam hanc peregrinationem, quam vtilitatis Ecclesiarum causa suscepistis, gratias agimus. Etenim quanto grauius eos, qui omnia perturbant, iudicium manet, tanto quoque maius vberiusq; vobis præmium expectandum est, qui ad ea quæ ab aliis scelerate ac nefariè admissa sunt, corrigenda, tantum patientiæ studiiq; adhibuistis. Atque vtinam
C coram quoque vobiscum congredi possemus. Quod quoniâ nobis exilij necessitas ademit: tandem aliquando atque ægrè ornatissimũ ac religiosissimum dominũ meum presbyterum ad vos proficiscentem nacti, has litteras misimus, quibus debitum vobis salutationis munus pendimus; ac tum pro præsentibus vestris officijs, tum pro eo, quo flagratis, sarciendorum incommodorum zelo gratias agimus. Nam etsi nihilo meliore statu res est: tamen ipsi, quod muneris vestri erat, præstitistis: eoq; nomine plena, numerisque omnibus absoluta merces à benigno Deo vobis constituta est; vt qui ad medicinam admissis sceleribus afferendam tanto studio, tantaque animi alacritate perpetuò vsi fitis.] hæc ad legatos Chrysostomus.

LEGATI ORIENTALES QVAM MALE MVLCTATI.

At quid post hæc actum sit de Episcopis Orientalibus, quos primũ legatos Romam missos diximus, deinde è Concilio Roma in Orientem cum eodem munere redditos, quos & secutos legatos in Athyra castello seorsum singulos inclusos reliquimus; iam dicendum est. Pal-
D ladius enim, quid de illis atque alijs factum sit, ita describit [c]: Episcopi (vt initio quidem fama vulgauit) in mare præcipitati; vt autem veritas continet, in exilium ad remotiora & barbara loca ducti sunt; ibiq; à satellitibus nunc vsque seruantur. Reuersus enim diaconus quidam, itineris ipsorum comes, retulit, Cyriacum quidem Emisenum Episcopum octingentis millibus passuum Palmyram Persarum oppidum adductum esse; Eulisium verò Bostræ Arabum, in castellum quod Nupsas appellatur, Saracenis adiacens, relegatum; Palladium Blemmiorum siue Æthiopum Episcopum seruari prope locum, qui Syene vocatur, in Ægypti regione; Demetrium intus in Oasim Mazicis proximam: sunt enim & aliæ Oases.] hi sunt quatuor illi legati ab Oriente Romam Episcopi, reuersique cum legatis Roma missis in Orientem, & Athyræ in carcere custoditi.

[c] *Pallad. in dialog.*

Ad hos autem quatuor Episcopos Cyriacum, Demetrium, Palladium, & Eulisium exules
E extat S. Ioannis Chrysostomi epistola scripta tunc quidem, cùm exilio eos esse damnatos accepisset: digna sanè quæ istiusmodi Actis interseratur; est verò huiusmodi [d]:

[d] *Chrysost. epist.* 148.

LITTERAE IOAN. CHRYSOSTOMI AD EPISCOPOS ROMAE AGENTES.

Beati vos, ac ter beati, sæpiusque beati ob præclaros hos sudores & certamina & ærumnas ac labores & pericula, quæ pro omnibus orbis terræ Ecclesijs subijstis. Hincque tum in terra, tum in mari, tum in cælis gloriam & splendorem consecuti estis. Siquidem homines omnes, qui quidem mentis compotes sunt, vos prædicant, ac coronis cingunt, animi vestri robur, fortitudinem, tolerantiam, atque constantiam ad stupore vsque mirantes. Benignus autem Deus, qui laboribus longè ampliora præmia semper constituit, tot tantaque bona vobis rependet, quot quantaque iis à Deo rependi par est, qui pro vniuersi Orbis pace tam strenuè ac fortiter dimicant. Ac propterea nos quoque beatos vos prædicare non desinimus, incredibilem quamdam voluptatem ex vestri recordatione perpetuò capientes, vosque etiamsi alioqui longo itineris interuallo à vobis disiuncti simus, animo circumferentes. Ac quidem Ce-

recus cariſſimus diaconus nunc nauigare minimè potuit, propterea quòd multo labore confectus erat. At verò domini mei, religioſiſſimus preſbyter Ioannes, & cariſſimus diaconus Paulus, cùm vndique exagitarentur ac vexarentur, nec vſquam conſiſtendi ac deliteſcendi poteſtas eſſet, hoc ſibi neceſſariò faciendum exiſtimarunt, vt ad charitatem veſtram ſeſe conferrent, iſticque vobiſcum eſſent. Quamobrem ipſos cum charitate excipite, eamque, quam par eſt, beneuolentiam ipſis exhibete. hucuſque epiſtola. Sed quæ de alijs exulibus & extorribus Palladius ſubdit, hic reddamus. A

IOANNI COMMVNICANTES QVANTA PASSI.

Serapionem autem poſt innumeras abſque vlla probatione calumnias, cum atrocitate iudicium violaſſent, in patriam (vt fama eſt) propriam relegarunt. Hilarius vir ſanctus & ſenex, poſt plagas non à Iudicibus ſibi, ſed Acro impoſitas, in interiorem Pontum miſſus eſt: qui decem & octo annis panem non guſtauit, ſolaque olera vel legumina ad cibum habuit. Antonius intra Palæſtinæ ſpeluncas ſe incluſit: Timotheus Maroniæ & Ioannes Lydiæ Epiſcopi in Macedonia eſſe memorantur: Rhodon Aſiaticus Mitylenem profectus eſt: Gregorius Lydius eſſe in Phrygia dicitur: Briſſo Palladij frater, Eccleſia ſua ſponte derelicta, in agello ſuo degit, terram propriis manibus fodiens: Lampetius verò (vt aiunt) in agro Lydiæ à quodam fouetur Eleutherio, lectionibus vacans: Eugenius in patria eſt: Elpidus magnus ille Laodiceæ Syriæ Epiſcopus vnà cum Pappo, tres anni ſunt, ex quo gradus domus numquam deſcenderunt, orationibus inſiſtentes: Heraclidas Epheſius quadriennium iam Nicomediæ carceri incluſus eſt. B

DIVERSORVM DIVERSAE AERVMNAE.

Reliqui de communione Ioannis partim quidē Attico communicarunt neceſſitate compulſi, & in alias regiones Thraciæ tranſlati, partim neſcimus vbi ſint. Aiunt Anatolium in Gallias conceſſiſſe. Preſbyteri verò in Arabiam & Palæſtinam exularunt: Tigrius in Meſopotamiam relegatus eſt: Philippus fugiens in Ponto diem obiit: Theophilus in Paphlagonia C
verſatur: Ioannes Aetrius Cæſareæ conſtruxit monaſterium: Stephanum in Arabiam relegatum, à carnificibus Iſauri abſtractum, in Taurum dimiſere: Salluſtium Cretæ immorari fama eſt: Philippum monachum atque preſbyterum Scholarum audiui infirmari in Campania: Sophronius diaconus Thebaidæ ſeruatur in cuſtodia: Paulus diaconus Diſpenſatoris adiutor in Africam profectus memoratur: alius Paulus Hieroſolymis eſt: Elladius Palatij preſbyter Bithyniæ in agello proprio degit. Plurimi Conſtantinopoli deliteſcunt: alij verò in ſua quiſque diſceſſere. Siluanus autē ſanctus Epiſcopus Troade piſcatu ſibi victum quærit.] pergit dicere de Stephano monacho, Eutropio, & aliis, de quibus ſuperius mentio facta eſt. Sed quid ipſis Epiſcopis contigerit, cùm in exilium deportarentur, Palladius iſta ſubdit:

QVAE IN ITINERE PASSI SVNT EXVLES.

Retulit autem is qui ab Epiſcopis redierat diaconus, eos à ductoribus ſuis, immiſſione quorumdam, in tantum vexatos, vt tæderet etiam viuere, mortemque ſibi precarentur D
omnes. Nam pecunias in ſumptus neceſſarias eis auferentes, inter ſe partiti ſunt; nudisque imponentes iumentis, bidui iter vna conficiebant die, profunda iam nocte diuertentes, & nocturnis item tenebris ad iter exurgentes, vt neque infelices eſcas continere ſtomachus poſſet. Turpibus præterea obſcœnisque ſermonibus impetere illos non deſiſtebant. Palladio autem etiam ſeruum tulerunt, cogentes ipſum litteras quoque dare quas habebat. Demetrium vnus ex militibus adeò afflixit, vt profunda iam veſpera illum etiā percuteret vomere: qui continuò corruens expirauit, multis doloribus maceratus. Prædixerat enim Palladius (vt ex commilitone veniente didicimus) Aliud iter non conficies, ſed miſerabiliter morieris. Eccleſiæ namque omninò appropinquare non ſinebant, hoſpitantes aut in ſtabulis, vbi ſcortorum erat multitudo, aut in Samaritanorum vel Iudæorum ſynagogis. quibus illi anguſtijs preſſi, noua ſemper animo verſare cogebantur. Dixit autem vnus ex Epiſcopis: E
Quid de diuerſoriis querimur? Num enim in nobis eſt, morari vſpiam, vt voluntate propria & electione laſciuientes pœnas expendamus? An ignoratis hæc omnia & contigiſſe prius, & futura etiam poſtmodum, per quæ omnia glorificatur Deus? Quàm multæ iſthuſmodi meretrices, quæ vel obliuionem Dei cœperant, vel illum ſemper ignorauerāt, conſpectis nobis, in timorem Dei cognitionemque venerunt, fortaſſis in melius conuertendæ, ſiue certè ad deteriora non prolapſuræ. Non parum autem eſt rationali animæ, quæ à perturbatione vexatur, reſpirare vel modicum, quod eſt pudoris fomentum: adeò vt dixerit, qui hæc ſuſtinuit magiſter Gentium Paulus[a]: Chriſti bonus odor ſumus his qui ſaluantur, & his qui pereunt; eò quòd[b] ſpectaculum facti ſumus Angelis & hominibus.

[a] 2. Cor. 2.
[b] 1. Cor. 4.

PERSECVTORES ACERBIORES NVMERANTVR.

In tantam verò acerbitatis inſaniam Epiſcopi omnes de communicatione Theophili per totum Orientem (ſicuti monachus rediens retulit) deuenerunt, vt ex his plerique non modò

Universidad de Deusto
Biblioteca

A dò debitam humanitatem non exhiberent; verùm milites, datis muneribus, inducerent, vt coacti vos è ciuitatibus expellerent. Sunt autem qui ista gessere, Tarsensis, & Antiochenus & Cæsariensis, atque ante omnes Ancyranus, & Pelusiensis Episcopi, partim donis, partim etiam minis militum animos contrà eos ita efferantes, vt ne laicos quidem eos excipere hospitio cupientes permitterent, sicut in epistolis canonicis Caio contra Episcopum quemdam scribit beatus Ioannes [a]. & post aliqua: Laudabat autē idem monachus, atque admirabatur Secundæ Cappadociæ Episcopos, vt qui actis in exilium Episcopis magnū ostendissent miserationis affectum, & in primis Theodorum Tyanæum mitissimum virum, Bosphoriumque Coloniæ, qui quadragesimū in Episcopatu agebat annum, & Serapionē Ostracinæ quadragesimum & quintum annum in Episcopali officio supergressum.] Hæc Palladius de exulibus Episcopis, & eorum peregrinatione. Quod ad Bosphorū spectat; hic sanè ille (vt suo loco dictum est) qui ante annos quadraginta, nempe à Christo nato trecentesimo sexagesimo sexto, S. Gregorio Nazianzeno suasit, ac penè coëgit suscipere munus Ecclesiæ Nazianzenæ.

[a] *Ioan. 3.* A QVIBVS PENE HABITI EPISCOPI EXVLES.

B Sed tam tandem ipsum S. Ioannem Chrysostomum in exilio Arabissi agentem inuisamus. Hoc quidem ipso anno, absolutis exilij annorū duorum periodis, tertium inchoauit mense Iulij; quando mittens Romam Ioannem presbyterum & Paulum diaconum, has ad Innocentiū Romanū Pontificē litteras dedit, quibus in primis pro sedulo & indefesso in sua causa exhibito studio ingentes gratias agit: inde verò pro persecutoribus rogat, suadens mitius agere aduersus canonū proculcatores, ne eos excommunicet, ob periculū vniuersalis in vniuerso Orbe conflandi schismatis, sed vt expectet orat, si fortè resipiscant. Sic enim ipsæ sē habēt nouissimæ ad Innocentiū scriptæ [b] litteræ tāti viri memoria suauissimæ atq; dulcissimæ:

[b] *Chrysost. epist. 2. ex septem.* EPISTOLA VLTIMA CHRYSOST. AD INNOCENTIVM PAPAM.

C Corpus quidem nostrum vno eodemque loco tenetur & stabilitum est; animus autem charitatis ala in vniuerso Orbe circumuolitat. Proinde licet tanta itineris intercapedine separati simus, à pietate tamen vestra non absumus, sed quotidie vobis præsentes sumus. Animi enim oculis videmus vestram illam fortitudinem & sinceram affectionem, constantiamque non mutabilem, & quòd vos consolari nos plurimum & perpetuò cupiatis. Quanto enim fluctus extolluntur sublimiùs, & plures latent scopuli, vehementioresq; venti sunt, & tempestates: tanto & vigilantia vestra augetur: neque vos tantæ viæ prolixitas, neque tantum temporis interuallum, neque causarum difficultates segniores reddidit; sed perseueranter imitamini optimos gubernatores, qui tunc maximè vigiles sunt, quando eleuari fluctus, & mare intumescere, & multas aquas in nauim inundare, grauissimamque interdiu noctem ingruere vident. Ea propter & gratias vobis habemus multas, & desideramus quidem ad vos dare crebras litteras: id quod nobis maximo foret solatio. Verùm quia solitudo huius

D loci in tantùm vos à nobis separat, neque facilè ad vos peruenire valent hi qui nobiscum agunt, vel etiam qui in vicino habitant, tum quòd in extremis finibus locus ille situs est, tum quòd latrones vias illas vndique obsident: precamur vt diuturnum nostrum silentium efficiat, quòd magis condoleatis, quàm quòd nos reos putetis negligentiæ: neque enim contemptus est in causa, quòd tacuimus:

Nunc enim multo tempore venerabilem & dilectum Ioannem presbyterum & Paulum diaconum in hoc tenuimus, vt scriberemus. Perpetuas enim vobis gratias agimus, quòd paternam erga nos beneuolentiam declarastis. Nam quantum in vestra pietate situm fuit; iam res omnes sedatæ & emendatæ, atque sublata omnia scandala fuissent, gauderentq; Ecclesiæ tranquilla ac sincera pace, & essent plane secunda omnia, neque contemptæ leges, neque violatæ Patrum constitutiones forent. At illi in suis impiis operibus pergunt; & quasi antea

IOANNIS ET PAVLVS LEGATI AD INNOCENTIVM PAPAM.

E nihil attentarint, ita priora malefacta recentibus vincere certant. Nolo autem omnia quæ interim gesta sunt, singulatim recensere: quandoquidem non solùm epistolæ, sed & historiæ modum transcenderet narratio.

Ceterum vestram oro vigilantiam, quòd licet illi omnia tumultibus repleuerint, laborauerintq; morbis incurabilibus & pœnitentiæ non capacibus; si tamen curari morbos voluerint, ne affligantur, neque à cœtu abiiciantur, considerata tanti operis magnitudine. Certamē enim illud fermè totius Orbis est, Ecclesiæ vsque ad genua humiliatæ sunt; populi dispersi, clerus diuexatus, Episcopi exules; constitutiones Patrum violatæ. Et idcirco iterum atque iterum & sæpiùs vestram oro diligentiam, vt quanto maior est tempestas, tanto maius adhibeatur studium. Expecto quidem futurum, vt aliquanto ampliùs corrigantur. Quòd si minus fiet: vos vestram coronam paratam apud misericordem Deum habetis; & hi qui iniuria afficiuntur, consolationem ex incremento charitatis vestræ non mediocrem accipient.

Nam

Nam & nos tertium nunc annum in exilio versamur, expositi pesti, fami, bello, continuis ob- A
sidionibus, solitudini indicibili, quotidianæ morti, & Isaurici gladijs: & non mediocriter
nos consolantur solida vestra fides & charitas, quæ se in me tam tenui ac simplici oblectant:
Hic noster murus, hæc securitas, hic portus absque fluctibus, hic multorũ bonorum thesau-
rus, hæc lætitiæ mirificæq; voluptatis causa est. Et si in desolatiorẽ quàm iste est, locũ iterum
abigemur; non paruam hinc habentes nostrarum afflictionum consolationem, abimus.] ha-
ctenus Ioannis Chrysostomi epistola Romã missa per Ioannẽ & Paulum: quos apud sanctas
feminas, easdemq; genere clarissimas Romæ voluit hospitari, sicuti alios qui ab Oriente à se
missi erant: haud enim hos apud Innocentiũ, qui interpellabatur Iudex, decebat defensores
causæ Chrysostomi hospitari; ne idem qui Iudex, æquè esse patronus censeretur. Extant
Ioannis ipsius ad eas datæ litteræ. Quales autẽ quantæque essent istæ extorrium ac profugo-
rum legatorumque hospitæ Proba ac Iuliana: memoria repete quæ de vtrisque à nobis di- B
cta sunt suprà ad finem quarti Annalium tomi. Quarũ commendandi studij causa, hic per-
breues binas scriptas ad eas epistolas ipsius Ioannis opportunè reddemus. Ad Probam enim
data epistola sic se habet, cùm eosdem missos legatos commendat Ioannem & Paulum [a]:

[a] Chrysost. 168 IOANNIS CHRYSOST. EPISTOLA AD PROBAM.

Etsi longo itineris spatio abs te disiunctus sum; tamen sinceram ac feruentem tuam cha-
ritatem, non secus ac si coram essem, tuaque omnia cernerem, certò expertus sum: iis ni-
mirum, qui istinc ad nos veniunt, ea de te afferentibus, quæ audire cupiebam. Eaq; de causa
multas atque ingentes tibi gratias habeo, atque ob istum tuum animum glorior, meque ef-
fero: virosq; mihi carissimos, religiosissimumque presbyterum Ioannem, & ornatissimum
diaconum Paulum tibi commendo; atque ad tuas manus, velut ad portum transmitto. Abs
te igitur, lectissima ac nobilissima domina mea, peto, vt, quemadmodum humanitas tua
poscit, ipsos videas: nec enim te fallit, quantam huiusce comitatis mercedem relatura sis. C
Ac quàm sæpissimè licebit, de tua valetudine, de qua vt nobis vehementer cara, aliquid in-
telligere, vehementer aueo, fac me certiorem.] hactenus ad Probam. Ad Iulianam verò san-
ctissimam æquè viduam eius filiam ista habet [b]:

[b] Chrysost. epist. 169. EIVSDEM EPISTOLA AD IVLIANAM.

Quo grauiore pœna mulctati sunt, qui tot scelera perpetrarunt: eo quoque vobis, qui tot
scelera tollere ac delere studuistis, tantumque laboris & ærumnæ suscepistis, amplior mer-
ces futura est. Neque enim nobis obscura fuit ea beneficentia, idq; studium, quod & in ne-
gotio de quo agitur, & in excipiendis benigneq; complectendis iis quos istuc misimus, præ-
buistis. Eoque nomine gratias vobis habemus, vosque rogamus & obsecramus, vt in eodem
studio & alacritate permaneatis, ac firmiùs etiam ac valentiùs animi robur ac fortitudinem
adhibeatis. Neque enim vos fugit, quanta huiusce præclari facti magnitudo sit, quantamque
mercedem percepturæ sitis; tantos motus ac tam æuos fluctus, quantum in vobis est, com- D
pescentes; eamque quam par est, acceptis incommodis, medicinam afferentes.] hæc ad Iu-
lianam, non solùm (vt vides) hospitem legatorum, sed & causæ Ioannis diligentissimam pa-
tronam. Extat eiusdem Ioannis eodem argumento alia epistola ad Italicam [c] æquè clarissi-
mam feminam, ad quam etiam datæ S. Augustini duæ epistolæ habentur [d].

[c] Chrysost. epist. 153. [d] Aug. epist. 6. & 133. CONSILIVM ADVERSARIORVM DE NECANDO IOANNE

Cùm autem ad calcem recitatæ nuper epistolæ ad Innocentium Papam Ioannes dicat, in
alium se fortè locum ablegandum fore; odoratus esse videtur, quod aduersarij in ipsum mo-
lirentur, conantes sic eum frequentibus atterere peregrinationibus per loca aspera & diffi-
cillima, quousque nimia ex itineribus afflictatus molestia, cogeretur ad postremum etiam
ex hac vita migrare. Quod enim eius causa totum scirent aduersarij esse Occidentem com-
motum, Romanumq; Pontificem etiam & alios eiusdem orbis Episcopos exasperatos, quin
& ipsum Honorium Imperatorẽ, ob violatum in contumeliis legatorum ius gentium, haud E
mediocriter perturbatum, concitatumque ad facinoris vltionem: nihil consultius agi sibi vi-
sum, quàm si ipse Ioannes de medio tolleretur; sic rati omnẽ cum illo finem consecuturum
esse quod feruebat Ecclesiasticum bellum. Sed quòd perficere istud gladio, nimis tyranni-
cum haberetur & inuidiosum; id quod diximus, excogitarunt, ita nimirum eum ærumnis
conficere, vt penitùs deficere & exhalare animam cogeretur; quod quidem & impiè perpe-
tratum & expletum est; vt quæ paulò inferiùs de eius ad Deum migratione dicturi sumus,
facilè demonstrabunt.

At licet (vt vidimus) Ioannes Chrysostomus suis litteris rogasset Innocẽtium Romanum
Pontificem, ne à cœtu Fidelium excommunicatione eos eiiceret, qui legatos Apostolicos
adeò turpiter eiecissent, maleq; habuissent: constat tamen tum ipsum Innocentiũ, tum reli-
quos Occidentalis Ecclesiæ Episcopos Atticum pseudoepiscopum, veluti tanti sceleris archi-

tectum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

A tectum, à communione Fidelium extorrem penitùs declarasse: cùm ipse Atticus, ne Orientis populi à se dilaberentur, eiusmodi (vt ait Palladius [a]) edictum elicuit ab Arcadio, quo ciues & peregrinos, siue prouinciales sibi cogeret communicare. edictum autem sic se habuit: [a] *Pallad. in dialog.*

Si quis Episcopo Theophilo, & Porphyrio, & Attico non communicat, ecclesiâ pellatur, & à suis facultatibus prorsus proiiciatur.] hæc summa edicti, potiùs quàm ipsum integrum. Hinc iam alij (subdit Palladius) plus æquo grauati pondere, inuiti quoque communicant. At verò pauperiores quique & in fide sana imbecilliores muneribus quibusdam ad communicandum attrahûtur. Qui verò genus & patriâ, & corruptibilem gloriâ, corporumq; pressuram cõtempserunt, fuga ingenuitatem animi seruauere, Euangelicum [b] illud crebra memoria repetentes: Si vos in vna ciuitate persecuti fuerint, fugite in aliam. & Prouerbiorum [c] illud sibimet dicentes: Non proderunt substantiæ in die iræ. Profecti autem sunt alij quidem

B Romam, alij ad montes, alij in monasterijs seruorum Dei à Iudaica iniquitate seruabantur. Continebat autem rescriptum contra laicos, qui in dignitate erant constituti, vt magistratu & dignitate omni priuarentur, milites vt baltheum amitterent, populares & artifices reliqui, persoluto graui auri pondere, subiicerentur exilio. Verùm dum ista geruntur, preces à fidelioribus quibusque sub dio magna cum afflictione sua quotidie fiebant.] hæc Palladius.

ATTICVS PERSEQVITVR IOANNIS PARTICIPES.

[b] *Matth. 10.*

[c] *Prou. 11.*

Quid autem offensus Innocentius Romanus Pontifex, necnon Honorius Imperator in Arcadium post huiusmodi scelus planè execrandum aduersus legatos perpetratum egerint, ignoratur quidem: tamen ex aliis litteris Honorij superiùs recitatis, quæ hoc tempore Honorius scripserit, satis coniici potest. Res namque iam eo perducta videri poterat, vt ipsi Honoriò nihil reliquum esset, nisi cum Arcadio armis decernere: sed barbarorum assidui rumores, & detecta infidelitas Stilichonis (vt dicemus) animum eius auertit. Innocentius au-

C tem haud potuit rem tantam dissimulare, atque adeò execrandum facinus inultum relinquere; licet aliquid seueritatis Ecclesiasticæ censuræ remittere, ne maior in Ecclesia scissura fieret, ratio temporis persuaserit. Quamobrẽ ab Ecclesiastica Romanæ Ecclesiæ communione abstinuit tum Atticum Constantinopolitanum intrusum Episcopum, tum etiam Theophilum Alexandrinum, vt ex iis quæ dicentur inferiùs perspicuè apparebit. hucusque in eos progressa est censura Ecclesiastica, coniunctaque cum miseratione seueritas disciplinæ.

Porrò autem ipse Ioannes Chrysostomus, qui primo anno Cucusi (vt diximus ex Palladio) & sequenti vsque in præsens Arabissi Armeniæ ciuitatis exulauit, vbi (vt ipse testatur [d]) erat Episcopus vir sanctissimus Treius: in hoc vsque tempus haud priuatus est commercio litterarum, quas mutuò acciperet atque redderet. Sed quòd nullæ amplius litteræ datæ legantur, perpetuumque appareat ad obitum vsque seruatum esse silentium; aduersariorum

[d] *Chrysost. epist. 126.*

D inuidia interceptus creditur commeatus, ipseq; ne quid scriberet, custoditus; obstructumque penitùs creditur os illud aureum, gemmeusque stylus è manu eius abstractus, atque perfractus ingenti iactura totius Ecclesiæ.

Sed ne penitùs consistere videamur absque sanctorum virorum consortio solitarij: age modò conueniamus S. Hieronymum in Ecclesia operosum; qui hoc anno in Zachariam, Oseam, Ioelem, Amos, & Malachiam Prophetas commentarios disertos elaborauit. audi verò ipsum ad Pammachium ista scribentem [e]: Præsenti anno, qui sexti Consulatus Arcadij Augusti & Anicij Probi Fastis nomen imposuit, Exuperio Tolosanæ Ecclesiæ Pontifici Zachariam, & eiusdem vrbis Minerio & Alexandro monachis Malachiam Prophetam interpretatus sum; statimque recurrens ad principium voluminis Osee & Ioel & Amos, tibi negare non potui.] hæc quidem ipse (vt ibi ait) cum de grauissima conualuisset infirmitate,

S. HIERONYMI LVCVBRATIONES ANNI HVIVS.

[e] *Hieron. prof. in lib. 3. in Amos.*

E ac trementibus digitorum articulis, iam scribere non valeret, vtpote senex; qui & de commodis & incommodis senectutis ad eumdem Pammachium [f] tunc differuit. Sed vnde scribendi commentarios in Zachariam ad S. Exuperium Episcopum Tolosanum occasio data est, præstat hic recensere. Hoc enim anno idem vir maximè pius, erga pauperes largitionibus effusissimus, quòd tantæ eius liberalitati angustæ Galliæ viderentur, legauit Sisinnium monachum integerrimis vitæ moribus præditum in Orientem cum ingenti pecunia, vt Palæstinæ monachis ad victum subsidia ministraret, inde verò se in Ægyptum conferret, idem muneris Ægyptiis monachis expleturus. Cùm autem idem S. Hieronymus ex eodem Sisinnio, qualis quantusque esset vir eximius Exuperius didicisset: eidem, ob eius egregiam sanctitudinem, libros in Zachariam Prophetam, quos elucubrabat, dedicandos existimauit, à quo litteras per eumdem monachum accepisset, necnon ad alendos monachos eleëmosynam, prout in præfatione ipse testatur his verbis [g]:

[f] *Hier. prof. in lib. 3. in Amos.*

S. HIERONYMVS EXPERIO DICAT LIBROS.

[g] *Hier. prof. in lib. 1 in Zachar.*

Vltimo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vltimo iam autumni tempore frater noster, filius tuus Sisinnius monachus tuæ mihi A
dignationis epistolam reddidit: qua lecta, gauisus sum, esse te sospitem & memorem mei, omniumque fratrum qui in sanctis locis Domino seruiunt, in quorum refrigeriis facis tibi amicos de iniquo mammona.] & paulò inferiùs de ipso etiam Exuperio: Audio te in valle lacrymarum, in loco quem Deus posuit ad certamen, vt vincentibus coronam daret, ascensiones in tuo corde disponere, & ire de virtute in virtutem, & imitari Domini paupertatem, vt cum illo diues fias, & in te reclinet caput, & per singulos dies suscipiatur, visitetur, alatur, vestiatur; & præcipuè in sanctarum Scripturarum lectione feruere, &c.]

SISINNII PROFECTIO IN ÆGYPTVM.

Quòd verò festinaret Sisinnius eleëmosynas ferre ad Ægyptios monachos, impolita se mittere excusat; nam cum ad Epiphaniorum vsque diem in Palæstina permansurum esse putarat[a]: qui quo minùs id præstiterit, sed profectionem accelerarit, vt perferret eleëmosynas ad monachos in Ægypto agentes, causa præcessit, quòd auditum esset, eius prouinciæ monachos ob penuriam anni huius alimentorum, alimonia admodũ laborare. Vnde ait ipse Hieronymus: Cumq; eum rogarem, vt differret iter, liberè mihi cœpit famem obtendere monasteriorum, Ægypti necessitates, Nili non plenas aquas, multorum inediam: vt prope esset in Dominum ostensa, illum vltra velle retinere.] ac rursum [b]: Frater Sisinnius in Ægyptum ire festinat, vt odoré bonæ fragrantiæ, qui à te missus est fratribus, illuc quoque perferat; & nequaquam Æthiopiæ flumine, sed Galliarum largissimis aquis rigentur arua sitientia.] ac iterum de eodem [c]: Ipse tua festinat sanctis æra diuidere, & nos non patitur nostra tibi æra numerare.] Equidem puto, diuino Spiritu S. Exuperium prænouisse proximè venturum Galliarum excidium, dedendamq; tandem Tolosam barbaris; ob idq; magna celeritate festinasse conferre in sanctos, quòd auferrent paulò pòst barbari, nisi ante caueret. Vltimo siquidem huius anni die (vt proximè dicturi sumus) Vuandali & Alani cum aliis barbaris, trans Rhenum copias ad Gallias depopulandas perduxere; ac post excidium plurimarum ciuitatum, & ipsa Tolosa capta est, vt suo loco narrabimus. B C

[a] *Hieron. epist. 132.*

[b] *Hieron. præf. comment. in Zachar. lib. 2*

[c] *Idem præf. comment. in Zachar. lib. 3.*

MINERII CELEBRAE CONSVLTATIONES EX GALLIIS AD S. HIERONYMVM.

Sed ad eamdem legationem Sisinnij redeamus. Non Exuperij vnius, sed & Minerij* & Alexandri litteras detulit, quibus illi eumdem S. Hieronymum variis pulsarunt quæstionibus; sed & litteras aliorum plurium tum virorum tum feminarum de diuersis Scripturę locis eumdem interrogantium dedit: Multas enim (ait ipse) sanctorum fratrum ac sororum de vestra prouincia ad me detulit quæstiones.] quænam fuerint, nihil præterea compertum habetur, quàm quòd S. Hieronymus ad redditam per eumdem Sisinnium epistolam ad Minerium [d] & Alexandrum rescribens pertractat; ad quos etiam destinauit dictum elucubratum à se hoc anno commentarium in Malachiam.

[d] *Hieron. epist. 132.*

QVANDO SCRIPSIT S. HIERONYMVS CONTRA VIGILANTIVM.

Quo item anno, per eumdum Sisinnium monachum in Ægyptum properantem, idem S. Hieronymus, quanta valuit celeritate, aduersus Vigilantium hæresiarcham nuper obortum, commentarium scripsit; eumdemque eidem Sisinnio perferendum in Gallias, vbi virus suum serpens euomuerat, paratum antidotum dedit. Testatur id quidem ad finem eiusdem commentarij idem S. Hieronymus hisce verbis [e]: Hæc (vt dixi) sanctorum presbyterorum rogatu, vnius noctis lucubratione dictaui, festinante admodum fratre Sisinnio, & propter sanctorum refrigeria ad Ægyptum ire properante, &c.] Quinam autem fuerint hi presbyteri, idé superiùs docet, vbi ait [f]: Auctores sunt huius dictatiunculæ meæ sancti presbyteri Riparius & Desiderius, qui parochias suas vicinia istius scribunt esse maculatas; miseruntq; libros per fratrem Sisinnium, quos inter crapulam stertens euomuit.] Sed non nunc primum idem Riparius reddidit de his S. Hieronymum certiorem, verùm ante triennium: nam idem Hieronymus eodem commentario fatetur se ante biennium à Ripario de eodem Vigilantio horrendas blãsphemias eructante accepisse: ad quem eiusdem Hieronymi extant [g] redditæ litteræ: adeò vt dici possit, Vigilantium, qui hactenus inter sanctos perfidus latuisset, iam palam quas diu in pectore occultasset hæreses, eodem tempore, nempe ante annos duos, propalare cœpisse. Sed antequam de eiusdem hæresibus insanis agamus, præstat de homine altiùs petere narrationem. D E

[e] *Hieron. aduers. Vigilant.*

[f] *Hier. ibid.*

[g] *Hier. epist. 53.*

VIGILANTII ORIGO.

Fuit ipse natione Hispanus, patria Caliguritanus, vt idem S. Hieronymus tradit. ex quo Gennadius [h] redarguitur, qui quòd sciret hominem versatum in Gallia, Gallum vtique fuisse existimauit, de quo ait: Vigilantius presbyter, natione Gallus, Hispaniæ Barchinonensis parochiæ ecclesiam tenuit.] aduersus hunc scripsisse S. Hieronymum tradit; ne putes istum Gennadij Vigilantium alium ab eo esse, quem S. Hieronymus scriptis, de quibus agimus, confutat. Vsu igitur & consuetudine Barchinonensis Ecclesiæ, idem Vigilantius

[h] *Gennad. de Script. Eccles. cap. 55.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

A lantius S. Paulino, qui ibidem ordinatus est presbyter, perneccssarius aliquando fuit; quem vt virum pium probumque laudauit, & apud se ægrotantem fouit: nam de eo hæc ad Seuerum [a]: Vigilantius quoque noster in Campania, & antequam ad nos veniret, & postquam peruenit, vi febrium laborauit; & ægritudini nostræ, quia & ipse sociale membrum erat, solatiuo [*] dolore compassus est.] Profectus cùm est inde Vigilantius Hierosolymam, eumdem datis ad S. Hieronymum litteris Paulinus ipse plurimum commendauit, vt reddita ad eumdem Paulinum S. Hieronymi epistola significare videtur, vbi hæc habet [b] ad finem: S. Vigilantium presbyterum (*sic scribit, vt à S. Paulino commendatum acceperat*) qua auiditate susceperim, melius est vt ipsius verbis, quàm meis discas litteris.] hæc ipse.

[a] Paulin. epist. 13.

[*] socio

[b] Hier. epist. 13.

Et ne putes hunc alium ab illo Vigilantio fuisse, qui postea in hæresiarcham erupit: habes quæ de hoc ipse S. Hieronymus aduersus ipsum scribens, exprobrat, quid egerit, cùm
B Hierosolymis esset, & terra ingenti motu quateretur, cùm ipse nudus perspicuus omnibus in publicum prodiit: qua impudentia indicium aliquod edidit futuræ scriptis etiam detegendæ omnibus turpitudinis. Quomodo autem res se habuerit, diximus suo loco illius tempore terræmotus. Sed & epistola in ipsum Vigilantium scripta, hunc eumdem esse cum illo Paulini Vigilantio, expresè declarat [c], de qua modò dicturi sumus. Quod enim addit S. Hieronymus in ea epistola ad Paulinum: Cur tam cito à nobis profectus sit, & nos reliquerit, non possum dicere, ne lædere quempiam videar] suspicionem haud leuem de Vigilantio ingerit. Etenim quidnam hoc, quod S. Hieronymus reticuisse consultius duxit? Certè quidem in causa fuisse Ruffinum Hierosolymis tunc agentem, vt Vigilantius redderetur Hieronymi gloriæ æmulus, perspicuè possumus intelligere ex iis quæ idem S. Hieronymus aduersus Ruffinum scribit [d], nimirum ipsum de Hieronymo aliquid
C in eius aures insusurrasse. Sensit S. Hieronymus stropham, obseruauitque hominem haud recto pede incedere in Euangelio: sed & manifestius detectus est, cùm idem Vigilantius ab eo recedens, cœpit in sanctum Hieronymum plaustra exonerare blasphemiarum, appellans eum hæreticum, quòd Origenis opera assiduè legens, eiusdem pariter fuerit consectatus errores. Sed audiamus S. Hieronymum in epistola aduersus eum scripta istæc omnia recensentem [e]: Quid (inquit) tibi faciam? credidi sancti presbyteri Paulini epistolis, & illius super nomine tuo non putaui errare iudicium. Et licet statim accepta epistola, ἀσυνδρόμως sermonem tuum intelligerem: tamen rusticitatem & simplicitatem magis in te arbitrabar, quàm vecordiam. Nec reprehendo sanctum virum: maluit enim apud me dissimulare quod mouerat, quàm portitorem clientulum suis litteris accusare. Sed memetipsum arguo, qui alterius potiùs acquieui quàm meo iudicio; & oculis aliud cernentibus,
D aliud schedulæ credidi; quàm videbam.] & inferiùs: Inter ceteras quippe blasphemias, quas ore sacrilego protulisti, ausus es dicere, montem, de quo abscissus est in Daniele [f] lapis sine manibus, esse diabolum, & lapidem Christum, &c.] hæc sunt enim quæ Gennadius de Vigilantio tantùm sibi nota describit, vbi ait [g]: Exposuit prauo ingenio secundam visionem Danielis, & alia locutus est friuola, quæ in catalogo hæreticorum necessariò ponuntur, huic & beatus Hieronymus presbyter respondit.] hæc ipse.

[c] Hier. epist. 75.

[d] Hier. Apolog. 2.

[e] Hier. epist. 94. VIGILANTIVI QVANDO IN S. HIERONYMVM OBLATRARE COEPIT.

[f] Dan. 2.

[g] Gennadius de Vir. illustr. c. 35.

Recedens verò à Palæstina (vt dictum est) Vigilantius, in Ægyptum descendit, aliasque prouincias peragrauit, semper quid in S. Hieronymum insusurrans. nam ipse [h]: Dimisisti (inquit) Ægyptum, & cunctas prouincias reliquisti, in quibus sectam tuam libera plerique fronte defendunt: & elegisti me ad insectandum, qui omnia contra Ecclesiam dogmata reprehendo, & publica voce condemno.] At non hæ illæ erant hæreses Vigilan-
E tij, quas postea audacissime prædicauit: nam (vt dictum est) nouissimæ istæ Vigilantij hæreses haud ante biennium innotuere. Porrò tanta vbique pollebat opinione sanctitatis hypocrita, vt idem S. Hieronymus ista diu de ipso tacuerit, nec propalauerit. Vnde aduersus Ruffinum, illum in se concitantem, ipsemet Hieronymus hæc ait [i]: In Vigilantij nomine quid somnies, nescio. Vbi enim eum scripsi hæretica apud Alexandriam commumione quid somnies, nescio. Vbi enim eum scripsi hæretica apud Alexandriam commumione maculatum? Da librum, profer epistolam; nusquam omnino reperies.] & inferiùs: Ego in Vigilantio tibi respondi. Eadem enim accusabat, quæ tu postea & amicus laudas, & inimicus accusas] nimirum quòd ille diceret S. Hieronymum Origenis errores fed

exacuerat,in ſua ſe præcordia conuertiſſe non ignoraret. Fuerunt hæc Vigilantij hæreſiarchæ præludia, Ruffino illi ad omnes ſaltationis motus modos muſicos attemperante. A

VIGILANTIVS PROMVLGAT HAERESES

Quid tandem? Quas multo tẽpore congeſſerat Vigilantius hæreſum ſordes,& pallio obuoluerat ſanctitatis, impetu vno profudit, cùm reuerſus ex hypocriſis nundinis, falſis mercibus ſanctitatis onuſtas, in Gallia eas primùm venum expoſuit; ſed non quidem ante biennium: nam S Hieronymus citata [a] nuper epiſtola, nequaquam de his, quos poſtea eius patefecit & confutauit errores, cùm Vigilantium hæreſis arguit, vel leuiter meminit. Sed & quòd idem S.Hieronymus in commentariis, quos poſt triennium in Iſaiam elaborauit, dicat [b] Vigilantij hæreſim nuper exortam; eiuſdem hæreſis tempus conſignaſſe videtur, vbi ait: Quales *(nempe hæretici)* nuper ſub magiſtro cerebroſo in Gallia pullularunt, qui baſilicas martyrum declinantes, nos qui ibi orationes ex more celebramus, quaſi immundos fugiunt. Hoc autem non tam illi faciunt, quàm habitantes in eis dæmones, fortitudinem & flagella B ſancti cineris non ferentes. Quis autem hæreticorum non requieſcit in memoriis, non dormit in ſpecubus magiſtrorum? qualis fuit Marcion,& Valentinus,& nuper Eunomius mentis immunditiam leproſa carne conteſtans,&c.] quem quidem Eunomium alibi tradit eiuſdem hæreſis fuiſſe auctorem [c]. At de tempore Vigilantij hæreſis emergentis iam ſatis.

*Hieron epiſt. 71.

b Hieron. in Iſa. c. 65.

c Hieron. ad uerſus Vigilantium.

VIGILANTIVS IMPVGNAT CVLTVM RELIQVIARVM SANCTORVM.

Sed quaſnam primum blaſphemias impius & impurus effutiit? Audi S. Hieronymum ad Riparium ita reſcribentem [d]: Acceptis primùm litteris tuis non reſpondere, ſuperbiæ eſt; reſpondere, temeritatis. De his enim rebus interrogas, quas & proferre & audire, ſacrilegium eſt. Ais Vigilantium, qui κατ' ἀντίφρασιν hoc vocatur nomine (nam Dormitantius rectiùs diceretur) os fœtidum rurſus aperire, & putorem ſpurciſſimum contra ſanctorum martyrum proferre reliquias; & nos qui eas ſuſcipimus, appellare cinerarios & Idololatras, qui mortuorum hominum oſſa veneramur. O infelicem hominem, & omni lacry- C marum fonte plangendum: qui hæc dicens, non ſe intelligat eſſe Samaritanum & Iudæum, &c.] Vides quanto horrore beſtia cornuta compareat, cuius vel aſpectus intolerabilis reputetur; vt qui eam erroris fumiculis introducit, appareat extrema dementia laborare. de quo idem S. Hieronymus [e]: Ego vidi hoc aliquando portentum, & teſtimoniis Scripturarum, quaſi vinculis Hippocratis, volui ligare furioſum: ſed abiit, exceſſit, euaſit, erupit, & inter Hadriæ fluctus, Cottiq́ue Regis Alpes in nos declamando clamauit: quicquid enim amens loquitur, vociferatio & clamor eſt appellandus.] hæc ipſe.

d Hieron. ad Riparium epiſt. 53.

e Hieron epiſt 53.

CATHOLICA ASSERTIO CVLTVS SANCTORVM.

Conſidera, quæſo, lector, præſentis ſæculi ſtatum Eccleſiæ. Prædicauit Gregorius Nazianzenus aduerſus Iulianum Apoſtatam & aliis mille locis cultum ſacrarum reliquiarum ſanctorum martyrum; præſtitit hoc ipſum pluribus homiliis S. Baſilius, eiuſque germanus S.Gregorius Nyſſenus; Chryſoſtomus contra Gentiles & aliàs ſæpe huius obſeruantiæ exti- D tit mirificus prædicator: in Occidente verò S. Ambroſius in his totus fuit, inueſtigare, inuenire, atque transferre ſanctorum martyrum reliquias: S.Hieronymus id ipſum modò agit, vt quam potentiſſime contraria aſſerentem Vigilantium ſtylo iugulet: S. Auguſtinus quoque in conſcribendis miraculis ex reliquiis protomartyris Stephani & aliorum quàm diligentiſſimus exiterit, omnes ſciunt: atque demum per quatuor Orbis latera Catholicam Eccleſiam vbique diffuſam, certum eſt id ipſum antiqua traditione acceptum, miraculis confirmatum, Patrumq́ue teſtimoniis roboratum, religione recepiſſe, vſu tenuiſſe, atque demum iugi obſeruantia coluiſſe. Id cùm ita ſit, quis putet, hominem adeò poſſe reperiri vecordem, fatuum, mente captum, delirumq́ue vel furioſum, qui eo inſaniæ atque furoris ſe præcipitem ferri ſinat, vt ſanctis Patribus omnibus poſthabitis atque ſpretis, in vno putarit Vigilantio ineſſe veram Eccleſiam, & quam ſequatur, Catholicam veritatem? Certè quidem E quàm pauciſſimos Vigilantius habuit ſectatores, eoſdemq́ue abſque propagatione poſteritatis vnà cum hæreſiarcha ſimul extinctos; ſiue potius iidem ſic male ſeducti, iam facti mentis compotes reſipuerint. At quid de illis dicendum ſit, quis mente concipiat, qui poſt duodecim ferme decurſa ſæcula, morem Eccleſiæ, Patrum traditione & doctrina ſemper aſſertum ac propagatum, explodendum eſſe; damnatam verò ac improbatam, illuſam, deriſam, atque proſcriptam hæreſim Vigilantij putauerint eſſe recipiendam, tuendam, atque in omnibus amplexandam? Tales plane phreneticos atque phanaticos Eccleſia noſtri temporis patitur: quos ita cognitos ſequi, quid aliud eſt, quàm ſe à Deo penitus derelictos eſſe, & in erroris operationem prorſus eſſe traditos intelligere? Sed ad Vigilantium redeamus.

GALLICANAE ECCLESIAE INTEGRITAS TENTATVR.

Ingemuit S.Hieronymus huius temporis infelicem Galliæ ſtatum, quo cœpit prouincia Chriſtianiſſima portenta conſpicere, quæ hactenus ignoraſſet: cuius ſincera fides ab Apoſtolorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

A stolorum temporibus illibata pureque seruata (vt ostendimus superiùs testificatione S. Hilarij) nunquam vel nævum quidem contraxisset hæreticæ prauitatis; nunc primùm stupratore Vigilantio tentaretur. Hinc dolor & gemitus. Etenim cùm post recensita diuersa quæ diuersis temporibus & regionibus in orbe terrarum visa sunt monstra: Sola (inquit ipse Hieronymus [a]) Gallia monstra non habuit, sed viris semper fortissimis & eloquentissimis abun- [a] Hieron. ad-uers. Vigilan. in princ.
dauit. Exortus est subitò Vigilantius, seu verius Dormitantius, qui immundo spiritu pugnet contra Christi Spiritum, & martyrum neget sepulchra veneranda, &c.] Sed vnde exorta bestia, & ex quibus putrefactis omnium turpitudinum aquis reptile monstrum creatum apparuit? Audi eumdem S. Hieronymum: Quomodo Euphorbus in Pythagora renatus esse perhibetur; sic in isto Iouiniani mens praua surrexit: vt in illo & in hoc diaboli respondere cogamur insidijs: cui iure dicetur [b]: Semen pessimum, para filios tuos occisio- [b] Isai. 14.
B ni peccatis patris tui. Ille Romanæ Ecclesiæ auctoritate damnatus, inter phasides aues & carnes suillas non tam emisit spiritum, quàm eructauit: iste caupo Calaguritanus, & in peruersum propter nomen viculi, mutus Quintilianus, miscet aquam vino, & de artificio pristino sua venena perfidiæ Catholicæ fidei sociare conatur, impugnare virginitatem, odisse pudicitiam, in conuiuio sæcularium contra sanctorum ieiunia proclamare.] & paulò post: Proh nefas! Episcopos sui sceleris dicitur habere consortes: si tamen Episcopi nominandi sunt, qui non ordinant diaconos, nisi prius vxores duxerint; nulli cælibi credentes pudicitiam; immò ostendentes quàm sanctè viuant, qui malè de omnibus suspicantur: & nisi prægnantes vxores viderint clericorum, infantesque de vlnis matrum vagientes, Christi sacramenta non tribuunt. Quid facient Orientis Ecclesiæ? quid Ægypti & sedis Apostolicæ, quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes, aut si vxores habuerint, mariti esse de-
C sistunt? Hæc docuit Dormitantius, &c.]

VIGILANTIVS IMPVGNATOR CAELIBATVS CLERICORVM.

Ad id omninò respicere intelligas, lector, quæ Innocentius Papa duobus proximè elapsis annis, (quibus vt dictum est) innotuit in Gallia hæresis Vigilantij, primò scripsit ad S. Victricium Rothomagensem Episcopum, anno videlicet quadringentesimoquarto, & sequenti ad S. Exuperium Tolosanú Episcopum, respondens ad eorum litteras, quibus aduersus nouam emergentem hæresim primum omnium putarunt sedem Apostolicam consulendam: ea nimirum ex causa, quòd scirent, absque aliqua dubitatione esse in Ecclesia Catholica vbique seruandum, quòd ab Apostolica sede nosceretur esse seruatum & custoditum; à cuius desciscere velle decretis, & communione seiungi, idem planè esset quod in castris schismaticorum aut hæreticorum profiteri. Sic igitur ijdem sanctissimi atque doctissimi Galliarum Episcopi, licet optimè ipsi nossent (vt Innocentius ipse in redditis ad eos epistolis testatur) ea
D quæ Romanum Pontificem rogarent: tamen quòd certo scirent ipsam Apostolicam sedem esse turrim Dauid [c], in qua sunt mille clypei, & omnis armatura fortium: ab ipso præcipuo Catholicæ Ecclesiæ vertice sibi arma comparanda duxerunt, quorum vel vno ictu conficerent reptantem ventre bestiam super terram; quòd nefas esse, omnes intelligerent, Apostolicæ sedis decretis obnitisique eo modo sartam tectam conseruarent in Gallijs à maioribus acceptam fidem & Ecclesiasticam disciplinam, quam ex veteribus traditionibus proditam Romani Pontificis recentia decreta munirent. Obserua & hic, quæso, lector, antiquum sanctorũ Patrum pugnandi genus; nimirum cùm aduersus hæreticos incundum sibi scirent esse certamen, primum omnium conciliare sibi consortio fidei sedis Apostolicæ communionem. id quidem mille fermè exemplis superiùs est demonstratum: quam eamdem artem hæreticos quoque frustra sæpè æmulari conatos esse, nempe vt Formatarum communicatione cum Romano Pontifice, se esse Catholicos mentiri possent. Ad hæc inquam spe-
E ctant, quæ Innocentius Papa ab ijs rogatus rescripsit [d] de clericorum cælibatu seruando, eademque (vt ijsdem suis ipse litteris profitetur) haud recens sancita, sed quæ eadem Romana Ecclesia accepisset à Petro, & per temporum successiones inuiolabili disciplina ad illam vsque diem custodita fuissent: quæ tu ipse (ne queraris longiori detineri mora) legere poteris.

SS. VICTRICIVS ET EXVPERIVS QVID IN VIGILANTIVM APVD ROM. PONT.

[c] Cantic. 4.

[d] Epist. 1. ad Victric. & epist. 2. ad Exup. c. 1. Tom. 1. epist. Rom. Pontif.

Ex his igitur conuenio & te (spopondi enim & tibi omne meum officium) qui hactenus relicta Romana Ecclesia inhærendum putasti discipulis Vigilantij; amiceque compello, rogoque: Dic, amabo te, quibus putas diuinum Spiritum esse creditum, & reuelatam à Deo Catholicam veritatem, Vigilantio ne, an admirandis illis sanctissimisque viris Victricio Rothomagensi, atque Exuperio Tolosano? vt omittamus modò dicere de alijs nominatis superiùs Patribus eamdem cum ipsis fidem custodientibus. Repete enarrata ante ex fide digno teste Paulino Victricij primordia, nimirum egregiam tempore Iuliani confessionem,

AVCTOR VETERVM RECENTIORES HAERETICOS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& edita instar Apostolorum ab illo miracula, recoleque etiam præconia de sanctitate Exu- A
perij, nuper ex Hieronymo recensita: contra verò tibi statue Vigilantium turpem, incon-
stantem, animo duplicem, blasphemum, ac demum hæreticum (teste Gennadio, si non Hie-
dis sancto Hieronymo) ab vniuersa Ecclesia declaratum, in Iouiniano iam antea præiudi-
catum, & condemnatum. Tu, inquam, te medium inter hos sponte constituas, parcensque
priuatis affectibus, libera mente (quod est ingenui animi) examina, disquire, discute, & iu-
dica cuinam vtrius partium inhærendum sit, Vigilantio ne, an Victricio & Exuperio? Au-
dio, audio, silente te licet, & quamuis nolis, tuæ clamorem conscientiæ ad optima depre-
cantis, & quæ velit, abs te etiam cruciamentis assiduis exigentis. Tu igitur domestico etiam
Psal. 111. teste coniectus, dum es in via, esto consentiens aduersario tuo. mihi certè Dauidicum illud semper in ore: Confitebor tibi Domine in toto corde meo in concilio iustorum & con-
gregatione. Sed quæ sunt reliqua Vigilantij sordium (licet non sine nausea) reuoluamus. B

Damnauit præterea infelix, dici tempore cereos ac lampades in ecclesia incendi solitos:
itemque ex quibusdam apocryphis, quos sibi finxerat, libris, post mortem nullum pro alio
b Hieron. ad- deprecandi facultatem habere dixit. In quem S. Hieronymus[b]: Tu (inquit) vigilans dormis,
uers. Vigilan. & dormiens scribis, & proponis mihi librum apocryphum, qui sub nomine Esdræ a simili-
bus tui legitur, vbi scriptum est, quòd post mortem nullus pro alijs audeat deprecari.
quem ego librum numquá legi: quid enim necesse est in manus sumere, quod Ecclesia non
VIGILIAS DAMNAT VIGILANTIVS. recipit? &c.] Addidit rursum Vigilantius improbare vigilias in S. Ecclesia celebrari solitas
nocte cuiuslibet præcedentis Dominicæ; asserens, præter solemnes sancti Paschatis vigilias
(quas tantùm retinendas esse dicebat) reliquas omnes obtentu publicæ honestatis, ne tene-
brarum occasionem captantibus, ad delinquendum via aperiri videretur, esse abolendas. In
c Hier. aduers. Vigilant. quem ita Hieronymus[c]: Error autem & culpa iuuenum, vilissimarumque mulierum, qui C
per noctem sæpè deprehenditur, non est religiosis hominibus imputandus: quia & in vigi-
lijs Paschæ tale quid fieri plerumque conuincitur, & tamen paucorum culpa non præiudi-
cat religioni, qui & absque vigilijs possunt errare vel in suis vel in alienis domibus. Apos-
tolorum fidem Iudæ proditio non destruxit.] Vides igitur manifestè, non S. Ambrosium (vt
in Notis etiam nos demonstrasse meminimus) sed impium Vigilantium potius, honestatis
causa prætensa, de abrogandis sacris vigilijs promulgasse sententiam; cùm tamen Patres, eas
firmius esse retinendas, aduersus Vigilantium disputarint. Sed qui nonnisi in Paschate vi-
gilias celebrandas esse dicebat, idem censor Ecclesiæ illud addebat nonnisi in Paschate Alle-
luia canendum.

CARPIT SIGNA EX MARTYRVM RELIQVIIS AD SOLITA VIGILANTIVS. *d Hier aduers. Vigilant.*

At quòd idem nebulo respuens sanctorum reliquias, addebat illud horrendum dictu; si-
gna apud eas fieri solita, dæmonum esse præstigias, easque inutiles omninò esse, quòd signa D
non fidelium, sed infidelium causa fieri debeant: hæc scitè redarguens S. Hieronymus, verè
arreptitium, à dæmoneq; possessum omninò Vigilantium fuisse demonstrat, vbi ait[d]: Nolo
milu dicas: Signa infidelium sunt. Sed respondè, quomodo in vilissimo puluere, & fauilla
nescio qua, tanta sit signorum virtutumque præsentia? Sentio, sentio, infeliciissime morta-
lium, quid doleas, quid timeas. Spiritus iste immundus, qui hæc cogit scribere, sæpè hoc vi-
lissimo tortus est puluere; immò hodieque torquetur; & qui in te plagas dissimulat, in ceteris confitetur. Nisi fortè in morem Gentilium, impiorumque Porphyrij & Eunomij, has
præstigias dæmonú esse confingas, & non verè clamare dæmones, sed sua simulare tormenta. Do consilium: ingredere basilicas martyrum, & aliquando purgaberis, &c.] De se ipso
verò, quanto scilicet honore prosequi & reuereri soleret reliquias martyrum (quod non prę-
tereundum putamus) hæc postea subdit: Ego confiteor timorem meum, ne fortè de super- E
stitione descendat (*nimia videlicet scrupulositate*) quando iratus fuero, & aliquid mali in meo
animo cogitauero, & me nocturnum phantasma deluserit; basilicas martyrum intrare non
audeo: ita totus & corpore & animo pertremisco.] hæc & alia de se ipse.

ELEEMOSYNAS SOLITAS MITTI AD LOCA SANCTA VIGILANTIVS DAMNAT. *e Hier aduers Vigilan.*

Detrahebat præterea cœpto antiquitus vsui collectarum in Ecclesia tempore Apostolo-
rum, & Pauli exemplo firmato, qui collectas agebat pro pauperibus Hierosolymis de-
gentibus: cùm adhuc consuetudo vigeret, vt ex diuersis Orbis regionibus ad vsum pau-
perum eleëmosynæ Hierosolymam mitterentur. At sicut hæc vesanus homo effutiebat
contra doctrinam & exemplum Apostolorum, ita etiam contra Euangelium ipsum & Do-
mini verba fatuus delirabat: quæ S. Hieronymus ita refert[e]: Quòd autem asseris, eos me-
liùs facere, qui vtuntur rebus suis, & paulatim fructus possessionum suarum pauperibus
diuidunt, quàm illos, qui possessionibus venumdatis, semel omnia largiuntur: non à me

eis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

A eis, sed à Domino respondebitur [a]: Si vis perfectus esse, &c.] Sed ista quidem improbus ille, vt vno ictu vniuersum prosterneret monasticum ordinem, classemque renunciantiũ dissuaderet, quos & alijs prætextibus auocare conabatur à solitudine. hæc enim omnia, araneorum filorum instar, nullo negotio idem S. Hieronymus discecit ac rupit; atque adeò vt os impia loquentis obstruxerit, extinxeritque penitùs ante propemodum quàm nasceretur infamis hæresis: ita vt nullus labor incubuerit sanctis Episcopis Concilia cogendi ad condemnandas hæreses, quæ semel auditæ, talem horrorem audientibus incusserunt, vt pij omnes ad earum sonitum aures obstruxerint, vtpote quòd tales essent, quæ omnem penitùs dissoluerent Ecclesiæ disciplinam, auferentes sacrum cælibatum, succidentes germina virginum & continentiam monachorum, pariterque destruentes Ecclesiæ traditiones, sacrosque ritus pessumdantes, atque sanctorum cultum penitùs prohibentes, eosdemque collatis diuinitus

B gratijs spoliantes: adeò vt non mirandum sit, si non parcens verbis (quod notauit S. Gregorius) vehementiori impetu ipse Hieronymus in Vigilantium visus sit insurrexisse. Sensit & hoc ipse de se, sed excusat his verbis, scribens ad Riparium [b]: Fatebor tibi dolorem meum: sacrilegium tantum patienter audire non possum: legi enim Syromasten [c] Phinees, austeritatem Eliæ, zelum Simonis Chananæi, Petri scueritatem Ananiam & Sapphiram trucidantis, Pauliique constantiam, qui Elymam magum vijs Domini resistentem æterna cæcitate damnauit. Non est crudelitas, pro Deo pietas, &c.]

Porrò quòd post hac siluerit infamis hæresis, nec ampliùs ad multa sæcula audita fuerit: haud scias breuem illam Hieronymi scriptionem esse vetitam, vt caput tollere ampliùs ausa non fuerit. Non enim ea est natura hæreticorum, vt victi cedere sciant, & dent manus ratione conuicti: sed prostrati licet, pertinaciori audacia surgant, restituantq; acriora certamina.

C Sed vnde accidit vt sileret? audi: Terribilis [d] Deus in consilijs super filios hominum, vocauit gentes ab extremis terræ: immisitq; in Gallias, in eamque potissimùm partem grassari siuit, in qua hæresis nefanda plantata est: adeò vt sub barbarico gladio magis de vita tuenda contendere, quàm de dogmatibus licuerit disputare. Creduntur autem à barbaris illi esse sublati, quorum nulla vnquam fuit postea vox audita. Ecce tibi quid soleant vehere secum, vel post se ducere hæreses, clades nimirum prouinciarum; quod multis exemplis sæpè omnibus sæculis, & hoc ipso infelicius contigit demonstrari.

Hoc ipso namque anno, ijsdem Consulibus Arcadio sextùm ac Probo, Vuandalos & Alanos, transito Rheno, Gallias inuasisse, ac deprædatos esse, S. Prosper horum malorum inspector tradit in Chronico: quòd confirmat itidem in Chronico Cassiodorus, atque etiam Zosimus [e], qui ijsdem Consulibus horum barbarorum in nationes Transalpinas incursus

D consignat; quibus & permixtos fuisse Sueuos tradit. Porrò omnes has barbaras gentes proditione Stilichonis ex Vuandalis ducentis originem, mariti Serenę Theodosij sororis satagentis Romanum Imperium in Eucherium filium transferre, accitas esse, & immissas in Gallias, Orosius [f] horum temporum scriptor disertis verbis affirmat, nosque dicemus inferius, cùm de nece ipsius Stilichonis agemus. Ceterùm non annum tantùm, sed & diem notat Prosper horum infelicis progressionis in Gallias, vbi ait: Arcadio sextum & Probo Consl. Vuandali & Alani Gallias, traiecto Rheno, pridie Kalendas Ianuarij ingressi.] hæc ipse. quamobrem cladem ipsam, qua Galliæ sunt deuastatæ, anno sequenti cœptam esse apparet: quare de illa anno sequenti agemus; vt ex instituto, quicquid scriptum sumus, suo proprio gaudeat lector. redditum esse tempori.

Quàm verò soluta esset in Gallijs magna ex parte Ecclesiastica disciplina, corruptisque

E moribus, exundantibus vbique vitijs, eædem prouinciæ meruerint tradi barbaris deuastandæ, Saluianus [g] Massiliensis Episcopus pluribus docet: viuebat ipse temporibus his; ob oculos habens, quæ ab oculis excuterent iugiter lacrymas; nouus plane sui temporis Hieremias. nam hæc de suis Aquitanis in primis: In omnibus quippe Gallijs (inquit) sicut diuitijs Aquitani primi fuere, sic vitijs. Nusquam enim improbior voluptas, nusquam inquinatior vita, nusquam corruptior disciplina. Hanc pro muneribus factis dederunt Domino retributionem, vt in quantum eos beneficijs suis ille ad se illexerat ad propitiandum, in tantum illi flagitijs suis laborauerint ad exacerbandum.] & paulò pòst: Exceptis tamen perpaucis fermè sanctis atque insignibus viris, qui (vt quidam de numero ipsorum ait):

——— *sparsis redemerunt crimina nummis.*]

Et post alia deplorata, subdit: Apud Aquitanos verò quæ ciuitas in locupletissima ac nobilissima sui parte non quasi lupanar fuit? Quis potentum ac diuitum non in luto libidinis vixit?

[a] *Matth. 19*

[b] *Hier. epist. 53.*

[c] *Num. 25. 3. Reg. 18. Matth. 10. Act. 5. 13. Deut. 14.*

QVOMODO COMPRESSA PENITVS HAERESIS VIGILANTII.

[d] *Psal. 95.*

BARBARI IMMISSI IN GALLIAS A STILICHONE.

[e] *Zosim. lib. 6*

[f] *Oros. lib. 7. c. 38.*

CORRVPTAE MORIBVS GALLIAE.

[g] *Salvian. de recto iud. lib. 6. 7.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

xit? Quis non se barathro sordidissimæ colluuionis immersit? &c.] vide tu reliqua: nam A
cuncta prosequi, esset ipsum integrum hic librum reddere. Sed hæc tibi satis ad insinuandum horum temporum statum.

TRANSLATIO SAMVELIS PROPHETAE.

Hoc ipso anno, quo illa aduersus Vigilantium S. Hieronymus scripsit, contigit translatas esse ex Palæstina Constantinopolim reliquias Samuelis Prophetæ, vt planè voluerit Deus, tunc maiori honore frequentari sanctorum reliquias, quando ab impuro Vigilantio eædem essent grauiori affectæ dedecore. Quod enim ad tempus spectat: id quidem ex eo deducimus argumento: quòd cùm factam eiusmodi translationem dicant sub Arcadio Imperatore, sedente Attico Constantinopolitano Episcopo: sanè quidem nō ante hunc annum id potuit contigisse, cùm non ante præsentem annum Atticum eius Ecclesiæ fuisse ordinatum Episcopum constet: nec etiam post præsentem annum: nam S. Hieronymus, qui hoc anno sub dictis Consulibus (vt ipsius testificatione monstrauimus) scripsit contra Vigilan- B
tium librum, iam factum affirmat; adeò vt necesse sit affirmare, id hoc ipso potissimum anno contigisse post inchoatam sedem Attici, antè tamen quàm ea S. Hieronymus scripserit in Vigilantium. Quòd autem eadem translatio sub Attico facta sit, hæc in primis Theodorus Lector habet, cùm de Arcadio agit [a]: sub Imperio illius & Patriarcha Attico Constantinopolim allatæ sunt reliquiæ sancti Samuelis, & in Prophetico ipsius loco iuxta Hebdomum XII. Kal. Iulij collocatæ.] hæc Theodorus; eadem etiam Nicephorus affirmat [b].

[a] *Theodor. Lect. lib. 2. Collect.*
[b] *Niceph. lib. 14. cap. 11.*
[c] *Hieron. aduers. Vigilant.*

Sed de ipsa S. Hieronymus, quam proximè factam translationem præsenti anno conspexit, hæc ait [c]: Sacrilegus dicendus est & nunc Augustus Arcadius, qui ossa beati Samuelis longo post tempore de Iudæa transtulit in Thraciam? Omnes Episcopi non solùm sacrilegi, sed & fatui iudicandi, qui rem vilissimam & cineres dissolutos in serico & vase aureo portauerunt? Stulti omnium Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquijs, & tanta læ- C
titia, quasi præsentem viuentemque Prophetam cernerent, susceperunt, vt de Palæstina vsque Chalcedonem iungerentur populorum examina, & in Christi laudem vna voce resonarent?] hæc ipse. Meminit de templo Samuelis Prophetæ Constantinopoli erecto non solùm Theodorus Lector, sed & Procopius [d]. Antè verò iampridem, viuente adhuc Theodosio Imperatore Seniore, reperta fuisse itidem in Palæstina veneranda corpora sanctorum Prophetarum Habacuc & Michææ, auctor est Sozomenus [e]; reuelataque eadem diuinitus Sebenno Episcopo Eleutheropolis tradit.

[d] *Procop. de edif. Iustin. Imp. lib. 2. in fin.*
[e] *Soz. lib. 6. c. vlt.*

QVadringentesimo septimo anno à Christo nato, Honorio septimùm & Theodosio secundùm Augustis Consulibus, mense Februarij, Honorius Imp. accepti beneficij de insperata aduersus Rhadagaysum obtenta victoria memor; quòd nihil Diuinitati gratius esse sciret, quàm si illius hostes hæreticos debellaret, cuius ope barbaros ipse vicisset; nouis rursum edictis hæreticos Occidentalem infestantes Ecclesiam vrget. Hoc enim anno, mense Februarij, ad Senatorem Præfectum Prætorio ita rescripsit [f], damnans eosdem pœnis illis, quibus coërcendos haud pridem sanxerat Donatistas:

[f] *l. 40. de hæret. Cod. Theod.*

HONORIVS HAERETICOS NOVO EDICTO EXAGITAT.

Quid de Donatistis sentiremus, nuper ostendimus: præcipuè tamen Manichæos, vel Phrygas, siue Priscillianistas meritissima seueritate persequimur. Huic itaque hominum generi nihil ex moribus, nihil ex legibus sit commune cum ceteris. Ac primum quidem vo- E
lumus esse publicum crimen: quia quod in religione diuina committitur, in omnium fertur iniuriam. Quos bonorum etiam publicatione prosequimur: quæ tamen cedere iubemus proximis quibusque personis; ita vt ascendentium, vel descendentium, vel venientium ex latere cognatorum vsque ad secundum gradum, velut in successionibus, ordo seruetur. Quibus ita demum ad capiendas facultates esse ius patimur, si non & ipsi pari conscientia polluuntur. Ipsos quoque volumus amoueri ab omni liberalitatis, & successionis quolibet titulo venientis. Præterea non donandi, non emendi, non postremò contrahendi cuique conuicto relinquimus facultatem.

CRIMEN HAERESIS CENSETVR MAIESTATIS DELICTVM.

In mortem quoque inquisitio tendit. Nam si in criminibus maiestatis licet memoriam accusare defuncti, non immeritò & hic debet subire iudicium. Ergo & suprema illius scriptura irrita sit, siue testamento, siue codicillo, siue epistola, siue quolibet genere reliquerit

Universidad de Deusto
Biblioteca

A rit voluntatis, qui aut Manichæus, aut Phryga, aut Priscillianista fuisse conuincitur. Hoc quoque casu eadem illa circa gradus superius comprehensos conditione seruata: alioquin nec filios existere, aut adire permittimus, nisi à paterna prauitate discesserint: delicti enim veniam parentibus damus. Seruos etiam extra noxam esse volumus, si dominum sacrilegum reuelantes, ad Ecclesiam Catholicam seruitio fideliore transierint: perferri huiusmodi hominum cœtus domino, etsi non communione criminis implicato, sciente tamen nec prohibente contraxit, patrimonio nostro societur. Ac si dominus ignorabit, actor vel procurator possessionis coërcitus plumbo, perpetuo metallorum operi deputetur: conductor si idoneus est, deportabitur. Rector prouinciæ si hæc crimina dissimulatione vel gratia delata distulerit, aut conuicta neglexerit, sciat se mulcta viginti librarum auri feriendum. Defensores quoque & principales vrbium singularum, necnon & Officia prouincilia decem librarum auri
B pœna constringet; nisi in his quæ à Iudicibus super hoc præcepta fuerint, exequendis, & sagacissimam curam & solertissimam operam commodarint. Dat. VIII. Kal. Martij, Romæ, Honorio septimùm & Theodosio secundùm AA. Conss.] eamdem habet legem [a] Iustinianeus Codex, qua & comprehensi sunt Donatistæ.

[a] *l. 4. C. de hæreticis.*

Ex his verò pij Imperatoris obsequiis haud imparia prioribus consecutus est à Deo Honorius beneficia: siquidem domestico appetitus bello diu meditato, nempe insidijs Stilichonis pro filio Imperium aucupantis, eripitur. quomodo autem hæc se habuerint, suo loco dicturi sumus anno sequenti.

Hoc item anno celebratum est ab Episcopis Africæ Concilium Carthaginense [b] Id. Iunij: vbi inter alia decreta est legatio ad Honorium Imp. pro defensione rerum Ecclesiasticarum aduersus Donatistas atque Paganos: sancitumq; ab eisdem, vt ad Comitatum euntes, For-
C matam acciperent ad Romanum Pontificem, à quo aliam quærerent Formatá ad Imperatorẽ. hæc ideireo, ne hæretici Catholico nomine velarentur: nam illi tantú manifesti Catholici haberentur, quos communicare cum Romano Pontifice, Formatę ab eo acceptæ litteræ significarent, vt ex Optato & alijs sæpè superiùs demonstratum est. Illud verò in hac Synodo ipsis Formatis addi præceptum est, vt in eis dies Paschæ illius anni apponeretur: qui si nondum definitus sciretur, quod litteras dari contingeret ante eius diei promulgationem; tunc decretum est apponi ad Formatá diem anni præteriti, post diem Paschæ scilicet; vt euenire solet, cùm in publicis scriptis, post Consulatum, factum quid scribitur. Accidere enim consuevit, vt (quod dictum est) Occidentales Ecclesiæ discerent ab Ecclesia Romana diem celebrandi Paschæ cuiuslibet anni: ipsum verò Romanum Pontificem ante annum significare illum consueuisse, ea adhibita modestia, vt si quis quid contrà obiicere vellet, audiretur;
D litteræ Innocentij Papæ ad Aurelium [c] Carthaginensem Episcopum datæ significant.

[b] *in Concil. Africano. c. 62.* CONCILIVM CARTHAGINENSE.

[c] *Rom. Pontif. epist. 10. 10.*

Sed & illud magnopere considerandũ est, quòd eisdem ab hoc Concilio legatis Romam missis publico decreto in mandatis hoc datum est [d]: Item placuit, vt de dissensione Romanæ atque Alexandrinæ Ecclesiæ ad S. Papam Innocentiũ scribatur; quo vtraque Ecclesia intra se pacem, quam præcepit Dominus, teneat.] hæc ibi: quibus planè significatur, ipsum Romanum Pontificem Ioannis Chrysostomi causa aduersus Theophilum mirum in modum fuisse commotum, & in omnes alios Episcopos qui cum illo aduersus eum conspirassent; noluisseque missas ab eis recipere litteras: quod quidem epistola eiusdem Innocentij Papæ ad Alexandrum Antiochenũ Episcopum postea data de Acacio eius functionis antesigno demonstrat [e]. Sed & Theodorus diaconus hæc expresè apud Palladium [f]: Est autem hæc
E Romanæ Ecclesiæ sententia, non communicare in finem vsque Orientalibus Episcopis maximeq; Theophilo, donec Dominus vniuersalis Synodi tribuat locum, ac per eam curet putrida membra eorum qui ista gesserunt.] hæc Theodorus. Ex his quoque videas, Theophilum annis singulis (vt dictum est) dare solitum Paschales litteras, ex hoc tempore conticuisse; vtpote quòd nullus Catholicus eas recepturus esset, quas Romana Ecclesia non reciperet. At de Concilio Carthaginensi & legatione ab eo Romam missa hactenus.

[d] *Cæil. Afric. c. 62.* THEOPHILVS EPISCOPVS A COMMVNIONE ROMANI PONTIFICIS.

[e] *Innocent. epist. 18.*

[f] *Pallad. in Dialog.*

Inuisamus iam S. Ioannem Chrysostomum, extremaq; ei officia persoluamus: quem hoc anno ærumnis confectum ex hac vita ad cælestem coronam vocatum constat. ait enim Socrates [g] Honorio septimùm & Theodosio secundùm Consulibus, XVIII. Kal. Decembris, S. Ioannes Chrysostomus Comanis apud Pontum Euxinum ex hac vita migrauit.] hæc ipse. sed in mense error euidens: nam decimaquarta die Septembris eum diem obiisse, omnes affirmant, & tabulæ Ecclesiasticæ fidem faciunt.

[g] *Socrat. lib. 6. c. 19.*

Quænam autem obitú eius præcesserint, hic describamus. Atque in primis in memoriam

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRYSOSTOMVS TRANSFERTVR PITYVNTEM.

reliqui candum, ipsum anno præterito, absoluto iam biennio sui exilij, inchoato anno tertio, A ex sententia Palladij, Arabisso Pityuntem esse translatum, eo nimirum consilio, vt ægra valetudine laborantem, longissimis difficillimisq; peregrinationibus fatigati exhalare animam cogerent, ante verò litterarum commercio & ipsa scriptione priuatum. Hæc quidem (vt ait Sozomenus) quòd eius aduersarij rabescerent inuidia, dum viderent vniuersam Occidentalem Ecclesiam pro ipso esse solicitam. Sed & perterros æmulos frequenté hinc inde ad Ioannem accessum, illud consilium iniisse, vt eumdem (vt dictum est) Pityuntem transferrent, Palladius tradit, dum ait[a]: Inspicientes enim Seuerianus & Porphyrius Antiochenæ Eccle- *a Pallad. in Dialog.*
siam in Armeniam commigrasse, & inde rursus Antiochiæ Ioannis gratissimã philosophiam prædicari, distrũpebantur, vitæq; illos iam tædebat, luuiisse modi rumoribus non secus quam flagris cruciatos: est enim ea inuidiæ natura, vt eos quos inuaserit, semper exagitet. Eo miraculo perculsi plerique clerici aduersæ factionis, aiebant: Videte mortuum terribilem viuos B victoresque perterrefacientem, non secus ac paruulos laruæ deterreñt. Papæ, seculares potestates, Ecclesiasticasque opes amitti cum ipsa potestate sua & principatu; sacerdotem solum, ciuitate priuatum, infirmum carne, exulem trepidantes, metum pallore testantur.

MILITES MALE HABENTIOANNEM CHRYSOST.

Non iam igitur ferentes in scena occultare serpentem, ad exercitum mittunt, *ad ipsum Arcadium Imperatorem*: rescriptumque aliud vehementius cum adiectione pœnæ procurantes, transferri scilicet eum intra loci cuiusdam angustias, vnde non liceret progredi. In Pityuntem locum penitùs desertum extorrem agunt, ripæ Pontifici maris imminentem. Porrò milites Præfecti Prætorij, qui illum ducebant, maximè eum per viam vrgebant: id se habere in mandatis, aperte asserentes, maiori se gradu promouendos, si per viam ille moreretur. Atque vnus quidem ex ipsis, præsentis militiæ negligens, nonnihil humanitatis clam erga eum ostendebat; alius adeò infestus erat & atrox, vt blanditias, quæ illi ab occurrentibus (vt C sancto par erat) fiebant, iniurias existimaret, id solum curans, vt Ioannes moreretur. Denique cum imber esset vehemens, adeò vt dorsum ac pectus, inundatio illa percelleret, nihil curans egrediebatur: ingentem rursus Solis æstum pro deliciis habebat, sciens hoc affligi sancti viri caput, instar Elisæi caluum. In vrbe verò aut castello, vbi lauacri esset vllum refrigerium, ne punctum quidem temporis remorari, infelix ille tolerabat.

LABORES IN VIA, ET OBITVS IOANNIS CHRYSOST.

Cùm inter hæc omnia trimestris temporis spatio difficillimum illud conficiens iter, sanctus velut sidus iubilans perstabat, corpusculũ habens instar mali summis in ramis, Solis feruore rubicundum. Vbi verò Comanæ appropinquarunt: ipsam veluti portã transeuntes, in templo quodam quinque aut sex millibus passuum remoto manserunt. Ipsa nocte martyr ipsius loci, Basiliscus nomine, qui Nicomediæ sub Maximiano passus cum Luciano Antiochiæ presbytero fuerat, dum esset Comanensis Episcopus, apparuit ei dicens: Confide, fra- D ter Ioannes: cras enim simul erimus. Aiunt presbytero quoque ecclesiæ prius apparuisse martyrem, atque dixisse: Præpara Ioanni fratri locum: venturus est enim. Ille nihil de eo oraculo dubitans, in crastinum orabat milites, vt illic vsque ad quintam horam permanerent: qui minimè acquiescentes, perurgebant. Profecti verò quasi stadios triginta, rursum ad memoratũ templum vnde exierant, redierunt, ipso iam febribus laborante. Illuc vbi rediit, vitæ suæ digna candida vestimenta quæsiuit: exutusq; prioribus, ea se induit, omnibus vsque ad calceamenta mutatis, reliqua præsentibus ipse distribuit: sumptisq; cælestibus sacramentis, coram astantibus, extremam orationem fudit, dicens more suo: Gloria sit Deo omnium causæ. Consignansque se in fine orationis, extendit speciosos illos pedes, qui concurrerẽt ad salutem eorum qui elegere pœnitentiam, & in illorum probrum qui peccata abunde messuerunt. Quòd si nihil malis probra profuere, hoc non imbecillitas constantissimi E viri, sed illorum impudentia fecit, qui ea tolerare noluerunt. Adiectus est ad patres suos, excusso puluere mortalis vitæ, atque migrauit ad Christum.] hactenus de obitu sanctissimi Patris Palladius. Vixisseq; eum annos ætatis suæ quinquaginta duos & menses octo, Leo Aug. habet in Encomio: de quinquaginta duobus reliqui omnes, qui de his egerunt, sunt assertores. Eius verò Episcopatus in hanc vsque diem decimamquartam Septembris, qua obiit, numerantur anni nouem, menses septem, & dies octo.

b Pallad. in dicto Dialog. de VITA IOANNIS CHRYSOSTOMI.

De funere autem ista Palladius[b]: tanta verò multitudo virginum, tantumque monachorum, & honestioris vitæ testimonio insignium ex Syria & Cilicia, & Ponto & Armenia agmen accurrit, vt putarent plurimi ex condicto eos aduenisse. Ita sepultus laudibusque velut athleta victor honoratus est, corpusculo vnà cum Basilisco in eadem ecclesia condito.] hæc Palladius: qui & paulò pòst de vitæ instituto & moribus eius, quorum causa quidam offensi

Universidad de Deusto
Biblioteca

A offensi erant, hæc addit: Ipse (inquit) solus edebat, vt ex parte noui, ob istiusmodi causas. Primò quidem ob calorem capitis abstemius erat, nisi quòd in æstu eo, quod Diarhodon appellatur vtebatur *vino scilicet*. Secundò, quoniam infirmitatis cuiusdam gratia eius ordinem desiderabat, adeò vt sæpius quæ fuerant parata, ingrata viderentur, & quæ non aderant, inquiri oporteret. Deinde plerumque cibi oblitus, ad vesperá vsque ieiunabat, partim occupatus Ecclesiasticis curis, partim spiritualibus intelligẽdis abstractus: contendebat enim vt eum nihil sacrarum litterarum præteriret, &c.] Sane quidem in omnibus diuinæ Scripturæ libris, eos explicando, apprimè esse versatum, testatur Cassiodorus, vbi ait [a]: Ferunt itaque diuinas Scripturas veteris nouique Testamenti ab ipso principio vsque ad finem Græco sermone declarasse Clementem Alexandrinum cognomento Stromatheum, & Cyrillum eiusdem ciuitatis Episcopum, & Ioannem Chrysostomum, Gregoriũ & Basilium.] quod si verum est, vide quàm pauca ex ingentibus thesauris nobis sint reliqua: cùm alioqui nonnulla spuria eius nomine edita hactenus habeantur. In Cassiodori quoque sententiam Suidas hæc habet [b]: Vniuersam Iudaicam Christianamque Scripturam ille commentariis sic illustrauit, vt alius antè ipsum nemo.] & paulò pòst: Ceterum opera ab eo conscripta, non est hominis percẽsere numerando, sed solius Dei, cui nota sunt omnia.] hæc Suidas. sed & de eius scriptis ac moribus ista Sophronius [c]: Iuste & dignissimè Ioannes pro puritate doctrinæ & splendore vetustissimi eloquij Chrysostomus cognominatus est: qui ex quo salutare baptismum accepisset, numquã omninò iurauit, neque aliquẽ iurare cõpulit, neque mentitus est, neque alicui vnquam maledixit, neque scurrilia locutus est, nec iocos admisit.] ita Sophronius.

Sed quod ad eius post se relicta scriptorum monumenta pertinet: haud æquo animo pati possumus, adscriptas fuisse sanctissimo viro, eius titulo hactenus consignatas, quinquaginta C quatuor homilias, quas opus imperfectum in Matthæum nominãt, vt distinguant à consummato in eumdem Euangelistam commentario nonaginta & vnam homilias complectente. Quis enim non iure commoueatur, cùm videt adscribi sanctissimo viro, ab incerto auctore, sed certo hæretico, hæreticorumque deterrimo compositas homilias illas purulentas, hæresum scatentes venenis, quæ ne pilum quidem Chrysostomi vel in dictione, vel in sententiis, vel in dogmatibus habent, sed sparsas hæreses Manichæorum, Montanistarum, Arianorum, ac Donatistarum continent; atque planè in omnibus se prodat auctor longè longiùs ab Ecclesia Catholica alienum, qui Catholicæ Ecclesiæ toto Orbe diffusæ sæpè detrahat, & vix in paucis veritatem reperiri contendat? Porrò extitisse auctorẽ illum alicuius hæresis sectatorem, penes quem præter diuinas Scripturas nulla esset ratio Catholicæ communionis, nec traditionum atque Ecclesiasticarum sanctionum; haud obscurè ipse, inter alia, homilia D quadragesimanona significat, illis verbis [d]: In tempore hoc; ex quo obtinuit hæresis illas Ecclesias, nulla probatio potest esse veræ Christianitatis, neque refugium potest esse Christianorum aliud volentium cognoscere fidei veritatem, nisi Scripturæ diuinæ. Antea enim multis modis ostendebatur quæ esset Ecclesia Christi, & quæ Gentilitas: nunc autẽ nullo modo cognosci datur volentibus cognoscere quæ sit vera Ecclesia Christi, nisi tantũmodo per Scripturas. Quare? quia omnia hæ quæ sunt propriè Christi in veritate, habent & hæreses illæ in schismate similiter Ecclesias, &c.] plura suggerit, atque ingerit diuinæ tantùm standum esse Scripturæ, nulla habita Catholicæ communionis ratione, quà in vnum corpus vniuersa Catholica Ecclesia toto Orbe Christiano coagmẽtata cognoscitur. Porrò argumentum hoc commune est omnium hæreticorum: qui cùm conuinci sciant se esse ab Ecclesia alienos, vel vno illo saltem argumento, quòd secus sentiant, quàm vniuersa Ecclesia doceat: ad solam diE uinam Scripturam confugium sibi parant, sed suo ipsorum prauo sensu intellectam. in quos disputat S. Augustinus, aduersus Cresconium agens [e]. Sed in his modò non immorandum, quòd alio tendat oratio: neque in disquirendis quæ alia sint eiusdem Ioannis scriptis suppositia (quòd longioris inspectionis sit opus) nunc incumbendum.

Illud verò, quod ad eiusdem Ioannis scripta pertinet, haud ignorandum; habuisse ipsum in sacris litteris peculiarem doctorem sanctum Paulum Apostolum, cuius immenso tenebatur amore: fidem facit huius rei S. Proclus, qui postea Constantinopolitanæ Ecclesiæ fuit creatus Episcopus, rem gestam sic narrans [f]: Cum diuinas Pauli Apostoli epistolas earum interpres & expositor percurreret: erat (vt est verisimile) dubia & suspensa cogitatione, dicens, Quis scit an Deo grata mea sit interpretatio? Hæc cogitans, rogabat vt de ea reà Deo fieret certior. Quod etiam citò hoc modo factum est. Quidam ex his qui Imperatori erant familiarissimi, offendit Imperatorem: qui mortem minatur. Et mittitur qui apud

diuinum

[a] Cassiod. in præfat. lib. Diuin. lect. SCRIPTA A S. IOANNE CHRYSOST.

[b] Suid. in Io. Chrysost.

[c] Sophr. Prat. Spirit. c. 1, 2.

[d] Chrysost. hom. 49. QVAE FALSO SVNT IOANNI SCRIPTA SVPPOSITA.

[e] Augustin. contra Cresc. lib. 2. c. vlt.

[f] Leo Aug. in Vit. Chrysost. Metaphrast. & alij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

diuinum Pontificem intercederet, vt noctu ad eum veniret propter metum Imperatoris,& A
sua ei exponeret. Quibus assentiens sanctus,per Proclum iubet vt veniat. Nox erat,& simul
etiam aderat is qui erat supplex. Vt eum admoneat, dat operam Proclus. Deinde primùm
aspicit per quoddam foramen, & videt Pontificem, vt consueuerat, in sede sedentem, &
scribentem (ea autem erat interpretatio diuinarum epistolarum.) Tunc autem ille terribili
illo dignus habetur spectaculo. Videt enim Proclus diuinum Apostolum Paulum inclina-
tum post sedem ad caput Pontificis, & os admouentem auri eius dexteræ, & cum eo collo-
quentem. Proclum incessit stupor & admiratio, quanam ingressus esset quem cernebat. Ig-
norabat enim quis esset: & rogat hominem, vt parum exspectet. Rursum paulò pòst aspexit
& semel & bis,& erat idem spectaculum. Reprehenditur Proclus ab illo optimate,qui dixit:
Non oportebat te,cùm videres mortem,quæ mihi exspectatur,alium ad sanctum adducere.
Ille autem ei affirmat, se de eo nihil cogitasse. His adhuc dubitantibus, præco ad matutina B
cantica excitat ligni pulsibus. Homo itaque reuertitur,in secundam noctem spem reiiciens.
Accessit secunda nox & tertia; & erat rursus simile spectaculum. His obstupefactus, vix tan-
dem sensit Proclus, nemine videnti, à Deo missum esse eum qui loquebatur. Dicit itaque
illi optimati: O optime, Deo resistente studiis omnibus, labor est inutilis. roga ergo Deum
vt tibi opem ferat. Dies aderat, & cùm supplicis recordatus esset Pontifex, rogauit an accer-
sisset. De eo ergo significat ei Proclus, qui hæc etiam dixit: Cùm tu præteritis noctibus seor-
sum esses cum alio, statui non temerè accedere.

PROCLI VISIO DE PRAESENTIA PAVLI.

Cùm sanctus autem rogasset, quisnam is esset: incipiens Proclus, verbis quidem totum
prosequitur miraculum: digito autem per imaginẽ euidentissimè probans eum fuisse Apo-
stolum, totam narrat seriem miraculi. Quibus cùm adhibuisset mentẽ hic vir diuinus,aper-
tè intellexit spectaculum; & factus certior, se suam accepisse petitionem, Deo gratias egit. C
Deinde sic rursus accersit supplicem, & eum conuenit, & pro eo intercedit apud Imperato-
rem, & priori restituit magistratui: impletque promptiùs & alacriùs quæ restabant ex diui-
nis epistolis.] hactenus de his Leo Augustus,cui consentiunt ceteri & præcipuè ex antiquio-
ribus Actis vitæ eius, quæ citantur à Ioanne Damasceno. Etenim de S. Pauli effigie, quam
apud se habere soleret idem S. Ioannes Chrysostomus, hæc ipse Damascenus [a]:

IMAGO S. PAVLI APVD IOANNEM CHRYSOST.

[a] *Damasc. de Imag. orat. 1.*

Habebat autem effigiem Apostoli Pauli in imagine,in loco vbi propter corporis imbecil-
litatem parumper quiescebat: erat enim suprà quàm natura patiatur vigilans. In hanc ille ef-
figiem,quando perlegebat illius epistolas, oculorum aciem intendebat; in eaque non secus
ac si Paulus ipse viuus esset, obtutu defixus inhærebat,beatum ipsum appellans, totamque
animi cogitationem ad illum dirigens,& cum eo versans,& loquens contemplando.] & post
alia: Cùm autem Proclus (inquit) loquendi finem feciffet: oculis in Pauli effigiem defixis,& D
figuram eius, quem viderat, similem conspicatus, Ioanni desiderium injciens, sic eum (di-
gito demonstrans imaginem) allocutus est: Ignoscito mihi Pater: ille quem vidi loquentem
tibi, huic similis est; atque adeò, si rectè memoria teneo, ipse est.] hactenus Ioannes Da-
mascenus ex Vita ipsius S. Ioannis Chrysostomi, quæ desideratur.

IOANNES CHRYSOSTOMVS CVLTOR SACRARVM IMAGINVM

Certè quidem, quod pertinet ad eiusdem Ioannis Chrysostomi studium & amorem er-
ga Paulum; non est scriptio eius quæ non id exprimat manifestè; cùm alioqui peculiares eo
argumento scripserit homilias. Quod autem ad doctrinam spectat,se quidem tanto vti ma-
gistro ingenuè profitetur his verbis in præfatione ad homilias in epistolas Pauli: Neque (in-
quit) nos quæ scimus, si quæ scimus, ab ingenij bonitate atque acumine scimus: sed illi nos
viro impensè affecti, ab illius lectione numquam discedimus.] Contigisse autem visionem
illam, cùm epistolam Pauli ad Galatas interpretaretur, in qua se ipsum superasse cognosci- E
tur, haud improbanda opinio est. Ceterùm fuisse S. Ioannem Chrysostomum pium culto-
rem sanctarum imaginum, non hæc tantùm quæ narrata sunt, manifestant, sed & quod de
eo Gregorius [b] Papa scribit ad Germanum Patriarcham Constantinopolitanum, qui verba
ipsius recitat, dum ita ait: Si quis alius, ego certè, inquit, ex cera fusilem picturam pietate
plenam amaui.] Rogo te,lector: si optio daretur, in quorum classem post obitũ velis adscri-
bi, & quorum sortis particeps fieri, Iconoclastarum ne, an S. Ioannis Chrysostomi cultoris
sacrarum imaginum? Hæc considerans,tu tibi ipsi responde. Nos certò scimus, Dei amicum
fuisse Chrysostomum: eumque æternam esse beatitudinem consecutum, & complura mi-
racula testata sunt, & vniuersalis consensus Ecclesiæ declarauit.

[b] *Extat apud Nicen. Concil. 2. act. 6.*

VISIONES S. IOANNIS CHRYSOST.

Sed quod in his sumus, vt prætermissa ab aliis, qui res gestas tanti Patris prosecuti sunt,
hic tamquam epitaphia sepulchralia affigamus; audi quid S. Nilus in epistola ad Anastasium
de

Universidad de Deusto
Biblioteca

A de eodem Chrysostomo omni fide digna scriptis mandauit: Ioannes (inquit) sacerdos admirandus Ecclesiæ Constantinopolitanæ, immò verò totius Orbis splendor, vir animi perspicacis, omni ferè tempore videbat domum Domini refertam Angelorum cætu, & tunc in primis, cùm diuinum & inchuentum sacrificium offerebatur: quo quidem tempore, stupore & lætitia plenus, rem præcipuis amicis spiritualibus priuatim enarrauit. Cùm cœpisset (inquit) sacerdos sanctum sacrificium seu oblationem facere, plurimæ statim ex illis Virtutibus è cælo descendentes stolis indutæ splendidissimis, nudis pedibus, intentis oculis pronæ altari magno cum silentio & reuerentia, quoad venerandum illud mysterium expletum fuit, circumsteterunt. Deinde huc illuc singulæ per totam domum diffusæ, Episcopis, presbyteris, & diaconibus distributionem corporis & pretiosi sanguinis ministrantibus adhæserunt, satagentes, & sedulò adiuuantes. Hæc autem scribo, vt diuini sacrificij dignitatem cognoscentes,
B caueatis ne illud negligenter, diuino timore abiecto, administretis: nec permittatis vt aliqui inter se contendant, & cum tumultu ad ipsum accedant, aut audacter annuant & è loco suo prosiliant, aut huc & illuc circumspiciant, & ignauè & petulanter se gerant.] hactenus Nilus, quem spectata eruditio atque conspicua sanctitas fecerunt illustrem.

CONCIONATVR IOANNES IN MEDIO ECCLESIAE.

Cessit & illud magnæ laudi Chrysostomo, quòd cùm concionem habens frequenti populo vallaretur, opus illi fuit suggestum in medio ecclesiæ collocare. certè quidem magnus ille Gregorius Nazianzenus, cùm esset eiusdem Ecclesiæ Episcopus, intra cancellos concionabatur, vt ex ipsius testificatione[a] possumus intelligere, cùm de multitudine auditorum ad cancellos se protrudẽte vt orationem audiret, sæpe meminit. Romæ verò antiquitus ea vigebat consuetudo, vt ab eminenti suggestu ipse Pontifex concionaretur ad populum. nam in Hippolyto Prudentius[b]:

[a] *Greg. Naz. orat. ad centũ quinquaginta Episcopos.*

[b] *Prudent. Peristeph. hym. 11. de S. Hippolyt.*

C *Fronte sub aduersa gradibus sublime tribunal*
Tollitur, Antistes prædicat vnde Deum.]

Omittimus hic innumera sanctorum Patrum de S. Ioanne Chrysostomo elogia. satis ad laudem, quòd post eius obitum paucis exceptis, quos liuor infecit, tam Oriens quàm Occidens & vniuersus Catholicus orbis ipsum sanctissimũ prædicauit; vsque adeò, vt & in Ægypto, habito contemptui Theophilo, licet haberetur vita sanctissimus, eumdem Chrysostomum prædicarent, Theophilum verò infectarentur contumelijs, meritò neglectum à suis, quem à se Ecclesiæ Romanæ Pontifex abiecisset. Sed audi perbreue Isidori Pelusiotæ de vtroque iudicium, ad Symmachum ita scribentis[c]:

[c] *Isidor. lib. 1. epist. 152.*

ISIDORI IVDICIVM DE THEOPHILO.

Petis à me, vt diuini viri Ioannis tragœdiam tibi exponam. At eam explicare nequeo: mentem enim res ista superat. Verùm pauca quædam audi. Vicina Ægyptus hoc semper in more
D *habuit, vt iniquè ac perditè se gereret; Mosen videlicet repudians, & Pharaonem adscisceus; humiles ac demissos flagris lacerans, laborantes opprimens; vrbes extruere iubens, & mercedem negans, atque ad hoc vsque tempus in ijsdem studijs inhærens: siquidem insano lapillorum amore flagrantem, atque aurum pro numine habentem Theophilum, quatuor socijs, immò coapostatis, septum ac munitum in medio proferens, pium virum ac diuinarum rerum doctrina præditum expugnauit, odium videlicet atque inimicitiam, quam aduersus eum qui eodem quo ego nomine appellatur, improbitatis atque importunitatis suæ velut propugnaculum nactus. At Dauidis[d] tamen domus inualescit; domus autem Saulis (vt cer-*
nis) debilitatur: tametsi vir ille, superata vitæ tempestate, ad cælestem tranquillitatem migrauerit.] hactenus Isidorus, eiusdem Ioannis Chrysostomi discipulus. Porrò quod pertinet ad quatuor illos quos nominat coapostatas; fuisse quidem illos Acacium Beroœnsem, Seue-
E *rianum Gabalensem, Antiochum Ptolemaidis, & Cyrinum Chalcedonis Episcopos, quæ superiùs dicta sunt ex Palladio, fidem faciunt.*

[d] *2. Reg. 3.*

Quo quidem nomine non prudentiores tantùm Ægyptij, sed ipsi hæretici (cùm alioqui in Ioannem in his quæ ad dogmata spectant, infensi essent) omnes erga eum propensiores erant, vt ex Palladio possumus intelligere atque alijs. Est de his patens exemplum de Socrate Nouatiano: qui cùm in ceteris erga eum se obseruandissimum præseferat; quòd tamen Nouatiani eum experti essent sibi maximè aduersarium, de hoc, ex quo magis commendandus habetur, ipsum carpit, sic dicens[e]: *Equidem demiror, quid causæ esset, cur cùm tam ardenti studio duceretur temperantiæ, in quibusdam concionibus doceret temperantiam quodammodo contemnendam esse. Nam cùm à Concilio Episcoporum, illis qui semel dumtaxat per baptismum lapsi fuerant, locus pœnitentiæ concederetur: ille non dubitauit dicere: Si millies lapsus pœnitentiam egeris, in ecclesiam ingredere. Ob quam do-*

[e] *Socrat. lib. 6 c. 19.*

NOVATIANI IN QVO IOANNEM CHRYSOSTOMVM REPREHENDERVNT.

ctrinam

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctrinam etsi in aliorum multorum, etiam qui ei familiares erant, offensionem incurrit; tamen à Sisinnio in primis Nouatianorum Episcopo, qui librum contra hoc eius dictum conscripsit, grauiter exagitatus est. ceterùm ista iamprídem acciderant.] ita Nouatianus. sed hoc nomine maiorem sibi conciliauit Chrysostomus laudem, dum eo modo Nouatianos exagitans, apertam voluit semper pœnitentibus Ecclesiæ ianuam, ex Catholicæ Ecclesiæ instituto. sed de his fusiùs suo loco superiùs. Post hæc verò Socrates totum se effundit in laudes Sisinnij, quem reprehensum dicit ab Acacio Episcopo, quòd vestimenta candida indueret, cùm nigris vestibus vti solerent Episcopi. sic plane illudebat eis diabolus vafro consilio, vt corporis munditiam affectarent, balnea frequentando, & vestibus candidis vestiendo, vt sibi viderentur animæ quoque esse munditiem assecuti, spernentes Ecclesiæ à Christo relictum ad diluenda peccata remedium pœnitentiæ. Sed alia subdit de Sisinnio Socrates; quæ vt inepta, consultò præterimus: qui & sub ijsdem Consulibus defunctum Sisinnium affirmat[a], & in locum eius subrogatum Chrysantum; mortuum quoque esse Dorotheum Arianum Antistitem.

[a] *Socrat. lib. 7 c. 6.*

INNOCENTIVS PAPA QVID IN ARCADIVM ET EXDOXIAM.

Quod verò pertinet ad Innocentium Romanum Pontificem: audita ipse morte Chrysostomi, magno est affectus dolore: & qui hactenus ab infligendo in Imperatorem Arcadium & Eudoxiam Augustam, quam prouocarant summam Ecclesiasticam animaduersionem illam, cùm quis à communicatione sacramentorum & cœtu Fidelium separatur, rogatus ab ipso Ioanne Chrysostomo se continuisset; eam in eosdem prouocatus, & violentia quadam adactus, inflixit: extorsisse enim visi sunt illi è manibus Innocentij iustè iudicantis vindictam, quam hactenus apud se longa patientia continuerat.

Porrò idem Pontifex ipsi Ioanni, defuncto licet, consultum voluit, nimirum, vt etsi non ipse, nomen saltē eius in Constantinopolitanā restitueretur Ecclesiam, perstitutq; in sententia, vt numquam, nisi id fieret, communicare vellet cum Orientalibus Ioannis aduersariis Episcopis; quos ob iniquam sententiam in S. Ioannem latam iudicauerat à communione Catholica alienos; illud ab eis enixè contendens, vt eiusdem Ioannis nomen in tabulas referretur Ecclesiasticas, è quibus fuerat sententiâ aduersariorum expunctū. testatur id Theodoretus, qui ait[b]: Isto excellenti totius orbis terræ doctore mortuo, Episcopi Occidentis non priùs cum Episcopis Ægypti, & Orientis & Bosphori atque Thraciæ communicare voluerunt, quàm nomen illius sanctissimi viri in tabulas, in quibus nomina Episcoporum mortuorum continebantur, retulissent: atque Arsacium eius successorem ne salutare quidem dignati sunt. Atticum autem, qui succedebat Arsacio, quíque sæpè legatos ad Occidentales Episcopos miserat, sæpeque pacem postulauerat, postea tandem, cùm Ioannis nomen in tabulis scripsisset, receperunt.] at quando id contigit, inferiùs dicendum erit.

[b] *Theodor. lib. 5. cap. 39.*

Ceterùm ad Arcadium Imperatorem idem Innocentius Papa, audita Ioannis Chysosto, mi morte, grauissima acrimonia aspersas, anathemateque terrificas, quibus tum ipsum, tum Augustam, tum denique Episcopos sceleris complices excommunicat, litteras dedit. sunt ipsæ quidem Græcis notissimæ, quas Gennadius, Nicephorus, atque Glicas recitant, sed & codex Vaticanus Græcè continet exaratas, Latinè his verbis redditas:

EPISTOLA INNOCENTII PAPAE AD ARCADIVM IMPERATOREM.

Vox sanguinis fratris mei Ioannis clamat ad Deum cótra te, ô Imperator, sicuti quondam Abel iusti contra parricidam Caim, & is modis omnibus vindicabitur. Nec id modò admisisti, sed etiam pacis tempore persecutionem magnam aduersus Deum & Ecclesiam eius concitasti. Eiecisti è throno suo, re non iudicata, magnú totius Orbis doctorem, & vnà cum eo Christum persecutus es. Neque de illo ita queror (sortem enim seu hereditatem cum sanctis Apostolis in Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi regno consecutus est) quámuis intolerabilis iactura ea sit: sed affligor, propterea quòd primùm de animarum vestrarum salute, deinde de eis, qui sapientissima spirituali & diuina doctrina & institutione eius orbati, fame verbi Dei conficiuntur, sum solicitus. Non enim Ecclesia tantùm Constantinopolitana mellitæ illius linguæ iacturam fecit, sed Orbis sub sole totus ad orbitatem rédactus est, viro tam diuino amisso, persuasione vnius mulieris fabulam hanc & spectaculum exhibentis. Verùm excipiet & præsentem hic pœnam non post multos dies ei aduenientem.

Tametsi enim beatus Ioannes vitam reliquit, fide seruata, & fluctuantibus confirmatis, in æterna tamen sæcula sempiternam deliciarum, & immortalis vitæ hereditatem est consecutus. Noua autem Dalila, Eudoxia, quæ paulatim te erroris seu seductionis nouacula totundit; execrationem ex multorum ore sibi ipsi introduxit, graue & quod gestari nequeat peccatorum pondus colligans, atque id prioribus peccatis suis superaddens. Itaque egò

mini-

A minimus & peccator, cui thronus magni Apostoli Petri creditus est, segrego & reijcio te & illam à perceptione immaculatorum mysteriorum Christi Dei nostri. Episcopum etiam omnem, aut clericum ordinis sanctæ Dei Ecclesiæ, qui administrare aut exhibere ea vobis ausus fuerit; ab ea hora qua præsentes vinculi mei legeritis litteras, dignitate sua excidisse decerno. Quod si vt homines potentes quemquã ad id vi adegeritis, & canones nobis à Saluatore per sanctos Apostolos traditos transgressi fueritis: scitote id vobis nõ paruum peccatum fore in horrenda illa iudicij die, cùm neminem huius vitæ honor & dignitas adiuuare poterit, arcana autem & abdita cordium sub oculos omnium effundentur atque exhibebuntur. Arsacium, quem pro magno Ioanne in thronum Episcopalem produxistis, etiam post obitum exauctoramus, vnà cum omnibus qui consultò cum eo communicarunt Episcopi: cuius etiam nomen sacro Episcoporum albo non inscribatur. Indignus eo honore est,
B qui Episcopatum quasi adulterio polluerit. Omnis [a] siquidem planta, quæ à Patre nostro in cælis plantata non est, eradicabitur. At Theophili anathematismum addimus abrogationem, & absolutam à Christianismo alienationem.] hactenus epistola Innocentij, cui Glicas eiusmodi subijcit Arcadij responsionem [b]:

[a] Matth. 15

[b] Glic. Annal. par. 4.

EPISTOLA ARCADII AD INNOCENTIVM.

Norunt omnes homines mentis compotes, commissa per ignorationem nec diuinitus nec per leges puniri, neque adeò quemquam alterius nomine supplicium luere. Quod quidem propterea scripsi, vt mansuetudinem tuam certam redderem, nos nihil eorum cognitum habuisse, quæ nostris Antistitibus & clericis acciderunt: cuius rei testem benignũ illum Deum imploramus. Nimirum purus & innocens sum, quod ad ipsorum condemnationem attinet: quippe cùm eorum communione sim vsus, causæ nihil erat, quamobrem eos affligeremus. Quod autem attinet ad filiam tuam Eudoxiam: scito me illi parum moderatè pro ratione
C delicti meredem retulisse: quo sanè factum est, vt ex eo mærore & angustia, difficili, gratissimaque correpta ægritudine decũbat. Igitur quod superest, enixè te obsecro, vt nos à segregatione liberes, nec multipliciter punias: non enim ipse Dominus idem ob delictum bis hominem percutit.] hucusque apud Glicam litteræ Arcadij ad Innocentium: quibus has idem auctor subdit Innocentij ad ipsum redditas:

Studium, diligentiamque vestram Dei præscripto & voluntati consentaneam, quam propter ipsius nomen declarastis, accepimus & probauimus. Quaptopter sacris à vinculis soluti ad signa Dominica confirmatis animis accedite.] hucusque apud eumdem auctorem. Præter has autem recitatas à Glica Arcadij ad Innocentium Papam litteras, aliæ extant in citato codice Vaticano ab eodem Imperatore ad eumdem Pontificem datæ, quæ sic se habent:

ALIA EPISTOLA ARCADII AD INNOCENTIVM.

Omninò, ô Pontifex Dei, nequicquam eorum quæ in legatos audacter perpetrata sunt,
D sciente me factum est: idque ex eo perspici potest, quòd eos à quibus illa orta sunt, seuerè vltus sum. Neque quòd magnus ille Ioannes depositus sit, vlla in me culpa eius rei hæret, sed infelicibus Episcopis; quòd scilicet cùm sacros canones prætenderent, iudicium depositionis illius in sua ipsorum profana capita conuerterunt: quorum sermone nescio quomodo inductus, etiam ipse eorum sententiæ (quod vtinam numquã fecissem) assensus sum. Quo fit vt ipsi magis in culpa sint, quàm nos. Ex quibus & qui adhuc hic extant, Acacium, & Seuerianum, & eos qui sceleratum Theophilum secuti sunt, vt quanta maxima celeritate, comprehendi iussimus; & eos qui illic sunt, vt pœnas dent ausibus suis debitas. Nobis autem placetur paterna humanitas tua, neque deseras nos expertes mysteriorum incontaminatorum. Tunc etiam filiam tuam Eudoxiam, quæ peccauerit, vltus sum, quæ etiam ex his grauissimo morbo correpta in lectulo decumbit. Ne igitur sæpiùs pœnas sumas, ô reuerẽdissime Pater:
E neque enim Dominus in eadem bis pœnas sumit, vt scriptum est. Vbi autem erit pœnitentiæ bonum, nisi ijs quos pœniteat, venia tribuatur? Igitur si nos quidem ex pœnitẽtibus non essemus, merito aditus ad veniam clauderetur: & si accusauimus & condemnauimus nos ipsos ab his quæ malè egimus; ne bono quidem pœnitentiæ, quod quidem venia est, excidamus.] hucusque epistola Arcadij ad Innocentium Papam ex codice Vaticano.

Subijciebatur autem apud codicem dignæ memoriæ Cardinalis Guiglielmi Sirleti Bibliothecarij Apostolici, dictis epistolis eodem argumento scriptis, epistola Honorij Imperatoris ad Arcadium fratrem Augustum, fide quidem explorata, germana, in omnibusque sincera; quæ sic se habet:

Nescio qualisnam potens & à dæmone immissa impulsio persuasit tibi, ô frater, feminæ committere teipsum, & patrare talia, qualia nemo alius pius Christianorum Regum patrauit. Etenim qui isthic sunt sanctissimi Episcopi, clamant aduersus Imperium nostrum, quòd

EPISTOLA HONORII AD ARCADIVM.

quòd magnum Dei Antistitem Ioannem neque legitimè, neque ex præscripto canonum,& A
ab Episcopali sede depulistis,& acerbissimis exilijs & intolerandis iniurijs eijcientes,per vim
vita spoliastis. Locum tenentes autem Romanæ Ecclesiæ, ob vestrum honorem & legitimi
iudicij stabilimentum missos, qui afferebant hinc litteras, vt omnia integrè definirentur,te-
nuistis: quibuscum nihil humani egistis; amplius & custodijs diuersis conclusistis, ac fame
propè necastis, ac simul quas secum ferebant pecunias ad viatici necessitates corporeas, has
auferri ab ipsis mandastis: clamantesque contra vos ad Deum & ingemiscentes, nullo sunt
habiti loco. Adhæc Apostolica mandata nihili facta à vobis sunt: Episcopos sanctos iniustè
priuastis, ac sexcentis iniurijs & exilijs maximè longinquis iniustè adiudicastis, aliosque pro
his indignos indignè retrusistis. Contende igitur frater,non verbo, sed re & Deum & homi-
nes de correctione eorum quæ non sunt rectè acta, certiores facere: certus & ipsum Impe-
rium nostrum & ruere & stare precibus sacerdotum.] hactenus epistola Honorij ad Arca- B
dium, prioribus scriptis per omnia consentanea; quam ex Græco textu Latinitati fideliter
redditam exhibuimus,eamque cum ea, quam in dicto codice Vaticano Latinè scriptam re-
perimus, contulimus, fideliterque reddidimus.

HONORIVS COGITAT DE INFERENDO BELLO ARCADIO.

Ceterùm post obitum Ioannis nondum tribus mensibus elapsis, contigisse prodigiosum
ac planè miserandum interitum Eudoxiæ Augustæ eo modo, quo superius dictum est, tum
Zonaras, tum alij testantur. Verùm quod ad Honorium spectat, haudquaquam his datis lit-
teris conceptum ob indignum facinus immensum dolorem exhaurire penitùs valuit. Siqui-
dem & bello decernere aduersus eum, qui persecutus esset ecclesiam, ac ius gentium in le-
gatis violasset, & sanctè pieque vlcisci in animum duxit. Cùm verò ad hæc peragenda Ra-
uennæ expeditio pararetur, duo intercessere impedimenta, quæ eamdem retardarent, sed
& subsequens mors Arcadij anno sequenti penitùs aboleuit. Quænam autem præsenti an- C
no contigerint, quibus à bello in Arcadium inferendo Honorius abstraheretur, Zosimus ita
[a] narrat[a]: Apud Rauennam igitur Stilichoni (*hic erat præcipuus militiæ Dux*) iam parato ad *Zosim. lib. 5.*
Illyricas vrbes cum exercitu adeundas, & Alarici auxilio ab Arcadio quidem abstrahendas,
Honorij verò regno adijciendas: impedimenta duo contigit accidere; famam scilicet hinc
inde de Alarici morte sparsam, & litteras Honorij Principis allatas Roma: quibus in litteris
præscriptum erat, Constantinum iam perduellem ex insula Britannia transuectum ad
Transalpinas gentes accessisse, Principisque munus in oppidis vsurpare.]

Hæc quidè de tyrannide Constantini,quem alij Constantium nominant, hoc anno con-
tigisse, idem Zosimus non obscure significat,dum ait, exacto huius anni autumno, designa-
tos fuisse Consules Bassum atque Philippum, quorum nomina sequenti anno adiecta fuisse
Fastis, omnes affirmant, sub quibus Coss. Prosper etiam in Chronico eiusdè Constantini D
tyrannidem contigisse refert. Sed ante Constantinum, qui præcesserunt hoc ipso anno in
[b] Britannia tyranni,Zosimus infra narrat his verbis[b]: Quo tempore adhuc Arcadius impera- *Zosim lib.6 in princip.*
bat, Honorio septimum & Theodosio iterum Consulibus; milites Britannici seditione con- TYRANNI IN BRITANNIA EXORTI.
citata Marcum in regio solio collocabant,eique tamquam rerum in ijs locis potenti pare-
bant. Eo deinde necato veluti moribus illorum non respondente, Gratianum in medium
producunt,& purpura coronaque cinctum, ceu Principem obseruantes, comitabantur. Ve-
rùm & huic improbato post menses quatuor imperium abrogant, & vitam eripiunt, Con-
stantino rerum summa tradita.] hæc Zosimus. Porrò Constantinum ait Prosper infimæ
militiæ militem fuisse,sed ob solam speciem nominis acclamatum fuisse subijsdem Consu-
[c] libus Imperatorem. Sozomenus[c] etiam eadem quæ suprà de Marco & Gratiano tyrannis *Sozom. lib.9 c. 11.*
tradit; & de Constantino sic subdit: E

Rursum Constantinum eligunt, quòd putarent eum ex nominis sui præsagio Imperium
constanter obtenturum.] hæc ipse. Quod enim Constantinus Magnus Britannus fuisset,&
vniuersum Romanum Imperium adeò feliciter administrasset,putarunt illi, ad barbaros in-
numeros, qui Gallias atque Italiam, nec non Orientis non paucas regiones,peruaserant,ex-
pellendos, strenuo nouo Duce opus esse & Imperatore: sic igitur duobus, quos elegerant, è
medio sublatis, ex felici nomine Constantini felicitatem ominati sunt Imperij. Sed & ad
spem augendam illud accidit, quod æque ac Constantino Magno, huic quoque adscititio
[d] nouo Constantino filius esset Constans[d] appellatus; quem & (sicuti idem Sozomenus affir- Constãtius
mat) Cæsarem nominauit, simulac ad Alpes Cotias peruenisset, eumque ad Hispanias ob-
tinendas misit. At de Constantino hactenus.

Sed ad Arcadium redeamus: cui quidem non sic prospexit Deus ab exercitu fratris Ho-

norij

A norij liberans, vt parceret; sed quo ipsa Diuinitas potiùs, in quam in primis peccatum esset, sumeret de perpetratis sceleribus pœnas; quod anno sequenti præstitit, cùm eidem vnà cum Imperio vitam ademit; Honorium verò non ad cladem, sed ad salutem inferendam Orientali Imperio reseruauit: cùm interea Arcadius rebus piè gestis impietatem, quam ex persecutione Ioannis contraxerat, abstergere conaretur; cuius rei gratia anno superiori ex Palæstina transtulisse Constantinopolim vidimus sacras reliquias Samuelis; & hoc anno martyrium Acacij martyris inuisisse, atque ibi Deum orasse, Socrates meminit, vbi ait[a]:

ARCADIVS STVDET ET PIARE DELICTVM.

[a] Socrat. li. 6. c. 21.

Est quidem Constantinopoli domus amplissima, quæ Carya dicitur, in cuius atrio est castanea arbor (*sed alij nucem fuisse tradunt*) in qua fertur Acacium martyrem suspensum occubuisse, qua de causa parua ecclesia apud illam arborem ædificata fuit: quam Imperator
B Arcadius videre cupiens, in eam ingreditur: cumque preces ibi peregisset, discessit. Omnes qui circiter illam ecclesiam habitabant, ad Imperatorem conspiciendum confluunt; ac nonnulli extra ædes egressi, transitus platearum antè occupare contenderunt, vnde putabant se & Imperatoris vultum & totam stipatorum turbam planiùs videre posse. Alij Imperatorem ab ecclesia vsque eò prosequebantur, quoad omnes viri cum mulieribus & pueris extra illam domum exiuissent. Quo facto, illico domus illa, quæ ecclesiæ adiuncta erat, corruit. Vnde fama cum omnium summa admiratione consecuta est, Imperatoris precibus tantam hominum multitudinem ab internecione fuisse liberatam.] hactenus Socrates.

Ad postremum autem, redditis iam de Ioanne Chrysostomo, quæ vera certaque reperimus: his addenda putamus, quæ fide carentia inter reiectitia ducimus seligenda, ac respuen-
C da: vt eadem confutemus.

Habet enim Sophronij qui inscribitur liber, Pratum [b] Spirituale, Adelphij, qui de gloria Chrysostomi apud Dei thronum euecti visionem accepit, eiusmodi narrationem: Dicebat frater meus Adelphius: Cùm in exilio mortuus esset beatissimus Ioannes, dolorem pertuli incredibilem, quòd talis tantusque vir, Orbisque magister lætificans Ecclesiam Dei, è throno suo exul defunctus est: Deprecabar ergo (inquit) Deum cum multis lacrymis, vt ostenderet mihi dignaretur, in quo statu esset, & an cũ Patriarchis adnumeratus esset. Cùm ergo diutiùs orassem, in extasi factus sum, aspexique virum nimis speciosum: qui tenens manum dexteram meam, adduxit me ad locum quemdam illustrem & glorioſissimum, ostendebatque mihi Ecclesiæ doctores. Ego verò circumspiciebam, videre quærens, quem cupiebam, magnum Ioannem dilectissimum meum. Cùm ergo ostendisset mihi omnes, & vniuscuiusque nomen proprium expressisset, rursum tenens me per manum, eduxit me foras. Ego au-
D tem sequebar illum tristis, quòd non vidissem cum Patribus & Ecclesiæ magistris beatum Ioannem. Cùm itaque egrederer, is qui præerat ianuæ apprehendens me, dixit mihi: Quid habes cur tristis es? Nemo vmquam huc ingressus, tristis exiuit. Tunc dixi illi: Hæc mihi causa mæroris est, quòd amantissimum meum Ioannem Episcopum Constãtinopolitanum vnà cum ceteris doctoribus non vidi. Rursum dixit mihi: Ioannem dicis pœnitentiæ ducem? Aio ego: Illum sanè. Respondens autem dixit mihi: Ipsum homo in carne viuens videre non potest. Illic enim assistit, vbi thronus est Domini.] hactenus auctor, mutuatus hæc (vt ipse testatur) ex relatione à femina ad Athanasium abbatem facta, eademque sorore ipsius Adelphij, quem dicit fuisse tunc temporis Episcopum Arabissi.

[b] Prat. Spirit. cap. 118. DE ADELPHII VISIONE NARRATIO ET CONVTATIO.

Sunt autem hæc parum fide tuta, vtpote quæ in primis eiusdem Ioannis Chrysostomi te-
E stimonio [c] mendacij arguantur, dum ab eo ponitur Treius Episcopus Arabissi, & non Adelphius. Sed & cùm tradat auctor, in domo Adelphij hospitatum esse Ioannem, cùm Cucusum in exilium missus esset; planè erroris arguitur: nam licet id ipsum de hospitio Cucusi dicant Leo & Metaphrastes; tamen ipse Chrysostomus disertis verbis narrat [d], à Dioscoro se susceptum hospitio, & non ab aliis; licet id complures expetierint. Cùm autem hæc compingat ea narratione mendacia; quæ fides in reliquis? Sanè quidem & illa inuidiosa nimis assertio est, omnes qui vmquam fuerunt in Ecclesia doctores, in inferiori ponere gradu, & super omnes Chrysostomũ collocare: cùm præsertim ex eis complures martyrio fuerint coronati, vt inter alios Hippolytus & Methodius; vt taceam de reliquis absque sanguine vita functis sanctis, nempe Basilio, duobus Gregoriis, Thaumaturgo atque Theologo, itemque omnibus sine inuidia præferendo Magno Athanasio. Sed & quæ illa absque ratione distinctio, vt omnes doctores fuerint oculis ea videntis perspicui, solus autem Ioan-

[c] Chrys. epist. 126. REDARGVITVR IMPOSTVRAE COMMENTVM.

[d] Chrys. epist. 13.

nes ob excellentem gloriam inuisibilis? perinde, ac si solus inter doctores ipse Chrysostomus A
fuerit perfectam gloriam consecutus. Sed facessant iam istæc: non enim indigent sancti nostris illustrari mendaciis, qui propriis virtutibus decorantur. Quod verò ad res gestas post Ioannis migrationem pertinet, hic prosequamur.

THEOPHILVS EXVLES RESTITVENDOS CVRAT.

Post obitum sanctissimi Patris Ioannis Chrysostomi, visum est Theophilo Episcopo Alexandrino, iis qui ob initam cum Ioanne communicationem diuersis sententiis damnati atque proscripti essent, vel voluntario exilio contigisset esse factos extorres, omnibus ad propria redeundi licentiam impertiri, cunctasq; præteritas obortas dissensiones obliuione deleri, & omnes in vnitatem Ecclesiæ, à qua scissi essent, debere recipi: obidq. libellum idem Theophilus scripsit ad Atticum Constantinopolitanum Episcopum. Testantur id quidem litteræ Synesij Episcopi Ptolemaidis in Ægypto, cùm de Alexandro Episcopo communionis Ioannis ipsum consuluit: quæ sic se habent:

B

SYNESII EPISTOLA PRO ALEXANDRO.

Cùm quæstionem quamdam ad te referre decreuerim: rem de qua percunctabor, antea exponere volo. Alexander Patricius Cyrenæus, cùm adhuc adolescentulus esset, monastica vita initiatus est. Cum ætate verò simul progrediente monastica in vita intentiore, Ecclesiastico ministerio dignus iudicatus est, & quidem vt presbyter esset. Cùm autem ex necessitate quadam in exercitu esset, & Ioanni beato coniunctus (colatur autem à nobis memoria defuncti, quia omnis inimicitia simul cum vita deponitur) huic adhærens priusquam in seditionem venirent Ecclesiæ, ab illius manibus Episcopus Basianopolis Bithynorum factus est. Orta verò dissensione, permansit ei, qui ipsum elegit, amicus; & in numero fuit eorum, qui ab illius parte seditionem agerent. Postquam verò Concilij sententia prævaleret, ad tempus quoddam seditio perdurauit. Quid verò recensuerim ei qui nouit, immò qui ipse ea quæ ad conciliationem facerent, ministrauit? nam & libellum quemdam sapientia C
præditum legi, quem ad beatum (vt mihi videtur) Atticum scripsisti, inducens ipsum ad eos suscipiendos. Et hactenus quidem Alexandro res communes cum coniunctis desertoribus fuerunt: proprium autem cum paucis hoc, quod tertius est annus post inductam obliuionem & reconciliationes, ipse verò non adiit rectà Bithyniam, neque adeptam sedem occupauit: manet autem apud nos, velut nihil ipsius interfit, si quis etiam velut cum priuato agat.

SYNESIVS BENE HABVIT ALEXANDRVM

Ego igitur neque eminus in sacris legibus enutritus sum, neque iam mihi conuenit multa didicisse, qui superiore anno nondum in numero fui. Cùm autem sentiam senes quosdam neque ipsos sibi sumere certam aliquam cognitionem, sed vereri ne ex ignorantia ad aliquam Ecclesiæ regulam offendant, & ob id omnino inhumanius ipsum Alexandrum tractare, & de incerta suspicione manifestam ignominiam hospitis dispergere, vt qui nec sub D
communi tecto ipsum tolerarint: neque reprehendi, neque imitatus sum ipsos. Nosti igitur quomodo feci, reuerende Pater. In ecclesiam quidem ipsum non suscepi, neque sacramenti participem feci; domi verò æqualiter cum insontibus honorani, qui meus etiam in indignis mos est: vbi quis ex his ædes meas accesserit amicus, cuiuis in quouis opere & sermone honorem exhibendum existimo: delirare eos ducens, qui ægrè ferunt, quòd materna ciuitatis iura deiicio. Quamquam propter hoc omnium curas in humeros meos sublatas fero, & solus pro omnium otio occupatus sum. Verùm bene mihi positum erit apud Deum, quòd plus laboris, minus honoris habeo.

Sed & Alexandrum hunc, cùm quidem ad ecclesiam progredior, vellem me nusquam in foro videre: vbi enim contingit vt videam, aliò verto oculos, & statim rubor per genas efflorescit: at ingressum atrium meum, & sub eodem tecto versantem, omnibus quibus par E
est, honoro. Quid igitur tantùm discors sum à me ipso priuatim & publicè, in neutro tempore faciens ea quæ mihi videntur? immò in altero concedo legi, in altero gratificor naturæ vrgenti ad humanitatem: quamquam ferè violarem naturam, si quid clarè de lege nossem. Hæc sanè ipsa est quæstio, ad quam oportet Apostolicæ successionis auctoritatem respondere simpliciter & clarè, & hoc ipsum quod in omnibus, Alexandrum conuenit censere Episcopum, an non?] hactenus ad Theophilum de Alexandro Episcopo Synesius, cuius[a] ad eumdem Theophilum eadem rogantis iterata petitio extat. Quòd verò hanc se dedisse epistolam tradit ad Theophilum scriptam post triennium à reconciliatione cum Episcopis qui erant ex parte Ioannis: plane colligitur, ab eo hanc esse datam epistolam anno Domini decimo post quadringentesimum. Cumque de se fateatur in iisdem litteris, cùm eas scripsit, nondum annum habere in Episcopatu: eius electionem accidisse oportuit

[a] Synes. epist. 67.

Fuit post biennium ab hoc tempore. agemus de ea suo loco, deq. rebus ab eodem Synesio in Episcopatu præclarè gestis.

Habes & hic, lector, symbola quædam communicationis illius, quam peregrinam dixere Patres, de qua superius, in recitata Synesij epistola satis expressa: nimirum quòd cum illis, in iis quæ sunt naturæ, exhiberetur humanitas; in iis autem quæ sunt diuinorum sacramentorum, seuentas seruaretur, communicatis hospiti quæ ad victum sunt necessaria, negatis verò quæ ad vsum pertinent sacramentorum. Porrò communicatio peregrina inde nomen accepit, quòd ea impertiri soleret illis peregrinis, qui commendatitias litteras, quas antiqui canones[a] decreuissent, secum minimè ferrent: quibus si muniti peregrinarentur, ab omnibus æquè in omnibus & sacramentorum participatione recipi consueuerunt. At licet ista curarit Theophilus, vt exules liberè abire sinerentur; non tamen propterea meruit communionem Romani Pontificis, à qua priuatus erat: nam ipse ab eo etiam illud requirebat, vt nomen Ioannis in Diptycha restitueret: quod facere numquam consensit, vt suo loco pluribus dicendum erit.

COMMVNICATIO PEREGRINA.

[a] *Apost. can. 14. Concil. Antioch. c. 7.*

Hoc eodem anno Honorius Imperator, qui seueris edictis hæreticos in Africa constitutos Manichæos & Donatistas[b] exagitarat, nouo dato rescripto ad Porphyrium Proconsulem Africæ, liberos illos pœnis omnibus esse decernit, qui relicta hæresi, ad fidem Catholicam se conuerterent. Alia insuper ad eumdem data lege[c], priuilegia concessa Catholicis Ecclesiis stabiliuit. Sed & sub eodem suo ipsius Consulatu septimo, aduersus eos qui abstrahunt fugientes ad Ecclesiam, vt maiestatis criminis rei haberētur, ad Iouinum Præfectum Prætorio rescripsit, vt ex sancti Gregorij Papæ epistola ad Ioannē Defensorem data apparet, vbi eadem sanctio recitatur his verbis[d]: Fideli ac deuota præceptione sancimus, nemini licere ad sacrosanctas Ecclesias confugientes abducere. Sub hac videlicet definitione, vt si quisquam contra hanc legem venire tentauerit, sciat se maiestatis crimine esse retinendum. Data Kalendis Aprilis, Honorio septies cum Theodosio tertio Conss.] hæc apud Gregorium: ex quibus habes quod emendes in Codice Iustinianeo, vbi[e] eadem sanctio sub duobus Constantiis Consulibus, seu Constantino & Constantio, data legitur: qui quidem Consules nequaquam reperiuntur sub Imperio Honorij, à quo idem datum esse rescriptum, inscriptus titulus docet.

LEGES HONORII CONTRA HAERETICOS.

[b] *L. 41. de haeret. C. Theod.*

[c] *L. 58. de epis. & clericis. C. Theod.*

[d] *Greg. li. 11. epist. 54.*

CRIMEN MAIESTATIS, INFRINGERE IVRA ECCLESIAE.

[e] *L. 1. C. de his qui confug. ad Eccles.*

Hoc eodem anno Vuandali & Alani aliis coniuncti barbaris, qui (vt dictum est) anno superiori pridie Kalendas Ianuarij, transito Rheno, in Gallias irrupere, eamdem infeliciter incursantes depasti sunt. Cuius anni clades à S. Hieronymo in epistola hoc anno ad Ageruchiam data, ita recensetur his verbis[f]: Præsentium miseriarum pauca percurram. Quòd rari hucusque residemus, non nostri meriti, sed Domini misericordiæ est. Innumerabiles & ferocissimæ nationes vniuersas Gallias occuparunt. Quicquid inter Alpes & Pyrenæum est, quod Oceano & Rheno includitur, Quadus, Vuandalus, Sarmata, Alani, Gipedes, Heruli, Saxones, Burgundiones, Alemanni, & (ô lugenda Respublica!) hostes Pannonij vastarunt. Etenim Assur[g] venit cum illis. Maguntiacum nobilis quondam ciuitas capta atque subuersa est, & in Ecclesia multa hominum millia trucidata. Vangiones longa obsidione deleti. Rhemorum vrbs præpotens, Ambiani, Atrebatæ, extremiq. hominum Morini, Tornacus, Nemete, Argentoratus, transiati in Germaniam. Aquitaniæ, Nouemq. populorum Lugdunensis, & Narbonensis prouinciæ, præter paucas vrbes, populata sunt cuncta: quas & ipsas foris gladius, & intus vastat fames. Non possum absque lacrymis Tolosæ facere mentionem; quæ vt hucusque non rueret, sancti Episcopi Exuperij merita præstiterunt. Ipsæ Hispaniæ iam iamque perituræ quotidie contremiscunt, recordantes irruptionis Cymbricæ; & quicquid alij semel passi sunt, illæ semper timore patiuntur. Cetera taceo, ne videar de Dei desperare clementia.] hæc Hieronymus. Quod autem inter alias Galliarum vrbium clades Rhemos à Vuandalis referat deuastatos; in eam sententiam me magis trahit, vt existimem, S. Nicasium eius ciuitatis Episcopum vnà cum sorore Eutropia & sociis esse martyrio coronatos, licet aliqui ad Hunnorum id referant tempora. quorum Acta passionis æquè sub Vuandalis ipsos esse passos habent; sed planè corrigenda in eo, dum Vuandalos Paganos fuisse tradunt, quos liquet fuisse Christianos.

IRRVPTIO BARBARORVM IN GALLIAS.

[f] *Hier. ep. 11.*

[g] *Psal. 82.*

Quòd autem ita afflictatas memorat Gallias, & eadem mala extimescentes Hispanias S. Hieronymus tradat: planè hoc ipso anno se eam scripsisse epistolam, haud obscurè demonstrat. Siquidem hic ipse est annus, quo, ex sententia Zosimi & aliorum, quæ dicta sunt, in Gallis acciderunt; quando & Vuandali cum Alanis iam cogitabant Hispanias.

DE TEMPORE ILLATAE CLADIS IN GALLIAS.

Quod etiam confirmatur ex iis quæ idem Hieronymus subdit his verbis: Olim à mari Pontico vsque ad Alpes Iulias non erant nostra quæ nostra sunt: & per annos triginta, fracto Danubij limite, in mediis Romani Imperij regionibus pugnabatur. Aruerunt præ vetustate lacrymæ: præter paucos senes, omnes in captiuitate & obsidione generati, non desiderabant, quam non nouerant, libertatem.] Cùm igitur ita S. Hieronymus triginta numeret annos ex barbarorum irruptione, facta (vt suo loco ex Ammiano[a] superiùs dictum est) Valente quintùm Consule cum Valentiniano Iuniore, anno Domini trecentesimo septuagesimosexto, vsque ad tempus eius ab ipso scriptæ epistolæ; planè hoc anno eam datam fuisse apparet.

[a] *Ammianus li. 31.*

STILICHO ROMANI IMPERII PRODITOR

Sed & hæc cuncta facta esse Stilichonis proditione, præter illa quæ dicta sunt, hæc ex eodem S. Hieronymo auctore accipe: Quis (inquit) hoc credet? quæ digno sermone historiæ comprehendent? Romam in gremio suo, non pro gloria, sed pro salute pugnare? immò ne pugnare quidem, sed auro, & cuncta supellectile vitam redimere?] alludit ista dicens sanctus Hieronymus ad summam auri à Romanis opera Stilichonis Alarico persolutam. sed pergit: Quod non vitio Principum, qui vel religiosissimi sunt, sed sceleste semibarbari accidit proditoris, *nempe Stilichonis*, qui nostris contra nos opibus armauit inimicos] dum scilicet suasit dari barbaris (vt dicemus anno sequenti) à Romanis stipendium. Et inferiùs idem post deploratum præsentem Imperij statum, ista ad eumdem Stilichonem alludens, subdit: Et hæc ipsa quæ dixi, periculosa sunt tam loquentibus, quàm audientibus, vt ne gemitus quidem liber sit: nolentibus, immò nec audentibus nobis flere quæ patimur.] hæc ipse, planè significans, minimè licuisse, timore Stilichonis habenas Imperij moderantis publicas lugere miserias. Sed quomodo vindex tandem sequenti anno Olympius vir maximè pius insurrexerit, ipsumque Stilichonem occidendum curarit, dicemus anno sequenti.

Ne putes autem alium aliquem, quàm Stilichonem, S. Hieronymum illis verbis insimulasse, audi quid de eodem Rutilius[b] cecinit:

[b] *Rutil. Itin. lib. 1.*

Quo magis est facinus diri Stilichonis acerbum,
Proditor arcani qui fuit Imperij.
Romano generi dum nititur esse superstes,
Crudelis summis miscuit ima furor.
Dumq; timet quicquid se fecerat ipse timeri,
Immisit Latiæ barbara tela neci.
Visceribus nudis armatum condidit hostem,
Illatæ cladis liberiore dolo.
Ipsa satellitibus pellitis Roma patebat:
Et captiua, prius quàm caperetur, erat.]

hæc Rutilius, & alia quæ subdit aperte absque verborum inuolucro de Stilichone proditore; de quo adhuc viuente hoc anno, quo S. Hieronymus eam scribebat epistolam, ne secretò quidem fari absque metu licebat.

[c] *Saluianus de vero iudicio lib. 6.*

Sed quod ad Galliarum cladem pertinet, consentit vtique S. Hieronymo Saluianus[c], vbi ait: Non enim hoc agitur iam in Maguntiacensium ciuitate, quæ iam exciſa & deleta est: non enim Agrippinæ; sed quia hostibus plena: non agitur Treuirorum vrbe excellentissima; sed quia quadruplici euersione est prostrata, &c.] Quin & ipsam quoque tandem Tolosam captam à barbaris, deplorat Rutilius, vbi agit de suo Victorino Tolosano[d]:

[d] *Rutil. Itin. lib. 1.*

Victorinus enim, nostræ pars maxima mentis,
Congressu expleuit mutua vota suo:
Errantem Tuscis considere compulit agris,
Excolere externos capta Tolosa lares.]

hæc Rutilius: qui & ipse iisdem barbaricis bellis coactus è Gallia patrio solo fugere, reuersurus tandem per mare nauigans, Itinerarium illud suum metro cecinit. Eiectos autem fuisse Romanos magistratus à Gallis ipsis in barbaros arma sumentibus, testatur Zosimus[e]. Sed Saluianus luget suos Gallos (quod deterius est) hisce flagellis haud moribus emendatos, verùm deteriores redditos esse: hæc autem ipsum fusiùs scribentem tu ipse consule. Nos verò iam ad anni sequentis res gestas enarrandas progrediamur.

[e] *Zosim. lib. 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ANno à Christo nato quadringentesimo octauo, Basso & Philippo Conss. Kalendis Maij, Arcadius Imperator offensi numinis indignationem ob Ioannis Chrysostomi persecutionem expertus, ex hac vita morbo subripitur, præmaturè quidem, annum tantùm ætatis agens trigesimumprimum, cum imperasset vnà cum patre annos duodecim, post obitum verò patris tredecim, menses tres, & dies quindecim. testantur hæc quidem de tempore obitus Prosper & Marcellinus in Chronicis; nec non Socrates[a]. Reliquit autem post se filios Theodosium, Pulcheriam, Arcadiam & Marinam. ARCADII IMP. OBITVS. [a] Socrat. li 6. cap. 21.

B Quòd verò sciret Arcadius, Honorium fratrem sibi esse perinfensum; timens ne insidias post suum obitum Theodosio puerulo moliturus esset, eumdem Regi Persarum, quocum fœdus inierat, commendatum reliquit: de quo apud Ioannem diaconum, qui Paulus falsò inscribitur, ex Theophane hæc habentur[b]: Arcadius itaque, cùm se mori cerneret, videns Theodosium filium paruulum esse (erat enim annorum octo) considerans q. ne à quoquam insidiis appeteretur (hunc Imperatorem appellarat*) ei curatorem per testamentum fore statuit Isdegerdem Regem Persarum. Isdegerdes autem Arcadij testamento susceptо, paceque sine inuidia erga Romanos vsus, Theodosio Imperium conseruauit; & Antiochum quemdam mirabilem ac rationabilem virum ei tutorem & pædagogum mittens, hæc Romano Senatui scribit: [b] Paul diac. lib. 15. * appellauit etiam

Arcadio dormiente, meque curatorem filij constituente, qui suppleat locum meum direxi. Ne quis ergo insidias puero conetur; ne prœlium intolerabile contra Romanos exurgat.] hactenus epistola. subdit his auctor: Antiochus verò cùm Constantinopolim venisset, ab Honorio * Imperatore libenter susceptus est.] legatus hic ad Honorium Romam à Rege Persarum etiam missus creditur ad eum cum Theodosio conciliandum, quem sciebat iustis de causis fuisse in Arcadium valdè commotum. Postquam verò (inquit Sozomenus[c]) Arcadius esset mortuus, Honorius commiseratione ductus, qua fratris filium prosequebatur, Constantinopolim reuerti properabat, vt fidos Præfectos constitueret ipsius tum saluti, tum Imperio: nam cùm eum filij loco haberet, verebatur ne quid illi accideret, qui propter iuuentutem insidiis esset expositus. At verò iam tum itineri accinctum Honorium Stilicho hortatur, vt in Italia maneret; id planè necessarium esse asserens, quandoquidem tum Arelati Constantinus quidam tyrannidem inuasisset.] hæc Sozomenus: qui addit, de- D stinatum fuisse Stilichonem cum exercitu mitti in Orientem; sed detectis eius insidiis, quibus filio Eucherio parabat Imperium, fuisse retentum. Sic igitur factū est, vt cùm ope Regis Persarum, tum Honorij Imperatoris, res Orientalis Imperij in tuto fuerint collocatæ. Theodosio puero insuper (vt Socrates[d] tradit) accessit Imperij curator Anthemius Præfectus. huius autem quantæ essent vnà cum pura religione virtutes, superiùs dictum est, cùm de ipsius egimus Consulatu. Accessit postea ad regimen Imperij maior natu soror Pulcheria, cùm grandioris ætatis effecta est, quam tempore obitus patris Arcadij nonnisi annorum fuisse ætatis decem, Marcellino auctore liquet. [c] Sozom. lib. 8 cap. 4. CVRATOR REI ORIENTALIS IMPERII. [d] Socrat. li. 7. cap. 1.

Quod verò ad Persarum Regem pertinet Isdegerdem: ad cētum annorum spatium sanctum fuisse fœdus inter ipsum atque Romanos, Sozomenus[e] tradit. Ex quo quidem non id tantùm factum est, vt securitati Imperij bene prospectum esset, sed & propagandæ in E Perside fidei ianua aperta fuerit. Nam Socrates[f]: Eodem (inquit) tempore Christiana religio fortè in Perside vehementer amplificata est tali de causa. Inter Romanos & Persas crebri legati mittuntur, variæq. incidunt causæ, cur tam frequentes alteri ad alteros obeant legationes. Itaque id temporis necessitas postulabat, vt Maruthas Episcopus Mesopotamiæ, de quo paulo antè facta est mentio, ab Imperatore Romano ad Regem Persarum mitteretur. Rex quoniam eum virum pietate singulari præditū esse animaduertebat, in magno honore habuit, & tamquam homini re vera diuino animū cœpit attendere.] hæc Socrates. Sed de Marutha in memoriam reuoca, hunc ipsum fuisse Constantinopoli, cùm conuentus ille ad Quercum contra Chrysostomum habitus est; qui quòd nouus esset homo, ab aduersariis Ioannis Chrysostomi in eamdem Synodum, quæ speciem habebat pietatis, abductus est, sed damno sanè ipsorum: nam Cyrini pedem nesciés calcans, ex eo miser ille (vt dictum est) infeliciter consumptus obiit. Hunc postea pro S. Ioanne Chrysostomo stetisse, eius litteræ ad FOEDVS CENTVM ANNORVM ICTVM CVM PERSIS. [e] Sozom. li. 9 cap. 4. [f] Socrat. li. 7. c. 8. DE MARVTHA EPISCOPO LEGATO AD PERSAS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Olympiadem haud obscurè significant: per quem ipsum Chrysostomũ, licet exul esset, Persarum conuersionem tentasse, certum est. nam in epistola ad Olympiadem, ita de eo[a]: Marutham Episcopum, quantum in te fuerit, curare atque omnibus officiis complecti ne desinas, vt eum è barathro extrahas (*passus fortasse carcerem fuit ob communicationem cum ipso Chrysostomo*) nam eius opera ob Persidis negotia magnoperè egeo. Atque si à te fieri potest, ex eo intelliges, quidnam illic ipsius studio atque opera perfectum sit: & cur istuc profectus sit, fac sciam: & num ei duas epistolas, quas ad eum misi, reddideris, fac me velim certiorem. Quòd si scribere grauetur: saltem quid illic profectum sit, tibi exponat; & numquid rursum eodem proficiscens, præstiturus sit. nam ego hac de causa ipsum conuenire studebam.] hæc Chrysostomus de Marutha: quibus intelligas per eum conuersionem Persarum ipsum Chrysostomum iam procurare cœpisse. quomodo autem res benè cesserit, Socrates superioribus ista subdit[b]: Quæres (*nempe studium Regis Persarum erga Marutham*) animos Magorum, qui apud Regem multum valere solent, admodum irritauit. Nam metuerunt nonnihil, ne Maruthæ suasu Rex Christi fidem acciperet. Etenim diuturnum capitis illius dolorem, quem magi curare non poterant, Maruthas precum subsidio curauit. Proinde Magi fallaciam, qua Regem ludificentur, excogitant. Ac quoniam Persæ ignem pro Deo colunt, & Rex quidem ipse ignem perpetuò ardentem in domo quadam venerari solet, subter terram hominem abdunt; eumque tempore quo Rex preces facere consueuerat, has voces emittere faciunt: Regem è regno exturbandum esse, impiè enim propterea agere, quòd sacerdotem Christianorum diuinum existimabat. Quæ cum Isdegerdes audiuisset (hoc enim Regi nomen fuit) tametsi Marutham reuerebatur, tamen ob eam causam ab se amandare constituit.

[a] *Chrys. epist. 14.*

[b] *Socrat. li. 7. c. 8.*

CHRISTIANA RELIGIO IN PERSIDE PROPAGATA.

A MARYTHA MAGORVM IMPOSTVRAE DETECTAE.

Tum Maruthas, homo verè diuinus, in precibus se penitus defixit: vnde fallaciam & dolum Magorum planè deprehendit. Itaque sic Regem alloquitur: Ne illudaris, ô Rex: sed domum ingredere: ac cum vocem audiueris, terra defossa, dolum facilè deprehendes: nam ignis non loquitur, sed hoc fit machina quadam ab hominibus ad eam rem comparata. Maruthæ Rex morem gerit: in domum, vbi ignis perpetuò ardebat, denuo ingreditur. simulatque vocem iterum audit, terram iubet defodi. Ita qui vocem illam, quæ à Deo edi putabatur, emiserat, deprehensus est. Quocirca Rex ira admodum exeandescens, decimum quemque ex genere Magorum capite obtruncari mandat. Quo facto, dixit Maruthæ, vt vbi vellet, ecclesias ædificandas curaret. Hac de causa religio Christiana apud Persas vehementer creuit. Tum Maruthas decedens ex Persida, Constantinopolim venit. Exiguo tempore pòst in Persidem legationis obeundæ causa reuertitur. Magi alias de integro fallacias excogitant, quibus Regis animum ab eo amplexando auerterent. Malum quemdam odorem, dedita opera comparatum, in loco quodam ad quem Rex solet accedere, diffundi curant; eumque diffusum esse à Christianis, falsò criminantur.

Verùm Rex, qui Magos iamdudum habuerat suspectos, vbi illius facinoris auctores diligenter peruesligasset, perspicuè deprehendit eos ipsos Magos illum malũ odorem de industria rursus effecisse: quapropter complures illorum iterum graui mulctauit supplicio; Marutham permagna obseruantia coluit; ac Romanos amare plurimùm, eorumque amicitiam magnoperè amplecti cœpit: parumque abfuit, quin, cùm Maruthas vnà cum Ablato Persidis Episcopo aliud etiam specimen fidei Christianæ palàm edidisset (vigiliis enim & precibus ambo sedulò vacantes, dæmonem, quo Regis filius agitabatur, expulerunt) Christianus factus fuisset: verùm mors antè eum oppressit, quàm plenè Christianus euaderet. quo mortuo, filius eius Bararanes regno potitus est, cuius temporibus (sicut à me dicetur paulo inferiùs) fœdera inter Romanos & Persas violata fuere.] hactenus Socrates. Porrò Maruthas magnæ sanctitudinis nomine glorioſus ex hac tandem vita ad Deum, de perfunctis honestè laboribus præmia recepturus, abscessit: cuius quidem insigne redditum nomen tam Græcis quàm Latinis publicis notis[c] inter sanctos receptum anniuersaria memoria in Ecclesia perseuerat. Sic se habuere res Orientis.

[c] *Martyrol. Rom. die 4. Decembris.*

OCCIDENTALIS IMPERII ASSVMNAS.

Ceterùm res Occidentalis Imperij Stilichonis insidiis admodum turbatæ sunt: qui enim pluribus annis occultarat in animo proditionem Imperij, & aliquibus interdum signis patefecisset; iam aperta luce, totoque (vt dicitur) cælo, proditor Honorij Imperatoris apparuit, atque meritas pœnas luit. Hæc autem quomodo se habuerint, antiquorum scriptorum sunt testificatione prodenda. Atque primùm illud, prodigiosè nimis proditionem Stilichonis bruta quoque elementa testari, immò & clamare visa esse: etenim Marcellinus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Alinus in Chronico sub huius anni Consulibus hæc ait: Romæ in Foro Pacis per dies septem terra mugitum dedit.] Sed iam proditionis Stilichonis reuoluamus inuolucra. Inseruiebat Alaricus Gothorum Rex studiis Stilichonis, quocum pluribus prœliis sæpe colluserat: nam cùm eum obtinere facillimè potuisset, & iam (vt dictum est superiùs) obtinuisset, eumdem apud Pollentiam liberum abire siuit; eumdemq. quasi pro Romano militaturum Imperio, publicis stipendiis aluit, ea specie, quasi eo vsurus iam esset ad inuadendam ditionem Arcadij Imperatoris. At quid tandem accidit? dicemus summatim in primis ex Paulo Orosio, qui sui temporis res gestas sincerè perstrinxit, cùm illatam cladem per Stilichonem in Romanum Imperium ita breuiter narrat[a]:

[a] Oros. lib. 7. cap. 38.

MOLITIONIS STILICHONIS ADVERSVS ROM. IMPERIVM.

Interea Comes Stilicho, Vuandalorum imbellis, auaræ, perfidæ & dolosæ gentis genere editus, paruipendens quòd sub Imperatore imperabat, Eucherium filium suum, sicut à
B plerisque traditur, iam inde Christianorum persecutionem à puero priuatoque meditantem, in Imperio quoquomodo substituere nitebatur. Quamobrem Alaricum, cunctamque Gothorum Gentem pro pace optima & quibuscumque sedibus suppliciter ac simpliciter orantem, occulto fœdere fouens, publicè autem & belli & pacis copia negata, ad terendam terrendamque Rempublicam reseruauit. Præterea gentes alias copiis viribusq. intolerabiles, quibus nunc Galliarum Hispaniarumq; prouinciæ premuntur, hoc est, Alanorum, Sueuorum, Vuandalorum, ipsoque simul motu impulsorum Burgundionum vltro in arma solicitans, detersa semel Romani nominis metu, suscitauit eas interim ripas Rheni quatere, & pulsare Gallias voluit; sperans miser sub hac necessitatis circumstantia, qua & extorquere Imperium à genero posset in filium, & gentes barbaræ tam facilè comprimi quàm commoueri valerent.

C Itaque vbi Imperatori Honorio, exercituiq; Romano hæc tantorum scelerum scena patefacta est, commoto iustissimè exercitu occisus est Stilicho, qui vt vnum puerum purpuram indueret, totius generis humani sanguinem dedit. Occisus est & Eucherius, qui ad conciliandum sibi fauorem Paganorum, restitutione templorum, & euersione ecclesiarum imbuturum se regni primordia minabatur. paucique cum iisdem satellites tantarum molitionum puniti sunt. Ita minimo negotio, paucorum pœna, ecclesiæ Christi cum Imperatore religioso & liberatæ sunt, & vindicatæ.] hucusque Orosius, rem gestam breui compendio perstringens potiùs quàm historico more describens.

AVRO PAX REDIMITA.

At nos quæ hinc inde à diuersis mutuati sumus antiquis auctoribus, suo ordine recensebimus: atque illud in primis, quod habet Zosimus, Alaricũ legatos misisse ad Stilichonem,
D quibus stipendia suis militibus petiit ob moras in Epiro contractas, cùm expectaret mitti in Orientem. Cùm Stilicho consulturus ea de re Honorium Imp. Romam concessit. Honorius verò in Palatium conuocato Senatu, quid agendum, rogat Patrum sententias, num pecunia illi danda, vel bello aduersus eumdem Alaricum decernendum. Egit Stilicho in Senatu pro Alarico: ex cuius sententia eidem decreta sunt pro redemptione pacis quatuor millia librarum auri, resistente tamen Lampadio V. C. qui patria libertate illud in faciem Stilichoni obiecit, dicens: Non est ista pax, sed pactio seruitutis. Qui, simulac Senatus dimissus est, veritus eius potentiam, in proximam ecclesiam Christianorum confugit. Cùm postea, nonnullis inter hæc agitatis, Olympius in Stilichonem, ceu proditorem Imperij, animum Honorij Imperatoris commouit: eiusq. opera factum est, vt socij in magistratus Stilichoni studiosos commoti, in singulos insurgentes, eos occiderent. Sed & Stilicho, cuius præcipuè vita appetebatur, cùm se Rauennam vnà cum suis barbaris satellitibus contulisset: rebel-
E lante Saro barbarorum duce, occisisq. ab eo satellitibus Stilichonis; ipse sibi timens, intempesta nocte ad ecclesiam confugit. Hìc obserua quantum delatum fuerit Ecclesiasticæ immunitati; cùm licet perduellis Imperij & proditor Imperatoris ac perditor Orbis in ecclesia sibi confugium parauisset, nullus tamen eum inde vi abstrahere ausus est. Vigebat recèns lata lex Honorij pro Ecclesiastica immunitate, anno superiori (vt vidimus) data, qua reum fecerat maiestatis, si quis fugientem ad Ecclesiam abstraxisset. Sed & accidit quidem congruè (sicut de Eutropio dictum est) vt qui violare ius Ecclesiæ tempore S. Ambrosij Stilicho non est veritus, idem ipse necessitate compulsus confugerit ad ecclesiam, & ius pariter Ecclesiæ implorarit. Ita Deus superbos in res sacras cornua erigentes deprimere consueuit.

Sed quomodo qui non vi est ab ecclesia auulsus, dolo tamen passus est sponte se inde deduci, accipe. Vbi autem illuxisset dies (subdit his Zosimus[b]) ingressi sunt milites ecclesiam; [b] Zosim. lib. 5.
& Episcopo præsente, sacramentis ei fide facta, non imperatum esse sibi à Principe vt eum necarent,

necarent, sed tantùm vt custodirent: quàm primùm egressus ex Ecclesia, sub custodia mili- A
tum esse cœpisset, alterę ex Honorio Imperatore reddebantur ab eo qui priores attulerat lit-
STILICHO RAVENNAE OCCIDITVR. terae, quibus in litteris Stilichonis in Rempublicam delictis pœna capitis irrogabatur.] Sic itaque ductus Stilicho, capite truncatus est ab Heracliano, hoc anno sub Consulatu Bassi atque Philippi, decimo Kalendas Septembris: cùm inter hæc Eucherius Stilichonis filius fuga lapsus, Romam se contulit; cuius occisio, necnon Serenæ matris & aliorum anno se-
[a] Zosim. lib. 5. quenti contigit, quo nos de iisdem acturi sumus. Hæc omnia ex Zosimo[a], quòd ex aliis, qui ita prolixè res gestas fuerint prosecuti, accipere minimè licuerit: quem scimus priuatis studentem affectibus, pro animi sententia res interuertere, dum quem omnes perduellem ac proditorem Imperij Stilichonem sugillant ac damnant, ipse laudibus prædicat; contrà
OLYMPIVS DVX INIQVE CARPITVR A ZOSIMO. verò Olympium pietate insignem virum, vindicem diuturnæ proditionis & proditoris, hy- B
pocrisis infamat, dum de eo sic orsus est dicere: Olympius oriundus è Ponto Euxino, splen-
dida quadam in prætorio militia donatus; qui sub specie Christianæ religionis magnam in-
tra se malitiam tegeret; atque hominem se frugi simulans, cum Principe colloqui frequen-
ter soleret, &c.] sed quid boni de quouis Christiano vmquam locutus est Zosimus? Cete-
[b] August epi. 114. 119. rùm scimus Olympium hunc à S. Augustino[b] duabus ad eum datis epistolis (de quibus pro-
ximè dicturi sumus) mirificè prædicari, cùm & ipse eumdem Augustinum vt parentem co-
leret, quem longè positum litterarum internuncio salutaret.

At de his summatim agens Marcellinus Comes in Chronico, eiusmodi elogio Stilicho-
ni extrema persoluit: Stilicho Comes (cuius duæ filiæ Maria & Thermuntia singulæ
vxores Honorij Principis fuere, vtraque tamen virgo defuncta) spreto Honorij regno, re-
gnum inhians, Alanorum, Sueuorum, Vuandalorumque gentes donis pecuniisque illectas
contra Honorij Imperium excitauit: Eucherium filium suum Paganum, & aduersus Chri- C
stianos insidias molientem cupiens Cæsarem ordinare, cum eodem Eucherio, dolo suo de-
tecto, occisus est.] hæc ipse: id etiam & post Orosium nuper recensitum reliqui omnes.
STILICHONIS MORTE BENE CONSVLTVM ECCLESIAE Optimè igitur consultum est Christi Ecclesiæ nece Stilichonis, cuius proditione, in Ethni-
cum hominem, persecutionem iam adornantem, Imperium Romanum deferendum esset:
quod ne quando fieret, opportunè anteuertere conatus est dux Christianus Olympius, ze-
lo æstuans pietatis.

Sublatis iam de medio Stilichone atque eius satellitibus magistratibus insignitis, Ho-
norius Imperator complures ad hæc spectantes hoc anno contra ipsos proscriptos per-
duelles Imperij edidit sanctiones, quas singulas ad rerum gestarum cognitionem spectan-
tes nos hic seruato ordine temporum describemus. earum prima est illa data vigesima-
[c] l. 10. de pœnis C. Theod. quinta Septembris, his verbis[c]: D
SANCTIONES MONEBII IN CAVSA STILICHONIS. Si quis ex proscriptorum numero Comitatum nostræ serenitatis, siue mœnia æternæ Vr-
bis intrauerit, deportatione plectetur. Dat. x. Kal. Octobris, Basso & Philippo Consl.] Post
biduum verò ita de bonis proscriptorum ad Theodorum Præfectum Prætorio[d]:
[d] L. 10. de bonis proscript. Cod. Theod. Proscriptorum, satellitumque fortunas Ærario nostro iubemus accedere. Ideoque per
agros, per cuncta domicilia titulos nostræ serenitatis affigi præcipimus. Quicquid tane ab
eorum procuratoribus ex prædiorum fructibus congregatum est, largitionibus nostris proti-
nus copuletur: ne, si iussa nostra aut dissimulatione neglexerint, aut colludio prætermise-
rint, supplicium exilij pariter & proscriptionis sustineant. Dat. VIII. Kal. Octob. Mediol.
Basso & Philippo Consl.] Mense autem Octobris ad eumdem Præfectum Prætorio Theo-
[e] l. 11. de bon proscri. Cod. Theod. dorum hæc de bonis Stilichonis[e]:
Qui in facultates Stilichonis & actus videntur esse versati, vel ex iisdem facultatibus ali- E
quid subtraxisse, vel aliquid rapuisse, omnifariam reddant. Dat. VIII. Kal. Nouembris, Bas-
[f] l. 12. de bon proscrip Cod. Theod. so & Philippo Coss.] Mense verò Nouembris ita ad eumdem de fautoribus Stilichonis[f]:
Qui suas opes prædoni publico, vel eius filio, ceterisq; satellitibus dederunt vel iure, vel
corpore, quibus ille vsus est ad omnem ditandam inquietandamq; barbariem: his omnem
repetendi viam iubemus esse præclusam. Dat. x. Kal. Decembr. Rauen. Basso & Philippo
[g] l. 1. de Lit. & itiner. cum Hoden Cod. Theod. Coss.] Mense verò Decembris ita ad eumdem Theodorum Præfectum Prætorio[g]:
Hostis publicus Stilicho nouum atque insolitum repererat, vt littora & portus crebris
vallaret excubiis, ne cuiquam ex Oriente ad hanc Imperij partem pateret accessus. Huius
iniquitate rei moti, & ne rarior sit diuersarũ mercium commeatus, præcipimus hac sanctio-
ne, vt littorum desistat ac portuum pernicioſa custodia, & eundi ac redeundi libera sit facul-
tas. Dat. IV. Idus Decembris, Rauennæ, Basso & Philippo Consl.]

Fuit

A Fuit quidem illud in his agendis propositum Stilichonis, vt occuparet milites in littorum ac portuum custodia, atque penuria graui afflictaret Romanum Occidentis Imperium; vt sic vndique langueſcentibus viribus, sibi cum suis barbaris fœderatis illud inuadendi ac potiundi facilior aditus pateret. Sed & illud quoque ex Senatusconsulto factum in Stilichonem, quod aduersus alios tyrannos fieri consueuit; nimirum, vt publica quæque atque priuata monumenta, quæ in eius honorem fuissent erecta, penitus diſſicerentur; vnde eidem dicatis statuis exturbatis, titulis appositum eius nomen abrasum fuit: quod quidem pluribus exemplis antiquæ eiusdem Stilichonis docent inscriptiones, quæ adhuc extant, & expuncto leguntur nomine Stilichonis. CONSILIVM STILICHONIS.

Qui hæc omnia in odium Stilichonis & Eucherij filij statuit Honorius Imperator, idem eos qui ipsos tyrannos insecuti essent, beneficus afficiendos curauit. Etenim interfectorem B Stilichonis Heraclianum Præfectura Africæ prouinciæ donauit; & Olympium, quem diximus totius operis architectum, Magistrum Officiorum creauit. hæc quidem omnia Zosimus. Porrò idem Honorius Imp. Palatium repurgauit ex iis, quos fidei Catholicæ aduersarios in eo Stilicho posuerat aulicos; ita ad eumdem Olympium ea dignitate præditum, necnon ad Valentem Comitem Domesticorum rescribens hoc anno mense Nouembris[a]: VLTORES OFFENSAE MAIESTATIS PRAEMIO DONATI.

Eos qui Catholicæ sectæ sunt inimici, intra Palatium militare prohibemus. Nullus nobis sit aliqua ratione coniunctus, qui à nobis fide & religione discordat. Dat. XVIII. Kal. Decembris, Rauennæ, Basso & Philippo Conss.] [a] *l. 41. de hær. Cod. Theod.*

Adgauisus est S. Augustinus de noua dignitate collata Olympio, duabus ad eum hoc anno datis epistolis[b], cùm de eius magistratu nuncium perlatum esset in Numidiam: quibus eidem Bonifacij Episcopi Cataquensis causam commendat. At ad posteriores scriben- C das litteras longè grauior impulit eum causa: illa nimirum, quòd post obitum Stilichonis in Africa Gentiles & Donatistæ falso rumore iactarent, latas contra se leges nequaquam ex voluntate extitisse Honorij Imperatoris, sed opera Stilichonis: & quasi earumdem auctoritas vnà cum ipso Stilichone esset extincta, in Catholicos insurrexerint, atque nonnullos etiam Episcopos necauerint. Cuius enormis sceleris causa conuenientes Episcopi Carthaginem mense Octobris, legationem aduersus Paganos atque hæreticos ad Honorium Imperatorem decreuere. cuius quidem Concilij atque decreti eiusmodi tantummodò extat monumentum intextum Concilio Africano his verbis[c]: [b] *Aug. epist. 124. 129.* S. AVGVSTINVS AD OLYMPIVM SCRIBIT.

Basso & Philippo viris clarissimis Conss. tertio Idus Octobris Carthagine. In hoc Concilio susceperunt legationem Restitutus & Florentius Episcopi contra Paganos & hæreticos, eo tempore quo Seuerus & Macarius occisi sunt, & propter eorum causam Euodius & D Theasius & Victor Episcopi cæsi sunt.] hæc ibi, cùm aliàs antea ibidem mense Iunij sub iisdem Consulibus item Carthagine congregati Episcopi eadem ex causa contra eosdem tumultuantes ad Imperatorem legatum misissent Fortunatianum Episcopum. [c] *Concil. Afric. sub cap. 73.* CONCILIVM CARTHAGINENSE AD REPRIMENDOS TVMVLTVANTES HAERETICOS.

At reddendæ hic sunt litteræ Augustini ad eumdem Olympium, quæ de turbis iis concitatis hoc anno in Africa, & legatis missis ad Imperatorem, narrationem habent intextam, & alia quæ Annalibus plurimum conferunt. sunt huiusmodi[d]: [d] *Aug. epist. 129.*

Domino eximio & meritò præstantissimo, multumque in Christi charitate honorando filio Olympio Augustinus in Domino S.

Quamuis mox vt audiuimus te meritò sublimatum, cùm ipsa fama nondum nobis certissima esset, nihil aliud de animo tuo credidimus erga Ecclesiam Dei, cuius te veraciter filium esse gaudemus, quàm quòd tuis litteris mox aperuisti: tamen illis lectis, quibus vltrò E dignatus es, etiam si pigri & cunctantes essemus, exhortationem beneuolentissimam mittere, vt instruente humilitate nostra, per religiosam obedientiam tuam Dominus, cuius munere talis es, Ecclesiæ suæ iam iamque subuenat; maiore fiducia tibi scribimus, domine eximie, & meritò præstantissime, multumque in Christi charitate honorande fili. S. AVGVSTINI EPISTOLA AD OLYMPIVM.

Et fratres quidem multi sancti collegæ mei, grauiter Ecclesia perturbata, profecti sunt penè fugientes ad glorioſissimum Comitatum: quos siue iam videris, siue litteras eorum ab vrbe Romana opportunitatis cuiusdam occasione acceperis: ego tamen licet nullum consilium cum eis communicare potuerim; non potui prætermittere per hunc fratrem & compresbyterum meum, qui vrgente necessitate pro salute ciuis sui, etiam media hieme, quomodocumque ad illas partes venire compulsus est; & salutare, & admonere charitatem tuam, quam habes in Christo Iesu Domino nostro, vt opus tuum bonum diligentissima acceleretur instantia: quò nouerint inimici Ecclesiæ, leges illas, quæ de idolis confringen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

fringendis, & hæreticis corrigendis, viuo Stilichone, in Africam missæ sunt, ex voluntate A
Imperatoris piissimi & fidelissimi constitutas: quo nescient vel nolente factum, siue dolosè
iactant, siue libenter putant: atque hinc animos imperitorum turbulentissimos reddunt,
nobisq; periculosè ac vehementer infestos.

PRAETEXTVS GENTILIVM ET HAERETICORVM CONTRA CATHOLICOS.

Hoc autem quod petendo vel suggerendo admoneo præstantiam tuam, non dubito omnium per Africam collegarum meorum fieri voluntate: arbitrorq. quacumque primitus exorta occasione, facillimè posse ac debere maturari: vt nouerint (sicut dixi) homines vani, quorum & aduersantium salutem requirimus, leges quæ pro Christi Ecclesia missæ sunt, magis Theodosij filium, quàm Stilichonem curasse mittendas. Propterea quippe memoratus presbyter harum perlator, cùm de regione sit Mileuitana, ab Episcopo suo, venerabili fratre meo Seuero, qui tuam mecum sincerissimam dilectionem multum salutat, per Hipponem regium, vbi ego sum, transire iussus est: quia cùm fortè simul essemus in magnis B
Ecclesiæ tribulationibus & perturbationibus, quærebamus occasionem scribendi ad eximietatem tuam, & non inueniebamus.

Iam quidem vnam epistolam miseram in negotio sancti fratris & collegæ mei Bonifacij Episcopi Cataquensis, sed nondum ad vos peruenerant grauiora, quæ nos vehementius agitarent: quibus comprimendis, vel corrigendis, quemadmodum meliore secundùm Christi viam consilio succurratur, commodiùs Episcopi, qui propterea nauigauerunt, cum tanta benignitate tui cordis acturi sunt; qui potuerunt communi consilio diligentiùs deliberatum aliquid ferre, quantum temporis permittebat angustia. Illud tamen, quo animum clementissimi & religiosissimi Principis erga Ecclesiam prouincia nouerit, nullo modo esse differendum; sed etiam antequam Episcopos, qui profecti sunt, videas, quàm primùm tua præstantissima pro Christi membris in tribulatione maxima constitutis vigilantia potuerit, ac- C
celerandum suggero, peto, obsecro, flagito. Neque enim paruum in his malis solatium Dominus obtulit, quod te voluit multo amplius posse, quàm poteras, quando iam de tuis multis & magnis operibus bonis gaudebamus.

Multum sanè de quorumdam neque paucorum fide firma & stabili gratulamur, qui ex occasione legum ipsarum ad Christianam religionem vel Catholicam pacem conuersi sunt; pro quorum salute sempiterna nos in hac temporali vita etiam periclitari delectat. Propterea enim maximè ab hominibus nimium dureque peruersis nunc inimicitiarum grauiores impetus sustinemus, quos nonnulli eorum nobiscum patientissimè sustinent: sed plurimùm infirmitati metuimus, donec discant, & valeant, adiuuante misericordissima gratia Domini, sæculum præsens & hominum diem robore cordis valentiore contemnere. Commonitorium, quod missi fratribus Episcopis, si (vt puto) nondum ibi sunt, ab eximietate tua illis D
tradatur, cùm venerint. Tantam quippe tui sinceriſſimi pectoris habemus fiduciam, vt adiuuante Domino Deo nostro, nō solum impertitorem auxilij te velimus, verùm etiam consilij participem.] hactenus Augustini epistola ad Olympium Magistrum Officiorum, qua missorum Africanæ Ecclesiæ status anni huius exprimitur.

OLYMPII PIVM AC SEDVLVM OFFICIVM

Nauauit quidem quàm diligenter operam Olympius, vt aduersus Donatistas in Africam Honorius Imperator rescriberet; quo significaret, quæcumque aduersus Donatistas & alios hæreticos, necnon Gentiles statuta essent, id ex sua sententia factum, firmum ratumq. in omnibus esse velle. sunt enim hæc rescripti verba * ad Curtium Præfectum Prætorio:

* *L. 41. de hær. Cod. Theod.*

HONORIVS RVRSVM EXAGITAT HAERETICOS ET GENTILES.

Omnia quæ in Donatistas (qui & Montenses vocantur) Manichæos, siue Priscillianistas, vel in Gentiles à nobis generalium legum auctoritate decreta sunt, non solum manere decernimus, verùm in executionem plenissimam effectumq. deduci. Ita vt ædificia quoque E
vel horum, vel Cælicolarum etiam, quæ nescio cuius dogmatis noui conuentus habent, Ecclesiis vindicentur. Pœna verò, lege proposita, veluti conuictos tenere debebit eos, qui Donatistas se confessi fuerint, vel Catholicorum communionem refugerint sceuæ religionis obtentu quamuis Christianos esse se simulent, &c. Dat. XVII. Kalend. Decemb. Romæ, Basso & Philippo Coss.] qua etiam die specialim aduersus Gentiles eadem ex causa ita rescripsit idem Honorius Imperator ad eumdem Curtium Præfectum Prætorio, prohibens etiam quę Stilicho & eius filius Eucherius homo Paganus cultoribus idolorum indulserant.

* *L. 19. de Paganis. C. Theo.*

sic enim sanctio ipsa se habet*:

Templorum detrahantur annonæ, & rem annonariam * iubente, expensis deuotissimorum militum profuturæ. Simulacra, si qua etiam nunc in templis fanisque consistunt, & quæ alicubi ritu vel acceperint vel accipiunt Paganorum, suis sedibus euellantur: cùm

hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

A hoc repetita sciamus sæpiùs sanctione decretum. Ædificia ipsa templorum, quæ in ciuitatibus, vel in oppidis, vel extra oppida sunt, ad vsum publicum vindicentur. Aræ locis omnibus destruantur: omniaque templa in possessionibus nostris ad vsus accommodos transferantur; domini destruere cogantur. Non liceat omnino in honorem sacrilegi ritus funestioribus locis exercere conuiuia, vel quicquam solemnitatis agitare. Episcopis quoque locorum hæc ipsa prohibendi Ecclesiasticæ manus tribuimus facultatem. Iudices autem viginti librarum auri pœna constringimus, & pari forma Officia eorum, si hæc eorum fuerint dissimulatione neglecta. Dat. XV II. Kal. Decembris, Romæ, Basso & Philippo Coss.] Quo etiam anno idem Imperator de Iudicio Episcoporum rescriptum[a] dedit; vt ratum firmumque haberetur, quod ex consensu partium Episcopi iudicassent; à quorum sententia appellare minimè liceret. IDOLATRIA RESTITVTA ABOLERI IVBETVR.

[a] *l. 9. de Episc. audient.*

B Sed non prætereat, quod superiori lege vidimus Honorium cum Donatistis voluisse exagitari suo rescripto Cælicolas. quinam autem hi fuerint, est exquirendum. Mentio de Cælicolis est apud S. Augustinum in epistola ad Eleusium & alios, vbi hæc ad finem habet[b]: Iam enim miseramus ad Maiorem Cælicolarum, quem audieramus noui apud eos baptismi institutorem fuisse, & multos illo sacrilegio seduxisse; vt cum illo, quantum ipsius temporis patiebantur angustiæ, aliquid loqueremur.] hæc ipse ibi: an autem alibi de iisdem Cælicolis agat, non memini. Existimaui aliquando hos fuisse Gentiles in Africa, sic dictos à cultu Cælestis idoli Carthagine positi, de quo pluribus superiùs actum est. Sed quòd (ex sententia Augustini) iidem etiam baptizarentur, Christianitatem præseferre visi sunt. Verùm & quod vult alia eiusdem Imperatoris sanctio[c], hos cogendos ad Christianitatem seruandam; argumento planè est, fuisse Christianos, apostatarum tamen C nomine censendos potiùs, quàm hæreticorum. Quod item tam in Codice Theodosiano, quàm Iustinianeo, non sub titulo de Hæreticis, sed de Iudæis ponantur Cælicolæ; constat eos minimè fuisse ex Christianis hæreticos, sed apostatas. Igitur quantum colligere fas est ex dicta[d] Honorij sanctione ad Iouinum Præfectum Prætorio data, illos apparet appellatos esse Cælicolas, qui ex Christiana fide transirent ad Iudaismum; ita tamen, quòd cùm scirent Iudaicum nomen abominabile cunctis esse, non Iudæi, sed Cælicolæ dici potiùs voluerint, nec sub Iudæorum degerent Patriarchis, sed aliis sibi propositis magistratibus, quos Maiores nominabant, vt ex S. Augustino apparet, necnon rescripto Constantini ad Euagrium, vbi ait[e]: Hæc verba Iudæis & Cælicolis, & Maioribus eorum & Patriarchis volumus intuman, &c.] Patriarchæ enim ibi ad Iudæos, ad Cælicolas verò Maiores spectant, prout iidem etiam à S. Augustino[f] nominantur. Insuper quod idem S. Augustinus in commenta- D rio ad Quoduultdeum de hæresibus, relegens omnes quę ab exordio Christi Ecclesiæ hæreses extitere, vsque ad hæresim Pelagianorum quæ post hoc tempus innotuit, nec ibi de hæreticis Cęlicolis aliquam mentionem habeat: intelligi ex eo potest, hos apostatas fuisse potiùs quàm hæreticos, eosdemque in Iudæorum selectam classem esse reiectos. Qui præterea alius de Cælicolis sermonem habeat, ex veteribus inuenimus neminem. Sed ad eos spectat, quòd post dies nouem à rescripto dato aduersus hæreticos atque Cælicolas, idem Honorius Imperator aduersus eosdem eiusmodi promulgauit edictum, quo Donatistas pariter & Iudæos noua tentantes, nempe Cælicolarum sectam introducentes, exagitauit his verbis[g]:

IVDAEI ET CAELICOLAE EDICTO EXAGITATI.

[b] *Aug. epist. 163.*

[c] *l. 11. C. de Iud. & Caelicol.*

[d] *l. 18. de Iudeis & Caelic. Cod. Theod.*

[e] *l. 1. C. de Iudeis & Caelic.*

[f] *Aug. epist. 234.*

[g] *l. 44. de haeret. C. Theod.*

Donatistarum hæreticorum, Iudæorum noua atque inusitata detexit audacia, quòd Catholicæ fidei velint sacramenta turbare: quę pestis atque contagionis * ne latiùs emanet ac E profluat, cauendum. In eos igitur, qui aliquid quod sit Catholicæ sectæ contrarium aduersumq. tentauerint, supplicium iustæ animaduersionis expromi præcipimus. Dat. VI II. Kal. Decemb. Basso & Philippo Coss.]

LEGES IN HAERETICOS.

Porrò cùm hoc ipsum rescriptum ad Donatum datum legatur: illum hunc esse scias Donatum, qui hoc anno reperitur gessisse Proconsulatum in Africa: etenim sub huius itidē anni Consulibus aliud quod datum reperitur ad Donatum rescriptum, titulum habet appositum Proconsulatus Africæ[h]. Hæc idcirco voluimus adnotasse, vt intelligas hunc ipsum esse Donatum Proconsulē Africæ, ad quē duæ extant S. Augustini[i] epistolæ, cùm rogat eum sic coercere debere Donatistas, vt tamen à gladio abstineat: huncq. illū esse Proconsulē, cuius meminit in epistola ad Marcellinum. Dumq. hunc ipsum rogat idem Augustinus, vt obseruantię legum aduersus Donatistas latarum inuigilet, quas illi dicerent iam antiquatas esse; certum est respectum habuisse ad obitum Stilichonis, cum quo simul Imperatoris esse extinctas

[h] *l. 19. de pœn. C. Theod.*

[i] *Aug. epist. 127. 128.*

tinctas leges Donatistæ iactabant, quòd scilicet eas non voluntate Honorij, sed conatu Stilichonis latas esse ferrent. Huius Donati pietas plurimùm ab Augustino laudatur[a]. A

[a] Aug epist. 159.

Quod rursum ad latas ab Honorio hoc anno leges pertinet: post triduum à superiori edita lege, aduersus eosdem aliud rescriptum dedit[b], quo prohibet eos de religione disserere, proscriptione & exilij pœna condemnans qui secus fecerint. Tot autem simul paucorum dierum interstitio data rescripta aduersus Gentiles, Donatistas, atque Cælicolas, commendant officium egregiè præstitum ab Olympio, curante summa celeritate perfici ea, quæ à S. Augustino litteris commendata acceperat, atque commonitorio certior factus fuerat.

[b] l. 45. de hæret. C. Theod.

At non in Occidente solùm, vbi regnabat Honorius, sed & in Oriente Theodosius Imperator Iudæos pariter ritus Christianorum adulterantes eiusmodi data lege compescuit[c]:

[c] l. 18. de Iudæis C. Theod.

Iudæos quodam festiuitatis suæ solemni Aman ad pœnæ quondam recordationem incendere, & sanctæ Crucis assimulatam speciem in contemptum Christianæ fidei sacrilega mente exurere, prouinciarum Rectores prohibeant, ne locis suis fidei nostræ signum immisceant, sed ritus suos infra contemptum Christianæ legis retineant: amissuri sine dubio permissa hactenus, nisi ab illicitis temperauerint. Dat. 1111. Kal. Iun. *Basso & Philippo Conss.] Intelligere puto te, lector, quid præsumpserint fæces hominum, Iudæi sceleratissimi, nimirum crucifixum vnà cum cruce incendere: & ne sacrilegi conuinci possent, illud prætexere consueuisse, se non Christum crucifixum, sed Aman[d] Iudæorum hostem tali supplicio affectum, ob Dei gloriam repræsentare. Sed quòd huiusmodi facinus Christianæ religionis verteretur ignominiæ; ne id vlteriùs fieret, Imperator prohibuit. At quid admirandum Deus ostenderit his temporibus Constantinopoli de Iudæo paralytico per sanctum baptismum sanitati restituto, Socrates narrat his verbis[e]: B C

IVDAEORVM VELATVM SACRILEGIVM.

*Ian.

[d] Esther 7.

[e] Socrat. li. 7. cap. 4.

IVDAEVS PARALYSI PER BAPTISMVM CVRATVS.

Iudæus, qui à multis iam annis paralysi conflictatus, in lecto decubuerat, cùm omnia curationum & medendi genera, omnesque Iudaicas preces ac vota expertus, nihil planè inueniret remedij, tandem ad baptismum Christianorum confugit, pro certo persuasus huius tamquam veri medici adiumento se ad integram valetudinem restitutum fore: quæ res erat quamprimùm Attico Episcopo Constantinopolitano significata. Ille igitur Iudæum articulis fidei instituens, & spem in Christum ei annuncians, iubet ad Baptisterium in lecto apportari. Iudæus paralysi oppressus, simulac baptismum sincera fide receperat, & ex lauacro baptismatis est elatus, confestim morbo liberatus est, & ad sanitatem restituturus. Hæc curatio diuina Christi virtute nostris temporibus hominibus declarata fuit: qua quidem re ex Gentibus quamplures ad credendum inducti baptismum recepetunt: Iudæi autem quamuis signa & miracula quærerent, signis tamen ad credendum induci non poterant.] hucusque Socrates; qui his de Sabbatio ex Iudæis oriundo, facto Nouatiano, sed schismate ob Episcopatum non adeptum resiliente, subiicit narrationem, & de nece Nouatianorum sese ex visione Sisinnij inuicem protrudentium. Porrò ex Sabbatio Sabbatianos nominatos Nouatianos ab aliis schismate diuisos, rescripta Principum[f] docent. Toleratos autem diximus Nouatianos, tamquam qui in reliquis de fide eadem cum Orthodoxis sentirent: sed Romæ ab Innocentio Papa primùm expulsos esse, idem auctor affirmat[g]. D

[f] l. 19. de hæret. C. Theod.

[g] Socrat. li. 7. cap. 9.

ALEXANDER SVCCEDIT PORPHYRIO.

Contigit inter hæc mori Porphyrium illum sceleratissimum, qui post Flauianum (vt dictum est) sedem inuasit Antiochenam; cui, vt nefario intruso, numquam Romanus Episcopus communicare voluit. Quo defuncto, affulsit primus pacis radius post tot procellas Ecclesiæ Antiochenæ. Etenim communi omnium consensu eligitur Alexander, qui vno vinculo communicationis in vnum coniunxit qui erant ex parte Paulini iam à tempore (vt diximus) Concilij Alexandrini sub Iuliano Apostata (cùm contra Meletium ipse Paulinus est creatus Episcopus) vnà cum aliis qui erant ex parte Meletij, separatos ab inuicem quadragintaquinque iam annis: tot enim numerant ab eo Concilio vsque in præsentem annum. Si quis autem numeret à tempore resipiscentiæ Meletij, quando ex Ariano Catholicum se publicè professus est, quocum (vtpote ab Arianis ordinato) communicare noluerunt Catholici, qui ab illo Magno Eustathio denominati erant Eustathiani (quod contigisse diximus anno à Christo nato trecentesimo sexagesimo) planè ad hunc vsque annum numerabit schismatis temporis annos quadraginta & octo. Quamobrem manifestum redditur, illapsum esse errorem apud Theodoretum, dum anni numerantur eiusdem diffidij octogintaquinque; quod quidem annorum spatium longè transgreditur tempora E

eiusdem

Universidad de Deusto
Biblioteca

A eiusdem Alexandri Episcopi Antiocheni, & Innocentij Romani Pontificis, quorum sedium tempore ea contigisse omnes affirmant. Sed reddamus hic verba Theodoreti[a]: Durauit dissordia octogintaquinque annos, ad Præsulatum videlicet Alexandri, omnibus laudis insignibus merito exornandi; qui Ecclesiæ Antiochenæ clauum obtinens, omnes indagare vias, & omne studium alacritatemque animi conferre non destitit, quò concordiam constitueret, & membrum segregatum cum reliquo Ecclesiæ corpore conglutinaret.] & alibi de eiusdem vitæ disciplina hæc habet[b]: [a] *Theod. lib. 5. cap. 3.* [b] *Theod. lib. 5. cap. 33.*

LAVDES ALEXANDRI EPISCOPI ANTIOCHENI

Ecclesiam Antiochenam administrauit Alexander, cuius piæ vitæ ratio pulchrè cum Episcopatu consentiebat. Nam toto vitæ tempore ante susceptum Episcopatum in palæstra monastica contrito, cùm plurimùm se exercuisset, generosum athletam se planè declarauit: quippe tum oratione docuit alios, tum vitæ consuetudine orationem confirmauit.] hæc
B de eius vitæ instituto ante Episcopatum Theodoretus; qui quod subdit in laudem Porphyrij eius prædecessoris, à veritatis scopo longiùs aberrasse, sententia omnium eius temporis in Oriente scriptorum, maximè redarguitur. Subdit insuper hæc de eodem Alexandro: Diuinus autem Alexander seuerè vitæ disciplina, studio sapientiæ, egestate voluntaria, eloquentia, aliisque denique Spiritus sancti donis admodum excelluit. Idemque factionem Magni Eustathij causa inchoatam (quæ quò minùs iampridem esset cum reliqua Ecclesia denuo sociata, Paulinus impedimento fuit, & post eum Euagrius) sua persuasione & consilio cetero Ecclesiæ corpori adiunxit: & talem diem festum, qualem nemo aliquando viderat, ex insperato celebrandum curauit. Nam omnibus eadem fide consentientibus, in vnum collectis, tam sacris initiatis quàm laicis, ad illorum conuentum accedit. Atque assumptis sibi qui canere nouerant, vnoque hymnorum concentu contexto, à porta quadam paruula ad
C Occidentem spectante, vsque ad maximum templum totam plateam compleuit hominibus: & fluuium rationis participem, similitudinem fluuij præterlabentis mirè adumbrátem, effecit. Quæ cùm Iudæi, Ariani, & Gentilium reliquiæ, quæ perpaucæ erant, viderent; gemere & lamentari cœperunt, quòd alios iam fluuios in ipsam Ecclesiam quasi mare illabi cernebant. Iste præterea primùm Magni Ioannis nomen in tabulis Ecclesiæ inscribendum curauit.] hæc ipse probè quidem. Sed quod ad Porphyrium, quem adeò laudat; rogo eum, quisnam e sacris tabulis nomen S. Ioannis Chrysostomi oblitterauit? vt planè sua ipsius assertione conuincatur, ipsum quidem Porphyrium, vt Ioannis persecutorem, non laudibus, sed ignominia fuisse dignum.

DE RESTITVENDO NOMINE IOANNIS CHRYSOS.

Quòd autem Alexander Antiochenus Episcopus primus fuerit, qui in Ecclesiæ tabulis nomen Ioannis Chrysostomi restituerit, quodq. in vnum coniunxerit Fideles omnes qui ex
D parte Paulini erant: fuit illi auctor Innocentius Romanus Pontifex. Etenim creatus Alexander Episcopus Antiochenæ Ecclesiæ, cùm legationem ex more vnà cum litteris mitteret ad Apostolicam sedem, quibus de sua ipsius electione Innocentium admoneret, peteretq; Catholicam communionem: ita postulatis ipsius annuit ipse Innocentius Papa, si tamen hæc quæ ab eo requirebat perfici, ipse Alexander impleret: ac primò quidem, vt qui à successore Paulini Euagrio ordinati erant, ipse reciperet cum ordinibus & honoribus: inde verò etiam nomen Ioannis Episcopi Constantinopolitani è tabulis sacris expunctum, cum honore (vt par erat) restitueret. Quæ omnia statim ex sententia Romani Pontificis quàm studiosè Alexander impleuit, quò mereretur Apostolicæ sedis ac cum ea totius Catholicæ Ecclesiæ communicationem accipere. Declarat hæc quidem eiusdem Innocentij Papæ epistola ad Bonifacium scripta, quæ hæc primùm habet de Ecclesia Antiochena & eius Episcopo[c]: [c] *Innoc. epist. 22. tom. 1. epist. Rom. Pont.*

INNOCENTIVS AVCTOR FACIS ECCLESIAE ANTIOCH.

EPISTOLA INNOCENTII AD BONIFACIVM

E Innocentius Bonifacio presbytero. Ecclesia Antiochena, quam, priusquam ad vrbem peruèniret Romam, beatus Apostolus Petrus sua præsentia illustrauit, velut germana Ecclesiæ Romanæ diu se ab eadem alienam esse non passa est. Nam missis legatis, ita pacem postulauit & meruit, vt & Euagrianos suis ordinibus ac locis intemerata ordinatione, quam acceperant à memorato, susciperet, & Ioannis sanctæ memoriæ vel clericos vel laicos in vnum colligeret atque congregaret. Promittens ipsius ciuitatis Episcopus frater meus Alexander, etiam si quis forte vel à nobis vel aliunde posterioris ordinationis ad eos venerit, se sine controuersia recepturum, ac nomen Episcopi memorati inter quiescentes Episcopos recitaturum. Cui rei nos noueris tradidisse manus, frater carissime, & eos in nostra viscera recepisse; ne diu membra, quæ requisierant sanitatem, ab vnitate corporis haberentur aliena. Omnia verò quæ per ordinem gesta sunt, filius meus diaconus Paulus, harum scilicet portitor litterarum, dilectioni tuæ poterit enarrare; vt & gau-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dium commune nobiſcum habeas, & eos informes, qui pro Attici partibus intetuenire A conſueuerunt.] hæc Innocentius ad Bonifacium legatione fungentem apud Theodoſium Conſtantinopoli: quem illum putamus Romanæ Eccleſiæ presbyterum, qui poſt Innocentium ſecundus creatus eſt Romanæ Eccleſiæ Pontifex.

Ad ipſum verò Alexandrum Antiochenum Epiſcopum, qui ſcripſerat de pace conſecuta Eccleſiæ Antiochenæ, deque Epiſcopis exulibus ad propria reſtitutis, & aliis ad perfectam in omnibus pacem conducentibus ſtabilitis, Innocentius ipſe congratulatus iſta

[a] *Innoc. epiſt. 18.* reſcripſit[a]:

EPISTOLA INNOCENTII AD ALEXANDRIN.

Apoſtolici fauoris gratia magno pacis vſque ad nos decore reſplenduit, tantumque lucis gaudiorumque intulit Fidelibus, vt dicentes Deo maximas laudes, maiores debere nos fateamur. Pluſque à Deo iucundati ſumus, quòd diſcuſſis omnibus lateribus actionum tuæ fraternitatis, ita totum pietate & patientia geſtum cognouimus, vt in omnibus Dominum laudaremus: ſucceſſumq. ipſum ideo præſtitum tuis laboribus videamus, quòd tota virtute pacis amator exiſtens, eam requiſitam inueneris, & repertam ſumma charitate tenueris, tum erga omnes, tum præcipuè circa illos qui quondam Paulini atque Euagrij Epiſcoporum cenſiti fuerant nomine. Habeo ſummam votorum meorum, quòd antiqui næui purgatio tuis temporibus, tuisq. meritis prorogatur: quorum etiam illos eiuſdem nominis, qui in Italia meritum clericatus acceperunt, cenſui bono quietis gratiam retinere ſuſceptam. Et quia noſter compresbyter Caſſianus gratum dixit tuæ fore dignationi, ſi meo conſilio in ciuitate veſtra clericatus ordinem ducere cenſerentur: ſtatui propter benenolentiam tuam, promiſſaque memorati, vt inter ceteros ſacerdotes, miniſtrosque qui in ciuitate ſunt, annumerentur, frater cariſſime. B

Libenter præterea de Epiſcopis Helpidio atque Pappo cognoui, quòd ſine quæſtione ſuas C Eccleſias recuperauerint. Et multum in Geſtis (vt ſubſcripta teſtantur) ſolicitus inquiſiui, vtrum omnibus eſſet conditionibus ſatisfactum in cauſa beati & verè Deo digni ſacerdotis Ioannis. Et cùm per ſingula aſſertio legatorum ex voto completa eſſe fateretur: gratias agens Domino, communionem Eccleſiæ veſtræ ita recepi, vt præ me feram, Apoſtolicæ ſedis condiſcipulos primos dediſſe ceteris viam pacis, in qua firmatos vos noſque Domini Chriſti ita benignitas amplexabitur atque communiet, vt nullo de cetero titillamento, vel leui cuiuſquam contentionis pudore pulſetur.

DE CAVSA ACACII EPISCOPI BEROEEN. Scripta autem Acacij Epiſcopi, quoniam cum veſtris ſunt porrecta, ſuſcepimus: ne per veſtram iniuriam ille, qui olim à nobis ſuſpenſus fuerat, repudiaretur. Et tamen ſatis abundè, quæ in Actis ſtatuimus, ſicut dignanter relegere procurabis, quid in eius perſona debeat cuſtodiri: vt ſi per omnia veſtris conſiliis actibuſq. tam ſanctis ſe rogauerit eſſe communem, D præſtetur ſeni fauore veſtro, veſtroq. iudicio communionis atque litterarum à nobis gratia prorogata. Subſcripſerunt Epiſcopi viginti quatuor.] hactenus ibi. Acacius iſte, ille eſt Beroëenſis Epiſcopus, haud pridem de S. Ioanne Chryſoſtomo (vt ſuprà vidimus) peſſimè meritus: qui quòd poſtularet Catholicam ab Innocentio Papa communicationem iam diu ob cauſam Chryſoſtomi interceptam; ſic eam ſpopondit ipſe Pontifex, vt quæ ſeruanda impoſuiſſet, impleret. ad quem hæc Innocentius [b] ipſe tunc ſcripſit:

[b] *Innoc. ep. 22.*

EPISTOLA INNOCENTII AD ACACIVM.

Adgaudere literis fraternitatem tuam de receptis Paulini & Euagrij Epiſcoporum clericis populisq. & de reſtitutis Helpidio atque Pappo coepiſcopis percenſuimus; & vel ſerò receptę pacis gratiam te fouere, poſtpoſita omni contentione, peruidimus. Vnde has ad præſtantiſſimum fratrem & coepiſcopum noſtrum Alexandrum reddendas tuæ tranſmiſimus vnanimitati: videlicet, vt ſi omnis inimicitia, omnis æmulatio tam de nomine S. Ioannis E mirandi Epiſcopi, quàm de omnibus eiuſdem communionis participibus à tua animoſitate diſceſſit; has noſtræ ſocietatis recipias litteras, frater cariſſime, modò vt omnia quæ hic Actis firmata ſunt, apud mediatorem noſtrum amabilem Alexandrum, ore proprio (vt communicantem conuenit) fatearis. Vt enim nobis hæc vnanimitatis charitatisq. cauſa venerabilis eſt, ſic inhæret ſolicita, ne quid obliquum aut ſuceiſiuum in quoquam reſidere cognoſcat.] hæc ad Acacium. Vides, lector, apud vnum Innocentium agi, vt reconciliarentur per pœnitentiam qui in Ioannem deliquiſſent Orientales Epiſcopi; cuius & auctoritate iubentur relaxari, qui exilio mulctati erant Ioannis defenſores Antiſtites: ipſoq. decernente, omnia ab aduerſariis irrita habentur aduerſus Ioannem Chryſoſtomum acta, quibus damnatus & abraſus ex ordine fuerat eius Eccleſiæ Epiſcoporum.

Quod rurſum ad Acacium ſpectat, conſtat in omnibus ipſum Innocentio paruiſſe, ac pro-

inde

A inde Catholicam Romanæ Ecclesiæ communionem meruisse: quem apud Atticum Constantinopolitanum Episcopum laborasse liquet, vt ab eo redderetur Ioannis nomen in Diptycha, vt suo loco dicturi sumus. sed infelix, oborta postea Nestorij hæresi, aduersus Cyrillum & alios Orthodoxos fortiter dimicans, labem abolitam, quam ex persecutione in Ioannem agitata fœdè contraxerat, duplo auxit.

DE CAVSA ATTICI EPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI.

At quid Atticus Constantinopolitanus, quidve Theophilus Episcopus Alexandrinus? parum sibi visi Ioannem viuentem ad obitum vsque hostiliter persecuti, etiam post eius obitum, in nomen eius iurato bello, obstinato animo conflixere; adeò vt acciderit infeliciter Theophilum segregatum ab Ecclesiæ Romanæ communicatione nonnisi vltima hora resipuisse, Atticum verò vix tandem post Theophili obitum consensisse ab Acacio stimulatum Ioannis nomen referre in catalogum eius Ecclesiæ Episcoporum, idque post quadrien-
B nium, vt suo loco dicturi sumus. Inter hæc autem contigit, vt Maximianus Episcopus, pacis studiosus, apud Innocentium Papam litteris egerit, vt communicatorias litteras ad Atticum Constantinopolitanum Episcopum daret. At renuit id Innocentius facere, donec Atticus conditiones missas ad Alexandrum Episcopum Antiochenum impleret; atque ad eumdem Maximianum Episcopum litteras reddidit[a]. Porrò hunc existimamus esse Maximianum Episcopum in Macedonia, ad quem vnà cum aliis extat S. Ioannis[b] Chrysostomi, cùm exulasset, epistola. est eius quoque mentio in epistolis Innocentij ad Episcopos itidem Macedoniæ sub Consulatu Constantij, atque alia item data in causa Bubalij & Tauriani, cùm ipse Maximianus Romæ fungeretur legatione. At Innocentij ad eum hoc tempore in causa Attici datæ litteræ sic se habent[c]:

[a] *Innoc. epist.* 21.
[b] *Chrys. epist.* 163.
[c] *Innoc. epist.* 27. *& sup. epist.* 6.

EPISTOLA INNOCENTII AD MAXIMIANVM.

Miramur prudentiam tuam, scripta ad Atticum Episcopum Constantinopolitanæ vr-
C bis à nobis & prosecutione propria, & dato libello, qui subter annexus est, postulare: à quo nec missas vllas saltem epistolas ad nos, vel ad vestram Synodum vtique pertulisti. Idque non petenti tribuendum existimes, quod vides deprecantibus, discussa ratione, concessum. Communio enim suspensa restituitur demonstranti causas, quibus id acciderat, iam esse detersas, & profitenti conditiones pacis impletas. Quod neque apud vos, neque apud nos (vt prædixi) Atticus missis aliquibus suorum, vel dicere voluit, vel demonstrare completum, quemadmodum Antiochenæ Ecclesiæ frater & coepiscopus noster Alexander digna legatione & prosecutus est, & probauit. Quibus omnibus vtique interesse dignatus, cognouisti quemadmodum singulatim omnia scriptorum nostrorum antehac de causa beatissimi Ioannis quondam Episcopi nostri discussserim, vt quæ illi in omnibus satis euidenter ostenderint, vniuersa quæ apud Antiochiam fieri debuerint, fuisse completa. Quorum ample-
D xati pacem, vtique fidem facimus, & magno tramite omnem eadem postulaturis ostendimus; si modò quæ discussa sunt atque completa, etiam ipsi se pro suo loco feciſſe, vel compleſſe, aliquando monstrauerint; communionemq; vt isti, legatione solemniter destinata, sibi rogauerint adhiben. Expectamus ergo & professionem nit morati de completis omnibus conditionibus, quas diuersis temporibus prædiximus, & petitionem communionis: vt rectè & petenti & probanti se eadem meren, reddamus, frater carissime. Nam de omnibus pleniſſimas ad sanctam nostrorum fratrum Synodum dudum litteras percepisti.] hactenus Innocentij litteræ de Attico: ex quibus intelligis, communione suspensis, ac proinde multo magis excommunicatis, haud solere Romanum Pontificem reddere communicationem, nisi propositis ante impletis conditionibus, & emendatis erroribus illis, quorum causa communicatione interdici meruerant.

QVALITER COMMVNIO IMPERTIENDA SIT.

E Ceterum non destitit post hæc Atticus crebras mittere legationes pro communione Romani Pontificis promerenda; quam tamen numquam assequi meruit, quousque nomen Ioannis in sacrum indicem non retulit: quod tamen viuente Theophilo ipse præstare destitit, postea autem (vt dicemus) confestim impleuit. De qua quidem necessariò præstanda conditione hæc habet Theodoretus[d]: Quinetiam isto excellenti totius orbis terræ doctore mortuo, Episcopi Occidentis non prius cum Episcopis Ægypti & Orientis & Bosphori & Thraciæ communicare voluerunt, quam nomen illius sanctissimi viri in tabulas, quibus nomina Episcoporum mortuorum continebatur, retulissent. Atque Arsacium eius successorem ne salutare quidem dignati sunt. Atticum autem, qui succedebat Arsacio, quique sæpè legatos ad eos miserat, sæpeque pacem postulauerat, postea tandem, cùm Ioannis nomen in tabulis scriptisset, receperunt.] hæc ipse. Atque de his modò hactenus.

[d] *Theod. lib. 5. cap.* 34.

Hoc item anno, qui Vrbis obsidionem præcessit, Melania Romana vidua, de qua sæpe

Universidad de Deusto
Biblioteca

MELANIA RECEDIT AB VRBE.

fuperiùs mentio facta eſt, antiqui vaticinij ante annos quadringentos (vt ait Palladius) A
editi memor, diſtractis prædiis, vnà cum Melania nepte, Pinianoque eiuſdem Melaniæ
viro, & Albina nuru, euaſura cum illis imminentem Vrbis cladem, Roma recedens, Hieroſolymam ſe iterum contulit, vbi poſt dies quadraginta ex hac vita migrauit. hæc ex Palla-
[a] *Pallad. in Lauſiac. c. 55.* dio[a], qui & tradit, eiuſmodi prophetico oraculo ab ea Romæ euulgato, atque ſæpius inculcato, complures Romanorum ciuium Chriſtianorum ad rerum temporalium contemptum inductos eſſe: conſultius exiſtimantes, amore Chriſti, ſpe ſupernæ retributionis prodigere in pauperes ſuas diuitias, quàm eas ad barbarorum prædam relinquere: quo nomine, cùm rei euentus verum probaſſet oraculum, immenſas Deo gratias egere. Maior quoque vis inerat ad hæc ſuadenda Melaniæ orationi, quòd dictitaret (vt exiſtimabat) vnà cum Vrbe Orbem pariter ruiturum.

MELANIAE PROGNIES. Quod autem idem Palladius ait, vnà cùm Melania receſſiſſe Roma Melaniam Iuniorem B
ipſius neptem, & virum eius Pinianum, necnon nurum Melaniæ Albinam: cognationem Melaniæ ſic accipias. Filius eius vnicus illi relictus duxit vxorem Albinam, ex qua Palla-
[b] *Pallad. in Lauſiac. c. 55.* dius[b] ait genitam eſſe Melaniam Iuniorem, Senioris Melaniæ neptem, quæ in matrimonium collocata eſt Piniano, cuius ſocrus Albina fuit: quòd verò ei inhæreret loco matris,
[c] *Aug epiſt. 127.* S. Auguſtinus[c] ad ipſam ſcribens, Pinianum eius filium nominat, & frequenter his vti nominibus conſueuit. Hic rurſum attende, diuerſam prorſus hanc Albinam nurum Melaniæ ab illa fuiſſe Albina matre S. Marcellæ, de qua ſæpe S. Hieronymus; quam ante plures annos ex hac vita migraſſe, eiuſdem S. Hieronymi teſtificatione didicimus. Quæ autem acciderint, cùm hi, quos hoc anno ab Vrbe diximus receſſiſſe, in Africam traiecerunt, ſequenti anno pro ratione temporis dicturi ſumus. Sed hic Palladium corrige, dum ait Melaniæ filium valde iuuenem comitatum eſſe proficiſcentem Melaniam in Si- C
ciliam vſque: nam quomodo valde iuuenis, cùm conſtet ante annos circiter quadraginta Melaniam Seniorem viduam eſſe relictam? vel quomodo in Siciliam vſque eam tantùm comitatus, qui cum illis nauigauit in Africam, vbi & defunctus eſt? id conſtat ex litteris Auguſtini, atque Paulini, de quibus anno ſequenti dicturi ſumus: ex quibus longè verior de rebus geſtis Melaniæ ac Piniani & ſociorum hiſtoria accipitur, quàm ex Palladio, qui nullam penitus de Africa habuit mentionem, quò hos omnes anno ſequenti eſſe profectos liquet, atque ibi diutiùs commoratos.

IESV CHRISTI ANNVS 409. INNOCENTII PAP. ANNVS 8. HONORII 15. THEODOSII 2. IMPP.

D

VRBS AB ALARICO OBSIDETVR. [d] *Zoſim. lib. 5.* QVadringenteſimus nonus Domini annus Conſulatu Honorij octauo & Theodoſij tertio inchoatur, quo ab Alarico Gothorum Rege Roma obſidetur[d]: qui enim Stilichoni addictiſſimus erat, cuius & occultis & interdum etiam manifeſtis ſtudiis fouebatur, ob necem eius & ipſi fauentium magiſtratuum nonnihil commotus in Imperatorem, exercitum in Vrbem mouit, quam diu antè ſituerat. Cùm interea Eucherius filius Stilichonis detentus captiuus ab Arſacio atque Terentio Eunuchis, mandato Honorij interficitur: itemq. Thermantia eiuſdem Stilichonis filia, vxor Honorij poſt Mariam, reſtituitur Se-

EVCHERIVS ET SERENA OCCIDVNTVR. renæ matri Romæ agenti. Horum verò Eucherij interfectorũ priori tradidit cubiculi præfecturam, poſteriori verò proximum locum idem Imperator tribuit. Quàm iuſto Dei iudicio, vindice Imperatoris gladio, Eucherius occiſus ſit, præter ea quæ ſuperiùs dicta ſunt, accipe E
ex his quæ Oroſius ait[e]: Occiſus eſt & Eucherius, qui ad conciliandum ſibi fauorem Pa-
[e] *Oroſ. lib. 7. cap. 8.* ganorum, reſtitutione templorum, & euerſione eccleſiarum imbuturum ſe regni primordia minabatur.] hæc Oroſius. Sed & illud acceſſit ad abſolutam internecionem Stilichonis propinquorum, quòd Serena eius coniux, Theodoſij quondam ſoror, ex Senatuſconſulto iubetur interfici, admitente Placidia Honorij Auguſti germana, eo nimirum prætextu, quòd in ſuſpicionem adducta eſſet, eius nutu barbaros ad Vrbis obſidionem ſe contuliſſe: ratis nimirum Senatoribus, poſtquam Serena foret è medio ſublata, illos pariter ſoluturos obſidionem, ablata ſpe de proditione Vrbis ab ipſa parata. Sic igitur, laqueo fracta ceruice, Serena perempta eſt; ſed Alaricus tamen minimè ab Vrbis obſidione diſceſſit. Dediſſe autem meritas Serenam pœnas, quòd eodem quo Stilicho inſano ardens amore creandi filij Imperatoris, eaſdem cum illo ſtrueret Imperio fratris inſidias, omnes affirmant, licet

Zoſimus

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Zosimus Ethnicus ad iustam numinis vindictam Serenæ necem accommodet, id scilicet pœnam esse, quòd aliquando è Rheæ simulacri collo mundum pretiosum abstraxisset, suæq. cerui colligasset; de quibus nos superiùs suo loco.

Cùm autem obsidio arctior perduraret, fame pesteque populo Romano vexato, interclusis omnibus commeatibus, vi adacti sunt Romani intus obsessi, vt auro pacé redimere quęritarent: factumque tandem, vt persolutis quinquies mille libris auri, & tricies mille libris argenti, quater mille tunicis sericis, ter mille pellibus coccineis, piperis pondere, quod ter mille libras æquaret, Alaricus his acceptis, abscesserit. Porrò quòd ærarium esset exhaustum, & priuatorum opes haud in promptu essent ad dictam summam præscriptam auri & argenti perficiendam; decretum est spoliari deorum simulacra auro & gemmis, quibus recèns fuerant exornata. Deplorat hæc scribens Zosimus, vbi ait[a]: Quod deerat ad B conficiendum præfinitum auri librarum numerum, mundo supplere statuebant, quo erant exornata deorum simulacra: quod sanè nihil aliud significabat, quàm simulacra sacris ritibus atque cærimoniis dedicata, mundoque decenti exornata, propterea quòd Vrbis felicitatem perpetuam conseruassent, his ipsis cærimoniis nonnihil abolitis, esse inania prorsus & inefficacia. Quòd denique cuncta quæ tenderent ad Vrbis interitum, oporteret vndique concurrere: non ornamenta dumtaxat sua simulacris ademerunt, verùm etiam nonnulla auro & argento facta conflarunt: quorum erat in numero Fortitudinis quoque simulacrum, quam Romani Virtutem vocant; quo sanè corrupto, quicquid fortitudinis atque virtutis apud Romanos superabat, extinctum fuit: id quod ex eo tempore futurum homines rebus diuinis & ritibus patriis exerciti prædixerunt. Hæc Zosimus in Christianorum inuidiam exaggerans, quæ in idololatrarum obstinatissimam pertinaciam fue- C rant conuertenda.

ROMANI AVRO OBSIDIONEM SOLVVNT.

[a] Zosim lib. 5. COLLATA DEI ORNAMENTA SVBLATA.

Tu verò lector, quàm iusto & æqua lance librato diuino iudicio id acciderit, in mentem reuoca. Quid enim profuit Christianorum Impp. sanctionibus, & sæpe promulgatis edictis, iteratisque crebrò rescriptis, claudi templa, aras dissici, atque simulacra confringi iussa fuisse: cùm tamen omnibus his contemptis, ac pro nihilo habitis, tantum abfuit vt a simulacrorum cultu se abstinuerint, quòd perfractis idolis, alia pretiosiora suffecerint, atque omni genere ornamentorum nobilitarint, insuper & ipsa deorum simulacra haberent auro & argento conflata? Quorum obduratæ ad impietatem mentis non est opus è longè petita exempla accersere. Nam antè fermè quàm editum, antiquatum fuit eiusdem Imperatoris edictum, & inefficax prorsus redditum, quod anno superiori (vt vidimus) ad Theodorum[b] Præfectum Prætorio datum est XVII. Kal. Decembris, quo iubebantur annonæ è tem- D plis deorum auferri, simulacra conuelli, destrui aræ, Fiscoque ipsa adscribi templa: quæ omnia, fauente Gentilibus Eucherio, derisa atque delusa, cassaq; penitus reddita sunt.

DEI CONSILIVM DE BARBARIS IN VRBEM IMMITTIS.

[b] L. 49. de Pœnis C. Theod.

At non est humanarum virium, diuinum consilium irritum reddere, & imperium euitare; vel Deum falli, & diuina decreta eludi posse, putare. Vt cùm ad hoc Christus Dominus noster venisset in mundum, vt dissolueret opera diaboli[c], &, quod à sacris vatibus crebriùs fuerat decantatum, idololatriam penitus aboleret: hi crediderint Dei consilium posse dissolui: Quid, rogo, cum Romanis idolorum cultoribus faciendum fuit, vt inuiti licet diuinæ obtemperarent voluntati, qui iam Imperatorum edicta contempserant? nisi eò necessitatis illos adigere, vt à barbaris coarctati, ipsi præstarent, quod rogati vel iussi à Christianis Principibus ac diuinæ legis Antistitibus facere contempsissent? Quàm par fuit, vt qui Christianis Imperatoribus parere renuissent, cogerentur à Regibus barbarisq; iussa capessere E & implere? Vt planè quisque recto mentis obtutu ista considerans, perspicuè illud intelligat, ad hoc barbaros immissos in Vrbem vindices, vt altis fixam radicibus idololatriam funditus extirparent: indeque factum (quod dictum est superiùs) vt non fuerit Deus alios barbaros, quàm Christianos, ista perficere, obtrito penitus diuino miraculo Radagaysi deorum cultore; qui, si in Vrbem aditus sibi patuisset, abolito Christiano nomine, deorum tantummodo cultum in eam penitus restituere, tam in animum induxisset.

[c] 1. Ioan. 3.

IN GENTILITATIS EXCIDIVM VRBS OBSIDERI ET CAPI PERMISSA.

Sed & illud expende, quanta Dei prouidẽtia factum sit, ne in odium & inuidiã Catholicę fidei verteretur clades Vrbis, cùm non per Catholicos pioſq. Fideles id patrari voluerit, sed per barbaros & impios Christianos, eosdemq. reiectitios & à cõmunicatione Fideliũ discre- tos perfidos Arianos, qui à Deo ad hoc delecti sunt, vt quæ suæ voluntatis essent, ceu lictores parentes Principi, exequerentur. Quibus sanè aptari iure possit, quod olim Dominus aduersus idololatras exprobrans per Hieremiam[d] ita fuerat comminatus: Misit Dominus ad vos

IVSTA DEI DISPENSATIO IN PRETENDIS ROMANIS.

[d] Hier. 25.

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnes seruos suos Prophetas, consurgens diluculo, mittensque: & non audistis, nec inclinastis aures vestras vt audiretis, cùm diceret: Reuertimini vnusquisque à via sua mala: & nolite ire post deos alienos, vt seruiatis eis & adoretis eos. Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Pro eo quòd non audistis verba mea: Ecce ego mittam & assumam vniuersas cognationes Aquilonis (ait Dominus) & Nabuchodonosor Regem Babylonis seruum meum, & adducam eos super terram istam, &c.] Quanta enim diuini nominis ignominia, in Vrbe illa, vbi Principes Apostolorum vnà cum Euangelio sanguinem effudissent, & destruendæ idololatriæ causa innumeræ myriades martyrum vitam pariter profudissent, vbi & tot tantaque miracula edita essent, tot sanctissimi Vrbis Episcopi docuissent, & innumera sanctorum agmina tot sæculis coaluissent: ibi adhuc sub Christianis Regibus abominationem illam idolorum cultus vigere, & amplissimis honoribus frequentari? Fruſtra igitur fugillat Zosimus, siue alii Ethnici, ob cladem Vrbis, Honorij Imp. ignauiam: cùm Deus diu tolerata Romanorum idololatrarum impietatem vlturus, iuxta Isaiæ [a] vaticinium, immittat soporem in Principes. An non hic ille Honorius, qui eumdem Alaricum glorioſa victoria apud Pollentiam vicit; qui nec incolumis aufugisset, nisi (quod fuit in ore multorum) Stilicho viam ad fugam aperuisset? An non idem hic est Honorius ille, qui antea Gildonem tremendum in Africa tyrannum longè inferioribus copiis expugnauit? Et quis alius ab Honorio, qui haud pridem inundantem innumeris barbarorum copiis Rhadagaysum in montibus Fesulanis absque cæde suorum obtinuit? prætermittimus alia ab eo prælia per duces suos, vti solebant, feliciter gesta. vt planè manu tangere liceat, ad Gentilium delendam penitus idololatriam omnia ista Deum esse summo consilio operatum.

INIVSTE CARPITVR HONORIVS AB ETHNICIS.

[a] Isaiæ 29.

Sed illatam à Zosimo illam etiam calumniam in Romanum Pontificem Innocentiũ refellamus, quam his voluit pinxisse coloribus, cũ agit de tempore Vrbis obsidionis[b]: Dũ (inquit) hæc ipsi secum expendunt, Pompeianus Præfectus Vrbis fortè in quosdam incidit, qui Romam è Tuscia venerant; & oppidum quoddam aiebant, cui nomen Neuia, periculis vrgentibus, sese liberasse; perque preces ad numen factas, & cultum patrio more præstitum, exortis ingentibus tonitruis atque fulgetris, hostes sibi iam imminentes abegisse. Cum his collocutus, quæcumque de disciplina sacrorum essent exquirenda, percunctatus est. Et quoniam ad animum accidebat ei quæ tunc inualuerat opinio: quò tutiùs id perageret, quod in votis habebat, omnia cum Vrbis Episcopo communicat: is erat Innocentius, qui quidem opinioni suæ salutem Vrbis anteponens, eam permittebat eis vt facerent quæcumque scirent. Cùm illi non aliter hæc Vrbi conducturà dicerent, nisi publicè consueta sacrificia fierent: Senatu in Capitolium ascendente, atq. tum ibi tum in foris Vrbanis sacra peragente, nemo particeps esse instituti patrio more ritus ausus fuit: sed hominibus illis è Tuscia valere iussis, ad demulcendum omni studio barbarum sese conuertebant.] hæc Zosimus: qui cùm factum esse affirmet, vt Senatus tum in Capitolio, tum etiam in foris Vrbis sacrificia peragens, nihil ex sententia, eorum quæ sperabat, fuerit consecutus: erubescens ipse Zosimus infirmitatem deorum fateri, excusat illos ex eo quòd nemo ausus fuerat participare de sacrificiis, ac propterea re irrita reddita, aruspices iussi essent in Tusciam redire; fugillans inter hæc Innocentium Romanum Pontificem nota impietatis, quòd secreta sacra permiserit.

[b] Zosim. lib. 5. INNOCENTIVS PAPA DEFENDIT VRBEM A CALVMNIA ZOSIMI.

GENTILES REPETVNT SACRA.

Porrò eamdem historiam describens Sozomenus, æquè ac Zosimus Græcus scriptor, & ipse sui temporis res prosecutus, licet secta Nouatianus esset, & aduersus Innocentium, quòd primus omnium (vt tradit Socrates[c]) Nouatianos eiecisset ab Vrbe, nonnihil commotus; tamen dum exactè eamdem obsidionem enarrat, & de Innocentio mentionem habet, nequicquam huiusmodi, quod Zosimus obiicit, accidisse refert. Sed ipsum audiamus, rem alter atque Zosimum, fideliter enarrantem[d]: Cùm autem (inquit) diuturna esset obsidio, & pestis simul ac fames Vrbem affligerent; atque interim serui multi, ac maxime quotquot natione barbari erant, ad Alaricum transfugerent: necessarium videbatur iis qui in Senatu adhuc Pagani erant, vt & in Capitolio & in reliquis templis sacrificaretur. Nam Tusci quidam ad hoc acciti ab Vrbis Præfecto, promiserant se fulminibus ac tonitruis abacturos esse barbaros: gloriabantur enim ab se huiusmodi quippiam esse factum in conseruationem Larinæ ciuitatis Tusciæ, quam Alaricus, dum Romam contenderet, prætergrediens non cepisset. Ceterùm istorum nullum fuisse profuturum vsum, euentus ipse declarauit.] hæc de his Sozomenus: quæ autem de Innocentio habet, paulo pòst dicturi sumus. Verùm tantum abfuit vt Innocentius annuendo Gentilibus eiusmodi scelus admiserit; quòd cùm innocentissimus esset, ne periret cum noxiis, tamquam Loth à Sodomis, subtra-

[c] Socrat. lib. 7. c. 9.

[d] Sozom. lib. 9 cap. 7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A subtractus fuerit: quando verò id acciderit, & qua occasione, suo loco dicemus.

Sed quid in huiusmodi genus hominum Romæ agentium, anni huius principijs, nempe mense Februarij, Honorius Imperator statuerit, hic reddamus: ad Cæcilianum enim Præfectum Prætorio ita rescripsit [a]: Mathematicos, nisi parati sint, codicibus erroris proprij sub oculis Episcoporum incendio crematis, Catholicæ religionis cultui fidem tradere, numquam ad errorem præteritum redituri: non solùm vrbe Roma, sed etiam omnibus ciuitatibus pelli decernimus. Quòd si hoc non fecerint, & contra clementiæ nostræ salubre constitutum in ciuitatibus fuerint deprehensi, vel secreta erroris sui & professionis insinuauerint deportationis pœnam accipiant. Dat. VIII. Id. Febr. Rauen. Honorio octauum & Theodosio tertium AA. Coss.] At tantum abfuit, vt qui Romæ erant malis artibus nauantes operam, expellerentur, vt etiam ex Tuscia vocarentur malefici, qui elementa turbare B posse crederentur. Ex quibus intelligere valeas, obstinatos plane fuisse Gentilium animos, qui cùm tot legibus superiùs recitatis ab eiusmodi excantationibus magicis reuocarentur, & quamplurimi nobilium sub Valentiniano Seniore eiusmodi facinus capite luerint, nihilominus iisdem magis magisque fuisse reperiuntur addicti; quibus sanè iustam in se Dei vindictam concitarunt, quam & experiri vel inuiti coacti sunt.

HONORIVS EXAGITAT MATHEMATICOS.

[a] L. 12. de Maleficis. Cod. Theod. & Iustin. l. 10. de Episc. audient.

Sed ipse Alaricus de his etiam, cùm Vrbem obsideret, fidem fecit, nimirum se numine impellente, nolentem licet & inuitum, ad interitum Vrbis ferri. Audi ergo Sozomenum ista accurate scribentem [b]: Fertur itaque (inquit) probus aliquis monachus ex his qui in Italia erant, Romam cum festinatione profectus Alarico consuluisse, vt Vrbi parceret, nec se tantorum malorum auctorem constitueret. Cui & Alaricus respondisse dicitur, se non volentem hoc tentare, sed esse quemdam, qui se obtundendo vrgeat, ac præcipiat vt Romam euertat.] hæc Sozomenus, eademque Socrates [c]. At nec id quidem recens, sed multos C ante annos id ipsum agitasse animo, & conatibus omnibus perficere studuisse, quæ sunt ex Claudiano superiùs recitata demonstrant. Sed quid post hæc acciderit, videamus.

ALARICVS IMPVLSVS A NVMINE AD CLADEM VRBIS

[b] Sozom. lib. 9. c. 6.

[c] Socrat. lib. 7. cap. 10.

Licet autem obsidionem redemptâ auro soluisset Alaricus, haud tamè pax cum Honorio stabilita est impedimento namq. fuere, primùm (vt Zosimus [d] ait) quòd Imperator nec obsides dedisset, nec postulatis omnibus satisfecisset. Sed & alias postea adiecit Alaricus conditiones, quas paulo pòst recensebimus. Cùm inter hæc à Senatu pro pace inter Alaricum & Honorium sancienda legati missi sunt Cæcilianus, Attalus, & Maximianus. Sed re infecta, rursum alij legati mittuntur, cum quibus (inquit Zosimus) & Romanus Antistes proficiscebatur.] Diuino quidè consilio factũ tradit Orosius, vt sic Innocẽtius subduceretur à ventturo Vrbis excidio: ait enim [e]: Accidit quoque, quò magna illa Vrbis irruptio indignatione Dei acta, quàm hostis fortitudine probaretur; vt beatus Innocentius Romanæ Ecclesiæ D Episcopus, tamquam iustus Loth subtractus è Sodomis, occulta prouidentia Dei apud Rauennam tunc positus, peccatoris populi non videret excidium.] hæc Orosius. Meminit & huiusce legationis Innocentij Papæ quoque Sozomenus [f].

AGITVR DE PACE INTER ALARICVM ET HONORIVM.

[d] Zosim. lib. 5.

[e] Orosius lib. 7. cap. 39.

[f] Soz. lib. 9. c. 7.

Inter hæc autem accitus est Alaricus litteris Honorij Imperatoris Arminum, pro fœdere sanciendo, locum accommodatum. Propositæ sunt ab Alarico pacis conditiones huiusmodi à Zosimo recitatæ: Vt in annos singulos auri certa summa daretur, & annonæ mensura quædam suppeditaretur: Vtque ipse cum suis omnibus vtramque Venetiam & Noricos & Dalmatiam incoleret. Additumque litteris Iouij hæc tractantis, vt Alaricus vtriusque militiæ copiis Honorij Imperatoris dux præficeretur. Respondente autem Honorio per litteras ad Iouium, numquam acquieturum vt Romani exercitus Alaricus sumeret præfecturam: cùm imprudentia Iouij id resciisset Alaricus, ira percitus, barbari- E coque furore æstuans, ad Vrbis obsidionem suos iterum festinare iussit. Verùm (inquit Zosimus [g]) Alaricus, quòd susceptæ aduersus Romam expeditionis cum pœnituisset, Episcopos vrbium ablegabat, qui simul & legatione fungerentur, & auctores Honorio essent, ne culpa sua sineret eam vrbem, quæ iam à pluribus quàm mille annis magnæ parti Orbis imperasset, barbaris vastandam dedi, nec tantas ædificiorum moles hostili flamma deleri, sed potiùs moderatis admodum conditionibus pacem componeret. Ceterùm quòd magistratus iurassent, numquam se de incunda cum Alarico pace acturos, ad quod ipsum iusiurandum Imperatorem quoque adegissent, dum paulo antè Alaricus resiliisset: re infecta Episcopi rediere. cùm Alaricus cœptum iter Romam versus prosecutus, Vrbem secunda cinxit obsidione: ista namq. pluribus Zosimus [h] atque Sozomenus [i]. Hæc est illa obsidio, de qua S. Hieronymus ad Principiam scribit his verbis [k]: Terribilis de Occidente rumor

DE POSTERIORI VRBIS OBSIDIONE.

[g] Zosim. lib. 5. in fine.

ALARICVS LEGAT EPISCOPOS PRO PACE.

[h] Zosim. lib. 5.

[i] Soz. lib. 9. c. 7. 8.

[k] Hier. epist. 16.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mor affertur, obsideri Romam, & auro salutem ciuium redimi, spoliatosque rursus circumdari, vt post substantiam vitam quoque perderent.] hæc ipse. Quæ autem post hæc secuta sunt, anno sequenti dicemus. A

HONORII MIHVS RECTE FACTVM.

Factum quidem esse videtur, vt Honorius ab aulicis prauo consilio deceptus, nonnulla perperam egerit: nam qui ad magistratum illum primarium euexerat Olympium adeò pium virum, de quo plura superius diximus ex Augustino, eumdem in ordinem ab eius aduersariis persuasus redegit, qui se contulit in Dalmatiam. Insuper illud adiecit, vt latam legem, ne qui Gentiles essent, militiæ cingulo honestarentur: quo Generidum quemdam ducem barbarum, qui ea causa militare desierat, ad militiam reuocaret, legem illam abrogauit; omnibusque simul Ethnicis ad militiam, antiquata iam lege, viam aperuit, inuitus licet, vt Zosimus[a] ipse testatur. Sed & id quidem Dei voluntate peractum est; ne duci Christiano inuidiæ verteretur, si sub ipso Vrbem capi contigisset, neve proditionis & conniuentiæ cum barbaris itidem Christianis initæ dux Christianus argui à Gentilibus posset. B

[a] Zosim. lib. 5.

PIÆ LEGES HONORII HOC ANNO LATÆ.

Cetera in reliquis Honorius Imperator inter tot tantasq. perturbationes constitutus, Catholicæ Ecclesiæ necessitatibus consulere minimè prætermisit. Nam aduersus Donatistas, Paganos, Iudæos, & Cælicolas, consentientes iis quas superiori anno promulgasse vidimus, edidit sanctiones[b]: sed & de expediendis quàm citissimè Ecclesiæ causis rescripsit ad Iouium[c]. Itemque pro carceratis maximè pium promulgauit edictum[d]: nempe, vt omnibus Dominicis diebus Iudices sub fida custodia de carceribus reos educerent; vtque eis à Christianis laicis vel sacerdotibus substantia præberetur, & ad balneum prædictis diebus sub fida custodia, religionis contemplatione, ducerentur: qui verò Iudices hæc implere neglexissent, pœnam persoluerent auri triginta librarum. hæc quidem Imperator hoc anno sanciuit, Rauennæ cùm esset, VIII. Kal. Februarij. Sed in fine anni huius de captiuis C ita ad Theodorum PP. rescripsit[e]:

[b] l. 46. de hæret. Cod. Theod. & l. 19. de Iud. & Cælic. Cod. Theod.
[c] l. 7. de denūciat. C. Theod.
[d] l. 7 de custod. reor. Cod. Theod.
[e] l. 11. de Episc. audien. Cod. Iustin.

Christianos proximorum locorum volumus solicitudinem gerere, vt Romanos captiuos, qui reuersi fuerint, nemo teneat, nemo iniuriis aut damnis afficiat. Dat. III. Id. Decembris, Honor. VIII. & Theodosio III. AA. Conss.] adeò namque viluisse videbatur nomen Romanum, & nomen barbaricum inualuisse, vt pro illorum libertate vindicanda oportuerit constituere vindices Christianos. At de sancitis hoc anno ab Honorio legibus hactenus. Sanè quidem admiratione dignum est, vt Honorius in tot tantisque perturbationibus cõstitutus, ad hæc decernenda animum applicuerit: vnde planè appareat ex S. Hieronymi sententia, non eius peccatis exigẽtibus, sed Gentilium obstinata perfidia deditam Vrbem barbaris.

[f] Hieron. præf. in lib 13. in Ezech.

HIERONYMVS VRBIS PERICVLA AVDIT AQVE TERRIBILIA.

Porrò cùm obsidionis Vrbis fama peruasisset Orientem, audiuit ista S. Hieronymus[f], dum haberet præ manibus Isaiam commentariis illustrandum. Etenim in decimitertij libri præfatione ad Eustochium hæc habet: Hoc mihi in Isaiæ pelago nauiganti accidere videbatur; dum enim inoffenso cursu vela tenduntur, & securis nautarum manibus sulcans æquoris campos carina delabitur; subitò clangoris turbo consurgens, tantis vndarum motibus & collisorum inter se fluctuum fragore resonante, pauida amicorum corda perterruit, vt dicere cogerentur[g]: Magister, saluos nos fac, perimus. Quamobrem Eustochium in toto orbe terrarum vnicum nobilitatis & virginitatis exemplum, non fileat pupilla oculi tui, clamaque in corde[h]: Abba Pater. & cum Psalmista loquere[i]: Exurge, quousque dormis Domine? &c.] Hæc planè ipsum signasse tempora, tempora ab ipso numerata consentiunt, dum in eodem in Isaiam commentario, agens de admirabili illa Isaiæ ostensa visione, hæc ait[k]: De hac visione, ante annos circiter triginta, cùm essem Constantinopoli, & apud virum eloquentissimum Gregorium Nazianzenum, tunc eiusdem vrbis Episcopum, sanctarum Scripturarum E studiis erudirer, scio me breuem dictasse subitumque tractatum, &c.]

[g] Matth. 8.
[h] Rom. 2.
[i] Psal. 43.
[k] Hieron. Isaiam. 1.

Sed illud de eodem Hieronymo obseruatione dignum, quòd cũ ante Isaiam (vt tradit[l]) iam Danielem Prophetam esset interpretatus, in explicatione magnæ illius statuæ, quam per visum Nabuchodonosor Rex viderat, cùm illud de pedibus ferro, testaque ex luto compositis mysterium exponens, ostendit Romanum in eo esse significatum Imperium, ista addit[m]: Sicut enim in principio nihil Romano Imperio fortius & durius fuit, ita in fine rerum nihil imbecillius: quando & in bellis ciuilibus, & aduersum diuersas nationes, aliarum gentium barbararum indigemus auxilio.] hoc, inquam, cùm ita diuino Spiritu, quo & allata fuerat prophetia, esset illud Scripturę arcanum, S. Hieronymus interpretatus ante præsentem annum: ab æmulis carpere quæritantibus eius scripta, pressuram passus est, ex eo videlicet, quòd Romanum Imperium præsentis temporis testæ ex luto assimilasset. Quod

[l] Hier. præf. in Isai.
[m] Hieron. in Daniel. li. c. 2.

S. HIERON. CALVMNIAM PASSVS OB GERMANAM IN DANIELIS LOCVM INTERPRETATIONEM.

ipse

A ipse accipiens, in iisdem quos hoc anno elucubrasse diximus commentarios in Isaiam, sic ecclesiat[a]: Quòd (inquit) in expositione statuæ pedumque eius, & digitorum discrepantia, ferrum & testam super Romano regno interpretatus sum: quod primùm forte, dum imbecillum Scriptura portendit: non mihi imputent, sed Prophetæ. Neque enim sic adulandum est Principibus, vt sacrarum Scripturarum veritas negligatur. Nec generalis disputatio vnius personæ iniuria est: quæ cùm benigno meorum studio caueretur, Dei iudicio repentè sublata est, *calumnia scilicet*, vt & amicorum in me studia, & æmulorum infidiæ monstrarentur] cùm scilicet perspicuo esset declaratum exemplo, quàm imbecille redditum esset Romanum Imperium, cùm Vrbs à barbaris obsideretur, quæ paulo antè libertatem redimere coacta esset. Qui autem hoc anno (vt diximus) Isaiam Hieronymus est interpretatus, sequenti Ezechielem elucidandum suscepit: cuius lucubrationis
B exordio, captam à barbaris Romam aggressus est lamentari, vt suo loco dicemus: ante enim Ezechielis, exposuisse Isaiæ vaticinia, ipse testatur, idque (vt ait) exigente ab eo Pammachio[b].

[a] *Hieron. in Isai. lib. 11. prof.*

APPOSITA S. HIERONYMVS DE ROM. IMPERII IMBECILLITATE.

[b] *Hieron. in Isai. lib. 10. prof.*

Hoc ipso anno Pinianus V.C. vnà cum Melania Seniore, & Melania Iuniore coniuge, atque socru Albina Iunioris matre Melaniæ, cùm anno superiori distractis bonis, quæ Romæ & in Italia habebat, adnauigasset Carthaginem, ibi ex congestis pecuniis locupletans eius Ecclesiæ pauperes: inde ad S. Alypium Tagastam profectus est. Ad quos omnes S. Augustinus, cùm primùm eorum aduentum audisset, litteras dedit, quibus se excusat, quòd propter ingruentem duram hiemem, & statum Hipponensis Ecclesiæ titubantem, ad eos inuisendos minimè accurrere valuisset. extat ipsa epistola, cuius est titulus[d] ad Albinum, Pinianum, & Melaniam: sed pro Albino, Albinam, restituendum puto, quòd eius nomi-
C nis femina eiusdem Piniani socrus vnà cum ipsis profecta est in Africam, vt tum ex Palladio, tum ex eiusdem Augustini testificatione satis apparet. Tagastæ autem cùm esset Pinianus, effusa munificentia adeò Ecclesiam illam locupletauit, vt nonnullorum in eius Episcopum Alypium inuidiam mouerit, prout S. Augustinus in epistola[e] ad eum scripta testatur, & ipsa Acta S. Melaniæ his verbis fidem faciunt[f]: Ciuitas autem, in qua versabantur, appellabatur Tagasta; in qua erat sacrum templum & sacerdos dicendi peritus, & qui oratione multos poterat inducere ad salutem, nomine Alypius: cum quo versantes, sacra meditabantur eloquia. Templum verò, in quo agebat Alypius, admodum munificè & aureis ornamentis & lucidis gemmis & plurimis ditarunt agrorum prouentibus. Ab
D eis quoque sunt ædificata duo monasteria, quibus satis dedit opum atque prouentuum; quorum alterum quidem habebat chorum virorum numero octoginta, alterum autem habebat virgines quæ erant numero centum & triginta.] hæc de collatis Ecclesiæ Tagastensi à Piniano muneribus.

[d] *Palladius in Lausiac. c. 9.*

PINIANVS CVM SVIS VENIT IN AFRICAM.

[d] *Aug. epist. 127.*

[e] *Epist. 124.*

[f] *Metaph. die 31. Ianuar.*

Placuit autem Piniano vnà cum Melania Hipponem proficisci ad inuisendum S. Augustinum ibi agentem Episcopum. Comitatus est eos Alypius: qui & timentem Pinianum ne cogeretur ab Augustino presbyter ordinari, numquam id euenturum fore, securum reddidit: nam de eare fidem Augustini id promittentis acceperat. Accidere namque consueuit (quod & superiùs, de Paulino cùm egimus, dixisse meminimus) vt cùm aliquis religione insignis ceteris emineret Christianis, is licet coniugatus esset, soleret interdum in ecclesia à fidelibus rapi, & tradi Episcopo ordinandus, coniuge quoque pari cum viro voto continentiam profitente: vt inter alia, quod de Paulino atque Tharasia præcessit, enarratum exemplum ostendit. Pinianus itaque id fortasse subodoratus, retardabat accessum;
E sed Alypij promissione securus Hipponem ad eumdem S. Augustinum se contulit. Vbi cùm esset, atque id minùs expectaretur, factum est, vt dum Synaxis in ecclesia haberetur, antequam catechumeni ex more dimitterentur, fidelis populus, facto impetu, Pinianum ne effugeret obsiderent, postulantes eum ordinari debere presbyterum. Quæ res Alypio fideiussori admodum displicuit, ipsique Pinianus & Albina socrus id perindigno tulerunt animo, id totum ex sententia Augustini factum existimantes: quamobrem nonnihil in eum iidem commoti sunt, atque in primis Alypius. Quomodo autem res se habuerit, S. Augustinus datis ad eos litteris, cùm statim recessissent Hippone, Tagastamque reuersi essent, significauit, cùm se excusauit, atque nihil se conscio factum pluribus declarauit.

PINIANVS QVID EGERIT APVD HIPPONA.

Scribens enim ad Albinam Piniani socrum, quam tamen appellare consueuit eius matrem, ad sui defensionem, prolixam satis dedit epistolam[g], eius querelis & suspicionibus male conceptis in omnibus satisfaciens, cùm in hæc verba exorditur:

[g] *Aug. epist. 125.*

Dolo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

S. AVGVSTINVS SE PVRGAT APVD ALBINAM.

Dolorem animi tui, quem te scribis explicare non posse, consolari æquum est, non augere: A vt, si fieri potest, sanemus suspiciones tuas, non vt eis pro nostra causa succensendo venerandum cor tuum & Deo dicatum amplius perturbemus. Sancto fratri nostro, filio tuo Piniano nullus ab Hipponensibus mortis metus ingestus est, etiam si fortè ipse tale aliquid timuit. Nam & nos metuebamus ne ab aliquibus perditis, qui sæpe multitudini occulta conspiratione miscentur, in violentam prorumperetur audaciam, occasione seditionis inuenta, quam velut iusta indignatione concitaret. Sed sicut postea audire potuimus, nihil tale à quoquam dictum est, vel molitum: sed verè in fratrem meum Alypium multa contumeliosa & indigna clamabant: à quo tam ingenti reatu vtinam per illius orationes mereantur absolui. Ego autem post primos eorum clamores, cùm eis dixissem de illo inuito non ordinando, qua iam promissione detinerer, atque adiecissem, quòd si mea fide violata, illum haberét presbyterum:, me Episcopum non haberent: ad nostra subsellia, relicta turba, redieram. Tum B illi aliquantulum inopinata mea responsione cunctati atque turbati, velut flamma vento paululum pressa, deinde cœperunt multo ardentiùs excitari, existimantes fieri posse, vt vel mihi extorqueretur illud non seruare promissum, vel me tenente promissi fidem, ab alio Episcopo ordinaretur. Dicebam ego quibus poteram, qui ad nos in apsidem honoratiores & grauiores ascenderant: Nec à promissi fide me posse dimoueri, nec ab alio Episcopo in Ecclesia mihi tradita, nisi me interrogato ac permittéte, posse ordinari. Quod si permitterem, à fide nihilominus deuiarem. Addebam etiam, nihil eos velle, si ordinaretur inuitus, nisi vt ordinatus abscederet. Illi hoc posse fieri non credebant.

PINIANVS VROETVR VT FIAT PRESBYTER.

Multitudo verò pro gradibus constituta, horrendo & perseuerantissimo clamorum fremitu, in eadem voluntate persistens, incertos animi consilijque faciebat. Tunc illa in fratrem meum (*Alypium scilicet*) indigna clamabantur: tunc à nobis grauiora timebantur. C Sed quamuis tanto motu populi, & tanta perturbatione Ecclesiæ permouerer, nec aliud constipationi illi dixissem, nisi eum me inuitum ordinare non posse: nec sic tamen adductus sum, quia & hoc promiseram non me fuisse facturum, vt aliquid ei de suscipiendo presbyterio suaderem. Quòd si persuadere potuissem, non iam ordinaretur inuitus. Seruaui vtriusque promissionis fidem, non solum illius quam iam populo patefeceram, verùm etiam illius in qua vno teste, quantum ad homines attinet, detinebar. Seruaui, inquam, fidem promissionis, non iurationis in tanto periculo: quod licet falsò, sicut postea comperimus, metuebatur; omnibus tamen, si quid esset, communiter impendebat, & erat metus ipse communis; ac per ecclesiam in qua eramus, maxime metuens abscedere cogitabam. Sed metuendum fuit, ne magis, me absente, tale aliquid facerent & reuerentia minor & dolor ardentior. Deinde si cum fratre Alypio discederem per populum consti- D patum; cauendum fuit, ne quisquam in eum manum mittere auderet. Si autem sine illo; quæ frons esset existimationis, si quid ei fortassis accideret, & viderer eum propterea deseruisse, vt furenti populo traderetur?

Inter hos æstus meos, grauemque mærorem & nullius consilij respirationem: ecce repentè atque inopinatè sanctus filius noster Pinianus mittit ad me seruum Dei, qui mihi diceret, eum se velle populo iurare, quòd si esset ordinatus inuitus, ex Africa discederet: omnino credo existimans eos, quandoquidem peierare non posset, non iam vlteriùs infructuosa perseuerantia clamaturos, ad expellendum hinc hominem, quem saltem habere deberemus vicinum. Mihi autem, quia videbatur vehementiorem eorum dolorem post hanc iurationem fuisse metuendum, apud me tacitus habui: & quia simul petierat vt ad eum venirem, non distuli. Cùm mihi dixisset hoc ipsum; continuò & illud adiun- E xit eidem iurationi, quod mihi, dum ad eum pergo, per alium Dei seruum mandauerat, de præsentia scilicet sua, si ei clericatus sarcinam nolenti nullus imponeret, *nimirum non discessurum Hippone, si sic liber absque nexu clericatus esse sineretur.*

S. AVGVSTINVS SIQVESTER INTER PINIANVM ET POPVLVM.

Hic ego in tantis angustiis, quasi aura respirante, recreatus, nihil ei respondi; sed ad fratrem Alypium gradu concitatiore perrexi; eique quod dixerit, dixi. At ille (vt existimo) deuitans, ne quid se auctore fieret, vnde vos putabat offendi: Hinc me (inquit) nemo consulat. Quo audito, ad populum tumultuantem perrexi: factoque silentio, quid promissum esset, cum promissione etiam iurationis aperui. Illi verò, qui solum eius presbyterium cogitabant atque cupiebant, non ita, vt putabam, quod oblatum fuerat, acceperunt: sed inter se aliquantulum mussitantes, petiuerunt vt adderetur eidem promissioni atque iurationi, vt si quando illi ad suscipiendum clericatum consentire placuis-

set

Universidad de Deusto
Biblioteca

A set, nonnisi in ipsa Hipponensi Ecclesia consentiret. Retuli ad eum: sine dubitatione annuit. Retuleram illis: lætati sunt, & mox iurationem pollicitam poposcerunt. Reuerti ad filium nostrum Pinianum, eumque inueni fluctuantem, quibusnam verbis comprehendi posset illa cum iuratione promissio, propter necessitates irruentes, quæ possent eum, vt abscederet, cogere. Simul etiam quis timeret, ostendit, ne quid irruisset hostilis incursus, qui esset discessione vitandus. Volebat addi sancta Melania & aeris morbidi causationem; sed illius responsione reprehensa est. Ego autem dixi, grauem ab illa & non contemnendam causam necessitatis ingestam, quæ ciues etiam emigrare compelleret: sed si hæc populo dicerentur, timendum esse, ne male nos ominari videremur: si autem sub necessitatis nomine fieret excusatio, nonnisi fraudulentam necessitatem putari.

Placuit tamen, vt de hac re populi animum experiremur: & nihil aliud, quàm quod pu- PROMISSIO IVRATA A PINIANO.
B taueramus, inuenimus. Nam cum eius verba à diacono recitarentur, & omnia placuissent: vbi nomen interpositæ necessitatis insonuit, continuò reclamatum est, promissioque displicuit, tumultu recrudescente, & nihil aliud quàm fraude secum agi, populo existimante. Quod cùm sanctus filius noster Pinianus vidisset, iussit inde auferri nomen necessitatis; rursumque ad lætitiam populus remeauit. Et cùm lassitudinem excusarem: sine me ad plebem accedere noluit: simul accessimus. Dixit ei, quæ à diacono audita erant, se mandasse, se iurasse, eaque se esse facturum; continuoque omnia eo tenore quo dictauerat, prosecutus est. Responsum est: Deo gratias. Et petitum, vt totum scriptum subscriberetur. Dimisimus catechumenos; continuoque scriptum subscripsit. Deinde peti cœpimus nos Episcopi non vocibus populi, sed tamen à populo per honestos fideles, vt nos quoque subscriberemus. At vbi cœpi subscribere, sancta Melania contradixit. Miratus sum
C quare tam serò; quasi promissionem illam & iurationem nos non subscribendo, facere possemus infectam. Sed tamen obtemperaui: ac sic remansit mea non plena subscriptio: nec vltrà nobis quisquam, vt subscriberemus, putauit instandum.] hæc S. Augustinus.

Pinianus autem, quòd quæ per vim & metum pollicitus esset, se obligatum minimè te- PINIANVS AB HIPPONE RECEDENS VENIT TAGASTAM.
neri probè sciret, sequenti die clàm vnà cum suis Tagastam reuersus est. Quid autem tum populus Hipponensis, cùm resciisset? Augustinus refert[a] in eadem epistola ad Albinam alio scripto se significasse: nam ait: Qui autem alio die, postquam ipsum discessisse didicerunt, fuerint motus, vel linguæ hominum: quantùm satis arbitratus sum, sanctitati vestræ per commonitorium intimare curaui. Quisquis itaque vobis contraria his quæ narraui, forte narrauit, aut mentitur, aut fallitur.] hæc ipse.

[a] *Aug. eadem epist. 125.*

Quòd autem Albina litteris conquesta esset primùm aduersus Augustinum, quòd ad iu- S. AVGVSTINVS EOS HIPPONENSES EXCVSAT.
D randum Pinianum induxisset; quodq. etiam illa sugillaret populum Hipponensem amore illectum pecuniæ virum prædiuitem sibi vendicare fatigisse: cùm ex iis ex obliquo Augustini fama impeteretur; idem Augustinus cùm pro se tum pro populo eadem epistola excusationem attexuit. & inter alia illud inculcat, se olim ciuem Tagastensem eamdem vim ab Hipponensi populo passum esse, non alia quidem ex causa illis ad id agendum impulsis, quam pietatis: vt quem virum frugi putarent, eumdem presbyterum sibi præficerent. Sed iam ipsum audiamus: Quomodo ergo (inquit) dicis hoc eos fecisse turpissimo appetitu pecuniæ? Primò quia ad plebem, quæ clamabat, omnino non pertinet. Sicut enim plebs Tagastensis, de his quæ consuluistis Ecclesiæ Tagastensi, non habet nisi gaudium boni operis vestri: sic & Hipponensis, & cuiuslibet alterius loci, vbi de mammona iniquitatis Domini præcepta fecistis, vel estis vbicumque facturi. Non ergo populus, vt de tanto viro Ec-
E clesiæ consuleret suæ, ardentissimè flagitans, suum pecunianum quæsiuit commodum à vobis, sed vestrum pecuniæ contemptum dilexit in vobis. Nam si in me dilexerunt, quòd audierant, paucis agellulis paternis contemptis, ad Dei liberam seruitutem me fuisse conuersum: neque in hoc inuiderunt Ecclesiæ Tagastensi, quæ carnalis patria mea est: sed cùm illa clericatum mihi non imposuisset, quando potuerunt, habendum inuaserunt: quanto flagrantiùs in nostro Piniano amare potuerunt, tantam mundi huius cupiditatem, tantas opes, tantam spem, tanta conuersione superatam atque ealcatam?

Ego quippe secundùm multorum sensum comparantium semetipsos sibimetipsis, non diuitias dimisisse, sed ad diuitias videor veniisse. Vix enim vigesima particula res mea paterna existimari potest in comparatione prædiorum Ecclesiæ, quæ nunc vt dominus existimor possidere.] cùm è contrà qui in Ecclesia Africana ad presbyteratum adsciti essent, fuerint prædiuites: vnde subdit: In qualibet autem maximè Africanarum Ecclesiarum hic no-

Universidad de Deusto
Biblioteca

hic noſter, non dico preſbyter, ſed Epiſcopus ſit, comparatus priſtinis opibus ſuis, etiam ſi A
animo dominantis egerit, pauperrimus erit. Multo ergo liquidiùs & ſecuriùs in hoc amatur
Chriſtiana paupertas, in quo nulla rerum ampliorum poteſt putari cupiditas. Hoc accendit
animos populi, hoc in illam violentiam perſeuerantiſſimi clamoris erexit. Non eos tur-
pis cupiditatis inſuper accuſemus: ſed magis bonum, quod ipſi non habent, ſaltem
in aliis diligere ſine crimine permittamus.] hæc & alia plura ad excuſationem ingerit
Auguſtinus.

INTER ALYPIVM ET AVGVSTINVM CONTENTIO.

Sed & quòd Alypius, ſicut Albina, idem ſentiret de Hipponenſibus, eoſdem nimirum
amore pecuniæ vim inferre conatos eſſe Piniano; quodque ambo eiuſdem ſententiæ eſſent,
nullius eſſe vigoris præſtitum iuramentum vi atque metu extortum: idem S. Auguſti-
nus ſicut ad ipſam, ita etiam ad Alypium [a] aduerſus hæc ipſa litteras dedit, quibus ſanè
apparet hæc inter eos non ſine mutua offenſione fuiſſe tranſacta: ſed citò charitas omnem B
abſterſit obductam ex eiuſmodi altercatione rubiginem.

[a] *Aug epiſt. 244.*

MELANIÆ SENIORIS FILII OBITVS IN AFRICA.

Accidit autem, dum iidem in Africa morarentur, filium ſenioris Melaniæ vita fungi:
quod vnicum amiſſum pignus ita mater modeſtè fleuit, vt magno exemplo fuerit Chri-
ſtianæ conſtantiæ. De qua ſumma cum laude rei ſpectator S. Auguſtinus ad Paulinum
Nolanum Epiſcopum ſcripſit. Non extat quidem epiſtola ipſa; ſed ex redditis ad eum
eiuſdem Paulini litteris, hæc omnia, ab aliis ſilentio obruta, perſpicua ſatis fiunt. Ait
enim Paulinus [b]: Quia docuiſti me in ſpiritu veritatis ſaluare* moderandi in occiduis mor-
talibus animi temperamentum; quo & illam beatam matrem & auiam Melaniam fleuiſſe
carnalem obitum vnici filij, tacituruo quidem luctu, non tamen ſicco à maternis lacry-
mis dolore vidiſti.] appellat Melaniam matrem & auiam, matrem quidem reſpectu defun-
cti filij, auiam reſpectu Melaniæ neptis. ſed pergit Paulinus: Cuius quidem modeſtas & C
graues lacrymas ſicut propior & æqualior animæ eius ſpiritus altiùs intellexiſti, & perfectæ
in Chriſto feminæ, ſalua virilis animæ fortitudine, cor maternum de cordis tui ſimilitu-
dine meliùs ex æquo ſtatu contemplatus es, vt eam primùm pro naturali affectione permo-
tam, deinde cauſa potiore compunctam fleuiſſe perſpiceres, non tam illud humanum,
quòd vnicum filium cõditione mortali defunctum in præſenti ſæculo amiſiſſet, quàm quòd
propemodum in ſæculari vanitate præuentum, quia necdum illum deſeruerat Senatoriæ
dignitatis ambitio, non iuxta ſanctam votorum ſuorum auaritiam cogitaret aſſumptum,
vt de conuerſionis gloria tranſiſſet ad gloriam reſurrectionis, communem cum matre re-
quiem coronamque capturus, ſi in huius ſæculi vita matris exemplo ſaccum togæ, & mo-
naſterium Senatui prætuliſſet. Verumtamen idem vir (vt & antea retuli) ex voto ſan-
ctitatis tuæ his operibus locupletatus abſceſſit, vt maternæ humilitatis nobilitatem ſi veſte D
non geſſerit, tamen mente prætulerit.

[b] *Apud Aug epiſt. 249.*
* lectum

MELANIÆ SENIORIS FILII LAVDES.

Ita enim, ſecundùm verbum Domini [c], mitis moribus fuit & humilis corde, vt non im-
meritò credatur introiiſſe in requiem Domini: Quoniam ſunt reliquiæ homini pacifico, &
manſueti poſſidebunt terram, placentes Deo in regione viuorum. Nam certè & illud
Apoſtoli [d] non ſolùm tacito mentis affectu, ſed & conſpicuis religioſis impleuit officiis: &
cum eſſet altorum huius ſæculi in ordine & honore collega, non tamen vt glorioſus terræ
alta ſaperet; ſed & Chriſti perfectus imitator, humilibus conſentiret, & tota etiam die mi-
ſereri [e] & commodare perſiſteret. Vnde & ſemen eius potens in terra factum eſt inter eos
qui terræ [f] fortes nimium eleuati ſunt: vt etiam de beatiſſima familiæ ac domus eius viſi-
tatione ſanctum hominis meritum reueletur. Generatio (inquit [g]) rectorum benedice-
tur: gloria non caduca, & diuitiæ non labentes in domo eius: domus quæ ædificatur in E
cælis non labore manuum, ſed operum ſanctitate. Sed ceſſo plura de memoria tam dile-
cti mihi, quàm deuoti Chriſto hominis enarrare; cùm & præſitis litteris non pauca ſu-
per eo narraſſe me repetam; & nihil poſſim de beata huius filij matre & ſanctorum patre
radice ramorum Melanio melius aut ſanctius prædicare, quàm ſanctitas tua in eam profa-
ri & diſputare dignata eſt: vt quia ego peccator immunda labia habens, nihil dignum loqui
potueram, vt longinquus à meritis fidei eius, animæque virtutibus; tu ille vir Chriſti doctor
in Eccleſia veritatis, procurante in melius Dei gratia, parareris dignior tam virilis in Chri-
ſto animæ prædicator, qui & mentem eius diuina virtute firmatam (vt dixi) ſpiritu propiore
conſpiceres, & mixtam cum virtute pietatem eloquio pignore laudares.] hactenus Paulí-
nus de Melania orbata filio.

[c] *Matth. 11.*
[d] *Rom. 12.*
[e] *Pſal. 36.*
[f] *Pſal. 46.*
[g] *Pſal. 111.*

MELANIVS PATER MELANIÆ SENIORIS.

Quod vero ad Senioris Melaniæ filios reliquos ſpectat: iam diximus duos ex eis vno fer-
me tem-

DE FILIIS SENIORIS MELANIAE SIVE QVE OPTIMO FINE.

A me tempore cum patre esse sepultos, vnicum autem masculum tantùm ei relictum fuisse, quem Hierosolymam petitura Romæ reliquisse, S. Hieronymus [a] auctor est, huncque ipsum esse quem in Africa vita functum diximus. Ceterùm & filias illi fuisse superstites cùm Hierosolymis Romam redit, S. Paulinus [b] testatur dum de iisdem magna pompa matri occurrentibus sermonem habet. Porrò Melaniæ huic filio, de quo agimus, vxorem fuisse Albinam nomine, Palladius [c] tradit: quod & nos superiùs diximus. Sed in eo omnino Palladium iure correximus ex Paulino & Augustino, dum ait filium hunc Senioris Melaniæ valde iuuenem secutum matrē fuisse in Siciliam vsque, cùm regressa illa est Hierosolymam: nam ex his quæ dicta sunt, satis liquet ipsum matrem secutum in Africam, ibique diem clausisse extremum. Sed & illud (quod maioris momenti est) cuius causa hæc notissima ex Paulino de obitu filij Melaniæ recensuisse voluimus; quòd cùm ipsa hoc tempore S. Augu-

[a] Hier. epist. 79.

[b] Paulin. ad Sener. epist. 50.

[c] Pallad. in Lausiac.

MELANIA SENIOR CATHOLICA REDDITA.

B stini atque Paulini præconio extollatur, argumento esse, ipsam maculas illas, quæ ei ex patrocinio Origenis errorum inhæserant, penitus diluisse, postquam iam illos Romæ ab Anastasio Papa & Italiæ Episcoporum Concilio damnari comperit. Ceterùm cùm (vt dictum est) ipsa Melania Senior quam citiùs orbata filio nauigauerit Hierosolymam; qui remanserunt Pinianus & socij, esse morati in Africa, in Actis Melaniæ Iunioris traduntur. Inde verò eosdem profectos esse Alexandriam, ac postea Hierosolymam concessisse, liquet. Melania autem Senior (inquit Palladius) cùm Hierosolymam peruenisset, intra quadraginta dies ex hac vita migrauit, & (vt par est credere iam antè reconciliata S. Hieronymo: qui ibi & peregrinationis eius sociis & consanguineis familiarissimè vsus esse videtur, vt ex eius ad Augustinum epistola [d] intelligi potest.

[d] Hier. epist. 79.

ROMANI FIDELES EXCIDIVM VRBIS ANTEVERTUNT.

C Ex his omnibus, quæ de horum ab Vrbe discessione, bonorumque ipsorum quæ in Italia erant distractione, & in pauperes erogatione dicta sunt; quæve de Paulino, Pammachio, Paula, Fabiola, & aliis, quos constat locupletissima erogasse in pauperes patrimonia, superiùs sunt enarrata: planè diuino impellente Spiritu id fecisse, accidisseque videre est, non secus ac Hierosolymis primis illis Christi fidem sectantibus contigit, qui anteuertentes iacturam illam bonorum inuitabilem venturi excidij ciuitatis, vendentes omnia sua bona, illorum pretium ad pedes Apostolorum magna alacritate spontanei afferebant. vt planè illud Dauidicum de iustis occinere dignè liceuerit: Dedisti [e] metuentibus te significationem, vt fugiant à facie arcus, vt liberentur dilecti tui.] nam ad fugam præmaturam cum bonis diuinus Spiritus compulit: cùm tamē quos cinxit obsidio, licet Dei protegente manu, expugnata Vrbe, barbaricus furor illæsos abire siuerit, omnium bonorum sint passi iacturam.

[e] Psal. 59.

AVGVSTINVS CONTEMPTOR PECVNIAE.

Sed iam ad Augustinum recurrat oratio, quem pecuniæ cupiditatis vnà cum suis à sanctis

D etiam in suspicionem adductum, mærentem reliquimus. Præter illa enim, quæ ipse tum ad Albinam, tum etiam ad Alypium in sui suorumque excusationem pluribus scripsit; quàm procul abhorruerit, vt locupletare Ecclesiam suam vel leui scandalo exoptarit; accipe quæ idem ipse alia occasione eidem Alypio litteris [f] significauit, dum pluribus agit de non accipiendis bonis illorum, qui ex sæculo ad religionem vitamque monasticam conuertuntur; ne obtrectandi daretur occasio, nihil præter lucrum in receptione conuersorum viros Ecclesiasticos aucupari. qua quidem ex parte antecelluisse Augustinum Alypio apparet, quòd dimidium bonorum iste suaderet accipiendum. Sed videamus quæ de eodem S. Augustino ad hæc spectantia Possidius habeat [g]: Pauperum (inquit) semper memor erat, eisque inde erogabat, vnde & sibi suisq; omnibus secum habitantibus erogabatur, hoc est, vel ex redditibus possessionum Ecclesiæ, vel etiam ex oblationibus Fidelium. Et dum forte (vt

[f] Aug. epist. 239.

[g] Possid. in Vita Aug. c. 23. 24.

E assolet) de possessionibus ipsis inuidia clericis fieret, alloquebatur plebem Dei, malle se ex collationibus plebis Dei viuere, quàm illarum possessionum curam vel gubernationem pati: & paratum se illis cedere; vt eo modo omnes Dei serui & ministri viuerent, quo in veteri Testamento legantur, altari deseruientes, de eodem [h] comparticipari. Sed numquam id laici suscipere voluerunt.

[h] 2. Cor. 9.

AVGVSTINVS QVALIS IN OECONOMIA.

Domus Ecclesiæ curam, omnemque substantiam ad vices valentioribus clericis delegabat & credebat: numquam clauem, numquam annulum in manu habens: sed ab eisdem domus præpositis cuncta & accepta & erogata notabantur: quæ anno completo eidem recitabantur, quo sciretur quantum acceptum, quantumque dispensatum fuisset, vel quicquid indispensatum, vel dispensandum remansisset: & in multis titulis magis illius præpositi domus fidem sequens, quàm probatum manifestatumque cognoscens. Domum verò vel agrum seu villam numquam emere voluit. Verùm si fortè Ecclesiæ à quoquam sponte

Universidad de Deusto
Biblioteca

tale aliquid vel donaretur, vel titulo legati dimitteretur, non respuebat, sed suscipi iubebat. A
Nam & aliquas eum hæreditates recusasse nouimus, non quia pauperibus inutiles esse
possent; sed quoniam iustum & æquum esse videbat, vt à mortuorum vel filiis vel paren-
tibus, vel affinibus magis possiderentur, quibus ab eis deficientes dimittere noluerunt. Qui-
dam etiam ex honoratis Hipponensium, apud Carthaginem viuens, Ecclesiæ Hipponensi
possessionem donare voluit; & confectas tabulas, sibi vsu fructu retento, vltro eidem sanctæ
memoriæ Augustino misit: cuius ille oblationem libenter accepit, congratulans ei, quòd
æternæ suæ memor esset salutis. Verùm post aliquot annos, nobis fortè cum eodem comi-
nus constitutis, ecce ille donator litteras per filium suum mittens, rogauit vt illæ donatio-
num tabulæ suo filio redderentur, pauperibus verò erogandos direxit solidos centum. Quo
ille sanctus cognito, ingemuit hominem vel finxisse donationem, vel eum de bono opere
pœnituisse; & quanta potuit, Deo suggerente cordi eius, condolenti animo ex eadem re- B
fragatione dixit, in illius scilicet increpationem & correctionem. Et tabulas quas ille sponte
miserat, nec desideratas, nec exactas, confestim reddidit: pecuniamque illam respuit; atque
reseriptis eumdem, sicut oportuit, & arguit, & corripuit, admoneris vt de sua simulatione
vel iniquitate cum pœnitentiæ humilitate Deo satisfaceret, ne cum tam graui delicto de
sæculo exiret.] hæc Possidius.

RECVSAT AVGVSTINVS OBLATAS HAEREDITATES.

Ceterùm tantum abfuit vt in hanc ipsam diem Augustinus suspicione saltem in crimen
adductus esset amoris pecuniæ nomine: vt contra potius aduersus eum fuerit declamatum,
quòd defunctorum hereditates minimè susciperet; quòd dicerent inde euenire, vt Fideles
retraherentur, quo minùs Ecclesiam heredem instituerent; idque in detrimentum paupe-
rum verti. cuius rei causa opus eidem fuit suam pro concione palàm parare defensionem,
[a] cùm hæc inter alia locutus est[a]: Quicumque vult, exheredato filio, heredem facere Eccle- C
siam; quærat alterum qui suscipiat, non Augustinum: immo Deo propitio, neminem inue-
niat.] cùm & ad sui etiam excusationem exemplum adducit, id se agere Aurelij Carthagi-
nensis Episcopi imitatione, quòd & à ceteris Episcopis ageretur. Subdit enim:

[a] *Aug. serm. 49. de diuers.*

AVRELII EPISCOPI CARTHAG. DIGNVM EXEMPLVM.

Quàm laudabile factum sancti & venerandi Episcopi Aurelij Carthaginensis: quomodo
impleuit eos omnes qui sciunt, laudibus Dei? Quidam enim cùm filios non haberet, neque
speraret, res suas omnes, retento sibi vsufructu, donauit Ecclesiæ. nati sunt ei filij: & reddidit
Episcopus nec opinanti, quæ ille donauerat. In potestate habebat Episcopus non reddere:
sed iure fori, non iure poli. Sanè etiam hoc nouerit charitas vestra, dixisse me fratribus meis
qui mecum manent, vt quicumque habet aliquid, aut vendat & eroget, aut donet & com-
mune illud faciat, &c.] hæc ipse de his qui à se recepti essent in consortium fratrum. quo
[b] quidem sermone, & sequenti[b] eodem argumento conscripto quàm remotissimus esset D
S. Augustinus à philargia, perspicuis certisque demonstrat exemplis: vt appareat, quàm
iniuste ob Pinianum retentum inuidiam atque calumniam passus fuerit. Ista quidem in his
quæ spectant ad bonorum acquisitionem. Quod verò ad erogationē pertinet, ita munificus
atque profusus fuit, vt cùm deessent erogandæ pecuniæ, Ecclesiæ vasa frangi atque conflari
iuberet, pretiumque eorum in vsum distraheret indigentium: quod Possidius [c] certa fide
confirmat, qui & quomodo erga suos sanguine coniunctos se gesserit, ita narrat[d]: Nec suos
consanguineos, vel in proposito vel extra constitutos, in sua vita & morte vulgi more tra-
ctauit. Quibus, dum adhuc supereesset, id si opus fuit, quod & ceteris erogauit, non vt diuitias
haberent, sed vt aut non aut minùs egerent.] Ceterùm audi auream de auro, tanto magistro
dignam sententiam[e]: Non est (inquit) Episcopi seruare aurum, & reuocare à se mendicantis
manum.] huicque par illa S. Ambrosij [f], qua dicit: Aurum Ecclesia habet, non vt ser- E
uet, sed vt eroget.]

[b] *Aug. serm. 50. de diuers.*

[c] *Possid. in Vita Aug. c. 24*

[d] *Possid. ibidem cap vlt.*

ERGA CONSANGVINEOS QVALITER SE GERERE DEBENT EPISCOPI.

[e] *Aug. serm. 49. c. 4. de diuers.*

[f] *Ambros. de offic. lib. 2. c. 28.*

Ad postremum autem, vt ad totam hanc pro excusatione & laudatione Augustini nar-
rationem, corollarium apponamus, accipe eiusdem de auri continentia dignum exem-
plum[g]. Leporius quidam fuit nobilitate sæculari conspicuus & prædiues, comparandus in
pluribus Piniano. Hic sua omnia dimittere cupiens, & pauper cum Christi pauperibus
Augustini fratribus Deo seruire; non ante eum recepit Augustinus, quàm erogatis omnibus
bonis egenum prorsus redditum viderit. cui & suaserat vt de diuitiis erigeret monasterium,
necnon xenodochium, & basilicam martyrum. Sed audi ipsum: Ego (inquit) illi iniunxi,
ego iussi, *nempe vt monasterium erigeret & xenodochium*. obtemperauit mihi libentissimè,
& sicut videtis, operatus est. quomodo etiam meo iussu basilicam ad Octo martyres fabri-
cauit.] sunt hi illi martyres passi Tarsi, quorum corpora à mercatoribus redempta atque

[g] *Aug. serm. 50. de diuers.*

LEPORIO VIRO NOBILI AC DIVITI.

Hippo-

A Hipponem translata fuerant, quorum memoria in tabulis Ecclesiæ Catholicæ viget. Sed quod ad hunc opulentum & nobilem Leporium spectat cooptatum inter clericos Augustini? hunc illum putamus, qui ob claritudinem nominis cum sanctitate coniunctam post Aurelium assumptus est ad præfecturam Ecclesiæ Carthaginensis: de quo suo loco dicturi sumus. Sed ad corollarium appendicem adiungamus, quæ & tempori huic, quo interitus Romani timebatur Imperij, valde congruit.

Etenim absens Augustinus, cùm audisset suos Hipponenses ob ingruentium malorum metum in erogatione eleëmosynarum refriguisse, scripta epistola eos ita redarguit [a]: Nunciatum est mihi, quòd morem vestrum de vestiendis pauperibus fueritis oblíti: ad quam misericordiam, cùm præsens essem, vos exhortatus sum, & nunc exhortor, ne vos vincat & pigros faciat contritio huius mundi, cui talia videtis accidere, qualia Dominus & Re-
B demptor noster, qui mentiri non potest, ventura prædixit. Non solùm ergo non debetis minus facere opera misericordiæ, sed etiam debetis amplius quàm soletis. Sicut enim ad loca munitiora festinantiùs migrant, qui ruinam domus vident contritis parietibus imminere: sic corda Christiana quanto magis sentiunt mundi huius ruinam crebrescentibus tribulationibus propinquare, tanto magis debent bona, quæ in terra recondere disponebant, in thesaurum cælestem impigra celeritate transferre: vt si aliquis humanus casus acciderit, gaudeat qui de loco ruinoso emigrauit: si autem nihil tale fuerit subsecutum, non contristetur, qui quandoque moriturus, immortali Domino, ad quẽ venturus est, bona propria commendauit.] hæc Augustinus, his quidem temporibus, quibus Vrbis & Orbis excidium timeretur, accommodata scribebat ad suos.

[a] *Aug epist. 138.* QVID AD SVOS ARSENA AVGVSTINVS DE SEEMOSYNIS.

Hoc eodem anno, iisdem Consulibus, tradit Cassiodorus [b], Vuandalos Hispanias occu-
C passe: quod & S. Prosper [c] æque confirmat. Hos enim introductos esse in Hispanias à Constantino tyranno per Constantem filium aduersus Didymum & Verinianum fratres, cognatos Honorij Imperatoris, qui Hispanias tutabantur, Orosius tradit. [d] Quibus occisis, in præmium datæ sunt barbaris Hispaniæ deprædandæ. Per quos barbaros patefacta fuisse claustra Pyrenæi reliquis barbaris qui in Gallus erant, idem Orosius testatur, homo Hispanus, res patrias non ignorans. Præter Vuandalos, Alanos quoque, necnon Sueuos in Hispanias ingressos esse, Isidorus affirmat. Hi verò sic inter se Hispanias partiti sunt: Alani Lusitaniam & Carthaginensem prouincias: Vuandali autem, cognominati Silingi, Bæticam sortiuntur. Hispani verò per ciuitates & castella residua barbaris dominantibus se subiungunt. In Hispania Gundericus primus Rex Vuandalorum successit, regnans in Galiciæ partibus annis sexdecim. Quomodo verò idem ob violatas ecclesias miserabili obitu diem clausit extre-
D mum, suo loco dicemus.

[b] *Cassiod. in Chron.* [c] *Prosper. in Chron.* BARBARI INVADVNT HISPANIAS [d] *Oros. lib. 7. cap. 40.*

Quàm autem graue dispendium passæ sint Hispaniarum Ecclesiæ ex huiusmodi incursionibus, accipe ex verbis illis S. Augustini [e] ad Honoratum consulentem, num Episcopo harum persecutionum tempore fugiendum esset; vbi post alia: Non enim quisquam est, qui dicat, ministros manere oportere, vbi iàm non fuerint quibus necesse sit ministrare. Ita quidam sancti Episcopi de Hispania profugerunt, priùs plebibus partim fuga lapsis, partim peremptis, partim obsidione consumptis, partim captiuitate dispersis. Sed multo plures, illic manentibus propter quos manerent, sub eorumdem periculorum densitate manserunt. Et si aliqui deseruerunt plebes suas: hoc est quod dicimus fieri nõ debere: neque enim tales docti auctoritate diuina, sed humano vel errore decepti, vel timore sunt victi.] hæc Augustinus.

[e] *Aug epist. 180.* HISPANIAE ECCLESIAE DEVASTATAE.

E Sed vnde de calice iræ Dei Hispani infelicissimè potari meruerunt? audi Saluianum Massilienſem, eiusdem ætatis, hæcque præ oculis habentem, Episcopum. Ipse enim pluribus prosecutus Gallorum scelera, quibus diuinam in se concitarunt indignationem, mox hæc de Hispanis [f]: Quid Hispanias? nónne vel eadem, vel maiora fortitan vitia perdiderunt? quas quidem cælestis ira etiam si aliis quibuslibet barbaris tradidisset, digna tamen flagitiorum tormenta tolerauerunt puritatis inimici. Sed accessit hoc ad manifestandum illis impudentiæ damnationem, vt Vuandalis potissimùm, id est pudicis barbaris, traderentur. Dupliciter in illa Hispanorum captiuitate Deus ostendere voluit, quantum & odisset carnis libidinem, & diligeret castitatem, cùm & Vuandalos ob solam maximè pudicitiam illis superponeret, & Hispanos ob solam vel maximè impudicitiam subiugaret. Quid enim? Numquid non erant in omni orbe terrarum barbari fortiores, quibus Hispaniæ traderentur? multi absque dubio, immo (ni fallor) omnes: sed ideò infirmissimis hostibus cuncta

[f] *Saluian. de gubern. Dei lib. 7.* CVR TRADITI VVANDALIS HISPANI.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tradidit; vt ostenderet scilicet, non vires valere, sed causam, neque nos tunc ignauissimorum A
quorumdam hostium fortitudine obrui, sed sola vitiorum nostrorum impunitate superari:
vt verè in nos venerit dictum illud, quo ait: Secundùm immunditias suas, & secundùm ini-
quitates suas feci illis, & auerti faciem meam ab eis, &c.] inferiùs verò: Quid (inquit) pro-
desse nobis prærogatiua illa religiosi nominis potest, quòd nos Catholicos esse dicimus, quòd
Fideles esse iactamus, quòd Gothos ac Vuandalos hæretici nominis comprobatione despi-
cimus, cùm ipsi hæretica prauitate viuamus? Itaque rectissimè nobis dicitur illud quod
Hier. 7. 8. Iudæis in lege fidentibus dixit sermo diuinus: Quomodo dicitis, Sapientes sumus, & lex
Domini nobiscum est? Nolite (inquit) confidere in verbis mendacij, dicentes: Templum
Domini, templum Domini, templum Domini. Quoniam si benefeceritis vias vestras & B
studia vestra, & aduenæ & pupillo & viduæ non feceritis calumniam, neque sanguinem
innocentem effuderitis, in loco hoc habitabo vobiscum, in loco isto à sæculo vsque in sæcu-
lum. Quo vtique ostenditur, quòd si ista non facimus, superflua nobis Catholici nominis
præsumptione plaudamus.] hæc Saluianus, qui prosequitur ista pluribus.

IESV CHRISTI ANNVS 410. INNOCENTII PAP. ANNVS 9. HONORII 16. THEODOSII 3. IMPP.

CHristi annus quadringentesimus decimus, funestissimus Vrbi, vnius tantùm Varanes* C
legitimo Consulatu in Oriente creati, Fastis adscriptus habetur. Romæ enim obsidio
repetita, imminensque eidem excidium, ab alterius Consulis creatione Honorium Impera-
torem dimouerunt, licet tyrannus Tertullum spurium creauerit Consulem. Iustè quidem
Deus hac quoq; ex parte superstitionem exuscitatam in Romanum populum vindicauit, qui
in auspicando nouis Consulibus anno reuocassent superstitionem maiorum: nam de his
Saluianus[b]: Quid enim? Numquid non Consulibus & pulli adhuc Gentilium sacrilegiorum
more pascuntur, & volantis pennæ auguria quæruntur; ac penè omnia fiunt, quæ etiam
quondam Pagani veteres friuola atque irridenda duxerunt? *vt inter alios Tullius de Diuina-
tione.* Et cùm hæc omnia ipsi agant, qui annis nomina tribuunt, & à quibus & anni ipsi exor-
dium sumunt: credimus nobis bene annos posse procedere, qui à rebus talibus ordiuntur?
Atque vtinam sicut hæc propter Consules tantùm fiunt, ita illos tantùm incesserent, pro-
pter quos fiunt. Illud est feralissimum & grauissimum, quòd dum consensu publico agun-
tur, honor paucissimorum sit crimen omnium; ac si ex singulis bini inaugurentur, pro-
pe est vt in omni mundo nullus euadat.] hæc Saluianus. Quibus planè profanis ritibus D
haud caruit præsens annus, cùm Attalus arripiens sibi nomen Augusti, mox Consulem
creauit Tertullum Gentilem hominem, cuius meminit Zosimus[c]. Porrò Tertulli Consu-
lis nomen est à Fastis abiectum, quòd à tyranno esset Consulatus spuriè illi collatus. Qua-
lis autem hic nouus Consul, quantove tumore processerit, Orosium audi[d]: Vmbratilis
(inquit) Consul Tertullus ausus est in Curia dicere: Loquar vobis, Patres conscripti, Con-
sul & Pontifex, quorum alterum teneo, alterum spero. Sperans ab eo qui non habebat
spem; & maledictus vtique, quia spem suam posuerat in homine.] id enim ipsi ma-
lè pasti pulli, vel alites sunt auguratæ volantes. Vides ergo vel ex his huius temporis sta-
tum Vrbis.

Sed magno planè Dei consilio permissum est, vt summa rerum proditorie ad Gentiles
iterum deferretur, quibus & iam victor barbaris ipse faueret, necnon in omnibus patroci- E
naretur Alaricus: vt ex hoc magis vanæ superstitionis imbecillitas, inanisque ac falsus pror-
sus deorum cultus argueretur. Nam cùm aduenisse videretur tempus, quo idololatria in in-
tegrum restituenda foret, & ipsa Christiana religio obruenda, conspirantibus barbaris atque
Gentilibus, ipsorumque diis cœptis fauentibus, atque responsis maxima pollicentibus: resi-
stente vnico Deo, vt fumus à vento, omne ipsorum consilium dissipatum est, vires irritæ,
cassaque penitus vana deorum promissa reddita sunt: quin & barbaros ipsos, quos sibi Gen-
tilitas conciliarat, sui mox vltores sceleris sensit.

At rei gestæ seriem ex huius temporis scriptoribus iam reddamus. Ait enim in primis So-
Sozom. li. 9. cap. 8. zomenus[e]: Cùm igitur Alaricus Rex Gothorum, legatione per Episcopos quosdam, facta
huius rei petitione *(de qua anno superius dictum)* frustratus esset: Romam reuersus, ciuita-
tem oppugnat; & Portu ex altera parte occupato, cogit Romanos, vt Priscum Attalum
Vrbis

* Varari Varani Varronis CONSVLES ANNI HVIVS ABOLITI.

CONSVLATVS TERTVLLI SPVRIVS.

CONSPIRATIO GENTILIVM CVM ALARICO.

[b] *Saluian. de recto iudicio lib. 6.*

[c] *Zosim. lib. 6.*

[d] *Oros. lib. 7. cap. 42.*

A Vrbis tunc temporis Præfectum, secta Arianú crearent Imperatorem.] Gentilium factio id perfecit idolorum cultorũ: in quorum manu cum Præfectura Vrbana esset, haud tantú fuit virium ipsis Christianis qui Romæ erant, vt intus tyrannú è medio tollerent, & obsidentem Vrbem Gothorum exercitum superarent. Sed quid post hæc subdit Sozomenus, referamus: ATTALVS CREATVS IMPERATOR AB ALARICO.

Romanis igitur ad aliud Imperium translatis, constituitur vtriusque exercitus Dux Alaricus, & sororis eius maritus Athaulphus Præfectus equitum, quos Domesticos appellant.] de aliis verò magistratibus ita dispositum est: nam præter Consulatum (vt diximus) Tertullo collatum, Valenti, (inquit Zosimus[a]) qui præfuerat Dalmaticis legionibus, tradita est etiam militum post Alaricum præfectura: Lampadius autem creatus Præfectus Prætorio, superstitioni, si quis alius, addictissimus, ad quem extat de Fato atque fortuna S. Augustini[b] epistola qua eum à mathematicorum ineptiis studuit dimouere. His verò delectis primoribus magi- [a] Zosim. lib. 5. [b] Aug. epist. 443.

B stratibus, subdit Sozomenus: Attalus porrò Senatu conuocato, orationem habuit prolixam & splendidè elaboratam, qua Senatui promittebat, se patria omnia illi conseruaturum, & Ægyptum insuper & vniuersum Orientis Imperium Italis subiecturum.] Addit his verò Zosimus[c], & ipse Gentilis: Ciues Romani magna lætitia fruebantur, qui & alios magistratus Reipublicæ rectæ gerendæ peritos pacti fuissent, & insignem ex Tertulli Consulis honore voluptatem caperent. Solam illorum familiam, qui Anicij dicuntur, mordebant ea quæ publicè vniuersis conducere videbantur: quòd soli omnium, propè dixerim, diuitias possidentes, felicitatem publicam permoleste ferrent.] ita quidem Zosimus Ethnicus de Christianis omnium nobilissimis, erga Deum atque Imperium fidelissimis, de quibus sæpè superius mentio facta est. Auersatos quidem hos fuisse præsumptum scelus, maximæ ipsorum laudi cedit, quod crimini eisdem Zosimus deorum cultor conatur adscribere. Quæ verò VANAE ATTALI PRAE SVMPTIONES. [c] Zosim. lib. 6 ANICIORVM FAMILIA LAVDATA.

C hæc fuerint consecuta, sic idem Zosimus narrat[d]: [d] Zosim. lib. 6.

Cùm autem Alaricus Attalo rectè consuluisset, vt mediocres copias in Africam & Carthaginem mitteret, earumque opera Heracliano abrogaret imperium, ne per illum quoque partes Honorij sectantem aliquod impedimentum rebus institutis accideret: Attalus eiusmodi admonitiones nihili facere, sed eas spes amplecti, quas ei vates facerent. Itaque persuasus citra pugnam se Carthagine totaque potiturum Africa non Drumam mittit, qui cum barbarorum copiis, quas ducebat, facillimè potuisset Heraclianum imperio deiucere; sed Alarici consilio posthabito, Constantino in Africanos milites imperium tradit, nullis idoneis cum eo copiis ablegatis] qui ab exercitu Heracliani mox cũ suis interfectus est: quod etiam idem auctor inferiùs subdit, stultitiæ Attalum incusans, quòd monitis Alarici minimè paruisset. At quid peccauit Attalus (appello te ipsum) si responsis deorum standum potiùs PAGANIS DEORVM RESPONSIS DECIPITVR ATTALVS.

D quàm barbari consiliis existimauit? quis, eorum quæ dantur hominibus, non ducat humanis omnibus, præferenda esse diuina? sed planè, inuitus licet, cogeris Zosime succumbere veritatis imperio, atque fateri, nõnisi fallacias, atque ad decipiendum miseros mortales deorum fuisse responsa. Porrò eadem quæ Zosimus, habet quoque Sozomenus de Attalo deluso responsionibus vatum: sed quem Zosimus Constantinum missum in Africam, Constantem ipse nominat, de quo ista subdit[e]: Cùm itaque Constans ex vatum sententia Carthaginem adnauigasset: Attalus vsque adeò mente captus fuit, vt ne dubitare quidem dignaretur; sed planè sibi persuaderet, se Afros iam secundùm prædictiones vatum habere subditos. Itaque Rauennam versùs *(vbi erat Honorius)* expeditionem mouet. [e] Sozom. lib. 9 cap. 8.

Simulatque igitur Ariminum vnà cum Romanorum ac barbarorum exercitu peruenisse nunciaretur, scribit ad illum ceu ad Imperatorem Honorius, & legatis missis, iis qui sub ipso

E maximis dignitatibus fungebantur, declarat se illum libenter in regni consortium esse recepturum. Attalus verò se Imperij consortem admissurum esse negat; sed indicat Honorio, vt vel insulam, vel locum eligat quem vellet, in quo priuatus degat omni Imperij cultu deposito. In eo cardine cùm res versarentur, vt & naues iam haberet paratas, si fortè necessitas cum abnaugare cogeret ad fratris filium: ex improuiso sub sex signis circiter quatuor millia militum ex Oriente noctu Rauennam appulerunt, quibus ille mœnium excubias commisit, quod indigenarum militum procliuitatem ad proditionem metueret.] hæc ipse: eadem quoque omnia Zosimus æquè refert; nisi quod in numero missorum ex Oriente militum à Sozomeno multùm discrepat, dum ait sex militum legiones ad Honorium missas, militesque in eis numero quadraginta millia. Cuius rei causa Honorius Rauennæ constitere decreuit, quousque rerum Africanarum status nunciaretur, de quibus idem Sozomenus[f]: ATTALVS DEDIGNATVR HABERE HONORIVM CONSORTEM IMPERII. [f] Sozom. li. 9. cap. 8.

Interea temporis Heraclianus, interfecto Constante, vigiles constituit in portibus & littoribus

DIRA FAMES VEXAT VRBEM.

littoribus Africę,& mercatorum naues Romam proficiſci vetuit. Ex quo cùm fames Romanos inuaderet,illi hac de re legatos mittũt ad Attalum. Ille verò cùm huic rei nullũ videret remedium,Romam reuerſus eſt, quaſi cum Senatu de hac re conſulturus: fame interim in tantum inualeſcente,vt caſtaneis pro frumento vterentur,& nonnullos etiam carnes humanas guſtaſſe ſuſpicarentur.] hæc de dira fame Sozomenus. Addit ad hæc Zoſimus[a], tunc temporis Romæ in Circenſibus exhibitis ex more ſpectaculis,populo fame tabeſcente,illud conclamatum fuiſſe ad nouum Imperatorem: Pretium pone carni humanæ.]& quidem his conſentientia ſcribit S.Hieronymus ad Principiam de Roma,vbi ait[b]: Fame perit,antequam gladio: & vix pauci,qui caperentur, inuenti ſunt. ad nefandos cibos erupit eſurientium rabies,& ſua inuicem membra laniarunt: dum mater non parcit lactenti infanti,& ſuo recipit vtero, quem paulò antè effuderat.]hæc Hieronymus.

[a] Zoſim. lib. 5.

[b] Hier. epiſt. 16.

LAETA LAVDATA A ZOSIMO.

Huius quidem famis tempore egregiam enituiſſe virtutem Lætæ clariſſimæ fœminæ,quæ cùm prædiues eſſet,de bonis ſuis alebat pauperes,ait Zoſimus,cuius hæc ſunt verba[c]: Compluribus autem cibum ſuppeditabat Læta,Gratiani quõdam Principis coniunx,eiuſque mater Piſſamena: quippe quòd Fiſcus eis apparatum regiæ menſæ præberet,à Theodoſio munus hoc conſecutis, non pauci,quæ earum mulierũ erat humanitas,ex earum domo famem ſolabantur.]hæc Zoſimus. Sed nonnihil reuocari poteſt in dubium,quod de nomine habet fœminæ alentis pauperes. Etenim ſi,quæ tanta eſurientibus præſtitit,verè fuit Gratiani olim vxor:cùm nonniſi ſemel eum coniugio obligatum conſtet,nomen quidem vxoris eiuſdemque Auguſtæ,non fuit Læta, ſed (vt habet Ammianus[d]) Flauia Conſtantia dicta filia poſthuma Conſtantij Imperatoris. Quòd ſi Læta nomine Romana fœmina tanta præſtitit,vixit quidem his temporibus Romæ generis claritudine nulli ſecunda,& opum abundantia, ſed magis religione Chriſtiana conſpicua Lęta filia Albini clariſſimi viri,de qua ſuperius dictum eſt, nurum fuiſſe S. Paulæ, vxorem eius filij Toxotij, ad quam extat S.Hieronymi[e] epiſtola de inſtitutione filiæ,nempe Paulæ iunioris ex repromiſſione martyris natæ, & Deo dicatæ; quam,fortaſſe præſcia ſancta mater venturi Vrbis excidij, ad amitam S. Euſtochium virginem in Palæſtinam antè tranſmiſit. Cui,in tuto filia collocata,quid reliquum fuit,niſi vt paternas diuitias à maioribus longa ſerie ſucceſſionis auctas,atque reconditas,ne fierent præda barbaris,per pauperes in cælum transferret? Poſt famem verò peſtem ſecutam eſſe, Zoſimus[f] tradit his verbis: Et quoniam nullum aderat mali ſanandi remedium, iamque cuncta ventris mediæ ſuccurrentia defecerant: famem (ceu cõſentaneum erat) peſtis comitabatur, omniaque plena cadaueribus erant. Cumq; nõ poſſent extra Vrbem ſepeliri cadauera,quod omnem exitum hoſtes obſeruarent: Vrbs ipſa mortuorum ſepulchrum erat: adeò quidem, vt alioqui etiam ſolitudo in Vrbe foret, ſi quæ nulla fuiſſet alimentorum penuria, vel exhalans è cadaueribus odor ad inficienda corrumpendaque corpora ſufficiſſet.] hæc Zoſimus.

[c] Zoſim. lib. 5. LAETA LAVDATA A ZOSIMO.

[d] Ammian. li. 21. prope finẽ

[e] Hie. epiſt. 7.

[f] Zoſim. lib. 5. PESTIS CVM FAME VRBEM VASTAT.

At quis,rogo,in has redegit anguſtias Vrbem niſi Gentilium factio ſcelerata? vt planè deſipuiſſe arguantur qui cladem Vrbis adſcriberent Chriſtianis: cùm ex deorum falſis reſponſis hæc omnia factitata,ipſe (vt vidimus) deorum cultor Zoſimus compulſus fuerit confiteri. Subdit verò poſt iſta Sozomenus: Alaricus quidem ſuadebat,vt quingentos[a] barbaros aduerſus Heraclianum mitterent: ſed Senatui & Attalo videbatur non oportere concredi barbaris Africam.] Alaricus igitur,qui hactenus cum exercitu laboraſſet,vt ciuitates Italiæ ſubditas Attalo redderet; ob contrarium rerum euentum, Deo ſic diſponente in Attalum commotus, eum ab Imperio abdicandum curat. rem geſtam ita Zoſimus narrat[g]: Itaque Alaricus reapſe conſilium ſuum exequens, extra vrbem Ariminum,in qua tunc morabatur, productum Attalum diademate ſpoliat, & exuit purpura; atque his ad Honorium Principem miſſis, Attalum in omnium oculis ad priuatam vitę conditionem redigit,apud ſe tamen vna cum Ampelio filio retentum,donec pace cum Honorio conſtituta, vitæ ſecuritatem eis impetraſſet. Placidia quoque ſoror Imperatoris apud Alaricum manebat, vicem illa quidem obſidis modo quodam implens, ita tamen, vt omni honore cultuque regali frueretur.] hæc eadem de abrogatione Imperij Attali Sozomenus habet.

[a] quinque mille.

ATTALVS PRIVATVS IMPERIO.

[g] Zoſim. lib. 6. prope finem.

At quid poſt hæc Attalo exauctorato acciderit, Oroſius docet, vbi primùm iſta in eum[h]: Quid de infeliciſſimo Attalo loquar, cui occidi inter tyrannos honor, & mori lucrum fuit? In hoc Alarico Imperatore facto, infecto, refecto ac defecto, citiùs his omnibus actis pene quàm dictis,mimum riſit,& ludum ſpectauit Imperij.] & paulo pòſt: Attalus itaque, tamquam inane Imperij ſimulacrum, cum Gothis vſque in Hiſpanias portatus eſt: vnde deſcendens naui, incerta moliens, in mari captus, & ad Conſtantium Comitem ductus, deinde

[h] Oroſ. lib. 7. cap. 42. FINIS ATTALI.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A deinde Imperatori Honorio exhibitus, truncatâ manu, vitæ relictus est.] hæc Orosius: sed ista post annos plures accidisse, suo loco dicemus. Subdendæ his modò sunt sanctiones, hoc anno, de illis qui relicto tyranno rediissent ad castra, ab Honorio Augusto promulgatæ, atque in primis quam Februarij mense sanciuit his verbis[a]:

[a] l. 11. de indul. crim. Cod. Theod. QVID HONORIVS DE PERDVELLIS SVIS STATVIT.

De his qui tyrannicæ præsumptionis sacramenta sectati, ad nostrum Imperium redierunt, hanc volumus esse sententiam: Vt quos inter incendia tyrannidis assumptæ fidelis pœnitudo reuocauit, ordinem & fructum militiæ non amittant. Eos verò quibus lætum regressum necessitas desperationis indixit, soluto cingulo, matricula conuenit aboleri: ita vt illud quoque par reuerentiæ forma custodiat, ne redire ei ad pristinam militiam liceat, qui aliud militandi genus elegerit. Dat. prid. id. Febr. Rauen. Varane Consule.] Mense verò Augusti sic de isdem:

B Liberata Republica tyrannidis iniuria, omnium criminum reos relaxari præcipimus. Dat. VIII. Id. Aug. Rauen. Varane V.C. Consl.] Ex his & rerum gestarum tempus perspicuè intueri datur, quonam scilicet tempore Attalus in ordinem redactus fuerit.

Quòd autem idem Honorius Imperator expertus esset populos Africanos de Republica optime meritos in repellendo & infectando eos qui ab Attalo missi fuerant, de isdem benemereri, dignum existimauit: quamobrem ad Macrobium in Africa Proconsulem pro eisdem ita rescripsit[b]:

[b] l. 6. de indul. debit. Cod. Theod. HONORIVS RELAXAT AFRICANIS TRIBVTA.

Considerantes Africæ deuotionem, vsque in initium fusionis quintæ vniuersa reliqua quæ tam ad Aream sublimium potestatum, quàm ad largitiones pertinent, relaxari præcipimus. Priuatæ quoque rei debita similiter relaxamus, chartis adolitis, quibus debita publica continentur. Dat. VII. Kal. Iul. Rauennæ, Varane Conf.]

C Inter hæc autem, cùm tot tantisque turbis agitaretur Occidêtale Imperium, Theodosius Imperator, ne in Orientem furor barbaricus infunderetur, iussit portus & littora omni vigilantia custodiri. Extat ea de re eius rescriptum ad Anthemium Præfectum Prætorio Curatorem Imperij, cuius arbitrio cuncta disponebantur, his verbis editum[c]:

[c] l. 1. de lit. & itiner. custod. Cod. Theod. THEODOSIVS ORIENTIS OXAS OBSERVARI IVBET.

Omnes stationes natium, portus, littora, omnes abscessus prouinciarum, abdita quinetiam loca, & insulæ, tuæ magnificentiæ dispositione, solerti custodiantur indagine: vt nullus vel vi, vel clàm, vel aperto, vel etiam occulto nostri possit Imperij regiones irrepere, qui non aut interiectis prohibeatur obicibus: aut cùm accesserit, illico teneatur, nisi sacros apices à domino patruo meo Honorio ad me perferre, apertissima ratione monstrauerit. cum eadem diligentia obseruando, vt si ad alium quemquam à memorato Principe dixerit habere affatus, petitore* detento, sacræ litteræ cum omnibus chartis signatæ ad meam clementiam

*portitore

D transmittantur. Hoc enim & tyrannici furoris, & barbaricæ feritatis occasio persuadet, & inter me dominumq; & patruum meum Honorium vicissim recurrente admonitione conuenit. Dat. VIII. Kal. Maij, Constantinopoli, Varane V.C. Conf.] hæc Theodosius. Sed iam quæ reliqua sunt, prosequamur.

GENTILES ET ARIANI CONSTERNATI OB CASVM ATTALI.

Consternati planè sunt animo deorum cultores Romæ, cùm res Attali Imperatoris sui collapsas penitus intuerêtur, qui falsis oraculis adeò magna de eo conceperant. Par quidem fuisset, qui se à diis intelligerent esse deceptos, eisdem omnino remittere nuncium, atque ab impietate ad veræ religionis se cultum transferre. Sed licet sic humiliati, non sunt compuncti: factumq; vt qui admissi sceleris nulla affecti sunt pœnitudine; eumdem Alaricum, quem in patrocinium aduocarant, perpetrati quoque facinoris sæuum experirentur vltorem. sed quomodo id acciderit, Sozomenus narrat his verbis[d]: Hasce res huiusmodi euen-

[d] Soz. li. 9. c. 9

E tum fuisse fortitas, haud mediocriter doluerunt tum Pagani, tum illi Christiani qui Arianam sectabantur hæresim. Illi enim, ducta coniectura ex Attali tum proposito & priori educatione, prorsus existimabant, illum palam paganismum amplexurum, & ipsis templa patria restituturum & ferias & victimas. Hi verò se primatum in ecclesiis, sicuti tempore Constantij ac Valentis, rursus consecuturôs arbitrabantur, si quidem ille firmatum contineret Imperium: propterea quòd à Sigesario Gothorum Episcopo baptizatus, & ob id cùm ipsis vniuersis, tum maximè Alarico carissimus esset. Non multo pòst autem Alaricus cùm venisset ad Alpes (locus hic est plus minus sexaginta stadiis Rauenna distans) cum Imperatore de pace communicat.

Sarus autem quidam, natione barbarus, sed in rebus bellicis egregiè exercitatus, qui circiter trecentos tolos, omnes tamen strenuos ac fideles, secum habebat: cùm Alarico ob priorem simultatem suspectus esset; considerabat, sibi nequaquam vtilia fore inter Gothos

Universidad de Deusto
Biblioteca

thos ac Romanos percussa fœdera: ideoque repente cum suis irruens, nonnullos ex barbaris interfecit. Hinc igitur & metu simul & ira percitus Alaricus, eadem via reuertitur] ad obsidionem videlicet Vrbis. eadem quoque de Saro Zosimus, cuius historia fine carens hic desinit. Subdit verò Sozomenus: reuersus Alaricus, Romam obsidione cinctam per proditionem capit.] A

At quænam hęc, & à quibus ista proditio? Egnatius ex Procopio rei gestę seriem acceptam se referre testatur, cùm ait[a]: Astu autem barbarico capta Vrbs traditur in hunc ferme modum, quem Procopius solus ex omnibus, quos legi, tradat: vt murer ab interprete vel rem totam dissimulatam, vel cùm in mutilum Græcum codicem incidisset, non animaduersam. Ille igitur in hanc sententiam: Obsederat Romam Alaricus iam biennium; nec Honorius, qui Rauennæ desidebat, aut ferre suppetias poterat, aut audebat. Nam cùm nihil minus quàm de Vrbis salute solicitus esset, Stilichone interfecto, ducem exercitui minimè præfecerat, qui rem aduersus Gothos ministraret. Vnde Gothis obsidendæ Vrbis cogitatio, Romano milite aut dilapso, aut segniter rem agente. Verùm eam frustra obsessam cùm vi expugnare non possent, ad dolum hostis barbarus vertitur. Profectionem in patriam simulat, trecentos iuuenes corporis & animi vi præstantes deligit, quos Romanis Principibus dono det, instructos priùs vt omni obsequio dominos suos promereri studeant, & ad certam diem circa meridiem, cùm Romani Principes somno vel otio vacarent, ad Asinariam portam aduolent, interfectisque improuiso insultu custodibus, portam sibi præsto futuro aperiant. Interea Gothi cùm reditum, alia atque alia deesse sibi simulantes, differrent: trecenti illi iuuenes occasione egregie vsi, portam statо die suis aperiunt, & intromissus Gothus maiori ignominia quàm damno vrbem omnem populatur.] hæc ex prætermisso fragmento Procopij Egnatius sibi vendicat, qui indigno ferens animo rem tantam relictam à maioribus silentio obuolutam, (vt profitetur) illustrandam suscepit: vtinam non maioribus tenebris offudisset, cùm falsa narrans, quæ ad elucidationem historiæ pertinent, incuria prætermisit; remque tantam vix quadraginta versuum dictione, quamuis curiosè studioseque se elaborasse demonstret, absoluit. B

[a] Baptist. Egnat. Rom. Princip. lib. VRBS PRODITIONE CAPTA.

Sed excipiat ictus Procopij nomen, quod ipse clypeum obiicit, liberans fidem suam; nec obiiciamus de veritate codicis sibi tantummodo noti, qui præterit Procopij accuratum interpretem. Est quod mireris, lector, tam breui narratione, tanta esse coagmentata mendacia, Vbi primùm, rogo, auctori innotuit, biennio perdurasse Vrbis obsidionem, antequam caperetur? Nónne libera fuit toto tempore quo Attalus imperauit, quem Alaricus in Imperij fastigiũ extulit? Nónne & prior est soluta obsidio, teste Zosimo & aliis omnibus huius ætatis scriptoribus, simulac fuit à Romanis pax auro redempta? Et quomodo illud subdit, post necem Stilichonis, vsque ad Vrbis expugnationem per biennium illud sine duce Romanum exercitum perseueraſſe; cùm ex Zosimo[b] constet electos plures, atque sæpe mutatos, nempe Turpilionem, Varanem, Vigilantium, inde Generidum, postea verò Constantium, vt prætermittamus dicere de his qui extra Italiam exercitibus duces præerant, vt de Heracliano in Africa, Saro qui Hunno ducebat, & aliis aduersus Constantinum tyrannum & barbaros in Galliis & in Hispaniis militantibus? Et quid, quæso, opus fuit trecentos donare Romanis Gothos, quorum ope porta illis pateret Vrbis: cùm negatum numquam fuerit iisdem qui vellent Gothi in Vrbe degere, semperque moris fuerit, frequentes illic esse Gothos inquilinos? ob id namque est illud Rutilij[c] de Vrbe à Gothis habitari solita:

PROCOPII ASSERTIO VEL EGNATII DE VRBIS PRODITIONE REFELLITVR.

[b] Zosim. lib. 5.

[c] Rutil. Itin. lib. 1.

Et captiua, priusquam caperetur, erat.]

Rursum verò vnde illud auctori, meridie, cùm Romani somno torpescerent, ingressos per portam Asinariam Gothos, cùm S. Hieronymus[d] noctu captam esse significet? Siue igitur Procopius qui post cętum annos hæc scripsit, siue auctor qui eum citat, hæc penitus ipse confinxit; nulla (quod non asserimus) hæc fide subsistunt, sicut nec quæ dicturi sumus. C

[d] Hier. epist. 16

DE PROBA FALTONIA COMMENTVM REFELLITVR.

Scimus enim alios iactasse, Vrbem Alarico traditam proditione Probæ Faltoniæ vxoris Adelphij Senatoris, commiseratæ Romanos longa obsidione vallatos fame & peste perire. Sed nulla quidem alia huius nominis femina hoc tempore Romæ vixisse reperitur, nisi illa de qua sæpe superiùs, Proba Faltonia Probi Præfecti Prætorio coniux, mater Iulianæ, auiaque S. Demetriadis, de quibus sanctissimis feminis multa superiùs, pluraque proximè dicturi sumus. At quomodo id fieri contigisse potuit longioris obsidionis obtentu, cùm (vt apparet) nouissima obsidio ista perpaucis tantum diebus perdurauerit? & quod ipsi ex proditione compendium, cùm bonorum iacturam sit passa, vixque temulentorum barbarorum D

A barorum manus euaserit? Explosis igitur figmentis his pro arbitrio absque antiquorum testificatione vulgatis, cuncta serius & accuratius expendamus, ac primum quæ spectant ad diem ab Alarico captæ Vrbis, vt ex temporum elucidatione reliqua apertam vindicentur in lucem.

TEMPVS AC DIES CAPTAE VRBIS.

Ingressum quidem fuisse hoc anno in Vrbem Alaricum nono Kalendas Septembris, qui Paulus diaconus falso dicitur, auctor Miscellæ, scriptis prodidit: quem sequi potius quam recentiores quosdam asserentes Vrbem à Gothis captam Kalendis Aprilis, iuste decernimus: siquidem id recitata nuper Honorij Imperatoris rescripta suadent, & in primis illud hoc anno datum octauo Idus Augusti[a], quo ob extinctam tyrannidem, liberatamq; penitus Rempublicam, omnes criminum reos à meritis pœnis absoluit, eos videlicet qui tyrannum Attalum secuti essent. nam cùm ipse Imperator dicat, liberatam Rempublicam à tyrannica iniu-

[a] l. 12. de indul. crim. Cod. Theod.

B ria, plane significare voluit, ipsam liberatam ab Attalo, vere tyranno; cùm alioquin Alaricus non tyrannus, qui sibi assumpserit nomen Imperatoris, sed hostis potius dictus ab omnibus reperiatur. De Attalo quidem accipienda esse verba rescripti, nulla est penitus dubitatio. Siquidem cùm plures Romanorum inuenti sint esse secuti Attalum, & in eius castris militasse, nullus legitur transisse ad castra Gothorum, quorum causa eiusmodi fuerit lex sanciendа. Porrò cùm cònsentiant omnes, captam Vrbem post pulsum Attalum: non potuit Kalendis Aprilis id euenisse.

Rursus verò & illo etiam adducimur argumento, quòd constet testificatione S. Hieronymi[b], perfugos ab Vrbe ex Occidente in Orientem ex hac barbarorum inuasione peruenisse

[b] Hieron. præf. in lib. 7 in Ezech.

Hierosolymam hieme propinquante: quòd si talem fugam capessissent mense Aprilis, cuius Kalendis Vrbem captam volunt, certè quidem æstiuo saltem tempore eorum aduĕtus Hie-

C rosolymam contigisset. Sed bene congruit, vt qui expugnata Vrbe mense Augusti, fuga sibi consulentes, Hierosolymam petierunt, peruenerint illuc appropinquante iam hieme. Sed hæc de tempore manifestiora reddĕtur ex his quæ hoc eodem anno inferius dicturi sumus, cùm agemus de Concilio Carthaginensi, quod hoc anno ante Vrbis excidium celebratum est. Sic igitur quod ad tempus pertinet, cum antiquioribus affirmamus, hoc anno Domini quadringentesimo decimo, sub Consulatu Varanes, Alaricum Vrbem cepisse, à tempore postquam ipsa fuit condita, secundùm Varronianam supputationem, anno millesimo centesimo sexagesimo secundo.

His igitur de tempore captæ ab Alarico Vrbis elucidatis, iam ad reliqua, quæ obscura videri poterant, facilior erit ingressus; vt quod ait Sozomenus, Alaricum ob iniuriam acceptam à Saro, ad expugnandam Vrbem quantocyus esse reuersum, & cinctam obsidione

D Romam proditione cepisse. ex quibus appareat hæc omnia confecta esse mense Augusti, post datum illud rescriptum Honorij octauo Idus eiusdem mensis Augusti. Quinetiam si insumpti in itinere temporis ratio habeatur, dicendum sit, eamdem Vrbem vt accessit, Alaricum ex improuiso cepisse: sed quorumnam proditione, nisi amicorum, nimirum eorum qui cum Attalo cōspirarant? Hinc videas S. Prosperum in Chronico dicere, Attalum priuatum regno, illud cessisse Gothis. Hinc & illud intelligas, quòd ob inopinatum ex improuiso Alarici in Vrbem reditum & in eam ingressum contigisse dicitur de Honorio, quòd cùm accepisset repentino nuncio, Romam perditam; nihil eiusmodi vel cogitantem, putasse hoc ipsum de gallo gallinaceo, Roma nominato, esse renunciatum. Sanè quidem si quis ea in

QVANTA CELERITATE ALARICVS VRBEM INVASIT.

E mentem reuocet, quæ ex Claudiano superius dicta sunt de immensa Alarici ante concepta fame potiundæ Vrbis & nihil aliud animo die noctuque versantis præterquam Romam capere: in eam planè sententiam veniet, cuncta quæ antehac ab eo acta sunt de Attalo ignauo homine in Imperium prouehendo, eodemq; priuando, & cum Honorio pacem sanciendo, ea omnia ab ipso proditione molita esse, vt voti diu concepti compos fieret; atque pacis inuolucro, Honorio securo iam reddito & incauto, ita proditionem perfidus occultaret: cùm captata quauis leui occasione ad excusationis prætextum, ad Vrbem inuadĕdam quàm festinè redierit, ipso Honorio nihil eiusmodi vel leuiter suspicante.

HONORIVS INVIDIAM PATITVR OB VRBEM A BARBARIS CAPTAM.

Ceterùm quod sui Imperij tempore post tot Vrbis regnantis sæcula contigerit illam à barbaris turpiter capi, Honorius grauissimam inuidiam passus est, à Gentilibus præsertim, qui eo magis ipsum Honorium impiū esse dicerent, quo in Christiano cultu religiosior appareret. Verùm rem accuratius ex euentis considerantes, nonnisi in Gentilium iacturam idololatriæque dispendium Vrbis cessisse cladem, omnes intelligent: ipsi verò Honorio, illis abolitis, pietatem, qua sibi Deū concilhauerat, magnopere profuisse, rerum euenta perspicuè demon-

Universidad de Deusto
Biblioteca

demonstrarunt; cùm ipse summus qui cuncta moderatur omnipotens Deus, & Alaricum è A
medio sustulit, & tyrannos in ipsum Imperium insurgentes deleuit, paceméque quam ne
sperare quidem fas erat, exinopinato restituit. Vt plane miraculo adscribendum sit, ipsum
Honorium Imperatorem in Hispania, Britannia, Gallia, Italia, ac demum Africa à barbaris
atque tyrannis impetitum & obrutum, emersisse tandem, atque superiorem his omnibus
extitisse. At ne hæc vana assertione ostentata putes, quæ dicturi sumus, te reddent in omni-
bus facilè certiorem.

Iam verò de his quæ contigerunt cùm Alaricus in Vrbem ingressus est, aggrediamur hi-
storiam: ac primùm tradita ab Orosio * hic reddamus, qui his verbis rem gestam prose- *Oros. lib. 7. cap. 39.
quitur: Adest Alaricus, trepidam Romam obsidet, turbat, irrumpit: dato tamen præcepto
prius, Vt si qui in sancta loca, præcipuéque ad sanctorum Apostolorum Petri & Pauli
basilicas confugissent, hos in primis inuiolatos, securosque esse sinerent: Tum deinde in- B
quantum possent, prædæ inhiantes, à sanguine temperarent. Accidit quoque, quo magis
illa Vrbis irruptio indignatione Dei acta, quàm hostis fortitudine, probaretur: vt beatus In-
nocentius Romanæ Ecclesiæ Episcopus, tamquam iustus Loth subtractus fuerit a Sodomis,
occulta prouidentia Dei, apud Rauennam tunc positus, peccatoris populi non videret ex-
cidium. Discurrentibus per Vrbem barbaris, forte vnus Gothorum idémque potens &
VASA SACRA APVD VIRGINEM INVENTA. Christianus sacram Deo virginem iam ætate prouectam in quadam Ecclesiastica domo re-
perit. Cuméque ab ea aurum, argentumque honestè exposceret, illa fideli constantia esse
apud se plurimum, & mox proferendum spopondit ac protulit (*erant hæc vasa sacra in custo-
diam accepta, quæ haud absque instinctu Spiritus sancti barbaro reuelanda putauit.*) Dumque
expositis opibus, attonitum barbarum magnitudine & pondere ac pulchritudine, ignota
etiam vasorum qualitate, intelligeret: virgo Christi ad barbarum ait: Hæc Petri Apostoli C
sacra ministeria sunt. Præsume, si audes: de facto tu videris. Ego quia defendere non valeo,
neque tenere audeo.

ALARICVS REVERITVR VASA SACRA REPORTARI IVBET. Barbarus ad reuerentiam religionis timore Dei & fide virginis motus, ad Alaricum hæc
per nuncium retulit. Qui continuò reportari ad Apostoli basilicam vniuersa, vt erant, vasa
imperauit: virginem etiam, simulque omnes qui se adiungerent Christianos, eodem cum
defensione deduci. Ea domus à sanctis sedibus longo (vt ferunt) & medio interiectu Vrbis
aberat. Itaque magno spectaculo omnium, disposita per singulos singula, & super capita elata
palam aurea atque argentea vasa portantur: exertis vndique ad defensionem gladiis pia
pompa munitur: hymnis Deo Romanis barbarisque concinentibus, publicè canitur: perso-
nat latè in excidio Vrbis salutis tuba, omnesque etiam in abditis latentes inuitat ac pulsat:
concurrunt vndique ad vasa Petri vasa Christi. Plurimi etiam Pagani Christianis profes- D
sione, si non fide, admiscentur: & per hoc tamè ad tempus, quo magis confundantur, euadunt,
Christiani videlicet. Quanto copiosiùs aggregantur Romani confugientes, tanto auidiùs
circumfunduntur barbari defensores.

SOLEMNIS PROCESSIO AD S. PETRI BASILICAM. O sacra & ineffabilis iudicij diuini discretio! O sanctum istud & salutare flumen, quod
parua exortum domo, dum beato alueo in sanctorum sedes tendit, oberrantes periclitantes-
que animas in salutis sinum pia rapacitate peruexit! O præclara illa Christianæ militiæ tuba,
quæ generaliter cunctos dulcissimo ad vitam modulamine inuitans, quos ad salutem inobe-
dientes non suscitauit, inexcusabiles reliquit ad mortem! Mysterium hoc, quod in trans-
ferendis vasis, dicendis hymnis, ducendis populis fuit, tamquam magnum cribrum fuisse
arbitror, per quod ex congregatione populi Romani, tamquam ex magna massa frumenti,
per omnia ex vniuerso ambitu ciuitatis latebrarum foramina effluxere grana viua, siue oc- E
casione, siue veritate commota; omnia tamen de præsenti salute credentia, ex horreo Do-
minicæ præparationis recepta sunt. Reliqua verò sicut stercora & velut paleæ, ipsa vel incre-
dulitate, vel inobedientia præiudicata, ad exterminium atque incendium remanserunt.
Quis hæc perpendere plenis miraculis, quis prædicare dignis laudibus queat? Tertia die
barbari, quàm ingressi Vrbem fuerant, sponte discedunt, facto quidem aliquantarum
ædium incendio, sed ne tanto quidem, quanto septingentesimo conditionis eius anno ca-
sus effecerat. Nam si exhibitam Neronis Imperatoris sui spectaculis inflammationem re-
censeam; proculdubio nulla comparatione æquiparabitur, secundùm id quod excitaue-
rat lasciuia Principis, hoc quod nunc intulit ira victoris. Neque verò Gallorum memi-
nisse in huiusmodi collatione debeo: qui continuo penè anni spatio incensæ euersæque
Vrbis attritos cineres possederunt. Et ne quisquam fortè dubitaret ad correctionem su-

perbæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

A perbræ lasciuiæ & blasphemæ ciuitatis hostibus fuisse permissum: eodem tempore clarissima Vrbis loca fulminibus diruta sunt, quæ inflammari ab hostibus nequiuerant.] hæc modò Orosius: eadem quoque, deque vasis ad basilicam sancti Petri deferri iussis Cassiodorus [a] enarrat.

[a] *Cassiod. Var. l. 12. epist. 20.*

Quis, rogo, ista alta mente considerans, non intelligat haud aliam ob causam à Deo ingredi permissum in Vrbem Alaricum, quàm vt in ignominiam idololatrarum pararet nobilem religionis Christianæ de Gentilitate victa atque prostrata triumphum? Sic Deus voce sua intercidens, secundùm illud Dauidicum [b], flammam ignis: & quod in ea lucis est atque splendoris, ab incendio illatæ cladis segregans, Christianis illuxit: incendium autem in impios siuit impetu barbarici furoris longè lateque grassari: vt non secus ac olim, percutiente Deo [c] Ægyptios, planctus eorum in aures omnium increbresceret, contrà verò in terra Gessen pij immunes essent, cantantes in viis Domini, adeò vt vox exultationis & salutis in iustorum tabernaculis audiretur, in ipsis inquam Christianorum ecclesiis, in quas edicto Regis tutum pateret effugium: vt numquam planè nobiliorem viderit Roma triumphum, vbi vno momento ad libertatem atque salutem tot asyla libertatis ac securitatis sedes fuerint reserata, quot erant in Vrbe Christianorum Ecclesiæ. Non defuit tanto triumpho pompa, longo itineris ductu procedentibus, ac præcinentibus Deo laudes innumeris Christianis, ex victis vno momento magno miraculo victoribus redditis, & qui cum aliis nuper barbarorum videbantur esse captiui, ipsos barbaros præda onustos ducentibus in triumphum: vt planè Propheticum [d] illud impletum fuerit: Et erunt capientes eos qui se ceperant, & subiicient exactores suos.] Qui enim ceperant illos Gothi, quique aurum barbarico exigebant imperio, ijdem ipsi reuerentia subacti numinis, sacris vasis humilem exhibent famulatum, asseruant, portant, atque ad basilicam Apostolorum Principis fida custodia exertis gladiis comitantur armati. vt planè apparuerit, diuina potentia, impellente numine, vincentes barbaros ceu captiuos consecutos esse victores, quos ceperant Christianos.

[b] *Psalm. 28.*

[c] *Exod. 8. 9.*

[d] *Esaiæ. 14.*

CHRISTI TRIVMPHVS TEMPORE CLADIS VRBIS.

Quanta hæc admiratione atque stupore digna, in ipso grassationis impetu furentes barbaros, mites esse redditos & obsequentes? Sed (quod omnem excedit humanum captum) iidem ipsi Gothi Ariana imbuti perfidia, Orthodoxorum implacabiles hostes, & (quod præterita tempora docuerunt) hæreticorum omnium crudelissimi: cùm iam liberum nacti essent imperium in sedem illam, à qua scirent sæpe se fuisse damnatos, atque hactenus condemnari, omnem exercendi sæuitiam: tanto honore ex insperato eius ecclesias cumularunt, vt non ipsas tantùm illæsas esse voluerint, sed omnes ad eas confugientes esse securos; quinetiam & vasa sacra inuenta, quantumlibet rabida fame inhiarent auro, illæsa tamen illa reliquerint, & custodita, religioseque seruata voluerint, exhibentes illis quod religioni deberetur obsequium, veritati seruitium, numini cultum, & principatui famulatū, dum quæ clandestinè fuerant è basilica Vaticana sublata, & cum timore translata, summa curarunt gloria vehi, publicoque apparatu reduci, atque securè deduci. Quàm superarunt tam egregio facto Philistæos Gothi? Sublatam illi Arcam [e] Domini, diuque retentam, nonnisi plagis affecti, malis compulsi, coacti flagellis, eius restituendæ tandem consilium inierunt, atque demum ignobili impositam plaustro bestiarum indomitarum eam trahentium arbitrio reliquerunt. Inuenta verò isti, non vi sublata vasa, nec lignea, sed aurea, dona munifica & mirifica religiosissimi Constantini, non auferre tantùm, sed nec tangere ea ausi; haud passi sunt, vbi erant, inhonorata relinqui; sed omni curarunt celebritatis pompa transferri, facti iidem ipsi animati currus atque simul ipsorum aurigæ. Addidisset & sua Alaricus, puto, munera; sed sciebat à Catholicis respui Arianorum oblationes.

VIS CHRISTIANÆ RELIGIONIS.

[e] *1. Reg. 6.*

Vidit ne vmquam Roma talem triumphum? Spectauit illa sæpiùs victores duces suos trahere victos hostes, & superatos barbaros vinctos duci à militibus captiuos: numquam tamen intuita est victos Romanos ad Iouem Capitolinum vincentes barbaros redditos obsequentes cum pompa perducere. Sed vidit hoc tempore in triumpho Christi tantum Roma miraculum, victores Gothos, Arianos hæreticos, hostes Ecclesiæ, Imperij perduelles, truces barbaros, spontaneo obsequio, longissimo itineris tractu sequi victos, non in Capitolium, vbi idololatriæ sedes erat, sed in Vaticanum, vbi veræ religionis super firmam petram, titulo Petri, solida iacta fuerant fundamenta. Vidit (quod maioris gloriæ erat) Romanos illos idololatras, hostes licet implacabiles Christi, volentes sed inuitos, refractarios sed sponte currentes, salutis cupidos concito gradu ferri ad eum qui Saluator est omnium nominatus: vt iam certo experirentur exemplo, de Christo intelligendum esse decantatum olim oraculum

SALVS VICTIS IN CHRISTO.

Universidad de Deusto
Biblioteca

culum Sibyllinum[a] de Rege venturo, ad quem confugerent, qui salui esse cuperent: cùm vnam hanc tantùm scirent victis patere ad vitam viam, in reliquo autem non ignorarent quòd A

Vna salus victis nullam sperare salutem.]

[a] *Cicero de Diuinat. li. 2*

Sicque pertinaces atque rebelles facto profiteri coacti sunt, quod verbis obstinatè negarent. Vides igitur Imperium Christi vincentibus barbaris imperare, & Romanos deorum cultores inuitos licet ad spontaneum obsequium cogi. Addit ad pompam triumphi hæc Isidorus[b]: Qui extra loca martyrum erant, & nomen Christi vel sanctorum nominabant, & ipsis simili misericordia hostilis furor pepercit. sic euaserunt multa millia Romanorum, quibus Gothi propter Christum misericorditer pepercerunt.] hæc ipse. At de Christianæ religionis triumpho in captiuitate satis.

[b] *Isidor. lib. de Mundo.*

DE CAPTA VRBE HIERONYMVS.

Ceterum antequam qui verè Christiani essent, à Gothis explorati penitus haberentur: B contigit ex iis aliquos, veluti Gentiles religionem simulantes, malè haberi; vt accidit sanctæ Marcellæ, insigni illi atque clarissimæ feminæ, de qua plura superiùs: quæ vnà cum Principia filia, incognitæ quænam essent, à barbaris tentæ fuere, cognitæ verò dimissæ, vt S. Hieronymus narrat[c]; qui ita exorsus de Vrbe capta ab Isaiæ[d] vaticinio: Moab nocte capta est, nocte cecidit murus eius] & vsurpans illud Psalmistæ[e]: Deus venerunt Gentes in hereditatem tuam, &c.] atque illos poëtæ versus[f]:

[c] *Hier. epist. 16.*
[d] *Isai. 15.*
[e] *Psal. 78.*
[f] *Verg. Aeneid. 2.*

Quis cladem illius noctis, quis funera fando
Explicet, aut possit lacrymis æquare dolorem?
Vrbs antiqua ruit, multos dominata per annos:
Plurima perq; vias sparguntur inertia passim
Corpora, perq; domos, & plurima mortis imago.] C

Cùm interim (inquit) in tanta confusione rerum Marcellæ quoque domum *(quæ erat in Auentino*[g]*)* cruentus victor aggreditur. Sit mihi fas audita loqui, immò à sanctis viris visa narrare, qui interfuerunt præsentes; qui te dicunt in periculo quoque ei fuisse sociatam. Intrepido vultu excepisse dicitur introgressos; cumque poscereturaurum, & defossas opes vili excusaret tunica, non tamen fecit fidem voluntariæ paupertatis. Cæsam fustibus flagelliscq; aiunt non sensisse tormenta: sed hoc lacrymis, hoc pedibus eorum prostratam egisse, ne te *(Principiam filiam scilicet, ad quam scribit)* à suo consortio separarent; ne sustineret adolescentia, quod senilis ætas timere non poterat. Christus dura corda molliuit, & inter cruentos gladios inuenit locum pietas. Cumque & illam & te ad beati Apostoli Pauli basilicam barbari deduxissent, vt vel salutem vobis ostenderent, vel sepulchrum: in tantam lætitiam dicitur erupisse, vt gratias ageret Deo, quòd te integram sibi reseruasset; quòd pauperem D illam non fecisset captiuitas, sed inuenisset; quòd egeret quotidiano cibo; quòd satura Christo non sentiret esuriem; quòd & voce & opere loqueretur[h]: Nuda exiui de vtero matris meæ, nuda & redeam.] Qui ergo inuenta sacra vasa barbari, vt illæsa seruarent, attulerunt ea in basilicam S. Petri: iidem Gothi inuentas sanctissimas feminas atque cognitas, viua pretiosiora Christi vasa, ad Apostoli Pauli basilicam via Ostiensi positam perduxerunt, quo (vt euentus docuit) custodirentur intactæ.

[g] *Hieron. epist. 134.*

MARCELLA ET PRINCIPIA DVCTAE AD BASILICAM S. PAVLI.

[h] *Iob. 1.*

Ceterùm paucos post dies eamdem S. Marcellam ex hac vita migrasse, idem S. Hieronymus docet, cùm subdit[i]: Post aliquos dies, sano, integro, vegetoque corpusculo, obdormiuit in Domino, & te paupertatulæ suæ, immo per te pauperes reliquit heredes, claudens oculos in manibus tuis, reddens spiritum in tuis osculis, dum inter lacrymas tuas illa rideret conscientia vitæ bona, & præmiis futurorum.] hæc S. Hieronymus; qui hoc tempore cùm E elucubraret commentarios super Ezechielem, vno eodemque nuncio obsidionem Vrbis, eamdemque captam audiuit, simulque sanctæ Marcellæ atque cari Pammachij ad Deum transitum: nam ibi ista ipse præfatur[k]:

[i] *Hie. epist. 16* DE MARCELLAE ET PAMMACHII OBITV.

[k] *Hie. pref. in li. 1. comment. in Ezech.*

Transire (inquit) cupiebam, *post interpretationem scilicet elaboratam in Isaiam*, & extremam (vt dicitur) manum operi imponere Prophetali. Et ecce subitò mors mihi Pammachij atque Marcellæ, Romanæ vrbis obsidio, multorumque fratrum & sororum dormitio nunciata est. Atque ita consternatus obstupui, vt nihil aliud diebus ac noctibus, nisi de salute omnium cogitarem, meque in captiuitate sanctorum putarem esse captiuum; nec possem priùs ora referare, nisi aliquid certius discerem, dum inter spem & desperationem solicitus pendeo, aliorumque malis me crucio. Postquam verò clarissimum terrarum omnium lumen extinctum est, immo Romani Imperij truncatum caput, & (vt verius dicam) in

vna

A vna Vrbe totus Orbis interiit; obmutui[a] & humiliatus sum, & silui de bonis, &c.] hæc Hieronymus: quibus significat, paulo pòst expugnatam Vrbem S. Marcellam diem clausisse extremum, cuius memoriam reddunt Ecclesiasticæ tabulæ anniuersaria die, sed non qua ipsa obiit, verùm qua decennio sepultura donata, translata est, pridie Kalend. Februarij; cùm Pammachij, qui eodem tempore obiit, dies natalis agatur tertio Kalend. Septembris. Qui igitur sanguine coniuncti erant, & vitæ sanctæ instituto collegæ (ambo enim monasticam excoluerant disciplinam) iidem obierunt hoc eodem anno. De his post tot tantaque superiùs dicta, illud satis ad vtriusq. laudem, quod S. Hieronymus in præfatione ad eosdem in Danielem: Obsecro (inquit) vos, Pammachi φιλουγαλικὸν, & Marcella vnicum Romanæ sanctitatis exemplar, iunctos fide & sanguine, vt conatus meos vestris orationibus adiuueris, &c.] hæc quidem ad eos scripsit anno superiori Hieronymus, antequam in Ezechielem
B commentaria elaboraret.

[a] *Psalm.* 38.

Porrò quæ diximus ipsos barbaros exhibuisse S. Marcellæ atque Principiæ filiæ pietatis & humanitatis officia, cùm, ne quid pati ab aliis barbaris cogerentur, eas securitatis causa perduxerunt in dictam basilicam S. Pauli: accipe quid in hanc sententiam S. Augustinus[b] affirmet in ipsos ingratos atque obstinatos Gentiles, scribens ad Marcellinum: An nõ etiam illi Romani Christi nomini infesti sunt, quibus propter Christum barbari pepercerunt? Testantur hoc martyrum loca, & basilicæ Apostolorum, quæ in illa vastatione Vrbis ad se confugientes suos alienosque receperunt. Hucusque cruentus sæuiebat inimicus, ibi accipiebat limitem trucidatoris furor: illo deducebantur à miserantibus hostibus, quibus etiam extra ipsa loca pepercerant; ne in eos incurrerent, qui similem misericordiam non habebant. Qui tamẽ etiam ipsi alibi truces atque hostili more sæuientes postea quam ad loca illa veniebant,
C vbi fuerat interdictum quod alibi iure belli licuisset, tota feriendi refrenabatur immanitas, & captiuandi cupiditas frangebatur. Sic euaserunt multi (*Gentiles scilicet*) qui nunc Christianis temporibus detrahunt; & mala, quæ illa ciuitas pertulit, Christo imputant, &c.] eadem quoque aduersus eosdem inculcat inferius.

[b] *Aug. de Ciuit. Dei li. 11. c. 1. & 7.* GOTHI HONORE PROSECVTI ECCLESIAS.

Est & aliud exemplum perductæ ad S. Petri basilicam Christianæ mulieris, vt viro suo conseruaretur intacta, quod Sozomenus[c] describit his verbis: Ego (inquit) quod mihi tum Ecclesiastica dignum historia contigisse visum est, litteris commendabo: declarat enim viri barbari factum pium, & fortitudinem mulieris Romanæ in conseruanda castitate, vtriusque autem Christiani, sed non eiusdem sectæ: quandoquidem ille Arianam, hæc Nicænam doctrinam sectabatur. Hanc igitur perquam formosam conspicatus iuuenis quidam Alarici miles, pulchritudine captus, ad concubitum trahebat: reluctantem verò, ac vi aduersantem ne quid obscœni pateretur, ille stricto gladio se interfecturum minabatur, & in-
D terim summam illi cutem in collo, quasi qui ob amorem parceret, perstringebat. Tum illa multo perfusa sanguine, collum gladio subiecit: optabilius sibi rata mori cum castitate, quàm viuere expertam virum alium, quàm illum cui legitimo matrimonio iuncta erat. Barbarus igitur cùm etiamnum maiore cum terrore illam adortus, nihil adhuc perficeret; admiratus eam ob castitatem, duxit in ecclesiam Apostoli Petri; & traditam custodibus, & expensis in eius sustentationem sex aureis, iussit vt custodirent marito suo.] hæc Sozomenus.

[c] *Sozom. li. 9. cap. 10.* FEMINAE CHRISTIANAE CONSTANTIA.

Insuper & illud tunc quidem accidit, vt cùm barbari Vrbem ingressi essent, quotquot fugam arripere valuerunt, eam protinus capesserent. Est de his locuples testis S. Hieronymus, cum ab Vrbe profugos Hierosolymam nauigantes, Bethlehem excepit hospitio.
E Audi ipsum, cùm expositionis in Ezechielem iam tertium librum inchoaturus, dolens ac lugens ista præfatur, stupens ad nouum casum[d]: Vera sententia est, Omnia orta occidunt, & aucta senescunt. & alibi: Nihil est enim opere & manu factum, quod non conficiat & consumat vetustas. Quis crederet, vt totius Orbis extructa victoriis Roma corrueret, vt ipsa suis populis & mater fieret & sepulcrum? vt tota Orientis, Ægypti, Africæ littora olim dominatricis Vrbis seruarum & ancillarum numero complerentur? vt quotidie sancta Bethlehem nobiles quondam vtriusque sexus, atque omnibus diuitiis affluentes, susciperet mendicantes? Quibus quoniam opem ferre non possumus, condolemus, & lacrymas lacrymis iungimus: occupatique sancti operis sarcina, dum sine gemitu confluentes videre nõ patimur, explanationes in Ezechielem & penè omne studium omisimus, Scripturarumq; cupimus verba in opera vertere, & non dicere sancta, sed facere.] ac rursum infe-
* rius[e]: Nec (inquit) iactamus, vt quidam forsitan suspicantur, fratrum susceptionem: sed

[d] *Hier. præf. in Ezec. lib. 1.* CAPTA VRBE IVGAM ARRIPIVNT PLVRIMI HIEROSOLYMAM.

[e] *Hier. præf. in lib. 7. in Ezech.*

morarum causas simpliciter confitemur: præsertim cùm Occidentalium fuga,& sanctorum A
locorum constipatio,nuditate atque vulneribus indigentium,rabiem præferat barbarorum:
quos absque lacrymis & gemitu videre non possumus. Illam quondam potentiam & igno-
rationem diuitiarum ad tantam inopiam peruenisse, vt tecto & cibo & vestimento indi-
geat: & tamen nequaquam duri quorumdam atque crudeles animi emolliuntur, dum
pannos eorum ac sarcinulas discutiunt,aurum in captiuitate quærentes.] hæc ipse de profu-
gis. sed subdit hæc de sua ipsius ætate: Accedit (inquit) ad hanc dictandi difficultatem,
[a] *Genes.27.* quòd caligantibus oculis senectute, & aliquid sustinentibus beati Isaac[a], ad nocturnum
lumen nequaquam valeamus Hebræorum volumina relegere; qui etiam ad Solis dieique
fulgorem, litterarum nobis paruitate cæcantur. Sed & Græcorum commentarios fratrum
tantùm voce cognoscimus.] hæc ibi de se ipse. Qui quidem tantæ Vrbis casu Orbem
[b] *Hier. præf. in lib 8. comm. in Ezec.* pariter ruiturum existimauit; vnde in sequentis commentarij præfatione hæc ingerit[b]: B
Pascitur his animus, & obliuiscitur sæculi calamitatum,quod in extremo fine iam positum
[c] *2. Thess. 2.* congemiscit ac parturit; donec qui timet[c], de medio fiat; & pedes statuæ[d] quondam fer-
[d] *Dan. 2.* rei fragilitate digitorum fictilium conterantur. Cadit mundus, & ceruix nostra non
flectitur, &c.]

Ad quod ad profugos spectat ab Vrbe recedentes: Romani diuersa loca adiere. In Orien-
tem enim alij (vt vidimus) abeuntes,Hierosolymam petiere: alij verò ad proxima loca,nem-
[e] *Rutil. Itin. lib. 1.* pe in insulas Tyrrheni pelagi confugere. Nam Rutilius hæc de Igilij insula[e]:

IGILIVM INSVLA PERFVGIVM ROMANORVM.

Eminus Igily siluosa cacumina miror,
Quam fraudare nefas laudis honore suæ.
Hæc proprios nuper tutata est insula saltus
Siue loci ingenio, seu domini genio: C
Gurgite cùm modico victricibus obstitit armis,
Tamquam longinquo dissociata mari.
Hæc multos lacera suscepit ab Vrbe fugatos:
Hic fessis posito certa timore salus.
Plurima terreno populauerat æquora bello
Contra naturam classe timendus eques.
Vnum, mira fides, vario discrimine portum
Tam prope Romanis, tam procul esse Getis.] hæc ipse. Porrò sicut com-
plures Romanorum in Igilium insulam adiere;ita etiam alios ipsorum in alias eiusdem pon-
ti insulas tunc nauigio transmigrasse, quis dubitat?

DE PROBA CVM SVIS FVGIENTIBVS IN AFRICAM. Sed & alij trans mare etiam in Africam confugerunt; inter quos fuere clarissimæ femi- D
næ, de quibus superiùs sæpe mentio facta est,nempe Proba, & ipsius filia Iuliana, ambæ vi-
duæ;atque neptis Demetrias, eiusdem filia Iulianæ; quibus haud feliciter ad fugam Africa
patuit: ibi enim Heraclianum Comitem inuenerunt, qui sub specie tutandi Honorij Impe-
rium aduersus barbaros ingruentes,tyrannide sibi Africam vendicarat. Vt plane his accide-
[f] *Amos 6.* rit quod est apud Prophetam[f]: Quomodo si fugiat vir à facie leonis, & occurrat ei vrsus, &
ingrediatur domum,& innitatur manu sua super parietem, & mordeat eum coluber.]

[g] *Hier. epist. 8.* Sed videamus primùm,quæ de eadem Proba sanctus Hieronymus aggreditur enarrare[g]:
Quis (inquit) hoc credat? Proba illa omnium dignitatum & cunctæ nobilitatis in orbe
Romano nomen illustrius; cuius sanctitas & in vniuersos effusa bonitas etiam apud barba-
ros venerabilis fuit; quam trium liberorum, Probini, Olybrij, & Probi non fatigarunt or-
dinarij Consulatus:& cùm incensis direptisque domibus in Vrbe captiuitas sit,nunc habitas E
[h] *Luc. 16.* venundare dicitur possessiones,& facere sibi amicos de iniquo mammona[h], qui se recipiant
in æterna tabernacula: vt erubescant omnes Ecclesiastici ministerij gradus, & cassa nomina
monachorum,emere prædia,tanta nobilitate vendente. Vix barbarorum effugerat manus,
& auulsas de complexu suo virgines fleuerat: cùm subitò intolerabili (quod numquam ti-
muerat) amantissimi filij orbitate percutitur,& quasi futura virginis Christi auia,spe futuro-
rum mortiferum vulnus excepit; probans in se verum esse, quod in lyrico carmine super
[i] *Horat. lib. 3. ode 3.* iusti præconio dicitur[i]:

Si fractus illabatur Orbis,
Impauidum ferient ruinæ.] & post multa de iustorum fiducia ex diuinis
oraculis perita, hæc subdit:

Cur ista replicauerim, sequens sermo monstrabit. Quæ de medio mare fumantem vide-
rat

Universidad de Deusto
Biblioteca

A rat patriam, & fragili cymbæ salutem suam suorumque commiserat; crudeliora inuenit in Africæ littora. Excipitur enim ab eo, quem nescias vtrum auarior, an crudelior fuerit: cui nihil dulce præter vinum & pretium *(erat hic Heraclianus ab Honorio illuc post necem Stilichonis missus, quem aduersus Attalum inuadentem Africam strenuè se gessisse vidimus)* & qui sub occasione partium clementissimi Principis, sæuissimus omnium extitit tyrannorum: & vt aliquid loquar de fabulis poëtarum, quasi Orcus in tartaro non tricipitem, sed multorum capitum habuit Cerberum, qui cuncta traheret ac lacceraret. Hic matrum gremuis abducere pactas; negotiatoribus & auidissimis mortalium Syris nobilium puellarum nuptias vendere; non pupillorum, non viduarum, non virginum Christi inopiæ parcere; magisque manus Rogantium spectare, quàm vultus. Hanc feram Charybdim, Scyllamque succinctam multis canibus, fugiens barbaros, matrona sustinuit, qui nec naufragis parcerent, nec captiB uitatibus flecterentur. Imitare, crudelis, saltem hostem Romani Imperij. Brennus nostri temporis *(nempe Alaricus)* tantum quod inuenerat tulit: tu quæris quod non inuenis. Et mirantur æmuli (virtus enim semper inuidiæ patet) cur tantarum secum pudicitiam tacita proscriptione mercata sit: cùm & ille partem dignatus sit accipere, qui totum potuit auferre; & hæc quasi Comiti negare non ausa sit, quæ se intelligebat sub nomine priuatæ dignitatis tyranno seruientem?] hæc S. Hieronymus de Heracliano: cuius vigente tyrannide, nonnisi redempta magno pretio pace, licuit Probæ cum suis in Africa habitare.

OYAE PASSA PROBA CVM SVIS IN AFRICA AB HERACLIANO.

Qui autem hic dicitur à S. Hieronymo defunctus Probæ filius cùm barbarorum manus effugisset, vnde id accidisse pateat capta Vrbe: superius verò cùm idem dicat, antè eius filium decessisse, quàm Vrbs caperetur: ne putes hic ipsum hallucinatum esse S. Hieronymum; sed memoria repete, quòd superiùs diximus, fuisse eidem sanctissimæ feminæ duos filios, quoC rum prior ante Vrbis excidium ex hac vita subductus est, de quo hæc ipse superiùs[a]: Pius filius, vir amabilis, clemens dominus, ciuis affabilis, Consul quidem in pueritia, sed morum bonitate Senator illustrior: felix morte sua, qui non vidit patriam corruentem, immo felicior sobole, qui Demetriadis proauiæ nobilitatem insigniorem reddidit Demetriadis filiæ perpetua castitate.] hæc ipse. Sed quonam pacto Demetrias filia dicitur filij S. Probæ, cùm eamdem constet esse natam ex matre Iuliana filia Probæ, testante id etiam Augustino[b], & veteribus monumentis? etenim Iulianam filiam fuisse eiusdem Probæ, antiquæ inscriptiones positæ ad finem tertij tomi declarant. Equidem subuereor in auctore memoriæ lapsum, vt filio Probæ natam dixerit, quam liquet natam ex filia Probæ nomine Iuliana, non autem nuru. Quomodo autem eadem Probæ neptis Demetrias post annum, contemtis nuptiis, se Deo dicauit, suo loco dicturi sumus.

DE FILII S PROBAE OBITV.

[a] *Hier. eadem epist. 8.*

[b] *Aug. epist. 143. in fine.*

D Hic verò tantùm de ea referam, quæ Romæ hoc anno passa est, dum Aniciorum insigniores illas ædes Gothus inuasit, ex ipsius verbis, quibus se ipsam compellat dicens[c]: dudum inter barbaras tremuisti manus: auiæ & matris sinu & palliis tegebaris. Vidisti te captiuam, & pudicitiam tuam non tuæ potestatis: Horruisti truces hostium vultus: raptas virgines Dei gemitu tacito conspexisti.] hæc ipsa apud S. Hieronymum. Accidit namque, quod cùm Alaricus Gothorum Rex publica testatione parcendũ tantùm Christianis edixerit, & qui in ecclesiis Vrbis inuenirentur: qui tunc extra illas reperti essent, loco hostium habiti, nec cogniti Christiani, à barbaris male mulctati fuerint; quos compertos postea esse Fideles, barbaricus furor venia dignos existimauit. Sic namque contigit, Marcellam cum Principia Filia, & Probam cum Iuliana filia & Demetriade nepte à barbaris esse tentas, postea verò esse dimissas. Ceterùm quòd non omnium Gothorum eadem esset humanitas atque religio, vel metus E Alarici, vt eius edicto parerent; non omnibus in tot miseriis ea felicitas obtigit, vt apprehensæ feminæ dimitterentur à barbaris: nam complures extra ecclesias repertas saeras virgines iidem secum duxerunt, quas à Proba ac Demetria deploratas S. Hieronymus tradit. Ex his & Gentilibus detrahendi Christianis, comparatum est inter alia argumentum. de quibus S. Augustinus[d]: Magnum (inquit) sanè crimen se putant obiucere Christianis, cùm eorum exaggerantes captiuitatem, addunt etiam stupra commissa, non solùm in aliena matrimonia, virgineſque complures, sed etiam in quasdam sanctimoniales, &c.] Sed haud quidem per vim illatam dispendium pati posse virginitatem, ipse pluribus docet. Qui igitur in Christianos erant infesti Romani Gentiles, in ipsorum inuidiam mala omnia, quæ in hac Vrbis clade acciderant, mirum in modum exaggerabant: cùm tamen S. Augustinus pluribus doceat, longè grauiora Romanũ populum à suis ipsius ciuibus accepisse detrimenta, quàm modò Gothus intulerit: adeò vt post multa, illud fidenter inculcare non dubi-

DEMETRIAS CAPTA A GOTHIS.

[c] *Hier. eadem epist. 8.*

GENTILIVM IN CHRISTIANOS OBTRECTATIO.

[d] *Aug. de Ciuit. Dei lib. 1 cap. 16.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] *Aug. de Ciuit. Dei lib. 3. c. 29.* tet[a], vna postrema Syllana tabula plures esse iugulatos Senatores, quàm Gothi expoliare po- A
tuerint. Improperabant multos Christianorum amisisse substantias, fame necatos, mortalitate extinctos, caruisse etiam sepulchro. Sed omnia electis bene cedere, & ex malis omnibus
[b] *Aug. de Ciuit. Dei. li 1. c. 10. 11. 12.* lucrum contrahere, idem pluribus monstrat[b]: cùm alioqui calumniosè ea omnia Gentiles amplificarent.

Etenim non omnes eadem subiisse mala, sed plurimos euasisse, idem Augustinus de his
[c] *Aug. tract. de excid. Vrbis c. 2.* agens perspicuè satis ostendit, atque ait[c]: ab vrbe autem Roma quàm multi exierunt, & re-
QVAM MVLTI GOTHICA CLADE NON TACTI dituri sunt? quàm multi manserunt, & euaserunt? quàm multi in locis sanctis nec tangi
[d] *Aug. de Ciuit. Dei. lib. 1 cap. 7.* potuerunt?] idemque alibi sic rem totam paucis absoluit[d]: Quidquid igitur vastationis, B
trucidationis, deprædationis, concremationis, afflictionis in ista recentissima Romana cla-
REDARGVVNTVR GENTILIVM QVERELAE. de commissum est: fecit hoc consuetudo bellorum. Quod autem more nouo factum est,
quòd inusitata rerum facie immanitas barbara tam mitis apparuit, vt ampliſſimæ basilicæ
implendæ populo, cui parceretur, eligerentur & decernerentur, vbi nemo feriretur, vnde
nemo raperetur, quo liberandi multi à miserantibus hostibus ducerentur, vnde captiuandi
nulli, nec à crudelibus hostibus abducerentur: hoc Christi nomini, hoc Christiano tempori tribuendum, quisquis non videt, cæcus: quisquis videt, nec laudat, ingratus: quisquis
laudanti reluctatur, insanus est. Absit vt prudens quisquam hoc feritati imputet barbarorum. [e] Truculentissimas & sæuissimas mentes ille (*Christus videlicet*) terruit, ille refrena-
[e] *Aug. de Ciuit. Dei lib 1. c. 31. 32. 33. 34.* uit, ille mirabiliter temperauit, &c.] Sed quid amplius? Idem Augustinus[e] satis euidenti
demonstratione palam facit, impietate Gentilium talia pati commeruisse, Vrbem, cultu verò
Christianæ religionis factum ne penitus interiret. Idque pro concione populum contestatus, publicè professus est, illa refricans quæ dicta sunt de Rhadagayso: nimirum non datum
illi Vrbem capere, qui maiori venerat apparatu, quòd Gentilis esset, deorum cultor: sed C
concessum id Alarico Christiano, deorum hosti, in ipsorum desolationem: quæ etiam alibi,
[f] *Aug. de Ciuit. Dei. li. 1. c. 23.* vt patentia omnibus, ob oculos ponit[f]. sed nos qui hæc superiùs pertractauimus, hîc omittimus recensere.

Quod igitur de capta Vrbe (vt dictum) inuidia summa aduersus Christianos à Gentilibus vbique locorum ac iugi querela ipsorum omnium conflaretur: necessitas compulit aduersus hæc Christianos Episcopos pro concione disserere, atque calumniosè obiecta reselle-
[g] *Aug. de excidio Vrbis tract. 11.* rent: inter quos S. Augustinus in his multus fuit, qui eo argumento peculiarem tractatum habuit[g]. Sed quàm locupletissimè de his egit, libris vigintiduobus de Ciuitate Dei cõtra Paganos, scribens ad Marcellinum. Hoc quidem opus plurimorum annorum spatio ab eo elucu-
[h] *August. Retract. lib. 2. c. 43.* bratum, ex eodem apparet: siquidem de eo ipse: Quod opus (inquit[h]) per aliquot annos
AVGVSTINVS CVRDE CIVITATE DEI LIBROS SCRIPSIT. me tenuit, eo quòd alia multa intercurrebant, quæ differre non oporteret, & me priùs ad D
soluendum occupabant, &c.] Inchoatum igitur opus anno sequenti esse ab Vrbis excidio,
[i] *Aug. epist. 102.* idem affirmat, vt ex his quæ ad Euodium scripsit[i] potest intelligi, tresque primùm scripsisse
[k] *Aug. de Ciuit. Dei li. 18 c. vlt.* libros, deinde verò edidisse duos alios; reliquos verò vsque ad decimumoctauum, longo elapso temporis interuallo, perfecit: Sed quoto Domini anno? quadringentesimo vndetrigesimo: quod ex ipsius verbis facilè colligi potest, dum in ipso libro decimooctauo numerat
à [k] Consulatu Theodori annos fermè triginta: cumq; constet ipsum Theodorum consulem
fuisse creatum anno à Christo nato trecentesimo nonagesimonono: dicere opus est, circiter
annum Domini quadringentesimum vigesimumnonum dictum librum decimumnonum
Augustinum habuisse præ manibus. Marcellinus autem, ad quẽ opus inscripsit, ille est, quem
postea in Africam misit Honorius ad componendam illam Ecclesiam, & Donatistas schis-
[l] *Oros. lib. 7. c. 42.* maticos Catholicæ vnitati compaginandos, cuius Orosius[l] meminit, atque sæpissimè ipse E
Augustinus, nosque frequenter de eo inferiùs.

Quantum verò temporis ipsum Vrbis excidium perdurarit: si audis, lector, erit quod ex
hoc magnopere admireris. Etenim cùm in perquirendis, exhauriendisque amplissimis om-
TRIDVVM VRBIS CLADIS. nium diuitiis, nec triennij spatium satis esse sufficiens videretur: triduana illi deprædatione contenti, protinus discessere. Fidem quidem non inueniret veritas, nisi illius tempo-
[m] *Oros. lib. 7. c. 39.* ris scriptor Orosius [m] affirmaret, confirmaretque Paulus diaconus[n]. Vnus est tantùm qui
[n] *Paul. diac. hist Miscel. lib. 13.* discrepat Marcellinus[o], dum ait, sexto die ex quo Vrbem Alaricus est ingressus, pro-
[o] *Marcellin. in Chron. huius an. Cõsul.* tinus discessisse. Dici quidem potuit hæc comminatio potiùs quàm illatum flagellum, qua Romani sint conterriti, non prostrati. Etenim id professus est post discessio-
[p] *Oros. l. 1. c. 6* nem Alarici populus: Qui (inquit[p] Orosius) adeò paruo quodam & leui motu hasitasse
erga se parumper consuetudinem voluptatum indubitatissimè contestatus est, vt liberè
concla-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A conclamaret, si reciperet Circum, nihil esse sibi factum: hoc est, nihil egisse Romæ Gothorum enses, si concedatur Romanis spectare Circenses.] adeò vt illud propheticum de his fuerit occinendum[a]: Percussi eos, & non doluerunt.] Nam & in hanc sententiam hæc S. Hieronymus in epistola ad S. Augustinum, agens de excidio Vrbis sub nomine Hierusalem[b]: Capta Hierusalem tenetur à Nabuchodonosor: nec Hieremiæ[c] vult audire consilia: quin potiùs Ægyptũ desiderat, vt moriatur in Taphnes, & ibi seruitute pereat sempiterna.] hæc ipse, alludens ad Gentiles Romanos non audientes Innocentium Papam veram illis religionem annunciantem, sed obstinato corde in Ægyptiaca superstitione senescere & mori statuentes. Sed vestigia Alarici Regis egredientis ab Vrbe prosequamur.

[a] Hierem. 5.
[b] Apud Aug. lib. epist. 26
[c] Hiere. 43.

ALARICVS IMPRVDENTER AGIT.

Quàm opportunum esse, videri poterat, qui totius Romani Imperij capite, ipsa Vrbe potitus esset, ad totum ipsum vendicandum sibi Imperium, victorem barbarum exercitum,
B victrices copias præmouere, ipsumq; Honorium Imperatorem imparatum appetere, eoque è medio sublato, summa rerũ potiri. Sed qui facit[d] pondus ventis (vt apposite ex diuinis oraculis id vsurpem) aliò vertit barbari Regis impetum, ad ipsius interitum: quo perspicuè demonstraret (quod sæpe superiùs inculcatum est) non delictis Christianorum Principum, sed prouocante impietate Gentilium, eiusmodi à Deo attemperatum esse flagellum. Barbarus Gothus igitur quadam veluti percussus amentia, nec Vrbem quam ceperat tenuit, vel recedens custoditam sibi, præsidio in ea relicto, curauit, neque in Honorium exercitum mouit: sed ab Vrbe, numine cogente, exire compulsus potiùs, quàm sponte progressus, palabundo milite magis quàm ordine compositis turmis, Campaniam, Lucaniam, Brutioscq; peruasit[e]. Quid autem cùm Nolam in Campania ciuitatem iidem barbari inuasissent, S. Paulinus in ea degens Episcopus captus à Gothis dixerit, à S. Augustino[f] relatum audi: Paulinus noster
C Nolensis Episcopus, ex opulentissimo diuite, voluntate pauperrimus, & copiosissime sanctus; quando & ipsam Nolam barbari vastauerunt, cùm ab eis teneretur, sic in corde suo (vt ab eo postea cognouimus) precabatur: Domine non excrucier propter aurum & argentum: vbi enim sint omnia mea, tu scis. Ibi enim habebat omnia sua, vbi eum condere & thesaurizare ille monuerat, qui hæc mala mundo ventura prædixit.] hæc Augustinus.

[d] Iob 28.

ALARICI PROGRESSVS IN CAMPANIAM.

[e] Pallad. dial. lib. 1.
[f] Aug. de Ciuit. Dei. li. 1. cap. 10.

Qui autem putant hoc ipsum tempus fuisse cùm idem S. Paulinus à barbaris captiuus est ductus in Africam pro viduæ filij redemptione captiui, errore labuntur: siquidem nulli hoc tempore in Africa barbari; sed lõgè pòst Vuandali ea sunt potiti prouincia, quorũ Regi Paulinus spontanea susceptа seruitute (vt suo loco dicemus) seruiuit. At tantum abfuit vt hac barbarica incursione Paulinus abductus fuerit, vt, protegente eum S. Felice patrono suo, nec
D ipse, nec populus Nolanus quicquam mali passus fuerit: vt ex his quæ idem S. Augustinus conscripsit, possumus intelligere, vbi ait[g]: Non enim solis beneficiorum effectibus, verùm etiam ipsis hominum aspectibus confessorem apparuisse Felicem ciuibus vel inquilinis piè à se dilectis, cùm à barbaris Nola oppugnaretur, audiuimus non incertis rumoribus, sed testibus certis.] hæc Augustinus, qui vtinam omnia illa litteris cõmendata posteris tradidisset. Porrò ad eumdem Paulinum adhuc Nolæ agentem post Gothorum inuasionem S. Augustinus cõmentarium illum (vbi de his agit) de Cura agenda pro mortuis scripsit: cùm iam (vt ipse Augustinus[h] tradit) primum librum de Ciuitate Dei scripsisset, quem citat, atque nuper contigisse Vrbis cladem affirmat. Quomodo autem Alaricus sequenti anno, in Siciliam exercitum transmissurus, ex hac vita sublatus est, suo loco dicemus. iam verò quæ sunt reliqua anni huius, rerum gestarum ordine prosequamur.

[g] August. de cura agenda pro mort. c. 16.
[h] August. eod. lib. cap. 2.

CONCILIVM CARTHAG. VNDE LEGATIO AD IMP.

Cùm Italia in hunc modum Gothorum esset tumultibus agitata, Africana verò Ecclesia
E pace frueretur: hoc anno congregatum est Concilium Carthaginense mense Iunij, ex quo decreta est legatio Episcoporum ad Honorium Imperatorem: quid autem hi acturi cum eo forent, eiusdem Synodi præfatio declarat, nempe eosdem legatos Episcopos missos esse contra Donatistas. hæc enim habet[i]: Post consulatum glorioſissimorum Impp. Honorij octauum & Theodosij tertium Augustorum, decimooctauo Kal. Iulias, Carthagine in basilica Regionis secundæ. In hoc Concilio legationem susceperunt contra Donatistas Florentius, Possidius, Præsidius, & Benenatus Episcopi, eo tempore quo lex data est, vt libera voluntate quis cultum Christianitatis acciperet.] hæc ibi, ac nihil præterea aliud huius Synodi reperitur: sed & hæc obscura valde, nisi alij huius temporis rebus gestis elucidentur: constat enim in primis, horum legatorum apud Honorium res agentium S. Augustinum mentionem facere in epistola[k] ad Italicam, vbi queritur, quòd cùm litteris eius acceperit omnia in Italia barbarorum inuasione susdeque misceri, atque ingenti motu turbari, ipsi legati nihil his

[i] Conc. Afric. cap. 75.
[k] Aug. epist. 133.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de rebus scripserint in Africam: quibus planè insinuare S. Augustinus videtur, illas litteras A
esse scriptas hoc anno, sed antequam Vrbs à barbaris caperetur, re tamen in vltimo collocata discrimine. Sed de occasione huius mittendæ legationis iam aggredimur enarrare.

Accidisse vidimus anni huius exordio, cùm Attalus tyrannus inuasisset Imperium, & iam Africam esset tentaturus, vt Heracliani in Africa Comitis, vel Macrobij in ea Proconsulis consilio leges aduersus Donatistas datæ silerent: etenim in discrimine posita videbatur vniuersa Africana prouincia, si tot legibus exagitati & exasperati Donatistæ pro partibus Attali dimicarent. Quamobrem elicitum fuit ab Honorio Imperatore rescriptum, quo iidem

DE LEGATIONE AFRICANORVM EPISCOPORVM. finerentur eam quam vellent religionem amplecti: sicq; transacta res est. Cùm autem periculum illud cessasset, Attalo exauctorato, Episcopi Africani, quòd viderent Honorij rescriptum in magnum Christianæ religionis dispendium vertere, collecto Carthagine Episcoporum conuentu, vna omnium sententia decreuere, mittendam esse ad Imperatorem Hono- B
rium legationem, quam ornarent quatuor Episcopi ad hoc munus electi: qui rogarent Imperatorem, vt pro Donatistis datum reuocaret edictum. Et hoc est, quod in huius Synodi præfatione sic habetur: Lex data est, vt libero cultu quis Christianitatem acciperet.] At vnde, dices, ista adeò concinnè dispositа tibi vendicas? ex diuinatione, an coniectura? immò ex certa testificatione deducimus, nimirum ex rescripto Honorij Imperatoris, quo ipse annuisse comperitur petitioni eorumdem legatorum Episcoporum. Etenim hoc anno de his ita rescripsisse apparet ad Heraclianum in Africa Comitem[a]:

al. 51. de haret. C. Theod. Oraculo penitus remoto, quo ad ritus suos hæreticæ superstitiones obrepserant: sciant omnes sanctæ legis inimici, plectendos se pœna & proscriptionis & sanguinis, si vltra conuenire per publicum execranda sceleris sui temeritate tentauerint. Dat. VIII. Kal. Septemb.

NOVO RESCRIPTO HONORII REVOCAT LATAM PRO DONATISTIS LEGEM. Varrane V.C. Conſ.] En vides hac lege irritari præcedens edictum, quo ad ritus suos rediC
rant palàm compressæ ante legibus hæreses. Sed & illud velim obserues, lector, postridie eius dici, quo Vrbs capta est, eiusmodi datum esse ad Heraclianum, iuxta petitionem Episcoporum rescriptum, quo imminentem Vrbi extremam cladem Deus propitiatus auerteret. Præsentissimum fuit sanè remedium, quo factum est, vt Alaricus Vrbem captam post triduum quasi fugatus reliquerit, & in sui interitum concitus festinarit.

Sed parũ visum est Honorio legẽ lege conuellere: verùm & adiecit animũ, vt Donatistas omnimodè ad Catholicam concordiã restitueret; id fieri posse ratus, si ad publicam eos Col-

[b] Possid. in vita S. Aug. cap. 11. lationem cogeret. Ad eiusmodi autem prouinciam obeundã (vt Possidius[b] tradit) misit Marcellinum Tribunũ & Notariũ, ad quẽ huiusmodi hoc anno datũ reperitur esse rescriptum[c]:

[c] l. 3. de Relig. Cod. Theod. Ea quæ circa Catholicam fidem vel olim ordinauit antiquitas, vel parentum nostrorum auctoritas religiosa constituit, vel nostra serenitas roborauit, nouella superstitione summota, D
integra & inuiolata custodire præcipimus. Dat. IV. Id. Octob. Rauennæ, Varrane V.C. Cos.]

MARCELLINVS IN AFRICAM MITTITVR OB CAVSAM DONATISTARVM. Sunt hæc quidem, quibus Honorij pietas mirificè commendetur, cùm profligando hæreticos, barbaros à Deo propulsari speraret: quod quidẽ magno miraculo ipse sine armis Deus impleuit. Quod verò ad Marcellinũ spectat, quem hoc anno ab Honorio Imp. in Africam

[d] Bald. Not. ad Optat. de Donat. pag. 125. 126. missum diximus: consentiunt huic nostræ assertioni, quæ Balduinus[d] summa fide testatur, se in Actis antiquitus scriptis legisse, Collationem ab Honorio indictam, celebratam esse anno sequenti à Consulatu Varanes; itemq; hoc anno datum prid. Id. Octobris rescriptũ eiusdem Honorij Imperatoris, quo in sequentem annum Collationem indixit, habendam Carthagine inter Catholicos & Donatistas: ad quod opus curandum idem (vt dixi) missus est Marcellinus. At quanta hæc admiratione digna, tot distentum occupationibus & angustiis obrutum Honorium Imp. tanta solertia, tanquam in summo otio constitutum, ista curasse? E

CAVSA EXPETENDAE COLLATIONIS. Expetiisse autem istud ipsum Catholicos in Africa Episcopos per eosdem legatos hoc anno missos ad Honorium Aug. vt ad publicam Collationem Donatistæ compellerẽtur: haud

[e] Aug. contra Iul. Pelag. li. 3. c. 1. obscurè S. Augustinus significat, vbi ait[e]: Donatistas ad Collationem nobiscum venire per Imperialia iussa compulimus.] Porrò id per Augustinum ipsum fuisse procuratum, perspicuè

[f] Possid in Vit. S. Aug. c. 13. Possidius[f] tradit. Cur autem hanc curam Augustinus subierit, vbi suprà mox subdit: Illorum enim furor occupauerat Africam totam, nec prædicari à Catholicis veritatem contra suum patiebantur erroré, violentis aggressionibus, latrocinationibus, itinerũ obsidionibus, rapinis, igmibus, cædibus multa vastantes, cuncta terrentes. Cùm quibus apud Episcopos, quos communes non habebamus, nihil agere poteramus. quod verò ante centum fermè annos maiores nostri cum iis egerant, iam populorum memoria non tenebat. Hęc igitur necessitas compulit, vt saltem Gestis nostra Collatione confectis, eorum contunderemus inuerecundiã, & repri-

reprimeremus audaciam.] hæc de causa procurãdæ ab Imperatore Collationis Augustinus.

At sicut summa curatum fuit industria, vt iidem Donatistæ, licet renuentes, ad mutuam cum Catholicis Collationem compellerentur: ita eamdem Collationem expetentes Maximianistæ, ramus præcisus à reliquis Donatistis, sua paucitate contemnendi, ab Episcopis Catholicis repulsi sint: cur ita? ab eodem accipe Augustino, cum ista subdit compellans Pelagianos: Similes (inquit) estis Maximianistis, qui cupientes exiguitatem suam nomine saltem certaminis consolari, & ideo videri aliquid apud eos, quibus contemptibiles erant, quia inire nobiscum sinerentur examen: interpellantes eos, & libellum dantes, prouocantesq; contempsimus. Magis enim de certamine nominari desiderabant, quàm formidabant in certamine superari: nec sperabant victoriæ gloriam, sed famam requirebant Collationis, quia multitudinis non habebant.] hæc Augustinus. MAXIMIANISTARVM REIECTI A COLLATIONE.

Sed missis his: quænam essent Donatistarum, quorum idem meminit, ingentia mala illa, ad quæ euertenda & comprimenda quatuor illorum Episcoporum oportuerit mitti legationem, atque decerni Collationem, legariq; ab Honorio certum hominem Marcellinum ad ista tractanda: nota fiunt ex epistola eiusdem S. Augustini ad Victorianum [a] hoc ipso tempore (vt indicabimus) scripta, vbi ait: Ecce in regione nostra Hipponensi, quoniam eam barbari non attigerunt, clericorum Donatistarum & Circumcellionum latrocinia sic vastant ecclesias, vt barbarorum fortasse facta mitiora sint. Quis enim barbarus excogitasse potuit, quod isti, vt in oculos clericorum nostrorum calcem & acetum mitterent, quorum membra etiam cetera plagis horrendis, vulneribusque sauciarunt? deprædantur etiam domos aliquas & incendunt, fructus aridos diripiunt, humidos fundunt, & talia ceteris comminando, multos etiam rebaptizari compellunt. Pridie quàm ista ad te dictarem, ex vno loco per huiusmodi terrores quadragintaocto animæ mihi rebaptizatæ nunciatæ sunt. Plangenda sunt hæc, &c.] ista sanctus Augustinus ad Victorianum scribit, & quidem hoc anno, vt ostendemus. Modò verò de suis clericis Hipponensibus calce & aceto à Donatistis excæcatis, ex eodem ipso Augustino rem alibi fusius prosecuto, historiam intexemus. ait enim scribens ad Ianuarium [b]: DONATISTARVM SAEVITIA IN CATHOLICOS HIPPONENS. [a] Aug. epist. 111. [b] Aug. epi. 61.

Venite, inquit, aut mittite nobiscum in regionem Hipponensium, qui videant armatum exercitum vestrum: quamuis nullus miles numero armorum suorum calcem & acetum adhibuit ad oculos barbarorum. Si neque hoc vultis, saltem scribite ad illos, vt iam ista non faciant, vt iam se à cædibus nostris, à rapinis, ab excæcatione compescant.] hæc ad Ianuarium. Quid autem sceleris ab eisdem perpetratum sit aduersus Restitutum in eadem diœcesi Hipponensi, ita alibi idem Augustinus [c]: Restitutus quidam in regione Hipponensi vester presbyter fuit: qui cum ad Catholicam pacem, antequam istis Imperialibus legibus iuberetur, ventatis ratione permotus, manifesta voluntate transisset: de domo sua raptus est à clericis & Circumcellionibus vestris, luce palàm in castellum proximum ductus, & multitudine spectante, nihilq; resistere audente, ad furentum arbitrium fustibus cæsus, in lacuna lutulenta volutatus, amictu iunceo dehonestatus. Posteaquam satis excruciauit oculos dolentium, ridentiumq; satiauit, inde ductus est ad locum, quo nemo nostrûm audebat accedere duodecimo die vix dimissus est.] hæc ipse: qui de eodem Restituto atque aliis meminit in epistola ad Donatistas [d]. Sed occisum postea Restitutum presbyterum à Donatistis, & Innocentio ab eisdem oculum effossum & digitum præcisum fuisse, litteræ eiusdem Augustini [e] ad ipsum Marcellinum, eiusmodi scelera legum gladio vindicare paratum, significant. DONATISTARVM IMMANIA SCELERA. [c] Aug. contra Crisc. lib. 3. cap. 48. [d] Aug epist. 166. [e] Aug. epist. 159.

Sed iam ad eiusmodi Augustini ad Victorianum datas hoc tempore litteras redeamus, in quibus totius fermè Orbis clades à barbaris illatas ita recenset [f]: Totus quippe mundus tantis affligitur cladibus, vt penè pars nulla terrarum sit, vbi non talia, qualia scripsisti, committantur atque plangantur. Nam ante paruum tempus etiam in illis solitudinibus Ægypti, vbi monasteria separata ab omni strepitu, quasi secura degebant; à barbaris interfecti sunt fratres. Iam verò quæ modò in regionibus Italiæ, quæ in Galliis nefaria perpetrata sint, etiam vos latere non arbitror: de Hispaniis quoque tot prouinciis, quæ ab his malis diu videbantur intactæ, cœperunt iam talia nunciari.] subdit his de Donatistis quæ diximus. Sed & ad finem epistolæ, neque Mauritaniam Sitifensem expertem fuisse barbarorum incursionum, exemplo recitato neptis Seueri Episcopi, demonstrat [g]: cuius rei gestæ perbreuem his eius verbis reddemus historiam, quæ sic se habet: CLADES QVIBVS HVIVS TEMPORIS. [f] Aug. epist. 122. [g] Idē ibidem.

Sitifensis ante paucos annos Seueri Episcopi neptis sanctimonialis à barbaris ducta est: & per mirabilem Dei misericordiã cum honore magno suis parentibus restituta est. Domus enim

Universidad de Deusto
Biblioteca

SANCTIMONIALIS CAPTA CVM HONORE RESTITVITVR.

enim illa barbarorum, vbi captiua ingreſſa eſt, ſubita cœpit dominorum infirmitate iactari; A ita vt omnes ipſi barbari, tres, niſi fallor, vel ampliùs fratres periculoſiſſima infirmitate laborarent: quorum mater animaduertit puellam Deo deditam, & credidit quòd eius orationibus ſui filij poſſent ab imminẽtis iam mortis periculo liberari. Petiuit vt oraret pro eis, pollicens, quòd ſi ſalui facti eſſent, eam ſuis parentibus redderent. Ieiunauit illa, & orauit: & exaudita continuò eſt. Ad hoc enim hoc factum erat, quantum exitus docuit. Ita illi tam repentino Dei beneficio ſalute percepta, mirantes eam & honorantes, quod eorum mater promiſerat, impleuerunt.] hæc S. Auguſtinus; quibus & aliis pluribus docet, Dei ſeruos, vbicumque ſint, ſub Dei manu exiſtere, cunctaq; eius prouidentia recte diſponi.

At quod de Sitifenſi Epiſcopo & Dei prouidentia mentio facta eſt: quid mirandum de iuuene, qui raptam feminam timore correptus ad eum duxerit, idem S. Auguſtinus ad Dul-

[a] *Aug. ad Dulcit. de oct. quæſt. c. 7.*

MIRA DE IVVENE RAPTORE.

citium [a] breuiter ſcribat, his iungamus: Dicam (inquit) quod factum eſt in Mauritania Sitifenſi: neque enim Deus ſanctorum non ipſe eſt etiam & nunc Deus. Viduam in propoſito continentiæ conſtitutam Celtichius quidam catechumenus iuuenis rapuit, vt haberet vxorem. Antequam concumberet, preſſus ſomno & territus ſomnio, Sitifenſi Epiſcopo eamdem vehementiſſimè requirenti reuocauit intactam. Viuunt adhuc de quibus loquor. Ille baptizatus, & ipſo in ſe facto miraculo conuerſus ad Dominum, ad Epiſcopatum mirabili probitate peruenit. Illa in ſancta viduitate perſiſtit.] hæc ipſe ad Dulcitium. Sed de eiuſdem citata nuper epiſtola ad Victorianum inchoatam ſemel proſequamur orationem: nam quæ ex ea de huius temporis rebus geſtis produntur, S. Hieronymi quoque teſtificatione firmantur, nimirum de his quæ Ægypti monachi à barbaris paſſi ſunt.

Quod enim S. Auguſtinus in ipſa ad Victorianum data epiſtola tradit, nuper accidiſſe vt

BARBARI GRASSANTES IN ORIENTE.

barbari irruerint in Ægypti monaſteria; idem hoc tempore contigiſſe, S. Hieronymus in C epiſtola ad Marcellinum docet his verbis [b]: Hoc autem anno, cùm tres explicaſſem libros, *Ezechielis videlicet*, ſubitus impetus barbarorum, de quibus tuus dicit Virgilius, Lateq; vagantes Barchæi: & ſancta Scriptura de Iſmael [c], Contra faciem omnium fratrum ſuorum habitabit: ſic Ægypti limitem, Palæſtinæ, Phœnices, Syriæ percurrit, & inſtar torrentis cuncta ſecum trahens, vt vix manus eorum miſericordia Chriſti potuerimus euadere.] hæc Hieronymus: qui cùm tres ſe tunc in Ezechielem libros abſoluiſſe tradat, planè hunc annum, vel ſequentis exordium ſignat: nam (vt nuper vidimus) dum præ manibus illos haberet, de capta Vrbe à Gothis certior factus fuit, vt in eorumdem librorum præfationibus ipſum teſtatum eſſe apparet. Quo item anno (vt profitetur) eum conſtat ſcripſiſſe epiſtolam ad Marcellinum & Anapſychiam: quem quidem Marcellinum vnum eumdemq; eſſe cum eo Marcellino, de quo dictum eſt, hoc anno ab Honorio Imperatore legatum fuiſſe in Afri- D

[b] *Hier. epiſt. 83.*
[c] *Geneſ. 16.*

MARCELLINVS HIERONYMI ET AVGVSTINI PERNECESSARIVS.

cam, ex eo deducimus coniecturam, quòd hic ipſe vir apprimè diſertus illis ipſis eumdem Hieronymum de ſtatu animæ conſulauerit quæſtionibus, quibus & Auguſtinum interpellauit: immo & ex eo id certum affirmari poſſe videtur, dum vt conſulat de illis Auguſtinum, his verbis admonet: Certè habes ibi virum ſanctum & eruditum Auguſtinum Epiſcopum, qui viua (vt aiunt) voce docere te poterit, & ſuam, immo per ſe noſtram explicare ſententiam.] hæc ipſe: quibus patet, ſequenti potiùs anno quàm præſenti eam à S. Hieronymo eſſe ſcriptam epiſtolam; cùm iam certior redditus eſſet, eumdem Marcellinum in Africam peruenìſſe, quò hoc anno ab Honorio miſſum fuiſſe vidimus.

At quod ſpectat ad barbarorum incurſionem: non in Ægyptum tantùm (quod deplorat Auguſtinus) ſed & in Palæſtinam & alias vicinas prouincias graſſatam eſſe, atque occiſos eſſe quamplures ſanctos monachos, cùm (vt ipſe teſtatur) vix S. Hieronymus euaſit, Caſ- E

[d] *Amos 1.*

DE MONACHIS OCCISIS A BARBARIS.

ſianus narrat his verbis: In Palæſtinæ partibus, iuxta Thecue vicum, qui Amos [d] Prophetam meruit procreare, ſolitudo vaſtiſſima eſt, vſque Arabiam & Mare mortuum (quo ingreſſa deficiunt fluenta Iordanis, & cineres Sodomorum) ampliſſima extenſione porrecta. In hac ſummæ vitæ ac ſanctitatis monachi diutiſſimè commorantes, repentè ſunt à diſcurrentibus Saracenorum latrunculis interempti. Quorum corpora licet ſciremus tam à Pontificibus regionis illius, quàm ab vniuerſa plebe Arabũ tanta veneratione percepta, & inter reliquias martyrum condita, vt innumeri populi è duobus oppidis concurrentes grauiſſimũ ſibi certamen indixerint, & vſque ad gladiorum conflictum pro ſancta rapina ſit eorũ progreſſa contentio, dum pia inter ſe deuotione decertant, quàm iuſtius eorum ſepulchra ac reliquias poſſiderent; aliis ſcilicet de vicinia commorationis ipſorum, aliis de originis propinquitate gloriantibus: nos tamen vel noſtra, vel quorumdam non mediocriter ex hac parte ſcandalizantium

STVDIVM DE PRAEOCCVPANDIS SANCTORVM RELIQVIIS

Universidad de Deusto
Biblioteca

A tium fratrum offensione permoti, inquirentesq; cur tanti meriti & tantarum virtutum viri ita sint à latrunculis interfecti, tantumq; Dominus passus fuerit erga suos famulos facinus perpetrari, vt viros cunctis mirabiles in manus traderet impiorum; mœsti ad S. Theodorum singularem in conuersatione actuali perreximus virum, &c.] hæc Cassianus, qui integra collatione sexta in eo argumento versatur, vt doceat, cur Deus sanctos viros ab impiis necari permittat. Erat planè quæstio ista versata ore omnium his temporibus ob ingruentia vbique mala & barbaros longe lateq; grassantes. De ea enim non Cassianus tantùm egit, sed eadem occasione etiam S. Augustinus in dicta epistola ad Victorianum, quòd ille inter alia interpellasset. Quare & serui Dei barbarorum ferro perempti sunt, & ancillæ Dei captiuæ ductæ?] quæ itidem pluribus tractat ad Marcellinum in commentariis de Ciuitate Dei: illa consulat, qui ea cupit: nobis satis historiam perstrigisse.

B Hoc eodem anno, quo vidimus S. Hieronymum aggressum esse interpretationem Ezechielis Prophetæ, Ruffinus Aquileiensis presbyter in Sicilia agens ex hac vita decessit: profugus extra patriam ob cladem Aquileiensibus illatam, profectus est in Siciliam, Melaniæ (vt opinor) nauigationem consecuturus. Peruenisse quidem ad Alarici tempora Ruffinum eius præfatio ad Chromatium Aquileiensem Episcopum, quam præfixit suæ translationi historiæ Eusebij Cæsariensis, planè demonstrat: cùm ille mœrorem ob eiusmodi in suos Gothorum per Alaricum grassationem conceptum, aliqua lectione leuare studens, id ipsum exquisierat à Ruffino. Agit itaque de ipsius Ruffini obitu S. Hieronymus in præfatione libri primi commentariorum in Ezechielem: sed quòd in illa perfidia, ob quam ab Anastasio Papa meruerat condemnari, ipse Ruffinus adhuc perseuerasset, Scorpij nomine eum notat: eo quidem vocabulo fugillare S. Hieronymus Ruffinum consuetus, vt in epi-

RVFFINI OBITVS IN SICILIA.

C stola ad Auitum[a] in fine: eo nomine etiam antè vocarat ipsum in epistola ad [b] Principiam, vbi agit de Periarchon Origenis, manu (ait) Scorpij, nempe Ruffini, emendato. De obitu verò eius ita S. Hieronymus in dicta præfatione hoc anno (vt vidimus) scripta[c]: Scorpius inter Enceladum & Porphyrium Trinacriæ humo premitur: & hydra multorum capitum contra nos aliquando sibilare cessauit: datumq; tempus, quo non hæreticorum respondere insidiis, sed Scripturarum expositioni incumbere debeamus.] hæc ipse. Ceterum dies isti Alcyonij, feriati à bello hæreticorum perpauci fuere: nam idem ipse in eiusdem commentarij libri sexti præfatione hæc de ipsius Ruffini in impietate successoribus: Putabam (inquit[d]) quod medio serpente confosso, non renouiscerent hydræ nouella plantaria, & iuxta fabulas poëtarum, Scylla mortua, nequaquam in me Scyllæi fœuirent canes, qui latrare non cessant.] at quinam isti? dicemus.

[a] Hier. epist. 59
[b] Hier. epist. 16
[c] Hieron. in Ezech. lib. 1. præf.
[d] Hieron. in Ezech. lib. 6. præf.

D Atque illud in primis significandum est, S. Hieronymum hisce confictis nominibus, Ruffini posteros hominare, quod iidem forinsecus profiterentur se esse fidei Catholicæ professores: quamobrem nonnisi cùm ad Ecclesiasticum iudicium ipsorum causa delata esset, de eis palàm locutus est. Ipse autem S. Hieronymus, iam absolutis commentariis in Ezechielem, cùm mox (vt ipse testatur[e]) ad explicationem Prophetæ Hieremiæ se contulit, in eius primi libri præfatione eadem quæ suprà versans, de iisdem innouatoribus hæc habet[f]: Nuper indoctus calumniator erupit, qui commentarios meos in epistolam Pauli ad Ephesios reprehendendos putat.] & ne existimes ipsum voluisse demonstrare Ruffinum, de illo sub consueto Grunnij nomine ista subdit: Quod non videns præcursor eius Grunnius olim visus est carpere: cui duobus respondi libris.] & paulo pòst de eodem nouo censore hæc addit: Nec recordatur stolidissimus Scotorum pultibus prægrauatus, &c.] quibus planè signis

PELAGIVS EXEMPLO RVFFINI CARPIT SCRIPTA S. HIERONYMI.

[e] Hier. in præf. lib. vlt. in Ezech. & in præf. lib. 1. in Hieram.
[f] Hier. præf. in lib. 1 in Hier.

E videas descriptum esse Pelagium, natione Britannum, voluptuosum tunc monachum, vt ex Isidoro Pelusiota superius demonstratum est; cuius planè præcursorem S. Hieronymus dicit fuisse Ruffinum. Et ne hæreas ab eodem S. Hieronymo describi Pelagium, accipe quæ idem in eiusdem commentarij prosecutione subdit[g]: Hic tacet, alibi criminatur; mittit in vniuersum Orbem epistolas biblinas, priùs auriferas, nunc maledicas; & patientiam nostram de Christi humilitate vementem malæ conscientiæ signum interpretatur: ipseq; mutus latrat per Alpinum canem grandem & corpulentum, & qui calcibus magis possit fœuire, quàm dentibus. Habet enim progeniem Scoticæ gentis de Britannorum vicina: qui iuxta fabulas poëtarum, instar Cerberi, spirituali percutiendus est clauâ, vt æterno cum suo magistro Plutone silentio conticescat.] hæc ipse: quibus ænigmaticis formulis describi Pelagium atque Cælestium, quæ inferius dicentur, ostendent.

[g] Hier. præf. in lib 3 in Hieremi.

Sed ante de Ruffino agendum; quem hoc anno defunctum, subobscurè S. Hieronymus iure

RVFINVS PRAECVRSOR PELAGII.

iure præcursorem Pelagij nominat.& ne quis existimet, ex nostra S. Hieronymi verborum interpretatione perperam facta,ipsum pari calumniam:accipe in primis quæ Pelagij collega Cælestius publicè,cùm in Concilio Carthaginensi hæresis arguerctur,libera voce his verbis professus est[a]: Sanctus presbyter Ruffinus Romæ, qui mansit cum S. Pammachio, id dixit: Ego enim audiui illum dicentem,quòd tradux peccati non sit.] hęc ipse de Ruffino negante originale peccatum. Sed & de libero arbitrio malè sensisse,ex hocq; à S.Hieronymo iure reprehensum,Gelasius[b] Papa haud obscurè demonstrat. In his igitur cùm Ruffinus errauerit: an non iure ab eodem Hieronymo præcursor fuit Pelagij nominatus?

[a] *Apud Aug. contra Pelag. lib.3.cap.2.*

[b] *Gelas. Papa in decr. lib. in concil. Rom.*

Idem S Hieronymus scripturus aduersus Pelagium, in eius operis præfatione, vnà cum aliis hæresum earumdem auctoribus Ruffinum ponit,vt qui ex Origenis cœnoso fonte in Ecclesiam eiusmodi deriuarit errores: recensentur ibi ab eodem auctore reliqui Pelagianæ hæresis Patriarchæ, nempe ante Ruffinum Euagrius Ponticus atque Iouinianus: quos omnes in commentario in Hieremiam eodem exornat titulo, sed ponit primo loco Ruffinum sub consueto nomine Grunnij,vbi ait[c]: Commentarios in Hieremiam per interualla dictabam,vt quòd deerat otio, supereſſet industriæ: cùm subitò hæresis Pythagoræ & Zenonis ἀναθείας καὶ ἀναμαρτησίας,id est impassibilitatis & impeccantiæ, quæ in Origine olim,& dudum in discipulo eius Grunnio, Euagrioq; Pontico, & Iouiniano iugulata est, cœpit reuiuiscere, & non solùm in Occidentis,sed & Orientis partibus sibilare, & in quibusdam insulis, præcipueq; Siciliæ & Rhodi maculare pleroſque, & crescere per dies singulos, dum secretò docent,& publicè negant.] Sed quænam Ruffinus contulit ad roborandam impietatem? Præter Origenis Periarchon ab ipso malè translatum,& Euagrij Pontici libros virulentos Latinitate donatos: illam adiecit execrabilem imposturam, dum Xysti seu Sexti Pythagorici commentarium à se translatumsub titulo Xysti martyris Ecclesiæ Romanæ Pontificis edidit,vt sub nomine martyris blasphemias Fideles potarent aureo calice Babylonis:hæc enim ipsa omnia in eum obiicit S. Hieronymus ad Cresiphontem.

[c] *Hieron. in Hierem. lib. 1. præf.*

IMPOSTVRA RVFINI DE LIBRIS XYSTI PYTHAGORICI.

Inuenimus reiici à Gelasio Papa suppositum librum ab hæreticis nomine Xysti martyris. sed quòd ab hæreticis id præsumptum dicat,& non à Gentili; id accidit ex eo quòd Ruffinus transferens, pluraque addens more suo ex diuinis Scripturis, videri fecit librum potiùs hominis Christiani,quàm Ethnici. Sed de eodem rursus S. Hieronymus[d]: Miserabilis Grunnius, qui ad calumniandos sanctos viros aperuit os suum, linguamque suam docuit mendacium, Xysti* Pythagorici hominis Gentilissimi vnum librum interpretatus est in Latinum,diuisitq; eum in duo volumina, & sub nomine sancti martyris Xysti vrbis Romanæ Episcopi ausus est edere.] & post aliqua subdit: Lectorem obsecro, vt nefarium librum abiiciat, legatque si voluerit,vt ceteros philosophorum libros, non vt volumen Ecclesiasticum.] hæc ipse. Vsus est namque eo libro Pelagius, ex eoque præpotentes elicuit sententias;quibus, quasi Romani Pontificis atque martyris essent, reluctari nefarium duceretur. Editæ adhuc habentur ex eodem libro excerptæ sententiæ sub nomine Xysti Papæ & martyris, ex quibus aliqua citata à Pelagio,S. Augustinus tunc ignorans Ruffini stropham, tituli auctoritate perculsus, non audens obniti tantæ sedis Antistiti, in rectum sensum interpretando inflectere conatus est. Sed rem demùm edoctus,monitus (puto) scriptis sancti Hieronymi; aperiens imposturam, quod antè dixerat,retractauit[e]: quam quidem Augustini retractationem non legisse certum est auctorem illum de Viris illustribus,Isidori nomine editum,dum ait,Xystum illum fuisse Romanum Pontificem, eumdemq; martyrem, id auctoritate sibi vendicans Augustini;quem tamen librum ab hæreticis deprauatum affirmat. Hæc quidem de Xysto auctor in scripto codice Vaticano; in impressis autem desiderantur Xystus & alij labe hæresis infamati.

[d] *Hieron. comment. in Hierem. lib. 4. cap. 22.* *Sexti

S. AVGVSTINVS XYSTI PYTHAGORICI LIBRVM COGNOVIT.

[e] *Aug. Retract. lib. 2. c. 40.*

Quod verò timeret Pelagius hæresis condemnari, atque eam ob rem clanculo cum suis ageret:idcirco hæc vbi suprà Hieronymus[f]: Cui respondere diu tacens, & dolorem silentio deuorans, crebra fratrum expostulatione compulsus sum: nec tamen hucusque prorupi, vt auctorum nomina ponerem, malens eos corrigi,quàm infamari: non enim hominum, sed erroris inimicus sum.]& paulo pòst: Quibus loquar compendiò. Aut bona sunt quæ docetis,aut mala. Si bona; defendite liberè. Si mala; quid occultè miseros iugulatis errore,rectaq; fide ad decipiendos simplices quosque iactatis expositionem? quæ si vera est,cur absconditur? si falsa,cur scribitur? &c.] & alibi[h]: Sola hæc hæresis est, quæ publicè erubescit loqui, quod secretò docere non metuit.] hæc ipse.

[f] *Hieron. in Hierem. lib. 4. præf.*

[h] *Hieron. ad Ctesiphon.*

Talis hoc tempore status erat hæresis Pelagianæ, vt cùm propalarentur errores, auctores tamen

Universidad de Deusto
Biblioteca

A tamen latere cuperent, haecque de causa insulas ad docendum elegerint, duasque simul pestilentiae cathedras erexerint, alteram (vt habet idem S. Hieronymus) in Sicilia ad decipiendos Occidentales, in Rhodo insula alteram, ad corruptionem Orientalium populorum. De Siciliae cathedra, praeter recitatas superius S. Hieronymi obscure nominibus aliis inuolutas sententias: accedunt his, quibus haec toto caelo perspicias, ea quae habet Hilarij epistola [a] his temporibus scripta ad S. Augustinum, qua eum de omnibus reddidit certiorem, tacitis tamen auctorum nominibus, quòd adhuc res eo modo clàm tractaretur. In Sicilia enim docuisse Caelestium, quae scripsit S. Augustinus ad Eutropium & Paulum Episcopos Galliarum, satis aperte demonstrant. Sed quid anno sequenti cum S. Hieronymus tum Augustinus requisiti exactiq; fecerint, vt aduersus vagantes errores scriberent, nos suo loco de his agemus inferius: haec autem modò occasione Ruffini obitus dixisse voluimus, sepelisseque eum iis, B quos sibi viuens composuit, titulis sepulchralibus. Porrò haec omnia de Ruffini obitu, & ortu haeresis Pelagianae, emergentibusq; haereticis, ex Origenistarum progenie manantibus, huic eidem anno, quo Vrbs capta est, congruere, quae in epistola ad S. Augustinum habet S. Hieronymus, satis perspicue declarant his ipsis verbis [b]: Multi vtroque claudicant pede, & ne fractis quidem cerucibus inclinantur, habetes affectum erroris pristini, cùm praedicandi eamdem non habeant libertatem.] nam paulo pòst de Vrbe capta haec subdit: Capta Hierusalem tenetur à Nabuchodonosor, &c.] At de his satis.

PELAGIANAE HAERESIS TARDITVS PROGRESSVS.

[a] Apud Aug. epist. 89.

[b] Apud Aug. epist. 16.

Quod autem ad res Orientales pertinet: hoc anno Theodosius Imperator, duobus datis [c] ad Anthemium Praefectum Praetorio rescriptis, haereticos Montanistas, Priscillianistas atque Eunomianos diuersis poenis exagitat. Quam verò Macedoniani vexati fuerint hoc tempore, Socrates ita describit [d]: Theodosius quidam Synadorum vrbis Phrygiae Pa- C cianae Episcopus haereticos (in ea namque vrbe complures erant ex secta Macedonianorum) grauiter persecutus est: cosque non modò ex ciuitate, sed etiam ex agris relegauit. atque istud aggressus est non de more Orthodoxae Ecclesiae, quae homines persequi non solet.] Orthodoxos hic auctor nominat suos Nouatianos. sed subdit: Neque studio rectae sinceraeque fidei incitatus, sed turpis quaestus cupiditati inseruiens, vt ex haereticis pecuniam cogeret. Itaque nihil reliquum fecit, quod ad Macedonianos vexandos pertineret: manusque clericorum, qui de eius erant Ecclesia, contra eos armare, ac infinitis ferè machinis, quibus illos conturbaret, vti coepit: in iudicio vinctos sistere non desiit, maximè omnium Agapetum illorum Episcopum variis incommodis & molestiis affecit. Ac cùm primarij prouinciae viri non satis habere virium & auctoritatis ei viderentur ad supplicium de Macedonianis sumendum: Constantinopolim celeriter contendit, mandatumque Praefecti D prouinciae postulat.

[c] L. 48. 49 & 50. de haeret. Cod. Theod.

THEODOSIVS EPISC. QVID IN MACEDONIANOS.

[d] Socrat. lib. 7 cap. 3.

Dum Theodosius Episcopus his de rebus Constantinopoli moram facit, Agapetus, quem secte Macedonianae praesse docui, ad rectam sanamq; de fide opinionem reduit. Nam consilio cum vniuerso clero inito, & populo Ecclesiae suae conuocato, persuadet vt fidem Consubstantialis accipiant. Quo facto, cum ingenti multitudine, immo verò cum populo vniuerso ad ecclesiam ire maturat: ac precibus peractis, sedem in qua Theodosius considere consueuerat, capessit. Simulatque populum concordiae vinculis in vnum colligauerat, de reliquo fidem Consubstãtialis docuit: vnde ecclesiarum administratione ad vrbem Synada spectantium potitus est. His rebus ita constitutis, paulo pòst Theodosius Synada reuertitur, Praefecti mandato fretus, quod secum attulerat: atque ignarus rerum quae ipso absente acciderant, exemplo ad ecclesiam pergit. Inde ab omnibus qui aderant, expulsus, Constan- E tinopolim denuò proficiscitur. qui simulatque eò aduentabat, grauiter suum statum coram Attico Episcopo deplorare, se inique Episcopatu eiectum docere coepit. Atticus autem, vt intellexerat rem feliciter ad Ecclesiae commodum cecidisse, verbis Theodosium lenire, suadere, vti genus vitae quietum & vacuum à molestiis consectaretur, communemque omnium vtilitatẽ suis priuatis commodis anteferret: scribit praeterea Agapeto, vt Episcopatum teneat, nihilque molestiae sibi ex offenso Theodosij animo suspiceretur euenturum.] hactenus Socrates: sed illud parum consultè (vt dictum est) ait, non de more Catholicae Ecclesiae illum insectatum personas haereticorum; cùm à temporibus Christiani Imperatoris Constantini sexcenta ferme edicta aduersus personas haereticorum promulgata legantur, idque innumera exempla superius relata declarent.

AGAPETVS MACEDONIANVS CVM SVIS REDIT AD ECCLESIAM.

Quòd verò sordesceret, non animarum lucri causa, sed cupiditate rerum temporalium, Episcopos exagitare illos, qui extra Ecclesiam praua docerent (vt exemplo Theodosij

Epi-

Episcopi declaratum est) hoc prudentior quidem factus est Synesius, qui sic suos iubet hoc tempore magno animi zelo eosdem Eunomianos insectari, vt tamen à rapina ipsorum bonorum abstineant. Quæ igitur aduersus eosdem Eunomianos in Ægypto agentes Synesius ex philosopho Episcopus Ptolemaidis scripserit, temporibus quidem & argumento, de quo agitur, congrua hic reddamus. Qui enim (vt ostendimus) ad sedem illam administrandam inuitus nolensque assumptus est: ea potitus (vt decuit) summo studio ac vigilantia administrauit, vt eius litteræ in Episcopatu conscriptæ docent, inter quas hæ sunt aduersus Eunomianos datæ ad suos presbyteros, his scilicet verbis[a]:

SYNESIVS INSEQVITVR EVNOMIANOS.

[a] *Syn. epist. 50*

Ex impij Eunomij secta, audio, Quintianum, per eos qui celeberrimæ ipsius potestatis in exercitu præfecti sunt, adulterare rursum Ecclesiam, & falsos quosdam doctores constituere, laqueum animis simpliciorũ, per eos qui nuper à Quintiano missi sunt ad hoc ipsum, iniici. Hi igitur spurij presbyteri, & recentes aduenæ, & Apostoli diaboli & Quintiani, ne lateant vos, quod insultum in gregem, quem vos pascitis, fecerunt; nec lateant vos, quòd zizania inter triticum conseminant. Nota sunt omnibus horum refugia: scitis qui agri eos suscipiunt: scitis quæ domus prædonibus apertæ sint. Inuadite fures, naribus inuestigantes: sitis æmulatores benedictionis Mosaicæ, qua benedixit viris, qui contra impios in castris & mentem & manus mouerunt. Illud autem ad vos, fratres, dictu dignum est: Bona bene fiant: lis pro lucro tollatur: omnia propter Deum tractentur. Non eamdem oportet esse virtutis & improbitatis causam Pro pietate cursus est: pro animabus decertandum est, ne aliquos ab Ecclesia deprædentur, quod iam consueto more faciunt.

NE EVNOMIANORVM BONIS INHIENT ORTHODOXI.

Qui verò Ecclesiæ præfectus auxerit crumenam, & per hoc quod vtile esse videtur, id temporibus exigentibus, asperitatem & potentiam sibi conficit: hic est quem nos ex conuentu Christianorum reiicimus. Non fecit Deus virtutem imperfectam: non opus habet auxiliaria improbitate: nec deficient milites Deum decentes Ecclesiis: reperiet auxiliarios hic quidem sine mercede, in cælo verò perfectam mercedem habituros. Vos hi fiatis. Bonum est enim etiam recta facientibus comprecari; bonum etiam transgredientes execrari. Quisquis igitur pigrescit, & destituerit: & quisquis aggredietur quidem, verùm rapuerit quid de alienis, non insons fuerit apud Deum. Vnum hoc solum in medium trahite; & monetarios istos prauos, qui diuinam doctrinam velut numisma adulterant, circumferte: qui sint, omnibus manifestum facite: deinde hoc modo cum ignominia è Ptolemaidis finibus expellantur; quicquid cum ipsis venit & omnem rem ad sacrificium inutilem auferentes. Qui verò præter hæc facit, maledictus Deo. Quisquis impium conuentum conspicatus, neglexit; aut vbi audiuit, contempsit; aut luto ab ipsis inquinatus est: hos nos Amalechitas esse statuimus, à quibus spolium auferre non licet. De eo verò qui accepit, dicit Deus: Pœnitet [b] me, quòd Saulem Regem feci. At vestri nullam ob rem ipsum pœniteat. Sed vestri quidem cura sit Deo; Dei verò cura sit vobis.] hactenus ad suos Synesius. Qui quidem his & aliis rectè sancitis suæ sedis Episcopatus primordia consecrauit. hoc enim anno ipsum creatum esse Episcopum Ptolemaidis, nempe anno tertio à reuocatis exulibus Episcopis Ioannis fautoribus, superiùs dictum est: hoc namque anno epistolam dedisse diximus ad Theophilum Alexandrinum Episcopum pro Alexandro Episcopo Basianopolis in Bithynia, quam alia occasione superiùs recensuimus.

[b] *1. Reg. 15.*

DE SYNESIO EX PHILOSOPHO EPISCOPO.

At dignum quidem putamus, omnium celeberrimi huius temporis philosophi Synesij, hoc anno Episcopatu initiati, primordia hîc repetere. Fuit ille patria Cyrenensis, Alexandriæque versatus, vbi vxorem duxit & filios genuit: ex quo autem genere ortus sit, & institutum vitæ eius probè compositum, ipse [c] hæc omnia pluribus: haud enim in his licet alio properanti moras nectere. Reddamus hic modò quæ de eo Euagrius [d] litteris commendauit; ait enim: Iste Synesius fuit cùm in aliis rebus disertus, tum in Philosophia egregiè excolenda adeò præ ceteris eximius, vt etiam à Christianis, qui neque amore, neque odio adducti, de eo iudicium fecerunt, in magna haberetur admiratione. Itaque illi persuadent, vt licet nondum doctrinam de resurrectione carnis admisisset, neque ita censere vellet, salutari regenerationis lauacro tingeretur, & iugum susciperet sacerdotij: rectè admodum de eo augurantes, quòd res alias eius virtutes sequerentur, diuinaque gratia nihil pateretur in eo desiderari. Quæ spes illos minimè frustrata est. Nam qualis & quàm eximius vir euaserit, argumento sunt tum epistolæ ab eo post sacerdotij susceptionem elegantes & ornatè compositæ, tum liber ille, quem dedicauit Theodosio, tum aliæ præclaræ illius quæ extant lucubrationes.] hæc Euagrius. Habetur excusa ipsius Synesij epistola, vnde

[c] *Syn. epist. 58*
[d] *Euagr. lib. 1 cap. 15.*

ipse

A ipse Euagrius ea omnia hausisse visus est de contestationibus ab eo factis, antequam fieret Christianus, atque ordinaretur Episcopus: cùm à clero electus, & populo postulatus Episcopus, illic publica contestatione innotescendum curauit; nimirum se haud cælibatum, vt alij sacerdotes, seruaturum, sed cum coniuge permansurum, suscepturumque ex ea liberos; nec adduci posse vt contra philosophiæ præscriptum, ex fide Christiana ipse crediturus sit, fore aliquando mundi occasum, corporumque resurrectionem, vel antè corpora formari, quàm animas. hæc quidem ab ipso iactata, certum est. SYNESIVS PHILOSOPHVS ELECTVS EPISCOPVS.

Sed errore maximè labuntur, qui putant hæc seriò fuisse à Synesio inculcata. Etenim quomodo Theophilus adduci aliquando valuisset, vt credere obstinata contradictione nolentem, atque adeò refragantem baptizandum fore consenserit, nedum summo sacerdotio imbuendum, contra Euangelicam Apostolicamque doctrinam, ipsis Ecclesiæ legibus reclaB mantibus, quarum Theophilus minimè ignarus, sed consultissimus erat? At quomodo hæc gesta sint, paulò post dicturi sumus. modò autem ipsius Synesij de his datam ad Euoptium fratrem epistolam hic recitemus, quam exscripsit Nicephorus*, ex quo eam hic nos reddemus. sic enim se habet: * Nicephor. lib. 14. c. 55. Synes. epist. 105.

SYNESII EPISTOLA AD EVOPTIVM.

Inconsideratus sanè essem, nisi multam haberem Ptolemaidis ciuibus gratiam, qui me honore eo, quo me ipsum indignum puto, honestum esse volunt. Verum non an illi magna tribuant, sed potiùs an ea à me recipienda sint, deliberare conuenit. Quòd si enim homo diuino propè fruatur honore, si quidem iustus sit, dulcissimum percipiat fructum: sin dignitate ea longè sit indignior, acerbam futuræ pœnæ sustineat expectationem. Porrò non nouus hic, sed vetustus admodum est metus, ne quid in Deum committam, honorem ab hominibus ferens. Ego sanè, qui meipsum noui, ineptiorem omninò comperio, quàm vt saC cerdotali dignitati gerendæ idoneus sim. Proinde apud te de animi mei motibus & cogitationibus agam: non enim alium habeo, apud quem id rectiùs faciam, quàm te percarum mihi, mecumque educatum caput. Te namque æquum est participem esse curarum mearum, ac noctu vigilantem deliberare, & interdiu cogitantem considerare, vt & boni mihi aliquid contingat, & mali quicquam effugiam. Accipe igitur, quo loco res meæ sint, quæ tibi etiam maiore ex parte cognitæ sunt.

Fasce exiguo sublato, pulchrè mihi videor hucusque philosophiam ipsam pertulisse: quàm verò ab hominibus non prorsus perperam in ea versatus esse censear, laudatum à quibusdam, ampliore nunc honore me ornatum esse volunt, qui de idoneis animi mei viribus iudicare non possunt. Vereor autem, ne si per ineptam ambitionem dignitatem oblatam recipiam, neutrum consequar, videlicet neque laudem ex honore contempto, neque D gloriam ex dignitate minùs rectè gesta. Rem ipsam sic mecum considera: Rebus duabus semper tempus omne tribuo, studiis, & ludo: litteris vacans, & præcipuè diuinis, solus sum: ludo operam dans, quamplurimos admitto. Nosti enim, cùm à libris exurgo, totum me in ludis esse, à ciuilibus autem curis & natura & animi destinatione abhorrere. Sacerdotem autem oportet esse virum diuinum, & ad ludum omnem perinde atque Deum difficilem ac durum; qui vt propositum institutumq; suum teneat, innumeros plurimorum conuersos in se habet oculos. Ad quos nulla aut certè parua peruenit vtilitas, nisi aliquis probè instructus & cordatus sit, & à suauitate animi omni alienus. Rem diuinam faciens, non priuatim solus esse potest, sed in communi conuentu inter plurimos versatur, cùm legis doctor sit, & nihil aliud quàm quod legitimum sit, sonet. Negotia eum gerere oportet, quæ simul omnes tangunt. Quæ enim communia omnium sunt, vnum ipsum curare opus est, nisi criE minibus omnium obnoxius esse velit. Quomodo igitur non maximi, fortissimiq; animi sit, tantam curarum molem ita ferre, vt mens non obruatur, & extincta in anima particula diuina non negligatur; si quis tot studiis & variis actionibus distineatur? SACERDOTALIS VITÆ EMINENTIA.

Neque ignoro esse quosdam qui hoc præstare possint: & felicem eorum naturam atque beatam, ipsosque vere diuinos viros esse censeo, qui cùm in multis humanis versentur negotiis, non tamen diuini numinis cura excidant. Ego verò me ipsum, qui in vrbem descendere, & per vrbem deambulare soleam, rebus inuolutum quæ ad terrenas curas trahunt, atque inquinationibus repletum esse, quarum non facilè quisquam magnitudinem dixerit, scio. Nam quæ ad natiua & propria aliunde aduenium piacula, in accessionis rationem conferuntur. Corporis robur mihi non est: interiora animi bona non rectè se habent: ab externis etiam aliqua ex parte destituor: tum autem conscientiæ mœrorem ferre nequeo, & quotiescumque me quispiam rogat, disertis verbis statim dico, sacer-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dotem in rebus omnibus maximè à probris debere esse alienum; quippe qui aliorum quasque sordes expiet. A

Verùm enimverò illud quoque litteris ad fratrem datis inserere conuenit: permulti enim hanc epistolam legent; & ea gratia illam potissimùm dictaui, vt cùm res ipsa nota omnibus fiat, tum vtcumque ea procedat, & apud Deum & apud homines, nec minùs apud ipsum patrem Theophilum culpa caream. Siquidem cùm res meas in medium protulerim, & potestati eius, quicquid velit, de me statuendi permiserim; quomodo crimini alicui obnoxius sim? Mihi & Deus ipse, & leges, ipsaque sacra Theophili manus vxorem dedit. Quapropter omnibus prædico, testatumque esse volo, me illam prorsus deserturum non esse; neque cum illa veluti mœchum, clandestinam consuetudinem habiturum: alterum enim minimè pium, alterum minimè legitimum est. quin potiùs & volo & opto, plures mihi & probos nasci liberos: hoc ipsum electionis auctorem & principem ignorare non oportet. Sciant B id amici nostri Paulus & Dionysius, quos legatos hanc ob causam à populo lectos esse audio.

SYNESII CONTESTATIO.

Illam verò rem Theophilo non significari, sed in memoriam tantùm reuocare opus est: de ea autem pluribus dicam, cùm qua quidem vna quisquam alia omnia collata parua esse iudicet. Difficile est, atque adeò fieri omninò non potest, vt animus dogmata, quæ per eruditionem & scientiam in certam necessariamq; persuasionem euaserint, fluctuare & in dubium vocari sinat. Nosti porrò, philosophiam admodum diuulgatis istis Christianorum aduersari opinionibus. Itaque haud vmquam adducar, vt posteriùs animam quàm corpus gigni credam. Neque mundum ipsum & partes eius aliquando interituras esse dicam. Resurrectionem deprædicatam sacrum quiddam & minimè vulgandum esse duco. Neque conceptis vulgi opinionibus assentiri possum. Mens philosophia exculta verum perspicit. Ea interdum necessitate adducta, mendacium permittit. Et habet rationem, seu proportionem C suam lumen ad veritatem, & oculus ad mentem. Quatenus ergo oculus lunine copiosiore in deterius abutatur, aut lippis tenebræ commodiores sint, hactenus mendacium quoque populo vtile esse, & veritatem noxiam eis puto, qui aciem mentis in euidentem rerum claritatem intendere nequeunt.

SYNESII SINCERITAS.

Quòd si sacerdotes nostri hæc mihi permittunt; potero sanè ego quoque sacerdotis munere fungi, qui domi quidem philosophiæ incumbo, in publicum autem progressus, sermonibus & colloquijs hominum delector, neque docens, neque dedocens, sed in anticipata opinione quemque persistere permittens. Sin illi sacerdotem ita animatum & opinionibus manifestum esse oportere dicant, omnibus me palam ostendere intermiserim. Quid enim rei est populo cum philosophia? Rerum quippe diuinarum veritatem minimè vulgari oportet: populus autem more & assuetudine alia indiget. Rursum igitur & sæpiùs re- D petens dicam, nulla cogente necessitate, neque arguere, neque argui sapientis esse. In sacerdotum autem ordinem cooptatus, non committam vt dogmata præter animi sententiam assimulem. De his Deum, de his homines testes inuoco. Veritas Dei propria est, apud quem in rebus omnibus inculpatus esse volo. Hoc vnum tantùm non dissimulo: quandoquidem ioci & ludorum studiosus sum; ita vt iam inde à puero crimen istud sustinuerim, plusquam deceret, armis me & equis delectatum esse; quibus si caruero, tristis quidem ero. Quid enim cùm carissimos canes feras nullas prosequi, & sagittas à teredinibus exesas esse videro, faciam aliud? Sed tamen constantiam, si Deus voluerit, obtinebo: atque quamuis à curis alienus, macerabor; causarumque & negotiorum quantumuis graue ministerium hoc, Deo confisus, sustinebo. Dogmata autem per dissimulationem non tegam; neque mihi mens à lingua dissentiet. Hoc si cùm & sentiam & dicam, Deo placere puto: neque E sermonis illius de me occasionem relinquere volo, me, quòd qui fuerim, ignoratus sim, electionis suffragia rapuisse.

QVOMODO SACERDOTIVM SVSCIPIENDVM.

Ceterùm Dei amantissimus pater Theophilus, cùm me norit, postquam mihi id se scire significauerit, sic tandem de me consilium, quid statuat, capiat. Tum enim aut in instituto meo viuere me & philosophari patietur; aut postea vt me in iudicium vocet, vel sacerdotum ordine moueat, sibi ipsi potestatem non relinquet. Aliæ insuper opiniones & sententiæ omnes nugæ fuerint: veritatem enim satis scio Deo esse gratissimam. Sed enim sacrum caput tuum, atque in primis veritatis tutorem & inspectorem Deum testor, ægre mihi esse. Quomodo enim non sit, cùm quodammodo ex vita solita in vitam aliam transeundum mihi sit? Quòd si rebus his in publicum prolatis (latere enim eas & premi nolo) is cui potestatem hanc concessit Deus, in ordinem sacerdotum me elegerit: subitò eam necessi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A necessitatem, & veluti diuinum decretum suscipiam. Sic enim existimo, si vel Imperatore, vel infelici, Deoq; inuiso Augustali quopiam iubente, imperata non facerem, inobedientiæ præuis me daturum esse: Deo autem ipsi volentes nos parere conuenit. Sin me ad sacrum obeundum ministerium non admittit Deus, ab ipso statim initio in me rem diuinissimam, veritatem ipsam complecti, neque per id quod illi maximè repugnat, mendacium scilicet, functionem ipsius suscipere decet. Fac igitur vt Scholastici hæc sciant, & ad illum referant.] hactenus epistola Synesij ex Nicephoro accepta.

Porrò si quis contestationes ita vt se habent intelligat, prout à nonnullis intellectæ nosciuntur, habet profectò vnde miretur, immò & indignetur, hominem talia protestantem, talesque conditiones præponentem, sic esse ordinatum à Theophilo Episcopum Ptolemaidis. verùm mentem Synesij hos minimè assecutos esse, palàm faciemus. Vnde, rogo, Syne- SYNESII ARTE IN EVADENDO EPISCOPATVM.
B sij mentem melius quàm ex his quæ postea idem ipse scripsit, quo sensu, quóve animo ista iactarit, possumus intelligere? Simulac enim diu reluctatus, creatus fuit Episcopus, scribens ad suæ Ecclesiæ presbyteros, planè de se testatur, omnem ornatum, insuper & omnem adhibuisse artem vt Episcopatus onus effugeret. Et quam artem? nisi vt simulatè agens, & illa inculcans adeò Christianæ fidei & disciplinæ aduersantia, reiceretur omninò à munere Episcopatus? Et vt sentio, haud aliud præstitit Synesius verbis, quàm quod S. Ambrosius factis exhibuit, dum ne Episcopus ordinaretur, se adulterum & sanguinarium publica professione ab omnibus credi voluit. Sed audiamus eius breuem de his epistolam ad suos presbyteros scriptam:

Neque[a] ego priùs vobis superior eram, cùm omni robore & arte sacerdotium effugerim: [a] Syn epist. 11. SYNESII EPISTOLA AD SVOS.
neque nunc vos me superatis: sed diuinum profectò erat, & quod tunc nondum, & quod
C nunc iam. Ego enim sæpiùs mori pro hac rerum sacrarum administratione maluissem, ne scilicet susciperem illam. Non enim mearum virium esse iudicabam huius rei gubernationem. Cùm autem Deus induxerit, non quòd ego petebam, sed quod ipse volebat: precor eum qui vitæ largitor est, vt etiam quam tribuit, perfecturus sit. Qui enim iuuentutem in otio philosophico consumpsi & in speculatione à rerum actione aliena, & tantum in curis versatus sum, quantum defunctorie per actum reprehendi non potest in hac cum corpore vita, & in hoc quòd ciuis ciuitatum fuerim: quomodo sufficiam curis nullam habentibus intermissionem? Aut quomodo vbi meipsum turbæ negotiorum tradidero, adhuc ad mentis pulchritudines accedam, quibus solùm beatum otium frui potest? sine quo mihi & mei similibus omnis vita, nulla vita est. Ego quidem non noui: Deo verò (aiunt) omnia possibilia
D sunt, etiam quæ impossibilia sunt. Et vos ipsi igitur pro me supplices manus ad Deum eleuate, & tum populo in vrbe, tum his qui in agris aut villaticis ecclesiis commorantur, preces pro nobis & in communi & singulatim omnibus committite. Si enim nō desertus à Deo relictus fuero: tunc cognoscam, sacerdotium non discessum esse à philosophia, sed ampliorem accessum.] ista ad suos, cùm creatus est Episcopus, Synesius[b]. [b] Synes. epist. 57.

Scribens postea contra Andronicum; quàm expetierit mori potiùs quàm Episcopus fieri, aperta testificatione declarat, vbi primùm de suo ante Episcopatum vitæ instituto ista præmittit: Viuebam cum bona spe in mundo, velut in sacro septo animal liberum ac solutum, prece & libro & venatione vitam diuidens: vt enim sana sit anima & corpus; hoc quidem laborare oportet, illam autem rogare Deum. Cum huiusmodi facilitate traxi annos illos vsque ad electionem Episcopatus: ad quem ego, si quis vmquam, timidissimus fui. Testor omnibus Deum, cuius per vos ego arcana mysteria gestaui, absque hu-
E manis circuitibus ac studiis, ipsum Deum solitarie in multis temporibus & locis accessi, & pronus & in genua inclinatus, supplex mortem pro Episcopatu eligebam.] hæc & alia de reluctatione sua, ne susciperet Episcopatum Synesius, cuius quidem argumenti multa præterimus breuitatis causa: cùm vt fugeret, ea vsus est arte, vt portentosis contestationibus illis Theophilum posset eludere. At insaniam simulantem Vlyssem prudens consilium Palamedis irritum reddidit; & impietatem affectans Synesius Theophilum latere non potuit.

Cùm verò è quietis tranquillo portu in turbatum vastumq; pelagus inuitus nolensq; soluisset: multiplicium mole negotiorum oppressus, iam cùm vix septem menses Episcopatu perfunctus esset, de abdicatione agere cœpit: sed frustra quidem. agit enim de his ipse in epistola ad Olympium[c]. Delegabat illi Theophilus pronunciæ illius negotia & lites verten- [c] Synes. epist. 96. SYNESIVS EPISCOPVS CAVSAS IVDICAT MANDATO THEOPHILI.
tes inter Episcopos, & causarum cognitiones: cui quidem cùm parere, se necessitate astringi

cognoſceret, & reluctari penitùs nefas; ad ipſum hoc primo anno ſcribens, hæc ait: Ego & A
volo, & neceſſitas mihi diuina eſt, vt legem putem quicquid thronus ille vaticinabitur.]
& inferiùs: Quicquid ſtatuerit, hoc multitudini iuſtum ſit: obedientia enim vita eſt, &
mors inobedientia.] Tanti quidem æſtimatus eſt recens Epiſcopus, vt iudex fieret ſeniorum
Epiſcoporum.

CAVSA PAVLI CVM DIOSCORO.

Vertebat enim tunc inter vicinos Epiſcopos Paulum atque Dioſcorum eiuſmodi contro-
uerſia. Irruentibus barbaris in Cyrenem cum ſuis, Paulus collem occupat natura munitum,
illicque vbi ageret, domunculam ibi ſitam in eccleſiam conſecrat, inferens illuc altare, & in
eò celebrans ſacrificium: quo actu locum illum ſibi vendicare putauit, contradicēte Dioſco-
ro, ſub cuius diœceſi locus poſitus erat. Sed Syneſius in Paulum ſententiam tulit, non exi-
ſtimans eam ob cauſam locum Deo eſſe dicatum, vt ad profanum vſum redire non poſſet. B
Nam hoc (inquit) locum non ſanctificat: alioqui omnes montes & omnes valles eccleſiæ
eſſent, & nullum monumentum effugeret vt non publicum eſſet, in quibus omnibus, cùm
hoſtes prædantur, preces & myſteria fiunt. Quot verò domus per impia Arianorum tem-
pora preces & myſteria ſuſceperunt, & nihilominus ſunt priuatæ? &c.] hæc & alia plura Sy-
neſius in Paulum pro Dioſcoro.

CASVS RESERVATI PRIMAE SEDIS EPISCOPIS.

In cauſa verò Lamponiani, qui ob illatas in Iaſonem iniurias excommunicatus fuit; cùm
idem iudicat, illud inſinuat Eccleſiæ antiqui moris, quoſdam atrociores caſus Epiſcopos mi-
nores non abſoluere, ſed reſeruare illos primæ ſedis Antiſtiti. nam audi de ipſo Lampona-
no: Quamquam (inquit) & lacrymas ex pœnitentia effuderit, & populus ſupplex illum ex-
cuſarit: at ego in his quæ viſa eſſent, perſeueraui: ſoluendi verò poteſtatem ad ſacram ſe-
dem remiſi. Tantum igitur mihi ipſi permiſi, ſi appropinquaret Lamponiano debitum fata-
le, ipſe vitæ exitus, vti tunc ſanè dies conſtituta adeſſe videretur: omnibus permiſi tum af- C
ſe, ipſe vitæ exitus, vti tunc ſanè dies conſtituta adeſſe videretur: omnibus permiſi tum af-
futuris preſbyteris, vt cum ipſo communionem participarent. Nemo enim ligatus mihi
moriatur. Verùm ſanitati reſtitutus, rurſus ob eadem reus ſit, & à diuina ac benigna anima
tua veniæ aſſenſum expectet.] hæc Syneſius ad Theophilum Alexandrinum Epiſcopum,
à nobis hîc poſita ad antiquos ritus in iudiciis Eccleſiaſticis reſerandos. Ipſe verò Syneſius de
ſe ad ipſum Theophilum hæc in fine: Poſtremùm ora pro me; orabis enim pro derelicto
& omnibus deſerto & egente eiuſmodi cooperatione: ita ipſe vereor pro me ipſo loqui ad
Deum. Omnia enim mihi in contrarium cedunt propter temerariam & periculis obicien-
tem ſe audaciam, quòd homo in peccatis, ſeorſum ab Eccleſia peregrinus educatus, alieno
vitæ ductu inſtitutus altaria Dei contigi.] hæc Syneſius: quibus videas quanta animi demiſ-
ſione polleret.

SYNESII QVERELAE DE CVRIS LITIVM SAECVLARIVM.

Obibat autem ipſe nauiter Eccleſiaſtica negotia: in quibus curis feliciter ſibi actum exi- D
ſtimabat, ſi non & ſæcularibus negotijs obrueretur. Hinc illæ aureæ ipſius in querelis ſen-
tentiæ: Ciuilem virtutem cum ſacerdotio coniungere, eſt verſare ea quæ ſimul verſari non
poſſunt. Priſcum ſæculum tulit eoſdem ſacerdotes & iudices. Nam & Ægyptij & Hebræo-
rum gens multo tempore ſacerdotes Reges habuerunt. Deinde (vt mihi videtur) cùm
diuinum opus humano more perageretur, ſeiunxit Deus vitæ conditiones, & alius ſacer-
dos & alius dux effectus eſt. Alios enim ad materiam direxit, alios ſibi ipſi collocauit. Or-
dinatum autem eſt, vt illi quidem in rerum negotiis, nos autem in precibus verſaremur.
Quod verò bonum eſt, ab ambobus exigit Deus. Quid igitur reducis? Quid ſeparata à Deo,
coniungere conaris; qui neque vt gubernemus, ſed vt falsò gubernemus expetis? Qua re
quid fieri miſerius poſſit? Opus eſt tibi Præfecto? ito ad procuratorem legum Reipublicæ.
Opus habes aliqua in re Deo? ito ad ſacerdotem ciuitatis.] & paulò pòſt: Non condemno E
Opus habes aliqua in re Deo? ito ad ſacerdotem ciuitatis.] & paulò pòſt: Non condemno
Epiſcopos, qui in rerum negotijs verſantur: ſed ignarus me ipſum vix in theatrum peruenī-
re, admiror eos qui vtrumque poſſunt. Mea facultas non eſt duobus dominis ſeruire. Si
verò ſunt aliqui, qui neque à conſcientia lædantur; poterunt ſanè & ſacerdotio fungi, &
ciuitatum Præfecti eſſe. Radius Solis etiam ſi cum ſtercore conuerſabitur, purus manet,
& non coinquinatur: ego verò ſi idem hoc fecero, fontibus & mari opus habeo.] hæc
& alia plura ad ſui excuſationem in Synodo Syneſius, cùm ab Epiſcopatu miſſionem pe-
teret, quam in annum ſequentem reiecimus. hæc verò ſatis hîc de Syneſij ordinatione &
adminiſtratione præguſtaſſe.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IESV CHRISTI ANNVS 411. INNOCENTII PAP. ANNVS 10. HONORII 17. THEODOSII 4. IMPP.

SEquitur ordine temporis annus Domini vndecimus post quadringentesimum, nullo Occidentalis Imperij signatus Consule, quòd afflictata nouis esset Gothorum cladibus & aliorum in diuersas prouincias grassationibus barbarorum Romana Respublica: in Oriente verò, vbi tranquilliot esset rerum status, ipse Theodosius Imp. quartũ adiit Consulatum: Quo Alaricus Gothorum Rex iam traiicere in Siciliam exercitum frustra tentans, repentina morte occupatur apud Cosentiam: de cuius obitu & sepultura hæc apud Ioannẽ Diaconum, ab alijs non suo nomine Paulum nuncupatum [a]: Inter hæc Alaricus dum deliberaret quid ageret, apud Cosentiam subita morte defunctus est. Gothi Basentium amnem de alueo suo captiuorum labore deriuantes, Alaricum in medio alueo cum multis opibus sepeliunt; amnemque meatui proprio reddentes, ne quis locum scire posset, captiuos qui interfuerant extinguunt.] hæc ipse. Sozomenus [b] autem de Alarico ait, eum ante obitum inita cum Honorio pace, ab eo declaratum fuisse totius ducem exercitus; subditúque: Cùm pro consuetudine Principum ex processu quopiam tum reuerteretur Imperator, audita morte Alarici, statimque descendens, publicè gratias Deo nuncupatis precibus egit, quòd esset insidiatore manifesto liberatus.] Addit hæc his idem auctor Miscellæ [c]:

ALARICI OBITVS.

[a] *Paul. Diac. lib. 12. histor. Miscell.*

[b] *Sozom. lib. 9. c. 12.*

[c] *Paul. Diac. lib. 13.*

Regem deinceps Athaulphum Alarici affinem Gothi constituentes, Romam redeunt: si quid residuum fuit, more locustarum eradunt, auferentes exinde Gallam Placidiam Theodosij Principis filiam, sororem Honorij, quam sibi Athaulphus apud Forum Cornelij coniugio sociauit: quæ multò pòst Reipublicæ commodo fuit: nam ad hoc marito animum acerrimo ingenio, subtilibus blandimentis inflexit, vt vltro à Romanis pacem expeteret.] hæc ipse. at de posteriori hac Vrbis inuasione apud nullum alium me legisse memini. Orosius autem tradit [d], in ipsa Vrbis inuasione sub Alarico Gallam Placidiam ab Athaulpho captã; Zosimus & alij ipsam antè sub Alarico custoditam ferunt. Ceterùm diuina id factum dispensatione, quò extremã Imperij cladem auerteret, idem auctor affirmat. Nulla igitur, defuncto Alarico, clades ab Athaulpho Alarici successore Vrbi illata penitùs reperitur: immò ei in optatis fuisse, Gothorum exercitu Romanum Imperium in splendorem pristinum restituere, idem Orosius testatur his verbis [e]: *Is (vt sæpè auditum, atque vltimo exitu eius probatum est) satis studiosè sectator pacis, militare fideliter Honorio Imperatori; ac pro defendenda Romana Republica impendere vires Gothorum præoptauit. Nam ego quoque ipse virum quemdam Narbonensem, illustris sub Theodosio militiæ, etiam religiosum prudentemq; & grauem apud Bethlehem opidum Palæstinæ, beatissimo Hieronymo presbytero referente, audiui, se familiarissimum Athaulpho apud Narbonam fuisse; ac de eo sæpe sub testificatione didicisse, quòd ille cùm esset animo, viribus, ingenioq; nimius, referre solitus esset, se in primis ardenter inhiasse, vt obliterato Romano nomine, Romanum omne solum, Gothorum Imperium & faceret & vocaret; essetq; (vt vulgariter loquar) Gothia, quod Romania fuisset; fieretque nunc Athaulphus, quod quondam Cæsar Augustus. At vbi multa experientia probauisset, neque Gothos vllo modo parere legibus posse propter effrenatã barbariem, neque Reipublicæ interdici leges oportere, sine quibus Respublica non est Respublica: elegisse se saltem, vt gloriam sibi de restituendo in integrum, augendoque Romano nomine, Gothorum viribus quæreret; habereturque apud posteros Romanæ restitutionis auctor, postquam esse non poterat immutator. Ob hoc abstinere à bello, ob hoc inhiare paci nitebatur, præcipuè Placidiæ vxoris suæ feminæ sanè ingenio acerrimæ, religionis satis probatæ, ad omnia bonarum ordinationum opera persuasu & consilio temperatus.] Quomodo autem dolo suorũ, idem Athaulphus hæc meditatus, interfectus fuerit, suo loco dicemus.*

[d] *Oros. lib. 7. cap. 40.*

[e] *Oros. lib. 7. c. 43.*

ATHAVLPHI REGIS CONSILIVM.

Hoc eodem anno Carthagine in Africa celebrata est famosissima illa Collatio inter Catholicos & Donatistas diu experita, sæpè tentata, numquã autem, resilientibus illis, effectu consummata, nisi hoc anno, postquam ad hoc ipsum perficiendũ ab Honorio Imp. missus est in Africam anno (vt dictũ est) superiori Marcellinus. Post Consulatũ quidem Varanes, nempe hoc anno, ex scripto antiquo Codice Balduinus tradit habitam fuisse huiusmodi Collationẽ. Quod autẽ conuentus iste appellatus inueniturr Collatio, non Conciliũ; inde accidit, quòd in vnico concessu non vocati sunt hæretici vel schismatici tamquam rei ab Ecclesia iudicandi, sed vt fratres ad vnitatẽ Ecclesiæ, cognitis causæ meritis, attrahendi. At quomodo

DONATISTAE EDICTIS VOCATI AD COLLATIONEM

Universidad de Deusto
Biblioteca

ista se habuerint,& quo temporum ordine cuncta sint facta,iam aggrediamur. Quem dixi- A
mus missum esse anno superiori ab Imperatore insignem virum Marcellinum in Africa ad
[a] *Aug.in Breuic.Collat.di.3.c.5.* conciliandos cum Catholicis Donatistas:idem ipse Imperatoris[a] rescriptum,quo iuberentur
Donatistæ cum Catholicis ad conferendum de controuersijs inter eos diu versatis in locum
vnum conuenire debere,promulgauit.Sed & dato post quatuor menses edicto decimoquar-
TEMPVS COLLATIONIS. to Kal. Martias, vt Collatio haberetur decimoquarto Kalendas Iunias definiuit[b]; idque ex
[b] *Aug.in Breuic.di.3.c.8.* Imperatoris rescripto,quo iubebatur eo temporis spatio eos ad causam agendam impelli: li-
cet aliis edictis, ne subterfugium aliquod ex temporis angustia obtendi posset, alios duos
menses ipse superaddidit. Ceterum vt ad Kalend. Iunias conueniretur, pars vtraque consen-
sit. hæc ex Actis ipsius Collationis sunt accepta.

Constat insuper Marcellinũ, quo demulceret refractarios Donatistas,suo edicto, quo eos
MARCELLINVS INDVLGENTISSIMVS DONATISTIS. vocauit, sine iussione Imperatoris reddidisse basilicas Donatistis, qui se pollicerentur esse B
venturos. Insuper & illud indulgendum putauit, vt eodem edicto illis concederet, vt quem
vellent eligerent sibi Iudicem, qui cum ipso præficeretur ad iudicandum: sed & iuramento
pollicitus est,se iudicaturum quod veritas suasisset;aliaq; complura adiecit,quibus eodẽ edi-
cto eos est exhortatus ad mutuo cum Catholicis conferendũ. hæc ex Actis. Præstitum quo-
que ab eo & illud fuit humanitatis officiũ,vt per Tractorias eosdẽ conuocauerit litteras,qui-
bus (vt alibi fusius explicauimus) sic vocatis publicæ concederentur vecturæ, atque omnia
necessaria ad commeatum abunde satis impenderentur. Per Tractorias namque ad eorum
Primates missas,à quibus singuli acciperent, eos fuisse vocatos, S.Augustinus testatur[c].

[c] *Aug.ad Donatistas post Collat.c.24.* Sic igitur conuocati (inquit ipse[d]) congregantur ex vniuersa Africa tot Episcopi Donati-
[d] *Aug eodem lib.c.25.* stæ, ingrediunturque Carthaginem cum tanta specioſi agminis pompa, vt tam magnæ ciui-
tatis oculos in se, intentionemq; conuertant.] Ex parte verò Catholicorum omnes numero C
DONATISTAE EPISCOPI CARTHAGINEM VENIVNT. ducenti & octoginta sex,cùm ferme centum [e] in suis Ecclesijs senectute & morbis præpediti
[e] *Aug. eodem lib.c.24.* remansissent, immò centum viginti,vt habent [f] Acta Collationis. Donatistarum autem nu-
merus minor fuit: nomina enim eorum in subscriptionibus litterarum numerata sunt du-
centa septuagintanouem; sed falsitas deprehensa est, cùm pro absentibus aliqui subscripsis-
sent.At ne hac etiam ex parte Catholicis censerentur inferiores,se plures quàm quadringen-
[f] *Aug.in Breuic.Collat.di.3.c.14.* tos esse numero, falso iactabant, detentos verò illos domi diuersis corporis infirmitatibus:
sed inanem prorsus hanc fuisse illorum gloriationem, S. Augustinus ostendit.

Cùm autem superiores Catholici numero essent;ad euitandã tamen ostentationem, non
vnà simul,vt Donatistæ,sed seorsum singuli Carthaginẽ ingressi sunt, vt idem S.Augustinus
[g] *Aug in Breuic.c.11.* affirmat[g]. Quod verò non ea põpa qua ipsi fuissent ingressi, pauciores numero eos esse, Do-
natistæ putarunt :porrò illi inuenti sunt adiecisse subscriptioni litterarũ numerũ itidem cen- D
IACTANTIA DONATISTARVM. tum viginti Episcoporum, quos oppressos morbis domi relictos causati sunt. Sic igitur qui
subscriptione ostentabant numerum ducentorum septuagintanouem Episcoporum, nõnisi
[h] *Aug. ibidẽ c.14.* centum quinquagintanouem sunt numerati. id quidem aperte demonstrat S. Augustinus [h],
qui de suis Catholicis affirmat,præter numeratos superiùs centum octoginta sex,qui se Car-
thaginem contulerunt, recensitos esse qui diuersis necessitatibus detenti domi remanserant
centum viginti;quodque adhuc eo Collationis tempore sexaginta sedes Episcopales in Afri-
ca orbatæ erant pastoribus; adeò vt numeratæ fuerint sedes Episcopales in Africa Catholi-
corum quadringentæ & sexaginta sex. Donatistas verò numero sedium valde imminutos
ex eo intelliges, dum qui anno Christi trecentesimo nonagesimoquarto Bagai in Numidia
aduersus Maximianistas conuenerunt, numerati sunt quadringenti, sex minus Episcopi,
exceptis Maximianistis, qui & ipsi Donatistæ erant, sed ab illis schismate separati: in hac E
verò Collatione, quamuis suorum multitudinem affectauerint, nonnisi centum quinqua-
gintanouem colligi valuerunt : nam falsò iactasse centum viginti ægrotos remansisse domi,
[i] *Aug.in Breuic.Collat.di.3.c.14.* conuicti sunt ex suis ipsorum verbis [i]. Ex quibus intelligas quantum profecerint in Dona-
tistarum conuersione Episcopi Orthodoxi, atque præcipuè Augustinus.

Cùm igitur vtraque pars Carthaginem conuenisset, antequam vno confessu collige-
[k] *Aug.in Breuic.di.3.c.3.* rentur, Marcellinus aliud ipsis præsentibus promulgauit edictum [k], quo inter alia, qui lo-
LOCVS DELECTVS AD COLLATIONEM. cus habendo conuentui deligendus esset, pars vtraque decerneret, eos admonuit. De
[l] *Aug.eod.lib. c.14.* loco itum est in eam sententiam, vt in Thermis Gargilianis comitia haberentur [l]. Sed cur
non in basilica Fausti, vel basilica Restitutæ, in quibus complures Synodi Carthaginenses
habitæ esse leguntur, conuentum est? nulla alia quidem ex causa, nisi quod horrerent Do-
natistæ Catholicorum ecclesias, quas dicerent esse Satanæ synagogas: vnde etiam accide-

re con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A reconfluerent, vt, cum ipsis potituri eas inuaderent, nonnisi eisdem lotis, purgatisque ac demolitis altaribus, & aliis more suo adhibitis lustrationibus, illas vendicarent, vt ex Optato superius recensuimus. Sic igitur communi consensu electæ sunt Thermæ Gargilianæ, locus amplus, lucidus, ac refrigerans calores æstiuos, vt à sancto Augustino describitur[a]: erat autem in ipsius Carthaginensis vrbis meditullio constitutus. Eodem quoque[b] edicto cauit Marcellinus, vt ad tumultum ex numerositate oboriri solitum anteuertendum, ex vtraquaque parte decem & octo deligerentur, omnes numero trigintasex, qui sessionis locum ingrederentur: quorum officia ita inter se partita essent, vt ex illo cuiusque partis numero decem & octo Episcoporum, septem deputarentur ad disputandum; totidem, cùm opus esset, ad consulendum; quatuor reliqui, qui Actis conscribendis atque custodiendis præessent. Renuerunt autem primo loco id se facturos Donatistæ, petentes suis omnibus

B locum Synodi patere debere. Catholici verò, se in omnibus Marcellino parituros, litteris professi sunt.

[a] *Aug. lib. post Collat. cap. 1. in fin.*

[b] *Aug. in Breuic. c. 3. & 4.*

Cùm enim eodem edicto Marcellinus eos omnes admonuisset, vt pars vtraque scriptis proderet, vtrum placerent quæ edicto continebantur: Catholici non solùm edicto parituros se esse rescripserunt, sed & iisdem suis ipsorum litteris ad omnem præstandam gratiam Donatistis se ipsos obligauere. Nam Augustinus[c]: In iisdem (inquit) litteris etiam se obstrinxerunt, & polliciti sunt, quòd si in parte Donati veritas eis demonstraretur ecclesiæ, non se illic Episcopalem honorem quæsituros, sed consilium eorum secuturos pro salute Christiana. Si autem in sua communione potius veritas ostenderetur Ecclesiæ, honores Episcopales eis non se negaturos: & hoc à se fieri bono pacis; vt intelligerent ij, quibus hoc præstaretur, quòd in eis Catholici non Christianam consecrationem, sed humanum detestarentur errorem. Quod si plebs duos in vna Ecclesia Episcopos ferre non posset; vtrisque de medio recedentibus, singuli constituerentur Episcopi, ab eis Episcopis ordinandi, qui in suis plebibus singuli inuenirentur.] hæc quidem magna prudentia Orthodoxi, quo ipso ingressu ijs delinirent efferatos illorum animos, atque sic ad pie sancteque causam tractandam inducerent.

CATHOLICORVM EPISCOPORVM PROMISSIO.

[c] *Aug. ibid. c. 4.*

Porrò separatas alias ab his dederunt ad Marcellinum[d] Catholici litteras, quibus significaruut, se acquiescere in hoc etiam Donatistis, vt ipsi omnes in locum conuentui præstitutum ingrederentur, cùm se tamen mandatis eius parere paratos dicerent, vt non amplius quàm decem & octo in locum sint ingressuri. Rursus etiam iisdem litteris causam ipsam insinuarunt, nempe (ne forte ex persona Principis Collationé indicentis & cogentis Episcopos suborirì posset inuidia) ostendentes ex diuinæ Scripturæ præscripto id sancte pieque vsurpari. Extant adhuc priores litteræ ad Marcellinum datæ, ab ipso S. Augustino in Gestis cum Emerito recitatæ, hic autem repetendæ ad declarandam Catholicorum in omnibus exhibitam ad dispersos colligendos clementiam, contrà verò fuisse hæreticorum atque schismaticorum corda ferrea & obstinatam in omnibus peruicaciam. Sed priusquam hic eas[e] reddamus litteras; quæ fuerit ibi omnium Catholicorum Episcoporum pro concilianda pace sententia, hic enarrandum est.

CATHOLICORVM MYMANITAS ERGA DONATISTAS.

[d] *Aug. in Breuic. lib. 3. c. 7.*

[e] *Apud Aug. de Gestis cum Emerito.*

Antequam enim mutuæ Collationis comitia initentur, cùm Marcellinus (vt dictum est) edicto vtrique parti significasset, vt quæ ad futuram Collationem pacificè agendam conducerent, scriptis proderent: qui ex parte Catholicorum erant Antistites, in vnum conuenientes, quid facto opus esset, inter se priuata coitione decernunt. Quid autem inter eos tranſactum sit, S. Augustinus ita describit[f]: Dicam charitati vestræ & commemorem

E rem dulcissimam, quam Domino adiuuante sumus experti. Cùm ante ipsam Collationem inter nos aliqui fratres de hac re colloqueremur, Quia pro pace Christi Episcopi debent esse, aut debent non esse, quod vobis fatendum est: circumspicientes omnes fratres & coepiscopos nostros, non facile nobis occurrebant, qui hoc vellent suscipere, & de hac humilitate Deo sacrificare. Dicebamus, vt fieri solet: Ille potest, ille non potest: ille consentit, hoc ille non tolerat: loquentes magis pro suspitionibus nostris, qui corda illorum videre minimè poteramus. Quando autem ventum est vt hoc palàm fieret in Concilio vniuersorũ tam frequenti penè trecentorum Episcoporum; sic placuit omnibus, sic exarserunt omnes, vt parati essent Episcopatum pro Christi vnitate deponere, & non perdere, sed Deo tutius commendare. Duo ibi vix inuenti sunt, quibus displiceret: vnus annosus senex, qui hoc etiam dicere liberiùs ausus est: alter voluntatem suam tacito vultu significauit. Sed postea quàm illum senem liberiùs hoc dicentem obruit omnium fraterna correctio; illo mutante sententiam,

CATHOLICORVM OBLATIO LIBERALIS.

[f] *Aug. ibidem.*

tiam, vultum etiam ille mutauit.] hæc Augustinus. sed litteræ tunc ex eo conuentu redditæ ad Marcellinum sic se habent [a]: A

[a] *Aug. de Gestis cum Emerito.*

LITTERAE CATHOLICORVM AD MARCELLINVM.

Honorabili ac dilectissimo filio, viro clarissimo ac spectabili Tribuno & Notario Marcellino Aurelius, Siluanus, & vniuersi Episcopi Catholici. Edicto spectabilitatis tuæ, quo nostræ Collationis tranquillitati, quietique seruandæ, & veritati manifestandæ ac muniendæ consultum est, in omnibus nos consentire, sicut admonere dignatus es, per has intimamus. Illa etiam veritate confisi, nos vinculo conditionis obstringimus, vt si nobis hoc, cum quibus agimus, demonstrare potuerint, cùm secundùm Dei promissa populi Christiani vsquequaque crescendo, iam magnam partem Orbis impleuissent, & in cetera dilatarentur implendam, subitò Ecclesiam Christi, nescio quorum quos isti accusant, peccatorum periisse contagione, & in sola remansisse parte Donati. Si hoc (vt dictū est) demonstrare potuerint, nullos apud eos honores Episcopatus requiremus, sed eorum sequemur pro sola salute consilium, B quibus tanti gratiam beneficij pro cognita veritate debebimus. Si autem nos potiùs valuerimus ostendere, Ecclesiam Christi, omnium non solùm Africanarum, verùm etiam transmarinarum prouinciarum, multarum gentium spatia, feracissima populorum copia iam tenentem, & (sicut scriptum est [b]) toto mundo fructificantem, atque crescentem, nullorum hominum sibi commixtorum peccatis perire potuisse. Si denique ipsorum, qui tunc accusare voluerunt, potiùs quàm conuincere valuerunt, quæstionem definitam, quamuis non in eis Ecclesia consistat, & Cæcilianum innocentem, illos autem violentos & calumniosos esse iudicatos ab eo Imperatore, ad cuius examen criminationes suas vltro accusando miserunt. Postremò si quid de peccatis quorumlibet hominum dixerint, vel humanis documētis, vel diuinis probauerimus, aut eorum innocentiam falsis criminibus appetitam, aut Christi Ecclesiam, cuius communioni cohæremus, nullis eorum delictis esse destructam: Sic eius nobiscum teneant vnitatem, vt non solùm viam salutis inueniant, sed nec honorem Episcopatus amittant. Neque enim in eis diuina sacramenta veritatis, sed commēta humani detestamur erroris. Quibus sublatis, fraternum pectus complectemur Christiana nobis charitate coniunctum, quod nunc dolemus discissione diabolica separatum. C

[b] *Coloss. 1.*

QVANTA CATHOLICI SPONDEANT.

Poterit quippe vnusquisque nostrum, honoris sibi socio copulato, vicissim sedere eminentiùs; sicut peregrino Episcopo, iuxta considentē collegam, hoc cum alternis basilicis vtrumque conceditur, vtroque alterum cum honore mutuo præueniente: quia vbi præceptio charitatis dilatauerit corda, possessio pacis non fit angusta: Vt vno eorum defuncto, deinceps iam singulis singuli pristino more succedant. Nec nouum aliquid fiet: nam hoc ex ipsius separationis exordio, in eis qui damnato nefariæ discissionis errore, vnitatis dulcedinem vel serò sapuerunt, Catholica dilectio custodiuit. Aut si fortè populi Christiani singulis delectantur D Episcopis, & duorum consortium inusitata rerum facie tolerare non possunt; vtrique de medio discedamus; & Ecclesijs singulis, damnata schismatis causa, in vnitate pacifica constitutis, ab his singulis in Ecclesijs singulis annuentibus vnitati factæ per loca necessaria singuli constituantur Episcopi.

MIRA PROMPTITVDO CATHOLICORVM IN PACE SANCIENDA.

[c] *Luc. 17.*

Quid enim dubitemus Redemptori nostro sacrificium istius humilitatis offerre? An verò ille de cælis in humana membra descēdit, vt membra eius essemus: & nos, ne ipsa eius membra crudeli diuisione lanientur, de cathedris descendere formidamus? Propter nos nihil sufficientius, quàm Christiani fideles & obediētes simus. Hoc ergo semper sumus, Episcopi autē propter Christianos populos ordinamur. Quod ergo Christianis populis ad Christianam pacem prodest, hoc de nostro Episcopatu faciamus. Si serui vtiles sumus [c], cur Domini æternis lucris pro nostris temporalibus sublimitatibus inuidemus? Episcopalis dignitas fructuE sior nobis erit, si gregem Christi depositā magis collegerit, quàm retenta disperserit. Nam qua fronte in futuro sæculo promissum à Christo sperabimus honorem, si Christianam in hoc sæculo noster honor impedit vnitatem?

EX PACTO SVO CONVINCENDI DONATISTAS.

Hæc propterea præstantiæ tuæ scribenda curauimus, & vt per te innotescant omnibus, postulamus; vt in adiutorio Domini Dei nostri, quo admonente ista promittimus, & quo adiuuante implere posse confidimus, etiam ante Collationem (si fieri potest) corda hominum vel infirma vel dura pia charitas aut sanet, aut edomet: ac sic iam pacificis mentibus non resistamus manifestissimæ veritati, & disputationem nostram vel præcedamus concordia, vel sequamur. Neque enim desperare debemus, si recolunt esse pacificos beatos, quoniam ipsi filij Dei vocabuntur, multo dignius & facilius eos velle vt pars Donati vniuerso orbi Christiano reconcilietur, quàm vniuersus orbis Christianus

à par te

Universidad de Deusto
Biblioteca

A à parte Donati rebaptizetur: cùm præsertim de Maximiani sacrilego & damnato schismate venientes, quos etiam terrenarum potestatum iussionibus infectando emendare curarunt, tanta diligentia quæsierunt, vt nec baptismum ab eis datum rescindere auderent; & quosdam eorum damnatos, sine vlla honoris diminutione susciperent; quosdam verò in illius discissionis societate impollutos esse censerent: quorum inter se concordiæ non inuidemus; sed eos oportet aduertere, quàm piè ramum à se fractum tanto studio radix Catholica inquirit, si ramus ipse similiter à se paruum fragmen incisum sic colligere laborauit. *Et alia manu*: Optamus te, fili, in Domino bene valere.] hæc quidem Catholici ex priuata ipsorum inter se Collatione Carthagine habita, quam nominauerunt Concilium, ex quo etiam mandatum scriptum est, quod seruarent septem illi, qui causam publicam acturi essent[a].

[a] *Aug. Breuic. Collat. di. 1. c. 9. 10. 11.*

Post hæc verò[b] acceptis à Catholicis hisce & alijs litteris Marcellinus, necnon quæ re-
B sponderant Donatistæ; nouo rursus promulgato edicto, ea omnia quæ pars vtraque rescripserat, populo significanda curauit: eo nimirum consilio, quo sequens populus Donatistas, probè sciret quas honestas & minimè recusandas Catholici conditiones pacis obtulissent: ne, si illi dura obstinatione resilirent, ipsi in transuersum cum eis penitùs agerentur. hactenus verò quæ Collationem præcesserunt.

[b] *Aug. Breuic. Collat. di. 1. c. 6.*

MARCELLINI NOVVM EDICTVM.

Die autem ad Collationem habendam constituta adueniente, omnes in locum conuentus, in ipsas Thermas Gargilianas ingressi sunt Episcopi Donatistæ, inter quos primũ locum tenuit Primianus Episcopus Carthaginensis partis Donatistarum. At qualis hic, quamque ad ineundam concordiam malè paratus accesserit, ex illis accipe, quòd cùm conuentus primùm à Catholicis fuit de Collatione facienda, ista protulit ore rotundo verba turgida[c]: Indignum est, vt in vnum conueniant filij Martyrum, & progenies Traditorum.]
C hæc tunc ipse. primum namque hic locum inter septem illos ad disputandum delectos tenuit prærogatiua sedis: inter quos etiam nominatus habetur Emeritus[d] Episcopus Cæsareæ Mauritaniæ eiusdem partis Donatistarum: tertius fuit Gaudentius Episcopus Tamugadensis, vt S. Augustinus[e] in scriptis quibus eum exagitauit, affirmat. duas iste aduersus Catholicos postea dedit epistolas, de quibus suo loco dicendum. Quartus adnumeratus Petilianus, Donatistarum disertissimus: quem superuixisse Collationi, quæ aduersus Gaudentium Augustinus[f] scripsit, fidem faciunt. sed & Acta Collationis, quæ manu scripta Balduinus citat, plures continent à Petiliano in Collatione dictas sententias. Quinam autem fuerint tres reliqui Donatistæ ad implendum numerum septenarium ad disputandum electi, mihi hactenus incompertum; sicut & incogniti sunt septem Episcopi ad disceptandam causam à Catholicis designati præter Aurelium Carthaginensem Episcopum, Alypium Ta-
D gastensem, & Augustinum Hipponensem. Sed ex Actis eiusdem Collationis, quæ antiquitus scripta recenset Balduinus, illud proditur, huic Collationi inter Episcopos Donatistas fedisse Felicem quemdam Romanum dictum Episcopum. Et quomodo hoc? Ex Optato namque superiùs tertio tomo dictum est, consueuisse Donatistas qui erant in Africa, ad suos itidem Donatistas qui in Vrbe agerent, mittere ordinatum Episcopum, qui illorum curam gereret, quem Romanum Episcopum appellabant, sicque captiosè gloriarentur Romanum Episcopum suæ ipsorum esse communionis ac sectæ. Sed reliqua quæ spectant ad Collationem prosequamur.

DE PRIMIANO EPISCOPO DONATISTA CARTHAG.

[c] *Aug. in Breuic. Collat. di. 1. c. 4.*

[d] *August. Retract. lib. 2. c. 31.*

[e] *August. Retract. lib. 2. c. 19. & lib. contra duas Gaudentij epist.*

[f] *Aug. contra duas epistolas Gaudent. lib. 1. c. 37.*

Locum ingressi, sic ad consessum dispositi sunt, secundùm ea quæ à S. Augustino narrantur his verbis[g]: Electi sunt ex nobis & ex ipsis, septem hinc & septem inde, qui pro causa
E omnium loquerentur. Electi sunt alij septẽ hinc & septem inde, cum quibus, vbi opus erat, consilium pertractarent. Electi sunt quatuor hinc & quatuor inde, qui Gestis conscribendis custodes essent, ne infalsatum aliquid ab aliquo diceretur. Dati sunt etiam à nobis & ab ipsis Notarij quatuor hinc & quatuor inde, vt bini cum exceptoribus Iudicis alternarent; ne aliquis nostrum se dixisse aliquid causaretur, quod non fuisset exceptum. Huic tantæ diligentiæ & illud additum est, vt nos & ipsi, quemadmodum & ipse Iudex, verbis nostris subscriberemus; ne quisquam diceret, in illis Gestis aliquid vel postea fuisse corruptum.] hæc S. Augustinus, qui habet eadem in epistola[h] ex Concilio Cirtensi ad Donatistas. Sed & additum tunc etiam est, vt Collationis signati Actorum codices custodirentur, ne quid addi ab aliquo posset: id quidem ipsa Collationis Acta[i] testantur.

[g] *Aug. epist. ad Donatistas post Coll. lat. in prine.*

DISPOTITIO CONSESSVS VT GERENDARVM REVM ORDO.

[h] *Aug. epist. 152.*

[i] *Aug. in Breuic. Collat. di. 1. c. 3.*

Ingressus itaque est Marcellinus Tribunus & Notarius in locũ ad Collationẽ paratũ. Hũc quidem anno superiori in Africam ab Honorio missum diximus. erat autẽ magistratu Tribunus; militarẽ namque hanc fuisse dignitatẽ, etiam S. Augustinus tradit, dum de Dulcitio agit

æquè

Universidad de Deusto
Biblioteca

æquè Tribuno atq; Notario nominato. Quod insuper item Marcellinus,nó Tribunus tantũ,sed Notarius diceretur: Erant quidem Notarij,Principi à secretis, vt declarat in Formulis Cassiodorus [a]: inerat eidem muneri Senatoria dignitas,necnon Spectabilitatis honor:tali enim titulo suis litteris cum Catholici Episcopi venerati sunt. quis autem idem esset honor & titulus Spectabilitatis,Cassiodorus [b] etiam apposita formula declarauit.Sed & illud aduerte,eumdem Marcellinum in Collatione illa non simpliciter Iudicis,sed Cognitoris nomen præsetulisse: laicis enim haud concessum fuit, in causis Ecclesiasticis Iudicem agere. Quænam verò hæc esset functio Cognitoris,nos alibi diximus,& ipsa Acta collationis declarant: nempe agere quæ ad pacem ac quietum congressum pertinent, curareque ne quid tumultuarie vel inordinate inter conferentes mutuo Episcopos ageretur, neve quid per vim dolumve malum ab altera partium moliretur, vtque in omnibus pacta conuenta sarta tecta conseruarentur: in quibus ritè disponendis eidem interloquendi facultas esset, nec quidem pro animi arbitrio,sed quod ipsa iustitia postulasset: Atque demum cuius alterutrius partis potiora iura essent, pronunciare.

[a] *Cassiod. Variar lib.6. form. 16.*

[b] *Cassiod. lib. 7 form 37.*

FVNCTIO MARCELLINI.

Sed quid Collationis diebus singulis actum sit, ex rebus gestis à Notarijs exceptis S. Augustinus summa breuitate compendium scripsit,quod Breuiculum nominauit:nos verò breuioré ex Breuiculo summam collectam hîc describemus, ac primum illud ex eodem Augustino, quo animo iidem congressum fuerint Donatistæ. ait enim [c]: Qui causam bonam non se habere sciebant, id egerunt primum quantum potuerunt, vt ne ipsa Collatio fieret, & vt prorsus causa ipsa non ageretur. Sed quia hoc obtinere minimè potuerunt; id effecerunt multiplicitate Gestorum, vt quod actum est, non facilè legeretur.] Ingressus igitur locum Collationis Kalendis Iunijs, primo loco recitatũ est Honorij Imperatoris rescriptum, quo fieri Collatio iuberetur: deinde suo ordine alia edicta ea de causa lata à Marcellino Cognitore iussa sunt recitari, quorum omnium nuper mentio facta est: lectæque simul sunt litteræ Catholicorum ad Marcellinum redditæ, necnon quas Donatistæ eidem dedissent.

[c] *Aug Breuic. di.1.c.1.*

COLLATIO DIEI PRIMAE.

Post hæc autem quæsitum est à Cognitore de electis septem illis ad disputandum. Ceterùm ne ad disceptandum de causa veniretur,Donatistæ subterfugia posuere, dicentes,agendum primò de tempore, de mandato,de persona, de causa,ac tunc demum ad causæ merita perscrutanda patere accessum. Obiecerunt enim primò de tempore, quòd iam præteriisset illud;nam vocati erant ad conferendum quartodecimo Kalendas Iunij:quòd igitur tempus illud ab Imperatore præscriptum iam elapsum esset;se amplius non teneri,impudenti audacia contenderunt. Sed eluса est inanis tergiuersatio,cùm à Marcellino ostensum est,ex partis vtriusque consensu ad Kalendas Iunias rem dilatam.Vides ex his nocturnas bestias latibula captantes, in lucem prodire timere.

Inde [d] verò quòd Donatistæ in Cognitorem obiicerent, causam illam non agendam ex præscripto Forensis iudicij, sed diuinæ Scripturæ: non aliud quidem optare Catholicos, ostensum mandatum Concilij ad eos qui causam acturi essent, olim datum, facilè declarauit. Quo quidem mandato, inuitis licet & contradicentibus Donatistis, recitato; interlocutus Marcellinus, illud consentiens esse diuinæ Scripturæ potiùs quàm Forensibus iudiciis, declarauit. Recitato igitur Concilij mandato, & subscriptionibus omnium qui tunc aderant Episcoporum numero ducentorum octogintasex; calumniati sunt Donatistæ, Catholicos adiecisse suppositos homines, qui cùm non essent, apponerentur tamen ad numerum augendum Episcoporum; petentes admitti & cognosci qui subscripsissent Episcopi. factum est: omnesque ingressi, de suo quisque nomine & Episcopatu docuit.Post hæc [e] Marcellinus omnibus qui illic causa conuentus collecti erant, obtulit vt sederent; sicque causam agerent potiùs, quàm stantes. quod facere renuerunt penitùs Donatistæ: versabant enim ore submurmurantes illud Psalmistæ [f]: Odiui Ecclesiam malignantium,& cum impiis non sedebo. & illud [g]: Concilium malignantium obsedit me.] Ceterùm ipsum Marcellinum nec sedere voluisse, donec Episcopi ipsi Catholici consedissent,ex Actis citatis idem qui suprà auctor affirmat [h].

[d] *Aug.Breuic. di.1.c.9. 10. 11.*

MANDATVM CONCILII RECITATVM.

[e] *Aug ibidē c.13.*

[f] *Psalm.25*

[g] *Psalm.21.*

[h] *Aug ibidē c.14.*

Inde verò à cognitore iussum est recitari Donatistarum mandatum, quo iuberentur à suis causam agere. erat illud quidem refertum contumeliis, dum in eo ab illis Catholici Episcopi Traditores & persecutores nominarentur. Iussaque sunt apposita illi recitari nomina Episcoporum Donatistarum, in quibus complures pro absentibus inuenirentur esse subscripti:& cùm ex eis vnius recitato nomine non inueniretur,causati sunt, esse defunctum in itinere

DONATISTARVM RECITATVM MANDATVM.

A tenere. sed cùm ijdem ipsi Donatistæ antea professi essent, mandatum illud & scriptum & subscriptum fuisse Carthagine; manifestæ falsitatis & impostura conuicti sunt. Verùm & ex eo quoque mendacij redarguti, quòd cùm antea professi essent coram Marcellino, suos omnes Episcopos venisse Carthaginem; postea verò cum à Catholicis diceretur, quamplurimos ex suis dom remansisse diuersis detentos impedimentis; obliti eorum quæ dixerant, illi iactarunt, ex suis multo plures non venisse, morbo impediente, Carthaginem. In his igitur consumpto die, duplici notati sunt Donatistæ falsitate. eius verò diei Collatione absoluta, secunda in diem perendinum indicta fuit. DONATISTAE FALSITATIS CONVICTI.

Sed quid amplius? Cùm Catholici Episcopi differentes cum iisdem Donatistis, ex Christianæ charitatis præscripto, aduersantes ipsos Donatistas, fratres appellarent, eò quòd non spernerent vt hostes, sed honorarent atque amarent vt fratres: illi indignantes, nomen fra-
B ternitatis penitus respuerunt. Testatur id quidé S. Augustinus agens aduersus Gaudentium [a] Donatistam, & in libro post Collationem edito, vbi hæc verba [b]: Illi enim cùm hoc nomen à nobis audirent; iniuriam sibi fieri, apud Acta dixerunt: nec mandato nostro admoniti, vbi hoc ex Propheta [c] testimonium positum est, recolere potuerunt, Deum præcepisse: Dicite, Fratres nostri estis, his qui vos oderunt, & qui vos detestantur: vt nomen Domini honorificetur, & appareat illis in iucunditate, ipsi autẽ erubescant.] hæc ibi: quibus videas hominum arrogantiam atque duritiem inflexibilem.

[a] *Augustin. contra Gaudent. lib. 2. c. 11.*
[b] *Aug. post Collat. c. 35.*
[c] *Isa. 66.*

Intermisso autem diei vnius spatio, rursum ibidẽ iidem conuenere, oblatoq; à Cognitore Marcellino Donatistis confessu, immò rogante vt sederent: illi pertinaciùs renuerunt; quòd non liceret, diuina prohibente Scriptura [d], sedere cum impiis. Cùm autem Catholici Episcopi consedissent: petierunt scriptum dari sibi Catholicorum mandatum, vt ad constitutam
C diem parati ad causæ defensionem occurrerent: quod exhiberi iussum est. Cùm autem de subscribendis Actis Cognitor rogationem proponeret, & tergiuersarentur illi, dilationem petentes: quam frustratoriam minimè concedi debere diceret Marcellinus: diu multumque altercati sunt, rursum de elapso & præscripto Collationis tempore exceptionem præteritam refricantes: agentibus verò Catholicis, sex dierum eisdem dilatio data est. SECVNDA COLLATIO.

[d] *Psal. 25.*

Quibus [e] elapsis, sexto Id. Iunias iterum conuenere. Cognitis autem cautionibus de Actis ab vtraque parte acceptis, cùm Marcellinus instaret, vt causa principalis tractaretur: subterfugia lucifugæ illi Donatistæ captantes, de personis primùm quæstionem habendam esse dixerunt, quinam petiissent ab Imperatore Collationem haberi, de hisq; diutiùs magna pertinacia sunt altercati: sed lecto Imperatoris rescripto, constitit Catholicos fuisse Episcopos qui petiissent ab Honorio Collationem. At rursus ad nectendas moras, legatorum scire velle
D personas, & petitionis libellum ab eisdé oblatum Imperatori exhibendũ expetiere: verùm reiecti quidem sunt, quòd nihil id ad causam spectaret. In eo verò quod dictum esset, à Catholicis fuisse oblatum libellum: contenderunt è contrà illi, dicentes se esse Catholicos: tunc dixit interloquendo Marcellinus, ea significatione nomen illud tunc esse, vt sonaret, accipiendum, qua ab Imperatore in rescripto inueniretur expressum, quo & significarentur Catholici esse nominati aduersarij Donatistis.

[e] *Aug. Collat. di. 3. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6.* TERTIA COLLATIO.

Illi verò hac exclusi, alia vsi sunt tergiuersatione: nempe cùm de Catholica Ecclesia quæstio verteretur; non esse audiendos dicebant Episcopos Catholicos Africanos, qui totius Orbis communione Catholica gloriarentur, sine transmarinorum Episcoporum assensu, cùm communis causa ageretur; ne videlicet illi passos se esse præiudicium quererentur, & irrita facerent iudicata. His alias addiderunt tergiuersationes, priores ingestas iterũ atque iterum
E refricantes. Tandem eo ventum est, vt Cognitor recitari iuberet, quæ sub Anulino Proconsule gesta erant ipso exordio schismatis [f]. Tunc exclamarunt illi dolentes: Sensim inducimur in causam.] quippe qui animo statuissent fatigare tergiuersationibus Iudicem Cognitorem, & nouis semper obiectionibus & assertionibus terere tempus: vnde & quærentes illa Marcellino dixere: Potestas tua sensim nos in causæ interna deducit.]

[f] *Aug. post Collat. c. 24. in fin.*

Lecta verò, ex mandato Marcellini [g], relatione Anulini Proconsulis ad Constantinũ: Vnde ea esset accepta, rogarunt: rursumq; & aliæ leuissimæ obiectiones ab eis factæ sunt, & extra omne propositũ de Augustini ordinatoribus quæstionem immiscuerũt. Sed cùm à Megalio Primate Numidiæ se esse ordinatum respondisset; illi non habentes quid obiicerent, ad alia diuertere; iusseruntque legi litteras, quas aduersus mandatum editum à Catholicis conscripsissent; quibus probare nisi sunt, penes se esse Catholicam; vtpote quòd eorum assertione negaretur Catholica esse Ecclesia, quæ ex malorum hominum admixtione constaret:

[g] *Aug. Breuic. di. 3. c. 17.* DE ECCLESIA CATHOLICA DISPVTATIO.

Universidad de Deusto
Biblioteca

stáret: sed ista petulanter affirmantes, confutati sunt tum diuinæ Scripturę oraculis, tum sententia Cypriani, necnon etiam suo ipsorum exemplo, cùm Maximianistas antè damnatos in communionem recepissent. Porrò suis litteris Donatistæ complura à Catholicis in mandato proposita intacta reliquere. A

Ex his quidem Actis mutuati sunt Patres fragmentum illud in Quinta Synodo recitatum his verbis: Ex Gestis quæ apud Marcellinum V. C. Tribunum & Notarium acta sunt, capite CLXXXVII. Augustinus Episcopus Ecclesiæ Catholicæ dixit: Neque si mali sint, iudicanda est Dei Ecclesia periisse. Sed tamen ipsorum causam tamquam fratrum nostrorum susćipimus: & si nobis ostendi poterint criminosi, hodie illos anathematizamus: non tamen propter illos Ecclesiam à Deo promissam & exhibitam deserimus & relinquimus.] hæc ibi, eademque pluribus[a] contra Petilianum agens Augustinus sæpè refricat, quòd totius quæstionis cardo in eo verteretur, num ex peccatis hominum Ecclesia Catholica illud detrimentum patiatur, vt ipsa sancta atque Catholica esse desinat. Peculiare quidem illis fuit, vt confutati ad crimina quæsita calumniis se conuerterent differentes, & sic ab eis Catholicum auferre nomen ex prauis vitæ meritis conarentur: sicuti & Petilianus[b], & alij in Augustinum fecisse videntur. Sed & id cum reliquis hæreticis commune his fuit, vt ex criminatione Episcoporum studerent demonstrare, apud eos Ecclesiam periisse: de quibus exempla plurima suppetunt: vt cùm S. Hieronymus id sæpè redarguit in Ruffino, qui ex criminibus in eum obiectis se defendere conabatur non esse Origenistam. Ad quod quidem penitùs explodendum, præter sententiam illam Cypriani in hac à Patribus Collatione citatam, hic illa repetenda est aurea Tertulliani sententia[c]: Soli enim (inquit) Dei filio seruabatur sine delicto permanere. Quid ergo si Episcopus, si diaconus, si vidua, si virgo, si doctor, si etiam martyr lapsus à regula fuerit: ideò hæreses veritatem videbuntur obtinere? Ex personis probamus fidem, an ex fide personas?] hæc Tertullianus. sed de his superiùs pluribus actum est. B C

ECCLESIAM CATHOLICAM EX PRAVIS MORIBVS NON PERIRE.

[a] *Aug. contra lit. Petil. lib. 3. c. 28.*

[b] *Aug. contra lit. Petil. l. 3. c. 1.*

[c] *Tertul. de Præscrip. ad versus hæret. c. 1.*

Quod verò ad Collationis Acta pertinet: confiteri tunc tandem coactos esse Donatistas, vnam esse Ecclesiam toto Orbe diffusam, à qua sui interitus iactura quisque separaretur, Augustinus in epistola ad ipsos postea scripta testatur[d]: eamque haud infici posse hominum vita noxia, aliis in locis idem docet pluribus Augustinus[e], & contra Gaudentium[f] vnum ex septem illis ad differendum electis; vbi ad finem: Valde (inquit) stultum est, vt Ecclesiæ causam, diuinis testimoniis fultam atque munitam, in hominum causis ratione exorbitante ponamus, &c.] de quo etiam Gaudentio illud proditur, quòd cùm hac ipsa Collatione conuinceretur ab Augustino, eo indignans blasphemiæ adactus est, vt exclamarit, Catholicam Ecclesiam humanum esse figmentum. Sed & vna probata Catholica in Orbe Ecclesia, cùm eam in vnum conuenire caput necesse esse ostenderetur, atque ipsum primum Ecclesiæ caput ex successione Romanorum Pontificum in Petri cathedra demonstraretur: his illi conuicti, more suo, ad ipsos Romanos Episcopos infamandos conuersi sunt, prout citata superiùs Acta declarant, & ex his quæ in superioribus tomis ex Augustino recitata sunt, demonstratur. D

[d] *Aug. epist. 152.*

[e] *Aug. de Agone Christ. & de Vnit. Eccl.*

[f] *Aug. contra Gaudent. lib. 2 in fin.*

Cùm igitur de his esset omnis in Collatione disceptatio, & post lectas à Donatistis editas litteras, Cognitoris mandato iussa essent legi scripta à Catholicis prodita: interceßerunt Donatistæ, petentes ab eisdem lectis nuper litteris responderi. Sed cùm illorum se responsione intelligerent perurgeri, crebriùs obstrependo, responsionem illorum interruperunt[g]: vixque crebrius Cognitore interloquente, ipsisque Catholicis rogantibus, obtentum est vt silerent: licet ad responsiones Catholicorum aliquid semper obiicerent, quod ab illis fortiùs refelleretur. Cùm verò à causæ defensione penitùs defecissent, Marcellinus[h] Cognitor ad causam schismatis iussit conuerti debere sermonem. Sed negantes illi, obiecerunt rursus Catholicis, quòd sæculi hominem Iudicem expetijssent: verùm id ab illis aliàs sæpiùs factitatum, Catholici probauerunt. At illud planè ridiculum, quòd cùm Catholici incusarent Donatistarum sæuitiam ex eo quòd nuperrimè calce & aceto Fidelium oculos excæcassent, in quo & superassent crudelitate diabolum, qui cùm à Deo in Iob potestatem accepisset, numquam quid huiusmodi pertentasset: illi mox obiecere Catholicis, quòd diabolum defendissent, quia dixissent eum sancti Iob oculis pepercisse: sed & alia in eos inculcantes, persecutionis arguerunt. E

[g] *Aug. Breuic. di. 3. c. 9.*

[h] *Aug. ibidē c. 11.*

OBIECTIONES RIDICVLAE DONATISTARVM.

Acta post hæc Proconsularia, olim in causa Cæciliani collecta, sunt recitari cœpta[i], quibus eius absolutio probaretur; seriem ordinis interpolantibus Donatistis, ne Cæciliani absolu-

[i] *Aug. Breuic. di. 3. c. 12. 13 14.*

A absolutio penitùs appareret: obtinuerunt tamen, vt antequam Acta illa absoluerentur, scripta ab ipsis prolata recitarentur, quibus continebãtur Acta Mensurij Episcopi Carthaginensis Cæciliani prædecessoris, quem traditionis accusabant: addideruntque Acta Concilij Carthaginensis contra Cæcilianum à schismaticis celebrati; quæ omnia nos superiùs suo loco posuimus. Post hæc verò à Catholicis edita sunt Acta Cirtensia, quibus auctores schismatis traditionis arguebantur. His lectis, ad intermissa Acta in causa Cæciliani lectio, Cognitoris iussu, recurrit: sed ipsi Donatistæ suis ipsorum verbis & Actis contra Maximianistas ab ipsis diuisos conuicti sunt. Cùm inter hæc illi ad friuolas se conuertentes obiectiones, falsitatis arguere conati sunt Cirtensia illa Acta, quod diem haberent ac Consules; cùm ex his potiùs illa esse certa veraque conuincerentur. Incubuit autem Catholicis demonstrare, consuetum in Ecclesia, sicut & in sanctis Scripturis, certis temporis notis eas relinquere consignatas: B opusque fuit Catholicis, ex Actis sanctorum martyrum probare, etiam persecutionis tempore consueuisse Fideles in domibus priuatorum conuentus colligere, quod negarent illi colligi potuisse Cirtensem illum conuentum, vbi Episcopi auctores schismatis se tradidisse libros comburendos confessi erant.

EDITA CONTRA DONATISTAS.

Cùm verò ex recitatis[a] Actis in causa Cæciliani demonstratum esset, iudicatam iam eius causam in Concilio Romæ habito sub Melchiade, absolutumque Cæcilianum, damnatum verò fuisse Donatum: id vt effugerent Donatistæ, aduersus Melchiadem traditionis crimen (quod non probarent) obiicere conati sunt: sed & ipsi falsitatis conuicti, & ostensa fuit rursum innocentia Cæciliani ex Concilio Arelatensi ac litteris Constantini. Post hæc illi ex Optato Mileuitano labantem causam reparare conati sunt, quasi Optato teste damnatio probaretur Cæciliani. Sed cùm ex eodem Optato Cæciliani absolutio disertis C verbis conscripta legeretur, risum mouerunt immensum Catholicis audientibus. Inde verò legendas protulerunt iidem Donatistæ quasdam Constantini epistolas ad magistratus in ea causa conscriptas: sed nihil penitùs quod contra Cæcilianum esset, ex eis deduci poterat, immò plura quæ illius fauerent innocentiæ. Cumque adhuc pro Cæciliani absolutione Acta sub Proconsule Æliano ad postremum Catholici ederent, nec quid respondere rent aduersarij haberent, nisi eadem quæ superiùs repetere & iterare: tandem[b] placuit Cognitori, quæ ea Collatione facta essent, scriptis mandata, rectaque testificatione probata relinquere, pronuncians omnium documentorum manifestatione à Catholicis Donatistas confutatos.

[a] *Aug. Breuic. di. 3. c. 17 & 19. 20.*

DONATISTAE SVIS PROBATIONIBVS CONVICTI.

[b] *Aug. Breuic. di. 3. c. vlt.*

Sic igitur absoluta Collatione, Donatistæ à Marcellino Iudice Cognitore, vt Actis eius diei subscriberent, iussi sunt. Recusauerunt illi, vt haberent vnde calumniam struerent, D negarentque se dixisse quæ dixerant, & corrupta illa Acta à Cognitore fuisse, causari aliquando possent, sed rubore suffusi, quod ita ab initio conuentum esset, vt ab vtraque parte Acta subscriberentur, subscripserunt tandem, vt S. Augustinus[c] affirmat, vbi ad eos: Hæc (inquit) verba negarent se fortè dixisse, nisi sua possent subscriptione conuinci. Ecce quàm diligenter actum est pro salute vestra, vt verbis nostris subscriberemus: quod fieri omninò nolebant; & vt facerent, tandem aliquando pudore compulsi sunt. Nam extant verba eorum, vbi hoc facere recusarunt; & rursum alia verba, vbi hoc facere consenserunt, quod primò negauerant. Omnia scripta sunt: omnibus subscriptum est. Ideò enim videbantur nolle subscribere, vt negare se possent dixisse quod dixerant, & de Gestis corruptis Iudici calumniari.] hæc ipse. In hunc itaque modum confecta atque perfecta Acta Collationis, omni fide munita in publicis iussa sunt conseruari archiuis ad perpetuam rerum E memoriam, fidem factura posteris, quid inter vtramque partem fuisset eiusmodi congressu transactum.

SVBSCRIBVNT ACTIS DONATISTAE.

[c] *Aug. post Collat. c. 11.*

Sed qui sic omni probatione & ratione destituti, conuicti, ac condemnati fuere: haud acquieuere iudicio Marcellini, sed ab eius sententia appellauere; calumniantes ipsum à Catholicis fuisse corruptum[d]; nullamque eius sententiam esse dicentes, quam ipse noctu pronunciasset. consumpserant enim in dicendo diem, & vsque ad noctem Collatio illa producta fuit, cùm Marcellinus in eos pronunciarat. In quos Augustinus plura, & inter alia de more Iudicum, vt ad noctem iudicium sæpè protrahant, hæc subdit: Quis enim ferat victos homines conqueri, quòd nocte contra eos est prolata sententia; quasi non sæpè Iudices audiendi necessitas teneat, & vsque ad multam partem noctis sedere cogantur?] ostenditque pluribus, diei tempore Acta confecta esse, sed per eos inanibus tergiuersationibus, vt diem in dicendo consumerent, factum esse vt nox extremam partem causæ tandem ex-

DONATISTAE APPELLANT, ET CALVMNIANTVR IVDICIVM.

[d] *Aug. post Collat. c. 11.*

[a] *Aug. post. Collat. c.19.* [b] *Aug. post Collat. c.vlt.*

ceperit. Vnde post multa[a]: O ferream frontem! ô furoris tenebras nocturnam sententiam iudicij obicientes, & in sui cordis nocte palpantes, offendentes, cadentes, contra nos rabidè litigantes, & pro nobis tanta dicentes!] atque demum[b]: Nocte causa finita est, sed vt nox finiretur erroris. Nocte dicta est sententia, sed fulgens lumine veritatis.] Sed quòd idem vim sibi causarentur illatam, ex eo quòd vno conclaui inuiti concluſi essent: mox ad eos redarguendos sic subdit: Inclusos & tamquam in carcere se fuisse, conquesti sunt. Ibi & nos eramus. Aut vtrisque facta est iniuria, aut vtrisque adhibita diligentia. Sed quomodo dicemus iniuriam, quando in tam spatioso & lucido & refrigeranti loco nos fuisse recolimus? Aut quomodo erat carcer, vbi erat & Iudex? Postremò clausos fuisse nos nesciebamus, qui simul intus eramus. Vnde ipsi sciunt, nisi quia fugere fortasse voluerunt? Sed quis non videat, quòd ista inania & ridenda potiùs quam refellenda de tali Cognitore non dicerent, si pro sua causa possent validum aliquid inuenire quod dicerent?] hæc Augustinus. Insuper & in eo ipsos calumniatos esse Iudicem, Possidius[c] tradit, quòd scilicet ab eo non fuissent permissi dicere omnia quæ volebant. Quomodo autem hæc omnia contrarijs scriptis confutare Augustino opus fuit, dicemus anno sequenti.

VIM SE PASSOS FALSO IACTANT DONATISTAE.

[c] *Possid. in Vit. Aug. c.14*

Ceterùm etsi perditissimis istis nebulonibus Collatio nihil attulit emolumenti, immò dispendium, cùm ex ea ijdem redditi sint duriores: certè ex plebe, & ex eis qui Circumcelliones dicebantur, quamplurimos ad meliorem frugem redditos esse, idem S. Augustinus contra Gaudentium post Collationem scribens testatur his verbis[d]: Quantum exilimas nos habere consolationis, quod à tanta dementia partis Donati (vbi non solùm nefariæ diuisionis error, verùm etiam furoris lex facta est) longè atque incomparabiliter plura millia liberantur? Neque enim isti qui pereunt, illorum saluti numero æquantur, qui ex ipso genere nunc iam tenentur ordine disciplinæ; colendisque agris, amisso Circumcellionum & opere & nomine, inseruiunt, seruant castitatem, tenent vnitatem: quanto minus coæquantur isti perditi numero vtriusque sexus non solùm puerorum & puellarum, iuuenum & virginum, verùm etiam coniugatorum & senum, quorum innumerabiles ex Donatistarum nefaria dissentione in pacem Christi veram & Catholicam transeunt.] hæc Augustinus; qui & agens de Donatistis qui erant Cæsareæ in Mauritania, ista de illis habet[e]: Quos Donatistas in nomine Christi in gremium Catholicum iam magna ex parte suscepimus: ita vtpenè omnes communioni Catholicæ sociatos esse gaudeamus, &c.] hæc ipse in Gestis cum Emerito post Collationem.

DONATISTARVM MAGNA PARS RESIPVIT.

[d] *Aug contra Gaudentium lib.1.c.29.*

[e] *Aug in Gestis cum Emerito.*

His igitur Carthagine per Marcellinum toto labore atque studio ad finem tandem perductis: ipse Cognitor, cui tantum opus ab Imperatore fuerat delegatum, de omnibus rebus gestis eumdem reddidit certiorem. quæ verò ipse Honorius Augustus rescripserit, quive fuerint eiusdem Marcellini conatus, quæve S. Augustini solertia, vt ex Collatione fructum colligerent quem sperarant, anno sequenti pro temporis ratione dicturi sumus. Sed & in his illud maximè obseruandum, quod Orosius considerat: Honorium Imperatorẽ ob eximium religionis exemplum, quod hoc anno exhibuit, dum vallatus licet atque vndique obrutus bellis, & à tyrannis oppressus, nihil tamen antiquius habuit, quàm Ecclesiæ Catholicæ consulere opportunitatibus; mirifica ob id esse beneficia consecutum, cùm ipse Deus Optimus Maximus eodem fermè tempore crudelissimos tyrannos Imperij inuasores Alaricũ, Constantinum, Constantem, Maximum, Iouinum, Sebastianum, Sarum, & alios cum eis simul extinxit. Merito sanè tanta largitus est Deus (ait Orosius[f]) quia in his diebus, præcipiente Honorio, & adiuuante Constantio, pax & vnitas per vniuersam Africam Ecclesiæ Catholicæ reddita est: & corpus Christi, quod nos sumus, redintegrata dissensione, sanatum est, imposita executione sancti præcepti Marcellino Tribuno, viro in primis prudenti & industrio, omniumque studiorum bonorum appetentissimo.] hæc Orosius.

[f] *Oros. lib. 7. c.44.*

RELIGIONIS DEFENSIO ROBVR IMPERII.

Apparuit sanè quàm verissimum atque certissimum sit, tunc Deũ curare atque tueri Principum regna, cùm ipsi Principes pro religione laborant: contrà verò cùm id negligitur, vel humana prudentia (quę, ex Apostoli sententia, Deo inimica est) in religionem peccatur, ipsa Imperia in deterius prolabi, penitusque consumi. quæ omnia (vt vidimus) in eodẽ Honorio breui tẽporis spatio apparuere perspicua. Etenim cùm primùm pressus angustijs indulsit hæreticis atque Gentilibus Dei hostibus, vt securè absque timore legum, quam quisque vellet religionem & in fidem sectaretur opinionem: maxima hanc legem secuta sunt mala, nempe clades Vrbis & alia funesta, vt vidimus anno superiori. Rursus verò cùm idem Imperator

A tor facti pœnitens eam reuocat legem, laborat pro fide & vnitate Catholica; quàm subitò mutata rerum simul est facies, & quanta hæc subsecuta sunt bona? Absque armis peremptus fuit Vrbis Alaricus; & qui post eum Gothorum capessit regnum, pro Romano Imperio pugnaturus in hostes conuertit hostiles acies: hæcque omnia hoc ipso anno, dum pro religione tanta curat Honorius: Quo eodem anno (ait S. Prosper in Chronico) Constantinus per Honorij duces Constantium & Vlphilam apud Arelatense oppidum victus & captus est: cuius filium Constantem in Hispania regnare orsum, Gerontius Comes, in Maximum quemdam tyrannidem transferens, interemerat.] hæc Prosper hoc anno, Marcellinus verò anno superiori: sed præstat audire Prosperum, res sui temporis, & locorum vbi versatus est, nempe in Galliis, scriptorem, quem veritatis assertorem ratio certa comprobat: etenim cùm constet superatum ac victum Constantinum cum filio post Alarici obi- B tum, quem hoc anno ex hac sublatum vita narrauimus; nequaquam anno superiori illud potuit contigisse. TYRANNI EXTINCTI.

At quàm opportunè collabenti penitùs atque ruenti suppositi Deus manum Imperio? Fretus enim auxilio Alarici Constantinus tyrannus (vt tradit Sozomenus[a]) ad inuadendam Italiam se iam accinxerat: sed audita morte Alarici consternatus, Arelatum se recepit. At quomodo dominans Gallijs, Britannijs, & Hispanijs, pollensque auxilio barbarorum Constantinus tyrannus cum Imperio vitam amisit? Accidit planè secundùm sacrum illud vaticinium Isaiæ[b]: Concurrerre faciam Ægyptios aduersus Ægyptios] cùm tyranni armarentur contra tyrannos, quos mutuo inter se confectos Honorij dux Constantius adorsus prorsus extinxit. Sed cunctas tunc res gestas ipse Sozomenus diligenti narratione prosecutus est: præstat igitur ipsum audire, neque tot tamque diuinitus hoc anno impertita Honorio C beneficia silentio obuoluta relinquere. Ait enim hæc ipse[c]: [a] Sozom. lib. 9. cap. 12. [b] Isaiæ 19. [c] Sozom. ibid. cap. 15.

Interea tẽporis Gerontius, inter duces Constantini præcipuus, hostis illi factus est, & Maximũ familiarem suum, quem ad tyrannidem accommodatũ iudicabat, Imperij ornatu induit, ac Tarracone morari permisit: ipse verò aduersus Constantinum exercitum duxit eo proposito, vt in transitu eius filium Viennæ commorantem conficeret. Constantinus igitur cùm intellexisset id quod de Maximo actum erat, Ebodichũ ducem suum (quem fuisse Regem Francorum tradunt) ad vlteriores Rheni partes misit, vt Francos & Alemannos in nostrum auxilium vocaret: Constanti autem filio suo Viennæ ac ceterarum ibi ciuitatum custodiam commisit. Ac Gerontius quidem cùm Arelatum castra mouisset, ciuitatẽm oppugnauit. *Non multo autem pòst*, exercitu Honorij aduersus tyrannum aduentante, cui præerat Constantius Imperatoris Valentiniani tertij huius nominis pater; statim fugit cum pau- D cis quibusdam militibus: nam eorum plurimi se Constantio coniunxere. DE CONSTANTINO ET MAXIMO TYRANNIS.

Milites igitur in Hispania Gerontium ob fugam factam contemptu dignum rati, interficere statuerunt; & concursu facto, domũ eius circumuallant. Ille verò cum Alano, vno necessario suo, paucisque seruis, eiaculatis desuper sagittis, vltra trecentos milites interfecit. Sagittis tandem deficientibus, serui aufugiunt, & clàm sese de domo illa demittentes euadunt. At Gerontius quidem quamuis & ipse eodem modo saluari potuerit; tamen Nonnichiæ vxoris amore detentus, noluit. Itaque cùm milites ignem domo manè immisissent, nullam habens deinceps spem salutis, Alano familiari suo volenti caput amputat, & deinde propriæ vxori quoque lamentanti, & se ipsam cum lacrymis in gladium ingerenti, ne potiùs quàm in alterius potestatem perueniat, vnà cum marito perire cupienti, & munus hoc vltimum ab eo impetrare flagitanti. Atque hæc quidem mulier satis viriliter, & vt illius religio- E ne dignum fuit (erat enim Christiana) mortua est, sui memoriam stabiliorem posteritati relinquens, quàm quæ obliuione obscurari posset. Gerontius porrò cùm se tertiò percussisset, nec tamen vulnus letale accepisse sensisset, euaginato gladiolo quem femori obligatum habebat, sibi ipsi cor transfixit.

Constantinus autem, circumsedente adhuc Honorij exercitu, obsidionem tamen sustinebat, quòd illi nunciatum esset Ebodichum cum maximis suppetijs aduenturum: quæ quidem res & Honorij quoque duces non modicè terrebat; ita vt in Italiam reuerti, & illic bellum experiri vellent. Atque vbi hoc statuissent, quia appropinquare iam nunciabatur Ebodichus, Rhodanum fluuium traiiciunt, & Constantius secum pedites retinens aduentantem expectat hostem. sed Vlphilas Constantij Præfectus haud procul istinc in insidiis cum equitibus latitat. Postquam igitur hostes cum exercitu Vlphilam prætergressi, pedem iam collaturi essent cum militibus Constantij: dato signo, repentè prorumpens Vl- CONSTANTIVS DVX HONORII QVAE IN BARBAROS.

phílas hoſtem à tergo inuadit. Et facta ſtatim ordinum perturbatione, alij diffugiunt, alij occiduntur, plurimi autem poſitis armis, veniam precantur & miſericordiam conſequuntur. Ebodichus autem, equo conſcenſo, fugit in agrum quemdam ad Ecdicium, qui plurimum fuerat ab ipſo conſecutus olim, quemque Ebodichus ſibi ob accepta beneficia amicum arbitrabatur. Atque is caput eius amputatum ducibus Honorij attulit, ſpe magnorum munerum ac dignitatum. Conſtantius autem caput quidem accipi iuſſit, & gratias Ecdicio agi Reipublicæ nomine, qui Vlphilæ officio functus eſſet. Sed cùm in exercitu remanere vellet, eum excedere iuſſit, nequaquam vel ſibi, vel exercitui fauſtam fore ratus hoſpitis tam ingrati præſentiam. Atque is quidem hominis amici ac hoſpitis in calamitatem delapſi impiiſſimam cædem auſus, in vanum (vt dici ſolet) hians receſſit. A

CONSTANTINI TYRANNI EXITVS.

Poſt victoriam rurſus traiiciente Honorij exercitu ad ciuitatem: certior factus Conſtantinus Ebodichum eſſe ſublatum, ipſe ſibi purpuram & Imperij inſignia detrahit; & ad eccleſiam confugiens ordinatur preſbyter. Tum accepto priùs iureiurando, qui intra mœnia erant, portas aperiunt, ac veniam conſequuntur omnes. Itaque ex eo tempore prouincia iſta rurſus ad Honorij Imperium reuerſa eſt, ac ducibus ab illo conſtitutis paruit. Conſtantinus autem vnà cum Iuliano filio in Italiam tranſmiſſus, antequam eò perueniret, in itinere occiditur. Nec multo pòſt, præter expectationem interimuntur Iouinus & Maximus tyranni prædicti, tum etiam Sarus & alij plurimi cum his qui Imperio Honorij fuerant inſidiati.] hactenus Sozomenus. Erat autem ex his quos non nominat Imperij perduelles tyrannos, Sebaſtianus Iouini tyranni frater: qui (inquit Oroſius[a]) hoc ſolùm, vt tyrannus moreretur, elegit. Sed & in his expende quàm terribilis Deus in conſilijs ſuper filios hominum. Conſtantinus enim qui Conſtantem filium iam profeſſione monachum (vt ait Oroſius[b]) vt crearet Cæſarem, eduxit è monaſterio: ipſe, ne occideretur, compellitur confugere ad eccleſiam, & initiari preſbyteratu: ſed malè vterque periit, qui Deum poſthabuerunt Imperio. B C

[a] *Oroſ. lib. 7. cap. 42.*

[b] *Oroſ. lib. 7. c. 40.*

QVANDO S. HIERONYMVS SCRIPSIT AD CTESIPHONTEM.

At migremus iam in Orientem, & S. Hieronymum pro Catholica Eccleſia aduerſus Pelagianos hæreticos laborantem inuiſamus. Hoc namque anno, cùm nondum auctoris nomine Pelagiana hæreſis vulgaretur, ſed eius praua dogmata quæſtionum velamentis ſpargerentur, ipſe S. Hieronymus rogatus eſt per epiſtolam à Cteſiphonte, vt quæſtioni reſponderet, quam huius promulgatores hæreſis de animi impaſſibilitate proponere conſueuerant, poſſe in homine affirmantes non ipſa tantùm vitia, ſed affectus vitiorum, omnemq; radicem peccati conuelli, vt ne minimum quidem fomitis in eo reliquum eſſet. *Quod autem hoc* anno ad eum S. Hieronymus epiſtolam illam contra Pelagianos reſcripſerit, argumentũ illud euidens eſt, dum ita Pelagium ac Pelagianos eſt inſectatus hæreticos, vt tamen nullius ipſorum nomen expreſſerit; quod ſcilicet nondum eius ſe hæreſis defenſores palàm profiterentur; quod ſequenti anno (vt ſuo loco dicemus) cœptum eſt agi. Sed & neque ante præſentem annum eamdem ad Cteſiphontem à S. Hieronymo fuiſſe editam ſcriptionem, quæ ſuperiori anno eodem argumento ſunt recenſita, demonſtrant, dum egimus de Ruffini obitu & eadem hæreſi promulgari tacitis auctoribus cœpta; cùm ſcilicet S. Hieronymus præ manibus habens lucubrationes in Ezechielem, in præfationibus ad Euſtochium de his agens, nihil hactenus aduerſus eos ſe ſcripſiſſe demonſtrat: meminiſſet vtique more ſuo, ſi adeò nobilem aduerſus eos tractationem epiſtolarem ſcripſiſſet. D

PELAGIANI VNDE PRODIERINT.

Cùm hoc igitur anno interpellatus eſſet à Cteſiphonte ea de impaſſibilitate quæſtione Hieronymus: etſi nomina taceat Pelagij atque Cæleſtij; auctores tamen, vnde ipſa hæreſis dimanaret, in medium profert, dum hæc de ſchola Stoicorum deducta fuiſſe demonſtrat, atque primùm introducta per Origenem, Euagrium Ponticũ, Ruffinum, & alios Origeniſtas monachos iudicio Theophili (vt ſuo loco diximus) condemnatos: in quos hæc ibi Hieronymus[c]: Pudeat ergo eos principum & ſociorum ſuorum, qui aiunt, poſſe hominem ſine peccato eſſe, ſi velit. quod Græci dicunt ἀναμάρτητον. Et quia hoc Eccleſiarum per Orientẽ aures ferre non poſſunt: ſimulant ſe, Sine peccato, quidem dicere, ſed ἀναμάρτητον dicere non audere; quaſi aliud ſit, Sine peccato, aliud ἀναμάρτητον, &c.] Sed & hæc ipſa à Manichæis etiam eſſe accepta, & à Priſcillianiſtis, quibuscum communicationis hæreſis fœdere & amicitia iungerentur, itemque cum Iouiniano hæreſiarcha commune aliquid interceſſiſſe, apertè demonſtrat: Nam ait[d]: Iouiniani ſecunda quæſtio, tui ingenij diſciplina eſt.] Et quænam iſta? audi eumdem aduerſus ipſum Iouinianum diſputantem: Nititur ſecundo loco approbare, eos qui plena fide in baptiſmate renati ſunt, à diabolo non poſſe ſubuerti.] E

[c] *Hieron. ad Cteſiphontem.*

[d] *Hier. ibid.*

oſtenſis

A ostensis autem hæresis huius antesignanis auctoribus, quos commilitones ijdem hos sectantes nacti fuerint, docet, nempe miseras oneratas peccatis, leuissimi cordis feminas, quibus stipata, ex more omnium hæreticorum, eadem hæresis gloriosè procedat; quarum principes Pelagius & Cælestius cognoscantur: quos licet non nominet, patriæ tamen nomine, quos intelligat, exprimit, dum Britanniæ tyrannorum fertilis, & Scoticæ gentis meminit. Quorum vna recitata sententia, in quæ hæresis barathra coniiciat sectatores, declarat his verbis [a]:

[a] *Hier. ad Ctesiphont. aduersus Pelag.*

HÆRESIS PELAGIANA CAPVT

Istiusmodi homines tollunt orationem: & per liberum arbitrium, non homines propriæ voluntatis, sed Dei potentiæ factos se esse iactant, qui nullius ope indigent. Tollantur & ieiunia, omnisq; continentia. Quid enim mihi prodest laborare, vt accipiam per industriam, quod semel meæ factum est potestatis? Hoc quod dico non meum est argumentum. Vnus discipulorum eius (*nempe Cælestius*) immò iam magister & totius ductor exercitus, & cõtra
B Apostolum [b] vas perditionis, per solœcismorũ, & non vt sui iactant, syllogismorum spineta decurrens, sic philosophatur & disputat: Si nihil ago absque Dei auxilio; & per singula opera eius est quod gessero: ergo non ego qui laboro, sed Dei in me coronabitur auxilium; frustraque dedit arbitrij potestatem, quam implere non possum, nisi me semper adiuuerit: destruitur enim voluntas, quæ alterius ope indiget. Sed liberum dedit arbitrium Deus; quod aliter liberum non erit, nisi fecero quod *voluero*. Ac per hoc ait: Aut vror semel potestate, quæ mihi data est, vt liberum seruetur arbitrium: aut si alterius ope indigeo, libertas arbitrij in me destruitur. Qui hæc dicit, quam non excedit blasphemiam? quæ hæreticorum venena non superat? &c.] confutatur ab eo ac soluitur dilemma.

[b] *Rom. 9.*

Quòd verò hæc Pelagius per Cælestium, & ille per quæstiones, quid alij de his sentirent rogans, eo modo per cuniculos in Ecclesiam hæresim intromitterent: hinc in auctorem
C S. Hieronymus [c]: Loquere quòd credis: publicè prædica. Quid secretò discipulis loqueris? Qui dicis te habere arbitrij libertatem, quare non liberè quod sentis loqueris?] & paulò pòst: Necdum scripsi, & comminaris mihi scriptorum tuorum fulmina; vt scilicet hoc timore perterritus, non audeam ora reserare. & non animaduertis, idcirco nos scribere, vt vos respondere cogamini, & apertè aliquando dicere, quod pro tempore, personis & locis, vel loquimini, vel taceris? nolo vobis liberum esse negare quod semel scripseritis.] hæc ipse; qui & quod tentauit, est assecutus: siquidem Pelagius atque Cælestius iam palam hæresim promulgarunt, factique sunt eius aperti propugnatores, vt ex his quæ sequenti anno dicemus, manifestius apparebit.

[c] *Hier. ibid.*

Consultò quidem prudenterque S. Hieronymus studuit, vt viscera Ecclesiæ depascens morbus, *foris, quo curari posset*, appareret in cute: sed & cõsultius scripta hæc ad Ctesiphon-
D tem præmittens, sic parauit antidotum. Pestem enim monstrare, hoc ipsum est curare ne alij eadem lue & morbi contagione lædantur. Vnde subdit: Ecclesiæ victoria est, vos apertè dicere quod sentitis. Aut enim idem responsuri estis quod & nos loquimur; & nequaquam eritis aduersarij, sed amici. Aut si contraria nostro dogmati dixeritis; in eo vincemus, quòd omnes cognoscent Ecclesiæ quid sentiatis. Sententias vestras prodidisse, superasse est. Patet prima fronte blasphemia: non necesse habet conuinci, quod sua statim professione blasphemum est.] hæc & alia S. Hieronymus, in publicum deducens latentem & sibilantem in angulo bicipitem anguem, Pelagij scilicet & Cælestij faucibus in Ecclesiam hæresim inhiantem: vt de eodem S. Hieronymo illud merito occini possit [d]: Obstetricante manu eius, eductus est de cauerna coluber tortuosus.] quem semel progressum in medium, horrendum visu sui deformitate serpentem, mox Apostolici viri Apostolicæ doctrinæ iaculis penitus
E confecere. sed de his anno sequenti.

HIERONYMVS LATENTEM HAERESIM PRODVCIT IN MEDIVM.

[d] *Iob 26.*

At non vna hæc tantùm pestis lento inficiebat tabo Fideles in Occidente, sed & Chiliastarum vetus error complurium mentes inuaserat. Etenim S. Hieronymus, quem diximus ante annum superiorem interpretatum esse Isaiam Prophetam, in præfatione ad librum decimumoctauum hæc de his habet, cùm aduersus eos stylum exacuit: Dionysio Alexandrino aduersus Millenarios scriptori duobus voluminibus respondet Apollinaris, quem non solum suæ sectæ homines, sed & nostrorum in hac parte dumtaxat plurima sequitur multitudo: vt præsaga mente iam cernam, quantorum in me rabies concitanda sit. Quibus non inuideo, si tantum amant terram, vt in regno Christi terram desiderent, & post ciborum abundantiam, gulæque ac ventris ingluuiem, ea quæ sub ventre sunt, quærant, &c.] At quinam ex recentioribus Millenariorum sententiæ assertores fuerint, vnum ex eis in explanatione super Ezechielem [e] detegit Seuerum, qui eam scriptis prodiderit (vt ait) in dia-

MILLENARII PLVRES HOC TEMPORE.

[e] *Hieron. in Ezech. c. 36.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

logo, cui, Gallo, nomen imposuit: vt planè admiratione dignum sit, hominem S. Martini discipulum, sanctique Paulini amicum intimum, in deliramentis his insaniisse; cùm præsertim haud ea sententia toleranda amplius videretur, quam doctissimi viri respuerent, vt sanctus Hieronymus, & illi consentiens Damasus, Gregorius Nazianzenus, atque Basilius, dum eam Apollinaris sententiam vt ridiculam & sacro Euangelio aduersantem reiicit in epistola ad Occidentales [a]. Quòd autè repugnarent & aduersarentur Millenarij Origenistis, qui nec cum humanis membris resurrectionem futuram dicebant: cautiùs (vt ipse testatur) fuit incedendum S. Hieronymo, vt media incedens via non declinaret ad dexteram, neque ad sinistram; ne, cùm astrueret in resurrectione omnia in corpore fore membra, etiam vsum illorum, more Millenariorum, videretur asserere; & dum negaret assertum à Millenariis membrorum vsum, videretur cum Origenistis iniisse concordiam: id ipse in præfatione ad Eustochium [b] profiretur.

[a] *Basil. epist. 74.*

[b] *Hier. præf. l. 18. in Ezech.*

Porrò eiusmodi Millenariorum insaniæ cùm vbique iam reiicerentur, & sibilis atque cachinnis à disertis derriderentur, ac pariter damnarentur: exaruerunt penitùs; quod nonnisi insanus atque delirus prorsus haberetur, qui huiusce modi fabulis traduceretur. At non sic quidem Pelagij hæresis, quæ fœcundo vbique cæspite coalescere atque multiplicari cœpit: etenim dum in eius sectatores agit S. Hieronymus in Oriente, S. Augustinus in Occidente in istud ipsum opus incumbit. Nam sicut Ctesiphon epistola ad ea scribenda ipsum Hieronymum excitauit; ita & eiusdem argumenti datis ad Augustinum litteris, Hilarius ab ipso aduersus eosdem errores, Syracusis in Sicilia diuulgatos, responderi petiit. nam de illis [c]: Rogo (inquit) vt mei memor in sanctis orationibus tuis esse digneris, atque imperitiam nostram informare de eo quod quidam Christiam apud Syracusas exponunt, dicentes, posse esse hominem sine peccato, & mandata Dei facile custodire, si velit (*absque scilicet auxilio diuinæ gratiæ*) Infantem non baptizatum, morte præuentum non posse perire merito, quoniam sine peccato nascitur: Diuitem manentem in diuitiis suis, regnum Dei non posse ingredi, nisi omnia sua vendiderit; nec prodesse eidem posse, si fortè ex ipsis diuitijs fecerit Dei mandata: Non debere iurare [d] omninò: & de Ecclesia: Quæ sit, de qua scriptum est [e], non habere rugam neque maculam, &c.] His pulsauit Augustinum Hilarius è Sicilia quæstionibus ex Pelagij deductis erroribus. Præstitit id quidem impigrè Augustinus [f] ac copiosè quæstionibus omnibus accurateque respondens, nullam tamen de Pelagio habuit mentionem, vtpote sub inuolucro Catholici nominis hactenus latitante: vnde & nos argumentum iure deducimus, hoc anno ab ipso eam ad Hilarium esse conscriptam epistolam.

[c] *Apud Aug. epist. 98.*

HILARIVS CONTRA HÆRESIM PELAG. AVGVSTINVM EXCITAT.

[d] *Matth. 5.*

[e] *Ephes. 5.*

[f] *Aug. epist. 99.*

Quo etiam tempore aduersus eosdem errores, antequam tamen eam ad *Hilarium epistolam* dedisset, eodem argumento tres libros scripsit, quorum est titulus, De Peccatorum meritis & remissione, deque Baptismo paruulorum: ipse enim in Retractationibus [g] eam se primam scriptionem aduersus Pelagianos edidisse testatur, cùm antehac sermonibus (vt ait) & collocutionibus res acta esset. Sed & quòd ipsi auctores blasphemiarum adhuc latere cuperent; noluisse eos propalasse, testatur, immò & non sine honore Pelagij meminisse: nam ait: In his autem libris tacenda adhuc arbitratus sum nomina eorum, sic eos faciliùs posse corrigi sperans: immò etiam in tertio libro, quæ est epistola, sed in libris habita, propter duos, quibus eam connectendam putaui, Pelagij ipsius nomen non sine laude aliqua posui, quia vita eius à multis prædicabatur: & eius illa redargui, quæ in suis scriptis non ex persona sua posuit, sed quid ab alijs diceretur exposuit; quæ tamen postea iam hæreticus pertinacissima animositate defendit.] hæc Augustinus: quibus intelligis, & illam Pelagij in disseminando hæresim artem, dum ita hæreses per quæstiones poneret, quasi ab alio aliquo illæ essent propositæ. Porrò tertium librum, qui est epistola ad Marcellinum, ad illum ipsum inscriptum esse, qui Collationi hoc anno Cognitor præfuit, non dubium est: disertus planè vir & discendi adhuc cupidissimus, qui non S. Augustinum tantùm, sed & S. Hieronymum (vt superiore anno dictum est) iisdem de Pelagianis erroribus pulsauerit quæstionibus.

[g] *Aug. Retract. lib. 2. c. 33.*

PRIMA SCRIPTIO AVGVSTINI ADVERSVS PELAGIANOS.

Sed vnde Augustino, vt aliquando tamquam virum probum Pelagium laudauerit? equidem id ipse ex sanctissimi viri Paulini Nolani Episcopi testificatione: latens enim sub monastico habitu lupus rapax, nouus Proteus pro loco & tempore atque personis sermonem mutans, cum sanctis sanctus æquè apparere conatus est. Et sicut de Vigilantio eidem Paulino accidisse diximus, vt eum, dum adhuc tegeret pietate blasphemias, litteris ad Hieronymum datis, laudibus celebrarit: ita planè de Pelagio ad S. Augustinum scribens, cum extulit præconiis sanctitatis. Quamobrem idem sanctus Augustinus, cùm iam Pelagius qualis

PELAGIVS ALIQVANDO AVGVSTINO ET PAVLINO CARVS.

esset,

Universidad de Deusto
Biblioteca

A esset, perspicuè ob oculos omnium fuerit demonstratus; quid iam de ipso Paulinus sentiat, litteris interpellat his verbis [a]: Pelagium quem credimus (vt ab illo distingueretur qui Pelagius Tarenti dicitur) Britonem fuisse cognominatum, quòd vt seruum Dei dilexeris, nouimus: nunc autem quemadmodum diligas, ignoramus. Nam & nos non solum dilexímus, verùm etiam diligimus eum: sed aliter nunc diligimus, aliter aliquando dileximus. Tunc enim, quia nobis rectæ fidei videbatur: nunc autem, vt ab iis quæ inimica & aduersa gratiæ Dei sentire dicitur, illius misericordia liberetur.] hæc Augustinus. [a] *Aug. epist. 105.*

Quod verò ad loca spectat, vbi Pelagius docuit: dictum est superiùs, ipsum in Ægypto versatum inter monachos, quem ante omnes deploratum à Chrysostomo & Isidoro vidimus. In Occidentem verò se conferentem, in Vrbe primùm quarumdam quæstionum prætextu hæresum venena sparsisse, sanctus Augustinus affirmat [b], vbi ait, eum diutissimè Ro- PELAGIVS ROMAE PRO HAERESI LABORAT.
B mæ vixisse, ibique in disputationibus contentionibusque versatum, captantem vndique occasionem hæresis propagandæ & propugnandæ. Nam idem de eo S. Augustinus [c]: In eis, *nempe libris Confessionis*, certè dixi Deo nostro (& sæpè dixi) Da quod iubes, & iube quod vis. Quæ mea verba Pelagius Romæ, cùm à quodam fratre coëpiscopo meo fuissent eo præsente commemorata, ferre non potuit, & contradicens aliquanto commotiùs, pænè cum eo qui illa commemorauerat, litigauit.] hæc Augustinus de Pelagio; qui Roma pulsus, in Siciliam profectus est: vnde Hilarius de eius erroribus hoc anno (vt diximus) S. Augustinum reddidit certiorem. At de Pelagio hactenus; cetera eius acta annis singulis pro temporis ratione disposita inferiùs referemus. [b] *Aug. de peccato origin. c. 21.* [c] *Aug. de dono perseuerant. l. 2. c. 20.*

Hoc item anno, cùm Synesius Episcopus Ptolemaidis nondum in Episcopatu annum exegisset (vt ex ipsius scriptis constat) celebrata est Synodus ibidem Ptolemaide in Pentapoli SYNODVS PTOLEMENSIS IN LIBYA.
C Ægypti. Cuius quidem cogendi Episcoporum conuentus, causa illa potissimùm intercessit, quod Andronicus prouinciæ Præfectus multa crudelia in subditos, atque irreligiosa & impia aduersus Ecclesiam perpetrasset: quibus in Synodo propositis atque probatis, communi omnium sententia, dira excommunicationis pœna mulctatur. Extat ipsa à Patribus in eum prolata sententia, qua & eius crimina enarrantur. Apparuit ex hoc quidem iudicio, Episcoporum iuris fuisse, præsidere Præsidibus, & perperam ab eis facta corripere Ecclesiastica auctoritate, ex impertita sibi à Deo omnium Domino potestate. Sed reddamus hic (vt apud ipsum Synesium legitur) ipsam in Synodo ab Episcopis in Andronicum sententiam dictam:

Concilium ad Episcopos [d]. Andronicum Berenicensem mala Pentapolis sorte & natum [d] *Apud Synes. epist. 58.*
D & educatum & auctum, & qui principatum eius quæ ipsum protulit emit, neque putet quis, neque vocet Christianum; sed velut quem execratur Deus, ab omni ecclesia, ab omnibus locis & laribus expellatur. Non quòd fuerit Pentapolis extrema plaga, post terræmotum, post locustam, post pestem, post ignem, post bellum; reliquias illorum diligenter persecutus, absurdis generibus & figuris instrumentorum per ipsum primum in regionem illatis, immò (vt rectiùs dicam) per ipsum solum vsurpatis, nimirum digitali & pedali tormento, prælo, nasi forcipe, auribus apprehendendis & labiis obtorquendis parato instrumento (quorum quod maiores nostri & experientiam & conspectum bello amiserunt, à male seruatis beati prædicati sunt) Non ob hoc (inquam) expellatur: sed quod primus apud nos & solus & re ipsa & verbis in Christum conuicia iactauit. Re ipsa quidem & facto, quod foribus ecclesiæ sua edicta affixit; his quidem qui ab ipso iniuria affecti sunt, ad tutam mensam excludens supplicationem; sacerdotibus autem Dei ea minatus, quæ etiam Phalaris Agri- SENTENTIA EXCOMMVNICATIONIS IN ANDRONICVM. ANDRONICVS ACELESTISSIMVS.
E gentinus, & Cæphron Ægyptius, & Sennacherib Babylonius veritus fuisset, qui misit Hierusalem improperare Ezechiæ & Deo.

Illam ego diem secundam Dei crucem tulisse sentio. Nam in opprobrium Christi libellus ille conuiciis plenus de sacris foribus pependit: & hæc inspexit Sol, & legerunt homines, non Tiberio Claudio Rempublicam administrante, à quo Pilatus ad Iudæorũ principatum missus est, sed pia Theodosij sobole Romanorũ sceptra tenente, à qua sibi ipsi principatum comparasse Andronicum ex Pilati astutia, animaduersum est. Risum mouebant prætereuntibus, qui ex alia secta essent, illæ litteræ, quemadmodum Iudæis ea quæ cruci Christi adscripta fuerant: quamquam crucis inscriptio non ex pia voluntate profecta, augusta esset indictione, per quam Christus Rex denunciabatur. At hic lingua sententiæ consentiebat.

Verùm quæ post hæc designauit, grauiora sunt his quæ publicè affixis litteris notauit. Cũ enim quamdam contra inimicum occasionem reperisset (inimicitia enim erat ipsis, quod

ille

Universidad de Deusto
Biblioteca

ille quidem nuptias parabat, hic autem prohibebat) tam horrendis ipsum tormentorum in- A
strumentis torquebat, vt optaré ea ad posteritatem non tradi, sed cum ipso sicuti cœperunt,
desinere: quo hæc principatus Andronici commẽta narratione solùm ad posteros perferan-
ANDRONICVS BLASPHAMAT. tur. Postquam igitur vir generosus, non iniurius, sed infelix per illa torqueretur, & hæc in
clarissima meridie fierent, vt solis lictoribus testibus periret: & nosset, fore vt Ecclesia condo-
leret: ob nullam sanè aliam causam, sed quod re cognita, statim ita vt parati essemus, excur-
rebamus, quo assideremus, & calamitatem simul perferremus: rabie corripitur in hanc fa-
mam, si quis Episcopus misereri auderet hominis ipsi infesti: & multis ac iniquis temerè ia-
ctatis, audacissimo ex ministris Tonante * ipsum instigante, quo vtitur ad publicas calamita- *Thoante
tes instrumento, finem insaniæ posuit, maximè impiam vocem prolocutus: Quod frustra
in Ecclesia sperasset, & nullus Andronici manus effugere posset, etiam si ipsius Christi pe-
dem teneret. Hanc vocem ter inerudita mente pronunciauit. B

Postquam non amplius admonendus est homo, sed velut insanabile membrum, à nobis
EXCOMMVNICATIO ANDRONICI. resecandus; vt ne societate, etiam id quod sanum est, simul corrumpatur (nam inquina-
mentum facilè distribuitur; & qui tangit sceleſtum, particeps fit reatus ipsius: oportet autem
& mente & corpore puro Deo esse) Propter hæc Ptolemaidis Ecclesia ad omnes vbique
terrarum sorores suas hæc demandat. Andronico & suis, Tonanti & suis nullum templum
Dei aperiatur: omnis sacer cœtus, omne sacrum templum concluſum sit. Non est diabolo
portio in Paradiso. Qui etiam si clandestinè ingressus fuerit, expellatur. Admoneo igitur &
priuatum quemque & Principem, vt neque sub eodem tecto cum ipso habitet, neque eadem
mensa participet. Sacerdotes autem præcipuè, *admoneo scilicet*, qui neque viuentes ipsos
alloquantur, neque mortuos simul deducant. Si verò quis velut paruæ ciuitatis Ecclesiam
reprobarit, & excommunicatos ab ipsa susceperit, veluti necesse non sit pauperi obedire: is C
sciat, se scindere Ecclesiam, quam vnam Christus esse vult. Talis autem siue Leuita est,
siue presbyter, siue Episcopus, à nobis in Andronici sorte locabitur, & neque porrigemus
ipsi dexteram, neque vmquam de eadem mensa cum ipso cibum capiemus. Multum au-
tem abest, vt in arcano mysterio communionem habituri simus cum his, qui cum Andro-
nico & Tonante sortem habere voluerint.] Hactenus verba sententiæ excommunicationis
ab Episcopis in eos prolatæ; inter quos Synesius principem locum tenebat, ipsi Ecclesiæ
Metropolitanæ præfectus Antistes, totius huius operis sapientissimus architectus: qui simul-
atque Episcopus factus est, super philosophicam constantiam sacerdotalem induens vigo-
rem ac robur, se ad iura danda Principibus, & ad subiiciendos Ecclesiasticæ eos censuræ à
Hierem. 1. Deo electum esse cognouit, instar Hieremiæ, ad quem Dominus: *Constitui te super Reges*
& Principes: bellabunt aduersum te, & non præualebunt.] Est epistola eiusdem Synesij Epi- D
[b] *Synes. epist.* 79. scopi ad Anastasium [b] de eiusdem Andronici sceleribus, quam breuitatis causa his attexere
prætermittimus.

At quid post hæc Andronicus, homo arrogans, crudelis in homines, in Ecclesiam contu-
ANDRONICI POENITENTIA. melioſus, & in ipsum quoque Deum blasphemus? Quid, inquam, post acceptam excom-
municationis sententiam, qua à personis, locis & rebus sacris esset excluſus, & infamis effe-
ctus? Contempsit ne, risitúe istæc mens tumens, arrogans animus, durum ingenium, à recto
semper reflexa & ad bonum numquam flexa voluntas? Num & crudeliùs sæuiit, ac ferociùs
(vt appetitus iaculis leo) insilijt, & crudeliùs debacchatus est in damnantes eum Episcopos,
& fores effregit ecclesiæ? minimè gentium. sed (ô mirandum!) simulac sensit se Apostoli-
ca censura in interitum carnis datum Satanæ: vnde letale vulnus accepit, inde quoque ex-
petiit medicinam: redditur fera bestia cicuris, lambit vestigia domini sui, tamque festinè, E
vt datas præueniens litteras, conuenerit Episcopos, qui pro se peterent veniã à Synesio: Qui
cùm nosset hominem, timeretque ne hæc foris tantùm specie tenus Andronicus præseferet,
inflictam non antè relaxauit pœnam, quàm ipse plenè satisfacturum fore polliceretur.
Vides huiusmodi exemplo, lector, quo statu habendi, & loco collocandi sint, & quàm longè
post Andronicum statuendi, qui anathematis sententia ob patrata scelera ab Episcopis ad
salutem percussi, negligunt illam atque contemnunt. Sed reddamus hic eiusdem Synesij ad
[c] *Synes. epist.* 72. Episcopos litteras, quibus & Andronici pœnitentia tunc saltem foris exhibita demonstra-
tur. sic enim se habent:

SYNESII EPISTOLA DE ANDRONICI POENITENTIA. Synesius Episcopis [c]. Andronicus Ecclesiam mentitus, ipsam vera loquentem experiatur.
Nuper, nondum valde nuper peccauit in Deum, violauit homines: quapropter concluſa ipsi
apud nos ecclesia, litteras ad fraternitatem vestram dictauimus, sententiam de ipso signi-
ficantes.

A ficantes. At ille epistolam præuenit supplicatione simulata, & pœnitentia promissa, quam omnes me suscipere petebát, præter me. Ego enim videbar mihi clarè cognouisse hominem ad omnia dicenda & facienda facilem. Et expectabam & prædicebam, quòd ex vulgari causa ad naturam reuersurus esset: quem sanè par erat timidiorem fore, vbi coram Ecclesijs inclinatus fuisset, multo magis quàm si nihil suspectum ipsi relinqueretur. Propter hæc equidem in sententia perseuerare proposueram, velut qui simul & erga Deum magis pium & erga ciues magis vtile consilium iniuissem. At enim impudens est resistere vnum multis, senioribus iuniorem, his qui in sacerdotio vitam consumpserũt, eum qui superiore anno nondum rem attigit. Cessi rogantibus, vt nondum litteras circummitterem, sed certis conditionibus susciperem, vt non ampliùs insaniret contra æquales, vt mentem ac intelligentiam præ affectione vitæ præficeret. Si quidem (inquam) intra terminos manebis, quos posuisti: & nunc pro peccato tuo precabimur, & de cetero comprecabimur. Si verò pactas conditiones recusaueris: pœna te manet, & ad omnes publicabitur, in tantum tempus producta, quantum ad inemendabiles mores tuos redarguendos sufficiet.

B

Hæc ita placuerunt: & ipse experimentum se daturum dixit, & nos idem sumpturos esse. Dedit & sumpsimus: largiùs insuper expleuit excommunicationis causas: nondum tunc ausus erat bonorum proscriptionem, nondum adhuc eadem aggressus erat. Quot per hæc oberrant? Quot ex his qui nuper opulenti erant, per hæc inopes degunt? Sed pauca hæc ad bene ac illustri loco natum, sed malè perditum Magnum. Iacet filius viri illustrissimi, qui omnibus suis bonis inseruiuit ciuitati. Verùm iuuentute illius, matris senecta miserabilior est: eo quòd ex duobus filijs alter fuga lapsus est propter Andronicum, & neque nouit vbi terrarum sit: alterum vbi in terram condidit, nouit. Heu leges quæ simul iniuria afficiuntur,

C propter quas imperium obtinent suæ ipsorum ciuitatis, præter quas ob principatum pecunias ad vsuram accipiunt. Horum igitur alios curatores Deus esse vult: nobis autem satis est, puros esse inter puros, si modò possimus intra cancellos sacros manere, & ab impuris purissima occludere.] hactenus ad Episcopos Synesius.

At quamnam Andronico iniunxit Synesius pœnitentiam, & ab homine ob delicta perpetrata satisfactionem exegit? inter alia illud quidem, quod maximum omnium æstimari debet, dum eum à tribunali deposuit, in quo in Deum & homines multa deliquerat. Quanta hæc auctoritas Episcoporum, vt malè iudicantes Præsides cessare imperet? Id enim affirmat ipse Synesius in breui epistola de eo data ad Theophilum Episcopum Alexandrinũ, hoc ipso anno; *nam sequenti contigit ipsum Theophilum non ampliùs in humanis esse.* Epistola autem *sic se habet*, cùm Andronicum eidem ipse commendat:

D Periit iustitia ex hominibus. Andronicus & priùs iniuria affecit, & nunc iniuria afficitur. Ecclesiæ verò mos est, exaltare quidem humilem, humiliare verò sublimem. Hunc itaque Andronicũ odisti quidem ob ea quæ fecit, quare etiam progressus est, vt ad hæc deuenerit. Miserere autem nunc ob id, quòd cùm his qui in execratione sunt, conuersatus est: nam & eos qui nunc in potestate sunt, propter ipsum offendimus. At horrendum est, si numquam in felicibus consistemus, sed cum flentibus semper lacrymabimur. Nos igitur hic ipsum tribunali eximimus, & de cetero multò pauciores calamitates ipsi fecimus. Et si pietas tua ipsum cura dignum ducet, hoc ego maximum signum suscipiam, quod non penitùs homo ille reprobatus sit à Deo.] hucusque ad Theophilũ Synesius, cuius Episcopalis functio antiquorum sententijs commendatur: inter alios enim Euagrius [a] hæc de eo: Qualis autem & quàm eximius vir euaserit, argumento sunt tum epistolæ ab eo post sacerdotij susceptionem

SYNESII EPISTOLA AD THEOPHILVM DE ANDRONICO.

[a] *Euagr lib. 1 c. 15.*

E eleganter & ornatè compositæ, tum liber ille quem dedicauit Theodosio, tum aliæ præclaræ illius quæ extant lucubrationes.] hæc Euagrius. Apparet enim ex his, Synesium philosophum ad Ecclesiam venientem, non tantùm (quod aiunt) barbam & pallium intulisse, sed sacerdotali constantia & vigilantia ita sibi creditam Ecclesiam gubernasse, vt neophytus licet, tamen seniores exemplo docuerit.

Quæ verò de eo Sophronius [b] Hierosolymitanus Episcopus scribat, dignam memoria historiam hic reddamus, quam ipse omni fide bene signatam posteris tradidit, his scilicet verbis: Cùm Alexandriæ essemus, Leontius Apamiensis, vir religiosus, & fidelissimus, venit ex Pentapoli; multis enim iam annis Cyrene moratus fuerat. Venit autem diebus Eulogij sancti Alexandrini Patriarchæ, eiusdem Cyrenensis vrbis futurus Episcopus. Cumque familiari colloquio essemus vsi, narrauit nobis, dicens: Fuit temporibus Theophili beatissimi Patriarchæ Alexandrini Cyrene Episcopus Synesius philosophus: qui cùm venisset Cyrenem, re-

[b] *Sophr. Prat. Spirit. c. 95.*

DE EVAGRIO PHILOSOPHO AD FIDEM PERDVCTO.

perit

perit illic philosophum quemdam, Euagrium nomine, qui sodalis suus in studijs liberalibus A
fuerat, amicum sibi carissimum, sed religione Gentilem, & culturæ idolorum maximè deditum. Eum Episcopus Synesius ab idololatria transferre ad cultûram Christi satagebat, curamq; ingentem eius rei sibi assumpserat pro charitate, quam erga ipsum à principio habuerat. Ille verò minimè id patiebatur, neque illius doctrinam admittere volebat. Episcopus tamen præ nimio ad illum amore, nec sic quidem tædio victus desistebat diebus illum singulis hortari & instruere, ac inducere vt Christo crederet, ipsiusque sacramenta susciperet. Cumque ille quotidie ista monita dare persisteret, dixit ad eum semel philosophus: Verè, mi domine Episcope, cum ceteris quæ mihi displicent in Christianis, hoc est, quòd consummationem huius sæculi futuram dicunt; & post consummationem, omnes qui ab initio sæculi fuerunt homines, in isto corpore resurrecturos, carnemque hanc incorruptibilem recepturos & immortalem, atque ita in perpetuum victuros; sicque eorum quæ in corpore gessérunt, præmia percepturos: eum etiam qui misereretur pauperi, fœnerari Deo; & qui dispersit B
in pauperes & inopes, in cælo sibi thesauros reponere, & centuplicata quæ erogauerit, in regeneratione cum æterna vita à Christo esse reddenda. Quæ omnia cùm dicuntur, deceptio & irrisio & fabula mihi videntur.

Episcopus autem Synesius asseuerabat omnia Christianorum vera esse, nihilque omnino habere falsum, vel veritati contrarium; idque multis documentis asserebat, & persuadere illi nitebatur. Post multum verò temporis, cùm illum induxisset Christianum fieri, baptizauit ipsum & filios eius, cunctosque domesticos illius. Ceterùm non multo postea quàm baptizatus fuerat, dedit Episcopo auri tria centenaria in vsum pauperum, dicens: Accipe aurum istud, & distribue illud pauperibus, & fac mihi cautionem manu tua, quod Christus mihi ipsum reddet in futuro sæculo. Qui suscepto auro, promptè illi vt petebat, cautionem fecit. C
Vixit itaque post baptismum annos aliquot philosophus; ac tandem infirmatus est ad mortem. Cùm verò morti proximus esset, dixit filiis suis: Quando curabitis funus meum, chartam istam in manibus meis ponite, & me cum illa sepelite. Mortuo autem illo, fecerunt filij, sicut eis ipse præceperat, sepelieruntque eum cum chirographo.

MIRACVLVM DE SVBSCRIPTO CHIROGRAPHO.

Tertia autem post sepulturam die apparuit Episcopo Synesio nocte quiescenti, dicens: Veni ad sepulchrum, vbi iaceo, & accipe chirographum tuum. Accepi enim debitum, & satisfactũ mihi est. Atque vt certior eius rei fias, propria mea subscripsi manu. Ignorabat enim Episcopus quòd chirographum illud consepeliissent ei. Mane autem facto, accersitis filiis eius, dixit: Num aliquid cum patre vestro in monumento posuistis? *Illi putantes quòd eos* de pecunijs interrogaret, dixerunt ei: Nihil, domine, præter pannos consuetos. Quid igitur? numquid vel chartam aliquam consepelistis ei? tunc recordati filij (ignorabant enim quod D
de chirographo diceret) dixerunt ei: Ita sanè, domine. chartam enim quamdam moriens dedit nobis, & ait: Quando sepelietis me, chartam istam mihi in manibus date, nullo penitus sciente. Tunc dixit illis Episcopus somnium, quod nocte illa viderat. Sumensque illos cum clericis ac primarijs ciuitatis, accessit ad philosophi tumulum. Quo aperto, inuenerunt iacentem philosophum, chirographumq; manu Episcopi conscriptum suis manibus tenentem. Accipientes autem chirographum ex eius manibus, aperuerunt, inueneruntque in eo nouiter manu philosophi subscriptum ita:

EGO EVAGRIVS PHILOSOPHVS TIBI SANCTISSIMO DOMINO SYNESIO EPISCOPO SALVTEM. ACCEPI DEBITVM IN HIS LITTERIS MANVTVA CONSCRIPTVM. SATISFACTVMQ. MIHI EST. ET NVLLVM CONTRA TE HABEO IVS PROPTER AVRVM QVOD DEDI TIBI ET PER TE CHRISTO E
DEO ET SALVATORI NOSTRO.

Qui verò conuenerant, hoc videntes, obstupuerunt, & per multas horas clamauerunt, Kyrie eleison, glorificãtes Deum, qui facit mirabilia, & talem tantamq; promissionum suarum euidentiam dat seruis suis. Asserebat & hoc idem dominus Leontius, cautionem illam manu philosophi subscriptam seruari vsque hodie, atque in sacrario sanctæ Cyrenẽsis ecclesiæ custodiri: & quicumque sacrarij custos ingrederetur, hanc illi cum ceteris vasis sacris assignari custodiendam cum omni diligentia, atque eum deinceps successori suo integram illam inuiolatamque reconsignare.] hactenus Sophronius ex Leontio de Synesio & Euagrio.

Hic autem memoria repetenda sunt, quæ secundo Annalium tomo ex Clemente Alexandrino, *S.* Augustino, & alijs dicta sunt: philosophiam, licet in multis aduersari videatur Christianæ religioni, conducere tamen plurimum ad eamdem capessendam: quod

quam-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A quamplurimis exemplis quæque tempora demonstrarunt, quibus singulis celeberrimi philosophorum Christo nomẽ dederet: ex eis verò illos tantùm resilijsse constat, quos magia, vel vitæ turpitudo, ingẽnsve mentis tumor, vel alij perditi mores labefactassent. Quos enim veri amantes philosophiæ sursum è vulgo abreptos altiùs subleuasset, vitaque sapientiæ consona comprobasset, non despexit Deus, sed cælesti desuper lumine, quo fidei sacramenta perciperent, illustrauit; vt modò de Synesio & Euagrio vidimus: quibus accedant, quæ & hoc eodem tempore de Gennadio rerum naturalium scientia apprimè imbuto, de immortalitate tamen animæ dubitante, S. Augustinus [a] accidisse testatur his verbis, ad Euodiũ scribens: PHILOSOPHI QVI II. DAM CHRISTIANAM CONSEQVI DIGNI HABITI.

[a] Aug. epist. 102.

Frater noster Gennadius, notissimus ferè omnibus, nobisq; carissimus medicus, qui nunc apud Carthaginem degit, & Romæ suæ artis exercitatione præpolluit; vt hominem religiosum nosti, atque erga pauperum curam impigra misericordia, facillimoque animo benignissimum; dubitabat tamen aliquando (vt modò nobis retulit) cùm adhuc esset adolescens & B in his eleëmosynis feruentissimus, vtrum esset vlla vita post mortem. Huius igitur mentem & opera misericordiæ quoniam Deus nullo modo desereret; apparuit illi in somnis conspicuus iuuenis & dignus intendi; eique dixit: Sequere me. Quem dum sequeretur, venit ad quamdam ciuitatem, vbi audire cœpit à dextera parte sonos suauissimæ cantilenæ vltra solitam notamque suauitatem. Tunc intento quidnam esset; ait, hymnos esse beatorum atque sanctorum. Sinistra autem parte quid se vidisse retulit, non satis memini. Euigilauit, & somnium fugit; tantumque de illo, quantum de somnio cogitauit. Alia verò nocte ecce idem ipse iuuenis eidem rursus apparuit, atque ab illo vtrum cognosceretur, interrogauit. Respondit iste, quòd eum benè planeque cognosceret. Tunc ille quæsiuit, vbi se nosset. Nec memoriæ defuit quid iste identidem responderet: totumque visum illud, hymnosque sanctoC rum, ad quos audiendos eo duce venerat; qua recẽtissimos recordabatur, facilitate narrauit. Hic ille percontatus est: Vtrumnam id quod narrauerat, in somnis vidisset, an vigilans? Respondit: in somnis. At ille: Benè (inquit) recolis: Verum est, in somnis illa vidisti: sed nunc etiam in somnis te videre scias. Hæc cùm audisset iste, ita esse credidit, atque id responsione firmauit. Tunc qui hominem docebat, adiecit, & ait: Vbi est modò corpus tuum? Illo respondit: in cubiculo meo. Scis ne (inquit ille) in eodem corpusculo nunc illigatos esse & clausos, & otiosos oculos tuos, nihilque illis oculis te videre? Respondit: Scio. Tunc ille: Qui sunt ergo (inquit) isti oculi, quibus me vides? Ad hoc iste non inueniens quid responderet, obticuit. Cui hæsitanti, ille quod his interrogationibus docere moliebatur, aperuit: & continuò: Sicut (inquit) illi oculi carnis tuæ vtique in dormiente atque in lectulo iacente nunc vacant, nec aliquid operantur; & tamen sunt isti, quibus me intueris, & ista vteriD visione: ita cùm defunctus fueris, nihil agentibus oculis carnis tuæ, vita tibi inest qua viuas, sensusque quo sentias. Caue deinceps ne dubites vitam manere post mortem. Ita sibi homo fidelis ablatam dicit huius rei dubitationem: Quo docente, nisi prouidentia & misericordia Dei?] vtpote qui sic naturali exemplo instructus est, vt mente cælestis fulgore gratiæ illuminatus, à claritate in claritatem transformatus sit (vt ait Apostolus [b]) tamquam à Spiritu Domini.

[b] 2. Cor. 3.

Sed quòd in his versetur oratio, patere quæso, lector, vt exemplo Euangelici [c] patrisfamilias qui profert de thesauro suo noua & vetera, veteribus recentia coniungamus: erit enim vt ex his quæ breuiter dicturi sumus, magnâ capias animi voluptatem. Haud namque inexplorata referam, sed quæ complurium eruditorum virorum scimus assertione firmata, immò & à religiosis viris ad populum pro concione sæpè narrata. Ego verò à quo accepi, auE ctorem proferam, nempe integerrimæ fidei virum, Michaelem Mercatum Miniatensem S.R.E. Protonotarium, probitate morum atque doctrina spectatum: ipse enim narrauit de auo suo, eodem quo ipse nomine nuncupato, Michaele Mercato Seniore, cui cum Marsilio Ficino nobilissimi ingenij viro summa intercedebat amicitiæ consuetudo, parta & aucta philosophicis facultatibus, in quibus Platonem ambo assectabantur auctorem. Accidit autem aliquando, vt ex more, quidnam post obitum superstit homini, ex eiusdem Platonis sententia, sed non sine tamen trepidatione deducerent, quæ labantia Christianæ fidei sacramentis suffulcienda essent: eo enim argumento extat eiusdem Marsilij ad ipsum Michaelem Mercatum erudita quidem epistola de animi & Dei immortalitate. Cùm verò inter differendum eorum progressa longiùs fuisset disputatio; eam ad calcem perductam illo clauserunt corollario, vt iuncta simul dextera pacti fuerint, vter eorum ex hac vita prior decederet (si liceret) alterum de alterius vitæ statu redderet certiorem. Quibus

[c] Luc. 13.

DE MICHAELE MERCATO SENIORE ET MARSILIO FICINO.

bus inter se conuentis,ambo iurati ab inuicem discessere. Interlapso autem haud breui tem- A
poris spatio, euenit vt cùm summo mane idem Michael Senior in philosophicis speculationibus vigilaret: ex inopinato strepitum velociter currentis equi, eiusdemque ad ostium domus cursum sistentis audiret, vocemque simul Marsilij clamantis:O Michael, ô Michael, vera, vera sunt illa. Ad vocem amici Michael admiratus, assurgens, fenestramque aperiens, quem audierat,vidit post terga,ad cursum iterum acto equo candido,candidatum:prosecutus est cum voce, Marsilium, Marsilium inuocans; prosecutus & oculis: sed ab eis euanuit. Sic ipse noui casus stupore affectus, quid de Marsilio Ficino esset, solicitiùs perquirendum curauit (degebat ille Florentiæ, vbi diem clausit extremum) inuenitque eumdem illa ipsa hora defunctum, qua eo modo auditus & visus est sibi. Quid tum ipse? licet enim antiquæ probitatis vir esset,innoxiamq; & proficuam omnibus vitam hactenus excoluisset (prout decebat verè philosophum) ex eo tamen tempore, vale dicens philosophicis disciplinis, solius B
Christianæ philosophiæ ceteris eminentioris propensior cultor effectus,quod reliquum fuit temporis, mundo defunctus, soli vitæ futuræ vixit, specimen edens absolutissimi omnibus numeris Christiani, qui inter philosophos sui temporis magna cum laude claruerat nulli secundus. Ad hæc autem,Synesij, Euagrij,& Gennadij occasione digressi sumus, ad declarandum non à Deo despectos verè philosopos.

[a] *Suid in Syn.* Numerat Suidas[a] Synesij lucubrationes, sed quas ante Episcopatum elaborauit, ad grammaticam & philosophiam spectantes, necnon Panegyricas orationes,inter quas in laudem Theodosij dictam Euagrius recenset orationem, de Regno ad Arcadium, de Studiorum suorum ratione, de Prouidentia, de Insomnijs, de Caluitie, & alia plura quæ non exstant. Scripsisse præterea libros venatorios, ipse de se testatur[b], necnon commentarium de Instrumento Astronomiæ, vt ad Otum ipse scribens affirmat[c]. Quamdiu autem sederit, C
ignoratur. Porrò post eius obitum in Ecclesiam Ptolemaidis Pentapolis reperitur subrogatus eius germanus Euoptius, ad quem eiusdem Synesij extant litteræ, quarum antè suo loco meminimus. Ad quem quidem Euoptium, virum pereruditum, extat scriptio illa S. Cyrilli contra reprehensiones Theodoreti. At de Synesio hactenus. Iam verò quæ sunt anni huius reliqua, prosequamur.

[b] *Synes. epist. 134.* [c] *Synes. epist. 137.*

THODOTVS EPISCOPVS ANTIOCHENVS.

Hoc item anno, defuncto Alexandro Episcopo Antiocheno, cùm sedisset annos fermè quatuor, in locum eius subrogatus est Theodotus. Id vt affirmemus, in primis admonent litteræ Attici Constantinopolitani Episcopi datæ anno sequenti ad Cyrillum Episcopum Alexandrinum, cùm successit in locum Theophili anno sequenti vita functi: in quibus de ipso Theodoto, iam Episcopo Antiocheno mentio habetur. Vnde intelligas, eos errare, qui ad Bonifacij Papæ tempora Alexandri vitam perducunt. Porrò de Theodoto hæc Theo- D
doretus[d]: S. Alexandro vita defuncto, Theodotus continentiæ velut margarita, Ecclesiæ præsulatum obtinuit, vir mansuetudine insignis, & accurata vitæ institutione egregiè exornatus: qui sectam Apollinarianam, oratam vt se cum reliquo Christi grege iungeret, ceteris Ecclesijs omnibus aggregauit] hæc de Theodoto Theodoretus, satisque ad eius laudem.

[d] *Theodoret. li. 5. c. 37.*

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. HONORII 18. THEODOSII 5. IMPP.

ANNVS 412. ANNVS 11.

HONORII PIETAS.

QVadringentesimus duodecimus annus,duobus Augustis Consulibus,Honorio nonùm E
& Theodosio quintùm, deletis ope diuina tyrannis, feliciter inchoatur. Cuius primo mense idem Honorius, quod primum ad Christianam religionem spectare sciebat, qua nihil antiquius habuit,obstinatos animo Donatistas illos, qui post euictam in proxima Collatione à Catholicis causam adhuc in schismate pertinaciter remanerent,diuersis pœnis,dato rescripto, mulctauit, atque primùm ecclesias, ac cetera earum bona illis indulgentia Principis anno superiori ante Collationem ad demulcendum eorum animos reddita, Catholicis restituenda esse præcepit: laicos insuper pecuniariis pœnis pro conditione cuiusque puniuit; clericis verò exilium irrogauit; illisque legata, Catholicæ Ecclesiæ deberi præcepit. Sed reddamus hic ipsum rescriptum ad Seleucum Præfectum Prætorio datum,nonnihil tamen antiquitatis carie deprauatum: sic enim se habet[e]:

[e] *l. 52. de hæret. Cod. Theod.*

Cassatis quæ pragmatici, vel adnotatione manus nostræ potuerint impetrari; & manentibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

A tibus his quæ etiam dudum super hoc definita sunt,& veterum Principum sanctione sertarum ex die prolatæ legis omnes Donatistæ tam sacerdotes,quàm clerici, laicique Catholicis ea,quæ sacrilegè desciuere, reddiderint: tum Inlustres singillatim pœnæ nomine Fisco nostro auri pondo quinquaginta cogantur inferre,Spectabiles auri pondo quadraginta, Senatores auri pondo triginta,Clarissimi pondo viginti,Sacerdotales auri pōdo triginta, Principales auri pondo viginti,Decuriones auri pondo quinque,Negotiatores auri pondo quinque,Plebeij auri pondo quinque, Circumcelliones argenti pondo decem: Qui nisi à conductoribus, sub quibus commanent,vel procuratoribus executori exigendi fuerint præsentati, ipsi teneantur ad pœnam:ita vt nec domus nostræ homines ab huiusmodi censura habeantur immunes. Vxores quoque eorum maritalis segregatim mulcta constringat. Eos enim quos nequaquam illata damna correxerint,facultatum omnium publicatio subsequetur. Seruos etiam dominorum admonitio, vel colonos verberum crebrior ictus à praua religione reuocabit, ni malint ipsi ad prædicta dispendia (etiam si sint Catholici) retineri. Clerici verò, ministrique eorum, ac pernicioſissimi Sacerdotales ablati de Africano solo, quod ritu sacrilego polluerunt, in exilium viritim ad singulas quasque regiones sub idonea prosecutione mittantur: ecclesijs eorum, vel conuenticulis, prædijsque (si qua in eorum ecclesias hæreticorum largitas praua contulit) proprietati, potestatique Catholicæ (sicut iamdudum statuimus) vindicatis. Dat. III. Kalend. Feb. Rauennæ,Honorio VIIII. & Theodosio V. AA. Conss.] hactenus verba rescripti.

RESCRIPTVM CONTRA DONATISTAS.

B

Cuius quidem Honorij sanctionis pluribus in locis S.Augustinus meminisse videtur. Nã quod ad caput illud spectat de irrogato exilio clericis Donatistis, hęc habet contra Gaudentium[a]: Mitiora in vos constituit Imperator propter mansuetudinẽ Christianã: exilium

DE HONORII RESCRIPTO.

C vobis voluit inferre, non mortem:sed vos homines docti considerantes quid debeatur merito,& quid minus sit in supplicio, non de iudicio illius,sed de vestro additis mortem] cùm scilicet voluntariè ipsi more suo eam oppeterent. Ad hanc quoque legem idem S.Augustinus visus est alludere voluisse, cùm scribens ad Bonifacium inter alia hæc ait[b]: Quicquid ergo nomine ecclesiarum partis Donati possidebatur, Christiani Imperatores legibus religiosis cum ipsis ecclesijs ad Catholicam transire iusserunt.] & quàm id æquissime, subdit: Cùm ergo nobiscum sint plebes earumdem ecclesiarũ, nobiscum pauperes, qui ab eisdem possessiunculis alebantur: ipsi potiùs foris positi desinant concupiscere aliena:sed intrent in vnitatis societatem, vt pariter gubernemus non illa tantùm quæ dicunt sua, verùm etiam quæ dicuntur & nostra. Scriptum est enim[c]: Omnia vestra sunt, vos autem Christi.] & alibi pro concione ad populum[d]: Leguntur (inquit) manifestæ leges, vbi præceperunt

[a] *Aug. contra Gaudent. l. 1. cap. 19.*

[b] *Aug. epist. 50.*

[c] *1. Cor. 3.*

[d] *Aug. in Ioã. tract. 6. in fin.*

D Imperatores, vt qui præter Ecclesiæ Catholicæ communionem vsurpãt sibi nomen Christianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine Ecclesiæ audeant possidere.]& in fine: Veniant ad Catholicam, & nobiscum habebunt non solùm terrãm,sed etiam illum qui fecit cælum & terram.] Quod etiam ex huius legis præscripto, relicta ex testamento Donatistis deberent accipi à Catholicis; hinc ipse superius ex persona ipsorum: Modò deficientes vbique,quid nobis proponunt,non inuenientes quid dicant? Villas nostras tulerunt, fundos nostros tulerunt: proferunt testamenta hominum. Ecce vbi Gaius eis donauit fundum Ecclesiæ, cui præerat Faustinus. Cui Episcopus præerat Faustinus? Ecclesiæ. Quid est,Ecclesiæ? Ecclesiæ dixi, cui præerat Faustinus. Sed non Ecclesiæ præerat Faustinus,sed parti præerat. Columba autem Ecclesia est,&c.] ostendens iure negari bona Ecclesiæ iis qui non sunt in Ecclesia.

E Ceterùm qui resilierant post Collationem ab ineunda cum Catholicis vnitate proterui, tãtum abfuit vt his pœnis adigi potuerint è schismate redire ad Ecclesiam,vt maiori obduruerint obstinatione, & crudeliore furore sæuierint. Docent hæc quidem S. Augustini litteræ[e] hoc ipso anno (vt dicemus) ad eumdem Marcellinum Cognitorem datæ, quibus mala perpetrata ab eis aduersus Restitutum & Innocentium significantur; cùm ne in eos captos atque confessos pœnam mortis irroget,ipse sanctus Augustinus rogat; vbi hæc de ipsorum delictis, quorum ante alia occasione fecimus mentionem: Circumcelliones illos & clericos partis Donati, quos de Hipponensi Ecclesia ad iudicium pro factis eorum publicæ disciplinæ cura deduxerat, à tua nobilitate comperi auditos, & plurimos eorum de homicidio quod in Restitutum Catholicum presbyterum commiserunt, & de cæde Innocentij alterius Catholici presbyteri, atque de oculo eius effosso, & de digito præciso fuisse confessos. Vnde mihi solicitudo maxima incussa est, ne fortè sublimitas tua censeat eos

DONATISTAE ACRIVS SAEVIVNT.

[e] *Augustin. epist. 169.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tanta legum seueritate plectendos, vt qualia fecerunt, talia patiantur. Ideoq; his litteris obtestor fidem tuam, quam habes in Christo, per ipsius Domini Christi misericordiam, vt hoc nec facias, nec fieri omnino permittas, &c.] pluribus enim argumentis id ab eo extorquere conatus est. Sed & commendat eiusdem in quæstionibus exhibitam mansuetudinem, vbi ait: Noli perdere paternam diligentiam, quam in ipsa inquisitione seruasti, quando tantorum scelerum confessionem, non extendente equuleo, non salientibus vngulis, non vrentibus flammis, sed virgarum verberibus eruisti: qui modus coërtionis ita magistris artium liberalium, & ab ipsis parentibus, & sæpe etiam in iudiciis solet ab Episcopis adhiberi.] atque demum ad persuadendum huiusmodi vtitur argumento: Postremò (inquit) pro Ecclesiæ vtilitate missus es: hoc Ecclesiæ Catholicæ, aut (vt modum dispensationis meæ non supergredi videar) hoc Ecclesiæ ad Hipponensium regionum diœcesim pertinenti prodesse, hoc expedire contestor. Si non audis amicum petentem, audi Episcopum consulentem: quamuis quoniam Christiano loquor, maximè in tali causa nõ arroganter dixerim, audire te Episcopum conuenit iubentem.] Hæc cùm audis, lector, in mentem reuoca quæ dicta sunt anno superiori de Synesio Episcopo & Andronico Libyę Pentapolis Præfecto, nimirum verbis & exemplis declaratum in eadem causa, ijsdemque personis demonstratum, Episcoporum esse, Præfectis quæ pia, quæ sancta & Christianæ sunt legi consentanea, imperare. Præfecti erant ambo, iusque habentes gladij, Andronicus & Marcellinus: ambo Episcopi, Synesius & Augustinus: eadem causa de sontium quæstionibus atque suppliciis, in qua in vtroque ipsorum ius Episcoporum in præcipiendo Præfectis ostenditur: verùm & in puniendis etiam eisdem & anathemate percellendis, in Synesio vidimus declaratum.

EPISCOPI IMPERANT PRAEFECTIS.

Sed & illud à Marcellino S. Augustinus exigit, vt confecta Acta publica de Donatistarum confessis criminibus & criminosis conuictis publicè exponerentur, ad ipsorum omnium Donatistarum ignominiam, vt sic manifestatione ipsorum scelerum crubescerent: nam aliis litteris hoc eodem anno in eadem causa datis [a] hæc habet: Gesta quæ promisit præstantia tua, vehementer expecto, & in Ecclesia Hipponensi iam iam cupio recitari, ac si fieri potest, per omnes ecclesias etiam in nostra diœcesi constitutas: vt audiant homines, pleneque cognoscant confessores iniquitatis, non Dei timore extorquente pœnitentiam, sed iudiciaria diligentia crudelissimorum pectorum aperiẽte duritiam, siue illorum qui de homicidio, & de excæcato ac debilitato presbyteri corpore confessi.] & paulo pòst de publicatione eorumdem Actorum in loco iudicij facienda, subdit: Quòd autem scripsit eximietas tua, dubitare te, vtrum in Theopropia debeas eadem Gesta iubere proponi: fiat, si potest illuc frequens confluere multitudo: alioquin alius locus celebrior prouidendus est; non tamen vllo modo prætermittendum.]

ACTA DE SCELERIBVS DONATISTARVM PVBLICANDA.

[a] *Aug. epist. 158.*

Quibus ipsis litteris idem S. Augustinus, quomodo pergerent ijdem efferati Donatistæ sæuire, narrat his verbis: Modò Macrobius Episcopus eorum stipatus cuneis perditorum vtriusque sexus, hac atque illac circumit, aperuitque sibi basilicas, quas possessorum quantuluscumque timor clauserat. & paulo pòst: Cum ipso etiam est ille Donatus diaconus rebaptizatus, qui cùm fuerit colonus Ecclesiæ, versatus est in illa cæde præcipuus. Qui tales non cum eo sunt, quando & ille cum ipso est? &c.] At tantum abest vt nouis his Donatistarum facinoribus S. Augustinus à rogando pro eis qui vincti detinebãtur in carcere feriendi, retraheretur; vt etiam cumulatiori mansuetudinis mensura gratiam pro sceleribus penderet. Etenim pro eisdem etiam ad Proconsulem litteras dedit, quibus cum abstinere à gladij pœna pluribus exorauit [b]. Sed quid his amplius addidit? Audi quid in dicta ad Marcellinum epistola [c] de Proconsule scribat: Si autem nec litteris meis ad hoc consenserit: hoc saltem præstet, vt in custodiam recipiantur; atque hoc de clementia Imperatoris impetrare curabimus, ne passiones seruorum Dei, quæ debent esse in Ecclesia glorioſæ, inimicorum sanguine dehonestentur. Scio enim in causa clericorum Anaunensium, qui occisi à Gentilibus nunc martyres honorantur, Imperatorem rogatum facilè concessisse, ne illi qui eos occiderãt, & capti iam tenebãtur, pœna simili punirentur.] hęc Augustinus pro perditis Donatistis: idemque contestatur, quod si ne sic quidem à Proconsule audiatur, saltem id obtineret, vt tres eiusmodi epistolæ pro illis à se datæ, Actis Proconsularibus ad futuram memoriam iungerentur, licet quatuor eodem argumento in eadem causa extent Augustini [d] epistolæ, duæ ad Marcellinum, ad Proconsulem vna, ad Apringium [e] Iudicem vna. Agebat Proconsulem in Africa hoc anno Donatus, vir quidem ob vitam integram magni nominis, vt alia ad eum ab Augustino data epistola [f] docet.

MACROBIVS EPISCOPVS DONATISTA DVX CIRCVMCELLIONVM.

[b] *Aug. epist. 127.*
[c] *Aug. epist. 128.*
[d] *Aug epist. 127. 158. 159.*
[e] *Aug. epist. 160.*
[f] *Augustin. epist. 128.*

Cùm

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Cùm verò non vnus Augustinus tantum, sed alij quoque Catholicæ Ecclesiæ Episcopi solerent apud Iudices pro condemnatis facinorosis intercedere: Macedonius & ipse Iudex, vis gladij habens, eumdem Augustinum litteris interpellauit, num acquiescendum esset precibus Episcoporum, reis pœnam dimitti postulantium; præsertim si probabilis sit coniectura, eosdem in deterius prolapsuros. Extant [a] ipsæ Macedonij litteræ ad Augustinum, cuius etiam ad illum reddita epistola [b] legitur eo argumento disertè conscripta: quas tu ipse, si lubet, consule, simulque sancti Ambrosij eadem tractantis epistolam ad Studium [c] scriptam. Commendat autem idem Augustinus [d] eiusdem Macedonij Præfecti in promulgandis aduersus Donatistas edictis exhibitam lenitatem, dum hæc recitat, & laudat ipsum in edicto esse præfarum: Pro vobis hoc agitur; pro vobis sacerdotes incorruptæ fidei, pro vobis Imperator Augustus, pro vobis nos quoque eius iudices laboramus: & B alia multa in eodem edicto ita posuisti, vt te appareat in terreni Iudicis cingulo non parua ex parte cælestem Rempublicam cogitare.] Exhibebantur eiusmodi mansuetudinis officia tum à Iudicibus, tum in primis ab Episcopis, vt quos scirent seueritate legum obstinatius obrigescere, facilitate, comitate & benignitate, omni denique studio eos demerere pro viribus laborarent. Prædicata est autem ab ipsis etiam Donatistis Genethlij Episcopi Catholici animi mansuetudo, & gratia illis exhibita: de quo Augustinus: Inde nescio quomodo ventum est ad commemorationem beatæ memoriæ Genethlij Episcopi, quòd nescio quam constitutionem datam contra illos compresserit, & effectum habere non siuerit.] At de his satis.

DE MACEDONII CONSVLTATIONE.

[a] Apud Aug. epist. 51.
[b] Aug. epist. 54.
[c] Ambr. epist. 76.
[d] Aug. epist. 52. in fine.

MANSVETVDO CHRISTIANORVM PRAESVLVM.

Quid præterea in eadem Donatistarum causa actum sit, accipe. Vt de his iugis memoria penes Catholicos perseueraret, eademque semper recens dimanaret in aures schismaticorum C; illud factum est, vt in quibusdam Ecclesijs Africanis eadem Acta publicè in ecclesia Quadragesimæ tempore recitarentur: testatur id quidem S. Augustinus, dum id ipsum vt faciat, à Deuterio Episcopo exigit, vbi ait [e]: Præsentibus vobis, fratrem & coepiscopum meum Deuterium obstringo, vt quemadmodum fit apud Carthaginem, apud Tagastam, apud Constantinam, apud Hipponem, apud omnes diligentes Ecclesias, sic etiam deinceps facere non pigrescat. Vt annis omnibus, per ieiuniorum dies, id est Quadragesima ante Pascha, quando vobis maximè ieiunantibus plus vacat audire, eadem Gesta Collationis per annos singulos, vniuersa à capite in finem ex ordine recitentur.] hæc Augustinus; qui & in eo laborauit, vt eamdem Collationem, quo ab omnibus sine tædio legeretur, redigeret in epitomen, quam Breuiculum nominauit, vt ipse testatur [f] absolutam hoc anno, vt tradit in dicta Epistola ad Marcellinum [g]; vbi de suis huius temporis D lucubrationibus agens, hæc ait: Cùm enim ab eorum hominum necessitatibus aliquantulum vaco, qui me sic angariant, vt eos nullo modo liceat euitare, nec contemnere oporteat: non desunt quæ dictanda propono, sic in articulis temporum constituta, vt dilationem non ferant. Sicuti mihi fuit breuiatio Gestorum Collationis nostræ satis operosæ, cùm viderem neminem se velle tanto aggeri litterarum legendo committere. Sicut mihi fuit etiam epistola ad ipsos laicos Donatistas de hac eadem Collatione nostra, quam modò aliquot lucubrationibus terminaui.] intelligit enim S. Augustinus de libro, cuius est titulus, Ad Donatistas post Collationem. Quanam autem occasione ille scriptus fuerit, modò dicendum.

ACTA CONTRA DONATISTAS PVBLICARI IVSSA.

[e] Aug. de Gestis cum Emerito.
[f] Aug. Retract. lib. 2. c. 59.
[g] Aug. epist. 158.

Quod enim Donatistæ Episcopi in eadem Collatione anno superiori victi penitus & confutati, non tantùm non acquieuissent, sed obstinatiores atque pugnaciores abscessissent, & publica vi alij grassati essent, alij verò verbis & scriptis complura sparsissent mendacia, nempe corruptum à nostris fuisse Iudicem, se verò ab eodem compressos, neque loqui permissos, & alia id genus complura fingentes, quibus populus Donatista reuocaretur, ne relicto schismate ad Ecclesiam Catholicam se transferret, sed contineretur in impietatis officio: res tanta haud dissimulanda, contemnendaque Patribus visa est. Quamobrem hoc ipso anno, mense Iunij, ea de causa prouinciale Episcoporum Concilium Cirtæ in Numidia celebrare decernunt, cui interfuerunt Siluanus, qui eius Prouinciæ Primatem agebat, Augustinus & alij eius prouinciæ Episcopi, vt ex Actis eius conuentus & epistola inde scripta apparet. Sed quid accidit? Cùm Numidæ Episcopi ad Synodum vocarentur, & inter alios idem S. Augustinus Episcopus Hipponensis: ipse in itinere constitutus cùm Tuburnicum peruenisset, nactus est ibi Fortunium eius ciuitatis Episcopum partis Donatistarum, cum quo sibi congrediendum fuit, publicè disputando de his quæ spectarent ad

CONCILIVM CIRTENSE INDICTVM.

Universidad de Deusto
Biblioteca

communem cauſam inter Donatiſtas atque Catholicos. quid autem ea Collatione in via A
obiter habita actum ſit, ex eiuſdem S. Auguſtini ſcriptis intelligemus: eius extant ea de re
[a] *Aug. epiſt. 163.* datæ litteræ ad Donatiſtas, in quarum exordio hæc leguntur [a]:

COLLATIO AVGVSTINI CVM FORTVNIO.

Fortunium, quem Tuburſicum habetis Epiſcopum, per eandem ciuitatem, quamquam feſtinantiſſimè, cùm ad Cirtenſem Eccleſiam pergeremus, experti ſumus, ita omnino, vt de illo ſoletis benigniſſimè polliceri. Eam ipſam quippe veſtram de illo nobis ſermocinationem cùm ei renunciaremus, volẽtes eum videre, non abnuit. Venimus itaque ad eum: quia ætati eius id à nobis deferendum videbatur potiùs, quàm exigendum vt ipſe ad nos veniret prior. Perreximus ergo, comitantibus non paucis, quos fortè aggregatos nobis illud tempus inuenerat. Cùm autem apud eum conſediſſemus, rumore diſperſo, non parua præterea turba confluxit. Sed in tota illa multitudine perpauci apparebant, qui vtiliter ac ſalubriter agi cauſam illam, & tantam, reiq́ue tantæ quæſtionem prudenter & piè diſcuti cuperent. B
Ceteri verò magis ad ſpectaculum, quaſi altercationis noſtræ prope theatrica conſuetudine, quàm ad inſtructionem ſalutis, Chriſtiana deuotione conuenerant. Quapropter nec ſilentium nobis præbere, nec intentè nobiſcum atque modeſtè ſaltem & ordinatè colloqui potuerunt, exceptis (vt dixi) paucis, quorum religioſa & ſimplex apparebat intentio. Itaque liberè pro ſui cuiuſque animi motu immoderatè loquẽtium, omnia ſtrepitu turbabantur, nec euincere ſiue nos, ſiue ipſe rogando, interdum etiam obiurgando potuimus, vt nobis modeſtum ſilentium præberetur.

COLLATIO INTEGRA A NOTARIIS SCRIBI NON VALVIT.

Res tamen vtcumque agi cœpta eſt, & aliquot horas in alterno ſermone protraximus, quantũ vocibus interquieſcentibus variè tumultuantium ſinebamur. Sed in ipſo diſputationis exordio, cùm videremus ea quæ dicebantur, ſubinde labi de memoria vel noſtra, vel eorum, quorum ſalutem maximè curabamus: & vt eſſet nobis cautior, modeſtiorq́ue tractatio, ſimul vt & vos atque alij fratres qui abſentes erant, quid inter nos actum eſſet, legendo cognoſceretis; poſtulauimus, vt à Notariis verba noſtra exciperentur. Vbi diu ab illo, vel ei conſentientibus reluctatum eſt; poſtea tamen ipſe conceſſit. Sed Notarij qui aderant, atque id ſtrenuè facere poterant, neſcio qua cauſa excipere noluerunt. Egimus ſaltem, vt fratres qui nobiſcum erant, quamquam in hac re tardiùs poſſent, exciperent; pollicentes nos ibi eaſdem tabulas relicturos. Conſenſum eſt. Cœperunt verba noſtra excipi, & aliqua ab inuicem ad tabulas dicta ſunt. Poſtea inordinatas obſtrepentium interpellationes. Et propterea noſtram quoque turbulentiorem diſputationem Notarij non valentes ſuſtinere, ceſſerunt, nobis ſanè non deſiſtentibus, & vt cuique facultas dabatur, multa dicentibus. Ex quibus omnibus verbis noſtris quantum recordari potui cauſæ totius actionem, dilectionem veſtram fraudare nolui. Poteſtis enim ei litteras meas legere; D
vt vel approbet, vera me ſcripſiſſe; vel ipſe vobis, ſi quid melius recolit, incunctanter inſinuet.] hæc præfatus Auguſtinus, ſummam initæ inter eos Collationis eadem ad eos epiſtola complexus eſt, quam maiori otio tu lector conſulere potes. Quæ enim ibi poſita eſt controuerſia de ſpurio Concilio Sardicenſi, nos cùm de eo ſuo loco egimus, pluribus pertractauimus.

[c] *Aug. contra Creſcon. li. 3. c. 34.* Sed in his hic non prætermittendum, tum ea epiſtola, tum etiam dum contra [b] Creſconium agit, duobus potiſſimùm argumentis coarguiſſe S. Auguſtinum Concilium illud ab aduerſario citatum, non fuiſſe Catholicorum Epiſcoporum: Primò quidem, quòd in eo Iulius Romanus Epiſcopus legeretur eſſe damnatus: & ſecundò, quòd litteræ Synodales ab eo datæ legerentur ſcriptæ ad Epiſcopum Carthaginenſem, non autem (vt moris erat) ad Ro- E
manum Pontificem. quibus intelligas, malè audiſſe apud antiquos, quicquid contra Romanum Pontificem dictum, factúmue editum legeretur.

ROM. PONTIFICIS AVCTORITAS COGNITA.

Sed quo loco habitus, & quantæ æſtimationis eſſe deberet ipſe Romanæ Eccleſiæ Pontifex; idem S. Auguſtinus ad eoſdem ad quos ſcripſit dictam de Collatione cum Fortunio epiſtolam, nempe ad Eleuſium, Glorium, Felicem, & alios, cum eodem argumento, de cauſa nimirum Donatiſtarum litteras dedit, hæc habet inter alia [c]: Cùm (inquit de Cæciliano) ſe videret & Romanæ Eccleſiæ, in qua ſemper Apoſtolicæ cathedræ viguit principatus, & ceteris terris, vnde Euangelium ad ipſam Africam venit, per communicatorias litteras eſſe coniunctum, &c.] arguens ob id Catholicum Cæcilianum eſſe cognitum & probatum, quòd Romano Pontifici communicatorijs litteris (vt dictum eſt ſuperius) iungeretur. Porrò erant illæ pacis, concordiæ, & vnitatis ſymbolum, & longè diuerſi generis ab iis quæ ad Gentiles vel hæreticos à Catholicis ſcriberentur; de quibus in hac ipſa

[c] *Aug. epiſt. 162.*

epiſtola

A epistolæ Augustinus eius exordio ait: Factum est, vt etiam ad nonnullos Donatistarum primarios scriberemus non communicatorias litteras, quas iam olim propter suam peruersitatem ab vnitate Catholica, quæ toto Orbe diffusa est, non accipiunt, sed tales priuatas, qualibus nobis vti etiam ad Paganos licet.] Sed iter iam Augustini Cirtam versus cum Alypio, qui præsens fuit Collationi cum Fortunio, prosequamur.

CIRTENSE CONCILIVM.

Conuenerunt (vt diximus) Numidiæ Episcopi Cirtæ ciuitatis, non alia ex causa, quàm vt consilium inirent, decernerentque quonam pacto occurrendum esset calumniantibus Donatistis, & conantibus mendacijs irritam reddere Collationem anni superioris. Quid autem inter eos transactum sit, & communi sententia decreuerint; licet Acta ipsa perierint, Synodalis tamen epistola inde scripta extat ad Donatistas. De qua quidem illud in primis admonendum putamus, vbi in fine ipsius sic legitur [a]: Hæc ad vos scripsimus decimooctauo Kalendas Iulias, piissimo Honorio VIII. Conss.] manifestè in numerum errorem irrepsisse, cum octauus pro nono Consulatus sit positus: quod quidem mendum ex eadem ipsa epistola redarguimus. Dum enim in ea mentio habetur Collationis habitæ anno superiori Carthagine sub Marcellino; quomodo adnotari epistola illa potuit sub octauo Honorij Consulatu, qui incidit in annum ante Vrbis excidium? Quod verò paulo post Collationem eandem Cirtensem Synodum esse habitam, ex litteris ad Marcellinum datis apparet; nonus Consulatus pro octauo, & non alius restituendus erit. Porrò in epistola illa Synodali ad laicos Donatistas data, causa huius cogendi Concilij aperitur his verbis:

[a] Apud August. epist. 133

LVCVBRATIONES AVGVSTINI POST COLLATIONEM CONTRA DONATISTAS.

Cùm in auribus nostris fama crebresceret, hoc vobis vestros Episcopos dicere, Cognitorem præmio fuisse corruptum, vt contra eos sententia proferretur: vos autem ista facilè credere, ac propterea multos vestrum adhuc nolle acquiescere veritati: placuit nobis, cogente Domini charitate, ex Concilio nostro hæc ad vos scripta dirigere, quibus primitus admoneremini, illos vobis victos atque conuictos hæc mendacia iactare. Qui etiam in suo mandato, quod pro illa Collatione fecerunt, & suis nominibus atque subscriptionibus firmauerunt, nos illic Traditores & persecutores suos esse dicentes, in falsitate atque mendacio manifestissimo detecti atque conuicti sunt, &c.] plura enim, certaque subdit, quibus ipsi Episcopi Donatistæ apertissimi essent redarguendi mendacij. Hæc quidem Patres ex Synodo. Priuatim autem S. Augustinus Breuiculum scripsit, sed ante dictam epistolam datam ad Marcellinum [b], in qua (vt vidimus) mentio habetur de epistola ad laicos Donatistas, necnon de Breuiculo. Postea verò elucubrauit eadem ex causa S. Augustinus commentarium ad eosdem laicos Donatistas, post Collationem, inscriptum; cuius est exordium: Quid adhuc Donatistæ seducimini ab Episcopis vestris, &c.] Quæ omnia simulatque absoluisset, se scripsisse dictam ad Marcellinum epistolam, Augustinus ipse testatur.

[b] Aug epist. 138.

Sed & subdit, dedisse se tunc duas epistolas, alteram ad ipsum Marcellinum, ad Volusianum verò alteram: extant ambæ [c], atque dignæ vt in eis aliquantisper oratio immoretur: etenim pro dignitate argumenti ipsæ ad Volusianum datæ litteræ primum locum inter multiplices eiusdem Augustini epistolas meruerunt. Erat Volusianus Gentilis homo, inter Romanos nobilitate nulli secundus, & philosophicis disciplinis imbutus, inter primos philosophos adnumerandus. cuius mater Christiana femina religiosissima erat: quæ occasionem nacta profectionis Marcellini in Africam, apud ipsum solicitè egit, vt ageret cum Augustino (quem fama ferret omnium disertissimum) vti scriptis suis Volusianum filium ad fidem Christianam amplexandam, omni studio adhibito, conaretur adducere. Quænam autem fuerit mater Volusiani, nobis hactenus incompertum est. Scimus tamen, Volusianum vsque ad obitum in Ethnicismo inflexo animo perseuerãtem, patruum fuisse Melaniæ Iunioris; per quam ad fidem Christi capessendam iam diem obiturus tandem persuasus est, vt suo loco dicturi sumus. Putamus quidem fuisse Volusianum fratrem matris Melaniæ Iunioris, quam Albinam nomine dictam fuisse meminimus; patris verò nomen ignoratum, qui filius fuit Melaniæ Senioris: sæpe enim patruus inuenitur pro auunculo vsurpatus: vt nihil obstet quin matris eius potius fratrem fuisse dixerimus.

[c] Apud August. epist. 1. & 3.

VOLVSIANI MATER LABORAT PRO FILII CONVERSIONE.

GENVS VOLVSIANI ET ÆTAS.

Quod autem ad genus & familiam Volusiani pertinet: extant quidem de his memoriæ in veteribus inscriptionibus [d], vt de Volusiano Præfecto Vrbis sub Valentiniano Imperatore, in quibus & nomen eius inscribitur, Caius Cœionius Rufius Volusianus. Vt autem hunc eumdem cum illo fuisse dicamus, tempora non repugnant; vtpote

[d] Smet. antiquar. inscrip. pag 58. num. 9.

qui sub Valentiniano iuuenis erat, sub Honorio & Theodosio senex vixerit & obierit. A Hunc enim Proconsulatum in Africa gessisse puerum, Rutilius Numatianus, intima illi coniunctus amicitia, docet his versibus:

Iamq; altis Romam redeuntibus haret eunti
Rufius Albini gloria viua patris:
Qui Volusi antiquo deriuat stemmate nomen,
Et Reges Rutilos teste Marone, refert.
Huius facundæ commissa Palatia linguæ
Primæuus meruit Principis ore loqui.
Rexerat antè puer populos pro Consule Pœnos:
Ac qualis Tyriis, terror, amorq; fuit.
Sedula promisit summos imitatio fasces: B
Si fas est meritis fidere, Consul erit.] hæc ipse. Erant Rutilius & Volusianus ambo Gentiles, & tum rei litterariæ, tum etiam religionis arctis vinculis amicitia mutuo fœderati. Porrò alium Rufium Volusianum, præter hunc de quo agitur, æquè eruditione ac nobilitate pollentem, huius temporis inuenimus neminem: vt planè fateri quodammodo cogamur, vnũ eumdemque esse cum eo de quo agimus; quem quidem disertissimum fuisse, ex Augustini atque Marcellini litteris satis perspectum habetur. Quæ autem hoc anno inter ipsum Volusianum & Augustinum mutuis scriptis transacta sint, videamus.

AVGVSTINVS LABORAT IN CONVERSIONE VOLVSIANI.

Interpellatur igitur S. Augustinus litteris Marcellini, & ipse matris Volusiani precibus fatigatur, qui & ad eius conuersionem addixit animum: cùm alioqui præsens eum ipse Marcellinus, vt cum eo dissereret, & Christianum faceret, conuenire soleret. Nam ipse in litteris ad Augustinum[a]: Est (inquit) nobis cum eodem Volusiano quotidiana pro viribus C nostris & pro ingenij paupertate disputatio: sanctæ siquidem matris eius precatione compulsus, cura mihi est eum frequenter salutandi gratia conuenire: licet vicem in hac parte reddere etiam ipse dignetur.] Degebat (vt apparet) Volusianus Carthagine, vbi & Marcellinus manebat. Prouocauit, aperuitque Augustinus illi viam, vt de Christianæ fidei veritate solicitiùs inquireret. Vnde ad eum primis litteris[b]: De salute tua (inquit) quam & in hoc sæculo & in Christo esse cupio, sanctæ matris tuæ votis sum fortasse etiam ipse non impar.] hortatur enim eum diuinas Scripturas legere, & si quid in illis oboriatur quæstionis, ad se scribere. His acceptis litteris[c] Volusianus, initi antè congressus mentionem faciens, ex alterius persona, quæ in fide Christiana sibi viderentur absurda, declarat, eademque soluenda proponit: nimirum, videri sibi Deo indignum, carnem suscepisse humanam, aliaque ad hæc spectantia operatum. Atque ad postremum de ipso Augustino, magnæ etiam apud Gentiles D famæ, Volusianus hæc subdit: Interest famæ tuæ, vt quæsita nouerimus. Vtcumque absque detrimento cultus diuini in aliis sacerdotibus toleratur insciti a: at cùm ad Antistitem Augustinum venitur, legi deest, quicquid contigit ignorari.] hæc ipse.

[a] Apud Augustin. epist. 4.

VOLVSIANI MATER PROFILII SALVTE SOLICITA.

[b] Aug. epist. 1.

[c] Aug. epist. 4.

Quæ autem ad hæc humanarum rerum sapientissimo Augustinus rescripserit, ipsa quæ extat tanto auctore digna epistola patefacit[d]: ex qua ipsum vehementer Augustinum esse admiratum, Marcellinus[e] testatus est: ad quem vt rursus Augustinus scribat, idem rursus hortatur: qui & nouas illi soluendas quæstiones ab eo expetitas proponens, significat Volusianũ Apollonij Tyanæi & Apulei magnorũ studiosum fuisse: vt non mirum sit, si tardiùs, & nonnisi in extremo vitæ spiritu contigerit ipsum fieri Christianum. Sed expetit rursus ab eodem sancto Augustino Marcellinus, vt illi quoque obiectioni respondeat: Cur sub Christianis Principibus tot tantaq; mala inuaserint Romanum Imperium? Præstitit hæc quidem (vt dictum est) disertissimè Augustinus, qui & ad mensuram addidit culmẽ, dum hãc Gentilium calumniam garrula loquacitate vbique iactatam, egregio commentario illo (vt diximus) de Ciuitate Dei, statuit confutandam. Quod igitur ad Volusianum pertinet: vt sic in cultu deorũ ad obitum vsque manserit, praua mens eius ob cultum magorum in transuersum acta, in causa fuit: quòd verò tandem diuinæ gratiæ in credendo compos fieri, & fidei sigillo per baptismum muniri in fine meruerit, matris eius pro salute ipsius ardentissimæ ad Deum preces feliciter impetrarunt: sed quomodo id acciderit, suo loco dicendum erit.

[d] Aug. epist. 3.
[e] Apud Augustin. epist. 4.

AVGVSTINVS RESPONDET QVAESTIONIBVS VOLVSIANI.

Hæc verò de litteris ad Volusianũ & Marcellinũ hoc anno esse transacta, ex alia illa post Collationẽ data præsenti anno ad eumdem Marcellinũ[f] epistola (vt diximus) demõstratur; vbi & de alia anni huius lucubratione, quam tunc elaborabat, ista subdit: Nunc in manibus habeo librum ad Honoratum nostrũ de quæstionibus quibusdam quinque, quas mihi proposuit

[f] Aug. epist. 155.

AVGVSTINI HVIVS ANNI SCRIPTA.

posuit, & per litteras intimauit.] Eo ipso tempore (idem ait Augustinus [a]) quo contra Donatistas vehementer exercebamur, & cõtra Pelagianos exerceri iam cœperamus: amicus quidam mihi misit quinque à Carthagine quæstiones, &c.] extat de his epistola [b] ad Honoratum, immo (vt ait in fine ipsius) prolixus liber. Ex quinque autem illis quæstionibus vna erat spectans ad hæresim Pelagianam de Gratia noui Testamenti. Carthaginem enim eiusmodi quæstiones per Cælestium primarium Pelagij discipulum sunt allatæ hoc ipso anno, atque pugnaciter defensæ, sed cum auctore etiam iudicio Ecclesiastico condemnatæ. Quomodo autem ista se habuerint, enarremus: sed primùm temporis certa ratio demonstretur.

[a] *Aug. Retract. lib. 2. c. 36.*

[b] *Augustin. epist. 120.*

QVANDO CAELESTIVS CARTHAGINEM VENIT.

Cùm enim Synodus Carthaginensis celebrata anno Domini quadringentesimo decimosexto, sub Theodosij septimo Consulatu cum collega Palladio (vt suo loco dicetur) anno ab hinc fermè quinto, epistolam habeat Synodalem datam ad Innocentium Romanum Pontificem, in eaque dicatur ante annos fermè quinque iudicium super Cælestio Pelagiano agitatum: ad hunc ipsum annum illud referendum esse, nemo non videt. Sunt hæc verba epistolæ Concilij Carthaginensis [c]: Factum est, vt recensendum peteremus, quid ante fermè quinquennium super Cælestij nomine hic apud Ecclesiam Carthaginensem fuerit agitatum.] hæc ibi. Nec est etiam quod huiusmodi terminus fermè quinquennij ab anno superiori numerari debeat. Nam (vt diximus) adhuc, quòd auctores minimè proderẽtur, sine auctorum nomine hæresis impugnabatur. Præterea nulla penitus memoria est, vt eo anno, quo ab Episcopis totius Africæ celebrata est magna illa Collatio, ibidem, eodemque anno exercitatum fuerit iudicium contra Cælestium. Merito ergo ex assertione Carthaginensis Concilij, hoc anno Cælestij causam ponimus. Hæc ad tempus insinuandum satis.

[c] *Aug. epist. 90.*

Sed quid aduersus Cælestium hoc anno actũ est Carthagine, inuestigemus. Periere Acta ipsa hoc anno in Episcopali iudicio Carthagine habita, ex quibus tantummodo supersest fragmentum à S. Augustino contra Pelagium & Cælestium recitatum de peccato originali, quod nos hic reddendum putauimus. Sed antè sciendum, aduersus Cælestium disputasse Paulinum diaconum, quòd eadem Acta produnt, quæ sic se habẽt, præmissis his quæ S. Augustinus ea recitaturus ita præfatur [d]:

[d] *Aug. de Pecc. origin. cõtra Pelag. li. 1. c. 2. 3.*

Cælestius quidẽ in hoc extitit errore liberior, vsque adeò, vt neque in Episcopali iudicio apud Carthaginem damnare voluerit eos qui dicunt quòd peccatum Adæ ipsum solum læserit, & non genus humanum: & quòd infantes qui nascuntur, in eo statu sint, in quo Adam fuit ante præuaricationem.] & paulo pòst ita describit Acta iudicij Carthagine habiti: De Gestis enim Ecclesiasticis Carthaginensibus hic eius verba descripsimus.

ACTA IVDICII EPISCOPALIS CONTRA CAELESTIVM.

Aurelius Episcopus dixit: Sequentia recitentur, *libelli videlicet Cælestij*. Et recitatum est: Quòd peccatum Adæ ipsi soli obfuerit, & non generi humano. Et cùm recitatum esset, Cælestius dixit: Dixi de traduce peccati me dubium esse, ita tamẽ, vt cui donauit Deus gratiam peritiæ, consentiam: quia diuersa ab eis audiui, qui vtique in Ecclesia Catholica constituti sunt presbyteri. Paulinus diaconus dixit: Dic nobis nomina ipsorum. Cælestius dixit: Sanctus presbyter Ruffinus, Romæ qui mansit cum sancto Pammachio. Ego autem audiui illum dicentem quòd tradux peccati non sit.] Ecce tibi, qui latere diu conatus est Ruffinus, à suo discipulo publicè proditur: vt hac ex parte Cælestio plurimum debeamus, quòd qualis Ruffinus visus esset, retecta facie, eiecta superimposita larua, iusto Dei iudicio, omnibus notum fecerit: vt hoc vno teste satis possit intelligi, quàm iustè S. Hieronymus in hominem sæpe commotus sit, quamque vera certaque essent quæ de ipsius dolosis artibus scriptis prodidit. At obserua & illud, citari à Cælestio non Pelagium ipsum, ex quo hæresis nomen accepit, sed Ruffinum, vt coryphæum, atque sectæ antesignanum. Disce & Ruffini in occultanda impietate dexteritatem: quippe qui cùm talia sentiret, atque suis intimis communicaret, tamen ad conciliandum sibi nomen absque vlla suspicione Catholicum, Romæ apud S. Pammachium virum maximè pium atque disertum habitare aliquando delegit. Sed reddamus pauca quæ reliqua sunt publicorum Actorum:

RVFFINVS DETECTVS DVX PELAGIANORVM.

ACTA IVDICII CARTHAGINENSIS CONTRA CAELESTIVM.

Paulinus diaconus dixit: Est aliquis alius? Cælestius dixit: Audiui & plures dicere. Paulinus diaconus dixit: Dic nomina ipsorum *(talia cum Ruffino sentientium.)* Cælestius dixit: Non tibi sufficit vnus sacerdos? Et pòst aliqua, alio loco: Aurelius Episcopus dixit: Reliqua libelli legantur. Et recitatum est: Quòd infantes qui nascuntur, in eo statu sint, in quo fuit Adam ante transgressionem. vsque ad finem libelli minoris superiùs inserti. Aurelius Episcopus dixit: Docuisti, Cælesti, aliquando (vt dixit diaconus Paulinus) quòd infantes qui nascuntur, in eo statu sint, in quo Adam ante transgressionem? Cælestius dixit:

xit: Exponat quid dixit, ante transgressionem. Paulinus diaconus dixit: Tu nega hoc te docuisse. Vnum est ex duobus: aut neget se docuisse: aut iam damnet istud. Cælestius dixit: Iam dixi, exponat quomodo dixit, ante transgressionem. Paulinus diaconus dixit: Nega te illa docuisse. Aurelius Episcopus dixit: Rogo quid collegerim ego ex huiusmodi obiectione, dico, Adam constitutus in Paradiso, quòd antè dicatur interminabilis factus, postea per transgressionem præcepti factus est corruptibilis. Hoc dicis, frater Pauline? Paulinus diaconus dixit: Hoc, domine. Aurelius Episcopus dixit: Status certè infantum hodie baptizandorum vtrum talis sit, qualis fuit ante transgressionem Adæ; an certè de eadem origine peccati, de qua nascitur, transgressionis culpam trahat? Hoc vult diaconus Paulinus audire. Paulinus diaconus dixit: Vtrum docuit hoc, an non, neget. Cælestius dixit: Iam de traduce peccati dixi, quia intra Catholicam constitutos plures audiui destruere, necnon & alios astruere; licet quæstionis res sit ista, non hæresis. Infantes semper dixi egere baptismo, ac debere baptizari. Quid quæris aliud?] hactenus Acta iudicij Carthaginensis ex Augustino.

CÆLESTII HAERESIARCHAE PRAVDES.

Sed quid est quod Cælestius ait, hæreses à se editas, assertiones fuisse quæstionis, & non hæreses? Attende vafrum consilium. Vt enim suas ipsius prauas sententias, aduersantiaque fidei Christianæ hæresum capita promulgaret, ita ea libello tractauit, quasi per quæstiones veritatem inquireret: idque ea fecit arte, vt ab hæresis crimine se excusare posset. Extant ipsæ quidem quæstiones, ad S. Augustinum ab Eutropio & Paulo in Gallijs Episcopis, quas acceperant in Sicilia, missæ[a]; quibus singulis ipse respondet, ac confutat. Ex his etiam cùm illud proditur, noluisse Cælestium damnare eos qui dicerent peccatum Adæ ipsum solum læsisse, nec transfusum in posteros; cumque ex dictis ipsius manifestè innotuerit, Ruffinum illius fuisse erroris præcipuum assertorem: vtique affirmandum est, eodem Episcopali iudicio vnà cum Cælestio condemnatum quoque fuisse Ruffinum. Damnatus autem eodem iudicio Cælestius quid agit? subterfugia captans, appellàdum putauit Innocentium Romanum Pontificem: sed hæc specie tenus, ne illo iudicio stringeretur. ceterum quòd sciret Innocentium æquè sibi aduersantem fore experturum, appellationem minimè prosecutus est: sed eo defuncto, ad eius successorem Zosimum Romam se contulit, vt ex eiusdem Paulini libello Zosimo Papæ oblato constat, quem suo loco reddemus. At de rebus contra Cælestium hoc anno Carthagine gestis, satis.

[a] *Aug. de perfect. iust.*

PELAGII HAERESIS PRIMO DAMNATA ROMAE.

Quod audis de Cælestij Carthagine primo iudicio; haud velim existimes ipsam Pelagianam hæresim in Synodo Carthaginensi primùm fuisse damnatam. Etenim S. Prosper hæc spectans oculis, constanter affirmat, primitus contigisse Romæ damnari. cecinit enim hoc ipsum his versibus[b]:

[b] *Prosper de Ingratis.*

Adfuit, exhortante Deo, prouisa per Orbem
Sanctorum pia cura Patrum, non dispare motu
Conficiens diros iaculis cælestibus hostes.
Hisdem namque simul decretis Spiritus vnus
Intonuit. Pestem subeuntem prima recidit*
Sedes Roma Petri: quæ pastoralis honoris
Facta caput mundo, quicquid non possidet armis,
Religione tenet.] hæc Prosper.

* primò

More maiorum igitur factum est, vt noua emergens hæresis primùm omnium à prima sede examinaretur, atque pariter damnaretur: de qua antiqua in Ecclesia consuetudine consule quæ à nobis suo loco superiùs dicta sunt. Sed quando damnata? non quidem in Pelagio, sed in Iouiniano primario hæresiarcha: Pelagius enim sub pallio latebat Catholico, sub quo diu Romæ delituit: detectus verò abiit in Siciliam; indeque (vt diximus) nauigauit in Palæstinam. Ceterùm ante hæc tempora eas hæreses fuisse Romæ damnatas, non autem auctores ipsos, intelligas; quòd illi (vt vidimus) nondum se prodidissent, latentes adhuc sub tegmine ouis lupi. In Iouiniano enim hæresiarcha olim damnatam fuisse Pelagij hæresim Romæ, S. Hieronymus[c] testatur, vbi alloquens Pelagium ipsum sub persona Critoboli, ait: Non erubescis explosam atque damnatam Iouiniani sententiam sequi? Et ille enim his testimonijs, tuisque nititur argumentis: immo tu illius inuenta sectaris, in Oriente docere desiderans, quæ olim Romæ, dudum in Africa condemnata sunt.] hæc ipse. Quod igitur inuenti sunt errores Cælestij atque Pelagij in Iouiniano hæresiarcha fixas habere radices, in ipsum conuersa est iusta Imperatoris vindicta. Etenim sub huius anni Con-

[c] *Hieron. contra Pelag. li. 2. in princ.*

IOVINIANVS RELEGATVS IN INSVLAM.

sulibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

A sulibus datum ipsius Honorij reperitur scriptum aduersus Iouinianum hæresiarcham, de eius relegatione in insulam Boam, quod alia occasione à nobis superius recitatum est [a]. Ad hæc vsque tempora, magno Ecclesiæ detrimento, licet sæpe reiectus, permansit tamen in Italia dogmatistes impurus. Postea autem in insulam deportatus, numquam amplius auditus est. De cuius obitu ex Paulo presbytero Gennadius [b] hæc habet: Meminit Iouiniani hæretici, & voluptatum & libidinum prædicatoris; cui in tantum continentis vitæ & castæ institutio contraria fuit, vt inter luxuriosas epistolas * animam eructaret.] hæc ipse.

[a] 153. de hær. Cod. Theod.

[b] Gennad. de Vir. illustr. c. 75.

* epulas

Curæ fuit præterea Honorio Imperatori, vt reliqui in Africa existentes hæretici pœnis grauissimis afficerentur, ita aduersus eos ad Heraclianum Comitem Africæ rescribendo [c]:

[c] l. 56 de hær. C. Theod.

Sciant cuncti, qui ad ritus suos hæresis superstitionibus obrepserunt sacrosanctæ legis inimici, plectendos se pœna & proscriptionis & sanguinis, si vltra conuenire per publicum
B exercendi sceleris sui temeritate tentauerint: neque vera diuinaque reuerentia contagione temeretur. Dat. VIII. Kal. Septembris, Honorio X. * & Theodosio VI * AA. Coss.] Hic verò admonendum putamus lectorem, irrepsisse mendum in numerum horum Consulatus, vt loco decimi, nonus; & pro sexto, quintus Consulatus restituendus sit: ratio enim euidens est. nam ante decimum Honorij & Theodosij sextum Consulatum, qui post triennium contigit, Heraclianus (vt suo loco dicetur) iam tyrannus factus, è medio sublatus erat. Contra verò accidisse videmus, vt rescriptum [d] illud Honorij de nece Heraciano inferenda, datum inueniatur sub huius anni Consulibus: cùm constet eius tyrannidem nequaquam hoc anno cœptam, sed post ipsius Consulatum (quem gessisse liquet anno sequenti) vt tradit Orosius [e]. sicque videas inuersum prorsus esse numerum Consulatus, &
C restituendum esse, vt in margine positus est. hæc quidem ex iis quæ de eodem dicentur inferius, manifestiora reddentur. restituenda sunt igitur sub suis data rescripta Consulibus; ne ex illapsis errotibus, rerum gestarum veritas confundatur.

* IX.

* V.

[d] l. 11. de pœnis C. Theod.

[e] Oros. lib. 7. c. 42.

Adiecit pius Imperator pro rebus & personis Ecclesiasticis dare rescripta [f], ne scilicet bona Ecclesiastica diuersis alijs præter canonicam pensionem teneantur obligata muneribus, neve clerici apud alios iudices quàm Episcopos iudicio postulentur. Voluit enim Honorius Ecclesiasticum iudicium Episcopis in omnibus illibatum seruari, & vt sacrosanctum inuiolatum custodiri. Porrò non clerici tantùm, sed & laici, & qui inter eos magistratibus fungerentur, si quid in Deum peccassent, vel iura Ecclesiastica violassent, habebant Episcopos iudices, qui Ecclesiasticorum confectione Actorũ ipsorum causas iudicabãt. Quorum iudicium tanti ponderis æstimabatur, vt licet iniustam excommunicationis sententiam reos aliquando subire contigisset; haud tamen contemnẽdam putarent; sed ad alios talia passi Epi-
D scopos recurrerent, agentes supplicibus votis, vt iniustè lata sentẽtia, ab eo qui eam tulerat, scinderetur. Est de his exemplum egregium apud S. Augustinum [g] ad Auxilium.

[f] l. 40. 41. de Episc. & cler. C. Theod. IVDICIA EPISCOPORVM ADVERSVS OMNES IN DEVM DELINQVENTES.

[g] August. epi. 75. PVRGATIO IVRAMENTVM AD RELIQVIAS MARTYRVM.

Sed quòd in his versamur: illud huius temporis Ecclesiastici iudicij moris insinuandum putamus. Cùm criminis accusatus, haud adeò plenè, vt damnari posset, conuinceretur, neque eius innocentia ita perspicua appareret, vt absolui reus penitus posset; consueuisse huiusmodi tum reum, tum actorem, per iuramentum purgandos, ad sepulchra sanctorum martyrum mitti, illorum præsertim, quorum virtus in miraculorum editione omnibus nota esset. Habes de his in primis exemplum ab eodem S. Augustino descriptum ad suos Hipponenses [h] de iudicio Bonifacij presbyteri. Quid autem in ambiguitate iudicij ipse decre-
* uerit, audi: Elegi (inquit) aliquid medium, vt certo placito se ambo constringerent, ad locum sanctum se peregrinaturos, vbi terribiliora opera Dei non sanam cuiusque cõscien-
E tiam multo facilius aperirent, & ad confessionem vel pœna vel timore compellerent. Vbique quidem Deus est, & nullo continetur vel includitur loco, qui condidit omnia, & eum à veris adoratoribus in spiritu & veritate oportet adorari; vt in occulto audiens, in occulto etiam iustificet & coronet. Verumtamen ad ista quæ hominibus visibiliter nota fiunt, quis potest eius consilium perscrutari, quare in aliis locis hæc miracula fiant, in aliis non fiant? Multis enim notissima est sanctitas loci, vbi beati Felicis Nolensis corpus conditum est: quo volui vt pergerent, quia inde nobis faciliùs fideliusque scribi potest, quicquid in eorum aliquo diuinitus fuerit propalatum.] hæc Augustinus, Nolam ad S. Felicis ablegans reum & accusatorem.

[h] August. epi. 137.

Mediolani quoque eam viguisse consuetudinem iurandi super loculum sanctorum martyrum, idem S. Augustinus subdit his verbis: Nos nouimus, Mediolani apud Memoriam sanctorum, vbi mirabiliter & terribiliter dæmones confitentur; furem quemdam, quia ad

MARTYRVM RELIQVIAE VIM DICES VERITATIS.

eius

eius locum venerat, vt falsum iurando deciperet, compulsum fuisse confiteri furtum, & quod abstulerat, reddere.] hæc ipse. A

Fuisse Romæ etiam eamdem consuetudinem,& perdurasse adhuc temporibus Gregorij Papæ, ipsæ suis scriptis sæpius fidem facit. nam de basilica sanctorum martyrum Processi & Martiniani, vbi eorumdem condita erant corpora, hæc habet[a]: Ad extincta namque eorum corpora viuentes ægri veniunt, & sanantur: periuri veniunt,& à dæmonio vexantur: dæmoniaci veniunt, & liberantur.] hæc ipse. Confirmat id exemplo de S.Pancratio Romæ in periuros acerrimo vltore Gregorius Turonensis[b]. sunt etiam de his alia innumera exempla; sed hæc modò satis. Iam verò quæ reliquæ sunt anni huius res gestæ,prosequamur.

[a] *Greg. hom. 32. in Euang.*

[b] *Greg. Turon. de Glor. martyr. c. 38.*

Hoc eodem anno, iisdem Consulibus, Prosper[c] Aquitanus hæc præsens spectans oculis, tradit, Gothos ab Italia penitus recedentes,sub Athaulpho Rege Gallias inuasisse: confirmat id ipsum Cassiodorus. Magna quidem Dei vindicta,contigit hoc sæculo vniuersum ferme Romanum Imperium dedi barbaris incursandum,deprædãdum, ac cæde hominum deuastandum. cuius quidem diuini iudicij pondus etsi graue videri possit, si tamen vbique delinquentium scelera in alteram libræ lancem coniicias, nihil est quod mireris, sed potius cum Propheta occinas[d]: Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.]Hæc autem vt apertè percipias, prouoco te ad octo libros hoc argumento, hoc ipso tempore, hac etiam ex causa à Saluiano Episcopo Massilienst conscriptos: à quo in primis sicut generatim, ita ista summatim accipe[e]: ipsa (inquit) Dei Ecclesia, quæ in omnibus debet esse placatrix Dei, quid est aliud quàm exacerbatrix Dei ? Aut præter paucissimos quosdam qui mala confugiunt,quid est aliud omnis cœtus Christianorum, quàm sentina vitiorum? Quotum enim quemque inuenies in Ecclesia aut non ebriosum, aut non helluonem, aut adulterum, aut fornicatorem,aut raptorem,aut ganeonem,aut latronem,aut homicidam? & quod his omnibus peius est, præter hæc, cuncta sine fine. Interrogo enim Christianorum omnium conscientiam: ex his vel flagitiis vel sceleribus, quæ nunc diximus, quotus quisque hominum non aliquid est eorum? at quotus quisque non totum?

[c] *Prosper. in Chron.*

GOTHI INVADVNT GALLIAS. B

[d] *Psal. 118.*

[e] *Saluian. de vero iud. & prouid. Dei lib. 3.*

C

Facilius quippe inuenies, qui totum sit, quàm qui nihil. Et quod diximus, nihil, nimis fortasse grauius videatur esse censuræ. plus multo dicam. Faciliùs inuenias reos malorum omnium, quàm non omnium; facilius maiorum criminum, quàm minorum, id est, facilius qui & maiora crimina cum minoribus,quàm qui minora tantùm sine maioribus perpetrarit. In hanc enim probrositatem morum propè omnis Ecclesiæ plebs redacta est, vt in cuncto populo Christiano genus quoddam sanctitatis sit, minùs esse vitiosum.] addit his alia plurima, in quibus diutiùs immorari, instituti ratio haud sinit. Sed non prætermittendum quod firmiter asseuerat, adeò excreuisse magistratuum iniquitate pauperum oppressionem in Romano Imperio,vt optabiles visi sint barbari venientes,immo & complures eos præuenerint ad ipsos confugiendo. nam ait[f]: Interea vastantur pauperes, viduæ gemunt, orphani proculcantur; in tantum, vt multi eorum & non obscuris natalibus orti & liberaliter instituti ad hostes fugiant, ne persecutionis publicæ afflictione moriantur, quærentes scilicet apud barbaros Romanam humanitatem, qui apud Romanos barbaram immanitatem ferre non possunt.] hæc & alia plura Saluianus: qui & paruo negotio palam facit & definit, longè præstantioribus moribus enituisse his temporibus barbaros,quàm Romanos.

D

[f] *Salvian. l. 5.*

Sed hæc generatim ad omnes (vt diximus) spectant, quæ huius temporis inspector & scriptor vir sanctissimus posteris tradidit. Verùm quod peculiariter ad Gallias pertinet, quas hoc anno Gothus , antè Burgundio , Vuandalus , Francus, Hunnus , & reliqua barbarorum colluuies ad radices vsque depasta est: quales Gallorum horum temporum mores fuerint, idem auctor Galliarum accola pluribus prosecutus est, atque in primis suorum Aquitanorum, in quos primo barbaricus furor irrupit; de quibus ipse: In omnibus quippe Galliis sicut diuitiis primi fuere, sic & vitiis. Nusquam enim improbior voluptas, nusquam improbior vita, nusquam corruptior disciplina. Hanc pro muneribus sacris dederunt Domino retributionem, vt in quantum beneficiis suis ille ad se illexerat ad propitiandum, in tantum illi flagitiis suis laborauerint ad exacerbandum. An fortè falsum est, & odiosè potiùs quàm verè ista dicuntur? Non oratoria probatione, qua vti alij in causis solent, vtar, vt producam quoscumque ad probandum,aut paucos, aut extraneos,aut minùs idoneos testes: ipsos interrogemus, à quibus acta sunt. falsum sit quod diximus, si negarint: fatentur enim, & quidem (quod est grauius) sic fatentur, vt in ipsa confessione non doleant: E

A leant: idem enim nunc est animus in fatentibus, qui in agentibus fuit: sicut tunc non puduit flagitia committere, sic nunc omnino non pœnitet flagitiosa fecisse. Exceptis tamen perpaucis fermè sanctis, atque insignibus viris, qui (vt quidam de numero ipsorum ait)

—— sparsis redemerunt crimina nummis.]

intelligit enim Eucherium Lugdunensem, Salonium Viennensem, ad quem scribit, Hilarium Arelatensem, & eius prædecessorem Honoratum, Prosperum Regiensem cognomento Aquitanum, & alios alumnos monasterij Lerinensis[a]. Exceptis, inquam, his (subdit ipse) quos loquor, vtique etiam in illa tunc generali admodum colluuione vitiorum, rectè minorum criminum reos fuisse credimus qui corrigi à Diuinitate meruerunt: non enim penitus Dominus ledit suum, cui propinatio seruatur. Et quid plura? puto quòd semper Deum & in ipso errore respexerit, à quo obtinere potuit ne diutius erraret.

[a] *Salu. lib. 7.*

B Ceteri autem, & plurimi fermè ac nobilissimi, propè idem omnes, penè vnus gurges omnium gula, penè vnum lupanar omnium vita. Et quid dicam de lupanaribus? minoris etiam criminis lupanar puto: meretrices enim quæ illic sunt, fœdus connubiale non norunt, ac per hoc non maculant quod ignorant: impudicitiæ enim piaculo sunt obnoxiæ, sed reatu tamen adulterij non tenentur. Adde huic, quòd & pauca fermè sunt lupanaria, & paucæ quæ in his vitam infelicissimam damnauere meretrices. Apud Aquitanos verò quæ ciuitas in locupletissima ac nobilissima sui parte non quasi lupanar fuit? quis potentum ac diuitum non in luto libidinis vixit? quis non se barathro sordidæ colluuionis immersit? quis coniugij fidem reddidit? immo quantum ad passiuitatem libidinis pertinet, quis non coniugem in numerum ancillarum redegit, & ad hoc venerabilis connubij sacramenta deiecit, vt nulla in domo eius vilior videretur in maritali despectione, quàm quæ erat princeps matrimo-

C nij dignitate?] & de viris: Quis autem Aquitanorum diuitum non hoc fuit, quem non sibi ancillæ impudicissimæ aut adulterum aut maritum iure dixerunt? Equi enim emissarij (vt Scriptura ait[b]) in feminas facti sunt: vnusquisque ad vxorem proximi sui[b] inhiabat.] addit & plura alia. At exhorrescit stylus iam, ac resilit, atque refugit vlteriùs in turpitudinum cloacam intingi.

[b] *Hierem. 3.*

Sed attendamus lacrymas Aquitanici viri sanctissimi Aquitaniæ stragem lugentis, Prosperi inquam, qui eodem argumento carmen lugubre cecinit, cùm inter alia de Aquitanicis suis[c]:

[c] *Prosp. in prolog. lib. de prouid. Dei.*

Cumq; animum patriæ subiit fumantis imago,
Et stetit ante oculos quicquid vbique perit:
Frangimur immodicis, & pluribus ora rigamus:

D *Dumq; pios agimus, vertimur in querulos.*]

lugebat ista ipse decem annorum spatiis: nam inferiùs:

—— —— Heu cæde decenni
Vuandalicis gladiis sternitur & Geticis.
Non castella petris, non oppida montibus altis
Imposita, aut vrbes amnibus aquoreis
Barbarici superare dolos atque arma furoris
Eualuere omnes: vltima pertulimus.]

hæc & alia plura de patriæ clade. Huic iunge alium nobilissimum Aquitanum, qui priuatas est prosecutus suas calamitates notis quidem lugubribus & carminibus luctuosis, dum incensa patria ex ditissimo euasit pauperrimus, necessariis egens, & profugus cum suis Vasatas concessit.

E Ceterùm sciendum est, eodem quoque auctore, haud hanc fuisse improuisam Gothorum inuasionem: sed cùm iuncti fœdere essent Attalo, vt amici & auxiliares excepti sunt: cùm continuò, illo spreto, in rapinas & incendia vrbium conuersi sunt. vnde ipse de se Paulinus Consularis agens:

Pars ego magna fui, quorum priuatus & ipse
Cunctis quippe bonis propriis, patriaq; superstes.
Namque profecturi Regis præcepto Ataulphi,
Nostra ex vrbe Gothi fuerant in pace recepti,
Non aliter nobis quàm belli iure subactis
Aspera quæque, omni vrbe, irrogauere, cremata, &c.]

hæc Paulinus Consularis in carmine Eucharistico, cui titulus falso habetur inscriptus nomine S. Paulini Nolani Episcopi.

At

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE PAVLINO IVNIORE.

At quisnam iste Paulinus fuerit auctor carminis Eucharistici; ex notis quibusdam, quas A
ibi de suo genere & ætate reliquit impressas, aliquid saltem possumus opinari. Explosoigitur illorum errore, qui hunc ipsum putarunt esse Pontium Paulinum, postea Nolanum Episcopum eo quòd nomine & patria conuenire videantur, nempe quòd Paulini nomine & ipse appellatus, & Burdigalæ educatus, diuque versatus sit; cùm re vera compluribus differentiis discriminentur ab inuicem: nostra hac de re opinatio illa est, vt existimemus, hunc de quo agimus Paulinum, natum esse Paulino illo parente, de quo extat in eius obitu Parentale carmen Ausonij [a]: qui fuit maritus filiæ sororis eiusdem Ausonij, vt ipse in eo testatur: quippe qui loco generi (vt idē ibi ait) ipsi Ausonio fuerit, vnde & auus Ausonius dictus filiorum eius, inter quos Paulinus, de quo agitur, adnumeratur; cùm tamen potius proauus dicendus fuisset, Paulinus verò pronepos nominandus. Consentiunt quidem plura, vt istud ipsum dicamus. Nam quod ad genus spectat, hæc de eo Ausonius: B

[a] Auson. Parent. 14.

PAVLINVS AVSONII PRONEPOS.

Stirps Aquitaniæ mater tibi: nam genitori
Cossio Vasatum municipale genus.]

Sed audi Paulinum filium in dicto carmine Eucharistico [b]:

[b] Paulinus in carm. Eucharist. extat Tom. 9. Bibliath. sanct.

Exacto laribus patriis, tectisq; crematis,
Obsidio hostilis vicina excepit in Vrbe
Vasatis, patria maiorum & ipsa meorum.]

Sed & quòd se auum habuisse Consulem dicit, cùm trium esset annorum, vbi ait [c]:

[c] Paulin. ibid.

† nempe Burdigala.

Tunc & auus primum illic † sit mihi cognitus anni
Eiusdem Consul, nostra trieteride prima.]

his ipsum Ausonium Consulem intelligere, temporis quoque certa ratio manifestat. Dum enim subdit post multa, annorum se fuisse ætatis triginta, cùm barbari, rupto cum Romanis fœdere, sese in Italiam infudere; planè numerando ab anno tertio ante Consulatum Ausonij, quo se natum dicit, vsque ad eius ætatis trigesimum, inuenies hunc esse annum Domini quadringentesimum sextum, vel septimum, quibus vidimus Alaricum Italiam tentare cœpisse. quo pariter anno cùm se patre orbatum dicat, relicta adhuc superstite matre, vtique consentiunt quæ de eodem patre Paulino Ausonius habet, dum ait, defunctum esse, cùm annum suæ ætatis septuagesimum secundum implesset, nimirum decem & octo Olympiadas, vt ait his versibus: C

PAVLINI PATRIS AETAS.

Inter concordes vixisti fidus amicos
Duodeuiginti functus Olympiadas.]

ex quibus etiam licet Ausonij Consulis æstimare longæuam ætatem, qui superstes vixit manto filiæ sororis, licet ætate pares fuisse superiùs dicat his versibus: D

Æquæuus Paulinus mihi: natamq; sororis
Indeptus thalamo, sit mihi pene gener.]

ex qua cum quatuor liberos idem Ausonius Paulinum suscepisse dicat [d], recenseatque duorum nomina defunctorum, Paulini & Dryadiæ, dicatque duos matri remansisse superstites; æquè hæc conueniunt nostro Paulino: qui se, defuncto patre, relictum ait cum fratre parum liberali homine, quocum fuit paterna hereditas litiganda. Tot igitur in vnum conuenientibus signis, nemo me, puto, vanum coniectorem fuisse redarguet.

[d] Auson Parent. 13.

Porrò huic Paulino, cuius est carmen Eucharisticum, duo incidere parum digna nobilitate sua, quorum alterum excusat, alterum purgauit pœnitentia. Etenim conspirationis cum Attalo tyranno suspicione laborauit, quòd ab eo, cùm imperaret, creatus fuerit Comes Priuatarum largitionum: quod sic ipse excusat [e]: E

[e] Paulinus in carm. Eucharist.

Attalus absentem casso honorarat honoris
Nomine, Priuatæ Comitiuam largitionis
Dans mihi, quam sciret nullo subsistere censu.] & paulo pòst:
Vnde ego non partes infirmi omnino tyranni,
Sed Gothicam fateor pacem me esse secutum.] hoc sic ipse primum excusat. Alterum verò deterius, quòd perperam factum diluit per pœnitentiam, illud fuit, quòd ad improbata fidei dogmata Christianus homo diuerterat. nam de se ait:

PAVLINVS REDIT AD ECCLESIAM EX HAERESI.

Sed tua magna manus, diuina & prouida virtus
Consilio sanctorum cuncta operanda peregit,
Suadentum mihi tum morem seruare vetustum,
Quem semel inuectum maiorum traditione,

Nunc

Universidad de Deusto
Biblioteca

A *Nunc etiam seruans Ecclesia nostra teneret.*
Confessusque igitur . . . . . .
Proposita studui constrictus viuere lege,
Non digno fortasse pians commissa labore:
Sed rectam seruare fidem non inscius ipse,
Errorum discendo vias per dogmata prava,
Quæ reprobans sociata aliis nunc respuo culpis.
Post autem exacta iam trieteride quinta,
Ritè recurrente statuto tempore Paschæ,
Ad tua, Christe Deus, altaria sacra reuersus,
Te miserante, tua gaudens sacramenta recepi.] &c.

B Sed quibusnam hic hæresis vinculis tamdiu obstrictus permansit? Quòd ipse dicat errores illos sociatos fuisse cum aliis culpis: equidem facit vt existimem, hunc Priscillianistarũ fuisse turpibus hæresibus implicitum. Etenim testificatione Seueri & aliorum vidimus, in ea prouincia clarissimos viros ac feminas à Priscilliano & eius sectatoribus fuisse seductos: quos merito diuina secuta est vltio, vt per barbaros bonis fuerint spoliati, ac complures ipsorum & vita priuati. Considerasti ne, lector, prouinciarum clades suboriri solitas post emergentes hæreses; & quòd vbi Gallia à Priscillianistis & à Vigilantio hæresiarchis infecta est nefandis hæresibus, mox ipsam deprædandam traditam esse barbaris? Quid ergo miraris, si nostro tempore Gallias peiiumdari videas? Sed reliqua prosequamur.

Erat his temporibus ad expellendos per Constantinum immissos in Gallias barbaros (vt vidimus anno superiori) Constantius dux exercitus Honorij Imperatoris, cuius pri-
C mordia Deus præclaris victoriis illustrauit: felix planè, felicioribusque progressionibus exaltandus, si tantam molem solidis pietatis fundamentis consolidasset. Sed dum aduersus sanctos Episcopos aggressus est iure certamen, expertus est pariter Deum ad postremum suis conatibus aduersarium. Sed quid hoc eodem anno in sanctissimum Episcopum egerit, audiamus Prosperum rem gestam paucis narrantem: Eodem tempore (inquit) *nempe sub his Consulibus*, Heros vir sanctus & beati Martini discipulus, cùm Arelatensi oppido Episcopus præsideret, à populo ipsius ciuitatis insons & nullis insimulationibus obnoxius pulsus est, inque eius locum Patroclus ordinatur amicus & familiaris Constantis * Magistri militum, cuius per ipsum gratia quærebatur. Eaque res inter Episcopos regionis illius magnarum discordiarum causa fuit.] hæc S. Prosper. Quomodo autem in his diu laborandum fuit Romanis Pontificibus Bonifacio atque Leoni, suo loco dicturi sumus. Iam verò res Orientalis
D Ecclesiæ inuisamus.

HEROS ARELATENSIS EPISCOPVS PELLITVR. * Constantij

Hoc eodem anno iisdem Consl. Theophilus Alexandrinus Episcopus ex hac vita migrauit, cùm sedisset annos viginti septem. De eius ex hac vita transitu mira hæc ex Isidoro diacono Ioannes Damascenus recenset *: Theophilus ob illud peccatum (*quod scilicet numquam Ioannis Chrysostomi nomen passus esset in ecclesia recitari*) non poterat animam agere, donec allata ei fuit imago Chrysostomi: quam ille cùm adorasset, spiritum emisit.] Sic quidem Deus magna suæ dispensatione misericordiæ operatus est, vt tantus vir de Catholica Ecclesia (vt vidimus) ob expulsionem Origenistarum & alia benemeritus, non decederet ex hac vita absque eius delicti pœnitentia, cuius causa (vt vidimus) indignationem quoque Romani Pontificis incurrisset. Sed & apud Vitas Patrum hæc de eodem [b]: Sanctæ memoriæ Theophilus Archiepiscopus, cùm moriturus esset, dixit: Beatus es Abba Ar-
E seni, quia semper hanc horam ante oculos habuisti.] Reliquit sui ingenij monumenta post se Theophilus, quæ Gennadius numerat, vbi ait [c]: Scripsit aduersum Originem vnum & grande volumen, in quo omnia penè eius dicta & ipsum pariter damnat; similiter docens, non à se eum primum, sed ab antiquis Patribus & maximè Heracla fuisse & à presbyterio electum, & de ecclesia pulsum, & de ciuitate fugatum. Sed & Anthropomorphitas hæreticos, qui dicunt Deum humana figura & membris constare, disputatione longissima cõfutans, & diuinarum Scripturarum testimoniis arguens, & conuincens eos, ostendit Deum incorruptibilem & incorporeum iuxta Patrum fidem credendum.] & post alia: Paschalem etiam recursum, quem Magna apud Nicæam Synodus post nonaginta & quinque annos agi in tempore & die & Luna, secundũ suum statũ inuenerat, additis quibusdam ipsius festiuitatis rationibus & expositionibus, Theodosio obtulit. Legi & tres de Fide libros sub nomine eius titulatos: sed quia lingua inconsonãs est, nõ valde credidi.] hæc Gẽnadius.

THEOPHILI EPISCOPI ALEXANDRINI OBITVS. [b] *Vit. sanctorũ Patrum de compunct.* [c] *Gennad. de Vir. illustr. c. 10.* THEOPHILI SCRIPTA.

THEOPHILI LIBER DE SACRIS SVPELLECTILIBVS.

His addimus, scripsisse Theophilum de Sacris mysteriis, vel de Sacris supellectilibus Ecclesiæ Dei: quem quidem librum Ecclesiæ vtilissimum fuisse, intelligere potes ex fragmẽto epistolæ S. Hieronymi ad ipsum Theophilum datæ, cùm commentarium illum Latinitate ab ipso rogatus donauit: quod in Collectione veteri diuersorum auctorum legitur verbis istis [a]: In opere tuo vtilitatem spectauimus Ecclesiarum, eruditi testimoniis Scripturarum, qua debeant veneratione sancta suscipere, & altaris ministerio deseruire: sacrosque calices & sancta velamina, & cetera quæ ad cultum Dominicæ pertinent passionis, non quasi inanima & sensu carentia, sanctimoniam non habere, sed ex consortio corporis & sanguinis Domini, eadem qua corpus eius & sanguis, maiestate veneranda. Suscipe igitur librum tuum, immo meum, & vt veriùs dicam, nostrum: cumque mihi faueris, tuus fautor eris. Tibi enim meum sudauit ingenium, & facundiam Græcam Latinæ linguæ nolui paupertate pensare. Neque verò, vt diserti interpretes faciunt, verbum verbo reddidi, nec adnumerauì pecuniam, quam mihi per partes dederas, sed pariter attendi, vt nihil desit ex sensibus, cùm aliquid desit ex verbis. Epistolam autem tuam idcirco in Latinum verti, & huic volumini præposui, vt omnes qui legerint, sciant, me non temeritate ac iactantia, sed præceptis beatitudinis tuæ susceptisse onus vltra vires meas. Quod an consecutus sim, tuo iudicio derelinquo: certè si imbecillitatem reprehenderis, voluntati veniam commodabis. Vale.] hæc tibi sint, lector, pro libro Theophili, qui excidit vnà cum integra Hieronymi epistola; qua maiori ex parte temporis edacitate corrosa, vix pauca hæc ab eius faucibus erута, posteritati sarta tecta relinquimus.

[a] *Extat in Hieronymi Epistolario.*

Scripsisse fertur librum de Hæresibus in Epiphanium [b]. extant etiam complures eiusdem Ecclesiastici canones [c], tres præterea Paschales epistolæ, à S. Hieronymo Latinitati redditæ: cùm alioqui per singulos annos singulas dare soleret, vt ex breui hac ad eum Synesij epistola possumus intelligere, quæ sic se habet [d]:

[b] *Meminit Trithem. de Vir. illustr.*
[c] *Extat in Biblioth. sanct. Tom. 1.*
[d] *Synes. epi. 9.*

PASCHALES THEOPHILI.

Vtinam profunda & plena senecta te expectet, sanctissime & sapientissime Theophile; nam & in aliis vitæ commodus fueris, si seruieris; & maximum additamentum contingit Scholæ Christi ex Panegyricorum librorum numero, qui in annos tecum augescit. Sic sanè quæ hoc anno dimissa est oratio, & iucundè affecit ciuitates, & profuit partim magnitudine sententiarum, partim gratia verborum.] hactenus Synesij epistola, qua Panegyricas orationes nõ dubium est vocare Paschales illos tractatus, quorum tres tantùm habemus à S. Hieronymo in Latinum versos, illos scilicet aduersus Origenem editos. Sed & in his obserua S. Hieronymi prudentiam, abstinuisse ipsum à singulorum pòst editorum tractatuum, quam cœperat, versione, postquam Theophilus Romano Pontifici de restituendo in Diptycha Ioannis Chrysostomi nomine obniti cœpit.

Ad postremum autem hæc de eodem Theophilo minimè prætermittenda sunt: quòd licet ei ob Ioannis Chrysostomi causam à Romano Pontifice (vt vidimus) fuerit communio denegata; tamen quod constiterit in obitu emendasse, quod viuens pertinax deliquisset; commemoratione rerum ab eo bene gestarum aduersus Origenistas, recepta est post obitum eius memoria in Ecclesia Catholica cum honore. etenim S. Leo Papa in epistola ad Marcianum Imperatorem ita de eo [e]: Sanctæ memoriæ Theophilus Alexandrinæ Ecclesiæ vrbis Episcopus, &c.] Idemque in epistola ad Episcopos [f] Galliarum hæc de Ecclesia Alexandrina: Postea (inquit) recentioribus à nostra ætate temporibus, Athanasium, Theophilum, & proximè Cyrillum probatissimos Præsules habuit.] Sed & Paulus Emesenus Episcopus, sequester pacis inter Ioannem Antiochenum & Cyrillum Alexandrinum Episcopos tempore Nestorij hæresis, hæc inter alia pro concione ad populum Alexandrinum: Est (inquit) patris vestri hæc doctrina: est vobis hic thesaurus auitus, beati Athanasij dogmata, magni Theophili doctrina, columnarum videlicet rectæ doctrinæ.] ista ille: vt planè videas Theophili nomen post obitum magna æstimatione retentum. Sed de Theophilo hactenus.

[e] *Leo epist. 64.*
[f] *Leo epist. 52.*

CYRILLVS ELECTVS EPISCOPVS ALEXANDRIAE.

Post triduum autem ab ipsius Theophili obitu subrogatus est in locum eius Cyrillus ipsius fratris filius, non sine controuersia, cùm alij peterent Timotheum archidiaconum, cui fauebat studebatque Abundantius Præfectus militum, hæc ex Socrate [g]. Simulac autem Cyrillus Alexandrinus Episcopus creatus est, ad eam Ecclesiam ab omnibus hæresibus expurgandam adiecit animum; atque qui hactenus Alexandriæ tolerati fuerant, Nouatianos ab ipsorum ecclesiis expulit. Meminit horum omnium subinfensè Socrates & ipse quidem secta Nouatianus, cùm ait [h]: Post mortem Theophili Cyrillus in sede Episcopali collocatus

[g] *Socr. lib. 7. c. 7.*
[h] *Socr. ibid.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

A catus, Episcopatu potitus est, maioremque principatum, quàm vnquam Theophilus habuisset, pariter sibi assumpsit. Etenim ex illo tempore Episcopus Alexandrinus, præter sacri cleri dominatum, rerum præterea sæcularium principatum acquisiuit. Quapropter Cyrillus statim cùm Nouatianorum ecclesias, quæ erant Alexandriæ, occupasset, non modò omnem sacrum thesaurum, qui in illis fuit, penitus abstulit, verùm etiam Theopemptum illorum Episcopum omnibus suis fortunis priuauit.] hæc Socrates, sed ob eius sectæ patrocinium fide suspectus.

ATTICVS RESTITVIT NOMEN CHRYSOST. IN DIPTYCHA.

Cùm autem, viuente Theophilo, cuius quodammodo vinculis tenebatur obstrictus Atticus Episcopus Constantinopolitanus, ne in tabulas Ecclesiasticas nomen Chrysostomi restitueret, ob id seclusus à communicatione Romani Pontificis (vt dictum est superius) permaneret, sicut & ipse Theophilus vsque dum vixit: eo ex hac vita sublato, idem Atticus
B faciliorem se præbuit, admonitus nouo Theophili casu, & periculo concitati in ipsum populi: qui insuper ad eadem quoque vota Cyrillum nuper creatum Episcopum Alexandrinum, quantumlibet tenitentem, pertraxit tamen; factumque est, vt ab vtroque Chrysostomi nomen sacris Diptychis, totius Orientis & Occidentis consensu, magna gloria redderetur, sed & ipsæ pariter totius Orbis Ecclesiæ mutuo inter se pacis fœdere iungerentur: licet obtorto (vt dicitur) collo ad id Atticus perductus fuerit, obtemperans Imperatori id cupienti, & populo expetenti. At præstat audire, quibus progressibus res tam longo temporis spatio pertractata, optimum ex sententia finem fuerit consecuta. Quomodo autem hæc se habuerint, referant nobis atque omni fide significant litteræ Attici atque Cyrilli hac de causa vltro citroque datæ, quas hic tibi integras describemus: habent enim horum temporum rerum gestarum historiam, multaque alia notatu digna. Sed primùm quam ad Cyril-
C lum Atticus epistolam dedit, sic se habet[a]:

[a] *Apud Nicephor. lib. 14. c. 16.*

EPISTOLA ATTICI AD CYRILLVM DE RESTITVENDO IOANNIS NOMINE.

Atticus Cyrillo felicitatem. Incidimus eo quo non putaueramus, & acquiescimus necessitate in eo quod minus ex nostra sententia processit, vtilitatem iustitiæ præponentes: Etenim cognitionibus nostris ad populi concordiam inclinati, canonibus quidem Patrum detrimentum nullum afferimus, exactæ autem verborum obseruationi vniuersi Orbis pacem præferimus. Non ignoro equidem & beatum Paulinum, cùm Ecclesiasticas ederet
D constitutiones, sapienter occasionibus prouida dispensatione vsum esse. Scio etiam, qui in sanctorum numero censetur, patrem tuum Apostolicum Theophilum, in confusione & turba à Græcæ superstitionis studiosis excitata, exactam ad breue tempus obseruationem paci posthabuisse. Maximæ enim quæque vrbes pelago fluctibus exagitato persimiles, ex sententia ciuium non tam summa legum & constitutionum obseruatione, quàm expeditissimis consiliis atque iudiciis ad pacem & concordiam facientibus, regi atque administrari solent. Qua verò de causa litteras hasce scribam, accipe. Nouit sanctitas tua, ac potiùs illis ipsis oculis, quibus, qui in sanctis est, pater noster Theophilus conspexit, qualis & quàm ingens turba magnam hanc inuaserit vrbem; atque in ea vt sanctior fides & pietas (ne funditus eueretur) periclitata sit: adeò etiam, vt populus maiore ex parte per factionem scissus, extra muros conuentus egerit: & plerique sacerdotes & collegæ nostri Episcopi à mutua communione desciscentes, bonam plantationem Domini Iesu Christi, parum abest, quin euulserint, pacis commoditate scilicet aliquantulum distracta. Sed enim multo sanè labore, multo sudore, & periculis multis desperationis plenis, plurima & maxima quæque communium Patrum nostrorum atque etiam pietatis tuæ precibus & conspiratione sopita sunt
E mala; & turba quidem illa conquieuit, concordia verò & serena tranquillitas in Orbis vniuersi Ecclesiis obtinet.

Cùm verò nonnulli nomen tantùm beati Ioannis in mysticis tabulis inscribi vellent: beatus Episcopus Alexander, Antiochenum istum dico, Constantinopolim venit, & multa ore confidenti verba fecit, vehementerque excitare populum voluit, vt vel nobis inuitis necessariò eius quem diximus, nomen ita inscriberetur. Quam rem accuratè prorsus pie-
THEODOTVS EPISCOPVS ANTIOCH. COACTVS RECITARE NOMEN IOAN.
tati tuæ ministri Dei, religiosissimi diaconi, Petrus & Ædesius exposuerunt. Præteriit longum tempus; & nos necessitate ea, quæ à populari rerum administratione prouenit, premi inspiciebamus, neque tamen quicquam schismatis & dissidij reliquias curabamus: cùm ad nos ex Oriente Dei amantissimus Acacius litteras dedit, religiosissimum Antistitem Antiochiæ Theodotum a populo, vt nomen Ioannis in Fastos referret, coactum esse; vt veniam rei, quam necessitate ille adductus fecisset, daremus, petens. Et tum bonus ille qui litteras ad nos pertulit presbyter, causam aduentus sui indicans, rem hanc in vulgus

Universidad de Deusto
Biblioteca

magnæ vrbis propalauit, & ſententiam datæ ad nos epiſtolæ populo vulgauit: adeò vt parum abfuerit, quin tumultu plebis vniuerſæ repleta vrbs ſit. Ibi verò ego ibi demum perturbatus, & de rebus maximis diſcrimen ſummum veritus, piiſſimum Imperatorem adij, & cum eo de pace & tranquillo rerum ſtatu egi. Atque ille, nihil eſſe periculi aut incommodi, reſpondit, ſi defuncti viri nomen, tranquillitatis, pacis, & populi concordiæ gratia inſcriberetur. A

ATTICVS COGITVR RESTITVERE NOMEN IOANNIS.

Itaque ego ea re perſuaſus (quomodo enim neceſſitate præuentus id non facerem?) ne religionis noſtræ res ex multitudinis arbitrio, exemplo vno permiſſo, penderent, néve vrbem ipſam populari adminiſtrationi aſſuefaceremus; nomen id in Album referri inſſi. Quare (vt quidem puto) neque in ſacros canones commiſi, neque iudicio Patrum fraudem feci. Mentio namque eius fit cum defunctis non ſolùm Epiſcopis, ſed & presbyteris, diaconis, & laicis ipſis, mulieribuſque, cum quibus omnibus nobis ſacerdotij communio, aut B earum rerum quæ in ſacra menſa myſticè percipiuntur, participatio non eſt. Magna enim eſt inter defunctos & ſuperſtites differentia: ita vt etiam libri propter differentem eorum, quorum memoria conſeruatur, ſtatum, diſcreti ſint. Nihil enim Dauidi obfuit honorifica Saulis ſepultura, neque Apoſtolis Arij impietatis ſectator Eudoxius ſub eadem ſacrificij ſanctiore ara poſitus, neque Paulinus & Euagrius Eccleſiæ, qui ſchiſmatis & diſſidij duces in Eccleſia Antiochena fuere, quod poſt obitum non paucis hinc ab annis propter populi pacem & concordiam myſticis tabulis ſunt inſcripti.

Quamobrem ipſe quoque Ægypti Eccleſiis, Eccleſiarum Orbis totius pacificandarum gratia, vt mortui illius nomen inſcribant, præcipe. Ita enim cùm Patrum canones non tranſgrediere, tum Eccleſiarum ſimul omnium concordiam plurimi facies. Te verò ea nobis, quę conuenit, reſcripturum eſſe ad communem conſenſum & fraternitatem reſpicientem, C perſuaſum habeo. Fraternitatem quæ tecum eſt, omnem ego, quiſque mecum ſunt, ſaluere iubeo.] hactenus Attici ad Cyrillum epiſtola: qua quidem vides ipſum eructare adhuc amaritudinem, nondum purgato pectore concepto ſemel odio in Ioannem; inuitumque ac renitentem adactum, vt quem fuerat acriter perſecutus, eius nomẽ in tabulas referri iuberet. Quod verò in Romanam Eccleſiam, à cuius iamdiu communione reiectus fuerat, eſſet perinfenſus; Paulinum & Euagrium defunctos Epiſcopos, qui illi communicarant, ſchiſmaticos nominat. Quæ autem inter hæc idem Atticus ſcripſerit ad Petrum & Ædeſium diaconos, accipe[a]:

[a] *Apud Niceph. lib. 14. c. 26.*

ALIA ATTICI EPISTOLA DE EIS-DEM.

Ad Dei amantiſſimum Cyrillum Epiſcopum fratrem noſtrum, vt decuit, per epiſtolam ſcripſimus ea quæ nomine Ioannis in Eccleſiaſticas tabulas relato acta ſunt. Nihilo verò minus & ad pietatem veſtram ſcribimus, quæ meliùs quàm alij res noſtras nouit: ad pacem D videlicet & ad tranquillitatem eas euaſiſſe de ſententia piiſſimorum Principum, & omnium deinde Orientalium Epiſcoporum, ipſorumque adeò Occidentalium quoque de Ioanne ſacris tabulis non vt Epiſcopo, ſed qui aliquando Epiſcopus fuerit, inſerto, vt memoria eius propter communem vniuerſi Orbis pacem coleretur. Scribimus autem, ne concordia (vt ita dicam) vbique obtinente, ſolis nobis ei non adſtipulantibus, ſimul & piiſſimis Principibus aduerſari videamur, & ſummè neceſſariis rebus noſtris, ventis aliquibus aduerſis obortis, & Eccleſiæ Chriſti noceamus. De his hactenus.] Quid verò Cyrillus rem aduerſatus ad Atticum reſcripſerit, litteræ ipſius declarant, quæ ſic ſe habent[b]:

[b] *Apud Niceph. lib. 14. c. 27.*

CYRILLI EPISTOLA DE NON RESTITVENDO IOANNIS NOMINE.

Lectis, quæ à pietate tua ad me miſſæ ſunt, litteris: Ioannis nomen ſanctis inſcriptum eſſe tabulis, intellexi. Vbi verò eos qui inde ad nos venere, interrogaui; non in laicorum, ſed Epiſcoporum catalogo adſcriptum eſſe audiui. Porrò diſpicienti mihi, atque animo repetenti, an qui hoc fecere, Nicænorum Patrum decretum ſequantur, & aliquantulum E mentis luminibus in magnam illam Synodum intendenti, vniuerſum ſanctorum illorum Patrum collegium quibuſdam veluti oculis renuere, & viribus omnibus, quo minùs ad rem eam comprobandam occurram, obſiſtere videtur. Quomodo namque inter ſacerdotes Dei cenſebitur, illorúmve feret ſortem, cui ſacerdotalis dignitas abrogata eſt? Quomodo verò in catalogo ſacrorum miniſtrorum erit, qui Eccleſiaſticis mœniis eiectus eſt? Aut enim profeſſione noſtra indignum eſt, vt ſacerdotij nomen nihil eſſe, & rem ipſam communem omnibus eſſe, quæ tamen eis ſolis qui ad eam vocati ſunt, aſſeruata eſt, dicamus: aut ſi magnum quiddam eſt, quod ſacerdotalem functionem à populi multitudine dirimit; non miſcenda quæ miſceri non poſſunt; ſed eorum quæ diximus, quoduis in ordine ſuo conſeruandum, & honore debito cohoneſtandum nobis erit. Quomodo igitur aut inter

Epiſco-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Episcopos laicus, aut inter germanos & legitimos, qui talis non est, consistet? Honora,te horror,eos qui magnarum & splendidarum rectéque actarum rerum tulere testimonium, ne contumelia sanctum Patrum chorum afficias.

Considera eos qui superstites adhuc in vita manent,quomodo rem hanc acceperint. An non illi dolore se omni repletos esse,recte dicant, si in eumdem cum eis ordinem is cui dignitas adempta est,referatur? Verùm id pietati quoque tuæ persuasum esse puto. Quamobrem & illis & nobis mœroris abole causam, tolle omnem tristitiæ occasionem. Nam facilè & expeditè ea quæ præter opinionem accidunt, disponere & administrare,boni & sapientis esse dixerim: sed tum demum,cùm nihil detrimenti afferant. Non enim,quamuis gregem Christi propagare, frequentioremque efficere studeamus, examina hæresum, si errorem suum non repudiant, recipimus : & proinde non omnino prompta quadam dispensatione
B facilem cum eis amplecti pacem debemus, aduersus quos pugnare præstet. Dispensationis sanè laudatæ opus fuerit, si quandoque ita à debita ratione deflectere videamur,vt in rebus vtilibus & commodis detrimentum euitemus. Sic & beatus Paulus omnibus factus est omnia, non vt exiguum quicquam lucrifaceret,partem autem quampiam damno afficeret,sed vt omnes lucraretur. Videamus ergo eiusmodi rerum inuestigationi insistentes,an non plus huic causæ insit mali, quàm illa videatur habere boni. Tot iam præteriere anni, ex quo pietas tua thronum suum tenuit; neque quisquam est, qui conuentus in ecclesia tuos vitet: Quin etiam si ab initio nonnulli dissidendi amore se ipsos ab illis segregarunt : tamen & illi per vim & gratiam Christi reuocati sunt. Ex magistratibus verò quis non pietatis tuæ dictis audiens est? quis ob hanc ipsam causam est, qui extra Ecclesiam maneat? nemo mehercule est: non enim hoc dat Deus.

C Itaque quemnam ad salutem reuocans,aut ad legitimos in Ecclesia conuentus reducens, quin omnem potiùs Ecclesiæ mœnibus eiiciens, Ægyptum,regionem etiam Augustalem, & Arcadiam,& Thebaidem,& Libyam,& Pentapolim, & tot Ecclesias dolore afficis? non vt quemquam lucrifacias : omnes namque lucrifecit gratia Saluatoris. Remitto te hac in re ad ipsam pietatis tuæ doctrinam. Ne cótra te ipsum celebres & illustres eos,qui aduersandi studio in partes discessere, neque vmquam iustum de scriptis iudicium accipiunt. An ita conniuere & cessare nos pietas tua suspicatur, vt non diligenter de præclara fama tua, & quomodo Saluatoris greges regantur, atque manu ducantur, inquiramus? Vna namque hæc, etiam si locorum intercapedine diiuncti sint, Episcoporum est cura. Sed enim ne in hoc prolixior esse, & pietati tuæ contraria sentire videar: esto vt pauci admodum adhuc sint seditiosi, qui se pro illius malignitate periculo exponunt: apud nos autem tot sunt Ec-
D clesiæ, quæ de Ioanne decreta obtinere debere contendunt. Quibus igitur suffragari æquum est? Quinam vt lætentur, Deo placitum est? illi ne qui Ioanni patrocinantur,cùm tanta designauerit, an qui pœnam homini irrogarunt ei, qui cùm alios dolore afficeret, pro nihilo duxit?

Quod si concordiam Ecclesiarum conseruare, minimè contemnendum videtur : solue id, rogo, quod eam scindit: mitte gladium in vaginam suam : iube ex Episcoporum nomenclatura Ioannis nomen eximi. Nam si parui id facimus, & dicimus, Non affert dolorem Apostolorum choro Iudas proditor in eodem cum illis ordine census : Iudæ autem nomine in eorum numerum relato, quo deinde loco Matthias nobis ponetur? Cùm igitur nemo, Matthia electo, Apostolorum choro Iudam adscripserit: maneat & seruetur, hortor, post celebris memoriæ Nectarium, secundus laudatissimi Arsacij gradus; ne quid per vim
E perperam & illegitimè inductum, memoriam beati viri explodat. Sed pauci fortasse hoc ægre ferunt (permitte autem mihi, vt liberè quæ volo, dicam) omnes equidem saluos fieri optem. Si quis verò imperitia sua ab Ecclesia secedit, & illius constitutionibus refragatur; quæ eiusmodi hominis est iactura? An non ipse quoque Saluator nos id ipsum docens, & formam in omnibus proponens, conducibilia quidem ad eos qui eum accesserunt locutus est, inobedientes autem & renuentes discedere permisit? Atque tantum abest vt aliquam talium hominum rationem habuerit, vt etiam ad ipsos dixerit discipulos: An & vos vultis abire?

CYRILLVS IN IOANNEM MINVS AEQVVS.

Obsequentibus sanè multam nos impendere curam, æquum est. Aduersarius autem & inobediens maleuolentiam ipse suam accusset,medicinam odio habens. Audiet verò ille iustum Iudicem dicentem: Quandoquidem locutus sum,& non obediuistis mihi; & extendi sermones,& animum nō aduertistis: & quæ sequuntur. Nos quidē,qui docemus quibusnam

Universidad de Deusto
Biblioteca

rebus quis laudem sibi apud Deum paret, studiosè admodum id facere atque instituere de- A
cet, atque cum Paulo resistentibus dicere: Obtecramus per Christum, reconciliamini Deo.
Inobedientes verò potestati Dei condemnare, illud vsurpantes: Curauimus Babylonem, &
non est sanata: relinquamus eam, quoniam peruenit in cælum iudicium eius. Consequens
igitur non est, propter aduersos quorumdam sermones (si quidem prorsus aliqui sunt) fun-
ditus Ecclesiasticas sanctiones conuelli, vt laicus sacerdotali dignitate enitentibus adnume-
retur, & honorem eumdem consequatur. Neque enim communem Orbis vniuersi pacem,
sed concisionem potius quidam vocent. Ego quidem tum demum obtinere debere & no-
men & rem ipsam pacis censeo, cum sanctorum sententiis non aduersemur, neque illorum
decretis repugnemus. Quod si enim beatus Alexander, confidentis prorsus oris vir, iuxta
pietatis tuæ verba aliquos ex religiosissimis fratribus & collegis nostris Orientalibus Episco-
pis inani dictorum fuco decepit, & ad huius rei comprobationem raptos pertraxit: nō prop- B
terea morbus hic prorsus obtinere, & animos omnium depascere, sed potius veluti quæ-
dam lippitudo Ecclesiæ oculum infestans, à vobis repurgari debet: vt illa rursum directè ad
Patrum decreta respiciens, merito à Christo audiat: Oculi tui columbarum.

Accepi & ego à Dei amantissimo qui ad extremam feliciter peruenit senectutem, Aca-
cio litteras: in quibus religiosissimum Antiochiæ Antistitem vi coactum à quibusdam esse,
vt Ioannis memoriam celebraret, assueuerat: atque illud apertè commemorat, valde eum vi-
rum ea in re dolore affectum fuisse, viamque qua tam præfracta audacia liberaretur, quæsi-
uisse; & litteras hac de causa à nobis & pietate tua, ne simul cum quibusdam in eumdem
errorem duceretur, neve huiusce modi consilia agitantibus cederet, impetrare voluisse. At
nos, qui ad curam & medicinam faciendam vocati sumus (da enim hoc mihi vt pro animi
mei dolore liberè dicere possim) ne accessio vulnerum fiamus; sed potius opinionem eam, C
qua temeritatem aliorum secuti esse videri possimus, fugiamus.

Demiror verò hoc quoque, si Alexander quem diximus, ad dicendum promptus & co-
piosus, & qui non paruo tempore istic vobiscum versatus sit, aliquos ad hanc rem suasione
sua adducere non potuisse visus est, quam tabellarius vnus efficere tantum (sicuti rumori-
bus fertur) potuit, vt populum commouerit causamque tempore longiore sopitam denuo
excitarit; quod omnino est incredibile. Verùm sit hoc quoque, & ita factum esse credatur.
Sed noui pietatem tuam, præclaram in eloquentia esse: docebit ea prorsus quæ opus est ho-
mines ad tumultum excitatos: vberem habes sacrarum doctrinarum gratiam: persuadebis,
scio, piissimis etiam Principibus, vt more suo in canonum decretis acquiescat. Quod enim
veræ pietatis studiosi & Christi amantes sunt, constitutionibus suis Ecclesias administrari
permittent; paternæque virtutis æmulatores, maiorum exempla imitabuntur. Ne igitur le- D
chonias reiectus, cum Dauide & Samuele Prophetis censeatur: neque si quibusdam inique
placitum est, vt Eudoxij reliquias in eo quo scripsistis reponerent loco, propterea nos quo-
que profanum, vt sacrum, in Album referamus. Oportuit namque à nobis res illius corrigi,
non illum nobis præscribere, & quæ post eum acta sunt constituere.

Atque hæc dicimus, non quòd iacenti & mortuo illi insultemus; non enim hoc det Deus:
neque quòd alienis (sicuti scriptum est) lætemur malis; non enim Christianorum hoc est
cōsilium & institutum: sed qui id quod homini condolemus, ad vtilitatem Ecclesiæ con-
ferimus, canonibus illius nihil præstabilius esse ducentes. Si namque illos sartos tectos con-
seruare, atque exauctoratum inter Episcopos censere liceret: rectè profectò, qui id quo mi-
nus fieret, impedirent, feri atque immites dicerentur. Quandoquidem verò altero obti-
nente, alterum consistere non posse, necesse sit: sanctiones Ecclesiæ vincant, & ex sacro ca- E
talogo, qui sacrorum minister non est, moueatur: hoc enim Ecclesias ad pacem seruandam
coniungit; hoc animorum consensum omnem perficit. Itaque illud nobis dato, vt purè nos
conuentus agere & communicare cum pietate tua possimus: atque tu vnius, eiusque defun-
cti amorem post eorum qui adhuc viuunt, dilectionem, ac potius post Ecclesiæ sanctiones
habeas.] hucusque Cyrilli ad Atticum epistola.

CYRILLVS REVERITVS ROMANVM PONTIFICEM.

Considereres hic velim, lector, quàm infensissimo animo Cyrillus in Ioannem Chryso-
stomum fuerit, qui nec defuncto pepercerit, & acre bellum iam ornaret aduersus eos qui
pro restitutione ipsius nominis laborarent; in quos hac epistola inuectus est: sed cùm hoc
animo compositus esset, haud tamen præ reuerentia ausus est aperte quicquam loqui ad-
uersus Innocentium Romanum Pontificem, quem superiùs suo loco diximus de restitu-
endo Ioannis nomine fuisse præcipuum architectum, auctorem, & in renitentes vl-

torem

Universidad de Deusto
Biblioteca

A torem, ob quam causam sedis Apostolicæ communionis Theophilum eius prædecessorem expertem fecerat. Sed non permisit Deus, cum qui recti quadam specie deceptus fuit, in eodem diutius errore versari; quin eum cælitus per visum admonuit. Quomodo id acciderit; recitatis his litteris nuper redditis, subdit ista Nicephorus [a]: [a] Nicepb. lib. 14. c. 28.

Hæc quidem Cyrillus de sacro Chrysostomo & scripsit & sensit, præsumptæ opinioni inseruiens, quam dudum patruum suum Theophilum secutus conceperat. Quoniam verò dissidium hoc quidem ex zelo, quamuis non secundùm scientiam, nõ autem ex inuidia, neque diabolica contentione manauit: non oportere virum & doctrina & virtute præstantem, hac vna in re claudicare, quo minùs ad summam perfectionem perueniret, Deo visum est. Homines enim illi erant, & humanis affectionibus obnoxij. Quapropter aliquãto pòst Cyrillus cum magno illo viro etiam post eius mortem in gratiam rediit, erroremque suum corB rexit, cum tum multis aliis concitantibus, tum maximè Isidoro Peluſiota, nunc reprehensione, nunc admonitione eũ cohortante.] extant ipsius Isidori ad Cyrillum eo argumento conscriptæ litteræ, scitæ quidem & perjucundæ, quæ sic se habent [b]: [b] In Append. ad Liberat. diacon.

Terrent me diuinarum Scripturarum exempla: & tamen quæ necessaria sunt, compellor dicere, & scribere. Siue enim pater sum, vt ipse dicis: Heli condemnationẽ metuo, quia peccantes filios non coercuit. Siue filius tuus sum, sicut magis scio: pœnam Ionathæ [c] formido, qui patrem non prohibuit ventriloquam requirentem; & prior illo qui peccauerat, quia non prohibuit quod potuerat, in bello defunctus est. Vt ergo & ego nõ iudicer, ipseque nõ iudiceris à Deo: depone contentiones ob iniuriæ propriæ vltionem, quam tibi à mortuo deberi putas; ne viuentem Ecclesiam dissipes, vt æternam dissensionem ei sub pietatis prætextu concinnes.] recitat eamdem Nicephorus [d], estque inter alias Isidori [e] epistolas nuper euulsas. ISIDORVS AD CYRILLVM. [c] 1. Reg. 2. 41. Reg. 28. [d] Nicepb. lib. 14. c. 15. [e] Isidor. lib. 1. epist. 370.

C Quomodo autem per visum idem Cyrillus ad meliorem frugem fuerit restitutus, hæc ab eodem accipe [f]: Non solùm enim litteris Isidori, sed & diuina etiam & secretiore quadã reuelatione accedente, correxit. Videre namque (inquit) visus est, se ipsum sacris ædibus expulsum à Ioanne, comitatu, & diuino quod circa eũ erat satellitio maximè freto, & Matrem Domini pro ipso deprecantem; atque cùm multa etiam alia, tum illud præcipuè, quod pro ipsius gloria plurimum ille decertarit, sicuti dicetur, referentem, vt in sacra templa reciperetur, orare. Hanc visionem cùm S. Cyrillus cogitabundus animo secum volueret, se ipsum, quòd in sanctum virum inuectus esset, damnauit: & deinde ipse quoque, re cognita, Ecclesiæ Chrysostomi addictus, virum eum admiratus est, valdeque ipsum, quòd contra illum imprudens prorsus irritatus fuerit, pœnituit. Proinde diuersum omnino à priore consilio faciens, Synodum prouincialem coegit, & Ioannis nomen simul & ipse & reliqui magnarum D sedium Antistites in sacro Albo proposuerunt.] hæc de reddito per Cyrillum Ioannis nomine in Diptycha ex Niceta Nicephorus. [f] Nicepb. lib. 14. c. 28. VISIO CYRILLO DIVINITVS OSTENSA. CYRILLVS CONCILIATVS CHRYSOSTOMO.

Haud dubium diuina eum oportuit visione admonitum, qui adeò se ea in re hactenus refractarium exhibuerat. Subdit verò ex eodem auctore ista Nicephorus: Illi verò minus verè dicere videntur, qui Cyrillum libros alios magni Patris aboleuisse perhibent. Nam si qua scripta eius abolenda erant; hæc quæ adhuc extant, quòd consilium institutumque eius in eis maximè expressum est, abolita oportuisset: nisi Deus vtilitatis hominum curã gerens ea conseruasset.] sed potuit fortasse Cyrillus, quæ apud se essent scripta Chrysostomi, incendio damnasse; quæ verò penes alios plures plura reperirentur exemplaria, haud valuit. Subdit Nicephorus: Hoc cùm in arcana Nicetæ philosophi (qui & Dauid dictus est) historia & apud alios item inuenerim, operi huic meo inferendum esse quoque duxi: ne cui ambigere E in mentem veniat, quomodo tanta luminaria inimicitias mutuas exercentia, ambo ad summam sanctitatem peruenerint, & Ecclesiæ columnæ extiterint, inimicitiis huiusmodi nullum illorum gloriæ detrimentum afferentibus.] hactenus auctor. Hæc quidem hoc anno ipsius Cyrilli sedis exordio cœpta, in sequentem quoque annum esse propagata videntur.

QVi sequitur annus Christi decimustertius supra quadringentesimum, vnius tantùm Lucij Consulatu in Fastis reperitur adscriptus, necnon in rescriptis Imperatorum: Quod quidem accidisse scias, non quòd præter consuetum morem vnus dumtaxat Consul creatus HERACLIANI CONSVLATVS ET TYRANNI.

Universidad de Deusto
Biblioteca

creatus fuerit; sed quòd eius collega, qui fuit Heraclianus Comes in Africa, tyrannus euasit: cuius rei gratia expunctum est ipsius nomen è publicis monumentis; quod vidimus superiùs aliàs factum, cùm abolito eamdem ob causam Ruffini nomine, solus sine collega relictus est Theodorus. A

De consulatu enim Heraclani assertores sunt Orosius atque Prosper, suorum temporum ambo scriptores: nam hic in Chronico sic habet: Huius collega (*nempe Lucij*) in Consulatu fuit Heraclianus (*non Herodianus, vt plerique codices legunt*) qui nouarum in Africa rerum reus, & honorem amisit & vitam.] Orosius item hæc de ipso habet[a]: Heraclianus interea Africæ Comes missus (*eo magistratu ab Honorio donatus, quòd Stilichonem interfecisset*) cùm idem Attalus vmbram gestaret Imperij, Africam strenuè aduersum Duces [*] ab eo missos tutatus, Cõsulatum assecutus est: quo elatus supercilio, Sabinum domesticum suum, virum ingenio callidum, industriaque solertem, & sapientem nominandum, si animi vires tranquillis studiis accommodauisset, generum allegit: cum quo quorumdam periculorum suspiciones cùm patitur, fecit. Atque aliquandiu Africana annona extra ordinem retenta: ipse tádem cùm immensa, certè temporibus nostris satis incredibili classe nauium Romam contendit: nam habuisse tunc tria millia septingentas naues dicitur; quem numerum ne apud Xersem quidem præclarum illum Persarum Regem, nec Alexandrum magnum, vel quemquam alium Regum fuisse, historiæ ferunt. Is simul vt agmine militum ad Vrbem pergens, littore egressus est, occursu Comitis Marini territus, & in fugam versus, arrepta naui, solus Carthaginem rediit, atque ibi continuò militari manu interfectus est. Sabinus gener eius Constantinopolim fugit; vnde post aliquantũ temporis retractus, exilioque damnatus est.] hæc Orosius. porrò Heraclani interitum anno sequenti contigisse sub Consulatu Constantij & Constantis, Marcellinus tradit in Chronico. Extat Honorij Imperatoris aduersus Heraclianum tyrannum huiusmodi rescriptum[b]: C

[a] *Oros. lib. 7. c. 42.*

[*] Iudices

APPARATVS HERACLIANI. B

HERACLIANVS FVGATVS ET OCCISVS.

[b] *l. 11. de pœn. Cod. Theod.*

RESCRIPTA IN HERACLIANVM.

Heraclianum hostem publicum iudicantes, digna censuimus auctoritate puniri, vt eius resecentur infaustæ ceruices. Eius quoque satellites pari intentione persequimur. Sed hanc omnibus priuatis atque militantibus licentiam damus, vt omnes prodendi in medium habeant liberam facultatem. Nec inuidiam metuat, qui ad publicum deduxerit criminosum: cùm illud specialiter caueamus, ne vllus aliquẽ eorum aut subtrahendũ iudicet, aũt celandum: néve ex eorum facultatibus vel depositа deneget, vel accepta non prodat. Dat. III. Non. Iulij, Rauennę, post Consulatum Honorij nonum & Theodosij quintum.] ita quidem restituendum pro Consulatu decimo Honorij & Theodosij sexto, qui contigit post sequentem annum. datum enim esse huiusmodi ab Honorio rescriptum hoc anno post fugam Heracliani, satis potest intelligi ex his quæ tum annọ superiori, quo rescriptorum Consulatus inuersos diximus, tum etiam ex his quæ ex Orosio & Marcellino nuper hoc anno sunt dicta: sed id certiùs demonstrat sequens ab eodem Honorio Imperatore datum de abolendo nomine Consulis Heracliani rescriptum ad Adrianum Præfectum Prætorio[c]: D

[c] *l. 11. de infir. his quæ sub tyran. C. Theod.*

Heracliani vocabulum nec priuatim nec publicè vlla memoria teneat: ideoq; submouenda esse censemus, quæcumque sub eo gesta esse dicuntur. Libertates quoque (quoniam certum est scelere eius solemnitatem Consulatus esse pollutam) in melius reuocamus: sciatq; dominorum voluntas, iterandum esse, quod illo auctore aduertit stare non posse. Semel tamen mutatæ conditionis beneficium implẽdum esse, præcipimus, & ita repeti manumissionum consuetudines nunc iubemus, vt nullus sub hac occasione incipiat nolle quod voluit. Dat. III. Non. Aug. Rom. post Conf. Honorij IX. & Theodosij V. AA. Conss.]

MARCELLINVS INNOCENS OCCIDITVR. E

Sed quid lugubre accidit post cladem Heraclianam? illud dolẽdum, quòd Marinus Dux exercitus traiiciens in Africam, perduelles Imperij persecuturus, Marcellinum illum Tribunum & Notarium, Cognitorem missum & sequestrem conciliationis inter Donatistas atque Catholicos, virum eruditione spectatum & pietate insignem, proditione Donatistarum, calumniam passum studuisse parti Heraclianæ, occidi iusserit. hoc quidem est quod S. Hieronymus de eo ait[d]: Marcellinus sub inuidia tyrannidis Heraclianæ ab hæreticis innocens cæsus est.] Sed quinam hi hæretici in Africa, nisi Donatistæ in ipsum infensissimi? Ob id igitur titulo martyrij in Ecclesiasticas tabulas referri meruit, & anniuersaria memoria honestari: de eo enim ita in Romano Martyrologio VIII. Id. Aprilis: Carthagine S. Marcellini martyris, qui ob Catholicæ fidei defensionem ab hæreticis occisus est.]

[d] *Hier. contra Pelag. lib. 3.*

De eo etiam hæc Orosius[e]: Marcellinum Marinus Comes apud Carthaginem (incertum est, zelo stimulatus, an auro corruptus) occidit. Qui continuò reuocatus ex Africa, fa-

[e] *Oros. lib. 7. c. 42.*

ctusque

Universidad de Deusto
Biblioteca

A ctusque priuatus, vel ad pœnam, vel ad pœnitentiam conscientiæ suæ dimissus est.] hæc Orosius. Putauerunt enim Donatistæ, vnà cum Marcellino se extinguere & abolere potuisse, quæ eo præsente confecta essent aduersus ipsos Acta publica. sed Honorius voluit eadem facta tecta atque firmiter in perpetuum custodita, cùm anno sequenti ad Iulianum in Africa Proconsulem aduersus eos ita rescripsit[a]:

[a] *l. 55. de hær. C. Theod.*

RES GESTAE SVB MARCELLINO SERVATAE INTEGRAE.

Notione & solicitudine Marcellini spectabilis memoriæ viri contra Donatistas gesta sunt ea, quæ translata in publica monumenta habere volumus perpetim firmitatem. Neque enim morte Cognitoris perire debet publica fides. Dat. III. Kalend. Septembr. Cõstantio & Constante Conss.] Quantum verò Honorio Imperatori, Christianoque Senatui displicuerit obitus Marcellini; inde accipere potes, quòd Marinus ipse Dux, qui ob ingentem sine sanguine partam victoriam, atque Africam Romano Imperio restitutam, ipsamque
B Rempub. à sæuissimo tyranno liberatam, nobilem fuisset iure consecuturus triumphum; Romam reuersus, non solùm eo priuatus est, sed exutus militia, in ordinem redactus, ad pœnitentiam pro expiando graui scelere dumtaxat fuit in vita relictus; sed & fuisset vindice legum gladio truncatus capite, nisi indecens visum esset sanguine sontis, insontis martyris vlcisci sanguinem. Sed de Marcellino hactenus.

Quod rursus ad Heracliani tyrannidem pertinet: ad hanc planè referenda sunt, quæ S. Hieronymus, tacito nomine, de eodem scribit in epistola ad Demetriadem; quam quidem hoc ipso tempore datam esse, inde certum deduces argumẽtum, quòd idem S. Hieronymus in eadem epistola testatur, se ante annos circiter triginta scripsisse epistolam ad Eustochium de Virginitate, quam ab ipso elaboratam fuisse anno Domini trecentesimo octogesimotertio, superiùs suo loco demonstratum est. De Heracliani enim enormibus vitiis ex S. Hieronymo superiùs diximus, cùm de Probæ, Iulianæ, & Demetriadis in Africam ex Vrbe appul-
C su egimus. Porrò hoc tempore contigit ab eadem Demetriade edi egregium Christianę pudicitiæ specimen, cùm ipsa virgo oppignerata iam sponso, ex inopinato cum habitu mutans vitæ statum, monastico habitu est professa vitam monasticam. Quàm autem admirandi id fuerit exempli, haud intelliges, nisi in memoriam reuoces quæ de horum nobilissimo genere ad calcem tomi quarti superiùs dicta sunt. Didicit hæc S. Hieronymus à clarissimis feminis Gallicanis, quæ fugientes barbaros anno superiori (vt vidimus) grassantes in Gallias, nauigaturæ in Palæstinam ad loca sancta, vi ventorum in Africam iactatæ fuerunt. Factum verò egregium à S. Hieronymo ita describitur[b]:

EGREGIVM FACTVM DEMETRIADIS VIRGINIS.

[b] *Hier epist. 8.*

Aiunt sanctæ & nobiles feminæ, quæ eam *(nempe Demetriadem)* viderunt, quæ norunt, quas de littore Galliarum ad habitationem sanctorum locorũ, hostium per Africam com-
D pulit sæua tempestas: noctibus & secretò, conscijs tantùm virginibus Dei, quæ in matris & auiæ comitatu erant, nunquam eam linteaminum, numquam plumarum vsum mollicie; sed ciliciolum in nuda humo habuisse pro stratu, iugibus faciem rigasse lacrymis, Saluatoris mente genibus aduolutam, vt suum reciperet propositum, vt impleret desiderium, vt auiæ animum matrisque molliret. Quid vltra differo? Cùm iã nuptiarum appropinquaret dies, & futuro matrimonio thalamus pararetur; secretò & absque arbitris, noctemque habens pro solatio, talibus se fertur armasse consiliis: Quid agis Demetrias? cur pudicitiam tanto pauore defendis? libertate opus est & audacia. Quæ sic in pace metuis, quid faceres in martyrio perpetiendo? Quæ tuorum vultum ferre non potes, quomodo sustineres tribunalia persecutorum? Si te virorum exempla non prouocant; hortetur, faciatque securam beata martyr Agnes, quæ & ætatem vicit & tyrannum, & titulum castitatis martyrio consecrauit.
E Nescis, misera, nescis cui virginitatem tuam debeas?

CLARISSIMAE FEMINAE EX GALLIA EXTORRES OB BARBAROS.

Dudum inter barbaras tremuisti manus: auiæ matrisque sinu & palliis tegebaris: vidisti te captiuam, & pudicitiam tuam non tuæ potestatis: horruisti truces hostium vultus: raptas virgines Dei gemitu tacito conspexisti. Vrbs tua, quondam Orbis caput, Romani populi sepulchrum est: & tu in Libyco littore exulem virum exul ipsa accipies? quam habitura pronubam? quo ducenda comitatu? stridor Punicæ linguæ procacia tibi Fescennina cantabit. Rumpe moras omnes: Perfecta[c] Dei dilectio foras mittit timorem. Assume[d] scutum fidei, loricam iustitiæ, galeam salutis: procede ad prœlium. Habet & pudicitia seruata martyrium suum. Quid metuis auiam? quid formidas parentem? forsitan & ipsæ velint, quod te velle non credunt. His & aliis compluribus inflammata stimulis, omnem corporis cultum, & habitum sæcularem, quasi propositi sui impedimenta proiecit: pretiosa monilia & graues censibus vniones, ardentesque gemmæ redduntur scrinijs: vili tunica induitur, vi-

[c] *1. Ioan. 4.*
[d] *Ephes. 6.*

DEMETRIAS VESTES MONASTICAS INDVIT.

lior

liori tegitur pallio,& insperata auiæ genibus repentè prouoluitur: fletu tantùm & planctu, A quæ esset, ostendit.

Obstupuit sancta & grauis femina, Proba auia, alienum habitum in nepte conspiciens: mater gaudio stabat attonita: vtraque verum non credere, quod verum esse cupiebat. hæsit vox faucibus,& inter ruborẽ & pallorem, metumque atque lætitiam cogitationes variæ nutabant. Succumbendum est huic loco; neque narrare aggrediar, quod dicendo minùs faciam. Ad explicandam incredibilis gaudij magnitudinem, & Tulliani fluuius siccaretur ingenij, & contortæ Demosthenis vibratæque sententiæ tardiùs languidiusque ferrentur. Quicquid potest cogitare animus, quicquid sermo potest explicare, illo in tempore factum est. Certatim in oscula neptis & filiæ mater & auia ruunt: vbertim flere præ gaudio, iacentem manu attollere, amplexarique trepidantem: agnoscere in illius proposito mẽtem suam, & gratulari, quòd nobilem familiam virgo virginitate sua nobiliorem faceret: inuenisse B eam quod præstaret generi, quod Romanæ vrbis cineres mitigaret.

DEMETRIA DIS EXEMPLO AICTAS VIRGINVM NVMERVS.

Iesu bone, quid illud in tota domo exultationis fuit? Quasi ex radice fœcunda multæ simul virgines pullularunt: exemplum patronæ & dominæ secuta est clientum turba ac famularum. Per omnes domos feruebat virginitatis professio, quarũ cùm impar esset in carne conditio, vnum erat præmium castitatis. Parum loquor. Cunctæ per Africam Ecclesiæ quodam exultauere tripudio: non solùm ad vrbes, oppida, viculosque, sed ad ipsa quoque magalia celebris fama penetrauit: omnes inter Africam, Italiamque insulæ hoc rumore repletæ sunt,& inoffenso pede longiùs gaudia cucurrere. Tunc lugubres vestes Italia mutauit, & semiruta vrbis Romæ mœnia pristinum ex parte recepere fulgorem, propitium sibi existimantes Deum in alumnæ conuersione perfecta. Putares extinctam Gothorum manum, & colluuiem perfugarum atque seruorum, Domini desuper intonantis fulmine, cõcidisse.] C & paulo pòst: Penetrauit hic rumor Orientis littora,& mediterraneis quoque vrbibus Christianæ gloriæ triumphus auditus est. Quæ virginum Christi non huius se societate iactauit? Quæ mater non tuum, Iuliana, beatum clamauit vterum?] hæc & alia Hieronymus, qui & de virginis dote summa Christo sponso collata subdit:

DEMETRIADIS DOS INGENS COLLATA PAVPERIBVS.

Fertur (inquit) & omnium Christianorum laude celebratur: quicquid fuerat nuptiis præparatum à sancta Christi synoride (*Proba scilicet ac Iuliana*) virgini traditum, ne sponso fieret iniuria; immo vt dotata pristinis opibus veniret ad sponsum, & quod in rebus mundi periturum erat, domesticorum Dei sustentaret inopiam.] post hæc autem S. Hieronymus de eiusdem generis nobilitate plura, quæ nos alia occasione superiùs. Quod verò maximè omnium profuturum virgini existimauit, idem S. Hieronymus ea epistola ipsam admonuit, vt Origenianæ hæresis venena vitaret: cur autem hoc, dicemus postea. Cùm verò exordia re- D petit delatæ ex Oriente Romam hæresis, dum sub Anastasio Papa per Ruffinum aduectum est Romam Periarchon Origenis, hæc adiicit: Et quia vereor, immo rumore cognoui, in quibusdam adhuc viuere & pullulare venenata plantaria: illud te pio charitatis affectu præmonendam puto, vt S. Innocentij, qui Apostolicæ cathedræ & supradicti viri successor & filius est (*nempe Anastasij Papæ*) teneas fidem, nec peregrinam (quamuis tibi prudens, callidaque videaris) doctrinam recipias. Solét enim huiuscemodi per angulos mussitare, & quasi iustitiam Dei quærere: Cur illa anima in illa est nata prouincia? Quid causæ extitit, vt alij de Christianis nascantur parentibus, alij inter feras & sæuissimas nationes, vbi nulla Dei notitia est? &c.] monet vehementer vt caueat Origenistas, eosdemque in Pelagianos nomine commutatos. Sed in his illud considera: Quid est quod scribés ad virginem in Africa agentem, vbi adest S. Augustinus tantopere ipsius Hieronymi litteris commendatus, vt Innocentij Papæ fidem teneat & sequatur, nec meminit Augustini? nisi quòd sciret, illibatam eam in E sede Petri certiùs custodiri; sicque è fonte ipso puro potiùs quàm ex riuis aquam salutis petendam esse demonstrans: quod ipse exemplo & verbis docuit, cùm de fidei veritate Damasum Papam sæpe consuluit. Sed ad Demetriadem.

[a] *Hier. eadem epist. 8.*
[b] *2. Cor. 12.*
[c] *Psalm. 44.*
[d] *Genes. 37.*

SOLEMNES RITVS CONSECRATIONIS VIRGINIS.

Hæc igitur professa domi S. Demetrias, solemni ritu palàm postea in ecclesia ex præscripto Ecclesiastico more perfecit. de quibus ista idem S. Hieronymus habet[a]: Scio quod ad imprecationem Pontificis flammeum virginale sanctum operuit caput, & illud Apostolicæ vocis insigne celebratum sit: Volo[b] autem vos omnes virginem castam exhibere Christo. Quando[c] astitit Regina à dextris eius, in vestitu deaurato, circumdata varietate. qua veste polymita[d] & multarum virtutum diuersitate contexta indutus fuit & Ioseph, & Regum quondam vtebantur filiæ. Vnde & ipsa sponsa lætatur, ac dicit (*ipsa videlicet*

Universidad de Deusto
Biblioteca

A *videlicet quæ Deo dicatur virgo)* Introduxit[a] me Rex in cubiculum suum. Sodaliumque re- [a] *Cant.1.*
spondet chorus: Omnis[b] gloria filiæ Regis intrinsecus.] hæc pauca referat ex antiquis in [b] *Psalm.44.*
velandis virginibus Ecclesiæ cærimoniis S.Hieronymus.

Sed vnde tanta hæc Demetriadi? Exquirendus quidem est tantæ molis sapientissimus architectus. Fuit hic S. Augustinus, qui de sancta virginitate cum illa sermonem habuit, puto ante annum, cùm occasione publicę cum Donatistis Collationis Carthaginem se contulisset: ipse enim Augustinus in epistola, quam postea dedit ad Iulianam eius matrem, hæc habet[c]: Ministerij nostri, adiuuante gratia & misericordia Saluatoris, in domo nostra [c] *Epist.143.*
tantus fructus exortus est, vt humanis nuptiis iam paratis, sancta Demetrias spiritualem sponsi illius præferret amplexum, cui specioso præ filiis hominum ad habendam Spiritus vberiorem fœcunditatem, nec ad amittendam carnis integritatem virgines nubunt. Ne-
B sciremus autem quemadmodum nostra illa tunc exhortatio à fideli & nobili virgine fuisset accepta, nisi nobis profectis, cùm post paululum professa fuisset sanctimoniam virginalem, hoc ingens Dei donum, quod per seruos quidem suos plantat[d] & rigat, sed per se ipsum dat [d] *1.Cor.3.*
incrementum, nobis operantis prouenisse, vestrarum litterarum lætissimo nuncio & veraci testimonio disceremus.] hæc Augustinus. Ipsæ namque Proba & Iuliana reddiderunt de his omnibus certiorem quamprimum S. Augustinum, quem scirent magnopere adgaudurum: donumque ad eumdem nuptiale miserunt: quo ipse accepto, gratulatorias has perbreues litteras reddidit[e]:

[e] *Aug. epist. 179.*

AVGVSTINI DE CONSECRATIONE DEMETRIADIS EPIST.

Implestis gaudio cor nostrum, tanto iucundiùs, quanto cariùs; tanto gratiùs, quanto citiùs. Vestræ namque stirpis sanctimoniam virginalem, quam, quacumque innotuistis, ac
C per hoc vbique fama celeberrima prædicat, velocissimum volatum eius fideliore atque certiore litterarum nuncio præuenistis; & priùs nos fecistis exultare de cognito tam excellenti bono, quàm dubitare de audito. Quis verbis explicet? quis digno præconio prosequatur, quantum incomparabiliter glorioſiùs ac fructuosiùs habeat ex vestro sanguine feminas virgines Christus, quàm viros Consules mundus? Nam volumina temporum si magnum atque præclarum est nominis dignitate signare; quanto est maius atque præclarius, cordis, corporis integritate transcendere? Magis itaque gaudeat puella nobilis genere, nobilior sanctitate, quod sit per diuinum consortium præcipuam in cælis consecutura sublimitatem, quàm si esset per humanum connubium prolem propagatura sublimem. Generosiùs quippe elegit Aniciana posteritas tam illustrem familiam beare, nuptias nesciẽdo, quàm multiplicare pariendo, & in carne iam imitari vitam Angelorum, quàm ex carne adhuc numerum augere mortalium. Hæc est vberior fœcundiorque felicitas, non ventre grauescere, sed mente
D grandescere; non lactescere pectore, sed corde candescere; non visceribus terram, sed cælum orationibus parturire. Dominarum honore dignissimæ filiæ, perfruamini in illa quod defuit vobis: perseueret vsque in finem, adhærens coniugio quod non habet finem. Imitentur eam multæ feminæ dominam, ignobiles nobilem, fragiliter excelsæ excelsiùs humilem. Virgines quæ sibi optant Aniciorum claritatem, eligant sanctitatem: illud enim quantalibet cupiditate quando assequentur? hoc autem si plene cupierint, mox habebunt. Protegat vos incolumes & feliciores dextera Altissimi, dominæ honore dignissimæ, & præstantissimæ filiæ. Pignora sanctitatis vestræ, præcipuè ipsam sanctitatem præcipuam debito vestris meritis officio dilectione Domini salutamus. Velationis apophoretum gratissimè accepimus.] hactenus Augustinus.

Sed & S.Prosper quo celebrauit elogio Deo dicatam virginem Demetriadem? accipe:
E Valde (inquit[f]) mirabile erat, & inter præcipua diuinæ gratiæ exempla adnumerandum, quòd virgo Anicia super omnes ad fastigium beatæ nobilitatis euecta, de cuius fœcunditate auis atque atauis responsura posteritas & familiæ votis expectabatur & patriæ, conuerso repente animo, desiderio cælestium nuptiarum, declinasti mortale coniugium: & vt omnem prosapiam tuam etiam huius virtutis titulo consecrares, primam stirpis tuæ perpetuam & virginem filio virginis spopondisti.] hæc & alia S.Prosper in epistola quam ad ipsam scripsit Demetriadem Deo sacratam virginem. Vides quot quantisque sanctorum Patrum præconiis, spiritualium nuptiarum epithalamiis, Demetriadis dicata Deo virginitas fuerit celebrata: vt intelligas quo pretio semper in Ecclesia fuerit sancta virginitas, ex qua sublimis quæque nobilitas decorem accipit & ornamentum.

[f] *Apud Amb. epist.34.*

S. PROSPER LAVDES TEXVIT DEMETRIADIS

Sed quid accidit? crocitare importunè graculus voluit inter canentes olores, & in tanta cælestium nuptiarum festiua solatia conatus est inter lilia serpens latenter lubricus anguis

PELAGIVS SCRIBIT AD DEMETRIADEM.

guis irrepere. Pelagius enim etsi per præconem suum Cælestium propositis quæstionibus (vt vidimus anno superiori) hæresis venena spargeret; ipse tamen sub sanctitatis pallio adhuc latebat occultus: qui congratulaturus nouæ Christi sponsæ, quasi sponsale munus eidem exhibiturus, epistolam paræneticam, seu dixerimus potiùs librum (ita enim nominat Augustinus) ad ipsam misit, quæ hactenus extat: sed cùm apud sanctos Hieronymum & Augustinum inter eorum opera edita reperiretur, à simplicioribus eadem vel Hieronymi, vel Augustini credita est. verùm licet eorum non esse, sed hæretici potiùs hominis scriptio cognita fuerit: sub incerti tamen adhuc auctoris titulo in reiectaneam appendicem ad eorumdem Patrum opera relata, tamquam quisquiliæ & sordes, in angulo manet [a]. Ceterùm verè Pelagij esse, non solùm Pelagij errores in ea positi Pelagianis omnibus communes indicant, sed testificatione S. Augustini, immo & ipsius Pelagij, habetur expressum. Est autem epistolæ seu libri ad Demetriadem (vtroque nomine eam vocatam inuenimus) eiusmodi exordium: Si summo ingenio, pariqué fretus scientia, &c.]

[a] *Apud S. Hieron. & August. tom. 2. in append. epi. 7. edit. Plantin.*

PELAGIVS CLANDESTINA INFVNDIT VENENA.

Quod autem proprium est hæreticorum, clandestinis, instar colubri, spiris irrepere, in eodem quem ad Demetriadem librum scripsit, suum tacuit nomen: sed voluit Deus, vt per aliam ab eo scriptam epistolam, tum suum, tum & Iulianæ virginis matris nomen expresserit: id enim S. Augustinus in epistola ad ipsam Iulianam scripta docet, dum de eodem libro agit his verbis [b]: In quo (inquit) quamuis nec ipsius, nec tuæ reuerentiæ nomen expresserit, tamen à matre virginis, vt ad eam scriberet, à se postulatum esse, commemorat. In quadam verò epistola sua idem Pelagius, vbi & nomen suum apertissimè ponit, nec nomen sacræ virginis tacet, dicit ad eam se scripsisse, & eiusdem sui operis testimonio probare nititur, se gratiam Dei, quam vel tacere vel negare asseritur, apertissimè confiteri. Sed vtrum ipse sit liber, in quo de spiritalibus diuitiis illa verba posuit, vel vtrum ad vestram peruenerit sanctitatem, rescriptis vestris petimus nos dignemini facere certiores.] hæc ipse: cùm alioqui scriptum librum esse Pelagij, cùm confutat positas in eo blasphemas sententias, in libris de Gratia Christi Augustinus sæpe affirmet, sicut fecit in dicta epistola ad Iulianam, in qua ponit verba Pelagij eadem atque refellit, vt inter alia cùm in libro illo hęc leguntur: Scribimus enim, petente sancta matre eius, immo iubente.] quæ quidem verba magnopere ipsius Augustini animum perculerunt, veriti, ne tum mater tum filia Babylonis aureo calice potarentur. An num id verum esset (quod haud ita exploratum haberetur, cùm hæretici multa eiusmodi fingere consueuerint) id discere ab eis ipse studuit Augustinus.

[b] *Augustin. epi. 143.*

AVGVSTINVS INSVADIT CONTRA SCRIPTA PELAGII.

Sed esto, rogarit ac iusserit, vt ea ad Demetriadem scriberet, Iuliana Pelagium: haud tamen in suspicionem adducēda est hæresis Pelagianæ. Quod enim hactenus Pelagij nomen, vtpote monachi, bene audisset etiam apud sanctos viros, & inter alios apud ipsum quoque S. Paulinum Nolanum Episcopum (vt suo loco superiùs diximus) haud crimine hæresis ipsa infamanda est Iuliana, si quid ab eo ad virginem scribi, litteris postulauit: nam de sacris filiæ nuptiis (vt vidimus) ad S. Augustinum quoque litteras dedit, & ad alios etiam (vt puto) magni nominis viros. Ceterùm ipse S. Augustinus vt hæc accepit, ne hausturn ex epistolæ illius lectione venenum mortem eisdem afferret, cuestigio parauit atque propinauit antidotum, scribens ad Iulianam, quæ ab ipsius Augustini ore pendebat, epistolam [c]; qua sparsas in illo Pelagij libro hæreses spongia tersit.

[c] *Aug. epist. 143.*

CONVINCITVR VBIQVE AB AVGVSTINO PELAG.

Nec id sibi satis esse Augustinus existimauit, vna epistola confutasse Pelagij in eo libro conscriptas hæreses: sed addidit alia, multusque fuit in his: nam libro postea scripto aduersus Pelagium & Cælestium de Gratia Christi, eadem scripta sæpe refellit, vbi eiusdem epistolæ seu libri sæpe meminit. Demum eo procaciæ ventum est, vt nec ipse Pelagius negarit illum esse suum, sed gloriaretur: nam ita de eo Augustinus [d]: Sicut de gratia Dei sentit in eo libro, quem ad sacram virginem scripsit, cuius etiam commemorationem fecit in litteris, quas Romam misit.] citabat ipsum suum librum Pelagius, his scilicet verbis ab eodem Augustino [e] redditis: Legant etiam (inquit) quam ad sacram Christi virginem Demetriadem in Oriente conscripsimus epistolam, & inuenient nos ita hominis laudare naturam, vt Dei semper gratiæ addamus auxilium.] Sed quàm perperam abuteretur ille nomine patriæ, pluribus docet. Hæc & alia perlegens Beda [f], absque controuersia epistolam illam ad Demetriadem, nouit Pelagij esse fœtum: sicut & intellexit S. Prosperi esse epistolam illam ad eamdem virginem Demetriadem, quæ hactenus scripta in codicibus epistolarum S. Ambrosij, ipsi tributa est S. Ambrosio, cuius est exordium [g]: Cùm splendidissimæ sanctimonię tuę propositum, &c.] qua quidem nihil aliud vir sanctissimus & fidei Catho-

[d] *Augustin. de Gratia Christi. lib. 1. c. 22.*

[e] *Eod. li. c. 37.*

[f] *Bed. in præf. in Cantic.*

[g] *Apud Ambr. epist. 84.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Catholicæ propugnator acerrimus conatus est, quam Pelagij assertionibus aduersariam stabilire doctrinam, & confirmare solidam veritatem.

Quod rursus ad Iulianam Demetriadis matrem spectat: quàm procul abfuerit ab omni hæresis suspicione, qua videri poterat ex Pelagij litteris aspersa fuisse; ipsa his verbis ad Augustinum antea scribens professa fuit[a]: Nouerit (inquit) sacerdotium vestrum, longè me ac domunculam meam ab huiusmodi personis esse discretam: omnisque familia nostra adeò Catholicam sequitur fidem, vt in nullam hæresim aliquando deuiauerit, nec vmquam lapsa sit, non dico in eas sectas quæ vix expiantur, sed nec in eas quæ paruos habere videntur errores.] hæc ipsa, planè significans caruisse penitus domũ suam hæresibus illis, quibus Dei ipsius labefactaretur natura atque potentia, vt Arianorum, Macedonianorum, & horũ similium, vel Manichæorum, quorum comparatione reliquæ hæreses parui censeri viderentur erro-
B ris: licet S. Augustinus ipsam postea docuerit, haud fuisse Pelagij leues errores. Quæ igitur hactenus vnà cum suis integra, puraq. ab omni hæresis vel leuissima tinctura vixerat, ab Augustino admonita, eodem candore reliquum vitæ tempus exegit.

Quòd enim post hæc tempora plurimis annorũ curriculis eadem Pelagiana hæresis cum eius sectatoribus, Patrum scriptis, sacrisq. sæpe Conciliis tum in Oriente, tum in Occidente, Romæ, atque Carthagine & in Palæstina celebratis, sub Innocentio & successoribus Vrbis Pontificibus fuerit ventilata, confutata, damnata, atque proscripta; neque post hac de eadem Iuliana sit aliqua querela, eadem qua antea, semper perseuerasse integritate, iure meritoque censenda est: sicut & sancta Proba, quæ cùm hoc tempore esset in Africa, ea bene vsa occa-
sione, ab eodem S. Augustino, quem sciret eximium in Ecclesia fulgere doctorem, de orãdo Deo ab ipso commentarium petiit, quem & consecuta est[b]: itemque ipsa Iuliana eumdem
C Augustinum interpellans, de bono viduitatis ab eo tractationem accepit. id quidem post hęc tempora factum esse, quæ in fine eiusdem commentarij idem S. Augustinus habet, declarat his verbis[c]: Ordinatissimè quippe prouenit, vt matri vestræ iam grandæuæ de oratione epistolam scriberem, ad ipsam quippe maximè pertinet orando concertare pro vobis, quæ de se minùs est solicita quàm de vobis. & vt ad te potiùs quàm ad illam hoc de continentia viduali opusculum facerem, quia tibi superare adhuc restat, quod iam ætas illius superauit. Virgo autem sancta proles vestra, si aliquid de sua professione desiderat, ex laboribus nostris habet grandem librum de sancta virginitate, quem legat.] hæc ad Iulianam Augustinus, quam & litteris Innocentij Papæ magnopere scias esse laudatam: quas ipsas eadem ex causa, qua sanctus Augustinus ad eam scripserat, esse datas intelligas, sunt huiusmodi, perbreues ipsæ quidem[d]:

D Singulare membrum Ecclesiæ, tuæ religionis amplitudinem existere, & à nobis reuerentissime coli, satis est omnibus manifestum. In ipso enim apice nobilitatis multo nobiliorem Ecclesiæ deuotionem impendis, & magis læta Christi agnitione, præceptis eius obtemperas, & de fide potius exultas, quàm tanti generis flore iactaris. Summę virtutis est, vicisse gloriam carnis; & magnæ est Christi gratiæ, nobilitatem moribus superasse, domina filia meritò illustris. Certa igitur & [e] ista huius vitæ (quæcumque sunt) spatia æternis diuinisque officiis illustrare contende; vt qui insignem te præstitit, reddat sibi per sæcula clariorem.] hactenus Innocentij Papæ ad Iulianam epistola.

Odoraris ne, lector, cur hanc Innocentius epistolam scripserit, ac percipis quò eiusdem argumentum tendat? intelligis in ea, tamquam in pharetra, abscondi sagittam, ad feriendum Pelagium? Quidnam virus ille in epistola ad Demetriadem, quod tantopere dis-
E plicuit Augustino? accipe[e]: Spiritales verò (inquit) diuitias nullus tibi, præter te, conferre potest. In his ergo iure laudanda, in his meritò ceteris præferenda es, quæ nisi ex te & in te esse non possunt.] hæc Pelagius. in quem Augustinus: Cernis nempe, quanta in his verbis sit cauenda pernicies. Nam vtique quod dictum est, Non possunt esse ista bona nisi in te: optimè & verissimè dictum est: iste planè cibus est. Quod verò ait, Nonnisi ex te: hoc omnino virus est, &c.] Innocentius igitur Romanus Pontifex, cùm sibi innotuisset vulgata illa Pelagij ad Demetriadem epistola: & ipse occurrit antidoto, & quàm mira arte compositum propinauit illud, cùm vno ductu calami, quid sentiendum esset, quid sanctè pieque Romana custodiret Ecclesia, verbis illis significauit: Magnæ est Christi gratiæ, nobilitatem moribus superasse, domina filia.] vidisti verborum antithesin? & tantæ vocis tonitrum considerasti, quò illam redditam cautiorem in pietatis officio contineret, & insilientem lupum sub ouina pelle conficeret? Sic igitur tum litteris Augustini & Prospe-

[a] *Apud Aug. epist. 143.* IVLIANAE FIDES SINCERA.

AVGVSTINVS QVAE SCRIPSIT AD IVLIANAM ET PROBAM.

[b] *Aug. epist. 121.*

[c] *Aug. de bono viduitatis in fin.*

[d] *Epist. Rom. Pontif. epist. 11.* INNOCENTIVS PAPA SCRIBIT AD IVLIANAM.

[e] existens

[a] *Apud Aug. epist. 143.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

& Prosperi, tum breui illa Innocentij Papæ epistola factum est, vt sancta familia ab irrepente clanculo hæresiarcha fuerit custodita, atque in omnibus illæsa seruata. Inde etiam euenisse scias, vt scribens postea S. Hieronymus ad eamdem virginem Demetriadem, illa de inhærendo doctrinæ Innocentij Papæ magnoperè inculcarit, quæ dicta sunt superius, hic autem (quòd rerum exigat argumentum) vtiliter repetenda: Illud (inquit) te pio charitatis affectu prænonendam puto, vt sancti Innocentij, qui Apostolicæ cathedræ & supradicti viri successor & filius est, teneas fidem, nec peregrinam (quamuis tibi prudens & callida videaris) doctrinam recipias, &c.]

Præterea autem scripsit & idem Pelagius ad viduam quamdam, blanditiis eam atq. adulatione demulcens. ex qua epistola hæc S. Hieronymus recitat, atque subsannat[a]: Eidem adulans viduæ, non erubescis dicere, pietatem quæ nusquam reperitur in terra, & veritatem quæ vbique peregrina sit, in illa potissimùm commorari.] & paulo pòst: Docere est hoc, an occidere? leuare de terra, an præcipitare de cælo? id mulierculæ tribuere, quod Angeli non audeant vsurpare? Si autem pietas, veritas, atque iustitia non inueniuntur in terris nisi in vna muliere; vbi erunt iusti tui, quos absque peccato in terris esse iactabas?] Quòd igitur hoc anno Pelagius, qui hactenus per Cælestium, Scelestum dicendum potius, hæresim (vt vidimus) aggressus fuerat promulgare, iam quid sentiret, vulgata ea ad Demetriadem epistola, penitus innotuerit: inde accidit, vt sub anni huius Lucio Consule idem qui suprà S. Prosper in Chronico tradat, Pelagij hæresim hoc anno innotuisse, quam tamen in Cælestio scimus Carthagine fuisse damnatam. Reliqua autem de Pelagio dicemus anno sequenti, & aliis, vt ratio temporis exiget.

[a] *Hieron. contra Pelag. lib. 3.*

PELAGII HAERESIS HOC ANNO PENITVS PATEFACTA.

Hoc eodem anno Burgundiones partem Galliæ Rheno proximam obtinuisse, idem Prosper testatur in Chronico, necnon Cassiodorus. Hos olim à Valentiniano Imperatore solicitatos aduersus Scotos inuadentes Romanum Imperium anno Domini trecentesimo septuagesimo, sub Consulatu Valentiniani atque Valentis tertium, auctor est Ammianus[b]; qui ait, Burgundios[c] fuisse populos in Germania confines Alemannis, eosdemque inter se mutuo pro finibus certare consueuisse[d], gloriarique solitos se sobolem Romanam, quemadmodum Batani & Edui se Romanorum fratres dixere quadam ostentatione barbarica. Quomodo verò sint dicti Burgundiones à Burgis, Orosium[e] consule, licet dicta ab eo haud omnibus placeant. De ipsorum verò Burgundionum Christianitatis origine ac tempore Socrates[f] agit, atque Orosius; sed minimè inter se consentiunt: etenim quod ad tempus pertinet, alter sub Honorio, alter sub eius successore Valentiniano Augusto, eius nominis tertio refert. sed præstat, mea sententia, audire Orosium, qui Honorij Imp. res gestas cùm prosequitur, de Burgundionibus iam ad Christi fidem conuersis meminit, vbi hæc ait de iisdem iam in Gallijs sedem habentibus: Prouidentia Dei, omnes Burgundiones Christiani modò facti, Catholica fide, nostris clericis quibus obedirent, receptis, blandè, mansuetè, innocenterque viuunt, non quasi cum subiectis Gallis, sed verè cum fratribus Christianis.] hæc Orosius. Ex quibus intelligas, errore lapsum Socratem[g], qui eorum ad Christi fidem conuersionem refert (vt diximus) ad tempora Valentiniani Tertij Imperatoris, qui successit Honorio: nam ista scripsit Orosius (vt ipse testatur[h]) viuente adhuc Honorio, ante octo annos quàm Valentinianus imperaret, anno Domini quadringentesimo decimoseptimo: quod ex eo perspicuè colligitur, dum ibi in fine operis numerat ab origine mundi quinquies mille sexcentos decem & octo annos, & Christum natum tradit anno quinquemillesimo centesimo nonagesimonono.

[b] *Ammianus li. 28.*
[c] *Idem lib. 29.*
[d] *Idem li. 28.*
[e] *Oros. lib. 7. c. vlt.*
[f] *Socrat. li. 7. cap. 32.*
[g] *Socrat. li 7. cap 30.*
[h] *Oros. lib. 7. c. vlt. & li. 1. c. 1.*

Quomodo verò contigerit Burgundionum ad Christianam religionem conuersio, ab ipso Socrate ita describitur[i]: Rem plane memorabilem, eodem ferme tempore gestam, hoc loco commemorabo. Est gens quædam barbara, locum trans Rhenum fluuium incolens, quos vulgò Burgundiones vocant. Isti vitam à Republica gerenda remotam perpetuò degunt, sunt autem fabri lignarij omnes, & ex ea arte mercedem, qua sustentant vitam, acquirunt. Hunnorum gens crebrò in eorum fines inuasionem faciens, agros depopulata est, & complures illorum non rarò trucidauit. Itaque illi non ad hominem vllum auxilij petendi causa confugiunt, sed Dei alicuius potestati se totos permittere, in animos inducunt. Ac cùm mente complecterentur, Romanorum Deum illis qui eum metuunt & reuerentur, firmum afferre præsidium: omnes communi consensu ad credendum in Christum se contulerunt: atque ad ciuitatem quandam Galliæ profecti, postulant ab Episcopo, vt Christianorum baptismo donentur. Is cùm illis septem dies præscripsisset ad ieiunandum, cosque

[i] *Socrat lib. 7 cap 30.*

DE CONVERSIONE BVRGVNDIONVM.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRISTI 413.414. INNOCENTII PAP. 12.13. HONOR. 19.20. THEOD. 6.7. IMPP.

A eosque in fide eruditisset, octauo die lauacro baptismatis tinxit, & cum pace dimisit. Illi verò animo fidenti contra tyrannos gradiuntur: nec spes eos fefellit. Quippe Vptaro Hunnorum Rege nocte, cùm se cibo nimio ingurgitasset, medio disrupto, Burgundiones Hunnos duce carentes adorti, pauci cum permultis (tria enim millia contra decem impetum faciũt) commisso prœlio, victoriam consequuntur. Ex illo tempore gens ea Christianam religionem ardenti studio excoluit.] hactenus Socrates. Ceterùm bellicosissimos fuisse Burgundiones, & multitudine ac viribus præstasse, tradit Ammianus[a]. Quod verò ad tempus huiusmodi ipsorum conuersionis ad fidem spectat: ante Anastasium Papam dicendum esset contigisse Burgundionum Christianitatem, si in omnibus legitima demonstrari posset quæ extat eius nomine epistola ad Episcopos Germaniæ & Burgundiæ.

[a] Ammianus lib. 28.

Hoc eodem anno in Oriente Theodosius Imp. Eunomianos sæpe damnatos, nouo rescripto[b] exagitauit, simulq. Anabaptistas vltimo supplicio afficiendos. Idemque aduersus Nouatianos illos, qui ab aliis Nouatianis diuisi schismate, Pascha alio modo quã Nouatiani reliqui, cum Ecclesia Catholica celebrandum suscepissent, ob idq. Protopaschitarum sibi nomen imposuerant, proscriptione & deportatione damnauit[c]. Porrò horum Nouatianorũ inter se his temporibus conflictantium schismatis Socrates[d] meminit, nosque suo loco superiùs diximus, nimirum quòd ij Pascha alio modo celebrandum dicebant, nempe in azymis: quorum auctor Sabbatius erat, à quo Sabbatiani iidem sunt appellati. Accidit namque, vt hoc tempore (sicuti vidimus) Nouatiani ipsi à Cyrillo Alexandrino Episcopo, & ab Innocentio Romano Pontifice exagitarentur, pellerenturq, ex ecclesiis, quas in hanc vsque diem tolerati in pace possederant. Sed & diuino quoque iudicio iidem ostensi sunt esse repulsi, miraculo nempe illo, quod à S. Paulino describitur in carmine ad Cytherium, vbi agit de Martiniano naufrago, vecto naue Nouatiani hominis, cùm ipsa nauis absque aliqua maris tempestate soluta compagibus, ebibens vndam, deglutitur à mari, Nouatianis omnibus atque ceteris infidelibus, qui in ea erant, pereuntibus, Catholicis fidelibus tantum modo liberatis, & qui illis inhæserunt credentes: ita vt magno prodigio casus ipse omnes discreuerit, qui pij, quive impij essent. de his enim S. Paulinus hæc inter alia cecinit[e]:

[b] l. 7. ne sanct. baptis. iter. Cod. Theod. & Cod. Iustin. eod. tit.
[c] l. 6. ne sanct. baptis. iter. Cod. Theod.
[d] Socrat. li. 7. cap. 9.

NOVATIANI SECTI TERRA MARIQVE.

[e] Paulin. ad Cyther. epist. 12.

Et ecce variis diuiduntur casibus
Ad mortem, & ad vitam dati.
Quod ne putaretur fortè permixtim bonis
Simul tributum, vel malis:
Constat periisse Christianum neminem,
Et interijsse perfidos.
Namque aut malignus corde Iudæus perit,
Reus aut superbi schismatis.
Quemcumque Christi recta signauit fides,
Hunc vita cognouit suum.] &c. At de Nouatianis hactenus.

IESV CHRISTI ANNVS 414. INNOCENTII PAP. ANNVS 13. HONORII 20. THEODOSII 7. IMPP.

QVadringentesimus decimusquartus Christi annus, Constantij & Constantis, patris & filij, Consulatu adscribitur Fastis: ob res enim in bello aduersus tyrannos & barbaros feliciter gestas, iidem Consulatum promeruere, necnon adsciri ab Honorio in collegas Imperij: sed hæc postea. Constantij verò virtus hoc anno in expellendis è Gallia Gothis enituit. Hoc enim anno, qui quartus à capta ab iisdem Gothis Vrbe numeratur (inquit Orosius[f]) Constantius Comes apud Arelatum Galliæ vrbem consistens, magna rerum gerẽdarum industria Gothos Narbona expulit, atque abire in Hispaniam coegit, interdicto præcipuè atque intercluso omni commeatu nauium, & peregrinorum vsu commerciorum.] hæc Orosius, malè tamen numerans ab Vrbe condita annos mille centum sexagintaocto, cùm numerandus esset sexagesimussextus: sicuti perperam agit numerans sexagesimumquartum post millesimum centesimum, cùm ab Alarico capta est Vrbs; cùm sexagesimussecundus sit numerandus ab ipso, qui Christum natum habet anno ab Vrbe septingẽtesimo quinquagesimosecundo: Subdit autem idem Orosius hæc de Gothorum ipsorũ Rege Athaulpho: Cumque eidem paci petendę atque offerẽdæ studiosissimè insisteret, apud Barcinonem

GOTHI PELVNTVR E GALLIIS.

[f] Oros. lib. 7. c. 43.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cinonem Hiſpaniæ vrbem dolo ſuorum (vt fertur) occiſus eſt.] ſed id anno ſequenti accidiſ- A
[a] *Apud Ambroſ. Moral. lib. 11. Chronic. Hiſp.* ſe, Proſper affirmat, cuius corpus Barcinone ſepultum eiuſmodi fuit epitaphio honeſtatum[a]:

BELLIPOTENS VALIDA NATVS DE GENTE GOTHORVM
HIC CVM SEX NATIS REX ATAVLPHE IACES.
AVSVS ES HISPANAS PRIMVS DESCENDERE IN ORAS:
QVEM COMITABANTVR MILLIA MVLTA VIRVM.
GENS TVA TVNC NATOS ET TE INVIDIOSA PEREMIT:
QVEM POST AMPLEXA EST BARCINO MAGNA GEMENS.

quibus habes, non ipſum tantùm Regem Ataulphum, ſed & ſex eius filios tum à Gothis peremptos eſſe.

Quòd autem Romani in Gothos, quos pacis ſtudioſos & auxiliarios habere cœperant, B
copias mouerint, illa præceſſiſſe cauſa videtur, quòd Attalus ille tyrannus, qui ab eiſdem Gothis Imperium deponere coactus eſt, hoc anno (vt idem Proſper ait) eorumdem Gothorum conſilio tyrannidem reſumit in Gallis; ſed anno ſequenti relictus à Gothis, captus Conſtantio viuus traditus eſt.

HONORIVS EXAGITAT DONATISTAS.

Vt verò Gothi hoc anno expugnarentur atque fugarentur è Galliis, tyrannusque Attalus rediuiuus opprimeretur, Honorius Imp. præſtitit: dum enim pro religione certans in Africa expugnat hæreticos, Romanus exercitus in Galliis ſuperat barbaros: vt planè viſi ſint beneficiis mutuò certaſſe Deus optimus maximus, & Honorius Imperator, iſte hæreticos exagitando, ille barbaros atque tyrannos debellando. Sed reddamus hic datum ab eodem Honorio aduerſus Donatiſtas hoc anno reſcriptum: cuius quidem ſanciendi, atque accelerandi, recentem præbuere cauſam iidem diutiſſimè tolerati impij Donatiſtæ, quorum arte (vt vidi- C
mus) ſanctiſſimus vir Marcellinus à Duce Romani exercitus anno ſuperiori fuit occiſus. Porrò cùm putarent vnà cum eius morte periiſſe pariter Acta aduerſus eos in publica Collatione confecta: ea perpetuò in ſuo robore conſeruanda, idem Imp. hoc anno dato ob eam
[b] *L. 55. de hæret. C. Theo.* cauſam reſcripto ſanciuit[b]: recitauimus illud opportuniori occaſione ſuperiùs. Quod verò
[c] *L. 54. de hæret. Cod. Theod.* hoc eodem anno aduerſus eoſdem reſcripſit, ita ſe habet[c]:

EPISCOPI ET ALII ECCLESIAE MINISTRI DONATISTAE QVIBVS POENIS MVLCTANDI.

Donatiſtas atque hæreticos, quos patientia clementiæ noſtræ nunc vſque ſeruauit, competenti conſtituimus auctoritate percelli, quatenus euidenti præceptione ſe agnoſcant & inteſtabiles, & nullam poteſtatem alicuius *hereditatem* ineundi habere, ſed perpetua inuſtos infamia à cœtibus honeſtis & à conuentu publico ſegregandos. Ea verò loca, in quibus dira ſuperſtitio nunc vſque ſeruata eſt, Catholicæ venerabili Eccleſiæ ſocientur: ita vt Epiſcopi, presbyteri, omnesque Antiſtites eorum & miniſtri ſpoliati omnibus facultatibus, ad ſin- D
gulas quaſque inſulas atque prouincias exulandi gratia dirigantur. Quiſquis autem hos fugientes propoſitam vltionem, occultandi cauſa, ſuſceperit; ſciat & patrimonium ſuum Fiſci noſtri compendiis adgregandum, & ſe pœnam, quæ his propoſita eſt, ſubiturum.] hæc aduerſus Antiſtites eorum, reliquosque miniſtros: aduerſus verò reliquas perſonas iſta decreuit:

LAICI DONATISTAE QVIBVS POENIS MVLCTANDI.

Damna quoque patrimonii, pœnaſque pecuniarias euidenter imponimus viris, mulieribus, perſonis ſingulis, & dignitatibus pro qualitate ſui quæ debeant irrogari. Igitur Proconſulari, aut Vicariano, vel Comitiuæ primi ordinis quiſquis fuerit honore ſuccinctus, niſi ad obſeruantiam Catholicam mentem propoſitumque conuerterit, ducentas argenti libras cogetur exoluere Fiſci noſtri vtilitatibus adgregandas. At ne id ſolum putetur ad reſecandam intentionem poſſe ſufficere: quotieſcumque ad communionem talem acceſſiſſe fuerit con- E
[d] *computatus* futatus[d], toties mulcta exigatur. Et ſi quinquies eumdem conſtiterit nec damnis ab errore reuocari: tunc ad noſtram clementiam referatur, vt de ſolida eius ſubſtantia ac de ſtatu acerbius iudicemus, &c.] addit de pœna pecuniaria ceteris inferioris ordinis pro conditione cuiuſque infligenda, deq. ſeruis & colonis verberibus coercendis. Dataque ponitur Rauennæ x. Kalend. Iulij, Conſtantio & Conſtante Conſſ. Miſit huius legis executorem in
[e] *Auguſt. Retract. lib. 2. c. 69.* Africam Honorius Imperator Dulcitium Tribunum & Notarium (vt teſtatur Auguſtinus[e]) de quo paulo pòſt dicturi ſumus.

SYNODVS DONATISTARVM.

Cùm autem huiuſmodi Honorij Imperatoris reſcriptum in Africa promulgatum fuiſſet: Donatiſtæ Epiſcopi, quid agendum ſibi eſſet mutuò conſulturi, quàm celerrimè conuentum congregant vicinorum Epiſcoporum. Conuenerunt ad hanc ipſorum Synodum pluſquam triginta Donatiſtarum Epiſcopi. Vbi apud eos tractata cauſa, nullũ aliud apparet

ipſos

A ipsos firmasse decretum,quàm de non deserendis ecclesiis, nec patiendo in insulas externas ve regiones exules deportari;sed cùm vis Præfectorum ingrueret(ô portentum!)anteuertere debere eorum conatus voluntaria morte:sic ratos,fore,vt vel si manus sibi violentas inferre contingeret, à suis colerentur vt martyres; vel Iudicum commiseratione, talia ab eis fieri exhorrentium,sinerentur in suis ipsorum ecclesiis permanere.ista sunt quæ callidissimi illi in ipsorum Concilio statuêre.Hæc autem omnia ex Augustino perspicua fiunt, quem contigit eiusdem legis sæpiùs meminisse.nam quod ad eam pertinet partem rescripti,qua Imperator eadem prosequitur pœna qui eos occultarent,hæc ipse contra Gennadium[a]: Cùm vos hoc tempore talem persecutionem perpeti dixistis, qualis numquam fuit; id est vt loca desint, quò confugere atque vbi latere possitis.] hæc de vetita eorum occultatione. [a] *Aug. contrà Gaudentium lib.1.c.37.*

De Concilio autem ab eis celebrato subdit mox ista: Tamen Concilia faciatis;ordinetis DONATISTAE SE IPSOS NE-
B Episcopos, etiam in eorum locum qui suis ignibus perierunt, iterum tales qui suis ignibus perire parati sunt.In Concilium autem,tantæ(vt putatis & iactatis) persecutionis tempore, amplius etiam quàm triginta conuenire potuistis; vbi & Petilianus fuit, qui persecutionis tempore nec duodecim conuenire potuisse clamabat.] De vno autem Donatistarum Episcopo,Donato nomine,sese,ne duceretur in exilium,occidere sæpe tentante,meminit idem Augustinus in epistola ad ipsum data, vt ab huiusmodi furore impium reuocaret. nam ait[b]; Si posses videre dolorem cordis mei, & solicitudinẽ pro salute tua;fortassis misereris animæ tuæ,placens Deo in audiendo verbo.] & paulo pòst: Quid enim volumus,nisi te comprehendi & præsentari, & seruari, ne pereas? Quod autem in corpore læsus es: ipse tibi fecisti, qui iumento tibi mox admoto vti noluisti, & te in terram grauiter collisisti.] & post multa: Modò quòd te in puteum,vt morereris, misisti, vtique libera voluntate fecisti. Sed [b] *Aug. epist. 204.* INSANIA DONATI EPISCOPI DONATISTAE.
C quàm crudeles essent serui Dei,si huic malæ tuæ voluntati te permitterent, & non te de illa morte liberarent? Quis eos non meritò culparet?quis non impios rectè iudicaret? Et tamen tu te volens in aquam misisti,vt morereris: illi te nolentem de aqua leuauerunt, ne morereris,&c.] contigisse quidem hæc his temporibus, ipse Augustinus eadem epistola haud obscure significat,dum hæc post Collationem illam magnam euenisse declarat, & post editas leges aduersus ipsos,quibus ij teneri,& ad exilium duci iuberentur. Fuisse alios ex ipsis Episcopos qui se ignibus tradidere, quæ ex eodem Augustino aduersus Petilianum sunt dicta, declarant, cùm ait, suffectos ab eis alios Episcopos in locum eorum qui se in ignem coniicientes periere.

Cùm autem frequentia essent eiusmodi infausta Donatistarum funera; hæc omnia in inuidiam Catholicorum redundabant, perinde ac si ipsi eos in mortem adigerent. aduersus
D verò hæc sic ipse item Augustinus contra Gaudentium[c]: Mitiora (inquit)in vos constituit Imperator propter mansuetudinem Christianam:exilium vobis voluit inferre, nõ mortem. Sed vos homines docti, considerantes quid debeatur merito, & quid minus sit in supplicio, non de iudicio illius, sed de vestro additis mortem.] Rursum verò de iisdem hæc ad Bonifacium Comitem[d]: Qui autem (inquit) nesciunt consuetudinem illorum,putant eos modò se ipsos occidere,quando ab eorum insanissima dominatione per occasionem legum istarum,quæ pro vnitate sunt constitutæ,tanti populi liberantur. Qui autem sciũt & ante ipsas leges quid facere soleant,non eorum mirantur mortes,sed recordantur mores,&c.] Quod verò spectat ad pecuniariam pœnam ex eodem rescripto laicis inflictam: sic illa exigebatur, vt tamen eisdem reddenda seruaretur, redderetuŕque, si ad Catholicam Ecclesiam redire vellent. hinc idem Augustinus hæc ait aduersus Gaudentium[e]: Verùm de his pecuniariis [c] *Aug. contra Gaudent. lib. 1. c.19.* MANSVETVDO CHRISTIANORVM CVM HAERETICIS. [d] *Aug. epist. 50.* [e] *Aug. contra Gaudent. li.1. c.38.*
E laboribus facilior causa est. Ecce quotidie,si quis ad nos transitum facit,cùm etiam illi quorum erant, ad pacem Catholicam transeunt, reddimus pecuniam, vestem,fructus,vasa,rura,tecta vestrorum.] hæc Augustinus.

Quid autem eodem tempore transactum sit inter Gaudentium Donatistarum Episcopum & Dulcitium Tribunum & Notariũ missum in Africam ab Imperatore Executorem eiusdem aduersus Donatistas rescripti, S. Augustinus declarat his verbis[f]: Per idem tempus Dulcitius Tribunus & Notarius hic erat in Africa Executor Imperialium iussionum contra Donatistas datarum. Qui cùm dedisset litteras ad Gaudentium Thamugadensem Donatistarum Episcopum, vnum illorum septem, quos in nostra Collatione auctores suæ defensionis elegerant, exhortans eum ad vnitatem Catholicam, & dissuadens incendium, quo se ac suos cum ipsa in qua erat ecclesia,consumere minabatur;addens etiam, si se iustos putarent, fugerent potiùs secundùm præceptum Domini Christi,quàm nefandis se ignibus [f] *Aug. Retr. lib.2.c.59.* GAVDENTIVS DONATISTA PARATVS SE CVM SVIS INCENDERE.

Universidad de Deusto
Biblioteca

concremarent. Ille rescripsit epistolas duas; vnam breuem, festinante (vt asseruit) perlatore; aliam prolixam, quasi plenius diligentiusque respondens: has mihi suprà memoratus Tribunus existimauit mittendas, vt eas potius ipse refellerem: quas ambas vno libro redargui.] Extant ipsæ ambæ epistolæ ab eodem Augustino eidem suo aduersario libro intextæ. Si legeris, miraberis insanire hominem de mente concepta inani martyrij gloria ex nece voluntaria comparati. Addidit autem Augustinus etiam secundum librum aduersus eiusdem Gaudentij responsionem. A

DVLCITIVS CONSVLIT AVGVSTINVM.

Anceps verò Dulcitius, cui executio dati in Donatistas rescripti mandata fuerat, territus voluntarijs mortibus Donatistarum, quid sibi agendum esset, litteris consuluit Augustinum eodem tempore, quo aduersus Gaudentium vt scriberet, eum rogasset. Quid autem ad ipsum hæc rogantem responderit, epistola ad eumdem Dulcitium scripta, suo ipsius exordio, declarat his verbis[a]: Non debui contemnere petitionem tuam, qua desideraſti à me institui, quemadmodum te oportet hæreticis respondere, quorũ salus in Domini misericordia instantia quoque tuæ strenuitatis inquiritur. Quamuis enim ingentes eorum multitudines (vnde plurimum gratulamur) quid sibi beneficij conferatur, intelligant; quidam tamen eorum & Deo & hominibus miserabili instinctu furoris ingrati, nisi suis cædibus nos vastare non possunt, suo nos exitio terrere se credunt; aut lætitiam suam quærentes de mortibus nostris, aut tristitiam nostram de mortibus suis. Sed non debet tot tantorumque populorum salutem furiosus error hominum impedire paucorum. Quid eis velimus, nõ solum Deus & prudentes homines, verùm etiam ipsi, cùm sint nobis inimicissimi, sentiunt: cùm enim sua pernicie terrendos putant, non dubitant nos timere ne pereant. Sed quid faciamus, videntes quòd multi, adiuuante Domino, per occasionem vestram, viam pacis inueniant? Numquid prohibere nos possumus, vel debemus ab hac vnitatis instantia, dum metuimus ne quidam durissimi & in se ipsos crudelissimi, non nostra, sed propria voluntate se perdant?] & paulo pòst: Proculdubio meliùs incomparabili numerositate plurimis ab illa pestifera diuisione & dispersione redintegratis atque collectis quidam suis ignibus pereant, quàm pariter vniuersi sempiternis ignibus gehennarum merito sacrilegæ dissensionis ardebunt, &c.] hæc Augustinus, qui eumdem admonet, leuiterque obiurgat, quòd ad Gaudentium Donatistam scribens, honorificis verbis nimis egisset cum hæretico. Sed quid post hæc? Equidem apparet mitius cum eis esse transactum, quòd non omnes Donatistarum Episcopi solum vertere iussi sunt: plures enim eorum in Africa remansisse, quæ inferiùs dicenda erunt, demonstrabunt. At de his modò satis. Sanè quidem quod ad Dulcitium pertinet; virum ipsum fuisse disertum, intelligere potes ex libro ad eum scripto de octo quæstionibus, vbi idem Augustinus meminit se ante ea tempora scripsisse Enchiridion ad Laurentium. B C D

[a] *Aug. epist. 61.*

QVID AD DVLCITIVM AVGVSTINVS.

HAERESES IIIATAE IN HISPANIAS A DVOBVS AVITIS.

Hoc eodem anno contigit Pauli Orosij legatio ex Eutropio & Paulo in Hispania Episcopis ad S. Augustinum in Africam. Huius autem decernendæ legationis in causa fuere hæreses, quæ tunc temporis dire Hispanias infestabant. nam præter Priscillianistarũ errores, quos singulos idem Orosius in libello consultationis Augustino oblato enumerat; nouas addit hæreses nuper inuentas, ex Origene & Victorino prognatas, allatas verò in Hispanias à duobus Auitis Hierosolymis atque Roma profectis. Extat ipse Orosij consultationis libellus ad S. Augustinum, in quo post recensitos dictos Priscillianistarum errores Hispaniæ Ecclesias labefactantes, hæc subdit[b]: Tunc duo ciues mei Auitus, & alius Auitus, cùm iam tam turpem confusionem & per se ipsam veritas sola nudaret, peregrina petierunt: nam vnus Hierosolymam, alius Romam profectus est. Reuersi, vnus retulit Origenem, alius Victorinum: ex his duobus alter alteri cessit; Priscillianum tamen ambo damnarunt. Victorinum parum nouimus, quia adhuc penè ante editiones suas Victorini sectator cessit Origeni. Cœperunt ergo ex Origene magnifica plura proponi, quæ ex modica occasione veritas ipsa præcederet. Didicimus enim de Trinitate doctrinã satis sanam; omnia quæ facta essent, à Deo facta esse, & omnia bona valde, & facta de nihilo: tunc deinde Scripturarum solutiones satis sobrias. Omnia hæc statim à sapientibus fideli pristinorum expurgatione suscepta sunt. Remansit sola offensa de Nihilo. Credere enim persuasum erat, esse animam; non tamen persuaderi poterat, factam esse de nihilo: argumentantes, quia voluntas de nihilo esse non possit. Hoc penè vsque ad nunc manet. Isti verò Auiti duo, & cum his S. Basilius Græcus, qui hęc, beatissime, docebant, quædam ex libris ipsius Origenis non recta, vt nunc perintelligunt, tradiderunt, &c.] recẽset enim Origenis errores ex eius Periarchon redditos, & alios superadditos: E

[b] *Apud Aug. ante eius librũ aduers. Priscillian.*

nimirum

Universidad de Deusto
Biblioteca

A nimirum antequam Verbum carnem assumeret, omnium ordinum Angelorum sumpsisse formam, cùm in cælo singulis prædicaret.

Quisnam nominatus superius Victorinus fuerit, quisve Græcus iste Basilius, qui in Hispaniam veniens Origenis hæreses cum Auitis ambobus docere cœpit, nobis hactenus incompertũ est. De altero autem Auitorum ex S. Hieronymi litteris illud innotescit[a]: ipsum expetiisse à S. Hieronymo, vt Origenis Periarchon ab ipso purè translatum ad se mitteret: quod perlibenter Hieronymus fecisse demonstrat in epistola ad eum scripta, qua etiam illud addidit, vt moneret eum, quos cauere deberet Origenis errores. & in fine eiusmodi contestationem adiecit: Quisquis igitur hos voluerit legere libros (*nempe Origenis Periarchon*) & calceatis pedibus ad terram repromissionis pergere, necubi à serpentibus mordeatur, & arcuato scorpij vulnere verberetur, legat priùs hunc librum (*nempe ipsam epistolam ad Auitum datam, qua erroribus Origenis præfixit antidotum*) & antequam ingrediatur viam, quę sibi cauenda sint, nouerit.] hæc S. Hieronymus. Quonam autem tempore ista ad Auitum scripserit, colligi potest ex eiusdem epistolæ exordio, cùm ait: Ante annos circiter decem sanctus vir Pammachius ad me cuiusdam schedulas misit, quæ Origenis Periarchon interpretata volumina continerent, &c.] Cùm igitur decennium interlapsum dicat ab eo tempore, quo Pammachius ab ipso Hieronymo petit sincera reddi fide Latinæ linguæ quæ Græce in Periarchon scripserat Origenes (quod factum esse superius diximus anno Domini trecentesimo nonagesimonono) affirmare opus est, dictam ad Auitum epistolam datam esse ante quinquennium, nimirum à Christo nato quadringentesimonono. Intelligis ex his, lector, quanto periculo libri legantur hæreses continentes, cùm non satis sit ad cauẽdum venenum, antidotum prægustasse. Etenim Auitus quamuis vnà cum Origenis Periarchon accepisset ex Hieronymi epistola securum remedium; tamen euomuit pharmacum, & potatum venenum visceribus inclusum retinuit ad sui certum miser interitum.

[a] *Hier. epi. 59.* AVITVS PROMVLGATOR HAERESIS ORIGENIS.

Quod autem ad S. Augustinum pertinet: non defuit officio, sed accepto ab Orosio consultationis libello, breuissimè quidem, at planè disertissimè aduersus Priscilliani atque Origenis errores magna fiducia disputauit, edito commentario ad eumdem Orosium (vt inscriptio præfefert) aduersus Priscillianistas & Origenistas. Extat eodem quoque argumento, nempe contra Priscillianam hæresim, eiusdem Augustini epistola ad Ceretium[b]. Meminit & ipse sanctus Augustinus dictæ nuper lucubrationis aduersus Priscillianistas; deque ipso Orosio ad Euodium scribens Episcopum Vzalensem, qui hoc tempore in Africa claruit, hæc habet[c]: Occasionem quippe cuiusdam sanctissimi & studiosissimi iuuenis presbyteri Orosij, qui ad nos ab vltima Hispania, id est ab Oceani littore, solo sanctarum Scripturarum ardore inflammatus aduenit, amittere nolui: cui vt ad illum quoque pergeret (*nempe Hierosolymam ad S. Hieronymum*) persuasi. Huic etiam ipsi Orosio ad quædam interrogata, quæ illum de Priscillianistarum hæresi & Origenis quibusdam opinionibus, quas non recipit Ecclesia, permouebant, vno libro non grandi, quanta potui breuitate & perspicuitate, respondi, &c.] addit de libris à se tunc scriptis aduersus Pelagianos, & aliis lucubrationibus antea editis.

AVGVSTINVS CONTRA PRISCILLIANI ET ORIGENIS HAERESES PVGNAT.

[b] *Aug. epist. 251.*

[c] *Aug. epist. 101.*

Quod verò ad Priscillianistas spectat: illud non omittendum, S. Augustinum repressisse Catholicos illos homines, qui ad inquirendos Priscillianistas mendaciorum atque periuriorum inuolucris delitescentes, dicebant artem contraria arte deludendam esse; atque ob eam causam, ne magno fidei detrimento iidem Priscillianistæ occulti manerent, licere mendaciis mendacia prodere, nempe mentiri se quoque esse Priscillianistas; vt qui verè essent Priscillianistæ, detegerent, sicque ab huiusmodi prauis fruticibus expurgare possent Ecclesiam. Hæc verò cùm sanctus Augustinus accepisset, execratus est facinus, quòd Christiano homini nec in leuibus mentiri liceat: quamobrem aduersus ea asserentes ad Consentium librum scripsit contra mendacium[d].

[d] *Aug. Retrd. lib. 2. c. 60.*

Permansit autem hoc anno Orosius apud S. Augustinum cupiditate discendi, sequẽti verò (vt suo loco dicemus) nauigauit Hierosolymam. Porrò eidem Orosio ipse S. Augustinus iniunxit opus, vt historiam scriberet aduersus Paganos; quod ille officiosissimè præstitit, vt eiusdem Orosij præfatio libris affixa docet. de quo ista Gennadius[e]: Hic est Orosius, qui ab Augustino pro discenda animę ratione ad Hieronymum missus, rediens reliquias B. Stephani primi martyris tunc nuper inuentas primus intulit Occidenti. Claruit extremo penè Honorij Imp. tempore.] Quando autem Orosius absoluerit opus, quod, rogante S. Augustino, elaborandum susceperit, ipse his verbis in fine declarat, vbi ait[f]: Explicui, adiuuante Christo, secun-

OROSII HISTORIA.

[e] *Gennad. de Vir. illust. c. 39.*

[f] *Oros. lib. 7. cap. vlt.*

secundùm tuum præceptum, beatissime pater Augustine, ab initio mundi vsque in præsentem diem, hoc est, per annos quinque mille sexcentos decem & octo, &c.] hic est annus Domini secundùm initam ab eo numeri rationem quadringentesimus decimusseptimus. A

QVAESTIONEM DE ANIMARVM ORIGINE HIERONYMO SOLVENDAM MITTIT AVGVSTINVS.

[a] *Aug. epist. 202.*

Habebat præ manibus hoc tempore S. Augustinus (vt ipse in dicta ad Euodium [a] epistola tradit) libros de Ciuitate Dei, & ex eis quinque absoluerat, necnon de Trinitate commentarios, longo tempore (vt ait) elaboratos: sed & se absoluisse ait expositiones in tres psalmos, sexagesimum septimum, septuagesimum primum, & septuagesimum septimũ. Insuper in fine eiusdem epistolæ ad Euodium habet, se mittere Orosium ad S. Hieronymum, rogaturũ de origine animarum quæ ipsius ea de re esset firma sententia. occasione enim quæstionum, quæ per eius libellum ad Augustinum de hæresibus Priscilliani & erroribus Origenis refricatæ sunt; cùm quid de eo sentiret, vt in re magni momenti, ipse Augustinus suam sententiam suspendisset (quod profitetur in fine libri ad eumdem Orosium aduersus Priscillianum & Origenem conscripti) Hieronymo refudit tantæ quęstionis sententiam, quem & Marcellinus antea (vt vidimus) eadem interrogatione pulsauerat. Vide plane & admirare tanti Patris modestiam in non definiendo quæstionem quæ tanti ponderis videretur, & eius animi demissionem atque candorem cum obseruãtia erga S. Hieronymum, vt nec vel leuis puluis offensionis in eius corde resederit penitus ex præteritis multorum annorum dissensionibus. B

EX ERRORIBVS ORIGENIS PVLVLANTES RAMI.

Sed quid post hæc accidit? illud quidem, vt cùm prominens pessimæ plantæ truncus, ex Origenis Periarchon productus, scriptis sanctorum Patrum & decretis sacrorum Conciliorum (vt vidimus) succisus esset; pullulauerint tamen ex eo hinc inde virgulta, S. Augustini falce postea succidenda. Etenim quòd ait Orosius in dicto consultationis libello, ex Origene de damnatorum ad æternum ignem saluatione post aliquam purgationem, deque etiam ipsius diaboli restitutione per Auitos in Hispania prædicatis: licet in his quæ ad saluationem dæmonum spectãt, minime assensum fuisset: apparet quidem, quòd quæ de damnatis venia impertienda dicta essent, haud reiecta fuere, sed accepta à pluribus, ita tamen, vt pro diuersitate animi cuiusque sententiæ, diuersæ fuerint eorumdem assertiones, quas omnes recitauit atque confutauit idem postea Augustinus, qui post primam [b] reiectam eorum sententiam, qui crederent damnatos fore omnino saluandos, ista subdit [c]: Sunt etiam, quales in collocutionibus nostris ipse sum expertus, qui cùm venerari videantur Scripturas sanctas, moribus improbandi sunt; & agendo causam suam, multo maiorem quàm isti misericordiam Deo tribuunt erga humanum genus. Dicunt enim de malis & infidelibus hominibus diuinitus quidem verum prædictum esse, quòd digni sunt pœna: sed cum ad iudicium ventum fuerit, misericordiam esse superaturam. Donabit enim eos (inquiunt) misericors Deus precibus & intercessionibus sanctorum suorum] cùm in die Iudicij pro illis rogaturi sunt Deum. & post multa recensita quæ illi dicerent, vt hæc probarent, subdit [d] alia ab aliis iactari solita, his verbis: C D

[b] *Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. c. 17.*
[c] *Aug. ibid. c. 18.*
[d] *Aug. ibid. c. 19.*

DE SALVATIONE DAMNATORVM ERRORES.

Item sunt alij, ab æterno supplicio liberationẽ nec ipsis saltem omnibus hominibus promittentes, sed tantummodo Christi baptismate ablutis, qui participes fiunt corporis eius, quomodolibet vixerint, in quacumque hæresi vel impietate fuerint; propter illud quod ait Iesus [e]: Hic est panis qui de cælo descendit, vt si quis ex ipso manducauerit, non moriatur, &c.] addit ad hæc & de alia horum classe: Itẽ sunt qui hoc nec omnibus habentibus baptismatis Christi & eius corporis sacramentum, sed solis Catholicis, quamuis malè viuentibus pollicentur; quia non solo sacramento, sed re ipsa manducauerunt corpus Christi, in ipso eius corpore constituti.] rursus & de aliis addit [f]: Sunt autem qui propter id quod scriptum est [g]: Qui perseuerauerit vsque ad finem, hic saluus erit: nonnisi in Ecclesia Catholica perseuerantibus, quamuis in ea malè viuentibus, hoc promittunt.] atque demum [h]: Comperi etiam quosdam putare eos tantummodo arsuros illius æternitate supplicij, qui pro peccatis suis facere dignas eleemosynas negligunt, iuxta illud Apostoli Iacobi [i]: Iudicium autem sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam. Qui ergo fecerit (inquiunt) quamuis mores in melius non mutauerit, sed inter ipsas suas eleemosynas nefariè ac nequiter vixerit, iudicium illi cum misericordia futurum est, vt aut nulla damnatione plectatur, aut post aliquod tempus, siue paruum, siue prolixum, ab illa damnatione liberetur.] Hi sunt qui his temporibus ex scisso vtero Origenianæ viperę progressi sunt colubri, quos omnes S. Augustinus verbi Dei virtute confecit, aduersus eosdem accuratè differens in libris de Ciuitate Dei [k], quos (vt diximus) his diebus ipse scribebat. E

[e] *Ioan. 6.*
[f] *Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. c. 11.*
[g] *Matt. 24.*
[h] *Aug. ibid.*
[i] *Iacob. 2.*
[k] *Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. c. 13. 14. 15. 16. 17.*

Hoc eodem tempore idem S. Augustinus (vt ipse testatur in eadem dicta superiùs epistola ad

CHRISTI	INNOCENTII PAP.	HONOR. 20.	IMPP.
414.	13.	THEOD. 7.	

A la ad Euodium[a]) aduersus Pelagianos edidit commentarium illum, cuius est titulus, De Natura & gratia, ad Timasium & Iacobum, quos ex Pelagij discipulis reddidit Catholicæ Ecclesiæ filios. At quomodo hæc se habuerint, ex eiusdem Augustini scriptis dicendum erit. Ac primùm quid de eo commentario in dicta ad Euodium epistola dicat, cùm de Orosio & aliis huius anni scriptis recensitis mentionem habuit: Scripsi (inquit) etiam grandem quemdam librum aduersus Pelagij hæresim, cogentibus nonnullis fratribus, quibus contra gratiam Christi opinionem perniciosissimam ille persuaserat.] ex his namque fuisse Timasium & Iacobum, idem Augustinus in epistola ad Innocentium [b] Romanum Pontificem tradit, vbi ait: Misimus reuerentiæ tuæ librum, quem dederunt quidam religiosi & honesti adolescentes, serui Dei, quorum etiam nomina non tacemus; nam Timasius & Iacobus vocantur: qui (sicut audiuimus, & iam nosse dignaris) ipsius Pelagij exB hortatione spem quam habebant in sæculo, reliquerunt, & nunc continenter Deo seruiunt. Qui cùm eodem errore tandem aliquando per qualemcumque operam nostram, Domino inspirante, caruissent, protulerunt eumdem librum, Pelagij esse dicentes: & vt ei responderetur, impendio rogauerunt. Factum est. Ad eosdem rescripta est ipsa responsio. Agentes gratias rescripserunt. Vtrumque misimus, & cui responsum est, & quod responsum est.] hæc ad Innocentium. De eodem quoque commentario inter alios libros intellexisse putamus Hieronymum ad finem commentarij contra Pelagianos, dum de S. Augustini scriptis aduersus eosdem, post alios nominatim recensitos, hæc habet[c]: Alios quoque specialiter tuo nomini (*nempe contra Pelagianos expresse*) cudere dicitur.] Meminit eiusdem quoque commentarij idem Augustinus in epistola ad Ioannem, vbi de amborum illorum Pelagij discipulorum Timasij atque Iacobi conuersione agit: misitque vnà cum epistola dictum Pelagij C librum cum responsione & confutatione ad eosdem. Perlibenter enim eiusmodi scriptionem suam idem S. Augustinus euulgandam curauit: nam eam tum Romam, tum Hierosolymam misit: quòd iisdem in locis idem Pelagius mentita larua se Catholicum exhibuerat, effugiens eo modo Ecclesiæ, quam vt hæresiarcha commerebatur, sententiam anathematis. At de his modò satis: sequenti autem anno pro temporis ratione de eodem Pelagio prolixior erit prosequenda narratio.

[a] *Aug. epist. 101. TIMASIVS ET IACOBVS DISCIPVLI PELAGII REDDITI CATHOLICI.*

[b] *Aug. epist. 95.*

[c] *Hieron. contra Pelag. lib. 3. in fine.*

Hoc eodem anno collecta est prouincialis Synodus in Macedonia, ex qua pro confirmatione rerum gestarum missa est legatio ad Innocentium Papam per Vitalem archidiaconum. Constant quidem hæc ex litteris eiusdem Romani Pontificis ad eos redditis[d], quibus ipse eos nonnihil reprehendit, & ab eis haud rectè facta rescidit: in cuius exordio ista habet: Aduerti, sedi Apostolicæ, ad quam relatio quasi ad caput Ecclesiarum missa currebat, fieri D iniuriam, cuius adhuc in ambiguum sententia duceretur. Vnde de quibus iamdudum scripsisse me memini, nunc iterare formam argumentis euidentibus relationis vestræ geminata percontatio compellit, &c.] Vides ex his, quanta effulgeret in sede Apostolica cum auctoritate maiestas, vt loco iniuriæ duceretur, si oporteret eadem semel impertita iterare mandata.

SYNODVS IN MACEDONIA.

[d] *Innoc. epist. 17.*

Hoc item anno, qui Cyrilli Episcopi Alexandrini sedis primus numeratur, die vigesimaoctaua Iulij ab eodem facta est translatio partis reliquiarum sanctorum martyrum, nempe S. Marci Euangelistæ, Cyri atque Ioannis, in Canopum, vbi iam sedes vigebat idololatriæ. Licet enim destructum fuisset quod illic famosissimum erat idoli fanum, & à Theophilo ecclesia supererecta: dæmones tamen adhuc ibidem permansisse, infestatio ipsorum satis significabat. Cessauit autem, penituſq. extinctus est eorum conatus & vis euanuit, vbi eędem E sunt translatæ reliquiæ; quibus illi victi, sedes antiquas prorsus relinquere coacti sunt. Hæc habentur satis aperta ex Actis eorumdem sanctorum martyrum Cyri atque Ioannis, in posteriore Concilio Nicæno cognitis, & à S. Ioanne Damasceno & aliis comprobatis.

TRANSLATIO RELIQVIARVM.

IESV CHRISTI	INNOCENTII PAP.	HONORII 21.	IMPP.
ANNVS	ANNVS	THEODOSII 8.	
415.	14.		

CHristi annus quadringentesimus decimusquintus, duobus Augustis, Honorio decimùm & Theodosio sextùm Consulibus, feliciter illuxit Ecclesiæ: quo magnus ille protomartyr Stephanus rursus in miraculis rediuiuus apparuit, faciens signa atque prodigia magna in populo, cùm eius venerandum corpus (quod olim magno planctu humatum fuit) diuinitus facta

INVENTIO RELIQVIARVM S. STEPHANI PROTOMARTYRIS

facta reuelatione detectum, inuentum, atque translatum est. Quod autem in primis ad tem- A
pus spectat: irrepsisse mendum in Bedam [a], & errasse alios eum secutos, apparet, dum anno
septimo Honorij Imp. id factum, apud eosdem legitur: cùm extet eiusdem inuentionis Acta
à Luciano presbytero scripta, in quibus expresse ponuntur dies & Consules, quibus id acci-
disse hoc ipso anno apertissimè declaratur; quod & Marcellinus in Chronico absque aliqua
dubitatione confirmat. Ex quibus etiam corrigendus est Niceta Philosophus [b], qui eamdem
inuentionem refert ad tempora Constantini.

His itaque de tempore cognitis; de Luciani epistolæ, qua cuncta narrantur, fide agendum
est. Adstipulantur quidem ipsi ex Græcis idem qui suprà Marcellinus [c], Nicephorus [d], & alij
recentiores auctores, Latinorum verò plurimi, sed qui instar omnium est, Gennadius [e], cùm
hæc suæ ætate facta potuerit certiùs cognouisse, qui ita de ipso: Lucianus presbyter, vir san-
ctus, cui reuelauit Deus temporibus Honorij & Theodosij Augg. locum sepulchri & reli- B
quiarum corporis S. Stephani martyris primi, scripsit ipsam reuelationem ad omnium Ec-
clesiarum personas Græco sermone.] hæc ipse. subdit autem hæc de eius in Latinum trans-
latione facta per Auitum, & in Hispaniam missa [f]: Auitus presbyter, homo Hispanus gene-
re, ante relatam Luciani presbyteri scripturam in Latinum transtulit sermonem, & addita
epistola sua, per Orosium Occidentalibus edidit.] Quinam fuerit Auitus iste, num alter
duorum qui malè audit in epistola Orosij ad Augustinum, quem vt hæreticum Origenistam
Orosius ipse vitasset omnino, haud penitus dixerim. Rem gestam aggressuri, ab ipsius
Auiti epistola ad Balchonium Bracharensem Episcopum sumamus exordium, à quo Lati-
nis & Occidentalibus omnibus Luciani scriptio illa impertita est, digna quidem huius con-
textu historiæ, quod & ex ipsa quoque huiusce temporis status Hispaniæ afflictatæ à barba-
ris referetur. C

AVITI EPISTOLA AD BALCHONIVM.

Beatissimo, dilectissimoque semper in Domino Papæ Balchonio, atque vniuerso clero &
plebi Ecclesiæ Bracharensis, Auitus presbyter salutem in Domino æternam.

Memores mei esse vos cupio & deprecor; sicut & ego, in quantum valeo, memoriam ve-
stri habere non cesso, tribulationibus vestris meo dolore compatiens, & pro dissidio patriæ
nostræ in locis sanctis inceßabiles lacrymas fundens, vt aut vobis Dominus restituat liber-
tatem, quos admonere voluit, aut illis tribuat mansuetudinem, quos prævalere permisit.
Et ego quidem, beatissimi fratres (teste Domino nostro Iesu Christo loquor) frequenter
volui venire ad vos, vt vobiscum vel mala tolerarem, vel bonis fruerer: sed impeditum
est desiderium meum, per totas iam Hispanias hoste diffuso. Veritus enim sum, ne & san-
cta loca relinquens, & ad vos fortè non perueniens, vbicumque interceptus, irrationabi-
lis audaciæ pœnas luerem. Sed quoniam misericors Deus, meo voto, vestroque merito pro- D
curante, dignatus est indulgentiæ suæ gratiam, primùm vt dilectissimus filius & compresby-
ter meus Orosius vsque ad has partes ab Africanis Episcopis mitteretur, cuius mihi charitas
& consolatio vestrum omnium præsentiam reddidit. Deinde vt in diebus ipsis, quibus iam
ipse reditum incredibili desiderio parabat, beatus & verè sanctus, corona gloriæ nostræ in
Christo Iesu primus martyr Stephanus se reuelare & manifestare signis & virtutibus euiden-
tissimè sequentibus dignaretur: quem ego tantarum rerum ordinatoris Dei occasione per-
ceptum, dignius duxi charitati vestræ præmittere, vt ipse præsens aduocatus & patronus ob-
sequentium sibi petitionibus dignaretur assistere, qui cùm peteretur, etiam pro inimicis
orare dignatus est.

RELIQVIAS S. STEPHANI MISSAS IN HISPANIAM.

Itaque beatissimi & dilectissimi fratres, memoriam vestri inceßabiliter agens, & tam
congruentem ordinantis Dei dispositionem videns, promptus fui de presbytero, cui reuela- E
tum fuerat, partem aliquam inuenti corporis promereri; quam festinato expetitam, secre-
toque perceptam, ad vos dirigere non distuli. Quamobrem misi vobis per sanctum filium &
compresbyterum meum Orosium reliquias de corpore beati Stephani primi martyris, hoc
est, puluerem carnis atque neruorum, & quod fidelius certiusque credendum est, ossa so-
lida atque manifesta sui sanctitate nouis pigmentis vel odoribus pinguiora. Vt autem nul-
la possit esse dubitatio: ipsam ad vos subditam scriptis meis sancti presbyteri, cui hæc reuela-
ta sunt, epistolam conscriptionemque transtuli, quam, me pro fide veritatis plenius cogno-
scendæ rogante & expetente, dictauit Græco primùm ipse sermone, sed per me postea in
Latinum versa est. Quæ & vos sancti & beati fratres, quàm veraciter gesta sunt, tam fide-
liter suscepta habeatis, imploro. Certus sum enim, quia sicut ipse beatus martyr dignatus
est nunciare, & pro salute mundi periclitantis se manifestare, auxilio & præsentia tãti patro-
ni, si

[a] Bed. lib. de sex ætat. Sigebert. & alij.
[b] Nicet. de martyrio & inuent. S. Stephani.
[c] Marcellin. in Chron.
[d] Niceph. lib. 14. c. 9.
[e] Gennad. de Vir. illust. c. 46.
[f] Gennad. de vir. illustr. c. 47.

Ani, si vos talis pignus digno studio diligatis, tuti ex hoc, quietique viuatis. Gratia Domini nostri Iesu Christi & sancti Spiritus vobiscum, dilectissimi in Domino. Amen.] hæc Auitus Scripsit.

Ex qua quidem epistola in primis intelligas, recolasque memoria quæ anno superiori de Paulo Orosio dicta sunt, de eius nempe in Africam aduentu, & eiusdem hoc anno Hierosolymam profectione: reditum verò in patriam post inuentas & acceptas sancti protomartyris reliquias anno sequenti suo loco dicemus. Quæ verò spectant ad ea quæ S. Augustinus per eumdem Orosium rogauit S. Hieronymũ doceri de altissima quæstione originis animarum, post institutam de inuentione reliquiarum S. Stephani narrationem dicturi sumus. Hic modò reddamus ipsius Luciani libellum, seu epistolam eo argumento conscriptam, qua totius rei gestæ series exacte descripta recolitur: quam cum quatuor libris Vaticanis collatam, & fideliter, quantum licuit, emendatam cudimus. Ne fastidias tu, velim, styli simplicitatem, & simpliciorem ex Græco factam translationem; cùm maxima quæque fidei sacramenta Deus eiusmodi simplici dicendi genere voluerit hominibus nota fieri. Sed rem sic habe[a]:

PAVLI OROSII IN PALÆSTINAM ADVENTVS ET PROFECTIO.

Lucianus misericordia Dei indigens, & omnium hominum minimus, presbyter ecclesiæ Dei quæ est in villa Caphargamala, in territorio Hierosolymorum, sanctæ Ecclesiæ, & omnibus sanctis qui sunt in Christo Iesu in vniuerso mũdo, in Domino salutem.] Considera hic, lector, in inscriptione prima illa verba consultissimè posita: Lucianus misericordia Dei indigens.] ita quidem, vt aduersarium se demonstret hæresi Pelagianæ, quæ tunc ibi grassabatur: degebat enim hoc tempore Pelagius ipse Hierosolymis; quocum nullam se habere participationem vt omnibus ostenderet auctor, prima illa verborum suorum sententia iugulat ipsam hæresim Pelagianam. Sed reddamus epistolam:

[a] *Apud Surã tom. 4.*

LVCIANI EPISTOLA CIRCVLARIS.

Visio quæ apparuit meæ pusillitati à Deo ter de reuelatione reliquiarum beati & glorioſi protomartyris Stephani, & primi diaconi Christi, & Nicodemi, qui in Euãgelio[b] scriptus est, & Gamalielis, qui in Actibus Apostolorum [c] nominatur: necessarium duxi pandere vestræ in Christo dilectioni, imploratus ac magis iussus à sancto Dei cultore patre Auito presbytero, vt secundùm fidem consummatam interroganti quasi filius obediens, sicut cognoui, cum omni simplicitate impiger integrè indicarem omnem veritatem.

[b] *Ioan. 3.*
[c] *Act. 3. 22.*

Die igitur parasceue, hoc est, feria sexta, tertio Nonas Decembris, Consulatu Honorij decies & Theodosij sexies Augustorum, aduemente nocte, dormiente me in cubili meo, in loco sancti Baptisterij, in quo consuetudo mihi erat dormire, & custodire Ecclesiastica quę erant in ministerio; hora tertia noctis, quæ est prima custodia vigiliarum, quasi in extasi semiuigilans, vidi virum senem, longum, dignum sacerdotem, canum, barbam prolixam habentem, palliatum alba stola, cui inerant gemmulæ aureæ habentes intrinsecus sanctæ Crucis signum, & virgam auream in manu tenentem. Venit & stetit ad dexteram meam, & aurea virga pulsauit me, ter vocans me nomine meo, dicens, Luciane, Luciane, Luciane: & dixit mihi Græco sermone: Vade in ciuitatem quæ dicitur Ælia (quæ est Hierusalem) & dic Ioanni qui est in ea Episcopus: Quamdiu clausi sumus, & non aperis nobis? & maximè quod in temporibus tui sacerdotij oportet nos reuelari? Aperi nobis festinanter monumentum, vbi in negligentia positæ sunt reliquiæ nostræ; vt per nos aperiat Deus & Christus eius & Spiritus sanctus ostium clementiæ suæ in hoc mundo. Perclitatur enim sæculum ex multis casibus, qui fiunt in eo quotidie. Et non tantum solicitus sum pro me, quantum pro his qui sunt mecum positi sancti, & multi honoris digni.

VISIO PRIMA QVAE APPARVIT LVCIANO.

Et respondi ei, dicens: Quis es tu, domine, & hi qui tecum sunt? Et respondit mihi: Ego sum Gamaliel, qui Paulum Apostolum Christi nutriui, & legẽ docui in Hierusalem. Et qui mecum in Orientali parte monumenti iacet, ipse est dominus Stephanus, qui lapidatus est à Iudæis & principibus sacerdotum in Hierusalem pro Christi fide, foris portam quæ est ad Aquilonem, quæ dicitur, Ad Cedar: vbi die ac nocte iacuit proiectus, vt sepulturæ non daretur, secundùm mandatum impiorum principum, vt à feris consumeretur corpus eius. Ex Domini autem voluntate non tetigit eum vnum ex his, non fera bestia, non auis, non canis. Ego Gamaliel compatiens Christi ministrio, festinaui habere mercedem in Domino, & partem cum sancto viro fidei. Misi per noctem quantos poteram religiosos Christianos & in Christo Iesu fideliter credẽtes, habitantes Hierusalem in medio Iudæorũ, & hortatus sum eos, & necessarias substantias ministratui, & persuasi illis ire occultè, vt portarent corpus eius meo veliculo in villam meam, hoc est, Caphargamala, quod interpretatur, Villa Gamalielis,

GAMALIEL APPARET LVCIANO.

absens lis, viginti millia habens à ciuitate: & ibi feci illi planctum fieri diebus septuaginta, & poni A
eum in meo monumento nouo, in Orientali theca: & præcepi meis, vt quæcumque necessaria erant pro eius planctu, de meo darent.

Ipse autem dominus Nicodemus in alia theca positus est: qui venit ad Saluatorem Iesum
Ioan. 3. nocte, & catechizatus est, ab eo audiens: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu san-
REVELATIO RELIQVIARVM SANCTORVM. cto, non potest intrare in regnum cælorum. Et abiens baptizatus est à Christi discipulis. Et cognoscentes Iudæi, amouerunt eum à principatu suo, & anathematizauerunt eum, & de ciuitate exulare fecerunt. Hunc ego Gamaliel, quasi persecutionem pro Christo passum, sustuli eum in agrum meum, & alui & vestiui vsque ad finem vitæ eius, & defunctum sepeliui iuxta dominum Stephanum. Similiter Abibus filius meus dilectissimus, qui mecum baptismum Christi accepit ab eius discipulis, & viginti annorum existens, ante me mortuus est, in tertia theca excellentiori iacet, in qua & ego ipse postea defunctus sum B
Anna applicitus. Mea verò vxor Ethna habens nomen, & Ledemias primogenitus meus, quia noluerunt esse Christi fidei cultores, in alia villa matris suæ sepulti sunt, hæc est in Capharsemelia.] Hic, lector, vt cuncta facilius assequaris, mente recole quæ suo loco superius dicta sunt, Iudæos in speluncis, ibique excauatis in lateribus loculis, instar thecarum (vt contigit videre in cœmeteriis Romæ positis) corpora defunctorum condere consueuisse. Pergit verò Lucianus:

LVCIANI CONTESTATIO. Interrogaui autem ego Lucianus humilis presbyter, dicens: Vbi vos quæremus? Qui dixit: In medio Proastio, quod potest intelligi, agro suburbano, qui est proximus villæ ager, qui dicitur Delagabri, id est, Virorum Dei. Et euigilaui, & deprecatus sum Dominũ, dicens: Domine Iesu Christe, si hæc visio ex te, & non est illusio; fac vt iterum ac tertiò appareat mihi, quando vis & quomodo vis. Cœpi ergo ieiunare, & siccas escas sumere vsque ad C
SECVNDA VISIO LVCIANO OSTENSA. aliam paraseeuen. Et iterum dominus Gamaliel eadem similitudine, eodemque schemate apparuit mihi, sicuti in prima visione, dicens: Quare neglexisti ire, & dicere sancto Episcopo Ioanni? Et ego respondi: Timui, domine, mox ire à prima visione, & hæc renunciare, ne viderer seductor esse. Deprecatus sum autem, vt si à domino missus fuisses ad me, denuo ac tertiò appareres mihi. Dixit autem ad me: Acquiesce, acquiesce mihi. Et iterũ ait mihi: Quoniam requisisti de reliquiis singulorum, quomodo & vbi positæ sint, appone sensum, & vide diligenter quæ ostendentur tibi. Et dixi: Etiam Domine. Et statim attulit quatuor calathos, tres aureos, & vnum argenteum: tres eorum pleni erant rosis; duo albas rosas, tertius rubicundas habebat coloris sanguinei: quartus verò calathus, qui erat argenteus, plenus erat croco benè olente, & posuit eos ante me. Et ego dixi ei: Qui sunt isti, domine? Et dixit mihi: Lipsana nostra sunt. Qui rubeas habet rosas, ipse est dominus Ste- D
phanus, qui à dextris positus est ad Orientem ab introitu monumenti: secundus calathus, dominus Nicodemus est, positus contra ostium: tertius verò calathus ipse est meus: quartus verò calathus ille argenteus, Abibus filius est meus, qui immaculatus ex vtero matris suæ excessit è mundo: propterea in similitudinem argenti mundissimi apparuit: numquid non vides crocum, qui in ipso est, suauissimi esse odoris? & ipse coniunctus est meo calatho in excelso loco, vbi ambo positi sumus, quasi gemini. Et cùm hæc dixissem, denuo ex oculis meis euanuit.

TERTIA VISIO FACTA LVCIANO. Cumque expergefactus fuissem, gratias egi Deo omnipotenti, & consuetis ieiuniis operam dedi vsque ad tertiam reuelationem. In tertia igitur septimana, eadem die & hora, venit supradictus vir, comminans & fremebundus, & dixit mihi: Quare vsque nunc dissimulasti, & noluisti perdere, & dicere Episcopo Ioanni, quæ tibi dicta sunt & ostensa? Quam E
excusationem habebis apud Deum, aut quam veniam pro hoc contemptu sperabis in die Iudicij? Numquid non vides quanta siccitas est & tribulatio in toto mundo, & tu negligenter agis? Numquid non consideras, quia multi meliores te sint per eremum sancti viri, quos prætereuntes, per te voluimus innotescere? Ideo namque te ex alia in hac villa voluimus esse sacerdotem, vt per te manifestaremur. Exurge igitur, & vade, & dic illi, vt aperiat nobis, & faciat locum orationis, vt intercessione nostra misereatur Dominus populo suo. Et cùm ad eius verba intremuissem, dixi: Non negligens fui, domine mi, sed
sua præstolabar tertium aduentum tuum. Nunc verò hinc crastina die pergam, omnia quæ mandasti mihi, dicturus. Et cùm indignans aduersum me staret, videbar mihi quasi in altero mentis excessu deuenisse Hierosolymas, & quasi in conspectu astarem Episcopo Ioanni, narrans ei omnem visionem. A quo videbar audire: Si hæc sic se habent, vt dicis, carissime,

A rissime, & Dominus tibi reuelauit hæc temporibus nostris: oportet me colligere de possessione illa bouem illum maximum aratorem, qui & carro & aratro aptus sit; & dimittere tibi possessionem cum omnibus ceteris. Ad quem aio: Vt quid mihi possessio, domine mi, si non habeo bouem, per quem regatur & aretur possessio? Et dixit mihi Episcopus: Ita placuit, carissime; quoniam ciuitas nostra vehiculis ministratur, & vnum bouem illum maximum ad carrum minus habemus, quem tu diceris in possessione tua celare: oportet namque vt in ciuitate celeberrima sit magis, quàm in paruula possessione. Numquid non tibi sufficiunt duo residui boues minores ad excolendam terram vehiculo tuo?] Cùm hæc, lector, de bobus intelligis dicta esse de sanctis, in mentem reuoca à diuina Scriptura eiusmodi factam esse collationem, & ab Apostolo Paulo elucidatam interpretationem, cùm illud declarat[a]: Non alligabis os boui trituranti.] Subdit verò hæc [a] *Deut. 25. 1. Cor. 9.*

B Lucianus.

LVCIANVS CONVENIT IOANNEM EPISCOPVM.

Cùm hoc in extasi, hoc est, in excessu mentis audissem; statim expergefactus, benedixi Dominum: & perrexi ad ciuitatem ad sanctum Ioannem Episcopum. Et cùm illi omnia quæ videram renunciassem: reticui de visione bouis, expectans quid auditem ab eo. Intellexeram enim, quia S. Stephanus ipse esset bos maximus: quia carri illi, de quibus dicebat, sanctæ essent ecclesiæ; & Sion prima ecclesia, ipse esset carrus maior; & quia sanctus Episcopus habebat à me petere benedicti Stephani reliquias: ideo de visione bouis Episcopo dicere nolui. Cumque hæc audisset Ioannes Episcopus, lacrymatus est præ gaudio, & dixit: Benedictus Dominus Deus Filius Dei viui. Si hæc (vt dicis carissime) & audisti, & Deus tibi reuelauit: oportet me inde transferre B. Stephanum primum martyrem & archidiaconum Christi[b]: qui primus aduersus Iudæos Dominica bella bellauit, & Deum in sua maiestate, in terris [b] *Act. 6. 7.*

C positus, in cælo vidit stantem, & tamquam Angelus in concione hominum apparuit. Hæc autem omnia, vt vidi, ita euenerunt, & consona sibi apparent vniuersa. Dixit autem mihi sanctus Episcopus: Vade, fode in aceruo, qui est in ipso agro, &, si inueneris, nuncia mihi. Et ego dixi ei: Perambulaui agrum, & vidi aceruum minutorum lapidum in medio, vbi arbitratus sum eos esse. Et dixit mihi Papa: Iam dixi tibi: Vade & fode; & si inueneris, sedens, custodi locum, & manda mihi per diaconum, vt veniã ad locum. Et ita me dimisit.] Hic attende, lector, non ex diuina reuelatione hæc de aceruo lapidum locutum esse Ioannem, & opinatum esse Lucianum subter eum esse recondita sanctorum corpora, vbi non erant: sed ex consuetudine Hebræorum, qui aceruo lapidum consueuissent consignatas memorias posteris tradere: cuius antiqui vsus plura in diuina etiam Scriptura exempla suppetunt. Sed pergit Lucianus:

LVCIANVS CVRAT INVENTIONEM RELIQVIARVM. *Nugetio

D Et cùm venissem ad villam, misi præcones, vt omnes habitatores villæ diluculo consurgerent, & foderent in aceruo. Eadem verò nocte apparuit ipse dominus Gamaliel cuidam monacho, nomine Nygetio*, innocenti & simplici viro, eadem similitudine, qua mihi apparuit: & dixit ad eum: Vade, dic Luciano presbytero: Vanè laboras in aceruo illo: modò ibi non sumus: sed tunc ibi positi fuimus, cùm lamentarentur nos secundùm consuetudinem antiquorum: propter quod ibi aceruus in testimonium planctus factus est. Sed quære nos in alia parte, quæ est Boran, & loco qui dicitur Syra lingua Dabatalia, quod interpretatur in Græco Ἀνδρῶν ἁγίων, quod nos possumus dicere, Virorum fortium. Diluculo verò consurgens ad hymnos, inueni monachum prædicãtem omnibus fratribus. Hymnis deinde dictis, cœpi dicere: Eamus ad aceruum illum, & fodiamus in illo. Tum quidam dixerunt mihi: Audi primùm quid dicat monachus Nygetius. Et aduocato monacho Nygetio, ex-

ALIA VISIO OSTENSA NYGETIO.

E quisiui ab eo, quid esset quod vidisset. Ille autem vniuersa signa, quæ videram, domini Gamalielis, dixit mihi: & quemadmodum vidisset contra Austrum agrum situm, & monumentum in eo quasi neglectum & ruinosum, ibi vidisset tres lectos aureos stratos, & vnum ex eis altiorem ceteris, in quo erant duo iacentes, vnus senex, & vnus iuuenis: & in aliis duobus lectis erant singuli. Et respondit qui erat in excelsiori lecto, & dixit mihi: Vade, dic presbytero Luciano: Quoniam nos domini loci fuimus: Si vis magnum & iustum inuenire, ipse ab Orientali plaga positus est. Et hæc audiens à monacho, glorificaui Deum, quoniam inuentus est alius testis in reuelatione.

Nos igitur iuimus ad aceruum, & fodientes nihil inuenimus. Conuertimus autem nos ad monumentum illud, vbi monacho ipsa nocte apparuerat: & fodientes inuenimus tres thecas, secundùm quod apparuerat mihi in typo calathorum. Inuenimus igitur altissimis litteris scriptum lapidem obrutum, habentem Celiel, quod interpretatur Seruus Dei, & Apaan,

Dardan, quod interpretatur Nicodemus,& Gamaliel. hoc interpretatus est Papa Ioannes, A sicut audiui ab ipso sancto Episcopo.

VOCATVR IOANNES EX SYNODO AD RELIQVIAS.

Statim ergo renunciaui Episcopo,cùm esset in Lidda,quæ est Diospolis, Synodũ agens.] Hæc est, lector,illa Synodus diospolitana , cuius meminerunt sancti Hieronymus , Augustinus,& Prosper,in fine anni huius (vt ex libello Luciani intelligis) celebrata, in qua coactus est Pelagius suas hæreses condemnare:dicemus nos de ea pluribus post recensita hæc de inuentione Stephani protomartyris & sociorum. Ad hæc Lucianus:

Qui assumpsit secum (*Ioannes videlicet Episcopus Hierosolymorum*) duos alios Episcopos, *Euthoniũ Eleutherium de Sebaste , & Eleutherium * de Hiericho: & venerunt ad locum. Qui cùm aperuissent Domini Stephani thecam , statim terræmotus factus est, & tanta suauitas & fragrantia odoris inde egressa est , quantum nullus hominum se meminit vel audisse, vel sensisse : ita vt putaremus nos in amœnitate paradisi esse positos . Multitudo namque populi B aderat nobiscum; inter quos erant plurimi infirmi varijs languoribus . Et ipsa hora mox de odore suauitatis eius septuaginta tres animæ curatæ sunt : ab aliis fugati dæmones: aliorum *stringio fons restinctus est sanguinis: alij strumis & furunculis liberati: alij à stringio * sanati, alij à tertianis & quartanis: alios febris reliquit, alios morbus regius: alij à cephalea curati & hemicranea: nonnulli à viscerum occulto dolore liberati: & multas alias curationes senserunt homines, quas enumerare longum est.

TRANSLATIO RELIQVIARVM S. STEPHANI.

Et exosculantes sanctas reliquias, iterum clausérunt. Et nunc cum psalmis & hymnis portauerunt reliquias beati Stephani in sanctam ecclesiam Sion, vbi & archidiaconus fuerat ordinatus ; derelinquentes nobis de membris eius paruos articulos , immò maximas reliquias, terram cum puluere, vbi omnis caro eius consumpta est: cetera asportauerunt . Ex his ergo reliquiis transmisi beatitudini vestrę. Quas cùm susceperitis , orate pro exiguitate mea , vt C dignus inueniar in conspectu Domini, fultus beatissimi martyris Stephani meritis, & vestris *VIII. orationibus . Translatæ sunt autem reliquiæ ipsius martyris VIII.* Calendas Ianuarij: & tunc in tempore iugis & infinita siccitas erat. Sed eadem hora pluuia magna descendit , & abundanter inebriata est terra;& homines glorificabant ibi Dominum propter sanctum eius Stephanum , & propter cælestem eius thesaurum misericordiæ & pietatis , quem periclitanti sæculo aperire dignatus est Iesus Christus Dominus noster , qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.] hactenus Luciani epistola, siue libellus: ex quo [a] *Extat apud Metaphrast. die 2. Aug. & Lipom. tom. 6.* in nonnullis Nicetas est corrigendus,cùm eamdem historiam narrat[a]. Meminit earumdem reliquiarum inuentionis S. Augustinus,cùm ait[b]: Latuit tanto tempore corpus eius : processit,quando Deus voluit: illuminauit terras, tanta miracula fecit : mortuus viuos facit mor- [b] *Aug. de diuers. serm. 51* DE CONSILIVM IN REVELATIONE RELIQVIARVM S. STEPHANI. tuos,quia nec mortuus,&c.]

Vidisti,lector,quot testibus primi Christi sanguine testis Stephani meruerit inuentio consignari? Apparuit Gamaliel,non vni tantùm Luciano,sed & S. Nygetio monacho. satis hoc quidem,quod in ore duorum vel trium stet omne verbũ: sed terra tremore testata id ipsum est,& cælum insperatam diuque frustra expetitam dans pluuiam : fidemq. fecerunt septuaginta illi tres è diuersis languoribus sanitati pristinæ restituti : sed & dæmones ipsi ex aliquorum illorum corporibus fugati, inuiti licet, virtutem martyris profiteri coacti sunt . At hæc adeò multa,magna & insignia,pauca & perexigua esse intelliges, si conferas cum illis quæ in orbe Occidentali per eiusdẽ protomartyris reliquias voluit edi miracula,de quibus sequenti anno dicturi sumus. Vt planè magno Dei consilio factum appareat,quòd tepescente in nonnullis Christiana fide,quæ hisce (vt vidimus) præsertim temporibus, Gẽtilium esset exagitata blasphemiis, quòd tempore Christianæ religionis Vrbs à barbaris capta esset,quæ tempo- E re cultus deorum secura consistens fuerat ipsis barbaris dominata : hoc , inquam , tempore Christiani vnius ante quadringentos fermè annos vita functi tenuis puluis & ossa tot tantaque præstarent, vt ea sola satis efficacia esse potuissent (etsi cetera ad fidei confirmationem edita miracula defuissent) non tantùm ad titubantes consolidandos,sed & Ethnicos omnes ad Christianam religionem, reluctantes licet, dummodo non obstinatos , omnino pertrahendos. At hæc anno sequenti suo loco manifestiùs apparebunt.

Noua hæc & planè admiranda bella elegit Dominus ad expugnandos & confundendos aduersarios suos. Expugnauit impietatem Iuliani Apostatæ Imperatoris reliquiis S. Babylæ martyris: vicit & prostrauit Arianam impietatem reliquiis Geruasij & Prothasij, Mediolani (vt vidimus) tempore S. Ambrosij apparentium. Sed & sanctorum martyrum reliquiis extinctam fuisse in Ægypto idololatriam,anno superiori vidimus. Quibus etiam armis modò

vsus

Universidad de Deusto
Biblioteca

A vsus est Dominus ad Ethnicos & hæreticos atque schismaticos expugnandos. Ecce tibi quam felicissimis auspicijs progressus est Stephanus; cùm videlicet coactus est impius Pelagius hæresiarcha in Concilio Liddæ habito, quas hactenus docuisset hæreses, condemnare. Quomodo autem hæc se habuerint, iam aggredimur enarrare.

CONCILIVM DIOSPOLITANVM.

Diospoli (ipsa est Lidda antiquiore nomine dicta, ciuitas in Palæstina) collecta est prouincialis Synodus Episcoporum eius regionis. Huius Synodi meminit S. Augustinus, vbi ait[a]: Per idem tempus in Oriente, hoc est in Syria Palæstina, Pelagius à quibusdam Catholicis fratribus ad Episcopalia Gesta perductus: eisque absentibus qui de illo libellum dederant, quoniam ad diem Synodi non potuerunt occurrere, ab Episcopis quatuordecim auditus est: vbi cum dogmata ipsa damnantem, quæ inimica gratiæ Dei aduersus eum de libello legebatur, Catholicum pronunciauerunt.] hæc Augustinus. Idemque alibi eosdem

[a] *Augustin. Retract. lib. 2. c. 47.*

B Episcopos, qui Synodo interfuerunt, nominat, vbi ait[b]: Habemus alios Orientales Episcopos quatuordecim, Eulogium, Ioannem, Ammonianum, Porphyrium, Euthonium, Porphyrium, Fidum, Zosimum, Zebænum, Nymphidium, Chromatium, Iouinum, Eleutherium, Clematium, quos vno loco simul inuentos in istum consessum introducere valeamus, illos ipsos, qui Pelagio Iudices præsederunt: eumque vt homines, nullo ex altera parte vrgente aduersario, putantes Catholicum, tamquam Catholicum pronunciarunt.] hæc ipse. Porrò qui primus ordine recensetur Eulogius, hic fuit totius prouinciæ Palæstinæ Metropolitanus Episcopus Cæsariensis, qui successit in locũ Ioannis successoris Gelasij, de quo superius quarto tomo Annalium mentio facta est. Secundus ordine Ioannes, hic est ille Episcopus Hierosolymorum, cuius mentio in recitatis nuper Luciani litteris habetur; penes quas etiam qui fuerint Eleutherius, & Euthonius, aliàs Eleutherius itidem dictus, innotescunt, nempe prio-

[b] *Aug. contra Iulian. lib. 1. c. 5.*

EPISCOPI QVI SYNODO INTERFVERVNT.

C rem Episcopum Sebastiæ (ipsa est Samaria) posteriorem verò Hierichuntinæ ciuitatis Antistitem fuisse. Itidem alterum duorum Porphyriorum existimamus fuisse Gazensem illum Episcopum sanctitate celebrem, de quo plura superiùs. Zebænus & ipse titulo sanctitatis clarus, Episcopus fuit Eleutheropolis, cuius mentio est apud Sozomenum[c]; ei enim reuelata diuinitus fuisse veneranda corpora sanctorum Prophetarum Habacuc atque Michææ, testatur. Qui verò Iouinus hic nominatus habetur, Palladius[d] auctor est, ipsum fuisse Episcopum Ascalonis. reliquorum autem obscura memoria est.

[c] *Sozom. lib. 7. c. 28.*

[d] *Pallad. in Lausiac. c. 43.*

PELAGIVS DAMNANS SVAS HAERESES ABSOLVITVR.

De rebus verò gestis in Synodo, iam breuiter accepimus ab Augustino, nimirum ibi Pelagium damnantem suas hæreses, & fidem Catholicam profitentem, fuisse absolutum, Catholicaque communicatione dignatum. Sed quòd id dolosè egerit, hanc ob causam S. Hieronymus, cùm huius conuentus meminit, miserabilẽ Synodum appellat: ad Alypium enim

D & Augustinum scribens, hæc ait[e]: Quicquid enim in illa miserabili Synodo Diospolitana dixisse se denegat, in hoc opere confitetur.] sed Pelagio quidem ipsi miserabilis fuit, vtpote in qua suam iniius coactus est hæresim condemnare, cuius intrinsecus erat obstinatus assertor. Ceterùm vtcumque res acciderit, constat quidem in eo Concilio tunc erectum esse trophæum de hæresis Pelagianæ prostratæ victoria. Hinc igitur Prosper de eadem Synodo ista cecinit[f]:

[e] *Hier. epist. 79.*

QVALIS SYNODVS DIOSPOLITANA.

[f] *Prosper lib. de Ingratis.*

——*Non segnior inde Orientis*
Rectorum cura emicuit: captumq́, nefandi
Dogmatis auctorem constrinxit lege benigna
Commentum damnare suum: nisi Corpore Christi
Abiungi, & sancto mallet grege dissociari.
E *Lene quidem hoc, nimiumq́, malos tolerasse videtur*
Iudicium: sed sancta fides examine in illo
Vicit oborturam diro de semine prolem.
Prospectum namque est, diuino & munere cautum,
Vt licet instantem declinans bestia pœnam,
Perfidiæ secum sensus tenuisset eosdem,
Ipsa tamen proprium germen damnando necaret,
Ore malam extinguens sobolem, quam protulit ore.]

SYNODVS DIOSPOLITANA DAMNAT HAERESES PELAGII.

hæc S. Prosper de Synodo Palæstina, in qua licet dolo effugerit pœnam ipse Pelagius, hæreses tamen eius sunt penitus ab ipso etiam auctore damnatæ. Rursus verò de eadem Synodo Diospolitana idem Prosper agens, ita Pelagianos compellat[g]: Errauerunt Orientales Episcopi, in quorum iudicio Pelagius eos qui dicunt gratiam Dei secundùm merita nostra

[g] *Prosper aduers. Collat.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dari, vt Catholicus posset videri, anathematizare compulsus est?] Ceterùm postquam A eiusmodi Acta Synodi de purgatione Pelagij Innocentio Romano Pontifici innotuerunt, nequaquam ipse probare ac confirmare voluit, vt sanctus Augustinus testatur, cùm ait[a]: Fefellit enim iudicium Palæstinum ipse Pelagius; propterea ibi videtur esse purgatus. Romanam verò Ecclesiam, vbi eum esse notissimum scitis, fallere vsquequaque non potuit, quamuis & hoc fuerit vtrumque conatus: sed (vt dixi) minimè valuit.] Et inferius recitat verba epistolæ Innocentij Papæ ad hæc spectantia, quæ sic se habent: Vnde non possumus illorum Episcoporum *(qui scilicet eidem Synodo interfuerunt)* nec probare, nec culpare iudicium: cùm nesciamus vtrum vera sint Gesta; aut si vera sunt, constet magis subterfugisse, quàm se tota veritate purgasse.] subdit Augustinus: Videtis certè in his verbis, quemadmodum Papa beatissimus Innocentius nõ tamquam de incognitõ loqui videatur. Videtis qualem tulerit de illius purgatione sententiam.] hactenus ipse: qui postquam B tandem accepit Acta eiusdem Synodi Palæstinæ, scripsit de illis librum ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, vt ipse testatur, eumdem librum citans[b]: de quo etiam cùm in Retractationibus meminit, ita ait[c]: Sed cùm in manus nostras eadem Gesta venissent, scripsi de his librum; ne illo velut absoluto, eadem quoque dogmata putarentur Iudices approbasse, quæ ille nisi damnasset, nullo modo ab eis nisi damnatus exiisset.] hæc Augustinus. verùm periit ipse liber.

[a] *Aug. de perfecto origin. lib. 2. c. 8. 9.* INNOCENTIVS PAPA NOLVIT PROBARE SYNODVM PALAESTINAM.

[b] *Aug. lib. 2. c. 14. de perfect. origin.*
[c] *Aug. in Retract. l. 2. c. 47*

Sed videamus singula capita proposita in eadem Synodo ex libello aduersariorum recitata, quæ Pelagius damnare, ne ipse damnaretur, compulsus est. Inuenimus ea in Collectione Cresconij recitata post epistolam Aurelij Episcopi Carthaginensis ad Episcopos prouinciæ Bizacenæ, quam suo loco reddemus. Inscriptio autem capitibus istis prænotata legitur, adiecta ab Africanis Episcopis perbreui præfatione: C

Incipiunt capitula excerpta ex Gestis habitis contra Pelagium hæreticum, & alia de libellis eius, quæ in Palæstina Synodo sibi obiecta damnare compulsus est.

Quod ad Hierusalem volentem colligere filios suos Dominus clamat: hoc nos clamamus aduersus eos, qui filios volentes Ecclesiæ colligi, nolunt; nec saltem post iudicium, quod de ipso Pelagio factum est, collegerunt: de quo damnatus exiisset, nisi obiecta contra Dei gratiam dicta, quæ obscurare non potuit, ipse dammasset. Præter illa enim, quæ quoquo modo potuit, ausus est qualicumque ratione defendere, obiecta sunt quædam, quæ nisi remota omni tergiuersatione anathematizaret, ipse anathema sit factus.

Primò obiectum est enim, cùm diceret, Adam mortalem factum; qui siue peccasset, siue non, mortuus esset.

Secundò, quòd peccatum ipsius ipsum solum læserit, & non genus humanum. D

Tertiò, & quòd infantes nuper nati, in illo statu sint, in quo Adam fuit ante præuaricationem.

Quartò, & quod per mortem, vel præuaricationem Adæ, non omne genus humanum moriatur: & quòd non per resurrectionem Christi omne genus humanum resurgat.

Quintò, infantes, etiam si non baptizentur, vitam æternam habere possunt.

Sextò, & diuites baptizatos, nisi omnibus abrenuncient, si quid boni visi fuerint facere, non reputari illis, nec eos habere posse regnum Dei.

Septimò, & gratiam Dei atque adiutorium non ad singulos actus donari, sed de libero arbitrio esse, vel in lege atque doctrina.

Octauò, & gratiam Dei secundùm merita nostra dari.

Nonò & filios Dei nõ posse vocari, nisi omni modo absque omni peccato fuerint effecti. E

Decimò, & non esse liberum arbitrium, si Dei indigeat auxilio: quoniam in propria voluntate habet vnusquisque facere aliquid, vel non facere.

Vndecimò, & victoriam nostram non esse ex Dei adiutorio, sed ex libero arbitrio.

Duodecimò, & quòd petentibus veniam, non detur secundùm gratiam & misericordiam Dei, sed secundùm merita & laborem eorum qui per pœnitentiã digni fuerint misericordia.

Hæc omnia Pelagius sic anathematizauit (quod satis Gesta ipsa testantur) vt nihil ad ea quoquo modo defendenda disputationis attulerit. Vnde fit consequens, vt quisquis sequitur Episcopalis auctoritatem iudicij, & in ipsius Pelagij confessione tenere debeat, quæ tenuit Catholica Ecclesia.] Sequitur Catholica Pelagij confessio post recensita ex libello aduersariorum capita in eum obiecta, quæ omnia confutauit.

ERRORES PELAGII AB IPSO IN CONCILIO CONDEMNATI.

Primò, quòd Adam, nisi peccasset, non fuisset moriturus.

Secundò,

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Secundò, quòd peccatum eius non ipsum solum læserit, sed & genus humanum.
Tertiò, quod infantes nuper nati, non sint in illo statu, in quo Adam fuit ante præuaricationem. CATHOLICAE ASSERTIONES ADVERSVS PELAGIANOS.

Quartò, vt ad ipsos etiam pertineat quod breuiter ait Apostolus [a]: Per vnum hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum: & sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. [a] 1. Cor. 15.

Quintò, quòd infantes non baptizati, non solùm regnum cælorum, verùm etiam vitam æternam habere non possint.

Sextò, vt confiteatur, diuites baptizatos, etiam si diuitiis suis non careant, & sint tales quales ad Timotheum describit Apostolus, dicens [b]: Præcipe diuitibus huius mundi non superbè sapere, neque sperare in incerto diuitiarum suarum, sed in Deo viuo, qui præstat B nobis omnia abundanter ad fruendum: diuites sint in operibus bonis, facilè tribuant, communicent, thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum, vt apprehendant vitam æternam: non eos à regno Dei posse priuari. [b] 1. Tim. 6.

Septimò, vt fateatur gratiam Dei & adiutorium etiam ad singulos actus dari, eamq. non dari secundùm merita nostra.

Octauò, vt re vera sit gratia, id est, gratis data per eius misericordiam, qui dixit [c]: Misereor cuius misertus ero, & misericordiam præstabo cui misertus fuero. [c] Rom. 9.

Nonò, vt fateatur filios Dei vocari posse illos, qui quotidie dicunt [d]: Dimitte nobis debita nostra. quod vtique non veraciter dicerent, si essent omnino absque peccato. [d] Matt. 6.

Decimò, vt fateatur esse liberum arbitrium, etiam si diuino indigeat adiutorio.

Vndecimò, vt fateatur, quando contra tentationes concupiscentiasque illicitas dimicamus, non ex propria voluntate, sed ex adiutorio Dei prouenire victoriam: non enim aliter C verum est quod Apostolus ait [e]: Non volentis, non currentis, sed miserentis est Dei. [e] Rom. 9.

Duodecimò, vt fateatur secundùm gratiam & misericordiam Dei veniam pœnitentibus dari, non secundùm merita eorum: quemadmodum etiam ipsam pœnitentiam, donum Dei dixit Apostolus, vbi ait [f]: Ne fortè det illis Deus pœnitentiam. Hæc omnia simpliciter sine vllis fateatur ambagibus. [f] 2. Tim. 2.

Si quis contra auctoritatem Catholicam & ipsius Pelagij expressa Ecclesiasticis Gestis verba consentit, atque in illa quæ his sunt contraria veraciter credit; anathema esse tenendum est, nisi quæ illis contraria sunt, fido corde teneantur, & aperta confessione promātur.] hactenus ibi ex Actis Synodi Diospolitanæ. Recitat istas assertiones ex Actis eiusdem Synodi S. Augustinus agens de peccato originali [g], nec non in epistola [h] ad Paulinum. Porrò alij erro- [g] Aug. de pecc. orig. li. 2. cap. 11.
D res Pelagij redduntur ab eodem Augustino in eodem libro de peccato originali his verbis [i]: Quoniam lex sic mittat ad regnum, quemadmodum & Euangelium. Quoniam fuerint homines ante aduentum Christi sine peccato.] Desideratur hic aliud caput eiusdem hæresis corollarium, cuius idem S. Augustinus [k] sic meminit: Destruunt orationes quas facit Ecclesia siue pro infidelibus & doctrinæ Dei resistentibus, vt conuertantur ad Deum; siue pro Fidelibus, vt augeatur in eis fides, & perseuerent in ea. hæc quippe non ab ipso accipere, sed à se ipsis homines habere contendunt, gratiam Dei, qua liberamur ab impietate, dicentes secundùm merita nostra dari. Quod quidem Pelagius in Episcopali iudicio Palæstino, damnari metuens, damnare cōpulsus est: sed in posterioribus suis scriptis hoc inuenitur docere.] hęc Augustinus. Erant & aliæ blasphemiæ Pelagij scriptis insertæ; quæ non sunt ad publicum illud examen productæ: recitat verò eas S. Hieronymus in tribus illis dialogorum libris, quos E contra Pelagianos conscripsit post dictam Synodum Diospoli celebratam, vt S. Prosper [l] testatur, qui postquam eiusdem Synodi meminisset, mox ista subinfert de ipso S. Hieronymo: [i] Aug. de pecc. orig. li. 2. cap. 11. [k] Aug. lib. de hær. ad Quodvult. c. 88. [l] Prosper. de Ingrat.

Tunc etiam Bethlei præclari nominis hospes,
Hebræo simul & Graio Latioq. venustus
Eloquio, morum exemplum, mundiq. magister,
Hieronymus libris valdè excellentibus hostem
Disseruit, nosciq. dedit, quo turbine veram
Vellent exortæ lucem obscurare tenebræ.] hæc S. Prosper, & quidem scitè aperit eiusdem Hieronymi in scribendo consilium. HIERONYMI CONSILIVM IN SCRIBENDO DIALOGOS CONTRA PELAGIVM.

Etenim cùm vidisset ipse Hieronymus versutum Pelagium captiosis artibus Synodū decepisse, & tamquā in scena, mentita larua, personatū histrionem Catholici hominis specie superinducta lusisse, sicque veritatem offusis tenebris obscurasse: prudens illud excogitauit inuen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

inuentum,vt dialogos ſcriberet,& ſub Critoboli nomine Pelagium ſignificaret,quē Catho- A
licus homo, Attici nomine,exquiſitiſſimis interrogatiõnibus cogeret latens intus venenum
in medium perſpicuum cunctis proferre;ſicq; palàm omnibus demonſtraret,qualis ille eſſet,
qui errores damnans,videri voluiſſet ab omnibus in Synodo probatus omnino Catholicus.
nouum ergo illud per dialogos ſcribendi genus arripuit, à ſe hactenus intentatum; quòd id
res & tempus expoſceret.Etenim inuidioſum nimis ac odioſum, & fortè etiam temerarium
videri poterat, in hominem ex aduerſo concitatum inſurgere, qui damnatis omnibus præ-
poſitis damnandis hæreſibus,iam fuiſſet in ipſa Synodo cõſenſu omniũ abſolutus. Hinc etiã
& prudentiſſimè illud egit,vt nũquam ea ſcriptione eiuſdem Synodi expreſsè voluerit me-
miniſſe: ne ſi ab illa acta probaſſet, Pelagium in ea abſolutum probaſſe pariter videretur,
vel ſi damnaſſet, ipſe potiùs hæreſis redarguendus eſſet, qui damnantem hæreſes Synodum
arguiſſet.Sic igitur generatum rem agens, non vnum abſolutum Pelagium inſectari videtur, B
ſed Pelagianos,dum vnius Pelagij caliginis denſitate repletas latebras aperit, cunctiſq. eaſ-
dem proponit aſpiciendas, dialogos illos edens, in quibus inter alia iſta præfatur Hierony-
[a]Hier. aduerſus Pelag. in præf. mo ſanè digna[a]: Aduerſus eos autem qui me dicunt hoc opũs inflammatum inuidiæ facibus
ſcribere: breuiter reſpondebo, numquam me hæreticis peperciſſe, & omni egiſſe ſtudio, vt
hoſtes Eccleſiæ, mei quoque hoſtes fierent.] hæc ipſe. Sed vnde inuidiæ calumniam aduer-
ſarij impegerunt,niſi quòd ante faciem eius fuiſſet ipſe Pelagius abſolutus?

[c]Hieron. contra Pelag. li. 1. FEMINIS IN ECCLESIA NON PSALLENDVM. [c]1. Tim. 2. Quæ autem ex eiuſdẽ Pelagij ſcriptis erũta, idẽ Hieronymus [b] foris expanſa omnibus in-
tuẽda proponat,audi. Quod enim ille ad impeccantiã aſſerebat opus eſſe diuinæ legis ſcien-
tia,eademq; eſſe mulieres imbuendas, hinc in eum hæc ipſe Hieronymus: Verùm tu tantæ
es liberalitatis,vt fauorem tibi apud Amazones tuas concilies,vt in alio loco ſcripſeris,ſcien-
tiam legis etiam feminas habere debere,cùm Apoſtolus[c] doceat eſſe tacendum mulieribus C
in eccleſia,& ſi quid ignorant,domi viros ſuos debere conſulere. Nec ſufficit tibi dediſſe ag-
mini tuo ſcientiam Scripturarum,niſi earum voce & canticis delecteris. Lũgis enim & ponis
in titulo, quòd & feminæ Deo pſallere debeant. Quis enim ignorat,pſallendum eſſe femi-
nis in cubiculis ſuis, & abſque virorum frequentia & congregatione turbarum?] hæc ipſe.

Porrò quòd in eam dementiam ſuperbus iſte elatus fuerit, vt aſſereret eſſe hominis,vi
liberi arbitrij non tantùm non peccare, ſed etiam non tentari: hinc ipſe Hieronymus ex
[d]Hier. contra Pelag. lib. 2. perſona Pelagij, eiuſq; verbis hæc ait[d]: Alij clauſi cellulis, & feminas non videntes, quia
miſeri ſunt,& verba mea non audiunt,torquentur deſideriis: ego etiam ſi mulierum vallor
[e]Zachar. 9. agminibus,nullam habeo concupiſcentiam. de me enim dictum eſt[e]: Lapides ſancti vol-
uuntur ſuper terram, & ideo non ſentio,quia liberi arbitrij poteſtate Chriſti trophæum cir-
cumfero.] Huiuſmodi planè hæreticos viſus eſt idem S.Hieronymus alibi ſugillaſſe, dum D
[f]Hier. in Hieremiam li. 4. cap. 23. ait[f]: Si nota feciſſent verba mea populo meo,non blandientes eis, & adulatione perdentes,
vt dicerent, Non habetis peccata,perfectam iuſtitiam poſſideris, ſanctitas & pudicitia atque
iuſtitia in vobis tantummodo reperiuntur: & ego non tradidiſſem eos in immunditiam &
ignominiam, vt facerent quæ non conueniunt, & ſequerentur cogitationes ſuas peſſimas.
Contemplemur hæreticos, quomodo ſemel deſperantes ſalutem, gulæ ſe tradant & deli-
ciis: veſcantur carnibus, frequentes adeant balneas, muſco fragrent, vnguentis variis deli-
buti, quærant corporis pulchritudinem,&c.] Præſtringens in hunc modum S. Hieronymus
Pelagium atque Pelagianos, & haud dubium inter alios ſugillat Palladium Galatam Epi-
ſcopum Helenopolis in Bithynia,de quo ſæpe ſuperiùs,cuius diſertis verbis meminit in præ-
fatione in eoſdem libros aduerſus Pelagium ſcriptos, quòd cùm verſari ſoleret aſſiduè
cum feminis religioſis, magna tamen iactantia gloriaretur, quòd omnis eſſet penitus con- E
cupiſcentiæ expers. ita quidem ipſe cùm præſertim in Ægypto, viſitans monachos, iunctus
feminis peregrinaretur. Quo nomine redargutus eſt etiam per epiſtolã ab Iſidoro Peluſiota,
dignam illam quidem,quæ hic recitetur,vtpote tanti viri profuturum omnibus monumen-
[g]Iſid ep. 284. lib. 2. tum. ſic enim ſe habet[g]. *Palladio Epiſcopo.*

Mulierum congreſſus, vir optime, quantum fieri poteſt, fuge. Nam eos qui ſacer-
dotij munere funguntur, ſanctiores ac puriores illis eſſe oportet, qui ad montes ſe con-
tulerunt: Siquidem illi & ſui, & plebis; hi autem ſui dumtaxat curam gerunt. Atque illi
in huiuſmodi dignitatis faſtigio collocati ſunt: omnesq; vitam eorum perſcrutantur &
explorant: hi autem in ſpelunca ſedent, aut ſua vulnera curantes, aut vitia obtegen-
tes, aut etiam coronas ſibipſis texentes. Quòd ſi etiam, vt cum illis congrediaris, ne-
ceſſitas aliqua te obſtringat: oculos humi deiectos habe, atque ipſas quoque, quonam

pacto

Universidad de Deusto
Biblioteca

A pacto spectandum sit, dixe: Non enim dumtaxat docendum est, quónam modo cernere oporteat, sed etiam, vt oportet, cernere. Cumque pauca quæ ipsarum animos astringere atque illustrare queant, locutus fueris: statim euola, ne fortè diuturna consuetudo vires tuas emolliat & infringat, atque velut horrendum quemdam & elatum leonem nacta, comam quidem, quæ leonem verè leonem efficit, regiamque dignitatem ipsi conseruat, amputet; dentes autem eripiat atque vngues (quorum adminiculo robustissimas etiam feras vincit) euellat, ac deinde deformatum ac ridiculum redditum, animal inquam illud horrendum ac intolerandum ac vel solo rugitu montem percellens, pueris etiam se illudendum præbeat.

Quòd si à mulieribus honori affici cupis (maximè quidem hoc spiritualem virum haudquaquam decet) vt vt autem res se habeat, nihil tibi cum feminis commercij sit, ac tum ab
B illis honorem consequeris. Tum enim hoc præsertim nobis aderit, cùm à nobis minimè quæretur; Solet enim quiuis eos quidem à quibus colitur ac delinitur, aspernari; eos autem à quibus assentatione minimè demulcetur, admiratione prosequi. Ac muliebris natura huic potissimùm affectui obnoxia est. Intolerandam enim se præbet, cùm quis ipsi blanditur; ac contrà, eos omnium maximè suspicit, & admiratur, qui maiore libertate præditi sunt, amplioreque auctoritate apud eas vtuntur.

Quòd si te frequenter cum ipsis versari, nec vllo inde detrimento affici dixeris: id quidem fortasse mihi persuaderi sinam. At illud item velim omnibus fidem adhiberi, aquis lapides extenuari, ac rupem aquæ guttis continenter cadentibus excauari dicunt. Quorum verborum huiusmodi sensus est: Quid rupe durius fingi queat? Quid item aqua mollius, & quidem aquæ guttula? Et tamen assiduitas naturam vincit. Quod si natura, quæ
C ægrè dimoueri potest, dimouetur; idque quod minimè habebat perpetitur: qua tandem ratione voluntas quæ facilè mouetur, à consuetudine non vincatur & euertatur?] hucusque Isidorus optima ratione & exemplo destruens quod assererent illi voluntatem nostram sui natura posse, si velit, cuitare peccatum absque gratiæ adminiculo; immo nec etiam posse tentari si nolit: quandoquidem docuit Isidorus vinci assiduitate naturam.

Rursum verò de iisdem prodigiosis Pelagij inuentis, dum omnes homines crassioribus, vt monachos, vti vestibus vellet, hæc ait[a]: Vnde adiungis, gloriam vestiũ & ornamentorum Deo esse contrariam? Quæ sunt, rogo, inimicitiæ contra Deum, si tunicam habuero mundiorem, si Episcopus, presbyter, & diaconus, & reliquus ordo Ecclesiasticus in administratione sacrificiorum cum candida veste processerint? Cauete clerici, cauete monachi: viduæ & virgines perichitamini, nisi sordidas vos atq. pannosas vulgus aspexerit. Taceo de homini-
D bus sæculi, quibus aperte bellum indicitur, & inimicitiæ contra Deum, si pretiosis atq. nitentibus vtantur exuuijs.] hactenus ipse: qui quidem post multa ex Pelagij scriptis in medium allata & confutata, postremò ad exterrendos aduersarios, validissimum plane commilitonem, qui iam antè aduersus eamdem grassantem impietatem gladium spiritus exeruisset, ostentat, ipsum nimirum sanctissimum atque doctissimum Augustinum; dum recenset ab eo aduersus Pelagianos scriptos commentarios ad Marcellinum tres numero, quartum verò ad Hilarium; atque subdit: Alios quoque specialiter tuo nomini cudere dicitur, qui necdum in nostras venere manus. Vnde supersedendum huic labori cẽseo, ne dicatur mihi illud Horatij: In siluam ne ligna feras. Aut enim eadem diceremus ex superfluo: aut si noua voluerimus dicere, à clarissimo ingenio occupata sunt meliora.] hæc Hieronymus, plurimum (vt vides) deferens Augustino. At quænam essent quæ audisset ab eo cudi peculiariter con-
E tra ipsum Pelagium: certe inter alia librum illum, cuius ipsum meminisse diximus in epistola ad Euodium[b], fuisse scimus, cuius est titulus, De Natura & gratia, de quo paulo ante plu-
ribus egimus. Sed non hic finis S. Hieronymi aduersus Pelagianos certaminum: pugnandum enim sibi fuit aduersus Antanum diaconũ Pelagianum, qui contra epistolã ipsius Hieronymi ad Ctesiphontem aduersarios libros conscripserat. At de his inferius suo loco dicẽdum erit.

Sed ad Pelagium redeamus: Quem eum hoc anno in Palæstina Synodo suas damnasse hæreses, & Catholicas aduersus eas assertiones professum fuisse, dixerimus: quomodo, inquies, rursus ausus est in medium prodire, & eadem virulenta dogmata prædicare? Audi ex S. Augustino, quibus se spiris serpens inuoluens alia captauerit diuerticula: de ipso enim atque Cælestio primario eius discipulo agens ipse Augustinus, hæc ait[c]: In tantum inimici sunt, *gratiæ Dei scilicet*, vt sine hac posse hominem credant facere omnia diuina mandata. Cùm si hoc verum esset, frustrà Dominus dixisse videretur[d]: Sine me nihil potestis facere:

[a] *Hier. contrà Pelag. lib. 1.* VESTIMENTORVM ORNATVS PRO DIGNITATE PERSONAE.

HIERONYMVS GLORIATVR CONSORTIO AVGVSTINI.

[b] *Aug. epist. 102.*

PELAGIVS QVAS DAMNAVIT, REPETIT HAERESES.

[c] *Augustin. ad Quodvult. de haer. c. 88.*

[d] *Ioan. 15.*

Denique

Universidad de Deusto
Biblioteca

Denique Pelagius à fratribus increpatus (*nempe in Concilio, quod diximus, Palæstino*) quòd A nihil tribueret gratiæ Dei ad eius mandata facienda, correctioni eorum hactenus cessit, vt non eam libero arbitrio præponeret, sed infideli calliditate supponeret, dicens ad hoc eam dari hominibus, vt quæ facere per liberum iubentur arbitrium, faciliùs possint implere per gratiam: dicendo vtique, Vt faciliùs possint; voluit credi, etiam si difficiliùs, tamen posse homines sine diuina gratia facere iussa diuina. Illam verò gratiam Dei, sine qua nihil boni possumus facere, non esse dicunt nisi in libero arbitrio, quod nullis suis præcedentibus meritis ab illo accepit nostra natura; ad hoc tantùm existimantes ipsum adiuuantem per suam legem atque doctrinam, vt discamus, quæ facere & quæ sperare debeamus.] hæc & alia Augustinus, affirmans inferiùs eumdem Pelagium contrariis scriptis iis quæ in hac Synodo Palæstina damnasset, quæ ibi professus fuerat, destruxisse.

Accidit autem, vt cùm hoc anno (vt vidimus) Pelagius in dicta Synodo Palæstina suas, B quibus infamabatur, hæreses condemnasset; atque ob eam causam ab Episcopis qui illi conuentui interfuerant, ad communionem acceptus esset: ipse Ioannes Hierosolymitanus Episcopus, quòd diceretur amicus Pelagij factus esse, apud Occidentales malè audire cœperit: hinc S. Augustino postea suppeditatum est argumentum, ad eumdem Ioannem scribendi[a], expoſcendiq. ab eodem eiusdem Synodi Palæstinæ Acta. extat quidem ipsa epistola: & licet ad quemnam Ioannem Episcopum scribat, in titulo desideretur; tamen ad Ioannem Hierosolymitanum eam esse datam, quæ in ea habentur, perfacilè docent. Doluit vehementer S. Augustinus, subdolum hominem Pelagium tectum ouina pelle, lupum qui intus latebat, occultasse, & sic inter oues lupum allectum à pastoribus id nescientibus confoueri: quamobrem, vt ipsum caueret, eúdem Ioannem certiorem reddendum putauit: ad quem etiam ipsius Pelagij secretum librum illum, quem ab eius discipulis Timasio atque Iacobo haud C pridem ad fidem conuersis acceperat, misit cum aduersaria responsione à se edita; vt ex his Pelagius Orientalibus plenius innotesceret, detectúmque omnes cauerent.

IOANNES EPISCOPVS HIEROSOLYMITANVS ADMONETVR A S. AVGVSTINO.

[a] *Aug. epist. 252.*

Habet autẽ hæc in primis Augustinus ad eumdẽ Ioannem de ipso[b]: Pelagium verò fratrem nostrum, filium tuum, quem audio quòd multum diligis: hanc illi, suggero, exhibeas dilectionem, vt homines qui eum nouerunt & diligenter audierunt, non ab eo tuam sanctitatem existiment falli. Nam quidam ex discipulis eius, adolescentes honestissimè nati, & institutis liberalibus eruditi, quam habebant in sæculo exhortationem dimiserũt, & se ad Dei seruitium contulerunt. In quibus tamen cùm apparuissent quædã sanæ doctrinæ aduersantia, quæ Saluatoris Euangelio continetur, & Apostolicis sermonibus declaratur; id est, cùm inuenirentur contra Dei gratiam disputari, propter quam Christiani sumus, & in qua spiritu ex fide spem iustitiæ expectamus; & admonitionibus nostris inciperent emendari: dederũt D mihi librum, quem eiusdem Pelagij esse dixerunt, rogantes vt ei potiùs responderem, &c.] inferiùs rursum de eodem Pelagio: Si diligitis Pelagium: diligat etiam vos ipse, immò magis seipsum vt non vos fallat. Cùm enim auditis eum confiteri gratiam Dei, & adiutorium Dei, putatis hoc eum dicere, quod & vos qui Catholicam regulam sapitis; quoniam quid in libro suo scripserit, ignoratis. Propter hoc ipsum librum misi, & meum, quo ei respondi.] & post nonnulla: Peto etiam nobis transmittere, quibus perhibetur esse purgatus, Ecclesiastica ea Gesta, digneris: quod ex multorum Episcoporum desiderio peto, quos mecũ de hac re fama incerta perturbat.] hæc ipse de Actis huius anni Concilij Diospolitani. Petierat & id antè aliis litteris Augustinus, & non accepisse doluit, vbi paulo inferius ait: Pro quibus Gestis iam nobis misit non vllam quidem partem Gestorum, sed quamdam à se conscriptam veluti defensionem suam, qua se dixit obiectis respondisse Gallorum.] Sed quando ea tandem E Synodi Acta Augustinus acceperit, suo loco dicemus.

AVGVSTINVS PETIT ACTA DIOSPOLITANA.

Iam verò ad Orosiũ, cui credita sunt ab Auito sacra protomartyris pignora in Occidentem deferenda (vt polliciti sumus) se conuertat oratio, vt intelligamus quid per eũ hoc anno venientem Hierosolymã S. Augustinus cũ S. Hieronymo litterarũ internuncio pertractarit. Atque primùm illud in memoriam reuocandum, agitatã esse his temporibus in Ecclesia perdifficilem quæstionem de animarum origine, de qua Marcellinum vidimus per litteras consuluisse Hieronymũ & Augustinũ. Porrò eiusmodi quęstio ea occasione oborta est, quòd Origenes in ea admodum delirasset, cùm dixisset animas sicut Angelos in cælo peccasse, in corpora verò ad luendum supplicium tamquam in carcerẽ quemdam esse demissas. quod cùm veluti ingentem blasphemiam Ecclesia Catholica condemnasset, inde de inquirenda animarum origine occasio dimanauit. Augustinus igitur Christiana modestia, licet de eadem

QVID S. AVGVSTINVS PER OROSIVM CVM S. HIERONYMO.

quæstione

Universidad de Deusto
Biblioteca

A quæstione pluribus disseruisset, tamen (vt testatur in epistola ad Euodium[a]) de hoc ipso per Orosium presbyterum consulendũ putauit S. Hieronymum. Extat quidem ipsa epistola[b], in cuius exordio ista habet, quæ declarát quanta obseruantia ipse S. Augustinus coluerit S. Hieronymum: ait enim: Deum nostrum, qui nos vocauit in suum regnum & gloriam, & rogaui & rogo, vt hoc quod ad te scribo, sancte frater Hieronyme, consulens te de his quæ nescio, fructuosum esse nobis velis. Quamquam enim te multo quàm ego sum ætate maiorem, tamẽ etiam ipse iam senex consulo. Sed ad discendũ quod opus est, nulla mihi ætas sera videri potest: quia etsi senem magis decet docere quàm discere; magis tamen discere, quàm quid doceat ignorare. Nihil quidem molestius fero in omnibus angustiis meis, quas patior in difficillimis quæstionibus, quàm in tam longinqua tuæ charitatis absentia, vt vix possim meas dare, vel recipere litteras tuas per interualla non dierum, non mensium, sed aliquot annorum: cùm, si fieri posset, quotidie præsentem te habere vellem, cùm quo loquerer quicquid vellem. Nec ideò tamen non debui facere quod potui, si non potui totum quod volui. Ecce venit ad me religiosus iuuenis, Catholica pace frater, ætate filius, honore compresbyter noster Orosius, vigil ingenio, paratus eloquio, flagrans studio, vtile vas in domo Dei esse desiderans, ad refellendas falsas pernicioſasque doctrinas, quæ animas Hispanorũ multo infeliciùs, quàm corpora barbaricus gladius, trucidarunt. Nam inde ad nos vsque ab Oceani littore properauit, fama excitus, quod apud me posset de his quæ scire vellet, quicquid vellet, audire. Neque nullum cepit aduentus sui fructum: primò ne de me multum famæ crederet. Deinde docui hominem, quod potui: quod autem nõ potui, vnde discere posset admonui, atque vt ad te iret, hortatus sum. Qua in re consilium vel præceptum meum cùm libenter acciperet, rogaui eum, abs te veniens, vt per nos ad propria remearet. quam eius pollicitationem tenens, occasionem mihi credidi à Domino esse concessam, qua tibi scriberem de his quæ per te scio cupio, &c.] hæc de profectione Orosij & petitione sua quá Hieronymum de animarum origine Augustinus rogauit.

[a] *Aug epist. 101.*
[b] *Aug. epi. 28.*
[c] *1. Thess. 2.*

PER OROSIVM S. AVGVSTINVS CONSVLIT S. HIERONYMVM.

Cõtigisse autem hoc anno profectionem ipsius Orosij in Palæstinam ad S. Hieronymum, quæ recitata sunt ex epistola Auiti perspicuè satis docent. Porrò ea epistola S. Augustinus quamuis disertissimè multa de quæstione illa disputet; ad finem tamen, se nescire profitetur, atque addit: Multa enim alia similiter nescio, quæ connumerare non possum.] Vides verecundiã Ecclesiastici tractatoris longè longiùs ab hæreticorum arrogantia cuncta se scire profitentium, abhorrentis. Quinetiam (vt idem ipse alibi[d] testatur) per eumdem Orosium alia scriptione consuluit ipsum S. Hieronymum de sensu illorum verborum epistolæ Iacobi[e]: Qui in vno offendit, factus est omnium reus.]

[d] *Aug epi. 29. & epist. 102. Retract. li. 2. cap. 45.*
[e] *Iacobi 2.*

D At quid S. Hieronymus, cùm missa ab Augustino scripta perlegit? Eadem quoque ipse modestia, ne doctorem docere videretur, voluit tacuisse; excusans, quòd impedito aliis rebus, in enodationem quęstionis minimè sibi incumbere licuisset; cùm alioqui (vt ipse testatur) timeret, ne si diuersa inter se sentirent, hæreticis inde daretur occasio detrahendi: sic vitans scopulos, in quos olim impingens penè fracta fuerat amicitia. Sed Augustinus modestiam modestia rependit, & verecundiam verecundia compensauit, dum viuẽte S. Hieronymo noluit quicquam amplius de ea quæstione scriptis mandare, expectãs fore aliquando vt tantus Ecclesiæ magister suæ petitioni per Orosium litteris semel factæ satisfaceret. Id enim in Retractationibus ipse professus est, vbi ait[f]: Scripsi etiam duos libros ad Hieronymũ presbyterum sedentem in Bethlehem, vnum de origine animæ hominis:] & inferiùs: Rescripsit autem laudans eamdem consultationem meam: sibi tamen ad rescribendũ otium non esse, E respondit. Ego verò quousque esset in corpore, hos libros edere nolui; ne fortè responderet aliquando, & cum ipsa responsione eius potiùs ederentur. Illo autem defuncto, ad hoc edidi priorem, &c.] Extat verò ipsa S. Hieronymi[g] epistola, quam ad eumdem S. Augustinum per ipsum Orosium reddidit, cuius exordium hic describemus; vt ex eo, quæ dicta sunt, firmiùs comprobentur. sic enim se habet:

[f] *Aug. Retra. li. 2. c. 43.*
[g] *Hier. epist. 92. apud August. epi. 30.*

HIERONYMI ELOGIVM STATVS.

Virum honorabilem fratrem meum, filium dignationis tuæ, Orosium presbyterum, & sui merito, & te iubente, susceperi. sed incidit in tempus difficillimum, quando mihi tacere melius sit, quàm loqui; ita vt nostra studia cessarent, & iuxta Appium, canina exerceretur facundia.] hæc namque scripsisse videtur S. Hieronymus, cùm in Synodo Diospolitana sciisset iam Pelagium absolutum, & Episcoporum in se odium conuertisset, quòd quem illi fidem Catholicam profitentem absoluissent, ipse scriptis aduersariis laceraret: etenim ante datas has ad Augustinum litteras, aduersus Pelagianos se dialogum scripsisse testatur, vbi hæc primùm

Universidad de Deusto
Biblioteca

mûm de ſua ipſius erga Auguſtinum obſeruantia: Mihi autem decretum eſt, te amare, te A
ſuſpicere ſuſcipere, colere, mirari, tuaq; dicta quaſi mea defendere. Certè & in dialogo, quem nuper edidi, tuę beatitudinis (vt dignum erat) recordatus ſum, &c.] hæc enim ſequenti anno ipſum Hieronymum ſcripſiſſe oportuit. nam cùm conſtet reliquias protomartyris Stephani ad finem anni huius inuentas, quas ab Auito accepit Oroſius reuerſurus in Occidentem: eius è Palæſtina diſceſſionem non ante opportunum nauigationis tẽpus ſequentis anni contigiſſe, certum eſt. Eadem quoque epiſtola ipſe Hieronymus eidem Auguſtino, nomine Euſtochij atque Paulæ, nempe Iunioris, Senioris verò neptis, ſalutem impertiit his verbis: Sanctæ ac venerabiles filiæ tuæ Euſtochium & Paula & genere ſuo & exhortatione tua dignè gradiuntur, ſpecialiterq. ſalutant beatitudinem tuam.] Quid autem eædem Euſtochium & Paula ab aduerſarijs paſſę ſint, ſequenti anno dicturi ſumus.

DIFFICILLIMA QVAESTIO DE ORIGINE ANIMARVM.

Quod verò ad propoſitam pertinet de animarum origine quæſtionem: non Auguſtino B
tantum atque Hieronymo viſa eſt eadem perdifficilis, ſed ante eos Gregorius[a] Theologus eam eiuſmodi eſſe exiſtimauit, quam non ſatis ſint humanæ vires vt aſſequi valerent; cùm quid definiret de eadem quæſtione totus ambiguus, rem integram Deo committẽdam tradit, „qui ipſas creauit animas. Sed quod magis mireris; cùm per tot ſæcula, totq. doctiſſimorum Patrum ora verſata ea quæſtio fuerit; tamen adhuc temporibus Gregorij Magni Romani Pontificis indeciſa remanſerat; nec quid de ea eſſet definiendum, ipſe auſus eſt proferre ſententiam: ad Secundinum enim ſcribens, hæc ait[b]: De origine animæ inter ſanctos Patres requiſitio non parua verſata eſt: ſed vtrùm ipſa ab Adam (*per traducem ſcilicet*) deſcenderit, an certè ſingulis detur, incertum remanſit.] hæc ipſe. Ceterum in S. Hieronymi ſententiam S. Eccleſia viſa eſt eſſe propenſior, qua dicitur eaſdem recèns à Deo creari, atque infundi corporibus; quod profeſſus eſt ipſe in epiſtola ad Marcellinum, de qua ſuperius di- C
ctum eſt: quam tamen ſententiam haud affirmare ſe audere, ipſe in epiſtola ad Hieronymum ſcripta teſtatus eſt Auguſtinus[c], cùm petit ab ipſo id dilucidiùs explicari, vbi ait: Quid ſi ideò adhuc iſta neſcimus, & ea neque orando, neque legendo, neque cogitando & ratiocinando inuenire potuimus: vt probemur, non ſolùm indoctos quanta charitate doceamus, verùm à doctis etiam quanta humilitate diſcamus? Doce ergo, quæſo, quod doceam: doce quod teneam, &c.] hæc ipſe ad S. Hieronymum. Verùm & ipſum Auguſtinum poſtea in Hieronymi ſententiam abiiſſe conſtat; quam & aduerſus ei aduerſantes doctiſſimè propu-
guauit, ſcriptis eodem argumento quatuor libris[d].

[a] *Greg. Nazian. carmine de anima edit. Lutet.*
[b] *Gregor. li. 7 epiſt. 33.*
[c] *Aug. epiſt. 28.*
[d] *Aug. Retrà. lib. 2 ca. 56. & de origin. anim.*

Iam verò ex Palæſtina in Ægyptum oratio migret; & quæ hoc anno res geſtæ fuerint à Cyrillo Alexandrino Epiſcopo, diſquiramus. Hoc igitur anno, iiſdem Conſulibus, hæc Alexandriæ contigiſſe, Socrates auctor[e] eſt, qui rem geſtam deſcripſit: ad cuius ingreſſum D
monendus es, lector, hiſtoriam à Nouatiano homine, in Cyrillum parum æquo ob pulſos (vt dictum eſt) Alexandria Nouatianos, ſcriptis perinfenſo animo traditam eſſe: vt non mireris, ſi ab eodem auctore audias Cyrillum ſæpè perſtringi, & in crimen vocari ſcelerum patratorum. cautè igitur à Socrate ſcripta perlege, cùm de Cyrillo indigna prorſus offendis: ſic enim ſe habet[f]: Eodem tempore Iudæorum gens à Cyrillo Epiſcopo Alexandriæ hanc ob cauſam eiecta eſt. Populus Alexandrinus præter ceteros ſeditionibus delectatur, in quibus ſi quando ſit oblata illarum conflandarum occaſio, ſcelera eduntur propè intolerabilia: quippe ſine ſanguine numquam populi impetus ſedatur. Id temporis tumultus, non de cauſa aliqua neceſſaria, ſed de ſtudio ſaltatores ſpectandi (quod malum per omnes ciuitates ſerpit) in ipſa multitudine fortè ciebatur. Nam die ſabbati ingens turba ad quemdam ſaltatorem ſpectandum confluxit. Et quoniam Iudæi, qui illo die feriantur, non legi audiendæ, E
ſed ſpectaculis & ludis ſcenicis contemplandis totos ſe dedebant, dies ille populi factionibus inter ſe mutuò dimicandi cauſa extitit. Ac quamquam populi diſcordia à Præfecto Alexandriæ quodammodo tum pacificata fuit: nihilominus tamen Iudæi, alteri populi factioni aduerſarij eſſe non deſtiterunt. Atque tametſi Iudæi Chriſtianis erant ſemper infenſi; tum tamen propter ſaltatores multo in eos infenſiores facti ſunt.

[e] *Socrat. li. 7. cap. 13.*
[f] *Socrat. li. 7. cap. 13.*

RESCINDITVR ALEXANDRIAE.

Itaque cùm Oreſtes Præfectus Alexandriæ πολιτείαν (ſic enim publica Præfecti edicta appellant Alexandrini) in theatro proponendam curaret, aderant etiam Cyrilli Epiſcopi neceſſarij, vt edicta à Præfecto publicata conſiderarent. Inter quos erat vir quidam, nomine Hierax, humilioris litteraturæ magiſter, qui attentiſſimus auditor Epiſcopi Cyrilli fuit, & in concionibus eius plauſum diligentiſſimè excitare conſueuit. Hunc igitur Hieracem vt primùm multitudo Iudæorum in theatro conſpicata eſt, extemplò vociferari cœpit, eum ob

A ob nullam aliam causam ad theatrum accessisse, quàm vt populum ad seditionem concitaret. Orestes autem, etsi antè Episcoporum potestas illi odio propterea fuerat, quòd per eos nonnihil de auctoritate eorum, qui ab Imperatore ad magistratus gerendos designati erant, admodum detractum fuit: tamen tum vel maximè, quòd Cyrillus videbatur in eius edicta curiosè inquirere. Proinde Hieracem palàm in theatro comprehensum, grauibus diuexauit supplicijs. Qua re intellecta Cyrillus Iudæorum primarios accersit: illis, si contra Christianos tumultus ciere non desistant, debitas pœnas se irrogaturum minatur. At multitudo Iudæorum, cognitis Episcopi minis, multo maiore iracundiæ æstu exardescere, machinasq. ad Christianis nocendum exagitare cœpit: quas quidem præcipuam causam Iudæos Alexandria exturbandi fuisse, iam ostendam.

IVDAEI IN CHRISTIANOS CONTVMELIOSI.

Iudæi cùm tesseram ipsi sibi dedissent, nimirum vt quisque annulum ex cortice palmæ
B confectum gestaret, nocturnam pugnam contra Christianos instituunt. Itaque nocte quadam per vniuersas vrbis regiones à quibusdam conclamandum curant, totam ecclesiam Alexandri nomine nuncupatam igni conflagrare. Quo audito, Christiani, alius aliunde concurrunt, vt ecclesiam ab incendio liberent. Tum Iudæi protinus, impetu in Christianos facto, eos trucidant. Atque vt à suis, annulis demonstratis, manus abstinebant, sic Christianos, qui ipsis fortè obuiam facti erant, è medio tollebant. Vbi autem illuxit dies, sceleris auctores minimè obscuri & incogniti fuerunt. Qua de re Cyrillus grauiter commotus, cum ingenti manu ad Iudæorum synagogas (sic enim eorum templa vocantur) rectà pergit, & ex Iudæis nonnullos neci dat, alios expellit è ciuitate, eorumq. fortunas à multitudine diripi permittit. Itaque Iudæi, qui vsque ab Alexandri Macedonis temporibus illam vrbem incoluerant, tum vniuersi inde eiecti, alij in alia loca dispersi vixerunt.

IVDAEI GRASSANTVR IN CHRISTIANOS.

C Adamantius ex numero Iudæorum, qui medicinam docebat, Constantinopolim profectus, ad Atticum Episcopum se contulit. Qui postquam Christianam religionem professus erat, Alexandriæ denuo habitauit. Orestes illius vrbis Præfectus illud Cyrilli facinus valde iniquo animo tulit, magnumque cepit dolorem, tam præclaram ciuitatem tanta hominum multitudine prorsus orbatam esse. Quamobrem ad Imperatorem de rebus ibi gestis refert. Cyrillus etiam Imperatori Iudæorum scelera per litteras significat: & nihilominus tamen de amicitia concilianda (ad illud namque faciendum populus Alexandrinus illum impulerat) cum Oreste agit. Verùm vbi Orestes de amicitia ne audire quidem voluit: Cyrillus librum Euangeliorum (hunc enim illum reuerituram putauit) ei manu porrexit. At cùm Orestis animus ne hoc modo quidem deliniri posset, sed inter eum & Cyrillum capitales inimicitiæ semper intercederent, hæc clades, quam deinceps commemorabo, inde
D consecuta est.

ORESTES PRAEF. IN CYRILLVM INTENSVS.

Nonnulli ex monachis qui Nitriæ montem incolebant, ingenio feruentiore præditi, sicut iampridem idem ipsum declararunt, exorsi à Theophili temporibus, quando erant ab illo contra Dioscorum & eius fratres inique armati: sic ad id temporis quoque æmulationis ardore inflammati, prompto & alacri animo pro Cyrillo dimicare constituerunt. Itaque viri ad quingentos numero ex monasteriis egressi, vrbem Alexandrinam contendere, Præfectum rheda circumuectum obseruare, eum adire, sacrificum, Gentilem, & aliis pluribus contumelioſis nominibus appellare cœperunt. Ille suspicatus sibi à Cyrillo insidias collocatas esse: exclamare, se Christianum esse, & ab Attico Episcopo Constantinopoli baptizatum. Verùm vbi monachi eius verba videbantur contemnere; vnus forte ex illorum numero, nomine Ammonius, caput Præfecti lapide percussit. Præfectus illo vulnere infli-
E cto, totus sanguine manare. Quapropter Præfecti apparitores, exceptis paucis, omnes se clàm inde subduxere, alius alio se in multitudinem abdere, præcauentes ne lapidum iactu interimantur.

PSEVDOMONACHORVM AVDACIA CINVS.

Interim populus Alexandrinus frequens eò confluere, monachos Præfecti causa animo prompto vlcisci: quos omnes præter Ammonium in fugam vertunt: istum ad Præfectum deduxere. Præfectus palàm (vti leges postulant) de eo quæstiones exercuit, tormentis tantisper afflictauit, dum extremum spiritum edidit. Quæ res non diu pòst ad Imperatorum aures perlata est. Quinetiam Cyrillus eamdem rem illis, sed secus expositam, omnino per litteras significauit. Corpus quoque Ammonij capit, inque ecclesia quadam recondit, at non Ammonij, sed Tamnasij nomine nuncupauit: & cùm in ecclesia magnitudinem animi illius, vtpote graue certamen pro pietate perpessi, laude & prædicatione extulisset, iussit Martyrem appellari. Verùm qui modestiores erant, etiam ex ipsis Christianis, Cyrilli

AMMONIVS DAT POENAS SCELERIS.

studium

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtudium erga Ammonium minimè approbarunt: nam exploratum habebant, Ammonium A
non in tormentis interiiſſe, ne Chriſtum denegare cogeretur, ſed temeritatis ſuæ pœnas
dediſſe. Quocirca Cyrillus ipſe illud ipſius facinus ſilentio in obliuionem pedetentim ve-
nire paſſus eſt.

At ne adhuc quidem acerba illa inter Cyrillum & Oreſtem ſuſcepta contentio ſedata
eſt: quippe alia clades huic non diſſimilis, quam ſum iam narraturus, eam renouat. Mulier
quædam Alexandriæ, Hypatia vocata, filia Theonis philoſophi, hæc tantos in litteris fecit
progreſſus, vt omnes philoſophos ſui temporis longè ſuperaret: ac non modò in ſcholam
Platonicam à Plotino deductam ſuccederet; verùm etiam omnes philoſophorum omnium
præceptiones & diſciplinas, omnibus qui eam audire volebant, explicaret. Quapropter
quotquot philoſophiæ ſtudio incendebantur, vndique ad illam confluebant. Quinetiam
propter grauem animi fidentiam, quam ex doctrinæ fontibus hauſerat, etiam in conſpe- B
ctum Principum ſumma cum modeſtia venire non dubitauit. Neque illam pudebat in me-
diam hominum frequentiam prodire: omnes enim eam ob ſingularem animi moderatio-
nem cum reuerentia quadam & verebantur, & ſuſpiciebant.

HYPATIA PHILOSOPHORVM CELEBERRIMA NECATVR.

Itaque inuidiæ flamma tum contra eam incenſa eſt. Etenim cùm crebriùs cum Oreſte in
colloquium veniret: populus Eccleſiæ illam cœpit inſimulare, quòd Epiſcopo ad amicitiam
Oreſtis reconciliandam aditum penitus intercludebat. Proinde certi homines, qui erant
natura paulo feruentiores, quibus Petrus lector in illa Eccleſia ducem ſe præbuit, vno con-
ſenſu mulierem domum alicunde redeuntẽ obſeruant; de curru quo vehebatur, deturbant;
ad eccleſiam, quæ Cæſareum dicitur, rapiunt: exutamque veſtibus, teſtis acutis ad necem
vſque dilacerant, eius membra diſcerpunt, diſcerptaq. in locum qui Cinaron dicitur, com-
portant, atque igni comburunt. Hoc facinus cùm Cyrillo, tum Eccleſiæ Alexandrinæ non C
exiguam labem aſperſit infamiæ. Nam qui religionem Chriſtianam profitebantur, à cæde,
pugnis, & id genus aliis omnino alieni eſſe debent. Hæ res geſtæ ſunt quarto anno Epiſco-
patus Cyrilli ad decimum Conſulatum Honorij & Theodoſij ſeptimum, menſe Martij,
cùm obſeruabantur ieiunia.] hæc Socrates: in quo primùm quod ad conſignatum tempus
ſpectat, errore ponitur ſeptimus Conſulatus Theodoſij cum Conſulatu decimo Honorij:
nam ſextus ponendus eſt; ſiquidem ſeptimus eius Conſulatus non cum Honorij decimo
contigit, ſed ſequenti anno, cùm ſolus abſque collega eo munere functus legitur. Quòd
verò quartum Cyrilli hunc numerat ſedis annum, ipſum intelligas tantummodo attigiſſe:
[a] Socrat. li. 7. cap. 7. ſiquidem idem ipſe [a] teſtatur, ſub nono Honorij Conſulatu & Theodoſij quinto, xv. Ka-
lend. Nouemb. defunctum eſſe Theophilum, ac triduo pòſt creatum eſſe Cyrillum: qua
ratione dicendum eſt, eumdem Cyrillum hoc anno, dicta die Octobris, abſoluiſſe ſedis ſuæ D
annum tertium, & inchoaſſe quartum.

Quod verò ad Hypatiam ipſam pertinet: celeberrimam quidem omnium huius ſæculi
[b] Syn. epiſt. 10 15. 16. 23. 81. 124. 134 philoſophorum claruiſſe, ex Syneſio [b] philoſopho, de quo plura ſuperiùs, poſſumus intelli-
gere, cuius ad eamdem plures extant epiſtolæ, in quibus ipſam ſæpe magiſtram & dominam
vocat. Plura de eadem Suidas, quam virginem æquè caſtiſſimam prædicat, quam & aman-
tem diſcipulum nouo inuento ab amore retraxiſſe tradit. Quid autem aduerſus huiuſmodi
factioſos Theodoſius Imperator reſcripſerit, dicemus anno ſequenti, quo idem datum repe-
ritur eſſe reſcriptum. hic autem quæ rurſus de Iudæis hoc eodem anno Socrates narrat, or-
dine deſcribamus. ait enim [c]:

[c] Socrat. li. 7. c. 16. QVID IVDAEI IN CHRISTIANOS AVSI.

Breui tempore pòſt Iudæi pro ſcelere nefario rurſus contra Chriſtianos ab ipſis admiſſo
pœnas perſoluerunt in loco quodam Chalcidem & Antiochiam interiacente, qui Inme- E
ſtar dicitur. Iudæi cùm more ſuo ludos facerent, & inter ludendum multa abſurda ad-
mitterent: tandem præ ebrietate è mentis poteſtate egreſſi, non Chriſtianos ſolùm, verùm
etiam ipſum Chriſtum in ſuis ludis contumelia afficere cœperunt: Crucem etiam, eoſque
qui in crucifixo ſpem ponunt, habere ludibrio, & propterea tale quoddam facinus moliri.
Puerum ſcilicet Chriſtianum comprehendere, cruci alligare, in ſublime ſuſpendere. Quo
facto, primùm irriſione illudere, cachinnos in eum tollere: pòſt paulo inſania correpti,
illum vſque eò verberibus cædere aggrediuntur, quoad præ cruciatu vitam amittat.
Hac de cauſa grauis inter eos & Chriſtianos concertatio oritur. Quinetiam Imperatores de
facinore certiores fiunt. Qui per litteras prouinciæ illius magiſtratibus ſignificant, vt faci-
noris auctores & conquirendos curarent, & debitis ſuppliciis coercendos. Itaque Iudæi qui
ibi habitabant, pro ſcelere quod loco conſciuerant, ſeriò pœnas luerunt.] hæc Socrates.

At

A At licet Theodosij rescriptum hac de re datum non appareat; extat tamen aliud hoc anno ad Aurelianum Præfectum Prætorio missum, quo iussit præfecturam honorariam abrogari Gamalieli. Etenim quòd Christiani Principes de perfido hominum genere curassent benè mereri, Iudæi fastu elati talia tantaque adeò nefanda aggredi ausi sunt. Ipsum autem rescriptum sic se habet[a]:

DE GAMALIELE IVDAEORVM PRAEFECTO.

Quoniam Gamalielus existimauit se posse impunè delinquere, quòd magis est erectus fastigio dignitatum: illustris auctoritas tua sciat nostram serenitatem ad virum illustrem Magistrum Officiorum direxisse præcepta, vt ab eo codicilli demantur honorariæ præfecturæ: ita vt in eo sit honore, in quo ante præfecturam fuerat constitutus; ac deinceps nullas condi faciat synagogas: & si quæ sint in solitudine, si sine seditione possint deponi, perficiat: & vt in Christianos nullam habeat copiam iudicandi. Et si qua inter eos ac Iudæos sit con-
B tentio, à rectoribus prouinciæ dirimatur. Si Christianum, vel cuiuslibet sectæ hominem, ingenuum, seruúmve Iudaica nota fœdare tentauerit vel ipse, vel quisque Iudæorum, legum seueritati subdatur. Mancipia quoque Christianæ sanctitatis, si qua apud se retinet, secundùm Constantinianam legem Ecclesiæ máncipentur. Dat. XIII. Kalend. .... Constantinop. Honorio X. & Theodosio A A. Conss.] Hunc autem illum existimo Gamalielem Patriarcham Iudæum, cuius est mentio apud S. Hieronymum[b].

[a] *l. 12. de Iudæis C. Theod.*

[b] *Hier. epist. 101.*

Qui igitur Iudæos audaces compescendos curauit Theodosius Imperator, hæreticos quoque nouis infrenauit edictis. Extat enim eiusdem rescriptum[c] hoc anno datum aduersus iterum emergentes Montanistas, dictos hæreticos Cataphrygas. Eunomianos præterea magna pertinacia baptismum iterantes, alia edita[d] sanctione compescuit. Quo pariter anno (vt Marcellinus[e] est auctor) idem Theodosius Imperator nouo facto hactenus intentato
C nobilitauit Imperium, cùm maiorem natu sanctam sororem in Imperij consortium allegens, creauit Augustam, virginem sanè prudentissimam, sicut nobilitate, ita & religione ceteris præferendam, ætatem sapientia superantem, agentem annos sexdecim: nam sub Consulatu Theodori & Eutropij (est is annus Domini trecentesimus nonagesimusnonus) natam esse idem auctor affirmat: licet Sozomenus ei tribuat quatuordecim tantùm annos, cùm habenas capessiuit Imperij; qui hæc de ipsa habet[f]: Diuina potentia vniuersi conditrix, tum ipsius Theodosij, tum Imperij procuratricem constituit Pulcheriam sororem: quæ quidem nondum annum decimumquintum agens, super ætatem sapientissima, ac diuinum spiritum accepit. Ac primùm Deo virginitatem suam deuouit: deinde & sorores suas ad idem vitæ institutum educauit; ne forte virum quemquam alium Imperio
D subinduceret, sed potiùs omnem inuidiæ & insidiarum occasionem præcideret. Vt igitur ea quæ constituerat, confignaret, ac Deum ipsum & sacerdotes, omnesque subditos testes faceret voluntatis suæ; ex auro gemmisque pretiosis admirabile quoddam donarium & spectaculum omnium pulcherrimum pro virginitate sua & Imperio fratris, sacram mensam Ecclesiæ Constantinopolitanæ dicauit: idque ipsum vt cunctis esset conspicuum, in fronte eiusdem mensæ litteris expressit.

[c] *l. 57. de hær. C. Theod.*

[d] *l. 56. de hær. C. Theod.*

[e] *Marcellin. in Chron.*

PVLCHERIA CREATVR AVGVSTA.

[f] *Sozom. lib. 9. cap. 1.*

PVLCHERIA VOVIT VIRGINITATEM.

Postquam autem principatus curam suscepisset, rectissimè & magno cum decore Romanum Imperium gubernauit, cùm & bene consuleret, & consulta expeditè perageret ac scriberet: diligentem enim operam impenderat, vt Romana, Græcaque lingua propriè loqueretur ac scriberet. Rerum porrò gerendarum dispositionem fratris auctoritate fulciebat, atque id curabat, vt is pro ætate disciplinis idoneis ex Imperatoriæ maiestatis dignitate quàm maximè institueretur. Itaque equestris quidem pugnæ, ac reliquam in ar-
E mis ac litteris scientiam ab earum rerum professoribus discebat: vt verò in processu ornatè se ac regulariter gereret, à sorore erudiebatur; de qua videlicet hoc discebat, quid in vestitu, quid in sedendo, quid in ingressu decorum esset; quomodo exhibere risum; & pro re nata tum amabilis, tum formidabilis esse; & eos qui peterent, appositè audire deberet. Haud minimè autem eum ad pietatem instituebat; assuescens, vt & continenter oraret, & ecclesias frequenter accederet, & donariis ac cymeliis templa honoraret, & in pretio haberet sacerdotes ac ceteros viros bonos, & eos qui sapientiam Christianorum legibus approbatam sectarentur. Quinetiam cùm per doctrinas adulterinas videretur esse turbanda religio, studiosè ac prudenter obstitit: nam quòd nostra memoria nouæ hæreses non insurrexerint, ipsam potissimùm in causa fuisse comperiemus, sicut in consequentibus videbimus. Et sanè quàm magna reuerentia Deum coleret, dicere longum foret. At quæ & quot templa magnificè illa construxerit; quotque pauperum diuersoria &

PVLCHERIA QVALITER THEODOSIVM INSTITVIT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

conuentus monasticos instituerit, perennes his ipsis largita sumptus ad suppeditandum A
incolentibus alimentum: si quis de harum rerum veritate experientiæ suæ credere malit,
quàm verbis meis: comperiet me neque falsè, neque ad gratiam hæc scribere; si mo-
dò apud eius Curiæ Præfectos conscriptam perlegerit harum rerum historiam, & ex
Actis publicis æstimet, an scriptis nostris res gestæ consonent.] hæc Sozomenus, reliqua
verò ab eodem de ipsa memoriæ commendata dicemus infernùs, reddentes singula sin-
gulis annis.

Sed quantum profecerit ipse Theodosius consuetudine & cura atque exemplo, educa-
[a] Socrat. li 7. cap. 22. tioneque ipsius maioris natu sororis Pulcheriæ, ex Socrate[a] ista accipe: Primùm, tametsi in
THEODOSII IVNIORIS IMMENSA RELIGIO. ipsa Regia natus, educatusque erat; nihil tamen ex illa educatione omnino contraxit mol-
liciei, tarditatisve: sed adeò solers & prudens fuit, vt illis qui cum eo sermones confere- B
bant, multarum rerum experientiam consecutus videretur. Deinde tanta corporis & animi
tolerantia fuit, vt tum algorem, æstumq; forti & virili animo sustineret, tum crebrò iciuna-
ret, & maximè diebus Mercurij & Veneris, quas Græci τεσσαρακοστὰς, παρασκευὰς ἡμέρας vo-
cant. Atque hoc ab eo factitatum fuit, dum Christianam viuendi rationem cumulatissi-
mè explere contenderet. Eius regia non dissimilis fuit monasterio. Nam primo diluculo
ille ipse cum sororibus suis hymnos alternatim decantatos recitauit. Quinetiam sacras lit-
teras memoriter pronunciauit. Nam cum Episcopis, perinde ac si sacerdos iam olim desi-
gnatus esset, de iisdem disseruit. Libros etiam, tum qui sacra Dei eloquia complectebantur, tum qui ab eorumdem interpretibus conscripti etant, multo diligentiùs quàm Ptole-
mæus Philadelphus olim, in vnum colligendos curauit. Porrò autem patientia & mansue-
tudine omnes longè superauit. Nam Imperator Iulianus quamquam studium philosophiæ
profitebatur: tamen odium contra eos, qui Antiochiæ eius nomen perstrinxerant, minimè C
compressit, sed Theodoro vno ex illorum numero grauissima tormenta imposuit. At Theo-
dosius, subtilitate ratiocinationum Aristotelicarum penitus derelicta, philosophiæ studium
rectis vitæ officiis sedulò excoluit.

Iram cohibere didicit, dolorem toleranter ferre; neminem qui eum iniuria affecerat, vl-
THEODOSII VIRTVTES. ciisci: immò verò nemo vmquam illum ira incensum aspexit. Itemq; cuidam ex necessariis
aliquando scisciranti, cur neminem qui intulisset iniuriam, morte aliquando mulctasset, sic
respondit: Vtinam potiùs mihi potestas esset, eos qui mortui sunt, ad vitam denuo reuo-
candi.] sed hæc alij tribuunt auo, Maiori nempe Theodosio, à quo probè dictum nepos
didicit & imitatione perfecit. subdit verò Socrates: Alteri etiam de eadem re interroganti
dixit: Non magna res est, neque ardua, vt qui homo sit, mortem oppetat: sed eum qui se-
mel obierit, nemo omnino, licet se de eius morte maximè pœniteat, nisi solus Deus pos- D
sit ad vitam reuocare. Adeò firmè istudipsum ab eo obseruatum fuit, vt si quisquam cri-
men quod esset capitis supplicio mulctandum, aliquando commisisset, ne ad portas vsque
ciuitatis versus locum vbi mortis subiret supplicium, abduci passus est; quin misericordia
commotus, illum reuocauerit. Accedit eò, quòd cùm Constantinopoli in amphitheatro
pugnas cum bestiis quodam tempore pro spectaculo ederet, populusque sublato clamore
postularet, vt aliquis ex eorum numero, quorum insigniter eminebat audacia, cum fera be-
stia decertaret; respondit: an non explorate cognitum habetis, nos ita assuefactos esse, vt
nulla crudelia spectacula contemplari possimus? Quæ cùm populus ex eius ore audiuisset,
de reliquo à crudelitatis spectaculis abstinere didicit. Quinetiam adeò pius fuit, vt omnes
Dei sacerdotes honorificè coleret, eosque potissimùm quos intellexerat pietate in pri-
mis excellere. E

Fertur præterea saccum, quo Episcopus Chebrorum, qui Constantinopoli mortem
THEODOSII PIETAS. obiit, indutus erat, quæsiuisse: eumque quantumuis sordidatum, induisse; persuasum ni-
mirum, se aliquid ex mortui sanctimonia inde percepturum. Quodam anni tempore pro-
cellosò admodum & turbido, consueta statutaque spectacula, populo ea flagitante, in Cir-
co edidit. Vbi autem circus hominibus refertus fuit, tempestas cœpit esse vehementior. ac
cùm magna vis niuis præceps delaberetur, tum Imperator præcipuè declarauit quo animo
erga Deum affectus esset: sic enim populum per præcones compellauit: Quin multo sa-
tius est, vt neglecto spectaculo, omnes vno ore Deum precemur, vti ab imminente procella
conseruemur incolumes. Vix hæc verba protulerat, cùm omnes in Circo vno animorum
consensu, summaque cum alacritate Deo preces fundere cœperunt, totaque ciuitas quasi
vna ecclesia fuit. Tum Imperator in media populi frequentia priuati hominis habitu ince-

dens,

A dens, hymnos recitare exorditur. nec spes certè eum frustrata est: nam aër serenus factus est, & annonæ caritas Dei benignitate in omnium rerum affluẽtiam commutata. Si quando bellum concitabatur, Dauidis exemplum imitatus, ad Deum confugit, pro certo persuasus cum bellorum administratorem esse: precumque subsidio adiutus, ea prosperè & feliciter gessit.] hactenus Socrates: ex quibus planè intelligis, quantum valeat in rectè administrando, securoque seruando Imperio erga Deum pietas, & exactè custodita religio: cùm tantam molem puer vnus atque puella summa tranquillitate ab omni barbarorum & tyrannorum timore securam (quod nec temporibus bellicosissimorum Imperatorum concessum est) feliciter rexerint, Deo nimirum eiusdem Imperij habenas manu apprehendente, atque sua prouidentia moderante, atque protectione custodiente, posito in eo ipso Saluatore muro [a] & antemurale. At hæc dicta sunt occasione Pulcheriæ, Theodosio bono-

B rum omnium conciliatricis, ab ipso hoc anno creatæ insigni virtutum merito Augustæ; quam quidem ipse Theodosius suis à se dari solitis rescriptis, Venerabilem Augustam, nominare consueuit[b].

PIETAS REGIT IMPERIVM.

[a] Isaiæ 26.

[b] l. 1. de Inst. coll. C. Theo.

At cùm tantorum religione Principum, tot tantisq. bonis Orientale Imperium fuerit locupletatum, illud ad bonorum cumulum accessit additamentum, dum (quod Sozomenus iure considerat) præclara sanctorum corpora Deus ad opitulationem Fidelium voluit è terra emergere, atque non secus ac viuos perennesq. gratiarum fontes erumpere: sic enim ait[c]: Interea Orientale Imperium hostibus liberatum fuit, eiusq. prouinciæ multo cum decore administrabantur, præter omnium sententiam: erat enim adhuc iuuenis Imperator. Sed Deus præsenti hoc Imperio manifestè declarari videbatur, qui non solùm præter expectationem (quod ad hostes attinet) ita disponeret, verùm etiam multorum sancta corpora manifestaret

C ex his qui olim ob pietatem illustres extiterunt. Cuiusmodi vtique & illud est, quod tunc accidit in Zacharia vetusto Propheta, & in Stephano diacono ab Apostolis ordinato. Veriusque autem inuentionis, cùm miraculosa sit ac diuina, modum exponere, necessarium esse duxi.] hæc ipse. Quoto autem Theodosij Iunioris Imperij anno Zacharię corpus inuentum sit, penitus ignoratur: sed quòd ab eodẽ auctore primo loco recenseatur inuentio Zachariæ, inde opinandi manauit occasio, vt ante S. Stephani & sociorum corpora, Zachariæ reperiri contigerit. Nos verò, recensita superiùs, quæ huius anni Consulibus consignata erat, inuentione S. Stephani, de Zacharia ex eodem auctore Sozomeno reddamus historiam.

[c] Sozom. l. 9. cap. 16.

IMPERIVM THEODOSII FELIX OB INSIGNEM PRINCIPIS PIETATEM.

[d] Sozom. l. 9. cap. vlt.

Exordiar (inquit[d]) à Propheta Zacharia. Cophar villa est in territorio Eleutheropolis Palæstinæ. Huic præfectus erat agri ipsius conseruus Calimerus quidam, domino quidem suo fidelis, sed morosus interim ac difficilis, & in conterminos agricolas iniquus. Quamuis

D autem talis esset: Propheta tamen ei vigilanti clara luce apparens, se ipsum reuelauit. Et horto quodam demonstrato: Age quæso (inquit) hic fodito, ab hac sepe in hortum mensura ducta ad cubitos duos, iuxta viam quæ ducit ad ciuitatem Betherebin. Reperies enim arcam duplicatam, ligneam interiorem in exteriori plumbea, & propter hanc arcam, vitreum item vas aquis plenum, & duos etiam serpentes amplitudine mediocres, mites, & innoxios, adeò vt mansueti videri possint. Calimerus igitur ad locum indicatum ex Prophetæ mandato profectus, operi gnauiter incubuit. Et cùm secundùm prædicta signa iam in apertum producta & recluſa esset arca sacra: apparuit diuinus Propheta, candidam stolam indutus, vtpote qui (vt opinor) sacerdos etiam fuerit. Sub pedibus autem eius extra arcam iacebat puer regali apparatu sepultus: habebat enim in capite coronam auream, & aurea in pedibus calciamenta, & vestem pretiosam.

ZACHARIAE PROPHETAE CORPVS INVENTVM.

E Disquirentibus igitur tum sapientibus ac sacerdotibus de isto puero, quisnam & vnde esset, & cur sic ornatus esset? Fertur, Zachariam, qui tum in Geraris conuentui monastico præerat, in vetustum quoddam, sed non canonicum Iudæorum scriptum fortè incidisse, quo tradebatur, quòd Ioas Rex Iudææ non multò postquam Prophetam Zachariam interfecisset, in domum suam ingentem calamitatem acceperit. Quandoquidem septimo post interfectum Prophetam die, filius admodum ipsi carus repentè interiit. Colligens igitur se propter iram diuinam in huiusmodi calamitatem incidisse, sub illius pedibus puerum sepeliuit, quasi hac ratione sese purgaret illis quæ aduersus Prophetam deliquerat. Atque hæc quidem ego sic accepi. Propheta verò tametsi sæculis iam plurimis sub terra iacuisset: viuus tamen adhuc apparebat, capite raso, naso oblongo, barba modicè prominenti, capite breuiusculo, oculos habens aliquantulum profundos ac supercilijs contectos.] huc-

HISTORIAE SOZOMEN. TERMINVS.

usque Sozomenus: desiderantur cetera quæ de inuentione S. Stephani protomartyris se fore dicturum

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicturum pollicitus fuerat. Non enim ista tantùm operi desunt, sed plurimorum annorum A
res gestæ: siquidem in præfatione ipse testatur, perduxisse scriptam à se historiam vsque ad
Consulatum decimum septimum eiusdem Theodosij Imperatoris, nempe vsque ad an-
num Christi quadringentesimum vndequadragesimum.

ATTALI TYRANNI CASVS.

Hoc item anno sub eisdem Consulibus S. Prosper in Chronico hæc accidisse in Occiden-
re refert: Attalus (*qui Imperium semel abdicatum in Gallijs iterum sumpsit*) à Gothis ad Hi-
spanias migrantibus neglectus,& presidio carens capitur,& Constantio Patricio viuus effer-
tur.] de quo hæc etiam Orosius[a]: Attalus itaque,tamquam inane Imperij simulacrum,cum
Gothis vsque ad Hispaniam portatus est. Vnde discedens[*] naui,incerta moliens, in mari cap-
tus,& ad Constantium Comitem deductus,deinde Imperatori Honorio exhibitus, trun-
cata manu, vitæ relictus est.] hæc Orosius. Vides Christiani Principis mansuetudinem erga
tyrannum,dum perduellem Christianæ religionis & Imperij, mille mortibus addicendum, B
tam leuiter mulctatum voluit. Pepercisset omnino etiam, nisi iram militum timuisset. Hic
tandem finis impij hominis Christianæ religionis nequissimi proditoris, & vana deorũ pol-
licitatione Imperium ad Gentilicium cultum restituere satagentis, quiq. instar Iuliani, ab-
legato Labaro, in quo Christi nomen & signum fulgebat intextum, ad pristinum Roma-
num vsum militaria signa restituta erexit,atque in nummis expressit: nam loco Labari Vi-
ctoriam, & pro Cruce puram hastam effigiandam curauit, ipsamq. mediam Romam no-
uam, vt indicant hinc inde posita in figura numismatis elementa.

[a] *Oros.lib.7. c.42.*
[*] *descendens*

b

[b] *Extat Rom. apud Iulium Pasqualin.*

C

Post hæc narrata de Attalo, ista subdit S. Prosper in Chronico sub iisdem Consulibus:

ATHAVLPHI GOTHORVM REGIS OBITVS.

Athaulphus (*ipse Rex Gothorum, qui successerat Alarico*) à quodam suorum vulneratus in-
terijt; regnumq; eius Vuallia filius, qui idem cupere intelligebatur, inuasit.] Orosius verò D
Segericum successisse tradit Athaulpho, & post Segericum Vualliam adeptum fuisse Go-
thorum regnum. Ait enim hæc de Athaulpho[c]: Cumq. eidem paci petendæ atque offeren-
dæ studiosissimè insisteret, apud Barcinonem Hispaniæ vrbem dolo suorum (vt fertur,occi-
sus est. Post hunc Segericus Rex à Gothis creatus,cùm itidem iudicio Dei ad pacem pronus
esset,nihilominus à suis interfectus est. Deinde Vuallia successit in regnum, ad hoc electus
à Gothis, vt pacem infringeret; ad hoc ordinatus à Deo, vt pacem confirmaret. Hic igitur
territus maximè iudicio Dei, quia cùm magna superiori abhinc anno Gothorum manus
instructa armis nauigijsque transire in Africam moliretur, in duodecim millia passuum Ga-
ditani freti tempestate correpta miserabili exitu perierat: memor etiam illius acceptæ sub
Alarico cladis, cùm Gothi in Siciliam transire conati,in conspectu suorum miserabiliter ar-
repti atque demersi sunt: pacem optimam cum Honorio Imperatore, datis lectissimis ob- E
sidibus,pepigit: Placidiam Imperatoris sororem honorifice apud se honestèq. habitam fra-
tri reddidit.] hæc Orosius.

[c] *Oros.lib.7. c.43.*

GOTHI EXPILANTES VRBEM MALE PERIRE.

In quibus illud primùm obseruatione dignum considera, Gothos illos qui Vrbem de-
prædati sunt, duplici naufragio breuissimi maris spatio fuisse punitos tum in freto Siculo,
tum Gaditano, præter alias clades, quibus confecti sunt. Istud ipsum planè aliis postea
diuersis temporibus accidisse eiusdem Vrbis inuasoribus & prædatoribus, accuratus le-
ctor inueniet: nimirum, qui id facere ausi fuerunt, semper Dei vindicta haud tarda ma-
lè periisse,prorsusq. deletos esse. Sed & cladem Borbonicam, quæ hoc nostro sæculo accidit,
in exemplum adducere possemus: verùm quòd prolixiorem requirant ista sermonem, suis
locis relinquimus pertractanda.

Quòd verò ex Orosio vidimus successisse Athaulpho Segericum; quòd breuissimo tem-

pore

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRISTI 415.416. | INNOCENTII PAP. 14.15. | HONOR. 21.22. THEOD. 8.9. IMPP.

A pore regnum tenuerit, videtur à Prospero prætermissus. Etenim quòd à Vuallia dicit redditam Gallam Placidiam Honorio: id quidem sequenti anno factum tradit ipse Prosper in Chronico: vt ex his intelligas, hoc anno occiso Athaulpho, & Segerico successore citò è medio sublato, Vualliam sequenti anno iam adeptum administrasse regnum, eodemque anno tentasse in Africam transitum, atque passum esse naufragium. Nam quòd ait, id accidisse superiore anno à tempore quo illa scribebat: cùm constet eius assertione, opus illud explesse (vt ait) anno ab origine mundi quinque millesimo sexcentesimo decimooctauo: planè intelligis, secundùm imitam prius ab ipso rationem supputationis, illa absoluisse anno Domini quadringentesimo decimo septimo, & quem ait annum ante illud tempus, perspicuè significare sequentem annum Domini quadringentesimum decimumsextum. Subdit hæc autem de eiusdem Vualliæ studio erga Romanum Imperium[a]: Ro- [a] Oros. lib. 7. cap. 43.
B manæ securitati periculum suum obtulit, vt aduersus ceteras gentes, quæ per Hispanias consedissent, sibi pugnaret, & Romanis vinceret. Quamuis & ceteri Alanorum, Vuandalorum, Sueuorumque Reges eodem nobiscum placito depacti forent, mandantes Imperatori Honorio: Tu cum omnibus pacem habe, omniumque obsides accipe: nos nobiscum confligimus, nobis perimus, tibi vincimus; immortalis verò quæstus erit Reipublicæ tuę, si vtrique pereamus. Quis hæc crederet, nisi res doceret? Itaque nunc quotidie apud Hispanias geri bella gentium, & agi strages ex alterutro barbarorum, crebris certisque nunciis discimus: præcipuè verò Vualliam Gothorum Regem insistere patrandæ paci ferunt.] hæc Orosius: vt planè ex his videas quàm abundanti mensura Deus Honorij Imp. religionem sæpiùs compensauerit.

Hoc enim anno Honorius Imp. quos sciret in Africa esse Gentiles, ab eis omnes sum-
C ptus abstulit, quibus illos superstitioni hactenus inseruisse sciuit. extat de his [b] rescriptum eiusdem Imperatoris his Consulibus datum. [b] l. 20 de Pag. C. Theod.

IESV CHRISTI ANNVS 416. | INNOCENTII PAP. ANNVS 15. | HONORII 22. THEODOSII 9. IMPP.

QVadringentesimo decimoquinto Christi anno Theodosius Augustus septimum adiit Consulatum, collegam nactus Palladium: Quo aduersus Pelagianos celebratum est Concilium Carthaginense, vbi Pelagius atque Cælestius hæretici damnati sunt. Itemque aliud eodem anno Mileui in Numidia aduersus eosdem Concilium habitum est. Ex am- CONCILIA CARTHAGINENSE ET MILEVITANVM.
D babus Synodis ad Innocentium Romanum Pontificem litteræ Synodales scriptæ sunt.

Dicturi cùm simus de vtroque Concilio hoc eodem anno, eadem quoque ex causa celebratis, primùm omnium, ex instituto, temporis ratio firmanda est, cùm hac in re plerosque sciamus errasse. Vt igitur absque ambiguitate certo certius asseramus, hoc anno vtramque Synodum in Africa habitam, alteram Carthagine, Mileui alteram, illam priùs, hanc verò posteriùs; ex dictis litteris ad Innocentium Papam scriptis, & aliis eiusdem Pontificis ad eas redditis possumus perspicuè intelligere. Atque illud primùm: paulo antè celebratam esse Synodum illam Carthagine, postea verò istam Mileui, inde affirmari posse videtur, dum in litteris Mileuitani Concilij ad Innocentium hæc habentur expressa in fine[c]: Hæc [c] Apud Aug. epist. 82. & tom. 1. epist. Rom. Pont. inter epist. Innoc.
ad sanctitatem tuam de Concilio Numidiæ scripta direximus, imitantes Carthaginensis prouinciæ coëpiscopos nostros, quos ad sedem Apostolicam, quam beatus illustras, de hac
E causa scripsisse comperimus.] hæc ibi. Et ne putes, quas citant Patres litteras Carthaginensis Concilij, alias voluisse intelligere ex alio Concilio iam diu ante præsentem annum datas, ac proinde non hoc anno illud celebratum fuisse, sed eodem fermè tempore: accipe quod Innocentius Papa ad eos referibens affirmat, nimirum per eumdem legatum Episcopum ab vtraque Synodo, Carthaginensi scilicet & Mileuitana, se litteras accepisse. ait enim[d]: Frater & coëpiscopus noster Iulius dilectionis vestræ litteras, quas ex Mile- [d] Innoc. epist. 32. Apud Aug. epi. 93.
uitano Concilio cura fidei propensiore misistis, mihi inopinanter ingessit, Carthaginensis etiam Synodi querelæ parilis scripta subiungens, &c.] Factum namque esse videtur, vt Aurelius Carthaginensis Episcopus de his quæ decreta essent in Concilio Carthaginensi litteras scripserit ad Romanum Pontificem, iusseritq; Iulium, quem ad eas perferendas legauit Episcopum, in Numidiam proficisci, & è Concilio etiam Mileuitano, quod eadem ex causa collectum sciebat, alias accipere ad eumdem Innocentium Papam litteras.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE TEMPORE VTRIVSQVE CONCILII.

Cùm igitur ex his appareat, eodem fermè tempore, eodemque anno duo hæc fuisse in Africa Concilia celebrata, paulo tamen ante Mileuitanum Carthaginense: vt hoc ipso anno sub dicto Consulatu Theodosij atque Palladij eadem esse habita affirmemus, inde euidens suppetit argumentum, quòd Innocentius Papa, his acceptis litteris Synodalibus, ad eosdem qui dederant rescribens Episcopos mense Ianuarij anni sequentis sub Consulatu Honorij atque Constantij, demonstrat hoc anno dictas Synodos esse habitas, ex quibus hoc anno eam legationem acceperit. monstrant id enim quæ redditæ sunt ab ipso Innocentio ad Concilium Mileuitanum, cùm datæ habeantur sexto Kalendas Februarij, dictis Honorio & Constantio Consulibus, quos constat sequenti anno eo munere insignitos. Vnde ex his affirmari posse videtur, vtrumque Concilium, primùm Carthagine, deinde Mileui autumnali tempore celebratum: ex quibus ante hiemem legatio missa, ad Innocentium peruenerit hiemis tempore. quod enim mense Ianuarij anno sequenti mox ad eos rescripsit Innocentius, haud pridem se eas accepisse demonstrat, quibus etiam significat Iulium ipsum legatum ex Carthaginensi & Mileuitano Conciliis eas litteras attulisse.

Hæc cùm adeò euidenti ratione subsistant, ex his primùm corrige qui dixerunt Mileuitanum Concilium contra Pelagium atque Cælestium celebratum esse [a] Arcadio & Honorio Augustis Consulibus, anno Christi quadringentesimo secundo. Nam Mileuitanum illud Concilium longè diuersum ab isto, de quo agitur, est, vt suo loco superiùs demonstrauimus: siquidem eo tempore nulla erat Pelagij vel Cælestij in Africanis Ecclesiis mentio: constatque illud præterea habitum à Xantippo Numidiæ Primate; præsens autem, de quo est sermo, nulla de Xantippo habita mentione, primo loco positum habet Siluanum, vtpote eiusdem prouinciæ Primatem. sed accidit vitio librariorum, seu potius Collectorum incuria, vt duo hæc Mileuitana Concilia vnum idemque esse rati, simul in vnum conflauerint, effecerintque ex duobus vnum, quod apparet typis excusum [b], in cuius exordio præfixa habetur nota diei & Consulis, quæ est prioris Mileuitani Concilij, cui interfuit (vt vidimus) Aurelius Carthaginensis Episcopus, & cetera quæ habentur, vsque ad illa verba: Ideoque pariter.] quæ verò hæc sequuntur Acta, huius de quo agimus, sunt Mileuitani Concilij, vsque ad octauum canonem: reliqui verò qui sequuntur ad finem vsque, diuersorum esse apparent Conciliorum Africanorum canones: ipsamq. ad finem appositam subscriptionem longè diuersam ab hoc Concilio Mileuitano, qui nomina legerit Episcoporũ qui huic Synodo interfuerunt, intelliget: adeò vt vnum videas corpus ex diuersis membris esse compactum, cuius caput, pedes & reliqua membra sint ex aliis diuersis corporibus compaginata: quæ nisi quis accuratè perspexerit, in ambages inextricabiles & nodos insolubiles incidat necesse est.

[a] Extat tom. 2 Concil. vet. edit. pag. 482.

MILEVITANVM CONCILIVM POSTERIVS CVM PRIORE CONFVSVM.

[b] Item tom. 1. Concil.

OCCASIO COGENDAE SYNODI CARTHAGINENSIS.

His igitur elucidatis, iam de ipsis agamus Conciliis, ac primùm de Carthaginensi: cuius quidem celebrandi ea occasio ante suppeditata fuisse videtur; quòd Orosius presbyter, qui anno superiori (vt vidimus) profectus in Palæstinam ad S. Hieronymum, cùm ibi esset, mense Decembris celebratam viderit Synodum Diospolitanam, in qua sciisset Pelagium, cùm decepisset inuolucro verborum Episcopos, ab eisdem fuisse absolutum, & in communionem acceptum, aduersus quem pariter scisset S. Hieronymum scriptis editis reclamasse: ipse, inquam, Orosius hoc ipso anno, veris tempore soluens è Palæstina, in Africam ex condicto rediens, & cuncta referens, excitauit Africanos Episcopos ad hæresim penitus debellandam, quam ipsi antè in Cælestio Carthagine (vt vidimus) condemnassent. Facile id fuit illis omnibus persuadere, tum exemplo & cohortatione S. Hieronymi litteris ab eo redditis ad Augustinum, tum ex imminenti periculo, quòd liberè scirent agere vt Catholicum, iam absolutum Pelagium in Concilio Palæstino, cuius decreto rescindi viderentur, quæ ipsi Episcopi Africani iam antè aduersus Cælestium statuissent. Adiecit ad hæc Orosius, vt quas secum haberet datas ad se litteras Episcoporum Herotis & Lazari, eas Africanis Episcopis dederit inspiciendas, scriptas haud dubium aduersus Pelagium atque Cælestiũ. fuisse autem Herotẽ & Lazarũ in Gallia Episcopos, magnoque animi ardore infectatos esse ambos hęresiarchas, quæ inferiùs dicturi sumus, perspicuè declarabũt. Porrò Gallorum animos aduersus Pelagianos incensos fuisse, S. Augustinus sæpe testatur.

AFRICANI EPISCOPI EXCITATI CONTRA PELAGIVM.

Hæc quidem haud à nobis inani intelliges esse imaginatione conficta, si Africanorũ Episcoporum hoc anno datas ad Innocẽtium Papam litteras exactè perlegeris. Nam absoluto à Synodo Palæstina Pelagio, iidem Africani Episcopi sunt conquesti litteris illis, quæ Aurelij, Alypij,

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Alypij, Augustini, & aliorum nomine hoc anno (vt dicemus) sunt redditæ ad Innocentium[a], & alius ad eumdem à Mileuitana Synodo datis contra eosdem Pelagianos, quibus & aduersus eosdem S. Hieronymi studium commẽdatur, sed & Pelagij libertas ex fraude comparata pariter nunciatur, his scilicet verbis: Pelagius verò (sicut à quibusdam fratribus nostris missæ loquuntur epistolæ) Hierosolymis constitutus nonnullos fallere asserit. Verumtamen multo plures, qui eius sensus diligentiùs indagare potuerunt, aduersus eum pro Christi gratia & Catholicæ fidei veritate cõfligunt, sed præcipuè sanctus filius tuus & frater & compresbyter noster Hieronymus.] hęc ibi. Et de editis ab Orosio Gallorum Episcoporum epistolis, Synodales litteræ Carthaginẽsis Concilij apertè docent his verbis in earum exordio[c]: Cùm ex more ad Carthaginẽsem Ecclesiam solemniter veniremus, atque ex diuersis causis congregata ex nobis Synodus haberetur: compresbyter noster Orosius nobis litteras sanctoB rum fratrum & consacerdotum nostrorum dedit Herotis & Lazari, quarum formam his constituimus esse subdendam, &c.] Qui autem conuenerunt Carthagine Episcopi, numerati habentur septuagintasepteni.

[a] *Apud Aug. epist. 85 & tom. 1. epist. Rom. Pont.*

[c] *Apud Aug. epist. 90 & tom. 1. epist. Rom. Pont.*

Cùm igitur allatæ per Orosium dictæ Gallorum Episcoporum litteræ Synodo exhibitæ essent, & causa Pelagij atque Cælestij tractanda proposita esset in ipso Concilio Carthaginensi: ad pleniorem causæ cognitionem, iussa sunt edi in Synodo Acta Ecclesiastica ante quinquennium (vt dictum est) aduersus Cælestium Pelagij antesignanum Carthagine quoque confecta. quibus diligentiùs inspectis atque examinatis, conclamata est ibidem vtriusque damnatio, nisi iidem parati essent suas ipsorum hæreses condemnare. Testantur id quidem litteræ ad Innocentium ab eadem Synodo datæ, quibus dicitur[d]: His ergo lectis, Pelagium & Cælestium auctores nefarij prorsus & ab omnibus nobis anathematizãdi erroris adC uertimus. Vnde factum est, vt recensendum peteremus quid ante ferme quinquentium super Cælestij nomine hic apud Ecclesiam Carthaginensem fuerit agitatum.] & paulo pòst, quid statutum sit, subdunt: Nisi hæc apertissimè anathematizauerint, ipsos anathematizari oportere. Vt si ipsorum non potuerit, saltem eorum qui decepti sunt ab eis, vel decipi possunt, cognita sententia quæ in eos lata est, sanitas procuretur.] hæc acta sunt aduersus Pelagium & Cælestium in Concilio Carthaginensi: quæ per Iulium Episcopum, datis ad eum litteris, significanda curarunt Episcopi eiusdem Concilij Carthaginensis Innocentio Romano Pontifici, ab eodem iisdem litteris postulantes, quicquid ea de re fuisset decretum in Synodo, confirmari: expetierunt enim id ipsi verbis hisce: Hoc itaque gestum, domine frater, sanctæ charitati tuæ intimandum duximus, vt statutis nostræ mediocritatis etiam Apostolicæ sedis adhibeatur auctoritas, pro tuenda salute multorum, & quorumdam etiam peruersiD tate corrigenda.] hæc ipsi.

[d] *Zosim. ep. 90.*

QVAE FACTA SINT IN CONCILIO CARTHAGINENSI CONTRA PELAGIVM.

Quòd insuper timerent, ne ab eodem Romano Pontifice Acta Synodi Diospolitanæ in Palæstina, quibus Pelagius, quasi damnasset errores, fuerat absolutus, confirmarentur: in sua ipsorum ad eumdem Innocentium Papam scripta epistola Synodali addiderunt, vt si adduci ipse non posset vt damnaret hominem, quem probatum Catholicum Synodus absoluisset, hæreses saltem eius damnare minimè recusaret. nam subdũt: Si ergo Pelagius Episcopalibus Gestis, quæ in Oriente confecta dicũtur, etiam tuæ veneration iustè visus fuerit absolutus: error tamẽ ipse, & impietas quæ tam multos assertores habet per diuersa dispersos, etiam Apostolicæ sedis auctoritate anathematizanda est. Consideret enim sanctitas tua, & pastoralibus nobis compatiatur visceribus, quàm sit pestiferum & exitiale omnibus Christi, quod istorum sacrilegas disputationes necessariò sequitur, vt nec orare debeamus ne intreE mus in tentationem, &c.] Hæc sunt quæ in Synodo Carthaginensi aduersus Pelagium atque Cælestium, eorumdemque hæreses decreta fuerunt, quæ per Iulium Episcopum (vt dictum est) ad hoc legatum per litteras eidem Romano Pontifici significanda curarunt.

TI MORVM ORTHODOXORVM NE SYNODVS PALAESTINA CONFIRMARETVR A PAPA.

De huiusmodi Africanorum Episcoporum aduersus recens emergentem impietatem accenso præ ceteris incomparabili zelo S. Prosper his agit carminibus[e]:

Tu causam fidei flagrantiùs Africa nostra
Exequeris: tecumq. suum iungente vigorem
Iuris Apostolici solio, fera viscera belli
Confectis, & lato prosternis limite victos.

[e] *Prosper de Ingrat.*

AFRICANORVM EPISCOPORVM ZELVS ADVERSVS PELAGIANOS.

] & quòd non vno Concilio, sed duobus eadem in hæresiarchas decreta fuerint, nempe Carthaginensi atque Mileuitano, ista mox subiicit:

Conuenere tui de cunctis vrbibus almi

Ponti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pontifices, geminoq; senum celeberrima cœtu
Decernis quod Roma probet, quod regna sequantur.] nisi magis hæc intelligenda A
sint de gemino Concilio Carthaginensi, nempe præsenti, & alio sub Zosimo Papa, de quo
suo loco dicendum erit. Quòd insuper eædem Synodi non præcipiendo tantùm, damnan-
doque hæreses cum hæreticis, sacerdotalem exercuerint auctoritatem; sed etiam in docen-
do exhibuerint magisterium, cunctas latebras captantium tenebras hæreticorum aperien-
do, ac sinuosos omnes illorum gressus cunctis palàm faciendo, ne quis ab illis deciperetur: id-
circo subdit hæc Prosper:

QVAE DECRETA IN CONCILIIS AFRICANIS ADVERSVS PELAGIANOS.

Nec sola est illic Synodorum exerta potestas,
Ceu quos non possent ratione euincere nostri,
Vi premerent: Discussæ artes, virusq; retectum est
Hæretici sensus: nullumq; omnino relictum, B
Docta fides quod non dissolueret argumentum.
Condita sunt & scripta manent, quæ de cataractis
Æterni fontis fluxere, vndante meatu,
Et trecentenis procerum sunt edita linguis.
Sic moderante suam legem bonitate seuera,
Vt qui damnato vellent de errore reuerti,
Acciperent pacem, pulsis quæ prava tenerent.] hæc S. Prosper, proculdubio al-
ludens ad canones, qui in iisdem Conciliis sunt constituti, sed desiderantur.

Atque demum in laudem Aurelij, qui præfuit Concilio Carthaginensi, & Augustini, qui
magna pars fuit Concilij Mileuitani, hæc addit:

COMMENDANTVR AVRELIVS ET AVGVSTINVS.

An alium in finem posset procedere sanctum C
Concilium, cui dux Aurelius, ingeniumque
Augustinus erat: quem Christi gratia cornu
Vberiore rigans, nostro lumen dedit æuo,
Accensum vero de lumine? Nam cibus illi,
Et vita & requies Deus est: omnisq; voluptas
Vnus amor Christi est: vnus Christi est honor illi.
Et dum nulla sibi tribuit bona, fit Deus illi
Omnia, & in sancto regnat sapientia templo.] hæc de Augustino & alia
quæ inferiùs opportuniori occasione reddituri sumus. Sed transeamus ad Mileuitanum
Concilium.

CONCILIVM MILEVITANVM.

Conuenerunt igitur Mileui in Numidia sexaginta & vnus Episcopi (tot enim numerati D
habentur in ipsorum epistola ad Innocentium Papam) sed fortasse tum in Mileuitano, tum
in Carthaginensi non omnes recensiti reperiuntur, cùm sanctus Prosper à trecentenis Epi-
scopis dicat ea definita fuisse. Porrò qui Mileui conuenerunt Patres, de damnanda hæresi
Pelagiana (vt factum sciebant in Carthaginensi Concilio) vnanimes in eamdem conspira-
uere sententiam. Extant eo argumento canones octo, perperam (vt dictum est) relati
ad aliud Concilium Mileuitanum anteà celebratum sub Consulatu Arcadij & Honorij,
omnesque aduersus eamdem Pelagianam hæresim editi[a]. Dederunt præterea litteras ex
eadem Mileuitana Synodo ad ipsum Innocentium Romanum Pontificem, quæ extant[b],
eodem planè argumento quo scripta fuit epistola Synodalis à Concilio Carthaginensi: qui-
bus primum illud ingerunt, moris esse in Ecclesia Catholica, grauis ponderis causas deferre
ad Romanum Pontificem; sic enim exordiuntur epistolam: Quia te Dominus gratiæ suæ E
præcipuo munere in sede Apostolica collocauit, talemque nostris temporibus præstitit, vt
nobis potiùs ad culpam negligentiæ valeat, si apud tuam venerationem, quæ pro Ecclesia
sunt suggerenda, tacuerimus, quàm ea tu possis vel fastidiosè vel negligenter accipere: ma-
gnis periculis infirmorum membrorum Christi pastoralem diligentiam, quæsumus, adhibe-
re digneris.] hæc ibi.

[a] *Concil. Mileuit. 1.*
[b] *Apud Aug. epist. 92. & tom. 1. epist. Rom. Pontif.*

Missæ sunt eædem litteræ Concilij Mileuitani per eumdem Iulium legatum, qui missus
fuerat à Concilio Carthaginensi, vt litteræ Innocentij ad eos redditæ docent[c]. Porrò de
duorum Conciliorum litteris ad Innocentiũ simul datis hæc habet S. Augustinus in epistola
ad Bonifacium[d]: Missæ sunt itaque de hac re ex duobus Conciliis, Carthaginensi & Mileui-
tano, relationes ad Apostolicam sedem, antequam Gesta Ecclesiastica, quibus apud Episco-
pos prouinciæ Palæstinæ Pelagius perhibetur esse purgatus, vel in manus nostras, vel in Afri-

[c] *Innoc. epist. 31.*
[d] *Aug epist. 106.*

cam

Universidad de Deusto
Biblioteca

A eam peruenissent.] hęc ipse. Sed obserua antiquum loquendi vsum, per Apostolicam sedem, præ dignitate & sui excellentia, intelligi semper Romanam Ecclesiam. Subdit verò idē Augustinus: Scripsimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, præter Conciliorum relationes, litteras familiares, vbi de ipsâ causâ aliquanto diutiùs egimus.] ita ipse. At quænam sunt istæ familiares litteræ? & quid opus post Synodicas adiicere familiares? Considera morem pristinum. Quòd enim quantumuis magnarum sedium Episcopi cum aliis suffraganeis maximo honore prosequerentur Romanum Pontificem, Apostolicæ sedis primarium Antistitem: si quæ essent scribenda, quæ quoquo modo pertingerent atque quauis ex causa perstringerent ipsum Romanum Antistitem: ne verenda patris retegere viderentur, non publicis illa credebant Synodicis, sed priuatis iisdemq. familiaribus litteris, quasi amici ad aures sermone loquentis: quod modò videmus factum per Augustinum, vt ipse testatur. sunt B illæ quidem ab Augustino scriptæ, nomine tamen quinque magnæ existimationis Episcoporum, Aurelij, Alypij, ipsius Augustini, Euodij, atque Possidij.

ALTERIVS TERRAE AD INNOCENTIVM.

Quæ autem illa essent, de quibus Innocentius secretò admonendus erat, ex eorumdem familiaribus litteris accipe[a]: Audiuimus (inquiunt) esse in vrbe Roma, vbi ille (*Pelagius videlicet*) diu vixit, nonnullos, qui diuersis causis ei faueant: quidam scilicet, quia vos talia persuasisse perhibent: plures verò, qui eum talia sentire non credunt: præsertim quia in Oriēte, vbi degit, Gesta Ecclesiastica facta esse iactantur, quibus putatur esse purgatus, &c.] At nō parua quidem calumnia hæc, qua Innocentius Papa vocaretur in crimen tacitæ cum Pelagio connuentiæ. sed calumniosè ista, ex more suo, sparserant in vulgus hæretici, quo gloriarentur se primæ sedis Episcopi communione fulciri: quod ab aliis sæpe factum vidimus. Cetera quòd Pelagiani Romæ versari dicerentur; id se nescience accidere potuisse, ipse Inno- C centius ad eos referibens, excusat his verbis[b]: Seu hæc illi in vrbe sint; quod nescientes, nec manifestare possumus, nec negare; cùm etsi sunt, lateant, nec aliquando audeant vel illum prædicantem ista defendere, vel talia aliquo nostrùm præsente iactare; & in tanta populi multitudine deprehendi aliquis facilè, nec alicubi possit agnosci: siue in quouis terrarum loco degant, &c.] Quod verò pertinet ad iudicium Palæstinum, quæ sua ipsius sit de eo sententia, ista subdit:

[a] *Aug. epist. 95. & tom. 2. epist. Ed. Ven.* DE HAERETICIS ROMAE CONSISTENTIBVS QVID INNOCENTIVS.

[b] *Innoc. ep. 33 tom. 1 epist. Rom. Pontif.*

Nobis tamen nec persuaderi potest eum esse purgatum: quamuis ad nos à nescio quibus laicis sint Gesta perlata, quibus ille auditum se crederet, & absolutum. Quæ vtrum vera sint, dubitamus; quòd sub nulla illius Concilij prosecutione venerunt, nec eorum aliquas accepimus de hac re litteras, apud quos istius rei iste præstitit causas. Quòd si de sua ille potuisset purgatione confidere; hoc magis credimus quod egisset, quod multo verius esse poterat, vt D illos cogeret epistolis suis, quid iudicauerant, indicare. Verùm cùm sint aliqua in ipsis posita Gestis, quæ obiecta partim ille vitando suppressit, partim multa in se verba retorquendo, tota obscuritate confudit; aliqua magis falsis argumentis, quàm vera ratione (vt ad tempus videri poterat) purgauit, alia negando, alia falsa interpretatione vertendo. Sed vtinam (quod magis optandum est) etiam ille se ad veram Catholicæ fidei viam ab illo sui tramitis errore conuertat, vt cupiat velitque purgari, considerans quotidianam Dei gratiam, adiutoriumque cognoscens; vt videatur vere, & approbetur ab omnibus manifesta ratione correctus non Gestorum iudicio, sed ad Catholicam fidem corde conuerso. Vnde non possumus illorum nec approbare, nec culpare iudicium, cùm nesciamus vtrum vera sint Gesta: aut si vera sunt, illum constat magis subterfugisse, quàm se tota veritate purgasse. Qui si confidit, nouitque nostra dignum esse damnatione, quòd dicat iam hoc totum se refutasse quod E dixerat: non à nobis accersiri, sed ipse debet potiùs festinare, vt possit absolui, &c.] iam enim prædamnatum Pelagium fuisse Romæ ante iudicium Palæstinum, auctoritate S. Prosperi superiùs dictum est.

QVID INNOCENTIVS DE IVDICIO PALAESTINO.

In hanc fermè sententiam idem Innocentius Papa rescripsit duas epistolas per eumdem Iulium legatum, alteram ad Concilium Carthaginense, ad Mileuitanum verò alteram, quas vitandæ nimiæ prolixitatis gratia hic describere prætermittimus. Insuper priuatas dedit ad quinque Episcopos, à quibus item priuatas acceperat, necnon quartam ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, respondens priuatis ab eo acceptis litteris, deditque eamdem eidem Iulio: extant[c] ipsæ perspicuæ omnibus, quibus planè omnis è cordibus Africanorum Episcoporum suspicio penitus sublata fuit. Nam S. Augustinus de iisdem agens in epistola ad Bonifacium hæc ait[d]: Ad omnia nobis ille rescripsit eodem modo, quo fas erat, atque oportebat Apostolicæ sedis Antistitem.] hæc ipse; eademque sæpe testatur[e].

INNOCENTII PAPAE FIDES IMPOLLVTA.

[c] *Innoc. ep. 31 32. 33. 34. tom. 1. epist. Rom. Pont.*

[d] *Aug. ep. 106 Au. ep. 87. Cont. Iulian. lib. 1 c. 4. Hereses. lib. 2 c. 30. De pecc. orig. li. 2. c. 8.*

Et vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et vt in re non ambigua, quàm acerrimus insectator Pelagianorum fuerit Innocentius, intelligere potes testificatione S. Hieronymi in epistola ad Demetriadem (de qua superiùs) cùm eam Pelagij epistola pulsatam admonet, ne sibi sapiens videatur, sed fidem sectetur quam Innocentius Romanæ Ecclesiæ Pontifex profitetur. Laudat æquè ac prædicat sanctus Prosper[a] eiusdem Papæ integritatem in fide incorrrupta seruanda: cuius quoque assertione liquet, eiusdem Innocentij sententia damnatum fuisse Pelagium, & eamdem à successoribus comprobatam: nam aduersus Collatorem hæc ex verbis Zosimi Papæ refert: Constituimus in Pelagium atque Cælestium per venerabilem Episcopum Innocentium de beatissimi Apostoli sede prolatam manere sententiam, donec apertissima confessione fateantur gratiam Dei, &c.] sanè quidem Gennadius[b] testatur, ab Innocentio scriptum esse decretum aduersus Pelagium, illudque post eius obitum à Zosimo promulgatum.

[a] *Prosper aduersus Collat.*

[b] *Gennad. de Viris illustr.*

AVGVSTINVS A DVOBVS CONCILIIS PRAEFICITVR SCRIPTIONI.

Quod autem spectat ad Africanos Episcopos: adeò vehementi studio ad expugnandam Pelagianam hæresim incubuerunt, vt post duo hæc Concilia eodem hoc anno Carthagine & Mileui in Numidia congregata, S. Augustino delegauerint opus, vt suis scriptis netandam hæresim penitus insectaretur. testatur id quidem ipse Augustinus (cùm de populo suo conqueritur, quòd non sinerent eum à negotiis feriatum, vt iniunctæ posset insudare prouinciæ) in Actis Ecclesiasticis de institutione Eradij[c] successoris. ait enim: Nostis ante aliquot annos quid facere voluerim, & non permisistis. Placuit mihi & vobis propter curam Scripturarum, quam mihi patres & fratres mei coepiscopi duobus Conciliis Numidiæ & Carthaginis imponere dignati sunt, vt per quinque dies nemo mihi molestus esset. Gesta confecta sunt: placuit, acclamastis: recitatur placitum vestrum, & acclamatio vestra. Paruo tempore seruatum est circa me: & postea violenter irruptum est, & non permittor ad quod volo, vacare. Ante meridiem & post meridiem occupationibus hominum teneor.] hæc Augustinus, quibus intelligas ingruentia negotia sanctissimi Patris. Porrò iniunctum sibi ab Episcopis duorum Conciliorum opus quàm nauiter atque accuratè impleuerit, sua ipsius scripta eo argumento edita fidem faciunt: vt nihil vberius, doctiúsve & eloquentiùs dici potuerit; appareatque cùm in aliis scriptis alios superet, in tractatibus contra Pelagianos se ipsum penitus superasse. Ad hæc planè S. Augustini scripta S. Prosper allusit, vbi post recensita duo hæc aduersus Pelagianos Concilia in Africa celebrata, de ipso Augustino ista pergit versibus dicere[d]:

[c] *Aug. epist. 210.*

[d] *Prosper de Ingrat.*

QVANTA AVGVSTINVS ADVERSVS PELAGIANOS PRAESTITERIT.

Istius ergo inter cunctos, qui de grege sancto
Insanas pepulere feras, industria maior,
Maius opus, totum præstantiùs imbuit Orbem.
Nam quocumque gradum conuertit callidus hostis,
Quaq; per ambages anceps iter egit apertas,
Huius ab occursu est præuentus, mille viarum
Insidiis aditum non repperientibus vllum.
Cumq; foris rabies auidorum exclusa luporum
Frenderet, inq; omnes mendacia verteret artes:
Ne mentes villarum ouium corrumpere posset,
Neu dubia obliquis turbaret corda querelis,
Istius ore viri fecit Deus, istius ore
Flumina librorum mundum effluxere per omnem:
Quæ mites, humilesq; libunt, campisq; animorum
Certant vitalis doctrinæ immittere riuos.] hæc S. Prosper de S. Augustino; cuius, cùm ista ex duobus dictis Conciliis tractarentur, extat de his ipsis tunc gestis data epistola ad Hilarium[e]:

[e] *Aug. ep. 94.*

Sed iam ad Orosium redeamus, quem hoc anno cum reliquiis Protomartyris Stephani venturum in Hispaniam, acceptis ab Auito litteris ad Balchonium Bracharensem Episcopum, Hierosolymis recessisse diximus, & vnde postremò soluerat, in Africam diuertisse. Id quidem tum quæ superiùs dicta sunt, manifestè declarant, tum etiam Marcellinus in Chronico, cùm de eo hæc affirmat sub anni huius Consulibus: Orosius presbyter, Hispanus genere, septem libros historiarum descripsit. Missus ab Augustino Episcopo idem Orosius pro discenda animæ ratione ad Hieronymum presbyterum, reliquias beati Stephani nuper inuentas, rediens, primus intulit Occidenti.] hæc ipse. Primus quidem

OROSIVS PRIMVS RELIQVIAS S. STEPHANI IN OCCIDENTEM TVLIT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Adem ipse tulit : nam & testificatione quoque sancti Augustini[a] certum est, ante hæc tempora nunquam visas, nec auditas sancti Stephani reliquias in Occidentalibus oris, nisi vnum ex lapidibus illis, quibus idem sanctus percussus martyrium consummauit, à nauta allatum Anconam, ad mare Hadriaticum sitam Italiæ ciuitatem; vt suo loco, cùm de eius martyrio actum est, dixisse meminimus. Quo in loco multa miracula edi solita, haurientibus Fidelibus mel de petra, oleumque de saxo durissimo, idem S. Augustinus memoriæ prodidit[b].

[a] *Aug. de diuers. serm. 3.*

Acceperunt ex iisdem reliquiis partem ab Orosio traditam, qui ex Palæstina attulit, inter alios sanctus Augustinus Episcopus Hipponensis, Possidius Episcopus Calamensis, & Euodius Episcopus Vzalensis, à quibus in Protomartyris memoriam erectæ fuerunt ecclesiæ in iisdemq. eædem sacræ reliquiæ collocatæ, ab Euodio primùm, inde à Possidio, ac postea ab Augustino, vt ipse testatur his verbis[c]: Nondum est autem biennium, ex quo apud Hipponem Regium cœpit esse ista memoria, *Stephani Protomartyris scilicet*: & multis (quod nobis certissimum est) non datis libellis de iis quæ mirabiliter facta sunt; illi ipsi qui dati sunt, ad septuaginta fermè numerum peruenerunt, quando ista conscripsi.] erant libelli ipsa facti miraculi certa scriptis mandata testificatio. subdit autem: Calamæ verò, vbi & ipsa Memoria prius esse cœpit, & crebrius dantur, & incredibili multitudine superant. Vzali etiam, quę colonia Vticæ vicina est, multa præclara per eumdem martyrem facta cognouimus, cuius ibi Memoria, longè prius quàm apud nos, ab Episcopo Euodio constituta est.] fuit hic clarus inter Africæ Episcopos, ad quem extant litteræ S. Augustini; vnusque ex quinque illis Episcopis, quorum habentur priuatæ litteræ ad Innocentium Romanum Pontificem, quarum nuper mentio facta est.

[b] *Aug. de diuers. serm. 3.*

A QVIBVS PRIMVM IN AFRICA ACCEPTAE RELIQVIAE S. STEPHANI.

[c] *Aug. de Ciuitat. Dei li. 22. c. 8.*

At non hi tres tantùm Episcopi ex reliquiis Protomartyris acceperunt, nec ab his solùm erectæ sunt memoriæ S. Stephano, sed ab aliis pluribus. Accepit enim & eas Proiectus Episcopus, detulitque ad Aquas Tibilitanas, ibique Memoriam extruxit eidem: itemque Lucillus Episcopus, qui itidem in castello Sicinensi eiusdē Protomartyris nomine Memoriam pariter excitauit, quarum idem meminit S. Augustinus[d]. Est mentio apud eumdem Augustinum alterius eiusdem sancti Stephani Memoriæ in Africa in agro Auduritano[e]: Vides, lector, sanctorum Patrum de sacrarum reliquiarum religiosissimo cultu antiquum vsum, vt cùm reliquias martyrum nacti essent, in eorum honorem ecclesias, siue intra ecclesias altaria erigerent, vbi conderent sacra pignora, eisdemque memorias Deo dicarent. Fecerunt hæc quidem inter alios qui tunc erant in Africa sanctissimi atque doctissimi Episcopi, ne quis eos superstitiosos inclamet, & simplicitatis nomine fugillare valeat: sed profectò non id ipsi recens in Ecclesiam inuexerunt; verùm quæ à maioribus tradita inuenerunt, vt pia sanctaque sectati, etiam opere impleuerunt: quæ Deus innumerorum operatione miraculorum, ad Gentilium retundendam impietatem, & Hagiomachorum hæreticorum perfidiam conuincendam, atque obstinati animi duritiem infringendam, voluit notis amplissimis perspicua cunctis reddi, eademque ab iisdem, qui præsentes fuerant, religiosissimis Antistitibus omni fide testata relinqui.

MVLTAE MEMORIAE S. STEPHANI IN AFRICA.

[d] *Aug. eodem lib. c. 8.*

[e] *Aug. ibid.*

Sed age mecum, lector, has lustrare memorias ne te pigeat; & quo ordine eædem dicuntur esse constructæ, easdem inuisamus. Adeundaque nobis erit in primis Memoria, quam primam omnium ab Euodio Vzalensi Episcopo esse erectam, sancti Augustini assertione didicimus. Non sic quidem ab Vzalensi Memoria inchoamus, quòd prior ceteris eius Episcopus Euodius acceperit reliquias Protomartyris; sed quòd licet tardiùs nactus esset, ipse tamen primus memoriam eamdem erexerit. Etenim post biennium ab hoc tempore perlatas ad eum à presbytero easdem reliquias Hierosolymis, prior liber de Miraculis illic editis fidem facit, vbi dicitur[f], tunc perlatas eas in ecclesiam fuisse, cùm recitarentur publicè litteræ Seueri Episcopi Minoricensis insulæ: quas ex Consulibus in eis signatis scriptas fuisse post annum sequentem apparet, de quibus suo loco acturi sumus.

DE MEMORIA VZALENSI ERECTA S. STEPHANO.

[f] *Euod. de Miracul. S. Steph. li. 1. c. 1. apud Aug. tom. 10.*

Quæ autem illuc sunt perlatæ reliquiæ, fuisse in ampulla sanguinem cum tenuissimis, aristarum instar, fragmentis ossium, visio ibi descripta declarat. quæ postea tempore VVandalici belli per S. Gaudiosum Episcopum, facta migratione, est translata Neapolim, vbi ad hanc quoque diem conspicitur coruscare miraculis: egimus de his in Notis ad Romanum Martyrologium[g]. Extant duo libri de Miraculis in dicta Vzalensi Memoria ad reliquias eiusdem Stephani editis, tunc cùm agerentur, descriptis: qui quidem licet inscribantur nomine Euo-

[g] *Die 2. Aug.*

dij

dij Episcopi Vzalensis, & ita citari consueuerint, sicut & nos citasse meminimus; tamen non ab ipso, sed ad ipsum potiùs scriptos, accuratus lector inueniet [a]. ceterùm scriptos fuisse constat ab aliquo eiusdem Ecclesiæ clerico, atque ad omnes veritatis numeros elucubratos. Testatur & S. Augustinus de miraculis in eadem Memoria fieri solitis, vbi primùm ait [b]: Apud Vzalim, vbi est Episcopus frater meus Euodius, quanta miracula ibi fiant, quærite & inuenietis, &c.] recitat ibi de matre rogante Protomartyrem pro filio absque baptismo defuncto, ad gratiam baptismi suscipiendam resuscitato. Et in libris de Ciuitate Dei [c] egregiam narrat historiam de clarissima femina, Petronia nomine, ab incurabili vlcere protinus libera reddita. Sed multò plura duobus illis libris complexus est auctor: in quibus quidem voluminibus præter recensita ibi miracula, multa suppetunt memoria digna vetera monumenta; nempe inter alia illud, afferri & incendi solitos ad Memorias martyrum cereos [d].

[a] *Euod. lib. 1. c. 1. & 7.*
[b] *Aug. de diuers. ser. 3. 33.*
[c] *Aug. de Ciuitat. Dei li. 22. c. 8.*
[d] *Euod. lib. 1. c. 2. 4 & lib. 2. c. 1.*

Insuper & illud quidem agit obseruatione dignum: cùm sub altari sacræ reconderentur reliquiæ, fenestellam (ita enim nominat auctor [e]) in eo fieri solitam ad hunc vsum, vt per eam dimitterentur velamina, quæ admouerentur capsulæ in qua sacra pignora clauderentur, quibus Deus ex virtute sacrarum reliquiarum multa soleret operari miracula. Quod enim hic habet auctor, Fenestella, in litteris Hormisdæ Romani Pontificis (de quibus suo loco agemus inferiùs) Foramen appellatur, vbi agitur de altari S. Petri Apostoli, in quo non vnum Foramen inerat, sed duo, superius & inferius; illudque extrinsecus positum, ad illud quod erat interius, peruium: paucis autem, & nonnisi pro magno munere atque gratia, ad secundum Foramen concedebatur demitti ad sanctificationem hauriendam velamina. cuius quidem vsus plurima exempla suppetunt: sed de illis dicendum suis temporibus. Audi modò, quid de muto ex paralysi facto idem ibi auctor enarret: Exuens (inquit) sibi manicam tunicæ suæ, eo quòd orarium non haberet, per fenestellam Memoriæ ad interiora loca sanctarum reliquiarum manu iniecta mittebat, atque exinde rursum dexteram reducens ori suo admouebat, & linguam contingendo paulatim nodos loquendi gratia fidei persoluebat, &c.] Illud etiam non prætereat, quod ibidem recensetur, solitum fuisse puluerem colligi qui adiaceret loco vbi sacræ reliquiæ conderentur, eodemque curatos esse languores [f]. Itidem & de oleo [g] sanctificato ad curationem morborum testimonium habes, necnon vsum sacrarum imaginum diuinitus comprobatum [h].

DE FENESTELLA ET FORAMINE IN SEPVLCHRIS MARTYRVM.

[e] *Euod. lib. 1. c. 12.*
[f] *Ibid. lib. 1. c. 11.*
[g] *Ibi. lib. 2. c. 2.*
[h] *Ibi. li. 2. c. 4.*

Quod autem in eodem commentario, dum recensentur diuina miracula in Megetia clarissima femina per reliquias Protomartyris impetrata, mentio fit de Auitiano eiusdem Megetiæ socero, homine idololatra: in mentē venit Auitianus ille æquè impius, cuius crudelitas nota facta est scriptis Seueri in rebus gestis [k] S. Martini; num idem ille sit, cum nomine, moribus, & professione consentiant: qui etsi tunc in Galliis ageret Præfecturam, accidere tamen potuit vt inuadētibus barbaris illas prouincias (sicut de aliis pluribus vidimus) vna cum suis ipse in Africam transmigrauerit. certè quidem id asserere, nihil est quod repugnet.

[i] *Ibi li. 2. c. 1.*
[k] *Seuer. dialog. lib. 3.*

Sed non prætereat, quod cùm in eadem tractatione auctor ipso exordio hæc profiteatur: Ipsorum quoque hominum verba, sicut ab eis dicta sunt, simpliciter ponere non debemus erubescere:] obseruatione dignum esse, quòd vox, Domnus, & Domna, ab eodem aliorum verbis frequentiùs repetitur, eademque tributa clarissimis viris ac feminis, necnon etiam sanctis, vt ipsi sancto Protomartyri Stephano; nam ibi sæpe, Domna Megetia, sæpiùs, Domnus Stephanus, & illud, Domnus meus Vzalensis, primarium virum loci illius intelligens: cùm verò de Deo dicendum est, ipse non Domnus, sed Dominus ponitur: vt appareat, vsu loquendi, vocem Dominum tribui solitam Deo tantùm, Dominum verò communem sanctis, vel clarissimis viris ac mulieribus, non Episcopis solùm, vel ceteris inferioris ordinis clericis, vt alij putauerunt. ceterùm non id ipsum semper vbique & ab omnibus obseruatum. At hæc modò obiter obseruasse & attigisse satis.

DOMNVS ET DOMNA.

Sed quòd iam diutiùs te detinui in Memoria Vzalensi, transeamus iam ad Calamensem secundam ordine temporis ædificatam, ac etiam ad Hipponensem; non quidem (quod nec de Vzalensi præstitimus) vt cuncta in eis miracula edita, victi eorum multitudine, recensere velimus, quod non valemus: nam S. Augustinus id sibi visus implere non posse, de ipsis dem Memoriis ista præfatur [l]: Non hic possum omnia commemorare quæ scio: & proculdubio plerique nostrorum cùm hæc legent, dolebunt me tam multa prætermisisse, quę vtique mecum sciunt. Quos iam nunc, vt ignoscant, rogo, & cogitent quàm prolixi laboris sit facere; quod me hic non facere, suscepti operis necessitas cogit. Si enim miracula sanitatum (vt

[l] *Augustin de Ciu. Dei lib. 22. c. 8.*

alia

Universidad de Deusto
Biblioteca

A alia taceam; ea tantummodo velim scribere, quæ per hunc martyrem, id est, gloriosissimum Stephanum, facta sunt in Colonia Calamensi & in nostra; plurimi conficiendi sunt libri, nec tamen omnia colligi poterunt, sed tantùm de quibus libelli dati sunt.] & paulo pòst de Calamensi Memoria: Crebrius dantur, *libelli scilicet miraculorum*, incredibili multitudine superant] eos scilicet, quos datos sciret libellos de Memoria Hipponensi, numero ferme septuaginta[1], absq. aliis ibi editis miraculis, de quibus nullus scriptus libellus esset. De Memoria eiusdem Protomartyris ad Aquas Tibilitanas agens, magna populi multitudine dicit frequentatam fuisse; de qua hæc obiter tantùm: Ibi cæca mulier, vt ad Episcopum portantem sacra pignora duceretur, orauit: flores quos ferebat, dedit, recepit, oculis admouit, protinus vidit: stupentibus qui aderant, præibat exultans, viam carpens, & viæ ducem vlterius non requirens.] De Memoria verò Auduritana ista subiicit: Puerum quemdam paruulum, B cùm in area luderet, exorbitantes boues, qui vehiculum trahebant, rota obtriuerunt, & confestim palpitauit expirans: hunc mater arreptum ad eamdem Memoriam posuit, & non solùm reuixit, verùm etiam illæsus apparuit.] Subdit de quatuor aliis defunctis virtute eiusdem S. Stephani reliquiarum reuocatis ad vitam: quæ tantùm miracula, omissis ceteris, hic describere sat erit. ait enim:

DE ALIIS MEMORIIS ET MVLTITVDINE MIRACVLORVM S. STEPHANI.

Sanctimonialis quædam in vicina possessione, quæ Caspaliana dicitur, cùm ægritudine laboraret ac desperaretur, ad eamdem Memoriam tunica eius allata est: quæ antequam reuocaretur, illa defuncta est. hac tamen tunica operuerunt eadauer eius parentes: & recepto spiritu, salua facta est. Apud Hipponem Bassus quidam Syrus ad Memoriam eiusdem martyris orabat pro ægrotante & periclitante filia, atque secum vestem eius detulerat. Cùm ecce pueri de domo cucurrerunt, qui ei mortuam nunciarent. Sed cùm, orante illo, ab amicis C eius exciperentur, prohibuerunt eos illi dicere, ne per publicum plangeret. Qui cùm domum rediisset, iam suorum eiulatibus personantem; & vestem filiæ, quam ferebat, super eam proiecisset; reddita est vitæ. Rursus ibidem apud nos Irenæi cuiusdam Collectarij filius ægritudine extinctus est. cumque corpus iaceret exanime, atque à gementibus & plangentibus exequiæ pararentur: amicorum eius quidam inter aliorum consolantium verba suggessit, vt eiusdem martyris oleo corpus perungeretur: factum est, & reuixit. Itemque apud nos vir Tribunitius Eleusinus super Memoriam martyris, quæ in suburbano eius est, ægritudine exanimatum posuit infantulum filium suum: & post orationem, quam cùm multis lacrymis ibi fudit, viuentem leuauit.] ista ibi de quinque mortuis reuocatis ad vitam: de alio verò in dicta Calamensi Memoria reddito item vitæ, idem superiùs agit; cui addit de alio ex morte animæ (quod maius videri potest) reuocato ad vitam, & relato in gloriam sempiternam. D reddamus hic ipsum:

DE SEX DEFVNCTIS REVOCATIS AD VITAM.

Fuit (inquit) ibi vir in ordine suo primarius, nomine Martialis, æuo iam grauis, & multum à religione abhorrens Christiana. Habebat sanè fidelem filiam, & generum eodem anno baptizatum. Qui cùm eum ægrotantem multis & magnis precibus & lacrymis rogarent, vt Christianus fieret: prorsus abnuit, eosque à se turbida indignatione submouit. Visum est genero eius, vt iret ad Memoriam S. Stephani, vt illic pro eo, quantum posset, oraret, vt Deus illi daret mentem bonam, qua credere non differret in Christum. Fecit hoc ingenti gemitu & fletu & sinceriter, ardente pietatis affectu. Deinde abscedens, aliquid de altari florum, quod occurrit, tulit; eique cùm iam nox esset, ad caput posuit. Tunc dormitum est: & ecce ante diluculum clamat, vt ad Episcopum curreretur, qui mecum fortè tunc erat apud Hipponem. Cùm ergo audisset eum absentem, venire presbyteros E postulauit. Venerunt, & statim se credere dixit. Admirantibus atque gaudentibus omnibus, baptizatus est. Hic quamdiu vixit, in ore habebat, CHRISTE ACCIPE SPIRITVM MEVM: cùm hæc verba beatissimi Stephani[a], quando lapidatus est à Iudæis, vltima fuisse nesciret; quæ huic quoque vltima fuerunt: nam non multo pòst etiam ipse defunctus est.] prætermittimus (quòd aliò tendimus) alia tunc temporis miracula edita, ab eodem Augustino tum in libris de Ciuitate Dei, tum in sermonibus[b] recensita, in quibus de alio mortuo catechumeno ad vitam reuocato agitur: vt planè numeres ex Augustino tunc temporis septem mortuos Stephani reliquiarum virtute reuocatos ad vitam.

DE MARTIALI EX ETHNICO REDDITO CHRISTIANO.

[a] Act. 7.

[b] Aug. de diuers. serm. 32.

Huc accedant rebelles lumini, perfricta fronte Hagiomachi aduersus sanctorum reliquias bella gerentes: Quid habent quòd his iustè possint obiicere, quę à tanto viro conscripta, non in angulo, sed nota omnibus palàm facta miracula, tum ad Gentiles confutandos habentur, tum pro concione populo prædicata? quæ nec ex S. Augustino edita tantùm habes, sed & ex

ADVERSVS HAGIOMACHOS INVEHITVR AVCTOR.

Universidad de Deusto
Biblioteca

duobus libris ad Euodium Episcopum Vzalensem conscriptis, quin & à Seuero Minoricen- A
sis Ecclesiæ Episcopo, publica epistola eodem argumento toto Orbe vulgata quam suo loco
inferiùs prodituri sumus: adeò vt de veritate certa fide testata, omniq. testificatione firmis-
simè roborata, nulla vel leuis quidem possit de mendacio suboriri suspicio. Planè videre tunc
fuit Stephanum primarium Ecclesiæ sanctæ diaconum, more maiorum, ex eminentiori sug-
gestu Euangelium, quod omnes crederent, populo decantare, fidemq. Catholicam & Apo-
stolicam præconio nunciare, eamdemque sequentibus signis reddere obsignatam.

[a]Act.6.7. Sed quid? Edente rursus Stephano[a] prodigia & signa magna in populo: renouatur rursum
aduersus eum ab impijs antiqua certamina: rursum insurgunt synagogæ perfidorũ, blasphe-
miæ eum arguunt: iterũ falsos subintroducunt testes: rapiunt iterum qui dissecantur cordi-
bus aduersarij, stridٍent dentibus, continẽt aures, impetum faciunt, eiiciunt extra ciuitatem,
atq. tandem blasphemiarum lapidibus obruunt: sed occidi non potest, qui regnare se vir- B
tute miraculorum ostendit in cælis. Cùm semel impij occiderint corpus, non habent am-
plius quid faciant: iactent licet furẽtes odio in cælum lapides, eosdem in suum ipsi caput ex-
[b]Eccl.27. cipient; quòd scriptum sit[b]: Qui in altum mittit lapidem, super eius caput cadet.]

Rogo te, lector, perpende, quanto Hagiomachi isti etiam æternis mancipatis suppliciis, à
[c]Luc.16. Deo reiectis, inferno addictis hominibus sint nequiores. Dixit vnus ex illis[c]: Si quis ex mor-
tuis ierit ad eos, pœnitentiam agent] vnum mortuum reuocatum ad vitã fidem certam fa-
cturum viuentibus putans: istis verò nec satis sunt sex è mortuis excitati virtute reliquiarum
[d]Act.7. Stephani Protomartyris. Sed roget Deum iterum pro deploratis his miseris Stephanus[d]: Do-
[e]Cant.vlt. mine, ne statuas illis hoc peccatum: (siquidem [e]aquæ multæ non valent extinguere charita-
[f]Act.7. tem, nec flumina obruunt illam) vt potentissimis eius precibus omnes ex Saulo[f] conuer-
tantur in Paulum. C

RELIQVIAE S. STEPHANI AD DIVERSAS ECCLESIAS MISSAE. Sed missis his, iam reliqua prosequamur. Diuisit namque ipse sanctus, quas ab Orosio ac-
cepit Augustinus reliquias Protomartyris Stephani, eisdemq. alias ecclesias impertiit: ex-
tat enim eius epistola[g] ad Quintianum Episcopum, qua significat eadem ad ipsum reliquias
mittere. de aliis autem aliò missis, præter ea quæ dicta sunt superiùs, ignoramus. Ceterũ qui
perlaturus eas in Hispaniam Orosius accepit, cùm licuit in eas reuerti prouincias, munus ex-
[g]Apud Aug. epist. 103. plesse suum, certum est: de quo constat, nauigatione appulisse in Minoricam insulam, eius-
demque loci Episcopo Seuero ex eis partem aliquam reliquisse. Sed de his suo loco inferius
dicturi sumus.

Iam verò ad res Innocentij Romani Pontificis hoc anno gestas reuocemus orationem.
Cùm enim scisset, in Africa ab Episcopis quibusdam immeritos ordinari: his occurrens, scri-
[h]Innoc.ep.30 bens ad Primatem totius Africæ Aurelium Episcopum Carthaginensem litteris[h] cõquestus D
INNOC. VACVM AVRELIO EXPOSTVLAT DE IMMERITIS ORDINATIS. est, datis hoc anno, quarto Nonas Iunij. Certè quidem magnam fuisse penuriam clericorum
in Africa, quæ ex litteris eiusdem Aurelij superiùs dicta sunt, dum petiit vel à Romana, vel
Mediolanensi Ecclesia mitti in Africam sacrorum ministros, satis ostendunt. Emendanda
autem Epistola ipsa est in alterius Consulum nomine, dum alius quàm Theodosius Palladij
collega ponitur. Elucet verò in ea epistola Romani Pontificis erga omnes Ecclesias cura pro-
pensior, cùm & erga transmarinas quoq. prouincias pastorali solicitudine vigilet. Quo etiam
[i]Innoc. ep.29 anno idem Romanus Pontifex ad consultationes Decentij Episcopi Eugubini respondit[i], de
quibus à nobis superiùs alia occasione tractatum est.

Quod igitur summi munere Pontificij vniuersum circumspectaret Catholicum orbem,
idem Innocentius Papa Ioannem Hierosolymitanum Episcopum, epistola ad eum scripta,
redarguit de his quæ in familiam sanctarum virginum Eustochij atque Paulæ Iunioris ab E
impijs impie fuissent admissa. quænã ista fuerint, ipsæ litteræ Innocentij ad ipsum Ioannem
[k]Innoc.epist. 24. ja. la. collatione cum alio scripto codice. scriptæ declarant, quæ sic se habent[k]:

INNOC. ADMONET IOANNEM EPISCOPVM HIEROSOLYMIT. Dilectissimo fratri Ioanni Innocentius. Direptiones, cædes, incendia, omne facinus
extremæ dementiæ, generosissimæ sanctæ virgines Eustochium & Paula deplorauerunt, in
locis Ecclesiæ tuæ perpetrasse diabolum: nomen enim hominis, causamque reticuerunt.
Quod etsi ambiguum non sit, & à quo commissum: oportuit tamen custodire germanita-
tem tuam, & gregi illius solicitius prouidere, ne quid huiusmodi oriretur, quod cum alio-
rum periculo tua lacessit negligentia admittere in gregem Domini, & tales agnos, quos
incendio, armis & persecutionibus nudas, debiles post suorum cædes & mortes vix viuere
audiuimus. Nihil mouet pietatem illam sacerdotij tui de tanta diaboli in te atque in tuos
potestate admissa: in te, inquam: prorsus enim sacerdotij grauitatem condemnat, tantum

nefas

Universidad de Deusto
Biblioteca

A nefas in Ecclesia fuisse completum. Vbi prouisiones tuæ? Vbi certè, si casus euenerant, auxilia, vel consolationes? Cùm plus se adhuc metuere dicant, quàm conqueruntur esse perpessas. Altiùs censerem, si essent aliquid de hac re mecum apertiùs collocutæ. Vide, frater, antiqui hostis insidias; & spiritu boni rectoris peruigila, vt hæc quæ ad nos opinione magis, quàm accusatione manifesta delata sunt, vel corrigantur, vel retundantur; ne ius Ecclesiasticum de labefactatis causis eum qui non defenderit, præstare compellat.] hæc ad Ioannem Innocentius, cùm idem Ioannes suspicione conniuentiæ de perpetrato scelere apud ipsum vehementissimè pulsaretur, quòd sciret eum semper aduersatum esse Hieronymo, eidemque sæpe ante negotium facessisse, sub cuius regimine sanctissimæ illæ feminæ erant. QVAE PASSA SVNT OCHIVM ET PAVLA.

Suspicio, inquam, vehemens illa erat, quòd cùm (vt dictum est, & ex litteris sancti B Augustini superiùs declaratum) ipse Pelagium foueret quasi Catholicum, quem antè idem sanctus Hieronymus scripta epistola ad Ctesiphontem, & post absolutionem eiusdem Pelagij in Concilio Palæstino tribus dialogorum libris vehementer infectatus esset: vindictæ causa in Bethlehemiticum monasterium, ipsius nutu, ab impijs Pelagianis ea tam nefanda fuerint perpetrata, quorum gratia eædem sacræ virgines apud Innocentium Romanum Pontificem conquestæ essent. Sed prædicanda plane illarum modestia, cùm sic detulerint, vt tamen delinquentium nomina tacuisse voluerint. quod eadem quoque virtute S. Hieronymus præstitit in litteris eadem ex causa datis ad eumdem Romanum Pontificem, vt idem Innocentius significat litteris eo argumento ad ipsum S. Hieronymum redditis, quæ sic se habent: IOANNES IVRE IN SVSPICIONEM ADDVCTVS.

Dilectissimo filio Hieronymo presbytero Innocentius Episcopus.

C Numquam boni aliquid contentionem fecisse in Ecclesia, testatur Apostolus: & ideò hæreticorum correctiones primùm fieri iubet, magisque diuturna duci collatione. Quæ regula dum negligenter accipitur*, malum non vitatur, quod cauendum est, sed augetur. Tamen quoniam dolor gemitusque tuus ita quatit viscera nostra, vt ratio non tractandi, consulendique sit: primum constantiæ tuæ alloquor fidem. pro veritate quisque iniuria, aut (vt dicis) periculo percelletur, qui expectat beatitudinem, multis sæpe narrastis; & tuæ verbis prædicationis, te bene memorem admonemus. Itaque excitati tanta malorum scena, arripere auctoritatem sedis Apostolicæ ad omne comprimendum nefas festinauimus: sed in quem insurgeremus, nec nomine appellatum legimus, nec criminis aliqua ratione taxatum. Quod ergo possumus, condolemus. Si deposueris autem apertam manifestamque in homines aliquos accusationem: aut iudices competentes tribuam: aut D si quid vrgentius, solicitiusque à nobis fieri potest, non retardabo, fili dilectissime. Tamen Episcopo fratri meo Ioanni scripsi, vt circumspectiùs agat: ne quid circa Ecclesiam sibi creditam adhuc tale aliquid fiat, quale præuidere & propellere ne accideret, vel ne accidat, etiam ipsi sit & postea molestissimum.] hucusque Innocentius ad sanctum Hieronymum. INNOCENTIVS PAPA CONSOLATVR S. HIERONYMVM * aspicitur

Idem verò Innocentius Papa ad Aurelium (Episcopum Carthaginensem puto) cuius diligentia perlatas ipsas S. Hieronymi litteras accepisset, ista paucis rescripsit[a]: [a] *Innoc ep. 16.*

Dilectissimo fratri Aurelio Innocentius.

Pissimam etiam ad nos peruenendi tuam affectionem benè compresbyter noster credidit Hieronymus. Compatimur gregis nostri membro: & quod faciendum duximus, vel facere potuimus, sumus velociter executi. Germanitas tua, frater carissime, citiùs litE teras memorato reddere festinet.] hæc Innocentius ad Aurelium, ad quem litteras superiùs recitatas Hierosolymam mittendas dedit. Sæpe enim accidisse vidimus vt ex Africa Fideles nauigarent in Palæstinam: His verò temporibus Innocentius item nomine presbyter (vt indicant litteræ sancti Hieronymi ad Augustinum[b], de quibus dicemus inferius) eodem se contulit. INNOCENTII EPISTOLA AD AVRELIVM. [b] *Hier. ep. 79.*

At diuini quidem dispensatione iudicij factum est, vt inter hæc ipse Ioannes Hierosolymitanus Episcopus ad Dei tribunal rationem de omnibus redditurus, ex hac vita morte subductus, se sistere cogeretur. Hoc namque anno eumdem Ioannem mortuum esse, inde perfacile intelligi potest, quòd anno sequenti eius in sede successoris sunt redditæ litteræ ad Romanum Pontificem, quibus inter alia significatur, iam ipsum Ioannem haud recèns esse defunctum. Tenuit ipse sedem illam annis triginta: tot enim numerantur ab obitu S. Cyrilli eius prædecessoris. Subrogatus verò in eius locum fuit Praylius; ita enim nominatus reperi- IOAN. EPISCOP. HIEROSOLYMITANI OBITVS ET PRAYLII ELECTIO.

tur in litteris Zosimi Papæ anno sequenti recitandis, sicut pariter nominat cum Theodoretus, dum ait[a]: Post Ioannem illum admirabilem mortuum, Praylius, qui nomini suo pulchrè respondebat (*ob mansuetudinem scilicet*) illius Ecclesiæ regimen capessit.] hæc ipse. ex quibus omnibus corrigendum est Nicephori Chronicon, vbi loco Praylij, legitur Paulinus Ioannis successor: vel alij emendandi, qui pro Praylio dixerunt Cyrillum. A

[a] Theodoret. lib. 5. c. 27.

His Consulibus (inquit Marcellinus Comes in Chronico) Atticus Episcopus Constantinopolitanus scripsit ad Reginas, *filias scilicet Arcadij Imperatoris*, librum de Fide atque virginitate, opus valde egregium, in quo præueniens dogma Nestorij impugnauit.] hæc ipse. Mira quidem res: filiæ ipsæ quatuor Arcadij Imperatoris, Pulcheria, Placilla, Arcadia, atque Marina, omnes paribus votis excoluere cælibem vitam, virginitatem Deo dicantes, in Palatioque perinde ac in monasterio monasticam vitam agentes: quarum omnium sancta Pulcheria Augusta & sanctitate & prudentia præcipuum locum tenens, facta est ceteris sancti instituti autrix & moderatrix. B

FILII ARCADII OMNES VIRGINITATEM SECUTAE.

Rescripserunt hoc item anno Imperatores aduersus Gentiles his verbis[b]: Qui profano Pagani ritus errore seu crimine polluuntur, hoc est, Gentiles, nec ad militiam admittantur, nec Administratoris & Iudicis honore decorentur. Dat. v i i. Idus Decemb. D. N. Theodosio v i i. & Palladio Conss.] Quàm iusto Dei iudicio factum apparet, vt Gentiles, qui sibi in Attalo Imperium vindicare studuerant, iidem ab omnibus excluderentur magistratibus atque militia.

[b] l. 11. de Pagan. Cod. Th.

DE PARABOLANIS RESCRIPTVM IMPERATORIS.

Quod rursum spectat ad Imperatorum rescripta hoc anno data: Theodosius Imperator ad reprimendos Alexandrinos tumultus, quos anno superiori diximus excitatos, edidit sanctionem. Quòd enim sciret Corpus eorum qui adscripti erant ægrotantium curæ, in numerum haud mediocrem excreuisse, nec contemnendæ audaciæ esse, eosdemque omnes aduersus Præfectos studere Cyrillo; de his rescripsit ad Monaxium[c] Præfectum Prætorio, illud admonens, ne Corpus illud excederet numerum quingentorum, eosdemque non ex diuitibus, sed pauperibus allegendos; quos & vetuit publicum quodlibet adire spectaculum, néve ad Curiam accederēt, nisi singuli, & vrgente necessitate. Hæc omnia cùm hoc anno cauenda Imperator indixerit: certè quidem non aliunde, quàm ex superioris anni tumultibus ista ipsa sanxisse putatur. C

[c] l. 42. de Epis. & cler. Cod. Theod.

Vix enim credi potest, quæ essent vires Episcoporū Alexandriæ, cùm illis ipsi homines fauerent, quos idē Imperator nominat Parabolanos tū in presenti edicto hoc anno dato, tum in alio sub duodecimo Honorij Cōsulatu edito[d]. Fuisse autē hos minoris ordinis clericos allectos, exordiū dati hoc anno rescripti insinuare videtur, in quo ista verba legūtur: Placet nostrę clementiæ, vt nihil cōmune clericis cū publicis Actibus, vel ad Curiā pertinētibus habeant.] D

[d] l. 41. de Epis. & cler. C. Theod.

Ceterùm quod ad ipsum nomen spectat, consentiunt recentiores, vocem hanc, Parabolanos, vel, vt habet Iulius Firmicus, Parabolarios, siue Parabolos, vt habet Socrates & ex eo Cassiodorus, à voce Græca παραβόλος deriuari, qua significatur homo ad subeunda pericula præceps, quales putabantur qui curæ omnis generis ægrotantium, pestis quoq. tempore, præessent. Verùm quòd ex charitate eiusmodi primò manauit officium, qua nulla maior videri poterat, cùm poneret quis animam suam pro amicis suis; transiuit in factionem, cùm iidem pro Episcopis pugnaturi, negotium facessèrent quoque Præfectis: cuius auertendæ rei causa Theodosius, anni superioris (vt vidimus) malis admonitus, ea aduersus eiusmodi genus hominum statuere opus habuit. Qui ergo dissidia anni superioris inter Orestem Præfectum & Cyrillū Alexandrinum Episcopum ignorarunt, quorum causa hæc sancita esse noscuntur, pariter hallucinatos esse oportuit in eiusdem sanctionis interpretatione. Rescripsit verò postea idem Theodosius[e], vt iidem qui sub numero quingentorum fuerant sua sanctione restricti, quòd curæ infirmorum non satis esse viderentur, ad sexcentos excrescerent, quibus in omnibus præesset Episcopus Alexandrinus. Sed de his hactenus. E

[e] l. 43. de Epis. & cler. Cod. Theod.

IESV CHRISTI ANNVS 417. INNOCENTII PAP. ANNVS 16. HONORII 23. THEODOSII 10. IMPP.

PELAGIVS DOLOSE PVRGARE SE STVDET APVD INNOC. PAP.

QVadringentesimus decimusseptimus Christi annus Honorio Augusto vndecimùm & Constantio secundùm Consulibus aperitur: Quo Pelagius hęresiarcha, cùm accepisset non esse receptam ab Innocentio Romano Pōtifice purgationem suam habitam in Concilio

Universidad de Deusto
Biblioteca

A lio Palęstino,sed priori apud eum astrictum teneri damnatione;vt eum falleret,omnem adhibuit fallendi artem: etenim ipse ad Innocentium Papam litteras dedit, quibus profiteretur, se verè esse Catholicũ. Dedit & alias de hoc ipso Praylius Hierosolymitanus, quibus legitimè factam Pelagij purgationem significaret. Adiectum,vt vnà cum his mitteretur Romam,qui æquè esset hæreſis infamatus Cælestius eius discipulus suam causam acturus, suosque accusatores ad sedis Apostolicę iudicium,quasi calumniis exagitatus,prouocaturus;quò declararet se non aliter credere,quàm quod Catholica teneret Ecclesia. Quantum autem opinari licet,cùm his omnibus & ad hæc omnia videtur etiam legatus fuisse Palladius Galata Episcopus Helenopolitanus, quem Pelagio fauisse, testificatione S.Hieronymi superiùs dictum est. Ipse enim Palladius in dialogo quem scripsit de rebus S. Ioannis Chrysostomi, ipso eius exordio de se testatur, venisse Romam sub Zosimo Papa. Sed agamus de singulis
B eodem quo gesta sunt ordine, atque in primis de ipsis ad Innocentium Papam Pelagij litteris hoc ipso anno è Palæstina,vbi degebat,datis.

Quòd enim ipse Pelagius Hierosolymis habitare tandẽ elegerit: illud animi eius cõsilium fuisse creditur,vt ibi moraretur,quò ex toto Orbe Christiano concurrerent gentes;vt ibi errores docens,vniuersã simul totius Orbis Ecclesiã macularet. Sed quod ad datas ab eo litteras ad Romanũ Põtificem pertinet: S.Augustinus earũdem litterarũ Pelagij Romam ad Innocentiũ Papã missarum crebriùs mentionem habens, tempus quo dedit,exactè significat, dũ eas scriptas ad Innocentiũ tradit,acceptas autem,eo tũc defuncto, ab eius successore Zosimo,hoc nẽpe anno,quo Innocentius (vt dicemus) ex hac vita decessit. Ipse igitur agẽs contra eũdem Pelagium in cõmentario de peccato originali,hæc inter alia[a]: Quomodo autem
C Pelagius obrepere tentauerit ad fallendũ etiam Apostolicę sedis Episcopale iudicium,in hac ipsa quæstione de baptismate paruulorũ diligenter attẽdite. In litteris enim,quas Romã misit ad beatæ memoriæ Papam Innocentiũ,quoniã eum in corpore non inuenerunt,& sanctò Papæ Zosimo datæ sunt,atq. ad nos inde directæ:dicit se ab hominibus infamari, quòd neget paruulis baptismi sacramentum,&c.] Fuisse quidem eam Pelagij epistolam apologeticam pro sui defensione & excusatione,idem Augustinus inferiùs declarat illis verbis[b]:

Ista eius verba Romã pro magna eius purgatione transmissa, tam sunt ambigua,vt possint eorum dogmati præbere latibula.] Idemq.rursus Augustinus in libris ad Albinum & Pinianum atq. Melaniam datis de Gratia Christi, earumdem Pelagij litterarum frequenter meminit:immò & alligasse eidẽ epistolæ fidei suæ confessionem, declarat his verbis[c]: Vt ergo
D hæc interim omittam: nempe ipse Pelagius & litteras nuper & libellum Romam suæ fidei misit,scribens ad beatæ memoriæ Papã Innocentiũ,quem defunctum esse nesciebat.] hæc ipse. Porrò eumdem libellum, seu confessionem Pelagij, nos tandem nacti describemus inferiùs opportuniori loco. Sed & ex S.Augustini etiam recitatis superiùs verbis facilè intelligi potest tempus ipsum,quo ad Albinum & socios libros illos conscripsit,nempe anno sequenti, vt suo loco dicemus. reliqua autẽ de Praylij Episcopi Hierosolymitani epistola ad Innocentium Papã, & Cælestio ad eũ veniente,agemus inferiùs, cùm de Zosimo Papa,qui Innocentio successit,erit sermo. Interea verò de ipsius Innocentij obitu,qui interceſſit, agamus.

Hoc igitur anno, quinto Kalendas Augusti idem Innocentius Papa diem obijt,cũ sedisset annos quindecim,mensem vnũ,& dies decem: ea enim die finem imposuisse præsenti vitæ, DE OBITV INNOC. PAPAE.
E nõ solùm liber de Romanis Pontificibus tradit,sed & Romanum Martyrologiũ fidem facit, dum eadem ipsa die celebrat ipsius ad Deum transitum. Quod autem re vera hoc anno ipse Innocentius mortuus sit,aduersus assertionem eorũ qui eum anno superiori defunctum volunt:istud quidẽ euidenter demõstrant litteræ eius hoc anno datæ sub dictis Consulibus Honorio atq. Constantio ad Conciliũ Mileuitanum[d] sexto Kalendas Februarij, quarũ antè meminimus. Accedit præterea Marcellini Comitis auctoritas, qui sub huius anni Consulibus collocat Zosimum Innocentio subrogatum. Porrò hũc minimè prætergressum esse annum Innocentium,litteræ Zosimi Papæ datæ hoc anno manifestè declarãt. Rationem verò temporis sedis ipsius Innocentij ex dictis superiùs in eiusdẽ ingressu facilè colliges; intelliges̃que omni ex parte constare,quã nuper certo annorum,mensis,& dierũ numero consignauimus.

Antequam autem ad ingressum Zosimi deueniamus, quæ de eodem Innocentio scripta feruntur, absque tamen temporis nota hic ex mora reddenda putauimus. In libro enim de Romanis Pontificibus hæc in primis de eo habentur: Hic constitutum fecit de omni Ecclesia,& de regulis monasteriorum,& de Iudæis & Paganis.] Quod hic dicitur, Constitutum de omni Ecclesia,idem est,ac decretum ad vniuersalem Ecclesiam spectans: & illud ipsum

[a] *Aug. de pec. orig. c. 17.*

PELAGIVS SE EXCVSAT ET DEFENDIT APVD INNOCEN. PAP.

[b] *Aug. l. c. 21.*

[c] *Aug. de Gratia Christi ll. 1. cap. 30.*

[d] *Ignot. ep. 32.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] *Gennad. de viris illustr. c. 43.*

putamus, cuius Gennadius his verbis meminit[a]: Innocentius vrbis Romanæ Episcopus scripsit decretum Occidentalium Ecclesiarum & Orientalium aduersus Pelagianos datum: quod postea successor eius Papa Zosimus Latinis promulgauit.] hæc ipse. Porrò cetera decreta de regulis monachorum, Iudæis atque Paganis, desiderantur. Subditur verò ibi: Multos Cataphrygas inuenit, quos in exilio Monasterij relegauit. Hic inuenit Pelagium & Cælestium hæreticos, & damnauit eos; & hoc constituit, vt qui natus fuerit de Christiana, denuò nasci debeat per baptismum, hoc est, baptizari: quod Pelagius damnabat.] hæc ibi: sed perperam quidem dicta esse videri possunt, si ipsum Pelagium auscultemus. etenim suis ad Innocentium litteris conquestus est, quòd de his calumniosè infamaretur. recitat eius verba S. Augustinus, quæ sunt huiusmodi[b]: Dicit se ab hominibus infamari, quòd neget paruulis baptismi sacramentum, & absque redemptione Christi aliquibus cælorum regna promittat. Sed non sic illis hæc obiiciuntur, vt posuit: nam neque paruulis negant baptismi sacramentum, neque absque redemptione Christi aliquibus cælorum regna promittunt. Itaque vnde se queritur infamari, eo modo proposuit, vt facilè possit crimini obiecto, saluo suo dogmate, respondere. Obiicitur autem illis, quòd non baptizatos paruulos nolunt damnationi primi hominis obnoxios confiteri, & in eos transisse originale peccatum regeneratione purgandum.] hæc Augustinus, eademque sæpe in eo libro, quem ad Albinum scripsit de gratia Christi[c]. Quod ergo ibidem dicitur, negasse Pelagium baptismum infantium; sic illud accipiendum est, quòd si non verbis, re ipsa tamen damnasse videri poterat, dum peccatum negaret originale; cuius rei gratia necessarium etiam infantibus baptismum esse, Ecclesia semper tenuit, & Innocentius decreto firmauit.

DECRETVM INNOC. PAP. ADVERSVS PELAGIVM.

[b] *Aug. de pec. orig. c. 17*

QVOMODO DICENDVS PELAGIVS NEGASSE BAPTISMVM PARVVLORVM.

[c] *Aug. de Gratia Christi cap. 30. 31.*

Rursum verò de eodem Innocentio vbi suprà: Eodem tempore dedicauit basilicam sanctorũ Geruasij & Protasij ex deuotione testamenti cuiusdam illustris feminæ Vestinæ, laborantibus presbyteris Vrsicino & Leopardo, ac diacono Libyano. Quæ femina suprascripta testamenti paginam sic ordinauit, vt basilica sanctorum martyrum ex ornamentis & margaritis venditis iustis æstimationibus construeretur: & constructa est vsque ad perfectum. Quo in loco beatissimus Innocentius ex delegatione illustris feminæ Vestinæ Titulum Romanum constituit, & in eadem domo obtulit patenas argenteas duas, pensantes singulas libras viginti, &c.] pergit recensere alia sacra vasa & fundos ac domos eidem Titulo adscriptos. Quod verò ibi subiicitur: Hic constituit sabbato ieiunium celebrari; quia sabbato Dominus in sepulchro positus est, & discipuli ieiunarunt] non sic quidem accipiendum est, vt huius decreti auctoritate ieiunij sabbati ipse auctor fuerit Innocentius; sed quòd de his rescripserit ad Decentium Episcopum Eugubinum, qui ieiunij sabbati causam edoceri, datis litteris, expetierat. De eodem hæc ibi etiam[d]: Hic constituit basilicam S. Agnetis martyris à presbyteris Leopardo & Paulino solicitè ac dignè gubernari & tegi & ornari.] & paulo pòst: Hic fecit ordinationes quatuor in Vrbe per mensem Decembrem, cõstituit presbyteros triginta, diaconos quindecim, & Episcopos per diuersa loca quinquagintaquatuor.] hactenus de rebus ab eo gestis ibidem recensitis.

DE INSTITVTIONE TITVLI VESTINAE.

[d] *Innoc. ep. 19 edit. Rom.*

Ad calcem verò illa explodenda est de Innocentio vulgata nonnullorum credulitas ex temporum ratione non adhibita malè parta, qua feruntur duæ quæ extant S. Basilij epistolæ ad Innocentium quemdam scriptæ, ad hunc ipsum Romanum Pontificem esse datæ. Quas quidem litteras germanas esse S. Basilij non negauerim; sed ad alium potiùs Innocentium Episcopum esse scriptas, ipsa temporis diuersa ratio palàm facit: cùm longè post obitum S. Basilij sedere cœpisse Innocentium, certum sit. Sed vt hæc cũcta facilius innotescant, & vnde errandi occasio sumpta sit appareat, easdem hic epistolas reddere haud otiosum putamus: prior autem sic se habet:

DE EPISTOLIS S. BASILII AD INNOCENT.

Basilius Innocentio Episcopo. Quem verò alium par erat & timidis fiduciam afferre, & dormientes excitare, quàm tuam, qui dominus noster es, sanctitatem? Qui perfectionem tuam in omnibus hac quoque in re demonstrasti, quòd sustinueris submittere te nobis qui abiecti sumus. Dignatus es enim tu quoque ministrare nobis spiritualem iucunditatem, & præclaris litteris animos nostros recreare, & tamquam puerorum infantiam magnitudinis tuæ vlnis excipere. Perimus igitur à bono animo tuo, vt preceris, vt nos quoque digni simus qui percipiamus à vobis, qui magistri estis, vtilitates; accipiamus os & sapientiam, vt audeamus respondere vobis, qui agimini à Spiritu sancto: cuius te amicum esse, & discretionem eius habere veram audientes, magnas gratias agimus de tua erga Deum firma & constanti charitate: orantes vt pars nostra reperiatur vna cum veris adoratoribus

BASILII PRIOR EPISTOLA AD INNOCENTIVM.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A bus, quorum è numero persuasum habemus esse perfectionem tuam. Idq. vt ita sit, oramus magnum illum & verum Episcopum, qui omnem terram sui adoratione compleuit, Dominum nostrum.] hactenus prior epistola: quæ cùm adeò submisso animo à Basilio scripta appareat, qui erat Archiepiscopus Cappadociæ; inde oborta est opinandi occasio, vt non ad alium quàm ad Innocentium Romanum Pontificem potuerit esse data. Posterior autem, quæ sequitur, his verbis concepta legitur:

Innocentio Episcopo Basilius[a]. Quanta sum affectus lætitia, postquam litteras charitatis tuæ accepi; tantam ex eo molestiam cepi, quòd nobis curas graues & super vires nostras imposueris, quomodo in tanto locorum interuallo à tanto gubernatoris munere salui euadere possimus. Nam dum vos Ecclesia habet, tamquam in propriis fundamentis conquiescit. Sed si Dominus aliquid de vita vestra disponeret: quos vobis æquiB parandos hinc ad fratrum curam mandare posset, id quod per litteras postulasti? Prudentet profectò dum viuis, eum videre cupiens, qui post te electum Domini gregem recturus sit: quod beatus Moyses optauit & vidit. Postquam igitur & locus magnus & fama celebris est, & opera tua nota, & tempora difficilia indigentia magno gubernatore ob continuas procellas & fluctuationes Ecclesiæ imminentes: haud tutum animæ meæ futurum esse existimaui, si hoc munus negligenter & perfunctoriè capesserem; eorum præsertim quæ scripsisti, recordatus, quòd scilicet coram Domino tu mihi diem de neglectu Ecclesiarum dicens, contra me staturus es. Itaque ne tuum iudicium ingrediar, sed potiùs te defensionis meæ consortem coram Christo inueniam: totum presbyteratus in vrbe confessum perlustrans, pretiosum vas selegi, hominem scilicet quondam nepotem beati illius Hermogenis, qui in magno Concilio egregiam & ineffabilem C fidem scriptis tradidit, Ecclesiæ multis annis presbyterum, honestis moribus compositum, canonum peritum, accuratum in fide, commendatam & continentia ac exercitatione vsque ad hæc tempora vitam ducentem, & si quod roboris in corpore supererat, summa vitæ duritie perdomuit: qui ita mendicus est, & omnis in terra facultatis expers, vt nec pane quidem abundet, nisi quantum eius & fratrum qui cum eo sunt, manibus cistas contexendo, sibi suppeditet. Hunc ad te mittere in animo habeo, si nunc tali viro & tibi sit opus, & non alio quopiam iuniore, qui ad mittendum huc atque illuc, necnon ad alios vsus vitæ necessarios exequendum aptus sit.

Propterea quamprimùm dabitur occasio, mihi scribere dignaberis; & hunc virum Dei electum muneri peragendo idoneum, conuersationibus reuerendum, cum mansuetudine docentem ad te mittam: quem etiam statim mittere potuissem; sed quoniam tu præueD niens, virum in aliis quidem probum & nobis carum, à prædicto autem multo differentem etflagitasti, meam opinionem tibi apertam facere volui; vt si tali viro indigneris, aliquem vel ex fratribus, qui eum his ieiunij diebus suscipiant, mittas; vel si non habes qui viæ vsque ad nos labores sufferre valeat, nobis scribas.] hactenus Basilius ad Innocentium Episcopum.

In primis verò, quod ad Basilium pertinet, nulla debet esse dubitatio, hunc esse Basilium Cæsariensem Episcopum: nam de Hermogene mentionem habet, quem eiusdem ciuitatis Cæsariensis Episcopum fuisse, idem Basilius Cæsariensis in suis epistolis (vt quarto Annalium tomo dictum est) asseuerat. Innocentium verò aliquem puto fuisse ex Episcopis Cappadociæ eidem Basilio subditis ætate & sanctitate venerandum, qui probatum aliquem ad se mitti presbyterum rogauit eumdem Basilium, vt munere Chorepiscopi ipsi in functionibus Episcopalibus adiutor accederet, qui post obitum eius in sedem successor E eligi posset. Cuius autem ciuitatis Innocentius iste Episcopus fuerit, haud nobis compertum satis habetur: scimus tamen Basilij sedis tempore vixisse Innocentium, ad quem alia eiusdem S. Basilij extat Epistola[b]. Meminit & S. Athanasius in epistola ad Palladium de Innocentio in Cappadocia viro insigni, necnon de ipso Basilio Episcopo Cæsariensi: vt plane in eam sententiam adducar, non alium illum esse Innocentium, quàm eum ad quem S. Basilius dictas scribit epistolas.

Hoc ipso tempore post obitum Innocentij Papæ, antequam crearetur eius successor Zosimus, vel decreta Innocentij aduersus Pelagium promulgarentur, S. Augustinus ad Paulinum Episcopum aduersus eiusdem Pelagij errores conscripsit. hunc fuisse S. Paulinum Nolanum, idem Augustinus in commentario de Bono perseuerantiæ ad Prosperum & Hilarium expresè testatur, cùm eiusdem suæ ipsius epistolæ meminit[c]. id ipsum de Paulino Nolano affirmat S. Prosper[d], cùm recensetciusdem Augustini lucubrationes aduersus Pelagianos

[a] Ex codice Cardin. Sirleti manuscripto. BASILII POSTERIOR EPISTOLA AD INNOCENTIVM.

[b] Basil. epist. 3. in addit.

AVCTOR EPISTOLARVM BASILIVS CAESARIENSIS.

DE AVGVSTINI EPISTOLA AD PAVLINVM

[c] Aug. de Bono perseuer. li. 1. c. 21.

[d] Prosp. libro contra Collat. prope fin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lagianos editas, & inter alia dictam ad Paulinum Nolanum epistolam. Quòd autem post A obitum Innocentij hoc tempore data fuerit, illud certum est argumentum, quòd eiusdem Innocentij mentionem faciens, beatæ memoriæ Innocentium nominat. Sed quòd nondum creato Zosimo successore id acciderit, inde perspicuè etiam poteris intelligere, quòd cùm Apostolicæ sedis decreta aduersus Pelagium recenset, nonnisi de ipsius Innocentij litteris ad Africanos Episcopos redditis meminit; haud dubium dicturus de eiusdem Innocentij nouissimo decreto sancito & per Zosimum promulgato, si id factum sciuisset, quod maximè ad rem, de qua ageret, necessarium esse videret. Reddam autem ipsius ad Paulinum hîc verba[a]: Missæ sunt itaque hac de re ex duobus Conciliis Carthaginensi & Mileuitano relationes ad Apostolicam sedem, antequã Gesta Ecclesiastica, quibus apud Episcopos prouinciæ Palæstinæ Pelagius profiteretur esse purgatus, vel ad manus nostras, vel in Africam peruenissent. Scripsimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, præter Conciliorum B relationes, litteras familiares, vbi de ipsa causa aliquanto diutiùs egimus. Ad omnia nobis ille rescripsit eodem modo, quo fas est atque oportebat Apostolicæ sedis Antistitem. Quæ omnia modò legere poteris, si eorum fortè ad te vel nulla vel non cuncta peruenerant: vbi videbis, seruata erga hominem moderatione quæ debuit, ne damnaretur, si praua damnaret; ipsum tamen nouellum & pernicioſum errorem sic Ecclesiastica auctoritate compressum, vt multum miremur esse adhuc quosdam, qui per quemlibet errorem gratiæ Dei conentur obsistere.] hæc ipse.

[a] *Aug. epist. 106.*

NOLAE PELAGIANI NONNVLLI

Quod verò de his Augustinus Paulinum putauerit esse monendum, hanc inferiùs sui instituti rationem affert his verbis: Quod propterea commemorauimus, quoniam quidem apud vos, vel in vestra potiùs ciuitate (si tamen verum est quod audiuimus) tanta pro isto errore quidam obstinatione nituntur, vt dicant, facilius esse vt etiam Pelagium deserant atque contemnant, qui hæc sentientes anathematizauit, quàm ab huius sententiæ, sicut eis videtur, veritate discedant.] hæc ipse. Sed vnde ista contagio serpsit in Nolanam Ecclesiam? Inde quidem, quòd antequam Pelagius palàm detegeretur hæreticus, insinuauerat se in eiusdem Paulini amicitiam, à quo & vt Dei seruus, quem præseferebat verbis & habitu, amabatur, vt eiusdẽ Augustini epistola ipsius exordio docet. Quinetiam ad ipsum Paulinum Pelagius epistolam dedit, sed qua ipse videri posset esse Catholicus, ne à tanto viro vt hæreticus reiiceretur: etenim ipse Pelagius in libello, quem nuper ad Innocentium Papam pro sua defensione dedit, hæc inter alia scripsit: Legant (inquit) illam epistolam, quam ad sanctum virum Paulinum Episcopum ante duodecim ferè annos scripsimus, quæ trecentis ferè versibus nihil aliud quàm Dei gratiam & auxilium confitetur, nosq. nihil omnino boni facere posse sine Deo.] hæc Pelagius, quæ recitat Augustinus[b] in commentario ad Albinum & D socios de gratia Christi.

[b] *Aug. de Gratia Christi lib. 1. c. 35.*

Ceterum hæc aduersus Pelagium ad Paulinum visus est Augustinus scribere voluisse, non quidem ipsius Paulini causâ, tamquam illis indigeret, quem sciret probè Catholicum & veritatis Catholicæ propugnatorem; sed ad conuincendos eos qui Pelagij errores mordicus defendendos suscepissent; id fortasse etiam ipso Paulino poscente. Etenim de fide impolluta Paulini hæc idem sanctus Augustinus ad eum[c]: Oremus ergo pro illis, sancte frater: cernis quippe nobiscum, quàm malo errore teneantur. Fragrant enim epistolæ tuæ odore suauissimo Christi, vbi germanissimus gratiæ ipsius dilector & confessor appares. Sed quòd diu tecum de hac re loquendum putauimus: Primò, quia iucundissimum est, fecimus: quid enim debet esse iucundius vel infirmis gratia qua sanantur, vel pigris qua excitantur, vel valentibus gratia qua iuuantur? Deinde, vt si quid nostra disputatione, Deo adiuuãte, possemus, tua E non fides, sed fidei contra tales adminiculetur assertio: sicut nos quoque in hanc facultatem tuæ germanitatis litteris adiuuamur, &c.] laudat insuper Paulinum idem sanctus Augustinus, quòd scriptis suis aduersus Pelagianos errores sit firmus assertor Catholicæ veritatis. At de Paulino hactenus.

[c] *Aug. epist. 108.*

PAVLINVS NOLANVS CATHOLICAE VERITATIS ASSERTOR.

Inter hæc autem accidit, vt Valerianus quidam nefandissimus Pelagianus ex Occidente migrarit Alexandriam; vt cùm ibi qualis esset, minimè perspectus haberetur, securiùs degens, insinuaret se Cyrilli Alexandrini Episcopi amicitiæ. cuius rei causa Eusebius quidam (puto Cremonensem illum S. Hieronymi scriptis haud modicè illustratum) vt hominem cogneret, ad ipsum Cyrillum eiusmodi epistolam dedit[d]:

[d] *Ex codice Card. Sirleti manuscr.*

Domino sancto, omniq́ue honore colendo ac beatissimo Papæ Cyrillo Eusebius in Christo frater.

Gratias

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Gratias egi Deo meo, quòd beatitudinis tuę dulciora melle epistolaris officij eloquia promerui: quia percutienti retinnire dignatus es, domine sancte, omnique honore colende beatissime Papa. Vnde quæso, vt libenter meæ paruitatis susc ipere sermonem digneris; & libertatem, quam in fide Christi habere videmur, superbiam non reputes. Alexandrina sedes, ex quo Christi nomen vniuerso Orbi innotuit, præ ceteris prouinciis, semper Italiæ Christi glutino cohæsisse cognoscitur. Quomodo nunc, cùm beatæ memoriæ Innocentius Pelagium, Cælestiumque cum suis capitibus condemnans, cunctis eos abiicientibus Orientalibus, Alexandrina Ecclesia in communionem receperit, quæ sola & prima inter comprouinciales suos tales refutare debuerat? Sed ille est pestifer, de quo sanctitudini tuæ ante annum scripseram, signifer & confœderatus eorum Valerianus ventriloquus, qui gulæ operam præbens, quicquid otiosum suæ adulationis inuenerit, ibi sanctos ac fidelissimos B nunciat. Sed non illum librum putet tua beatitudo: seruus est Ariminensis possessionis illustrissimi Valerij Comitis: quem propter reuerentiam tui amoris, repetendum à te, interim fieri siluimus. Magis orare pro nobis dignare, & tales à consortio abiicere, scriptum recordatus Prophetæ sancti: Carnes ligatas in pallio sacerdos, cùm pollutum non sanctificet, à polluto ipse contaminatur: quæ lex est probatio sacerdotum. Sed dare veniam dignabetis meæ audaciæ & paruitati, vt suprà ante rogaui. Incolumem beatitudinem tuam, meique memorem inuiolabilis Trinitas tueri dignetur, sancte Papa.] hactenus Eusebius. Ceterùm quod ad Cyrillum spectat; insectatum etiam ipsum esse Pelagianos in Concilio Ephesino, quæ de ipso suo loco dicturi sumus, satis apertè declarant.

EVSEBIVS MONET CYRILLVM DE VALERIANO PELAGIANO.

Quod verò ad hunc ipsum Valerianum pertinet: equidem hunc illum ipsum fuisse coniicio, qui mendosè apud sanctum Hieronymum, loco Valerianus, Annianus legitur in C epistola ad Alypium & Augustinum[a]. Adiuuat coniecturam, quòd ibidem etiam de Eusebio habetur mentio, qui huius scripta ad S. Hieronymum miserat, vt aduersus ea scriberet. sunt hæc enim verba ipsius Hieronymi: Quòd autem quæritis, vtrùm rescripserim contra libros Anniani pseudodiaconi Celedensis, qui copiosissimè pascitur, vt alienæ blasphemiæ verba friuola subministret: sciatis me ipsos libros in schedulis missos à sancto fratre nostro Eusebio presbytero suscepisse non ante multum temporis; & exinde vel ingrauescentibus morbis, vel dormitione sanctæ & venerabilis filiæ vestræ Eustochij ita doluisse, vt propemodum contemnendos putarem, &c.] hæc ipse ea epistola, quam post biennium esse ab eo scriptam, suo loco dicemus. Quod verò Annianum, seu potiùs Valerianum, S. Hieronymus dicat fuisse pseudodiaconum Celedensem; absque dubio deprauatus est textus, cùm de Ecclesia Celedensi nusquam sit mentio. habet alia lectio, Arelatensis: sed propiùs D accedit, vt legendum sit loco Celedensis, Cenetensis. Verùm missis his, iam ad successoris Innocentij institutionem Zosimi transeamus.

DE ANNIANO SEVVALERIANO CELEDENSI.

[a] Hier epist. 79.

Post Innocentij obitum, interlapsis diebus vigintiduobus interregni, Zosimus natione Græcus, Abrahami filius, subrogatus est die decimanona mensis Augusti: quantum autem temporis sederit, suo loco in fine ipsius dicturi sumus. Quid verò ipsius sedis exordio acciderit, primo loco narremus. Meminisse debemus, Cælestium Pelagij hæresiarchæ antesignanum, tamquam nouæ hæresis promulgatorem, iam diu antè damnatum ab Episcopis Africanis in Concilio Carthaginensi, appellasse Apostolicam sedem. Verùm quòd se sciret experturum Innocentium Papam sibi aduersantem, appellationem nequaquam prosequi voluit: ipso autem defuncto, ad successorem illius Zosimum se contulit, vt ab ipso audiretur, non quidem prosecuturus appellationem (vt in suo libello Paulinus testatur) E elapso iam appellandi tempore, sed aduersus accusatores querelas illaturus. Quòd verò etiam sciret & ab ipso Zosimo fore damnandum, si qualis esset, detegeretur hæreticus; ea arte concinnauit scriptum à se libellum, vt nō posset, etiam si Zosimus vellet, ab ipso reijci, sed suscipi cogeretur; vtpote qui post enarrata quæ de fide sentiret, eusmodi ad finem apposuit verba: Si fortè (vt hominibus) quispiam ignorantiæ error obrepserit; vestra sententia corrigatur.] recitat hæc quidem S. Augustinus[b].

ZOSIMI PAP. CREATIO.

[b] Aug. de pecc. orig. cap. 607.

Adiecit autem prudenter Zosimus ad explorandam hominis fidem, interrogare eum quam exactissimè, si assentiretur epistolæ aduersus errores Pelagij ab Innocentio prędecessore ad vniuersam Ecclesiam datæ: cui se idem consentire professus est. Testatur id ipsum vbi suprà S. Augustinus, & ad Bonifacium de Zosimo Papa ait[c]: Insuper etiam Cælestium se purgare molientem, ad consentiendum supradictis sedis Apostolicæ, id est, Innocentij Papæ litteris, crebra interlocutione constrixerit.] Qua de causa (vt idem subdit) accidit

[c] Aug. contra epist. Pelag. l. 1. c. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cidit vt ipse Zosimus leniùs cum Cælestio egerit, spem concipiens eum Ecclesiæ Catholicæ restituturum. Idemq. Augustinus Paulo superiùs æquè demonstrat, haud errasse Zosimum Papam, dum scripsit Cælestij libellum esse Catholicum. agit enim de iisdem aduersus Iulianum Pelagianum[a], probans Zosimi factum, cùm Cælestium lucrari cupiens, cum eodem benignè se gessit. Cùm tamen non sic hominem susceperit, vt ad Catholicam communicationem admiserit. Immò adhuc eam adhiberi voluit, ne ab eo deciperetur, ex abundanti, cautelam, vt in Africam scriberet, vt si quid illi contra Cælestium quod proferrent haberent, Romam mitterent. Affirmat id namque idem S. Augustinus, Zosimum semper laudans & excusans, dum ait[b]: A vinculis tamen excommunicationis nondum est creditus esse soluendus: sed interposito duorum mensium tempore, donec rescriberetur ex Africa, resipiscendi ei locus sub quadam medicinali sententiæ lenitate concessus est.] hæc S. Augustinus. sed de his fusiùs agemus inferiùs, cùm calumnias Iuliani Pelagiani in Zosimum, ex ipsius Augustini verbis parata defensione, confutabimus.

[a] *Aug. contra Iulian. Pelagian. lib. 6. c. 12.*

[b] *Aug. de pecat. orig. c. 8.*

His de Zosimi rebus gestis cum Cælestio, subiicimus litteras eiusdem Romani Pontificis ad Episcopos Africanos hoc anno eadem occasione conscriptas, quas nobis Vaticanus vetus codex exhibuit: vt ex ipsis, quæ de eodem Zosimo S. Augustinus conscripsit, intelligas, pariterque Zosimi ipsius sensum epistolæ ex eodem S. Augustino percipias, quæ sic se habet:

EPISTOLA ZOSIMI AD AFRICANOS DE CAELESTIO.

Zosimus Aurelio & vniuersis Episcopis per Africam constitutis dilectissimis fratribus in Domino salutem.

Magnum pondus examinis magna desiderat, vt non sit rebus ipsis quæ geruntur inferior libra iudicij. His accedit Apostolicæ sedis auctoritas, cui in honorem beatissimi Petri Patrum decreta peculiarem quamdam sanxere reuerentiam. Orandum igitur, & incessanter orandum, vt continua gratia, perenniq́ue adiutorio Dei pax ex hoc fonte in totum Orbem fidei & Catholicæ societatis nullis nubibus interfuscata mittatur. Charitas enim quæ (sicut scriptum est) Deus est, perfecta plenitudinis abundantia gratulatur: cùm si quid vel suspicionis habuerit fidei intentionis solicita, vel in longum perducta contentione, aut emendatione corrigitur.

CONSISTORIVM IN S. CLEMENTIS BASILICA.

Cælestius presbyter nostro se ingessit examini, expetens ea, quæ de se Apostolicæ sedi aliter quàm oportuit, essent inculcata, purgari. Et licet multæ occupationes maioribus vinculis Ecclesiasticorum negotiorum curam nostram, solicitudinemq. distraherent: tamen ne paternitatis vestræ de aduentu ac discussione prædicti diutiùs penderet expectatio, posthabitis omnibus, die cognitionis resedimus in sancti Clementis basilica, qui imbutus beati Petri Apostoli disciplinis, tali magistro veteres emendasset errores, ratosq́ue profectus habuisset, vt fidem quam didicerat & docuerat, etiam martyrio consecraret: scilicet vt ad salutiferam castigationem, tanti sacerdotis auctoritas præsenti cognitioni esset exemplo. Omnia igitur quæ priùs fuerant acta discussimus, sicut Gestorum huic epistolæ cohærentium instructione discetis. Intromisso Cælestio, libellum eius, quem dederat, fecimus recitari. Nec hoc contenti: vtrùm hæc quæ scripsisset, corde loqueretur, an labiis, sæpenumerò exploraumus, cùm de occultis animorum solius Dei nostri possit esse iudicium, cui non tantùm cogitata, sed cogitanda iam præstò sunt. Quid voces eius contineant, compendiosiùs duximus ad sanctitatem vestram legenda cognosci. Vnum sanè mouet nos, vt cùm in præsenti ibi Cælestium habueritis, nihil liquidò iudicatum sit. Ad litteras Herotis & Lazari priori relatione destinata, equidem hoc feruore fidei præfestinatum esse, promptissimum est.

DE CAVSA HEROTIS ET LAZARI EPISCOPORVM GALLORVM.

Sed cùm de his interrogaretur, asseruit nullum sibi de talibus contentionibus vmquam cum antè dictis fuisse sermonem, nec antè sibi quàm de se scriberent, visum fuisse compertos; Lazarum sanè in transitu cognitum, Herotem verò etiam satisfactione interposita, quòd secus de ignoto & absente sensisset, cùm gratia recessisset. Iam caduca ad nulla fundamina criminationis ignotæ proculdubio iræ fuit, vt persona talium, quæ tam ventosa & leuis extiterat, quæreretur, si saltem illis loci sui ratio vitæq́ue constaret, vt fides absentibus in absentes debuerit adhiberi, tantumq́ue pondus in litteris eorum, vt auctoritatem testimonij mererentur. Patuit hos inobseruatis ordinationibus, plebe cleroq́ue contradicente, ignotos, alienigenas intra Gallias sacerdotia vendicasse, quibus se ipsi propria abdicauere sententia; nosq́ue licet & alia, tum eorum de se pœnitudinem secuti, sacerdotali eos loco & omni communione submouimus. Satis vr-

get

Universidad de Deusto
Biblioteca

A get causam,à talibus processisse per litteras in absentes eius accusationem,qui se præsens tueri non potuit? quis exponit fidem,qui prouocat accusantem,numquam piguit in melius retorsisse iudicium. Adolescens & sancti Spiritus executor, qui Susannam seniorum falsitate damnatam, inuenit innocentem ; reducitur à suppliciis casta per puerum, quæ per grandæuos fingitur impudica. Non ergo omni (sicut cautum est) spiritui credendum,sed diu appensiùs examinandum est,præsertim de fide hominis,vbi status eius & vita perpetua est. Nec Salomonem fefellit in puerperij rixa mentis indago: non enim duabus feminis inter se iurgantibus vnum pignus induxit, sed ibi arbiter fide cunctabundus inuenit, vbi veræ pietatis intellexit affectum. Perquam rarum sit,vt longa & castigata cunctatione ad veri cubile perueniat. Optimæ mentis indicium est, praua difficiliùs credere: nam plerique, quorum de se bonæ confessionis pignus adhibetur fides, in nullius erroris abruptum necessitate coguntur, & irre- B mediabile vulnus efficitur,quod desperatur sanari. [4] veritatis

Vnde in præsenti causa nihil præcox,immaturumque censuimus, sed innotescere sanctitati vestræ super absoluta Cælestij fide nostrum examen ; cui etiam prior libellus ab eo intra Africam testimonio apud nos esse debuisset;ne inexploratis, famaque iactantibus tam facilè crederetur. Quare intra secundum mensem aut veniant qui præsentem redarguant aliter sentire, quàm libellis & confessione contexuit ; aut nihil post hæc tam aperta & manifesta quæ protulit, dubij sanctitas vestra resedisse cognoscat. Ipsum sane Cælestium & quoscumque qui eo tempore ex diuersis regionibus aderant sacerdotes admonui, has tendiculas quæstionum & inepta certamina, quæ non ædificant, sed magis destruunt, ex illa curiositatis contagione profluere, dum vnusquisque ingenio suo & intemperanti eloquentia suprascripta abutitur: Cùm in hoc etiam magnorum virorum nonnumquam cum ipsis au- C ctoribus scripta periclitantur post permultam temporis miseriam, interpretantis arbitrio: vt diuinè prorectum sit[a]: Ex multiloquio non vitari peccatum. Et sanctus Dauid [b] postularet circumstantiam labijs suis, oriqué custodiam. Charitatem vestram tam Apostolicæ sedis auctoritate,quàm mutua amoris affectione commoneo, vt iam ingenia vestra sanctarum omnium Scripturarum, quæ secundum traditionem Patrum atque maiorum præcepta sunt,præceptis, obseruationibusque sufficiant. Quid illic non abundans? quid non Dei spiritu & vocibus plenum sit? nisi libet, vnumquemque plus sibi credere, suoque de se vti iudicio. Data .... Honorio Aug. XI. & Flauio Const. Coss.] hactenus Zosimi litteræ ad Africanos Episcopos de causa Cælestij hoc anno datæ. [a] Prou. 10. [b] Psal. 140. IN STAVRA IVR IVDICIVM INTER CAELESTIVM ET ACCVSATORES.

Quibus plane intelligis Cælestium hominem versipellem, inuoluentem cuncta mendaciis,quo Catholicus valeret existimari. Nam quod ad dogmata pertinet, qualis re vera esset, D excussa larua, à Zosimo postea detectus est, ostensusque Cælestius sceleratissimus hæreticorum. Quod verò spectat ad Lazarum & Herotem, quos adeò vehementer infamat: quàm infigniter & in his idem Cælestius mentitus sit, possumus ex his intelligere, quæ de altero ipsorum Prosper [c] affirmat,nempe de Herote,cùm ait: Heros vir sanctus beati Martini discipulus, cùm Arelatensi oppido Episcopus præsideret, à populo ipsius ciuitatis, insons & nullis insimulationibus noxius, pulsus est, inq; eius locum Patroclus ordinatur amicus & familiaris Constantij Magistri militum, cuius per ipsum gratia quærebatur: eaq; res inter Episcopos regionis illius magnarum discordiarum causa fuit.] hæc Prosper in Chronico,nosq. suo loco superiùs,quo facta sunt anno,retulimus: hic autem ad conuincenda Cælestij mendacia iterum recitasse non piguit. De Lazaro remansit obscura memoria, sed ex Herote Lazarum disce: quos enim calumnia par inuoluit, eamdem decorasse æqualem vir- E tutem putandum, cùm nonnisi bonos consueuerint odisse mali, & hæretici vexasse Catholicos. Sed ad res Pelagij hoc anno cognitas transeamus. [c] Prosper in Chron. DE CAVSA HEROTIS ET LAZARI

Qui igitur eadem erant fuligine tincti, eadem ambo vsi sunt ad fallendam sedem Apostolicam arte,Cœlestius, atque Pelagius: sicut enim ille,ita iste in litteris, quas datas diximus ad Innocentium Papam, & eo defuncto acceptas à Zosimo successore,nihil præterea magis conatus est,quàm ab ipso Romano Pontifice videri atq. probari Catholicus: id quidem litteris, idq. libello fidei professionis eisdem iuncto, dolo atque fallacia præstitit: adeò vt non potuerit a Zosimo reiici vt hæreticus; vtpote qui scriptis professus sit,se in omnibus paratum esse eadem de fide sentire,quæ Romanus Pontifex sentienda proponeret. quibus persuasus Zosimus, sicut fecerat de Cælestio,ita etiã de Pelagio iam Catholico (vt videri poterat) redditio,dedit litteras ad eosdem Episcopos Africanos, quarũ exemplum sumptum ex eodem Vaticano codice hic tibi quàm fidelissimè exscribendum putauimus,quod est huiusmodi: PELAGIVS SE FVRTIM VIDERI VOLVIT APVD ZOSIMVM.

Zosimus

Universidad de Deusto
Biblioteca

EPISTOLA ZOSIMI PAPAE DE PELAGIO.

Zosimus Episcopus Aurelio & vniuersis Episcopis per Africam constitutis dilectissimis A fratribus in Domino salutem.

Postquam à nobis Cælestius presbyter auditus est, & quid de fide sentiret euidenter expressit; eadem quoque quæ in libello contulerat, repetitis crebrò professionibus, roborauit: de eius nomine plenius ad dilectionem vestram scripta direximus. Ecce epistolam Hierosolymitani Episcopi Praylij, qui in locum quondam sancti Ioannis Episcopus est ordinatus, accepimus, qui causæ Pelagij enixius adstipulator interuenit. Litteras quoque suas idem Pelagius purgationem continentes abundantissimè misit: quibus & professionis suæ fidem, quid sequeretur, quidve damnaret, sine aliquo fuco, vt cessarent totius interpretationis insidiæ, cumulauit. Harum recitatio publica fuit: omnia quidem paria, & eodem sensu sententiisq; formata, quæ Cælestius antè protulerat, continebant. Vtinam vllus vestrum, dilectissimi fratres, recitationi litterarum interesse potuisset. Quod sanctorum virorum, qui aderant, gaudium fuit? Quæ admiratio singulorum? Vix fletu quidam se & lacrymis temperabant. Tales etiam absolutæ fidei infamari potuisse? Est ne vllus locus, in quo Dei gratia vel adiutorium prætermissum sit? quod quisquis potest præter eamdem vel mente concipere, nec illi superne sententiæ subiectus, quę de sancto Spiritu lata est, quod neque hic, neque in futuro venia vel remissione donetur? B

Video etiam hunc Pelagium, Herote & Lazaro scribentibus, infamari. Itáne, fratres dilectissimi, ad aures vestras, qui sint isti turbines Ecclesiæ vel procellæ, nec opinione peruenit? Ita verò vos latuit vita * horum atque damnatio? Et quamquam specialis illos Apostolicæ sedis auctoritas omni communione submouerit: discite & in hac epistola, licet strictim, hominum mores. Vetus Lazaro consuetudo est innocentiam criminandi: per multa Concilia in sanctum Britium coëpiscopum nostrum Turonicæ ciuitatis diaboli- C cus accusator inuentus est. A Proculo Massilienſi in Synodo Taurini oppidi sententiam calumniatoris excepit. Ab eodem Proculo fit post multos annos sacerdos, tyrannici iudicij defensor ciuitatis Aquensium: cùm contrairet afflicto, in ipsum penetrabile * & sacerdotale solium sanguine innocentis penè respersum irrupit: steritque in eo hactenus vmbra sacerdotij, donec tyranno imago staret Imperij: quo loco post internecionem patroni, sponte se exuit, & propria cessione damnauit.

* vita HEROS ET LAZARVS ACCVSATORES PELAGII QVALES.

*

De Herote verò omnia similia, idem tyrannus, patronus cædis, turbæ presbyterorum contradicentium, vincula & custodiæ, & totius ciuitatis addictio, similis pœnitentia de abdicatione sacerdotij. Mirum est si isti laicum virum ad bonam frugem longa erga Deum seruitute nitentem falsis litteris percellere noluerunt, qui in fratres & coepiscopos tanta machinati sunt, qui tot tempestates Ecclesiæ reddiderunt. Non decet Episcopalem au- D ctoritatem, & præcipuè prudentiam vestram, ad leuium susurrorum scripta pendere. Ecce Pelagius, Cælestiusque Apostolicæ sedi in litteris suis & confessionibus suis præsto sunt: Vbi Heros? Vbi Lazarus? erubescenda facta & damnationibus nomina. Vbi illi adolescentes Timasius & Iacobus, qui scripta quædam, vt asserebatur . . . . . ? Vos coniicite, si, qui talia in sede Apostolica confitentur, illa quæ de iisdem à prauis ac leuibus auctoribus ac dubio rumore iactata sunt, oporteat credi. Amate pacem, diligite charitatem, studete concordiæ: nam scriptum est: Diliges [a] proximum tuum tamquam te ipsum. Qui magis alter alteri proximi sumus, quàm omnes qui in Christo vnum esse debemus. Non omnis qui aures vestras ventus ingreditur, nuncius est veri. Ideoque animo præsule & in excubiis constituto semper opus est, ne totum famæ, totum testibus liceat. Recensete sacras litteras & diuina tabularia: maximam partem falsi testes occupauere, E vbi sanctorum aut accusationem, aut pericula reperimus: maximam dico, immò totam, cùm in ipsum Dominum nostrum Saluatorem totius mundi hostiam & Pontificem salutarem falsi testes insurrexerunt, qui se eius blasphemiam audisse confingerent. Æstimate quid iam possit præterire fallaciam, quæ in Deum fidei, immò in ipsam fidem ac veritatem periurus impetum fecit.

* Marci 12.

DE IVDICIO EXHIBENDO MAGNA CAVTELA.

Hæc ideò scripsimus, vt de cetero si qui absentes, minusque noti de quolibet talia exhibi- dine mentientur, fixi sint pedes vestri aduersus arietem fraudulentiæ. Vnde & [b] lucernam pedibus suis ac lumen semitis suis vir sanctus exorat? scilicet ne inter fallaces tenebras sint cæca nobis & errabunda vestigia. Et in Euangelio: Numquid [c] lex nostra iudicat hominem, nisi ab ipso audierit prius & cognouerit? Etiam in veteri Testamento: Non credas auditui vano, & non consenseris cum iniquo fieri testis iniustus. Et ne forte

[b] Psal. 118.
[c] Ioan. 7.

mul-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A multitudini detrahentium ante examinationem iudicij crederetur, addit, dicens: Non eris cum pluribus in malitia, & non accipies per eos peccatum. Et iterum alibi: Priusquam[a] interroges, ne vituperes quemquam: & cum interrogaueris, corripe iuste. Et iterum: Quæ viderunt oculi tui, loquere. Et in Actibus Apostolorum aduersus principes sacerdotum & seniores Iudæorum postulantes absentis Pauli Apostoli damnationem, iustissimam sententiam Gentilis Festus Tribunus protulit, quam conuenit etiam nos in facie credentium obiicere verecundiam, dicens[b]: Non est cõsuetudo Romanis, damnare aliquem hominem, priusquam is qui accusatur, præsentes habeat accusatores, locumq; defendendi accipiat ad abluenda crimina. Si hanc igitur moderationem extra septũ fidei nostræ positus tenuit contra sacerdotalem pudorem inclinatio, credulitas de absentibus in absentes: quotus quisque immunis inuenietur à vulnere, si ad omnem ferientis ictum credulum pectus aperitur? [a] Eccl. 11. [b] Act. 25.

B Doceat nos terrena moderatio, quæ sæcularibus arbitris & causis primùm de ipsis iudicibus eligendis, repudiandisque sit. Et quanta cunctatio, quot interpositæ dilationes? quoties adhibita comperendinatio etiam sub ipso fine certaminis ampliare iudicia cum innocenti reo? confugitur ad mare & extramarina documenta; vt fides, quæ in præsenti plerumque arctioribus strangulatur angustiis, saltem eminus veniat. Hæc omnia mentior, nisi in patrocinium tuendæ innocentiæ reperta sint. Tolerabilius est enim innocentem quemlibet tardiùs inueniri, quàm citò pro nocente damnare. Graue fuit Lazaro & Heroti, litterarum suarum pedissequos esse? An nesciebant dilectionem vestram ad sedem Apostolicam relaturam? Huc certo calumniæ compendio nauigassent. Vbi de Episcopatu abdicando agitur, maria terraque lustrantur, nec vlla suffragia prætermittunt: vbi verò innocentium fama percellitur, otiosi & delicati, siue accusatores, siue testes (in vtroque enim fallentibus nomen C infame est) in cubilibus & lectulis suis litteris abutuntur; & totam Africam, vniuersumque tranquillum Catholicæ serenitatis innubilant ad libidines suas duæ pestes. Ante tribunal Christi omnes stabimus, nemo illic abesse poterit, nec Domini, cuius immensitas omnibus locis ac rebus interuenit, declinare iudicium. EXEMPLO IVDICVM SAECVLARIVM CAVSAE REORVM TRACTANDAE.

Si Deo nostro cordi fuit, propter oues perditas, Verbum carnem fieri, & ex Domino formam seruientis induere, vt diu interceptam redderet libertatem: sit vobis gaudium, eos quos falsi iudices criminabantur, agnoscere à nostro corpore & Catholica veritate numquam fuisse diuulsos. Certè hoc quod nostra expectatio desiderabat, eluxit, vt damnanda damnarent, & sequenda sequerentur. Si patersamilias[c] reditu filij gratulabatur, qui mortuus fuerat & reuixit, perierat & inuentus est; & iubet in vsum eius stolam mundam, hoc est, insigne candidæ mentis afferri, & vitulum saginatum: quantum hæc vberior exultatio D est fidei, non mortuos esse, nec periisse, de quibus falsa vulgata sunt? Misimus igitur ad dilectionem vestram exemplaria scripturarum, quas Pelagius misit: quarum lectionem non ambigimus parem vobis in Domino de absoluta eius fide esse lætitiam. Dat. xi. Kalend. Octobris.] hactenus Zosimus ad Africanos. PELAGIVS PROBATVS CATHOLICVS. [c] Luc. 15.

His subiiciendæ fuissent ipsæ Pelagij litteræ, quarum exemplaria ad eos eidem alligata epistolę se mittere eodem nuncio profitetur: sed eas minimè integras nacti sumus; extant tamen ex eisdem à S. Augustino recitata fragmenta, quæ compaginare simul earum cupidus lector poterit. Reddemus hic tamen ipsum fidei ipsius professionis libellum, quem (vt superiùs dictum est) Pelagius litteris iunxit qui hoc titulo in eo codice reperitur exscriptus: LIBELLVS FIDEI A PELAGIO MISSVS AD INNOCENTIVM, ACCEPTVS ET COGNITVS A ZOSIMO PAPA.

Libellus fidei Pelagij ad Innocentium cum epistola transmissus.

Credimus in Deum Patrem omnipotentem, cunctorum visibilium & inuisibilium con- E ditorem. Credimus in Dominum nostrum Iesum Christum, per quem creata sunt omnia, verum Deum vnigenitum, & verum Dei Filium, non factum, aut adoptiuum, sed genitum & vnius cum Patre substantiæ, quod Græci dicunt ὁμοούσιον, atque ita per omnia æqualem Deo Patri, vt nec tempore, nec gradu, nec potestate possit esse inferior: tantumque confitemur esse illum qui est genitus, quantus est ille qui genuit. Non autem quia dicimus genitum à Patre Filium diuina & ineffabili generatione, aliquod ei tempus adscribimus; sed nec Patrem aliquando cœpisse, nec Filium. Nec enim aliter confiteri possumus æternũ Patrem, nisi confiteamur etiam coæternum Filium: ex Filio enim Pater dicitur, & qui semper Pater fuit, semper Filium habuit.

Credimus & in Spiritum sanctum, verum Deum ex Patre procedentem, æqualem per omnia Patri & Filio, voluntate, potestate, æternitate, substantia. Nec est prorsus aliquis in Trinitate gradus, nihil quod inferius, superiúsve dici possit, sed tota Deitas sui perfectione

æqualis est: vt exceptis vocabulis, quæ proprietatem personarum indicant, quicquid de vna A
personâ dicitur, de tribus dignissimè possit intelligi. Atque vt confutantes Arium, vnam eamdemque dicimus Trinitatis esse substantiam, & vnum in tribus personis confitemur Deum; ita impietatem Sabellij declinantes, distinguimus, non ipsum sibi Patrem, ipsum sibi Filium, ipsum sibi Spiritum sanctum esse dicentes; sed aliam Patris, aliam Filij, aliam Spiritus sancti esse personam: non enim nomina tantummodo, sed etiam nominum proprietates, id est, personas, velut Græci exprimunt ὑποστάσεις, hoc est, substistentias, confitemur. Nec Pater Filij aut Spiritus sancti personam aliquando excludit; nec rursus Filius aut Spiritus sanctus Patris nomen personamque suscepit: sed Pater semper Pater est, Filius semper Filius est, Spiritus sanctus semper Spiritus sanctus est. Itaque substantia vnum sunt, personis ac nominibus distinguuntur.

Ipsum autem Dei Filium, qui absq; initio æternitatẽ cum Patre & Spiritu sancto possedit, B
dicimus in fine sæculorum perfectum nostræ naturæ hominem suscepisse ex Maria semper Virgine; & Verbum carnem esse factum, assumendo hominem, nõ permutando Deitatem: nec (vt quidam sceleratissimè opinantur) Spiritum sanctum dicimus fuisse pro semine, sed potentia ac virtute creatoris operatum. Sic autem cõfitemur in Christo vnam Filij esse personam, vt dicamus duas esse perfectas atque integras substantias, id est, Deitatis, & humanitatis, quæ ex anima continetur & corpore. Atque vt condemnamus Photinum, qui solum & nudum in Christo hominem confitetur; ita anathematizamus Apollinarem & eius similes, qui dicunt Dei Filium minus aliquid de humana suscepisse natura, & vel in carne, vel in anima, vel in sensu assumptum hominẽ his, propter quos assumptus est, fuisse dissimilem: quem absque sola peccati macula, quæ naturalis non est, nobis confitemur esse conformem.

Illorum quoque similiter execramur blasphemiam, qui nouo sensu asserere conantur à C
tempore susceptæ carnis, omnia quæ erant Deitatis in hominem demigrasse, & rursum quæ erant humanitatis in Deum esse transfusa, vt (quod nulla vmquam hæresis dicere ausa est) videatur hac confusione vtraque exinanita substantia, Deitatis scilicet & humanitatis, & à proprio statu in aliud esse mutata, qui tam Deum imperfectum in Filio, quàm hominem confitentur, vt nec Deum verum, nec hominem tenere credantur. Nos autem dicimus, susceptum ita à Deo Filio passibile nostrũ, vt Deitas impassibilis permaneret: passus est enim Dei Filius non putatiuè, sed verè, omnia quæ Scriptura testatur, id est, esuriem, sitim, lassitudinem, dolorem, mortem, & cetera huiusmodi. Secundùm illud, passus est quod pati poterat, id est, non secundùm illam substantiam quæ assumpsit, sed secundùm illã quæ assumpta est. Ipse enim Dei Filius secundùm Diuinitatem impassibilis est vt Pater, incomprehẽsibilis vt Pater, inuisibilis vt Pater, inconuertibilis vt Pater. Et quamuis propria persona Filij, id est, D
Dei Verbum susceperit passibilem hominem; ita tamen eius habitatione secundùm suam substantiam Deitas nihil passa est, vt tota Trinitas, quam impassibilem confiteri necesse est. Mortuus est ergo Dei Filius secundùm Scripturas, secundùm id quod mori poterat. Resurrexit tertia die. Ascendit in cælum. Sedet ad dexteram Dei Patris, manente ea natura carnis, in qua natus & passus est, in qua etiam resurrexit: non enim exinanita est humanitatis substantia, sed glorificata, & in æternum cum Deitate mansura. Accepta ergo à Patre omnium potestate quæ in cælo sunt & in terra, venturus est ad iudicium viuorum ac mortuorum, vt & iustos remuneret, & puniat peccatores.

CONDEMNATIO ORIGENIS ERRORVM.

Resurrectionem etiam carnis confitemur & credimus: vt dicamus, nos in eadem in qua
nunc sumus veritate membrorum esse reparandos, qualesq; semel post resurrectionem fuerimus affecti, in perpetuum permansuros. Vnam esse vitam sanctorum omnium, sed præ- E
mia pro labore diuersa: è contrario pro modo delictorum, peccatorum quoque esse supplicia. Baptisma vnum tenemus, quod iisdem sacramenti verbis in infantibus, quibus etiam in maioribus, asserimus esse celebrandum. Hominem, si post baptismum lapsus fuerit, per pœnitentiam credimus posse saluari. Nouum & vetus Testamentum recipimus in eo librorum numero, quem sanctæ Catholicæ Ecclesiæ tradit auctoritas. Animas à Deo dari credimus, quas ab ipso factas dicimus; anathematizantes omnes qui animas quasi partẽ diuinæ dicunt esse substantiæ. Eorum quoque condemnamus errorem, qui eas antè peccasse, vel in cælis conuersatas fuisse dicunt, quàm in corpora mitterentur. Execramur etiam eorum blasphemiam, qui dicunt impossibile aliquid homini à Deo præceptum esse, & mandata Dei non à singulis, sed ab omnibus in communi posse seruari: vel qui primas nuptias cum Manichæo, vel secundas cum Cataphrygis damnant.

Anathe-

A Anathematizamus etiam illos, qui Dei Filium necessitate carnis mentitum esse dicunt, & eum propter assumptum hominem non omnia facere potuisse quę voluit. Iouiniani quoque damnamus hæresim, qui dicit nullam in futuro meritorũ esse distantiam, nosque eas ibi habituros esse virtutes, quas hic habere neglexerimus. Liberum sic esse confitemur arbitrium, vt dicamus nos semper Dei indigere auxilio; & tam illos errare qui cum Manichæis dicunt hominem peccatum vitare non posse, quàm illos qui cum Iouiniano asserunt hominẽ non posse peccare, vterque enim tollit libertatem arbitrij. Nos verò dicimus, hominem semper & peccare & non peccare posse, vt semper nos liberi confitẽamur esse arbitrij. Hæc est fides, Papa beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, quamque semper tenuimus & tenemus. In qua si minùs peritè, aut parum cautè aliquid fortè positum est, emendari cupimus à te, qui Petri & fidem & sedem tenes. Sin autẽ hæc nostra confessio Apostolatus tui iudicio
B comprobatur, quicumque me maculare voluerit, se imperitum, vel malevolum, vel etiam non Catholicum, non me hæreticum comprobabit.] hactenus libellus Pelagij confessionis.

CONDEMNATIO IOVINIANI ERRORVM

PELAGIVS NON POTVIT NON RECIPI VT CATHOLICVS.

Ista mecũ ipse considerans, & singula accuratè perpendens, obstupesco: quomodo impius hæresiarcha, cũ se ab Innocentio Papa fore damnandũ sensit, mox, vt mentiretur se non esse lupum quem gereret, & agni in omnibus speciem præseferret, Catholica confessione tamquam ouinam pellem, qua totus Catholicus appareret, superinduxit; atque adeò, vt ne pilum quidem inesse videri posset hæretici. Etenim esto quòd minùs plenè, quod ad singula capita suæ hæresis condemnanda, eiusmodi professio aduersarius, Lynceis oculis eius errores singulos perscrutantibus, videri potuisset: in eo tamen quòd sententia illa ad finem posuit coronidem totius confessionis, aduersantium ora clausit, strepitumque compescuit: vt nullus planè, qui in eum velut hæreticum iure inuehi posset, inueniri posset, dum videlicet verba illa
C subiunxit: Si minùs peritè, aut parum cautè aliquid fortè positum est; emendari cupimus à te, qui Petri fidem & sedem tenes.] Quidnam reliquum accusatoribus vt in eum afferre possent, qui ad normam fidei perfectionem expectare se profiteatur à Catholicæ sedis Antistite? Vel quam Iudici in eum sententiã ferre iam liberum esset, qui se eadem velle sentire, quæ ipse sentiat, tam firmiter asseueret? Quomodo inter hæreticos relinquendus Pelagius erat, & non inter Catholicos adsciscendus, qui Catholica professione, Catholica sapere declararit, & hæreticum esse non posse, contestatione illa apposita significarit? Eiusmodi planè fuit techna Pelagij, vt non potuerit, ea confessione præmissa, vt hæreticus condemnari. vnde merito, quod de Leuiathan habet diuinus sermo [a], congruè de Pelagio dici possit: Quis reuelabit faciem indumenti eius?] certè nonnisi Deus.

[a] *Iob* 41.

Vidisti, lector, vafriciem versipellis hæresiarchæ, ouina pelle vndique circumtecti, omniq;
D ex parte ouem præseferentis lupi admiscere se cum grege conantis. Docuit planè rerum vsus, haud facilè in Ecclesiam admittendos hæreticos, quantumlibet pœnitentiam præseferant; sed diu multumque antè probandos, atq; discutiendos esse; vt & interdũ expediat, simulata repulsa, simulatè ne agant, cautiùs experiri: etenim verè pœnitentes quo magis se vident reiici, eo instantiùs pulsant fores Ecclesiæ, miserabiliùs ingemiscunt, lamentabiliùs lugent, seq; diriùs cruciant, bonis insuper operibus vrgent, ac denique inuicta perseuerantia cogunt sibi Ecclesiæ ostia reserari. Sic namque negat pia mater quem habet præ manibus panem petentibus filiolis, vt prouocet eos secum longiùs ambulare: eadem quoque arte Dominus repulit Chananæam [b], & discipulis [c] se finxit longiùs ire. Quod verò ad Pelagium spectat, iuxta illud [d]: Gaudium hypocritæ ad instar puncti] quàm citissimè detecta vafricie impostoris, omne consilium eius euanuit. quomodo verò id acciderit, dicturi sumus anno sequenti.

EXPEDIT HAERETICORVM POENITENTIAM TARDE RECIPERE.

[b] *Matth.* 15
[c] *Luc.* 24.
[d] *Iob* 20.

E Eiusmodi planè fuisse Cælestij libellum quem obtulit, vt tamquam hæreticus abiici minimè valuisset, tum quæ recitatæ sunt de ipso epistolæ Zosimi indicant, tum etiã exemplum de Pelagio persuadet. Sed habuit illud ampliùs fauorabile causa Cælestij, quod de accusatoribus sceleratis, eisdemq; absentibus, qui & aduersus absentem crimen obiecerint, videret iustissimam exceptionem ingessisse, deque eo, quòd absque iudiciali ordine lata in ipsum in Concilio Carthaginensi sententia, quàm iustissimè videri poterat appellasse. Ceterũm (quod est in sacris oraculis [e]) sicut tela aranea fiducia eius.] etenim omnia eius consilia ad lucem veritatis prorsus euanuerunt. quomodo autem id actum sit, scies anno sequenti ex iis quæ de causæ vtriusque meritis dicenda erunt; apparebitque vnicuique res attentè consideranti, quàm verissimum esse quod fertur sacra parœmia: Qui [f] nititur mendacio, pascit ventum.] & illud Dauidicum cõsecutum: Perdes [g] omnes qui loquuntur mendacium.] Iam verò quæ sunt reliqua rerum gestarum anni huius prosequamur.

CAELESTIVS NON POTVIT NON AVDIRE ATQVE SVSCIPI.

[e] *Iob* 8.
[f] *Prou.* 10.
[g] *Psal.* 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Extant ex archiuo Arelatensi petitæ litteræ eiusdem Zosimi Papæ hoc anno datæ ad A
vniuersos Galliarum Episcopos de priuilegiis Ecclesiæ Arelatensis conseruandis. Quòd enim Euangelium in Gallias per S. Petri Apostoli discipulum S. Trophimum allatum fuerit, & per eumdem sedes Arelatensis erecta: ea de causa eadem Ecclesia primaria olim in Gallia habebatur, cùm eius Episcopi non solùm pallium acciperent à Romano Pontifice, sed etiam vicem eius agerent, Vicarijque dicerentur ipsius. testantur id plures epistolæ Romanorum Pontificum inferiùs recitandæ ex eiusdem Ecclesiæ scripto antiquitus codice acceptæ. Sed tu ne impostura putes, habes eadem omnia expressa testificatione S. Gregorij Papæ in epistola [a] ad Virgilium Episcopum Arelatensem, necnon in epistola sequenti ab eodem Gregorio scripta ad vniuersos Galliarum Episcopos: sed audiamus ipsam epistolam Zosimi papæ:

[a] *Greg. lib. 4 epi. 5. Ind. 13.*

Zosimus vniuersis Episcopis per Gallias & septem prouincias constitutis. B

Placuit Apostolicæ sedi, vt si quis ex qualibet Galliarum parte, sub quolibet Ecclesiastico gradu ad nos Romam venire contendit, vel aliò terrarum ire disponit, non aliter proficiscatur, nisi Metropolitani Arelatensis Episcopi Formatas acceperit, quibus sacerdotium suum, vel locum Ecclesiasticum, quem habet, scriptorum eius astipulatione perdoceat: quod ea gratia statuimus, quia plures Episcopi, siue presbyteri, siue Ecclesiastici simulantes (quia nullum documentum Formatarum extat, per quod valeant cõfutari) in nomen venerationis irrepunt, & indebitam reuerentiam promerentur. Quisquis igitur, fratres charissimi, prætermissa supradicti Formata, siue Episcopus, siue presbyter, siue diaconus, aut deinceps inferiori gradu sit, ad nos venerit: sciat se omnino suscipi non posse. Quam auctoritatem vbique nos misisse manifestum est, vt cunctis regionibus innotescat id quod statuimus omnimodis esse seruandum. Si quis autem hæc salubriter constituta temerare C
tentauerit, sponte sua se à nostra nouerit communione discretum. Hoc autem priuilegium Formatarum sancto Patroclo fratri & Coepiscopo nostro meritorum eius speciali contemplatione concessimus.

Iussimus autem præcipuam, sicuti semper habuit, Metropolitanus Episcopus Arelatensium ciuitatis in ordinandis sacerdotibus teneat auctoritatem; Viennensem, Narbonensem Primam, & Narbonensem Secundam prouincias ad Pontificium suum reuocet. Quisquis verò posthac contra Apostolicæ sedis statuta & præcepta maiorum, omisso Metropolitano Episcopo, in prouinciis supradictis quemquam ordinare præsumpserit, vel is qui ordinari se illicitè sciuerit, vterque sacerdotio se carere cognoscat: quomodo enim potest auctoritatem summi Pontificis obtinere, qui quæ erant Pontificis seruare cõtempsit? Omnes sanè admonemus, vt quique finibus territoriisque suis contenti sint: de qua re ne D
ad nos querela vlteriùs redeat, admonemus.

Dedit enim exemplum Arelatensis Ecclesia, quæ sibi Citharistã & Gargariam parochias in territorio suo sitas incorporari iure desiderat, ne de cetero vllus sacerdos in alterius sacerdotis præsumat iniuriam. Sanè quoniam Metropolitanæ Arelatensium vrbi vetus priuilegium minimè derogandum est, ad quam primùm ex hac sede Trophimus summus Antistes, ex cuius fonte totæ Galliæ fidei riuulos acceperunt, directus est: idcirco quascumque parochias in quibuslibet territoriis etiam extra prouincias suas (vt antiquitus habuit) intemerata auctoritate possideat. Ad cuius notitiam, si quid illic negotiorum emerserit, referri censuimus, nisi magnitudo causæ etiam nostrum requirat examen.] Scire debes, lector, Zosimum Papam adeò voluisse salua priuilegia Ecclesiæ Arelatensis, vt irrita reddiderit quæ in Concilio Taurinensi ante viginti propè annos statuta essent, cùm & Nar- E
bonensis prouincia subdita est Episcopo Massilienſi. Cumque accidisset vt duo Episcopi in ea prouincia creati essent absque consensu Patrocli Arelatensis Episcopi: ordinationes eorum cassas reddidit idem Zosimus Papa, circulares de his litteras scribens ad Aurelium Carthaginẽnsem Episcopum, necnon ad alios in Galliis atque Hispaniis constitutos. Scribendi autem ad Aurelium Episcopum Carthaginem ea causa intercessit, quòd in hac epistola agitur etiam de Lazaro prædamnato à Proculo Massilienſi, qui fuit vnus ex Pelagij accusatoribus, vt nuper dictum est. Sed audiamus epistolam ipsam, quæ ex eodem Arelatensi codice accepta sic se habet:

Zosimus Aurelio & vniuersis Episcopis per Africam constitutis, vniuersis Episcopis per Gallias & septem prouincias constitutis, vniuersis Episcopis per Hispaniam constitutis, à pari.

Cùm

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Cùm aduersus statuta Patrum venitur, non tantùm illorum prudentiæ atque sententiæ qui in æuum victura sanxerunt, sed ipsi quodammodo fidei & Catholicæ disciplinæ irrogatur iniuria. Quid enim tam sanctum atque venerabile est, quàm penitus non exorbitare abstinere maiorum, quorum canonica instituta veluti quædam fundamenta sunt ferendis fidei iacta ponderibus? Sed nihil minus ab Vrso & Terentio, quorum vnus assidua sedis huius medicina curatus ad emendati erroris peruenire non potuit sanitatem: alter verò ante aliquot annos obiecta criminatione summotus (sicut ciuium scripta testantur, vel ingesta docuerunt) etiam ab eo ipso gradum summi sacerdotis accepit, à quo fuerat ante damnatus: cæcus error in vtroque, & quod est potissimum in omnibus, nec vellem aliorum de Terentio, nec suam de Vrso tenere sententiam.

Sed fac vt honesti mores hominibus essent & probata suffragia. Quid illud, quòd prætermisso fratre nostro Patroclo Metropolitano Episcopo Arelatensium ciuitatis (sine cuius auctoritate iuxta maiorum canones nulla penitus potuit ordinatio celebrari) tumultuose & turbidè indebitis sacerdotia impinguntur? nec saltem comprouinciales Episcopi corrogantur, vt error velamento aliquo tegeretur; sed Lazarus dudum in Taurinensi Concilio grauissimorum Episcoporum sententiis pro calumniatore damnatus, cùm Brissij innocentis Episcopi vitam falsis obiectionibus appetisset, pòst verò indebitum ab eodem Proculo, qui inter ceteros Synodo damnationis eius accesserat, sacerdotium consecutus est, à quo se ipse vitæ suæ conscientia datis litteris in abdicationem sui sponte submouit.

Re vera incongruum fuit, vt illicitum sacerdotio, omisso Metropolitano, sua confessione spoliatum sacerdotem pariter ordinaret, ne nihil cum intempestiuè fieret, ne dies quidem ordinationis adscisceretur: scilicet vt quibus cuncta deerant, etiam legitimum tempus deesset. Quid his tot tantisque improba vsurpatione posthabitis addi potest, nisi illud extremum, quod totum transcendit errorem, vt territoria indebita ad Arelatensem ciuitatem antiquitus pertinentibus locentur? Vnum vitium si in causis talibus veniisset, Apostolicæ sedis auctoritas etiam cetera destruxisset. Hic multa concurrunt, improborum & damnatorum ordinatio, prætermissi Metropolitani, necnon & prouincialium sacerdotum, locorumque alienorum impudentissima vsurpatio, nec saltem diei custodita solemnitas, & Lazarus in consortio illicitæ ordinationis adscitus. hæc omnia apud nos Gestis testimoniisque discussa sunt.

Atque vtinam in Terentio praui tantùm mores, non etiam Priscilliana superstitio patuisset. quæ sedis huius dudum humanitate & misericordia in hoc illi consulere voluit, D vt emendatio de cetero permaneret. quod beneficium sibi penè præter exemplum præstitum si diligentiùs obseruare voluisset, erroris illum anteacti oportuit pœnitere, non ita præcipiti impetu ad sacerdotium festinare, vt nec diei veterem solemnitatem, quæ custodienda præcipuè fuerat, obseruaret, nec indebito loco crederet abstinendum. Qua de re ad sanctitatem vestram & per totum Orbem, vbicumque & in quacumque terrarum sonus Catholicæ religionis erit, scripta direximus, fratres charissimi, ne Terentium & Vrsum in communione Ecclesiæ in quocumque Ecclesiastico gradu, à qua in totum anathematizati sunt, suscipiendos esse ducatis. Dicuntur enim circulatores esse; quod nos ex sententiis agnouimus in eorum damnatione sacerdotali auctoritate prolatis, quas in diuersis regionibus exceperunt. Remouendæ sunt à sancto corpore putridæ carnes, & à massa sanctificationis acidum execrandumque fermentum. de quibus plura scribere pudoris fuit, cùm illis E pudori non sit tanta fecisse.]

Huic epistolæ is finis imponitur, qui & superiori scriptæ per eundem Zosimum Papam ad vniuersos Episcopos per Gallias & septem prouincias constitutos, ab illis scilicet verbis: Iussimus autem præcipuam, sicuti semper habuit, &c. *vsque ad illa:* Nisi magnitudo, &c. *In hoc tamen hæc ab ea differt, quòd illa subscriptione careat, hæc verò sic subscripta in dicto antiquo Arelatensi codice reperiatur:* Data sub die x. Kal. Octob. Honorio xi. & Constantio ii. Cõss.] Addidit his Zosimus Papa, vt sublatas ab Ecclesia Arelatensi prouincias Viennensem & Narbonensem, easdem restituens illi voluerit integrè conseruari. Audi ergo quæ ad vtriusque prouinciæ Episcopos scribat:

Zosimus Episcopis prouinciæ Viennensis & Narbonensis Secundæ, à pari.

Multa contra veterem formam Proculus vsurpasse detectus est in ordinationibus nonnullorum indebitè celebrandis, quas proximè numerosa cognitione discussimus. Licet

ipse diu expectatus, fastidiosè ferens sibi inducias attributas, conuenire dissimulet: attamen A
illa præsumptio nos admodum mouit, quod in Synodo Taurinensi, cùm longè aliud ageretur, in Apostolicæ sedis iniuriam subripiendum putauit, vt sibi Consilij illius emendicata præstaret obreptio ordinandorum sacerdotum veluti Metropolitano in Narbonensi Secunda prouincia potestatem: & ne solis impudentis indebita postulando huic sedi videretur intulisse conuicium, socium sibi Simplicium Viennensis ciuitatis adsciuit, qui non dissimili impudentia postularet, vt sibi quoque in Viennensium prouincia creandorum sacerdotum permitteretur arbitrium. Indecens ausus, & in ipso vestibulo resecandus, hoc ab Episcopis ob certas causas Concilium agitantibus extorquere, quod contra statuta Patrum & sancti Trophimi reuerentiam, qui primus Metropolitanus Arelatensis ciuitatis ex hac sede directus est, concedere, vel mutare, ne huius quidem sedis possit auctoritas. Apud nos enim inconuulsis radicibus viuit antiquitas, cui decreta Patrum sanxere reuerentiam. Et quia B
redire in ordinen suum intermissa præcipimus, F. C. Metropolitanus Arelatensis ciuitatis Episcopus iam inde à Trophimo ordinationis seriem temporibus roboratam inuiolabili in vtraque Narbonensi & Viennensi auctoritate possideat. Data III. Kal. Octob. Honorio XI. & Constantio II. Conss.] hæc Zosimus Papa, qui & eodem hoc anno & mense scripsit ad Hilarium Episcopum Narbonensem, cum prohibet Episcopos in ea prouincia ordinari ab alio, quàm ab Episcopo Arelatensi: epistola autem correctionis acrimonia plena est, quæ ex eodem veteri petita codice sic se habet:

Zosimus Hilario Episcopo Narbonensis primæ prouinciæ.

Mirati admodum sumus, dum nobis studiosius requirentibus relatio tua de ordinandis in prouincia Narbonensi Prima sacerdotibus loqueretur, quòd dum assertioni & desiderijs tuis cupis esse consultum, prætermissa veteri fide, relationem tuam sub honestatis specie colorasti, asserens in aliena prouincia ab alio non debere fieri sacerdotes: cùm vtique debueris, non quid tibi rectum videtur, sed quid habuerit antiqua consuetudo, suggerere. Ideoque vacuato eo quod obtinuisse à sede Apostolica subreptitiè comprobaris; quia satis constitit Arelatensis Ecclesiæ sacerdoti prisca id institutione concessum, vt non solùm in prouincia Viennensi, sed etiam per duas Narbonenses Episcopos faciat: Nam sanctæ memoriæ Trophimus sacerdos quondam Arelatensi vrbi ab Apostolica sede transmissus ad illas regiones tanti nominis reuerentiam primus exhibuit, & in alias non immeritò ea quam acceperat auctoritate transfudit; atque hanc ordinandi consuetudinem & Pontificatum loci illius, quem obtinuerat primus & iustus, custoditum vsque in proximum tempus Gestis apud nos habitis multorum consacerdotum testimoniis approbatur. D

Ergo licet sola quæ in sede Apostolica habita sunt potuissent gesta sufficere, tamen etiam hac te auctoritate confringimus, & præsumptioni tuæ, quam extulisse contra veterem consuetudinem videbaris, modum noueris iustæ præscriptionis indictum: neque æstimes tibi vlterius Pontificatum de ordinandis sacerdotibus vendicandum, cùm hoc videas Arelatensis Episcopo ciuitatis & per Apostolicam sedem, & per sancti Trophimi reuerentiam, & per veterem consuetudinem, & nostra recenti euidentissima definitione deferri. Si quid contra hæc, quæ à nobis sunt sub Dei iudicio statuta, tentaueris: non solùm quos faciendos credideris, Episcopatum obtinere non posse, sed etiam ipse Catholica communione discretus, serò de illicitis præsumptionibus ingemiscas. Dat. sub die V. Kal. Octob. Honorio XI. & Constantio II. Conss.] Adiecit ad hæc insuper Zosimus Papa, vt vocatum hoc anno Romam Proclum Massilienſem Episcopum ob illicitè præsumptas ordinationes E
damnarit. est de his epistola data ab eodem Pontifice, quæ sic se habet:

Zosimus Patroclo Episcopo Arelatensi.

Quid de Proculi damnatione censuerim, tenet conscientia tua, cùm meo interesset examini; nec te gestorum nostrorum auctoritas latet, vel scriptorum, quæ de ipsius damnatione per terrarum diuersa loca direximus. Vnde Metropolitani in te dignitatem atque personam, etiam Apostolicæ sedis auctoritatem considera, in quem furtiuè locum per indebita Synodo Proculus vsurpatum irrepserat. Quicumque igitur ex Gallicanis vndique regionibus venunt sub quouis Ecclesiastico nomine vel gradu, Formatas per te commoniti mittendas esse cognoscant: alioquin sibi imputabunt, si inefficaciter hac solemnitate postposita, te inconsulto ad nos venire tentauerint. Quod ab Episcopis vsque ad vltimum Ecclesiasticum gradum obseruari conueniet: quia nonnulli ex quacumque militia

se ad

A se ad Ecclesiam conferentes, statim saltu quodam summatim locum religionis affectant, qui gradatim per Ecclesiastica stipendia venientes explorata solent dissensione* differri. Idcirco quoniam in nonnullis factum infirmare non possumus; si qui iam ordinati sunt, in eo gradu ad quem saltu subito peruenerunt, perdurare debebunt: sic enim Apostolus[a] Neophytum sacerdotio non statim cumulari iubet; & hoc idem canonum statuta sanxerunt. Hoc addimus nostra sententia, vt quisquis de cetero vel summo sacerdotio, vel presbyterij gradu, vel diaconatus crediderit cumulandum, sciat & gradus sui subire iacturam, nec in illum valitura esse quæ contulit: vt saltem ab ordinatione præcipiti metus iste summoueat, quos examinata dissensio* coercere debuisset. Scripta nostra in omnium facies notitiam peruenire: vt ne hoc quidem ipsum tibi, quod omnibus interdictum est, licere cognoscas. Dat. III. Kal. Octob. Honorio XI. & Constantio II. Conss.] at de his hoc

*discussione

[a] 1. Tim. 3.

*discussio

B anno satis.

Hoc eodem anno, vt Pascha non suo legitimo die celebraretur in Ecclesia, errore suppu- tationis Paschalis temporis factum est. sed quomodo diuino quoque miraculo compertus sit error, vt non siuerit Deus quicquam in Ecclesia agi perperam, Paschasius Episcopus Lily- bæi narrat his verbis in epistola ad sanctum Leonem Romanum Pontificem data[b]: Non ergo (inquit) nos dies vna longiùs posita terreat: ne, cùm hoc cuitamus, incurramus erro- rem, sicut tempore beatæ recordationis domini mei, prædecessoris vestri Zosimi, Consulatu Honorij Augusti vndecimo & Constantij secundo. Tunc enim, cùm declinaretur ne decimo Kal. Maij dies Paschæ teneretur, celebratum octauo die Kal. Aprilis, id est, pro embolismo communis est annus tentus, & error grauissimus est ortus, in tantum vt ministerio cer- to, quod dono sancti Spiritus ministratur, hæc veritas probaretur. Quod propterea credidi

ERROR IL- LAPSVS DE PASCHA- TIS DIE.

[b] Apud S. Leonem epist. 65

C exponendum, quia locus ipse etiam sancto atque à me venerando fratri meo Libanio dia- cono notissimus est. Cuius mysterij miraculum tale est.

Quædam vilissima possessio Meltinas appellatur, in montibus arduis ac siluis densissimè constituta. illic perparua atque vili opere constructa est ecclesia: in cuius baptisterio nocte sacrosancta Paschali, baptizandi hora, cum nullus canalis, nulla sit fistula, nec aqua omnino vicina, fons ex se repletur; pauciscque qui fuerint, consecratis, cùm deductorium nullum ha- beat, vt aqua venerat, ex sese descendit. Tunc ergo (sicut suprà diximus) cum sanctæ memo- riæ domino quondam meo ac beatissimo Papa Zosimo (cùm apud Occidentales error ortus fuisset) consuetis lectionibus nocte sacra discussis, cùm presbyter secundùm morem baptizandi horam requireret, vsque ad lucem aqua non veniente, non consecrati qui bapti- zandi fuerant, recesserunt. Vt ergo breuiter narrem, illa nocte quæ lucescebat in diem Do-

D minicam, decimo die Kalend. Maij, fons sacer hora competenti repletus est. Euidenti ergo miraculo claruit, Occidentalium partium fuisse errorem.] hæc Paschasius.

Huic planè simile descriptum extat apud Cassiodorum miraculum, quod hic describere ratio exigit argumenti: hæc enim habet, dum agit de conuentu Leucotheæ in Lucania, fontemque ibi irriguum ita describit[c]: Est enim locus ipse camporum amœnitate distensus, suburbanum quondam Cosilinatis antiquissimæ ciuitatis, qui à conditore sanctorum fon- tium, Marcilianum, nomen accepit. Hic erumpit aquarum perspicua & dulcis vbertas: vbi in modum naturalis antri, apsidis fabricata concauitas sic perspicuos liquores ema- nat, vt vacuum putes lacum, quem non dubitas esse plenissimum. Hic perlucidus vsque ad fundum patet, vt aspectibus tuis aërem potiùs apparere iudices, non liquorem. Æmu- latur serenam diem aqua subtilissima: nam quicquid in imo geritur, inoffensa aëris clari-

[c] Cassiod. Var. lect. lib. 8. epist. 33.

DE FONTE BAPTISMA- TIS IN LV- CANIA MI- RACVLVM.

E tate monstratur.] & paulo pòst: Longa sunt illius fontis memoranda describere. Venia- mus ad illud singulare munus, sanctumq; miraculum. Nam cùm die sacratæ noctis precem baptismatis cœperit sacerdos effundere, & de ore sancto sermonum fontes emanare: mox in altum vnda prosiliens, aquas suas non per meatus solitos dirigit, sed in altitudinem cu- mulosque transmittit. Erigitur brutum elementum sponte sua, & quadam deuotione so- lemni præparat se miraculis, vt sanctificatio maiestatis possit ostendi. Nam cùm fons ipse quinque gradus tegat, eosque tantùm sub tranquillitate possideat, aliis duobus cernitur cre- scere, quos numquam præter illud tempus cognoscitur occupare. Magnum, stupendumque miraculum, fluenta labentia sic ad humanos sermones vel stare, vel crescere, vt eis credas audiendi studium minimè defuisse. Fiat venerabilis omnium sermone fons iste cælestis. Habet & Lucania Iornanem suum. Ille exemplum baptismatis præstitit, hic sacrum mini- sterium annua deuotione custodit. Quapropter & reuerentia loci, & vtilitas rei dare debet

populis

populis sanctissimam pacem,&c.] hæc Cassiodorus nomine Athalarici Regis scribentis epi- A
stolam ad Seuerum.

Probè ex his intueris, lector, quàm insaniant deploratissimi Nouatores, dum baptismalis fontis benedictionem derident,quam tanto miraculo annis singulis repetito Deus voluit in Ecclesia Catholica,vt sibi placitam,consignari.

Sed quòd in his versamur, adiiciamus his aliqua alia id genus miracula ab aliis antiquis auctoribus enarrata: & in primis quæ Gregorius Turonensis eodem fermè argumento ita describit[a]: Est & illud illustre miraculum de fontibus Hispaniæ, quos Lusitania prouincia profert. Piscina namque est apud Osem campum antiquitus sculpta, & ex marmore va- B
rio in modum crucis miro composita opere, sed & ædes magnæ claritatis ac celsitudinis desuper à Christianis constructa est. Igitur cùm dies sacer post curriculum anni decedentis aduenerit, quo Dominus confuso proditore, mysticam discipulis præbuit cœnam; conueniunt in locum illum cum Pontifice ciues, iam odorem sacri præsentientes aromatis. Tunc data oratione, sacerdos ostia templi iubet simul muniri signaculis, aduentum virtutis Dominicæ præstolantes. Die autem tertia (quod est sabbati) conuenientibus ad baptizandum populis, aduenies Episcopus cum ciuibus suis, inspectis signaculis, ostia reserat clausa. Ac mirum dictu, piscinam quam reliquerant vacuam, reperiunt plenam, sed ita cumulo altiore refertam, vt solet super ora modiorum triticum aggregari: videasque huc illucque latices fluctuare,nec partem in aduersam defluere. Tunc cum exorcismo sanctificato, conspersо desuper chrismate, omnis populus pro deuotione haurit, & vas plenum domi pro saluatione reportat, agros vineasque aspersione saluberrima tutaturus. Et cùm exinde multitudo amphorarum sine collecto numero hauriatur, numquam tamen vel cumulum minuit: licet vbi infans primus intinctus fuerit, mox aqua reducitur; & ba- C
ptizatis omnibus, lymphis in se reuersis, vt initio produntur nescio, ita & fine clauduntur ignaro.

[a] Greg. Turon. de Gloria martyr. lib. 1. cap. 24.

DE FONTE BAPTISMALI IN LVSITANIA MIRACVLVM.

Quidam verò ex hæreticis Deum non metuens,neque venerationem præstans huic loco sancto, neque credens corde miraculum, quod in eo Dominus ad corroborandam suorum fidem præstare dignatus est,non silebo: Venit cum turba equorum,solutisque impedimentis,quæ iussit in basilicam poni, equitibusque in ea præsepia præparari, irridens miser quæ de hoc loco narrabantur ab incolis. Igitur media nocte prætereunte,à febre corripitur, ac penè exanimis, & tardiùs quàm debuerat pœnitens, exclamat, equites ab æde expelli: erat enim ei, sub Rege licet, magna tamen in illa regione potestas. Expulsisque è basilica sancta equitibus, ad se reuersus cœpit dentibus proprium lacerare corpusculum, nec prorsus retineri à suis ob nimiam poterat debacchationem. Tandemque oppressus inter suorum D
manus spiritum exhalauit.

DE PROFANANTE TEMPLVM MIRACVLVM.

Denique Theodegisilus huius Rex regionis, cùm vidisset hoc miraculum, quod in his sacratis Deo fontibus gerebatur,cogitauit intra se,dicens: Quia ingenium est Romanorum (Romanos enim vocitant homines nostræ religionis) vt ita accidat, & non est Dei virtus. Veniens verò ad annum sequentem,ostium sigillis suis cum Episcopi sigillo muniuit:posuitque custodes in circuitu templi, si fortè aliquem deprehendere possit fraudis alicuius conscium, per cuius ingenium in fontibus aqua succederet. similiter & alio fecit anno. Tertiò verò conuocata virorum multitudine, fossas in circuitu basilicæ fieri iussit, ne fortè locis occultis lymphæ deducerentur in fontem: fueruntque fossæ in profundo vicenum quinum pedum, in latitudine verò quindenum. Sed nihil abditum potuit reperiri. Tamen vitæ finem faciens,& credo pro huius inquisitionis temeritate,anni sequentis diem quo hoc my- E
sterium celebrabatur,videre non meruit, eo quòd arcanum virtutis diuinæ inuestigare præsumpsit.Habentur autem in ea reliquiæ S.Stephani Leuitæ.] hæc Gregorius, qui in eodem fonte aliud editum subdit miraculum. Porrò S. Stephani reliquias allatas illuc ab Orosio presbytero, præter illa quæ superiùs dicta sunt, dicemus quoque anno sequenti.

PERVESTIGATA MIRACVLI VERITAS.

Sed nec caruit Oriens hisce adeò insignibus editis diuina virtute miraculis. Etenim Sophronius eadem de Orientalibus oris scriptis tradidit in hæc verba[b]: Soruba (inquit) vicus quidam est ad radices montis, in quo sita est Coenanensium ciuitas. In eo baptisterium est, quod in sanctis Epiphaniis sudat *(baptismus enim ibi eo tempore celebrabatur)* qui sudor per tres horas continuis incrementis augetur, & post baptisma peractum decrescere incipit, & tribus aliis horis sensim deficit. Et in castello Cedebratis, sub monte Aenoandro ciuitatis situm est baptisterium, quod in prima Paschali sanctæ resurrectionis festiuitate,

[b] Sophron. Prat. Spirit. cap. 214.215.

MIRACVLA DE FONTIBVS IN LYCIA.

cùm

A cùm sit lapis vnus, ex se ipso continuo impletur: duratque aqua illa vsque ad Pentecosten; moxque transacta Pentecoste, euanescit. Vtraque verò ista miracula in prouincia Lyciæ fiunt. Si quis autem hæc ita esse non credit; vsque ad Lyciam non grande iter est; pergat, & rei veritas fidem illi faciet.] hactenus ipse; de hisque satis: vt intelligas esse Deum in Israël, & in ecclesia Catholica semper viguisse miracula, quibus veluti digito Dei, quæ vera sit Ecclesia, consignetur.

Hoc eodem anno, sub nominatis Consulibus, Honorius (inquit Prosper) triumphans Romam ingreditur, præeunte currum eius Attalo, quẽ Lyparæ viuere exulem iussit.] hæc ipse. sed triumphi huius nullam præterea memoriam extare scimus, nisi in nummis [a] quibus re- [a] Habet Adolph. in Hodor. pag. 387.
præsentatur Honorij Imperatoris imago, in quorum parte aduersa effigies inest militaris,
sinistra Victoriam, dextera Labarum tenens, captiuum supplantans, quo Attalus designatur,
B qui Christi virtute ipse hostis Christianæ religionis fuerit penitus debellatus. Sed in vno triumpho (si recte inspicis) de pluribus hostibus debellatis celebrantur victoriæ; & glorioſa eleuantur trophæa: de Gothis in primis, qui eum (vt vidimus) in Imperium euexere; de Gentilibus deorum cultoribus, qui omnibus fauere studiis homini restituturo deorum cultum; de diis ipsis, vanis responsis vanos homines inflammantibus; ac denique de Ariana perfidia, cuius sectæ in symbolis cum Gothis Attalus arcto amicitiæ fœdere iũctus erat. Tot igitur tantisq; victoriæ titulis decorari Deus voluit Christianũ Principem maximè pium paulo antè barbarorum atque Gentilium pedibus compressum, oppressum, ac penè protritum.

IESV CHRISTI ANNVS 418. ZOSIMI PAP. ANNVS 2. HONORII 24. THEODOSII 11. IMPP.

C CHristi annus decimusoctauus supra quadringentesimum Consulatu Honorij duodecimo & Theodosij octauo adscribitur Fastis. Quibus quidem Consulibus (inquit Prosper in Chronico) Concilio apud Carthaginem habito ducentorum decem & septem Episcoporum, ad Pontificem Zosimum Synodalia decreta perlata sunt: quibus probatis, per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.] hæc Prosper. Verùm irrepsit error in numerum: nam idem ipse aduersus Collatorem ducentos quatuordecim Episcopos numerat. Sed quo potissimũ anni huius tempore idem Carthaginense Concilium celebratum fuerit: inde certum argumentum deduci potest, hoc anno, ipso primo veris initio esse collectum, eo quòd ad idem ipsum, cùm haberetur, extant Zosimi Papæ litteræ datæ quinto
D Kal. Aprilis. Porrò propagatum illud esse vsque ad mensem Maij, sancita in eo decreta significant. At quoniam eodem tempore, quo Carthagine illud ipsum Concilium habebatur, Romæ iterum cognoscebatur causa Pelagij atque Cælestij: nos tum de rebus Romæ hoc anno gestis, tũ Carthagine in celebri illo Patrũ concessu transactis, ordine temporũ acturi sumus.

Cùm autem tractaretur Romæ causa Cælestij, placuit Zosimo Papæ ex Africa vocare Paulinum, qui ei fuerat olim sub Innocentio Papa aduersatus in Cõcilio Carthaginensi: qui præmisit libellum aduersus Cælestium. Interea verò iussus Cælestius suæ fidei professionem edere, libellum Zosimo obtulit: qui licet in omnibus reliquis potuisset videri Catholicus, in eo tamen reprehensione non caruit, cùm originale peccatum reperiri negasset. Verùm quòd petiisset eodem libello doceri, si quid minus rectum pronunciasset: placuit Zosimo, spe conuersionis ipsius, cum eo mitius agere. Sed operam & impensam perdidit, vt constat ex
E S. Augustini scriptis, necnon ex libello Paulini, vt modò dicturi sumus.

Inter hæc autem qui conuenerant Carthagine, rem nauiter agunt: & ne esset quid ab aduersariis in eos obiici posset, professi sunt Patres se Innocentij Papæ consectari atque amplecti decretum, quod anno superiori ab eodem diximus promulgatũ: quo vno ictu valido satis iidem sibi visi sunt Patres Pelagium, Cælestiumque posse confodere, eorumque errores prorsus extinguere. Hoc igitur communi decreto suffragio, dederunt litteras ad ipsum Zosimum Romanum Pontificem; de quibus quidem S. Prosper his verbis meminit [b], cùm agit de Concilijs Africanis: Errauerunt ducenti quatuordecim sacerdotes, qui in epistola quam suis constitutionibus protulerunt, ita Apostolicæ sedis Antistitem B. Zosimum sunt allocuti: Constituimus in Pelagium atque Cælestium per venerabilem Episcopum Innocentium de beatissimi Apostoli Petri sede prolatam manere sententiam, donec apertissima confessione fateantur gratiam Dei per Iesum Christum, &c.] Non extant ipsæ quidem litteræ

CONCILIVM CARTHAGINENSE IN CAVSA PELAGII ET CAELESTII.

CONCIL. CARTHAGINENSE SEQVITVR INNOCENTII PAP. DECRETVM.

[b] Prosp. ad aduers. Collat.

litteræ Synodi Carthaginẽsis, sed nec quæ à Zosimo ad eamdem tunc redditæ fuere, verùm A
cantùm illæ de causa prosequenda conscriptæ.

QVERELA AFRICANORVM DE APPELLATIONE CAELESTII ADMISSA.

Etenim qui conuenere Patres Carthagine, subinfenso tulere animo, admisisse Zosimum Papam ad audientiam Cælestium, quem etsi non alia, certè quidem hæresis infamabat: deq; his alias dedere litteras, quibus apud eumdem Zosimum querebantur, sed nec ipsæ quidem extant. Certè litteras plurimas cucurrisse & recurrisse inter Zosimum Papam & Episcopos Africanos, S. Augustinus [a] testatur: idque ex redditis à Zosimo ad eos litteris probè possumus intelligere; describemus nos hîc eas ex codice Vaticano depromptas, quæ sic se habent:

[a] *Aug. contra duas epist. Pelag. lib. 2. c. 3.*

ZOSIMI PAPAE EPISTOLA AD CONCIL. CARTHAGINENSE.

Zosimus Aurelio ac ceteris, qui in Concilio Carthaginensi affuerunt, dilectissimis fratribus in Domino salutem.

SEDIS APOSTOLICAE ET ROMANORVM PONTIF. SVMMA AVCTORITAS.

Quamuis Patrum traditio Apostolicæ sedi auctoritatem tantam tribuerit, vt de eius iudicio disceptare nullus auderet, idque per canones semper regulasque seruauerit; & currens B
adhuc suis legibus Ecclesiastica disciplina Petri nomine, à quo ipsa quoque descendit, reuerentiam quam debet, exoluat: tantam enim huic Apostolo canonica antiquitas per sententias omnium voluit esse potentiam, ex ipsa quoque Christi Dei nostri promissione, vt & ligata solueret, & soluta vinciret; par potestatis data conditio in eos, qui sedis hereditatẽ, ipso annuente, meruissent. Habet enim ipse cùm omnium Ecclesiarum, tum huius maximè vbi sederat, curam; nec patitur aliquid priuilegij aut aliqua titubare aura sententiæ, cui ipsa sui nominis firma & nullis hebetata motibus constituit fundamenta, & quæ sine suo periculo temere nullus incesset. Cùm ergo tantæ auctoritatis Petrus caput sit, & sequentia omnium maiorum studia firmauerit, vt tam humanis diuinisque legibus & disciplinis omnibus firmetur Romana Ecclesia, cuius locum nos regere & potestatem nominis obtinere non latet vos, sed nostis, fratres carissimi, & quemadmodum sacerdotes, scire debetis: Tamẽ cùm tan- C
tum nobis esset auctoritatis, vt nullus de nostra possit retractare sententia; nihil egimus, quod non ad vestram notitiam nostris vltro litteris referremus, dantes hęc fraternitati, vt in commune consulentes, nó quia quid deberet fieri nesciremus, aut faceremus aliquid quod contra vtilitatem Ecclesiæ veniens displiceret, sed pariter vobiscum voluimus habere tractatum de illo qui apud vos (sicut ipsi per litteras dicitis) fuerit accusatus, & ad nostram, qui se assereret innocentem, non refugiens iudicium ex appellatione pristina, venerit sedem, accusatores suos vltro deposcens, & quæ in se crimina per rumorem falso dicebat illata condemnans: omnem eius petitionem prioribus litteris, quas vobis misimus, putauimus ac nouimus explicatam; satisque illis scriptis, quæ ad illa rescripseratis, credimus esse responsum.

DE LITTERIS CARTHAGINENSIS CONCILII AD ZOSIMVM REDDITIS.

Sed pòst missæ per Marcellinum subdiaconum vestrum epistolæ omne volumen voluimus: quo aliquando perlecto, ita totum litterarum comprehendistis textum, quasi nos Cæ- D
lestio commodauerimus in omnibus fidem, verbisq; eius non discussis, ad omnem (vt ita dicam) syllabam præbuerimus assensum. Numquam temere, quæ sunt diu tractanda, sinuntur; nec sine magna deliberatione statuendum est, quod summo debet disceptari iudicio. Idcirco nouerit vestra fraternitas, nihil nos post illas quas superiùs vel litteras vestras accepimus, immutasse, sed in eodem cuncta reliquisse statu, in quo dudum fuerant, cùm hoc nostris litteris vestræ indicauimus sanctitati, vt illa quæ à vobis ad nos missa erat obtestatio, remaneret. Subscripsi. Bene valete. Dat. XII. Kalend. Aprilis, Honorio Aug. XII. Cons. Accepta tertio Kalend. Maias.] hactenus litteræ Zosimi.

DE INSTAVRATO ROMAE IVDICIO ADVERSVS CAELESTIVM.

Quòd verò litteris anni superioris (vt vidimus) idem Zosimus Papa Africanis Episcopis significauerat, instaurãdum fore Romæ iudicium in causa Cælestij, qui ab illis olim damna- E
tus recurrerat ad Apostolicam sedem, pariterque admonuerat, vt si quæ contra ipsum aduersarij haberent, proferrent: quamuis ipse Cælestius (quod testatur S. Augustinus [b]) libello suo professus esset, se correcturum, si quid corrigendum in eo visum fuisset ipsi Zosimo Romano Pontifici: insuper & cõtestatus fuisset, sequi se velle quod ab Innocentio Papa sua epistola definitum esset: Tamen (inquit idem Augustinus [c]) hoc vt plenius & manifestius in illo fieret, expectabatur ex venturis ab Africa litteris, in qua prouincia eius aliquanto calliditas euidentius innotuerat. Quæ Romam litteræ posteaquam venerunt, id continentes, non sufficere hominibus tardioribus & solicitioribus, quod se generaliter Innocentij Episcopi litteris consentire fatebatur; sed aperte eum debere anathematizare quæ in suo libello praua posuerat: ne, si id non fecisset, multi parum intelligentes, magis in libello eius illa fidei venena à sede Apostolica crederẽt approbata, propterea quòd ab illa dictum erat, cum libellum esse Catholicum; quàm emendata, propter illud quod se Papæ Innocentij litteris consentire ipse

[b] *Augustl. de peccato orig. c. 7. & contra epist. Pelag. ad Bonif. l. 2. c. 3 & contra Iulian. lib. 6. cap. 12.*

[c] *Aug contra epist. Pelag. ad Bonif. lib. 2. cap. 3.*

respon-

A respondérat. Tunc ergo cùm eius præsentia poscéretur, vt certis ac dilucidis responsionibus vel astutia hominis, vel correctio dilucescéret, & nulli ambigua remaneret: se subtraxit & negauit examini.] hæc ipse. verùm postea coactus est, quid sentiret, publicè interroganti Zosimo respondere: sed de quibus, in primis accipe. Illi quidem ipsi Africani Episcopi, qui conuenerunt Carthaginem, non solùm litteras ad Zosimum Papam dedere aduersus Cælestium, verùm & libellum inter alia misere Paulini diaconi Carthaginensis aduersus Cælestium scriptum, quo capita omnia continebantur, de quibus foret interrogandus ipse Cælestius, quo apparere liquidiùs posset, hæreticus ne, an Catholicus (quod profitebatur) omnino esset. Compulsus est etiam à Zosimo Papa de fidei suæ professione Cælestius, hoc anno, in posteriori iudicio, dare libellum. dedit illum quidem; & licet manifestum continere videretur errorem, tamen quoniam & his verbis contestationem præmiserat, eius exordio hæc ita

B scribendo: Si fortè, vt hominibus, quispiam ignorantiæ error obrepserit; vestra sententia corrigatur.] (ista erant ipsius verba, quæ recitat S. Augustinus *) haud liberum fuit ex errore damnare hominem, qui se, quod Apostolicæ sedi displiceret, ex eius sententia emendaturum, scripto pollicitus esset. Quamobrem in eo Zosimus totus fuit, vt adhibito vulneri oleo, curaret hominem, damnantemque ea quæ in libello perperam effutiisset, Catholicum redditum, Catholicæ compaginare posset Ecclesiæ; à qua aberrans, totum fere Catholicum orbem dissensionibus miscuisset. Hæc quidem ita se habuisse, nos non coniectura aliqua è longè petita proferimus, sed testificatione S. Augustini, immo ex Actis publicis, vnde ipse cuncta se accepisse testatur; vt cùm primò de oblato à Cælestio libello, cuius fragmentum recitat, ista narrat b):

*) *Aug. de peccato orig. c. 6 in fine.*

b) *Aug. ibidem cap. 3. 6.*

DE LIBELLO CAELESTII OBLATO ZOSIMO.

In libello autem quem Romæ edidit, qui Gestis ibi Ecclesiasticis allegatus est, ita de

C hac re loquitur, vt hoc se credere ostendat, vnde hic dubitare se dixerat: nam verba eius ista sunt: Infantes autem (inquit) debere baptizari in remissionem peccatorum, secundùm regulam vniuersalis Ecclesiæ, & secundùm Euangelij sententiam, confitemur: quia Dominus statuit regnum cælorum nonnisi baptizatis posse conferri: quod quia vires naturæ non habent, conferre necesse est per gratiæ libertatem.] subdit verò hæc ad verba Celestij Augustinus: Si nihil de hac re deinceps diceret, quis non eum crederet confiteri etiam infantibus in baptismo originalia peccata dimitti, dicendo eos in remissionem peccatorum baptizari oportere?] & paulo post: Attendite itaque quid Cælestius apertissimè dixerit,

D & ibi videbitis quid vobis Pelagius occultauerit. Cælestius quippe adiungit, & dicit: In remissionem autem peccatorum baptizandos infantes, non idcirco dicimus, vt peccatum ex traduce firmare videamur, quod longè à Catholico sensu alienum est: quia peccatum non cum homine nascitur, quod postmodum exercetur ab homine; quia non naturæ delictum, sed voluntatis esse demonstratur. Et illud ergo confiteri congruum, ne diuersa baptismatis genera facere videamur: & hoc præmunire necessarium est, ne per mysterij occasionem ad Creatoris iniuriam malum, antequam fiat ab homine, trudi dicatur homini per naturam.] hæc in libello Zosimo oblato Cælestius, quo palam fecit se negare originale peccatum. quæ recitans Augustinus, hæc subdit:

Hunc sensum suum vobis aperire Pelagius vel timuit, vel erubuit, quem discipulus eius palam sine vllis obscuritatis ambagibus apud sedem Apostolicam profiteri non timuit, nec erubuit. Sed multum misericors memoratæ sedis Antistes (*Zosimus scilicet*) vbi eum vidit ferri tanta præsumptione præcipitem, tamquam furentem, donec (si posset fieri) resipiscéret, maluit eum sensim suis interrogationibus & illius responsionibus colligare, quàm districta

E feriendo sententia, in illud abruptum, quo iam propendere videbatur, impellere. Ideò autem non dixi, apertè ceciderat, sed propèdere videbatur; quia superiùs in eodem libello suo de huiusmodi quæstionibus locuturus, antè prædixerat: Si fortè, vt hominibus, quispiam ignorantiæ error obrepserit; vestra sententia corrigatur. Hanc eius prælocutionem venerabilis Papa Zosimus tenens, egit cum homine, quem falsæ doctrinæ ventus inflauerat, vt ea quæ illi à diacono Paulino fuerant obiecta, damnaret, atque vt sedis Apostolicæ litteris, quæ à sanctæ memoriæ suo prædecessore manauerant, præberet assensum.

ZOSIMVS REVOCARE NITITVR CAELESTIVM AB ERRORE.

At ille noluit quidem diaconi obiecta damnare: sed beati Papæ Innocentij litteris non est ausus obsistere; immo se omnia, quæ sedes illa damnaret, damnaturum esse promisit: atque ita velut phreneticus, vt requiesceret tamquam leniter fotus, à vinculis tamen excommunicationis nondum est creditus esse soluendus; sed interposito duorum mensium tempore, donec referiberetur ex Africa, resipiscendi ei locus sub quadam medicinali sententiæ lenitate con-

concessus est. Quoniam re vera si deposita peruicaciæ vanitate, quod promiserat, vellet attendere, & easdem litteras, quibus se consensurum esse responderat, diligenter legeret, sanaretur. Sed posteaquam ex Africano Episcoporum Concilio rescripta directa sunt, quid fuerit consecutum, iustissimè in eum sententia proferretur, cuncta legite, quia cuncta transmisimus.] hactenus de causa Cęlestij Augustinus: ex quibus planè intelligis certa fide testatum, quæ fuerint partes Zosimi Romani Pontificis in hoc iudicio, nempe instar medici Euangelici curare hominem qui inciderat in latrones vulneribus confectum, oleum primo infundendo, indeque vinum: vt nihil penitus omiserit, quod & pastoris esset Christianæ mansuetudinis & misericordiæ, & quod infracti Iudicis esset sedentis in Apostolico throno, dum adhuc indignum noluit excommunicationis vinculo soluere.

ZOSIMVS PASTORIS AC IVDICIS MVNERA EGREGIE EXPLET.

A

Ar quoniam Paulini libellum Carthagine missum coram Zosimo, editum esse, vt ex eo Cælestius interrogaretur, quæ sunt recensita declarant: licet idem libellus non extet; tamen in alio libello qui ab eodem Paulino ad eumdem Zosimũ datus est extremo loco post damnatos Pelagium atque Cælestium, pro gratiarum actione, nonnulla intexta sunt de examine adhibito ab ipso Pontifice, cùm Cælestius præsens causam dicturus sistere se iudicio cogeretur: quem hic reddere ex eodem Vaticano codice, operæprecium duximus, est huiusmodi:

B

LIBELLVS PAVLINI DIACONI AD ZOSIMVM POST DAMNATOS PELAGIVM ET CAELESTIVM.

Beatitudinis tuæ iustitiam obsecro, domine Zosime Papa venerabilis. Numquam fides vera turbatur & maximè in Ecclesia Apostolica, in qua prauæ fidei doctores, vt deprehenduntur facilè, ita veraciter puniuntur, vt moriantur in illis, nisi correxerint, quod deterius perpetrarant; vt in illis vera sit fides, quam Apostoli docuerunt, & Romana cum omnibus Catholicæ fidei doctoribus tenet Ecclesia. Quod si, vt cæteri auctores hæreseos, qui iam dudum ab Apostolica sede, vel à Patribus iudicati, & extra sinum matris Catholicæ Ecclesiæ effecti, perpetua morte pereunt; etiam hi qui nunc deprehensi sunt, vel deprehendentur, in perfidia sua permanent; spirituali gladio, quo interimantur, tradantur: vt nunc Pelagius, Cælestiusque, qui à beatę memoriæ præcessore tuæ beatitudinis Papa Innocentio (si rectam respuant fidem, & in sua peruersa doctrina perdurent) damnati sunt. Cuius sententiam secuta beatitudo tua, Cælestio, cùm à sede Apostolica audiretur, inter cetera præcepit his verbis:

C

IVDICIVM ZOSIMI PAPAE DE CAELESTIO.

Damnas ergo illa omnia, quæ in libello Paulini continentur, hoc est, de quæstionibus? Et in alio loco: Cognouisti quales litteras dederit sedes Apostolica ad fratres & coepiscopos Africanæ prouinciæ? Et adiectum: Damnas illa omnia, quæ damnauimus, & tenes quæ tenemus? Et iterum: Illa omnia damnas quæ iactata sunt de nomine tuo? Et iterum: Vel ea quæ in libello suo exposuit Paulinus? Et cùm me, diceret, posse ex his quæ illi obiecta sunt, hæreticum approbari: sancto repletus Spiritu, Apostolica auctoritate respuisti insanientis & calumniantis verba, huiusmodi proferendo sententiam, qua ipse Catholicus approbarer; illum, si sanari vellet, curares: quæ huiusmodi est: Nolo nos circuitu ducas: Damnas ea omnia quæ tibi obiecta à Paulino, siue per famam iactata sunt? Cui non sufficit ista sententia? Quis hanc tam salubrem, tam amplectibilem, tam piam respueret alius, nisi qui à fide deuius est? Et ille qui superiùs professus fuerat, se quæcumque illi obiecta fuerant, si contra fidem vindicares, esse damnaturum, audi; Damna. & non solùm non damnat, sed ad iniuriam tantam * sedis contendit. Vnde non ignorat iam Ecclesia Romana reum suum, qui tam audaci spiritu ausus est contradicere, & non damnare, quæ beatitudo tua damnari decreuit.

D

* tantæ

Ego tamen Deo & Christo Domino gratias ago, quòd Ecclesiæ suæ causam ita agi voluit, vt sedes Apostolica, à qua oportuit ore duorum Pontificum hæresim condemnari, ea damnanda præcepit, quæ à me Cælestio fuerant obiecta: cuius ego non damnationem, sed correctionem semper optaui & opto: cui nunc iam non mecum, sed cum vniuersa Dei Ecclesia causa est, sicut data ad beatitudinem tuam scripta testantur, cùm contra Apostolicam sententiam venire nititur, negando originale peccatum, quod in omnes homines pertransiit, & vsque ad finem mundi tenet hereditarem Adæ illius, qui primus peccauit: quod in infantibus nisi per sacramentum baptismi dimittitur, vitam æternam & regnum cælorum habere non possunt. Contra quæ etiam magister suus litigat Pelagius, qui illa ipsa damnauit in iudicio Orientali, quæ iste in sedis Apostolicæ cœtu conatur astruere. Habet aduersum se etiam veteres Ecclesiarum doctores Catholicos plurimos Orientales & Occidentales, Meridianæ partis & Septentrionalis, qui in libris suis illũ de originali peccato (si sanari desiderat) possunt docere. Habet B. Cyprianum martyrem, B. Ambrosium confessorem, Gregorium Nazianzenum, B. Papam Innocentium. Habet etiam nunc qui in corpore sibi colluctentur, si ille

E

tamen

A tamen hos tanto certamini habiles iudicat, aut certè qui vos sequi debeat, si vult magis recta discere, quàm praua docere. Habet (quòd primum est) beatitudinem tuam, cuius illum oportuerat obedire sententiæ, cùm audiret, Damna. Habet postremò ipsos lactentes, quibus misereri debeat, si sibi non vult; quibus (vt verbis martyris vtar) non propria, sed aliena dimittuntur peccata.

Vnde oro beatum Apostolatum tuum, vt hunc meum libellum suscipi iubeas, quo gratias referam tantæ sedi, & sententiis iustissimis pro parte mea latis: quem idcirco direxi, quia me licet sermone Basiliscus subdiaconus à tua beatitudine cum Gestis sedis Apostolicæ directis, Carthagine conuenit quarto Non. Nouembris die, vt adessem ad Apostolicam sedem, & tuæ iudicio sanctitatis: ad quam me fugisse, suggestum est, nec defuturum fore, promittere, si aduersum me & non pro me fuisset lata sententia. Vbi tunc igitur nihil agere
B potui, quia is qui ad sedem Apostolicam prouocauerat, defuit, quem oportuerat vtique merita suæ appellationis adstruere; maximè cùm nihil agente appellatore, secundùm etiam humanas leges, superior est semper ille qui vicit. Quid enim iam mea intererat, vt etiam apud vestram reuerentiam praue eius doctrinæ adstipulator existeret, de quo congaudere possem, si damnatis his quæ illi à me obiecta fuerant, sic ea per Apostolicæ sedis iudicium roborari, meruisset absolui, nec priùs se ordinari quàm purgari pateretur? Sed vulpecula fraudibus fuit semper studens, ingenium suum mutare nescit. Non se credidit posse deprehendi, quoniam confidentiam semper in foueis habuit, in quibus demersum caput cõscientiæ suæ nititur occultare. Quod iam diutiùs latere non potuit; sed manifestius publicatum, spirituali per tuam beatitudinem gladio resecatur, ne amplius ferinis dentibus grex Domini secetur in partes, quem pastor bonus solicita & peruigili cautela custodis. Hunc autem libellum
C direxi beatitudini tuæ per Marcellinum subdiaconum Ecclesiæ Carthaginensis. Dat. sexto Id. Nouembris ....] hactenus Paulini libellus pro gratiarum actione missus ad Zosimum, quo res gestæ ab ipso Zosimo aduersus Cælestium magna ex parte perspicuæ redduntur. Quæ autem aduersus Pelagium Zosimus egerit, iam ex maiorum assertione narremus.

Certè quidem scriptorum eius temporis testificationibus laudatur eiusdem Pontificis studium aduersus etiam Pelagium hæresiarcham exhibitum: nam inter alios S. Prosper hæc per ironiam habet [a]: Errauit sacrosancta benedictio sedis Petri, quæ ad vniuersum Orbem Papa Zosimus ore sic loquitur: Nos autem, tamen instinctu Dei, &c.] fuerunt eiusmodi litteræ aduersus emergentē hæresim scriptæ ab ipso Zosimo Papa ad vniuersam Ecclesiā, quas ipsi qui considebant Carthagine Episcopi Africani, redditis ad eumdem litteris, sunimopere laudarunt: nam subdit paulo pòst ipse Prosper: Errauerunt Africani Episcopi ad eumdem
D Papam Zosimum rescribentes, eumque in sententiæ huius salubritate laudantes, cùm aiunt: Illud verò, quod in litteris tuis, quas ad vniuersos curasti esse mittendas, posuisti dicens: Nos autem, tamen instinctu Dei (omnia enim bona ad auctorem suum referenda sunt, vnde nascuntur) ad fratrum & coepiscoporum nostrorum conscientiam vniuersa retulimus, &c.] & post multa: Africanorum Conciliorum decretis beatæ recordationis Papa Zosimus sententiæ suæ robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteras omnium armauit Antistitum.] hæc Prosper.

Sed & S. Augustinus hæc ait de Pelagio [b]: Fefellit enim iudicium Palæstinum propterea ibi videtur esse purgatus: Romanam verò Ecclesiam, vbi eum esse notissimum scitis, fallere vsquequaque non potuit: quamuis & hoc fuerit vtcumque conatus; sed (vt dixi) minimè valuit. Recoluit enim beatissimus Papa Zosimus, quid imitandus præcessor eius de ipsis sense-
E rit Gestis, *Palæstinis videlicet*. Attendit etiam, quid de illo sentiret prædicanda in Domino Romanorum fides, quorum aduersus eius errorem pro veritate Catholica studia consonantia concorditer flagrare cernebat.] & paulo pòst: Cùm venerabili Papæ Zosimo Synodus Africana respondit, quod vestræ charitati cum ceteris institutionibus misimus.] hæc Augustinus ad Albinum & Pinianum nobiles Romanos Hierosolymis agentes. Addit inferiùs [c]; eumdem Zosimum Papam litteris suis, quas ad vniuersas Ecclesias dedit, attexuisse eiusdem Pelagij blasphemias, quas vitarent Fideles omnes. Recitat idem Augustinus fragmentum earumdem aduersus Pelagij hæresim Zosimi litterarum de peccato originali in epistola [d] ad Optatum. Porrò vtriusque, nempe Pelagij & Cælestij, damnationem sic constat fuisse conceptam, vt nisi correcti agerent pœnitentiam, damnati toto orbe Christiano penitus censerentur. Meminit Cælestinus Papa de epistola Zosimi aduersus Pelagianos data, dum scribit [e] ad Episcopos Galliarum, itemque Gennadius [e] Massilienses, & Possidius.

[a] *Prosp. contra Collat.* QVID ZOSIMVS ADVERSVS PELAGIVM.

[b] *Aug. de pec. orig. c. 8.*

[c] *Aug. de pec. orig. c. 22*

[d] *Aug epist. 157.*

[e] *Gennad. lib. de Eccles. dogm.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Accidit autem & tunc illud Romæ, vt cùm aduersus Pelagium atque Cælestium in sacro Patrum consessu coram Zosimo sententia lata esset, Sixtus Romanus presbyter, qui postea Pontifex Cælestino successit, primus omniũ in eosdem palam inclamauerit anathema: Idque S. Augustinus ea de causa ab eo factum affirmat, quòd more suo Pelagiani mentientes, de Sixto sparsissent calumniam, ipsum nimirum fauere Pelagianis, iactantes habere se Sixtum amicum atque patronum: ad quam quidem diluendam calumniam, sanctus presbyter magnis sumptis spiritibus ad debellandam eam hæresim cum auctoribus atque sectariis insurrexit. habes hæc omnia satis expressa in epistola ad ipsum reddita à S. Augustino, vbi hæc in exordio[a]: Quod enim fatendum est charitati tuæ, tristes eramus nimis, cùm fama iactaret, inimicis gratiæ Christi te fauere: sed vt hæc tristitia de nostris cordibus tergeretur, primò te priorem anathema eis in populo frequentissimo pronunciasse, eadem fama non tacuit. Deinde cùm litteris Apostolicæ sedis de illorum damnatione ad Africam missis tuæ quoque litteræ ad venerabilem senem Aurelium consecutæ sunt, quæ tametsi breues erant, tuum tamen vigorem aduersus eorum errorem satis indicabant. Nunc verò cùm apertiùs & latiùs quid de illo dogmate contraque sentires, in litteris tuis fides ipsa nobiscum Romanæ Ecclesiæ loqueretur, non solum illud omne tristitiæ nubilum fugit de cordibus nostris, sed etiam tantum ibi lætitiæ lumẽ effulsit, vt nihil egisse in nobis videretur ille mæror & timor, nisi successurorum ampliorem flagrantiam gaudiorum.] hæc Augustinus ad Sixtum. Qui etiam & illud ad sui purgationem adiecit, vt aduersus eosdem Pelagianos, quibus amicus dicebatur, commentarium scripserit. Testatur id quidem ipse Augustinus[b], laudans hac de re animi ipsius consilium.

SIXTVS PRESBYTER VALIDVS INSVRGIT IN PELAGIVM.

[a] *Aug. epist. 105.*

[b] *Aug. epist. 104.*

Accidit post hæc, vt quidam ex clero Romano obnitentes Zosimo Papæ, ab eodem fuerint excommunicati: qui furore perciti, ad Imperatorem Honorium de Zosimo conquesturi se contulerunt, quos idem Pontifex, datis litteris significauit, sententia excommunicationis damnatos, à nemine suscipiendos: extant ipsæ[c] commonitionis Zosimi litteræ, quas ad presbyteros & diaconos Rauennam scripsit. Fuisse hos fautores Pelagij, quos idem Zosimus rebelles & perturbatores omnium vocat, possumus intelligere. Cùm igitur (vt dictum est) Romæ à Zosimo Papa & sacro collegio clericorum Pelagius atque Cælestius damnati essent, ab eodemque Zosimo ad vniuersos Catholicæ Ecclesiæ Episcopos de ipsorum cõdemnatione litteræ conscriptæ essent; mox eas consecutum est Honorij Imperatoris rescriptum aduersus eosdem hæreticos. Accepimus illud è latebris antiquitatis erutum à viro disertissimo piæ memoriæ Henrico Grauio professore Louaniensi, dum Romæ ageret sub Gregorio XIV. Rom. Pontifice, iam antè vocatus à Sixto. nactus est ipse ex codice monasterij S. Vedasti Atrebatensis. Et licet mendis nonnullis abundet: meretur tamen ipsa veneranda antiquitas etiam pannis attrita cultum. Est autem ipsum huiusmodi:

[c] *Zosim. epist. 2. lib. epist. Rom. Pontif.*

HONORIVS IMP. RESCRIBIT CONTRA PELAGIVM ATQVE CAELESTIVM.

* Impp. Honorius & Theodosius Augg. Palladio Præfecto Prætorio.

Ad conturbandam Catholicæ simplicitatis lucẽ puro semper splẽdore radiantem, dolosæ artis ingenio, nouam subitò emicuisse* versutiam, peruulgata opinione cognouimus: quæ fallacis scientiæ obumbrata mendaciis, & furioso tantũ debacchata luctamine, stabilẽ quietem cælestis conatur attrectare fidei, dum noui acuminis commendata vento insignem notam plebeiæ æstimat vilitatis, sentire cum cunctis; ac prudẽtiæ singularis palmam fore, communiter approbata destruere. Cuius impiè commentationis auctores Pelagium, Cælestiumque percrebuit extitisse. Hi parenti cunctarum rerum Deo, præcipuæque semper maiestati, & ter omnipotenti vltra omne principium transeunti tam trucem inclementiam sæuæ voluntatis assignant, vt cùm formandi mundi opificem curam sumeret, qualitatemq; hominis

* emeisisse

HONORII IMP. LEX ADVERSVS PELAGIANOS.

* struendi profunda spiritus cõceptione libraret, fundati muneris* fidei anteferret exordium, & mortem præmitteret nascituro, non hanc insidiis vetiti fluxisse peccati, sed exegisse penitus legem immutabilis constituti: ad declinandum leti exitialis incursum nihil prodesse abstinentiam delinquendi, cuius ita vis putatur adstricta, vt non possit aboleri deinceps: primitiui hominis errorem, in quem captæ mentis inops rationis cæcitas irruisset, dilapsum ad posteros non fuisse; tantumque apud eum, quem malæ suadæ gratiæ infelix rapuisset illecebra, transgressionem interdicti extitisse & discriminis: Cùm euidens Catholicæ legis omnifaria testetur auctoritas, illum interitus omnium fuisse vestibulum, quem diuinæ præceptionis sedulum liqueat corrupisse mandatum. Aliaque quamplurima, quæ sermo respuit, lex refutat, quæ perpetuè cùm sit recordari etiam sub dispositione plectendi: quæ maturato remedio & celeritate festina oporteat intercipi, ne corroborato vsu nequitiæ adolescentes vix valeant

coer-

A coerceri. Siquidē aures mansuetudinis nostræ recens fama perstrinxerat, intra sacratissimam vrbem nostram, aliaque loca hoc pestiferum virus quorundam inolevisse pectoribus, vt interrupto directo credulitatis tramite, scissis in partes studijs differendi, mōstra impacatæ dissensionis inducta sint; nouoque scandali fomite concitato, beatissimæ Ecclesiæ hactenus nutet intentata tranquillitas, aliis iter aliud ancipiti interpretatione sectantibus. At * absoluta sanctorum apicum claritas, ac dilucidè quod sequi vniuersitas debeat, explanans, pro captu versipellis ingenij profanam nouorum more anserum mouentibus quæstionem, Palladi parens carissime atque amantissime. * Et

Ob quam rem illustris tua auctoritas victura in omne æuum lege nos statuisse cognoscat, vt pulsis ex Vrbe primitus capitibus dogmatis execrandi, Cælestio atque Pelagio: Si qui huius de cetero sacrilegij sectatores quibuscumque locis potuerint reperiri, aut de prauitate B damnata aliquem rursus proferre sermonem: à quocumque correpti, ad competentem Iudicem pertrahantur: quos, siue clericus siue laicus fuerit, deferendi habeat potestatem, & sine præscriptione aliqua perurgendi, quos relicta communis sententiæ luce, nouæ disputationis tenebras introferre deprehenderit, contra Apostolicam scilicet disciplinam, Euangelicamq; claram & sine errore sententiam, vafra rudis sectæ calliditate pugnantes, inuolentesque splendentem fidem veri*, ambagibus differendo. QVAE STATVANTVR ADVERSVS PELAGIANOS. *

Hos ergo repertos vbicumque de hoc tam nefando scelere conferentes, à quibuscumque iubemus corripi, deductosque ad audientiam publicam, promiscuè ab omnibus accusari, ita vt probationem cōuicti criminis stylus publicus insequatur, ipsis inexorati exilij deportatione damnatis. Decet enim originem vitij à conuentu publico sequestrari, nec in communi eos celebritate consistere, qui non solùm facto nefario detestandi, verùm etiam exemplo C venenati spiritus sunt cauendi. Iuuat autem per omne penè Imperium nostrum, qua mundus extenditur, huiusmodi promulgata diffundi: ne scientiæ fortasse dissimulatio pastum præstet errori, atque impunè se quisque putet audire, quod condemnatum vigore publico, sese finxerit ignorare. Data prid. Kalendas Maias, Rauennæ, DD. NN. Honorio XII. & Theodosio VIII. AA. Conss. hactenus sanctio Honorij Imperatoris.

Ad hoc ipsum Imperatoris rescriptum allusisse visus est Iulianus Pelagianus, dum ait aduersus Catholicos[a]: Si pro vobis potiùs ab Imperatore responsum est: cur non in medium profilitis, & hoc publicis potestatibus allegatis, vos esse monstrantes, quorum Christianus Princeps approbauit fidem?] hæc ipse insultans, cauillare conatus ipsum rescriptum, sed & exprobrans Catholicis quòd ab Imperatore auxilium petiissent. Hunc verò ita petulanter agentem S. Augustinus aduersarijs scriptis egregiè confutauit. Meminit eiusdē quoque Ho- D rorij Imp. edicti Possidius[b], editumque ab eo affirmat, postquā ab Apostolica sede cognouit Pelagium atque Cælestium esse damnatos: ait enim: Et hoc tale de illis Ecclesiæ Dei Catholicæ prolatum iudicium etiam piissimus Imperator Honorius audiens ac sequens; suis eos legimus damnatos, inter hæreticos haberi debere, constituit. Vnde nonnulli ex eis ad sanctæ matris Ecclesiæ gremium, vnde resilierant, redierunt, & adhuc alij redeunt, innotescente & prævalescente aduersus illum detestabilem errorem rectæ fidei veritate.] hæc Possidius, qui egregiam aduersus eosdem à S. Augustino nauatam operam commendat.

[a] *Apud Aug. cōtra Iulian. Pelag. lib. 3. cap. 1.*

[b] *Possid. in Vit. S. Aug. c. 18.*

Ceterùm post damnatos Romæ à Zosimo Pelagium atque Cælestium, & post promulgatam in eosdem Honorij sanctionem, Concilium Carthaginense sequenti die errores Pelagij condemnasse, inde patens deducitur argumentum: quod cùm testificatione Possidij certum sit, Honorij legem aduersus eos latam fuisse postquam iidem Romę damnati essent; constet- E que ipsum edictum Honorij datum (vt vidimus) hoc anno sub dictis Consulibus pridie Kal. Maias; ipsa autem editio canonum facta legatur Kalendis Maiis, sub qua etiam die repetiti ibi habentur canones Concilij Mileuitani aduersus Pelagianam hæresim constituti: planè liquet dicta die in eo Concilio eam hæresim esse damnatam. ROMAE PRIMVM, INDE CARTHAGINE DAMNATI PELAGIVS ET CAELESTIVS

Cùm igitur Pelagius cum suis Romæ à Zosimo Papa damnationis sententiam accepisset, sparsisque per Christianum orbem eiusdem Pontificis aduersus eosdem scriptis litteris, earumdem auctoritate vbiq. locorū Fideles populi contra Pelagianos anathema inclamarent: qui in errore obstinatiori animo remanserunt, odio tabescentes, exulcerati inuidia, non habentes quid iam detecti facere possent, ad calumnias concinnandas stylum exacuerunt. Præstitit id in primis, qui post Pelagium atque Cælestium sectæ illius habebatur antesignanus, Iulianus Episcopus Capuanus; qui patrocinium hæresis & hæreticorum suscipiens, pro ipsis aduersus Orthodoxos quatuor libros edidit, atque duas epistolas, quarum alteram Romam CALVMNIAE IVLIANI PELAGIANI ADVERSVS ZOSIMVM PAPAM.

misit, alteram nomine decem & octo Episcoporum scripsit ad Thessalonicensem Episco-A
pum. meminit horum omnium S. Augustinus[a]. At quid his inter alia? è stomacho concoctas
odio in Zosimum Papam Romanum clerum, atque ipsum S. Augustinum calumnias viru-
lentas euomuit: quas omnes ipse confutat Augustinus. nam in primis quod ad Zosimum
spectat, hæc ait[b]: Quale est autem, quod beatæ memoriæ Zosimum Apostolicæ sedis Episco-
pum (vt in tua prauitate persistas) prævaricationis accusas? qui non recessit à suo præde-
cessore Innocentio, quem tu nominare timuisti, sed maluisti Zosimum, quia egit primitus
leniùs cum Cælestio; quoniam se in his sensibus vestris, si quid displiceret, paratum esse
dixerat corrigi, & Innocentij litteris consensurum esse promiserat.] & alibi[c]: Innocentij
successorem crimine prævaricationis accusas, quia doctrinæ Apostolicæ & sui decessoris
sententiæ noluit refragari. Sed de hoc interim taceo, ne animum tuum, quem sanare potius
cupio, laudibus tui damnatoris exulcerem.] hæc ipse: quibus apparet cum Pelagio atque B
Cælestio damnatum quoque fuisse à Zosimo ipsum Iulianum Episcopum Capuanum. At
de eius calumnia in Zosimum hactenus.

[a] Aug. ad Bonifac. contra Pelag. lib. 1. c. 1 & 5.
[b] Aug. contra Iulian. lib. 6. c. 12.
[c] Aug. contra Iulian. lib. 1. cap. 4.

Quid insuper idem Iulianus cum suis in Romanum clerum effutierit, ipse etiam S. Au-
gustinus alibi docet his verbis[d]: Quinetiam Romanos clericos arguunt, scribentes, eos ius-
sionis terrore perculsos, non erubuisse prævaricationis crimen admittere, vt contra priorem
sententiam suam, qua Gestis Catholico dogmati affuerant, postea pronunciarent malam
hominum esse naturam. Immo verò Pelagiani spe falsa putauerant, nouum & execrabile
dogma Pelagianum vel Cælestianum persuaderi quorumdã Romanorum Catholicis men-
tibus posse: quando illa ingenia quamuis nefando errore peruersa, non tamen contemptibi-
lia, cùm studiosè corrigenda potiùs quàm facilè damnanda viderentur, aliquanto lenius
quàm seuerior postulabat Ecclesiæ disciplina, tractata sunt. Tot enim & tantis inter Apos-
tolicam sedem & Afros Episcopos concurrentibus & recurrentibus scriptis, Ecclesiasticis etiam C
Gestis de hac causa apud illam sedem Cælestio præsente, & respondente confectis: quæ tan-
dem epistola venerandæ memoriæ Papæ Zosimi, quæ interlocutio reperitur, vbi præcepe-
rit credi oportere, sine vllo vitio peccati originalis hominem nasci? nusquam prorsus hoc
dixit, nusquam omnino conscripsit. Sed cùm hoc Cælestius in suo libello posuisset, inter
illa dumtaxat, de quibus se adhuc dubitare & instrui velle confessus est, in homine acer-
rimi ingenij, qui profectò si corrigeretur, plurimis profuisset, voluntas emendationis, non
falsitas dogmatis approbata est. Et propterea libellus eius Catholicus dictus est, quia &
hoc Catholicæ mentis est, si qua fortè aliter sapit quàm veritas exigit, non ea certissimè de-
finire, sed detecta ac demonstrata respuere. Non enim hæreticis, sed Catholicis Apostolus
loquebatur, vbi ait[e]: Quotquot ergo perfecti, hoc sapiamus: & si quid aliter sapitis, id quo- D
que Deus vobis reuelabit. Hoc in illo factum esse putabatur, quando se litteris beatæ memo-
riæ Papæ Innocentij, quibus de hac re dubitatio tota sublata est, consentire respondit, &c.]
quæ superiùs dicta sunt.

[d] Aug. ad Bonif. contra epist. Pelag. lib. 2. c. 3.
[e] Philip. 3.

Sed quid in Augustinum idem ipse Iulianus Pelagianorum aduocatus? Audi hæc ipsum
Augustinum referentem[f]: Dicis me quoque ipsum innouasse sensus meos, & initio conuer-
sionis meæ hoc sensisse quod tu. Sed fallis, aut falleris, siue calumniando iis quæ nunc dico,
siue non intelligendo, vel potiùs non legendo ea quæ tunc dixi, &c.] pluribus enim aduer-
sus se ab eo iactatas calumnias confutat. Sed de his hactenus: reliqua enim præterimus, vt
cùm calumniatus est Iulianus Catholicos omnes eadem sapere quæ Manichæi, ex eo quòd
dicerent humanam vitiatam esse naturam.

[f] Aug. contra Iulian. lib. 6. cap. 12.

IVLIANVS IDEM CALVMNIATVS AVGVSTINVM.

CONSTANTIVS QVAE PASSVS A PELAGIANIS.

At parum fuit Pelagianis calumniis agere: verùm quo magis & Romani Pontificis aucto- E
ritate, & lege Imperatoris se se perstringi sentirent, eo audacius correpti furore, in Catholicos
insiliere. Quid enim in humilis conditionis viros admiserint, ex his quæ in Constantium vi-
rum clarissimum Vicaria Præfectura perfunctum perpetrarunt, potest intelligi; de quo pau-
ca tantùm hæc Prosper hoc anno scribit in Chronico[g]: Hoc tempore Constantius seruus
Christi ex Vicario, Romæ habitans, & pro gratia Dei Pelagianis resistens, sanctione eorum-
dem multa pertulit, quæ illum sanctis confessoribus sociarunt.] hæc Prosper.

[g] Prosp. in Chronic. hic Consul.

AVGVSTINVS SCRIBIT ADVER PELAG.

Sed quæ sunt reliqua de rebus Pelagianorum prosequamur oratione. Sanctus Augusti-
nus, qui (vt ait Possidius) decem annos aduersus Pelagianam hæresim infatigabili studio
laborauit, præter alias complures lucubrationes aduersus eam editas, hoc anno, nempe post
damnatam Romæ eamdem hæresim, duos edidit libros, alterum de gratia Christi, alte-
rum verò de Peccato originali, amboseque ad Albinum, Pinianum, & Melaniam Iuniorem

sibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

A sibi notos Hierosolymis degentes; vt vbi Pelagius de sua purgatione securus sedem constituerat, quò maiori facilitate hæresi sua Orbem inficeret, ibi ad salutem omnium paratum aduersus venena distraheretur antidotum: illuc enim religionis ergò Christiani frequenti cœtu concurrere soliti erant. De iisdem verò libris hæc ipse Augustinus[a]: Posteaquam Pelagiana hæresis cum suis auctoribus ab Episcopis Ecclesiæ Romanæ, priùs Innocentio, deinde Zosimo, cooperantibus Conciliorum Africanorum litteris; conuicta atque damnata est; scripsi duos libros aduersus eos, vnum de Gratia Christi, alterum de Peccato originali.] hæc ipse.

[a] *August. Retract. lib. 2. cap. 50.*

Porrò cui hactenus aduersus Pelagianos pugnandum fuit: nouum iam ac planè contrarium priori certamen incubuit, nempe aduersus eos qui negarent penitus liberum arbitrium, sed omnia Dei gratiæ tribuerent. Erant hi ex monasterio Adrumetino, qui (inquit B ipse Augustinus) quod grauius est, negabant in die Iudicij Deum esse redditurum præmium secundùm opera hominum. Contrà verò alij ibi sic defendebant liberum arbitrium, vt negarent Dei gratiam, asserentes eam secundùm merita nostra dari. Scripsit igitur ipse S. Augustinus ad vtramque partem confutandam duos commentarios[b], alterum de Gratia & libero arbitrio, de Correctione verò & gratia alterum, ambos ad Valentinum & monachos Adrumetinos: ad quos etiam extant datæ duæ epistolæ, in quarum posteriori, hoc anno se eam scripsisse, significare videtur his verbis: Quòd Papæ Zosimo de Africano Concilio scriptum est, eiusque rescriptum ad vniuersos totius Orbis Episcopos missum, & quod posteriori Concilio plenario totius Africæ contra ipsum errorem breuiter constituimus, & supra memoratum librum meum, quem modo ad vos scripsi, hæc omnia & in præsenti legimus cum ipsis, & per eos misimus vobis.] vocat posterius Concilium illud, quod C hoc anno est celebratum, sic ab eo dictum respectu prioris, cuius idem meminerat, sub Innocentio Papa Carthagine celebrati. Vides, lector, simulac pullularunt infructuosi palmites negantium liberum arbitrium, continuò ab Augustino fuisse conuulsos, sicut & alios malos frutices, ex quibus recentiorum Nouatorum praua dogmata plantæ adulterinæ oborta sunt.

DISSENSIONES DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO ADRVMETINORVM MONACHORVM.

[b] *Extat tom. 7. cū duabus epistolis.*

Hoc anno, qui primus est post Consulatum Honorij vndecimũ, & Constantij secundum, mense Februarij celebratum habetur Concilium Telense: ita quidem mendosè legitur, sed Teleptense restituendum est. erat Telepte prima sedes prouinciæ Bizacenæ, cui Donatianus nomine Episcopus præerat, qui huic Concilio præfuisse legitur; quẽ & inuenies subscripsisse Concilio Mileuitano, eodem sedis titulo, nimirum: Donatianus Teleptẽsis primæ sedis subscripsi] qui item reperitur nominatus in Concilio Carthaginensi hoc anno Kalendis Maij habito: nam ibi in fine hæc de electis iudicibus: D De prouincia Bizacena cum sancto sene Donatiano Primate, Cresconius, Iocundus, & Æmilianus] quos inuenies recensitos in dicto Concilio Teleptensi, nempe Cresconium, Iocundum, & Iulianum loco Æmiliani Episcopos qui Concilio interfuerunt: vt non sit quod dubites, Telense, esse restituendum, Teleptense. In quo quidem Concilio nihil aliud præterea factum reperitur, nisi quod ad causæ, de qua controuersia vertebat, definitionem, iussa est recitari decretalis epistola Siricij Romani Pontificis ad Africanos Episcopos data: vt planè intelligi possit, quanta esset obseruantia Africanæ Ecclesiæ erga decreta Romanorum Pontificum, cùm in Conciliis primo loco datæ olim ab illis epistolæ recitari iuberentur; quod & antea factum Vincentius & Fortunatus legati testati sunt. Quid præterea ibidem actum sit, nihil apparet.

DE TELEPTENSI CONCILIO BIZACENAE PROVINCIAE.

E Contigit insuper hoc ipso anno, vt sancto Augustino & aliis Episcopis iniungeretur legatio à Zosimo Romano Pontifice in Cæsariam Mauritaniæ. Fidem sanè facit huius rei ipse Augustinus in exordio epistolæ ad Optatum, in qua hæc habet[c]: Illæ litteræ, quas ad Mauritaniam Cæsarienſem misisti, me apud Cæsaream præsente venerunt, quo nos iniuncta nobis à venerabili Papa Zosimo Apostolicæ sedis Episcopo Ecclesiastica necessitas traxerat.] Porrò Possidius ait, non Augustino tantùm, sed aliis Episcopis commissam fuisse huiusmodi legationem; quos illos puto, quorum nomina recitantur in ipso exordio Gestorum cum Emerito. Quid autem ibi agi contigerit, idem sanctus Augustinus his narrat verbis[d]: Orta est nobis necessitas pergendi in Mauritaniam Cæsarienſem. Ibi apud ipsam Cæsaream Emeritum Donatistarum Episcopum vidimus, vnum scilicet eorum septem, quos pro suæ causæ defensione delegerant *(Donatistæ videlicet tempore Collationis Carthagine olim habitæ)* & qui in eadem causa maximè laborauerat. Quæ cùm illo egerimus,

S. AVGVSTINVS LEGATVS A ZOSIMO PAPA.

[c] *Aug. epist. 157.*

[d] *Aug. Retr. cap. 51.*

præsentibus Episcopis eiusdem prouinciæ &plebe Cæsariensis Ecclesiæ,in qua ciuitate & ciuis & memoratorum hæreticorum Episcopus fuit,Ecclesiastica Gesta testantur,quæ in meis habentur opusculis. Vbi non inueniens quid responderet,totum sermonem meum, quem de solis Maximianistis in auribus eius & omnium qui aderant explicaui, tamquam mutus audiuit.Hic liber, vel hæc Gesta sic incipiunt: Glorioſissimis Impp. Honorio XII. & Theodosio octauùm Consſ.] est hic quidem præsens annus. Extantque ipsa Acta[a] Integra, consignata iisdem Consulibus, XII. Kalend. Octobris: quorum meminit & Possidius,qui interfuit, aitque[b]:

[a] *Aug. lib. de Gest cum Emerito.*
[b] *Possid. in Vit. S. Aug. c.14.*

Postea in Cæsariensi Mauritaniæ ciuitate constitutus venerabilis memoriæ Augustinus, quo cum venire cum aliis eius coepiscopis, sedis Apostolicæ litteræ compulerant, ob terminandas videlicet alias Ecclesiæ necessitates. Hac ergo occasione prouenit, vt Emeritum ciusdem loci Donatistarum Episcopum, quem suæ sectæ præcipuum in illa Collatione habuerunt defensorem, videret, & cum eodem publicè in ecclesia, populo adstante diuersæ communionis, ex hoc ipso disputaret & prouocaret Gestis Ecclesiasticis; vt quod fortè (sicut dicebat) prosequi potuit in Collatione,sed permissus non fuerat, in præsenti sine alicuius potestatis prohibitione aut potentia securus dicere minimè dubitaret: & in sua ciuitate,suis omnibus præsentibus ciuibus,fiducialiter propriam defendere communionem non denegaret. Iste nec hac hortatione, nec suorum parentum & ciuium instanti petitione id facere voluit: qui ei pollicebantur, se ad eius redituros communionem, etiam cum discrimine patrimoniorum, salutisque suæ temporalis, si modò Catholicam superaret assertionem.

QVID CAESAREAE S. AVGVSTIN. CVM EMERITO.

At ille amplius dicere illis Gestis nihil voluit, nec valuit, nisi tantùm: Iam illa (inquit) Gesta continent apud Carthaginem inter Episcopos confecta,vtrum vicerimus, an conuicti fuerimus. Et dum à Notario,alio loco,vt responderet admoneretur,& reticeret, eius cunctis manifestata diffidentia,Ecclesię Dei augmenta ac firmamenta prouenerunt.] hæc Possidius.Exprobrat id ipsum pluribus S. Augustinus agens aduersus Gaudentium[c], retunditque hominis dicacitatem,cùm tum ipse,tum alij Donatistæ effutirent,non licuisse in Collatione illa Carthaginensi, vel metu armatorum, vel gratia præsidentis magistratus, prosequi causam: quam modò tali occasione, vbi nullus metus, omnisque adesset securitas, in ciuitate propria, impellentibus licet suis, omnino tacuerit, causæ diffidens,quam fouebat iniquam.

[c] *Aug. contra Gaudent. lib. 1. c.14.*

Quo tempore (ipse inquit Augustinus[d]) scripsi etiam librum de Correctione Donatistarum,propter eos qui nolebant illos legibus Imperialibus corrigi.] est hæc epistola ad Bonifacium Comitem scripta[e].

[d] *Aug. Retr. lib.2. c.48.*
[e] *Aug. epist. 50.*

AVGVSTIN. CORRIGIT PRAVVM CAESARIENSIVM VSVM.

Quid præterea magna ciuium vtilitate idem S. Augustinus egerit, cùm Cæsareæ esset, ipse alibi alia occasione narrat his verbis[f]: Denique cùm apud Cæsaream Mauritaniæ populo dissuaderem pugnam ciuilem, vel potiùs plusquam ciuilem, quam Cateruam vocabant: neque enim ciues tantummodo, verùm propinqui & fratres,postremò parentes ac filij lapidibus inter se, in duas partes diuisi, per aliquot dies continuos certo tempore anni solemniter dimicabant,& quisque (vt quemque poterat) occidebat. Egi quidem granditer, quantum valui,vt tam crudele atque inueteratum malum de cordibus & moribus eorum auellerem,pelleremque dicendo. Non tamen egisse aliquid me putaui, cùm eos audirem acclamantes, sed cùm flentes viderem: acclamationibus quippe se doceri & delectari,flecti autem lacrymis indicabant. Quod vbi aspexi, immanem illam consuetudinem à patribus & auis, longeque à maioribus traditam, quæ pectora eorum hostiliter obsidebat, vel potiùs possidebat,deuictam, antequam re ipsa id ostenderetur, credidi. Moxque sermone finito, ad agendas Deo gratias corda atque ora conuerti. Et ecce iam ferme octo vel amplius anni sunt, propitio Christo, ex quo illic nihil tale tentatum est.] hactenus de his ipse.

[f] *Aug. de Doct. Christ. lib.4.c.24.*

BALATIONES S. AVG. INSECTATVS.

Irrepserant & alij ex Gentilium ritu in Africanam Ecclesiam praui vsus,quos idem S. Augustinus verbi Dei falce succidit, vt inter alios illi de quibus sic ipse ad populum[g] pro concione: Isti enim infelices & miseri homines, qui balationes & saltationes ante ipsas basilicas sanctorum exercere nec metuunt, nec erubescunt, etsi Christiani ad ecclesiam venerint, Pagani de ecclesia reuertuntur; quia ista consuetudo balandi de Paganorum obseruatione remansit.Et iam videte qualis est ille Christianus, qui ad ecclesiam venit orare, & neglecta oratione, sacrilega verba Paganorum non erubescit ex ore proferre. Videte tamen, fratres carissimi,si iustum est,vt ex ore Christianorum, vbi corpus Christi ingreditur, luxuriosum canti-

[g] *Aug. de tempor. ser.215.*

A canticum quasi venenum diaboli proferatur.] hæc ipse.ex cuius quoque prædicatione balationes sublatæ fuerunt,quas saltando more Gentilium exercebant:saltatio tamen remansit; sed vocem balandi, pro saltando,vulgus retinuit.

Rursus verò de alia ex idololatria manante, sed iam proscripta consuetudine ita ad eumdem populum:Et licet credam,quòd illa infelix consuetudo ,quæ de Paganorum praua obseruatione remansit, iam nobis castigantibus, & de locis istis fuerit, Deo inspirante, sublata: tamen si adhuc agnoscatis aliquos illâ sordidissimam turpitudinem de hinnicula vel ceruula exercere,ita durissimè castigate, vt eos pœniteat rem sacrilegam commisisse. Et si quando Luna obscuratur, adhuc aliquos clamare cognoscitis; & ipsos admonete, denunciantes eis, quàm graue sibi peccatum faciunt, quando Lunam, quæ Deo iubente certis temporibus obscuratur,clamoribus suis à maleficiis sacrilego ausu se defensare posse confidunt. Et si adB huc videtis aliquos ad fontes,aut ad arbores vota reddere,& (sicut iam dictum est) sortilegos etiam & diuinos, vel percantatores inquirere, phylacteria etiam diabolica & characteres, aut herbas vel succos sibi aut suis appendere; durissimè tanta eorum peccata increpantes, dicite, quia quicumque fecerit hoc malum, perdit baptismi sacramentum. Et quia audiuimus, quod aliquos viros vel mulieres ita diabolus circumueniat, vt quinta feria nec viri opera faciant,nec mulieres lanificium: coram Deo & sanctis Angelis eius contestamur, quia quicumque hoc obseruare voluerint, nisi per prolixam & duram pœnitentiam tale sacrilegium emendauerint, vbi arsurus est diabolus, ibi & ipsi damnandi sunt. Isti enim infelices & miseri, qui in honore Iouis in quinta feria opera non faciunt, non dubito quod ipsa opera die Dominico facere nec erubescunt, nec metuunt. Et ideo quoscumque tales esse cognoueritis, dirissimè castigate. Et si se emendare noluerint, nec ad colloquium, nec C ad conuiuium vestrum eos venire permittite. Si verò ad vos pertinent, etiam flagellis cædite: vt vel plagam corporis timeant, qui de animæ suæ salute non cogitant.] hæc ipse; de quo & superius diximus, ab ipso sublatum fuisse in festis sanctorum martyrum vsum citharæ,conuiuia, atque choreas; de quibus amouendis adhuc eiusdem sermones extant ad populum habiti [a].

QVAE SVPERSTITIONES AB ILLE RE CONATVS S. AVGVSTINVS.

Infectatus est pariter abusus illos, quos ex negligentia quorumdam Christianorũ sensim illabi cognouit,eosdemque ipso sui ortu conuellendos curauit; nimirum de illis qui negligerent interesse sacris Missis, quiúe recederent antequam absoluerentur, quique sermones in ecclesia miscerent, dum missæ dicebantur, sed & in eos qui quererentur de prolixitate Missarum: de his enim ista habet [b]: Adhuc quoque (quod valde dolendum est) conqueri vobiscum volo,quia sunt aliqui & maximè potentes huius mundi, qui cùm veniunt ad eccleD siam,nõ sunt deuoti ad laudes Dei celebrandas,sed cogunt presbyterũ,vt abbreuiet Missam, & ad eorum libitum cantet:nec ei licet morem Ecclesiasticum sequi propter illorum gulam & auaritiam, &c.] Vides morem pristinum canendi omnes Missas; & considera vnde introductum sit, vt eædem etiam voce submissa dicantur; & vnde pariter euenerit, vt in ipso introitu Missæ, dicta antiphona, qui sequitur psalmus non ipse integer ex more pristino, sed vnus tantùm ipsius versus dicatur. At in ipsa Romana Ecclesia, non vt psalmus vnus dumtaxat ante Missam præcineretur,sed integrum Psalterium cum antiphonis psalleretur, Cælestinus Papa (vt suo loco dicemus) constituit. Sed de his hactenus, in quæ diuertimus occasione ipsius Augustini legationis ad Ecclesiam Cæsarienſem à Zosimo Papa ipsi ac collegis Episcopis creditæ. Quo tempore certum est,eumdem scripsisse epistolam ad Optatum de origine animæ, & aduersus Pelagianos: id quidem ex eius scriptionis exordio redditur E manifestum [c]. Vt planè mirum sit considerare res omnes ab eodem Augustino hoc anno gestas atque conscriptas,quarum facta est à nobis superius mentio. vnde idem ipse ad Albinum & socios [d]: Inter occupationes nostras, multo apud Carthaginem, quàm vbicumque alibi densiores, &c.]

[a] *Aug. de diuers. ser. 125 De S. Cyp. ser. 3. & in Psal. 12. conc. 2.*

IN ARVSTI AVGVSTINVS DECLAMAT.

[b] *Aug. de Ep. ser. 251.*

[c] *Aug. epist. 157.*

[d] *Aug. de Gratia Christi c. 1*

Hoc item anno Zosimus Papa ad Gallos, Hispanos, & Afros decretalem epistolam dedit aduersus eos, qui ad sacerdotium confestim proruunt absque alia præuia ministratione in singulis, qui sacerdotium præcedunt, ordinibus; definiens quantum temporis in quolibet ordine quis debeat ministrare. non extant ipsæ quidem litteræ, sed eadem repetit in epistola [e] eodem argumento conscripta hoc eodem anno ad Hesychium Episcopum Salonitanum.

ZOSIMI PAPAE DECRETVM DE MINISTRIS ECCLESIAE ORDINANDIS.

[e] *Zosim. epi. 1. tom. 1. epist. Rom. Pont.*

Quod insuper ad res Galliarum spectat;hoc item anno Zosimus Papa Proclum Massilienſem Episcopum ob illicitas Episcoporum ordinationes damnatum,noua adhuc molientem

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem litteris est insectatus, scribens de his ad Patroclum Episcopum Arelatensem epistolam, quæ in veteri Arelatensi codice sic descripta habetur: A

Zosimus Patroclo Episcopo Arelatensi.

Cùm & in præsenti cognoueris, & frequentibus à nobis litteris ipse sis monitus, vt auctoritate Metropolitani, quam tibi Apostolicæ sedis pronunciatione firmauimus, Proculi ausibus conatibusque illis, quibus adhuc reputat aliqua posse turbare, huius rei * oppressus occurreres, renitens rigore, censuraque quam pro regularum confirmatione susceperas; quippe cùm & tibi nostrum delegatum nosses officium, & illum scires esse damnatum: miror quid post ista Proculo liceat ac vacet illa quæ consueuerat, aut peiora committere. Quidnam putant vnde istam habeas potestatem tuam, vt censuerimus, censeamusque quicunque de illis ad nostras regiones veniunt, sine tua non suscipiendos esse Formata, nec probandum quem non prouincia positus ipse probaueris? Post istam ecce B delegationem ad nos rumor aduenit, Proculum quasi consuetis ludere, & vt moribus suis iunxisse sibi quosdam idoneos turbationibus homines, & post illa quæ illi interdiximus ordinasse. Sed sciant quibus hanc epistolam volumus in notitiam peruenire, suscepisse nullatenus posse, quia aut contra regulas repentè, aut postquam interdiximus, illi sunt ordinati. Data III. Non. Mart. Honorio XII. & Theodosio VIII. Augg. Conss.] quo etiam tempore eodem argumento litteras scripsit ad Massilienses, quæ ex eodem Arelatensi codice petitæ sic se habent:

Zosimus clero, ordini, & plebi consistenti Massiliæ.

Non miror Proculum incõsuta adhuc fronte durare, & oblitum penitus pudoris quotidie digna damnatione committere; nec aliquando desistere, vt toties commonitus prohibitusque non cesset. esse * cœtum vestræ dilectionis sua qua sola notus est turbatione C confundit, nec Ecclesiam patitur esse concordem, cùm suis indigeat semper officiis, quatenus aggerens postrema prioribus, malum aliquod quod antè commiserat, in peius emendet: Cùm ipse iam non sit Episcopus, Episcopos facit, & humanus largitor aliis se dicit posse præstare, quod datum sibi aliquando immeritò tenere non potuit. Addens sibi, iungitque inquietæ mentis homines, & qui soli possunt fauere damnato, per quoscumque turbarum studiosos cogitat, ac sua fidens societate conficiat. Sed habeo, fratres charissimi, vestri curam, molestè ferens, quicquid ille quotidianis ausibus facit, id vos Christianum populum, & qui in nostra charitate persistat, posse perferre, nec eius obuiare factis, aut repugnare conatibus. Idcirco curam vestri licet & prioribus commiserim litteris vestræ Metropolitano prouinciæ fratri & Coepiscopo nostro Patroclo, tamen iterum committo, vt ipsius tuti consilio, & pro disciplinarum ratione formati eius obtemperãtes nutibus dignum possitis accipere sacerdotem. Dat. IIII. Non. Mart. Honorio X II. & Theodosio V III. Augg. Conss.] hactenus D res gestæ in causa Procli, instigante Patroclo, viro haud laudato, sed vt alienæ sedis inuasore, admodum improbato, qui Zosimo Papæ nescienti causa fuit iniustè aliqua peragendi: sed de supplicio Patrocli inferius.

Porrò scias Zosimi iudicium à posteris Pontificibus fuisse neglectum. Nam qui successit Zosimo Bonifacius aliter definiuit ex auctoritate sexti canonis Nicæni Concilij, quo statutum est, vt vnaquæque prouincia suum habeat Metropolitanum: scribens enim epistolam ad Hilarium Episcopum Narbonensem (vt suo loco dicetur) iussit eius prouinciæ Metropolim integrè conseruari, neque ad Arelatensis Episcopi iura pertinere: in quam sen- *Coleſt. epi. 1* tentiam Bonifacij successor Cælestinus pariter abiit, vt ex eius litteris[a] patet. Scias pariter eiusmodi controuersiam diu multumque vexasse complures Romanos Pontifices, sopitamque sæpè, iterum in iudicium reuocatam, iudicasseque de ea S. Leonem Papam, vt suo E loco dicturi sumus.

DE CERTA TIDA EPISTOLAE SEVERI EPISCOPI DE MIRACVLIS S. STEPHANI.

Contigit hoc etiam anno conuersio Iudæorum insulæ Minoricensis, virtute sacrarum reliquiarum S. Stephani Protomartyris, quas Orosius (vt dictum est) acceptas Hierosolymis secum in Hispaniam vexit. Acciderunt quidem res admirandæ, toti Christiano orbi factæ perspicuæ ex litteris Circularibus Seueri eius insulæ Episcopi ad omnes Ecclesias datis, & publicè vbique lectis; quas inter alios accepisse liquet Euodium Episcopum Vzalensem in Africa, & coram populo eas recitare fecisse: id enim inscriptus ad ipsum liber testatur his verbis[b]: Eodem namque die, quo ingressę sunt ecclesiam beati Stephani sanctæ reliquię, in ipso principio canonicarum lectionum, epistola quoque ad nos delata cuiusdam Episcopi, Seueri nomine, Minoricensis insulæ, de pulpito in aures Ecclesiæ cum ingenti fauore recitata est: quæ

[b] *Euod. de mirac. S. Steph. l. 1. c. 2. apud Aug. tom. 10. edit. Plantin.*

conti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A continebat gloriosi Stephani virtutes, quas in insula memorata per præsentiam reliquiarum suarum in salutem omnium illic credentium perfecerat Iudæorum. Vnde ex hac recitatione talium factorum suorum, tamquam extentione manuum suarum, acclamãtibus & exultantibus Fidelibus, ipse dicere videretur: Ecce habetis martyrem.] hæc ad Euodium, cuius est apud S. Augustinum[a] honorifica mentio, ad quem etiam extant datæ complures eiusdem Augustini epistolæ, & ipsius ad eum scriptæ. [a] Aug. de diuers. ser. 132. 11. & de Ciuit. Dei li. 22. cap. 18.

Datum est autem nobis eiusdem Protomartyris gratia, vt inter scribendas Vaticanæ bibliothecæ antiquitates, eamdem repererimus Seueri epistolam integram in nullo detrimentum passam: quam (quod nesciamus ab alio editam) hic integram describere, vt egregium antiquitatis monumentum, dignum existimauimus. sic enim habet:

EPISTOLA SEVERI EPISCOPI.

Sanctissimis ac beatissimis dominis, Episcopis, presbyteris, diaconibus, & vniuersæ fra-
B ternitati, totius orbis terrarum, Seuerus Episcopus misericordia Dei indigens & omnium vltimus, in Christo Redemptore nostro æternam salutem.] intelligis consuetum huius temporis symbolum Catholicorum, qui vt se longè abesse à Pelagiana ingruente hæresi demonstrarent, se in ipso titulo gratia & misericordia Dei indigere profitentur. Sed ipsam reddamus epistolam:

Cùm Dei opera reuelari & confiteri honorificum esse, Raphael Archangelus[b] moneat: profecto silere vel celare opera Christi, periculosum est: in quibus tamen adnumerandis maior est gratia, si communi & simplici sermone referantur. Celatur enim quodammodo speciosissima pulchritudo virtutis, si abundantiori eloquio circumdata fuerit atque fucata. Quapropter ego quoque magnalia, quæ apud nos Christus operatus est, non composito, sed veridico sermone referre aggrediar. Insula Minorica, vna ex Balearibus insulis
C est, quarum nomen cunctis populis, sæcularium quoque auctorum litteris, peruulgatum est. Hæc inter Mauritaniam Cæsariensem & Hispaniam medio propemodum æquoris spatio sita, angustis admodum terminis clauditur, longitudinem triginta, latitudinem verò tria millia passuum habens. Quæ nunc idcirco commemorauj, vt agnosci possit, contemptibilia[c] mundi à Domino non solùm in hominibus, sed etiam in locis eligi. In hac itaque insula, quæ omnium terrarum paruitate, ariditate, asperitate postrema est, duo parua oppida, quibus à Pœnis indita nomina, è regione fundata sunt: Iam Mona ad Occasum, Magona ad Orientem spectat. In his mihi omnium mortalium vltimo nuper sacerdotalis officij pondus impositum est. Sed Iammona antiquum à Deo munus etiam nunc retinet, vt Iudæi habitare in ea nequaquam possint. Multos siquidem id temere audentes, aut ægritudine præuentos, aut repulsos, aut morte subitanea extinctos, aut etiam fulmine truci-
D datos tradit vetustas: adeò vt celebris huius rei fama ipsis quoque Iudæis, ne id vltra temere audeant, metum fecerit. Nec hoc fide indignum ducimus, cùm etiam lupos, vulpesque & omnia noxia animalia deesse videamus: cum earum quæ ad vescendum bonæ sunt, ferarum copia magna sit. Illud etiam magis mirum est, quòd colubri & scorpiones sunt quamplurimi, sed amiserunt omnino nocendi violentiam. Cum igitur Iammonam nullus Iudæorum, qui lupis ac vulpibus feritate atque nequitia merito comparantur, ne hospitij quidem iure accedere audeat: Magona tantùm veluti colubris & scorpionibus (vt tradebatur) feruebat, vt quotidie ab his Christi Ecclesia moderetur. Sed antiquum illud beneficium carnale, nuper nobis spirituale renouatum est, vt illa (sicut scriptum est[d]) generatio viperarum, quæ venenatis ictibus sæuiebat, subitò diuina virtute compulsa, mortiferum illud virus incredulitatis abiecerit. [d] Luc. 3.

DE RELIQVIIS STEPHANI IN INSVLA MINORICA RELICTIS.

E Namque diebus penè istis, quibus ego tanti sacerdotij nomen, licet indignus, adeptus sum: presbyter quidam sanctitate præcipuus, à Hierosolyma veniens, Magone non longo tempore moratus est. qui postquam transuehi ad Hispanias, sicut desiderabat, nequiuit, remeare ad Africam denuo statuit.] erat enim Hispania obsessa hoc tempore à Gothis, quod suo loco est demonstratum: & hic presbyter Hispanus erat Orosius. Sed pergit: Tunc beati Stephani reliquias, quæ nuper reuelatæ sunt, cùm ad Hispanias portare constituissent: ipsas, sine dubio martyre inspirante, in memorati oppidi ecclesia collocauit. Quo facto, protinus ille ignis, quem Dominus[e] venit mittere in terram, & quem valde ardere cupit, charitate eius accensus est. Statim siquidem tepor noster incaluit, & factum est cor nostrum (sicut scriptum est[f]) ardens in via. Tunc enim ille in fide iam ardebat zelus, tunc spe saluandæ multitudinis erigebat. Denique statim interciſa sunt etiam salutationis officia, & non solùm familiaritatis consuetudo diuulsa, sed etiam noxia inueteratæ [e] 1. Cor. 1. QVAE MIRANDA SINT MINORICENSIS INSVLAE. [e] Luc. 12. [f] Luc. 24.

species

ſpecies charitatis ad odium temporale, ſed pro æternæ ſalutis amore tranſlata eſt. In A omnibus plateis aduerſus Iudæos pugnæ legis, in omnibus domibus fidei prœlia gerebantur.

CONFLATVM BELLVM INTER CHRISTIANOS ET IVDAEOS.

Iudæorum populus maximè cuiuſdam Theodori auctoritate & potentia nitebatur, qui non ſolùm inter Iudæos, verùm etiam inter Chriſtianos eiuſdem oppidi & ſenſu & honore ſæculi præcipuus erat: ſiquidem apud illos legis doctor, & (vt ipſorum vtar verbo) pater patrum fuit; in ciuitate autem cunctis Curiæ muniis exolutus, & Defenſor iam extiterat, & iam nunc patronus municipium habebat. Chriſtiani autem vt corde, ita etiam & viribus humiles, ſed veritatis robore ſuperiores, patroni Stephani patrocinium deprecabantur: donec vtrique exercitus, cùm iam diem certaminis condixiſſent, datis tunc inducijs diſceſſerunt, Iudæis id magnopere expectantibus, vt ſcilicet Theodorus, in cuius ſe omnis ſynagoga viribus acclinabat, ex Maioricéſe inſula reuerteretur, ad quam fortè viſendæ poſſeſſionis gratia perrexerat. Qui quidem, ſtatim vt ad eum miſſa legatio eſt, remeans, auctoritate ſua multos terruit, ſed non extinxit, ſed conſopiuit contentionis incendium: maiore ſiquidem illico exardeſcens violentia, etiam vicinum oppidum fidei flamma corripuit. Et vt illud *Prou. 18. Salomonis* [a] impleretur: Frater fratrum adiuuans exaltabitur ſicut ciuitas firma & alta: ſtatuerunt multi famuli Chriſti, laborem itineris minimè recuſantes, cunctas animi vires huic bello tradere. B

Pendente igitur prœlio, nos quidem qualia præparauerimus arma, ſubditum huic epiſtolæ commonitorium probat, quod quidem non pro quorundam inſtructione edi voluimus (quippe quia eâ penitus egemus, & quam à beatitudine veſtra magis ſperamus) ſed vt animaduerti poſſit, non minimam nos ſolicitudinem ſecundùm modulum poſſibilitatis noſtræ ſuſcepti habuiſſe certaminis; Chriſtum verò, cuius regnum non in ſermone, ſed in virtute C eſt, nobis ne verbum quidem proferentibus, ſuis omnia viribus conſummaſſe, & abſque vllo ſudore certaminis exercitui ſuo hanc, quam nemo aut optare audebat, aut ſperare poterat, victoriam conceſſiſſe. Iudæi igitur exemplis ſe Machabæi temporis exhortantes, mortem quoque pro defendendis legitimis ſuis deſiderabant. Itaque non ſolùm libros reuoluere, ſed etiam ſaxa, ſudes, iacula, omniaque telorum genera ad ſynagogam conferre cœpere, vt Chriſtianorum aciem virtute ſancti Spiritus munitam (ſi ita res poſceret) etiam corporis viribus propulſarent.

IVDAEI PROMPTI AD BELLVM

Interea dum hi apparatus gererentur, magnoque altrinſecus ſtudio futurum inſtituitur bellum: vtrinque exercitus inenarrabilibus & abſolutiſſimis ſomniis commouentur: quorum ſi nullam penitus facerem mentionem, non minimam videbor partem diuinæ gloriæ operuiſſe. Sic enim S. Apoſtoli Pauli ſomnium Lucas [b] ſacræ hiſtoriæ inſeruit, dicens, vi- D *b Act. 16.* rum Macedonem aſtitiſſe in viſione noctis, orantem vt iuuaretur ab eo; & hac Apoſtolum viſione præmonitum, itineris alio deſtinati curſum ad Macedoniam conuertiſſe. Quanto itaque Domini noſtri Ieſu Chriſti maior eſt gloria, quod id minimis atque indignis famulis reuelare dignatus eſt, quod etiam beato Apoſtolo demonſtratum Scriptura celare noluit? Igitur breuitatis cauſa, ne beatitudini veſtræ faſtidium fortaſſe gignatur, duo tantùm ſomnia inferam.

VISIONE PER SOMNIVM FIDELES ADMONITI. *præmiſiſſe

Apud nos deuota quædam religioſiſſima, nomine Theodora, quæ & virginitate corporis, & religione propoſiti, & nominis interpretatione typum portare Eccleſiæ mereretur, vidit in viſione noctis viduam quamdam nobiliſſimam ad me, qui non pro merito, ſed pro diuini muneris largitate ſacerdotio fungor, inſertas litteras per ſe miſiſſe*, quibus mihi cunctos agros ſuos ad ſeminandum ſuppliciter offerret. Simili etiam ſomnio me quoque vltimum E peccatorum ad ſeminandum præcingere & commonere dignatus eſt. Vidua enim quædam altera nobiliſſima, quam ſynagogæ ſpeciem habuiſſe non dubium eſt, me, vt agros ſuos incultos ſuſciperem, coſque quando tempus ſementis vrgeret, diligenter excolerem, deprecabatur. Quæ eſt autem altera nobiliſſima vidua, niſi illa, quæ Chriſtum impiè perimendo, ſemetipſam crudeliſſimè viduauit? Hoc ſomnium vtriuſque vnum eſt. Ante triginta fermè quàm impleretur dies, & vidiſſe nos, & licet abſolutionem eius ignoraremus, tamen fratribus indicaſſe, manifeſtum eſt.

Apud Iudæos quoque miro diuinæ diſpenſationis ordine, vt & nominis Theodori, & officij mei in vno homine ſocietas conueniret, Theodorus qui ſummus ſacerdos perfidi populi erat, ſomnium, quod viderat, non ſolùm Iudæis, ſed etiam propinquæ cuidam matrifamilias primariæ ipſius ciuitatis, multiſque etiam aliis Chriſtianis, antè non parum

quàm

Universidad de Deusto
Biblioteca

A quàm adimpleretur tempus, his sermonibus propalauit: Eunti mihi (inquit) in synagogam, duodecim viri manus obuias obtulerunt, dicentes: Quo vadis? leo illic est. Cùm ergo, VISIO THEODORI IVDAEI.
audito leonis nomine, trepidare cœpissem; locum tamen, dum fugam paro, vnde introspicerem, reperi, & vidi monachos illic mira suauitate psallentes: maior mihi pauor illico adiectus est; & nisi in cuiusdam nomine Ruben ingressus fuissem domum, & inde ad matrem propinquam cursu præcipiti conuolassem, nequaquam curam mortiferi terroris euasissem. Illa me exanimem sinu suo confouens, à discrimine pariter & à metu eripuit. Hoc eius somnium valde clarum est, & interpretatione non indiget. Quis enim leo, nisi ille de tribu Iuda radix[a] Dauid? Quæ propinqua illa, nisi de qua scriptum est[b]: Vna est propinqua mea? Illud ergo solùm videbatur obscurum, quòd in domum Ruben Iudæi, à leone cum terreretur, ingressus est: quod quidem nobis postmodũ ab ipso leone, qui terruit,
B vt saluaret, euidentissimè expositum est: quod dehinc suo explicabimus loco. Nunc autem cœptæ rei ordinem prosequar.

[a] *Apoc. 5.* [b] *Cant. 6.*

Ex Iammonensi ciuitate ad profectionem famulorum Christi multitudo conuenit, quæ in ipso oppido putabatur consistere: tantaque difficillimi itineris laborem alacritate confecit, vt triginta millia passuum iucundius transuolaret, quàm si ad suburbanum aliquod amœnissimum ad conuiuia epulaturi vocarentur. Igitur Magonam peruenimus. Statim ego, missis clericis, aduentum meum Iudæis nunciaui, & vt ad ecclesiam sanctam accedere dignarentur, poposci. Illi autem inopinatum nobis nuncium remittentes, mandauerunt, ecclesiam sibi (ne, credo, polluerentur) ingredi die eadem non oportere: esse enim diem sabbati, cuius festiuitatem suis illi actibus corrupissent. Rursum ego expetiui, vt me ad synagogam, si mallent, opperirentur, quandoquidem ingressus ec-
C clesiæ pollutio videretur: non vtique eos à nobis in die festi sabbati ad opus seruile compelli; futurum autem honestissimum de lege conflictum, nec excitandas lites & fabulas esse miscendas: aut, si non astutè certamen fugerent, & simplicem afferrent excusationem, ostenderent præceptum, quod in eo die sermonem conferre, prohibitum sit. Ad hæc cùm illi in omnibus contradictionem obstinatissimam retulissent, tandem illius leonis terrore compulsi, ad domum, in quam hospitio accesseram, confluxerunt. Ibi ego: Quæso (inquam) fratres, quare quasi aduersus latrones, præsertim in ciuitate Romanis legibus subdita, aceruos saxorum, omniaque armorum genera congregastis? Nos acquirere cupimus, vos perdere desideratis? Non est (quantum arbitror) æquum, vt tam varia lite alterutrum laboremus: vos verò (vt video) sititis nostrum sanguinem, nos verò vestram salutem. SEVERVS PROVOCAT IVDAEOS.

D Ad hæc illi paululum territi, negauere factum: nostris affirmantibus ita se habere, etiam cum iureiurando renitebantur. Tunc ego, vt nodum cœptæ contentionis abscinderem: Vbi res (inquam) oculis probari potest, iuratione quid opus est? eamus igitur ad synagogam, & vtrum pro vitio an veritate vestra nitatur assertio, vobismetipsis testantibus, comprobabitur. Pergere igitur ad synagogam cœpimus, & hymnum Christo per plateam ex multitudine lætitiæ canebamus: psalmus autem, qui mira iucunditate etiam à Iudæorum populis decantabatur, hic fuit[c]: Periit memoria eorum cum strepitu, & Dominus in æternum permanet. Sed antequam ad synagogam peruenirem, quædam Iudææ mulieres (ordinatione credo Dei) audaciam præsumentes, vt scilicet nostrorum lenitas incitaretur, lapides in nos ex superiori loco immanissimos iactare cœperunt: qui (mirum dictu) cùm super confertissimam multitudinem, grandinis instar, descenderent,
E neminem nostrorum non solùm ictu, sed nec tactu quidem vexauere. hic agnis suis leo ille terribilis mansuetudinem paululum abstulit: omnes siquidem, reclamantibus nobis, saxa corripiunt, & pastoris commonitione posthabita, cùm vnum potiùs consilium cunctis zelus potiùs Christi quàm ira suggereret, lupos cornibus impetendos censuerunt; quamuis hoc illius, qui solus bonus pastor est, nutu factum esse, nulli dubium sit. Denique ne cruentam gregi suo videretur præstitisse victoriam, nemo Iudæorum se contactum saltem fuisse, ne pro inuidia quidem (vt mos est) simulauit. Sanè quoniam omnimodis debemus vitare mendacium, vnus ex omni Christianorum numero inuentus est, qui cum Acham[d] illi similis esse vellet, qui sub Iesu Naue de anathemate spolia concupiuit: nam seruus cuiusdam Christiani, solus, dum aliquid à synagoga diripere concupiscit, in lapidem offensionis incurrit. Quidam verò nostrorum, quasi aduersus Iudæum, lapidem iniecit: qui capiti eius illisus, vt capitis sui, id est, Christi, meminisset, admonuit: PROCESSIO CVM CANTV. IVDAEORVM FEMINAE IACIVNT LAPIDES IN CHRISTIANOS.

[c] *Psalm. 9.* [d] *Iosue 7.*

quod

quod vulnus licet periculosum non fuerit, tamen & illum rapinæ suæ confiteri concupiscentiam compulit; & cunctos, ne similiter laberentur, præsenti terruit vltione. A

IVDAEORVM SYNAGOGA INCENSA.

Igitur postquam Iudæis cedentibus, synagoga potiti sumus, nullus ex ea quicquam non dico abstulit, sed nec cogitauit diripere: omnia eius ornamenta, exceptis libris atque argento, cùm ipso pariete ignis absumpsit: libros sanctos, ne apud Iudæos iniuriam paterentur, sustulimus: argentum verò, ne vel de præda nostra, vel de suo dispendio quererentur, ipsis reddidimus. Euersa itaque, cunctis Iudæis stupentibus, synagoga, ad ecclesiam cum hymnis perreximus: & auctori victoriæ nostræ gratias referentes, effusis precibus poscebamus vt vera perfidiæ antra Dominus expugnaret, & tenebrosorum pectorum infidelitas coargueretur à lumine.

CONVERTI TVR RVBEN.

Ruben quidam Iudæus à Domino, vt primogenitus omnium constitueretur, est electus: nam clamore sanctissimo lætificans corda multorum, absolui se à vinculis Iudaicæ superstitionis deprecabatur: statimque primitiuus Iacob factus, signum salutare suscepit; & inde nostris lateribus atque consiliis inhærens, obstinatissimam cunctorum duritiem nobiscum increpat. Triduum (ni fallor) emensum est, ex quo nostri in oratione, & Iudæi in perfidia perstitere. Post hæc venit Theodorus, multitudinis suæ agmine circumseptus, ad locum, in quo soli synagogæ parietes (qui post hæc credentibus Iudæis sunt subuersi) supereſſe videbantur: ad quem locum Christianorum pariter multitudo conuenit. Ibi Theodorus cùm audacter de lege disserens, omnia quæ obiiciebantur, irrideret, atque peruerteret: populus Christianus videns quòd verbis superari non posset humanis, auxilium de cælo implorauit. Omnes itaque pariter clamantes, cum summo vnitæ vocis fragore dixerunt: Theodore crede in Christum. Mira indulgentissimi Domini misericordia, adhuc parua petebantur, & maiora concesserat. Immo non mirum est de omnipotente miraculum. Ipse etenim virtutem clamoris huius in auribus Iudæorum commutauit, qui olim effecit, vt quatuor leprosi [a] Regis Syriæ, qui Samariam obsederat, castris potirentur, & qui per Gedeon Madianitarum agmina conturbauit, deditque trecentis [b] eius viris ingentem sine labore victoriam, efficiens per terrorem, vt mutuis hostium multitudo vulneribus prosterneretur. Ita & nunc ista vox longè aliter à circumstantibus Iudæis suscepta est, quàm à nostris immittebatur: omnes enim putauerunt dictum: Theodorus credidit. Itaque existimantes principem perfidiæ suæ ad Christi fidem fuisse conuersum; cuncti pariter trepidi, vbi timor non erat, terrebantur: mulieres eorum, sparsis crinibus, occurrentes cum ferali vlulatu nomen Theodori, repetitis vocibus, accusabant, dicentes: O Theodore quid feciſti? Viri autem, alij ad deuios saltus & fixuras montium confugere: alij per ipsius oppidi angiportus discurrebant, locum in quo delitescerent, inuenire cupientes. B C D

IVDAEORVM MIRACVLOSA DISPERSIO.

[a] 4. Reg. 7.

[b] Iudic. 7.

Ipse Theodorus stupore perculsus, diuinam sententiam in plebe sua cernebat impleri. Fugit impius [c], nemine persequente: sed tamen non nemine: persequebatur enim eos ille leo terribilis, qui de synagogæ loco (sicut Theodoro fuerat reuelatum) per monachos rugitum emiserat, quo resistentes tremefecit inimicos. Stabat igitur Theodorus in loco prorsus eodem, quo ei pridem per somnium terror fuerat leonis iniectus: & cùm causam tantæ trepidationis inquireret, & nomen solummodo nostri leonis audiret, nullam illic (sicut ferebatur) feritatem videns, tantùm psallentes monachos intuebatur; & ab omni suorum multitudine destitutus, atque elabi parans, etiam ipse pedum viam prospiciebat: quem cum horribili formidine apprehensum, non solùm colore vultus, verùm etiam vocis officio destitutum Ruben ille sanctissimus aspexisset, propere accedit, & trementem blando sermone compellans, ad Christi fidem cohortabatur; atque ingerens ei pro suffragio metus suæ credulitatis exemplum, domus figuræ, ad quam pauore leonis confugeret, quodammodo satisfacere videbatur. E

[c] Prouer. 28

Verùm, vt & nos fideliter vniuersa narremus; & vos, qui non eloquij ornatum, sed veritatem quæritis, libentiùs audiatis: ipsius Ruben verba inferens, nihil ex simplicitate dictorum eius subtraham. Aiebat enim: Quid times, domine Theodore? si vis certè securus & honoratus & diues esse, in Christum crede, sicut & ego credidi. Modò tu stas, & ego cum Episcopis sedeo. si tu credideris, & tu sedebis, & ego ante te stabo. Hos sermones Theodorus alta mente suscipiens, ad nos ait: Faciam quod vultis:

THEODORVS ASSENTITVR FIERI CHRISTIANVS.

tenete

Universidad de Deusto
Biblioteca

A tenere (inquit) promissionem hanc. Sed permittite mihi, vt priùs alloquar plebem meam, vt maiorem conuersionis meæ etiam ex reliquis possim habere mercedem. Hæc eius sponsio cum inexistimabili cunctorum exultatione susceptа est: alij in eum amabiliter irruentes, os ipsius & colla mulcebant; alij eum vlnis mollibus amplectebantur; alij autem dexteram dexteræ adiungere, & sermonem conserere gestiebant. THEODORVS ASSENTITVR FIERI CHRISTIANVS.

Perrexit igitur Theodorus ad atrium suum quolibet officio nostrorum lætus, tamen anxietate non penitus carens. Nam licet in domum Ruben per promissionem suam iam veniretur, ingressus tamen & tunc trepidus erat, quia nondum ad propinquam venerat, quæ eum post triduum materno suscepit sinu, & ab omni perturbatione trepidationis absoluit. Nos autem ad ecclesiam cum hymnis ex more perreximus. Benedictus est pater misericordiarum, & Deus totius consolationis *, qui dedit capiti nostro aquam, & oculis nostris fon-
B tem lacrymarum, vt ploraremus vulneratos populi nostri. * Hierem. Thren. 1.

Peractis siquidem mysteriis, ecclesiam egressi, non minimam in occursum nostrum Iudæorum multitudinem conuenisse inspeximus. Omnes vnanimiter deprecabantur, vt Christi characterem à me, licet indigno pastore, susciperent. Reuersi itaque ad ecclesiam, & toto corde Domino gratias referétes, illico in frontibus eorum signum salutis impinximus. Quæ autem cum his qui ad siluas siue ad antra confugerant, Christi virtute gesta sint, quæ lingua effabitur? præsertim cùm vnusquisque eorum propriam conuersionis suæ habeat historiam. Sicut itaque impossibile nobis est, omnia dicere; sic ingratum, cuncta præterire. Quapropter vnum Christi miraculum, quod tum à Fidelibus probatissimisque viris comperimus, precibus vestris adiutus euoluam. CREDENTES IVDAEI CRVCE SIGNANTVR.

Duo quidam primarij Iudæorum, Meletius Theodori frater, & Innocentius, qui Hispa-
C niarum cladem nuper effugiens, cum famulis suis ad hanc insulam venerat (sicut nunc ipsi etiam cum sacramentorum terribili interpositione confirmant) ad vnam speluncam vel potiùs rupem conuenerunt, associando se duobus quibusdam Iudæis humili loco ortis, qui istos communis fugæ principes legerant. Igitur cùm in loco eorum trepidi, anhelantesque paululum resedissent, duos illos, qui ætate alacres & audaces erant, explorandi gratia ad oppidum remittentes, soli derelicti sunt ibi. Tunc prior Meletius: Quid est (inquit) frater, quòd verbum (sicut docet religio nostra) blasphemum auellere à corde meo nequeo? Ex quo enim fratrem meum conuersum fuisse Christianorum populus inclamauit, nihil aliud mihi in corde suggeritur, nisi hoc verbum, mihi vsque ad hunc diem penitus ignoratum, CHRISTE IN NOMINE TVO. Quanto magis pulsare hoc ab animo meo nitor, tanto violentiùs tenaciusque inhæresci. Ad hæc Innocentius: Non (inquit) NOMEN CHRISTI NOLENTI INGERITVR DIVINITVS.
D frustra hic sermo, quem cor tuum (vt apud cunctos probatissimum est) antea nec cogitauit, nec vmquam protulit, hic præsertim menti tuæ (vt asseris) tam violenter insertus est. hoc ex Deo esse arbitror. Verumtamen elabora, obsecro, & fabulis his declinatis, interpellationem molestæ cogitationis expelle. Tunc Meletius ita obstrepere, & confusis clamoribus personare cœpit, vt eum cum sua mente luctari, non solùm nutibus vultus, sed etiam totius corporis indicio Innocentius cerneret. quod posteaquam ne parum quidem proficere intellexit, & adiecit etiam illud, vt verba quædam profana & turpia loqueretur, & nunc naribus corrugatis, aërem sorbens inhonestos strepitus promeret, nunc fœtidis risibus cachinnaretur: sed hæc ab animo eius nomen Christi extinguere nequiuit insania, quia iam cunctas eius medullas sanitatis ignis peruaserat. Quid ergo (inquit) Innocenti frater? in contrarium verba ista vertuntur: abolitionem mihi nominis Chri-
E sti nec scurrilitate verborum, nec ipsis possum obscœni sonitus extorquere blasphemiis: aliud siquidem mihi reddi * sentio, quod cordis mei auribus, quas frustra ob- * (nihi credc)
stituere nitor, Christi nomen ingerere, incessabili clamore non desinit. His Meletij verbis talia Innocentius retulit: Fratrem tuum Theodorum, doctrina, honore, & ætate maiorem, ad Christi fidem conuersum, his auribus audientibus, plebs Christiana testata est: poterit ne fieri, vt etiam tu germani constrictus exemplo religionem Iudaicam deseras? Quid ergo in hac terribili solitudine diutiùs tempus terimus? quamdiu etiam inopia victus laborare poterimus? Quid causæ est, vt fame tabescamus, arescamus siti, obrigescamus algore? ad postremum (quod iam patimur) nostræ huius solitudinis horribili teneamur silentio? Numquid latronum vincula, numquid barbarorum gladios fugimus? numquid sanguinem nostrum plebs tanta misericors, quam pro nobis flere conspeximus, concupiscit? recordemur, obsecro, quem vmquam læserit vi nostrorum, vel saltem irro-

gauerit iniuriam. reuertamur ad innoxios, quos in nullo læsimus inimicos; & quod Deo placuerit, fiat. A

Ad hæc Meletius: Ego te (inquit) Innocenti frater, quem non solùm Latinis, sed etiam Græcis litteris eruditum scio, & legem iugiter meditari, oblitum reor, quod per Ezechielem Prophetam Dominus ait[a]: Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Si enim legisti hoc, cur me fratris mei Theodori exemplo attrahi posse ad fidem Christi existimas? Habet ille animam suam, ita & peccatum suum: quod quidem peccatum mihi, si Dominum Deum non relinquo, non nocebit. Testor autem illum, qui eduxit patres nostros de terra Ægypti, me, si hiemis violentia non obesset, abrepto quocumque nauigio, ad quaslibet terras solum velle migrare: nec me possessionum amor, nec affectuum charitas detineret, quorum facilis mihi iactura est, tantùm ne Deum patrum meorum negare compellar. Quod autem consilio inutili ad ciuitatem remeandum decernis: miror te prudentissimum virum non animo præuidere, quid de nobis futurum censeas, si Theodorus columna synagogæ nostræ, in quo omnem fiduciam reponebamus, apostatare compulsus est. Hoc ergo sanius est, vt eamus ad agrum meum, nec nos vltra Christianorum oculis ingeramus: possumus enim illic interim delitescere, donec opportuno tempore ad peregrina emigremus: quandoquidem in hac insula ita apud cunctos odium nostræ religionis increuit, vt qui patriam non reliquerit, fidem patrum tenere non possit. Cur itaque non voluntarium suscipiamus exilium, ad quod (sicut res indicat) odiis ciuium, etiam si nolumus, destinandi sumus? Hoc igitur consilio vtriusque sententia confirmata, laborem destinati itineris arripiunt. B

MELETIVS RELVCTATVR.

[a] Ezech. 18

Sed dum per angustissimum ingrediuntur callem, cogitationum tenebris lucem occæcantibus oculorum: ipsum quem inscij sequebantur tramitē, perdiderunt, & in locis desertis atque inuiis remansere. Cùm autem scinderentur sentibus, aut rupibus [a] arcerentur, postquam corpus suum longis fœdauere vulneribus, ad tantam primò quidem anxietatē, deinde etiam ad desperationem atque formidinem venere, vt compellerentur fateri, se ea iudicio Dei iusto ob incredulitatem perpeti. Igitur nomen Christi, quod antè se vltro ingerens repellebant, laceratis iam cruribus, inuocantes, semitam, que eos contra voluntatem ac propositum suum ad oppidum retraxit, corripuerunt: sed cùm ad ciuitatem inuiti ac trepidi peruenissent, curiosiùs omnia percunctantes, audierunt Theodorum etiam nunc Iudæum esse, nec vllam, sicut existimauerant, populi Christiani pertulisse violentiam. Stupentes autem, & quod ipsis acciderat, non credentes, ad domum Theodori iter dirigunt: vbi cum eos, iam penè exacto prandio, ille excepisset, illico inquirit causam, cur à se & à ciuitate abscessissent; vniuersumque ordinem gestæ rei, magis cum risu, quàm cum admiratione cognoscit. C D

[a] vepribus laceraretur.

CHRISTI NOMEN CO GVNTVR PERFIDI INVOCARE.

Post triduum Theodorus cùm concionari ad plebem suam, eosque ad fidem Christi prouocare disponeret: vltro se offerentium ad confessionem Iudæorum etiam seditionem pertulit. Nemo enim eorum fermè erat, qui non se palàm sensisse Christi potentiam contestaretur. Nam primo in concilio eorum adolescens quidam ipsius Theodori consobrinus, nomine Galilæus, vt congruum (sicut dictum est) nominibus mysterium gestæ rei vsque ad finem deduceretur, cum ingenti inuidia proclamare hoc cœpit: Contestor (inquit) vos omnes, me Iudæorum esse non posse in possessione; siquidem in ea Christianos consortes habeo, quorum odiis, si in Iudaismo perseuerare voluero, forsitan perimendus sum. Ego igitur vitæ meæ periculo consulens, ad ecclesiam iam pergam, vt necem, quæ mihi paratur, effugiam. Hæc Galilæus, cùm ad tempus fugæ se pararet, quasi vt causas conuersionis suæ reddidisse videretur, de futuri sæculi morte tunc nihil cogitans, veritatem insçius loquebatur. Huic sermoni, penè præteriens vir honestus, & non solùm inter Iudæos, verùm etiam in ciuitate vsque adeò præcipuus, vt etiam nunc Defensor ciuitatis electus sit, Cæcilianus, vera Galilæum dicere, seque simile habere causam, similia formidare attestabatur: quibus verbis tantam supramemorato iuueni adiecit confidentiam, vt in conspectu omnium cursu rapidissimo ad percipiendum fidei brauium ad Galilæi nostri conuolaret auxilium, & ab humilitate nostra, vt eiusdem inde nomine censeretur, experetur. E

GALILÆI CONVERSIO.

CONVERSIO CAECILIANI, FLORINI, ET ALIORVM.

Cæcilianus autem cùm esset Iudæorum pater, habito cum Florino fratre suo æquè Iudæorum patre seniore consilio, huiusmodi (sicut agnouimus) verbis synagogam adorsus est: Ego (inquit) cùm sim in honore synagogæ post Theodorum primus, non sicut iuue-

nis

A nis Galilæus, cunctos quasi trepidus consulo, contestorque; sed potiùs adhortor atque commoneo, denuncians, vt errore praui itineris derelicto (si fieri potest) omnes pariter ad fidem Ecclesiasticam concurramus. Quod si vos ad Christum tanta virtus non attrahit; ego certè & Florinus frater meus, sicut recusantibus vobis tantam salutem vim inferre non possumus, ita nos cum vniuersa domo nostra religionis huius, quam abstruere non valemus, ludibria deferentes, Christianorum numero fideique sociabimur; qui numquam vtique innumerabilibus Scripturarum testimoniis non solum te, frater Theodore, qui peritior reliquis videris, sed etiam cunctos conuincerent, nisi veritatem, quæ vinci non potest, sectarentur. Tali Cæcilianum sensu plebem suam affatum comperimus, multosque Iudæorum eadem die ad fidem Christi cum ipso concurrentes cum ineffabili exultatione suscepimus.

B Prodigia sanè, quæ de cælo tunc facta sunt, sicut eloqui dignè non adeam *, silere non audeo. Hora circiter septima Missam Dominicam solemniter cœpimus celebrare: nam dum nos aduenientes ad Christi fidem Iudæos vel exhortamur, vel adnotamus (siquidem nomina eorum scripsimus) populus autem tanti gaudij epulis saginatus carnalium non meminisset escarum, pars diei maior excurrerat. Cùm igitur in ecclesia, quæ paululum à ciuitate sequestri in loco sita est, in qua sancti martyris Stephani nuper reconditæ reliquiæ conquiescunt, nobiscum pariter plebs vniuersa Missam opperiebatur, duo quidem monachi, quos Dominus testes suorum miraculorum præelegit, in campo qui ante fores ecclesiæ protenditur, in herbis accubabant. Vir autem honoratus, Iulius nomine, cum alio quodam de ciuitate ecclesiam petens, cùm per ipsos præterire cœpisset, respondente * vno ex monaC chis (viso mirabili) signo conturbatus, confusum emisit clamorem; conuersusque ad se, protensa manu, quæ verbo explicare non poterat, quid videret ostendit. Erat globus quidam candidissimi luminis, proceritate sui staturam quasi hominis adæquans, instar vasculorum quæ vulgò Orcæ appellantur, tantæ verò claritatis & fulgoris, vt visum fuit, quod fratri qui id prior notauit (sicut ipso referente cognouimus) Sol decidere videretur. hoc sicut istis visum est, quasi trans basilicâ, in qua vniuersus nobiscum populus confederat, lento lapsu demittebatur; verùm ita propinquum putauere, vt se idem frater stupore percitus cursu præriperet, existimans id post basilicam decidisse: sed ab illo retractus fratre, gressum inhibuit: ille enim ita quidem etiam sibi visum, tamen longiùs fuisse non quasi certus, sed vt æstimans, astruebat. Mulieres autem quædam tunc Iudææ, inter quas matrona Meletij illius, cuius suprà mentio habita est, de cœnaculo perspicientes, ita sibi id ipsum visum affirmabant, quasi supra basilicam decidisset. Verùm hoc, vtrum Angelus, an ipse Stephanus, quod viD sum est, fuerit, incertum est.

Eadem diei hora circiter quarta, id est, paulo antequam hoc signum demonstraretur, grando minutissima, quam incolæ insulæ illius gentili sermone Abgistinum vocant, non vsquequaque copiosa defluxit: hæc, cùm odor ex ea mellis fragrare cœpisset, à multis quos per viam verberauerat, degustata, dulcior melle comperta est. Multi itaque sapientes, cùm eadem die filios * Israel ab Ægypto perfidiæ suæ atque à seruitute egressos viderent, hæc quæ facta sunt, signis illis quæ in Exodo legimus, comparabant huic populo, qui Deum credulo corde intuens, verum etiam Israëlis nomen meruit, manna crederent innouari: columnam quoque ignis, que patres in eremo præcedebat, vt etiam filiis à vera Ægypto atque fornace (sicut scriptum est b) ferrea egressis, ducatum præberet ad vitam, ostensam fuisse existimarunt. Et re vera (sicut lectione Exodi attestatur) similitudo signorum miniE mè discrepat. Nam & illud quod niuem fuisse credidimus, semen coriandri minuti adæquabat, mellis saporem ferebat: & hoc quod apparuit, columnæ igneæ speciem habuisse, manifestum est. Vtrumque autem signum etiam Iammonæ consistentibus fratribus reuelatum fuisse cognoscimus: nam & pluuiam mellis multi, quibus intellectus requirendi & per gustus agnoscendi datus est, probauere: & columna candidissimi illius luminis multorum, quos dignos Dominus iudicauit, se ingessit aspectibus. Vnde intelligi datur, Iudæos per vniuersum Orbem fidei lumine visitandos: quoniam quidem nobis, qui in hac insula, atque in hoc paruulo (vt ita dixerim) Orbe consistimus, tantus cælestis gratiæ splendor illuxit, vt vsque ad extremos terræ vestræ terminos signorum visio perueniret.

Sequenti igitur die summa omnium expectatio, vt Theodorus sponsioni suæ satisfaceret, admonebat: qui cùm iustis (quantum videbatur) allegationibus cunctorum vota crederet differenda, dicens matronam priùs suam, quam in Maioricensi reliquisset insula, huc se

* addam.

* respiciente.

MIRABILIS VISIO.

* Exod. 16.

b Exod. 13.

GRANDO INSTAR MANNAE.

THEODORO AD ECCLESIAM VENIENTE, ALII EVM SECVTI.

velle deducere; ne fortè si absque consensu sito virum suum conuersum fuisse agnouisset, (sicut solet) pertinax perfidia esset, persuasione matris præcipuè suæ, quæ adhuc supererat, & consiliis dementata, & à coniugio viri religione discederet. Cùm hæc Theodorus Christianis iam acquiescentibus propalasset: Iudæis, qui conuersi fuerant, acerrima commotione resistentibus, amputata dilationis mora, ad matris propinquæ sinum festinus ipse, vt in somnis viderat, conuolauit. Post quem omnis, tamquam remoto obice, ad Ecclesiam synagoga confluxit. Mirum dictu, inueterati illius legis doctores sine vlla altercatione verborum, sine vllo Scripturarum certamine crediderunt. tantum percunctati, an vellent fidem Christi suscipere: credere se in Christo, & Christianos fieri cupere profitebantur. Centum quidam & duos (vt asserunt) ætatis atque perfidiæ suæ habens annos, sine trium commutatione verborum, spe futuræ vitæ alacer, decrepitus, optare se vt in fine temporum suorum per fidem Christi ad spiritualem reuerteretur infantiam; nobisque putrefacta iam senio membra, vt quantocyus per baptismum regenerarentur, ingessit.

Fuerunt quidam Iudæi, qui prætereuntes, illuc appulsi, opportunitatem temporis atque ventorum aucupabantur: qui, nauigandi concessa opportunitate, credere maluerunt. Tres igitur tantùm feminas, sed nobilissimas Iudæorum, ad virtutis suæ gloriam dilatandam, in duritie perfidiæ suæ Christus permanere aliquantulum passus est. Arthemisia siquidem Lectorij *, qui nuper hanc prouinciam rexit, & nunc Comes esse dicitur, filia, conugis Meletij conuersione commota, cùm vna fermè amica & nutrice & paucis ancillis domum viri sui deserens, ad quamdam speluncam, licet in vinea, tamen remotiore paululum loco sita, oblita femineæ infirmitatis cuasit. Erat in ea paruum nouumque torcular, lacusque nouus factus figuram quodammodo gerere credentis populi videbatur: non enim istos sicut vtres veteres, sed sicut nouos lacus mustum noui Testamenti recepisse, & credimus, & videmus. In eo igitur loco cùm per biduum matrona à viro suo offensa inexorabilis permansisset; vt primùm tertia dies illuxit, famulæ aquam haurire imperauit: quam cum odore & sapore mellis dulcedinem referre sensisset, primò quidem ministræ succensere cœpit; & cur in eodem vreeo mel iniecisset, indignans, inquirebat: postquam autem, vt quasi negantem conuinceret, ad lacum pergit, de quo paululum concauis manibus hauriens, reperit aquam, qua per biduum vsa fuerat, in mellis suauissimi versam dulcedinem. aduocans itaque cunctas quæ aderant, vt gustarent rogat, ne fortè fallax sapor in faucibus tantùm ipsius suauitatem mentiretur. Omnes gustantes, mira oblectatione affectæ sunt, vt non aquam mellis sapore delibutam, sed mel sinceriss imum, solùm aquæ similitudine censerent. Stupore igitur percitæ, dum ad ciuitatem reuerti parantur, curiosius agentes, etiam rorem qui in herbis plurimis erat, degustatum similem repererunt. Pergens itaque ad ciuitatem matrona memorata, hæc marito retulit, & per eum omnibus indicauit; statimque ad Christi fidem sine reluctatione consensit.

* Lectorij MIRA DEI OPERA IN CONVERSIONE ARTHEMISIAE.

Verùm eadem die, qua Meletij vxor amaritudinem incredulitatis abiicere ex melle compulsa est, eadem inquam die, qua memorata filia Israel, quasi in deserto posita, illum antiquum [a] Mara lacum, iniecto Crucis ligno, obdulcescere persensit: ita mirifico vereque cælesti omnis Ecclesia odore fragrauit, vt præsentiam Spiritus sancti, quam & antè iam aliquoties, sed paucissimi senseramus, fraternitas penè vniuersa sentiret: & mirum cunctis illud fuit, quòd per eosdem dies serena propemodum iugiter permanente, creberrimi imbres demittebantur, & paulatim venientes ad fidem Christi Iudæos pluuia præcedebat: ita vt hoc animaduertentes, vulgò inter nos & quasi ioculariter dicemus: Ecce iam pluuit, scitote quoscumque Iudæos ad Christi fidem accessuros. Mirum dictu, frequenter, dum adhuc talia loqueremur, à quibusdam Iudæis fidei ianua pulsabatur: nec immeritò, sicut scriptum est [b]: Pluuiam voluntariam segregabit hereditati suæ Dominus. Desuper erant feminæ, quæ in odorem vnguentorum Christi currere recusabant.

[a] *Exod.* 15.

MYSTICA PLVVIA QVID PRAESIGNIFICET.

[b] *Psal.* 67.

Innocentij illius, cuius suprà fecimus mentionem, matrona cum prole sua, venerabilis (sicut fama est) vidua, illico vt Innocentium fororis coniugem conuersum esse conspexit, nauum conscendit, non solùm permittentibus, sed etiam suadentibus nobis; quia ad fidem Christi nec verbis, nec miraculis flecterentur. Vxor autem Innocentij per quatuor ferè dies verbum salutis, quod ingerebamus, obduratis auribus recipiebat. Hæc cùm omnem respuens medicinam, insanabili incredulitatis valetudine opprimeretur; nullisque Innocentij

CONVERSIO VXORIS INNOCENTII.

A nocentij coniugis vel minis, vel precibus, vel lacrymis moueri posset; vniuersa, Innocentio rogante, ad domum in qua habitabat, fraternitatis multitudo conuenit, habens magnum dolorem animi, quòd tantæ lætitiæ plenitudini vna mulier obsisteret, quia iam soror eius manifestè putabatur. Cùm igitur diu cassa verba surdis auribus ingerentes, nihil profecissemus, ad cognitum orationis præsidium conuolauimus; precesque quas humana repellebat impietas, ad cælestem misericordiam vertimus. Itaque vsque in horam tertiam ferme hymnorum & orationum prœliis aduersus Amalech [a] hostem Iesu ducis nostri su- [a] *Exod. 17.*
dauit exercitus. Inde cùm iam penè (quod fatendum est) desperantes, abscessionem molire-
B mur; resumptis rursum viribus, orationem cunctis indiximus, soloque strati, diu fleuimus: & cùm in consummatione orationis, Amen, populus acclamasset; & illa credere se, & Christianam fieri velle, subiunxit. Nos itaque, hac etiam à diaboli laqueis eruta, læti ad habitacula nostra perreximus.

Sequenti, id est, octaua demum die, qua veneramus Iammona, remeare statuimus, optima præclaræ victoriæ gaudia reportantes: sed cùm iam in procinctu itineris constituti, ciuitate digrederemur, Dominus populo suo, quasi pro viatico, gaudium, quòd solùm deesse videbatur, adiecit. Affinis siquidem Innocentij illa vidua de pelago reducta est: quæ subitò se meis genibus aduoluens, fidei nostræ auxilium cum lacrymis deprecabatur. Cui ego: Cur (inquam) mulier tanta animi leuitate fratres tuos deserere voluisti? Ad hæc illa: Et Iona [b] (inquit) Propheta à facie Domini fugere voluit, & tamen voluntatem Dei, [b] *Ioan. 1.*
licet inuitus, impleuit. Suscipe ergo tu non solùm me, sed & istas orphanas, & Christo eas nutri. Et hoc miserabiliter acclamans, duas filias suas paruulas mihi cum fletibus ingerebat. Quis non præ gaudio fleuit? Cui non extorsit lacrymas lætitiæ magnitudo? Suscepi planè
C ouem, quam ex omni numero solam erasse putabamus; eamque cum gemino fœtu ad Christi ouilia reuocaui. CONVERSIO MATRONAE CVM FILIABVS.

Sane per hos octo, quibus hæc gesta sunt, dies, ante initium Quadragesimæ, Paschæ à nobis celebrata est festiuitas: quingentas siquidem & quadraginta animas ad Ecclesiam constat adiectas. Inane autem & superuacaneum non reor, vt cùm multa propter infinitam copiam prætermisero, in fine commemorem, neminem ex tanta Iammonensis populi multitudine, qui per triginta millia passuum ante tot dies venerat, aut curam domus suæ, aut prouisionem substantiæ, aut desiderij affectum huic operi prætulisse. Illud magis mirum, magisque gaudendum est, quod ipsam Iudaicæ plebis terram diu inertem, nunc autem recisis incredulitatis vepribus, & recepto verbi semine, multiplicem fructum iustitiæ germinare conspicimus: ita vt nobis in spe tantorum noualium gaudeamus, vnde in-
D signem perfidiæ eruimus siluam, illic fertilissima fidei opera pullulare. Primùm enim ipsa synagogæ fundamenta euertere, deinde ad nouam basilicam construendam non solùm impendia conferunt, sed etiam humeris saxa comportant. Hæc beatitudo vestra die quarto Nonarum Februalium virtute Domini nostri Iesu Christi arrepta, octo diebus ab eodem consummata esse cognoscat, post Consulatum domini Honorij vndecimum, & Constantio iterum victore. Quamobrem si indigni & peccatoris verbum dignanter admittitis, zelum Christi aduersum Iudæos, sed propter Deum, eorumdemque perpetuam salutem, suscipite. Forsitan enim iam illud prædictum ab Apostolo venit tempus, vt plenitudine Gentium ingressa, omnis Israël saluus fiat. Et fortasse hanc ab extremo terræ scintillam voluit Dominus excitari, vt vniuersus orbis terrarum charitatis flagret incendio.] hactenus Seueri Episcopi epistola: missa enim (vt diximus) hæc ad cunctos Christi fideles, in-
F ter alia loca, etiam Vzali in Africa, vbi Euodius Episcopus erat, lecta est, vt antè meminimus. QVINGENTI ET QVADRAGINTA IVDAEI AD FIDEM CONVERSI.

His autem quàm citissimè per vniuersum Christianum orbem vulgatis, Honorius Imperator legem [c] tulit, qua Iudæos vetuit honoribus & magistratibus fungi, militiæque cin- [c] *l. 14. de Iudæis Cod. Theo.*
gulo, si qui accepissent, exui: ratus nimirum, exemplo Minoricensium Iudæorum, conuersionem ipsorum eiusmodi vexatione esse tentandam. Sed & illud accidit, vt cùm eædem Seueri Episcopi litteræ per omnes Ecclesias legerentur, Christianorum pariter omnium incenderentur animi ad conuersionem Iudæorum aggrediendam, iisdemque initiis auspicandam, qua cœpisse scirent Minoricenses, nempe incensione synagogarum ipsorum. Tolerabilis visa est magistratibus eiusmodi ex pietate proueniēs vis illata. Sed cùm nec ob eam causam Iudæi conuerterentur, iidemque apud Imperatorē queri minimè desisterent, opus fuit tandem consulere illis; factumque est, vt post annos demum quatuor, Imperatores san-

cirent edictum, quo eiusmodi synagogarum prohiberent incensionem,& bonorum depræ- A
dationem. Sed quod nec sic desisterent, qui semel sumpta licentia hoc aggressi fuerant
[a] l. 25. c. 27. de Iudæis Cod. Theod. Christiani,aliis eodem anno editis sanctionibus[a] oportuit cohiberi. Extant ipsa edicta, primumque sic se habet[b]:
[b] l. 25. de Iudæis Cod. Theo. Placet in posterum nullas omnino synagogas Iudæorum vel auferri passim, vel flammis exuri. Et si quæ sunt post legem recẽti molimine vel ereptæ synagogæ,vel ecclesiis vendicatæ,aut certè venerandis mysteriis consecratæ,pro his loca eis, in quibus possint extruere, ad mensuram videlicet sublatarum præberi. Sed & donaria,si qua sunt sublata, eisdem, si necdum sacris mysteriis sunt dedicata, reddantur: sin redhibitionem consecratio veneranda non finit,pro his eiusdem quantitatis pretium tribuatur.Synagogæ de cetero nullæ protinus extruantur,veteres in sua forma permaneant.] hæc Imp. xv. Kal. Mart. Asclepiodoto & Mariniano Conss. Sequuntur duæ leges eodem argumento sub iisdem Consulibus datæ: B
quas,ne nimis prolixi videamur, prætermittimus recensere. Ceterum,quod non idem est consecutus euentus,planè notum factum est, non synagogæ conflagratione, sed Protomartyris virtute in ostensione signorum Minoricenses Iudæos ad fidem esse conuersos, vt ex dicta epistola satis exploratum habetur.

ZOSIMI PAPÆ OBITVS. Ad calcem verò anni huius,nempe septimo Kalendas Ianuarij, iisdem Conss. Honorio XII. & Theodosio VIII. Zosimus Papa diem obiit,cùm sedisset annum vnum, menses quatuor,& dies septem: hæc enim de tempore sedis Zosimi certissima suppuratione colliguntur. Etenim eum non ante annum superiorem sedere cœpisse, ex Consulibus, quibus notatæ sunt litteræ Innocentij Papæ datæ anno superiori ad Concilium Mileuitanum, satis perspicuè demonstratum est:eumdemque nec post præsentem annum fuisse superstitẽ,tum Acta Concilij sexti Carthaginensis sequenti celebrato sub Bonifacio Zosimi successore, C
tum etiã eiusdẽ Bonifacij Papæ epistola data anno pariter sequenti sub Consulatu Monaxij ad Episcopos Galliæ, satis manifestè declarant.quamobrem certũ est,errare eos,qui Zosimi sedi tribuũt tres annos,eumque non ante annum sequentẽ decessisse volunt;cùm & in libro de Romanis Pontificibus ipsum nonnisi annum sedisse & menses duos ac dies vndecim legatur: licet ibi de numero mensium & dierum errorem inesse, quæ dicta sunt de tempore obitus Innocentij doceant. Mortuus igitur dicta Decembris die Zosimus, sepultus est via Tiburtina apud corpus S. Laurentij martyris, vt apparet ex eodem libro de Romanis Pon-
[c] Concil. tom. 1. in Zosimo. tificibus,in quo & de rebus ab eo gestis hæc leguntur[c]:
Hic constituit multa in Ecclesia: Vt diacones leuas tectas de pallis linostimis haberent Et per parochias concessit licentiam benedicendi cereum Paschalem. Et præcepit vt nullis poculum in publico propinaretur,nisi tantùm in cellis fidelium maximè clericorum. Hic fecit D
ordinationem vnam per mensem Decembrem, ordinauit presbyteros decem, & diaconos tres,& Episcopos per diuersa loca numero octo.] hæc ibi. Quod autem ad cereum Paschalem spectat,perperam acceperunt nonnulli,vt à Zosimo putarint primò inuentum esse eius vsum;cùm illud tantùm à Zosimo institutum esse dicatur,vt idem cereus,qui in maioribus tantùm basilicis incendi soleret,æquè singulis parochiis concederetur. Ceterùm antiquiorem fuisse in Ecclesia Paschalis cerei benedictionem & symbolicum sacramentum,Prudentius,qui de eo hymnum cecinit,docet.

ZOSIMI PAPÆ RES GESTÆ. Constat etiam eumdem Zosimum hoc anno tres Legatos à Latere misisse Carthaginem, Faustinum Episcopum Potentinum in Piceno, & Asellum atque Philippum presbyteros ob dissensionem quamdam Africanorum Episcoporum cum Romano Pontifice obortam de prosecutione appellationum ad Apostolicam sedem. Quoniam verò inter hæc ipsum E
Zosimum contigit mori,remq; deuolui ad Bonifacium Zosimi successorem: quid in hac causa gestum sit,dicemus anno sequenti, quo simul perdifficilem pertractabimus controuersiam ad quinquennium inter vtramque partem ardenti studio agitatam.

DE ELECTIONE BONIFACII, ET EVLALII SCHISMATE CONFLATO. Mortuo itaque Zosimo,non amplius vna die sedes vacauit, non autem vndecim, vt aliqui dixerunt:nam litteræ Symmachi Præfecti ad Honorium Imperatorem datæ hoc anno, quarto Kalendas Ianuarij, de Bonifacij Papæ electione id satis euidenter demonstrant.reddemus eas ex codice Vaticano vnà cum aliis secundùm ordinem temporis vltro citroque datis de sedanda dissensione in clero oborta; cuius pars minor, facto schismate, elegit Eulalium archidiaconum contra Bonifacium presbyterum.Porrò viuente adhuc Zosimo, fluctuatum esse in Ecclesia Romana, & ob eam causam excommunicatos nonnullos ex clericis fuisse,ipsos verò profectos Rauennam ad Honorium Imperatorem, iam superiùs ex lit-

ters

Universidad de Deusto
Biblioteca

A teris eiusdem Zosimi ad Rauennates clericos datis, enarratum est. Quomodo autem huiusmodi schisma conflatum sit, audiamus ex Symmachi relatione ad Honorium Imperatorem, & aliis litteris Romanæ Ecclesiæ presbyterorum ad eumdem Augustum datis, suo loco inferiùs ordine temporum recitandis. Modò verò reddamus litteras Symmachi [a] primo loco conscriptas:

[a] Habet hæc & alias inferiùs reddendas codex Vaticanus.

Exemplum relationis Symmachi Præfecti Vrbis ad Honorium Augustum Rauennæ constitutum.

Quæcumque in Vrbe geruntur, me tacere non conuenit pro debito famulatus, quem maiestati vestræ semper exhibeo. Cùm diu Episcopus Zosimus graui incommodo laboraret, vsque adeò vt frequenter mortuus iactaretur: accidit vt secundo die post ingressum meum vita decederet. Statim (vt conuenerat) populum alloquendo commonui, vt cùm
B quieto clericorum tractatu omnia finirentur, nec se rebus disponendis misceret turbatio popularis: siquidem certum esset, in eligendo Episcopo Dei omnipotentis expectandum esse iudicium, Domini Imperatores Honori & Theodosi pij, felices, & inclyti victores semper Augusti. Admonui, & Corporatos Officij quoque interminatus sum, ac Maiores deterrui regionis, ne quis quietem Vrbis vestræ turbare tentaret: quod ita custoditum est, vt sine strepitu omnia finirentur.

Verùm cùm vir sanctus Eulalius ad ecclesiam Lateranensem de exequiis prioris Epi- RELATIO SYMMACHI AD HONORIVM IMP.
scopi à populo & à clericis fuisset adductus: ibi per biduum cum maxima multitudine
& cum pluribus sacerdotibus remoratus est, vt expectaretur dies consuetus, quo posset so-
lemniter ordinari. Cùm hic ita essent, subitò aliquanti presbyteri cum Bonifacio eiusdem
ordinis ad Theodoræ ecclesiam, collecto populo, properarunt: ibique habito tractatu,
C ipsum ordinare Episcopum velle cœperunt. Quod vbi comperi, omnes qui pariter erant, ad me vt venirent, presbyteros depoposci: ac residens cum clarissimo viro Tribuno Serenano, eos admonui, ne quid temere fieri paterentur, aut contra sacræ legis ordinem venirent, aut contra consuetudinis rationem. Sed tanta pertinacia restiterunt, vt quicquid minatum fuerit, facere minimè dubitarent. Nam etiam presbyterum Bonifacium in ecclesia Marcelli ordinandum esse duxerunt, atque cum eo ad sancti Petri basilicam processerunt. Et quoniam pietatis vestræ est, de hac parte ferre iudicium: statim pro competenti solicitudine, vestram maiestatem credidi consulendam: vt quod de hac parte pietas vestra decernat, præcepto vestri numinis euidenter informet, &c. Dat. quarto Kalend Ianuarij.]

Ex his autem litteris, & aliis, quas idem Symmachus eodem argumento ad Honorium Imperatorem dedit, satis manifestè apparet, ipsum fouisse Eulalij causam aduersus Boni-
D facium: dum non solum potiora iura fuisse Eulalij quàm Bonifacij, sed tamquam res in QVAESTIO IMPERATORIS TEMPORE SCHISMATIS.
aperto esset, vt nulla posset dubitatione præpediri, eumdem Eulalium legitimum esse Romanum Pontificem, Bonifacium verò spurium, litteris significauit. vt non mireris, si idem Symmachus recitatæ nuper epistolæ sententiam illam addiderit: Quoniam pietatis vestræ est, de hac parte ferre iudicium, &c.] quod scilicet Imperatoris esset muneris, cùm constat de legitimè electo Romano Pontifice, eum qui se postea tyrannicè intrusisset, expellere, sicque paci consulere, & Ecclesiasticæ disciplinæ prospicere. Quapropter ipse Honorius, dum putauit esse verum quod Symmachus relatione suggessit, pro tuendo in sede Eulalio, & expellendo Bonifacio, rescriptum dedit, quod nos suo loco reddituri sumus.

Vbi verò Imperator, litteris pro Bonifacio datis à Romanis presbyteris, rem se aliter habe-
E re cognouit; tunc quod Imperatoris erat munus persoluit, & iudicium (vt decebat) exercuit. Sed num pro arbitrio ipse ex duobus electis Episcopis, quem vellet, sedere iussit? minimè gentium. Verùm potius conuocatis Episcopis, rem voluit ab illis cognosci, atque eorum sententiis definiri; nempe vt causa perspectè cognita, qui potiora iura foueret, legitimũ Romanæ Ecclesiæ esse Pontificem, iidem declararent. Quomodo autem id egregiè idem Imperator curarit, dicemus ex ordine temporis anno sequenti.

Hoc eodem anno, iisdem Coss. vi. Nonas Iulias, natus est Placidius Valentinianus ex Galla Placidia & Constantio Cæsare viro eius. hæc Marcellinus [b] atque Sozomenus [c].

[b] Marcellin. in Chron. hoc anno.
[c] Sozom. lib. 9 c. 16.

IESV CHRISTI ANNVS 419. BONIFACII PAP. ANNVS 1. HONORII 25. THEODOSII 12. IMPP. A

QVi sequitur Christi annus quadringentesimus vndeviceſimus, Consulatu Monaxij atque Plintæ notatur: qui quidem, ob cõflatum inter clericos Romanos schisma, ærumnosus admodum Romanæ Ecclesiæ fuit. Etenim conculcata iustitia, fauore Symmachi extollebatur Eulalius: vnde Bonifacius vehementer depressus est, coactusque deserere S. Petri

BONIFACIVS EXAGITATVR A SCHISMATICIS.

basilicam, atque cum suis extra Vrbem in basilicam S. Pauli secedere. Inter hæc autem Honorius Imperator mendaci relatione eiusdem Symmachi Vrbis Præfecti nonnihil in Bonifacium commouetur, quasi post electionem Eulalij in sedem se tyrannicè intrusisset, arripuissetque violenter quod alienum esse constaret. Quamobrem veritus ne his turbis ipsa ciuitas contrariis discissa studiis, in contrarias scinderetur factiones, bellumque ciuile conflaretur; quantocyus in tanto discrimine Vrbi positæ occurrere studuit. Vigebat náque adhuc memoria cædium tempore schismatis Vrsicini aduersus Damasum patratarum; & quot annis fuerit laboratum, vt audacia schismaticorum penitus coerceretur; quãtumq; in his insudandum fuerit prædecessoribus Imperatoribus. Ne igitur Vrbs rursum talia pateretur, néve Romana Ecclesia tanta iterum clade cum dedecore afficeretur: simulac legit Symmachi relationem, qua certior reddebatur Eulalium iuxta canones, seruatis ritibus omnibus, legitimè electum, Bonifacium contrà intrusum esse; vt in re certa, quæ nullo indigeret examine, vel Episcoporum consultatione, aduersus Bonifacium, qui significabatur inuasor, & contra omne ius fasque ordinatus, rescriptum dedit ad eumdem Symmachum. Extant quidem ipsæ Honorij Imperatoris litteræ datæ Rauennæ tertio Nonas Ianuarij, quibus decernit ordinationem Eulalij esse legitimam, monetque Bonifacium esse coercendum, vtque si acquiescere nolit, ex Vrbe pellatur. misit ad hoc ipsum Romam cum his litteris Aphrodisium Tribunum & Notarium. Litteræ autem Honorij sunt huiusmodi:

HONORIVS IMP. DECEPTVS RELATIONE SYMMACHI RESCRIBIT PRO EVLALIO.

Gestis omnibus recensitis, laudanda sublimitatis tuæ relatione perclaruit in ordinatione venerabilis sacerdotij quietem veterem paucorum insolentia attentare voluisse. Nam cùm post abscessum venerabilis viri Zosimi, circa meritum Eulalij ordine subrogandi communi iudicio conueniens multitudo sonuisset, ac plena erga se omnia, quæ regula Catholicæ poscceret disciplinæ, successoris confirmatio custodiret: vehementer miramur aliquos extitisse, qui solemnitate contempta, circa ordinationem alterius festinarent. In quorum castigandum factum mansuetudinem nostram ritè oporteret insurgere, nisi hoc tantùm gerere decerneremus, eos ad veniam pertinere, quod lapsum citò proprium continentes, ad deprecandi suffragium sunt relapsi, ignosci sibi super id quod vim perpessi conquesti sunt, postulantes. Conuenire ergo votum & studium nostrum circa Eulalium sacræ legis Antistitem, sublimitas tua clementiæ nostræ auctoritate præsenti cognoscat; cui competens numerus ordinantium legitimus, solemnitas temporis, locique qualitas rectè venerandum nominis apicem contulerunt.

Cùm autem Bonifacio constet omnia defuisse, superfluè expectatam sententiam nostram esse sensimus: cùm factum suum ipsi, qui præsumpserant, admotis damnasse precibus videantur. Absoluta itaque decernimus iussione, extraordinaria præsumptione summota, Bonifacium interdicta confestim Vrbe prohiberi (erit verecundiæ eius, vt morem gerens cælestibus constitutis, sponte discedat) pertinaciùs resistentem, inuitum præcipimus expelli. Plebeiæ sanè seditionis auctores cum sociis suis sublimitas tua, Symmache parens carissime atque amantissime, statuat attineri, atque in eos congruè vindicari, vt res temerè præsumpta non transeat impunita. In qua re Aphrodisium Vicarium Tribunum & Notarium dirigi à nostra mansuetudine placuit, vt præsente eo, quæ statuimus, celeriùs impleantur, quatenus quies populi nulla perturbatione vexetur, & pacata cum veneretur vniuersitas, quem secundùm veterem consuetudinem obseruata sacræ legis mysteria susceperunt. Dat. III. Non. Ianuarij, Rauennæ.] hactenus epistola Honorij Augusti ad Symmachum Vrbis Præfectum: hæc enim (vt dictum est) scripsisse Honorium Imperatorem, satis apparet, quòd falsis præuentus relationibus, Eulalium esse legitimum Romanum Pontificem, Bonifacium verò inuasorem alienæ sedis, & quietis publicæ perturbatorem esse, Symmachi litteris percepisset. Verùm re deinde (vt se re vera haberet) optimè nota atque comperta, in contrariam mox sententiam abiit; & aduersus Eulalium rescribens,

Universidad de Deusto
Biblioteca

A scribens, Bonifacio fauit. Sed de his agemus inferiùs: modò contextum rerum gestarum prosequamur.

Illi Romam allatis litteris, Symmachus Præfectus Vrbis hæc omnia nunciaturus Bonifacio, eum per ministrum suum accersit; qui vnà cum suis continebat se in basilica sancti Pauli extra Vrbem. ad quẽ accersiturus Symmachi minister, à populo verberatur. Hæc cùm Symmachus accepisset, publicari primùm iussit litteras Imperatoris pro Eulalio aduersus Bonifacium datas, inde Vrbis ostia claudi, ne Bonifacius in Vrbem redire posset; qui interim ab apparitoribus seruatur illæsus. Inter hæc autem Eulalius agens in Vrbe, ad sancti Petri basilicam accedens, ibi sacra egit, suorumque immensa lætitia susceptus est. Hæc omnia ex litteris Symmachi, quas ad Honorium postea scripsit, accipiuntur. Sunt verò huiusmodi:

B Exemplum relationis Symmachi ad Principem.

RELATIO SYMMACHI DE REBVS PROXIMÈ GESTIS.

Vbi primùm sacer sermo pietatis vestræ expectationem populi celeritate præuenit: omne quod sibi diuersitas voluntatum vsurpauerat de Episcoporum electione summouit, ac diuina prouisione inter initia resecauit, quod tarditate imperitæ multitudinis, crescentibus studiis, difficilius potuisset auferri, Domini Imperatores. Ob quam rem statim debito famulatu implere, quæ fuerant imperata, properaui; eo quòd felicitati clementiæ vestræ adscribendum est, res noui exempli, & maximæ contentionis, magnique certaminis, vt sine commotione populi cœpta fuerat, ita salua clementia vestra cum totius multitudinis quiete finita est. Nam cùm eo tempore ad me sacra perlata esset auctoritas, quo sancti diei erat celebranda solemnitas; statim (vt oportebat) misso Primiserinio, Bonifacium ad me venire admonui, quod præceptum fuerat, agniturum, ac se à processione, quam sibi inhibitam di-
C cerat, abstineret. qui conuentione cõtempta, processit, atque eum quem direxeram, dedit populo verberandum.

RVRSVM FALSA REFERT SYMMACHVS.

Quod vbi nunciatum est, habito cum Vicario Tribuno Sereniano tractatu, ad sanctum Paulum, quo conuenerat, & sacra exemplaria pro cautela direxi, ne quid in iniuriam publicam de præceptis immissa multitudo tentaret; & partem Officij pariter destinaui. Sed neutrum fieri passus, cùm ad Vrbem vellet pariter cum populo remeare; statim ad portas, tam contubernales, quàm apparitores occurrerunt, qui eum (vt statutum fuerat) Vrbem vestram ingredi prohiberent. Verùm ipsos quoque contemnendos credidit, atque violenter ingressus, à certa Vrbis parte pluribus occurrentibus, est repulsus, nec permissus quod cogitabat implere. Quod vbi turba, quæ comitabatur, aspexit, sine aliquo tumultu dispersa est. Ipse verò extra murum deductus, non longe ab Vrbe remoratur: qui ne occultè
D per noctem ingressus Vrbem, ad ecclesiam conuolaret, & rursus populi studia commoueret, communi tractatu pro competenti solicitudine, contubernales & apparitores quatuor illic sine iniuria eius obseruare disposui, expectans quid pietas vestra decernat, vt quies possit, quæ hactenus seruata est, perdurare. Circa partem verò Eulalij Episcopi venerabilis viri, qui eo die penè cum omni multitudine ad S. Apostoli Petri basilicam solemnia celebrabat, vbi primum pietatis vestræ præcepta sunt publicata, fuit totius lætitia ciuitatis. Vnde ea quæ populus Romanus publico gaudio diuersis acclamationibus, agens gratias maiestati vestræ*, * credidi publicanda, & relationi meæ vniuersa subiecì: vt agnosceret pietas vestra, & quanta quiete Vrbis totius correcta sint, quæ malè fuerant admissa temeritate paucorum; & quanta gratia suscepta sint, quæ clementia vestra diuino iudicio & perseuerandæ religionis reuerentia decernenda credidit, & pro quiete Romani populi in perpetuum seruanda constituit.
E Dat. sexto Id. Ianuarij.]

Inter hæc autem, qui erant ex Bonifacij parte presbyteri, quod scirent Imperatorem Honorium mendaci esse deceptum relatione Vrbis Præfecti Symmachi: student, vt quanto citiùs fieri possit, idem Imperator de veritate certior redderetur: quamobrem ad eum dant litteras, quibus res gestas, quomodo re vera se habuerint, certa fide narrarunt.

Extant in eodem codice Vaticano ipsæ litteræ, siue preces Romanorum presbyterorum ad Honorium Imperatorem pro Bonifacio in hunc modum conscriptæ:

LIBELLVS SVPPLEX PRESBYTERORVM ROM. AD HONORIVM IMP.

Petimus clementiam vestrã, piissimi & clementissimi Impp. Honori & Theodosi semper AA. Post abscessum S. Zosimi Papæ Ecclesiæ Catholicæ vrbis Romæ (vt fieri mos volebat, atque ipsa religionis disciplina dictabat) plures in vnum conuenimus sacerdotes, vt de constituendo successore communi iudicio tractaremus. Sed quoniam Lateranensem ecclesiam, obstructis penè omnibus ingressibus, archidiaconus Eulalius, contemptis impiè sum-

mi

mi sacerdotis exequiis, diaconibus & paucissimis presbyteris ac multitudine turbatæ plebis A obsederat: altero die ad eamdem ecclesiam, vbi priùs ab omnibus fuerat constitutum, habita omnium collatione properauimus: ibique participato cum Christiana plebe consilio, quem Deus iussit, elegimus. Nam venerabilem virum Bonifacium, veterem presbyterum, in lege doctissimum, ac bonis moribus comprobatum, & (quod eum magis ornabat) inuitum, acclamatione totius populi ac consensu meliorum ciuitatis asseruimus, diuinæ institutionis ordine consecratum. Nam subscribentibus plus minùs septuaginta presbyteris, astantibus nouem diuersarum prouinciarum Episcopis, benedictionem * competenti tempore constat fuisse celebratam; ac priùs omnia quæ solemnitas exigebat, celebrata sunt.

BONIFACIVS QVALITER QVALITER ELECTVS.

*bene electionem.

EVLALII TEMERITAS ET TYRANNIS.

Sed cùm prædictus Eulalius, qui antea per tres consacerdotes nostros fuerat ex multo- B rum auctoritate conuentus, ne quid sibi temerè præter conscientiam cleri maioris assumeret, circumuentis paucissimis presbyteris, malè acceptis his, ac diuersæ custodiæ mancipatis, qui ad prohibendum cum litteris venerant, exhibito etiam cum aliis Ostiensi Episcopo, quem propè mortuum constat accitum (nam tractum esse nolentem, senis ægritudo testatur) in locum sibi non debitum, incustodito religionis ordine, per ambitum proruisset: cœpit factum suum per homines disciplinæ insçios ac religionis ignaros indecenter tueri; æstimans humanis perturbationibus se confundere sententiam posse diuinam. Et quoniam clementiam vestram constat falsidica relatione deceptam, vt nescio quid in iniuriam diuini numinis sanciretis (nam diuinum est, quidquid tantorum firmat electio) Petimus pietatem vestram, vt remoueri priora constituta iubeatis, atque Eulalium, qui in locum surrepsit alienum, ad Comitatum serenitatis vestræ cum auctoribus suis debere adduci. Nos enim profitemur S. Papam Bonifacium nostris cum sacerdotibus affuturum: C relictis singulis Titulis, presbyteri omnes aderunt, qui voluntatem suam, hoc est, Dei iudicium proloquantur. Iubeat etiam vestra clementia, omnes adesse, quos causa constringit; eiici etiam ciuitate nolentes, qui se non patientur adduci. Inuenietis, cùm cœperit agitari interna discussio, quod omnibus diuinis legibus abhorreat, verùm etiam displicere possit humanis: quò hoc consecuti agamus æterno Imperio vestro maximas atque vberes gratias.] hucusque preces presbyterorum ad Honorium Imp. Qui prudenter quidem (quod viderent Symmachum Præfectum studere Eulalio, ipsumque Bonifacium ab eo pulsum ex Vrbe) causam ipsam rogant ad ipsum Imperatorem perferri, quod aliter non liceret in libertatem vindicare Bonifacium oppressum fauore potentium: fore sperantes, vt iussu Imperatoris (quod postea factum est) delecti Episcopi causam electionis cognoscerent.

HONORIVS IMP. AD SE ADVOCAT VTRAMQVE PARTEM.

His acceptis supplicibus litteris à Romanis presbyteris, Honorius Imp. rescribens ad Sym- D machum Vrbis Præfectum, monet, vt agat tam cum Bonifacij quàm etiam cum Eulalij parte, vt ambo se Rauennam conferant ad sextum Id. Februarij. Præter hæc etiam scripsit idem Honorius ad sacerdotes diuersarum prouinciarum, vt omnes Rauennæ præsto essent, quo de tanta controuersia disceptarent. Rescriptum autem ad Symmachum per Aphtonium datum XVIII. Kal. Februarij est huiusmodi:

RESCRIPTVM HONORII AD SYMMACHVM P.V.

Post relationem sublimitatis tuæ delatam mansuetudinis nostræ auribus, presbyterorum allegatio causam nobis non superuacuæ deliberationis iniecit. Ideo decet, ambiguitate sepositâ, fidelem rerum ordinem cominus experiri; quamque partem prætermissus gestæ rei ordo arguat, quam seruatis adiuuet, multis coram censentibus, approbari: vt vtriusque facti simul qualitate perpensa, & circa vnam ritè definita consistat, & circa aliam temerè assumpta non maneat, Symmache parens carissime & amantissime. Ob quam rem illustris & præ- E celsa magnitudo tua suspensis omnibus quæ superiùs sunt decreta, nullique interim præiudicio comparato, auctoritate præsentis oraculi, vt vtrumque, hoc est, Bonifacium & Eulalium religiosissimos viros instantia digna conueniret, vt intra diem sextum Iduum Februarij Rauennatum ciuitatem præsentiam suam maturare non differant: omnibus atque * admonitis, qui auctores vtriusque ordinationis existunt, vt amota excusatione, non desint, vt facto quisque erga alterum proprio prolatis Ecclesiasticæ institutionis exemplis, defensor existat; seque purgato, alium magis in legem Catholicam deliquisse, præsumpta immeriti electione conuincat; iudicium de statu suo quisque, si adesse neglexerit, fortiturus, nimirum intelligi improuidè, immo illicitè se fecisse, quod coram non audeat defensare. Nos quoque ex diuersis prouinciis competentem numerum sacerdotum scriptis nostræ serenitatis accimus: vt rem deductam in dubium absoluat nobis coram disceptatio plurimorum.

*æque

Cùm

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Cùm autem omnia futuro integra sunt iudicio reseruata, de transactis sibi blandiri neminem decet: præsentis etiam iudicij docebit exemplum, quod in eiusmodi negotiis obseruari debeat in futurum. Dat. XVIII. Kal. Februarij per Aphtonium.] Quæ autem Romæ acta sint per eumdem Aphtonium, relatio Symmachi ad eumdem Honorium data declarat his verbis:

SYMMACHI P. VRB. LITTERAE DE APHTONIO MISSO.

Cùm vir clarissimus Aphtonius Decurio sacri Palatij vestri cum cælesti præceptione ad Vrbem venerabilem conuenisset, omni genere festinaui, quatenus præceptis nominis vestri obedientiam commodarem. Nam statim conuentis proceribus sacra iussio publicata, & ad
B religiosos viros Bonifacium & Eulalium missa conuentio est, Domini Imperatores, Clericos quoque eorum præcepi pariter admoneri, vt nihil futuro, cognoscente pietate vestra, deesset examini. Vnde hæc omnia Gestorum serie comprehensa, ad plenam instructionem, subter annexui. Verùm postquam pars vtraque populi diuersis seditionibus exagitaretur, singulos admonitione missa conueni, ne ad vnam ecclesiam conuenirent, & quod fieri non licebat, inter se multitudo confligeret. Sed hoc illis visum est, credo, suspectum, quo quietem suadendam credidi hominibus perturbare volentibus ciuitatem: ob quam rem ambæ partes calumniosissimè crediderunt contestationibus appetendum, vt errorem suum compositis mendaciis excusarent. Quod ne in aliquo clementiam vestram lateat, eadem quæ obtulerunt, Actis inserta transmisi; ne quicquam suppressum esse quererentur. Supereſt, vt apud clementiam vestram nullius partis studiis famuli vestri appetantur absentia, qui semper maiestati vestræ puris seruitijs approbati, ne ab impugnatione † & fauore ambarum partium, vt decebat, credidisse putandum. Dat. VIII. Kal. Februarij.]

† locus obscurus

C Sic igitur (vt dictum est) Honorius Imp. tum Eulalium, tum etiam Bonifacium ad se Rauennam accersit, quo studia partium conquiescerent, dum quid de alterutrius electione legitima decernendum esset, scirent alieno arbitrio terminandum. Ceterùm quòd nosset Imperator maximè pius res Ecclesiasticas Ecclesiasticè atque à iudicibus Ecclesiasticis esse tractandas, mox datis litteris, Rauennam conuenire iubet Episcopos. Quibus, vbi illùc conuenissent, Honorius scripta commonitione, eis significauit, ne cum ipsis sederent Iudices, qui Bonifacij electioni præsto fuissent; ne iidē fautores alterius partis, Iudices etiā esse viderentur. Porrò ipsa Honorij admonitio, quā Cōmonitoriū appellare consueuerunt, sic se habet:

ADMONITIO HONORII IMP. AD SYNODVM.

Omnia quidem clementia nostra in præsenti beatitudini vestræ congrua ordinatione mandauit, vt sequestratis omnibus, vestro iudicio quid obseruari propter quietem populi deceat, sineretis. Meminimus quoque hoc à nobis in primis, quod æquitas exspectabat*, esse
D mandatum: Vt hi Episcopi, quos interfuisse eorum ordinationibus constat, & postea subscripsisse, sine iniuria sui, & manente reuerentia, Iudices non sederent, nec vllum præstare testimonium possent; ne non tam nouam prolaturi sententiam, quam seruaturi factum præteritum viderentur. Hi ergo (sicut superius diximus) ab ea disceptatione se abstinere debebunt. Illud quoque similiter custodiendum beatitudo vestra cognoscat: nulli parti præiudicium comparatum, quod à nobis antea claruerat constitutum. Cùm & celeriter destinata iussa propter quietem populi, pietatis nostræ secuta auctoritate, summota sint: nihil hinc aut vindicare pars altera potent, aut altera formidare. Attendentes ergo iudicium Dei, quod in tali causa vobiscum simul residere manifestum est, examinatis omnibus, id vos custodire decet, quod, infundente cælesti Spiritu, habere Christianæ legis integram reuerentiam possit.] quæ sequuntur, sunt exarata alio charactere:

* expetebat

Hæc Synodus inter se dissentiens præsentem causam terminare non potuit. Vnde vene-
E rabilis Imp. Honorius ad Maias Kalendas hoc credidit negotium differendum: & interim propter dies qui imminebant sanctæ Paschæ, vtrosque, Bonifacium scilicet & Eulalium ab Vrbe iussit abscedere, & Spoletinum Episcopum Achilleum Romæ sacra mysteria celebrare: Symmachoq; Præfecto Vrbi hoc idem suis scriptis insinuat:

ACHILLEVS EPISC. SPOLETINVS IVBETVR LOCO PONTIFICIS SACRA AGERE. RESCRIPTVM HONORII DE ACHILLEO EPISC. SPOLETINO.

Magnarum deliberationum non debet citum esse iudicium, nec temere proferēda sunt, quæ seruanda in perpetuū sanciuntur. Sæpe de Episcopis Vrbis æternæ altercatione partium sub examine sacerdotum concessa cognitio est: sed ne quod festinum celeritate iudicij proferatur, id clementiæ nostræ sedit arbitrio. At quoniam vicinitas sanctorum dierum Episcopi præsentiam postularet, nec in Vrbe sacratissima fas est Pascharum præsertim dies sine sacerdote celebrare: idcirco, Symmache parens carissime atque amantissime, illustris magnificentia tua Achilleum nos elegisse cognoscat, quem à fauore partium constat esse alienum, qui mysteria sacræ obseruationis impleret. Transactis verò festis diebus, ex iudicio sacerdo-

tum

tum ,quæ debeant cuſtodiri, conſilio maturiore tractabimus. Monemus ſanè, vt regionum primatibus euocatis, diſciplinæ publicæ , quietique proſpicias : quibus decretorum noſtrorum præcepta iubeas aperiri : Ne quis ſcilicet vllum tumultum , neque ſeditionem audeat commouere : quam ſi quis inſana perſuaſione conquiret , non in eos tantùm qui in perturbatione fuerint deprehenſi, ſed in regionum quoque Priores* ... vindicandum. Nouimus enim quietem publicam facilè cuſtodiri,ſi incentorum cupiditates & fomenta ceſſauerint.] hactenus ibi , quibus ſubiiciuntur litteræ eiuſdem Imp.ad dictum Achilleum Epiſcopum Spoletinum his verbis:

* nouerit

HONORII IMP. EPISTOLA AD ACHILLEVM.

Quoniam de Romano ſacerdotio propter anguſtiam temporis , quam dierum ſolemnitas fecit , quæ abeſſe Epiſcopos à ſuis Eccleſiis non ſinebat , dilatum conſtat eſſe iudicium : rectè noſtra ſerenitas credidit ordinandum , vt beatitudo tua ad venerabilem Vrbem congrua deuotione feſtinet , quatenus S. Paſchæ dies , ea quæ conuenit quiete , cum ſolemnitate conſueta , populis repræſentes : nec conſuetudini obſit , quod differri Synodum multiplex neceſſitas fecit . Illud ſanè in primis ac præcipuè commonemus,ne vmquam vlla illorum mentio fiat ; de quibus conſtat ſuſpenſos eſſe iudicio .] hactenus Honorius ad Achilleum.

Dedit tunc idem Honorius Aug. ad Senatum quoque de recipiendo Achilleo eiuſmodi litteras :

EPISTOLA HONORII IMP. AD SENATVM.

Scimus,Patres Conſcripti, à vobis cunctationem noſtram non poſſe reprehendi , quibus ſemper in re omni probatur Conciliorum iudiciique maturitas . Nec ſanè de ſummis cita debuit & potuit eſſe ſententia; quam vt æternam , ita probabilem ex omni parte decet eſſe perfectam. Inter Epiſcopos,quos in Vrbe ſacratiſſima fauentium ſtudia & partium voluntas elegerat,ab omnibus qui aderant ſacerdotibus iuſſeramus audiri: & aliquoties iterata cognitio eſt. Verùm cùm longiores moras examinatio tantæ cognitionis afferret,& plura inquiſitio Iudicum diligens inueniret , quibus finis citus non poſſet imponi, & feſtorum dierum celebritas celeritatem definitionis expoſceret : ne quid temerarium promeremus,rem omnem credidimus differendam. Miſſus itaque eſt Achilleus vir religioſus Epiſcopus,Spoletinæ ciuitatis , per quem ſanctorum dierum celebritas imploretur . Amplitudinis veſtræ eſt,populariũ mentes ad quietem conſilij ſalubriter retinere , cùm probabilem ac neceſſariam dilationem noſtram dubitare nequeatis . Dat. Idibus Mart.] Ad populum verò ita ſcripſit idem Auguſtus :

HONORII IMP. AD POPVLVM, EPISTOLA.

Fidei curam, Quirites optimi , maximam iudicantes , nihil feſtinum aut immaturum credidimus proferendum . Ea enim in cauſa religionis decerni cenſemus , que ſine errore ac reprehenſione ſententiæ ab omnibus comprobentur . Itaque cùm in cognitione,quam de Epiſcopis, qui in Vrbe fuerant conſtituti , ſub iudicio ſacerdotum intentionis hæreret ambiguum,nec,naſcentibus ſubinde cauſis , finis certantibus ſtudiis poſſet imponi , ac diu de rebus variis deliberatio noſtra penderet; futuram cognitionem ad integrum ſacerdotum numero pleniore conſilium* , omne negotium conſtituimus differendum;vt cauſa ex omni parte librata,tranſactis Paſchæ diebus,terminum, quem æquitas & religio poſcebat , acciperet. Simul, quia de ſacerdote nihil poterat definiri , temporariè elegimus qui reuerenda ſacris diebus myſteria celebraret ; vt ibi, Quirites , ad honorem ſacræ Vrbis præſto eſſet ſolemnitas ſacerdotis . Quare imitati patientiam veſtram,placidis animis quæ pro pace publica ſuademus,accipite: ſanctorum cultus dierum debita tranquillitate tranſcurrat : quietem publicam ſeditio nulla perturbet : fauor proprius circa nullum,qui notetur,appareat. Decet enim, ſuſpenſis ſenſibus , omnia noſtro integra reſeruare iudicio ; nec furore quodam , ſed debita probitate expectare potiùs quàm poſcere ſacerdotem . Quod ſi prauos incentores ſecuti , turbarum tumultus potiùs quàm quietem ac modeſtiam legeritis , quibus fauetis , monſtrabitis : non ſolùm vobis , ſed & auctoribus veſtris , quorum conſiliis inhæretis , periculum ſalutis, ad quod nos compellitis, imminebit. Neque enim venia dignus eſt , qui ab improbitate humanitatis noſtræ monitis non poteſt retineri. Dat. Idibus Martij.]

* Concilium

HONORIVS IMP. ALIOS VOCAT EPISCOPOS AD SYNODVM.

Dum iſta agerentur in Vrbe;quo ad dirimendam tantam cauſam plenior Synodus haberetur,Honorius Imperator ſtudioſiſſimus Chriſtianæ concordiæ , Epiſcopos alios hinc inde ad dilatam Synodum ſtatuit congregare : qua de re ad diuerſos ſanctiſſimos Epiſcopos litteras dedit;inter alios verò ſcripſit etiam ad S. Paulinum Nolanum Epiſcopum , quem ob egregiam ſanctitatem doctrinamque plurimi faciebat : eum enim & antè ob eamdem cauſam

A causam litteris ad Synodum accersierat; sed morbo ille detentus minimè accedere valuit: modò verò, vt omnino veniat, his rogat litteris, quibus quantæ esset Paulinus æstimationis, probè intelligere possumus. Epistola autem Honorij ad eum data sic se habet ex eodem petita codice:

EPISTOLA HONORII IMP. AD PAVLINVM NOLAN. EPISC.

Sancto ac venerabili Patri Paulino Episcopo. Tantum fuit apud nos certa sententia, nihil ab his sacerdotibus, qui ad Synodum conuenerant, posse definiri, cùm beatitudo tua de corporis inæqualitate causata, itineris non potuit iniuriam sustinere. Et propter absentiam sancti viri non quidem obtentura, interim tamen vitia gratulantur, cùm praua & vetus ambitio & cum benedicto viro sanctæque vitæ diu velit habere certamen, vt contra hæc Apostolicæ institutionis bona, de præsumptis per vim parietibus existimet confidendum. O verè digna causa, quam nonnisi coronæ tuæ beata vita designat. Dilatum itaque iudicium nun-
B ciamus, vt diuina præcepta ex venerationis tuæ ore promantur, qui ea secutus implesti: nec potest alius eorum præceptorum lator existere, quàm qui dignus Apostolicis disciplinis est approbatus. Specialiter itaque, domine sancte, merito venerabilis pater, iustus Dei famulus, diuinum opus, contempto labore, tributum hoc nobis visitationis tuæ (si ita dicendum est) munus indulge: vt postpositis omnibus, quantum temperantia & his tranquillitas suffragantur, Synodo profuturus, sine intermissione etiam desideriis nostris & benedictioni, quam cupimus, te præstare digneris.] hæc ad Paulinum Honorius. Idemque ad Africanos Episcopos eadem ex causa has litteras dedit, quibus eos vocauit ad Synodum Idibus Iunij Spoleti habendam:

HONORII EPISTOLA AD EPISC. AFRICANOS DE SYNODO SPOLETI COGENDA.

Serenitas nostra in omnibus causis, tamen præcipuè in his quæ ad venerabilem religionem pertinent, propensum cupit habere iudicium. De sacerdotio Vrbis æternæ exor-
C ta contentione, etiam trans maria credimus esse nunciatum, quod à paucis non potuit terminari. Ideo multorum constat necessarium esse iudicium. Quapropter sanctitas vestra, quos vitæ bonum & legis doctrina commendat, intra diem Id. Iuniarum ad Spoletinam ciuitatem, amputatis excusationibus, properare dignetur: vt id quod veritas & religionis norma dictauerit, Deo pariter cunctorum mentibus inspirante, sententia iudicetur; ne diutius Apostolicæ sedis sacerdotium differatur.] hæc ad Episcopos Africæ. Priuatas verò idem Imperator ad Aurelium Episcopum Carthaginensem his verbis scriptas litteras dedit:

Aliam quidem veniendi causam optaueramus euenisse, vt desiderato benedictionis tuæ frueremur aspectu. Sed quia aduersus Papam vrbis Romæ ambitio reprehendenda certa-
D men indixit, & sanctam vitam in Episcopo æstimat non requirendam; cœptum super hac discussione iudicium non minor numerus sacerdotum, quàm Synodi consuetudo deposcit, in plures doctissimosque viros, quorum sanctitas tua princeps est, prorogauit. Neque enim præmia castitatis & meriti, summotis vitiis, quæ respuit diuinæ religionis sacrosancta præceptio, per alios quàm tales viros oportuit reuelari. Et quamuis sufficerent domini germani mei Aug. Principis scripta: poterunt * etiam in ea tantum, quibus aduentum sanctitatis tuæ pariter adiunxi. Quæso itaque, domine sancte pater merito venerabilis, vt duplex beneficium tribuatis, & desideratæ nobis benedictionis tuæ, & necessarij pro habitudine iudicij proferendi, intermissis omnibus (Dominum intuens) de eius sacerdote firmando labor veniendi non debet recusari, præstare dignetur.] hæc ad Aurelium Imperator: qui & alias addidit ad celebriores Africæ Episcopos, nempe ad S. Augustinum & alios hic de-
E scriptos, ea de re singulas singulis litteras dans iisdem tamen verbis conscriptas: nomina autem omnium, ad quos Honorius scripsit, hæc ibi recitata leguntur, Augustinus, Alypius, Euodius, Donatianus, Siluanus, Nouatus, & Venerius. litteræ verò sunt huiusmodi:

EPISTOLA HONORII AD AVRELIVM EPISC. CARTHAGINENSEM.

* proderunt potuerunt *locus obscurus.*

Peruenisse ad venerationem tuam, certa est pietas nostra, certamen aduersus Papam vrbis Romæ, vitia cum castitate pugnare, & huiusce rei tam diuturnum esse conflictum, vt inter tot sacerdotes, qui ad Synodum conuenerunt, quibusdam dissensionibus nondum potuerit, Apostolica præceptione firmata, ita * præferri, quam tantum se interdum bene † astipulanti quoque ea parte, quæ disceptat, sine dubitatione consensisset: vt planè fuerit manifestum, expectari tuæ iudicium sanctitatis, in cuius præsentia promenda sententia differretur, qui merito vitæ præcedens, rectè etiam ex transmarinis regionibus, vt iudicare possis, expecteris. Sed quamuis sacra domini germani mei Augusti Principis ad Italiæ Synodum euocans auctoritas non negligenda prouenerit, socianda specialiter etiam se-

LITTERAE HONORII AD DIVERSOS EPISCOPOS AFRICANOS.

* vita

† *locus obscurus.*

renitatis noſtræ ſcripta iudicamus: quibus precor, vt deſiderabilem aſpectum benedictionis A tuæ ſine excuſatione concedens, omnipotenti Deo gratum iudices hunc laborem, & pro proximo ſacerdote, & pro ſanctæ vitæ meritis ſententiam prolaturus, remunerationem vexationis huius in præmio diuino intelligas conſtitutam. Dat. III. Kalend. Aprilis, Rauennæ.] hæc ipſe.

Quod autem ait, alias antè litteras eſſe datas ad ipſos Epiſcopos per germanũ ſuum, Honorius Imperator Conſtantium intelligit, cui ob præclaras res geſtas aduerſus tyrannos ſororem ſuam Gallam Placidiam dedit vxorem, eumdemque in collegam Imperij cooptatum, germani habuit loco. Ceterùm non Africanos tantùm, ſed & Gallos Epiſcopos Honorium præſentes Synodo eſſe voluiſſe, ipſe teſtatur alijs litteris inferiùs recitandis.

CVR SYNODVS CELEBRARI DESIIT.

Quòd autem indicta Synodus fuerit intermiſſa, nec ad effectum perducta, Eulalij temeritas cauſa fuit; iuſtoq; Dei iudicio factum eſt, vt ſuis operibus, abſque alio nouo iudicio & B tot ſanctorum Patrum fatigatione, in ſemetipſum ſententiam ſuæ repulſionis, licet nolens, ipſe proferret: quomodo autem id acciderit, Symmachi Præfecti Vrbis relatio ea de re ad Conſtantium miſſa declarat, quam decimo Kal. Aprilis ſcripſit his verbis:

RELATIO SYMMACHI AD CONSTANTIVM.

Quæcumque ſubitò, nullo opinante, proueniunt: nec ad culpam Iudicis referri poſſunt, & populum rationis ignarum inſperata nouitate perturbant. Vir namque religioſus Eulalius quintodecimo Kalend. Aprilis Vrbem, me neſciente, meridianis horis ingreſſus eſt: quem credidi aliquod ſecum pertuliſſe præceptum. Verùm eodem die circa veſperum Spoletinus Epiſcopus, miſſis litteris, me credidit admonendum, quod ſacra ad ſe manantia in Vrbe die ſancto Paſchæ iuſſus ſit celebrare. Quod præceptum ante penitus ignoraui, domine ſemper illuſtris & in cũctis magnifice, meritoque ſublimis ac præcelſe patrone. Quod cùm mihi priùs S. Eulalij innotuiſſet aduentus, ſtatim parendum credidi inuictiſſimi Prin- C cipis imperatis. Verùm cùm interdicto die Vrbem S. Achilleus eſſet ingreſſus, commotio extitit populorum: vt ab vna parte multitudo armata ferro & telis ad forum militari habitu conueniret. Et cùm, conuocatis proceribus, proceſſiſſem, vt habito tractatu pro quiete Vrbis, populum alloquendo compeſcerem; primò ad conuentum venerunt. deinde cùm expectaretur S. Achillei præſentia, vt quæ iuſſa fuerant publicaret; multitudine reſiſtente, venire non potuit.

EVLALII TEMERITAS.

Et cum ad forum Veſpaſiani tam ego, quàm vir ſpectabilis Vicarius, perurgente populo, fuiſſemus ingreſſi, vt quietem vtriuſque partis multitudini ſuaderemus: ſubitò armati ſerui telis & ſaxis, aliquanti etiam ferro, populum partis Eulalij aggreſſi ſunt, qui inermes conuenerant, vt quod præceptum de Epiſcopo Spoletino eſſet, agnoſcerent: quoſque ita fauciauerunt qui parati aduerſus imperatos venerant, vt me quoque & virum ſpectabilem Vicarium D crederent appetendos, dum ſeditioſo furore nullam admittunt penitus rationem; niſi ad liberandum nos Diuinitas affuiſſet, egreſſique per ſecretiorem partem ictum ſaxorum & impetum conſpirantis multitudinis, vitaremus, minimè potuiſſemus euadere: quorum maiorem partem in ſeruis conſtat fuiſſe, ex quibus aliquanti agniti atque tenti ſunt audiendi. Vnde quid partium mearum fuit, excellentiæ veſtræ ſuggerere properaui: vt certum finem, rebus cognitis quæ geſta ſunt, magnitudo veſtra decernat.

Cùm ita S. Eulalius fuiſſet ingreſſus, & tertia die ſecutus eſſet Epiſcopus Spoletinus, nec aliqua ad me data virtutum veſtrarum, quæ ſequerer, præcepta veniſſent; perturbatio totius plebis, quæ in ſe & in periculum Iudicũ ſæuiret, exorta eſt: & in celeri reſponſo ante diem venerabilem Paſchæ quid fieri debeat, iuſſeritis; minantur ſe populi inuicem pugnaturos, dum de Lateranenſi baſilica alterutrum ſe exiſtimant excludendos. Ne quid igitur aduerſi, quod ſublimitatis veſtræ felicitas auertat, eueniat: peto vt euidenti præcepto excludi fu- E rioſæ contentionis periculoſam pertinaciam cenſeatis. Data decimo Kal. Aprilis.] Eulalius itaque, qui contra decretum Imperatoris ante definitum iudicium per Epiſcopos ad Synodum cogendos auſus eſt ingredi Vrbem, & publicæ ſeditionis occaſionem præbere, ſe ipſum ea inuaſione effecit indignum (vt dicetur inferiùs) Romanæ Eccleſiæ Pontificatu.

His perceptis, Conſtantius in hunc modum reſcripſit ad Symmachum:

CONSTANTII RESCRIPTVM AD SYMMACHVM VRB. PRAEF.

Vt certa poſſimus quæque cognoſcere, & factionum auctores fideli nuncio & inſpectore non lateant, Cancellarium noſtrum Vitulũ direximus, vt domini inuictiſſimi Principis affatus atque iudicium ad eximietatem tuam & ad populũ celeri feſtinatione deferret. Illudq; monemus, vt quicquid ſacris auctoritatibus continetur, nulla temeritate violetur; & quæ præcepta ſunt, effectui celeri mandentur inſtantia: ne Auguſti clementia, quod nunc agnoſcit di-

A scit distuliſſe, commoto maiestatis suæ vigore emendare non differat.] hæc Constantius.

Cùm itaque iptius Constantij opera, de his singulis quæ in Vrbe per Eulalium gesta essent, Honorius Imp. certior factus esset: referibens ipse Imperator ad Symmachum Vrbis Præfectum, mandat Eulalium pelli ex Vrbe, ac in ceteros delinquentes iuxta conditionem cuiusque status animaduerti. In hunc enim modũ de his Honorius Imperator VII. Kalend. Aprilis scripsit ad Symmachum:

Cùm ad sanandum primæ perturbationis errorem, hoc genus concilij clementia nostra reparandæ pacis cupida reperiſſet; vt donec de confirmatione Vrbani sacerdotij sententia procederet absoluta, vterque eorum, quorum causa tumultus antea concreuisset, à sacratissima Vrbe conuersatione seiunctus, futuri iudicij expectatione penderet, & spatio, quo continerentur alteruter, euidenter expresso: æquo animo dissimulare non possumus, B præceptis clementiæ nostræ publicum penè bellum, quo calcarentur, indictum: mouendi eius caput Eulalium, qui iussa transcendit, extitisse, secundum ordinem præceptorum paulisper abesse non passum, Symmache parens carissime. Vnde sublimitas tua, hoc nos statuisse cognoscat, vt & salubris superior ordo præcepti, & moderata Synodi ordinatio deberet custodiri: quod aliter fieri non posse censemus, nisi Eulalius omnimodè vrgeatur: vt omni celeritate ab Vrbe discedens, insolenti populo præsens incitamenta non præbeat, nec innocentibus causa mortis existat: cui esse dubium non debebat, si in hac præsumptionis obstinatione durauerit, non solùm de statu suo iudicium iam prolatum, verùm etiam de salutis discrimine proferendum: culpæ enim nullam veniam iam meretur, quam cùm prædicitur, non cauetur: Nihil ex hoc excusationis habiturum, quòd eo inuito, à plebe asserat retentari. Si qui autem ex numero clericorum communicandum Eulalio, iudicio C pendente, censuerit; pari se sciat sententia esse damnandum: Laicos verò, qui post interdictam mansuetudinis nostræ cõmunionem Eulalio putauerint expetendum, honestioris loci pœnam proscriptionis, seruos verò capitis esse subituros, nec ab hoc periculo dominos exuendos: primates verò regionum, nisi spiritum plebis inconditæ domuerint ac frenarint, sciant se raptos, vltimo iudicio esse subdendos. Spoletinus autem Episcopus (sicut dudum fuerat definitum) sanctis Paschæ diebus ordinem festæ solemnitatis implebit, cui ad celebranda mysteria Lateranẽsem ecclesiam soli patere decernimus, reliquis, qui hoc præsumere voluerint, propulsatis. Sanè vt prædictus sacerdos Spoletinæ ciuitatis in loco eius sanctorum mysteriorum ordinem completurus susciꝑi debeat, admonemus. Per omnes verò Titulos & loca, quæ conuentu celebri frequentantur, hæc quæ statuimus, proponentur: vt vniuersis liqueat, & noluisse nos turbidum aliquid perpetrare, & ad hoc vt turbata compo- D nì debeant, operiri. Sciat sanè sublimitas tua, Primiscrinium, & reliquum Officium, quod tuis actibus obsecundat, non solùm grauissimæ mulctæ dispendiis affligendum, sed & supplicium capitis sortiturum, nisi enixa opera commodata, statutis clementiæ nostræ præbere maturarit effectum. Dat. VIII. Kalend. Aprilis, Rauennæ.] hactenus rescriptum Honorij.

HONORII IMP. RESCRIPTVM AD VERSVS EVLALIVM.

De his autem hæc in libro de Romanis Pontificibus in Bonifacio: Eulalius eo quòd ordinatus fuisset in basilica Constantiniana, & introiuit in Vrbẽ, & baptizauit, & celebrauit Pascha in basilica Constantiniana: Bonifacius verò (sicut consuetudo erat) celebrauit baptismum Paschæ in basilica sanctæ martyris Agnetis. Hoc audito Augusti vtrique miserunt, & eiecerunt Eulalium; & missa auctoritate, reuocauerunt Bonifacium, & constituerunt Episcopum: Eulalium verò miserũt foras in Campaniã.] hæc ibi. De rebus verò per Eulaliũ per- E peram gestis relatio Symmachi habet, quę his verbis describitur in eodem codice Vaticano:

Domino semper illustri & per cuncta magnifico, meritoque sublimi ac præcelso Constantio Symmachus.

Vbi primùm sacra Domini nostri inuictissimi Principis præcepta perlata sunt, statim (vt conuenerat) debitum tribui famulatum. Sed Eulalius ea obstinatione, qua sine præcepto sacro vrbem ingressus est, etiam egredi constrictus per omnes potestates, pari pertinacia detrectauit. Nam vespertinis horis per Officium Vrbanum, id quod præceperat inuictissimus Imperator, ea die, qua perlatum est, ei innotuisse agnoscitur, domine semper illustrissime & sacratissime, magnifice, meritoque sublimis, ac præcelse patrone. Quo lecto, mandauit se diligentius tractaturum: nec tamen instanter admonitus exire curauit. Alia verò die rursum per omnem apparitionem etiam nocturnis horis admonitus, collecta multitudine, Lateranensem basilicam ausu temerario credidit inuadẽdam. Verùm habito tractatu cum procerib⁹,

RELATIO SYMMACHI AD CONSTANTIVM.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ribus, omnibus Officiis destinatis, vt pelleretur, iniunctum est. Nam & vir spectabilis Vica- A
rius ad eamdem basilicam ire decreuerat, sed primò accedere præ nimio terrore non potuit.
Ego autem tam Corporatis directis, quàm omni Officio, ideo illuc ire non potui, ne quis mi-
hi æmulus faceret religionis inuidiam. Tamen salua excellentia vestra, irruentibus pluribus
VELLITVR ECCLESIA ATQVE VRBE EVLALIVS. Corporatis & Maioribus regionum, qui præceptis Imperialibus seruiunt, de eadem eccle-
sia fugatus Eulalius, de Vrbe expulsus est, atque adiunctis apparitoribus, illuc directus, vbi
iussus fuerat residere. Mandatum etiam, vt vir religiosus, sanctus Achilleus Episcopus cùm
quiete quæ iussa sunt, illo electo, sine strepitu populi, pro sanctorum dierum reuerentia ce-
lebraret. Nam ad custodiam basilicæ Lateranensis apparitores appositi, ne cui alij redde-
retur. Partis quoque Eulalij aliquanti capti clerici seditionis auctores: de quibus quid iubea-
tur, expecto. Et quoniam de his interim quæ gesta sunt, vniuersa virtutibus vestris credidi
suggerenda: quicquid sequentibus diebus pro quiete Vrbis, quam vestra felicitas regit, B
suggestum fuerit, sigillatim pro rerum fide & ordine melioribus indicijs nunciabo.] hac-
tenus relatio Symmachi ad Constantium, qui de iisdem certiorem facere Honorium
Imperatorem minimè cunctatus est. Cùm verò omnia quæ temeritate Eulalij in Vrbe
gesta essent, Honorius Imperator satis aperte percepisset, ad Symmachum huiusmodi lit-
teras dedit:

HONORII EPISTOLA AD SYMMACHVM VRB. PRAEFECTVM. Moderatione præcipua egit nostra serenitas, ne locum posset inuenire præsumptio. Dei
enim iudicio venerabilium sacerdotum est dilata cognitio: vt quicquid religio, quicquid
veritas postulabat, absque vlla perturbatione hoc disceptatio tranquilla decerneret. Sed per
Eulalium vsurpatione contra sententiam venerabilis Synodi multa illicitè commissa fuisse,
relationis textus edocuit: qui præsentia sua causam furoris populo sumministrans, totum
perire voluit, quicquid moderatio nostra conseruat. Nam cùm ordinatione nostra, & C
sententia Episcoporum, quorum in Synodo maior se multitudo collegerat, consensu etiam
partium & professione id fieri definitum esset, vt sciret se specialiter esse damnatum, qui-
cumque ad incitandum populum Vrbem fuisset ingressus: oblitus sui, probauit ex præsen-
ti facto, quale videatur habuisse principium. Quoniam ergo rectè hunc, post tot admissa,
DE BONIFACIO IN VRBEM RESTITVENDO. Vrbe constat esse depulsum; ad quam eum accedere non debere, clementiæ nostræ & Epi-
scoporum videretur statuisse iudicium: Bonifacium venerabilem virum Episcopum, ad cu-
ius moderationem auctoritatem nostram rectè censuimus iungendam, Symmache patens
carissime & amantissime, sublimitas tua Vrbem ingredi debere, nos statuisse cognoscat:
vt sub eius gubernaculis religiosæ legis reuerentia moderatione solita compleatur. Dat. III.
Nonas Aprilis. Accepta sexto Idus Aprilis.]

Post hæc autem Bonifacius pacificè in Vrbem redijt: de cuius ingressu hæc habet rela- D
tio Symmachi Præfecti ad Imperatorem his verbis:

RELATIO DE BONIFACIO IN SEDEM RESTITVTO. Quæcumque Deo auctore firmantur, merito diuino pietatis vestræ iudicio firmantur.
Nuper namque, cùm ad me famulum vestrum sacra clementiæ vestræ emanasset auctori-
tas, quasi ambiguitate summota, venerabilis viri Bonifacij Episcopi maiestas vestra sacerdo-
tium roborauit. Tam grata vniuersis, quæ iussa sunt, extitere, vt hoc & ordo amplissimus &
Romanus populus comprobaret, Domini Imperatores Honorij & Theodosij, pij, felices, in-
uicti, triumphatores semper Augusti. Nam cùm statuta cælestia per me essent recitata popu-
lis, & edictis ex more positis publicata, tantus feruor & lætitia totius extitit ciuitatis, vt sci-
licet & religionem redditam, & præstitam quietis securitatem omnes gratulatione congrua
testarentur. Interiecto itaque biduo, Vrbem supramemoratus venerabilis Episcopus, omni
accurrente plebe, ingressus est, sicut serenitas vestra cõstituit: Officij quoque mei obsequia E
minimè defuerunt; nec iam aliqua dissensio remanet populorum; & omnes diuino iudicio,
& maiestatis vestræ acquieuerunt voluntati. Cessantibus ergo studijs, omnes quod præce-
pto Dei admoniti statuistis, sentire cœperunt; atque acclamantibus quæ subiecta sunt, gau-
dij sui causas plebs Romana testata est, ac serenitati vestræ gratias in dies singulos agere non
desistit; quorum prouisio sicut pacem Vrbis tuetur, ita quietem Vrbis restituit, populoque
concordiam.] hæc Symmachus. Cetertim licet ista iusserit Honorius Imperator; tamen ex
Synodo ducentorum & quinquaginta duorum Episcoporum Eulalium esse depositum, ha-
bet liber de Romanis Pontificibus, verùm non ex transmarinis Ecclesijs, vt litteræ paulo
post describendæ declarant.

En habes, lector, de schismate Eulalij, ab eius ortu vsque ad exitũ ex epistolis vltro citroq; datis compaginatam historiã. Sed quæ post hæc secuta fuerint, ex aliis rursum epistolis idem

codex

Universidad de Deusto
Biblioteca

A codex Vaticanus certam cognitionem exhibet: quibus in primis significatur, quòd inter hæc Honorius Imperator cùm pacata cuncta sedataque comperisset; confestim, ne Episcopi transmarini in Italiam nauigare fatigarentur, primùm ad Largum Proconsulem Africæ scripsit septimo Idus Aprilis his verbis:

Victor Honorius inclytus Imperator semper Augustus Largo Proconsuli.

Inter omnes curas, nec illa nos minus solicitat, quam pertinere ad sacerdotium iudicamus. Cùm enim de confirmando Episcopo Vrbis æternæ controuersia tractaretur; atque hi qui in vnum positi erant Episcopi de tanto negotio, paucos se existimauerint ad sententiam proferendam: placuerat (sicut sacri apices cucurrerunt) vt ex Africanis & Gallicanis prouinciis plures Episcopi commearent. Ea videlicet ratione, ne medio tempore quicquam præsumeretur: id quod nostra sententia ordinauerat, & quod statuisse Synodi sententia vi-

B debatur. Sed his omnibus despectis, Eulalius sola vsurpatione moram credidit occupãdam: quem (sicut decebat) nostra auctoritate constat expulsum, ac sanctum Bonifacium Episcopum roboratum. Et quoniam consumptum negotium est, incongruum nostra clementia iudicauit, si Episcopi nauigationis & itineris iniuriam paterentur. Vnde sciat spectabilitas tua Synodum fuisse solutam. Admone igitur, præmissis sacris affatibus, auctoritate tua singulos sacerdotes, vt sciant hanc ordinationem esse seruandam, quæ continet, vt quisque in Ecclesia sua orationibus vacet, vt conuenit; propterea quòd causa optimo iudicio iam terminata videatur. Data sub die VII. Idus Aprilis.] hæc Imperator ad Largum Proconsulem: qui mox ad Aurelium Carthaginensem Episcopum scripsit his verbis, eadem significans, quæ acceperat litteris Imperatoris:

RESCRIPTVM HONORII AD LARGVM PROCONSVLEM.

Domino parenti honorabili Aurelio Episcopo Largus. De merito sacerdotis, quem suis

C Dominus idoneum probauit, scias sublatum esse certamen. Sanctum igitur ac venerabilem virum Bonifacium vrbis Romæ Episcopum firmauit clementia Principalis, cuius electione dudum sanctitatem tuam præcepit acciri, sicut sacri testantur affatus sui cum veneratione prolati. Oportet igitur populos Ecclesiasque tuas festinanter inuisas, cui nauigationis est dempta necessitas. *& alia manu:* Incolumem te Domini fauor præstet annis compluribus, domine pater merito honorabilis.] hæc Largus Proconsul ad Aurelium Episcopum Carthaginensem: qui in eamdem sententiam (vt acceperat ex Honorij Imp. litteris) ad ceteros absentes Episcopos antea conuocatos ad Synodum scripsit epistolas: ne videlicet, re iam absoluta, peregrinationis fatigarentur itinere.

LARGI PROCONSVLIS AD AVRELIVM EPISTOLA.

Bonifacius itaque regressus in Vrbem, quæ suarum partium erant, obire solicita cura non

D destitit; atque illud in primis, vt schismate consciscam Ecclesiam consolidaret, ciuesque in mutuam concordiam restitueret atque firmaret. Cùm verò in his plurimum laborasset, in morbum incidit grauem, adeò vt nonnihil periculi obitus immineret. Sed Dei ope aliquantulum conualescens, cùm didicisset experimento malè esse consolidatam Ecclesiæ Romanæ concordiam; eam quibus posset adminiculis fulcire curauit: & consulens in futurum, ne post suum obitum grauiori scissura eadem distraheretur Ecclesia, de his solicitus in hunc modum scripsit ad Honorium Imperatorem:

BONIFACIVS CONSVLTVRVS VT VRIS MALIS SCRIPSIT AD IMP.

Bonifacius Episcopus Honorio Imperatori:

Ecclesiæ me, cui Deus noster meum sacerdotium, vobis res humanas regentibus, deputauit, cura constringit, ne causas eius, quamuis adhuc corporis incommoditate detinear, propter conuentus, qui à sacerdotibus vniuersis, & clericis, & Christianæ plebis perturbationibus agitantur, apud aures Christianissimi Principis desim. Siquidem secus quàm oporteat,

E eueniat, non vos id facere, qui cuncta æqua moderatione componitis: sed nos per nostram tacentem desidiam videbimur, quòd ciuitatis quietem, Ecclesiæ pacem peruertere valeat, admisisse. Cùm enim humanis rebus diuinæ cultor religionis, Domino fauente, præsideas: nostra culpa erit, si non id sub vestra gloria (quam certum est diuinis semper rebus animo promptiore fauisse) firmo ac stabili iure custodiatur, quod per tot annorum seriem, & sub illis etiam Principibus obtinuit, quos nulla nostræ religionis cura constrinxit, id est (vt fidens vtar licitis) vt sub vestræ Imperio clementiæ minime quæ sunt illicita formidentur. Ipsa enim Ecclesia deuotionem tuam (Christianissime Imperator) meo quidem sermone, sed suo venerabili appellat affectu, quam Christus Deus noster vestri fidus victor & gubernator Imperij vni desponsatam sibi & intactam virginem seruat; ne in eam aliquos patiamini insidiantium procellarum fluctus inlidi, & quietam faciem tempestatis insolitæ rumore turbari, glorioßissime & tranquillissime Imperator Auguste.

BONIFACII EPISTOLA AD HONORIVM IMP.

BONIFACIVS PAPA HONORIO COMMENDAT ECCLESIAM.

Ipsa ergo (quæ vni desponsata, vestra tamen mater est) Ecclesia, hac pietatem vestram A
legatione, quam suis sacerdotibus commisit, appellat; præterita, præsentiaque repetit: Vobis (inquit) gloriosè imperantibus, creuit meus, qui modò tuus est populus, tam fidus Deo, quàm tibi, qui es Princeps Christianus. Ecce enim inter ipsa mysteria, inter preces suas, quas pro vestri felicitate dependet imperij, teste (apud quem & de cuius sede agitur) sancto Petro, solicitis pro religionis obseruantia vocibus clamat: cùm solicita petitione miscetur oratio, ne hos in varias res semel euulsa distrahat à cultu solito, tentatore solicitante, discordia. Angeretur pluribus, Princeps Christianissime, mater Ecclesia, nisi apud te suarum esset secura causarum; & nisi in oppressionibus idolorum, in hæreticorum correctionibus, fide tua, diuino cultu pariter cum Imperio semper florente, vicisset. Habet refugium, pium tuæ mansuetudinis animum, cum suæ religionis veneratione coniunctum; cùm quicquid huic proficiat, vos agatis, & conferatis fratribus & consacerdotibus meis proba- B
tissimis viris, à me & ab omnibus, qui Ecclesiam faciunt, huiusmodi legatis: quibus precamur, sacræ causam religionis prosequentibus, in Vrbe vestræ mansuetudinis hoc animo, quo postulatis annuitis, in perpetuum statum vniuersalis Ecclesiæ consulatis. Dat. Kalendis Iulijs.]

His Bonifacij litteris perceptis, Honorius Imperator ad eumdem in hunc modum rescripsit:

QVAE RESCRIPSIT HONORIVS AD BONIFACIVM.

Victor Honorius inclytus triumphator semper Augustus, sancto ac venerabili Bonifacio Papæ Vrbis æternæ. Scripta beatitudinis tuæ debita reuerentiæ gratulatione suscepimus: quibus recensitis, egimus omnipotenti Deo maximas gratias, quòd sanctimoniam tuam post longum incommodum optatæ redditam didicimus sanitati. Et ideo reuertentibus venerabilibus viris, gaudium nostrum sacrorum apicum attestatione signamus, ac petimus, C
vti quotidianis orationibus Apostolatus tuus studium ac votum suum circa salutem atque Imperium nostrum dignetur impendere. Illud autem pietati nostræ satis placitum esse cognosce, quod sanctimonia tua de Ecclesiarum aut populi perturbatione solicita est: quæ vt ne aliqua ratione possit euenire, satis clementia nostra credit esse prouisum. Denique beatitudine tua prædicante, id ad cunctorum clericorum notitiam volumus peruenire, vt si quid fortè religioni tuæ (quod non optamus) humana sorte contigerit, sciant omnes ab ambitione esse cessandum. At si duo contra fas temeritate certantes, fuerint ordinati; nullum ex his futurum penitus sacerdotem: sed illum solum in sede Apostolica permansurum, quem ex numero clericorum noua ordinatione diuinum iudicium & vniuersitatis consensus elegerit. Vnde id obseruandum est, vt omnes tranquillam mentem & pacificos animos ex serenitatis nostræ admonitione custodiant, nec aliquid, seditiosis conspi- D
rantibus, tentare conentur: cùm certum sit, nulli partium sua studia profutura.] hæc Honorius Imperator ad Bonifacium de futura sede vacante solicitus. Etenim Eulalius vnà cum suis apud Antium non longè ab Vrbe exul agebat in ecclesia S. Hermetis, opperiens obitum Bonifacij longa ætate & mala valetudine fracti ac debilitati. Verùm ipsum Eulalium Nepesinæ Ecclesiæ postmodum factum fuisse Episcopum, habetur in Pontificali volumine.

DELIRAMENTA CENTVRIATORVM.

[a] *Illyricum in sua historia stilo delirantem sugillat auctor.*

Hæc autem omnia de causa Eulalij & Bonifacij hactenus scriptis epistolis & rescriptis Imperatorum certa atque adeò explorata fide reddita memoria repetens, risum contine, lector, dum audis, quòd qui inter Nouatores profitetur [a] historiæ patrem, ait, Eulalium à maiori parte cleri & populi electum, tantæ fuisse modestiæ, vt sponte cederet, licet ipse sciret ad se Pontificatum iure pertinere: Bonifacium verò superbum & impium, alienam sedem in- E
uasisse. Vides quem sectentur infelices ab Ecclesia deuiantes historicum. sed finamus, sententia Domini, cæcum & ducem cæcorum in his & aliis innumeris in qualibet ferme pagina delirantem: nos cœpta prosequamur.

DE IVLIANO PELAGIANO IN ROM. ECCLESIAM INSVLTANTE.

[b] *Aug. lib. 6. contra Iulian. Pelag. c. 12.*

Hanc ipsam quidem dissensionem Romani cleri in nouo creando Episcopo post Zosimum, Pelagiani hæretici, atque in primis Iulianus Episcopus Capuanus in Catholicos obiectare consueuerunt: ad quem hæc respondens S. Augustinus [b], eiusmodi illudit dilemmate: Memento sanè quemadmodum de constituendo Episcopo dissensionem populi Romani insultabundus obiectas: quod abs te quæro vtrum homines sua fecerint voluntate. Quod si negas, quomodo liberum defendis arbitrium? Si autem fateris, quomodo eam vocas vltionem Dei, atque à vestro dogmate exorbitas, dum putari diuinitus vindicatum affectas? An tandem aliquando concedis, quod obstinatissima contentione negaueras, occulto Dei iudicio fieri,

Universidad de Deusto
Biblioteca

A cio fieri, vt in ipsis hominum voluntatibus inueniatur aliquid, quod & peccatum sit & pœna peccati? Hoc autem nisi in ista tua sententia sapuisses; nullo modo factum hominum, vltionem Dei esse dixisses. Sed quando ante annos plurimos tale tibi quiddam de beato Damaso & Vrsicino contigit, nondum Pelagianos Ecclesia Romana damnauerat. Jhæc Augustinus: ex quibus planè colligitur, in his Romanæ Ecclesiæ perturbationibus, cùm diré exagitaretur Eulalij scismate, eumdem Iulianum Episcopum, Pelagianorum patronum, ea pro hæresi stabiliéda habuisse scripta præ manibus, quorum antè, cùm de Zosimo ab eo calumniam passo egimus, anno superiore meminimus. Sed quòd ratio temporis exigit, hic modò de eo pluribus agendum est.

Diximus superiùs, duas ab eodem Iuliano epistolas esse scriptas, easdemque cum hæresibus etiam calumniis refertas, quibus cùm Orthodoxos omnes, tum præsertim Ecclesiam
B Romanam proscidit: quarum alteram Romam, Thessalonicam verò alteram misit. In ea verò Romam allata[a] portentosis Catholicam Ecclesiam calumniis infamauit, dum in primis diceret, Catholicos omnes asserentes ex Adæ peccato naturam esse corruptam, sapere cum Manichæis: insuper dicere eosdem, mentitus est, nuptias non esse ex Deo; quod & S. Augustinum sensisse, calumniatus est; necnon etiam eosdem affirmare, prolis generationem ex diabolo esse; itidem eos asserere, Patres veteris Testamenti numquam à peccato fuisse per emendationem liberatos; quodque dicerent, Apostolos immoderata libidine pollutos, immo & Christum Dominum nostrum non fuisse immunem à peccato, itemque baptismum non dare omnem indulgentiam peccatorum. Hæc & alia, quæ dicemus, ille canis impudens non est veritus calumniosè impingere Ecclesiæ Orthodoxæ.

CALVMNIAE QVIBVS IVLIANVS SVGILLARET ECCLESIAM CATHOLICAM.

[a] *Aug. contra epist. Pelag. ad Bonif. l. 1.*

Quidnam amplius? In epistola[b] ad Thessalonicenses data ipse Iulianus vnà cum decé &
C octo suæ sectæ Episcopis excitare conatus est omnes Orientales Episcopos, vt aduersus Manichæos (ita namque Catholicos nominabat) insurgerent: ad quod vt eos magis magisque pelliceret, tum Zosimum Papam, tum Romanum clerum prævaricationis redarguit. Sed hæc ex S. Augustino satis diluta sunt in Zosimo anno superiori. Adiecit insuper mendacissimè impius dicere, negare Catholicos liberum hominis arbitrium post Adæ peccatũ, asserere insuper fatum sub nomine gratiæ; atque eosdem dicere, Deum acceptatorem esse personarum, legem verò datam non ad hominis institutionem, sed ad maiorem damnationem; tradere etiam ipsos, Spiritum sanctum auctorem virtutis in veteri Testamento non fuisse; itemque Prophetas & Apostolos minimè sanctos, sed comparatione aliorum minus malos extitisse, & in futura resurrectione homines Dei mandata incepturos implere. hæc & alia in Orthodoxos vaniloquus ille congessit, vt colligitur ex commentariis à
D S. Augustino aduersus eum conscriptis. Ad postremum verò questus est nomine coëpiscoporum suorum, Pelagij dogmata à simplicibus quibusdam Episcopis propriis in locis absque conuentu Synodali esse damnata: quærere verò se, vt tum Orientales, tum Occidentales ad hæc exacte inspicienda in vnam vniuersalem Synodum conuenirent.

[b] *Aug. contra epist. Pelag. ad Bonif. l. 1.*

QVAE ORIENTALIBVS ADVERSVS CATHOLICOS PELAGIANI INSINVARVNT.

Accidit autem opportunè, vt cùm eiusmodi blasphemas atque mendaces Iuliani epistolas Romam allatas Bonifacius Papa in manibus haberet; Alypius Episcopus Romã veniens, S. Pontificem conueniret: qui ea bene vsus occasione, per eumdem misit in Africam easdem Iuliani epistolas ad Augustinum, vt contrariis eas scriptis confutaret: quod ipse nauiter impleuit, scribens aduersus eas libros quatuor disertissimos, quos ad ipsum Bonifacium Papam Romam misit, vt eius probarétur auctoritate. Profitetur id ipse quidem suis ad Bonifacium scriptis Augustinus[c], & in primis cùm hæc habet de Alypij Romam aduentu, & de Boni-
E facij Papæ erga eum fraterna exhibita charitate: Noueram (inquit) te quidem, fama celeberrima prædicante; & frequentissimis atque veracissimis nuncijs, quanta esses Dei gratia plenus, acceperam, beatissime atque venerande Papa Bonifaci. Sed postquam te etiam præsentia corporali frater meus vidit Alypius, acceptusque à te benignissimè & sincerissimè, mutua miscuit, dictante dilectione, colloquia; tecumque conuiuens, & paruulo licet tempore, magno tamen tibi iunctus affectu, se simul & me refudit animo tuo, teque mihi reportauit in suo: tanto maior in me tuæ sanctitatis est facta notitia, quanto certior amicitia. Neque enim dedignaris qui non alta sapis, quamuis altiùs præsideas, esse amicus humilium, & amorem rependere impensum.] & paulo pòst de eminentia Romanæ Ecclesiæ Pontificij; cùm commune esse dicat omnibus, illis quibus præsunt, bene fungi Episcopatus officio: ipsum tamen præeminentem celsiori fastigio speculæ pastoralis pro omnibus inuigilare affirmat. vt planè declaretur, quòd si interdum contigerit tum ipsum Augustinum, tum

[c] *Aug. contra duas epist. Pelag. c. 1.*

BONIFACIVS EXCEPIT ALYPIVM EPISCOPVM TAGASTENSEM BENIGNE SATIS.

alios

Universidad de Deusto
Biblioteca

alios nominasse Romanos Pontifices, collegas & fratres, nihil tamen imminutum, quin in A
eisdem asserenda sit summa super alios in munere pastorali potestas. Quod verò ad Alypium spectat: per transitum ad Bonifacium ipsum venisse, ex his possumus intelligere, quæ scribit S. Augustinus ad Valerium Comitem, dum ait[a], Alypium perrexisse Rauennam, vbi morabatur Honorius Imperator.

[a] *Aug. de nupt & concupiscen. lib. 2. c. 1.*

AVGVSTINVS MITTIT LIBROS A SE SCRIPTOS AD BONIFACIVM PAPAM.

De ea verò lucubratione aduersus duas illas Iuliani epistolas elaborata,& ad ipsum Bonifacium missa, ita S. Augustinus subiungit: Hæc ergo, quæ istis (vt dixi) duabus epistolis illorum ista disputatione respondeo,ad tuam potissimùm dirigere sanctitatem, non tam discenda, quàm examinanda,& vbi forsitan aliquid displicuerit, emendanda, constitui. Indicauit enim mihi frater meus *(Alypius videlicet)* quod eos illi dare ipse dignatus es; quæ in tuas manus,nisi vigilantissima diligentia fratrum nostrorum,filiorum tuorum,venire non possent. Ago autem gratias sinceriſſimæ in nos beneuolentiæ tuæ, quòd eas me latere no- B
luisti litteras inimicorum gratiæ Dei, in quibus reperisti nomen meum calumniosè atque euidenter expressum.] hæc Augustinus: qui ad calcem quarti voluminis de eorum conatu, vt ipsorum Synodus œcumenica cogeretur, hæc addit[b]: Verùm istorum superbia, quæ tantum se extollit aduersus Deum, vt non in illo velit, sed potiùs in libero arbitrio gloriari, hanc etiam gloriam captare intelligitur, vt propter illos Orientis & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum, quoniam, Domino eis resistente, peruertere nequeunt, saltem commouere conantur. Cùm potiùs vigilantia & diligentia pastorali post factum illis competens sufficiensque iudicium,vbicumque isti lupi apparuerint, conterendi sint, siue vt sanentur atque mutentur, siue vt ab aliorum salute atque integritate vitentur.] hæc ipse: quibus planè intelligas, lector, quàm deterioris conditionis sint Nouatores Pelagianis; illis petentibus vniuersale Concilium, istis contrà refugienti- C
bus, & omni licet humanitate & securitate vocatis, interesse penitus renuentibus: quippe qui non sicut Pelagiani fucatas saltem habeant quas prætendant rationes, sed omni impudentia ea iactent,quæ sciant ab Apostolorum temporibus in hanc diem & decretis Conciliorum & maiorum traditionibus & Patrum omnium sententia esse damnata. Sed quod ad Pelagianos pertinet, vtique haud post multos annos congregatum est Concilium œcumenicum Ephesinum, in quo pariter constat ipsos fuisse damnatos. At iam ad Bonifacium redeamus.

[b] *Aug. contra duas epist. Pelag. li. 4. c. 12.*

Quanta ipse inuigilauerit diligentia, ne damnata semel Romæ hæresis Pelagiana, eademque instar hydræ pluribus aucta capitibus sibilans,grauiori damno in Ecclesiam Catholicam serperet,S. Prosper his docet verbis[c]:

[c] *Prosp. ad. aduers. Collat. prope fin.*

BONIFACIVS LABORAT ADVERSVS PELAGIANOS.

Sanctæ memoriæ Bonifacius piissimorum Imperatorum Catholica deuotione gaudebat, D
& contra inimicos gratiæ Dei non solùm Apostolicis, sed etiam regijs vtebatur edictis. Et quando idem, cùm esset doctissimus, aduersus libros tamen Pelagianorum beati Augustini Episcopi responsa poscebat.] hæc ipse. Sed obserua obiter: quem clarissimi, doctissimi, atque sanctissimi viri Augustinus & Prosper Bonifacium æquè sanctissimum atque doctissimum prædicant, quem & Romani cleri sanioris partis litteræ ad Imperatorem datæ commendant,& quem tandem ipsi Imperatores suis scriptis adeò celebrant; muscæ[d] mortuæ tum imperitia & rerum gestarum ignoratione,tum obstinata malitia,atque iurata ad detrahendum semper Romanis Pontificibus inimicitia,eumdem carpunt,subsannant,dicteriisq; perurgent, sicut & alios frigida inuersione nominum deridentes,cùm S. Bonifacium Malefacium,Innocentium prædecessorem Nocentium,successorem verò Bonifacij Cælestinum Infernalem (vt de alijs modò taceamus) appellant. O prudentes historici, qui sic conuerte- E
runt historiam in Philippicas, atque graue sedatumque dicendi genus in inuectiuas atque furentium declamationes, vel potiùs insulsas fatuasque derisiones; ac denique ex historia, quæ modesta esse debet & verecunda, impudentissimas atque mordacissimas satyras reddiderunt! Sed sinamus eos ad libitum furere, commiseratione potiùs deplorandos, quàm styli acumine perurgendos.

[d] *Illyricum in sua historia sugillat auctor.*

Iam verò ad certamen initum inter Iulianum Capuanum Episcopum & S. Augustinum redeamus. Iuuenis quidem ille erat & audax,licet esset honesto loco natus,patre Memore*, cui cum ipso Augustino magna interceſſerat necessitudo: de eo enim hæc ipse[e]: Ego certè beatæ memoriæ Memorij patris tui non immemor,qui mecum non paruam inierat amicitiam colloquio litterarum, teque ipsum mihi carissimum fecerat; cùm te viderem in libris tuis non antelucano conuiuio temulentum,sed insano conuicio turbulentum,introduxi te

* Memorio

[e] *Aug. contra Iulian lib. 1. c. 4.*

sedandum

A sedandum atque sanandum non in alicuius philosophi auditorium, sed in sanctorum Patrum pacificum honorandumque conuentum, &c.]

Sed ex quorum schola prodient nouus hic dogmatistes, insultans Romanæ Ecclesiæ, Augustino, & omnibus alijs Catholicis tractatoribus cõtumelioſus iuuenis, dignum est vt perscrutemur. Extat quidem S. Augustini epistola * ad ipsum Memorium Episcopum (ita namque, pro Memore, Memorium, eius epistolæ auctoritate reddendum putamus) in qua & de ipso Iuliano iam tunc diacono habetur mentio, quem filium communem appellat. Videtur verò ipse Memorius fuisse Capuanus Episcopus, atque filium suum eidem Ecclesiæ mancipatum diaconum ordinasse, quem non sacris (vt par erat) sed sæcularibus imbuendum curauerit disciplinis, quas vetus loquendi vsus liberales appellat. Hinc videas eumdem Augustinum in eadem epistola ad Memorium data differere pluribus, liberales disciplinas non esse
B eas, quæ vulgò ita dici consueuerunt, sed tantùm quas docuit Christus suos in primis Apostolos. Petierat enim Memorius pro Iuliano sex libros ab eodẽ Augustino scriptos olim de Rhythmo. Ad finem epistolę, de eodem Iuliano cùm meminit, hæc habet: Quem quidem, non audeo dicere, plus amo quàm te: quia nec veraciter dico: sed tamen audeo dicere, plus desidero quàm te. Mirum videri potest, quemadmodum quem pariter amo, amplius desiderem: sed hoc mihi facit spes amplior videndi eum. Puto enim, quod si ad nos, te iubente vel mittente, venerit, & hoc faciet quod adolescentem decet, maximè quia nondum curis maioribus detinetur, & te ipsum mihi expeditius apportabit.] hæc Augustinus de charitate, qua adolescentem prosequebatur Iulianum. Qui adhuc iuuenis sede auctus nobili, nempe Capuana (vt tradit Gennadius) fastu tumidus, litterarumque sæcularium inflatus superbia, erumpens in maledicta, eo modo sanctissimum
C senem Augustinum ipsius amantissimum scriptis exagitauit. Quæ contrariis ipse Augustinus redarguit scriptis, sic exorsus [b]: Contumelias tuas & verba maledica, Iuliane, quæ ardens iracundia libris quatuor anhelasti, si me contemnere dixero, mentiar.] Post verò recensitas sanctorum Latinorum Patrum de propositis quęstionibus scriptas sententias, ad coercendam penitus hominis effrenem audaciam, ista post multa subiunxit de præstantia cathedræ Petri [c]: An ideo contemnendos putas *(recensitos scilicet Patres)* quia Occidentalis Ecclesiæ sunt omnes, nec vllus est in eis commemoratus à nobis Orientis Episcopus? Quid ergo faciemus, cùm illi Græci sint, nos Latini? Puto tibi eam partem Orbis sufficere debere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus glorioso martyrio coronari. cui Ecclesiæ præsidentem beatum Innocentium si audire voluisses, iam nunc periculosam iuuentutem tuam Pelagianis laqueis exuisses. Quid enim potuit vir
D ille sanctus Africanis respondere Conciliis, nisi quod antiquitus Apostolica sedes & Romana cum ceteris tenet perseueranter Ecclesia?] hæc Augustinus: quibus videas quanti ponderis & soliditatis existerent Romanorum Pontificum reddi solitæ ad consulationes responsiones; & quomodo vna instar omnium satis esse ducatur ad confutandas hæreses, & audacem iuuenem infrenandum, Apostolicæ sedis auctoritas.

Sed quod ad petulantis hominis scripta pertinet: mira audacia progressus, primũ omnium quatuor libros cõscripsit aduersus S. Augustini commentarium de Nuptiis & concupiscentiis; quem (vt ipse tradit [d]) post damnatũ Pelagium atque Cælestium elaborauit, ab illis prouocatus; ne, dum assertor esset originalis peccati, damnasse nuptias videretur. Aduersus hunc, inquam, tractatum, quem, monente Valerio Comite, Augustinus scripserat, Iulianus quatuor libros virulentos euomuit [e]; ex quibus capita quædam decerpta accipiens Valerius
E ipse ad Augustinum misit: cui data tunc est occasio, vt contra ea pro sua defensione posteriorem librum ad eumdem Valerium scriberet. Cùm verò postea quatuor illos libros aduersum se editos, integros accepisset, ipse Augustinus in eosdem contradictorios sex libros conscripsit, vt ipse testatur [f] ad Claudium Episcopũ, à quo iidem quatuor Iuliani libri ad ipsum Augustinum missi fuerunt. Sed quid impetuosus ille ventriloquus? Cùm duorum librorum numero se ab Augustino superatum esse videret, quippe quoniam aduersus suos quatuor ab eo sex editi fuerant: ipse aduersus hos sex conscripsit octo, eodem numero, quo fuerat superatus, ipse superare conatus Augustinum; perinde ac non de veritate Catholica, cuius essent potiora iura, sed de librorum numero altercatio esset. Talis quippe natura superborum hæreticorum est, vt omni ex parte primas referre velint.

De his octo Iuliani libris fidem facit idem S. Augustinus scribens ad Quoduultdeum [g]: vnde erroris arguuntur Gennadius [h] & Honorius [i], dum septem tantùm à Iuliano libros esse conscriptos

* *Aug. epist.* 131.

[b] *Aug. contra Iulian. l. 1. c. 2.*

[c] *Aug. contra Iulian. l. 1. c. 4.*

[d] *Aug. contra duas epist. Pelag. c. 3.*

[e] *Aug. ibidem & Retract. lib. 2. c. 53.*

[f] *August. Retract. l. 2. c. 62.*

[g] *Aug. epist. 4. extat tom. 6. princip. edit. Plant.*

[h] *Gennad. de Viris ill. c. 45.*

[i] *Honor. de Scriptoribus Ecclesiast. c. 45.*

DE IVLIANI INSTITVTIONE.

DE IVLIANI EPISCOPI CAPVANI PELAGIANI AVDACIA.

AVGVSTINI LABOR IN RECOGNOSCENDIS SVIS LIBRIS

conscriptos tradunt. Quomodo autem hos Augustinus ab Alypio redeunte Roma accepe- A
rit, ipse docet his verbis: Hos enim cùm Romæ accepisset frater Alypius, nondum omnes
descripserat; cùm oblatam occasionem noluit præterire, per quam mihi quinque transmisit,
promittens & alios tres se citò missurum, & multum instans ne respondere differrem. Cuius
instantia coactus sum remissiùs agere quod agebam, vt operi vtrique non deessem, vni die-
bus, alteri noctibus, quando mihi ab aliis occupationibus hinc atque hinc venire non desi-
stentibus parceretur.] erat opus illud, quod præ manibus tum habebat, commentarius Re-
tractationum: nam subdit: Agebam rem plurimum necessariam: nam retractabam opus-
cula mea, &c.] sed quando id contigit, dicemus suo loco inferiùs: ad plures enim annos
eiusmodi negotium productum est.

Cetertim quod Iulianum haud diu superuixisse Gennadius dicat, dum eum decessisse
tradit sub Valentiniano & Constantio, quem sequenti anno obiisse scimus, ei minimè B
possumus consentire: quandoquidem auctoritate Prosperi[a] constat eum superuixisse vsque
ad vltima tempora Sixti Romani Pontificis, sub quo vt reciperetur in Ecclesiam, simula-
uerit pœnitentiam: immo & eiusdem Prosperi[b] auctoritate satis compertum habetur, ad
Leonis Papæ tempora vitam propagasse. sed & reperitur Iulianus inter alios Pelagianos
Episcopos Occidentis inhæsisse Nestorio tempore Concilij Ephesini. Rursus verò de eo-
dem Iuliano Gennadius addit, ad aliam artem esse conuersum, nimirum vt hypocrisi deci-
peret, quos non valuit doctrina seducere: nam ait[c]: Hic Iulianus eleemosynis tempore fa-
mis & angustiæ indigentibus omnibus suis prærogatis, multos miserationis specie, nobi-
lium præcipuè & religiosorum illiciens, hæresi suæ sociauit.] Hæc Gennadius. atque de Iu-
liano hactenus.

[a] *Prosp. in Chronic.*
[b] *Prosp. de Pred. demiss. cap. 6. in fine.*
[c] *Gennadius de Viris illustrib. c. 45.*

Quod verò pertinet ad dictam Alypij Episcopi legationem ad Honorium Imperatorem: C
licet ipsa causa minimè habeatur expressa: tamen ex iis quæ secuta sunt, coniicere possu-
mus, tantum Episcopum pro rebus grauissimis illuc esse profectum, & quidem puto pro ex-
tirpandis latitantibus in Africa Pelagianis. Erant enim nonnulli, qui licet Pelagianos se esse
minimè profiteri auderent; tamen quæ ex hæresi Pelagiana deducebantur, interdum asse-

VITALIS ET PELAGIANIS PRODIT HAERETICVS.

rere minimè dubitabant. Sit in exemplum, quod ex S. Augustini litteris exploratum habe-
tur de Vitali Carthaginensi, qui licet Pelagij nomen fugere videretur, ex eius tamen do-
ctrina dogma illud impium deducebat, vt diceret, non esse orandum pro idololatris, vel
aliis non credentibus, vt crederent; sed tantummodo illis esse proponendam doctrinę verita-
tem; ceterùm credere, vel non credere, ex eorumdem pendere arbitrio, non autem ex præ-
ueniente eos diuina gratia. Ad hunc curandum S. Augustinus eruditam satis dedit epistо-
lam, quam illo titulo, Augustinus Christi seruorum seruus, inscripsit. D

Cùm verò eius hæresim ipse S. Augustinus impugnat, pristinum Ecclesiæ morē insinuat,
nimirū publicè orare consueuisse Fideles in Ecclesia (quod hodie quoque seruatur) pro infi-
delibus, & catechumenis: ait enim[d]: Exerce contra orationes Ecclesiæ disputationes tuas;
& quando audis sacerdotem Dei ad altare exhortantem populum Dei, orare pro incredu-
lis, vt eos Deus conuertat ad fidem; & pro catechumenis, vt eis desiderium regenerationis
inspiret; & pro Fidelibus, vt in eo quod esse cœperunt, eius munere perseuerent: subsanna
pias voces, &c.] Sed cur (inquies) pro catechumenis illa ab Ecclesia precatio mittebatur, vt
eis Deus inspiraret desiderium regenerationis, nempe baptismi? id ob eam quidem causam,
quod quamplurimi vel Christi ad baptismum expectarent ætatem, vt quoto ipse anno vitæ
suæ baptizatus est, & ipsi eodem initiarentur sacramento; vel (quod deterius erat) ad obitum
vsque illud differrent, vt sic absque macula vlla post obitum reciperentur in cælum. Aduer- E
sus enim hos, vt errantes, quamplures tum Græcorum tum Latinorum Patrum leguntur
declamationes, de quibus alias superiùs dictum est.

[d] *Aug. epist. 10.*

MOS ANTIQVVSORANDI PRO CATECHVMENIS.

Quod igitur eiusmodi latentes reguli in Africa furtiuè serperent, & periculum immine-
ret ne Africana Ecclesia eius morbi cōtagione inficeretur: nullum reliquum iam videbatur
remedium esse; nisi vt qui proteruè nimis despicerent quæ duobus Conciliis in Africa ad-
uersus Pelagij atque Cælestij hæreses cum Carthagine, tum etiam Mileui in Numidia ha-
bitis statuta essent, quique ea de re decreta Romanorū Pontificū Innocentij atque Zosimi
nihili facerēt, iidem legibus coercerentur Imperatorum, quod esse curatum honorifica pu-
blicaque Alypij legatione putamus. Extat enim de his Honorij Imp. rescriptum ea de causa
in Africam missum hoc ipso anno ad Aurelium Episcopum Carthaginēsem, quod habetur
in Collectione Cresconiana, sed in nostro codice absque die & Consule, in exemplari verò

DE LEGATIONE ALYPII EPISCOPI.

quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

A quod accepimus à præclaro viro Henrico Grauio professore Louanienſi, cùm Romæ esset, huius anni Consulibus notatũ legimus, nẽpe Monaxio atque Plinta: est autem huiusmodi:

Impp Honorius & Theodosius Augg. Aurelio Episcopo salutem.

Dudum quidem fuerat constitutum, vt Pelagius & Cælestius nefandi dogmatis reperto- HONORII AD AVREL. EPISCOP. CARTHAG. RESCRIPTVM ADVERSVS PELAGIANOS.
res ab vrbe Roma, veluti quædam Catholicę veritatis contagia, pellerentur; ne ignorantium mentes scæua persuasione peruerterent. In quo secuta est clementia nostra iudicium sanctitatis tuæ, quo constat eos ab vniuersis iustę sententiæ examinatione esse damnatos. Sed quia obstinati criminis pertinax malum, vt constitutio geminaretur, coegit: recenti quoque sanctione decreuimus, vt si quis eos in quacumque prouinciarum parte latitare non nesciens, aut propellere, aut prodere distulisset, præscriptæ pœnæ velut particeps subiaceret. Præcipue tamen ad quorundam Episcoporum pertinaciam corrigendam, qui prauas
B eorum disputationes tacito consensu asserunt, vel publica oppugnatione non destruunt (pater carissime atque amantissime) sanctitatis tuæ auctoritate moneri conueniet, quatenus in abolitione præposteræ hæresis, omnium deuotio Christianorum consentiat. Religio itaque tua competentibus scriptis vniuersos faciat admoneri, scituros definitione testimonij tui, hanc sibi definitionem esse præscriptam, vt quicumque damnationi suprà memoratorum (quo pateat mens pura) subscribere impia obstinatione neglexerint, Episcopatus amissione mulctati, interdicta in perpetuum, expulsi ciuitatibus, communione priuentur. Nam cùm ipsi nos iuxta Synodum Nicænam confessione sincera conditorem rerum omnium Deum, Imperiique nostri veneremur auctorem; non patietur sanctitas tua, sectæ detestabilis homines in iniuriam religionis noua & inusitata meditantes secretis tractatibus occultare sacrilegium publica semel auctoritate damnatum. Vna
C enim eademque culpa est eorum, qui aut dissimulando conniuentiam, aut non damnando fauorem noxium præstiterint. *Et alia manu.* Diuinitas te per multos annos seruet incolumem, pater carissime atque amantissime. Data v. Idus Iunias, Rauennæ, Monaxio, & Plinta Conss.] sequebantur hæc in codice: Eodem tenore etiam ad S. Augustinum Episcopum datum reseriptum.]

His acceptis, Aurelius Carthaginensis Episcopus ad Episcopos sibi subditos dedit epistolam, cui huiusmodi legebatur in codice inscriptus titulus:

Epistola S. Aurelij Carthaginensis Episcopi ad omnes Episcopos per Bizacenam & Azuritanam prouinciam constitutos de damnatione Pelagij & Cælestij hæreticorum.

Dilectissimis ac desiderabilissimis fratribus ac consacerdotibus Donatiano primæ sedis, AVRELII EPISCOPI CARTHAG. EPISTOLA.
Ianuario, Felici, Palatino, Primiano, Gaiano, & aliis Gaiano, Ianuario, Victorino, & ceteD ris per tractum prouinciæ Bizacenæ & Azuritanæ constitutis, Aurelius Episcopus.

Super Cælestij & Pelagij damnatione, eorumque dogmatibus participem sanctam Dei dilectionem vestram in plenario Concilio fuisse cõmemini, dilectissimi ac desiderabiles fratres. Sed quoniam pro honore Dei, in cuius manu cor Regis est constitutum, gloriosissimorum Principum Christianorum fidem rectam & Catholicam custodiẽtium accessit auctoritas, quam per humilitatem meam vniuersis coepiscopis meis voluit intimari: idcirco honorabilem fraternitatem vestrã, missis exemplaribus, instruere festinaui, ne quid mali in aliqua parte prouinciæ ex supradictorum serpentina persuasione ab vniuersali Ecclesia totius Orbis exclusa, fortasse subrepat. Ob hoc ergo tam necessaria concertatio * Christianorum * contestatio
Principum charitatem vestram latere non debuit, * & ad me ab his datæ litteræ: quarum si- * de qua
mul exemplaribus lectis, quemadmodum subscribere vnusquisque vestrum debeat, dilectio
E vestra cognoscat, siue quorum Synodalibus Gestis subscriptio iam tenetur, siue qui non potuistis eidem plenario totius Africæ interesse Concilio. Quo cùm in supradictorum hæreticorum damnatione omnium vestrum fuerit integra subscriptio: nihil omnino sit, vnde vllius dissimulationis, vel negligentiæ, vel occultæ forsitan prauitatis aliqua videatur merito remansisse suspicio. *Et alia manu.* Opto, fratres, bene viuatis mei memores. Data Kalend. Augusti, Carthagine, Monaxio & Plinta Conss.]

Hoc eodẽ anno, mense Maij habita legitur Synodus Carthaginensis, quæ ordine quinta CONCILIVM CARTHAGINENSE IN CAVSA APIARII PRESBYTERI.
recensetur, cui vnà cum Aurelio & Apostolicæ sedis legatis interfuerunt ex prouinciis Africanæ Ecclesiæ delecti Iudices, siue legati, omnes numero vigintiduo: quod verò habetur in fine, subscripsisse eidem Synodo Episcopos ducentos decem & septẽ, sic intelligendum est, quod quisque ex illis postea subscripsit in sua Ecclesia eisdẽ decretis, quibus suos legatos ab ea prouincia missos subscripsisse sciret. Quod autem huic Concilio interfuisse legátur Apostolici

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtolici legati Fauſtinus Epiſcopus Eccleſiæ Potentinæ in Piceno, Philippus & Aſellus preſ- A byteri: hi quidem anno ſuperiori à Zoſimo miſſi fuerunt; quo defuncto, in Africa vſque ad ſucceſſoris electionem permanſere; creato verò Bonifacio, cauſam proſecuti ſunt.

Vnde verò oborta ſit cauſa Zoſimo, vt hos Carthaginem legatos mitteret, exquirendum in primis eſt: quæ quidem ex Commonitorio (ita enim appellabant mandata legatis ſcriptis prodita) quod in hac Synodo recitatum fuit, poſſumus intelligere, quod continetur in Synodali epiſtola ab alio Concilio anno ſequenti celebrato ad Bonifacium Papam ſcripta, in qua de rebus geſtis in hac Synodo ita ſcribitur [a]: Quia rogatio ipſa poſcebat, vt apud Acta Eccleſiaſtica à fratribus noſtris Fauſtino coepiſcopo & Philippo atque Aſello compresbyteris quæreremus, vt promerent quicquid eis nobiſcum fuiſſet iniunctum agendum: nonnulla quidem ſine vllo ſcripto proſecuti ſunt verbis: ſed cùm id potiùs flagitaremus, quod in litteris ferrent, Commonitorium protulerunt: quod recitatum nobis, etiam Geſtis qui ſecum B ad nos deferunt, eſt allegatum. In eis quatuor quidem nobiſcum agenda mandata ſunt: Vnum de appellationibus Epiſcoporum ad Romanæ Eccleſiæ ſacerdotem: Alterum ne ad Comitatum Epiſcopi importunè nauigent: Tertium de tractandis presbyterorum & diaconorum cauſis apud finitimos Epiſcopos, ſi à ſuis excommunicati perperam fuerint: Quartum de Vrbano Epiſcopo excommunicando, vel etiam Romam euocando, niſi ea quæ videbantur corrigenda, corrigeret.] hactenus de mandatis à Zoſimo Papa legatis dicto Commonitorio impertitis.

[a] *Extat in Concilio Africano c.101. tom.1. Concil.*

MANDATA A ZOSIMO PP. LEGATIS DATA.

Sed deſcribenda ſunt hìc ipſa Commonitorij verba, quo cuncta facilius poſſint intelligi: extant quidem ipſius duo præcipua capita, de quibus vertitur controuerſia, recitata in Concilio Carthaginenſi hoc anno habito. ibi enim hæc leguntur [b]:

[b] *Conc.6.Carthag.c.3.*

Fratri Fauſtino, & filiis Philippo & Aſello presbyteris Zoſimus. C

Vobis commiſſa negotia non latent. Vos ita vt noſtra, immo quia noſtra ibi in vobis præſentia eſt, cuncta peragite; maximè cùm & hoc noſtrum poſſitis habere mandatum: verba canonum, quæ in pleniorem firmitatem huic Commonitorio inſeruimus. Ita enim dixerunt dilectiſſimi fratres in Concilio Niceno, cùm de Epiſcoporũ appellatione decernerent [c]:

[c] *Apud Cõcil. Sardic.c.7.*

Placuit autem, vt ſi Epiſcopus accuſatus fuerit, & iudicauerint congregati Epiſcopi regionis ipſius, & de gradu ſuo deiecerint eum; & appellaſſe Epiſcopus videatur, & confugerit ad beatiſſimũ Eccleſiæ Romanæ Epiſcopũ, & voluerit audiri, & iuſtum putauerit vt renouetur examen: ſcribere his Epiſcopis dignetur, qui in finitima & propinqua prouincia ſunt, vt ipſi diligenter omnia requirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quod ſi is qui rogat cauſam ſuam iterum audiri, deprecatione ſua mouerit Romanum Epiſcopum, vt è latere ſuo presbyterum mittat: erit in poteſtate Epiſcopi Romani, quid velit, & quid exiſtimet. Et ſi D decreuerit, mittendos eſſe qui præſentes cum Epiſcopis iudicent, habentes auctoritatẽ eius à quo deſtinati ſunt: erit in ſuo arbitrio. Si verò crediderit ſufficere Epiſcopos, vt negotio terminum imponant: faciet quod ſapientiſſimo conſilio ſuo iudicauerit.] hæc canon. ſatisque ad primum Commonitorij caput.

De ſecundo autem capite, ne ad Comitatum Epiſcopi importunè nauigent; nihil præterea, quàm quod ſummatim haberi in epiſtola Carthaginenſis Concilij ad Bonifacium diximus, ibi recitatum legitur, cùm illud recitari petitum eſt à Nouato legato Mauritaniæ Sitifenſis, dum dixit: Nunc meminimus, in hoc præſenti Commonitorio lecto, etiam de presbyteris, ſiue diaconibus contineri, qualiter ab Epiſcopis ſuis vel finitimis audiri debeant; quod in Nicæno Concilio minimè legimus. Vnde hoc ipſum iubeat ſanctitas veſtra nobis recitari. Aurelius Epiſcopus dixit: Recitetur ad locum etiam hoc quod depoſcitur. Daniel Notarius recitauit: E

De appellationibus autem clericorum, id eſt, minoris loci, reſtat ipſius Synodi certa reſponſio. De qua re quid acturi ſitis, credimus inſerendum, quod taliter dictum eſt in Sardicenſi Concilio. Oſius Epiſcopus dixit: Quid me adhuc moueat, reticere non debeo. Si Epiſcopus fortè iracundus (quod eſſe non debet) citò aut aſperè commouetur aduerſus presbyterum, ſiue diaconum ſuum, & exterminare eum de Eccleſia voluerit: prouidendum eſt, ne innocens damnetur, aut perdat communionem. Et ideo habeat poteſtatem eiectus, vt finitimos interpellet Epiſcopos, vt cauſam ſuam audiant & diligenter tractent: quia nõ oportet negari audientiam roganti. Et ille Epiſcopus, qui aut iuſtè, aut iniuſtè eum eiecit, patienter accipiat vt negotium diſcutiatur, aut probetur, aut emendetur ſententia, &c.] hæc in Commonitorio Zoſimi ad legatos ex canone decimoſeptimo Concilij Sardicenſis.

Cùm

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Cùm hæc autem recitarentur in dicto Concilio Carthaginensi hoc anno celebrato: accidit, vt cùm de fide citati Nicæni canonis de appellatione ad Apostolicam sedem contentio oborta esset, non in Africanis tantùm exemplaribus, sed nec in aliis ab Oriente petitis, citatus canō inter decreta Nicæna potuerit reperiri: cuius rei causa apud Zosimi successores Bonifacium & Cælestinum iidem Africani Episcopi litteris conquesti sint, vt ad ipsos datæ Africanorum litteræ Episcoporum significant. Huius rei gratia totum exagitatum est vespa-
rum examen, Nouatorum * inquam diuersarum hæresum sectatorum incredibilis strepitus, summa omnium commotio in ipsum Zosimum excitata, & in Romanam Ecclesiam instar ingruentis grandinis contumeliarum vibrata iacula & maledicta: dum simul inclamant, ipsum Zosimum summo scelere subripere tentasse Romanæ primatum Ecclesiæ, & quidem
B malis artibus, nempe mendacio & falsatione Nicænorum canonum: vt plane omnes hi simul iuncti dicant ipsum gessisse speciē Antichristi. His adde quæ impietatis defensor exagerat, dicens, hoc vno facto causam Episcopi Romani funditus euersam esse.

* Magdeburg. Cent. tom. 5. col. 1118. & Defensor Molinæi.

QVAE NOVATORES IN ZOSIMVM.

Hæc & alia isti, more suo, magna temeritate effutientes, quasi deformi superinducta larua, perterrent pueros, rudes inquam ac simplices: Tibi verò, lector, puto, risum mouebunt, cùm videris tumentes montium instar fluctus in gracilem deficere spumam, & robustos hos pugnatores ex Cadmea victoria de sua ipsorum nece captare triumphum: Te ipsum velim interea patienter finem æquo animo præstolari, & veri amantem, perlectis omnibus, iudicium facere, & iustam sententiam ferre.

Hæc autem vt facilius assequaris, cunctæ res gestæ ob oculos tibi primùm ponendæ sunt ordine temporum. Quoniā verò vnum idemque iudicium cœptum sub Zosimo Papa anno superiori, etiam ad eius successorū tempora Bonifacij & Cælestini est propagatū: neces-
C sariò hic nos, quænam sub Zosimo, quęve sub eius successore Bonifacio, ac demū Cælestino Pontifice acta sunt, cuncta exactè referemus, paululū ab instituto deflectentes, quo soliti sumus annis singulis singulas in eis res gestas reddere: rei enim magnitudo à nobis extorquet, vt quæ in vna eadēque causa sub tribus Romanis Pōtificibus gesta sunt annis pluribus, eadē eo quo transacta sunt ordine referamus hoc ipso anno, quo Carthaginense Concilium ea de causa habitum est: vt ita ipsa historia exactè simul perspecta reddita, sit facile reliqua consequi. Ignoratio enim historicæ veritatis planè egit, vt pugnātes aduersarij aërem verberarint; quos & loquentes quæ ad rē non pertinent, omnino sentias delirasse, atque in eo desipuisse penitus, dum sic in hoc vno laborant, perinde ac si vniuersa Catholicę Ecclesiæ moles super
D hoc vno lapide innitatur, quo euulso, vniuersa sit prorsus machina collapsura: non considerantes, in huius templi structura sibi inuicē inhærentes prægrandes lapides, omnes æquè innixos esse super immobile fundamētum Christū Iesum. Sed age res gestas ordine prosequamur, atque primùm quæ præcesserint, vt opus fuerit Zosimo tres legatos in Africā mittere.

Non vnam quidem tantùm præcessisse causam illam de restituendo presbytero Apiario, ipsa mandata impertita à Zosimo legatis suis, expressa in Commonitorio, planè declarant: nam cùm de Episcopis appellantibus ad Apostolicam sedem sit primum mandatum, planè intelligi posse videtur, Africanos Episcopos ad Zosimum appellasse: quod quidem Episcopi Africani litteris suis datis ad Cælestinum Papam his verbis insinuare videntur[b]: Præfato itaque debitæ salutationis officio, impendio deprecamur, vt ad vestras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec à nobis excommunicatos in cōmunionē vltra velitis excipere, &c.] hæc eos de Episcopis dicere, inferior qui sequitur sermo declarat. Præcesserat nuper causa Cælestij, de quo anno superiori dictum est: hic enim damnatus in Concilio Carthaginensi
E (vt vidimus) prouocauerat ad Romanum Pontificem, & postea à Zosimo est auditus. Accessit ad cumulum causa Apiarij presbyteri, qui ab Episcopo suo Vrbano excommunicatus, apud Romanum Pontificem se purgans, ab eodem fuerat redditus communioni; qui & in eumdem Vrbanum accusationes grauissimas intulit. Appellasse insuper aliquos Episcopos sedem Apostolicam, quæ nuper dicta sunt, satis ostendūt. Hæc quidem omnia præcessisse legationem à Zosimo missam, litteræ Africanorū Episcoporum ad Bonifacium [c] & ad Cælestinum [d] datæ significant. Sed & aliquid aliud præcessisse oportuit, secundūm ea quæ in mandatis habentur expressa, cùm dicitur; Ne ad Comitatum Episcopi importunè nauigent.]

QVAE PRAECESSERVNT LEGATIONEM.

[b] Apud Cœcil. Afric. c. 105.

[c] Apud Cœcil. Afric. c. 101.
[d] Ibid. c. 105.

Secundum igitur illas, quæ tunc inter vtramque partem controuersię vertebantur, dicendum est mādata à Zosimo Papa impertita esse legatis, eademque canonum auctoritate firmata, qui reperiuntur esse Concilij œcumenici Sardicensis: vt quod ad primum spectat caput de appellatione Episcoporum ad Romanam Ecclesiam, seu potiùs appellationis prosecutione,

[a] *Apud Cœcil. Carth.6.c.3.* cutione,de quo insertus est Commonitorio[a] canon septimus Concilij Sardicensis,sub titulo A tamen Nicæni Concilij. Secundum item mandatum, quod in eodem Commonitorio sequitur, de non adeundo importunè Comitatum : sed qua id auctoritate mandetur, expressum ibi non legitur; quod nulla ea de re mota fuerit controuersia: cùm tamen liqueat id ipsum eiusdem Concilij Sardicensis auctoritate roboratum [b]. Etenim suggesta in dicto Sardicensi Concilio querela à Grato Episcopo Carthaginensi de Africanis Episcopis crebrò nimis ad Comitatum nauigantibus,& quidem non pro miserabilibus personis oppressis subleuandis,sed pro dignitatibus sæcularibus cognatis vel amicis impetrandis:decretum tunc fuit,vt cùm Episcopi Africani adituri Comitatum Romam peruenirent, ibi Romano Episcopo causas exponerent,qui eas examinet, num dignæ sint quæ perferantur ad Comitatum;& si tales ipsi visæ fuerint,eius quoque impertito auxilio,ad Imperatorem deferrentur. Sed cur nihil aduersus hæc,sicut in aliis,obiectum fuerit ab eisdem Episcopis Concilij Carthaginensis,eam quidem puto fuisse causam,quòd iidem Episcopi Africani haud pridem, sub septimo Honorij Consulatu, eadem nouo canone visi sunt penitus cõfirmasse, dum statuerunt[c]: vt ad Comitatum ituri, Formatam acciperent à Romano Pontifice, nec nisi ipsius arbitrio liceret illuc proficisci. B

[b] *Concil.Sard. c.8.9.10.* QVIBVS CANONIBVS CONFIRMATA MANDATA LEGATIS DATA.

[c] *Apud Cœcil. Afric.c.73.*

Quod verò ad tertium & quartum ordine posita in Commonitorio mandata spectat de appellationibus clericorũ aduersus suos Episcopos (quod pertingebat causam Apiarij presbyteri contra suum ipsius Episcopum Vrbanum Siccensem) positus est pro mandati confirmatione in Commonitorio canon itidem Concilij Sardicẽsis, idemque recitatus ex scripto in eodem Concilio Carthaginẽsi [d]. Sed cùm de hoc,sicut & de primo,obiectum fuerit,non reperiri in Nicæno Concilio; coniectura est non leuis,vt loco Nicæni in textu (vt nunc legitur) fuerit emendatum Sardicensis,quòd sciretur esse canonẽ verè Concilij Sardicensis.Sed quid est quod iidem Africani Episcopi Carthagine cõgregati, recitato eodẽ canone ex Cõmonitorio,eidem refragari visi sunt,tamquam incerti num esset ex Cõcilij Nicæni decretis, cùm ex eodem canone Zosimus videretur cõfirmare iura ipsorum, quibus antè statuerant in Concilio Mileuitano [e],& renouauerant in Concilio Carthaginensi [f], ne presbyteris, diaconis, & aliis inferioris ordinis clericis appellare liceret ad transmarina iudicia; sed questi de suis Episcopis,vicinos adirent Episcopos;& si ab eis quoque prouocandũ putarent, Africana adirent Concilia,vel Primates,non autem quærerent iudicia trãsmarina?Hæc inquam cùm ipsi statuissent, quidnã aduersus hæc præcepisse visus est Zosimus,cùm ex canone Cõcilij Sardicensis voluit, eiectis presbyteris vel diaconis à suo ipsorum Episcopo, potestatem impertiri,vt finitimos adire possent Episcopos?Hæc quidem quomodo sibi cohæreant, non satis video.Vnde non integra in ea Synodo Acta recitata haberi, opinari cogor;cùm præsertim in praxi contrarium obseruatum appareat.Etenim perspicuum est, tum anno superiori (vt vidimus) audisse Zosimum Cælestium damnatum à Carthaginensi Concilio,tum hoc ipso anno audisse Apiarium ab Vrbano suo Episcopo excommunicatum. vt planè liqueat Zosimum minimè probasse,quod ab Africanis Episcopis fuerat definitum, ne presbyteri, diaconi,& subdiaconi appellarent iudicia transmarina. Plus sanè apud me valet quod scitur iterum factum,quàm quod fertur semel dictum:etenim certum est,multa in hoc desiderari,quæ non inueniuntur expressa; cùm præsertim litteris ad Cælestinũ iidem Episcopi Africani id ab eo contenderint,vbi aiunt [g]: Presbyterorum quoque & sequentium clericorum improba refugia (sicuti te dignum est) repellat sanctitas tua:quia & nulla Patrum definitione hoc derogatum est Ecclesiæ Africanæ.] hæc ibi, & cetera quæ sequuntur de sententia Nicænorum canonum. Ista autem inculcasse voluimus,vt nonnulla in illis Actis desiderari quisque cognoscat;quæ si extarent, consona factis dicta ab illis esse facilè intelligi possent. C D E

[d] *Concil.Carthag.6.c.6.* QVAE DE CLERICIS APPELLANTIBVS IN COMMONITORIO POSITA SVNT

[e] *Concil. Mileuit.c.22.*

[f] *Apud Cœcil. Afric.c.92.*

[g] *Apud Cœcil. Carthag.c. 105.*

His visis,iam quid in singulis conuentibus, præsentibus Apostolicæ sedis legatis, actum sit,perquisitigemus,& num aliquid fuerit imminutum Romanæ Ecclesiæ auctoritatis. Quidnam autem in eo ipso Concilio hoc anno Carthagine celebrato decretum sit; ipsi Africani Episcopi in epistola,quã,defuncto hoc anno Zosimo,dederunt ad eius successorem Bonifacium Papam,declarant his verbis [h]: Litteris nostris ad eumdem venerabilis memoriæ Zosimum Episcopũ datis insinuari curauimus, vt ea seruare sine vlla eius iniuria pauliſper sineremus,vsque ad inquisitionem statutorum Concilij Nicæni.] hęc de potiori causa,nimirum de appellationis prosecutione. In causa autem Apiarij presbyteri quid gestum sit, iidem superiùs ibi docent, dum aiunt: Ille *(nempe Zosimus)* si adhuc esset in corpore, hoc acciperet gratius, quod videret pacatius terminatum,domine frater. Apiarius presbyter(de cuius

[h] *Apud Cœcil. Afric.c.101.* RES GESTAE IN SYNODO CARTHAG. HOC ANNO SVB ZOSYMO.

A cuius & ordinatione & excommunicatione fuerat exortum nõ solùm Siccensi, verùm etiam toti Africanæ Ecclesiæ non leue scandalum) de omnibus erratis suis veniam petens, communionem est restitutus. Prior autem coepiscopus noster Siccensis Vrbanus, quod in eo corrigendum visum est, sine vlla dubitatione correxit. Quia verò paci & quieti Ecclesiæ non tantùm ad præsens, sed etiam in posterum prospiciendum fuit; quoniam talia multa præcesserant, vt vel similia, vel etiam grauiora deinceps præcaueri oporteret: placuit nobis, vt de Siccensi Ecclesia, retento scilicet honore gradus sui, presbyter remoueretur Apiarius, & accepto epistolio, vbicumque alibi vellet & posset, presbyterij munere fungeretur: quod eidem ipsi per litteras proprias postulanti sine difficultate concessimus.] hæc Patres ad Bonifacium.

Sed quod hic tantummodo attingunt de confessione Apiarij, ijdem hæc paulo apertiùs
B atque latiùs sunt prosecuti in litteris postea ad successorẽ Bonifacij Cælestinum, his verbis[a]: Triduano tamen laboriosissimo agitato iudicio, cùm diuersa eidem obiecta afflictissimi quæreremus, vel moras coepiscopi nostri Faustini, vel tergiuersationes ipsius Apiarij, qui nefandas turpitudines occulere conabatur: Deus iudex iustus, fortis & longanimis, magno impendio resecauit. Tetriore quippe ac putidiore obstinatione compressa, qua tantum luridum * cœnum impudentia negationis volebat obruere, Deo nostro eius conscientiam co-
C arctante, & occulta quæ in illius corde tamquam in volutabro criminum iam damnabat, etiam hominibus publicante; repentè in confessione cunctorum obiectorum flagitiorum dolosus negator erupit. Et tandem de omnibus incredibilibus opprobriis vltroneus se ipse conuicit, atque ipsam quoque nostram spem, qua eum & credebamus & optabamus de tam pudendis maculis posse purgari, conuertit in gemitus: nisi quoniam istam nostram mœstitiam vno tantùm solatio mitigauit, quòd & nos labore diuturnioris quæstionis absoluit, & suis vulneribus qualemcumque medelam (etsi inuita ac sua conscientia reluctante) confessione prouidit.] ista autem de Apiario quare ipsi tam explicitè ad Cælestinum Papam Patres scripserint, paulo pòst dicturi sumus. Hæc sunt quæ hoc anno reperiuntur in Concilio Carthaginensi coram Apostolicæ sedis legatis Acta.

[a] *Apud Cæcil. Africa. 105.* DE VITRONEA CONFESSIONE APIARII.

* luridum

Zosimo verò inter hæc morte sublato, eodem pendente Concilio, Episcopi Africani (vt diximus) de his omnibus dedere litteras ad Bonifacium, quẽ acceperũt fuisse Zosimo subrogatum: quibus cùm de singulis eum redderent certiorem, addiderunt id ipsum repetere, quod ad Zosimum scripserant, nempe omnia iura secundùm mandata se integra seruaturos, quousque de Nicænis canonibus fieret exactior exploratio. Rebus sic stantibus, miss
D sum; itemque Antiochiam, necnon Alexandriam ad Cyrillum pro fidelissimis exemplaribus Nicæni Concilij canonum. Antequam autem legati redirent, contigit Bonifacium mori, & in eius locum suffici Cælestinum. Quid verò Episcopi Africani post explorata Græcorum exemplaria, non inuentis in eis citatis à Zosimo Papa canonibus, egerint: iidem ipsi litteris datis ad Cælestinum insinuant. Non quidem (vt hodie Nouatores) arguerunt Zosimum impostura, dolumve malum atque fallaciam proclamarunt, neque ob eam causam derogandum putarunt Ecclesiæ Romanæ iuribus. Sed quid? summisso animo rogauerunt, vt maiori cautela Romani Pontifices ex Africa querelas ingerentes susciperent, atque maturiori iudicio causas tractarent, ne sic iudicia ritè ac probè facta perirent. At præstat ipsorum audire verba, quæ sic se habent in epistola ad Cælestinum[b]: Præfato igitur debitæ salutationis officio, impendio deprecamur, vt deinceps ad vestras aures hinc
E venientes non facilius admittatis, nec à nobis excommunicatos in communionem vltra velitis excipere: quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum, facilè aduertet venerabilitas tua. Nam si de inferioribus clericis vel laicis videtur ibi præcaueri; quanto magis hoc de Episcopis voluit obseruari, ne in sua prouincia à communione suspensi, à tua sanctitate vti festinato, vel præpropere, vel indebitè videantur communioni restitui?] hæc ipsi: quibus vides eos non prohibere appellationes ad Romanam sedem, sed tantùm admonere ipsum Romanum Pontificem, ne (vt aiunt) facilius quàm par est, nec festinatò vel præpropere aut indebitè agat: nam maturum quidem exposcunt iudicium, non autem recusant.

DE EADEM CAVSA AGITATA SVB BONIFACIO.

[b] *Apud Cæcil. Africa. 103.*

DE EADEM CAVSA AGITATA SVB CAELESTINO.

Cùm ergo manifestè videas eos non refragari appellationibus ad Romanam Ecclesiam, sed tantùm exigere, quod æquũ iustumque videretur, vt maturiori causæ tractarentur examine: Proinde quod subdunt, vt vbi sunt exorta, ibi sint finienda negotia ob difficultatem prose-

EPISCOPI AIRI NON DEROGANT IVRI APPELLATIONIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

prosecutionis iudicij transmarini,sed & quod ingerunt de non mittendis Legatis de Latere A
in Africam & executoribus cum Potentibus:haud antè dictis aduersari putes,vt appellationis iuri voluerint penitus derogatum. Nam nequaquam illum recusarunt prosecutionis causæ modum,qui eo canone ponitur primo loco,nimirum vt ipse Romanus Pontifex causam ipsam propinquis Episcopis per litteras delegaret. Hæc autem quæ dicta sunt,licet perspicua satis haberi possint,clariora tamen reddentur ex his quæ dicturi sumus: vt etiam manu quisque tangat,quam quærit in quæstione difficillima veritatem; quam non possit quisque non fateri,nisi obstinatè procaciterque resiliat.

Primum igitur quod ad appellandi ius pertinet: id quidem haud recens institutum est, sed simul cum ipsa Ecclesia Romana connatum. Etenim cùm, Orthodoxorum omnium sententia, ipsa in orbe Christiano (vt superiùs latissimè demonstratum est) obtineat principatum; minores omnes ad maiores, cùm læsi sunt, posse habere recursum, & maiores B
minoribus præsto esse debere, cùm ius naturale, tum gentium, atque ius scriptum confirmat. Sed quod modò ad Africanam Ecclesiam spectat, de qua nobis in præsentiarum sermo: Cùm qui apud eos claruere præstantissimi Patres,iidemque Catholici & Catholicæ veritatis acerrimi vindices,vt sanctissimi atque doctissimi viri Cyprianus, Optatus Mileuitanus,& Augustinus,pari sententia absque aliqua dubitatione vel discrepãtia tradant, confirmentque, ac pluribus prædicent primatum Romanæ Ecclesiæ; æquè & ius ad eam prouocandi, ex quadam necessaria assumptione, visi sunt esse professi. Quod verò ad vsum pertinet: nisi id antiquitus seruari solitum esset, haud S. Augustinus in causa Cæciliani ista
[a] *Aug. epist. 162.* diceret[a]: Erat Ecclesia *(Carthaginensis scilicet)* etiam transmarinis vicina regionibus, & fama celeberrima nobilis: vnde non mediocris vtique auctoritatis habebat Episcopum,qui C
posset non curare conspirantem multitudinem inimicorum: cùm se videret & Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus, & ceteris terris, vnde Euangelium in Africam venit, per communicatorias litteras esse coniunctum; vbi paratus esset causam suam dicere, si aduersarij eius ab eo illas Ecclesias alienare conarentur.] hæc cùm ipse dicat, nónne fatetur, appellare illi licuisse ad Romanam Ecclesiam,si illud ei damnum & iniuria inferretur? nam quomodo fieri valuit, vt Africanus Episcopus à coepiscopis læsus in Africa, causam suam prosequeretur apud Romanam Ecclesiam, nisi iure appellationis?

DE EPISCOPIS TEMPORE AVGVSTINI ROM. PONT. APPELLANTIBVS.

Sed quid vetera exemplа quærimus? suppetunt quidem noua, quæ sedente ipso S. Augustino in Numidia contigerunt,ac quidem minimè dubia: haud enim horum est leuis assertio, quæ eodem tanto Patre atque doctore testante,inculcante, in pluribus comprobante, adducemus in medium. O mira Dei prouidentia in rebus Catholicæ Ecclesiæ moderan- D
dis! Eo ipso tempore, quo de Nicæno canone ea inter Africanos Episcopos controuersia agitabatur,casum cõtigisse voluit,cuius occasione ipsemet S. Augustinus,quem dictis Conciliis Carthaginensibus interfuisse diximus, compulsus sit exempla adducere, quibus demonstraret Africanorum Episcoporum recursus & appellationes ad Romanam Ecclesiam, cùm agit de Antonio Episcopo Fussalensi;qui, relicto illi Episcopatus honore,functionibus tamen fuerat interdictus Episcopi, sic damnatus ab Africanis Episcopis, vt ministratione cessaret Episcopatus. cùm iste sic priuatus, apud sedem Apostolicam appellans, reclamans dixit: Aut in mea cathedra sedere debui, aut Episcopus esse non debui.]

Aduersus hunc igitur S. Augustinus,qui vnus ex Episcopis fuit,qui eum ea sententia condemnauerant,respondens ostendit,sæpius accidisse,vt Episcopis Africanis priuatis administratione Episcopatus,honor tamen cum nomine Episcopi eisdem relictus fuerit; quod de- E
[b] *Aug. epist. 261. edit. Plant. tom. 2.* monstrat his verbis[b]:Existat exemplo,ipsa sede Apostolica iudicante,vel aliorum iudicia firmante, quosdam pro culpis quibusdam nec Episcopali spoliatos honore,nec relictos omnimodis impunitos:quæ,vt à nostris temporibus remotissima non requiram,recentia memorabo. Clamet Priscus prouinciæ Cæsariensis Episcopus: Aut ad primatum locus, sicut ceteris, & mihi patere debuit;aut Episcopatus mihi remanere nõ debuit. Clamet alius eiusdem prouinciæ Victor Episcopus,cui relicto in eadem pœna,in qua & Priscus fuit, nusquam nisi in diœcesi eius ab alio communicabatur Episcopo:clamet, inquam: Aut vbique communicare debui,aut etiã in meis locis communicare non debui. Clamet tertius eiusdem prouinciæ Laurentius Episcopus,& prorsus huius vocibus clamet: Aut in cathedra,cui ordinatus sum, sedere debui;aut Episcopus esse non debui. Sed quis ista vituperet, nisi qui parum attendit,nec multa omnia relinquẽda,nec vno modo omnia vindicanda?] hæc S. Augustinus,

in his

A in his (vt ait) ipsa sede Apostolica iudicante, vel aliorum iudicia firmante. Sed & cùm vnius generis casus & vnius tantùm prouinciæ recensetsedis Apostolicæ de Africanis Episcopis exhibita iudiciorum exempla, eademque ipsa recentia: planè potest quisque ex his intelligere, quàm crebra atque adeò frequentissima esse contigerit in aliis variis atque diuersis multiplicibusque casibus, tum in ea prouincia cuius meminit, tum in aliis eiusdem Africanæ Ecclesiæ, Apostolicæ sedis iudicia: quæ quidem haud ab ipsa Romana Ecclesia exerceri potuerunt, nisi cùm qui in Africa sententia Episcoporum damnati essent Episcopi, Romanum Pontificem appellassent, qui (vt idem dicit S. Augustinus) aut aliter iudicaret, vel ab aliis iudicata firmaret. MVLTIPLICES CAVSAE EX AFRICANA ECCLESIA AD EIDEM APOST. DELATAE.

En vides frequentiam Africanorum Episcoporum sedem Apostolicam appellantium. Sed cur modò resiluisse visi sint: vt cuncta probè intelligas, præstat hìc audire causam Antonij Episcopi Fussalensis, de qua S. Augustinus eam ad Cælestinum Papam scribit epistolam: B exstat enim ipsa, quam consulere cuique liberum erit. fiet planè, vt ex ea tum morem illum iam inolitum appellandi ad sedem Apostolicam, eiusque sedis auctoritatem intelligas, tum etiam interpreteris quæ subduriuscula visi sint scripsisse Patres Concilij Carthaginensis in ea quam citauimus ad Cælestinum Papam epistola, de non mittendo de Latere Legatum in Africam: vt maximè mireris, quàm concinno ordine cuncta sibi respondeãt, & (quod diximus) admirabili Dei factum sit prouidentia, vt casus contingeret, quem & S. Augustinus scriberet, vt nulla possit obscuritate velari, vel perplexitate inuolui, atque dubitatione confundi, sed cuncta dilucida atque clara sinceraque ob oculos posita contemplerisadeò vt tu ipse, lector, quouis affectus sis animo, atque etiam si ab Ecclesiæ Catholicæ recto tramite procul aberres, non possis non fateri, quæ vera certaque ex epistolari historia deducta esse C perspexeris. Accipe igitur rei gestæ summarium. DE CAVSA ANTONII EPISCOPI IVSSALENSIS.

Antonius Episcopus Fussalensis ob enormia quædam scelera, agente contra eum S. Augustino, qui ei sedi ipsum præficiendum curauerat, ab Episcopis eius prouinciæ depositus fuit ab Episcopatus administratione, relicto illi tantùm sedis titulo. Appellat hic ad Bonifacium Romanum Pontificem Zosimi successorem: simulque vafer homo ex Africa proficiscens, elicuit in sui commendationem litteras à Primate Numidiæ ad ipsum Romanum Pontificem, quibus ille ipsum veluti innocentem excusaret. His acceptis Bonifacius Papa à Primate in Antonij Episcopi commendationem litteris, magna cautela (quod ipse S. Augustinus laudat) pro Antonio rescripsit, eo adhibito temperamento, si nulla videlicet surreptio interessisset: nam in litteris hæc apposuit: Si ordinem rerum nobis fideliter indicauit, &c.] Sed contigit inter hæc Bonifacium mori, & relinqui causam integram eius successori Cælestino Pontifici; apud quem contra suum Episcopum Fussalenses causam prosequentes, querelas pariter eidem Cælestino Papæ ingesserunt aduersus ipsum Augustinum, quòd perditissimum hominem dedisset ipsis Episcopum. Hoc ipso rerum statu, cum ab aduersatio iactaretur fore missurum Cælestinum Papam executores, qui in sedem suam, in ipsam videlicet Episcopatus administrationẽ Antonium restitueret: ipse Augustinus ad eumdem Pontificem supplices litteras dedit, in quibus post alia hæc ad finem *: BONIFACII PAPAE SENTENTIA DE ANTONIO EPISCOPO IVSSALENSI. D

* Aug. epist. 201. edit. Plant.

Accipe (inquit) nunc quæ post eius sanctæ memoriæ viri *(nempe Bonifacy Papæ)* in Africa litteras gesta sunt, & subueni hominibus opem tuam in Christi misericordia multo auidiùs quàm ille poscentibus, à cuius inquietudine desiderãt liberari. Iudicia quippe illis, & publicas potestates, & militares impetus, tamquam executuros Apostolicæ sedis sententiam, siue ipse, siue rumores creberrimi comminãtur: vt miseri homines Christiani Catholici grauiora formident à Catholico Episcopo, quàm cùm essent hæretici à Catholicorum Imperatorum legibus formidabant. Nõ sinas ista fieri, obsecro te per Christi sanguinem, per Apostoli Petri memoriam, qui Christianorum præpositos populorum monuit, ne violéter dominentur inter fratres.] hæc Augustinus: quibus pariter intelligas, quidnam ex Concilio Carthaginensi ad eumdem Cælestinum Pontificem Episcopi scribentes sibi voluerint verbis illis b: Executores etiam clericos vestros quibusque petentibus * nolite mittere, nolite concedere; ne fumosum typhum sæculi in Ecclesiã Christi, quæ lucẽ simplicitatis & humilitatis diem Deum videre cupientibus præfert, videamur inducere.] hæc ipsi. Ex quibus simul omnibus perspicuè satis, puto, intelligis, sicut Augustinum, ita & reliquos Africanos Episcopos non refugisse Apostolicæ sedis iudicium, quod implorabant pro confirmandis à se latis sententiis, defendendisque ab eas impugnantibus; nec rursum executionem refugisse iudicij; sed quæstos esse de modo exequẽdi: exhorruisse nimirum mitti clericos cum militibus & magistra- E

b Apud Cœcil. Afric. c. 105.
* Potentibus

EXECVTIONI SENTENTIAE APOST. SEDIS PRAESTANT MAGISTRATVS AVXILIVM.

tuum apparitura. Quod quidem illud primum ostendit, inseruisse Præsides prouinciarum, A & qui illis parebant milites, Romanis Pontificibus, in exequendis Apostolicæ sedis sententiis: tantum abest vt eas impedirent, vel remorarentur, vel, vt Apostolicis ipsis litteris, Placet, subscriberent, arrogarent.

Ceterùm reprehensione verè dignus ne fuerit modus ille cum apparitura militari exequendi Apostolicæ sedis sentẽtias: licet sanctissimi viri de eo videantur esse conquesti: haud tamen, quod ad præsentem causam pertinet, quis dixerit improbandum, si exacte cuncta consideret. Etenim Antonium calumniam esse passum, atque iniustè damnatum, verisimile fieri potuit, immo reddi propemodum certum, scribente pro eodem ad sedem Apostolicam ipso prouinciæ totius Primate, qui primus omnium in eum tulerat damnationis sententiam. Dato igitur, vt ex Actis iudicialibus iure riteque confectis iste per Apostolicam sedem foret in statum pristinum reuocandus: certè secundùm ea quæ ibidem sanB

[a] *Aug. dicta epist. 161.*

ctus Augustinus[a] scribit de Fussalensibus, id nonnisi manu militari expleri potuisse videbatur, quod Romanus Pontifex sua sententia definisset. Etenim ciues in eum adeò exacerbatos fuisse tradit, vt minimè passuri essent ipsum ampliùs sibi Episcopum præfuturum, immo in aliquod etiam forent vi publica facinus prorupturi, si ipsis inuitis Antonius redderetur Episcopus. testatur quidem id ipsum Augustinus, his verbis agens de plebe Fussalensi: Dolore iusto, cum sibi præesse, ferre omnino non possent; & cum suo illiusque periculo in aliquod scelus forsitan erupturam impatientiam sui doloris ostenderent.] hæc ipse. Certè quidem nonnisi ex casibus huiuscemodi emergentibus introductum oportuit, vt vbi non audiretur Apostolicæ sedis præceptum simplicibus litteris significatum, ad illud exequendum à Romana Ecclesia clerici legarentur cum apparituris, vt cogerent, quod iustè videri poterat definitum, impleri. Porrò ritè, iustè, pieque pro exequendis aduersus refractarios & C repugnantes iustis sententiis & Ecclesiasticis institutis, implorare licere ab Imperatoribus eorumque Præfectis auxilium: non alium quempiam auctorem cito, sed ipsum S. Augustinum appello, qui huius sententiæ firmum assertorem atque defensorem se præbuit pluribus in locis, & inter alia in epistola ad Vincentium[b]. Ceterùm quod ad Augustinum supplici epistola aduersus Antonium apud Cælestinum agentem pertinet: factum quidem fuisse ipsum Augustinum voti compotem, ipsiusque petitioni Romanum Pontificem annuisse, suo loco dicemus.

[b] *Aug. epist. 48.*

DE QVO ALTERCATVM SIT INTER EPISCOPOS AFRICANOS ET SEDEM APOST.

Vidisti ne adeò aperta ac perspicua luce, lector, quã procul absit (quod insultantes iactant hæretici) conatum esse Zosimum Papam appellandi ius ab Africana Ecclesia suffurari; cùm, teste ipso Augustino, id iam antiquo atque recenti vsu receptum, pluribusque in Africa frequentatum exemplis, præscriptum fuisse constet? Sed cur (inquies) eiusmodi de appel- D latione oborta est controuersia? Haud quidem verè à quopiam dici potest, appellandi ius aliquando denegatum, quod tot constat exemplis antè & postea comprobatum: sed potiùs perspicuè cernere est, de modo prosequendæ appellationis obortum esse dissidium: quod satis euidenter possumus intelligere ex ipsius Zosimi Papæ Commonitorio, in quo vbi agitur de primo mandato, non de iure appellandi citatus est canon Concilij Sardicensis, sed de prosequendæ appellationis modo, nempe vt habet idem recitatus canon Concilij Sardicensis septimus, quo cauetur, vt ipse Romanus Pontifex duplici via possit, si velit, appellantis subuenire iustitiæ, nimirum vel per litteras, scribendo Episcopis finitimæ regionis, vt diligenter de causa inquirant atque definiant, vel mittendo Legatos à Latere in Africam, qui præsentes cum Episcopis causam appellantium audiant atque iudicent: quorum posteriorem modum refugisse vidimus Episcopos Africanos, non autem denegasse penitus ius appellandi ad Romanum Pontificem. Etenim ratio in promptu est: nam si ius appel- E landi denegatum ab eis penitus esset, non ille quidem septimus canon, sed quartus & quintus eiusdem Concilij Zosimo citandus fuisset, quo potissimùm de appellandi iure agitur, his scilicet verbis:

CANONES DE APPELLATIONE.

Quod si aliquis Episcopus adiudicatus fuerit in aliqua causa, & putauerit se bonam causam habere, vt iterum iudicium renouetur: si placet, S. Petri Apostoli memoriam honoremus, vt scribatur ab his qui examinauerunt, vel etiam ab aliis Episcopis qui in propinquo morantur. Et si iudicaret renouandum esse iudicium, det Iudices, &c.] sequenti item canone sic:

Addendum est (si placet) huic sententiæ, quam plenam sanctitate protulistis, vt cùm aliquis Episcopus depositus fuerit eorum Episcoporum iudicio, qui in vicinis commorantur locis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

A locis,& proclamauerit agendum sibi negotium in Vrbe Roma: alter Episcopus in eadem cathedra,post appellationem eius qui videtur esse depositus, omnino non ordinetur, nisi causa fuerit in iudicio Romani Episcopi terminata.]

Vides igitur qui fuerant citandi canones eiusdem Concilij,si de appellandi iure fuisset inter Africæ Episcopos & Romanum Pontificem oborta controuersia, & nō potiùs de modo prosequendæ appellationis. Sed & elicere id quoque potes ex ipsis litteris eorumdem Africanorum Episcoporum ad Cęlestinū,datis illis quidem (vt vidimus) post acceptos ab Oriente Nicænos canones;dum ipsi non negant appellationem, cùm prosecutionem acceptent, nempe si velit Romanus Pontifex per litteras eam delegare causam ipsis Africanis Episcopis,secundùm videlicet priorem prosequendæ causæ modum: sed ægrè ferre se dicunt prosecutionis modos, nempe vel cùm Romæ summa difficultate producendi essent testes, vel
B in Africa per Legatos à Latere foret agenda causa:cui posteriori modo valde obnitebantur; sicut & iniquo ferebant animo executores clericos cum apparitura in Africam mitti, vt ex S.Augustino vidisti:cùm illud magis optarent,vt cùm quis appellaret Apostolicam sedem, ab illa delegaretur causa Episcopis illius prouinciæ;vt de Zosimo Papa vidimus delegante Ecclesiæ Cæsariensis causam S.Augustino atque collegis.

Quod verò legati & clerici executores proteruè nimis rem agere viderētur:hos à Romano Pontifice mitti, molestè se ferre iidem significarunt Episcopi Africani.Certè quidem de his agendi apud Cælestinum tum publicis litteris Africanorum Episcoporum, tum priuatis ipsius Augustini,occasionē dedisse noscitur legatorum nimia in causa prosequenda asperitas & insolentia. Nam in præsenti causa de Faustino legato iidem conquesti sunt litteris ad Cælestinum,ipsum non iam egisse Iudicem,sed patronum sceleratissimi Apiarij,& eo proter-
C uiæ progressum esse, vt diuersas coepiscopis Africanis (vt aiunt) inferret iniurias.de quo antea conquesti litteris ad Bonifacium [a] scripserunt, quod non essent typhum istum(vt aiunt) passuri:& in litteris ad Cælestinum [b] rogant,ne fumosum sæculi typhum in Ecclesiam introduci permittat. Est namque typhus, idem quod fastus & arrogantia: vnde & Plutarchus [c] nomen quoque Typhonis ab eadem Græca voce deducit. vsurpata est eadem vox ab Augustino [d] etiam; licet alicubi mendosè, typhus loco,plus, legatur:à S.Ambrosio etiam, frequentiùs verò à S.Gregorio.

FAVSTINI LEGATICIM AFRIC. EPISCOPIS ASPERITAS.

[a] Apud Cæcil. Afric. c. 101.
[b] Apud Cæcil. Afric.c.103.
[c] Plutarchus de Isid.
[d] August.epi. 162.

Cùm igitur ex his omnibus, quæ dicta sunt,satis superque liqueat,Zosimū Papam optimam fouisse causam, nec quicquam alieni iuris vsurpare conatum esse, quo & prædecessores omnes absque vlla cōtrouersia potiti essent,dum Africanorum Episcoporum appellationibus ad Apostolicam sedē detulerint,eisdemque ius dixerint,atque causas ipsas, de qui-
D bus contentiones obortæ essent,absoluerint:quænam,rogo,subesse potuit ratio doli mali & impostura,vt suppositicium fuerit Nicæno Concilio canonem Sardicensem;cùm præsertim qui ab eo citatus est canon, non minoris esset auctoritatis atque præstantiæ,ac si esset Concilij Nicæni.Vbi igitur nulla inesse potuit vel leuis fingendi ratio, nefas est præsumere fictionem. Quis enim ignorat paris auctoritatis fuisse Concilium Sardicēse atque Nicænum,cùm ambo fuerint œcumenica,immo hoc amplius ab illo istud habuerit,quòd illi ex Africanis Episcopis vnus tantùm Cæcilianus interfuisse reperitur,Sardicensi autem cum Grato Episcopo Carthaginensi triginta eiusdem prouinciæ Episcopi præsto fuere;adeò vt,salua pace Catholica,nequaquam potuissent Sardicensis Concilij canones non recipere? Si ergo dolus malus subesse minimè potuit,alia planè exquirēda causa est,cur à Zosimo sub titulo Nicæni Concilij citatus fuerit canon Concilij Sardicensis. Coniecturæ locus patens esse debet,vbi cessat
E omnis de impostura suspicio.Vnde licet opinari, vel quod canon ille Nicæni Concilij fuerit cum aliis translatus in Sardicense; vel quod,cùm id celebratum sit pro corroboratione Nicæni Concilij,idem reputatum cū illo fuerit: quod apud veteres adeò constans fuit,vt cùm recenserent Concilia generalia, post Nicænum ponerent Constantinopolitanum, prætermisso penitus Sardicense, quod tamen fuisse œcumenicum liquet.

DE CANONE SARDICENSI CITATO A ZOSIMO SVB TITVLO NICAENI CONCILII.

Sed nec mirum est,quod nec nouum sit, si vnus idemque canon, vel plures sub diuersis Conciliis censeantur. Nam ne longè petita quæramus exempla; in promptu est, quod in Concilio Carthaginensi anno superiori celebrato inserti habentur canones Concilij Mileuitani.insuper & canones Cōcilij Hipponensis (vt diximus) translati sunt in posteriora Concilia Carthaginensia. Quid ergo impostura erit,si canones,qui positi reperiuntur sub titulo Conciliorum Carthaginēsium,quis citauerit nomine Conciliorum Mileuitani, vel Hipponensis? Num qui id faceret, exclamaueris impostorem? non puto, immo potiùs exactum

canonum

canonum cognitorem, qui nouerit proprios fontes vnde manarint. Certè quidem plura de A Concilio Nicæno sunt exempla, aliquot eiusdem Concilij canones transłatos fuisse in Concilium Sardicense, nimirum quintum, decimumquintum, decimumsextum, & decimumseptimum, quos exscriptos inuenies in Concilio Sardicensi sub numeris primo, decimonono, & decimosexto.

QVIBVS CODICIBVS MAIOR AD-HIBENDA SIT FIDES.

Quod si neges ea de appellationibus statuta fuisse in Nicæno Concilio; vnde negationem hanc probare vales? Num illud vnum satis esse potest argumentum, quòd codices Africani & aliqui Ecclesiarum Orientalium illis carent? Ego contrà, Romanæ Ecclesiæ codices illos habuisse, testificatione Zosimi, asseram. Modò æqua lance perpende, quibusnam codicibus maior adhibenda sit fides: simul considerans, quæ longo tempore sit passa naufragia Ecclesia Africana factione Donatistarum, qui cum Arianis fœdus inierant: quorum nequitia & illud quoque factum esse iam diximus, vt ipsum Concilium Sardicense, B idemque œcumenicum, cui & cum Primate Episcopo Carthaginēsi triginta Episcopi Africani interfuerunt, posteris Africanis penitus interceptum fuerit, vt omnino perierit, immo & nomen ipsum malè apud eos audiens, respueretur, tamquam Conciliabulum hæreticorum [a]. Conuerte rursus oculos ad Orientis Ecclesias, & quibus per plurimos annos fluctibus iactatæ fuerunt, considera, Arianis Episcopis præsidentibus, expulsis penitus Catholicæ communionis Episcopis: quibus omnibus malis caruisse Romanam Ecclesiam, iam superiùs ex rebus gestis singulorum annorum satis perspicuè demonstratum est. Ex quibus planè iure argumentari liceat, fideliores habendos esse codices in Romanæ Ecclesiæ archiuo diligenti custodia asseruatos, quàm quoslibet alios diuersarum prouinciarum. Haud enim recens est eiusmodi argumentatio, sed iam vetus, à maioribus vsurpata & solida fide recepta, cùm contigit in disceptationem venire C fidem codicum Romanorum & Orientalium; quando ex integritate Romanæ Ecclesiæ chartarum fuit perspicuè demonstratum, ipsas sacrosanctas Synodos œcumenicas apud Orientales ab hæreticis esse corruptas, labefactatas, ac penitus in falsum sensum mutatas & deprauatas: quas & ex Romanis codicibus oportuit in pristinum veritatis candorem restituisse. Facit de his omnibus certam fidem S. Gregorius [b] Papa, quem consulas. Si igitur ea de Conciliis Ephesino & Chalcedonensi acciderunt, cùm Ecclesiæ Orientales à Catholicis regerentur Episcopis: quid censendum est, cùm Ariani, in quorū manibus erant omnium Ecclesiarum codices & omnes vbique locorum constructæ bibliothecæ, Orientalibus præerant Ecclesiis? num quis negabit talia accidere potuisse, immo & accidisse non faciliùs existimabit? Sed ne hîc eadem repetere cogamur, consule quę dicta sunt superiùs tertio tomo de causa, cur nomine Concilij Nicæni citati fuerint canones Concilij Sardicensis. D

[a] *Aug. epist. 163. ad Fortunatum, & contra Cresc. lib. 3 c. 34.*

[b] *Gregor. l. 5. epist. 14.*

His denique & aliis persuasi Episcopi Africani, longè abfuit vt citatos à Zosimo canones non repertos inter canones Nicæni Concilij, sed sub Concilio Sardicensi, vt adulterinos reiecerint, & vt ascititios spuriosque damnauerint; sed eos potiùs vt legitimos ac fide dignos (vt par erat) habuerunt. Cuius quidem rei locuples testis accedit Ferrandus diaconus Carthaginensis Ecclesiæ, qui in huius sæculi fine magno splendore claruit non Carthagine tantùm, sed in vniuersa Ecclesia Africana. Hic quidem in suo Breuiario, seu Concordantia canonum, quam diligenter elucubratam trecentis distinxit capitibus, eorumdem [c] canonum mentionem habet, recensens eos sub titulo Concilij Sardicensis: immo ipse rectè interpretatus, alteri eorum huiusmodi præfixit titulum [d]: De prouinciali Synodo retractanda per vicarios Episcopi vrbis Romæ, si ipse decreuerit.] ita ibi: vt planè intelligas, nequicquam ab ipsis appellationis iuri, sed nec executioni ipsius per vicarios, nempe Legatos de Latere, faciendæ, esse derogatum, vel imminutum; cùm modum dumtaxat illis displicuisse, quæ dicta sunt superiùs, doceant. E

[c] *Breuiar. Ferrand. c. 149. 153. apud Crescon.*

[d] *Conc. Sard. cap. 7.*

EX SVIS SCRIPTIS AFRICANI CONVICTI.

Considera igitur, lector, cuncta quæ à nobis allata sunt pro defensione Zosimi Papæ & iurium Apostolicæ sedis (quod sincerè sine fuco & fallaciis rē agamus) nō aliunde deprompta esse, quàm ex testificatione ipsorum Africanorum virorum, ac potissimùm S. Augustini, & aliorum qui huic Synodo interfuerunt, aduersantium Episcoporum, ex scriptis ab ipsis epistolis & aliis: quibus perspicuè intelligere possis, omnia ritè, sine dolo & impostura, omniaque fideliter à Zosimo & successoribus Romanis Pōtificibus esse tractata. Si ergo hæc ex aduersantium domo petita rem adeò perspicuam reddunt: quid si extarent ipsorum Romanorum Pontificum Zosimi, Bonifacij, & Cælestini ad eorum litteras redditæ responsiones, cùm & sine ipsis penitus euincatur causa? Cùm igitur iam ex his quæ dicta sunt, plena fide

probatum

Universidad de Deusto
Biblioteca

A probatum habeas ius antiquum appellãdi ab Africanis Episcopis ad Romanam Ecclesiam, illudque frequentibus & antiquis & recentioribus firmatum exemplis, perspicuumque redditum non rem nouam tentasse Zosimum & successores, nec suffuratos esse (quod aiunt) ius appellandi, vsque adeò manifestum sit: ipsę certè (si possent) planè erubescerent chartæ, quæ à Nouatoribus Zosimum & Bonifacium stylo lancinantibus sunt contumeliis exaratæ. Sint iidem ipsi iudices, si quod tamen veri cognoscendi studium, quod connatum est omnibus, eorum insidet animis: simulque discant omnes, quàm offusa semel mente densa caligine, & in transuersum acta odio atque liuore, feratur in præceps, dum iidem ipsi quæcumque ignorant, blasphemant, & dente canino corrodunt.

Sed nec parcendum illi, qui ignoratione rerum gestarum, ex turbis his actus in fugã, quæsiuit (quod piis non licet) in mendaciis latebras. Falsò enim existimans postremis Africano-
B rum Episcoporum litteris ad Cælestinum Pontificem datis esse cõflatum schisma, diuisamque penitus Africanam Ecclesiam à communione Romanæ: quid improbè improbus finxit impostor? (vehementiùs enim commoueor in eos, qui mendaciis labefactant, quã se putant suffulsisse Dei Ecclesiam, columnam & firmamẽtum veritatis) quid inquam ille? Qui igitur semel errore ductus sibi persuasit hoc tempore scissam penitus fuisse Africanam Ecclesiam à Romana (proh nefas!) quàm enorme excogitauit commentum? Finxit Bonifacij Secundi Papæ nomine epistolam ad Eulalium Episcopum Alexandrinum de reconciliatione Ecclesiæ Carthaginensis cum Romana, iam antè (vt sibi videbatur) schismate discissa ab his temporibus Bonifacij ac Cælestini prædecessorum Romanorum Pontificum. Addit etiam ea de re ab alio Eulalio Episcopo Carthaginensi libellum ad ipsum Bonifacium pro reconciliatione datum, necnon interfuisse ad rem perficiendam tradit litteras Iustini Imperatoris.

DE EPISTOLA CONFICTA BONIFACII PAPAE NOMINE.

C Hæc quidem & alia mendaciorum frigidus concinnator, sed callidus veterator, ibi habet. Patienter audi, & scies meæ commotionis paulo pòst iustissimam causam.

Agendum iampridem alias nobis fuit in Notationibus ad Romanum Martyrologium aduersus eumdem impostorem, cuius quidem epistola commenticia adeò immensa clades ea ex parte infertur Ecclesiæ, vt nisi falso omnino ea esse conuinci posset, planè ex Ecclesiæ Catholicæ albo expungẽda fuissent sanctorum Africanorum martyrum agmina, qui in persecutione VVandalica pro fide Catholica magna gloria certantes, atque agonem summa patientia consummantes, assecuti sunt martyrij palmam; delendique pariter forent ex Ecclesiasticis tabulis præclarissimi confessores, qui per illud spatium annorum cẽtum in Africana Ecclesia claruere doctrina atque vitæ sanctitate conspicui. Etenim si integro sæculo hoc, nempe à Bonifacio Primo vsque ad Bonifacium Secundum, Africana Ecclesia perse-
D uerauit in schismate; nihil est vt aliquis potuerit interea legitima impertiri corona martyrij, vel in aliquo confessionis præmio munerari; cùm & sententia Cypriani & ipsius Augustini Africanorum Antistitum atque doctorum, certum exploratumque sit, nullam esse posse schismaticorum coronam & præmium, quæ nonnisi dentur in Ecclesia Catholica elargiri. Vide, rogo, in quod discrimen ille, quisquis fuerit, adduxerit Ecclesiam: cùm si eius stare posset epistola, corruere necesse esset ea ex parte Dei illam structuram, quæ tot sanctorum martyrum & confessorum viuis est aucta lapidibus.

REDARGVITVR FALSITATIS EPISTOLA NOMINE BONIFACII PAP. SCRIPTA.

Cetertùm toto cælo (vt dicitur) palàm fecimus, & demonstrauimus clarissima omnino luce ab homine vafro elaboratũ esse commẽtum, dum ostendimus, nec hoc tẽpore sub Bonifacio, Cælestinóve, vel eorum successoribus Romanis Pontificibus interciscam fuisse vel ad vnius diei tantùm spatium, vel horæ momẽtum, Africanæ cum Romana Ecclesia communionem: quod & tibi notius fiet ex his quæ inferiùs singulis fermè annis dicturi sumus: vt
E nulla prorsus dubitatio hac de re animum tuum pulsare possit. Vnde planè intelliges, epistolam illam esse falsissimã, siue eius spectes argumentũ, siue explores quæ in ea auctor congessit alia aperta mendacia. His addas, quod dum finxit Bonifacium Secundum eam scribere epistolam ad Eulalium Episcopum Alexandrinum, planè de Eulalio tum Episcopo Alexandrino manifestæ id redarguitur falsitatis, cùm constet tempore Bonifacij Secundi præfuisse Ecclesiæ Alexandrinæ Timotheum eius nominis tertium, siue quartum potius dicendum, eumdemque hæreticum, & à Romana Ecclesia alienum. Sed nec est quod fingi possit aliquis alius Eulalius nomine præfuisse Ecclesiæ Carthaginensi; cùm tempore eiusdem Bonifacij, regnante Gelimere VVandalorum Rege, nec vnus esset reperiri in Africa Catholicæ communionis Episcopus. Insuper dum inconcinnus effictor in eadem epistola meminit Iustini tunc regnantis Imperatoris, quàm apertè se mentitũ esse significat? etenim

eo tem-

Universidad de Deusto
Biblioteca

eo tempore Bonifacij non Iustinus, sed Iustinianus regnabat in Oriente. Vides,lector,quot A
quantisque certis demonstrationibus res tibi facta sit nota,cùm vel vna tantùm ex adductis
hic rationibus plusquam satis esse potuerit ad arguendam epistolæ falsitatem : & intelligis
quanto periculo recipiantur indiscussa quæque Romanorum Pontificum nomine edita. At
de his hactenus.

Iam verò elucidatis,quæ in maximâ controuersiâ ab aduersariis deducta erant atque de-
fensa:reliqua eiusdem sexti Concilij Carthaginésis absoluamus. In Concilio Carthaginen-
si,siue hoc,siue alio sub eodem Bonifacio celebrato, editus est canon de libris canonicis di-
uinæ Scripturæ:extat adhuc,sed nescio quomodo relatus sub Concilio tertio Carthaginen-
si sub numero quadragesimoseptimo, vbi ad finé de confirmatione canonis per Romanum
[a]Conc. Carth. 3.c.47. Pontificem Bonifacium ista subiiciuntur[a]: Hoc etiam fratri & consacerdoti nostro Bonifa-
* & CANONEM SCRIPTVRAE DIVINAE CONFIRMAT ROMANVS PONT. cio,vel aliis earum partium Episcopis pro confirmando isto canone innotescat,quia à Patri- B
bus ista accepimus in Ecclesiâ legenda. Liceat etiam legi Passiones martyrũ,cùm anniuersa-
rij dies eorum celebrantur.] hæc canon. Ex quibus vides,lector,quantum deferrent Africa-
ni Episcopi Romanæ Ecclesiæ,dum eodem tempore, quo ea agitabatur controuersia, nihil
remiserunt summissionis & reuerentiæ erga Romanum Pontificem. Sed & illud considera,
quòd si in hagiographis suscipiendis confirmationé requirunt illi ab Apostolica sede,quan-
tum abest vt ob causam aliorum canonum ab ea voluerint separari ? Quamobrem & illud
accidisse diximus, quòd licet canones illos citatos nomine Concilij Nicæni inter alios Ni-
cænos canones minimè reperiri cõtigerit,nihilominus eosdem,ac si Nicæni fuissent, custo-
diendos acceperunt. Porrò canonem istum de sacris libris fuisse (quod postularant) à Boni-
facio Romano Pontifice confirmatum, inde certum ducimus argumentum,quòd S. Augu-
[b]Aug. epist. 235. stinus scribens ad Quintianum hæc ait[b]: Vos ipsi priùs nolite in scandalum mittere Eccle- C
siam,legẽdo in populis scripturas,quas canon Ecclesiasticus non recepit.] & paulo pòst: Non
memineris in Concilio institutum, quæ sint Scripturæ canonicæ, quæ in populo Dei legi
debeant? Recense ergo Concilium,& omnia quæ ibi legeris,commenda memoriæ,&c. hæc
ipse, vt de confirmatis ab Ecclesia sacris libris.

Quod insuper ad legendas Passiones martyrũ in Ecclesia anniuersaria die canon sanciuis-
ACTA MARTYRVM QVAE EXPLOSA. se videtur:id quidem haud improbauit Rom. Pontifex, licet minimè Ecclesia Romana vsu
receperit,quod scilicet (vt testatur Gelasius) ex eis aliqua ab idiotis, aliqua etiam ab hære-
ticis probarentur fuisse composita. Sed hæc intellige de prolixioribus Actis sanctorum mar-
tyrum,quorum vix pauca reperiri contingit suo pristino, quo sunt scripta, candore atque
[c]Apud Theod. Balsam. sext. Synod. c.63. simplicitate nitescere,de quibus hæc habet & sextæ Synodi canon[c]: Quæ à veritatis hosti-
bus conficta sunt martyrum historiæ,vt sic martyres ignominia afficerent,& qui eas auditu- D
ri essent in infidelitatem deducerent,in Ecclesia non publicari iubemus, sed eas igni tradi:
qui eas autem admittunt, vel tamquam veris eis mentem adhibent, anathematizamus.]
hæc ibi. Cetertim compendiosæ illæ Passiones martyrum,quas continent Martyrologia,an-
niuersaria quaque die ,qua iidem passi sunt martyres,tam apud Latinos quàm Græcos anti-
quo vsu semper in Ecclesia recitari consueuerunt. Sed redeamus ad Synodum.

Decreta iam in eadem Synodo (vt dictum est) magna celeritate legatione in Orientem
DE INNOCENTII LEGATIONE IN ORIENTEM. ad perquirendos Nicænos canones,duo inuenti delectiq; sunt qui idem munus obirent,In-
nocentius presbyter,& Marcellus subdiaconus Ecclesiæ Carthaginensis : quorum prior In-
nocentius presbyter missus est Alexandriam ad Cyrillum eius Ecclesiæ Episcopum, Mar-
cellus verò ad Atticum Constantinopolitanum Episcopum. hæc quidem ex redditis ab eis
ad Synodum litteris perspicua fiunt,quibus Cyrillus diem Paschatis anni sequentis ad XVII. E
Kal. Maias annunciauit: constat quidem etiam ipsum (vt agebat Theophilus) annis singu-
lis singulas scripsisse Paschales epistolas. Extant ipsæ in Vaticana bibliotheca numero tri-
gintaduæ, quas exscribendas curauimus, & Latinitate donandas per Federicum Metium
diligenter in opus incumbentem.

Quod rursum ad Innocentium presbyterum ad Cyrillum Alexandriam missum perti-
net:ipsum inde profectum esse Hierosolymam,reddidisseq; S. Hieronymo litteras S. Augu-
stini & Alypij, ex eiusdem ad eos responsione perspicuè possumus intelligere. Inter alia au-
tem iidem Augustinus & Alypius suis litteris reddiderũt S. Hieronymum certiorẽ de dam-
natione facta hæresis Pelagianæ. Qua de re magna ipse Hieronymus lætitia affectus est: vn-
[d]Hier. epi. 79. de ad eos: Mihi (inquit[d]) omnis occasio gratissima est, per quam scribo vestræ reuerentiæ,
testem inuocans Deum,quòd (si fieri possit) assumptis alis columbæ,vestris amplexibus im-
plicarer,

A plicarer, semper quidem pro merito virtutum vestrarum, sed nunc maximè, quia cooperatoribus & auctoribus vobis hæresis Cælestiana iugulata est: quæ ita infecit corda multorũ, vt eiũ superatos damnatosq; esse se censeant, tamen venena mentiũ nõ omittant; & quod solum possunt, nos oderint per quos putant libertatem docendæ hæreseos perdidisse.] hæc ipse. Meminit in eadẽ ipse epistola de S. Eustochio proximè defuncta, & quidẽ (vt videtur) hoc anno: nam anno sequenti ab aduentu Innocentij presbyteri se eam epistolã scripsisse testatur, qui hoc anno (vt dictum est) illuc ab Africanis Episcopis missus fuit. Sicq; & sequenti anno eam ab ipso epistolã scriptã apparet, antequam haud pridem (vt ibi ait) S. Eustochium defuncta erat. fuisse quidem videtur illa nouissima omniũ epistolarum ipsius: nam anno sequenti (vt dicemus) eumdem S. Hieronymum ex hac vita migrasse, Prosper affirmat.

Ex his igitur (vt vides) consignatum habes tempus migrationis clarissimæ genere & sanB ctitate celeberrimæ Eustochij virginis, S. Paulæ filiæ, agentis Bethlehẽ vnà cum matre annis viginti, post illius verò obitum annis quindecim, vt ex litteris [a] eiusdem Hieronymi ad eam in matris transitu ex hac vita scriptis intelligi potest, dum sub Consulatu Honorij sexto & Aristeneti (qui est annus Domini quadringentesimus quartus) numerat cómorationis eiusdem Paulæ matris Bethlehem annos viginti, à tẽpore videlicet quo vnà cum filia Eustochio illuc profecta erat: à quo quidem tempore vsque in præsentem annũ incolatus monasterij Bethlehemitici superstitis Eustochij filiæ anni intercurrunt quindecim. sicq; anni fient trigintaquinque monasticæ obseruantiæ eiusdem Eustochij in Bethlehemitica mansione, actis iam antè Romæ in sancto proposito vnà cũ matre annis quinque. hæc omnia liquent ex testificatione S. Hieronymi, castissimæ virginis cum cælesti sponso nuptiarũ spiritualium pronubi, morũ excultoris, & fidissimi eius integritatis ad obitum vsque custodis: cuius quidem C scriptis, quæ, qualis, quantaq; S. Eustochium fuerit, sexcentis ferme locis, haud obscuris notis declaratũ inuenies. Extitit ipsa planè terra bona & optima, quæ tanto cultore digna fructum reddidit centuplũ, & quidem in patientia: cuius specimen insigne edidit illud nouissimè, quòd grassatores passa, cædes & incendia, bonorumq; deprædationem, & his omnibus acerbiores minas, cõquesta de his apud Romanũ Pontificem, noluit nomina recensere sceleratorum tanta sacrilegia perpetrantium, nec eorum ad facinus impulsoris edisserere voluit accusatrix; sed signaculo Christianæ mansuetudinis ac patientiæ illibatã virginitatem, & custoditam quàm exactissimè disciplinã monasticã consignauit, sic nempe summa integritate & sanctitate totius vitæ transactæ periodum quàm honestissimè atque sanctissimè claudens.

[a] *Hier. epi. 27.*

TEMPVS EVSTOCHII MONASTICAE OBSERVANTIAE.

Hic finis Juliæ Eustochij, immo principium vitæ, cùm exoptatũ diu nuptiarũ tempus ad- DES. EVSTOCHII AD DEVM TRANSITV.
uenit, iam longè ante plurimos annos ab ipso S. Hieronymo ei iugiter cõtemplandũ ob ocuD los positum, cùm in nobili illa de institutione virginis scriptione in ipsius sublimi professione virginitatis tyrocinio elucubrata, ad finem ista de eius fine philosophatus, vel potiùs vaticinatus, habet [b]: Egredere, quæso, paulisper de carcere, & præsentis laboris ante oculos tibi pinge mercedem, quam nec oculus [c] vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Qualis erit illa dies, cùm tibi Maria mater Domini choris occurret comitata virgineis, cùm post Rubrum mare, submerso cum suo exercitu Pharaone, tympanum tenens præcinet responsuris: Cantemus [d] Domino: gloriosè enim honorificatus est: equum & ascensorem proiecit in mare. Tunc Thecla in tuos læta volabit amplexus. Tunc & ipse sponsus occurret, & dicet: Surge [e] veni sponsa mea, veni proxima mea, speciosa mea, columba mea: quia ecce hiems transiuit, pluuia abiit sibi. Tunc Angeli mirabuntur, & dicent: Quæ [f] est ista prospiciens quasi diluculum, speciosa vt Luna, electa vt Sol? Videbunt te filiæ, & laudabunt RegiE næ, & cõcubinæ prædicabunt. Hinc & alius castitatis chorus occurret: Sara cum nuptis veniet, filia Phanuelis Anna cum viduis. Erunt in diuersis gregibus carnis & spiritus matres tuæ. Lætabitur illa, quòd genuit: exultabit ista, quòd docuit, &c.] hæc Hieronymus de futuro iam diu antè descripto Eustochij ad Deum transitu: tale namque ante triginta & amplius annos de venturis cum sponso cælesti eius nuptiis dulce præcinuit epithalamiũ, quod nos hic epitaphij loco posuimus. Non enim lacrymis, sed gaudiis, nec funeris, sed triumphi pompa prosequi decet tantam virginem migrantem ad Christum virginum sponsum.

[b] *Hier. epi. 22. in fine.*
[c] *Isaiæ 64.*
[d] *Exod. 15.*
[e] *Cant. 3.*
[f] *Cant. 9.*

Quot autem annos nata sanctissima virgo decesserit, haud excessisse putamus ætatis an- EVSTOCHII ÆTAS.
num quinquagesimum: vtpote quam tempore S. Blesillæ sororis obitus (cuius suo loco & tempore quarto tomo meminimus) haud prouectæ satis ætatis fuisse, idẽ S. Hieronymus [g] testari videtur, vbi in consolatione Paulæ matris de eiusdem Blesillæ obitu ait: Parce saltem Eustochio tuæ, cuius parua adhuc ætas & rudis penè infantia.] Fuit autem ipsa inter quin-

[g] *Hier. epi. 25.*

que

que S.Paulæ filios tertio loco genita. Erat Bleſilla omnium primogenita, ſecunda Paulina, A tertia Euſtochium, quarta Ruffina, quinto verò loco & vltimo Toxotius natus, vt ex teſtificatione eiuſdem Hieronymi ſatis liquet. Cùm igitur tempore profectionis S.Paulæ ex Vrbe Hieroſolymam ante annos (vt diximus) trigintaquinque, vt idem teſtatur[a], eſſet Ruffina quarto loco nata iam nubilis; quæ diximus de ætate Euſtochij, confirmari poſſe videntur, vt quæ ante ipſam orta Euſtochium haud minor annis tunc quindecim fuiſſe dicatur: qua quidem inita de annis Euſtochij ratione, ipſam quinquagenariam deceſſiſſe dicendum erit. Porrò dies natalis ſanctiſſimæ virginis Euſtochij relatus reperitur à Romana Eccleſia in tabulas Eccleſiaſticas quarto Kal. Octobris hoc elogio: Eodem die S.Euſtochij virginis filiæ B.Paulæ, quæ ad Præſepe Domini cum aliis virginibus enutrita, præclaris meritis fulgens, migrauit ad Dominum.] hæc ibi publica teſtatione, cùm alioqui priuatis obſequiis omnes fermè ſacræ virgines eam conſueuerint frequentare. B

[a] *Hier. epi. 27.*

DE S. PAVLA IVNIORE.

Sic igitur cùm ex humanis Euſtochiũ deceſſiſſet, ſolatio amitæ remanſit Paula Iunior deſtituta. Hæc (vt dictũ eſt) nata eſt ex matre Læta atque Toxotio filio S.Paulæ, de cuius educatione ad eius matrem S.Hieronymus epiſtolam ſcripſit[b], dictaq; eſt ad diſcriminationem Paulæ Senioris eiuſdẽ auiæ iſta Paula neptis. de qua idem S.Hieronymus in dicta epiſtola ad Auguſtinum & Alypium in fine his verbis[c]: Paula veſtra neptis] ſed meliùs ita in aliquibus ſcriptis codicibus: Paula neptis, veſtra] & quod ſequitur: miſerabiliter deprecatur, vt memores eius ſitis, & multum vos ſalutat.] hæc de ipſa: quæ in eodem relicta monaſterio, quando diem extremũ clauſerit, nobis eſt hactenus incõpertum. Par eſt autẽ credere, vt quæ (quod ſuo loco dictũ eſt ſuperiùs) nata eſt ex repromiſſione martyris, & ab ipſis incunabulis Deo dicata, tantarumq; feminarum ſancta educatione nutrita, ac S.Hieronymi ſcriptis ab infantia ad ſummum virtutum exemplar inſtituta, finem egregia pariter clauſerit ſanctitate. C

[b] *Hier. epiſt. 7*

[c] *Hier. epi. 79.*

DE MELANIA IVNIORE ET SOCIIS.

Sed & illud ex eadem S.Hieronymi epiſtola velim obſerues, ipſum non Paulæ neptis tantùm nomine eiſdem Auguſtino atque Alypio Epiſcopis ſalutem impertire, ſed nomine etiam Albinæ, Piniani, atque Melaniæ, quos ante ſeptem annos diximus verſatos in Africa, & poſtea vnà ſimul veniſſe Hieroſolymam. ait enim[d]: Sancti filij communes Albinus*, Apinianus*, & Melania plurimùm vos ſalutant.] hæc ibi. Verùm pro Albinus, Albina, & pro Apinianus, Pinianus reſtituendi ſunt; niſi præter Albinam matrem fuerit illic Albinus filius. Sed quando (inquies) hi Hieroſolymam peruenerunt? ante triennium. Et ne putes nos agere coniectura, vel diuinare; habes id ipſum expreſsè demonſtratum in rebus geſtis[e] eiuſdem Melaniæ Iunioris: vbi cùm dicatur eadem annis ſeptem in Africa commorata; ſi repetas tempus eius Roma illuc profectionis, quam accidiſſe diximus anno qui præceſſit Vrbis cladem, nempe quadringenteſimonono; & ab eo tempore numeres ſeptem illos annos, inuenies vtique ante triennium (vt dictum eſt) ipſam ac eius ſocios Hieroſolymam peruenisſe, & vnà cum ea Albinam matrem Melaniæ Iunioris, vt eius Acta teſtantur: fuiſſe namque hanc Albinam nomine coniugem filij Melaniæ Senioris, Palladius docet[f]. D

[d] ★ Albina * Pinianus

[e] *Extãt apud Metaphraſt. die 31. Ian. & Sur. tom. 1.*

[f] *Pallad. in Lauſiac. c. 55.*

Ab ipſo autem Hieroſolymam aduentu poſt dies quadraginta defunctam eſſe Melaniam Seniorem, Palladius[g] tradit, licet de aliis nullam habeat mentionem: quos dum ait inferiùs[h] vitam duxiſſe in Campania & in Sicilia; planè ignoraſſe viſus eſt, ex Auguſtino certum reddi eoſdem in Africa degiſſe; neſciſſe pariter, ex S.Hieronymo palam fieri eoſdem Hieroſolymam profectos eſſe: quæ omnia pluribus teſtantur Acta S.Melaniæ Iunioris. Quinetiam ex eodem S.Auguſtino conſtat, hos cùm Hieroſolymam peruenisſent, & Pelagium ibi agentem inueniſſent, ipſum admonuiſſe, vt ea omnino damnaret, quæ ab Orthodoxis aduerſus eum obiicerentur: ipſum autem, velut eis obtemperantem, ſcripſiſſe anathematiſmum aduerſus illos errores, qui ab Occidentalibus in eum obiecti eſſent: ſed quàm dolosè, quamq; veteratoriè, S.Auguſtinus aperuit. Sed accipe modò quid ipſe de his cum Pelagio agentibus ſcriptis tradat[i]: Scripſiſtis mihi, cum Pealgio vos egiſſe, vt quæcumque aduerſus eum dicerentur, ſcripto damnaret: eumque dixiſſe, audientibus vobis: Anathemo, &c.] Miſerunt autem dicta à Pelagio iidem Albinus*, Pinianus, atque Melania ad ipſum Auguſtinum: qui poſtea ſub Zoſimo Papa contrariis ſcriptis oſtendit impij hæreſiarchæ fallacias. Sed de his aliàs. E

[g] *Pallad. in Lauſiac. c. 47.*

[h] *Idem. c. 43.*

ALBINVS ET PINIANVS ADMONENT PELAGIVM.

[i] *Auguſt. de Chriſti gratia lib. 1. c. 1.*

* Albina

MELANIAE ET PINIANI VITAE INSTITVTVM.

De rebus autem geſtis Melaniæ Iunioris, ac Piniani viri eius, ac ſociorum, eiuſdem Melaniæ vitæ Acta declarant; nimirum peregrinatos eſſe in Ægyptum ad viſendos ſanctos monachos eremi accolas, relicta Albina matre ob ingraueſcentem ſenectutem Hieroſolymis: inde verò redeuntes Hieroſolymam, ſeorſum à coniuge Pinianum vitam exco]uiſſe monaſticam

Universidad de Deusto Biblioteca

A stica, Melaniam verò ad annos quatuordecim apud montem Oliueti clausam in cella perseuerasse, duxisseq; ibi in angusto loco vitam Angelis similem. Mira quidem hæc videbuntur; sed ij quis legat, quæ de eiusdem Melaniæ vitæ instituto, antequam Hierosolymam proficisceretur, cùm adhuc in Italia ac Romæ potissimùm versaretur, idem qui suprà Palladius[a] scripsit, atque ea quæ de eiusdem viuendi ratione cùm esset in Africa, eadem Acta habent; summum huiuscemodi monasticæ vitæ genus tum ipsam, tum virum eius attigisse, haud valde mirabitur, cùm se ab initio penitissimè Deo ambo addixissent. [a] *Pallad. in Lausiac. c. 49.*

Sed quid hoc item anno mirandum acciderit in Palæstina, Marcellinus in Chronico, sub iisdem Consulibus Monaxio & Plinta, docet his verbis: Multæ Palæstinæ ciuitates, villæque terræmotu collapsæ sunt. Dominus noster Iesus Christus, semper vbique totus, super montem Oliueti Hierosolymæ vicinum sese de nube manifestauit. Multæ & tunc vtriusque sexus vicinarum Gentium nationes tam visu quàm auditu perterritæ, atque credulæ B sacro Christi fonte ablutæ sunt: omniumque baptizatorum in tunicis crux Christi Saluatoris Diuinitatis nutu extemplo pressa refulsit.] hæc Marcellinus, & alij. Cuius quidem rei adeò admirabilis occasione, de tempore aduentus Domini ad iudicandum cœpti sunt vbique misceri sermones; quòd ex Danielis[b] Prophetæ vaticinio iam prænunciatus esset aduentus Filij hominis in nubibus, & Zacharias[c] de ipso loco eius aduentus super montem Oliueti prædixerat. His insuper accedebat etiam, quòd memoria omnium retinerentur, quæ ab Angelis dicta, à Luca[d] verò Euangelista conscripta sunt verba illa in eodem monte Oliueti, vbi Christus ascendisset in cælum, & de ipso Domino Iesu ita prænunciata: Quemadmodum vidistis eum euntem in cælum, ita veniet.] His, inquam, diuinis prædictionibus, & cælitus ea facta apparitione, de venturi Domini ad iudicandum tempore inter disertos C viros disceptari cœptum. Cuius occasione scripsisse videtur Hesychius[e] ad S. Augustinum de nouissima die, quæ, cùm præcessissent (vt ait) tot signa, iam videretur instare. Cùm & ipse S. Augustinus[f] prolixa disputatione, epistola ad eumdem Hesychium reddita, itidem egit de nouissimi diei tempore: quam quidem hoc ab ipso scriptam esse anno, ex eo redditur exploratum, dum numerans Domini annos ita ait: A natiuitate Domini computantur anni fermè quadringenti viginti, à resurrectione autem vel ascensione eius anni plus minus trecenti nonaginta. Ceterùm ipse redarguit de his curiosum nimis exploratorem; cùm tamen ipse contrà, diem illum haud instare demonstret ex signis; cùm longè abesset, vt impletum dici posset, quod apud Matthæum ait Dominus[g]: Prædicabitur hoc Euangelium Regni in vniuerso Orbe, in testimonium omnibus gentibus: & tunc veniet consummatio.] nam subdit[h]: Sunt enim apud nos, hoc est, in Africa, barbaræ innumerabiles gentes, in qui- D bus nondum prædicatum esse Euangelium, ex iis qui ducuntur inde captiui, & Romanorum seruitiis iam miscentur, quotidie nobis ediscere, in promptu est. Pauci tamen anni sunt, ex quo quidam eorum rarissimi atque paucissimi, qui pacati Romanis finibus adhærent, ita vt non habeant Reges suos, sed super eos Præfecti à Romano constituantur Imperio, & illi & ipsi eorum Præfecti Christiani esse cœperunt. Interiores autem, qui sub nulla sunt potestate Romana, prorsus nec religione Christiana in suorum aliquibus detinentur.] hæc Augustinus, cùm de his agit. Sanè quidem temporibus Genserici Vuandalorum Regis in Africa, in interiori Mauritaniæ parte, in regno Capsur cœptum fuisse Euangelium prædicari, occasione confessorum illuc relegatorum, Victor[i] affirmat.

[b] *Dan. 7.* [c] *Zach. 14.* [d] *Act. 1.* [e] *Apud Aug. epist. 79.* [f] *Aug. epist. 80.* [g] *Matth. 24* [h] *August. ead. epist. 80.* EVANGELIVM NONDVM TOTO ORBE DIFFVSVM. [i] *Vict. de persecut. Vuand. lib. 1.*

Cùm verò serperet venenum hæresis Manichæorum in Galliis hoc eodem tempore, Bonifacius Papa hoc anno interpellatus libello accusationis à clericis Ecclesiæ Valentinæ E aduersus Maximum Episcopum Manichæorum sectatorem, delegauit causam cognoscendam Episcopis septem prouinciarum. Extat ipsa de his epistola Bonifacij data hoc anno Idibus Iuniis sub Consulatu Monaxij. Vides igitur accusationes Episcoporum deferri solere ad Romanos Pontifices. Quomodo autem Manichæi in Africa detecti fuerint, dicemus anno sequenti.

Hoc item anno, iisdem Consulibus, defuncto Chrysantio Episcopo Nouatiano Constantinopoli, in locum eius suffectum esse Paulum, Socrates suorum Nouatianorum texens successionem Episcoporum affirmat: sub quo de Iudæo hæc contigisse narrat[k]: Iudæus quidam veterator, Christianam fidem simulans, sæpius baptizatus fuit: per quam fallaciam multas corrasit pecunias. Postquam autem multos ex variis sectis homines (Arianorum enim & Macedonianorum baptismum receperat) dolo ludificatus, non habebat amplius quibus imponeret, tandem ad Paulum Nouatianum Episcopum venit: ait se magna cupiditate

[k] *Socrat. lib. 7 cap. 17.* DE IVDAEO SAEPIVS BAPTIZATO.

baptismi recipiendi flagrare; per eius manum vt illud assequatur, orat. Paulus eius probat A
institutum: verùm se non priùs illi baptismum daturum ait, quàm sit fidei articulis institutus, diesque quamplures ieiuniis vacauerit. Iudæus contra voluntatē ieiunare coactus, acriter instare, vti baptismo donetur. Paulus quoniam illum tam obnixè baptismum petentem mora nolebat offendere, parat res ad baptismum necessarias. Cumque vestem candidam pro illo emisset, & alueum baptisterij aqua impleri iussisset, Iudæū eo deduxit, vt illi baptismum impertiret. Verùm aqua vniuersa, diuina quadam virtute, quæ oculis cerni præcipuè non poterat, subitò exhausta est. At cùm neque Episcopus, neque alij qui aderant, accuratè considerarent qua ratione id accidisset, sed aquam per foramen, quod in imo alueo fuit, per quod etiam aliàs aquam solebant educere, effluxisse existimarent; alueum baptismi de integro, foraminibus vndique in eo firmè obturatis, diligenter implent. At cùm Iudæus esset secundò in alueum baptisterij deductus, aqua rursus penitus euanuit. Itaque Paulus: O ho- B
mo (inquit) aut veteratoris partes agis, aut baptismum ignorans recepisti. Quare vbi ob miraculum à multis eò concursum erat, fortè quidam Iudæum de facie nouit, eumque ab Attico Episcopo baptizatum viderat. Hoc miraculum per Paulum Nouatianum Episcopum editum fuit.] hactenus Socrates, & ipse Nouatianus. Sed hæc diligentiori sunt examine discutienda: extra enim Catholicam Ecclesiam nulli dari posse miraculum, apud omnes in confesso est.

DE CERTA RATIONE MIRACVLI EDITI.

Demus Socratem nihil esse mentitum (cùm alioqui suspecta sit omnis de suis dogmatistis hæreticorum narratio) nihil est tamen quod ipse tribuere iure possit Episcopo Nouatiano miraculum, quod potiùs tribuendum fuerat sacramento, sicut nec prophetia Caiphæ, sed cùm Pontifex esset anni illius: verum namque reperiri apud hæreticos baptismum, iam totius Catholicæ Ecclesiæ sententia longè antè definitum fuisse liquet. Porrò Nouatiani cùm verissimi assertores essent sanctissimæ Trinitatis, cuius rei causa (vt dictum est) passi sunt Christiani Imperatores eos in ciuitatibus commorari: æquè probatum fuisse illorum baptismum ab Ecclesia Catholica, nulla est dubitatio vel controuersia. Non sic quidem de Arianorum atque Macedonianorum baptismo accidit. Nam cùm Ariani additamento Eudoxij, ijdem facti ibi in Thracia sunt Eudoxiani, eorum baptisma, sicut & Macedonianorum, Catholica Ecclesia penitus respuit, in quo nulla esset assertio Trinitatis, sub qua conferri debere baptismum, Dominus suis mandauit Apostolis. Sed cur (inquies) cùm baptizatus est ab Attico Episcopo Constantinopolitano, non euanuit aqua, sicut cùm initiandus ille erat à Paulo? Ea nimirum ex causa, quod tunc nulla fieret per reiterationem iniuria sacramento, cùm ante collatum siue per Arianos, siue per Macedonianos, nullius esset momenti: nec antè quidem Iudæus ille baptismum est consecutus, quàm cùm ab Attico eo D
initiatus est sacramento. Stetit tunc aqua, quia tunc primùm verum baptismum collatum fuit. fluxit, cùm in prioris iniuriam secundū baptismum, licet ignorans, Paulus præparasset. Cessit igitur miraculum illud in confirmationem potiùs Catholicæ veritatis, quàm ad Pauli merita illustranda, quem Socrates laudibus ornat.

ASCLEPIADES EPISCOPVS AGIT PRO DAMNATIS.

Contigit hoc ipso anno itidem Constantinopoli, vt cùm quamplurimi pœnam luituri essent, eo quòd opifices conficiendarum nauium ad barbaros transmisissent; agente pro eis apud Imperatorem Theodosium Asclepiade Episcopo Chersonensi, omnes liberati sint; cùm idem Augustus eiusmodi rescriptum dedit[a]:

[a] *l. vlt. de pœ. Cod. Theod.*

His qui conficiendi naues incognitam antè peritiam barbaris tradiderunt, propter petitionem viri reuerendissimi Asclepiadis Chersonitanæ ciuitatis Episcopi, imminenti pœna & carcere liberatis: capitale tam ipsis, quàm ceteris supplicium proponi decernimus, si quid E
simile fuerit in posterū perpetratum. Dat. Constantinopoli, Monaxio & Plinta Conss.] Hoc quidem tempore ruptū fœdus inter Romanos & Persas fuit: cuius rei causa Christianos, qui apud Persas agebant, grauiter vexatos esse, anno sequenti pro ratione tēporis dicturi sumus.

IESV CHRISTI ANNVS 420. BONIFACII PAP. ANNVS 2. HONORII 26. THEODOSII 15. IMPP.

CONSTANTIVS CREATVS AVGVSTVS.

QVadringentesimo vigesimo Christi anno, Theodosio Aug. nonùm & Constantio Cæsare tertiùm Consulibus, idem Constantius auctus Imperio ab Honorio ex Cæsare Augustus est nominatus. id S. Prosper in Chronico profitetur. Quo tempore Cælestius Ho-

norij

Universidad de Deusto
Biblioteca

A norij reſcriptis vnà cum hæreſi iam antea (vt vidimus) exagitatus, cùm iterum ſeſe audax inferret in Vrbem, iterum cum ſuis pelli Conſtantij Imperatoris reſcripto iubetur: quod acceptum ex vetuſto codice ab Henrico Grauio diſerto viro Louanienſi, vnà cum aliis ſuperius redditis, hic edendum curauimus. ſic enim ſe habet:

Imperator Conſtantius Voluſiano Præfecto Vrbi. Cùm tum præteritæ ſuperſtitionis, tum CONSTANTII EDICTVM CONTRA PELAGIANOS.
recentis plena vanitatis iam dudum corrigi iuſſerimus, quotidianis inſinuationibus maior fieri nunciatur. Et quoniam diſcordia animos commouet populorum: ea quæ iamdudum iuſſeramus, præcepimus iterari. Vnde his lectis, eximietas tua, omnes qui Dei inuident pietati, diligenter inquirat, & eos faciat ſtatim è muris Vrbis expelli; ita tamen, vt ne intra centeſimum quidem lapidem habeant licentiam conſiſtendi. Cæleſtium quoque magis ac magis ex Vrbe expelli mandamus. Conſtat enim, iiſdem ex medio ſublatis, gratiam & con-
B cordiam tenere veterem firmitatem. Sanè deinceps ſi tale quippiam fuerit nunciatum, Officium præſtantiæ tuæ capitali ſententiæ ſubdendum eſſe cognoſcet. Non enim patimur impunitum eſſe, præcepta noſtra executionis negligentia protelari. Vale parens cariſſime & amantiſſime. *Et adiecta ſubſcriptio.* Impleatur quod iuſſimus; quia hoc famæ tuæ expedit.]

Poſt hæc verò, iſta quæ ſequuntur, in eodem codice legebantur:

Exemplar edicti propoſiti à Voluſiano Præfecto Vrbi.

Voluſianus Præf. V. dixit: Hactenus Cæleſtium diuinæ fidei & quietis publicæ turbato- EDICTVM VOLVSIANI PRAEFECT. VRB.
rem iudiciis amica reis ſecreta ſubduxerunt. Iam leges etiam edicti perſequentur abſentem. Cui, quod primum eſt, æternæ Vrbis negatur habitatio; vt ſi vel in proximis fuerit diuerſatus, debitum non euadat exitium. Pro merito etiam temeritatis atque auſus ſui cunctos huius edicti cautione præmonemus, ne quis iniquus noxio latebram putet eſſe præ-
C bendam: ne cùm huiuſmodi ſit poſita pœna, ſupplicium ac ſtylum neceſſe ſit proſcriptionis incurrere, quiſquis reum diuinis humanisque legibus apud ſe putauerit occultandum.] ita ibi, ac poſt hæc:

Exemplar edicti Præfectorum Prætorio.

Iunius, Quartus, Palladius, Monaxius, & Agricola iterum Præfecti Prætorio dixerunt: * Aduerſus
... Pelagium atque Cæleſtium Catholici dogmatis fidem ſæuis * tractatibus deſtruentes, ſ ſuis
ſententia Principalis inualuit, vt venerabili Vrbe ſummoti bonorum concilio * mulctarentur. Hoc igitur omnes admoneri oportet edicto, ne quis ſiniſtræ perſuaſionis erroribus credulum præſtet aſſenſum. Et ſi ille ſit plebeius, ac clericus, qui in caliginis huius obſcœna recíderit: à quocumque tractus ad Iudicem, ſine accuſatricis diſcretione perſonæ, facultatum publicatione nudatus, irreuocabile patietur exilium: nam ſuperna maieſtas vt colligit
D ex ſecreti ignoratione reuerétiam, ita & ineptæ diſputationis iniuriam eximit per edictum.] haëtenus ibi. Compreſſi nonnihil hiſce edictis Pelagiani, haud palàm (vt antea fecerant) auſi ſunt prædicare blaſphemias. Meminit huiuſmodi contra Pelagium edictorum Photius in ſua Bibliotheca his verbis: Scripſit etiam Conſtantius Placidiæ vir, Valentiniani pueri pater, vt exilio mulctaretur Cæleſtius hæreticus. Scripſit aduerſus eum ſententiam Voluſianus Præfectus Vrbis. Hic verò Voluſianus auunculus fuit S. Melaniæ, Ethnicorum errores ſectatus, colens deos; in morte verò conuertitur, & à S. Proclo baptizatur Conſtantinopoli.] hucuſque Photius. ſed de his pluribus ſuo loco. PRAEFECTI PRAETOR. QVID EDIXERINT. * conſortio

Hoc item anno, ad ſugillandam Gentilium impoſturam, pro animi arbitrio oracula falſa fingentium, accidit quod S. Proſper ſcribit[a] in libro de Prædictionibus, & nos ſuperiùs attigimus, de Cæleſtis templi demolitione facta Carthagine: Cùm (inquit) à quodam Pagano [a] *Proſp. de Predict par. 3 cap. 38.*
E falſum vaticinium velut eiuſdem Cæleſtis proferretur, quo rurſum & via & templa priſco ſacrorum ritui redderentur: ille, ille inquam verus Deus, cuius prophetica vaticinia neſciunt omnino mentiri, nec fallere, ſub Conſtantio & Auguſta Placidia, quorum nunc filius Valentinianus pius & Chriſtianus imperat, Vrſo inſiſtente Tribuno, omnia illa templa ad ſolum vſque perducta, agrum reliquit, in ſepulturam ſcilicet mortuorum, ipſamq; viam ſine memoria ſui Vuandalica nunc manus euertit.] hæc Proſper: qui cùm iſta dicat contigiſſe ſub Conſtantio Imperatore marito Gallæ Placidiæ, quem conſtat hoc anno imperare cœpiſſe, & ſequenti finem viuendi feciſſe, ad hæc planè tempora pertinere noſcuntur. DE VRSO TRIBVNO DEMOLIENTE IN AFRICA TEMPLA

Quod autem ex eodem Proſpero certum tempus habetur, quo nominatus ab eo Vrſus Tribunus Eccleſiæ negotia iuſſione Imperatoris Carthagine curabat: hic referenda ſunt quæ ſub eodem ibidem contigiſſe de Manichæis Poſſidius narrat his verbis[b]: Apud Cartha- [b] *Poſſid. in Vita Aug. c. 16.*
ginem quoque, dum per quemdam domus regiæ procuratorem, nomine Vrſum, fidei Ca-

QVID VRSVS ADVERSVS MANICHAEOS.

tholicæ hominem, ad quosdam Manichæorum, quos Electos vel Electas dicunt, præsentes A
peruenirentur, atque ad ecclesiam ab eodem deducerentur, & perducerentur, ab Episcopis
ad tabulas auditi sunt. Inter quos etiam sanctæ memoriæ Augustinus fuit, qui præ ceteris
illam execrabilem sectam nouerat, & eorum prodens eiusmodi damnabiles blasphemias, ex
locis librorum quos illi accipiunt Manichæi, vsque ad confessionem earumdem blasphe-
miarum eos produxit: & quæ inter se illi suo more malo indigna & turpia facere consueue-
runt, à feminis illarum, velut Electarum proditione, illis Ecclesiasticis Gestis declaratum est.
Atque ita pastorum diligentia Dominico gregi & augmentum accessit, & aduersus fures &
latrones defensio competens procurata est.] hæc Possidius.

Sed istæ Manichæorum turpitudines in publica Acta relatæ, quænam fuerint, licet Possi-
dius minimè referat, narrat tamen ipse Augustinus in libro de Hæresibus ad Quoduult-
deum: quæ quidem cùm obscœnissimæ sint, stylus promere erubesceret, nisi easdem contin- B
geret ab Augustino accipere, à quo mundo omnia munda, & per quem cùm fluunt immun-
da, pura redduntur. Reddamus hic igitur eius verba[a]: Detecti (inquit) sunt tamen iidem
Manichæi in ecclesia (sicut scis) apud Carthaginem, iam te ibi diacono constituto. Quan-
do instante Vrso Tribuno, qui tunc Domini Regiæ præfuit, aliqui adducti sunt; vbi puella
illa nomine Margarita istam nefariam turpitudinē prodidit: quæ cùm esset annorum non-
dum duodecim, propter hoc sceleftum mysterium se dicebat esse violatam. Tunc Eusebiam
quamdam Manichæam, quasi sanctimonialem, id ipsum propter hoc ipsum passam, vix
compulit confiteri: cùm primùm illa se asseruisset integram, atque ab obstetrice inspici po-
stulasset. Quæ inspecta, & quid esset inuenta, totum illud turpissimum scelus, vbi ad exci-
piendum & commiscendum concumbentium semen farina substernitur (quod Margarita
indicante absens non audierat) similiter indicauit. Et recenti tempore nonnulli eorum re- C
perti, & ad ecclesiam ducti (sicut Gesta Episcopalia, quæ nobis misisti, ostendunt) hoc non
sacramentum, sed execramentum sub diligenti interrogatione confessi sunt. Quorum vnus
nomine Viator, eos qui ista faciunt, proprie Catharistas, id est, Mundatores, vel Purgatores,
vocari dicens, cùm alias eiusdem Manichææ sectæ partes in Macarios & specialiter Mani-
chæos distribui perhiberet, omnes tamē has tres formas sub vno auctore propagatas, & om-
nes generaliter Manichæos esse negare non potuit.] hactenus Augustinus.

[a] *August. ad Quoduultd. de hæres. c. 46*

TVRPITVDINES MANICHAEORVM IN ACTA RELATAE.

Eodem tempore in Africa noui erroris assertor emersit Vincentius Victor, qui de anima-

VINCENTIVS VICTOR HAERETICVS.

rum origine noua commenta excogitauit, nempe eas non ex nihilo, sed ex diuina creatas
esse substantia. At in primis per quos ista cuniculos impius deriuarit, dicendum est. Et quod
ad tempus spectat: post damnatam Pelagianam hæresim ista ab homine prodita, S. Augu-
stinus testatur, dum aduersus eum agens, de Pelagianis hæc ait[b]: Nouellos hæreticos Pela- D
gianos iustissimè Concilium Catholicorum, & sedis Apostolicæ damnauit auctoritas.]
Quod verò ad Vincentium Victorem pertinet: quid de eo ad ipsum scribens idem Augu-
stinus tradat[c], videamus: Cùm enim (inquit) quis esset Vincentius Victor, ab eis qui te no-
uerant, & fortè aderant, requisissem, audiui te fuisse Donatistam, vel potiùs Rogatistam, nu-
per autem communicasse Catholicæ. Et cùm gauderem tantum, quantum de his solemus
quos ab illo errore liberatos esse cognoscimus, immo verò multo amplius, quòd ingenium
tuum, quo delectabar in litteris tuis, videbam non remansisse apud aduersarios veritatis:
additum est à referentibus, quod me inter illa gaudia contristaret, ideo te cognominari vo-
luisse Vincentium, quòd Rogati successorem, qui hoc nomine appellatus est, adhuc tam-
quam magnum & sanctum virum animo teneas, & ob hoc illius nomen tuum volueris esse
cognomen] imitatus nimirum S. Cyprianum, qui à sui doctoris nomine Cæcilius cogno- E
minari voluit. Sed subdit: Nec defuerunt, qui dicerent etiam hoc à te fuisse iactatum, quod
ipse tibi, nescio qua visione, apparuerit, atque ad hos conficiendos libros, de quibus tecum
agere isto nostro opusculo instituī, sic adiuuerit, vt ea tibi scribenda, quantum ad res ipsas
rationesque attinet, ipse dictaret.] hęc Augustinus, qui eius fictionem redarguit: quippe cùm
profiteretur deseruisse Rogatistas, illorum ducem adeò propenso studio coleret.

[b] *Aug. de anim. & orig. ad Pet. lib. 2. cap. 12.*

[c] *August. lib. de anim. ad Vincent. Victt. 1. cap. 1.*

Sic igitur Vincentius vanis elusus à dæmone visionibus, elatus fastu, & arrogantiæ infla-

[d] *Au. Retract. lib. 2. cap. 56*

QVANTA SIBI VINCENTIVS VICTOR ARROGAVIT.

tus spiritu, in docendo excellentiam æmulatus, scribendi contra S. Augustinum ansam ar-
ripuit. Quomodo autem id acciderit, ipse Augustinus sic narrat[d]: Vincentius Victor in Mau-
ritania Cæsariensi inuenit apud Hispanum quemdam presbyterum Petrum nonnullum
opusculum meum; vbi quodam in loco de origine animæ singulorum, vtrùm ex illa vna
primi hominis ac deinde ex parentibus propagentur, an sicut illi vni, sine vlla propagatione

singulæ

A singulæ singulis dentur, me nescire confessus sum, verumtamen scire animam non corpus esse, sed spiritum. Et contra ista omnia mea idem Vincétius Victor scripsit duos libros, &c.] Hos cum à Renato monacho missos Augustinus accepisset, mox contrariis scriptis inflatam nubem dissoluit in aëra: quatuor enim conscripsit libros aduersus emergentem ab inferis hæresim, ad Renatum primum, secundum ad Petrum, duos autem reliquos ad ipsum Vincétium Victorem. Porrò ipse Petrus presbyter ab eo deceptus, illiq; adeò totus addictus est[a], vt ipse licet ætate senex, & presbyter sacramento, illius tamen, etsi iuuenis atque laici, caput exoscularetur, perinde ac si cælitus missum doctorem inuenisset. [a] *Aug. de orig. anim. lib. 2. cap. 1.*

Accidit tamen quasi miraculum (perraro enim est inuenire auctorem erroris verè recantare palinodiam) vt idem Vincentius Victor superatum se fateretur ab Augustino, atque emendationis suæ litteras testes ad ipsum scripserit. Ita quidem, quod S. Augustinus eum B primò lenitate deuinxit: nam audi ipsum[b]: Quem tamen iuuenem *(nempe Vincentium Victorem)* non præproperè detestandum, sed adhuc docendum, quanta potui lenitate tractaui: & ab eo scripta rescripta correctionis eius accepi.] Obserua S. Augustini praxim, quomodo agere consueuerit cum recèns progrediente hæretico, antequã desperata obstinatione resiliret ac penitus obdurescceret; nimirũ ex Apostoli pharmachia propinando illud primum medicamentum: Si præoccupatus fuerit homo (ait Apostolus[c]) in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis.] ita quidem instar Euangelici Archiatri, recenti vulneri oleum infundens ante vinum. Quam autem huius disciplinæ ipse Augustinus fuerit tenacissimus custos, ex eo etiam tu ipse poteris facilè intelligere, quòd cùm aliquando recens lapsum in Anthropomorphitarum hæresim Episcopum quemdam paulo seueriùs reprehendisset, epistola postea ad eum scripta, ab eo per Fortunatianum veniam C petiit: ad quem scribens, hæc de ipso habet eius exordio[d]: Sicut præsens rogaui, & nunc commoneo, vt fratrem nostrum, de quo collocuti sumus, videre & rogare digneris, vt ignoscat mihi, si quid durius & asperiùs in se dictum accepit in epistola quam me illo modo scripsisse non pœnitet, quia dixi ipsius corporis oculos nec videre Deum, nec esse visuros, &c.] Ceterùm haud contemnenda visa est ea opinio ex Anthropomorphitarum vanitate progressa: nam complures eam habuisse tunc defensores, idem Augustinus docet tum in epistola ad Paulinam[e] eodem argumento conscripta, tum alia ad Italicam[f] data.

VINCENTIVS VICTOR ERROREM CORRIGIT.

[b] *Aug. Retr. lib. 2. cap. 56.*

CVM QVIBVS HÆRETICIS AGENDVM LENITATE.

[c] *Galat. 6.*

[d] *Aug. epist. 111.*

[e] *Aug. epist. 112.*

[f] *Aug. epist. 8.*

Sed quod pertinet ad propositam S. Augustini de agendo cum hæreticis disciplinam: vt pleniorem ex eodem auctore ea de re institutionem assequaris, de eodem Augustino dicta sæpe superiùs in mentem reuoca; nimirum, quòd etsi cum illis, qui prima tinctura errore imbuti sunt, mansuetudine ac animi demissione agendum putauit: idem ipse tamen cum D aliis in erroris fouea diutiùs immorantibus, nec inde educi facilè patientibus, sed ex maculis iisdem iterum atque iterum infectis, inueteratis, obstinatis, & penitus refractariis & contemptoribus hæreticis seueritate agendum, vsque adeò sæpius affirmauit, vt docuerit etiam esse eos vi compescendos, aduersus eosdem Imperatorum quoque auxilio implorato. Hæc sunt quæ de S. Augustini vsu in agendo cum hæreticis hîc ingessimus. Verùm cùm, increscente in dies magis malitia hominum, sæpe probarit euentus, quòd haud facile hæreticus audiat suauiter admonentis veritatẽ, sed progredi soleat quisque recedens à fide Catholica, Leuiathan instar[g], obstinationis compactus squammis; ergastulo primùm coërcere bestiam errantem & in errorem mittentem, eamq; ibi curare, salubrius inuentum est: sicuti prudentia probè docuit medicos, à vinculis incipere curare phreneticum. Seueriori namque censura & atrociori pœna punienda esse delicta progressu temporis, quæ antè correcta non E cessant, planè monet diuina sententia in Lamech[h] lata, & delinquentis ore ita prolata: Septuplum vltio dabitur de Cain, de Lamech verò septuagies septies.] At de his satis.

[g] *Iob 41.*

[h] *Genes. 4.*

Sed attexamus aliud huic simile de resipiscentia hæresis sectatoris grande miraculum. Eodem ferme tempore (certus autem annus ignoratur) hæreticorum omnium audacissimus, dicendus & ipse hæresiarcha, Leporius, opera S. Augustini & Gallorum doctorum, ab hæresi ad fidem Catholicam conuersus est; de quo ita Gennadius[i]: Leporius adhuc monachus, postea presbyter, præsumens de puritate vitæ, quam arbitrio tantùm & conatu proprio, non Dei se adiutorio obtinuisse credebat, Pelagianum dogma cœperat sequi: sed à Gallicanis doctoribus admonitus, & in Africa per Augustinum emendatus, scripsit emendationis suæ libellum, in quo & satisfacit de errore, & gratias agit de emendatione: simul & quod de incarnatione Christi malè senserat, corrigens, Catholicam sententiam tulit, dicens: Manentibus in Christo in sua substantia duabus naturis, vnam credendam Filij Dei personam.]

[i] *Gennad. de Viris illust. in Leporio c. 59. & apud Hieron. tom. 9. pag. 113.*

LEPORIVS IN ERRORES LAPSVS.

hæc Gennadius. Porrò hunc auctorem fuisse Nestorio suæ ipsius hæresis, Cassianus affirmat in commentariis, quos aduersus eumdem Nestorium de Incarnatione conscripsit. nam & inter alia hæc habet, Nestorium alloquens[a]: Ita ergo & tu Pelagianæ hæreseos spinosam fabuli fidem ostendis in germine, quod pater tuus habuisse traditur in radice? Leporius enim ille (vt Leporius discipulis suis dixit) Dominum nostrum asserebat, Christum factum esse per baptismum: tu in baptismo templum dicis factum esse per Spiritum. Non quidem ad plenum eadem verba sunt, sed ad plenum vna peruersitas, &c.] De eius verò tum errore, tum pœnitentia, ista superiùs[b]: A

[a] *Cass. de Incarn. Verb. lib. 7.*

[b] *Cass. de Incarn. Verb. lib. 1.*

LEPORII POENITENTIA.

Leporius enim tunc monachus, modò presbyter, qui ex Pelagij (vt suprà diximus) institutione, vel potiùs prauitate descendens, apud Gallias assertor prædictæ hæresèos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, à nobis admonitus, adeò emendatus ita malè concepram persuasionem magnificè condemnauit, vt non minùs penè admiranda sit correctio illius, quàm illæsa multorum fides: quia primum est, errorem penitus non incurrere; secundum, bene repudiare. Is ergo in se reuersus, non solùm in Africa, vbi tunc erat atque nunc est, tam errorem suum cum dolore, quàm sine pudore confessus est; sed etiam ad omnes admodum Galliæ ciuitates flebiles confessionis ac planctus sui litteras dedit: scilicet vt vbi deuiatio eius priùs cognita erat, illic etiam emendatio nosceretur; & qui testes erroris antea fuerunt, idem postea correctionis essent. Ex cuius confessione, vel potiùs deploratione, nonnulla inferenda existimauimus duplici ex causa; vt correctiones eorum & nobis testimonio, & his qui nutant, exemplo essent; quorumque errorem sequi non erubuissent, eorum emendationem sequi non erubescerent; & sicut simili ægritudine infirmarentur, ita simili remedio sanarentur, *Nestoriani scilicet Leporij & Pelagianorum erroris assectatores*. Is ergo, agnita opinionis suæ peruersitate, & inspecta fidei luce, scribens ad Episcopos Gallicanos, ita exorsus est: B C

LEPORII EPISTOLA DE SVI ERRORIS DETESTATIONE.

Quid in me primùm, ô domini mei venerandi & beatissimi sacerdotes, accusem, nescio: & quid in me primùm excusem, non inuenio. Sic imperitia & superbia, sic stulta simplicitas cum persuasione noxia, sic feruor cum intemperantia, sic (vt veriùs dicam) cum sui diminutione debilis fides, simul in me omnia recepta viguerunt, vt tot & tantis simul sit & obedisse, confusio; & hæc eadem ab animo potuisse cedere, mihi stupenda gratulatio. Et post pauca subiungit: Si ergo minimè percipientes hanc potentiam Dei, sensu nostro & propria ratione sapientes, quasi in inferiora se Deus agere videatur, ita hominem cum Domino natum esse dicamus, vt seorsum quæ Dei sunt, soli Deo demus; & seorsum quæ sunt hominis, soli homini reputemus: quartam manifestè introducimus in Trinitate personam, & de vno Filio Dei non vnum, sed facere incipiamus duos Christos: quod à nobis ipse Dominus Deus Christus auertat. Ergo confitemur Dominum ac Deum nostrum Iesum Christum, vnicum Filium Dei, qui tibi ante sæcula natus ex Patre est; nobis à tempore de Spiritu sancto ex Maria semper Virgine factum hominem, natum Deum: & confitentes vtramque substantiam carnis ac Verbi, vnum eumdemq; Deum atque hominem inseparabilem semper pia fidei credulitate suscepimus: & ex tempore susceptæ carnis sic omnia dicimus quæ erant Dei transisse in hominem, vt omnia quæ erant hominis in Deum venirent: & hac intelligentia Verbum factum sit caro, non vt conuersione, aut mutabilitate cœperit esse quod non erat, sed vt potentia diuinæ dispensationis Verbum Patris numquam à Patre discedens, homo propriè fieri dignaretur, incarnatusque sit Vnigenitus secreto illo mysterio, quo ipse nouit: nostrum namque est credere, illius nosse, &c.] recitat quæ reliqua sunt libelli Leporij Cassianus ad perfectam fidem de Verbi incarnatione pertinentia: vt mirum planè sit, antequam à Nestorio eadem hæresis promulgaretur, inueniri eam à Leporio suo ipsius libello penitus confutatam, assertamque ea de re sincerè Catholicam fidem, qua & sanctissima Virgo Maria Dei genitrix iure asseratur. Ad finem verò Cassianus hæc subdit: Hanc ergo eius confessionem, id est, Catholicorum omnium fidem, & omnes Africani Episcopi vnde scribebat, & omnes Gallicani ad quos scribebat, comprobauerunt.] at de Leporio hactenus. Magno quidem miraculo factum est, vt ipse hæresiarcha adeò sincera, adeoque vera confessione damnaret, quæ pugnaci disputatione antè defendere consueuisset. Præter Leporium hunc, alium inuenimus clarissimum genere in S. Augustini[c] monasterio profitentem. At hæc de conuersis sponte hæreticis ad pœnitentiam, vt ingentia miracula dicta sunto. D E

[c] *Aug. de diuers. ser. 50.*

Iam verò ad res hoc anno in Oriente gestas ab Africa euocetur oratio. His quidem anni huius

Universidad de Deusto
Biblioteca

A huius Consulibus, persecutio aduersus Christianos in Persida sæuiit: testantur id Socrates[a] & Marcellinus[b]: perduraſſe autem vsque ad biennium, ex his quæ tradit ipse Socrates, possumus colligere, dum ait, sub Consulatu Honorij decimotertio & Theodosij decimo, vnà cum bello cum Romanis sedato persecutionem quieuisse. Ceterùm quod ad tempus spectat, quo ea persecutio perdurauit, redarguitur à Theodoreto[c] Socrates, cùm ait eam propagatam esse ad annos circa triginta: quæ quidem sententia ex his quæ S. Augustinus scribit, nonnihil roboratur, dum in decimooctauo libro de Ciuitate Dei hæc ait[d]: Quid modò in Persida? Nónne in Christianos ferbuit persecutio, si tamen quieuit, vt fugientes inde nonnulli vsque ad Romana oppida peruenerint?] Hæc cùm ipse tradat, & in fine eiusdem libri se ea scribere dicat anno trigesimo à Consulatu Manlij Theodori, qui contigit anno Domini trecentesimo nonagesimonono, planè conuincitur illa elucubrasse anno B Domini quadringentesimo vigesimonono, quo ea persecutio an cessasset haud satis exploratum sibi fuisse tradit.

PERSECVTIO IN PERSIDE.

[a] Socrat. lib. 2 cap. 20.
[b] Marcell. in Chron. sub hit Consulib.
[c] Theod. lib. 5. cap. 38.
[d] Aug. de Ciuit Dei. lib. 18. cap. 12.

A quonam autem Persarum Rege indicta hæc persecutio fuerit, dubitatum quoque fuit. Mortuo quidem Isdegerde, ab eius successore ac filio Bararane fuisse excitatam, creditum est, ea potissimùm ratione, quòd ipse Isdegerdes amicus Arcadij, Theodosij eius filij tutelam quodammodo suscepisse visus, de Romano Imperio atque Theodosio optimè meritus fuit. sensit id quidem Socrates[e]. Theodoretus autem sub ipso Isdegerde id factum affirmat[f], cui & adstipulatur Cyrillus monachus in rebus gestis[g] S. Euthymij. Sed cuiusnam partis sint potiora iura, relinquimus lectoris arbitrio.

QVIS PERSARVM REGVM PERSECVTIONEM INDIXIT.

[e] Socrat. lib. 7 cap. 18.
[f] Theod. lib. 5. cap. 38.
[g] Apud Metaphrast. die. 20 Ianuarij.

Quænam autem de his Socrates scribat, ad verbum singula hîc reddamus[h]: Isdegerde (inquit) Rege Persarum, qui Christianos Persiden incolentes minimè fuerat persecutus, C mortuo, Bararanes eius filius susceptis Regni gubernaculis, à Magis ad eam rem impulsus, Christianos acerbè exagitare, cruciatus & tormenta varia, Persarum more illis infligere cœpit. Itaque Christiani qui inter Persas habitabant, necessitate coacti, ad Romanos confugere, orare ne illos tam miserè opprimi patiantur. Atticus Episcopus illos supplices benignè excipere, omnem suam curam & cogitationem ad opem illis ferendam conuertere, Imperatori Theodosio rem palàm facere. Eodem tempore aliam etiam ob causam Romani fortè aduersus Persas animo infensi fuerunt. Nam Persæ quidem & fossores, quos à Romanis ad auri venas excidendas mercede conduxerant, noluerunt illis reddere, & merces Romanis mercatoribus abstulerunt. Quam offensionem vehementer auxit Christianorum ad Romanos perfugium. Nam Rex Persarum illico mittit legatos, qui illos vt fugitiuos repetant. Romani autem eos qui auxilij causa ad ipsos confugerant, nequaquam D reddiderunt: immo verò non solùm eos vt supplices conseruare, animo constituerant; verùm etiam omnibus opibus viribusque ad religionem Christianam propagandam eniti, parati fuerunt. Quapropter cum Persis bellum gerere, quàm pati Christianos miserè perire, maluerunt.] hæc de belli & persecutionis causis Socrates, qui res eo bello gestas prosequitur. Nos autem, quæ de persecutione & causa ipsius à Theodoreto sunt posteris commendata, reddemus; qui ait[i]:

CAVSA PERSECVTIONIS ET BELLI PERSICI.

[h] Socrat. lib. 7 cap. 18.
[i] Theod. lib. 5. cap. 38.

Per idem tempus Isdegerdes Rex Persarum persecutionem contra Ecclesiam concitauit, occasione ex re gesta, quam sum deinceps narraturus, arrepta. Audas Episcopus, vir multis virtutis generibus ornatus, zelo non opportuno ille quidem accensus, Pyreũ demolitus est: templa enim, in quibus πῦρ, id est ignis, eorum deus colitur, Pyrea vocant Persæ. De quo Rex per Magos certior factus, Audam accersit: ac primùm placidè eum coarguit, & Pyreum E denuò ædificare iubet. Qui cùm ei contradiceret, negaretque se illud facturum: Rex omnes ecclesias Christianorum se diruturum minatur. Atque quod antè verbis minabatur, re ipsa perfecit. Nam vt primùm Audam diuinum illum virum trucidari mandauerat, ecclesias deturbari iussit. Quod autem ad Pyrei euersionem attinet, haud opportunè quidem illud factum fuisse existimo. Nam sanctus Apostolus[k] Athenas aduentans, & ciuitatem superstitioso simulacrorum cultu cæcatam videns, aram quamdam ab illis honoratam minimè diruit, sed verbo eorum ignorationem redarguit, & veritatem illis patefecit. Attamen quòd Audas templum simulacri deturbatum extruere rursum noluit, sed interfici potius quàm illud efficere, eum magnopere admiror, & corona dignum iudico. Nam par impietas est (mea quidem sententia) ignem adorare, atque ei ædificare delubrum. Hinc igitur persecutionis tempestas orta grauissimos & turbulentissimos fluctus cõtra pietatis alumnos concitauit. Quæ procella triginta annos continuos à Magis, velut à quibusdam turbinibus,

PERSECVTIO REGIS PERSARVM IN CHRISTIANOS.

[k] Act. 17.

agitata

agitata durauit. Magos enim vocant Persæ, qui Elementa in deos referunt: de quorum commenticiis fabulis alio in opere, in quo eorum quæstiones dissoluebamus, satis enucleatè disseruimus. A

*Bararanes DIRA TORMENTA IN CHRISTIANOS EXHIBITA.

Porrò Gororanes* filius Isdegerdis post mortem patris, vt regni paterni, sic belli contra pietatem à patre commoti successor extitit: quippe pater moriens hæc duo coniuncta filio reliquit. Tormentorum autem genera,& noua cruciamenta piis hominibus ab illis inflicta, vix dicendo explicari poterunt. Nam quorumdam manibus,aliorum autem tergis corium detrahunt: aliorum capita à fronte exorsi ad barbam vsque cute exuunt: deinde robustis vinculis à capite vsque ad pedes circumligare, & singulos calamos vi arctè constringere; vt partem cutis,ad quam motæ erant arundines,eo pacto grauiter lacerantes, acriores doloris morsus efficerent. Quinetiam lacus effodere, eos summa cum diligentia iungere, deinde ingentem soricum numerum in eos concludere: postremò pietatis athletas, eorum manibus pedibusque constrictis, ne bestias abigant,soricibus velut alimentum obijciunt. Sorices autem fame oppressi, sensim carnes sanctorum absumunt, sicque diuturnum & acerbum cruciatum illis afferunt. Itemque carnifices isti à scelerato illo naturæ nostræ inimico & veritatis hoste edocti, tormenta alia his quidem multo asperiora excogitare. Sed tamen ne eo quidem modo athletarum fortitudinē & constantiam retundere potuerunt:nam sua sponte accurrebant,magno desiderio mortis appetendæ, per quam aditus ad vitam immortalem patefit,inflammati: quorum duos tresve in memoriam reuocabo, quo per hos etiam aliorum fortitudo cognosci queat. B

HORMISDAE NOBILIS PERSAE CERTAMEN

Hormisdam quemdam, virum in Persis apprimè nobilem, ex genere Achemenidarum oriundum,patre Præfecto, cùm Rex eum Christianum esse accepisset,ad se duci, & Deum Saluatorem pernegare iubet. At Hormisda: Quod imperas Rex, neque iustum est (inquit) neque vtile. Nam quicumque didicerit Deum omnium gubernatorem facilè contemnere, eumque denegare,multo faciliùs Regem,quippe cùm homo sit,mortalis naturæ particeps, contempturus est. Quod si tuū imperium pernegauerit,ô Rex,grauissimo dignus sit supplicio: quanto magis meretur ille quidem, qui omnium rerum effectorem pernegat? Rex autem, quem oportuerat sapientissimam eius orationem admiratum esse,athletam generosum diuitiis & honore spoliauit: deditque ei mandatum, vt omnibus vestibus,solo subligaculo excepto,exutus,camelos qui erant in exercitu duceret. Cùm verò dies complures iam præteriissent, Rexque è tabulato despiciens, videret optimum illum virum & radiis Solis exustum & conspersum vndique puluere: nobilitate ac splendore patris illius in memoriam reuocato, primùm iubet eum adduci ad se, & iudusio lineo vestiri. Deinde arbitratus eius animam partim cruciatu præterito, partim humanitate erga eum declarata mollitam esse: Nunc demum (inquit) obstinatione deposita,filium fabri negato. At ille diuino zelo accensus, indusium dilacerauit: eoque ad Regem proiecto, sic eum affatur:Si me huius causa pietatis desertorem putas, habeas tibi donum cum impietate. Hac eius fortitudine perspecta, Rex cum è Palatio nudum exturbauit. C D

DE SVENIS INVICTA CONSTANTIA.

Porrò idem Rex Suenem mille seruorum dominum,qui ei contradicebat (quippe fabricatorem huius vniuersitatis pernegare haudquaquam sustinebat) primùm percūctatur quis ex eius seruis amplissimus esset: deinde ei tradit reliquorum dominatum, ipsumque dominum Suenem illi seruire iubet: quinetiam domini sui coniugem ei in matrimonium dat,ratus eo pacto se veritatis propugnatorem Suenem de sententia deducturum. Verùm spes eum frustrata est: nam Suenes domum supra petram ædificatam habuit. Post hos Beniamin diaconum comprehendi, & in carcerem coniici mandat. Biennio verò pòst legatus Romanus venit ad Regem de aliis rebus cum eo acturus: qui de diacono certior factus, impetrat ei à Rege liberationem. Rex autem iubet,Beniamin polliceri, se doctrinam Christianam cum nullo Mago communicaturum. Legatus quidem recipit, Beniamin Regis mandata effecturum. At Beniamin cùm legatum hac de re ipsum admonentem audiuisset, respondit non posse fieri,vt doctrinam lucis,quam à Deo acceperat, non aliis impertiret: nam abscondere talentum,quantum mereatur supplicij,historiam Euangeliorum apertè docere. Verùm Rex id temporis huius responsionis ignarus,iubet illum ex vinculis eximi. Qui quidem (vt solebat) homines ignorationis tenebris obcæcatos inde eripere, & ad lucem, quæ sola intelligentia percipitur, educere non cessauit. E

BENIAMIN DIACONI IMMANE MARTYRIVM.

Anno autem pòst, res ab eo gestæ Regi indicantur: qui iubet eum adduci, & Deum, quem colebat, denegare. Tum ille scisitatus à Rege, quo supplicio mulctandus sit is, qui

eius

Universidad de Deusto
Biblioteca

A cius regnum deserat, & alterius ditioni se subiicere in animum inducat. Morte (inquit Rex) & pœna grauissima. Cui rursum sapientissimus vir: Quo pacto igitur (inquit) coërcendus est homo ille, qui effectorem & opificem omnium derelinquat, & vnum è conseruis Deum consecret, eique cultum vero Deo debitum tribuat? Quibus verbis Rex grauiter commotus, viginti arundines præacutas per vngues manuum ac pedum traiici iubet. Vbi autem vidit eum hunc cruciatum habere pro ludo, aliam rursus arundinem in membrum genitale intrudi mandat; quæ sæpius extracta, insertaq; dolores ei incussit planè inexplicabiles. Post illud inflictum supplicium, impius ille & immanitate efferatus tyrannus virgam robustam, crassam, & propter ramos vndique eminentes valde asperam in imam alui sedem configi iubet. quo cruciatus genere generosus Christi athleta oppressus extremum spiritum edidit.

B Infinita ferè id genus scelera ab illis impiis fuere admissa. Neque cuiquam mirum videri debet, omnium rerum administratorem Deum eorum feritatem, impietatemq; tolerasse. Etenim quotquot Imperatores ante Imperium Constantini Magni regnarunt, contra veritatis professores insana rabie furere non desierunt. Atque Diocletianus ipso salutari Passionis die cunctas ecclesias, quæ in toto Romano Imperio erant, demolitus est. Verùm vix nouem iam anni intercesserant, cùm & illæ ipsæ denuò florere, atque multo maiore amplitudine, & splendore, quàm antea, enitere cœperant, & tyrannus ille vnà cum impietate extinctus est. Atque Dominus tum hæc bella contra Christianos excitanda fore, tũ Ecclesiam inuictum iri prædixerat. Quinetiam ipsi rerum euentus nos docent, bellum plus commodi quàm pacem solere nobis apportare: nam hæc nos molles, morosos, & timidos reddit, illud autem animos acuit, & res præsentis vitæ tamquam fluxas contemnere facit.] hactenus de

ECCLESIA DEI INVICTA.

C Persica persecutione Theodoretus.

Addit his Nicephorus Iacobi Persæ certamen his verbis [a]: Infinita verò ab audacibus & impiis illis tentata sunt: quale videlicet & illud est in Iacobo Persa patratum: Is enim cùm Christianus antea fuisset, propter intercedentem sibi cum Isdegerde Rege Persarum amicitiam, paternam religionem reiecerat. Posteaquam autem per matrem & coniugem rursus ad fidem Christi admonitus reuertit, & eam rem Princeps ægrè tulit: acerbam quamdam & propter nouitatem admirandam post multa supplicia subiit mortem. Nam vbi articulis & iuncturis quibusque in commoda & apta totius corporis membrorum conformatione, & manibus, brachiis, pedibus & suris ei resectis, reliquum nihil quàm vnà cum ventre caput solum habuit: quoniam ne tum quidem fidem in Christum abiecit, & id ipsum postremò ferro amputatum est.] hæc de Iacobo Nicephorus.

[a] *Nic. lib. 14. c. 19. 20. 21.*

DE IACOBI PERSAE MARTYRIO.

D Quod autem ad res bellicas pertinet: enituisse quidem diuinam virtutem in opem ferendo Christianis aduersus Persas, quæ narrat Theodoretus [b] haud obscurè significant, ac in primis in his quæ ipso exordio rupti fœderis contigerunt, de quibus ita ipse: Cùm Persæ, negotiis Romanorum, quibus districti tenebantur, cognitis, contra vicinos suos ruptis fœderibus bellum facerent, neque quisquam illis tum ab hostibus oppugnatis subsidio veniret (Imperator enim in pace iamdudum facta confisus, duces suos & milites ad alia bella gerenda miserat) Deus immenso imbre & maxima copia grandinis in eorum exercitum demissa, tum eos prohibuit ab itinere vlteriùs faciendo, tum equorum cursum impediuit: adeò vt viginti diebus viginti stadia vsque conficere non possent, quoad duces Romani collectis suis in vnum militibus aduentarent.

[b] *Theod. lib. 5 cap. 36.*

DEVS PVGNAVIT PRO THEODOSIO ADVERSVS PERSAS.

Porrò autem altero prœlio commisso, istos ipsos, cùm iam vrbem Imperatoris nomine E nuncupatam obsidione cinxissent, ludibrio Deus exposuit. Nam cùm Gororanes amplius quàm triginta dies cum omnibus copiis vrbem hanc circumsedisset, & multa instrumenta bellica ad vrbes capiendas accommodata ad murum applicasset, & infinitas tentasset machinas, & alias turres extra mœnia extruxisset; solus diuinus Eunomius illius vrbis Episcopus ei restitit, & machinationum adiectarum impetum penitus repressit. At cùm duces nostri prœliari contra hostes renuerent, & obsessis opem ferre non auderent: iste Episcopus se hostibus opponendo, vrbem seruauit incolumem. Nam cùm vnus ex Regulis barbaris consuetam blasphemiam in Deum iaceret, & in morem Rapsacis & Sennacherib verba execrabilia funderet, furoreque incitatus minaretur se sacrosanctum Dei templum incendio vastaturum: sanctus iste vir rabiem eius non ferens, balistam Thomæ Apostoli nomine inscriptam, ad pinnas muri statui, & ingentem lapidem in ea imponi, nomineque illius in quem barbari blasphemiam coniecerant, eum emitti iubet: qui directo in illum

EVNOMIVS EPISCOPVS VINDEX BLASPHEMIAE.

Regu-

Regulum delatus,& in nefarium eius os impactus, vultum deformauit, caput comminuit, A
& cerebro disperſit humum. Quod cùm vidiſſet Dux Gororanes,qui ſpe capiendæ vrbis
exercitum collegerat, inde diſceſſit, ipſoque rerum euentu ſe victum plane declarauit:
atque ob hanc cauſam metu perculſus, fœdera cum Romanis percuſſit. Ad hunc modum
ſummus omnium rector Deus fideliſſimi Imperatoris ſaluti conſuluit, qui quidem & ſe fa-
mulum eius eſſe ingenuè agnoſcit, & debitum Domino præſtat obſequium.] hactenus
Theodoretus. Verùm fœdus poſt ſequentem annum initum eſſe (vt diximus) Socrates
tradit: perſecutionem autem nouis cauſis recrudeſcentem, amplioris temporis ſpatio pro-
pagatam fuiſſe conſtat.

Quæ præterea de rebus ope diuina bene geſtis in eo prælio Socrates narrat, his addamus.
[a] Vbi enim alia nonnulla premiſit,hęc habet[a]: Itaque ſimul atque Imperator Romanus intel- B
lexerat Perſas maximas copias contra ipſum comparaſſe;ſpe tota belli adminiſtrandi in Deo
collocata, maximum exercitum ex aduerſo miſit. Imperatorem autem ſummum protinus
à Deo beneficium accepiſſe,quod eius ope confidebat,ex hoc perſpicuum eſſe poterit. Cùm
enim Conſtantinopolitani anxio & ſolicito animo eſſent, & propter incertam belli fortu-
nam ancipiti cura diſtracti: Angeli Dei in Bithynia nonnullis, quos negotia neceſſaria ire
cogebant,apparentes, iubent renuntiare Conſtantinopolitanis, vt bono animo ſint, preci-
bus ſe dedant, & firmam in Deo ſpem ponant, Romanos victores fore: ſe enim adminiſtra-
tores belli à Deo miſſos dicebant. Quo audito,non ſolùm ciuitas confirmata fuit, verùm
etiam militum animi multo ad bellum facti alacriores.

[a] *Socrat. lib. 7 cap. 18.*
DIVINA OPE PERSAE REPRESSI.

Vbi bellum (vti docuimus) erat ex Armenia in Meſopotamiam tranſlatum, Romani
SARACENI DIVINITVS EVPERATI.
Perſas in vrbe Niſibenorum concluſos obſidione cingunt; turreſque ex ligno fabricatas,
quæ machina quadam voluebantur, mœnibus admouent: multos, qui ex mœnibus pugna- C
re, eaque defendere nitebantur, trucidant. Bararanes igitur Rex Perſarum certior factus,
cùm regionem Azazenorum vaſtatam, tum ſuos milites, qui erant in vrbe Niſibenorum
concluſi, à Romanis obſeſſos; ipſe cum omnibus ſuis copiis contra Romanos ire conſtituit.
At quoniam Romanorum exercitum vehementer formidabat,auxilium poſtulat à Sarace-
nis,quibus id temporis præfuit Alamundarus, vir excelſo animo & bellicoſo: qui infinita
Saracenorum manu ſecum adducta, Regem Perſarum confidere iubet: quinetiam pollice-
tur,neque id adeò multo pòſt, illi non ſolùm ſubacturum Romanos, ſed Antiochiam, quæ
eſt in Syria,traditurum. Verùm eius promiſſio non ſucceſſit ex ſententia: Nam Deus adeò
ingentem Saracenis incuſſit timorem, vt Romanorum copias in ipſos derepentè irruiſſe
exiſtimarent:atque cùm inter ipſos tumultuarentur,& non haberent quò aufugerent,ipſi ſe
armatos præcipitarunt in fluuium Euphratem, in quo homines circiter centum millia ſub- D
merſi ſunt. Sic cum Saracenorum copiis actum eſt.] hæc Socrates, ſubditque alia, ſed bre-
uitatis cauſa relinquimus. Vt autem Perſæ in prœliis poſteriores retulerint, preces quoque
[b] *Theod. hiſt. ſanct. Patrũ c 26.*
SIMEON STYLITA AVERTIT IVROREM PERSARVM.
magni illius Simeonis Stylitæ interceſſere, de quo iſta Theodoretus[b]: Quinetiam ei ali-
quando viſæ ſunt duæ virgæ, quæ ferebantur quidem de cælis, in terram autem cadebant
Orientalem & Occidentalem. Hanc autem Perſicæ & Scythicæ gentis in Imperium Ro-
manorum inſurrectionem ſignificauit vir diuinus, & iis qui aderant effatus eſt viſionem:
multiſq; lacrymis & precibus repreſſit plagas,quarum intentabantur minæ in orbem terræ.
Gens quidem certè Perſarum iam armata & parata ad Romanos inuadendos, eis diuina ad-
uerſante voluntate,à cœpto eſt retardata,& intrinſecus in malis propriis occupata.] & paulo
pòſt: Eius quoque fuit magna fama apud Regem Perſarum: vt enim narrauerunt legati qui
ad ipſum venerunt,diligenter ſciſcitabatur,quæ eſſet eius vita,& quænam miracula. Dicunt E
autem eius quoque coniugem expetiuiſſe oleum dignatum eius benedictione,& tamquam
donum magnum accepiſſe. Quinetiam omnes Regis aſſeclæ & à fama commoti;& multas
in eum à Magis accipientes calumnias, diligenter rogabant; & cùm intellexiſſent, virum
diuinum nominabant.]addit his plura Theodoretus,& inter alia de Regina Iſmaelitarum,
quæ cùm eſſet ſterilis,cupida prolis, miſſa legatione, precibus eius id impetrare rogauit: &
iam facta voti compos, vnà cum filio, quem peperit, ad eum perrexit; impertitaque ab eo
benedictione infanti, reuerſa eſt.

Tot verò tantaque aduerſus ſuperbos Perſas obtenta, nõniſi virtute Chriſti opem ferentis
Romano exercitui parta,habes hic in effigie cuſi nũmi ſatis expreſſum,in cuius aduerſa par-
te cernitur Imperatoris imago dextera tenens Labarum Chriſti nomine inſignitum ex gem-
mis intexto, in quo virtus & fortitudo inſit exercitus,vt circumducta docet inſcriptio.

At

Universidad de Deusto
Biblioteca

A

B

At subiiciamus his aliud vincendi genus, quo Christiani non armis, sed charitate dimicant,& superant hostes beneficentia. quam quidem pugnam à sanctissimo viro Acacio Episcopo exhibitam, Socrates narrat his verbis[a]: Acacius Amidæ Episcopus, ob facinus quoddam præclarum per id tempus ab eo gestum, vehementer ab omnibus celebratus fuit. Cùm Romani milites illos Persas, quos in depopulanda Azazena captiuos ceperant, nullo modo reddere Regi Persarum in animum inducerent: captiui qui erant numero circiter septem millia (cuius res animum Regis Persarum non parum diuexauit) fame propemodum consumpti sunt. Acacius igitur hanc militum miseriam minimè neglexit; sed conuocatis suis clericis, sic eos alloquitur: Deus noster neque lancibus, neque poculis eget: nam nec comedit, nec bibit, quippe qui his rebus minimè opus habeat. Quare cùm Ecclesia multa monu-
C menta aurea argenteaque ex propensa Fidelium in eam benignitate possideat: consentaneum est, hisce rebus milites captiuos è custodia liberare, & fame prope enectos reficere, sustentareque. Vbi hæc aliaque id genus oratione percurreret, monumenta Ecclesiæ conflanda curauit, vendidit, pretiaque partim militibus pro captiuis redimendis dedit, partim ad eorum famem subleuandam impendit: postremò, viatico illis superaddito ad suum ipsorum Regem remisit. Hæc res ab eximio illo viro Acacio gesta, Regi Persarum magnam fecit miration em, quòd Romani his rebus vtrisque & bello & beneficiis hostes vincere laborabant. Fertur præterea, tum Regem Persarum magno desiderio Acacij videndi flagrasse, quo hominis aspectu frueretur, tum Theodosium Imp. Acacio præcepisse, vt regis desiderio satisfaceret.] hæc de Acacio Socrates.

[a] *Socrat. lib. 7 cap. 21.* ACACIVS EPISCOPVS REDIMIT PERSAS CAPTIVOS.

Sed quomodo ex hoc bello Persico & persecutione in Christianos concitata manauit
D occasio, vt apud Saracenos fides Christiana propagaretur; Cyrillus, qui eodem sæculo claruit, omni fide posteris tradidit, dum de Saracenorum duce agit; cui ob miserationem erga Christianos exhibitam datum est, ne apud Persas perseuerans cum ceteris gẽtis suæ periret. Sed audiamus eum, qui rem sic aggreditur[b]: Erat apud Persas quidam Græcus, *Gentilis scilicet*, nomine Aspebetus, qui fuerat dux Tribus Saracenorum. Cùm autem circa finem Regis Isdegerdis mota esset à Magis persecutio aduersus Christianos: illi ducentes hoc sibi magno esse studio contendendum, vt omnes venarentur Christianos: omnes quotquot erant Tribuum, apud se Præfectos, quin etiam illum quoque Aspebetum, vt omnes vias di-
E ligenter custodirent, constituunt, vt nullus Christianus posset clanculum confugere ad Imperium Romanorum. His itaque Aspebetus, videns tantam in Christianos incursionem & insaniam, motus misericordia eorum calamitatis, non solùm non prohibuit quo minùs fugerent, sed eis quoque manum præbuit adiutricem. Qua de causa accusatus apud Isdegerdem, & illius veritus crudelitatem, acceptis protinus suis facultatibus, cognationeque cum puero Terebone, transfugit ad Romanos.

[b] *Cyrillus in vita S. Euthymij apud Metaphr. die 20. Ianuarij. & Sur. 20. 1.* DE ASPEBETO DVCE SARACENORVM TRANSEVNTE AD CASTRA ROMANORVM.

Quos cùm accepisset Anatolius (is enim tunc erat vnus ex Præfectis Orientis) eum collocat in Arabia; & quæ illic Romanis suberat, Saracenorum Præfecturam tradidit in manus Aspebeti; sic aperte ostendens sinceram & omnis doli expertem fuisse eius acceptationem.] hæc quidem præstitit Anatolius Præfectus Orientis, cuius etiam Procopius[c] meminit, aitq; functum esse legatione ad Regem Persarũ pro conciliando inter Romanos & Persas fœdere. Sed prosequamur ducem Saracenorum in castris Romanorum militantem. Cùm ergo (subdit Cyrillus) sic ad Romanos accessisset, eiusque filius Terebon cùm esset adhuc impubes, atque adeò verè puer, percussus erat flagello dæmonis, vt qui dexteram partem corporis ex dimidio haberet siccam, mortuæque similem, & qua minimè operari poterat. hoc autem ei se ha-

DE ANATOLIO PRAEFECTO ORIENTIS.

[c] *Procop. lib. 1. de bello Pers.*

se habebat à capite vsque ad pedes:& cùm pater magnam partem facultatum cõsumpsisset A
in medicos, Terebon ex arte illorum nullum accepit emolumentum. Postquam verò mi-
gratúr in Arabiam, vidit puer in somnis aliquid,& visionem expergefactus eam patri narrat.
Ille autem cùm statim puerum accepisset,& multos ex his qui eius imperio parebant barba-
ris,venit ad speluncam Euthymij &Theoctisti sanctissimorum monachorum:nam vt eò ve-
niret,præcipiebat quę ei apparuerat visio. Atque fratres quidem cùm tantam vidissent mul-
titudinem, inuasit omnes animi angor & metus, nec sciebant quid agerent. Sed B. Theo-
ctistus cùm illum timorem eiecisset ex animo, accedit ad barbaros, & rogat cuiusnam rei
opus eos huc adduxisset.

B. EVTHY-MIVS CON-VENTVS AB ASPEBETO.

At illi: Venimus(dixerunt)ad videndum Euthymium. Beatus verò Theoctistus: At ille
(inquit) nunc quiescit & silet, neque vsque sabbatum venit in alicuius conspectum, neque
ad colloquium cum aliquo. Tunc Aspebetus manus accipiens, ostendit filium, qui erat se- B
miaridus, & cuius pars dextra erat veluti mortua: deinde etiam filio annuit superciliis. Ille
autem incipiens, rem omnem ordine narrat: Cùm ego (inquit) in Perside hanc plagam
accepissem,multis & medicinæ & magicæ artibus contritus,nihil amplius ex eis fructus per-
cepi, nisi quod eas solùm damnaui, vt in illis numquam possim magnam habere fiduciam.
Deinde postquam in hanc Arabum venimus regionem, hic quoque rursum cum priori lu-
ctabar certamine,& malis vexabar similibus. Noctu autem apud me aliquando cogitans &
considerans an vsquam ab hoc morbo aliquam inuenirem liberationem,quoniam ab iis qui
erant apud eos,nullam videbam mali curationem;ipse sic mecum colloquebar:O Terebon,
vbi nunc sunt quæ apud Græcos & Persas esse feruntur medicinæ artes, & quæ sunt in his
nugæ,& quæ earum vulgò iactatur vtilitas? Vbi sunt autem præstigiæ astrologorum? Sunt
omnia re vera fraudes & risus manifestus, quæ nihil vmquam possunt efficere absque vni- C
uersorum opifice & Domino.

VISIO OSTENSA TEREBONI.

Cùm hæc ergo apud me dixissem, ab eo petij morbi liberationem, & me ei vicissim esse
relaturum vitæ mutationem, & me Christianum futurum, sum pollicitus. Interea autem
dum hæc fierent, & Deo hoc modo essem supplex, paulatim in somnum deductus,
mihi videbar videre quemdam monachum, cui barba propendebat hispida, quique iam
senescebat & canis erat conspersus, me rogantem quisnam esset morbus, & scisciantem
quidnam mali nobis incubuisset. Cùm autem morbum ei ostendissem: ille, implebis ne
(inquit) quæcumque Deo es pollicitus? Deinde cum ego rursum promisissem, me prom-
pto & alacri animo omnia confecturum: Ego sum (inquit) Euthymius, qui ad Orienta-
lem solitudinem habito in torrente, qui & prope viam quæ tendit versus Hierico, decem
millibus distans Hierosolymis. Si vis ergo inuenire mali solutionem, veni ad me, & Deus D
te per nos curabit. Hoc cùm in somnis vidissem, & essem excitatus, patri statim narraui.
Et ecce omnibus postpositis (vt iussit visio) huc nunc venimus: teque valde & enixè ro-
gamus, vt nobis ostendas eum,qui per visum nobis fuit indicatus, verè diuinum & admira-
bilem medicum.

EVTHYMIVS CVRAT TA-RASONEM.

Hæc cùm beatus audisset Theoctistus,& visionem & apertum gratiæ Dei iudicium esset
admiratus: Euthymio interrupit quietem ac silentium,& ei omnia recenset ordine, pueri
morbum, defectum eius qui illum esset curaturus, eius promissa quæ fecit communi Do-
mino,somnium illud,visionem, quæ apparuit,& (vt semel dicam) narrat singula. Ipse au-
tem cùm sibi quoque persuasisset eam rem diuino quodam geri consilio, statim descendit
ad barbaros.Cùmque vehementer orasset pro puero, & ei figuram crucis imposuisset: non
aliquo opus habuit tempore, neque vt in oratione diutiùs perseueraret; sed eum valentem E
& omnino sanum statim effecit. Stupent barbari ad id quod factum fuerat; & citiùs quàm
eius qui laborabat corpus, eorum quoque curantur animæ, vel potiùs animæ communiter
sanitatem accipiunt,& fiunt statim fideles. Quocirca proni humi cadentes, rogant illam
sanctam animam,vt Christi obsignarentur signaculo,& partem Christianorum consequan-
tur & nomen.

SARACENI BAPTIZANTVR.

Non erat autem viri pij & Deum amantis cunctari in his rebus; neque fuit Euthymij in
his rebus vlla cunctatio: sed cùm vidisset eos corde potiùs quàm ore sacrum baptismum
postulantes,iubet paruam piscinam fieri in quodam angulo speluncæ, quæ quidem consistit
vsque in hodiernum diem.Cumque dixisset preces quæ dici consueuerunt,& quæ lex in his
postulat, fecisset omnia: primùm quidem baptizat Aspebetum,eum Petrum nominans,de-
inceps Marin fratrem vxoris Aspebeti, ambos claros genere,& insignes diuitiis, vel diuitias

potiùs

Universidad de Deusto
Biblioteca

A potiùs ordinantes prudentia & virtute, vel potiùs ipsis diuitiis vtentes pro causa & instrumento exercendæ virtutis: deinde autem Terebonem, & post ipsos reliquos. Quos cùm quadraginta dies detinuisset & monuisset, pietatemque accuratè docuisset, & omnibus modis ea firma & stabilia reddidisset, quæ pertinent ad salutem; eos dimisit in pace, sed non ampliùs Agarenos & Ismaelitas, sed à Sara oriundos, & certos heredes promissionis per diuinum baptismum.

Maris autem, qui fuit Terebonis auunculus, non ampliùs voluit retro respicere, neque amplius omnino sustinuit recedere à monasterio, cùm ei omnes consecrasset facultates, & parui fecisset quæcumque sunt in mundo, ac generoso & excelso animo non dignum duxisset desiderium quod in ea confertur, soli Deo cohæret, & per totam vitam sub eo viuere statuit magno duce & præceptore.] hucusque de his Cyrillus. Quomodo autem per cum- SARACENORVM PRIMVS EPISCOPVS.
B dem Aspebetum fides Christiana apud Saracenos propagata est, & eisdē à Iuuenali Episcopo Hierosolymitano præfectus est ipse Episcopus, idem Cyrillus paucis rem prosecutus, narrat his verbis: Cùm vsque adeò multiplicarentur filij Agar, & ad veram traducerentur nobilitatem, & in diuersas excresceerent copias: mittit diuinus Euthymius ad Iuuenalem Patriarcham Hierosolymitanum, postulans vt eis ordinaretur Episcopus. Ille verò mittit ad eum Petrum patrem Terebonis, vt qui esset idoneus præesse animabus, & deducere ad salutem.] quoto autem Domini anno id contigerit, suo loco dicemus. Petrus ergo (pergit ille) sic primus ordinatur Episcopus copiarum quæ erant in Palæstina. Saracenorum autem multitudo non secus ac fluuiorum fluenta affluebant perpetuò, & qui nunc accedebant, adiiciebantur prioribus, & hi omnes signati baptismi signaculo cōnumerabantur cum grege Christianorum. Sed de his, quæ dicta sunt, sufficiunt.] hactenus Cyrillus quàm sinceriſſimè te-
C xens res præclarè gestas Euthymij.

Hæc de Episcopatu Saracenorum Petro collato, postea contigere, cùm plenissimè Chri- EX PERSECVTIONE ECCLESIAE LVCRVM.
stianæ fidei dogmatibus eruditus, dignus habitus est qui alios docere posset, & ex duce militiæ transformaretur in sacerdotem atque pastorem. Fructus isti fuerunt Persicæ persecutionis, & ex fuso martyrum sanguine copiosi prouentus. Ita namque semper in Ecclesia accidere consueuit, vt ex illata persecutione fœcundioribus palmitibus propagetur, virescat vulnere, surgat oppressione, crescat excisione, angustiis dilatetur, & ex tenebris illustretur. Et vnde ista miracula naturæ ordinem excedentia, & humanum captum longiùs superantia? nisi quòd non sit Christiana fides hominum prudens inuentum, sed Dei virtutis opus, Diuinitatis consilio stabilitum & in perpetuum confirmatum, cui cedant necesse sit omnes aduersariæ potestates, in nihilum redigantur, penitusque deficiant qui illud impugnant: ipsum
D verò inconcussum maneat, & crebrioribus ictibus pressiùs solidetur, & vehementioribus motibus fundamento immobilius inhæresçat. Sed iā quæ sunt reliquæ anni huius res gestæ, narrare pergamus, apponamusque coronidem ad res superiùs enarratas migrationem ex hac vita ad æternam felicitatem S. Hieronymi, cuius nobilibus factis Annales nostri singulis pene annis, quibus celebris vixit, sunt illustrati.

Hoc igitur ipso anno, usdemque Consulibus, S. Hieronymū è vita decessisse pridie Kal. HIERONYMI OBITVS ET AETAS.
Octobris, anno ætatis suæ nonagesimoprimo, Prosper testatur in Chronico. Ceterùm quod spectat ad annos ætatis eius, dissensisse à Prospero videntur nonnulli[a], qui maiorem annorum numerum eidem tribuerunt, nempe nonagintaocto, vel nonagintanouem; quos longè longiùs à veritatis scopo aberrare, quæ superiùs à nobis dicta sunt de ratione annorum ipsius, aperte significant; cùm & testificatione ipsiusmet S. Hieronymi sit demonstratum[b], ipsum
E nec peruenisse ad ætatem octoginta annorum, sed natum annos septuagintaocto vel nouem ex hac vita migrasse. Ne verò hic iterum eamdem retexamus de Hieronymi ætate orationem, æquius est vt tu ea pro arbitrio consulas, lector, quàm vt cum fastidio eadem repetita denuò ingeramus. Fractam quidem laboribus, morbis, solicitudinibusq; senectutem gessisse, quæ de eo annis superioribus sunt enarrata significant: vt planè longe senior creditus sit decessisse, qui duodeoctoginta annos ætatis tantum vixisse appareat.

Etenim longiorem eius ætatem opinandi, ipse scriptis suis S. Hieronymus occasionem præbuit: nam cùm elaboraret commentarios in Amos Prophetam ante annos quatuordecim, se manu sua scribendi labores ferre iam vltra non posse testatur[c]. Et ante annos decem, nempe eo tempore quo Vrbs capta est, dum elucubraret explanationem in Ezechielem Prophetam, de se ait[d]: Accedit ad hanc dictandi difficultatem, quòd caligantibus oculis senectute, aliquid sustinentibus beati Isaac, ad nocturnum lumen nequaquam valeamus

[a] *Beat. Martyrol. Ado. Vsuard. Sigibert. in Chron.*
[b] *Tom. 1. Annal. anno D. 372. edit. Ro. pag. 329. 330.*
[c] *Hie. in Amos lib. 3. prof.*
[d] *Hieron. in Ezech. prof. lib. 7.*

Hebræorum volumina legere: qui etiam ad Solis dieiq́ue fulgorem litterarum nobis paruitate cæcantur. Sed & Græcorum commentarios fratrum tantùm voce cognoſcimus.] ſicut & illud pariter, quod ante plures annos ad Paulinum ſcripſit[a] de miſſo pileolo: Pileolum (inquit) textura breue, charitate latiſſimum, ſenili capiti confouendo libenter accepi, & munere & muneris auctore lætatus.] hæc inquam ipſe de ſe ante decennium cùm ſcribat, iam effœta ſenectute defunctum eſſe, opinandi dedit occaſionem. S. Auguſtinus eumdem ſenectute decrepitum deceſſiſſe teſtatur libris illis contra Iulianum vltimo loco ſcriptis, cùm & hoc eum ornat elogio[b]: Nec S. Hieronymum, quia preſbyter fuit, contemnendum arbitreris; qui Græco & Latino, inſuper & Hebræo eruditus eloquio, ex Occidentali ad Orientalem tranſiens Eccleſiam, in locis ſacris atque in litteris ſacris vſque ad decrepitam vixit ætatem: cuius nobis eloquium ab Oriente vſque ad Occidentem, inſtar lampadis, reſplenduit.] Sed & Marcellinus[c]: Finem (inquit) vitæ fecit admodum ſenex, ibiq́ue *(Bethlehem ſcilicet)* ſepultus eſt, Catholicis quidem inexpugnabilis turris, hæreticis autem infatigabilis hoſtis tam propoſito vitæ ſuæ, quàm librorum à ſe editorum aſſertionibus depugnans.] hæc ipſe. Sed rationem ipſius annorum ex eius ſcriptis meliùs colliges ſuperius recitatis.

[a] *Hier. epiſt. 133.*

[b] *Aug. contra Iulian. lib. 1. cap. 7.*

[c] *Marcell. in Chron. Coſſ. Arcad. & Reff.*

HIERONYMVS LAVDATVS A MAIORIBVS.

Quanta præterea effulſerit poſt obitum gloria in Eccleſia Dei, præter elogia Auguſtini, reuoca in memoriam illud Proſperi, quo ait[d]:

Hebræo ſimul & Graio, Latioq́; venuſtus
Eloquio, morum exemplum, mundiq́; magiſter.] *&c.*

[d] *Proſp. lib. de Ingratit.*

[e] *Caſſian. contra Neſtorium de Verb. incar. lib. 7.*

hoc etiam titulo magiſterij exornat eumdem Caſſianus[e], cùm ait: Hieronymus Catholicorum magiſter, cuius ſcripta per vniuerſum mundum, quaſi diuinæ lampades rutilant, &c.] In quam ſententiam Caſſiodorus, poſt præclariſſimas de viro laudes, addit[f]: In Bethlehem otioſum habitaſſe non arbitror, niſi, vt in terra illa miraculorum, ad inſtar Solis, eius quoque ab Oriente nobis lamparet eloquium.]

[f] *Caſſiod. Inſtit. diuin. lect. c. 11.*

SCRIPTA S. HIERONYMI QVAE NON EXTANT.

Quæ autem S. Hieronymus reliquerit ſcriptorum monumenta, haud laborabimus numerare, cùm eorum catalogus extet, ſpuriaq́ue à veris diligentia Mariani Victorij Reatini Epiſcopi ſegregarit. Ceterùm numerabimus nos ea tantùm quæ deſiderari poſſe videntur. Fuiſſe namque ab eo elucubratum librum de Hæreſibus, S. Auguſtinus[g] teſtis eſt, ſed eum numquam inuenire valuiſſe doluit. Rurſus etiam ab eodem ſcriptum fuiſſe librum, in quo doctiſſimè diſputarit de reſurrectione carnis, eumq́ue per Oroſium preſbyterum allatum in Occidentem, ad Oceanumq́ue delatum, idem S. Auguſtinus affirmat[h]; quem vt ad ſe deſcriptum mittat, idem ipſum Oceanum litteris rogauit. Inſuper adhuc deſideratur tranſlatio viginti octo homiliarum Origenis, quam ſe elucubraſſe ipſe teſtatur[k]: ſed & alia complura ex eodem Latinitati donata Caſſiodorus affirmat. Perierunt eiuſdem homiliæ triginta, quæ in Lucæ Euangelium ſe ſcripſiſſe teſtatur, & tractatus ſeptem in Pſalmos. Inſuper Caſſiodorus[l] meminit epiſtolæ eiuſdem S. Hieronymi ad Antium, qua obſcuriſſimas elucidaſſe tradit quæſtiones. Itemq́ue ab eo ſcriptam refert explanationem de iudicio Salomonis. Itemq́ue Notationes in omnes Prophetas propter tyrones conſcripſiſſe aſſerit; poſtea verò copioſiores illas, quæ extant, in eoſdem Prophetas explanationes elaboraſſe. Elucubraſſe etiam volumen in quatuor Euangeliſtas, in quo omnia ipſorum quæ eſſent propria diſſeruit: edidiſſe inſuper expoſitionem Apocalypſis libri, idem Caſſiodorus affirmat. Caremus quidem nos his omnibus, quæ Caſſiodori tempore cùm extarent, ipſe in ſua Bibliotheca repoſuit.

[g] *Auguſt. lib. de Hæreſ. ad Quodvultdeum, in fin.*

[h] *Aug. epiſt. 261.*

[k] *Hier. contra Ioann. lib. 1.*

[l] *Hie. de ſcrip. Eccl. in fin.*

[l] *Caſſiod. inſtit. diuin. lect. c. 2. 3. 7. & 9. eod. lib.*

VITA S. HIERONYMI MENDACIIS CONCINNATA.

At nunc nobis de S. Hieronymo ingeſta ab imperitis & impoſtoribus ſunt explodenda mendacia, non quæ in ſcripta, ſed quæ irrepſerunt in Acta; dum nonnulli de rebus geſtis S. Hieronymi complura confinxere commẽta. Equidem (vt puto) ſicuti fecit olim preſbyter Aſianus, qui amore Pauli (vt ex Tertulliano diximus) Periodos Pauli & Theclæ confinxit, ita & iſti amore Hieronymi plurima commenti ſunt: digni ſanè & ipſi, vt eidem ab Eccleſia ſententiæ ſubiicerentur & pœnæ, quam ille tunc iuſtè irrogatam ſubire coactus eſt. Auerſatus namque ſemper eſt candor Eccleſiaſticæ veritatis & pudor Chriſtianæ ſimplicitatis exhorruit omne quod fictum, & reſpuit omne quod commentitium eſſe conſpexit; & execrata eſt omnino, atque acri ſemper infectata eſt odio, ac ſeuera coercuit diſciplina omne mendacium cum eius auctore ſincera fides.

Sed vnde iſtis, iſtæc vt fingerent de S. Hieronymo, irrepſit in mentem? non aliunde quidem puto, quàm cùm ſcirent aliorum ſanctorum Patrum Eccleſiæ doctorum res geſtas ab eruditis

A eruditis viris legi conscriptas, vt Antonij, Athanasij, Basilij, Gregorij Nazianzeni, Chrysostomi, Ambrosij, & Augustini, necnon S. Gregorij Romani Pontificis: haud æquo passi sunt animo, vnius Hieronymi his omnibus haud imparis sed in aliquibus etiam anteferendi, res gestas minimè fuisse memoriæ proditas. Quamobrem diuersi pro ingenij diuersitate diuersa excogitarunt inuenta, dum vel Eusebij, vel Augustini, vel Cyrilli Hierosolymorum Episcopi nomine conscripserunt epistolas, quibus res gestas ex animi cuiusque sententia adinuentas atque commentas conscriberent. Et ne vllus dubitandi locus esset, eas subintroduxerunt personas, quas ipsi licet errantes putarint illis vixisse temporibus. Sed ex his ipsis mendaces detecti sunt & impostores, ex quibus conati sunt videri veraces. Quis enim (amabo te) audiens Cyrilli Episcopi Hierosolymorum nomen ad ista referri tempora quem ante annos triginta ipsius assertione S. Hieronymi constat esse defunctum, non statim ea indigna-
B bundus excutiat?

DE CONFICTEES VSSERII CYRILLI ET AVGVSTINI NOMINE LITTERIS.

Sed & quod ex ipsa inscriptione minimè temporibus congruente, cuncta quæ in opere essent, arguerentur erroris; qui postea mendaciorum pollinctor accessit, atque deliniens foris casurum parietem, ad temporum suffulciendum mendacium satis putauit fore consultum, si titulum sic mutaret, vt loco Damasi Papæ poneret Damasum Episcopum Portuensem, & pro Theodosio Imperatore redderet Theodosium Senatorem, hoc modo: Patri reuerendissimo Damaso Portuensi Episcopo, & Christianissimo Theodosio Romanorum Senatori Eusebius, &c.] Quis ista non videat, & non rideat adeò inconcinnè compositam fraudem? sicut & cùm in multis aliis certam reperiet impostura; vt cùm ait, veste muliebri illum Roma fugatum, inde profectum esse Constantinopolim: cùm quæ ex eius scriptis dicta sunt superiùs, te satis monere possint, eo tempore quo ipse recessit ab Vrbe, esse pro-
C fectum rectà Hierosolymam, & Gregorium Nazianzenum iam, antequam Romam rediret, audiuisse.

Quid verò dicendum de Epistola Augustini nomine ad eundem Cyrillum Hierosolymorum Episcopum scripta? Quoties auctor cogit ipsum loqui mendacia, vt cùm præter Latinam linguam, quinque alias Hieronymus calluisse dicitur, nempe Hebræorũ, Græcorum, Chaldæorum, Persarum, atque Medorum: cùm id penitus contrarium sit his quæ de se ipse Hieronymus & de eodem Augustinus verè testantur, nimirum nonnisi trium linguarum ipsum habuisse peritiam, videlicet Latinæ, Græcæ, & Hebraicæ? Quid est etiam quod idem pius effictor tribuit Hieronymo inter alia insignia etiam virginitatis coronam, cùm ipsemet S. Hieronymus ingenuè fateatur se minimè virginem: ad Pammachium enim cùm scribit, hæc habet[a]: Virginitatem autem in cælum fero, non quia habeam, sed quia magis mirer
D quod non habeo. Ingenua & verecunda confessio est, quo ipse careas, in alios prædicare, &c.] Quid alia plura ibidem asserta opus est confutare mendacia?

DE EPISTOLA AVGVSTINI NOMINE AD CYRILLVM.

[a] Hie. epist. 50

Addam pauca de ea quæ ordine sequitur Cyrilli nomine epistola ad Augustinum de miraculis S. Hieronymi. Inter alia quæ in ea auctor imperitus mendacia confarciuit, illud maximè præ ceteris intolerabile, cùm imprudens, dum se putat eum laudare, vituperat, hæresis astipulatorem constituens, dum ait, tunc temporis vixisse Sabinianum hæresiarcham, qui duas in Christo assereret voluntates, & S. Hieronymum aduersus eum scripsisse ad S. Augustinum epistolam. At quid hoc aliud est, nisi reddere ipsum S. Hieronymum hæreticum Monothelitam, Sabinianum verò, quem clamat hæresiarcham, fuisse verè Catholicum? Quid insuper illud quod mox subditur, Siluanum fuisse Archiepiscopum Nazareth, cùm diutissimè pòst contigerit Nazareth esse Ecclesiam Episcopalem? Quis igitur tales æquo
E ferat animo impostoras?

VITA S. HIERONYMI MENDACIIS REFERTA.

Sed missis aliis confutatione dignis, quæ in dictis epistolis continentur; iam ad aliam mendaciorum aperiendam cloacam, renitens licet, inferatur oratio, ad eam, inquam, quam in Vita eiusdem S. Hieronymi incertus auctor extruxit. In qua illud primùm occurrit, quod admodum malè consultus ait, ipsum S. Hieronymum Romę fuisse presbyterum ordinatum; cum testificatione ipsiusmet Hieronymi (quod suo loco superiùs dictum est) satis certo liqueat ipsum initiatum esse presbyterio Antiochiæ à Paulino Antiochenæ sedis Episcopo. Sed cuius fidei sit quod ait, ipsum mentis & corporis custodisse virginitatem, iam diximus: vel illud quod addit, tempore Liberij Papæ multa ipsum scripsisse volumina, & emendasse Psalterium, cùm eiusdem ipsius assertione S. Hieronymi constet hæc esse facta sub Damaso. Sed quæ insciția illa, dum Iulianum Pelagianum hæreticum, aduersus quem S. Augustinus commentarios edidit, Manichæum fuisse dicit; cum ex eius scriptis constet ipsum in primis

aduersatum Manichæis, quorum nomine sugillauit falsò Catholicos, dum asserunt originale peccatum? A

PRO GERASIMO SVPPOSITVS HIERON.

Quod verò spuria illa Acta Theclæ baptizati leonis fabula ornabantur; ita & eiusmodi indiscretus S. Hieronymi laudator noluit curati leonis carere figmento: credidit vir simplex (nisi & ista finxit) esse verum quod (vt ait) ab accolis Bethlehemiticis audiuit acceptum. Porrò vel quæ audiuit, non rectè percepit; vel qui narrauit, haud rem satis exploratam visus est habuisse; vt Hieronymum pro Gerasimo dixerit: nam ista ipsa de leone in Palæstina

[a] Sophr. Prat. Spirit. c. 107.

cótigisse sanctissimo viro Gerasimo abbati, Sophronius Hierosolymorum Episcopus[a] narrat veram historiam. Id verò rerum ignaro de Hieronymo asserendi occasionem tribuisse videtur, quòd eiusdem S. Hieronymi imago vnà cum leonis effigie antiquitus consueuerit in Ecclesia pingi, vtpote hieroglyphicum eius in hæreticis insectandis infracti roboris, & vehementis in eos, instar leonis rugitus, clamoris. Quisnam autem eius concinnandæ Hieronymi B Vitæ auctor fuerit, latet: scimus tamen Petrum diaconum cœnobij Cassinensis auctorem prodere cuiusdam Vitæ sancti Hieronymi, dum hæc ait in libello quem edidit de Viris illustribus monasterij Cassinensis: Sebastianus beati Benedicti monachus, Hieronymi doctoris egregij Vitam describens, legendam Ecclesiis tradidit, in qua quæ à puero institutio, quale in iuuentute studium, quæ in senectute ei scientia fuerit, lucidissimè satis demonstrat.] hæc ipse: num autem ea ipsa Vita sit quæ sine auctore vagatur, haud facilè affirmarim. absit hæc me sentire, & de venerando monacho firmiter asseuerare.

Tu verò lector, his explosis, res gestas sancti Hieronymi non aliunde requiras, quàm à docto viro Mariano Victorio Episcopo Reatino, qui eam tibi non aliunde quidem quàm ex ipsius Hieronymi scriptis deprompsit: his tamen emendatis, quæ iure emendanda superiùs tibi nostri suggesserunt Annales. Detinuimus te, lector, longiori mora in his confutandis erroribus: sed etsi fortasse superfluè tibi; necessariò mihi ad cauendam inuidiam sunt ingesta; ne me temere absque aperta demonstratione, pro animi arbitrio, ab aliis scripta, & à pluribus legi solita, tumido exufflare fastu, imperitorum schola conclamet. C

Hoc item anno Honorius Imperator aduersus clericos extranearum cohabitatione infamatos ad Palladium rescriptum[b] dedit. Accidit namque, vt qui sanctorum Patrum, ac ipsorum præcipuè qui Nicææ congregati sunt, cótempsere decreta, iustè eos Imperatorum coercendos edicto, Catholici Episcopi (vt aliàs sæpe vidimus accidisse) curarint. Aduersus quoque raptores sacrarum virginum ad eumdem Palladium Præfectum Prætorio idem Imperator rescripsit[c].

[b] l. 44. de Episcop. & cler. C. Theod.

[c] l. 2. de rapt. vel matrim. sanctim. vir. Cod. Theod.

IESV CHRISTI ANNVS 421. BONIFACII PAP. ANNVS 3. HONORII 27. THEODOSII 14. IMPP. D

QVadringentesimus vigesimusprimus qui sequitur annus, Agricola & Eustathio signatur Conss. Quo Constantius Augustus, qui anno superiori ab Honorio in collegam fuerat assumptus Imperij, ex hac vita migrauit. testatur id Prosper in Chronico. Tradit Nicephorus[a], Constantium meditatum esse inferre Theodosio bellum in Oriente, quòd suam imaginem, cùm esset creatus Augustus, perlatam ex more Constantinopolim, recipere noluisset: sed imminens bellum, eo mortuo, prorsus euanuit.

[a] Niceph. lib. 14. cap. 6.

[e] Marcellin. in Chron. hic Cons. THEODOSIVS EVDOCIAM VXOREM DVCIT

Quo etiam anno (vt auctor est Marcellinus[e]) Theodosius Imperator Eudociam Atticam Leontij philosophi filiam, liberalibus disciplinis excultam, sibi in matrimonium iunxit. Hęc E enim (Socrates[f] tradit) Athenais antea dicta, cùm ab Attico Episcopo Constantinopolitano baptizata est, ab eodem fuit Eudocia nominata; quę in laudem Theodosij egregium poema à se conscriptum de bello Persico edidit: in quo etiam argumento plures versatos esse scriptores, idem affirmat. Sed de Eudocia sæpe inferiùs.

[f] Socr. lib. 7. c. 21.

Hoc eodem anno persuasione Attici Constantinopolitani Episcopi (vt creditur) Imperatoris animus erga pietatem propensior inductus est ad legem illam sanciendam, qua iura Episcopatus Constantinopolitanæ Ecclesiæ ad Illyricum quoque extendi debere, promulgata [g] sanctione constituit, quæ sic se habet:

[g] l. 6. Cod. de sacrosanct. Eccl. & l. 45. de Episc. & cler. C. Theo.

Omni innouatione cessante, vetustatem & canones pristinos Ecclesiasticos, qui vsque nunc tenuerunt, etiam per omnes Illyrici prouincias seruari præcipimus. Si quid dubietatis emerserit; id oporteat non absque scientia viri reuerendissimi sacrosanctæ legis Antistitis Ecclesiæ

A Ecclesiæ Constantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogatiua lætatur, conuentui sacerdotali, sanctoque iudicio reseruari. Dat. prid. Idus Iulij, Eustathio & Agricola Conss.] hactenus sanctio. Sed planè commenticios suggessit Imperatori Atticus, quos dicit, pristinos Ecclesiasticos canones, ex quorum præscripto se ista sancire Theodosius profitetur. Núquam enim antea vel in aliquo definitum apparet fuisse Concilio, neque vsu rerum monstrari potest esse seruatum, vt Illyricorum Ecclesiæ subiectæ fuerint Episcopo Constantinopolitano, neque id postea obtinere potuisse permultos post annos Constantinopolitanos Episcopos, pluribus locis inferiùs apparebit. Vt verò veteris Romæ prærogatiuis Constantinopolis vteretur: id quidem non de his quæ ad iura Ecclesiæ, sed Imperij pertinent, nec Patrum canones, sed Imperatorum leges constituerunt. Ista autem & alia vsurpanti sibi Anatolio Constantinopolitano Episcopo tempore Concilij Chalcedonensis obstitit & penitus reiecit S. Leo Ro-
B manus Pontifex. Sed de his pro ratione temporis suo loco pluribus agendum inferiùs erit.

IESV CHRISTI ANNVS 422. BONIFACII PAP. ANNVS 4. HONORII 28. THEODOSII 15. IMPP.

CHristi annus quadringentesimus vigesimus secundus Consulatu Augustorum Honorij decimotertio & Theodosij decimo aperitur: quo Bonifacius Papa Patroclum Episco-
C pum, qui fauore Constantij (vt dictum est ex Prospero) sedem vsurpauerat Arelatensem, & adhuc alienæ Metropolis iura peruadens in Narbonensi prouincia vacantis pastore sedis ausus est Episcopum ordinare, repressit; datisque litteris[a] ad Hilarium Narbonensem Episcopum, iussit vt iure Metropolitani & præceptione Apostolicæ sedis ad locum accedat, & quæ agenda sunt videat, & sedi Apostolicæ referat. Vides praxim crebris firmatam exemplis de summa Romani Pontificis in omnes Ecclesias & Episcopos potestate, vtpote qui præsideat super omnes Episcopos Iudex, ne quis ius alienum vsurpet: quod & ex præscripto Nicænorum canonum[b] se agere, iisdem litteris docet, cum & verba canonis recitat, vbi ait: Nulli videtur incognita Synodi constitutio Nicænæ, quæ ita præcipit (vt eadem propria verba ponamus) Per vnamquamque prouinciam ius Metropolitanos singulos habere debere, nec cuiquam duas esse posse subiectas. Quod illi (quia aliter credendum non est) seruandum, sancto Spiritu suggerente, censuerunt.] hæc ipse. Ex quibus quàm perspicuè vides, sic ex Nicæno Concilio quibuscumque Metropolitanis suas seruatas custoditasq; esse prouincias, vt tamen super omnes Apostolica sedes pastorali solicitudine vigilaret, atque ius diceret.
D Nulla quidem verior atque certior esse potest canonum interpretatio, quàm quę vsu rerum, iugi obseruatione probata cognoscitur. Ex quibus manifestè intelligis, quàm perperam & imperitè nimis ex Nicænis canonibus angustare Nouatores velint Apostolicæ sedis terminos intra vnius prouinciæ limites. sed de his suo loco superiùs pluribus actum est, hic autem occasione eiusdem Nicæni citati à Bonifacio canonis. Hæc quidem acta, scriptaque ab ipso Bonifacio Papa sunt hoc anno, quinto Idus Februarij, iisdem Consulibus. Quomodo verò tandem suæ temeritatis idem Patroclus pœnas dederit, suo loco dicturi sumus.

PATROCLI EPISCOPI ARELAT. TEMERITAS A BONIFACIO CORRECTVR.

[a] *Bonif epist. 3*

[b] *Concil. Nic. cap. 6.*

Sub iisdem quoque Conss. hæc habet Prosper in Chronico: Exercitus ad Hispaniam contra Vuandalos missus est, cui Castinus* Dux fuit: qui Bonifacium, virum bellicis artibus præclarum, inepto & iniurioso imperio ab expeditionis suæ societate auertit. Nam ille periculosum sibi atque indignum ratus, sequi quem discordem, superbientemque expertus
E esset, celeriter se ad portum Vrbis, atque inde ad Africam proripuit: idque Reipublicæ multorum malorum causa fuit.] hæc Prosper. Quomodo autem dispensatione diuina postea factum sit, vt qui Bonifacium spreuit, ipse Castinus profugus ad eũ sese receperit in Africam, supplex ab eo auxilium petens, suo loco inferiùs narrabimus. Porrò res præclarè gestas à Bonifacio aduersus Vuandalos cum Tribunum ageret, sanctus Augustinus prædicat, vbi ait[c]: Quis crederet, quis timeret, Bonifacio Domesticorum & Africæ Comite in Africa constituto tam magno exercitu & potestate, qui Tribunus cũ paucis fœderatis omnes ipsas gentes expugnando & terrendo pacauerat, &c.] Sed res hoc anno bene gesta est, dexterèq; pugnatum aduersus tyrannos, licet dissenserint inter se Duces. Hoc namque anno sub iisdẽ Conss. Maximum & Iouinum tyrannos in bello victos & captos, indeque abductos, occisos esse, Marcellinus affirmat in Chronico. Tantis Deus muneribus decorasse voluit religionem Honorij Imperatoris. Sed redeamus ad Bonifacium, se ab exercitu ablegantem.

* Castinus DE BONIFACIO ABDICANTE SE AB EXERCITV.

[c] *Aug epist. 70.*

Erat Bonifacius genere Thrax, vt ex eiusdem ad S. Augustinum litteris [a] constat, quas suo loco ostendemus esse germanas. Hic Sebastiano Comiti & confessione postea claro (cuius multa cum laude Victor [b] meminit) filiam suam matrimonio coniunxit. Fuisse autem Bonifacium insignem pietate virum, ex litteris S. Augustini ad eum redditis facilè potest intelligi. Cùm enim ipse, relicto exercitu, ablegans se à Castino superbissimo Duce, in Africam se protinus cõtulisset, nihil antiquius habuit, quàm vt insinuaret se in Augustini amicitiam; à quo & humanissimè acceptus est; enutrita verò & aucta eadem est amicitia consuetudine litterarum. Extat quidem eiusdem Augustini ad Bonifacium data epistola parænetica [c]: qua cùm vitam Christianam breui compendio stringat, licere tradit homini Christiano, pro publica pace tuenda, arma tractare; monet pariter qualiter in bello gerere se debeat; sed & de castitate seruanda saluberrimam admonitionem ingessit, qua inter alia: Valde (inquit) turpe est, vt quem non vincit homo, vincat libido, & obruatur vino qui non vincitur ferro.] digna planè tanto magistro sententia.

[a] *Apud Aug. epist. 10. in append. to. 2. edit. Plant.*
[b] *Vict. de persecut. Vandal. lib. 2.*
BONIFACII CVM AVGVSTINO AMICITIA.
[c] *Aug epist. 205.*

Dum verò moraretur ibidem in Africa Bonifacius, & verbis ac litteris tum Augustini, tum Alipij maximè foueretur, vitam planè Christiano Duce dignam duxit: sacris quoque dedisse operam litteris, ex consultationibus, quibus lacessere consueuit ipsum sanctum Augustinum, ostenditur. Porrò eidem cupienti edoceri de Arianis & Donatistis hæreticis, cum abundè satisfaceret Augustinus, statum præsentis temporis Ecclesiæ Africanæ longè melioris fuisse conditionis, quàm antea, ostendit his verbis [d]: Gratias ago Domino, qui apud nos, non quidem in omnibus, sed valde in pluribus locis, & per alias Africæ partes sine vllis istorum insanorum mortibus pax Catholica cucurrit & currit, &c.] pluribus enim disputare pergit, quàm salubris sit moderata coertio hæreticorum per Imperatorias leges adhibita. De rebus aliis, quæ in Africa inter Augustinum & Bonifacium transactæ sunt, extant perbreues vtriusque epistolæ vltro citroque datæ, sed in appendice collocatæ, quas germanas esse (cuiusuis fuerint) rerum gestarum illorum temporum argumenta declarant: stylo tamen visæ sunt Augustini dissimiles ob Laconismos, quibus in illis scribendis auctor est vsus. Verùm etsi Augustini non esse, quis certò probare posset: sanè quidem haud asseret commentitias, sed potiùs alicuius alterius magni nominis Africanorum Episcoporum litteras esse, puta Aurelij Carthaginensis, vel Alypij Tagastensis Episcoporum, iure censebit, quod esse germanæ certo certiùs cognoscantur. sed citentur nomine Augustini, cuius inscriptione notantur. Quid autem nefandi acciderit in Africa, cùm idem Bonifacius Gothis præesset militibus, S. Augustini ad eum scripta epistola declarat his verbis [e]:

RESGESTAE INTER BONIFACIVM ET AVGVSTINVM.
[d] *Aug. epist. 50.*
[e] *Aug. epist. 1. in appendic. tom. 2.*

Ornet mores tuos pudicitia coniugalis, ornet sobrietas & frugalitas. Bene enim agere, & illicita non prohibere, consensus erroris est. Quædam de ecclesia egreditur Christi virgo sacrata, ebriam Gothi Herpe mentem & corpus incurrit. Habeat, quæso, miles sub Comite positus disciplinam. Graue est enim, vt quem non vincit homo, vincat libido, aut volutetur vino qui nec vincitur ferro.] hæc ad Bonifacium, vtens eadem planè sententia superiùs recitata in aliis ad eumdem Bonifacium litteris [f]. Quibus acceptis Bonifacius, facinus gladio vindicare, redditis his breuioribus litteris, pollicetur:

DE RAPTO RE SACRAE VIRGINIS AVGVSTINI QVERELA.
[f] *Aug. epist. 205.*

Tuæ [g] sanctitatis epistolam admonitu me terrificante susceptam. Etenim, venerabilis Papa, si thorus ille legitimus pauidos habet accessus; quo debet puniri supplicio, diuinas qui temerat rationes? Arguetur ergo profectò, qui diuina atque humana neglexit; & quem libido præuenit, gladius vltor absumet. Eumque, quem insobrium in tãtis angustiis fama veridica publicauit, carceris periturum quocumque supplicio custodia retinebit.] His verò acceptis Augustinus litteris, quantocyus aliis redditis, ne ille reus tanti criminis occideretur, occurrit, ita ad eumdem Bonifacium pari breuitate rescribens:

[g] *Aug. in appẽd. epist. 23.*

EXEMPLVM MANSVETVDINIS SACERDOTALIS.

Ego quos diligo, arguo & castigo, nõ occidi desidero, nec carcere pleno squallore retrudi. Sola sufficit admomtio: poterit enim, si ei id diuinitus concedatur, tempus pœnitentiæ condonari, qui Domini templum ausus est violare. Sit ergo ipse qui fecit sui arbiter voti: fas enim non est, vt reus Episcopi suggestionibus occidatur. Nam si in barbarorum erroribus velimus (vt condecet) exercere vindictam, paucos reperiemus, nec ipsos animosos ad pugnam fore.] hæc ipse: ex quibus vide & admirare Episcopalem mansuetudinem longè longiùs ab effusione etiam noxiorum sanguinis abhorrentem.

Accidit insuper, vt dum Gothi sub Bonifacio militarent in Africa, Ariani ibidem inualescerent. Etenim cùm Gothi ipsi Ariani essent, vnà secum quoque ducebant, qui sacra ipsis

mini-

A miniſtraret, Arianum Epiſcopum. erat hic Maximinus nomine qui eo temeritatis progreſſus eſt, vt auſus fuerit S. Auguſtinum ad diſputationem de fide laceſſere. Prouocauit quoque eundem Auguſtinum Paſcentius Comes in Africa Exactor rerum Fiſcalium, itidem Arianus. De amborum autem procacia Poſſidius ſcribit, atque in primis de Paſcentio iſta[a]: Cùm quodam etiam Paſcentio Comite domus Regiæ Ariano, qui per auctoritatem ſuæ perſonæ Fiſci vehementiſſimus exactor, fidē Catholicam atrociter ac iugiter oppugnabat, & quamplurimos ſacerdotes Dei ſimpliciori fide viuentes diracitate ac poteſtate exagitabat & perturbabat: præſentibus *honoratis & nobilibus viris, apud Carthaginem ab illo prouocatus, idem S. Auguſtinus coram contulit. Sed idem hæreticus tabulas atque ſtylum, quod magiſter noſter & ante congreſſum & in congreſſu inſtantiſſimè fieri volebat, ne adeſſent, omnino recuſabat. Et dum id pernegaſſet, dicens quod metu legum publicarum periclitari tabulis

B *ſcriptis nollet; atque interpoſitis, id placere Auguſtinus Epiſcopus cum ſuis qui aderant conſacerdotibus videret, vt abſque vlla ſcriptura priuatim diſputarent, collationem ſuſcepit, prędicens (vt poſtmodum contigit) quod poſt ſolutum conuentum eſſe cuiquam poſſet liberum arbitrium, fortè dicere, nullo ſcripturæ documento ſe dixiſſe quod fortè non dixerit, vel non dixiſſe quod dixerit.

Et miſcuit cum eodem ſermonem, atque aſſeruit quid crederet, & ab illo quid teneret audiuit: & vera ratione & auctoritate Scripturarum probata docuit & oſtendit noſtræ fidei firmamenta: illius autem aſſerta, nulla veritate, nulla Scripturarum ſacrarum auctoritate ſuffulta docuit & fruſtrauit. Et vt à ſe inuicem partes digreſſæ ſunt, ille magis magiſque iratus & furens, mendacia multa pro fide ſua falſa iactabat, & victum eſſe à ſe ipſo proclamans multorum ore laudatum Auguſtinum. Quæ cùm venerabilem virum minimè laterent,

C coactus eſt ad ipſum ſcribere Paſcentium, propter illius metum omiſſis nominibus conferentium: & in eis litteris, quicquid inter partes dictum vel geſtum fuerit, fideliter intimauit; ad ea, ſi negarentur, probanda magnam teſtium habens copiam, clariſſimos ſcilicet atque honorabiles, qui tunc aderant, viros. Atque ille ad duo ſibi directa ſcripta vnum vix reddidit reſcriptum, in quo magis iniuriam facere, quàm ſuæ ſectæ rationem valuit declarare: quod à valentibus & volentibus legere comprobabitur.] hæc Poſſidius de cauſa Auguſtini cum Paſcentio. Ceterùm hæc fuſiùs percipi poſſunt ex ipſis Auguſtini tunc datis ad Paſcentium litteris[b], & epiſtola Paſcentij ad ipſum Auguſtinum conſcripta, ſimulque ipſa collatione, ſeu potiùs parte ipſius ab ipſo Auguſtino ſcriptis mandata: ad quæ omnia lectorem remittimus; quem admonemus, perperam in titulo poni, habitam eſſe Hippone, & à Notariis exceptoribus ſcriptam; cùm Poſſidij ſententia conſtet, conueniſſe eos ad eam diſputatio-

D nem Carthagine, & noluiſſe Paſcentium quæ dicerentur publicis mandari tabulis: collegit verò poſtea ipſe Auguſtinus quæ dicta in ea concertatione fuiſſent. Sed & ex Paſcentij dictis illud obſerua, hunc ita fuiſſe hominem Arianum, vt tamen noluerit talis videri, & ob id Ario infligeret anathema, profeſſus tamen ſe eſſe Auxentij, qui Mediolani ſedit, ſectatorem atque diſcipulum, vocans eum hominem ſanctum, omniſque ſcientiæ virum. Sed & quomodo ipſe Auxentius, latens licet, detectus fuerit ab Hilario Arianus, ſuo loco ſuperiùs dictum eſt.

Quæ autem tunc acta fuerint eodem fermè tempore cum Maximino Epiſcopo Arianorum, Poſſidius poſt recenſitas res geſtas cum Auxentio ita narrat[c]: Cùm ipſorum quoque Arianorum Epiſcopo Maximino cum Gothis in Africam veniente, apud Hip-

E ponem, quamplurimis volentibus atque petentibus, & præclaris interpoſitis viris, contulit, & quid ſingulæ aſſeruerint partes, ſcriptum eſt. quæ ſi ſtudioſi legere voluerint, procul dubio indagabunt, & quod callida & irrationalis hæreſis ad ſeducendum & ad decipiendum profiteatur, & quod Eccleſia Catholica de diuina teneat Trinitate. Sed quoniam ille hæreticus de Hippone rediens Carthaginem, de ſua multa in collatione loquacitate victorem ſe de ipſa collatione receſſiſſe iactauit & mentitus eſt, quæ vtique non facilè à diuinæ legis ignaris examinari & diiudicari poſſent: à venerabili viro Auguſtino, ſequenti tempore ſtylo, & illius totius collationis de ſingulis obiectis & reſponſis facta eſt recapitulatio: & quàm ille nihil obiectis referre potuerit, nihilominus nihil demonſtratum eſt, additis ſupplementis, quæ tempore collationis anguſto cuncta inferri & ſcribi minimè potuerunt. Id enim egerat nequitia hominis, vt ſua nouiſſima proſecutione multum longiſſima totum quod remãſerat diei ſpatium occuparet.] hæc Poſſidius. extat hæc diſputatio, & liber ſancti Auguſtini ad diſputationem adiectus[d]. Cuius autem ſectæ Maximinus eſſet, audi ipſum iſta

profi-

[a] Poſſid. in Vit. Aug. c. 17.

* interpoſitis DISPVTATIO AVGVSTINI CVM PASCENTIO.

* talibus

PASCENTII ARIANI VANA IACTANTIA.

[b] Aug. epiſt. 73 74. 75. 76. 77

[c] Poſſid. in Vit. Aug. c. 17.

DISPVTATIO AVGVSTINI CVM MAXIMINO EPISCOPO ARIANO.

[d] Aug. contra Maximinū lib. duo. tit. 6.

profitentem[a]: Si fidem meam postulas: Ego illam teneo fidem, quæ Arimini à treceentis & triginta Episcopis non solùm exposita, sed etiam subscriptionibus firmata est.] A

[a] *Aug. lib. 1. contra Maximin. in princ.*

Iam verò ad Bonifacium Comitem agentem cũ Gothis in Africa reuocemus orationem. Contigit ibi id temporis pergraue aliud admitti facinus, non ab alio quidem quàm ab ipso Bonifacio; qui confugientem ad ecclesiam, inde abstrahi iussit: sed mox admonitus, illud pœnitentia expiauit: id quidem ex litteris Augustini eum redarguentis, & ipsius Bonifacij ab eo veniam petentis, fiet cuique manifestum. Augustini autem perbreuis ad eum tunc scripta epistola sic se habet[b]:

[b] *Aug. epist. 6. in append.*

AVGVSTINVS QVAE DECERNAT IN BONIFACIVM VIOLANTEM ECCLESIAE IVRA.

Miror quomodo tam subitò fidei murum aries ruperit inimici. Noui enim qua religione semper sis ecclesiam Dei veneratus. Quo instigante, frater, hominem de ecclesia rapuisti? Tuus si de tuo amico forte præsumeret fugitiuus; posset proculdubio intercessoris causa veniam promereri. Ergo si amicus intenditur, cur Deus offenditur? Sed si de potestate præsumitur, Nabuchodonosor[c] Regem intende, qui causa superbiæ in bouem est ex homine commutatus. Non vt confundam te, hæc scribo, sed vt filium meum carissimum moneo. Ecclesiæ igitur illæsum reuoca, quem vt irreligiosissimus rapuisti. Oblatio verò domus tuæ à clericis ne suscipiatur, indixi! communionemque tibi interdico, donec peracta pro ausibus vel errore à me definita tibimet pœnitentia, & tempore condonato, pro hoc facto corde contrito & humiliato dignum offeras sacrificium Deo.] hæc ad Bonifacium Comitem Augustinus, erectus ad vltionem sceleris vigore sacerdotali. Quid ad hæc respondisse putas tantum Comitem, Ducem exercitus sic ab Augustino flagris censuræ Ecclesiasticæ verberatum? Audi redditam ad eum epistolam his ipsis verbis[d]: B

[c] *Dan. 4.*

[d] *Apud Aug. epist. 7. in append.*

BONIFACIVS SATISFACIT PLENISSIME AVGVSTINO

Humilis saluto, quod primum est. Suscepi autem tremens sanctitatis tuæ verba verberibus plena. Scio quod veniæ præparatur, qui ab Augustino perfectissimo sacerdote corripitur: nec debet Episcopo denegari quod voluntas facit aut casus. Ipse enim sibi denegat curam, qui suam medico non publicat causam. Hominem ergo, piissime pater, è liminibus ecclesiæ raptum tuis sanctis aspectibus iussio mea, furorque subduxit. Alieno non sunt facta ista consilio. Dei & sanctorum eius regimine viuo. Illum itaque virum morte digniſſimum, quem (vt dixi) meus de ecclesiæ foribus furor abstraxit vitæ tuis iussionibus donamus illæsum. Agnosco culpas. Indignæ meæ lacrymæ iungantur tuis fletibus iustis, quo possit hæc nota nigro inscripta titione deleri. Ecclesiæ mihi introitus non negetur: illic spero veniam, vbi admisi culpam. Oblatio verò domus meæ (vt tua sanctitas iussit) ad cælestis Regis mensam, eius manibus offeretur.] hactenus Comes: quibus discas quanta obseruantia Principes atque Præfecti prouinciarum olim coluerint sacros Antistites & loca sacra, vt si repentino casu ea aliquando violari contigisset, eamdem mox culpam lacrymis & pœnitentia expiarent, arbitrio, cui reuerenter parerent, sacerdotis. C D

SEquitur ordine temporis Christi annus quadringentesimus vigesimustertius, descriptus in Fastis Consulatu Mariniani & Asclepiodoti, Romano Imperio Honorij obitu lugubris, qui decimooctauo Kalend. Septembris ex hac vita migrauit, vt Socrates[e], Prosper, Marcellinus, & Cassiodorus affirmant. addit Paulus diaconus, esse defunctum Romæ, positumque in Mausoleo iuxta corpus S. Petri Apostoli. Imperauit ab obitu Theodosij patris annos vigintiocto, menses quinque, & dies vndeuiginti. Vixit autem annos quadraginta vno minus, & mensem vnum expletum. Differuimus superiùs aduersus eos, qui Honorium ignauum fuisse fugillant, quòd ipse numquam visus fuerit in procinctu, per suos duces bella gerens. Sed non id à Rege requiritur: satis verò superque ad laudem Honorij, quod nullus Christianorum Imperatorum inuentus est, qui per suos duces extinxerit plures in Imperium grassantes tyrannos, nec qui ingruentes barbaros sæpius vicerit, Imperiumque labans ac nouis motibus penitus periclitans crebriùs restituerit: hæc enim quàm vera certaque sint, quæ annis singulis ab exordio tomi huius dicta sunt, facilè indicant. Cetèrùm religione potiùs, quàm armis, in omnibus semper aduersus hostes certaminibus primas tulisse, E

[e] *Socrat. lib. 7. c. 21 & Marcel. & Cassio. in Chron.*

HONORII IMPERATORIS OBITVS.

HONORIVS RELIGIONE POTENS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A lisse, & Deo pro ipso pugnante, ferocissimos vicisse tyrannos, & pugnacissimos barbaros sæpissimè debellasse, superiùs annis fermè singulis pariter demonstratum est: vt planè fuerit in ipso perspicuè declaratum, longè præstare, Imperatorem religione pollere, quàm armis. Quandoquidem vt tot tyrannos extinxerit, & barbaros pugnando sæpius superauerit, nequaquam ducum virtuti ea quis iure censeat tribuenda, quos fermè omnes est expertus infidos & proditores, & in tyrannos esse cõuersos, aduersus quos rursus copiæ ducendæ fuerint, & ancipiti pugnandum certamine. Vt planè, si quis hæc accuratè consideret, intelligat fuisse miraculum, & nonnisi Deo protegente, quem ipse bene culta pietate demeruit, esse factum, vt tam diuturnum Honorius Imperium possederit, impugnatus iugiter à barbaris atque tyrannis. quos omnes fultus diuino præsidio non solùm euasit, sed & felicissimè superauit. Vnde & factum est, vt omnia fermè eiusdem Augusti numismata cuderentur eiusmodi or-
B nata trophæis, nimirum cum eiusdem Imperatoris imagine Victoria insignita, pedeque sinistro proculcante tyrannum, dextera verò manu sustinente Labarum nomine Christi decorum, cuius ope omnia dexterè euenissent, vt hic vides vnum ex iis tibi formis expressum: quod haud facilè, vel saltem tam frequenter in ceteris Imperatoribus sit reperire, cùm nec aliquis alius fuerit Christianorum Principum, qui tot tantosque tyrannos extinxerit.

a

C

a *Apud Tal. Pasqual. Cā. S. Mariæ Maioris.*

Ad huiusmodi quidem simile genus imaginum allusisse visus est Ioannes Chrysostomus, dum in Eutropium agens hæc ait: Quemadmodum & regiæ effigiei non tantùm ornatus ex eo contingat, si solio Rex sublimis sedeat purpuratus & diademate redimitus, quantum si sub pedibus quoque regijs barbari manibus sub terga reuinctis proni iaceant, &c.]

D Ante autem suum obitum Honorius hoc anno (vt habent Prosper [b] & Cassiodorus [c]) Gallam Placidiam Augustam cum filiis duobus Valentiniano & Honorio, ob suspicionem inuitatorum hostium, miserat in Orientem: vnde accidit, vt ipso Honorio defuncto, nullus in Occidente esset, qui iure cognationis Imperium gubernandum susciperet. Ioannes igitur, qui anno superiori (vt apparet ex Impp. rescriptis [d]) Præfecturam Prætorij administrarat, vilis natalibus homo, qui militauerat antè inter Notarios, Imperium arripere ausus est, quod & tenuit vsque ad annum pòst sequentem. Quomodo autem hæc se habuerint, Socrates ita narrat [e]: Quamquam Theodosius Imperator de morte Imperatoris Honorij certior factus esset, eam tamen alios cælauit, aliaque causa aliàs commemorata de ea re complures fefellit. Mittit etiam clàm milites Salonas, vrbem Dalmatiæ, vt si quis in partibus versus Occidentem fortè nouis rebus studeret, præsto essent qui eius conatus reprimerent. Quibus
E rebus ita comparatis, tandem mortem auunculi omnibus planam facit. Interea temporis Ioannes, qui inter Scribas Imperatoris principem locum obtinuit, cùm prosperum suæ fortunæ cursum moderatè ferre non posset, Imperium accipit, legatosque ad Imperatorem Theodosium mittit, per quos postulat vt Imperator declaretur. Theodosius legatis eius in custodiam traditis, ducem Ardaburium, qui in bello Persico res planè maximas confecisset, ad Ioannem mittit.] sed id post annum sequentem factum, nosque suo loco dicemus.

[b] *Prosp. in Chronic. huic Consss.*
[c] *Cassiod. in Chronic. huic Consss.*
IOANNES TYRANNVS INSVRGIT.
[d] *l. 2. de pign. C. Theod. & l. 1. quod iussu Cod. Theod. & alibi.*
[e] *Socrat. li. 7. cap. 23.*

Quod ad ipsum Ioannem Imperium Occidẽtale inuadentem spectat: ipso exordio Principatus æquè aduersus Dei Ecclesiam bellũ parauit. Etenim simulac inuasit Imperium, primum omnium, omnia simul ab ea priuilegia abstulit, quæ à Christianis Imperatoribus tum locis tum personis Ecclesiasticis collata fuerant: & inter alia omnem clericis ademit fori sæcularis exemptionem, quos omnes penes sæculares Iudices causam dicere, & ab eis sententiam expectare voluit. hæc quidem omnia ab eo peracta, Valentiniani sanctio, quæ ablata

IOANNES IVRA ECCLESIAE TOLLENS PRIVATVR IMPERIO.

ab eo

ab eo priuilegia reuocauit,edocet,quam suo loco reddemus. Istis sibi malis ad suum interitum viam miserum illum patefeciſſe,infelix exitus declarauit. His planè & aliis innumeris sæpè contigit exemplis demonstrari,religionis & Ecclesiasticorum iurium defensionem esse solidum ad sustinendam molem Imperij fundamentum:quo si careat,corruat sit necesse; vt malè consultus suo damno Ioannes expertus est. A

Contrà verò vides Theodosium exemplo aui, ad Occidentale Imperium è tyrannorum manibus vindicãdum, arma primùm spiritualia Deo potentia præparare,nimirum quæ sunt impollutæ religionis propensiori cura peragere,aduersantes illi hęreticos & alios hostes profligare:id ratus ad victoriam de tyranno consequendam maximè profuturum.Sic igitur pugnaturus aduersus fortissimum tyrannum barbarorum auxiliis præpotentem contra hæreticos primùm arma conuertit, ista sanciens[a]:

[a] l. 49. de hæret.C.Theod.

THEODOSIVS CONTRA HAERETICOS LEGES SANCIT.

Manichæi & Phryges (quos Pepusitas, siue Priscillianistas*, vel alio latentiori vocabulo appellant) Ariani itidem,Macedonianique & Eunomiani, Nouatiani,ac Sabbatiani,ceterique hæretici sciant, vniuersa sibi hac quoque constitutione denegari, quæ illis generalium sanctionum interdixit auctoritas: puniendis, qui contra generalium constitutionum interdicta venire tentauerint. Dat. v. Idus Aprilis Constantinop. Asclepiodoto & Mariniano Conss.] hæc Imperator,& quidem Attico Episcopo Constantinopolitano hac ex parte religiosior: siquidem ille tolerandos esse Nouatianos dicebat,permittendosque eos Constantinopoli conuentus agere, vt Socrates[b] ait, qui hanc ob causam ipsum in cælum extollit. Rursum verò idem Theodosius mense Iulij istam in omnes hæreticos edidit sanctionem, qua penitiùs aduersus hostes sibi numen conciliet: B

* Mõtanistas

[b] Socrat. lib. 7.c.25.

De[c] hæreticis omnibus, quorum & errorem execramur & nomen,hoc est,de Eunomianis,Arianis, Macedonianis,ceterisque omnibus,quorum sectas piissimæ sanctioni tædet inserere (quibus cunctis diuersa nomina, sed vna perfidia) illa præcipimus debere seruari,quæ diui auus,& pater nostræ clementiæ constituerant. Scituris vniuersis,quòd si in eodem furore permanserint, interminatæ pœnæ erunt obnoxij, &c. Dat. vi. Id. Iulij Constantinop. Asclepiodoto & Mariniano Conss.] Mense verò Augusti hæc idem Theodosius addidit: C

[c] l.60. de hæret.C.Theod.

Omnis[d] dubiæ interpretationis ambages hac sententia resoluentes,publicari præcipimus, quod lex super Eunomianis militare prohibitis,ceterisque execrabilium religionum & professionum ritibus promulgata cognoscitur,nihil ad eos, qui cohortalini sunt, pertinet. His enim sunt apparitoribus obligati, in quibus emensis militiæ stipendiis, veterani Primipili munus sustinere coguntur. Dat.vi. Id Aug.Eudoxiop. Asclepiodoto & Mariniano Conss.] hæc aduersus eos, qui ex eo quòd hæretici militare prohibiti essent, onera quoque militiæ, perperam facta interpretatione,vitare studebant. Adiecit insuper,vt cùm dictis legibus hæreticos omnes æquè perstrinxerit, Manichæos[e] tamen peculiari hoc item anno edita sanctione exagitaret, quam breuitatis causa hic describere prætermittimus. D

[d] l.61.de hær. Cod. Theod.

[e] l.24. de Pagan.C.Theod

Sed & Iudæos vetuit synagogas nouas ædificare[f], dato aduersus eosdem hoc itidem anno rescripto. Qui igitur in omnibus Christianæ religioni aduersus omnes eius aduersarios hæreticos,itemque Iudæos,legibus promulgatis,ita prospexit: aduersus quoque idololatras (si qui residui essent) bellum hoc item anno mouit,& quidem incessabili studio: etenim Gentilium deorum cultum iteratis legibus prorsus pessumdatum voluit,siquidem in primis hoc anno, mense Aprilis in eos ista sanciuit[g]:

[f] l. 27. de Iudæis C.Theod.

THEODOSIVS IMPERATOR PAGANOS EXAGITAT.

[g] l. 21. de Pag. Cod.Theod.

Paganos qui supersunt (quamquam iam nullos esse credamus) promulgatarum legum iamdudum præscripta compescant, &c. Dat. v. Id. April. Constantinop. Asclepiodoto & Mariniano Conss.] ac rursum mense Iunij in eosdem:

Paganos qui supersunt, si quando in execrandis dæmonum sacrificiis fuerint comprehensi, quamuis capitali pœna subdi debuerint, bonorum proscriptione & exilio coerceri iubemus. Dat. vi. Idus Iunij, Asclepiodoto & Mariniano Conss.] Hoc planè est quod de eodem Theodosio Nicephorus ait[h]: Adeò religiosus Theodosius fuit,vitamque suam accuratissimè ad diuinas leges composuit: quam ob causam quicquid fuit ex idolis reliquum, ita est funditus disiectum, vt posteris eius ne vestigium quidem prioris fraudis & seductionis cernere sit datum: sententiam verò de his suam in constitutionem retulit.] hæc ipse. Vides igitur, quibusnam pius Imperator erga religionem obsequiis viam sibi ad futuram percipiendam incruentam de tyranno victoriam strauerit. E

[h] Nicephorus lib.14.c.3.

BONIFACII OBITVS.

Hoc eodem anno, octauo Kalendas Nouembris[i], Bonifacius Papa moritur: id quidem S. Prosper[k] & Marcellinus[l] testari videntur, dum his Conss. ingressum referunt successoris.

[i] Li de Rõ. Põt.
[k] Prosper in Chron.
[l] Marcell. in Chron.

ex qui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A ex quibus planè corrigendi sunt, qui sedi eius triennium tantùm, vel paulò amplius, tribuunt. Etenim quem constat sedere cœpisse (vt ex eius epistola patet) sub Consulatu Honorij duodecimo & Theodosij octauo, quinto Kalendas Ianuarij, peruenisseque vsque ad anni huius octauum Kalendas Nouembris, sedisse oportet annos quinque, minus duobus mensibus, & tribus diebus. In libro Pontificum Romanorum, post Bonifacij obitum hæc leguntur: Petierunt clerus vel presbyteri, Eulalium reuocari: quod tamen non consensit, Eulalium Romam scilicet reuerti: qui tandem in eo loco Campaniæ post annum mortis Bonifacij defunctus est.] hæc ibi. Post hæc verò ista sequuntur: Hic Bonifacius constituit, vt nulla mulier aut monacha pallam sacratam contingeret, aut lauaret, aut incensum poneret in ecclesia, nisi minister; nec seruum clericum fieri, nec obnoxium curiæ; vel cuiuslibet rei. Hic fecit oratorium in cœmeterio S. Felicitatis martyris, & posuit hæc,
B patenam argenteam pensantem libras viginti, scyphum argenteum pensantem libras decem, amam argenteam pensantem libras tredecim, calices minores duos pensantes libras quatuor, coronas argenteas tres pensantes libras quindecim. Hic fecit ordinationem vnam in vrbe Roma per mensem Decembrem, creauit presbyteros tredecim, diacones tres, Episcopos per diuersa loca triginta sex. Sepultus est via Salaria in cœmeterio S. Felicitatis martyris iuxta corpus illius, octauo Kalendas Nouembris. Cessauit Episcopatus eius dies nouem.] hæc ibi. Citat Beda [a] libellum de miraculis Bonifacij Papæ; sed cuius Bonifacij, non dicit. recitat miraculum de puero Iudæo à patre in ignem iecto, quod Eucharistiam cum Christianis accipiens, spiritus ardore succensus clamauerit se optare fieri Christianum, deque eius matre puero opem ferente itidem in ignem iniecta, & seruatis ambobus illæsis. Ex antiquis monumentis Vaticanæ basilicæ, quæ collegit Petrus Manlius tempore Alexan-
C dri III. hos versiculos in sepultura eiusdem Bonifacij sculptos tradit:

Atria magnifici sunt membris plena sepulti
Sedis Apostolicæ Bonifaci præsulis almi.]

[a] *Bed. in Collect. in fin.*

Cùm autem (vt dictum est) post obitum Bonifacij vacasset sedes dies nouem, tertio Nonas Nouembris creatus est Cælestinus, patria Romanus, ex patre Prisco. Fuisse quidem pacificam eius electionem, litteræ S. Augustini [b] ad ipsum scriptæ declarant, cui adgratulatur, his verbis exordiens: Primùm gratulationem reddo meritis tuis, quòd te in illa sede Dominus noster sine vlla (sicut audiuimus) plebis suæ defectione constituit.] hæc Augustinus. Verùm qui Eulalij schismatici factionis erant, in eadem scissione perseuerasse, nec vllo pacto cum Cælestino Papa communicare voluisse, Valentiniani [c] rescripta post annum sequentem data significant, nosque de his suo loco agemus.

CAELESTINVS PAPA CREATVR.

[b] *Aug. epist. 261.*

[c] *l. 71. 73. 74. de hæret. Cod. Theod.*

D Hoc eadem anno Theodoretus Cyri in Syria ciuitatis est creatus Episcopus. Id planè colliges ex eius litteris [d] ad sanctum Leonem Romanum Pontificem datis (vt suo loco dicetur ex certa Consulum nota) anno Domini quadringentesimo quadragesimonono: vbi cùm ipse de se testetur, habere iam in sede Episcopatus annos viginti sex, vtique in hunc Christi annum necesse est reuoces sedis eius primordia. Vocatus est inuitus (vt ipse testatur) ad illius præfecturam Ecclesiæ ex monasterio, in quo ab incunabilis assueuit. Nam ipse de se in epistola [e] ad Nomum Consulem, siue Consularem, hæc habet: Illud adiiciam (quandoquidem calumniatores me cogunt hæc dicere) quòd ante meam conceptionem genitores mei me Deo offerre polliciti sunt, & ab incunabulis iuxta suas promissiones me Deo dedicarunt, & tali cibo me educauerunt. In monasterio verò, quousque Episcopus factus sum, commoratus cùm essem, inuitus Episcopus sum ordinatus.] hæc de se
E ipse. Creatus verò Episcopus, à Theodoto primùm, deinde à Ioanne eius successore Episcopis Antiochenis Antiochiæ retentus est, vt pro concione populum edoceret. testatur id ipse. Pollebat enim mira dicendi facundia, diuinis litteris necnon externis apprimè imbutus, vt eius scripta contra Gentiles satis apertè fidem faciunt; licet de homiliis, quas ad populum habuit, nec vna superfit. Porrò quòd ipse ait, tot annis iussu Antiochenorum Episcoporum docuisse in ecclesia populum Antiochenum, non sic accipiendum est, vt Antiochiæ semper manserit; cùm constet ex suis ipsius scriptis, etiam in Ecclesia sua Cyri degisse: sed potiùs aliquam anni partem in eo concionandi munere Antiochiæ insumpsisse, dicendum.

THEODORETVS CREATVS EPISCOPVS CYRI.

[d] *Extat apud ipsum in fine operum.*

[e] *Theodoret. epist. 81.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

A

CHristi annus quadringentesimus vigesimusquartus Castini & Victoris Consulatu describitur, ipsi priori Consuli Castino funestus: etenim nescio qua ex causa profugus factus, in Africam nauigans, apud Bonifacium Comitem ibi cum copiis Gothorum agentem quæsiuit sibi salutem. Magna quidem diuini iudicij dispensatione factum est, vt ad eum coactus sit confugere, quem sub se militantem despexit, & vt ab exercitu recesserit, & in Africam venerit, compulit, vt superiori anno narratum est. Expunctũ è Fastis Consularibus Castini nomen, inde possumus intelligere, quòd rescripta Theodosij Imp. hoc anno data, absque Castini Consulis nomine, Victoris tantùm collegæ Consulatu notata leguntur[a]. B

[a] l. 36. de trog. milit. ann. l. 14. de collat. l. 5. de donat. & alijs.

Extant litteræ Bonifacij Comitis de fuga Castini in Africam, datæ ad S. Augustinum; quæ cùm breues sint, & de rebus tunc gestis nos admoneant, hic eas describemus: sic enim se habent:

Domino[b] venerabili sancto patri Augustino Episcopo Bonifacius.

[b] Apud. Aug. in Append. epist. 102. edit. Plant.

Castinus ille, priuatus ex Consule, vitæ meæ ac nominis (omnibus vt notum est) persecutor, peiores committens ac fingens factiones, quasi mearum à me gestarum immemor donationum, Italia fugiens, meis se in Africam defensionibus tradidit committendum. Omitto, beatissime pater, olim mihi ab eodem ingestas miserias, ostensa pericula: fugiens enim nunc vsque viuo. Thrax natus, vix Scythiam euasi, duraui inuido sub Consule miles. Sed diuina potentia, quæ nouit planare sublimia, & altiùs eleuare prostrata, fecit de superbo quod voluit; & hostem meum, me quieto, victoria mihi, qua nouit, addixit. Sufficit C pro funere victi tanta deiectio, adorauit saracam clauus, timuit Senator barbarum caput, tremuit militem dux. Doloris dicuntur ista, pater sancte, cothurno. Nam veneror illustrissimum Consulem, & primum conspicio Senatorem: sed ne consueta fallacia mali erga me (vt solet) aliquid moliatur, putetque se suis fraudibus Romanis ducibus profuturum, & in meo versetur exitio; integrum de suis sensibus det tuæ beatitudini sacramentum, si nullus in eius corde vertitur dolus. Ego autem, per omnia quæ sancta sunt, iuro, quoniam si apud eum animi reperero puritatem, cum incolumem ac sublimem Italiæ Romæque reddam, frustratis inimicis eius & domitis. Hostis autem erit suæ animæ, si aliquid in eo sinistræ partis inuenero.] hactenus Bonifacius, ad quem eiusmodi habetur Augustini responsio:

[c] Ibid. epi. 11.

Domino[c] insigni meritoque sublimi filio Bonifacio Augustinus Episcopus. D

Vir illustrissimus Castinus sacramento se prodidit, quòd sit ab omni culpa & erroribus alienus. Quem tibi, vt dicit fœderatus ille Sonia, adhuc te in Palatio posito, falsis suggestionibus concitabat. Sed ne totum quod tunc agebatur, mittatur in medium, detur prolixitati compendium. Dauid ille opilio regnum, parcendo inimicis, obtinuit. Christus pro Iudæis, qui eum crucis patibulo confixerunt, Patrem ne irasceretur rogauit, & indignis hominibus veniam misericors condonauit. Crede igitur homini, qui mihi fidele tradidit sacramentum, & quærit, me pollicitante, tua defensione vitæ subsidium. Scio enim quòd eius salutis mihi promissa complebis.] hæc Augustinus ad Bonifacium timentem, ne sub fugæ simulatione Castinus Consul, iras tyranni in se simulans concitatas, Africam illi proditione subigeret, tentando fidem exercitus, & eum ab ipso Bonifacio auertendo. His verò huius anni exordio de Consule Castino narratis, iam ad res Ecclesiasticas stylum admoueamus. E

Hoc ipso anno, qui primus numeratur Cælestini Romani Pontificis, scripsisse ad eum S. Augustinus epistolam reperitur: cui cùm in primis gratuletur de ipsius electione pacificè facta, quibus ipse vrgeretur molestiis, & à quibus ab eo liberari cupiat, significat. Apostolicæ enim sedis implorat auxilium, ad quam iustè damnatus iniustè admodum appellauerat. Rem gestam autem sic ipse narrat[d]:

[d] Aug. epist. 261. DE ORDINATIONE ANTONII EPISCOPI IVSSALENSIS.

In magna (inquit) tribulatione positus, hæc ad tuam beatitudinem scripta direxi. Quoniam volens prodesse quibusdam in nostra vicinitate membris Christi, magnam illis cladem improuidus & incautus ingessi. Fussala dicitur Hipponensi territorio confine castellum: antea ibi numquam Episcopus fuit, sed simul cum contigua sibi regione ad paræciam Hipponensis Ecclesiæ pertinebat. Paucos habebat illa terra Catholicos; ceteras plebes illic in magna multitudine hominum constitutas Donatistarum error miserabiliter obtinebat,

Universidad de Deusto
Biblioteca

A obtinebat, ita vt in eodem castello nullus esset omnino Catholicus. Actum est cum Dei misericordia, vt omnia ipsa loca in vnitate Ecclesiæ cohærerent; per quantos labores & pericula nostra, longum est explicare: ita vt ibi presbyteri, qui eis congregandis à nobis primitus constituti sunt, expoliarentur, debilitarentur, excæcarentur, occiderentur. Quorum tamen passiones inutiles ac steriles non fuerunt, vnitatis illic securitate perfecta. Sed quod ab Hippone memoratum castellum millibus quadraginta seiungitur, cum in eis regendis, & eorum reliquiis, licet exiguis, colligendis, quæ in vtroque sexu aberrabant, non minaces vlterius, sed fugaces, me viderem latiùs quàm oportebat extendi, nec adhibendæ sufficerem diligentiæ, quam certissima ratione adhiberi debere cernebam: Episcopum ibi ordinandum constituendumque curaui. Quod vt fieret, aptum loco illi cõgruumque requirebam, qui & Punica lingua esset instructus: & habebam de quo cogitabam, para-
B tum presbyterum, propter quem ordinandum, sanctum senem, qui tũc Primatum Numidiæ gerebat, de longinquo vt veniret, rogans, litteris impetraui: quo iam præsente omniumque in re tanta suspensis animis, ad horam nos ille, qui mihi paratus videbatur, omnino resistendo frustrauit.

Ego autem, qui vtique (sicut exitus docuit) differre potiùs debui, quàm periculosum præcipitare negotium; dum nolo grauissimum & sanctissimum senem ad nos vsque fatigatum, sine effectu, propter quem venerat, tam longè ad propria remeare: obtuli non petentibus quemdam adolescentem Antonium, qui mecum tunc erat, in monasterio quidem à nobis à paruula ætate nutritum, sed præter lectionis officium nullis clericatus gradibus & laboribus notum. At illi miseri, quid futurum fuerat ignorantes, offerenti eum mihi obedientissimè crediderunt. Quid plura? factum est. Esse illis Episcopus cœpit. Quid
C faciam? nolo apud tuam venerationem grauare, quem nutriendum collegi: nolo deserere, quos colligendos timoribus & doloribus parturiui. Et quomodo vtrumque agam, reperire non possum. Res quippe ad tantum scandalum venit, vt cùm hic apud nos causas dicerent, qui de illius Episcopatu suscipiendo, tamquam bene sibi consulentibus obtemperauerant nobis: in quibus causis cùm stuprorum crimina capitalia, quæ non ab ipsis quibus Episcopus erat, sed ab aliis quibusdam obiecta fuerant, probari minimè potuissent, atque ab eis quæ inuidiosissimè iactabantur, videretur esse purgatus: tam miserandus factus est & nobis & aliis, vt quicquid à castellanis & illius regionis hominibus de intolerabili dominatione, de rapinis & diuersis oppressionibus & constrictionibus obiiciebantur, nequaquam nobis tale videretur, vt propter hoc vel simul cuncta congesta Episcopatu computaremus esse priuandum, sed restituenda quæ viderentur ablata. ANTONII CRIMINA.

D Denique sententias nostras sic temperauimus, vt saluo Episcopatu, non tamen omnino impunita relinquerentur, quæ non deberent vel eidem ipsi deinceps iterumque facienda, vel ceteris vmenda* proponi. Honorem itaque integrum seruauimus iuueni corrigendo, sed corripiẽdo minuimus potestatem, ne scilicet eis præesset vlteriùs, cum quibus sic egerat, vt dolore iusto eum sibi præesse ferre omnino non possent, & cum suo illiusque periculo in aliquod scelus fortitan erupturam impatientiam sui doloris ostenderent. Quorum talis animus etiam tunc, quando cum eis de illo Episcopi egerunt, euidenter apparuit, cùm iam vir spectabilis Celer, de cuius aduersum se præpotenti administratione conquestus est, nullam gerebat vel in Africa vel vspiam potestatem.] hæc ipse. Porrò Celer hic, de quo scribit Augustinus, magistratu fungebatur in Africa; ad quem ipse alias scribens*, prouocat eum contra Donatistas, vt illos reprimat. De eodem quoque Celere habetur mentio in epistola E[b] Augustini ad Marcellinum. Reperitur & Celer postea gessisse Proconsulatum in Africa sub Consulatu Felicis & Tauri. His igitur, quæ ad Antonij causam spectabant, enarratis, implorans Augustinus Apostolicæ sedis auxilium sic pergit: QVID DE ANTONIO DECRETVM. *mutanda*

*Aug. epist. 210.

[b] *Aug. epist. 158.*

Sed quid multis moror? Collabora, obsecro, nobiscum, pietate venerabilis domine beatissime, & debita charitate venerande sancte Papa: & iube tibi, quæ directa sunt, omnia recitari. Vide Episcopatum qualiter gesserit: quemadmodum iudicio nostro vsque adeò consenserit communione priuatus, nisi priùs Fussalensibus omnia redderentur: Iam postea citra Acta æstimantibus rebus solidos sepositerit, vt ei communio redderetur. Quam versuta suasione sanctum senem Primatem nostrum, grauissimum virum, vt ei cuncta crederet, quem velut omnimodò inculpatum venerando Papæ Bonifacio commendaret induxerit, & cetera à me quid opus est recoli, cùm memoratus venerabilis senex ad tuam sanctimoniam vniuersa retulerit? In illis autem multiplicibus Gestis, quibus de illo

nóſtrum iudicium continetur, magis deberem vereri, ne tibi minùs ſeuerè quàm oporteret, A
iudicaſſe videamur; niſi ſcirem vos tam propenſos ad miſericordiam, vt non ſolùm nobis,
quia illi pepercimus, verùm etiam ipſi exiſtimetis eſſe parcendum. Sed ille quòd à nobis
ANTONII PETYLIANTIA. aut benignè aut remiſsè factum eſt, in præſcriptionem vertere ac vſurpare conatur. Cla-
mat: Aut in mea cathedra ſedere debui, aut Epiſcopus eſſe non debui. quaſi nunc ſe-
deat niſi in ſua: propter hoc enim loca illa eidem dimiſſa atque permiſſa ſunt, in quibus
prius Epiſcopus erat, ne in aliena cathedra contra ſtatuta Patrum tranſlatus illicitè dice-
retur. Aut verò quiſquam ita eſſe debet ſiue ſeueritatis ſiue lenitatis exactor, vt qui non-
niſi fuerint Epiſcopatus honore priuandi, nullo modo in eis aliquid vindicetur: aut in
quibus aliquid viſum fuerit vindicandum, Epiſcopatus honore priuentur? Exiſtat exemplo,
ipſa ſede Apoſtolica iudicante, vel aliorum iudicata firmante, quoſdam pro culpis quibuſ-
dam nec Epiſcopatus ſpoliatos honore, nec relictos omnimodò impunitos, &c.] hæc Au- B
guſtinus, ſubdens & oſtendens compluribus aliorum exemplis, aliquot Epiſcopos ita in
Africa eſſe punitos, vt tamen honor Epiſcopatus ab eis non fuerit ablatus. His alia addit,
quibus indicat, Antonium ab Africanis Epiſcopis ea ſententia condemnatum prouocaſſe
ad Bonifacium Papam, qui in ea cauſa reſcripſerat pro Antonio, ſi tamen, ſicut ipſe expo-
ſuerat, res ſe haberet.

TIMET EXECVTORES MITTI AVGVSTINVS. Quòd verò vulgo ferretur, affore executores ab Apoſtolica ſede directos in Africam, qui
Antonium in ſedem ſuam reſtituerent: his auditis cùm illi eſſent penitus conſternati, id ne
accideret, idem Auguſtinus Cæleſtinum vehementer rogat his verbis: Non ſinas iſta fieri,
obſecro te per Chriſti ſanguiné, per Apoſtoli Petri memoriam, qui Chriſtianorũ præpoſitos
populorum monuit, ne violenter dominentur inter fratres, &c.] Quid autem ipſe Augu-
ſtinus ſtatuerit animo, ſi peſſimum hominem contingeret in ſedem reſtitui per Romanum C
Pontificem, dolens ita ſubdit: Me ſanè (quod confitendum eſt beatitudini tuæ) in iſto vtro-
rumque periculo tantus timor & mæror excruciat, vt ab officio cogitem gerendi Epiſcopa-
tum abſcedere, ſi per eum, cuius Epiſcopatui per imprudentiam ſuffragatus ſum, vaſtari
Eccleſiam Dei & (quod Deus auertat) etiam cum vaſtantis perditione perire conſpexero.
[a] 1. Cor. 12. Recolens enim quod ait Apoſtolus[a]: Si noſmetipſos iudicaremus, à Domino non iudica-
remur: iudicabo me ipſum, vt parcat mihi qui iudicaturus eſt viuos & mortuos. Si autem &
membra Chriſti, quæ in illa regione ſunt, ab exitiali timore & triſtitia recreaueris, & meam
ſenectutem hac miſericordia iuſtitiæ fueris conſolatus: retribuet tibi & in præſenti & in
futura vita, qui per te nobis in iſta tribulatione ſuccurrit, & qui te in illa ſede conſtituit.]
hactenus Auguſtinus, ſummo (vt vides) animi angore confectus.

CAELESTINVS PAPA ANNVIT AVGVSTINO. Annuiſſe quidem Auguſtino Cæleſtinum Romanum Pontificem, inde certam capimus D
coniecturam, quòd idem Cæleſtinus vehementer ipſum coluit Auguſtinum, & laudibus
mirificè celebrauit (vt ex ipſius Cæleſtini litteris inferiùs dicturi ſumus) eiuſdemque ſcripta
ſarta tecta voluit in Eccleſia eſſe defenſa & cuſtodita. Haud enim par eſt credere, Cæleſti-
num hæc rogantem & enixiùs expetentem Auguſtinum, negando, in vehementiorem
mærorem conicere, quem dilexiſſe, & magno in honore habuiſſe, certum eſt. Quòd inſuper
conſtet poſt hæc perſeueraſſe Auguſtinum ſuæ Hipponenſi Eccleſiæ Epiſcopum præſidere;
æquè manifeſtum indicium eſt, ex animi eius ſententia Cæleſtinum in eadem cauſa reſcri-
pſiſſe. Vidiſti, lector, Eccleſiaſtici iudicij praxim; & ex his, puto, in memoriam reuocaſti quæ
ſuperius dicta ſunt de vſu appellationis ad Romanam Eccleſiam, & ſententia expectari
ſolita ab eadem: vt nihil aduerſus huiuſmodi aliquando obniſi ſint Epiſcopi Africani, ſed
tantùm in eo refragati, quòd miniſtri executores cum apparitura militari mitterentur. E
Sed & hæc interdum, cùm opus eſt, iure ſanctéque fieri, ex eiuſdem Auguſtini ſententia
ſuperiùs eſt demonſtratum. Meminit autem huius epiſtolæ Auguſtini ad Cæleſtinum
[b] Poſſid. in Indic. c. 7. Poſſidius in Indiculo[b].

IOANNES TENTAT AFRICAM. Quod verò ad Ioannis tyranni conatum pertinet: tentaſſe hoc anno iungere ſibi Afri-
cam, cui (vt dictum eſt) Bonifacius præerat, ſed reſtitiſſe illum, Proſper in Chronico ſub hu-
ius anni Conſulibus docet his verbis: Ioannes dum Africam, quam Bonifacius obtinebat,
bello repoſcit, ad defenſionem ſuam infirmior factus eſt.] ob id ſcilicet, quòd milites miſit
in Africam, eam ſibi vendicaturus iure belli prouinciam. Hæc planè etiam duabus breuiori-
bus illis Auguſtini & Bonifacij epiſtolis ſignificantur, quarum prior Auguſtini ad Bonifa-
[c] Aug. epiſt. 4 in append. cium ſic paucis ſcripta ſe habet[c]:

Africæ littus (vt audio) miles attigit tranſmarinus. Sed cuius meriti dux, qui à Catholica
veritate

Universidad de Deusto
Biblioteca

A veritate dissentit? Quid orem (sicut oportet) ignoro. Adest quidem Africæ olim paratum AVGVSTINVS
ab Italia bellum: sed tamen non inuideo, fili carissime, Romaniæ; sed dico quod sentio. Non AD BONI-
dabit, Diuinitate iuuante, Catholicus hæretico terga. Tui cordis intentio dirigatur ad Do- FACIVM.
minum; non militem timebis, non Gothum, non Hunnum.] hactenus ipse, quòd Bonifa-
cius valde pius pugnaturus esset aduersus milites, quos Ioannes tyrannus impius in Africam
miserat. Sed quæ ad hæc Bonifacius[a], audi:

Scio quòd sit tua sanctitas pro mea vita solicita: at quæ aduersus me tyrannus ille ordi- [a] Apud Aug. epist. 5. in append.
nauerit ac disponat, antequam tuum sacerdotium scriberet, noui. Obuiamus, ad mortem
vltro tendentibus, quos nostræ victoriæ (vt credimus) faciet Christus addictos. Sed si erga BONIFACIVS
me meosque omnes aliud voluerit ordinare Diuinitas: precare vt animam liberet Deus, AD AVGV-
& dabitur competens aduersario secunda vice responsio. In pugna enim vtriusque desæuit STINVM.
B furor, sed Deus inspiciet causas. Igitur ora, vt dixi, & vincet vna Trinitas nobis] hæc Bonifa-
cius dux exercitus, cùm renuisset expetitam à tyranno Africæ deditionem.

Inter hæc autem aduersus eumdem Ioannem tyrannum Theodosius Imperator mittit ARDABV-
exercitum in Occidentem, sub duce selectissimo Ardaburio, sed, Deo sic disponente, ne RIVS DVX
militum viribus, vel prudentiæ ducis, sed diuinæ potentiæ adscriberetur tyranni extinc- A TYRAN-
tio, factum est, vt res longè diuersum ab optato atque sperato finem fuerit consecuta. NO CAPTVS.
Narrat rem paucis Socrates istis verbis[b]: Ardaburius cùm Salonas venisset, transmisit in [b] Socrat. li. 7.
Aquileiam; ventoque aduerso flante, in manus tyranni delatus est. Qui, illo comprehen- c. 23.
so, spem concepit, Theodosium necessitate compulsum fore, modò Ardaburium ducem
suum saluum vellet, vt ipsum crearet, declararetque Imperatorem. His auditis, & Theo-
dosius, & exercitus etiam contra tyrannum missus, anxio & solicito animo fuit, ne quid
C mali Ardaburius à tyranno perpeteretur.] hæc Socrates. Quomodo autem, misso Aspare
filio Ardaburij, & pater eius est liberatus, & tyrannus extinctus, dicemus suo tempore an-
no sequenti.

Quod ad res pertinet Orientalis Ecclesiæ: Theodoretus, quem anno superiori creatum[c] [c] Theodoret. epist. ad Leont.
diximus Episcopum Cyri ciuitatis, octingentas (vt ipse testatur[c]) sub se parœcias habentis, THEODORE-
cùm regionem illam Marciontis hæreticis confertam videret, ad eos ab errore liberandos TVS LABO-
primum omnium adiecit animum, sicque (vt ex ipsius litteris[d] patet) plusquam decem mil- RAT ADVER-
lia ipsorum ad Ecclesiam Catholicam conuertit: cùm vel vnum ex eis ipsum esse lucratum, SVS MAR-
quasi miraculum videri poterat: nam facilius est inuenire Marcionitam à Gentilibus olim CIONITAS.
occidi, quàm à Christianis Ecclesiæ redditum. Hoc planè munere persuasum habeo eum- [d] Theodoret.
dem Theodoretum adeò sibi Deum conciliasse, vt licet in castris Nestorianorum aliquando epist. 146.
D militauerit, demum in Ecclesiam, desertor factus impietatis, redierit, atque sancto fine quie-
uerit. Sed age iam aliquid ex certaminibus eius aduersus Marcionitas ab eo editis referamus, ex quo reliqua plura eius certamina, quæ nos latent, cogitatione saltem assequi possu-
mus. Ipse enim in Historia sanctorum Patrum, cùm res præclarè gestas à S. Iacobo anacho-
reta memoriæ prodidit, hæc de his habet[e]:

Execrandus Marcio multas spinas impietatis seminauit in regione vrbis Cyri. Eas cùm [e] Theodoret. hist. sanct. Pa-
conarer euellere radicitus, omnem laborem subibam, & omnibus machinis assiduè vtebar. trum c. 21.
Qui autem mea fruebantur cultura, cùm me eo nomine deberent[f] diligere, detrahebant [f] psal. 108.
mihi: ego autem orabam, & reddebant mala pro bonis & odium pro dilectione mea: &
magicis vtentes præstigiis, & malignorum freti ope dæmonum, conabantur bellum gerere,
quod sub visum non caderet. Et noctu venit quidam dæmon exitialis, clamans, & linguâ DIABOLVS
E vtens Syriaca: Cur (inquiens) tu bellum geris cum Marcione? Cur hanc pugnam aduersus AEGRE
eum suscipis? Quanam is te vmquam affecit molestia? Desine belligerare: desiste à maleuo- FERT TVR-
lentia: aut disces experientia, quantum bonum sit quies. Scias quòd te iam pridem confo- BARI HAE-
dissem, nisi chorum martyrum te custodientem vidissem cum Iacobo. Hæc ego audiui, & RETICOS.
dixi cuidam ex familiaribus, qui prope me dormiebat: Audis (inquam) quæ dicuntur? ille
verò: Omnia (inquit) audiui: & cùm vellem surgere & respicere, & scire quis loqueretur, tua
causa quieui, quia te putarem quiescere. Ambo itaque surgentes, respeximus, neque vllum
qui moueretur, vidimus, nec qui loqueretur audiuimus. Illa verba alij quoque, qui nobiscũ
habitabant, audiuerunt. Intellexi igitur, quòd martyrum quidẽm chorum diceret lecythum
olei martyrum, qui cum a multis martyribus collectam haberet benedictionem, pendebat
in meo lecto. Sub meo autem capite erat magni Iacobi vetus amictus, qui quouis clausiro
adamantino fuit mihi validior.

Quinetiam cùm eorumdem Marcionitarum maximum vicum essem ingressurus, deinde A
multa essent intermedia, quæ mihi prohibebant exitum: misi ad meum Isaiam, rogans vt
diuinum consequerer auxilium. Ille verò: Esto (inquit) bono animo. Soluta sunt omnia
illa impedimenta instar telæ aranearum: idque noctu me docuit Dominus, non in somno
VISIO DE CONVERSIONE MARCIONITARVM. obumbrans, sed re vera ostendens. Vidi enim (aiebat) cùm incepissem hymnodiam, in illa
parte, in qua illa loca sita sunt, serpentem quemdam ignis speciem præseferentem, qui
ab Occidente reptabat in Orientem, & ferebatur per medium aërem. Cùm orationes au-
tem tres peregissem, rursum vidi inflexum & orbiculatam ostendentem figuram, & eius
caudam capiti coniunctam. Cùm rursus autem octo orationes absoluissem, aspexi eum in
duas partes dissectum, & in fumum resolutum. Hæc ipse Iacobus quidem præuidit: nos
autem vidimus exitum, qui consentit eius prædictioni. Manè enim mali auctoris dæmonis
imperio parentes, qui olim quidem erant sectæ Marcionis, nunc autem sunt classis Apo- B
stolicæ, ab Occidente profecti, nudos nobis enses ostendebant. Hora autem diei tertia si-
mul coacti, curam gerebant suæ solùm custodiæ, sicut serpens qui cauda caput suum con-
texit. Octaua autem dispersi dederunt nobis locum ingrediendi in vicum. Statim autem
inuenimus serpentem factum ex æris materia, qui ab his adorabatur. Cùm enim aduersus
opificem & vniuersorum creatorem bellum apertè susceptissent, execrandum serpentem,
tamquam illius hostem, colere intendebant. Talia ego beneficia à mihi venerando capite
sum consecutus.

Quoniam autem diuinarum reuelationum narrationem ingressa est oratio: age narrabo
quæ audiui ab illa lingua ab omni mendacio aliena. Narrabat non vlla gloriæ inductus cu-
piditate (fuit enim diuina anima illa ab eo vitio remotissima) sed cùm illum quidam vsus
cogebat dicere quæ volebat celare. Supplex ab eo contendebam, vt oraret Deum vniuerso- C
rum, vt redderet mihi segetem mundam à zizaniis, & à seminibus hæreticis eam omnino
liberaret: me enim valde angebat abominandi Marcionis error, qui plurimum inualuerat.
RELIQVIAE SANCTORVM PROPICVAE. Dixit itaque ad me oratus: Nec me, nec vllo alio tibi opus est ad Deum interceſſore. Habes
enim Ioannem illum insignem, Verbi vocem, Domini præcursorem, has pro te preces assi-
duò offerentem. Cùm autem ego dicerem, me & eius credere orationibus, & aliorum
sanctorum Apostolorum & Prophetarum, quorum ad nos nuper delatæ sunt reliquiæ:
Esto (inquit) bono animo. Habes Ioannem Baptistam. Sed nec eum sic passus sum silere:
sed multò magis vrgebam, interrogans, & scire desiderans, cur eius potiùs meminisset. Ille
autem: Vellem (inquit) amplecti & deosculari eius amabiles reliquias. Cùm autem dixis-
sem: Non afferam eas, nisi pollicitus fueris te ea dicturum quæ videris: atque ipse quidem
est pollicitus. Ego verò postridie attuli ea quæ desiderabat: & cùm omnes iussisset abscede- D
re, hæc mihi soli narrauit:

Quando hos (inquit) ciuitatis patronos, qui à Phœnicia venerant & Palæstina, cum
Dauidica excepisti chorea: venit mihi in mentem cogitare, num hæ essent illius insignis
Ioannis reliquiæ, & non alterius martyris qui eius esset nominis. Post vnum ergo diem ego
quidem stabam ad hymnos decantandos: video autem quemdam candida veste indutum,
atque dicentem: Frater Iacobe, cur nobis aduenientibus non venisti obuiam? Cùm au-
tem ego rogarem, quisnam esset: respondit, dicens: Qui à Phœnicia & Palæstina nu-
per venimus; & cùm prompto & alacri animo nos omnes excepissent & pastor & populus &
ciues & rustici, tu solus eorum honoris non fuisti particeps. Innuebat autem eam quæ fuerat
dubitationem. Ad hæc ergo dicit se dixisse: Absentibus & vobis & aliis, & vos honoro, &
adoro Deum vniuersorum. Rursus autem die sequenti, eodem tempore, cùm ille ipse ap- E
IOANNIS BAPTISTAE APPARITIO paruisset: Vides (inquit) frater Iacobe eum illic stantem, cuius quidem vestis est colore
niui similis: est autem propè illum positus ignis clibanus. Cùm autem ego illuc oculos
conuertissem, & illum esse Ioannem Baptistam coniecissem; nam & vestitu erat indutus,
& manum habebat vt baptizans: is est (inquit) quem tu coniecisti. Quinetiam (inquit Ia-
cobus) cum tu aliquando noctu ad primum vicum ad seditiosos, eos docturus abires, &
vt ego maiori & vehementiori studio Deo offerrem orationem mandasses: tota nocte vigi-
laui, rogans Dominum. Deinde audiui vocem dicentem: Ne timeas, ô Iacobe: Magnus
enim Ioannes Baptista tota nocte orat Deum vniuersorum. Facta enim fuisset magna
cædes, nisi illius intercessione extincta fuisset diaboli audacia. Hæc cum mihi narrasset,
præcepit vt ego solus scirem, & ne alios assumerem conscios. Ego autem vtilitatis gratia non
solùm multis narraui, sed etiam mando scriptis.] hactenus de his Theodoretus, acceptam

ferens

A ferens conuersionem Marcionitarum S. Ioannis Baptistæ precibus, & Iacobi anachoretæ apud Deum pro ea causa legatione fungentis.

Porrò non solùm cum Marcionitis fuit Theodoreto confligendum, sed cum alijs quoque hæreticis suam ipsius Ecclesiam labefactantibus, de quibus ipse ad Nomum Consularem hæc habet[a]: Vicos octo Marcionis hæresi laborantes vna cum vicinis locis ad veritatis agnitionem libenti animo duxi: alium præterea vicum Eunomianorum plenum, & alium Arianorum in lucem veritatis accedere procuraui: & diuina ope, ne vnum quidem apud nos extat hæreticorum zizanium, aut germen. Nec ista sine periculo feci, sed sanguinem sæpius effudi meum, sæpe etiam ab ipsis lapidatus fui, & sæpe ad inferorum & mortis portas perueni. Sed iam insipiens factus sum, dum glorior: hæc autem ex necessitate, non autem ex animo à me dicta sunt. hoc etiam beatissimus Paulus facere aliquando B coactus est.] hæc quidem ipse, cùm grauissimarum procellarum impetu quateretur, prodere compulsus est, vt suo loco dicemus. Rursus verò idem ipse eadem permotus occasione, in epistola quam scripsit ad Cultores vitæ monasticæ hæc de iisdem[b]: Ego verò lugeo & suspiro, quòd eas quas paulo antè illis qui labe Marcionis erant infecti, attuli demonstrationes, ex quibus plures quàm decem millia, diuina gratia & opere, ad sanctissimum duxi baptismum, easdem nunc illis qui habiti sunt nobiscum Fideles, ob eam quæ orta est infirmitas & hæresis, iterum afferre me cogit] in testimonium scilicet bene administratæ Ecclesiæ. Porrò ex hoc numero decem millium Marcionitarum ad Deum conuersorum, restituendus est textus eiusdem Theodoreti in epistola ad S. Leonem Papam, vbi legitur mille, loco decem millium. Sed de Theodoreti rebus gestis, cœptis anno superiori ipso Episcopatus sui exordio, in his quæ spectant ad Marcionitarum conuersionem, modò satis. C Illud verò nunc non prætereundum, ipsius quoque testificatione exploratum haberi, tempore Theodoti, & eius qui ante eum præfuit Ecclesiæ Antiochenæ, & qui postea, immo & postquam Ioanni subrogatus est Dominus Episcopus, ipsum Theodoretum perseuerasse Antiochiæ docere populum. testatur id quidem ipse in epistola[c] ad Dioscorum Episcopum Alexandrinum.

[a] *Theodoret. epist. 81.*

LABORES THEODORETI ADVERSVS HAERETICOS.

[b] *Theodoret. epist. 146.*

THEODORETVS DOCET ANTIOCHIAE.

[c] *Theodoret. epist. 83.*

D SEquens annus Domini quadringentesimus vigesimusquintus, Consulibus Theodosio Aug. vndecies & Valentiniano Cæsare eius consobrino, Occidentali Imperio felix illuxit: cùm, extincto Ioanne tyranno, reddita pace, ipse Valentinianus à Theodosio Augustus est appellatus, vt S. Prosper[d], Socrates[e] & Marcellinus[f] testantur. Id autem hoc anno contigisse, die verò decimo Kalendas Nouembris, idem Socrates tradit: qui addit, venientem ipsum Valentinianum Constantinopolim, ægritudine detentum fuisse Thessalonicæ, acceptisseque ibi per Helionem Patricium à Theodosio Imperij coronam. Verùm hæc de morbo euenisse anno superiori, ex eo redditur exploratum, dum liquet hoc ipso anno eumdem Valentinianum Augustum mense Iulij fuisse Aquileiæ, vti rescripta ab eo ibi data declarant, de quibus agemus inferiùs.

VALENTINIANVS AVGVSTVS,

[d] *Prosp. in Chron.*

[e] *Socrat. lib. 7. cap. 24.*

[f] *Marcellin. in Chron.*

[g] *Socrat. li. 7. c. 25.*

Sed quomodo se habuerit Ioannis tyranni exitium, à Socrate[h] descriptum ponamus: E Aspar (inquit) filius Ardaburij, cùm & patrem à tyranno comprehensum, & infinitas barbarorum copias ad auxilia tyranno ferenda accessisse, certior factus esset, omnino incertus animi erat, quid ageret. Itaque preces pij Imperatoris illo tempore rursum plurimum momenti habuisse, constabat. Nam Angelus Dei in habitu & forma pastoris ducem itineris Aspari se præbuit, & per stagnum Rauennæ adiacens (in ea namque ciuitate tyrannus commoratus, ducem Ardaburium tenuit) copias eius deduxit, qua via nemo vmquam iter fecisse commemoratur. Deus igitur, qua transiri non poterat, transitum Aspari patefecit. Illo tum copijs per stagnum, cuius aqua diuina ope penitus exhausta fuit, traductis, portas ciuitatis, quas apertas offendit, ingressus, tyrannum opprimit.

[h] *Socrat. lib. 7. c. 23.*

DIVINA VIRTVTE SVPERATVR IOANNES ET OCCIDITVR.

Quo tempore etiam Imperator sanctissimus (cui ludos Circenses peragenti significatum est, tyrannum è medio sublatum esse) suam eximiam erga Deum pietatem perspicuè declarauit. Sic enim populum affatur: Relictis his oblectamentis, hæc potiùs (si videtur)

detur) nos referamus, & ad ecclesiam profecti preces Deo, quibus illi pro tyranno ipsius manu occiso agamus gratias, piè fundamus. Quæ cùm dixisset, non modò spectaculis finis impositus fuit; verùm etiam omnibus illis neglectis, per medium Circum, vna voce gratiarum actionem pariter cum Imperatore decantantes, iuerunt, rectaq; ad ecclesiam Dei contenderunt.] hæc Socrates: qui cautè quidem atque prudenter facta hæc non Asparis ducis virtuti, sed Imperatoris religioni esse accepta ferenda, docet. Etenim constat, tum Ardaburium, tum Asparem eius filium militiæ magistros secta fuisse Arianos, de quibus inferiùs pluribus dicendum erit. Hic finis tyranni, qui Imperij sui primordia ab imminutione Ecclesiæ iurium est auspicatus. Vides, quomodo Spiritu Dei flante, bulla tumens repentè disrupta est. A

PIETAS THEODOSII IN GRATIARVM ACTIONE.

At non hic finis belli. siquidem post extinctum Ioannem tyrannum, confligendum etiam fuit cum Aetio fortissimo duce, sub se habente sexaginta millia barbarorum, quos fuisse Hunnos, Prosper affirmat. Sed pugnatum est, & vtrinque cæde peracta, sic res inter eos compositæ sunt, vt Aetius auctus Comitatus dignitate, ab Imperatore reciperetur; Hunni verò auro donati, ad propria remitterentur. Sic igitur Dei ope factum est, vt maximus Orbis motus breui temporis spatio sedatus fuerit, extincto nequissimo Imperij perduelle, & barbaris, qui vocati fuerant in Italiam, absque comprouincialium damno pacificè abire iussis, Galla Placidia Augusta cum Valentiniano filio Augusto in Italia summa pace regnantibus. Quorum quidem felicitatis hoc tempore prægrande cusum aureum numisma hic tibi formis reddendum putauimus, in cuius altera parte Valentinianum Augustum habes, dextera volumẽ (vt creditur) Euangelij, sinistra super globum geminam crucem margaritis ornatam tenentem: altera verò parte intueris ipsam Gallam Placidiam Augustam, dextera erigentem, quæ oppressa à tyranno iacebat, Italiam; sinistra verò gemmatam crucem gestantem, cuius potentia Occidentale Imperium, post Honorij obitum à tyranno præreptum, absque vllo fermè negotio recepisset. B C

[a] *Prosp. in Chron.*

AETIVS POTENS HVNNORVM EXERCITV.

b

b Acceptum à Hieronymo Malitio Canon. S. Mariæ Maioris.

D

Verùm hæc omnia (vt dictum est) prisci omnes historici Theodosij pietati tribuerunt, qui ob Catholicæ religionis patrocinium tot tantaq́ue à Deo beneficia consequi meruit, dum piis sanctisq́ue operibus diuinum sibi numen conciliauit, vt ipsius exordio exortæ tyrannidis ante annum superiorem abundè satis diximus: quibus planè iungenda sunt, quæ idem Theodosius Imperator, huius quoque anni exordio, ac deinceps pro Christiana religione decreta sanciuit; vnde & ad prospera cuncta gerenda Diuinitatem reddidit sibi propitiam. Mense enim Februarij, ipsis Kalendis, ad Asclepiadotum PP. ita scripsit de sacris festis diebus religiosè sancteq́ue absque spectaculorum impuritate seruandis[c]: E

[c] *l. 5. de spect. Cod. Theod.*

THEODOSII SANCTIO DE FESTIS DIEBVS.

Dominico, qui septimanæ totius primus est dies, & Natale, atque Epiphaniorum Christi, Paschæ, & in Quinquagesimæ diebus, quàdiu cęlestis lumen lauacri imitantia nouam sancti baptismi lucem vestimenta testantur; quo tẽpore & memoratio Apostolicæ passionis totius Christianitatis magistræ à cunctis ritè celebratur: omni Theatrorum atque Circensium voluptate per vniuersas vrbes earumdem populis denegata, totæ Christianorum ac Fidelium mentes Dei cultibus occupentur. Si qui etiam Iudæi impietatis amentia, vel stolido Paganitatis errore & insania detinẽtur: aliud esse supplicationum nouerint tempus, aliud voluptatum. At ne quis existimet in honorem numinis nostri, veluti maiore quodam Imperialis officij necessitate compelli, & nisi diuina religione interrupta, spectaculis operam præstet, subeundã forsitan sibi nostræ serenitatis offensam, si minus circa nos deuotionis ostenderit, quàm

Universidad de Deusto
Biblioteca

A quàm solebat: nemo ambigat, quòd tunc maximè mansuetudini nostræ ab humano genere defertur, cum virtutibus Dei omnipotentis ac meritis vniuersi obsequium Orbis impenditur. Dat. Kalend. Februarij, Constantinopoli, Theodosio A. XI. & Valentiniano Cæs. Conss.] hæc ideirco, quòd in spectaculis coronare solerent imagines Imperatorum, & faustis eas acclamationibus prosequi, quibus quidem ob propensiorem diuinum cultum festis diebus exhibendum, Imperator volens libensq; carere voluit. Qui autem præcipui festi dies essent apud Christianos, & celebriori honore recepti, eadem sanctione significantur.

Sed & Valentinianus pro acceptis adeò insignibus à Deo muneribus, pro gratiarum actione pias valde hoc anno sub iisdem Consulibus edidit sanctiones: adeò vt nihil sibi antiquius fuisse visum fuerit, quàm vt ea quæ Ioannes tyrannus abstulerat, priuilegia Ecclesiis concessa, illibata seruari debere, edita sanctione, cunctis redderet manifestum, ita rescribens
B ad Georgium Proconsulem Africæ[a]:

Priuilegia præteritarum legum, Ecclesiæ, siue clericis delata, seruentur, &c. Dat. prid. Non. Iulij. Aquileiæ, D. N. Theod. Aug. XI. & Valentin. Cæs. Conss. & ad Bassum Comitem Rerum priuatarum idem hæc mense Octobris[b]:

Priuilegia Ecclesiarum omnium, quæ sæculo nostro tyrannus inuiderat, prona deuotione reuocamus: scilicet, vt quicquid à diuis Principibus constitutum est, vel quæ singuli quique Antistites pro causis Ecclesiasticis impetrarant, sub pœna sacrilegij, iugi solidata æternitate seruentur. Clericos etiam, quos indiscretim ad sæculares Iudices debere deduci, infaustus præsumptor edixerat, Episcopali audientiæ reseruamus. Fas enim non est, vt diuini muneris ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio, &c. Dat. VIII. Id. Octobris, Aquileiæ, D. N. Theodosio A. XI. & Valentiniano Cæs. Conss.]

C Vidisti, lector, quæ inuasor Imperij & iurium Ecclesiasticorum violator tyrannus primo ingressu lege sancierit, ob idque tamquam fœnum, quod velociter arescit, quàm citissimè defecisse; nec quicquam ei profuisse centum fermè millia barbarorum in Italiam aduocasse, cùm miser penè solus ab Aspare angelico ductu imparatus offensus capitur, & iugulatur: contra verò de immani tyranno, barbarorum copiis præpotente, imbellem puerulum Valentinianum, instar Dauid, insperatum retulisse triumphum: qui & pro gratiarum actione has, quas legis, affixit vbique locorum de restituenda libertate Ecclesiastica sanctiones.

Quòd insuper tyranni fauore, hæretici atque schismatici, qui antea legibus Honorij religiosissimi Imperatoris compressi erant, iam subleuati, capita cœpissent erigere, palamque vagari, ac Romæ morari: idem Imperator hoc eodem anno, Aquileiæ cùm esset, aduersus
D eosdem eiusmodi promulgauit edictum[c]:

Manichæos, hæreticos, schismaticos, omnemque sectam Catholicis inimicam ab ipso aspectu vrbis Romæ exterminari præcipimus, vt nec præsentiæ criminosorum contagione fœdentur. Circa hos autem maximè vrgenda commotio est, qui prauis suasionibus à venerabilis Papæ sese communione suspendunt, quorum schismate plebs etiam reliqua vitiatur. His, conuentione præmissa, viginti dierum condonauimus inducias: intra quos nisi ad communionis redierint vnitatem, expulsi vsque ad centesimum lapidem, solitudine quam eligunt, macerentur. Dat. VI. Kal. Augusti. Aquil. Theod. A. XI. & Valentin. Cæs. Coss.] Sequéti verò mense de iisdem ad Proconsulem Africæ eiusmodi rescriptum dedit[d]:

Omnes hæreses, omnesque perfidias, omnia schismata, superstitionesque Gentilium, omnes Catholicæ legis inimicos insectamur errores. Si quos verò hæc quoque clementiæ
E nostræ statuta pœna comitetur, & nouerint sacrilegæ superstitionis auctores participes consocios proscriptione plectendos: vt ab errore perfidiæ, si ratione retrahi nequeunt, saltem terrore reuocentur: & vniuerso supplicationum aditu in perpetuum denegato, criminibus debita seueritate plectantur, &c. Dat. prid. Non Augusti. Aquileiæ, D. N. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæs. Conss.] Rursus post duos dies sanctionem edidit aduersus eosdem, cuius hoc est exordium[e]:

Manichæos, hæreticos, siue schismaticos, nisi his emendatio matura subuenerit, &c. Dat. VIII. Id. Augustas, Aquileiæ, D. N. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæs. Conss.] Sed quæ pro gratiarum actione de perceptis beneficiis persoluta sunt Deo à Christianis Principibus munera, eadem ad maiora promerenda ab ipso beneficia ampliorem illis viam aperuere. Accidit enim post hæc, vt præter barbaros illos, qui à Ioanne tyranno vocati sese infuderant in Italiam & ad propria remearant, alij ab eodem solicitati cùm parassent aduentum,

audita

[a] l. 46. de Episc. & cler. Cod. Theod. IVRA ECCLESIASTICA RESTITVTA.

[b] l. 47. C. eod.

[c] l. 62. de hæret. C. Theod. QVID VALENTIN. ADVERSVS HAERETICOS.

[d] l. 63. C. eod.

[e] l. 64. de hæret. C. Theod. BARBARI IN THEODOSIVM CONSPIRANTES A DEO PVNITI.

audita morte ipsius, haud continere se valuerint, sed in Romani Imperij fines grassati fuerint: quomodo autem Deus absque armis omnes illos consumpserit, desuper fulmina iacu- A
[a] Socrat. lib. 7 c. 41. latus in hostes, Socrates describit, cùm mansuetudinem prædicat Theodosij istis verbis[a]: Sicut libro Numerorum de Moyse loquitur diuina Scriptura: Erat Moyses vir mitissimus super omnes homines qui morãtur in terra: idem ipsum de Theodosio Imperatore iam dici potest. Propter quam quidem mansuetudinem Deus hostes illius sine prœliorũ certaminibus subiugauit: sicut cùm trophæa contra Ioannem tyrannum statuta, tum clades barbarorum quæ pòst consecuta est, euidenter ostendunt. Nam Deus talia beneficia in hunc sanctissimum Imperatorem contulit, qualia in eos qui olim iustitiam in vita diligenter colebant, contulerat. Atque certè non assentandi studio compulsus hæc scribo; sed re vera ita se habere, omnibus deinceps perspicuum declarabo.

[b] Socrat. lib. 7 c. 42. Post[b] tyranni necem, barbari quos ille ad auxilium sibi contra Romanos ferendum ac- B
cersiuerat, in fines Imperij Romani incursionem facere constituerunt. Quo audito, Imperator, vti solebat, istarum rerum curam Deo commendauit: atque precibus se totum dedens, breui, quod in optatis erat, est consecutus. Quibus autem cladibus barbari opprimerentur, non incommodum est hoc loco recensere. Primùm illorum dux, nomine Cughas, fulminis ictu interiit: deinde pestis subsecuta, maximam partem hominum qui ei parebant, è medio sustulit. Neque hoc satis esse videbatur, sed ignis etiam de cælo delapsus, complures eorum qui supererant, absumpsit. Quæ res barbarorum animis maximum iniecit timorem, non tam propterea quòd contra bellicosam Romanorum gentem arma ferre ausi fuissent, quàm quòd Romanos à Deo præpotenti adiutos animaduerterent. Eo tempore Proclus Episcopus prophetiam quamdam ex Ezechiele petitam in
DVX BARBARORVM FVLMINE ICTVS.
ecclesia docuit, eamque præclarè ad salutem iam tum à Deo Romanis datam, non sine ma- C
[c] Ezech. 38. xima omnium commendatione accommodauit. Prophetia autem hæc est[c]: Tu fili hominis vaticinare super Gog principem Rhos, Misoch, & Thobel. Iudicabo eum morte & sanguine & pluuia inundanti & lapidibus grandinis, & ignem & sulphur pluam super eum, & super omnes qui sunt cum eo, & in gentes multas cum eo: & magnificabor & glorificabor, & notus ero in oculis multarum gentium, & scient quia ego sum Dominus. Hac de causa Proclus (vt dixi) maximam consecutus est laudem.] hactenus Socrates, quòd prudenter appositeque Gog nomen ex rerum euentis Cughæ barbarorum duci Proclus accommodasset.

Sed hic aduerte, ne ex tempore sedis Procli Episcopi Constantinopolitani, hæc sub eodem iam Episcopo accidisse putes; quem post abhinc fermè decennium sedere cœpisse, eiusdem Socratis assertione certissimum est: nulla enim ratio patitur, vt cùm hæc ipse eue- D
nisse tradat, mox post extinctum tyrannum Ioannem de gentibus ab eo vocatis & inuitatis ad cladem Imperij, & iam loco motis, post nouem annos facta fuerint, & nonnisi ad illud tempus illi fines attigerint Romanorum. Sed de Proclo sic illa intelligenda scito, quod cùm adhuc presbyter illa perorasset in ecclesia coram populo (vt assolet in panegyricis) pro concione laudans Theodosium, res ab eo gestas omnes retexens, ea de Cugha & aliis barbaris diuinitus extinctis narratione opportuna fuerit prosecutus.

Porrò quem Socrates Cugham appellat, Theodoretus eamdem narrans historiam Rhoilam nominat, dum eamdem rem gestam (ne diuersam putes) sic refert, gratias Theodosio
[d] Theodoret. lib. 5. c. 36. diuinitus impertitas recensens[d]: Cum Rhoilas dux Schytharum, qui Nomadæ dicuntur, traiecto Istro, cum ingentibus copiis Thraciam populari & prædas agere inciperet; ac Constantinopolim vrbem primariam obsessurum, & momento temporis capturum, atque adeò E
solo æquaturum minaretur: Deus fulminum iactu & facibus cælitus demissis cùm illum combussit, tum vniuersum exercitum penitus absumpsit.] hæc Theodoretus, eadẽ quoque
[e] Niceph. lib. 14. c. 4. Nicephorus[e]. At licet diuersitas in nomine sit (accidere namque solet eumdem hominem sæpe diuersis nominibus nominari) rem tamen non diuersam, sed eam probè testatam vnam eamdemque fuisse, nulla potest esse dubitatio, cùm iidem in eamdem sententiam conueniant, remque narrent & posteris tradant, quæ suis temporibus accidisset.

Theodoretus igitur vnà cũ Socrate laudibus celebrans Theodosij Imp. mansuetudinem & pium erga Deum cultum, quorum causa tot tantaque à Deo beneficia est consecutus, vt tyrannos & barbaros in Romanum Imperium grassantes absque suorum sanguinis effusione compresserit; ne rem verbis tantùm agere videretur, factis eam ipsam confirmans, narrate à nobis de Rege barbarorum cum suis fulmine extinctis historiæ ista perpetua memoria digna

Universidad de Deusto
Biblioteca

A digna præmisit[a]: Quamquam (inquit) iste Imperator multis aliis virtutibus eximiè decoratus erat, clementia tamen, vel maximè mansuetudine, animi tranquillitate; quæ nullis procellis agitari poterat, fide denique sincera & spectata excelluit: cuius rei certissimum argumentum ostendam. [a] Theodoret. lib. 5. c. 36.

Vir quidam vitam excolens monasticam, animo paulo audaciore præditus, ad Imperatorem rei cuiusdam petendæ gratia accedit. Quod cùm sæpius fecisset, Imperatori Ecclesiastica interdicit communione; vinculoque Ecclesiæ ei iniecto, decedit. Imperator autem fide cum primis excellens, ad Palatium veniens, cùm tempus instaret conuiuij, & omnes conuiuæ adessent, dixit se non priùs capturum cibum, quàm Ecclesiæ vinculo solueretur. Proinde vnum ex familiarissimis ad Episcopum mittit, vt potestatem faciat ei, qui ipsum ligauerat, vinculo soluendi. Cùm autem Episcopus respondisset, non debere cuB iusquam vinculum admittere, significassetque eum solutum esse: non tamen solutione illa contentus fuit, donec ille qui eum ligauerat, magno cum labore conquisitus, communioni illum restituisset. huiusmodi erat Imperatoris erga leges diuinas fides.] hæc Theodoretus, itemque Nicephorus[b], & alij: illud fortasse ex institutione sanctæ sororis Theodosius mente versans de seruis Dei dictum[c]: Qui benedixerit tibi, benedictus erit: & qui maledixerit, erit maledictus.] THEODOSII ADMIRANDA ERGA RELIGIONEM MEMORIA VANTIA. [b] Nicephor. lib. 14. c. 4. [c] Num. 24.

Sed tantam animi Theodosij cum religione dimissionem aliquis nimium prudens scrupulositatē seu superstitionem dixerit, & fortasse damnarit: verum scias eam odoratum esse Deum (vt verbis diuinæ Scripturæ vtar) in odorem suauitatis: quod palàm omnibus fecit, dum religionis eius intuitu præstitit, quæ omnem humanum captum excederent, rependēs & remunerans opus illud mensura conferta, coagitata, & supereffluente, dum absque armis C immanissimos fortissimosque barbaros debellauit, vt (sicut suo cantico occinuit Debora[d]) de cælo pugnatum sit contra eos. Cùm è contrà videre sæpè contigerit, Christianos Principes parui facientes censuras Ecclesiæ, & Ecclesiastica iura calcantes, robustissimos licet pararint exercitus, atque classibus mare replerint, aduersante illis Deo, omnium iacturam fecisse, non hostibus tantùm pugnantibus, sed ipsis etiam elementis in vltionem violatæ religionis exurgentibus, & sacrarum legum contemptum ac Dei ministrorum oppressionem vlciscentibus. Vtinam & sæculum nostrum istiusmodi careret exemplis. Sed ad Theodosium rursum recurrat oratio, de quo in Vitis Patrum ista scribuntur[e]: [d] Iudic. 5.

Manebat quidam monachus Ægyptius in suburbano Constantinopolitanæ ciuitatis: & dum transiret Theodosius Iunior Imperator per illam viam, reliquit omnes qui in obsequio eius erant, & venit solus in cellam eius, & pulsans ad ostium monachi, aperuit ei monachus. D Videns autem eum, cognouit quia Imperator esset, sic tamen suscepit eum, tamquam vnum ex officio militantium. Cùm ergo introisset, fecerunt orationem, & sederunt. Cœpit autem eum interrogare Imperator dicens, quomodo sint Patres in Ægypto. Et ille: Orant pro salute nostra omnes. Imperator autem circumspiciebat in cella eius, si quid haberet, & nihil ibi vidit, nisi paruam sportulam habentem modicum panis, & lagenam aquæ. Et dixit ei monachus: Gusta modicum. & infudit ei panem, & misit oleum & sal, & manducauit; & dedit ei aquam bibere. Dixit autem ei Imperator: Scis quis sim ego? Et ille dixit ei: Deus te scit, quis sis. Tunc dixit ei: Ego sum Theodosius Imperator. Ille autem statim adorauit, salutans eum humiliter. Et dixit Imperator: Beati estis vos monachi, qui securam vitam habetis, & non cogitatis de hoc sæculo. Veritatem dico vobis: quia licet in Imperio natus sim, numquam tamen delectatus sum, sicut hodie pane & aqua: satis enim & libenter comedi. E Et cœpit ex tunc honorare eum Imperator. Senex autem egrediens fugit, & iterum venit in Ægyptum.] hactenus ibi. atque de Theodosio satis. [e] Vit. Patr. part. 2. c. 14. de humilitate. THEODOSIVS CONVENIT ANACHORETAM.

Hoc eodem anno Atticus Constantinopolitanus Episcopus, cùm ageret in Episcopatu annos viginti vnum, sexto Idus Octobris ex hac vita migrauit. hæc Socrates[f]. Vacauit Episcopatus vsque ad pridie Kalendas Martij, quibus ordinatus est Sisinnius[g]. Laudatur à Socrate Atticus, quòd nomen Ioannis Chrysostomi in Ecclesia recitari voluerit. sed id factum est (vt suo loco diximus) præcipiente, immo cogente Innocentio Romano Pontifice. Laudatur & à Cyrillo Alexandrino in epistolis ab eo scriptis contra Nestorium, quòd insignis esset Orthodoxiæ; quo nomine etiam à Cælestino Romano Pontifice prædicatur in suis epistolis, vt in ea quam ad Nestorium scripsit, vbi eiusmodi eum extollit elogio: Rexit (inquit) sanctæ memoriæ Atticus Christianum populum prædecessoris (*nempe Ioannis Chrysostomi*) exemplo, & sacrilegos persecutus est errores hæreticorum.] hæc ipse. Inter alias verò ATTICI EPISCOPI CONSTANTINOP. OBITVS. [f] Socrat. lib. 7. cap. 25. [g] Ibid. c. 26.

[a] Socrat. eod. lib. 7. c. 15. res ab Attico laudabiliter gestas, recitat Socrates [a] Sabbatianis schismaticis vetuisse, ne ipsorum auctorem Sabbatium defunctum colerent vt sanctum, sublato eius opera clàculò Sabbatij corpore è sepultura. A

Sed & in eo Atticus maiore laude dignus habitus est, quòd Pelagianorum legationem confutauit atque reiecit: quod egregium facinus S. Prosper [b] his prædicat versibus:

[b] Prosp. carm. de Ingratis. PELAGIANI AB ATTICO PROPVLSATI.

Quid loquar & curam, magna quam gessit in vrbe
Constantinopoli, docto bonus ore sacerdos
Atticus, antiqua legatos hæreticorum
Confutando fide? De qua tunc impia corda
Quamuis se obducto tegerent velamine formæ
Iudicij, & tacitæ tulerint tormenta repulsæ.]

[c] Aug. contra Iul. lib. 3. c. 1. Sed & S. Augustinus [c], dum agens contra Iulianum, affirmet Pelagianam hæresim fuisse damnatam Constantinopoli, Attici Episcopi præconia celebrauit. testatur hoc ipsum etiam Cælestinus Papa in epistola ad Nestorium [d]. Quoto autem anno Attici sedis hæc facta sint, cùm haud satis exploratum haberi possit; hic ad finem eius vitæ quasi ornamentum sepulchrale apposuisse, sat est. B

[d] Celest. epist. 5.

Prædicatur à Socrate itidem Attici erga pauperes munificentia: idemque recitat eiusdem epistolam perbreuem ad Calliopium Ecclesiæ Nicænæ presbyterum, cùm ei dedit aureos erogandos in pauperes: qua præcepit, illorum pauperum habendam esse potissimum rationem, qui mendicare erubescunt; addens, nec ab accipiendo egentes esse excludendos hæreticos, cùm videlicet opus habent naturæ necessariis. sic enim se habet:

EPISTOLA ATTICI AD CALLIOPIVM.

Calliopio Atticus in Domino salutem.

Certior quidem factus sum, infinitos in vestra vrbe fame opprimi, piorumque egere eleëmosyna. Cùm infinitos dico, intelligo multitudinem, cuius certum numerum ostendere nequeo. Quoniam igitur numerum pecuniæ ipse ab eo accepi, qui diuitias largè & quasi plena manu iis, qui eas probè administrant, suppeditat: vsuque venit, vt nonnulli egestate premantur, quo alij qui opes habent, easque istis minimè largiuntur, penitus explorati sint: tu frater carissime, istos trecentos aureos à me accipe, eosque in pauperes, vti volueris, impende. velis autem in eos conferre, non qui ventris causa quasi mercaturam per totum vitæ tempus mendicando exercent, sed qui mendicare erubescunt. Neque in hac officij parte vllam sectæ vel religionis cuiusquam rationem ducas; neque porrò respectum ad eos, qui à nobis in fide sententia dissentiunt, habeas: sed in illud vnum incumbas, vt qui fame cruciantur, eos alimentis subleues.] hactenus Attici epistola. Quòd autè in erogandis eleemosynis nullam vult haberi rationem cuiusuis sectæ hæreticorum, sed omnibus tribui indigentibus: accipe quæ de his accuratiùs S. Gregorius scribat in epistola ad Ioannem Episcopum Rauennatem [e]: De hoc quòd dicitis incensæ ciuitati Seueri schismatici eleemosynam esse mittendam: idcirco vestra fraternitas sentit, quia quæ contra nos in Palatium præmia mittat, ignorat. Quæ etsi non transmitteret, nobis considerandum fuit, quia misericordia priùs Fidelibus & postea Ecclesiæ hostibus est facienda. Iuxta quippe est ciuitas Phanum, in qua multi captiui sunt, ad quam ego iam transacto anno transmittere volui, sed inter hostes medios non præsumpsi.] hæc Gregorius de his quæ ad Attici spectant epistolam. C D

[e] Greg. lib. 2. epist. 51.

Porrò eidem Attico tantum tribuit Socrates, vt diem obitus sui præuidisse ac prædixisse affirmet. Atque de Attico hactenus. Contigit autem post eius mortem sedem Constantinopolitanam vacasse vsque ad annum sequentem. Agemus suo tempore de eo qui in locum ipsius substitutus est Sisinnius pridie Kalendas Martij.

Hoc eodem anno Theodosius Imperator adiecit animum, vt gymnasium litterarium Constantinopoli in meliorem formam restitueret. vetuitque in primis, neminem publicè docere, alióve in loco scholas litterarias aperire, quàm qui probati essent, & ad hoc ipsum munus delecti; eosdemque in Capitolij auditoriis profiteri debere. Locus iste instar veteris Romæ à Constantino Constantinopoli erectus fuit, & Capitolij nomine (vt suo loco dictum est) insignitus, rei litterariæ exercendæ adscriptus. Porrò profitentium numerum edita sanctione ita voluit definitum [f]: Habeat (inquit) auditorium specialiter nostrum, in his primum quos Romanæ eloquentiæ doctrina commendat, Oratores quidem tres numero, decem verò Grammaticos. In his etiam qui facundia Græcitatis pollere noscuntur, quinque numero sint Sophistæ, & Grammatici æquè decem. Et quoniam non his artibus tantùm adolescentiam generosam optamus institui, profundioris quoque scientiæ E

[f] l. 3. de stud. lib. Cod. Theod. QVI D THEOD. DE PROFESSORIBVS LITTERARVM.

atque

A atque doctrinæ memoratis magistris sociamus auctores. Vnum igitur adiungi ceteris volumus, qui Philosophiæ arcana rimetur, duos quoque qui Iuris ac legum formulas pandant. Itavt vnicuique loca specialiter deputata assignari faciat tua sublimitas, ne discipuli sibi inuicem possint obstrepere,&c.] hæc quidem hoc anno, tertio Kalendas Martij. Idibus verò eiusdem mẽsis alia rursum edita sanctione[a], eos qui diutiùs in eadem functione meruissent, Comitiuæ ordinis primi dignitate idem Imperator honestare voluit, hos scilicet, Græcorum Grammaticorum Helladium & Syrianum, Latinorum Theophilum, Sophistarum Martinum & Maximum, Iurisperitorum Leontium: eodem quoque honore ceteros exornandos fore, cùm vigintiduorum annorum cursum docendo complessent. hæc quidem hoc anno laudabiliter Theodosius editis sanctionibus statuit.

[a] l. 1. de profes. Cod. Theod.

NOuo Consulatu eorumdem Imperatorum, Theodosij duodecimo, & Valentiniani secundo, nouus incipit annus, quo nouus Episcopus Constantinopolitanam sedem Sisinnius suscepit administrandam; de cuius electione ita Socrates[b]: Post mortem Attici de Episcopo eligendo vehementer certatum est, dum alij alium in eo honoris gradu collocare laborarent. Nam Philippum presbyterum nonnulli, alij Proclum, qui etiam presbyter fuit, cupiebant: sed populus vniuersus communi consensu Sisinnium designari desiderabat: qui C quidem presbyter quoque fuit, non tamen in vlla ecclesia intra vrbem Constantinopolim ordinatus, sed in Elæa, suburbio eiusdem ciuitatis, quod è regione illius situm est (in quo quidem loco dies festus Ascensionis Saluatoris ab vniuerso populo Constantinopolitano celebrari solet) sacerdotij dignitatem sortitus. Omnes laici desiderio illius ad Episcopatus honorem efferendi tenebantur: tum quòd ob singularem pietatem percelebris fuit: tum potissimùm quòd pauperes, suprà quàm eius facultates ferebant, fouere, sustentareque laborauit. Itaque laicorum studium tulit superiores, Sisinniusque ordinatus est pridie Kalendas Martias, Theodosio XII. & Valentiniano Minore Augusto secundùm Conss.] hæc Socrates. Commendat pariter Sisinnium Marcellinus, eumque virum sanctæ simplicitatis & simplicis prædicat sanctitatis, quem hoc ipso anno creatum dicit. Sed quod præ ceteris æstimandum est, eumdem Sisinnium summis laudibus ornat Cælestinus Romanus Pontifex in epistola D ad Nestorium, de qua suo loco dicendum.

[b] Socrat. lib. 7. c. 26.

SISINNIVS EPISC. CONSTANTINOP. ELIGITVR.

De Philippo autem competitore, qui repulsus est, ab eo Historiam Christianam esse scriptam, tradit verbis istis Socrates[c]: Postea Philippus presbyter, quoniam Sisinnium sibi prælatum videbat, illius ordinationem grauiter perstrinxit in opere ab ipso edito, quod Historiam Christianam inscripsit: qui dum & Sisinnio, qui Episcopus ordinatus erat, & Episcopis qui eum ordinauerãt, & laicis vel maximè obtrectare studet, ea dicit, quæ mihi (quoniam illum, qui tam incõsideratè eiusmodi verba litteris prodere ausus est, admodum improbo) scriptis mandare non est animus. De illo ipso tamen non erit, mea quidem sententia, alienum pauca hoc loco disserere. Philippus Sydæ ortus fuit: hæc quidẽ est ciuitas Pamphiliæ, in qua etiam Theophilus sophista natus dicitur, cui Philippus se cognatum esse gloriatus est. Hic Philippus cum esset diaconus, Ioannis Episcopi consuetudine, qua multum vsus est, impulsus, in E studiis litterarum permultum operis & laboris collocauit, multosque & varios cuiusque generis libros in vnum collegit, atque Asiaticum dicendi genus studiosè imitatus, multa conscripsit. Et quo Iuliani Imperatoris libros refelleret, opus etiã, quòd Historiam Christianam inscribebat, composuit, inque triginta sex libros distribuit: singuli libri tomos complures continent, adeò vt omnes simul propè mille numero sint: argumentum etiam cuiusque tomi ipsum tomum ferè exæquat.

[c] Socrat. li. 7. cap. 26. 27.

DE PHILIPPO ET EIVS HISTORIA.

Hoc opus non Historiam Ecclesiasticam, sed Christianam inscripsit: multasque & varias in eo congessit materias, eo quidem consilio, vt se doctrina philosophorum non expertem fuisse declararet. quapropter præceptiones grammaticas, astronomicas, arithmeticas, & musicas crebrò citat: quinetiam insulas, montes, & alias res non magni momenti describit: vnde opus inflatum & plenum inanis ostentationis factum est. Quare si quid ego iudico, neque indoctis, neque doctis prodesse poterit. Quippe indocti insolentem illam & nimio

PHILIPPI SYDETAE HISTORIA QVALIS.

artificio

artificio elaboratam dicendi rationem,quæ in eo est,animaduertere nequeunt: docti autem A
crebram eorumdem verborum repetitionem, quæ in illo vsurpatur, condemnabunt. Ceterùm quisque de libris illis pro arbitratu suo iudicium faciat: ordinem verò temporũ,quibus res gerebantur,ab eo confusum esse,audeo quidem affirmare: nam temporibus Theodosij commemoratis, ad tempora Athanasij Episcopi recurrit: quod quidem ab illo sæpissimè factum est. Sed de Philippo satis.] hucusque Socrates: in cuius sententiam de eius historia eruditos omnes abiisse,inde certum deducimus argumentum,quod Photius in Bibliotheca sic de ea:Historia Christiana Philippi Syditæ, potius disceptatio, quàm historia est. Vixit tempore Procli & Sisinnij Episcoporum Constantinopolitanorum. Incipit ab illo. In principio creauit Deus,&c.] longè diuersus ab hoc fuit Philippus ille Amphipolites historicus, qui scripsit Rhodiacos libros obscœnos, cuius meminit Suidas.

PROCLVS FRVSTRA ORDINATVS EPISCOP. CYZICENVS

Accidit autem inter hæc,vt cùm vacaret sedes Cyzicena, Sisinnius Episcopus Constanti- B
nopolitanus eidem præfecerit Proclum presbyterum Constantinopolitanum, Cyziceni verò Dalmatium monachum,qui & eam tenuit. cur autem non potiùs Proclus eam obtinuerit, hanc Socrates[a] rationem affert: Hoc (inquit)à Cyzicenis factum est, neglecta illa lege, quæ iubet,ne quis Episcopus designetur absque sententia & auctoritate Episcopi Constantinopolis. Legem autem propterea neglexerunt,quod Attico soli (vt illi putabant) nominatim auctoritatem illam concederet. Proinde Proclus cùm suæ ipsius Ecclesiæ administrationem non obiret,in ecclesiis Constantinopolis mansit,in quibus docendo permagnam laudẽ adeptus est.] hæc Socrates. Vides igitur,neque in ipso Hellespõto ius aliquod ex aliqua Synodo œcumenica vendicasse sibi Episcopos Constantinopolitanos, sed Attico id tantum fuisse concessum, nescio cuius legis auctoritate.

[a] *Socrat. lib. 7 cap. 28.*

Iisdem Consulibus, Theodosius Imp. Dei auxilium aduersus barbaros atque rebellantes C
tyrannos expertus, sicut anno superiori, ita & præsenti incessabili studio se erga Deum pro gratiarum actione pium exhibens,rursum noua edita sanctione, si quod vestigium esset idolatriæ, penitus abolendum curauit,cùm ita statuit[b]:

[b] *l. vlt. de Pagan. C. Theod*

LEX THEODOSII ADVERSVS IDOLATRAS.

Omnibus sceleratæ mentis Paganæ execrandis hostiarum immolationibus, damnandisque sacrificiis, ceterisque antiquarum sanctionum auctoritate prohibitis, interdicimus;cunctaque eorum fana,templa,delubra,si qua etiã nunc restant integra,præcepto magistratuum destrui,collocationeque venerandæ Christianæ religionis signi expiari præcipimus. Scientibus vniuersis, si quem huic legi apud competentem Iudicem idoneis probationibus illusisse constiterit,etiam morte esse mulctandum. Dat. XVIII. Kal. Decemb. CP. Theodosio XII. & Valentin. II.* Consl.] Penes Phœnices namque etiam tempore patris eius Arcadij Imp. inualuisse idololatras,iam superius ex litteris S. Ioannis Chrysostomi demonstratum est. Iam D
verò ad res Occidentalis Ecclesiæ transeamus.

* IIII.

Huius quoque anni Consulibus consignata habentur acta Ecclesiastica à Notariis Eccle-
siæ publicè excepta de re gesta per sanctum Augustinum Hipponensem Episcopum, cùm allegit sibi coadiutorem in Episcopali functione Eradium presbyterum,quem optauit etiam sibi,postquam cõtingeret ex hac vita migrare,in eamdem sedem Episcopalem successorem: cuius quidem rei recens præcessisset exemplum de Seuero Episcopo Mileuitano,qui sibi viuens successorem delegit Episcopum, prout eadem ipsa Acta declarant,quæ hic ad verbum ob multarum rerum cognitionem inferenda putauimus. sic enim se habent[c]:

AVGVSTINVS COADIVTOREM SIBI ERADIVM DELIGIT.

[c] *Aug. epist. 110.*

Glorioſissimo Theodosio duodecies & Valentiniano Augusto iterum Consule, sexto
Kalendas Octobris,cùm Augustinus Episcopus vnà cum Religiano & Martiniano * coepiscopis suis consedisset in ecclesia Pacis Hipponensium Regionum *, præsentibus Saturnino, Leporio, Barnaba, Fortunatiano, Rustico, Lazaro, & Eradio presbyteris, astante clero & frequenti populo, Augustinus Episcopus dixit: Quod hesterno die promisi charitati vestræ, propter quod vos volui frequentiùs conuenire, & video frequentiùs conuenisse, mora omni postposita, hoc agendum est. Si enim aliud velim loqui, in illud suspensi, minùs auditis. E

* Martiano

* Regiorum

ACTA DE ERADII IN COADIVTOREM ELECTIONE.

Omnes in hac vita mortales sumus, & dies huius vitæ vltimus omni homini est semper incertus: verumtamen in infantia speratur pueritia, & in pueritia speratur adolescentia, & in adolescentia speratur iuuentus, & in iuuentute speratur grauitas, & in grauitate speratur senectus: vtrum contingat incertum est, est tamen quod speretur. senectus autem aliam ætatem, quam speret, non habet: incertum est enim, ipsa senectus quamdiu sit homini: illud tamen certum est, nullam remanere ætatem, quæ possit succedere senectuti. Quia

voluit

Universidad de Deusto
Biblioteca

A voluit Deus, ad istam ciuitatem cum vigore ætatis aduenì, & tamen iuuenis fui, & senui. Scio post obitus Episcoporum per ambitiosos atque contentiosos solere Ecclesias perturbari, & quod sæpe expertus sum & dolui, debeo quantum ad me attinet, ne contingat, huic prospicere ciuitati. Sicut nouit charitas vestra, in Mileuitana Ecclesia modo fui: petierant enim me fratres, & maximè serui Dei qui ibi sunt, vt venirem, quia post obitum beatæ memoriæ fratris & coepiscopi mei Seueri nonnulla ibi perturbatio populi timebatur. Veni: & quomodo voluit Dominus, adiuuit nos pro sua misericordia, vt cum pace Episcopum acciperent, quem viuus designauerat Episcopus eorum. Hoc enim eis cùm innotuisset, voluntatem præcedentis & decedentis Episcopi sui libenter amplexi sunt. Minus tamen aliquid factum erat, vnde nonnulli contristabantur: quia frater Seuerus credit posse sufficere, vt successorem suum apud clericos designaret: ad populum inde non est locutus, & erat inde ali-
B quorum nonnulla tristitia. Quid plura? tristitia fugata est, gaudium successit, ordinatus est Episcopus, quem præcedens Episcopus designauerat.

Ergo ne aliquis de me queratur, voluntatem meam, quam credo Dei esse, in omnium vestrum notitiam profero. Presbyterum Eradium mihi successorem volo. A populo acclamatum est: Deo gratias: Christo laudes. dictum est vicies ter. Exaudi Christe, Augustino vita. dictum est sexies decies. Te patrem, te Episcopum. dictum est octies. Cumque reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Non opus est, me de laudibus eius aliquid dicere: taceo sapietię, & parco verecundiæ: sufficit quia nostis eum: & hoc me velle dico, quod vos velle scio: hoc vt mecum oretis, exhortor, admoneo, rogo, vt omnium in pace Christi collatis & conflatis mentibus, confirmet Deus quod operatus est in nobis. Qui misit mihi eum, seruet eum, seruet incolumem, seruet sine crimine: vt qui facit gaudium viuentis, locum suppleat
C morientis. A Notariis Ecclesiæ (sicut cernitis) excipiuntur quæ dicimus, excipiuntur quæ dicitis, & meus sermo & vestræ acclamationes in terram non cadunt. Apertius vt dicam, Ecclesiastica nunc Gesta conficimus. sic enim hoc esse (quantum ad homines attinet) confirmatum volo. A populo acclamatum est trigesies sexies: Deo gratias, Christo laudes. Exaudi Christe, Augustino vita. dictum est ter decies. Te patrem, te Episcopum. dictum est octies. Dignus est, & iustus est. dictum est vicies. Bene meritus, bene dignus. dictum est quinquies.

FAVSTAE ACCLAMATIONES POPVLI.

Cumque reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Ego (vt dicebam) voluntatem meam & voluntatem vestram Gestis Ecclesiasticis (quantum ad homines attinet) confirmatam volo. Quantum verò ad latentem Dei voluntatem: omnes (vt dixi) oremus, vt confirmet Deus quod operatus est in nobis. A populo acclamatum est: Iudicio tuo gratias agimus.
D dictum est sexdecies. Fiat, Fiat. dictũ est duodecies. Te patrem Eradium Episcopum. dictum est sexies. Cumque reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Scio quod scitis & vos: sed nolo de illo fieri, quod de me factum est: quid autem factum sit, multi scitis; illi soli nesciunt, qui tunc aut nondum nati erant, aut nondum habebant ætatem sciendi. Adhuc in corpore posito beatæ memoriæ patre & Episcopo sene Valerio, Episcopus ordinatus sum, & sedi cum illo: quod Concilio Nicæno prohibitum fuisse, nesciebam, nec ipse sciebat. Quod ergo re-
prehensum est in me, nolo reprehendi in filio meo. A populo acclamatum est: Deo gratias: Christo laudes. dictum est tredecies. Cumque reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Erit presbyter (vt est) quando Deus voluerit, futurus Episcopus. Sed planè modò facturus sum, adiuuante misericordia Christi, quod adhuc vsque non feci.

QVID VALERIVS CONTRA NICAENOS CAN.

Nostis ante aliquot annos quid facere voluerim, & non permisistis. Placuit mihi &
E vobis propter curam Scripturarum, quam mihi fratres & patres mei coepiscopi duobus Conciliis Numidiæ & Carthaginis imponere dignati sunt, vt per quinque dies nemo mihi molestus esset. Gesta confecta sunt. Placuit, acclamastis. Recitatur placitum vestrum & acclamatio vestra. Paruo tempore seruatum est circa me, & postea violenter irruptum est; & non permittor, ad quod volo, vacare. Ante meridiem & post meridiem occupationibus hominum teneor. Obsecro vos & obstringo per Christum, vt huic iuueni, huic presbytero Eradio, quem hodie in nomine Christi designo successorem mihi, patiamini me refundere onera occupationum mearum. A populo acclamatum est: Iudicio tuo gratias agimus. dictum est vicies sexies. Cumque reticeretur Augustinus Episcopus dixit: Ego charitati & beneuolentiæ vestræ apud Dominum Deum nostrum gratias ago: immo de illa gratias ago. Ergo, fratres, quicquid est quod ad me perferebatur, ad illum perferatur. Vbi necessarium habuerit consilium, meum non negabo auxilium. Absit vt me

Universidad de Deusto
Biblioteca

subtraham: tamen quicquid est, quod ad me perferebatur, ad illum perferatur. Ipse me autem consulat, si forte non inuenerit quid facere debeat; aut poscat adiutorem, quem nouit patrem: vt & vobis nihil desit, & ego tandem aliquando, si quantumcumque spatium mihi huius vitæ donauerit Deus, ipsam meam quantulamcumque vitam non dem segnitiei, neque donem inertiæ, sed in sanctis Scripturis, quantum ipse permittit & largitur, exerceam. hoc & ipsi proderit, & per ipsum etiam vobis. Nemo ergo inuideat otio meo, quod magnum habet negotium. A

CVR AVGVSTINVS OTIVM OPTET.

Video me de hac re, propter quam vos inuitaui, omnia vobiscum egisse, quæ debui. Hoc vltimum rogo, vt Gestis istis dignemini subscribere, qui potestis. Hic mihi responsione vestra opus est: teneam responsionem vestram: de hac assensione aliquid acclamate. A populo acclamatum est: Fiat, fiat. dictum est vicies quinquies. Dignum est, iustum est. dictum est vicies octies. Fiat, fiat. dictum est quater decies. Olim dignus, olim meritus. dictum est vicies quinquies. Iudicio tuo gratias agimus. dictum est tredecies. Exaudi Christe, Eradium conserua. dictum est octies decies. Cumque reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Bene habet, vt ea quæ Dei sunt, circa sacrificium eius agere valeamus: in qua hora supplicationis nostræ, maximè commendo charitati vestræ, vt omnes vestras causas & negotia intermittatis, & pro ista Ecclesia & pro me & pro presbytero Eradio Domino precem fundatis.] hucusque eius diei & causæ Acta Ecclesiastica. B

SVBROGANDI SVCCESSORIS CVR POSTEA DEMPTA FACVLTAS.

Erat autem Augustinus hoc tempore annum ætatis agens septuagesimum secundum, Episcopatus verò trigesimum secundum, prout ex ratione eius ætatis & sedis superiùs habita facilè deduci potest. Vixit verò post hæc annos quatuor. Porrò licentia ista de subrogando sibi successore bene vsi sunt complures sancti Episcopi, cùm quos sanctissimos scirēt, eos ad Episcopale munus deligerent. Excrescente verò hominum iniquitate, cùm successionem Antistites refunderent in propinquos, quas carnalis affectio, non meritorum excellentia commendaret; proscripta est ab Ecclesia sacris canonibus & decretis summorum Pontificum eiusmodi successores subrogandi facultas. C

AVGVSTINVS RECOGNOSCIT OMNIA SVA SCRIPTA.

Sed illud quærendum: Quodnam adeò magnum (vt ait) negotiū istud fuit, propter quod adeò enixè postulauit otium? Quænam, rogo, fuerunt post hæc S. Augustini in sacris litteris elucubrationes, quarum causa curæ Episcopali (quod hactenus numquam fecerat) nuncium remisit? Illud in primis insidebat eius menti negotium, quod iam plurimis antè annis conceperat animo, nempe, vt omnia sua scripta recognosceret, & quod minus rectè dictum videri posset, ingenuè retractaret. Ad Marcellinum enim olim scribēs, hæc ait[a]: Si mihi Deus, quod volo, præstiterit, vt omnium librorum meorum quæcumque mihi rectissimè displicent, opere aliquo ad hoc ipsum instituto colligam atque demonstrem: tunc videbunt omnes homines, quòd non sim acceptator personæ meæ.] hæc ipse. Porrò quod diu antè fuerat meditatus, numquam hactenus implere valuit. sed cùm nec impleturus aliquando foret, quamdiu negotiis detineretur Episcopatus, vt rem adeò sibi visam necessariam explere posset, eiusmodi substituendi Eradium consilium iniit, nec quidem sine Dei nutu, quod iam impenderet ipsius ad Deum transitus: datum est enim ei à Deo spatium, quo saluberrimum mente conceptum opus conficeret. Hoc quidem anno & sequenti duos illos Retractationum libros à S. Augustino cōscriptos esse, ex his quæ Possidius scribit, vt affirmemus, adducimur: etenim ait, illis absolutis, breui excurso temporis spatio, contigisse VVandalorū in Africam irruptionem, quam quidem factam esse anno sequenti dicemus. D

[a] *Aug. epist. 7.*

[b] *Possid. Vit. August. c. 28.*

Possidius igitur de his agens, hæc ait[b]: Ante proximum verò diem obitus sui, à se dictatos & editos recensuit libros, siue eos quos primo tempore conuersionis suæ adhuc laicus, siue quos presbyter, siue quos Episcopus dictauerat; & quæcumque in his recognouit aliter quàm sese haberet Ecclesiastica regula à se fuisse dictata, vel scripta, cùm adhuc Ecclesiasticum vsum minùs sciret, minusque intelligeret, à semetipso & reprehensa & correcta sunt. Vnde etiam duo scripsit volumina, quorum est titulus, De recensione librorum. Præreptos etiam sibi quosdam libros ante diligentiorem emendationem à nonnullis fratribus conquerebatur, licet eos postmodum emendasset. Imperfecta etiam quædam librorum suorum, præuentus morte, reliquit, &c.] addit enim ab eodem tunc scriptum fuisse commentarium, cuius est titulus, Speculum. E

Magna plane debet existimari felicitas, vt quæ quisque elucubrauit, ante obitum recognoscat. Meminimus dictum superiùs, S. Hieronymum erubuisse senem quæ scripserat adolescens. Scimus S. Gregorium Nazianzenum doluisse hoc sibi nō licere ob vrgentem iugiter

mor-

A morbum, & optasse id ipsum ab aliquo fideli amico præstari. sunt hæc eius verba, cùm in morbum incidit: Situ carieque libri mei obsiti sunt, lucubrationes meæ rudes adhuc & inchoatæ. Quibus quis tandem amicorum vltimam manum apponet? omnia etiamnum viuenti mortua sunt.] hæc ipse dolens. Magno ergo Dei beneficio id concessum est Augustino: qui de iisdem Retractationibus suis, scribens ad Quoduultdeum diaconũ Ecclesiæ Carthaginensis, qui ab eo scribi petierat de Hæresibus commentarium, meminit: vbi & quibus aliis detineretur hoc tempore occupatus scriptionibus, his verbis ostẽdit[a]: Sed ne quidẽ hoc potui, *nempe de Hæresibus librum scribere*, talibus curis superuenientibus impeditus, à quibus omnino dissimulare non possem: nam & me ab eo quod habebam in manibus, auerterunt. Hoc autem est, vbi respondeo libris Iuliani, quos octo edidit post illos quatuor, quibus antè respondi. Hos enim cùm Romæ accepisset frater Alypius, nondum omnes descripserat, cùm
B oblatam occasionem noluit præterire, per quam mihi quinque transmisit, promittens alios tres citò se esse missurum, & multum instans, ne responderem differrem. Cuius instantia coactus sum remissius semper agere quod agebam, vt operi vtrique non deessem, vni diebus, alteri noctibus, quando mihi ab aliis occupationibus hinc atque inde venire nõ desistentibus parceretur.] hæc ipse: quem perseuerasse quidem in eiusmodi scriptione in Iulianum vsque ad mortem, testatur Prosper in Chronico, vbi agit de Augustini obitu. Quod verò spectat ad libros Retractationum, ista ipse mox subdit:

[a] *Aug. epist. Quoduultd. habetur to. 6. ante librum de hæres.*

LIBRIS IVLIANI INTERPELLATVS AVGVSTINVS AB INSTITVTO.

Agebam verò rem plurimum necessariam: nam retractabam opuscula mea, & si quid in
C eis me offenderet, vel alios offendere posset, partim reprehendendo, partim defendendo quod legi deberet & posset, operabar: & duo volumina iam absolueram, retractatis omnibus libris meis, quorum numerum nesciebam, eosque ducentos triginta duos esse cognoui. Restabant epistolæ, & tractatus populares, quos Græci homilias vocant: & plurimas epistolarum legeram, sed adhuc nihil inde dictaueram, cùm me isti Iuliani libri occupare cœperant, quorum nunc quarto respondere cœpi. quando ergo id explicuero, quintoque respondero, si tres non superuenerint, dispono (si Deus voluerit) quæ poscis, incipere, simul agens vtrumque, & hoc scilicet, & illud de retractatione opusculorum nostrorum, nocturnis & diurnis tẽporibus in singulis distributis.] hæc Augustinus ad Quoduultdeum; qui & quæ pollicitus est, præstitit, scripsitque de Hæresibus, qui extat, commentarium, & quidem certè hoc vel sequenti anno: nam si ad annum post sequentem ea scriptione peruenisset, quo cœpta est diuulgari Nestorij hæresis, eius haud dubium mentionem habuisset. Sed tamen illud quod animo conceperat, minime præstare licuit, nimirum vt quæ reliqua essent suorum operum recognosceret, & quæ opus haberent, retractaret; nam de aliis quæ-
D stionibus haud contemnendis sibi scribendi oborta recens est occasio: quænam illæ essent, operæpretium erit hic recensere.

QVAE AVGVSTINVS SVORVM OPERVM RETRACTAVIT, QVAE VERO PRAETERMISIT.

Sed priùs dubitationi illi occurrendum: Cùm constet testificatione Possidij, duos illos Retractationum libros ab Augustino absolutos esse ante VVandalicam cladem, quã liquet esse cœptam anno sequenti: quomodo accidit, vt idem S. Augustinus inter alia sua opera retractasse ponat[b] libros vigintiduos de Ciuitate Dei, cùm eos vix post biennium absoluisse, ipsius Augustini testificatione liqueat? Etenim in fine decimioctaui libri cùm dicat, interlapsos esse à Consulatu Manlij Theodori (quem contigisse vidimus anno Domini vndequadringentesimo) annos ferme triginta, dicendum plane esset, post biennium eos vix absolutos. Ne igitur Possidium mendacem esse velimus; dicendum est, ipsum Augustinum intelexisse de libris illis nobilissimi commentarij, quos iam ad illam vsque diem absoluerat; po-
E suisse autem deinde integrum numerum vigintiduorum librorum, quos postea non absque censura reliquerit.

[b] *Au. Retract. lib. 2. c. 43.*

LIBRI DE CIVITATE DEI QVANDO EVLRINT ABSOLVTI.

Quænam autem importunè adeò in his occupatum offenderint Augustinum, vt eum ab illis euocarint, iam dicamus. Prosper Aquitanus, & Hilarius Arelatensis, ambo sancti Augustini studiosissimi, hoc eodem tempore scripserunt ad ipsum è Gallis singuli singulas litteras, easdemque prolixiores, de quibusdam quæstionibus ab aduersarius ipsius Augustini in medium adductis. Ad has ergo dubitationes soluendas, eidem diuertere opus fuit. Quod enim ad tempus spectat, ipse Augustinus hæc habet in primis[c]: Denique cùm mea cuncta opuscula retractarem, eamq; retractationem stylo prosequerer, cuius operis iam duos absolueram libros, antequam scripta vestra prolixiora sumpsissem, &c.] Rursum verò posteriori libro[d]: Propterea (inquit) nunc facio libros, in quibus opuscula mea retractãda suscepi, vt nec me ipsum in omnibus me secutum fuisse demonstrem: sed proficienter me existimo, Deo mise-

PROSPER AQVITANVS ET HILARIVS ARELATENSIS LABORANT PRO AVGVSTINO.

[c] *Aug. ad Prosp. de præd. sanct. c. 3.*

[d] *Au. ad Prosp. de bono perseu. li. 2 c. 21.*

miſerante, ſcripſiſſe, non tamen à perfectione cœpiſſe: quandoquidem arrogantiùs loquor quàm veriùs, ſi vel nunc dico me ad perfectionem ſine vllo errore ſcribendi iam iſta ætate veniſſe. Sed intereſt, quantum & in quibus rebus erretur, & quàm facilè quiſque corrigat, vel quanta pertinacia ſuum quiſque defendere conetur errorem. Bonæ quippe ſpei eſt homo; ſi eum ſic proficientem dies vltimus vitæ huius inuenerit, vt adiciantur ei quæ proficienti defuerunt, & perficiendus quàm puniendus potiùs iudicetur.] hæc ipſe, & notatu quidem digniſſima. A

Qui igitur ad Auguſtinum ea ſcripſerunt Proſper & Hilarius, nondum erant Epiſcopi: ideo eos Auguſtinus filios, non autem fratres appellat, ſicut & Cæleſtinus Papa, cùm de iiſdem ſcripſit ad Epiſcopos Galliarum [a]: quando autem contigerit creari Epiſcopos, ſuo loco dicetur. Errare ergo ſcias auctorem, qui in præfatione ad dictas ipſorum epiſtolas affixa, Eoſdem Epiſcopos nominat; additumque id eſſe ſuperfluo in epiſtola Proſperi ad Auguſtinum. Quænam autem fuerint turbæ iſtæ contra S. Auguſtini ſcripta in Gallis concitatæ, ex iiſdem vtriuſque litteris, aliorumque ſcriptis perfacile intelligi poteſt: nimirum accidiſſe, vt cùm perueniſſent in Gallias ſcripta S. Auguſtini aduerſus Pelagianos; nonnulli qui Pelagio ſtuduiſſent, inter quos adnumerabatur Ioannes Caſſianus preſbyter Eccleſiæ Maſſilienſis, cognomento Collator, ea carpere, acriterque inſectari cœperint. Inſurrexerunt verò pro eiſdem ſcriptis præcipui defenſores viri eruditiſſimi (quos diximus) Proſper & Hilarius, quorum prior commercio literarum tantùm Auguſtino notus erat, Hilarius autem ſe vſum eſſe Auguſtino magiſtro teſtatur. De ſe enim ita Proſper in dicta epiſtola ad Auguſtinum: Ignotus quidem facie, ſed iam aliquatenus (ſi reminiſceris) animo & ſermone compertus: nam per ſanctum fratrem meum Leontium diaconum miſi epiſtolas & recepi, &c.] qui & inferiùs de Hilario iſta habet: Vnum eorum præcipuæ auctoritatis, & ſpiritualium ſtudiorum, ſanctum Hilarium Arelatenſem ſciat beatitudo tua admiratorem, ſectatoremque in aliis omnibus tuæ eſſe doctrinæ.] De ſe verò ipſe Hilarius Auguſtini diſcipulus ita in ſuis litteris: Nolo autem, ſanctitas tua ſic me arbitretur ſcribere, quaſi de his quæ nunc edidiſti, arbitretur hęc ſcribere, quaſi de his dubitem. Sufficiat mihi pœna mea, quod à præſentię tuæ deliciis exulatus, vbi ſalubribus tuis vberibus nutriebar, non ſolùm abſentia tua crucior, verùm etiam peruicacia quorumdam, qui non tantùm manifeſta reſpuunt, ſed etiam non intellecta reprehendunt, &c.]

[a] *Cæleſt. ep. 8.*

IOANNES CASSIANVS IMPVGNAT AVGVSTINI OPERA.

HILARIVS ET PROSPER DEFENSORES AVGVSTINI. B C

Quænam fuerint, quæ à Pelagianis, clàm ſub Catholico nomine latentibus, obiicerentur, ex iiſdem eorum litteris intelligere potes, ea nimirum quæ S. Auguſtinus ſcripſiſſet de vocatione & pœnitentia electorum, deque gratia præueniente, quàm à voluntate hominum præueniri iactabant, & alia his cognata, vt idem qui ſuprà S. Proſper pluribus ea epiſtola ſignificauit: præſtitit id ipſum Hilarius Arelatenſis, plura addens. Quibus omnibus acceptis, Auguſtinus hiſce diebus ad ea elucidanda, & aduerſariorum obiectiones confutandas conuerſus, in altum pelagus ingenij vela pandit; inſpiranteque diuino Spiritu, duos ad eoſdem conſcripſit libros, alterum inſcriptum de Prædeſtinatione ſanctorum, alterum verò de Bono perſeuerantiæ: ad cuius finem eiuſmodi conteſtationem appoſuit: Qui legunt hæc, ſi intelligunt, agant Deo gratias. Qui autem non intelligunt, orent vt eorum ille ſit doctor interior, à cuius facie eſt ſcientia & intellectus. Qui verò errare me exiſtimant, etiam atque etiam quæ ſunt dicta conſiderent, ne fortaſſis ipſi errent. Ego autem cùm per eos qui meos labores legunt, non ſolùm doctior, verùm etiam emendatior fio, propitium mihi Deum agnoſco, & hoc per Eccleſiæ doctores magis expecto, ſi & in ipſorum manus veniunt, dignenturque noſſe quæ ſcribo.] hæc ipſe, digna quidem S. Auguſtini modeſtia, animique eius admirabili cum ſummiſſione verecundia: vt planè, niſi aliunde, ex his ſaltem intelligere valeas, afflatũ ipſum diuino Spiritu illa ſcripſiſſe; cùm non ſuper quempiã alium, quàm ſuper humilem, quietum, & tremẽtem ſermonem Dei, diuinum affore numen, Deus per Prophetam [b] fuerit conteſtatus, ſicut & Iacobus docuit, vbi ait [c]: Quæ de ſurſum eſt ſapientia, primùm quidẽ pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuaſibilis, bonis cõſentiens, &c.] at longè longiùs, dicam, & quàm longiſſimè abeſt, vt quid huiuſmodi in aliquo reperiatur hæretico.

D

S. AVGVSTINI MODESTIA ET HVMILITAS.

E

[b] *Iſaiæ 46. ſecundùm lxx.*

[c] *Iacob. 3.*

Sed & hîc obiter attingenda quæ Hilarius Arelatenſis inter alia S. Auguſtino voluit innoteſcere, adiecta ad epiſtolam eiuſmodi appendice: Sciat ſanctitas tua, fratrem meum, cuius maximè cauſa hinc diſceſſimus, cum matrona ſua ex conſenſu perfectam Deo continentiam deuouiſſe. Vnde rogamus ſanctitatem tuam, vt orare digneris, quo hoc ipſum in eis Domi-

A Dominus confirmare & custodire dignetur.] hæc Hilarius. At quisnam fuerit iste germanus eius, adhuc me latet: de sorore verò ipsius, Pimeniola nomine[a], nupta Lupo viro illustri, eadem de re dicta ab eis Deo ex consensu castitate narratur historia, cum contigit eosdem pios coniuges post septennium amore perfectioris vitæ se inuicem separasse, sanctumque coniugem Lupum sub S. Honorato abbate cœnobij Lirinensis vitam monasticam excoluisse, inde verò à Trecensibus ad Episcopatum assumptum mira sanctitate claruisse. Hic namque ille Lupus collega S. Germani in legatione Britannica aduersus Pelagianos susceptа, de qua suo loco inferius pluribus dicturi sumus.

[a] *Acta S. Lupi apud Sur. die 29. Iulij*

DE PIMENIOLA ET LVPO.

Hic ille Lupus, quem tot tantisq; præconiis celebrat Sidonius Apollinaris, cùm ipse creatus Episcopus ad eum scribit in Episcopatu nouem iam lustra perfunctum, cuius monitis haud parum Sidonius ipse profecerat. At quàtus hic (quod est admiratione dignum) euaserit
B ex homine coniugato sacerdos, hæc modò obiter ex ipsius Sidonij epistolæ exordio accipe[b]: Benedictus Spiritus sanctus, & Pater Dei omnipotentis, quod tu pater patrum, & Episcopus Episcoporum, & alter sæculi nri Iacobus, de quadam specula charitatis, nec de inferiore Hierusalem tota Ecclesiæ Dei nostri membra suprinspicis.] & inferius: Post desudatas militiæ Lirinensis excubias, & in Apostolica sede nouem iam decursa quinquennia, vtriusque sanctorum ordinis te conclamatissimum primipilarem spiritualia castra venerentur, &c.] hæc de ipso, quem quidem mirifica sanctitate conspicuum omnium Galliarum Episcopi intuebantur & venerabantur, cum eum omnes (vt idem ait) scirent esse normam morum, & columnam virtutum. Sed de Lupo hæc modò satis, occasione eius coniugis S. Pimeniolæ sororis Hilarij: libuit namque ex fructibus postea editis, arboris plantationem laudibus istis à maioribus dictis prosequi. Quod verò ad Hilarium, de quo agitur, pertinet: commendat

[b] *Sid. lib. 6. epist. 1.*

DE HILARIO ET PETRONIO.

C ipsum inter alia vnà cum S. Petronio Bononiensi S. Eucherij[c] illud elogium: Hilarius nuper, & de Italia nunc Antistes Petronius, ambo ab illa plenissima (vt aiunt) mundanæ potestatis sede, vnus in religionis, alius in sacerdotij nomen ascendit.] hæc Eucherius, cùm creatus est Petronius Episcopus Bononiensis, perseuerante Hilario in vita monastica.

[c] *Eucher. ad Valerianum epist.*

Sed redeamus ad Prosperum, qui his temporibus pro defensione scriptorum S. Augustini exurgens acerrimus propugnator, aduersus eos quoque qui clam (quod palàm non auderent, damnata iam hæresi Pelagiana) in S. Augustinum adeò inuerecunde obloquerentur, vt in eum Ethnicismum necnon Manichæismum calumniosè nimis impingerent: contra hos, inquam, S. Prosper inijcis ipse certamen, primùm omnium hos fuisse Pelagianos ostendit apertè in commentario quem ad Ruffinum conscripsit, demonstrans insuper Augustini doctrinam ab vniuersa Catholica Ecclesia esse receptam, illorum verò vbique damnatam:
D de his enim hæc ait[d]: Has autem versutias, quibus se filij tenebrarum in similitudinem filiorum lucis transfigurare voluerunt, cum & Orientalium Episcoporum iudicia, & Apostolicæ sedis auctoritas, & Africanorum Conciliorum vigilantia deprehenderit: beatissimus quoque Augustinus, præcipua atque hoc tempore portio Domini sacerdotum, copiosè & pulchrè in multis voluminũ disputationibus destruxit; vtpote inter multa Dei dona, quibus illum abundantissime Spiritus veritatis impleuit, habens etiam hanc scientiæ & sapientiæ ex Dei charitate virtutem, vt non solùm istam (*Pelagianam hæresim scilicet*) adhuc in suis detruncationibus palpitantem, sed etiam multas prius hæreses victoria verbi debellaret. Cui inter tot certaminum palmas, inter tot triumphorum coronas, ad illuminationem Ecclesiæ, & ad gloriam Christi qua ipse illustratus est perfulgenti, quidam nostrorum (quod de ipsis multum dolendum est) occultis, sed non incognitis susurrationibus obloquuntur,
E & prout sibi obnoxias aliquorum aures, opportunasque repererint, scripta ipsius, quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant, dicentes eum liberum arbitrium penitus submouere, & sub gratiæ nomine necessitatem prædicare fatalem: adiicientes etiam, duas illum humani generis massas, & duas credi velle naturas, vt scilicet tantæ pietatis viro Paganorum & Manichæorum adscribatur impietas.

[d] *Prosp. de lib. arbitr.*

GRAVES CONTRA AVGVSTINVM CALVMNIAS.

AVGVSTINI CELEBRITAS.

Quæ si vera sunt: cur ipsi tam negligentes, ne dicam tam impij sunt, vt tam abruptam perniciem ab Ecclesia repellant? tam insanis prædicationibus non resistant? nec saltem aliquibus scriptis eum, à quo talis emanat doctrina, conueniant? Magna enim gloria sua humano generi consuluerint, si Augustinum ab errore reuocauerint. Immo nouerunt, non solùm Romanam, Africanamque Ecclesiam, & per omnes mundi partes, vniuersos promissionis filios eum doctrina huius viri, sicut in tota fide, ita in gratiæ confessione congruere: sed etiam in ipsis locis, in quibus aduersus eum querimonia concitatur, esse, propitio Deo, plurimos,

IN ADVERSARIOS AVGVSTINVM IMPVGNANTES.

mos,qui ad perceptionem Euangelicæ Apostolicæque doctrinæ saluberrimis eius disputationibus imbuuntur,& quotidie in membris corporis Christi (in quantum ea ipse multiplicat) dilatantur. Si rectè reprehendimur, cur non constanter arguimus? Si arguendi non sumus, cur occulta obtrectatione mordemur? Sed quis nescit, cur ista priuatim de stomacho garriant,& publicè de consilio conticescant? Volentes enim in sua iustitia magis quàm in Dei gratia gloriari, molestè ferunt, quòd his, quæ aduersus excellentissimæ auctoritatis virum inter multas collationes asseruere, restitimus,&c.] hæc & alia Prosper aduersus huiusmodi susurrones. Sed de his modò hactenus. Quæ autem per aduersarios post obitum S. Augustini aduersus eius scripta excitata sunt prœlia, suo loco dicemus. Iam verò quæ huius anni sunt reliqua prosequamur. A

PATROCLVS EPISCOPVS ARELAT. OCCIDITVR, HONORATVS SVBSTITVITVR.

His ipsis Consulibus (inquit Prosper in Chronico) Patroclus Arelatensis Episcopus à Tribuno quodam barbaro vulneribus laniatus occiditur; quod facinus ad occultam iussionem Felicis Magistri militum referebatur, cuius impulsu traditur etiam Titus diaconus vir sanctus Romæ pecunias distribuens, interfectus.] hæc ipse. Ceterùm longè dispar vtriusque conditio & causa necis. Etenim Titus vir sanctus (vt ait) inter sanctos adscriptus est martyres[a]. Patroclus autem suorum scelerum, vltore numine, pœnas dedit; quippe qui (vt suo loco superiùs dictum est) pulso Herote viro digno, alienam sedem violentus inuasit, & vicinorum Episcoporum (vt patet ex epistola Bonifacij Romani Pontificis) iura turbauit. Successit autem Patroclo S. Honoratus abbas Lirinensis cœnobij, quem S. Eucherius primò Insulanum, inde verò magistrum Ecclesiarum appellat, cùm ad Salonium scribit. Laudat eum etiam Sidonius Apollinaris in carmine ad Faustum. Porrò res ab eo gestæ scriptis commendatæ sunt ab eius successore Hilario, sed planè perierunt: quæ enim extant tribus conscripta libris, alterius potiùs, quàm Hilarij esse, in Notis diximus. Sed de Hilario inferiùs pluribus. B C

[a] *Martyr. Ro. die 15. Aug.*

DELIX DAT POENAS SCELERVM.

Verùm quod ad Felicem Magistrum militiæ spectat, qui adeò nefaria scelera patrauit, haud inultus abiit; occisus enim est vnà cum vxore ab Aëtio Magistro militũ post triennium, vt auctor idem est Prosper, qui item de Felice tradit, eius opera indictum fuisse bellum in Africa aduersus Bonifacium Comitem illic cum exercitu agentem[b]. Sed id anno sequenti contigisse, cùm idem Prosper affirmet, de his suo loco agemus.

[b] *Prosper. in Chron.*

ADuenit annus Domini quadringentesimus vigesimusseptimus, Consulatu Hierij & Ardabutij * inchoatus, Africanæ prouinciæ funestus, primùm quidem ob bellum inuidia Felicis Magistri militum Bonifacio Comiti cum exercitu in Africa agenti illatum; de quo Prosper in Chronico, his Consulibus, ita habet: Bonifacio, cuius potentia gloriaque in Africa augebatur, bellum ad arbitrium Felicis, qui ad Italiam venire annuerat, publico nomine illatum est, ducibus Mauortio,& Galbione, & Sinoce, cuius proditione Mauortius & Galbio, cùm Bonifacium obsiderent, interempti sunt; moxque ipse à Bonifacio dolo detectus, occisus est. Exinde gentibus, quæ vti nauibus nesciebant, dum à concertantibus in auxilium vocantur, mare paruum factum est: bellique contra Bonifacium cœpti in Sigisuultum Comitem cura translata est.] hæc Prosper. D

*Artaburis *ex veteri inscript. in basilica S. Pauli Romæ.*

BONIFACIVS COMES CALVMNIIS PRESSVS.

AETIVS CALVMNIATOR ET PRODITOR.

Verùm hæc non Felici, sed Aëtio apud historiam Miscellam, quæ Paulo diacono adscribitur, tribuuntur, eiusque traditur dolo & insidiis factum, vt Bonifacius apud Imperatorem malè audiret. res autem gesta sic ibi narratur[c]: Cùm Bonifacius principatum Occidentalis Libyæ percepisset,& apud Africam potentia gloriaque augeretur, inuidia inflammatus Aëtius accusationem facit aduersus Bonifacium, tamquam rebellionem meditantem, & obtinere Libyam satagentem. Et hæc quidem Placidiæ fatebatur, quæ fuit mater Valentiniani. Ceterùm Bonifacio scribit: Si accersitus fueris, accedere noli: accusatus enim es, & te dolose vocant Imperatores. Hæc suscipiens Bonifacius, & veluti proprio seruo Aëtio credens, accersitus accedere distulit. Tunc Imperatores Aëtium quasi deuotum recipiunt, & aduersus Bonifacium Mauortius & Galbio mittuntur.] reliqua vt suprà. Porrò ansa Bonifacium accusandi, & in suspicionem adducendi apud Imperatorem, ea æmulis tributa est, quòd cùm eidem Bonifacio iussu eiusdem Imperatoris proficiscendum fuisset in Hispa- E

[c] *Paul. diac. hist. Miscell. lib. 14.*

niam,

Universidad de Deusto
Biblioteca

A niam, ibi affinem VVandalorum Regibus vxorem duxerat, eosdemq; barbaros sibi fœdere nuptiarũ obstrinxerat. Vnde facile fuit, Imperatori persuadere, aliquid ipsum in Romanum Imperium machinari. Quamobrem statuit, vt aduersus eum bello decerneret, dictosque duces in Africam mitteret. Quorum plane aduentu nonnihil perculsus animo Bonifacius, ad S. Augustinum has litteras dedit, de belli euentu solicitus [a]:

[a] *Apud Aug. in append. epist. 12.*

Domino venerabili sancto patri Augustino Episcopo Bonifacius.

BONIFACIVS VALLATVS HOSTIBVS AVXILIVM IMPLORAT AB AVGVST.

Graue nobis est bellum. Inimici mucro nostra pectora pulsat. Deo fundæ preces, vt soles: tua sit nobis comes oratio. Rauca buccina, terrifica tuba, puto quod & sidera terreant. Hostium clamor immanis adest: sed his non terremur. Nouimus enim ista non hodie. Ergo, venerande Christi sacerdos, pete Deum, vt iacula in hostes dirigat nostra, atque ipsi trucident mutua cæde.] hæc breuiter Bonifacius ad Augustinum magna fiducia: quia ad eum ista pau-

B ciora reddidit [b]:

[b] *Aug. epist. 13 in append.*

Domino & spectabili viro Bonifacio Augustinus Episcopus.

Graui de pugna conquereris. Dubites nolo. Vtile tibi, tuisque dabo cõsilium: arripe arma: oratio aures pulset auctoris: quia quando pugnatur, Deus apertis cælis prospectat, & parti quam aspicit iustam, dat palmam.] hæc Augustinus.

Cùm verò res ex sententia accidisset, vt duces Maiortius & Galbio proditione Sinocis occiderentur; Bonifacius Deo hæc omnia accepta ferens, rursus ad eumdem S. Augustinum hæc scripsit [c]:

[c] *Ibid. epist. 14*

Domino venerabili S. patri Augustino Episcopo Bonifacius.

Manus superba, Deo iuuante, cecidit, quæ ante paululum audax gladium erecta portabat. Multi ex aduersis ceciderunt: de nostris autem, Christo iuuante, nullus est vulneratus. Ora

C igitur, venerabilis Papa, vt talis de inimicis vltio sæpe præcedat.] ista ipse: ad quæ hæc Augustinus rescripsit, cùm ægrotaret [d]:

[d] *Ibid. epist. 15*

Domino insigni, meritoque sublimi filio Bonifacio Augustinus Episcopus.

Lecto me vacare, nobilitatem tuam latere non credo: vltimumque diem mihi exopto venire. Gaudeo tuæ victoriæ. Ciuitatẽ, quæso, serua Romanam: tuos vt bonus reges Comes. Nihil de viribus propriis præsumas. De auctore gloriare virtutum, & nullum curabis penitus inimicum. Vale.] sed ad eum rursum sic Bonifacius quàm religiosissimẽ [e]:

[e] *Ibid. epist. 16*

Numquam diuinitas preces & lacrymas despicit peccatorum. Cupis ipse quidem de hac vita securus ad cæli regna migrare: sed nobis opus est, tessis in tantis adhuc periculis constitutis. Itaque ora nobiscum, vt tua nobis salus aliquantulum temporis condonetur.] hactenus ad Augustinum Bonifacius.

D Scimus quidem perbreues has litteras, ob Laconicum scribendi genus, præter Augustini morem, ab aliquibus non creditas ipsius esse. Sed si quis personam ad quam scripsit, & tempora exactè consideret, nempe Bonifacium perduellem Romani Imperij declaratum, ad eumque eo tempore Augustinum scribere: certè quidem omnis adhibenda ipsi fuit industria, ne ad illum ista scripsisse sciretur: vnde non solum à consueta scribendi forma recessisse oportuit, sed (vt assolet) notis Bonifacio tantùm perspicuis litteras exarasse. secus autem accidit, cùm idem Bonifacius ab eo reprehendendus fuit, cùm nulla Augustinus potuisset nota suspicionis inuri, quod ad rebellem Imperij scripsisset. Verùm (quod diximus) etsi quis contentiosè nimis Augustinum esse neget; haud (si prudens est) inficias ierit, easdem epistolas esse germanas ab omni prorsus fictione remotas, ab aliquo alio Africanorum Episcoporum conscriptas, vt superiùs diximus, Aurelio, aut Alypio.

E Sed quid post hæc accidit? Cùm (vt vidimus ex Prospero) eidem belli cura Sigisuulto Comiti legata esset, idemque valentioribus copiis aduersus Bonifacium exercitum comparasset: propriis diffidens viribus ipse Bonifacius quid præstiterit, apud Paulum diaconum [f] sic res gesta narratur: Bonifacius igitur sentiens se non posse tutò Africam tenere, cernensque sibi periculum instare in perniciem totius Reipub. efferuescens, transfretans è Libya in Hispaniam, ad VVandalos, Alanosque venit. Cumque Modegiselum inuenisset mortuum, & filios eius Gunthariũ & Genscricum Imperium moderantes, hortatus est, vt Hispaniam, Libyamque in tres partes diuiderent. Qui polliciti sunt, vnicuique parti se vna cum ipso principaturos, in communi tamen in quemlibet hostem vlturos. In talibus ergo professionibus VVandali, Alanique fretum transeuntes, Libyam habitauerunt; & cunctam penè Africam ferro, flamma, rapinis crudelissimè deuastantes, insuper Catholicam fidem Ariana impietate subuerterunt.] hæc ibi. Ex litteris etiam postea à S. Augustino ad eum

[f] *Paul. diac. Hist. Miscell. lib. 14.*

BONIFACIVS NAVIGAT IN HISPANIAM AD VVANDALOS ET ALANOS.

ad eum scriptis liquet ipsum Bonifacium nauigasse: ex quibus redarguas Procopium affir- A
[a] *Procop. de bell. Vandal. lib. 1.* mantem[a], non ipsum, sed eius germanos in Hispaniam missos esse; & VVandalos infauste nimis in Africam conuocasse: quod hoc anno, iisdem Consulibus, contigisse, Prosper notat in Chronico: nisi vtrumque accidisse dixerimus, diuersorum temporum habita ratione.

BONIFACIVS IN IMMANIA LAPSVS FACINORA. Quo tandem (proh dolor!) desperatio virũ alioqui pium adegit? Cùm enim se calumnijs oppressum, caputque suum infatigabili studio, summaque potentia peti cerneret: iamque sciret omnem prorsus sibi clausam esse viam excusandi se apud Imperatores, quos magis magisque recentioribus Romani exercitus cladibus exasperasset: adeò enormia & homine Christiano prorsus indigna & indecora patrauit, vt infelix sibi in primis, ac toti Africæ, Ecclesiæque Catholicæ immensum parturierit malum. Sed vnde ipsi, vt vel talia cogitaret, malorum origo? Desciuerat iam miser à pristina pietate, morumque probitate, in qua hactenus se S. Augustini monitis continuerat, & in dies magis magisque profecerat: sed in vitia iam B
[b] *Hierem. 2.* prolapsus enormia, didicit miser experimento, quàm malum & amarum[b] esset, dereliquisse Dominum Deum, quem antè sanctis demerens operibus, expertus sæpiùs suum fuerat protectorem & hostium appetentium fuisse vltorem.

Ante hæc autem, accidit, vt cùm ad se defendendum aduersus æmulos totis viribus Bonifacius intentus esset, bellis ciuilibus Romanis inter se exercitibus confligentibus, barbari Africani in finitimos populos Romano Imperio subditos grassarẽtur. Hæc miseratus Augustinus, ad ipsum Bonifacium in deterius prolabentem, vt eum ad meliorem frugem reuocaret, epistolam scripsit, in cuius exordio post alia ista habet[c]: Scio non deesse homines, qui te
[c] *Aug. epist. 70* AVGVSTINVS ADMONET BONIFACIVM. secundùm vitam mundi huius diligunt, & secundum ipsam tibi dant consilia, aliquando vtilia, aliquando inutilia: quia homines sunt, & sicut possunt, ad præsens sapiunt, nescientes quid contingat sequenti die. Secundùm Deum, ne pereat anima tua, non facilè tibi quis- C
quam consulit: non quia desint qui hoc faciant, sed quia difficile est inuenire, quando tecum ista possint loqui. Nam & ego semper desideraui, & numquam inueni locum vel tempus, vt agerem tecum quod me agere oportebat cum homine, quem multum diligo in Christo. Scis autem, qualem me apud Hipponem videris, quando ad me venire dignatus es, quia vix loquebar imbecillitate corporis fatigatus. Nunc ergo, fili, audi me saltem per litteras tibi sermocinantem, quas in periculis tuis numquam tibi mittere potui, periculum cogitans perlatoris, & cauens, ne ad eos, ad quos nollem, mea epistola perueniret.] vides ex his Augustini in scribendo cautelam: vt non mireris, si in aliis perbreuibus ad eum datis epistolis consuetam mutauerit dictionem. Sed subdit: Vnde peto, vt ignoscas, si me putas plus timuisse quàm debui: tamen dixi quod timui. Audi ergo me, immo Dominum nostrum per ministerium infirmitatis meæ. D

BONIFACII SANCTVM PROPOSITVM. Recole qualis fueris, adhuc in corpore constituta religiosæ memoriæ priore coniuge tua, & recenti eius obitu, quomodo tibi vanitas huius sæculi horruerit, & quomodo cupieris seruitutem Dei. Nos nouimus, nos testes sumus, quid nobiscum apud Tubunas de animo & voluntate tua fueris collocutus: soli enim eramus ego & frater Alypius. Non enim existimo tantum valuisse terrenas curas, quibus impletus es, vt hæc de memoria tua penitus delere potuerint. Nempe omnes actus publicos, quibus occupatus eras, relinquere cupiebas, & te in otium sanctum conferre, atque in ea vita viuere, in qua serui Dei monachi viuunt. Vt autem non faceres, quid te reuocauit? quia considerasti, ostendentibus nobis, quantum
[d] *1. Tim. 2.* prodesset Christi Ecclesiis quod agebas, si ea sola intentione ageres, vt defensæ ab infestationibus barbarorum quietam & tranquillam vitam agerent (sicut dicit Apostolus[d]) in omni pietate & castitate: tu autem ex hoc mundo nihil quæreres, nisi ea quæ necessaria essent E
huic vitæ sustentandæ tuæ ac tuorum, accinctus baltheo castissimæ continentiæ, & inter arma corporalia spiritualibus armis tutiùs ac fortiùs munitus.

Cùm ergo te esse in hoc proposito gauderemus, nauigasti, vxoremque duxisti: sed nauigasse, obedientiæ fuit, quam secundùm Apostolum[e] debebas sublimioribus potestatibus:
[e] *Rom. 13.* BONIFACII MVLTIPLICES ERRORES. vxorem autem non duxisses, nisi susceptam deserens continentiam, concupiscentia victus esses. Quod ego cùm comperissem (fateor) miratus obstupui: dolorem autem meum ex aliqua parte consolabatur, quòd audiui te illam ducere noluisse, nisi priùs Catholica fuisset facta. Et tamen hæresis eorum, qui verum Filium Dei negant, tantum præualuit in domo tua, vt ab ipsis filia tua baptizaretur. Iam verò si ad nos non falsa perlata sunt (quæ vtinam falsa sint) quod ab hæreticis etiam ancillæ Deo dicatæ rebaptizatæ sint: quantis tantum malum plangendum est fontibus lacrymarum? Ipsam quoque vxorem non tibi suffeciisse, sed

concu-

A concubinarum nescio quarum commixtione pollutum, loquuntur homines, & forsitan mentiuntur. Illa omnibus patent & tot & tanta mala, quæ te, posteaquam coniugatus es, fecisse constat. Quid dicam? Christianus es, cor habes, Deum times: tu ipse considera quæ volo dicere, & inuenies de quantis malis agere debeas pœnitentiam: propter quam tibi credo Dominum parcere, & à periculis omnibus liberare, vt agas eam, sicut agenda est. Sed si illud audias, quod scriptum est[a]: Ne tardes conuerti ad Dominum, neque differas de die in diem. [a] Eccl. 5.

Iustam quidem dicis habere te causam, cuius iudex ego non sum: quoniam partes ambas audire non possum. Sed qualiscumque sit causa tua (de quo modo quærere & disputare non opus est) numquid coram Deo potes negare, quòd in istam necessitatem non peruenisses, nisi bona sæculi huius dilexisses: quæ tamquam seruus Dei, quem te ante noueramus, EVACVAT EXCVSATIONES BONIFACII.
B contemnere omnino & pro nihilo habere debuisti: & oblata quidem sumere, vt ea vtereris ad pietatem, non autem negata vel delegata sic quærere, vt propter illa in istam necessitatem ducereris, vbi cùm amantur vana, perpetrantur mala, pauca quidem à te, sed multa propter te: & cùm timentur quæ ad exiguum tempus nocent, si tamen nocent, committuntur ea quæ verè in æternum noceant? De quibus vt vnum aliquid dicam: quis non videt, quòd multi homines tibi cohæreant ad tuendam tuam potentiam & salutem: qui etiamsi tibi omnes fideles sint, nec ab aliquo eorum vllæ timeantur insidiæ; nempe tamen ad ea bona, quæ ipsi quoque non secundùm Deum, sed secundum sæculum diligunt, per se cupiunt peruenire; ac per hoc qui refrenare & compescere debuisti cupiditates tuas, explere cogeris alienas: quod vt fiat, necesse est vt multa quæ Deo displicent, fiant; nec sic tamen explentur tales cupiditates.] & paulo pòst: Quando ergo poteris tot hominum armatorum, quorum fouenda est cupiditas, timetur atrocitas; quando (inquam) poteris eorum
C concupiscentiam, qui diligunt mundum, non dico satiare (quod fieri nullo modo potest) sed aliqua ex parte pascere, ne vniuersa plebs pereat, nisi tu facias quæ Deus prohibet, & facientibus comminatur? Propter quod vides tam multa contrita, vt iam vile aliquid quòd rapiatur, vix inueniatur.

Quid autem dicam de vastatione Africæ, quam faciunt Afri barbari, resistente nullo, dum tu talis tuis necessitatibus occuparis, nec aliquid ordinas, vnde ista calamitas auertatur? Quis autem crederet, quis timeret, Bonifacio Domesticorum & Africæ Comite in Africa constituto cum tam magno exercitu & potestate, qui Tribunus cum paucis fœderatis ipsas gentes expugnando & terrendo pacauerat, nunc tantum fuisse barbaros ausuros, tantum progressuros, tanta vastaturos, tanta rapturos, tanta loca, quæ plena populis fuerant, BARBARICA CLADES IN AFRICA.
D deserta facturos? Qui non dicebant, quandocumque tu Comitiuam sumeres potestatem, Afros barbaros non tolùm domitos, sed etiam tributarios futuros Romanæ Reipublicæ? Et nunc quàm in contrarium versa sit spes hominum, vides: nec diutiùs hic tecum loquendum est, quia plus tu potes ea cogitare, quàm nos dicere. Sed forte ad ea respondes: illis hoc esse imputandum, qui te læserunt, qui tuis officiosis virtutibus non paria, sed contraria reddiderunt. quas causas ego audire & iudicare non possum. Tuam causam potiùs aspice & inspice, quam non cum hominibus quibuslibet, sed cum Deo habere te cognoscis, quia in Christo fideliter viuis: ipsum timere debes ne offendas. Nam ego causas superiores potiùs attendo: quia vt Africa tanta mala patiatur, suis debent homines imputare peccatis. Verumtamen nolim te ad eorum numerum pertinere, per quos malos & iniquos Deus flagellat pœnis temporalibus, quos voluerit.] & paulo pòst huiusmodi eum im-
E pugnat dilemmate:

Si ergo tibi bona sunt præstita, quamuis terrena & transitoria, ab Imperio Romano, quia & ipsum terrenum est, non cæleste, nec potest præstare nisi quod habet in potestate: Si ergo bona in te collata sunt, noli reddere mala pro bonis. Si autem mala tibi irrogata sunt, noli reddere mala pro malis. Quid istorum duorum sit, nec discutere volo, nec valeo iudicare: ego Christianoloquor: Noli reddere vel mala pro bonis, vel mala pro malis. Dicis enim fortasse: in tanta necessitate quid vis vt faciam? Si consilium à me secundùm hoc seculum quæris, quomodo ista salus tua transitoria tuta sit, atque potentia & opulentia vel ista seruetur quam nunc habes, vel etiam maior addatur: quid tibi respondeam, nescio. Incerta quippe ista certum consilium habere non possunt. Si autem secundùm Deum me consulis, ne anima tua pereat, & times verba veritatis dicentis[b]: Quid prodest homini, si totum mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur? habeo planè quod dicam: STRINGIT AVGVSTINVS DILEMMATE BONIFACIVM. [b] Luc. 9.

dicam: est apud me cõsilium,quod à me audias. Quid autem opus est vt aliud dicam,quàm illud quod suprà dixi: Noli [a]diligere mundum,nec ea quæ in mundo sunt. Si quis autem dilexerit mundum,non est charitas Patris in illo.] & subinde: Hic appareat si vir fortis es. Vince cupiditates,quibus iste diligitur mundus: Age pœnitentiam de præteritis malis,quando ab eis cupiditatibus victus per desideria non bona trahebaris. Hoc consilium si acceperis,si tenueris atque seruaueris; & ad bona illa certa peruenies, & cum salute animæ tuæ inter ista incerta versaberis. A

[a] 1. Ioan. 2.

Sed fortè iterum quæris à me, quomodo ista facias in tantis mundi huius necessitatibus implicatus. Ora fortiter,& dic Deo quod habes in psalmo[b]: In necessitatibus meis erue me. Tunc enim finiuntur istæ necessitates,quando finiuntur istæ cupiditates. Qui exaudiuit te, & nos pro te,vt liberareris de tot tantisque periculis visibilium corporaliumque bellorum, vbi solùm ista vita quandoque finienda periclitatur, anima verò non perit, si non malignis cupiditatibus captiua teneatur: ipse exaudiet,vt interiores & inuisibiles hostes, id est, ipsas cupiditates,inuisibiliter & spiritualiter vincas.] & post nonnulla de mundi contemptu salubriter inculcata, ad postremum hæc addit: Si enim coniugem non haberes, dicerem tibi, quod & Tubunis diximus, vt in sanctitate continentiæ viueres: Adderem, quod tunc fieri prohibuimus,vt iam te,quantum rerum humanarum salua pace potuisses,ab istis rebus bellicis abstraheres, & ei vitæ vacares in societate sanctorum, cui tunc vacare cupiebas, vbi in silentio pugnant milites Christi, non vt occidant homines, sed vt expugnent principes & potestates & spiritalia nequitiæ, id est, diabolum & angelos eius: hos enim hostes sancti vincunt, quos videre non possunt: & tamen quos non vident, vincunt, ista vincendo quæ sentiunt. B

[b] Psal. 24.

QVID CONSVLAT AVGVSTINVS BONIFACIO

Sed vt te ad istam vitam non exhorter, coniunx impedimento est, sine cuius consensione continenter tibi non licet viuere: Quia etsi tu eam post illa verba Tubunensia ducere non debebas; illa tibi tamen,nihil eorum sciens, innocenter, & simpliciter nupsit. Atque vtinam posses ei persuadere continentiam, vt sine impedimento redderes Deo, quod te debere cognoscis. Sed si cum illa agere non potes, serua saltem pudicitiam coniugalem; & roga Deum, qui te de necessitatibus eruit, vt quod non potes modò, possis aliquando. Verumtamen vt Deum diligas, non diligas mundum; vt in ipsis bellis (si adhuc in eis te versari opus est) fidem teneas, pacem quæras; vt ex mundi huius bonis facias bona opera, & propter mundi bona non facias opera mala, aut non impedit coniux, aut impedire non debet. Hæc ad te, fili dilectissime, vt scriberem, charitas iussit, qua te secundùm Deum, non secundùm hoc sæculum diligo: quia & cogitans quod scriptum est[c]: Corripe sapientem,& amabit te: corripe stultum,& adiiciet odisse te: non te vtique stultum,sed sapientem debui cogitare.] hactenus Augustinus ad Bonifacium, planè beatum, si hæc eum admonentem audisset. Sed indignatione commotus (proh dolor!) veluti œstro percitus, furenti animo (cùm se cerneret potentioribus æmulorum exagitari procellis) ad auxilium VVandalorum confugit, quos (vt diximus) in Africam traiiciendos curauit: ex quo infelix (nolens licet) effecit,vt Africa in manus VVandalorum deueniens, sic captiua ad centum annorum spatium sub barbarico iugo permanserit. Quomodo verò serò tandem ipse Bonifacius in gratiam rediens Imperatoris,ab illis deficiens,aduersus illos frustra exercitum duxerit,dicemus anno sequenti. C D

[c] Prouerb. 5.

Quanta autem damna Catholicæ esset allatura Ecclesiæ societas ista Bonifacij icta cum VVandalis,& amicitia nuptiarum vinculo stricta,iam antè patentia indicia præcessere, cùm videlicet orta ex noua coniuge proles ab Arianis impio fuit initiata baptismate,qui & deteriora adhuc præsumentes,in eiusdem Bonifacij domo ancillas Deo dicatas virgines rebaptizarunt: de quo queritur Augustinus. Nulli planè barbari,equè ac VVandali,obstinatiores facti sunt defensores Arianæ perfidiæ,& acerbiores aduersus Catholicos persecutores: nam vt taceamus persecutionẽ diram illam, quam postea intulerunt Ecclesiæ Africanæ,de qua suis locis dicturi sumus; de his quæ egerint in Hispania, antequam nauigarent in Africam, sub Trasamundo VVandalorum Rege aduersum dicatam Deo virginem, historiam afferam, quæ à Gregorio Turonensi ita describitur[d]: E

VVANDALI ARIANORVM OMNIVM PERDITISSIMI

[d] Gre. Turon. Franc. hist. lib. 2. cap. 11.

VIRGINIS HISPANAE NOBILIS MARTYRIVM.

Factum est (inquit) vt puella quædam religiosa, prædiues opibus, ac secundùm sæculi dignitatem nobilitate Senatoria florens, & quod his omnibus est nobilius, fide Catholica pollens, Deoque omnipotenti irreprehensibiliter seruiens, ad hanc quæstionem duceretur. Cumque Regis fuisset oblata conspectibus: cœpit eam primùm ad rebaptizandum blandis sermo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A sermonibus illicere. Quæ cùm venenosum eius iaculum fidei parma propelleret: præcepit Rex, eius facultates auferri, quæ iam mēte possidebat regna Paradisi: deinde supplicus applicatam sine spe præsentis vitæ torqueri. Quid plura? post multas quęstiones, post ablatos rerū terrenarum thesauros, cùm adhuc frangi non posset, vt beatam rescinderet Trinitatem, ad rebaptizandum inuita deducitur. Cumq; in illud cœnosum lauacrum vi cogeretur immergi, ac proclamaret: Patrem cum Filio ac Spiritum sanctum vnius credo esse substātiæ, essentiæq;: digno aquas vnguine cunctas inficit, id est, fluxu ventris aspergit. Exhinc ad legitimam ducta quæstionem, post equuleos, post flammas, post vngulas, Christo Domino capitis decisione dicatur.] hæc Gregorius; qui & affirmat, per eumdem Regem Arianum alios quoque in Hispania vexatos esse Catholicos, diuersisque tormentorum generibus cruciatos, ac denique morte mulctatos, corona martyrij honestatos. porrò fugatis vndique Catholicis, eo-
B rumdem martyrum memoria remansit obscura. Fugisse quidem nonnullos de Hispania Episcopos, eorum plebibus fuga iam lapsis, vel peremptis, vel captis, sanctus Augustinus[a] affirmat in epistola ad Honoratum. Sed ad res Orientalis Ecclesiæ veniamus.

[a] *Aug. epist. 1. 180.*

Hoc eodem anno contigit, vt S. Ioannis Chrysostomi, cuius nomen in Ecclesiasticas tabulas fuerat restitutum ab Innocentio Romano Pontifice, memoria ritu solemni in Ecclesia anniuersaria die celebrari cœperit sexto Kalend. Octobris. Marcellinus enim id tradit in Chronico sub anni huius Consulibus.

MEMORIA S. IOANNIS CHRYSOST. COEPTA PVBLICE COLI.

Quibus etiam Consulibus, nono Kalend. Ianuarij (inquit Socrates[b]) moritur Sisinnius Episcopus Constantinopolitanus, vir ob temperantiam, ob rectam & piam viuendi ratio-
C nem, denique ob benignitatem in pauperes, omniū sermonibus celebratus, moribus facilis, affabiliśque, simplex, & veritatis amicus, ac propterea nemini quicquam exhibuit negotij: vnde curiosis, & qui aliis facessendo molestiam delectantur, offensioni fuit, atque adeò apūd eos opinione venit ignauiæ.] hæc ipse. Cessauit Episcopatus eius sedis mēsibus tribus, ac diebus quindecim. Agendum igitur de eius successore anno sequenti.

[b] *Socrat. lib. 7 cap. 28.*

Hoc item anno, cùm Christiana pietas propension cultu (vt par erat) sanctissimam Domini Crucem coleret, & passim vbique locorum eamdem pingeret, vel sculperet: ne hac ex parte effrenis religio irreuerentiæ patefaceret aditum, Imperatores Theodosius & Valentinianus eiusmodi sanctionem ediderunt[c]:

[c] *l. 1. C. nemini licere figuā*

Cùm sit nobis cura diligens, per omnia superni numinis religionem tueri: signum Saluatoris Christi nemini licere vel in solo, vel in silice, vel in marmoribus humi potitis insculpere, vel pingere; sed quodcumque reperitur, tolli, grauissima pœna mulctando eos qui contrarium statutis nostris tentauerint, specialiter imperamus. Dat. XII. Kal. Iun. Hierio &
D Ardaburio Conss.]

Hoc eodem etiam anno in Oriente (quo verò loco, nescimus) celebratum est Concilium aduersus Massalianos hæreticos, aliàs sæpè damnatos. Quod autem perdifficilis esset horum hæreticorum extinctio, ex eo accidit, quòd clam sub Catholico nomine delitescerent: & inuenti, nullo negotio, pro arbitrio exigentis, se hæresim damnare simularent; quam protinus, simulac liberum esset, repetentes, eadem quæ ab Ecclesia vetita essent, facerent & docerent, prout Acta sæpe aduersus eos superius recitata declarant; quibus & quænam essent eorumdem hæreticorum sententiæ, satis est demonstratum. Pertæsi igitur Episcopi horum causa sæpius fatigari, illud in Synodo sanxere decretum, vt iidem, quantamlibet imaginem pœnitentium præseferrent, non amplius in Ecclesiam recipērentur, quàm iam visi essent sæpius eluisse relapsi. Celebrem quidem huiusmodi fuisse Episcoporum conuentum,
E inde possumus intelligere, quòd interfuisse eidem & subscripsisse reperiuntur inter alios Sisinnius Constantinopolitanus Episcopus, & Theodotus Episcopus Antiochenus; vt Photius, cùm agit de eodem Theodoto, tradit. Perierunt quidem huius acta Synodi; & tantum canon, quem Photij Bibliotheca seruauit, reliquus reperitur, cuius ita meminit ipse, cùm agit de ipso Theodoto Antiocheno, & Synodali epistola data ad Baronianum, siue Beronicianum, & Amphilochium, atque vniuersos Pamphiliæ Episcopos, aduersus eosdem in illis partibus ingruentes Massalianos hæreticos; in qua huiusmodi decretum Synodi haberetur ita descriptum:

CONCILIVM CONTRA MASSALIANOS.

Si quis post anathematismum aliquando fuerit deprehensus vel verbo vel opere in suspicionem huius morbi lapsus, numquam amplius in posterum locum habeat, neque si decies millies polliceatur se esse paratum ad omnia quæ ad pœnitentes attinent.] hæc eius Synodi canon ex Photij Bibliotheca depromptus.

CANON DE RELAPSIS.

Post

THEODOTI EPISC. ANTIOCH. OBITVS ET SEDIS TEMPVS.

Post hæc autem Theodotus ipse Antiochenus Episcopus ex hac vita migrauit. Ad hunc A vsque annum peruenisse, eodem auctore proditur, dum declarat, eumdem cum Sisinnio subscripsisse eidem epistolæ Synodali. neque hunc annum præteriisse, quæ habet Theodoretus in fine suæ historiæ[a] possunt cuique reddere manifestum, dum eamdem cum obitu Theodoti claudens, spatium centum & quinq. annorum se complecti testatur: cumq; profiteatur se historiam exordiri ab eo tempore quo Eusebius[b] definit, ab ipso nimirum Licinij tyranni exitu, quem occidi contigisse vidimus anno Domini trecentesimo vigesimo tertio; ab eo anno si incipias numerare annorum centum & quinque periodum, ad hunc vsque annum quadringentesimum vigesimum septimum peruenies, quo ait defunctum fuisse Theodotum, de quo agimus, Antiochenum Episcopum. cùm igitur id ipse scribat, & ad hæc tempora peruenisse, Photius ex Synodali epistola, cui cum Sisinnio subscripsit, ostendat: perspicuò planè intelligis, quàm erret Nicephorus in catalogo Antiochenorum Antistitum, dum B eidem Theodoto annos dumtaxat quatuor in sede tribuit, quem ad annum vsque decimumsextum vixisse Episcopum, ex superiùs dictis cùm ex Cyrilli Alexandrini litteris, tum ex Photio atque Theodoreto euidenter satis apparet.

[a] *Theod. lib. 5. c. vlt.*

[b] *Theodoret. in præf. lib. 1.*

IOANNES CREATVS EPISCOPVS ANTIOCHENVS.

Defuncto autem Theodoto laudato satis Episcopo, subrogatus est in locum ipsius Ioannes, ex schola (vt exitus demõstrauit) Theodori Mopsuesteni, sicuti & Nestorius, Theodoretus, & alij complures in Syria sacerdotes, ex quibus clades oborta est Orientalis Ecclesiæ. Occulto namque, sed planè terribili Dei iudicio factum est, vt vno eodemque ferme tempore Theodori illius alumni, fœtus viperini dicendi, damno Ecclesiæ maximo in præcipuarum sedium Episcopos fuerint cooptati, nempe Ioãnes hoc anno creatus Antiochenus Episcopus, Nestorius verò anno sequenti in Constantinopolitanæ Ecclesiæ præfecturam vocatus, vt suo loco dicturi sumus. C

Sed audiamus Theodoretum, Theodori eiusdem laudibus historiam scriptam à se claudentem, & maxima ob id eam, omnium sententia, ignominia afficientem. hæc enim habet ad calcem[c]: Per id tempus quo dictus Theodotus rexit Ecclesiam, Theodorus Episcopus Mopsuestiæ, qui totam Christi Ecclesiam sua doctrina erudierat, & contra vniuersas hæreticorum phalanges victoriam reportauerat, obiit mortem. Iste & Diodori viri excellentissimæ doctrinæ particeps factus est, & sanctissimi Ioannis socius & adiutor: nam communiter inter ipsos sapientiæ præcepta ex spiritualibus Diodori fluentis hauserunt. Tringintasex annis Præsulatum gessit Theodorus, neque vmquam cessauit contra Arianam & Eunomianam sectam velut in area dimicare, tum clandestinum Apollinaris manipulum impugnare, tum optimam herbam sanctis Christi ouibus suppeditare. cuius frater Polychronius Ecclesiam Apameensem gubernauit. Isto quidem in loco finem historiæ facere, animus est: Atque omnes qui sunt eam aliquando perlecturi, vehementer oratos volo, vt precibus suis labores compensare non grauentur. Spatium quidem centum & quinque annorum ista complectitur historia, quæ initium habet ex rabie Ariana, exitum autem à morte hominum præstantissimorum Theodori atque Theodoti.] hæc ipse: qui ex inita superiùs ratione ad præsentem annum eamdem scriptis prosecutus esse, satis apparet. D

[c] *Theodoret. lib. 5. c. vlt.*

QVID THEODORETVS DE THEODORO MOPSVESTENO.

Sed cur hic desinit? ea quidem ex causa reor, quòd noluit attingere Nestorij tempora, qui anno sequenti creatus est Constantinopolitanus Episcopus: sciens namque per scabra sibi incedendum fore, prudẽter quidem cessauit ab historiæ scriptione, quando in seipsum opus fuisset conuertere stylum. Certè quidem ipsius testificatione affirmari posse videtur, scriptam ab ipso fuisse huiusmodi historiam ante Ephesinum Concilium: etenim in[d] epistola quam scripsit postea ad Eusebium Ancyræ Episcopum, cùm sua scripta recensẽt, quæ post E dictum Ephesinum Concilium elaborasset, nullam penitus de scripta à se historia mentionem habet: vnde dicendum est, hoc triennij spatio, quod intercedit ab hoc anno vsque ad Concilium Ephesinum, ab illo dictam historiam esse scriptam.

[d] *Theodoret. epist. 82.*

Verùm hic considera, ipsum Theodoretum eximmensis laudibus, quibus ornat Theodorum Mopsuestenum nefandissimum hæreticum, planè se eius fuisse communionis, haud leuem suspicionem concitasse: immo adeò studiosus eius extitit, vt credendi occasionem dederit, quòd ipse ab eodem Theodoro nomen deriuando dici voluerit Theodoretus.

Quo nomine S. Gregorius Papa sugillat quoque Sozomenum, eiusque historiam, vbi de ipsa agens[e]: Sed ipsam (inquit) quoque historiam sedes Apostolica recipere recusat: quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopsuestiæ nimium laudat, atque vsque ad diem obitus sui magnum doctorem Ecclesiæ fuisse perhibet.] Hæc cùm dicat S. Gregorius de

[e] *Greg. lib. 6. epist. 95.*

Sozo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRISTI 428. CAELEST. PAP. 5. THEODOSII 21. VALENTIN. 4. IMPP.

A Sozomeno, quæ apud Sozomenum hodie minimè leguntur, putauit aliquis nimium sibi sapiens S. Gregorium errore lapsum, & quòd esset apud Theodoretum, dixisse, apud Sozomenum legi. Sed qui eum erroris arguit, errauit ipse, cùm non considerarit multa desiderari in historia Sozomeni, quæ exciderunt, & illa ipsa tempora, in quibus de eodem Theodoro Mopsuesteno tractandi se ingerebat occasio. Cùm enim in suæ historiæ præfatione ipse testetur se eam producere vsque ad decimum septimum Consulatum Theodosij, viginti propè annorum res gestæ in ea desiderari certum est. Sed aduersus hominem audacter nimis carpentem S. Gregorium Romanum Pontificem, in Notis [a] ad Romanum Martyrologium pluribus egimus.

SOZOMENI HISTORIA MVTILATA.

[a] *Not. in Rom. Martyrolog. die 23 Decemb.*

Quod verò ad Theodoretum spectat addictissimum Theodoro: accipe paucis totam ipB sius vitæ periodum, ex quo Deum plurimum laudes. Qui à parentibus Deo dicatus, numeros magna cum laude monasticæ institutionis absoluit, cõsuetudine Theodori Mopsuesteni tantam gloriam obumbrauit, obnubilauit verò ex Nestorij amicitia, obscurauitque penitus ex suscepto aduersus S. Cyrillum eiusdem hæresiarchæ patrocinio. Sed spirante deinde Dei benignitate diuini Spiritus aura, fugatis densis nubiũ globis, effulgentibus rursus in cor eius diuinæ gratiæ radiis, iterum pulcher, gloriosus, ac decorus apparuit, atque in communicatione Catholicæ Ecclesiæ & amicitia S. Leonis Papæ diem clausit extremum. hæc autem tibi præsens & qui sequitur sextus Annalium tomus perspicuè demonstrabunt.

THEODORETI VITAE PERIODVS.

IESV CHRISTI ANNVS 428. CAELEST. PAP. ANNVS 5. THEODOSII 21. VALENTINIANI 4. IMPP.

C

COnsulatu Tauri atque Felicis annus Christi quadringentesimus vigesimusoctauus illuxit, quo Africa Vuandalorum grassatione vastatur. Simulac enim anno superiori per freti Gaditani angustias sese in Africam immisere, fauente illis iam exercitu, qui eos vocauerat, Bonifacij Comitis, cùm deesset omnino qui illis occurrendo resisteret, sed adesset qui incenderet, non secus ac flamma impulsu venti vehementior reddita cuncta simul sacra atque profana deuastant. Antequam autem de singulis orationem instituamus, quantum fas est homini ex causis occulta Dei perscrutari iudicia; cur tam immani flagello ea meruerit prouincia diuexari, vt vna simul duplici hac affligeretur clade, altera ex barbaris Africanis, ex Vuandalis altera Ariana perfidia crudeliùs sæuiẽte, narrare aggrediamur: atque in primis, quæ hac de re posteris commendauit Saluianus Massilienssis Episcopus suorum
D temporum scriptor, inspiciamus: qui cuncta mentis acie rimatus de malorum causa ista conscripsit [b]:

AFRICA A VVANDALIS EXAGITATVR.

[b] *Saluian. de vero iudic. l. 7*

Compulsus est criminibus nostris Deus, vt hostiles plagas de loco in locum, de orbe in orbem spargeret, & excitatas penè ab vltimis terræ finibus gentes etiam trans mare mitteret, quæ Afrorum scelera punirent.] testatur quidem Procopius [c], Vuandalos populos fuisse circa Meotidem paludem considentes, eosdemque fame pressos, in Germanos illos irrupisse qui Franci dicuntur. Pergit verò Saluianus: Quid enim? nunquid abductæ à solo patrio degere intra Gallias non potuerant? aut ne degerent, cùm illæsæ à nobis vsque ad tempus illud cuncta vastauerint? Sed esto intra Gallias formidabant: quid in Hispania, vbi exercitus nostros etiam bellando contriuerant, numquid consistere aut permanere metuebant iam victores, iam triumphantes? quibus vsque ad hoc fortitudinis factum con-
E tingeret ascendere, & post experimenta belli diu parati intelligerent sibi Romanæ Reipub. vires etiam cum barbarorum auxilijs pares esse non posse. Poterant ergo illic sedere, nec timere. Sed illa vtique cælestis manus, quæ eos ad punienda Hispanorum flagitia illuc traxerat, etiam ad vastandam Africam transire cogebat. Ipsi denique fatebantur, non suum esse quod facerent: agi enim se diuino iussu, ac perurgeri. Ex quo intelligi potest, quanta sint mala nostra, ad quos vastandos atque cruciandos barbari compelluntur inuiti.] & paulo pòst:

[c] *Proco. de bell. Vuandal. l. 1.* CVR AFRICA MERVIT TANTA PATI.

Vnde quòd Vuandali in Africam transierunt, non est diuinæ seueritati, sed Afrorum sceleri deputandum: graui enim eos, antequam illuc pergerent, ac longa iniquitate traxerunt: & ideo intelligere debemus, quia pietatis diuinæ fuit, quòd pœnam diu debitam distulit; piaculorum autem & criminum, quòd aliquando peccator populus quæ merebatur accepit: nisi fortè hoc non meruisse credimus; cùm vtique nulli magis, vtpote in quos om-

nia simul improbitatum atque impuritatũ genera confluxerint. Ceteri enim homines etsi A
nonnullis flagitiorum vitijs obligati sunt, quibusdam tamen non implicantur: & si violentia non carent, malevolentia carent: & si libidine æstuant, rapacitati non seruiunt: multos denique etsi accusat incontinentia corporum, simplicitas commendat animorum. In Afris
AFRICANORVM PECCATA. penè omnibus nihil horum est quod ad vtrumque pertineat, id est bonum, æquè ac malum, quia totum admodum malum: adeò exclusa naturæ originali sinceritate, aliam quodammodo in his naturam vitia fecerunt. Exceptis enim pauciſſimis Dei seruis, quid fuit totum Africæ territorium, quàm domus vna vitiorum?] ac post aliqua rursùm:

Sicut in sentinam profundæ nauis colluuiones omnium sordium, sic in mores eorum quasi ex omni mundo vitia fluxerunt: nullã enim improbitatẽ scio, quæ illic non redundauerit; cùm vtique etiam Paganæ ac ferinæ gentes, etsi habeant specialiter mala propria, non sunt tamen in his omnia execratione digna. Gothorum gens perfida, sed pudica; Alanorum B
impudica, sed minùs perfida; Franci mendaces, sed hospitales; Saxones crudelitate efferi, sed castitate venerandi: omnes quippe gentes habent sicut perculiaria mala, ita etiam quædam bona. In Afris penè omnibus nescio quid non malum. Si accusanda est inhumanitas, inhumani sunt; si ebrietas, ebrioſi sunt; si fallitas, fallaciſſimi sunt; si dolus, fraudulentiſſimi; si cupiditas, cupidiſſimi; si perfidia, perfidiſſimi. Impuritas eorum atque blasphemia his omnibus admiscenda non sunt: quia illis quæ superiùs diximus malis, aliarum gentium vitia, his autem etiam sua ipsorum vicerunt.

Ac primùm, vt de impuritate dicamus: quis nescit, Africam totam obscœnis libidinum tædis semper arsisse? non vt terram ac sedem hominum, sed vt Ætnam putes impudicarum esse flammarum: nam sicut Ætna intestinis quibusdam naturæ feruentis ardoribus, sic illa abominandis iugiter fornicationum ignibus eructauit. Nec volo hac in re assertionibus C
meis credi; testimonium requiratur generis humani. Quis non omnes omnino Afros impudicos generaliter sciat, nisi fortè ad Deum conuersos, id est, fide & religione mutatos? Sed hoc tam rarum est ac nouum, quàm rarum videri potest, quemlibet ganeonem nõ esse ganeonem, aut quemcumque sæuum non esse sæuum. Tam infrequens est enim hoc & inusitatum, impudicum non esse Afrum, quàm nouum & inauditum, Afrum non esse Afrum. Ita enim generale in eis malum impuritatis est, vt quicumque ex eis impudicus esse desierit, Afer non esse videatur.]

At pauca sunt hæc, & parui fermè momenti esse quis dicet, si alia nefanda Afrorum scelera considerarit, quæ idem auctor narrat, dum agit de capta ab eisdem barbaris deinde Carthagine; quæ nos suo loco dicturi sumus. Quod autem ad solutam nimis Afrorum libidinem, quam aduersus eos adeò Saluianus exaggerat: certè quidẽ in hoc potiſſimùm Patres D
eius prouinciæ incubuisse visi sunt, vt habenis eos continentiæ coercerent. Quantum enim eos putas aduersus adulteros & incestuosos declamasse, cùm & coniugalẽ terum mira coercuerint obseruantia? Videas (quod mireris) S. Augustinũ* suadere coniugibus à tẽpore Quadrageſimæ vsque ad octauã Paschæ abstinentiam ab vsu coniugij, similiter & festiuis diebus; conteſtariq; euenire sæpe; vt si secus agerent, intemperantia coniugum nascerentur filij leprosi, & arreptitij, vel lunatici. Hinc rursum reperies ab eodem affirmari, triginta dies præscribi, ne intrarent in ecclesiam, cùm mulieres virum accipiunt: Insuper admonere, ne pollutus nocturno phantasmate participet cum Fidelibus sacram communionem; sed, vt graue facinus, iubere id ipsum expiari debere priùs cordis compunctione, eleemosyna, atque ieiunio. Hæc ex multis, quibus valeas cõsiderare sanctiſſimos Patres non defuisse Africanos æstuantes ardore libidinis Ecclesiastica coercere disciplina: simul & cognoscere possis (vt E
dictum est) si in hæc adeò leuia iidem Patres vehementer inuecherentur: quid eos feciſſe putandum aduersus adulteros & alios alias nefandas libidines admittentes: verumtamen illos omni excusso iugo mandati, contemptaque monitione, præcipites sese dediſſe in gurgites turpitudinum. Vnde Dei vindicta factũ est, vt dedignantes sanctis obtemperare sacerdotibus, iustè traditi sint barbaris enecandi, vel saltem in seruitutem redigendi.

*Aug. de tempor. serm. 244

Ceterùm quod ad Saluianum spectat: ne putes eum, dum prauos mores Africanorum fugillat, ex paruis magna composuisse, quasi eloquentiæ arte amplificationibus rem exaggerans, ex paucis multa, vel ex minimis maxima reddere sit conatus: sed parciùs dicas egiſſe, dum his nõ leuiora intacta penitus prætermisit, nempe immensam multitudinem Donatistarum à temporibus Constantini obstinatiſſima pertinacia in schismate perseuerantium, immania in se ipsos & in alios perpetrãtium, qui nullo valuerunt curari remedio, quantumlibet

Universidad de Deusto
Biblioteca

A libet Imperatores edictis,& Episcopi scriptis & collationibus sæpissimè ab ea mentis duritie ipsos reuocare studuerim. Licet enim nónulli vel metu pœnarum ex legibus Augustorum, vel aliter ad fidem & vnitatem Catholicam (vt superius ex Augustino dictum est) fuerint restituti: reliqui tamen in erroris obstinatione manserunt: adeò vt nec centum annorũ spatio Vuandalitæ persecutionis valuerit eorumdem ceruix ferrea perdomari: vt plane secundùm illud propheticum [a], in medio fornacis scoria argenti facti sint, non autem purgati rubigine, sed tribulationis igne succensi, deteriores sint redditi. Quid memorem Manichæos secreta in Africa habitantes latibula, sæpe detectos, sæpe eiectos, numquam autem ad Catholicam fidem vere conuersos? Scatebat etiam Africa Arianis, quos cauendos sæpe admonuit Augustinus. Blasphemiis nominis Dei abundasse, inde colliges ex Augustino [b], cùm agit de morione blasphemantes lapidibus infectan solito. [a] Ezech. 22. [b] Aug. de percat. merit. & remiss. lib. 1. c. 22.

B Sed & idem S. Augustinus paucis his diebus, quibus, capta à Vuandalis Africa, superuixit, cùm eladem barbaricam nonnisi ob exundanté peccatorum copiam ipsos pati testetur; iam in profundum illud scelerum eos peruenisse demonstrat, quod à diuina Scriptura [c] verbis illis significatur: Impius cùm in profundum venerit peccatorum, contemnit.] Hinc illæ lacrymæ, cùm ista gemés [d]: Inter tantas (inquit) angustias & in ipso fine rerum posita est vniuersa prouincia, & quotidie frequentantur spectacula. Sanguis hominum quotidie funditur in mundo, & insanientium voces crepitant in Circo. O planctus omni mœstitia acceptior! O planctus omni mœstitia affligens cor! Libet flere. Plangimus, dilectissimi, & illos & nos: quia & nos digni sumus, qui cum talibus merito flagellemur, &c.] Inferius verò de idololatriam adhuc sectantibus, consentientia his quæ ex Saluiano suo loco dicentur, ista subinfert: An non sacrificauit, qui imagines idolorum per noctem ludétes (quod Nocturnum vocant) C libentissimè spectauit? Sacrificauit, prorsus sacrificauit, & quod peius est, non tauri, vel cuiuslibet pecoris aliquam victimam, sed ipsam animam hominis pretiosam. In hoc tam nefando sacrificio non vnus vel pauci accusantur: tota hoc ciuitas fecit, quæ tota consensit: nec ab hostibus, nec à barbaris, sed à se ipso omnis homo in anima se occidit videndo, consentiendo, non prohibendo: omnes remansimus rei: & dum nolumus pacem ciuitatis turbari peruersam, pacem quam desideramus, non accipimus rectam, contemnimus pacem seruare bonorum morũ, & perit pax temporum nostrorum.] hæc & alia plura Augustinus, suos Hipponenses ad pœnitentiam cohortatus, quam & agere negligebant: nam idem ipse hæc ad eos, ipso orationis exordio: Admonet Dominus Deus noster, non nos debere negligere nostra peccata, quando talem demonstrat iram suam: ipse quippe iustè punit nocentem, quia nullum inuenit pœnitentem.] Sed de isdem rursùm cùm de Hipponensis D ciuitatis obsidione agemus. [c] Prouer. 18. [d] Aug. serm. de temp. barbar.

Accidit plane Africæ, quod Deus per Ezechielem populo Israel fuerat comminatus: nimirum, quod impudicitijs suis ipsum mirum in modum ad iracũdiam prouocassent, missurum se fore prædixit in eos hostes, qui cloacas ipsorum libidinum exhaurirent, cùm ait [e]: Dabo te in manus eorum, & destruent lupanar tuum, & demolientur prostibulum tuum.] Nam de Vuandalis vastantibus Africam idem qui suprà Saluianus ista subiecit [f], dum licet Vuandalorum detestetur superbiam, fastumque barbaricum, eorumdem tamen prædicat castitatem, quam, inuitos licet, ijdem cogerent, serò saltem discere Africanos. Ait enim: Sufficere igitur ad laudem eorum hæc possunt talia, etiam si alia non dicam. Abominati enim sunt virorum impuritates, plus ad hæc addo: abominati etiam feminarum: horruerunt lustra ac lupanaria, horruerunt concubitus, contactusque meretricum. Num- E quid hoc credibile vllis videri potest, Romanos hæc admisisse, barbaros horruisse?] & paulo inferiùs: Grande est profectò quod dicimus, grande ac supereminens. Quis credat Vuandalos in ciuitatibus Romanis ista fecisse? Remota quippe est ab illis omnis carnis impuritas. At quomodo remota? nõ sicut remoueri aliqua à Romanis solet, qui statuunt non adulterandum, & primi adulterant: statuunt non furandum, & furantur, &c.] ac subinde: non tales ergo isti, de quibus loquimur, barbari ad emendandam nostrarum turpitudinum labem extiterunt. Abstulerunt enim de omni Africa sordes virorum mollium, contagiones etiam horruere meretricum, nec horruerunt tantùm, aut temporanè submouerunt, sed penitus iam non esse fecerunt. O pie Domine, ó Saluator bone, quantum efficiunt per te studia disciplinæ, per quæ mutari possunt vitia disciplinæ, sicut ab illis scilicet immutata sunt. [e] Ezech. 16. [f] Salvian de vero iudic. l. 7

At quomodo immutata? interest enim, non solùm effectus rerum, sed etiam effectuum

Universidad de Deusto
Biblioteca

causas dicere. Difficile quippe est, impudicitiam verbo aut iussione tolli, nisi fuerit ablata: A
& difficile est, pudicitiam verbo exigi, nisi fuerit exacta. Quod isti vtique scientes, sic impudicitiam summouerunt, quod impudicas conseruauerunt, non interficientes mulierculas infelices; ne vitiorum curam crudelitate respergerent; & dum peccata auferre cuperent, ipsi in peccatorum resecatione peccarent. sed ita errantes emendauerunt, vt factum eorum medicina esset, pœna non esset. Iusserunt siquidem & compulerunt omnes ad maritalem torum transire meretrices : scorta in connubia conuerterunt, implentes scilicet
1. Cor. 7. Apostoli [a] dictum atque mandatum: Et vt vnaquæque mulier virum habeat suum, & vnusquisque vir coniugem suam. Addiderunt quoque ad libidinem comprimendam seueras pudicitiæ sanctiones, decretorum gladio impudicitiam coercentes, vt puritatem scilicet vtriusque sexus & domi connubij seruaret affectus, & in publico metus legum; ac sic duplici præsidio castimonia muteretur, cùm & intus esset quod amaretur, & foris quod ti- B
meretur.

Leges quidem illorum nequaquam illis sunt legibus consentaneæ, quæ ita partem improbitatis remouent, vt partem obscœnitatis admittant; vt Romana illa decreta, quæ scortationes quidem ab alienis vxoribus remouerunt, ad omnes autem solitarias passim admiserunt; adulteria vetantes, lupanaria ædificantes: timuerunt videlicet, ne minus casti homines & puri essent, si ab omni eos penitus impuritate prohiberent. At non ita isti, de quibus loquimur, qui sic inhibuerunt scorta & adulteria, qui & feminas nullis voluerunt esse feminas, nisi maritis suis.] ac demum multa locutus in detestationem fornicationem probantium, ista ad finem addit: Erubescamus, quæso, & confundamur. Iam apud Gothos impudici non sunt, nisi Romani: iam apud Vuandalos nec Romani: tantum apud illos profecit studium castimoniæ, tantum seueritas disciplinæ, non solùm quòd ipsi casti sint; sed C
(vt rem dicamus nouam, rem incredibilem, rem penè etiam inauditam) castos etiam Romanos esse fecerunt. Si infirmitas id humana pateretur, exclamare super vires meas cuperem, vt toto Orbe resonarem: Pudeat vos, Romani vbique populi, pudeat vitæ vestræ: nullæ penè vrbes lustris, nullæ omnino impuritatibus vacant, nisi illæ tantùm, in quibus barbari esse cœperunt. Et miramur si miseri, qui tam impuri sumus: miramur si ab hoste viribus vincimur, qui honestate superamur: miramur si bona nostra possident, qui mala nostra execrantur, nec illos naturale robur corporum facit vincere, nec nos naturæ infirmitas vinci: nemo sibi aliud persuadeat, nemo aliud arbitretur: sola nos morum nostrorum vitia viceruntD] hactenus Saluianus: vt planè omnibus perspicuum esse possit Dei consilium, quo tradiderit Africanos in manus immanium barbarorum. Porrò qui ista deplorauit Saluianus, magni nominis Episcopus fuit, laudaturque ab Eucherio Episcopo Lugdunensi, simul cum Vincentio, quos sanctos viros eloquentia & doctrina eminentes fuisse tradit in præfatione ad libros de Quæstionibus veteris ac noui Testamenti, quos ad Salonium inscripsit, ad quem etiam Saluianus eosdem suos commentarios dedit. Fuit autem ipse Salonius Viennensis Episcopus. De Vuandalorum verò in Africam progressu hæc Victor habet [b]:

[b] Vict. de persecut. Vandal. lib. 1. in præf.
* Geaserici

Transiens igitur quantitas vniuersa, calliditate Geiserici* ducis, vt famam terribilem suæ faceret gentis, illico statuit omnem multitudinem annumerari, vsque ad illam diem, quam huic luci vterus profuderat ventris. Qui reperti sunt, senes, iuuenes, paruuli, serui, vel domini, octuaginta millia numerati. Quæ opinio diuulgata vsque ad hodiernum, à nescientibus tantus numerus æstimatur, cùm sit nunc exiguus & infirmus. Inuenientes igitur pacatam quietamque prouinciam, speciositatem totius terræ florentis quaquauer- E
sum, impietatis agminibus impendebant, deuastando depopulabantur, incendio & homicidiis totum exterminantes: sed nec arbustis fructiferis omnino parcebant: ne fortè quos antra montium, aut prærupta terrarum, vel secluſa quæque occultauerant, post eorum transitum illis pabulis nutrirentur: & sic eadem atque iterum tali crudelitate furentibus, ab eorum contagione nullus remansit locus immunis.] hæc Victor: quæ autem in sacra loca, sacrasque personas admiserint, ex eodem auctore inferiùs dicturi sumus. Erat autem Afri-
[c] Aug. serm. de temp. barbar.
canorum haud exiguus numerus, qui bonis expoliati ad loca munita se receperunt: quos suis Hipponensibus commendans sanctus Augustinus [c] in concione tunc habita, hæc in fine:
[d] Luc. 16. Abundant peregrini, captiui, & spoliati. Facite [d] vobis amicos ex mammona iniquitatis.]

Hoc ipso tempore, quidnam pastoribus populorum faciendum esset, fugiendum ne, vel

vnà

A vnà cum ceteris Vuandalorum opperiri catenas & gladios: cùm hac de re controuersia verteretur, duo Episcopi consuluerunt S. Augustinum: quorum alter fuit Quoduultdeus Episcopus Carthaginensis, quem his temporibus post Aurelium sedisse Carthagine Victor[a] tradit: hic ille ad quem diaconum haud pridem S. Augustinus de Hæresibus librum conscripserat. Alter verò fuit Honoratus Antistes Thabennensis Ecclesiæ, cuius Possidius[b] meminit, necnon de consultatione Quoduultdei: ad quem quæ rescripserit, idem Augustinus[c] ad eumdem Honoratum scribens, ita meminit: Charitati tuæ misso exemplo epistolæ, quam fratri Quoduultdeo nostro coepiscopo scripsi, putabam me hoc onere caruisse, quod mihi imposuisti, quærendo consilium, quid in his periculis, quæ tempora nostra inuenerunt, facere debeatis. Quamuis enim epistolam illam breuiter scripserim, nihil tamen me prætermisisse arbitror, quod & respondenti dicere, & quærenti audire sufficeret. B Quandoquidem dixi, nec eos esse prohibendos, qui ad loca (si possunt) munita migrare desiderant; & ministerij nostri vincula, quibus nos Christi charitas alligauit, ne deseramus Ecclesias, quibus seruire debemus, non esse rumpenda. Ista sunt quidem verba, quæ in illa epistola posui.] hæc Augustinus, qui ad ipsum Honoratum de his ea epistola fusiorem habet tractationem.

CONSVLTATIO AFRICANORVM EPISCOPORVM AN FVGIENSVM.

[a] *Vict. de pers. Vuand. lib. 1.*
[b] *Possid. in Vit. S. Aug. c. 10.*
[c] *Aug. epist. 180.*

Quid verò interea egerit Bonifacius, qui Vuandalos prouocarat in Africam, Procopius[d] narrat his verbis: Interea Romæ amici Bonifacij facinus considerantes, quem semper in officio perseuerantem cognouerant, satis admirari non poterant. Nonnulli iussu Placidiæ Carthaginem delati, eumdem conueniunt. Vbi verò Aetij insidias ac litteras ab eo exhibitas accipiunt, statim reuersi, Placidiæ rem omnem deferunt, Bonifacium non sua, sed aliena culpa errasse dicunt. Illa animo perculsa, cum Aetio quidem dissimulauit, nec quicquam C eorum quæ cõtra Imperatorem gesta erant, probro obiecit, quòd exercitus rerumque summam in potestate haberet, & res in discrimine iam esset. Verùm Bonifacij amicis omnia communicauit; de Aetij fraude vehementer conqueritur. Iurat sese æquam Bonifacio fore, si illi rem animo detrectare, tum rem Romanam à barbaris perditum iri non permittere, persuadeant. Hæc vbi ille accepit, facti illico pœnitens, & initam iam societatem detestans, Vuandalos multis millibus nummùm tentare cœpit, vti ex eo loco discederent. Quod cùm minimè auscultarent, quin probris potiùs insultare viderentur, necesse fuit ad manus venire. Victus Bonifacius Hipponem Regium se recepit, ciuitatẽ Numidiæ maritimam ac munitissimam. Hanc Vuandali, Genserico duce, exercitu admoto obsẽderunt. Guntharius iam decesserat, à fratre (vt putatur) interfectus. Vuandali autem illum potiùs dicunt in Hispania à Germanis captum, paloque infixum, iam in Africa Genserico res gerente.] Porrò D ille legitimus filius & regni successor erat, Genserico autem frater nothus. Illum verò quem Procopius nominat Guntharium, Isidorus Gundericum appellat, fratremque Genserici: sed nequaquam à fratre interfectus, sed (vt ait Isidorus[e]) cùm capta Hispali irreuerenter in eius ciuitatis ecclesias manus extenderit, mox Dei iudicio à dæmone correptus interiit. Additque Genserico ex Catholico esse factum apostatam. hæc ex Isidoro. Hic fuit præsentis anni in Africa rerum status: cetera autem sequenti anno pro temporis ratione dicemus. Meminit quoque Possidius de Bonifacio à Vandalis superato, & ad Hipponense præsidium confugiente. Quantam verò Vuandali, Bonifacio victo, intulerint Africæ cladem, dicemus inferiùs.

[d] *Procop. de bel. Vuand. lib. 1.*

DETECTIS DOLIS AETII BONIFACIVS RECEDIT A VVANDALIS

BONIFACIVS VINCITVR A VVANDALIS.

[e] *Isidor. in hist. Vuand.*

Cur autem detrectauerit in Aetium malorum horum omnium auctorem vlcisci Placidia: præter illa quæ ex Procopio diximus, nempe quod vires exercitus in manu eius positæ essent; additum est, quòd hoc anno agens cum exercitu in Galliis, pugnans aduersus E Francos, rem bene gessit. nam sub iisdem Conss. inquit S. Prosper in Chronico: Pars Galliarum propinqua Rheno, quam Franci possidendam acceperant, Aetij Comitis armis recepta est.] hæc ipse, eadem Cassiodorus sub iisdẽ Consulibus, Sidonius quoque Apollinaris in Panegyrico de Consulatu Maioriani, qui sub Aetio tunc eques aduersus eosdem Francos pugnauit ad vicum Helenam. Nam bene vsus Aetius opportunitate temporis, adortus ex improuiso Francos choreas ducentes in nuptiis cuiusdam nuptæ Franco claræ puellæ, & eam cepit, & ceteros in fugam egit, nouo casu metuque perculsos. Persimili planè modo olim Francos imparatos offensos, leui negotio, Iuliano Apostata superatos fuisse, Ammianus affirmat[f]. Præerat hoc tempore Francis Clodio. Hæc narrans Sidonius Apollinaris, describit pariter Francorum corporis cultum. sed hæc relinquimus otiosis.

AETIVS VINCIT FRANCOS.

[f] *Ammian. lib. 20.*

Illud de Francis non prætereat, tam à Gentilibus quàm à Christianis antiquis scriptoribus

bus ipsos dici fidifragos: nam de eis Vopiscus in Proculo: Frãcis familiare est, ridendo fidem frangere.] id ipsum Saluianus[a] sæpius. Sed ita quidem ipsi, cùm adhuc essent idololatræ, & humanas cæderent hostias, à quibus (vt Procopius auctor est[b]) nec statim vt facti sunt Christiani, omnino recesserunt. Tandem verò exculti penitiùs Christianis moribus, eo religionis & fidei atque constãtiæ prouenere, vt inter Christianos omnes & obseruantissimos fidei populos inuenti sint maximè pij atque fideles defensores Ecclesiæ, custodesque Catholicæ veritatis & disciplinæ. At quod de Francis dicimus, de aliis quoque dicendum est nationibus, quæ antequam fidem Christianam susceperint, deprauatis constat fuisse moribus: vbi autem sacro sunt imbuti baptismo, & Christiano signati charactere, nouum hominem sunt induti, qui creatus est secundùm iustitiam & sanctificationem, ipsum inquam Christum Dominum nostrum, iure dicente Apostolo[c]: Quicumque baptizati estis, Christum induistis.] At hæc de Gentibus barbaris, feralibus assuetis moribus, per Euangelij redditis mansuetis & piis, pluribus agit Theodoretus in Libro de legibus: vt vel ex hoc vno cernere perspicuò liceat veritatem Catholicæ fidei, cùm hoc minimè sit inuenire apud hæreticos, penes quos tantum abest vt Gentiles vmquam ad vitam excultiorem perduxerint, vt ipsimet ex quo à vera pietate & sinceritate Catholicæ fidei defecerunt, redditi sint barbaris omnibus crudeliores, nequioresque cunctis gentibus Deum verum ignorantibus: quantumlibet vsque ad tempus conati sint nonnulli ipsorum tegere lupum ouina pelle. Sed lupus semper lupus, cùm offertur occasio, perspicuus cunctis ostenditur. Id quidem de Francis, de quibus est sermo, nostro tempore satis euidenter apparuit: dum si de verè Catholicis agitur, vix in orbe Christiano sit inuenire illis æquales probitate atque constantia: si de impietate subuersis & conuersis in hæreses, haud facile sit reperire hæreticos his nequiores. Clamant hæc lapides. Sed reliqua prosequamur.

[a] Saluian. li. 4. & 7.
[b] Procop. de bell. Goth. l. 2.
[c] Galat. 3.

DE HABITV CLERICORVM NOVA INVENTIO.

Quod ad statum pertinet Ecclesiarum Galliæ, Narbonensis scilicet & Viennensis: turbatum illum fuisse ab innouatoribus, ex litteris Cælestini ad Episcopos qui illis præerãt datis hoc anno, mense Iulij, potest intelligi emersisse nimirum nouatores quosdam, qui in vestitu clericorum nouum vsum inducerẽt, nempe vt incederent palliati, præcincti renibus, eo quòd Dominus in Euangelio suos admonuisset, dicens[d]: Sint lumbi vestri præcincti, &c.] Reprehendit igitur hos Cælestinus, vetuitque ne nouus atque diuersus ab eo qui hactenus vsui fuisset, induceretur clericorum habitus, sed illum quẽ à maioribus accepissent, retinerent, nec à peregrinis clericis peregrinum acciperent vsum vestium; quòd præstaret, moribus magis quàm indumentis sacerdotalem præseferre decorem. Redarguit etiam eos, quòd petentibus in fine vitæ negarent pœnitentiam; necnon quòd ad sedem Episcopalem ab eis laici prouecti fuerint & criminosi, exprobrans factam ab illis Danielis cuiusdam ad Episcopatum contra ius fasque promotionem. Cuiusnam facinoris iste ab Orientalibus accusatus fuisset, eadem Cælestinus epistola narrat his verbis[e]:

[d] Luc. 12.
[e] Coelest epi. 1.

DE DANIELE FACINOROSO, EPISCOPO ORDINATO.

Daniel enim, nuper missa relatione ex Orientalibus ad nos partibus, ab omni quod tenuerat virginum monasterio, nefarijs est obiectionibus accusatus: multa à multis obiecta flagitia. In quanam lateret terrarum parte, quæsitus est: vt si suæ innocentiæ confideret, contra se iudicium postulatum minimè declinaret. Missæ sunt ad Arelatensem Episcopum per Fortunatum subdiaconum nostrum præceptiones, vt ad iudicium Episcopale destinaretur. Tantis grauatus testimonijs, tanta facinorum accusatione pulsatus, sacrarum (vt dicitur) virginum pollutus incestu, Episcopus asseritur ordinatus.] & paulo pòst: Sacro nomini abiit iniuria: facilius est, vt hanc dignitatem tali dando ipse amiserit ordinator, quàm eam ordinatus obtineat, &c.] hæc ex multis satis ad exprimendam consuetam iudiciorum praxim, quomodo maioris momenti causæ ab Orientalibus etiam deferri solerent ad Romanum Pontificem. Ad postremum autem ista subdit: Massilienses verò Ecclesiæ sacerdotem, qui dicitur (quod dictu nefas est) in necem fratris sui taliter gratulatus, vt huic qui eius sanguine cruentatus aduenerat, portionem cum eo habiturus occurreret: vestro eum audiendum collegio delegamus.] hæc ipse, alludens planè ad Arelatensis Episcopi Patrocli necem, de qua superiùs ex Prospero dictum est. Sed iam de rebus Occidentalibus satis.

Quod verò ad Orientalis Ecclesiæ statum spectat: sub iisdem Consulibus Felice & Tauro, quarto Idus Aprilis, suffectum in locum Sisinnij Constantinopolis Episcopi Nestorium presbyterum Antiochenũ ex monacho, Socrates tradit[f]. Quod enim olim ab eadẽ Ecclesia Antiochena sanctissimum atque doctissimum nacta fuisset Antistitem S. Ioannem Chrysostomum

[f] Socrat. li. 7. c. 29

Universidad de Deusto
Biblioteca

A stomum Cõstantinopolitana Ecclesia, inde alium illi similem acceptura post aliquot annorum spatium, mira omnium consensione, Nestorium delegit: eiusmodi enim illorum fuisse cõsilium, testatur Cassianus suorum temporum scriptor, cùm ait hæc in Nestorium[a]: Quia de Antiochena Ecclesia te sibi sumeret sacerdotem, ex qua illum *(nempe Ioannem)* ante prælegerat; recepturam se in te credidit, quicquid in illo habere desiisset.] quod præcipuè factum scias Theodosij Imperatoris impulsu. Sed quomodo, quandóue electio Nestorij facta sit, Socratem audiamus ita dicentem[b]: Post mortem Sisinnij, visum est Imperatori propter homines inanium rerum appetentes, neminẽ ex illa Ecclesia (licet multi Philippum, complures Proclum designatum cuperent) ad Episcopatum illum eligere, sed aduenam Antiochia accersere constituit. Erat namque illic Nestorius ex Germanicia oriundus, voce in primis sonora, linguaque diserta; & ab eam causam tamquam ad docendum populum admodum accommodatus, de illorum sententia accersitur.]

NESTORIVS CREATVR EPISCOPVS CONSTANTINOP.

[a] *Cassian. de Incarn. lib. 7.*

[b] *Socrat. li. 7. c. 29.*

B Si Nestorij maiorum genus spectes, certè quidem ab impijs impius prognatus est. Etenim testatur de eo Suidas, fuisse nepotem Pauli Samosateni nefandi hæresiarchæ: cuius errores iam penitus obliuioni mãdatos ipse instaurare conatus est, tempus opportunum opperiens. Dum enim in suo monasterio S. Euprepij apud Antiochiã sito versatus est, nihil antiquius habuit, quàm vt simulata sanctitate magnam sibi apud omnes conciliaret gratiam, & aucuparetur inde, quem est consecutus, honorem: Nam trimestri spatio percurso (subdit Socrates) Antiochia Constantinopolim deducitur Nestorius: qui quamquam à plerisque ob temperantiam laude & prædicatione efferebatur: tamen quales præterea eius mores fuerint, primus illius doctrinæ exorsus prudentibus viris satis demonstrauit.

Nam simulac Episcopus quarto Idus Aprilis ordinatus fuit, Felice & Tauro Consulibus, ex templo cùm orationem apud Imperatorem haberet, hanc sententiam, quæ multis in ore est, coram vniuerso populo protulit: Mihi, ô Imperator, terram hæreticis tu purgatam tribue, & ego tibi cælum tribuam. Tu mihi in profligandis hæreticis subueni, & ego tibi in profligandis Persis subueniam. Hæc verba quamuis illi quibus odio habebantur hæretici, lubentes audierint: tamen his qui ex oratione nouerunt de interiore mentis cogitatione coniecturam facere, neque eius animi leuitas, neque inuerecundia, neque præterea inanis gloriæ cupiditas, præsertim cùm ne minima quidem mora interposita eiusmodi voces tam temere profunderet, obscura esse potuit. Immo verò, etiamsi illud in prouerbij consuetudinem abiit, dicere liceat, neque aquam ciuitas iam degustauerat, cùm homines acerbè & grauiter persequi aggressus est.] hæc ipse.

C DE PELLENDIS HAERETICIS NESTORII DICTVM.

Sed concitum contine gradum, lector, ne pedibus citò abeas in sententiam Socratis, dum D ita primùm inuehitur in Nestoriũ ob huiusmodi sibi visum temere dictum. Cur enim displicuerint ista Socrati, dicam: tu arbiter esto. Non quidem ex his reprehensibilis Nestorius videri debuit, quòd de hæreticis profligandis Episcopali egerit libertate, vigoreque sacerdotali sententiam illam dixerit; nec quòd in hæreticos primo bellũ indixerit, meruit reprehensionem. Quid enim in optimo quoque pastore, qui præficitur gregi, magis desiderari debet, quàm vt ingruentes lupos arceat? Cur præterea temeraria, vanaque & inflata fastu sententia illa cum pollicitatione victoriæ aduersus barbaros obtinendæ, si antè ab eo fuerint Ecclesiæ perduelles expulsi, videri possit; si id à Deo præstari solere, cùm talia ab Imperatore facta præcedunt, & vetera & recentia exempla clamarent? Sed quòd vnà cum aliis hæreticis ea sententia exagitandi quoque fuerint Nouatiani, quos & idem Nestorius magnopere insectatus est; inde planè accidit, vt Nouatianus ipse Socrates, eadem expertus verbera, verbis E illis ipsum incesserit. Sed audi quod subdit:

Quinto die postquam etat Episcopus designatus, dum ecclesiam Arianorum, in qua clàm & ex occulto preces fundebant, demoliri instituerat: eos ad tantam adegit vecordiam, vt cùm ecclesiæ vastationẽ cernerent; ipsi etiam facibus iniectis eamdem succenderent. Quod quidem incendium ædes vicinas depascens, penitus absumpsit. Ex qua re tumultus in ciuitate concitatus est, Arianique ab vlciscendum parati. Verum Deus vrbis conseruator non passus est malum longiùs serpere. De cetero verò non hæretici modò, verùm etiam eiusdem cum eo fidei fautores, Nestorium incendiarium vocauerunt. Nec hoc pacto acquieuit; sed dum contra hæreticos machinas struebat, ciuitatem (quantum in eo erat) prorsus euertit. Quinetiam Nouatianos diuexare aggreditur, inde impulsus quòd Paulus eorum Episcopus ob pietatem tanta famæ celebritate fuit. Verùm Imperator admonitionibus conatum eius repressit. Quibus autem incommodis eos qui festum Paschatis ad decimumquartum diem

NESTORIVS HAERETICOS INSECTATVR.

mensis

mensis celebrant, in Asia, Lydia, Caria affecerit, & quàm multi Mileti & Sardis seditione A propter eum conflata interierint, mihi omittendum arbitror.] hæc Socrates. & hinc illæ lacrymæ.

NESTORII EXORDIA LAVDATISSIMA.

Porrò de ordinatione Nestorij scripserunt ex more Episcopi, qui eius interfuerunt ordinationi, ad Cælestinum Romanum Pontificem, multis vitam & doctrinam Nestorij prædicantes. Testantur id quidem ipsius Cælestini Papæ litteræ ad Nestorium datæ, vbi ait: Lætificauit animam nostram veniétium enarratio nunciorum, quam mox firmauit eorum, qui interfuerunt ordinationi tuæ, relatio collegarum: qui tibi testimonij tantum detulerunt, quantum ferri huic debuit, qui aliunde videbatur electus. Tanta antè opinione vixisti, vt tuis te aliena ciuitas inuideret.] hæc Cælestinus: eadem fermè Cyrillus [a] Alexandrinus, cùm & ipse ab iisdem Episcopis de ordinatione Nestorij litteras accepisset plenas cumulatasque immensis eius præconiis. & id quidē illi haud (vt fieri solet) adulatione, sed tum B ex eius vita (vt fama erat) antea bene institituta, tum ex alacritate illa quam ipso sedis initio præsetulit in hostes Ecclesiæ insectando. Vtinam hisce ipse se Nestorius continuisset limitibus: certè quidem omni laude ob eam causam celebrandus fuisset. Quid enim magis proprium Orthodoxi Antistitis est, quàm Orthodoxam prædicare doctrinam, omnesque hæreses (si posset) penitus profligare, radicitusque conuellere?

[a] *Cyril. epist. ad Theod. tom. 1. Concil. Ephes. edit. Vict.*

Theodosius igitur sua sponte currens ad insequendos hæreticos (vt vidimus ex diuersis legibus, singulis fermè annis aduersus eos datis) calcaribus iam ad cursum vehementiùs excitatus, eiusmodi aduersus eos edidit hoc anno, mense Maij sanctionem [b], Nestorij haud dubium persuasione commotus:

[b] *l. 65. de hæret. C. Theod.*

LEX THEODOSII ADVERSVS OMNES HAERETICOS.

Impp. Theodosius & Valentinianus AA. Florentio Præfecto Præt. Hæreticorum ita est reprimenda insania, vt ante omnia, quas ab Orthodoxis acceptas tenent vbicumque ecclesias, statim Catholicæ Ecclesiæ tradendas esse non ambigant: quia ferri non potest, vt qui nec proprias habere debuerant, ab Orthodoxis possessas, aut conditas, suaque temeritate inuasas vltra detineant. Dein vt si alios sibi adiungant clericos, vel (vt ipsi æstimant) sacerdotes; decem librarum auri mulcta per singulos ab eo qui fecerit, & qui fieri passus sit, vel si paupertatem prætendant, de communi clericorum eiusdē superstitionis corpore, vel etiam donariis ipsis extorta, nostro inferatur ærario. Post hæc, quoniam non omnes eadem austeritate plectendi sunt: Arianis quidem, Macedonianis, Apollinarianis, quorum hoc est facinus, quod nocenti meditatione decepti credunt de veritatis fonte mendacia, intra nullam ciuitatem ecclesiam habere liceat. Nouatianis autem & Sabbatianis omnis innouationis adimatur licentia, si quam fortè tentauerint. Eunomiani verò, Valentiniani, Montanistæ, seu Priscillianistæ (*sic dicti à Priscilla, non autem à Priscilliano*) Phryges, Marcianistæ [*], Borboriani, Massaliani, Euchitæ [*], siue Enthusiastæ, Donatistæ, Audiani, Hydroparastatæ, Ascodrogitæ, Photiniani, Pauliani, Marcelliani, & qui ad vnam vsque scelerum nequitiam peruenerunt Manichæi, nusquam in Romano solo conueniendi, orandique habeant facultatem, Manichæis etiam de ciuitatibus pellendis.

DIVERSIS POENIS HAERETICI EXAGITATI.

[*] Marcionitæ

[*] Euchitæ

Quoniam nihil omnibus relinquendi loci est, in quo etiam ipsis elementis fiat iniuria: nulla his penitus præter cohortalinam in prouinciis, & castrensem, indulgēda militia: nullo donationis faciendæ inuicem, nullo testamenti, aut voluntatis vltimę penitus iure concesso: cunctisque legibus, quæ contra hos, ceterosque qui nostræ fidei refragantur, latæ sunt, diuersisque promulgatæ temporibus, semper viridi obseruantia valituris, siue de donationibus in hæreticorum factis ecclesias, siue ex vltima voluntate rebus qualitercumque relictis, siue de priuatis ædificijs, in quæ domino permittente vel conniuente conuenerint, venerandæ nobis Catholicæ vendicandis Ecclesiæ; siue de procuratore, qui hoc nesciente domino fecerit, decem librarum auri mulctam & exilium, si sit ingenuus, subituro; metallum verò post verbera, si seruilis conditionis sit: ita vt nec in publico conuenire loco, nec ædificare sibi ecclesias, nec ad circumscriptionem legum quicquam meditari valeant; omni ciuili & militari, Curiarum etiam & Defensorum & Iudicum sub viginti librarum auri interminatione prohibendi auxilio. Illis etiam in sua omnibus manentibus firmitate, quæ de militia, & donandi iure, & testamenti faciendi vel negandi penitus, vel in certas vix concessa personas, pœnisque variis de diuersis sunt hæreticis promulgatæ: ita vt nec speciale quidem beneficium aduersus leges valeat impetratum. Nulli hæreticorum danda licentia, vel ingenuos, vel seruos proprios, qui Orthodoxorum sunt initiati mysterio, ad suum rursus baptisma deducendi: nec verò illos quos emerint, vel qualitercumque habuerint, C D E

necdum

Universidad de Deusto
Biblioteca

A needum suæ superstitioni coniunctos, prohibendi Catholicæ sequi religionem Ecclesiæ. Quod qui fecerint, vel cùm sit ingenuus, in se fieri passus sit, vel factum non detulerit, exilio & decem librarum auri mulcta damnabitur, testamenti & donationis faciendæ vtrique deneganda licentia. Quæ omnia ita custodiri decernimus, vt nulli Iudicum liceat delatum ad se crimen minori aut nulli coercitioni mandare, nisi ipse id pati velit, quod alijs dissimulando concesserit. Dat. III. Kalend. Iunij, Constantinopoli, Felice & Tauro Conss.] hactenus Theodosius, inseruiens in comprimendis hæreticis noui Antistitis incenso desiderio, cuius impulsu etiã turpes personas cœpit exagitare. Siquidem aduersus lenones, qui inuitas prostituerent feminas, rescriptum dedit [a]. Ista quidem omnia ex sententia Nestorij, impulsuque eius à Theodosio sancita, seu potius innouata, ea quæ superiùs dicta sunt facile persuadent. [a] *l. 2. de lenon. Cod. Theod.*

B Sed illud diligenter obserua, in toto nuper recitato catalogo hæreticorum, nullam penitus haberi mentionem Pelagianorum; qui in primis, vtpote his temporibus vigentes, & sub Attico Episcopo antè damnati Constantinopoli, fuerant nominandi, & acriori supplicio coercendi: vt ex his probè intelligas, Nestorium ipsum fauisse Pelagianis. Confirmatur id quidem ex eo, quòd Cælestinus Papa in epistola post sequentẽ annum ad ipsum Nestorium data queritur de ipso, quòd Pelagianos hæreticos à se Roma expulsos, receperit Constantinopoli. Nestorianos quidem ex Pelagianis esse prognatos, quæ dicta sunt superiùs ex Cassiano de Leporio, & quæ dicentur inferius satis perspicue demonstrabunt. NESTORIVS FAVTOR PELAGIANORVM.

Quid præterea acciderit, cùm hoc tempore Nestorius totus esset in persequendis hæreticis, Socrates narrat his verbis [b]: Nestorius autem, quoniam multa contra Ecclesiæ consuetudinem moliebatur, sibi propterea grauissimum odium peperit, sicut euentus rerum ab eo [b] *Socrat. li. 7. c. 31.*

C gestarum satis declarat. Germæ vrbis Hellesponti Episcopus Antonius, Nestorij ferocitati in hæreticis profligandis obsecutus, Macedonianos grauiter exagitare conabatur: & quo se excusaret, mandatum à Patriarcha *(Episcopo scilicet Constantinopolitano)* se de ea re accepisse simulabat. Itaque Macedoniani etsi ad tempus se vexari passi sunt; postea tamen vbi Antonius eos acerbiùs infectabatur, non amplius illam iniuriarum molem tolerare potuerunt: sed tam cæco animorum impetu ferebantur, vt libidine vlciscendi æquo & bono prælata, per viros ad eam rem missos Antonium occidendum curarent. Hoc scelus à Macedonianis patratum, tamquam materia ad incendendam Nestorij ferociam fuit. Quare Macedonianis vna ecclesia Constantinopoli extra veterem vrbis mœnia sita, altera Cyzici, aliæ præterea complures, quas in agris Hellesponti tenebant, ablatæ fuerunt. Vnde nonnulli eorum ad Ecclesiam reuersi, fidei Consubstantialis assenserunt.] hæc Socrates, eademque Marcel- ANTONIVS EPISCOPVS OCCIDITVR A MACEDONIANIS.

D linus in Chronico paucis refert.

Sed iam de Nestorio lugubrem aggrediamur enarrare tragœdiam hoc anno ordiri cœptam; de qua hæc S. Prosper sub ijsdem huius anni Consulibus [c]: Nestorius Constantinopolitanus Episcopus nouum Ecclesiis molitur errorem inducere, prædicans Christum ex Maria hominem tantùm & nõ Deum natum, eique diuinitatem collatam esse pro merito. Huic impietati præcipuè Cyrilli Alexandrini Episcopi industria & Papæ Cælestini repugnat auctoritas. hæc Prosper. Sic videas hominem maximè impium, quo tempore alias hæreses persequi aggreditur, tetriorem hæresim introducere in Ecclesiam. Liberatus [d] quoque diaconus hoc anno sub dictis Consulibus ortum potuit nefandæ hæresis. [c] *Prosp. in Chronic.* DEORTV NESTORII HAERESIS. [d] *Liber. diac. Breuiar. c. 2.*

Sed vnde hæresis ista profluxerit, accuratè intuendum est. Deducit eam Cassianus [e] è fæculentis fontibus Ebionæis, deriuatque per lutulentos ipsorum cuniculos, qui Christi negauerunt diuinitatem: demum verò per Pelagianorum esse perductã cloacas tradit. At contrà E Socrates, qui se in Nestorij libris versatum dicit, contrarium affirmare videtur, dum hæc ait [f]: Nestorius autem apud complures venit in opinionem, quòd Dominum, hominem solum esse assereret, quodque Pauli Samosateni & Photini opinionem in Ecclesiam introducere niteretur. Atqui de hac re tanta certatio & tumultus ciebatur, vt generali Concilio ad eum sedandum opus esse videretur. Ego verò dum libros à Nestorio editos lego, hominem reperio imperitum & doctrinæ penitus expertem: hocque vere & ex animo dico. Nam neque odio in illum incensus, eius vitia recordatione renouare; neque vt quibusdam gratificer, pauciora quàm reperi, commemorare decreui. Nestorius, meo quidem iudicio, neque Paulum Samosatenum, neque Photinum imitatur; neque denique Dominum hominem solùm esse dicit, sed vocem dumtaxat, Deiparam, tamquam laruam reformidans, declinat: hocque illi præ insigni insciti & ignoratione contigit. Nam tametsi na- [e] *Cassian. de incarn. Verb. lib. 1.* NESTORIVS QVOS SECVTVS HAERESIARCHAS. [f] *Socrat. li. 7. c. 34.*

tura

tura lingua erat diserta, & propterea doctus putabatur,tamen re vera imperitus fuit. Quinetiam veterum interpretum scripta perdiscere dedignatus est: linguæ enim volubilitate & elegantia insolenter se efferens,tum veteres propè neglexit, tum se ipsum omnibus antecellere existimauit,&c.] hæc Socrates; qui & subdit, vocem Deiparam ab antiquis Patribus vsurpatam,atque adeò ab ipsis etiam Arianis assertam, nempe inter alios ab Eusebio Cæsariensi, cuius citat auctoritatem. Assentimur quidem Socrati rectè primarium edocenti fontem, vnde omnes hæreses manare solent, ex quo & Nestorius venena hausit, nempe ex tumore mentis, neglectuque sanctorum Patrum, atque contemptu antiquarum Ecclesiæ traditionum, cùm sibi nimium sapiens,fastu inflatus eloquij, se non indigere doctore putauit. A

Ceterùm quod ipse negat Nestorium Pauli Samosateni vestigiis institisse, haud res ab eo exactè videtur esse considerata:cum omnes qui de Nestorio scripserunt, secus sentiant, atque in primis sanctus Cælestinus Papa ad ipsum Nestorium scribens: insuper & S.Cyrillus Alexandrinus Episcopus demonstrat,Nestorium quindecim capitibus eadem cum Paulo hæresiarcha sentire. Certè quidem longè antè Nestorium inter Latinos Patres S.Ambrosius non alium quàm Paulum Samosatenum, eiusque sectatores fugillat, dum ait[a]: Nonnulli etiam aliud Dei Verbum, alium verum Dei Filium crediderunt:cum ipsum,qui in principio erat Verbum apud Deum Patrem,in sua propria venisse,Euangelista testetur.] quam quidem sententiam esse à Nestorio acceptam, quis non videt? At si altiorem petas originem, inuenies eamdem positionem hanc Ario tribui ab Alexandro Episcopo Alexandrino apud Socratem[b]. Sic igitur cùm negari non possit Nestorius complura ex Pauli Samosateni hæresibus mutuatus,reclamantibus contra Socratem Cælestino Romano Pontifice,atque Cyrillo Alexandrino Episcopo;tamen ad excusationem Socratis illud afferri posse videtur,quod versipellis hæresiarcha Nestorius sciens malè audire in Ecclesia nomen Pauli Samosateni, atque ab Orthodoxis omnibus procul explodi, simulauit se eumdem Paulum pariter detestari, profiterique Nicænum Concilium,vt eo modo audientium sibi animos conciliaret. Vnde accidit vt ipse Nestorius in Paulum ista iactarit:Sic pereat Paulus Samosatenus, qui nudam nobis Dominicam delirauit humanitatem,&c.] Porrò inter Nestorium & Paulum Samosatenum eiusmodi ponitur differentia, quòd ille negarit in vtero sanctissimæ Virginis Christum fuisse Deum, Paulus autem semper. At nec qui tradunt Nestorium secutum Paulum, vel alios impios negantes hypostaticam vnionem carnis cum Verbo,eumdem cum illis omnia æquè sensisse astruunt: nam & in eo potissimùm ab illis omnibus Nestorius discrepabat, dum se Nicænæ fidei assertorem esse profiteretur, cui illi penitus aduersarentur:cuius rei causa glorioſus incederet; & licet paria cum illis de Christi incarnatione sentiret, se tamen illis aduersari, inani studio iactitaret. Sed viciniorem attendamus canalem,ex quo in ipsum Nestorij agrum praua dogmata ista fluxerunt. B C D

[a] Amb. de Incarn. Verb. c. 5

[b] Socrat. li. 7. 4. 3.

DE THEODORO MOPSVESTENO MAGISTRO NESTORII.

Certè quidem sententia omnium constat, Nestorium discipulum fuisse Theodori Mopsuesteni Episcopi, de cuius obitu ex Theodoreto paulo superiùs egimus. testantur id Euagrius[c] & alij. Quinta etiam œcumenica Synodus damnasse reperitur[d] ipsum Theodorum veluti ducem Nestorij: quod ipsum affirmat S.Gregorius[e] Papa scribens ad Eulogium Episcopum Alexandrinum. Iustinianus Imperator hoc idem profitetur,promulgata sanctione, cuius est exordium:Scientes quod nihil,&c.] eadem planè habet de Theodoro Mopsuesteno Liberatus[f] diaconus. Sed nec ipsi etiam Nestorij fautores ierunt inficias Theodorum errore lapsum esse, verùm recantasse palinodiam. testatur id quidem Ioannes Episcopus Antiochenus in Epistola ad Nestorium, de qua suo loco dicemus. E

[c] Euagr. lib. 1. c. 1.

[d] Synod. 5. actum. Act. 4. & alijs.

[e] Gregor. l. 6. epist. 31.

[f] Liberat. Breuiar. c. 4.

Qualia verò Theodori huius primordia fuerint,suis locis annis superioribus demonstratum est,nempe desertorem monachismi extitisse,& luxuriæ sordibus non iniquinatum tantùm,sed obrutum, vt non valuerit ex eo cœno per S.Ioannem Chrysostomum abstrahi. Vides,lector,ex quo manarint ista principio:vt hæc tantùm sciisse,sit hæresim Nestorij penitus confutasse. Lege & repete quæ miro eloquentiæ fluxu scripsit S.Ioannes Chrysostomus ad Theodorum lapsum;quem istum ipsum fuisse,de quo agimus, Mopsuestiæ postea creatum Episcopum,suo loco superiùs dictum est.

DIODORVS TARSENSIS MAGISTER NESTORII.

Asseritur pariter Diodorus Tarsensis Episcopus Nestorij præceptor fuisse. Certè quidem eamdem doctrinam Diodori fuisse, quæ fuit & Theodori Mopsuesteni, Theodoretus[g] affirmat. Sed quænam fuerit Diodori de fide sententia, ex S.Cyrillo accipe, qui dum tradit Nestorium à Diodoro didicisse perfidiam, hæc ait[h]: Diodorus quidem cùm primo tempore

[g] Theodoret. lib. 5. c. vlt.

[h] Cyril. de Incar. Vnigen. & in epist. ad Success.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A tempore Spiritus sancti impugnator existeret (vt aiunt) Orthodoxæ communicauit Ecclesiæ. Hic (vt putauit) Macedonianæ deponens maculam perfidiæ, in alteram recidit ægritudinis qualitatem. Sensit enim (vt scripsit) quòd alter sit Filius seorsum, qui de semine Dauid & sancta Virgine natus est, & alter propriè Filius Dei Patris existat. Qui ouina pelle lupum contegens, simulat quidem vnum se Christum docere, hoc nomen tantummodo vt Patris Verbo Filio vnigenito tribuens: gratiam verò & huic deputans (sicut ipse dicit) qui est ex semine Dauid, quem & Filium vocat, tanquam vnitum (inquit) ei qui secundùm veritatem est Filius: vnitum autem non sicut nos asserimus, sed iuxta solam dignitatem & auctoritatem & honoris æqualitatem. Huius discipulus Nestorius fuit: & ex librorum eius eloquiis obscuratus, simulat quidem se vnum Christum etiam Filium & Dominum confiteri: veruntamen & ipse duos in vnum indiuiduumque partitur, hominem di-
B cens Deo Verbo æquiuoca nuncupatione & honore & æqualitate atque dignitate coniunctum.] hactenus de Diodoro Cyrillus.

Admonendus hîc, lector, es, vsurpari interdum Theodorum pro Diodoro, & contrà, cùm longè discrepent inter se, licet vterque fuerit Tarsensis Episcopus: Theodorus enim præfuit Tarsensi Ecclesiæ tempore Concilij Nicæni, cui etiam inter Orthodoxos reperitur esse subscriptus; Diodorus verò (vt suo loco quarto tomo diximus) eidem Tarsensi Ecclesiæ ex monachorum abbate à Meletio Episcopo Antiocheno ordinatus est; qui quod dum vixit prauam sententiam reticuerit, inter magni nominis Episcopos claruit, & Orthodoxæ fidei acerrimus propugnator habitus est: vnde & factum, vt cum à Basilio, tum etiam à Ioanne Chrysostomo laudaretur, qui eum in eremo nactus fuerat institutorem: quinetiam Theodosij Maioris edita sanctione [a] inter coryphæos Catholicæ fidei recen-
C seretur. Omittimus dicere de Theodoreto, qui mirificis eum semper præconiis extulit. Sic quidem ille dum vixit, non latuit tantùm: sed & claruit inter Catholicos. Porrò post eius obitum, qualis intus latuisset, ex ipsius depromptum est scriptis. Sanè quidem tum de ipso, tum de collega Theodoro Mopsuesteno ista Leontius [b] habet: Extiterunt iisdem temporibus magni quidam duo viri, Diodorus Episcopus Tarsi, & Theodorus Mopsuestiæ, qui aduersus Arianos & Macedonium & Apollinarem pugnabant, vniuersasque litteras sacras commentariis illustrabant, & in pretio habiti mortem oppetierunt: nec ipsis viuis quisquam dictum aliquod eorum reprehendebat, immo quamplures scriptis encomiis eos celebrarunt: nam & Basilius & Ioannes Chrysostomus eos prædicant. Verùm post hæc, exorto dogmate Nestoriano, coactus est Cyrillus, qui & ipse pridem eos laudasset, aduersus eorum opera scribere, quod dogma suum Nestorius ex eis confirmaret.] hæc
D & alia Leontius.

DIODORVS ANTE OBITVM LATVIT QVALIS ESSET.

[a] *l. 3. de fide Cathol. Cod. Theod.*

[b] *Leont. de Sect. act. 4.*

Qui igitur hos habuit ad impietatem addiscendam magistros, Nestorius ad eam promulgandam Anastasio presbytero sectatore dogmatum Iudæorum (vt Euagrius ait [c]) clas-
E sico vsus est; sed & præconem adhibuit, qui eodem tempore eamdem hæresim Constantinopoli maiori etiam auctoritate prædicaret, Dorotheum Episcopum; cùm tamen ipse Nestorius iam totius impietatis præcentionem occinuisset, prout ex Cyrilli litteris [d] ad Cælestinum apparet, in quibus hæc leguntur: Is igitur, cuius paulo antè mentionem feci, Nestorius, vbi primùm Episcopus creatus est, cùm pijs exhortationibus domesticos æquè ac peregrinos, quorum magna vis ex omnibus ciuitatibus & regionibus ad id loci conuenire solet, instituere debuisset; ea studuit effutire, quæ absurda & rationi dissentanea, & ab Apostolica & Euangelica fide, quam maiores nostri magna semper constantia retinue-
E runt, nobisque perinde ac pretiosam quamdam margaritam tradiderunt, non parum discrepantia sunt. Porrò autem homilias, quas pro concione non infrequenter habuit, & hucusque habere non desinit, tamquam euidens quoddam doctrinæ illius argumentum ad tuam pietatem misi.] & post aliqua: Cùm is talis modi euasisset, accidit inter cetera, vt Episcopus quidam Dorotheus nomine Constantinopoli præsto esset, eadem quæ Nestorius, sapiens & sentiens, vir quæstus causa adulationi impensè deditus, linguaque ad temeritatem vsque (vt scriptum est) promptus. Hic cùm in Constantinopolitanæ Ecclesiæ Synaxi, præsente Nestorio, cathedram occupasset; magna sublataque voce inclamare ausus est: Si quis Mariam Deiparam dixerit, anathema sit. Mox ingens vniuersi populi clamor & discessio consecuta est: nolebat enim diutius cum eo communionem habere, qui temerè, talique sententia præditus esset.] & post multa: Ad Nestorij autem conatum quod attinet, & magni illi admirabilesque ac celebrati Patres nostri, qui sacram Virginem

[c] *Euagr. lib. 1. c. 2.*

DE DOROTHEO EPISCOPO NESTORIANO.

[d] *Extant inter epist. Cælest. Pap.*

Deiparam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deiparam esse dixerunt, & nos ipsi quoque qui adhuc superstites sumus, vnà cum ipsis A
anathemate perculsi sumus: quamuis enim id ore suo facere noluerit; attamen sedens
& audiens alium, nempe suprà memoratum Dorotheum, vt hoc diceret, induxit, sub-
ornauitque. Cui etiam confestim, vbi è cathedra descendisset, in diuinorum mysteriorum
celebratione communicauit.] hæc S. Cyrillus ad Cælestinum Romanum Pontificem de
Nestorij erroris exordio: eadem scribit ad Acacium Beroeensem & alios, de quibus suo
loco inferiùs.

His de Dorotheo dictis: quisnam fuerit conatus Anastasij presbyteri, sociique Nesto-
[a] *Euag. lib. 1. c. 2. & Socrat. lib. 7. c. 32.* rij, de quo superiùs mentio facta est, Euagrius ex epistola Theoduli ita refert [a]: Anastasius
DE ANASTASIO PROMVLGATORE NESTORII HAERESIS. quidam presbyter, peruersa imbutus opinione, Iudaicorum dogmatum, quæ tenebat Ne-
storius, acerrimus fautor, & ei ad Episcopatum proficiscenti comes; vbi Nestorius cum
Theodoro in vrbe Mopsuestia congressus, audita illius doctrina, à vera pietate desciuit: B
Anastasius inquam (vt à Theodulo in epistola quadam de his rebus scriptum est) in dis-
putatione apud populum Christum sanctè colentem in ecclesia Constantinopolitana ha-
bita, palàm ausus est dicere: Nemo Mariam Deiparam vocet: Nam Maria (inquit) homo
erat, atque ab homine Deus nasci non potest. Quæ quidem verba cùm populus Christo
consecratus grauiter & acerbè ferret, & disputationē illam non sine causa haberet pro blas-
phemia: Nestorius istius blasphemiæ auctor & dux non solùm non prohibuit illum, ne-
que rectam sanamque doctrinā tutatus est, verùm etiam verba in primis roborare conten-
dit, & in iisdem defendendis acriùs institit: atque sua ipsius opinione hisce adiuncta, atque
adeò adscripta, venenoque animi sui in Ecclesiam effuso atque ejecto, multo maiorem
blasphemiam docere conatus est: adeò vt ad sui ipsius capitis perniciem hanc impiam
sententiam, nimirum: Ego eum qui spatiis menstruis, hoc est, bimestri & trimestri, & ita C
deinceps adoleuerit, Deum certè non appellauero: proferre non dubitaret, sicut tum à
Socrate, tum à priore Concilio Ephesi celebrato perspicuè narratum est.] hucusque Eua-
grius. Sed ad Nestorium auctorem malorum omnium recurrat oratio, licet mærens in his
diutiùs detineri cogatur.

Quibus autem ipse Nestorius progressibus ad hæc adeò execranda deuenerit, dignum est
DE NESTORII PRIMORDIIS. vt audiamus ab eo qui ipsi Nestorio fuit amicitia intimè iūctus, ab ipso inquam Theodore-
to, qui & visus est eidem aliquando fauisse; qui narrat his verbis hæc omnia in epistola ad
Sporadiū: Omnibus (inquit) notus ille extitit. Ex Germaniciorum ciuitate ortus homo iste,
PROGRESSVS VITAE NESTORII. cuinam exercitio initio deditus fuerit, ignoro. Ex alia verò aliam regionem peragrans, instar
Ægyptiacæ plagæ ad magnam Antiochēsium peruenit vrbem; in qua liberalibus artibus
mediocriter instructus & imbutus, & pulcherrima & maxima præditus voce, in Ecclesiam D
Dei cum certa eius pernicie irrepsit; & sacerdotum numero adscriptus, populi Dei regendi
susceptæ curam, in ipsomet principio, qualis in tota vita sua futurus esset, apertè ostendit. Non
enim ingenuum illum & fructuosum dicendi characterem imitatus est qui hominum ani-
mos pascere posset: sed ad popularem auram declinando, & vanū populi applausum, vt qui-
uis alius, aucupando, instabile & abiectum vulgus ad sui desiderium cōcitauit. Sordida qui-
dem indutus veste, mæstus & tristis incedens, forenses tumultus deuitans, corporis pallore
& macie abstinentiam simulans, libris domi vt plurimum incumbens & intentus, & quietè
sibi viuens, his artibus & simulationibus plerosque alliciebat ad sui admirationem, quous-
que ad grauiorem prouenit ætatem, videri potiùs quàm esse Christianus, & suam magis
quàm Christi gloriam quærere studens.

[b] *Matth. 10.* Quoniam verò (iuxta Domini [b] dictum) nihil occultum quod non reueletur, & nihil E
absconditum quod non prodeat in lucem; & bona opera manifesta fiunt, & quæ mala sunt
occultari minimè possunt: imperscrutabili iudiciorum Dei abysso Nestorius eorum calcu-
lo qui rerum potiebantur, & Ecclesiam administrabant, necnon ipsius qui tunc temporis
vniuersi Orbis sceptrum tenebat, Catholicæ Orthodoxorum Ecclesiæ Constantinopolita-
næ sedem obtinet, quinetiam parum abest, totius Orbis. Hinc deinde secutæ sunt tragœ-
diæ illæ, quarum vniuersa terra & mare ipsum repletum est. Vt primum enim maximam il-
QVANDO DETECTA NESTORII HYPOCRISIS. lam sedem occupauit, ac si tyrannidem quamdam sacerdotij præfecturam rapuisset, non
amplius in se ipso impietatem, quam antea mente conceperat, continere valuit; sed ex po-
testate licentiam quamdam stultam adeptus, in medium illam profert, & omnibus pate-
facit quam antea aduersus Vnigenitum Dominum conceperat blasphemiam, & contra
Apostolica dogmata apertum suscipit bellum, contra etiam sanctos Patres, qui ab ipsis Euan-
gelij

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRISTI 428.429. CAELEST. PAP. 5.6. THEODOSII 21.22. VALENTIN. 4.5. IMPP.

A geli cunabulis Orthodoxæ fidei duces & magistri fuerunt, eorum sententias nititur conculcare, regiæ ciuitatis Ecclesiam perturbando,& vniuersum Orbem commouendo, nihil veritis diuinum Paulum clamantem: Qui vos conturbat, iudicium portabit, quicumque est ille. sed super sacri altaris principum sacerdotum candelabrum non lucernam veritatis, sed impietatis tenebras collocat. & excogitatur ab illo primum nouitatis facinus & exordium: quod non oporteat videlicet sanctam Virginem Dei Verbi secundùm carnem genitricem, Dei matrem confiteri, sed Christi tantùm matrem: licet iam diu & diutissimè Orthodoxæ fidei præcones, iuxta Apostolorum traditionem, Dei genitricem illam ore confiteri & corde credere nos docuerint Domini matrem.] hæc Theodoretus.

Pergraue planè illatum est Ecclesiæ per Nestorium hoc tempore scandalum, de quo Vincentius horum temporum scriptor sic ait[a]: Qualem fuisse nuper tentationem putamus, B cùm infelix ille Nestorius subitò ex oue conuersus in lupum, gregem Christi lacerare cœpisset? cùm hi ipsi qui rodebantur,ex magna adhuc parte ouem crederent, ideoque morsibus eius magis paterent. Nam quis eum facilè errare arbitraretur,quem tanto sacerdotum studio persecutum videret? qui cum magno sanctorum amore, summo populi fauore celebraretur, quotidie palàm diuina tractabat eloquia, & noxios quoque Iudæorum atque Gentilium confutabat errores. Quo tandem iusto modo non cuiuis fidem faceret,se recta docere, recta prædicare, recta sentire? Qui vt vni hæresi suæ aditum patefaceret, cunctarum hæreseon blasphemias insectabatur, &c.] Inferiùs verò dum de eiusdem Nestorij errore disputat,eum ex diametro aduersantem Apollinari fuisse dicit: nam subdit[b]: Cùm veritas dicat, ex duabus substantiis vnum esse Christum: Apollinaris contrarius veritati ex vna Christi diuinitate duas asserebat esse substantias: Nestorius autem contraria Apollinaris morbo, dum se duas in Christo substantias distinguere simulat, duas introducit repente personas, & inaudito scelere duos vult esse Filios Dei, duos Christos, vnum Deum, alterum hominem, vnum qui ex Patre, alterum qui sit generatus ex matre.] hæc Vincentius, atque de his modò satis.

[a] *Vincent. Lirin. cõtra hæres. c. 16.* MAGNVM SCANDALVM NESTORIVS ECCLESIAE INTVLIT.

[b] *Ibid. c. 17.*

IESV CHRISTI ANNVS 429. CÆLESTINI PAP. ANNVS 6. THEODOSII 22. VALENTINIANI 5. IMPP.

QVadringentesimus vndetrigesimus annus adscriptus est Fastis Consulatu Florentij & Dionysij: quo Cælestinus Romanus Põtifex Britanniam Pelagiana hæresi infectam le- D gatione Palladij diaconi liberauit. Id quidem sub his Consulibus Prosper[c] summatim complexus sic narrat: Agricola[d] Pelagianus, Seueriani Pelagiani Episcopi filius, Ecclesias Britanniæ dogmatis sui insimulatione corrupit: sed actione Palladij diaconi Papa Cælestinus Germanum Antisidorensem Episcopum vice sua mittit, vt deturbatis hæreticis, Britannos ad Catholicam fidem dirigat.] hæc in Chronico Prosper, qui aduersus Collatorem agens, dum Cælestini laudes prædicat, ista subdit[e]: Venerabilis memoriæ Põtifex Cælestinus, cui ad Ecclesiæ Catholicæ præsidium multa Dominus gratiæ suæ dona largitus est; sciens damnatis non examen iudicij, sed solum pœnitentiæ remedium esse præstandum, Cælestium quasi non discusso negotio audientiam postulantem totius Italiæ finibus iussit extrudi: ab eo & prædecessorum suorum statuta & decreta Synodalia inuiolabiliter seruanda censebat, vt quod semel meruerat abscindi, nequaquam admitteret retractari. Nec verò segniore cura E ab hoc eodem morbo Britannias liberauit, quãdo quosdam inimicos gratiæ solum suæ origines occupantes *(Pelagius enim Britannus cùm esset, ex Britannia complures allegerat sibi discipulos)* etiam ab illo secreti exclusit Oceani; & ordinato Scotis Episcopo, dum Romanam insulam studet seruare Catholicam, fecit etiam barbaram Christianam.] hæc Prosper, Scotorum etiam insinuans factam hoc tempore conuersionem.

[c] *Prosp. in Chron.*

[d] *Ita apud Bedam l. c. 17.*

[e] *Prosp. aduersus Collat. in fin.*

Scimus tamen recentiores scriptores[f], qui hoc nostro sæculo res Scotorum sunt prosecuti, longè antiquiorem vendicare sibi Scotorum Christianitatem, nempe à tempore Victoris Papæ & martyris, qui legatione interpellatus Donaldi primi huius nominis Scotorum Regis, in Scotiam miserit Roma clericos, qui eos docuerint Euangelium. Sed miramur tanta hæc antiquiorem Scotum chronographum Marianum prorsus ignorasse, & Bedam illis propinquum penitus latuisse, & nescisse ista Hieronymum, qui ad Oceanum scribens de Scotis adhuc Gentilibus ista habet[g]: Audiant Ethnici messes Ecclesiæ, de quibus quoti-

[f] *Hect. Boëtius hist. Scot. lib. 6. Sander. de visib. monarch. Georg. Thomson. in libello de antiq. Christ. religi. Scot. Georg. Buchanan. rerum Scot. lib. 4.*

[g] *Hieron. epi. 83.*

die horrea noſtra complentur: audiant catechumeni, qui ſunt fidei candidati, ne vxores A
ducant ante baptiſma, ne honeſta iungant matrimonia, ſed Scotorum & aſotorum ritu ac
de Republica Platonis promiſcuas vxores, communes liberos habeant.] hæc & alia per iro-
[a] *Hier. contra Iouinian. l. 2.* niam. Idemque aduerſus Iouinianum[a]: Quid (inquit) loquar de ceteris nationibus, cùm
ipſe adoleſcentulus in Gallia viderim Scotos gentem Britannicam humanis veſci carnibus,
& cùm per ſiluas porcorum greges & armentorum pecudumque reperiant, paſtorum nates
& feminarum papillas ſolere abſcindere, & has ſolas ciborum delicias arbitrari: Scotorum
natio vxores proprias non habet, &c.]

Certè quidem Chriſtianorum iſta eſſe non poſſunt, ſed omnino Gentilium expertium penitus Chriſtianæ doctrinæ. Sed ad hæc dici poteſt, vt in aliis omnibus prouinciis accidiſſe vidimus, ſic eas Euangelium accepiſſe, vt tamen quamplurimi Gentiles priſtino ritu viuentes remanſerint ab Euangelica gratia alieni. Certè quidem Chriſtianitatem B
aliquam in Scotia tempore ipſius Sancti Hieronymi oportuit extitiſſe, ex qua & qui Pela-
[b] *Hieron. in Hierem. lib. 3. præf.* gium ſectati fuerint, emerſiſſent: de quibus, cùm idem præfatur in Hieremiam[b], hæc ſym-
bolicis quibuſdam figuris de Pelagio: Latrat per Alpinum canem grádem & corpulentum,
qui calcibus magis poſſit ferire, quàm dentibus: habet enim progeniem Scoticæ gentis, de
[c] *Hieron. in Hierem. lib. 1. præf.* Britannorum vicinia.] & ſuperiùs[c] de eodem ænigmaticè item agens, antequam detege-
retur hæreticus, eumdem ſtolidiſſimum, & Scotorum pultibus prægrauatum appellat. Sic
igitur Hieronymi tempore in Scotia Chriſtianiſmum viguiſſe oportuit, ex quo aliqui
prodiere Pelagiani. Certè quidem aſſertoribus Scoticæ gentis Chriſtianitatis temporibus
[d] *Tertul. aduerſ. Iudæos c. 7.* Victoris Papæ fauet Tertullianus, cùm aduerſus Iudæos agens hæc ait[d]: Britannorum
inacceſſa Romanis loca, Chriſto vero ſubdita.] Porrò Britanniæ loca inacceſſa Romanis
tempore Tertulliani fuiſſe Scotos, quos illi ſubiugare nullatenus valuiſſent, rectè intelligi C
poſſe videtur.

Sic igitur qui à Victore Romano Pontifice Scotos Euangelium accepiſſe maiorum traditione ſcripſere, haud ſunt refellendi: nec quòd tradunt maiorem in Scotia auctum eſſe numerum Chriſtianorum, cùm vigente in Orbe Romano Diocletiani perſecutione, è Britannia profugi Chriſtiani in Scotiam ſe contulerunt extorres: neque dum addunt ab illis excoli cœptam vitam monaſticam ardentioribus ſtudiis. Primùm verò eam gentem à Cæleſtino Papa Epiſcopum habuiſſe Palladium, omnes conſentiunt: quem ſic dicit S. Proſper Britanniam ab hæreſi liberaſſe, & Scotiam barbaram gentem feciſſe Chriſtianam, vt Scotos illos, qui adhuc Gentilicio, immo ferino ritu viuebant, reddiderit omnes Chriſtianæ religionis cultores, eoſdemque ſub vno paſtore, vnoque ouili collegerit, ipſo illis Epiſcopo præſidente: quem iure vt ſuum Apoſtolum venerati ſunt Scoti, magno honore proſequentes eius reliquias in Mernia Scotiæ prouincia collocatas. Ex his autem habes quibus redarguas aſſerentes Sedulium Chriſtianum poëtam, quem tantopere Gelaſius Papa laudat, D
habuiſſe præceptorem Hildebertum Scotorum Archiepiſcopum: etenim cùm ipſe Sedulius ad Theodoſij Imp. tempora referatur, quomodo vſus eſſe potuit Hildeberto Scototum Archiepiſcopo præceptore, ſi nullus adhuc ordinatus erat in Scotia Archiepiſcopus, & Palladius abſque controuerſia primus fuiſſe dicatur eius gentis Antiſtes? Habes autem ex antiquitate Sedulij hominis Chriſtiani, eiuſdemque doctiſſimi, quo intelligas ante Palladium cognitam & acceptam à Scotis Chriſtianam religionem, florente ex ipſis doctiſſimo viro, eodemque maximè pio, cuius opimi ingenij extant hactenus complura nobiliſſima monumenta.

Qui igitur Euangelium primò à Victore Pontifice Maximo accepere, & à Cæleſtino Papa primum Epiſcopum, à quo ſunt omnes penitus redditi Chriſtiani, eatenus Chriſti gratia E
profecere, vt qui olim Gentilicio ritu viuẽtes ob ferinos mores vt portentum oſtẽtui erant humano generi, poſtea omnium præſtantiſſimi euaſerint Chriſtiani, Chriſtianamque fidem ſumma diligentia excolẽtes, Apoſtolico munere (vt ſuis locis dicturi ſumus) in exteras gentes longè poſitas latiſſimè eam atque locupletiſſimè propagarint. Porrò eamdem Eccleſiam nobiliſſimam hoc noſtro ſæculo Deus tentari permiſit, vt Chriſtianę conſtantiæ præclariſſimum ſpecimen ederet, cùm inter alios martyres habere etiam meruit (quod nulla hactenus Chriſtiana gens habuit) ipſam Reginam, Catholicæ fidei eximium decus & ornamentum, diutiſſima cõfeſſione in carcere antè probatam, nobiliori corona martyrij auctam. Sed iam ad legationes hoc anno in Britanniam miſſas redeamus.

Duæ fuerunt iſtæ legationes, nimirum Palladij diaconi altera, altera verò S. Germani Epiſcopi,

Universidad de Deusto
Biblioteca

A scopi,sed posterior ex priore,ambæq; ex vno eodemq; prodeuntes fonte,nempe à Cælestino Romano Pontifice;vt ex Prospero,qui res gestas sui temporis scripsit,apparet; cui & præ cæteris inhærendum prærogatiua tanti auctoris,res quæ ob oculos & præ manibus habuit scribentis,omnes æquè consentient. Duas præterea fuisse Palladij legationes in Britanniam,eodem auctore liquet; priorem nimirum, cùm hoc anno occasione hæresis Pelagianæ ab ipso Cælestino Romano Pontifice missus est in Britanniam; posteriorem verò post sequentē annum (vt idē affimat Prosper) cùm Palladius ex diacono creatus Episcopus ad Scotos ab eodem missus est Cælestino. Agamus de singulis ex ordine rerum gestarum & temporis.

Primùm verò quod ad Palladium diaconum spectat, ex Prospero corrigendus est Beda[a], dum ait, anno octauo Imperij Theodosij Iunioris missum esse Palladium à Cælestino Romano Pontifice: nam Pōtificatus ipsius Cælestim ab eo tempore post annos octo
B cōtigit,nempe decimosexto eiusdem Theodosij Imperatoris. De Palladio autem,quisnam iste fuerit,perueſtigandū est. Græcum fuisse hominē cùm dicant,vanè putauit aliquis ex recentioribus[b] hunc illum fuisse Palladium Ioannis Hierosolymitani perneceſſariū: nā illum non diaconum,sed Episcopum,non expugnatorem Pelagij,sed defensorem fuisse, supernùs pluries demōstratum est. Vixit hoc tempore alius quoque Palladius,ad quem Cyrillus Alexandrinus scripsit commentarium de Adoratione & cultu in Spiritu sancto.

Ceterùm quem fuisse putamus, constat his temporibus vixisse Palladium diaconum S.R.E. qui reperitur scripsisse haud pridem sub Zosimo Papa res gestas S.Ioannis Chrysostomi, nempe dialogum illum alterius Palladij Episcopi Helenopolis cum Theodoro itidem Romanæ Ecclesiæ diacono: qui quidem Palladius diaconus apud Trithemium numeratur inter scriptores Ecclesiasticos; nam præter Vitam Ioannis Chrysostomi ab ipso
C scriptam per dialogissimum, in quo Palladius Episcopus & Theodorus diaconus interloquuntur, librum etiam contra Pelagianos, & homiliarum librum vnum, & ad Cælestinum epistolarum librum vnum, & alia Græco sermone ab eodem edita idem tradit. Vtinam extaret liber ille Palladij epistolarum ad Cælestinum: certè quidem,cuncta quæ in hac legatione ab eo gesta essent, fuisse accuratè scriptis mandata illis epistolis, opinari possumus; cùm nos illis carentes, de rebus magni ponderis memoria perpetua dignis, nihil præterea quàm quæ dicta sunt ex Prospero, habeamus expressum. Scotos quidem ipsos ab eo ad Christi fidem conuersos fuisse, & ex munere Apostolico consecutum quoque fuisse nomen, vt Apostolus Scotorum fuerit nuncupatus, vna omnium cum Prospero est sententia. Nauigasse quoque ad Hibernos, & illic Euangelium prædicasse mandato eiusdem Cælestini Romani Pontificis, Probus testatur in rebus gestis sancti Patricij à se conscriptis, qui & nominat eumdem Palladium, Archidiaconum Cælestini. Porrò morte præ-
D uento Palladio, S.Patricius cœptum ab eo opus absoluit, de quo suo loco dicendum inferiùs.

SCRIPTA PALLADII.

At quoniam res summas & plurium annorum spatio confectas cogimur,iactura veterum monumentorum, transilire ieiuni,res inquam præclaras à Palladio in hac legatione perfunctas:age de S.Germani legatione orationē instituamus: de qua primùm (quod ad rationem temporis spectat) ex Prospero rursum corrigendus est Beda. Etenim cùm Prosper sub hujus anni Consulibus referat legationem Germani opera Palladij procuratam, apud Bedam[c] ponitur post obitum Theodosij Iunioris sub Marciano Imperatore:auscultandū autē Prosperum potiùs ex dictis rationibus,quàm Bædam,nemo non videt. Extant Acta ipsius S.Germani Episcopi legati posteris tradita,& omni fide cōsignata, à Constantio presbytero
E scripta ad S.Patientem Episcopum Lugdunensem: floruerunt ambo hoc sæculo, estque de vtroque mentio apud Sidonium Apollinarem. meminit etiam eiusdem Constantij,qui Vitam S.Germani conscripsit,Isidorus[d]:sed cùm Episcopum nominet,alij verò presbyterum, non mirum videtur vt idem postea Episcopus factus sit: sic & apud Sidonium, & in Conciliis Gallicanis Constantius nominatus reperitur Episcopus. scripsit autem ea Constantius ad Censurium Antisidorensem Episcopum,ad quem extat quoque Sidonij Apollinaris[e] epistola. Ex quibus omnibus intelligas, haud ad ignotum ab ignoto & vulgari homine ea de legatione Germani esse conscripta, sed à nobili auctore, qui inter claros illustresque viros huius sæculi vixerit.

DE LEGATIONE GERMANI EPISCOPI A CONSTANTIO SCRIPTA.

Cùm verò auctoritate Prosperi satis liqueat, S.Germanum Episcopum in Britanniam à Cælestino missum esse legatum; Constantius verò ac post eum Beda tradant à Synodo Gallicana id factum: potuit quidem vtrumque facilè contigisse, vel, vt quem mittendum

[a] Beda hist. Anglic. lib.1. c.14 & de sex aet. in Theodosio Iuniore.
[b] Trithem. de Script.Eccles.
[c] Beda de sex aet. & hist. Angl. lib.1. c.17.
[d] Isid. de Vir. illust c.4.
[e] Sidon lib.2. epist.11 & lib. 3. epist. 3. & lib.6 epist.12.

Synodus illa delegisset, Pontifex comprobasset; vel quem sibi ad eam prouinciam legare A deberet, ipse Cælestinus arbitrio Gallorum Episcoporum reliquisset. Certè quidem clades ipsa illata Britannorum Ecclesiæ ab ipsorum gentili Pelagio, ac eius discipulis, priùs innotuit Episcopis Galliarum legatione Catholicorum Antistitum Britannorum, vt ex Constantio liquet. Qui igitur legibus Imperatorum vndique (vt dictum est) exagitati Pelagiani fuere; in insula illa in primis, ex qua Pelagius auctor impietatis oriundus erat, latebras captare curarunt: vbi affectato ex more titulo sanctitatis, in se populi oculos conuertentes, in eos paulatim cum prædicatione Christianæ vitæ perfectionis, quam se profiteri iactabant, venena hæresis instillarunt; quæ adeò eorum præcordiis inhæserunt, vt iam medicinam nullam admitterent, suorumque pastorum lupos arcentium vocem contemnerent: vnde opus fuit, è vicinis Galliis, immo è longè posita Romana Ecclesia aduersus ingruentia mala auxilium implorare. Sed non vnus Germanus Episcopus tantum suscepit B onus subeundú, verùm additus est illi collega vir sanctissimus Lupus Episcopus Trecensis: amboque sicut Paulus & Barnabas, in Euangelium segregati. Sed iam rem ipsam à Constantio descriptam referre aggrediamur [a]:

[a] *Constant. li. 1. c. 19. apud Sur. tom. 4.*

SYNODVS GALLICANA EX QVA GERMANVS ET LVPVS EPISC. MISSI IN BRITANNIAM.

Eodem (inquit) tempore ex Britanniis directa legatio Gallicanis Episcopis nunciauit, Pelagianam peruersitatem in locis suis latè populos occupasse, & quamprimum fidei Catholicæ debere succurri. Ob quam causam Synodus numerosa collecta est: omniumque iudicio duo præclara religionis lumina vniuersorum precibus ambiuntur, Germanus ac Lupus apostolici sacerdotes, terram corporibus, cælum mentibus possidentes. Et quanto necessitas laboriosior apparebat, tanto eam promptiùs heroes deuotissimi susceperunt, celebritatem negotij fidei stimulis maturantes.] subdit post hæc auctor, quomodo in itinere apud Parisios sanctam virginem Genouefam S. Germanus præscius futurorum vocatam Deo despondit, C nummumque casu repertum cruce impressum eidem in memoriam gestandum dedit. ac de nauigatione in Britanniam mox hæc addit [b]:

[b] *Idem lib. 1. c. 11.*

Hi itaque Oceanum mare, Christo duce & auctore, conscendunt: qui famulos suos inter discrimina & tutos reddidit & probatos. Ac primùm de sinu Gallico flabris leuibus nauis in altum prouecta ducitur, donec ad æquor mediú perueniret, vbi porrectis in longum visibus nihil aliud videretur quàm cælum & maria. Nec multo pòst occurrit in pelago legionis inimicæ vis dæmonum, qui tantos ac tales viros peruadere ad recipiendam populorú salutem liuidis iniquitatibus inuiderent. Opponunt pericula, procellas concitant, cælú diemque nubium nocte subducunt, & tenebrarum caliginem maris atque aëris horrore congeminant. Ventorum furorem vela non sustinent, & Oceani moles fragilis cymba vix tolerat. Cedunt ministeria victa nautarum. Ferebatur nauigium oratione, non viribus. Et casu dux ipse vel Pontifex, fractus corporis lassitudine, sopore resolutus est.

MARIS TEM PESTATEM DIVINA VIRTVTE SVPERANT.

Tum verò quasi repugnatore cessante, tempestas excitata cõualuit, & iam nauigium per- D fusis fluctibus mergebatur. Tunc beatus Lupus, omnesque turbati, excitant seniorem, elementis furentibus opponendum. Qui periculi immanitate constantior, Christum inuocat, Oceanum increpat, & procellis sæuientibus causam religionis opponit: statimque assumpto oleo, in nomine Trinitatis leui aspergine fluctus sæuientes oppressit: collegam commonet, hortatur vniuersos: oratio vno ore & clamore profunditur. adest Diuinitas, fugantur inimici, tranquillitas serena subsequitur: venti contrarij ad itineris ministeria vertuntur: nauigium famulatrix vnda subsequitur, decursisque immensis spatiis, breui optati littoris quiete potiuntur. Itaque conueniens ex diuersis partibus multitudo excepit sacerdotes, quos venturos etiam vaticinatio aduersa prædixerat. Nunciabãt enim sinistri spiritus quod timebant. Qui imperio sacerdotum dum ab obsessis corporibus detruduntur, & tempe- E statis ordinem & pericula quæ intulerant fatebantur, victosque se eorum meritis & imperio non negabant.

BRITANNI AVDIVNT GERMANVM.

Interea Britannorum insulam, quæ inter omnes est vel prima vel maxima, sacerdotes Apostolici raptim opinione, prædicatione, virtutibus impleuerũt. Et cùm quotidie irruente frequentia stiparentur, diuinus sermo non solùm in ecclesiis, verùm etiam per triuia, per deuia fundebatur; vt passim & fide Catholici firmarétur, & deprauati viam correctionis agnoscerent. Erat in illis Apostolorum instar gloria, & auctoritas per conscientiam, doctrina per litteras, virtutes ex meritis: accedebat præterea tantis auctoribus assertio veritatis. Itaque regionis vniuersitas in eorum sententiam prompta transierat: latebãt abditi sinistræ persuasionis auctores, & more maligni spiritus gemebant perire sibi populos euadentes. Ad extremum

Universidad de Deusto
Biblioteca

A tremum diuturna meditatione concepta, præsumunt inire conflictum. Procedunt conspicui diuinas veste fulgenti, circumdati assentatione multorum: contentionisque subire aleam maluerunt, quàm in populo, quem subuerterant, pudorem taciturnitatis incurrere, ne viderentur se ipsi silentio damnauisse.

Illic planè immensæ multitudinis numerositas etiam cum coniugibus ac liberis excitata conuenerat. Aderat populus spectator futurus & iudex. Astabant partes dispari conditione dissimiles: hinc diuina auctoritas, inde humana præsumptio: hinc fides, inde perfidia: hinc Christus, inde Pelagius auctor. Primo in loco beatissimi sacerdotes præbuerant aduersariis copiam disputandi, quæ sola verborum nuditate diu inaniter & aures occupauit & tempora. Deinde Antistites venerandi torrentes eloquij sui cum Apostolicis & Euangelicis tonitruis profuderunt. Miscebatur sermo proprius cum diuino, & assertiones frequentissi-
B mas lectionum testimonia sequebantur. Conuincitur vanitas, & perfidia confutatur: ita vt ad singulas verborum obiectiones reos se, dum respondere nequiuerunt, faterentur. Populus arbiter vix manus continet: iudicium cum clamore testatur. Cùm subitò vir Tribunitiæ potestatis cum coniuge procedit in medium, decem annorum filiam cæcam finibus ingerens sacerdotum: quam illi offerri aduersarius præceperunt. Sed illi, conscientia punien- MIRACVLO FIDES CATHOLICA PROBATA.
te deterriti, iungunt cum parentibus preces, & curationem paruulæ à sacerdotibus precantur. Qui expectationem populi & inclinatos aduersarios intuentes, orationem breuiter fundunt. Ac deinde Germanus plenus Spiritu sancto sanctam inuocat Trinitatem, & protinus inhærentem lateri suo capsulam cum sanctorum reliquiis collo anulsam manibus comprehendit, eamque in conspectu omnium puellæ oculis applicauit: quos statim, euacuatis tenebris, lumine veritatis impleuit. Exultat parentes, miraculo populus contremiscit. Post quam
C diem ita ex animis hominum persuasio iniqua deleta est, vt sacerdotum doctrinam sitientibus desideriis sectarentur.

Compressa itaque peruersitate damnabili, eiusque auctoribus confutatis, animisque omnium fidei puritate compositis, sacerdotes ad beatum Albanum martyrem, auctori Deo per ipsum gratias acturi, properabant. Vbi Germanus, omnium Apostolorum, diuersorúmque martyrum reliquias secum habens, facta oratione, iussit reuelli sepulchrum, pretiosa ibidem munera conditurus: arbitrans opportunum, vt membra Sanctorum ex diuersis regionibus collecta, quos pares meritis receperat cælum, sepulchri quoque vnius teneret hospitium. Quibus depositis, honorificeque sociatis, de loco ipso, vbi beati martyris effusus GERMANVS PVLVEREM COLLIGIT EX LOCO MARTYRII S. ALBANI.
fuerat sanguis, massam pulueris secum portaturus abstulit: in qua apparebat, cruore seruato, rubere martyrum cædem, persecutore pallente. Quibus ita gestis, innumera hominum
D eodem die ad Dominum conuersa est turba.] hæc Constantius. Vide & considera hic opportunè, lector, quanam sit putanda Catholica fides, & in sanctorum cultu pia traditio, num ea, quam sanctissimi Episcopi, sequentibus signis, Dei testificatione docebant, an quam in demolitione martyrum sepulchrorum in eadem insula (proh dolor!) fæx hæreticorum hodie vi armorum & carnificina sanctorum extorquet? Sed missis his (nam quis corriget quos Deus despexit?) sacros Antistites mira adhuc in eadem insula agentes prosequamur. subdit enim Constantius:

Inde dum redeunt, insidiator inimicus, casualibus laqueis præparatis, Germani pedem GERMANVS PATITVR PEDIS COLLVXATIONEM.
lapsus occasione contriuit, ignorans illius merita, sicut Iob beatissimi, afflictione corporis propaganda. Et dum aliquandiu vno in loco infirmitatis necessitate constringitur, in vicinia, qua manebat, casuale exartit incendium: quod consumptis domibus, quæ illic palustri
E arundine tegebantur, ad habitaculum in quo idem iacebat, flabris stimulantibus, ferebatur. Concursus omnium ad Antistitem conuolauit, vt eleuatis manibus periculum quod imminebat euaderet. Qui omnibus increpatis, moueri se fidei præsumptione, non passus est. Multitudo omnis desperatione perterrita obuiam occurrit incẽdio. Sed vt potentia Dei manifestior appareret, quicquid custodire tentauerat turba, consumitur: quod verò iacens & infirmus defenderat, reseruatur: hospitium sancti viri expauescens flamma transiliuit, vltra citraque desæuiens, & inter globos flammantis incendij incolume tabernaculum, quod habitator inclusus seruabat, emicuit. Exultat turba miraculo, & victam se diuinis virtutibus gratulatur. Excubabat diebus ac noctibus ante tugurium pauperis turba sine numero, hi animas curari cupientes, hi corpora. Referri nequeunt, quæ Christus operabatur in famulo, qui virtutes faciebat infirmus. Et cum debilitati suæ remedij nihil adhiberi pateretur: quadam nocte candentem niueis vestibus vidit sibi adesse personam, quæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

manu extensa iacentem videretur attollere, eumque consistere firmis vestigiis imperabat. A
Postquam horam ita fugatis doloribus, recepit pristinam sanitatem, vt die reddito, itineris laborem subiret intrepidus.

GERMANVS PRAESTO EST BRITANNIS ADVERSVS HOSTES.

Interea Saxones, Pictique bellum aduersus Britones iunctis viribus susceperunt, quos eadem necessitas in castra constrinxerat; & cum trepidi partes suas penè impares iudicarent, sanctorum Antistitum auxilium petierunt. Qui promissum maturantes aduentum, tantum securitatis & fiduciæ contulerunt, vt accessisse maximus crederetur exercitus. Itaque Apostolicis ducibus Christus militabat in castris. Aderant etiam Quadragesimæ venerabiles dies, quos religiosiores reddebat præsentia sacerdotum, in tantum vt quotidianis prædicationibus instituti certatim ad gratiam baptismatis conuolarent. Nam maxima exercitus multitudo vndam lauacri salutaris expetit. Ecclesia ad diem Resurrectionis Dominicæ frondibus contexta componitur, & in expeditione campestri instar ciuitatis aptatur. Madidus baptismate procedit exercitus, fides feruet in populo; & contempto armorum præsidio, Diuinitatis expectatur auxilium. B

VICTORIA SINE SANGVINE DIVINA VIRTVTE PARTA.

Interea hæc institutio vel forma castrorum hostibus nunciatur: qui victoriam quasi de inermi exercitu præsumentes, assumpta alacritate festinant: quorum tamen aduentus exploratione cognoscitur. Cùmque emensa solemnitate Paschali, recens de lauacro maior pars exercitus arma capere & bellum parare tentaret: Germanus ducem se prælij profitetur. Eligit expeditos, circumiecta percurrit: & è regione qua hostium sperabatur aduentus, vallem circumdatam editis montibus intuetur. quo in loco nouum componit exercitum, ipse dux agminis. Et iam aderat ferox hostium multitudo, quam appropinquare intuebantur in insidiis constituti. Cùm subitò Germanus signifer vniuersos admonet, & prædicit, vt voci suæ vno clamore respondeant. Securisque hostibus, qui se insperatos ad- C
esse confiderent, ALLELVIA, tertiò repetitum, sacerdotes inclamant. Sequitur vna vox omnium; & eleuatum clamorem, repercusso aëre, montium incluſa multiplicant. Hostile agmen terrore prosternitur: & ruisse super se non solùm rupes circumdatas, verùm etiam ipsam cæli machinam, contremiscunt: trepidationique iniectæ vix sufficere pedum pernicitas credebatur. Passim fugiunt, arma proiiciunt, gaudentes vel nuda corpora eripuisse discrimini. Plures etiam timore præcipites, flumen quod sensim venientes transierant, deuorauit. Vltionem suam innocens intuetur exercitus, & victoriæ præstitæ otiosus spectator efficitur. Spoha colliguntur exposita, & prædam cælestis victoriæ miles religiosus adipiscitur. Triumphant Pontifices, hostibus fusis sine sanguine; triumphant victoria fide obtenta, non viribus. Composita itaque opulentissima insula securitate multiplici, superatisque hostibus vel spiritualibus, vel carne conspicuis, quippe qui vicissent Pelagianistas & D
Saxones: cum totius mærore regionis reditum moliuntur. Tranquillam nauigationem merita propria & intercessio Albani martyris parauerunt, quietosque Antistites suorum desiderijs felix carina restituit.

GERMANVS REVERTITVR ANTISIODORVM.

In reditu venerabilium sacerdotum exultant Galliæ, gaudent Ecclesiæ, dæmones contremiscunt. Certe expectatio propriæ ciuitatis beatum Germanum votis duplicibus ambiebat, quam & apud maiestatem diuinam & inter mundi procellas seruare consueuerat. Tributaria enim functio præter solitum & necessitates innumeræ ciues suos quasi pupillos orbatos parente depressérant. Et pro quiete vel requie quæsiturus remedia ciuitati, post maritima discrimina labores terrenæ expeditionis ingreditur. Itaque Gallias illustraturus paruissimo comitatu & exigua euectione progreditur, qui pro largissimis thesauris Christū ferebat in pectore.] adit enim Præfectum Galliarum, rogaturus pro ciuibus suis. Post alia verò ab eo- E
dem sacro Antistite insignia opera edita, idē auctor subdit de posteriori legatione eiusdem in eamdem insulam eadem quoque ex causa susceptā: sed quoniam ea contigit sub Sixto Romano Pontifice, de ea suo loco agemus.

CAELESTINVS ADMONET EPISCOPOS APVLOS ET CALABROS.

Hoc eodem anno ipse Cælestinus Romanus Pontifex, qui in Britanniam S. Germanum legauit, & Scotos ad fidem per Palladium conuertit, pastorali functione solicitus, vicinarum Ecclesiarum curam non negligens, ad Episcopos Apuliæ & Calabriæ epistolam dedit, qua admonuit, ne ex laicis assumerentur Episcopi, sed eligerentur ex clero: & quod illi ad excusationes suas studia populi & conatum afferrent, eosdem his verbis admonuit: Docendus est populus, non sequendus: nosque (si nesciunt) eos quid liceat, quidve non liceat, commonere, non his consensum præbere debemus. Quisquis verò conatus fuerit tentare prohibita, sentiet censuram Apostolicæ sedis minimè defuturam: quæ enim sola admoni-

tionis

Universidad de Deusto
Biblioteca

A tionis auctoritate non corrigimus, necesse est per seueritatem congruentem regulis vindicemus.] hæc Cælestinus.

Sed iam quomodo se habuerint hoc anno res Orientalis Ecclesiæ tumultibus Nestorij perturbatæ, videamus. Nestorius igitur, quam promulgasset hæresim Constantinopoli, cupiens per totum Orbem amplioribus spatiis dilatari, omnes quibus pollebat, vires impendit, quo ista posset implere: parum enim sibi visus in ipsa primaria vrbe nouam hæresim promulgasse, ad eam latius diffamandam sua scripta ad diuersos dedit, & inter alios ad Ægypti monachos; quos vt deciperet, se nonnisi Nicænæ fidei professorem esse ostentans, nihil se nisi ex Nicæni Concilij præscripto docere, fraudulenter suis litteris præseferebat: ex quo factum est, vt nonnulli ex eisdem Ægypti monachis ipsius errori consenserint.hæc quidem omnia Cyrillus ipse testatur[a]. Porrò nõ litteras tantum ad diuer-
B sos Nestorius sparsit, sed & libros eiusdem hæresis defensores dedit: quos etiam per Antiochum virum illustrem ad Cælestinum Pontificẽ misisse, idẽ qui accepit ipse Cælestinus Papa testatur[b]:quales autem ij essent,quę de iisdẽ Nestorij libris postea per visum demonstrata fuerunt sanctissimo anachoretæ,declarant; quæ,antequam reliqua prosequamur, hic adducamus in medium ex Sophronio,rem gestam,vt se habuit,describente his verbis[c]:

Accessimus ad Abbatem Cyriacum presbyterum Lauræ Calamonis iuxta sanctum Iordanem: narrauitque nobis, dicens: Die quadam vidi per somnium mulierem honesta facie, purpura indutam, & cum ea viros duos, & ipsos venerando habitu & aspectu præclaro. Arbitratus sum mulierem illam esse Dominam nostram sanctam Dei genitricem, duosque viros qui cum ea erant,S.Ioannem Baptistam,& S.Ioannem Theologum & Euangelistam. Egressusque de cella,rogabam illam vt ingrederetur. quæ non accessit. Perman-
C si ergo diutiùs orans & obsecrans, dicens: Ne, quæso,auertatur humilis factus confusus: & alia plurima huiusmodi. Illa igitur vt me vidit instare precibus,eamdemque postulationem iterare, seueriùs mihi respondit, dicens: Habes intra cellam inimicum meum,& vis vt ingrediar? Et his dictis, abscessit. Vigilans autem affligi cœpi, & cogitabam numquid in mentem peccatum contra illam admisissem:neque enim erat aliquis alius in cella mea, nisi ego solus. Diutiùs igitur me ipsum discutiens, nihil inueni quod in illam peccassem. Cùm verò vidissem me nimio mœrore absorberi, surgens cœpi librum, vt legerem, quòd per huiusmodi lectionem dolorem meum cogitationesque repellerem:librum autem illum mutuo acceperam à beato Eſychio presbytero Hierosolymitanæ Ecclesiæ. Euoluensque librum,inueni duos ipsius Nestorij libros in fine voluminis scriptos: moxque agnoui, hunc esse inimicum illũ sanctæ Dominæ nostræ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ. Tunc
D surgens abij,librumque illi,qui eum mihi accommodauerat, reddidi,dicens illi: Accipe librum tuum,frater;neque enim ex eo tantum vtilitatis accepi, quantum detrimenti. Cùm ille verò detrimenti ipsius causam scisciteretur, omnem illi rei ordinem retuli. Qui zelo succensus, protinus duos illos Nestorij libros ex volumine præcidit,eosque igni tradidit,dicens: Non manebit in cella mea Dominæ nostræ S. Dei genitricis semperque Virginis Mariæ inimicus.] hæc ibi.

Eiusmodi namque fuerunt libri illi,quos (vt diximus) per diuersas Orbis partes Nestorius diuulgauit, quorum blasphemias idem qui suprà Cyrillus seorsum collegit[d] & confutauit. Horum causa magnæ inter Ægypti monachos excitatæ sunt turbæ; ad quas sedandas Cyrillus primam scripsit epistolam[e], vbi inter alia: Audio exitiales quosdam rumores inter
E vos proseminatos,nonnullos quoque oberrare, qui sinceram vestram fidem demoliri studeant,& inanium vocabulorum bullas apud rude vulgus eructantes, vtrum θεοτόκον sacram Virginem appellare liceat, in controuersiam vocare audeant. Præstaret sanè eiusmodi quæstionibus omnino supersedere,& in ea quæ abstrusioris considerationis sunt, nec aliter fere, nisi veluti in speculo & in ænigmate,etiam ab iis qui ingenij celeritate mentisque subtilitate pollent,perspici possunt,nequaquam inquirere (nam simpliciorum captum subtiliora theoremata excedunt.] At quoniam horum sermonum expertes non permansistis,fitque probabile contentiosos quosdam non defuturos, qui venenum, quod semel hauserunt,veluti spicula quædam in imbecillioru animos defigere conabuntur: operæ me pretium facturum putaui,si pauca quędam his de rebus ad vos dissererem,&c.] docet enim ex Patrum sententia,qui Nicæno interfuerunt Concilio,& ex ipso in primis S.Athanasio,sanctissimam Virginem,Deiparam appellatam.

Cùm verò in tota illa tractatione S.Cyrillus à Nestorij nomine abstinuerit,qui vt blasphemiæ

[a] *Cyril. epi. 1.* NESTORIVS LIBROS HAERESIS SVAE AD DIVERSOS MITTIT.
[b] *Celest. ep. 5.*
[c] *Sophr. Prat. spirit. c. 66.* DE LIBRIS NESTORII OSTENSA VISIO.
[d] *Cyril de dog. Nestor.*
[e] *Cyril. epi. 1. edit. Vat.* DISSIDIA INTER AEGYPTI MONACHOS OB LIBROS NESTORII EXORTA.

CYRILLI MODESTIA IN IMPVGNANDO NESTORIVM

miæ auctor in primis nominandus erat; hinc ducimus coniecturam, eamdem epistolã à Cyrillo primam omnium esse conscriptam, antequam Nestorius perfricta fronte palàm se auctorem & defensorem horrendæ impietatis proderet: vel potiùs (quod testari videtur ipse Cyrillus[a] sequenti epistola) quod etsi in libris missis Nestorij nomen inditum esset, haud tamen Cyrillus facilè credere voluit eos esse Nestorij: nã in epistola ad ipsum scripta hæc habet: Noster proinde hic animi dolor ex iis natus est, quæ pietas tua dixit, aut etiam nõ dixit: siquidem schedis, quæ ea de re feruntur, parum fidei habeo.] hæc ipse in epistola ad Nestorium anno sequenti scripta, postquam scilicet Cęlestinus ad Nestorium atque Cyrillum litteras reddidisset, quæ sequentis anni Consulibus signatæ sunt.

[a] *Cyril. epi. 2.*

CYRILLVS PRVDENTER DISSIMVLAT.

Dissimulauit itaque prudenter eo modo Cyrillus, ne videretur vetera instaurare certamina, pugnareque rursum (vt olim Theophili tempore) Episcopum Alexandrinum contra Constantinopolitanum Antistitem. Quo igitur appareret, se contra hæresim, non contra hominem inire certamen; illud hoc ipso rerum exordio consilium iniit, vt sic ad Ægyptios monachos scribens, nomen tamen Nestorij reticeret: quod & præstitit in commentarijs eo argumento ad ipsos Imperatores atque ad Reginas conscriptis: vnde etiam coniicere possumus, hoc quoque tempore libros illos à Cyrillo esse conscriptos, tacito Nestorij nomine, ne ex eo Theodosij animus offenderetur, qui Nestorium Antiochia accersitum, reiectis ceteris, in Episcopum Constantinopolitanæ Ecclesiæ deligendum curarat. Quod enim vereretur Cyrillus, ne venena Nestorij in animos Augustorum & Augustarum illaberentur, in aulamque & in magistratus reliquos serperent, vt ad eos scriberet, antidotumque pararet, in animum induxit. declarat namque ipse hoc animi sui consilium ea epistola, quam post Ephesinum Concilium ad Theodosium dedit[b].

[b] *Extat. Act. Concil. Ephes. tom. 1. c. 2. edit. Pelt.*

CAELESTINVS MANDAT INQVIRI DE VERITATE SCRIPTORVM NESTORII.

Cùm autem quæ ad Ægypti monachos scripta impij Nestorij peruenerant, eadem ab incerto homine Romam ad Cælestinum Papam perlata essent: iisdem in fratrum coepiscoporum consessu percognitis, & horrendis conferris blasphemiis adinuentis, idem Cælestinus ad Cyrillum Alexandrinum Episcopum scripsit, vt diligenter perquireret, num illa re vera fuissent à Nestorio exarata: impossibile enim quodammodo videbatur, talia de Nestorio credere, de quo nuper Orientalium Episcoporum litteris præconia accepisset. testatur id quidem Cyrillus in primis ad eumdem Nestorium datis hoc anno litteris, ea occasione, quòd audierat illum admodum expostulare ob data à se ad monachos litteras aduersus blasphemias ad eos ab ipso Nestorio missas. Epistola autem Cyrilli ad Nestorium sic se habet[c]:

[c] *Act. Concil. Ephes. tom. 1. c. 2.*

EPISTOLA PRIMA CYRILLI AD NESTORIVM

Aduenerant Alexandriam viri aliquot veneratione ac fide digni, qui pietatem tuam grauiter stomachari, nullumque mei lædendi causa lapidem non mouere, mihi renunciarunt. Cupienti autem mihi agnoscere, vndenam pietas tua in hanc ægritudinem incidisset: Alexandrinos quosdam epistolam illam, quam ad sanctos monachos miseram, circumferre, eamque rem odij molestiæque causam esse, responderunt. Ego verò miratus sum maiorem in modum, pietatem tuam non perpendisse, secumque reputasse, eas in fide turbas, antequam ego quicquam omnino scriberem, ex quibusdam pietatis tuæ sermonibus excitatas fuisse. An non, obsecro, priusquam vllæ penitus eiusmodi chartæ vel commentarij circumferrentur, dum quorumdam peruersorum emendationi studemus, insignem molestiam pertulimus? Eo namque malum hoc paulatim serpendo peruenit, vt nonnulli Christum, Deum appellari, ægrè patiantur, sed potiùs Diuinitatis organum & instrumentum, hominemque Deiferum, & alia his ineptiora. Noster proinde hic animi dolor ex his natus est, quæ pietas tua dixit, aut etiam non dixit: siquidem schedis, quæ ea de referuntur, parum fidei habeo. Cùm igitur fides tam insigniter læderetur, totque passim peruerterentur; qui tandem tacere hic licuit? An non ante tribunal Christi sistemur? An intempestiui silentij rationem reddituri non sumus, præsertim nos qui ea de re hunc in locum ab eo euecti sumus, vt quæ oportet prædicemus?

DIGNA CYRILLI EXCVSATIO.

Et quid nunc, obsecro, consilij capiam? (tuam hic namque pietatem appellare compellor) quandoquidem Cælestino religiosissimo Romanæ Ecclesiæ Episcopo iubente, ceterisque pijssimis Episcopis, qui ipsi adfuere, ita postulantibus, inuestigare cogor, chartulæ ne illæ & exegeses, quæ illuc ad se nescio quomodo perlatæ sunt, à tua pietate, an verò ab alio quopiã profectæ sint: scribunt enim, vt qui grauissimè videãtur offensi. Quomodo verò eos, qui ab omnibus totius Orientis Ecclesijs subinde huc ventitant, & contra hæc schedia grauissimè

Universidad de Deusto
Biblioteca

A mè murmurant, quandoque sedabimus? An exiguas fortè turbas ex huiusmodi homiliis in Ecclesias excitatas existimat? Omnes enixè sudamus: omnes, vt eos qui nescio quo pacto, vti secus quàm oportebat, saperent, persuasi sunt; ad rectum veritatis tramitem reducamus, impendio elaboramus. Cùm autem pietas tua hanc murmurandi necessitatem attulerit: quo, quæso, iure me incusat? cur odijs in me flagrat? cur temerè me allatrat? cur emendata oratione sua Orbis offensionem non sanat? Nam etsi præterfluxit sermo, vtpote in populo currens; tamen seria retractatione emendetur.

CYRIL CYRILLVS NESTORIVM EMENDARI.

Ne graueris, obsecro, iis qui non leuiter offensi sunt, vnam hanc θεοτόκου vocem largiri, sacramque Virginem Deiparam appellare: quo illis qui non leuem hinc fortè mœstitiam cœperunt, medentes, & nostræ quoque famæ & existimationi consulentes, in populorum pace, animorumque consensione Ecclesiasticos conuentus celebremus. Certò au-
B tem pietas tua persuasum habeat, nos & vincula & carceres & cetera omnia huiusmodi incommoda, quin & ipsum quoque vitæ discrimen propter Christi fidem adire paratos esse. Fateor autem, beatæ memoriæ Attico etiamnum superstite, quemdam me de sancta & consubstantiali Trinitate libellum composuisse, in quo & de Vnigeniti quoque incarnatione nonnulla iis quæ nunc conscripsi, concinentia attexui. Verumtamen licet non ipsi solùm Attico, ceterisque Episcopis & clericis, sed studiosioribus quoque populatibus eum legerim, nulli tamen per id tempus illius copiam feci. Probabile sit ergo, edito iam hoc commentariolo, non defuturos qui me accusent, huiusmodi oratiunculam me concinnasse prius quàm Constantinopolitanæ Ecclesiæ Pontificatus pietati tuæ mandaretur.] hactenus prima Cyrilli ad Nestorium epistola.

Rursum verò idem Cyrillus secundò Nestorium admonuit, alia ad eum data epistola, cu-
C ius est exordium: Intelligo quosdam meæ apud tuam pietatem æstimationi detrahere.] est quidem ipsa dogmatica, in qua cùm hæresim impugnat, doctrinæ Catholicæ demonstrat & firmat assertiones. Porrò huius epistolæ meminit ipse Cyrillus in litteris ad Cælestinum Romanum Pontificem datis, cùm in primis causas irarum, quas aduersus ipsum Nestorius suscepisset ob scriptas aduersus promulgatam impietatem defensiones, altè repetens, de scriptis ad monachos aduersus eam impietatem meminit: quæ eo magis Nestorium ferierunt, quòd complures ex eis non monachi tantùm, sed Constantinopolitani quoque ciues profecerint: Nam eadem scripta (inquit[a]) ad Constantinopolitanam vrbem quorumdam opera deportata, ibidem lecta, tanto permultis adiumento fuerunt, vt plurimi è magistratu, eius rei causa, per litteras gratias mihi egerint. Verùm hoc ipsum Nestorio quasi nouum quoddam iræ contra me susceptæ fomentum subministrauit. Me
D itaque vt capitalem hostem impugnat, aliud planè nihil de quo me incusetur habens, quàm vnum hoc, quod eadem quæ ille, sentire recusò, eamque quam à maioribus accepimus, necnon ex diuinis Scripturis didicimus, fidem amplectendam esse, serio persuadens, non paucos ad sanam mentem subinde reducam. Verùm floccifaciens quæ is aduersum me hactenus machinatur, Deoque qui omnia potest & nouit, permittes; alterum rursus epistolam, quæ rectæ fidei expositionè breui compendio cõplecteretur, ad memoratũ Nestoriũ exaraui, seriò eumdem admonens, obtestansq; vt ad modum, quem epistola præfinit, sapiat. Sed nihil omnino apud illum etiam tum effeci: nam ad hoc vsque tempus eadem illa quæ initio probarat, probare pergit, nec modum vllum peruersa docendi facit.] hæc Cyrillus.

CYRILLVS RESTITIT NESTORII IMPIETATI.

[a] *Apud Caleſt. epiſt. tom. 1. epiſt. Rom. Pontif.*

Porrò epistola, cuius hic meminit Cyrillus, fuit posterior ad eum data: quod declarant illa quoque verba, quæ in eadem continentur[b]: Ego verò ad id denuò reuersus (quod me potissi-
E mùm decere existimo) te velut fratrem in Domino etiamnum monere non grauabor, &c.] quibus apparet, eam quam alteram epistolam dicit, debere intelligi secundã ad Nestorium datam: esse planè eamdem, ex eius argumento narrato in epistola ad Cælestinum agnoscitur, cùm fidei breuem expositionem contineat: nam in fine eiusdem epistolæ ad Nestorium hæc habet: Atque hæc quidem in præsentia ex charitate quæ est in Christum, scribenda existimaui, obsecrans te vt fratrem, & coram Christo sanctisque Angelis eius obtestans, vt hæc nobiscum & sentias & doceas, quo Ecclesiarum pax conseruetur, dilectionis quoque & concordiæ vinculum inter sacerdotes indissolubile permaneat. Saluta, quæ apud te est, fraternitatem. Te, quæ nobiscum est, salutat in Domino.] hæc Cyrillus ad Nestorium. Extant autem ad duas Cyrilli litteras totidem ad eum à Nestorio redditæ litteræ, ambæque[c] refertæ arrogantia summa, atque tumore in verba mordacia erumpente, fastuque se super omnes Antistites efferente.

DE EPISTOLA CYRILLI AD NESTORIVM.

[b] *Extat in Cõc. Epheſ. tom. 1. edit. Pelt. apud Cyril. epiſt. 8.*

[c] *Apud Cyril. ep. 3. & ep. 9.*

Qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qui autem præter Cyrillum hoc tempore Nestorium execrati fuerint, idem Cyrillus in litteris [a] ad Cælestinum anno qui sequitur datis declarat his verbis: Quin hoc ipso quoque tempore plebs Constantinopolitana (leuibus quibusdam vanisque hominibus, qui ipsi adulantur, dumtaxat exceptis) à Synaxi abstinet: abstinent ab eadem omnia pene monasteria, eorumque archimandritæ: abstinet & maior quoque pars Senatus, verentes ne ab illo, vel ab illis quoque, quos Antiochia discessurus inde secum abduxerat, qui & ipsi quoque quiduis peruersum euomunt, &c.] & infernis: Sciat nihilominus hoc quoque sanctitas tua, nempe commenta illius Orientales Episcopos non probare, sed offendi eos atque dolere, & præcipuè Macedoniæ Episcopos. Et quia hoc Nestorius non ignorat, se omnibus sapientiorem existimat, se solum diuinæ Scripturæ scopum attigisse autumat, se solum Christi mysterium cognouisse somniat. Atqui quomodo non magis secum reputat, cùm omnes per terrarum orbem sparsi Orthodoxi Episcopi & laici, Christum Deum, Virginem verò quæ illum genuit, Deiparam esse consiteantur; se solùm, qui istud inficiatur, errare? Verum fastu tumens, insidiisque & sedis potentia fretus, effecturum se arbitratur, vt nos ipsi & reliqui omnes suæ sententiæ subscribamus.] hæc Cyrillus ad Cælestinum anno sequenti.

[a] *Extant inter epist. Caelest. Pap.*

QVI AVERSARENTVR NESTORIVM

Sed vnde vis tanta Nestorio, vt aduersante licet ipsi orbe Catholico, non demitteret animum, sed magis magisque ad stabiliendam impietatem maioribus in dies conatibus erigeretur? Accidit plane dolēdum illud, quod Nestorius Imperatorē fauentem sibi nactus fuit; non quidem vt eius patrocinaretur impietati; sed donec controuersia illa à sancta Ecclesia, dilucidata foret, ipse hominem (vt opus suum) quem Antiochia accersierat, fouendum sibi putarit. Quod enim, reiectis reliquis Constantinopolitanæ Ecclesiæ clericis, qui ad eam sedem tum à populo postulari, tū à clero eligi videbantur, ipse omnibus illis suo calculo Nestorium prætulisset: vt quod semel fecerat, rectè factum esse defenderet (quod solent Principes) causæ Nestorij præsto erat. Accedebat his quoque, quod reprehēsione dignum cognouit factum parentis Arcadij, cùm aduersus Episcopum Constantinopolitanū studuit Theophilo Episcopo Alexandrino. Sciebat præterea, iam à tempore Theodosij Senioris sui aui, æmulatos esse Episcopos Alexandrinos gloriam Constantinopolitanorum Antistitum, dum Petrus labefactandam curauit electionem magni illius Episcopi Gregorij Nazianzeni: nec latuit, Theophilum curasse deponi S. Ioannem Chrysostomum eiusdem sedis Episcopum. His igitur & aliis permotus Imperator, haud (vt par erat) continuò repressit hominem, sed potius defendendum suscepit. Hinc videas, prudenter quidem Cyrillum, cùm scribit ad Cælestinum, numeratque omnes Nestorio resistentes, nihil prorsus de Imperatore loqui, neque eum rursum accusare; sed solita modestia, quæ essent eius studia pro Nestorio, reticere; quæ quidem potiùs per legatum, quem misit Possidoniū, ei secretò nuncianda, quàm litteris credenda esse, putaret.

THEODOSIVS NON REPRIMIT NESTORIVM

Imperatoris ergo fauore incalescens bestia illa, quàm violenta in aduersantes sibi prosiliit? Res namque ab eo gestæ Constantinopoli hoc ipso anno, & in sequentem productæ, relatæ verò in libello Basilij archimandritæ, sunt huiusmodi [b]: Accidit, vt populus vsitatam pridemque receptam fidei doctrinam requirens, publicè aliquando inclamarit: REGVLVM HABEMVS, EPISCOPVM NON HABEMVS. Verùm hic populi conatus neutiquam mansit impunitus: pars namque illo temporis articulo comprehensa, & in regia hac ciuitate ad tribunal abstracta, tali immanitate diuerberata, exceptaque est, qualis ne apud barbaras quidem nationes quandoque vsitata fuit.] & inferiùs: Non defuerunt, qui, populo præsente & audiente, in sanctissima ecclesia coram illo reclamarent: quamuis hoc ipsum quoque non citra grauissima incommoda, quæ ea de causa pertulerunt. Denique simplex quidam monachus zelo quodam vehementi instigatus, per mediam ecclesiam progressus, impietatis præconem, quòd hæreticus esset, quodque populi Synaxis haberetur, ab ingressu prohibuit. Sed hunc ille *(nempe Nestorius)* egregiè cæsum magnificis Præsidibus tradidit: flagrisque denuò dissectum, publico præcone non absque clamore præeunte, miserando spectaculo in exilium expulit. Neque tragœdia hæc hisce finibus constitit: etenim quidam ex proscripti contubernio post impiam illius concionem, certissimam, nisi Deus prohibuisset, in ipsamet sacrosancta Dei ecclesia cædem edituri erant.

[b] *Extant inter Act. Concil. Epheſin.*

NESTORIVS FAVORE THEODOSII ABVSVS FVRIT IN ORTHODOXOS.

Porrò autem quæ nos ab illo perpessi sumus, ea omnem fidem, omnemque opinionem longe superant. Etenim quo perfectè edoceremur, vera ne ea essent, an falsa quæ de eo ac ceperamus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

A ceperamus, in Episcopale palatium illius iussu hortatuque conscendimus: aliquoties autem in aliud & aliud tempus reiecti. Vix tandem prodiens: Quæ (inquit) vultis, ea paucis exponite. Postquam verò ex nobis audiuit, quæ docuerat, puta, sacram Virginem nihil aliud peperisse quàm hominem sibi coessentialem; nihil rursum ex carne nasci posse, nisi carnem; ea rectæ fidei non satis consentanea videri: quamprimum Decurionibus, vt nos à turba abreptos cædant, seriò mandat. Cæsi autem inde ad Ecclesiasticum tribunal abducimur; ibidemque veluti nequam, scelerati, summumque supplicium promeriti denudamur, denudatique indignis modis vapulamus, iactamur, calcibusque impetimur. Quid multis? eiusmodi nos in ecclesia iniustè ab iniustis perpessi sumus, cuiusmodi ne infimæ quidem sortis homines in foro ciuili, nedum clerici & monachi & archimandritæ experti sunt aliquando. Ceterùm diu multumque in Episcopali Consistorio diuexati, rursum

B fame tabescentes, inde ad supplicum ergastulum abripimur, eoque in loco non modico tempore concluſi asseruamur. Neque illius furiæ his contentæ quieuerunt, verùm per quamdam imposturam magnificentissimo celeberrimæ ciuitatis huius Præfecto tradi nos curauit.

DIRA A NESTORIO PASSI SVNT MONACHI ORTHODOXI.

Per hunc ergo ferro onusti ad publicum reorum carcerem abstrahimur. Hinc iterum extracti, catenisque vt antè, impediti, Prætorio sistimur. Cumque ibidem nullus planè, qui nos accusaret, præsto esset, ordine rursum ad Ecclesiasticum Concilium deducimur: huicque reducti, denuò ab illo in faciem cædimur. Denique composita oratione, fraudem quamdam, vt postea patuit, commentus (alium namque Filium animo occultabat) naturalem Dei Filium ex sacra Virgine natum dixit: eumque in modum exceptos tãdem dimisit.] ista monachi talia perpessi exposuerũt in libello Theodosio dato. quorum modestiam magno-

C pere illud commendat, quòd eidem Imperatori ad postremum ista subiecerunt: Quamobrem iterum atque iterũ immortalem pissimamque fidem vestram obrestamur, ne Orthodoxam Ecclesiã, Orthodoxi pissimique regni vestri temporibus ab hæreticis adulteraram, in posterum neglectui habeatis. Non expetimus contumeliam indignè nobis illatam vindicari, Deus nouit: Desideramus autem Christianæ fidei fundamentum inconcussum, immotumque persistere. Vestra proinde maiestas sacram & œcumenicam Synodum primo quoque tempore coire iubeat.] hæc sanctissimi illi viri. Quæ autem passi sint clerici Constantinopolitani, qui Nestorij communionem auersarentur, paucis his Cælestinus Papa explicat in epistola ad Nestorium:

MODESTIA MONACHORVM COMMENDATA

Audio vim maximam Catholicè sentientes, quibus nos communicamus, clericos sustinere: ita vt & his etiam ciuitas interdicta dicatur, &c.] Qui autẽ in viros sanctos sibi coram

D resistẽtes talia tantaque patrare nõ timuit vel erubuit, idem in absentes repugnantes sibi vibrare iacula toris viribus minimè prætermisit. Quænam meditatus & omni dolo aduersus Cyrillum Alexãdrinum Episcopum est prosecutus, suis ipse Cyrillus litteris notum facit, illis præsertim quas primùm hoc ipso anno ad eumdem Nestorium dedit, aliisque ad clerum Constantinopolitanum postea datis, quibus queritur missos à Nestorio tamquam præcones quosdam, qui nefanda crimina aduersus ipsum Cyrillum vbique spargerent: sed quæ fuerint ista, ipsius Cyrilli ad eum redditæ litteræ patefaciunt. At contrà Cyrillus omni egit tolerantia, mansuetudine & modestia, prout litteræ ab eo scriptæ ad Cælestinum Pontificem datæ demonstrant, in quibus post multa id genus hæc habet[a]: Fateor autem in animo fuisse, Synodicis litteris ipsum commonefacere, nos cum eo communionem retinere nõ posse, qui talia doceret ac saperet: ratus tamen lapsis manum porrigendam, prostratosque tamquam

E fratres erigendos esse, hoc ipsum in hodiernum vsque diem non feci: attamen ne nihil hîc agerem, hortatus sum illum per litteras, &c.] Sed quid est quod ait, Synodicis eum cõuenire litteris, nisi aduersus eum Ægyptiorum Episcoporũ Synodũ cogere, eumque à sua ipsorum communione alienum pronunciare? Noluit equidem Synodum cogere, vt ipse in fine testatur, absque nutu (vt postea innotuit) Cælestini Romani Pontificis. Sed rursum idem Cyrillus in alia epistola[b]: Quid (inquit) vetabat & nos quoque vocibus illius contraria scribere ac sentire: Anathema, si quis Mariam Deiparam esse negauerit? Verùm id hactenus propter illum facere nolui, ne sint qui Episcopum Alexandrinum, Ægyptiorúmve Synodum anathematis sententiam in Nestorium tulisse dicant.] hæc idcirco, quòd cùm Nestorius anathema in omnes dixisset qui Mariam Deiparam dicerent; etsi iure ipse contrariam huic sententiam ferre potuisset in omnes qui negarent Mariam Deiparam, tamen modestiæ & pacis causa hactenus abstinuisse voluit.

NESTORIVS IN CYRILLVM ARMATVR.

[a] *Extant inter epist. Cælest.*

[b] *Apud Act. Ephes. tom. 1. c. 5. edit. Pelt.*

Sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed accipe & illud Cyrilli manſuetudinis & animi moderationis his quoque tem- A
poribus exhibitum dignum exemplum. Cùm clerici Conſtantinopolitani aduerſus Neſtorium formaſſent libellum, quem offerrent Imperatori, primùm omnium miſerunt illum Alexandriam ad Cyrillum, vt de eo iudicaret & ſententiam ferret. Ad quos ipſe reſcribens, ne darent illum perſuaſit, ne agere viderentur Neſtorij accuſatores: inter alia enim iſta ad eos reſcripſit: Libellum ſupplicem veſtra opera ad me miſſum, quaſi is citra noſtram ſententiam Imperatori porrigi non debuerit, accepi & legi. Verùm quod prolixè in eum incurrat, qui illic agit, *nempe Neſtorium* (ſiue fratris, ſiue alio quocumque nomine cenſeatur) hactenus ſuppreſſi; ne aduerſus nos inſurgens, ſe per nos hæreſeos apud Imperatorẽ delatum cauillaretur.] hæc ipſe & alia plura id genus, quibus declaratur quàm ægre & obtorto (vt dicitur) collo Cyrillus protraheretur ad pugnam, licet bellum ſanctiſſimum videretur & ſponte appetendum ab omnibus Orthodoxis aduerſus emergentem im- B
pietatem.

Quàm autem propenſiori ſtudio Chriſtianæ charitatis Neſtorij ſalutem Cyrillus ſumma patientia (quod charitatis proprium eſt) procurauerit, teſtantur planè litteræ illæ ad amicum Neſtorij ſcriptæ, quibus rogat, vt ab inſania illa hominem retrahat. eſt illarum exor-
[a] *Cyril. epi. 6.* dium [a]: Noui dilectionis tuæ ſinceritatem, &c.] & poſt multa, quo ſit animo erga ipſum Neſtorium, declarat his verbis: Me itaque non offendit vlla iniuria vel contumelia, nec quamuis multa illa conuicia, quibus me petunt quidam, de quibus nihil tale ſuſpicabar. ſed in oblionem abeant hæc omnia; iudicabit autem eos Deus, qui talia nugati ſunt. Modò ſalua ſint quæ fidem concernunt, & amicus ero & dilectus; nec cuiquam concedam, vt me religioſiſſimum Epiſcopum Neſtorium diligendo ſuperet, quem etiam (coram Deo loquor) in Chriſto celebrẽ eſſe cupio, &c.] Vidiſti ne, lector, quales veri eſſe ſoleant Ortho- C
doxi, filij pacis, verè Iſraëlitæ, pacificè progredientes ad bellum? nempe conſueuiſſe primùm offerre pacem, quam & magis optent, ſalua fide, ſuſcipi: præmittereque legationes, & dum rogant quæ pacis ſunt, vibratos validos ab hoſte ictus ſcuto excipere charitatis.

Sed quænam contra Cyrillum Neſtorij arte probroſæ calumniæ ſparſæ fuerint, alibi
[b] *Cyril. epi. 7.* cùm ſcribit poſtea ad clericos Conſtantinopolitanos [b], recenſet: nimirum collegiſſe Neſtorium circuitores & deploratos homines, qui ad hoc vagarentur, & vbique locorum aduerſus ipſum Cyrillum probra diſſeminarent: erant iſti Cheremon, Victor, Sophronius, &
[c] *Cyril. epiſt.* alij. teſtatur id etiam in epiſtola ad Acacium [c], & illis ad ipſum Neſtorium datis litteris,
14. quarum eſt exordium [d]: Intelligo quoſdam, &c.] vbi inter alia: Iactant autem voces in
[d] *Cyril. epi 8* CALVMNIAE IN S. CYRILLVM SPARSAE A NESTORIO. me inſania plenas: hic quidem, quòd cæcos egenosque per iniuriã oppreſſerim: alius, quòd ferrum in matrem ſtrinxerim: nonnulli, quòd ancillæ præſidio aurum alienum abſtulerim: quidam denique, quòd ciuſmodi improbitatis ſuſpicione laborauerim ſemper, cuiuſmodi ne infeſtiſſimos quidem hoſtes laborare optauerit quiſpiam. Verum iſtos, & ſi qui eius fa- D
rinæ ſunt alij, non multum moror; ne ſupra magiſtrum & Dominum, vel etiam ſupra maiores meos tenuitatis meæ menſuram extendere videar. Fieri enim vix poteſt (quamcumque demum vitæ rationem inieris) vt prauorum maledicorumque hominum dentes euadas. Sed illi quidem maledicentiæ & acerbitatis os plenum habentes, coram omnium Iudice cauſam olim dicturi ſunt. Ego verò ad id denuo reuerſus, quòd me potiſſimum decere exiſtimo, te veluti fratrem in Domino etiamnum abmonere non grauabor, &c.] Porrò iſtas omnes calumnias inania prorſus fuiſſe figmenta, inde perſpicuò colliges, quod in iudicio Epheſino, vbi eius accuſatores auditi ſunt omnes, nec vnus auſus eſt de his aduerſus Cyrillum libellum accuſationis offerre.

SIGNVM PATENS COGNOSCENDI HAERETICVM A CATHOLICO. Intueris ne vel ex his ſaltem (appello te iterum, lector) penes horum alterutrum, vel E
Neſtorium, vel Cyrillum, ſit veritas, & qui Deo militet, vel diabolo? Furit ille, clamat, fremit, diſſecatur corde, ſtridet dentibus, infligit verbera: iſte contrà modeſtè, patienter, atque quietè rem agit, obtemperans diuinæ legi iubenti [e]: Si quando acceſſeris ad expugnandam ciuitatem, offeres ei primùm pacem.] hæc planè ſuadet & iubet Spiritus lex: etenim
[e] *Deut. 20.* ex ſententia Iacobi [f]: Quæ de ſurſum eſt patientia, primùm quidem pudica eſt, deinde pa-
[f] *Iac. 3.* cifica, modeſta, ſuaſibilis, bonis conſentiens, plena miſericordia & fructibus bonis, non iudicans, ſine ſimulatione.] His planè legibus obſecutus S. Cyrillus, charitatis & pacis frequenter & vbique in toto hoc progreſſu reliquit impreſſa veſtigia; quod & crebrò erit inſpicere in litteris ab ipſo datis ad diuerſos anno ſequenti: etenim præterquam ad Neſtorium, hoc anno ad neminem ſe ea de re ſcripſiſſe, idem ipſe Cyrillus teſtatur in dicta epi-

ſtola

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRISTI 429.430. CAELEST. PAP. 6.7. THEODOSII 22.23. VALENTIN. 5. 6. IMPP.

A stola ad Cælestinum sequenti anno conscripta, illis verbis: Ad nullum alium consacerdotum nostrorum scripsi.] Hæc quidem satis de Orientalibus turbis Nestorij causa hoc anno magno damno Fidelium excitatis.

Quo ipso tempore, defuncto Prailio Hierosolymorum Episcopo, in locum eius subrogatus est Iuuenalis. Haud quidem ad longioris temporis spatium constat Prailium propagasse sedem, cùm extent Cyrilli Alexandrini Episcopi litteræ sequẽti anno ad Iuuenalem Hierosolymitanæ sedis Antistitem datæ. quamobrem necessariò affirmandum est, irrepsisse mendum in Nicephori Chronicon, vbi sedi Prailij anni viginti adscribuntur; cùm, habita ratione eius prædecessoris, nempe Ioannis decessus, eum nonnisi annos tredecim in sede eadem transegisse dicendum sit. Quantũ verò téporis sederit Iuuenalis, in fine ipsius dicendũ erit. IVVENALIS EPISC. HIEROSOLYM. POST PRAILIVM.

Haud multum temporis interceſſit, cùm hoc anno creatus Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus idem ordinauit Petrum primum Episcopum Saracenorum, quem diximus ex duce ipsorum à S. Euthymio esse ad fidem Christianam conuersum. De huius in Episcopum promotione superiùs dictum est: hic autem ad certum eius ordinationis tempus declarandum, oportuit iterum meminisse: nam hoc, vel sequenti anno id accidisse, inde certum deducitur argumentum, quòd reperiatur ipse Petrus (vt dicemus) interfuisse post sequentem annum Ephesino Concilio: qui nec ante præsentem annum ordinari potuit, cùm nondum creatus esset Iuuenalis Episcopus Hierosolymæ, qui dictum Petrum Pontificem gentis Saracenorum ordinauit. Magna quidem Dei prouidentia factum est, vt quo tempore Dei Ecclesia grauia passura esset ab illis, qui eam propagare deberent in exteras regiones & barbaros populos; tunc accident, vt iidem barbari omnium immanissimi ad fidem Christianam se sponte contulerint, & ex eis vnus constitueretur Episcopus, qui cum aliis sanctis Patribus Nestorium damnaturus esset in Concilio Ephesino: vt planè impletum fuerit Dominicum illud oracului[a]: Multi venient ab Oriente & Occidente, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob; filij autem Regni eiicientur in tenebras exteriores.] [a] Matth. 8.

IESV CHRISTI ANNVS 430. CÆLESTINI PAP. ANNVS 7. THEODOSII 23. VALENTINIANI 6. IMPP.

TRigesimus supra quadringentesimum Christi annus amborum Augustorum Consulatu, Theodosij nimirum decimotertio, Valentiniani verò tertio, clarus illuxit, sed Catholicæ Ecclesiæ ob concitatas per Nestorium turbas ærumnosus: quo litteræ ipsius Nestorij vnà cum aliis eius scriptis pro defensione hæresis lucubratis, per Antiochum virum illustrem Cælestino Romano Pontifici redditæ sunt. Cùm paulo pòst, antè etiam quàm ipsa Nestorij scripta in Latinum translata essent, opportunè contigit aduentus Romam Possidonij diaconi Ecclesiæ Alexandrinæ ad eumdem Cælestinum Romanum Pontificem; cui cùm litteras, tum etiam volumina dedit, quibus Nestorij execranda impietas omni ex parte latissimè confutabatur. Quid autem, his acceptis atque perlectis, statuerit Cęlestinus contra Nestorium, litteræ ab ipso tum ad eum, tum ad Cyrillum & alios eadem ex causa redditæ, apertissimè indicabunt: de quibus omnibus antequam agamus, ex more, consignanda est certa firmaq; demonstratione ipsa veritas temporum; qua stabilita, res quæ tractandæ sunt, clariori veritatis nitore perspicuæ in omnibus effulgebunt. NESTORII ET CYRILLI LITTERAE AD CAELESTINVM ALLATAE.

Cùm ex redditis à Cælestino Rom. Pontifice ad Nestorium litteris satis liquidò ac manifestè dicatur, eodem fermè momento temporis quo ipse litteras Nestorij accepit, superueniisse Possidonium cum litteris Cyrilli ac voluminibus ab ipso missis, & antequam Latinitati redderentur Nestorij scripta, legisse Cælestinũ quæ per eumdem Possidonium missæ erant, Cyrilli chartas latinè scriptas: certo certius affirmandum est, eodem anno quo contigit legatio Possidonij, æquè euenisse reddi Nestorij litteras Cælestino. Erat hic Possidonius Ecclesiæ Alexãdrinæ diaconus, vt litteræ hoc anno datæ ab ipso Cęlestino ad Ioannem Episcopum Antiochenum in fine significant: quem quidem hoc item ipso anno Romam à Cyrillo ad Cælestinum venisse legatum, inde potest intelligi, quod litteræ[b] ab ipso Cælestino ad Nestorium tunc primùm redditæ, datæ hoc anno leguntur, tertio Idus Augusti, sub dictis anni huius Consulibus Theodosio decimumtertiùm & Valentiniano tertium, licet mendosè legatur in edita nuper Cælestini ad Nestorium epistola Consulatus Theodosij decimusquartus cum Valentiniani tertio: nam nonnisi decimustertius Theodosij Consulatus POSSIDONII LEGATIONIS TEMPVS. [b] Celest. epi. 6. Tom. 1. epi. Rom. Pontif.

Consulatus cum tertio Valentiniani contigisse, Fasti omnes manifestè demonstrant; vt ex A
Consulatibus eorumdem qui præcedunt & subsequuntur, absque aliqua vel leui dubitatione potest intelligi.

His igitur in hunc modum de veritate temporis stabilitis, iam describamus hic litteras ab ipso Nestorio ad Cælestinum Romanum Pontificem missas, quæ tamen nonnihil mendosæ in veteri scripto codice leguntur his verbis [a]:

[a] *Ex codice Antonij Augustini.*

Fraternas nobis inuicem debemus collocutiones, vt * vna inter nos secundum obti- [a] *Vnanimiter nobiscū obtinente concordia, impugnaturi.*
nente concordia pugnaturi diabolum pacis inimicum. Quorsum hoc antiloquium? Iulianus quidam & Florus & Orontius & Fabius, dicentes se Occidentalium partium Episcopos, sæpe & piissimum & prædicatissimum Imperatorem adierunt, ac suas causas deflevérunt, tamquam Orthodoxi temporibus Orthodoxis persecutionem passi: sæpe eadem & apud nos lamentantes, ac sæpe reiecti, eadem facere non desierunt: sed insistunt per B
dies singulos implentes aures omnium vocibus lacrymosis. His quidem ad eos sermonibus, quibus oportuit, vsi sumus, cùm negotij eorum veram fidem nesciremus. Sed quoniam apertiore nobis de causis eorum notitia opus est; ne piissimus & Christianissimus Imperator noster molestiam sæpe ab his sustineat; ne nos, ignorantes eorum causas, circa negotij defensionem diuidamur; dignare nobis notitiam de his largiri: ne vel quidam ignorando iustitiam veritatis, importuna miseratione conturbentur, vel canonicam indignationem beatitudinis tuæ, quæ contra eos pro sectis religionis fortè probata est, aliud quiddam quàm hoc æstiment. Nam sectarum nouitas multum * meretur defensionem à veris pastoribus. Vnde & nos non modicam corruptionem Orthodoxiæ apud quosdam hic reperientes, & ira, & lenitate circa ægros quotidie vtimur.

NESTORII EPISTOLA AD CAELESTINVM.

* nullam

Est enim ægritudo non parua, sed affinis putredinis Apollinaris & Arij: Dominicam C
enim in homine vnionem ad cuiusdam contemperationis confusionem passim commiscent; adeò vt & quidam apud nos clerici, quorum alij ex imperitia, alij ex hæretica fraude in se olim celata *, qua plurima & Apostolorum temporibus contigerunt, tamquam hæretici ægrotent & apertè blasphement Deum, Verbum Patri Homousion, tamquam originis initium de Christotoco Virgine sumpsisse, & cum templo suo ædificatus esset, & carni consepultus; eamdemque dicunt post resurrectionem commiscuisse carnem, sed in naturam transiisse Deitatis (vt in compendio dicam) & Deitatem Vnigeniti & ad originem coniunctæ carnis referunt, & commortificant carni. Carnem verò coniunctam Deitati ad Deitatem transisse blasphemant ipso Verbo Deificationis: quod nihil est aliud, nisi vtrumque corrumpere: sed & Virginem Christotocon ausi sunt cum modo quodam, Theotocon dicere: hanc enim Theotocon vocantes *(ita quidem legendum* D
esse, persuadet, quod in Concilij Ephesini Actis hæc sic reddantur [b]: Citra horrorem sacram Virginem Dei genitricem appellant) non perhorrescunt quòd sancti illi, & supra omnem prædicationem Patres per Nicæam nihil amplius de sancta Virgine dixissent, nisi quia Dominus noster Iesus Christus incarnatus est ex Spiritu sancto & Maria Virgine. Et taceo Scripturas, quæ vbique Virginem matrem Christi, non Dei Verbi, & per Angelos & per Apostolos prædicarunt.

* Ex codice Antonij Augustini.

[b] *Tom. 1. Concil. edit. Nicolin.*

Propter quæ quanta certamina sustinuimus, æstimo famam præcedentem docuisse beatitudinem tuam; hoc quoque attendentem, quòd non frustra certauerimus: sed emendati
† *locus depravatus.* sunt, gratia Domini, multi ex his qui peruersi erant discedentes à nobis, quia † propria & parient Homousios natiuitas, cui viuere commissa est: illa in homine vnio creaturæ est humanitatis Dominicæ, Deo coniunctæ ex Virgine per Spiritum. Si quis autem hoc nomen E
Theotocon propter natam humanitatem coniunctam Deo Verbo, non propter parentem proponet; dicimus quidem hoc vocabulum in ea quæ peperit, non esse conueniens. Oportet enim veram matrem de eadem esse essentia * ex se natum. Ferri tamen potest hoc vocabulum propter ipsam considerationem, & quòd solùm nominetur de Virgine hoc verbum propter inseparabile templum Dei Verbi ex ipsa, non quia ipsa mater sit Dei Verbi: nemo enim antiquiorem se parit. Hæc quidem existimo præcedentem famam significasse. Exponimus verò etiam nos quæ contigerunt. Rebus ostendimus, quia fraterno animo negotium eorum, quos prædiximus, nosse cupimus, non desiderio curiositatis importunæ, cùm & nostra narramus tamquam fratres fratribus, veritatem sectarum nobis inuicem publicantes, vt sit mihi principium litterarum verissimum. Dixi enim, cum has litteras inciperem, quia fraternas nobis debemus inuicem collocutiones. Omnem quæ tecum est

* qua est

in Chri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A in Christo fraternitatem,& qui mecum sunt, salutamus.] hactenus Nestorij litteræ ad Cælestinum scriptæ ab eo prætensa causa Pelagianorum Episcoporum.

Hi quidem damnati in Occidente,& sedibus expulsi,Constantinopolim commigrarunt, à Theodosio Imperatore auxilium imploraturi : quorũ itidem occasione alias quoque post hæc se dedisse litteras,idem Nestorius testatus est posteriori epistola ad Cælestinum data: quas ab eodem codice acceptas hic tibi cudendas curauimus. Quem autem primo loco posuit Iulianum,vt Pelagianorum signiferum,haud alium esse putamus, quàm illum Episcopum Capuanũ patria Attellanensem,vt Prosper in Chronico docet,quem S.Augustinus contrariis scriptis exagitauit.Posterior verò epistola Nestorij ad Cælestinum sic se habet [a]:

[a] *Ex codice Antonij Augustini.*

POSTERIOR EPISTOLA NESTORII AD CAELESTINVM.

Sæpe scripsi beatitudini tuæ propter Iulianum, Orontium, & ceteros, qui sibi vsurpant Episcopalem dignitatem,& crebrissimam aditionem apud piissimũ, & prædicatissimũ Im-
B peratorem faciunt,nosque concidunt frequẽtibus lamentationibus,tamquam temporibus Orthodoxis de Occidente proiecti. At hucusque scripta de his à tua veneratione non suscipimus;quæ si haberem,possem eis respondere,daremque compendiosum responsum luctibus eorum : nunc enim ab incertis dictis eorum non habet quis ad quod se conuertat; aliis hæreticos eos vocantibus, & ideò de Occidentalibus patribus * proiectos esse dicentibus; ipsis verò iurantibus calumniam se sustinuisse, & periculum pro Orthodoxa fide ex subreptione perpessos. Quorum vtrum certum sit, nobis grauis est ignorantia. Nam condolere eis, si verè hæretici sunt, crimen est: & iterum non condolere, si calumniam sustinent, durum & impium est. Dignetur igitur amantissima Dei anima tua informare nos, qui ad vtrumque momentum hucusque diuidimur, id est, & ad odium, & ad miserationem eorum. doceri autem volumus quam de his sententiam teneamus : deti-
C nemus enim eosdem viros per dies singulos dissimulantes spe & expectatione beatitudinis tuæ. Non est enim,ô venerandissime (sicut nosti) res vilis discussio piæ sectæ, nec parua est probatio eorum qui hoc agunt. Multus enim etiam nobis labor hic celebratur, dum elaboramus eruere sordidissimam impietatem pessimæ opinionis Apollinaris & Arij de Ecclesia Dei:nescio enim quemadmodum quidam de Ecclesiasticis quamdam contemperationis imaginem Deitate & humanitate Vnigeniti accipientes ægrotant ægritudine prædictorum hæreticorum,dum & corporis passiones audent superfundere Deitati Vnigeniti,&
D immutabilitatem Deitatis ad naturam corporis transisse confingunt,& vtramque naturam, quę per coniunctionem summã & inconfusam in vna persona Vnigeniti adoratur,contemperationis mutabilitate confundũt. Cæci, qui nec sanctorum illorum Patrũ expositionem meminerunt, apertè ad eos reclamantes:Credimus in vnum Dominũ Iesum Christum Filium Dei incarnatum ex Spiritu sancto & Maria Virgine. Hæc enim vox in nomine quod significat vtramque naturam, id est, Christus est Deitati Patris Homousius, humanitas verò posterioribus temporibus nata est ex sancta Virgine,quæ propter coniunctionem Deitatis ab Angelis & hominibus simul colitur. Eum ergo qui hic propter sectarum prauitatem tot laboribus fatigatur, considero quid iterum pati necesse est, si negotium prædictorum virorum nesciat,timeatque nimis ne additamẽtum hæreticorum per ignorantiam hic positus faciat. Vnde rogo, vt vndique studiosum sit sanctæ animæ tuæ donare notitiam prædictorum virorum, maximè cùm litterarum sequester fidelissimus Valerius cubicularius possit beatitudini tuæ per se exponere molestias eorum. Omnem in Christo fraternitatem quæ tecum est,ego & qui mecum sunt, plurimum salutamus.] hactenus Nestorij ad Cælestinum litteræ pro Pelagianis primo loco scribentis.

* partibus

NESTORIVS TENTAT CAELESTINVM IN OCCASIONE IN SVAS PARTES.

E Sed quodnam Nestorij consilium fuerit scribendi ad Cælestinum Romanũ Pontificem, perueſtigãdum est. Vt autem qui iam fermè biennio tacuisset,modò ad ipsum scriberet,insuperque vnà cum litteris & codices à se pro hæresis defensione illis adiungeret : ea quidem ex causa id factũ esse videtur, quòd cùm idem Nestorius in promulganda hæresi acerrime sibi aduersantem Cyrillum Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopum inuenisset, qui tum sedis auctoritate, tum excellenti doctrina Orientales Episcopos ad suas partes trahere facile posset:considerans ex antiquorum vsu, in huiusmodi de fide obortis controuersiis dubia lance suspensis in eam partem fauorabile inclinare iudicium , in quam Romani Pontificis sententiæ calculus apponeretur : vt eum promereri posset, omnem conatum adhibuit, curans id tractari per Antiochum virum illustrem,qui Cælestino Papæ,quæ pro defensione hæresis hactenus ab eo essent scripta, redderet; vt illis (ô summa dementia!) primario Catholicæ sedis Antistite persuaso, vniuersa simul cum eo Catholica Ecclesia in eamdem

quoque sententiam traheretur. De huiusmodi quidem vana hominis spe hæc habet Cyril- A
[a] *Apud Cyril. epist. 16.* lus in epistola [a] data hoc anno ad Iuuenalem Hierosolymorum Episcopum, verbis his: Ratus autem quòd & Romanæ Ecclesiæ sacerdotē in suam sententiā pertrahere queat, scripsit ad dominum meum ac religiosissimum ac pientissimum Cęlestinum, inserēs epistolis dogmatum suorum peruersitatē: misit autem & multas expositiones; ex quibus peruersa sapere deprehensus, ac iam cum execratione tamquam hæreticus condemnatus est.] hæc Cyrillus.

Sed quæ sunt ista consecuta, dicamus. Iam planè fefellit inanis spes sua & cęca præsumptio miserū, qui fieri posse stulta existimatione putauit, vt Ecclesia, quæ (vt est sententia Patrum) hæreses omnes semper incessabili studio insectata, easdem penitus profligauit atque disiecit; eadē ipsa acceptura foret tale portentū, monstrumq; deforme, omniumq; teterrimum, quod spiritu satanico concepisset, vanitate formasset, & horrendum visu compositum peperisset superbia, aluisset maledictis, atq; blasphemiis saginasset. Sed quomodo illud, simul- B
ac Romæ visum, eodem fermè momento temporis Apostolico confossum est gladio, iam dicamus. Primùm verò de Cyrilli ad Cælestinum Papam epistola, quæ & primo loco lecta est, instituamus orationem pro ordine rerum gestarum ac temporum.

Cyrillus igitur Episcopus Alexandrinus cum frustra tentasset Nestorij emendationem, quam ex Cælestini Papæ litteris procurauerat: quo de omnibus ipsum Romanum Pontificem redderet certiorem, ad ipsum legauit (vt dictum est) Possidonium Ecclesię Alexādrinæ
CYRILLVS QVAM PATIENTER AGAT ADVERSVS NESTORIVM. diaconum, cui ad eumdem litteras dedit. Præterea verò, ne in damnationem Nestorij excitaret ipsum Cælestinum ad id præstandum paratum, sed vt dilatione aliqua expectaretur si tolerantia eiusdem hæresiarchæ morbus curari posset, ista in mandatis Possidonio dedit: Si (inquit) Nestorij litteras & expositionum illius codices redditos Cælestino compereris, tu quoque illi meas redde litteras: sin secus, non reddas.] sed hæc inferiùs. Possidonius C
[b] *Act. Concil. Ephes. Tom. 2. edit. Pelt.* autem cùm comperisset, tam epistolas quàm exegeses illius Cælestino fuisse exhibitas, compulsus est ipse quoque quas ferebat exhibere.] hæc namque ita transacta esse, ex relatione Petri Primiceri Notariorum presbyteri Alexandrini [b] intexta Ephesino Concilio habentur expressa. Extant autem ipsæ Cyrilli litteræ ad Cælestinum Papam Possidonio datæ,
[c] *Tom. 1 epist. Rom. Pont. post. epist. 2. Celest.* quarum est exordium [c]: Si in rebus vsque adeò seriis & necessariis, &c.] vbi inferiùs: Tradidi (inquit) & epistolas quoque à me scriptas *(ad Nestorium scilicet)* Possidonio, vt tuæ sanctitati eas offerat.] fuisse autem has primas litteras à Cyrillo ad Cælestinum conscriptas id illis ipse verbis ostendit, vbi ait: Sanè hactenus altum tacui. Neque enim quicquam omnino de illo, qui Constantinopolitanam Ecclesiam hoc tempore administrat, vel ad religionem tuam, vel ad vllum alium consacerdotem nostrum scripsi: non ignorans præcipitem celeritatem in eiusmodi rebus cum vitio plerumque coniunctam esse solere, &c.] D

Post hæc verò narratis quæ gesserit Nestorius aduersus Catholicam fidem, quæve ipse Cyrillus pro eiusdem defensione operatus esset: quamuis sciret, quòd & aliis prædicarat, scriptisque firmarat, Nestorij sententiam omni esse execratione dignam; tamen haud suarum partium esse ratus, nouam hæresim condemnare, & quæ de fide exorirentur quæ-
ROMANI PONTIFICIS SVMMA AVCTORITAS. stiones definire, sed id tantummodo muneris esse Romani Pontificis; ista ad finem epistolæ subiicit: At quamuis res ita habeat, non priùs tamen illius communionem confidenter deserere ausi fuimus, quàm hæc ipsa pietati tuæ indicaremus. Digneris proinde, quid hic sentias, declarare; quo liquidò nobis constet, communicare ne nos cum illo oporteat, an verò liberè eidem denunciare, neminem cum eo communicare, qui huiusmodi erroneam doctrinam fouet & prædicat. Porrò tuæ integritatis mens ac super hac re sententia non modò piissimis Deoque deuotissimis Macedoniæ Episcopis, sed totius quoque E
Orientis Antistibus perspicuè per litteras exponi debet: nam cupientibus illis ansam dabimus, vt omnes vno animo in vna sententia persistāt, rectæque fidei, quæ iam impugnatur, opem ferant.] & in fine post recensitos tomos, quos pro fide Catholica à se scriptos mittit Romam ad Cælestinum, mox addit: Tradidi & epistolas quoque à me scriptas Possidonio, studiosè illi iniungens, vt tuæ sanctitati eas offerat.] hactenus ipse. Vidisti haud obscurè, lector, pristinum morem ab ipso exordio Romanæ Ecclesiæ in Annalibus demonstratum, nimirum solius esse cathedræ Petri, quæstiones de fide definire, & emergentes hæreses cum earum auctoribus condemnare.

SINODVS ROMANA CONTRA NESTORIVM. Cælestinus igitur, his visis Cyrilli litteris, perlectisque ab eo missis vnà cum ipsis etiam voluminibus; posteaq; inspectis Nestorij litteris & reliquis ab eodē pro defensione hęresis scriptis; conuocat Episcopos: habita Synodo, omnium sentētia fuit tanta blasphemia condemnata,

A nata, auctori verò ipsius decem dierum ad resipiscendum concessum est spatium, eadem damnatione feriendus & ipse, si in asserto errore persisteret. Collectum quidem fuisse ea de causa Romæ ex more Concilium; litteræ Cyrilli ad Nestorium postea redditæ declarant his verbis[a]: Et quid nunc, obsecro, consilij capiam? (tuam hic namque pietatem appellare compellor) quandoquidem Cælestino religiosissimo Romanæ Ecclesiæ Episcopo iubente, ceterisque pussimis Episcopis, qui illi adfuere, ita postulantibus, inuestigare cogor, &c.] est de eadem Synodo etiam mentio in alus litteris Cyrilli ad Ioannem Antiochenum postea datis. [a] In Act. Concil. Ephes. edit Pets. tom. 1. c. 2.

Quæ igitur tunc in Romana Synodo à Cælestino Pontifice aduersus Nestorium definita fuerunt, ab eodem Pontifice in datis ad eum litteris sunt expressa: quarum cùm plura extent exempla ex Græco reddita, nos eandem ex veteri Crescoiana Collectione describemus epistolam, quam quidem Patres Concilij Ephesini præconiis extulerunt, & Euagrius
B Scholasticus pro dignitate argumenti, & auctoritate scribentis, diuinam appellat: quæ tum ex Latino in Græcum, & rursum è Græco in Latinum reddita translatione, tum etiam scribentium vitio (vt assolet in antiquioribus, quæ sæpe sæpius descripta esse oportuit) aliqua interdum contraxisse menda cognoscitur. Sed vtcumque sit, veneranda certè antiquitate conspicua permanet; qua primum ad ea quæ spectabant ad Pelagianos, pro quibus Nestorius scripserat, respondit. est autem huiusmodi: [b] Euagr. lib. 1. cap. 4.

Dilectissimo fratri Nestorio Cælestinus.

Aliquantis diebus vitæ nostræ post nefandum & sæpe damnatum dogma Pelagij atque EPISTOLA CAELESTINI AD NESTORIVM.
Cælestij Catholica fides quietem habuit, quando eos cum suæ disputationis sequacibus
C telis vnitatis sententiæ Oriens Occidensque percussit. Denique sanctæ recordationis Atticus Catholicæ magister fidei, & verè beati Ioannis etiam in ista successor, eos ita persecutus est pro re communi, vt iis nec standi quidem illic copia præstaretur. Mansit nos post eius exitum solicitudo vel maxima, cùm successor ipsius, vtrum etiam in eius fide succederet, quæreremus: quia difficile est continuari quæ bona sunt (nam sibi sæpe alternis vicibus aduersa succedunt) habuimus tamen post hunc, à quo eramus continuò deferendi, sanctum Sisinnium, celebratum simplicitate & sanctitate collegam, eam fidem quam DE SISINNIO EPISC. CONSTANTINOP.
inuenerat, prædicantem. Legerat profectò simplex sanctitas & sancta simplicitas, timendum magis, quàm altè sibi esse sapiendum: & alibi[c], altiora sectanda non esse. & iterum[d]: Siquis aliud prædicauerit, quàm quod prædicauimus; anathema sit. Hoc tamen exeunte de sæculo, cùm se solicitudo nostra in tantum, in quantum ei Dominus noster permisit, extenderet; lætificauit animam nostram vniuersorum enarratio nunciorum, quam mox firmauit eorum, qui interfuerunt ordinationi tuæ, relatio collegarum, qui tibi
D testimonij tantum detulerunt, quantum ferri huic debuit, qui aliunde videbatur electus. Tanta antea opinione vixisti, vt tuis te aliena ciuitas inuideret: tanto nunc terrore vitaris, vt tui in aliis videant qualiter fuerint liberati. [c] Eccles. 3. [d] Galat. 1.

Dudum sumpsimus epistolas tuas, quibus in angusto nihil potuimus dare responsi: erat enim Græcus in Latinum sermonem vertendus: quod cùm licet serò faciamus, sancti fratris & coepiscopi mei Cyrilli probatissimi sacerdotis per filium meum Possidonium diaconum talia de te scripta suscepimus, quibus his qui de tua ordinatione detulerant, periisse suum testimonium doleremus. Bonis enim principiis tuis malus (quantum videmus) successit DEPLORAT AMENTIAM NESTORII.
euentus: bonis inquam principiis, quæ apud nos ita celebrata fuerant, vt responsum dan-
tes ad relationem fratrum, vos faceremus participes gaudiorum. Sed considerantes nunc & querelam de te prædicti fratris, & interpretatas tandem epistolas apertam blasphemiam
F continentes: illud nobis Apostolicum[e] videmus esse dicendum: Vellem mutare vocem meam, quia confundor in vobis: quinimmo mutaui, nisi de præcipitiis se reuocet impius disputator. Necesse est enim, vt malum ex vobis ipsis, sicut præcipitur, auferamus. Legimus ergo epistolarum tenorem, & eos libros, quos illustri viro filio meo Antiocho reddente, suscepimus. In his quidem à nobis inuestigatus, deprehensus & tentus es, quòd multiloquio labefactaris, dum vera inuoluis obscuris, rursum vtraque confundens, vel confiteris negata, vel niteris negare confessa. Sed in epistolis tuis apertam non tam de fide nostra, quàm de te tulisti sententiam, volens de Deo Verbo aliter quàm fides habet omnium, disputare. [e] 1. Cor. 5.

Ecce nunc in quam de te vocamur sententiam, ecce quæ tuarum sunt beneficia* noui- * veneficia
tatum: postquam ignoratus electus es, cognitus accusaris. Iam nunc cum illo Gentium doctore[f] dicendum est: Nam quid oremus, secundùm quod oportet, nescimus. Nónne [f] Rom. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hæc Ecclesiæ illi verba conueniunt? quæ probatos sibi viros, non notitiam, sed famam se- A
cuta, contempsit, iam inhærens tum opinioni bene de te credentium. Quis enim intra
[a] 1.Cor.11. ouile velut rapacem lupum putaret abscondi? Vox est eiusdem Apostoli[a]: Oportet hæ-
[b] 1.Tim.6. reses esse, vt probati manifesti sint. Aperi aures, & eius ad Timotheum[b] vel Titum di-
2. Tim. 2. ctos audito sermones: quid his aliud præcipit, quàm vt nouitates vitent vocum profa-
nas? Ad impietatem enim ista proficiunt, quæ semper spinas & tribulos intulerunt. Ti-
[c] 1. Tim.1. motheum[c] certè rogasse se dicit, vt Ephesi remanens, nunciaret quibusdam, ne qui aliter
[d] Hierem.5. prædicaret. Ante oculos mihi Hieremiæ Prophetæ verba sunt: Horribilia (inquit[d]) facta
sunt super terram, Prophetæ iniquitates prophetizant. Hæc, dicas volo, quasi ignota te
transeunt, aut quasi nota contemnis? Si quasi ignota te transeunt, non sit pudoris rectum
discere, quando timoris non fuit peruersum docere. Si quasi nota contemnis, intellige
te inexcusabilem fore, cùm à te commissi tibi talenti quæsierit ille rationes, qui per nos B
de hoc sancto fœnore suum lucrum semper expectat. Aspice quæ pœna illum manet, qui
[e] Matth.25. abscondit[e] acceptum, qui integrum certè restituit quod accepit: vnde euidenter aduer-
te quod sit & quale periculum, nec hoc quod acceperis, reddidisse. An tu Domino dictu-
[f] Ioan.19. rus es[f]: Quod dedisti mihi, custodiui: cùm sic scindi partes eius videamus Ecclesiæ?

Qua conscientia viuis, penè ab omnibus in hac ciuitate desertus? optaueram eos tunc
fuisse tam cautos, quàm nunc sunt, cùm sibi desiderant subueniri. Vnde tibi in has quæ-
stiones verba dirigere, quæ sit blasphemia, cogitasse? Vnde hæc in populo Episcopum præ-
dicare, quibus virginei partus reuerentia saucietur? Non debent veteris fidei puritatem
blasphema in Deum verba turbare. Qui vmquam non dignus est anathemate iudicatus,
vel adiiciens vel detrahens fidei? Plene iterum ac manifestè tradita ab Apostolis nobis
[g] Deut.4. nec argumentum nec imminutionem requirunt. Legimus[g], in libris nostris non addi debe- C
12. re, non detrahi: magna quidem & addentem & detrahentem pœna constringit. Vnde
cauterium præparamus & ferrum: quia vltra non erunt fouenda vulnera, quæ merentur
abscindi. Scimus certè maiora vitia maiore semper dolore sanari. Inter multa quæ à te im-
piè prædicata vniuersalis recusat Ecclesia, è Symbolo ab Apostolo tradito plangimus hæc
verba fuisse sublata, quæ nobis totius spem vitæ salutisque promittunt: quod quare fiat,
loquuntur epistolæ tuæ, de quibus nulla dubitatio est, quia eas ipse misisti: quas in ma-
nus nostras nolueramus venire, ne de tanti cogeremur sceleris genere iudicare: omnium
disputationum tuarum vias breuis earum sermo concluſit. Extendisti te latiùs, multis
anfractibus circumisti, serò tandem diuerso itinere peruenisti ad impium constitutum. Sci-
[h] 2.Tim.6. mus quid ille[h] cauerit, qui præcipit contentiones vel pugnas legis esse vitandas: Sunt enim
Tit.3. (inquit) inutiles & vanæ. Quod igitur vanum & inutile iudicatur, nemo dubitat minimè
profuturum.

ANATHE- MATISCOM MINATIO. Itaque quamuis & iam frater Cyrillus secundis te epistolis suis asserat esse conuentum, D
intelligas volo post primam & secundam illius & hanc correctionem nostram, quam con-
stat esse iam tertiam, ab vniuersitate collegij & conuentu Christianorum te prorsus esse se-
iunctum; nisi mox, quæ maledicta sunt, corrigantur; nisi in eam viam redeas, quam se
Christus esse testatur. Malè in hunc arma desperatione mouisti, qui te super familiam
suam velut fidelem prudentemque permiserat antè constitui. Periit tibi huius vice officij
beatitudo promissa: non solùm non das cibum in tempore, verùm etiam veneno interfi-
cis, quos ille suo sanguine & sua morte quæsiuit. Venenum namque est sub tuis labiis,
quæ maledictionis & amaritudinis plena videmus, cùm contra eum qui suauis est, niteris
[i] Ioan.10. disputare. Vbi est diligentia pastoralis? Pastor bonus[i] animam suam ponit pro ouibus
suis: mercenarius verò est, qui eas lupis dimittit & tradit. Quid hic tu pastor acturus es, E
qui Dominicum gregem pro lupis ipse dispergis? Ad quænam grex Dominicus septa con-
fugiet, si intra ouilia Ecclesiæ sauciatur? Qua futurus est tuitione defensus, qui te pa-
[k] Ibidem. titur pro custode raptorem? Et alias (inquit Dominus[k]) habeo oues quæ non sunt ex
hoc ouili, & illas oportet me adducere. Ille alias se promittit adducere: tibi pereunt
quas habebas. Tametsi quidem certum sit, quoties ista contingunt, non oues pastoribus,
sed magis ouibus perire pastores. Et vocem meam (inquit) audient. Quare? Vt fiat vnus
grex. Ad illius vocem vnus fit grex: ad tuam vocem aut inficitur, aut fugatur. Durum
[l] Act. 20. est, vt in te de Actibus Apostolorum beati Pauli verba conueniant[l]: Ego (inquit) scio
quia introibunt post discessum meum lupi graues in vos, non parcentes gregi: & ex vobis
ipsis surgent homines quærentes peruersa, vt abducant discipulos post se. Hæc à te aliis,

quàm

Universidad de Deusto
Biblioteca

A quàm dicta tibi velimus: docenda enim tibi fuerant, non discenda quæ dicimus: nam quis ferat, doceri Episcopum qualiter debeat esse Christianus?

Diligenter aspice in quam conditionem voceris: accersiris, argueris: quid horum conuenit sacerdoti? duris dura responsio; si tamen vicissitudo est, verbis blasphemiam vindicare. An tibi à nobis existimas esse parcendum, cùm animæ tuæ ita ipse non parcas, & omnibus velis & præteritis & præsentibus & futuris beneficium salutis auferre? Persequar planè boni Domini mei fidelis seruus inimicos, cùm Propheta [a] asserat, odio eos odisse perfecto. Memor rursus, altero loquente [b], ne parcam. Quem hic ego respiciam? Cui hominis aliquid reseruem, quando agitur vt mihi totius spei meæ causa tollatur? Ipsius in Euangelio Domini verba sunt, quibus ait [c]: non tibi patrem, non tibi matrem, nec filios, nec aliquam necessitudinem debere præponi. Etenim talis frequenter est pietas, B ex qua nascitur impietas, cùm vincente carnis affectu, charitati illi, quæ Deus est, charitas præponitur corporalis, cuius intuitu aliquibus sæpe deferimus: at vbi ad eum tenditur, qui est ipsa dilectio, necesse est nec illa seruentur, quorum auctor vocatur in causam.

[a] *Psal.*138. [b] 2. *Cor.*13. [c] *Matth.*19.

Expergiscere tandem: quia non sunt istæ dicendæ vigiliæ, quas non exhibes custodiæ, sed rapinæ. Velimus te in hoc quod prædicas dormire, & vigilare in hoc quod impugnas. Leuius certè ferremus, si in vtroque dormires: nemo tibi perditus esset, nemo quæsitus: nullo animarum dispendio mæreret Ecclesia, nullo compendio lætaretur. Satius ei esset, si hanc sponso suo, ita vt acceperas, resignares. Sed quid multis moror? loquente architecto Paulo [d], frustra superædificatum; quid, quæso, in quo non inuenio fundamentum? Audio, vim maximam Catholicè sentientes, quibus nos communicamus, clericos sustine- C re: ita vt his etiam ciuitas interdicta dicatur: lætamur eos præmium confessionis acquirere; sed dolemus, quod Episcopo persequente. Beatus Paulus Apostolus persecutorem prædicatore mutauit: nefas est maximum prædicatorem persecutore mutatum. Digere in numerum retro hæreticos, qui huiusmodi quæstiones Ecclesiæ intulerunt: quis vmquam de hoc certamine victor reuertit? Habes certè tuæ ciuitatis exemplum: Paulus ciuis Samosatenus, occupata Ecclesia Antiochiæ, cùm talia prædicaret, collegit suorum seminum messem: reliquos inuentores malorum, Ecclesiis occupatis, sententiæ censura semper non dispar eiecit.

EXHORTATIO AD HISTORIVM.

[d] 1. *Cor.*3.

Hos quoque hæreticos, de quibus nos, velut eorum quæ gesta sunt nescius, consulere voluisti; sedibus suis, iniusta dicentes, expulit iusta damnatio: quos illic inuenisse requiem, non putamus esse mirandum: inuenerunt enim impiam prædicationem, cuius compara- D tione se existimant innocentes. Legimus quàm bene teneas originale peccatum, qualiter ipsam naturam asseras debitricem, & eum delictum merito reddere, qui descenderit de genere debitoris. Quid tecum faciunt, qui sunt hæc negando damnati? numquam sine suspicione ea quæ sibi sunt aduersa conueniunt: eicerentur denique, si tibi quoque similiter displicerent. Cur tamen ea quæ in hos tunc sunt acta, quæruntur; cùm certum sit, illinc ad nos à Catholico tunc Antistite Attico gesta directa? Cur non sanctæ memoriæ Sisinnius quæsiuit? quia vtique sub decessore suo probauerit eos iure damnatos. Defleant infelices, spe se hominum fuisse deceptos, quibus iam potuit propter communionem sola pœnitentia subuenire. Ecce scire de his incipis, si qua antè nescisti. Causam tuam magis modò quàm aliorum Catholica & festina deliberatione curato: quia conuenienter di- [e] *Luc.*4. cimus [e]: Medice cura te ipsum, qui aliis desideras subuenire: ægritudinis tuæ qualitas non E recipit, aut præstare permittit inducias.

DE PELAGIANIS.

Alexandrinæ Ecclesiæ sacerdotis fidem & probauimus & probamus. Et admonitus per eum, rursum eadem sentire te oportet, quæ nos, si nobiscum frater esse vis. Si tibi sensus datur, damnatis omnibus quæ hucusque sensisti, statim hæc volumus prædices, quæ ipsum videas prædicare. Nos contra fas etiam nolumus sacerdotes esse correptos, quibus sicut præmissa conuentione consulimus, ita in hos necesse est damnationis sententiam, si abstinuntur nostra salubri admonitione, firmemus. Hoc tamen erit post damnationem praui dogmatis plenum correctionis indicium, si reuocentur omnes ad Ecclesiam, qui propter Christum caput eius videntur excluſi, reuocentur omnes. Quod nisi fiat quod dicimus, eiciendus qui eiecit: quamuis in nostra communione sint isti, in quos talis cognosceris extitisse. Ad clerum quoque Ecclesiæ Constantinopolitanæ, vel omnes qui censentur nomine Christiano, qualia necessitas postulauit, scripta direximus: vt si in peruer-

PROBAT CAELESTINVS SCRIPTA S. CYRILLO.

QVALIS DEBEAT ESSE VERA CONVERSIO HAERETICORVM.

sæ d spu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sæ disputationis obstinatione persistis, nec hæc quæ frater Cyrillus prædicat, nobiscum A
prædicaueris; à nostro collegio, cum quibus tibi non potest esse communio, te intelligant separatum; scituri exemplo iam cauti, qualiter animæ suæ decocto & maturato iudicio debeant prouidere.

TERMINVS PRAEFIGITVR PEREMPTORIVS.

Apertè igitur hanc nostram scias esse sententiam, vt nisi de Domino Christo nostro ea prædices, quæ Romana & Alexandrina & vniuersalis Ecclesia Catholica tenet, sicut & sacrosancta Constantinopolitanæ vrbis Ecclesia ad te vsque optimè tenuit; & hanc perfidam nouitatem, quæ hoc quod venerabilis Scriptura coniungit, nititur separare, intra decimum diem à primo innotescentis tibi huius conuentionis die numerandum, aperta & scripta confessione damnaueris, ab vniuersalis te Ecclesiæ Catholicæ communione deiectum. Quam formam nostri iudicij filium meum Possidonium diaconum cum omnibus

CYRILLVS VICARIVS CAELESTINI.

chartis ad sanctum consacerdotem meum memoratæ Alexandrinæ vrbis Antistitem, qui B
ad nos super hoc ipso plenius retulit, destinauimus, vt agat vice nostra, quatenus statutum nostrum vel tibi vel vniuersis fratribus innotescat: quia omnes debent nosse quod agitur, quoties omnium causa tractatur. *& alia manu:* Deus te custodiat incolumem, frater carissime. Data tertio Idus Augusti, Theodosio IIII.* & Valentiniano III. Aug. Conss.]

* III.

Sed antequam vlterius progrediatur in his prosequendis oratio, de Nestorio (quod ad hanc spectat epistolam) illud admonendum; ipsum nimirum nō tantùm fauisse Pelagianis, vt superiùs demonstrauimus ex edicto Theodosij Imperatoris; quod modò cuidētius appareret ex Cælestini Papæ querelis) sed etiam in aliquibus eadem sensisse cum illis: etenim sicut de radice trūcus, ita ex Pelagiana impietate Nestorianas liquet progressas esse blasphemias: vt non mireris, cùm vides Nestorium Pelagianos hæreticos vbique damnatos Episcopos recepisse Constantinopoli, atque vt gentiles suos omni officiorum genere confouisse, scri- C
psisseq; pro his iterum ad ipsum Romanum Pontificem Cælestinum. Symbola namque intercessisse inter Pelagianam atq; Nestorianam hæresim, planè detegit Cassianus secretorum Pelagianorū optimè conscius in libris ad Leonem Ecclesiæ Romanæ diaconū de Incarna-

[a] *Cassian. de Incar. Verb. lib. 1.*

tione Verbi, vbi primùm hæc habet[a]: Illud sanè vnum prætereundū non arbitramur, quod peculiare & proprium supradictæ illius hæreseos, quæ ex Pelagiano errore descenderat, fuit; quòd dicentes quidem solitarium hominem Iesum Christum sine vllo peccati contagio vixisse, eo progressi sunt, vt assererent, homines, si velint, sine peccato esse posse.] & in-

HAERESIS NESTORII A PELAGIO.

teriùs: Vnde aduertit nouus nunc iam non nouæ hæreseos auctor *(Nestorius scilicet)* qui Dominum Saluatoremq; nostrum solitarium hominem natum esse contendit, idem se omnino dicere, quod Pelagianistæ antè dixerunt, &c.] & paulo pòst: Nec dubium est, re ipsa penitus declarante: hinc enim illud est, quòd interceſſionibus suis *(Nestorius scilicet)* Pelagianistarum querelas fouet, & scriptis suis causam illorum asserit; quòd subtiliter his, ac (vt verius dixerim) subdolè patrocinatur, consanguineæ sibi improbitati improbo suffra- D
gatur affectu, sciens scilicet eiusdē se esse sensus, eiusdem spiritus: & ideo dolens cognitam sibi hæresim ab Ecclesia esse disiunctam, quam scit sibi vtique peruersitate coniunctā.] hæc

[b] *Cassian. de Incar. Verb. lib. 5.*

Cassianus de protectione & communione Nestorij cum Pelagianis; idemq; inferius[b] eadem refricat & exaggerat, & acerrimè (vt par est) in nefandum hæresiarcham Nestorium inuehitur. sed hæc omnia in Leporio Pelagiano satis perspicuo demonstrauit exemplo, ea disertis sanè verbis ipsum esse professum in Occidente, quæ postea in Oriente Nestorius creatus Episcopus prædicauit: licet ille pœnitens palinodiam, quam vidimus, recantarit. Sed sicut dolosam, ita inanem prorsus esse scias excusationem illam Nestorij ad Cælestinum, qua vt se Pelagianum minimè esse doceret, de peccato originali atque de libero hominis arbitrio demonstrauit se rectè sentire: nam etsi non omnia Lernææ hydræ capita in ipso vi- E
deas, vnum saltem, illudq; ferocius in Filium Dei, eiusq; matrem extentum fuisse constat. Sed de his hactenus. Iam verò cœptam semel de litteris Cælestini per Possidoniū in Orientem ad diuersos missis prosequamur orationem.

CAELESTINVS SCRIBIT AD CYRILLVM.

Cælestinus igitur ad ipsum Cyrillum Alexandrinum Episcopum per eumdem Possidonium, quem ille miserat, reddidit litteras, quibus ipsum certiorem fecit de his quæ Romæ gesta essent aduersus Nestorium, quorum omnium vt sit legitimus executor, his ad

[c] *Caelest. epist. 3. in fin.*

finem epistolæ mandat verbis[c]: Quamobrem nostræ sedis auctoritate ascita, nostraque vice & loco cum potestate vsus, eiusmodi non absque exquisita seueritate sententiam exequeris: nempe, vt nisi decem dierum interuallo ab huius nostræ admonitionis die numerandorum nefariam doctrinam suam conceptis verbis anathematizet, eamque de Christi

Dei

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Dei nostri generatione fidem in posterum confessurum se spondeat, quam & Romana & tuæ sanctitatis Ecclesia & vniuersa denique religio Christiana prædicat: illico sanctitas tua illi Ecclesiæ prospiciat.] hæc & alia Cælestinus litteris ad Cyrillum datis hoc anno iisdem Consulibus & die, nempe tertio Idus Augusti. Vides, lector, in his omnibus tum ad Nestorium, tum ad Cyrillum datis litteris Cælestini, ipsum quidem vt primũ Catholicæ Ecclesię Episcopum summũ pontificium, summumq; ius præseferentem, sic nempe loquentem, vt potestatem habentem, dum illum damnat, huic mandat, & sententiæ suæ executorem constituit, quem certum est inter Orientales Episcopos primam cathedram obtinere: in illumq; sententiam damnationis intrepidè iaculari, qui regiæ vrbis, nouæque Romæ Episcopus existens, fastu & arrogantia tumens, fauoreque pollens Imperatoris, nulli concedat.

Quòd autem constet his litteris Cælestinum Cyrillo in prosequenda causa Nestorij le-
B gasse vices suas: tradit Theodorus [a] ad eumdem ab ipso Cælestino fuisse missum phrygium, ipsum nempe pallium, quo significatur plena potestas, eoq; Cyrillum esse vsum in Ephesino Concilio, & in sacris solemnis more Romani Pontificis: quod priuilegiũ affirmat esse propagatum postea ad Alexandrinos Episcopos successores. Nicephorus [b] autem mitram, qua Romani vterentur Pontifices, à Cælestino missam affirmat, necnon nomen Papæ: sed & concessum dicit vt appellaretur vniuersi Orbis Iudex. Verùm de Papæ nomine aliter res se habet: constat enim illud olim commune (vt alias dictum est) fuisse reliquis Episcopis. sed nec de nomine Iudicis vniuersalis satis liquet. Certè quidem nihil præterea Cyrillo concessum à Cælestino, quàm concedi soleat iis, quibus creditur Vicaria præfectura, vel legatio à Latere, existimatur: vt autem eadem potestas propagaretur ad posteros, non in insignibus dumtaxat, sed etiam in auctoritate, exemplum extare nescimus.

[a] *Theod. Balsa. in Nomoc. Phot. tit. 8. c. 1.*

[b] *Niceph. lib. 14. c. 34.*

C At quosnam insuper Orientales Episcopos de iisdem scripserit Cælestinus, in fine eius-
dem epistolæ ad Cyrillum ita declarat: Eadem hæc & ad sanctos fratres & coepiscopos nostros Ioannem, Rufum, Iuuenalem, & Flauianum perscripsimus, quo nostra, immo diuina Christi Domini nostri sententia pluribus de eo manifesta fit.] hæc ipse. Porrò Ioannes, quem nominat, erat Episcopus Antiochenus, Rufus verò Ecclesiæ Thessalonicensis Episcopus, & Iuuenalis Hierosolymorum Antistes; & Flauianus præsidebat Ecclesiæ Philippensium. Extant insuper datæ per eumdem legatum Possidonium ab eodem Cælestino ad clerum Constantinopolitanum litteræ, quibus de iisdem quæ superiùs dicta sunt de damnatione Nestorij, eosdem reddidit certiores. est ipsius epistolæ exordium [c]: Ad eos qui faciunt Ecclesiam mihi locuturo det Apostolicus sermo principium, &c.] inter alia autem
D quibus eos fortiter agere admonet, vno exemplo illo Athanasij magni fidei athletæ corroborat, quòd sicut ille ab Arianis, ita ipsi à Nestorio pulsi essent: nam ait: Habetis vos, quicumque Ecclesia estis eiecti, penè nostrorum temporum beatę recordationis Athanasij Alexandrinæ Ecclesiæ prudentissimi sacerdotis exemplum. Cui non consolationi sit illius tolerantia? cui non spem faciat eius expectata reuersio? Eiicitur Ario persequente, sed reuocandus Domino prosequente: passus est carcerem, passus angustias: nec mirum si vir Apostolicus ea passus est, quibus se Apostolus gloriatur exercitatum. In his tamen omnibus secutus est illum, qui sibi in tribulationibus placere testatur. Fugatus illinc, & in nostris partibus roboratus est. Denique hic ei redintegratus est status, & in hac sede quietem communionis inuenit, à qua semper Catholicis subuenitur.] hæc ideirco Cælestinus inculcat & in memoriam reuocat, quo eos certa spe alat, victores nimirum aduersus omnes hæreticos semper fore qui Apostolicæ sedis munimine fulciuntur.

[c] *Cælest. epist. 4.*

CAELESTINVS AD DIVERSOS EPISCOPOS DE NESTORIO SCRIBIT.

E Extant etiam litteræ ab ipso Cælestino per eumdem Possidonium ad Ioannẽ Antiochenum Episcopum datæ, quæ hoc habent exordium [d]: Optaremus, vt sicut vna est Diuinitatis essentia, ita vnam quoque apud omnes omnino homines, vbicumque tandem locorum degant, rectæ fidei veritatem obtinere.] ibi & de anathemate, si non corrigat errorem suum, in Nestorium irrogato mentionem facit. Reliquæ verò eodem argumẽto ad Iuuenalem & Rufum Episcopos datæ litteræ desiderãtur, sed absque iactura: nam iisdem planè verbis eædem conceptæ erant, quibus dicta epistola ad Ioannem: etenim in aliquibus exemplaribus non ad Ioannem tãtum eadem epistola reperitur inscripta, sed insuper ad Iuuenalem Hierosolymitanum, Rufum Thessalonicensem, & Flauianum Philippensem [e].

[d] *Cælestin. epist. 2. DE LITTERIS CAELESTINI AD DIVERSOS.*

[e] *Concil. Ephes. edit. Cens. epist. 7.*

Quæ verò post hæc gesta sint, ex litteris Cyrilli ad diuersos possumus intelligere: in quibus quidem dignoscendis, & certa nota temporis distinguendis, meminisse oportet quæ ipse Cyrillus in epistola per Possidonium ad Cælestinum data hoc anno ait [f], se hactenus de his

[f] *Apud Caelestin. epi. tom. 1. epist. Rom. Pontif.*

de his quæ ad Nestorium spectant,ad nullum scripsisse Episcopum, præter quàm ad ipsum A
Cælestinum. quamobrem affirmare necesse est, diuersas Cyrilli epistolas ad diuersos Episcopos datas, omnes post hæc fuisse conscriptas. Insuper cùm neque aliis scriptis ipsum Cyrillum exagitasse Nestorium, præter quàm litteris ad Ægyptios monachos scriptis, & duabus ad ipsum Nestorium datis,ex eadem Cyrilli ad Cælestinum epistola colligi posse videatur;inde & illud quoque infertur,reliqua aduersus Nestorium quæ reperiuntur Cyrilli scripta,in quibus nominatim Nestorianus error confutatur, post hæc omnino scripta ab ipso fuisse. Rursus verò & epistolæ illæ Cyrilli, quæ inueniuntur ante indictum Concilium Ephesinum esse conscriptæ,& post Synodum Romanam hoc anno (vt dictum est) à Cælestino habitam, easdem hoc pariter anno ab eo esse datas, affirmare necesse est : siquidem edictum Theodosij, quo in sequentem annum Synodum cogendam indicit, datum apparet[a] sub anni huius Consulibus Theodosio XIII. & Valentiniano III. decimoter- B
tio Kalendas Decembris.

[a] *Act. Concil. Ephesin. edit. Pelt. Tom. 1. c. 15.*

CYRILLVS SCRIBIT AD ACACIVM BEROENSEM.

His præcognitis, quæ extant Cyrilli ad diuersos epistolæ hoc anno datæ, ex quibus res gestæ in causa Nestorij colliguntur:quæ scriptæ sunt priùs, quæ postea, temporis ordine referemus. Equidem illa primum vendicat sibi locum, quæ ad Acacium Beroënsem habetur inscripta, data illa quidem non antequam ipse Cyrillus scriberet ad Cælestinum: siquidem (vt dictum est) ipse in epistola ad eum missa tradit, ad nullum hactenus consacerdotem se de Nestorij hæresi litteras dedisse, nec insuper post acceptas litteras à Cælestino de Nestorij anathemate eamdem ab ipso Cyrillo ad Acacium oportuit esse scriptam: siquidem (quod primo loco ponendum erat) nihil penitus in ea de Nestorij damnatione legitur. Quamobrem illud vt dicamus necesse est, eodem tempore quo ea inter Cyrillum ac Cælestinum de Nestorio tractabantur,ad Acacium Beroënsem illam esse C
conscriptam epistolam. Erat enim Acacius magnæ æstimationis Episcopus ob doctrinam & ætatem longam in sede perfunctam, ceterùm inueteratus dierum malorum, malis fauens, subdolus & versipellis; quippe qui primùm in turbis aduersus Ioannem Chrysostomum olim excitatis Theophilo Alexandrino Episcopo inhæsisset, atque demum (vt dicetur ex actis Concilij Ephesini) fauit Nestorio, eiusque sectatoribus aduersus Catholicos, inhærens & ipse contra Cyrillum Ioanni Episcopo Antiocheno. Extat ipsa Cyrilli epistola, quæ sic incipit[b]: Qui vehementer contristati sunt, &c.] versatur in detestatione Nestorij recens emergentis hæresis.

[b] *Cyril. epist. 14.*

His Acacius acceptis litteris, magnopere adgauisus esse, videri voluit, susceptum esse à Cyrillo patrocinium Catholicæ fidei; eamdemque ipsius epistolam ostendit Ioanni Episcopo Antiocheno, amboque simul execrari visi sunt nefandam impietatem:rescribensque D
ad Cyrillum, eum hortatur vt fortiter agere pergat, & de Ioanne Antiocheno Episcopo ista significat: Curaui (inquit[c]) vt epistola pietatis tuæ à sanctissimo & pientissimo Ioanne Antiocheno Episcopo legeretur. Qui vbi hæc audiuit, multa cum consensione & compassione eadem affectat, quæ & nos senilem agentes ætatem; cùm ipse recens ad Episcopatum venerit, qui per gratiam Dei in certaminibus ad Episcopatum pertinentibus ita floret, vt præclarè de illo sentiant ac glorientur quotquot per Orientalem administrationem sunt Deo dilectissimi Episcopi. Is pietatem tuam,vt traditur,obsecrat,vt sanctitas tua,prudentiam quam habet, vsa, intolerabile illud verbum quod prorupit, ita in manus sumat, vt per ea quæ loqueris ac facis, Apostolicum illud, exigente ipso tempore, ostendas, quo Apostolus dicit: Etenim si potestate vti voluero, quam Deus mihi ad ædificationem, non ad destructionem dedit, haud pœnitebit.] hæc & alia Acacius ad Cyrillum:quod si ex animo, E
Deus scit: certè progressus eius atque Ioannis Antiocheni ab his longè discrepare postea inuenti sunt. Etenim qui hoc anno adeò in Nestorium infensi apparuere, paulo post eidem patrocinari cœperunt.sed de his suo loco.

[c] *Apud Cyril. epist. 15.* ACACII ET IOANNIS ANTIOCHENI EPISC. SIMVLATA STVDIA.

CYRILLVS ADMONET IOANNEM EPISCOPVM ANTIOCH.

Inter hæc autem redditis Cyrillo per Possidonium Ecclesiæ Alexandrinæ diaconum acceptis Romæ à Cælestino Romano Pontifice litteris: quas ad diuersos Episcopos superiùs numeratos inscriptas legit,ad eosdem mittendas ex ipsius Cælestini admonitione curauit: sed & dat alias Cyrillus ipse litteras ad Ioãnem Antiochiæ Episcopum, quibus de rebus Romæ gestis aduersus Nestorium ista in fine de Romano Cõcilio subiicit[d]: Lectis namque in Concilio, *Romæ habito scilicet*, tum expositionibus, tum epistolis eius, in quibus præsertim non est sycophantiæ locus, habent enim illius subscriptionem : sancta Romana Synodus, quæ manifesta sunt,notauit. Quamquam & ad tuam pietatem scripsit : quibus etiam obe-

[d] *Cyril. epist. 13.*

diendum

Universidad de Deusto
Biblioteca

A diendum est necessariò ab illis, qui vniuersæ Occidentis communioni adhærent. Exemplaria namque rescripserant ad pientissimum Rufum Thessalonicensem Episcopum,& ad alios quosdam pientissimorum, qui in Macedonia sunt, Episcoporum, qui & semper illius adhæsere sententiis. Scripserunt autem nihilominus ad Iuuenalem pientissimum Hierosolymitanæ Ecclesiæ Episcopum. Est enim pietatis tuæ considerare quid conducat. Nos enim illius sequemur iudicia, veriti ne à tantorum virorum communione deficiamus, qui nullis aliis de causis indignantur, neque ob res minutas, sed propter ipsam fidem,& quæ vbilibet sunt Ecclesias,populique ædificationem,motus excitarunt.] hæc ad Ioannem Cyrillus.

Eodem quoque argumento hoc etiam tempore scripsit ad Iuuenalem Hierosolymitanum Episcopum *, vbi post recensita quæ tum à se, tum à Cælestino aduersus Nestorium
B gesta atque decreta essent, hortatus est eum vt & ipse ad vindicandam læsam Catholicam fidem arma capesseret : quodnam verò consilium sibi ineundum putarit, ita declarat: Necessarium autem erit, vt Christo amanti & religiosissimo Regi & vniuersis magistratibus scribamus, consulamusque ne pietati hominem præponant, sed largiantur orbi terræ fidei firmitatem, ac greges Dominicos à malo pastore liberent, nisi vniuersorum consiliis obtemperauerit.] Scripserit ne Cyrillus hoc tempore ad Theodosium, haud certum est.

* *Cyril. epist. 16.*

CYRILLVS SCRIBIT AD IVVENALEM EPISC. HIEROSOLYM.

Inter hæc autem cùm Ioannes Antiochenus Episcopus per Alexandrinos clericos litteras accepisset tum Cælestini Romani Pontificis, tum etiam Cyrilli de damnatione Nestorij: omni qua potuit celeritate præuenit, vt easdem ad Nestorium mitteret Constantinopolim: adiecitque suas, quibus ei suasit, pacem Ecclesiæ, recantando palinodiam, amplec
C ti. Sed reddamus hic litteras ipsas Ioannis, quæ admodum conducunt historicæ veritati: sic enim se habent scriptæ pariter nomine etiam aliquot insigniorum Syriæ Episcoporum, qui simul tunc Antiochiæ aderant, quorum nomina in ea ponit [b]:

IOANNES EPISC. ANTIOCH. AGIT CVM NESTORIO DE PACE.

[b] *Act. Concil. Ephesin. edit. Pelt. lib. 1. c. 31.*

Domino meo pissimo sanctissimoque Episcopo Nestorio Ioannes in Domino S.

Meam de tua pietate sententiam per dominum meum magnificumq; per omnia Comitem Irenæum sincerè absque vllo prorsus fuco dilectioni tuæ patefeci. Et quoniam vera expurgatione vsus, omni (vt arbitror) suspicione apud te vaco; liberè candideque sinceritati tuæ in posterum consilium dare institui. Poteris autem ex iis quæ suasurus sum, nostri erga te candoris non leue argumentum sumere, simulque quantæ ea charitas, quæ secundùm Deum est, curæ nobis sit, perspicere: quam sanè charitatem qui consectantur, illi diuinis legibus obtemperant; qui verò ea neglecta imposturis student, ij suis se telis prius
D conficiunt, quàm eos, quos adoriuntur. Hæc itaque opportunè (vt existimo) præfatus, te etiam atque etiam rogo, vt me consultorem haud malum tibi futurum beneuolè admittas; neque, si quid vtile, aut diuinæ charitati cognatum in dictis meis occurrerit, id ipsum respuas.

Equidem oportebat vt de rebus bonis atque vtilibus inter nos conferremus:verùm quia peccata nostra perturbationibus Ecclesiasticis ingens ostium patefecerunt, ideo ea charitati tuæ explanare cogor, quæ nuperrimè ex Romana & Alexandrina vrbe ad me perscripta sunt.Etenim clerici Alexandrini diuersas de tua pietate litteras magno ad nos studio pertulerunt, vnas quidem pissimi Episcopi Cælestini, reliquas omnes sanctissimi Episcopi Cyrilli. harum autem antigrapha mittens, charitatem obnixè tuam rogatam cupio, vt ita eas legat, ne qua hinc animi perturbatio consurgat; ex qua contentiones minimè leues, se-
E ditionesque admodum noxiæ sæpenumerò exoriuntur. Sed neque rem hanc tantam parui quoque ducas, vt contemnas: diabolus namque res initio minùs rectè habentes per superbiam nouit amplificare, in eamque magnitudinem paulatim euehere, vt postea omnē curam, omnemq; medicinam respuant. Quare beneuolum ac studiosum affectum ad illarum litterarum lectionem afferas:viros quoque nonnullos cordatos ac tibi beneuolos ad propositarum rerum considerationem socios sibi adiungas; illisque non quæ grata, sed quæ vtilia sunt, effandi potestatem facias. Omnino enim si arbitri plures, minimeq; fucati, ac liberam dicendi quod sentiunt facultatem nacti, præsentis negotij disquisitioni adhibeantur; facillimè illud ea deliberatione consequemur,vt quod nunc perplexum & durum ac triste censetur, mox leue & lætum sit.

SALVBRE CONSILIVM IOANNIS DATVM NESTORIO.

Enimvero licet dominus meus Cælestinus Deo deuotissimus Episcopus decem tantùm dierum interuallum ad terminum vsque respósioni præfinitum valde angustum litteris suis expresserit:

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRVDENTER AGIT CVM NESTORIO IOANNES.

expreſſerit: tamen res ea eiuſmodi eſt, vt non dico decem diebus, ſed vno, immo verò pau- A
cis horis tota confici poſſe videatur. Nam quid facilius eſt, quàm nomine commodo, mul-
tisque ſanctis Patribus viſitato, & vero nihilominus ſalutarique ex Virgine ortui percongruo,
in Chriſti omnium noſtrum Regis diſpenſatione vti? Cùm hoc ergo neque graue, ne-
que periculoſum ſit, æquum non eſt vt ſanctitas tua refutet. Neque id nunc apud ſe co-
gitet: Turpe eſt, ſi pugnantia docere videar. Si enim mens tua eadem ſapit & ſentit quæ
ſancti Patres Eccleſiæque doctores ſentiunt & ſapiunt (nam hoc, domine mi, & ex mul-
tis & ex communibus amicis de te accepimus) quorſum vereris pium animi tui ſenſum
conuenienti voce publicare, præſertim cùm tot tantæque tumultuationes ac diſceptа-
tiones ex te natæ ob oculos iam verſentur? Eas namque (mihi crede Deo dilecte) tum
apud finitimos, tum apud longè quoque poſitos turbas concitaſti, quæ ingentem ex inſpe-
rato Eccleſiis tempeſtatem peperere: conſtat enim, Fideles circumquaque degentes huius B
quæſtionis & controuerſiæ cauſa inter ſe conflictari, quotidieque à ſe inuicem diuelli.

HAERESIM NESTORII QVOMODO OMNES EXCRIVNT.

Verum eſſe quod dicimus, ex ipſiſmet rebus haud difficulter perſpicere licet. Nam &
Occidens & Ægyptus, & ipſa quoque Macedonia ab ea vnione ſeſe abrumpere decreue-
runt, quam ſingularis Dei beneficentia per multos ſanctorum Patrum, celebriumque Epi-
ſcoporum, & præcipuè per ſanctiſſimi magnique illius patris noſtri Acacij ſudores mole-
ſtiasque communi Eccleſiæ vtilitati impertiuit. Quis, quæſo, reprehendat, ſi ea quæ ſentis,
libere exponas? Immo verò quis laudibus non efferat, ſi nomen, cuius ſenſum pietas tua (vt
cognouimus) poſſidet, propter publicam quietem, communemque Orbis pacem, aliquan-
do amplecti, in animum inducas? Quod ſi ita viſum eſt, perpulchrum & ad præſentem con-
trouerſiam peropportunum exemplum tibi hoc loco in mentem reducam, cuius te quoque
meminiſſe velim: temporis enim, ex quo illud apud nos accidit, adeò multum non inter- C
ceſſit, vt iam animo excidere potuerit.

DE THEODORO MOPSVESTENO HISTORIA.

Memoria haud dubiè tenes, cùm beato Theodoro in expoſitione quadam excidiſſet
quiddam, quod tibi in primis, cui per id tempus ceteris liberius agere licebat, tũ ceteris quo-
que omnibus, ad quorum aures peruenerat, neque rectè, neque ſatis quoque catholice dic-
tum videbatur: quo pacto ille, poſteaquam damnum turbamq; quæ exiguus admodum la-
pſus pepererat, conſideraſſet, expendiſſetque nihilo ſeciùs eiuſmodi tumultuationes, ſectas,
diſſidiaque generare poſſe (ſolent nãque homines, eiuſmodi arrepta occaſione, vltro citroq;
tumultuari, atque à ſe mutuo ſeiungi) cogitaſſet præterea paruam offenſionis ſcintillam ma-
gnum ſæpe fomitem diſcordiæ ſubminiſtrare (quod etiam nunc apud nos vſu veniſſe cerni-
mus) ac commoda tandem opportunæ correctionis ſecum reputaſſet; non poſt multos dies
generosè in medium progreſſus, id quod à ſe non ſatis commodè dictum fuerat, in gratiam D
Eccleſiæ nihil quicquam veritus correxerit; factaque emendatione, omnẽ mox calumniam
aduerſum ſe excitatam penitus extinxerit: & quamuis nemo neſciret, quod ab illo dictum
erat, minùs rectè ſincereque dictum fuiſſe; attamen quòd promptè id retractaret quod dixe-
rat, hominem ſtatim complexi ſunt omnes.

VT MARIAM DEIPARAM DICAT HORTATVR.

Equidem non ad probroſam aliquam orationis correctionem, neque ad puerilem palino-
diam (vt ſic loquar) pietatem tuam inuito. Sed quia multi (vt intelligo) non infrequenter ex
te audierunt, quod ipſam ſolam vocem, non piam quoque ipſius vocis notionem auerſeris;
ſi qui verò celebrioris famę Eccleſiaſtici auctores tibi fuerint, vt ipſo quoque nomine admiſ-
ſo, ſacram Virginem Mariam Deiparam appelles, te iſtud neutiquam recuſaturum eſſe:
Hanc ob rem te iterum atque iterum moueo hortorque vt libera id voce depromas, quod
citra errorem ſapere certò dignoſceris. Age, inquam, rei quam rectè tenes, nomen quod à E
multis ſæpe Patribus vſurpatum, ſcriptum & pronũciatum eſt, adiungere ne graueris: neque
vocabulum, quod piam rectamque motionem in animo gignit, refutare pergas. Etenim no-
men hoc, θεοτόκος, nullus vmquam Eccleſiaſticorum doctorum repudiauit. Qui autem illo
ſubinde vſi ſunt, & multi reperiuntur & apprimè celebres. Quod ſi qui ſunt qui illud non
vſurparunt, illi numquam erroris alicuius eos inſimularunt, qui illo fortè vſi fuiſſent. Sanè
dum ſuperuacanea quadam ad vanas hæreticorum opiniones ſolùm ſpectante curioſitate
incitati, nomen, cuius ſententiam rectè tenemus, pertinaciter reſpuimus; aliud nihil (vt vi-
detur) facimus, quàm quòd fratrum noſtrorum conſcientias & temere & abſque vlla vtili-
tate grauiter offendimus, planeque contemnimus.

PATRES ET ECCLESIA SEMPER CONFESSA DEIPARAM

Etenim ſi id quod nominis ſignificatione offertur, non recipimus, reſtat vt in grauiſſi-
mum errorem prolabamur, immo verò vt circa inexplicabilem illam vnigeniti Filij Dei

œcono-

Universidad de Deusto Biblioteca

A œconomiam periculosissimè versemur: quandoquidé hoc nomine sublato, vel huius potiùs nominis notione repudiata, sequitur mox illum non esse Deum, qui admirabilem illam dispensationem nostræ salutis causa suscepit; tum Dei Verbum neque se exinaniuisse, neque in serui formam sese demittens, ineffabilem quandam benignitatis magnitudinem humano generi exhibuisse. Hanc enim Dei erga nos clementiam diuinæ Scripturæ hinc præcipue constituunt, quòd vnicum illum sempiternumque Dei Filium, ante omnia sæcula natum, impatibili modo ex sacra quoque Virgine ortum ostendunt. Huc namque diuinus tendit Apostolus, dum ita ait[a]: Misit Deus Filium suum factum ex muliere. Clarè hic ostendit, non alium, sed ipsummet Dei Vnigenitum in lucem prodiisse. Quod si Virgo à sanctis Patribus propter hanc generationem Deipara nominetur, vt verè hoc nomine ab illis nominatur: nescio quorsum attinuerit, vt quæstionem hanc nequaquam necessariam (bona B venia tua dictum sit) & contra illos ipsos & contra Ecclesiasticam pacem quoque (vt vides) agitandam susceperimus. Etenim nulli nos periculo exponimus, si ea sentimus & loquimur, quæ doctores in Ecclesia Dei celeberrimos sensisse & docuisse, certò nouimus. Superuacaneum autem censeo illorum nomina hoc loco percensere: nosti enim illos æquè ac nos, vt qui haud secus ac nos omnes, quod discipulus illorum aliquando extiteris, glorieris.

[a] *Galat. 4.*

Hoc nostrum, quæso, consilium admitte: hæc per nos rogatus exequere: nullum diffidiis locum, nullum gliscenti nouitati fomentum suppedites. Cogita, si priusquam vllæ omnino litteræ missæ forent, multi contra nos extitere infrenes, peneque intolerabiles; quales nunc futuri sunt, tanta ex illatis litteris *(nempe Romani Pontificis)* subministrata fiducia, qualique in posterum aduersum nos audacia sunt vsuri. Hæc ego, complures religiosissimos, tuæque pietatis studiosissimos Episcopos apud me habens, quos etiam tunc præsto esse contigit, cùm C infaustæ illæ litteræ afferrentur, scribere volui, ratus ingenui amici officium, illudque à promissione mea non alienum, nec præstiturum, si fraterno quodam consilio existimationem tuam grauiter hoc tempore laborantem nonnihil subleuarem.

PRAEMVNIT NESTORIVM AD ICTVS ACCIPIENDOS EX LITTERIS CAELESTINI.

Quocirca pietatem tuam rogo, obtestorque vt ea quæ ob sanctæ Ecclesiæ tranquillitatem cum Dei timore, veraque erga te charitate exposui, placido animo suscipias. Nam non solus hæc dictaui, sed (vt modò aiebam) præsentibus multis Episcopis, videlicet domino meo Archelao Episcopo piissimo, Apringio, Theodoreto, Heliade, Miletio, & Macario, qui per Dei gratiam Ecclesiæ Sardicenæ præfectus est nuperrimè: qui omnes & in fidei doctrina instructissimi, & tui studiosissimi vnà mecum, domine mi, te rogant, vt animo facili litterarum illarum turbinis instar ruentium impetum sistas. Quæ, si quidem obstinati restiterimus, molestiam afferent non modicam: sin autem obsecuti fuerimus, neque turbare, ne- D que aliqua ex parte confundere nos poterunt. Hæc, tua perinde ac propria cordi habentes, monere voluimus: iam tuum est, æquo beneuoloque animo monita nostra complecti: nisi forsitan minus nostri amans ita comparatus sis, vt cum tui & Reipublicæ Christianæ damno obstinatè istæc aspernari decreueris. Obsecro, vt quamprimum, quod visum fuerit, immo verò non quod visum fuerit, sed quod vtile fuerit, rescribas.] hactenus Ioannes Antiochenus cum aliis Syriæ Episcopis nominatis, cuius epistolæ mentionem habet Liberatus diaconus in Breuiario[b].

EPISCOPI SYRIARVM HAEC VNA SCRIPSERE.

[b] *Liberat. diac. in Breuiar. c. 4.*

Præstitisse hactenus visus est Ioannes quod Catholicum decebat Episcopum, numerosq; expleſſe veri amici: sed contra pietatem & amicitiæ iura sancita deinde peccauit, cùm renitentem hominem salubri obedire consilio, adhuc amicum retinuit atque fouit cum iactura Catholicæ fidei & damno priuationis communionis Orthodoxorum Antistitum. Etenim E qui hæc scripsere ad Nestorium, eidem intima coniuncti necessitudine, postea in Concilio Ephesino pro ipso Nestorio steterunt, maximè verò eidem addictus qui hic nominatur, Theodoretus Cyr. Episcopus, laudator (vt vidimus) Theodori Mopsuesteni, ex quo sibi haud leuem maculam superinduxit. Qui iidem omnes ea quoque ex parte nonnihil suspecti redduntur, non recto pede incedisse in Euangelium, dum Nestorium non vt hæreticum arguunt, sed vt qui rectè sentiat, tamen minùs cautè atque prudenter voce illa vti detrectet, recusetque pertinaciter nimis dicere Virginem Deiparam, cùm ea vtendo voce, nihil detrimenti ipsi de fide doctrinæ inferre possit, quam sequitur rectam. Quomodo autè in his delitesceret anguis, subiicienda tibi hic, lector est, epistola ipsius Theodoreti ad Irenæum Episcopum. hic quidem ille Irenæus, cuius ipse Ioannes Antiochenus in dicta sua epistola meminit ad Nestorium, quem licet Comitem appellet, tamen ex Comite idem est postea ordinatus Episcopus, vt suo loco dicemus. Epistola igitur Theodoreti ad Irenæum sic se habet[c]:

FAVTORES NESTORII SYRI EPISCOPI.

[c] *Theod. epist. 18. ex cod. Vatican.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

EPISTOLA THEODORETI AD IRENAEVM.

Non est (vt videtur) bonum, amplius expectare: non enim solùm non quieuit, sed in dies (vt ita dicam) Ecclesiæ tempestas augetur. Venerunt siquidem illi, qui Synodum conuocant, & nonnullis Metropolitis, necnon & nostro, Ecclesiæ litteras dederunt; quarum exemplum ad te misi, vt cognosceres, iuxta illud poëtæ, malum malo iam esse obfirmatum, & sola nobis Domini bonitate opus esse, vt tempestatem quiescere faciat: illi enim tantum id facile est, nos verò huiusmodi quiete sumus indigni: satis autem nobis erit patientiæ gratia & virtus & donum, vt per hanc hostes vincere possimus. Hoc enim diuinus Apostolus petendum esse, nos docuit: Faciet enim (inquit) cum tentatione prouentum, vt possitis patienter sustinere. A

QVOMODO THEODORETVS VADET DIMICANDVM ESSE.

Te autem, ô Deo dilecte, in primis oro, vt detractorum ora obstruas, ac illos doceas, quod non oportet, illos (vt aiunt) qui extra sagittas existunt, eos reprehendere, qui inuicem præliantur & percutiunt & percutiuntur. Quid enim interest, his armis aut illis præliantes vti, & hostes vincere? Magnus namque Dauid neque omnibus armis indutus alienigenarum propugnatorem conculcauit Goliath, & Samson asini mascella armatus mille eodem tempore prostrauit: & nullus eius victoriæ detrahet, neque victorem pusillanimitatis arguet, quòd neque hastam vibrans, neque scutum obiiciens, neque iaciens frequentius, vel arcum tendens, hostes deuicit. Ita igitur de illis qui pro pietate sunt præliaturi, sentiendum est: neque dictiones sunt quærendæ, quæ controuersiam excitarunt, sed enthymemata & argumentationes, quæ veritatem aperte declarant, & eos qui aduersari audent, rubore perfundunt. Quid enim interest, hominis simul & Dei genitricem appellare beatam Virginem, vel dicere ipsam geniti matrẽ & ancillam; & inferre, quod mater quidẽ est vt hominis Domini nostri Iesu Christi, ancilla verò vt Dei: & quod quidem sycophantiæ & captionis vel erroris causam præbet, tacere; eumdem autem dicere sensum, aliam vsurpando nuncupationem? B C

DEI GENITRICEM MARIAM SVBDOLE DICVNT FAVTORES NESTORII.

Præter hæc & illud scire oportet, quòd alterum commune est Virginis nomen suum, alterum verò suum & proprium: & quòd de hoc tota controuersia orta est, quæ vtinam orta numquam fuisset, quod quamplurimi veterum sanctorum Patrum honorabilius nomen tribuerunt Virgini: hoc etiam tua fecit pietas in duabus vel tribus orationibus; habeo enim nonnullas, quas tuum mihi Deo dilectum caput misit: & dum eamdem Virginem Dei genitricem appellas, huic nuncupationi illam minùs adiecisti, vt hominis genitricem appellares, sed aliis nominibus hunc sensum significasti.] Hæc de technis & astu, vafricieque in occultanda praua sententia sub Catholico nomine iam tibi ex his palàm facta sunt, lector. Sed quod eumdem plurimum arguit, hoc ibidem de Theodoro Mopsuesteno & Diodoro Tarsensi hæresis huius auctoribus mox subdit:

QVAM STVDIOSI FVERINT DIODORI ET THEODORI FAVTORES NESTORII.

Quando verò me arguitis, quòd sanctos ac beatos Patres reliquerim atque reiecerim, Diodorum videlicet & Theodorum, è catalogo Doctorum: necessarium etiam duxi de hoc nonnulla dicere. Primùm enim, ô carum caput, nullos alios insignes & illustres viros me omisisse scito. Deinde illud etiam animaduerte, quòd ille qui accusatur, testes afferre debet, de quibus nulla est controuersia, & quos nec ipsi accusatores arguere possent: si verò reus eorum testimonia afferret qui ab accusatoribus etiã accusantur & arguuntur; nec ipse Iudex ipsos facile admittere vellet. Si enim Patrum encomia & laudes cõscribendo, hosce sanctos omisissem, fateor me deliquisse, & erga Doctores ingratus essem. sin autem dum accusor, excusationem meam attuli, & eorum vsus sum testimonio, de quibus nulla est dubitatio: cur frustra illi qui hæc scire nolunt, nos accusant? Quanto verò honore prosequar viros illos *(Theodorum scilicet ac Diodorum)* testatur liber ipse, quem nos pro illis conscripsimus, in quo ea quæ illis obiiciebantur, confutauimus, nihil veriti accusatorum potentiam, nec insidias contra nos structas. Aliam igitur quærant causam impostura, qui verborum vanitate delectantur & garrulitate: mihi verò ea mens, is animus, non ad huius vel illius gratiam omnia facere & dicere, sed Dei Ecclesiam ædificare, & eius sponso & Domino placere: non enim corporei cultus causa, nec honoris multarum molestiarum ac curarum pleni cupidus, quem miserum appellare vereor, hæc facio: testis est mihi conscientia mea: iam diu enim sponte mea illum omisissem, nisi diuinum vererer iudicium & tribunal: & nunc certò scito, domine, quòd necessitatem & occasionem exspecto: propè autem esse illam puto, vt ex iis quæ fiunt & parantur, coniicere valeo.] hactenus epistola Theodoreti ad Irenæum, quæ extat ordine decimasexta ex centum quinquaginta septem eius epistolis, quas Græcè scriptas codex continet Vaticanus, vertit autem eas in Latinum vir cum primis disertus, mei verò studiosissimus, cui plurimum debeo, Federicus Metius. Porrò hic eam edendam curauimus D E

ad

Universidad de Deusto Biblioteka

A ad inspiciendas latebras non tam Ioannis ac Theodoreti ipsius, quàm omnium Syrorum Episcoporum, qui Nestorij parrocinium susceperunt.

Quod verò pertinet ad Theodorum Mopsuestenum Episcopum, quem Ioannes recantasse palidoniam ait, & quem se defendisse Theodoretus asserit: nihili quidem facienda sunt hæc: etenim ex scriptis suis meruit ille post mortem vt impius condemnari, nomenque eius è sacris tabulis deleri: testatur id quidem Quinta Synodus, & Iustinianus Imperator, dum ait[a]: Iste vsque ad mortem suam permanens in impietate, ab omni Ecclesia eiectus est. Itaque omnis plenitudo Mopsuestenæ Ecclesiæ, in qua Episcopus fuisse dicitur, cùm inuenisset quod Paganis & Iudæis & Sodomitanis à sanctis Patribus adnumeratus est, deleuerunt ipsi ex illo tempore è sacris Diptychis nomen eius, sicut Gesta in eadem ciuitate apud Concilium Episcoporum illius prouinciæ confecta ostendunt.] hæc Iustinianus in edi-

B cto de fide Catholica. Quænam verò essent sacra Diptycha; accipe ex epistola Ægyptiorum Episcoporum[b] ad Anatolium Constantinopolitanum Episcopum contra Timotheum inuasorem sedis Alexandrinæ, vbi hæc habentur: Etiam in venerabili Diptycho, in quo piæ memoriæ transitum ad cælos habentium Episcoporum vocabula continetur, quæ tempore sanctorum mysteriorum secundùm sanctas regulas releguntur, posuit & Dioscori nomen, &c.] Iam verò ad Cyrilli Alexandrini reliquas in causa Nestorij hoc tempore res gestas reuocemus orationem.

[a] Extat. to. 2. Concil. nou. edit.

[b] In epist. virorum ill. pro Concil. Chal.

Inter hæc autem qui iam cogere Synodum vsque ad Cælestini Romani Pontificis cognitionem Cyrillus Alexandrinus Episcopus (vt ipse testatur in litteris superiùs memoratis ad eum datis) fuerat retardatus, redeunte Possidonio diacono cum litteris ipsius Cælestini, qui-

SYNODVS ALEXANDRINA ADVERSVS NESTORIVM.

bus inter alia vicem suam ipsi in prosequenda causa Nestorij delegauerat, confestim colle-

C git Alexandriæ Synodum: in qua percognitis his quæ ab eodem Cælestino Papa aduersus Nestorium scripta fuissent, quatuor in primis decernuntur legati, qui Constantinopolim proficiscantur reddituri litteras Cælestini ipsi Nestorio cum decreto damnationis, nisi intra præscriptum terminum resipisceret: legatorum autem nomina hæc sunt, Theopentus, Daniel, Potamon, atque Macarius: quorum Theopentus Episcopus erat Cabasorum, & Daniel Darnensium, vt ex ipsorum relatione[c] in Ephesino Concilio cognita patet: reliqui duo Alexandrinæ Ecclesiæ ministri erant.

[c] Concil. Ephesin. edit. Pelt. tom. 2. c. 16.

Decretum quoque in eadem Synodo fuit, vt iisdem legatis Synodalem darent epistolam ad Nestorium, quæ præterea fidei Orthodoxæ confessionem contineret, cùm duodecim anathematismis ad calcem positis; quæ sic se habet[d]:

[d] Act. Concil. Ephesin edit. Pelt. tom 1. c. 14. Sedi. Cyrian c. 15.

Cùm Saluator noster disertè pronunciet[e]: Qui amat patrem aut matrem plus quàm me,

D non est me dignus: & qui amat filium aut filiam plus quàm me, non est me dignus: quid nobis fiet, à quibus tua pietas supra Christum omnium Saluatorem diligi postulat? Quis in die iudicij nobis patrocinabitur? aut qualem tum excusationem inueniemus, qui tanto tempore silentio vtentes, tua illa maledicta, quibus illum inuasisti, dissimulauimus? Quòd si dum hæc sentis & doces, te ipsum tantummodo læderes: fortasse minor nos solicitudo teneret. At quia totam Ecclesiam grauiter offendisti, ac non iis modò qui Constantinopoli versantur, nouæ insolitæque hæreseos fermentum, sed omnibus vbiuis locorum degentibus obiecisti (circumferuntur enim passim tuarum exegeseon libelli) quæ, obsecro, oratio silentio nostro defendendo satis idonea reperietur? aut quomodo sermonis Christi memores esse non poterimus? Nolite (inquit[f]) arbitrari quia pacem venerim mittere in terram: non

[e] Matth. 10.

SYNODALIS EPISTOLA EX CONCIL. ALEXAND. AD NESTORIVM.

[f] Matth 10.

veni pacem mittere, sed gladium: Veni enim separare hominem aduersus patrem suum, &

E filiam aduersus matrem suam. Certè si fides violatur, omnis omnino erga parentes reuerentia tamquam inanis & periculosa valeat. Facessat lex illa amoris erga liberos & fratres: quia mori vtique satius est piis, quàm viuere, quo meliorem (vt scriptum est) inueniant resurrectionem.

Ecce igitur vnà cum sacra Synodo, quæ in magna Romanorum ciuitate, piissimo Episcopo fratre ac comministro nostro Cælestino præsidente, conuenit, iam tertiò his te litteris contestamur & obtestamur, vt consilium nostrum secutus, stolidis illis absurdisque dogmatibus, quæ foris publiceque doces, quamprimum nuncium mittas; fidemque rectam, & iam inde ab initio per sacros Apostolos & Euangelistas, qui Verbi spectatores & ministri fuerunt, sanctis Ecclesiis traditam reuerenter suscipias. Quod sanè nisi iuxta tempus in litteris Cælestini sacratissimi reuerendissimique Romanorum Episcopi expressum præfinitumque præstiteris; certò scias nullam tibi deinceps cum Episcopis & sacerdotibus Dei consuetudinem,

tudinem, nullum sermonem, nullum denique inter eos locum futurum esse. Neque enim A
æquum est, vt nos Ecclesias turbatas, populos offensos, fidem rectam labefactatam, gregem
Christi miserè abs te dissipatum, qui illum, si quidem perinde ac nos rectæ fidei doctrinam
consectati, sanctorumque Patrum pietatem æmulari hbuisset, conseruare alioqui debueras,
diutiùs negligamus.

Illud quoque latere te nolumus, nempe nos promiscuè cum omnibus tum clericis, tum
laicis quoque, quos tu propter fidem excommunicasti, vel ordine mouisti, communicare.
Haud enim par erat, eos qui rectam fidem tenere comperti sunt, ob iniquam tuam senten-
tiam detrimentum aliquod pati, ob id nimirum, quòd rectè sentientes tuæ doctrinæ assen-
tiri noluerunt: nam & huius quoque exauctorationis & dissensionis in epistola quam ad
Cælestinum Romanorum Episcopum scripsisti, fit mentio. Ceterùm minimè sat esse puta-
mus, si reuerentia tua fidei Symbolum, quod à sacra & magna illa Synodo, quæ per Spiritum B
sanctum in Vrbe Nicæa quondam conuenit, expositum est, nobiscum confiteatur: nam etsi
voce tenus illud profiteri videare, attamen neque rectè intelligis, neque sincerè quoque, sed
peruersè planè, præposterèque interpretaris.

Verùm præter hoc operæpretium quoque fuerit, vt ea omnia scriptis execreris, & anathe-
matizes, publicèque abiures, quæ scelestè & profanè hactenus sensisti, aliosque docuisti; &
ea rursum posthac te sensurum & docturum sanctè polliceare, quæ & nos & ceteri omnes,
quotquot vel in Oriente vel in Occidente viuunt Episcopi doctorum ac populorum duces.
Ad epistolas porrò quod attinet, quas Alexandrina Ecclesia ad te misit: eas tum à sacra Ro-
mana Synodo, tum à nobis omnibus quoq; ab omni errore & vitio immunes iudicatas esse
scias. Hisce autem litteris nostris vtraque subiunximus, & ea quæ te oportet sapere & doce-
re, & ea rursum à quibus te conuenit abstinere. C

Porrò autem Catholicæ Apostolicæque Ecclesiæ fides, in qua vniuersi Orientis & Oc-
cidentis Orthodoxi Episcopi consentiunt, huiusmodi est: Credimus in Deum Patrem om-
nipotentem, &c.] vsque ad finem, vbi scripta habentur quæ ipse profiteri debeat secundùm
Catholicæ Ecclesiæ pietatem: quæ nos breuitatis causa referre prætermittimus: illud insu-
per hic reddentes, quòd dum iidem Synodi Patres in eo argumento versantur, vt de Verbo
tradant, quod semel assumpsit, proprium reddidisse & numquam dimisisse, de sacratissima
Eucharistia eiusmodi habent veram sinceramque doctrinam.

DE SACRA EVCHARISTIA SINCERA DOCTRINA.

Quin illud quoque non possumus hoc loco non adiicere, nempe dum vnigeniti Filij
Dei, hoc est, Iesu Christi mortem & ex mortuis resurrectionem annunciamus, eiusdemq;
in cælum assumptionem profitemur, incruentum in Ecclesia Dei cultum nos obire, mysti-
casque benedictiones adire, eaque ratione sanctificari, vtpote sacræ carnis & pretiosi san- D
guinis Christi omnium nostrum Saluatoris participes effecti. Neque enim illam vt carnem
communem suscipimus (absit hoc) neque rursum tamquam viri cuiuspiam sanctificati, aut
dignitatis tantùm æqualitate Verbo cõsociati, aut diuinam inhabitationem sortiti, sed tam-
quam verè viuificam, ipsiusque Verbi propriam. Nam cùm vita sit & Deus secundùm natu-
ram, simulatq; vnum quiddam cum ipsa sua carne effectum est, mox viuificam diuinitatem
illi contulit. Quamuis ergo ad nos dicat: Amen amen dico vobis, nisi manducaueritis car-
nem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, &c. neutiquam tamen illam communem,
hoc est, hominis cuiuspiam nostræ conditionis carnem esse, existimare debemus (quomodò
enim hominis caro secundùm suam ipsius naturam viuifica esse queat?) sed verè illius pro-
priam, qui nostri causa Filius hominis & factus & appellatus est, &c.]

Omissis igitur reliquis, anathematismos ad calcem positos tantùm his subiiciemus: quot E
enim illi numero sunt, tot æquè numerare fuit Nestorij hæresis capita, superantia illa qui-
dem & deformitate & multiplicitate tricipitem fabulosam inferni bestiã, & Lernæam hy-
dram septem sibilantem faucibus; cũ duodecim ista iugiter apertis blasphemauerit oris, quæ
ab iisdem Patribus, exemplo Danielis, eiusmodi offis iniectis, sunt occlusa. subdunt enim:

His omnibus & te quoque subscribere, & citra omnem fucum ac dolum vnà nobiscum
assentiri oportet. Quæ verò tua reuerentia anathematis execratione condemnare debet, ea
nostræ huic epistolæ in hunc modum hoc loco subiiciuntur.

ANATHEMATISMI EX CONCILIO ALEXAND.

Anathematismus primus. Si quis Emmanuelem Verbum Deum, & ob id sacram Virgi-
nem Theotocon esse non confiteatur (genuit enim illa incarnatum Dei verbum secundùm
carnem) anathema sit.

Secundus. Si qui sunt, qui Dei Patris Verbum carni secundùm hypostasim vnitum, &

vnum

A vnum tantùm vna cum sua carne Christum esse, eumdem nimirum Deum simul & hominem non confitentur: anathema sit.

Tertius. Si quis post vnionem hypostases in Christo distinguit, eaque dumtaxat coniunctione easdem inter se nectit, quæ est secundùm dignitatem, vel auctoritatem, vel potestatem, & non ea potiùs quæ est secundùm naturalem vnionem: anathema sit.

Quartus. Si quis duabus personis, vel hypostasibus eas voces attribuit, quæ in Euangelicis & Apostolicis Scripturis passim occurrunt, quæue à sanctis de Christo, aut ab ipso quoque Christo de se ipso dictæ sunt, & alias quidem homini seorsum à Dei Verbo considerato adscribit, alias verò tanquam in diuinam maiestatem conuenientes soli Verbo, quod ex Deo Patre est, accommodat: anathema sit.

Quintus. Si quis dicere audet, Christum non esse verum Deum, sed hominem tantùm
B Deiferum, vtpote vnum naturalemque Filium, quatenus nimirum Verbum caro factum carni & sanguini perinde ac nos communicauit: anathema sit.

Sextus. Si quis Dei Patris Verbum, Christi Deum, vel Dominum esse dixerit, neque post Verbum secundùm Scripturas incarnatum, vnum eumdemque Deum simul & hominem esse confessus fuerit: anathema sit.

Septimus. Si quis Iesum Christum, hominem tantùm, diuini Verbi vi actum esse dixerit, aut illustrem illam Vnigeniti gloriam illi ipsi homini, veluti alteri cuipiam ab ipso Verbo aduenisse commentus fuerit: anathema sit.

Octauus. Si quis hominem assumptum vnà cum ipso Dei verbo adorandum, vnà cum illo glorificandum, vnà cum illo tamquam alterum in altero existentem Deum appellandum esse, dicere ausus fuerit (hunc enim intellectum, particula, cum, adiecta perpetuò ac necessariò
C afferre consueuit) & non vna potius adoratione Emmanuelem honorat, vnamque hactenus illi glorificationem attribuit, quatenus Verbum factum est caro: anathema sit.

Nonus. Si quis vnum Dominum nostrum Iesum Christum à Spiritu sancto tamquam à virtute ab se aliena glorificatũ dixerit, efficaciamq; qua contra immundos spiritus vteretur, & diuina inter homines miracula operaretur, ab ipso eodem accepisse prædicauerit, & non proprium naturalemque illius esse Spiritum, per quem diuina signa edidit: anathema sit.

Decimus. Christum Iesum nostræ confessionis Pontificem & Apostolum extitisse, eumdemque semetipsum pro nobis in odorem suauitatis Deo Patri obtulisse, diuina Scriptura commemorat. Si quis ergo dixerit, Pontificem & Apostolum nostrum non esse ipsum Dei Verbum, posteaquam caro & homo nobis similis factum est, sed hominem illum qui ex mu-
liere natus est, quasi alterum quempiam ab ipso diuersum: Aut si quis Christum pro se ipso
D quoque & non solùm pro nobis sacrificium obtulisse affirmauerit (neque enim is oblatione opus habebat, qui nullum peccatum commiserat) anathema sit.

Vndecimus. Si quis ipsam Domini carnem viuificam, ipsiusque Verbi quod ex Patre est, propriam esse negauerit, sed alterius cuiuspiam ipsi Verbo secundùm dignitatem tantùm coniuncti, aut diuinam tantùm inhabitationem sortiti, esse dixerit; neque verè rursum viuificam, vt modò meminimus, eo quòd Verbi, quod omnia viuificat, facta sit propria, cõfessus fuerit: anathema sit.

Duodecimus. Si quis inficiatur Dei verbum secundùm carnem passum, secundùm carnem crucifixum, mortemque secundùm carnem gustasse, & primogenitum tandem ex mortuis factum esse, quatenus videlicet vita est & viuificum, vt Deus: anathema sit.] hactenus anathematismi ex Synodo scripti, Cyrillo auctore.

E Adiecerunt his litteris iidem Patres Synodalem aliam epistolam ad clerum Constantinopolitanum, qua ex decreto Romani Pontificis damnationem Nestorij significant, & eorum qui cum illo communicant; declarantes pariter, in suam, hoc est, totius Ecclesiæ Catholicæ communionem recipi, qui ab eo fuissent causa fidei separati. est harum litterarum initium[a]: Serius & vix tandem eo deuenimus, quo initio venire oportebat, &c.] His præterea adiectæ & aliæ litteræ ad patres monasteriorum Constantinopolitanæ vrbis, quæ ita exordiuntur[b]: Pietatis vestræ zelum, quem pro Christo infamato, idque in Ecclesia Orthodoxa, ostendistis, exactè cognouimus, &c.] de iisdem enim quæ facta essent aduersus Nestorium reddiderunt eosdem monachos certiores, quos & viriliter, vt cœperant, agere exhortantur.

DE EPISTOLIS SYNODALIBVS EX CONC. ALEX.

[a] *Apud Acta Concil. Ephesin. tom. 1. c. 15. edit. Pelt. apud Cyril. epist. 11.*

[b] *Apud Cyril. epist. 13.*

Acceptis legati à Synodo Alexandrina litteris his, profecti Constantinopolim cùm essent, quid per eos actum sit, eorumdẽ primum locũ habentes Theopentus & Daniel Episcopi ita

postea coram Patribus retulerunt in magno Concilio Ephesino, cùm à Synodo rogarentur: A
[a] Act. Concil. Ephesin. edit. Pelt. to. 1. c. 6. Theopentus Cabasorum Episcopus dixit[a]: Die Dominica, cùm Synaxis perageretur, ad Episcopalem basilicam ascendimus: ibidemque toto præsente clero, multisque proceribus astantibus, litteras, de quibus hic sermo est, Nestorio reddidimus. Eadem prorsus & Daniel quoque Darnensium Episcopus affirmauit. Flauianus Philipporum Episcopus dixit: Dic, quæso, litteris ne ab eo factum sit satis. Daniel Darnensium Episcopus dixit: Tunc nihil nobis respondit: indicauit autem, vt postero die priuatim illum conueniremus. Porrò sequenti die redeuntibus nobis, aditum intercluſit, neque vllo nos responso dignatus fuit. Theopentus Cabasorum Episcopus dixit: Litteris, de quibus proximè dictum est, acceptis, vt postridie illius diei reuerteremur, sermonemque seorsum cum eo misceremus, præcepit. Abiuimus ergo: at postero die reuersos nos non admisit; adeoque vt litteris satisfaceret, nihil habuit pensi, vt publicè pro concione eadem quæ antè & his quoque deteriora B
REGRESSVS LEGATORVM CVM NESTORIO.
deprompserit. Neque enim solùm ante redditas litteras peruersa effutiebat, sed etiam postea; immo verò tunc multa peruersiora effutire cœpit, & vsque hodie effutire non cessat.] hæc ibi.

CONFVGIT NESTORIVS AD IMPERATOREM.
Porrò qui ita mutus & contumeliosus legatis fuit, eos vocatos non admittendo, quique peruicax atque contumax extitit in parendo litteris Romani Pontificis & Synodi Alexandrinæ, quod peculiare hæreticorum est, illud tantùm egregiè præstitit, nimirum vt ad vitandum iudicium Ecclesiasticum, sententiamque ab eo illatam eludendam, Theodosium Imperatorem adierit, interpellaueritque eum; atque commouerit aduersus Cyrillum, veluti
[b] Liberat. Breuiar. c. 4. to. 2. Concil. dirum persecutorem. De ipso enim Nestorio ita Liberatus diaconus[b]: Cognoscens itaque Nestorius, quod Cyrillus non pateretur Ecclesiam sic esse in perturbationibus & populos sub scandalo, subrepsit pio Imperatori Theodosio, vt Sacram ad eum dirigeret, & à sua eum C
persecutione compesceret: & scripsit ad eum Sacram Imperator, arguens eum tamquam inquietum & scandala suscitantem.] hæc Liberatus. Sed litteras Theodosij ad Cyrillum suo loco reddemus: res modò Nestorij Constantinopoli gestas ordine prosequamur.

NESTORIVS EXCITAT SVOS CONTRA CYRILLVM.
Acceptis Nestorius litteris Cyrilli à legatis ab eo Alexandria missis, lectisque anathematismis illis, quibus singula suæ ipsius hæresis capita iugularentur; tantum abfuit vt illis subscripserit (quod par erat, & ab eo in primis requirebatur) vt eadem potiùs carpere, & in erroris calumniam adducere, labemque; hæresis in Cyrillum eorum auctorem ex illis inferre omni conatu cùm ipse studuerit, tum etiam ad hoc ipsum præstandum conuocarit amicos, nimirum Ioannem Episcopum Antiochenum, & alios Syriæ Episcopos ad id promptos & alacres sub eiusdem Ioannis ditione positos, eiusque voluntati obtemperantes, nempe Theodoretum Episcopum Cyri, & Andream itidem in Syria sacerdotem, de quibus hæc Liberatus[c]: D
[c] Liberat. Breuiar. c. 4. Exemplar epistolæ perueniens ad Ioannem Antiochenum, offensus est in ipsius Cyrilli capitulis: putauit enim eum, dum immoderatè occurreret Nestorio, in sectam Apollinaris declinare. Mandauit ergo Andreæ & Theodoreto & Episcopis Concilij sui, vt in scripto responderent contra ipsa duodecim capitula, tamquam Apollinaris dogmata instaurantia.] hæc Liberatus. Audiens autem ista Cyrillus, omnem ansam arreptam ab aduersariis eripiès, postea (vt dicetur) declarationem edidit[d] duodecim illorum capitum, qua longè longiùs ab
[d] Extat apud Cyril. tom. 4. incipit: Conspicua sunt. hæresi Apollinaris abhorrere se docuit. hæc quidem ipse, antequam iidem qui suprà Theodoretus & Andreas suas conscripsissent in Cyrillum Antitheses: quæ autem secuta sint cùm eadem ab Euoptio sunt allata, suo loco dicemus. Ex his igitur omnium malorum causa fluxit: Etenim à Nestorij defensoribus Syriæ Episcopis in suspicionem hæresis adductis conscriptis in Nestorium à Cyrillo anathematismis, inde factum est, & quidem astutè nimis, E
vt sententia in Nestorium lata haud valuerit executioni mandari; cùm qui eius executor à Cælestino Romano Pontifice cum amplissima potestate præpositus erat, ipse hæresis accusaretur. Quamobrem Theodosius Imperator rem eò progressam ratus, vt opus esset vniuersali Concilio (quippe quod non Nestorius tantùm, sed & Cyrillus reus criminis hæresis diceretur) apud Cælestinum Romanum Pontificem egit de conuocando Ephesi in annum sequentem vniuersali Concilio. Factum id quidem Cælestini Romani Pontificis auctoritate, requirente Theodosio per virum illustrem Petronium postea creatum Bononiensis Eccle-
[e] Sigonius ex vetustis & edidit. siæ Episcopum, eius vitæ Acta testantur[e].

Quoniam verò angustia temporis haud patitur, vt post redditas hoc anno Nestorio Constantinopoli litteras Cælestini, quas scriptas fuisse vidimus Romæ tertio Idus Augusti, & Alexandriam ad Cyrillum primùm perlatas, & post habitam illic Synodum easdem

Constan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Constantinopolim Nestorio allatas: haud, inquam, fert ratio temporis, vt post hæc omnia admoneri à Theodosio potuerit Cælestinus, atque accepta ab eo responsione, de conuocando in annum sequentem Concilio litteras ad Episcopos Theodosius scriberet hoc anno, tertiodecimo Kalendas Decembris, quibus datæ eædem sub anni huius Consulibus reperiuntur: hæc cùm ita se habeant, in eam adducimur sententiam, vt existimemus haud Theodosium expectasse Cælestini Papæ litteras Nestorio reddi, cùm ipse agere cœpit apud Cælestinum de conuocanda Synodo aduersus Nestorium. Quis enim dubitare poterit, rem tantam Romæ publicis comitiis in Synodo pertractatam, non fuisse vel per Valentinianum ipsum Augustum, vel alios per litteras Theodosio significatam? Cùm his percognitis, consulturus ipse paci Orientalis Ecclesiæ, ad omnesque prorsus dissensiones dirimendas, de cogenda Ephesi Synodo remedium excogitauit, agereque cœpit de ea re cum Cælestino Ro-
B mano Pontifice: indixit verò, vbi à Cælestino litteras redditas accepisset. Hinc fortasse & prouenisse potuit illud Nestorij affectatum silentium, cùm nihil prorsus legatis respondere voluit, quòd videlicet expectaret fore vt cogeretur vniuersale Concilium, sicque ex lata sententia Cælestini, & executione eius infra decem dierum spatium, nullum penitus interim dispendium passurus esset.

THEODOS. IMP. SCRIPT CVM CAELESTINO DE COGENDA SYNODO EPHESINA.

Certè quidem non sine consensu Cælestini Papæ congregatum fuit Ephesinum Concilium, quod ipsius assensus necessariò requireretur: nam professi sunt Patres in Chalcedonensi Concilio, absque auctoritate Romani Pontificis haud licuisse Synodum congregare. Id quidem de hac Synodo Ephesina professus est ipse Cælestinus in epistola ad eamdē Synodum data, nimirum sua voluntate ipsam esse collectam. Quinetiam præscriptam fuisse formam Ephesini Concilij ab eodem Cælestino Romano Pontifice, Firmus Cæsareæ Cappadociæ
C Episcopus in ipsa Ephesina Synodo testatus est. Sunt & alia certa signa, quibus declaratur ex consensione & impertita auctoritate ab eodem Pontifice Cælestino coactū esse Ephesinum Concilium, quæ inferiùs ex diuersis datis epistolis certiora reddētur: cùm alioqui nemo inficias ierit eamdem Synodum fuisse litteris eiusdem Theodosij Imperatoris indictam. Quas enim hoc anno dicta die Nouembris eadem ex causa Theodosius ad Episcopos Ephesum conuenturos litteras dederit, describemus; quæ quidem non sic, vt habet inscriptio, ad Cyrillum datæ leguntur, vt ad eum priuatim tantùm missæ fuerint, sed ad singulos Metropolitanos, eo quòd hæ essent publicæ litteræ. Quasnam autem priuatim post has datas litteras ipse Cyrillus acceperit ab Imperatore, his suo loco subiiciemus. Communis verò data epistola sic se habet*:

EPISTOLA THEODOSII IMP. AD CYRILLVM ET ALIOS.

* Apud Act. 1. Ephesin. ta. 1. c. 13. ad. Calc. apud Cyrill. epist. 17. & apud Collect. epist. 23.

Reipublicæ nostræ constitutio ea quæ erga Deum est pietate præcipuè nititur, multaque
D inter hanc & illā cognatio ac familiaritas intercedere solet. Nam & ex se inuicem pendent, & vtraque prosperis alterius successibus incrementa sumit. Quandoquidem vt vera religio iusta actione perficitur, ita & Respublica vtriusq. ope nixa florescit. Cùm itaque Deus optimus maximus Imperij habenas nobis tradiderit, iisque qui Imperio nostro parent, pietatis & iustæ actionis quoddam quasi vinculum nos esse voluerit: harum inter se societatem, partim quidem priuata nostra prouidentia freti, partim quoque humano præsidio vsi, indiuulsam perpetuò hactenus conseruare enixè contendimus: ad eumque modum promouendæ pietati propter Reipublicæ salutem incumbimus, vt in omnibus ferè subditorū nostrorum commodo intenti, vnum hoc perpetuò vrgeamus, contendamusque sedulò, vt piè religioseque priuatim viuant omnes, & vt pios decet, in Republica versentur vniuersi. Denique vtrique, quam par est, curam impendere non desistimus. Fieri enim vix potest, vt qui alteri
E seriò inuigilant, alterius curam neglectui habeant.

Ante omnia autem operam damus, vt Ecclesiasticus status eiusmodi sit, qui & Deum deceat, & temporibus nostris quàm maximè congruat; idemque ex omnium concordia & consensione suam tranquillitatam obtineat, tum per Ecclesiasticarum controuersiarum pacem à turbis & seditionibus liber existat; tum demum vt pia religio ab omni omnino nota & reprehensione immunis perseueret; eorumque vita qui vel inter clericos censentur, vel magno quoque inter illos sacerdotio funguntur, omni prorsus næuo & culpa vacet. Quia verò intelligebamus, cùm per eos qui Deum diligunt, pietatique addicti sunt, tum per animos rursum pietatis studiosos istæc obtineri posse: sæpenumero iam antè, ob ea quæ subinde accidunt, religiosam sanctissimorum Episcoporum vndiquaque in vnum coactorum Synodum necessariam iudicauimus. Hactenus tamen, ne eorum pietati molestiam exhiberemus, cunctantiores hac in re fuimus. At nunc verò tam Ecclesiasticarum, quàm quæ

huisce,

hiſce cohærent, publicarum rerum controuerſia eam vſque adeò neceſſariam declarat, vt A
refutari nullo modo queat.

Quamobrem ne illa quæ ad preſentem rerum tantopere vtilium inquiſitionem ſpectant, ſi negligentiùs curentur, in peius incrementa ſumant (id quod à temporum noſtrorum pietate alienum eſſe decet) tua pietas, Deo bene propitio, operam dabit, vt ſacroſancto Paſchate, quod iam in foribus vrget, elapſo, ſub ſacræ Pentecoſtes diem ad Epheſiorum Aſiæ ciuitatem accurrat, nonnulloſque quos nimirum idoneos iudicabit, ſanctiſſimos prouinciæ ſuæ Epiſcopos ſimul eodem ſecum adducat: ita vt neque neceſſarij ſanctiſſimis eiuſdem prouinciæ Eccleſiis deſint, neque ij rurſum qui ad eam rem apti cenſebuntur, in ſacra Synodo deſiderentur. De indicta autem ſanctiſſima Synodo noſtra ſerenitas ad omnes omnino Deo dilectos Epiſcopos Metropolitanos litteras ſcripſit: quo nimirum hac tandem ratione turbæ, quæ ex multis diſſidiis & concertationibus hinc inde enatæ ſunt, ritè ſecundùm Eccleſiaſti- B
cos canones conſopiantur; & illa præterea quæ parum decenter hactenus admiſſa ſunt, corrigantur; & pietatis denique quæ in Deum eſt publicæque vtilitatis firmitati conſulatur.

Cæterùm ante ſanctiſſimam coactam Synodum, communemque eiuſdem, quæ de omnibus dabitur, ſententiam, nihil quicquam in vlla prorſus re priuatim à quoquam innouetur. Omnino autem perſuaſum habemus, neminem ex piiſſimis Deoque deuotiſſimis Epiſcopis fore, qui ſimulatque rerum Eccleſiaſticarum cauſa, atque adeò controuerſiarum totius Orbis gratia noſtro hoc decreto ſanctiſſimam Synodum cogi intellexerit, non propere ſtudioſeque occurſurus, rebuſque tantopere neceſſariis ac Deo vſque adeò gratis pro virili conſulturus ſit. Nos quoque harum rerum curæ ſedulò incumbentes, nullum impunè abeſſe ſinemus. Nec vllam ille vel apud Deum, vel apud nos quoque habiturus eſt excuſationem, qui ſtatim impigrè ſecundùm præfinitum tempus ad deſtinatum locum præſto non C
fuerit. Enimverò quicumque ad ſacerdotalem Synodum accitus, alacriter non accurrit, is ſanè conſcientiæ parum ſinceræ ſe eſſe oſtendit. Deus in multa tempora incolumem te conſeruet, ſanctiſſime piiſſimeque pater. Dat. Conſtantinopoli, tertiodecimo Kalendas Decembris, Conſulatu dominorum noſtrorum ſemper Auguſtorum, Theodoſij quidem decimotertio, Valentiniani verò tertio. Lectæ ſunt publicè & inter Concilij Acta relatæ.] hactenus ibi.

Porrò priuatas idem Imperator litteras ad Cyrillum ipſum dedit, perinfenſas eas quidem; vtpote qui verbis Neſtorij fidem adhibens, fuit in eum plus æquo commotus, ſunt huiuſmodi[a]:

[a] *Apud Acta Concil. Epheſin. to* 1. *c.* 7. *edit. Pelt.*

ALIA EPISTOLA THEODOSII AD CYRILLVM.

Impp. Cæſares Theodoſius & Valentinianus, Victores, Triumphatores, Maximi, ſemper Auguſti Cyrillo Epiſcopo S. D. D

Pietate quidem nihil nobis eſt antiquius; propter quam ſi qui fortè incautiùs deliquerũt, venia dignos cenſemus. At parum interim laudabile eſt, illos ea indigere, qui propter ſummam religionem plurimum à nobis commendari, maximiſque honoribus cumulari debuerant. Oportet autem ſacerdotes cùm morum ſuauitate, fideique integritate in primis ornatos eſſe; tum maximum animi candorem ac ſinceritatem per omnem vitæ curſum præſeferre; ac certò denique ſecum ſtatuere, vniuſcuiuſque rei naturam, potiſſimùm verò incorruptæ pietatis doctrinam ſedulo inueſtigãdi ſtudio faciliùs quàm pertinaci animorum contentione inueniri. Etenim iam inde à primis vſque tẽporibus, non imperantis cuiuſpiam aut certè imperium vſurpantis interminationes aut proteruię, ſed ſanctorum Patrum, ſacrarumque Synodorum decreta eam nobis conſtituerunt. Nam religionem prudentia & conſilio magis quàm cuiuſquam imperio firmari, nulli, opinor, dubium eſſe poteſt. E

Nunc igitur tua pietas exponat, quid ita nobis, quibus religionem tantopere curæ eſſe non ignorabas, contemptis, ſacerdotibuſque quotquot circumquaque degunt (quos vtique in vnum locum coactos natam de religione controuerſiam diſcutere, dirimereque par erat) deſpectis, haſce turbas, diſcordiaſque inter Eccleſias concitaris? quaſi verò impetus temerarij pietatis doctrinam magis quàm ſedula diligenſque veritatis inquiſitio decere videantur; pluſque apud nos valeat verſutia & audacia, quàm cura aut induſtria; aut aliud quippiam huiuſmodi magis nos, quàm animi candor ac ſimplicitas, oblectet. Quamuis ergo honorem non vſque adeò magnum inde ad nos acceſſurum exiſtimemus, ſi à tua pietate obſeruemur, nec omnia rurſum turbatum iri, ſi quod hic indignationis exemplum in te velimus edere: attamen hoc tempore nobis magis curæ eſt, vt ſancta pax, exoptataque tranquillitas Eccleſiis reſtituatur, quàm vt priuatas noſtras iniurias proſequamur.

Scito

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Scito interim magnam abs te rerum perturbationem excitatam esse. Neque mirum est siue cuiusqui modum excessit, iis conatus suos non definiuisse quæ ad Ecclesias & sacerdotes spectant, sed vltra progressum, de nobis ipsis quoque quiddam à pietate nostra prorsus indignum credidisse. Nam nisi aliquod inter nos de religione dissidium ortum esse, persuasum habuisses, aut certè aliquid huiusmodi ex litteris tuis oriturum speraisses: cur, obsecro, alia priuatim ad nos, alia rursum ad Eudociam religiosissimam coniugem meam, alia tandem ad Pulcheriam sororem meam Augustam, eamdemque pietatis studiosissimam perscripsisses? Quod profectò dissidium si inter nos fortè natum fuisset, nosque ad eum modum affectos esse contigisset: omnino tamen vituperationem effugere non poterat, eum qui tanto locorum interuallo à nobis disiungitur, curiosius in res nostras inquirere. si id autem inter nos non existit, conari vt existat; id verò cuiusuis potius quàm sacerdotis fuerit. Quid enim B indignius, quàm vno impetu, vnoque animi conatu Ecclesiastica & regia omnia velle confundere, ac à se inuicem diuellere? quasi verò alia omnis desit occasio, ex qua laudem & gloriam aucupere.

INDIGNATVR THEODOSIVS IN CYRILLVM.

Ne igitur clam te sit, quonam in statu res nostræ versentur: noris Ecclesias & regnum nostrum coniuncta esse, nostraque accedente auctoritate & imperio, & Christi Saluatoris nostri aspirante prouidentia, magis subinde inter se coitura esse: tum tibi quoque à nobis ignotum esse, ne hinc capta occasione iure conqueri ac dicere queas, te ob pietatis doctrinam in reprehensionem incidere: quã quidem pietatis doctrinam in sacra Synodo in vtramque partem ventilatam eatenus obtinere volumus, quatenus veritati & rationi consentaneum esse iudicabitur. At verò siue illi veniam impetraturi sint qui à Patribus victi discedent, siue non: nos sanè ciuitates simul & Ecclesias conturbari nequaquam sinemus: sednec C eam quoque doctrinam indiscussam manere patiemur, cui diiudicandæ eos præfici oportet, qui sacerdotijs vbiuis gentium præsident, per quos & nos quoque in veritatis sententia stabilimur, & magis magisque identidem stabiliemur.

Omnino autem nemo qui vel aliqua ex parte ad Rempublicam pertinet, quacumque fiducia fretus, inconsultiùs quippiam in hoc negotio tentet, aut impedire studeat: alioqui enim certam condemnationis sententiam neutiquam euadet: quandoquidem nostra maiestate, eos qui promptè alacriterque ad eiusmodi inquisitionem aduolare non cunctabuntur, merita laude prosequente; ceterosque qui imperare fortè mallent, quàm in medium consulere, aut aliorum de eiusmodi rebus consilium audire, coercente; nulli omnino, vt maximè velit, integrum istud erit. Quamobrem & tuam quoque reuerentiam, ad tempus quod alijs litteris ad vniuersos Metropolitanos Episcopos missis ediximus, D præsto adesse oportet. Neque priùs nostram amicitiam te recuperaturum confidas, quàm omni perturbatione & animorum ægritudine sedata, ad propositarum quæstionum discussionem vltro accurreris. Hac namque ratione, quæ pro tuenda opinione acerbè inconsulteque abs te iam admissa sunt, neque priuato dolore perculsus, neque alicui præter decorum infestus admisisse videberis; & quæ adhuc reliqua sunt, legitimè transigere velle censeberis. Quod si quid autem secus visum fuerit, id nequaquam sustinebimus. Vale.]

Vides, lector, quanto periculo immisceant se Reges in his quæ sacerdotum sunt, quantoque maiori discrimine aures præstent querelis hæreticorum. Ecce tibi Theodosius (vt ex rebus ab eo gestis sæpiùs vidimus) religionis integritate nulli secundus, modò tamen Nestorij verbis è recto mentis sensu motus, illi fauet (quod pro monstro habendum est) aduersus E vniuersam Catholicam Ecclesiam eum impugnantem; succensetverò vehementer, iraque æstuat in Cyrillum Catholicæ fidei propugnatorem & Cælestini Papæ in ea tuenda vicariam præfecturam agentem; cunctaque ab eo sanctè pieque gesta, in deteriorem partem accipiens, in prauum semper est sensum interpretatus: excusanda tamen in ipso mens recta, sed reprehendenda nimia facilitas in adhibenda fide falsis Nestorij persuasionibus. Quod verò ad rerum gestarum ordinem pertinet, peruertunt quidem illum, qui hanc Theodosij epistolam primo loco reponunt; cùm ex ipsa manifestè constet, scriptam esse post Synodum ab eodem Imperatore publicis litteris conuocatam.

Theodosij igitur haud mens fuit, errantem sequi Nestorium, sed vt eius causa disquireretur: hinc ipse non Orientales tantùm, sed etiam Occidentales Episcopos, Metropolitanos videlicet & qui essent insignioris nominis, ad Synodum datis litteris aduocauit, & inter alios S. Augustinum accersendum curauit: cuinam verò id negotij creditum fuerit,

THEODOSIVS ACCERSIT S. AVGVSTIN. AD CONCIL. EPHESIN.

*Liberat. in Breuiar. c 5. to. 2. Concil. *Capreolo

fuerit, Liberatus narrat his verbis*: Scripsit Imperator & beato Aúgustino Hipponensi Episcopo per Ebagnium Magistrianum, vt ipsi Concilio præstaret suam præsentiam: qui Ebagnius veniens Carthaginem magnam, audiuit à Campolo * vrbis ipsius Antistite, beatum Augustinum ex hoc mundo migrasse ad Dominum. Acceptis ab eo ad Imperatorem litteris loquentibus de obitu beati Augustini, Constantinopolim, vnde venerat, rediit.] hæc de Augustino Liberatus; sed mendosè apud eum Campolus pro Capreolo legitur: Capreolum namque his diebus sedisse Episcopum Ecclesiæ Carthaginensis, Vincentius Lirinensis haud obscurè testatur. Successit hic Quoduultdeo, qui Aurelio fuerat subrogatus. Considera (vt id sæpe ingeram) ex his rectam Theodosij mentem, quòd non sic fauebat Nestorio, vt patrocinaretur errori: etenim doctissimos ac sanctissimos ad Synodum conuocare Episcopos satagens, vtique sincerum de perquirenda veritate studium & animi candorem præ se tulit. A B

S. AVGVSTINI OBITVS TEMPVS.

Quod autem ad S. Augustini obitum spectat, vides in primis litteris Theodosij confirmari, eum ad hunc vsque annum vitam propagasse: siquidem hoc anno, mense Nouembris (vt vidimus) eius litteræ de Synodo datę reperiuntur, quæ S. Augustinum vocantes ad Synodum mortuum inuenerunt. His plane consentiens est, quod sub huius anni Consulibus S. Prosper Augustini obseruantissimus testatur ipsum hoc anno è vitâ migrasse, vbi ait in Chronico: Augustinus Episcopus per omnia excellentissimus moritur quinto Kalendas Septembris, libris Iuliani inter impetum obsidentium Vuandalorum in ipso dierum suorum fine respondens, & gloriosè in confessione Christianæ gratiæ perseuerâs.] hæc Prosper. Quibus omnibus erroris redarguitur Marcellinus, qui anno superiori sub Consulatu Felicis & Tauri recenset in Chronico obitum Augustini. Hæc de tempore satis.

*Possid. in Vita S. August. c. 29.

Tertius* iam tunc agebatur mensis Hipponensis à Vuandalis obsidionis: Bonifacius enim Comes à Vuandalis victus, in eamdem Hipponem ciuitatem munitam se recipiens, ad eius obsidionem Vuandalos prouocarat. quatuordecim autem menses eamdem perduraſſe obsidionem, testatur Possidius: cuius primo tempore mori contigit Augustinum, cùm eo statu res Africanæ essent, vt exceptis tribus ciuitatibus, Carthagine, Cirta, & Hippone, reliquæ omnes à Vuandalis captæ essent; quanta verò hominum strage, & ecclesiarum clade, & diuini numinis contumelia, audiamus hæc à Possidio*, qui interfuit, referente: ipse enim Calamæ Episcopus se ad Augustinum tunc recepit Hipponem: rem igitur omni luctu prosequendam sic aggreditur, haud puto absque lacrymis, enarrare, cùm de obitu sancti Augustini orationem instituit: Breui (inquit) consequenti tempore, diuina voluntate & potestate prouenit, vt manus ingens telis armata & bellis exercitata immanium hostium Vuandalorum & Alanorum commixta, secum habens Gothorum gentem, aliarumque diuersarum gentium personas, ex Hispaniæ partibus transmarinis nauibus Africæ influxisset & irruisset: vniuersaque per loca Mauritaniarum etiam ad alias nostras transiens prouincias & regiones, omni sæuiens crudelitate & atrocitate, cuncta quæ potuit, expoliatione, cædibus, aliisque innumerabilibus & infandis malis depopulata est, nulli sexui, nulli parcens ætati, nec ipsis Dei sacerdotibus & ministris, nec ipsis ecclesiarum ornamentis, seu instrumentis, vel ædificiis. C

CLADES AFRICANA. D

Et hanc ferociſſimam hostium grassationem & vastationem ille homo Dei & factam fuisse & fieri, non vt ceteri homines, sentiebat & cogitabat: sed altiùs & profundiùs eam considerans, & in his animarum præcipuè vel pericula vel mortes præuidens, solito amplius (quoniam sicut scriptum est*: Qui apponit scientiam, apponit dolorem: & cor intelligens, quasi tinea ossibus) fuerunt ei lacrymæ* panes die ac nocte, amariſſimamque & lugubrem præ ceteris suæ senectutis iam pene ducebat & tolerabat vitam. Videbat enim ille homo Dei ciuitates excidio perditas pariter cum ædificiis, villarumque habitatores alios hostili nece extinctos, alios effugatos atque dispersos, ecclesias sacerdotibus ac ministris destitutas, virgineſque sacras & quosque continentes vbique dissipatos, & in his alios defeciſſe tormentis, alios gladio interemptos esse, alios in captiuitate, perdita animi & corporis integritate ac fidei, malo more & duro hostibus deseruire. Cernebat enim hymnos & laudes de ecclesiis deperiisse, & ædificia ecclesiarum quamplurimis in locis ignibus concremata esse: solemnia quoque, quæ Deo debentur, de propriis locis defeciſſe: sacrificia ac sacramenta diuina vel non quæri, vel quærenti qui tradat, non facile reperiri: in ipsas montium siluas & cauernas petrarum & spelunccas confugientes, vel ad quascumque munitiones, alios fuisse expugnatos & interfectos, alios necessariis sustentaculis euolutos* atque priuatos, E

* Eccl. 2.
* Psal. 41.

AVGVSTINVS OB CLADEM VVANDALICAM ILLVC VERSATVR.

*eruacuatos

Universidad de Deusto Biblioteca

A priuatos, vt fame contabescerent: ipsosque ecclesiarum præpositos & clericos, qui fortè Dei beneficio vel in eos non incurrerant, vel incurrentes euaserant, rebus omnibus expoliatos atque nudatos, egentissimos mendicare, nec eis omnibus ad omnia, quibus fulciendi essent, subuenire posse. Vix tres superstites videbat ex innumerabilibus ecclesiis, hoc est, Carthaginensem, Hipponensem, & Cirtensem, quæ Dei beneficio excisæ non sunt, & earum permanent ciuitates & diuino & humano fultæ præsidio: licet post eius obitum vrbs Hipponensis incolis destituta, ab hostibus fuerit concremata. Et se inter hęc mala cuiusdam sapientis sententia consolabatur, dicens: Non erit magnum quòd cadunt ligna & lapides, & moriuntur mortales. Hæc omnia ille, vt erat sapiens, quotidie vbertim flebat. Accreuitque mæroribus & lamentationibus eius, vt etiam adhuc in suo statu consistentem ad eamdem Hipponensium regionum ciuitatem ab iisdem hostibus veniretur obsidendam: quoniam
B in eius tunc defensione fuerat constitutus Comes quidam Bonifacius cum Gothorum quondam fœderatus exercitu. quam vrbem ferme quatuordecim mensibus conclusam obsederunt: nam & littus illi marinum intercluſione abstulerunt. quo etiam nos ipsi de vicino cum aliis nostris coepiscopis confugeramus, in eademque omni obsidionis tempore fuimus.

Vbi nobiscum super his infortuniis sæpissimè colloquebamur, & Dei tremenda iudicia præ oculis nostris posita considerabamus, dicentes: Iustus [a] es Domine, & rectum iudicium tuum. Pariterque dolentes & gementes & flentes orabamus miserationũ Patrem & Deum omnis consolationis, vt de eadem nos tribulatione subleuare dignaretur. Et forte prouenit, vt vnà cum eo ad mensam constitutis & inde confabulantibus cœperit coram nobis dicere: Nouerit is me hoc tempore nostræ calamitatis id Deum rogare, vt aut hanc ciuitatem ab
C hostibus circumdatam liberare dignetur, aut si aliud ei videtur, suos seruos ad perferendam suam voluntatem fortes faciat, aut certe vt me de hoc sæculo accipiat. Quæ ille dicens, nos quoque instruens, deinceps cum eodem & nos cum nostris omnibus, & ipsi qui in eadem fuerant ciuitate, à summo Deo similiter petebamus.] & inferiùs de eodem Augustino: Verbum Dei vsque ad ipsam extremam ægritudinem impræterm isse, alacriter, & fortiter, sana mente, sanoque consilio in ecclesia prædicauit.] hæc Possidius. Erant conciones illæ perbreues, dolore plenę & lacrymis; quarum vna tantùm nobis reliqua est, quam hic describendam putauimus: nam cùm lugubrem faciem Africanæ prouinciæ nobis reddat; ob id ad certiorem rerum gestarum cognitionem, Annalibus intexendam esse, ratio instituti à nobis exigit. hæc autem concio eo tibi gratior esse debet, quòd veram scias, qui consueuisti apud Gentiles historicos cõfictas prolixasque auctoris arbitrio compositas legere orationes: sed &
D ex eo eam iucundiorem ac cariorem accipies, quòd nouissimus omnium qui extent, hunc scias fuisse S. Augustini sermonem: auidius enim accipi solent nouissima parentis eloquia. sic verò se habet [b]:

Quotiens, fratres carissimi, aliquæ aduersitates veniunt; quotiens aut hostilitas, aut siccitas, aut mortalitas iusto Dei iudicio nobis fuerit irrogata: non eius iniustitiæ, sed nostris hoc peccatis imputare debemus: quia sicut dicit Apostolus [c]: non iniquus est Deus, qui infert iram: multorum enim malis moribus atque clamoribus exagitatus est mundus. Et vt ex hoc omnes intelligere possint, apertiùs charitati vestræ insinuo. Sic sunt boni & mali, quomodo si duo vasa sint plena, & vnum habeat putredinem, & aliud aromata pretiosa, cùm vno ventilabro ventilata: illud vas vbi fuerint aromata, odorem desiderabilem, aliud autem fœtorem intolerabilem reddit. Ita simul boni & mali indiscretè quidem turbati, sed alto
E Dei iudicio separati. Quoties aliqua tribulatio in mundum venerit: qui boni sunt, velut sancta vasa, gratias agunt Deo, qui eos castigare dignatur: illi verò qui sunt superbi, luxuriosi, cupidi, blasphemant & murmurant contra Deum, dicentes: O Deus, quid tanti mali fecimus, vt talia patiamur? Vnde fit, vt infelices isti amore huius vitæ obligati, nec istam tenere possint, & illam sempiternam, de qua fugiet dolor & gemitus, amittant: & quod peius est, nec ista mala præsentia possunt euadere, & ad illa quæ æterna mala sunt, eorum crimina eos faciunt peruenire.

Non insultans, sed gemens & dolens hæc dico. Ecce sicut in eo qui superbo ac rebelli spiritu emendare se noluerit, impletur quod scriptum est [d]: Qui in sordibus est, sordescat adhuc: iustus autem iustiora faciet, & sanctus sanctiora. Non enim spes bonorum in isto est mundo posita: Spes enim quæ videtur (ait Apostolus [e]) non est spes: quoniam & ipsa spes mundana, quæ videtur, in amaritudine vera * est: amaram enim potionem mundus

[a] *Psal.* 118.

[b] *Aug. de tempore ser.* 111. SERMO S. AVGVSTINI TEMPORE VVANDALICAE OBSIDIONIS.

[c] *Rom.* 3.

[d] *Apoc.* 22.

[e] *Rom.* 2.

* aveſa

suis

suis dilectoribus propinat. O infelicitas generis humani! Amarus est mundus, & diligitur: A
putas, si dulcis esset, qualiter amaretur? Vos alloquitur veritas, dilectores mũdi: Vbi est quod
amastis? Vbi est quod pro magno tenebatis? Vbi est quod dimittere nolebatis? Vbi sunt tot
regiones? Vbi sunt tantæ splendidissimæ ciuitates? Lugendo potius ista dicta sunt, quàm
insultando. Magno affectu ista deputarentur, si tantummodo audirentur.

MORTALITAS CVM OBSIDIONE PREMIT HIPPONENSES.

At cùm oculos nostros dira calamitas & obsidionis percussérit, & nunc tempore morta-
litatis affligat: mortuorum hominum sepeliendis corporibus vix illi qui remanere videban-
tur, occurrerent. Considerantes etiam illa mala, quæ iusto Dei iudicio illata sunt: quando
totæ prouinciæ in captiuitatem ductæ sunt? Sustinuimus matresfamilias abductas, prægnan-
tes abscissas; & nutrices, euulsis è manibus paruulis, atque in vias proiectis, nec viuos ipsos
filios retinere, nec mortuos permiserunt sepelire. Cruciatus magnus & dolor, timor & hor-
ror, tortores cordis pariter insistebant, maximè cùm à talibus feminis hoc impia barbarica B
exigebat potentia, vt quæ se sciebat multorum mancipiorum fuisse dominam, barbarorum
se subitò sine vllo pretio lugeret ancillam. Sic impletum est in nobis, quod dictum est per
*Psal. 43. Prophetam Dauid *: Vendidisti populum tuum sine pretio, & non fuit multitudo in com-
mutationibus eorum. Dura à delicatis & nobilibus mulieribus seruitia sine vlla miseratione
humanitatis à barbaris exacta sunt: strepitus clamoris huius in auribus nostris vrget, dum
talia audimus atque videmus: Numquid ferreæ sunt carnes hominum, etiam si ferreus ser-
uus in aliquibus inueniatur?

Quis ista audiens, videnſque non doleat? Vnde cum Propheta dicere possumus: Quis
b Hierem. 9. dabit [b] capiti meo aquam, aut oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte
interfectos filiæ populi mei? non solùm mortem corporum, verùm etiam animarum. Chri-
stianis loquimur. Multos cognouimus in ista visitatione sine sacramento baptismi ex hac C
vita fuisse ereptos, atque inter vasa iræ relictos. Quis luctus idoneor, quis planctus celsior
inueniri potest, quando sic exarsit ira omnipotẽtis, vt repelleret etiam tabernaculum suum,
c Rom. 8. in quo habitauit in hominibus? Et ille etiam qui vnico [c] Filio suo non pepercit, sed pro nobis
omnibus tradidit illum; nec pretium tanti sanguinis attenderit, nulli ecclesiæ, nulli clero,
nulli sacratæ virgini, nulli parcere ciuitati.

Nos verò, fratres carissimi, quibus Dominus non pro nostris meritis parcere, sed ad-
huc ad pœnitentiam reseruare dignatur, non sine grandi timore debemus considera-
re, quòd hæc omnibus nobis præbeantur exempla. Et ideo illorum mors proficiat ad
nostram salutem: eorum tribulatio nostra sit correctio: de aliorum plagis faciamus me-
dicamenta vulneribus nostris: & semper timeamus quod Dominus in Euangelio di-
d Luc. 13. xit [d]: Putatis quòd hi Galilæi præ omnibus peccatores fuerint, quoniam talia passi sunt? D
non, dico vobis: sed nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. Et ideò qui
solebat esse luxuriosus, sit castus; qui superbus, sit humilis; qui erat inuidus, sit beni-
gnus; qui per fraudem vel calumniam solebat res alienas rapere, incipiat de suis largiores
eleemosynas dare. Nimis delicatum est, quod à nobis requirit Dominus noster, fratres
carissimi. Non dixit nobis: ieiunate plusquam potestis, & plusquam vires vestræ fue-
rint, vigilate. Non nobis dixit: A vino vel à carnibus abstinete. Non à nobis requiruntur
* ista [*]; sed hoc dignatur iniungere, quod omnes homines possunt cum ipsius gratia sine
grandi labore complere. Sed quod pessimum, multi sunt, qui durissimum & amarissi-
mum auaritiæ iugum cum multis laboribus volunt ferre, & dulce iugum Christi & onus
eius leue dissimulant humeris suis imponere: malunt cum multis peccatis sub sarcina
graui succumbere, quàm iugum Christi, quod potest eos in cælum eleuare, suscipere. E
Vos verò, fratres, vobiscum sapienter & fideliter cogitantes, dirumpatis à ceruicibus
vestris durum & asperum auaritiæ iugum, & iugum Christi suauissimum vestris hume-
e Philip. 5. ris imponite, secundùm Apostolum [e], conuersationem vestram leuantes in cælum: vt cùm
Christus apparuerit vita vestra, & vos cum ipso appareatis in gloria, quod ipse præstabit.]
hucusque sermo. Et quidem puto in auaros ista dixisse, quòd quamplurimi spoliati om-
nibus bonis confluxissent Hipponem locum munitum, nec facultates Ecclesiæ ad omnes
alendos sufficerent.

TEMPVS AEGROTATIONIS AVGVSTINI.

Cùm verò iam tribus mensibus eius ciuitatis perdurasset obsidio, qui hactenus verbi prædi-
catione, pauperum cura, precibus ac vigiliis apud Deum pro populo iugiter laborasset,
ægritudine affectus, cogitur lecto decumbere: quantum autem temporis spatium interces-
serit ab hoc sermone vsque ad obitum, numera: dictus hic enim reperitur feria quinta post
Domi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Dominicam Passionis (vt inscriptio præsefert) ipse verò defunctus inuenitur quinto Kal. Septembris. Sed quid de ægritudinis eius tempore Possidius litteris commendarit, audiamus. [Et ecce (inquit) tertio illius obsidionis mense decubuit lecto febribus defatigatus, & illa vltima exercebatur ægritudine.] vltimam planè Possidius dicit, quòd frequenter Augustinus ægrotare consueuisset, vt ex ipsius epistolis intelligi potest: nam ad suos scribens, tradit[a] quòd ob minùs idoneam valetudinem ab Episcopis excusaretur, quo minus, vt alijs, ipsi legationes transmarinæ ex Synodis iniungerentur. Sed & in litteris ad Victorinum[b], atque alijs ad Profuturum[c], itemque ad Dioscorum[d] scribens, de suis corporis infirmitatibus meminit, necnon ad Darium epistola[e], & ea quam dedit ad Nobilium[f]. Quid autem acciderit, dum vltima hac ægritudine Augustinus afflictaretur, idem ita narrat Possidius[g]:

[a] Aug. epist. 138.
[b] Aug. epist. 217.
[c] Aug epist. 149.
[d] Aug epist. 36. in fin.
[e] Aug. epist. 62.
[f] Aug epist. 111.
[g] Possid in Vit. Aug. c. 29. 30

AVGVSTINVS AEGROTVM ANAT

B Itemq; ad ægrotantem & lecto vacantem, quemdam cum suo ægroto venisse, & rogauisse, vt eidem manum imponeret, quo sanus esse posset: eumq; respondisse, si aliquid in his posset, sibi hoc vtique primitus præstitisset: & illum dixisse, visitatum se fuisse, sibique per somnium dictum esse: Vade ad Augustinum Episcopum, vt ei manum imponat, & saluus erit. Quod dum comperisset, facere non distulit; & illum continuò sanum ab eo discedere fecit.] hæc de miraculo Possidius: quod quidem extremo vitæ articulo Deus per eum operari voluit, vt quodam veluti signo tum res ab eo sanctè pieque gestas, tum pia doctaque eius scripta consignata relinqueret. Quomodo verò ad felicem ad Deum transitum se parauit, Possidius ita declarat:

Dicere autem nobis inter familiaria colloquia consueuerat, post perceptum baptismum etiam laudatos Christianos & sacerdotes absque digna & competenti pœnitentia exire de

AVGVSTINI PRAEPARATIO AD OBITVM.

C corpore non debere. Quod etiam ipse fecit vltima qua defunctus est ægritudine. Nam sibi iusserat psalmos Dauidicos, qui sunt pauciſſimi, de pœnitentia scribi; ipsosq; quaterniones iacens in lecto contra parietem positos diebus suæ infirmitatis intuebatur & legebat, & iugiter ac vbertim flebat. Et ne intentio eius à quoquam impediretur, ante dies ferme decem quàm exiret de corpore, à nobis postulauit præsentibus, ne quis ad eum ingrederetur, nisi iis tantùm horis, quibus medici ad inspiciendum intrarent, vel cùm eius inferretur refectio. Et ita obseruatum factumque est. Et omni illo tempore orationi vacabat.] ac paulo pòst: Membris omnibus sui corporis incolumis, integro aspectu atque auditu, & (vt scriptum est) nobis astantibus & videntibus, ac cum eo pariter orantibus, obdormiuit in pace cum patribus suis, enutritus in bona senectute. Et nobis coram positis, pro eius commendanda corporis depositione sacrificiũ Deo oblatum est, & sepultus est.] hæc de obitu, & funere vnà

D cum Missa, ex more, exhibito Possidius: qui superiùs eũ vixisse tradit annos septuagintafex: in Episcopali verò functione annos triginta sex habuisse, ex iis quæ à nobis de sedis eius exordio dicta sunt, satis certò colligi potest. Dies verò obitus in tabulis Ecclesiasticis scriptus fuit anniuersaria memoria repetendus, celebriq; cultu in Ecclesia transigendus quinto Kalendas Septembris.

De eius obitu etiam Victor Vticensis his verbis meminit, cùm agit de clade Vuandalica: Ea (inquit[h]) tempestate Hippon regiorum obsessa est ciuitas, quam omni laude dignus beatus Augustinus multorum librorum confector Pontifex gubernabat. Tunc illud eloquentiæ, quod per omnes campos Ecclesiæ vbertim decurrebat, ipso metu siccatum est flumen, atque dulcedo suauitatis dulciùs propinata in amaritudinem absynthij versa est, &c.] De his autem quos reliquit libros suis commendatos ista Possidius[i]: Testamentum autem nullum

[h] Vict. de pers. Vuand. lib. 1.
[i] Possid in Vit. Aug. c. 31.

DE LIBRIS S. AVGVSTINI.

E fecit; quia vnde faceret, pauper Christi non habuit. Ecclesiæ bibliothecam & omnes codices diligenter posteris custodiendos semper iubebat. Si quid verò Ecclesia vel in sumptibus vel in ornamentis habuit, fideli presbytero, qui sub eodem domus Ecclesiæ curam gerebat, dimisit. Nec suos consanguineos, vel in proposito vel extra constitutos, in sua vita & morte more vulgi tractauit: quibus, dum adhuc superesset, id, si opus fuit, quod & ceteris, erogauit; non vt diuitias haberent, sed vt aut non aut minus egerent.] hæc & alia Possidius, qui (vt ipse testatur) quadraginta ferme annis cum eo vixit summa concordia, & scriptorum ipsius confecit Indiculum, de quo ipse his verbis[k]:

[k] Possid. c. 18.

Tanta autem ab eodem dictata & edita sunt, tantaque in Ecclesia disputata, excepta, atque emendata, vel aduersus diuersos hæreticos conscripta, vel ex canonicis libris exposita ad ædificationem sanctorum Ecclesiæ filiorum, vt ea omnia vix quisque studiosorum

DE POSSIDII INDICVLO.

nosse & perlegere sufficiat. Verumtamen ne veritatis auidissimos in aliquo fraudare videamur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

mur, ſtatui, Deo præſtante, in huius opuſculi fine etiam eorumdem librorum, tractatuum, A
& epiſtolarum Indiculum adiungere: quo lecto, qui magis Dei veritatem quàm tempora-
les amant diuitias, ſibi quiſque quod voluerit, ad legendum & cognoſcendum eligat: & id
ad ſcribendum vel de bibliotheca Hipponenſis Eccleſiæ petat, vbi emendatiora exem-
plaria fortè potuerit inuenire; vel vnde voluerit, inquirat, & inuenta deſcribat & habeat,
& petenti ad ſcribendum ſine inuidia & ipſe tribuat.] hæc Poſſidius. At planè miraculo
factum eſſe videtur, vt concremata anno ſequenti Hipponenſi ciuitate à furentibus VVan-
dalis, iiſdemque Arianis, ipſa Hipponenſis bibliotheca illæſa permanſerit, angelica qui-
dem, ſi non humana vallata cuſtodia. Qui enim conſideret ferociſſimos barbaros longa
præpeditos obſidione redditos ſæuiores: reputetque ſecum, eoſdem pariter perfidos fuiſſe
Arianos, ſciſſeque etiam ex recentioribus aduerſus Arianos ipſos diſputationibus, nempe
contra Maximum atque Paſcentium Comitem publicè habitis, Auguſtinum acerrimum B
ſibi hoſtem: quis, inquam, iſta conſiderans, non miraculo ducat, vt VVandali peperce-
rint Auguſtini ſcriptis? certè non ipſorum id quiſquam dixerit adſcribendum eſſe cle-
mentiæ, ſed Dei magnæ potentiæ, qua cohibuit graſſantes inſtar fulminis barbaros, &
ſua coërcuit diſciplina, nec ſiuit quicquam inconceſſum inuadere, vel tentare vetitum.
Iob 38. hæc quidem præſtare, diuinæ tantùm eſſe potuit facultatis, ſecundùm illud Iob diui-
num elogium: Numquid mittes fulgura & ibunt, & reuertentia dicent tibi: Adſumus?]
quòd ſcilicet furentes hominum motus diuinæ tantùm ſubiecti ſint voluntati eoſdem ad li-
bitum moderanti.

AVGVSTINI SCRIPTA AB ADVERSARIIS IMPVGNATA.

Sed qui non valuit per barbaros perdere penitus ſanctiſſimi viri ſcripta, per hæreticos
& calumnioſos homines ea diabolus ſummis viribus labefactare conatus eſt: nec quidem
admouit ad ea demolienda arietem vnum, ſed plures, nec vnum vel alterum aduerſarium, C
ſed ipſos plures ac plurimis armis diuerſis in locis armauit. Primùm enim Galliarum quidá
preſbyteri, quòd iam certamen, ipſo Auguſtino viuente, aggreſſi fuerant, eo mortuo, acriùs
inſtaurarunt, quindecim ſcribentes obiectiones aduerſus eos quos in Pelagianos ipſe ſan-
ctus Auguſtinus ſcripſerat commentarios. Rurſus verò Vincentius quidam rem priuatim
agens, ſexdecim in eoſdem propoſuit obiectiones. Inſuper & Camillus & Theodorus
Preſbyteri Genuenſes decem dubia obiecere. Adhuc etiam & Caſſianus preſbyter Maſſi-
lienſis, de quo ſuperiùs dictum eſt, aduerſus eiuſdem Auguſtini doctrinam egit, aduerſusque

PROSPER ET HILARIVS PVGNANT PRO AVGVSTINO.

eam aliqua intulit. Porrò contra hos omnes ſteterunt Hilarius Arelatenſis & Proſper Aqui-
tanus. quid Hilarius in aduerſarios ſcripſerit, non apparet: Proſperi autem adhuc ſuper-
ſunt arma, quibus pro Auguſtino in hoſtes indefeſſo ſtudio dimicauit: Aduerſus ſiqui-
dem Gallos liber extat Reſponſionum, volumen etiam contra Vincentianos, tertius in- D
ſuper liber contra Genuenſes illos preſbyteros, ac item quartus contra Collatorem,
nempe ipſum Ioannem Caſſianum inſcriptus, quem (vt ex ipſo apparet) ſub Sixto
Romano Pontifice edidit. Ceterùm iidem Hilarius atque Proſper ſequenti anno Ro-
mam ſe contulerunt, atque apud Cæleſtinum conqueſti ſunt, quòd quæ à ſancto Auguſti-
no ſcripta eſſent, eadem à Romanis Pontificibus Innocentio, Zoſimo, atque Bonifacio
confirmata, & Conciliis ſtabilita, à quibuſdam Gallicanis presbyteris iterum reuocaren-
tur in controuerſiam. Quid autem his auditis præſtiterit Cæleſtinus, dicemus ſuo loco
anno ſequenti.

IO. CASSIANVS HORTATV LEONIS SCRIBIT CONTRA NESTORIVM.

Hoc ipſo autem anno Ioannes Caſſianus monitu Leonis Romanæ Eccleſiæ archidiaconi
aduerſus Neſtorium de Incarnatione Verbi ſeptẽ libros luculentiſſimos edidit. Cùm enim
ipſos ab eo ſcriptos conſtet, dum adhuc Neſtorius ſederet Conſtantinopoli, quem ſequenti E
anno in Concilio Epheſino liquet fuiſſe è ſede depoſitum, & Maximum in eius locum
ſubrogatum; cumque nulla inſuper in eis de Epheſino Concilio mentio habeatur, cuius ne-
ceſſario meminiſſe oportuit: planè ante Epheſinum Concilium, damnationemq; Neſtorij,
eos ab ipſo fuiſſe elucubratos, dicere neceſſe eſt, & hoc ipſo quidem anno, quo (vt vidimus)
hæreſis Neſtorij planè innotuit Occidentali Eccleſiæ, antè autem ſuſurri tantùm quidam
de ea pertigerant oras Occidentales. Sed cur (dixerit aliquis) per Caſſianum Leo archi-
diaconus iſta præſtari voluit, cùm ipſe Leo eruditiſſimus eſſet, & quàm feliciſſimè id exhi-
bere valuiſſet; cùm præſertim Caſſianus de libero arbitrio haud rectè ſentire, ſed cum Pela-
gianis aliquid habere commune, editis Collationum libris innotuiſſet? poſt ſcriptas enim
Collationes ipſum hortatu Leonis elucubraſſe commentarium illum contra Neſtorium,
ipſe in operis præfatione teſtatur.

Ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Ad hæc quidem illud in primis dicendum est, Cassianum & alios qui hoc tempore in nonnullis S. Augustini scripta carpebant, haud se Pelagij errores fouere professos esse: sed (vt sæpius Prosper ait, & indicant litteræ Cælestini Romani Pontificis ad Gallos, de quibus agemus anno sequenti) vt Catholici versabantur inter Catholicos, & Pelagianos se damnare errores, & in eos declamare præseferebant; quod & videmus ab eodem Cassiano factum in his ipsis libris, quos de Incarnatione Verbi aduersus Nestorium scripsit, dum frequenter exclamat Nestorium ipsum à Pelagianis esse mutuatum errorem. Leonis igitur hac ex parte illud videtur fuisse consilium, vt ne opinarentur Orientales hæresim Nestorianam ex Pelagiana prognatam defensores habere in Occidente, qui Pelagiani erroris quoquo modo suspecti redditi essent, per vnum ex illis voluerit validissime Nestorium oppugnari. Rursum verò, ne qui in Occidente articulum illum de libero arbitrio Pelagiani erroris scriptis editis
B hactenus defendissent, affinitate dogmatis consurrecturi essent pro defensione Nestorij; Cassianum in primis, qui omnes antecellebat, Leo diaconus prudenter quidem scriptione sua eum teneri voluit obligatum, & cum eo omnes qui inter Catholicos Pelagiani erroris viderentur esse fautores. Præstitit id libentissime Cassianus, omnique studio in opus incubuit, quo se acerrimum hostem cùm Pelagiani tum Nestoriani præsefertet erroris, quem iam Pelagianorum omnium famosissimus Leporius, de quo superius dictum est, publicis litteris adeò fuerat detestatus.

CVR LEO PER CASSIANVM VOLVERIT IMPVGNARI NESTORIVM.

Insuper autem potuit & illud etiam fuisse hac de re Leonis consilium, vt per Ioannem Cassianum Constantinopolitanæ olim Ecclesiæ diaconum, Constantinopolitana admoneretur Ecclesia vitare Nestorium: vt enim id etiam opinari possimus, apostrophe illa auctoris ad finem operis collocata facilè persuadet, cùm demum post alia eiusmodi Ne-
C storium exagitat inuectiua[a]: Tu ô impiissime atque impudentissime, præclaræ vrbis contaminator, Catholicę & sanctæ plebis grauis & exitiosa contagio, stare in Ecclesia Dei & loqui audes; & blasphemis ac furiosis vocibus tuis sacerdotes semper illæsæ fidei & Catholicæ confessionis infamas, magistrorum priorum vitio plebem Constantinopolitanæ vrbis errare? Tu ergo emendator priorum Antistitum, tu Gregorio excellentior, tu Nectario probatior, tu Ioanne præstantior, omnibusque Orientalium vrbium sacerdotibus? qui etsi non eiusdem nominis, cuius hi quos nominaui, eius tamen fidei fuerunt. quod quidem, quod ad hanc causam pertinet, sufficit: quia cùm de fide agatur, omnes in eo idem sunt quod optimi, in quo consortes sunt optimorum. Vnde & ego quoque ipse humilis & obscurus nomine, sicut merito, licet mihi inter eximios Constantinopolitanæ vrbis Antistites locum magistri vsurpare non possim, studium tamen discipuli affectumque præsumo. Adoptatus enim à
D beatissimæ memoriæ Ioanne Episcopo in ministerium sacrum, atque oblatus Deo; etsi corpore absum, affectu illic sum; & illi dilectissimo mihi ac venerandissimo Dei populo etsi nunc præsentia non admisceor, tamen mente coniungor. Et hunc est, quòd condolens ei atque compatiens, in vocem nunc tristitiæ ac doloris erupi: & quod vnum potui, flebilem querimoniam, quasi pro membrorum atque artuum meorum infirmitate, clamaui. Etenim si iuxta Apostolum[b], dolente quidem minore corporis parte, condolet maior atque compatitur; quanto magis dolente maiore, minor compati oportet? Inhumanissimum quippe est, vt in vno atque eodem corpore maiorum infirmitatem minora non sentiant, cum minorum maiora patiantur.

[a] Cassian. de Incarn. Verbi lib. 7. CASSIANI INVECTIVA IN NESTORIVM.

[b] 1. Cor. 12.

Vnde obsecro ac deprecor omnes vos, qui intra Constantinopolitanæ vrbis ambitum
E siti, & per affectum patriæ ciues mei, & per vnitatem fidei fratres mei estis, vt separetis vos ab illo (vt scriptum est[e]) lupo rapaci, qui deuorat Dei populum, vt[d] cibum panis. Ne[c] tetigeritis, neque gustaueritis quicquam illius; quia sunt omnia ad interitum. Exite de medio eius, ac separamini[f], & immundum ne tetigeritis. Mementote magistrorum veterum, sacerdotumque vestrorum, Gregorij nobilis per Orbem, Nectarij sanctimonia insignis, Ioannis fide ac puritate mirabilis, Ioannis inquam, Ioannis illius, qui vere ad similitudinem Ioannis Euangelistæ & discipulus Iesu & Apostolus, quasi super pectus Domini semper affectumque discubuit. Illius inquam mementote, illum sequimini: illius puritatem, illius fidem, illius doctrinam ac sanctimoniam cogitate: illius mementote semper doctoris vestri ac nutritoris, in cuius quasi gremio quodammodo amplexuque creuistis, qui communis mihi ac vobis magister fuit, cuius discipuli atque institutio sumus. Illius scripta legite, illius informationem tenete, illius fidem ac meritum amplexamini. Quod etsi assequi grande est ac difficile, sequimini tamen pulchrum & sublime: quoniam in summa rerum non adeptio

CASSIANI APOSTROPHE AD CONSTANTINOPOLITANOS.

[c] Matth. 20
[d] Psal. 13.
[e] Coloss. 2.
[f] 2. Cor. 8.

tantum, sed etiam imitatio ipsa laudanda est: quia numquam ferè aliquis eius rei portione A
ad plenum caret, ad quam scandere ac peruenire contẽderit. Ille ergo vobis in sensu semper
& quasi conspectu sit, ille in animo & cogitatione versetur: ille denique ipse vobis etiam, quę
à me sunt scripta, commendet: quia hæc, propter quæ ego scripsi, ille me docuit; ac per hoc
non tam mea hæc, quàm illius esse credite: quia riuus ex fonte constat, & quicquid putatur
esse discipuli, totum ad honorem conuenit referre magistri.]

Cùm hæc scribat ad suos Constantinopolitanos Cassianus; illud obserua, quòd cùm
de laudatis Episcopis Constantinopolis agit, nullam penitus Attici habet mentionem, vt
Cyrillum, immo Cælestinum Papam & Sixtum fecisse apparet: vt planè intelligas eum
nondum stomachum exhausisse bile, quam olim ob Ioannem conceperat, & nuper auxerat
ob damnata ab eo omnia hæresis Pelagianæ capitula, quorum aliqua ipse cum aliis clande-
stinis Pelagianis aduersus Augustini scripta tuenda susceperat. Hæc igitur Cassianus scripsit, B
instante Leone Romanæ Ecclesiæ hoc tempore archidiacono, qui post Sixtum summus
creatus est Pontifex: ita se habet vetus & recepta Gennadij[a] lectio, vbi hæc de Cassiano:
Ad extremum rogatus à Leone vrbis Romanæ archidiacono, postea Episcopo, scripsit ad-
uersus Nestorium de Incarnatione Domini libros septem, & in his scribendi apud Massi-
liam & viuendi finem fecit, Theodosio & Valentiniano regnantibus.] Antè autem quàm
ad hæc scribẽda manum admoueret, iamdudum absoluerat libros Collationum, vt ipsemet
in præfatione testatur, cùm ita exorditur: Absolutis dudum Collationum spiritualium
libellis, &c.] ex quibus possumus intelligere, ipsum anno superiori, vel qui eum præcedit,
nisi fortè hoc ipso, easdem Collationes absoluisse; quæ quo anno à Prospero sunt impu-
gnatæ, suo loco dicemus.

[a] *Gennad. de Vir. illust. c. 61.*

C

IESV CHRISTI ANNVS 431. CÆLESTINI PAP. ANNVS 8. THEODOSII 24. VALENTINIANI 7. IMPP.

DE CONSVLATV ANTIOCHI.

SEquitur annus celebris memoria œcumenicæ Synodi Ephesinæ, consignatus Consulatu Anicij Bassi & Flauij Antiochi. Hic ille Antiochus patricius ex eunucho, qui postea delatus apud ipsum Theodosium Imperatorem, priuatus bonis & redactus in ordinem, inter clericos professus est, vt Suidas testatur. est Theodoreti ad eum epistola[b] factum illud adornantis, perinde ac ipse sponte sæculo nuncium remisisset, & non coactè vitam alienam à curia agere instituisset. Huius occasione editam sanctionem à Theodosio, idẽ Suidas addit, D
ne amplius eunuchi inter patricios militarent. Clara quoque Antiochi huius memoria est in Collectione Codicis Theodosiani, cùm de eo ista habeat Imp. Theodosius[c]: Longum est memorare quid in huius consummatione negotij contulerit vigiliis suis Antiochus, cuncta sublimis ex Præfecto & Consule.] His de Antiocho Consule dictis, iam res hoc anno sub eius Consulatu gestas recensemus.

[b] *Theod. epist. 91. ex cod. Vatic.*

[c] *L. 1. de Codic. Theod. auctor Nouel. tit. 1.*

Sed antequam de ipsa agamus Synodo Ephesina, ex more, ordine temporis, quæ ante ipsam hoc anno contigerunt, primùm in medium afferamus. Cùm expulsis clericis Catholicæ fidei, Nestorius sibi ecclesias omnes quæ erant Constantinopoli vendicasset, contigit vnam ipsarum cæde hominum turpissimè profanari. Quomodo autem id acciderit, Socrates recenset, hæc dicens[d]: His rebus confectis, scelus quoddam nefandum fortè fortuna in ecclesia editum est. Nam cuiusdam præpotentis viri serui, genere barbari, cùm immanem E
heri sui feritatem experti, eam ferre non possent, ad ecclesiam confugerunt, atque gladiis cincti ad altare prosiliunt. Rogati igitur vt abirent, nullo modo obsequi volebant, sed sacris ministeriis obeundis erant impedimento. Quinetiam dies complures strictos tenebant gladios, paratique erant ad quemcumque obtruncandum, qui illos adiret. Itaque vno clerico interfecto, altero vulnerato, ad extremum sibi ipsis necem conciuerunt. Vnde quidam eorum qui aderant, dixit, templi profanationem aliquid mali portendere; duosque poëtæ cuiusdam senarios in eamdem citauit sententiam:

IN FAVSTA CAEDES IN ECCLESIA CONSTANTINOPOLI PATRATA.

[d] *Socrat. li. 7. c. 33.*

Nam sæpe signa talia dari solent,
Cum sacra fœdum templa polluit scelus.

Atque eum qui ista dixerat, minimè fefellit opinio; quippe & diuisionem populi (vt videtur) & auctoris diuisionis abdicationem significauit.] hæc Socrates: quæ hoc ipso anno Marcellinus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Acellinus contigisse tradit, sub iisdem Consulibus rem gestam referens, licet paulo diuersè, his verbis: Barbari in Augusta vrbe nutriti ad ecclesiam nostram hostili ritu confluunt: ignem in ecclesiam ad comburendum altare dum infesti iaciunt, inuicem sese, resistente Deo, trucidant.] subdit, hoc eodem tempore ob tritici penuriam Theodosium Imperatorem à populo lapidibus impetitum.

Quod verò ad ecclesiæ nefandam profanationem spectat; eam ante Aprilis mensem accidisse, possumus ex eo coniicere, quòd idem Theodosius consulturus in posterum, hoc anno vigesimatertia mensis Martij ad Antiochum Præfectũ Prætorij eumdemque Consulem ordinarium sanctionẽ dedit de ecclesiastica immunitate solicitiùs conseruanda & latioribus terminis dilatanda; ne scilicet putarentur, qui ad eam confugiunt, minùs tuti esse, nisi altare tenuerint. sic enim ipsa se habet:

B Pateant summi Dei templa timentibus: nec sola altaria, & oratorium templi circumiectum, quod ecclesias quadripertito intrinsecus parietum septu concludit, ad tuitionem confugientium sancimus esse proposita: sed vsq; ad extremas fores ecclesiæ, quas oratũ gestiens populus primas ingreditur, confugientibus, aram salutis esse præcipimus: vt inter templi quod parietum descripsimus cinctu, & post loca publica & ianuas primas ecclesiæ, quicquid fuerit interiacens, siue in cellulis, siue in domibus, hortulis, balneis, areis, atque porticibus, confugas interioris templi vice tueatur. Nec in extrahendo eos conetur quisquam sacrilegas manus immittere: ne qui hoc ausus sit, cùm discrimen suum videat, ad expetendam opem ipse quoque confugiat. Hanc autem spatij latitudinem ideo indulgemus, ne in ipso Dei templo & sacrosanctis altaribus confugientium quemquam manè vel vespere cubare vel pernoctare liceat, ipsis hoc clericis religionis causa vetantibus, ipsis qui confugiunt pietatis ratione seruantibus.

THEODOSII SANCTIO DE IMMVNITATE ECCLESIARVM

C Arma quoque in quouis telo, ferro, vel specie, eos qui confugiunt, minimè intra ecclesias habere præcipimus, quæ non modò à summi Dei templis ac diuinis altaribus prohibeantur, sed etiam cellulis, domibus, hortulis, balneis*, areis, atque porticibus. Proinde hi qui sine armis ad sanctissimum Dei templum, aut ad sacrosanctum altare, siue vsquam gentium, siue in hac alma vrbe confugiunt, somnum intra templum, siue ipsum altare, vel omnino cibum capere absque aliqua eorum iniuria ab ipsis clericis arceantur, designantibus spatia quæ in ecclesiasticis septis eorum tuitioni sufficiant, adducentibus capitalem pœnam esse propositam, si qui eos conentur inuadere. Quibus si perfuga non annuit, neque consentit, præferenda humanitati religio est, & à diuinis ad loca quæ diximus, turbanda temeritas.

* baptisteriis

NE LICEAT ARMATVM INGREDI ECCLESIAM.

D Hos verò qui templa cum armis ingredi audent, ne hoc faciant, præmonemus. Dehinc si telis cincti, quouis ecclesiæ loco, vel ad templi septa, vel circa, vel extra sint: statim eos, vt arma reponant, auctoritate Episcopi à solis clericis conueniri præcipimus, data eis fiducia, quod religionis nomine meliùs quàm armorum præsidio muniantur. Sed si Ecclesiæ voce moniti, post tot tantorũque denunciationes noluerint arma relinquere, iam clementiæ nostræ apud Deum & Episcoporum causa purgata, armatis (si ita res exegerit) intromissis, trahendos se, abstrahendosque esse cognoscant, & omnibus casibus esse subdendos. Sed neque Episcopo incõsulto, nec sine nostra, siue Iudicum in hac alma vrbe vel vbicumque iussione, armatum quemquam ab ecclesiis abstrahi oportebit: ne, si multis passim hoc liceat, confusio generetur. Dat. decimo Kal. Aprilis, Constantinopoli, Antiocho V. C. & Basso Coss.] hactenus Theodosij Imp. sanctio: habent eam tum codex Theodosianus[a], tum etiam Iustinianeus[b],

E ceterum neutrobi ipsa integra reperitur.

[a] l. 4. de his qui ad eccl. confug. Cod. Theod.

[b] l. 3. Cod. Iustin. eod. tit.

Inter Acta autem Ephesini Concilij hæc ipsa constitutio, vt sancita est, nullum passa mutilationis dispendium, inuenitur[c]. vbi inter alia notatu digna, de seipso, cùm primùm omnium ei se Imperator reddere voluit obsequentem, hæc ait: Nos qui legitimi Imperij armis numquam non circumdamur, quosque sine armatis stipatoribus esse non conuenit, Dei templum ingressuri, foris arma relinquimus, & ipsum etiam diadema regiæ maiestatis insigne humiliter deponimus, & sacra altaria munerum tantùm offerendorum causa accedimus: quibus quoque oblatis, ad extimum communeque atrium mox nos recipimus, nec quicquam ex propinqua Diuinitate nobis arrogamus.] hæc de se Theodosius: qui sequenti anno nouis casibus hæc ex parte corrigere coactus est, dato item de limitibus ecclesiasticæ immunitatis rescripto ad Hierium[d]. Sed de his satis.

[c] Conc. Ephes. edit. Pelt. to. 5. c. 11.

MODESTIA THEODOSII IN SERVANDA LEGE A SE EDITA.

Acturis iam nobis de Ephesino Concilio, de legationibus primùm è remotioribus Orbis

[d] l. vlt. de his qui confug. ad eccl. Cod. Theod.

regionibus illuc missis dicendum erit. Constat autem, ex vniuerso planè orbe Christiano illuc legatos esse directos: siquidem hæc habentur in relatione Philippi Apostolicæ sedis legati[a]: Omnes namque Orientales, vel Occidentales, vel per se, vel certè per suos legatos sacerdotali huic consessui interfunt.] Sed quænam istæ fuerint legationes, dicendum nobis est: atque primùm de Occidentalibus illa præcipua fuit, quæ nomine omnium Occidentalium, transmarinis Africanis exceptis, decreta est à Cælestino Romano Pontifice, vt facilè colligi potest ex relatione eiusdem Concilij Ephesini ad Theodosium Imperatorem. Cælestinus enim non contentus, anno superiori (vt vidimus) collecta Romæ Synodo aduersus Nestorianam hæresim, Nestorium, quàm diu hæreticus esse perstisteret, condemnasse, atque Cyrillo Episcopo Alexandrino delegasse vices suas, litterasque ad ipsum, necnon ad Nestorium dedisse, & ad clerum Constantinopolitanum alias etiam addidisse: hoc insuper anno ad Ephesinum indictum Concilium ex Synodo Romæ habita legationem decernit, annuente ipso sacro Patrum consessu, cui idem præfuit Cælestinus. Id quidem Patres Ephesini Concilij in eadem ad Theodosium relatione significarunt his verbis[b]: Etsi ingens itineris intercapedo vniuersam illam sanctorum Episcoporum multitudinem ad nos peruenire prohibuerit; attamen illis in locis simul coacti, Cælestino sanctissimo piissimoque Romanæ vrbis Episcopo præsente & præsidente, nostram de fide sententiam summo consensu prædicarunt.] & infrà: Viri isti totius Occidentalis Ecclesiæ sententiam nostræ huic Synodo coram per litteras exposuerunt, &c.] Qui autem delecti ad obeundum legationis munus fuerunt à Cælestino Romano Pontifice, iidem (vt dictum est) pro reliquis orbis Occidentalis prouinciis functi sunt legatione.

[a] *Act. Ephes. Concil. edit. Pelt. tom. 2. cap. 16.*

LEGATI MISSI A CAELESTINO PRO OMNIBVS OCCIDENTALIBVS.

[b] *Act. Ephes. Cōc. edi. Pelt. tom. 2. c. 17.*

Porrò Romanam ipsam Synodum hoc anno habitam, productam fuisse vsque ad mensem Maij, euidens illa est demonstratio, quòd litteræ à Cælestino ad Ephesinum Concilium ex Synodo datæ reperiuntur octauo Idus Maij: de quibus quidem Cælestini litteris in primis obseruandum est, eas scriptas fuisse, ex more, Latino sermone, inde verò repertri in Græcum translatas, & è Græco rursum Latinitati restitutas, non sine tamen magno præiudicio germanæ sinceritatis, vt ex diuersitate earum satis intelligi potest. Porrò nemo non videt Latinis antiquioribus standum esse exemplaribus, quorum omnium vetustissimum nobis exhibet Crescioniana Collectio, vt nulla de impostura possit esse suspicio. Ex ea verò ad Synodum Ephesinam Cælestini epistola illud exploratum redditur, sic ab eo Romanaque Synodo missos esse tres legatos in Orientem; non vt, redditis irritis quæ anno superiori aduersus Nestorium ab eodem Pontifice decreta essent, causa eiusdem nouo subiaceret examini; sed potiùs vt sententiæ in Nestorium latæ iidem legati essent executores: vt planè appareat, nihil præterea ab ipso Pontifice tributum Synodo, nisi vt cognitis his quæ anno superiori ibidem Romæ in Nestorium decreta fuissent, eadem executioni mandari curarent; nec quicquam præter sententiam Cælestini sibi arrogasse œcumenicum tantum Concilium constat. Sed reddamus hic epistolam Cælestini ex Crescioniana Collectione depromptam[c]:

CAELESTIN. AD QVID LEGATOS AD SYNODVM MITTIT.

[c] *Cresc. manuscript.* EPISTOLA CAELESTINI AD SYNODVM EPHESINAM.

Spiritus sancti testatur præsentiam congregatio sacerdotum. Certum est enim quod legimus, quia nec potest Veritas nostra mentiri, cuius in Euangelio ista sententia est[d]: Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi & ego sum in medio eorum. Quod cùm ita sit, vt nec huic tam breui numero Spiritus sanctus deest; quanto magis eum nunc interesse, quando in vnum conuenit tanta turba sanctorum? Sanctum namque est pro debita veneratione Concilium*, in quo vtique nunc Apostolorum frequentissimæ illius, quam legimus, congregationis aspicienda reuerentia est. Numquam his defuit magister, quem acceperant prædicandum. Adfuit semper his Dominus & magister: sed nec docentes à suo doctore deserti sunt: docebat ille qui miserat, docebat ille qui dixerat quod docerent, docebat qui in Apostolis suis se confirmat audiri. Hæc ad omnes in commune Domini sacerdotes mandatæ prædicationis cura peruenit: hæreditario namque in hanc solicitudinem iure constringimur, quicumque per diuersa terrarum, eorum voce nomen Domini prædicamus, dum illis dicitur: Ite docete omnes gentes. Aduertere debet fraternitas vestra, quia accepimus generale mandatum: omnes etenim* nos agere voluit, qui illic sic in commune mandauit officium.

[d] *Matth. 18*

*collegium

*etiam

Necesse est, vt competenter nostros sequamur auctores, subeamus omnes eorum labores, quibus omnes succesimus in honorem: præstemus* eorum diligentiam prædicantes*, postquam monente Apostolo, nullam prædicationē iubemur adhicere. Non est enim minor

*præstemus
* conseruā do

tradentis

Universidad de Deusto
Biblioteca

A tradentis officio custodia traditorum. Illi iactauerunt fidei semina, nostra hæc solicitudo custodiat, vt incorruptum & multiplicem fructum nostri patrisfamilias aduentus inueniat, cui ioh vtique Apostolorum assignatur vbertas. Loquente namque Electionis vase[a], planta- [a] 1. Cor. 3.
re & rigare non sufficit, nisi Dominus dederit incrementum. Agendum igitur nunc est labore communi, vt credita & per Apostolicam successionem hucusque detenta seruemus. Illud enim à nobis petitur, vt secundùm Apostolum[b] ambulemus: nec enim nunc species, [b] 2. Cor. 5.
sed fides nostra vocatur ad causam: spiritualia arma sumenda sunt (quia bella sunt mentium & tela verborum) vt in nostri Regis fœdere perduremus.

Omnes nunc ibi positos beatus Paulus Apostolus monet, vbi Timotheo[c] remanere [c] 1. Timoth. 1
mandauit: ipse igitur locus, eadem causa, & iam modò ipsum requirit officium: Nos quoque nunc agamus & studeamus illud, quod agendum tunc ille suscepit: Ne quis aliter sentiat, & quæstiones præstantibus maxime fabulis ne quis intendat, vt ipse præcepit: simus
B vnanimes, vnum (quia sic expedit) sentientes: nihil per contentionem, nihil agere per inanem gloriam gestiamus, vt vna anima cum vno corde sit cunctis; quandoquidem fides, quæ est vna, pulsatur.

Doleat, immo lugeat hoc nobiscum omne commune collegium; quod vocatur in iudi- CAELESTINI EXHORTATIO TAN TO DIGNA PONTIFICI.
tium, qui iudicaturus est mundum; discutitur, qui discussurus est omnes; & calumniam patitur, qui redemit. Accingatur armis Dei vestra paternitas: scitis quæ galea caput nostrum muniat, quæ lorica pectus includat: non vos nunc demum Ecclesiastica rectores castra ceperunt. Nemo dubitet, fauente Domino, qui facit vtraque vnum, depositis armis, pacem futuram, quando se ipsa causa defendit. Respiciamus rursus etiam illa nostri verba Doctoris, quibus proprie ad Episcopos vtitur, ista prædicens[d]: Attendite (inquit) vobis & [d] Actor. 20.
C vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Domini, quam acquisiuit sanguine suo. Inde ad hæc vocatos hos legimus, qui istud audirent, quo nunc sanctitas vestra conuenit. Ephesiis ergo, quibus est fidei nota prædicatio, sit nunc erga hanc etiam nostra nota defensio: exhibeamus his nostræ mentis illa veneratione constantiam, qua sunt digna quæ magna sunt, quæ pio sensu tranquillitas diuturna seruauit. Annuncientur vobis quæ ab Apostolis intemerata regnarunt *: quia numquam contra Regem *signarunt
Regum verba tyrannicæ dominationis admissa sunt, nec opprimi per falsitatem potuit negotium veritatis.

Vos hortor, fratres carissimi, respiciatur illa sola dilectio, in qua vtique secundùm vocem Ioannis Apostoli (cuius reliquias præsentes veneramini) manere debemus: sit oratio communis ad Dominum; scimus quæ vis illius præsentiæ sit futura, supplicante concorditer
D tanta multitudine sacerdotum, quando locus ille moueri potuit, in quo vnanimiter legimus duodecim supplicasse. Quænam fuit Apostolorum petitio supplicantium? nempe vt acciperent, verbum Dei loqui cum fiducia, & per eius manus virtutes agere, quarum, prædicante Christo Domino, acceperant potestatem. Et vestro nunc sancto conuentui quid aliud postulandum, quàm vt cum fiducia loquamini verbum Dei, quàm & seruare quæ prædicare concessit, vt repleti Spiritu sancto (sicut scriptum est) licet ore diuerso, vnum tamen, quod Spiritus sanctus docuit, proferatis?

His omnibus breuiter animati (quia, sicut ait Apostolus, scientibus legem loquor, & loquor sapientiam inter perfectos) adestote Catholicæ fidei & Ecclesiarum quieti; adestote (quia sic dicendum est) & præteritis & præsentibus & futuris, rogantes atque seruantes quæ ad pacem sunt Hierusalem. Direximus pro nostra solicitudine sanctos fratres & con-
E sacerdotes nostros, vnanimes nobis & probatissimos viros Arcadium & Proiectum coepiscopos, & Philippum presbyterum nostrum; qui his quæ agentur, interfint; & quæ à nobis antea statuta sunt, exequentes: quibus præstandum per vestram sanctitatem non dubitamus assensum, quando id quod legitur, videatur pro vniuersalis Ecclesiæ securitate decretum. Data[e] octauo Idus Maij, Basso & Antiocho Consulibus.] hactenus epistola Cælestini [e] Hæc ex edit. Centiana.
ad Concilium Ephesinum per legatos missa.

His subiiciendas putamus duas eiusdem Cælestini epistolas eodem mense Maij datas, alteram ad Theodosium Imperatorem, ad Cyrillum Alexandrinum alteram: quæ quidem cùm nondum alicubi cusæ habeantur; vt vel nunc primùm prodantur in lucem, ratio postulat argumenti. Accepimus ambas vnà cum aliis eiusdem Cælestini infernis recitandis à viro egregio Antonio de Aquino, qui nobilis plantæ claræ familiæ, memoria S. Thomæ clarioris, nobile germen eosdem ex radice deducit & producit fructus probitatis atque doctrinæ.

doctrinæ. Vnde autem ipse acceperit, notũ faciet, cùm ad Decretales epistolas Romanorum Pontificum, in quibus colligendis mirum in modum laborauit, locupletissimum auctarium addet. Tu interim istis fruere, ac primùm epistola per eosdem Apostolicæ sedis legatos data, quæ sic se habet: A

Cælestinus Episcopus Theodosio Augusto.

COMMENDATVR PIETAS THEODOSII.

Sufficiat licet, quod solicitudo vestræ clementiæ circa fidei Catholicæ defensionem, cui pro Christi Dei nostri amore, qui vestri Imperij rector est, adesse modis omnibus festinatis, integram, immaculatamque eam, prauorum dogmatum damnato errore, seruatis; in hoc semper munimen vestri constituentes Imperij, scientes regnum vestrum sanctæ religionis obseruantia communitum firmiùs duraturum: sed huic cælesti curæ vel gloriæ vnusquisque nostrum pro sacerdotali officio operam nostram, in quantum valemus, impendimus; & huic Synodo, quam esse iussistis, nostram præsentiam in his, quos misimus, exhibemus; B pietatem vestram sub diuini obsecrantes obtestatione iudicij, ne quid turbidæ nouitati licere vestra mansuetudo permittat; neve facultas aliqua his, qui diuinæ maiestatis potentiam in humanæ disputationis rationem arctare contendunt, quo perturbetur pax Ecclesiastica, tribuatur.

QVAE PRAECIPVE REGES CVRARE DEBEANT.

Maior vobis fidei causa debet esse, quàm regni; ampliusque pro pace Ecclesiarum clementia vestra debet esse solicita, quàm pro omnium securitate terrarum. Subsequuntur enim omnia prospera, si primitùs quæ Deo sunt cariora seruentur. Abraham fide floruit, omnemque Orbem gloria suæ prosperitatis impleuit. Moyses populi liberator, zelum Domini contra eos, si quos à Dei cultu recessisse probarat, armauit. Dauid Regem sua præcepta seruantem, in regno, vt ille inimicos suos subderet, Dominus custodiuit. His, rogo, exemplorum vallati præsidio, fide, obseruatione, virtute, vniuersalis Ecclesiæ in Deum C nostrum piissimum cultum, ne sibi aliquid dissensio vendicet, custodite. Pro vestri enim Imperij salute geritur, quicquid pro quiete Ecclesiæ, vel sanctæ religionis reuerentia laboratur. Hæc glorioßissime & tranquillissime Imperator Auguste (quia in vestro corde esse nouimus, Deum illic inesse non dubium) Augustis etiam auribus per fratres & coepiscopos meos Arcadium & Proiectum, & compresbyterum meum Philippum, quos misimus, intimamus: hoc à pietate vestra suppliciter deposcentes, quòd vos habere credamus in votis, vt quod à Deo petitis, hoc in fide ipsius causa præstetis. Dat. Idibus Maiarum, Basso & Antiocho Conss.] hactenus Cælestini ad Theodosium Imp. epistola, planè aurea: qua quidem innotescit, tum bene disponi à Deo regnum, cùm Reges pro Ecclesia soliciti sunt; contra verò corruere, atque in alias gentes transferri regna, quoties Principes iura sibi vsurpant Ecclesiastica. quod quidem in ipsomet Theodosio perspicuè declaratum, quæ dicemus in D eius obitu, manifestum reddent: cùm alioqui ista ipsa in singulis fermè Christianis sit demonstrare Principibus; nam sicuti se ipsi gessere erga religionem, ita nacti sunt Deum protectorem ac propagatorem, vel è contrario destructorem Imperij. Vt planè videas ex ipsis rerum euentis, insanire penitus, qui moderationem regni humanæ tantùm prudentiæ lance suspendunt, & quidem mendaci statera, dum Ecclesiæ iuribus maioris esse ponderis ducunt iura regnandi. sed hæc obiter.

Iam verò ad posteriorem Cælestini epistolam ad Cyrillum Alexandrinum Episcopum veniamus, quam hoc item anno eodem mense Maij datam fuisse apparet, & quidem ea occasione, quòd ipse Cyrillus datis rursus litteris Cælestinum haud pridem consuluerat, quid agendum esset, si Nestorius resipiscceret, qui iam laqueo anathematis ex sententia lata aduersus eum ab ipso Romano Pontifice fuerat innodatus. Monuerat præterea Cælesti- E num Cyrillus de Syris Episcopis, qui suspecti admodum redditi esse ex eo videbantur, quòd Nestorij patrocinium suscepissent. His, inquam, Cælestinus acceptis; quid agendum sit in causa Nestorij, ponderato iudicio & temperato Christiana clementia agendum esse respondit, docens quàm consultè, quàm maturè, quàm religiosè, quamque paternè soleret Apostolica sedes agere cum delinquentibus, quibus omnes ad pœnitentiam vias sternere consueuerit. sed describamus hic ipsam epistolam haud sanè prolixam, hactenus numquam editam; quæ sic se habet:

*Prov. 25.

COMMENDATVR STVDIVM THEODOS. ERGA RELIGIONEM.

Cælestinus Episcopus Cyrillo Episcopo Alexandrino.

Intelligo sententiam sapientissimi Salomonis* impletam: non enim aliter quàm sitiens aquam frigidam, de terra longinqua iteratum nuncium per litteras tuæ dilectionis accepi, quæ nos inuicem nostri consilij participatione coniungunt. Indifficulter est Ecclesiarum &

Catho-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Catholicæ fidei speranda tranquillitas, quando pro hac elaborare Christianissimos Principes fas videmus. Non est inefficax in diuinis maxime causis cura regalis, quæ pertinet ad Deum, qui fideliter tenet corda regnantium. Itaque breuiter responsum tuæ reddimus sanctitati. Etenim quæris, vtrum sancta Synodus recipere debeat hominem à se prædicata damnantem; an quia induciarum tempus emensum est, sententia dudum lata perduret? Super hac vtique consultatione communi communem Dominum consulamus. Nónne nobis respondet illico per Prophetam [a], mortem se nolle morientis; & per Apostolum Paulum [b], omnem hominem velle saluum fieri, & venire ad scientiam veritatis? Numquam displicet Deo accelerata in quocumque correctio, tuæ sit hoc sanctitatis, cum venerando fratrum Concilio [*]; vt orti in Ecclesia strepitus comprimantur, & finitum, Deo annuente, negotium votiua correctione discamus.

[a] *Ezech. 33.*
[b] *1. Tim. 2.*
[*] consilio.

B Conuentui autem nos deesse non dicimus: neque enim ab his absentes esse possumus, quibus nos vbicúque positos, fides tamen vna coniungit. Nolo nos corpore isto censeri, cuius præsentiam Apostolus [c] adsignat infirmam: illic sumus; quicquid illic pro omnibus agitur, cogitamus, spiritualiter agimus, quod corporaliter agere non videmur. Studeo quieti Catholicæ, studeo pereuntis saluti, si tamen voluerit ægritudinem cõfiteri. Quod ideò dicimus, ne volenti se corrigere, forsitan deesse videamur. Nam etsi & nobis sustinentibus vuam [d], spinas sibi addiderit: impleatur, manentibus statutis prioribus, sui fructu iudicij; colligat quod sulco diabolico seminauit, non nostro consilio, sed se periturus auctore. Probet nos veloces pedes ad effundendum sanguinem non habere, quãdo sibi etiã se medicum cognoscat oblatum. His autem, quos erga Catholicam fidem tua fraternitas dicit se habere suspectos; si scripta direxerint, pro qualitate rerum eis non respondere necesse est: in quo negotio C nemo subrepet, quia tota cautione tractatur. Dar. Nonis Maiarum, Basso & Antiocho VV. CC. Conss.] hæc Cælestinus: atque de litteris hactenus.

STVDIVM ET VIGILANTIA CAELESTINI.

[c] *2. Cor. 10.*
[d] *Isaiæ 5.*

At de Apostolicæ sedis legatis modò agendum est. Atque in primis quod ad Philippum S.R.E. presbyterum pertinet: hunc eumdem esse putamus cum eo, qui eiusdem nominis, ordinis atque muneris missus reperitur in Africam à Zosimo Papa vnà cum Faustino Episcopo Potentino legatus à Latere Philippus Romanus Presbyter, de quo superiùs dictum est. Quod verò ad reliquos duos legatos Episcopos Arcadium atque Proiectum: quarumnã fuerint Ecclesiarum Antistites, nusquam apud Acta Concilij Ephesini expressum reperire potuimus: fuisse quidem viros præclaros & insignes, quibus tanta legatio credi valuit, nemini dubium esse debet: reperimus tamen in litteris Cælestini Papæ ad Episcopos Galliarum, inter alios Arcadium nominari; sed nec ibi, cuius Ecclesiæ Episcopus fuerit, exprimitur, eumD demque puto Arcadium, qui reperitur interfuisse post annos octo Consilio Regiensi sub Consulatu Valentiniani decimoseptimo.

DE PHILIPPO PRESBYTERO, ARCADIO ET PROIECTO EPISCOPIS.

Sed quod ad Proiectum Episcopum spectat: illud sanè nobis compertum est, claruisse his temporibus Proiectum Episcopum Forocornelienſem, de quo Petrus Chrysologus Rauennas Episcopus, qui his quoque temporibus claruit, honorificè meminit: in eius enim ordinatione sermonem habens [e], hæc inter alia, cùm de eius nomine agit: Proiectum dixi, sed non abiectum. In te proiectus sum de ventre, ex vtero matris meæ Deus meus es tu. Et verè Proiectus iste ex vtero humanæ matris, matris diuinæ in vtero semper mansit: qui domus suæ nescius, domus Dei esse perstitit habitator.] hæc ibi de eo Chrysologus, & alia in laudem ipsius: vt facilè opinari possimus, hunc illum esse Proiectum, quem tantæ legationis functio decorauit. Atque de legatis Episcopis satis.

[e] *Petr. Chrysolog. ser. 165*

Quod rursùm ad legationes Occidentalis Ecclesiæ spectat: quo minùs solemnis ex moE re legatio mitteretur ab Episcopis Africanis, VVandalorum grassatio fuit impedimento. Ceterum non defuit officio Capreolus Episcopus Carthaginensis, quin, etsi quod optabat præstare non licuit, miserit tamen Ephesum diaconum Ecclesiæ Carthaginensis, Bassulam, seu Besulam nomine, cui & litteras ad Synodum dedit: cum alioqui, etiamsi in summa tranquillitate collocatæ fuissent res Ecclesiæ Africanæ, haud tamen pateretur angustia temporis cogi ex instituto Carthagine generale concilium, & inde generalem loco omnium decerni legationem. Etenim anno superiori à Theodosio scriptæ litteræ de Synodo habenda Ephesi, nonnisi hoc anno ante Paschales ferias redditæ fuere ipsi Capreolo Carthaginensi Episcopo, qui in locum (vt dictum est) Quoduultdei fuerat subrogatus. Iste igitur deploratissimi temporis pressus angustiis, ne penitus deesset officio, eiusdem Ecclesiæ diaconum, Bassulam [*] nomine, cùm excusationis litteris legauit Ephesum. id quidem cùm

DE CAPREOLO EPISCOPO CARTHAGINENSI NVNCIVM MITTENTE AD SYNODVM.

[*] Besulam

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] *Conc. Ephes. edit. Pelt. tom. 1. c. 19.*
[b] *Liber. diac. Breuiar. c. 5.*

cùm ipsa Ephesina Acta[a] testentur, Liberatus quoque in Breuiario[b] tradit. Litteræ autem A
ab eodem Episcopo Carthaginensi ad Synodum datæ, quibus & miserrimus status Africanæ
Ecclesiæ describitur, sic se habent:

EPISTOLA EPISCOPI CARTHAGINENSIS AD CONC. EPHES.

Piissimis, beatissimisque & sanctissimis consacerdotibus, qui vndiquaque ad sacram Synodum conuenere, Capreolus Episcopus in Domino salutem.

Optassem, piissimi fratres, venerandam vestram Synodum in eum rerum statum incidisse, quo nobis quoque, delectis communi omnium sententia aliquot ex fratribus & coepiscopis nostris, instructam potiùs legationem mittere licuisset, quàm excusationem lamentatione dignam. Verùm hunc animi impetum diuersæ causæ impediunt. Primò enim Domini & filij nostri religiosissimi Theodosij Imperatoris litteræ ad manus nostras perlatę, eiusmodi erant, quæ felicis recordationis fratris & coepiscopi nostri Augustini præsentiam peculiari ratione flagitabant. Verùm quòd eæ illum iã tum e viuis excessisse comperissent, B
ego regiam illam insinuationem, licet ad prædictum Augustinum destinata foret, excipere compulsus, missis ad vniuersas Africæ prouincias congruis litteris, consuetisque articulis Synodum cogere volui, quo nimirum ex fratrum & coepiscoporum nostrorum numero deligerentur nonnulli, qui ad venerabilem beatitudinis vestræ Synodum primo quoque tempore amandarentur. At omnis hac tempestate viæ aditus præclusus est. Etenim effusa hostium multitudo, ingensque vbique prouinciarum vastatio, quæ incolis partim extinctis, partim in fugam actis, absolutam desolationis speciem, quoquouersum longè lateque porrigitur, oculis offert, promptam illam coeundi facultatem ademit. His itaque impedimentis Episcopi, quibus propositum id erat, prohibiti ex totius Africæ ambitu simul conuenire nequiuerunt. Hisce incommodis accedebat, litteras regias ad Paschales demum ferias ad nos perlatas esse, quando iam inde vsque ad indictam venerandam Synodum vix C
duorum mensium spatium supererat. Quod sanè temporis interuallum, etsi nulla in præsentiarum ab hostibus difficultas fuisset obiecta, ad Africanam domesticamque Synodum cogendam vix sat erat.

DE LEGATIONE BASSVLAE.

Verumtamen licet solemnem aliquam legationem mittere neutiquam valuerimus, attamen propter reuerentiam & obseruantiam, quæ Ecclesiasticæ disciplinæ iure debetur, diaconum Bassulam filium meum vnà cum his expurgationis nostræ litteris oratorem ad vos mittendum existimauimus. Quamobrem, venerandi fratres, vestram sanctitatem iterum atque iterum rogatam cupio (etiam si fidem Catholicam per tantam venerandorum sacerdotum Synodum Dei nostri auxilio munitam statione suam firmiter retenturam certò confidam) vt Spiritu sancto cooperante, quem cordibus vestris in omnibus quæ acturi estis, præsto futurum non dubitamus, nouas doctrinas & antehac Christianis auribus in- D
usitatas, priscæ auctoritatis robore instructi, è medio profligetis, tantaque constantia ac virtute quibuscumque nouis erroribus resistatis, ne hos quos pridem impugnauit Ecclesia, hisque temporibus renatos Apostolicæ sedis auctoritas, sacerdotumq; in vnum congruens sententia oppressit, secundæ disputationis prætextu vox iamdudum perempta renouare videatur.

Quòd si quid fortè nouarum controuersiarum inciderit, id tempestiuæ discussioni subiiciatur oportet, vt vel rectè dictum comprobetur, vel condemnatione dignum explodatur. At verò si quis ea quæ iam olim diiudicata sunt, denuò inquirere tentauerit: is sanè aliud nihil facere censebitur, quàm de fide, quæ hactenus valuit, apertè dubitare. Vnde ad posteritatis exemplum, tum vt ea quoque, quæ iam olim pro Catholica fide definita & constituta sunt, perpetuam firmitatem obtinere valeant: oportet ea omnia inconcussa E
immotaque conseruare, quæ superioribus temporibus à sanctis Patribus constituta sunt. Porrò qui illa perpetuam stabilitatem retinere voluerit, quæ de Catholicæ fidei ratione statuerit, is non propria auctoritate, sed antiquorum patrum iudicio sententiam suam corroborare debet; ita vt partim veterum, partim recentiorum sanctionibus & sententiis placita sua comprobans, vnam eamdemque Ecclesiæ veritatem, iam inde ab initio ad præsentem vsque temporis articulum simplici puritate, inuictaque constantia & auctoritate decurrentem, se docere & tenere ostendat. Hæc pro præsenti Africanorum legatione, quæ necessitas superiùs memorata impediuit, venerabilibus vestris auribus suggerere placuit. Obnixè interim rogo, vt calamitatibus rerum præsentium temporumque spectatis, nostram absentiam non superbiæ aut negligentiæ, sed manifestæ tantùm necessitati adscribatis.] hactenus litteræ Episcopi Carthaginensis pro vniuersa Ecclesia Africana: ex quibus intelligis,

SIGNVM DIGNOSCENDI VERAM FIDEM AB HAERESI.

puto

Universidad de Deusto
Biblioteca

A puto, lector, quo charactere veram Catholicamq; veritatem Patres nostri ab hæresi distinguere solerent: nempe illam Catholicam esse fidem, atque germanam pietatem, securamq; religionem, quam maiores tradidissent, & emergentes aduersus eã hæreses condemnassent; omniq; explosa nouitate, de antiquis semper semitis eosdem interrogasse. quo vel vno tantùm exemplo, veluti potissimo telo, conficias vno ictu omnes recentiorum Nouatorũ phalanges, cùm eas reperiantur hæreses instaurasse, quas Patres suis scriptis, Ecclesia Conciliis, & vetus præscriptus vbique vsus millies execratione damnarunt.

Cognouisti puto (quod est in prouerbio) ex vnguibus leonem, ex breui inquam epistola sublimem Theologum: cuius meritis astringimur, vt aliam eius epistolam hoc eodem tempore de Verbi incarnatione conscriptam hic tibi nunc primùm cudendam curemus è veteri manuscripto desumptam, nuper ad nos è Galliis missam à Petro Pithæo I. C. cla-
B rissimo, viro humanitate & eruditione præstanti: sed dolemus eam non integram exhiberi, sed fine carentem, vt erat in codice, ex quo descripta fuit. Sed quicquid antiquitas offert, siue mutilum, siue corrosum, mendosumve sit, accipi tamen grato animo solet. Epistola autem sic se habet:

Dilectissimis ac religiosissimis filiis Vitali & Tonantio Capreolus Episcopus.

Sumptis atque perlectis litteris vestris, quas per Numinianum religiosum virum, filij dilectissimi, transmisistis, saluti ac studio vestro, quo fundatæ ac vetustæ fidei Catholicæ regulam inuiolabili pietate tenetis, ac defenditis, sum plurimum gratulatus. At verò Nestorianæ hæreseos nouam infandamque perniciem, sicut quibusdam locis iam cœperat pullulare, apud vos quoque velle zizaniæ suæ semina Imperatorum cordibus inicere*. Verùm credo atque confido perfectum agricolam Dominum Deum omnium creatorem in
C omni loco dominationis suæ habere ac semper habiturum esse dignos Euangelicæ frugis operarios, qui licet ante tempus messionis immunda semina extirpare non debeant, continuis tamen orationibus ac prædicationibus semper inuigilent, vt aut & illa cùm tempus est, si fieri* conuertantur & conuertentur in triticum, aut certè non vsquequaque inimicus humani generis tenera frumentorum nascentia per adulterinam intermixtionem valeat suffocare. EPIST. CAPREOLI CARTHAG. EPISCOPI. * * *

Iam enim (quod etiam ad vestram, filij, notitiam peruenisse non dubito) intra Orientis partes, vbi primum pestis ista surrexit, congregata glorioſa Synodo sacerdotum, cui etiam legatio nostra non defuit, in vestibulo cum suo auctore atque insertore compressa & radio Apostolicæ lucis extincta est. Nec mirari debet charitas vestra, si etiam post damnationem suam inter morientis fœtidos adhuc flatus expiret. Est enim semper pertinax hæreticorum
D audacia, & in suam malè perniciem argumenta* peccatorum pondere perseuerant. Quod si nondum forsitan cognouistis, facilè lectione poteritis addiscere. *augmenta

Quamuis igitur Christianis & deuotis mentibus ipsa vniuersalis Ecclesiæ auctoritas plene sufficiat, nec vestra (quantum missus à vobis sermo docuit) in hac causa minor videatur assertio: ne tamen ego quoque petitioni atque interrogationi sanctæ necessarium videar denegasse responsum, vnam veramque doctrinam hanc esse confiteor, quam Euangelica tenet ac tradit doctrinæ antiquitas: id est, Dei Filium Deum verum & hominem verum vnius prorsus atque inseparabilis esse personæ. Nec sicut in aliis Patriarchis, Prophetis, Apostolis, ceterisque sanctis atque præclarissimis viris habitauit aut habitat Deus, ita in Christum Iesum diuinam illam plenitudinem velut extrinsecus credimus adueniſſe,
E sed proprio quodam atque ineffabili modo Filium Dei etiam Filium hominis factum: vt qui ingeniti Patris substantia vnigenitus permanebat ac permanet, mirabiliter susceptо homine, fieret primogenitus in multis fratribus; & qui erat in principio Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, Verbum caro fieret, & habitaret in nobis. Ex quo igitur mysterium, quod absconditum fuit à sæculis in Deo, cœpit per Angelum in vtero Virginis aperiri, atque in eum sanctus Spiritus superuenit, & illi virtus Altissimi obumbrauit: Deus in hominem nasci dignatus est qui semper erat, vt homo nasceretur, qualis antea non fuerat. Qui enim sine matre in cælis æternè genitus est, ipse in terris sine patre in vtero Virginis homo de Spiritu sancto creatus est: & ideo in Christo Iesu separari vel subdiuidi Dei hominisque nullo modo credimus posse personam, ne non iam in Diuinitate Trinitas, sed quaternitas numeretur.

Beatus Apostolus Paulus, dum ad exuendum veterem hominem, & induendum nouum, Fideles exhortaretur*: Primus, inquit, homo de terra terrenus, secundus de cælo cælestis. *1. Cor. 15.

qualis

qualis terrenus, tales & terreni; & qualis cæleſtis, tales & cæleſtes. Quomodo portauimus A
imaginem terreni, portemus & imaginem eius qui de cælo eſt. Rogo, dicant, quomodo
eſt homo iſte de cælo, ſi non eſt Deus conceptus in vtero; aut quæ diſcretio eſt carnis &
ſanguinis in homine Adam, & in homine Chriſto, ſi non homo iſte plenus eſt Deo. Quid
enim ſibi vult ſecundus homo de cælo? numquid caro tranſmiſſa, ac non ſicut ſcriptum eſt,
[a] Ioan. 1. Spiritus ſanctus in Virginem ſuperuenit? Sed quia Verbum [a] caro factum eſt, ideo cæleſtis
homo appellatus: nec propterea carnem veram non habuit qui de cælo deſcendit, quia
[b] Ioan. 3. carnem Deus accepit. Meritò de ſe ipſo idem Dominus dixit [b]: Nemo aſcendit in cælum,
niſi qui de cælo deſcendit, Filius hominis, qui eſt in cælo. Certè adhuc loquebatur in terra,
nec ad Patrem poſt victoriam paſſionis & gloriam reſurrectionis aſcenderat; & tamen
Filium hominis iam in cælo eſſe dicebat: hoc vtique omni veritate teſtificans, quia &
propter hominem Deus conuerſabatur in terra, & propter Deum homo habitabat in cælo. B
[c] Epheſ. 4. Vnde etiam Apoſtolus [c]: Qui deſcendit, inquit, ipſe eſt qui aſcendit ſuper omnes cælos,
[d] Ioan. 6. vt impleret omnia. Item alibi [d], cùm de carnis ſuæ cibo & potu ſanguinis Saluator ipſe
myſticè loqueretur, ſciens quòd offenſi ex hoc eius diſcipuli murmurarent, dicentes: Durus
eſt hic ſermo, quis poteſt eum audire? ſic ait: Hoc vos ſcandalizat? ſi ergo videritis Filium
hominis vbi erat priùs?

Ecce & hic aduertitis, quemadmodum propter vnitatem Dei hominiſque perſonæ, Fi-
lium hominis vbi erat priùs, perhibet aſcenſurum, quem in vtero Virginis conſtat eſſe
formatum, & ex eo humanæ natiuitatis ſumpſiſſe principium. Nemo itaque ſacrilego ſpi-
ritu audeat ſeparare, quod videt & in cælo & in terra virtute inſeparabili permanere: ſicut
*enim *alienus cùm * ab omnipotentia Deitatis homo Chriſtus Ieſus non poteſt eſſe alicuius *, ita & in
his quæ in homine vel circa hominem geſta ſunt, ſeparari non poteſt Deus. Natus eſt C
ergo homo qui nondum fuerat, ſed cum eo atque in eo naſci dignatus eſt Deus, qui num-
quam non fuerat: quia Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. Simili modo etiam
paſſus eſt impaſſibilis per paſſibilem, quem ſuſcepit, & immortalis mortuus eſt, & qui
numquam moritur reſurrexit. Neque enim vel in paſſione defuit illi homini Deus, alio-
quin non eſt Dominus gloriæ crucifixus. An dicimus Deum in ſuſcepto homine etiam
* apud inferos non fuiſſe, aut verò metuendum eſt non diuinitate ſibi *, quaſi pœnaliter fue-
rit, quam nulla qualitas afficit, nulla dimenſio circumſcribit. Cuius magnitudinem nemo
capit, præſentiam nemo fugit, ſecretum nemo inuenit, ſplendorem nullus attigit, times
includi immenſum, teneri omnipotentem, abſcondi vbique diffuſum. Reſoluere (ſicut
ſcriptum eſt) inferorum parturitiones, in quibus voluit & qualiter voluit, rerum Dominus
venit, ſubiici huiuſmodi conditioni non potuit. Audi eum ante tot annorum millia, dum D
beato Iob mirabilium ſuorum opera per nubem velut improperanti ſimilis prædicaret,
[e] Iob 38. hoc quoque inter innumeras ſui potentias cumulantem [e]: Numquid abſtuliſti impiis lu-
cem, aut brachium ſuperborum comminuiſti, aut veniſti ad fines maris, aut in veſtigiis
abyſſi ambulaſti, aut tibi, inquit, aperiuntur metu portæ mortis, aut ianitores inferi viden-
tes te timuerunt; aut cognouiſti latitudines ſub cælo? ſi Patris hæc vox eſt, nihil ergo eſt
omnipotenti difficile, nihil omnino pœnale: quoniam qui vbique eſt, nuſquam non eſt,
[f] Pſal. 138. quando ei etiam Propheta ex perſona cuiuſdam dicit [f]: Quò ibo à ſpiritu tuo, & à facie
tua quò fugiam? Si aſcendero in cælum, tu ibi es; & ſi deſcendero in infernum, ades. hoc
omni teſtificans ac demonſtrans, Deum, cuius maieſtate plena ſunt omnia, quodam
incomprehenſibili atque inexplicabili modo etiam inferis intereſſe. Si autem quod magis
probabile eſt in his quæ de eo tanto antè in prophetia prædicta ſunt & impleta, Filij Dei E
vox eſt, quoniam per ipſum facta ſunt omnia, & ſine ipſo factum eſt nihil: ipſe in lumine
viſitare dignatus eſt obſtruſa inferorum, & præpoſitos mortis præſentia inuictæ maieſtatis
[g] Apoc. 1. exterruit: & propter liberandos quos voluit, inferorum portas reſerari præcepit. De ipſo
ſiquidem Ioannes Apoſtolus in Apocalypſi loquitur [g]: Poſuit, inquit, manum dexteram ſuper
me, dicens: Noli timere: ego ſum primus & nouiſſimus, & viuens qui fueram mortuus, &
ecce ſum viuens in ſæcula ſæculorum, & habeo claues mortis & inferorum. Propter Dei-
tatem quippe primus, quoniam principium, quod & loquitur nobis: propter humanitatem
verò nouiſſimus, quia ſuſcipere non dedignatus eſt crucem, mortemque pro nobis. Et ideo
cui in diuinitate nuda ſunt omnia creaturarum, etiam in homine ſuſcepto habet claues
mortis & inferorum.

Tantùm igitur abeſt Deum Dei Filium incommutabilem atque incomprehenſibilem

ab

A ab inferis potuisse concludi, vt nec ipsam animam assumpti hominis credamus illic aut extitisse suscepta, aut tenaciter derelictam: sed nec carnē eius credimus contagione alicuius corruptionis infectam. Ipsius namque vox est in Psalmo[a] (sicut Petrus[b] interpretatur Apostolus) Non derelinques animam meam apud inferos, neque dabis sanctum tuum videre corruptionem. Ipse propter culpam nostram factus est velut homo[c] sine adiutorio inter mortuos liber. Tunc enim quæ non rapuerat (sicut scriptum est[d]) exoluebat. Non igitur mirum, si Deum locus aliquis recipit, nec tamen capit, præsentiam sentit, maiestatem non impedit, expauescit omnipotentiam, substantiam non includit: siquidem illa summa & perfecta beatitudo inextinguibilis lucis nec obscurari tenebris, nec variari locis, nec passionibus affici, nec conditionibus minui, nec temporibus valeat computari. Dei ergo Filius proprium hominem nec in inferis deseruit, nec apud inferos dereliquit. Cuius autem virtute ac ma-
B iestate antiqua * Sanctorum corpora vilà sunt surrexisse, si Deus inferos minimè visitauit? Quis ille est, qui petras scidit, terram commoueri, Solem obscurari, diem fugari, velum templi in duas diuidi partes effecit? Numquid homo tantùm, non etiam Deus? Ergo ei nec in cruce, nec in morte, nec in sepulchro, nec in inferis defuit.

Nec aliter aut de alio solet intelligi, quod in Psalmo dictum est[e]: Auferte portas Principes vestras, & eleuamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ. Vnde expauescentibus atque interrogantibus: Quis est iste Rex gloriæ? Respondetur: Dominus fortis & potens, Dominus potens in prœlio. Quo prœlio, nisi in quo mortem calcauit? Peccatum innocens occisus extinxit, & trophæum victoriæ de diabolo & eius angelis reportauit. At enim ipse in cruce dixit[f]: Deus Deus meus, quare me dereliquisti? Sed ista suscepti hominis vox est. Attende vnde sumpta sit[g], & illic vide quid sequitur[h]: Longè à salute mea verC ba delictorum meorum. Similis hæc vox est etiam illi, qua dicitur[i]: Tristis est anima mea vsque ad mortem. Nónne paulò antè ipse discipulis suis dixerat[k]: In hoc contristati estis, quoniam dixi, ego ad Patrem vado, & iam non videbitis me. si diligeretis me, gauderetis vtique, quoniam vado ad Patrem, quia Pater maior me est. In quo ergo iubet gaudere discipulos, qualiter creditur contristari potuisse magister, nisi vt in hoc suscepti hominis passiones & fluctuationes ostenderet? Qui enim propter nos redimendos, instituendos, confirmandosque venerat, omnia in se infirmitatis nostræ genera sustinebat. Non enim habemus sacerdotem, qui non possit compati infirmitatibus nostris. Etenim (sicut ait Apostolus[k]) expertus est omnia secundùm similitudinem sine peccato. Similis huic est etiam illa vox[l]: Pater, si fieri potest, transeat à me calix iste: verùm non sicut ego volo, sed quod tu vis. Nónne in hoc venerat, vt pro nobis hunc calicem biberet, & venenum à
D serpente propinatum tali antidoto salutis expelleret? Nónne potestatem[m] habebat ponendi animam suam, & potestatem habebat iterum sumendi eam? Nónne ipse dixerat: Nemo[n] eam tollit à me, sed ego à me ipso pono eam? & tamen nunc velut dubitans loquitur & excusans, vt & illic diuina potestas appareat, & hìc se conditio humana cognoscat. Nónne hoc mysterium ante tempora æterna in Deo fuisse absconditum clamat[o] Apostolus? Num ergo velut repentinum aliquid Christus expauit, quod certo tempore faciendum in æternitate cum Patre disposuit?

Hæc ergo & talia cùm dicuntur, aut fiunt, sicut sæpè dictum est, veram hominis infirmitatem fragilitatemque demonstrant, nec ideò præsentiam diuinæ maiestatis euacuant. Dic homo, quisquis es, qui putas Deum Christum ab homine Christo passionis tempore separatum, an recorderis eum passuris discipulis suam præsentiam fideliter pollicen-
E tem, qui dicit[p]: Cùm vos tradiderint, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. Ita ne ille, qui seruis facientibus voluntatem Domini tanti muneris gratiam promsit, donauit, & exhibuit, sibi, qui nullo existente peccato pro nostris peccatis mortem subiit innoxiam, vt Patris faceret voluntatem, diuinum auxilium passionis tempore denegauit, & Deus hominem, quem ob hæc sustinenda nulla compulsus necessitate suscepit, in hac perfunctione destituit? loquitur inter tormenta martyrum præsens, nec eos aliquid meditari permittit, & seipsum in crucis patibulum dereliquit? Ipse est enim (quod sæpè ac semper est repetendum) nec distingui * potest Dei hominisque persona, quia vnitur in ea diuersa substantia. Absit aliud credere, absit de omnipotente sentire, nec nasci æternus, nec crescere perfectus, nec impassibilis pati, nec immortalis mori sine vlla sui immutatione vel corruptione, sicut iam dictum est, sique hæc pati non posset sola diuinitas * *desunt reliqua.*

[a] *Psal.* 15. [b] *Act.* 2. [c] *Psal.* 87. [d] *Psal.* 68. [e] *Psal.* 23. [f] *Matt.* 27. *Marc.* 15. [g] *Psal.* 21. [h] *Matt.* 26. *Marc.* 14. [i] *Ioan.* 14. [k] *Hebr.* 4. [l] *Matt.* 26. [m] *Ioan.* 10. [n] *Ioan.* 10. [o] *1. Rom.* 16 *Coloss.* 1. [p] *Matt.* 10.

* aliqua. * diuidi.

PROVINCIARVM DISTINCTIO EX VSV ECCLESIASTICO.

At de legationibus Occidentalium ad Ephesinum Concilium hactenus. Iam verò ad Orientales Episcopos ad Synodum profectos conuertamus orationem: de quibus illud admonendum putamus, distinctionem Ecclesiarum quæ sint in Oriente vel Occidente, non quidem ex situ Orbis, secundùm Cosmographorum exactam descriptionem, factam reperiri, sed pro ratione partiti Romani Imperij: qua etiam ex causa accidat, vt interdum quæ in Meridie potiùs essent collocandæ Ecclesiæ, inter Orientales reperiantur adnumeratæ, vt quæ sunt Libyę, Cyrenes, Pentapolis, atque totius Ægypti, nulla alia quidē ratione, nisi quòd partes sint Orientalis Imperij: nam præter receptum ab omnibus in rebus Ecclesiasticis atque ciuilibus de his vsum, habes id ipsum ex S. Augustino, cùm agit aduersus Donatistas, aitque[a]: Vbi sit Cyrene, fortè nescis: Libya est, Pentapolis est, contigua est Africæ. Ad Orientem magis pertinet*, vel in distributione prouinciarum Imperatorum cognosce. Imperator Orientalis mittit Iudicem ad Cyrenem.] hæc ipse: quæ obiter semel attigisse, satis sit, ne quis putet Patres & nos cum illis frequenter errore labi, cùm dictarum prouinciarum Ecclesias inter Orientales legi contingat adnumeratas, sicut & alias ad Septentionis plagam vergentes inter Orientis Ecclesias pariter recensitas, & Occidentales item dicere quæ spectant ad Meridiem & aduersam illi Borealem partem.

[a] *Aug. de Pastorib. in fine.*

* pertinere.

DE EPISC. ORIENT. QVI VENERVNT AD SYNODVM.

Qui igitur litteris Theodosij Imperatoris Orientales Episcopi vocati erant ad Concilium Ephesi celebrandum, ad diem præstitutum adesse omni solicitudine curauerunt, qui scilicet ad explodendum nouum portentum & effugandum monstrum ab Inferi portis proditum, alacri atque accenso animo essent. Inter omnes autem Cyrillus primæ post Romanam prærogatiua sedis, & ipsius primæ sedis vicaria præfectura reliquos omnes Episcopos antecellens, enituit, atque magis magisque cum morum egregia sanctitate, tum eximia diuinarum rerum scientia claruit. Inter alios etiam magni nominis ex magnis virtutibus comparati, ex Armenia venit Acacius Melitinæ ciuitatis Episcopus: fuit hic institutor magni illius Euthymij[b] archimandritæ, qui his temporibus eximia sanctitate florebat in Palæstina, in cuiusrebus gestis à Cyrillo diacono scriptis de eodem Acacio honorifica memoria est. Magni pariter nominis fuit & inter primos sanctos Episcopos Cyrus Aphrodisiæ Cariæ Antistes, de quo exstat in constitutione[c] Theodosij Imperatoris præclarum elogium. Sed & inter ceteros magni meriti sanctos Episcopos recēsendus est etiam Petrus Saracenorum Antistes, egregiæ sanctitatis vir. hic nempe ille, quem idem qui suprà magnus Euthymius & reddidit vnà cum suis ex milite Christianum, & præ excellentia meritorum vt gentis suæ primus Episcopus crearetur procurauit: cui & ad Synodum profecturo idem Euthymius, vt Cyrillo Alexandrino Episcopo, simulq. Acacio Melitino in omnibus inhæresceret, persuasit: de his enim non Cyrillus Monachus tantùm, sed & Nicephorus[d] fidem facit. De aliis autem qui egregia sanctitate pollerent, haud quid exploratum dicere possumus, cùm tamen haud defuisse putemus.

DE ACACIO MELITINO ET CYRO ET PETRO EPISCOPIS

[b] *Apud Sur. die 2. Ianuar.*

[c] *Vlt. de aud. & trib. Cod. Theod.*

[d] *Nic. lib. 14. cap. 33.*

CYRILLI ADVENTVS AD SYNODVM.

Porrò Cyrillus Alexandrinus, in quem omnium Orthodoxorum oculi conuersi erant, vtpote auctoritate pollentem Romani Pontificis, cuius gerebat vices, antesignanus in prælio aduersus impietatem susceptо, Alexandria soluens, venturus Ephesum, in Rhodum insulam primò appulit, vnde ad suos Alexandrinos epistolam scripsit de prospera nauigatione, ipsos hortatus ad bonos confectandos mores. est eius epistolæ exordium[e]: Gratia & benignitate Christi Saluatoris magnum illud latumque pelagus emensi, peruenimus Rhodum, &c.] Inde verò Ephesum soluens magna actus est maris tempestate, vt ipse testatur in Apologia ad Theodosium Imperatorem. Peruenit tandem Ephesum ante præstitutam Imperatoris legibus diem; cùm iterum ad suos eā dedit epistolam, quæ ita incipit[f]: Desideranti mihi vestram moderationem, &c.] vbi inter alia de Nestorio, quem ibi repererat (nam Socrates air[g], ipsum statim post diem Paschatis cum magna populi multitudine Ephesum profectum esse, & cum eo Irenæum Comitem Nestorianum hominem) hæc habet: Circumcursat per omnia loca peruersa illa peruigilque bestia, Christi gloriæ insidians: at nihil omnino potest, inani prorsus cassaque illius teritate & malitia permanente. Insidiatur autem non homini cuipiam vulgari, nobisve simili, sicut noui isti magistri arbitrantur, sed Deo omnipotenti. Verumtamen audiat à quouis Christum amante[h]: Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Ferit enim miser seipsum, vnaque cum filiis suis ad interitum ruit, &c.] hæc planè de Nestorio Cyrillus; cùm ille præcucurrisset ad Synodum, vt singulos illuc aduentantes Episcopos pertentaret, si in suas posset partes aliqua arte pellicere: sed frustrà cessit illi omnis conatus, cùm omnes sanctorum Patrum sectari sacra vestigia animo statuissent.

[e] *Cyril. epist. 32.*

[f] *Cyril. ep. 33. & Act. Eph edit. Pelt. tomo. 1. c. 27.*

[g] *Socrat. li. 7. c. 34.*

NESTORIVS CVR PRAEVENIT CETEROS EPISCOPOS EPHESVM.

[h] *Act. 9.*

Præoc-

Universidad de Deusto Biblioteca

A Præoccupauit nouus Goliath campum, armorum ex patrocinio Comitum fretus potentia, insultaturus agminibus Dei viuentis.

Sed quæ iactabat infelix? horrendas planè voces, execrandasq; blasphemias illas sæpè repetens & inculcans, nempe[a]: Nō est dicendum, Deum factum esse hominem propter nos] & illud addens: Ego bimestrem & trimestrem Deum non dico.] hæc nefarius homo & impius, os diaboli, cum quæ ab illo ipsi suggesta essent, veluti energumenus, spiritu agitatus satanæ, sic foris euomuit, vt intus grauiori blasphemiarum incendio æstuaret. Effutijt ista miser, cùm inter alios cōtulit cum Theodoto Ancyræ Episcopo, & Acacio Meliteno, qui postea hæc eadem detulerunt Patribus[b] in Synodo considentibus, vt dicemus. Porrò hæc ipsum dicentem, omnes qui audiebant, execrabātur Episcopi, exceptis suis Pelagianis[c], qui ipsi Nestorio iungebantur: isti namque (vt vidimus) Romæ à Cælestino depositi, confugerant B Constantinopolim, & ab ipso Nestorio obuiis manibus suscepti fuerant, atque vt impietatis collegæ carissimi, honorificè habiti.

[a] Ex relat. Synōd. apud Cyril. to. 1. edit. Cyril. Apol. & epist. &c.

[b] Habent Acta Ephes. edit. Pelt. tom. 1. c. 6.

[c] Cyril. Apol. tom. 4.

Inter hæc autem cùm tēpus adesset iam conuentus agendi, diesq; præscripta litteris Imperatoris aduenisset: humanitate quadam visus est omnibus expectandus Ioannes Episcopus Antiochenus, qui vnà cum aliis sibi subiectis Episcopis dolo malo moras nectebat. Iam antè deteximus hominis technas, fraudesq; quas ipse Ioannes cum suo Nestorio clanculò perte-xuerat. Cuius consilium [d] illud planè fuisse inuentum est, nimirum refugere præsentiam Ephesini Concilij; ne alterum de duobus pati compelleretur, vel inuitus ferre calculum in damnationem Nestorij; vel si secus faceret, illumque defendere aggrederetur, eamdem cum illo subiret damnationis sententiam, atq. è sede Episcopali depositus, sic damnatus excederet. Porrò Cyrillus[d] de eiusmodi cunctatione Ioannis hæc postea ad Theodosium: Qui enim C Antiochenæ præest Ecclesiæ, à sancta Synodo absuit, licet à vestro Imperio ad præscriptum diem adesse iussus. Detrectauit autem aduentum suum, vt cunctando, improbitati eius qui contra Christum nugatus est, *nempe Nestorij*, gratificaretur; immò ob id quod (vt verisimile, vel certè verum & indubitatum est) eadem cum illo sentiret.] hæc ipse. Interea autem idem [e] Ioannes in itinere moras nectens, ad Cyrillum Ephesi consistentem suæ cunctationis excusatorias has litteras dedit[e] frigidas satis:

IOANNIS EPISC. ANTIOCHENI MORAE.

[d] Cyril. Apolog. ad Theodos.

Domino meo religiosissimo, sanctissimo, & comministro Cyrillo Ioannes in Christo S. Non mediocriter me cruciat, postquam sanctitas tua Ephesi præsto esse cœpit, paucis hisce diebus. Etenim sanctitatis tuæ desiderium non minùs quàm res ipsa, vt iter hoc quàm citissimè absoluere cupiam, me stimulat. Tandem ergo post multas exantlatas itineris molestias, sanctitatis tuæ precibus adiutus, præ fortibus vrgeo: nam triginta totos dies (tot enim D spatij intercapedo postulat) iter vsque facio, nihil quicquam quietis prorsus mihi indulgens: multis interim religiosissimis Episcopis ob itineris insolentiam & difficultatem graviter afflictis, atque non paucis quoque iumentis ob continuum illum profectionis laborem extinctis. Tu igitur Deum preceris, obsecro, vt hosce quinque aut sex itineris dies citra ęgritudinem, percurrere, sacrumq. ac sanctum tuū caput nobis cōplecti & exosculari liceat. Ioannes, Paulus, Macarius, ceteriq. qui apud nos sunt religiosissimi Episcopi sanctitatem tuam salutant. Ego quoque cum meis domesticis vniuersam quæ tecum agit fraternitatem plurimum saluto. Incolumis vale, & pro nobis orare perge, domine pissime ac sanctissime.] hactenus ad Cyrillum Ioannes, præmittēs ad hæc nuncianda duos Episcopos, Alexandrum Apameæ, & alterum Alexandrum Hierapolis Episcopū; prout ex Synodica ad Cælestinum Papam data patet: insuper ab illis Ioannis nomine hæc nūciata fuisse verba: Præcepit nobis E dominus Ioannes Episcopus, vt pietati vestræ dicamus: Si tardauero; quod facitis, facite.] hęc apud Cyrillū in epistola ad Comariū[f]. Ita planè homo Nestorio totus addictus, & à Christo prorsus relictus. Subdit autē hæc in Apologia ad Theodosiū Imp. Cyrillus[g]: Cū sextus decimus dies ageretur, vix tandem aliqui ex iis qui cum ipso erant præcipui, & ipsi Metropolitani venerunt, ipsiusque nomine sanctæ Synodo annunciarunt, omnino non esse eius aduentum expectandum, sed maturandum vt decreta vestra perficerentur. Tunc tandem ægrè sancta Synodus in sancta ecclesia, quæ S. MARIAE dicitur, congregata est.] hactenus vsque ad Synodi principium Cyrillus ad Theodosium Imperatorem.

LITTERAE IOANNIS AD CYRILLVM ALEXANDR.

[e] Act. Synod. Ephes. edit. Pelt. tom. 1. cap 17.

[f] Cyril. epist. 20. tom. 4.

[g] Cyril. Apol. ad Theodos.

DE NVMERO EPISCOPORVM SYNODI EPHESINAE.

Quot autem Episcopi in ea conuenerint, vna eademq. firmior reperitur assertio: ex ipsis namque Synodicis testificationibus, quibus magis standum esse, nemo non dixerit, constat plusquam ducentos Episcopos eidem interfuisse. ita Synodica [h] ad Clerum Constantinopolitanum data significat, id ipsum alia data Synodica ad Imperatores, necnon litteræ

[h] Act. Ephes. edit. Cōcian. c. 32. 34.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] *Apud Act. Epheſ. edit. Contin.* [b] *Act. Epheſ. edit. Cõcin. & edit. Pelt. tom 2. c. 1. et tom. 1. Cõcil. in Conc. Eph.*

Cyrilli Epiſcopi Alexandrini[a] ad clerum Alexandrinum: adeò vt non curandum ſit, ſi qui hodie in eiuſdem Synodi Actis ſubſcripti inueniuntur, centum quinquaginta trium Epiſcoporum numerum tantùm expleant: nam quamplurimos in eis deſiderari, Collectio Creſconiana redarguit, in qua nominantur & numerantur Epiſcopi, qui Epheſinæ Synodo interfuerunt[b], centum nonaginta. ita quidem in noſtro codice: fortaſſe in aliis exemplaribus integer ipſorum numerus, nullaque ex parte decurtatus dabitur reperiri. Sed de ſæcularibus magiſtratibus, qui à Neſtorio delecti, ab Imperatore ſunt miſſi Epheſum, dicamus. A

Præter Irenæum Comitem, quem ſibi amiciſſimum Neſtorius ſecum duxit, Candidianus Comes Domeſticorum idemque Neſtorianus miſſus eſt à Theodoſio Imperatore, qui Synodo intereſſet, curaretque vt omnia ſumma agerentur tranquillitate: re vera tamen qui Neſtorij cauſam acturus, eidem in omnibus præſtò eſſet, & aduerſus Orthodoxos tyrannicè ageret, vt rerum euenta patefecerunt. Quas autem litteras eidem ad Synodum Imperator Theodoſius dederit, hic deſcribendas eſſe putamus: ſic enim ſe habent[c]. B

[c] *Act. Epheſ. edit. Pelt. c. 32. tomo 1.*

THEODOSII EPISTOLA DE LEGATIONE CANDIDIANI COMITIS.

Impp. Cæſares Theodoſius & Valentinianus, Victores, Triumphatores, Maximi, ſemper Auguſti Synodo S.D.

Cùm magnam omnium, quæ è Republica ſunt, curam habeamus, tum verò maximâ illorum, quæ ad pietatem religionemque conſeruandam pertinere arbitramur. Per ea namq. cetera quoque bona hominibus ſuppeditantur. Scripſimus proinde non ita multo antè de pietatis veſtræ Synodo apud Epheſiorum metropolim congreganda; eaque Sacræ noſtræ inſeruimus, quæ inſtitutæ rei quàm maximè conuenire cenſebamus. Quia verò ordinis, quietisque quam ſacræ veſtræ Synodi conſultationes iure depoſcunt, decentem quoque curam adhibitam oportuit; ne hanc quoque partem, quò vndique tranquillitas adeſſet, prætermittendam exiſtimauimus. Non arbitramur autem pietatem veſtram, vt aliis pacem concilier, alterius cuiuſpiam extrinſecæ opis egere: ſiquidem ad noſtrũ erga religionis ſtudium ſingularemque prouidentiam pertineret & hanc quoque non negligere. C

MVNVS LEGATI IMPERATORIS IN SYNODO.

Igitur Candidianum præclariſſimum religioſiſſimorũ Domeſticorum Comitem ad hanc ſacram veſtram Synodum abire iuſſimus, ſed ea lege & conditione, vt cum quæſtionibus & controuerſiis quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quicquam commune habeat (nefas eſt enim, qui ſanctiſſimorum Epiſcoporum catalogo adſcriptus non eſt, illum Eccleſiaſticis negotiis & conſultationibus ſeſe immiſcere) verum vt monachos & ſæculares ac ceteros denique omnes, qui huius ſpectaculi cauſa vel eò nunc confluxerunt, vel in poſterum fortè confluent, ab eadem illa ciuitate omnibus modis ſubmoueat: quandoquidem non licet illos, qui omnino neceſſarij non ſunt, ſacrorum dogmatum examen aliquo tumultu impedire, & iis quæ cum tranquillitate à veſtra ſanctitate conſtitui definirique debent, obſtaculum aliquod afferre: tum rurſus vt diligenter proſpiciat, ne qua grauior diſſenſio ex mutuo repugnandi ſtudio coorta, & ſæuæ tempeſtatis inſtar debacchata, ſanctiſſimæ Synodi veſtræ conſultationem, exactioremque veritatis indagationem quouis modo obturbet: tum denique quò operam det ſedulam, vt omnibus & ſingulis quæ dicuntur, ritè perceptis, ſinguli inoffensè quod viſum fuerit, in medium proponere, vel ab aliis propoſitum, ſi opus id fuerit, refutare queant: quò ea tandem ratione, vbi per ſingulas propoſitiones, exceptionesq. inquiſitio citra vllam omnino turbam contentionemque habita fuerit; quod omnibus placitũ probatumq. erit, communi veſtræ ſanctitatis ſententia conſtituatur, decernaturque. D

Ante omnia autem ſeuerè eidem magnificẽtiſſimo Candidiano mandatum eſt, vt quàm ſtudioſiſſimè obſeruet, ne quem ex ſanctiſſima Synodo veſtra aut reditum molientem, aut iter ad exercitum noſtrum affectantem, aut ad alium quemcũque locum abſcedere cupientem, priùs inde abire permittat, quàm diligenti adhibita diſcuſſione, ea omnia decreta, definitaque fuerint, quæ in diſquiſitionem venerant. Hinc, ne vllã omnino aut Eccleſiaſticam, aut aliam quamcumque controuerſiam vndecumque natam vel motam, quæ ad propoſitam ſancti dogmatis conſiderationem non pertineat, antè moueri ſinat, quàm eorum omnium, quæ nunc in quæſtionem vocata ſunt, ambiguitate ſoluta, ea quæ ad veritatis inueſtigationem faciunt, exactiſſimo iudicio diſcutiantur, finemque Orthodoxæ religioni congruum ſortiantur. E

Quin & huius quoque admonita ſit veſtra pietas, nempe ſerenitati noſtræ viſum eſſe, vt nulla omnino in ſacra veſtra Synodo, aut etiam in publico Epheſiorum iudicio pecuniaria aut criminalis cauſa aduerſus aliquem agitetur. Quòd ſi quid huiuſmodi extiterit, cuipiam-

ve vſu

Universidad de Deusto
Biblioteca

A ve vsu venerit, huius integram cognitionem magnæ huic nostræ ciuitati reseruatam volumus. Denique nec id quoque vobis clàm sit, videlicet, magnificentissimum Comitem Irenæum neque sanctissimæ vestræ Synodi consiliis, neque his quæ eximio legato nostro Candidiano à nobis demandata sunt, vllatenus communicare debere; vt qui solius amicitiæ causa cum sanctissimo piissimoque celeberrimæ ciuitatis huius Episcopo Nestorio Ephesum profectus sit.] hactenus Theodosij ad Synodum epistola, quam Sacram dicunt: ea namque de causa ad verbum ipsam voluimus recitasse, vt quæ sint iura & officia legati Cæsaris in Synodis, omnibus palàm fiat.

Cùm igitur post terminum litteris Theodosij Imperatoris præfinitum dies adhuc quindecim Episcopi Ephesi Ioannem Antiochenum Episcopum expectassent, & de eius aductu omnem iam spem contriuissent: vt Synodum iam inchoarêt, illud etiam impulit, quòd Epi-
B scoporũ, qui è diuersis prouinciis æstiuis caloribus longo itinere fatigati aduenerant, ægrotare complures cœpissent, & ex eis aliqui defuncti essent; cùm qui remanerent incolumes, similia pati timentes, opus vrgerent. Testati sunt quidem id ipsi in Synodali epistola ad Theodosium Imperatorem missa, his verbis: Interea verò alij quidem Episcopi senio confecti inusitata inter alienos viuendi consuetudine grauiter affligebantur; alij aduersa valetudine in vitæ periculum adducebantur; nonnulli verò ex illis in hac ipsa vrbe diem extremum obierunt: quidam denique graui rerum penuria conflictati, & ob id moræ impatientes, importunè vt Synodales conuentus primo quoque tempore auspicarentur, nos vrgebant.] hæc ipsi. EPISCOPI GRAVIA PASSI EPHESI.

Quamobrẽ consensu omniũ decimaquinta die impensæ moræ, quæ fuit vigesimaprima mensis Iunij, pridie eius diei qua Synodus haberi cœpta est, iudiciali ordine res inchoatur:
C missi namque sunt à Patribus quatuor Episcopi, Hermogenes Rhinocururę, Athanasius Paraliæ, Petrus Parentolorũ, & Paulus Lampæ Episcopi, inuitare, seu potius citare Nestorium ad diei sequentis futurũ in publico omnium consessu iudicium. Qui ab illis conuentus, magno fastu spernens eos, hæc tantùm est verba rotunda ac fastu plena locutus: Considerabo & videbo.] retulerunt hæc omnia iidem missi ad eum Episcopi in prima habita sessione[a], die nimirum vigesimasecũda mensis Iunij. Nestorius autem in litteris, quas postea ad Theodosium misit, testatur se mississe Episcopum, petẽtem expectari debere Ioannis aduentum; nec antè cogendam Synodum, quàm Candidianus Comes ipsis diem indiceret; tunc se adfuturum pollicitum. Quatuor verò dierum dilationem Nestorium petiisse, ipsum iactare solitum, habent litteræ Cyrilli ad Comarium. SYNODVS QVANDO AGI COEPTA. [a] Act. Synod. Epheſ. ſuperius citata.

Collecta igitur Synodus ipsa est in ecclesia sanctissimæ Dei genitricis Mariæ, Mariana
D ob eam causam appellata. Dispositisque sedibus, & pro personarum dignitate iisdem singulis distributis; præsidere Christum Synodo, eo significauere mysterio, dũm sacrosanctum Dei Euangelium in conspicua sede posuere in medio collocata. Testatur id quidem S. Cyrillus in Apologia ad Theodosium his verbis[b]: Sancta Synodus in sancta ecclesia, quæ Mariana vocatur, congregata est, Christumque assessorem capitis loco adiunxit: venerandum enim Euangelium in sancto throno collocauit, veluti in aures sacerdotum inclamans: Iustum iudicium iudicate: Iudicabitis inter sanctos Euangelistas & Nestorij voces.] hæc ibi. Et in Synodali epistola ad Theodosium: Sanctum Euangelium, quod ipsum Christum ob oculos ponebat, in throno qui locũ medium obtinebat, propositum fuit, &c.] id quidem ex more: quod & in Chalcedonensi quoque factum esse Concilio, argumento sunt illa verba Iudicum atque Senatus coram Patribus dicta[c]: Quoniam Euangelia posi-
E ta à reuerentia vestra perspicimus, &c.] [b] Cyril. Apol. tom. 4. EVANGELIVM IN THRONO POSITVM. [c] Conc. Chalced. Act. 4.

Quod verò ad reliquum sedendi ordinem spectat: Cyrillum vicem agentem Romani Pontificis primum obtinuisse locum, inde verò Arcadium legatum missum à Cælestino, vbi venit, postea Iuuenalem Episcopum Hierosolymitanum, atque Theodotũ Ancyræ Episcopum agẽtes patronos Synodi, subinde verò duos alios sedis Apostolicę legatos Proiectũ Episcopum ac Philippum presbyterum, ac reliquos demum Episcopos, ex Cresconiana Collectione, vbi ponitur subscriptio omnium Episcoporum, colligi posse videtur. Quæ autem diebus singulis facta sint, sat erit hic summatim reddi, cùm extent ipsa Acta Concilij Ephesini, quæ singula fusius doceant: cùm tamen prætermissa nolumus, quæ ad plenam rerum gestarum exactamq; cognitionem conducere posse videntur. Videamus igitur quid diebus singulis per Actiones singulas factum sit.

Die itaque vigesimasecunda Iunij primã sessionem haberi contigit, in qua Petrus presby-

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRIMA ACTIO CONCIL. EPHES.

ter Alexandrinus idemq. Tribunus & Notarius legit quæcumq. per Cælestinum Papam & Cyrillum gesta essent contra Nestorium. Postea ex suggestione Iuuenalis Hierosolymitani Episcopi recitatæ sunt litteræ Theodosij Imperatoris datæ anno superiori de Synodo indicta. Cumq. cognitum esset, iam diu interlapsum esse terminum præscriptum cogendę Synodi, & Episcopos nonnullos moram illam ægrè ferre, quòd cõplures mala valetudine laborarent; rem aggredi omnibus visum est. Ac sic primo loco, exposcente Cyrillo, editæ sunt litteræ Theodosij hoc anno ad Synodum datæ, quas nuper reddidimus. Sed Theodoto Episcopo Ancyrano rem differri placuit vsq. ad Nestorij in Synodum aduentum. Rogati sunt interea quatuor Episcopi, qui pridie huius diei ad Nestorium aduocandũ ad Synodum missi erant, vt de illo referrent. Qui cùm retulissent Patribus tumore plenam responsionem illius; placuit Episcopis, vt rursum alij Antistites mitterentur, qui eumdem Nestorium conuenirent. Qui ad hoc delecti fuerunt, hi sunt, Theodulus Episcopus Eleusæ Palęstinæ, Desiderius Episcopus Chersonensis Cretæ, Theopentus Episcopus Cabasorum Ægypti, additus & Epaphroditus lector & Notarius Hellanici Episcopi Rhodiorum: quibus & hæc nuncianda Nestorio tradiderunt[a]: A B

SECVNDO CITATVR NESTORIVS.

[a] Act. Ephes. edit. Pelt. tomo 2. c. 2.

Oportebat quidem pietatem tuam per religiosissimos piissimosque Episcopos, vti ad sacram Synodum in sancta & Catholica Ecclesia, hac ipsa luce congregatam veniret, hesterno die admonitam, nullatenus defuisse. Quoniam verò sanctitas tua in coacta Synodo desiderata est; per Theopentum, Desiderium, & Theodulũ religiosissimos sanctissimosque Episcopos, & Epaphroditum Lectorẽ & Notariũ Rhodiorum ciuitatis, te denuò rogare cogimur, vt te nobis adiungas, & nulla ratione ab earũ rerum tractatione, quæ iam præ manibus sunt, diutiùs abesse pergas: præsertim cùm religiosissimi Deoque addictissimi Imperatores nostri, vt ceteris omnibus posthabitis, ad fidem confirmandam summo studio incumbamus, tantopere nos vrgeant.] hactenus mandatum Synodi ad Nestorium perferendum. Quid autem ad hæc Nestorius? relatio facta à Theopento Episcopo, vbi cum collegis ad Synodum C

MANDATVM SYNODI AD NESTORIVM.

[b] Act. Ephes. tomo 2. c. 2. edit. Pelt.

reuersus est, declarat his verbis[b]:

RELATIO DE NESTORII CONTVMACIA.

A sacra & magna hac Synodo ad religiosissimum Episcopum Nestorium missi, ad domicilium illius venimus. Visa autẽ non parua militum fustibus instructorum multitudine, nostrum aduentum indicari rogauimus: illi autem, ne id fieret, impediebant. Dicebant illum seorsum nonnihil quiescere, seque ne quempiam omnino conueniendi sui causa intromitterent, iussos esse. Cùm verò assereremus, fieri non posse, vt nullo accepto responso, recederemus, quòd sacra Synodus publico scripto illum citaret, suoque conuentui modis omnibus adesse cuperet; quidam ex illius clericis egressi, idem quod paulo antè milites, responderũt. At verò vbi perstamus, responsum vrgentes; Florentius deuotus Tribunus, qui cum Candidiano magnificentissimo illustrissimoq; deuotorum Domesticorum Comite vnà venerat, in medium prodiens, tamquam qui responsum aliquod allaturus esset, expectare nos iubet. Paremus non grauatim. Tandem vnà cum quodam Nestorij clerico foras egressus, ita nos affatur: Mihi quidem Nestorium videre non licuit, per alios autem hæc significauit: Cùm omnes Episcopi simul conuenissent, tum se quoque ad futurum, atque hoc ipsum pietati vestræ renunciatum voluit.] hæc coram Synodo Theopentus Episcopus: eadem quoque & collegæ reliqui retulerunt. D

Quibus acceptis, sanctæ Synodo visum est, vt iudiciario seruato ordine, Nestorius denuo etiam tertiò per Episcopos citaretur: missique sunt Anysius Thebarum, Dominus Helladis, Ioannes Epesti, & Daniel Darnensis Episcopi, necnõ Anysius Notarius & lector Firmi Episcopi Cæsareæ Cappadociæ, dato eisdem scripto mandato, quod Nestorio offerrent, his verbis concepto: Sancta Synodus canonibus obtemperans, tamquam leni ac patienti animo hactenus ferens, en tertiò ad suum consessum te inuitat. Digneris itaque vel nunc tandem te huic conuentui adiungere, eorumque dogmatum quæ hæreticè pro concione disseminasse diceris, in communi Ecclesiæ conuẽtu rationem reddere. Quod nisi coram de omnibus hisce, siue ex scripto contra te allato, siue citra scriptum te expurgaueris: sanctissimam Synodum necessitate compulsam iuxta sanctorũ Patrum sanctiones sententiam aduersum te pronunciaturam esse, nihil quicquam dubites.] ista misit Synodus ad Nestorium citatione tertia & peremptoria. E

NESTORIVS TERTIO CITATVR.

[c] Acta Ephes. edit. Pelt. tomo 2. c. 2.

Quid autem ab eis actum sit, Ioannes vnus ex missis Episcopis cum aliis rediens hæc exposuit coram Synodo[c]: Cùm vestibulo appropinquaremus, ecce tibi non paruam militum fustibus armatorum manum intra ipsum vestibulum offendimus. Rogamus, vt ad

ædium

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aædium, quibus Nestorius vtebatur, ianuam nos admitterent; vel saltem, vt ipsi illum, nos cum tertia iam citatione adesse, certiorem faciant, à sacra Synodo ad vnum hoc destinatos, vt suam pietatem blandè, omniq́ue cum mansuetudine inuitemus. Verùm diu multumq́ue præstolati, nec sub vmbra quidem ab illis satellitibus consistere permissi sumus: immò verò insolenter impudenterq́ue huc illucq́ue nos impellentes, vix tantillum loci concedebant, vbi pedem quietè figeremus. Sed neque vllo quoque humanitatis beneuoloq́ue responso nos dignabantur. Porrò autem cùm multas horas frustra expectassemus, illud subinde repetentes: Quatuor tantùm Episcopi præsto sumus, nullo conuiciandi studio incitati, neq. ob id missi vt quippiam contumelioſum aut inhonestum designemus, sed vt secundùm iuris ordinem, etiam nunc tertiò illum, vti ad sacram hanc ecclesiam properans sacræ Synodo interſit, amicè admoneamus. Tandem milites per quosdam significant, B aliud nullum responsum nos esse accepturos, etiam si ad vesperam vsque in domus vestibulo opperiremur. Addunt ad hæc quoque, nempe ea de causa vestibulo se custodes adhibitos, illudq́ue à Nestorio in mandatis accepisse, ne vllum omnino qui à Synodo missus esset, ad ipsum ingredi permittant.] hactenus Ioannis Episcopi relatio, quam collegæ testificatione firmarunt.

TERTIA RELATIO DE NESTORII INDVRATA PERTINACIA.

His auditis, cùm nulla spes ampliùs aduentus Nestorij esset, immò & vocandi eum denuò omnem aditum precluſum scirent: ad Synodum celebrandam conuertunt animum & impendunt officia. Lecta est per Candidianum Comitem, quam ad Synodum (vt diximus) Theodosius dedit epistolam, licet Comes se inuitum nolentemq́ue absque præsentia Ioannis Antiocheni id facere contestaretur, vt ipse postea affirmauit in conciliabulo à Nestorianis celebrato. Inde verò primo loco, ex more, recitato sacrosancto Nicæno fidei Symbo- C lo, lecta est subinde Cyrilli Episcopi Alexandrini epistola ad Nestorium: qua ab omnibus Catholica comprobata, mox iussa est legi antigrapha Nestorij ad Cyrillum reddita epistola, quæ vt hæretica omnium sententia improbata est, & vt impia conclamata, pariterq́ue damnata, iisdemq́ue conclamationibus vnà cum ea auctor ipse Nestorius omnium ore damnatur his vocibus: Quicumque Nestorium non anathematizat, anathema sit: Hunc recta fides anathematizat. Quicumque cum Nestorio communicat, anathema sit: Omnes Nestorij epistolas & dogmata anathematizamus: Omnes qui cum Nestorio commercium habent, anathematizamus. Quicumque hunc non anathematizat, anathema sit: Hunc recta fides anathematizat: Hunc sacra Synodus anathematizat. Qui Nestorio communicat, anathema sit.]

IMPROBATA A SYNODO SCRIPTA NESTORII.

Post hæc autem suggestione Iuuenalis Hierosolymorum Episcopi, quem patronum Syn- D odi egisse diximus, legi iubetur epistola Cælestini Romani Pontificis de damnatione Nestorij, insuper & epistola è Concilio Alexandrino, aliaq́ue Cyrilli ad ipsum Nestorium tum data de eius damnatione, nisi litteris pareat Cælestini. Quibus cognitis, & omnium sententia comprobatis, addita his est relatio Episcoporum, qui dictas litteras Constantinopolim ad Nestorium pertulerunt, quã suo loco antè reddidimus. Post hæc verò iussi sunt sanctissimi Episcopi Acacius Melitinus & Theodotus Ancyrę coram omnibus referre, quas nuper Ephesi audissent ore Nestorij horrendas iactatas esse blasphemias. His autem pluribus recensitis, suggestione Flauiani Episcopi Philippensis prolata sunt in medium ex diuina primùm Scriptura testimonia, quibus demonstraretur, Verbi incarnationem indiuisè & inconfusè in vtero Virginis factam, duarumq́. naturarum coniunctione vnã tantũ redditam esse personam, Christum Iesum, Deum & hominem: quibus additæ sunt sanctorum anti- E quorum Patrum de eiusmodi veritate solidæ inconcussæq́ue sententiæ, quas continet Cresconiana Collectio. A quibus quantũ abhorrerent scripta Nestorij, ex eius Quaternionibus in Synodo iussis legi palàm factum est omnibus. His igitur cum omniũ detestatione & execratione auditis, iussæ sunt aliæ ad Synodum spectantes legi litteræ, proditæq́ue in primis quæ scriptæ fuerunt ab Episcopo Carthaginensi, quas suo loco descripsimus: quæ laudatæ atque Actis demum insertæ sunt. Verùm aduersus Nestorium sententia à Patribus lata est, quæ sic se habet[a]:

LECTA EPISTOLA CAELESTINI DE NESTORII DAMNATIONE.

[a] *Act. Ephes. Concil. edit. Pelt. tom. 2. cap. 10.*

Cùm inter cetera religiosissimus Nestorius neque nostræ citationi parere, neque sanctissimos rursus religiosissimosq́ue Episcopos nostros ad se missos admittere voluerit: non potuimus ad eorum quæ impiè docuit examinationem, animum non adiungere. Edocti itaque partim ex litteris, commentariisq́ue illius hic publicè lectis, partim rursum è sermonibus quos in hac Ephesiorum metropoli habuit, quiq́ue testimoniis comperti sunt illum impiè docere

DE DAMNATIONE NESTORII.

docere & ſapere, per ſacros canones, ſanctiſſimiq. Romanæ Eccleſiæ Epiſcopi Cæleſtini patris noſtri litteras: lacrymis ſuffuſi & penè inuiti ad lugubrem hanc ſententiam ferendam vrgemur. Igitur Dominus noſter Ieſus Chriſtus, quem ſuis ille blaſphemiis vocibusque impetiuit, per ſacram hanc Synodum eumdem Neſtorium omni prorſus Epiſcopali dignitate priuatum, & ab vniuerſo nihilominus ſacerdotum conſortio & cœtu alienũ eſſe decreuit.] hactenus verba in Neſtorium prolatæ ſententiæ; cui omnes Epiſcopi ſubſcripſerunt, numero (vt habent Acta) pluſquam ducenti. quam quidem, hiſce additis litteris, voluit Synodus Neſtorio ſignificari[a]:

SENTENTIA IN NESTORIVM LATA.

[a] *Act. Epheſ. Concil. edit. Pelt. tom. 2. cap. 11.*

Sancta Synodus iuxta religioſiſſimorum, Chriſtianiſſimorumq. Imperatorũ noſtrorum præſcriptum in Epheſiorum metropoli per gratiam Dei coacta, Neſtorio nouo Iudæ.

Agnoſce, te propter impias conciones tuas, obſtinatamque aduerſus ſacros canones contumaciam, contumacemque obſtinationem, vigeſimaſecunda menſis Iunij iam decurrẽtis, ſecundũ Eccleſiaſticarum ſanctionum decreta, à ſancta Synodo exauctoratum, atq. adeò ab omni Eccleſiaſticæ dignitatis gradu amotum eſſe.] hactenus ſancta Synodus ad Neſtorium. Secutæ ſunt poſt damnatum Neſtorium acclamationes, quibus Cæleſtinum Papam, qui iam antè damnaſſet Neſtorium, mirificè laudauerunt: teſtantur id quidem litteræ Synodales die ſequenti ſcriptæ ad Imperatores.

Poſt hæc verò ab eadem ſacra Synodo Catholicæ fidei decretum firmatum eſt: repetito namque Nicæno Symbolo, ſub anathemate præceptum eſt, ne quis aliquid præter id quod per eum definitum eſſet, ad fidem adiicere vllo modo tentaret. Hunc itaque finem acceperunt Acta Concilij Epheſini primæ diei. Sic igitur proiectus eſt draco ille magnus, qui inſidiabatur Virginis partui, inuidens illi diuinitatem. Et ſicut in cælo magnum pertigit gaudium Angelos omnes eaſdem voces victoriæ iterum repetentes: Nunc[b] facta eſt ſalus & virtus, & regnum Dei noſtri & poteſtas Chriſti eius: quia proiectus eſt accuſator fratrũ noſtrorum] ita & in Eccleſia Dei Fideles exultantes gloriam & laudẽ Deo dederunt & Chriſto eius cum Spiritu ſancto, qui vindicaſſet per ſanctos Patres ſanctiſſimam Virginem Mariam Deiparam à Neſtorij portentoſa calumnia. Quo autem extemporaneo triumpho ipſe pius, Deoque dilectus, Virginis cliens ac ſubditus, eiusque cultor populus Epheſinus exceperit progredientes è tanta victoria Patres, litteræ Cyrilli Alexandrini tunc temporis ad ſuos ſcriptæ teſtantur, cùm de rebus tunc geſtis eoſdem reddidit certiores; ſic enim ſe habent[c]:

[b] *Apoc. 15.*

[c] *Cyril. ep. 34 tom. 4.*

EPISTOLA CYRILLI AD ALEXANDR. DE REBVS IN SYNODO GESTIS.

Etſi fuſiùs pietati veſtræ quæ geſta ſunt, ſignificanda erant; vrgentibus tamen tabellariis, breuiùs ſcripſi. Scitote itaque, ſanctam Synodum vigeſimaoctaua menſis Payni, Epheſi, in magna eius ciuitatis eccleſia, quæ Maria Deipara vocatur, celebrari cœpiſſe. Cùm autem integrum diem conſumpſiſſemus: tandem ipſum Neſtorium ſacro Concilio adeſſe & ſe conferre non ſuſtinentem condemnauimus, depoſitionique ſubiecimus, & ab Epiſcopatu excluſimus. Sumus autem hîc congregati Epiſcopi vltra ducentos, ferè plus minus trecenti. Perdurauit autem vniuerſus ciuitatis populus à manè vſque ad veſperam ſanctæ Synodi iudicium expectans. Vt autem audierunt infelicem illum eſſe depoſitum, cœperunt omnes vna voce ſanctam prædicare Synodum, & Deum glorificare, quòd cecidiſſet fidei inimicus. Egredientes verò nos ab eccleſia deduxerunt cum lampadibus vſque ad diuerſorium noſtrum (erat enim iam veſpera) & facta eſt multa lætitia, & luminaria in ciuitate poſita, ita vt & mulieres quoque adolentes thymiamata cum thuribulis nos præcederent. Oſtendit enim Saluator blaſphemantibus gloriam ſuam, quòd omnia poſſit. Facturi itaque ſumus chartulas complectentes depoſitionem illius: indeque, Deo comitante, ad vos feſtinare. Chriſti gratia, omnes ſumus bona animi & corporis valetudine. Optamus vos valere in Domino, dilectiſſimi & deſideratiſſimi.] hucuſque Cyrillus ad ſuos.

TRIVMPHVS ORTHODOXVM.

Tunc planè accidit, vt ſicuti ignorantes Epheſij olim verum Deum, dæmonum ludibriis dementati, Dianam Magnam propenſiori ſtudio colere & conclamare ſolebant, ita iidem ad veram per Apoſtolos tranſlati religionem, benè verſa rerum vice, iiſdem præcinentibus, & reliquis ſucceſſoribus ſanctiſſimis Epiſcopis ſuccinentibus, omnes ex æquo, Mariam Deiparam, celſioribus attollerent vocibus, præconiis exaltarent, iugiterque repeterent, & infatigabili ſtudio iterarent: quam & propenſiori obſequio venerari, & celebriori cultu frequentare perſeuerarunt. Porrò per publicos præcones damnationem Neſtorij Epheſi promulgatam & proclamatam fuiſſe, Candidianus Comes in conciliabulo poſtea teſtatus eſt. Sed iam ad ſequentis diei Acta pergamus.

Sequenti

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Sequenti die, vigesimatertia mensis Iunij, Cyrillus cùm in vnum eóueniſſent Epiſcopi, habuit ad populum homiliam, cuius est exordium: Alacrem video congregationem sanctorum omnium, qui hic promptè à sancta Deipara Maria vocati conuenerunt, &c.] vbi complura in laudem sanctissimæ Dei genitricis locutus, in Nestorium acerrimè (vt par erat) inuectus est. Post hæc verò scriptæ sunt à Synodo litteræ ad Theodosium Imperatorem de rebus Ephesi gestis vsque ad Nestorij damnationem. est illarum exordium[a]: Vestra pietas, piissime Christianissimiq. Principes, &c.] & in fine, quid ab eodem Imperatore Patres peterent, explicauerunt his verbis: Vestram autem maiestatē iterum atq. iterum rogatam cupimus, vt vniuersam illā doctrinam è sanctis Ecclesiis submoueri, eiusdemq. libros vbique locorum repertos iubeat flammis absumi. Quòd si quis vestras sanctiones spreuisse compertus fuerit, ille vestræ dominationis indignationē non absq. formidine sentiat. Hac enim ratione B fiet, vt Catholica fides per vestram pietatem munita persistat illæsa, nosque inges pro vestra maiestate preces fundamus, per quam & Christus glorificatur, & gloria Dei omnibus hominibus illustrior redditur. Porrò autem quò istæc sint clariora, magisq. aperta, adiungere placuit Actorum monumēta. Subscripsimus omnes quotquot piissimi Episcopi in superioribus commentariis fuimus ordine recensiti.] hæc Patres ad Theodosiū; licet, ex more, ad vtrumque Augustum data esse epistolam, inscriptio præseferat. Qua etiam die, nempe vigesimatertia mensis Iunij, iidem qui intererant Synodo Episcopi litteras perbreues de damnatione Nestorij scripserunt ad Eucharium & clerum Constantinopolitanum his verbis[b]:

SECVNDA ACTIO CONCILII, EX QVA SYNODALIS EPISTOLA AD THEODOS. IMP. SCRIPTA.

[a] *Cyril. epist. Synod. 1.*

Sancta Synodus secundùm religiosissimorum, piissimorumq. Imperatorum nostrorum decretum Ephesi Dei gratia congregata, illustrissimo Euchario, reuerendissimisque presbyteris & œconomis, ceterisque religiosissimis, Catholicissimisque Constantinopolitanę Ec- C clesiæ clericis salutem.

[b] *Act. Ephes. edit. Pelt. tomo 2. c. 12.*

Agnoscat pietas vestra, blasphemum & nefarium illum Nestorium propter impiam suam doctrinam, præfractamque aduersus Ecclesiasticos canones contumaciam, hesterno die, qui fuit mensis Iunij iam labentis vigesimus secundus, à sancta Synodo iuxta Ecclesiasticas sanctiones exauctoratum, & ab omni Ecclesiastico gradu & ordine amotum esse. Sedulò proinde omnia, quæ ad Dei Ecclesiam pertinent, curate & asseruate: certi exactam vos illi rationem reddituros, qui Dei voluntate, piissimorumque ac religiosissimorum Imperatorum nostrorum nutu, communibusque suffragiis sanctæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopus præficietur.] hactenus Synodalis epistola. Alia insuper reperitur epistola Synodalis eodem argumento conscripta ad Clerum itidem Constantinopolitanum, in qua mentio habetur de Ioanne Euangelista, quòd cum Maria Dei genitrice Ephesum aliquando incoluerit. est eius initium[c]: Nemo vmquam Creatori suo obsistere ausus, &c.] Scriptæ autem sunt D à Cyrillo aliæ, sed priuatim, de Nestorij damnatione epistolæ, & inter alios ad clerum eiusdem vrbis, vt ex eorum ad ipsum redditis litteris [d] apparet.

EPISTOLA SYNOD. AD CLERVM CONSTANTINOP.

[c] *Acta Ephes. edit. Pelt. tomo 2. c. 17.*

[d] *Extant in Act. Concil. Ephes. edit. Pelt. tom. 1. cap. 24.*

Quæ verò funesta post hæc acciderint, ipse stylus exarare magnoperè exhorrescit. Accidit planè (vt antiquis prophetiis iungamus historiam) iuxta illud Apocalypsis[e]: Cùm se deiectum vidisset, iratus est draco in mulierem, & abiit facere prælium cum reliquis de semine eius, qui custodiunt mandata Dei, & habent testimonium Iesu Christi: & stetit super arenam maris.] cui præsto fuit bestia e mari ascendens, aucta capitibus septem, cornibusque decem armata, ornata verò regiis diadematibus, visu horrenda ob blasphemię nomina super capita exarata. Cùm videlicet Nestorius deterrimus omniū hæresiarcha, damnatus licet, denuò instaurans bellum, nullo nisi arenæ sterilis fundamēto subnixus, ab emer- E genti bestia aucupatur auxilium, dum videlicet sæculari potestate, Comitibus ipsis, regiis armis, vi tyrannica expugnare conatur sanctos Dei & Catholicam veritatem. quibus quidem rebus symbolicæ illæ species quàm concinnè aptentur, atque eius fautoribus congruant, ipsius historiæ veritas plus satis significabit. Aggrediamur ergo tragœdiam omnium funestissimam; & de Synodo œcumenica Ephesina in Spiritu sancto legitimè congregata, transeamus ad vesparum examen, crabronum turmam, synagogam Pharisæorum, prædonum speluncam, & conuenticulum satanæ: hæc enim nō esse inania verba in pampinos luxuriantis orationis, ex improbis ipsorum factis plus satis inuenies, vbi videbis totum ab ipsis negotium peragi vi, metu, infreni audacia & soluta licentia, nō more Episcoporū, sed pyratarum: vt non obscurè cernere possis, omnes legiones spirituum infernorum vnà cum hominibus sceleratissimis ad roborandum Antichristi dominium in castris Nestorij militasse. Age igitur lugubrem exordiamur narrationem.

[e] *Apoc. 12.*

DE NESTORIO INSTAVRANTE CERTAMEN.

Candi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

CANDIDIANVS COMES TYRANNIDEM IN EPISCOPOS EXERCET.

Candidianus Comes, cui ab Imperatore pacis publicæ cura, vt cum tranquillitate Synodus ageretur, mandata fuerat: studens Nestorio, eiusdemq. patronus effectus, primùm omnium terræ marisq. vias solerti cura custodiri, asseruariq; tyrannico officio iubet; ne de his quæ in Synodo gesta essent, litteræ perferrentur ad Imperatorem vel alios: ipse verò ad eum scribit aduersus Cyrillum & reliquos, calumniatus eos, quòd prepropere nimis, nõ expectato Ioanne Antiocheno Episcopo, conuenissent; mentitus insuper, nõ omnes qui Ephesi erãt Episcopi, Synodo interfuisse, vocatosq; minimè esse: adiecitque illud quoque mendacium, eos qui conuenissent, discordes inter se fuisse. Hæc quidem omnia pro Nestorio aduersus vniuersam sanctam Synodum à Candidiano ad Theodosiũ fuisse cõscripta, Cyrillus in epistola postea data ad Episcopos Comarium & Potamonẽ & archimãdritam Dalmatiũ Constantinopoli commorantes affirmat. est eius exordium[a]: Expectauimus quidem venerandissimi Nestorij aduentum, &c.] His autem Candidiani Comitis litteris Nestorius suas ad eumdem Imperatorem Theodosium addidit, in eamdem quoque sententiam & argumentum, nisi quòd iste plura mendacia confarciuit, & quæ falsa erant, variis ornata pigmentis reddidit apud rerum gestarum ignaros fide dignissima. Est Nestorij ad Imperatorem tunc datæ epistolæ initium[b]:

[a] *Cyril. epist. 20.*

[b] *Act. Ephes. edit. Pelt. tomo 3. c. 20.*

NESTORIVS QVAE SCRIPSERIT AD THEODOSIVM IMP.

Pietatis vestræ decreto ad Ephesiorum ciuitatem vocati, &c.] Veterator enim, quo deciperet Imperatorem, quid primum professus est suis litteris? Nicænæ se fidei non professorem tantùm, sed acerrimum exhibuit defensorem, cuius causa se Ephesum venisse testatur: rerum verò gestarum seriem recensere auspicatur à mendaciis, cùm negat Ægypti Episcopos expectare voluisse Ioannem Antiochenum præmittentem aliquos, qui breui fore suum nunciarent aduentum. Adiecit aduersæ partis Antistites egisse tyrannicè, intentasse minas, satellites per ciuitatem sparsisse, qui tumultu eam perturbarint, quique & ad domum ipsius Nestorij perstrepentes accesserint, mortemque eidem intentarint; horumque omnium ducem fuisse Memnonem Ephesiorum Episcopum. Quid hoc? Ille obiectare est ausus in Catholicos vim & metum, cùm ipse polleret duorum Comitum apparitura, & eorumdem militibus vallaretur, quorum haud exiguus numerus esse poterat: etenim Candidianus ad hoc missus ab Imperatore, benè stipatus agminibus militum Ephesum venerat. His adiecit conquestus, omnes Ephesi esse sibi occlusas ecclesias, nec patere sibi locum aliquem ad Synaxim: cùm tamen negare non posset, sibi ac suis Dei genitricis basilicam, immò omnes apertas fuisse, si rectè sentiens cum aliis Episcopis conuenisset. Hæc & alia effutiit callidus ille, postulans ab Imperatore (ad hoc enim cuncti eius conatus & studia tendebant) vt legitimam cogi iuberet Synodum, absque tamen Ægyptiis, in qua duo ex vnaquaque prouincia adessent Antistites.

Ad postremum verò, quasi grauissima à Catholicis pateretur, clausit epistolam ista periodo: Quòd si id fieri non potest; saltem curetur, vt tutò nobis ad propria redire liceat: nam hanc ipsam vitam se nobis erepturos comminantur.] vafrè quidem ista, vt qui depositus esset, in suam sedem reuocaretur Constantinopolim: sicuti & astutè ad nouam infelix Synodum prouocat, à legitima condemnatus, cùm sciret eam minimè concedi debere: tutumq. insuper reditum petit, quàm mendacissimè causatus discrimen vitæ, qui ad sui custodiam sciret exercitus cũ Comitibus habere paratos. Subscripserunt post ipsum huic Nestorij epistolæ, ad maiorem illi fidem conciliandam, nouem qui cum eo erant Episcopi, nempe Fritillus Heracleæ Thraciæ, Helladius Tarsi, Himerius Nicomediæ, Alexander Apameæ, Eutherius Tyanorum, Basilius Thessaliæ, Maximus Anazarbi, Alexander Hierapolis, & Dorotheus Marcianopolis Mysiæ, Nestorianæ fæces.

Antequam autem res à Ioanne Antiocheno atque collegis Episcopis schismaticis Ephesi gestas narrare aggrediamur; hic meminisse debemus, Non recens & ob Nestorium fuisse Antiochenorum Antistitum dissidium aduersus Cyrillum, vel alios prædecessores, sed planè vetus, ob eam quidem causam, quòd Alexandrinus Episcopus primus post Romanum in Ecclesia Catholica Antistes, iura sibi vendicabat totius Orientis Ecclesiarum, refragantibus Antiochenis Episcopis, qui illi subiici indigno ferebant animo. His igitur iactis antè & coalescentibus in dies discordiæ seminibus, factum vt odio impellente, concitus nimis Ioannes cum suis ferretur aduersus Cyrillum, & qui cum illo erant, Episcopos. Sed his patefactis, iam cœptam historiam prosequamur.

IOANNIS ADVENTVS CVM TYRANNIDE.

Die quinto à Nestorij damnatione (vt Euagrius [c] auctor est) Ioannes Episcopus Antiochenus vnà cum suis Ephesum venit, nempe vigesimaseptima mensis Iunij. testantur id quidem

[c] *Euagr. l. 1. cap. 5.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

A quidem ipsa Acta Ephesina[a], & Cyrillus in Apologetico[b]: ex quibus planè erroris arguuntur qui post biduum vel triduum aduenisse Ioannem affirmant[c]. Quid autem Ioannes ipse egerit, simulac ingressus est Ephesum, epistola Synodalis ad Cælestinum Papam missa declarat his verbis[d]: Sperabamus futurum, vt religiosissimus Ioannes Antiochenus diligentiam ac pietatem Synodi laudaret; & forsan etiam quereretur, quòd tardiùs depositionem Nestorij aggressi essemus. Verùm enimuerò omnino contrarium, contraque quam sperabamus, degenerauit: inuentus est enim inimicus, & maximus cùm sanctæ Synodi, tum rectæ Ecclesiarum fidei hostis, sicut res ipsæ declararunt. Nam simulatque Ephesum ingressus est, antequam puluerem ex itinere contractum abluisset, nondum depositio pallio, collectis quibusdam qui vnà cum Nestorio defecerunt, & blasphema contra suum ipsorũ caput loquuntur, & gloriæ Christi tantùm non illudunt, quos sibi ipsi veluti collegium circiter triginta
B hominum, nomen Episcopatuum habentium collegit, quorum alij extorres vagantur, nec Ecclesias habent, alij sæpenumerò grauibus de causis à Metropolitanis suis sunt depositi (sunt autem cum illis etiam Pelagiani & Cælestiani, & ex illis quidam qui è Thessalia sunt electi) his inquam collectis, rem ausus est impiam, qualem nemo ante illum vmquam ausus est.] quales autem hi essent, Synodica Orthodoxorum ad Imperatorem missa declarat[e], & Cyrillus insinuat in Apologetico. Verùm hæc postea.

Quid verò idem Ioannes ipsa prima die per Irenæum Comitem admiserit aduersus Dei Episcopos, qui à sancta Synodo missi fuerant, vt ei in via occurrerent, litteræ Memnonis Ephesini Episcopi ad clerum Constantinopolitanum docent his verbis[f]: Agnoscens autem
C S. Concilium proximè futurum eius aduentum, honorans & debitum sacerdotale implens, misit quosdam Deo amantissimorum Episcoporum etiam cum reuerendissimis clericis in occursum eius, vt hæc faciens, & debitum honorem adimplens: qui item manifestarent quòd deberet à Nestorij colloquio abstinere, eò quòd à sancto Concilio damnatus esset ob impietatem, quam fuerat meditatus. Ipse verò Ioannes non permisit, sequentibus eum militibus, in itinere se videri. Illi nihilominus secuti sunt, & domum vbi mansit occurrerunt; & plurimas obseruantes horas, & non permissi cum eo habere colloquium, manserunt nihilominus iniurias patientes. Post multas autem horas, cùm hoc ei visum fuisset, euocauit Dei cultores Episcopos & clericos, introducens eos per milites. Cumque illi quæ à sancto Concilio mandabantur, manifesta fecissent: præmisit magnificentissimum Irenæum, & qui cum eo erant, Episcopos & Clericos, importabiles inferre plagas nostris comministris & clericis, vt etiam in discrimen vitæ venirent. His igitur gestis, venientes ad sacrum Cõcilium qui missi fuerant Dei cultores Episcopi, & plagas ostendentes, & quæ fuerant acta narran-
D tes sub Gestis monumentorum, sacrosancto Euangelio proposito, ad indignationem mouerunt sanctum Concilium, cùm eum castigantes excommunicatum pronunciarunt: quæ quidem excommunicatio manifesta facta est.] hæc ibi: quibus pariter declaratur, tertiam hanc esse habitam à Catholicis Actionem, ex qua missi sunt Episcopi ad Ioannem; à quo malè habiti, ad Patrum confessum, à quo legati fuerant, redierunt.

Talis namque præcedere debuit apparatus ad conciliabulum, cui satanas præsideret, quod collectum est per Nestorium & Ioannem excommunicatos Episcopos, cuncta Candidiano Comite procurante; cui adfuerunt Pelagiani & alij ob scelera è throno antè electi Episcopi: locus etiam illi congruus, non ædes sacra, sed diuersorium fuit: non quidem in sa-
E cris ædibus, sed in caupona ea tractanda erant, in qua lusores, meretrices, ganeones, & reliqui nebulones suos soliti sunt habere & frequentare congressus. Conuenere ibi die ipsa qua aduenit Ioannes, vigesimaseptima mensis Iunij, nempe die quinta à damnatione Nestorij. In ipso igitur Ioannis diuersorio collectis ipsis, simul Candidianus de his quæ hactenus Ephesi gesta essent, vt sibi visum est, prælocutus, recitauit litteras Imperatoris: in quarum veluti sacra lectione assurrexerunt omnes Episcopi, illi turpiter adulantes contra Ecclesiæ morem, cùm tantus honor deberetur dumtaxat diuinæ Scripturæ lectioni. Prosecutusque de rebus in Synodo gestis narrationẽ, nonnulla mendacia eidem simul intexuit. Tunc Ioannes suas querelas aduersus Synodum protulit, quòd ab ea minimè expectatus esset. His ita præmissis, perinde ac si Nestorius Catholicus esset, & eius doctrina in omnibus Orthodoxa, de eo ne verbum quidem factum est, sed accusationes propositæ sunt aduersus Memnonem Episcopum Ephesinum, & Cyrillum Alexandrinum.

Sed quænam erant istæ? Aduersus Memnonem quidem, quòd omnes ecclesias Nestorio clausisset, atque eius clericis minas intentasset. In Cyrillum verò, quòd scriptis suis ad Nestorium:

[a] *Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. c. 1.*
[b] *Cyril. Apol. tom. 4.*
[c] *Lalerat. diacon. Breuiar. c. 6. Niceph. li. 14. c. 17.*
[d] *Extat apud Cyril. epist. Synod. 12.*
[e] *Apud Cyril. ep. Synod. 4.*
[f] *Act. Concil. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. cap. 13.*

EPISCOPI VERBA: TI IVSSV IOANNIS.

TERTIA ACTIO.

CONCILIABVLVM NESTORII ET IOANNIS EPHESI.

CALVMNIAE NESTORIANORVM IN PATRES CONCILII EPHESINI.

Universidad de Deusto
Biblioteca

storium Constantinopolim missis hæreses admiscuisset. Demum omnes Episcopos, qui legitimæ Synodo interfuerant, turpissimè infamarunt, iactantes nimirum illorum alios esse Arianos, Eunomianos alios, nec non Apollinaris errore conspersos. Ceterùm in Cyrillũ tantummodo atque Memnoné lata confestim ab eis depositionis sententia est; amboq. vt hæretici condemnati sunt, atque sede depositi; Cyrillus quidem, quòd hæreticam doctrinam suis scriptis manifestasset; Memnon verò, quòd Cyrilli capitula promulgasset, multaq. contra canones peregisset: reliquos autem Episcopos excommunicationi subiectos esse voluerunt, quousque Cyrilli capitula condemnarent. Ita quidem isti, nullo à canonibus præscripto iuris ordine seruato, vel specie tenus, nec illis quos damnarunt citatis saltem, tantam sententiam protulerunt, more schismaticorum & hæreticorum sacros canones subuertentium. A

At describamus hîc ipsam ab eis latam sententiam, quam sic prælocutus Ioannes Antiochenus instar fulminis furibundus intorsit[a]: Ego quidem optarem, neminem ex iis vmquam qui ad sacerdotium à Deo adsciti sunt, extra Ecclesiastici corporis communionẽ eiici. Sed quia vsu interdum venit, vt membra quædam immedicabili morbo corripiantur, ob totius corporis incolumitatem quædam nonnunquam resectiones adhibeantur, necesse est. Cùm itaque Cyrillus & Memnon insignis illius iniquitatis, quæ accidit, auctores extiterint, & vt Ecclesiasticæ sanctiones, piaque pientissimorum Augustorum decreta pessumdarentur, occasionem præbuerint, & prædictorum capitulorum promulgatione, se hæreticos esse, plenissimè significarint: æquum est, vt ipsi quidem exauctorationis sententia plectantur; reliqui verò qui in ipsorum errorem abducti sunt, excommunicationis vinculo tantisper innodentur, donec proprio tandem delicto agnito, hæretica Cyrilli capita anathematizent, & in fide à sanctis Patribus Nicææ quondam congregatis edita planè acquiescant: ita vt nihil prorsus extraneum aut peregrinum addi sinant, & iuxta piissimorum nostrorum Imperatorum litteras cœtui nostro se adiungant, & controuersarum tandem quæstionum examinatione fraternè susceptâ, piam fidem vnà nobiscum confirment.] hactenus sententia Ioannis atque aliorum Nestorianorum calumniantium Cyrilli capitula, quæ superiùs recensuimus. B C

[a] *Act. Ephes. edit. Pelt. tomo 3. c. 1.* SENTENTIA A NESTORIANIS LATA IN EPISCOPOS ORTHODOXOS.

Hac ab eis lata sententia, scriptus ab eisdem est ad ipsam sanctam œcumenicam Synodum damnationis libellus, qui sic se habet[b]:

[b] *Act. Ephes. edit. Pelt. tomo 3. c. 2.* LIBELLVS DAMNATIONIS A NESTORIANIS SCRIPTVS.

Optassemus quidem, iuxta sanctissimorum Patrum canones, piissimorumque ac Christi amantium Regum nostrorum litteras, Synodum pacatè celebrari potuisse. Quoniam verò vos hæretico sensu menteque vsi, non parua temeritate tumultuationeq. priuatim inter vos consessum celebrastis (tametsi secundùm terminum à religiosissimis Principibus nostris præfinitum præ foribus iam ageremus) omniq. turbarum genere ciuitatem & sanctam hanc Synodum implestis, ne videlicet in capita, quæ cum Apollinarij, Eunomij, atque Arij improbitate & peruersitate conspirant, inquireretur: neque tandem Episcoporum vndecumque piissimorum Imperatorum nostrorum opera conuocatorum aduentum expectastis; cùm tamen magnificentissimus Comes Candidianus & scripto & dicto, ne quicquam istiusce modi adoriremini, sed communem omnium Episcoporum consessum expectaretis, seueriss imè vobis interminaretur: Ideò tu Cyrille Alexandrine, & tu Memnon huiusce ciuitatis Episcope, scitote vos exauctoratos, omnique Episcopali honore exutos, & ab omni præterea Ecclesiastico ministerio & functione penitus esse amotos: quippe qui soli, vt sanctorum Patrum canones conculcarentur, omniaque confusione & turbis miscerentur, auctores & duces extiteritis. At vos reliqui omnes, qui seditiosè & iniquè contra Ecclesiasticas sanctiones, regiaque decreta Actis consensistis, tantisper anathemati subiacete, donec agnita culpa vestra resipiscatis, fidemque à sanctis Patribus in Nicæa ciuitate congregatis expositam integrè suscipiatis, nihil illi externum ac peregrinum attexentes: capita præterea hæretica à Cyrillo Alexandrino exposita, vt quæ Euangelicæ & Apostolicæ doctrinæ apertè repugnent, anathematizetis; & litteris denique piissimorum Christiq. amantium Regum nostrorum, qui fidei quæstionem quietè agitari, accurateque discuti præcipiunt, per omnia parcatis.] hactenus libellus damnationis: quibus omnibus quadragintatres Episcopi subscripserunt, inter quos adnumeratur Theodoretus Episcopus Cyri, & Paulus Emesenus. Obseruatione quidem digna res est, quot quantisque se inuoluant iudumentis hæretici, vt videantur esse Catholici: in ore canones, in verbis fides, eademque Orthodoxa Nicæna, in factis zelus æstuans, & prætensa defensio pietatis: sed venenum aspidum sub labiis eorum; & cùm melliti sint sermones eorum super oleum, ipsi sunt iacula. Nam aspice nouam fraudem. D E

Cùm

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Cùm enim ad Synodum œcumenicam hæc appareant esse conscripta, ad eam tamen nequaquam missa fuerunt: sed clanculò rem agentes, isthæc cum litteris ad Imperatorem & ad clerum Constantinopolitanum miserunt: extant ipsæ litteræ. Sicque factum est, vt in remotioribus ciuitatibus ex eorũ litteris Synodus œcumenica magnopere infamaretur, cùm ipsi Episcopi qui erant Ephesi in Synodo congregati, nihil penitus horum scirent: hæc enim se ignorasse, testati sunt Cyrillus ac Memnon, quorum causa potissimùm agebatur, in libello diu postea oblato Synodo. Tandem verò post longum temporis spatium iidem Nestoriani ipsam damnationis sententiam Ephesi publicè affixerunt, vt suo loco dicturi sumus. NOVA ZRAVS NESTORIANORVM.

Nec his contentus fuit cœtus ille satanicus: nam qui in gratiam Nestorij non sunt veriti adeò impudenter non Cyrillum tantùm & Memnonem, sed vniuersum sacrosanctum damnare Concilium, addentes prævaricationem, in gratiam Pelagianorum, qui aderant, B Episcoporum, restituunt confirmantque Pelagianam hæresim sæpius antè damnatam; illud impiè statuentes, Adæ animam minimè per peccatum mortuam esse, priuatamque vitæ gratia, neque peccatum originale esse propagatum in posteros. Hæc quidem sapientissimi isti sancito canone decreuere. Sed accidit siue dolo malo, siue librariorum incuria, vt hæc ipsa Acta pseudosynodi Ephesinæ admixta fuerint cum legitima Synodo œcumenica ibidem celebrata, & in quibusdam codicibus inter Catholicas Synodi sanctiones spurium huiusmodi lateret decretum: vt planè pro monstro habendum fuerit, vt Synodus Ephesina, quam constat (vt dicetur) damnasse Pelagianos, haberet nihilominus constitutionem, qua hæresis Pelagiana confirmaretur. NESTORIANI RESTITVVNT PELAGIANAM HAERESIM.

Sensit quidem & detexit atque damnauit eiusmodi impostura sanctus Gregorius Papa; collationeque facta cum antiquo codice Romanæ Ecclesiæ, in quo nihil tale potuit reC periri, ex eo alios codices deprauatos esse redarguit. Extant hac de re eiusdem Romani Pontificis litteræ ad Eulogium [a] Episcopum Alexandrinum, ad Anastasium [b] Episcopum Antiochenum, & ad Narsetem [c] Comitem. Sic igitur Nestoriani furore perciti, nulla habita consideratione non dico Ephesini Concilij nuper habiti, sed nec aliorum tot in Africa, Romæ, Constantinopoli, & in Palæstina habitorum Conciliorum in condemnationem Pelagianæ hæresis, ad defensionem sui erroris adiunxerunt sibi collegas impietatis Pelagianos Episcopos: licet ipsorum aliqui paulo post sanioris mentis effecti, deficientes à sceleratorum militia, ad Catholicæ Ecclesiæ castra se receperint, vt testatur Synodica per Palladium ad Theodosium missa [d]. Hinc videas, quòd cùm numerentur in hoc ipsorum primo conuentu Nestoriani Episcopi quadragintatres, postea recensèri triginta [e] tantùm & octo, indeque triginta vnum [f]. Hic finis Concilij malignantium, synagogæ conspirantium in Christum D & Ecclesiam eius, ex quo malorum omnium fluxere principia.

[a] Greg. lib. 6. epist. 51. [b] Greg. lib. 7. epist. 47. [c] Greg. lib. 5. epist. 14.

[d] Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. c. 8. [e] Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. c. 7. [f] Ibid. c. 10.

Post hæc autem accidit, vt duodecim diebus elapsis, nimirum decima Iulij, legati à Cælestino Pontifice missi appellerent Ephesum: qui licet antea expectati, sed varietate temporum eorum nauigatione præpedita, tardiùs appulerunt: cùm tamen satis Synodo visum est, rem aggredi, quòd loco ipsorum Cyrillus adesset, qui ex Cælestini Papæ decreto vicem gerebat Romani Pontificis. Eadem autem die qua venerant, in Synodum introducti, à Patribus dignè (vt par erat) excepti sunt Arcadius & Proiectus Episcopi, atque Philippus S.R.E. presbyter, Apostolicæ sedis legati: qui litteras obtulerunt legendas à Cælestino Papa ad Synodum datas: quæ (vt scripta erant) Latino sunt recitatæ sermone ob dignitatem Apostolicæ sedis Latinè scribentis: inde eædem Græcæ redditæ, iterum lectæ sunt, atque omnium sententia Catholicæ prædicatæ, & acclamationibus faustis acceptæ. Post hæc verò Firmus Episcopus Cæsareæ Cappadociæ de his quæ hactenus acta essent in Synodo, quomodo videlicet ex præscripto litterarum Cælestini Papæ ad Cyrillum & ad Nestorium & alios eumdem Nestorium hæreticum & contumacem omnium sententia condemnassent, eosdem legatos reddidit certiores. Excusauerunt autem iidem legati tarditatem suam & moram ex maris tempestate productam: petieruntque sibi legi quæ ab ipsis hactenus decreta fuissent, sic in Synodo loquente Philippo legato [g]: LEGATORVM ADVENTVS. QVARTA ACTIO CONCILII EPHESINI.

[g] Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. c. 13.

Gratias agimus sanctæ venerandæque huic Synodo, quòd litteris Cælestini sanctissimi beatissimique Papæ vobis recitatis, sanctæ Ecclesiæ membra, sanctis vestris vocibus, piisque præconiis, sancto vestro capiti vos exhibueritis: non enim ignara est vestra beatitudo, totius fidei, ceterorumque Apostolorum caput beatum Petrum Apostolum extitisse. Proinde cùm nostra paruitas multis magnisque tempestatibus iactata & impedita aliquanto serius accesserit: rogamus vt ea nobis patefieri mandetis, quæ ante aduentum nostrum in sacra hac Synodo

Universidad de Deusto
Biblioteca

acta sunt; quo iuxta sanctissimi Papæ nostri, præsentisque huius cœtus sententiam, & nos quoque illa nostro suffragio confirmemus, nostroque calculo approbemus.] ita ipse. Post hæc prælocutus est Theodorus Ancyræ Episcopus nonnulla in laudem Cælestini Pontificis; indeque; subsecuta Actorum lectio,& Nestorij iterata damnatio. hæc ex Actis Ephesini Concilij. Absolutaq; eiusdem Synodi œcumenicæ quarta sessio. Vidisti,lector,& considerasti, puto,in plena Synodo professum Philippum Apostolicæ sedis legatum, esse Catholicæ Ecclesiæ caput Romanum Antistitem, reliquos verò omnes Episcopos sub hoc capite membra: quod quidem est susceptum elogium absque inuidia, & faustis postea præconiis acclamatum. Sed quæ die sequenti acta sint,dicere prosequamur.

COGNITIS ACTIS NESTORIVS ITERVM DAMNATVR.

QVINTA ACTIO EPHESI CONCILII.

Vndecima Iulij in solitum concessum, ad Dei genitricis Mariæ ecclesiam Catholici omnes Episcopi conuenere: vbi post Iuuenalis Episcopi Hierosolymorum prælocutionem, ad ea quæ hesterna die acta essent in Synodo,legati Apostolicæ sedis in damnationem Nestorij suum calculum adiecere: quorum primo loco Philippus presbyter sententiam suam dixit his verbis [b]: Nulli dubium est,immo sæculis omnibus notum est, sanctum beatissimumque Petrum Apostolorum principem & caput, fideiq; columnam, Ecclesiæ Catholicæ fundamentum,à Domino Iesu Christo Saluatore nostro,humanique generis Redemptore cælestis regni claues accepisse,soluendiq; atque ligandi potestate,quam acceperat, vsum fuisse; necnon per successores suos hucusque semper viuere,causasq; decernere, semperque victurum esse. Huius itaque ordinarius successor & Vicarius sanctus beatissimusque Papa & Episcopus noster Cælestinus nos suos pro se quasi Vicarios ad hanc sanctam Synodum misit, &c.]

[b] *Act. Ephes. edit. Pelt. to. 2. cap. 16.*

DE PRIMATV APOSTOLICÆ SEDIS.

Intelligis ne, quem sibi locum in Ecclesia Catholica iure vendicare semper consueuerint Petri successores Romani Pontifices? & in quàm frequenti auditorio,quamq; celebri totius planè Catholici orbis theatro,cunctis spectantibus & audientibus, sit tantæ rei veritas prædicata?quam non dico Catholici omnes qui aderant,summa consensione pronis auribus acceperunt:sed eadem ipsa præclarioribus quoque præconiis confessus est,qui ceteris eruditior in castris aduersariis modò sub Ioanne militabat Theodoretus, cùm postea ab his expediès se nexibus priuatorum affectuum, liberiori voce sæpius suis epistolis (vt dicemus) tantam professus est veritatem. Sed cœptam iam historiam prosequamur.

Post Philippum legatum duo reliqui in eamdem sententiam pedibus abire, & in damnationem Nestorij dictis ac pronunciatis sententiis subscripsere, primoque loco Philippus presbyter S.R.E.legatus subscripsit ante duos reliquos legatos Episcopos: quibus intelligas, quòd etsi præstare dignitate certum sit Episcopos presbyteris, eos tamen qui proxima connexione capitis, Cardinales presbyteri nominantur, aliquid habuisse, quo interdum præferrentur Episcopis. Actis igitur iam contra Nestorium à Synodo œcumenica, legatorum subscriptione munitis, scripta est epistola Synodalis ad Theodosium Imperatorem de confirmata damnatione Nestorij per legatos Apostolicam vicem agentes, non solùm Cælestini Romani Pontificis,sed totius orbis Occidentalis Episcoporum. est epistolæ principium [c]: Vestram,Christianissimi Reges,erga pietatem curam & studium vniuersorum Deus apprime gratam acceptamq; habet,&c.] Dedit eadem Synodus aliam præterea epistolam ad clerum Constantinopolitanum eodem quoque argumento conscriptam, & legatorum etiam subscriptione munitam, quæ sic incipit [d]: Huc deuenimus, vt rem apprime luctuosam vobis indicare cogamur,&c.] Sed cùm videas in neutris harum Synodalium epistolarum vllam penitus mentionem haberi de rebus gestis per aduersariorum conciliabulum, damnatisq; ab eis Cyrillo cum Memnone & vniuersa Synodo,de quibus in primis expostulandum plurimum fuisset;euidens est argumentum(quod diximus) omnia ab eis clanculum sub silentio actitata.

EPISTOLÆ SYNODALES MISSÆ CONSTANTINOP.

[c] *Act. Ephes. edit. Pelt. to. 2. c. 17.*

[d] *Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. c. 23.*

VERSVTIAE NESTORIANORVM ET CALVMNIAE IN CYRILLVM.

Sed quem non mouerunt illi lapidem,quamve artem & dolum intentatum prætermisere,quibus Cyrillum,quem præ cæteris odio prosequerentur, aliqua aspergere possent infamia & fugillare calumnia? Qui enim viderant sic in orientem obstruxisse aditus omnes, ne quid litterarum ad Imperatorem perferri posset:cùm scissent de damnatione Nestorij scriptas fuisse litteras Alexandriam à Cyrillo;occurrentes his,in Ægyptum dedere litteras,quibus significarent Cyrillum eodem animo,quo Theophilus insecutus est Ioannem Chrysostomum,commotum contra Nestorium,eumdem absque perendina dilatione excommunicasse: quæ quidem res commouit animos etiam sanctissimorum virorum, & inter alios Theodori Pelusiotæ,qui ad Cyrillum in hæc verba scripsit epistolam [e]:

[e] *Isidor. Pelus. lib. 1. epist. 310.*

Præposterus fauor haud acutè cernit:odium autem nihil omnino cernit. Quapropter si

ab

Universidad de Deusto
Biblioteca

A ab vtraque larua purus atque immunis esse studes, noli violentas sententias ferre; verú illata crimina iusto & integro iudicio committe. Quandoquidem Deus etiam, qui omnia scit antequam oriantur, pro sua humanitate descendere ac Sodomorum clamorem perspicere voluit, hinc videlicet nos ad res accuratè perscrutãdas ac proferendas erudiens. Multi enim ex iis qui Ephesi coacti sunt, te traducunt, vt tuas inimicitias persequentem & vlciscentem, & non ea quæ Iesu Christi sunt, orthodoxè quærentem: Theophili (inquiunt) ex sorore nepos est, illiusque mentem & sententiam imitatur. Vt enim ille perspicuè aduersus diuinitus afflatum ac Deo carum virum Ioannem *(Chrysostomum scilicet)* furorem effudit, sic etiam iste gloriari ac se iactare expetit, etiam si latum sit inter eos qui accusantur, discrimẽ.] hactenus Isidorus, qui & aliam eiusdem ferme argumenti ad eumdem dedit epistolam, quæ sic incipit [a]: Terrorem mihi diuinæ Scripturæ exempla inferunt, &c.] Quòd insuper iidem

B calumniarentur hæretici, Cyrillum affirmantem vnam tantùm in Christo esse personam, eumdem asserere vnam in Christo naturam; idem Isidorus scripsit ad ipsum epistolam [b], qua significauit ex plurimis S. Athanasij sententiis liquidò apparere, ex duabus Christũ constare naturis. Ceterùm veritatem tandem edoctus, ipse Cyrillum, vt perstet in sentẽtia immobilis, adhortatus est; aliamque postea ad eum scripsit epistolam [c].

Quid insuper Nestoriani? De Victore quodam sanctissimo monacho in vulgus sparsere, quòd hostis Cyrilli esset, & ea ipsa saperet, quæ Nestorius impiè prædicaret: sed accidit vt idem Ephesum se conferret, & veritatem vix tandem omnibus patefaceret. Porrò rem gestam scitu dignam ipse Cyrillus in Apologia ad Theodosium Imperatorem ita describit [d]:

C Expertus est mecum infrenatæ linguæ iacula dilectus quoque solitarius Victor. Prædicarant enim de ipso quidam ex his fortè qui mentiri consueuerunt, quòd & ipse absurda quædam sit contra me nugatus. Ita vt cùm Ephesum ad me veniisset, vehementer illum nonnulli ex sancta Synodo accusarint; immo vniuersi, vnũ esse ex impiorum numero, vociferantes, auersati sunt; cõstanterque parricidam & homicidã, & si quæ alia sunt huiusmodi, nominarint. Et cùm hoc senex intellexisset, multis admodum ipsum sanctis Episcopis circumstantibus, sublatis in cælum manibus, præter morem, per sacrosanctum baptisma & veneranda Christi mysteria, nullius horum sceleris se conscium esse iurauit: atque ita vix tandem offensorum animos ego & ipse pacare potuimus.] hæc Cyrillus. Cognoscis iam satis, puto, lector, per quos mendaciorum & versutiarũ anfractus serpere soleat infelix impietas; ipsam verò veritatem, etsi mille hostium cuneis circumualletur, erectam sui fiducia rectà progredi, & cælum magna semper alacritate conspicere. Sed Synodalia prosequamur Acta.

ISIDORVS PELVSIOTA CYRILLVM ADMONET.

[a] *Isidor. lib. 1. epist. 370.*

[b] *Isidor. lib. 1. epist. 323.*

[c] *Isidor. lib. 1. epist. 324.*

VICTOR MONACHVS CALVMNIIS PRESSVS VIX REFERIT FIDEM SVAE INNOCENTIAE.

[d] *Cyril. Apol. tom. 4.*

D Elapsis ab hac vltima sessione diebus quinque, cùm hoc interstitio temporis Catholicis innotuissent Episcopis, quæ Nestoriani impudenter egissent aduersus Cyrillum, Memnonem, & omnes reliquos œcumenicæ Synodi Antistites: consulturi quid in re tanta agendum foret, decimasexta mensis Iulij in eandem Dei genitricis basilicam conuenere. Vbi primùm oblatus est querelarum libellus à Cyrillo Episcopo Alexandrino & Memnone Ephesino aduersus Ioannem, quòd licet sua culpa serò, longeque post præscriptum tempus aduenisset, sibi tamen Iudicis officium vendicasset, spretisque Patribus Synodi, Nestorio cõmunicasset, clandestinamq; Synodum ex improbis & eiectis Episcopis collegisset, aususq; esset, nulla seruata iudicij ratione, absque admonitione vel citatione præmissa, in ipsos sententiam ferre atque gradu deponere. Recitato igitur, auditoque à Concilio vniuerso, libello, interlocutus magnus ille Acacius Melitenus Episcopus, nullius esse penitus iuris asseruit, quæ à communicantibus cum Nestorio contra Patres œcumenicæ Synodi, omnibus legibus repu-

E gnantibus, acta essent: tamen adhuc benignitati Synodi dari locum petiit, vt Ioannes auctor omnium audiretur; eumque iudiciali ordine ob eam causam esse citandum.

SEXTA ACTIO CONCILII EPHESINI.

Missi sunt igitur tres Episcopi, Petrus, Paulus, & Archelaus, qui nomine Synodi conuenirent ipsum Ioannem Antiochenum Episcopum. sed à militibus vetiti sunt ad eum accedere, vixque intra ædium admissi vestibulum: dimissi verò cum minis, iurgiis, atque blasphemiis in fidem Catholicam, ad sanctam Synodum rediere. Sed decreto Synodi per tres alios Episcopos iusso secundo citari, occurrẽtibus eisdem militibus euaginatis gladiis, vix tandem eiusmodi à Ioanne per milites elicuere responsum: Episcopus Ioannes ait: Nos homines per nos gradu motos & excõmunicationis vinculis innodatos responso non dignamur.] His & aliis relatis per missos ad Ioannem Episcopos, etsi satis superque ea videri poterant ad hominis proteruiam declarandam, tamen adhuc tertiò esse citandum, sancta Synodus statuit. Sicque his rebus gestis, finem accepit eius diei Actio: cùm Iuuenalis Hierosolymitanus Episco-

IOANNES SECVNDO CITATVS CONTVMAX RESISTIT.

pus inter alia in Ioannem Antiochenum, incusans eius refractarium animum, dixit, ob A
legatos saltem Apostolicæ sedis Roma missos eum parere debuisse: Cùm præsertim (inquit)
Apostolica ordinatione & antiqua traditione in cõsuetudinem abierit, vt Antiochena sedes
perpetuò à Romana dirigeretur, iudicareturque.]

IOANNES PVBLICIS SCRIPTIS DECLARAT CYRILLVM APOLLINARISTAM.

Postquá autem eiusmodi contumelioſum responsum Episcopis illis missis Ioánes dedisset,
iamque palàm detexisset, à se Cyrillum cum vniuersa Synodo excommunicatum: adiiciens
crimẽ crimini, confestim chartas publicè iussit affigi, quibus declararetur Cyrillus Episcopus
Alexãdrinus esse sectæ Apollinaris hæreticus. continebat eadẽ scheda, omnia de Cyrilli hæ-
resi iá nunciata esse Imperatori. Quibus Cyrillus acceptis, ad sequentis diei Synodũ retulit.

SEPTIMA ACTIO CONCIL. EPHESINI.

Decimaseptima igitur die Iulij in eadem Deiparæ ecclesia collectis in vnum Episcopis,
Cyrillus de affixa publicè charta questus, petiit moneri debere Ioannẽ de eadẽ affixa charta
& irrogata contumelia rationẽ reddere, ostendensque quàm longissimè abesse, vt aliquando B
Apollinarem vel aliquem hæreticorum sectatus fuerit, in eumdẽ Apollinarem & alios om-
nes hæresiarchas intulit anathema. His acceptis, placuit sanctæ Synodo, Ioannem tertiò per
tres Episcopos citari: delectique sunt ad opus Daniel Episcopus Coloniæ in Armenia ciuita-
tis, Cõmodus Tripolis Lydiæ, & Timotheus Thermæ ciuitatis Hellesponti Episcopus. Acci-
dit autem, vt cùm hi ad Ioannis habitationem se contulissent, & à clericis Ioannis malè ex-
cepti essent, à militibus qui aderant commiserationis causa fuerint ex eorum manibus libe-
rati; cognoscebant enim illi Commodum Episcopum, in cuius ciuitate aliquando versati
essent. Demum archidiaconus Ioannis chartam dedit ad Synodum deferendam, quam Epi-
scopi accipere noluerunt, quòd non ipsorum id muneris esset. Adiecit postea archidiaconus
Ioannis nomine eiusmodi verba: Neque vos ad nos mittatis, neque nos in posterum quic-
quam ad vos mittemus: siquidem postquam decreta nostra semel ad Imperatorem detuli- C
mus; quid opus sit facto, vt ipse ad nos perscribat, expectabimus.] hæc ille. Cùm verò cuncta
quæ accidissent missi Episcopi reuertentes Synodo exposuissent; quid decreuerint Patres,
dicturi sumus, vbi primùm quid contineret charta illa, quam archidiaconus deferendam
Synodo obtulerat Episcopis, dixerimus. innotuit illa postea, quæ sic se habet[a]:

[a] *Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 3. c. 3.*

EPISTOLA PSEVDOSYNODI AD SYNODVM OECVMENICAM.

Episcopis à nobis excommunicatis sancta Synodus hæc significat & suadet.
Graue re vera est, peccare, Deumque & Dominum ad iracundiam prouocare: sed longè
grauius est & periculosius, peccata pœnitentia non diluere. In hoc autem malum vos eo ipso
manifestè incidistis, quòd iniquis seditiosisque Cyrilli Alexandrini & Memnonis Ephesini
studiis & machinationibus animo pertinaci adstipulari hactenus non desinitis. Quare & hac
quoque de causa excommunicationem perpessi estis; nec iniuria. Nam cùm amicitiæ ostium
per nostram sententiam patefactum vobis cerneretis: nihili id duxistis, neque vt ab excómu- D
nicationis vinculo absolueremini, quicquam pensi habuistis: immo verò hominum hæresi
contaminatorum, sanctorumque Patrum canones & Imperatorum decretum fœdè calcan-
tium, & sexcenta alia per iniquitatem perpetrantium (propter quæ etiam gradu moti, omni-
que Episcopali dignitate exuti sunt) necessitudine & consuetudine vsque hodie libere vti-
mini. Scitote proinde, nisi maturè quod æquum est prouideritis, & à noxio illo commercio
vos semoueritis, fidemque sanctorum Patrum Nicænorum sincerè complexi fueritis, & no-
stro tandem consensui iuxta religiosissimorum Regum nostrorum præscriptum placidè citra
vllam omnino cõtentionem aut turbam vos adiunxeritis, fore vt vestram stultitiam iustiùs
quàm nostram sententiam accusaturi sitis.] hactenus Ioannis delirium.

SCHISMATICI EXCOMMVNICATI.

Cùm autem sancta œcumenica Catholicorum Synodus relatione Episcoporum de Ioan-
ne audisset, quàm procul abesset, vt spes aliqua esse posset Synodo illum citatum adfore, qui E
obstinatus persisteret, Iudicemque omnium tamquam phreneſi correptus ageret: haud diu-
tiùs dissimulandum rata, in ipsum & qui cum eo erant Episcopos anathematis sententiam
tulit, nisi quamprimùm ab eo recessissent. nomina autem singulorum expressit, inter quos
Theodoretus reperitur, qui vt armiger Ioanni inhærescebat: erant omnes numero triginta-
sex. Insuper cuncta ab eis acta contra Cyrillum & Memnonem eadem œcumenica Syno-
dus prorsus irrita esse duxit: scripsitque de his Synodalem ad Theodosium Imperatorem
epistolã, cuius est exordium[b]: Quæ sanctæ sunt Synodo à dominatione vestra mandata, &c.]

[b] *Apud Cyril. epist. Synod. 5*

SYNODALIS AD IMP. SCRIPTA.

qua quidem inter alia Patres petierunt, ne nomen Synodi habere sineret, qui à schismaticis
seorsum ab vniuersis collectus fuit schismaticorum conuentus; ageretque ipse Constantini
Magni exemplo, qui quos sciret à cœtu omnium esse diuisos, pœna mulctandos exilij cen-
suissset: nec vllo pacto fieri posse, vt nomen Synodi obtineret conuentus triginta sex Episco-

porum

Universidad de Deusto
Biblioteca

A porum schismaticorum, qui præsertim damnatos iam haberet Pelagianos admixtos, cùm è contra cæt verè legitima Synodus vniuersalis ducentorum & decem Episcoporum, quæ præcipuè legatos secum habeat Apostolicæ sedis omnium Occidentalium vicem agentes. Iubeatque ad postremum, rogant, vt quæ à sancta Synodo contra impium Nestorium gesta sunt, solidam obtineant firmitatem.

Scripsit insuper eadem sancta Synodus epistolam Encyclicam ad vniuersos Christi fideles, quibus omnium Episcoporum nomina, qui damnati omnium consensu fuerant, voluit innotescere. est ipsius initium[a]: Cum essemus Ephesi secundùm Imperatoris litteras congregati, &c.] cui adiecere sex canones, quibus sancta Synodus significauit ne quis se coniungeret cum Nestorio, vel eius partes tutantibus & inhærentibus schismaticis Ioanni ac sociis, vel sectæ Pelagianæ viris; qui verò secus fecerint, vt deiicerentur ab Episcopatu, & subiacerent B anathemati, iussit. Decreuit insuper sancta Synodus, vt quicumque à Nestorio & aliis ei adhærentibus depositi essent, suum reciperent locum: addiditque etiam, vt clerici atque populus non subiaceant iis qui à Synodo depositi fuerunt Episcopis, nulliusque habendam esse momenti eorum restitutionem per Nestorium & collegas schismaticos factam: ac demum deponendos pronunciauit omnes qui res gestas per sanctam Synodum œcumenicam Ephesinam conati fuerint irritare, eosdemque anathemate feriendos eadem sancta Synodus edita sanctione decreuit. Hactenus septima Actio.

SYNODALIS ENCYCLICA SCRIPTA AD OMNES

[a] apud Cyrill. epist Synod. 6

Post hæc verò per dies quinque cessatum est à sacris Comitiis: quo tempore Cyrillũ putamus illam habuisse ad populũ homiliam, cuius est exordium[b]: Quæ dilectissimis in Christum sit virtus, &c.] cùm ea vsus est ad tempus accommodata aduersus Ioannem apostrophe, digna relatu, vbi ait: Ad te namque mihi sermo nunc est, qui elatum aduersus omnes superciliũ C erigis, & ex Orientalibus regionibus huc venisti. Itaque tu vniuersi Saluatoris nostri omnium ministri sumus, & concreditum est nobis prædicationis istius ministerium: ob quam causam non omnes cum illo sumus, vt quæ illius sunt, velimus? Erexit (vt vides) draco ille multorum capitum caput profanum ac sceleslum, vt in Ecclesiæ filios impietatis suæ venenum expuat. Occurro illi nudatũ habens sancti Spiritus gladium; pugnoque aduersus hanc bestiã propter Christum. Qua de causa non collaboras cum eo qui hoc bonum facere conatur? Quare & ipse non simul consistis in acie? Sternatur omnium manu: commune reputemus hoc certamen; & simul vincentes, gratias referamus Saluatori, dicentes: Contriuisti capita draconis.

[b] Cyrill. homil. 5.

CYRILLI APOSTROPHE IN IOANNEM.

Sed nos quidem legitimi Saluatoris sacerdotes bellicosissimi, mysteriorum eius dispensatores, superamus eos qui contra gloriam eius nugantur: tu verò non ita. Vides nos veluti in bello certasse, & adhuc pugnæ stillare sudorem, adeoque refocillatione spirituali & con- D solatione opus habere, ac iam vicisse. Tu verò cùm sis ordinatus inter fratres, & Christo Domino nomen dederis, debeasque nobiscum armari ad pugnam, aduersus veritatis dogmata arma conuertis. O rem inauditam! manus cum hoste non conseruisti; cum his qui certarunt, non concertasti; tempus belli tarditate aduentus tui declinasti; à longè stetisti spectator eorum qui viriliter certauerunt; hostem prostratum, linguamque blasphemam repressam & punitam vidisti, ac doluisti. Die, quæso, quam ob causam? Quòd Christus vicit? Quòd contra aduersarios inualuit? Quòd obmutuit os grandiloquum? Quòd sedatus est morbus, qui inter filios Ecclesiæ grassabatur? Verùm satis fuerit, viriliter nobiscum agere, & illud cum Dauide [c] dicere: Nónne qui oderunt te Domine, oderam, & super inimicos tuos tabescebam? iusto odio oderam eos, & inimici facti sunt mihi.

[c] Psal. 138.

Verùm horum nulla tibi prorsus est ratio; sed è contrà eos qui vicerunt, iaculo petis, & in- E uidentiæ telis vulnerare conaris, quos potiùs admirari debebas. At etiamsi nos acerbè petas; nihil tamen veriti, dicemus: Sagittæ infantium factæ sunt plagæ eorum. Et tametsi externis armis te ipsum circumdans, bellum aduersus Ecclesiam Domini moliris; arma tamen nostra (sicut scriptum est) non sunt carnalia, sed potentia Deo ad destructionem munitionum. Inuenies autem Christi milites iis qui tecum sunt, fortiores: scutum fidei & animi spontanei arma, id est, Christum habent, habent thoracem iustitiæ, galeam salutis, & gladium Spiritus. Itaque etiam si audax & vehemens, multoque fastu incedas, & ad morem iactabundi Goliath barbarica contra nos arrogãtia & insolentia intumescas: vincet tamen Christus, vincet per pios satellites suos, sicut Dauid, &c.] Sed quid præterea? Sciens Cyrillus publicis litteris se ab eo sugillatum Sabellianismi, ipse publica concione suam agens causam, in aduersarios inuectus, Pelagij hæresim, cui fauebant illi, vehementer insectatus est, habens tunc Ephesi homiliam illam, cuius est exordium[d]: Qui sacris litteris attendunt, &c.

[d] Cyril. homil. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

OCTAVA SYNODI EPHESINI ACTIO.

Quinque autem post hæc à superiori sessione interlapsis diebus, die vigesimasecunda Iulij octauus congressus in loco solito, ipsa Deiparæ Mariæ ecclesia, habitus est, ea nimirum ex causa, quòd Nestoriani[a] decipere simpliciores solerent, exhibentes illis à se scriptam nouam fidei confessionem, veluti Nicænum symbolum: agebant autem id Anastasius & Photius Nestorij primipilares, de quibus suprà, hisq; coniuncti Iacobus atque Antonius, qui quidem deceperunt Lydos Quartadecimanos, qui ex eo errore emergere cupientes, in Nestorianismum impegerunt, de calcaria (vt dici solet) ad carbonariam incidentes. Detexit fraudem Charisius œconomus Ecclesiæ Philadelphiæ, ab illis tamquam hæreticus, quod ipsorum noluisset recipere confessionem, damnatus; qui eam scripto libello detulit Ephesum, obtulitq; Concilio. Qua cognita à sancta Synodo atque damnata, vt cauerent in posterum, canonem addiderunt, vt nemo subscribendam offerret aliam fidei professionem, quàm Nicænã absque vllo additamento, grauibus aduersus secus facientes statutis pœnis. A B

[a] *Act. Concil. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. cap. 28.*

NONA SESSIO CONCILII EPHESINI.

Sequenti verò die, nempe vigesimatertia Iulij, actum est de damnatione hæresis Pelagianæ: lectiq́ue in primis commentarij Romæ conscripti sub Cælestino Romano Pontifice aduersus eosdem hæreticos, ex quorum præscripto consecuta est eiusdem hæresis & nominatorum hæreticorum damnationis conclamatio; nomina autem Romæ damnatorũ & Ephesi, vbi cum schismaticis erant, sunt hæc, Iulianus, Præsidius, Florus, Marcellinus, & Orientius, qui omnes cum Pelagio & Cęlestio auctoribus hæresis iterũ damnati sunt. constat id sanè ex Synodali epistola in hac sessione scripta ad Cælestinũ Romanum Pontificẽ, quæ sic incipit[b]: Sanctitatis quidem tuæ circa pietatem, &c.] quam quidem statim post hanc absolutam Actionẽ fuisse conscriptam, ex eo intelligi potest, quòd cùm de singulis rebus Ephesi gestis certiorem reddiderit Cælestinum, vsque ad damnationem Pelagianorum peruenit.

[b] *Apud Cyril. epist. Syn. 12.*

Prosper etiam in Chronico sub huius anni Consulibus de damnatione Pelagianorum cum Nestorio ista habet: Cõgregata apud Ephesum plus ducentorum Synodo sacerdotum, Nestorius cum omni hæresi nominis sui, & cum multis Pelagianis, qui cognatũ sibi dogma iuuabant, damnatur.] testatur id ipsum S. Gregorius in epistola [c] ad Anastasium Antiochenum. Sed accipe elegans epitaphium de hæresi Pelagiana damnata & cum Nestoriana sepulta, à S. Prospero editum[d]: C

[c] *Greg. lib. 7. epist. 47.*

[d] *Apud Prosp. ante lib. de Ingrat.*

EPITAPHIVM PELAGIANÆ ET NESTORIANÆ HÆRESVM EXTINCTARVM.

Nestoriana lues succesſi Pelagianæ,
Quæ tamen est vtero progenerata meo.
Infelix miseræ genitrix & filia natæ
Prodiui ex ipso germine, quod peperi.
Nam fundare arcem meritis prior orsa superbis,
De capite ad corpus ducere opus volui. D
Sed mea dum proles in summa armatur ab imis,
Congrua bellandi tempora non habui.
Et consanguineæ post tristia vulnera fraudis
Aspera conserui prælia fine pari.
Me tamen vna dedit victam sententia leto:
Illa volens surgere, bis cecidit.
Mecum oritur, mecum moritur, mecumq́; sepulchrum
Intrat, & inferni carceris ima subit:
Quo nos præcipites insana superbia mersit,
Exutas bonis, & tumidas meritis.
Nam Christum pietate operum & mercede volentes E
Esse Deum, in capitis fœdere non stetimus:
Sperantésque animi de libertate coronam,
Perdidimus quam dat gratia iustitiam.
Qui igitur geminæ miseraris busta ruinæ,
Ne nostro exilio consociare caue.
Nam si quæ Domini data munera serò fatemur,
Hæc homini credis debita, noster eris.]

EXPVLSI EPHESO PELAGIANI.

hactenus de sepulta cum ignominia Pelagiana hæresi vnà cum Nestoriana, quod Ephesini Concilij hac nouissima Actione factum diximus.

Damnata iam in Synodo hæresi Pelagiana, ciues Ephesij ardore fidei Catholicæ æstuantes, haud pati potuerunt, eosdem Pelagianos Episcopos intra ciuitatis mœnia contineri, sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

A sed populari vi atque tumultu protinus expulerunt. Declarat id quidem idem Prosper his versibus[a]: [a] Prosp. de Ingrat.

Prætereo, quanta fuerit bene mota tumultu
Clara Ephesos, non passa diu consistere tectis
Vasaira, & morbi flatus, & semina mortis.] Sed reliqua prosequamur.

PRIVATAE RAGITAE IN SYNODO.

In hac item Synodo canones sex editos esse, & datam Synodalem epistolam ad vniuersos Christi fideles, alij referunt, nos diximus Actione septima. Post hæc diuersæ aliæ causæ in Synodo productæ sunt. Nam suggestione[b] Valeriani & Amphilochij in Pamphilia & Lycaonia Episcoporum, damnati pariter sunt in eadem Ephesina Synodo Massaliani, Euchitæ, & Enthusiastæ. Oblata est & petitio ab Eustachio Metropolitano Pamphiliæ, qui iam senio confectus, Episcopatus curæ nuncium remittens, vt nomen & honorem retineret Episcopatus, à Synodo petiit; quod obtinuit: deque his scripsit[c] Ephesina Synodus ad Synodum prouincialem in Pamphilia congregatam. Oblatus[d] insuper fuit libellus ab Euprepio & Cyrillo Episcopis, vt secundùm antiquum morem illius prouinciæ vnus Episcopus duobus iure metropolitano præesset Episcopis; quod sancta Synodus ex prisca eius regionis consuetudine ratum habuit. Ex quibus omnibus satis intelligi potest, nihil esse, vt Actionum numerus, quibus in vnum simul conuenire Patres contigit, certus definiri queat. Etenim absolutis quæ ad hæresim & hæreticos & simul cum eis schismaticos condemnandos spectare videbantur, contigit eos, emergentibus nouis rebus, dum Ephesi detinerentur, nouis semper conuentibus illis consulere, deque rebus agendis vnà decernere, ipsis præsertim temporibus, cùm ab Imperatore Ephesum iterum missus est Comes legatus ad explorandas res Synodales, & conciliandas ambas contrarias inter se dissidentium partes.

[b] Ex Act. Concil. Ephes. edit. Pelt. to. 2. cap. 3.
[c] Act. Concil. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. cap. 1.
[d] Apud Act. Ephes. to. 2. cap. 3.

IVVENALIS PRIMATVM QVAERIT ARRIPERE.

Inter alia autem in hoc eodem Ephesino Concilio pertractata, fuit causa suggesta à Iuuenale Episcopo Hierosolymitano, qui primatum totius Syriæ Palæstinæ sibi & successoribus suis arrogare tentauit cum graui Cæsariensis Ecclesiæ præiudicio, cui tum ex traditione, tum ex Concilij Nicæni decreto debebatur, quem hactenus possedisset, totius Palæstinæ primatus. Quòd enim ob frequentem ex toto Christiano orbe Hierosolymam peregrinationem, maiori haberetur honore & officiis dignioribus coleretur Hierosolymorũ Episcopus, quàm Cæsariensis; hinc sibi arrogandi super Cæsariensem Antistitem auctoritatem, suppeditata est occasio Iuuenali. Cui id ex decreto Synodi stabilire conanti, Episcopis ferme omnibus in suam ipsius sententiam perductis, qui Apostolicæ sedis locum tenebat, restitit Cyrillus Alexandrinus Episcopus, conseruans cuique illibata iura sua ex canonum Nicænorum præscripto. Huius quidem rei gestæ licet inter Ephesini Concilij Acta nulla prorsus mentio habeatur: redditur id tamen ex S. Leonis Papæ litteris manifestum, qui in epistola ad Maximum Antiochenum Episcopum data hæc narrat his verbis[e]:

[e] Leo epist. 62.

CYRILLVS AVCTORITATE APVD SEDIS RESTITIT IVVENALI.

Subrependi enim occasiones non prætermittit ambitio. Et quoties ob incurrentes causas generalis congregatio facta fuerit sacerdotum, difficile est vt cupiditas improborum non aliquid supra mensuram suam moliatur appetere. Sicut etiam in Ephesina Synodo, quæ impium Nestorium cum illo dogmate suo perculit, Iuuenalis Episcopus ad obtinendum Palæstinæ Prouinciæ principatum credidit se posse sufficere, & insolentes ausus per commenticia scripta firmare: quod sanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinus Episcopus merito perhorrescens, scriptis suis mihi, quid prædicta cupiditas ausa sit, indicauit, & solicita prece multum popposcit, vt nullus illicitis conatibus præbeatur assensus. Nam cuius epistolæ ad nos exemplaria direxisti sanctæ memoriæ Cyrilli, eam in nostro scrinio requisitam nos authenticam noueris reperisse.] hæc sanctus Leo: quibus planè demonstrat, adeò Iuuenalem ad sua vota vniuersam penè Synodum perduxisse, vt vnà cum legatis Apostolicis renitente Cyrillo, ad ea irritanda requireretur Apostolicæ sedis auctoritas, cuius vnius sit, quæ à multitudine Episcoporum iniustè decernerentur, penitus abolere, vtpote qui Ecclesiæ vniuersali præsideat Iudex & vindex sacrorum canonum aduersus omnes qui eos labefactare tentarent. Vnde in hanc sententiam hæc mox subdit idem Pontifex S. Leo: Hoc tamen proprium definitionis meæ est, vt quátumlibet numerus sacerdotum amplior aliquid per quorumdam subreptionem decernat, quod illis trecentorum decem & octo Patrum constitutionibus inueniatur aduersum, id iustitiæ consideratione cassetur: quoniam vniuersæ pacis tranquillitas non aliter poterit custodiri, nisi sua canonibus reuerentia intemerata seruetur.] hæc S. Leo, ea nimirum occasione, quòd idem Iuuenalis Episcopus quæ tentauit

IRRITAT PAPA OBSTA IN SYNODO.

in hoc

in hoc Ephesino Concilio,perficere conatus est postea in Chalcedonensi,cùm ei aduersatus A
est idem tunc Pontifex S.Leo. sed de his suo loco pluribus. Hæc satis ad res gestas in Concilio Ephesino. Quod item ad Ecclesiarum iura pertinet, tractata est etiam in S. Synodo causa Cypriorum Antistitum expostulantium aduersus Ioannem Antiochenum Episcopum præter ius fasque super Cypri insulæ Ecclesias vendicantem sibi auctoritatem.sed de ea causa agetur suo loco.

His autem omnibus, ac potissimùm quæ ad Nestorij causam spectare videbantur,penitus absolutis,S. Synodus ad Theodosium Imperatorem litteras dedit,quibus petiit vt Episcopis iam mala valetudine & inopia laborantibus daretur ad propria remeandi licentia.sic enim

*Ex codice Anton. August.

se habent*:

Piissimis & Deo amantissimis Theodosio & Valentiniano Victoribus,Triumphatoribus semper Augg.sancta Synodus, quæ gratia Christi & nutu vestræ potentiæ in Ephesina me- B
tropoli congregata est.

S.SYNODVS AD THEODOSIVM.

Circa pietatem solicitudinem vestram & studiũ,Christo amabiles Imperatores,omnium Deus probans,etiam sanctorum Episcoporum Occidentalium zelo animos excitauit ad vindictam iniuriam passi Domini nostri Iesu Christi.Nam licet plurimum itineris spatium peruenire vsque ad nos illam multitudinem sanctorum prohibuisset Episcoporum : sed tamen illic congregati, præsente etiam magnæ Romæ sanctissimo & Deo amantissimo Episcopo Cælestino,etiam hunc nostrum sensum fidei cum multa consonantia prædicauerunt: & qui extra hunc sensum sunt, alienos esse penitus & sacerdotio & clero & gradu definiuerunt.

* primus

Hæc itaque etiam priùs* & magnæ Romæ sanctissimus Episcopus Cælestinus, antequam colligeretur sanctissima Synodus,per suas litteras nunciauit,committens sanctissimo & Deo amantissimo Episcopo Cyrillo Alexandrorum magnæ ciuitatis, suum obtinere locum: & C
nunc rursus per alias litteras hæc ipsa sanctæ Synodo manifesta constituit,quam congregari potentia vestra præcepit in Ephesinam metropolim: quas etiam destinauit & per sanctissimos Episcopos Arcadium & proiectum, & Deo amantissimum presbyterum Philippum magnæ Romæ,complentem præsentiam sanctissimi & Dei amantissimi Episcopi Cælestini. Quia ergo viri venientes voluntatem totius Occidentalis sancti Concilij manifestam huic Synodo fecerunt per litteras,concordemq; nobis sensum pietatis & fidei monstrauerunt; & nobiscum vnanimes,tam per epistolas,quàm per ea quæ mandata sunt, atque etiã ex scripto deposuerunt, facti sunt:cùm necessariò & de eorum apud nos concordia actum fuisset, quæ digna sunt ad potentiam vestram retulimus; vt sciat vestra pietas, quia vno communique decreto totius orbis terrarum à nobis prolata nuper sententia est, quam edoceri & manifestam fieri zelus vester circiter fidem pietatemque procurauit. D

DIMISSIONEM PETIIT S. SYNODVS.

Quia ergo negotium finem accepit, optabilem vestræ potentiæ & vniuersis Ecclesiis cautelam præbentem, & fidei firmitatem ; supplicamus vestræ pietati, iam nos à solicitudine requiescere & habitatione peregrina, alios quidem paupertate constrictos, alios autem languore depressos, alios verò senectute grauiter incuruatos, & in peregrinatione habitaculum ferre ampliùs non valentes, ita vt etiam quidam ex nobis Episcopi & clerici morerentur: vt tandem requiescentes à tali solicitudine,curam Ecclesiæ magnæ ciuitatis habeamus. Prohiberi quoque deprecamur, & ad Iudices locorum litteras cum terrore transmitti, ne aliqua rursus altera difficultas imponatur Ecclesiis, aut tribulatio reuertendi ad suas prouincias sanctis Episcopis. Pietate namque monstrata, & omnium orbe terrarum consonum decretum super ea proferente, præter paucos qui amicitias Nestorij pietati præponunt: iustum petimus beneficium, supplicantes vestræ potentiæ, tandem nos à cura E
quiescere,& cogitare pro ordinatione futuri, & de cetero in fidei firmitate & pietate lætari, & purè atque salubriter pro vestra potentia Domino omnium Christo orationes offerre. Cyrillus Episcopus Alexandriæ retuli. Iuuenalis Episcopus Hierosolymorum retuli. Firmus Episcopus Cæsareæ retuli. & omnis quoque Synodus retulit.] hæc quidem Patres. Verùm interceptæ fuerunt huiusmodi quoque litteræ, sicut & aliæ à sancta Synodo Constantinopolim missæ,idque factum dolo Candidiani Comitis omnia ad nutum Nestorianorum agentis.

CANDIDIANI COMITIS FRAVDE DECEPTVS THEODOSIVS.

Cùm igitur idem Candidianus comes,cui ab Imperatore Theodosio pax & tranquillitas Synodi fuerat commendata, fauens Nestorio, inhærensque Ioannis Antiocheni Episcopi partibus,curasset ab hæreticorum & schismaticorum conuenticulo datas quas diximus litteras ad eumdem Imperatorem perferri;studuissetq; mira solicitudine vt à sancta Synodo ad

eumdem

Universidad de Deusto
Biblioteca

A eumdem & alios Constantinopolim scriptæ litteræ interciperentur, ob idque custodias non Ephesi tantum posuisset ad explorandos omnes inde egredientes, atque in itinere positos, sed id ipsum fieri Constantinopoli per fautores Nestorij procurasset: Imperator acceptis à Ioanne & ei inhærētibus Episcopis litteris, cùm miraretur nihil prorsus à Catholica Synodo ad se scribi; nihil doli suspicatus, interpretatus est, silentium in re tanta indicem esse culpæ; moxq; ad Synodum Ephesinam litteras dedit, quibus præcepit, acta contra ordinem suumque mandatum, siue aduersus Nestorium, siue alios, esse penitus irritanda: de cetero integrandum esse iudicium, vt cuncta rectè riteque examinarentur ac promulgarentur: ob idque iussit Episcopis omnibus, ne quis eorum vllo pacto Epheso recedere auderet; immo & in mandatis dedit prouinciarum omnium Præsidibus, ne quempiam Episcopum in Ecclesiam suam redire permitterent. est autem eius epistolæ exordium[a]: Magnificentissimi Cādidiani
B deuotorum Domesticorum Comitis relatu, &c.] data autem tertio Kal. Augusti, ita restituendum est quod alicubi legitur decimotertio Kalend. Iulij. Missus verò est cum his litteris Ephesum Palladius Magistrianus.

[a] *Apud Act. Cœcil. Ephes. edit. Pelt. tom. 3. c. 18.*

Hic autem cùm Ephesum peruenisset, reddidissetque litteras vtriusque partis Episcopis, & ipse ad studia Candidiani abreptus, Ioannis atque Nestorij partibus fauit: vnde tantam præse tulit redeundi ad Imperatorem celeritatem, vt expectare noluerit litteras œcumenicę Synodi ad Theodosium scriptas subscribi ab omnibus totius Synodi Episcopis tunc astantibus. Porrò litteræ ipsæ ad Imperatorem tunc scriptæ eius argumenti fuerunt, vt narratione rerum gestarum palàm facerent dolos, versutias, atque arrogantiam Ioannis & collegarum eius, necnon Candidiani atque Irenæi Comitum vim atque tyrānidem; ostendentes pariter, vniuersam Synodum, triginta exceptis, omnemque simul Ecclesiam Orientis & Occidentis
C in vnam eamdemque conspirare sententiam. Petierunt demum ab Imperatore, vt quinque è Synodo accerseret Episcopos Constantinopolim, à quibus plenè de cunctis rebus gestis in Synodo doceretur. est autem Synodalis huius epistolæ exordium[b]: Vestra maiestas pietatem confirmatam percupiens, &c.] subiecerunt verò litteris suis nomina omnium schismatico-
rum seorsum conuenientium, qui erant omnes triginta numero.

PALLADIVS MISSVS EPHESVM.

[b] *Apud Act. Cœcil. Ephes. edit. Pelt. to. 4. c. 10. & apud Cyrill. epist. Syn. 4.*

Cùm verò eiusmodi à sancta Synodo scriptæ litteræ minimè dari potuerint Palladio Magistriano, nec per quem alium tutò Constātinopolim mitterentur, obsessis à custodiis itineribus, facultas vlla suppeteret; illud opportunum necessitas in re adeò deplorata consilium suppeditauit: nimirum, cùm ipsis planè innotuisset missas à se litteras Constantinopolim ad Imperatorem & alios interceptas semper fuisse, idemque fore de ceteris quas postea missuri essent: fidum nacti hominem, eumdem in mendicum ipso corporis habitu transformarunt,
D cui loco baculi, quo peregrinantes vti solerent, præbuerunt arundinem, quæ intus litteras omnes ab eis scriptas Constantinopolim ad diuersos includeret, exemplaria nimirum omnium litterarum, quas ab interceptoribus ablatas acceperant: sicque tandem hac via bene consultum est, vt ipsorum litteræ, serò licet, peruenerint tamen ad Imperatorem, & alios qui eorum silentium adeò ægro animo pertulissent. Quid autem factum sit, cùm redditæ sunt Constantinopoli Synodales epistolæ, suo loco paulo pòst dicturi sumus. Sed videamus interea conatus Nestorianorum, scelera sceleribus insuentium.

LITTERAE SYNOD. QVO MODO ALLATAE CONSTANTINOP.

Scripserunt & schismatici, more suo texentes calumnias, ac mendacia consuentes, litteras ad Imperatorem, quæ sic incipiunt[c]: Hoc, pij Reges, Orthodoxæ fidei firmamentum,
hoc columen, hæc basis est, &c.] Sed mira illa versutia iuncta cum arrogantia schismaticorum fuit, dum suam paucitatem excusant, quòd ipsi noluissent plures secum Episcopos con-
E uenire; potuisse dicentes, si voluissent, & numero longè præstare aduersariis, sed abstinuisse, ne ex multitudine tumultus & confusio oriretur. Addiderunt præterea, numerositatem illam aduersariorum conflatam esse ex hæreticis & excommunicatis: inculcantes & inuidiosum illud, quo in illos prouocaretur indignatio Principis, nempe se simul perrexisse ad ecclesiam sancti Ioannis Euangelistæ, acturos Deo gratias, & rogaturos ipsum pro salute Imperatoris, sed ab aduersariis occlusas fuisse valuas eiusdem ecclesiæ, adeò vt sibi opus fuerit foris orare: indeque reuertentes, in via impetitos fuisse ab Ephesino populo lapidibus atque fustibus, & in fugam actos: eaque omnia præordinata fuisse à Memnone Episcopo Ephesino calumniati sunt: quem rogant ab Imperatore Epheso esse pellendum. hæc & alia illi, quibus animum Imperatoris in aduersarios concitarent.

[c] *Apud Act. Cœc Eph. edi. Pel. to. 3. c. 18.*

CALVMNIAE ALIAE CONTRA ORTHODOXOS.

Addiderunt his alias litteras iidem Nestoriani ad Præfectū Vrbis, necnon ad Præpositum Scholasticorum: extant ipsæ, estque illarum exordium[d]: Ad summum (vt dici solet) malum deue-

[d] *Apud Cœcil. Ephes. edit. Pelt. to. 3. c. 9*

[a] *Ibid. c.10.* deuenimus,&c.] harum verò[a]: Inter alia delicta nullum grauius,&c.] quibus omnibus ingeminantur querelæ aduersus œcumenicam Synodum. Alia prẽterea extat eorumdem epistola eodem argumento scripta ad ipsum Imperatorem Theodosium, cui tamen alicubi præfigitur titulus, Ad Callimorem Regem Persarum: incipit[b]: Pietas vestra, quæ benefaciendo Orbi & Ecclesiis Dei claresci t, iussit nos Ephesi congregari,&c.] Sed cur ad Callimorem Regem Persarum? Nullus quidem hoc tempore eius nominis Rex regnauit in Persida, sed post Isdegerdem Cadabes, & post nunc Blases, vt ex Procopio[c] & aliis[d] patet, seu (vt vult Socrates[e]) post Isdegerdem Bararanes. A

[b] *Apud Act. Concil. Ephes. tom.3.c.11. edit. Pelt.*

[c] *Procop. de bel. Persic. li.1* [d] *Euag lib.1. c.19.*

Verùm scito emendatiora exemplaria his de Callimore carere, & loco Callimoris, habere Callinicum, nec de Rege Persarum vllam fieri mentionem: sed hæc tantummodo, quæ sequuntur, loco tituli præponuntur epistolæ: Relatio Episcoporum Orientalium ad Imperatorem Victorem.] quæ verba ita Græcè in codice scripta leguntur, videlicet: ἀναφορὰ τῶν ἀνατολικῶν ἐπισκόπων βασιλεῖ καλλινίκῳ.] ita vt omnino illud, Callimorem, sit explodendum. Quod si aliqui codices post Callinicum habent etiam Regem Persarum, ad eum planè sensum accommodanda sunt verba, vt dicat, Ad Theodosium Victorem Regis, siue Regum Persarum. Certum est enim Theodosium aduersus Persas bellum gessisse, curasseque vt Christiana fides apud Persas propagaretur: hæc enim ex iis quæ suo loco superiùs diximus, manifesta redduntur. Quinetiam & iidem schismatici in libello[f] eidem Theodosio paulo pòst misso de his mentionem faciunt, cùm rogãt, ne patiatur, fidem Christianam per ipsum in Persida immissam languescere, vbi & hæc addunt: Non enim duplices in Persidem, ô Rex, mittas Christianismi doctrinas,&c.] B

[e] *Socrat. lib.7 c.8. & 18.*

[f] *Apud Cyril. in Apolog.*

Porrò cùm hanc emendationem, tum alias plures, quibus vides citatos textus Actorum Concilij Ephesini discrepare ab editione Peltana, siue alia, scias haud inconsultò esse factas, sed magno studio ad hoc adhibito à Petro Morino Parisiẽsi viro doctissimo, qui ipsa integra Ephesina Acta contulit cum exemplaribus Vaticanis, vt ipsa Ephesina Synodus quàm purissima edi possit, sicut & aliæ œcumenicæ, quas Vaticana præla modò cudere incipiunt. Sed prosequamur reliqua quæ ad rerum gestarum historiam pertinent. C

Cùm autem S. Cyrillus videret sanctos Episcopos ærumnis pressos adhuc Ephesi detineri; vt mærentes erigeret, egregiam habuit concionem, cuius est exordium huiusmodi[g]: Beatus Propheta Dauid, qui spem suam ad Deum fixam habent, ad constantiam inflammans, ait[h]: Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino, &c.] ita quidem ipse ducis exercitus munere fungens, ne animos despondeant Christi milites, diuinæ Scripturæ verbis hortatur. Cùm hæc Ephesi gererentur, accidit vt Constantinopolim deferrentur litteræ arundini inclusæ per mendicum missæ: quas cùm Orthodoxi, ad quos scriptæ erant, accepissent, lectis illis, cognitisque tyrannicis, quas Catholici Patres Ephesi paterentur, insidiis, & proditione ac violentia pyratica, quibus à schismaticis Nestorianis fides Catholica vexaretur; tantumque patrari nefas, quantum nec sub Ethnicis Imperatoribus vllam Synodum esse passam, memoria esset: zelo æstuantes, eo fiduciæ prouenere, vt absque metu in aulam irrumperent, omniaque Imperatori palàm facerent, vniuersamq; ciuitatem ad fidei Catholicæ defensionem commouerent. Qui autem huiusmodi prouinciam susceperе, haud tyrones, vilesque lixæ, segnesve qui fugam captaturi essent, milites fuere, sed centuriarum primipilares, prœlia aduersus dæmones ciere assueti, mundi contemptores, & qui non vererentur potentium vultus; quibus loco gloriæ cederent contumeliæ, & pro maximo lucro ducerent profundere pro veritate tuenda vitam; quos etiam hostes præ excellentia meritorum veneraturi essent, incutientes illis ipso aspectu terrorem. Tales planè erant ductores illi in spirituali militia ordinum militarium, patres monachorum, quos Archimandritas vocare consueuerunt: quos ipsos suarum epistolarum classico sancta Synodus per sanctum Cyrillum (vt vidimus) ad prœlium excitarat. Erant horum præcipui Comarius, Potamon, atque Dalmatius. In quo quidem conserendo certamine virtus in primis enituit sancti Dalmatij spectatissimi sanctitate viri, quem eximiæ probitatis ergo conuenire Theodosius ipse aliquando consueuerat, ab eo salutis monita accepturus: hic enim, in meditullio licet celeberrimæ vrbis, montium solitudinem sibi parauerat, cùm è loco numquam pedem extulerit. Quæ autem ipse vnà cum collegis ac subiectis sibi monachis egerit, non nostris verbis, sed Actorum publicorum intelliges, quę sic se habent[i]: D E

[g] *Apud Act. Ephes. tom.6 c.12.edi.Pelt.*

[h] *Psal. 26.*

ARCHIMANDRITAE PRO SYNODO CERTAMEN SVBEVNT.

[i] *Apud Act. Ephes. edit. Pelt.tom.2. cap.19.20.*

Confestim omnes Archimandritæ monachorum cateruis stipati exurgunt, hymnosque & psalmos

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Psalmos decantátes ad Regiam contendunt. Erat autem inter alios Archimandritas sanctus Dalmatius, qui annis plus minus quadragintaocto pietatis studio recluſus, extra monasterij ſui ſepta numquam pedem extulerat; nec ab vllo vmquam, vt aliquando egrederetur, adduci potuerat, cùm tamen ob frequentes terræmotus Constantinopolim concutientes, crebris piissimi Regis nostri precibus, qui ad illum accedebat, ad egressum communemq; aliorum supplicationē iam antea prouocatus fuisset. Ceterùm dum de hac cõtrouersia, quid facto opus esset, Deum precando consuleret; vox cælitus ad eum delapsa, vt egrederetur, imperauit: noluit enim Deus gregem suum perdere in finem. Comitabatur eosdem etiam non parua Orthodoxorum turba. Cùm verò intra Palatium essent, Archimandritæ ab Imperatore acciti, recta mox ad illum ingrediuntur. Plebs verò & monachorum turba antiphonatum & psalmorum modulatione intenta foris remansit.

ARCHIMANDRITAE CVM MONACHIS PROCEDVNT AD REGIAM.

B Archimandritæ verò, æquo exoptatoque responso ab Imperatore acceptó, ad suos continuò regrediuntur. Ex Regis voluntate, vt ad sancti Mocij basilicá contendant omnes, mandatur, ibidem cùm Imperatoris mentem, tum allatæ quoque epistolæ sententiam percepturi. Omnes itaque tam monachi, quàm plebeij, psalmum postremum, versus postremam ciuitatis partem concinentes (erat enim via, qua incedebant, ex principalibus vna) ad sancti Mocij Martyrium abscedunt. Et hic rursum nõ parua monachorum multitudo cum hymnis & cereis occurrit; hominumq; multitudinem conspicati, magna omnes aduersus Christi inimicum (*nempe Nestorium*) voce exclamarunt. Tandem ibi omnes in beati Mocij basilicam ingressi essent, publicè recitata est epistola. Populus Constantinopolitanus vna simul voce exclamat: Anathema Nestorio. Sanctus itaque Dalmatius vbi in suggestum ascendisset, dixit: Si vultis audire, quieti adeste, & discite; neque his quæ dicentur, obstrepere velitis:

ARCHIMANDRITAE AGVNT PRO EPHESINO CONC. OECVMENICO.

C Adeste autem præsenti animo, quò verba exactè percipere valeatis.] recitata verò fuit ab eo epistola Synodalis, quam illam fuisse diximus datam ad Comarium, Potamonem, & Dalmatium Archimandritas, ad cuius finem apud [a] Cyrillum hæc quæ referimus scripta habentur. Ea autem lecta, Dalmatius ista subdidit [b]:

[a] *Cyrill. epist. 10.*

[b] *Apud Act. Ephes. edit. Felt. tom 2. cap. 10.*

Quam nunc pietas vestra epistolam audiuit, eam piissimus Imperator quoque legit, & fidem ei habuit: Nam ego, cùm mihi allata est, dixeram Imperatori eum ad sanctam Synodum scripturum: quæ autem suggesseram, illa præscripta sunt, quamuis non plenè: misit enim ad me, & lecta sunt: verùm ne qua illum tristitia afficerem, quæ sequebantur præmisi, quæ relatores non exhibuere, sed illarum loco alias quasdam litteras subiecerunt. Erant autem quæ cum ipso sum locutus conuenientia & ad rem opportuna; quæ nunc coram vestra pietate repetere opus non est, ne vt elatus & gloriabundus apud quempiam vestrum in re-

PVBLICA RELATIO DALMATII ARCHIMANDRITAE.

D prehensionem incurram. Conteret enim Deus hypocritarum ossa. Imperator omnia quæ facta narrabantur, ordine audiuit, audiendoque gauisus est, & Deo gratias egit: neque auditi solùm, sed narrationis quoque seriei sanctæ Synodi (sicut illius maiestatem decebat) assensus est, non meis quidem verbis ad hoc inductus, sed patrum & auorum suorum fidem secutus. Scripta itaque (vt par erat) suscepit & legit; persuasusque ait: Si res ita habet, cur Episcopi qui adfuerunt, huc non veniunt? Cui ego: Nemo eorum venire finitur. Et ille: Nemo prohibet. Rursum ego: Detinentur (inquam) & prohibentur ne veniant.] Intelligis ex his, puto, lector, nequaquam ex sententia Imperatoris scriptum esse ad Synodum, ne quis eorum discederet Epheso, etiam si ad Imperatorem proficisci velle diceret. Pergit verò susceptam semel orationem Dalmatius:

Qui è Nestorij factione sunt, eorum plurimi eunt & redeunt liberè: quæ verò à sacra

E Synodo acta sunt, ea nemo ad vestram pietatem referri permittit. Ceterùm pro altera, hoc est, pro parte Cyrilliana, coram omnibus dixi: Sex millia ne Episcoporum audire malit, an vnum tantùm hominem, eumque impium? sex millia autem eos aiebam qui sub Metropolitanorum sanctissimorum Episcoporum potestate degunt (hæc omnia autem eo spectabant, vt accerserentur & venirent, qui ea quæ facta sunt patefacerent; loquor autem de sanctissimis Episcopis, quos sacra Synodus huc destinatura est.) Et respondit: Rectè quæsiuisti. Rursumq; adiecit, & dixit: Precemini pro me. Quid multis? Certè noui Imperatorem Deo & sacræ Synodo obsecuturum potiùs, quàm peruersis hominibus. Orate igitur pro Imperatore, & pro nobis. Populus Constantinopolitanus vna simul voce exclamat: Anathema Nestorio.] hactenus Acta, ex quibus planè detegitur mens animusque Theodosij, qui videbatur ex multis erga Nestorium paulo propensior, nonnisi ad rectam, puram, sanctamque religionem fuisse addictus; licet à magistratibus ipsis, hominibus Nestorianis, ad tempus

THEODOSII ANIMVS PIVS ADTEMPVS DECEPTVS A NESTORIANIS.

pus mendaciorum offusum nebula, certum sit, cùm de veritate plenè decernere minimè li- A
cuit. Dalmatius verò, his peractis, mox dedit litteras ad Concilium de rebus Constantino-
poli cum Imperatore populoque tractatis: est earum exordium [a]: Iam inde ab ineunte æta-
te in Orthodoxa fide educati.]

[a] *Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. cap. 14.*

ISIDORVS PELVSIOTA ADMONET THEODOSIVM IMPERATOREM.

Contigit autem paulo pòst, vt & litteris Isidori Pelusiotæ celeberrimi doctrina & sanctitate monachi, discipulique olim sancti Ioannis Chrysostomi, Imperator admoneretur: cùm enim accepisset quæ tyrannicè agerentur Ephesi à Comitibus Imperatoris, ad ipsum Imperatorem litteras scripsit, quibus inter alia declarauit quanto periculo res sacræ sæcularibus magistratibus crederentur. est quidem epistola breuis, sed sublimis sensibus: reddamus huc ipsam; sic enim se habet [b]:

[b] *Isidor. Pelu. lib. 1. epist. 311.*

Si tu tantum temporis tibi sumas, vt iis quæ Ephesi decernenda sunt, interfis: non dubito, B
quin ea ita se habitura sint, vt à nemine reprehendi queant. Sin autem turbulentis odiis cal-
culos permiseris, quisnam à cauillis & dicteriis Concilium vindicabit? Huic autem malo re-
medium attuleris, si ministros tuos à dogmatum præscriptione remoueas (vt qui magno hia-
tu ab eo distincti ac dirempti sint, vt simul & Imperatori & Deo seruire studeant) ne alioqui
Imperio quoque motum ac iactationem afferant, perfidiæ suæ machinas ad Ecclesiæ petram
effringentes: nam ea firmo loco defixa est, eamque causam habet, vt ne ipsi quidem inferi
portæ dominentur; quemadmodum is qui eam constabiliuit, pollicitus est.] hactenus Isido-
rus ad Theodosium, profectionem suadens Ephesum.

Theodosius igitur his persuasus, audita Nestorij damnatione legitimè facta, absque vlla
mora, decretis Synodi œcumenicæ acquieuit. Ad sedandas autem alias controuersias, quas
ex litteris Candidiani & schismaticorum acceptis obortas sciebat inter partes Ioannis atque
Cyrilli; secundùm petitionem Orthodoxorum, facultatem tribuit œcumenicæ Synodi Epi- C
scopis, vt quos vellent Constantinopolim mitterent, qui sibi referrent quæ facta essent, quæ-
ve agenda pro Ecclesiæ pace forent.

Cùm igitur Imperatoris voluntas œcumenicæ Synodo innotuisset, mox decreta est lega-
tio Episcoporum ad ipsum Theodosium Augustum. Tunc enim & schismatici legauerunt
Irenæum Comitem, cui & litteras perferendas ad Imperatorem dedere, quarum est exor-

IRENAEI COMITIS LEGATIO A SCHISMATICIS.

[c] *Apud Act. Ephes. tom. 3. c. 17.*

dium [c]: Sperabamus Ægyptiacam tempestatem, quæ sanctas Dei Ecclesias grauiter hacte-
nus exagitauit, per pietatis vestræ litteras tandem aliquando sedatum iri. sed spe nostra fru-
strati sumus, &c.] multa præterea inuidiosa & calumniis plena coaceruarunt ad concitan-
dum Imperatoris animum in Orthodoxos. Porrò has litteras non ad Irenæum missas, sed
per Irenæum allatas, ipsius epistola ad Synodum schismaticorum reddita docet [d], & ipsæ lit-
teræ id declarant. Quæ autem acta sint per Irenæum à Nestorianis missum, litteræ ab eo po- D
stea datæ ad illos significant, simulq; insinuant res gestas ab Episcopis à Synodo œcumenica
missis: continent enim epistolarem historiam, sed eam tamen quæ affectu priuato conscri-
pta, velut nexibus præpedita, minimeque libera, haud careat calumniis atque mendaciis.
reddamus eas tamen, ex quibus complura elici possunt ad rerum gestarum cognitionem
perneccessaria; sic enim se habent [e]:

[d] *Ibid. c. 14.*

[e] *Apud Act. Eph. edit. Pel. tom. 1. c. 14.*

EPIST. IRENARI COMITIS DE REBVS CONSTANTINOP. GESTIS.

Vix mihi vel nunc tandem ad sanctitatem vestram scribere, qualemque desiderabam ta-
bellarium inuenire, & quis susceptæ prouinciæ successus per gratiam Dei extiterit, vestræ
pietati patefacere, integrum fuit. Venimus in regiam ciuitatem triduo post Ægyptiorum
aduentum. At verò quot in ipso mox aditu pericula sim perpessus, id nulla ratione explicari
potest, nedum breui epistola. Nam optimi viri illi ante me ciuitatem ingressi, omnibusque
commodè & ex voluntate vsi (tantum enim dixisse sat sit) omnium ferè aures præoccupa- E
rant, alios quidem mendaciis (vt fieri solet) inescantes, alios confictis in nos calumniis insti-
gantes; omnes denique publicè, priuatimque ea ratione in suam sententiam allicientes, vt
etiam præcipui quique Principum, reliquique non pauci, qui vel auctoritate ampliori in
Republica pollebant, vel diuersa in rebus bellicis munia obibant, persuasi essent, examina-
tione quam oportuit adhibita, iudicationeque examinationi consentanea mox consecuta,
& omnibus Episcopis in vnam eamdemque sententiam congruentibus, Nestorium, qui
deserta causa aberat, iustam, factisque suis dignam exauctorationem perpessum esse. Sanè
Scholasticum magnificētissimum, Christoq; dilectissimum cubicularium inter alios ita de-
mentarant, vt ne nomen quidem Deiparæ Ephesi audire sustinuisse (*Nestorium scilicet*) per-
suasissimum haberet.

Verumtamen ob inexpugnabilem veritatis virtutem, vestrasque orationes, & immensas

Dei

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Dei miserationes,id sum consecutus, vt non solùm pericula, quæ prima statim fronte (vt dixi) se offerebant,euaderem,verùm etiam vt magnificentissimos Principes percommodè conuenirem,vniuersamque rerum seriem, quantum licebat & res postulabat, explicarem. Qui simulatque nostram relationem accepissent, euestigiò omnia quæ vel Ægyptij, vel Ægyptiorum fautores per tyrannidem tam in præsentem causam, quàm in nos ipsos quoque commiserant,ad Imperatorum aures referri voluerunt.Et vt multa paucis complectar, cùm plurima vtrinque & ab iis qui cum Cyrillo faciebant, & ab illis rursùm qui nobiscum sentiebant,essent agitata:placuit,vt vtraque pars,tam ego videlicet, quàm Ægyptij, suæque causæ tuendæ gratia, illustribus Principibus præsentibus, piissimum Imperatorem adiremus. Restiti ne id fieret,identidem repetens ac protestans, me ea de causa non adesse, nec vlla mandata huiusmodi à pientissimis Episcopis accepisse, sed tantùm litterarum latorem
B aduenisse. Verùm enimverò etsi acriter reclamarem : attamé quod semel decretum fuerat, absque vlla cunctatione obtinuit. Quare diuina prouidentia etiam tum nobis opem ferente, Augustique animum ad veritatem impellente;& re ipsa,quòd cor Regis verè in manibus Dei sit,declarante; aduersarij causa cecidерunt, damnationisque sententiam in se exceperunt (oportet enim paucis rei euentum expedire) propterea quòd neque Nestorij depositionem defendere, neque quæ hîc per mendacium & falsitatem effutierant, vlla ratione possent constituere.

Quin & illud quoque omnibus perspicuum per me euasit: nempe etiamsi recto congruoque ordine seruato Concilium conuocatum fuisset, Ægyptio tamen Nestorium condemnare nullatenus licuisse;vt qui ipse quoque condemnatorum catalogo adscriptus esset. Sed neque vllam quoque causam absque magnificentissimi Comitis Candidiani sententia
C tractare, vel adoriri iure potuisse. Etenim omnes illius denunciationes & comminationes, Sacra præterea per eumdem ad Synodum scripta, & alia similia non pauca, Rege ad maiorem rei euidentiam ita iubente,recitata sunt: neque quicquam omnino, quod iniqua illegitimaque illorum studia aliquo modo ob oculos ponere posset, vestris intercedentibus precibus, omissum est.

Denique vt veritatis hostes iustam ab omnibus sententiam retulerunt:ita vestræ pietatis iudicium ab omnibus, vt iustum, probatum & confirmatum est. Nec dubium habemus, quin pius Imperator Ægyptiorum depositionem ad sanctas Dei Ecclesias quamprimum sit perscripturus,omniaq; tyrannicè & illegitimè Cyrillum perpetrasse,aperte denunciaturus; necnon dignas quoque in eos qui tam grauiter offenderût, pœnas suo tempore decreturus. Huc itaque res euaserunt: hic nostræ apud Imperatorem disceptationis terminus extitit.]
D hæc quidem quæ ipse Irenæus ostentator glorioſus exaggerat, vt fidem industriamq; suam amasio Nestorio probatam redderet, quàm falsa sint, vanaque spe concepta, inanique iactantia exarata,ipsa quæ idem subdit,certum reddunt;nam pergit: Ceterùm (inquit) cùm Ioannes medicus Syncellus Cyrilli (vt nostis) aduenisset, aduertimus plerosque Principum repentè fuisse mutatos:vt qui iam ne audire quidem ea à nobis vellent, quæ de illis fuerant iudicata. Emerseruntque varia mox inter illos iudicia.

DVBIA SENTENTIA DE REBVS A THEODOSIO DECERNENDIS.

Quidam enim affirmabant, quæ vtrinque facta essent, vtrinque valere debere, atque adeò non duorum tantùm, vt aliquando visum fuerat, sed trium depositionem confirmandam esse, *nempe Nestorij, Cyrilli, atque Memnonis.* Alij contrà, omnes quidem exauctorationes ex æquo nullas decernendas esse: Illustriores verò Episcopos, qui & fidei doctrinam accuratè ad veritatem adamussim examinarent, & quæ Ephesi acta essent, can-
E didè exponerent, huc accersendos censebant. Non deerant tamen qui omnem lapidem mouerent, vt manifestis decretis instructi à pientissimo Rege Ephesum abire sinerentur, tamquam omnia istic quàm diligentissimè cogniturі, & quàm commodissimè compositurі. Quod ne fiat, qui nos amant, obnixè procurant: Non enim ignorant, cuius illi sint animi,qui hæc moliuntur:neque nescіunt, quo fine id consilij ceperint. Verùm hæc, vtcumque Domino visum fuerit, succedant. Interim sanctitatem vestram rogatam cupio, vt Deum pro me orare non grauetur, vt qui tot pericula iam olim perpessus sim, & in magnis adhuc delerimіnibus, ob illam quæ vitæ meæ insidiatur, multitudinem versèr.Testis enim est mihi Deus, cùm ad Regis cognitionem vocarer, aliud nihil me expectasse, quàm vt fluctibus maris statim obicerer. Sed Dominus (sicut scriptum est) astitit mihi, & de ore leonis, aut mille potiùs leonum catulis liberatus sum.] hucusque epistola Irenæi Comitis Nestorianorum principis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed quid tandem decretum est? Dum hæc considero, illud planè Domini de Leuiathan A
alludentis ad prauum dæmonem apud Iob in mentem venit, vbi ait [a]: Huic montes herbas
ferunt, & omnes bestiæ agri ludent ibi.] siquidē vbi primùm huiusmodi hæresis monstrum,
draco iste egressus ex inferis est, tulerunt illi suppetias qui alios specie quadam probitatis &
potentia antecellere videbantur, Comites & Episcopi. Et hoc ipso tempore, cùm Impe-
ratoris animus in dubio esset, & in quodam æquilibrio constitutus, huc illuc ve impellendus
paulo momento: ecce opportunè adfuit procuratum à factione scismaticorum officium
Acacij Episcopi Berœensis, de quo plura superiùs. hic quidem natus annum centesimum
decimum, cùm præ ingraueſcente senecta se conferre ad Synodum Ephesi celebrandam ex-
cusaret, Paulo Episcopo Emeseno [b] suas vices delegauit, quem constat aduersus Ortho-
doxos inhæsisse Ioanni, & loco Acacij eiusdem pseudoconcilij decretis subscripsisse. Cùm B
igitur sic oppignoratam fidem Acacij per Vicarium Nestoriani nacti essent, eo etiam ad-
egerunt delirum senem, vt aduersus Cyrillum & Memnonem hoc ipso tempore scribe-
ret ad Imperatorem: qui nescius eiusmodi coniunctionem Acacij cum Nestorianis, libe-
ram iudicans & recti animi ac sincerissimi Orthodoxi eius esse sententiam, quem longæua
ætas & prædicata doctrina præ ceteris commendabat, ratam habuit. Secundùm igitur Aca-
cij persuasionem, sententias aduersum se inuicem datas statuit esse seruandas, quousque res
inter se ipsi componerent, studens ita conciliare Episcopos dissidentes. Mittensque seque-
strem pacis Ephesum Ioannem Comitem, ad vtrumque conuentum easdem litteras dedit,
misitque ad eos dictam Acacij epistolam, de qua hæc habet [c]:

Vt autem sanctitas vestra cognoscat, se non modò per nostræ pietatis litteras ad con-
cordiam, communemque pij dogmatis pacem, consensionemque incitari; etiam Acacij Be-
rœensium Antistitis epistolam, qua idem vir ille inculcat, suadetque sedulò, ad vos misimus. C
Hic enim cùm propter extremæ senectutis imbecillitatem sanctissimo vestro Cōcilio ades-
se non posset, ea per litteras exposuit, quæ & suæ pietati conueniebant, & Orthodoxæ re-
ligioni non parum quoque prodesse posse intelligebat.] hæc de Acacio Theodosius. Por-
rò animarunt eum contra Cyrillum Nestoriani, cùm de illo iactarent, Apollinaris hæ-
resis esse restitutorem: nam in sua epistola postea ad ipsum Theodosium data hæc ha-
bent [d], cùm de Cyrilli scriptis Apollinaris hæresis infamia fugillatis, & ab Acacio tales, vt
putabat, inuentis: Optimè (inquiunt) scit vir ille, decem & centum annos natus, qui om-
nem ætatem in Apostolicos sudores insumpsit, & plurimis Synodis interfuit, & Apolli-
naris asseclas vicinos semper habuit, &c.] talia sunt de Acacio præconia schismaticorum,
quæ illi ignominiæ magis cedunt quàm laudi, sicut & illa quæ de eodē intexuntur à Theo-
doreto in epistola ad Berœenses [e].

Erat autem qui missus est Ephesum ab Imperatore Ioannes ipsi Theodosio (vt aiunt) D
ab eleemosynis, qui propriori titulo Comes dicebatur Sacrarum largitionum. Qui cùm
Ephesum magna celeritate peruenisset, prima die patefactis litteris Imperatoris, de-
clarauit Nestorium, Cyrillum, atque Memnonem iure depositos: quos omnes ne
dissidia maiora concitarentur in populo, carceri quempe suo voluit mancipatos; siqui-
dem Nestorium custodiendum tradidit Candidiano Comiti, Cyrillum verò & Memno-
nem Iacobo itidem Comiti. Porrò hæc omnia prima die peracta, litteris statim Theo-
dosio ipse Ioannes significauit, quarum est exordium [f]: Cùm sciam conducibile pie-
tati, &c.] quibus hæc summatim complexa pluribus describuntur.

Dolentes autem Episcopi Orthodoxi, defensores Catholicæ fidei peruersa relatione
sceleſtium ab Imperatore ita pessimè habitos, ad Theodosium conscripsere epistolam, cu- E
ius exordium est [g]: Christianissima regiaque vestra maiestas, &c.] queruntur deceptum
Imperatorem, cùm illi nunciatum esset, non Nestorium tantùm, sed Cyrillum & Mem-
nonem à Synodo œcumenica esse depositos. Addiderunt [h] his alias, quibus cùm de iusta
damnatione Nestorij multa habeant, reddi sibi petierunt Cyrillum atque Memnonem;
se ipsos verò numquam adduci posse, vt communicent cum schismaticis. Dederūt & aliam
epistolam ad clerum Constantinopolitanum eodem quoque argumento, petētes adiuuari,
quæ sic incipit [i]: qui in tanta rerum fluctuatione versamur, &c.] Sed & ipse Cyrillus è
vinculis scripsit ad Archimandritas, iamque rebus meliorem spem affulgere declarat his
verbis [k]: Benedictus Saluator, qui huiusmodi nugas contra me effutientes falsitatis redar-
guit. Etenim postquam dominus meus magnificentissimus, præclarissimusque Comes
Sacrarum largitionum Ephesum venisset, nihilque eorum omnium quæ dicta fuerant, veri-

tate

[a] *Iob. 40.* QVID MOVERIT SCHISMATICI PER ACACIVM BEROEENS.

[b] *Act. Ephes. edit. Pelt. to. 3. c. 19.*

[c] *Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 3. c. 11.*

[d] *Apud Cyril. in Apolog. tom. 4.*

[e] *Cod. Vatic. epist. Theod. 75.* IOANNES COMES MITTITVR EPHES. AB IMP.

[f] *Apud Act. Ephes. tom. 3. append. 2. c. 1.*

[g] *Apud Act. Ephes. Concil. edit. Pelt. to. 4. c. 6.*

[h] *Ibid. c. 14.*

[i] *Ibid. c. 15.*

[k] *Ibid. c. 18.*

A tate niti comperisset, animaduertit in eos qui talia nugati fuerant. Agnouit autem sanctam Synodum vnius fidei causa contendisse, & neque mihi, neque vlli alteri gratificandi studio, sed diuino zelo incensam, quòd nimirum blasphemum illum ferre non posset, Nestorium condemnasse.] hæc Cyrillus, adhuc tamen vinctus in Domino: sed quàm celso animo ista perferret, ex his quæ subijcit intelligi potest, vbi ait: QVAE ORTHODOXI ATQVE CYRILLVS VINCTVS RESCRIPSERINT CONSTANTINOPOLIM. CYRILLI ET SYNODI IN PATIENDO AEGRITAS.

Interea loci nos vincti, custoditique asseruamur, ignari prorsus quo tandem res hæc sit euasura. Veruntamen gratias agimus Christo, quòd pro nomine illius digni habeamur, non solùm vinculis constringi, sed cetera quoque omnia perpeti: neque enim ista præmijs suis carebunt.] subdit hæc verò de constantia Synodi: Non potuit autem sancta Synodus induci vt cum Ioanne communicaret; sed animose restitit: En, inquiens, corpora, en ecclesias, en ciuitates: in omnia hæc potestatem habetis; nos autem, vt priùs cum Orientalibus
B communicemus, quam ea dissoluantur, quæ per illorum sycophantiam contra comministros nostros comparata sunt, illique rectam fidem confiteantur, id fieri nullo modo potest. Dignoscuntur enim Nestorij dogmata loqui, sentire, & confiteri. Totaque vniuersitas in his disposita est. Precentur pro nobis Orthodoxi omnes. Vt autem beatus Dauid ait [a]: Ego in flagella paratus sum.] hactenus Cyrillus. Ista quidem ex parte œcumenicæ Synodi atque Cyrilli delata sunt Constantinopolim. [a] Psal. 37.

Quidnam interea Concilium malignantium & synagoga potentium? Eo quidem impudentiæ prouenere, vt non veriti sint litteris apud Theodosium agere, vt Nestorij damnationem irritam redderet, quòd scilicet qui eum cõdemnassent, hæretici ipsi essent, mentientes Cyrilli scripta esse Apollinaris hæresis labe cõspersa [b], est exordium ipsorũ epistolæ: Edocti ex sanctissimorum & pientissimorum ministrorum nostrorum litteris, &c.] Adiecerunt his
C alias, quibus significarunt, se vnà cũ Ioanne Comite testimonio Acacij Episcopi Berœensis epistolæ egisse cum aduersarijs, vt Cyrilli capitula tamquam hæretica damnarentur, sed nequicquam apud illos profeciisse. Vt autem maiorem sibi apud Imperatorem fidem conciliarent, ad finem epistolæ adiecerunt Orthodoxæ fidei confessionem. recitat hæc ipse Cyrillus [c]: sed in eis illi de damnatione Nestorij ne verbum quidem, quæ primo loco ponenda erat, cùm scirent ipsum aduersari symbolo ab eis edito, in quo & sanctissima Maria Dei genitrix affirmatur: vt planè intelligas omnia ista haud sincero animo, sed fraudulenter ab ipsis esse tractata, quò vnum illud assequi possent, nempe scriptorum Cyrilli
D damnationem. est autem tota illa epistola adulatione demulcens animum Imperatoris, quæ sic incipit: Merito quis dixerit, nostri sæculi homines, quòd tuo imperio gubernentur, beatiores ijs qui ante nostram ætatem fuere, &c.] Ceterùm quod spectat ad ipsorum fidei professionem, ista habet Cyrillus [d]: Illud autem scitote, quòd cum fidei expo-
E sitionem componerent, inter se contenderunt, & adhuc in contentione tenentur. Nam alij quidem admittunt, vt sancta Virgo Deipara dicatur, cum eo, vt Homipara dicatur. Alij verò prorsus hoc negant; paratosque se esse dicunt, vt manus suas amputandas præbeant potiùs, quàm vt huiusmodi voci subscribant. Vbique autem turpiter se gerunt, hæretici declarati.] hæc Cyrillus. Ceterùm obtinuisse eorum sententiam, vt Deipara diceretur, ipsa confessio docet: sed & quàm dolosè his ipsis vocibus vterentur, superiùs ex eorum assertione demonstratum est.

SCHISMATICI LABORANT PRO RESTITVTIONE NESTORII. [b] Act. Epheſ. edit. Felt to. 1. c. 8. appid. 2

[c] Cyril. Apol. SCHISMATICI DOLOSE PROTESTANTES ET VIDEM CATHOLICAM.

[d] Cyril. epiſt. 22.

Ceterùm illud Catholicos vehementiùs perturbauit, quòd Ioannes ipse Comes, qui sequester pacis aduenit, vt rem se bene gessisse significaret, eaque de causa maiorem sibi apud Imperatorem fidem conciliaret, scribens ad eum, turpiter mentitus est vniuersam œcumenicam Synodũ assensam esse in damnationem Cyrilli; adeò vt iam de loco, quo in exilium esset deportandus, cõsuleretur: scripsit enim de his ipse Cyrillus, vbi hæc resciuit, ad clerum populumque Constantinopolitanum istis verbis [e]: Turbata est admodum sancta Synodus, vbi magnificentissimum & glorioſissimum Comitem Ioannem non rectè omnia retulisse audiuit: ita vt & de nostro exilio, qui illic sunt, consultent, quasi sancta Synodus irregularem & nefandam depositionem a Ioanne, & hæreticis qui cum eo sunt, factam acceperit, &c.]

[e] Cyril. ead. epiſt. 22.

Quid præterea idem Ioannes Comes pertentarit, quo iactare se potuisset Episcopos omnes in vnam concordiam redegisse, idem Cyrillus sic inferiùs subdit: Cùm autem hanc rem memoratus magnificentissimus vir non esset assecutus, nempe vt Ioannes Antiochenus Episcopus ab ipsis in cõmunionem reciperetur; etiam hoc excogitauit, & à sancta Synodo petiit, vt sibi scripta daretur fidei expositio, vt & illos consentire & subscribere faceret, & reuersus diceret: Conciliaui eos ad amicitiam humanis inter se offensis diffidentes. Vbi hoc

VERSVTVM CONSILIVM SCISMATICORVM ET IOANNIS COMITIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sancta Synodus intellexit,rursus omnino restitit, dicens : Non exponimus nos ipsos contumeliæ: non enim tanquam hæretici vocati sumus, sed ad hoc venimus, vt fidem rectam restituamus,quam & restituimus:nec opus est Regi vt fidem discat,cùm hanc sciat, in qua ille baptizatus sit.Itaque ne hoc quidem Orientalibus processit.] hæc de his Cyrillus. quæ autem velit per eos agi, addit his verbis : A

Hæc à pietate vestra doceantur omnes, præsertim pientissimi & sacratissimi Archimandritæ;ne fortè prædictus Ioannes, *Comes scilicet*, reuersus alia pro aliis dicat, aut doceat, vt quorumdam aures oblectet. Ne pigrescat verò pietas vestra, neque laborando pro nobis lassetur, sciens quòd se ipsam & Deo & hominibus commendet. Et hic propter Saluatoris gratiam Deo amantissimi Episcopi, qui vos numquam viderunt, animas suas ponere pro vobis parati sunt. acceduntque ad nos cum lacrymis dicentes : & ad exulandum vna, & ad commoriendum parati sumus. Versamur autem omnes in multa tribulatione; quòd excu- B
STATVS CYRILLI ET SYNODI QVALIS. biis militum custodimur, eos etiam ante lectos, cùm dormimus, habentes, maximè verò nos. Reliqua verò vniuersa Synodus defatigata laborat, pluresq; mortui sunt:multi etiam sumptibus destituti,res suas vendunt.] hactenus Cyrillus. At licet ipse & Memnon vincti arcta custodia tenerentur:tamen reliqui omnes Episcopi haud liberi erant,sed vtique custodiebantur à militibus. Ioannes enim Comes iam reuersurus cùm esset Constantinopolim, & pacis trophæa foret ostentaturus; ne quid litterarum ab Orthodoxis scriberetur, quibus mendacij redargui possent quæ ipse Imperatori & aliis relaturus esset, reliquos omnes Orthodoxos Episcopos sedulò asseruari præcepit.

Illi tamen, Deo volente, clàm scripsere epistolam, qua clerum Constantinopolitanæ Ecclesiæ de rerum suarum statu miserando admonuerunt:qua cùm numerent trium mensium spatium, quo eiusmodi custodia vallabantur, à tempore nimirum aduentus Ioannis C Episcopi Antiocheni,quo huiusmodi per Candidianum Comitem cœptę sunt turbæ,mense Augusti datas illas ab eis ad clerum Constantinopolitanum litteras possumus intel-
[a] *Apud Cyril. epis. Synod.* ligere, quarum est principium[a] : Qui in tanta negotiorum tempestate constituti sumus.] & inferiùs : Sciat itaque pietas vestra, non amplius nos Ephesum, sed custodiam inhabitare, inque illa trimestre iam tempus inclusos, neque per mare, neque per terram tutò ac securè ad pium exercitum *(nempe ad Imperatorem)* vel in aliquem alium locum,quempiam mittere permitti. Etenim iam sæpiùs accidit, vt quæ à nobis sunt missa, haud sine multo periculis reddi potuerint ; vt latores illorum, quo seruarentur, in alias atque alias sese formas coacti sint mutare. Quòd autem ita custodimur, hinc est, quòd omnia mendaciter ad pientissimum Imperatorem contra nos deferantur.] post hæc rogant ijdem plurimum, vt agant apud Theodosium Augustum reddi Synodo Cyrillum & Memnonem, D vtque detur adire posse ipsum Theodosium; sin minùs, liberum sit vnicuique Episcopo in patriam reuerti.

De his præterea quæ ijdem sanctissimi Patres Ephesi paterentur, est scheda illa cum aliis litteris missa[b], sub titulo Commonitorij breuiter quidem, quòd furtim videatur esse conscripta, his verbis ad clerum Constantinopolitanum data.

[b] *Ex codice Antonij Augustini.*

Necamur æstibus, cùm aëres sint graues; & penè quotidie aliquis sepelitur : ita vt omnes pueri languentes ad propria remittantur. Et alij omnes Episcopi in his sunt. Vnde consequens est, reuerentiam vestram adire Christo amabilem Principem, & dicere,quia opprimitur Synodus ab his qui prohibent terminum dari, vt consumpti languore necentur.Scire verò reuerentia vestra debet, quia licet in tantum nitantur vt omnes moriamur,non tamen fiet aliud præter hæc quæ decreta per nos sunt à Saluatore nostro Christo.] E hactenus Patres ad clerum Cõstantinopolitanæ Ecclesiæ.Inspicis, lector,in quot quantasue angustias cùm impietas Nestoriana, tum infidelitas regiorum ministrorum coniecerit sacrosanctam Synodum œcumenicam, vt ea sit passa Ephesi, quæ neque inter barbaras gentes perlatura vmquam fuisset.

Sed hic paululum consiste,intuereque & obstupesce iudicium Dei, qui est terribilis in consiliis suis super filios hominum: nam intelliges, secundùm illud Dauidicum : Non dormiet, neque dormitabit qui custodit Israël.] cum eodem tempore, haud diutiùs fuerit protelata vindicta. Dum enim barbarico more Catholica fides vnà cum defensoribus suis Ephesi (vt vides) vim patitur,direq; exagitatur, atque adeò ignominiosè tractatur, eodem quoque tempore Romanus exercitus à barbaris vincitur, trucidatur, paucis fuga lapsis, reliquis captiuis ductis.Hoc ipsum quidem tempus esse,quo Theodosius Imperator iunctis

copiis

Universidad de Deusto
Biblioteca

A copijs Occidentalis Imperij, missō Aspare inuictissimo duce, bellum gessit aduersus Gensericum Africam occupantem, ex libello schismaticorum paulo pòst (vt diximus) oblato Theodosio Imperatori, satis exploratum habetur, in quo inter alia hæc scripta leguntur[a]: Cùm hac fide scilicet barbaros vicistis,& tyrannos destruxistis, qua & nunc opus habetis in bello,quo Africam premitis: est enim Deus omnium commilito vester, &c.] hæc Nestoriani,profitentes se esse veræ fidei defensores, pollicentes eius fidei quam tuerentur defensione barbaros ab ipso Imperatore vincendos:cùm interea tam vinceretur atque deleretur penitus in Africa Romanus exercitus; quod paulo pòst innotuit, cùm cladis nuncium perlatum est Constantinopolim: vt planè (ô mirandum!) accidisse appareat, tunc malè pugnatum in Africa esse, cùm fides Catholica, eiusque defensores Patres sanctissimi adeò grauia & ignominiosa tyrannica vi pati cogerentur.Sed etsi tardiùs, tandem sapiens Theo-
B dosius, suo maximo damno didicit, Deum vindicem Catholicæ fidei insurrexisse, pro barbarisq; pugnasse aduersus Romanum exercitum,cùm eius Comites & legati contra Concilium œcumenicum indefesso studio laborarent.

[a] *Extat inter Act. Ephesin. edit. Pelt. to. 3. c. 4. & apud Cyril. Apologet.*

Porrò rem gestam, grandi volumine dignam, Procopius his paucis absoluit[b]: Interea Constantinopoli,Romaq; exercitu aduenìente cum Aspare duce,Bonifacius,Romanìq; qui in Africa erant,spiritus assumentes, acriter resistere cœperunt: verùm non melior priore fortuna successit. Victi ad vnum omnes,alius aliò fugam arripuere; Aspar Constantinopolim,vnde venerat; Bonifacius Romam profectus, sese Placidiæ ex his quorum culpa vacabat, reconciliauit.] hæc Procopius. Bonifacij verò Romam reditum anno sequẽti Prosper[c] recenset. habet eadem de illata clade Paulus[d] diaconus. De Marciano autem, qui post Theodosium fuit Imperator,hoc prœlio ab hostibus capto,hæc subdit Procopius:

[b] *Procop. de bel. Vandal. lib. 1.*

CLADES ROMANI EXERCITVS IN AFRICA.

[c] *Prosp. in Chron.*

[d] *Paul. diac. Miscel. l. 14.*

C Hoc igitur modo Vuandali Africam Romanis eripuere:captiuos verò quos ceperant, in custodia habuere,inter quos Marcianus fuit, qui Theodosio successit. Cùm igitur Gensericus fortè præciperet,vt captiui in aula sub dio cogerentur,vt aspectibus eorum consideratis,sanè conspiceret, siquis regiam haberet indolem,ac indigna præsente fortuna pateretur: interim ijdem inedia ac labore fessi humi obdormiscerent, aquila fortè volans supra Marciani caput passis astitit alis.Gensericus igitur portentum tacitè notans;non frustra hoc fore,iussit ad se venire: quinam vir esset, interrogat. Ille se Asparis arcanorum omnium socium fuisse inquit, quem Romani Domesticum Comitem vocant. Gensericus igitur meditans & aquilæ gestum, & Asparis quanta esset apud Byzantium potentia, hominem de medio tollere,ab re putauit esse, neque verisimile vt quam primum interituro signa volatu illa ostendisset: nulla enim ratione eum interfici oportere. Nam si postremò regnatu-
D rus est,morti non esset apud eum derelictus;quòd ea quæ Deo sunt decreta,nullatenus prohiberi possunt. Quapropter iureiurando eum obligat, sibi amicum fore,neque vllo modo contra Vuandalos venturum.] Eiusmodi ergo pactis simul initis, dimissus est Marcianus redire Constantinopolim.

His igitur rerum Africanarũ casibus Theodosius prudentior, licet serò, Phrygum instar, redditur tandem:sed id postea,cùm acceptæ cladis acerbissimum nuncium accepit. Interea verò rebus eodem statu perseuerantibus, quærerant Constantinopoli Catholicæ fidei defensores,& inter eos primum locum tenentes Episcopi peregrini, qui illuc pro fidei defensione se contulerant, audientes quæ Patres Ephesi paterentur,consolationis plenam ad eosdem dedere epistolam, hortantes viriliter agere, simulque omne suum spondentes pro ipsorum defensione officium & diligentiam,atque etiam profecturos se Ephesum,si iuberent.incipit
E epistola[e]: Oportebat quidem nos in afflictionum tentationumque vestrarum societatem receptos,non animis tantùm,sed corporibus quoque vobis adesse,&c.] in fine autem apud Contianam editionem tempus ita describitur: Data mense Augusti die vigesima, Indictione decimaquinta.] ex quo planè rerum gestarum valeas metiri tempora.

CATHOLICI CONSTANTINOPOLITANI PVGNANT PRO SYNODO.

[e] *Act. Ephes. edit. Cont. c. 47. & edit. Pelt. tom. 4. c. 10.*

Tunc etiam accidit vt sancta Synodus ad eosdem Episcopos Constantinopoli agentes eas reddiderit litteras, quarum est exordium[f]: Qui ita affecti sunt,&c.] habent in inscriptione nomina eorumdem Episcoporum tunc Constantinopoli commorantium & pro Synodo laborantium expressa, quæ sunt, Eulalius, Eutrechius, Chrysaphius, Hieremias, Theodulus, & Isaias: sed quarum hi Ecclesiarum Episcopi fuerint, non exprimitur. Rogant Patres vt in sententia perstent, & pro sancta Synodo nauiter collaborent: quod quidem illos quàm diligentissimè perfeciisse,exitus declarauit. Porrò eodem quo antea statu perse-
uerare adhuc res Ephesias, ijsdem litteris Patres significarunt his verbis[g]: Quod vero san-

[f] *Act. Ephes. edit. Pelt. to. 4. c. 11.*

[g] *Act. Ephes. edit. Pelt. to. 4. c. 11.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctitas vestra prohibeatur, quo minùs ad nos peruenire queat: id ex nostrarum rerum statu proficiscitur. Ita enim terra mariq́ obsidemur, vt nihil eorum quæ nobis euenerunt, vestræ sanctitudini significare potuerimus. Fuerit autem vestrarum partium, precibus & lacrymis instare,&c.] A

At non Episcopi tantùm agentes Constantinopoli, eas quas diximus, reddiderunt ad Synodum litteras; sed & qui in clero Constantinopolitano eminebat Alypius Candidianum diaconum legauit Ephesum ad inuisendos sanctissimos Patres fidei Catholicæ confessores,cum & Cyrilli vincula summis (vt par erat) honoribus prosecutus, has litteras ad eum dedit[a]:

[a] *Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom.4. c.16.*

EPISTOLA EPISCOPORVM CONSTANTINOPOLI AGENTIVM AD CYRILLVM.

Beatus homo, quem Deus dignum censuerit, sanctum Deoq́; dilectũ caput tuum martyrij confessionis sertis redimitum dilectionis oculo contueri. Tu enim, sanctissime pater, vigilanti lumine sanctorum Patrum viam triuisti. Tu vtroque poplite claudicantes, recta ad veritatem incedere docuisti. Tu fiduciam es indutus Eliæ. Tu solus Phinees zelum assumpsisti. Tu impium venenosi draconis os obturasti. Tu voracem Bel euertisti. Tu illius spem,hoc est, dominatum & præsidentiam ære exemptã labefactasti, aureæq́ statuæ apparatum perdidisti. Et qualenam os spiritualibus charismatibus imbutum zeli tui encomia pro veritate explicare valeat, vt qui beati Theophili quondam auunculi tui studiorum æmulus, illiq́ similis euaseris,necnon ad ter beati illius Athanasij martyrium proximè accesseris? Etenim vt ille precibus armatus, iniquorum hæreticorum machinationes, perinde ac periculosos quosdam scopulos deuitabat,euadebatq́; sic tua quoque sanctitas iniqui illius conatus, vitæ integritate,conscientiæq́ue puritate,veluti infirmam quampiam procellam profligauit. B

CYRILLI DIGNAE MERITAEQVE LAVDES.

Sanè beatus Athanasius post multas falsas criminationes, quas hæretici illi impingebant, feliciter refutatas,exiliumq́; eorum decreto, qui tunc rerum potiebantur & hoc ipsum fieri curabant,patienter toleratum,id consecutus est,vt eo semper purior illustrioráq́ue euaderet, maioriq́ue patientiæ laude splenderet,quo profani illi homines plura falsioraq́; ipsi crimina intentabant. His igitur victoriis, certaminibusq́; martyrij coronam ille sibi nectẽs,Homousion statuit,peruersamq́; Arij doctrinam calcauit,& Orthodoxam doctrinã penè calcatam denuò erexit, ac sancti tandem Marci Euangelistæ thronum in sublime euexit, cui tu quoque præsides,sanctis illius vestigiis impigrè insistens. Precor itaque,sanctissime pater, vt dignus aliquãdo habear, qui te virum adeò sanctum coràm cernere,tuaq́ue genua complecti, & tempore pacis coronati martyris aspectu frui merear. Vniuersum rerum nostrarum statum,& quomodo cum fiducia egerimus, & tuis sanctorumq́; Patrum precibus freti etiamnum agamus,quantaq́; hactenus certamina subierimus,id totum Candidianus dilectus diaconus,qui paruitatis meæ litteras sanctitudini tuæ defert,ordine exponet. Saluto vniuersam sanctam Synodum vnà cum vestra sanctitate martyrij corona decorata. Deus nobis largiatur,vt sani lætiq́ue in Domino pro veritate certare pergamus.] hactenus ad Cyrillũ Alypius. C D

Quanta rursum animi constantia cũ Alypius ipse,tum reliqui Orthodoxi ex clero Constantinopolitano pro sancta Synodo apud Imperatorem indefesso studio egerint, inter alia plura indicat libellus ab ipsis nouissimè illi oblatus, qui sic incipit[b]: Cùm non ignoremus vestram pietatem sanctas Dei Ecclesias,fidemq́ue piam ab illis prædicatam & à maioribus traditam maximi semper feciſſe, &c.] vbi libero planè studio, quàm erraret confirmando Cyrilli à schismaticis perperam factam exauctorationem,patefecerunt,simulq́ue ingens discrimen,in quod vniuersum Christianum orbem constituisset id faciendo,ob oculos posuerunt: fore namque, vt vniuersus Catholicus orbis, qui cum Cyrillo communicaret,ab ipso Imperatore & aliis qui eum damnassent, penitus separaretur, & affore vt suis temporibus martyriorum tempora instaurarentur, inducereturq́ue tyrannica in Ecclesia persecutio, cùm omnes ex æquo parati sint etiam vitæ dispendio decretis œcumenicæ Synodi inhærescere potius, quàm paucorum collegarum Nestorij impia affectari vestigia. Fuerunt planè hæc tanti apud Theodosium ponderis,vt mutato consilio,decreuerit aliquos vtriusque partis Episcopos Epheso ad se vocare Constantinopolim: quomodo autem id acciderit,paulo pòst dicturi sumus.

[b] *Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. c.16.*

OFFERTVR LIBELLVS THEODOSIO A CLERICIS ECCLES. CONSTANTINOP. E

Interea temporis Acacius ille magnus Melitensis Episcopus, longè diuersus ab illo Acacio Berœensi,vir cùm doctrina tum sanctitate spectatus,his angustiis consternatam sanctam Synodum Ephesinam cõspiciens,diuino afflatus Spiritu, spiritu plenam coram Patribus habuit concionem,in qua breui affore pacem vaticinatus,omnes reuiuiscere, sumere animos, erigere-

S. ACACIVS VATICINATVR DE PROXIMA PACE.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A erigereque languentes vires hortatur: ita enim præco ille cælestis exorsus est [a]: Cernentem me, dilecti, cœtum hunc, spiritualemque sacræ Synodi consessum, gaudium simul & fiducia subit: gaudium quidem, quòd cùm omnium sim minimus, in maximo hoc amicitiæ pelago tenuem sermonis scapham moderari adigor: fiducia verò, quòd magnos istos seditionum fluctus propediem sedandos, Dominicæque pacis tranquillitatem ad vniuersos Catholicæ Ecclesiæ cœtus redituram nequaquam ambigam, &c.] Equidem haud falsus extitit vates. Ex hoc enim tempore post densam noctis caliginem, fulgor veluti suborientis auroræ Solis prænunciæ paulatim illuxit. Post hæc autem res gestas mensis Augusti clausit sancta Synodus illa sessione, in qua oblatus est libellus à Regino Episcopo Constantiæ in Cypro, cuius extat inter Acta Ephesina homilia in Synodo dicta Ephesi post exauctoratum Nestorium, quo querebatur aduersus Ioannem Episcopum Antiochenum, quod sibi, præter
B maiorem consuetudinem, vendicare conaretur Ecclesias Cypri insulæ. Re percognita & diligenter examinata, statutum est à Synodo, vt seruato pristino vsu, nec Ioannes Cypriam, nec alij inuadant alienas Ecclesias. Celebrata est autem huiusmodi Actio pridie Kalendas Septembris, vt vetera ipsius monumenta [b] declarant. Sed reuertamur ad Theodosium.

Imperator igitur acerrimo illo Orthodoxorum libello expergefactus, & amissi in Africa exercitus nuncio præterrefactus, meliora tandem consilia iniit, nempe vt septem ab vtraque parte Epheso Constantinopolim mitterentur Episcopi, qui coram ipso Imperatore de rerum summa tractarent: scripsitque de his ad Ioannem Comitem Ephesi adhuc agentem, vt habet Synodalis epistola ad Theodosium per legatos missa [c]. Missi sunt autem à Con-
C cilio œcumenico legati Episcopi septem, inter quos primum locum tenuit Arcadius Episcopus Apostolicæ sedis legatus, profectusque cum eis est Philippus presbyter, vnus ex tribus legatis Apostolicæ sedis. His autem profecturis à sancta Synodo eiusmodi seruanda præcepta impertita sunt [d]:

Philippo religiosissimo Deoque dilectissimo presbytero Cælestini piissimi Apostolicæ sedis magnæ Romæ Vicario, piissimis & sanctissimus Episcopis Arcadio, Iuuenali, Flauiano, Firmo, Theodoto, Acacio, Euoptio, sancta & œcumenica Synodus, quæ per gratiam Dei glorioſissimorumque Regum nostrorum nutum in Ephesiorum metropoli coacta est, in Domino salutem.

Piissimorum Christique amantium Imperatorum nostrorum permissa legatione pro Orbis salute, qui per eos, qui vnà nobiscum in Ephesiorum ciuitate congregati sunt, anxium pro recta fide certamen susceperit, ad regiam vrbem missuri, eam pro recta fide, sanctisque
D fratribus & patribus nostris, sanctissimo Deique amantissimo Cyrillo Archiepiscopo, & Dei amantissimo Episcopo Memnone legationis prouinciam vnanimi calculo vestræ pietati coram Christo iniungendam existimauimus. Vtrorumque itaque securitati, vestræ inquam & nostræ, consultum cupientes, hoc præceptorium diploma instruximus, vobisque exhibendum duximus, vt & nos sciamus propter quæ vos miserimus, & vestra quoque pietas intelligat, nihil se præter hæc facere debere. Ante omnia autem sanctitas vestra sciat, nullam se cum Ioanne Antiocheno apostaticoque eiusdem Concilio communionem habere posse: tum quòd impietatis præconem Nestorium adeò vnà nobiscum deponere non voluerint, vt vsque ad vestram quoque profectionem illi patrocinari constanter perrexerint: tum rursus quod contra omnes canones, sanctissimos Deique amantissimos Episcopos Cyrillum Alexandrinum & Memnonem Ephesinum condemnare ausi sint; potissimum
E verò ad præsens vsque tempus de Nestorianis dogmatibus defendendis anxij, multique ex illis tamquam Cælestiani iam olim depositi sint: tum denique quòd totius Orbis Synodum hæreticam appellare non dubitarint.

Quod si qua fortè vis, regiæve voluntatis nutus ad hoc impulerit (nam piissimi, Christoque carissimi Augusti sanctioni pro viribus obediendum est) si quidem illi prædicti Nestorij depositioni voluerint subscribere, veniamque supplicibus libellis à sancta Synodo de his petere, quæ in nostros Præsides temere admiserunt; anathematizare rursum Nestorij dogmata, & aduersari illos, qui eadem cum illo apertè sapiunt, vel sapuerunt, elaborare tandem vnà nobiscum, quo sanctissimi Episcopi Cyrillus, & Memnon nobis restituantur: hæc inquam, si bona fide præstiterint, permittimus vestræ sanctitati, vt communionem illis polliceatur.

At singula ad nos perscribantur, quo & nobis quoque vobiscum consentientibus, perfecta

[a] *Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 6. c. 11.*

SESSIO IN CAVSA REGINI EPISCOPI.

[b] *Act. Concil. Ephesin edit. Pelt tom. 6. c. 4.*

[c] *Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. c. 22.*

[d] *Apud Act. Ephes. edit. Pelt tom. 4. c. 19.*

LEGATIO ORTHODOXORVM CONSTANTINOPOLIM MISSA.

QVAE SERVARE LEGATI DEBERENT.

fecta cum ijs pax ineatur. Cauete autem ne priùs illis communionem ſpondeatis, quàm A
Præſides ſuos recipiat ſancta Synodus: ſcire quoque volumus veſtram ſanctitatem, quod ſi
quid horum à vobis fuerit neglectum, neque ſanctam Synodum acta veſtra habituram rata,
neque vos ad communionem ſuam admiſſuram eſſe.] hactenus ſeries præceptorum, quam
Commonitorium dicere conſueuere. Adiecit his ſancta Synodus litteras ad Theodoſium
Imperatorem, quarum eſt exordium[a]: Omnia, Chriſtianiſſimi Imperatores, maieſtatis
veſtræ ſtudia, &c.]

[a] *Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 4. c. 22.*

LEGATI A NESTORIANIS MISSI.

Qui autem à ſchiſmaticorum conuenticulo miſſi fuere, hæc ſunt eorũ nomina, Ioannes
Antiochenus, Paulus Emeſenus, Himerius Nicomediæ, Macarius Laodicenſis, Apringius
Chalcidenſium, Theodoretus Cyri, & Helladius Ptolemaidis, ſed octaui nomen deeſſe
videtur: octo namque Epiſcopos legatos eſſe Conſtantinopolim, litteræ eorum ad Rufum
datæ teſtantur in fine[b]: octo pariter ab Orthodoxis miſſos eſſe conſtat, cùm tamen de ſe- B
ptem tantùm aliqui affirmarint. Iis igitur conſodales ſchiſmatis iſta mandata dedere[c]:

[b] *Extãt apud Act. Epheſin. edit. Pelt. to. 3. c. 13.*

[c] *Apud Cyril. in Apolog tom. 4. & Cont. Epheſ. edit. Contian. c. 62.*

Quoniam Eccleſiaſticæ cauſæ gratia, propter quam omnes in hanc Epheſiorum vrbem
vocati ſumus, præſenti tempore veſtra nouit pietas quod iuxta edictum pientiſſimorũ Re-
gum noſtrorum in celeberrimam Conſtantinopolim citati ſumus ad ſuffragãdum veritati,
fideique ſanctorum Patrum & rectis dogmatibus, nos tamen omnes iuſſi ſumus eſſe vo-
biſcum. Operæpretium autem eſt, vt omnium noſtrum mens quaſi præſentium manifeſta
fiat. Vnde propria habemus, quæ à vobis fiunt, & pertinent ad timorem Dei & pacifican-
dam beneq; ordinandam Eccleſiam. Quapropter hunc vobis libellum, quo mandatum
continetur, fecimus; quo præcipimus & permittimus, perfectamque poteſtatem tradimus,
quam & ſi nos ipſi præſentes eſſemus, haberemus, vt cùm vos gratia Dei in prædictam
magnam ciuitatem perueneritis, ſiue apud pientiſſimum Regem opus fuerit, ſiue in Conſi- C
ſtorio, ſiue in ſancto conuentu, ſiue Patrum Synodo de his quæ inquiruntur ſermo habea-
tur, hac valeatis libertate dicendi, ſapientia, atque diligentia, vt vos decet afferre pro
communi Eccleſiarum vſu, laboremque hunc ſuſcipientes pro nobis omnibus ſcilicet ma-
nentibus & comitantibus & amantibus, & tamquam coram omnibus acta eſſent habenti-
bus omnia quæ in hac cauſa agitis & acturi eſtis. Et iſtud ipſum oramus veſtram ſanctita-
tem, ne quod communi vſui profuturum & ad gloriam Domini Chriſti facere minùs ala-
cris ſit. Tametſi videbitur, Synodalem epiſtolam cum omnium ſubſcriptione mittendam,
confitemur omnes cõmuniter & ſinguli omni alacritate vos ſubſcripturos, & ad pium exer-
citum miſſuros. Quippe manifeſtum eſt, quòd capitula à Cyrillo Alexandrino adiecta
ad fidem Patrum qui Nicæno Concilio interfuerunt, tamquam hæretica modis omnibus
& à Catholica & Apoſtolica Eccleſia aliena eijciuntur.] hæc illi, quibus condemnantes Cy-
rilli capitula ſubſcripſere.

D

IVSTA QVERELA CYRILLI CVR NON SIT MISSVS CONSTANTINOP.

Quod verò miſſi Epheſo ab aduerſariis eſſent, qui apud Imperatorem ſcripta eiuſdem
Cyrilli redarguere conarentur hæretica, & abſente ipſo tanta eſſet cauſa tractanda: inde
accidit, vt iure quidẽ, vt de minùs æqua conditione, apud Imperatorẽ in Apologia ad eum
data idẽ Cyrillus conqueſtus ſit, cùm ex parte Neſtorij defenſorum iuſſus eſſet adeſſe Con-
ſtantinopoli Ioannes Epiſcopus Antiochenus, omnium coryphæus ſciſmaticorũ, ipſe verò
interea Epheſi ſub cuſtodia detineri: his enim iure verbis expoſtulat[d]: Præterea cùm re-
licta Epheſo ad illuſtrem illam ciuitatem adducerentur qui ad hoc erant à ſancta Synodo
ordinati, vt ijs quæ apud eum acta fuerant, patrocinarentur, cupiebam viris illis adnumera-
ri: primùm quidem ob eam cauſam, vt dominationem veſtram viderem: deinde vt coram
vobis cõtra ipſum Antiochenum Epiſcopum iure agerem, oſtenderemque eum ſycophan- E
tam eſſe, & inique inſaniiſſe, impetentibusque furiis eſſe ſuperatum, propterea quòd capi-
ta blaſphemiarum Neſtorij anathematizaui.] hæc ipſe.

[d] *Cyril. Apol.*

LVCVBRATIONES CYRILLI CVM DETINERETVR EPHESI.

Relictus autem Cyrillus Epheſi haud otioſè conſiſtit: ſed quid agit? Quòd enim ſciret
duodecim illa capitula à ſe ſcripta contra Neſtorij impietatem ab aduerſarius in controuer-
ſiam deduci & hæreſis infamari, ne perperam ab eis facta ipſorum interpretatione labefa-
ctari poſſent, ipſe illis explanationem adiecit, cùm tamen iam antè eadem cognita & Or-
thodoxa fuerint in ſancta Synodo approbata. Nam in Apologia ad Theodoſiũ iſta habet[e]:
Fidei namque meæ rectitudinis teſtimonium dedit Romana Eccleſia, & præterea ſancta
Synodus ex vniuerſo Orbe quæ ſub cælo eſt (vt ita dicam) congregata. Quòd enim nullo
pacto alienus ab Euangelica & Apoſtolica traditione deprehenſus ſim, & quòd rectam &
minimè obliquam ſacrorum dogmatum ſemitam percurram, communi ſententia con-

[e] *Cyril. Apol.*

feſſi

A fessi sunt, idque scripto in commentariis qui leguntur, quique à me scribuntur.] hæc ipse.

Miserunt eamdem Cyrilli explanationem qui erat Ephesi Nestoriani schismatici ad suos lectos profectos Constantinopolim: sed qui semel prauum imbuissent sensum, vt in deteriorem partem iam ipsi à recto deuij, recta quæque conuerterent, & ea quoque calumniari aggressi sunt: nam ijdem ipsi in relatione ad suos hæc habent ad finem epistolæ [a]: Demum misimus vestræ sanctitati recens factam expositionem ab Alexandrino hæreticorum capitulorum, euidentius etiam per illam ostendens suam impietatem.] ita ipsi. Sed & idem Cyrillus scripsit hoc quoque tempore Apologiam ad Theodosium Imperatorem, quæ incipit: Diuina & incorrupta natura.] purgat enim se de omnibus à schismaticis contra se calumnijs in hanc vsque diem illatis. Sed & tunc temporis Theodorus Episcopus Ancyræ (vt testatur Gennadius [b]) cùm itidem Ephesi moraretur, scripsit aduersus Nestorium librum

B redargutionis & confutationis, vt ait, dialectica quidem arte ordinatum, sed auctoritate sacrarum Scripturarum detextum: multis enim assertionibus vsus est, antequam scripturarum testimonia poneret.] hæc ipse. Iam verò quid per legatos actum sit Constantinopoli, videamus. Sed antequam peruenirent, quid statuerit de Nestorio Imperator, dicendum est.

Vbi autem legati Epheso recessissent, mandato Theodosij iussus est Nestorius recedere Epheso, & quo vellet pergere, nulla amplius spe reuertendi ad sedem Constantinopolitanam, è qua iustè depositus fuit. Interea cùm legati iam Constantinopolim appropinqua-

SCHISMATICI APVD CHALCEDONEM MANENTES.

C rent, idem Theodosius Imperator tranquillitati vrbis consulens, quòd sciret ciues in schismaticos Nestorij fautores infenso animo esse, iussit eorum legatos degere apud Chalcedonem. Sed neque qui à sancta Synodo missi sunt, Constantinopolim ingredi voluit. Verùm haud æquo animo hæc passi sunt ipsi schismaticorum legati, vt patet ex relatione ab ipsis ad suos Ephesi commorantes conscripta his verbis [c]:

Postquam Chalcedonem venimus (nam Constantinopolim neque nos, neque aduersarij nostri intrare permissi sumus propter seditiones bonorum monachorum) fama accepimus, quòd ante octo dies, priusquam cõpararemus (en gloriam pientissimi Regis) dominus Nestorius ab Epheso dimissus sit, vt eat quo liberet. Vnde valde doluimus: quandoquidem verè ea quæ illicitè & absque iudicio facta sunt, iam robur habere videntur.] Vides ne, lector, quod antè sæpe mille signis demonstratum est, schismaticos illos fuisse erga Nestorium propensissimos; sicuti & nunc id ipsum verbis suis, sese illi addictissimos esse declarant? Sed subdunt quæ in proximo putarent fore agenda: Sciat autem vestra sanctitas, nos promptos pro fide certamen inituros, & certare velle ad mortem vsque.

D Expectamus autem hodie, hoc est, vndecimo mensis Gordiei, transiturum pientissimum nostrum Regem ad Ruffinianam villam, & illic causam auditurum, &c.] Erat Ruffiniana villa locus amœnissimus à Ruffino Prætecto cõstructus, de quo plura superiùs sub Arcadio Imperatore. Habes ex his, lector, vnde etiam rerum gestarum tempora colligas, cùm testantur se ea scribere vndecima mensis Gordiei; est ipse mensis Septembris apud Romanos, eademque prorsus dies vndecima mensis: nam testificatione Bedæ [d] ex Anatolio, eamdem fuisse rationem mensium Græcorum ac Latinorum, apparet. Sicque intelligas, circa finem mẽsis Augusti legatos Epheso profectos esse, Nestorium verò tertia die Septembris absque spe sedis esse dimissum.

Ceterùm non accidit vt sperabant legati schismaticorum, nimirum audiendos se fore in Ruffiniana ab Imperatore: quamobrem cùm conijcerent illum erga Catholicos esse be-

SCHISMATICI LEGATI LIVORE TABESCVNT.

E ne affectum, exulcerati liuore ad ipsum misere libellum querelarum locupletem, qui ita exorditur [e]: Orandum erat, &c.] quo in primis in Cyrilli capitula inuehuntur, calumniantes ea esse hæretica. Cùm autem nullum ad libellum oblatum meruissent habere responsum; cùm ex hoc viderent se habitos esse contemptui, rursus querelas ingeminant, aliumque rursus libellum inferunt, cuius est exordium [f]: Sæpenumero pietatem vestram, &c.] quo

* & illud pudendum ad finem ponunt, petentes, ne quis in locum Nestorij in sede collocaretur Episcopus, donec de eodem iterum foret iudicium ventilatum.

Inter hæc autem Theodosius Imperator illud addidit, quod schismaticos vehementiùs exacerbauit; nimirum cùm legatos œcumenicæ Synodi venire intra Vrbem, aduersarios autem ad propria redire præcepit: sed & Acta ab eis aduersùs Cyrillum atque Memnonem, vniuersamque Synodum, vt vana penitus abolenda censuit. Hæc cùm aduersariorum schismaticorum legati accepissent, vehementer consternati sunt, & eo magis exterriti, quòd

THEODOSIVS TANDEM PAVET CATHOLICIS.

veluti

[a] Apud Cyril. Apologet. & Act. Concil. Ephes. edit. Pelt. to. 1. c. 7. append. 2.

[b] Gennad. c. 15

[c] Apud Act. Concil. Ephes. edit. Pelt. to. 1. c. 5. appēd. 2.

[d] Bed. de ration. temp. cap. 12.

[e] Apud Act. Eph. 1. edit. Pelt. tom. 3. c. 2. appēd. 2.

[f] Ibid. c. 3. & apud Cyril. in Apologet.

veluti absoluta omnino causa, ipsi ab Imperatore inauditi, dimissi sint. Iidem igitur animo A
mirum in modum perturbato tertium ad Theodosium supplicem addidere libellum[a] querelarum plenum, expostulationumque: quòd nimirum (vt dicebant) qui tuerentur Catholicam fidem abire iussi essent, aduersarij verò defensores erroris Apollinaris suas recipere sedes iuberentur. est autem libelli queruli exordium: Non hunc euentum sortituram vestrę pietatis vocationem expectabamus, &c.] petulanter quidem & perfricta fronte agebant fidei Catholicæ defensores, qui hactenus patrocinati essent Nestorianæ blasphemiæ omnium horrendissimæ: talis namque esse solet insitus & pene innatus ex immensa superbia proueniens mos hæreticis, vt impudentissimè agentes, qui ex scelere erubescere debuissent atque confundi, insolenter atque proteruè iactent se esse fidei Catholicæ defensores, quam produnt, prostituunt, atque penitus perdunt.

[a] *Apud Act. Concil Ephes. edit. Pelt. to. 3. c. 4. append. 2. & apud Cyril. in Apologet.*

PVLCHERIA AVG. PRO FIDE CATHOL. LABORAT.

Vigilauit, quod numquam obdormiuit, pro fide Orthodoxa Pulcherię Augustę studium, B
quæ fratrem vallatum vndique à Nestorianis Comitibus, penitusq; obrutũ fluctibus mendaciorum eripuit: qui in lucem tandem emersus, quæ vera, quæue essent falsa perspiciens, lucis opera iam edere cœpit; doluitque magnopere sanctam Synodum ex falsis Comitum relationibus grauissima passam esse. Industria quidem & vigilantia S. Pulcheriæ res fidei Orthodoxæ in meliorem statum esse positas, licet nec historici, nempe Acta Synodalia tradant: satis superque ad hæc perspicuè demonstranda, S. Leonis Papæ, hoc tempore Ecclesiæ Romanæ diaconi, testificatio esse debet: qui postea Pontifex, in omnibus ferme litteris ad eandem Pulcheriam datis, eiusdem prædicat erga fidem Orthodoxam exhibitum semper studium indefessum & curam propensiorem, hacque ex parte dignam prædicat totius Catholicæ Ecclesiæ præconiis celebrari. Ipse enim S. Leo non aliunde quàm ex rebus iam antea pro Ecclesia Catholica ab ipsa præclarè gestis, penitiùs insinuandi argumentum validum C
petit, vt aduersus Eutychis hæresim tempore sui Pontificatus emergẽtem ipsam impelleret,
vt cùm inter alia ista scripsit[b], quibus propensior Pulcheriæ animus hoc tempore pro fide solicitæ declaratur:

[b] *Leo epist. 39.*

LAVDES PVLCHERIAE OB DEFENSAM CATHOLICAM FIDEM.

Quod (inquit) semper de sanctæ pietatis vestræ mente præsumpsimus, id plenissimè experiendo cognoscimus, Christianam fidem, quamuis diuersis prauorum appetatur insidiis, vobis tamen præsentibus, & in defensionem eius à Domino præparatis, non posse turbari: non enim Deus, aut suæ misericordiæ sacramentum, aut vestri laboris deserit meritum, quo dudum sanctæ religionis hostem ab ipsis visceribus Ecclesiæ depulistis, cùm hæresim suam tueri impietas Nestoriana non potuit: quia nõ fefellit famulam Dei & discipulam veritatis, quãtum simplicibus infunderetur veneni per illa loquacis hominis colorata mẽdacia, &c.]

[c] *Leo epist. 45.*

rursus verò ad eamdem[c]: Offertur ergo pietati vestræ digna materia, qua placitam Domino D
curam sancti cordis exerceat, & præcedentium meritorum coronas etiam de præsentis erroris abolitione multiplicet: sicut enim Nestoriana impietas, ita & Eutychiana blasphemia ab omnium est Catholicorum eliminanda consortio.] hæc & alia plura id genus, quibus eius aduersus Nestorianam hæresim effugandam studium commendatur.

Imbuerat quippe ipsa animum sancta lectione librorum, quos Cyrillus Alexandrinus ipso Nestorianæ hæresis exordio (vt dictum est superiùs) scripserat ad Reginas, inter quas ipsa tunc altiùs eminebat. Voluit namque summæ sapientiæ suæ dispensatione diuina prouidentia, vt per virginem summa Virginis dignitas, qua Dei mater est appellata, inoffensa penitus seruaretur. Huius igitur clamoribus & aliis vocibus tandem Theodosius excitatus, resipiscens cœpit solertiùs euigilare, & ea curare, quæ ad fidem illibatè seruandam conducere viderentur: licet, quod natura clementissimus esset, cùm fidei hostibus mitiùs E
videretur egisse.

THEODOSIVS PER PVLCHERIAM PROFICIT.

Ceterùm cùm Nestoriani præter spem omnem, quam conceperant, vidissent Theodosium Imperatorem Pulcheriæ Augustæ opera à Nestorio penitus animo alienatum, atque erga Catholicos redditum propensiorem; indignè ferentes, in vtrumque commoti, quòd aliter non valerẽt, calumniis ambos vehementissimè exagitarunt: furore enim perciti ea nefanda de ipsis iactare non sunt veriti, quæ Suidas narrat his verbis: Nestorio autẽ adeò infensa fuit Pulcheria, vt qui illum adamabant, rumorem spargerent, eo inuisum esse Pulcheriæ Nestorium, quòd illam incestus cum fratre Imperatore Theodosio criminatus esset.] hæc scelestissimi illi. Sed quid mirum sic in Christi sanctam virginem insaniisse, qui in Virginem virginũ sanctissimam Dei genitricem adeò contumelioſi fuere? Sed miro quodam diuino consilio factum est, vt per virginem Christi sponsam Virgo Deipara à Nestorij vindica-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A vindicaretur blasphemiis, dum circumuentum ac penitus obrutum Theodosium Nestorianorum fallacijs è tenebris in perspicuam veritatis lucem eduxit. Cedit itaque Pulcheriæ laudi, quicquid ipse ex hoc tempore pro Catholica fide est visus egisse: adscribitur autem domesticorum insidiis, si interdum permissi sunt Nestoriani liberius agere, aduersus quos quæ post hæc acta sint, continuatione oratio depromat.

SCISMATICORVM LEGATI ADMISI TANDEM AD THEODOSIVM.

Theodosius igitur, cassis iam redditis cunctis ab eis aduersus Catholicos Ephesi constitutis, annuit tandem, vt iidem Chalcedone transmitterent Constantinopolim, & vnà cum legatis Synodi œcumenicæ conflictarentur de duodecim Cyrilli capitibus, quos esse hæreticos ipsi adeò proclamarent. Cùm autem simul ambæ partes conuenissent, & Catholicorum legati contenderent accersendum esse Cyrillum, qui suam præsens causam ageret: illi rati tergiuersationem hanc esse ex diffidentia malæ causæ, quasi primas in eo cõgressu tulissent,

B ad suos Ephesum scripsere iactantes: est autem exordium epistolæ [a]: Precibus sanctitatis vestræ datus est nobis accessus ad pientissimũ Regem, &c.] Sed vt eosdem Ephesi in officio continerent, etiam illud mendaciter addidere, Acacium Orthodoxum (puto quidem Melitenum illum sanctissimum Præsulem, de quo sæpe superiùs in suis scripsisse libris, Diuinitatem passam esse; cùm tamen ille non Deitatem, sed Deum, nempe Christum hominem factum eumq; verè Deum, crucis supplicium subiisse diceret. sed ventosè iactarunt & illud, nimirum omne sacri Consistorij studium in ipsos esse conuersum, seque à Constantinopolitano populo frequentari, à quo monerentur viriliter pro fide agere.

[a] *Apud Cyril. in Apolog. & apud Act Ephesin. edit. Pelt. tom 3. c.6. append. 2.*

Hæc quidem ad suos schismatici, qui tunc & miserunt (vt ijsdem litteris tradunt) duo expositionis fidei exemplaria Ephesum, vt eis illi subscriberent. Porrò alterum illorum ab iisdem subscriptione firmatũ, Cõstantinopolim, qui erant Ephesi, ad legatos dedere, quod recitat Cyrillus in Apologetico: est illius exordium [b]: Propter Ecclesiasticas quæstiones, &c.]

C in ea tamẽ professione ne verbum quidem de hæresis Nestorianæ damnatione habuerunt. Adiecerunt & litteras, quæ incipiunt [c]: Quoniam didicimus vestros pro religione labores, &c. Misere pariter & Cyrilli in duodecim capitula expositionem editam Ephesi. Adiecere insuper epistolam ad Theodosium Imperatorem, qua gratias illi agẽtes, quòd à se missos legatos tandem in suum conspectum admisisset, institerunt pro restitutione Nestorij, quasi illegitimè damnatus sit ab hæreticis, nec non pro damnatione capitulorum Cyrilli. incipit autem ipsorum epistola [d]: Edocti ex sanctissimorum & pientissimorum ministrorum nostrorum litteris, &c.]

[b] *Apud Cyril. in Apologet.*

[c] *Apud Cyril. in Apolog. & Act. Ephesin. edit. Pelt. tom. 3. c. 7. append. 2.*

[d] *Apud Cyril. in Apologet. & Act. Ephes. edit. Pelt. to. 3. c. 8.*

Quid demum? Admisit iterum atque iterum, ac quintum vsque Theodosius Imperator schismaticos legatos ad congressum cum aduersarijs coram se habitum. Cùm verò eo

D amplius illi detecti iam impij essent & impietatis defensores existere: Imperator ipsos dimisit, & reuerti iussit ad propria: cùm illi ad suos, desperatione victi, postremas has dedere litteras [e]:

[e] *Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 3. c. 10. append. 2. & apud Cyril. in Apolog.*

THEODORETI LITTERAE DE REBVS GESTIS CONSTANTINOP.

Quintò accessus nobis contigit: Et quamuis multum de hæreticis capitulis disputauerimus, iurauerimusque sæpiùs pientissimo Regi, quòd impossibile nobis sit communicare his qui diuersa sentiunt, si nondum explosrint capitula: & quòd Cyrillus etiamsi reiecerit capitula, à nobis suscipiendus non sit, eo quòd ipse tam impię hæreseos hæresiarches factus sit: nihil tamen profecimus, eo quòd & aduersarij instarent, & auditores hos tam impudenter obluctantes non compescerent, nec cogerent eos vt ad inquisitionem & colloquium venirent. Hac enim via effugiunt, ne capitula examinentur, & de his disputari prorsus non sinunt. Nos autem propter vestras preces vsque ad mortem instare parati sumus, & neque

E Cyrillum suscipere, neque capitula ab eo exposita, neque illis communicare, priusquam explodantur quæ fidei malè adiecta sunt.

Obsecramus igitur & vestram sanctitatem, vt sapiatis eadem quæ nos, eumdemque laborem ostendatis: certamen enim nobis pro religione est, quam solam habemus spem, & propter quam expectamus fruituros nos benignitate Saluatoris nostri in futuro sæculo. De pientissimo autem & sanctissimo Episcopo Nestorio sciat vestra pietas, quòd studuerimus quidem de illo sermonem inserere: sed nunc non potuimus, eo quòd omnes vel ad ipsum nomen hostiliter afficiuntur. Nihilominus curæ nobis erit, tametsi res sic habeant, per opportunitatem temporis, ac auditorum beneuolentiam, etiam hoc facere, si quidem nostro proposito Deus cooperaturus fuerit. Porrò vt vestra sanctitas etiam hoc non ignoret, scitote quod videntes Cyrillianos tyrannide & fraudibus & adulatione & donis omnes (vt ita dicam) decepisse, non rarò pientissimum Regem & magnificentissimos

Principes

Principes obsecrauimus,vt & nos ad Oriẽtem dimitteremur, & vestra pietas ad propria de- A
migraret. Cognoscimus enim,quòd in vanum moras nectimus, & instituta non perficimus,
eo quòd Cyrillus vbique fugit colloquium nostrum,conscius sibi blasphemias quas in duo-
decim capitulis suis edidit, manifestè redarguendas. Placuit autem pientissimo Regi post
multas adhortationes, vt singuli ad propria redeamus, ad hoc vt Ægyptius & Memnon
Ephesius in suis Ecclesiis maneant: sic enim poterit Ægyptius omnes excæcare muneribus
suis, vt ille quidem cùm innumera fecerit mala ad thronum suum redeat; iste vir innocens
THEODORETVS DEFENSOR NESTORII. *(nempe Nestorius)* vix ad suam mansionem dimittatur. Omnem quæ vobiscum est fraterni-
tatem,& nos & qui nobiscum sunt, plurimum salutamus. Ioannes Episcopus Antiochenus
valere vos in Christo precor, domini pientissimi & sapientissimi.Subscripsere & alij simili-
ter.] hactenus Nestorianorum legatorum ad suos epistola.

Vides,lector,quàm hi Nestorium studio indefesso coluerint,vt vel ex hoc ipso intelligere B
valeas,quàm iniquè,quamque impiè adeò contumeliosè in tanti hæresiarchæ expugnatores
inuehantur. Habentur & litteræ Theodoreti eodem ferme tempore Chalcedone datæ ad
Alexandrum Hierapolitanum Episcopum in scelere defendendo collegam coniuratum
contra Cyrillum: quibus in primis,quàm nauiter egerit pro causa tuenda,his exorditur ver-
* *Apud Cyril. in Apolog. & apud Alt. Epist edit. Pelt tom. 3. c. 9. append. 2.* bis[a]: Nullum humanitatis,nullum asperitatis, nullum adhortationis, nullum declamatio-
nis genus omisimus,quo apud pientissimũ Regem & illustre Consistorium non simus vsi.]
& paulo pòst vide quid de Nestorio: De amico autem sciat tua sanctitas, quòd si quando
eius faceremus mentionem vel apud piẽtissimum Regem, vel apud illustre Consistorium,
defectionis notabamur: tantæ sunt eorum qui intus sunt,in illum inimicitiæ. Et quod est
molestissimum,piẽtissimus Rex præ omnibus aliis aduersatur nomen,manifestè dicens:De
hoc mihi nullus loquatur; specimen enim semel ipse dedit. Attamen dum hic sumus,non C
cessabimus omni opere & eius partis curam agere, sciẽtes factam illi ab impiis iniustitiam.]
hæc cùm dicat ipse,iam nõ solum cum Nestorio vnanimem fuisse vides,sed dixerim etiam
concorporeum:vnde magis mireris immensam Dei misericordiam erga ipsum, cùm po-
stea datum est illi ex eiusmodi tandem barathro impietatis emergere.

QVID THEODORETVS CVM CONCIONATVR CHALCEDONE. In quo quidem quàm profundè mersus modò ageret, & ex illo accipe, quòd (vt ipse
iisdem ad Alexandrum datis litteris profitetur) magno licet in periculo irruentium mo-
nachorum & aliorum Orthodoxorum ad lapidationem (vt ait) vsque grassantium ver-
saretur: nihilominus non prætermisit aduersus Synodum, ac potissimùm contra Cy-
rilli capitula concionari, Nestorianos Constantinopoli Chalcedonem ad se pertrahere,
& illis apertè Nestorij dogmata propinare. est de his locuples testis homilia vna illa
[b] *Apud Cyril. Apolog. adjun.* ipsius Theodoreti, apud Cyrilli Apologeticum hactenus asseruata,quæ incipit[b]: Christus
nobis dux sit sermonis, &c.] vbi ad Nestorianos, qui interiacens traijcerent mare, dum D
Constantinopoli proficiscerentur Chalcedonem, vt ipsum Theodoretum concionan-
tem audirent,hæc ait: Terribiles Propontidis fluctus transire ausi estis, vt nostram audiatis
vocem,quam vestri pastoris vocis effigiem putatis, *nempe Nestorij*. Desideratis enim au-
dire iucundas vestri pastoris fistulas; pastoris, quem pastores socij calamis occiderunt, vt
putant: ad quos Deus per Prophetam clamat: Pastores multi corruperunt vineam
meam, &c.] plura exaggerans in Patres œcumenicæ Synodi, qui Nestorium con-
demnarant.

THEODORETVS PALAM INTER NESTORIANOS IMPVGNAT FIDEM CATHOLICAM. Sed & quomodo Nestorianam illis manifesto absque aliquo velamento hæresim prædi-
cauerit,ex his quæ ipse subijcit, perfacilè senties, vbi inuehitur in Orthodoxos Deum pa-
tientem affirmantes, sic dicens: Hunc qui omnia verbo fecit, & vnica momenti inclina- E
tione exhibet ea quæ non sunt,vt sint, & de his quæ non erant, vt essent, sola voluntate,
quasi oblitus horum omnium, passionibus obnoxium facis, & legem ponis vt adoretur
Deus passibilis.] & inferius: Nos autem inuisibilem Vnigenitum, incomprehensibilem,in-
excogitabilem,passibilem esse credemus? absit.] & conuersus ad Christum: Saluator no-
ster & benefactor, ne sic apostatæ simus adorationis tuæ, ne sic ignoremus tuam naturam,
ne sic ingrati simus de tuis donis, vt suspicemur passibilem nostrum liberatorem, qui nos è
passionibus ad impassibilitatem transtulit, & nobis passionibus obnoxiis impassibilitatem
largitus est.] hæc ipse,quibus apertè vides duas in Christo personas constituere à se inui-
cem separatas,nullamque factam in vna persona duarum naturarum vnitatẽ indiuisam, in-
confusam, & inconuertibilem. ac proinde cùm negat Deum passum, Christum non esse
Deum affirmat, separans naturam diuinam ab humana. cùm è contra Catholici, vnione

indiui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A indiuisibili duarum naturarum in vna persona facta, Christum Deum profiterentur passum, vt tamen diuinitatem negarent esse passibilem. Vides igitur hominem, cùm liberos inter suos haberet affectus, quæ effutire soleret: cùm & litteris suis calumniosè asserat Catholicos vnam tantùm in Christo prædicare naturam, cùm tamen hi faterentur ex duabus naturis vnam esse personam: qua etiam calumnia prosecutus est Cyrilli capitula, quasi ille, cùm Deum passum esse dixerit, Deitatem passibilem constituerit.

Sed mirum dictu quàm calumniosè ad suam ipsorum hæresim astruendam citare ijdem Nestoriani consueuerint sanctos Patres, quantaq; mentiri iactantia, vniuersos ferme Orbis Episcopos secum sentire, & ex Orthodoxis pro libitu hæreticos reddere, vt suis litteris ad Rufum [a] presbyterum fecisse noscuntur, dum vt hominem pellicerent ad Nestorij hæresim
B consectandam, Martinum quemdam finxerunt Mediolanensem Episcopum esse Nestorianum, mississeque tractatum sancti Ambrosij de Incarnatione ad Imperatores, quo Cyrilli impugnaretur sententia, & Nestoriana hæresis firmaretur: cùm re vera nullus eius nominis extiterit his temporibus Mediolanensis Episcopus; & longè procul abesset, vt sanctus Ambrosius suis scriptis confirmaret dogma Nestorij. hæ erant artes hæreticorum, pro animi sententia quod vellent, absque pudore fingere, mentiri, & subdolè atque veteratoriè cuncta peragere.

[a] Extat apud Act. Ephes. edit. Vrsin. tom. 3. c. 13. THEODORETVS QVAE AD RVFVM SCRIPSERIT.

Dimissi tandem ab Imperatore legati schismaticæ & hæreticæ factionis, abire iussi sunt ad Ecclesias suas: cùm Ioannes illorum dux Episcopus Antiochenus vltimum Vale pronuncians, perbreuem illum sermonem ad suos Nestorianos habuit, cuius est exordium [b]: Sancta lex est, vt patribus accepta ferantur ea quæ filiorum sunt. Meus est Galaad, meus est Manasses, immo non mei sunt, sed Dei, eius qui vestram cum nostra congregauit Eccle-
C siam, &c.] hæc & alia arrogantia plena, vendicans sibi Nestorianos, qui erant Constantinopoli, Nestorio eorum Episcopo destitutos.

[b] Apud Cyrill. in Apolog. ad fin.

Hunc tandem finem accepit hæreticorum & schismaticorum factiosa rebellio atque violenta tyrannis, quæ ad quinque ferme mensium spatium vehementissimè contrariis fluctibus exagitauit Ecclesiam. Licet igitur sancita à Patribus damnatio hæresis Nestorianæ cum auctore suo Nestorio firmú vigorem obtinuerit: quæ tamen ab eadem Synodo statuta fuerunt aduersus Ioannem Antiochenum atque collegas sacerdotio ac sede priuatos, haud adeò propere visa sunt Imperatori executioni fore mandáda, sed spe pacis ineundæ sunt retardata, ne cum Ioanne Antiocheno totius Syriæ Episcopi ab Ecclesia Catholica separarentur. Sic igitur hoc prætextu permissus est Ioannes cum suis ad Ecclesias sibi creditas absque iactura redire: quod quidem diuino consilio factum esse, exitus declarauit: nam anno se-
D quenti dissidentibus ad concordiam reuocatis, compolita pax, Ecclesiisq; tranquillitas reddita est. Sed non profuerunt Nestorio istæ moræ, qui cum suis in monasterio sancti Euprepij apud Antiochiam permissus est [c] agere ad quadriennium, si fortè ab insania resipisceret. Verùm cùm compertus esset maiori obstinatione obriguisse, decreta est illi relegatio Oasena omnium detestrima, de qua suo loco inferiùs agendum.

CVR IOANNES ET CYRILLI PRAEMISSI IN SVAS ECCLESIAS REDIERE.

[c] Euagr. lib. 1. cap. 7.

Antequam autem recederet legati schismaticorum, creatú fuisse loco Nestorij Constantinopolitanum Episcopum Maximianum, habent Acta [d] quædá, quæ minimè mihi probantur, cùm plura simul mendacia insuta habeant; vt cùm ibi dicitur, hoc anno statim Nestorium in exilium missum esse, cùm ex his quæ suo loco certa testificatione dicentur, constet nonnisi post annos quatuor Nestorio exilium irrogatú. Præterea si verum esset ante horum
E legatorum profectionem Maximianum in locum Nestorij subrogatum esse; vtique Theodoretus & alij in litteris tunc cùm profecturi essent datis, eiusdem suffectionis meminissent: quamobrem in contrariam potiùs sententiam imus. Creatum quidem Maximianum in locum Nestorij Episcopum Constantinopolitanum octaua Nouembris, Socrates [e] auctor est. Sed cùm trimestre spatium interlapsum ab eiusdem depositione Nestorij vsque ad substitutionem Maximiani tradit [f], plane in numero esse errorem, affirmare necesse est: nam cùm superiori capitè dicat [g], mense Iunij depositum esse Nestorium; non tres, sed quatuor menses intercurrisse oportuit à Nestorij depositione vsque ad Maximiani subrogationem. Id ipsum affirmat de quatuor mensibus Liberatus diaconus in Breuiario, cùm ait [h]: De electione Episcopi rursum quæstio orta est. Multi enim Philippum quærebant presbyterum, qui à Ioanne cognomento Chrysostomo diaconus fuerat ordinatus, multaque scripsit volumina contra Iulianum Apostatam Imperatorem. Alij verò Proclum presbyterum quærebant, quem ad Cyzicum Sisinnius Episcopum ordinauit. Qui priusquam Cyzicum pro-

DE MAXIMIANI ELECTIONE IN ECCLESIA CONSTANTINOPOL.

[d] Apud Act. Ephesin. edit. Vrsin. tom. 5. cap. 11.

[e] Socrat. li. 7. c. 36 in fin.

[f] Idem li. eod. cap. 14.

[g] Socrat. li. 7. c. 35.

[h] Liber diac. Breuiar. c. 7.

ficiſceretur, procedentes ciues eiuſdem ciuitatis Dalmatium monachum ſibimet ordina- A
uerunt Epiſcopum, quoniam Attico prædeceſſori Siſinnij ſoli hoc præſtitum videbatur, *nimirum vt Epiſcopus Conſtantinopolitanus daret Epiſcopum Cyzicenis.* ſed Proceribus Palatij vt fieret diſplicuit: quod quidem factum eſt poſtea. Manebat ergo Proclus non habens Eccleſiam propriam, qui tum in Eccleſia Catholica Conſtantinopoli valde florebat. Cumq; quatuor tranſiſſent menſes poſt Neſtorij damnationem, Maximianus ordinatur Epiſcopus, vita quidem monachus, ordine verò presbyter, conſtantis quidem fidei, idiota tamen ſermone ſub quiete viuere eligebat.] hæc Liberatus: eadem ferme Socrates [a], qui & catalogum texit eorum qui ex alia in aliam ſedem tranſlati ſunt. Addit autem inferiùs [b], Cæleſtinum Romanum Pontificem reſcripſiſſe, nihil eſſe impedimento quo minùs vnius ciuitatis Epiſcopus in aliam poſſet Eccleſiam transferri: quod quidem decretum Cæleſtini licet poſt Maximiani electionem innotuiſſet, profuit tamen Proclo, cùm defuncto Maximiano, B confeſtim in locum eius (vt ſuo loco dicemus) ſubrogatus eſt. deſideratur eiuſmodi epiſtola Cæleſtini. De creatione verò Maximiani in reditu Cyrilli hæc habentur in aliis Actis Concilij Epheſini [c]:

[a] *Socrat. li. 7. cap. 34.*
[b] *Idem eod. li. c. 39.*
[c] *Ex cod. Antony Auguſt.*

Iuſſit autem his qui de ſancto & magno vniuerſali Concilio erant *(nempe octo legatis miſſis)* ingredi in eccleſiam, & ordinare Epiſcopum ſanctæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ: quod etiam factum eſt. Ingreſſi autem ordinauerunt Maximianum Epiſcopum. Et poſt hæc iuſſit Imperator, omnes Epiſcopos abire vnumquemque in propriam regionem: & abierunt. Manſit hic Ioannes Antiochenus Epiſcopus, & quicum eo erant, in ſe gregati exiſtentes. Ingreſſus autem eſt Cyrillus Epiſcopus Alexandriam Athir tertia, & ſuſcepit eum ciuitas cum multa excellentiæ gloria.] hactenus ibi. Porrò tertia menſis Athir eadem dies eſt quæ apud Romanos tertio Kalendas Nouembris. Scripſerunt & legati ad C
Cyrillum de Maximiani ordinatione, qui has ad eos litteras reddidit [d]:

[d] *Ex eodē cod. Antony Auguſtini.*

Dominis deſiderabilibus & Dei cultoribus & comminiſtris Iuuenali, Flauiano, Arcadio, Proiecto, Firmo, Theodoto, Acacio, & Philippo presbytero, Cyrillus in Domino ſalutem.

Satisfactum nobis eſt iterum, & ipſo experimento cognouimus quia veritas viuit & vin-
* omnium cit ſecundùm ſancti vocem: reſiſtit autem ei omnino * nihil: eſt autem ſic validiſſima, vt inſurgat aduerſus omnes inimicos, & reſiſtentium ſibi virtutem ſoluat. Ecce enim, ecce falsè quidem loquentium ora deſtruxit, & illicitarum blaſphemiarum caligo ceſſauit, reſplendet autem veritatis dogmatum pulchritudo, ordinato Epiſcopo ſecundùm decretum Dei atque Concilium per ſanctitatem veſtram reuerendiſſimo & Dei cultore Maximiano, quem etiam & longa ætas ornauit non in deſidiis & deliciis conſtitutum, ſed in laboribus & virtute, & qui multa rerum decoratus eſt cura pro veritate & dogmatibus pietatis. Congaudens igitur vniuerſis Eccleſiis & populis ibidem conſtitutis, merito procla- D
mabo: Benedictus Dominus quia viſitauit & fecit redemptionem plebis ſuæ. Non enim
* & aliquãdo poterat dormitare ſic bonus paſtor, vt etiam ſuam animam poneret pro ouibus, & ſemper ſaluificare ſciens, iam antiquam * quidem beſtiam à ſacra & diuina aula repulit. Sapientiſſimum autem & totius virtutis inſignem præceptorem elegit, quem etiam credimus decorari in omni bono, & venerabili atque præcipua virtute pollentem gubernare ſub ſua manu populum conſtitutum. Incolumes vos eſſe in Domino & noſtri memores, oramus, cariſſimi & deſideratiſſimi.] hæc S. Cyrillus.

Simulac autem Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ thronum Maximianus conſcendit, ad ve-
[e] *Apud Act. Epheſin. edit. Pelt. tom 4. c. 24. & apud Cyril. epiſt. 4.* MAXIMIANI EPISTOLA DE CYRILLI MERITIS LAVDIBVS. rè magnum ſanctumq; Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum tanti certaminis decoratum inſignibus mentis conuertens oculos, has ad eum litteras dedit [e]: E

Religioſiſſimo Deoque dilectiſſimo comminiſtro Cyrillo Archiepiſcopo Alexandrino Maximianus in Domino ſalutem.

Expletum eſt deſiderium tuum, Deo deuotiſſime; perfectum eſt quod religionis cauſa ſuſceperas; ad finem perductum eſt pietatis tuæ votum: ſpectaculum factus es [f] Angelis & hominibus, vniuerſisque Chriſti ſacerdotibus. Neque enim ſolùm in Chriſtum credidiſti, ſed incommoda quoque pro ipſo pertuliſti. Solus dignus exiſtimatus es, qui [g] ſtigmata illius in corpore tuo portares. Confeſſus es illum coram hominibus; promeritus es vt ipſe te confiteretur [h] coram Patre in præſentia Angelorum. Redimitus es coronis, quæ pro pietate certantibus debentur. Potuiſti omnia in Chriſto, qui te confirmauit: humiliaſti ſatanam per patientiam: contempſiſti tormenta; conculcaſti furorem Principum: famem

[f] *1. Cor. 4.*
[g] *Philip. 11. Gal. 4.*
[h] *Matth. 10.*

pro nihilo

Universidad de Deusto
Biblioteca

A pro nihilo duxisti: panem [a] enim habebas, qui de cælo descendens cælestem vitam homini- [a] Ioan. 6.
bus impartitur. Quia verò nos nec ab his abfuimus, dum & hic sensibiliter castigamur, & ve-
stras afflictiones, quas, dum principatibus & potestatibus, dum mundi dominis & rectoribus
tenebrarum harum, dum nequitiæ spiritibus resistitis, toleraftis, auditione accepimus.

Quia verò ad magnæ huius ciuitatis Episcopatum promoti sumus; dignare, Deo dile-
ctissime, tum precibus nos fulcire, tum consiliis quoque dirigere, tum omni denique be-
neuolentiæ studio prosequi, quo hac ratione illud Scripturæ [b] dictum in nobis adimplea- [b] Prouer. 18.
tur: Frater qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas firma. Verè etenim spiritualis dilectio mu-
nita ciuitas est, quæ neque cuniculis à diabolo suffodi, neque scalis ab eodem potest super-
ari, neque etiam bellicis satanæ machinis cedere nouit, vt quæ à Christo Domino custo-
diatur, Christo vtique illo qui mundum hunc deuicit, & sempiterna bona tibi præpara-
B uit, & aliquando nihilominus dixit [c]: Qui non accipit crucem suam & sequitur me, non [c] Matt. 10.
est me dignus. Cùm itaque Christo Domino dignus euaseris, propterea quòd crucem tuam
sustulisti, sectatorque illius effectus sis: Christum pro nobis deprecari ne omittas, frater-
næ virtutis ornamenta proprias prærogatiuas esse ratus. Vale in Domino, & pro me Deo
dilectissime & sanctissime frater ac comminister ora.] hactenus ad Cyrillum Maximianus:
quæ recitasse voluimus tamquam post victoriam triumphi carmen. Reddidit verò ad Ma-
ximianum Cyrillus litteras, quarum est exordium [d]: Opportunè, vt arbitror, &c.] [d] Apud Aff. Ephes. edit. Pellaeum a.c. 25. & post Apologet. Cyrilli.

Porrò si Ducis laus cedit absque inuidia Imperatori; cuinam primæ debentur tantæ
gloriæ, & Cyrilli & comministrorum laboribus partæ, niti illi, cuius personam agebat, vi-
cemque gerebat, Cælestino inquam Romano Pontifici? Quod non ignorantes nobiles il-
lius temporis scriptores, glorioſum affixere æternæ memoriæ tantæ victoriæ titulum, adscri-
C pseréque Cælestino. Qui etiam inter præcipuos eminebat, sanctus Prosper ita de ipso [e]: Per
hunc virum (*Cælestinum videlicet*) omnes Orientales Ecclesiæ gemina peste purgatæ sunt,
quando Cyrillo Alexandrinę vrbis Antistiti, glorioſissimo fidei Catholicæ defensori, ad exe-
crandam Nestorianam impietatem, Apostolico auxiliatus est gladio: quo etiam Pelagiani,
dum cognatis confœderantur erroribus, iterum prosternerentur.] hæc Prosper. Quæ mini-
mè ignorantes ipsi Patres qui Ephesi conuenerunt, necnon Maximianus ipse recens creatus
Episcopus, atque etiam Theodosius Imperator, legationem miserunt ad ipsum Cælestinum
Romanum Pontificem, eidem gratulantes de prostrata cum auctore hæresi Nestoriana.
Missi ad hoc sunt Romam Ioannes presbyter & Epictetus diaconus, qui Romam peruene-
runt ipso die Natalis Domini: agemus de his anno sequenti.

CAELESTINI PAPAE GLORIA DE DAMNATA HAERESI NESTORIANA.

[e] Prosper contra Collatorem prope finem.

Sed quòd omne datum optimum, & omne donum perfectum descendere à Patre lumi-
D num sancta Dei Ecclesia nouit, eidem ipsi immortales gratias egit, quòd vindex extitisset
Filij Deitatis, & matris eius honoris, vtriusque præconia illis vocibus celebrans, quas à sanctis
sciret frequentatas esse Patribus, vbique locorum MATREM DEI MARIAM omnium
ore cantans, laudans, atque prædicans. Tunc & additamentum illud accepisse creditur
Angelica salutatio: SANCTA MARIA MATER DEI ORA PRO NOBIS, &c.] quod
omnium Fidelium ore dici, ac frequentiùs repeti, & tanquam prima quædam elementa à
piis parentibus vnà ferme cum lacte infantibus propinari consueuit: vt fieret secundùm il-
lud Propheticum [f]: Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem tuam] illuderentque
superbo draconi pueruli.

[f] Psalm. 8. Matth. 21.

Sed & Pulcheria Augusta virgo sanctissima, cuius in seruanda fouendaq; aduersus nouam
hæresim fide Catholica commendata semper est vigilantia atque studium, excitauit [g] am-
E plissimum tantæ victoriæ monumentum, veluti triumphalem fornicem, erigens nimirum
sub nomine Dei genitricis Mariæ augustissimũ templũ in Blachernis iuxta mare positum,
quod sua postea mole labans Iustinianus Imperator [h] restituit. Hæc quidem Constantino-
poli Nouæ Romæ à sancta Pulcheria facta fuere: cuius exemplo excitatæ sunt Fidelium
mentes, vt in diuersis Orbis partibus id ipsum præstarent; factumq; est, vt licet frequens an-
tea esset cultus sanctissimæ Dei matris, post hæc diuino excitante Spiritu, frequentior fue-
rit atque celebrior, vixque reperiri esset, qui absque titulo Dei genitricis nominaret sanctam
Mariam.

S. PVLCHERIA ERIGIT TEMPLVM S. MARIAE.

[g] Niceph. lib. 14. c. 1.
[h] Prosp. de aduers. Iustin. Imperat.

Adiecit autem ad hæc omnia Theodosius, vt Irenæum Comitem profectum cum Ne-
storio Ephesum, ob studium erga eum impensum aduersus Catholicam fidem, exauctora-
rit: quem vt patronum Episcopi Syri creauerunt postea Tyri Episcopum, à qua etiam præ-
fectura iussu eiusdem Imperatoris depositus est, vt suo loco dicetur. Parem quidem iroga-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tam fuisse pœnam in Candidianum, Palladium, atque Ioannem, qui mendacibus relationibus ludificassent Imperatorem, & de sanctis Episcopis Ephesi congregatis adeò malè meriti essent, possumus intelligere; nimirum vt par sententia percelleret eos, quos par delictum obnoxios eidem supplicio reddidisset. A

[a] 1. Reg. 2. Sed quid interea filij tenebrarum? Num iuxta illud [a]: Impij in tenebris conticescent] pudore suffusi deuorabant sub silentio mærore cor suum, & obmutuere? nihil minus. Etenim ipse Nestorius caput super omnes filios superbiæ, indultum ad pœnitentiam tempus illud totum impendit in coaceruandis maledictis atque calumniis, libros conficiens aduersus Catholicam doctrinam à sacrosancta œcumenica Synodo Ephesina comprobatam; quos vltricibus flammis absumendos (vt suo loco dicemus) Imperialis sanctio condemnauit [b]. Sed & Theodoretus eiusdem patronus, & Catholicorum dogmatum tunc temporis oppugnator, impulsu Ioannis Episcopi Antiocheni, rursus aduersus Cyrilli capitula & editam ab eo defensionem vibrat tela, dum eadē nouis scriptis impugnat: dedit enim litteras ad Episcopos in Italia positos, qui erant magni nominis, nempe Mediolanensem, Aquileiensem, & Rauēnatem, clamans & obstrepens, instaurasse Cyrillum suis capitulis hæresim Apollinaris. testatur id quidem ipsemet Theodoretus in epistola postea scripta ad Dominum Episcopum Antiochenum [c]. Qui enim à Romano Episcopo per Cyrillum sciebat Nestorium impugnari, in illum, si potuisset, concitare studuit celebriores Italiæ sacerdotes. Sed quid illi rescripserint, ipse silet: ostentasset vtique & proclamasset, si quid in Cyrillum iidem Episcopi rescripsissent. Sed ab illis repercussus (vt par est credere) ne suæ esset proditor temeritatis; quæ rescripserint, conticere, satius iudicauit. B

[b] *L. vlt. de hæret. Cod. Theod.*

THEODORETVS STVDET CONCITARE EPISCOPOS ITALIAE IN CYRILLVM.

[c] *Theodor. epist. 112. cod. Vatic. Græc.*

ANDREAS EPISCOP. SAMOSATENVS CVM THEODORETO QVAM OLIM VSUS SIT CONTRA CYRILLVM.

Quid præterea? Non satis visus vnus Theodoretus Ioanni: nam & Andream Episcopum aduersus Cyrillum armauit, impellens vt contra Cyrilli capitula scriberet: editumque est ab eo opus nomine Orientalium, quo maioris ponderis haberetur. De his planè ambobus Cyrillus meminit in admonitione ad Eulogium data, vbi in fine ait [d]: Deinde & contradictiones habes à me contra eos factas, qui aduersum capitula Synodi ea scripserunt. Sunt autem duo Episcopi qui hoc fecerunt, Andreas & Theodoretus.] hæc ipse. Tulit autem Andreas à Ioanne Episcopo Antiocheno eam pro impietate mercedem, vt crearetur Episcopus Samosatenus ex monacho Constantinopolitano ob susceptam Nestorianæ impietatis defensionem; quem summis laudibus ipse celebrauit Theodoretus [e] epistolis ad ipsum scriptis. Ceterùm Cyrillus contrariis scriptis horum omniū molitiones dissecit: contra Orientales enim scripsit Apologeticum, contra Theodoretum verò commentarium ad Euoptium; in cuius exordio, quàm vilipenderet ea Theodoreti scripta, his in primis verbis significat, vbi ait [f]: Lectis autem his quæ in eo habentur, gratias Deo cum hymnis offerebam, tantum non & illud dicens: Domine libera me à labiis iniquis & à lingua dolosa. Sentiebam enim me vbique calumniis impeti, idque per singula capita. Cogitabam autem & hoc, quòd familiares nonnulli dicebant, virum istum in litteris exercitatum, & in sacrarum litterarum cognitione maximè prouectum. Verùm ab intelligentia efficaciæ horum capitulorum tantum abscessit, vt de eo nunc planè sentiam, quòd quorundam desideriis indulgens, fingat se ignorantem, &c.] Sed de his hactenus: iam verò emergat stylus è spinetis Orientalibus, & se transferat ad res gestas in Occidente. Sed nusquam pax, turbato ab hæreticis vtroque orbe. C D

[d] *Cyril. epist. 30.*

[e] *Theod. epist. 24. 144.*

SCRIPTA CYRILLI CONTRA NESTORIANOS.

[f] *Extat apud Cyrill. tom. 4.*

GALLICANI PRESBYTERI INSVRGENTES ADVERSVS AVGVSTINI SCRIPTA PER CAELESTINVM COERCENTVR.

Haud enim leuis perturbatio exagitabat Occidentalem Ecclesiam ob petulantiam quorundam Gallorum presbyterorum (vt anno superiori dictum est) temere fugillantium sancti Augustini aduersus Pelagianos commentarios editos, in quos contraria scripta obiecisse S. Prosperum Aquitanum, æquè suo loco demonstratum est. Sed quòd nesciat semel veritatis transgressa limitem hæreticorum procacia modestiæ repagulo contineri; & conuinci licet rationibus possit, vinci tamen nescia obstinatè resiliat: iidem audaciùs obstitere, & quæque insana effutire in sanctissimum atque celeberrimum Ecclesiæ Doctorem minimè destitere. Quamobrem vt qui scriptis minimè suaderi potuissent, auctoritate Apostolicæ sedis compescerentur, idem sanctus Prosper cum collega Hilario Arelatensi ad Cælestinum Romanum Pontificem profectionem instituit: qui ambo apud eumdem studiosè egerunt, vt eiusmodi nugatoribus ora (quod par erat) obstrueret. Cælestinus igitur, qui haud pridem ad dubitationes aliquas litteris Tuentij Episcopi consultus pleniſſimè scripserat, putans illa sufficere potuisse; cùm modò rursus presbyteros obstrepere, relatione Prosperi & Hilarij percepisset; ad Episcopos; in quorum illi Ecclesiis presbyterio fungerentur, scripsit epistolam, E

Universidad de Deusto
Biblioteca

A epistolam, redarguens in primis eos, quòd sinant, ipsis tacentibus, in ecclesia loqui presbyteros, cum absque Episcopo nihil illis concessum sit de doctrina præsumere. Est epistolæ exordium[a]: Apostolici verba præcepti sunt, apud Iudæos atque Gentiles sine offensione nos esse debere, &c.] [a] *Caelest. epist. 8.*

CAELESTINVS PAPA S. AVGVSTINVM MIRIFICE LAVDAT.

Post multa verò in Episcoporum reprehẽsionem sinentium talia garrire presbyteros inculcata, de S. Augustino, cuius doctrina ab illis in suspicionem hæresis temere adducebatur, hæc ait: Augustinum sanctæ recordationis virum pro vita sua atque meritis in nostra communione semper habuimus, neque vmquam hunc falsæ suspicionis saltem rumor aspersit: quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, vt inter magistros optimos etiam antè à meis decessoribus haberetur. Bene ergo de eo omnes in commune senserunt: vtpote qui vbique cunctis & amori fuerit & honori. Vnde resistatur talibus, quos malè crescere videmus. Ne-
B fas est hæc pati religiosas animas, quarum afflictione (quia membra nostra sunt) nos quoque conuenit macerari: quamuis maneat hos beatitudo promissa, quicumque probãtur propter iustitiam persecutionem sustinere, &c.] iunguntur epistolæ capita quædam aduersus Pelagianos errores ab Apostolica sede olim & ab Africanis decreta Concilijs, quibus deberent insistere, qui sub Catholico nomine, licet Pelagium atque Cælestium anathemate condemnarent, eorum tamen defendere conarentur errores. Putantur illa capita esse Prosperi, qui (vt profiteri videtur) ea collegit ex decretis Romanorum Pontificum, simulq; Conciliis Africanis, vbi idem auctor hæc habet in fine: Profundiores verò difficilioresque partes occurrentium quæstionum, quas latiùs pertractarunt, qui hæreticis restiterunt, sicut nos non audemus contemnere, ita nó necesse habemus astruere; quia ad confitendũ gratiam Dei, cuius operi & dignationi nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus quicquid se-
C cundũ prædictas regulas Apostolicæ sedis nos scripta docuerint; vt prorsus nõ opinemur Catholicũ, quod appareat præfixis sententijs esse contrariũ.] his inquã profitetur, profundiores quæstiones illas de prædestinatione sanctorũ nequaquam ab Apostolica sede definitas; illasque tantum esse stabilitas, quæ ad condemnationẽ errorum satis posse sufficere viderentur.

TRADITIONIBVS APOSTOLICIS HAERESIS PELAGIANA CONFVTATVR.

Sed & illa ab eodẽ auctore inculcata notanda sunt, quibus demonstrat, non decretis dumtaxat Romanorũ Cõciliorum prorsus destrui Pelagianos errores, sed traditionibus Apostolicis, quas vsu & iugi obseruatione receperit Ecclesia Catholica, eosdem penitus labefactari; dum videlicet orare consueuit pro infidelibus, Paganis, Iudæis, hæreticis, schismaticis, atque lapsis, necnon catechumenis; sic planè docens, absque diuina gratia illos non posse ad
D salutẽ accessum habere. Dumque rursus exorcismis & exufflationibus abiguntur à proximè baptizandis spiritus nequam, planè factis profitetur Ecclesia, peccato originali humanam naturam esse corruptam, & à satana occupatam, ac Dei gratia indigere, vt liberetur.

QVAE PROSPER DE CAELESTINI EPISTOLA.

Sed quod ad dictam Cælestini epistolam spectat: sanctus Prosper, qui eius scribendæ cum Hilario auctor accessit, cùm aduersus Collatorem agit, de ea his verbis meminit: necnon de eodem Cælestino Romano Pontifice[b]: Per hunc (inquit) virum intra Gallias istis ipsis, qui sanctæ memoriæ Augustini scripta reprehendunt, maleloquentiæ est adempta libertas, quando consultationum actione susceptа, & librorum qui errantibus displicebant; pietate laudata, quid oporteret de eorum auctoritate sentire, sancto manifestauit eloquio, euidenter pronuncians quantum sibi præsumptionis istius nouitas displiceret, qua auderent quidam aduersus antiquos magistros insolenter insurgere, & indisciplinata calumnia in prædicatorem veritatis obstrepere.] subdit his recitatum Cælestini de S. Augusti-
E no nuper elogium, cui ista mox addit: Contra istam clarissimam laudatoris tubam, contra istam sacratissimi testimonij dignitatem audet quisquam malignæ interpretationis murmur emittere, & perspicuæ sinceriss imæque sententiæ nubem obliquæ ambiguitatis obtendere? vt scilicet quia in epistola Papæ, librorum de quibus actum est, non expressus est titulus, hinc eos appareat non approbatos, & istam in sanctum Augustinum laudationem pro auctoramento fuisse collatam.] hæc Prosper in eos, qui cum obniti litteris Cælestini Papæ minimè auderent, ex eis tamẽ haud approbatos esse omnes Augustini libros cauillabantur. Vnde subdit: Maneat plane, maneat ista conditio, vt horum librorum nouitas repudiata videatur, si in eadem causa eiusdem viri dissentit antiquitas, vt & inutile & incongruum iudicetur, quod ab his quæ contra Pelagianos condidit, dissonans inuenitur.] ac paulo pòst: Agnoscant calumniatores, superfluo se obiicere, quod his libris non speciale neque discretum testimonium sit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur: Apostolica enim sedes, quod à præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, &

[b] *Prosper aduers. Collatorem, propè finem.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod iudicio iungit, laude non diuidit, &c.] sed hæ sub Sixto emerserunt calumnioſæ exceptiones, cùm S. Prosper aduersus eos insurgens, contra Collatorem (vt dicemus) volumen elaborauit. Vides iam ex his, quantæ essent existimationis litteræ Romanorum Pontificum. A

Meminit huius quoque Cælestini epistolæ Photius in Bibliotheca, vbi ait de ipso Cælestino: Scripsit quoque ad Episcopos Galliarum de fide sancti Augustini.] Agit insuper laudatque dictam Cælestini epistolam etiam Vincentius Lirinensis, vbi ait[a]: Sed & Papa Cælestinus pari modo, eademque sententia: ait enim, &c.] post recensita verò eius dicta aduersus Nouatores, addit: Ergo hæc fuit beati Cælestini beata sententia, non vt vetustas cessaret obruere nouitatem, sed potiùs nouitas desineret incessere vetustatem: quibus Apostolicis Catholicisque decretis quisquis refragatur, insultet primùm omnium necesse est memoriæ S. Cælestini, qui statuit, vt desineret incessere nouitas vetustatem.] hæc Vincentius de dicta epistola Cælestini, quam tanti ponderis esse docet, vt satis sit ad omnes hæreses euertendas nouas sententias in Ecclesiam inducentes; quo potissimùm argumento tum Pelagianorum, tum aliorum omnium hæreticorum fundamenta idem auctor conuellit opere illo contra hæreses scripto, certè aureo. Ex quo intelligas, longè diuersum esse Vincentium hunc Lirinensem ab illo Vincentio homine Pelagiano, cuius sunt Vincentianæ obiectiones, quas S. Prosper egregiè confutauit. hic namque monachus Lirinensis monasterij fuit, ille verò vnus ex presbyteris illis Gallicanis, qui vnà cũ collegis inuidiosè S. Augustini scripta carpebat, de quo Gennadius meminit[b], eius lucubrationes recensens, eumque ab hoc ostendit esse diuersum, quem Lirinensem presbyterum nominat[c]; cuius etiam mentionem facit S. Eucherius in præfatione libri Institutionum ad Solonium, quem vnà cum Saluiano eloquentia & sapientia celebrem fuisse commendat. B C

[a] *Vincen. Lirin. aduers. hæres. c. vlt.*

VINCENTII GALLICANI DVO LONGE INTER SE DIVERSI.

[b] *Gennad. de Script Eccl. c. 80.*
[c] *Idem. c. 64.*

DE SVLPITIO SEVERO.

Inter alios verò quos recensuimus Aquitaniæ presbyteros Pelagij fuligine denigratos, quos sua epistola Cælestinus Papa insectatus est, fuit Seuerus Sulpitius ille discipulus & scriptor Vitæ S. Martini, & S. Paulino Nolano Episcopo amicitia coniunctissimus: Hic, inquam, arreptus & ipse ea alluuione Pelagianæ hæresis in Aquitania potissimũ exundantis, tandem magno Dei beneficio resipuit, atque in se ipsum vindex insurrexit erroris. De eo enim ista Gennadius[d]: Seuerus presbyter, cognomento Sulpitius, vir genere & litteris nobilis & paupertatis & humilitatis amore cõspicuus.] & in fine post enumeratas eius lucubrationes, ista addit: Hic in senectute sua à Pelagianis deceptus, & agnoscens loquacitatis culpam, silentium vsque ad mortem tenuit, vt peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret.] hæc cùm Gennadius illius æqualis dicat, par est credere ipsum Seuerum hoc resipuisse tempore, quo percelebris ista, de qua est sermo, Cælestini Romani Pontificis aduersus Pelagianos ad eiusdem prouinciæ Episcopos scripta epistola, ipsi (vt credi potest) innotuit, ex qua se ab Ecclesia Catholica deuium esse sensit, & pharmacum ad euomendum epotum venenum accipiens sanatus est. D

[d] *Gennad. de Viris illust. c. 19.*

NVM SEVERVS EVERIT EPISCOPVS.

Sed hic illud considerandum: quomodo hunc Seuerum Sulpitium dicunt fuisse aliqui Episcopum Bituricensem quẽ Gennadius collega eius atque gentilis nonnisi presbyterum nominet, & in eo ordine pœnitentem dicat esse defunctum? cuius quidem testificatione, hominis certè haud rerũ Seueri ipsius ignari, vtpote in eadem prouincia viuentis, aliquando existimaui, hunc diuersum esse Sulpitium ab illo, quem dicunt Episcopum Bituricensem; licet post Guibertum, qui pro eo scripsit Apologiam, Archiepiscopũ Bituricẽsem appellet. certè apud me maioris est auctoritatis Gennadius Massilensis sui temporis res gestas scribens, quàm quiuis alius post plura elapsa sæcula aliter sentiens. Scimus in tabulis Ecclesiæ Bituricensis duos eius Ecclesiæ esse adnumeratos Sulpitios Episcopos, eosdemque sanctitatis titulo insignitos & inter sanctos in Martyrologiis receptos, quorum alter Pius, Seuerus alter est dictus, alter decimaseptima Ianuarij, alter vigesimanona eiusdẽ mensis colitur. Neminem reperi antiquorum, qui hũc Seuerum, de quo est sermo, Episcopũ nominet, verùm tantummodo presbyterum, sicut & Honorius retexẽs catalogum clarorũ virorũ. Sed & longè procul abest, vt qui in tabulis Episcoporum Bituricensium ponitur Sulpitius Seuerus sub Gunthranno Rege vixisse, interfuisseque Matisconensi Concilio sub eodem Rege celebrato, hic sit de quo est sermo: nã ille Sulpitius cognomento Pius dictus est, & sub Gunthranno Rege sedisse successorẽ Remigij, habet[e] Gregorius Turonẽsis: procul verò abhorret, vt Sulpitius Seuerus discipulus sancti Martini ad Gunthranni tempora deduci possit: vnde planè fatendum sit in eas tabulas errorem illapsum, quod etiam in Notis diximus. Qui autem hoc E

[e] *Greg. Turon. lib. 6. c. 39.*

sæculo

Universidad de Deusto
Biblioteca

A saeculo illustrauit sedem Bituricensem, fuit S. Simplicius arbitrio Sidonij Apollinaris creatus Episcopus, de quo ad Euphronium, necnon ad Perpetuum sanctos Episcopos extant eiusdem Sidonij [a] epistolæ, atque concio in eius habita electione. At de his hactenus.

[a] Sidon. li. 7. epist. 8. 9.

DE S. PATRICII APOSTOLATV AD SCOTOS ET HIBERNOS.

Hoc eodem anno sub iisdem Consulibus sanctus Prosper missum ait Palladium ordinatum primum Episcopum ad Scotos: perductum quoque fuisse ad Hiberniam insulam, sed citò morte subductũ ex hac vita migrasse, ex Probo, qui res gestas S. Patritij scripsit, dictum est superiùs. Hibernorum quidem conuersionem Deus sancto Patricio reseruauit: qui (vt tradunt) Scotus genere, natus ex sancti Martini Turonensis Episcopi sorore, ab eo clericus ordinatus, quadriennium sub eius institutione transegit: inde à S. Germano Antisidorensi Episcopo sacris litteris imbutus. Vocatus verò à Deo ad Hibernorum conuersionem, non priùs illuc se contulit, quàm Romam ad Cælestinum Papam accesserit, accepturus ab Apo-
B stolica sede ad eius gentis conuersionem Apostolatum. hæc quidem Probus [b] ac Sigebertus: verùm ille ab Amatore Episcopo ordinatum ipsum tradit Scotorum Antistitem; Sigebertus verò id ait factum à Cælestino Romano Pontifice Romæ, vnde in patriam rediens, Hibernos ad Christi fidem suscipiendam cõuertit. Res ab eo in eiusmodi Apostolatu gestas idem Probus & alij conscripsere, scriptaque ab eo elucubrata recensuere. Hæc igitur de Episcopatu Patricij post defunctum Palladium hoc anno eo missum, cùm sub Cælestino Papa accidisse tradãt, ad finem anni huius, vel sequentis exordium, ante obitum Cælestini contigisse, affirmare opus est: siquidem Cælestinus anno sequenti, mense Martij ex hac vita migrasse reperitur. Vides autẽ omnibus fuisse perspicuum, ab Apostolica sede accipiẽdum esse Euangelium ad conuersionem Gentium; cùm ex Orbis extrema parte, immo (vt cum poeta dicam) ex diuisis toto Orbe Britannis Patricius Romam se contulerit, quod & ab aliis factitatum, suis locis dicturi sumus.

[b] Prolus in Vita S. Patricij. Sigebert. in Chron. & Bale. Cat.

C Sed apponamus ad anni huius rerum gestarum præclaram coronidẽ obitum magni viri S. Paulini Nolani Episcopi, de quo tãta superiùs tertio, quarto, & hoc ipso quinto tomo sunt dicta: quem hoc eodem anno x. Kalend. Iulij ex hac vita in cælum feliciter migrasse, huius anni Consulibus Basso & Antiocho, Vranius [c] eius discipulus scriptorum monumentis posteris commendauit: hunc illum namque putamus esse Vranium, cuius idem S. Paulinus meminit in epistola [d] ad sanctum Delphinum Burdigalensem Episcopum.

S. PAVLINI NOLANI EPISCOPI OBITVS.

[c] Extat apud Sur. tom. 3. die 22. Iunij.

[d] Paulin. epi. 17.

Sed antequam glorioſum eius ad Deum transitũ referamus, difficultas haud mediocris disquirenda, atque enodanda est: Quonam modo conuenire potest, sanctum Paulinum sese obsidem dedisse pro filio viduæ Regi Vuandalorum in Africa, & post eius obitũ remeasse Nolam, ac deinde defunctum; si quem diximus in Africa regnasse primum Regem Gense-
D ricum, propagasse cum regno vitam constet [e], capta Carthagine, annis triginta septem, sicque peruenisse ætate ad annum Domini quadringentesimũ septuagesimum sextum? Ceterum historiam illam totam à sancto Gregorio [f] scriptam, & à posteris acceptam omnibus (habes eam etiam à sancto Eulogio [g] Cordubensi citatam) haud putamus ob hanc causam leuiter reiiciendam: sed nec Vranium mendacem dixerimus sub huius anni Cõsulibus Paulini obitum referentem, vt contra eius assertionem, Paulinum adhuc vltra annos quadragintaquinque vixisse, aliquo modo dicendum existimemus. siquidem qui ex annis ætatis eius tomo quarto superiùs supputatis, ad hunc vsque deductis, reperitur peruenisse ad annos duodeoctoginta, haud diutiùs vixisse putamus, vel aptum fuisse qui regiũ hortum colere valuisset.

OBIECTIO DE PAVLINO SEVICARIVM DANTE PRO FILIO VIDVAE.

[e] Vict. de persecut. Vuand. lib. 1. in fin.

[f] Greg. dialog. lib. 3. c. 1.

[g] Eulog. in documento Martyriali ad Floram & Mariam.

Quamobrem perplexitatem hanc alij enodare conati, eò confugiendum esse putarunt, vt ista de filio viduæ atque Paulino non sub persecutione Vuandalica, sed Gothica
E sub Alarico dici debeant contigisse: quibus nequaquam assentiendum putamus, cùm nihil penitus de Africana prouincia sibi Alaricus vendicauerit, in quàm securitatis causa ab Vrbe profugi (vt vidimus) tamquam ad locum tutum, Gothis inaccessum, se contulerunt: cõstat verò præterea ex his quæ de eo dicta sunt, Paulinum post tempus Gothicæ grassationis in sua Ecclesia pacificè perseuerasse. Vnum igitur reliquum est quod dici possit, Regem illum Vuandalorum proximè defuncturum à Paulino prædictum, nõ intelligendum esse de Gensenco, qui in regno consenuit, sed de fratre ipsius Gunthario Godigiscli filio, quem cum fratre Gensenco atque Vuandalis transisse in Africam, Procopius [h], Paulus diaconus [i], & alij [k] auctores affirmant, eumque dolo fratris Gensenci è medio morte sublatum: huius enim interitum repentinum obuenturum potuit prædixisse S. Paulinus: captiuos autem illos ex Campaniæ oris in Africam abductos nõ bello aliquo, sed Vuandalicæ classis inuasione, qua potentem fuisse Gensericum, eaque infestasse Hispaniam, Italiam, insulas, & Orientales

[h] Procop. de bel. Vandal. lib. 1.

[i] Paul. diacon hist. Miscel. lib. 14.

[k] Isidor. de persec. Vuand. li. 1. in fin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tales etiam oras, Victor affirmat [a]. Scimus tamen,ad vitandum fraternæ cædis infamiam, à Vuandalis posterioribus traditum (quod referunt Procopius & Isidorus) Gunthariu nequaquam transisse in Africam,sed in Hispania à Germanis captum,palóque infixum,vel ab inuadente eum prauo dæmone esse necatum. sed dum aiunt,primo id Vuandalorum Regi regnanti in Hispania accidisse,planè de eius parente esse intelligendum apparet, quem primum inuasisse Hispaniam tradũt omnes; cumque regnasse ibi annos sexdecim,idem Isidorus affirmat.Ceterùm quod ad Gunthariu filium spectat,quanam ratione fit verisimile,vt transmissis Vuandalis omnibus in Africam,solus remãserit Guntharius in Hispania? Vuandalos quidem omnes transisse ex Hispania in Africam, testatur Victor, qui eosdem numerat octoginta millia.Sic igitur quæ de S.Paulino scribuntur & Rege Vuandalico,vt ad Gunthariu referantur, nihil prohibet. A

[a] *Victor de persec.Vuandal.lib.1.*

Quod verò Victor res Vuandalorum in Africa prosecutus,nullam de Gunthario mentionem habeat:id euenisse apparet, quod persecutionem tantum Christianorum enarrandam susceperit; breuique libello res triginta septem annorum perstringentem, plurima omisisse oportuit,quod & ipse fatetur.Sed quod ad Vranium pertinet; ipsum prosecutum esse Paulini obitum potiùs quàm vitam, idem ipse in præfatione ad Pacatum inscripta profitetur. B

QVAE CONTIGERINT ANTE PAVLINI OBITVM.

[b] *Extat apud Sur. tom.3. die 22. Iunij.*

Porrò eius obitum describit his verbis [b]:Cùm ante triduum quàm de hoc mundo ad cæleste habitaculum vocaretur,dum iam de salute eius omnes desperassent,& duo ad eum Episcopi * Hidruntipus visitandi studio conuenissent,id est,sanctus Symmachus,& Benedictus Hyacintinus*, ita in eorũ aduentu recreatus atque refectus est,vt oblita omni carnali infirmitate,totum eis atque angelicum exhiberet affectum.Et quasi profecturus ad Dominum,iubet sibi ante lectulum suum sacra mysteria exhiberi,scilicet vt vnà cum sanctis Episcopis oblato sacrificio,animam suam Domino commendaret:simul etiam eos quos pro disciplina Ecclesiastica à communione mysterij extorres esse præceperat,ad pacem pristinam reuocaret. Et cùm hæc omnia sanctus Episcopus læto atque perfecto ordine celebrasset: subitò clara voce interrogare cœpit,vbi essent fratres sui.Tunc vnus ex circumstantibus,qui putauit, quod fratres suos,id est,Episcopos qui tunc aderant,quæreret;ait illi:Ecce hi sunt fratres tui.At ille:Sed ego nunc fratres meos, Ianuarium atque Martinum dico, qui modò mecum locuti sunt,& continuò ad me venturos se esse dixerunt: è quibus Ianuarius Episcopus simul & martyr Neapolitanæ vrbis illustrat Ecclesiam; Martinus autem vir per omnia Apostolicus (cuius Vita ab omnibus legitur) Galliarum Episcopus fuit. C

[c] *Psal. 120.*

Et his dictis, extensis ad cælum manibus, hunc psalmum Domino decantauit [c]: Leuaui oculos meos in montem, vnde veniet auxilium mihi : auxilium meum à Domino qui fecit cælum & terram. Deinde, collecta oratione, commonitus est à sancto Posthumiano presbytero, quòd pro vestimentis quæ pauperibus fuerant erogata, quadraginta solidi deberentur. Quod cùm audisset sanctus Paulinus, leuiter subridens, ait : Securus esto, fili: crede mihi quia non deerit qui debitum pauperum soluat. Et ecce non longa interposita mora, ingreditur quidam presbyter de Lucaniæ partibus veniens, missus à sancto Episcopo Exuperantio, siue à viro clarissimo fratre eius Vrsatio, qui ei per ipsum nuncium muneris gratia quinquaginta solidos miserant. quos cùm accepisset sanctus Paulinus, benedixit Dominum, dicens: Gratias ago tibi Domine, qui non derelinquis sperantes in te. De his autem quinquaginta solidis ipse presbytero,qui eos exhibuerat, manu sua duos * decem. dedit,reliquos verò negotiatoribus,qui vestimenta pauperibus dederant, reddi mandauit. Inter hæc autem, cùm nox diei successisset, vsque ad mediam noctem paululum quieti concessit, donec crudescente dolore,qui lateri eius nimius inerat,grauaretur,excitatus,multisque etiam ex superfluo archiatronum vstionibus fatitatus, vsque ad quintam horam noctis lassum atque anhelum pectus duxit.Deinde adueniẽte luce, consuetudinem suam vir sanctus agnouit. Itaque vt solebat, excitatis omnibus, Matutinum ex more & ordine celebrauit. D E

[d] *Ioan. 20.*

Facta autem die,presbyteris & diaconibus atque omnibus clericis exemplo Dominico [d] pacem hæreditariam prædicauit.Transactis autem his,tacitus vsque ad vesperam perdurauit. Deinde quasi ex somno excitatus,lucernariæ deuotionis tempus agnoscens, extensis manibus, lenta licet voce [e], Paraui lucernam Christo meo, decantauit Domino.

[e] *Psal. 131.*

TERRAEMOTVS IN OBITV PAVLINI.

Tunc deinde facto aliquandiu silentio, circa horam quartam noctis, omnibus qui aderant, solicitè vigilantibus, subitò tam ingenti cellula eius terræmotu concussa est, vt hi qui lectulo eius assistebant, exterriti atque turbati, ad orationem se iactarent, nihil tamen scientibus his qui pro foribus consistebant: neque enim publicus ille, sed priuatus in cellu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRISTI 431. CAELEST. PAP. 8. THEODOSII 24. VALENTIN. 7. IMPP.

A in cellula fuerat terræmotus. Nam * ille angelicis susceptus manibus, debitum Deo spiritum exhalauit. Vidimus, fili carissime, vidimus, & inter lacrymas atque singultus vidisse gaudemus, &c.] subdit gemitus vniuersæ Ecclesiæ de eius obitu; prædicat & eius laudes, atque in fine ait: Obijt S. Paulinus Episcopus x. Kalend. Iulij, Basso & Antiocho Coss.] Huius quidem Vranij scriptionis meminisse visus est Gregorius Turonensis, vbi ait [a]: De transitu autem eius est apud nos magna lectio.] nouisse hanc pariter Vranij lucubrationem sanctum Gregorium [b] Romanum Pontificem, certum est, dum eadem de terræmotu facto in eius transitu scribit. Hunc tandem beatum finem consecutus est ille, sui sæculi maximum decus & ornamentum dignum inuentum, quem scriptis suis celebrarunt sanctissimi atque doctissimi viri Hieronymus in Oriente, Ambrosius in Italia, Augustinus in Africa, Prosper & Eucherius in Galliis hoc ipso sæculo, postea verò sanctus Gregorius Papa
B atque alij.

* Tum

[a] Greg. Turon. de Glor. Confess. 107.

[b] Greg. Pap. dialog. lib. 3. c. 1.

Reliquit post se nobilissimi ingenij monumenta, licet attingere numquam voluerit interpretationem diuinæ Scripturæ, non quidem inopia doctrinæ, vel tenuitate ingenij, sed potiùs admiranda animi summissione: nã S. Hieronymus scribens ad eum tunc tyrocinium auspicantem, hæc ait [c]: Magnum habes ingenium, & infinitam sermonis supellectilem, &c.] scripserat enim librum pro Theodosio Imperatore, quo magnum ediderat specimẽ ingenij locupletissimi. Verùm (vt diximus) cùm se totum Christo addixit professione monastica, nuncium stylo remisit, nec quicquam amplius scripsit, vt ederet. Etenim quæ reperiuntur eius epistolæ, non ipsius studio, sed industria S. Amandi Episcopi Burdigalensis seruatæ sunt. faretur quidem id ipse Paulinus in epistola ad eum scripta, sed nondum cusa: vbi inter alia: Legimus (inquit) in tergo epistolę annotationem epistolarum, quas meas esse indicatis: nam
C verè propè omnium mearum epistolarum ita immemor eram, vt meas esse non cognoscerem, nisi vestris litteris credidissem. vnde maius accepi documentum charitatis vestræ, quia plus me vobis, quàm mihi notum esse perspexi.] hæc ipse ad Amandum. est epistolæ illius exordium: Omnia tempus habet, & tempus omni rei sub cælo est.] habet eam codex Vaticanus atque Nolanus. Sed si quæ carminibus cecinisse, pieque lusisse reperitur, eadem amicorum diligentia custodita putamus. Est celebris memoria eius in Dei Ecclesia, à qua indelebili nota in tabulis Ecclesiasticis illibata seruatur, & die natali ipsius anniuersaria celebritate recolitur. At modò de Paulino satis, cuius rebus præclarè gestis tertium, quartum & quintum hunc Annalium tomum decorauimus; ex quibus, quantus iste vir fuerit, quisque intelligere valeat.

DE SCRIPTIS S. PAVLINI.

[c] Hier. epist. 13.

DIES V CHRISTI ANNVS 432. CÆLEST. PAP. ANNVS 9. THEODOSII 25. VALENTINIANI 8. IMPP.

CHristi annus quadringentesimus trigesimus secundus Consulatu Aetij & Valerij in Fastis Prosperi & Cassiodori notatur, quorum prior in Occidente, posterior verò primarium magistratum est assecutus in Oriente. Illuxit planè annus iste sui exordio Romanæ Ecclesiæ lætus; cùm susceptæ legationis Orientalium, de impij Nestorij deiectione, Maximiani verò promotione, litteris à sancta Synodo, necnon à Theodosio Imperatore, atque etiam à Maximiano Constantinopolitano Episcopo ipse Romanus Pontifex Cælestinus certior factus est.

E Erat planè ipse sanctissimus senex instar Simeonis Propheræ, expectans redemptionem Israel. Quippe quòd (vt suis ipse testatus est litteris, quas proximè reddituri sumus, datis ad clerum & populum Constantinopolitanum) præ nimio dolore & animi angore ob pessum-datam Catholicam fidem ab impio Nestorio & eius sectatoribus, iam somnus recesserat ab oculis ipsius. Sed & sicut cum Simeone erat expectans redemptionem Israel; ita etiam cum ipso, factus iam voti compos, cygneis modulis occinens canticum illud [d]: Nunc dimittis Domine seruum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum, &c.] exauditus à Deo, hoc anno post tres menses (vt dicemus) ex mortalitate subductus, vocatus est ad coronam, quam de salua facta fide Catholica, & conseruata sarta tecta Christi diuinitate, & eius matris sanctissimæ dignitate, accipere dignus fuit.

CAELESTINI ANTE OBITVM GAVDIVM EX PROFLIGATO NESTORIO.

[d] Luc. 2.

Reliquit tamdiu ipsum Dominus in humanis, quantum opus esset ad communẽ lætitiam mutuo participandam reddere litteras gratulatorias, quas acceperat, recinens victoriæ canticum

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum ex Occidente, quod præcinuissent Orthodoxi magno gaudio in Oriente, scribens po- A
stremas omnium litteras, à quibus acceperat, nimirum ad S. Synodũ Theodosium Imperatorem Maximianum Episcopum, & clerum, populumque Ecclesiæ Constantinopolitanæ. Sed cùm audis reddidisse ad eamdem Ephesinam Synodum litteras; ne putes adhuc eam Ephesi perseuerasse, iam (vt vidimus) superiori anno dimissis Episcopis: sed ad Patres qui conuenerunt, vbique degentes, eas datas Encyclicas esse scias. Sunt hæ nouissimę sanctissimi Patris epistolæ, vltima eius elogia, ob id dignæ vt verbatim hic describantur: quę ex eo, puto, gratiores accipientur, quòd nondum alicubi editæ habeantur. Accepimus nos easdem cum aliis eiusdem Pontificis superiùs redditis ab eodem docto viro Antonio de Aquino, de quo superiùs. Prima igitur Cælestini epistola reddita hoc anno mense Martij, ad sanctam Synodum per legatos inde missos, sic se habet:

Cælestinus Episcopus sanctæ Synodo apud Ephesum constitutæ. B

[a] Extd 15. EPIST. CAELEST. PAP. AD SYNODVM.

Tandem malorum fine gaudendum est. Tandem nobis omnibus in commune dicendum [a]: Dextera tua, Domine, glorificata est in virtute, dextera manus tuæ confregit inimicos. propriè namque ipsi contracti sunt; quando iniqua loquentium, dicente Dauid [b], os videamus esse destructum. Huiusce tamen tam fideliter peractæ rei vos executores, defensores nobiscum videmus fuisse fidei * sacerdotes, qui conuenientes in vnum, & secundùm Apostolum [c], non quæ vestra sunt quærentes, sed quæ Christi Iesu, negotium Domini communis egistis. Apud vos ergo de vestra loquimur sanctitate, quorum in omnem terram sonum gaudemus exisse, cùm & in finem eiusdem Orbis prædictæ veritatis à vobis verba venerunt. Deus noster non patitur latere quod præstitit; quia numquam beneficia superna celantur. Ita namque fit, vt tanto munere innotescente cælesti, pro voluntate diuina (sicut scriptum est [d]) omnis homo saluus fiat, & veniat ad scientiam veritatis. Loquor ergo * victo- C
ribus, & qui in prœlium solam contra hostem portauerunt fidem, quæ, & Ioanne dicente Apostolo [e], vicit & mundum: Vobis eiusdem propriè perscribo sermonibus [f], qui secundum diuinam paginam, vt patres cognouistis quod ab initio est; & vt iuuenes, dum fortes estis, & verbum Domini in vobis manet, vicistis malignum in talibus sociis gratulantes. De hoc euentu minimè dubitabamus: habuit animum nostrum fiducia sperandi, qui vobis videremus diuinæ causæ pondus incumbere, quos bene admodum noueramus, secundùm illud propheticum [g], odisse congregationem malignorum, & cum impiis non esse sessuros. Optimè ergo hoc credidi, quia contra nocentes atque peruersos (sicut supradictus ait [h]) innocentes & recti adhæserunt mihi.

[b] Psal. 63.
* fideles Dei
[c] Philip. 2. LAVDAT STVDIVM PATRVM.
[d] 1. Tim. 2.
* ego
[e] 1. Ioan. 5.
[f] 1. Ioan. 2.
[g] Psal. 25.
[h] Psal. 24.

DE NESTORII DEPOSITIONE, ET ORDINATIONE MAXIMIANI.

Vna igitur eademq; relatione per filios nostros religiosos & Deo amabiles viros Ioannem presbyterum & Epictetum diaconum delectionem iustam, & exaltationem didicimus iu- D
stiorem; illud quod in Euangelio legimus, approbantes [i]: Quia Deus noster exaltat humiles, & potentes de sede deponit. A qua sententia ille noster sapientissimus minimè deuiauit, qui ait [k], a Deo nostro humilium seruatam memoriam, & perditam superborum: quod quando magis videatur impletum, quàm nunc, cùm Saluator noster parans benemeritos honorare, ossa [l] hominum sibi placentium dissipauit, & prouiso pastore dignissimo, feralem lupum de ouibus suis immaculatus agnus eiecit? Legimus eius à vestra fraternitate scripta primordia, nec quisquam nostrum mirari potuit, quia nota dixistis: assertio impendatur incertis, testimonium comperta non quærunt. bonorum hunc actuum palæstra semper exercuit: talem hunc didicimus, qualem in litteris inuenimus; talem certè (vt breuiter dicam) qualem Doctor noster esse præcepit sacerdotem; vt conuenienter omnium iudicio mereatur audire [m]: Ecce verè homo Israelita, in quo dolus non est. Nonne E
laudibus in eum vestris ista conueniunt? Taliter denique, quæ dixistis, audistis. Talem successorem quærebat sanctę memoriæ Sisinnij beata simplicitas, vt locum suum nonnisi sui similis obtineret: etenim melius agimus, si abstinentes iam ab illius sacrilegi nomine, sedem vacasse dicamus. Actum est diuino iudicio, vt hunc Ecclesia pro remedio mereretur. Denique discordiam tulit, & concordiam reddidit ordinatus: Quid non poterit præstare per tempora, cuius hoc primordia præstiterunt? Hæc de eo inuicem dicimus, quem pax reparanda quærebat. Interfuimus, nec nos diximus absentes, cùm eius capiti verba mystica dicerentur, cùm redderetur omnibus diuina lætitia salutaris: postremò nemo illic Catholicorum defuit, vbi omnes in commune vicerunt.

[i] Luc. 1.
[k] Psalm. 9. 33. & 111.
[l] Psal. 52.
[m] Ioan. 1.

DE THEODOSII AVGVSTAE PIETATE.

Lætati præterea sumus clemẽtissimi de hoc & Christianissimi Principis testimonio, cùm epistolis dilectionis vestræ eius sententiam videremus esse concordem. Nec mirum est, si cor

Regis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Regis, quod est in manu Dei, cum his senserit, quos eius nouerit sacerdotes. Itaque sermo regalis diuinas res exequendo multiplicat' in Augusto: felix Imperium, cui militat executio diuinorum; nec hic minus felix, quem prædicat dominatio mundanorum: hoc testimonio dignus est, qui ordinandus probari, non qui improbari potuit ordinatus. Scimus quo itinere sanctus frater & coepiscopus noster Maximianus, quibus gradatim stipendiis ad fastigium sacerdotale peruenit. non hunc diuitiarum gloria, non velut in potentia cupidum, qui solet inesse ambientibus, honorũ saltus euexit: suffragio pauperum, quibus fidelis seruus & prudens cibum dabat in tempore, super omnia Domini sui cõstitutus est bona[a]; & tamen etiam si desiderium fuit Episcopatus, nonnisi propter opus bonum (sicut ait Apostolus[b]) concupiuit: ita Deus noster, & quid velimus, & cur velimus, attendit. Quis dubitet, posse magis agere præsidentem, quod potuit exercere subiectus? Exosus & blasphemus istud officium non
B poterat habere, id est, corporum curas, qui nitebatur animas vulnerare: facta est ruina eius magna, tam ruina magna, quàm praua doctrina. Nunc qui de præteriti emẽdatione gaudemus, cauere nos conuenit in futurum, ne possint magis ac magis quæ abscissa sunt pullulare: quia necesse est, quocumque pestis hæc loci sit, nostri corporis membra vexentur, & per patientiam nostram peiora prioribus nutrita videantur.

militat Aug.

[a] Matth. 25.

[b] 1. Tim. 3.

Scripsimus clementię Principali, vt de sanitatis medio longiùs infirmitas auferatur. Didicimus namque hunc Antiochiam reuertisse, atque sibi illic, vnde venerat, viuendi præstitam facultatem. Innocentum exitium est istud exilium. Aspiciamus diligenter quid illic possent parere, quæ illic sunt antè concepta. Non est notis suadere difficile: in oculis est eiusdem ciuitatis Ecclesia, quæ per hunc perit sacerdotem: & tamen laboramus aduertere quis cui fuerit causa peccati; nisi fortè (quod pro quiete Ecclesiarum dicimus) deceptum se
C ille demonstret, deserendo damnatum. Sed quis illic speret aliquem posse corrigere, vbi arcem tenere videat peruersitatis auctorem, vbi colatur ab omnibus exolatus? Magna illic est (quod lugentes dicimus) desperatio sanitatis, vbi (sicut Isaias dicit[c]) omne caput in dolore, & omne cor in mæstitia à pedibus vsque ad caput. Quando ibi membrum aliquod habere poterit spem salutis, vbi periclitatur corporis tota compago? Elaborate, fratres carissimi, elaborate, obsecro, vt verè tollatur de medio vestrum [d] qui hoc opus fecit: sola decet tales homines solitudo: vbi enim debet hic inuenire solatium, qui sic tractauit vbique regnantem?

DE NESTORIO LONGIVS ABLEGANDO.

[c] Esa. 1.

[d] 1. Cor. 5.

Peracta est à vobis totius summa negotij: agendum nunc est quod instat & restat, ne sit in vacuum laboratum. Longiùs quidem sumus positi; sed per solicitudinem totum propiùs intuemur. Omnes habet beati Petri Apostoli cura præsentes: non nos ante Deum nostrum de hoc possumus excusare, quod scimus: nam quamquam hæc quæ loquimur, sanctitas ve-
D stra tacuerit, agnoscimus tamen omnia diligentiùs requirentes. Tantæ igitur causæ finis, qui supereſt, actibus vestris, quęso respondeat: quia nolumus in modico vos deesse, qui maxima peregistis. Adiutorio apud Reges terræ his estote quæ scripsimus: norũt & ipsi quid suis debeant præstare temporibus; sciunt quod Catholicæ fidei fundamento sua regna subsistant. Pura ab heredibus sanctis paternæ & auitæ credulitatis vena seruatur; fluit ab illis incorrupta per posteros, nec hanc in his aliquis vmquam limus infecit: custodit fortis, cui fidelis est cursus exordium; cùm id quod in origine acceptum est, videtur in prole.

SOLICITVDO CVRAE PASTORALIS ROM. PONT.

Canem & operarium malum pariter persequamur: facite præsentes, quod horramur absentes: nam cùm hanc curam generaliter omnibus debeamus, præcipuè tamẽ nos conuenit Antiochenis præcipitantibus subuenire, quos pestifer morbus obsedit. Absoluamus modis talibus ciuitatem, in qua (sicut Actus Apostolorum loquuntur[e]) dictos primùm legi-
E mus Christianos: omnibus ergo virtutem præstemus, quibus secundùm religionem debere nos nouimus quod vocamur. Hanc autem solicitudinẽ nostram præsentes probarunt Deo amabiles filij & carissimi atque animis nostris acceptissimi Ioannes presbyter & Epictetus diaconus, quos reuersos ad vos festinato remisimus, solicitiùs hoc agentes, vt quos diebus Dominicæ Natiuitatis accepimus, Resurrectionis Dominicæ tempore redderemus.

DE LIBERANDA ANTIOCHIA A NESTORIO.

[e] Act. 11.

De his autem qui cum Nestorio videntur parum piè consensisse, atque se socios eius sceleribus addiderunt, quamquam legatur in eos vestra sententia, tamen nos quoque decernimus quod videtur. Multa perspicienda sunt in talibus causis, quas Apostolica sedes semper aspexit. Quod loquimur, Cælestinianorum testantur exempla, quod spem de Synodo hucusque gesserunt. Habent, si resipiscunt, copiam reuertendi: quod his solis non permittitur, quos propriè cum auctoribus hæreseos omnium fratrum constat subscriptione damnatos. Per Dei namque misericordiam aliquos ex eorum numero ad nos iam rediisse gaudemus.

QVI RECIPIENDI AD ECCLESIAS SINT LAPSI EPISCOPI.

gaudemus. Quod hoc consilio factum est, vt quos conscientia mixta non poterat, saltem A
sententia separaret. Hoc, moneo, vestra fraternitas sequatur exemplum: sit caput sceleris cum his, quos Synodalia loquuntur statuta, damnatum; reliqui quos cum hoc sentientes in communione Ecclesiastica non habemus, in ciuitatibus suis, & se in nostro collegio nouerint non futuros, nisi secundum Ecclesiasticum & Christianorum Principum constitutum, damnata hæresi cum auctoribus sociisque damnatis, se profiteantur Catholicos sacerdotes. Quam formam etiam circa eos volumus custodiri, qui subripiendum ex Ecclesiasticis causas à Christianis Principibus crediderunt, & alio ordine rursus Ecclesias occupárunt.

DE IOANNE EPISC. ANTIOCH.

Antiochenum verò, si habet spem correctionis, Episcopum à vestra fraternitate volumus conueniri; vt nisi quæ sentimus, senserit, nouellam blasphemiam eodem exemplo scripta sua professione condemnans, intelligat de se quoque Ecclesiam, quod fidei nostræ respectus B
imperat, ordinare. Credendum tamen de diuina est misericordia, quod omnes in viam redeant veritatis, si de supradicto loco horum malorú caput & causa auferatur. Dat. Id. Mart. Aetio & Valerio Conss.] hactenus epistola Cælestini Pōtificis ad Episcopos qui Ephesi conuenerant ad sanctam Synodum: quibus potissimùm de Nestorio Antiochia pellendo quàm prudentissimè egit. Quæ enim damna eius ibidem commoratio attulerit Catholicæ Ecclesiæ, res postea gestæ, inferius suis referendæ locis manifestabunt: vt planè certum apparuerit, grauissimo Ecclesiæ & Imperij damno distulisse Theodosium serò nimis sapientem parere quantocyus Cælestino. Sed iam ab ipso Cælestino ad eumdem Theodosium hoc eodem anno & die datas litteras videamus.

Cælestinus Episcopus Theodosio Iuniori Augusto.

CAELESTINI PAPAE EPISTOLA AD THEODOSIVM AVG.

Causis suis diuinam prouidentiam præstitisse quod sperabamus, agnouimus: nec enim C
aliud futurum mentes poterant æstimare Fidelium regnantibus vobis, quàm id quod euenisse gaudemus, vt prædicatio in Deum impia concideret, & cum suo auctore noui dogmatis damnata prauitas deperiret. Illata quidem fidei bella sunt, & Regis æterni sacrilegis verborum iaculis natiuitas appetita: sed vos, Christo Deo nostro auctore, regnantes, hostes impios fidei vestræ virtute vicistis, cælestem reuocantes triumphum, per quod religioso munimen in perpetuum præstetis Imperio. Verè enim prophetica gloriæ vestræ vox conuenit, & regnum vestrum dici potest regnum omnium sæculorum, quod defensæ fidei meritis propagatur, & crescente sanctæ religionis obseruantia, Christianæ insertum reuerentiæ semper augetur, glorioſissime & tranquillissime Imp. Auguste. Ecce nunc domus Domini orationibus vacant, & vestrum per omnes ecclesias Deo nostro oblatis sacrificijs commendant Imperium. Nihil, amoto perturbatoris ausu, scandalis licet; pestifer vlteriùs animas hominum sermo non vulnerat: salutem omnibus suarum animarum, dum vniuersali Ecclesiæ consulitis, reddidistis. Hæc est vestra prædicandi regni vestri clementia, per D
quam non terræ, non prouinciæ, sed omnium animæ sunt defensæ. Imputabitis hanc omnino victoriam, quam non bellis, non gladiis, sed sola deuotione, qua Deo estis dediti, conquisiuistis.

QVOMODO REGNVM THEODOSII SIT VVIVRVM PERPETVVM.

Manet hic vestræ gloriæ titulus, & manebit, vt nulla illum ætas, nulla vetustas aboleat: æterna enim sunt, quæ æterni Regis amore præstantur. Sic Abrahæ fides sæculis durat. Dauid Regis meritum Dei zelus fecit esse perpetuum, cùm inimicos Dei suos credidit inimicos, & odisse quos Deo odibiles approbasset. Elias etiam Propheta falsa prophetantes non fuit contentus refellere, sed etiam in illos voluit vindicare; vt eos persequendo perderet, quos in perditionem niti sui populi peruideret. Par tibi cum illo gloria. Ille falsa prophetantibus restitit, tu falsa docentibus. Ille mentientes in Deum Prophetas persecutus est: E
tu de Christo Deo nostro prædicantes impia abigis sacerdotes. Ille tantum vindictæ intentus est: vestra pietas sic impia vindicat, vt quæ sunt religiosa defendat: nec enim sufficeret abegisse morbos, & pestilentiam repulisse, nisi & salubres auras redderes, & vitalem infectis substantiam ministrares, talem illi Ecclesiæ constituendo Pontificem, qui olim hoc se dignum fastigio omnibus, quibus notus est, approbasset. Fert illi ac si sui corporis parti Romana testimonium, quæ hunc semper inter suos habuit & numerauit, Ecclesia: ferunt suorum merita, quibus sanctè adhæserat, decessorum. Ita enim reuerendissimæ memoriæ viro Attico Catholicæ fidei propugnatori fortissimo mente pariter & officio cohærebat, vt iam tunc futuri in eodem Episcopatus insignia præluceret?

Sed sit hoc arcano diuinæ maiestatis arbitrio, vt in posterum quæcumque sunt meliora

seruentur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

A sefruchtur,& ad quietem per aliqua turbatorum scandala veniatur. Debitum est fratris mei Maximam Episcopi gloriæ, vt aliquem illi prælatū fuisse in hoc quod sustinuit, ciuitas pœniteret,& nunc electo eodem,illi se integritatem fidei debere sentiret. Sed huic tantæ pro suo merito illius Ecclesiæ sacerdoti electo taliter,& consensu sanctæ congregationis,quæ interfuit, ordinato,ad componendum Ecclesiæ statum, & omne vulnus prauæ hæresis radicitus euellendum,ne audeant quæ abscissa sunt, pullulare, obsecramus & poscimus sub illius inuocatione,quem colitis,fidei vestræ, vt consuestis, arma præstetis. Nunc enim est omnis opponēda custodia, ne rapax lupus ab ouilibus Domini gregis,cùm sęuierit,exclusus,rursus serpentino lapsu ad mortē perueniat animarū, effossis qua potest parte cuniculis. Nec enim potest quiescere,cùm prædæ suæ rapidus cupiat incubare. Munimen sanis,remedia præbete sanandis,vallate muris vestræ fidei religionis Catholicæ veritatē,per quos & credentes muniti sint,& tanti sequaces erroris non audeant introire. Hic enim plenus victoriæ vestræ fructus est,nihil relinquere, quod rursus Dei Ecclesia debeat formidare. Quem igitur vniuersorum eiecit sententia sacerdotum,in prædicatione sacrilega perdurantem, eum vestra clementia ab omni societate remoueat,vt facultatem aliquos perdendi non habeat. DE MAXIMIANO EIS CTO EPISC. CONSTANTINOP.

B

Religiosos verò filios meos Ioannem presbyterum & Epictetum diaconū tantæ rei nuncios cum totius Ecclesiæ gratulatione suscepimus,& lectis in totius congregationis Christianæ plebis apud beatissimum Apostolū Petrum vestræ pietatis apicibus, Deo nostro pro vobis vota persoluimus. Ita enim ad nos,agente Domino,peruenerunt,vt ad eum diem, quo* Christi Dei nostri Natalem secundùm carnem, cui quæstio inferebatur, concurrerent, & impietatem coniunctim vniuersa congregatio confutaret. LEGATI ROMAM PERVENERVNT DIE NATALIS DOMINI. *celebrabamus.

Causæ fidei congruè & Ecclesiasticæ & pauperum vtilitatis causa subiungitur;vt qui integritatem fidei præstitistis, pauperum quoque commodis consulatis. Illustris & sanctæ recordationis Proba possessiones in Asia constitutas longa à maioribus vetustate sic reliquit,vt maiorem summam reddituum clericis pauperibus & monasteriis annis singulis præciperet erogandam: sed hæ possessiones ibidem constitutæ in damnum pauperum , huius negligentia (vt grauius nil dicamus) qui his præfuerat, ea sunt ratione tractatæ, vt non solùm consueta non soluerent, verùm etiam subreptitia impetratione earum iustum dominium violetur. Rogamus pietatem vestram, vt religiosæ & illustri domui & Ecclesiæ id pro clementia vestra prestetis,vt omnis ab his insidiantium inquietudo discedat,vt tam Ecclesiæ quàm suis dominis sit tuta possessio. Quod inde alimoniæ pauperum acquiritur,vestrum esse credetur. Dat. Idibus Martiarum, Flauio Aetio & Valerio VV. CC. Conss.] Rursum verò eodem quoque die hæc scripsit ad recens electum Constantinopolitanum Antistitem: POSSESSIONES A PROBA RELICTAS COMMENDAT.

C

D

Cælestinus Episcopus Maximiano Episcopo Constantinopolitano.

Vidimus & amplexi sumus fraternitatem tuam in litteris tuis;talemque sanctitatē tuam, qualem noueramus, inspeximus , simplici scilicet puritate glorioſum, & mentis fulgore potiùs quàm honore perspicuum, quem in se atque in statum suum illa, de cuius fide semper gloriabamur,Ecclesia, quæ nunc te Præsulem diuino iudicio, postquam illum qui eam obsidebat eiecit, accepit. Sume gubernacula notæ tibi nauis,eamque vt didicisse te ex tuis prioribus nouimus,rege. Obsiste vndis,quas ille ventus,qui & à naui vectores abegerat, sed omnibus inimicus excitauit,omni eam laterum cupiens compage dissoluere,vt rapidis eam posset vorticibus deuorare; professus falsum (quid enim non iniquitas profitetur?) gubernatoris officium,vt videretur regere, quos perdere nitebatur. Adhuc te excitatæ ab eodem vndæ circumsonant,& elati fluctus vel procellæ solicitant: resiste peruigil,& commissæ tibi nauis magister, saluti commissorum tibi qua potes cura succurre. Fac quietum mare esse, quo nauigas:fac tua arte tutam nauem post eas tempestates,quas sustulerat,quam gubernas. Illum sequere piscatorem, qui maris aquas pedibus, vt ad Christum Dominum nostrum, quem ambulantem in mari viderat,posset peruenire, calcauit. CAELESTINI EPIST. AD MAXIMIANVM.

E

Sequere priorum, à quibus eruditus es & nutritus, exempla Pontificum, beatissimi Ioannis in prædicando scientiam,sancti Attici in repurgandis hæresibus vigilantiam, decessoris tui Sisinnij, cuius te successorem credimus,simplicem puritatem; vt de illa (vt solebamus) gratulemur Ecclesia. Congrega sparsos, piumque animum, qualem te habere nouimus,in eos quos dissipauerat perturbator, exerce. Congrega populos tuos ad matris suæ vbera: reuoca quos inhibito veneni sapore abstraxerat inimicus. Confirma in fide, quos videris appetitos:cura quos inspexeris vulneratos;remoue qui non sentiunt medicinam: interdum EXHORTATVR SEQVI MAIORVM VESTIGIA.

terdum enim dolor tollitur, & cùm ea quæ sunt noxia præciduntur, salus reliquis præparatur. Latus campus est, frater charissime, in quo gloriam & vigilantis pastoris & benigni sacerdotis exerceas, & sapore mentes Christianæ salubritatis infundas : vt plus in reparando potuisse te liqueat, quàm ille potuit in lædendo, qui imitator diaboli maluit esse quàm Christi, perturbans omnium Ecclesiarum quietem, cui nunc debemus operam in commune præstare, vt omnium vna fides & vnus sit animus sacerdotum. Teneat manus tua Dominicum ventilabrum, & purget aream creditam tibi, vt à frumentis paleæ separentur, & omne, iuxta mandatum Christi [a] Dei nostri, horreis triticum aggregetur. A

[a] *Luc.* 3.

DE REPELLENDIS PELAGIANIS.

Locum impietas nouella non habeat, & compresso olim per totum Orbem sua damnatione noto Cælestiano errori à tua vigilantia resistatur; vt quicumque huius dogmatis sunt sequaces, ab omni societate hominum repellantur. Obsistat illis per te Spiritus sanctus his in omnibus, qui ad has quascumque conantur prouincias peruenire, ne eorum impia prædicatio resurgat: obsistite eis: ita enim, vt damnentur quocumque perueniunt, innotescunt, & tamquam non illis sententia toties repetita sufficiat, longinquas terras, remotasque prouincias inquietant: sed eos ille persequitur, cuius fidem sua prauitate persequi nitebantur. Sed quo se abscondant, ad quas latebras confugiant, sua se impietate prodentes, * non possunt. Filios verò nostros religiosos viros Ioannem presbyterum & Epictetum diaconum cum magna lætitia suscepimus, & cum maiore gratulatione remisimus. Dat. Idibus Martijs, Flauio Aetio & Valerio VV. CC. Conss.] hæc ad Maximianum Cælestinus. Ad clerum autem eiusdem Ecclesiæ, & populum eiusdem ciuitatis per eosdem legatos ista conscripsit, quæ nonnihil deprauata, omni industria emendare curauimus : B

* inuenire

Cælestinus Episcopus clero & plebi consistentibus Constantinopoli.

EPISTOLA CAELESTINI PAP. AD CONSTANTINOP.

Exultatio matris est congregatio filiorum : denique lætatur Ecclesia, ita se filios, quos diabolus dispersérat, iterum congregasse, vt ex his, nisi filius perditionis nemo sit perditus: quia cum filium suum nequaquam pater agnouit. Illum namque ex quo erat (sicut legimus) imitatus, vobis legitimis Dei filijs hereditatem conabatur auferre, quos, dicente Apostolo, pro fide vestra & heredes [b] Dei, & Christi nostri futuros credimus coheredes. Non ergo ei palmam de his referre permissum est, qui de ipso magis per arma fidei triumpharunt: victores vos, immo communis Regis de hoste victoriam loquitur tyrannus exclusus : vicit in vobis, cuius incerta ferri diuinitas putabatur. Separetur prauitas *, quæstionem dixerim quam sibi vnusquisque bene credens debet simpliciter aperire. Quis enim ad examen vocare audeat Deum, eumque discutere qualiter venerit subuenire? Non fuit difficile Deo posse quod voluit, cùm dignatus est liberare, qui potuit. Sed vnde illi peccatori in tanta caligine sua lumen non videre? Vnde terrenis argutiis in superioribus politam colligere veritatem? Hæc in tenebris suis videre non possunt, qui lucernæ illius verbum nesciunt, quod esse lumen [c] semitis suis Dauid Propheta testatur. Cum quo Psalmographo [d] (vt suprà diximus) matrem lætantem, in vterum suum, quem dissipatio hucusque ridicula & blasphema turbabat, reuersis filijs, cantare delectat. Ecce [e] quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Competenter hæc ergo verba de eo fuerim mutuatus: mihi namque ex parte maxima, venerandæ ex Trinitatis auxilio, Ecclesiæ vniuersalis quietem & summam præsentium vendico gaudiorum, quem nunc vsque omnes qui scandalizabantur [f] vrebant, & infirmitas aliquantorum faciebat infirmum. C

[b] *Rom.* 8.

* natiuitas

CONGRATVLATVR DE PROSTRATO HAERESIARCHA.

[c] *Psal.* 118.
[d] *Psal.* 112.
[e] *Psal.* 132.
[f] 2. *Cor.* 11.

Meminit charitas vestra, apud vos mihi dudum de patientia fuisse sermonem: iactaui quæ debui semina sacerdos in animo Christiano, nec me in vobis seges expectata decepit: quid enim patientiæ vestræ messis intulerit, ipsis fructibus approbatis. His inuidens seuerat perituram zizaniam intra aliquantorum mentes agricola periturus; seuerat longè aliud, quàm acceperat seminandum, vel inuenerat seminatum. Habemus certè fidei vestræ semina, quæ ipsius Domini sermo vel Apostolorum doctrina iactauit: quæ quoties ista contingunt, non ea terra quæ suscepit, sed alia superfusa corrumpunt: nihil vestræ simplici fidei messis Domini poterit imputare, qui in Euangelio auctorem zizaniæ interrogatus ostendit. Illi tunc dixerint : In bono semine vnde zizania ? Nos dicamus: In tanto regno fidei vnde perfidia? Respondemus tamen vobis sermonibus Christi: Homo inimicus hoc fecit. Qualiter vos exercuit priorum palæstra, doctorum fortitudo vestræ mentis .... adstruxit; ipsis agnitionem debetis huius erroris, quorum hic indignus laudibus fuit, qui bona tam glorioſa despexit; non partem columbæ simplicitatis, sed in toto studuit serpentis astutiæ. D E

Nec

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Nec mirum, si parans occidere simplices animos, cum suadendo secutus est, qui suadendo primus occidit. Denique verbis illum legimus decepisse; hic inferre mortem nonnisi per verba tentauit. Non tamen impunè suum est secutus auctorem, quando Iudæ [a] Episcopatum alter accepit. Iure vtrumque tenet vna sententia; quia in vnum (sicut legimus) ambo peccauerunt. Sit licet vterque ante oculos nostros Saluatoris nostri calumniator & traditor; tamen deliberare difficile est inter discussorem natiuitatis, & mortis auctorem. Facti sui videlicet vacuum statim Iudam pœnituit, præuenit exitium oris supplicium proditoris: ille statim laqueum, peccatum suum confessus, elegit; hic impietatis pertinacia gloriatur. Nec ego perfidiæ huic dabo nomen erroris, non est error impietas omnis. denique quoties Ecclesiæ, vel eius quieti diabolus inuidus fuerit, intra eam nata contentio saluam seruauit ipsius certaminis causam, quo B proficiebat iste conflictus, quo laborabatur, non vt religione quiuis vinceret, sed vt ipsa religio vinceretur. Meministis certè eius, quia necesse est meminisse blasphemiæ: sed iam obliuionem tantorum malorum volo sanctis mentibus imperatam: ex animis, qui sublatus est oculis, tollatur; tollatur, inquam, qui sic vocatus est præcursor inferni. Habuit crebras sinister prædicator insidias, tetendit arcum suum frequenter (vt legimus) & ore suo spicula venenata iactauit; neminem tamen vestro in numero, quem ferret, inuenit: retorta in se tela redierunt, postquam sagittare [b] in obscuro rectos corde non potuit, & nihil in filios lucis licuit filio tenebrarum.

COMPARATIO IVDAE ET NESTORII.

[a] *Actor.* 2.

MALITIA AB ERRORE DISTINCTA.

[b] *Psal.* 10.

Quæ nos de vobis in bello intestino positis cura atque solicitudo tunc habuit? In modum dierum duximus noctes, quia talibus causis omne tempus angustum est; non oculos somno declinauimus inquietes. Quem enim caperet dilectio dormiendi, sic vigi- C lante raptore, nesciebamus. Quis intra caulas timor? quanta intra septa formido? quoties luporum ieiuna esuries multa circuit, aditu quærit prædam, sæuit & absentibus inconsummata pernicies, quanta hic pro sua cautione laude grex dignus est, quem non attigit secum raptor incluſus? Patet causa tuitionis huiusce, in apertum est, qui restiterit inimico. Intelligamus & fateamur omnes, quòd vos ille tutatus est pastor, qui in Euangelio se dicit esse pastorem: adfuit, nec vos deseruit qui patiebatur in vobis: in hunc namque quotidianis acuebatur lingua blasphemiis, in ipsum dentes suos impius tractator armabat; inani tamen semper elusus est morsu, quando eiusdem pastoris virga [c] vos consolabatur & baculus, qui gregem suum etiam pascendum tradidit iturus ad cælum. Hæc vobis hucusque non mutata sunt pascua, eisdem pabulis estis impleti, Apostolico vos doctores & pio semper sermone pauerunt: verum noxia fuerat pro salubribus D cibis esca supposita, quando aduersarius esurientibus animabus mixtas spinas floribus exhibebat: nec tamen fraus ista decepit vos, qui Christi suauis odor estis in Domino, postquam vobis longè aliud oluit quàm solebat: herbam mortiferi graminis horruistis, sepsistis aures vestras spinis, ne linguam nequam potuissetis audire. Non ergo peruenit ad sensum, quod offendit auditum; nec interiorem ferire potuit, quod exterior non recepit. Vitastis eum, cui (quantum didicimus) & in faciem restitistis.

CAELESTINI PAPAE SOLICITVDO DE ECCLES. CONSTANTINOP.

LAVDATVR FIDES ECCLESIAE CONSTANTINOPOLITANAE.

[c] *Psal.* 22.

Vitastis quem à memoria digna sancta Alexandrina Ecclesia secundùm beati Pauli Apostoli sententiam [d] iam sciretis esse correctum: legistis namque & memoriter iam tenetis sacerdotis, hoc est, Catholici ad hunc scripta doctoris, quibus eum ita corruptum, vt velit esse correctus, studuit; nixus est labentem reuocare collegam, porrexit dexteram magisterij sui, in vno volens plurimis subuenire: percellebat animum veteris sacerdotis, quòd E nutat Episcopus ruina multorum. Egit, sicut scriptum est: Benedicam opus Domini diligenter. In nullo ei officio Apostoli vir Apostolicus defuit, obsecrauit, admonuit, increpauit. At ille qui in profundum blasphemiarum suarum pondere mergeretur, tanti viri doctrinam renuens, & abusus hortatu, docilis esse renuit, cùm doctor esse non posset: egit iniuriis, tenacem recti esse peruersitatis assertor gloriatus. hinc nec contristatus est frater, secum reputans, quòd merito sibi conseruo non parceret, qui suo Domino derogaret. Inuentus est per diligentiam ille de Euangelio frugi filius & prouidus seruus. Nam & paternam seruauit substantiam, & auxit numerum talentorum. Nec duplicasse eum, sed multiplicasse dixerim sortem, quem videbamus etiam longè positis pio fœnore subuenisse. O sanctæ prædicationis vsura! quam hic gratiam ante communem Dominum fidei negotiator inueniet, qui propter animarum lucrum negotium & illic exercuit, vbi talenta accepit? Nonne hic merito à patrefamilias auditurus est: Euge serue bone & fi-

[d] 1. *Cor.* 5.

CYRILLVS LAVDATVR A CAELESTINO.

Universidad de Deusto
Biblioteca

delis, intra in gaudium Domini tui? Hæc huic competunt, qui illa quoque, quæ aliis sunt commissa, seruauit. A

IN NESTORIVM. Quid ille auditurus est, quídve dicturus, cùm à se commissæ sibi rei ratio requiretur, qui vtique inuoluitur reatu, etiam si vobis per alios perditis, esset ipse seruatus? Nostis profectò pro vestra eruditione, quæ pœna negligentes maneat sacerdotes; quippe quos Apostolus [a] præesse etiam domibus suis iubeat diligenter. Heli [b] sacerdos denique per se inculpabilis diuinam per filios incurrit offensam: offendit Pontifex pater, offendit potestas & pietas. Si igitur ille cùm præsumptionem filiorum non refrenat, incurrit; quanto magis hic Dominum, dum nec ipsi parcit, offendit? Non hunc desidem, non hunc dixerim negligentem: habuistis hominem sermonis assidui, atque (apud expertos loquor) habuistis vigilem proditorem perditorem [*].

[a] 1. Tim. 3.
[b] 1. Reg. 4.
[*] proditorem

STVDIVM APOSTOLICAE SEDIS IN CVRANDO NESTORIO. Nec tamen beatus Petrus Apostolus deseruit tam grauiter laborantes: nam cùm separari tale membrum de Ecclesiastico corpore, horrens omnibus putredo suaserit, cum ferro obtulimus & fomentum. Sed ille abusus nostro studio, quo illum sequimur qui nec de pusillis aliquem vult perire, mortem desperatus optauit. Denique & medicinam respuens, elegit abscindi; tulit de se Apostolicum [c], vel hoc nobiscum sentiens ipse iudicium, vt abscinderetur, qui nos contristabat, & volebat conuertere Euangelium Christi. Nulla suo vitio languenti medico (vt diximus) arte defuimus. Non factum est nostræ celeritate sententiæ, vt esset nobis [d] Publicanus aut Ethnicus. Scimus qualiter & quoties hos qui ad hæc tendunt, Scriptura iubeat conueniri; quod nunc quoque videtur impletum. Dicendum denique adhuc. Tunc frater fratrem admonuit; de hinc pertinax vno & altero, immo & multis testibus conuentus est: consequenter ab vniuersali Ecclesia, nostro quoque sermone correptus. Nihil præcox, cùm eo nihil in hoc egimus immaturum, quem diuturnæ constitutionis seruatus ordo damnauit. Non potuimus vltra differre, ne (sicut scriptum est [e]) cum furante currere videamur, & cum adultero fidei nostram ponere portionem: maximè quando oculus scandalizans [f] iubeatur auferri. Ad hæc ille compendio totiens oblata remedia, campum ad certamen exposcit; sacerdotale postulat, cui non erat interfuturus, examen, egrediturus ad bellum, castrorum dux hostem professus, & doctor fidei contra fidem portans arma perfidiæ, cùm non tam profectus quàm videtur expulsus. B C

[c] Galat. 5.
[d] Luc. 18.
[e] Psal. 49.
[f] Matth. 5.

DE NESTORIO SVBTERFVGIENTE IVDICIVM. Non quæro qualia tunc ad Dominum vestra vota fudistis, cùm exitus doceat quid potueritis optare. Nec nos gestarum rerum putetis ignaros, quarum nobis ordinem sancti fratris Cyrilli relatio patefecit. Admonuit hominem, quem nunc inexcusabilem faceret ex more conuentio: adesse contempsit. Quis petitorem Synodi, Synodo crederet defuturum? perculsa est illic falsitatis leuitas pondere veritatis: nec se ausa est fulgori radiantium sacerdotum latitantis perfidi caligo miscere: lucem tenebræ fugerunt; quia societatem legimus [g] his esse non posse: inuicem se contraria semper offendunt. Vbi est quod sibi dictum est [h], quod loqueretur in lumine, & supra tecta, quod audiret in auribus, prædicaret? Sed si idcirco volens præsens latere, vt ferendâ sententiam verecundia, iudicante conscientia, præueniret; lucernam suam cur voluit habere sub modio, si eam bene putabat accensam? Toto sancto conuentui lucere debuit, vt habere lumen, omnium lumine probaretur. Non fallit diuina sententia [i], quoniam qui in tenebris sunt, lucem videre non possunt. Manfit absconditus, vt vitando sacerdotale collegium, ipsi renunciaret quodammodo dignitati. Sic se ille primus homo [k] Adam peccati sui conscius ante faciem Domini nudus occuluit; & qui non in eum, sed in eius mandata peccasset, expauit illam quam contemperat vocem, & timorem deceptus incurrit, postquam simplicitatis fiduciam vitio præuaricationis amisit. Nam facit dubitare de crimine confessio latebrarũ: nemo se in causis grauibus innocenter abscondit. Sic ergo illius nostræ mortis auctoris, perdito honoris & gloriæ vestimento, secutus exemplum, merito hoc cum primo homine Adam fecerit, qui Deitatem Adæ nouissimi sic negauit. D E

Non fuit ante oculos tantorum vexatio sacerdotum, non congregatum ex omni penè mundi parte Concilium: abfuit ab his, cum quibus se esse nesciret. Quid illi profuit hoc vitasse? refugere voluit, quos effugere non dabatur. Qua enim ratione possit euadere, persequente eo, cui se nullus abscondit? An quia talibus sociis vsus est, sine peccato se existimans, negare indignatus quod Propheta clamauit [l]: Quo ibo à facie tua & ab aspectu tuo quo fugiam? Si ascendero in cælum, tu ibi es: si descendero in infernum, tu ades. Ille cla-

[g] 2. Cor. 6.
[h] Matt. 10.
[i] Ioan. 3.
[k] Genes. 2.
[l] Psal. 138.

mat

Universidad de Deusto
Biblioteca

A mat latebram suis deesse peccatis, nec à Deo posse celari. Ille enim fatetur vbique præsentem, quem hic conatur asserere intra vterum defuisse susceptum. Tandem in sacerdotibus suis sanctis, sicut semper, Spiritus viuens vnus in omnibus statuit quod omnibus subueniret, nulla de putredine, nulla de vulnere nascente susceptit; quia diligenter amputatum est, quod manus spiritalis abscidit. Eiice (inquit Salomon[a]) de Concilio con- [a] Prou. 22.
tentiosum, & exiet cum illo discordia. Secum scandalum suum, quod intulerat, amputauit, quia apud vos quod inuenerat, hoc reliquit. Non poterat, loquente Domino, eradicari plantatio [b] quam plantauerat Pater, & quæ in eo vberem fructum probaretur afferre: seruauit vineam suam Dominus Israël: domus [c] eius est vinea Domini; & [b] Matt. 15.
ideo mirandum non est, si furem domus eius euasit, cuius legimus [d] nec dormire, nec dormitare custodem. [c] Isaiæ 5. [d] Psal. 120.

B Quid aget impius pertinax? quid sibi spei, quid permansit auxilij? non habet locum veniæ, cui scriptum quod nec hic, nec in futuro possit ignosci. Inclinatur omnis elatus, contrà exaltationem pant humilitas Christiana: quia hunc ipse, qui supra eum [e] requiescit, exaltat. Illius per Prophetam verba sunt [f]: Non habitat in medio domus meæ faciens superbiam, qui per Apostolum [g] promittit se stultam mundi sapientiam perditurum. Audiat nunc à nobis, quod Paulus tunc, & cùm iam prædicaret, audiuit [h]: Ad insaniam multarum peruenit itinere litterarum. Absit tamen ab eo huius exemplum. Non enim quod de Doctore dictum est, dignus est audire indoctus. Cur præterea contra vas abiectionis, vas electionis vocemus in medium? cùm ad exprobrandum hunc *, ille sufficiat, quem in cruce cum Christo post scelera tanta pendentem, supplicij beneficium C fecit Dominum confiteri: sui ab eo memoriam poscit in regno; hoc breui sermone diluit quicquid admisit, criminibus temporum temporis puncto subueniens; nec moratur præmium confitentem, statim eius remuneratio & vicissitudo respondit, qui libenter excepit hora ad se quacumque conuersum: Mecum (inquit [i]) eris in paradiso. promittit ei futuram societatem, qui secum præsens iam pateretur. Ad iustitiam corde credulitas, ad salutem facta est ei ore confessio [k]. Exclamare hic in tantam contrarietatem rerum pariter & flere debemus: Nefas est, hoc Episcopum, quod latro potuit *, non inuenire. [e] Isai. vlt. [f] Psal. 100. [g] 1. Cor. 1. [h] Actor. 26. * huic NESTORII EX LATRONIS CONFESSIONE REDARGVTIO. [i] Luc. 23. [k] Rom. 10. * petiit

O fidei, & perfidiæ præmium! ô iudicia Dei abyssus multa! latro paradisum meruit, & sacerdos exilium. Habemus tamen huiusce rei veros interpretes: hunc ille positus inter tormenta cognouit, quem hic positus in honore nesciuit. Nónne hoc illud est [l]: Et homo cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus? Quid est D aliud intellectus & iudicium, nisi scire sapientiam & disciplinam, & intelligere verba prudentiæ? Illa est vera sapientia; quæ, ipso Salomone dicente [m], de timore Domini sumit exordium: quam se inter perfectos loqui beatus Apostolus [n] affirmat, cùm non tam graue est, quod eam tunc minimè mundus agnouit, quàm quòd nunc Episcopus ignorauit. [l] Psal. 48. [m] Prouer. 1. [n] 1. Cor. 2.

Hoc loco vtar Domini nostri per Hieremiam [o] sermonibus: Cultores legis meæ nescierunt me; & prophetantibus iniquitatem Prophetis, plausérunt manibus sacerdotes. Et per eumdem alibi: Sacerdotes mei sacrificauerunt mihi fictè. Vrebatur tamen defensione & laude gentilium, Episcopum talem numquam fuisse testantium. Verè hæc & probabiliter loquebantur: nam quando potuit Episcopus inueniri, qui Christianus esse nesciret? Ideo tamen non inimicus esse probatus est, quia numquam displicent hostibus proditores. Audiuimus hunc agentem contra legem, & iniquum quæ sint solatia prosecuta: adfuerunt inter alios, nec deseruerunt eum Cælestiani iniquitatis operarij, quos Hymnidici [p] nostri persequitur manifesta sententia: iamdudum quippe inimici Dei dispergun- [p] Psal. 91.
tur, & pereunt qui operantur iniquitatem; sicut idem dicit [q], velut cibum panis plebem [q] Psal. 13.
Dominicam deuorabant. Habuit ergo secum sui magistros exilij: habuit huiusce rei perfectos tyro dictores: nam separare difficile est, quos scelera sola iunxerunt; quia maiore ligantur glutino fœdera vitiorum. Quis tamen horum finis est? nempe ille quem legimus [r]: Irritauit in illo Dominus, & erunt post hæc decidentes sine honore in contumelia inter mortuos in æternum. Sed quid diutius immoramur? fastidium forsitan faciat sermo prolixior: dimittamus mortuos sepelire mortuos suos. [o] Hierem. 2. DE SYRIAE EPISCOPIS NESTORIO FAVENTIBVS. DE CAELESTIANIS FAVENTIBVS NESTORIO. [r] Sap. 4.

Audite nunc & capite simplicis verba doctoris: audite ab eo quæ à maioribus nostris nobiscum positus frequenter audiuit: audite certè semper audita, nec studio nouitatis in-

b vnanimiter uenta. Nostro vobis loquitur ore collega; quia vna fides necesse est vnitè prædicetur. Non A
DE COMMENDATIONE MAXIMIANI. hic in eius persona alicuius testimonium mutuatur: à nobis datus est: qui est electus ex Nostris, non est incognitus, non aliunde deductus: habuistis laudabilem de præsenti iudicio suo: fama dudũ decepit absentes: plura de eo loqui cautio est; quia opera superuacua est nota laudare. Nunc tamen vos nostris propriis sermonibus decet cauere commonitos: Nemo in vobis illud quatiat fundamentum, quod firma petra & angularis lapis ille cõstruxit: Ædificate super hoc, Catholici, quod soletis: didicistis quid sit superædificare quod ardeat: hoc
b 1. Cor. 3. detrimento illud pensabitur, cùm opera singulorum probare cœperit ignis b examen. Gaudeo vos fundamento huic non stipulam, non ligna, non fœnum, sed illas imposuisse diuitias, quas architectorum sapientium præcepta mandabant imponi. Bene manebitis, quia tam solicitè fabricatis: habitaculum magnum tales pollicentur expensæ: auro, argento, & lapidibus pretiosis illam vobis, quæ æstimari non potest, construitis mansionem. Nullo pretio B taxantur æterna; quippe quæ non iniuria, non vetustate soluuntur, quæ iam ab institutione mundi iustis Dominus præparauit.

b Isaiæ 35. Confortentur manus Fidelium fatigatæ: labantia, hortante Propheta b, genua roborentur: qui pusillo sunt animo conualescant: noster Saluator apparuit: ostendit falsitati Deus, quid sit pulsare & incessere veritatem, postquam sibi controuersia inde facta est, vnde subuenit. Vnde, filij carissimi, permanete in eum qui est, vt vincatis in vobis. In ipso sensu & in eadem sententia estote perfecti: vt à Filio hominis, cùm venerit in maiestate sua, non audiatis, Discedite à me maledicti, sed, Venite benedicti, possitis audire: maneat hædos repulsa venturi: vos tales volumus inueniri, vt cùm in igne stent abiecti à sinistris, vos à dextris inuitet ad regnum. Non expectabitis vt paretur, quod olim vos vt regnetis expectat. Angustam nunc portam festinanter intrate, quæ eos accepit, quos numquam spatiosa inuene- C
runt. Hæc dilectioni vestræ pro lætitia Catholicorum dicta sufficiant, quæ sæpe recensere vos volumus, vt triumpho fidei gratulantes intelligatis Deum charitatis & pacis esse nobiscum. Dat. Idibus Mart. Flauio Aetio & Valerio VV. CC. Conss.]

CAELESTINI PAPAE DIGNAE LAVDES. His redditis per eosdem inde missos legatos in Orientem litteris, Cælestinus, cælestem, quam diutiùs concupierat, gloriam cum sanctis omnibus consecuturus, ex præsenti vita decessit, pontificia administratione bene perfunctus. Talem planè tantumque decebat præesse Ecclesiæ Catholicæ custodem & vigilem eo tempore, quo ex aduerso diabolus subintroduxit clanculo furem, vt gregem perderet atque mactaret. Qualis namque parandus à Deo Pontifex fuit, qui staret pro muro domui Israël imperterritus & inconcussus, cùm ex hypocrisis latebris hostis humani generis super eminentem cathedram, in primaria & nobilissima omnium Orientalium ciuitatum, perspicuum omnibus, & conspicuum cunctis regia pompa decorum collocaturus esset Christi diuinitatis æmulum D
Antichristum, quem & antequam quis qualisve esset, penitus innotesceret, clientela Consulum & Præfectorum ambiret, atque etiam fouerent obsequia Imperatoris? Ex Nestorij igitur summa cum potentia impietate metiri licet Cælestini maximam cum religione virtutem: vt planè satis superq; sufficere possit ad supremum gloriæ titulum Cælestino, impietatem cum impio profligasse, & antequam in œcumenico Concilio damnaretur, illato in eum antè anathemate, extinxisse. Erectis igitur permansuris semper glorioſis de expugnato hæresiarcha trophęis, & fide Catholica œcumenicæ Synodi sententia stabilita, quam frustra concutere atque labefactare fuerat aggressa perfidia; impertitis insuper salutaribus monitis, & tamquam testamento relictis in recitatis nuper litteris, quomodo futura mala cauere possent, rebus cunctis bene compositis atque dispositis; ab ipsis Idibus Martiis, quibus eas E
ad Orientales dedit epistolas, non ampliùs quàm vigintiduorum dierum euoluta periodo, pro recipienda bene perfuncti laboris expectata mercede, feliciter & ex optato migrauit ad Dominum.

OBITVS CAELESTINI PAPAE. Hoc igitur ipso anno, octauo Idus Aprilis sanctus Cælestinus Papa ex hac vita migrauit, cùm sedisset annos octo, menses quinque, & dies tres. Recensetur à Gennadio inter scriptores Ecclesiasticos, atque de ipso ait c: Cælestinus vrbis Romæ episcopus decreta Synodi aduersus supradictum Nestorium dictauit, habitum volumen describens, ad Orientis & Occidentis Ecclesias dedit, confirmans, duabus in Christo manentibus perfectè naturis, vnam Filij Dei credendam esse personam.] hæc de Cælestino: quæ verò subdit de Sixto, dicemus paulo inferiùs. In libro autem de Romanis Pontificibus hæc de eo: Hic multa constituta fecit, & constituit vt psalmi Dauid centum quinquaginta ante sacrificium

c Gennad. de Script. Eccl. c. 54.

psalleren-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A psallerentur antiphonatim ex omnibus ; quod antea non fiebat , sed tantùm epistolæ Pauli recitabantur & sanctum Euangelium . Hic fecit constitutum de omni Ecclesia *(decretum nempe ad vniuersalem Ecclesiam pertinens)* quod hodie archiuis Ecclesiæ tenetur reconditum . Hic fecit Basilicam Iulij, &c.] subdit de donis illi collatis. De eodem Cælestino exornante sacris imaginibus Memorias martyrum hæc Hadrianus Papa in epistola ad Carolum Magnum Imp. habet : Iterum de sancto tertio Concilio sanctus Cælestinus Papa proprium suum cœmeterium picturis decorauit.] hæc ipse.

Sed quòd secundùm illud Apostoli[a], Sapientibus & insipientibus debitor sum] exuf- [a] *Rom. 1.*
flanda est musca mortua, quæ suauitatem [b] perdit vnguenti, quam aliàs sui vilitate con- [b] *Eccles. 10.*
tempsimus. Vnus enim Laurentius Valla[c] grammaticus Ecclesiasticarum rerum peritiæ pe- [c] *Laurēt. Vall. de falsa donat. Constant*
nitus expers, ignarus quàm magna sit differentia inter Cęlestinum Papam atque Cælestium
B collegam Pelagij, deceptus miser similitudine nominum, clarissima luce licet, in foueam
tamen erroris illapsus, dixit Cælestinum Papam infectum fuisse errore Nestorij. Quid hoc
magis insulsum potuit excogitari atque effutiri ridiculum, vt qui primus omnium damna-
uit Romæ Nestorium, & per legatos ab œcumenica Synodo Ephesina æquè eiiciendum
curauit, hic ipse impudenter dicatur fauisse Nestorio ? En quas patiatur infestas muscas Ec-
clesia: de quibus & illud Exodi liceat vsurpare[d]: Corrupta est terra ab huiusce modi mu- [d] *Exod. 8.*
scis] grammaticis inquam illis, qui absque magistris hoc nostro sæculo ex improuiso pro-
diere Theologi, immo & profitentur seueriſſimos Theologorum se esse censores. Sed hæc
in supplicium perfidorum, de quibus sapientia[e]: Illos enim locustarum & muscarum oc- [e] *Sapien. 6.*
ciderunt morsus, & non est inuenta sanitas animæ illorum, qui digni erant ab huiusmodi
exterminari : filios autem tuos nec draconum venenatorum vicerunt dentes.]

C Ad postremum verò de Cælestino minimè illud prætereat, eius Pontificatus tempore in Auentino erectam fuisse in honorem Sabinæ martyris ecclesiam, prout eiusmodi vetus inscriptio docet his versibus:

CVLMEN APOSTOLICVM CVM CAELESTINVS HABERET,
PRIMVS ET IN TOTA FVLGERET EPISCOPVS VRBE,
HAEC QVAE MIRARIS FVNDAVIT PRESBYTER VRBIS
ILLYRICA DE GENTE PETRVS, VIR NOMINE TANTO
DIGNVS, ET AB ORTV CHRISTI NVTRITVS IN AVLA,
PAVPERTAS LOCVPLES, SIBI PAVPER, QVI BONA VITAE
PRAESENTIS FVGIENS MERVIT SPERARE FVTVRA.

Sed de Cælestino hactenus.

D Defuncto igitur Cælestino Romano Pontifice, sepultoq; in cœmeterio Priscillæ via Sa- laria, cùm vacasset Episcopatus dies viginti, * sexto Kalendas Maij, Sixtus patria Romanus ex patre Sixto creatur Romanus Pontifex. id quidem hoc anno factum, tum Prosper, tum Marcellinus in Chronicis meminere. Simulac autem ipse Sixtus Romanæ sedis atque totius Ecclesiæ Catholicæ clauum moderandum accepit, quem vidimus ex sancti Au- gustini litteris ad eum datis [f] zelo fidei illibatæ seruandæ mirum in modum æstuasse, nihil antiquius habuit, quàm vt eamdem mox, scriptis ad vniuersas Orientales Ecclesias litteris, redderet in omnibus stabilitam. Testatur id quidem Gennadius[g] verbis istis, cùm agit de ipso Sixto post Cælestinum : Similiter etiam Sixtus successor Cælestini pro eadem re & ad ipsum Nestorem * & ad Orientis Episcopos aduersus errorem eius succidendum sententias direxit.] hæc ipse.

al. XXI. SIXTVS PAPA CREATVR.

[f] *Aug. epist. 104. & 105.*

[g] *Gennad. de Viris illustr. c. 34.*

* Nestorium

E Quòd enim Nestorianæ hæresi Pelagianam sciret dedisse manus, vehementiori impetu aduersus vtramque eundem iam creatum Pontificem insurrexisse, qui olim presbyter scri- ptis luculentissimis editis eam vehementer exagitauit, quis poterit dubitare ? Qui enim presbyter hæreses profligauit, & (vt S. Augustinus de eo testatur[h]) hæreticos terruit; iam ipso insidentem Petri throno, quibus putas ipsum eos verborum appetisse fulminibus? Verùm omnia sapienti consilio, nec quicquam animi præpropera commotione gessit, exhi- bens se prius patrem atque pastorem, quàm iudicem. Hac de causa Gennadius ait, Sixtum Pontificem ad ipsum Nestorium iam anno superiori damnatum scripsisse litteras, dum ille ageret in monasterio S. Euprepij apud Antiochiam relegatus, si forte in monastica tranquil- litate ad meliorem statum mentis rediret, qui frequentia vallatus hominum desipuerat. Non despexit morbosam ouem curare pastor, qui sciret pastorem omnium Christum de perdita oue quærenda insinuasse sermonem, & inculcasse viuum exemplum. Sed qui præ-

[h] *Aug. epist. 104.*

SIXTVS QVAERIT CVRARE NESTORIVM.

decessoris

Universidad de Deusto
Biblioteca

decessoris ipsius Cælestini medicamenta contempsit, Sixti quoque medicinam propinatam exhorruit; vtpote quòd secundùm diuinæ Scripturæ sententiam [a], nemo corrigere valeat, quem Deus despexerit. Tãtum enim abfuit, vt Nestorius & Nestoriani, qui illi penitiùs inhæserant, corrigerentur, vt ad calumnias atque probrosa mendacia declinantes, tum ipsius Sixti nomine, tum Cyrilli litteras finxerint pro Nestorio atque eius blasphemiis datas: sed id anno sequenti post pacem inter Ioannem Antiochenum atque Cyrillum Alexandrinum compositam: nosque de his suo loco acturi sumus.

[a] *Eccles. 7.*

Ceterum illud constat ex litteris sancti Cyrilli ad Acacium Melitenum Episcopum datis, & aliis, ipsum Sixtum, simulac regimen Apostolicæ sedis est consecutus, nihil antiquius habuisse & magis in votis, quã quę à sacrosancto Concilio œcumenico Ephesino decreta fuissent, stabili firmitate consolidare: quamobrem statim eadem rata habuit, & pontificio adiecto decreto firmauit: quippe qui acerrimo studio Nestorianorum patriarchas Pelagianos (ex his enim eos fuisse progenitos, superiùs demõstratum est) olim cùm presbyter esset, fuerat insectatus, cùm in societatem criminis calumniosè ab aduersariis inductus esset, vt ex litteris sancti Augustini [b] ad ipsum scriptis apparet. sed de his suo loco dictum. Qui igitur super eminentissimum thronum euectus est summus Pontifex Sixtus, haud satis sibi visum est Ephesinum confirmasse Concilium: sed quòd sciret Petri muneris esse, fratres confirmare, atque collapsos erigere, in hoc ipsum totus incubuit, vt qui restiterant Ephesinis Actis Orientales Episcopi, eosdem Catholicæ fidei redderet obsequentes.

[b] *Aug. epist. 104. 0).*

DE SIXTI EPISTOLA AD IO. ANTIOCHEN. EPISCOP. ADVERSVS NOVITATES.

Sic ergo qui ad Nestorium condemnatum scripsit, si quo pacto eum ad pœnitentiam prouocaret; curam reliquorum gerens, ad eiusdem primarium fautorem Ioannem Antiochenum Episcopum litteras dedit: meminit earum Vincentius Lirinensis, ex eademque epistola eiusmodi fragmentum recitat, quo demonstret Romanos Pontifices fuisse antiquitatis Ecclesiasticæ tenacissimos, & nouitatis hostes infestissimos; ait enim [c]: Quæ omnia licet cumulatè abundéque sufficerent ad profanas nouitates obruendas: tamen ne quid deesse tantæ plenitudini videretur, ad postremum adiecimus geminam Apostolicæ sedis auctoritatem, vnam scilicet sancti Papæ Sixti, qui nunc Romanam Ecclesiam venerãdus illustrat, alteram præcessoris sui beatæ memoriæ Papæ Cælestini, quem hic quoque interponere, necessarium iudicauimus. Ait itaque Papa Sixtus in epistola, quam de causa Nestorij Antiocheno misit Episcopo: Ergo (inquit) quia, sicut ait Apostolus, fides vna est, quæ euidenter obtinuit, dicenda credamus, & tenenda credamus. Tandem illa quæ tenenda & credenda, prosequitur, & ait: Nihil vltra (inquit) liceat nouitati: quia nihil addi conuenit vetustati. Perspicua maiorum fides & credulitas, nulla cœni permixtione turbetur. Omnino Apostolicæ: vt maiorum credulitatem perspicuitatis lumine ornaret, nouas verò profanitates cœni permixtione describeret.] hæc ex epistola Sixti ad Ioannem Antiochenum Vincentius, quam reddituri sumus inferiùs.

[c] *Vincen. Lirin. aduers. hæres. c. viii.*

THEODOSIVS IMP. LABORAT PRO PACE ORIENTALIS ECCLESIAE.

At non Sixtus tantum, sed & Theodosius Imperator hoc eodem anno, & viuente adhuc Cælestino Romano Pontifice, apud Ioannem Antiochenum Episcopum nauiter egit, vt damnaret Nestorium, & cum Cyrillo Alexandrino iniret concordiam, pacemque inter omnes Orientales Ecclesias conciliaret. Vsusque ad hoc cõsilio Maximiani Episcopi Constantinopolitani, & aliorum Episcoporum Orthodoxorum, qui cum eo erant, illud in primis (quod aliter res transigi non posset) ex sententia eorumdem decreuit, vt tum Ioannem ipse, tum Cyrillum, vtriusque videlicet partis auctores, Nicomediam conuocaret, haud permissurus eos inde discedere, nisi iisdem inter se mutuo ad concordiam pristinam restitutis. Ad huius legationis obeundam prouinciam delectus est vir integer piusque Aristolaus nomine, Tribunus & Notarius, quem Antiochiam misit cum litteris ad Ioannem eius ciuitatis Episcopum, addens alias ad Acacium Episcopum Beroeensem, & Simeonem Stylitem anachoretam, virum sanctissimum, quos voluit apud eumdem Ioannem sequestres pacis accedere. Epistola autem ab eodem Theodosio Imperatore ad Ioannem Antiochenum scripta sic se habet [d]:

[d] *Apud Cõcil. Ephesin. edit. Felic. tom. 5. c. 5.*

EPISTOLA THEODOSII IMP. AD IOANNEM ANTIOCH. EPISCOPVM.

Animi nostri scopus, collapsæ pacis redintegratio est, quam vos iuxta vitæ vestræ institutum profitemini, ceterosque omnes (vtpote charitatis causa ad sacerdotium etiam adscripti) docere numquam desinitis. Quia ergo hanc, vnde minimè decebat, turbari contigit: operæpretium visum est ad id vos vrgere, ad quod alios vniuersos, si quidem admonerentur, venturos, nihil dubitamus. Res enim detestanda, planeque inexpectata nostris hisce temporibus accidit, nempe sacerdotum veram religionem profitentium discordia,

& ea

Universidad de Deusto
Biblioteca

A & ea quidem tanta, vt omnem narrationis modum excedat. Enimvero cùm spes erat, fore, vt omnis omnino contentio vel ad minimam vsque suspicionem è medio faceſſeret, perfectęq; vnionis fructus exurgeret; tum demum grauia illa dissidiorum, tumultuantiumq; incendia exarserunt: qua de causa vehemens ægritudinis, iustique doloris occasio ex ea re nobis offertur. Cernimus enim Ecclesiasticæ pacis doctores, ipsos concordiæ fontes eò discordiarum prolapsos, vt talibus indigeant qui suo hortatu ad id eos impellant, quod pro officij sui munere vltro præstare obligantur.

Quapropter huius tanti mali exitum inde inuenire sperantes, vnde originem traxit: eni- IVBETVR IOANNES ANATHEMATIZARE NESTORIVM ET EIVS HAERESIM.
xè ac diligenter, vt primo quoque tempore hoc conficiatur, curantes ne hoc contentionis vitium latiùs serpat: sanctissimo celebris ciuitatis huius Episcopo Maximiano, ceterisque omnibus qui in ea comperiuntur sanctissimis Episcopis, & vniuerso denique illorum
B clero ad nos ascitis, sedula consultatione inquisiuimus, ex quibusnam rationibus Orthodoxæ fidei membra, quæ dudum antè bene vnita, infelicis casus interuentu, miserè iam nunc diuulsa cernuntur, denuo conglutinari: vosque, hoc est, tu, & Cyrillus religiosissimus Alexandriæ Episcopus, inter vos coëuntes, omni simultate, molestaque contentione, quæ inter vos exarsit, deposita, ad pristinam rursus concordiam adduci possetis. Prædicti autem Episcopi responderunt: si Nestorij depositioni subscriberes, illiusque doctrinam anathematizares, fore vt omnis altercationis materia mox è medio tolleretur; Cyrillusque sanctissimus Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus cum suis, tum Cælestinus quoque nobilissimæ ciuitatis Romanæ Episcopus, tum reliqui tandem omnes quotquot vbique sunt Orthodoxæ fidei sacerdotes, cum tua pietate ad communionem redirent. Cetera verò, si quæ fortè essent, quæ emendationem desiderarent, ea à vobis ipsis priuatim vel in commune
C consultantibus, facili negotio, rectè expediri posse.

Cùm itaque vnum hoc nostrum esse studium & consilium non ignores, quo pax certa CVRAT THEODOSIVS PACEM ORIENTALIS ECCLESIAE.
& firma, omni prorsus contentione & æmulatione quæ accidit sedata, sublataque, sanctissimis orbis Ecclesiis, quæ Orthodoxam fidem profitentur, ceterisque omnibus subditis nostris integrè cum Dei auxilio restituatur: omnibus posthabitis, ad Nicomediæ ciuitatem summa cum celeritate venire matures; nec vllum omnino Episcoporum tecum adducas, sed pauculos tantùm clericos, qui sanctitati tuæ famulentur: ceteris inquam omnibus sepositis, festina huc citra vllam dilationem accedere: certò tibi persuasum habens, Cyrillo sanctissimo Episcopo per maiestatis nostræ litteras mandatum esse, vt ipse quoque eadem animi promptitudine ad eumdem locum accurrat; additumque, nullum ad nos accessum priùs habiturum, quàm inter vos conueneritis, omnemque mutuam inimicitiam
D penitus exueritis, & per propriam concordiam, communeque omnium votum stabilem inter vos pacem constitueritis. Atque hoc ipsum & tuæ quoque reuerentiæ denunciatum volo. Etenim cùm sitis viri adeò celebres, minimè decet vos vel bona pacis, vel mala discordiæ ignorare.

Interea verò ad nostram præsentiam non admittemini, antequam ea omnia correcta VRGET IOANNEM THEODOSIVS IMP. AD PACEM ECCLESIAE.
emendataque fuerint, quæ tanta nos ægritudine affecerunt, quantam verbis exprimere vix possumus: dum studiosa pacis concordiæq; & mutuæ inter vos amicitiæ conuentio interceſſerit, & per illam iter ad nos vobis patefactum fuerit: nulla prorsus quorumcumque Episcoporum aut ordinatio, aut exauctoratio tentabitur: sed si quid interim huiusmodi vsus postulauerit, hoc totum tranquillæ pacificæque Ecclesiæ Catholicæ constitutioni reseruetur: præsertim cum religiosissimi clerici ad diuina mysteria tantisper sufficere queant,
E donec perfecta aliqua vnio consequatur. Hæc hactenus à me dicta sint. Nec dubitamus, si sinceram immotamque atque Ecclesiastico statu dignam animi nostri sententiam diligenter ac piè expenderis, quin totis animi viribus, totaque mentis virtute ad hoc incubiturus sis, vt ea omnia quæ à nostra pietate Orthodoxæ fidei, sanctarumque Ecclesiarum vniendarum causa sancita & ordinata sunt, tempestiuè conficiantur: sed neque vllum quoque eius rei gratia aut laborem, aut difficultatem, aut ignominiam, aut iniuriarum condemnationem recusaturus. Quòd si verò (quod non credimus) nostræ huic conscientiæ, iustoque animi nostri proposito, priuato iudicio, humanaque alicuius perturbationis impulsu, aliquando obniti instituetis, nostraque decreta floccifeceris; non dubitet sanctitas tua, se obedientiæ & promptitudinis, quæ sanctæ Dei Ecclesiæ concorditer constituendæ iure debetur, neglectæ meritas pœnas daturum esse.] hactenus Theodosij ad Ioannem Episcopum Antiochenum epistola. Sed præter has litteras, alias secretiores dedisse per eumdem

dem Aristolaum ad ipsum Ioannem, vt damnaret Nestorium, & in omnibus Cyrillo assentiretur, testatur Cyrillus in epistola ad Dynatum [a], quam inferius reddituri sumus. A

[a] *Cyril. epist. 33.*

Scripsit insuper (vt dictum est) Imperator ad Acacium Beroënsem Antistitem, qui totius Orientalium machinationis consultor præ senij grauitate & rerum agendarum vsu atque peritia habebatur, & ad alios coepiscopos & anachoretas, quæ sic se habent [b]:

[b] *Extat apud Cœcil. Ephes. edit Pelt. tom. 5. c. 10.*

EPISTOLA THEODOSII AD ACACIVM ET ALIOS.

Nihil omnino eorum omnium à nobis est prætermissum, quæ religionis Christianæ causa nostro studio effici debuerant. Atque hoc ipsum sanctitas vestra cùm à Ioãne piissimo Ecclesiæ Antiochenæ Episcopo, tum à ceteris quoque sanctis Episcopis qui apud illum versantur, dilucidè cognoscere poterit. Acciderunt autem nonnullæ inter quosdam circa religionis negotium difficultates & controuersiæ, quas quidem euestigio de medio tollere & abolere exoptabamus; verùm negotiorum magnitudine & multitudine impediti, quod volebamus & conabamur, conficere non valuimus. Certa nihilominus fixaque stat sententia, ab hoc conciliandæ pacis studio non prius desistere, quàm misericors Deus, vestris intercedentibus precibus, Ecclesiis vnionem & pacem restituere dignabitur. Decet proinde vestram sanctitatem, omni diligentia, studio, ac contentione hæc à Deo deposcere; vosque probatos Romanæ religionis sacerdotes esse, manifesto argumento declarare.] hactenus Theodosius ad Acacium, & alios (vt habet inscriptio) aliarum prouinciarum Episcopos & solitarios. B

RELIGIO ROMANA EADEM CATHOLICA.

Quod verò ad hanc Theodosij Augusti epistolam spectat, velim nomenclaturam obseruues, qua Imperator fidem Catholicam, propriori vocabulo, Romanam religionem appellat: propriori, inquam: quoniam dicendo tantùm fidem Catholicam, cùm omnes ferme hæretici eam apud se esse profiteantur, haud facilè illos distingues eo nomine (dum agitur cum ipsis) à veræ pietatis cultoribus; secus autem voce illa, Romanæ religionis, quæ peculiaris & propria est Orthodoxorum: nam non communicare Romanæ Ecclesiæ, istud ipsum erat constituere quempiam hæreticum atque schismaticum; vt ex his quæ dicta sunt superiùs ex Optato Mileuitano, sancto Augustino, sancto Hieronymo, & aliis veteribus, satis superque sæpiùs demonstratum est. Porrò sicut in Oriente (vt apparet testificatione Theodosij Imperatoris) eiusmodi vigebat loquendi vsus, vt per Romanam religionem fides Catholica deberet intelligi; ita & in Occidente, nec apud Latinos tantùm atque Catholicos, verùm etiam penes barbaros, eosdemque hæreticos eiusmodi receptam esse consuetudinem, quæ alibi diximus ex Victore Vticensi & Gregorio Turonensi, de quibus & suis locis continget fieri mentio, manifestè declarant. Sed ad Theodosium redeamus, qui etiam eiusdem argumenti, pro pace scilicet inter dissidentes Episcopos conciliãda, ad magnum illum Simeonem Stylitam, incomparabile huius sæculi admirandæ sanctitatis exemplum, de quo & superiùs mentio facta est, eiusmodi litteras dedit [c]: C D

[c] *Apud Ephes. Cœc. edit. Pelt. tom. 5. c. 15.*

THEODOSII AVG. EPISTOLA AD SIMEONEM STYLITAM.

Quoniam quidem exploratum habemus, totam reuerentiæ tuæ vitam ad Deum esse conuersam, eaque integritate vixisse hactenus, vt diuinam erga nos beneuolentiam certa quadam fiducia prouocare queas, non potuimus in præsentia has ad te litteras non perscribere, teque etiam atque etiam rogare, vt hoc pacis concordiæque negotium, quod à diuina prouidentia verè dependet, hoc potissimùm tempore quàm maximè promouere satagas; dissidiumq; diaboli technis paci rectè aliquando radicatæ & constitutæ iniectum, confestim è medio tollere contendas. Id quod tuę sanctitatis precibus, eiusdemque apud illos, qui eam confirmare, dissipatamque restituere possunt, hortatu impulsuque confisi, breui futurum, minimè dubitamus. Nam si Ioannes piissimus Ecclesiæ Antiochenæ Episcopus, Nestorij, qui hasce controuersias principio exsuscitauit, depositioni subscripserit, fidemque fecerit se nouo insanoque dogmati in posterum non consensurum, neque antea consensisse vmquam: diuulsorum membrorum vnio denuo subsequetur: quippe cùm omnes in hoc conueniant, concurrantque: si, inquam, Ioannes istud fecerit, religiosissimoque Episcopo Cyrillo consenserit, quemadmodum Occidentales, & Constantinopolitani, reliquique omnes terrarum orbis Episcopi cum eo consentiunt: quæ quondam fuerant coniuncta, Dei benignitate rursum coalescẽt. Hanc namque molestiam, turbamque superuacanea, parumque vtilis, immo verò noxia doctrina nobis peperit: quæ quidem si per vestras preces explosa, procul que ab animis nostris eliminata fuerit, pacatos nos reddet, diuinamque defensionem (vti speramus) nobis restituet. Nam contentio hæc & discordia adeò nos conturbat, vt existimemus primam præcipuamque omnium nostrarum calamitatum occasionem vel hanc vnam præbuisse. E

Confidi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Confidimus autem, regni nostri res consilio benignitatis & humanitatis Dei esse processuras, Ecclesiæ & Orthodoxæ fidei membris vestro hoc egregio facto coniunctis. Certa igitur pulcherrimum certamen, vt superes dæmonis conatus: hoc enim tibi maximum certamen imputabitur, & victoria summis viribus parta: quam adeptus, te ipsum secutus fueris; ea quæ profiteris, tum gerens, tum factis confirmans. Consuetis orationibus, quæso, nostrum Imperium, quique ei parent, sine intermissione Deo commenda: vt nobis, quorum omnis cura (quemadmodum conuenit) in pace religionis ipsius potissimum versatur, copiosa bona ab ipsius potestate suppeditentur.] hactenus Theodosij Imperatoris litteræ ad Simeonem Stylitam.

Verùm sic comparatus magnus ille Simeon erat, vt licet super columnam in solitudine SIMEON ECCLESIAE PROFICVIT. positus vitam parem cælitibus in terra duceret, tamen curam Ecclesiæ Dei minimè ab-
B iecerit: zelo enim pietatis exæstuans; nullam prætermisit aliquando occasionem illi consulendi: cuius rei causa etiam, cùm opus esset, scriberet ad Imperatorem, ab eodemque vicissim soleret accipere litteras. Theodoretus enim de ipso agens, hæc inter alia: [a] Hæc quidem omnia faciebat, neque sanctarum Scripturarum curam abiecit & prouidentiam: aliquando quidem pugnans aduersus Gentilium impietatem, aliquando frangens Iudæorum audaciam, aliquando autem fugans & profligans turbas hæreticorum, aliquando de his scribens ad Imperatorem, aliquando Præsides & magistratus ad diuinum incitans zelum, aliquando etiam ipsis Ecclesiarum pastoribus maiorem gregis curam gerere præcipiens.] hæc & alia Theodoretus: qui quidem in eo quod ait, Simeonem aliquando fregisse Iudæorum procaciam, dum scriberet aduersus eos ad Imperatorem, illud planè in mente habuisse visus est, quod de eodem Euagrius narrat his verbis [b]: Virtus porrò diuinæ gratiæ tam pen-
C tus in illius insedit animo, vt ad Imperatorem Theodosium per legem iubentem vt Iudæis Antiochiam incolentibus ipsorum synagogæ, quas antè Christiani ab illis abstulissent, redderentur, adeò liberè scripserit, adeoque acriter propterea eum increparit (solum namque suum Imperatorem Deum veritus est) vt Imperator Theodosius, quo Christianorum satisfaceret voluntati, sua mandata reuocaret; Præfectumque qui ipsum de Iudæorum synagogis reddendis docuerat, abdicaret magistratu; atque sanctissimum atque cælestem oraret martyrem, vti nominatim pro ipso Deum obsecraret, obtestaretur que, atque sua ipsum impertiret benedictione.] hæc Euagrius.

[a] Theodoret. Vit. 52. Patr. c. 25.

[b] Euag. lib. 1. c. 13.

Porrò magni huius Simeonis nomen ob eius mirificas virtutes, ingentiaq; miracula, non in Oriente solùm, vbi degebat, sed in Occidente fuisse percelebre, quæ de eodem tradit his verbis Theodoretus, significant [c]: Cùm ergo peruolaret fama in omnes regiones, con-
D currebant omnes non solùm vicini, sed qui etiam multorum dierum itinere aberant] pro exposcendis ab eo diuersis (prout quisque opus haberet pro se, vel pro suis) diuinitus impertiendis miraculis. Sed pergit: Sic autem omnibus vndique aduenientibus, & per totam viam instar fluminis affluentibus, videre est pelagus hominum in illo loco constitutũ, quod fluuios vndiquaque excipit. Non solùm enim confluunt qui nostram habitãt regionem, sed & Ismaëlitæ, & Persæ, & Armeni qui sunt eis subiecti, & Iberes, & Homeritæ, & qui illis sunt interiores. Venerunt autem multi quoq; qui habitant extrema Occidentis, Hispani (inquam) & Britanni & Galli, qui quod est intermedium occupant. De Italia enim superuacaneum est dicere. Aiunt enim Romæ, quæ est longè maxima, eum fuisse adeò omnium sermone celebratum, vt in officinarum omnium vestibulis & porticibus ei paruas posuerint imagines, hunc sibi præsidium & tutelam parantes.] hæc Theodoretus eiusdem prouinciæ
E accola, qui hæc omnia habebat præ oculis, scripsitque dum fierent, ipso magno Simeone adhuc superstite. Sed cùm aliò tendat orationis cursus, apud hunc diutùs immorari minimè datur: conueniemus eum sæpe inferiùs. Modò autem de Ioanne Antiocheno Episcopo, ad quem Theodosius scripsit, cœptam prosequamur orationem.

[c] Theodoret. Vit. 52. Patr. c. 26. CELEBRE NOMEN SIMEONIS OMNIBVS INNOTVIT.

Hic quidem etsi de fide Catholica gloriaretur, magna tamen labe conspersus est ex consuetudine atque defensione Nestorij: deteriùs verò fœdatus, cùm in suspicionem adductus est initæ cum eo occultæ societatis, dum damnationi Nestorij in Concilio œcumenico Ephesino proclamatæ, non tantùm non adduci potuit vt subscriberet, sed eidem semper mirum in modum est pertinaciùs refragatus. cuius rei causa factum est, vt complurium sanctorum virorum animi in eum iustè commoti fuerint. Ad hæc namque spectãt quæ Cyrillus monachus in rebus gestis S. Euthymij, quas posteris fideliter tradidit, tum de S. Euthymio, tum de Domno monacho eiusdem Ioannis Episcopi Antiocheni ex furore ne-

DE EVTHYMIO ET DOMNO MISERANTI BVS CASVM IOANNIS.

pote

Universidad de Deusto
Biblioteca

pote narrat verbis istis: Is autem *(Euthymius scilicet)* cùm & alia didicisset ex iis quæ facta A
fuerant ab Episcopis Orientis,& quòd Ioannes qui præerat Antiochiæ, cum esset Orthodoxus, inductus esset, vt eadem sentiret quæ Nestorius: fuit graui tristitia cor eius sauciatum. Eodem modo etiam affectus fuit Domnus illius nepos consobrinus: rogauit itaque Euthymium, vt ei permitteretur ire Antiochiam, vt auunculum suum, qui supplantatus fuerat, restitueret, & iam veluti iacentem erigeret. Ille autem cùm præuidisset non futurum illuc tutum aduentum, sed ei potiùs inutilem & minimè conducibilem: Nequaquam (inquit) ô fili: non oportet te à Laura recedere: neque enim ille tua opus habet præsentia: sed etsi paululum à recta fide declinauit; Deus autem, qui nouit cor illius rectè se habere, ipse illum conuertet, & reducet ad id quod bene erit. Et tu quidem, ô fili, si quidem in quo vocatus es, & loco,in eo perpetuò manseris; perficies, & gloriam adipisceris, veram inquam gloriam,& quæ ex Deo est,& quæ numquam excidit. Sin autem his neglectis,& B
tolerantiæ contemptis cogitationibus,à Laura tentabis discedere: obtinebis quidem administrationem, quam tuus habet auunculus: sed eam tibi rursus auferent mali homines & præstigiatores, cùm ab illius priùs seductus fueris ignoratione. Et hæc quidem qui est in sanctis, Euthymius. Domnus autem, cùm hæc mandata non multum curasset,proficiscitur Antiochiam, nec Vale quidem dixit sancto, & nec ei vllo modo suum significauit recessum. Cùm illic fuisset, omnia quæ ei prædicta fuerant effectum sunt sortita. Illeque postea magna ductus pœnitentia, quòd non obedisset, ad ipsum reuertitur, graui dolore visceribus cruciatus & acerbè deplorans.] hæc Cyrillus. De ipso autem Domno plura suo loco inferiùs.

10. ANTIOCHENVS VNA CVM SVIS SYNODVM HABET.

At quid, litteris à Theodosio Imperatore acceptis vnà cum Aristolai legatione, Ioannes? Vocatis Syriæ in vnum Episcopis, illis videlicet, quibus hactenus aduersus Cyrillum C
& alios Ephesi congregatos vsus fuerat comministris, conuenit vna cum illis etiam Acacius Beræensis (prout litteræ Cyrilli ad Acacium Melitenum ostendunt) initque cum eis consilium, vt quid opus facto esset, decernerent. Ne autem ad dicendam causam Nicomediam proficisci Ioannes ex mandato Theodosij cogeretur, illud inter eos consultius deliberatur, ratam habendam esse damnationem hæresis Nestorianæ vnà cum ipso Nestorio, sicut Theodosius suis litteris admonuerat faciendum;sicq; redintegrandam esse communicationem cum Romano Pontifice,atq; Cyrillo Alexandrino,omniq; simul Ecclesia Catholica,à qua hactenus schismate præcisus esset. Quæ omnia Aristolaus legatus à Theodosio missus rata habens, nullum amplius de proficiscendo Nicomediam Ioanni negotium facessiuit; vtpote qui hac via concordiam inter dissidentes Episcopos conciliandam fore conspiceret. Ioannes igitur ex Synodo tunc Antiochiæ habita de damnatione Nestorij & eius hæresi Synodalem dedit epistolam ad Sixtum Romanum Pontificem, non autem ad Cyrillum Episcopum Alexandrinum: cum eo enim aliter agendum putauit, vt paulo D
inferiùs dicturi sumus. Epistola autem ad Sixtum Papam à Ioanne tunc scripta sic se habet[a]:

[a] *Apud Act. Cõcil. Ephesi. edit. Pelt. Tom. 3. c 17.*

IOANNIS EPISTOLA AD SIXTVM ROM. PONTIF.

Præcipuum eorum studium, qui sacerdotio funguntur, diuinumque istud Episcopatus ministerium à Christo omnium Saluatore sortiti sunt, primariusque eorumdem scopus hic esse debet, nempe vt in fide recta excellant, eamque populum sibi concreditum fideliter doceant. Cùm itaque res ita habeat, anno proximè lapso, sacra Deo dilectissimorum Episcoporum Synodus, iuxta religiosissimorum Christiq; amantium Imperatorum nostrorum decretum in Ephesiorum metropoli profligandæ Nestorianæ hæresis causa conuenit: confessuq; vnà cum beatæ memoriæ Cælestini Romanæ Ecclesiæ quondam Episcopi legatis fideiq; vindicibus celebrato, prædictum Nestorium, tamquam profana doctrina vtentem, multorumque passim scandalorum auctorem, & in fide præterea Catholica grauiter errantem, depositionis sententiæ subiecit. At verò postquam & nos quoque eodem aduenissemus,remque omnem, vt gesta erat, accepissemus, grauiter commoti fuimus. Cùm ergo ea de causa non parua inter nos & Synodum controuersia intercessisset, multaque vtrinque & dicta & facta quoque essent; ad nostras tandem Ecclesias & ciuitates reuersi sumus; neque quod ad Nestorij depositionem attinebat, Synodi sententiæ per id tempus subscripsimus. E

Porrò autem cùm multis inter se discordiis Ecclesiæ dissiderent; vnumque illud omnes maximè curare oportere visum esset, vt omni dissidio è medio sublato, amicè inter se iterum congruerent: religiosissimi ad hæc Christiq; amantes Imperatores id ipsum quoque

quam-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A quamprimum fieri vellent, scuereque iuberent, ac celeberrimum Tribunum & Notarium Aristolaum ea de causa ad nos mitterent, vt omnis mox contentio faceſſeret, sanctaque sanctarum Dei Ecclesiarum pax vbique vigeret: placuit & nobis quoque, in sacra Synodi sententia, quæ Nestorium deposuit, acquiescere, ipsumque pro deposito habere, ac blasphemam illius doctrinam anathematizare: eo quòd & nostræ quoque Ecclesiæ, perinde ac vestra sanctitas, rectam semper inculpatamque fidem tenuerint, eamdemque populo assiduè commendarint, retinendamque prædicarint. Assentimur nihilominus & Maximiani sanctissimi pientissimique Ecclesiæ Constantinopolitanæ Episcopi ordinationi: denique cum omnibus terrarum orbis Episcopis, si modò rectam sinceramque fidem habuerint, eamdemque seruauerint, communicamus.] hactenus Ioannis ac collegarum ad Sixtum Papam atque alios collegas epistola, communis quidem Episcopis omnibus Catholicæ fidei, qua
B Catholicam Ecclesiarum omnium communionem nanciscerentur, & qui hactenus schismate scissi fuissent, harum litterarum compagine vnirentur. Peruenerunt hæ litteræ Romam anno sequenti. Quæ verò Sixtus Papa rescripserit, suo loco dicemus.

Cum Cyrillo autem Alexandrino Episcopo, aduersus quem acerbissimas inimicitias exercuissent, aliter sibi agẽdum putarunt Ioannes Antiochenus & alij collegæ Syriæ Episcopi; nimirum vt quasi daturi essent ipsi veluti Orthodoxi ei legem, ab eo, velut in suspicionem adducto hæresis Apollinaris, exigerent Catholicæ fidei confessionem, qua sua capitula tamquam erronea condemnaret. Cùm ergo his se minimè consensurum idem Cyrillus suis litteris declarasset: tunc illud iidem Syri Episcopi consilium inierunt, vt Paulum Episcopum Emesenum legatum Alexandriam mitterent ad Cyrillum, qui si posset, ab eo quod petitum
C antea fuerat, extorqueret; sin minùs Cyrillus acquiescere vellet, tũc de damnatione Nestorij & eius hæresis scriptas litteras ei redderet. hæc quidem omnia testatur ipse S. Cyrillus in epistola his diebus data [a] ad sanctum Acacium Melitenum Armeniæ Episcopum, strenuum (vt dictum est anno superiori) Catholicæ fidei pugilem.

PAVLVS EPISCOPVS EMESENVS MITTITVR AD CYRILLVM.

Cùm autem Paulus Cyrillum conuenisset, multis eum persuadere conatus est, sua damnare capitula: & inter alia hoc vsus est argumento: Si scriptis à Magno Athanasio stare vellet. Cumque se ab eius doctrina numquam recessurum fore ille spopondisset: protulit Paulus Athanasij epistolam ad Epictetum, qua videbatur Cyrillus conuinci posse. Sed eam ab hæreticis fuisse deprauatam, habita collatione cum originali scripto, quod asseruabatur in archiuo Alexandrino, facilè percognitum fuit: vnde Paulus spe illa omnino frustratus est. hæc quidem Cyrillus ipse testatur in dicta epistola ad Acacium Melitenum. Cùm igitur nulla spes Paulo reliqua esset, vt in suam sententiam Cyrillum perduceret: tunc pro-
D tulit litteras Ioannis Antiocheni & collegarum eius, quibus pax omnino conciliari posset: ipsæ autem sic se habent [b]:

[a] *Apud Cœil. Ephes. edit. Pelt. Tom. 5. c. 7.*

[b] *Apud Act. Ephes. edit. Pelt. Tom 5. c. 5. sic apud Cyril. epist. 58. ad Dynatum sententiæ eiusdem.*

EPISTOLA IOANNIS ANTIOCH. AD CYRILLVM ALEXANDR. PRO PACE.

Religiosissimorum Imperatorum nostrorum edicto, Deo dilectissimorum Episcoporum Synodus ad Ephesiorum metropolim, cùm Ecclesiasticarum rerum & controuersiarum, tum rectæ quoque fidei causa dudum conuenire iussa est. Cùm autem ad prædictam ciuitatem peruenissemus, ac citra mutuum colloquium inde rursus abiissemus (nullum autem est operæpretium, pacis tempore, neglecti colloquij causas inquirere) accidit, vt Ecclesiæ in graues discordias inciderent. Quando omnes ergo id maximè curare oportet, vt omni animorum dissensione, contentioneque è medio sublata, Christi Ecclesiæ denuò consocientur; ipsique religiosissimi ac Christi amantissimi Reges, hoc ipsum vt fiat, serio
E mandent; eiusque rei gratia dominum meum præclarissimum, apprimeq. conspicuum Tribunum Aristolaum huc amandarint, ac graues præterea vnà cum illo litteras miserint, quæ quamprimum nos conuenire iubent, quo scandala omnia è medio tollantur, omnisque perturbatio & offensio consopiatur.

Nos piis illorum litteris morem gerere volentes, recta mox dominum nostrum, Deo per omnia dilectissimum & sanctissimum Episcopum Paulum ad sanctitatem tuam mittendum duximus. quod consilium sanctissimo piissimoque patri nostro Acacio, ceterisque qui nobiscum erant, Deo dilectissimis Episcopis probatum fuit. Fecimus hoc autem maioris securitatis compendiique causa; eo nimirum, quòd alia commodiori ratione quæ à religiosissimis Imperatoribus nostris sancita sunt, perficere, nobis in vnum conuenientibus, integrum non fuerit. Mandauimus autem illi, vt personam nostram sustinens pro nobis ea tractet, vnaque vobiscum constituat, quæ ad pacem faciunt: id quod huius legationis præcipuum caput est: simulque pietati tuæ exhibeat expositionem de Domini nostri Iesu Christi

incarnatione concorditer à nobis editam : quam proinde pietati tuæ per prædictum piissimum virum misimus. A

FIDEI CATHOLICAE PROFESSIO MISSA A DCYRILLVM A IOANNE.

De Virgine itaque Deipara quomodo sentiamus & loquamur, deque vnigeniti Filij Dei incarnatione, dicemus breuiter, non vt iis aliquid addamus, quæ ab initio ex diuinis litteris, sanctorumque Patrum traditione hausimus, sed vt fidei nostræ rationem reddamus. Dicemus autem, nihil omnino (vt modò aiebamus) fidei in Nicæa à sanctis Patribus expositæ adiicientes. Illa namque (vt alibi à nobis indicatum est) ad omnem pietatis cognitionem, omnisque hæreticæ prauitatis depulsionem abundè sat est. Sed nec illa quoque, quæ captum nostrum excedunt, temerè hic ingeremus, sed propriæ infirmitatis confessione excludentes eos qui adoriri nos velint in his, in quibus considerabamus quæ supra humanum captum sunt. Habet verò nostra expositio in hunc modum:

DE MARIA DEIPARA ET DE DVABVS IN CHRISTO NATVRIS. B

Confitemur Dominum nostrum Iesum Christum vnigenitũ Dei Filium esse, Deum perfectum & hominem perfectum ex anima rationis compote & corpore cõstitutum. Ante sæcula quidem ex Patre secundùm diuinitatem genitum, postremis verò temporibus eumdem ipsum propter nos & propter nostram salutem ex Maria Virgine secũdùm humanitatem natum: Eumdem Patri cõsubstantialem secundùm diuinitatem, nobis item coëssentialem secũdum humanitatem: siquidem naturarum facta est vnio. quo fit, vt vnum Christum, vnum Filium, vnum Dominum confiteamur. & secundùm hunc inconfusæ vnitatis intellectum, sanctam Virginem Deiparam esse profitemur; propterea quòd Deus Verbũ ex ipsa conceptum & incarnatum & homo factum est, templumque ex illa sumptum sibi vnierit.

NESTORII ET EIVS HAERESIS DAMNATIO RATA HABETVR. C

Ad Euangelicas porrò, Apostolicasque de Domino voces quod attinet; scimus graues Theologos alias quidem tamquam ad vnam personam pertinentes promiscuè accipere, alias verò propter naturarum diuersitatem diuisim vsurpare; & alias quidem, vtpote illas quæ in diuinitatem conueniunt, ad Christi diuinitatem; alias verò, nempe humiles, ad eiusdem humanitatem referre solere. Hoc iacto fundamento, placuit nobis, quò omnis tollatur contentio, vniuersalisque sanctis Dei Ecclesiis per Orbem sparsis pax reddatur; necnon scandala omnia, quæ exorta videntur, de medio tollantur; Nestorium quondam Constantinopolitanum Episcopum pro deposito habere; tum profanas illius, prauasque vocum nouitates anathematizare: propterea quòd Ecclesiæ Dei, quæ apud nos sunt, rectam sanamque fidem obtineant, illamque custodiant, ac populis (quemadmodum & vestra quoque sanctitas facit) fideliter tradant. Consentimus nihilominus & in ordinationem quoque sanctissimi piissimique Maximiani sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Episcopi. Et communicamus tandem vniuersis orbis terræ religiosissimis Episcopis rectam inculpatamque fidem habentibus & retinentibus. Vale domine piissime, fraterque sinceriſſime mihi dilecte: ac pro nobis orare perge.] hactenus epistola Ioannis Antiocheni & sociorum ad Cyrillum Alexandrinum. Scriptas easdem litteras ad Sixtum Romanum Pontificem, necnon ad Maximianum Episcopum Constantinopolitanum, tradit ipse Cyrillus in epistola ad Dynatum, qua & nonnulla secretiora inter ipsos fuisse transacta docet, nimirum fidei confessionem, quam Ioannes & Orientales professi sunt præmissam antea ad illos fuisse ab ipso Cyrillo. Reddenda hic est igitur ipsa Cyrilli ad Dynatum [a] epistola, quæ exactam totius rei gestæ seriem pandit, nec apud alios ita facilè est inueniri: D

[a] *Cyril. epist.* 38.

CYRILLI EPISTOLA AD DYNATVM.

Pietati tuæ, quæ pacem Ecclesiarum, quam sectatur, concernunt, significanda duxi. Antiochiam itaque dominus meus celeberrimus Tribunus & Notarius Aristolaus venit afferens secum regias litteras, quæ religiosissimo Antiochenæ Ecclesiæ Episcopo Ioanni mandarunt, vt scelesta Nestorij dogmata anathematizaret, & depositionem eius pro conformitate sanctæ Synodi decerneret, & ita communionem à nobis quæreret. Et hæc quidem continebant illæ litteræ. Ceterùm quidam ex Orientalibus Episcopis, qui fortè Nestorium nondum condemnarunt, & illis patrocinantur, qui rectam nostram fidem solicitant, & gloriam omnium Saluatoris nostri adorantibus haud mediocriter insidiati sunt, vt pientissimus ac sanctissimus Acacius Beroœnsis Episcopus ad me scriberet, curarũt. quamquam ita tamquam ipsi quæ scripsit, à me petant; nempe opus esse, vt quæ contra Nestorium à nobis sunt scripta, deleantur, & tamquam irrita abiiciantur omnia, & paciscamur in solo fidei symbolo à sanctis Patribus Nicææ determinatæ. Nouit autem sanctitas tua, quòd tales olim ipsorum in Nicæna Synodo positiones fuerint. E

Ego verò ad ista rescripsi, petere eos impossibilia; eo quòd quæ scripsimus, rectè scripserimus, rectæ & inculpatæ fidei patrocinantes; nec quicquam omnino scriptorum nostrorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

A rum negaturi simus: neque enim aliquid (sicut ipsi dicunt) temerè esse dictum, sed vbique nos rectitudini fidei adhærere, & veritatis virtuti consentire: oportere magis eos talibus ambagibus ac dilationibus non vti, neque extra ea quæ necessaria sunt elabi, sed secundum id quod ipsi pientissimo ac Deo dilectissimo Regi & sanctæ Synodo rectum videtur, nimirum Nestorij nugas & blasphemias contra Christum factas anathematizare, depositionemque illius confiteri, ac ordinationi sanctissimi ac pientissimi Episcopi Maximiani consentire.

Cùm istas itaque litteras ad eos misissem, considerarentq; fieri non posse, vt communionem reciperent, nisi ad finem, quæ ipsis facienda erant, perductis: miserunt Alexandriam religiosissimum ac pientissimum Paulum Emesenum Episcopum afferétem quidem ad me communionem concernentia, verùm talia, quę non admodum decétia quædam narrarent: nam & querimonias habere se simulabant, tanquam in sancta Synodo quædam non sint B rectè dicta & facta. Et huiusmodi quidem epistolas non acceptaui, sed respondi: Quomodo qui præteritorum gestorum gratia veniam petere debeant, iam denuo iniuriam nobis inferunt? Cùm autem ista memoratus pientissimus Episcopus excusaret, iuramentoq; affirmaret, non esse hunc illorum scopum, sed magis simplici eos animo ista scripsisse: dilectionis gratia & hoc accepi: verùm ad Synaxim eum non admisi, nisi vbi dato primùm libello, Nestorij dogmata scripto anathematizauit, proque deposito illum habere se confessus est, & ordinationi religiosissimi & pientissimi Maximiani Episcopi consensit.

RESPONSA CYRILLI CVM PAVLO EMESENO.

Petiit autem, vt istis à se loco omnium qui per Orientem sunt, pientissimorum Episcoporum receptis libellis, nihil exigerem amplius. Verùm nullo modo acquieui, sed domino meo celeberrimo Tribuno ac Notario chartam misi & exhibui, significãs ei, si pientissimus Ioannes Antiochenus Episcopus illi subscripserit, tum demum communionem illis esse C reddendam. Cunctationem autem eorum celeberrimus Tribunus & Notarius Aristolaus molestè tulit. Cùm itaque pientissimus Episcopus Ioannes subscripsisset, & qui cum eo erant Nestorij dogmata manifestiùs anathematizassent, confessiq; essent illum se pro deposito habere, & ordinationi religiosissimi ac pientissimi Maximiani Episcopi consensissent, communionem illis reddidimus. hæc namque illis & Ephesi à S. Synodo proponebãtur. Notum & illud sit sanctitati tuæ: Instabat initio religiosissimus ac pientissimus Episcopus Paulus, depositorum (Elladij dico & Eutherij & Emerij & Dorothei) gratia obsecrans, ac petens, vt quæ contra eos decreta sunt, abrogarentur; contendensq; fieri non posse, vt pax Ecclesiarum ad finem deducatur, nisi etiam hæc particula addatur. Ego verò respondebam, rem eum conari impossibilem, neque vnquam nos hoc permissuros. Scripserunt autem eamdem epistolam quam miserunt & ad me & reliquos pientissimos & sanctissimos Episcopos, & ad D Sixtum magnæ Romæ Episcopum, & ad sanctæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopum Maximianum.] hæc Cyrillus; sunt autem hæ litteræ Ioannis nuper recitatæ.

Has quidem vbi accepit Paulus Episcopus Emesenus legatus, expertusque esset Cyrilli constantiam, nullo vnquam pacto fore impertiendam ab illo Ioanni & collegis eius communicationem absque illarum litterarum publicatione; facere id minimè prætermisit. Sicq; editis nuper recitatis litteris Ioannis de pace firmanda, vnà cum verę fidei confessione atque damnatione Nestorij, Cyrillus ea cuncta cognoscens probauit: quod quidem etiam ex eiusdem Pauli scriptis apparet[a]. Sic igitur absque capitulorum suorum damnatione cuncta arbitrio Cyrilli gesta sunt: quod & recitata nuper scripta testantur.

PAX INTER IOANNEM ET CYRILLVM ET ALIOS OMNES.

[a] *Apud Act. Ephes. tom. 5. cap. 4.*

Ex his autem qui fauerant Nestorio, spargebant in vulgus, Cyrillum in omnibus consensisse Ioanni, atque damnasse priorem sententiam. Theodoretus enim Cyrillo in eam vsque E diem infensissimus aduersarius, in epistola ad Domnum Episcopum Antiochenum[b] hæc de his habet: Nec antea (inquit) communicauimus Cyrillo, qui illa capitula scripserat, quousque doctrinam & professionem fidei edidit consona iis quæ à nobis dicta sunt, nulla de illis capitulis facta mentione.] hæc ipse, & quidem modò modestiùs, quàm alij iactantes sua ab ipso Cyrillo fuisse damnata capitula; cùm de illis ab ipso nullam esse habitam mentionem, Theodoretus affirmet, nec quidem mendaciter. Sed quid insuper falsò adiectum est? Quod enim nuper ex S. Cyrilli scriptis audisti, ipsum Cyrillum numquam impertire voluisse communionem Ioanni Antiocheno fautori Nestorij, nisi priùs fidei Catholicæ professionem Alexandriam mitteret secundùm datum ad hoc ab ipso Alexandria Antiochiam prototypum, ex quo mittendam Antiochia fidei professionem Ioannes exscriberet: ex hoc ipso iidem Syriæ Episcopi arripuerunt occasionem dicendi, à Cyrillo, vt reciperetur à Ioanne, fuisse missam fidei Catholicæ confessionem, qua & visus esset sua à se scripta damnasse

[b] *Theodoret. epist. 112.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

capitula, quod nulla de ipsis in ea ab ipso mentio facta esset. Vides schismaticorum versutias, sentis ex veritate comparata ad fallendum mendacia, dum veluti manu volubili inuersa alea, instar præstigiatorum, iidem spectantium fallentes oculos, Cyrillum ex actore in reum, & Ioannem ex reo suæ voluntatis arbitrio in actorem prodigiose transformant. A

Eiusmodi planè portentorum fabricator, & præstigiarum concinnator est ille nequam pater mendacij nominatus, sub quo ad tempus ita radij Solis esse dicuntur [a], dum suo nitore coruscam occultare & comprimere nititur veritatem; de quo merito & propheticum illud asseritur [b]: Protegunt vmbræ vmbram eius] cùm videlicet filij tenebrarum conspirant, & præsto sunt in omnibus ipsi principi tenebrarum, dum quæ ille suadet, ingeritque mendacia, isti ipsa comparatis vndique fallaciis ornant, pingunt, atque compingunt. Hæc quidem peregregiè præstitisse Nestorianos, tum quæ superiùs de iis dicta sunt, tum quæ dicentur, perspicuè demonstrabunt. Nam præter alios qui stabant à parte Nestorij, etiam ipse Theodoretus iisdem aggressus est Cyrillum vrgere calumniis, nempe ab ipso sua fuisse damnata capitula. Ita quidem ille interpretatus esse videtur dictam fidei regulam à S. Cyrillo missam, vt ipsius perbreuis epistola declarat scripta eodem tempore ad Ioannem Antiochenum Episcopum, quæ recitatur in Quinta Synodo, collatione quinta ad finem: reddemus nos eam inferiùs. B

[a] Iob. 41.

[b] Iob. 40.

Qui insuper cupit Nestorianorum videre strophas, legat epistolá quæ fertur Ibæ ad Marin Persam, quam habent Acta [c] Concilij Chalcedonensis: in qua videre est Nestorianum hominem exultantem & insultantem, tanquam sibi causa esset adiudicata, & iactantem Cyrillum pœnitentem tãdem recantasse palinodiam, atque Ioanni in omnibus consensisse. His ergo permoti complures haud inferioris ordinis viri scandalũ passi sunt, & ad Cyrillum de his scripsere (vt vidimus) litteras acerbiores. Auctor enim qui fertur nomine Ibæ (quisquis ille fuerit) eandem circularem epistolam per prouincias legẽdam misit pro solatio suorum, & ignominia Catholicorum. Ceterùm (vt publica Acta testantur [d]) producta in Concilium epistola illa, non esse Ibæ comperta, sicq; ea damnata, absolutus est Iba. Sed de his inferiùs: iam verò ad res inter Cyrillum Paulumque transactas redeamus. C

[c] Conc. Chalcedon. Act. 10. DE EPISTOLA IBAE.

[d] Concil. Chalced. Act. 10. & Concil. Nicen. 2. Act. 6.

His igitur ex Cyrilli sententia omnibus probè confectis, cùm sic mutuò in vnam eamdemq; fidem Catholicam concordare simul & consentire ambæ partes repertæ sunt, inita est simul cum pace communio, perfectaq; vnitas sancita fœdere sacramentorum. Etenim qui pro Orientalibus legatione fungebatur Paulus in ecclesiam ad Synaxim à S. Cyrillo introductus est, datumque ei etiam habere sermonem ad populum, qui summo exceptus est plausu. sed hæc postea, immo ad finem anni huius contigisse probantur ex iis quæ inferiùs dicturi sumus: perducta namque fuisse constat vsque ad anni finem hæc anni huius exordio cœpta negotia. D

PAVLVS EPISCOP. EMESENVS CONCIONATVR.

Iam verò è tristibus aliquantulum emergat oratio, & quæ in his conflictationibus mærens diutiùs versata est, in lætis exultet, & tamquam in deliciarum campo latiùs spatietur. Dum autem hæc agerentur, incidit natalis dies S. Ioannis Baptistæ, quo Cyrillus in ecclesia perbreuem huiusmodi habuit concionem, cuius titulus ad temporis rationem plurimum confert, qui sic se habet:

Homilia [e] Cyrilli Episcopi dicta in natiuitate Ioannis Baptistæ, Pharmuti vigesimaoctaua, Indictione prima.] est hæc ipsa apud Romanos mensis Aprilis dies vigesima nona. Diuersè planè à communi ordine solitos Ægyptios celebrare festos dies ab aliis, diximus primo tomo Annalium. Sed hæc Cyrillus ad populum: E

[e] Ex cod. Anton. Augustini.

Eos qui pietate firmi sunt, & sacrorum dogmatum certissimam & ornatam habẽt fidem, terram vberem Propheta nominat, dicens: Et eritis vos terra pinguis, dicit Dominus omnipotens; & benedicent vobis omnes Gentes. Terram verò vberem esse dicit, pro fœcundissimam & fructiferam, & fructuum domesticorum matrem atque nutricem. Huiusmodi autem est omnis Deo amabilis & sancta anima, cultorem veluti quendam & seminatorem totius boni sortita Christum, qui etiam sacrorum nobis dogmatum conseruat * scientiam. Sed omnium immicus (hoc est satanas) excitatur per tempora, superseminans tritico maligna zizania. At concordant de cetero per omnem consistentes orbem terrarum Dei cultores Episcopi, rectam & vnam confitentes fidem: copulati siquidem sunt nostris Ecclesiis, magis autem totius orbis terrarum etiam apud Orientem constitutis: confessi enim sunt Deo amantissimi Episcopi ibi constituti rectam & sine profanatione fidem. Quæ autem

* coruscat

A autem scripsit ad me Deo amantissimus & reuerendissimus Episcopus Antiochiæ Ioannes, quæ vero ad eum rescripserim, Deo fauente, audietis.] hæc Cyrillus more maiorum, quòd non consueuissent admitti ad communionem publicè excommunicati absque relatione facta ad populum.

At in litteris vltro citroq; datis & in re maximi momenti consultanda integer annus iste esse videtur insumptus, antequam Paulus legatus, Orientalium firmata concordia, ad communicationem integram in ecclesia admitteretur. Nam quod ad exactam habendam rationem temporis spectat; cùm in antiquis monumentis [a] reperiatur expressum, intromissum Paulum à Cyrillo in ecclesiam habuisse ad populum homiliam de fide Catholica die vigesimanona mensis Chiach; apparet id ab eo factum esse ipsa die Natalis Domini, nempe vigesimaquinta mensis Decembris. Etenim constat, Beda [b] auctore & aliis, Ægy-
B ptios inchoare annum à quarto Kalend. Septembris, numerareque per menses dierum triginta curriculo terminatos. Certè quidem ipso die Christi Natiuitatis à Paulo habitam esse homiliam illam, ipso eius exordio declaratur, vbi dicitur [c]: Opportunè nobis hodie religionem vestram adhortari datum est, vt sacrum quemdam chorum constituamus, & cum sanctis Angelis exclamemus: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Nam hodie nobis paruulus natus est, &c.] Quod cùm ita sit, alterum de duobus dicendum est, vel titulum de certa mensis die esse mendosum, vel Ægypti Ecclesiam vsum illum pristinum reliquisse, quo (vt dictum est suo loco) diem Natalem Domini celebrare consueuit sexta Ianuarij.

[a] *Apud Acta Concil. Ephesin. edit. Epist. tom. 1. c. 15. in titulo.*

[b] *Beda de ratione temp. p. 91.*

[c] *Apud Cyrill. homil. 7.*

Sed redeamus ad Paulum: qui vbi concionem prosecutus, sanctissimá Mariam Deiparam appellasset verbis illis: Peperit itaque Deipara Emmanuelem] populus acclamauit: Ecce
C fides eadem est, donum Dei, Cyrille Orthodoxe: hoc audire cupiebamus. Qui non ita loquitur, anathema sit.] Cumq; & idem Paulus paulo inferiùs duas perfectas naturas in Christo vno professus esset, vnam scilicet personam affirmans, rursum populus acclamauit: Rectè venisti, Orthodoxe Episcope, dignus ad dignum: Christiani dicunt, donum Dei, Cyrille Orthodoxe.] post hæc autem in eodem perstans argumento Paulus ad finem perducere orationem ob ingruentem multitudinem cogitur: constat id quidé ex eo quòd vespere eius diei rursus in eodem conuétu Ecclesiastico Paulus inchoatam mane prosecutus orationem ista præfatur [d]: Nuper apud dilectionem vestram enixiùs disserétes, propter fratrum nostrorum frequentiam, lociq; angustiam, ante absolutum sermoné suggestum deserere compulsi
D fuimus. At quamuis semel repulsi, age idem certamen denuò tentemus. Strenuus autem vir ille, impigerq; palæstræ huius magister (*nempe Cyrillus*) quod tunc faciebat, etiam nunc faciat: decernat ille certamen. Tunc enim alacri vultu, blandaque arrisione nostro se certamine oblectari, minimè obscurè indicabat. Tunc, inquam, blandè arridens, dexteramque veluti oliuæ ramum obtendens, se à nobis stare, puerumq; suum superiorem euadere, coronaque redimiri, ac victorem declarari, auidè se cupere, manifestò declarabat.]

POPVLVS ACCLAMAT DIVIN. ACCLAMAT PAVLO MAXIMAM DEIPARAM PRAEDICANTI.

[d] *Apud Ephesin. Concil. edit. Pelt. tom. 6. c. 14.*

Sed hæc intercipiens verba populus acclamauit: Hoc Dei donum est: Cyrille omnes reddidisti tui similes. Dignus digno coniungitur. Populus tuus dixit: Episcoporum patrem serua Domine. Bene venisti Episcope Orthodoxe, Orbis terrarum doctor. Qui sic credit, diligitur. Magna doctrina, magnus quoque encomiastes. Paulus Episcopus dixit: Redeamus itaque ad Deiparam Mariam & Emmanuelem, &c.] multaque de his locutus, perducés ad finem orationem, contestatus est se ea locutum, quæ S. Athanasius, Theophilus, Cyrillus,
E immo & antiqui prædecessores Episcopi Alexandrini semper in Ecclesia docuissent. Demum verò finem imponens, populum ad audiendum Cyrillum inuitauit. Qui post Paulum suggestum conscendens, perbreuem eodem argumento habuit orationem, qua ea quæ à Paulo fuissent dicta probauit. Sic igitur magna totius Ecclesiæ lætitia, firmata stabilitaque est pax totius Orientalis Ecclesiæ, communicantibus inter se mutuo qui antea à se inuicem diuisi erant Episcopi: Pauluſq; re bene cõfecta, & Ioannem & alios, à quibus missus in Ægyptum legatus fuit, rediit, afferens secum Cyrilli litteras ad ipsum Ioannem Antiochenum Episcopum, quarum est huiusmodi exordium [e]:

[e] *Apud Cicil. Ephes. edit. Pelt. tom. 1. c. 6. & apud Cyril. epist. 28 DE CYRILLI AD IOANNIS EPISTOLA.*

Lætentur cæli & exultet terra: soluta est enim interiacens maceria; quod mærorem afferebat, conquieuit, & omne tandem dissidiorum genus sublatum est, &c.] subdit de legatione Pauli, deq; mutua inita concordia, vbi fidei Orthodoxæ professio ab ipsis per eum missa lecta est, quam hisce suis litteris Cyrillus descripsisse voluit, de se verò calumniam suspicionemque omnem auferre, qua hactenus aduersariorum scriptis pulsatus esset, eadem

cum Apollinare sentire; nam subdit: Si sanctissimum nostri Saluatoris corpus non ex Virgine natum, sed è cælo allatum asserimus: quomodo poterit illa Deipara (quod prædicamus) esse intelligenda? Quem enim tandem illa peperit, si Emmanuelem secundùm carnem verè non peperit? Risu proinde explodendi sunt, qui huiusmodi contra me garriunt.] ita quidem Cyrillus sugillans Theodoretum & alios, qui aduersus duodecim capita à se edita conscripsissent. Ad calcem verò hæc de epistola S. Athanasij ad Epictetum ab hæreticis de prauata subinfert: Quia verò didicimus, quosdam Orthodoxam præclarissimi patris nostri Athanasij epistolam, quam ad B. Epictetum scripsit; adulteratam, deprauatamque edidisse, multosq; grauiter hinc lædi: rati hoc vtile & salutare fratribus fore, ex vetustis exemplaribus, quæ sincera & incorrupta apud nos extant, transcripta ad sanctitatem tuam misimus.] hæc Cyrillus, vt omne foramen obstruat, per quod impietas antea irrepsisset. Ista omnia quæ inter Ioannem & Cyrillum transacta sunt, in publica relata fuere monumenta, & à pluribus exscripta, quorum exemplar se ad Domnum Antiochenum Episcopum mittere Theodoretus in epistola ad eundem testatur, vbi ait [a]: Misimus etiam exemplar eorum quæ tempore conuentionis & pacis scripta sunt, &c.] A B

[a] *Theodoret. epist. 122.*

CYRILLI CAPITA PERMANSERVNT, THEODORETI ANTITHESES ABOLITAE.

Receptam quidem fuisse Cyrilli epistolam absque etiã duodecim capitũ damnatione ab eis itidem qui ea impugnabant, Theodoretus vnus ex illis testatur in epistola (vt dictum est) ad Domnum Antiochenum Episcopum Ioannis successorem; vbi inferiùs de alia Cyrilli epistola ad Acacium scripta: At ipsemet Cyrillus dum scriberet ad beatum Acacium, suam de his capitibus mentem & animum declarauit, cùm dixerit se illa scripsisse, vt se obiiceret & opponeret ad illius nouitatem & vanitatem, & quod composita pace, erant clara omnia & manifesta.] hæc ipse: qui tamen adhuc post initam concordiam eadem carpere minimè destitit (vt apparet ex dicta data ad Domnum Antistitem Antiochenum epistola) sua verò prædicare ac superextollere. Ceterùm cùm postea in Quinta [b] Synodo res est iustiori lance perpensa, ipsius Theodoreti scripta aduersus S. Cyrillum fuerunt sanctorum Patrum sententia condemnata. Quinetiam & Theodosius Imperator (vt inferiùs suo loco dicturi sumus) cuncta scripta aduersus Cyrillum abolenda penitus esse, sancita lege, mandauit. C

[b] *Quinta Synod. c. 13.*

THEODORETVS PERSTAT IN AMICITIA CVM NESTORIO.

Quod rursum ad Theodoretum spectat: etsi acceperit fidei formulam à S. Cyrillo conscriptam, eidemq; subscripserit: haud tam citò potuit deseruisse Nestorij amicitiam, quam diutiùs pluribus coluisset officiis: ad ipsum enim hoc tempore eiusmodi dedit epistolam quæ hac inscriptione lecta ac scripta fuit in eadem Quinta Synodo œcumenica [c]:

[c] *Quinta Synod. Act. 5.*

Eiusdem Theodoreti ad Nestorium post vnitatem inter Orientales & sanctissimum Cyrillum factam.

Domino meo reuerendissimo & religiosissimo & sanctissimo patri Episcopo Nestorio Theodoretus in Domino gaudere. D

Quòd non vrbana conuersatione delector, nec sæculari curatione, nec gloria, nec altis sedibus sum alligatus, arbitror scire tuam sanctitatem: licet enim & nihil aliud, ipsa tamen solitudo ciuitatis, quam gubernare sortitus sum, sufficit hanc me philosophiam docere. Non solùm enim solitudinem, sed etiam plurimum habet rerum tumultus, qui possunt facere pigros etiam eos qui valde eis gaudent. Nemo igitur persuadeat tuæ sanctitati, quòd ego Episcopalem sedem cupiens, cohibendo oculos meos, tanquam* Orthodoxas suscepi Ægyptiacas litteras. Vt enim cum ipsa veritate dicam, sæpiùs eas perlegi, & subtiliter discussi, & hæreticas illas amaritudine liberatas esse inueni: & timui quamdam maculam eis imponere; & certè in odio habens, quàm alius quidam, patrem illarum, tanquam auctorem tumultuum existentem orbis terrarum. Et spero nullas pœnas sustinere huius gratia in die iudicij: quoniam intentionem iustus Iudex exquirit. His verò quæ aduersus tuam sanctitatem iniustè & contra leges facta sunt, nec si ambas manus meas aliquis incidat, patiar consentire, diuina videlicet gratia me adiuuante, & infirmitatem animæ supportante. Et hoc certum etiam exigentibus per litteras feci: direxi verò etiam tuæ sanctitati quæ rescripsimus ad ea quæ scripsit nobis, vt cognoscas, quod nullum nos tempus propter diuinam virtutem mutauit, nec multipedes* vel versipelliones docuit, quorum hi quidem petram, illi folia per colorem imitantur. Vniuersam fraternitatem quæ tecũ est, in Domino ego, & qui mecum sunt, plurimum salutamus.] hactenus ad Nestorium Theodoretus. Ad Ioannem verò Antiochenum Episcopum perbreuiter ista tum scripsit: E

* postquam

* polypodes stelliones.

Quoniam sapienter gubernat Deus, & nostræ prouidens concordiæ, & populorum procurans salutem, congregare nos in vnum præparauit, & consonantes sibi omnium ostendit volun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A voluntates. Communiter enim perlegentes Ægyptiacas litteras, & examinantes earum subtiliter sensum, inuenimus consonantes dictis à nobis eas quæ inde directæ sunt, & palam contrarias duodecim capitulis, quibus vsque ad præsens, vt alienis à pietate, repugnantes permansimus. Nam illa quidem habebant, carnaliter carnem factum esse Dei Verbum, & per subsistentiam vnitam, & conuentum per vnitatem naturalem, & Deum Verbũ primogenitum factum ex mortuis. Abdicabant verò & vocum diuisionem quæ de Domino factæ sunt, & alia verò ad hæc habebant Apostolicis quidem institutis aliena, hæreticorum verò germina zizaniorum. Quæ verò nunc directæ sunt, Euangelica generositate decorantur.] hæc ad Ioannem Antiochenum Theodoretus, quo suam in aduersando Cyrillo excusset, seu defendat potiùs incensam contradicendi libidinem; cùm tamen haud diuersam vel contrariam à se antea editis capitulis illis duodecim & appositæ ad ipsa defensioni nouissimè edi-
B derit fidei professionem, sed in omnibus concinnam & consentientem prioribus suis scriptis. Hoc quidem animo visus est fuisse Theodoretus erga Nestorium etiam post concordiam hoc anno initam, quippe qui recitatis ad eum nuper litteris adeò obstinatè professus sit, nunquam assensurum sententiæ in illum latæ. sicque certum est ipsum aliquandiu perseuerasse animo subinfenso aduersus eumdem Cyrillum, quem nec proprio diguari nomine vides. vnde magis intelligere valeas immensum à Deo postea præstitum illi beneficium, cùm huiusmodi ipsum inuolutum densa caligine liberauit.

Quod autem ad sanctum Cyrillum spectat, obstupesco quidem, dum incredibilem & CYRILLI MANSVE-
planè incomparabilem animi eius considero mansuetudinem, atque modestiam cum sum- TVDO COM-
ma animi summissione coniunctam: quibus quidem omnibus virtutibus, præter innumera MENDATA.
illa specimina edita, superiùs recensita, additamentum modò illud adiecit omni laude di-
C gnissimum. Etenim qui tempore perturbationis Ecclesiæ, cùm Concilium esset Ephesi congregatum (quòd res & persona, quam gerebat, Romani Pontificis id exigeret) firma animi constantia, inflexo robore, erecto sacerdotali vigore aduersus Episcopos aduersantes, persecutores Comites, & Imperatorem semper stetit & restitit: postea conciliata pace, inita concordia, penitusque fugata discordia, adeò omni officio coluit amicitiam, vt quibus antea aduersatus fuerat, se subiecerit, dum quos suorum scriptorum expertus esset calumniosos reprehensores, eosdem ipsorum habere voluit cognitores. Etenim quæ post hæc opera elu- CYRILLVS
cubrauit, eadem mittere voluit Antiochiam, ab ipso Ioanne Episcopo in primis, ac deinde COGNITO-
ab aliis sibi subiectis Episcopis cognoscenda. Cur ita sanctus sacerdos? nonnisi vt huiusmodi RES SVO-
certis ex fiducia comparatis amicitiæ signis eosdem Syriæ Episcopos in officio arctioribus RVM SCRI-
vinculis contineret. PTORVM
ADHIBET
ADVERSA-
D Testis quidem horum est ille qui adeò ipsi fuerat aduersatus Theodoretus, in epistola ad RIOS.
Dioscorum [a], vbi ait: Quòd verò beatæ memoriæ Cyrillus sæpiùs ad nos litteras dedit, [a] Theodor. epist. 83.
tuam sanctitatem apertè scire arbitror: & quando sua opera, quæ contra Iulianum scripserat, Antiochiam misit; similiter cum ea quæ ipse de Emissario ediderat, & petiisset à B. Ioanne Antiochiæ Episcopo, vt illa ostenderet magistris, qui in Oriente scientia præstarent: beatus ille Ioannes Cyrilli litteris obtemperans, libros nobis misit: quos cùm legissemus, hominem fumus admirati, & scripsimus ad Cyrillum beatæ memoriæ, qui iterum nobis rescripsit, & nos diligentes ac beneuolos suo testimonio declarauit; quæ litteræ apud nos seruantur.] hactenus Theodoretus: qui etsi antehac visus est priuato animi affectu fauisse Nestorio; postea tamen æquiori animo fuisse erga Cyrillũ, atque tandem vehementiùs esse aduersatum Ne-
E storio, ipse in Epistola ad Sporadium data abundè testatur, cuius est exordium [b]: Cùm vni- [b] Theod. epist. 1.
uersus Orbis iam paulatim rueret, &c.] sed reliquas anni huius res gestas prosequamur.

Eodem ferme tempore, sequenti nempe anno à Consulatu Antiochi & Bassi (vt ex So- [c] Socrat. lib. 7. c. 36.
crate [c] colligi posse videtur) multi Iudæi, inquit, in Creta insula Christi fidem receperunt, IVDAEI IN-
tali calamitate ad eam rem inducti. Iudęus quidam veterator se Moysen esse simulauit, deq; DVCTI RE-
cælo demissum dixit, vti Iudæos qui illam insulam incolebant, per mare in continentem SIPISCVNT
traduceret: se namque eumdum esse, qui olim Israelem per mare Rubrum ducens conser- ET CRE-
uasset. Ad annum verò integrum nihil aliud moliebatur, quàm vt singulas ciuitates totius DVNT.
insulæ peragraret, Iudæos in illis habitantes ad illud credendum impelleret, hortareturq; vt
omnes suas diuitias & possessiones relinquerent. Nam eos per mare aquis exiccatum in ter-
ram promissionis se traiecturum pollicitus est. Illi igitur eiusmodi vana & falsa spe in frau-
dem illecti, omnia opera quibus vti solebant, deposuerunt, facultates & fortunas neglexe-
runt, earumque potestatem illis qui eas accipere vellent permiserunt.

Vbi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vbi dies profectioni ab illo veteratore præstituta aduenit, ille præcedere, subsequi omnes cum mulieribus & pueris cœperunt. Eos ergo ad promontorium mari imminens deducit: ex eo in mare se præcipitare iubet. Proinde qui primi ad præcipitium accesserant, ita faciunt; & nisi diuina prouidentia illis prospectum fuisset, multo plures interiissent. Nam fortè fortuna aderant Christiani, quorum alij piscatores, alij mercatores fuerunt. Hi nonnullos eorum aqua propè suffocatos (qui iam tum in calamitate constituti suam amentiam agnoscere cœperunt) extrahentes conseruarunt: alios, ne se in mare deicerent, prohibuerunt, exitio eorum qui antè se præcipites dedissent, commonstrato. Iudæi tum fraude patefacta, cùm temerariam ipsorum credulitatem incusarunt, tum Pseudomoysen illum occidere contenderunt. At eum nullo modo comprehendere poterant: quippe clàm se ex eorum aspectu subduxerat. Vnde nonnullorum animo insedit opinio, eum exitialem dæmonem fuisse, qui in ipsorum gentis perniciem, hominis speciem induisset. Quocirca multi Iudæi in Creta ea clade impulsi, Iudaismo derelicto, ad fidem Christi se transtulerunt.] hucusque Socrates: habet eadem [a] Paulus diaconus ex Theophane, & [b] Nicephorus, qui hæc ad tempora Procli Attici successoris refert: sed præstat auscultare Socratem, qui res sui temporis scribebat.

[a] *Paul. diac. Misc. lib. 14.*
[b] *Niceph. lib. 14. c. 40.*

Quod ad res spectat Occidentales; hoc eodem anno sanctus Britius Turonensis Episcopus oppressus aduersariorum calumniis, ad Romanæ sedis Pontificem à sede pulsus appellat, à quo in sedem suam restituitur. Sanè quidem appellare consueuisse Gallicanos Episcopos quàm frequentissimè ad Apostolicam sedem, sanctus Leo in epistola ad Episcopos prouinciæ Viennensis docet his verbis [c]: Nobiscum itaque vestra fraternitas recognoscat, Apostolicam sedem pro sui reuerentia à vestræ etiam prouinciæ sacerdotibus innumeris relationibus esse consultam, & pro diuersarum (quemadmodum vetus consuetudo poscebat) appellatione causarum; aut retractata, aut confirmata fuisse iudicia.] hæc & alia sanctus Leo. Sed quod ad Britij causam, audiamus Gregorium [d] eiusdem Ecclesiæ Antistitem rem gestam ita describentem:

[c] *Leo epist. 89.*
[d] *Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 2. c. 1. & lib. 10. c. 31.*

Trigesimo tertio ordinationis eius anno oritur contra eum lamentabilis causa pro crimine. Nam mulier ad quam cubicularij eius vestimenta deferre solebant ad abluendum, quæ sub specie religionis erat veste mutata, concepit & peperit. Qua de re surrexit omnis populus in iram, & tantum crimen sub Episcopum referunt, volentes eum vnanimiter lapidare: dicebant enim: Diu pietas sancti tuam celauit luxuriam, nec Deus nos diutiùs sinet manus tuas indignas osculando pollui. Ipso quoque è contrario viriliter hoc negante: Afferte (inquit) infantem ad me. Cumq; oblatus fuisset infans triginta dies ab ortu habens, ait ad eum Episcopus: Adiuro te per Iesum Christum Filium Dei omnipotentis, vt si ego te generaui, coram cunctis edicas. Et ille: Non es (inquit) tu pater meus. Populis autem rogantibus, vt quis esset pater, interrogaret: ait sacerdos: Non est hoc meum: quod ad me pertinet, solicitus fui: vobis autem si aliquid suppetit, per vos quærite. Tunc illi magicis hæc artibus facta assueuerantes, insurgunt contra eum mutua conspiratione, & trahentes eum dicebant: Non diutiùs nobis falso pastoris nomine dominaberis. Ille autem, ad satisfaciendum adhuc populo, prunas ardentes in byrrum suum posuit, & ad se stringens vsque ad sepulchrum beati Martini vnà cum populorum turba accedit: proiectisque ante sepulchrum prunis, vestimentum suum inustum apparuit, illo quoque sic prosequente: Sicut istud vestimentum ab his ignibus videtur illęsum, ita & corpus meum à mulierum coitu est impollutum.

Illis verò non credentibus, sed contradicentibus, trahitur, calumniatur, eiicitur: vt sermo sancti Martini adimpleretur, quo dixerat: Noueris te in Episcopatu multa aduersa passurum. Hoc enim eiecto, Iustinianum Episcopum constituunt. Denique Britius Romanæ vrbis Papam expetiit, flens & eiulans, atque dicens: Merito hæc patior, quia peccaui in sanctum Dei, & cum delirum & amentem sæpe vocaui, cuius videns virtutes non credidi. Post cuius abscessum aiunt Turonici sacerdoti suo: Vade post eum, & exerce negotium tuum. Iustinianus verò egressus à Turonis, Vercellas Italiæ ciuitatem ingressus, iudicio Dei percussus, obiit peregrinus. Turonici eius obitum audientes, & in sua malitia perdurantes, Armentium in locum eius constituunt. At Britius Episcopus Romam veniens, cuncta quæ pertulerat, Papæ refert: qui ad sedem Apostolicam residens, & plerumque Missarum solemnia celebrans, inibi quicquid in sanctum virum deliquerat, defiendo diluit. Septimo igitur regressus anno à Roma cum auctoritate Papæ illius Turonos

redire

Universidad de Deusto
Biblioteca

A redire disponit: & veniens ad vicum, cuius est nomen Laudiacum, sexto ab vrbe milliario, transitionem accipit. Armentius verò febre corripitur, & media nocte spiritum exhalauit: quod protinus Britio Episcopo per visum reuelatum est, qui ait suis: Surgite velocius, vt ad tumulandum fratrem nostrum Turonicum Pontificem occurramus. Cumque illi venientes portam ciuitatis ingrederentur, ecce istum per aliam portam mortuum efferebant. Quo sepulto, Britius in cathedram suam regressus est, septem postea feliciter viuens annos.] hucusque Gregorius.

His item Consulibus (inquit Prosper[a]) totius orbis pace & consensione mirabili, Bonifacius (de quo sæpe superiùs) ab Africa ad Italiam peruenit & Vrbem, accepta Magistri militum dignitate: qui cùm resistentem Aëtium prœlio superasset, paucos post dies morbo extinctus est. Aëtius verò, cùm depositâ potestate in agro suo degeret: ibi cùm quidam B inimicus eius opprimere eum tentasset, profugus ad Vrbem, & illinc in Dalmatiam, deinde ad Hunnos in Pannoniam peruenit; quorum amicitia auxilioque vsus, pacem Principum interpellatæ potestatis obtinuit.] hæc Prosper. Apud Paulum [b] diaconum singulari certamine à Bonifacio legitur victus Aëtius: Marcellinus[c] autem, vulnere ab Aëtio inflicto periisse Bonifacium narrat.

[a] Prosp. in Chron.

[b] Paul. diacon. lib. 14.

[c] Marcellin. hoc anno.

Hoc item Domini anno ex hac vita migrasse ponitur sanctus Ioannes Rauennæ Episcopus, cuius præclara est memoria inter sanctos Rauennates Antistites. Quod autem ad hunc ipsum datum legitur Valentiniani Imperatoris rescriptum, quo Rauennati Ecclesiæ conceditur, vt sit Archiepiscopatus, & ipsius Ecclesiæ Antistites vtantur pallio & omni genere pontificalis decoris: num hæc vera sint, ad exactam sunt reuocanda censuram. Et vt cuncta possint diligentiùs examinari, hic primum describendum est ipsum Imperatoris rescriptum, C recitatum ab eo qui diligenter res eius Ecclesiæ est prosecutus, Hieronymo Rubeo. sic enim se habet:

In nomine Domini Dei Saluatoris nostri Iesu Christi. Fl. Valentinianus fidelis Iesu Christi Maior Imperator Ioanni viro sanctissimo Archiepiscopo Rauen. ciuitatis.

Si Redemptoris nostri plena pietate clementia dignos suæ maiestatis honorificat sacerdotes, & charismatum dono clarificat: quanto magis nos, qui ab eius pietate regalia supra gubernanda suscepimus, cultum religionis & reuerentiæ honorificentiùs debemus impendere, eis maximè qui virtutum experimento Deo cognoscimus propinquantes: vt inde illis etiam præstet augmentum, vnde eos probabiliter Dei clementiam . . . salute impetrare confidimus. Ac proinde Imperiali auctoritate sancimus, sanctitatem tuam, & sanctam tuam Rauennatem Ecclesiam, atque vniuersos postea Deo . . . Præsules Archieratica D dignitate euectam, Metropolitæ decore sublimandam, seu Archiepiscopali fastigio . . . præponendam. Constituimus sub sacrosanctæ eius Ecclesiæ ditione ordinationem totius Æmiliæ nostræ prouinciæ ciuitatum omnium Deo amabilium Episcoporum creationis, id est, Sarsenæ, Cæsenæ, Forumpopuli, Forum Liuij, Fauentiæ, Forum Cornelij, Bononiæ, Mutinæ, Regij, Parmæ, Placentiæ, Brixilli, Vicohabentiæ, Hadriæ, omniumque monasteriorum sub eius dispositione reiacentium, & in eis seruientium monachorum. Conferentes ei ob decorem Apostolicæ dignitatis honorem pallij & omnis pontificalis decoris vsum, sicut ceteri sub nostra Christianissima potestate sæpe degentes fruuntur Metropolitæ. Condecet enim nos ad honorem sacerdotis efficaciter propter . . . . & maximè vbi serenitatis nostræ præfulget præsentia: quatenus securitate suffulta sanctitas tua, sanctaque tua in perpe- E tuum Ecclesia, cum meritis virtutum, honoris etiam nostræ serenitatis dono & in posterum fulgeat. Dat. VI. Id. Ianuar. Rauen.] hactenus priuilegium, quod quidem antiquitus scriptum non negamus, & recentioribus historicis res Italiæ prosecutis cognitum scimus, qui de eisdem Ecclesiis Rauennati Archiepiscopatui subiectis pariter meminere: sed num æquè germanum sit, hoc differendum est.

Imperiosa planè res est amor patriæ, immo tyrannus, vt qui sæpe historicum cogat ea tueri, quæ si de aliis dicerentur, procul exploderet: cùm & intelligat, quot conciues habeat, tot duros experturum fore censores, & inofficiosi querela redargui, fortassis & patriæ proditorem inscribi atque proscribi, si quod publica seruant archiua monumentum, & ciuium omnium ore fertur, in controuersiam reuocare, negare, & impostura redarguere vir diserti & veritatis cultor auderet. Hinc videas nostrum Rubeum iure quidē horrescentem pallium ab Imperatore conferri in eodem priuilegio dici, eò à pietate potiùs quàm veritate ipsum adactum, vt ista diceret: Non pallio illo quidem quod Pontifex Maximus è diui Petri cor-

pore

pore sumptum præbere consueuit, sed quodam quasi paludamento, quo in ciuitate & pom- A
pa tum vti soli Cæsares consueuerunt, vniuersali & perpetua omnium deinde qui succederent, Archiepiscoporum prærogatiua Ioanneim donauit.] hæc ipse ex pietate potiùs (parcat, quæso) quàm veritate. Etenim ne à longè petitis argumentis vtamur: ex Imperatoris rescripti verbis verborum ipsius interpretatio germana quæratur: de quali enim pallio intellexerit, nónne ipse declarat, cùm mox istà subdit? Sicut ceteri sub nostra Christianissima potestate sæpe degentes fruuntur Metropolitæ] Archiepiscopi quidem, non Cæsares. Si igitur Rauennati Archiepiscopo ille concessus est vsus pallij, quo alij Archiepiscopi vti solerent, planè ipse Valentinianus declarat de communi ceteris Metropolitanis pallio intellexisse. aliàs illud dicendum esset (si volumus de paludamento eam debere vocem intelligi) omnes Metropolitanos Antistites Imperatoris paludamento decoros incedere consueuisse; quo nihil dici possit absurdius. B

Cùm igitur ex verbis ipsius rescripti de eo pallio intelligi necesse sit, quo reliqui vti solerent Metropolitani: certum est nonnisi à Romanis Pontificibus illud Archiepiscopis fuisse solitum impertiri, ab Imperatoribus numquam. Et vt de his nulla remaneat dubitatio; constat esse professos Rauennates Episcopos, tum pallium, tum alia priuilegia se accepisse ab Apostolica sede. Etenim S. Gregorius Papa in epistola ad Ioannem Rauennatem Episcopum data hæc inter alia*: Præceptum beatæ memoriæ decessoris nostri Ioannis Papæ nobis in subditis transmissistis annexum, continens, omnes consuetudines ex priuilegio prædecessorum nostrorum concessas vobis Ecclesiæq; vestræ debere seruari.] & inferiùs de priuilegiis à Romana Ecclesia Rauennati concessis: Scitote in scrinio nostro de priuilegio Ecclesiæ tuæ subtiliter perquisitum. Et quidem quædam inuenta sunt, quæ omnino possint fraternitatis tuæ intentionibus obuiare: nihil autem in quo de huiusce modi capitulis C
pars vestræ possit Ecclesiæ roborari. & ad postremũ:] Admoneo, quatenus, nisi decessorum meorum munificentia tibi hæc per priuilegium tributa docueris, vt in plateis pallium ferre vlteriùs non præsumas, &c.] hæc & alia plura Gregorius, illud frequenter inculcans, sic concessum ab Apostolica sede pallium Episcopo Rauennati, vt illo non alio modo vteretur, quàm quo vti solerent omnes Episcopi Metropolitani, quibus idem ab Apostolica sede concessum esset. Ceterùm neque factum, vt concesso semel pallio Ecclesiæ Rauennati, illud absque noua concessione Romani Pontificis superinduerent iidem Archiepiscopi Rauennates, sed singuli successores illud sibi concedi ab ipso peterẽt Romano Pontifice; quod docet exemplum Maximiani Rauennatis Episcopi in locum Ioannis subrogati, cùm & illud
* *Gregor. lib. 1. epist. 54.* ipsi petenti Gregorius* Papa misit.

Sed quid accidit? Cùm Rauennates Episcopi aliquando schismate diuisi essent ab Apo- D
stolica sede, ne ab ea ex consueto more peterent pallium, tunc putamus vafrum eiusmodi excogitatum fuisse commentum, vt nomine Valentiniani Imp. sanctio scriberetur, qua declararetur & iura Archiepiscopalia & perpetuũ vsum pallij ab ipso Rauennatibus Archiepiscopis fuisse concessa; ac sic ipsi, inuitis licet Romanis Pontificibus, pallio vterentur. Mos quidem iste vetus schismaticorum fuit, vt ab ipsa Romana Ecclesia schismate separati, ad patrocinia confugerent Imperatorum. Id quidem factum esse in hac ipsa, de qua est sermo, constitutione Imperatoris, præter illa quæ dicta sunt, alia plura rectè ipsam intuenti demonstrant. Conferat eam diligens inquisitor cum aliis eiusdem Augusti sanctionibus, & videbit certè longè longiùs ab illis abhorrere. Quamnam illius constitutionum eo modo incipere deprehendet? Vel quam quis inueniet ipsius vel aliorum Imperatorum sancitam constitu- E
tionem, in qua licet vnus Augustorum aliquid statuat, non omnium tunc regnantium Imperatorum nomina simul apponantur? Quid etiam sibi vult illud in titulo, Maior Imperator? cur non Maximus, vt omnes solebant? cur Maior, quod nullus sic inscribere consueuit? mittamus reliqua; nam in singulis ferme verbis eiusmodi esset adhibenda censura. Sed satis hæc tibi, prudens & sagax lector, puto sufficere posse: vt etiam tacendum sit, quòd absque Consulibus datum reperitur rescriptum, quod tantæ rei priuilegium constitueret. At quæ maxima sunt momenti ad postremum perueſtigemus.

Quonam modo, rogo, potuerunt ab eodẽ Imp. hoc tempore tot ei esse cõcessæ Ecclesiæ, quæ in dicto priuilegio nominantur, cùm nonnullas ex illis etiã sub S. Leone Romano Pontifice constet fuisse sub Archiepiscopatu Mediolanensis Ecclesiæ constitutas? Etenim cùm ex præcepto eiusdem S. Leonis Papæ cogeret Eusebius Mediolanensis Archiepiscopus ex sibi subiectis Episcopis prouinciale Concilium, certum est ad illud conuenisse, atque eidem subscri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A subscripsisse inter alios Episcopum Regiensem, Episcopum Placentinum, & Brixillensem, qui in dicto rescripto nominantur inter Episcopos Rauennati addictos Ecclesiæ. Extat quidem de his epistola Synodalis omnium comprouincialium Episcoporum subscriptionibus consignata, atque typis excusa post numeratas quinquagintaduas eiusdem S.Leonis epistolas. Sed satis, dices lector, detectas penitus sentimus impostoras: iam ex his ad alia emergamus. Verùm sciant omnes, nihil ob id detractum esse nobilissimæ Ecclesiæ Rauennati, si spuriis exufflatis, ipse purus demonstratus est fons primarius, vnde in eam, vt Archiepiscopali sede sit insignita, & sacro dotata pallio, priuilegia effluxere, nempe ab ipsa Romana Ecclesia, à qua & reliqui Metropolitani se id iuris consecutos esse congaudent. Sed ad sequentis anni res gestas oratio euocatur.

B IESV CHRISTI ANNVS 433. SIXTI PAP. ANNVS 2. THEODOSII 26. VALENTINIANI 9. IMPP.

QVi sequitur ordine quadringentesimus trigesimus tertius Christi annus, nomine Consulum Theodosij Augusti decimumquartum, & Anicij Maximi inchoatur: quo noui ex veteribus exorti turbines Orientalem nonnihil exagitarunt Ecclesiá. Stabilita enim pace vltimo anni superioris termino inter Ioannem Episcopum Antiochenum atque Cyrillum Alexandrinum: nõnulli ex iis qui Nestorium sectati essent, erga eum hactenus procliuiores, haud rata habuere quæ pactis conuentis inter Ioannem atque Cyrillum transacta fuerunt; causantes nimirum, haud suscipiendum in communionem fuisse Cyrillum absque suorum C capitulorum damnatione. Rursum verò aliqui ex parte Cyrilli in ipsum cõmoti sunt, quod de eo accepissent, iniquis conditionibus communicasse cum Orientalibus. Sed quomodo hæc se habuerint, audiamus ex Liberato diacono rem gestam ita narrante[a]:

NOVAE TVRBAE EXAGITANT ORIENTALEM ECCLESIAM.

[a] Liberat. diac. Breuiar. c. 7.

Ascendens ergo Antiochiam Paulus obtulit Ioanni Archiepiscopo & omni Cõcilio epistolam Cyrilli. Qui vt cognouerunt eum suscepisse fidem à se directam, & in eius subscripsisse confirmationem, pacem cum eo & eius fecerunt Concilio, damnantes Nestorium, & suscipientes Maximianum, qui pro illo factus fuerat Episcopus; dubitantibus adhuc ex eis aliquibus Cyrillo communicare, putantibus eum errasse, & postea veritatem agnouisse, & culpantibus Ioannem, cur ab eo non expetierit capitulorum eius damnationem. Ex altera autem parte quidam de Palatio per Eulogium presbyterum & Apocrisarium Alexandrinæ Ecclesiæ culpauerunt Cyrillum, cur susceperit ab Episcopis duarum consensionem natura- D rum, quod Nestorius dixit & docuit. Sed & Valeriano Iconij & Acacio Melitensi Episcopo hoc ipsum de Cyrillo videbatur.] hæc Liberatus. Porrò & illud additum est, vt Nestoriani epistolam quamdam nomine Cyrilli confixerint, qua se palinodiam recantare ipse significaret, & quæ facta essent Epheſi omnino rescindere: tale fuit per Nestorianos diabolicum excogitatum aduersus S.Cyrillum commentum.

MVLTI QVAESTI DE IOANNE, ALII DE CYRILLO.

NESTORIANI QVID DE CYRILLO MENTITI SINT.

Hæc quidem de Cyrillo longè lateque in Orientalibus Ecclesiis diffamata, plurimorum sanctorum virorum animos pulsauere, vt Acacij Episcopi Meliteni, Valeriani Iconij, Successi Episcopi Diocæsareæ, atque aliorum: sed & perturbauere insignioris famæ monachos Orthodoxos, & inter alios magnum illum Isidorum Peluſiotam, qui nonnihil infensè ad Cyrillum hæc scripsit[b]:

[b] In addit. ad Liberat. diac.

E Oportet te, ô admirabilis, inconuertibilem semper esse, neque timore prodere cælestia, neque tibi ipsi contrarium apparere. Nam si ea quæ à te nunc scripta sunt, comparaueris prioribus; aut adulationi apparebis obnoxius, aut falsitatis minister, vana quidem gloria superatus, magnorum autem altercatorum non imitatus certamina, qui omni vita sua in exilio affligi passi sunt, quàm vt peruersum dogma vsque ad aures saltem suas admitterent.] hæc Isidorus: eodem ferme argumento & superiùs nominatos Episcopos ad eumdem Cyrillum scripsisse, quæ rursus Cyrillus ad eos rescripsit ostendunt. At non hoc solum sceleſtissimi operati sunt Nestoriani; sed grauius his addiderunt facinus, cùm falsas litteras nomine Philippi Romani presbyteri, qui in Concilio Ephesino honorifica functus erat legatione, vulgarunt, quibus significabatur, Sixtum Romanum Pontificem ægro tulisse animo damnationem Nestorij: quæ quidem audientibus magnum scandalum intulerunt. testantur id ipsius Cyrilli litteræ pro sua defensione conscriptæ.

ISIDORVS QVID AD CYRILLVM.

His enim omnibus impostoris hæreticorum occurrendum fuit Cyrillo Alexandrino, qui proximè

Universidad de Deusto
Biblioteca

proximè aderat. Quamobrem ad Acacium Melitenum litteras reddidit, plenè docens, A
non aliter quàm fide Catholica salua, se cum Orientalibus pacem composuisse [a]: est earum
exordium: Res quidem dulcis & admiranda & plurimi facienda est fratribus salutatio, &c.]
His quidem cùm quę ab Imperatore Theodosio, à Ioanne, & aliis, potissimùm verò à Paulo
legato Episcopo Emeseno gesta essent, singillatim recensear; nihil se innouasse de his quæ
in Concilio Ephesino probata fuissent, pluribus demonstrat, insinuatque Nestorianorum
conatus, qui cum se ab ea pace exclusos videant, omnia studeant perturbare, quo grauius
in Ecclesia prœlium excitent: nam post multa aduersus ipsos ista subdit, excogitatas ab eis
aperiens impostura [b]: Eos (inquit) qui cum ipsis eadem sentire non sustinuerunt, flagitio-
sissimè dilacerant, & sanctorum Episcoporum Apologiam (de Orientalibus loquor) acerbè
proscindunt. Deinde detorquentes eam pro ipsorum libidine ad ea quæ lubet, & non rectè
sentientes, dicunt eam à Nestorij vocum nouitatibus non discrepare. Simul autem & nos B
vituperant, quasi iis quæ olim scripsimus contraria senserimus, &c. vocat Apologiam Orien-
talium, quam suprà recitauimus eorumdem fidei professionem, quam aduersarij iactarent
eamdem planè esse cum ea, quam ipsi Nestorio fauentes olim edidissent: sed quàm hoc fal-
sum sit, idem Cyrillus pluribus aperit.

Ad postremum verò quid cauere debeat, his verbis admonet: Si epistolam nonnulli cir-
cumtulerint, tamquam à religiosissimo Philippo Romanæ Ecclesiæ presbytero scriptam,
quasi sanctissimus Episcopus Sixtus depositionem Nestorij molestè ferat, ipsique; bene loqua-
tur; non credat hoc sanctitas tua: scripsit enim consona sanctæ Synodo, omniaq; illius Gesta
confirmauit, & nobiscum consensit. Si verò à quibusdam circulata fuerit epistola, tamquam
à me scripta, quasi eorum quæ Epheſi gessimus pœniteat; contemnatur & hoc. Sumus enim
per Saluatoris gratiam adhuc sana mente & cooperanti ratione non destituti.] hæc ad san- C
ctum Acacium Cyrillus Alexandrinus de Nestorianorum technis atque calumniis. Litteras
autem, quas se dicit accepisse à Sixto, paulo inferiùs reddituri sumus: modò Cyrillum his
afflictatum angustiis consectemur.

CALVMNIIS ILLATIS CYRILLVS OCCVRRIT.

Quod enim sciret & aliorum aures eamdem peruasisse calumniam, scripsit etiam ad has
ipsas calumnias confutandas idem sanctus Cyrillus ad Successum Diocæsareæ in Isauria
Episcopum: qua cum de duabus naturis non diuisè (vt Nestorius dicebat) sed indiuisè &
inconfusè vnitis Verbo pluribus disputet, & in multis differre professionem Antiochenо-
rum à Nestorij perfidia itidem palam faciat, vt nec locus calumniæ esse possit quòd in ipsa
sua professione Nestorij hęresim cõfirmarit: ad postremum de Nestorianorum falsis litteris,
tum Philippi Romani presbyteri, tum sui ipsius nomine sparsis, admonet, cautumq; reddit,
ne illis fidem adhibere debeat: atque etiam de Sixto Romano Pontifice certiorem facit, D
scripsisse ipsum consona in omnibus Ephesino Concilio, & cuncta quæ in ea acta essent sta-
bilisse. est eius epistolæ exordium [c]: Declaratur quidem veritas, &c.]

Scripsit & ad Valerianum [d] Iconij Episcopum eodem argumento litteras, quas de Incar-
natione Verbi exegeses nominant: in quibus pariter ad finem demonstrat, quàm longè ab-
sit, vt Orientales Episcopi, nempe Syri, cum Nestorio sentiant, & quàm falsò hanc illi ca-
lumniam impingere conati sint. Vnde & eum, vt cautè agat, ita in fine admonet: Si qui igitur
sunt, qui illos diuersa ab his sentire falsò affirmauerint: nulla eorum dictis fides adhibeatur;
verùm tamquam impostores & mendaces secundùm patrem suum diabolum amandentur,
ne quando illos qui rectè incedere cupiunt, perturbent. Quòd si qui epistolas concinnatas
ab illis exhibuerint, tamquam quæ à viris spectatis editæ sint; tamquam spuriæ & commen-
ticiæ reiiciantur.] hæc ad Valerianum Cyrillus. E

CYRILLVS MONET EPISCOPOS VT CAVEANT IMPOSTVRAS NESTORIANORVM.

Sed & ad Dynatum Episcopum Nicopolis Epiri scripsit hoc eodem anno epistolam, qua
cùm de rebus inter se & Orientales transactis eum certiorem reddit, mittit quoque epistolas
ea de causa inter se & Ioannem vltro citroque datas; admonens, ne præter illas, alias ab aliis
euulgatas accipiat. Fuit & de his ipsis admonendus Apocrisarius eius Eulogius de-
gens Constantinopoli, apud quem à nonnullis Palatinis querelæ non leues de ipso Cyril-
lo ingestæ fuerant (vt dictum est) quod duas naturas in Christo, sicuti Nestorius, confes-
sus esset. Ad hunc igitur Eulogium, cùm hæc ab eo per litteras Cyrillo significata fuis-
sent, litteras ipse reddidit, quas Commonitorium ad Eulogium nominant; in quo hæc
ipso exordio [e]: Expositionem, quam Orientales fecerunt, reprehendunt nonnulli, di-
cuntque quòd duas naturas nominent, & quòd istos Alexandrinus tolerauerit, immo lau-
dauerit. Qui verò Nestorij sunt, & hunc ita sapere dicunt, attrahentes ad se eos qui ex-

actam

[a] *Cyril epist 24. & in fine Epist. edit. Pelt. tom. 5. cap 7.*

[b] *Ibid epist. 29. Cyril.*

[c] *Cyril. epist. 30.*

[d] *Extat inter Act. Ephes. edit. Pelt. tom 6. c 17.*

[e] *Cyril. in fine lib. de Incarnat Vnigeniti.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

A actam veritatem ignorant. Accusantibus autem nos illud dicendum est: Non esse omnia quæ hæretici dicunt, fugienda & recusanda: nam multi ex illis ea confitentur, quæ & nos confitemur; vtpote Ariani, cùm Patrem omnium conditorem & Dominum esse dicunt: an consentaneum erit, vt ob eam causam tales confessiones fugiamus? Ita de Nestorio sentiendum. Is etiàsi duas naturas esse dicat, carnis & Dei verbi differētiam significans (est enim & alia Verbi, & alia carnis natura) hoc tamen non secundū vnitatem nobiscum cōfitetur, &c.] pluribus enim docet, sic Nestorium duas in Christo prædicare naturas, vt eas inter se diuisas, duas pariter personas constituere asseueret, Orthodoxos autem duas in Christo semel vnitas, non tamen confusas confiteri naturas, atque vnam tantùm constituere Christi personam. Cùm alioqui à Nestorianis illam quoque (vt ibi ipse testatur*) Cyrillus calumniam passus sit; quòd cùm diceret duas naturas in vnam personam esse vnitas, illi iactarent duas
B naturas in vnum confusas prædicare cum Apollinari Cyrillum: à qua quidem calumnia cùm ibi tum aliis quoque scriptis sæpe se ipse purgauit.

* Cyril. Epist. 30. NOVATIANAE CALVMNIAE PARATVR.

Ex his igitur quæ dicta sunt, incubuit Cyrillo, non his tantùm se ipsum à Nestorianorum liberare calumniis, sed & Ioannem Antiochenum, aliosq; Orientales, quorum probauerat fidei professionem, defendere; quod pluribus scriptis quàm diligentissime præstitit. Hæ quidem turbæ post pacem hoc anno agitari cœptæ sunt à Nestorianis in Orthodoxos. Sed quibus armis illi huiusmodi bellum pararunt? Hæc cùm sciueris, perfacilè intelliges sub quibus hi signis militarint: etenim cum eos videris nonnisi calumniis, fraudibus & impostu-
ris litteras falsas magnorum virorum nomine adornantes, verbisque mendacia mendaciis consuentes; cuiusnam milites ipsi fuerint, probè nosces, nempe ministros satanæ transfigurasse se in angelos lucis. Nescit enim pura religio impostura, nec quærit fucos veritas, neque
C fides Catholica nititur calumniis & fraudulentiis, graditur libera, & secura sinceritas, sola gaudens comite simplicitate.

In primis verò quod pertinet ad Sixtum Romanum Pontificem, Nestoriani suis litteris calumniati sunt, ipsum ægro animo tulisse Nestorij abrogationem: sed quàm id à veritate abhorreret, ipse S. Cyrillus in testimonium veritatis, ad conuincendam Nestorianorum falsitatem, ad se scriptas ab ipso Sixto (vt vidimus) citauit litteras, quas industria viri eruditi Antonij de Aquino nobis codex Vaticanus exhibuit, licet mendosas satis: cùm verò sciamus nondum impressas, hic ipsas cudendas quàm potuimus emendatiores curauimus, præclarum sane antiquitatis monumentum: ostenditur enim, quàm verum sit, quod Cyrillus ait, Sixtum magnopere execratum esse Nestorium, & lætatum inita inter Orthodoxos concordia. sic enim se habent:

D Sixtus Episcopus Cyrillo Alexandriæ Episcopo.

Magna sumus lætitia alacritatis impleti, postquam (sicut legimus) ex alto nos Oriens visitauit. Ecce enim solicitis nobis, quia* neminem perire volumus, sanctitas tua redintegratum corpus Ecclesiæ suis epistolis indicauit: redeuntibus eius in sua membra compagibus, neminem foris iam videmus errare; quia intus omnes positos fides vna testatur. Lætamur è medio nostrum, qui hoc opus fecit, ablatum: soli sibi nunc non credet (*Nestorius scilicet*) quod sensit & intelligit obfuisse: qui contra hunc nixus est (*Cyrillus videlicet*) cum profiteamur omnibus profuisse. Sed conuenit à tristibus nos ad læta transire; quia ipse cui quæstio mota fuerat, de Ecclesia vniuersali mærore sublato, tempus nobis præstitit gaudiorum. Christus denique Deus noster, quàm verè* sit sua causa, monstrauit,
E quando ita res dignatus est gubernare, vt tantæ rei & talis iudicium seruaret suorum conuentui sacerdotum.

* qui SIXTI EPISTOLA AD CYRILLVM.

* vera

In vnum congregati Apostoli de fide sæpe tractarunt: in vnum nunc conuenientes Apostolici de eius victoria gratulantur. O relatio digna mittente, digna conuentu! gaudij cælestis iudicium tales habere debuit cognitores: & quia res & causa deposcit, locum quoque conuenit intueri. Ad beatum Apostolum Petrum fraternitas vniuersa conuenit: ecce auditorium congruens, auditoribus conueniens audiendis. Habuerunt coepiscopi nostri illum congratulationis testem, quem habemus honoris exordium. Sanctæ namque & venerabili Synodo, quam natalis mihi dies, fauente Domino, congregarat, quia sic credendum est, ipse præcedit: quandoquidem probetur nec spiritu nec corpore defuisse: adfuit palmæ, qui contentioni non defuit: iuuit animorum vota nostrorum, qui videret symbolo primo inter Apostolos tradito derogari: non passus est nefandum caput gaudere solatiis, nec turbari diu sicut luculento gurgite fontis illius perspicui puritatem. Ad

SYNODVS IN NATALI PATRIS SIXTI HABITA.

nos reuersi sunt fratres: ad nos, inquam, qui morbum communi studio persequentes, animarum curauimus sanitatem. A

SIXTVS IOANNEM EXCVSAT.

Non se exuli vestro *(Nestorio scilicet)* sanctus frater noster Ioannes addiderat: non eius est blasphema prædicatione deceptus. Nam quantum rerum exitus docet, suspendit suam sententiam, non negauit: nam quid in inuentorem malorum posset aliud iudicare, nisi quod probatur ipse *(Deus videlicet)* per sacerdotes suos, cuius agebatur causa, sentire? Statuerat hoc nimirum de nostrorum desertore castrorum, quod à ducibus fidei suaderet perfidia iudicari: numquam se à nostro numero separasset, in quem potuit & reuerti. Exulta frater carissime, & ad nos, recollectis fratribus, victor exulta: quærebat Ecclesia quos recepit: nam si neminem perire volumus de pusillis, quanto magis gaudendum nobis est sanitate Rectorum? Legimus, vna ouis quantum gaudij reportata præstiterit, & idcirco intelligendum est, quid laudis habeat tantos reuocasse pastores: greges aspiciuntur in singulis, nec vnius hic B causa tractatur, quoties agitur de sanitate multorum. Lætamur hic nihil egisse nos præcoquum, quando fructu nostræ sententiæ gratulamur.

SIXTI PAP. TOLERANTIA.

Sustinuimus fratres, certi eos non spinas, sed vuas esse lecturos: in euidenti est nostrorum vindemia gaudiorum, quæ sanctam Synodum largitate gratulationis impleuit: vineam suam custos ille curauit, quem ad custodiendam domum Israël nec dormitare, nec obdormire Dauid Propheta[a] testatur. Infœcundum illud Christo nostro nec afferens fructum suscepit flamma sarmentum: sed vt hoc videmus conuenire damnato, ita de reuersis ad nos fratribus conuenit dicere, quia non potuit à diabolo eradicari plantatio, quam plantauerat Pater[b]. Illum ergo sibi ignis æternus, hunc possessoris æterni vinea vendicauit: in tantum vt Antiochenæ Ecclesiæ sacerdotem vocari à sanctitate tua iam nunc venerabilem virum & domnum * gaudeamus: & merito vocatur domnus, qui communem Dominum recognouit, qui incarnationis eius voce Catholica nobiscum mysterium confitetur. C

[a] *Psal.* 120.

[b] *Matth.* 15.

* dominum

DE CALVMNIIS IN CYRILLVM ILLATIS.

Bene nobis breuiter tua fraternitas, quæ sunt super eodem negotio gesta, narrauit; sed mirati non sumus, quòd à dissentientibus in te compositam legimus deiectionis * iniuriam. Nouimus, frequenter patere calumniis veritatem, nec tamen vmquam posse falsitate superari: votiuæ sunt semper fidem molestiæ prædicanti: his namque cum beatitudine copiosa merces paratur in cælo, quibus propter iustitiam maledictiones, persecutiones, & omne malum præcipitur sustinere. Passus es falsitatem, vt victricem faceres veritatem: & ideo nunc insultandum est falsitati, quia nullus perire potuit veritati. Expectamus igitur memorati fratris nostri Ioannis clericos, & optamus venire: scimus ei & pro honore & pro labore tuo dare responsum: non est (sicut fratri & coepiscopo nostro Maximiano sæpe iam scripsimus) etiam ipse redeuntibus difficilis aperire ianuam: vt verè, nisi perditionis filius, nemo sit perditus; sitque ei maior se causa lugendi, quòd meruit solus excludi. Hæc ad veneration em tuam fraternitas mecum sancta scribit, probans tuos in omnibus & confirmans labores; qui tamen graues, aut amari non esse potuerunt, quia huic impensi sunt, cuius onus leue & iugum suaue portamus. Dat. xv. Calend. Octobris, Theodosio XIIII. & Maximo Consulibus.] Extat in eodem codice epistola, quam eodem argumento idem Sixtus hoc eodem anno & mense & die scripsit ad Ioannem Episcopum Antiochenum, cùm eidem congratulatur his verbis: D

SIXTI PAP. EPISTOLA AD IOANNEM ANTIOCH.

Sixtus Ioanni Episcopo Antiocheno.

Si Ecclesiastici corporis gloriam, si eius integritatem dilectio tua considerare dignetur; profectò lætitiæ nostræ non quæret interpretem. Ipsæ namque euidentissimæ res loquuntur, mærorem nostrum repentino sancti fratris nostri Cyrilli in gaudium sermone conuersum: tantùm hanc ergo solicitudinem nostram nos euasisse delectat, postquam reo nostræ fidei tua fuit sanitas pœnitudo: nunc se verè exulem, nunc se sentit eiectum. Abundant ei in deserto spinæ, quia deest vua quam colligat: hos habet fructus, qui erga vineam Domini nostram noluit exercere culturam. Credo ad dilectionem tuam rerum cursus & ordo peruenerit, qualiter ei voluimus nostra admonitione succurrere: retinuimus in præceps eũtem, qui erat blasphemiarum pondere in profunda mergendus. Si negotij qualitatem iusta lance pensemus: nulli non videbitur Nestorius serò damnatus, cui non profuerit debitus sermo præteritus. Fruamur nunc præsentibus bonis, nec diu hæreamus in tristibus, quibus Dominus gaudere concessit. E

Audiuit vniuersa fraternitas, quæ ad natalis mei conuenerat diem, qualiter bono

humani

Universidad de Deusto
Biblioteca

A humani generis, Apostolicæ sedis me præside gratulentur: excedens licet meritum meum, & extra me hæc esse cognoscam, exordiũ tamen tui sermonis gratus accipio; quia nõ est tibi controuersia perferenda, qui Christum Dominum nostrum bono humani generis, ita vt natus est, confiteris: subsequenter Ecclesiæ addis Luciferum & vbique lucentem: sed & nunc vos, immo omnes, qui lucis illius signũ fronte gestatis, Lucifetos cõfitemur: sint ergo omnes fide prædicantes Domini sacerdotes Luciferi & vbique lucentes: sit & Nestorius ille Lucifer, de quo scriptum est[a]: Cecidit Lucifer, qui manè oriebatur: cecidit, sed superbiens cecidit, sed elisus cùm ascendere disponit in cælum, & ponere super cæli sidera sedem suam, & promittit Altissimo similem se futurum. Ille ad similitudinem se aptabat Altissimi: iste in suam similitudinem vocabat Altissimum: hominem namque natum eum tantummodo prædicabat, auferens incarnationis mysterium, & illud euacuans, immo illud impugnans, B quo secundùm symbolum fides & salus nostra subsistit.

[a] excedant

DE LITTERIS IOANNIS ROMANIS AD SIXTVM.

[a] Isaia 14.

Non est certandi iam tempus: hoste prostrato, transeundum nobis ab his est quæ bella mouerunt: importunum est victoriæ tempore adhuc de prœliis disputare. Quæ hîc euidentior rerum fides, quæ ratio maior potest esse, quàm vt palma fruamur, auctore Domino, atq. bono iucundo, quia in vnum[b] fratres rursus cœpimus habitare? Hæc sanctitatem tuam volumus prædicare, quæ scribis: expertus es negotij præsentis euentu, quid sit sentire nobiscum. B. Petrus Apostolus in successoribus suis, quod accepit, hoc tradidit. Quid ab eius se velit separare doctrina, quem ipse inter Apostolos primum Magister edocuit? non hunc auditus per alterum, non sermo lectus instruxit: doctus est cum aliis ore doctoris; non scripturæ, non scriptorum passus est quæstionem; absolutam & simplicem fidem, & quæ controuersiam non haberet, accepit; quam vtique meditari semper, & in qua manere debemus, vt sensu puC ro sequentes Apostolos inter Apostolicos esse mereamur. Non parum nobis oneris, non laboris incumbit, vt Ecclesiæ Domini macula desit & ruga.

[b] Psal. 132.

QVAM TVTA FIDES APOSTOLICAE SEDIS.

Quàm super hoc esse soliciti nos debeamus, clementissimorum & Christianissimorũ Regum cura testatur. Aspice, frater carissime, cœlesti negotio quã se vigilanter impenderint: cogitationũ ferias nescierunt: nec dignati sunt terrena curare, nisi cælestibus paruissent. Quoties Apostolicam sedem, quoties diuersos fratres eorum sermo commouit, impenderunt se eius negotio. Quis eorum vmquam negauit Imperio? sciunt se illi fœnerare solicitudinem suam, qui eam cum grandi reddat vsura: de qua re nos cõuenit gloriari, quia cælestẽ Regem videmus fœderatos Reges habere terrarum. Intelligunt (sicut ait Dauid[c]) & eruditi sunt qui iudicant terram; quando (sicut dicit alibi[d]) ipsi & omnes populi laudant nomẽ Domini. Ergo quia vna (sicut dicit Apostolus[e]) fides est, & vincentes obnituit, dicenda credamus, & tenenD da dicamus, nihil vltra liceat nouitati, quia nihil adiici conuenit vetustati: dilucida & perspicua maiorum credulitas nulla cœni permixtione turbetur. habet probatum nobis virum fratrem & coepiscopum nostrum Maximianum Constantinopolitanæ Ecclesiæ sacerdotem, diuino illic iudicio consecratum: vt ægritudinis morbum, quem astutiæ venena sopitis infuderant, superet simplicitatis dulcedo succedens; qui non illic aliud, quàm credimus, poterit prædicare, nisi quod à decessoribus meis nobiscum positus frequenter audiuit. Dat. xv. Kal. Octobrium, Theodosio xiv. & Maximo Coss.] Ex his igitur omnibus quàm perspicuè confutantur Nestorianorum calumniæ de Sixto Pontifice sparsæ, quòd depositionem Nestorij animo infenso tulisset.

[c] Psalm. 2.
[d] Psal. 148.
[e] Ephes. 4.

COMMENDATIO STVDII IMPP. ERGA RELIGIONEM.

Sed quòd superiùs demonstratum sit, complures fuisse qui Cyrillo minimè inhæresceE rent, neque cum Ioanne Antiocheno Episcopo participationem aliquam habere vellent, sed seorsum absque capite Synaxes agerent: nouam ex iis sectam esse conflatam, quam Acephalorum nominauit antiquitas, Liberatus diaconus existimauit[f]. Ceterùm receptior illa sententia est, vt nonnisi post Chalcedonẽse Concilium Acephali hæretici cœpti sint nominari: testatur id inter alios Leontius Scholasticus[g]. Subdit autem Liberatus: Tunc & Euoptius Ptolemaidis Pentapoleos regionis Episcopus accipiens exemplar litterarum Theodoreti, qui scripserat contra duodecim capitula Cyrilli, direxit illud Cyrillo, vt responderet ad ea, & sua capitula exponeret. Quod gratissime suscipiens Cyrillus, fecit expositionem capitulorum suorum, & ad interpretationem duodecim addens expositiones, quo videretur plenam pro eis reddere rationem. Itaque Cyrillo suscipiente & defendente fidem Orientalium Episcoporum, & sua capitula exponente, pax & vnitas Ecclesiis reddita est. In qua pace gaudente Ecclesia, inimicus pacis æmulus veritatis non quieuit aduersus eam mouere vasa sua, & superseminare zizania.] hactenus Liberatus: quæ verò his

[f] Liberat. diacon. Ver. c. 9. in fine.
[g] Leont. lib. de sect. sect. 5. tom. 9. Bibliot. sanct.

Universidad de Deusto
Biblioteca

subdit,nos suo loco dicemus. Quantum autem fuerit necessaria eiusmodi posterior Cyrilli A
[a] *Theod. epist. 112.* interpretatio,inde colligere potes,quòd Theodoretus [a] in epistola ad Domnum Antiochenum,quantum iidem Syri Episcopi ad ea demolienda laborauerint, tradit his verbis: Sunt enim (inquit) iuxta morem consuetum Synodi plusquam quinquaginta Synodica Gesta & scripta,quæ duodecim capitulorum damnationem ostendunt.] hæc ipse: vt non mireris,si ad pacis soliditatem voluerit posterioribus scriptis Cyrillus cuncta penitiùs elucidasse.

Quòd verò,damnato licet vbique Nestorio,& in vnam sentẽtiam Occidẽtalibus Orientalibusque conuenientibus Episcopis, nonnulli nihilominus pro eodem Nestorio certamen instaurarint:non aliunde his fiducia creuit,quàm quòd eum Nestorio mitiùs actum est.nam apud Antiochiam in monasterio suo S. Euprepij nominato liberè agere, & cum omnibus quos vellet,consuetudinem habere permissus est,qui ob execrabilem hæresim longè lõgiùs extra Romanum orbem deportandus erat,vt factum est postea, serò tamen, nec nisi post in- B
flicta à Deo flagella. Qui enim ista postremis votis monentem sanctę memoriæ Cęlestinum non audierat Theodosius Imperator de longiùs relegando Nestorio, diuinam in se iracundiam concitauit. Sicut enim cùm huiusmodi hæresis defenderetur,luctuosissima clades illa inflicta est (vt vidimus) Romano Imperio,cùm Romanus exercitus in Africa magno dedecore Romani nominis & Catholicæ fidei penitus profligatus est,cùm vicerint barbari Orientalem & Occidentalem Romanos exercitus, & Ariani Catholicos sub iugo miserint: ita nunc(ô mirandum!) cùm sineretur damnatus Nestorius liber inter Catholicos agere,Constantinopolitana ciuitas portentosa affecta est clade hoc ipso anno, cùm triduano incendio magna est ex parte consumpta.

Sub huius enim anni Consulibus hæc S. Prosper in Chronico: Maxima vrbis regiæ pars
INCENDIVM VRBIS CONSTANTINOP. Septemtrionalis per tres dies incensa, collapsaque est mense Augusto.] hæc Prosper,eadem C
[b] *Marcellin. in Chron.* quoque & Marcellinus [b], Socrates [c] id ipsum affirmat sub iisdem anni huius Consl. accidisse, incendium quidem tale,quale numquã antea visum auditumve fuerat;sed ait biduo perdurasse,cùm scilicet vehementioribus grassaretur augmentis. Verùm quòd Nouatianorum basilica non conflagrarit, miraculo tribuit Pauli tunc temporis Episcopi Nouatiani Socrates
[c] *Socrat. lib. 7. c. 38.* ipse Nouatianus:ob eamque causam addit à Nouatianis celebrari solitam anniuersariã diem eius liberationis XVII. Kal. Septembris. Ceterùm nulla vmquam fuisse vel esse potuisse miracula hęreticorum;sæpe superiùs demonstratum est,& leuissimam nulliusque mométi esse fidem hæretici hominis sectæ suæ hominibus miracula adscribentis. Porrò quod ad incendium spectat;ista & alia mala commeruisse pati regiam ciuitatẽ,affirmari posse videtur,quòd aduersus Ephesinum Concilium qui erant rerum arbitri Nestorio fauissent, & damnato licet complures ipsorum fauere non desinerent: siquidem ex litteris eiusdem Nestorij Eua- D
[d] *Euag. lib. 1. c. 7.* grius [d] narrat, toto quadriennio post damnationem, in dicto S. Euprepij monasterio variis ipsum esse affectum honoribus,& plurimis donatum præmiis. Quomodo autem,serò licet, post sequẽtem annũ in Oasim inaccessam solitudinem fuerit deportatus,suo loco dicemus.

SIXTVS PAP. ORDINAT PETRVM CHRYSOLOGVM EPISCOPVM RAVENNATEM. Sed quid hoc anno in Occidente? Cùm Rauẽnates Romam veniissent ad Sixtum Romanum Pontificem cum decreto electionis Rauennatis Episcopi, quem in locum Ioannis nuper defuncti subrogandum elegerant, præter sententiam Sixtum remitẽtem inuenerunt; qui à S.Petro Apostolo per visum sibi apparente vnà cum S. Apollinare suo discipulo, primo eius Ecclesiæ Episcopo, quem ordinare deberet, admonitus antè fuerat. Cùm interea accidit, vt S. Cornelius Forocornelienſis Episcopus vnà cum suo diacono Petro nomine inuiseret ipsum Sixtum Pontificem: qui intuens Petrum, ipsum planè illum esse cognouit,quem Princeps Apostolorũ in Rauennatem Episcopum fore ordinandũ ostenderat. Moxque iubet E
Rauennates adesse, & qui instituendus esset ipsorum Episcopus docuit, nempe diaconũ Forocornelienſis Ecclesiæ Petrum: sed resistentibus illis,ac reclamantibus haud moris esse ex alterius Ecclesiæ clero assumi aliquem in Ecclesiæ Rauẽnatis Episcopum, compulsus Sixtus fuit ea de re diuinum cõsilium aperire, & visionem illã acceptam notam facere Rauennatibus; qui tandem acquiescentes Pontifici, cunctis ritè peractis, gaudentes cum Petro à Sixto ordinato Episcopo reuersi sunt;exituque dilucidè declaratum est, nonnisi à Deo electũ fuisse,quem admiranda morum sanctitudo & doctrina insignis mirificè commendarunt. hæc prodita sunt ex antiquis Rauennatis Ecclesiæ monumentis, quæ vir disertus Hieronymus Rubeus commentario edito egregiè illustrauit. Porrò quod ad ipsius Petri tyrociniũ pertinet & educatorem suum Cornelium, hæc ipse Petrus aliquando pro concione locutus est: Cornelius namque memoriæ beatissimæ, vita clarus, cunctis virtutum titulis vbique fulgens,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Agens operum magnitudine notus vniuersis, pater mihi fuit: ipse enim me per Euangelium genuit: ipse pius piissimè enutriuit: ipse sanctus sanctam instituit seruitutem: ipse Pontifex sacris obtulit & consecrauit altaribus. & ideo mihi carum colendumque Cornelij nomen. Amor ergo cognominis me compellit Cornelienſis Ecclesiæ desideriis desideranter occurrere,&c.] hæc de Petri primordiis, reliqua infernis suis locis.

Hoc item anno sanctus Prosper reuiuiscenti in Occidente & clanculò serpenti hæresi Pelagianæ se validis scriptis opposuit. Periculosum quidem in Ecclesia bellum excitari videbatur non ab hostibus, sed ab iis qui Catholico nomine in Ecclesia versarẽtur, immo & magna cum laude aduersus Pelagianos errores valentioribus telis pugnasse visi fuissent. Quis enim caueret hostem, quem in castris Fidelium militantem in hostes iecisse iacula peruidisset? Tale quiddam hoc tempore accidit in Ecclesia. Cùm enim (vt superiùs dictum est) Ioannes Cassianus presbyter Massilienſis Ecclesiæ, aduersus Nestorium, disertum atque perutile de Incarnatione Domini commentarium edidisset, eodemque volumine Pelagium atque Pelagianos velut eius hæresis primos auctores vehementer exagitasset: factũ esse visum est nonnullis, vt calumniæ loco duceretur, quod à Catholicis viris, vt Prospero & aliis, ipse Cassianus Pelagianę hæresis in crimen adductus esset, ac proinde editas ab eo Collationes Patrum absque erroris suspicione Fideles incautè legerẽt absque delectu, vtpote viri Catholici, cuius cuncta esse Catholica existimarent: vnde accideret, vt iidem nescientes efficerentur ea saltem ex parte Pelagiani, qua aduersus gratiam ab eo liberi arbitrij vires prædicarentur. His igitur latentibus malis vt occurreret S. Prosper, aduersus Collatorem librum hoc anno conscripsit, & quidem eruditione insignem, quo & venena produntur, & aduersus ea antidotum præparatur.

PELAGII HAERESIS SVB CATHOLICO NOMINE CLAM SERPIT.

Id quidem hoc ipso anno sanctum Prosperum præstitisse, ipsius testificatione liquet. Etenim cùm in operis præfatione annos numeret[a] viginti & amplius, nempe exactos, Quo (inquit) contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies huius viri ductu, *nempe sancti Augustini*, pugnat & vincit.] idemque tempus illud numerare incipiat ab anno Concilij Carthaginensis, in quo primùm Cælestius damnatus est, vt quæ subdit ipse declarant, & docent ea quæ de ortu eius hæresis in Chronico profitetur, ducens eiusmodi annorum numerum à Luciani Consulatu, qui est annus Domini quadringentesimus decimustertius: planè constat dictum numerum annorum viginti in hunc ipsum annum desinere, quo Consulatum gessit Theodosius Augustus decimumquartum cum Maximo, quo ipse S. Prosper in Chronico eiusdem Ioannis Cassiani honorificè meminit verbis istis: Ioannes monachus, cognomento Cassianus, insignis & facundus scriptor habetur.] quibus sanè verbis eum adhuc vita superstitem fuisse ipse declarat: vt planè intelligas, cum Gennadius ait, eum post scriptos libros contra Nestorium finem viuendi fecisse, significare voluisse, nihil præterea, superueniente morte, ab ipso scriptum fuisse, peruenisse ipsum quidem ad annum Domini quadringentesimum trigesimumquintum, Trithemius tradit, cui tamen haud inuiti consenserimus. Certè quidem sanctum Prosperum redarguisse Cassiani adhuc viuentis scripta, non solùm quæ in Chronico tradit ostendunt, sed & quæ habet in fine operis manifestè declarant, his scilicet verbis de Cassiano & aliis sancti Augustini reprehensoribus agens[b]: Quorum tamen, dum adhuc non sunt à fraterna societate diuisi, toleranda magis est intentio, quàm desperanda correctio; donec Dominus per Ecclesiæ Principes, & legitimos iudiciorum suorum ministros, hæc quæ per paucorum superbiam & quorumdam imperitiam sunt turbata, componat.] hæc Prosper, cùm perorat: quibus intelligis Cassianum inter Catholicos professores adnumeratum.

[a] *Prosp. contra Collat. præfat.*

PROSPER DETEGIT INSIDIAS PELAGIANORVM.

[b] *Prosp. aduers. Collat. in fine.*

Per Sixtum autem Romanum Pontificem S. Prosper perfici, quod optare se dicit, paulo superiùs significauit his verbis: Confidimus Domini protectione præstandum, vt quod operatus est in Innocentio, Zosimo, Bonifacio, Cælestino, *Romanis prædecessoribus Pontificibus*, operetur & in Sixto; & in custodia Dominici gregis hæc sit pars gloriæ huic reseruata pastori, vt sicut illi lupos abegere manifestos, ita hic depellat occultos: illo auribus suis doctissimi senis (*nempe Augustini*[c]) insonante sermone, quo collaborantem secum hortatus est, dicens: Sunt enim quidam iustissimè damnati, qui impietates adhuc liberiùs defendendas putant: & sunt qui occultiùs penetrant domos; & quod in aperto clamare iam metuunt, in secreto seminare non quiescunt: sunt autem qui omnino siluerunt, magno timore compressi, sed adhuc corde retinentes quod ore iam proferre non audent, qui tamen esse pos-

PROSPER SIXTVM PONT. EXCITAT IN CAVSIANVM.

[c] *Aug. epist. 95.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt fratribus ex priore ipsius dogmatis defensione notissimi. Proinde alij seueriùs coercendi, alij vigilantiùs vestigandi: alij tractandi quidem leniùs, sed non segniùs sunt docendi, vt si non timentur ne prodant, non tamen negligantur ne pereant.] hucusque recitat Prosper S. Augustini verba scripta olim ad Sixtum ipsum cùm presbyter esset, quibus opportunè cum in hos occultos Pelagianos insectandos inflammat. Quid autem Sixtus egerit, incertum est: caremus enim eius Pontificis scriptorum monumentis, quæ & aduersus Nestorianos quoque fuisse edita vidimus. Constat tamen eiusmodi Prosperi scriptionem effectu minimè caruisse. A

CASSIANI SCRIPTA PVRGATA.

Siquidem Prosperi admonitione illud in primis factum est, vt Cassiani scripta cautiùs legerentur & corrigerentur, potissimùm verò Collationes ipsæ: quæ cùm valde proficuæ esse cognoscerentur vitam Christianam exultiorem sectantibus; ne pro medela ipsos haurire ex eis venenum cõtingeret, à nonnullis emendatæ fuisse reperiuntur. Primùm quidē omnium id præstitit S. Eucherius, Lugdunensis tunc Ecclesiæ presbyter, cùm Cassiani opera compendiosè seligens, quæ vtilia viderentur in epitomen accuratè redegit: haud enim dubium, à Catholico viro nonnisi Catholica selecta fuisse. testatur id quidem Gennadius & ipse Massilienſis presbyter, qui sanctitatis titulo suum Cassianum sic exornat his verbis[a]: Sed & S. Cassiani quædam opuscula lato tensa sermone, idem Eucherius angusto verbi resoluens tramite, in vnum coegit volumen.] hæc Gennadius eiusdem farinæ cum Cassiano; qui ne diceret, erroribus confutatis Eucherium expurgando contraxisse opera Cassiani, latum sermonem circumcidisse prætexuit. B

[a] *Gennad. de Viris illustr. c. 63.*

Quod autem in Galliis Eucherius, id ipsum, nempe Cassiani Collationũ expurgationem Victor in Africa præstitit; de quo ista Cassiodorus [b]: Cassiani dicta Victor Martyritanus Episcopus Afer, ita Domino iuuante, purgauit, & quæ minùs erant, addidit, vt ei rerum istarum palma merito conferatur: quem inter alios de Africæ partibus citò nobis credimus esse dirigendum.] hæc Cassiodorus: sed putamus ipsum spe frustratum, nõ accepisse; siquidem Ado[c] Viennensis Episcopus, ab ipso Cassiodoro id operis, vt Cassianum corrigeret, elaboratum affirmat, dum ait: Opera illius à Catholicis cautissimè legenda, maximè de libero arbitrio & gratia: sed & Encratitarum hæresi incautiùs fauit. Errores illius Cassiodorus Rauennatum Senator purgare volens, non ad plenum omni ex parte potuit.] hæc ipse Ado. Sed numquid Augiæ stabulum liber ille, qui tot scopis emundari non valuit? C

[b] *Cassiod. Inst. diuin. lect. c. 29*

EXPVRGATORES CASSIANI.

[c] *Ado in Chron. ætat. 15. infine.*

Falli certò scias, qui ex eo, qui præ manibus habetur Collationum liber Cassiani, defendunt ipsum fuisse omni ex parte Catholicum, vt videre potes in appendice ad Cassianum Romæ editum; perinde atque si quis cùm aliquem videat esse sanum, ex eo numquam antea ægrotasse velit asserere. morbosum quidem olim fuisse volumen illud, ex medicorum in eo impensa diutiùs arte certo certiùs intelligere potes. Nisi libeat auscultare Gennadium æquè Pelagianum, Cassianum excusantem, Prosperum verò damnantem his verbis: Legi & librum Prosperi in personam Cassiani aduersus opuscula Cassiani sub persona Collatoris: quæ Ecclesia Dei salutaria probat, ille infamat nociua. Quæ enim verè Cassiani & Prosperi de gratia & libero arbitrio sententiæ fuerunt, in aliquibus sibi contrariæ inueniuntur. Hic etiam Prosper post obitum beati Augustini librorum eius contra hæreticos inimicos gratiæ Christi defensor extitit.] hæc quidem Gennadius: sed dum Prosperum damnat, absoluit; & dum Cassianum absoluit, damnat. Etenim si Prosper impugnat Cassianum, & defendit Augustinum, planè refragante illi sancto Augustino, Cassianum condemnat, & defendentem Augustinum S. Prosperum absoluit. Sed an verum sit, quod collega Gennadius ait, Ecclesiam Dei probasse opuscula Cassiani vt Catholica, quæ (inquit) vt nocua Prosper infamat: Gelasij censuram consule, qua eadem Cassiani opuscula inter apocrypha, vt minimè Catholica, reiiciuntur. At de Cassiano hactenus. D E

GENNADIVS NIMIS FAVET CASSIANO CONTRA S. PROSPERVM.

CONCILIVM ROM. IN CAVSA SIXTI.

Ad finem præsentis anni, nempe mense Decembris, euolutis iam anno vno & mensibus octo à creatione Sixti Romani Pontificis (vt habent res gestæ Romanorum Pontificum) celebratum est Romæ Concilium in causa eiusdem Sixti Papæ, cùm ab Anicio Basso Exconsule turpi calumnia exagitatus est; cùm ipse Pontifex sponte voluit suam iudicari in Synodo causam. Reperiuntur quædam Acta eius Concilij nimia antiquitate corrupta atque vndique deprauata; quæ, ne quid habeat quod desideret, & aliunde cogatur petere lector, hîc addenda putauimus. Quorum cùm diuersa sint exemplaria, in aliquibus eorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

A quum præpositi habentur Consules atque dies, sed mea sententia ascititij, quippe qui notatum habeant diem sexto Kalend. Septembris anni quadringentesimi & quadragesimi, qui contigit post obitum ipsius Sixti, nimirum sub Consulatu Valentiniani & Anatolij, quibus Romanum Concilium de expurgatione ipsius Sixti in eis legitur congregatum, in quo & sexto Kalend. Septembris condemnatio facta pomitur eius accusatorum. Reddamus nos hic ea, quæ licet mendosissima reperiantur, facta tamen collatione aliorum exemplarium cum iis quæ habentur typis excusa, hic tibi ea pene emaculata, vtinam ita & in omnibus æquè vera, describimus:

Valentiniano & Anatolio viris clarissimis Consulibus, Crescentius quidam ex nobilibus timens Deum, quas composuerat per annos vitæ suæ, omnes facultates suas Ecclesiæ reliquit, & in integro Ecclesiam fecit heredem atque instituit. In qua dimisit prædium in partibus Siciliæ, quod nominatur Ægianum *, quod præstat solidos septingentos. Secus hoc prædium proximum non longe erat prædium Mariniani. Veniens autem in vrbem Romam Octauius seruus Mariniani, insinuauit Mariniano, & laudauit prædium Ecclesiæ. Tunc Marinianus perrexit ad Episcopum vrbis Romæ Sixtum, & cœpit rogans postulare ab eo fundum Ecclesiæ supradictum. Respondens Sixtus Episcopus vrbis Romæ, dixit: Nihil ex meis redditibus, carissime fili, accreuit Ecclesiæ, vnde pauperum senecta subleuari desiderat: nec veni Ecclesiam subuertere. Hoc audito Marinianus tabuit * intra se ipsum, & discessit. Epiphanius igitur ingenuus ex nobilibus parentibus procreatus & facultatibus diues sic nutritus fuerat quasi in domo Bassi Exconsulis: hic venit ad Sixtum Episcopum, & cœpit rogare eum, vt ingenuitas eius seruaretur per Ecclesiam. Veniens autem Sixtus Episcopus vrbis Romæ ad Bassum, cœpit rogare eum de ingenuitatis monumento. Tunc iratus Bassus respondit ad Sixtum Episcopum: Nemo iudicauit dominum ex consilio serui. Manè misit, & vniuersa prædia eius occupauit. Exiens autem Sixtus Episcopus, venit ad Valentinianum Augustum, & cœpit rogare eum de ingenuitate Epiphanij, tantum vt chirographo Augusti munitus per Ecclesiam vindicaretur. Et cœpit studiosè (sicut decet Ecclesiam semper) subleuare grauatos.

ACTA DE ACCVSATIONE SIXTI PAP.

* Argianum

* turbauit ira

Iratus autem Marinianus de his quæ suprà dicta sunt, venit ad Bassum, dicens quædam * de malitia Sixti Episcopi, & quod per Petrum audierat seruum Sixti Episcopi, quod consecratam stuprasset. Consilio inito, cœperunt ambo accusare eum apud Augustum Valentinianum: ita vt accenderetur Augustus & mater eius furore: & suspenderunt se inuicem à communione. Sixtus autem Episcopus vrbis Romæ sciens omnia quæ de eo ad Augustum intimabantur, & quia à communione multus populus Romanus se seligeret, venit ad basilicam beati Petri Apostoli, & fecit quasi suprascriptum verbum, & per Leonem diaconum populo enarrabat dicens: Si delicta mea contra me sunt semper, probatio quare non fit? Et cœpit omnis plebs vrbana clamare, vt dicta eius Augustus & clerus Vrbis Romæ probaret examine.

* quasi PARATA CALVMNIA ADVERSVS SIXTVM.

Audito hoc Augustus Valentinianus dixit: Pia petitio. Et iussit fieri secundùm dicta, & congregauit vniuersum Senatum vrbis Romæ, & Sixtus Episcopus congregauit presbyteros vrbis Romæ & clerum, necnon & monasteria seruorum Dei. Et sederunt in vno conflictu * in basilica Helenana, quæ dicitur Sessorianum Atrium: & cœpit studiosè clamans dicere ad Augustum: Intrent qui separauerunt filium à matre Ecclesia, & corroborent * vniuersa velamina cordis sui. Augustus autem Valentinianus tacebat. Respondit Leo diaconus, & dixit: Iusta petitio non abscondatur. Erant autem ibi Patricij Exconsules isti, Paterius Exconsul, Anatolius Exconsul, ipse Bassus Exconsul, & Marinianus Patricius, Sigisuultus Patricius, Honoratus Patricius, Fronteius Expræfectus: & Aduocati isti, Quintus, Deuterius, Alexander, Heliocarus: presbyteri autem Romæ omnes quadragintaocto *, diacones quinque. Introiuit autem Epiphanius presbyter, & dixit: Quamquam in meo arbitrio sit, iudicer, an non iudicer: tamen in meo iudicio non abscondatur veritas. Respondit Augustus Valentinianus, & dixit ad Bassum: Confitere publicè vniuersas intimationes tuas: quoniam si non probaueris, eris obnoxius Ecclesiæ & Pontifici: nam & damnatio tibi commanet. Et iterum Augustus dixit ad Maximum: Parens Maxime, iusta fuit postulatio tua. Leuauit se Augustus, & dedit in arbitrio Sixti Episcopi, iudicare iudicium suum. Et discesserunt cum Augusto omnes. Et erat sicut in pristinum vnita Ecclesia, vt cum gaudio & ioco discederet. Valentinianus Augustus à Sixto Episcopo, insultans Mariniano & Basso.

IVDICIVM DE SIXTO PONTIFICE.

* confessi

* comprobant

* nouem

Alia

DAMNATIO BASSI ET MARINIANI.

Alia autem die fecit colligi omnes presbyteros vrbis Romæ, & sedit in eodem loco, vbi consistebat Augustus, & fecit commune Concilium, & damnauit Bassum & Marinianum, ita vt in commune ambos simul subleuaret: & misit auctoritatis munimen super omnes Episcopos. Audientes hoc Bassus & Marinianus, cœpit Bassus grauiter ferre, Marinianus desidere; ita vt Bassus prædia sua, quæ composuisset per omnes annos vitæ suæ, omnia Ecclesiæ derelinqueret, vt ad communionem admitteretur, & non subleuaretur. Nam & Marinianus ore proprio clamabat, dicens: Scriptum est in verbis Euangelicis [a]: Dimittite, & dimittetur vobis. Hoc cùm audiret Sixtus, dixit: Scriptum est in Euangelicæ doctrinæ verbis [b]: Qui peccauerit, in hoc sæculo dimittetur ei: qui autem peccauerit in Spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc, neque in futuro. Et* eos reuocauit ad communionem, ita vt de hoc sæculo ambo sic transirent. & damnauit eos sexto Kalendas Septembris: ita tamen, vt Sixtus Episcopus sedens in sede sua sic iudicaret, dicens & proferens Euangelica verba per eamdem doctrinam, dicens [c]: Non est seruus supra dominum, neque discipulus super magistrum. Et quia dixerunt Bassus & Marinianus, quòd scorti assumerent negotium, relegit Euangelia in loco vbi scriptum est [d]: Sedente Iesu & scribente digito in terra, & quia non inueniebant Iudæi quomodo eum damnarent, adulteram adduxerunt ei, & hoc respondit Iesus: Si quis ex vobis sine peccato est, iniiciat super ipsam lapidem. Et hæc per verba Euangelica iudicabat sedem suam. Actum in basilica Heleniana.] hactenus Acta.

A B C

[a] *Luc. 6.*
[b] *Matth. 12.*
* Nec
[c] *Ioan. 12.*
[d] *Ioan. 8.*

Quod autem varia sit lectio verborum illorum: Et eos reuocauit ad communionem] vel: Nec eos reuocauit ad communionẽ] priori lectioni cõsentit epistola eiusdẽ Sixti ad Orientales, in qua hæc leguntur: Condemnatus est memoratus Bassus in dicta Synodo, ita tamen, vt in vltima die viaticum ei non denegaretur propter humanitatem pietatis Ecclesiæ.] Porrò quòd ibi ponitur Marinianus derisisse Pontificem, & idcirco illa subiiciat verba Sixtus: Qui peccauerit in Spiritum sanctum, &c.] sic accipe, quòd scilicet fictè idem veniam postulasset. Sed cùm in petitione veniæ perstitissent ambo, eosdem ibi subditur esse reuocatos ad Ecclesiam. Sed maior inde suboritur difficultas: quomodo condemnatio Probi & Mariniani facta legitur sub dictis Consulibus sexto Kalendas Septembris, & epistola ad Orientales à Sixto scripta de Bassi obitu & sepultura data habetur sub iisdem Consulibus Kalendis Aprilis? & quonam pacto in ea epistola pro Anatolio Consule Florentius cum Valentiniano ponitur? Sed & inde maior augetur difficultas: qua ratione eo anno ea die Augusti confecta Acta ista leguntur, cùm obiisse Sixtus dicto anno longè antè legatur, nempe quinto Kalend. Aprilis? Sed & quomodo eadem subsistet epistola, quæ data legitur Kalendis Aprilis, cùm dictum sit eo anno v. Kalend. eiusdem Sixtum esse defunctum?

C

LEGITIMA HISTORIA DE ACTIS SIXTI CVM BASSO.

Vnde cùm hæc subsistere nullo modo queant, quòd sibi inuicem aduersentur: certè quidem aliunde quàm ex dictis Actis eiusmodi existimo esse petendam historiam, & è puriori fonte hauriendam esse, nempe ex libro de Romanis Pontificibus omnium peruetusto: vbi cùm agitur de Sixto, non vltimo eius sedis anno, sed hoc ipso anno secundo eas esse passus ipse calumnias legitur, his scilicet verbis: Hic post annum vnum & menses octo criminatur à quodam Basso. Eodem tempore audiens hoc Valentinianus Augustus iussit Concilium & sanctam Synodum congregari: & facto conuentu cum magna examinatione per iudicium Synodicum purgatum à quinquagintasex Episcopis, & condemnatur Bassus à Synodo, ita tamen, vt vltimo die viaticum ei non negaretur propter humanitatem pietatis Ecclesiæ. Hoc audiens Valentinianus Augustus cum matre sua Placidia Augusta, furore sancto commoti, proscriptione Bassum condemnauerunt, & omnia prædia facultatum eius Ecclesiæ Catholicæ sociarunt. Qui Bassus nutu diuino intra tres menses moritur: cuius corpus Sixtus Episcopus cum linteaminibus & aromatibus manibus suis tractans recondidit & sepeliuit ad beatum Petrum Apostolum in cubiculo parentum eius.] hæc ibi. Erat autem Aniciorum sacra ædes post apsidem basilicæ sancti Petri, de qua diximus pluribus ad finem superioris tomi, in qua erant Aniciorum sepulchra: Bassus enim & ipse Anicius erat, qui ante annos duos cum Antiocho gesserat Consulatum. Ex his igitur quæ vera germanaque sit de Sixto & Basso historia, quæve spuria & deprauata penitus habeatur, lector intelligis.

D E

Sed quòd in his quæ ad spuria de Sixto Acta pertinent, versetur oratio; non prætermittimus dicere de Actis illis, quæ inter eumdem Sixtum Romanũ Pontificem & Polychronium quẽdam Hierosolymitanum assertũ Episcopum trãsacta leguntur ibi post recitata Acta Sixti

cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRISTI 435.434. SIXTI PAP. 2.3. THEODOSII 26.27. VALENTIN. 9.10. IMPP.

A cum Basso. Quæ in primis cùm notata Cõsulibus Valentiniano septimũ & Auieno habeantur, certè quidem non ad Sixti Papæ tempora, sed ad Leonis Magni sunt referenda Pontificatum, nempe ad annum vndecimum sedis eius. Verùm his lõgè grauiora eamdẽ historiam labefactant, nimirum nullum dari locum vel tempus vt sub Sixto vel Leone aliquis Polychronius nomine Hierosolymorum Episcopus esse potuerit, sedente iam ab anno Domini quadringentesimo vndetrigesimo Iuuenali Episcopo post Praylium, propagantesque sedem vsque ad annum Domini quadringentesimum quinquagesimumseptimum. Interfuisse quidem eumdem Iuuenalem duobus Conciliis œcumenicis, Ephesino de quo actũ est, & Chalcedonensi de quo dicemus sequenti tomo, ex ipsorum Actis luce clariùs redditur exploratum, adeò vt nec minimum quidem in dubium id valeat reuocari. Hæc igitur cùm ita se habeant, vbi erit vel sub Sixto vel sub eius successore Leone Polychronij locus, vt quomodocumque sub signatis Consulibus illa potuerint Acta esse confecta? ACTA SIXTI CVM POLYCHRONIO CVIVS REI DIRI SINT.

B Quæ præterea ibi leguntur de obsessa ciuitate Hierosolymorum hoc tempore, nullo modo subsistunt. Rursum verò nec apud Nicephorum Episcopum Constantinopolitanum, qui texuit catalogum Episcoporum Hierosolymorum, neque apud Nicephorum Callistum, vel Euagrium, qui horum temporum Orientalis Ecclesiæ prosecuti sunt res gestas, vsquam vel leuis saltem Polychronij nominis mentio habetur. Vnde autem eiusmodi solui possint nodi, & ea Acta probari, hactenus non inuenimus: quæ tamen vt legitima citata scimus à Nicolao Romano Pontifice in epistola ad Michaelem Imperatorem, & à Petro Damiani in epistola ad Henricum Rauennatem, atque ab aliis postea recentioribus de illis minimè dubitantibus. Libenter equidem auditem, si quis esset, qui eadem Acta veritati in omnibus redderet cõsentanea, vel saltem aliqua ex parte verisimilia. licet enim in his plurimũ laboris

C insumpserim, nihil præterea sum cõsecutus, nisi vt impossibile esse repererim, ad veritatis lineã eadẽ reuocari aliquo modo posse: cùm ergo ea esse talia nactus fuerim, abstinere ab illis recensendis consultius existimaui; cùm præsertim qui ea cupiunt, habeant alibi vbi legant.

IESV CHRISTI ANNVS 434. SIXTI PAP. ANNVS 3. THEODOSII VALENTINIANI 27. 10. IMPP.

QVi ordine sequitur quadringentesimus trigesimusquartus Domini annus nomine duorum Consulum Aspatis & Areobindæ Kalendis Ianuarij aperitur: cuius pridie Idus Aprilis Maximianus Constantinopolitanus Episcopus, cùm annos duos & menses quinque

D Ecclesiæ præfuisset, ex hac vita decessit. hæc Socrates[a], qui & de substitutione Procli spectatissimi viri in locum eius hæc subdit: Tunc erat forte septimana ieiuniorum, quæ proximè festum Paschatis antegreditur, diesq; eiusdem qui vulgò dicitur quintus. Quo quidem tempore ab Imperatore Theodosio res prudenter tractata fuit. Nam ne controuersia vel tumultus denuò in Ecclesia cieretur, abiecta cunctatione, dum adhũc Maximiani corpus insepultum iaceret, per Episcopos qui ibi aderant, Proclum in sede Episcopali collocãdum curauit. Huic autem negotio suffragabantur epistolæ Cælestini Episcopi Romani, quas ad Cyrillum Episcopum Alexandriæ & ad Ioannem Episcopum Antiochenum & Rufum Thessalonicæ Episcopum misit, quo eos doceret, nihil obsistere, quo minùs qui vnius ciuitatis vel nominatus fuisset Episcopus, vel etiam esset, in aliam ciuitatem transferretur.] hæc de substitutione Procli Socrates. [a] Socrat. lib. 7. c. 39. PROCLVS CREATVR EPISCOP. CONSTANTINOP.

E Quod autem ad litteras de Proclo à Cælestino Romano Pontifice datas pertinet, haud hoc tempore post obitum Maximiani illas scriptas esse dicere possumus, cùm nullum interfuerit temporis spatium, quo ipse Romanus Põtifex reddi certior potuisset: sed neque hoc tempore Cælestinus, verùm Sixtus eius successor Romanæ præerat Ecclesiæ: scias autem has datas fuisse litteras à Cælestino, cùm damnato Nestorio, in locum eius Catholicus subrogãdus fuit Antistes. Cùm enim tunc inter omnes emineret Proclus, qui ex presbytero Ecclesiæ Constantinopolitanæ haud pridem creatus esset Episcopus Ecclesiæ Cyzicenæ, & ob eam causam ab electione in Episcopum Constantinopolitanum repellendus videretur: Cælestinus tunc Romanus Pontifex litteris significauit, illud minimè debere esse impedimento, quo minùs ipse Proclus eligi posset. Sed cùm tardiùs Cælestini litteræ allatæ Constantinopolim essent, iam electo Maximiano, Theodosius Imperator ex earumdem Cælestini litterarum præscripto Proclum modò mox eligendum curauit. CAELESTINVS SVFFRAGATVR ELECTIONI PROCLI.

Fuit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Fuit autem Proclus iste discipulus S. Ioannis Chrysostomi, & in ipsa Constantinopolitana A
Ecclesia eloquentia clarus, vt quæ superiùs de eo dicta sunt, manifestum reddunt. Ex quibus memoria lapsum intelligas Socratem, dum non Chrysostomi, sed Attici fuisse scribam
[a] Socrat. lib. 7. c. 40. affirmat[a]: nisi dixerimus in eadem functione Attico etiã inseruisse. Porrò cùm idem auctor Procli virtutes commendat, mansuetudine potissimùm eum enituisse testatur: sed quod ait nullum hæreticorum ab eo fuisse vexatum, id quidem ignaui potiùs quàm studiosi pastoris super gregem vigilantis esset. Verùm quæ de eo inferius dicentur, quàm omni ex parte Proclus laudandus sit, facilè demonstrabunt.

Huius occasione translationis Procli ex Cyzicena in Constantinopolitanam Ecclesiam,
[b] Socrat. lib. 7. c. 36. Socrates de Siluano Episcopo eiusmodi narrationem instituit[b]: Iam verò (inquit) de Sil-
DE SILVANO EPISCOPO PHILIPPOPOLIS, INDE TROADIS. uano, quem Philippopoli vrbe Thraciæ Troadem translatum dixi, non incommodum arbitror pauca commemorare. Siluanus primùm in Troili Sophistæ schola Rhetoricam di- B
dicit: qui quoniam religionem Christianam diligenter excoluit, & monasticum vitæ genus exercere nitebatur, pallium philosophicum gestare noluit. Postea Atticus eum accersiuit ad se, & Episcopatu Philippopolis cum donauit: qui triennio in Thracia ætatem degens, cùm frigus tolerare non posset (corpus enim habuit exile admodum & imbecillum) obsecrabat Atticum, vt in eius locum alterum subrogaret Episcopum, se non ob aliam causam quàm ob frigus accusare vitam in Thracia traducere, docuit. Siluanus igitur hac de re in eius locum suffectus, Constantinopoli commoratus est, monasticamque viuendi disciplinam semper excoluit. Adeò enim ab omni fastu alienus fuit, vt sæpenumero in frequenti multitudine ciuitatis, quæ tum celebris erat, sandaliis indutus ex fœno confectis incederet. Non longo tempore interposito, Episcopus Troadis moritur: qua de causa Troades veniunt Constantinopolim quæsitum Episcopum. C

At dum Atticus secum consilium inibat, quem ad illud munus designaret, fortè Siluanus in eius conspectum venit. quem vt vidit Atticus, confestim curam cogitandi deposuit, & ita Siluanum allocutus est: Non est vlla tibi ampliùs excusatio, quo minùs Ecclesiæ administrandæ curam suscipias: nam Troas nihil habet algoris: ecce tibi locum amœnum, quem Deus corporis tui imbecillitati parauit. Ne cuncteris igitur, sed Troadem ire matures. Quapropter Siluanus eò migrauit. Sed miraculum ab eo editum percensere animus est.

MIRACVLVM SILVANI EPISCOPI. Nauis oneraria planè maxima, quæ vulgò πλατὺ ob latitudinem vocabatur, in qua ingentes vehebantur columnæ, nuper in littore Troadis fabricata fuerat. Hæc cùm in mare traducenda esset, & magna hominum multitudo cum multis funibus eam trahere conaretur, nec commoueri quidem potuerat. Vbi istud dies complures factum fuit, putabatur D
nauis à dæmonio detineri. Itaque Siluanum Episcopum adeunt, rogant vt preces in eo loco faciat: nam eo pacto solùm nauem posse in mare protrahi credebant. At ille modestè de seipso prædicans, se peccatorem appellauit; dixitque illud non sui, sed alicuius iusti esse. Verùm vbi acriùs instabant, venit ad littus, preces ibi Deo fundit, funem vnum manu apprehendit, iubetque alios opus aggredi. Huius igitur leni pulsu agitata in mare raptim fertur. Hoc miraculũ à Siluano editum omnes illius prouinciæ incolas magnopere ad pietatẽ incitauit. Siluanus & aliis etiã vitæ officiis magnæ suæ bonitatis ostendit indicia. Nam cùm clericos ex litigantium controuersiis quæstum facere videret, deinceps neminem ex clero Iudicem esse permisit. Sed acceptis litigantium libellis, vnum ex Fidelibus laicis, quem æquo & bono tauere pro certo cognosceret, eum causarum cognitioni præfecit: sicque litigantes contentione & controuersia liberauit. His de causis Siluanus maximam gloriam apud om- E
nes sibi conciliauit.] hucusque de Siluano Socrates.

MELANIA IVNIOR VENIT CONSTANTINOPOLIM. Hoc eodem anno quo Proclus sedis Constantinopolitanæ regimen suscepit, sancta Melania Iunior, quæ (vt diximus) Hierosolymis monasticam vitam agebat, litteris à suo patruo Volusiano Constantinopolim accersitur: quò cùm venisset, ipsum Volusianum reluctantem hactenus ad Christi fidem conuertit, & vt Christianus moreretur, vitamque consequeretur æternam, tum precibus ad Deum, tum verbis apud ipsum infatigabili studio egit. Sed præclara memoria dignam historiam recolamus, quam quidem Photius in sua Bibliotheca cognouit esse germanam, dum agit de legatione Volusiani, de Melania eius nepte, & Proclo Episcopo, qui Volusianum Constantinopoli baptizauit, quorum meminimus superiùs, dum egimus de eiusdem Volusiani edicto aduersus Cælestium Pelagianum. Verùm de eo illud breuiter repetendum, hunc ipsum esse Volusianum, cuius conuersionis

Universidad de Deusto
Biblioteca

A uersionis causa à matre Christiana per Marcellinum Tribunum interpellatum diximus sanctum Augustinum, vt ad Christi fidem eum conuerteret: sed datis ea de re vltrò citroque litteris, vt id faceret, ab ipso sancto Augustino persuaderi tũc minimè valuit. At præstitit tandem Deus, vt id vel serò tandem perficeret: qua autem occasione, ipsa sanctæ Melaniæ Acta[a] simplici pedestriq́ue stylo quidem scripta, sed vera, his verbis referant:

[a] Extant apud Metaphrast. die vltima Ianuar. & suo tom. 1. ad dict.

Redduntur Melaniæ litteræ ab eius patruo Volusiano, qui illo quidem tempore creatus erat Præfectus Romanę ciuitatis, missus verò erat legatus Byzantium ad Eudociam Imperatricem. hoc autem significabat epistola, quòd iam diu illam videre desideraret. Illa verò cupiebat & ipsa quoque videre patruum, & ei persuadere vt à Gentilium desisteret opinione. Dubia autem animi, ne quid imprudens faceret præter id quod Deo videbatur: cùm aliquibus aliis monachis rem communicasset: permitterent autem illi, vt posset proficisci: egredi-
B tur Hierosolymis ipsa beata Melania, Constantinopolim versus arripiés iter. Per quamcumque autem transibat ciuitatem & regionem, eam quo par erat omnes prosequebantur honore & officiis. Ciuitatum enim sacerdotes & Pontifices eam non paruo honore afficiebant: & venerandæ virgines, & quotquot erant egregij monachi eam adorabant & salutabant, & tamquam è cælo venientem aspiciebant.

Cùm autem venisset Chalcedonem & ad ipsum sinum maris, verebatur ingredi, & videbatur perturbata. Ventura enim in maximam ciuitatem mulier quæ vixerat in exercitatione, quietisque & silentij maximam curam gesserat, & non gustauerat tumultus qui sunt in ciuitate, meritò extimescebat & refugiebat. Atque diuertit quidem vbi erat templum omni ex parte benedictæ martyris Euphemiæ. Circa mediam autem noctem martyr nõ parum ex se effudit suauissimi odoris, & voluptate replet ineffabili. Quocirca bona accepta fiducia, di-
C luculo fretum audacter traiecit, & ingressa est Byzantium. Hospitio verò excipitur à quodam viro illustri & alioqui bono, nomine quidem Lauso, qui ad Præposituræ honorem ascendérat.] hic ille quidem videtur esse Lausus, ad quem Palladius Galata sua scripsit Lausiaca, eodem enim quoque nomine Palladius eum Præpositum vocat, quem & custodem Imperij nominat: quænam Præpositura hæc esset, idem in fine operis declarat, vbi ait, eum sacro præfectum fuisse cubiculo. Sed pergit auctor:

HOSPITATVR MELANIA APVD LAVSVM PRAEPOSITVM.

Inuenit autem suum quoque patruum Volusianum graui morbo oppressum: qui eius habitum admiratus, formæque & vestitus incredibili ex inopinata stupefactus mutatione (extenuatus enim admodũ erat vultus eius exercitatione) magna voce exclamauit: O qualé ex quali re video, Melania carissima. Illa verò ex eius sermone sumpta occasione: A me quoque (inquit) disce, ô beate patrue, & accipe iudicium futurorum bonorum. Nam nec ego tantam
D despicatui gloriam habuissem, nec pecuniam, nec abiecissem curam ipsius corporis, nisi persuasum haberem, me his propediem lõgè maiora accepturam. Non autem per se solam, sed per multos quoque alios in eius mentem sensim irrepebat beata Melania, & eius falsam religionem studebat labefactare: sicut etiam per sapientissimum Proculum, cuius fidei tunc erat creditus sacer clauus Ecclesiæ Constantinopolitanæ. Qui cùm ad eum veniisset, & suasu beatæ Melaniæ eum ad pietatem dirigeret: is dicitur illum adeò esse admiratus, vt etiam dixerit post agnitam veritatem, quod si Roma tres haberet tales, nec illic quidem nomen vmquam audiretur Gentilium. sed hæc quidem postea.

Postquam autem Volusianus sensit Melaniam velle Imperatorem quoque ad id incitare, veritus protinus ne violentum & non voluntarium reputaretur esse baptismum, & quam
E ex eo esset consecuturus, ipse mercede priuaretur, eam à cœpto prohibuit. Et is quidem (vt dicemus paulo pòst) rem à se adimpleuit, & abiurata Gentilium opinione, traductus est ad Christum. Illa autem nec aliorum curam abiecit: sed cùm tunc esset exorta Nestorij blasphemia, & malignus multos in errorem abduceret etiam ex iis qui erant in verbo veritatis; ipsa erat quæ magnum aduersus eum inibat certamen, & vanum & inane reddebat eius sophisma, à mane vsque ad vesperam iis respondens qui eam interrogabant, multisque ex iis qui decepti fuerant, persuadens, & eos reducens. Quamobrem malignus se ab ea vinci non ferens, in virum eius conuersus, *nempe Pinianum*, & ei apparens miserabilis, cum lugubri & nigra veste accedit ad eam terrens & grauia minitans: & primùm quidem se ipsius Imperatoris & eius famulorum cor mutaturum & in contrarium traducturum, deinde etiam vt miserabili exitu finiret vitam, procuraturum, grauissimis confecta doloribus. Illa autem hanc esse artem maligni intelligens, Christi nomen, quod grauissimam illi plagam affert, inuocans, effecit vt is statim euaneſceret. Deinde cùm accessisset eum

MELANIA VERSIT NESTORIANOS.

qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui cum ipsa erat sacerdotem,& incepisset narrare ea quæ viderat & audierat:sensit repentè A
dolorem in coxendice,eumque adeò acrem,vt vocem amiserit,& nemo dubitauerit id esse
manifestum inimici insultum. Cùm sic ei productus esset dolor ad sex vsque dies,& illa ho-
ra maximè malum intenderetur,quo nigrum aspexerat,& minas audierat (aderat enim dies
septimus) accedit aliquis renuncians patruum Volusianum venisse in periculum ne repenti-
na morte vitam mox finiret.

Hoc postquam illa audiuit, etsi propter dolorem coxendicis vix se posset mouere, mani-
bus & lectica protinus ad eum vecta proficiscitur. Valde enim angebatur animo, non quòd
ille moreretur,sed quòd mortem subiret animæ, vt qui baptismi incorruptionem nondum
VOLVSIA- esset assecutus. Deinde venit quidam alius,ei significans Volusianum esse baptizatū, & cùm
NVS RED- eam sæpe quæsitam non inuenisset,sed eam morbo detineri didicisset, alium ducem rursus
DITVS CHRISTIA- nactus,per illum fit filius lucis,& baptismum consequitur. Cùm hæc ei dicta essent,cum do- B
NVS, EX HAC VITA DE- lore animæ prorsus cessauit etiam morbus corporis, & lumbus quidem carebat etiam dolo-
CESSIT. re,& pes mouebatur,& communis inimicus afficiebatur dedecore: adeò vt viæ reliquū per
se ipsa conficeret;& qui portabant, pro eo quod priùs portabant, ad Deum laudandum sta-
tim manus extendebant. Deinde cum venisset ad patruum,& verbis eum confirmasset,& de
ea quæ illic est vita, disseruisset, lætum & bona spe præditum transmisit ad viam quæ ducit
ad Deum,cum pulcherrimo viatico, nempe pretioso Christi corpore & sanguine eum instru-
xisset,& sic vt tutò recederet perfecisset. Et hæc quidem hoc modo gesta sunt. Illa autē cùm
multos quidem dies hic transegisset,in paucis verò multis plurimum profuisset,& ante alios
Imperatrici & ipsi Imperatori (is autem erat Theodosius) nam ij maiori opus habent cura-
tione, vt quorum animi maiori mundi gloria essent tumidi; cùm hæc & alia plura fecisset,
egreditur de ciuitate, &c.] C

Peruenisse autem ipsam ad diem Paschatis Hierosolymam,auctor subdit: vt planè appa-
reat,sequenti ab eius aduentu anno Domini eam Hierosolymam rediisse: cuius monitu Eu-
dociam nonnihil profecisse,ex eo potest intelligi,quòd & ad peregrinationē Hierosolymam
postea suscipiendam etiam inflāmasset:quando autem id contigerit,suo loco dicemus. Por-
rò non Eudociam Augustam tātùm, sed & Theodosium congressu Melaniæ esse redditum
meliorem, ex rebus postea consecutis possumus opinari. Quòd enim Melania Catholicæ
fidei zelo æstuaret; par est credere, eum aduersus Nestorianos concitasse, permouisseque
vt Nestorij libri Imperatorio vetarentur edicto; quod sequenti anno,quo ipsa recessit Con-
stantinopoli (vt dicemus) est promulgatum. Celeberrimi quidem nominis fuisse Mela-
niam tum antiqua parentum nobilitate, tum etiam admirabili sanctitate, totoque factam
orbi Christiano notissimam, quæ dicta sunt tum de ipsa, tum de eius auia Melania Seniore D
demonstrant.

Sed quod ad Theodosium Imperatorem spectat: sicuti rebus sacris bene consuluit,
THEODO- dum Constantinopolitanæ Ecclesiæ Proclum præficiendum curauit; ita inopum necessi-
SIVS IMP. CVRAT REM FRVMEN- tatibus, quas ex frumenti penuria eos pati contingeret, accuratè prospexit, dum sexcen-
TARIAM. tas & vndecim auri libras huic operi perpetuo inseruituras adscripsit, pœna dupli appositā,
si quid quouis prætextu fuerit à magistratibus imminutum: hac enim liberalitate solari
a l. 1. de fru-mē. vrb. Constantinop. Cod. Theod. voluit aliqua ex parte mærorem ex superioris anni incendij clade susceptum. Ab eodem
quoque hoc anno data constitutio [b] reperitur de bonis clericorum & monachorum
b l. 1 de bonis cler. & monach. Cod. Theod. ab intestato eorum ecclesiis & monasteriis, quibus adscripti erant, dandis, patronorum
iure seruato.

Sub huius quoque anni Consulatu sanctus Prosper, dum agit de signis Antichristi, & E
eius præcursoribus pseudoprophetis & impostoribus, quid acciderit admiratione dignum
c Prosp. de promiss & prædic. Dei. de mid. temp. cap. 6. Carthagine, quæ adhuc Romano Imperio libera seruabatur, narrat his verbis [c]: Nostris
quoque temporibus, Aspare V. C. Consule Carthagini constituto, hoc signum diaboli-
cum, monstruosumque quod illic accidit, quis illius patriæ ciuis ignorat? Quædam iu-
DE VIRGI- uencula Araba natione,ancillæ Dei habitum gestans, cùm in balneo lauans simulacrum
NE A DÆ- quoddam Veneris impudicè respiceret, & se ipsam, eique se consimilans, domicilium se
MONE OB- SESSA. diabolo præbuit. statim ille leo qui rugiens circuit, quem quærebat, inuenit. Meatus
igitur gutturis ipsius occupans,nullum cibum, nullumque potum trahiciens per septuagin-
ta fermè dies totidemque noctes iciunium sibi diabolus ex capto possessoque vase exhibuit.
Hoc monstrum parentes puellæ per tot dierum spatia auferri posse sperantes, dum iuge
malum vlterius tolerare non possunt, simul cum filia sese ingesserunt sacerdoti, quæ acta
erant

Universidad de Deusto
Biblioteca

A erant fideliter indicantes. Hoc tantùm puella fatebatur, auem quamdam noctis medio apparere, quæ sibi ore nescio quid infunderet.

Stupor tunc inerat cunctis, videre puellam nullis indiciis diuturni ieiunij fœdatam, nullo pallore seu tabe vel debilitate confectam, quin potiùs robustam succo viscerum, mole membrorum. Cumque incredibilia viderentur quæ dicebantur, habito consilio, in monasterio puellarum, in quo reliquiæ S. Stephani sitæ sunt, sacerdos puellam simul & Præposito commendauit. Illic prima tantùm die apparuisse illam auem asseruit, sibique increpasse, quòd neque fame, neque siti compulsa illum appeteret locum, quo sibi accedere non liceret. Per duas sane hebdomadas nihil cibi vel poculi sumens in monasterio mansit. Accidit autem vt quintusdecimus Dominicus illucesceret dies, ascendente nobiscum sacerdote, vt matutinum illic sacrificium solito offerretur. Puellam Præpositus ad altare perduxit, eo

B incessu & habitu quo solent rubore perfusæ ex epulis poculisque mulieres aduenire. Sed vt se illa prostrauit altari, clamore fletus sui cunctis astantibus gemitus lacrymasque induxit, quibus tantum malum auferendum præsens plebs Dominum exorabat: erat enim iam indecens murmur in populo. VIRGO OBSESSA QVOMODO LIBERATA.

Peracto itaque sacrificio, cùm eadem inter ceteras breuem particulam corporis Domini tinctam à sacerdote perciperet, semihora mandens, traiicere non valuit, nondum illo fugato, de quo dicit Apostolus[a]: Quæ consonantia Christi ad Belial? & iterum[b]: Non potestis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum. Manu igitur faciem eius sustentante sacerdote, ne sanctum proiiceret, à quodam diacono suggestum est, vt calicem salutarem guttur eius Pontifex applicaret. quòd factum est. Statim vt locum illum, quem diabolus obsederat, Saluatoris imperio reliquit, sacramentum quod ore gestabat cum lau-

C de Redemptoris transglutisse, puella clamauit Hinc lætitia, hinc voces in gloriam Dei, quòd post octoginta & duos dies diabolo expulso, puella de potestate fuerit eruta inimici. Oblatio igitur rursum gratiarum actionis pro ea fit, sacrificiique percipiens certam partem prisco est reddita vsui. Tunc etiam dum hæc aguntur, spiritu diuino actus diaconus eiusdem tituli statuam illam sublatam confregit in puluerem, omnemque insidiantis astutiam superauit diuina maiestas.] hactenus de arreptitia virgine Prosper; qui & de impostoribus ista subdit:

[a] 1 Cor. 10.
[b] 2. Cor. 6.

Nouimus etiam illuc aduenisse quemdam sub specie Monachi, qui quædam signa curationum se operari fatebatur. Cumque circa cæcos & claudos phantasticos quosdam ageret lusus, eosque oleo nescio cuius mortui ossis liniret; vt sibi visus gressusque redditos æstimabant, discedentes, in illis quibus antea tenebantur, infirmitatibus permanebant. sed in his

D proditum se cognoscens seductor ille aufugit. In Asia verò siue ipsum, siue alium talia fecisse, quidam Christianus religiosus & nobis enarrauit.] hæc ipse: quæ autem addit de Floro impostore in Italia, sub Leone Romano Pontifice agemus suo tempore. DE MONACHO IMPOSTORE.

Hoc ipso anno, qui numeratur tertius à Consilio Ephesino, Vincentius Lirinensis cùm aduersus omnes hæreticos, tum præcipuè ad sepeliendas penitùs recens emersas Pelagij, Cœlestij, atque Nestorij hæreses disertissimum elucubrauit commentarium. signat ipse quidem præsens tempus, dum ait[c] de Ephesino Concilio: Ante triennium ferme in Asia apud Ephesum celebratum est, viris clarissimis Basso Antiochoque Consl. de cuius quidem opere hæc habet Gennadius[d]: Vincentius natione Gallus apud monasterium Lirinensis insulæ presbyter, vir in Scripturis sanctis doctus, & notitia Ecclesiasticorum dogmatum sufficienter instructus, cõposuit ad euitãda hæreticorũ collegia nitido satis & aperto sermone validissimam

E disputationem, quam, absconso nomine suo, titulauit, Peregrini aduersus hæreticos. Cuius operis quia secundi libri maximam in scedulis partẽ à quibusdã furatam perdidit, recapitulato eius paucis sermonibus sensu pristino compegit, & vno in libro edidit.] hæc Gennadius.

[c] Vincen. Lirin. contra hæret. c. 42.
[d] Gennad. de Script. Eccles. c. 64.

Sed quinam fuerit iste Vincentius, ex ijs quæ ipso initio præfatur operis, vnde inquiramus, ipse suppeditat argumentum, vbi ait[e]: Cùm aliquamdiu variis ac tristibus sæcularis militiæ turbinibus volueremur; tandem nos in portum religionis cunctis semper fidissimum, Christo aspirante, condidimus: vt ibi depositis vanitatibus ac superbiæ flatibus, Christianæ humilitatis sacrificio placantes Deum, non solum præsentis vitæ naufragia, sed etiam futuri sæculi incendia vitare possemus.] hæc ipse. quamobrem in eam adducor sententiam, vt hic ille sit Vincentius Galliarum aliquando, viuente sancto Martino, Præfectura nobilitatus, quem Seuerus[f] mirificè laudat, nosque de eo superiùs egimus. Florebat planè his temporibus illud cœnobium, illustris sanctorum domus, insulæ Lirinensis, de quo pluri-

[e] Vincent. Lirin. præfat.
[f] Sever. in dialog. 1. c. 22.

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus suo loco agendum erit inferiùs: hæc excepit è tumultibus Galliarum tamquam portus (vt ipse ait) è procellis liberum Vincentium ipsum; cuius quidem quàm mira fuerit eruditio, libellus ipsius ostendit: vt vix sit reperire qui paucioribus chartis maiora & feliciori tractatu concluserit; licet commentariolus idem sit (vt ipse testatur in fine) ex duobus à se scriptis Commonitoriis epitome, his temporibus admodum accommodatus, & in Ecclesia Catholica semper posteris profuturus, cùm numquam defuturi sint Nouatores hæretici, ad quos penitus explodendos idem auctor summa industria laborauit. A

IESV CHRISTI ANNVS 435. SIXTI PAP. ANNVS 4. THEODOSII 28. VALENTINIANI 11. IMPP.

B

QVadringentesimus trigesimusquintus Christi annus duobus Augustis Consulibus Theodosio decimumquintùm & Valentiniano quartùm notatus extat in Fastis: quo cùm ex scriptis Nestorij iugiter in Ecclesia Orientali controuersiæ agitarentur, concitarenturq; tumultus & rixæ, visum est Theodosio Imperatori discordiarum tollere seminarium, ipsosq; Nestorij libros publica edita sanctione damnare. Hoc igitur anno ad Leontium Præfectum Prætorio ista rescripsit [a]:

[a] *l. vlt. de hæret. C. Theod.*

DAMNANTVR LIBRI NESTORII.

Damnato portentosæ superstitionis auctore Nestorio, nota congrui nominis eius inuraturgregalibus, ne Christianorum appellatione abutantur: sed quemadmodum Ariani lege diuæ memoriæ Constantini ob similitudinem impietatis Porphyriani à Porphyrio nuncupantur, sic vbique particeps nefandæ sectæ Nestorij Simoniani vocentur: vt cuius scelus sunt in deserendo Deo imitati, eius vocabulum iure videantur esse sortiti. Nec verò impios libros nefandi sacrilegij Nestorij aduersus venerabilem Orthodoxorum sectam, decretaque sanctissimi cœtus Antistitum Ephesi habiti, scriptos habere, aut legere, aut describere quisquam audeat. Quos diligenti studio requiri, ac publicè comburi decernimus. Ita vt nemo in religionis disputatione aliquam supradicto nomine faciat mentionẽ, aut quibusdam eorum habendi Concilij gratia in ædibus, aut villa, aut suburbio suo, aut aliquolibet loco conuenticulum clàm aut apertè præbeat, quos omni conuentus celebrandi licentia priuari statuimus. Scientibus vniuersis, violatorem huius legis publicatione bonorum esse coërcendum. Dat. III. Non. Augusti Constantinop. Theodosio XV. & qui fuerit nunciatus.] C

[b] *Act. Ephes. edit. Pelt. tó. 3. c. 13.*

hæc eadem sanctio ex Codice Theodosiano accepta, aliquanto latior extat apud Ephesina Acta; nam & ad finẽ eiusmodi habet additamentũ: Summa proinde illustrisq. auctoritas tua curet, vt nostra hæc sanctio omnibus prouinciis vsitatis edictis & promulgationibus primo quoque tempore nota fiat. Hanc autem legem Romano simul & Græco sermone edidimus, quo omnes perspicuè intelligere queant.] hæc ibi: quibus appendix inhæret Præfectorum, qui eamdem sanctionem [c] promulgauerunt, illa ipsa instantius inculcantes. D

[c] *Act. Ephes. edit. Pelt. tó. 3. c. 14.*

LIBRI THEODORI ET DIODORI PRODVNTVR.

Huiusmodi autem promulgato edicto, tamquam obstructo foramine aspidis, alia via impietas, nescia legibus coerceri, sibi exitum ad aliorum exitium fraudulenta quæsiuit. Et quonam modo? Audi consilium satanæ. Cùm ita libri Nestorij qui inuenti essent, igne vindice cremarentur, ne magno periculo eorum lectio clandestina vsui esse posset: mox qui blasphemiarum fluenta sic exiccata viderunt Nestoriani, ipsum fontem aperuere, vnde illa primitus deriuarant: nimirum Theodori Mopsuesteni, & Diodori Tarsensis Episcoporum, à quibus veneno propinatus Nestorius fuerat, libros vbique legendos exposuere, & quo latiùs spargerentur blasphemæ chartæ, eorumdem volumina in Syrorum, Armenorum, atque etiam Persarum linguam transferenda curarunt. Sed & illud contigit deterius, quòd eos esse Catholicos probare conati sunt, vtpote qui dicerent in ipsis esse legitimam in persona Christi duarum naturarum confessionem. Erant autem hi libri ab iisdem contra Eunomium atque Apollinarem conscripti. Habet hæc omnia Liberatus Diaconus, qui ista mox subdit [d]: E

[d] *Liberat. diac. Breuiar. c. 10.*

Vbi hæc agnouerunt Acacius Melitenus in Armenia Episcopus, & Rabula Edessæ ciuitatis Episcopus (de quo Ibas successor eius in epistola sua dicit, Hunc præsumpsit, qui omnia præsumit, apertè in Ecclesia sua anathematizare, scilicet de Theodoro Mopsueste no superiùs loquens) scripserunt Armeniæ Episcopis, ne Theodori Mopsuesteni libros susciperent, tamquam hæretici essent, & auctores dogmatis Nestoriani; insimulantibus Episcopis Ciliciæ Rabulam & Acacium, quod hoc non ex charitate, sed ex æmulatione &

conten-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A contentione fecissent. Congregati sunt ergo in vnum venerabiles Armeniæ Episcopi.] fuit hoc nobile Concilium præsenti anno in Armenia celebratum, cui idem Acacius cum Rabula Edessæno Episcopo interfuit. De Acacio autem, qualis quantusque vir fuerit, sæpè superiùs est demonstratum. de Rabula hæc habet Theodorus lector*: Rabulas Edessenus Episcopus cæcus erat: Andreas verò Samosatenus *(hic signifer Nestorianorum fuit)* accusauit eum quasi contra duodecim capita Theodoreti scripsisset.] hæc ipse. Cùm igitur sic (vt dictum est) conuenissent Episcopi in Armenia stabilita fide Catholica, & cognitis Theodori Mopsuesteni scriptis, inuentisque impijs à tramite Orthodoxæ fidei abhorrentibus; ne ipsi soli eos damnasse viderentur, sed vniuersa Ecclesia Orientalis; ad id peragendum legationem ex Synodo direxerunt ad Proclum Constantinopolitanum Episcopum, de qua ista habet Liberatus diaconus*:

CONCILIVM IN ARMENIA CELEBRATVM

*Theo. Collect. tom. 2. Biblioth.

B Miserunt duos presbyteros Leontium & Aberium ad Proclum Constantinopolitanum Episcopum, secundùm morem, cum libellis suis & vno volumine Theodori Mopsuesteni, scire volentes, vtrum doctrina Theodori, an Rabulæ & Acacij vera esse probaretur. Itaque Proclus accipiens Armeniæ Episcoporum libellos & illud Theodori volumen, diligentius vtraque examinans, tomum Armeniis scripsit & destinauit; in quo posuit, ad interimendum Nestorianorum versutias, qui duas in Christo inducunt personas, vnum de Trinitate incarnatum: quem & direxit Ioanni Antiocheno per Theodotum diaconum, continentem subter capitula ab hæreticis prolata, expetens ab eo pro communi fide seruanda, vt cum suo Concilio eum *(nempe tomum à se scriptum ex sententia Armenorum)* susciperent & subscriberent. Ioannes autem & qui cum eo erant congregati Episcopi, legentes tomum, & eius laudantes compositionem, subscripserunt in eo, & Proclo transmiserunt. hunc & Chal-
C cedonensis Synodus per relationem suam, quam Marciano Imperatori direxit, ad probandum non tantùm Gestis Synodalibus, verùm etiam epistolis fidem constare, inter sanctorum Patrum epistolas susceptit & confirmauit.

*Liberat. diac. in Breuiar. c. 10. 18. 2. Concil.

Scripsit autem Proclus epistolam ipsi Ioanni, cui & tomum suum direxerat, in qua dicit: Dicentes autem iterum passibilem Deum, id est Christum, confitemur eum, quia est secundùm quod factum est, id est, propria carne crucifixum: & ita prædicantes, nullo modo fallimur: quoniam quidem & vnum ex Trinitate secundùm carnem crucifixum fatemur, & diuinitatem passibilem minimè blasphemantes, *quod scilicet rectè dicatur Deus passus, non autem passa diuinitas.* Sed Basilius quidam diaconus sumens tomum Procli, quem Armeniis scripserat, Alexandriam venit, & Armeniorum libellos suis libellis adnectens, obtulit Cyrillo eiusdem vrbis Antistiti. Quibus rumoribus (vt ferunt) permotus Cyrillus, quatuor li-
D bros scripsit, tres aduersus Diodorum Tarsensem & Theodorum Mopsuestenum, quasi Nestoriani dogmatis auctores, & alium de Incarnatione librum, in quibus continentur antiquorum Patrum incorrupta testimonia, id est, Felicis Papæ, Dionysij Areopagitæ Episcopi, & Gregorij mirabilis facundiæ viri nominati. Et licet in eis libris Theodori Mopsuesteni dicta laudentur contra Arianos edita, ipsum tamen magistrum Nestorij fuisse contendit. Contra quos Catholicæ veritatis defensores sic Acephali responderunt, illos libros non esse Cyrilli; quoniam testimonijs, quæ contra mortuos posuisse in eis dicitur, contra viuentem Nestorium non est vsus neque in Synodo, neque in aliquibus epistolis: vnde dicunt illos nec dictasse Cyrillum, nec edidisse libros.

DE PROCLI EPISTOLA AD IOANNEM.

Itaque Basilius diaconus Constantinopolim veniens, libellos composuit, & Archiepiscopo Proclo porrexit, associans cuncta quæ antehac Cyrillo Archiepiscopo obtulerat. Proclus
E verò iam destinarat tomum suum Armeniis, in quo tomo nullam facit de Theodoro reprehensionis mentionem. Quod cognoscens Basilius, scripsit libellum, & in suo opere docuit, libros Theodori vitandos, sicut Arij & Eunomij blasphemias: quandoquidem prudentibus inconuenienter eum scripsisse apparet: quoniam Arius & Eunomius vnam in Christo degenerem Patris substantiam prædicauerunt, Theodorus autem (vt ipsi accusant) duas è contrario docuit in Christo naturas] ab inuicem scilicet diuisas, quæ duas constituant personas. hæc omnia Liberatus. Extat ipsa Procli epistola ad Armenos, cuius est exordium*: Non mediocriter, fratres, confudit animum nostrum, & mærore validissimo sauciauit rumor nouellorum erroris zizaniorum, &c.] transtulit eam in Latinũ Dionysius ille magnus, cognomento tamen Exiguus, occasione eiusdem erroris suo tempore iterum pullulantis, vt ipse docet in præfatione ad Felicianum Pastorem; ex qua intelligere possumus, quid est quod ea epistola Proclus in eo versatus sit argumento, vt ostendat vnum ex Trinitate passum.

BASILIVS DIACONVS LABORAT CONTRA SCRIPTA THEODORI

*Extat tom. 2. Biblioth. sanct.

Vt igitur rerum gestarum huius anni certiorem cognitionem assequaris, hæc accipe ex A
Dionysij epistola ad Pastorem: Temporibus (inquit[a]) Antistitis nominati, *Procli videlicet*,
[a] *Eadem ante epistola Procli pag.* Theodosio Imperatore regente Rempublicam, per Syriam & Armeniam discipuli Theo-
THEODORI IMPIETAS. dori Mopsuestenæ ciuitatis Episcopi prauam fidem, corrupto Symbolo, rudibus populis exorsi sunt intimare, calliditate subtilissima, beatam Trinitatem sic vnius essentiæ prædicantes, vt Christum Dominum nostrum, conditorem vniuersitatis, vnum ex Trinitate nullatenus faterentur. vnde sequebatur hæc inepta suæ temeritatis absurditas, vt quia Christum constat verum esse Deum ac Dominum, quatuor personas in tribus adstruerent, duosque Dei filios proculdubio prædicarent. Sed huic impietati mirè Pontifex ante fatus obsistens, docuit Christum Dominum nostrum & in principio Verbum apud Deum, Deum Verbum vnum de Trinitate esse, per quem omnia facta sunt, beato Paulo testante: Vnus Dominus Iesus Christus, per quem omnia: & pro salute nostra eumdem verum ho- B
minem factum, vnum mansisse filium, nec quartam in Trinitate creuisse personam.] hæc ipsè, qui inferius docet id ipsum ex Theodoro didicisse Nestorium, eiusque sectatores negantes Christum Dominum vnum ex Trinitate, quod scilicet duas naturas in Christo inter se diuisibili coniunctione vnitas impiè affirmarent.

MONACHI ARMENI LABORANT CONTRA THEODORVM.

Sed quid accidit? Licet Procli epistola ad Armenos Catholica comperta esset, quod Theodori Mopsuesteni, atque Nestorij eius impietatis successoris errores damnaret: tamen quòd nulla in ea de ipso Theodoro expressa mentio haberetur, commouit plurimorum animos, præcipuè verò monachorum Armeniæ, qui experti fuerant eumdem Theodorum sani dogmatis aduersarium. Quid autem Armeniæ monachi aduersus Theodori scripta egerint, Liberatus vbi suprà narrat; quem tamen cautè legendum putamus, vtpote qui ex aliquo Nestoriano eam videtur mutuatus historiam: quod in pluribus demonstratur, vt C
dum ait eosdem Armenos monachos insectantes Theodori Mopsuesteni scripta fuisse Apollinaristas. Fuit enim mos Nestorianorum, Orthodoxos omnes aduersantes Nestorio, nominare Apollinaristas. ita videmus Episcopos Orientales, qui pro Nestorio Ephesum conuenerunt, cum S. Cyrillum, tum alios Nestorium impugnantes & Cyrillum sectantes,
[b] *Liberat. Breuiar. cap. 10.* Apollinaristas appellasse. Sed Liberati verba reddamus[b]:

CONCILIVM ANTIOCHENVM DE LIBRIS THEODORI.

Tunc Ioannes Antiochenus Episcopus, Synodo congregata, tres pro Theodoro Mopsuesteno dictauit epistolas: vnam quidem direxit Theodosio Imperatori, aliam autem Cyrillo Alexandrino, & tertiam Proclo Constantinopolitano Episcopo, laudans in eis Theodorum, & eius exponens sapientiam. Ad hæc autem Imperator dirigens Sacram Ioanni, derogatores illos Theodori contra salutem propriam venire iudicauit. Cyrillus autem præscripto suo Theodorum præferens, tale de eius accusatoribus tulit iudicium: eo quòd do- D
gmate veritati contrario vterentur, interponens de Symbolo in Concilio sibi oblato tesseradecadas factas à Carisio presbytero. Nihilominus & Proclus per Mennam diaconum suum referibens, cuius essent illa capitula, quæ Theodori dicebantur, quæsiuit. Qui pro eius excusatione ignorare se dixit. Verumtamen duas memorati Ioannis epistolas, id est, primam & tertiam, laudes Mopsuesteni continentes, Chalcedonensis Synodus postea per relationem suam Marciano Imperatori directam cum tomo Procli, quem ad Armenos direxit, & aliis sanctorum Patrum epistolis, suscepit & confirmauit.] hactenus Liberatus, non anni huius tantùm res gestas, sed & sequentium vsque ad Cyrilli obitum prosecutus: quæ quoniam singulorum annorum differentia discriminari minimè possunt, vt quæ quolibet anno vsque ad illud tempus gesta sint, scribantur; hic in vnum ex ipso simul posuisse necesse fuit.

E

LIBERATI DIACONI HISTORIA HAVD IVSTA

In quibus illud iterum admonendum, eumdem Liberatum diaconum à nescio quo Nestoriano incautè nimis eam quam narrat esse mutuatam historiam, qua refert probata scripta Theodori Mopsuesteni non scriptis tantùm Ioannis Antiocheni, sed & edicto Imperatoris atque etiam scriptis Cyrilli Episcopi Alexandrini ipsum Theodorum fuisse laudatum, quinetiam (quod deterius existimari debet) dum ait Synodum Chalcedonensem relatione ad Marcianum facta suscepisse & confirmasse Ioannis Antiocheni epistolas, quibus laudauit Theodorum Mopsuestenum, eamdem S. Synodum Chalcedonensem in idem crimen adducit, quòd laudes Theodori receperit & doctrinam. Vides ne, quot & quales lateant colubri sub vno cæspite falsitatis? Sed securim ad radicem admoueamus. In primis autem quod ad Cyrillum spectat, quomodo potuit ipse accipere laudes, probareque scripta Theodori qui eadem sapuit cum Nestorio, cùm adeò reperiatur aduersatus esse Nestorio?

Sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Sed id apertiùs demonstremus ex ipsius Cyrilli scriptis postquam hæc de Theodoro Mopsuesteno in controuersiam deducta sunt editis. Lucubratio quidem illa Cyrilli de Expositione Nicæni Symboli elaborata ab eo fuisse post scriptam Procli epistolam ad Armenos, sua ipsius testificatione monstratur, dum ipsam citat & laudat his verbis[a]: Proclus ipse, qui nunc sanctæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ thronum adornat, religiosissimus & pientissimus pater & coepiscopus scripsit ad Orientales pientissimos Episcopos in hæc verba: Et incarnatus quidem est, &c.] inferiùs verò: Scripserunt aduersarij, qui præ multa insipientia Nestorij & Theodori scripta non cauent, &c.] Vides igitur sanctum Cyrillum vna eademque lance, æquoque pondere Theodorum expendere cum Nestorio. DEFENDITVR CYRILLVS ET PROCLVS AB ILLATA CALVMNIA. [a] Cyrillde Expos. Symb. Nicæn.

Quod autem ad Chalcedonense Concilium spectat, quòd dicatur recepisse & confirmasse epistolas à Ioanne datas laudibus Theodori refertas: reddamus hic verba ipsa, quę in relatione Synodica ad Marcianum, citata à Liberato, scripta habentur: sic enim se habent[b]: Si enim per epistolas Ecclesiæ dogmata declarari pro vnaquaque quæstione dignum culpa iudicant: ipsum in primis beatissimum Cyrillum quilibet poterit denotare, qui litteris suis Orientalibus, quod sentiebat, expressit: necnó & magnum Proclum huic vituperationi subiiciet, qui eisdem Orientalibus volumen ad Armenios pro fidei cõgruentia destinauit. Huic autem consociabitur ad culpam & sapientissimus Ioannes Antiochenus Episcopus, qui hæreticorum maledicta repellens, & Apostolica doctrina religiosissimum dogma declarans, totius Orientis confessionem, velut ex vno ore, sanctissimo Proclo & ei qui per idem tempus mundi regebat gubernacula, destinauit.] hæc sancta Synodus ad Marcianũ Imperatorem: in quibus vides nullam de Theodoro Mopsuesteno mentionem haberi, sed istos vt magni nominis Episcopos in exemplum adduci. [b] Synod. Chalced. Act. 16. tom. 1. Conc. LIBERATVS CONCILIVM CHALC. AB ILLATA CALVMNIA.

Nec est quod quis adhuc instet & vrgeat, laudatas à Synodo epistolas Ioannis Antiocheni, quasi hoc ipsum esset laudibus Theodori consensisse, eiusque scripta probasse: nam cùm rectam in omnibus fidem (vt vidimus) dictis epistolis professus esset, adeo vt non potuerint eædem epistolæ à Proclo nõ recipi atque Cyrillo & ipso Theodosio Imperatore, nihil virulentũ ex Theodori doctrina eisdem admiscuisse certum est. Sed quod ad Theodorum spectat, non eum laudauit Ioannes vt erroris auctorem, verùm tantummodo excusauit non esse Theodori, quæ nomine Theodori circumferrentur. Ita quidem rem se habuisse, verbis illis Liberati manifestè probatur, quæ retulimus, vbi ait: Nihilominus & Proclus per Mennam diaconum suum ipsi Ioanni rescribẽs, cuius essent illa quæ Theodori dicebantur, quæsiuit. Quæ pro eius excusatione ignorare se dixit.] IOANNIS ANTIOCH. EPISTOLAE DE THEODORO QVALES.

Vides igitur negãtem Ioannem fuisse à Proclo litteris interpellatum, si non essent Theodori tria illa hæresum capita quæ ab Armeniæ monachis circumferebãtur, cuiusnam essent: Ioannem verò respondisse, se penitus ignorasse. Quibus planè intelligis, sic laudatum à Ioanne Theodorum, iminunemque ab omni labe criminis hæresis redditum, eo quòd putaret calumniam passum, dum sub eius nomine circumferrentur errores. Quòd igitur defensores Theodori ea ipsius scripta esse negarent, quæ diffamata per totum fuerant Orientem: inde accidisse videtur, vt prudenter Proclus in epistola ad Armenos, errores ipsos redarguens, nullam penitus de Theodoro habuerit mentionem. detectis autem postea scriptis Theodori, eadem cum auctore prorsus damnata fuisse, & dictum est superiùs, & suo loco pluribus dicemus inferiùs. hæc modò satis, ne quis ex Liberati historia in errorẽ aliquo modo labatur. Si quis autem malorum omnium, quæ occasione Nestorianæ hæresis in Orientali Ecclesia contigerunt, causam Theodorum fuisse dixerit, puto sanè hunc ipsum veritatis collimaturum scopum: & quidem quæ de eo superiùs dicta sunt, hoc ipsum facilè mõstrant: cùm enim iste praua docens, ea addiscentes adeò conciliasset sibi discipulos, facti sunt iidem Theodori blasphemiarum pugnacissimi defensores, vsque adeò vt eius sententiæ assertor Nestorius euaserit hæresiarcha.

Hoc eodem anno (inquit Prosper) Gundicarium Burgundionum Regem intra Gallias habitantem Aetius bello obtinuit, pacemque ei supplicanti dedit, qua non diu potitus est: siquidem Hunni cum populo suo atque stirpe deleuerunt.] Pollebat Aetius Magister militiæ copiis Alemannorum, quibus & reliquis barbaris timendus erat. Sed & Gallos illos, quos ad Oceanum vergentes vocant Armoricos ab Imperio Romano deficientes, per eosdem Alemannos comprimendos curauit, quibus eam concessit crudeliter nimis prouinciam BVRGVNDIONES ET ARMORICI AB AETIO VICTI.

uinciam deuastandam. factumque esset, nisi S. Germanus Episcopus Antisiodori protinus A
obstitisset. Quomodo autem tanta fuit in sacerdote potentia, vt furori barbarico repentinus
obuiator occurrerit, Constantius horum temporum scriptor in omnibus integerrimus nar-
rat in eiusdem sancti Germani Vita, quam scripsit: reddemus nos nobilem historiam iisdem
quibus idem auctor verbis enarrat, dum legationem, qua functus est ad barbarum Regem,
describit. Verùm ordo rerum gestarum postulat, vt primò quæ statim præcessit eiusdem
Germani posterior in Britanniam suscepta legatio, eiusdem auctoris verbis recenseatur. Ac-
cidit enim, vt confutati semel atque conuicti, fugatique Pelagiani, iidem captantes la-
tibula, ad tempus indixerint sibi silentium, postea verò furtim eamdem hæresim prædica-
rent, sensimque impietatis semina spargerent, eademque crescerent vsque ad messem,
cùm rursum oportuit ex Galliis illuc mitti S. Germanum. Rem gestam sic idem Constan-
[a] Constat. Vit. S. Germ. li. 2. c. 1. apud Surium. 3. die 30 July. tius narrat[a]: B

POSTERIOR LEGATIO S. GERMANI IN BRITANNIAM.

Interea ex Britanniis nunciatur, Pelagianâ peruersitatem iteratò, paucis auctoribus dilatari. Rursumque ad beatissimum Germanum preces omnium deferuntur, vt causam Dei, quam priùs obtinuerat, tutaretur. Quorum petitioni festinus occurrit, dum & laboribus delecta-
tur, & Christo se gratanter impendit. Cessit tandem inimici inuidia victa virtutibus, nec
tentare ausus est, quem Dei amicum iam senserat. Adiuncto itaque Seuero Episcopo totius
sanctitatis viro, qui tunc Treueris ordinatus Episcopus, gentibus primæ Germaniæ verbum
Dei prædicabat, Parisios iteratò dum expetit, totius plebis plausu, vt tantum virum dece-
bat, excipitur.] & inferiùs: Ad itineris tranquillitatem elementa consentiunt: nauigium
venti, fluctus aera prosequuntur.

REGRESSVS S. GERMANI IN BRITANNIA.

Interea sinistri spiritus peruolantes per totam insulam, Germanum venire, inuitis vatici-
nationibus nunciabant: in tantum, vt Elaphius quidam regionis illius primus in occursum C
sanctorum sine vlla manifesti nuncij relatione properauerit, exhibens secum filium, quem
in ipso flore adolescentiæ debilitas dolenda damnauerat. erat enim arescentibus membris,
contracto poplite, cui per siccitatem cruris vsus negabatur vestigij. Hunc Elaphium pro-
uincia tota subsequitur. Veniunt sacerdotes, occurrit insecia multitudo. Confestim bene-
dictio & sermonis diuini doctrina profunditur. Recognoscit populum in ea quam reli-
querat credulitate durantem: intelligunt culpam esse paucorum: inquirunt auctores, in-
uentosque condemnant. Cùm subitò Elapius manibus aduoluitur sacerdotum, of-
ferens filium, cuius necessitatem ætas & debilitas etiam sine precibus allegabant. Fit com-
munis omnium dolor, præcipuè sacerdotum, qui conceptam misericordiam ad diuinam
clementiam contulerunt. Statimque adolescentem beatus Germanus sedere com-
pulit, attrectat poplitem debilitate curuatum, & per totâ infirmitatis spatia medica- D
bilis dextera percurrit. Salubrem tactum sanitas festina subsequitur: ariditas succum,
nerui officia receperunt; & in conspectu omnium filio incolumitas, patri filius refor-
matur. Implentur populi stupore miraculi, & in pectoribus omnium fides Catholica
firmabatur. Prædicatio deinde ad plebem de præuaricationis emendatione conuertitur:
omniumque sententia prauitatis auctores expulsi ab insula, sacerdotibus adducuntur.
Quod in tantum salubriter factum est, vt in illis locis etiam nunc fides intemerata per-
duret. Itaque compositis omnibus; beatissimi sacerdotes ea qua venerant prosperitate
reuersi sunt.

ALIA LEGATIO AD REGEM ALEMANNORVM.

Vix domum de transmarina expeditione remeauerat, & iam legatio Armoricani
tractus fatigationem beati Antistitis ambiebat. Offensus enim superbæ insolentia regio-
nis vir magnificus Aetius, qui tum Rempublicam gubernabat, Eocharich ferociss imo E
Alemannorum Regi loca illa inclinanda pro rebellionis præsumptione permiserat; Regi-
que idolorum ministro obiicitur senex vnus, sed tamen omnibus Christi præsidio maior
& fortior. Nec mora, festinus egreditur, quia imminebat bellicus apparatus. Iam pro-
gressa gens fuerat, totumque iter eques ferratus impleuerat, & sacerdos noster obuius
ferebatur, donec ad ipsum Regem, qui subsequebatur, accederet. Occurrit in itinere
iam progresso, & armato duci inter suorum cateruas opponitur: medioque interprete,
primum precem supplicem fundit, deinde increpat differentem: ad extremum manu
iniecta, freni habenas inuadit, atque in eo loco vniuersum sistit exercitum. Ad hæc Rex
ferociss imus admirationem pro iracundia, Deo imperante, concepit: stupet constan-
tiam, veneratur reuerentiam, auctoritatis pertinacia permouetur. Apparatus bellicus,
armo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A armorumque commotio ad concilij ciuilitatem, deposito tumore, descendit: tractaturque qualiter, non quod Rex voluerat, sed quod sacerdos petierat, compleretur. Ad stationem quintam Rex exercitusque se recepit: pacis securitatem fidelissimam pollicetur ea conditione, vt venia, quam ipse præstiterat, ab Imperatore vel ab Aetio peteretur. Interea per intercessionem & mentum sacerdotis Rex compressus est, exercitus reuocatus, prouinciæ à vastationibus absolutæ.] subdit Constantius nouissimam describere sanctissimi viri legationem pro Armoricis ad conciliandos eos cum Valentiniano Imperatore, quod Rex Alemannorum petierat, & ipse illi pollicitus fuit. describit res mirificas in via, cùm in Italiam venit, ab eo gestas, quas breuitatis causa relinquimus peruturo ipsum fontem lectori. Nos autem hic tantùm quæ apud Imperatorem Rauennæ agentem tunc gesta fuerunt, ex eodem auctore reddemus.

B Ferebatur (inquit[a]) iam per ora Rauennatium populorum, & aduentus sui moras præuius accusabat affectus. Tandem diu expectatus excipitur. Prouiderat quidem, vt nocturno ingressus tempore, secreta obscuritate tegeretur, sed desiderantium excubias vitare non potuit. Illic Petrus tum Pontifex Christi Ecclesiam Apostolica institutione retinebat. *Erat hic ille magnus Petrus cognomento Chrysologus, clarissimus sanctitate & doctrina excellens inter Rauennates Episcopos.* Regebat etiam Romanum Imperium Placidia Regina cum Valentiniano iam iuuene: qui ita fidem Catholicam diligebant, vt cùm omnibus imperarent, Dei famulis sublimi humilitate seruirent. Qui omnes venerabilem sacerdotem certantibus studiis prouido amore suscipiunt: abeunt Principes, occurrunt proceres, Ecclesia cum exultatione amplectitur. Ad diuersorium sacerdotis Regina venerabilis vas argenti amplissimum refertum cibis delicatioribus sine vlla carnis admixtione C transmittit: quod susceptum, ea ratione distribuit, vt cibos ministris suis traderet, ipse verò vendicaret argentum, remittens loco muneris parunulam ligneam, panem ordeaceum continentem. Quod illa vtrumque cum gaudio ingenti complexa est, quòd argentum suum transmississet ad pauperes, & escam illam beati viri cum ministerio abiecti vasculi suscepisset: nam & lignum postea auro ambit, & panem multis remediis & virtutibus reseruauit.

[a] *Const. in. l. 1. & seq. apud Surium de vit. Ital.*

LEGATIO AD IMPERATOREM VALENTINIANVM RAVENNAM.

Quadam die dum plateam latissimam turbis angustiatus ingreditur, carcerem refertum vinctis supplicia & mortem expectantibus præteribat. Qui agnito transitu sacerdotis, vnum clamorem collatis vocibus sustulerunt: causam requirit, agnoscit: custodes euocat, subtrahuntur. Diuersæ enim Palatij potestates miserorum turbam in ergastuli illius noctes damnauerant. Quò se verteret misericordia non habebat: tandem ad notum recurrit D auxilium, & quod difficile erat ab hominibus impetrare, à maiestate diuina deposcit. Gressum diuertit ad carcerem, cernuus in orationem membra prosternit. Tum verò Dominus noster adstantibus populis gratiam, quam famulo suo tribuerat, ostendit. Clausura vinculis & sera constricta dissoluitur, repagula ferrata dissiliunt: diuina pietas referat, quod meditatio humanæ crudelitatis arctauerat. Procedit ad libertatem turba de vinculis, exhibens vacua onera catenarum, tenens nexus, quibus antea tenebatur. Relinquitur carcer innocens aliquando, quia vacuus; & præcedente pietatis triumpho, turba miserorum gremio Ecclesiæ gaudentis infertur.] his addit auctor de Volusiani filio, qui præerat cancellis Patricij Sigesuulti, è mortuis ad vitam itidem Germani precibus reuocato, necnon de alumno Acholij eunuchi præpositi Imperatoris cubiculo è morbo caduco eiusdem sancti Germani orationibus liberato. sed de causa susceptæ legationis E mox subdit[b]:

GERMANVS LIBERAT CARCERE DETENTOS.

[b] *Const. lib. 1. c. 18.*

Causam sanè Armoricanæ regionis, quæ necessitatem peregrinationis indixerat, obiecta venia & securitate perpetua ad proprium obtinuisset arbitrium, nisi titubationis perfidia mobilem & indisciplinatum populum ad rebellionem pristinam conuocasset, quo facto & intercessio sacerdotes euanuit, & Imperialis crudelitas * circumscriptione frustrata est. qui tamen pro calliditate multiplici breui pœnas perfidæ temeritatis exoluit.] hæc de fine legationis perfunctæ. Sed qui honestauit illum in laboribus Deus, tandem & complenit labores illius, à terra ad cælum euocans, cùm adhuc Rauennæ moram traheret. Describit eius obitum ita Constantius[c]: Germanus igitur quadam die, matutinali solemnitate perfecta, dum cum Episcopis sermonem de religione conferret, mæstissimam protulit mentionem, inquiens: Commendo vobis, fratres carissimi, transitum meum. Videbar mihi per nocturnum soporem à Domino nostro viaticum peregrinationis accipere.

DE CAVSA LEGATIONIS.

* credulitas

[c] *Const. lib. 1. c. 19.*

DE MORTE PROPINQVA VISIO.

accipere. & cùm cauſam peregrinationis inquirerem: Ne metuas, inquit; ad patriam, non ad peregrinationem te dirigo: tu habebis pacem & requiem ſempiternam. Deriuabant intellectu alio ſomnium ſacerdotes, ſed ille ſtudioſius commendabat extrema, dicens: Bene noui quam patriam Deus ſuis famulis repromittit. Factum eſt vt poſt dies aliquot ſequeretur incommodum: quo ingraueſcente, ciuitas tota turbatur. Accelerabat qui vocabat ad gloriam, & feſſum à laboribus Dominus inuitabat ad prę̃mia. Regina Placidia, depoſito Imperiali ſupercilio, occurrit pauperi, requirit infirmum, tribuens quicquid ab ea beneficij poſtulat: peculialiter ſanè petiit, quod illa inuita conceſſit, vt gleba corporis ſui patriæ redderetur. Viſitantium verò tanta fuit diebus ac noctibus multitudo, quantam aut admiſit aditus, aut domus recepit: tempus omne choris pſallentibus terebatur. Septimo incommodi die ad cælum anima felix & beata transfertur.

RELIQVIAE VIRI SANCTI IN PRETIO HABITAE.

Hereditas deinceps relicta diuiditur, partem præſumit Imperium, partem vendicant ſacerdotes. Et quod fieri de opibus ſolet, naſcitur de exiguitate contentio, dum deeſt quod cupiunt. Solius benedictionis heres capſulam cum reliquiis ſanctis Regina ſuſcepit: cucullam cum interiori cilicio Petrus Epiſcopus vſurpauit. Sex verò Antiſtites, vt aliquid monumenti ex ſucceſſione ſanctitatis acciperent, diſrumpere quod ſuperfuerat, maluerunt; vnus pallium, alter cingulum accepit; duo tunicam, duo ſagulum diuiſerunt. De apparatu defuncti feruent ſtudia conferentium, accuſantium cur parua expenſa mortuo deberetur. Acholius corpus aromatum conſtrictione ſolidauit, Regina veſtiuit. Quibus omnibus ritè perfectis, expenſis & cuectionibus iter inſtruit Imperator, miniſtroſq́ue eius copioſa largitione proſequitur. Sacerdotes religionis obſequium & in præſenti inſtruunt, & ordinatione præmittunt, vnumq́ue agmen reformatur ad Gallias. Placentiam corpus dum præterit, cæca iam nocte peruenit: quod in eccleſia collocatum, dum vigiliis ſanctæ deuotionis excolitur, matrona quædam eius loci paralyſi diſſoluta, ita vt nullum membrum ſuo fungeretur officio, precario depoſcit vt feretro corporis ſubderetur: ibiq́ue vſque ad lucem extenſa decubuit. Maturè corpus attollitur: ſurgit mulier viuificata per mortuum, mirantibus populis, propriis pedibus debitum reddit obſequium. Excipiunt Galliæ patronum proprium famulatu maiori, &c.] hæc ex multis à fideliſſimo ſcriptore Conſtantio deprompſimus, vtpote res geſtas ſui temporis, fama omnibus fermè notas, ad viros ſanctiſſimos Patientem Epiſcopum Lugdunenſem, & ad Cenſorium ſucceſſorem Germani Antiſidorenſem Epiſcopum conſcribente: qui ad calcem, eiuſmodi quaſi veritatis ſigillum imprimens, conteſtationem appoſuit: Deum teſtor conſcium ſecretorum, me plura de domini Germani factis agnita & probata tacuiſſe; ex quo reum me eſſe fateor, ſupprimendo quod mirabiliter ad profectum omnium diuina virtus operata eſt: & ideo in ſcribendo ſuccinctum magis me arbitror fuiſſe, quàm nimium.] hæc ipſe de S. Germano Antiſidorenſi Epiſcopo viro Apoſtolico, quem ſediſſe tradit annos triginta & dies vigintiquinque, tranſlatum verò ac ſepultum in ſua eccleſia Kalendis Octobris. At de Germani legationibus iam ſatis.

DE EDITIONE CODICIS THEOD.

[a] Nouel. Theod. tit. 1.

Hoc eodem anno facta eſt promulgatio Codicis Theodoſiani decimoquinto Kal. Martij, edita ſanctione[a] ad Florentium Præfectũ Prætorio Orientis, in qua viri clariſſimi nominantur qui in opus laborauerunt. Porrò illis viſum eſt nonniſi confirmari & interſeri eas conſtitutiõnes, quas Principes Chriſtiani ſanxiſſent, incipiẽtibus à Conſtantino Magno. Ceterùm etſi Gentilium Imperatorum nulla his admixta lex eſt, haud tamen priſcorum Iureconſultorum ipſe Theodoſius voluit ſperni reſponſa, de quibus iam iſta ante ſanciuerat, atque ad Senatum Vrbis Romæ ita reſcripſerat[b]:

[b] l. 1. de reſp. prud. C. Theo.

Papiniani, Pauli, Gaij, Vlpiani, atque Modeſtini ſcripta vniuerſa firmamus: ita vt Gaium atque Paulum, Vlpianum & ceteros comitetur auctoritas lectionis, quæ ex omni opere recitatur. Eorum quoque ſcientiam, quorum tractatus atque ſententias prædicti omnes ſuis operibus miſcuerunt, ratam eſſe cenſemus, vt Scæuolæ, Sabini, Iuliani, atque Marcelli, omniumq́ue quos illi celebrarunt: ſi tamen eorum libri, propter antiquitatis incertum, codicum collatione firmentur. Vbi autem diuerſæ ſententiæ proferuntur, potiùs numerus vincat auctorum: vel ſi numerus æqualis ſit, eius partis præcedat auctoritas, in qua excellentis ingenij vir Papinianus emineat: qui vt ſingulos vincit, ita cedit duobus. Notas etiam Pauli atque Vlpiani in Papiniani corpus factas, ſicut dudum ſtatutum eſt, præcipimus infirmari. Vbi autem pares eorum ſententiæ recitantur, quorum par cenſetur auctoritas; quod ſequi debeat, eligat moderatio iudicantis. Pauli quoque ſententias

ſemper

Universidad de Deusto
Biblioteca

A semper valere præcipimus,&c. Dat VII. Idus Nouembr. Rauennæ, D D. N N. Theodosio XII. & Valentiniano II. Coss.] hæc ibi.

Verùm præter Theodosianũ Codicem Gregorianus erat atque Hermogenianus, in quibus eiusmodi Iureconsultorum sententiæ digestæ erant & Principũ placita. Quibus omnibus non dedignatos esse Romanos Pontifices in iis quæ contra Christianam religionẽ minimè verterentur, S. Gregorius Papa declarauit exemplo in ea epistola, quam dedit ad Ioannem Defensorem[a]. Quomodo autem hæc à diuersis diuerso ordine disposita, à Iustiniano Imperatore sint meliori digesta ordine, atque aucta, suo loco dicemus. [a] Greg. li. 12. epist. 54.

Hoc item anno, dum legibus populus docetur & coercetur, turpe scelus in domo regia regiaque persona admitti contigit. Etenim sub his Consulibus Marcellinus (vt emendatiores codices habent) tradit de Honoria filia Gallæ Placidiæ Valentiniani Imp. sororis, quod
B consuetudine Eugenij procuratoris infamata est, ob eamque causam Constantinopolim ad Theodosium missa. Est huius Honoriæ mentio in veteri inscriptione, quæ erat Rauennæ in basilica S. Ioannis Euangelistæ, his verbis[b]: [b] Hieron. Rub. Hist. Rauen. lib. 2.

SANCTISSIMO AC BEATISSIMO APOSTOLO IOANNI EVANGELISTAE PLACIDIA AVGVSTA CVM PLACIDO VALENTINIANO AVGVSTO ET FILIA SVA IVSTA GRATA HONORIA LIBERATIONIS MERITO VOTVM SOLVIT.] hæc ibi. Porrò quam erexit basilicam, eamdem sacris etiam imaginibus decorauit eadem Galla Placidia, appositque iconas complurium Augustorum, Constantini, Theodosij Maioris, Arcadij, Honorij, & Theodosij Iunioris à parte dextera, à sinistra verò Valentiniani Maioris, Gratiani, Constantij patris Valentiniani Tertij, Gratiani neporis, Ioannis neporis, & aliæ imagines & inscriptiones. Tu verò de his consule Rubeum fusius
C ista prosequentem.

IESV CHRISTI ANNVS 436. SIXTI PAP. ANNVS 5. THEODOSII 29. VALENTINIANI 12. IMPP.

QVi sequitur Christi annus quadringentesimus trigesimus sextus, Isidoro & Senatore Consulibus aperitur: quo cùm Nestorij fautores vniuersam Orientalem Ecclesiam maioribus in dies miscerent turbis, & grauioribus concussionibus exagitarent; Theodosius Imperator, serò licet, tandem auctorem malorum omnium Nestorium in Oasim deportan-
D dum, dato rescripto decernit, directum illud quidem ad Isidorum agentem hoc anno vnà cum Consulatu Prætorij Præfecturam. est autem huiusmodi[c]: [c] Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 5. c. 12.

Etsi nostrum erga Rempublicam studium perspicuum est: haud minoris tamen nobis est curæ, vt sacrosancta quoque religio rectè constituatur. Si enim hanc ritè curauerimus, fore optamus, vt & publicis quoque rebus hac ratione consulamus. Quare cùm Nestorius Catholicæ quondam Ecclesiæ sacerdos, nunc rectæ fidei proditor, tantorum scelerum mole oppressus teneatur: operæpretium est, vt serenitatis nostræ sententiæ subiiciatur, calamitateque moribus illius digna opprimatur, vt qui venerandis Ecclesiæ legibus abiectis, traditionibusque contemptis, nefandæ hæreseos auctor extiterit; quique dum illorum quos proditionis suæ socios sibi adiunxit, fidem corrupit, alienæ corruptionis crimẽ suo ipsius capiti aggregauit. Tua proinde celebris auctoritas, hac pragmatica sanctione, siue hac propria auctoritate ostensa, prædictum Nestorium ob admissam à se impietatem in perpetuum exilium
E Petras abire compellat: omniaque illius bona Ecclesiæ Constantinopolis Fisco addicat; quo augusti loci illius opes, cuius ille sacra mysteria nuper prodidit, auctiores euadant. Hac enim ratione futurum est, vt & religio sanctissimæ fidei intacta in mẽtibus hominum perseueret, & regni nostri felicitas religione munita quotidie magis magisque floreat.] hactenus rescriptum contra Nestorium. THEODOSII RESCRIPTVM CONTRA NESTORIVM.

Fuisse quidem Petras locum exilij ab Imperatore decretum in Oasena Ægypti prouincia positum, inde possumus intelligere, quòd auctores omnes temporis huius scriptores in Oasim Nestorium deportatũ fuisse tradunt, deportationem omnium famosissimam, de qua superiùs & in Notis pluribus dictum est. In Oasim quidem deportatum esse Nestorium, Theodoretus in epistola ad Sporadium tradit his verbis[d]: Non solùm sacerdotio Nestorius electus fuit diuino quidem iudicio, sanctorum Ephesi congregatorum Patrum decreto, DE LOCO EXILII NESTORII. [d] Theod. epist. 1.

decreto, sed etiam Imperiali nutu Oasim incolere damnatus, pœnas quæ impios expe- A
ctant, has prægustare cœpit.] id ipsum affirmat Socrates[a], id denique ex ipsius Nesto-
rij litteris Euagrius[b] prodit, qui & res post hæc ab eo gestas ex iisdem scriptis ita recensет:
Quemadmodum autem Nestorius in exilium eiectus sit, & quid postea de illo fa-
ctum, & quem vitæ exitum sit consecutus, & quas pœnas blasphemiæ causa dederit, neu-
tiquam ab illis qui eius res gestas scriptis prodiderunt, traditum est. Quæ omnia planè
intercidissent, fuissentque temporis diuturnitate ita deleta, obrutaque, vt ne de illis om-
nino vel semel audiri posset, nisi in librum quemdam ab ipso Nestorio editum, in quo
istarum rerum continetur narratio, forte fortuna incidissem.] & paulò inferiùs post re-
censitam, quam Ephesi ob blasphemiam subiisset sententiam, ista subdit:

[a] Socrat. lib. 7 c. 33.
[b] Euag. lib. 1. c. 7.

QVALITER HABITVS NESTORIVS IN SVO MONASTERIO.

Porrò autem in eodem libro ostendit, Theodosium primò propter amorem, quo eum
complectebatur, eius abdicationem minimè ratam fecisse. Deinde cùm quidam Episco- B
pi ex vtraque factione ab vrbe Epheso ad Theodosium (idem ipsum namque Imperator
postulauerat) missi essent, potestatem sibi datam ad suum monasterium reuertendi, quod
ante portas Antiochiæ, quæ iam Theopolis dicitur, situm est; cuius nomen à Nestorio non
ponitur illud quidem, tamen fertur appellatum esse monasterium Euprepij; quod qui-
dem ante portas Antiochiæ locatum esse, pro certo cognoscimus, & ab iisdem non am-
plius duobus stadijs distare. Narrat idem ipse Nestorius, se in eo loco quadriennij spatio
commoratum esse, variis affectum honoribus, variisque præmiis donatum, postea au-
tem relegatum ad Oasim edicto Theodosij. Verùm quod caput omnium erat, penitus oc-
cultauit. Neque certè in eo loco vitam degens, à sua destitit blasphemia: adeò vt Ioannes
Antiochiæ Præsul istam in apertum proferret sententiam, Nestorium scilicet perpetuo exi-
lio mulctandum esse.] Ex his vides, lector, Ioannem Antiochenum Nestorij antea propu- C
gnatorem, post pacem initam cum Cyrillo eius aduersarium penitus euasisse. Sed subdit
Euagrius:

QVAE PASSVS NESTORIVS IN EXILIO.

Scribit præterea Nestorius alium libellum acutè & subtiliter ad quemdam videlicet
Ægyptium de sua in Oasim relegatione, in quo de his rebus disputat vberiùs. Quæ autem
pertulerit supplicia ob conceptas ab ipso blasphemias (quippe obtutum Dei omnia con-
templantem latere non potuit) ex aliis litteris, quas ad Præfectum Thebaidis dabat, satis
poterit intelligi. Nam in illis videre licet, quòd cùm iustas hominibus pœnas non luerit, vl-
tio diuina eum ex improuiso oppressit, & quasi captiuum ducens, in acerbissimam omnium
coniecit calamitatem. Nam quoniam maiores luere debebat pœnas, ex Blemmiis, à qui-
bus captus erat, dimissus, Theodosio reditum illi per edicta decernente, circiter extremas
oras Thebaidis, de vno loco in alium demigrans, atque ad terram collisus, finem viuendi D
dignum antè acta vita est consecutus, ipsoque vitæ exitu alter Arius declaratus. in quo
perspicuè elucet, & quasi pro certo dignoscitur, quæ merces sit impiæ in Christum blasphe-
miæ proposita. Vterque enim, Arius & Nestorius, in eum similiter iecit blasphemiam, al-
ter appellando creaturam, alter hominem tantùm esse existimando.] & inferiùs ostendens
pro miraculo, vt quem Theodosius tanto studio prosequeretur, eumdem in exilium iusse-
rit solum vertere, ista subiecit:

Verùm ne crimen (inquit) subeamus mendacij, ipsum Nestorium, qui nos istas res doceat,
in medium adducamus. Age Nestori recita mihi quædam ad verbum ex epistola abs
te ipso de his quæ iamdudum Ephesi de sanctissima religione agitabantur conscripta, &
ad Præfectum Thebaidis missa. Ex Imperatoris edicto *sunt hæc verba Nestorij*) Oasim, alio
nomine Ibim appellatam, demigrare coacti sumus. Ac quibusdam deinde interpositis ad- E
iungit ista: Postquam Oasis, quam suprà dixi, à barbaris capta erat, ignique & cædibus
funditus vastata, nos ab iisdem barbaris, qui nos (qua causa adducti, nescio) sunt dere-
pentè commiserati, dimissi sumus, minacibus quibusdam contestationibus ad nos perter-
refaciendos adiectis, vt quamprimum è regione illa egrederemur: Nam Mazici (inquiunt)
nobis abeuntibus, sunt extemplo eam occupaturi. Venimus igitur in Thebaidem cum ca-
ptiuis quibusdam, quos barbari ob misericordiam (quid autem voluerint, equidem non ha-
beo dicere) nobis adduxerunt. Postremò isti ad cara sua quisque domicilia dimissi sunt:
nos autem ad Panopolim nosmetipsos propere recepimus. Verebamur namque, ne quis,
quoniam captiui eramus, ansam inde ad negotium nobis facessendum arripiens, vel fugi-
tiuorum crimen contra nos confingeret, vel alio quodam accusationis genere (variæ enim
calumniæ hominibus malitiosis solent abundè suppetere) nos per fraudem implicare mo-
liretur.]

* sedibus

NESTORIVS PANOPOLI HABITAT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A liretur.] His Nestorius, ad Præsidem scribens, fugam suam coloribus adornauit. subdit mox vero: Quapropter vestram celsitudinem obsecramus, vt nostræ captiuitatis, sicut leges postulant, curam habeatis, & ne patiamini quemquam hominem captiuum veteratoribus ad perniciem dedi: ne omnis posteritas velut tragicè hoc decantet, satius esse à barbaris duci captiuum, quàm auxilij causa ad Imperium Romanum confugere. Atque iureiurando adiecto, sic præterea ab aliis postulauit: Nobis per vos, quæso, liceat in hoc commorari domicilio, ad quod ab Oasi, cùm essemus à barbaris dimissi, accessimus: vt quicquid à Deo de nobis decretum sit, id iam nobis obueniat.] hæc ex prima epistola accepta Euagrius habet: ex secunda autem ista subiungit:

Has litteras ad tuam amplitudinem à nobis perscriptas, siue vt argumentum amoris erga te mei, siue vt admonitionem à patre ad filium missam ducis; animum, quæso, attende re- NESTORIVS COGITVR SAEPE MVTARE LOCA
B bus in illis explicatis, quæ sanè permultæ sunt, eaque paucissimis verbis, quantum fieri poterat, à nobis comprehensæ. Oasis, quæ Ibis quoque dicitur, Nomadum multitudine in eam irruptionem faciente, iamprudem penitùs vastata est. & paulò pòst: Quæ res cùm ita accidisset, tua amplitudo, nescio qua causa impulsa, aut qua arrepta occasione, iussit vt ad regionem quamdam, Elephantinam nomine, sitam ad extremam oram prouinciæ Thebaidis per milites barbaros ex Panopoli abduceremur: quo quidem manu militum, quos dixi, miserè raptati sumus. At cùm itineris longitudine essemus fracti, contritique, mandatum minimè scriptum illud quidem rursus à tua magnitudine accepimus, vti Panopolim reuerteremur. Itaque molestiis, quæ in tanto & tam prolixo itinere nobis obtigerunt, debilitati, corpore morbo vexato, & præ senectute languido, manibus etiam & lateribus confractis, venimus denuò Panopolim, ibique aduersis casibus & acerbo dolorum morsu conciti, ferè ani-
C mam egimus.

Rursum verò aliud mandatum scriptum à tua celsitudine ad nos allatum nos à Panopoli ad quoddam illius confinium traduxit. At cùm nos iam finem mandatis contra nos editis statutum fore putaremus, expectaremusque Imperatorum illustrissimorum de nobis voluntatem, de improuiso aliud crudele sanè dabatur mandatum, vt iam quarto mulctaremur exilio. Et paulò infrà: Sis, quæso, his rebus gestis contentus: satis tibi sit, tot exilia contra vnum corpus decreuisse: acquiescas, amabo te, incommodis, quæ iam abs tua amplitudine accepimus. Quæstionem, quæ est exercenda de nobis (per quos oportuerat causam declaratam fuisse) quæso Imperatoribus nostris inuictissimis (vt æquitas postulat) permittas. Ista consilia à nobis ad te, tam quam à patre ad filium scripta sunt. Quòd si eadem iam sicut antea graui-ter & iniquo animo feras: fac quod voluntas iubet, si modo vincere ratio non possit voluntatem. Ad istum modum Nestorius tam Imperatores quàm eorum magistratus litteris velut pugnis & calcibus verberare, maledictisque figere non dubitauit, neque rebus aduersis, quas perculerat ad modestiam traductus fuit.

Ipse equidem accepi à scriptore quodam, modum quo decessit è vita, talé fuisse, nimirum eius linguam vermibus exesam esse, sicque cum huius vitæ miseriis ad grauiora supplicia iu- MISERANDVS NESTORII INTERITVS.
sto Dei iudicio infligenda eaque sempiterna migrasse.] hactenus de his Euagrius, quæ ab amanuensi Nestorij & ex eius epistolis accepit. His consentientia ceteri habent: addit tamen Theodorus[a] Lector, totum eius corpus putredine fuisse consumptum: id ipsum affirmat quoque Cedrenus[b], cum lingua totum computruisse corpus: eadem etiam tradit Nicephorus[c]. Corrigendus tamen ex dictis Euagrius[d], dum ait inferiùs, post mortem Nestorij
E subrogatum Maximianum Constantinopolitanæ sedi in locũ ipsius Nestorij, ac deinde Proclum: nam viuo Nestorio, immo necdum in exilium acto, eos gubernare cœpisse Ecclesiam Constantinopolitanam, satis liquidò demonstratur. Ceterùm non ante præsentem annum Nestorium proscriptionẽ cum exilio passum esse, tum rescriptum Imperatoris datum ad Isidorum Consulem huius anni declarat, tum etiam litteræ ipsius Nestorij fidem exploratam faciunt, vtpote quæ quadriennium testentur cum in suo monasterio in pace frequentatum muneribus & honoribus transegisse: cùm enim eò fuerit amandatus post Concilium Ephesinum absolutum in fine anni quadringentesimi trigesimiprimi, quatuor his additis annis habitationis in monasterio, hoc planè anno in exilium actum colliges. Quoto autem exilij anno extremum diem clauserit, haud satis exploratum habetur.

[a] *Theodor. in Collectan.*
[b] *Cedrē. Compend. in Theodos. Minore.*
[c] *Niceph lib. 14. cap. 26.*
[d] *Euag. lib. 1. c. 8.*

Quod rursum ad Nestorij finem spectat: licet ista dicta nuper singillatim minimè explicet Theodoretus, vt rem omnibus notam, satis sibi visus istis verbis ipsius extrema clausisse, quibus ait[e]: Vnde quoniam turpissima & maximè ignominiosa morte perituri sunt iniqui

[e] *Theodoret. hæret. fabul. lib. 4. in Nestoria.*

iniqui: pontificatu per ſanctos qui Epheſi congregati fuerant, diuino ſuffragio eiectus eſt,& A
iuſſu Imperatoris Oaſin habitare damnatus,futuri impiorũ ſupplicij illinc cœpit exordium,
[a] 1.Tim. 5. vt qui à ſua amentia conſumptus ſit, & in ſe dictum Apoſtoli [a] compleuerit: Quorundam
THEODORETVS DEFENDITVR A CALVMNIIS. hominum peccata manifeſta ſunt præcedentia ad iudicium.] hæc ipſe: qui quidem ob priſtinam, quam cum Neſtorio (vt vidimus) conſuetudinem habuit, infamatus cùm eſſet, arrepta inde Neſtoriani occaſione, commenticias quaſdam Theodoreti atque Neſtorij ad inuicem datas vulgauere litteras, quibus ſectæ communio monſtrabatur. teſtatur id quidem
[b] Leit de ſect. act. 4 tom. 9. Bibliot. sanct. Leontius Scholaſticus,vbi ait [b]:Sciendum & illud,circumferri quaſdam Theodoreti ac Neſtorij epiſtolas, in quibus ſe mutuo recipiunt: ſed fictitiæ ſunt, & fingunt eas hæretici, vt earum ope Synodum oppugnẽt.Si cui verò cognoſcere libet,quàm graui Neſtorium Theodoretus odio proſecutus fuerit, librum ipſius Theodoreti perſcriptum de Hæreſibus legat.] hæc Leontius.extat ex illis epiſtolis vna ad Neſtorium inſcripta recitata ad finem quintæ B
Actionis Quintæ Synodi, & aliæ ad alios datæ,quibus ipſe Theodoretus ſocietatis cum Neſtorio redarguitur.

At ſunt ipſius Theodoreti ſcripta plurima, quæ, niſi nimia prolixitas fatigaret lectorem, pro illius ſincera fide probanda adduci in medium poſſent, nempe epiſtolæ ipſius illæ ad diuerſos datæ, & quidem germanæ, quibus nihil ſit quod obiici penitùs valeat, vt quæ inter
[c] Theod. epiſt. 1. eas primum ſibi vendicat locũ,epiſtola [c] ad Sporadium, qua cum auctore execrandum dogma Neſtorij eſt inſectatus; inſuper aliæ complures ad diuerſos ſcriptæ,quibus rectę fidei profeſſionem, aduerſantemque eiuſdem Neſtorij impietati, teſtatam, ſartam tectam, confir-
[d] Theodoret. epiſt 21.53. 101.109.131. 144. matam ſtabilitamque reliquit, vt epiſtola ad Euſebium Scholaſticum [d], alia ad Dioſcorum, aliæ inſuper ad Celerinam diaconiſſam, ad Euſebium Epiſcopum Ancyranum, ad Timotheum Epiſcopum, ad Andream, & monachos Conſtantinopolitanos,& ad poſtremũ duæ C
ad Leonem Romanum Pontificem: quibus planè omnibus ex priſtina illa cum Neſtorio conſuetudine contractam maculam plus ſatis abſterſit, diluit, atque purgauit. Poſt initam quidem pacem, iunctamque cum Cyrillo & aliis Orthodoxis communicationem, ipſum Neſtorio addictum fuiſſe, nulla prorſus eſt mentio;ſed pro Catholica fide ſtrenuè atque impigrè laboraſſe, plurima ſunt monumenta. Verùm de Theodoreto ſæpè dicendum inferiùs erit.

Hoc eodem anno Ioannes Epiſcopus Antiochenus diem extremum obiit, cùm ſediſſet annos tredecim; licet Nicephorus in Chronico annos decem & octo illius ſedi tribuat: verùm cùm anno ſequenti extent litteræ Theodoreti ad eius ſucceſſorem Domnum Epiſcopum Antiochenum ſcriptæ, haud ad illud tempus eius vitam eſſe propagatam, perſpicuè poſſumus intelligere. Porrò ipſam Theodoreti ad Domnum epiſtolam reddemus ſuo loco D
anno ſequenti;& eam qua monſtratur annos tredecim tantùm ſediſſe ad Dioſcorum datam
DOMNVS EPISCOPVS ANTIOCHENVS. ſuo item loco deſcribemus. Mortuo autem Ioanne,in locũ ipſius ſubrogatus eſt eius ex ſorore nepos Domnus monachus, ſed deſertor monaſterij;qui (vt dictum eſt ſuperiùs)degens in Laura Euthymij, ipſo inuito,Antiochiã cùm venire decreuiſſet, hoc eum Vaticinio Euthymius futura prædicens admonuit: Obtinebis quidem adminiſtrationem, *nempe ſedis Antiochenæ Epiſcopatum*, ſed eam rurſus auferent tibi mali homines & præſtigiatores,cùm ab illis priùs ſeductus fueris ignorantia.] hæc quidem ipſe; nec falſus extitit vates, vt euentus probauit, inferiusque ſuo loco patebit.ſcribit hæc de Domno Cyrillus monachus in Actis [e] Eu-
[e] Extãt apud Surium die 20. Ianuar. thymij.Quomodo verò factus Epiſcopus Simeonem illum magnum cognomento Stylitam conuenit,narrat Nicephorus iſtis verbis [f]: Quo tempore Domnus ſacras Antiochenæ vrbis
[f] Nicph. lib. 14. c. 51. habenas tenuit, cùm ad Simeonem veniſſet,totus conſternatus eſt,& cum eo myſtico arca- E
noque congreſſu conuenire exoptauit. Conueneruntque ideò ambo,& ſacrificio immaculato atque incruento peracto, alter alteri myſticam communionem porrexit.] hæc Nicephorus.Sed iam ad ſequentis anni res geſtas orationem paremus.

IESV CHRISTI ANNVS 437. SIXTI PAP. ANNVS 6. THEODOSII 30. VALENTINIANI 13. IMPP.

QVadringenteſimum trigeſimumſeptimum Chriſti annum ſignant Conſules Aetius & Sigeſiultus: quo dira perſecutio à Vuandalis illata Africanam exagitauit Eccleſiam: id quidem his aggreſſos eos eſſe Conſulibus, ſanctus Proſper in Chronico narrat

his

Universidad de Deusto
Biblioteca

A his verbis: Genſericus * Rex Vuandalorum intra habitationis ſuæ limites volens Catholicam fidem Ariana impietate ſubuertere, quoſdam noſtrorum Epiſcoporum eatenus perſecutus eſt, vt eos priuatos iure basilicarum ſuarum, etiam ciuitatibus pelleret, cùm ipſorum conſtantia nullis ſuperbiſſimi Regis terroribus cederet.] paulo verò poſt ſubdit: Per idē tempus quatuor Hiſpani viri, Arcadius, Probus, Paſchaſius, & Eutychius, dudum apud Genſericum merito ſapientiæ & fidelis obſequij clari habebantur: quos Rex vt copulatiores ſibi faceret, in Arianam ſectam tranſire præcepit. At illi facinus conſtantiſſimè reſpuentes, excitato in rapidiſſimam iram barbaro, primùm proſcripti, deinde in exilium acti, tum atrociſſimis cruciati ſupplicijs, ad poſtremum diuerſis mortibus interempti, illuſtri martyrio miſerabiliter occubuerunt. Puer autem Paulillus nomine, frater Paſchaſij & Eutychij, pro elegantia formæ atque ingenij admodum Regi acceptus, a profeſſione atque amore Catholicæ fi-

B dei cùm nullis minis deturbari poſſet, diu fuſtibus cæſus, ad infamem ſeruitutem damnatus eſt, nec ideo (vt apparet) interfectus, ne ſuperata ſæuitia impij Regis etiam illa ætas gloriaretur.] hactenus Proſper.

* Geiſericus PERSECVTIO IN AFRICA IVB GENSERICO.

Fuerunt hi primitiæ martyrum perſecutionis Vuandalicæ, meritoq; præ ceteris ſunt laudibus celebrandi, vtpote qui alijs ad martyrium viam aperuere: quorum anteſignanus Arcadius affluens diuitijs, gloria ſæculari conſpicuus, & coniugatus erat: quæ omnia haud leuia videri poterant fore ad martyrium impedimenta. Sed ſuperauit hæc cuncta & vicit athleta Chriſti corroboratus ab amico cariſſimo, ſanctiſſimo ſacerdote, Antonino Epiſcopo Conſtantinæ ciuitatis, qui ſcribens ad eum epiſtolam, ipſum hortatus eſt, vt forti perferret animo, quæ fidei Catholicæ cauſa dirus tyrannus mala inferret. porrò ipſa epiſtola redolens antiquum illum Apoſtolicum characterem ſic ſe habet *:

* Extat. tom. 1. Bibl. sanct. col. 435.

C Perge fidelis anima, perge, & confeſſor vnitatis * gaude, quia pro nomine Chriſti pati meruiſti contumeliam, ſicut Apoſtoli cum flagellati ſunt. Ecce iam ſerpens ille ſub pedibus tuis iacet: ipſe confligere potuit, ſed ipſe cecidit, quia te elidere non potuit. Rogo te, premę caput eius, non ſurgat iſte in agone martyrij, nemo te commoueat. Ecce gaudet Chriſtus, & inſpicit te: lætantur Angeli, & adiuuant te. Turba dæmonum calcaneum tuum obſeruat. Ne deficias, & dæmones qui nunc lugent, gaudeant. Tecum eſt omnis chorus martyrum præceſſorum tuorum: expectant te martyres, & defendunt, & coronam extendunt. Rogo te, tene quod tenes, ne alter accipiat coronam tuam. Quantum temporis eſt, quo pugnaturus eris? & quantum temporis erit, quo in æternum victurus eris? Iam cœpiſti, perfice. Hodie apparet, cur pateris: Dominum nihil latet: non te fallat diabolus in cauſa, cùm tibi ingerit nebulam; hoc vult ne cariſſimus patiaris.

* Trinitatis EPISTOLA ANTONINI EPISCOPI CONSTANTINAE AD ARCADIVM.

D Verum, frater, habes certamen: integra eſt iſta confeſſio: ſi mortuus fueris, certus eſto, martyr eris. Iob [b] non attendit vxorem, & ideo vicit; non familias, non diuitias, non amicos, & merito ſuperauit. Adam [c] mulierem ſuam plus ſatis dilexit, & ideo tam lacrymabiliter cecidit. Sic dicit Dominus [d]: Qui non dimiſerit patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut familias propter me, non eſt meus diſcipulus. Quid ſi conditione vitæ mortuus eſſes; vxorte, aut familia habuit reuocare? Nam quem tenuiſti, ipſum attende, ipſi hære, tene eum fortiter, ne dimittas, ne reſpexeris retro, aut vxorem, aut diuitias, aut familias. Surſum cor, perfectam inchoaſti pugnam. Ipſe tecum archangelus, qui cecidit, dimicat, ipſe tecum luctatur, ſed tecum eſt Pater & Filius & Spiritus ſanctus.

[b] Iob. 2. [c] Geneſ. 3. [d] Matth. 10.

Vide ne timeas: adiuuat te, vt coronet te. Septem filios Machabæa [e] mater pro Chriſto miſit ad mortem: ante eam cruciabantur, & ipſa magis eos hortabatur, vt morerentur:

E ipſa autem poſt filios occiſos ecce iam exultat cum filijs coronata. Reſpice quia in vtero matris Deus te fecit: ipſe tibi ſpiritum & animam dedit, ipſe te ornauit ratione & ſapientia, ipſe cælum fecit & terram & omnia quæ in eis ſunt. Sic te vult ſuſcipere pro fide morientem, vt tibi plenam exhibeat maieſtatem. Reſpice mundum; periturus eſt. Reſpice Solem, Lunam & ſtellas, & ipſa ſoluenda ſunt. Conflige fortiter pro anima tua, quæ aut ſemper viuit, aut ſemper perit. Ecce dimiſſa ſunt tibi peccata tua, & omnes iniquitates tuas Deus pro hac pugna delebit, quæcumque vſque hodie committere potuiſti. Audi de hac re Ezechielem dicentem [f]: Quacumque die iniquus conuerſus fuerit ab iniquitate ſua, & fecerit iuſtitiam, omnes iniquitates eius non memorabor vltra, dicit Dominus. Iuſtitia tua, fides tua: quia [g] iuſtus ex fide viuit. Tribulatio, expoliatio, exilium remiſſionem tibi contulit peccatorum, mors autem aperit tibi regna cælorum. Qualis eris, cùm te cum ſancto Stephano videris? Qualis eris, cùm Petrum & Paulum, quos

* Machab. 7. VEHEMENS AD MARTYRIVM EXHORTATIO.

[f] Ezech. 3. [g] Rom. 1. Hebr. 10.

rogare solebas vt patronos, habebis amicos ? Christum mox tua anima videbit, & A
corpus tuum erit in refrigerio resurrectionis, vt & ipsa caro videat, quod tua anima cùm
exierit, mox videbit.

PROPOSITVM CERTAMEN OB OCVLOS PONIT. Fremit diabolus, gaudet Christus. Roga, plora, posce auxilium, & mox accipies in mente solatium. Time pœnas æternas, vbi semper ardetur, vbi sempet in tenebris & corpus & anima cruciatur, vbi cum diabolo anima & corpus in æternum exuritur. Gehennas expaueſce, & Christum modò tene. Modò est vt aut viuas, aut pereas. Nemo te recuperabit, si in ista pugna defeceris. Et quid tibi prodest, si diabolo consenseris, & mox corpus am iseris? Aut nescis quia vita corporis tui in potestate est Dei tui, qui tibi confestim auferre potest carnem, si dereliqueris fidem? Quidam Christianus, dum pro fide in equuleo torqueretur, retulit adstitisse sibi angelum splendido vultu cum linteo aqua profuso, qui ei aquam in faciem spargeret, & linteo detergeret. Donec tortus est iste, Angelus non recessit, consolans B
eum, & refrigerans eum. Confessor autem Christi pœnas quas sustinebat, penitus non sentiebat. *fuit hic Theodorus Antiochenus sub Iuliano confessor.* Minùs torméta sentiuntur, quando pro Christo pugnatur: quia virtus animi superat dolores mundi: & cũ inuocata fuerit Di-
*homine uinitas, mitigatur tormentorum acerbitas. Ecce pro Domino *tentus es, & afflictus non perdes fidem, etiam si amiseris carnem. Exhibe Deo hanc perseuerantiam, & ne valde timeas pœnam: aut enim grandis est, & citò finitur; aut leuis erit, & non valde cruciabitur anima.

VICTORIAM GLORIOSAM PROPONIT. Tu autem exora, quia luctari cœpisti, nec defecisti: martyrium inchoasti, custodi animam tuam. Adiuro te per Trinitatis vnitatem, pro qua pateris mortem; serua cor tuum & confirma per Spiritum sanctum, quem in te exufflare voluisti, & quem in te honorasti. Conflige fortiter per puritatem baptismi, quod contemnere noluisti. Securus esto de corona, se-
curus pugna, donec voluerit tibi Dominus terminare victoriam. Probat modò Deus ani- C
mum tuum: ibi est oculus Dei, contemplatur te de hora in horam quid agas, quid cogites, quomodo pugnes, quomodo stes: si firmum te viderit, gaudet & adiuuat: si infirmum, succurrit & subleuat. Tu tamen certa pro veritate vsque ad mortem, & eris non solùm tibi, sed & ceteris in salutem: alioquin à te Deus exiget tuam animam & alienas. Signifer es Christi, in acie primus ambulas: si tu ceciderís, ab aliorum morte non eris immunis. Hæc time: nam & si viceris, pro multorum salute pugnasti, & coronam multiplicem accepisti.

FIDEM CATHOLICAM EXEMPLIS INSINVAT. Deus vnus est, Deus non potest esse minor, Deus non potest imitari. Scis ista: tene fortiter veritatem. Audi autem breuiter quod præmisi: Deus vnus est, Pater & Filius & Spiritus sanctus, & tamen ad solum Christum pertinet caro: nempe aliud est anima, aliud ratio, & tamen in anima est ratio: & vna est anima, sed aliud anima agit, aliud ratio: anima viuit, ratio sapit: ad animam pertinet vita, ad rationem pertinet sapientia, & tamen nec anima est D
sine ratione, nec ratio sine anima, & cùm vnum sint, anima sola susceþit vitam, ratio sola susceþit sapientiam. Sic Pater & Filius licet vnum sint, & vnus Deus sit: tamen ad solum Christum pertinet caro, sicut ad solam rationem pertinet sapientia, licet non recedat ab anima. Ecce igitur in Sole calor & splendor in vno radio sunt, sed calor exiccat, splendor illuminat, aliud susceþit calor, alius susceþit splendor, licet ab inuicem calor & spendor non poterint seperari. susceþit ergo splendor illuminationem, non feruorem; susceþit autem calor feruorem, non illuminationem.

Aliud ergo singulariter agunt, & tamen ab inuicem non recedunt. sic & Filius susceþit solus carnem, & tamen non deseruit Patrem, nec se diuisit à Patre. Filius itaque susceþit carnem in proprietate, & tamẽ & Pater & Spiritus sanctus non defuerunt maiestate. In diuinitate æqualitas, in carne Filij proprietas, nec tamen ab eo Patris aut Spiritus sancti recessit di- E
uinitas. Carnem susceþit Christus; numquid à Patre aut Spiritu sancto recessit? Ergo vera est vnitas. Impleunt autem carnem Christi & Pater & Spiritus sanctus, sed maiestate, non
susceptione. Vis scire quia in eo fuit Pater? non sum solus (inquit [a] Christus) sed & Pater me-
[a] Ioan. 16. cum est. Audi de Spiritu sancto, quia quod cum eo erat, Euangelista [b] referat: Iesus plenus
[b] Luce 14. Spiritu sancto regressus ad Iordanem. Ecce solus Christus susceþit carnem, & tamen Pater & Spiritus sanctus non defuerunt maiestate: si cælum & terram implent, carnem Christi deserere non potuerunt, quando in diuinitatis vnitate transierunt.

*hoc Ad hanc *citharam respice: vt musicum melos sonis dulcibus reddat, tria pariter adesse videntur, ars, manus, & chorda: ars dictat, manus tangit, resonat chorda: tria operantur, sed sola chorda resonat quod auditur: nec ars, nec manus sonum reddunt, sed cum cum chorda pariter operantur. sic nec Pater, nec Spiritus sanctus susceþiunt carnem, sed tamen cum Filio

pariter

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRISTI 437. SIXTI PAP. 6. THEODOSII 30. VALENTIN. 13. IMPP.

A pariter operantur: sonum sola chorda excipit, carnem solus Christus suscepit: operatio in tribus constat; sed quomodo pertinet ad solam chordam soni redditio, sic pertinet ad solum Christum carnis humanæ susceptio.

Hæc à paruo in grandi mærore posito, vt quæcumque dicta sint, vix cordi meo occurrere potuerunt. Hæc est recta regula fidei: pro hac si quid tibi contigerit, martyrium perfeciſti. Christus alapas accepit, Christus sputa aliena sustinuit, Christus felle & aceto potatus est, Christus spinis coronatus est, & inter latrones iniquos deputatus est iustus, Christus lancea perforatus est, Christus mortuus est, Christus hæc pro culpa tua: quanto magis tu firmus stare debes pro anima tua, vt nemo tollat coronam tuam? iam in stadio es, calca fortiter, ne timeas, nihil paueas, nihil penitus pertimescas; quia omnis pro te Ecclesia deprecatur, vt vincas. Expectat te Ecclesia Catholica martyrem suum, vt ho- B norificet sicut Stephanum suum. Vide ne confundas nos in hoc sæculo. Vide ne humilies nos in conspectu aduersariorum. Sustinet tecum Dominus Christus. Sustinet tecum Ecclesia. Esto securissimus de corona, non timeas penitus præterita quæcumque committere potuisti peccata.] hucusque Antonini Episcopi epistola ad Arcadium, vt habet editio Margarini. EXEMPLO CHRISTI AD PVGNAM ROBORAT.

Ceterùm apud Gennadium [a] non Antoninus hic nominatur auctor qui eam scripsit epistolam, sed Honoratus, de quo his agit verbis: Honoratus Constantinæ Africæ ciuitatis Episcopus scripsit ad Arcadium quemdam, qui pro confessione fidei Catholicæ in partibus Africæ à Genserico Rege missus exulabat, epistolam ad labores pro Christo ferendos hortatoriam, & exemplis præsentibus & Scripturarum relationibus roboratam, & quæ confessionis fidei perseuerantia non solùm præterita purget peccata, sed & meritum C procuret martyrij.] hæc Gennadius. Dici quidem posset, aliam hanc ab illa epistolam esse ad eumdem Arcadium datam, nisi & hic eiusdem Constantinæ ciuitatis Episcopus diceretur. [a] Gennad. de Viris illust. c. 95. DE AVCTORE EPISTOLÆ.

Quòd verò ad Arcadium ipsum pertinet; tanto classico ad prælium excitatus, in omnibus constantissimi atque fortissimi Christi militis specimen edidit, aduersariumque vincendo prostrauit, & vt alij post se vincerent, exemplo monstrauit. Celebris est horum martyrum memoria in Ecclesia singulis annis publico præconio vbique repeti consueta Idibus Nouembris. Prætermissa sunt autem ista à Victore, qui Vuandalicas clades in Numidiam aliasque illi proximas prouincias illatas scribere haud admodum laborauit, rebus tantùm Ecclesiæ Carthaginensis, vbi agebat, intentus; qui & post captam ipsam Carthaginem quæ ibi contigerint, narrare aggreditur: agemus de illis igitur suo loco.

D Sub huius quoque anni Consulibus (inquit Prosper [b]) Valentinianus Augustus ad Theodosium Principem Constantinopolim proficiscitur, filiamq; eius in matrimonium accipit.] eadem Marcellinus, qui addit: Eaq; sibi nupta, apud Thessalonicam, Italiam repetens, hiemauit.] sequenti verò (vt subdit) cum Eudoxia vxore Rauennam ingressus est. Eadem habet Socrates [c]: sed quod ad tempus spectat, ab vtroque discrepans, id factum affirmat sub Consulatu Isidori ac Senatoris, anno videlicet superiori. [b] Prosp. in Chron. [c] Socrat. lib. 7 cap. 43.

IESV CHRISTI ANNVS 438. SIXTI PAP. ANNVS 7. THEODOSII 31. VALENTINIANI 14. IMPP.

E CHristi anno quadringentesimo trigesimooctauo, Theodosio Augusto decimumsextum & Fausto Consulibus, decimosexto Kal. Februarij venerandum corpus S. Ioannis Chrysostomi Comanis celebri pompa translatum est Constantinopolim. Quanam autem præuia occasione id factum sit, & quo auctore, sunt cuncta dilucidius explicanda. TRANSLATIO S. IOANNIS CHRYSOSTOMI.

Quòd in primis ad tempus spectat; id hoc anno accidisse, Socrates [d], Marcellinus in Chronico, & alij tradunt. Accidit autem, vt cùm Proclus Episcopus Constantinopoli anniuersaria die transitus S. Ioannis Chrysostomi, ex more, panegyricam ad populum orationem haberet, ita vniuersi Christi fideles Ioannis amore incaluerint, vt acclamationibus indesinentibus inter concionandum, Proclum pulsare aggressi, concionem ad finem perduci minimè siuerint, petentes reddi sibi Ioannem, sacrasq; eius reliquias Constantinopolim transferendas. Nacti sumus partem illam concionis, quam tum Proclus ad populum habuit, recitari in Ecclesia solitam die translationis ipsius. Inter veteres enim codices, quos [d] Socrat. lib. 7 cap. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

antiquitas Lectionaria nominabat, in quinto horum tomo qui apud nos sunt, inuenimus dictam Procli orationem, sed deprauatam satis & nimia vetustate penè consumptam, quam tibi (vt licuit) emendatam hic reddendam putauimus, rati fore tibi cariorem, quòd nec apud Græcos (quod sciam) neque Latinos edita habeatur. Accipe eam: A

ORATIO PROCLI IN NATALI S IOCHRYSOSTOMI.

Certè gratias Deo, fratres carissimi, modo inenarrabili, quòd in domo eius, in qua sacra intonuit tuba (*nempe Ioannes*) pacificè agitur, & sine prœliis; in qua suauissimè sacra modulata est lyra, & audientium spirituale repletur spectaculum; in qua Euangelica inualuit arundo, & floribus Orthodoxiæ portus impletur. Est facta Ioannis memoria omnibus ciuibus rete, sic vt rectos fidei trahat: non enim sic pisces trahit piscatorum rete, sicut rectos fide trahit Ioannis solemnitas. O gratiam *, finem, & locum, & tempus vincentem! tempus enim superauit amor, finem autem inuicta vicit memoria: locus quidem non clausit sacerdotis miracula: sed in Ponto iacet, & in orbe terrarum laudatur, & longa manu ostentans B vos, clamat: Opus meum vos estis in Domino. Iterum Ioannes in verbis pretiosæ prædicationis margarita, Scripturæ impollutæ à Deo inspiratæ bibliotheca, diuinus thesaurus intelligentiæ, studiosis manibus aduersus Imperialem auaritiam falx acutissima, vehemens diluuium hæreticorum; qui non blandientem potentiam, vel odio debacchantem pertimuit (sicut Ioseph) Ægyptiam.

*Ioannem

Sed paueo minorem laudibus nauem magnas res gestantem mergendam attonitus: nullus enim dignè laudabit Ioannem, dum non est alius Ioannes. sicut enim vndarum frequentia, ita innumerabilis inundantium multitudo, & laborantium industria & fortitudo & magisteriis piis inundant & currunt. In eo libertatis splendescunt radij, quorum alio Sol Deitatis conclarescit, alio emundatio fit Orthodoxorum, alio idolorum perditio innotuit, alio erroris emendatio, alio synagogæ nuditate ædificia splendent, alio mores, alio è cælis C coronæ fulgent gratiæ. O sacerdos, cujus tantum industriæ lucrum, quantum aëris suauissimi odores: ô nomen non negans acta: ô cognomen reddens speciem actæ vitæ: ô lingua ipsis cælis altior: ô magister Euangelica tonitrua temperans. Ioannes ille, Ioannes iste: ille prædicator, iste tuba: ille inconcussus, iste sine seruitute: ille sine sectis, iste singularis: ille virgo, iste castitatis defensor: ille in eremo baptizans, iste in ciuitate retia mittens: ille corripiebat adulterantem, iste corripiebat raptores: ille capite amputatus est, iste eamdem constantiam præseferre non dubitauit: ille in carcere inclusus est, iste in exilio deportatus. sunt huic multiplicata certamina, propter hoc multæ & coronæ.

LAVDES IO. CHRYSOST.

Ioannes cum beatissimo Paulo nunc clamat: Bonus odor Christi sumus. omnem locum omni liberauit errore. In Epheso artem Midæ nudauit *: In Phrygia Matrem quæ deorum dicebatur, sine filiis fecit. In Cæsarea publica meretricia honoris vacua spoliauit: In Syria D Deum impugnantes synagogas euacuauit: In Persida verbum pietatis seminauit. Vbique Orthodoxæ fidei radices posuit. Mundum Dei notitia lingua repleuit: libros conscripsit, retia salutis expandit: Cùm Ioanne de paterno Verbo theologizauit: cum Petro piam confessionem fundauit: cum Paulo propter fidē sudores effudit: cum piscatoribus Orthodoxiæ rete deduxit. O Ioannes, tua quidem vita anxia, mors autem glorioſa, sepulchrum verò beatum, merces autem copiosa.] hucusque Proclo perducere licuit orationem fine carentem, acclamationum iugibus tonitruis interruptam populi astantis & instantis sibi Ioannem reddi: cùm Proclus ex more illa tantùm apponens verba: Gratia & misericordia Domini nostri Iesu Christi cum Deo Patre & Spiritu sancto, gloria, potestas & magnificentia in sæcula sæculorum] finem imposuit orationi clamoribus populi interceptæ.

* fugauit

RES GESTAE A IOANNE CHRYSOST. SVMMATIM COLLECTAE

His percitus Proclus acclamationibus populi, instar [a] Nicodemi, abiens ad Theodosium, E audacter petiit corpus Ioannis. Permotum quidem Proclum hisce clamoribus populi, ab Imperatore petiisse transferri debere Ioannis venerandum corpus, Cosmas Vestiarius ea oratione quam habuit de translatione ipsius, ostendit, necnon Nicephorus [b], atque alij. Curasse autem id Proclum propter vnionem eorum qui ex parte Ioannis erant, Socrates narrat his verbis [c]: Exiguo (inquit) tempore pòst Proclus Episcopus eos qui propter Ioannis abdicationem separatim conuentus agebant, cum ceteris in concordiam reduxit, & prudentia eorum animos offensos permulsit. Sed qua ratione illud effecerit, dicam. Corpus Ioannis Comanis sepultum, vbi Imperatori eam rem persuaserat, trigesimoquinto anno post eius abdicationem Constantinopolim transferendum curauit, quod cum multo honore & splendida pompa publicè celebrata in ecclesia Apostolorum cōdidit. Hac re igitur, qui propter Ioannem conuētus seorsum faciebant, ad Ecclesiæ concordiam reconciliati sunt: quod

[a] *Marc. 15.*

PROCLVS AGIT CVM IMPERATORE DE TRANSLATIONE IOAN. CHRYSOST.

[b] *Niceph. lib. 14. cap. 45.*

[c] *Socrat. lib. 7 cap. 44.*

factum

Universidad de Deusto
Biblioteca

A factum est ad decimum sextum Consulatum Imperatoris Theodosij sexto Kal. Febr.] hæc Socrates: qui cùm hic & paulo inferiùs trigintaquinque annos numeret post abdicationem ipsius, manifestum est eum numerari à priori expulsione, quæ contigit anno Domini quadringentesimotertio. Meminit de eadem translatione Theodorus Lector [a], sed ante omnes Theodoretus [b] rem paucis attingens, narraturus (vt puto) rem gestam vberiùs, si ad hæc tempora suam historiam perduxisset.

[a] Theodor. Lector in Collectan. lib. 2. in fin.

[b] Theod. lib. 5 c. 36.

Cæterùm vt res se habuerint, qui exactè eam recenseat inuenimus Cosmam Vestiarium, qui luculenta habita oratione de eadem translatione, quæ gesta fuerint exactè recenset: inuenimus [c] eius orationem encomiasticam coniunctam Procli orationi, quam recitauimus. Vbi inter alia ad persuadendum id Theodosio, eo potissimùm vsus est argumento, nimirum quòd minimè pati deberet patrem suum, nempe Chrysostomum, qui cum per baptismum

[c] In nostra bibliech. tom. 5. Vit. Sanct.

COSMAE VESTIARII ORATIO DE TRANSLATIONE IO. CHRYSOST.

B genuisset in Christo, & elatum de fonte instar Simeonis gestasset in vlnis, ac Christiana religione imbuisset, eumdem parentum suorum culpa cùm viuentem expulsum, tum mortuum extra suam Ecclesiam habere sepulchrum: fore enim opus pietate dignum, si piè functi viri sacrum cadauer restituat postliminio: sic namque bene consuli animabus ipsorum, si patratum ab eis facinus ipse sic expiaret. His Theodosium persuasum refert, selectosque viros ex Senatoribus ad opus perficiendum legasse Comanam in Ponto ciuitatem: quibus in mandatis dedisse, vt solemnissima pompa venerandum Ioannis corpus inde sublatum, choris psallentium sacrorum ministrorum comitatibus, accensis cereis, de loco in locum quàm religiosissimè ac glorioſissimè aueliendum curarent.

Accidisse autem idem Cosmas Vestiarius tradit, cùm Senatores Comanam peruenissent, & litteras Imperatoris, quibus translatio iubebatur, Episcopo & ciuibus aperuissent,

CORVSIO. CHRYSOST. IMMOBILE.

C peruenissentque ad locum vbi in theca argentea Ioannis sacra pignora asseruabantur, inde ea auferre & deferre conantibus, minimè, resistente numine, concessum fuisse, ipso nimirum sacro corpore instar silicis loco inhærescente, & immobile permanente. Facto autem sæpe periculo, reque sæpius frustra tentata, vt ea omnia quæ accidissent, Theodosio litteris significarent, consilium iniere. Quæ cùm ipse Imperator Theodosius accepisset, adhibitis Proclo & aliis sanctissimis viris, quid esset opus facto, sententias ipsorum rogans, ipse quid sibi visum esset aperuit, nimirum vt ad Ioannem ipsum tamquam viuentem litteras daret, supplicis instar libelli, quibus eum, de admissis in ipsum peccatis à parentibus veniam petens, rogaret humillimis precibus, vt Constantinopolim redire, suamque sedem pristinam capessere dignaretur. Patefacta itaque Imperatoris sententia, ab omnibus æquè probata atque laudata fuit. Recitat idem Cosmas litteras, à quibus puto etiam Nicephorum exscri-

D psisse. sunt autem huiusmodi:

EPISTOLA THEOD. AVG. AD IO. CHRYSOST.

Orbis totius Doctori & spirituali parenti, sancto Ioanni Chrysostomo Theodosius Imperator.

Corpus tuum, vt aliorum defunctorum, exanime esse putantes, pater venerande, illud è tumulo transferri & ad nos deduci, sicuti filij patris amantes, desiderauimus. Ad quod præstandum cùm debitum impendissemus honorem, quantam valuimus animi demissionem atque modestiam, vt par erat, exhibuissemus: vt tamen quod in optatis erat, minimè consequi digni essemus, Imperatorius fortasse fastus, quo secularia gubernamus & religiosa præsumpsimus, fuit impedimento. Quocirca rogamus te patrem, patrem verè reuerendissimum (te enim ipsum perinde ac viuentem alloquimur) vt annuas cœptis nostris; & qui pœnitentiam alios docuisti, & nostrum conatum superasti, pœnitentibus veniam impertiri di-

E gneris; nobisque te magno animi ardore expetentibus, & humili confessione peccata nostra accusantibus, reddere te ipsum minimè detrectare ampliùs velis, neque longiore cunctatione dilationeque nos crucies; quod neque commiserationis id dignum tuæ, neque amoris nostri & expectationis æqua sit compensatio: quippe quibus non corpus & cineres tantùm tuas, sed & ipsam tuam vmbram oculis contemplari, magnopere in optatis sit.] hactenus litteræ, alia tamen apud Nicephorum translatione redditæ.

Cùm autem has ab Imperatore legati Senatores litteras accepissent, quas Sacram vocat, eas (vt par erat) magna veneratione super pectus Ioannis corporis collocauere; indictoque peruigilio, assiduis Deum rogauere precibus, vt hoc ipsum præstaret, quod humillimis votis religiosissimus exposceret Imperator, redderetque saltem defunctum Ioannem Constantinopoli, quem vt maioribus augeret coronis, exulare atque exulem tandem mori permiserat. Peractis precibus, res tentatur, reperiturque ex voto Ioannis corpus mobile: tollitur sacra

sarcina humeris sacerdotum, præcedentibus ac præeinentibus clericis atque monachis, vndique confluentibus incensas faces gestantibus, qui sequebantur & præcedebant, populis: sicque de loco in locum, Chalcedonem tandem delatum est venerandum sepulchrum, sacrum corpus intus inclusum habens. Quomodo autem Constantinopolim perlatum sit, quæ Cosmas longiori prosecutus est oratione, Nicephorus[a] eadem summatim complexa ita recenset:

[a] *Niceph. lib. 14. cap. 43.*

CORPVS IO. CHRYSOST. TRANSFERTVR CHALCADONEM.

Postquam autem itinere confecto in littus ex aduerso Constantinopoli ad Chalcedonem cum reliquiis sancti viri peruenere, transiit eò Imperator, & Senatus Imperatorius; transiit etiam Patriarcha, & Iudices, magistratusque omnes, & deinde homines generis & ætatis omnis per fretum in mare perinde atque in continente vadantes: & ad Propontidem, os Bosphori ardentibus funalibus tegentes, sacrum tumulum Imperatoria triremis excepit. Tum sanè miraculum quoddam edidit Deus, prodigiis quæ vmquam visa sunt, longè maius. Cùm enim certa & constans esset in mari tranquillitas, repentina subitò exorta est procella, & naues innumerabilis illius classis aliæ aliò diuersæ saluti suæ consulentes dispersæ sunt. Ea autem quæ sacrum illud pondus & præclarum thesaurum vehebat Imperatoris triremis, funibus derepentè ruptis, veluti diuina gubernata manu, ad viduæ agrum appulit, viduæ inquam illius, propter quam sponsa Christi Ecclesia pastore tanto viduata fuerat. & rursum post mortem quoque iusto iudicio legitimam ille tulit sententiam, agrum viduæ auctoritate sua attribuens atque confirmans, Deo nimirum magnum illum glorificante, & iniquum exilium eius aperte prædicante. Et quoad eius fieri potuit, petram nauis discidit: quod miraculum hodie quoque cernitur, & egregij illius viri ardorem eximium quouis præcone clarius attestatur. Hoc vbi factum est, serenitas rursum aduenit; & naues aliæ aliunde collectæ cum apparatu & comitatu maximo, carminibusque debitis virum sanctum perducentes, in vrbem imperantem deportarunt. Eumque primùm circa Amantium magni Thomæ templum excepit, inde verò ad ecclesiam sanctæ Irenes delatus: porrò postea Imperiali curru sepulchrum euectum in sanctorum Apostolorum templum illatum est.

NAVIS ABSQVE REMIGIO DELATA AD AGRVM VIDVAE.

THEODOSIVS ORAT PRO PARENTIBVS.

Ibi Imperator sacro tumulo chlamyde tecto, & fronte atque oculis vrnæ impositis, communem supplex precationem pro parentibus fecit. Dudum enim illi mortui fuerant, in pupillari ætate eum tenerum adhuc relinquentes. Seorsum verò pro matre quoque precatus est, vt tumuli eius motus atque strepitus consisteret: triginta enim & quinque * annos iam is quatiebatur, quo tempore scilicet & ipsa Ecclesiam concutiebat. Nec ille id non exorauit: confestim namque vrna eius constitit. Atque vbi sacer Proclus virum sanctum in eumdem secum thronum collocauit, plebs circumfusa vno ore exclamauit: Recipe, inquiens, thronum tuum, ô pater. Fertur ipse quoque tum, quæ dudum clausa fuerant, labiis rursum apertis, ad populum dixisse: Pax vobis. sicuti id circumstantes homines & Proclus Patriarcha, se audisse, testati sunt. Porrò sacris mysteriis peractis ad reliquiarum eius repositionem itum est, & Episcoporum manibus magnus Antistes ad basim sacræ diuinæque mensæ, veluti sacer & inuiolabilis thesaurus conditus est, Episcopis Episcopus, martyribus quamuis sine sanguine martyr, Prophetis Christi & Apostolis magna atque aurea Ecclesiæ Christi tuba, omnes omnium aures personans, & pia dogmata & præcepta clarè musicis planè modulis occinens. Factum id vigesimoseptimo mensis Ianuarij die. Ingenti autem facinore isto illi etiam qui propter ipsum secessserant, persuasi, Ecclesiæ omnes coniuncti atque vniti sunt.] hactenus Nicephorus: habet illud amplius Cosmas in sua oratione, eodem Ioannis corpore in throno considente, vniuersum populum candidi cerei oblatione ipsum adiisse, ac salutasse, atque tamquam viuenti in cerei oblatione obsequium exhibuisse. Iam olim ipse sanctus ex Cucuso exul scribens ad Olympiadem[b] iuniorem viduam, prædixerat fore vt ipse rediret Constantinopolim: quod tandem, licet non vt illa putabat, impletum est.

* duo

[b] *Chrysost. epist. 2.*

DE S. IGNATII POSTERIORI TRANSLATIONE.

Subdit autem his Nicephorus[c], hoc eodem tempore translationem esse factam S. Ignatij Episcopi Antiocheni & martyris Roma Antiochiam: sed quomodo verum id, si Hieronymi[d] testificatione iam suo tempore Ignatij venerandum corpus erat translatum, & in suburbiis Antiochiæ extra portam Daphniticam collocatum? quæ translatio (vt quæque antiqua testantur Martyrologia) ab Ecclesia Catholica anniuersaria memoria repeti consueuit XVI. Kalendas Ianuarij, de qua extat S. Ioannis Chrysostomi nobilis oratio, & de ea superius mentio facta est. Videtur autem secunda hæc fuisse translatio, quando (vt air

[c] *Niceph. lib. 14. cap 45.*
[d] *Hieron. de Script. Eccles. in Ignatio.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

A (vt ait Euagrius[a]) Theodosius Imperator è priori loco sepulturæ ipsius in Fortunæ templum solemni apparatu transferri iussit : cuius translationis diem Antiochiæ esse quolibet anno solemnem, & à Gregorio Episcopo cultu celebriori auctam, idem quoque testatur Euagrius. [a] Euagr. lib. 1 cap. 16.

Sub Proclo etiam Constantinopolitano (quoto autem anno sedis eius, nescitur) facta est reuelatio in suburbio Constantinopolis reliquiarum sanctorum Quadraginta martyrum, quos sub Licinio Imperatore Sebaste in Armenia passos diximus. quomodo verò eas sanctæ Pulcheriæ reuelante S. Thyrso martyre, inuentæ sunt, Sozomenus pluribus narrat : cui se inuentioni interfuisse commemorat, locellumque tradit foramen in medio habuisse, per quod solerent ipsæ sacræ reliquiæ tangi : quod quidem moris fuisse etiam in Occidente, alibi diximus, dum de Apostoli Petri sepulchro habuimus mentionem, acturi de his alia B rursus occasione inferius suo tempore. Ait igitur hæc post multa Sozomenus[b]: Ipsum porrò loculi tegmen velut in mensam sacram fabrefactum erat. In summo autem, vbi martyres iacebant, exiguum foramen apparebat. Astans autem quidam de familia Imperatoris, tenuem virgulam, quam fortè habebat, per foramen immisit, & extractam naribus admouit, & vnguentum fragrantissimum olfecit; ex quo statim tum laborantibus, tum astantibus bona spes suborta fuit. DE INVENTIONE RELIQVIARVM 33. QVADRAGINTA MARTYRVM. [b] Sozom. lib. 9 c. 2.

Itaque cùm locellum auidè aperuissent, Eusebiam inueniunt (*quæ se sepeliri in eodem sepulchro iusserat, in quo & dictas martyrum reliquias seorsum posuerat*) illud verò quod ad caput eius imminebat in arca foramen celatum, proprio intus tegebatur operculo, & vtrinque ei ad labra circumdatum, plumbo conglutinatum ferrum ipsum continebat. In medio rursus foramen istud apparens, etiam nunc manifestiùs declarabat intus haberi marty- C res (*en habes in loculo martyrum secundum foramen.*) Hæc vbi annunciata essent, euestigiò accurrunt Imperator & Episcopus ad Martyrium (*quam nos dicimus Confessionem.*) Tum solutis per artifices ferreis illis vinculis, confestim sine negotio operculum illud extractum fuit: sub hoc autem multa vnguenta, & in his pixides duæ argenteæ repertæ sunt, in quibus sanctæ reliquiæ iacebant. Tunc igitur Imperatrix Deo preces gratulatorias fundebat, quòd se tanta reuelatione dignatus esset, tum quòd sanctarum reliquiarum inuentionem assecuta esset. Post hæc pretiosissima theca martyres honoratos intra venerabilem Thyrsi ecclesiam composuit, publica festiuitate (vt æquum erat) cum debito honore ac pompa ac psalmodiis celebrata, cui & ego ipse interfui.] hæc Sozomenus.

Hoc insuper ipso anno, qui sequens est ab Eudoxiæ nuptiis, Eudocia mater peregrinata est Hierosolymam voti soluendi causa, vt Socrates tradit his verbis[c]: Theodosius Imp. de- D inceps (*post translationem Ioannis Chrysostomi corporis scilicet*) preces Christo offerre, quibus gratias pro acceptis beneficiis agat, Christiq; nomen hoc munere obeundo eximiis honoribus decorare cœpit. Quinetiam Eudociam coniugem Hierosolymam misit. Quippe pollicitus erat, illam hoc votum persoluturam, si filiam in matrimonium collocatam cerneret. Quin illa ipsa & ecclesias Hierosolymorum, & omnes alias in vrbibus versus Orientem sitas, tum eò proficiscendo, tum domum redeundo, variis ornamentis honorificè illustrauit.] hæc Socrates. Porrò persuasione quoque S. Melaniæ Iunioris, cùm illa (vt vidimus) esset Constantinopoli, huiusmodi peregrinationem Hierosolymam Eudociam suscepisse, eius Acta testantur, in quibus hæc de Eudocia[d]: interim autem dum hæc fierent, Imperatrix Eudocia [e] iuerat Antiochiam. Paruerat enim Melaniæ monitis, cùm ea venisset Byzantium, suadentis vt hanc susciperet peregrinationem, & veniret Hierosolymam, vt videret loca E sancta, & quæ ex eis percipitur fieret particeps sanctificationis. Cùm Melania itaque ei processisset obuiam, magno honore fuit affecta ab Imperatrice, vt quæ eam matris loco haberet, & duabus de causis prouidentiæ diuinæ ageret gratias, nempe quòd vsque adeò celebratam Hierusalem & sancta loca quæ videret, digna sit habita, & quòd in ea talis matris facta sit filia secundùm spiritum. Signum est autem magni amoris Imperatricis in Melaniam, quòd non dubitauerit tantum iter aggredi, & eo accedere, & quæ illic erant virgines tamquam sorores salutare & amplexari. [c] Socrat. lib. 7. cap. 46. EVDOCIA AVGVSTA PROFICISCITVR HIEROSOLYMAM. [d] Apud Metaphrast. die 31. Decemb. Surium die 31. Ianua. [e] Eudoxia.

Porrò autem cùm celebraretur noui templi dedicatio, illa quoque aderat, & festum celebrabat. Hanc autem rem bonam consecutum est quiddam dignum maligni improbitate, & boni Dei virtute. Pedem Imperatricis, qui iniuria dæmonis è compage erat luxatus, illa absque dolore aptè & rectè in suum locum restituit. Cùm hæc & non pauca alia à magna Melania percepisset commoda, & se simul etiam exatiasset spectaculis, decreuit reuerti EVDOCIA A MELANIA CVRATA.

Con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Constantinopolim: & ei quidem Melania cùm tamquam bonas comites dedisset preces, A ipsam dimisit.] hæc ibi: sed de Eudociæ reditu Constantinopolim agemus anno sequenti, quo contigit. Quod verò ad Melaniam spectat, quantum superuixerit, non constat, sed illud certum est, ipsam monastica vita magna obseruatione perfunctam, & miraculis pluribus illustratam, die, quam prænouit, Decembris vltima ad Deum migrasse, & inter sanctas relatam anniuersaria memoria in Ecclesia celebratam.

[a] *Euagr. lib. 1. cap. 20.* De Eudociæ autem profectione Hierosolymam Euagrius itidem scribens, hæc addit [a]: Eudocia verò postea ad sanctam Christi ciuitatem profecta est: vbi habita oratione ad populum, in extrema parte illius hoc carmen recitauit:

Stirpe satam vestra me & sanguine glorior esse.

Quo quidem significauit colonias è Græcia eò deductas esse. Quòd si quis istarum rerum cognoscendarum studio teneatur, sunt à Strabone geographo, Phlegonte, Diodoro Siculo, B Ariano, & Pisandro Poëta, ab Vlpiano præterea, Libanio & Iuliano sophistis omnium præstantissimis scriptis exquisitè mandata.]

Hæc cùm dicat Euagrius, haud res Iudaicas intimè perscrutatus apparet: si enim legisset quæ Iosephus eo argumento conscripsit, diuersum planè sensum versui illi Eudociæ accommodasset, nimirum eam significare voluisse Græcos ipsos è Palæstinis originem ducere, non Palæstinos è Græcia. Siquidem Iosephus [b] recitat epistolam Regis Lacedæmoniorum ad Oniam summum Pontificem, qua fatetur inter Lacedæmonios & posteros Abraham aliquam cognationem interceßisse: vt illos ex istis, non istos ab illis originem duxisse voluerit demonstrare. Sed quàm inferiores Greci fuerint, quos Euagrius citat, vt de rebus Hebraicis rectè scribere potuissent, idem Iosephus contra Apionem pluribus docet, nosq; primo tomo exemplis apertè demonstrauimus. At in his modò non immorandum. C

[b] *Ioseph. Antiquit. lib. 10. cap. 5 & lib. 13. c. 9.*

LACEDAEMONII EX HEBRAEIS.

Quæ autem ipsa Hierosolymis, vbi per annum ferme integrum versata est, Eudocia Augusta egerit, qui eius vitam scriptis prosecuti sunt, narrasse, Euagrius tradit: sed quòd ea non extent, sed omnino perierint, quæ ipse paucis complexus est, hic describamus. Atque in primis: Constat (inquit [c]) eam, cùm in sancta illa Christi ciuitate versabatur, multas res ad Dei Saluatoris honorem illustrandum gessisse. Nam sancta ædificauit monasteria, & loca illa quæ Lauras vocant, in quibus tametsi varia ratione viuitur, tamen vitæ institutum ad vnum eumdemque finem spectat, eumque sanctissimum.] pergit describere Euagrius monachorum Palæstinæ viuendi diuersi generis instituta, quæ nos ex aliis auctoribus superiùs enarrauimus. atque inferiùs ista de Eudocia subiicit [d]: Cùm multis huius generis hominibus Theodosij coniunx collocuta est, & multa huiusmodi monasteria (vt antè dixi) ædificauit; Hierosolymorum refecit mœnia, eaque pulchriora reddidit.] vnde eidem pro- D pheticum vaticinium Dauidis aptarunt, quo dicitur [e]: Benignè fac Domine, vt in bona voluntate tua Sion ædificentur muri Hierusalem.] siquidem ἐν τῇ εὐδοκίᾳ, in bona voluntate significat [f].

[c] *Euagr. lib. 1 c. 21.*

EVDOCIA IN PALAESTINA AEDIFICAT MONASTERIA.

[d] *Idem Euag. lib. 1. c. vlt.*

[e] *Psalm. 50.*

[f] *Niceph. lib. 14 c. 50. in fin.*

BASILICA S. STEPHANI ERECTA AB EVDOCIA.

Sed pergit Euagrius reliqua: Templum (inquit) extruxit præterea ad memoriam S. Stephani primi diaconi & martyris splendore ac pulchritudine eximium (quod quidem non stadio Hierosolyma distat) ipsaque in eo, simulatque ad vitam immortalem profecta est, condita fuit.] hæc Euagrius. Porrò non hæc omnia vnius anni spatio perfici potuerunt, sed cùm rursùm illuc rediit ipsa perfecit: agemus de his pluribus in eius obitu. Contigit enim, eam secundò post obitum Theodosij, imperante Marciano, rursùm Hierosolymam redire, ibique vsque ad finem vitam transigere: iterum namque ipsam peregrinatam esse Hierosolymam, idem Euagrius [g] tradit, atque alij omnes historici res Eudociæ prosecuti. E

[g] *Euagr. lib. 1 cap. 22.*

IESV CHRISTI ANNVS 439. SIXTI PAP. ANNVS 8. THEODOSII 32. VALENTINIANI 15. IMPP.

[h] *Marcellin. in Chron.*

DE TRANSLATIONE RELIQVIARVM S. STEPHANI FACTA CONSTANTINOP.

QVadringentesimus vndequadragesimus sequitur Christi annus, Consulibus Theodosio decimumseptimum atq; Festo notatus: Quo (inquit Marcellinus [h]) Eudocia vxor Theodosij Principis ab Hierosolymis in vrbem regiam remeauit, beatissimi Stephani primi martyris reliquias secum deferens, quas in basilica sancti Laurentij positas Fideles venerantur.] hæc ipse. Theodorus quoque Lector habet sub Theodosio Imperatore reliquias sancti

Universidad de Deusto
Biblioteca

A sancti Stephani & sanctæ Agnetis collocatas esse Constantinopoli in Martyrio sancti Laurentij. Apud Cedrenum de earumdem sancti Stephani reliquiarum translatione hæc leguntur: Theodosius imitatione Pulcheriæ multum pecuniæ misit ad Archiepiscopum Hierosolymitanum egenis distribuendæ, ac crucem auream lapidibus pretiosis ornatam, quæ in Cranio, *nempe Caluariæ loco*, figeretur.

Archiepiscopus vicissim ei dono misit reliquias dexteræ manus Stephani primi martyris: quæ cùm essent Chalcedonem perlatæ, ea ipsa nocte Pulcheria Augusta S. Stephanum vidit sibi dicentem: En impetrasti quod precibus tuis petebas, & ego Chalcedonem veni. Itaque ipsa, assumpto fratre, obuiam sacris reliquiis istis profecta est, iisq; in Palatium illatis, munificum templum beatissimo Stephano condidit, inq; eo reliquias deposuit.] hæc ipse, sed anno vigesimo Theodosij Imperatoris. Nicephorus[a] autem cùm eadem ferme recen- [a] *Niceph. lib.*
B seat, sub Praylio Episcopo Hierosolymitano accidisse tradit: quod si verum est, diuersam *14. c. 9.*
illam esse oportuit Protomartyris reliquiarum translationem ab ista sub Iuuenale Episcopo Hierosolymitano per Eudociam facta.

Sanè quidem complura de his haud fide digna ab aliis scripta reperiuntur, nimirum non de membri alicuius S. Stephani, sed totius corporis facta Constantinopolim translatione à Iuliana nobili vidua clàm illud subripiente. Sed quoniam sub Magno Constantino & Eusebio Constantinopolitano Episcopo id contigisse auctor habet, haud fidem ea historia sibi conciliat, sicut nec quæ habet Nicetas in oratione de eadem translatione, facta (vt ait) sub eodem Constantino Imperatore, atque Metrophane eiusdem ciuitatis Episcopo, quem voluit auctor mutasse loco Eusebij, quòd sciret eum Arianum fuisse Constantinopolitanum Episcopum, verum ante Honorij tempora numquam reliquiæ corporis Protomartyris visæ
C sunt. Reiectis igitur fabulis; quæ hoc anno facta est per Eudociam Stephani Protomartyris reliquiarum translatio, eam vt germanam omni fide testatam recipimus. Sed ad Eudociam.

RELIQVIAE S. STEPHANI, FASCIA SALVATORIS, ET VINCVLA PETRI AB EVDOCIA ACCEPTA.

Ista quidem sicut munificentia Imperatoria locis sanctis plurima contulit, & loca sancta erexit, ita à Iuuenale Hierosolymorum Episcopo multis donata recessit. Accepisse quidem ipsam beatissimas fascias Saluatoris nostri Iesu Christi, easque ad S. Pulcheriam Augustam dono misisse, auctor est Nicephorus[a]. Donata pariter dicitur ab eo duabus catenis illis, quibus ab Herode S. Petrus Apostolus vinctus fuit: quarũ alteram Romam ad Eudoxiam Augustam filiam misit, de qua dicturi sumus postea; alteram verò Constantinopoli in ecclesia eiusdem Principis Apostolorum asseruari voluit; in cuius rei gestæ memoriam annua dies festa statuta est: nam Græci in Menologio hæc habent: Die decimasexta Ianuarij apud vrbem Constantinopolim veneratio pretiosæ illius catenæ, qua beatus Apostolus Petrus Chri-
D sti causa, Herodis iussu, vinctus est.] hæc ibi. Quid ni veneraturi essent homines catenarum Petri memoriam, quibus Deus eamdem atque ipsi Petro contulit in edendis miraculis adeò admirandam atque visibilem virtutem? vt plane illud Dauidicum[b] sit cum stupore canendum: Nimis honorati sunt amici tui Deus] cùm & detestanda illa instrumenta martyrij [a] *Niceph. lib. 14. cap. 2.* [b] *Psal. 138.*
voluerit in gloriæ trophæa animata conuerti, in quibus Christi gloria prædicetur, & in arma quibus inuisibiles conficiantur ac prosternantur hostes, nec non in fontes è quibus Fideles innumera hauriant iugiter beneficia.

Extat quidem luculenta oratio[c] de eiusmodi vinculis Petri, non tamen à sancto Ioanne Chrysostomo (vt præseferet titulus) habita, quòd nondum Petri catenæ innotuissent, nec Constantinopolim delatæ essent, sed à Proclo potiùs, cuius tempore eiusmodi est facta translatio catenarum: in qua quidem oratione hæc inter alia habentur de conseruatione
E & inuentione catenarum ipsarum: Catenas illas in carcere derelictas ipsi, Herodis ministri, quibus diuinæ cognitionis lumen effulsit, clàm sustulerunt, & apud se ipsos veluti thesaurum quendam eas conseruarunt. Quod verò à patre suo (vt dicitur) traditum & de catenis illis narratum sibi quisque acceperat, posteris suis deinceps credebat, & tuto in loco catenas illas occultas seruabat: quoad & Iudaica natio bello deuicta, captis Hierosolymis, ad nihilum redacta est, & superstitioso idololatriæ errore sublato, Romanorum sceptra ad Imperatores, qui Christi fidem sequebantur, translata sunt. Quibus Christi & Apostolorum facta omni honore prosequi studentibus, hæc etiam Apostoli Petri catena manifesta facta est, & ab illis ad vrbem hanc regiam translata, in Apostoli Petri sacro templo iure optimo reposita est; quam vt eius ipsius miraculorum effectricem & veneramur & amplectimur. Hanc enim videntes, illum mente inspicimus: hanc tangentes, illum à nobis tangi existimamus, &c.]

[c] *Apud Sur. die 1. Augusti.*

QVANTO HONORE HABITA CONSTANTINOP. VINCVLA PETRI.

Subdit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Subdit de eiusdem Petri gladio in eadem basilica custodito, & magno honore habito, A
ex quo plurima testatur scaturire solere miracula.ac demum: Etsi (inquit) in vetere vrbe
Roma sanctus Petrus diuersatur per corporis sepulturam, quam vrbs illa sortita est: non ta-
men à nobis ipsis abesse vult,quod pertinet ad illius gladium & catenam. Adest enim apud
nos, qui partem hanc vt totum corpus continentes, ab eius coniunctione non separamur:
sed cùm vnà eademque sit gratia, quæ per eius corpus, catenas, vestes, & gladium miracula
operatur,&c.] vbi ad postremum ad ipsum S.Petrum orationem conuertens:Omnium (in-
quit)est maximè pium, vt fidelissimum Imperatorem nostrum pro telis militaribus his ea-
tenus armes,munias,custodias,victoriis & trophæis corones, hostibus terribilem, & subie-
ctis benignum atque optabilem facias,vt pace fruentes sub eius regno simus,&c.] hactenus
de catenis Constantinopoli collocatis.

EVDOXIA ROMAE ERIGIT TITVLVM IN HONOREM VINCVLORVM PETRI. Catena verò illa,altera de duabus eiusdem Petri catenis, missa ab Eudocia Eudoxiæ fi- B
liæ Romam, haud minori venerationi in Vrbe fuit. siquidem quæ illam accepit Eudoxia,
matri religione non impar, in eius memoriam, & Petri Apostoli qui ea vinctus fuit, erexit
Deo basilicam in Exquilino monte augustam sanè, Augustæque nomine dignam: Titulus
enim Eudoxiæ nuncupata est, dicta etiam Sancti Petri ad Vincula. Vbi non illa tantùm
Hierosolymis à matre Eudoxia missa catena recondita est, sed & diuino miraculo huic illa
coniuncta dicitur, qua sub Nerone Romæ vinctus Petrus in carcere (vt diximus) Mamer-
tino diu detentus est,à Romanis Pontificibus(vt dictum est in Alexandro Papa & martyre)
custodita. Habent enim tabulæ Ecclesiasticæ, ambas has catenas simul collatas, eiusdem
generis & artis inuentas,sibi inuicem diuino miraculo copulatas,iunctasque ac simul vnitas
ex duabus vnam effectam esse:quarum memoriæ Kalendæ Augusti fuere à Romano Pon-
tifice consecratæ,in earumq; nomen Deo dicta basilica dedicata. Quàm autem solitæ fue- C
rint catenæ istæ coruscare miraculis,sanctus Gregorius Papa in suis ad diuersos datis epistò-
lis locuples testis est. Morem verò fuisse Romanorum Pontificum, pro nobili munere ali-
quid ex limatura earundem catenarum ad insigniores personas mittere, plurima exempla
declarant,quæ suis locis opportunius describentur. At de vinculis satis:ex quibus habes quæ
corrigas in sermone,qui fertur nomine Bedæ,de Vinculis Petri,cuius est exordium:Solem-
nem obseruantiam,&c.]

Non prætereant quæ de Antiochenis munificentissimè Eudociam Hierosolymis Con-
[a] *Euagr. lib. 1. cap. 20.* stantinopolim redeuntem excipientibus tradit Euagrius, vbi ait[a]: Postea Antiochiam pro-
QVAE ANTIOCHENIS EVDOCIA CONTVLIT. fecta, Antiochenì illam statua ex ære artificiosè fabricata, quæ adhuc integra seruatur, ho-
norarunt.Sed repẽdit ipsa vices:eius enim hortatu Theodosius impulsus,maximam ciuitati
adiunxit accessionem,murumq; amplificauit ad portam vsque, quæ ad Daphnẽ suburbium D
ducit,sicut cuique cupienti perfacile est videre.Nam ad nostram vsque ætatem veteris muri
vestigia ex ipsis reliquiis, quæ oculos quodammodo ad eam quasi manu ducunt, facilè in-
dagari possunt. Sunt tamen qui dicunt, murum illum ab antiquiori Theodosio dilatatum,
quinetiam eundem aurum ducentarum librarum reficiendo Valentis balneo in quadam
parte accenso tribuisse.] Verùm non dubitandum Theodosij Iunioris illud opus fuisse:
etenim Theodosius Maior tantum abfuit vt Antiochiæ pomeria dilataret, mœnibusque
auctam vrbem augustiorem redderet, vt ob contumeliam qua Imperatoriæ statuæ ab illis
affectæ sunt,eam dignitate atque iuribus (vt suo loco dictum est superiùs) diminuerit.

Hoc anno mense Ianuarij,Theodosius Imperator aduersus Iudæos, Samaritas, Genti-
les,atque hæreticos,dignam Christiano Principe edidit sanctionem: cuius sanciendæ cau-
sa illa præcessisse videtur, quòd cùm pluribus simul annis cælum mutatis temporum vi- E
cibus haud se benignum & agrorum culturæ propitium exhibuisset, magna singulis annis
laboratum esset inopia frugum. quod quidem nonnisi violatæ rectæ religionis causa, Dei
insita vindicta, fieri intelligens Imperator, in eosdem conuertit legum minas & vltionem.
Inter alia autem dum Paganos exagitat,quo idolorum cultorum fuerit progressa temeritas,
IDOLOLATRIA INVALESCIT. cum publicè etiam præsumerent litare hostias, idem Imperator eodem edicto ad Floren-
[b] *Nouel. Theod. tit. 3. de Iudæis* tium Præfectum Prætorio dato, post multa declarat his verbis[b]: Hinc perspicit nostra cle-
mentia, Paganorum quoque & Gentilis immanitatis vigiliam nos debere sortiri, qui natu-
rali vesania & licentia pertinaci, vetæ religionis tramite dissidentes, nefarios sacrificiorum
ritus, & funestæ superstitionis errores occultis exercere quodammodo solicitudinibus de-
dignantur,nisi ad supernæ maiestatis iniuriam,& temporis nostri contemptum, eorum sce-
lera professionis genere publicentur, quos non promulgatarum legum mille terrores, non

denun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A denunciati exilij pœna compescunt, vel si emendari non possint, mole saltem criminum, & illuuie victimarum discerent abstinere. Sed prorsus ea furoris peccatur audacia, iis improborum conatibus patientia nostra pulsatur, vt si obliuisci cupiat, dissimulare non possit.

Quamquam igitur amor religionis numquam possit esse securus *, quamquam Pagana dementia cunctorum suppliciorum acerbitates exposcat: lenitatis tamen memores nobis innatæ, trabali iussione decreuimus, vt quicumque pollutis contaminatisque mentibus in sacrificio quolibet in loco fuerit comprehensus, in fortunas eius, in sanguinem ita nostra consurgat. Oportet enim dare nos hanc victimam meliorẽ, ara Christianitatis intacta seruata. An diutius perferemus mutari temporum vices, irata cæli temperie, quæ Paganorum exacerbata perfidia, nescit naturæ libramenta seruare? Vnde enim ver solitam gratiam abiurauit? Vnde æstas messe ieiuna laborioſum agricolam in spe destituit aristarum? Vnde hiemis B intemperata ferocitas vbertatem terrarum penetrabili frigore sterilitatis læsione damnauit? nisi quod ad impietatis vindictam transit lege sua naturæ decretum. Quod ne posthac sustinere cogamur, pacifica vltione (vt diximus) pianda est superni numinis veneranda maiestas.] hactenus de Gentilibus data constitutio Constantinopoli pridie Kalend. Februarij sub huius anni Consulibus.

* seuerus POENAE IN IDOLOLATRAS SANCITAE.

Ad extirpandam igitur excrescentem multiplici germine infaustam idololatriam, non Imperatori tantummodo fuit regia potestate summa industria laborandum, sed & sanctis Patribus, omnibus intentis neruis, scriptis editis insudandum. Hac enim occasione S. Cyrillus Alexandrinus securim ad radicẽ arboris admouens, commentarios disertissimos edidit ad confutanda Iuliani Apostatæ scripta in Christianam religionem elaborata, quibus tamquam potenti telo impij vti solerent ad Christianam religionem labefactandam: hac enim C de causa Cyrillus se eam aggressum esse prouinciam, in operis præfatione ad ipsum Theodosium Imperatorem inscripta, his verbis apertè significat, vbi primùm laudans Theodosium à cultu religionis, alludens ad recitatam aduersus Paganos editam sanctionem ista præmittit [b]: Æquissimarum quidem legum splendor omnia vndique iubare suo tamquam fulgur illustrat: & mansuetudo, pietasque in Christum exhilarat etiam cælum ipsum, hoc est, supernas & rationales cælestesque virtutes.] & post nonnulla de Iuliani libris in Christianam religionem editis prælocutus, hanc sui instituti affert rationem:

PATRES RVRSVM LABORANT ADVERSVS IDOLOLATRAS.

[b] *Cyrill. aduers. Iulian. lib. 1 præfat.*

Quoniam autem plurimi superstitiosi conuenientes eos qui Christum sapiunt, susdeque prætexunt, nobis exprobrantes illius contra nos scripta; & dicunt tanta grauitate edita, vt carpi nusquam valeant, nullumque adhuc inuentum esse ex nostris doctoribus, qui vel contradicere, vel subuertere dicta illius queat. Adhortantibus itaque multis, & fisus Christo dicente [c]: Et nunc vade, & ego aperiam os tuum: accommodaui me, vt decuriam quidem D Græcanicum supercilium aduersus Dominum Christum se extollens: adiuuem autem, quantum licet, deceptos, demonstrando deceptum, & ignorasse sacras Scripturas eum qui nostri omnium Saluatorem incusat.] hæc de instituti sui ratione Cyrillus. Qui cùm dicat, nullum hactenus esse inuentum qui Iuliani libros confutarit, apparet sanè Philippum illum competitorem Procli in sede Constantinopolitana assequenda (de quo dictum est superius) post S. Cyrillum id genus commentarij aduersus Iulianum elaborasse.

[c] *Ezech. 3.*

Theodoretus etiam impiorum Gentilium pulsatus blasphemiis adiecit hoc item tempore animum, vt duodecim disertissimos libros scriberet aduersus eos, titulumque istiusmodi præfigeret operi: Curatio Græcarum affectionum, vel, Euangelicæ veritatis ex Græcarum & Gentium philosophia cognitio.] tradit id ipse in operis præfatione, vbi etiam eius exor- E dio hæc de Gentilibus palam Christianæ religioni his temporibus insultantibus [d]: Sæpenumero accidit, vt nonnulli eorum qui suspensi Gentium & Græcorum fabulas admirantur, mecum familiarius diuersati, tum Christianam fidem comicè obtrectarent, asserentes, nihil nos aliud quàm meram credulitatem illis insinuare, quos diuinis rebus imbuendos accipimus: tum verò & Apostolos tarditatis atque insciticæ accusarint, barbaros propterea inculpantes, qui omni careant elocutionis ornatu. Quin & pro ridiculo habere se dixerint, quod honore vllo martyres prosequamur: insignis enim stultitiæ genus esse addentes, si qui viuentes homines ab iis qui iam vita functi sint, vllum sibi commodum comparare contendant. Aggesserunt verò & alia quædam huius generis maledictis valde affinia, quæ sanè ipsa suis locis liber hic, quem cudimus, edocebit. Ego verò & explicui quidẽ illis, quæ tunc afferri oportuit maledictis, obiectionibusq; soluendis; & nefarium scelus, remque impiam esse duxi, si conniuens, dissimulansq; perpetiar simplicioris notæ homines ab illorum falli

THEODORETVS ET GNATAD VERSVS IDOLOLATRAS.

[d] *Theod. de cur. rat. Græcar. affect. proleg.*

GENTILES RVRSVM IN CHRISTIANOS INSVRGVNT.

ver-

versutiis, neque litterarum monumentis aliquid tradam, quod illarum accusationum vanitatem stultitiamq; redarguat, &c.] hæc Theodoretus, abundè propinans antidota ad curandos Gentiles morbo tabidos, præseruandosque sanos Fideles, ne eadem luis contagione afficerẽtur. Infelicia planè tempora, quibus eosdem opus fuerit subire labores aduersus Gentiles, quos iam innumeris doctissimarum scriptionum iaculis confecerant antiqui Patres, qui aduersus eos plurimas elaborarunt Apologias, quarum nos prioribus Annalium tomis meminimus. Porrò huiusmodi suorum scriptorum aduersus Gentiles ipse mentionem habet Theodoretus in epistola ad Renatum [a]:

[a] *Theodoret. epist. 116.*

PERSONATI CHRISTIANI REPREHENDVNTVR.

Ceterùm non Oriens tantùm, sed & Occidens eiusmodi erat his ipsis temporibus Gentilium superstitionis morbo laborans: in quos inueniũtur huius temporis viri sanctissimi declamasse, & inter alios Petrus Chrysologus, qui multus est in redarguendis illis qui Kalendis Ianuariis personati incederent, Gentilium deos repræsentantes. nam inter alia multa quæ in eos exaggerat, hæc habet: Quis satis lugeat eos qui simulacra faciunt semetipsos? nonne isti amiserunt imaginem Dei? similitudinem perdiderunt? Christi exuti sunt indumentum, qui se simulacrorum formis sacrilegis formauerunt. Sed dicet aliquis: Non sunt hæc sacrilegiorum studia: vota sunt hæc iocorum: & hoc esse nouitatis lætitiam, non vetustatis errorem: esse hoc anni principium, non Gentilitatis offensam. Quis de impietate ludit? De sacrilegio quis iocatur? Piaculum quis dicit risum? satis se decipit, qui sic sentit, &c.] Eadem planè deplorans exprobrat, qui his quoque temporibus claruit, S. Maximus Episcopus Taurinensis in sermone quem habuit Kalendis Ianuarij, inuectus vehemẽter in eosdem, qui ex Gentilitia superstitione in portentosas se transmutarent formas, cùm viri non in feminas tantùm, sed in diuersa genera pecorum, immo & portentorum se consueuerint transformare.

Sed quid de superstitione illa, quæ exhibebatur, dum Circensia agerentur? Verùm ad hæc erat excusatio eorum qui ea exercebant Circensia, dum ea se Christianos non in deorum, sed Christi honorem facere affirmarent. in quos hæc Saluianus [b] post alia: Christo (ô amentia monstruosa!) Christo Circenses offerimus & mimos, & tunc hoc maximè, cùm ab eo aliquid boni capimus, cùm prosperitatis aliquid ab eo attribuitur, aut victoria de hostibus à Diuinitate præstatur. Et quid aliud hac in re facere videmur, quàm si quis homini beneficium largienti iniuriosus sit, aut blandientem conuiciis cædat, aut osculantis vultum mucrone transigat, &c.] pluribus enim horum insectatur amentiam: licet iidem Magni Gregorij Thaumaturgi id se facere defendere potuissent exemplo, qui hæc suis Neocæsariensibus aliquando visus est concessisse, illo tamen Gentilium & persecutorum Imperatorum tempore, cùm Christiani ab his diuelli minimè possent. sed & lac paruulis & olus infirmis ministrauit Apostolus, ætate verò auctis & sanis cibum solidiorem.

[b] *Saluian. de vero iudic. l. 6.*

EXCVSATIO DE CIRCENSIBVS.

At vtinam his temporibus ludis hisce res transacta tantummodo esset, & non magis seriò impiis idololatriæ cultibus aliqui ex nobilioribus atque potentioribus occupati fuissent. Audi, rogo, quid S. Prosper sub huius anni Consulibus referat [c]: Littorius (inquit) qui secundæ ab Aetio Patricio potestati Hunnis auxiliantibus præerat, dum Aetij gloriam superare appetit, dumque Aruspicum responsis & dæmonum significationibus fidit, pugnam cum Gothis imprudenter conseruit; fecitque intelligi, quantum illa eorum quæ periit manus prodesse potuerit, si potioribus consiliis, quàm sua temeritate vti maluisset; quando ipse tantam hostibus cladem intulit, vt nisi inconsideranter prœliãs, in captiuitatem incidisset, dubitandum foret, cui potiùs parti victoria adscriberetur.] hæc Prosper. & Isidorus [d] dilucidiùs rem paucis perstringens, ait: Littorius dum primùm res prosperas aduersus Gothos, qui sub Rege Theodorico Arelatem obsederunt, gessisset: denuo responsis dæmonum deceptus, in bello à Gothis, amisso exercitu, miserabiliter superatur: & qui antè hostium millibus cæsis gloriose vicerat, dum fallacia dæmonum oracula quærit, ignobiliter victus interiit.] hactenus Isidorus.

[c] *Prosp. in Chron.*

OB IDOLOLATRIAM VINCITVR ROM. EXERCITVS.

[d] *Isidor. Chronic. Goth.*

Deplorauit hæc fusius Saluianus Massilienſis Episcopus istis verbis [e]: Denique probauit hoc bello proximo infelicitas nostra. Cùm enim Gothi metuerunt, præsumpsimus nos in Hunnis spem ponere, illi in Deo: cùm pax ab illis postularetur, à nobis negaretur: illi Episcopos mitterent, nos repelleremus: illi etiam in alienis sacerdotibus Deum honorarent, nos etiam in nostris contemneremus: prout actus vtriusque partis, ita & rerum terminus fuit: Illis data est in summo timore palma, nobis in summa elatione confusio. Verè & in nobis tunc & in illis euidenter probatum fuit illud Domini nostri dictum [f]: Quoniam qui se exaltat, humiliabitur; & qui se humiliat, exaltabitur. Illis enim exaltatio data est pro

[e] *Saluian. de prouid. Dei lib. 7.*

SVPERBIA DVCIS MALE PVGNATVR CVM GOTHIS.

[f] *Luc. 14.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

A pro humilitate, nobis pro elatione deiectio. Namque agnouit hoc ille dux nostræ partis (*Littorius scilicet*) qui eamdem vrbem hostium, quam eodem die victorem se intraturum esse præsumpsit, captiuus intrauit, *Arelatem videlicet*. Probauit scilicet quod Propheta dixit[a]: quia non est hominis via eius: neque viri est vt ambulet & dirigat gressus suos. Nam quia viam suam iuris sui existimauit; nec gressum directionis habuit, nec viam salutis inuenit. Effusa est (vt legimus[b]) abiectio super Principem, & errare fecit eos in inuio & non in via: & ad nihilum deductus est, velut aqua decurrens. In quo quidem præter ipsam rerum infelicitatem præsens iudicium Dei patuit, vt quicquid se facturum vsurparet, pateretur. Nam quia sine Diuinitatis auxilio ac Dei ductu capiendum à se hostem credidit; ipse captus est. consilij ac sapientiæ summam vsurpauit: ignominiam temeritatis incurrit: vincula quæ aliis parauit, ipse sustinuit.

[a] *Prou. 16. 20.*

[b] *Psal. 106.*

B Et quod, rogo, euidentius Dei iudicium esse potuit, quàm vt habens prædatoris fiduciam, præda fieret? triumphum præsumens, triumphus esset? circumdaretur, corriperetur, alligaretur, retorta brachia tergo gereret; manus quas bellicosas putabat, vinctas videret; puerorum ac mulierum spectaculum fieret, illudentes sibi barbaros cerneret, irrisionem sexus promiscui sustineret? & qui maximum habuerat supercilium fortis viri, mortem subiret ignaui? Atque vtinam hoc ipsum breue remedium malorum esset, non diuturna toleratio. Ille autem, quantum ad pœnarum longitudinem pertinet, longo tempore & diuturna in ergastulo barbarorum tabe consumptus, in hanc miseriam redactus est, vt (quod plerumque homines etiam pœnis ipsis grauius atque acerbius putant) in miserationem hostium deueniret. Et cur hoc? Absque dubio, nisi quia (vt iam dixi) illi, *nempe Gothi*, Deo humiles, nos rebelles: illi crediderũt in manu Dei esse victoriam, nos in manu nostra, immo C in sacrilega atque impia, quod est peius, nocentiusque quàm natiua. Denique ipse Rex hostium (quantum res prodidit ac probauit) vsque ad diem pugnæ stratus cilicio preces fudit, ante bellum in oratione iacuit, ad bellũ de oratione surrexit; priusquam pugnam manu capesseret, supplicatione pugnauit: & ideo fidens processit ad pugnam, quia iam meruerat in oratione victoriam.] hactenus de his Saluianus. Sed & Sidonius Apollinaris in Panegyrico Auito Augusto dicto, his versibus de temeritate Littorij:

LITTORIVS DVX SV. PERBISSIMVS A GOTHIS LV. DIBRIIS AFFICITVR.

Et caput hoc sibimet solitis defessa ruinis
Gallia suscipiens, Getica pallebat ab ira.
Nil prece, nil pretio, nil milite fractus agebat
Aetius. Capto terrarum damna patebant
Littorio: in Rhodanum proprios producere fines
D *Theodorico fixum: nec erat pugnare necesse,*
Sed migrare. Getis rapidam trux asperat iram
Victor, &c.]

En in quod barathrum consultorem suum consulta adegerunt idola. Viguisse quidem in Occidente his temporibus idololatriam, Saluianus[c] pluribus tradit. Et quid mirum, si & ipsi amplissimi magistratus (nescio qua incuria) cultoribus dæmonum tradebantur? nam (vt vidimus) Littorius Romano præerat in Gallijs exercitui, & in Africa Cyrus æquè Ethnicus militum (vt habet Euagrius[d]) ductor erat: qui amplioribus (vt dicemus) auctus est[e] posteà magistratibus, nempe Prætorij Præfectura & Consulatu. Hæc planè est infelicitas Principum, vt exiccare scelerum fluenta legum spongia frustra laborent, cùm ipsos obstruere fontes, vnde mala solent fluere, prætermittant.

[c] *Saluian. de vero iudic. lib. 6.*

[d] *Euag. lib. 1. c. 19. in fin.*

E Sed quàm diris ista cladibus diuinitus vindicentur, Oriens & Occidens maximis exagitati malis, etiam alienigenis fidem fecere, dum Imperium Orientale dira diu afflictatum est fame, Occidentale verò hoc ipso anno in Gallia nobilissimi est passum iacturam exercitus. Sed longè lugubrius atque funestius illud accessit, dum ad finem anni huius clarissima omnium ciuitas, Romanæ vrbis æmula, & licet tandem illi subdita, splendoris tamen gloria cedere nescia, Carthago inquam, à Vuandalis capta est. Sub huius quidem anni Consulibus ea potitos esse Vuandalos, tum sanctus Prosper[f], tum Marcellinus affirmant: factum id hoc anno, decimo Kalendas Nouembris, ipse Marcellinus tradit, sed decimoquarto Prosper, cùm ait: Aetio rebus quæ in Gallijs componebantur intento, Genserico[g], de cuius amicitia nihil metuebatur, decimoquarto Kalendas Nouembris Carthaginem dolo pacis intrauit; omnesque opes eius, excruciatis diuerso tormentorum genere ciuibus, in ius suum vertit. Nec ab ecclesiarum spoliatione abstinens, quas & sacris vasibus exinanitas, & sacer-

CARTHAGO CAPTA A GENSERICO.

[f] *Prosp. in Chron. Marcellin. in Chron.*

[g] *Genericus.*

dotum administratione priuatas, non iam diuini cultus loca, sed suorum iussit esse habita- A
cula. In vniuersum captiui populi ordinem sæuus, sed præcipuè nobilitati & religioni infensus: vt non discerneretur, hominibus ne magis, an Deo bellum intulisset.] hæc Prosper. Et
[a] Isido. histor. Vuandal. Isidorus his addit[a]: Gensericus sacramenti religione violata, Carthaginem peruadit, Siciliam deprædatur, Panormum obsidet, Arianam pestilentiam per totam Africam intromittit, sacerdotes Ecclesiæ expellit, martyres plurimos efficit.] sic ipse summatim relegens omnia à perfido barbaro his temporibus perpetrata.

Sed cur Deus dedi Vuandalis eam ciuitatem permiserit, ex Saluiano viro sanctissimo accipe, qui hoc ipso tempore, nec ob aliam causam, quàm vt diuinam erga homines prouidentiam & iusta eius iudicia monstret, ciusmodi scribendi argumentum arripuit. Ipse igitur, cur tradi Vuandalis Africam, & Carthaginem ab illis capi permissum à Deo esset, demonstrans, præter illa quæ de totius Africæ sceleribus exundantibus scribit, de ipsa ciuitate B
[b] Saluian. de vero iudic. & prouid. Dei lib. 7. Carthagine ista habet[b]: Nec discurram per loca singula, aut cunctas discutiam ciuitates, ne studiosè videar quærere aut inuestigare quæ dicam: vna tantùm vniuersarum illic vrbium principe & quasi matre contentus sum, illa scilicet Romanis arcibus semper æmula, armis quondam & fortitudine, pòst splendore & dignitate, Carthaginem dico vrbi Romanæ maximè aduersariam, & in Africano orbe quasi Romam: quæ mihi ideo in exemplum ac testimonium sola sufficit, quia vniuersa penitus quibus in toto mundo disciplina Reipublicæ vel procuratur, vel regitur, in se habuit. Illic enim omnium officiorum publicorum instrumenta, illic artium liberalium schola, illic philosophorum officinæ, cuncta denique vel linguarum gymnasia, vel morum: illic quoque etiam copiæ militares, & regentem militiam potestates: illic honor Proconsularis, illic quotidianus Iudex & rector, quantum ad nomen quidem Proconsul, sed quantum ad potentiam Consul: illic quo- C
que omnes rerum dispensatores, & differentes inter se tam gradu quàm vocabulo dignitates, omnium (vt ita dicam) platearum ac compitorum procuratores cuncta ferme loca vrbis & membra populi gubernantes. Hac ergo tantùm contenti sumus ad exemplum & testimonium ceterarum: vt intelligamus scilicet, quales illæ fuerint ciuitates, quæ minores habuerunt probi officij procuratores; cùm viderimus, qualis extiterit, vbi summi semper fuere rectores.

CARTHAGINENSIVM AMPLITVDO.

CARTHAGINENSIVM VITIA.

Quo loco propè est, vt pœniteat me professionis meæ, id est, quod superiùs spopondi, cunctis propè Afrorum criminibus prætermissis, de impuritatibus præcipuè ac blasphemiis eorum me esse dicturum. Video enim quasi scaturientem vitiis ciuitatem: video vrbem omnium iniquitatum genere feruentem, plenam quidem turbis, sed magis turpitudinibus, plenam diuitiis, sed magis vitiis, vincentes se inuicem homines nequitia flagitiorum suo- D
rum, alios rapacitate, alios impuritate certantes, alios vino languidos, alios cruditate distentos, hos sertis redimitos, illos vnguentis oblitos, cunctos vario luxus marcore perditos, sed pene omnes vna errorum morte prostratos, non omnes vinolentia temulentos, sed omnes peccatis ebrios. Populos putares non sani status, non sui sensus, non omnino incolumes, non gradu, quasi more Baccharum crapulæ cateruatim inseruientes.

Iam verò illud cuiusmodi, aut quàm graue, genere quidem dispar, sed iniquitate non dispar, nisi fortè in hoc dispar, quia maius: proscriptiones dico orphanorum, viduarum afflictiones, pauperum cruces; qui ingemiscentes quotidie ad Deum, finem malorum imprecantes, & quod grauissimum est, interdum vi nimiæ amaritudinis etiam aduentum hostium postulantes, aliquando à Deo impetrarunt, vt euersionem tandem à barbaris in commune tolerarent, quam soli ante à Romanis toleraverant. Sed esto, hæc omnia prætermittantur, quia & in toto ferme aguntur orbe Romano, & spopondi me de his malis nec pauca dicturum. Quid ergo impudicitia atque impuritas, de qua loquor, numquid ad euersionem Afro-

IMPVDICITIA CARTHAGINENSIVM.

rum sola sufficeret? Quæ enim fuit pars ciuitatis non plena sordibus? quæ intra vrbem platea aut semita non lupanar? adeò penè omnia compita, omnes vias quasi foueæ libidinum intercederant, aut quasi retia prætexerant, vt etiam qui ab hac re penitus abhorrerent, tamen vitare vix possent. Latronum quodammodo excubias videres commeantium viatorum spolia captantes; qui insidiarum frequentium densitate ita omnes admodum calles, omnes anfractus ac diuerticula sepissent, vt nullus ferme tam cautus esset, qui non in aliquos insidiarum laqueos incurreret, etiam qui se de plurimis expediisset. Fœtebant (vt ita dixerim) cuncti vrbis illius ciues cœno libidinis, spurcum sibimetipsis mutuæ impudicitiæ nidorem inhalantes: sed horrori tamen eis horrida ista non erant, quia idem omnes horror infecerat:

vnam

Universidad de Deusto
Biblioteca

A vnam enim illis putes fuisse libidinum fornicationumque sentinam, cœnum quasi ex omni platearum & cloacarum labe collectum.

Et quæ illic spes esse poterat, vbi præter id quod in tẽplo Dei erat, nihil videri penitus nisi sordidum licebat? Quamquam quid dicam in Dei templo? hoc quippe totum ad sacerdotes tantum & clerum pertinet, quos non discutio, quia Domini mei ministerio reuerentiam seruo, & quos ita solos puros arbitror fuisse in altario, sicut pereuntibus Sodomis, solum Lot fuisse in monte legimus[a]. Ceterùm quantum ad plebem pertinet, quis in illo numero tam innumero castus fuit? castum dico? quis non fornicarius, non adulter? & hoc sine cessatione, sine termino. Rursus clamitem itaque necesse est. Quæ spes in illo populo esse poterat, vbi cùm vnus interdum adulter plebem Ecclesiasticam polluat, ibi inter tot millia, si diligentissimè quæreres, castum vel in Ecclesia reperire vix posses? Plus multo dicam: vtinam hæc
B essent sola quæ diximus, & contenta illic virorum impuritas fuisset solis sordidarum mulierum fornicationibus inquinari. illud grauius & scelestius, quòd illa de quibus beatus Apostolus Paulus[b] cum summa animi lamentatione conqueritur, in Afris penè omnia fuerunt; scilicet quia masculi, relicto naturali vsu feminæ, exercentes, &c.] rursum verò:

[a] *Genes. 19.*

[b] *Rom. 1.*

Sed fortè (inquit) id vel occultum, quod loquimur, erat; & saltem hoc prouidebant procuratores, ne publicæ passim disciplinæ oculos ciuitatis scelera propalata polluerent. quod si factum vtique fuisset, quamuis multi extitissent opere ipso sordidi, non omnes tamen fuerant visu atque animo sordidati. Et solet res flagitiosa, quando agitur occultè, fidem facinoris non mereri: supra autem omnem monstruosi piaculi execrationem est, scelus summum admittere, & pudorem sceleris non habere. Quid, rogo, fieri illic prodigiosius potuit? in vrbe Christiana, in vrbe Ecclesiastica, quam quondam doctrinis suis Apostoli instituerant,
C quam passionibus suis martyres coronarant, viri in semetipsis feminas profitebantur, & hoc sine pudoris vmbraculo, sine vllo verecundiæ amictu: ac quasi paruum piaculum esset, si malo illo malorum tantum inquinarentur auctores, per publicam sceleris professionem fiebat etiam scelus integræ ciuitatis. Videbat quippe hæc vniuersa ciuitas, & patiebatur: videbãt iudicẽs, & acquiescebant: populus videbat, & plaudebat: ac sic diffuso per totam vrbem dedecoris scelerisque consortio, etsi commune hoc omnibus non faciebat actus, commune omnibus faciebat assensus.] hæc & alia Saluianus, pluribus inuectus in illos qui habitu incederent muliebri, vestesque velis ac picta facie feminas penitus imitantes, res perpetrarent obscœnas, quibus turpissimè fœdarentur. Ac post multa:

Sed[c] quia de impuritate Afrorum iam multa diximus, nunc de blasphemiis saltem pauca dicamus. Professa enim illic iugiter plurimorum Paganitas fuit: habebant quippe
D intra muros patrios intestinum scelus, Cælestem illum scilicet, Afrorum dæmonem dico: cui ideo (vt reor) veteres Pagani tam speciosæ appellationis titulum dederunt, vt quia in eo non erat numen, vel nomen aliquod esset; & quia non habebat aliquam ex potestate virtutem, haberet saltem ex vocabulo dignitatem. Quis ergo illi idolo non initiatus? quis non à stirpe ipsa, forsitan etiam à natiuitate deuotus? Nec loquor de hominibus sicut vita, ita etiam professione ac vocabulo Paganis, & qui sicut profani erant errore, sic nomine: tolerabilior quippe est & minus nefaria Gentilitas in hominibus professionis suæ. Illud perniciosius ac scelestius, quòd multi eorum qui professionem Christo dicauerant, mente idolis seruiebant. Quis enim non eorum qui Christiani appellantur, Cælestem illum aut post Christum adorauit, aut (quod peius est) multo antè quàm Christum? Quis non dæmoniacorum sacrificiorum nidore plenus diuinæ domus limen intrauit, & cum factione ipsorum dæmo-
E num Christi altare conscendit; vt non tam immanis criminis fuisset, ad templum Domini non venire, quàm sic venire?] & inferius:

[c] *Salvian. de vero iudic. lib. 8.* CARTHAGINENSES IDOLOLATRAE.

At, inquis, non omnes ista faciebant, sed potentissimi quique ac sublimissimi. Acquiescamus hoc ita esse: sed cùm ditissimæ quæque ac potẽtissimæ domus turbam faciant ciuitatis; vides perpaucorum potentium sacrilega superstitione vrbem cunctam fuisse pollutam. Nemini autem dubium est, omnes dominorum familias aut similes esse dominis aut deteriores, quamuis hoc vsitatius, vt deteriores, &c.] Porrò eo immanius horum sacrilegium & impietas existimari debuit, quòd post tot sancti Aurelij Episcopi Carthaginensis (quæ vidimus ac recensuimus) studia exhibita in demolitione idoli atque profani eius delubri, post tot adhibita à Proconsulibus & Tribunis ad hoc ipsum officia, post tot leges Imperatorum atque rescripta aduersus idololatras in Africa data, post denique tot Carthagine ab eodem sancto Episcopo, & aliis collegis celebrata Concilia ad ablegandam penitus impietatem &

CARTHAGINENSES INCORRIGIBILES.

prauos mores, additis concionibus, vel secretis admonitionibus sanctorum virorum: adhuc tamen vigeret apud potentes adeò immane cum impunitate delictum. A

Accessit verò ad Carthaginensium sacrilegiorum culmen odium aduersus sanctos viros, per quos ad meliorem frugem vel precibus, vel moribus & exemplis potuissent aliquando restitui. Nam idem Saluianus, qui hæc cuncta, vtpote ibi versatus, satis superque perspecta habuit, ad omnia superiùs dicta ista vltimo loco subdit[a]: Esto (inquit) illa quæ diximus de contagio idololatriæ ad potentissimos quosque ac nobilissimos pertinuerunt: Numquid illa leuiora, quæ nobilibus, ignobilibusque communia? odia scilicet atque execrationes sanctorum omnium dico: sacrilegij quippe genus est, Dei odisse cultores.] & post nonnulla de immanitate sceleris inculcata: Ita igitur (subdit) & in monachis, id est, sanctis Dei, Afrorum probatur odium; quia irridebant scilicet, quia maledicebant, quia insectabantur, quia detestabantur, quia omnia in illos penè fecerunt, quæ in Saluatorem nostrum Iudæorum impietas fecit.] & post alia ad rei demonstrationem allata, exempli causa ista subiecit: Non sine causa itaque illud fuit, quod intra Africæ ciuitates, & maximè intra Carthaginis muros palliatum & pallidum, & recisis comarum fluentium iubis ad cutem tonsum videre tam infelix ille populus quàm infidelis sine conuicio atque execratione vix poterat. B

[a] *Saluian. de vero iud. li. 8*

MONACHI LVDIBRIO HABITI.

Et si quando aliquis Dei seruus aut de Ægyptiorum cœnobiis, aut de sacris Hierosolymorum locis, aut de sanctis eremi venerandisque secretis ad vrbem illam officio diuini operis accessit: simul vt in populo apparuit, contumelias, sacrilegia & maledictiones excepit: nec solùm hoc, sed improbissimis flagitiosorum hominum cachinnis, & detestantibus ridentium sibilis, quasi taureis cædebantur: verè vt si quis ea inscius rerum fieri videret, non aliquem hominem ludificari, sed nouum inauditumque monstrum abigi atque exterminari arbitraretur. Ecce Afrorum & præcipuè Carthaginensium fidem.] & ad finem: Et miramur si nunc barbaros illi perferunt: cùm videamus quòd sancti viri in illis barbaros pertulerunt. Iustus ergo est Dominus & rectum iudicium suum, &c.] ista quidem Saluianus. C

CARTHAGINENSIVM IMPOENITENTIA.

Quibus omnibus & eam adiice considerationem, qua (quod deterrimum omnium scelus videri potest) contemptus pœnitentiæ declaratur.

Etenim cùm ante decennium VVandali inuaserint Africam, atque munitis locis omnibus potiti fuerint, cumque Romani exercitus ab eisdem iterum fuerint superati, sub Bonifacio duce primùm, postea verò sub Aspare & Basiliseo fusis simul Orientalibus atque Occidentalibus copiis; sola ipsa Carthago vndique vallata hostibus, & obsessa periculis, non est exterrita, & timore correpta ad pœnitentiam, qua Dei indignationem anteuertere valuissent; quàm potiùs, addentes peccata peccatis, ab inuito licet, extorquere, atque retardante nimis accelerare velle, Carthaginenses videri poterant: vt planè secundùm illud Hieremiæ[b] acciderit illis: Percussisti eos, & non doluerunt: attriuisti eos, & renuerunt accipere disciplinam: indurauerunt faciem suam supra petram, & noluerunt reuerti. Ego autem dixi: Forsitan pauperes sunt & stulti ignorantes viam Domini & iudicium Dei sui. Ibo igitur ad Optimates, & loquar eis: ipsi enim cognouerunt viam Domini & iudicium Dei sui. Et ecce magis hi simul confregerunt iugum, ruperunt vincula. Idcirco percussit eos leo de silua.] nam præter illa quæ dicta sunt, hæc rursum accipe de Carthaginensibus à Saluiano[c]: Circumsonabant armis muros Carthaginis populi barbarorum, & Ecclesia Carthaginensis insaniebat in Circis, luxuriabat in theatris: alij foris iugulabantur, alij intus fornicabantur: pars plebis erat foris captiua hostium, pars intus captiua vitiorum.] & paulo pòst: Fragor (vt ita dixerim) extra muros & intra muros prœliorum & ludicrorum confundebatur; vox morientium, voxque bacchantium; ac vix discerni forsitan poterat plebis ciulatio, quæ cadebat in bello, & sonus populi, qui clamabat in Circo. Et cùm hæc omnia fierent, quid aliud talis populus agebat, nisi vt cum eum Deus perdere adhuc fortasse nollet, tamen ipse exigeret vt periret?] hæc Saluianus. Sed audiamus Victorem, quid de acerbissimo persecutore scribat, postquam Carthaginem cepit: D E

[b] *Hierem. 5.*

[c] *Saluian. de vero iudic. lib. 6.*

Post has (inquit[d]) truces impietates insaniæ, ipsam vrbem maximam Carthaginensem Genserícus * tenuit & intrauit, & antiquam illam ingenuam ac nobilem libertatem in seruitutem redegit. Nam & Senatorum vrbis non paruam multitudinem captiuauit: Deinde proponit decretum, vt vnusquisque auri, argenti, gemmarum, vestimentorumque pretiosorum quodcumque haberet, offerret: & ita breui auitas atque paternas opes tali industria abstulit rapax.] Ita potitus primaria vrbe totius Africæ, inter se & exercitum omnes partitus est prouincias, eo modo videlicet, quo idem Victor narrat his verbis: Disponens quoque

[d] *Vict. de persecut. VVand. lib. 1.*

* Geiserícus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A quoque singulas quasque prouincias, sibi Bizacenam, Abaritanam*, Getuliam, & partem Numidiæ reseruauit: exercitui verò Zeugitanam vel Proconsularem funiculo hæreditatis diuisit.] hæc de expilatione & diuisione bonorum Victor: quid autem in personas Ecclesiasticas & nobiles laicos admissum sit, ita subdit: Præterea præcipere nequaquam cunctatus est, vt Episcopos atque laicos nobiles de suis Ecclesiis & sedibus nudos penitus effugaret. Quod si (optione proposita) exire tardarent, serui perpetui remanerent: quod etiam in plurimis factum est. Multos enim Episcopos & laicos, claros atque honoratos viros, seruos esse nouimus VVandalorum. *Abdunitanam.

Tunc verò memoratæ vrbis Episcopum, id est, Carthaginis, Deo & hominibus manifestum, nomine Quoduultdeum, & maximam turbam clericorum nauibus fractis impositam nudos atque expoliatos expelli præcepit: quos Dominus miseratione bonitatis suæ prospera
B nauigatione Neapolim Campaniæ perducere dignatus est ciuitatem. Sanctorum autē atque honoratorum multitudinem primò exilio crudeli contriuit, postea transmarina in parte proiecit. Pulso autem Episcopo (vt præfati sumus) cum clero venerabili, illico ecclesiam nomine Restitutam, in qua semper Episcopi commanebant, suæ religioni mancipat, atque vniuersas, quæ intra muros fuerant ciuitatis, cum suis diuitiis abstulit.] Sed & superiùs: Basilicam (inquit) maiorem, vbi corpora sanctarum martyrum Perpetuæ, & Felicitatis sepulta sunt, Celerinæ, atque Scillitanorum, & alias quas non destruxerunt, suæ religioni licentia tyrannica mancipauerunt.] & post nonnulla: Sed etiam quæ foras muros erant ecclesiæ, quascumque voluit, occupauit, & præcipuè duas egregias & amplas sancti martyris Cypriani, vnam vbi sanguinem fudit, aliam vbi eius sepultum est corpus, qui locus, Mappalia, vocitatur] item ad Decimum dicta, prima verò ad Sextum nuncupata, quòd totidem distarent
C ab vrbe lapidibus, de quibus superiùs, vbi actum est de sancti Cypriani martyrio.

At quid tunc acciderit cùm VVandali proximam ciuitati Cypriani memoriam ad littus positam inuaserunt, Procopius ita narrat*: Hoc itaque templum VVandali, imperante Valentiniano*, pulsis Christianis, ac sacerdotibus multa ignominiâ erectis, tenuerunt, ipsius cura Arianis delegata. Quamobrem Afris maximo dolore perculsis, ac animi pendentibus, dicunt, Cyprianum in somnis apparuisse, & bono animo Christianos huius rei gratia esse iussisse, sese breui tempore vltorem futurum pollicendo. Vbi res in vulgus prodiit, Afri omnes expectabant vltionem hanc in VVandalos; nec propterea vnde hæc procedere possent, coniicere vllo modo poterant, &c.] hæc Procopius, vbi agit de Iustiniano Imperatore post annos centum Africam recipiente, & VVandalos ad nihilum redigente. Sed subdit dictis nuper Victor: *Proc. de bello VVandal. lib. 2. *Honorio.

D Quis verò sustineat, ac possit sine lacrymis recordari, dum præciperet nostrorum corpora defunctorum sine solemnitate hymnorum cum silentio ad sepulturam perduci?] Vides ex his quanti religiosam funeralem pompam æstimare consueuerint Christiani, dum ea caruisse, inter omnium luctuosissima, quæ illis temporibus accidere potuissent, adnumerat. Sed pergit: Addidit ad hæc, vt & pars clericorum, quæ remanserat, pœnali exilio truderetur.] quæ autem his subdit, sequenti potiùs anno facta esse videntur; nos pro ratione temporis reddemus singula suis locis.

Sed quid VVandali in eas, quæ adhuc Carthagine erant (vt ex Saluiano vidimus) reliquiæ idololatriæ? Vtique ipsi vna ferme præstiterunt die, quæ nec plurimis annis ex quo Christiani cœperant imperare, pluribus licet legibus pertentarint, perficere Imperatores vllatenus valuerunt: Vnde opus fuerit, iratum Deum gentem barbaram ex remotis Orbis
E finibus ad hæc præstanda in Africam conuocare, qui ne vestigium quidem ibi reliquere Gentilitiæ impietatis. Etenim quod ad Carthaginem spectat, ait Victor[b]: Carthagineo dignam theatro ædem Memoriæ, & viam quam Cælestis vocabant, funditus deleuerunt.] eadem quoque Prosper[c] habet de via Cælestis: quam (inquit) sine memoria sui nunc VVandalica manus euertit.] [b] Victor de persec. VVand. lib. 1. [c] Prosp. de predict. par. 3. c. 38.

Porrò illud in primis magnopere obseruandum, persecutionem hanc in Ecclesiam Africanam à VVandalis Arianis illatam, Catholicos tãtùm modo pertigisse, Donatistas verò vel ad eos turpiter defecisse, aut persequendo Catholicos, eisdem VVandalis se coniunxisse; memores quidem, maiores suos sub Constantio Imperatore fœdus cum Arianis aduersus Catholicos iniisse, ac proinde non vt hostes, sed vt socios eos excepisse: quippe qui eisdem in anabaptismi symbolo pari, ex dispari tamen causa, iungerentur impietate. Quidnam enim cunctati sunt sese coniungere VVandalis, quos aduersus Catholicos etiam in Orientem ad

Apostatam Imperatorem legatos misisse meminimus? Itaque qui se Catholicis, quasi pollutis, iungere despexerunt, & quàm sepissimè moniti resilierunt; modò Arianis dedere manus, mutuoque fœdera inierunt, sibi ipsis pœnas illas infligentes, quas sua ipsorum scelera exigebant, dum in profundiorem sese foueam coniecerunt. Iunctos quidem fuisse Donatistas VVandalis, ea quæ Victor [a] in fine operis habet de Nicasio Donatista, satis significant. At de clade Carthaginensium hoc anno illata modò hactenus, reliqua verò pro temporis ratione reiicimus in sequentem annum. Sed iam ad Theodosium reuocemus orationem.

[a] *Victor de persec. VVand. lib. 3 in fin.*

Qui hoc anno (vt vidimus) ad auertenda ingruentia mala, aduersus Iudæos, hæreticos, atque Gentiles plenissimam edidit sanctionem; idem contra rapacitatem potentium pauperes opprimentium nouum dedit ad Florentium Præfectum Prætorio rescriptum [b], quo vetuit, ne quis sine Iudicis auctoritate alienis rebus regia vela suspenderet, vel titulum Imperatoris apponeret: sub nomine enim Imperatoris, quasi iusto titulo, potentioribus patebat via fortunas inuadendi alienas, diuersis prætensis causis, variisque coloribus comparatis. Sed neque ob id extinctum hoc malum est: ad quod tollendum, laborandum fuit etiam sancto Gregorio Romano Pontifici, ita scribenti ad Constantinam Augustam [c]: In Sicilia autem insula Stephanus quidam marinarum partium chartularius tanta præiudicia, tantasque oppressiones operari dicitur inuadendo loca singulorum, & sine dictione causarum per possessiones ac domos titulos ponendo, vt si velim Acta singula quæ ad me peruenerunt, dicere, magno volumine hæc explere non possim.] hæc ipse, qui irrepentem eiusmodi prauum vsum in Ecclesiasticos viros, continuò tollendum curauit, habita [d] Romæ Synodo. Porrò illam putamus fuisse inter vela & titulos differentiam, quod in illis imago depicta erat Imperatoris, vt ex eodem Gregorio [e] apparet, in titulis verò nomen eiusdem inscriberetur. hinc illud Chrysologi [f]: Sicut dominorum prædiorum super liminibus affixi tituli proloquuntur [*], &c.]

[b] *l. 2 C. vt ne imp. priuatus.*

DE NON AFFIGENDIS TITVLIS THEODOSII CONSTITVTIO.

[c] *Greg. lib. 4. epist. 33.*

[d] *Greg. lib. 4. epist. 88. & sup. epist. 44.*

[e] *Greg. epist. li. 11. epist. 1.*

[f] *Pet. Chrysol. serm. 154. de S. Stephano.*

[*] *periclitantur l. 22. C. de Episc. & cler.*

Idem quoque Augustus aduersus calumniatores Episcoporum edidit sanctionem [g], qua & consultum voluit iuribus Ecclesiasticorum, & cohibuit licentiam clericorum ac monachorum, qui absque litteris Episcopi, cui subiecti essent, Constantinopolim accederent. Hæc quidem ad eumdem Florentium Præfectum Prætorio, cuius incomparabilis probitas ab eodem Imperatore ad Cyrum [h] hoc eodem anno rescripto plurimum commendatur. Etenim cùm lenones sæpe vetiti, pensitatione tamen quadam in ærarium conferenda, Constantinopoli turpe opus exercere permissi essent: ipse Florentius vt eiusmodi turpitudinũ fæce ciuitatem purgatam redderet, latifundiũ suum donauit, ex quo iidẽ redditus Reip. soluerentur. sic igitur bonorum suorum dispendio Constantinopolim lenonibus reddidit omnino liberam. quem quidem ita redemptum decorem vrbis, vt conseruaret Theodosius Imperator, ad Cyrum (vt dictum est) aduersus eosdem rescriptum dedit, vbi de Florentio ista sunt verba: Ac licet Florentius nos illud aduerteret execrari, etiam cessante vicaria oblatione vectigalis; tamẽ ne vllum ad ærarium incommodum perueniret, propriam possessionem obtulit, ex cuius redditibus possit accedere quod prædictum pessimum genus consueuerat pensitare, &c.] Ad hunc item Florentium extat Theodoreti [i] epistola, implorantis auxilium aduersus calumniantes hæreticos. Patronus hic quidem fuit Catholicæ fidei, pro qua tuenda adfuit ipsi Theodosio Imperatori in Concilio Constantinopolitano, in quo ipsius opera detectus est Eutyches latens hæresiarcha: sed & cùm Imperatore Marciano præsto fuit, sacrosancto œcumenico Concilio Chalcedonensi, vt eorumdem Conciliorum Acta significant, de quibus suis locis dicturi sumus.

[g] *Nouel. de lenon. tit. 18. Theodos.*

IVRE LAVDATVR FLORENTIVS.

[h] *Theod. epist. 89.*

Elucebat hoc quoque tempore inter Magistratus virtute præstantes Thalassius Præfectus Prætorio Illyrici, ad quem hoc ipso anno, iisdemque Consulibus extat eiusdem Theodosij Imp. rescriptum [k]. Porrò eximiæ viri probitatis ergo Proclus Constãtinopolitanus Episcopus eum Archiepiscopum creauit Ecclesiæ Cæsariensis in Cappadocia. rem gestam Socrates sub anni huius Consulibus ita narrat [l]: Proclus eodem tempore, ad decimumseptimum Consulatum eiusdem Theodosij Imperatoris, rem planè admirabilem, & qualem nemo veterum aliquãdo Episcoporum effecerat, aggressus est. Nam Firmo Episcopo Cæsareæ Cappadociæ mortuo, Cæsarienses Constantinopolim aduentant Episcopum quæsituri. At cùm Proclus lustraret animo, quem ad eum Episcopatum designaret; fortè fortuna die sabbatorum, dum aliquem despicare conabatur, omnes Senatores qui illum inspectarent, ad ecclesiam accedunt: in quorum numero fuit Thalassius, qui gentium & ciuitatum Illyrici Præfecturam gerebat: cui partium versus Orientem administrandarum curam (vti fama est) Imperatoris

[k] *Nouel. Theodos. tit. 6.*

[l] *Socrat. li. 7. c. vlt.*

THALASSIVS EX PRAEFECTO EPISCOPVS CAESAREAE CAPPADOCIAE.

iussu

Universidad de Deusto
Biblioteca

A ciuitatis suscepturo, Proclus manus imponit, & pro Præfecto Episcopum Cæsareæ creat. Atque in hunc modum Ecclesiæ status id temporis prosperum & felicem successum habuit.] hactenus Socrates. addit hæc Nicephorus[a]: At ille *(Thalassius scilicet)* contra animi sui sententiam in Ecclesiæ gradum ascendit, eamque ritè administrauit; cùm quidem tam subitum factum Imperator ægrè ferret, mox tamen id sanctione sua comprobaret.] hæc ipse. [a] *Niceph. lib. 14. c. 41.*

Porrò ista scribens Socrates, huius anni Consulibus suæ finem imponit historiæ, sicut & Sozomenus, qui (vt ipse in præfatione testatur) ad eundem decimumseptimum Consulatum Theodosij suam pariter historiæ scriptionem perduxit: qui licet Nouatiani essent, & in iis quæ ad ipsorum dogmata spectant, priuato studio plura mentiti esse reperiantur, dum præsertim falsa miracula suis tribuunt Nouatianis: tamen maioris fidei apud Gelasium Romanum Pontificem hos fuisse quàm Eusebiũ Cęsarienſem, inde possumus existimare, quòd B Eusebij historiam reiicit inter apocrypha, Socratis verò & Sozomeni nequaquã. Verùm non ob res gestas ab Eusebio narratas, sed ob sparsos in eis ab eo olim Arianismos, ea censura certum est Eusebij historiam esse notatam; cùm tamen Nouatiani diuinitatis filij Dei essent (vt vidimus) constantissimi defensores, atque ob eam causam diutiùs ab Imperatoribus & Episcopis tolerati. Nec est quod quis calumniosè agens, arguat esse reiicienda quæ produntur ab hæreticis fuisse narrata. Etenim qui his respõdeat, vnus cui nemo ob auctoritatem atque doctrinam refragari possit, Gelasius in medium prodat: ipse enim in tomo de vinculo anathematis ista habet: Num quidnã in ipsorum hæreticorum libris non multa quæ ad veritatem pertineant, leguntur? Num quidnam veritas refutanda est, quia illorum libri, vbi prauitas inest, refutantur? Aut ideo praui libri suscipiendi sunt eorum, quia veritas, quæ in illis inserta est, non negatur? Ait Apostolus: Omnia probate; quod bonum est, tenere, &c.] Id C ipsum etiam ex sententia Cyrilli Episcopi Alexandrini paulo antè est demonstratum.

SOZOMENI ET SOCRATIS HISTORIAE FINIS

Nec verò alium huic contrarium sensum sanctus Gregorius habuit: non enim Pontifex Pontifici, & Gelasio sanctus Gregorius est aduersatus, dum Sozomeni historiam visus est improbasse, cùm ad Eulogium Alexandrinum Episcopum scribens hæc ait[b]: Sed ipsam quo- [b] *Greg. lib. 6. epist. 53.*
que Sozomeni historiam sedes Apostolica recipere recusat: quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopsuestiæ nimium laudat, & vsque ad diem obitus sui magnum doctorem fuisse perhibet. Restat ergo, vt si quis illam historiam recipit, Synodo piæ memoriæ Iustiniani temporibus de tribus capitulis factæ contradicat. Qui ergo huic contraria dicere non valet, illam historiam necesse est vt repellat.] hæc Gregorius. Sed quo sensu accipienda ista sint, nemo non videt, qui rem de qua agitur, probè considerat: nimirum non recipi ab Ecclesia Romana Sozomenum Theodori Mopsuesteni laudatorem: quem qui recipiat, Quin- D tæ Synodo, in qua ille damnatur, refragari se sentiat. In reliquis autem quæ vera dixit, quomodo potuit ab Ecclesia Romana non recipi? etenim Anastasius Bibliothecarius de eadem Sozomeni historia hæc habet in præfatione Miscellæ: Verùm quia quosdam horum mentitos in quibusdam fuisse, & quædam prætermisisse probatur, quemadmodum & sanctus Papa Gregorius de Sozomeno apertissimè scribit: obsecro, mendacia eorum veris approbationibus arguas, & quæ omiserunt nihilominus suppleas.] Vides igitur clarissimum eruditione virum Anastasium non proiicere Sozomenum, sed purgari ea & augeri desiderare; quæ ipsa (vt sæpe vidisti, lector) nos pro viribus præstare conati sumus. Sed alibi in Notis[c] ad Romanum Martyrologium redarguimus Melchiorem Canum[d], qui Magnum Gregorium audacter nimis historiarum ignorantiæ fugillauit, dum quę apud Theodoretum de laude Theodori Mopsuesteni reperiuntur, Sozomeno Gregorium tribuisse; rem ignorans E ipse, putauit. Non attendit censor iste, desiderari duos Sozomeni libros, in quibus de Theodoro illo tractabatur historia.

QVOMODO ACCIPIENDA SENTENTIA GREGORII DAMNANTIS HISTORIAM SOZOMENI.

DE SOZOMENI HISTORIA.

DEFENDITVR S. GREGORIVS.

[c] *In Rō. Martyrol. die 25. Decemb.*

[d] *Melch. Can. loc. Theolog. lib. 2. c. 6.*

Ceterùm quod ad eamdem Sozomeni historiam pertinet, maioris illa æstimationis apud Photium fuit, quàm Socratis: sed nobis certè commodior Socratis historia cecidit, qua per Consules more maiorum tempora distinguuntur. Qui hos Græcos auctores primus tradidit Latinitati, fuit Epiphanius vir doctissimus, idque à Cassiodoro impulsus, qui hæc testatur his verbis[e]: Post Eusebij verò historiam apud Græcos Socrates, Sozomenus, & Theodoretus sequentia conscripserunt: quos à viro Epiphanio disertissimo in vno corpore, Deo auxiliante, transferri curaui: ne insultet habere se facunda Græcia necessarium, quod nobis iudicet esse subtractum.] hæc ipse, qui ex iisdem Tripertitam compaginauit. Sed iam quæ anni huius sunt reliqua prosequamur. [e] *Cassiod. Insit. diuin. lect. c. 17.*

Contigit his Procli Constantinopolitani Episcopi temporibus celebrem Synodum cogi Constan-

SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA.

Constantinopoli,cùm illic Dioscorus Alexandrinæ Ecclesiæ diaconus ageret Apocrisarium. A Hic enim veteres exuscitans controuersias, huius celebrandi Episcoporum conuentus dedit occasionem, nempe de iure diœceseos mouens quæstionem, cùm instaret esse Episcopi Alexandrini præsidere omnibus Orientis Ecclesiis, vtpote qui primus esse sciretur in Ecclesia Catholica post Pontificem Romanum Antistes. Refragatus est his potissimùm Episcopus Antiochenus, negans ex canonum Nicæni & Constantinopolitani Conciliorum præscripto debere se subiici Præsuli Ecclesiæ Alexandrinæ, cùm ex dictis Conciliis fuerint penitus distinctæ diœceses. Porrò Synodo congregata,& causa quàm exactissimè ventilata, ea fuit sanctorum Patrum sententia, vt seruarentur quæ in dictis sacrosanctis Conciliis Nicæno & Constantinopolitano statuta essent. Cùm verò Theodoretus Cyri Episcopus acerrimus defensor insurrexisset pro Ecclesiæ Antiochenæ iuribus: hinc factum est (vt ipse testatur) vt Dioscorus ex hoc tempore eum graui odio fuerit prosecutus, quod numquam B deposuit, sed maioribus in dies fouit augmentis. Narrat hæc quidem omnia ipse Theodoretus in epistola ad Flauianum Constantinopolitanum Episcopum postea data, in qua post alia hæc leguntur[a]:

[a] *Theod. epist. 86.*

DISTINCTAE DIOECESES ORIENT. ECCLESIAE.

In illa enim regia vrbe (*Constantinopoli scilicet*) cùm conuenissent beati Patres *in Synodo œcumenica sub Theodosio Maiori*, consona iis, quæ in Nicæa statuta sunt à sanctis Patribus ibi congregatis,statuerunt, & diœceses distinxerunt,& vnicuique diœcesi, quæ ipsi conueniebant,tribuerunt, expressè prohibentes, vt ex alia diœcesi aliam nullo pacto aliquis inuaderet, sed Alexandriæ Episcopus ea quæ ad Ægyptum pertinent,tantummodo gubernaret, & vnaquæque diœcesis res proprias & quæ ad eam spectãt. Hic verò istis definitionibus stare minimè vult,sed beati Marci sedem sursum & deorsum agitat; præsertim cũ apertè nouerit C quod Antiochensium magna ciuitas magni illius Petri thronum obtinet, qui beati Marci magister fuit,& Apostolorũ chori primus & princeps. Nos verò throni quidẽ celsitudinem agnoscimus,ac nos ipsos nouimus & metimur: Apostolorũ humilitatem & mãsuetudinem à maioribus didicimus. Tuam autem pietatem obsecramus, vt sanctos canones conculcatos minimè negligas, & pro diuina fide prompto pugnes animo: in hanc enim habemus spem salutis,& per hanc misericordiam consequi expectamus. Ne verò etiam hęc tua pietas ignoret: scito domine, quòd ex eo tempore Dioscorus cœpit nos odio prosequi,quo in Synodis apud vos habitis tempore Procli beatæ memoriæ vobiscum idem statuimus, sanctorum Patrum canones secuti: de qua re semel atque iterum conquestus est,quòd iura Antiochensium & Alexandrinorum Ecclesiæ (vt ait) nos prodiderimus. Horum memor, & opportunitatem nactus (vt arbitratus est) odium & simultatem manifestauit.] hæc Theodoretus de Dioscoro, & eius studiis hoc tempore cùm degeret Constantinopoli; qui postea Alexandri- D nus creatus Episcopus, omne quod conceperat odium in ipsum egessit, vt dictis litteris ad Flauianum Theodoretus ipse queritur. Sed de reliquis quæ ad Dioscorum pertinent, suis inferiùs locis agendum erit. Quid præterea in hac Synodo gestum sit,nihil inuenimus.

CONCILIVM REGIENSE.

Sub huius quoque anni Consulibus celebrata reperitur Synodus Regiensis decimosexto Kalendas Decembris,non quidem Regij Lepidi,sed Regij Galliarum in prouincia Narbonensi. Etenim quid opus fuit Regij in Æmilia prouincia cognosci causam Episcopi Ebredunensis? Fuisse autem Regiensem, seu Regensem,vel (vt alij dixere) Regionensem Episcopatum in Gallia Narbonensi sub Aquẽsi metropoli, Indices Vaticani demonstrant. Collectam quidem eam fuisse Synodum ex Episcopis Galliæ Narbonensis, tum ex eo qui primo loco in ea positus habetur Hilarius Episcopus Narbonensis, qui & præfuit Synodo, tum ex collegis ibidem nominatis ipsi subiectis Episcopis,scies: quòd eosdem ferme omnes reperies E nominatos in Concilio Arausicano post annum sequentem itidem in Gallia Narbonensi sub Consulatu Cyri celebrato. Ebredunum autem fuisse sub Viennensi metropoli, subscriptiones Episcoporum Consilij Epaunensis demonstrant. Tu verò cõsule quæ in Nicoliniana editione huic Concilio præfixa sunt; quibus accuratè elucubratis, haud inuiti subscribimus, addentes Sidonij Apollinaris verba[b] in Epistola ad Patientem Episcopum Lugdunensem, dum populos eius prouinciæ recensет: Quantas (inquit) tibi gratias Arelatenses, Regenses, Auenniocus, Arausionensis quoque & Albensis, Valentinæque & Tricastinæ vrbis professor exoluant?] Præter ea autem quæ de ordinatione perperam facta Episcopi Ebredunensis in hac tractata sunt Synodo, de illis etiam actum Episcopis, qui ex hæresi vel schismate ad Ecclesiam redirent, qui quo loco habendi essent, Patres matura consultatione definierunt: egerunt & de exequiis defunctorum Episcoporum.

[b] *Sidon. lib. 6. epist. vlt.*

Accidit

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Accidit enim, vt cùm his temporibus nonnulli Episcopi, qui sectati essent Pelagium, ad Ecclesiam se redire pœnitentes simularent: iis omnem recipiendi sedem spem ademerint iidem Patres, qui ipsi Concilio Regiensi interfuerunt: hoc experimento probantes, qui vere pœniterèt, vel fictè. Quinetiam haud facilè eos ad communionem Catholicam, nedum ad sedem esse accipiendos, exemplum docet Sixti Romani Pontificis de Iuliano Episcopo Pelagiano. Sub huius enim anni Consulibus de Iuliano ipso famosissimo Pelagiano hæc habet sanctus Prosper in Chronico: Hac tempestate Iulianus Atellanensis iactantissimus Pelagiani erroris assertor, quem dudum amissi Episcopatus intemperans cupido exagitabat, multimoda arte fallendi, correctionis spem præferens, molitus in communionem Ecclesiæ irrepere: sed iis insidiis Sixtus Papa diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nullum aditum pestiferis conatibus patere permisit; & ita omnes Catholicos defectione fallacis B bestiæ gaudere fecit, quasi tunc primùm superbissimam hæresim Apostolicus gladius detruncasset.] hæc Prosper.

IVLIANVS PELAGIANVS NON ADMITTITVR IN ECCLESIAM.

Quibus planè vides, lector, magna laude reiicere Romanam Ecclesiam hæreticos illos, de quibus est suspicio, non ex corde, sed callidè subripere conari Catholicam communicationem, vt temporale commodum assequantur. Id quidem Sixtus consilio Leonis diaconi, qui ei sequenti anno in Episcopatu successit, & præ excellentia meritorum atque doctrinæ Magni cognomentum adeptus est. De ipso autem Sixto in eamdem sententiam idé Prosper agens aduersus Collatorem, sic ait[a]: Hæc sit pars huic reseruata pastori; & vt illi prædecessores eius Innocentius, Zosimus, Bonifacius, Cælestinus lupos abegere manifestos, ita hic depellat occultos.] hæc ipse. Porrò quem hic Atellanensem Iulianum nominat Prosper, eumdem fuisse Iulianum antea Capuanum Episcopum, qui aduersus S. Augustinũ tot tanC taq; scripserat, intelligi potest: Atellanensem verò, non Capuanum ab eo scias nominatum, quod non ampliùs illius Ecclesiæ Episcopus esset, quem (vt in eodem Leone Papa dicemus inferiùs) ab ipso Pontifice idem Prosper[b] coercitum tradit.

[a] *Prosp. aduer. Collat. in fine.*

[b] *Prosp. de predict. c. 7.*

IESV CHRISTI ANNVS 440. SIXTI PAP. ANNVS 8. THEODOSII 33. VALENTINIANI 16. IMPP.

QVadringentesimus quadragesimus Christi annus, Consulibus Valentiniano quintùm & Anatolio, Sixtus Romanus Pontifex ex hac vita decedit quinto Kalendas Aprilis, cùm sedisset annos octo, minus diebus triginta: qui enim anno Domini quadringentesimo D trigesimo secundo, die vigesima septima mensis Aprilis creatus est (vt diximus) Pontifex, & hoc anno vigesima octaua Martij moritur, ad dictum tempus propagasse sedem, opus est affirmare. Decessisse hoc ipso anno Sixtum, & subrogatum Leonem, Prosper hæc cernens oculis scripsit; quem secuti sunt alij. De eo autem hæc in libro de Romanis Pontificibus leguntur: Hic fecit* basilicam sanctæ Mariæ Matris Domini, quæ ab antiquis Liberij cognominabatur, iuxta Macellum Libyæ*; vbi & obtulit hæc: Altare argenteum purissimum pensans libras trecentas, &c.] numerantur ibi pluribus alia collata dona & redditus ex diuersis fundis eidem contributi. Meminit eius ecclesiæ Hadrianus Papa ad Carolũ Magnum Imperatorem his verbis[c]:

SIXTI PAPATVS, ET SEDIS TEMPVS.

* refecit
* Liuiæ

[c] *Hadrian. epist 3. c. 19. tom. 2. epist. Rom. Pont.*

Magis autem successor Cælestini Sixtus Papa fecit Basilicam sanctæ Dei Genitricis Mariæ, cognomento, Maiorem, quæ & ad Præsepe dicitur: simili modo & ipse in metallis au- E reis, quamquam in diuersis historiis, sacris decorauit imaginibus] quas nonnihil vetustate temporis detrimenti passa Dominicus Pirrellus Cardinalis, eius basilicæ dignissimus Archipresbyter, summa adhibita opificum diligentia, resarciendas & iam collabentes conseruandas curauit, additis maiorum exemplo aliis desuper positis ex pictura hinc inde de Dei Genitricis historia venerandis imaginibus. Huius autem erigendæ seu in ampliorem formam restituendæ basilicæ, & tot tantisque ornamentis decorandæ, Deique Genitricis titulo consecrandæ, eidem Sixto Papæ ex Concilio Ephesino (vt diximus) occasio suppeditata esse videtur: vindicata enim à Nestorij blasphemiis Dei Genitrice Maria, de tanta victoria in honorem eiusdem Mariæ Deiparæ placuit ipsi tantùm erigi fornicem triumphalem. Subdit verò in eadem epistola Hadrianus:

Sed & per rogatum eius Valentinianus Augustus fecit imaginem auream cum duodecim portis & Saluatore, gemmis pretiosis ornatam; quam voti gratia super Confessionem beati

Petri

RELIGIOSA MONVMENTA SIXTI PAP. ET VALENTIN. IMP.

Petri Apostoli posuit,& à tunc vsque hactenus apud nos ab omnibus Fidelibus venerãtur.] A hæc Hadrianus. Habentur insuper in dicto libro de Romanis Pontificibus ista de Sixto: Hic ornauit de argento Confessionem beati Petri Apostoli, quæ habet libras quadringentas.] & paulo inferiùs de eodem Valentiniano Augusto: Fecit & Valentinianus Augustus rogatu Sixti Episcopi fastigium argenteum in basilica Constantiniana, quod à barbaris sublatum fuerat, pensans libras sex mille sexcentas & decem.]

Ex his planè intelligere possumus, non ab omnium ecclesiarum ornamentis abstinuisse Gothos, sed ab iis quæ ad basilicas sanctorum Apostolorum Petri & Pauli spectare sciebant, de quibus (vt superiùs vidimus) Orosius meminit, nósque suo loco pluribus diximus. Ex his quidem etiam cognoscere vales, totum quod ab illis est impensum basilicis reuerẽtiæ, fuisse ob Apostolorum Principum venerationem; quod ex eo quidem patens fit, quòd maiori prosecuti fuerint cultu dictas Apostolorum basilicas, quàm ipsam primariam Lateranensem B Ecclesiam, cuius ornamentis non pepercisse dicuntur: cùm alioqui, quod pertinet ad iura immunitatis omnium ecclesiarum, vt ad eas confugientes, salui essent, ea in cunctis Romæ existẽtibus ecclesiis fuisse à barbaris illæsa seruata & custodita, testificatione sancti Augustini superiùs recitata, satis superque exploratum habeatur. Sed pergamus reliqua recensere, quæ de donis Sixti Papæ tempore collatis ecclesiis ibidem scripta leguntur his verbis:

Huius Sixti temporibus fecit Valentinianus Augustus Cõfessionem beati Pauli Apostoli ex argento, pensantem libras ducentas. Item fecit Sixtus Confessionẽ beati Laurentij martyris cum columnis porphyreticis, & ornauit transennam & altare & Confessionem sancti martyris Laurentij de argento purissimo. Fecit altare pensans libras quinquaginta, cancellos argenteos supra platonias porphyreticas pensantes libras triginta, apsidem supra cancellos cum statua sancti Laurentij martyris argentea pensante libras ducentas, &c.] recensẽt alia C dona eidem oblata basilicæ. Et inferiùs: Hic fecit in basilica Constantiniana ornamentum super fontẽ quod antè non erat, id est, epistylia marmorea & columnas porphyreticas erexit, quas Constantinus Augustus congregatas demisit, & iussit vt erigerentur, quas & versibus exornauit] qui sic sẽ habent in octangulato opere, binis in singulis epistyliis exaratis:

Gens sacranda prolis hic semine nascitur almo,
Quam fœcundatus Spiritus edit aquis.
Virgineo fœtu genitrix Ecclesia natos,
Quos spirante Deo concipit, amne parit.
Cælorum regnum sperate hoc fonte renati:
Non recipit felix vita semel genitos.
Fons hic est vita, & qui totum diluit Orbem, D
Sumens de Christi vulnere principium.
Mergere peccator, sacro purgande fluento:
Quem veterem accipiet, proferet vnda nouum.
Insons esse volens, isto mundare lauacro,
Seu patrio premeris crimine, seu proprio.
Nulla renascentum est distantia, quos facit vnum
Vnus fons, vnus Spiritus, vna fides.
Nec numerus quemquam scelerum, nec forma suorum
Terreat. Hoc natus flumine, sanctus eris.]

Hactenus Sixti versus, quibus (vt vides) etiam aduersus recentem hæresim Pelagianam Catholica est assertio de originali peccato, quod illa negabat. Sed iam pauca quæ sunt reliqua E Sixti Papæ operum, vbi superiùs descriptorum, prosequamur:

Hic fecit platoniam in cœmeterio Callisti via Appia, vbi nomina Episcoporum & martyrum scripsit, commemorans. Hic fecit ordinationem in vrbe Roma per mensem Decembrem, presbyteros vigintiocto, diaconos duodecim, Episcopos per diuersa loca quinquagintaduos. Qui etiam sepultus est via Tiburtina in crypta iuxta corpus B. Laurentij, quinto Kalendas Aprilis. Cessauit Episcopatus eius dies vigintiduos.] hæc ibi.

SIXTI PAPÆ NOMINE SVPPOSITA SCRIPTA PELAGIANA.

Ad postremum verò illud de Sixto dicere non omittimus, eadem ipsum passum esse post mortem, quæ pertulisse diximus Sixtum itidem Romanum Pontificem atque martyrem: etenim sicut eius nomine prodiit editus ab Origenistis (vt dictum est superiùs auctoritate S. Hieronymi) liber Sixti siue Sexti Pythagorici; ita nomine Sixti huius non ab aliis quàm à Pelagianis scripta fuere tria volumina, primùm de Diuitiis, secundum cuius est titulus, De

malis

Universidad de Deusto
Biblioteca

A malis Doctoribus,& operibus fidei,& iudicio futuro,tertium verò de Castitate:quę quidem Pelagianismis esse referta, accuratus lector inueniet,modò calleat superiùs recitatas Pelagianas sententias. Dolui vehementer, haud pridem eadem opuscula absque diligentiori consideratione eodem nomine Sixti Romani Pontificis esse cusa.

Quis, rogo,antiquorum, harum scriptionum auctorem Sixtum Papam aliquando dixit, vel nutu saltem ostendit, aut quoquo modo in leuem suspicionem induxit?cùm præsertim Gennadius horum temporum scriptorum Ecclesiasticorum exactè catalogum texens,& de Sixti Papæ epistola ad Nestorium mentionem habens,nequicquam scriptorum huiusmodi Sixto tribuat: haud enim ipsum præteriisse potuere, quæ à tanto auctore edita essent. Vel quomodo valuit ipse Sixtus Pelagianorum acerrimus hostis,&eius hęresis (vt auctore sancto Prospero dictum est) vltimus profligatur, Pelagianæ hæresi consentientia conscripsisse? Ha-
B beat Solanius solus ipse sibi quæ Sixti Papæ nomine typis mandauit opuscula; immo nec vnus ipse professione Catholicus tã insigni honestata nomine venena bibat de calice aureo *Babylonis*: aureum dixerim, quòd complura habeat Catholicæ fidei consentientia, vt mos est omnium hæreticorum mortifera melle delibuta propinare. Sensit hoc ipsum, & doluit mecum vehementer, atque ex alto ingemuit pectore Lindanus Episcopus Gandauensis, vir doctissimus, profligator hæreticorum,& norma Orthodoxorum Antistitum, cùm ante annos circiter octo,ipso initio sedis Sixti Papæ Quinti,Romæ esset,& ex more de re litteraria contingeret vnà simul miscere sermones;haud æquo animo ferre valens, sub falso nomine tanti Pontificis, Pelagianorum fœtus esse suppositos.

Sed ne quasi aërem verberantes pugnare videamur, satis erit ad institutum pauca ex tribus libris illis hic in medium afferre, quæ ex Pelagianis prodire fontibus Catholicus PELAGIANISMI NOTANTVR.
C dogmatistes intelliget. Quid enim integro libro illo de Diuitiis conatus est auctor, nisi ostendere,diuitem hominem ex Deo non esse? contra diuinæ planè Scripturæ testimonia, quibus dicitur: Diuitem & pauperem fecit Deus] & in cantico Annæ: Dominus pauperem facit & ditat] ex multis namque inuenies eumdem auctorem velle probare,impossibile esse PRIMI LIBRI PELAGIANISMI. diuitem hominem Dei præcepta seruare: immo & omnes, etiam filios & filias habentes, diuitias teneri profundere, & reddi pauperes,si velint salui esse,pluribus docet. In his, inquam,cùm toto illo libro versetur auctor, quis non intelligat spirare Pelagium, cuius inter alia hæresum capita (vt dictum est) illud erat,non posse saluari diuitem, nisi omnia sua pauperibus eroget? Sed etsi possent ea cuncta ad aliquem Catholicum sensum quomodocumque pertrahi: decuisset ne tempore huius emergentis hæresis Romanum Pontificem, etsi non eadem expresè, illis tamen affinia & confinia, absque suspicione hæresis Pelagianæ,
D nulla facta eius abrogatione, tractare?

Sed & in secundo libro ita recta incedit via, dum differit opera esse necessaria ad salutem, vt tamen ad postremum sese auctor prodat Pelagianum,cùm omnia libero arbitrio tribuat,& gratiæ nihil concedat, atque illis ipsis vtatur verbis, quibus Pelagiani Catholicos perstringere consueuerunt, nimirum vbi ait: Et vt breuiter cuncta perstringam, quando cuiuscumque criminis vel peccati reus quieta mente suscipiet malum suum voluntatis esse, non necessitatis,& arbitrio scribi,quod illi nituntur imputare naturæ?] Catholicos quidem sugillans,qui naturam ex originali peccato corruptam asserunt. Quid præterea toto eo disputationis anfractu demonstrare conatur, quàm hominem esse sine peccato, possibile fieri? Et quis ignorat,assertiones has esse Pelagij, impugnatas iam mille locis à S. Augustino, sancto Hieronymo, Prospero Aquitano, & aliis? PELAGIANISMI SECVNDI LIBRI.

E Rursum verò in tertio libro qui inscribitur de Castitate, quomodo se aduersarium gratiæ exhibeat auctor,vel ex verbis illis intellige,dum Matthæi locum illum explanans: Non capiunt omnes hoc verbum, sed quibus datum est] istud ipsum tribuens ipse omnino liberæ hominis voluntati, subsannat eos qui ex Dei gratia donum illud prouenire contendunt, hæcque ait: Nolo sic intelligas dictum: Non omnes capiunt hoc verbum, sed quibus hoc datum est: quasi castitatem nonnisi illi possideant, quibus etiam non volentibus,& fatali (quod aiunt) necessitate collata sit: ne & gratiosum Deum statuas, & castitatis præmium tollas.] Erant planè huiusmodi Pelagianorum cauilli, & in Catholicos iniustæ notæ calumniæ, vt dum hi absque diuina gratia consequi castitatem minimè fas esse hominibus dicerent,illi eos fatalem virtutibus adipiscendis necessitatem imponere subsannarent. Et inferiùs,cùm illud Pauli ad Corinthios explicat: Vnusquisque proprium donum habet à Deo] subdit ipse: Propriæ scilicet voluntatis. *Matth.19.* PELAGIANISMI TERTII LIBRI.

Sed

AVCTOR PATENTISSIMVS PELAGIANVS.

Sed quid in his diutius immoramur? Vel hoc vnum tibi satis sufficere potuisset ad perspectam hominis Pelagiani cognitionem, quòd cùm videas tribus illis libris auctorem versari in operum commendatione, numquam meminit diuinæ gratiæ, vel minimum quid ei tribuit, sed libero tantùm arbitrio omnia: vt nonnisi Pelagianum loqui, vel surdus intelligat. Insuper & in illo absolutissimus detegitur auctor Pelagianus, quod ex doctrina Pelagij differentiam ponat inter beatorum vitam æternam, & regnum cælorum: dum in libro de Castitate sic prædicat castitatem, vt deroget matrimonio, cùm vxoratos negat gloriam cælestem consecuturos, fruituros tamen vita beata, si cetera mandata seruent. sed accipe quàm disertis verbis hæc prædicet: Quid ergo (inquit) damnauit Dominus nuptias? Absit: sed tantùm regni gloriam illis, non vitam (si tamen omnia mandata seruauerint) denegasse censetur. Cùm hæc igitur & alia misceat Pelagianus auctor, è Pelagianis prauis sententiis mutuatus: à tanta ignominia vindicandus est Sixtus Pelagianæ hæresis indefessus & validus oppugnator. A B

Sed iam fine tanti Pontificis, finem & nos tomo huic quinto, loco & tempore congruo, imponamus; post Sixtum, sextum auspicaturi ab ipsa Magni Leonis Papæ creatione volumen. Faue tu nobis, lector, precibus, & piis votis aspira: vt eadem felicitate qua quinque tomos absoluimus, qui sunt reliqui consummemus. Sed ad gratias agendas ei, à qua cuncta hæc nostra dimanant, oratio se ex more conuertat.

C

PERORATIO CVM GRATIARVM ACTIONE.

ACCEPTVM tuo fauore, conceptum tuis precibus, Dei Genitrix, quintum hunc partum, pro gratiarum munere, vt Anna [a] Samuelem, ad te ipsam, viuum Dei tabernaculum, affero: tu verò offeres ipsum Deo, illud simul cum ipsa præ miraculo concinens: Sterilis peperit plurimos.] quinta iam me aucto prole, cui nec spes erat potuisse vel vno germine fœcundari. Vnde mihi etiam præ stupore in propheticum [b] illud sit erumpendum: Quis mihi genuit istos? Ego sterilis & non pariens: & istos quis enutriuit? Ego destituta & sola: & isti vbi erant?] Totum id muneris tui atque gratiæ, fœcundissima Virgo. Adiice verò, vt quinto oblato tomo, rependas quę in eodem quinario numero mirificè noscuntur impleta, nempe cùm quinque [c] ordeaceis panibus è pueri angusto sinu perceptis sequentem se Dominus numerosam multitudinem pauit, & satiatis ex illis quinque millibus hominum, iidem redundarunt in duodecim cophinos fragmentorum: atque etiam cùm puer Dauid [d], quinque lapidibus in pera positis, insultantem Dei agminibus hostem occidit, & vno prostrato, omnes pariter victi sunt Philisthæi. Concessa sunt tam grandia pueris, quod infirma mundi, vt confundat [e] fortia, Deus eligere consueuit. Sum quidem & ego (dicam cum Salomone [f]) puer paruulus, ignorans introitum & egressum meum. Accipere igitur merear concessa pueris: vt munera ista nostra, dona tua, Deo oblata, sua ipse benedictione multiplicet, & aucta in æternum permansura conseruet, futura ipsa in Ecclesia cibus & arma, quo Fideles alantur, atque hostes perfidi debellentur. Ad postremum verò illud adiunge, vt tanquam vnus ex Domini paruulis [g], sim consecuturus vitam æternam, gratia Domini nostri Iesu Christi, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen. D

[a] *1. Reg. 1.*
[b] *Isaiæ 46.*
[c] *Ioan. 6.*
[d] *1. Reg. 17.*
[e] *1. Cor. 1.*
[f] *3. Reg. 3.*
[g] *Luc. 18.*

ANNALIVM TOMI QVINTI
FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX
IN TOMVM QVINTVM
ANNALIVM ECCLESIASTICORVM.

BACVCH Prophetæ ossa quando inuenta. 256.c
Aberius cum Leontio legatus ex Concilio Armeniæ ad Proclum. 663.b
Abibus filius Gamalielis. 372.a
Absolutio condemnati Episcopi facta esse debet à maiori numero, quàm fuerat damnatus Episcopus. 189.d
Abundantius Exconsul relegatus. 12.b
Abusus quamplures in Africanam Ecclesiam irrepentes S. Augustinus abstulit. 426.a.b.c.d.e.427.a.b
Acacius Amidæ Episcopus charitate debellat Persas. 479.b.c
Acacius Amidæ Episcopus ornamenta ecclesiæ distrahit pro redimendis hostibus. 479.c
Acacius martyr suspensus in arbore nucis. 21.d
Acacij martyris templum inuisit Arcadius Imperator. 265.a
Acacius Beræensis Episcopus cum collegis legatus Romam mittitur pro conciliandis discordiis Antiochenis. 65.c.66
Acacius Beræensis cum Seueriano & Antiocho Episcopis conspirat contra Ioannem Chrysostomum. 168.169.a
Acacius Beræensis accusator Ioannis Chrysostomi. 173.b. 174.c.d.e.175
Acacius Beræensis cum collegis vrget Arcadium contra Ioannem. 197.a.b
Acacius Beræensis iam senex erat tempore obitus Ioannis Chrysostomi 278.c.d
Acacius Beræensis qualiter admittendus ad Catholicam communionem, Innocentius Papa monet Alexandrum Episcopum Antiochenum. 278.d
Acacium Beræensem litteris admonet Innocentius Papa. 278.d.e
Acacius Beræensis Iudex in causa Ioannis Chrysostomi. 189.d. impellit idem Arcadium contra Ioannem. 190.e.191.a
Acacij Beræensis clerici cum militibus irrumpunt in ecclesiam noctu. 191.c.d
Acacius Beræensis iungitur scelestissimo Porphyrio. 202.e
Acacius Beræensis & collega hostes Ioannis Chrysostomi legationem mittunt ad Innocentium Papam, sed reiicitur. 207.a.b.c
Acacius Beræensis præcipuus persecutor Ioannis sugillatus ab Isidoro Pelusiota 261.d
Acacius Beræensis in omnibus paruit Innocentio Papæ. 278.e. 279.a
Acacius Beræensis accipit litteras à Theodosio de pace Ecclesiæ. 634.a.b
Acacius Beræensis admonetur à Cyrillo de Nestorio. 550.b
Acacius Beræensis fauit Nestorio. 550.c. eius simulata studia. d
Acacius Beræensis laborat pro schismaticis & Nestorianis. 602.a. atas ipsius, ibidem.
Acacius Beræensis absens suas vices delegauit Paulo Emeseno in Synodo Ephesina. ibid.
Acacius Beræensis scribit contra Cyrillum & Memnonem ad Theodosium Imperatorem. ibid.b.
Acacius Melitenus orans in Synodo vaticinatur de futura pace. 606.c
Acacius Episcopus Melitenus calumniam patitur hæresis Theopaschitarum. 611.b
Acacius Episcopus Melitenus accipit litteras à Cyrillo. 648.a
Acacius Melitenus exclamat contra libros Theodori Mopsuesteni. 662.d.e
Acacius Episcopus Melitenus clarus in Concilio Ephesino. 578.c
Acclamationes populi Hipponensis in electione Eradij. 505. b.c.d. cum eum successorem sunt sortiti. 506
Acclamationes erga Cyrillum temporis pacis. 641.c.d
Accusationes contra Antonium Episcopum Ephesinum. 121. c.122
Accusatores Ioannis Chrysostomi 173.b
Accusationes contra Ioannem Chrysostomum. 170.a.173. a.b.174. numero viginti nouem accusationes. ibid. alia sexdecim accusationis capita ingesta ab Acacio. 174.c.d.e. quæ verè fuerint in Ioannem accusationes. 175.c.d.e
Acephalorum hæreticorum origo. 691.e
Achemenidæ Persarum nobilissimi. 476.b
Acta martyrum Anaunensium. 100.a.b. 101.a.102.a.b.c
Acta publica Donatistarum perquiri iussa à iudicibus. 129.e. 130.a
Acta publica Maximianistarum cum Donatistis perquiri mandata. 129.c.d.e.130
Acta publica contra Ioannem Chrysostomum confecta ad Innocentium Papam missa. 196.a.b
Acta Synodi ad Quercum. 173.a.ex Photio deprompta. 174. 175. qualia sint. 175.176
Acta publica de quæstionibus habitis à Iudicibus in causa Chrysostomi allata Romam ad Innocentium Papam. 206.c
Acta publica Collationis vt publicè exponerentur, petit Augustinus à Marcellino Iudice. 338.c.d
Acta publica controuersiæ Paulini cum Cælestio habitæ. 343.c. 344.a.b
Acta Romani Concilij de causa Sixti Papæ accusati à Basso. 655.a.b.c. quæ vera probentur. 656.d.e
Acta de condemnatione Polychronij omnino spuria. 656.e. 657.a.b
Actio Concilij Ephesini prima. 582.a. 583.584
Actio Concilij Ephesini secunda. 585.a.b.c
Actio tertia Concilij Ephesini. 587.d
Actio quarta eiusdem in aduentu legatorum. 589.d.590
Actio quinta Concilij Ephesini. 590.a
Actio sexta Concilij Ephesini. 591.d.592
Actio septima Concilij Ephesini. 592
Actio octaua eiusdem Synodi. 594.a
Actio nona Synodi Ephesinæ, in qua actum de damnatione hæresis Pelagianæ. 594.b.c.d
Actiones reliquæ Synodi Ephesinæ incertæ. 595.a
Acta Collationis recitandæ annis singulis ante Paschæ. 539.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

Acta Concilij primi Toletani. 236.d.e. 237.238.a.b.c
Acta Concily Dioſpolitani quæſita ab Auguſtino. 380.d.e
Acta Concily Carthaginenſis contra Pelagium. 391.a.b. 392.a.b
Acta electionis Eradij in coadiutorem & ſucceſſorem Auguſtini. 504.d. 505.
Adamantius ex Iudæo Chriſtianus. 383.c
Adelphius Epiſcopus Cucuſi. 215.e
Adelphij Epiſcopi viſio de Ioan. Chryſoſt. gloria qualis. 265.c.d
Adrumetini monachi diſſenſionibus agitati ob quæſtiones de libero arbitrio. 425.a.b
Aduentus Domini ad iudicandum proximus exiſtimatus. 469.b.c.d
Aduri in Africa Memoria S. Stephani erecta. 395.b.c.397.a.b
Aegypti monaſteria tuuaſa à barbaris. 307.e
Aegyptij & Hebræi ſacerdotes Reges habuere. 316.e
Aegyptiorum menſium ratio. 641.a.b
Aelia nobiliſſima Gazenſis femina curatur Dei virtute. 74.b.c
Aemilius Epiſcopus Beneuentanus legatus Conſtantinopolim ex Romano Concilio cum collegis. 227.c.d.e
Aemilianus Epiſcopus interfuit Concilio Teleptenſi. 425.d
Aeneas Gazenſis Epiſcopus. 70.e
Aetij proditio detecta in Bonifacium. 521.b
Aetius vincit Francos. 521.d.e.522.
Aetius barbarorum ductor contra Occidentale Imperium. 498.b. *compoſuit res cum Imperatore.* b.c
Aetius occidit Felicem Magiſtrum militum. 510.c
Aetius calumnijs vrget Bonifacium Comitem. 510.d.e
Aetius in ordinem redactus ad Hunnos confugit. 645.a.b
Aetius ſuperat Burgundiones & Armoricos. 665.e
Africa quando primùm audiit Pelagij hæreſim. 343.a.b.c
Africam depaſcuntur Vuandali. 520.d.e.521.
Africa frumentum retinens Romam fame cruciat. 294.a
Africam inuadunt Vuandali. 511.e.512. *eam vaſtant vndique.* 517.d.e.518.
Africa cur dedi Vuandalis meruit. 518.519.520.
in Africa plures erectæ eccleſiæ in honorem S. Stephani protomartyris, in quibus eius reliquiæ collocatæ. 395.c
Africæ prouinciæ diuiſæ à Genſerico. 688.e
Africanam cladem deplorat Auguſtinus obſeſſus Hippone. 652.e.653.a.b.c.d
Africana Eccleſia abundare cœpit monachis. 19.a
Africanæ Eccleſiæ Primates. 41.e.42.
Africana Eccleſia bello Gildoniano dirè afflictata. 54.e
pro Africanæ Eccleſiæ pace reſcriptum dedit Honorius Imp. 49.e.50.a
Africana Eccleſia vexata à Circumcellionibus. 50.b.c.d
Africanam Eccleſiam peruadunt Maſſaliani hæretici. 63.e
Africana Eccleſia legationem mittit ad Honorium Imperatorem aduerſus Gentiles infeſtantes Chriſtianos. 97.e.98
Africanam Eccleſiam Catholicam infeſtantes cohibiti pœna librarum quinque auri. 99.c.d
Africana Eccleſia laborat magna clericorum penuria 128.c.d
Africanæ Eccleſiæ quæruntur clerici à Romana & Mediolanenſi Eccleſijs. 128.b.c
Africanæ Eccleſiæ vnionem & pacem procurat Anaſtaſius Papa. 129.c.d
Africana Eccleſia iterum à Donatiſtis exagitata. 307.b.c.d
Africanæ Eccleſiæ acceperunt reliquias protomartyris Stephani ab Oroſio. 394.c. 395.a.b
Africana Eccleſia laborat in Pelagianis deſtruendis. 455.a.b
Africana Eccleſia perſecutione Genſerici Regis concuſſa. 673.a.b.c
Africana Eccleſia legit paſſiones martyrum. 466.c.d
Africanæ Eccleſiæ quæ paſſa, capta Carthagine. 689.a.b
Africani Epiſcopi inuident Valerio Epiſcopo Hipponenſi de S. Auguſtino. 13.e.14.a
Africani Epiſcopi frequentant Paulinum Nolanum legationibus. 17.b.c
Africani cupidi videndi Paulinum. 17.d
Africani Epiſcopi quos titulos reſpuunt, & quare. 40.e.41.a.b.c.d.42.a
Africani Epiſcopi conſulunt Siricium Papam. 42.d.e
Africani Epiſcopi agunt de tollenda idololatria. 53.b
Africani Epiſcopi clericos in Africam mitti rogant Anaſtaſium Papam. 128.c.d.e
Africanorum Epiſcoporum omnium nomine ſcribit epiſtolas Epiſcopus Carthaginenſis. 130.d
Africa vexata à tyronibus. 180.c
Africani Epiſcopi pacificè conueniunt Donatiſtas. 181.a.b.c
Africani Epiſcopi legationem mittunt ad Imperatorem pro Donatiſtis. 183.d.e
Africani Epiſcopi Catholici quid petant ab Honorio Imp. contra Donatiſtas. 221.b.c.d
Africani Catholici quanta dira paſſi ſint à Donatiſtis vnitatem refugientibus. 233.d.e
Africani Epiſcopi agunt de conciliando Innocentio Papa Theophilo Alexandrino. 257.d
Africani Epiſcopi veniunt ad Collationem Carthaginem, eorum numerus. 318.c.d
Africanorum Epiſcoporum modeſtia laudata. 318.d.e
ipſorum promiſſio liberalis facta Donatiſtis. 319.b
eorumdem humanitas erga eoſdem. 319.c.d
Africanorum Epiſcoporum littera ad Marcellinum ante Collationem. 320.a
Africani Epiſcopi quanta ſpondeant Donatiſtis. 320.c.d
pacis ſtudioſiſſimi. ibidem.d
Africani Epiſcopi nominant Donatiſtas fratres. 323.b
Africani Epiſcopi expetierunt publicam Collationem ab Honorio cum Donatiſtis. 306.e
Africani Epiſcopi ſeptem ex omnibus delecti ad diſputandum cum Donatiſtis. 321.c.d
Africani Epiſcopi reclamant ob licentiam conceſſam Donatiſtis ſuo ipſorum arbitratu viuendi. 306.a
Africani Epiſcopi præcauent ne Pelagius abſolutus in Concilio Palæſtino reciperetur ab Innocentio Papa. 391.d.e
Africani Epiſcopi excitati ab Oroſio contra Pelagium. 390.d.e. 391.a.b
Africani Epiſcopi quàm manſuetè egerint cum Donatiſtis ſe ipſos interimentibus. 365.d.e
Africani Epiſcopi ſcribunt ex Conciliis Carthaginenſi & Mileuitano ad Innocentium Papam contra Pelagium. 392.d.e 393.a
Africani Epiſcopi delegant S. Auguſtino opus, vt ſcribat contra Pelagianos errores. 394.b.c
Africani Epiſcopi non negarunt appellandi ius ad Apoſtolicam ſedem. 460.a.b.462.d.e
Africani Epiſcopi conuicti ex ſuis ipſorũ ſcriptis. 464.e.465.a.
receperunt canones citatos à Romano Pontifice. 466.b.c
confirmationem petunt à Bonifacio canonis editi ab ipſis de Scripturis Canonicis. ibid.
Africani Epiſcopi legationem mittunt in Orientem. 466.d
Africani Epiſcopi ſcribunt ad Zoſimum querentes de admiſſis Pelagio & Cæleſtio ad audientiam. 418.a
Africanos Epiſcopos Honorius vocat ad Synodũ. 444.e.445.a.
eos reuocat, ſedatis iam rebus. 449.c
Africani Epiſcopi quomodo tumultuati occaſione appellationis ad Rom. Pontificem. 457.d.e
Africani Epiſcopi conſulunt Auguſtinum, an fugiendum tempore Vuandalicæ perſecutionis. 521.a.b.c
Africani Epiſcopi frequenter appellare conſueuerunt ad ſedem Apoſtolicam. 460.c.d.465.a
Africani Epiſcopi nauibus impoſiti expulſi, ad Campanum littus deducti. 689.a.b
Africanæ prouinciæ ſuppeditant frumentum Vrbi. 56.c.d
Africanũ idolũ, Cæleſtis dictũ, proſtratũ cum templo. 92.c.d.e
Africanarum cloacæ libidinũ per Vuandalos expurgatæ. 519.d
Africanorum immania peccata. 517.d.e.518.a.b. & ſeqq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Agapeta virgines prohibentur habitare cum clericis. 66.d.e
Agapius Macedonianus redit ad fidem Catholicam. 311.d.e
Agonachi periti nominantur ab auctore. 397.e
Agricola Praefectus Praetorio quid contra Pelagianos. 471.c
Agricola Pelagianus Episcopus Britanniam haeresi Pelagiana infecit. 529.d
Agrippinensis ciuitas excisa à barbaris. 268.d.
Agrorum lustratio Gentilitio ritu. 101.a
Alani cum Vuandalis Gallias depascuntur. 263.d.e
Alani cum aliis barbaris inuadunt Hispanias. 267.c.d
Alani spondent Honorio pacem. 358.b
Alani commixti Vuandalis depascuntur Africam. 562.c.d
Alani in Gallias erumpunt. 250.b.255.c
Alani vocantur à Ruffino Praefecto. 5.e
Alaricus Rex Gothorum vocatur à Ruffino Praefecto in cladem Imperij. 5.e.6.a
Alaricus vastat Graecias, Athenas excidit. 7.d.e
Alaricus descendens in Italiam apud Pollentiam vincitur. 183.c.d
Alarici timore, Vrbis muri instaurati. 184.c.d
Alarici transitus Istri annus. 185.d
Alaricus cupidissimus Vrbis. 185.e.186.a
Alarico conspirant Gentiles Romani. 292.e.293.a
Alaricus rursum Romam obsidet. ibid.
Alaricus Dux exercitus creatus ab Attalo Imp. 293.a
Alaricus victus fugere finitur proditione Stilichonis. 186.b.c
Alaricus Rex Gothorum insernit Stilichoni. 171.a
Alarico pensum est aurum à Romanis pro pace. 271.c.d
Alaricus obsidet Vrbem. 280.d.e
Alaricus pacisciture cum Romanis obsessis. 281.a
Alaricus potitur Vrbe. 296.a.b.297.298.
Alaricus quo die in Vrbem ingressus, decimo tempore capta Vrbs. 297.a.b.c
Alaricus mira celeritate Vrbem inuasit. 297.d.e
Alaricus in depraedatione Vrbis consultum voluit ecclesias. 298.a.b.c.d.299.300.
Alaricus tentatus, numine impellente, se ad Vrbis excidium venisse. 283.b
Alaricus, accepto auro, adhuc hostis perseuerat Romani Imperij. ibidem.
Alaricus conuenitur à legatis ab Vrbe missis pro pace. ibid.
Alaricus iniquas pacis conditiones offert Honorio Imperatori. 283.e
Alaricus mittit Episcopos ad Honorium pro pace. ibidem.
Alaricus remeat ad Vrbis obsidionem. 283.e.284.a
Alaricus Attalo abrogandum curat Imperium. 294.d
Alaricus retinet apud se Attalum, & Ampelij filij eius. ibid.
Alaricus Placidiam vice obsidis tenet. ibid.
Alaricus sacra vasa basilicae S. Petri cum honore reportanda curauit. 298.b.c
Alaricus à Deo in Vrbem immissus ob Gentilium deorum cultorum cladem. 299.a.b
Alaricus rem bellicam imprudenter agit. 305.a.b
Alaricus recedens ab Vrbe grassatur in Campaniam. 305.b.c
Alaricus loco hostium habuit qui extra ecclesias inuenti sunt. 303.d
Alaricus quàm modestè vsus est victoria. 303.e.304.a.b
Alaricus religione Honorij Imperatoris fugatur ab Vrbe. 306.e
Alaricus ante obitum pacem cum Honorio iniit. 317.a
Alarici obitus. ibid.
Albina cum Melanijs recedit ab Vrbe. 280.a.b
Albina duae diuersae. 280.b.c
Albina cum socru Carthaginem nauigat. 285.b. *inde Tagastam.* ibid. *postea Hipponem.* 285.d.e
Albina pro Albino. 285.b. *socrus Piniani.* e
Albina scandalum passa ob vim illatam Piniano. 285.e 286.a.b.c
Albinus pro Albina. 468.c
Alcimus Auitus catalogū scripsit librorū Canonicorum. 140.d
Alemanni cum aliis barbaris Galliae depascuntur. 267.d
Alemannorum Rex à S. Germano repressus. 666.e.667.a
Alemanni ab Aetio permissi grassari in Gallias. 665.e
his occurrit S. Germanus legatus. 666.a.e.667.a
Alexander Apamea Episcopus cum Alexandro Hierapolis praemissus à Ioanne Antiocheno Ephesum. 579.d. *idem Nestorianus.* 586.d
Alexander Episcopus Basianopolis Ioannis Chrysostomi causa exortus restituitur. 266.b
Alexander Episcopus Basianopolis excepta à Synesio communicatione peregrina. 267.a
Alexander Hierapolis praemissus à Ioanne Antiocheno Ephesum. 579.d. *idem Nestorianus.* 586.d
Alexander martyr cum sociis sub Honorio Imperatore. 100.a.b. 101.102
Alexander & Minerius è Gallijs scribunt ad S. Hieronymum. 250.e
Alexander creatur Episcopus Antiochenus post Porphyrium. 276.e. *eius laudes.* 277.a.b
Alexander agit de pace Ecclesiae Antiochenae. 277.c.d
Alexander Antiochenus Episcopus quid Constantinopoli pro restituendo Ioannis nomine conatus sit. 351.e
Alexander Antiochenus Episcopus moritur. 336.c.d
Alexandrina Synodus sub Cyrillo aduersus Nestorium. 555.b.c
Alexandrina Synodus aduersus errores Origenis sub Theophilo. 85.c.d
Alexandrina vidua accusat Aegyptij Praesidem. 143.b.c. *nominata Callitrope.* d
Alexandrinorum acclamationes tempore pacis initae cum Orientalibus. 641.
Alexandrini Christiani quid passi à Iudaeis. 382.d.383.a.b
Alexandrini tumultus propter Origenistas. 86.b.c.d.e
Alexandrini Episcopi solitis nunciare quolibet anno diem Paschae. 90.d.e
Alexandrini Episcopi totius Orientis sibi praesulatum vendicant. 692.b.c
Alexandrini Episcopi vendicant sibi ius in electione Episcopi Constantinopolitani. 44.a.b
Alexandrinorum & Antiochenorum Episcoporum vetus altercatio diaecesis causa. 586.e
Alimenta confessoribus praestanda. 64.e
Alypius Episcopus Tagastensis donat libros Augustini contra Manichaeos scriptos Paulino Nolano. 14.e.15.a.b
Alypius conciliator amicitiae inter Paulinum & Augustinum. 15.b.c
Alypius quaerit à Paulino Eusebij Chronicon. 15.d.e
Alypius excusat Episcopos Numidiae. 180.c.d
Alypius quae passus ab Hipponensibus. 286.b.c.d
Alypius subinsensu Augustino. 288.a.b
Alypius excipit Pinianum cum Albina & Melania. 285.b.c
Alypius vnus ex septem Episcopis delectis ad disputandum cum Donatistis in Collatione. 321.d
Alypius pro Innocentium legatum scripsit ad S. Hieronymum. 466.e
Alypius Romam veniens excipitur à Bonifacio Papa. 451.e. 452.a
Alypij legatio ad Honorium Imp. 452.a.454.c.d.e
Alypius Constantinopolitanus clericus legat Candidianum diaconum ad Episcopos Synodi Ephesinae. 606.a
Alipij Constantinopolitani labores & constantia pro fide Catholica. 606.d
Alleluia vocis symbolo victi sunt hostes. 534.c
Alleluia cantari solitum in processionibus. 140.c
Alleluia in funere defunctorum Romae cani solitum. 110.b
Altaris velamina quo honore sint habenda. 350.a
Aman historiam Iudaei in opprobrium Christianae religionis representabant. 276.b.c
Amandus Burdegalensis Episcopus conseruator scriptorum S. Paulini. 621.b.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

Amantius cubicularius Eudoxiæ Augustæ. 132.c. *curat negotium Porphyrij Episcopi Gazensis.* 132.c.133.a.b
Amantius cubicularius Augustæ insignis pietatis vir expetiit peregrinari Hierosolymam. 135.c
Ambaruaria Gentilium. 101.a
Ambianensis ciuitas capta à barbaris. 267.d
Ambitiosi imperiti lugent sub Clemente Papa. 63.c
Ambitiosi lege Arcady repressi. 43.c
Ambonem ad concionandum in medio ecclesiæ primus collocauit Chrysostomus. 261.b
Ambone eminenti ad concionem vti consueuisse Romanos Pontifices. ibid.
Ambrosius orans exauditur aduersus violatores Ecclesiasticæ immunitatis. 20.a
Ambrosius curat seruum Stilichonis arreptum à dæmone. 20.b
Ambrosius quid cũ Fritigilde Regina Marcomannorum. 20.c.d
Ambrosij obitum quæ præcesserunt. 34.c.d.e
Ambrosij vltima scripto. 34.d
Ambrosio psalmum explicanti lux missa cælitus affuit. 34.e
Ambrosius non semper dictabat, sed manu scribebat. 34.e
Ambrosius celare studet visionem. 35.a
Ambrosij Notarius testis visionis. 34.e. 35.a.b
Ambrosio commendati filij à Theodosio. 20.a
Ambrosius non abstulit vigiliarum vsum. 250.b.c
Ambrosij doctrina diuina testificatione confirmata. 35.b.c
Ambrosij ægrotante quid Stilicho. 35.c
Ambrosij extrema verba ab Augustino laudata. 35.d
Ambrosij vita pendere statum Italiæ. 35.d.e
Ambrosij atas. 35.e
Ambrosius secretò loquentes audit. 35.e
Ambrosius moriturus accipit Corpus Domini. 36.a
Ambrosius spiritum Deo reddit. 36.a.b. *tempus obitus.* 34.a.b
Ambrosius defunctus torquet dæmones. 36.b
Ambrosius post obitum apparuit multis. 36.c.d
Ambrosius Florentiæ post obitum visus. 36.d
Ambrosius superat Radagaisum & Gildonem. 36.d
Ambrosio detrahentes pœna grauis à Deo puniti. 36.e. 37.a
Ambrosij Vita ab auctore scripta, & Sixti Papæ iussu edita. 38.a
Ambrosij scripta deperdita. 38.a.b
Ambrosij sermones multiplices. 38.b.c
Ambrosij nomine multa feruntur scriptæ. 38.c
de Ambrosio Hieronymus cur iudicium suspendit suum. 38.d.e
Ambrosius post obitum debellator Radagaisi. 243.c
Ambrosius præsto est Mascizeli aduersus Gildonem pugnanti. 58.e. 59.a
Ambrosius in domandis hæreticis mandatum & iudiciũ summi Pontificis secutus. 237.a.b.238.d.e
Ambrosius Alexandrinus. 38.e
Ammon Episcopus in Thracia. 121.d
Ammonius Origenista cum suis nauigat Constantinopolim. 88.c.d. 114.c.e. 115.a
Ammonius monachus Origenista profectus Constantinopolim cum suis. 88.c.115.a.117.c.d.e
Ammonius monachus Origenista quando mortuus. 175.d.
falso illi tributa miracula. 175.e
Ammonius monachus caput percutit Oreslis Aegypti Præfecti. 383.d. *dat ipse pœnas sceleris.* e
Ammonij corpus reconditum. 383.e
Ammonius metro cecinit historiam Gainæ. 114.a
Ampelius filius Attali tyranni. 294.e
Amphilochius Episcopus Iconij testis in testamento Gregorij Nazianzeni. 686.a
Amphilochius numerauit libros Canonicos. 240.d
Ampulla sanguinis S. Stephani cum fragmine ossium per Gaudiosum Episcopum translata Neapolim. 395.e
Anabaptistas Theodosius seuerè punit. 363.b
Anastasius Papa succedit Siricio. 44.e
Anastasius Papa acerrimus vindex fidei Orthodoxæ. 33.c
Anastasius Papa exurgit contra Origenistas. 44.e.45.a.b
Anastasius damnat hæreses Origenis & Origenistas. 45.b.c. 108.b.c
Anastasius Papa fauet S. Paulino 47.a.b
Anastasius Papa quando damnat Origenistas. 91.a.b
Anastasius Papa iudicat occultos Origenistas. 106.b
Anastasius Papa promulgat decretum damnationis errorum Origenis. 108.c
Anastasius Papa scribit epistolas ad vniuersas Ecclesias de damnatione Origenis errorum. 109.a
Anastasius Papa epistolam dedit ad Chromatium Episcopum Aquileiæ de damnatis Origenistis. 109.a
Anastasius Papa epistolam dedit ad Venerium Episcopum Mediolanensem de Origenistarum damnatione. 109.a
Anastasius Papa Ruffinum Romam ad dicendam causam vocat. 127.b.c
Anastasius Papa Ruffinum damnat. 128.b.c
Anastasius Papa solicitus pro Africanis Ecclesiis. 128.c.129.a
Anastasius Papa curat vnionem Ecclesiæ Africanæ. 129.c.d
Anastasius Papa rogatur indulgere Episcopis Donatistis. 129.e
Anastasius Papa indulget Donatistis reuerti volentibus ad vnitatem Catholicam. 130.d.e
Anastasij Papæ epistola ad Ioannem Hierosolymitanum de Ruffino. 153.c.154.
Anastasij Papæ obitus, anni sedis. 159.a.b
Anastasij Papæ res gestæ atque decreta. 159.b.c
Anastasij ordinationes. 159.c
Anastasij sepultura. ibid.c.d
Anastasius laudatissimus Pontifex. 159.d
Anastasius Papa auctor Concilij Carthaginensis. 180.c.182.a
Anastasij Papæ scripta. 161.d.e
Anastasij sedes quamdiu vacauit. 161.b
Anastasius presbyter promulgator hæresis Nestorianæ Constantinopoli. 527.d.e.528.a.b
Anastasius Syrus propugnator Nestorij. 594.a
Anathematismi Cyrilli ex Concilio Alexandrino. 556.c.557.a.b.c.d
Anathema in Arcadium illatum ab Innocentio Papa. 262.d
Anatolius causa Ioannis Chrysost. in Galliam secessit. 246.b.c
Anatolius Præfectus Orientis tempore belli Persici. 479.e
Anaunia vallis. 100.d.e
Anaunenses martyres quando passi. 100.a.b.101.
Anconæ lapis, quo lapidatus est S. Stephanus, asseruatus. 395.a
Andreas Episcopus Samosatenus iussus à Nestorio scribere contra Cyrillum. 558.d
Andreas Episcopus Samosatenus quando scripsit contra S. Cyrillum. 616.c
Andreas pro mercede accepit Episcopatum Samosatensem. ibidem.c
Andreas Samosatenus Episcopus Nestorianus defensor librorum Theodori Mopsuesteni, accusator Rabulæ Episcopi Edessæ. 663.
Andreas monachus Capraria insulæ laudatissimus. 58.c
Andronicus scelestissimus. 331.d.e.332.a
Andronicus crudelium cruciamentorum auctor. 331.d
Andronicus affigens sua edicta in foribus ecclesiæ excommunicatur. 331.d.e
Andronicus Ecclesiasticæ immunitatis violator. 330.e. 331.a
Andronicus damnatur à Synodo. 331.c.d.332.b
Andronici Præfecti Libyæ pœnitentia. 332.d.e. 333.a
Andronicus à tributali depositus per Synesium Episcopũ. 333.b
Angeli custodes iurium Episcopalium. 143.d
Angelus in habitu pastoris Asparem ducit. 497.e.498.a
Angeli custodiunt ciuitatem Constantinopolitanam. 112.c.d
Angelorum miriades assistunt incruento sacrificio. 261.a
Anianus pro Valeriano Pelagiano homine. 405.b.c
Anicij Romæ ægrè passi Attalum regnantem. 293.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aniciarum ædes Gothis penetrauit. 303.d
Anthropomorphitarum origo vnde, antiqua in Ecclesia quæstio. 368.a. 380.e.381.a.382.a.b
Animæ immortalitatem quomodo Gennadius docuerit. 355.a.b.c.d
Animæ immortalitas cum non sine titubatione à Christianis philosophis asseretur, quid Deus operatus sit, vt certior sententia fieret. 335.c.336.a.b.c.
Anysius Episcopus Thessalonicensis fauet causæ Ioannis Chrysostomi. 229.b.244.d
Anthemius Consul vir laudatissimus. 224.c. *scribit ad eum sanctus Ioannes Chrysostomus Cucuso.* ibid.
Anthemij res gestæ cũ Aphraate sancto monacho. 224.c.225.a
Anthemius fidelissimus Imperatori. 225.a. *tutor Theodosij Iunioris.* ibidem.
Anthemius curator Imperij Orientalis. 269.d
Anthemius Philippi nepos auo dissimilis. 225.b. *Anthropomorphitæ monachi.* 115.d. *falso eo nomine insimulati Catholici.* 115.c.116.a
Anthropomorphitarum hæresis in Africa pullulat. 473.a.b
Anthropomorphitæ hæretici in Aegypto. 115.c.d
Anthropomorphitas hæreticos Theophilus exagitat suis scriptis. 116.d
Antiochus Ptolemaidis apostata nominatus. 261.d
Antiochus Episcopus Ptolemaidis quid molitur contra Ioannem Chrysostomum. 124.c.d
Antiochus eunuchus Consul, & illius casus, 568.c. *eius occasione lex est lata contra eunuchos.* d
Antiochus qui laborauit in Codice Theodosiano. 568.d
Antiochus Ptolemaidis cum Seuериano & Acacio agit contra Ioannem Chrysostomum. 168.b. c.d
Antiochus Episcopus Ptolemaidis accusator Ioannis Chrysostomi. 173.b
Antiochus Ptolemaidis & Seuerianus Episcopi, causa necis Ioannis Chrysostomi. 258.a.b
Antiochus Ptolemaidis rursum agit contra Io. Chrysostomum. 190.a.b. *impulsor Arcadij, vt expellat Ioannẽ.* 190.c.191.
Antiochus Ptolemaidis tangitur scelestissimo Porphyrio sedis Antiochenæ inuasori. 202.c
Antiochia acceptione aucta pomatiorum. 682.d
Antiochia obsessa ab Hunnis. 6.a.c
Antiochena Synodus sub Ioanne Episcopo. 636.b.c. *in qua damnatur Nestorius.* c.d
Antiochenæ Ecclesiæ schisma antiquum sublatum. 277.c.d
Antiochenam Ecclesiam à Nestorio liberare satagit Cælestinus Papa. 623.d.e.624.
Antiochenorum & Alexandrinorum vetus contentio diœcesis causa. 586.e
Antiocheni clerici transmigrant ad Ioannem Chrysostomum, ne Porphyrio communicent. 258.a
Antiocheni Endoxiam statuæ honorarunt. 682.e
Antiochena Ecclesia pace fœderata, receptis clericis Paulini & Evagrij Antiochenorum Episcoporum. 278.d
Antiocheni Episcopi, post Flauianum Porphyrius, post hunc Alexander, post Alexandrum Theodotus. 336.d. *post eum Ioannes, inde Domnus.* 672.c.d
Antiochena Ecclesia laborat diuturno schismate. 65.c. *quando Romana Ecclesia reconciliata.* 66.a.b
Antiochenum Concilium de libris Theodori. 664.d
Antiochenus Episcopus subiici nolebat Alexandrino. 692.a.b.c
Antiochenæ accensi zelo irruunt in ædes Porphyrij sedis inuasoris. 203.a
Antiocheni Concilij Arianorum canon adductus contra Ioannem Chrysostomum. 189.c. 190.a.b. *reiectus in Concilio Sardicensi.* 190.a
Antonini Episcopi Constantinæ ad Arcadium exhortatoria epistola ad martyrium. 673.c.d.674.675.
Antonius de Aquino bene meritus de Ecclesiastica antiquitate. 571.c. 572.a
Antonius Agellius Episcopus Acernensis. 188.d
Antonius Ioãnis Chrysostomi studiosus extorris delituit. 246.b
Antonius Episcopus Ephesi accusatur apud Ioannem Chrysostomum. 121.d.e. *accusationum capita in eum ibid.* 122.a *moritur.* 123.b. *iudicata causa post mortem.* 123.c.124.
Antonij Episcopi Fussalensis ordinatio facta à S. Augustino extemporanea. 492.c. *eius crimina.* 493.c
Antonius Episcopus Fussalensis priuatur Episcopatu. 493.d.e
Antonij Episcopi Fussalensis petulantia. 494.a
Antonij Fussalensis Episcopi causa. 461.a.b.c.d. *quid de eo statuit Bonifacius Papa.* 641.c.d
Antonius Episcopus Germæ occisus à Macedonianis. 525.c.d
Aphraates anachoreta quid cum Anthemio viro illustri. 224.c. 225.a
Aphrodisius Tribunus Notarius missus ab Honorio Imp. Romam ob schisma obortum. 440.c
Aphronius mittitur Romam ab Honorio Imperatore. 443.a
Apiarij Africani presbyteri causa. 457.d. *eius confessio spontanea.* 459.a.b
Apiuianus pro Piniano. 468.c
Apollinaris hæresis redarguitur Theophilus. 89.e
Apollinaris hæresis aduersaria Nestorianæ. 529.b
Apollinaristæ nominati Orthodoxi omnes à Nestorianis. 664.c
Apollinaristæ ab Arcadio Imperatore exagitati. 43.a.b
Apologia pro Origene à Russino Romæ editur. 30.b.c
Apologia prima à sancto Hieronymo quando scripta. 108.b
Apologia Hieronymi contra Russinum quando scripta. 155.c.d.e. 156.
Apostatæ nominati quatuor præcipui aduersarij Ioannis Chrysostomi. 261.d
Apostolorum natalis dies Romæ celeberrimus. 47.b.c
Apostolorum Petri & Pauli Memoria in villa Russiniana. 171.d
Apostolica sedes cum dicitur, per excellentiam intelligitur Romana Ecclesia. 395.a
Apparitura militaris quando adhiberi solita ab Ecclesia Romana in executione sententiarum. 462.a
Appellationes frequentes ad Apostolicam sedem tempore Augustini. 460.a.b.c.d.464.e.465.a
Appellationum ad Romanos Pontifices occasione quomodo tumultuati sunt Episcopi Africani. 457.d.e
Appellatio Ioannis Chrysostomi ad Rom. Pontificem. 192.a.b
Appellationis ad Apostolicam sedem iuris Episcopi Africani non sunt refragati. 459.c.460.a
Appellationes frequentes ad Romanum Pontificem. 644.b.c
Appellandi vetus vsus ad sedem Apostolicam ab Augustino probatus. 460.c.d.464.e
Appellat Cælestius hæreticus condemnatus Carthagine ad Romanum Pontificem. 350.b.c
Appellat Imperatorẽ Crispinus Episcopus Donatistæ. 182.d.e
Appellant damnati hæretici & schismatici ad sæculare tribunal. 115.a.b
Apringius Episcopus in Syria vna cum alijs monet Nestorium se corrigere. 553.c
Apronianus Romanus fauet Russino Aquileiensi. 108.a
Aqua ad baptismi ministerium sponte scaturit. 416.a.b *idipsum in Lucania & alibi in loco.* 415.c.d.e
Aquila volans visa super caput Marciani postea Imperatoris. 605.c
Aquis Tibilitanis Memoria S. Stephani erecta. 395.c.397.a
Aquitania scatens sordibus peccatorum. 255.e
Aquitania prouincia excisa à barbaris. 267.d
Aquitaniæ clades illata à barbaris, & causa. 346.c.d.e
Aquitanorum corruptissimi mores. 346.e.347.a
Aquitani Episcopi qui hoc tẽpore sanctitate claruerunt. 347.a
Arabes auidissimi reliquiarum sanctorum martyrum. 308.e
Arabianus Metropolitanus Galatiæ. 121.d
Arabissus oppidum Armeniæ, in quod trãslatus Cucuso Ioannes Chrysostomus exul. 225.e.226.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Arabiſſi Epiſcopus Treius amicus Chryſoſtomo. 249.c
Ara deorum iuſſa demoliri. 275.a
Arbor nucis martyrio Acacij conſecrata. 21.d
Arcades à Gothis exciſi. 7.b.c
Arcadia filia Eudoxiæ Imperatricis. 220.c
Arcadia Arcadij Imp. & Eudoxiæ filia virginitatem Deo dicauit. 400.a
Arcadius imperat cum Honorio. 2.a
Arcadij ætas. 2.a
Arcadius & Honorius commendati S. Ambroſio à Theodoſio patre. ibid.
Arcadius non indiguit tutore. ibid.d
Arcadius ſuaſu Ruffini conjugem accipit. 2.c.3.a.b
Arcadij coniux Promoti neptis Eudoxia. 2.c.3.a.b
Arcadius dona mittit ſponſæ ſuæ. 2.c.3.a
Arcadius patitur inſidias à Ruffino. 4.b.c
Arcadij cuſtos Deus, cum religionis cultor eſſet. 4.c
Arcadius legibus exagitat hæreticos. 4.c.5.a.21.c.22.a.43.a.b.65.c.125.
Arcadius legibus exagitat Gentiles. 5.a.22.b.63.c.92.b.c
Arcadius perſuaſus à Ruffino obſtat ne pugnet Stilicho aduerſus hoſtes. 9.b.c.d
Arcadius diuinitus liberatus. 10.c.11.
Arcadij numiſmata indicantia diuinã protectionem. 11.a.b
Arcadij numiſma cruce ſignatum. 11.c
Arcadius bellum geſſit aduerſus Perſas, & virtute Crucis vicit. 11.d
Arcadij precibus liberatur populus. 21.d.e
Arcadij pietas commendata. 21.d.e
Arcadius exagitat rurſum hæreticos. 21.e.22.a
Arcadius quid in hæreticos Apollinariſtas. 43.a.b
Arcadius quid in ambientes magiſtratus. 43.c
Arcadius quid in Iudæos. 43.d
Arcadius reſcribit aduerſus idola. 73.c
Arcadius accerſendum curat Ioannem Chryſoſtomum Antiochia, vt ordinare faciat Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 43.c.44.a
Arcadij lege immunitas Eccleſiæ violata auctore Eutropio. 68.b.c. *alia id genus ab eodem lata.* 69.a.b
Arcadij res collapſæ occaſione Eutropij. 70.a.b
Arcadio rebellant Gainas & Tribigildus Gothi. 70.a.b.c
Arcadius reſcribit vt clauderentur templa deorum Gazæ. 73.c.74.a
Arcadius patitur Gainam aduerſarium. 76.b.c.d.81.d.e
Arcadius ab Eudoxia commouetur in Eutropium. 80.b.c
Arcadij reſcriptum de Eutropij exilio. 80.c.81.a.b
Arcadius abſtulit Maiuma ſpectacula turpia. 82.c.d. *impulſu Ioannis Chryſoſtomi id facit.* 82.b.c
Arcadij lex aduerſus obſcœna ſpectacula. 82.c.d
Arcadius denuo arctatus à Gaina tyranno. 110.c.d
Arcadius vocatur Chalcedonem à Gaina tyranno. 110.d. *conſentit illi Arcadius timens ſibi,* e
Arcadius dat Aurelianum Conſulem & Saturninum Gainæ tyranno. 110.e.111.a
Arcadius coactus creat Præfectum exercitus Gainam. 111.a
Arcadius cum Gaina fœdus iniit. 111.a
Arcadius conſulit Ioannem Chryſoſtomum de danda eccleſia Arianis. 111.b.c
Arcadius reprehenditur ab Honorio ob ſtatuæ Eudoxiæ dedicationem. 188.b
Arcadius lege ſancita comprimit tumultus cauſa Ioannis obortos. 188.c
Arcadius non vult cũ Ioanne Chryſoſtomo cõmunicare. 189.d
Arcadius agit, vt expellatur ab Eccleſia Ioannes Chryſoſtomus. 190.d.e
Arcadius ab Acacio & Antiocho impellitur contra Ioannem Chryſoſtomum. 190.e.191.
Arcadius turpes pacis conditiones à Gaina oblatas accipere cogitur. 111.e
Arcadium adeunt Origeniſtæ contra Theophilum. 115.a.b
Arcadius vetuit Arianos publicas agere litanias. 125.c
Arcadius impulſore Chryſoſtomo expellit hæreticos Arianos Conſtantinopoli. 126.a
Arcadio naſcitur filius. 131.b
Arcadij conſilium de Gazenſibus. 133.d
Arcadius Imperator damnatum & in exilium miſſum Chryſoſtomum reuocat ob tumultuantem populum. 176.d.e
Arcadius martyris Acacij inuiſit templum. 265.a
Arcadius immittit milites in candidatos neophytos. 191.c
Arcadius lege lata relaxat vinctos cauſa incendij. 201.c
Arcadius lege prohibet populi Conſtantinopolitani collegia. 202.a
Arcadium admonet per epiſtolam Honorius Imperator de rebus contra Ioannem Chryſoſtomum geſtis. 208.e.209.a. *aliis ſæpe litteris ab eodem admonitus idem Arcadius.* 211.e
Arcadius legem ſanxit contra eos qui cum Attico, Theophilo, & Porphyrio non communicarent. 249.a
Arcadius excommunicatus ab Innocentio Papa. 262.d.e
Arcadius Caim comparatus. 262.d
Arcadius conatus expiare delictum. 265.a
Arcadij ſupplex epiſtola ad Innocentium Papam. 263.b
alia eiuſdem ad eumdem Innocentium. 263.c.d
Arcadius vltimis litteris Honorij exagitatus. 263.e.264.a
Arcadius impius & inhumanus contra ius gentium legatos Apoſtolicæ ſedis dirè vexauit. 244.b.c.d.e.245
Arcadius transferendas curat reliquias Samuelis Prophetæ Conſtantinopolim. 256.e
Arcadius Imperator moritur. 269.a
Arcadius Regi Perſarum moriens commendat Theodoſium filium. 269.a
Arcadij Imp. filiæ omnes virginitatem Deo dicarunt. 400.a
Arcadius Epiſcopus cum collegis legatus ab Apoſtolica ſede ad Concilium Epheſinum. 571.d
Arcadius Apoſtolicæ ſedis legatus profectus Conſtantinopolim. 607.b.c
Arcadius cum ſociis martyr in Africa ſub Genſerico. 673.a.b.c
Archelaus Epiſcopus in Syria vna cum aliis monẽt Neſtorium ſe corrigere. 553.c
Archilleus Epiſcopus Spoletinus mittitur Romam ab Honorio Imperatore tempore ſchiſmatis. 443.e. *datum de ipſo reſcriptum ab eodem Imperatore.* 444.a.b
Archimandritæ exurgunt pro fide Catholica, & pro Patribus Epheſi detentis contra ſchiſmaticos & hæreticos Neſtorianos. 498.d.e. *procedunt ad regiam vna cũ monachis.* 599.a
Archiua eſſe ſolere in prima ſede prouinciæ. 167.b
Ardaburius dux à Theodoſio in Ioannem tyrannum miſſus captus. 495.b.c
Arelatenſis Eccleſiæ cum Viennenſi ſedate contentiones. 39.b
Arelatenſis Eccleſia turbata à Conſtantio Magiſtro militum. 349.c
Arelatenſis Eccleſia, in Galliis antiquiſſima; à S. Trophimo S. Petri diſcipulo erecta. 412.a. *eius Eccleſiæ Epiſcopi, Vicarij Romani Pontificis dicti. ibidem. de eiuſdem Eccleſiæ priuilegiis conſeruandis Zoſimi Papæ epiſtolæ ad diuerſos.* 412.413.414.415.a
Ariani noua moliuntur Conſtantinopoli. 125.b. *inceſſunt Catholicos contumelioſis cantionibus.* c.d
Ariani agunt proceſſiones, vtunturq; crucibus argenteis. 125.d.e. *adoriuntur Catholicos ibid. vetiti ab Arcadio publicas agere litanias.* 125.e
Ariani expulſi Conſtantinopoli à Ioanne Chryſoſtomo. 126.a
Ariani Scythæ ad fidem Catholicam conuerſi per S. Ioannem Chryſoſtomum. 126.e
Arianis ſuis fauet Gainas Tyrannus, & petit eis dari eccleſiam Conſtantinopoli. 111.b.c
Arianorum canon citatus contra Ioannem Chryſoſtomũ. 189.e.190.a. *reprobatus idem in Concilio Sardicenſi.* 190.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ariani nauis Iris occasione tempestas exorta. 136.*e. abiurante haresi eod. m reddita est tranquillitas.* 136.*e*
Ariani à Nestorio exagitati suæ ipsorum ecclesiæ ignem injecunt. 523.*d.e*
Ariani à Theodosio lege præstricti. 490.*b.c*
Arium Constantinopolim ob casum Attali. 295.*d.e*
Ariani Gothi victores cedunt Catholicis victis. 299.*c.d*
Aristolaus Tribunus Notarius mittitur à Theodosio Antiochiam pro pace inter Episcopos conciliandæ. 632.*d.e*
Arma foris relinquit Imperator Theodosius, antequam ingrediatur in Ecclesiam. 569.*e*
Armati vetiti ingredi in ecclesiam. 569.*c.d*
Armeniæ ab Hunnis invasæ. 6.*a*
Armenium Concilium contra Nestorianos edentes libros Theodori Mopsuesteni. 653.*a*
Armentius aduersarius S. Basilij à Deo corripitur. 644.*e.* 645.*a*
Armoricorum populorum causa S. Germanus ad Imperatorem Rauennam proficiscitur. 667.*a*
Armorici iterum rebellant contra Imperatorem. 667.*e*
Armorici cum Burgundionibus ab Aetio victi. 665.*e*
Arreptitia virgo absque cibo humano viuebat. 660.*e. Dei ope curata.* 661.*a.b*
Arsacius presbyter Constantinopolitanus contra Ioannem Chrysostomum agit. 175.*a*
Arsacius presbyter Constantinopolitanus creatur Episcopus post relegatum Ioannem. 199.*b.c. frater fuit Nectarij, homo ignauus.* ibid.
Arsacij communicationem vitant Constantinopolitani ciues. 200.*a.b*
Arsacio, Porphyrio, & Theophilo communicare lege iubetur. 202.*b.* 203.*c*
Arsacio communicare renuentes dira patiuntur. 205.*e*
Arsacius non recipitur à Romano Pontifice Innocentio. 208.*d*
Arsacij pseudoepiscopi obitus. 229.*b.c*
Artemisia Iudæa filia Lectori Præfecti prouincia Hispaniarum ad fidem conuersa. 436.*b.c.d*
Arundine clausæ missæ litteræ per tabellarium mendicum præferentem à Concilio Ephesino Constantinopolim. 597.*c.d quid illis lectis factum sit.* 598.*c.d*
Aruspices in Vrbem vocantur ab Ethnicis. 282.*d.e*
Asclepas Gazensis Episcopus. 70.*e.* 71.*d*
Asclepas Episcopus Chersonensis ab Imperatore veniam deprecatus pro reu. 470.*d.e*
Ascodrogitæ hæretici lege Theodosij repressi. 524.*d*
Asellus presbyter Romanus legatus à Zosimo Papa cum collegis Carthaginem. 438.*d.* 456.*a*
Asia vastatur à Tribigildo tyranno. 70.*b.c.* 76.*b.c*
Asiani Episcopi quid cum S. Ioanne Chrysostomo. 121.*b.c.* 122. 123.
Asiani Episcopi sex depositi à Ioanne Chrysostomo. 124.*a*
Asinariam Vrbis portam ingressi Gothi noctu. 296.*b.c*
Aspar dux exercitus in Africa vincitur. 605.*b.c*
Aspar Rauennam ducitur ab Angelo. 497.*d.e*
Aspebetus dux Saracenorum quomodo conuersus ad fidem. 479.*d.e.* 480.
Aspebetus baptizatus, Petrus nominatur, & fit Episcopus Saracenorum. 481.*a.b*
Assertiones Catholicæ aduersus errores Pelagij. 376.*e.* 377. *a.b c*
Astarthe dea Sydoniorum quæ. 95.*e*
Astarthes templum in Phœnicia. 142.*b*
Athanasius numerauit libros Canonicos. 240.*d*
Athanasij exemplum propositum imitandum. 549.*c.d*
Athaulphus Magister equitum creatur ab Attalo Imp. 293.*a*
Athaulphus creatur Rex Gothorum. 317.*b*
Athaulphus cum Gothis transit in Gallias. 346.*a.b*
Athaulphus vt amicus ingressus est cum Gothis in Gallias, sed inimicus euasit. 347.*c.* 348.*a*
Athaulphus accipit in coniugem Gallam Placidiam. 317.*b.c*
Athaulphi Regis consilium de restituendo Romano Imperio. 317.*d.e*
Athaulpho succedit Vuallia Rex Gothorum. 388.*d*
Athaulphus occisus à suis Gothis. 363.*e.* 364.*a. atque vna sex eius filijs, quod epitaphium ipsius Barcinone sepulti testatur.* 364.*a*
Athenæ ab Alarico excisæ. 7.*c.d.e.* 8.*a. saluata beneficio deorum finguntur à Zosimo.* 7.*d.e*
Athenæ Dei consilio à Gothis excisæ probantur. 8.*e*
Athenarum perditio prædicta. 8.*b*
Attalus legatus Roma ad Alaricum missus. 283.*c*
Attalus Arianus baptizatus ab Episcopo Ariano. 295.*c*
Attalus consensu Alarici nomen Augusti sumit. 292.*d*
Attalus creat Consulem Tertullum Ethnicum, prauis Gentilis superstitione. 292.*c.d*
Attali varia alea, ludibrium barbarorum. 294.*c.* 295.
Attalus adhuc Imperatorem agens in Gallijs à Gothis suis pulsus. 347.*c.* 348.*a*
Attalus tyrannidem iterum sumit in Gallijs. 364.*b*
Attalus decipitur falsis deorum responsis. 293.*c.d*
Attali vana iactantia coram Senatu. 293.*b*
Attalus spernit consilia Alarici propter vatum falsas promissiones. 293.*d.e*
Attalus frustra tentat Africam, resistente illi Heracliano. 293.*c.d*
Attalus mittit in Africam Constantinum, qui ibi occisus est. 293.*d.e*
Attalus superbiens dedignatur habere Honorium consortem Imperij. 293.*e*
Attalus duras & indignas prascribit conditiones Honorio supplicanti. ibid.
Attalus vocatus à suis in Vrbem reuertitur. 294.*a*
Attalus priuatur Imperio. ibid.*d*
Attalus ante currum Honorij triumphantis. 417.*a.b*
Attalus tyrannus captus manu truncatur. 388.*a, b. concedit ei vitam Honorius.* ibid.
Attalus Gentilium socius Labarum reijcit. 388.*b*
Attali numisma. 388.*b.c*
Attrebatensis ciuitas à barbaris capta. 267.*d*
Atticus presbyter Constantinopolitanus agit contra Ioannem Chrysostomum. 175.*a*
Atticus creatur Episcopus Constantinopolitanus. 243.*d*
Atticus Episc. Constantinop. scripsit ad Reginas filias Arcadij Imperatoris, librum de Fide & Virginitate. 400.*a*
Atticus Sebastenus patria, aliquando Macedonianus hæreticus, idem hostis Ioannis Chrysostomi. ibid.
Atticus qua arte apparere studuit eruditus. 243.*d.e*
Attici communionem respuerunt legati sedis Apostolicæ. 244.*e*
Attico communicare renuentes quam a pasti sint. 246.*a.b*
Attici communionem vitantes dirissima pasti sunt. 246.*b.c. d.e.* 247.
Atticus excommunicatur ab Innocentio Papa. 248.*e.* 249.*a*
Atticus nititur auxilio Arcady Imperatoris. 249.*a*
Atticus cum Theophilo iunctus arcto vinculo. 280.*a.b.*
Attici causam apud Innocentium Papam agit Maximianus Episcopus. 279.*a.b*
Atticus crebras ad Innocentiam Papam legationes mittit, vt possit absolui. 278.*e*
Atticus baptizat Iudæum paralyticum, & curat eum. 276.*c.d*
Atticus admonitus Theophili casu nomen Chrysostomi in Diptycha restituendum curauit. 351.*b*
Atticus egit litteris cum Cyrillo, vt nomen Ioannis referretur in sacras tabulas. ibid.*b.c*
Attici epistola ad Cyrillum. 351.*c.d.e.* 352. *alia eiusdem ad Petrum & Aedesium eodem argumento.* 352.*c.d*
Atticus cogitur restituere in sacras tabulas nomen Ioannis Chrysostomi. 352.*a.b*
Atticus auctor Theodosio vt dilatet iura Ecclesiæ Constantinopolitanæ. 484.*e*

Atticus

Atticus laudatus à Celestino Papa. 624.e
Attici epistola ad Calliopium de erogãda eleemosyna. 502.b.c
Atticus Episcopus Constantinopolitanus moritur. 501.e
laudatus a posteris ob res bene gestas contra Pelagianos. 501.e. 502.a
Atticus vetuit coli Sabbatium. 502.a
Attici munificentia erga pauperes prædicata. 502.b. *qui etiam hæreticis eleemosynam faciendam præcepit.ibidem.*
Audas Episcopus incensor templi idoli. 475.d.e
restituere illud negat, & martyrium subit. e
Audiani hæretici lege Theodosij damnati. 524.d
Audientia denegata à Sixto Papa Iuliano Pelagiano pœnitentiam præseferenti. 693.a.b
Auditor nullus à verbo Dei excludendus. 64.e.65.a
Augustinus ordinatur Episcopus Hipponensis. 13.d.e
Augustinus expetitus à multis. 13.e
Augustinus aliquando ignarus Nicænorum canonum. 14.b.c
Augustinus ad Paulinum scribit de sua ordinatione. 14.d.e
Augustinus quomodo cognitus Paulino. 15.b.c
Augustini scripta contra Manichæos vulgata. 15.b.e
Augustinus, instante Paulino, scripsit libros Cõfessionum. 15.d
Augustini Vita scribi exigitur ab Alypio. 15.c.d
Augustini studium erga Licentium. 18.a.b
Augustinus quantum se debere fatetur Romaniano. 18.b.c
Augustinus quãdo scripsit cõtra litteras Petiliani. 50.b.52.b.c
Augustinus ad Marcellinum Præfectum pro Donatistis agit. 50.d.e
Augustinus interpellat Donatum Proconsulem pro Donatistis. 51.a
Augustini immensi labores ad Donatistas conuertendos, vel amouendos. 51.c.d.e
Augustinum necare parant Donatistæ. 51.e. 52.a
Augustinum penè obruit litigantium ad eum frequens concursus. 62.a.b.c.d
Augustino vnde occasio scribendi de Opere monachorum. 63.e. 64.a
Augustino vnde diuersa in concionibus tractandi occasio. 65.a
Augustini epistola ad Suffectanos Gentiles occisores Christianorum. 96.e.97.a
Augustinus inuisit Calamensem Ecclesiam dirè vexatam à Gentilibus. 97.c.d
Augustinus ad Nectariũ Calamensem quid rescribat. 97.d.e
Augustinus prohibet vindicari à Iudicibus sanguinem martyrum. 103.b.c
Augustini epistola ad Victorinũ de Primatu Numidiæ. 167.d.e
Augustinus agit cum Proculiano Episcopo Hipponensi, vt eum conciliet Ecclesiæ, sed frustra. 183.e.184.a.b
Augustinus publicè disputat cum Felice Manichæo. 222.a.b.c
Augustinus conuertit Felicem Manichæum. 222.b
Augustinus redarguit Donatistas asserentes non esse cogendos hæreticos vel schismaticos legibus Principum. 234.b.c
Augustinus redarguitur pueriliter à Cresconio Grammatico de impropria nominis deriuatione. 235.a.b
Augustino vnde data occasio scribendi contra Cresconium. 234.c.d
Augustinus laudat Olympium, eiúsque dignitati adgauisus. 273.b.d.e. *eius epistola ad eumdem.* e. 274.a
Augustinus scribit ad Pinianum & socios. 285.b
Augustinus laborat pro Piniano rapto ab Hipponensibus vt ordinaretur. 285.e. 286.a.b
Augustinus se purgat apud Albinam de vi illata Piniano. ibidem.
Augustinus nititur liberare Pinianum. 286.c.d.e.287.a.b
Augustinus suos Hipponenses excusat. 287.d.e
Augustinus subinfensus Alypio. 288.a.b
Augustinus insimulatus auaritiæ purgat se apud Albinam litteris. 289.d.e
Augustinus pecuniarum contemptor. 289.e. *recusat hereditates.* 290.a.b.c
Augustinus profusus in eleemosynis erogandis. 289.d
Augustinus erga pauperes cognatos quomodo se gesserit. ibid.
Augustini aurum contemnentis exemplum. 290.e.291.a
Augustinus absens suos clericos redarguit in dando eleemosynis tepescentes. 291.a.b
Augustinus scripsit catalogum librorum Canonicorum. 240.d
Augustinus cur scripsit libros de Ciuitate Dei. 304.c.d
Augustini epistola ad Italicam quando scripta. 305.e
Augustinus procurat publicam Collationem cum Donatistis. 306.e
Augustinus vnus ex septem delectis Episcopis ad disputandum cum Donatistis in Collatione. 321.d
Augustini Breuiculum de actis Collationis. 322.b
Augustinus excitatur ab Hilario aduersus Pelagianos. 330.b.c.d
Augustini prima scriptio aduersus Pelagianos. 330.d.e
Augustinus aliquando Pelagium latentem adhuc in hypocrisi coluit. 330.e. 331.a
Augustinus qua occasione confecit Breuiculum. 339.e
Augustinus agit apud Marcellinum Iudicem vt Acta Collationis publicè exponerentur. 338.c.d.e
Augustinus intercedit pro Donatistis sacrilegis & homicidis apud Marcellinum iudicem. 337.e.338.a
Augustinus profecturus ad Cirtense Concilium in via confert cum Fortunio Donatistarum Episcopo. 339.e
Augustini lucubrationes post Collationem. 341.c.d
Augustinus agit de conuersione Volusiani. 341.d.e. 342.c.d
Augustini scripta ad Volusianum quàm diserta. 342.d.e
Augustinus auctor Demetriadi sacræ virgini, vt magis proficeret sæculum abdicando. 359.a
Augustini epistola de consecratione Demetriadis. 359.b.c
Augustinus propinat antidotum veneno hausto ex epistola Pelagij ad Demetriadem. 360.b.c.d
Augustinus S. Iulianæ, ne labatur in errorem Pelagij, præstò est. 360.d.a
Augustinus qua occasione scripsit de Gratia Christi. 360.d.e
Augustini scripta ad Iulianam & Probam. 361.a.b.c
Augustinus Dulcitium Tribunum admonet, quomodo se gerere debeat in causa Donatistarum. 366.b.c
Augustinus interpellatur ab Orosio aduersus hæreses Priscilliani, Victorini, & Origenis labefactantes Hispanias. 366.d.e. 367.a
Augustinus scribit aduersus Priscilliani & Origenis errores. 367.c
Augustinus in S. Hieronymum reiicit quæstionem de origine animarum. 368.a.b
Augustinus alios detexit errores Pelagianæ hæresis. 377.c.d
Augustini consortio in dimicando contra Pelagianos gloriatur S. Hieronymus. 379.d
Augustinus admonet Ioannem Episcopum Hierosolymitanum. 380.b.c
Augustinus petit Acta Diospolitana. 380.d.e
Augustinus quid per Orosium cum S. Hieronymo. 380.e. 381.a.b
Augustinus magna obseruantia coluit S. Hieronymum. 381.a
Augustino detulit S. Hieronymus. 381.d.e
Augustinus & Aurelius duces in bello contra Pelagium. 392.c
Augustini & collegarum littera priuata & secreta ad Innocentium de non recipiendis Pelagianis. 393.b
Augustino delegatur ab Episcopis Africanis, vt scribat contra Pelagianos. 394.b.c.d
Augustinus nauiter agit aduersus Pelagianorum errores scribens. 394.c.d.e
Augustinus accepit ab Orosio reliquias S. Stephani protomartyris. 395.a
Augustinus diuidit reliquias S. Stephani in alias Ecclesias. 398.c.d
Augustinus quando scripsit ad S. Paulinum aduersus Pelagij errores. 404.a.b.c.d

Augu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Augustinus excusat atque defendit Zosimum Papam. 424.a.b
Augustinus calumniam passus à Iuliano Pelagiano. 424.d.e
Augustinus exagitat Pelagianos annis decem. 424.e
Augustinus conterere studet monachos Adrumetinos. 425.a.b
Augustini legatio à Zosimo Papa cum collegis in Cæsaream Mauritaniæ. 425.e
Augustinus contulit cum Emerito Episcopo Donatistâ. 425.e. 426.a.b.c
Augustinus quando scripsit de correctione Donatistarum. 426.c
Augustinus abstulit prauum morem à Cæsariensibus inter se ipsos ioco dire pugnantibus. 426.d.e
Augustinus abstulit balationes & saltationes, atque alias superstitiones ab Ecclesia Africana. 426.e
Augustinus redarguit negligentes audientes Missas. 427.c.d
Augustini scripta anno suæ legationis. 426.d
Augustinus mittit libros à se scriptos ad Bonifacium Papam. 452.a
Augustinus suos libros recognoscit, & eorum errores retractat. 454.a
Augustino qua occasione scribere cepit contra Iulianum Pelagianum. 451.d.e
Augustinus per Innocentium scripsit ad S. Hieronymum. 466.e
Augustinus exagitatus à Fussalensibus ob datum ipsis ab eo Antonium Episcopum hominem nequissimum. 461.d
Augustinus quando & qua occasione scripsit ad Hesychium de nouissima die. 469.c
Augustinus agit contra Vincentium Victorem. 472.d.e. *& tandem conuertit eum.* 473.a
Augustinus cum quibus hæreticis lenitate agendum putauit. 473.b
Augustinus quomodo agendum putauit cum Episcopo Anthropomorphita. 473.b.c
Augustini literæ ad Bonifacium Comitem quales. 486.b.c
Augustinus de raptore sacræ virginis iterum scribit ad Bonifacium. 486.d
Augustinus exemplum sacerdotalis mansuetudinis. 486.e
Augustinus publicè cõtulit cum Pascentio Comite Ariano. 487.a.b
Augustinus redarguit Bonifacium abstrahi iubentem qui confugerat ad ecclesiam. 488.a. *eius ad ipsum data epistola. ibidem.*
Augustini epistola ad Bonifacium Comitem de Castino recepto. 492.d
Augustinus extemporaneè ordinat Antonium Fussalensem Episcopum. 492.e.493.a
Augustinus ad Cælestinum Papam pro Fussalensibus contra Antonium agit. 492.e
Augustinus timet executionem Apostolicæ sedis cum apparitura. 494.b
Augustini epistola ad Bonifacium Comitem de conatu tyranni. 494.e.495.a
Augustinus deligit sibi Eradium coadiutorem & successorem. 504.e. 505.a
Augustinus laborat aduersus Pelagianos. 424.e
Augustinus cur otium optet. 506.a
Augustinus recognoscit omnia sua scripta, & retractat quid sibi videtur. 506. c.d.e. *quæ autem prætermiserit.* 507.d.e
Augustinus ab instituto reuocatur libris Iuliani. 507.b.c
Augustinus quando absoluit libros de Ciuitate Dei. 507.d.e
Augustini scripta carpuntur in Gallia. 507.e. 508.a. 566.b.c. 616.d.e
Augustini scriptorum defensores Prosper & Hilarius. 507.e. 508.a.b. 617.d.e
Augustini summa animi demissio. 508.d.e. *qua arguitur ipsum esse afflatum diuino Spiritu.* 508.e
Augustinus exagitatus calumniis aduersariorum. 509.d.e
Augustinus celeberrimus vbique. 509.d
Augustinus hortatur Bonifacium, & spe bona erigit. 511.b
Augustini epistolæ duæ ad Bonifacium Comitem vallatum hostibus. 511.b.c
Augustinus cur Laconicum interdum scribendi genus affectat. 511.d
Augustinus admonet Bonifacium Comitem. 512.b.c
Augustinum pœnituit reuocasse Bonifacium Comitem à proposito sæculi deserendi. 512.d.e. 513.514.
Augustini luctus de capta à Vuandalis Africa. 519.b.c
Augustinus, ignoratus mortuum, vocatur ad Concilium Ephesinum ab Imperatore Theodosio. 562.b.c
Augustini obitus tempus. ibid.
Augustinus deplorat cladem Africanam. 562.d.e. 563.a.b.c.d
Augustini sermo tempore obsidionis. 563.d.e. 564.a.b.c
Augustinum morituros ægrotans, ægrotum sanat. 565.b
Augustini præparatio ad obitum. ibid.c. *moritur.* ibid.
Augustini scripta Dei ope seruata. 565.d.e. *Possidij in ea re vigilantis industria.* 565.e. 566.a
Augustinus laudatur à Cælestino Papa. 617.a
Auitianus impius miraculis ex S. Stephani reliquiis confunditur. 396.c
Auitus duo peregrinantes hæreses Origenis & Victorini vehunt in Hispaniam. 366.d
Auitus promulgator hæresis Origenis tentat S. Hieronymum. 367.a.b
Auitus Hispanus presbyter transtulit in Latinum Luciani scriptum de inuentione reliquiarum S. Stephani. 370.b
Auiti epistola ad Balchonium Episcopum Brachatensem. 370.c
Aureliana ad necem quæritur à Gaina tyranno. 110.c.d
Aurelianus & Saturninus dantur Gaina. 110.e.111.a
Aureliani & Saturnini magna constantia. 111.a. *liberati à Ioanne Chrysostomo.* 113.b
Aurelius Pontifex dedicator Cælestio templi. 92.c. *& Aurelius Pontifex destructor.* 95.e.96.
Aurelius Episcopus Carthaginensis quid prælocutus in Concilio, cum actum de conueniendis Donatistis. 181.a.b.c
Aurelius Episcopus Carthaginensis Africanæ Ecclesiæ penuriam clericorum deplorat in Synodo. 128.d.e
Aurelij Episcopi Carthaginensis prælocutio in alio Concilio generali. 129.c.d
Aurelius Episcopus Carthaginensis quæ prælocutus in Concilio Mileuitano. 164.b.c
Aurelij Episcopi Carthaginensis dignum exemplum de contemptu diuitiarum. 290.c.d
Aurelius Episcopus Carthaginensis accipit literas à sancto Ioanne Chrysostomo. 228.e.229.a
Aurelij Episcopi Carthaginensis epistola de erroribus Pelagij ex Concilio Diospolitano. 376.a.b
Aurelius Episcopus Carthaginensis vnus ex septem delectis ad disputandum cum Donatistis in Collatione. 321.c.d
Aurelius Episcopus Carthaginensis & Augustinus duces in bello contra Pelagium. 392.a
Aurelius Episc. Carthag. accipit literas à Zosimo Pontifice Romano. 412.e
Aurelius Episcopus Carthaginensis vocatur ab Honorio Imperatore ad Synodum Spoletinam. 445.c.d.e
Aurelius Episcopus Carthaginensis quid contra Pelagianos agit. 455.c.d. *eius epistola contra eosdem.* ibidem.
Auringenti summa redempta pax à Romanis iterum. 281.a
Ausonij Galli posteritas. 348.a.b.c
Ausonius Gallus atauus Paulini Consularis. 348.d
Auctor utitur ope Dei genitricis Mariæ. 1.a.b
Auctoris inuectiua aduersus recentiores hæreticos Vigilantij sectatores. 253.e.254.a
Auctoris inuectiua aduersus Hagiomachos. 397.e
Auctor Annalium idem scriptor Vitæ S. Ambrosij. 38.a
Auctoris gratiarum actio pro muneribus à Deo sibi impertitis. 696.
Auctores qui scripsere catalogum librorum Canonicorum. 240.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

B.

Babilon olim dicta Roma ob Gentilium superstitionẽ. 26.c.d
Balationes & saltationes auferre nisus est S. Augustinus ab Ecclesia Africana. 426.e
Balchonius Episcopus Bracharensis. 370.c
Baptismus Theodosij Iunioris pompa solennis. 134.e.135.a
Baptismo Iudæus curatus. 276.c.d
Baptismus Iudæi iteratus. 469.e.470.a
Baptismus Arianorum resputitur. 470.c
Baptismum Macedonianorum Ecclesia rejcit. ibid.
Baptismatis aqua sponte scaturiens & crescens tempore solemnis baptismi. 415.d.e.416.a.b.c
Baptisterium Constantini à Sixto Papa ornatum. 694.b.c.d
Baptizatorum numerus trium millium quid passus ab aduersarius Ioannis Chrysostomi. 191.e
Baptizandos esse infantes, decretum in Concilio Carthaginensi. 130.c
Bararanes Rex Persarum persecutionem excitat in Christianos. 575.b.c
Barbari solicitati à Ruffino Præfecto. 2.b.c
Barbari immissi à Ruffino in excidiũ Romani Imperij. 5.d.e.6.a
Barbari insolescentes factione Ruffini numquam amplius comprimi valuere. 12.e.13.a
Barbari propter populorum peccata inualescunt. 13.a.b
Barbari irruentes in Gallias. 20.d
Barbari ad fidem conuersi. 23.a.b.c.d.24.a
Barbari immissi in Gallias proditione Stilichonis. 268.b
Barbari immissi à Deo in Gallias ob hæresim Vigilantij tollendam. 250.c.255.b. 267.c.d.e
Barbari immissi à Deo in Vrbem ad idololatriam altis fixam radicibus euellendam. 281.c
Barbaricum nomen inualuit, Romanum verò viluit. 284.c
Barbari inuadunt Hispanias. 291. c.d
Barbarus peccans in S. Timotheum dat pœnas. 148.d
Barbarorum formidanda irruptio sub Rhadagaiso. 240.e. 241.a
Barbari sub Rhadagaiso capti vili pretio distracti. 263.a.b
Barbaris dedi Romanum Imperium cur meruerit. 346.b.c
Barbari prævalent vbi hæreses vigent. 349.b
Barbari reconciliati Honorio Imperatori inter se mutuo conflictati. 389.a.b
Barbari irruunt in Aegypti monasteria. 307.e.308.c.d.a
Barbari irruunt in Mauritaniam. 307.e
Barbari captiuam ducunt neptem sanctimonialem Seueri Episcopi, quæ Dei patrocinio liberatur. 307.e. 308.a
Barbari ægrotantes liberantur precibus virginis. 308.a
Barbari necant monachos in Palæstina. 308.e
Barbari vocati à Ioanne tyranno per Aëtium. 498.b
Barbaris opifices nauium conficiendarum mittẽtes pœna digni. 470.d
Barbari in Imperiũ Romanũ conspirãtes icti fulmine. 500.b.c
Barbarica clades in Africa. 513.c
Barbari facilè debellantur, si hæretici pellãtur. 306.d.e, 523.c
Bargas Laodicenus ex infimo summus, & ex summo infimus. 43.c.d
Barnabæ nomine figuratus S. Ioannes Chrysostomus. 114.d. 146.b
Barochas malè habitus à Gazensibus, curatur à S. Porphyrio. 72.c.d
Barochas Gazen sisquid in Gentiles. 73.b.c
Barochas ob Zelum promotus ad diaconatum. 73.c
Barochas diaconus Crucem portat in processione. 140.e
Basilica Crescentiana ab Anastasio Papa erecta. 159.c
Basilica S. Petri ad Vincula Romæ ab Eudoxia Augusta erecta. 682.b
Basilica S. Pauli Apostoli à Gothis honore habita. 301.b.c
Basilica Restituta Carthagine vnde dicta. 36.c.d
Basilica Romæ sanctorum Gernasij & Protasij martyrum ab Innocentio Papa dedicata. 402.b.c
Basilicæ Vrbis illæsæ à furore barbarico. 298.a.b.c. 299.300.
Basilicæ Apostoli Petri vasa reuersi sunt Gothi, & ea cum honore reportarunt. 298.b.c.d. 299
Basiliscus martyr apparet Ioanni Chrysostomo. 258.c.d
Basilius Thessaliæ Episcopus Nestorianus. 586.d
Basilius diaconus defert Cyrillo Episcopo Alexandrino Procli scripta Armenorum. 663.c.d.e
Basilij Episcopi epistolæ ad Innocentium alium atque diuersum à Romano Pontifice. 402.d.e
Basilius hæreticus Græcus cum duobus Auitis vehit hæreses Origenis in Hispaniam. 366.e
Bassianus Episcopus Laudensis. 36.a
Bassula diaconus legatus ab Episcopo Carthag. ad Concilium Ephesinum. 573.e.574.e
Bassus Exconsul accusator Sixti Papæ. 654.e.655.a
Bassus damnatur. 656.a.b.c.d.e
Bassi sepultura. 656.e
Bellum Persicum sub Arcadio gestum. 11.b.c
Bellum Gothicum in Græcia per Stilichonem. 8.e.9.a.b. 10.a
Bellum Gildonianum in Africa. 53.b. ex Senatusconsulto decernitur. 56.e
Bellum Ecclesiasticum inter viros sanctos. 118.c.d.e
Bellum Alarici aduersus Honorium Imperatorem in Italia. 184.c.d
Bellum Pollentinum. 184.c.d. quando cœptum. 185.d
Bellum Gothicum per Rhadagaisum confectum. 241.242.
Bellum Honorij contra tyrannos. 327.b.c.d.e
Bellum inter Christianos & Iudæos in insulâ Minoricẽsi. 430.a
Bellum cum Ioanne tyranno gestum. 494.e.497.d.e
Bellum Persicum sub Theodosio Imperatore. 477.d.e.478.
Bellum Britannorum cum Pictis. 534.a
Bellum à Theodosio aduersus Gensericum in Africa illatum. 605.a.b
Benenatus Episcopus legatus ex Concilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem. 305.e
Beniamin diaconus martyr in Persida dira passus. 476.e
Bessæ populi Christo credunt. 23. a.b.c. eidem conuersi à S. Niceta. 23. b.c
Bethlehemiticum monasterium à Pelagianis inuasum. 399.b
Bibli templum Veneris. 142.b
Bibliotheca Theodosij Imperatoris. 386.b
Bigamiam constitui etiam ex cõiugio ante baptismum. 239.e
Blasphemiæ Nestorij ante Synodum Ephesinam. 579.a
Blesilla Paulæ filia primogenita. 467.e
Boa insula, in quam Iouinianus relegatus est. 344.e.345.a
Bona clericorum defunctorum cedunt Ecclesiæ. 42.e
Bona Ecclesiastica noluit subiacere publicis exactionibus Honorius Imperator. 345.c
Bonorum Ecclesiæ administratione creuit diaconorum fastus. 161. a.b.c
Bonis hæreticorum ne inhient Orthodoxi. 312.e
Bona Stilichonis & aliorũ perduellium Fisco addicta. 240.d.e
Bonifacius Comes socer Sebastiani Comitis confessoris. 486.a
Bonifacius Comes confert se in Africam, & S. Augustino familiarissimè vsus. 485.d
Bonifacius Comes sæpe consulit Augustinum. 486.b.c
eius ad Augustinum datæ litteræ plures. ibid.
Bonifacij Comitis epistola ad Augustinum de raptore virginis. 486.d
Bonifacius Comes confugientem ad ecclesiam abstrahit. 488.a
pœnitentiæ mox facinus expiat. b.
Bonifacij Comitis veniam petentis ad Augustinum epistola. 488.c
Bonifacius Comes excipit Castinum Consulem sibi olim aduersarium. 492.a.b
Bonifacij Comitis litteræ de fuga Castini. 492.b.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bonifacij Comitis epistola ad Augustinum de conatu tyranni. 495.a.b
Bonifacium Comes arte Aetij calumnijs exagitatus. 510.d.e
Bonifacio Comiti euenerunt mala omnia, quia non paruit Augustino. 514.d
Bonifacij Comitis foedus cum Vuandalis causa malorum omnium. ibid.
Bonifacius Comes recedit à Vuandalis. 521.b
Bonifacius Comes vincitur à Vuandalis. 521.c. *confugit Hipponem.* ibid.d
Bonifacius Comes abdicat se à militia. 485.d. *patitur Castinum Magistrum militum infensum.* ibid.
Bonifacij Comitis profectio in Hispaniam. & affinitas cum barbaris ita in suspicionem eum adducunt. 510.c.511.a
Bonifacius Comes vallatus hostibus, auxilium quaerit à Deo per Augustinū. 511.a.b. *quae ad eū tunc datae epistolae.* 511.b.c
Bonifacius Comes quando iniit societatem cum Vuandalis. 511.c.512.a
Bonifacius Comes appetitus à Sigisulto cum exercitu 511.c
Bonifacius Comes quomodo in immania prolapsa crimina. 512.a
Bonifacij Comitis olim sanctum mentis institutum. 512.d.e
Bonifacio Comiti quid suadeat Augustinus. 513.d.514.a
Bonifacius Comes olim domitor barbarorum, iam factus imbellis. 513.c
Bonifacius Comes in Africa iterū à Vuandalis vincitur. 605.b
Bonifacij Comitis obitus. 645.a.b
Bonifacius Episcopus Cataquensis in Africa. 274.b
Bonifacius Papa creatur. 438.c. *contra eum Eulalius schismaticus sedem arripit.* ibid.b.c.d
Bonifacius Papa ordinatur in ecclesia sancti Marcelli. 439.c
Bonifacius Papa deprimitur à Symmacho. 439.b
Bonifacius Papa secedit in basilicam S. Pauli. 441.a
Bonifacij Papae partus presbyteri libellum mittunt ad Honorium Imperatorem. 441.e
Bonifacij Papae causa iustissima. 442.c
Bonifacius Papa è coemeterio S. Agnetis revocatus in Vrbem rescripto Honorij. 447.d.e.448.
Bonifacius Papa consulturus futuris malis scribit ad Honorium Imperatorem. 449.c.d
Bonifacius Papa commendat instanter Ecclesiam Honorio Imperatori. 449.e
Bonifacius Papa Alypium Episcopum Tagastensem amicè excipit. 451.c
Bonifacius Papa laborat aduersus Pelagianos. 452.d
Bonifacius Papa quid decreuit de Antonio Episcopo Fussalensi. 461.c.d
Bonifacij Papae Secundi nomine conficta epistola. 465.b.c.d.e
Bonifacius Papa confirmat canonem Africani Concilij de libris Canonicis. 466.b
Bonifacius Papa interpellatur contra Manichaeos. 469.d
Bonifacius Papa coercet temeritatem Patrocli Episcopi Arelatensis. 485.b.c.d
Bonifacij Papae obitus, tempus sedis, res gestae, sedes vacans. 490.c.491.a.b
Bonifacius Papa S. Felicitatis oratorium erexit. 491.a.b
Bonifacij Papae epitaphium. 491.c
Bonifacius presbyter Romanus legatus cum collegis Constantinopolim à Concilio Romano. 227.e
Bonifacius presbyter Hipponensis iudicio postulatus mittitur Nolam ad S. Felicem, vt se iuramento purgaret. 345.d.e
Bonosus monachus insulanus vitae laudatissimae. 58.c.b
Borboniani haeretici lege Theodosij damnati. 524.d.e
Bosphorius Episcopus Colonia studiosus Ioannis Chrysostomi. 201.a
Bosphorius Colonia Episcopus laudatus ob exhibita erga exules humanitatis officia. 243.a
Breuiculum omnium ornamentorum Ecclesiae Constantinopolitanae ad Innocentium Papam delatum. 207.e
Breuiculum Augustini de Actis Collationis singulorum dierum. 322.b
Breuiculum qua occasione ab Augustino confectum. 339.c
Brisso Episcopus Philippensis in Thracia Iudex in causa Ioannis Chrysostomi. 189.d
Brisso Episcopus frater Palladij factus exteris causa Ioannis. 246.b
Britannia tyrannos gignit. 264.d.e
Britannia liberatur ab haeresi Pelagiana per Caelestinū. 529.d
Britanni audiunt S. Germanum Episcopum, & ab errore Pelagiano liberantur. 532.e
Britannia iterū liberata per S. Germanū à Pelagianis. 666.b.c
Brictius Episcopus Turonensis appellat sedem Apostolicam. 644.b.c
Brictius oppressus ab aduersarijs, Dei nutu liberatur & restituitur. 644.c.d.e.645.a
Burgundiones cum aliis barbaris Gallias depopulantur. 267.d
Burgundiones obtinent partem Galliae. 362.a. *vnde Burgundy, & de eorum conuersione.* d.e
Burgundiones se Romanorum sobolem esse iactantes. 362.c
Burgundiones ab Hunnis lacessiti ad Deum Christianorum confugiunt. 362.e. 363.a
Burgundiones effecti Christiani. ibid. 363
Burgundiones bellicosissimi. 363.
Burgundiones ab Aetio victi. 665.e

C.

Caecilianus vnus ex legatis Romae ad Alaricum missus. 283.c
Caeciliani Carthag. olim Episcopi causa in Collatione iterum ventilata. 324.e.325.a
Caeciliani Iudae conuersio & sociorum. 434.e.435.a
Cecropes excisi à Gothis. 8.a.
Caelestis idoli templum in Africa prostratum. 92.c.d.e *eius dedicator Aurelius.* 92.d. *vaticinia de eo.* e.
Caelestis idoli tituli. 93.d
Caelestis idoli antiquitas. 93.c.d.e. 94.a.b
Caelestis idoli imagines ex nummis. 93.c.94.a
Caelestis idolum à Sydonijs cultum. 95.b
Caelestis idolum à Iudaeis olim cultum. 95.c.d.e
Caelestis idolum à Iudaeis Regina caeli dictum. 95.c
Caelestis idolum ab exteris cultum. 93. *eius numinis origo ex Sydonijs.* 93.d.e.94
Caelestis idolum prostratum magna Christi gloria. 95.d.e
Caelestis idoli diuersa nomina. 94.b.c.d.e.95.a
Caelestis idoli falsum vaticinium. 475.d.e
Caelestius haereticus Pelagij armiger, sine classicus. 329.b.c
Caelestius cum Pelagio auctor haeresis. 329.a
Caelestius licet discipulus Pelagij fuerit, magister & doctor totius exercitus impietatis à S. Hieronymo nominatur. 329.b
Celestium haereticum Carthagine oppugnauit Paulinus diaconus. 343.c.344.a
Caelestius haereticus damnatur ab Ecclesia Africana Carthagine. 343.b.c.d
Caelestius haereticus profitetur se sequi Ruffinum Aquileiensem. 343.d
Caelestius haereticus Pelagij discipulus quando Carthaginem venit. 343.a
Caelestius haereticus damnatus Carthagine appellat ad Romanum Pontificem. 344.b.c
Caelestij haeretici subdolae artes in disseminandis haeresibus. 344.b.c
Caelestius haereticus cum Pelagio excommunicatus in Concilio Carthaginensi. 391.b
Caelestius haereticus discipulus Pelagij Romam venit causam acturus apud Innocentium Papam. 401.a.b
Caelestius Romae in basilica S. Clementis visus est recantare palinodiam. 406.c.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cælestij hæretici libelli oblati Zosimo Papæ fragmentum. 419.b.c
Cælestius hæreticus iussus damnare obiectiones Paulini recusasauit. 419.e
Cælestij hæretici tergiuersationes in examine Zosimi ex libello Paulini. 420.c.d.e
Cælestius hæreticus damnatus à Zosimo Papa. 420.c.d.e
Cælestius hæreticus fallere conatus Zosimum Papam. 405.d
Cælestius hæreticus auditus, sed non absolutus à Zosimo. 405.e
Cælestius hæreticus accusat Lazarum & Herotem Episcopos. 406.e
Cælestius hæreticus haud potuit omnino à Zosimo sperni. 411.e
Cælestij atque Pelagij hæreticorum sectatores legibus Honorij exagitati. 422.c.d.e
Cælestinus Papa creatur. 491.c
Cælestini Papæ tempore agitata est causa de appellatione ad Apostolicam sedem. 459.e
Cælestinus Papa quid in causa Antonij Episcopi Fussalensis. 461. d
Cælestinus Papa interpellatur à S. Augustino in causa Antonij Episcopi Fussalensis. 493.b.c.494.
Cælestinus Papa annuit petitionibus Augustini. 492.d.e
Cælestinus Papa Gallorum corripit perperam facta. 422.c
Cælestinus Papa certior redditur de electione Nestorij, quam probauit. 524.a.b
Cælestinus Papa S.Germanũ mittit in Britanniam. 529.d.e
Cælestinus Papa liberat Britanniam ab hæresi Pelagiana. 529.d.e
Cælestinus Papa mittit Palladiũ diaconũ in Britanniã. 529.d
Cælestinus per Palladium diaconũ conuertit Scotos. 529.d.e. eumdemq; Palladiũ creat Scotorum Episcopũ. 529.e.531.b
Cælestini epistola ad Episcopos Apuliæ & Calabriæ. 534.e
Cælestinus Papa componit collapsam disciplinam Ecclesiasticam. ibid.
Cælestinus Papa accipit libros Nestorij per Antiochũ. 535.b
Cælestinus Papa Cyrillum inquirere iubet de Nestorij scriptis. 536.c
Cælestinus Papa ad Cyrillum scribit. 536.a
Cælestinus Papa eodem tempore accipit litteras à Nestorio, & à S.Cyrillo. 541.c.d
Cælestinus Papa Romæ congregat Concilium contra Nestorium. 544.e. 545.a
Cælestini Papæ epistola ex Synodo Romana contra Nestorium scripta qualis. 545.a.b
Cælestinus Papa subdolè testatur à Nestorio. 543.e
Cælestinus Papa deplorat Nestorij amentiam. 545.d
Cælestinus Papa probat scripta à S.Cyrillo Alex. 547.e
Cælestinus Papa præfigit Nestorio terminum peremptorium. 548.a.b
Cælestinus Papa comminatur anathema in Nestorium, nisi resipiscat. 546.d.
Cælestinus Papa scribit ad Cyrillum, vt agat contra Nestorium. 546.d
Cælestinus Papa suum Vicarium constituit Cyrillum Alexandrinum Episcopum. 548.b
Cælestinus Papa vt præcipuum caput in Ecclesia Catholica agit in omnibus. 548.b
Cælestinus Papa mittit Phrygium ad Cyrillum Alexandrinum. 549.b
Cælestinus Papa ad diuersos Orientales Episcopos de Nestorio scribit. 549.c
Cælestini Papæ auctoritate collectum Concilium Ephesinum. 558.e. 559.a.b.c
Cælestinus Papa legatos mittit ad Cõcilium Ephesinum. 570. a.b.c. eosdemq; executores sententiæ antè à se latæ contra Nestorium. 570.d.
Cælestini Papæ epistola per legatos missa ad Concilium Ephesinum. 570.d.e
Cælestini Papæ exhortatio ad Episcopos, vt agant pro fide Catholica. 571.b.c
Cælestini Papæ epistola ad Theodosium Imp. tempore Concilij Ephesini. 572.a
Cælestini Papæ epistola ad Cyrillum tempore Concilij Ephesini. 572.e
Cælestini Papæ studium in curando Nestorium. 573.b
Cælestini Papæ litteræ ad Synodum datæ lectæ cum damnatione Nestorij. 574.d.e
Cælestinus pro Proclo rescripsit. 614.b
Cælestini Papæ epistola suffragatur electioni Procli Episcopi Constantinopolitani. 657. c.d
Cælestino Papæ debetur damnatio Nestorij. 614
Cælestinus Papa insurgit contra presbyteros Gallos impugnantes S.Augustinum. 614.a.b
Cælestinus Papa laudat mirificè sanctum Augustinum. 617.a
Cælestinus Papa Pelagianos vrget. 617.b.c
Cælestini Papæ epistola laudatæ à S. Prospero. 617.d. & à Græcis. 618.a
Cælestinus Papa ad Hibernos in fide instituendos S. Patricium promouet. 619.a.b
Cælestini Papæ epistola ad Cõcilium Ephesinum quando data. 622.a.b
Cælestinus Papa ante obitum reddidit litteras gratulatorias ad Orientales. ibid.
Cælestinus Papa ante obitum feliciorem Ecclesiæ statum videre meruit. 621.e
Cælestinus Papa litteris agit de liberanda Antiochena Ecclesia à Nestorio. 623.d.e
Cælestinus Papa quæ decernit de lapsis Episcopis recipiendis. ibid.
Cælestini Papæ epistola ad Theodosium Imp. 624.e
Cælestini Papæ epistola ad Maximianum Episcopum Constantinopolitanum. 625.d.e
Cælestini Papæ epistola ad clerum & populum Constantinopolitanum. 626.c.d
Cælestinus Papa dignè laudatur. 630.c.d
Cælestini Papæ obitus. 630.e. eius res gestæ & constitutiones. 630. e.631
Cælestinum Papam Nestorij errore infectum fuisse imprudenter asserit Valla, cuius error refutatur. 631. a.b
Cælestino Pontifice, erigitur in Auentino Ecclesia S.Sabinæ martyris. 631.c
Cælibatus clericorum destructor Vigilantius cum suis sectatoribus. 663.b
Cælicolæ qui sint. 275.b.c.d.e
Cælicolæ in Africa rescripto Honorij exagitati. 274.e
Cæsariensis Mauritaniæ dirè inter se ipsos ioco pugnantes redarguit & correxit S. Augustinus. 426.d.e
Caius Cæcilius Rufius Volusianus vir Gentilis, longè à fide Christiana. 441.e.442.a.b.c
Caius Arianus accusat Theognostum. 142.c.d
Calamensis Ecclesiæ Primatus Numidiæ. 14.a
Calamenses Christiani multa passi à Gentilibus cum ciuibus suis. 97.a.b
Calamenses Christianos inuisit Augustinus. 97.c.d
Calamenses Gentiles rei criminis maximi implorant auxilium Augustini. 97.d.e
Calamæ in Africa memoria S.Stephani protomartyris. 395.b. 396.e. 397.a
Calimero ostensa diuinitus ossa Zachariæ Prophetæ. 387.c.d
Callimorem positum pro Callinico. 598.a.b
Callinicum pro Callimore restituendum in epistola ad Theodosium. ibid.
Calliopius Nicænus presbyter, ad quem Atticus. 502.b.c
Callitrope vidua Alexandrina vim patitur à Præfecto Aegypti. 143.d.e. eius patrocinium Chrysostomus suscipit. ibid.
Calumniæ in Theophilum ab Origenistis obiectæ. 116.b.c. d.e. 117

Universidad de Deusto
Biblioteca

Calumniæ à Nestorianis illatæ contra Orthodoxos qui Ephesi fuerunt. 597. e
Calumniæ ab eisdem in Cyrillū illatæ superatæ. 540.c.547.e
Calumniæ aliæ sparsæ contra Cyrillum post pacem. 647.c.d.e
Calumniæ illatæ in Sixtum Romanum Pontificem. 655.e
Campanos commouit Alaricus. 305.b.c
Carceratij magistratus. 446.e
Candidatos neophytos exturbant milites. 191.e
Candidianus Comes custodiri iubet itinera, ne litteræ Synodi perferrentur ad Imperatorem. 586.a.b
Candidianus Comes Nestorianus missus à Theodosio curare quæ Synodi essent. 580.a.b
Candidianus legatus ad Episcopos Ephesi detentos. 606.a
Canon Concilij Antiocheni Arianorum citatus contra Ioannem Chrysostomum. 189.e. 190.a. reiectus a Concilio Sardicensi. 190.a
Canones diuersorum Conciliorum Africanorum sub vno Concilio positi. 40.a
Canon Apostolorum numerauit catalogum librorum Canonicorum. 240.d
Canones Concilij tertij Carthaginensis. 39.e. 40.a
Canones Concilij generalis Carthaginensis. 130.c.d
Canones Synodi quartæ Carthaginensis. 52.e.53.a
Canones alterius Carthaginensis Concilij. 129.b. mixti cum canonibus Concilij Hipponensis. ibid.
Canones Concilij quinti Carthaginensis. 63.a.b.c
Canonis Carthaginensis Concilij elucidatio de titulo Episcoporum. 40.e.41.a
Canon de Primatu sedis Constantinopolitanæ probatus assertus. 172.c
Canon Concilij Orientalis contra Massalianos. 515.e.516.a
Canones Concilij Ephesini permixti cum decretis schismaticorum. 589.b
Canones Concilij Ephesini. 595.a
Canon Concilij Laodicæni numerauit seriem librorum Canonicorum. 240.d
Canones Concilij Mileuitani. 164.e. 165.a
Canones octo Concilij Mileuitani contra Pelagium. 392.d.e
Canon Nicæni Concilij nomine Sardicensis quomodo citatus. 458.a.465.d
Canones citati nomine Nicæni Concilij recepti ab Africanis Episcopis. 466.b
Canon Concilij Nicæni numerauit libros Canonicos. 240.d
Canonis Sardicensis citati nomine Concilij Nicæni conflata controuersia. 463.d.e
Canones citati de appellatione ad Romanum Pont. 462.e
Canones Concilij Taurinensis. 39.a
Canonem diuinæ Scripturæ librorum confirmat Romanus Pontifex. 466.b
Canonicorum librorum catalogum qui ex Latinis atque Græcis scripsere. 240.d
Canopus in Ægypto liberatur à dæmonum infestatione per sanctorum martyrum reliquias. 369.d
Cantus in processionibus qualis. 140.e
Canus sigillum S. Gregorium ipse corrigitur. 691.d.e
Capitale supplicium ab Honorio sancitum aduersus perturbatores ecclesiarum. 50.a.b
Capitolium Constantinopoli, vbi schola erant artium liberalium. 502.e
Cappadocum Episcoporum qui laudati. 247.a
Capraria insula referta monachis. 56.c.d.e
Capraria insula celebriores monachi. 58.c.d
Capreolus Episcopus Carthaginensis post Aurelium. 562.a
Capreolus Episcopus Carthaginensis legationem mittit ad Concilium Ephesinum. 573.e.574.a. epistola eiusdem ad Synodum. 574.a.alia eiusdem epistola de Verbi incarnatione. 575.b
Caput Russini sectum & super pilum impositum delatum Constantinopolim. 10.b.c
Carceribus vti Episcopos ad coercitionem delinquentium. 143.c.d.e
è Carcere Episcopali abstrahens noxios à Deo perterretur. ibid. d.e
Carcerati quolibet die Dominico relaxentur. 284.d
Carcerati liberantur à S. Germano Rauennæ. 667.c.d
Cardinales interdum prælati Episcopis. 590.c.d
Caryæ domus Constantinopoli apud templum Acacij martyris. 265.a
Carmina Sibyllina Romæ combusta. 98.b
Carterij Episcopi in Hispania sententia de coniugio ante baptismum, non facere cum bigamum. 239.c. interfuit Concilio Cæsaraugustano. 240.a
Carolus Borromæus Cardinalis Episcopus Mediolanensis transfert reliquias sanctorum martyrum Alexandri & sociorum. 103.a.b.
Carthago capta à Genserico. 685.e
Carthaginem dedi Vuandalis cur Deus permisit. 686.a.b
Carthaginis reliquias idololatriæ Vuandali demoliuntur. 689.d.e
Carthaginensis basilica Restituta. 39.c.d
Carthaginense Concilium tertium. 39.c.d
Carthaginense Concilium quartum, dictū quintum. 52.e.53.a
Carthaginense Concilium quintum positum loco quarti. 62.e
Carthaginense prouinciale Concilium sub Anastasio Papa. 128.c.d
Carthaginense Concilium generale. 129.b.c
Carthaginense aliud Concilium generale. 180.b.c.d
Carthaginense Concilium sub Aurelio. 220.e.221.
Carthaginense Concilium plurimum defert Romano Pontifici. 233.a.b
Carthaginense Concilium habitum tempore vnitatis. 232.e
Carthaginense Concilium gratias egit Imperatori de vnitate ipsius legibus obtenta. 233.b
Carthaginense Concilium sub Aurelio. 257.b.c
Carthaginense Concilium ad reprimendos vanos tumultus hæreticorum. 273.c.d
Carthaginense Concilium sub Aurelio. 273.c.d
Carthaginense Concilium sub Aurelio. 305.e.306.a
Carthaginense Concilū, in quo damnatus Cælestius. 343.b.c.d
Carthaginense Concilium contra Pelagianos. 389.d.e.390.a tempus eius. a.b. eius Concilij gerendi occasio. 390 d.e. litteræ ex eo ad Innocentium Papam 391.a.392.d.e
Carthaginense Concilium in causa Pelagij & Cælestij sub Zosimo Papa celebratum, in quo interfuerunt ducenti quatuordecim Episcopi. 417.c. sequitur Innocētij Papæ decretum. 417.e. inde scripta querela ad Zosimum de admisso Cælestio ad audientiam. 418. a. missa ab eo Synodica per Marcellinum subdiaconum. 418.c. Paulini libellus inde missus, ex quo Cælestius esset interrogandus. 419.a
Carthaginense Concilium tempore Bonifacij Papæ. 455.e
Carthaginensis Episcopi legatio ad Synodum. 573.e. epistola eiusdem. 574.a
Carthaginensis Episcopus scribit litteras nomine omnium Episcoporum Africanorum. 130.d
Carthaginense idolum Cælestis dictum vnà cum templo prostratū. 92.c.d. eius antiquitas. 93.b.c.d. eiusdē imago. 94.a
Carthaginensium amplitudo iuncta cum luxu & iniustitia. 686.b
Carthaginensium praui mores. 686.c.d
Carthaginenses magna ex parte adhuc idolatræ. 684.d
Carthaginenses incorrigibiles. 687.e
Carthaginenses subsannatores sanctorum virorum. 688.a
Cassianus diaconus Ecclesiæ Constantinopolitanæ missus cum Germano legatus à clero ad Innocentium Papam. 207.d.e. 208. a
Cassianum fuga lapsum à Ioanne Chrysostomo, falsò aliqui asserunt. 208.a.b
Cassianus erga S. Ioannem Chrysostomum propensior & gratus. 208.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cassianus scribit contra Nestorium. 566.d.e. inuectiua eius in eumdem Nestorium. 567.c. quid ad Constantinopolitanos. 567.d.e. in Atticum infensus. 568.a.
Cassianus profectus in Aegyptum vitã monasticã coluit. 208.c
Cassiodorus scripsit catalogum librorũ Canonicorum. 240.d
Cassiodorus expurgator Cassiani. 654.c
Castinus Magister militum in Bonifacium Ducem parum æquus. 485.d
Castinus persecutor Bonifacij Consul creatus, fugere cogitur ad ipsum Bonifacium. 492.a.b
Castorius Episcopus Vagiensis subrogatus in locum Maximi laudatus a S. Augustino. 165.e
Castritia Saturnini vxor inimica Chrysostomo. 169.c
Castus diaconus Ecclesiæ Mediolanensis. 35.e
Casus maioris momenti reseruati maioribus Episcopis. 316.b.c
Casus maioris momenti deferri soliti ad Romanum Pontificem. 392.d.e
Catalogum librorum Canonicorum qui scripsere. 240.d
Catechumenus sal dandum. 40.b.c
Catenæ duæ Petri Apostoli donatæ Eudociæ à Iuuenale Episcopo Hierosolymitano. 681.c
Catena altera qua Petrus vinctus est Romæ sub Nerone. 682.b
Catenæ Petri anniuersaria memoria agitur Constantinopoli. 681.e
Catenarum Petri altera missa Romam ad Eudoxiam, & basilica illustrata atque miraculo. 682.b
Catena vna effecta ex duabus. ibid.
Catenarum limatura reliquiarum loco impertiri solita. ibid.
Caterua dictus ludus bellicus Cæsariensium. 426.d
Catholicæ assertiones aduersus errores Pelagij. 377.a.b
Catholicæ communionis symbola. 55.c
Catholica Ecclesia vbi sit, disputatio. 323.e.324.a
eandem ex prauis hominibus non perire. 324.a.b
vnam tantum esse. 324.c.d.
Catholica fides triumphat in excidio Vrbis. 299.c.d.e
Catholica fides, dicta fides Romanorum. 189.c
Catholica fides eadem Romana. 634.b.c
Catholicæ fidei cognoscendæ symbolum. 574.e.575.a
Catholicæ fidei desertores qui esse soleant. 166.d
Catholici quo signo dignoscantur. 155.d.e
Catholici quibus armis consueuere aduersus hæreticos pugnare. 253.d
Catholicum probari aliquem communione Formatarum cum Romana Ecclesia. 253.d.e. 287.d.e
Catholici cur accusati ab hæreticis hæresis Anthropomorphitarum. 115.e.116.a
Catholici in agendo contra hæreticos mansuetudinem cum humilitate seruant. 540.e
Catholici a Nestorianis appellati Apollinaristæ. 664.
Catholici dicti ab Origenistis Pelusiotæ. 116.b.c
Catholicorum symbolum in scribendo tempore hæresis Pelagianæ. 429.b
Causa Antonij Episcopi Ephesini cognita primùm Constantinopoli. 121.d.e.122.a
Causa Antonij Episcopi Fussalensis. 461.a.b.c
Causa inter Russinum & Hieronymum in æquilibrio appensa, quàm deterior Russinus appareat. 107.b.c
Causæ Ecclesiasticæ magna maturitate tractãdæ. 408.e.409.a
Causæ maioris momenti solitæ deferri ad Romanum Pontificem. 392.d.e
Celedensis pro Cenetensi perperam positum. 405.c.d
Celtichius raptor vidua eam diuina virtute seruat illæsam. 308.b
Cenetensis pro Celedensi restituendum apud S. Hieronymum. 405.c.d
Centuriatorum deliramenta. 450.d.e
Censurius Episcopus Antisidori, ad quem scripsit Vitam S. Germani Constantius. 551.e
Cereorum oblatio à populo fieri solita Episcopis. 678.e.
Cereorũ in Ecclesiæ vsum damnauit Vigilantius hæresiarcha. 254.b.c
Cereorum vsus in processionibus. 599.b
Certamen populorum pro præoccupandis reliquiis sanctorum. 308.e
Chalcedonense Concilium passum calumniam de receptis ab eo laudibus Theodori Mopsuestent. 664.b.665.b
Charitate Acacius Episcopus debellat Persas. 479.b.c
Chirographum Euagrij philosophi post mortem ab eo subscriptum. 334.c.d.e
Christus virtus exercitus. 478.e
Christus etiam à Gentilibus vatibus Saluator est probatus, & experimento demonstratus. 299.e.300.a
Christus apparuit super montem Oliueti. 469.a.b
Christi nomen ☧ in vexillis impositum Christianorum. 9.a.b
Christi nomen in militaribus signis. 186.a.b
Christi nomen, nolentes licet & aduersantes, coguntur Iudæi proferre. 433.d.e.434.a.b.c
Christi persona in Synodo per Euangelium in medio posita designata. 581.d
Christi aduentus ad iudicandum aduenisse tempus creditum. 469.a.b.c.d
Christi fasciæ donatæ à Iuuenali Episcopo Hierosolymitano Eudociæ Augustæ. 681.c
Christo vanè oblata Circensia. 684.e
Christi victoria & triumphus de prostrato idolo Cælesti nominato. 95.d.e
Christi victoria conclamata. 140.e
Christiana mansuetudo cum Donatistis adhibita. 365.d
Christianæ fidei propagatio. 22.e.23.a
Christianam religionem delendam vana Gentilium ex oraculis iactatio. 49.a.b.c
Christiana religio in Persida propagatur per Maruthan. 270.b.c.d
Christiana religio propagata in Saracenos. 479.d.e.480.481.
Christiani vincunt hostes charitate potius, quàm armis. 479.b
Christiani ritu Gentilicio personati reprehenduntur. 684.a.b
Christiani aduersus Iudæos insurgunt in insula Minoricensi. 429.e.430.431.432
Christiani in Persida persecutionem patiuntur. 475.476
Christiani abstinent à spoliis templorum deorum Gazensium. 138.b.c qui surripuit, punitus est. ibid.
Christiani Suffectani à Gentilibus occisi. 96.d.e
Christiani demolientes templa atque frangentes idola abstinent à rapina. 96.b.c
Christiani Calamenses multa passi à conciuibus Gentilibus 97.a. inuisit eos S. Augustinus. d.e
Christiani Romani reliquias idololatriæ dispergunt. 98.a
Christiani calumniam & inuidiam passi ob captam à Gothis Vrbem. 303.e.304
Christiani Alexandrini quid passi à Iudæis. 382.d.e.383.
Christiani Catholici salui ex naufragio, demersis Iudæis & schismaticis. 363.b.c.d
Christiani Catholici quo signo dignoscantur. 156.d.e
Christiani Carthaginenses afflicti à Genserico. 688.e.689.a
Christiani Gazenses exhilarati in aduentu Cynegij. 137.e
Christianorum Gazensium acclamationes in laudem Christi. 140.e
Christianorum modestia commendata in demolitione templorum. 96.b.c
Christianorum precibus obtenta pluuia. 71.e.72.a
Christianorum mores vbique corrupti. 346.b.c
Christianorum ornatus Crux. 3.b.c
Christotocon Mariam, quando impiè dictum. 542.c.d
Chrysantius Nouatianus Episcopus moritur. 469.e
Chrysogonus Russini fautor. 108.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Chrysostomus. Vide Ioannes Chrysostomus.
Chromatius Episcopus Aquileiæ admonetur ab Anastasio Papa de damnatione Origenistarum. 107.a
Chromatius Episcopus Aquileiæ agit pro S. Ioanne Chrysostomo. 281.b
Cybeles simulacrum circumferri solitum. 188.a
Cyceron. historia derisa. 17.a.b
Cynegius nauigat in Palæstinam. 136.c
Cynegius quid cum Gazensibus Gentilibus. 137.c. 138.a
Cynegio demãdata cura demolitionis Marnæi templi. 135.c.d
Cypri insulæ Ecclesiarum priuilegia illibata seruari iussit a Concilio Ephesino. 607.b.c
Cyprianum martyr suis apparens consolatus est eos. 689.c
Cypriani martyris ecclesias Vuandali occupant. 689.c
Circenses Romæ exhibiti tempore famis funesti admodum. 294.a. clamores populi in eis fame perentis. a
Circenses agũt Romæ etiã tẽpore Vrbis exeidy. 304.c.305.a
Circenses a Christianis frequentati, & sub religionis velamine excusati. 684.a.b.c
Circumcelliones, instigante Crispino Episcopo, seuiunt in Catholicos. 56.a.b
Circumcelliones moliuntur necem S. Augustino. 51.c. 52.a
Circumcelliones sæuiunt acrius in Catholicos. 50.b.c.d.51.c.d
Circumcelliones iterum insaniunt aduersus Catholicos. 307.b
Circumcellionum dux Macrobius Episcopus vbique grassatur. 338.d
Cirta in Numidia adhuc integra seruata. 563.a
Cirtense Concilium celebratur. 339.c.340.a.341.a.b
Cirtense Concilium falso notatum Consulatu. 341.a
Cyriacus Episcopus Emisenus profectus cum legatis sedis Apostolicæ Constantinop. quanta possit. 244.d.e
Cyriacus Episcopus patris Ioannis fugiens venit Romam ad Innocentium Papam. 207.b
Cyriacus Episcopus relegatus Palmyram Persarum oppidum. 245.d
Cyriacus presbyter Antiochenus vexatus à Porphyrio. 202.e
Cyri in Syria ciuitatis diœcesis quanta. 495.c
Cyrinus Episcopus Chalcedonẽsis accusator Chrysostomi. 173.b
Cyrinus præcipuus hostis Ioannis Chrysostomi viget Arcadium contra eum. 197.a
Cyrinus persecutor Ioannis Chrysostomi meritas pœnas dat. 220.a
Cyrinus rursum contra Ioannem Chrysost. agit. 190.a.b
Cyrinus idem apostata nominatus. 261.c
Cyrus dux exercitus in Africa Gentilis. 685.d
Cyrus Episcopus Aphrodisiæ Cariæ clarus sanctitate emituit in Concilio Ephesino. 578.c
Cyri & Ioannis reliquiæ effugant dæmones. 369.d.e
Cyrillus creatur Episcopus Alexandrinus. 350.c.351.a
habuit competitorem Timotheum. 350.c
Cyrillus Nouatianos statim expulit ab ecclesiis. 350.c.351.c
Cyrillus commouetur Attici litteris, vt nomen Chrysostomi sacris tabulis redderetur. 351.d.e.352.
Cyrilli litteræ ad Atticũ eodem argumento datæ. 348.c.349
Cyrillus obnititur ne restituatur Ioannis nomen in sacras tabulas. 352.c.353.a.b.c
Cyrillus quid de Chrysostomi scriptis. 355.d
Cyrillus nimis exacerbatus in omnes Episcopos ob Ioannis nomen, pepercit tamen Romano Pontifici. 354.c
Cyrillum Isidorus Pelusiota monuit. 355.b
Cyrillus diuinitus admonitus redditus melioribus sensibus. 355.a.b.c
Cyrillum carpitur à Socrate Nouatiano. 382.d
Cyrillus restituit nomen Ioannis in sacras tabulas. 355.c.d
Cyrillus minatur Iudæis tumultuantibus in Christianos. 383.a
Cyrillus expellit Iudæos Alexandria, & eorum synagogas succendit. 383.b
Cyrilli modestia in agendo contra Nestorium. 535.c.536.a
Cyrillus impugnans errorem abstinet à nomine Nestorij. ibid.
Cyrillum occurrit auditu, ne hæresi Nestorij inficerentur. 536.b
Cyrillus ad Nestorium scribit missa Cælestini Papæ. 536.c.d
Cyrillus cupidissimus salutis Nestorij. 537.a
Cyrillus secundo ad Nestorium scribit. 537.c.d
Cyrilli manifestudinis aliud dignum exemplum in agendo contra Nestorium. 540.a.b
Cyrillus suppressit libellum Iuliani Theodosio aduersus Nestorium. 540.c
Cyrillus scribit ad Cælestinum Papam de Nestorio. 541.d
Cyrillus constituitur à Cælestino Vicarius. 548.b
Cyrillus quæ insignia Pontificatus acceperit à Cælestino. 549.b
Cyrillum à Nestorio & Nestorianis calumniis onerati. 540.c.d
Cyrilli scripta Cælestinus probat. 547.c
Cyrillus monet litteris Ioannem Antiochenum Episcopum de rebus Nestorij, & de Cælestini Papæ conatu. 550.c.551.
Cyrillus quam patienter agat aduersus Nestorium. 544.b.c
Cyrillus insurgit aduersus Nestorium, succurrens Aegyptiis monachis eo veneno potatis. 535.d.e
Cyrillus scribit ad Acacium Beræensem de Nestorio in deterrimo prolabente. 550.b
Cyrillus ad Iuuenalem & alios Episcopos scribit in Nestorio. 551.b
Cyrilli anathematismi ex Concilio Alexandrino. 556.c
Cyrillus perstringitur à Theodosio Imp. 561.a.b.c.d
Cyrillus primum locum tenuit inter Episcopos, qui Ephesi conuenerunt. 578.b.c.581.c
Cyrillus in itinere è Rhodo insula scripsit ad suos. 478.d. eius aduentus Ephesum. ibid.
Cyrillus Constantinopolim priuatas dedit litteras de damnatione Nestorij. 585.c
Cyrillus in secunda Actione Synodi Ephesinæ habuit homiliam coram Patribus. 585.a
Cyrilli epistola ad suos de damnatione Nestorij. 584.c.d
Cyrillus Ephesi damnatur à schismaticis. 587.c.588.a.b
libellus contra ipsum datus. 588.c.d
Cyrillus accusatus hæresis à schismaticis. 588.a. 591.b
Cyrillum arguit Isidorus Peluseota. 590.c. 591.a
Cyrillus publicatus à Ioanne Antiocheno hæreticus Apollinarista calumniosè. 592.a
Cyrillus sermone inuehitur in Ioannem Antiochenum acerrimo. 593.c
Cyrillus calumniam passus à Ioãne de hæresi Sabelliana. 593.c
Cyrillus in odium aduersariorum pro concione Pelagianam hæresim insectatus. ibid.
Cyrillus concionatur ad Patres laboribus & æruminis confectos. 598.c.d
Cyrilli lucubrationes cùm detineretur Ephesi. 608.c
Cyrillus in Concilio Ephesino restituit Iuuenali arripienti sibi iura totius prouinciæ Palestinæ. 595.d.e
Cyrillus laborat infamia Apollinarismi apud Imp. ex calumnia aduersariorum. 601.c.d
Cyrillus Ephesi detruditur in carcerem à Ioanne Comite. 602.
Cyrilli iusta querela quòd non sit vocatus Constantinopolim. 608.d.e
Cyrillus qua ex carcere rescripsit ad Theodosium Imp. 605.a
Cyrillus per Theodoretum accusatur apud Italiæ Episcopos hæresis Apollinaris. 616.b
Cyrillus contrarios scriptis refellit aduersariorum scripta. 616.d
Cyrillus reddidit litteras legatis de electione Maximiani. 614.c
Cyrillus laudatur à Papa Cælestino. 627.d.e
Cyrillus condemnatur legatione Ioannis Antiochensis Episcopi pro pace. 637.b.c.d
Cyrillus scribit ad Dynatum rei inter se & Ioannem transactæ. 638.d.e.639.
Cyrilli res gestæ cum Paulo Emeseno Episcopo. 639.a.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cyrillus cum Ioanne pacem iniit absque damnatione suorum capitulorum. 639.d.e
Cypilli capitula integra seruata, licet impugnata plurimum. 639.d.e. 640.a.b.c.d. 642.b.c
Cyrilli aduersary iactarunt damnata à Cyrillo sua capitula. 693.e.640.a.b.c
Cyrillus post Paulum Emesenum concionatur in ecclesia. 640.e.641.c.d.e
Cyrilli mansuetudo erga aduersarios seruata mirificè commendatur. 643.b.c
Cyrillus monitores & cognitores suorum scriptorum delegit aduersarios. 643.d
Cyrilli ad Ioannem epistola post pacem. 641.e. 642.a
Cyrillus a nonnullis Orthodoxis Episcopis cur exagitatus. 647.c.d
Cyrillus leuitatis calumniam passus. 647.d.e
Cyrillus redarguitur ab Isidoro Peluſiota. ibid.
Cyrillus datis litteris ad diuersos se à calumniis purgat. 648.a.b
Cyrilli epistola ad Acacium Melitenum data. 648.a
Cyrilli epistola ad Successum data. 648.c
Cyrilli epistola ad Valerianum. ibid.d
Cyrillus admonet Episcopos, vt caueant impostluras Nestorianorum. ibid.
Cyrillus scribit ad Dynatum. ibid.e.
Cyrillus rursum calumniam passus de Apollinarismo. 649.a.b
Cyrillus accipit litteras à Sixto Papa. 649.c.d
Cyrillus impulsore Enoptio Episcopo scribit interpretationem suorum capitulorum. 651.e.652.
Cyrilli capitula damnata in pluribus Conciliis aduersantium. 652.a
Cyrillus scribit contra Theodorum Mopsuestenum & Diodorum Tarsensem. 663.c.d
Cyrillus calumniosè ponitur probasse scripta Theodori. 664.d.e 665.a
Cyrillus de pace conciliandà à Theodosio Imperatore litteris admonetur. 633.e
Cyrilli vinculorum gloria. 606.c.d
Cyrilli in patiendo alacritas. 603.a
Cyrillus cum aliis Episcopis quæ passus Ephesi. 604.d
Cyrillo quæ occasio scribendi contra Iulianum Apostatam. 683.c.d
Cyrillus Hierosolymitanus numerauit libros Canonicos. 240.d
Cythegius Episcopus legatus ex Romano Concilio Constantinopolim cum collegis. 227.e
Clades Athenarum predicta. 8.b
Clades ab Hunnis illata. 6.b.c.d.e
Clades à Gothis illatæ. 6.e.7.a
Claudianus poetica licentia de Labaro agere prætermisit. 8.e.9.a
CLEMENTIS *Papæ VIII. laudata institutio de non promouendis ad Episcopatum absque prævio diligenti examine.* 63.b
Clerus Constantinopolitanus electus restituitur. 177.e
Clerus Constantinopolitanus citatur ad Synodum. 172.b
Clerum Constantinopolitanum litteris consolatur Innocentius Papa. 210.b.c
Clerici Constantinopolitani quid passi à Nestorio. 539.c.d
Clerici Constantinopolitani libellum scripserunt contra Nestorium, & miserunt Cyrillo. 540.a
Clerici Constantinopolitani non communicantes Attico propter Ioannem Chrysostomum in Arabiam amandati. 246.b.c
Clerici Romani aliqui rebellant contra Zosimum. 422.b.c
Clerici Romani calumniam passi à Iuliano Pelagiano. 423.e
Clerici laborent manibus, ex Concilio Carthaginensi. 63.c.d
Clericis prohibita Agapetarum habitatio. 66.d.e
Clerici prohibiti nutrire comam & barbam. 64.c.d.e
Clericis vetitum frequentare mensas diuitum. 67.d.e
Clerici ne apud alium Iudicem quam apud Episcopum causam dicerent, iussit Honorius Imperator. 345.c
Clerici ne abstrahant qui ducuntur ad supplicium. 69.a.b
Clerici in quæstionem adducti causa incendij, relaxati lege Arcadij. 201.a
Clerici subrogati à Theophilo reiiciuntur. 177.e
Clerici cum apparitura militari quando mitti solebant ab Apostolica sede. 462.a.b
Clericos prohibet habitare cum femina S. Ioannes Chrysostomus. 66.e.d
Clericis prohibitum habitare cum sororibus adoptiuis. 67.a.b
Clericos cum feminis habitare prohibet etiam Honorius Imperator. 484.c
Clericorum priuilegia ab Honorio Imperatore. 131.a
Clericorum continentia antiquitus in Ecclesia obseruata. 241.d
Clericorum calibatus Vigilantius destructor. 253.b
Clericorum defunctorum bona cedunt Ecclesiæ. 42.b.c
Clericorum causis non immiscent se Proconsules. 62.d.e
Clericorum penuria in Africana Ecclesia. 128.b.c
Clericorum habitus ab hæreticis immutatus. 522.c
Codex Gregorianus. 669.a
Codex Hermogenianus. ibid.
Codicis Theodosiani editio. 668.c
Codices Romana Ecclesiæ præstantioris fidei. 464.a
Cœmeterium sanctæ Felicitatis martyris. 491.b
Cognitoris Iudicis partes in sacris Episcoporum conuentibus quæ sint. 322.a.b
Collationem publicam Catholicorum & Donatistarum Honorius Imperator indixit. 306.c.d.e
Collationis indictæ tempus. 306.d
Collationis expetenda necessitas. ibid.e
Collationem expetentes Maximianistæ reiecti sunt. 307.a
Collatio in Africa habita inter Catholicos & Donatistas. 317.e. 318. 319. 320.
Collatio cur dicta, & non Concilium. 317.e
Collationis habitæ tempus. 318.a
Collationis locus. 318.e.319.a
Collatio exorditur. 321.b.c.d
Collationis confessus dispositus: septeni delecti Episcopi cuiusliber partis ad disputandum, septeni ad consulendum, quaterni ad Acta custodienda, quaterni Notarij ad scribendum 321.d.e
Collatio secunda diei. 323.b.c
Collatio diei tertiæ. 323.c.d
Collatio ipsa quibus obfuit, & quibus profuit. 318.b.c
Collationis Acta recitanda annis singulis ante Pascha. 339.c
Collationis Acta publicè exponi rogat Augustinus Marcellinum. 338.c
Collatio S. Augustini cum Fortunio Donatista. 340.a.b
impedita Collatio illa tumultu. c.d
Collatio S. Augustini cum Emerito Donatista. 426.a.b
Collatio S. Augustini cum Pascentio Comite. 487.a.b
Collatio S. Augustini cum Maximino Ariano. 487.d.e
Collatio legatorum Orthodoxorum cum schismaticis. 611.c.d
Collectarum in Ecclesia vetus vsus in posteros propagatus. 254.e
Collectas habere Iudæi prohibiti lege Honorij. 97.c
Collectas indicendi Iudæorum antiquus vsus. 98.d
Collectores spoliorum clericorum bene institutis. 42.c.d
Collegia & conuenticula prohibita lege Arcadij ob Ioannitas. 202.a.b
Colluſio in causa Antonini Episcopi Ephesini. 122.e
Colonia Agrippina excisa à barbaris. 268.d
Comana in Ponto Ioannes Chrysostomus quieuit. 258.c.d.e
Comasij presbyteri in Cœcilio Toletano professio contra sectam Priscilliani. 236.d.237.a.b
Cometa apparuit super Constantinopolim terrifica. 114.b

Comi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Comitatum adeuntes Episcopi Formatam accipiant à Romano Pontifice. 257.c.d
Comites qui venerunt Ephesum, astiteruntq; pro Nestorio. 580.a
Commeatorium ex Concilio Carthaginensi legatis datum. 221.a.b.c
Commonitorium ex Concilio Romano legatis proficiscentibus Constantinopolim datum. 228.a
Commonitorium legatis Apostolicæ sedis à Zosimo Papa datum. 456.b.c.d.e
Commonitorium Honorij ad Episcopos conuocatos ad Synodum datum. 443.c.d
Commonitorium datum à schismaticis Nestorianis legatis suis. 608.b
Commonitorium datum legatis à Synodo missis Constantinopolim. 607.c
Communicare cum lapso haud licet, nisi priùs illi pœnitenti sedes Apostolica communicet. 238.b.c
Communicatio Ioannis Chrysostomi cum Innocentio Papa semper permansit. 196.a
Communicatio Innocentij Papæ cum Ioanne promulgata in Oriente. 196.c
Communicatio mutua quomodo solita impertiri. 672.e
Communicatio peregrina. 267.a
Communicatio cum Romana Ecclesia signũ Catholicæ fidei. 155.d.e
Communicatores Ioannis quanta passi. 246.a.b.c.247.a
Communionẽ Arsacij vitant ciues Cõstantinopolitani. 200.a.b
Communionis Catholicæ symbola. 55.c
Communio Ecclesiastica lege Imp. Arcadij ciuibus indicta. 202.b. 203.c
Communione Formatarum cum Romana Ecclesia quemlibet probari Catholicum. 253.d.257.b.c
Communio peregrina quæ sit. 119.c.120.
Communione percepta, aquam bibere, vel pastillum degustare. Chrysostomus accusatus. 170.a
Communionem Porphyrij vitant Antiocheni. 258.a
Comparatio longè discrepans Vigilantij cum Patribus sancitis. 253.c.254.a
Concilium Alexandrinum contra errores Origenis. 85.b.c.d
Concilium Alexandrinum cõtra Nestorium sub Cyrillo. 555. b.c. *eius epistola Synodalis* c.d. *alia Synodi acta.* 556.c
Concilium Antiochenum de libris Theodori. 664.
Concilium Antiochenum sub Ioanne, 636.b.c *in eo damnatur Nestorius.* c.d
Concilium Armenum contra Nestorianos & scripta Theodori Mopsuesteni. 663.a
Concilium Chalcedonense passum calumniam de receptis ab eo laudibus Theodori Mopsuesteni. 664.d.665.b
Concilium Cirtense quando celebratum. 339.c.340.341.a.b
Concilium Carthaginense tertium. 39.b.c. *dicendum esse secundum.* 39.d.e. *Concilij huius canones.* c.40.a
Concilium Carthaginense quartum positum loco quinti. 62.e
Concilium Carthaginẽse quartũ ductum quintum. 52.c. 53.a
Concilium Carthaginense prouinciale sub Anastasio. 128.c.d
Concilium Carthaginense generale. 129.b.c.d
Concilium Carthaginense aliud item generale. 180.c.d
Concilium Carthaginense aliud. 220.c.221.a
Concilium Carthaginense habitum tempore vnitatis. 32.c.d.e
Concilium aliud Carthaginense. 257.c
Concilium aliud Carthaginense. 273.d
Concilium Carthaginense ad deprimendos vanos rumores hæreticorum. 273.c.d
Concilium Carthaginense contra Donatistas. 305.c.306.a
Concilium Carthaginense, in quo Cælestius erroris damnatus. 343.c.d
Concilium Carthaginense aduersus Pelagianos. 389.c.d.e
Concilium Carthaginense sub Zosimo Papa in causa Pelagij & Cælestij. 417.c
Concilium Carthaginense sub Bonifacio Papa. 455.b.c.d
Concilium in Cypro agitur ab Epiphanio, in quo damnantur errores Origenis. 147.d
Concilium Constantinopolitanum in causa Asianorum Episcoporum. 121.d
Concilium luctuosum Ioannis Chrysostomi cum suis quadraginta Episcopis. 170.c.171.a
Concilium Constantinopolitanum contra Ioannem Chrysostomum. 189.b.c.d
Concilium Constantinopolitanum post reditum Ioannis Chrysostomi sexaginta Episcoporum, in quo reddantur causa quæ acta essent in Synodo ad Quercum dicta. 177.c. *habitum ne hoc verè fuerit.* 177.c.178.a
Concilium Constantinopolitanum sub Proclo. 692.c.d
Concilium Diospolitanum, siue Liddense, in quo absolutus est Pelagius. 374.a. 375.a.376.
Concilium Diospolitanum damnat errores Pelagij. 375.c.d.e. 376.
Concilium Ephesinum sub Ioanne Chrysostomo. 123.c.d.e
Concilium Ephesinum Oecumenicum. 570.a.b *Vide,* Ephesinum Concilium.
Concilium in Gallia, ex quo S. Germanus missus in Britanniam. 531.c.532.a.b
Concilium in Macedonia sub Innocentio Papa. 369.c
Concilium Mileuitanum in Numidia. 163.c.164.a *eius Acta.* ibid.e. 165.a
Concilia Mileuitana duo. 164.a.b. *eadem confusa.* c.d
Concilium Mileuitanum contra Pelagium. 389.c.d. 390.c.d *numerus Episcoporum qui ad illud conuenere.* 392.c.d *Gesta in eo.* 392.e.393. *litera ex eo ad Innocentium Papam.* 392.c. 393.a
Concilia plurima Orientalium damnantia duodecim Cyrilli capitula. 632.a
Concilium contra Massalianos in Oriente. 515.d.e
Concilium Oecumenicum petunt Pelagiani. 452.b.c
Concilium Oecumenicum in causa Nestorij curatur per Theodosium Imperatorem apud Cælestinum Papam. 558. e. 559.
Concilij Oecumenici Acta Romanus Pontifex irritat. 595.d.e
Concilium Ptolemense in Libya, præsidente Synesio. 331.c.d
Concilium ad Quercum collectum à Theophilo, in quo damnatur Ioannes Chrysostomus. 171.c.d.e. *tempus eius.* 178.a.b
Concilium Rauennæ in causa schismatis Bonifacij & Honorij. 443.c.d. 444.e.445.a
Concilium Regiense in Gallia. 692.d
Concilium Romanum in causa Chrysostomi. 227.c.d
Concilium Romanum in causa Sixti Papæ. 654.e. 655.a
Concilium Romanum contra Nestorium. 544.e.545.a
Concilium Romæ habitum in die natali Sixti Papæ. 649.d.e
Concilium Sardicense improbat canonem Concilij Antiocheni Arianorum. 180.a
Concilij Sardicensis controuersia obiter obortа in Africa. 340.d.e
Concilium Spoletinum indictum. 445.b. *cur desiit celebrari.* 446.b
Concilium Taurinense. 39.a.b. *quid ibi actum.* ibidem.
Concilium Telense, siue Teleptense. 425.c.d
Concilium generale indicitur Thessalonicæ in causa Ioannis Chrysostomi. 227.d.e
Concilium Toletanum primum. 235.c.d.e. *damnat sectam Priscilliani.* 236.d.e.237.
Concilia duo Toletana, alterum sub Anastasio, alterum sub Innocentio. 235.d.e. 236.a.b.c
Conciliorum collector corrigitur. 39.d.e
Conciliabulum schismaticorum Ephesi. 586.d.e. *quid in eo aduersus Cyrillum, Memnonem, & alios.* 588.a.b. *redditum irritum.* 591.d.e
Conciliabulum Donatistarum. 364.e.365.a.
Concordia qualiter pingi solita. 145.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

Concionantur duo Episcopi in eadem ecclesia, alter post alterum. 640.d.e.641.c.d.e

Concionari in medio ecclesiæ cœpit Ioannes Chrysostomus. 261.b

Concursus & accursus populorum Ioanni Chrysostomo proficiscenti in exilium. 202.b.c

Conditiones implendæ antequam quis ab excommunicatione absoluatur. 279.d

Conditiones liberalissimæ oblatæ ab Episcopis Catholicis Donatistis. 319.b.c.d.320.d.e

Confessio, vbi reliquiæ conditæ sunt, cum fenestella, seu foramine. 396.b.c

Confessio S. Petri ornata à Valentiniano Imperatore. 693.e. 694.a

Confessoribus alimenta præstanda. 67.e

Conflictus inter Ioannem Chrysostomum & Gainam. 111.b.c.d.112.a

Confugientes ad ecclesiam abstrahit Eutropius. 68.b.c.d. *qui dat pœnas.* 68.d.e. 76.c.d.e.77.c.d

Confugientem ad ecclesiam abstrahi iubentem Augustinus redarguit Bonifacium. 488.a.b

Confugientes ad ecclesiam rapientes, diuinam sensere vindictam. 20.a. 61.c.d

Confugientes ad ecclesiam ne abstrahantur, petunt ab Imperatore Africani Episcopi. 99.c.d

Confugit ad ecclesiam Stilicho, qui reos olim inde vi abduxerat. 271.d.e

Coniugium ante baptismũ constituere bigamiam. 239.e

Consecrationis virginum solemnes ritus. 358.e

Consistorium habitum in basilica S. Clementis in causa Cælestij hæresiarchæ. 406.c.d

Constans tyrannus aduersus Honorium excitatur. 326.d *extinctus.* 327.a.b.c.d.328.b

Constans filius Constantini ex monacho factus Cæsar occiditur. 328.b.c

Constantia Romanæ feminæ à Gothis captæ. 301.c.d.e

Constantius Magister militum quid in Herotem Episcopum Arelatensem. 349.c

Constantius dux exercitus Honorij contra tyrannos. 327.c.d.e. 328.a

Constantius dux pellit Gothos è Galliis. 363.e

Constantius intrudit Patroclũ in sedem Arelatensem. 349.e

Constantius creatur Augustus. 470.e

Constantius Augustus ex Galla Placidia generat Valentinianum. 439.e

Constantius Augustus reliquias idololatriæ prosterni iussit. 471.e

Constantius Augustus de temeritate Eulalij certior redditur. 446.b.c. *quid decernat in eum.* 447.a

Constantij Augusti lex contra Pelagianos. 471.a

Constantius diaconus Antiochenæ ecclesiæ eligendus in Episcopum. 202.d.e. *fugatur ab innasore eius sedis Porphyrio.* e

Constantius presbyter venit ad Ioannem Chrysostomum Cucusum. 216.c.d

Constantij scriptoris rerũ S. Germani fides certa. 531.e.668.d

Constantius Vicarius grauia passus à Pelagianis. 424.e

Constantinus dux ab Attalo in Africam missus occiditur. 293.b

Constantinus tyrannus in Britannia tempore Honorij Imperatoris. 264.d

Constantinus tyrannus aduersus Honorium. 326.d. *extinctus.* 327.a.b.c.d.e. 328.b

Constantina prima sedes Numidiæ. 167.b.c

Constantiniana basilica ornata à Sixto Papa. 694.b.c

Constantinopolis terræmotu concussa. 21.a

Constantinopolim perterret ignis super eam imminens. 20.e. 21.a

Constantinopolis dira grandine afflictata ob scelus in Ioannem admissum. 220.b

Constantinopolis dicta Vrbs Mariæ. 176.c

Constantinopoli cædes facta in Ecclesia. 568.d.e

Constantinopolis periclitatur sub Gaina. 112.b.c

Constantinopolis custodita ab Angelis. 112.c

Constantinopoli subuertendæ à Gaina Deus miro modo succurrit. 112.c.d.e

Constantinopolis triduanum incendium passa Dei vindicta. 652.b.c.d

Constantinopolitanus clerus eiectus causa Chrysostomi restituitur. 177.e

Constantinopolitani clerici in carcerem coniecti causa incendij, relaxati lege Arcadij. 201.e

Constantinopolitani clerici quid passi à Nestorio. 539.d

Constantinopolitani clerici non communicantes Attico in Arabiam amandati. 246.b.c

Constantinopolitanum clerum Innocentius Papa litteris consolatur. 210.b.c

Constantinopolitanus clerus citatur ad Synodum. 172.b

Constantinopolitanum Concilium à Theophilo congregatum ad Quercũ, ex quo citatur Ioannes Chrysostomus. 171.c.d

Constantinopolitanum Concilium quadraginta Episcoporum à Ioanne collectum. 170.d.e. 171.

Constantinopolitanum Concilium in causa Asianorum Episcoporum. 121.d.122.

Constantinopolitanum Concilium contra Ioannem Chrysostomum. 189.b.c.d

Constantinopolitanum Concilium sexaginta Episcoporum post reditum Ioannis, reddit irrita contra ipsum facta in Synodo à Theophilo congregata. 177.e.178.a

Constantinopolitanum Concilium sub Proclo. 692.a

Constantinopolitanam ecclesiam perturbant venientes ex Aegypto Origenistæ. 114.e.117.c.d.e

Constantinopolitanæ Ecclesiæ ornamentorum indiculus allatus Romam ad Innocentium Papam. 207.e

Constantinopolitana Ecclesia duos passa ignauos & imperitos successores post doctissimos & sanctissimos viros. 199.c

Constantinopolitanæ Ecclesiæ diaconissæ iussæ communicare cum Arsacio sub pœna auri librarum ducentarum. 206.c

Constantinopolitanæ Ecclesiæ iura dilatat Theodosius. 484.e

Constantinopolitanus in locum Nestorij iubetur eligi Episcopus Maximianus. 613.d.e. 614.a

Constantinopolitanæ feminæ inimicæ Ioannis Chrysostomi quæ fuerint, quæve studiosæ eiusdem. 169.b

Constantinopolitani monachi quid passi à Nestorio. 539.a.b *eorum commendata modestia.* ibidem.b.c

Constantinopolitanus populus liberatus ab imminenti domus ruina. 21.e

Constantinopolitanus populus in Eutropium insensissimus placatur à S. Ioanne Chrysostomo. 76.e.77.78.79.

Constantinopolitanus populus perterritus signis in aere apparentibus, & ad pœnitentiam conuersus. 114.b.c.117.b

Constantinopolitanus populus laudatus à Ioãne Chrysost. 125.a

Constantinopolitanus populus concitatus contra Seuerianum. 144.e.145.a

Constantinopolitanus populus fugatus ab ecclesia agit Paschale festum in campo. 191.c. *vbi passi irruentes milites.* ibid. 192.a

Constantinopolitanus populus agens in ecclesia vigilias trucidatur. 191.d.e

Constantinopolitanus populus tumultuatur ob damnationem Ioannis Chrysostomi. 176.b.c.d.e

Constantinopolitani populi lætitia de reuocato Ioanne Chrysostomo. 177.a.b.c

Constantinopolitanum populum periclitantem Ioannes Chrysostomus liberat. 197.b.c

Constantinopolitanus populus custodit Ioannem Chrysostomum. 197.a

Constantinopolitani populi luctus ob Ioannem Chrysostomum. 200.a.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Constantinopolitanus populus coire prohibitus legibus Arcadij Imperatoris. 202.a
Constantinopolitani populi maror cum substitutum Ioannis vidit Arsacium. 199.d.e
Constantinopolitanus populus recusans cõmunicare cum Arsacio dira patitur. 203.e.204.a
Constantinopolitani separant se à Nestorio. 538.a. quid iidem in Theodosium clamarint ob Nestorium. 538.d
Constantinopolitanus populus veneratur vincula S. Petri. 681.e
Constantinopolitanus populus viget restitutionem corporis S. Ioannis Chrysostomi. 675.e
Constitutum de ecclesia quid significet. 407.e
Consulatus Eutropy è Fastis deletus. 74.d
Consulatus error corrigitur. 345.b
Consulatus error in Cirtensi Concilio. 341.a.b
Consulatus error corrigitur. 384.c.d
in Consulibus creandis Roma antiqua superstitio viget. 292.c.d
Consultationes ad Apostolicam sedem frequentissima. 222.d.e
Contentio turpis in ecclesia inter Orthodoxos. 114.e.115.a
Controversia de Canone Antiocheno. 189.e.190.a
Controversia exorta inter Paulum & Dioscorum Episcopos Cyrenenses de ecclesia in monte adificata. 316.a.b.c
Contubernia feminarum clericis à S. Ioanne Chrysostomo vetita. 66.c.e
Conventus Ioannitarum prohibiti etiam extra vrbem Constantinopolitanam. 202.b
Conversio barbarorum diuersorum. 22.c.23.a.b.c.24.a.b
Conversio Iudæorum insula Minoricensis. 432.433.& seqq.
Conversionis hæreticorum vera indicium. 547.e
Conuiuium exhibere viris illustribus recusauit S. Martinus, Ambrosius contrà. 105.a
Corinthus à Gothis excidium. 7.e
Cornelius Episcopus Forocornelianensis sanctitate celebris. 652.b
Corona calitus missa super Arcadij caput in nũmo quid signet. 10.e.11.a.b
Corrigendi hæretici Imperatoria auctoritate. 232.a
Crescentiana basilica ab Anastasio Papa erecta. 159.e
Crescentius confugiens ad ecclesiam, abducitur per milites Stilichonis. 20.a
Crescentius Episcopus interfuit Concilio Teleptensi. 425.d
Crescentius Donatista Episcopus pueriliter altercatur de nominum derivatione. 235.a.b
Crescentius Donatista confutatur à S. Augustino. 234.d.e
Crescentius Episcopus Donatista quid in Catholicos. 234.b.c
Crescentius Episcopus Donatista invidens prosperitati Orthodoxorum excitatur in illos. 234.b.c.d
Cretenses Iudæi seducti ab impostore resipiscunt. 643.e.644.a.b
Crimen maiestatis esse infringere iura Ecclesiæ. 267.b
Crispinus Episcopus Calamensis Donatista dirus persecutor. 56.a
Crispinus Episcopus Donatista disputat cum Possidio Episcopo Calamensi. 183.b
Crispinus Episcopus damnatus appellat Imperatorem. 182.c.d.e. pro eo intercedit Possidius. e
Crispinus rebaptizat inuitos in fundo Imperatoris. 183.d
Crispinus Episcopus Donatista quid in Possidium. 182.a.b
Crispion archidiaconus Epiphanij. 151.c
Cruce ornantur capita Regum. 3.b.c
Cruce signatum Arcadij numisma qua occasione. 11.b.c.d
Cruces in vestibus visæ sunt Arcadio. 11.c.d
Crux victoriæ signum. 11.d
Crucis ligni solenniter Paschali tempore ostendendi vetus consuetudo. 27.b.c
Crucem lignum extinguit ignem. 27.d.e
Crucis lignum à Melania Paulinus accepit. 27.a.b
Crucis ligno Hierosolymis custos præfici solitus presbyter. 71.a
Crucis signo prælio processionem agi solita. 71.d. 137.c.d. 140.e.203.b
Crucibus argenteis vtuntur etiam Ariani in processionibus. 125.d.e
Crucis virtute idolum Veneris fractum. 137.b.c.d
Crucis formam ecclesia construenda reddere debent. 140.c
Crucis Exaltationis festa dies. 148.a
Crux conculcata à scitatoribus Porphyrij sedis Antiochenæ invasoris. 203.b
Cruce signantur qui convertuntur ad fidem. 433.b
Crux Christi ne pingatur humi. 515.e
Cruce signatus nummus datus S. Genouefæ à S. Germano. 521.b
Crux geminata mittitur à Theodosio Hierosolymam. 681.a
Cruciamenta à Persis illata Christianis diræ. 476.a.b
Ctesiphon insurgit aduersus Pelagianos, & S. Hieronymum excitat. 830.d
Cucusum exilio prescriptum Ioanni Chrysostomo. 169.a.b
Cucusum oppidum asperrimum. 212.a. in Cilicia situm. ibid.
Cucusi Episcopus Adelphius. 215.e
Cucusum vndique confluunt fideles ad S. Ioannem Chrysostomum. 216.c.d
Cugas dux barbarorum vnà cũ suis fulmine ictus. 500.a.b.c.e
Cultum sanctorum Catholica Ecclesia semper prædicauit. 252.c.d
Cultum sanctorum Vigilantius impugnat. 252.b.c
Cultus sacrarum martyrum reliquiarum in Africa tempore Augustini celeberrimus. 395.c.d
Curatores Imperij Orientalis. 269.c.d

D.

Daci credunt Christo. 23.b
Dacorum Episcopus Nicetas. 23.b.c.d
Dæmon pugnat pro Marcionitis. 495.e
Dæmon aduersatur S. Melaniæ Constantinopoli. 659.b.660.a
Dæmon quomodo sacræ virgini illusit. 660.e.661.a.b
Dæmones torquentur à S. Ambrosio. 36.b
Dæmones pulsi per reliquias sanctorum martyrum. 369.d
Dæmones prænuncij aduentus S. Germani in Britanniam. 666.b.c
Dalmatius Archimandrita strenuè agit pro Patribus Ephesi tyrannicè detentis. 599.b.c
Dalmatius ordinatus Episcopus Cyzicenus. 504.b
Damasus Papa scripsit catalogum librorum Canonicorum. 240.d
Damnatio Episcopi reuocari non debet nisi à maiori numero. 189.d.e
Damnatorum ad inferos pœnas temporarias dixerunt Origenistæ. 368.d
Damnati cùm docerentur ad supplicium, ne abstraherentur à monachis, vel clericis, lege vetitum. 69.b.c
Danielis Orientalis Episcopi ordinatio perperam facta. 522.d
Daniel legatus ex Concilio Alexandrino Constantinopolim. 557.e
Decretum damnationis Origenis errorum promulgat Anastasius Papa. 108.e
Defensores Ecclesiarum qui. 53.a
Demetrias virgo cum matre & auia fugit in Africam. 302.d.e. 303.a
Demetrias capta à Gothis. 303.d
Demetrias quo anno accepit à sancto Hieronymo litteras. 363.b.c
Demetriadis virginis egregium factum in abdicatione sæculi. 357.c.d.e
Demetrias monasticum habitum induit. 357.e
Demetriadis exemplo mirè auctus virginum sacrarum numerus. 358.b
Demetriadis ingens dos collata pauperibus. 358.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

Demetrias profecit ex S. Augustini scriptis. 359.a
Demetriadem celebrat S. Prosper, data ad eam epistola. 359.e
Demetriadem etiam Pelagius haresiarcha laudare aggressus est propinans cum epistola haresin. 359.e. 360.a.b
Demetrius Episcopus Pessiuntis cum collegis missus à Ioanne Chrysostomo ad Theophilum. 171.d. *quam malè habitus.* 175.e
Demetrius Episcopus datam epistolam ab Innocentio Papa ad Ioannem Chrysostomum diuulgat in Oriente. 196.c
Demetrius Episcopus legatus S. Ioannis Chrysostomi ad Innocentium Papam. 192.e. 193.d
Demetrius Episcopus iterum venit Romam ad Innocentium Papam. 208.c
Demetrius Episcopus profectus cum legatis Apostolicæ sedis Constantinopolim quanta passus. 245.a.b
Demetrius Episcopus in Oasim relegatus. 245.d. *in via quæ passus.* 246.d
Deus cur sanctos ab impiis neci tradi permittat. 308.e. 309.a
Deus vltor in persecutores Ioannis Chrysostomi. 219.d.e.220.a
Deus in Principes cõmouetur, qui Dei seruos prouocant. 220.d
Deus pugnat mirando modo pro Theodosio religionis obseruantissimo. 499.e. 500.a.b
Dei consilium in reuelatione reliquiarum S. Stephani. 374.d
Dei magna potentia Rhadagaisus victus. 243.b.c
Deorum cultus rursum veritus. 5.b.c
Deorum ope saluatæ finguntur Athenæ. 7.d.e.8.a.b
Deorum cultus eo anno penitus ablatus, quo Christianam religionem delendam Gentiles prædixerant. 49.a.b.d
Deorum cultum penitus tolli curant apud Imp. Episcopi Africani. 53.b
Deorum templa iussa claudi ab Arcadio Imperatore. 73.e. 74.a
Deorum templa lege Honorij iussa dirui. 91.c.d.e
Deorum templa Romæ prosternuntur. 98.a.b
Deorum templa quæ erant Gazæ. 138.a. *eadem Christiani cum militibus diruunt.* b
Deorum templorum ornamenta sublata ad redimendam ab Alarico pacem. 281.a
Deorum cultus Romæ à barbaris tollitur. 281.c
Deorum cultum per Rhadagaisum restituendum obtabant Pagani Romæ. 242.d.e
Deorum aræ iussæ deturbari. 275.a
Deorum templa, quæ reliqua essent, prosterni iussa, Constantio Augusto imperante. 471.d.e
Deorum cultus rursus pullulat & inualescit, sed lege Theodosij exciditur. 682.e.683.a
Deorum cultores Theodosij lege coerciti. 490.d.e
Dij consulti Romæ sub Attalo tyranno. 293.c. *eis credens Attalus decipitur.* d
Derisores monachorum deridentur. 59.b
Desertores Catholicæ fidei qui esse soleant. 166.d
Desiderius & Riparius auctores extitere S. Hieronymo, vt scriberet aduersus Vigilantium. 280.
Detractores sanctorum graui pœna à Deo puniti. 36.e.37.a
Dexter Præfectus historiam scripsit. 16.e
Diaconi vnde superbire cœperunt. 161.b
Diaconi dedignabantur ordinari presbyteri. 161.b.c
Diaconorum fastus vbique depressus. 161.b.c
Diaconi stant, sedent presbyteri. 160.b
Diaconi Ecclesiæ Romanæ supergredi conati presbyteros. 159.e. *vnde eis tanta superbia.* 160.a
Diaconorum Romanæ Ecclesiæ munera. 160.e
Diaconi vsurpantes sibi munera sacerdotum. 159.e.160.a
Diacon. Constantinopolitanæ Ecclesiæ iussæ cõmunicare cum Arsacio sub pœna librarum auri ducentarum. 206.c
Diadema foris deponit Imperator, antequam ingrediatur ecclesiam. 569.e
Dictinius, Episcopus Asturicensis egregia sanctitate præclarus. 239.b. *eius in Concilio Toletano professio contra sectam Priscilliani.* 236.d.e.237.a.b.c. *eiusdem memoria anniuersaria in Hispaniis colitur.* 239.b
Didymus illustrator Periarchon Origenis. 150.c
Diei Iudicij tempus aduenisse à nonnullis creditum. 469.a.b.c
Diœcesi omnium Orientalium præesse Episcopus Alexandrinus volebat. 692.a.b
Diodorus Tarsensis magister Nestorij. 526.e. *eius hæreses.* 527.a
Diodorus Tarsensis pro Theodoro aliquãdo vsurpatus. 527.b.c
Diodorus Tarsensis qualis fuerit, ex eius scriptis post obitum cognitus est. 527.b.c
Diodori Tarsensis libri produntur in lucem. 662.d.e *confutantur à S. Cyrillo Alexandrino.* 663.c
Dionysius & Paulus legati ad Theophilum à Cyrenensibus de electione Synesij. 314.b
Diophantus presbyter Antiochenus vexatus à Porphyrio sedis eius inuasore. 202.e
Dioscorus diaconus Apocrisarius Constantinopoli sub Proclo. 692.a.b
Dioscorus monachus Origenista nauigat cum suis Constantinopolim. 114.e.117.c
Dioscorus monachus Origenista quando mortuus. 175.d. *falsa illi tributa miracula.* e
Dioscorus in Theodoretum incensus. 692.b
Diospolitanum Concilium in Palæstina, in quo Pelagius est absolutus. 374.a.375.a.b.c
Diospolitanum Concilium damnat errores Pelagij. 375.e. 376.a.b.c
Dynatus Nicopolis Episcop. accipit litteras à Cyrillo. 648.e
Diptycha quæ sint. 555.b
Discessio Ioannis Chrysost. ab Ecclesia Constantinop. 197.b.c
Disputatio Augustini cum Pascentio Comite. 487.a.b
Disputatio Augustini cum Maximino Ariano. 487.d.e
Disputatio Augustini cum Felice Manichæo. 222.a.b.c
Disputatio Augustini cum Emerito. 426.b.c
Disputatio de canone Antiocheno. 189.e.190.a.b
Disputatio Crispini Donatistæ cum Possidio Episcopo Calamensi. 183.a.b
Disputatio S. Germani cum Pelagianis in Britannia. 533.a.b
Disputatio Iuliæ Manichææ cum S. Porphyrio. 179.b.c.d.180.
Disputationes de religione prohibet Honorius Imperator. 276.a
Dissensio inter sanctos viros. 118.d.e
Dissensio inter sanctos Epiphanium & Ioannem Chrysostomum. 146.c. 147.a
Doctores Ecclesiæ miraculis illustrati. 37.a
Dominadius cur dictus S. Felix. 19.d
Dominicus Pinellus Cardinalis Archipresbyter S. Mariæ Maioris. 693.e
Dominico die quæ humani iuris officia carceratis præstanda sanxit Honorius Imperator. 284.b
Domitianus presbyter Romam venit ad Innocentium afferens Acta publica Iudicum contra Ioannis Chrysostomi sectatores. 206.c
Dominus, & Domna, harum vocum priscinus vsus. 396.d
Domnus Episcopus inuisit S. Ioannem Chrysostomum Cucusi exulantem. 216.d.e
Domnus nepos Ioannis Episcopi Antiocheni recedit ab eremo, S. Euthymio inuito. 635.e.636.
Domnus creatus Episcopus Antiochenus. 672.d.e. *conuenit Simeonem Stylitam.* e
Domus Caryæ corruit. 21.e
Donatianus Episcopus præfuit concilio Teleptensi. 425.c.d
Donatus Afer Ambrosio detrahens à Deo punitus 36.e
Donatus diaconus Donatista grassatur cum Circumcellionibus. 338.d
Donatus Episcopus Donatistarum in puteum se coniecit. 365.b.e

Universidad de Deusto
Biblioteca

Donatus Proconsul in Africa. 275.c.276.a
Donatum Proconsulem Africæ S. Augustinus pro Donatistis interpellat. 51.c
Donatistæ negotium faciunt S. Augustino de ordinatione ipsius. 14.a.b
Donatistæ quid in Restitutum presbyterum. 50.c.d.337.c
Donatistæ sentiunt in Catholicos. 50.b.c
pro Donatistis rogat magistratus S. Augustinus. 50.d.e.51.a
Donatistarum crudelitas facta in Episcopos & clericos Africanos. 51.b.c
Donatistæ occidere moliuntur S. Augustinum. 51.d.e.52.a
Donatistæ decipere nituntur Catholicos falsis revelationibus & visionibus. 52.d.e
Donatistæ prævalent potentia Optati Gildoniani. 54.c.55.a.c.56.a
Donatistæ persecutores coerciti pœna librarum quinque auri. 99.c.d
Donatistæ lege Honorij dedecori expositi. 105.c
Donatistæ infamati rescripto à Iuliano Apostata olim obtento. 105.c
Donatistæ adulati sunt olim Iuliano Apostatæ. 105.c
Donatistarum unitas cum Ecclesia Catholica tractatur ab Anastasio Papa. 129.b.c.d
Donatistarum Acta perquirenda à Iudicibus, decretum est ab Episcopis. 129.c
Donatistas esse convincendos publicis Actis decretum. 129.c
Donatistis indulgentia procurata per Africanos à Romano Pontifice. 129.c.130.
Donatistæ conveniuntur legationibus Episcoporum. 130.a.b.c
Donatistæ convincendi ex Actis ipsorum cum Maximianistis. 129.c.d.e.130.a.b
Donatistis reverti ad Ecclesiam volentibus indulgentia concessa ab Anastasio Papa. 130.d.e
Donatistæ Episcopi qualiter recipiendi à Catholicis. 130.d.e
Donatistæ exclusi legibus Imperatorum à privilegiis concessis clericis. 131.a.b
Donatistas adiens iuvenis immane scelus perpetravit. 166.c
Donatistæ quibus verbis ipsi sunt conventi à Catholicis. 181.c.d
Donatistæ conventi à Catholicis malè eos habuerunt. 181.e.182.a
Donatistæ Episcopos Crispinum conventus à Possidio, quid in eum. 182.a
Donatistæ invitos rebaptizant. 183.d
Donatistarum invasa in Catholicos. 184.b
Donatistæ singuli Episcopi frustra conventi à Catholicis. 184.b
Donatistæ cõpelluntur solvere pœnam legibus statutam. 183.d. *pro ipsis agunt Episcopi Catholici.* d.e
Donatistæ coercendi multa decem librarum auri, & aliis pœnis. 221.d.e
Donatistæ spernunt leges Imperatorias. 23.b
Donatistarum complures unitati Ecclesiæ Catholicæ. 231.e
Donatistæ redeuntes ad Ecclesiam gratias agunt de severiori cum eis adhibita disciplina. 232.b.c
Donatistæ quibus tenebantur vinculis ne redirent ad Catholicam unitatem. 232.c.233.d
Donatistæ quomodo coerciti legibus Imperatoris ad unitatem cum Orthodoxis reversi. 232.a.233.b
Donatistæ refugientes unitatem sanciunt in Orthodoxos. 233.d
Donatistæ obstinati reclamantes non esse cogendos hæreticos vel schismaticos legibus Imperatorum. 234.b
Donatistarum grassatio in ecclesiam facta, & in ministros eius. 229.d.e
Donatistæ quæ crudeliter in Maximianum Episcopum Bagaitensem perpetrarunt. ibidem.
Donatistæ quæ commiserunt in servum Episcopum. 230.b
Donatistæ nova sanctione Honorij Imperatoris perstricti. 230.c.d.e.231.
Donatistæ rectius dicendi Donatiani ex Cresconio. 235.a.b
Donatistæ legibus Honorij iterum exagitati. 267.b.c
Donatistæ sparserunt in vulgus, occiso Stilichone, causam Orthodoxorum esse collapsam. 273.c
Donatistæ Catholicos occidunt Episcopos. 273.c.d
Donatistæ novis Honorij Imperatoris legibus exagitati. 274.d.e
Donatistis concessa ab Honorio ob metum sua ipsorum arbitrio vivendi licentia. 306.a.b
Donatistæ novis Honorij edictis compescuntur. 306.c
Donatistas per publicam Collationem ad unitatem Catholicam inducere Honorius Imperator laborat. 306.c.d
Donatistarum iterata scelera adversus Orthodoxos. 307.b
Donatistæ quæ in Restitutum presbyterum & Innocentium perpetrarunt. 50.c.337.c
Donatistæ publica Collatione tractant cum Catholicis. 317.c.318.319.
Donatistis indulgentissimus Marcellinus. 317.c
Donatistæ vocati per Tractorias ad Collationem. 318.b
Donatistæ veniunt Carthaginem ad Collationem. 314.b.c
Donatistarum Episcoporum numerus venientium ad Collationem. 318.c.d.322.d.e
Donatistæ magna iactantia ostentant sua etiam mendaciter. 318.d.e
Donatistis quanta spoponderint Catholici ante Collationem. 320.c.d
Donatistæ ex suo ipsorum facto convicti. 320.e.321.a
Donatistarum Episcopi qui electi ad disputandum. 321.b.c.d
Donatistæ perseverabant habere ab ipsis creatum Romanum Episcopum, ut sic mentiri possint se esse Catholicos. 321.d
Donatistarum prima subterfugia proposita. 322.c. *addunt calumnias in Catholicos iterũ de numero Episcoporũ.* 322.d.e
Donatistæ quo prætextu sedere noluerunt. 322.e.323.b.c
Donatistarum mandatum refertum contumeliis recitatum in Collatione. 322.e
Donatistæ falsitatis convicti de numero suorum Episcoporum. 323.a
Donatistæ nolunt fratres à Catholicis nominari. 323.a.b
Donatistæ rursus tergiversantur, & exceptiones & obiectiones ingerunt. 323.c.d.e
Disputatio de Ecclesia Catholica, ubi sit. 323.e.324.a
Vide, Controversia.
Donatistarum aliæ leves atque ridiculæ obiectiones. 324.e
Donatistæ sunt ipsorum probationibus convicti. 325.b.c
Donatistæ reluctantes licet, subscribunt tamen Actis Collationis. 325.c.d
Donatistæ condemnati appellant; multis calumniati sunt Marcellinum. 325.e.326.
Donatistæ cavillati sunt nullius esse roboris Acta ob sententiam occlusam. ibid.
Donatistas refractarios post Collationem Honorius legibus exagitat. 336.e.337.a
Donatistæ ecclesiis, bonisq; multati, & exilio. 337.a.b.c.d.e
Donatistæ calumniose arguunt Catholicos avaritiæ. 337.c.d
Donatistæ contumaces acrius sanciunt. 337.e.338.d.e
Donatistæ occidunt Restitutum & Innocentium. 337.e
Donatistæ Episcopi se in ignem iniicere. 365.b
pro Donatistis instanter agit apud Marcellinum Iudicem Augustinus. 337.e.338.a.b.d.e
Donatistarum calumniantium occasione Cirtense Concilium indicitur. 339.e
Donatistarum calumniantium proditione Marcellinus occiditur à Marino. 356.e.357.a
Donatistæ rursum exagitati ab Honorio Imperatore. 364.c
Donatistarum Episcopi bonis privantur, & in insulas relegari iubentur. 365.c
Donatistæ laici quæ pœna ab Honorio affecti. 365.c.d
Donatistæ legibus Honorij perstricti conventum agunt, & de inferenda sibi nece deliberant. 365.a.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Donatistæ Episcopi se ipsos diuerso modo necant. 365.b
Donatistarum quamplurimi post leges postremas Honorij reuersi ad Ecclesiam Catholicam. 366.b
Donatistarum duritus prouocauit Vuandalos. 519.a
Donatistæ lege Theodosij damnati. 524.d
Donatistæ ad Vuandalos deficiunt. 689.e
Dorotheus Episcopus Marcianopolis Nestorianus. 586.e
Dorotheus Episcopus promulgator hæresis Nestorianæ Constantinopoli. 527. d.e
Dorothei blasphemia publicè dicta. ibidem.
Dulcitius Tribunus Notarius missus in Africam loco Marcellini. 364. e. consulit Augustinum, quid agendum cum Donatistis. 366.a.b
Dulcitius Tribunus obiurgatur ab Augustino, quod Donatistam Episcopum honorificis titulis nominasset. 366.c
Duces Romani exercitus post obitum Stilichonis. 296.d
Ducis superstitione & superbia Romanus exercitus perditur. 684. e

E.

EBagnius missus à Theodosio Imperatore in Africam vocare Episcopos ad Concilium Ephesinum. 562.a
Ebionæi hæretici auctores Nestorianæ blasphemiæ. 525.d.e
Ebodichus dux sub Constantino tyranno. 327.e. occiditur ab Ecdicio. 328.a
Ecclesia Catholica vbi sit, disputatio. 323.e.324.a
eam ex prauis hominibus non perire. 324.a.b
eam esse vnam tantùm.c.d
Ecclesia haud facile recipere debet pœnitentes hæreticos, sed eos diu ante probandos. 411.d
Ecclesia reijcit pœnitentes hæreticos, in quibus est de simulatione suspicio. 693.a.b
Ecclesiæ triumphus est superborum humiliatio. 78.b.c
Ecclesia exaltatur, non expugnatur tribulationibus. 477.b. 481.c
Ecclesia piè vsa luminaribus. 254.b.c.d
Ecclesia orando pro diuersis statibus peccantium destruit Pelagianam hæresim. 617.c
Ecclesiæ mos orare pro catechumenis. 454.d
Ecclesia Dei quando turpi agitata est contētione. 114.c.115.a
Ecclesiæ priuilegia cōfirmata ab Honorio Imp. 13.c.42.e.43.a
Ecclesiæ priuilegia ab Honorio iterum stabilita. 267.b
Ecclesiæ immunitas à Stilichone violata. 20.a. sed non sine pœna. ibidem.
Ecclesiæ priuilegia ablata à Ioanne tyranno. 489.e
Ecclesiæ priuilegia ablata à Ioanne tyranno Valentinianus restituit. 499.b
Ecclesiarum priuilegia irritantes pœna quinque librarum auri Imperator punit. 99.c.d
Ecclesiæ iura infringere, maiestatis esse delictum Honorius Imperator lege sanxit. 267.b
Ecclesiæ asylum violans Stilicho compellitur fugere ad ecclesiam. 271.d.e
Ecclesiæ Defensores petiti. 53.a
Ecclesiæ doctores miraculis illustrati. 37.a
Ecclesia Africana à Donatistis exagitata. 307.b.c.d
Ecclesia Arelatensis, Vide, Arelatensis Ecclesia.
Ecclesiæ Constantinopolitanæ Angelus recessit cum Ioanne Chrysostomo. 197.d
Ecclesia Constantinopolitana cruentata sanguine. 568.e
Ecclesia Constantinopolitana fides laudata. 627.c.d
Ecclesia Constantinopolitana. Vide, Constantinopolitana Ecclesia.
Ecclesia Hipponensis à Donatistis exagitata. 307.b.c.
Ecclesia Hispana agitata schismate. 236.b
Ecclesia Orientalis nouis post pacē agitata turbinibus. 647.b.c
Ecclesia Romana commendatur Imperatori. 449.e
Ecclesia Romana. Vide, Romana Ecclesia.
Ecclesiam ne ingrediantur armati. 569.e
Ecclesiæ profanatio portendens mali aliquid. 568.e
Ecclesiam tradendam non esse Arianis, Ioannes Chrysostomus cum Gaina tyranno confligit. 111.b.c.d.e.112.
Ecclesia Constantinopoli conflagrauit. 198.a. quo casu acciderit ignoratum. a.d.e.199.
Ecclesia Constantinopoli igni tradita consumpta cum Gothu ad eam confugientibus. 112.d
Ecclesia Constantinopoli polluta cæde ciuium agentium vigilias. 191. d.e
Ecclesia prohibetur erigi ex lapidibus templi idoli. 140.c.d
Ecclesia templum Dei Angelis referta semper cum sacrificium incruentum offertur. 260.c.261.a
Ecclesiæ immunitatem violatam acriter redarguit Augustinus. 488.a.b
Ecclesiam profanans dirè punitur. 416.c
ab Ecclesia extrahere fugientes ad eā, graue facinus, & à Deo dira vindicta sæpe punitū. 20.a.61.c.d. id crimen incurrit Eutropius. 68.b.c.d. dat pœnas. 68.d.e.76.c.d.e.77.c.d
Ecclesiasticæ immunitatis violatores à Deo dira vindicta puniti. 20.a.61. c.d
Ecclesiastica immunitas violata à Masiczele, sed suo damno. 61. c.d
Ecclesiasticis causis non immiscebant se Proconsules. 62.d.e
Ecclesiastica immunitas ab Eutropio violata. 68.b.c.d. non sine pœna. 68.d.e.76.c.d.e.77.c.d. vt conseruetur illæsa petūt Episcopi ab Imperatore publica legatione. 99.c.d
Ecclesiastica immunitas vt seruetur, ne ab ecclesia quis abstrahatur, petunt Episcopi Africani. 99.c.d
Ecclesiæ ornamenta distraxit Acacius Episcopus, vt hostes captiuos redimeret. 479.b.c
Ecclesiæ forma Crucis præsefert imaginem. 140.c
Ecclesiæ ædificandæ sacer ritus. 140.c.145.a
Ecclesia ædificata in diœcesi aliena cedit Episcopo cuius est diœcesis. 316.a.b
Ecclesiæ solitæ erigi in sanctorum memoriam, & dies festi instituti. 179.a.b
Ecclesia erecta super Marnion quali forma & structura. 140.c.d
Ecclesia S. Sabinæ martyris in Auentino erecta. 631.a
Ecclesia à Galla Placidia Rauennæ erecta, voti soluendi causa. 669.b
Ecclesia S. Stephani erecta Hierosolymis ab Eudocia Augustæ. 680.d
Ecclesia S. Stephani Vzali in Africa ab Euodio erecta, & quæ miranda ibi. 395.d.e
Ecclesiæ Vrbis intactæ à furore barbarico. 298.a.b. 299. 300.
Ecclesiasticum iudicium magna deliberatione tractandum. 408.d.e. 409.a
Ecdicius confugientem ad se Ebodichum tyranni ducem occidit. 328.a
Egnatij historici refellitur commentum. 296. a.b.c.d
Elaphius Britannus occurrit venienti S. Germano. 666.c.d
eius filius curatus à sancto. ibid.
Eleemosynæ quando faciendæ hæreticis. 502.c.d
Eleemosynæ solitæ mitti ex diuersis Orbis regionibus Hierosolymam. 254.e
Eleemosynæ S. Exuperij Episcopi Tolosani effusæ in Palæstinam & Aegyptum. 250.a.b
Eleutherij coniux quid passa à militibus irruentibus in neophytos. 191.e
Eleutherius Episcopus Sebastiæ interfuit Concilio Diospolitano. 375.b
Elias Episcopus in Syria vnà cum aliis monet Nestorium resipiscere. 553.c
Elladius presbyter Palatij extorris causa Ioannis. 246.c
Elpidius Episcopus Laodiceæ Syriæ studet Ioanni Chrysostomo. 190.b.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

Elpidius Laudicæa Episcopus grauia passus causa Ioannis Chrysostomi. 246.b
Elpidij presbyteri serrum armatur in Ioannem Chrysostomum. 196.c
Elusa oppidū in Aquitania patria Rufini Prefecti Pretorio. 3.e
Emeritus Donatistarum Cæsaree Mauritanie Episcopus decretum ad disputandum cum Catholicis. 521.c
Emeritus Donatista Episcopus cōcilit cum Augustino. 426.b.c
Enthusiasta damnati ab Ephesina Synodo. 595.a
Enthusiasta a Theodosio Imperatore damnati. 524.d
Ephesinum Concilium pronunciale sub Ioanne Chrysostomo. 123.c.d.e
Ephesinum Concilium Oecumenicum curatur per Theodosium apud Celestinum. 558.c. 559.a. *quando indictum.b*
Ephesinum Concilium cōgregatum in ecclesia S. Maria. 579.c
Episcopi sanctitate illustres qui enituere in eodem Concilio Ephesino. 578.b. *Episcoporum qui conuenere numerus.* 579.c. *grauia patiuntur expectando Ioannem Antiochenum incommoda.* 581.b. *ipsum Concilium quando cœptum.* 581.b.c. *missi quatuor Episcopi, iterum missi citare Nestorium ad Synodum.* 581.c. *sedium dispositio.* 581.d. *Euangelium in medio positum.ibid. Patrum Synodi qui fuerint.* 581.e. *actio prima.* 582.a. *tertio citatur Nestorius.* 582.d.e. *lecta sunt littere Imperatoris.* 583.b. *& alia scripta simul cognita, & inter alia Nestorij scripta ad Cyrillum Alexand.c. Celestini Papæ littera lecta, quibus damnauit Nestorium.ibid. relata blasphemia Nestorij, & confutata ex diuina Scriptura.ibid. prolata sententia in Nestorium.* 583.e. *ad Nestorium damnatum data epistola.* 584.a.b *fidei decretum stabilitum.ibid. Actio secunda Ephesini Concilij.* 585.a. *ex qua ad Theodosium scripta est epistola.c. alia ad clerum Constantinop. ibid. Quæ sunt subsecuta damnationem Nestorij funesta.* 585.d.e. 586. *Synodi littere omnes intercepte.* 586.a. *Actio tertia eiusdem.* 587.d. *Actio quarta in aduentu legatorum Apostolicæ sedis.* 589.d.e. *Nestorij iterata damnatio.* 590.a. *Actio quinta eiusdem, ex qua missæ aliæ epistolæ ad Theodosium & alios.b. Actio sexta eiusdem Concilij.* 591.d. *vbi acta à schismaticis nulla esse declarantur. ibidem. citatur Ioannes Antiochenus ad Synodum. idem cum alijs schismaticis excommunicatur.* 591.e. 592.a. *epistola alia ad Theodosium Imp. scripta.* 592.c. *alia tunc data epistola Circularis ad omnes Christi fideles.* 593.a. *Actio Synodi octaua de fraudibus Nestorianorum sub velamento Nicani Concilij simplices decipientium.* 594.a. *Actio decima de damnatione hæresis Pelagianæ.* 594.b.c.d.e. *Canones ipsius Synodi.* 595.a. *damnatæ aliæ hæreses.ibid. causæ priuatorum in Synodo tractatæ. ibid. Synodi multiplices aliæ Actiones & incertæ, ibidem. quid Iuuenalis tunc tentauit arripere.* 595.c.d.e. *Synodi alia littera ad Imperatorem, quibus missionem petit.* 596.b.c.d
Ephesiorum erga Deiparam studium. 584.e
Ephesij quo triumpho exceperunt Patres, damnato Nestorio. 584.d
Ephesini Concilij Episcopi renuunt dare fidei professionem Ioanni subdole petenti. 603.c. 604.a.
Ephesinum Concilium Orthodoxorum septem legat Episcopos Constantinopolim. 607.c
Ephesinum Concilium legationem misit ad Celestinum Papam. 615.d
Ephesini Concilij querela apud Theodosium Imp. de carcere Cyrilli & Memnonis. 602.e
Ephesinorum Actorum facta postea confusione, Pelagianæ hæresis probatio perperam tributa œcumenicæ Synodo. 589.b
Ephesinum Conciliabulum schismaticorum quale. 587.d.e. 588.a. *damnat Cyrillum atque Memnonem.* 588.a.b *stabilit hæresim Pelagianam.* 589.a.b.c. *idem redditum postea irritum à Patribus Catholicis.* 591.d.e
Epigonius & Vincentius Episcopi legati à Concilio Carthaginensi ad Imp. pro seruanda Ecclesiastica immunitate. 994.d
Epiphanius Constantiæ Cypri commouetur à Theophilo Alexandrino aduersus Origenistas. 88.c.d
Epiphanij epistola ad S. Hieronymum de Origenistis. 88.e. 89.a
Epiphanius falso accusatus hæresis Anthropomorphitarū. 115.e
Epiphanij cum Ioanne Chrysostomo dissensio. 146.e. 147.a
Epiphanius celebrat Concilium in Cypro, & damnat errores Origenis. 147.c.d
Epiphanius falso accusatus dicitur de ordinatione diaconi. 147.d.e
Epiphanius pergit Constantinopolim. 147.e
Epiphanius recusat communicare cum Ioanne Chrysostomo. 147.e. 148.a
Epiphanius cum Theotimo Episcopo Scythiæ disceptat. 148.a
Epiphanium sanctitatem reuereretur Ioan. Chrysost. 148.a.b
Epiphanius quid exigat à Ioanne Chrysostomo. 148.b.c
Epiphanius damnat errores Origenis Constantinop. 149.a.b.c.d
Epiphanius altercatus cum Eudoxia. 151.b.c.d. *sed fingitur ab Origenistis.* 151.e
Epiphanium venerata est Eudoxia Augusta. 151.c.152.a
Epiphanij in Ioannem Chrysostomum prædictio cuius fides habenda sit. 152.b.c
Epiphanij obitus tempus. 152.b.c.d. 153.a.b
Epiphanij sedis tempus. 153.c. *& ætas.* ibid.
Epiphanij eximia sanctitas. 153.b.c.d
Epiphanij vita à Metaphraste recensita scatens erroribus. 153.c.d
Epiphanij imagines in ecclesia Cypri. 153.c
Epiphanij scripta. 153.d.e
Episcopatum magis quàm mortem esse vitandum, docuit S. Nilammon. 178.c. 179.a
Episcopi Africani pacificè conueniunt Donatistas certa forma verborum. 181.a.b.c
Episcopi Africani consulunt Augustinum, an fugere debeant tempore Vuandalicæ cladis. 521.a.b.c
Episcopi Africani expulsi, ad Campaniæ littus deducti. 689.b
Episcopi Africani interpellant Honorium Imp. ne cogantur soluere pœnam quam incurrerant. 183.d.e
Episcopi Africani legationem mittunt ad Imp. pro Donatistis. 183.d.e
Episcopi Africani quanta spoponderunt Donatistis ante Collationem. 320.c.d
Episcopi Africani occisi à Donatistis. 273.c.d
Episcopi Africani agunt apud Honorium aduersus Pelagianos. 454.e
Episcopi Africani vocati ab Honorio ad Synodum Spoletinam. 445.a.b.c.d.e. *reuocantur rebus compositis.* 446.a.b
Episcopi Africani nominant fratres Donatistas. 323.b
Episcopi Africani Christiana mansuetudine & benignitate præditi. 339.b
Episcopi Africani quàm mansuetè egerint cum Donatistis, qui se ipsos interimebant. 365.d
Episcoporum Africanorum liberalis promissio facta Donatistis. 319.e. 320.a
Episcoporum Africanorum numerus, qui interfuerunt Collationi Carthagine. 318.c.d. 319.e
Episcoporum Africanorum venientium ad Collationem modestia & humanitas laudata erga Donatistas. 319.c.d.e
Episcopi Africani pacis studiosissimi. 320.d
Episcoporum Africanorum littera ad Marcellinum ante Collationem. 320.a
Episcopus Africanus Catholicus à Donatistis manibus & lingua præcisus. 233.d
Episcopus Africanus prohibetur dici Summus sacerdos, siue Princeps sacerdotum. 40.d.e. 41.a.b.

Episcopi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Episcopi Aquitani qui hoc tempore claruerũt sanctitate. 345.b
Episcopi Arelatensis Ecclesiæ, Vicarij Rom. Pont. dicti. 412.a
Episcopi Asiani qui interfuerunt Concilio Ephesino prouinciali sub Ioanne Chrysostomo. 121.d
Episcoporum Asianorum causa tractata in Concilio prouinciali Ephesino per Ioannem Chrysostomum. 123.d.e
Episcopi Asiani sex depositi à S. Ioanne Chrysostomo. 124.a
Episcopi Cappadociæ Secundæ laudati ob humanitatis officia exulibus exhibita. 246.e.247.a
Episcopi Concilij Diospolitani. 375.b
Episcopi Donatistæ qualiter recipiendi. 130.d.e
Episcopis Donatistis vt indulgeat Anastasius Papa, rogant Episcopi Africani. 129.e. *quod concessum est.* 130.a
Episcopi Donatistæ spoliati bonis tussi relegari in insulã. 364.c.d
Episcopi Ephesini Concilij tenentur à Candidiano Comite obsessi. 586.a
Episcoporum Ephesini Concilij numerus. 579.e. *expectantes grauia passi.* 581.b
Episcopi Ephesini Concilij quatuor, qui primo citarunt Nestorium ad Synodum. 581.c
Episcopi Ephesini Concilij quatuor, qui secundo missi sunt citare Nestorium. 582.a
Episcopi Ephesini Concilij qui missi sunt tertio citare Nestorium. 582.d.e
Episcopi Ephesini Concilij missi in occursum Ioannis Episcopi Antiocheni verberari iussi ab ipso Ioanne. 587.c
Episcopi Ephesini Concilij post damnationem Nestorij egressi quo triumpho à populo excepti fuerint. 584.d
Episcopi Ephesini Concilij missi citare Ioannem Antiochenum. 591.e. *alij eadem causa missi.* 592.b
Episcoporum Ephesini Concilij detentorum æruinæ. 604. b.c.d.e
Episcopi Ephesini Concilij septem missi à S. Synodo Constantinopolim ad Theodosium. 607.c
Episcopi septem Epheso missi à schismaticis legati ad Imp. Constantinopolim. 608.a
Episcopi Ephesini Concilij dum barbaricè cruciantur, exercitus Romanus in Africa à barbaris vincitur. 605.b.c
Episcopi Ephesini Concilij iterum ad Imp. Theodosium scribunt querelas de Cyrillo & Memnone detentis in carcere. 602.d.e. *eorum cautela de nõ communicando cum Ioanne.* 604.a. *eorum status.* b. c.
Episcopi Ephesini Concilij, electo Maximiano Episcopo in locum Nestorij, omnes dimissi. 614.b
Episcoporum Orthodoxorum nonnulli de Cyrillo conquesti ob falsos sparsos rumores. 647.b.c
Episcopos Ephesini Concilij alij Episcopi Constantinopoli agentes consolantur, scribentes ad S. Cyrillum. 605.d.e. *prædicantes gloriam vinculorum eius.* 606.b
Episcopi Ephesini Concilij tabellarium mittunt in habitu mendici, qui venit Constantinopolim cum litteris arundine clausis. 597.c.d. *quid illis lectis factum sit.* 598.c
Episcopi Ephesini Concilij schismatici inhærentes Nestorio quæ scribunt ad Synodum œcumenicam. 592.c.d
Episcopi schismatici Ephesini Concilij dimissi. 613.c
Episcopi Galli, qui adhæserunt Vigilantio, quales. 253.b
Episcopi Galliarum Catholici contra Vigilantium implorant decreta Innocentij Romani Pontificis. 298.b.c
Episcopi à Ioanne Chrysostomo missi ad Theophilum. 171.d.e *quam malè habiti fuerint.* 175.e
Episcopi quadraginta cum Ioanne Chrysostomo. 170.d.e *quid cum istis Ioannes.* 171.a
Episcopi amici Chrysostomi legationem mittunt ad Innocentium Papam. 206.d.e
Episcopi partis Ioannis Chrysostomi fugâ lapsi veniunt Romam ad Innocentium Papam. 207.b.c
Episcopi qui Ioannis causa fuerint relegati. 199.a
Episcopi quatuor legati missi à Ioanne Chrysostomo ad Innocentium Papam. 192.e.193.
Episcopi Ioannitæ dicti, qui Ioannis Chrysostomi erant studiosi. 201.a
Episcopi Ioannitæ, qui non communicarent Arsacio, tussi sunt ab Episcopatu deiici. 207.b
Episcopos Ioannitas relegatos sui causa consolatur Ioannes epistola. 245.e
Episcopos Ioannitas detentos in carcere consolatur epistola Ioannes Chrysostomus. 218.b.c.219.
Episcopi Ioannitæ absentes Ioanni communicantes male habiti. 200.e
Episcopi Ioannitarum aduersarij non contenti Ioannis exilio, in eius sectatores commouent milites. ibid.
Episcopi Ioannitæ exules & extorres causa Ioannis Chrysostomi, post eius obitum restitui mandatur. 267.a.b
Episcopi Occidẽtales omnes fauent Ioãni Chrysostomo. 229.a
Episcopi Ioannitæ, stantes pro Ioanne Chrysostomo, rogant pro eo Arcadium & Eudoxiam. 191.a. *exturbantur per milites.* b.c
Episcopi Ioannitæ Cyriacus & collegæ venêre cum legatis Constantinopolim. 244.d. *relegati in diuersas regiones.* 245.d
Episcopi omnes Occidentales non prius communicare voluerunt cum Episcopis Orientu, nisi restituto Ioannis nomine in sacras tabulas. 279.e
Episcopi Ioannis aduersarij immittunt sicariũ in eum. 196.d.e
Episcopi Ioannis Chrysostomi hostes communionis Theophili atrissimam in Ioannis studiosos persecutionem excitarunt. 246. e.247.a
Episcopi Chrysostomi aduersarij qui starent pro Theophilo cõtra Chrysostomum. 169.d.e
Episcopi Macedoniæ fauent Ioanni Chrysostomo. 229.b
Episcoporum numerus Concilij Mileuitani. 392.d
Episcopi Nestoriani qui conuenerunt Ephesi seorsum quales. 587.d.e. *Vide* Nestoriani.
Episcoporum Nestorio fauentium nomina. 586.d.e
Episcopi Occidentales omnes damnant errores Origenis cum Origenistis. 109.b
Episcopi Orientales laborant aduersus idololatras. 683.b.c
Episcopi Pelagiani confugiunt ad Nestorium. 542.a.b
Episcopi Placentini sub Mediolanensi Archiepiscopo. 647.a
Episcopi Rauennates schismatici quæ confinxere priuilegia. 646.e.647.a
Episcopi Regienses sub Mediolanensi. 647.a
Episcopi Syriæ monent Nestorium recantare debere palinodiam. 553.b.c.d
Episcopi assumendi ex clericis: si desint, tunc ex monachis. 64.e
Episcopi non ante prævium examen de doctrina eorum promoueantur. 63.b.c
Episcopi dicti Summi Pontifices, & Summi sacerdotes. 41.b.c
Episcopi Metropolitani primum sibi vendicant titulum. 42.a
Episcopos omnes æquales esse, quomodo intelligendum sit. 160. c.d
Episcopi Primates præcipui. 41.e.42.a
Episcopos magnopere coluerunt Præfecti Prouinciarum. 488.c
Episcoporum tituli. 41.a.b.c
Episcopis aduenientibus soliti occurrere Imperatores. 133.b
Episcopi sedere iussi ab Eudoxia Augusta. 133.c
Episcoporum iudicia rata habenda Honorius Imperator sanxit. 105.b
Episcopis reddita ab Honorio iudicandi potestas. 61.e
Episcoporum sententia damnati non resistant. 105.b
Episcopi vt iudicare debeant magistratus delinquentes, Honorius statuit. 345.c
Episcopi iudicabant lites dissidentium populorum. 316.d.e
Episcopi summa auctoritate imperare solebant magistratibus. 69.e.70.a
Episcopi præsident sæcularibus Præsidibus iniustè agentibus. 331.c.d. 338.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Episcopale iudicium super seculares Iudices. 345.c.331.c.d. 338.b
Episcopi Iudices omnium miserabilium personarum. 143.c.d.
rescindunt male iudicata à secularibus. 143.d.
carceres habere ad coercitionem. 143.c
Episcopi minores non iudicant causas graviores. 316.b.c
Episcopis maioribus maiores casus reseruati. ibid.
Episcopalium iurium custodes Angeli. 143.d
Episcoporum status eminentia & cura. 313.e.d.e.314.e.315.a
Episcopi soliti supplicare pro damnatis. 69.c.d
Episcopis insontium supplicia deprecantibus num parendum à præsidibus. 339.a
Episcopi pro insontibus restitere sæpe Præsidibus. 69.d.e
Episcopi absoluentes plures numero esse debent eis à quibus quis damnatus est. 189.d
Episcopi lapsi in hæresim quomodo recipiendi ex decreto Cælestini Papæ. 623.e
Episcoporum humeris defertur ad sepulchrũ S. Paulæ. 223.c
Epistola Africanorum Episcoporum Catholicorum ad Marcellinum ante Collationem. 320.a
Epistola Alexandrini Concilij ad Nestorium. 348.c.d
Epistolæ ab Anastasio Papa scriptæ ab omnes Ecclesias de damnatione Origenis errorum. 109.a
Epistolæ Anastasij Papæ. 161.d.
Epistola Anastasij Papæ ad Ioannem Episcopum Hierosol. de Ruffino. 153.c.154.a.*quando scripta.* 155.a. *calumniatur eam confictam à S. Hieronymo Ruffinus.* b.c
Epistola Antonini Episcopi Constantinæ ad Arcadium martyrij candidatum. 673.c.d.e.674.675.
Epistola Arcadij supplex ad Innocentium Papam. 263.b
Epistola alia Arcadij ad Innocentium Papam. 263.c.d
Epistola Attici ad Calliopium de eroganda eleemosyna. 502.b.c
Epistola Attici ad Cyrillum de reddendo sacro tabulis nomen Chrysostomi. 351.d.e.352.
Epistola Augustini ad Bonifacium Comitem de raptore. 486.d
Epistola Augustini ad Bonifacium violare iubentem Ecclesiæ immunitatem. 488.a.b
Epistola Augustini ad Bonifacium de conatu tyranni. 494.e. 495.a
Epistola Augustini ad Bonifacium Comitem de recepto Castino. 492.d.e
Epistola Augustini & collegarum secreta ad Innocentium Papam de non recipiendis Pelagianis. 393.a
Epistola Augustini ad Italicam quando scripta. 305.c
Epistola augustini ad Olympium. 273.d.e.274.a
Epistola Augustini de consecratione Demetriadis virginis. 359.b.c
Epistola Augustini ad Suffectanos Gentiles occisores Christianorum. 96.d.e.97.
Epistola Augustini ad Victorium. 167.c.d
Epistola Auiti presbyteri ad Balconium Bracharensem Episcopum. 370.c
Epistola Aurelij Carthaginensis de erroribus Pelagij damnatis in Concilio Diospolitano. 376.b.c
Epistola Aurelij Episcopi Carthaginensis contra Pelagianos. 455.c.d
Epistola S. Basilij ad Innocentium alium à Romano Pontifice: 402.e.403.a
Epistola Bonifacij Comitis de Castini Consulis fuga. 492.b.c
Epistola Bonifacij Comitis ad Augustinum de conatu Ioannis tyranni. 495.a
Epistola Bonifacij Comitis ad Augustinum pœnitentiam agentis de facinore perpetrato. 488.b.c.d
Epistola Bonifacij Comitis ad Augustinum de raptore pœnam daturo. 486.d
Epistola Bonifacij Comitis ad Augustinum, cùm premeretur ab hostibus. 511.a.b.c
Epistola Bonifacij Papæ ad Honorium Imperatorem de cauendis futuris malis. 449.c.d
Epistola conficta Bonifacij Papæ nomine. 465.b.c.d
Epistola Catholicorum quibus mutua verbis aduersus Pelagianam hæresim. 429.b
Epistola Cælestini ad Episcopos Galliarum. 522.c
Epistola Cælestini ad Episcopos Apuliæ. 534.e
Epistola Cælestini ad Nestorium data. 545.a.b
Epistola Cælestini ad Theodosium Imperatorem tempore Concilij Ephesini. 572.a
Epistola Cælestini ad Cyrillum Alexandrinum tempore Concilij Ephesini. ibid.e
Epistola Cælestini missa ad Concilium Ephesinum. 570.d.e
Epistola Cælestini Papæ ad clerum & populum Constantinopolitanum. 626.b.c.d.e
Epistola Cælestini Papæ ad Theodosium Imperatorem. 624.c.d.e
Epistola Cælestini laudata à Prospero. 617.d. *Photio, & Vincentio.* 618.a
Epistola Cælestini ad Concilium Ephesinum. 622.b.c.d
Epistola Cælestini Papæ ad Maximianum Episcopum Constantinopolitanum. 625.d.e
Epistola Caprecli Episcopi Carthaginensis ad Cõcilium Ephesinum. 574.a
Epistola eiusdem Caprioli ad Vitalem & Tenantium de Verbi incarnatione. 575.b
Epistolas Carthaginensis Episcopus scribit nomine omnium Episcoporum Africanorum. 130.d
Epistola Carthaginensis Concilij ad Romanũ Põtificem. 221.e
Epistola Carthaginensis Concilij ad Honorium Imp. 232.d
Epistola Carthaginensis Concilij ad Romanum Pontificem. 391.a. 392.d.e.393.
Epistolæ ex Synodo Carthaginensi scribendæ ad Iudices de perficienda vnitate Donatistarum. 233.a
Epistola Cyrilli ad Acacium. 648.a
Epistola Cyrilli ad Atticum de non restituendo Ioannis nomine in sacras tabulas. 352.e.353.
Epistola Cyrilli ad suos Alexandrinos de damnato Nestorio, & populi gaudio. 384.d.e
Epistola Cyrilli ad Dynatum de rebus transactis inter ipsum atque Ioannem. 638.d.e.639.
Epistola Cyrilli ad Ioannem post pacem. 641.e.642.a
Epistola Cyrilli ad suos legatos post electionem Maximiani. 614.d.
Epistola Cyrilli ad Nestorium prima. 536.d
Epistola Cyrilli ad Nestorium secunda. 537.e
Epistola Cyrilli ad Successum. 648.e
Epistola Cyrilli ad Valerianum. 648.d
Epistola Constantij. Vide, Constantius.
Epistola Ephesinæ Synodi ad Nestorium damnatum. 584.a.b
Epistola Ephesini Concilij ad clerum Constantinopolitanum. 585.c.d
Epistola Ephesini Concilij intercepta à Candidiano. 586.a
Epistola Ephesini Concilij ad legatos proficiscentes Constantinopolim. 607.e
Epistolas Ephesini Concilij arundine Patres includunt, & per nuncium mendici habitum præ se ferentem mittunt Constantinopolim. 597.e.d. *quid illis lecto factum sit.* 598.d
Epistola Ephesini Concilij data Constantinopolim ad Imperatorem & alios. 590.c.d
Epistola alia ab Ephesina S. Synodo ad Imperatorem data. 592.e
Epistola legatorum Apostolicæ sedis ad Theodosium Epheso data. 590.e
Epistola Ephesini Concilij omnes studio Candidiani intercepta. 597.a
Epistola vltima Concilij Ephesini, cum absoluta Synodo missionem petunt Patres. 596.b.c.d.e
Epistola Epiphanij ad S. Hieronymum de Origenistis. 88.e. 89.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Epistolæ à pluribus Episcopis Occidentis scriptæ in Orientem pro Ioanne Chrysostomo. 228.b
Epistola Eusebij Cremonensis ad Cyrillum Alexandrinum contra Valerianum Pelagianum. 405.a
Epistola Hieronymi ad Rufinum Romæ agentem. 84.d.e
Epistola Hieronymi de damnatis Origenis erroribus Alexandriæ. 85.c.d
Epistola Hieronymi ad Theophilum de damnatis Origenis erroribus ab ipso. 85.d.e
Epistola Honorij Imperatoris ad Arcadium Imperatorem de rebus contra Ioannem gestis. 208.e.209.a
Epistola Honorij Imperatoris ad Arcadium de Concilio celebrando in causa Ioannis Chrysostomi. 228.a
Epistola alia Honorij Imp. ad Arcadium. 263.c. 264.a
Epistola Honorij Imperatoris ad Achilleum Episcopum Spoletinum. 444.b
Epistola Honorij Imperatoris ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, qua vocat eum ad Synodum. 445.c.d
Epistola Honorij Imperatoris ad Paulinum Nolanum Episcopum. 445.a.b
Epistola tertia Honorij Imp. de Achilleo misso. 443.e
Epistola Honorij Imperatoris ad Episcopos Africanos, qua eos vocat ad Synodum. 445.b.c
Epistola Honorij Imperatoris ad Bonifacium Papam de sua cura erga Romanam Ecclesiam. 450.b.c.d
Epistola Honorij Imperatoris pro Eulalio contra Bonifacium. 440.c.d.e
Epistola Honorij Imperatoris ad populum Romanum de Achilleo Episcopo. 444.d
Epistola Honorij Imperatoris ad Largum Proconsulem, qua mandatum revocat de mittendis Episcopis. 449.a.b
Epistola Honorij Imperatoris ad Symmachum. 444.d.e
Epistola Innocentij Papæ communicatoria ad Ioannem diuulgata in Oriente. 196.c
Epistola Innocentij Papæ ad Theophilum. 196.b
Epistola Innocentij Papæ ad clerum Constantinopolitanum. 210.b.c.d
Epistola Innocentij Papæ ad S. Ioannem Chrysostomum. 211.a.b
Epistola Innocentij Papæ ad S. Victricium defensa contra Nouatores. 222.e
Epistola Innocentij Papæ ad Exuperium Tolosanum. 240.b
Epistola Innocentij Papæ ad Bonifacium de pace Ecclesiæ Antiochenæ. 277.c.d
Epistola Innocentij Papæ ad Acacium Episcopum Beroensem. 278.d.e
Epistola Innocentij Papæ ad Alexandrum. 278.a.b
Epistola Innocentij Papæ ad Maximianum in causa Attici. 279.c
Epistola Innocentij Papæ ad Iulianum, qua admonet tacitè cauere Pelagianum errorem. 361.d.e
Epistolæ reddita ab Innocentio Papa ad Episcopos Africanos. 393.a
Epistola Innocentij Papæ ad Ioannem Episcopum Hierosolymitanum de iniuriis illatis in Eustochium & Paulam virgines. 398.c.399.a
Epistola Innocentij Papæ ad S. Hieronymum consolans eum de damno accepto. 399.c.d
Epistola Innocentij Papæ ad Aurelium Carthaginensem de S. Hieronymo. 398.d
Epistolæ Ioannis Antiocheni Episcopi ad Cyrillum. 637.d.e
Epistola Ioannis Antiocheni alia ad Cyrillum. 579.c.d
Epistola Ioannis Antiocheni Episcopi ad Sixtum Papam de damnatione Nestorij. 636.
Epistola Ioannis Antioch. ad Nestorium de pace. 551.d.e
Epistola S. Ioannis Chrysostomi ad Anthemium creatum Consulem. 224.d
Epistola Ioannis Chrysostomi ad Aurelium Episcopum Carthaginensem. 228.e
Epistola Ioannis Chrysostomi ad Episcopos detentos in carcere, 218.b. *alia ad eosdem.* 219.b.c
Epistola Ioannis Chrysostomi ad Episcopos sui causa relegatos. 245.c
Epistola prima Ioannis Chrysostomi ad Innocentium Papam. 192.c. 193.
Epistola vltima Chrysostomi ad Innocentium Papam. 247.c. *alia Ioannis Chrysost. epistolæ datæ Cucusi.* 217.
Epistola Ioannis Chrysostomi ad S. Probam. 248.b
Epistolæ Ioannis Chrysostomi ad S. Iulianam. ibid.
Epistola Ioannis Chrysostomi ad legatos. 243.c.244.a
Epistola Ioannis Chrysostomi ad legatos, postquam recesserunt Constantinopoli. 245.b
Epistola Ioannis Chrysostomi ad Venerium Episcopum Mediolanensem. 228.c
Epistola Ibæ à Nestorianis edita contra Cyrillum mendaciis referta. 640.b.c
Epistola Isidori Pelusiotæ ad Palladium Episcopum. 378.c
Epistolæ Isidori Pelusiotæ ad Imp. Theodosium pro Patribus Ephesi tyrannice oppressis. 600.a.b
Epistola Isidori Pelusiotæ ad Cyrillum post pacem. 647.c
Epistola Isidori Pelusiotæ ad Cyrillum, qua eum redarguit. 591.a
Epistola Irenæi Comitis de rebus gestis Constantinopoli. 600.d.e
Epistola Isidori Pelusiotæ de Theophilo ad Symmachum. 261.c.d
Epistola Isidori ad Cyrillum. 355.b
Epistola Largi Proconsulis ad Aurelium. 449.b.c
Epistolæ à legatis Apostolicæ sedis per vim ablatæ. 244.d.e
Epistola Leporij Pelagiani. 474.c.d
Epistolæ circularis Luciani de inuentione reliquiarum sancti Stephani. 371.b
Epistola Maximiani Episcopi Constantinopolitani ad Cyrillum. 614.c.615.a
Epistola Mileuitani Concilij ad Romanum Pontificem. 392.e. 393.a
Epistola Nestorij ad Cælestinum. 542.a.b
Epistola posterior Nestorij ad Cælestinum. 543.a.b.c.d
Epistola Nestorij ad Theodosium Imperatorem plena mendaciis. 586.b.c
Epistolæ Nestorianorum nomine Philippi legati Apostolicæ scriptæ. 648.b
Epistola Ptolemensis Synodi de damnatione Andronici. 331.c
Epistola Persarum Regis ad Senatum pro Theodosio. 269.c.d
Epistola presbyterorum Romanorum in causa Bonifacij ad Honorium Imperatorem. 441.e.
Epistola Pelagij ad Demetriadem perperam posita sub Ambrosij nomine. 360.e. 361.a
Epistola Procli ad Armenos, & ad Ioannem Episcopum Antiochenum. 663.b.c
Epistolæ Romanorum Pontificum magno honore habitæ. 425.d. *Vide,* Rom. Pontif.
Epistola schismaticorum de Cyrilli & Memnonis damnatione. 588.a
Epistolam scribunt schismatici ad Imperatorem contra Orthodoxos mendaciis refertam. 597.d.e
Epistola schismaticorum ad suos Constantinopolim proficiscentes. 608.b
Epistola schismaticorum ad S. Synodum. 592.c.d
Epistola circularis Seueri Episcopi Minoricensis de Iudæorum conuersione omni fide probata. 429.b
Epistola Symmachi Præfecti Vrbis ad Honorium Imp. de schismate oborto in Rom. Ecclesia. 439.b
Epistola secunda Symmachi Præfecti ad Honorium Imp. de Bonifacio & Eulalio. 441.c.d
Epistola tertia Symmachi ad Honorium Imp. in causa Bonifacij & Eulalij. 443.a
Epistola Symmachi ad Constantium. 447.e

Universidad de Deusto
Biblioteca

Epistola Symmachi de restitutione Bonifacij. 448.d
Epistola Symmachi ad Constantium de temeritate Eulalij. 446.b
Epistola Synesij, cum eligitur Episcopus. 313.b.c
Epistola Synesij ad suos, quantum abhorreret vt crearetur Episcopus. 315.c.d
Epistola Synesij de Andronici Prefecti pœnitentia 332.e
Epistola Synesij ad Theophilum Episcopum Alexandrinum. 266.b.c
Epistola Synesij aduersus Eunomianos. 363.
Epistola Synesij ad Theophilum de rebus Andronici. 333.d
Epistola Synodalis Concilij Alexandrini. 555.d
Epistola Synodalis Concilij Carthaginensis ad Rom. Pontificem. 221.e
Epistola Synodalis Concilij Carthaginensis ad Honorium Imperatorem. 253.b
Epistola Sydonalis ex Concilio Carthaginensi ad Romanum Pontificem. 391.b.392.d.393.a
Epistola Synodalis ex Concilio Ephesino ad clerum Constantinopolitanum. 585.c
Epistola Synodales Ephesini Concilij intercepta à Candidiano. 586.a
Epistola Synodalis ad legatos missos Constantinop. 607.c.d
Epistola Synodalis ad Nestorium condemnatum. 584.a.b
Epistola Synodalis Ptolemensis Concilij de damnatione Andronici Libyæ Prefecti. 331.c.d.e.332.
Epistola Siricy Papæ recitata in Concilio Teleptensi. 425.d
Epistola Sixti Papæ ad Ioannem Episcopum Antioch. 632.b.c
Epistola Sixti Papæ ad Cyrillum Alexandrinum. 649.d.e
Epistola Sixti ad Ioannem Antiochenum. 650.c.651.
Epistola Theodoreti ad Irenæum, qualis ipse fuerit, ostendit. 554.a.b
Epistola Theodoreti de rebus gestis per legatos Constantinopoli. 611.d.e.612.a
Epistolæ plures Theodoreti, quibus se auersatum iam Nestorium docet. 672.b.c
Epistola Theodosij Imp. ad Acacium. 632.e
Epistola Theodosij Imp. ad Concilium Ephesinum. 580.b.c
Epistola Theodosij Imperatoris ad Cyrillum. 559.d.e
Epistola alia Theodosij ad Cyrillum priuata. 560.d
Epistola Theodosij Imperatoris ad Ioannem Episcopum Antiochenum de pace conciliandæ. 632.c.633.a
Epistola Theodosij Imperatoris ad S. Ioannem Chrysostomum defunctum. 677.d
Epistola Theodosij Imperatoris ad Simeonẽ Stylitã. 634.d.e
Epistola Theophili Alexandrini ad Epiphanium aduersus Origenistas. 88.c.d.e
Epistola Theophili Episcopi Alexandrini ad S. Hieronymum de Origenistis damnatis. 87.b.c
Epistola Theophili Alexandrini ad Ioannem Chrysostomum. 120.d.e
Epistola Synodalis Theophili Alexandrini aduersus Origenistas. 85.b.c.d
Epistola Paschalis Theophili Alexandrini aduersus Origenistas prima data. 89.b.c
Epistola Theophili Alexandrini Paschalis secunda quando scripta. 128.b
Epistolæ Theophili Paschales quando scriptæ. 89.d.e.90.a
translatæ à S. Hieronymo in Latinum. 89.e
Epistola Tractoria quæ. 167.e
Epistola Vigilij Episcopi Tridentini de passione sanctorum martyrum Alexandri & sociorum. 101.d.e.102.
Epistola Zosimi Papæ ad Episcopos Africanos. 408.a.b.c
Epistola Zosimi Papæ ad diuersos, de priuilegiis ecclesiæ Arelatensis. 412.413.414.415.a.
Epistola Zosimi Papæ aduersus Proculum Episcopum Massilienſem. 428.a.b.c.d
Epistola Zosimi Papæ ad Hesichium Episcopum Salonitanum. 427.e
Epistola Zosimi reddita ad Africanos Episcopos, qui interfuerunt Concilio Carthaginensi. 418.a.b.e
Epistola Zosimi Papæ ad Episcopos Occidentales. 427.e
Epitaphium Athaulpi Regis à Gothis suis occisi. 364.a
Epitaphium Bonifacij Papæ. 491.c
Epitaphium Fabiolæ à S. Hieronymo scriptum. 109.c.d
Epitaphium damnatæ hæresis Pelagianæ. 594.c.d.e
Eradius à S. Augustino deligitur successor & coadiutor. 504.d.e. 505.a
Error distinguitur à malitia. 627.a.b
Errores Pelagij damnati in Concilio Diospolitano. 376.b.c.d.e *alij à S. Augustino detecti.* 377.e. *Vide,* Hæreses.
Etruriæ littora referta monachis. 58.d.e
Euangelium cùm legitur, sacerdotes ne sedeant. 159.c
Euangelium toto Orbe prædicandum ante nouissimam diem. 469.c.d
Euangelium in medio Synodi collocatum. 581.d
Euagrij Episcopi Antiocheni clerici recepti sub Alexandro. 278.d
Euagrij Episcopi successoris Paulini Antiocheni nomen in sacras tabulas post obitum relatum. 350.b
Euagrius Ponticus Origenista. 25.b
Euagrius Ponticus præcursor Pelagij. 310.b
Euagrius philosophus conuersus ad fidem à Synesio, de vita beata reddidit alios certiores. 334.a.b.c
Euagrij philosophi subscriptio de accepto præmio vitæ æternæ. 334.d.e
Euchaitæ hæretici damnati Ephesi à S. Synodo. 595.a
Euchaitæ hæretici lege Theodosij proscripti. 524.d
Eucharich Rex Alemannorum à S. Germano repressus. 666.e. 667.a
Eucharistiam accipit S. Ambrosius morituru. 36.a
Eucharistia sub vtraque specie olim asseruari solita. 192.e. 193.a
Eucharistiam sumptura femina Macedoniana obdurescit in lapidem. 126.c.d
Eucharistiam nauigãtes ferre soliti secũ. 136.e.138.a.194.c
Eucharistia liberat puerum Iudæum ab incendio. 491.b
Eucharistia curatur arrepta à dæmone virgo sacra. 661.b.c
de Eucharistia sincera doctrina Cyrilli. 556.c.d
Eucherius filius Stilichonis Ethnicus erat, & ab Ethnicis fouebatur in destructionem Christianæ religionis. 272.c
Eucherius filius Stilichonis occisus. 271.b.272.c.280.d.e. 281.a
Eucherius expurgator Cassiani. 654.b.c
Eudocia vxor datur Theodosio. 484.e
Eudocia Augusta consuetudine Melaniæ reddita melior. 660.c
Eudoxia dilatauit ciuitatem Antiochenam murorum ambitu. 682.d
Eudocia Augusta peregrinatur Hierosolymam. 679.d.
quæ ibi. *ibid.e*
Eudociæ posterior profectio Hierosolymam. 680.d
Eudocia pede luxato curatur à Melania. 679.e
Eudocia ædificat templum S. Stephano protomartyri Hierosolymis. 680.d
Eudocia ædificat monasteria in Palæstina. 680.c
Eudocia quas reliquias accepit à Iuuenali Episcopo Hierosolymitano. 681.c
Eudociæ statua donata ab Antiochenis. 682.c
Eudoxia neptis Promoti Consularis. 2.c
Eudoxia nupta Arcadio. 2.c.3.a.b
Eudoxia eius filia. 3.a
Eudoxiæ capitis ornamenta cruce decora. 3.b
Eudoxia cognomento Licinia, non Iulia. 3.d
Eudoxia incensa in Eutropium. 80.b.c
Eudoxia miserabili modo interpellat Arcadium Imperatorem in Eutropium. 8.b.c
Eudoxiam inuisunt Episcopi Palæstinæ, & rogant pro demolitione Marnæi templi. 133.b.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eudoxia veniam petit, quòd non occurrerit venientibus Episcopis. 133.b
Eudoxia agit cum Arcadio Imperatore pro Episcopis Palæstinæ. 133.d
Eudoxiæ quæ pollicetur Deo, si pariat puerum. 134.a
Eudoxia parit Theodosium. 134.b. *gratias agit Episcopis de accepto à Deo puero.* c
Eudoxia admonet Episcopos, quid agant cùm Theodosius baptizatus esset. 134.d
Eudoxia dat pecuniam pro erigenda ecclesia Gazæ. 134.a.e
Eudoxiæ litteræ de erigenda ecclesia, Crucis formam reddente. 140.b.c
Eudoxia mittit Gazam columnas ad Ecclesiam construendam. 141.a
Eudoxia abalienata ab amicitia Ioannis Chrysostomi. 142.b
Eudoxia aufert agrum viduæ. 142.c.d.e.143
Eudoxiam vrget Chrysostomus pro agro viduæ. 142.c.d.e. 143.a.b
Eudoxiæ prohibetur ab ingressu ecclesiæ à Ioanne Chrysostomo. 145.b
Eudoxia auaritiæ accusatur. 145.b.c.d.e
Eudoxia quid in Theodoretum patricium. 144.a
Eudoxia Theodosium infantem ad genua Ioannis Chrysostomi admouit. 144.d
Eudoxiæ altercatio cum Epiphanio, 151.b.c. *ficta ab Origenistis.* 151.e
Eudoxia venerata Epiphanium. 151.e.152.a
Eudoxia magis incensa in Ioannem accelerat aduentum Theophili. 168.e.169.a
Eudoxia in se dicta putauit, quæ in malas feminas Ioannes concionabatur. ibid.
Eudoxia partes Theophili tuendas suscepit aduersus Ioannem Chrysostomum. 169.a
Eudoxiæ familiares feminæ redditæ inimicæ Chrysostomi. 169.b
Eudoxia terræmotu perterrita reuocandum curat Ioannem Chrysostomum. 176.c
Eudoxiæ statuæ argenteæ dedicatio. 187.d.e. *per ciuitates ducta more Gentilitio.* 188.a.b
Eudoxia rursus excitatur in Ioannem. 188.b
Eudoxia accersit magna celeritate Episcopos. 188.b.d.e
Eudoxia Herodiadis nomine sugillata. 188.c.d
Eudoxia irrogat exilium Ioanni Chrysostomo. 197.e
Eudoxia æstuat inuidia gloriæ Ioānis exilio deportati. 200.c.d
Eudoxiæ Augustæ infelix obitus. 220.c.d
Eudoxiæ filiæ. 220.c
Eudoxiæ sepulchrum iugiter tremens. 220.d
Eudoxiæ obitus tempus. 220.d.e.221.a
Eudoxia Dalilæ comparata. 262.e
Eudoxia excommunicata ab Innocentio Papa. 262.e.263.a
Eudoxiæ obitus tribus mensibus post Ioannis Chrysostomi migrationem in cælum. 264.b.c
Eudoxia filia Theodosij nupta Valentiniano. 675.d
Eudoxia Augusta erigit Romæ basilicam in memoriam vinculorum S. Petri. 682.b
Eudoxius hæreticus sepultus apud Apostolos Constantinopoli. 352.b
Euethius presbyter venit ad Ioannem Chrysostomum Cucusi agentem. 216.d
Eugenius Episc. Heracleæ inimicus Ioannis Chrysost. 172.b
Eugenius Episcopus in Phrygia legatus Ioannis Episcopi ad Innocentium Papam. 192.e
Eugenius fugit Constantinopoli causa Ioannis Chrysostomi. 246.b
Eugenius procurator domus Regiæ quid cum Honoria filia Gallæ Placidiæ. 669.a.b
Eugraphia nobilis femina Constantinopolitana infensa Chrysostomo. 169.c
Eugraphia hospes Theophili, Seueriani, & Antiochi inimicorum S. Ioannis Chrysostomi. 170.d
Eulalius Episcopus Alexandrinus, & Eulalius Carthaginensis confícti. 465.b
Eulalius creatur in schismate contra Bonifacium Papam. 439.b
Eulalius occupat ecclesiam Lateranensem. ibid.
Eulalio fauit Symmachus Præfectus Vrbis. 439.c.440.c
Eulalij ingens temeritas & tyrannis. 442.a.b
Eulalius sua temeritate conuincitur & damnatur. 446.b.c.d.e
Eulalius rescripto Honorij iubetur ab Vrbe expelli. 447.a.b.c
Eulalius Antij expectat obitum Bonifacij. 450.d
Eulalius Nepesinæ vrbis dicitur creatus Episcopus. ibid.
Eulisius Episcopus cum collegis missus à Ioanne Chrysostomo ad Theophilum. 171.d. *quam malè habitus.* 175.e
Eulisius Episcopus vinctus à militibus. 199.a. *relaxatur.* ibidem.
Eulisius Episcopus legatus à quindecim Episcopis ad Innocentium Papam in causa Ioannis. 207.b
Eulisius Episcopus Bostrensis profectus cum legatis Apost. sedis Constantinop. quanta passus. 245.a. *relegatus apud Saracenos.* 245.d
Eulogius Episcopus Cæsareæ Palæstinæ post Gelasium. 375.b
Eunomius Episcopus vindex blasphemiæ. 477.e
Eunomiani hæretici exagitati legibus Arcadij. 4.e.22.b.65.c
Eunomiani legibus Theodosij exagitati. 363.b
Eunomiani lege Theodosij exagitati. 311.b
Eunomiani Theodosij lege perstricti. 490.b
Eunomiani lege Theodosij iterum exagitati. 524.c
Eunomianos insequitur Synesius. 312.a
eiusdem epistolæ aduersus Eunomianos. ibidem b
Eunuchi sponte facti tempore Eutropij eunuchi. 75.c
Euodius Episcopus Catholicus in Africa occisus à Donatistis 273.d
Euodius Episcopus Vzalensis accepit ab Orosio reliquias S. Stephani. 395.a
Euodius legatus ex Concilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem. 221.a
Euodius Episcopus Vzalensis testis de fide epistolæ Seueri Minoricensis Episcopi. 428.e
Euoptius Synesij amicus, ad quem scribit. 313.b
Euoptius Synesij successor, idemq; Cyrilli familiaris. 336.c
Euoptius Episcopus Ptolemaidis mouet Cyrillum ad scribendam expositionem suorum capitulorum. 651.a
Euprepij monasterium apud Antiochiam. 523.b
Euprepij monasterium apud Antiochiam domicilium Nestorij 652.a
Europa vastata à Gothis. 6.e.7.a
Eusebius Episcopus Valentinianopolis accusat Antoninum Episcopum Ephesinum. 121.d. *colludit cum reo.* 122.e. 123.a. *accusatur Ephesi.* 123.c.d
Eusebius à Ioanne Chrysostomo missus ad Innocentium Papam. 192.d.e
Eusebij Chronicum expetitum ab Alypio. 15.d.e
Eusebius Cremonensis exclamat ad Cyrillum Alexandrinum contra Valerianum Pelagianum. 404.e.405.a
Eusebius aduersarius Ruffini. 45.d.e.46.a
Eusebij cum Pauliniano legatio in Occidentem à sancto Hieronymo. 46.a
Eusebij epistola ad Cyrillum contra Valerianum Pelagianum. 405.a
Eusebius Nicomediensis pro Cæsariensi. 15.e
Eusebius monachus Origenista nauigat Constantinopolim. 88.d.115.a.b.117.d.e
Eusebius Scholasticus scriptor historiæ Gainæ tyranni. 114.a
Eusebius Præfectus violandã curat ecclesiæ immunitatẽ. 20.a
Euslachius Quæstor & Tabularius Constantinopoli. 207.e
Euslachius Metropolitanus Pamphiliæ vacationem petit ab Episcopatu, retento nomine & honore. 595.a.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eustathius monachus Capraríæ insulæ. 58.c
Eustochium qua passa Hierosolymis ab aduersariis. 398.c. 399.a
Eustochij memoria & Paulæ Iunioris. 382.a
Eustochij virginis obitus. 467.a.b. *pranunciatus à sancto Hieronymo eius ad Deum transitus.* *ibidem* c.d. *alias.* *ibid.* e
Eutherius Tyanensis Episcopus Nestorianus. 586.d
Euthymius abbas in Palestina curat Therebonem Saracenum incurabili morbo egrotantem. 480.d.e
Euthymius conuertit & baptizat Saracenos. 480.e.481.a
Euthymij prædicio de Episcopatu Domni Episcopi Antiocheni. 672.d.e
Euthymius monachus Origenista nauigat Constantinopolim. 88.d.115.a.b.117.d.e
Eutychius martyr cum sociis in Africa sub Genserico. 673.a.b
Eutychianus Prætor Constantinopoli tempore exilij sancti Ioannis Chrysostomi. 207.e
Eutropia soror sancti Nicasij Episcopi Rhemensis martyr tempore barbarico. 267.e
Eutropius eunuchus quærit vxorem Arcadio. 2.e.3.a
Eutropius vendicat sibi facultates Rufini. 11.e. *quid in filiam & vxorem Rufini.* *ibid.*
Eutropius Timasium Exconsulem relegat in Oasim. 12.a
Eutropius summa rerum potitur. 43.c
Eutropius reprehensus à Ioanne Chrysostomo, infensus illi redditur. 68.a
Eutropius violat asylum ecclesia, abstrahendo confugientes ad eam. 68.a.b.c
Eutropius cogitur confugere ad Ecclesiam. 68.c.d
Eutropius quid in Pentadiam Timasij Exconsulis coniugem. 68.e
Eutropius quid in Eudoxiam Augustam. 80.c.d
Eutropij crudelitas ab Episcopis interdum cœrcita. 69.e
Eutropij officium à Chrysostomo requiritur pro Gazensibus Christianis. 73.e
Eutropius creatus Consul, & expunctus e Fastis. 74.d.80.a.b *eius Consulatus derisus.* 75.c.d.e
Eutropij quanta potentia. 75.e.76.a
Eutropius ex imo ad summum, & ex summo ad imum. 75.e. 76.a.b.c
Eutropius patitur Gainam aduersarium. 76.b
Eutropius confugit ad ecclesiam, cuius immunitatem violauerat. 76.c.d. 77.c.d
Eutropius defensus à Ioanne Chrysostomo. 76.d.e.77.a *in Eutropium miserum cur inuectus Ioannes Chrysostomus.* 76.e.77.a
Eutropius exemplum mundi miseriarum. 76.e.77.78.
Eutropius liberatur à morte. 79.e.80.
Eutropius in exilium missus, reuocatus occiditur. 80.a. *lata in eum sententia.* e. 81.a
Eutropius Gentilis erat. 8.d.e
Eutropij bona Fisco addicta. 80.e.81.a
Eutropij statuæ prostratæ. 81.a
Eutropio qua non conueniant. 81.c.d
Eutropij historia quando scripta. 16.e
Eutropius lector martyrium consecutus sub Arcadio Imperatore. 201.c
Excommunicationis sententia lata in Andronicum. 331.d.e. 332.b
Excommunicantur ab Innocentio Papa communicantes cum Acacio. 248.e
Excommunicatio in Arcadium Imperatorem & Eudoxiam. 262.d.e.263.a
Excommunicationem Cælestinus Papa in Nestorium comminatur. 547.a.b
Excommunicationis sententia iniustè licet lata, non contemnenda. 545.c
Excommunicationis contemptores fugillantur. 331.d.e
Excommunicationem licèt nullam prorsus timuit Theodosius, à qua absolui voluit. 501.a.b
Excommunicati non admittebantur ad communionem ante relationem populo factam. 641.a
Excommunicatio ex parte illata. 460.c
Excommunicatus Rufinus ab Anastasio Papa. 154.e. 155.a
Excommunicati non absoluendi, nisi impletis conditionibus. 279.c
Excommunicati quorum pietatis intuitu non recipiendi. 119.c.d
Excommunicatur Theophilus Episcopus Alexandrinus. 249.c
Executionem Apostolicarum sententiarum cum asperitate Augustinus timet. 494.b
Executionis modus sententiarum Apostolicæ sedis constituit inuidiam in Romanos Pontifices. 462.a.b
Executores violenter agentes reprehenduntur. 462.a. 463.b
Exercitus Romanus perditur, dum Episcopi Catholici affliguntur. 605.b.c
Exercitus Rhadagaisi numerus. 243.b
Exercitus Romani duces post obitum Stilichonis. 296.d
Exercitus Romanus ob idololatriæ facinus vincitur. 684.d.
Exercitus rebelles redditi propter peccata. 13.a.b
Exercitus conspirat aduersus Rufinum. 9.c.10.a
Exercitus Imperatoris Christi nomen ducit. 186.a.b
Exercitus Christianorum signa. 8.c.9.a.b
Exilia aliorum causa Ioannis illata. 246.a
Exilia Episcoporum Ioannis studiosorum. 245.d.e.246.a
Exilium primum Ioannis Chrysostomi. 174.c.175.
Exilium posterius Ioannis Chrysostomi quo tempore acciderit. 199.b.c
Exilij posterioris Ioannis Chrysostomi tempus. 189.a
Expeditio Stilichonis in Orientem. 8.d.9.e.10.
Exules Episcopi restitui mandantur. 267.a.b
Exulibus Episcopis causa Ioannis quanta mala in via contigerunt. 246.c.d
Exuperantius Episcopus in Lucania perneccessarius S. Paulini. 620.d.
Exuperius legat Sisinnium monachum ad erogandas eleemosynas in Orientem. 249.c.250.a
Exuperius omnia in pauperes erogat. 240.c. *ob id corpus Domini in vimineo canistro, sanguinem portabat in vitro.* c
Exuperius Episcopus Tolosanus consuluit Innocentium Romanum Pontificem. 240.b. *quis iste fuerit, & quam spectata sanctitate.* *ibid.* c
Exuperio Episcopo Tolosano libri dedicantur à S. Hieronymo. 249.e
Exuperius prænouit futurum per barbaros Galliarum excidium. 250.b

F.

Fabiola recedit Hierosolymis timore Hunnorum in Syriam grassantium. 6.a.b
Fabiola prima Romæ hospitale ægrotantium condidit, & ipsa illis ministrabat. 109.c
Fabiolæ obitus quando contigit. 109.c.d
Fabiolæ egregiæ virtutes. 109.c.d.e. 110.a.b
Fabiolæ epitaphium S. Hieronymus scripsit ad Oceanum. 109.c.d
Fabiola alia diuersa à priori. 109.d.e
Fabiola nobile funus. 110.a.b
Fabiola inuisebat & alebat monachos Etruriæ. 58.e
Fabius Episcopus Pelagianus profugiens Constantinopolim ad Nestorium. 242.a
Fabula de salutis Athenis ope deorum. 7.d.e. *refellitur. ibid. & 8.a.b*
Falcidius auctor nouæ stultitiæ Romæ, qua diaconos presbyteris præponeret. 159.e
Fames dira vexat Vrbem sub Attalo. 290.a.b. *pestis simul accessit.* d
Famis tempore quid Lætæ clarissima fœmina fecerit. 294.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Fascia Christi donata à Iuuenale Episcopo Hierosol. Eudocia. 681.c
Faustus Manichæus damnatus & restitutus. 222.c.d
Faustinus Donatista. 55.e
Faustinus Episcopus Potentinus in Picæno legatus à Zosimo Carthaginem. 438.d. 456.a. *nimiæ asperitatis homo.* 463.b.c. *eius causa perturbata Ecclesia Africana.* ibid.
Federicus Metius transtulit Theodoreti epistolas. 554.e
Felix Magister militum auctor necis Patrocli Episcopi, & Titi diaconi. 510.b
Felicis Manichæi cum S. Augustino disputatio. 222.a.b
Felix Manichæus conuersus ab Augustino ad fidem Catholicam. 222.b
Felix diaconus Ecclesiæ Mediolanensis. 35.c. *creatus Episcopus Bononiensis.* 38.e
Felix Nolanus martyr cur dictus à S. Paulino Dominadius. 19.d
S. Felicis Nolani reliquiæ vindices periurorum. 345.d.e
Felix Episcopus de quo actum in Concilio Tauritano. 39.a.b
Felix Episcopus Romanus dictus, partis Donatistarum. 321.d
Felix dat pœnas sceleris. 510.c
Felicianus Donatista. 55.d
Felicitatis & Perpetuæ corpora in basilica restituta Carthagine posita. 689.b
Felicitatis martyris oratorium à Bonifacio Papa erectum. 491.a.b
Feneſtellæ fieri consueta in loco vbi reconditæ sunt reliquiæ martyrum. 396.b
Feneſtellæ ad sepulchra martyrum fieri solitæ. 679.b.c
Feretrius Episcopus Cæsareæ Cappadociæ sugillatur. 189.c
Festi dies instituti soliti sanctis. 179.a
Festi dies sanctificandi lege Theodosij. 498.c.499.a
Festa dies catenæ sancti Petri annua Constantinopoli. 681.c.d
Festum Natalis dicis in quo recusat Arcadius cum Chrysostomo communicare. 189.d
Fesulani montes illustrati victoria cõtra Rhadagaisum. 242.a
Fides Catholica Gentiles optimis moribus imbuit. 522.a.b
Fidei Catholicæ ab hæresi dignoscendæ symbolum. 574.c
Fidei Catholicæ desertores qui esse soleant. 166.d
Fides Christiana propagata ad Saracenos. 479.d.e
Fidei Christianæ propagatio. 22.c.23.a
Fidei confessio Pelagij. 409.d.e. & seqq.
Fiscales titulos affigi Theodosius lege vetuit. 690.b
Flauianus Antiochenus quærit communicationem Romanæ Ecclesiæ. 65.c.66.c
Flauianus Episcopus Antiochenus moritur. 202.d
Flauianus Episcopus Philippensium accepit litteras à Cælestino Papa contra Nestorium. 549.c
Florentia ciuitas liberata à S. Ambrosio. 36.d
Florentia in discrimen adducta per Rhadagaisum. 242.c
Florentij & Restituti Episcoporum legatio ex Concilio Carthaginensi. 273.c
Florentius legatus cum aliis ex Concilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem. 305.e
Florentius Præfectus Prætorio sustulit vectigal lenonum sua impensa. 690.c.d. *eius dignæ laudes.* ibid.
Florentius patronus fidei Catholicæ. ibidem.
Florini Iudæi conuersio. 434.e
Florus Episcopus Pelagianus profugus Constantinopolim. 542.a
Fœdus inter Arcadium & Gainam initum. 111.a
Fœmina prohibetur pallam tangere. 491.a
Fœminæ mixtæ inter Pelagianos. 378.b.c. *psallebant cum illis in ecclesia.* ibid.
Fœminæ recusantes communicare cum Arsacio dira sunt passæ. 204.a.b
Fœminarum contubernium proscribit à clero S. Ioannes Chrysostomus. 66.d.e
Fœmina Constantinopolitanæ inimica Chrysostomi. 169.b
Fœminarum commendata constantia in non communicando cum Arsacio. 204.a.b
Foramen solitum fieri in loco vbi reconduntur reliquiæ martyrum. 356.b.c
Foramina olim fieri solita ad sepulchra martyrum. 679.c
Forma verborum quibus conuenientes sint Donatistæ. 181.b.c
Formatarum communione cum Romana Ecclesia quemlibet probari Catholicum. 253.e. 257.b.e
Formatis addendam esse notam diei Paschatis eius anni. 257.c
Fortunatus diaconus Ecclesiæ Carthaginensis frater Aurelij Episcopi. 36.e
Fortunatus legatus cum Vincentio in Concilio Teleptensi. 425.d
Fortunatianus Episcopus legatus ad Imperatorem ex Concilio alio Carthaginensi. 273.d
Fortunius Episcopus Donatista confutatur differens cum S. Augustino. 339.e.340.a
Franci ab Aetio victi. 521.d.e
Franci per Christianitatẽ antiquas aboleuere maculas. 522.a
Francorum vetus infidelitas. 522.a
Franciscus Benius professor Societatis IESV *insignis poëta nostri temporis cecinit sacrum hymnum in translatione SS. martyrum Alexandri & sociorum.* 103.b
Fratres appellant Catholici etiam Donatistas schismaticos. 323.b
Fraustus Gothus Consulatum promeruit propter Gainam expugnatum. 114.a
Fritigil Regina Marcomannorum à S. Ambrosio ad fidem instructa. 20.c.d
Fritillus Episcopus Heracleæ Thraciæ Nestorianus. 586.d
Frumentarium copiam perpetuò permansuram curat Theodosius Imperator. 660.d
Frumentum ex Africa Romam perferri solitum. 56.c.d
retentum à Gildone tyranno. ibid.
Frumentum retentum in Africa Vrbem fame periclitari cogit. 294.a
Fuga non communicantium cum Attico. 246.a. 249.a.b
Fuga Episcoporum partis Ioannis. 207.b
Fuga Cyriaci Episcopi Romam. ibid.
Fuga Palladij Episcopi Romam. 207.c
Fugere an liceat Episcopis barbaricæ cladis tempore. 521.a
Fulmina à Deo immissa in barbaros hostes Romani Imperij. 499.c. 500.a.b.c
Funera cantu, Alleluia, celebrari solita. 110.b
Funera Christianorum nobilium Romæ qualia. 110.b.c
Funus celeberrimum Ioannis Chrysostomi. 258.e
Funera defunctorum Christianorum quàm inuiolabiliter custodita. 689.d
Fussalensium querela in Antonium ipsorum Episcopum. 493.c. 494.b.c

G.

GAinas dux exercitus Orientis pugnare prohibetur dolo Ruffini. 9.d.e
Gainas occasione Eutropij rebellat aduersus Honorium. 70.b.c
Gainas quid consilij capiat cum Tribigildo. 70.b.c
Gainas quid in Eutropium machinetur. 76.b.c.d
Gainas rebellat contra Arcadium. 76.b.c.d
Gainas petit caput Eutropij. 76.b.c
Gainas non quiescit, donec occidatur Eutropius. 80.a
Gainæ recrudescit audacia. 81.d.e
Gainas adhuc petit nobilium caput. 81.d.e.82.
Gainas petit dari sibi ecclesiam Constantinopolitanam. 81.e
Gainas rursus noua molitur. 110.c.d
Gainas arctat Arcadium. 110.c
Gainas petit capita Aureliani Consulis, & Saturnini Consularis. 110.c.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gainas cum Tribigildo ex Asia in Europam transfertur. 110.d
Gainæ dantur Aurelianus & Saturninus. 110.e
Gainas Præfectus exercitus declaratur. 111.a
Gainas ingressu Constantinopolim petit ecclesiam suis Arianis. 111.b.c
Gainas cum Arcadio pacem componit, iuratq;. 111.a
Gainas altercatur cum Ioanne Chrysostomo de ecclesia tradenda. 111.c.d.e
Gainæ improperat Ioannes Chrysostomus accepta ab Imperatoribus beneficia. 111.e.112.a
Gainas vltro à Ioanne Chrysostomo ad alia arma se conuertit. 112.b.c
Gainas machinatur incendium vrbis Constantinopolitanæ. 112.b.c
Gainæ consilia de perdenda vrbe dissipantur. 112.c.d.e
Gainæ conatus intercepti. 112.e. 113.a
Gainas egressus Constantinopoli bacchatur in Thracias. 113.a
Gainas sistitur à S. Ioanne Chrysostomo. 113.a.b
Gainas iactatur tempestate maris. 113.c
Gainas tandem vincitur & occiditur. 113.c. 114.a
Fraustus Gothus eum obtinuit. 114.a
Gainæ historia ab Eusebio Scholastico scripta. ibidem.
Gainæ historiam carmine cecinit Ammonius. iidem.
Galbio cum Maxentio aduersus Bonifacium mittitur. 510.d
Galilæi Iudæi conuersio. 434.d
Galla Placidia quid in idola. 92.d.e
Galla Placidia à Gothis reddita Honorio Imperatori. 388.d.e
Galla Placidia apud Alaricum vice obsidis detinetur. 294.e
Galla Placidia ab Athaulpho in Vrbe capta. 317.b.c
accepit eam ipse in vxorem. ibid.
Galla Placidia ex Constantio genuit Valentinianum. 439.e
Galla Placidia cum filio regnat. 498.b.c
Galla Placidia nummus. 498.c
Galla Placidia honorificè habuit S. Germanum, cùm venit Rauennam. 653.c
Galla Placidia voti causa erexit ecclesiam Rauennæ. 667.b
Galla Placidia reliquiarum capsulam S. Germani accepit. 668.b
Galliæ barbari depascuntur. 267.c.d
Galliæ inquinatas sordibus peccatorum deplorat Salui anus Massiliensis. 255.e
Gallia corrupta moribus idcirco deuntur barbaris deuastande. 255.d.e
Galliæ inuadunt Gothi sub Athaulpho. 346.b
Galliæ propter hæreses tradita barbaris. 349.c
Gallicanum presbyteri impugnantes scripta S. Augustini. 566.c
Gallicanum presbyteri insurgentes contra S. Augustini scripta turbant Occidentalem Ecclesiam. 616.d.e
Gallorum nobiles plures fugiunt barbaros, & migrant in Africam & in Palæstinam. 357.d
Gallorum peccata, quibus iram Dei contra se concitarunt. 346.e. 347.a
Gallicana Ecclesiæ statum sub Vigilantio Hieronymus deplorauit. 252.e. 253.a
Gallicanum Concilium sub Cælestino Papa. 532.b.c
Gamaliel apparet in visu Luciano. 371.e
Gamaliel princeps Iudæorum in ordinem redactus. 385.a.b
Gargiliana Thermæ locus delectus ad Collationem publicam. 319.a
Gaudentius Episcopus Nouatianensis. 39.a
Gaudentius cum Ionuno missus ab Honorio ad demolienda idolorum templa. 91.c.d
Gaudentius Episcopus Brixianus accepit reliquias sanctorum martyrum Anauniensium. 103.c
Gaudentius Episcopus legatus Constantinopolim cum collegis ex Romano Concilio. 227.e
Gaudentius Donatista paratus se cum suis incendere. 365.e. 366.a
Gaudentius Episcopus Donatista delectus ad disputandum cum Catholicis in Collatione. 321.c
Gaudiosus Episcopus transfert Neapolim ampullam sanguinis S. Stephani protomartyris. 395.e
Gazenses Gentiles affligunt Christianos apud se agentes. 70.d.e
Gazenses Episcopi miræ sanctitatis. 70.e
Gazenses Gentiles quid in Porphyrium. 71.a.b.c
Gazenses Christiani excluſi à ciuitate grauia passi. 71.d.e
Gazenses Christiani impetrant pluuiam. ibid.
Gazensium Gentilium plures conuersi ad Christum. 71.e.72.a
Gazenses quid in Barocham. 72.c.d.e
Gazenses auro redimunt vexationem Hilarij ab Imperatore missi. 74.a
Gazenses Dei virtute superati. 74.b.c
Gazenses quid passi à Barocha. 72.e.73.a
Gazenses ruunt in S. Porphyrium. 73.a
Gazensium templa deorum iussa claudi. 73.a
Gazæorum idololatria destructio obtenta ab Imperatore. 135.b.c
Gaza construendæ ecclesiæ datur pecunia ab Eudoxia. 135.b.c
Gazenses Christiani in Cynegij aduentu exhilarati. 137.e
Gazæ quæ erant templa deorum. 138.a. *eadem prostrata.* b
Gazenses Gentiles conuenit Cynegius Præfectus, & agit de templi demolitione. 177.e.178.a
Gazensis puer fatidicus mira loquitur. 138.d.e. 139.a
Gazenses Gentiles plures conuersi ad fidem post incensum delubrum. 139.e
Gazenses Christianæ fœminæ horrent incedere super lapides templi idoli. 140.c.d
Gazenses idololatriæ infesti Christianis. 131.d
Gazense templum demoliendum præuidit Porphyrius. 134.e
Gazenses Christiani procedunt Deum laudantes. 140.e
Gelasius scripsit catalogum librorum Canonicorum. 240.d
Geloni barbari vocati à Rufino. 5.a
Generidus Etrusicus homo dux exercitus constitutus ab Honorio. 284.a
Generosus Afer Catholicus tentatur à Donatistis. 52.d.e
Genethlius Episcopus Catholicus in Africa mira mansuetudinis. 135.b
Genethlius retinuit edictum contra Donatistas datum. 339.b
Gennadius disertissimus vir dubitans de animæ immortalitate, quomodo certus redditus. 335.b.c
Gennadius Massiliensis minus æquus in Prosperum. 654.d.e
Genserichus ex Catholico factus Arianus. 521.d
Genserichus Rex Vuandalorum Romanos vincit. 605.b.c
Genserichus an Guntharium fratrem habuerit prædecessorem, vel collegam. 619.e.620.a.b
Genserichus Carthaginem capit. 685.e
Genserichus potitus Africa partitur prouincias. 688.a
Genserichus persecutionem mouet in Africanam Ecclesiam. 688.e. 689.a
Genouefa sanctitas à S. Germano percognita, & Deo oblata. 532.c
Gentiles infesti Theodosio & eius filiis. 2.a.b
Gentilium aduersarius Stilicho. 2.b
Gentiles legibus Arcadij exagitati. 5.b.22.b
Gentilium sacra rursum prohibita. 5.b.c
Gentilium vates prædicit cladem Athenarum. 8.b
Gentilium superstitio vigens in Gracia. 8.c
Gentilium oracula de Christiana religione delêta. 49.a.b.c.d
Gentiles derisores monachorum. 58.d
Gentiles licet inuiti cogantur fateri veritatem de Christiana religione. 59.c
Gentiles Gazenses affligunt Christianos apud se agêtes. 70.d.e
Gentilium Gazensiũ plures ad Christum conuersi. 71.e.72.a
Gentiles Gazenses cõuersi ad fidẽ post incẽsum delubrũ. 139.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gentiles abſcondunt idola. 69.b
Gentiles trudicant Chriſtianos. 96.c.d
Gentiles ad fidem conuerſi. 114.b
Gentiles Calamenſes inſurgũt in Chriſtianos. 97.a.b. *comburunt eccleſiam Chriſtianorum, & occidunt clericos.* ibid.
Gentilium templa deorum iuſſa claudi. 73.c. 74.a
Gentiles ob demolita templa deorum in Chriſtianos concitati ſunt. 100.c.d
Gentilis Tribunus quid paſſus in conflagratione Marnæ. 139.d
Gentiles deorum cultores iuſto Dei iudicio dati barbaris. 281.c.d
Gentiles Romani rurſum ſacra repetunt. 282.c.d
Gentiles Romani Aruſpices accerſunt ab Etruria. 282.d.e
eorumdem obſtinata perfidia. 283.b
Gentiles ab Honorio reuocati ad militiam. 284.a
Gentiles Phœnices inſurgunt in monachos. 141.d
Gentilium ſuperſtitionem in editione ludorum ſæcularium Deus eſt vltus. 187.a.b
Gentiles cupidi Rhadagaiſi Regis Gentilis, vt idololatria reſtitueretur. 242.d.e.243.a
Gentiles noua legibus in Africa exagitati. 274.e
Gentiles ſuaſerunt Honorio ludos ſæculares. 187.a.b
Gentiles occaſione obitus Stilichonis in Chriſtianos Catholicos inſurgunt. 274.a
Gentiles conſternati ob caſum Attali. 219.d
Gentiles ſaluantur in excidio Vrbis, immiſcendo ſe Chriſtianis. 299.b.c
Gentiles confugiunt pro ſalute ad eccleſias Chriſtianorum. 299.a.b
Gentilium in Chriſtianos obtrectatio de capta Vrbe. 303.e. 304. a.b.c.d
Gentilium in Chriſtianos de Vrbe capta querelæ redarguuntur. 304. a.b.c
Gentilium ſcandalum de malis illatis in Romanum Imperium tempore Chriſtianorum. 342.c
Gentiles expugnantur reliquiis ſanctorum martyrum. 374.e
Gentiles à militia atque omni magiſtratu Impp. lege excluſi. 400.b
Gentiles Theodoſij lege coerciti. 490.d.e
Gentiles fides Catholica optimis ſemper moribus imbuit. 522. a.b
Gentiles rurſum in Chriſtianam religionem inſurgunt. 683.e
Gentilibus collati ampliſſimi magiſtratus. 685.d
Gentilicia ſuperſtitio quam fuerit horrori fidelibus. 140.c.d
Gentiliciam ſuperſtitionem tollendam rogant Epiſcopi Africam. 53.b
Gentilicia ſuperſtitio rurſum inualeſcit, ſed ſanctione Theodoſij exciditur. 682.c.683.a
Gentilicia ſuperſtitio in ſuperinducendis ſibi deorum diuerſorum formis. 684.b
Gentilicia vetus ſuperſtitio in creandis Conſulibus Romæ viget. 292.c.d
Gentilicia ſuperſtitio lege Honorij ſublata penitus. 91.c.d.e
Germanus oleo benedicto ſedat maris tempeſtatem. 532.b
Germanus liberat Britannos ab errore Pelagiano. 532.c. 533.a
Germanus contulit cum Pelagianis. 533.a. *ſuperat eos miraculo.* 533.b
Germanus ferre ſolitus capſulam reliquiarum ſanctorum. 533.b
Germanus pulueremi pro reliquiis colligit ex ſepulchro ſancti Albani. 533.c
Germanus pedis luxationem patitur. 533.d. *extinguit incendium.* e
Germanus pugnat pro Britannis. 534.a.b
Germanus reuertitur Antiſidorum. ibid.c
Germanus quid Pariſiis cum S. Genouefa. 532.c
Germanus presbyter miſſus cum aliis ex Synodo ad Theophilum. 171.d.e. *quàm malè habitus.* 175.e
Germanus presbyter legatus Ioannis Chryſoſtomi ad Innocentium Papam. 193.d
Germanus presbyter legatus cum Caſiano ad Innocentium à clero Conſtantinopolitano. 207.d.e
Germani Epiſcopi Antiſidori legatio in Britanniam. 531.a.b. & ſeqq.
Germani poſterior legatio in Britanniam contra Pelagianos. 666.a.b. *liberat Britannos à Pelagianis.* c.d. *reuertitur in Gallias.* d
Germanus præuidet ſuum obitum. 668. a. *eius obitus, & tranſlatio corporis.* a.b.c.d
Germani reliquiæ ſuſceptæ & magno honore habitæ. 668.b
Germanus Epiſcopus Antiſidori legatus miſſus ad reprimendos barbaros. 665.a.666. c. 667.a
Germani legatio ad Valentinianum Imperatorem Rauennam. 667.b.c. 668.
Germanus Rauenna liberat carceratos. 667.c.d
Gerontius Epiſcopus Nicomediæ deponitur à S. Ioanne Chryſoſtomo. 124.b. *magiæ reus iam olim clericus Eccleſiæ Mediolanenſis.* ibid.
Gerontius dux præcipuus Conſtantini tyranni occiditur. 327.c.d
Geruaſij & Protaſij baſilica Romæ ab Innocentio dedicatur. 402.c
Gildo tyrannus ab Ambroſio ſuperatus. 36.d
Gildonianum bellum quando confectum. 53.b. *vaſtat Africam.* 54.c
Gildonis genus & propinqui. 53.d.e
Gildoniana tyrannidis tempus. 53.c. 54.a
Gildonis filia Saluiana ſanctiſſima femina. 54.a.b.60.c.d.e
Gildoniana tyrannidis cauſa. 54.b
Gildonis ſcelera. 54. c.d.e
Gildonis ſoror & vxor & filia religioſiſſima. 54.e
Gildonianus Optatus fax Africanæ Eccleſiæ. ibidem.
Gildoniani affligunt Maximianiſtas. 55.c.d
Gildo tyrannus prohibet vehi frumentum Romam. 56.b.c.d
Gildoni infertur bellum ex Senatuſconſulto. 56.e
Gildo & Maſcezil germani inter ſe diſſident. 56.e.57
Gildonem expugnare quærit Maſcezil. 57.a.b
Gildo ſuperatur religione potius quam armis. 58.c. 59.a. *eius fuga.* 59.d
Gildo victus ſtrangulatur. 59.a.b. *aliæ de eius nece ſententiæ.* 59.d.e
Gildonis exercitus abſque pugna deditur. 59.a.b
Gildonis bona Fiſco addicta. 60.b
Gildomani patrimonij Comitatus. ibidem.
Gipedes cum aliis barbaris Gallias inuadunt. 267.d
Gippitana Eccleſia in Numidia. 166.e
Gladiatorij ludi ſub Honorio. 187.c
Gladius S. Petri reconditur magno honore Conſtantinopoli, & miracula ex eo. 682.a
Gorgoniæ inſulæ monachi. 57.e
Gorgoniæ inſulæ cultor nobiliſſimus vir. 57.e.58.a
Gothi à Ruffino vocantur in Romanum ſolum. 2.b.c. 5.e.6.a
Gothi vaſtant Europam. 6.c.7.a
Gothi vaſtant Thraciam, Græcias, Illyricum. 7.b.c.d.e
Gothi iam delendi liberantur dolo Ruffini. 9.c.10.a
Gothi Chriſtiani omnes. 23.a
Gothi Ariani confugientes ad eccleſiam ibi combuſti. 112.d
Gothi conſpirantes cum Gaina occiſi. 112.d.e
Gothi ſub Alarico victi apud Pollentiam à Stilichone. 184.c.d
Gothorum eruptionis tempus. 185.d.e
Gothi Catholici petunt Epiſcopum à Ioanne Chryſoſtomo. 227.a.b
Gothorum eccleſiæ curat Epiſcopum Ioannes Chryſoſtomus. ibidem.
Gothorum Epiſcopus Catholicus Vulas à Ioanne Chryſoſtomo ordinatus. 227.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gothorum Rex Catholicum petit Episcopum à Catholicis. 217.b
Gothi sub Rege Rhadagaiso descendunt in Italiam. 241.c.d.e
Gothi sub Rhadagaiso capti vili pretio distracti. 242.b
Gothi à Saro duce cæsi. 219.e.292.a
Gothi irrepti in Vrbem. 296.b.c.d. 297.298.
Gothi solitis habitare Vrbem. 296.d.e
Gothi Ariani victores cedunt Catholicis victis. 299.c.d.e
Gothus lasciuiens à Romana femina pudicitia vincitur. 301. c.d.e
Gothi quàm modestè vsi sunt victoria Vrbem capientes. 303.e. 304.a.b
Gothi recedentes ab Italia inuadunt Gallias. 346.b
Gothi accepti vt amici in Gallia. 347.e. 348.a
Gothi pulsi è Gallijs proficiscuntur in Hispaniam. 363.d.e
Gothi duplici afflicti post captam Vrbem naufragio. 388.e
Gothi tempestate maris repulsi à Sicilia. ibid.
Gothi nauigaturi in Africam, repulsi tempestate. 388.e
Gothi Romanum exercitum vincunt ob ducis Gentiliciam superstitionem. 684.e
Gothi Vrbem ingressi abstinuerunt ab ornamentis basilicarum Petri & Pauli Apostolorum, à cæteris non ita. 694.a
Gothi reuerentes sanctos Apostolos Petrum & Paulum. ibid.
Gracia à Gothis excisa. 6.e.7.a
Gracia Dei concilio excisa à Gothis. 8.c.d
Graci ex Iudæis potius, quàm Iudæi ex Græcis. 680.b
Grando immensa Constantinopolim vexat ob scelus in Ioannem admissum. 220.b.c
Grando vt manna cecidit in conuersione Iudæorum. 435.d
Grassatio facta noctu in ecclesiam Constantinopolitanam. 191.c.d.e.194.d.e
Gregorius Papa Sozomenum, & non Theodoretum exagitat, & vindicatur à calumnia Cani. 517.a
Gregorij Papæ sententia reijcientis historiam Sozomeni quomodo accipienda. 691.c.d
Gregorius Papa detexit errorem de confusione canonum schismaticorum cum Orthodoxis Concilij Ephesini. 589.b.c
Gregorius Turonensis redarguitur. 34.b
Gregorianus codex. 669.a
Guntharius Rex Vuandalorum frater Genserici quando decesserit. 521.c.d
Guntharius & Gensericus Reges Vuandalorum in Hispania. 511.e
Guntharius Rex Vuandalorum an regnarit in Africa cum Genserico. 619.e.620.a

H.

Habitus clericorum ab hæreticis immutatus. 522.c
Hæresis Anthropomorphitarum. 115.c. *cur obiecta Catholicis.* 115.e. 116.a. *confutat eam Theophilus.* 116.d.e
Hæresis præponentium diaconos presbyteris. 159.e.160.a
Hæreses Diodori Tarsensis. 526.e.527.a.b
Hæreses illatæ in Hispaniam per duos Auitos. 366.d.e
Hæresis Millenariorum iterum pullulat. 329.e.330.a
Hæresis Nestoriana exordium. 525.d.e
Hæresis Origenis in Vrbem illata. 24.d.e
Hæresis Origenis damnata Alexandriæ & vbique in Oriente. 85.c.d. 86.87.88.
Hæresis Origenis damnata ab Anastasio Papa in Occidente. 91.a.b
Hæresis Pelagiana exordia à Ruffino. 158.e.159.a
Hæresis Pelagiana quando cœpta. 308.e. 309.a.310.e. 311.a
Hæresis Pelagiana absque auctore vulgata. 328.c.d.e. *à S. Hieronymo detecta.* 329.d
Hæreses Pelagianæ damnauit Zosimus Papa. 417.b
Hæreses dissemiuat occultè Cælestius per quæstiones. 344.b.c
Hæresis Pelagiana quo anno innotuit Africæ. 343.a.b
Hæreses Pelagianæ damnatæ in Concilio Diospolitano. 375.e. *& seqq. aliæ ex eodem Pelagio dimanantes detectæ à S. Augustino.* 377.d
Hæresis Priscilliani damnata in Concilio primo Toletano. 236. c.d.e.237.238.a.b.c.d
Hæresis de pœnis inferni temporarijs. 368.c.d.e
Hæreses Vigilantij quando & vbi promulgari cœpta. 252.a.b
Hæreses Vigilantij vt omnium absurdissima citò depressa. 255.b.c
Hæresis noua Vincentij Victoris. 472.e.d
Hæresis Vitalij oboritur. 454.c.d
Hæresum causa dantur barbaris prouincia deuastanda. 255.c
Hæresis optimos quosque mores corrumpit. 522.a
Hæreses sequitur deuastatio. 349.b
Hæreticorum Acephalorum origo. 651.e
Hæretici Anthropomorphitæ in Ægypto. 115.c.d. *confutat eos Theophilus suis scriptis.* 116.d
Hæretici Apollinaristæ ab Arcadio exagitati. 43.b
Hæretici Ariani vetiti publicè in ciuitate agere litanias. 125.e
Hæretici Ariani expulsi Constantinopoli, agente Ioanne Chrysostomo. 126.a
Hæretici Ariani Scythæ ad fidem Catholicam per Ioannem Chrysostomum conuersi. 126.e
Hæretici Ariani à Theodosio exagitati. 490.b.c
Hæretici Enthusiastæ damnati Ephesi in Concilio. 595.a
Hæretici Euchitæ damnati Ephesi in Concilio. ibid.
Hæretici Eunomiani exagitati legibus Arcadij. 4.e.22.b. 65.e
Hæretici Eunomiani à Theodosio exagitati. 490.b.c
Hæretici in Gallia nouum inducunt habitum clericorum. 522.e
Hæreticos Manichæos insectatur Honorius. 99.b
Hæretici Macedoniani à Theodosio legibus vexati. 490.b.c
Hæretici Massaliani in Africa. 63.e
Hæreticorum Marcionitarum conuersionem Ioannes Chrysostomus curat. 127.a
Hæretici Manichæi Romæ inuenti sub Anastasio Papa. 159.e
Hæretici Manichæi lege Honorij exagitati. 231.b.c
Hæreticos Manichæos Honorius insectatur. 156.d.e.257.
Hæretici Manichæi, & Priscilliamistæ legibus Honorij exagitati. 274.d
Hæretici Manichæi à Theodosio lege vexati. 490.d
Hæretici Marcionitæ cõuersi ad fidem per Theodoretum. 495. c.d.e.496.497.
Hæretici Massaliani damnati Ephesi à S. Synodo. 595.a
Hæretici Massaliani ne amplius reciperentur in Ecclesiam statutum. 515.d.e
Hæretici Montanistæ exagitati legibus Arcadij. 65.c
Hæretici Montanistæ lege Theodosij cohibiti. 385.b
Hæretici Nouatiani propensiores erga Ioannem Chrysostomum. 261.e
Hæretici Nouatiani à Theodosio exagitati. 490.b
Hæreses Origenis prohibitæ, non libri, nisi tantùm Periarchon. 149.d.e.150.a.b
Hæretici Pelagiani rescripto Honorij exagitati. 455.a
Hæreticos Phrygas Honorius insectatur. 256.d
Hæreticos Priscillianistas Honorius insectatur. ibid.
Hæretici Sabbatiani à Theodosio exagitati. 490.b
Hæreticum nouum Victorinum. 366.e
Hæretici vetiti gerere magistratum. 5.a
Hæretici militare vetiti. ibid.
Hæretici recentiores imperitiæ redarguti. 40.41.a
Hæretici coercendi per seculares magistratus. 51.b
Hæreticorum mores. 107.e
Hæretici damnati prouocare soliti ad seculare tribunal. 115.a.b
Hæretici prohibiti ad Honorio Imp. militare. 273.b
Hæreticos non cogendos nec schismaticos legibus Principum iactabant Donatistæ. 234.b. *hos confutat Augustinus.* ibidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hæretici vtiliter coercentur legibus Imperatorum. 232.a
Hæretici confutandi decretu Romanæ Ecclesiæ. 253.c.
aduersus hæreticos germanum pugnandi genus. ibidem.
Hæreticos recentiores Vigilantij sectatores auctor forti exagitat inuectiua. 253.c.254.a
Hæretici legibus Honorij exagitati. 99.a.230.c.d. 256.d.e. 257.267.a.b.273.b.345.a.b
Hæreticorum mos abutendi diutius Scripturis. 259.e
Hæreticorum conuersionis verè indicium. 547.e
Hæretici cum expugnantur, barbari à Deo vincuntur. 306. c.d.e
Hæreticorum bellum ad modicum tempus sedatum. 309.c
Hæretici legibus Arcadij exagitati. 4.d.e.5.a.b.22.a.43.a. 65.c. 125.e
Hæreticum se simulare, vt quis hæreticos detegere & inquirere posit, non licere. 367.e
Hæretici legibus Theodosij exagitati. 311.b.c.363.b.c.d. 385.b. 490.b.c.d
Hæretici diutiùs examinandi, antequam in Ecclesiam recipiantur. 411.d
Hæreticis etiam eleemosynam faciendam præcepit Atticus. 502.c
Hæretici diuersimodè tractandi, leniter aliquando, aliquando seuerè. 473.b.c.d
Hæretici coërcendi ergastulo, vt curentur. 473.d
Hæretici diuersis pœnis à Theodosio Imperatore, impulsore Nestorio, exagitati. 524.c.d.e. 525.a
Hæreses omnes ex tumore mentis & neglectu sanctorum Patrum ortæ, & contemptu veterum traditionum. 526.a
Hæretici in quo etiam dignoscantur à Catholicis. 540.e
Hæretici quibus soleant armis decertare. 649.
Hæreticis quo ordine facienda eleemosyna ex S. Gregorij doctrina. 502.d
Hæretici obstinati haud mitiùs tractandi sunt. 652.a.b
Hæreticis parcendo Deus in iram concitatur. 652.b.c
Hæreticorum ea improbantur, quæ ad hæresim spectant. 691.b.c
Hæreticis pœnitentibus de simulatione suspectis audientia denegatur. 693.a
Hagiomachi perstringuntur ab auctore. 397.e.398.a
Helemana basilica. 655.d
Helion Patricius coronam à Theodosio defert Valentiniano. 497.d
Helladius Episcopus Tarsi Nestorianus. 586.d
Heliodorus Episcopus auunculus Nepotiani. 22.c. *consolatur eum S. Hieronymus de obitu Nepotiani.* c.d
Helpidius Episcopus restitutus ab exilio. 278.c
Henricus Grauius professor Louaniensis. 422.c
Heraclides Episcopus Ephesi grauem & longum carcerem passus causa Ioannis. 246.b
Heraclides Origenista. 174.b
Heraclianus occisor Stilichonis donatur præfectura Africæ. 273.b
Heraclianus, retento Africano frumento, Vrbem fame cruciat. 293.e. 294.a
Heracliani tyrannis in Africa. 302.d
Heracliani mores perditissimi. 303.a.b
Heracliani tyrannis quando cœpta. 345.b
Heracliani Consulatus & tyrannus. 355.e. 356.a
Heracliani apparatus. 356.b
Heraclianus fugatur & occiditur. 356.b.c
Honorij Imp. in eum datum rescriptum. ibid.
Herculem colunt Suffectani. 96.e
Herenæ Episcopi perfidia. 237.e
Hermogenianus Codex. 65.a
Heros Episcopus Arelatensis pellitur. 349.c
Heros Episcopus cum Lazaro accusator Pelagij. 390.e.408.b. *accusatur à Cælestino.* c.d.e
Herotis crimina. 408.c.d
Heruli cum aliis barbaris Gallias depascuntur. 267.d
Hesychius Episcopus Salonitanus tempore Zosimi Papæ. 427.e
Hibernis Palladius sedis Apostolicæ legatus prædicauit. 531.e
Hieronymus parat fugam timore Hunnorum. 6.e
Hieronymi locus restitutus. 12.a
Hieronymus scribit Epitaphium Nepotiani ad Heliodorum. 22.b.c
Hieronymus studiosissimus Nepotiani. 22.c.d
Hieronymus reconciliatus Russino. 25.a.b. 84.b.c
Hieronymus testis adhibetur à Russino, cùm Origenis seminat errores. 30.e. 31.a
Hieronymus quando & in quibus laudauit Origenem. 31.b.c
Hieronymus quid de Ambrosij scriptis refellitur calumnia Russini. 38.d.e
Hieronymus mittit Paulinianum & Eusebium in Occidentem. 46.a
Hieronymus interpellatur vt germano sensu transferat Origenem. 46.e.47.
Hieronymus scribit laudes Paulinæ ad Pammachium. 47.d.e
Hieronymus translatum à se Periarchon Romam mittit. 83. c.d. *eius in ea re consilium.e. manifestat Origenis errores.* 83.e. 84.a
Hieronymus se excusat de translatione à se facta Periarchon Origenis. 84.b.c.d
Hieronymi ad Russinum Romæ agentem epistola. 84.d.e
Hieronymi epistola de damnatis Alexandrinæ erroribus Origenis. 85.c.d
Hieronymus ad Theophilũ de Origenis erroribus epistola. 85.e
Hieronymus hæreticus creditus, Catholicus probè inuentus à Posthumiano. 87.a
Hieronymus recipit Paulum Episcopum à Theophilo expulsum. 87.d.88.a
Hieronymi iusta querela de scriptis contra se libris à Russino. 106.e.107.a
Hieronymi cum Russino facta collatione, quàm inferior inueniatur Russinus. 107.a.b
Hieronymi iura potiora. 107.b
Hieronymus in altercatione cum Russino pacem & charitatem seruauit illæsam. 107.d
Hieronymo Romanorum alij fauent, Russino alij. 107.e.108.a
Hieronymus quando suam Apologiam scripsit. 108.e
Hieronymus Russinum vaniloquum compellat. 127.c.d
Hieronymi sententia de libris Origenis. 149.d.e
Hieronymus calumniam patitur à Russino de epistola scripta ab Anastasio Papa. 155.a.b.c
Hieronymus quo anno Apologias scripsit contra Russinum. 155.c.d.e. 156.a.b
Hieronymus minis Ruffini magis excitatur. 157.c.d.e
Hieronymus qualis aduersus hæreticos. 157.d.e. 158.a
Hieronymus quibus nominibus Russino illudat. 158.a.b
Hieronymi agentis cum Catholicis humilitas incomparabilis. 158. c.d.e
Hieronymi sententia, quæ vult Episcopos omnes esse æquales, quomodo intelligenda. 160.c.d
Hieronymus transtulit vltimam Paschalem epistolam Theophili. 223.e. 224.a
Hieronymus describit vitam S. Paulæ. 223.c
Hieronymus quomodo vsus est amicitia Theophili. 224.a
Hieronymus magno dolore affectus ob Chrysostomi exilium. ibidem.
Hieronymus in Latinum vertit regulas Pachomij & sociorum. 224.b
Hieronymus quando scripsit ad Minerium & Alexandrum. 250.c. *ad eosdem commentarium in Malachiam dedit per Sisinnium.* ibid.
Hieronymus quando scripsit aduersus Vigilantium. 250.c.d
Hieronymus primo detexit Vigilantium. 251.c
Hieronymi sententia de bigamia, quod non constituatur ex coniugio ante baptismũ, reuocatur ab Innocẽtio Papa. 239.e

Hiero-

Hieronymus deplorat Gallicana Ecclesiæ statum tempore Vigilantij. 252.e.253.a
Hieronymus in minores Prophetas commentarios edit. 249.d
Hieronymus ad sanctum Exuperium Tolosanum suos in Prophetas commentatores inscribit reliquos commentarios. 249.e
Hieronymus paruo negotio expugnat Vigilantium. 255.b
Hieronymus in Palæstina audit periculum Vrbis. 284.d
Hieronymus prædicit, interpretando Danielem, Vrbis excidium. 284.e. *passus idem ob hanc causam ab amulis inuidiam.* ibid.
Hieronymus excipit hospitio profugos ex Vrbe capta à Gothis. 301.e.302.a.
Hieronymus perstringit Pelagium. 309.d.e
Hieronymus laborat aduersus hæresim Pelagianam sine auctore vulgatam. 328.c.d.e
Hieronymus latentes sub Catholico nomine hæreses Pelagianas produxit in medium. 329.d.e
Hieronymus ad Demetriadem quo anno scripsit, & qua occasione. 357.b.c.d
Hieronymi consilium in scribendo dialogum contra Pelagianos. 377.e. 378.a
Hieronymus in dimicando contra Pelagianos gloriatur Augustino commilitone. 379.d
Hieronymi rerum status tempore Concilij Palæstini. 381.e. 382.a
Hieronymi modestia, dum reclamans ad Innocentium de damnis illatis ab hostibus fidei, nomina reorum reticet. 399.b
Hieronymi obitus, & ætas. 481.d. *eius laudes.* 482.a.b
Hieronymi scripta quæ non extant. 482.c.d
Hieronymi Vita incerti auctoris mendaciis confarcinata, 482.e. *irrita & cassa reddunturs, quæ Cyrilli, Eusebij, & Augustini nomine de eo scripta feruntur.* 483.a.b.c.d
Hieronymo falso tribuuntur, quæ Gerasimi esse probantur. 484.a
Hieronymi Vitam scripsit Sebastianus monachus Casinensis. 484.b
Hieronymi Vita magis probatur quæ scripta est à Mariano Victorio Episcopo Reatino. 484.b
Hieronymus Rubeus historicus illustrator rerum Ecclesiæ Rauennatis. 652.e
Hierosolymæ agitantur timore Hunnorum. 6.a
Hierosolymorum Episcoporum successio, post Ioannem Prælium, post Præsium Iuuenalis. 541.a
Hilario demandatur negotium Gazensium Christianorum. 73.d.74.a
Hilarius à Gazensibus Gentilibus auro corrumpitur. 74.a
Hilarius senex studiosus Ioannis quanta passus ab aduersarijs. 246.a
Hilarius in Occidente primus excitat prælium aduersus Pelagianos. 330.b. *monet S. Augustinum suis scriptis ad bellum.* b.c
Hilarius Episcopus Narbonensis sub Bonifacio Papa. 485.b
Hilarius & Prosper pro S. Augustino insurgunt. 507.a. 508.a
Hilary soror Pimeniola. 509.a
Hilary cognatus Luscus. ibid.
Hilarius & Prosper defendunt scripta S. Augustini. 566. c.d. *quando se Romam contulerunt.* ibid.
Hilarius cum Prospero Romam se confert ad Cælestinum aduersus impugnatores scriptorum S. Augustini. 566.d
Hilarius Episcopus Narbonensis. 414.b. 692.d. *litteras accipit a Zosimo Pontifice Romano.* 414.b
Himerius Episcopus Tarraconensis. 44.e
Himerius Episcopus Nicomediæ Nestorianus. 586.d
Hymnus Francisci Benci in translatione SS. martyrum Alexandri & sociorum. 103.a.b
Hypatia virgo Alexandrina philosophorum omnium celeberrima. 384.a. *necatur ab aliis qui faucibant Cyrillo.* ibidem.b
Hypatia laudata à Synesio. 384.d
Hippona obsessa annis tribus à Vuandalis. 562.c. *confugium exterrorum Catholicorum.* ibid.
Hipponensis Ecclesia florens clericis & monachis. 19.b.c
Hipponensis Ecclesia suppeditat monachos aliis Ecclesijs. 19.c
Hipponensis Ecclesia dira passa à Donatistis. 50.b.c.d
Hipponenses fatigatis peste tempore obsidionis. 564.a
Hipponenses vim inferunt Piniano, vt ordinaretur. 285.e 286.a.b.a. *eos excusat Augustinus.* d.e
Hipponenses excusantur à S. Augustino. 287.d.e
Hipponensis Ecclesia à Donatistis iterum vexata. 307.b
Hipponenses clerici exacuati calce & aceto à Donatistis. 306.c
Hispanias aggressi Alani, Vuandali, & Sueui. 291.d.e
Hispaniæ recto Dei iudicio traditæ barbaris. 287.e.288.a
Hispaniæ hæresibus Origenitarum infestantur. 362.c.d.e
Hispaniarum Ecclesia agitata schismate. 236.b.240.a.b
Hispaniæ contremiscunt, dum Galliæ excluduntur. 267.e
Hispana virgo martyrium subiit sub Vuandalis. 514.e.515.a
Hispanias inuadunt Gothi pulsi è Gallijs. 363.e.364.a
Historia Christiana à Philippo conscripta qualis. 503.c. 504.a
Historia à Ciceronе scripta derisa. 17.b
Historia à Dextero Præfecto edita. 16.e
Historia Ecclesiastica qua occasione à Russino scripta. 16.d.e
Historia Eutropij. 16.e
Historiam Gazæ tyranni scripsit Eusebius Scholasticus. 114.a. *eandem metro cecinit Ammonius.* ibid.
Historia de Origenistis ab Origenistis accepta. 118.a.e *restituuntur ad veritatis normam.* 118.e.119.
Historiam scribere subterfugit Plinius. 17.b
Historiam scribere quam difficile. 17.a.b
Historia Orosij quando scripta. 16.c
Historia à Severo conscripta. 16.d
Historia Zosimi Comitis. 16.e
Historici huius temporis quales. 16.d.e
Honorius imperat cum Arcadio. 2.a
Honorij ætas. ibid.
Honorij tutor Stilicho. 2.d
Honorius puer imbellis nullius vsus, expositus barbarorum insidijs. 12.e.13.a
Honorius confirmat priuilegia collata Ecclesiæ Catholicæ. 13.e. 42.c.43.a
Honorij leges. 13.c.42.e.43.a
Honorius religione munit Imperium. 13.c
Honorij tertij Consulatus tempore quæ acciderunt Mediolani. 19.e.20.a
Honorius rescribit pro Ecclesia Africana. 49.e.50.a
Honorius capitale supplicium sancit aduersus perturbatores ecclesiarum. 50.a.b
Honorius accipit in vxorem Mariam filiam Stilichonis. 53.c.d *parum felices.* 61.c
Honorius decernit bellum aduersus Gildonem tyrannum. 56.e
Honorius reddit iudicandi facultatem Episcopis. 61.e
Honorius profiteri iubet templa deorum. 91.c.d.e.92.a.b
Honorius insectatur Manichæos. 99.b
Honorius lege cohibet aduersarios Catholicæ Ecclesiæ in Africa. 98.e
Honorius abstinet à vindicta secunda in occisores martyrum. 103.b
Honorius publicari mandat rescriptum Donatistarum à Juliano obtentum. 105.c
Honorius rescribit pro clericis Catholicis. 131.a
Honorius vincit Alaricum apud Pollentiam. 184.d.e. 185.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Honorius malè perſuaſus edidit ludos Sæculares. 186.d.e. 187.a. *non ſine Gentilicia ſuperſtitione.* b
Honorius Imperator reprehendit Arcadium de ſtatuæ Eudoxiæ dedicatione. 188.a.b
Honorius Imperator ſcribit ad Arcadium Imperatorem de rebus contra Ioannem geſtis. 208.e.209.a
Honorius Imperator obiurgat Arcadium fratrem, atque prè admonet vt ceſſet à perſecutione Ioannis. 208.e.209.d.e *ſæpéque de his ad ipſum ſcripſit.* 211.e
Honorius Imperator annuit petitioni Epiſcoporum Carthag. contra Donatiſtas. 221.e.222.a
Honorius quid pro Eccleſia Catholica. 49.e.61.e.131.a 267.b
Honorius quid in Iudæos ſtatuerit. 98.c.d. 428.c.d
Honorius quid ſtatuit contra Gentiles. 91.c.d.e.92.a.b. 274.e. 389.c
Honorius Imperator conuentus ab Epiſcopis ex Romana Synodo ſcribit ad Arcadium Imperatorem. 281.b.c
Honorium conuenium Epiſcopi Africani multa mala paſſi à Donatiſtis. 229.e.230.a
Honorius commotus in Donatiſtas. 230.c. *lege ſancita eos exagitat.* c.d.e
Honorius quid contra hæreticos. 99.a.b.230.c.231.b.256.d. 267.b.c.273.b.345.a.b
Honorius auget militibus ſtipendium in bello contra Rhadagaiſum. 241.b
Honory pura religio potens ad expugnandos hoſtes. 241.e
Honorius Dei virtute abſque ſuorum iactura Rhadagaiſum vincit. 242.e.245.b
Honorius parat bello decernere cum Arcadio, ſed barbarorum tumultibus auocatur. 249.b.c
Honorius pro victoria accepta gratias agit Deo in cultu puræ religionis, inſectando hæreticos. 256.d
Honorius rurſum Manichæos inſectatur. 257.a
Honorius inſectatur hæreticos Priſcillianiſtas. 257.a
Honorius hæreticos Phrygas inſectatur. ibid.
Honorij Imperatoris epiſtola vltima ad Arcadium. 263.e. 264.a
Honorius rurſus de bello inferendo in Arcadium agit. 264.b.c
Honorius ob cultum propenſiorem religionis eripitur à domeſticis proditoribus. 257.b
Honorium Imperatorem infeſtat Conſtantinus tyrannus. 264. c.d.e
Honorius curat tolli de medio Stilichonem. 271.a.b.272.a.b.c
Honorij reſcripta in cauſa Stilichonis. 272.d.e
Honorius muneribus donat occiſores Stilichonis. 273.b
Honorius nouis legibus exagitat Donatiſtas. 274.d
Honorius nouis legibus exagitat Gentiles in Africa. 274.d.e
Honorius prohibet de religione diſputari. 276.a
Honorius quid contra Donatiſtas. 99.c. *pœna quinque librarum auri aduerſus infeſtantes Catholicos.* ibid. 105.c.d *aliæ leges in Donatiſtas.* 183.d. 230.c.d. 231.a.b.c.d. 274.e. 284.b.306.b.c.364.b
Honorius miſtè carpitur ab Ethnicis ob excidium Vrbis. 281. d.e. 282.a.b
Honorius lege exagitat Mathematicos. 283.a
Honorius deceptus à ſuis optimos reiicit. 284.a.b. *renocat Gentiles ad militiam. Generidum Gentilem hominem ducem exercitus conſtituit.* 284.a.b
Honorij religio commendata. 284.b
Honorius pias leges ſanxit pro fide Catholica, dum ab Alarico perſtringeretur. ibid.
Honorius legatos mittit ad Attalum pro concordia. 273.e
Honorius opportunum auxilium accipit à Theodoſio ex Oriente miſſum. ibid.
Honorius, liberato Imperio ab Attalo, quas leges dederit. 295. a.b
Honorius indulget omnium criminibus ob lætitiam publicam. 295.b
Honorius relaxat Africanis tributa ob fidelitatem exhibitam aduerſus Attalum. 295.b
Honorius quos duces elegit poſt obitum Stilichonis. 296.d
Honorius inuidiam paſſus ob captam a Gothis Vrbem: quæ in eum iactata calumniæ. 297.e.298.a.b
Honorius vindicatur à calumniis obtrectatorum. 297.e. 298.
Honorius interpellatur noua legatione Epiſcoporum Africanorum. 305.e
Honorius perperam ſtatuit timore Attali & Donatiſtarum rebellantium, vt quam vellet quis coleret in Africa religionem. 306.a.b
Honorius reuocat legem latam pro Donatiſtis. 306.c
Honorius religione pugnat contra barbaros. ibid.
Honorius adiicit animum vt Donatiſtas omnimodè ad vnitatem Catholicam inducat per publicam Collationem. 306. c.d
Honorius proſligando hæreticos ſperat ſe à Deo adiuuari aduerſus barbaros. 306.d
Honorius Imperator ob ſtudium indefeſſum erga Catholicam religionem aduerſus ſchiſmaticos & hæreticos quanta à Deo eſt conſecutus beneficia. 326.d.e. 327.a
Honorius quot inſuperabiles tyrannos Dei ope extinxit. 326. d.e. 327.a. 328.b
Honorius obſtinatos Donatiſtas poſt Collationem legibus vrget. 336.e.337.a
Honorius Imperator noluit bona Eccleſiaſtica ſubiacere publicis exactionibus. 345.e
Honorius iuſſit ne clerici conuenirentur apud aliud tribunal, quàm Eccleſiaſticum. ibid.
Honorius iuſſit Epiſcopale iudicium illibatum ſeruari. ibid.
Honory reſcriptum aduerſus Heraclianum. 356.c. *aliud de abolendo Heraciani nomine.* d
Honorius conſecutus victoriam aduerſus Heraclianum tyrannum. 356.b.c.d
Honorius rurſum exagitat Donatiſtas quàm ſeuerißimè per Dulcitium. 364.b
Honorij benignitas erga Attalum tyrannum. 388.a.b
Honorius nactus ſibi barbaros obſequentes. 389.a.b
Honorius Imperator reſcribit contra Gentiles. 389.c.400.b
Honorius Romæ triumphat, Attalo præeunte ante currum. 417.a
Honorij numiſma victoriam de tyrannis deſignans. 417.a.b. 489.a.b.c
Honorius Imperator Iudæos legibus exagitat, vt ſic ad fidem inducat. 438.a
Honorius ſubdola relatione Symmachi Præfecti deceptus. 439. c.d.440.a.b.c.d.e.441. *& ſeqq.*
Honorius Imperator reſcribit ad Symmachum in cauſa Bonifacij & Eulalij. 440.c
Honorius litteris Romanorum presbyterorum admonetur de cauſa Bonifacij & Eulalij. 441.c.442.a
Honorius Imperator ad ſe aduocat vtramque partem Bonifacij & Eulalij. 442.d
Honorij ad Symmachum ſecunda epiſtola. ibidem.
Honorius res Eccleſiaſticas nonniſi per Epiſcopos tractari voluit. 443.c
Honorius conuocat Rauennam Epiſcopos, qui agant de legitima electione Romani Pontificis. ibidem.
Honorius Imperator reſcripſit contra Pelagium. 422.d.e
Honorij commonitorium ad Epiſcopos vocatos ad Synodum in cauſa ſchiſmatis. 443.c
Honorius ſcribit ad Præfectum Vrbis de Achilleo Epiſcopo Spoletino. 443.c
Honorij epiſtola ad Achilleum. 444.a.b
Honorius ſcribit ad populum Romanum de Achilleo Epiſcopo miſſo. 444.c
Honorius alios vocat ad Synodum Epiſcopos Rauennam in cauſa ſchiſmatis. 444.e

Universidad de Deusto
Biblioteca

Honorij epistola ad Paulinum. ibid.
Honorij epistola ad Africanos Episcopos, qua eos vocat ad Synodum. 445.a
Honorij epistola ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, qua vocat eum ad Synodum. 445.c.d
Honorius scribit contra Eulalium, vt pellatur Vrbe. 447.a.b.c
Honorij epistola ad Symmachum de restitutione Bonifacij. 448.b.c
Honorius rescribit ad Largum Proconsulem, ne Episcopi vocati fatigarentur venire ad Synodum. 449.a.b
Honorio commendat Ecclesiã Romanã Bonifacius Papa. 449.c
Honorius scribit ad Bonifacium Papam de cura sua erga Romanæ Ecclesiæ statum. 450.b.c.d
Honorius rescribit contra Pelagianos. 455.a.b
Honorius ad Aurelium scribit contra Pelagianos. 455.a
Honorius exagitat clericos cum feminis habitantes. 484.c
Honorij Imperatoris obitus, ætas. 488.c. laudatissimus Imperator vindicatur à calumnijs: potens religione potius quam armis. 488.a.489.b
Honoria filia Gallæ Placidiæ relegatur ob stuprum Constantinopolim. 669.b
Honorij numisma de supplantato tyranno. 489.b
Honoratus Episcopus Vercellensis ministrat Eucharistiã S. Ambrosio morienti. 36.a
Honoratus Episcopus Vercellensis præsto est S. Ambrosio morienti. 36.a.b
Honoratus Episcopus Arelatensis post Patroclum. 510.b
Honorati Episcopi epistola ad Arcadium de exhortatione ad martyrium. 675.a.b
Hormisdæ nobilis Persæ martyrium. 476.b.c.d
Hospitium sanctum reddit homines sanctos. 26.a.b
Hospitium peregrinorum à Pammachio erectum in Portu Romano. 48.d.e
Hospitale infirmorum Romæ primum à S. Fabiola extructum. 109.e.110.
Hospitium Romæ Ioannitarum. 248.a
Huldin Rex Hunnorum contra Rhadagaisum procedit. 242.a
Hunni immissi in Armeniam à Ruffino. 6.a
Hunni obsident Antiochiam. ibid.
Hunni timentur Hierosolymis. 6.a.b
Hunni vnde progressi. 6.b
Hunnos execratur S. Hieronymus. 6.b.c
Hunnos timet S. Hieronymus. 6.c
Hunni quanta fecerint mala in Syria. 6.d
Hunni ad fidem conuersi à S. Theotimo Episcopo. 148.e
Hunnus peccans in S. Timotheum à Deo corripitur. 148.d
Hunnorum Reges contra Rhadagaisum. 242.a
Hunni lacessentes Burgundiones occasio illis fuerunt fidem Christianam capessendi. 362.e.363.a
Hunni victi à Burgundionibus Christi auxilio. 363.a
Hunni agunt pro Aetio. 645.b

I.

Iacobus Comes in custodiam recipit Cyrillum & Memnonem. 602.a
Iacobus in Syria magnus anachoreta, eius res gestæ. 495.e. 496.a
Iacobus eremita terrores dæmonum passus. 217.a.b
Iacobi Persæ Christiani dirum martyrium. 477.a
Iacobus & Timasius ex discipulis Pelagij redditi Catholici. 369.a.b
Iammona oppidum in insula Minorica. 429.c. in qua nunquam Iudæi habitare potuerunt. 429.c.d
Ianuarius Episcopus & martyr Neapolitanam illustrat Ecclesiam. 620.c
Iba epistola conferta calumnijs. 640.b.c
Idolum Cælestis Carthagine cum templo prostratum. 92.c.d.e
Idolorum cultus iterum inualescit, sed Theodosij sanctione exciditur. 669.a.b. Patres iterũ in eumdem insurgunt. c.d
Idola Gazensium prostrata. 138.b
Idolorum spolia inconcessa Christianis. 138.b.c
Idolorum templa in Phœnicia destruuntur. 141.b.c
Idoli falsum vaticinium de restitutione idololatriæ. 471.c
Idola prostrata vbique. 91.e.92.a.b
Idolorum cultus legibus Arcadij vetitus. 92.b.c.d
Idolum Veneris Maiumæ collapsum & fractum virtute Crucis. 137.b
Idololatriæ reliquiæ Romæ dissipatæ. 98.a.b
Idololatriam tollendam rogant Africani Episcopi. 53.b
Idololatria ab Honorio Imperatore penitus prosterni iussa. 91.c.d.e
Idololatriam restituendam falsis iactabatur oraculis. 471.e
Idololatriæ reliquiæ demolitæ per Vrsum Tribunum, Constantino Imperatore iubente. ibidem.
Idolatria Romæ à barbaris euellitur. 281.c
Idololatria reuocata in Vrbem. 281.c.d.e
Idololatræ nouis Honorij legibus exagitati. 274.d.e
Idololatræ Theodosij lege coercitis. 490.b.c.d
Idololatræ percussi ex ruina simulacri Veneris. 137.d
Idololatras Theodosius insectatur. 504.c
Ieiunij Natalis Domini fractor clericus accusatur. 166.e
Ieiunij sabbati causam reddidit Innocentius Papa. 402.c
Igilium insula recepit profugos Romanos tempore Vrbis excidij sub Alarico. 302.b.c
Ignatij Episcopi Antiocheni martyris secunda translatio. 678.c. 679.a
Ignis super Constantinopolim imminens. 20.e
Ignis grassans per lignum sanctæ Crucis extinctus. 27.d.e. 28.a
Imagines sanctorum solitæ pingi in ecclesia, & honore luminarium coli. 163.d.e
Imaginem S. Ioannis Chrysostomi morituri Theophilus veneratus est. 349.d
Imago S. Pauli apud Ioannem Chrysostomum. 260.e
Imagines Imperatorum coronari in spectaculis. 499.a
Imaginibus sacris ornauit cœmeterium Cælestinus Papa. 631.a
Imaginibus sacris Valentinianus ornauit basilicas Apostolorum Petri & Pauli. 694.b
Imaginibus sacris Sixtus Papa ecclesiam S. Mariæ ornauit. 693.e
Imperium Arcadij & Honorij. 2.a
Imperium Arcadij periclitatur dolo Ruffini. 4.c.d.e
Imperium Romanum inuadunt barbari vocati à Ruffino. 5.d.e. 6.a
Imperium Orientale excidit à barbaris dolo Ruffini. 7.8.b.c.d
Imperij occidentalis summa. 270.e
Imperij custodia est religio bene custodita. 326.e.327.
Imperij Orientalis curatores. 269.c.d
Imperium religio regit. 387.a
Imperium Romanum cur barbaris dari meruit deuastandum. 346.b.c
Imperium bene seruatur & custoditur, si consulatur Ecclesiasticæ immunitati. 489.e.490.a
Imperium quomodo reddi possit perpetuum. 624.d.e
Imperatorum caput ornatum cruce. 3.b.c
Imperatores occurrere soliti aduenientibus Episcopis. 133.b
sedere coram se iubent eos. 133.c
Imperatorum legibus hæretici vtiliter coercentur. 232.a.b
Imperatoris iura tempore schismatis. 439.d
Imperatorum imagines coronari solitæ in spectaculis. 499.a
Imperatores periculosè immiscent se rebus sacris. 561.d.e
Imperator ipse non ingreditur armatus in ecclesiam. 569.e
Imperatores non portant diadema in ecclesia. ibid.
Imperatores quomodo perpetuò regnare possint. 624.d.e
Imperatorum non esse pallium dare Episcopis. 645.c. 646.a.b.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Imperatorum imagines in ecclesia à Galla Placidia erecta Rauennæ. 669.b
Imperatores leges frustra sanciunt, nisi fontes malorum obstruant. 685.d
Imperatorum huius temporis religio commendata. 651.c
Incendium Arianorum. 523.e
Incendium ciuitatis Constantinopolitanæ. 652.c.d
Incendium vrbis Constantinopolitanæ molitur Gainas. 112.c.d
Incendium ecclesiæ Constantinop. comburit Gothos. 112.e
Incendium ecclesiæ Constantinopolitanæ. 198.a.b.c
Incendium grassatur in Regiam, absumit vetera idololatriæ monumenta. 198.d.e. 199.
Incendij ecclesiæ Constantinopolitanæ causa quæstiones exhibitæ. 201.b
Indiculus ornamentorum ecclesiæ Constantinopolitanæ ad Innocentium Papam allatus per legatos. 207.e
Indulgentia procuranda à Romano Pontifice pro Episcopu Donatistis. 129.e.130.
Indulgentia concessa Donatistis ab Anastasio Papa. 130.d.e
Indus credit Christo. 23.a
Infantes esse baptizandos decretum in Concilio Carthaginēsi. 130.c
Infernales pœnæ temporarias ex errore Origenis dixêre noui hæretici. 368.b.c.d
Infirmorum hospitium primùm à S. Fabiola Romæ constructum. 109.e. 110.a
Innocentius Papa creatur. 161.d.e
Innocentium Papam appellat Ioannes Chrysostomus. 192.a.b
Innocentius detestatus temeritatem Theophili in depositione Ioannis Chrysostomi. 192.d
Innocentius irritat iudicium Theophili. 195.e.196.a
Innocentius nouam cogitat Synodum in causa Ioannis Chrysostomi. 196.a
Innocentius retinet Ioannem, licet damnatum, in communicatione. 106.a.b
Innocentius quid scripserit ad Theophilum. 196.a.b
Innocentij Papæ litteræ ad Ioannem Chrysostomum datæ per Demetrium Episcopum vulgatæ in Oriente. 196.c
Innocentius Papa accipit missa Constantinopoli Acta publica Iudicum aduersus S. Ioannis Chrysostomi sectatores. 206.c
Innocentius accipit legationem ab Episcopu partis Ioannis per Theotecnum missam. 206.e
Innocentius rejcit legationem aduersariorum Ioannis Chrysostomi. 207.a.b
Innocentius Papa recipit Episcopos partis Ioannis ad sedem Apostolicam confugientes. 207.b
Innocentius recipit legationem à clero Constantinopolitano partis Ioannis. 207.d.e
Innocentius recipit indiculum ornamentorum Ecclesiæ Constantinopolitanæ à clero missum. 207.e
Innocentius decernit communicandum esse cum Ioanne Chrysostomo, donec congregato Concilio eius causa plenius cognoscatur. 208.d
Innocentius respuit communicationem Arsacij, donec per Concilium eius causa examinetur. ibid.
Innocentij Papæ epistola ad clerum Constantinopolitanum. 210.b.c.d
Innocentij Papæ epistola ad S. Ioannem Chrysostomum. 210.a.b. *aliæ Innocentij litteræ ad Ioannem datæ desiderantur.* a
Innocentius laborat pro cogendo Concilio in causa Ioannis Chrysostomi. 211.d.e
Innocentius Papa consulitur à S. Victricio Episcopo Rhotomagensi. 222.d
Innocentij Papæ litteræ ad Concilium Carthaginense de non proficiscendis Episcopis ad Comitatum. 233.a.b
Innocentius Papa scripsit ad Toletanam Synodum. 235.d.e. 236.b
Innocentius Papa irritat sententiam dicentium coniugium ante baptismum non constituere bigamiam. 239.c
Innocentius Papa scribit ad Exuperium. 240.b
Innocentius scripsit catalogum librorum Canonicorum. 240.d
Innocentius accipit vltimas litteras à Chrysostomo. 247.b.c
Innocentius quòd Iudex esset, non recepit hospitio missos à Ioanne. 248.a
Innocentius Papa Atticum & illi communicantes excommunicat. 248.e.249.c
Innocentius etiam se à Theophili communione separat. 249.c
Innocentij Papæ decreta implorantur ab Episcopis Gallicanis contra Vigilantium. 253.c
Innocentium Theophilo reconciliari cupiunt Episcopi Africani. 257.d
Innocentius Papa, audita morte Chrysostomi, quid in Arcadium & Eudoxiam. 262.b
Innocentius Papa quid de restituendo Ioannis Chrysostomi nomen in Diptycha. 262.
Innocentij Papæ epistola de Anathemate in Arcadium Imperatorem. 262.d.e
Innocentius Papa excommunicat Arcadium & Eudoxiam. 262.d.e
Innocentius Papa primus expellit Nouatianos. 276.d
Innocentius auctor pacis Ecclesiæ Antiochenæ. 277.c.d
Innocentij epistola ad Bonifacium de pace Ecclesiæ Antiochenæ. 277.c
Innocentij epistola ad Alexandrum Episcopum Antiochenum. 278.a.b
Innocentius quid de Acacio Beræensi Episcopo statuat. 278.d
Innocentius quid scribat ad Acacium Beræensem. 278.d.e
Innocentius Papa agit cum Acacio, vt Ioannis nomen restituatur in Diptycha. 278.e
Innocentius irrita reddit omnia ab aduersariis Ioannis Chrysostomi facta contra Catholicos. ibid.
Innocentij Papæ epistola ad Maximianum in causa Attici. 279.c
Innocentius conditiones ponit, quibus parens Atticus Episcopus Constantinopolitanus possit absolui. 279.d
Innocētius defenditur à calumnia Zosimi. 282.b.c.d.e.283.a
Innocentius functus legatione pro Romanu ad Honorium & Alaricum. 283.d
Innocentius Dei prouidentia ab Vrbe peritura subductus. ibid.
Innocentij Papæ fides laudata à S. Hieronymo. 358.d
Innocentius Papa scribit ad Iulianam. 361.d. *confutat in ea hæresim Pelagianam.* ibidem.
Innocentius monetur à Concilio Carthaginensi, ne recipiat Pelagium absolutum in Concilio Palæstino. 391.d
Innocentius Papa accipit litteras ex Concilio Carthaginensi & Mileuitano per Iulium. 391.b.d.e. *eadem omnes contra Pelagium, ne recipiatur ab ipso.* 392.e
Innocentius secretò admonetur ab Augustino & collegis de fautoribus Pelagianorum Romæ agentibus. 393.b
Innocentius calumniosè in crimen adducitur tolerantiæ Pelagianorum fautorum. ibid. *se iure ipse excusat.* c
Innocentius non acquiescit inducio Palæstino de purgatione Pelagij. 393.c.d. *sed suspendit sententiam suam de eo.* d
Innocentij litteræ redditæ ad Concilium Carthaginense & Mileuitanum per Iulium legatum. 393.e
Innocentius acerrimus impugnator Pelagij. 394.a
Innocentius Papa damnauit Pelagium. ibid.
Innocentius Papa admonet Aurelium Carthaginensem Episcopum de ordinationibus perperam factis in Africa. 398.c.d
Innocentius Papa admonet Ioannem Episcopum Hierosolymorum de iniuriis illatis in sanctas virgines Eustochium & Paulam. 398.d.e. 399.a
Innocentius scribit ad S. Hieronymum de damnis illatis consolans eum. 399.c.d
Innocentij epistola ad Aurelium Carthag. de S. Hieronymo. 399.d.e

Universidad de Deusto
Biblioteca

Innocentium Papam fallere nititur Pelagius professione Catholica, à quo sciebat suam absolutionem non esse acceptam, sed fuisse ab ipso damnatam. 400.c.401.a
Innocenty Papæ obitus, res gestæ, anni sedii, scripta. 401.d.e
Innocenty decretum sanctum aduersus Pelagianos à Zosimo reprobatum. 402.c
Innocentius dedicauit basilicam sanctorum Geruasij & Protasij martyrum Romæ. ibid.
Innocentius ad quem scribit S. Basilius, quis fuerit. 403.d.e
Innocentius Iudæum cum Meletio fugam arripiunt, ne Christiani efficerentur. 433.c. *conuersi ad fidem ambo cum suis.* ibidem. *eius coniugis conuersio.* 436.c. *eius affinis conuersio.* 437.b
Innocentius legatus ab Africanis Episcopis in Orientem pro canonibus Nicænis. 466.d
Innocentius & Reititutus à Donatistis occisi. 337.e
Inquisitio dira de incendio exhibita frustra. 201.a. *repressa lege Imp.* e
Inscriptio vera de victoria contra Gildonem obtenta. 59.e
Inscriptio de victoria Gildonis tributa Stilichoni. 60.a
Inscriptiones Cæleſtis idoli. 93.d.95.a
Inscriptio posita in baptisterio Constantini. .694.c
Inscriptio de instauratione murorum Vrbis propter metum Alarici. 184.d.e
Inscriptio soluti voti à Galla Placidia. 669.b
Insulæ Capratiæ monachi. 57.c.d
Insulæ Gorgoniæ monachi. 57.e
Insulæ Palmariæ monachi. 58.e
Insulani monachi. 57.c.d.e.58.d.e
Inuectiuarum Rufini in S. Hieronymum tempus & ratio. 156.b.c.d
Inuentio corporum Habacuc & Michææ Prophetarum quando contigit. 256.c
Inuentio reliquiarum S. Stephani protomartyris in Indæa. 369.e. 370.a.b.c.d
Inuentio corporis Zachariæ. 387.c.d
Ioannes Aetherium exterris causa Chrysostomi. 246.c
Ioannes creatus Episcopus Antiochenus. 516.b
Ioannis Episcopi Antiocheni littera ad Cyrillum. 579.c.d
Ioannes Antiochenus præmittit Alexandrum Hierapolis, & Alexandrum Apameæ Ephesum. 579.d
Irenæus Comes amicitiæ tantum causa cum Nestorio Ephesum venit. 581.a
Ioannes Episcopus Antiochenus accipit litteras à Cælestino contra Nestorium. 549.b.c
Ioannes Antiochenus admonetur à Cyrillo de Nestorij erroribus, & Cælestini Papæ conatu aduersus eum. 550.e. 551.a
Ioannes Episcopus Antiochenus scribit ad Nestorium suadens pacem. 551.b.c.d.e.552.a
Ioannis Episcopi Antiocheni aduentus Ephesum. 586.e *conflat schisma.* ibid. *Concilium contra Concilium congregat.* 587.d
Ioannes Episcopus Antiochenus potens auxilio Irenæi Comitis iussit verberari Episcopos qui ei obuiam processerant. 587. c.d
Ioannes Episcopus Antiochenus remoratur suum aduentum. 579.b.c
Ioannes Episcopus Antioch. fauens Nestorio in gratiam eius differt aduentum ad Synodum. 579.c
Ioannes Episcopi Antiocheni temeritas in inuasione iurium Ecclesiarum Cypri repressa à S. Synodo. 607.a.b
Ioannes Episcopus Antioch. cur iussus redire in suam Ecclesiam. 613.c
Ioannes Antiochenus tertiò citatus à Patribus Concilij Ephesini venire renuit. 591.a
Ioannes publicis scriptis declarat Cyrillum hæreticum Apollinaristam. 592.a
Ioannes cum aliis schismaticis excommunicatus à Concilio Oecumenico Ephesino. ibid.c
Ioannes Episcopus Antioch. pro concione acerrimè à Cyrillo exagitatus. 593.b.c
Ioannes Episcopus Antioch. monit Andream Episcopum Samosatensem & Theodoretum, vt scriberent contra Cyrillum. 616.b.c
Ioannes Antiochenus Episcopus quomodo recipiendus in Ecclesiam, Cælestinus Papa decernit. 624.a.b
Ioannes Antiochenus Episcopus litteris vrgetur à Theodosio pro pace conciliandæ. 632.d
Ioannes ab Imperatore inbetur anathematizare Nestorium. 633.a.b. 634.a
Ioannes Antiochenus labe aspersus defensione Nestorij Euthymij ore improbatur. 635.c.636.a
Ioannes Synodum habet Antiochiæ. 636.b.c
Ioannes damnat Nestorium in Synodo. 636.c.d. *item per epistolam ad Cyrillum.* 638.c
Ioannes scribit ad Sixtum Romanum Pontificem de damnato a se & suis in Synodo Nestorio. 636. d.e
Ioannes Episc. Antioch. mittit Paulum Episcopum Emisenum ad Cyrillum pro pace. 637.b.c
Ioannis epistola ad Cyrillum. 637.d.e. *eiusdem fidei professio ad eum missa.* 638.a.b
Ioannes scribit ad Sixtum Papam, mittens ad eum fidei professionem. 638.d
Ioannes cum Cyrillo pacem iniit. 639.d.e
Ioannes Episcopus Rauennæ moritur. 631.b. *data sub ipso à Valentiniano priuilegia Ecclesiæ Rauennati impostura arguuntur.* 645.c.d
Ioannes Antiochenus à suorum nonnullis exagitatus ob indignas pacis conditiones. 647.b.c
Ioannes Episcopus Antiochenus excusatur à Sixto Papa. 650.a
Ioannes Episcopus Antiochenus accipit litteras à Cyrillo. 650. e
Ioannes Antioch. scripsit ad Sixtum Romanum Pontificem. 651.a
Ioannis Episcopi Antiocheni epistola de laudibus Theodori. 664.c. *conuincitur calumnia.* 665.c.d
Ioannes Episcopus Antioch. excusauit non esse Theodori quæ sub eius nomine blasphemiæ ferebantur. 665.d
Ioannis Episcopi Antiocheni obitus. 672.d
Ioannis Baptistæ natalis dies apud Aegyptios. 640.d
Ioannes Episcopus Cæsareæ Palestinæ quid cum Porphyrio Gazensi. 131.d.e
Ioannes Cæsareæ Episcopus reuersus Constantinopoli Cæsaream. 137.d
Ioannes Cassianus fuit Pelagianus. 115.c
Ioannes Cassianus erga S. Ioannem Chrysostomum propensior & gratus. 208. b. *eius professio in Aegyptum.* c
Ioannes Cassianus diaconus missus legatus à clero Constantinopolitano ad Innocentium Papam cum Germano presbytero. 207. d.e. 208.a. *nequaquam fugit à Ioanne, vt aliqui dixerunt.* 208.a.b
Ioannes Cassianus in Atticum infensus. 568.a
Ioannes Cassianus hortatu S. Leonis scribit contra Nestorium. 566.d.e. *inuectiua in eum.* 567.c. *apostrophe ad Constantinopolitanos.* 567.d.e
Ioannes Cassianus quando scripsit Collationes. 653.b.c
Ioannis Cassiani scripta sæpe purgata. 654.a.b.c
Ioannis Cassiani expurgatores. 654.e
Ioannem Cassianum excusat & laudat Gennadius Massiliensis aquè suspectus. 654.d
Ioannes Comes sacrarum largitionum mittitur Ephesum ad conciliandos Episcopos. 602.d
Ioannis huius tyrannicè res gestæ Ephesi. ibid. d.e
Ioannes detrudit in carcerem S. Cyrillum & Memnonem Ephesi. ibidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioannes Comes fauens Nestorianis turpiter mentitus vniuersam Synodum consensisse damnationi Cyrilli. 603.d.e
Ioannes dolosè agit cum Orthodoxis. 603.e
Ioannes Comes reuersus Constantinopolim trophaa victoriæ vanè ostentat. 604.b
Ioannes Chrysostomus accersitus Antiochia Constantinopolim, vt succedat Nectario. 43.e. 44.a. *ei aduersatur Theophilus Alexandrinus.* 44.a. *sed ab Eutropio repellitur.* 44.b
Ioannis Chrysostomi in Episcopum electio. 45.b.c.65.a.b. *quomodo abductus Antiochia.* 65.a.b. *ordinatus exagitat hæreticos.* 65.d
Ioannes Chrysostomus laborat pro concordia Episcoporum Antiochenorum. 65.e
Ioannem Chrysostomum colit Saluina clarissima femina. 61.a
Ioannes Chrysostomus cum Theophilo decernit legationem ad Romanum Pontificem pro concordia Ecclesiæ Antiochenæ. 65.e.66.a
Ioannes Chrysostomus collapsam in clero disciplinam reuocare conatur. 66.c.d.e.67.
Ioannes Chrysostomus prohibet clericos habitare cum Agapetis, & sororibus adoptiuis. 67.c.d. *reuocat clericos à consuetudine sæcularium personarum.* 67.b
Ioannes Chrysostomus studens reuocare clerum ad Ecclesiasticæ disciplinæ cultum concitat contra se discolos. 67.c
Ioannes Chrysostomus superfluos sumptus ab Ecclesia resecat. 67.d
Ioannes Chrysostomus viduas Ecclesiæ ad meliorem frugem restituit. 67.e
Ioannes Chrysostomus redarguit Eutropium Præfectum cubiculi, quem sibi reddit infensum. 68.a
Ioannes Chrysostomus laborat pro Gazensibus. 74.e
Ioannes Chrysostomus defendit Eutropium. 76.d.e. *cur pro concione in eum inuectus.* 76.e.77.a. *eiusdem in Eutropium dicta oratio.* 76.e.77.a.78.
Ioannes Chrysostomus placare studet populum in Eutropium infensum. 77.c.d.78.a.b
Ioannes Chrysostomus liberat à morte Eutropium. 79.e.80.a
Ioannes Chrysostomus declamat aduersus spectacula. 82.b.c
Ioannis Chrysostomi opera sublata Maxima. 82.b.c.d
Ioannes Chrysostomus reuocat Arcadium à dando ecclesiam Gainæ Ariano. 111.b.c
Ioannis Chrysostomi cum Gaina tyranno conflictus pro ecclesia. 111.b.c.d
Ioannes Chrysostomus confutat Gainam. 111.e.112.a
Ioannes Chrysostomus exprobrat Gainæ tyranno accepta ab Imperatore beneficia. ibid.
Ioannis Chrysostomi legatio ad Gainam. 113.a.b
Ioannes Chrysostomus regressus à legatione quid concionatus. 113.c.d
Ioannes Chrysostomus venientes monachos Origenistas Constantinopolim non reiicit, sed exclamat contra Theophilum. 114.c.d.118.e
Ioannes Chrysostomus Barnabæ nomine figuratus. 114.c.d
Ioannes Chrysostomus excusatur de Origenistis ab eo non electis. 118.b.c.d.119.120.e.121.a
Ioannes Chrysostomus sequester pacis inter Origenistas & Theophilum. 117.a.b. 120.e.121.a
Ioannes Chrysostomus excepit, sed non communicauit cum Origenistis nisi peregrina cõmunicatione. 119.b.c.e.120.a
Ioannes Chrysostomus scribit ad Theophilum pro monachis Aegyptiis fugatis. 120.c
Ioannes iterum scribit ad Theophilum. 120.d
Ioannis Chrysostomi digni prætextus retinendi monachos Origenistas. 120.e.121.
Ioannes Chrysostomus quid in causa Asianorum Episcoporum. 121.b.c.122.123.
Ioannes Chrysostomus cognoscit causam Asianorum Episcoporum. ibidem.
Ioannes Chrysostomus congregat Concilium Constantinopoli in causa Asianorum Episcoporum. 121.b.c.d
Ioannes Chrysostomus dissidentes Episcopos reconciliari inter se curat. 122.a.b
Ioannes in Asiam statuit proficisci ad causam Antonini cognoscendam, sed retinetur. 122.c.d
Ioannes Chrysostomus proficiscitur Ephesum. 123.b. *congregat Ephesi Concilium septuaginta Episcoporum.* 123.c.d.e
Ioannes Chrysostomus exauctorauit Episcopos Asianos sex. 124.a
Ioannes Chrysostomus redit Constantinopolim ex Asia. 124.e. 125.a. *oratione laudauit Constantinopolitanos.* 125.a
Ioannes Chrysostomus expellendos curat Arianos Constantinopoli. 126.a
Ioannes Chrysostomus Scythas Arianos ad Catholicam fidem conuertit. 126.e
Ioannes Chrysostomus Nomadas ad rectam fidem conuertit. 127.a
Ioannes Chrysostomus curat vt Marcionitæ, qui erant in Syria, conuerterentur. ibid.
Ioannis Chrysostomi res gestæ cum Porphyrio Episcopo Gazensi. 132.d.e
Ioannes Chrysostomus curat in Phœnicia idololatriam tolli penitus. 141.c.d
Ioannis Chrysostomi zelus in destruenda idololatria. 141.e
Ioannes Chrysostomus mittit monachos ad destruendam idololatriam Phœnicum. 142.a
Ioannes agit in Eudoxiam pro vidua Theognosti relicta. 142.c.d.e
Ioannes Chrysostomus prohibet Eudoxiam Aug. ab ingressu ecclesiæ. 143.a.b
Ioannes Chrysostomus defendit causam viduæ Alexandrinæ. 143.b.c
Ioannes Chrysostomus se excusat, si agat contra Augustam pro vidua. 145.b
Ioannes Chrysostomus quid Theodoreto patricio persuadet. 144.a.b
Ioannes Chrysostomus reconciliatus Seueriano. 144.d
Ioannes Chrysostomus sequester pacis inter populum & Seuerianum. 145.a
Ioannis Chrysostomi triennij Episcopatus temporis labores. 145.d.e
Ioannes Chrysostomus quo anno Actus Apostolorum populo explicabat. 145.d
Ioannis Chrysostomi occultæ lacrymæ. 145.d.e
Ioannes Chrysostomus in suspicionem adductus conniuentiæ cum Origenistis. 146.a.b
Ioannis Chrysostomi cum Epiphanio dissensio. 146.e.147.a
Ioannes Chrysostomus reueretur Epiphanium. 148.b. *restitit tamen ei.* c
Ioannis Chrysostomi in Epiphanium prædictio cuius habenda fidei. 152.b.c.d.153.a
Ioannes Chrysostomus rursus exagitatur à Seueriano, Antiocho, & Acacio Beræensi. 168.c.d
Ioannes Chrysostomus dirè vrgeri cœptus à Theophilo Alexandrino. 168.b
Ioannes Chrysostomus pro concione visus est ex obliquo perstringere Eudoxiam Augustam. 168.e
Ioannes Chrysostomus quas patitur aduersarias nobiles feminas Constantinopoli. 169.b
Ioannes Chrysostomus Episcopos Orientis & Occidentis sensit aduersarios. 169.d
Ioannes Chrysostomus docebat per domos, & viduas lasciuientes exagitabat. 170.b
Ioannes secum collegit Episcopos quadraginta. 170.d.e
Ioannes Chrysostomus quid suos Episcopos lugentes in Concilio allocutus. 170.e.171.a
Ioannes Chrysostomus citatur à Theophilo. 171.c
Ioannes mittit ad Theophilũ Episcopos & presbyteros. 171.d.e

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioannes Chrysostomus quid Theophilo ex Synodo dici mandarit. 171.d.e. 172.a
Ioannes Chrysostomus citatur ad Synodum Imperatoris edicto. 172.a.b
Ioannes provocat ad Synodum Oecumenicam. 172.c
Ioannes exagitatus ab aduersarijs egregiam ad populum concionem habuit. 172.e
Ioannes Chrysostomus magnam animi constantiam præ se fert. ibid.
Ioannes Chrysostomus quibus accusationibus fuerit impetitus. 173.c.174.175.
Ioannes Chrysostomus sententiam damnationis accepit. 175.e
Ioannes Chrysostomus pellitur in exilium. 176.a.b
Ioannes Chrysostomus reuocatur. 176.c.177.a. *indixit Synodum.* 178.a
Ioannes Chrysostomus rursum à sede pellitur, instigante Eudoxia. 187.c.d
Ioannes Chrysostomus rursum declamat in Eudoxiam ob argenteam statuam dedicatam. 187.d.e.188.b.c
Ioannes Chrysostomus sub Herodiadis nomine perstringit Eudoxiam. 188.c.d
Ioannis Chrysostomi posteriorus exilij tempus. 189.a
Ioannes Chrysostomus absolutus à minori numero Episcoporum eo quo fuerat damnatus. 189.d
Ioannis Chrysostomi aduersarij confutantur. 190.c.d
Ioannes Chrysostomus iubetur egredi ab ecclesia. 190.d.e *ipse recusat ingredi.* e
Ioannis fautores Episcopi quadraginta pro eo agunt apud Imperatorem. 191.a. *degunt in lacrymis.* b. *exturbantur.* b.c. 194.c.d
Ioannis Chrysostomi aduersarij noctu cum militibus in ecclesiam irrumpunt. 191.c.d.e. 194.c.d
Ioannis Chrysostomi studiosus populus trucidatur in ecclesia noctu. 191.d.e.194.c.d
Ioannes Chrysostomus appellat Innocentium Romanum Pontificem. 191.a.b
Ioannes Chrysostomus legatos mittit ad Innocentium Romanum Pontificem. 192.c
Ioannis Chrysostomi modestia, dum in litteris ad Innocentium Papam non vocat se Episcopum, licet inuitè exanclorat us. 192.e
Ioannis Chrysostomi litteræ ad Innocentium Papam scriptæ. 192.c.193.a
Ioannis sectatores quæ passi in Ecclesia à militibus. 191.c.d. 194.d.e
Ioannis Chrysostomi aduersarij legationem mittunt ad Innocentium Papam cum Altu in ea causa confectu. 196.a.b
Ioannem Chrysostomum, licet damnatum, in communione retinet Innocentius Papa. 196.a.b
Ioannes Chrysostomus appetitur à sicarijs. 156.d.e
Ioannes Chrysostomus custoditur à populo Constantinopolitano. 197.a
Ioannes iubetur ab Arcadio recedere ab ecclesia. 197.b
Ioannes Acacium, Seuerianum, Antiochum, & Cyrinum præcipuos patitur aduersarios. 197.a
Ioannes clanculum recedit ab ecclesia, vt saluet periclitantem populum. 197.b.c.d
Ioannes recedens exosculatur Episcopos, consolatur Olympiadem, & alias Ecclesiæ viduas. 197.c
Ioannes vbi audiuit decretum exilij, quid celso locutus sit animo. 197.e
Ioannis Chrysostomi fautores in suspicionem adducti conflagrationis ecclesiæ. 198.d
Ioannis thronus primùm omnium conflagrauit. 198.b.d
Ioannis Chrysostomi exilium postea decernitur Cucusum. 199.a.b
Ioannis Chrysostomi successor Arsacius ignauus. 199.a.b
Ioannes consolatur mœrentes ob successionem Arsacij. 199.e
Ioannis studiosi vitant Arsacij communionem. 200.a.b
Ioannis Chrysostomi sectatores malè habiti à magistratibus & militibus. 200.b.c.d
Ioannis nomen vbique celebre inuidiam mouit Eudoxiæ. 200.e
Ioannis studiosi qui remanserunt Episcopi. 201.a
Ioannis Chrysostomi studiosi prohibiti seorsum conuenire. 202.a.b.c
Ioannes Chrysostomus consolatur litteris Olympiadem. 205.a
Ioannes Chrysostomus consolatur Pentadiam, quam & laudibus celebrat. 205.d.e.206.a.b. *monet ne recedat Constantinopoli.* 206.b
Ioannis Chrysostomi causa quanta passæ virgines Constantinopolitanæ. 206.d
Ioannis Chrysostomi causa quanta passi sint monachi Constantinopolitani. ibidem.
Ioannem Chrysostomum litteris consolatur Innocentius Papa. 211.a.b
Ioanni Chrysostomo quæ acciderint in via, cùm in exilium ducitur. 212.a.b. 213.214.215.
Ioannes Chrysostomus ducitur in exilium à Theodoro Præfecto militum, qui eum bene habuit. 212.b
Ioanni Chrysostomo proficiscenti in exilium populi vndique accurrunt. 212.b.c
Ioannes Chrysostomus in via exilij febre laborat. 212.d.e *innumera passus mala.* e
Ioannes Chrysostomus quæ passus Cæsaræa Cappadociæ. 212.e. 213.214.
Ioannes Chrysostomus non recipitur à Pharetrio Episcopo Cæsariensi. 213.b.c
Ioannes Chrysostomus ob Isaurorum incursus quæ passus Cæsaræa. 213.d.e.214.a
Ioannes Chrysostomus quæ passus à pseudomonachis. 213.d.e
Ioannes Chrysostomus recedens Cæsarea in quanta mala incidit. 214.a.b.c
Ioannes Chrysostomus bene habitus à Seleucia. 214.b.c
Ioanni Chrysostomo noctu iter agenti quæ mala occurrerunt. 214.d.e
Ioannes Chrysostomus quàm contemptor humanæ gloriæ. 215.b
Ioannes à Dioscoro inuitatus hospitio, Cucusum cùm peruenisset. 215.c. *apud ipsum mansit.* d.e
Ioannes Chrysostomus peruenit Cucusum. 215.b.c. *quæ ibi officia erga eum exhibita.* 215.d.e
Ioannem Chrysostomum conuenit Cucusum Sabiniana diaconissa. 216.b.c
Ioannes Chrysostomus Cucusi cùm exulat, inuisitur à multis. 216.b.c.d.e
Ioannes anno vno commoratur Cucusi. 216.e
Ioannes Cucusi patitur Isaurorum incursiones. 216.e.217.a
Ioannes Chrysostomi litteræ scriptæ Cucusi. 217.c.d
Ioannes Chrysostomus vt consoletur Olympiadem, suum futurum spondet aduentum. 217.c.d
Ioannes Chrysostomus quàm celsus animo in aduersis. 217.e 225.d.e
Ioannis Chrysostomi epistolæ ad Episcopos detentos in carcere. 218.b.c.219.a. *alia ad eosdem.* 219.b.c
Ioannes Chrysostomus scribit iterum ad Innocentium Papam. 219.a.b.
Ioannes Chrysostomus commendat ecclesiam Episcopis. 219.a
Ioannis Chrysostomi persecutores malè pereunt. 219.d.e
Ioannis Chrysostomi Deus defensor. 219.d.e.220.a.b
Ioannis Chrysostomi epistola ad Anthemium creatum Consulem. 224.d
Ioannes Chrysostomus frigoribus alget. 225.c
Ioannes Chrysostomus stomacho laborat. 225.d
Ioannes Chrysostomus timore Isaurorum exagitatur. 225.d.e
Ioannes Chrysostomus gemit de Pelagio monacho in transuersum acto. 226.a
Ioannis Chrysostomi vltima lucubratio. 226.d. *opus scribit, cuius est titulus. Nemo læditur nisi à seipso.* ibidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioannes Chrysostomus alta philosophatur in suis angustiis. 226.e
Ioannes Chrysostomus exul curam gerit Phœnicum, itemq; & Gothorum. 227.a
Ioannes Chrysostomus translatus Cucuso Arabissum. 226.a
Ioannes Chrysostomus redimit captiuos ab Isauris. 227.c
Ioannis Chrysostomi epistola ad Venerium Episcopum Mediolanensem. 228.c
Ioannis Chrysostomi epistola ad Aurelium Episcopum Carthaginensem. 228.e
Ioannes scribit ad legatos sedis Apostolicæ, antequam venirent Constantinopolim. 243.e.244.a
Ioannes Chrysostomus scribit ad legatos Apostolicæ sedis, post quam recesserunt Constantinopoli. 245.b.c
Ioannes Chrysostomus consolatur Episcopos sui causa relegatos. 245.e
Ioannis Chrysostomi studiosi tum Episcopi, tum alij passi exilia & alia ab aduersarijs. 245.b.c.246.a.b.c
Ioannis Chrysostomi studiosi profugi. 246.b.c. alij delitescebant Constantinopoli. 246.c
Ioannis Chrysostomi exilij annus tertius. 249.c
Ioannis Chrysostomi vltima epistola ad Innocentium Papam. 247.c.rogat ne excommunicet violatores legatorum. ibid.
Ioannis partes fouentes, & Romam proficiscentes, hospitio susceptæ à Proba & Iuliana. 248.a
Ioannis Chrysostomi epistola ad S. Probam. 248.b
Ioannem Chrysostomum occidere decernunt eius aduersarij. 248.d.e
Ioannis Chrysostomi studiosi fuga sibi consulunt. 246.a. 249.a.b
Ioannes Chrysostomus prohibetur commercio litterarũ. 249.c
Ioannis Chrysostomi obitus tempus. 257.e
Ioannes Chrysostomus de loco in locum, vt fatigatus occumberet, transfertur. 257.e.258.a
Ioannes Chrysostomus transferri Pityuntem rescripto Arcadij iubetur. 258.a.b
Ioannes Chrysostomus quanta passus à militibus, cùm nouissimè transferretur. 258.b
Ioannes Chrysostomus vbi Comanam peruenit, ibi requieuit in Domino. ibid.c.d
Ioanni Chrysostomo S. Basiliscus martyr apparet, & proximam pranunciat mortem. ibidem.
Ioannis Chrysostomi obitus, ætas, tempus sedis. 258.d
Ioannis Chrysostomi funus. 258.e
Ioannis Chrysostomi scripta. 259.a.b
Ioannes Chrysostomus cur solus comedere consuetus. 259.a
Ioannis Chrysostomi nomine scripta suppositia. 259.c
Ioannis Chrysostomi magister S. Paulus Apostolus. 259.e
Ioannes Chrysostomus habebat apud se imaginem S. Pauli Apostoli. 260.c.d
Ioannes Chrysostomus cera fusilem imaginem colsuit. 260.e
Ioannes Chrysostomus cultor sacrarum imaginum. ibid.
Ioanni Chrysostomo ostensæ visiones. 260.e.261.a
Ioannes Chrysostomus primus aggressus prædicare verbum Dei in medio ecclesiæ. 261.b
Ioannis Chrysostomi nomen vt restituerectur in Diptycha, Innocentius Papa præcepit. 262.b.c
Ioannis Chrysostomi gloria ostensa Adelphio. 265.c.d.e
Ioannes Chrysostomus per visum apparuit Cyrillo. 355.c
Ioannis Chrysostomi nomen redditum à Cyrillo sacris tabulis. 355.c.d
Ioannis Chrysostomi aduersarij quatuor præcipui, ijdem apostatæ nominati. 261.d.e
Ioannes Chrysostomus multus fuit in prædicando pœnitentiam aduersus Nouatianos. 261.e.262.a
Ioannes Chrysostomus per Marutham Episcopum conuersionem Persarum procurare cœpit. 270.a
Ioannis Chrysostomi imaginem veneratus Theophilus defunctus. 349.d
Ioannis Chrysostomi nomen referendum in Diptycha curat Atticus Episcopus Constantinopolitanus apud Cyrillum. 351.d.e.352.a
Ioannis Chrysostomi corpus translatum Constantinopolim. 675.e.676.& seqq.
Ioannes Chrysostomus baptizator Theodosij Imperatoris. 667.a.b
Ioannis Chrysostomi memoria annis singulis in Ecclesia agi cœpta. 675.e
Ioannis Chrysostomi immensum studium erga S. Paulum Apostolum. 260.d.e
Ioannitæ nuncupati studiosi Ioannis, qui non communicabant Arsacio. 200.d.e
Ioannitæ quæstioni subiecti ob incendium ecclesiæ. 201.b.c
Ioannitæ recusantes communicare cum Arsacio dira patiuntur. 203.e
Ioannitarum hospites Proba & Iuliana. 248.a
Ioannu & Cyri reliquiæ effugant dæmones. 367.d.e
Ioannes Comes Thesaurorum. 207.e
Ioannes Damascenus numerauit libros Canonicos. 240.e
Ioannes Episcopus Hierosolymitanus excusatur ab auctore. 85.e.86.a
Ioannes Hierosolymitanus certior redditur de causa Ruffini. 153.e.154.a
Ioannes Episcopus Hierosolymitanus sectatus Origenis errores, meliori redditu frugi. 154.b.c
Ioannes Hierosolimitanus Episcopus interfuit Concilio Hierosolymitano. 375.b
Ioannes Episcopus Hierosolymitanus consentiens Pelagio malè audire cœpit apud Occidentales. 380.b. monetur à S. Augustino. ibid.
Ioannes Hierosolymitanus Episcopus acriter admonitus ab Innocentio Papa. 398.e.399.a
Ioannis Episcopi Hierosolymitani obitus. 399.e
Ioannes Hierosolymitanus in suspicionem adductus grassationis Bethlehem. 399.a.b
Ioannes Lydiæ Episcopus extorris causa Ioannis Chrysostomi. 246.b
Ioannes cum Paulo legatus à Chrysostomo ad Innocentium Papam. 143.c.d
Ioannes medicus Syncellus Cyrilli. 601.d
Ioannes monachus accusat Ioannem Chrysost. 174.c.d.e
Ioannes presbyter agit aduersus idololatriam Phœniciæ. 142.a
Ioannes presbyter legatus ad Cœlestinum Papam ex Synodo Ephesina. 615.c
Ioannes tyrannidem arripit post Honoriũ Imperatorẽ. 489.d.e
Ioannes tyrannus abstulit Ecclesiæ priuilegia. 489.e
Ioannes tyrannus tentat Africam. 494.e.495.
Ioannes tyrannus capit Ardaburium ducem exercitus. 495.b
Ioannis Baptistæ reliquiæ, & eius apparitio. 496.d.e
Ioannes tyrannus diuinitus extinctus. 497.e
Iocundus Episcopus qui interfuit Concilio Teleptensi. 425.d
Iouis statua incensa Constantinopoli. 198.e
Iouinianus hæresiarcha præcursor Ruffini. 310.b
Iouinianus quo anno relegatus in insulam. 344.e.345.a
Iouinianus voluptuosus moritur inter epulas. 345.a
Iouinus Monachus reprehenditur à S. Siluia. 12.b.c
Iouinus missus cum Gaudentio ad demolienda templa idolorum. 91.c
Iouinus Episcopus Ascalonis. 375.e
Iouinus tyrannus aduersus Honorium Imperatorem. 326.d. extinctus. 328.b
Irenæus Comes venit cum Nestorio Ephesum ad Concilium. 578.e
Irenæus Comes amicitiæ tantùm causa cum Nestorio Ephesum venit. 581.a
Irenæi Comitis legatio à Nestorianis ad Theodosium Imperatorem. 600.c
Irenæi Comitis litteræ de rebus gestis Constãtinopoli. 600.d.e

Universidad de Deusto
Biblioteca

Irenæus Comes mẽdacissimus rerum gestarum assertor. 601.d
Irenæus a Nestorianis creatus Episcopus Tyri. 615.c
Irenæus Comes Nestorianus ab Imperatore exauctoratus. ibidem.
Irenion Gazensis Episcopus. 70.e
Isaac monachus inuincus Ioannit. 172.b
Isaurorum incursiones in Cappadociam. 213.d.e
Isauri grassantur in Ciliciã atque Pamphiliam. 216.e.217.a
Isauris latrones lege Theodosy perstricti. 216.e
Isauri rursus regiones infestant, molesti Chrysostomo. 226.a
Isdegerdes Rex Persarum in protectionem suscipit Theodosium Iuniorem. 269.a.b
Isdegerdis littera ad Senatum de Theodosio. 269.c.d
Isdegerdes fœdus componit cum Theodosio centum annorum. 269.d.e
Isdegerdes Rex Persarum persequitur Christianos. 475.b
Isdegerdes magos detectos impostores punuit. 270. d.e
Isidorus Alexandrinus cur insensus redditus Theophilo Episcopo. 116.e.117.a.b
Isidorus Alexandrinus mittitur legatus Romam pro cocilianda schismate Antiocheno. 65.e.66.a
Isidorus Origenista. 25.b
Isidorus scripsit catalogum librorum Canonicorum. 240.e
Isidorus Pelusiota quid de Theophilo. 261.e.d
Isidori epistola de Theophilo ad Symmachum. ibid.
Isidori epistola ad Palladium Episcopum. 378.e.379.a.b.c
Isidorus Peluseota falsa relatione schismaticorum commotus in Cyrillum. 590.e.591.a.b
Isidorus Peluseota Cyrillum nauiter agere contra Nestorium prosule hortatur. 591.a
Isidorus Peluseota scribit ad Theodosium Imp. de Patribus Ephesi tyrannice oppressis. 600.a
Isidori epistolæ ad Cyrillum. 647.e
Ismaelitarum Regina precibus Simeonis obtinet filium. 478.e
Isidorus redarguit imprudenter Cyrillum leuitatis. 647.d.e
Italiæ statum ex vita pendere S. Ambrosij. 35.d
Italia liberata à tyranno, & ab ingruentibus barbaris. 498. a.b.c
Italica clarissima femina, ad quã S. Augustinus scribit. 305.e
Iudæi ab Arcadio coerciti. 43.d
Iudæorum status sub Arcadio. 43.e
Iudæi cultores olim Cælestis idoli. 95.c.d
Iudæi prohibiti habere collectas. 98.c.d
Iudæorum vsus antiquus indicendi collectas. 98.d.e
Iudæi vbique infesti & infensi. ibidem.
Iudæi habebant Patriarchas quibus parebant. 97.e
Iudæi naufragio pereunt, salus Christianis Catholicis. 363.c.d
Iudæorum secta dicta Calicolæ. 274.d.e
Iudæi, sub figura historiæ Aman, sacrilegium in Christum patrabant. 276.b.c
Iudæi in spelunciis soliti sepelire mortuos. 372.b
Iudæi quid in Christianos Alexandrinos. 382.d.e.& seqq.
Iudæorum tessera in occidendis Christianis. 383.a
Iudæos expellit à ciuitate Cyrillus, & eorum synagogas incendit. 383.b
Iudæi crucifigunt puerum Christianum. 384.e
Iudæi Theodosij rescripto exagitati. 385.a
Iudæi aduersus Christianos insurgunt in insula Minoricensi. 430.a.b.& seqq.
Iudæorum conuersio per visiones demonstrata. 430.d.e. 431.a
Iudæorum insulæ Minoricæ summus sacerdos Theodorus. 430.e
Iudæorum femina iaciunt lapides in Christianos. 431.d.e
Iudæorum synagoga à Christianis incensa. 432.a
Iudæorum primus Ruben conuersus. 432.a.b
Iudæorum prodigiosa dispersio. 432.b.c
Iudæorum Antistes Theodorus conuertitur. 432.e.433.a
Iudæi credentes cruce signantur. 433.b
Iudæorum refractarij Innocentius & Meletius coguntur numine Christum inuocare. 433.c.d.e.434. conuersi ad fidem ambo cum suis. ibidem.
Iudæis ad fidem conuersis lumen ostensum, & manna pluit. 435.d
Iudæi secuti Theodorum ad conuersionem. 435.e
Iudæa femina obstinatissima mira conuersio. 436.a.c
Iudæa matrona fuga, & conuersio. 437.b
Iudæorum Minoricensium conuersorum numerus. 437.c
Iudæos afflixit Honorius Imperator, vt ad fidem cogeret. 437.e
Iudæi Theodosy legè perstricti. 490.d
Iudæum puer, Eucharistia sumpta, in ignem iniectus illæsum. 491.b
Iudæi in Creta insula seducti ab impostore resipiscunt. 643.e. 644.a.b
Iudæus sapius baptizatus. 469.e
Iudæi non ex Græcis, sed Græci ex Iudæis. 680.b
Iudices Christiani vindicare non debent sanguine sanguinem martyrum. 103.c
Iudicis cognitoris partes in sacris Episcoporum conuentibus quæ sint. 322.a.b.323.324.e
Iudices laici constituti à Siluano occasione auaritiæ clericorum. 658.d
Iudicibus imperant Episcopi. 338.b.345.c
Iudices seculares iniquè agentes Episcopi iudicant. 331.b.c 345.c
Iudicia Ecclesiastica tantum Episcopis reseruata. 62.d.e
Iudicium Ecclesiasticum in causa Episcopi Ephesini. 121.d.e. 122.
Iudicium Ecclesiasticum magna maturitate tractandum. 408.e.409.a.b
Iudicium a clericis sustulit Siluanus Episcopus Troadis. 658.d
Iudicium Episcopale irritat male iudicata ab aliis. 143.c.d. defensum ab Angelo. 143.d
Iudicia Episcoporum rata habenda Honorius sanxit. 105.b
Iudicium in causa Ioannis Chrysost. 172.173.174.175.
Iudicium Romæ agitur de Origenistis. 106.a.b
Iudicium Russini Romæ agitur. 127.b.c. subterfugit Russinus. d.e
Iudicij vniuersalis diei tempus aduenisse creditum. 469.b.c
Iudicium Zosimi Papæ in causa Cælestij & aduersariorum. 407.b.c.d
Iudicium à Zosimo Papa habitum in causa Cælestij. 420. c.d.e
Iudiciaria potestas à Constantino data Episcopis per Honorium restituta. 61.e
Iudiciaria potestas Episcopis nõ ex Imperatoribus, sed ab Apostolis, immo ipso Christo manauit. 61.e 62.a.
vsu frequenti probata. 62.a.b
Iulia Eudoxia. 3.d
Iulia Manichæa prouocat ad disputationem S. Porphyrium Gazensem Episcopum. 179.b.c.d. diuinitus percussa interiit. 180.a
Iuliana filia S. Probæ fugit in Africam cum matre & filia. 298.d.e
Iuliana filia S. Probæ, non nurus. 303.e
Iuliana Romæ hospes Ioannitarum. 248.a. accipit epistolam à Ioanne Chrysostomo. 248.e
Iuliana in consecratione filiæ Demetriadis mittit ad Augustinum munus. 359.b
Iuliana in suspicionem adducta hæresis Pelagianæ. 360.c.d. ab Augustino monetur. d.e
Iuliana Demetriadis mater consternata filiæ mutatione. 357.e.358.
Iuliana fides Catholica sincera probata. 361.a.b. scripta Augustini ad ipsam. c
Iuliana laudata Innocentij Papæ litteris. 361.d. & tacitè admonita vt caueat errorem Pelagianum. ibid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iuliani scriptis vrgetur S. Augustinus. 507.a.b
Iuliano Apostatæ adulati Donatistæ. 105.e
Iuliani rescriptum pro Donatistis iussum ab Honorio publicari. 105.c
Iuliani Pelagiani calumniæ aduersus Zosimum Papam. 423.e. *quid in Romanum clerum, & in S. Augustinum.* 423.e.424.a
Iulianus plura scribit pro suis Pelagianis aduersus Romanum Pontificem, clerum & Augustinum. ibid.
Iulianus Pelagianus insultat Catholicis ob schisma Romanæ Ecclesiæ. 450.d.e
Iulianus calumniis lacessit Ecclesiam Catholicam. 450.e *diffamauit Catholicam Ecclesiam apud Orientales.*e.451.c
Iuliani scripta accipit Alypius, & mittit ad Augustinum, vt respondeat. 451.d
Iulianus iuuenis audax, eius genus & studia. 452.e. 453.a *institutio.* 453.a. *audacia immensa.* 453.c
Iuliani Pelagiani scripta. 453.d
Iulianus Pelagianus quantum vixerit. 454.a.b
Iulianus Episcopus Pelagianus profugus Constantinopolim. 542.a
Iulianus Episcopus Pelagianus spe recuperandæ sedis simulat pœnitentiam, sed reycitur a Sixto Pontifice. 693.a
Iulius legatus ex Concilio Carthaginensi & Mileuitano ad Innocentium Papam. 391.e.392.e
Iunius Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos. 471.c
Iuramentum deferri solitum apud reliquias Sanctorũ. 345.d.e
Iureconsultorum veterum classes & prærogatiua. 668.e
Iureconsultorum à Theodosio recepta responsa. 668.e.669.a
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus creatur post Pratilium. 541.a
Iuuenalis Episcopus Hierosolymorum ordinat Petrum Episcopum Sarracenorum. 481.b.541.b
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus accipit literas Cælestini contra Nestorium. 549.c
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus admonetur à S. Cyrillo de Nestorio. 551.a
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus agit patronum Synodi in Concilio Ephesino. 581.c
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus in Concilio Ephesino primatum quæsiuit totius prouinciæ Palæstinæ, sed reiectus à Cyrillo Vicario Apostolicæ sedis. 595.c.d.e
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus quas reliquias donauit Eudociæ Augustæ. 681.c

L.

Labarum militare signum in exercitu Christianorum. 8.e. 9.a.b
Lacedæmones à Gothis exciſi. 7.e
Lacedæmones ex Iudæis. 680.b
Laconicè cur interdum scribat Augustinus ad Bonifacium. 511.d
Lacrymæ occultæ Ioannis Chrysostomi. 145.d.e
Læta clarissima femina quid famæ tempore Romæ. 294.b
Laicus Iudex cogniter præfici solitus sacris Episcoporum conuentibus. 322.a.b.324.e
Laicos Iudices iniquè agentes iudicant Episcopi. 331.c.d
Laici qui conuenerunt Ephesum Synodi causa iussi abire. 580.c.d
Lampades & fussitus in lætitiæ signum ab Ephesiis adhibiti post damnatum Nestorium. 584.d.e
Lampadum vsum in ecclesia damnauit Vigilantius. 254.b
Lampetius extorris causa Ioannis Chrysostomi. 246.b
Lamponiani Episcopi causam non vult Metropolitanus Episcopus iudicare, sed iudicandam relinquit primæ sedi. 316.b.c
Lapis, quo lapidatus est S. Stephanus, Anconæ asseruatus. 395.a
Lapides templi idolorum non admissi in structura ecclesiæ, sed strata ex illis viæ. 140.c.d
Largi Proconsulis ad Aurelium epistola. 449.c
Largus Proconsul in Africa sub Honorio. 449.a
Laurentius Episcopus in Mauritania administratione priuatus. 460.e
Laurentij martyris ecclesia Constantinopoli, vbi & S. Stephani reliquiæ collocatæ. 681.a
Laurentij Vallæ grammatici grauissimus de Cælestino Pontifice error refutatus. 631.a.b
Lazarus Episcopus Gallicanus aduersatur Pelagio. 390.e *accusatur à Cælestio.* 406.e
Lazarus damnatus à Proculo Episc. Massilienſi. 408.c. *postea ab eodem sacerdos illicitè creatus.* 413.b
Legationes Episcoporum Africanorum ad Paulinum Nolanum. 17.b.c
Legatio ab Africana Ecclesia ad Honorium Imperatorem, ne quis ad Ecclesiam fugientem abstrahat. 99.c.d
Legatio ab Africanis Episcopis in Orientem. 466.d.e
Legatio ab Africana Ecclesia ad Anastasium Papam, & ad Venerium Episcopum Mediolanensem. 128.c.d
Legatio missa ab Africana Ecclesia ad Honorium Imperatorem aduersus Gentiles. 97.e.98.a
Legationem Africani Episcopi mittunt ad Imperatorem pro Donatistis. 183.d.e
Legatio ab Alarico ad Honorium per Episcopos missa. 283.e
Legatio ex Concilio Alexandrino Constantinopolim ad Nestorium. 557.e.558.a
Legatio Alypij Episcopi Tagastensis ad Honorium Imperatorem. 452.a.454.c.e
Legatio ab Alypio missa ad Episcopos Synodi Ephesinæ. 606.a
Legatio Apostolica Constantinopolim missa contra ius gentium violatur. 244.b.c.d.e.245.
Legatio Aristolai ab Imperatore ad Ioannem Antiochenum pro pace concilianda. 632.d.e
Legatio ex Concilio Armeniæ ad Proclum Episcopum Constantinopolitanum. 663.b.c
Legationes crebras Atticus Episcopus Constantinopolitanus ad Innocentium Papam mittit, vt ab excommunicatione possit absolui. 279.e
Legatio Augustini & collegarum missa à Zosimo Papa Cæsaream Mauritaniæ. 425.e
Legatio missa à Cælestino Papa ad Concilium Ephesinum. 570.a.b.c.d.e. 589.d
Legatio ab Episcopis Cariæ per Demetrium Episcopum Pisinuntis ad Innocentium Papam. 208.c
Legationes ex Synodo Carthaginensi ad Donatistas decernuntur. 130.a.b
Legatio ex Concilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem. 229.c
Legatio alia ex Concilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem per Fortunatianum. 273.d
Legatio ex Concilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem contra Donatistas. 221.a.b. *commonitorium ex eo datum legatis.* b.c.d
Legatio dirigenda ex Concilio Carthaginensi ad omnes prouincias. 233.a
Legatio à Concilio Carthaginensi ad Imperatorem aduersus Donatistas. 273.d
Legatio alia ex Concilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem. 301.e. *qua publica Collatio cum Donatistis expetita est.* 306.a
Legatio ex Concilio Carthaginensi ad Innocentium Papam per Iulium. 391.c
Legatio missa ab Episcopo Carthaginensi ad Concilium Ephesinum. 573.e
Legatio à Cyrillo Alexandrino ad Cælestinum Papam in causa Nestorij per Possidonium. 544.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Legatio Cyrenensium ad Theophilum de electione facta Synesij. 314.b
Legatio missa à clero Constantinopolitano partis Ioannis ad Romanum Pontificem. 207.d.e
Legationes diuersæ ad Concilium Ephesinum missæ. 569.e.570.a
Legatio Domneni & Vallagæ presbyterorum ad Innocentium Papam ab his qui erant ex parte Ioannis, qua allata sunt Acta publica Iudicum Romam. 206.c.d
Legatio ex Synodo Ephesina septem Episcoporum Orthodoxorum ad Theodosium Constantinopolim. 607.b.c
Legatio ex Concilio Ephesino ad Cælestinum Papam. 615.c
Legatio Eulysij Episcopi à quindecim Episcopis ad Innocentium Papam in causa Ioannis. 207.b.c
Legatio S. Germani Episcopi Antisidori in Britanniam contra Pelagianos. 530.e. 531. & seqq.
Legatio S. Germani Episcopi Antisidori ad reprimendos barbaros. 656.a
Legatio posterior S. Germani in Britanniam contra Pelagianos. 666.b.c
Legatio S. Germani ad Valentinianum Imperatorem Rauennam. 667.b.668.
Legatio missa ab Honorio Imperatore ad Attalum tyrannum pro pace. 293.c
Legatio à Ioanne Chrysost. ad Innocentium Papam. 247.d
Legatio missa à S. Ioanne Chrysostomo ad Romanum Pontificem. 192.c
Legatio missa ab Episcopis qui erant ex parte Ioannis ad Innocentium Papam. 206.d.e. Theotecnus hac functus est. e
Legatio alia quatuor Episcoporum ab eodem missa ad eumdem Innocentium Papam. 192.e. 193.a
Legatio ab aduersariis Ioannis Chrysostomi ad Innocentium papam, qua delata sunt Acta publica contra Ioannem Chrysostomum. 196.a.b
Legatio Episcoporum in Asiam ad cognoscendam causam Antonini Episcopi Ephesini. 122.d.e
Legatio Ioannis Chrysostomi ad Gainam furentem in Thracia. 115.a.b
Legatio Irenæi Comitis ad Imperatorem Theodosium à Nestorianis. 606.c.d
Legatio ex Concilio Episcoporum Macedoniæ ad Innocentium Papam. 369.c
Legatio Marci diaconi ad Imperatorem Arcadium à Porphyrio Episcopo Gazensi. 70.c.d.73.d.e
Legatio ex Concilio Mileuitano ad Innocentium Papam per Iulium. 392.d.e
Legatio Palladij diaconi à Cælestino Papa in Britanniam contra Pelagianos. 529.d.530.e. 531.a.b.c.d
Legatio Pauli Episcopi Emesæni ex Synodo Antiochena ad Cyrillum pro pace. 637.b.c
Legatio Petronij Episcopi Bononiensis pro Concilio Ephesino celebrando. 558.e
Legatio Orientalium Romam pro concordia Antiochena Ecclesia. 65.e. 66.a. quando contigit illa legatio. 66.b.c
Legatio ab Orientalibus ad Cælestinum. 621.d
quando Romam peruenit. 625.b
Legatio Roma missa ad componendam pacem inter Alaricum & Honorium Imperatorem. 283.b.c
Legatio alia eadem de causa Roma missa, qua cum aliis functus est Innocentius Papa. 283.d
Legatio Romanorum, qua Attalum in Vrbem reuocant. 294.a
Legatio ex Romano Concilio Constantinopolim ad Arcadium. 227.a.
Legatio ex Romana Synodo ad Honorium Imp. 227.c
Legatio Seueriani & Antiochi contra Ioannem Chrysostomum. 258.a.b
Legatio Sisinnij in Orientem à S. Exuperio ad eleemosynas erogandas. 249.e. 250.a.b
Legatio Theodosij Imperatoris ad Concilium Ephesinum per Candidianum Comitem. 580.b.c.d
Legatio Theodori Romam à Theophilo Alexandrino. 87.b.c
Legationes Theophili ad diuersos Episcopos de cauendis Origenistis. 88.a. 117.a
Legatio à Theophilo Episcopo Alexandrino missa Constantinopolim contra Origenistas. 120.a.b
Legatio à Theophilo Episcopo Alexandrino missa Constantinopolim contra Ioannem Chrysostomum. 189.b
Legatio Theophili ad Innocentium Rom. Pontificem. 192.c.d
Legatio Vincenty & Fortunati in Concilio Teleptensi. 425.d
Legatio Volusiani Præfecti Vrbis Constantinopolim. 659.a
Legatio à Zosimo Papa missa Carthaginem per Faustinum, Asellum, & Philippum. 438.d
Legati Apostolicæ sedis coniecti in carcerem. 244.d
Legatos Apostolicæ sedis Chrysostomus litteris præuenit. 243.e. 244.a
Legati Apostolicæ sedis recusant communicare cum Attico. 244.e
Legati relaxantur, & cariosa naui impositi vt perirent, dimissi reuertuntur. 245.a.b
Legati Apostolici quanta passi. 244.b.c.d.e.245.
Legati Apostolicæ sedis ad Concilium Ephesinum qui missi. 571.c. 573.c
Legatorum Apostolicæ sedis aduentus Ephesum. 589.d
Legatorum Apostolicæ sedis locus in Concilio Ephesino. 581.c
Legati in via diuinitus admoniti. 245.a
Legati ab hostibus Ioannis quid in via perpessi. 243.e.244.
Legati Orthodoxorum post creationem Maximiani Episcopi Constantinopolitani scribunt ad Cyrillum. 614.e
Legatus Theodosij ad Synodum Candidianus Comes domesticorum. 580.a.b
Legati Imp. munus in Concilio Oecumenico. 580.c.d
Legati schismaticorum septem quinam fuerint. 608.a.b
mandata quæ acceperunt. 608.b.c.d. iussi consistere Chalcedone. 609.b. tandem auditi. 611.a
Legati schismaticorum quintum auditi à Theodosio. 611.a.d
Lenones lege Theodosij prohibiti. 690.c.d
Lenonum vectigal sublatum opera Florentij Præfecti Prætorio. 690.d
Leo Archidiaconus cur impulit Cassianum ad scribendum contra Nestorium. 566.e
Leo Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus dimouet Sixtum Papam, ne audiat Iulianum pœnitentiam simulantem. 693.a.b
Leontius Episcopus Ancyræ. 127.a
Leontius cum Aberio legatus ex Concilio Armeniæ ad Proclum. 663.b.c
Leontius Episcopus Ancyræ cum aliis iudicat causam Ioannis Chrysostomi. 189.c.d
Leopardus presbyter Romanus sub Innocentio Papa. 402.c.d
Leopardus insiliit in violatores Ecclesiasticæ immunitatis. 20.a
Leporius Pelagianus recantat palinodiam. 474.a.b
Leporius auctor hæresis Nestorianæ. 474.a
Leporius prædines ad Augustinum cùm venit, eum ipse noluit ante recipere, quàm sua erogasset. 290.c. 291.a
Leporij duo. 474.c
Leporij libellus pœnitentiæ. 474.c.d
Lettorius Comes in Hispania Iudæus. 436.b.
eius filia Arthemisia ad fidem conuersa. 436.b.c
Leges Arcadij Imperatoris aduersus hæreticos. 4.d.e.5.a. 21.c.22.a.43.a.b.65.c.125.e
Leges Arcadij aduersus Gentiles. 5.b.c.73.e.92.b.c.d
Lex Arcadij aduersus impudica spectacula. 82.b.c
Lex Arcadij aduersus immunitatem Ecclesiasticam, impulsore Eutropio. 68.b.c. alia id genus ab eodem lata. 69.a
Lex Arcadij, qua prohibet tumultus populares Ioannis Chrysostomi occasione excitatos. 188.e. 189.a
Legibus Arcadij prohibitis Ioannitæ conuenire. 202.a.b.c
Lege Arcadij iussa communio Arsacij Episcopi Constantinopolitani. 202.b.203.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

Lex Arcadij contra eos qui non communicarent cum Attico, Porphyrio, atque Theophilo. 249.a
Lex Constantij contra Pelagianos. 471.a
Leges Honorij contra Donatistas. 99.c.105.c.d. 183.d. 230.c.d.e.231.b.c.d.274.a.284.b.306.b.c.336.e.337.a. 364. b.c.d.e
Leges Honorij pro Ecclesia Catholica. 13.c.42.e.43.a.49.e. 61.e.263.
Leges Honorij contra Gentiles. 91.c.d.e.92.a
Leges Honorij contra hæreticos. 99.a.b.230.c.d.256. d.e. 257.267.b.c.273.b.455.a.b
Lex Honorij de iudicio Episcoporum rato habendo. 105.b
Leges Imperatoris Honorij spretæ à Donatistis. 231.d
Legibus seuerissimis Honorij Imperatoris vnitas cum Donatistis ex parte facta. 233.b.c
Lex lata ab Honorio pro Donatistis reuocatur. 306.b.c
Lex Honorij, de expeditione in Rhadagaisum. 241.a.b
Lex Honorij, ne clerici causam dicerent apud aliud tribunal, quam apud Episcopos. 345.c
Leges Honorij contra Stilichonis fautores. 272.d.e.273.a
Leges latæ ab Honorio contra Donatistas non esse ipsius, sed Stilichonis, Donatistæ sparserunt in vulgus. 273.c
Lex ab Honorio lata contra Mathematicos. 283.a
Lex Honorij, vt quolibet Dominico die carcerati dimitterentur. 284.b
Lex Honorij, vt Ecclesiæ causæ citò expedirentur. ibid.
Lex Honorij de captiuis postliminio reuersis. ibidem.
Lex Honorij contra Pelagium. 422.c.d.e
Leges ab Honorio sancitæ pro religione Christiana, cum premeretur ab Alarico. 284.b
Leges Honorij post liberatum Imperium ab Attalo. 295.a.b
Lex Honorij de bonis ecclesiasticis absque tributorum exactione seruandis. 345.e
Lex Honorij de Episcopali iudicio, vt iudicent Episcopi magistratus delinquentes. ibid.
Leges Honorij aduersus Heraclianum tyrannum. 356.c.d
Lex Honorij aduersus Iudæos. 97.e
Lex Theodosij Maioris de mulcta decem librarum in Donatistas instaurari rogatur. 221.d
Lex Theodosij de erectione siue dedicatione statuarum. 187.d.e
Lex Theodosij in Isauros latrones. 216.e
Leges Theodosij aduersus hæreticos. 311.b.c
Lex Theodosij de priuilegiis Ecclesiæ Constantinopolitanæ. 484.e. 485.a
Lex Theodosij de sanctificatione dierum festorum. 498.e. 499.a
Lex Theodosij aduersus omnes hæreticos impulsore Nestorio lata. 524.b.c.d.e. 525.a
Lex Theodosij de priuilegiis professorum bonarum litterarum. 502.e. 503.a
Lex Theodosij de immunitate Ecclesiarum. 569.b
Lex Theodosij Imp. de parabolanis. 400.b.c.d
Lex Theodosij aduersus Iudæos, Samaritas, atque Gentiles. 682.d
Lex Theodosij contra lenones. 690.d
Lex Impp. qua Gentiles exclusi à militia & magistratibus. 400.b
Legibus Imperatorum hæretici vtiliter coercentur. 232.a
Leges frustra sanciuntur, nisi malorum fontes obstruantur. 685.d
Lex de signo Crucis, ne humi signetur. 515.c
Libani montis templum idolorum dirutum. 142.b
Libanius diaconus Romanus sub Innocentio. 402.c
Libellus cleri Constantinop. contra Nestorium reiectus à Cyrillo. 540.a
Libellus damnationis à schismaticis scriptus. 588.c.d.e
Libellus Donatistarum Iuliano olim oblatus. 105.e
Libellus pœnitentiæ Leporij. 474.c.d.e
Libellus mandatorum à schismaticis datus legatis suis. 608. b.c.d
Libri Nestorij quales ex visione diuinitus demonstrati. 535.b
Libellus oblatus Arcadio ab Origenistis contra Theophilum. 146.b.c
Libellus Pelagij oblatus Zosimo Papæ, quo voluit videri Catholicus. 409.d
Libellus Paulini ex Carthaginensi Concilio missus ad Zosimum, ex quo Cælestius esset interrogandus. 419.a. *quæ contineret.* 420.b
Libellus Romanorum presbyterorum in causa Bonifacij ad Honorium Imp. 441.c.442.a
Libellus Synodi ad legatos missos Constantinopolim. 607.e
Liberatus diaconus Breuiarij auctor caute legendus. 664.c.e
Libri Confessionum scripti à S. Augustino, exposcente Paulino. 15.d
Libri Augustini contra Manichæos innotescunt in Italia per Alypium. 14.e. 15.a
Libri de Ciuitate Dei qua occasione ab Augustino scripti. 304. c.d
Libri Augustini de Ciuitate Dei quando absoluti. 507.d
Libros suos recognouit Augustinus, & retractat quæ sibi sunt visa. 506.c.d
Libri S. Augusti. diuina prouidentia seruati. 566.a
Liber Chrysostomi, cuius est titulus, Nemo læditur nisi à se ipso, quando scriptus. 226.d.e
Libri Diodori Tarsensis produntur in lucem. 662.d.e
Libros Nestorij comburendos petit S. Synodus Ephesina à Theodosio Imp. 585.a.b
Libri Nestorij damnantur lege Theodosij. 662.b.c
Libri Origenis quales. 178.b.c
Libri Origenis nequaquam damnati, sed errores. 149.a.b.c. d.e. *Periarchon tantum vetitus.* 150.b.c
Libri Theodori Mopsuestem produntur in lucem. 662.d
Librorum Canonicorum scriptores. 240.d.e
Librorum Canonicorum canonem cognoscit & confirmat Romanus Pontifex. 466.b.c
Libras quinque auri persoluant violantes Ecclesiæ priuilegia. 99.c.d
Libris decem auri mulctati Donatistæ. 221.d.231.d
Licentius filius Romaniani. 17.e. 18.a.
pro eius salute Paulinus laborat. ibid.
Licentij haud vulgaris eruditio. 18.a.b.
ab Augustino diligitur. ibid.
Licentius à Paulino carmine admonetur. 18.e.19.a
Licinia Eudoxia. 3.d
Limatura catenarum Petri Apostoli loco reliquiarum impertiri solita. 682.c
Lindanus Episcopus Gandauensis. 695.b
Litanias publicè agere vetiti Ariani. 125.e
Litanias cum crucibus in campo agunt Antiocheni execrantes communionem Porphyrij. 203.b
Lites laicorum iudicant Episcopi. 62.a.b
Lites iudicabant Episcopi. 314.d.e
Litigantium frequens accessus ad Episcopos. 62.b.c
Litteræ. Vide, Epistola.
Litterarum professoribus Theodosius dat priuilegia. 502.e. 503.a
Littorius idololatra dispendium patitur Romani exercitus. 684.d
Littorij superbia datur victoria barbaris. 684.e
Littorius superbissimus ludibrio expositus barbarorum. 685. b.c.d
Longi dicti quatuor monachi Origenistæ. 116.d.151.c
recepti ventam petentes à Theophilo. 175.d.e
Luciano ostensa visio. 371.c.d
Lucianus curat inuentionem reliquiarum. 373.d
Lucianus diuinitus admonitus conuenit Ioannem Hierosolymitanum Episcopum. 373.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Luciani scriptio de inuentione reliquiarum S. Stephani probata. 370.a.b. *eiusdem epistola circularis.* 371.b
Lucillum ecclesiam S. Stephano protomartyri erexit. 395.c
Lucius Tribunus Gentilis impulsu aduersariorum Ioannis irruunt noctu cum militibus in ecclesiam. 191.c.d.e
Lucius populorum occurrentium Ioanni in exilium proficiscenti. 212.b.c.d
Luctus publicus ob Ioannem in exilium deportatum. 200.a.b *prohibitus ab Imperatore.* c
Ludi permissi ab Imperatore, sed idololatria vetita. 92.a.b
Ludi Seculares editi sub Honorio. 186.d.e. *non sine superstitione edi potuerunt.* 187.a.b
Ludus de Ruffini manu ad stipem captandam accommodata. 10.a.b
Lugdunensis Gallia excisa à barbaris. 267.d
Luminaria incendi solita ad imagines sanctorum. 163.d.e
Luminum in ecclesia vsum damnauit Vigilantius. 254.b.c
Luna defectum patiente superstitiosè clamantes Africanos S. Augustinus redarguit. 427.a.b
Lupicinus Episc. Apiariæ cum collegis missus à Ioanne Chrysostomo ad Theophilum. 171.d. *quam male habitus.* 175.e
Lupus vir Pimeniolæ sororis S. Hilarij Episcopi Arelat. 509.a
Lupus Episcopus Trecensis legatus cum Germano in Britanniam. 532.b
Lupi Trecensis Episcopi laudes. 509.a.b
Lustrationes segetum Gentilitio ritu. 101.a.

M.

Macarius Romanus Ruffini fautor. 108.a
Macarius nuncupatus à Ruffino in præfatione edita in Persarchon. 32.d
Macarius Episcopus Sardicensis cum aliis monet Nestorium, vt resipiscat. 553.c
Macarius & Seuerus occisi. 273.a.c
Macedoniæ Episcopi fauent Ioanni Chrysostomo. 229.b
Macedonij Præfecti in Africa consultatio ad Augustinum, num parendum Episcopis sontium supplicia deprecantibus. 339.a.b
Macedoniana femina, Eucharistia sumpta, obrigescit in lapidem. 126.c.d
Macedoniani lege Theodosij exagitati. 311.b
Macedoniani hæretici à Theodosio lege vexati. 490.b
Macedonianis ablata ecclesia. 525.c
Macedonianos Nestorius exagitat. 524.c
Macedoniani occidunt Antoninum Episcopum Germa. 525.c
Macedoniana Synodus sub Innocentio Papa. 369.c.d
Macrobius Proconsul in Africa sub Heracliano. 306.b
Macrobius Episcopus Donatista dux Circumcellionum grassatur. 338.d
Mauris martyris reliquiæ. 71.d
Magi Persidis impostores detecti. 266.c.d. *inultati supplicio.* d.e
Magistratuum sæuitia in sectatores Ioannis. 200.b.c.d
Magistratum gerere vetiti hæretici. 5.a
Magistratibus se insidè opponunt interdum Episcopi. 69.c.e
Magistratibus iure imperant Episcopi. 69.c.70.a
Magistratu gerentes Constantinopoli tempore exilij S. Ioannis Chrysostomi. 207.e
Magistratus collati Gentilibus. 685.d
Magona oppidum in insula Minorica. 429.c. *Iudæorum domicilium.* 429.d
Maguntina ciuitas à barbaris excisa. 268.d
Maiestatis crimen esse infringere iura Ecclesiæ. 267.c
Maiores regionis, sic dicti magistratus. 439.b
Maiuma spectacula obscœna sublata ab Arcadio, exclamante Ioanne Chrysost. 80.b.c.d. *quale esset.* e. 83.a.b
Mainma vnde dictum. 83.b
Maiuma nauale Gazæ, vbi libidines in cultu Veneris. 83.b.c
Malitia ab errore distinguitur. 627.a.b
Mandata Synodi Ephesinæ data legatis proficiscentibus Constantinopolim. 607.d.e
Mandata à schismaticis data suis legatis. 608.b.c
Manichæa disputat cum S. Porphyrio. 179.b.c.d. *diuina virtute percussa interiit.* 280.a
Manichæi conuersi. 180.b
Manichæi legibus Honorij exagitati. 99.b
Manichæi lege Honorij exagitati. 231.b
Manichæos hæreticos Honorius legibus insectatur. 256.d.e. 257.
Manichæi nouis legibus Honorij exagitati. 274.d
Manichæi iterum ab Honorio exagitati. 267.b
Manichæi lege Theodosij perstricti. 524.d
Manichæi hæretici à Theodosio lege vexati. 490.d
Manichæa femina cõuersa ad fidem in communionem recepta à Theophilo. 116.e
Manichæi Romæ inuenti sub Anastasio Papa. 159.c
Manichæi hæretici à Valentiniano legibus exagitati. 499.d.e
Manichæorum hæresis in Gallia. 469.d.e
Manichæi aliquid habent in hæresi Pelagiana. 328.
Manichæi vbique dispersi per Orbem. 99.c
Manichæorum turpitudines ab Viso tribuno patefactæ. 472.b.c
Manlius Theodorus Consul laudatus à S. Augustino & aliis. 74.d.e
Manna in conuersione Iudæorum in terram lapsum. 435.d.e
Mansuetudo Christianorum Orthodoxorum erga Donatistas. 365.d.e.
Manus Ruffini ad ludum excisa. 10.b.c
Manuale opus ex Concilio Carthaginensi præscriptum clericis. 63.c.d. *item monachis.* e
Marcella occurrit periclitanti Romanæ Ecclesiæ. 32.b.c
Marcella de impietate prostrata triumphat. 32.c
Marcella sola opponit se Origenistis. 33.a.b.d
Marcella fultum egregium. 32.c.33.a
Marcella Melaniæ restitit. 33.d
Marcella principium damnationis hæreticorum Origenistarum. 45.a.b
Marcellæ Ruffinus aduersatur. 45.c.d
Marcella fauet S. Hieronymo. 108.a
Marcella quæ passa in Vrbis excidio. 300.c.d
Marcellinus Consul Melaniæ auus. 25.d
Marcellinus magistratum gerit in Africa, quem S. Augustinus pro Donatistis interpellat. 50.d.e
Marcellinus Romanus studet Hieronymo. 108.a
Marcellinus Tribunus Notarius in Africam mittitur Collationis publicæ causa. 306.c.d
Marcellinus missus ab Honorio ad Collationem celebrandam. 317.c. 318.b
Marcellinus in Collationibus singulis sæpe interlocutus. 322.d.e
Mercellini partes in Collatione quæ essent. 322.a.b
Marcellinus licet Iudex cognitor, tamen quia laicus, numquam in Collatione sedere voluit, nisi considentibus Catholicis Episcopis. 322.e
Marcellinus indulgentissimus Donatistis. 318.b
Marcellinus Iudex cognitor in Collatione missis quid edicat ante Collationem. 318.e.319.a. *aliud edictum.* 321.b
Marcellini sententia Donatistas à Catholicis esse superatos declaratum est. 325.c
Marcellinus de rebus gestis reddidit Honorium certiorem. 326.d
Marcellinus laborat pro conuersione Volusiani. 341.d.e. 342.c.d
Marcellinus cæsus cum Heraclianæ coniurationis satellitibus innocens relatus inter martyres. 356.e.357.
Marcelliani lege Theodosij proscripti. 524.d
Marcianus Episcopus Nouatianus moritur. 13.b

Marcianus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Marcianus capitur à Vuandalis, & ostenso aquilæ prodigio liberatur. 605.c.d
Marcionitarum conuersionem curat Ioannes Chrysost. 127.a
Marcionitæ in Syria frequentes. 495.c.d.e
Marcionitæ lege Theodosij damnati. 524.c.d
Marcomanni à S. Ambrosio mites redditi, & facili Christiani. 20.c.d
Marcus diaconus legatus à Porphyrio Episcopo ad Arcadium Imperatorem. 70.c.d.e. 73.c.d
Marcus diaconus Gazensis scriptor historiæ demolitionis Marnæi. 131.c
Marcus diaconus Gazensis comes peregrinationis S. Porphyrij. 131.e.132.a
Margarita Manichæa prodidit turpitudinem Manichæorum. 472.b.c
Maria Virgo inuocatur ab auctore. 1.c
Maria fœcunditatem spiritualem præstat. 1.d
Maria DEIPARA *ab antiquis Patribus semper dicta.* 526.a. 552.d.e
Mariam DEIPARAM *Nestorius dicendam negat.* 542.c.d. *Christotocon nominandam impiè tradidit.* ibidem.
Maria Mater Dei vbique & ab omnibus prædicatur. 615.e
Mariæ Dei genitrici erecta ecclesiæ tamquam formices triumphales de prostrata impietate. 615.e
Mariæ Virginis vrbs Constantinopolis. 176.e
Maria Virgo execrata libros Nestorij. 535.c.d
Mariæ Dei genitrici erectum à S. Pulcheria Augusta templum in Blachernis. 615.d.e
Mariæ de prostrato Nestorio erecta trophæa victoriæ. ibid.
Mariæ Virginis gloria aucta occasione Nestorij. ibid.
Maria filia Stilichonis nupta Honorio. 53.c.61.b
Marianus Episcopus legatus Apostolicæ sedis quid passus apud Constantinopolim, cùm extorquentibus dare litteras recusaret. 244.e
Marianus Victorius Episcopus Reatinus auctor Vitæ S. Hieronymi. 484.b
Marina filia Arcadij Imperatoris. 220.c. *Virginitatem Deo dicauit.* 400.a
Marinianus accusator Sixti Papæ. 655.b.c. *damnatur.* 656.a.d.e
Marinus dux exercitus contra Heraclianum tyrannum. 356.c
Marinus trahiciens in Africam cum satellitibus Heracliani innocentem occidit Marcellinum. 356.e. 357.a. *sed ob scelus in ordinem redactus vitam priuatam ingloriè iussus est agere.* 357.b
Maris tempestas excitata occasione naucleri Ariani. 136.e *abiurante verò ipso hæresim, tranquillitas reddita.* ibid. 137.a
Maris tempestas oleo benedicto sedata. 532.d
Marnæum templum Gazæ. 73.d.e
Marnæ templum quale. 140.b
Marnæ delubrum vt deiciatur, laborat Porphyrius Episcopus Gazensis. 131.b.c
Marnæ templi demolitio obtenta ab Imperatore. 135.c.d
Marnion comburitur. 139.b.c
Marnion Gazense incendendum esse, puero reuelatum. 138.c.d.e
Marnio ex templo marmora proculcanda exposita. 140.c.d
Marnæ templi destructio quàm diu optata à maioribus. 141.a.b
Maronitæ Episcopus extorris causa Ioannis Chrysost. 246.b
Marsilius Ficinus quid cum Michaële Mercato de animæ immortalitate. 335.d.e.336.a.b. *apparuit post mortem.* ibidem.
Martialis Gentilis, obstinatus licet, ex reliquiis S. Stephani protomartyris fidem professus. 397.d.e
Martia Promoti vxor insensa Ioanni Chrysostomo. 169.c
Martinus Seuerum instituit. 29.c.d
Martinus Præfectum excipere conuiuio recusauit. 105.a
Martinus curat ægritudines oculorum. 163.b.c.d
Martini rerum gestarum scriptores plures. 162.e.163.a
Martini vita nota Borealibus. 29.e
Martini vita missa à Seuero ad Paulinum. 28.b.29. *vbique vulgata.* d.e
Martini obitus. 161.e.162.a. *ætas, anni sedis.* ibid. *eius transitum scripsit Seuerus.* 162.c
Martinus Episcopus Turonensis tempore obitus visus est à S. Paulino. 620.c
Martini imago in ecclesia depicta, & lampadum honore culta. 163.d.e
Martinus Episcopus Mediolanensis confictus ab hæreticis 613.a
Martiniani & Processi martyrum reliquiæ vindices periurantium. 346.a
Martyrius cum sociis passi sub Honorio. 100.a.b.102.b.c
Martyres Sisinnius, Martyrius, & Alexander quando passi. 100.b.c.d.101.a. *eorum Acta.* ibid. 102.103.
Martyrum occisores liberati à nece. 103.b
Martyrum reliquias dæmones exhorrescunt. 101.c.d
Martyres Deus vindicat. ibid.
Martyrum Alexandri & sociorum reliquiæ translatæ Mediolanum. 102.e.103.a. *iterum translatæ à Carolo Borromæo sanctissimo Episcopo Mediolanensi.* 103.b
Martyrum reliquiæ in Phœnicsam deferendæ ad destructionem idololatriæ. 141.e
Martyrum reliquiarum conditoria cum feneſtella, seu foramine. 396.b
Martyrum reliquiæ liberant Canopum ab infestatione dæmonum. 369.d.e
Martyrum reliquiæ vindices veritatis. 345.d.e. 346.a
Martyrum reliquiis expugnantur Gentiles. 374.d.e
Martyrum reliquiarum cultus in Africa Augustini tempore frequens & celebris. 395.c.d.e
Martyrum sanguis non expiandus sanguine noxiorum. 309.a
Martyres passi in Persida. 476.a.b.c.d.e.477.
Martyres in Africa sub Genserico. 673.a.b.c
Martyrium passi sub Arcadio Constantinopoli ob calumniam illatam incendij. 201.c.d.e
Martyrium Hispanæ virginis à Vuandalis illatũ. 514.e.515.a
Martyrum passiones legendæ in ecclesia. 466.c.d
Maruthas aliquando aduersus Ioannem Chrysostomum cum aduersarius eius coiuit. 269.e
Maruthas læsit pedem Cyrini Episcopi Chalcedonensis. 269.e
Maruthas postea recedens ab aduersarius Ioannis flectit pro eo. 269.e
Maruthæ Episcopi legatio ad Regem Persarum. ibid.
Maruthas magos Persidis impostores redarguit. 270.c.d.e
Maruthas Episcopus prædicauit verbum in Persida. 270.a
Masczil dissidet à germano Gildone. 56.e.57.
Masczil exercitum ducit contra Gildonem. 57.b.c
Masczil quærit à Deo aduersus Gildonem auxilium. ibid.
Masczil à monachis Caprariæ insulæ implorat auxilium. 57.c.d
Masczil nauigat in Africam cum exercitu contra Gildonem. 58.e.59.a
Masczil ope S. Ambrosij & orationibus sanctorum monachorum insperata potitur victoria. ibid.
Masczil inuidia Stilichonis sublatus. 61.d
Masczilis interitus ob violatam Ecclesiasticam immunitatem. 61.c.d
Massaliani sæpe damnati, sæpe recepti, ne amplius recipiantur. statutum in Synodo. 515.d.e
Massaliani lege Theodosij damnati. 524.d
Massaliani hæretici damnati Ephesi à S. Synodo. 595.e
Massagetæ vocati à Ruffino in cladem Imperij. 5.e
Massilienſis Ecclesia prima sedes in prouincia Narbonensi. 39.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Masilaensis Episcopus accusatus apud Caelestinum Papam. 522.e
Mathematici lege Honorij exagitati. 283.a
Matricula ornamentorū Ecclesiæ Constantinopolitanæ ad Innocentium Papam missa à clero. 207.e
Mauriti cum Galbione aduersus Bonifacium mittitur. 510.d
Maurorius Episcopus detractor S. Ambrosij à Deo punitus. 36.e. 37.a
Maximus Episcopus Anazarbi Nestorianus. 586.d
Maximus Manichæus in Gallia. 469.e
Maximus tyrannus aduersus Honorium. 326.d. 327.e *extinctus.* d
Maximianus Episcopus Bagaiensis abdicat se Episcopatu, pacis causa. 165.a.b
Maximianus Bagaiensis quanta passus à Donatistis. 233.b.x
Maximiani Bagaiensis Episcopi querelæ ad Imperatorem, 233.b. *ad Honorium se confert.* d
Maximianus abdicans se Episcopatu pacis causa, laudatur à S. Augustino. 165.b.c
Maximiani duo Episcopi, Bagaiensis diuersus à Vagiensi. 166.a.b
Maximianus eligitur Episcopus Constantinopolitanus. 613.d.e.614.a
Maximianus electus Episcopus Constantinopolitanus scribit ad Cyrillum. 614.e. 615.a
Maximianus Episc. Constantinopolitanus moritur. 657.e
Maximianus Episcopus Constantinopolitanus commendatus à Caelestino Papa. 625.a
Maximianum Caelestinus litteris est cohortatus agere contra Pelagianos. 626.a.b
Maximianus vnus ex legatis Roma ad Alaricum missus pro pace conficienda. 283.e
Maximianus Episcopus Macedoniæ agit apud Innocentium pro Attico Episcopo Constantinopolitano. 279.b
Maximinus Episcopus Arianus in Africa S. Augustinum prouocat ad disputandum. 487.d
Maximianistæ afflictati ab Optato Gildoniano. 55.d.e
Maximianistarum Acta cum Donatistis peruestigari iussa. 128.b.c
Maximianistæ Collationem publicam expetentes reiecti sunt. 307.a
Maximianistarum causa cum Donatistis. 130.a.b
Mediolanensis Ecclesia accepit reliquias sanctorum martyrum Alexandri & sociorum. 102.e. *accepit easdem sanctus Gaudentius Episcopus Brixianus.* 103.c
Megalius Episcopus Calamensis ordinator Augustini. 14.a
Megetia clarissima femina curata ex reliquijs S. Stephani. 396.c
Melaniæ genus. 25.c.d
Melaniæ reditus in Vrbem tempus. 24.e.25.a
Melaniæ redeunti Romanorum occursus. 25.d.e. 26.a
Melaniæ indumentum. 25.e.26.a
Melaniæ reuertendi Romam prætextus. 25.a.b
Melaniæ magna æstimationis sanctitatis apud Romanos. 26.c.d.e
Melaniæ virtutes à S. Paulino prædicatæ. 26.b
Melania Romana infert in Vrbem hæreses Origenis. 24.d.e. 25.a.b
Melaniæ hospita S. Paulini. 26.b
Melania Nolæ nouit res gestas S. Martini. 28.c
Melaniæ res gestæ in Vrbe post reditum. 30.a
Melaniæ Marcellæ restitit. 23.d
Melaniæ coniuncti fauent Rufino. 107.e.108.a
Melania Senior recedit ab Vrbe. 229.e. 280.a.b.c
Melaniæ filius nauigauit in Africam. 280.c
Melaniæ filij defuncti laudes. 288.d
Melaniæ Carthaginem nauigant. 281.b.c. *inde Tagastam ad Alypium, postea Hipponem ad Augustinum.* 285.d.e
Melaniæ filij reliqui. 288.e. 289.a
Melaniæ Seniores filij obitum. 288.b.c. *eam litteris est consolatus Paulinus.* b.c.d
Melania Senior Catholica reddita. 289.a.b
Melaniæ obitus. 289.b
Melaniæ duæ. 109.e
Melaniæ Iunioris nuptiæ. 25.b
Melania Iunior cum Seniori recedit ab Vrbe. 280.a.b.c
Melania Iunior quando venit Hierosolymam. 468.c.d
Melaniæ & Pinniani viri ipsius vita institutum. 468.e. 469.a
Melaniæ auunculus Volusianus, 471.d
Melania Iunior litteris Volusiani patrui accersita Constantinopolim. 658.e
Melaniæ aduentus Constantinopolim. 659.b.c. *quid Chalcedone.* 659.
Melaniæ hospes Constantinopoli Lausus. 659.c
Melaniæ curat pedem luxatum Eudociæ Augustæ. 679.e
Melania conuertit Volusianum ad fidem. 660.a
Melaniæ consuetudine Theodosius Imperator & Eudocia Augusta redditi meliores. 660.e
Melaniæ historia de rebus gestis cum Volusiano Constantinopoli cognita & probata. 658.e
Melaniæ damon aduersatur. 659.e
Melania Constantinopoli vrget Nestorianos. ibid.
Melania redit Hierosolymam. 660.b
Melania suasit peregrinationem Hierosolymam Eudociæ Augustæ. 679.d.e
Melania obuiam procedit Eudociæ venienti Hierosolymam. 679.e
Melanius pater Melaniæ Senioris. 288.e
Meletius Episcopus in Syria monet cum alijs Nestorium, vt se corrigat. 553.c
Meletius Iudæus cum Innocentio fugam arripit, ne efficeretur Christianus. 433.c.d. *eius vxoris conuersio mirifica.* 436.b.c
Melitina locus miraculi de aqua sponte scaturiente. 415.c
Memnon Episcopus Ephesinus accusatur à schismaticis, 588.a
Memnon detruditur in carcerem à Ioanne Comite. 602.d
Memnon damnatur à schismaticis. 588.a.b.c. *libellus contra ipsum atque Cyrillum à schismaticis datus.* 588.c.d
Memoriæ S. Stephani Protomartyris plures in Africa erectæ. 395.c
Memoria Vzalensis ab Euodio Episcopo erecta, & quæ ibi acta. 395.d.e
Memorius Iuliani Pelagiani pater. 453.a.b
Methodius calumniam patitur à Socrate. 149.d.e. 150.a
Metropolitani Episcopi qui dicti. 41.a.b. *primum sibi vendicant titulum.* 42.a
Metropolitanus vnus duobus præerat Episcopis. 595.b
Michææ Prophetæ ossa quando inuenta. 256.c
Michaël Mercatus quid cum Marsilio Ficino de animæ immortalitate. 335.d.e. 336.a.b
Michael Mercatus Iunior Protonotarius iure laudatur. 335.e
Mileuitanum Concilium contra Pelagianos. 389.e.d.e. *tempus eius.* 390.a
Mileuitanum Concilium quando celebratum. 163.e. 164.a *Acta eius.* d.e. 165.a.b.c
Mileuitana Concilia duo. 164.a.b. *confusa simul.* c.d
Mileuitana Concilia duo simul confusa. 390.b.c. *in posteriori Episcoporum numerus qui conuenêre.* 392.d. *res in eo gestæ.* 392.d.e. *canones.* ibid. *litteræ ad Innocentium Papam.* ibidem.
Milites irruunt in neophytos. 191.e
Milites immissi ab aduersarijs Ioannis inuadunt Episcopos vigilias agentes. 191.b.c
Milites eadem patrant in ecclesia. 191.d.e. *trucidant fideles vigilias agentes.* ibid. *aggressi fideles festum celebrantes in campo.* 191.e.192. *spoliant mulieres.* ibid. 194.d.e

Universidad de Deusto
Biblioteca

Militum sæuitia in sectatores Ioannis Chrysostomi. 200. c.d
Milites rursus grassantur in Ioannis studiosos. 203.e
Militibus stipendium auctum in bello contra Rhadagaisum. 241.b
Milites quàm malè habuerint Ioannem Chrysostomum in vltima eius exilij translatione. 258.b.c
Militum manus missa à Theodosio ad Honorium ex Oriente. 293.e
Milites adhibiti ad executionem Apostolicæ sedis. 462.b.c
Militare prohibentur hæretici. 5.a
Militaria signa cruce decora. 8.e.9.a
Millenarij deficientes. 530.b
Millenariorum hæresis iterum reuiresc it. 329.e.330.a
Millenariis aduersati Origenistæ. 330.a
Minervius cum Alexandro scribit ad sanctum Hieronymum. 250.c
Minervæ statua incensa. 198.e
Minoricensis insulæ descriptio. 429.c.d
Minorica insula illustrata reliquiis S. Stephani Protomartyris. 428.e. 429.a
Minoricensi Ecclesiæ præfectus Seuerus Episcopus. ibid.
Miraculum de aqua ad baptismum spontaneum exhibente obsequium. 415.c.d
Miraculum de catenis duabus vnà coniunctis. 682.b.c
Miraculum de Eucharistia obdurescente in lapidem. 126.c.d
Miraculo edito plures Gazenses conuersi ad fidem. 74.b.c
Miraculis S. Germanus iterum vincit Pelagianos. 666.b.c.d
Miracula S. Germani, Rauennæ cum esset. 667.c.d
Miraculum S. Germani, quo Pelagianos confutauit. 533. b.c
Miraculum aliud in Lucania de aqua spontaneum obsequium præbente tempore baptismi. 415.d.e
Miraculum aliud id genus in Lusitania. 416.a.b.c.d
alia his similia in Oriente. 416.e. 417.a
Miraculum de Iudæo sapius baptizato. 469.e.470.a.b
Miracula plura quæ contigére in conuersione Iudæorum insulæ Minoricensis. 430.d.e.431.& seqq.
Miracula è gladio Petri. 682.a
Miraculum Melaniæ. 679.e
Miracula falsò attributa Nouatianis. 469.e. 470.a.b.c
Miracula edita ex reliquiis sancti Stephani Protomartyris Vzali duobus libris conscripta. 395.e
Miracula ad reliquias martyrum fieri solita Vigilantius carpit. 254.c.d
Miraculum Siluani Episcopi Troadis. 658.c.d
Miraculum de subscripto post mortem chirographo ab Euagrio philosopho. 334.c.d
Miracula S. Theotimi Episcopi Scytharum. 148.c.d.e
Miraculum in translatione Ioannis Chrysostomi. 677.b.c
aliud. 678.b.c
Miracula è vinculis Petri. 681.d.e.682.b
Miraculis confirmata doctrina. 37.a
Misericordia est Dei comminatio & flagella immissa. 21.b.c
Missa cùm celebratur, Angeli visi assistere. 261.a
Missarum prolixitatem otiosi & delicioſi pertæsi. 427.c.d
Missarum contractio vnde manauit. 427.d
Missas negligenter audientes, vel recedentes antequam absoluerentur, S. Augustinus redarguit. ibid.
Missæ cantari olim solitæ festiuis diebus. 427.d
Modegisclus Rex Vuandalorum mortuus in Hispania. 511.e
Moduarius diaconus pro Gothis agit. 227.a.b
Monacha prohibetur pallam tangere. 491.a
Monachi Aegypti insurgunt pro Cyrillo contra Orestem Præfectum. 383.d.e
Monachi Aegypti dissidio laborant ob libros Nestorij. 535.d.e
Monachi Adrumetini ob Pelagianas positiones dissidiis laborant. 425.a.b
Monachi in Africa propagati ex Ecclesia Hipponensi. 19.c.d
Monachi in Africa cooptati in clerum. 64.d.e
Monachi capti ordinari clerici in Ecclesia Hipponensi. 19. b.c
Monachi ludibrio habiti à Carthaginensibus. 688.a.b
Monachi celebriores insulæ Capraræ. 58.c.d
Monachi Capraræ insulæ vita sanctissimi. 57.c.d
Monachi scelestissimi quid in S. Ioannem Chrysostomum, Cæsareæ cum esset. 213.d.e
Monachi Constantinopolitani quid passi à Nestorio. 539.a.b.c
eorum commendata modestia. 539.b
Monachi quanta passi causa Chrysostomi ab eius persecutoribus. 206.d
Monachi malè habiti à Phœnicibus Gentilibus. 141.d.e
idem à Ioanne Chrysostomo missi. 142.a
Monachi occurrunt Ioanni proficiscenti in exilium. 212.c
Monachus referta Etruriæ littora, quos alebat S. Fabiola. 58. d.e
Monachi insulæ Gorgoniæ. 57.d.e
Monachi iussi abire Epheso, ne tumultuarentur. 580.c
Monachi Origenistæ turbant Ecclesiam Alexandrinam. 86. b.c.d
Monachi Origenistæ cognomine Longi. 116.d
Monachi Origenistæ electi ex Aegypto & Palæstina proficiscuntur Constantinopolim. 88.c.d.114.e.115.a.117.b.c.d
Monachi Origenistæ quas struunt calumnias contra Theophilum. 116.e.117.a.b
Monachi Origenistæ excepti communicatione peregrina à Ioanne in ædibus Anastasiæ. 119.b.c.e.120. *quibus prætextibus Ioannes eos retinuit.* 120.e.121.a.b
Monachi Origenistæ accusant Theophilum Episcopum Alexandrinum apud Arcadium Imperatorem. 146.b.c
eorum petitiones. d.e
Monachi Origenistæ veniam petentes recepti in Synodo à Theophilo. 175.d.e
Monachi Palæstini trucidati à barbaris. 308.d.e
Monachi insulæ Palmariæ. 58.e
Monachus impudens excommunicat Theodosium Imperatorem. 501.a
Monachus illustris familiæ cultor Gorgoniæ insulæ. 57.e.58.a
Monachus quidam vagus & impostor mira quadam videbatur operari. 661.c
Monachum conuenit secretò Theodosius Imperator. 501.c.d
Monachi assumendi in Episcopos, cùm deficiunt clerici. 64.e
Monachi impostores distrahunt lucri causa ossa quasi martyrum. 64.b.c
Monachi derisi à Gentilibus. 58.d
Monachis laborandum manibus. 63.e
Monachi prohibiti nutrire comam & barbam. 64.c.d
Monachi ne abstrahant qui ducuntur ad supplicium. 69.a.b
Monachi quidam vagi & impostores in Africa. 64.a.b
Monachorum derisores deridentur. 59.c
Monachorum regulæ à sanctis viris scriptæ & illustratæ. 223.e
Monachismus in Africa propagatus. 19.a.b
Monachismus late propagatus. 58.d.e
Monasterium Bethlehemiticum inuasionem passum Pelagianorum. 399.b
Monasteria ab Eudocia ædificantur in Palæstina. 680.c
Monasteria ab Hunnis excisa in Syria. 6.d
Monastici ordinis aduersarius Vigilantius. 255.a
Monaxius Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos. 471.c
Montanistæ hæretici Theodosij legibus exagitati. 311.b. 385.b
Montenses hæretici nouis legibus Honorij Imperatoris exagitati. 274.d
Morinorum gens ad fidem conuersa per sanctum Victricium. 23.e.24.a
Morini populi translati in Germaniam. 267.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

Martyri sex reuocati ad vitam ex reliquiis sancti Stephani in Africa. 397.b.c
Mulieres quanis sanctitatis specie vetitæ habitare cum clericis. 65.d.e.67.a.b
Mulieres congressus sacerdotibus inprimis vitandi. 378.e
Mulieres nimis honorãtæ à quibus maximè honorãtur. 379.a.b
Mulierum assidua nimis consuetudo facilè quemuis peruertat. 379.a.b.c
Mundi contemptus ex casu Eutropij prædicatur. 76.c.77.a
Mundanarum rerum inconstantia. 77.e.78.d.e.79.
Mundus muliebrem Christianarum fœminarum qualem. 3.a.b
Muri vrbis Romæ instaurati ob metum Alarici. 184.d.e
Muris frustra defenditur ciuitas, nisi Deus ipse tueatur. 185.a
Musarum simulacra combusta Constantinopoli. 198.c

N.

Narbonensis Gallia excisa à barbaris. 267.d
Natalis dies Apostolorum celeberrimus. 47.b.c
Natalis Domini ieiunij fractor accusatur. 166.e
Natalis Domini immutatus apud Aegyptios. 641.a.b
Natalis diei festum. 189.d
Natalitiorum S. Felicis ratio. 19.e.28.d.e
Natura assiduitate vincitur. 379.b.c
Naufragantes solutis portare Eucharistiam. 136.e.194.e
Nauium opifices qui mittũt ad barbaros, pœna digni. 470.d.e
Nauclers occasione exorta tempestas maris. 136.e. *abiurante verò hæresi, tempestas sedata.* e.137.a
Naufragio distincti Catholici ab hæreticis & Iudæis. 363.c.d
Nebridius accepit Saluinam filiam Gildonis coniugem. 54.a
Nebridius filius sororis Augustæ. 54.a.60.d.e. *eius laudes.* ibid.61.a
Nebridij adolescentia laudatissima. 60.d.e. *eius filij.* e
Nebridij vxorem hortatus S. Hieronymus ad viduitatem seruandam. 60.d.e.61.
Nectarius Calamensis Gentilis pro suis ciuibus Augustinum rogat. 97.d.e
Nectarius Episcopus Constantinopolitanus moritur. 43.e.44.
Nemetensis ciuitas capta à barbaris. 267.d
Neophyti à militibus irruentibus malè habiti. 191.e
Nepotianus quæ legat S. Hieronymo. 22.d
Nepotiani epitaphium. 22.c.d
Nepotiani virtutes. 22.d
Nepotianus militans qualis moribus. 22.d.e
Nestorius creatur Episcopus Constantinopolitanus. 523.a.b
Nestorius nepos Pauli Samosatæni, cuius opinionis patronus factus est. 523.b
Nestorius in monasterio sancti Euprepij educatus. ibidem.
Nestorius ipso orationis exordio ventosus homo iudicatus à Nouatianis. ibid.
Nestorius ipso ingressu bellum indicit Arianis. 523.e.524.
Nestorius quid differat à Paulo Samosateno. 526.c.d
Nestorij primordia læta. 524.a
Nestorius auctor Theodosio legum contra hæreticos ferendarum. 524.b
Nestorius detegitur fautor Pelagianorum. ibid.
Nestorius cœpit hæresim propalare. 525.d
Nestorij magister Theodorus Mopsuestenus. 526.d
Nestorius discipulus etiam Diodori Tarsensis. 526.e
Nestorij præcursores, seu præcones Anastasius & Dorotheus. 527.d
Nestorij vita progressus in hæresim. 528.c.d
Nestorij hypocrisis quando detecta. ibid.e
Nestorius graue scandalum Ecclesiæ intulit. 529.a.b
Nestorius ex aduerso repugnat Apollinari. 529.b
Nestorius ad decipiendum Nicænæ fidei scuto vtitur. 535.a
Nestorius tentat Aegyptij monachos, libris ad eos datis. 535.a
Nestorius ad Cælestinum Papam libros mittit per Antiochum. 535.b
Nestorij libri quales ex visione patefacti. 535.b.c.d
Nestorium qui primò fuerint auersati. 538.a
Nestorius cur à Theodosio non repressus ipso initio fuerit. 538.b.c
Nestorius fauore Theodosij incaluit. 538.d
Nestorius debacchatur in monachos Constantinopolitanos. 539.a
Nestorius in Cyrillum armatur. 539.c.d
Nestorius qualis in pugnando aduersus Cyrillum. 540.e
Nestorius scribit ad Cælestinum Papam. 541.d
Nestorij epistola ad Cælestinum Papam. 542.a.b
Nestorius agit pro Pelagianis apud Cælestinum Papam. 542.a.b
Nestorij epistola posterior ad Cælestinum. 543.a.b
Nestorij concilium scribendi ad Cælestinum. 543.e
Nestorius damno suo Cælestinum tentat. 544.a.b
Nestorium sua epistola Cælestinus exagitat. 545.a.b.c.d.e
Nestorio præfigit ad resipiscendum terminum peremptorium Cælestinus. 548.a.b
Nestorius Pelagianus. 547.c.d. *fauit Pelagianis.* 548.c.d
Nestorius admonetur à Ioanne Episcopo Antiocheno. 551.b.c.d.e. 552.a.b
Nestorij hæresim quomodo omnes sint execrati. 552.b
Nestorius despexit legationem ex Concilio Alexandrino. 558.a
Nestorius contumax litteris Cælestini confugit ad Imperatorem. 558.b
Nestorius excitat Theodosium contra Cyrillum. 558.c
Nestorius armat suos contra Cyrillum Episcopos. ibid.
Nestorius mandat Andreæ & Theodoreto, vt scribant contra Cyrilli anathematismos. ibid.
Nestorium exagitat in Occidente Ioannes Cassianus. 566.e.567.a
Nestorij aduentus Ephesum. 578.e. *anteuertit Cyrillum, vt fidem Episcoporum pertentaret.* ibid.
Nestorius Ephesi ante Synodum horrendas iactat blasphemias. 579.a
Nestorius citatus ad Synodum quid responderit. 581.c
Nestorium secundò citatum. 582.a. *mandatum ad ipsum scripto directum.* b
Nestorij superbia, & contumacia. 582.c.d
Nestorius tertiò citatus à S. Synodo Ephesina. 582.e *eius mentis tumor & contemptus.* 583.a
Nestorij antigrapha in Cyrillum vt hæretica explosa cum anathemate ipsorum & auctorum. 583.c
Nestorij damnatio lecta ex epistola Cælestini Papæ. 583.d
Nestorij blasphemiæ relatæ in Synodo. ibid.
Nestorij hæresis ex sacris diuinæ Scripturæ oraculis Ephesi condemnata. 583.d.e
Nestorius sententiam damnationis accepit. 583.e.584.a
Nestorius nouus Iudas à S. Synodo in epistola ad eum data nominatus. 584.a
Nestorij damnationem quo triumpho acceperunt Ephesij. 584.c.d
Nestorij damnatio publicè Ephesi per præcones proclamata. 584.e
Nestorij libros esse comburendos petit Synodus ab Imperatore Theodosio. 585.a
Nestorius draco Apocalypsis iterum surgit bellũ agere. 585.d.e
Nestorio sicuti bellua Apocalypsis suffragati sunt Principes. ibid.
Nestorij epistola ad Theodosium Imperatorem mendaciis referta. 586.b.c
Nestorius prouocat ad nouam Synodum. 586.d
Nestorio fauentes Episcopi qui fuerint. ibid.
Nestorio fauentes collecti in vnum quid obijciunt contra Orthodoxos. 587.d.e. *clanculo rem agunt.* 589.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nestorius iterum damnatus post aduentum legatorum Apostolicæ sedis. 590.a
Nestorij fautores dedêre litteras in Aegyptum contra Cyrillum. 590.e
Nestorij sectatores quas calumnias in Victorem monachum sparsgunt. 591.b.c
Nestorij sectatores sese protegunt tegmine Nicænæ fidei. 594.a
Nestorij sectatores scribunt calumnias ad Imperatorem contra Synodum Oecumenicam. 597.d.e
Nestorij sectatores nituntur auxilio & æstimatione Acacy Beræensis Episcopi apud Theodosium. 602.a
Nestorius custodiendus traditur Candidiano. 602.d
Nestorius vt restituatur, laborant schismatici. 603.b.c
Nestorij sectatores dolosè professi fidem Catholicam. 603.c.d
Nestorij sectatores legati septem missi Constantinopolim ad Imperatorem. 608.a.b
Nestorius priuatus sede iussus abire Epheso. 609.c
Nestorij sectatores schismatici. ibid.
Nestorij sectatores liuore tabescunt, cùm vident Theodosium erga Orthodoxos propensiorem. 609.e
Nestorium defendit Theodoretus. 612.a
Nestorij sectatores pergunt Chalcedonem, vt audiant Theodoretum concionantem. 612.c.d
Nestorij damnatio Cælestino Papæ debetur. 615.b.c
Nestorij hæresis occasione aucta est gloria Dei genitricis Mariæ. 615.d
Nestorius exauctoratus scriptis exagitat fidem Catholicam. 616.a.b
Nestorij cũ Iuda cõparatio à Cælestino Papa facta. 627.a.b
Nestorium exagitat Cælestinus. 628.a. *de ipso curando diligenter actum.* b. *rursus in eumdem.* 629.b.c
Nestorium curare satagit Sixtus Papa. 631.e
Nestorius damnatur in Concilio Antiocheno à Ioanne & aliis Syriæ Episcopis. 636.d.e. *& in epistola ad Cyrillum.* 638.b.c
Nestorio fauet Theodoretus adhuc post pacem publicè initam cum Cyrillo. 642.d.e
Nestorius comparatus lucifero. 651.a
Nestorius mitius quàm par erat habitus est. 652.a.b. *permissus liberè agere in monasterio S. Euprepij.* ibid. *honorificè illic habitus, muneribus frequentatus.* 670.b
Nestorij libri damnati sanctione Theodosij. 662.b.c
Nestorij sectatores Simonianos appellari debere Theodosius sanxit. 662.b
Nestorius iussu Theodosij deportatur in Oasim. 669.d.e *eius scripta in exilio, quæque passus à barbaris.* 670.c.d.e. 671.a.b.c
Nestorij prodigiosus interitus. 671.d.e. 672.a
Nestoriani calumnijs agunt contra Cyrillum. 540.c.d
Nestoriani gratissimas in Pulcheriam Aug. & Theodosium calumnias iactant. 610.e
Nestoriani post initam pacem falsa spargunt de Cyrillo. 647.d
Nestoriani calumniantur, damnata à Cyrillo sua capitula. 639.e.640.a.b
Nestoriani calumniati sunt Sixtum Rom. Pont. agrè tulisse damnationem Nestorij. 649.e.d
Nestoriani appellandi Simoniani. 662.b.c
Nestoriani redditi Quartadecimani. 594.a
Nestoriani confingunt epistolam tamquam à Philippo Apostolicæ sedis legato missam. 648.b
Nestorianorum mos appellare omnes Orthodoxos Apollinaristas. 664.c
Nestorianorũ strophe ex epistola Ibæ Edesseni Episcopi. 640.b.c
Nestorianorum impostluras Cyrillus detegit. 648.a.b
Nestorianos Melania Iunior vrget Constantinopoli. 659.e
Nestoriana hæresis vnde progressa. 525.d.e
Nestoriana hæresis contraria Apollinaris errori. 529.b
Nestorianæ hæresis Pelagiani auctores. 473.e.474.a
Nestoriana hæresis à Leporio auctore damnatur. 474.a.b
Nicænus canon, ne in vna Ecclesia duo præsint Episcopi. 14.b.c
Nicæni Concilij nomine canon Sardicensis quomodo citatus. 458.b.c.463.d.e.464.a.d
Nicænam fidem pro scuto sumunt Nestoriani. 594.a
Nicasius Rhemensis Episcopus martyr. 267.e
Nicephori error de translatione S. Ignatij. 678.e
Niceratæ Nicomediensis femina pia. 204.a. *arte medica.* b.c
Nicetæ innotuit vita S. Martini. 29.e
Niceta peregrinatur in Occidentem ad loca sancta. 23.e *eius reditum celebrauit carmine S. Paulinus.* 23.e.28.c *quo tempore contigit eius aduentus in Italiam.* 28.d
Nicetæ peregrinationis ratio. 28.e
Niceta Episcopus conuertit barbaros. 23.b.c.d
Nicetæ commentitia historia reijcitur, & confutatur. 681.b.c
Nicodemi corpus inuentum. 372.a
Nygetio ostensa visio de reliquijs S. Stephani. 373.d
Nilammon monachus maluit mori, quam fieri Episcopus. 178.e. 179.a
Nilammoni ecclesia erecta, & dies festus institutus. 179.a
Nola Pelagiani plures degebant. 404.b.c
Nolam incendit Alaricus. 305.b.c
Nomadæ Scythæ ad rectam fidem conuersi à Ioanne Chrysostomo. 127.a
Notarius exceptor Ambrosij testis visionis. 34.e.35.a.b
Notarij exceptores publicæ disputationis S. Augustini cum Felice Manichæo. 222.a.b
Nouatianis præsit Sisinnius post Marcianum. 13.b.c
Nouatianos insectatus est vehementer Ioannes Chrysostomus. 257.e
Nouatiani diuisi in Sabbatianos. 276.d
Nouatiani hæretici propensiores erga Ioannem Chrysostomum. 261.e
Nouatiani diu tolerati per Innocentium Papam iussi sunt pelli. 276.d
Nouatiani à Cyrillo Alex. statim expulsi. 350.e.351.
Nouatiani pulsi vndique, & Dei iudicio reprobati. 363.b.c
Nouatianos exagitat legibus Theodosius. 363.b.c
Nouatianum naufragium. 363.c.d
Nouatiani Anabaptistæ. 363.b.c
Nouatiani hæretici à Theodosio lege vexati. 490.b
Nouatiani cohibiti à cultu Sabbatij. 502.a
Nouatianis falsò attributa miracula. 469.e.470.a
Nouatianis Nestorius in primis displicuit. 523.d
Nouatianos exagitat Nestorius. 523.e
Nouatores insectis redarguuntur. 40.e. *redarguuntur de Epistola Innocentij Papæ.* 222.e
Nouatores refugientes Concilium longè deteriores Pelagianis. 452.c
Nouatorum insulsa commenta. 452.d.e
Nouatorum in Zosimum Papam calumniæ. 457.a.b
Nucis arbor, in qua Acacius martyr appensus. 21.d.e
Numerus Episcoporum maior esse debet eo qui damnauit, vt absoluat. 189.d
Numidiæ Primatus controuersia. 167.d.e
Numismata Arcadij indicantia diuinam eius Imperij protectionem. 11.a.b
Numisma Attali. 388.c
Numismata Cælestij idoli. 93.e.94.a
Numisma cum Eudoxia Augusta ornata cruce. 3.b
Numisma Honorij de supplantato tyranno. 489.a.b.c
Numisma Honorij Imperatoris, quo eius de tyranno triumphus designatur. 417.a.b
Numisma Theodosij Imperatoris de victoria contra Persas. 479.a
Numisma Valentiniani. 498.c
Nummum cruce signatũ dedit Genouefæ S. Germanus. 532.c
Nuptiæ Honorij cum Maria. 53.b.61.b
Nuptiæ Nebridij cum Saluina. 54.a.b
Nuptiæ præsumptiuæ. 223.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

O.

Olæna deportatio. 122.a
Olæna relegatione punitur Nestorius. 669.d.e. 670.a
Oblatio cereorum a populo fieri solita Episcopis. 678.e
Obsidio Vrbis solata, dato auro Alarico. 281.a
Oceanus V. C. interpellat cum Pammachio S. Hieronymum, vt transferat Periarchon Origenis. 46.e.47.a
Occidentalis Ecclesia ab Orientali quomodo distinguatur. 578.a
Occidentales Ecclesia ab Ecclesia Romana Paschatis diem accipiebant. 257.c
Occidentalis Imperij eruumnæ. 270.e
Occisoribus martyrum ignoscendum. 103.b
Oculorum ægritudines curantur à S. Martino. 163.b.c.d
Oleo benedicto maris tempestas à S. Germano sedata. 532.d
Olybrius filius S. Probæ Consul ordinarius. 302.d
Olympias nobilissima vidua. 61.a
Olympias vidua diaconissa nesciens recepit Origenistas. 119. b.a. excusatur ab auctore melius quàm a Palladio. 119.c.d.e
Olympiadem viduam diaconissam Ecclesiæ Constantinopolitanæ consolatur, cum discessurus esset, Ioannes Chrysostomus. 197.c
Olympias afflicta nimis ob successionem Arsacij. 199.e
Olympiadem nimium merentem Ioannes Chrysostomus consolatur. ibid.
Olympias subiecta quæstionibus propter incendium. 201.d
Olympias diaconissa dira passa à magistratibus causa Ioannis Chrysostomi. 204.d. laudatur eius animi constantia e. causam dicit coram Præside. d.e
Olympiadem grauia passam S. Ioannes Chrysostomus litteris consolatur. 205.a
Olympias rursus perducta ad tribunal exilio dãnata est. 205.b
Olympiadis insignis humilitas. 205.b.e
Olympias suppeditabat pecuniam Chrysostomo redimenti captiuos. 227.e
Olympia certamina agebantur Antiochiæ. 202.e
Olympius Episcopus in Hyspania doctrina celebris. 239.b.c eius scripta. ibid. quo tempore vixerit. ibid.d
Olympius liberator Imperij à proditione Stilichonis. 272.b.c laudatur à S. Augustino. b
Olympius occisor Stilichonis creatur Magister Officiorum. 273. b
Olympius laborat pro Ecclesia Africana aduersus Donatistas. 274. d.e
Olympius redactus in ordinem se contulit in Dalmatiam. 284.a.b
Optatus Gentilis homo Prafectus Constantinopoli quæstionem exercet de sanctissimis feminis. 206.c
Optatus Gildonianus Episcopus cruentissimus Donatista vexat diræ Catholicos. 54.c.55.a
Optatus Gildonianus affligit Maximianistas. 55.c.d
Optatus Gildonianus extinctus. 56.b
Opus cuiusque ex intensione metiendum. 118.b.c.d
Opus manuale præscriptum clericis ex Concilio Carthaginensi. 63.b.c. item monachis. e
Oracula vana Gentilium de Christianæ religionis defectu. 49.a.b. in Gentiles conuersa. 92.c
Oracula falsa de idolo Cælesti Carthaginense. 92.d.e
Oracula vana decipiunt Attalum. 293.c.d
Oracula falsa deorum de restitutione idololatriæ. 471.e
Oratores clarissimi contempserunt vocum proprietates, cum constaret de sensu. 235.b.c
Orbem cum Vrbe ruiturum putauit S. Hieronymus. 302.b
Orbis vniuersus cladibus laborat sub Honorio Imperatore. 307.c
Ordinatio S. Augustini in Episcopum Hipponensem. 13.e.14. a.b. quo anno accidit. d.e
Ordinationis diaconi falsò accusatus dicitur Epiphanius. 147.d.e
Ordinatio Porphyrij Antiocheni Episcopi qualiter se habuit 203.a.b
Ordine sacro nullus alio maior. 160.c.d
Ordinabantur inuiti, rapiebanturq; etiam coniugati. 285.d.e. 286. a
Orestes Præfectus Alexandriæ quid in gratiam Iudæorum contra Christianos. 382.e.383.a
Orestes Cyrillo infensus. 383.c
Orestes percussus ab Ammonio monacho. 383.d
Orientalis Ecclesia ab Occidentali quomodo distinguatur. 578.a
Orientalis Ecclesia nouis post pacē agitata turbinibus. 647.b.c
Orientalis Imperij curatores. 269.c.d
Orientalibus omnibus Ecclesiis præsidere se dicebant Episcopi Alexandrini. 692.a
Origenis apertissimus propugnatur Russinus. 32.a
Origenis hæreses Romæ damnantur. 145.a.b
Origenis Periarchon germana translatio requiritur a sancto Hieronymo. 46.b.c. quando facta hæc versio. 83.c.d. eius consilium in ea re agenda. ibid.
Origenis errores demonstrat Hieronymus transferendo Periarchon. 83.e. 84.
Origenis errores damnãtur in Concilio Alexandrino. 85.b.c.d
Origenis hæresis infertur in Vrbem. 24.d.e
Origenis hæresis quos habuit præcursores, cùm inferretur in Vrbem. 26.e.27.a
Origenis hæreses clanculò sparguntur in Vrbe. 30.a.b.c
pro Origene Apologia vulgatur in Vrbe. 30.c.d
Origenis Periarchon Romæ a Russino editum. 36.d.e. quid sub eo doli lateret. 30.e. 31.a.45.a
Origenis Periarchon inemendatum editur, & emendatum permittitur. 31.a.b. purgatum ex parte tantum. 31.e.32.a
Origenis hæresis fugata ab Occidente. 91.b.c
Origenis errores damnãtur Romæ ab Anastasio Papa. 108.d.e
Origenis errores damnantur vbique in Occidente ab omnibus Episcopis. 109.b
Origenis errores damnati in Concilio habito in Cypro à sancto Epiphanio. 147.c
Origenis errores damnat Constantinopoli Epiphanius. 149. a.b.c.d.e
Origenis non libri, sed errores à Patribus damnati. 149.a. b.c.d. 150.
Origenis Periarchon tantum vetitus, non alij libri. 149.b.c
à Didymo illustrati. 150.b.c
Origenis reprehensores. 150.c.d
Origenis errores Romæ disseminati, sed damnati. 154.c.e
Origenis libri quales ex sententia Theophili. 178.b.c
Origenes Magister Pelagianorum. 310.a.b
Origenis hæresis rami pullulantes. 368.b
Origenis errores vehuntur in Hispaniam ab Auito & Basilio. 366.e
Origenistæ turbant Palæstinam. 6.c.d
Origenistæ in Vrbem se conferunt. 24.d.e
Origenistarum præcipui Euagrius & Isidorus. 25.b
Origenistæ magna æstimatione sanctitatis decipiunt plures. 26.e.27.a
Origenistæ quid in Vrbe. 30.a.b.c
Origenistæ irrepunt sub inuolucro editionis Origenis Periarchon. 30.e. 31.a
Origenistarum fraudes in editione Periarchon. 31.e.32.a.b
Origenistæ damnati ab Anastasio Papa. 45.a.b
Origenistæ damnati in Concilio Alexandrino. 85.b.c.d
Origenistæ constant discordias Alexandriæ. 86.b.c.d
Origenistas cauendos, Theophilus admonet S. Hieronymum. 87. b.c
Origenistæ fugati à Theophilo pergunt in Palæstinam. 87.b.c
Origenistæ litteris Theophili vbique exagitati. 88.b.c
Origenistæ à S. Epiphanio exagitati. 88.c.89.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Origenistæ nauigant Constantinopolim. 88.d
Origenistæ damnati ab Anastasio Papa. 91.a.b. 108.d.e
Origenistarum iudicium Romæ ab Anastasio Papa exhibitum. 106.a.b
Origenistæ vbique damnati in Occidente ab Episcopis omnibus. 109.a
Origenistæ pulsi ex Aegypto & Palæstina proficiscuntur Constantinopolim. 114.c.d.e.118.e
Origenistarum causa Ecclesia Orientalis turpi contentione agitata. 114.e.115.a
Origenistæ Constantinopolim profecti exclamant in Theophilum. 115.a
Origenistæ Catholicos omnes insimulare soliti hæresis Anthropomorphitarum. 115.e.116.a
Origenistæ nominare soliti Catholicos Philosiotas. 116.b
Origenistæ monachi quas in Theophilum calumnias texuerunt. 116.e.117.a.b
Origenistas cur non eiecerit Ioannes Chrysostomus excusatur. 118.b.c.d
Origenistarum historia ab Origenistis descripta. 118.a.e
restituta ad lineam veritatis. 118.d.e.119.
Origenistæ monachi excepti à Ioanne Chrysostomo absque communione in ædibus Anastasiæ. 119.a.b. *quibus iustis prætextibus.* 120.e.121.a
Origenistæ ab Olympiade vidua bene habiti. 119.b.c
Origenistæ monachi accusant Theophilum Episcopum Alexandrinum apud Arcadium Imp. 146.a.b
Origenistarum calumnia de Orthodoxis, quòd damnauerint libros Origenis, cum tantũ errores eius abiecerint. 150.a.b
Origenistæ monachi veniam petentes recepti in Synodo à Theophilo. 175.d.e
Origenistæ aduersarij Millenariorum. 330.a
Origenis animarum quæstio à Theologis diu agitata. 368.a.b
Ornamenta Christianorum Crux. 3.b.c
Ornamentorum ecclesiæ Constantinop. indiculus authenticus ad Innocentium Papam allatus à legatu. 207.e
Orosius historiam scribit. 16.e
Orosius presbyter Hispanus laborat apud *S. Augustinum* aduersus hæreses Hispanias labefactantes. 366.d.e
Orosius quanto tempore commoratus apud *S. Augustinum* in *Africa.* 367.e
Orosio scribendi historiam auctor fuit *Augustinus.* ibid.
Orosius rediens diuertens in Africam iudicium Palæstinum de *Pelagio* reddidit manifestum. 390.d.e
Orosius impertiit Africanas complures Ecclesias reliquiis Protomartyris *S. Stephani.* 394.e.395.a
Orosius detulit reliquias *S. Stephani* in Minoricam insulam. 429.e
Orosius pergit Hierosolymam. 371.a
Orosius detulit in Hispaniam reliquias *S. Stephani.* 370.d.e
Orthodoxi Episcopi Constantinopoli agentes consolatoriam epistolam scribunt ad Patres Ephesum. 605.d.e. quid ipsi ad eos rescripserint. ibid.e

P.

Pachomij Regulæ in Latinum translatæ à S. Hieronymo. 223.e
Pagani Theodosij lege coerciti. 490.d.e
Pagani. Vide, Gentiles.
Palæstina agitata timore Hunnorum. 6.c.d
Palæstinæ dissensiones. 6.d
Palæstina Synodus, eadem Diospolitana. 375.e
Palæstina incursionem barbarorum patitur. 308.d.e
Palæstini monachi trucidati à barbaris. 308.e
Palladius Origenista. 117.e
Palladius scriptor rerum Chrysostomi reprehenditur. 119.d
Palladius Episcopus Helenopolis in Asiam à Ioanne Chrysostomo mittitur. 122.e
Palladius multa mentitus in gratiam Origenistarum. 175.d.e
Palladius Episcopus Helenopolis partis Ioannis, fuga lapsus venit Romam ad Innocentium. 207.e
Palladium suscipit Romæ Pinianus maritus Melaniæ Iunioris. 207.d
Palladius Episcopus profectus cum legatis Apostolicæ sedis quanta passus. 244.e.245.a. relegatur apud Aethiopas in *Syenem Aegyptici* regionem. 245.d
Palladius exulans quæ passus in via. 246.d
Palladius Galata Episc. Helenopolis à *S. Hieronymo* impudicitiæ notatus. 378. d.e. insignis ad eum Isidori Peluſiotæ epistola. 378.e.379.a.b.c
Palladius Galata pro Pelagio Romam venisse creditus. 401.a
Palladius Magistrianus missus Ephesum ab Imp. cum litteris. 597.b. fauit & ipse Nestorio. ibid. nolunt accipere litteras à Catholicis, sed tantum à schismaticis. ibid.
Palladij diaconi legatio in Britanniam à Cælestino Papa. 529.c.d. eius genus. 531.b. res gestæ. ibid.
Pallady plures eodem vixêre tempore. ibid.
Palladius ex diacono ordinatus Episcopus missus ad Scotos. 619.a. moritur. ibid.
Pallium dare Episcopis, non esse Imperatorum. 645.e.646.e
Palmariæ insulæ monachi. 58.e
Pammachius auctor erigendarum domorum hospitalium. 48.d.e
Pammachij Titulus in Vrbe. 46.e
Pammachius & Oceanus interpellant *S. Hieronymum*, vt transferat Periarchon Origenis. 46.e.47.a
Pammachij vxoris laudes à sancto Hieronymo scribuntur. 47.d.e
Pammachius profitetur monachum post obitum coniugis. 48. a.b.c. eius amor erga pauperes. c.d
Pammachius fauet *S. Hieronymo.* 108.a
Pammachius colonos suos Donatistas ad vnitatem compulit. 233.e
Pammachius possessor latifundij in Numidia. 233.e
Pammachius Romanus quantum profuit vnitati in Africa *Donatistarum cum Catholicis faciendæ.* ibid.
Pammachij obitus. 300.e.301.a
Pancratij martyris reliquiæ Romæ vindices periurantium. 346.a
Pansophius Episcopus Pisidiæ. 122.a
Pansophius creatus Episcopus Nicomediæ. 124.b.c
Pansophius legatus à Ioanne Chrysostomo ad Innocentium Papam. 192.e.193.d
Papa, antiquum Romani Pontificis nomen. 238.b
Papæ nomen olim commune omnibus. 549.b
Papa. Vide, Rom. Pontifex.
Papinianus eminet inter omnes veteres Iureconsultos. 668.e
Pappus Episcopus exul restitutus. 278.d
Pappus Episcopus grauia passus causa Ioannis. 296.a
Pappus Episcopus legatus Ioannis Chrysostomi ad Innocentium Papam. 192.e
Parabolani qui dicti fuerint. 400.b.c.d. Imperatoris Theodosij de iis rescriptum. ibidem.
Pascentij Comitis Ariani procacia in prouocando & differendo cum *S. Augustino.* 487.b.c.d
Paschæ dies apponendus in Formatis. 257.c
Paschæ diem à Romana Ecclesia Occidentales petebant. ibid.
Paschæ dies cuiuslibet anni annunciari solitus ab Episcopo Alexandrino. 90.d.e
Paschæ tempore admissa scelera ab aduersariis Ioannis Chrysostomi. 208.e
Paschatis diei dubium & controuersia quando agitata in Romana Ecclesia. 415.b.c. ea de causa consultus Paschasinus à *S. Leone Papa.* ibid.
Paschatis vigiliis trucidatur populus Chrysostomi studiosus in Ecclesia. 191.d.e

Universidad de Deusto
Biblioteca

Paschasij vigilias reuerituseſt etiam Vigilantius vigiliarum hoſtis. 299.b.c
Paschalis cerei benedicendi licentia à Zoſimo Papa conceſſa patriarchis. 438.c.d
Paſchalis cerei vſus in Eccleſia antiquiſſimus. 438.d
Paſchales Theophili annis ſingulis ſcribi ſolitæ. 350.c
Paſchales epiſtolas cur Theophilus ampliùs non ſcribat. 257.e
Paſchalis epiſtola prima Theophili aduerſus Origeniſtas. 89.b.c
Paſchales Theophili epiſtolæ quo ordine ſcriptæ. 89.d.e.90.a *tranſlatæ à S.Hieronymo in Latinum.* 89.e
Paſchalis epiſtola primò mittis ſolita Romam ad Pontificem. 90.d
Paſchalis epiſtola Theophili ſecunda quando ſcripta. 128.b
Paſchaſinus quid ad S. Leonem de vero die Paſchatis miraculo conſignato. 415.b.c
Paſchaſius cum ſociis martyr in Africa ſub Genſerico, 673.a.b
Paſſiones martyrum legendæ in eccleſia. 466.c.d
Paſtillum poſt communionem deguſtare ſolitum Chryſoſtomum. 170.a
Paternus legatus miſſus ab aduerſarijs Ioannis Chryſoſtomi ad Innocentium Papam reuocatur. 207.a
S.Patiens Epiſcopus Lugdunenſis quando vixit. 531.e
Patres Orientales iterum laborant aduerſus idololatriam. 683.b.c
Patriarcha Iudæorum quibus parebant. 97.e
Patricius Apoſtolatum ad Hibernos accepit à Cæleſtino Papa. 619.a. *eius primordia & ordinatio.* ibid.
Patrimonium Romanæ Eccleſiæ in Oriente. 625.c
Patroclus introducitur à Conſtantio in Epiſcopatum Arelatenſem. 349.c
Patroclus Epiſcopus Arelatenſis accipit litteras à Zoſimo Pontifice Romano. 414.e.418.a.b
Patroclus Epiſcopus Arelatenſis à Bonifacio Papa coercetur. 585.b.c
Patroclus Epiſcopus Arelatenſis occiditur, eiq; ſubrogatur Honoratus. 510.a.b
Patronus Epiſcopus Toletanus. 235.c
Patroni Synodi in Concilio Epheſino. 581.e
Paula Romana duæ. 109.e
Paula ſidæ. 468.a
Paula Romana obitus in Bethlehem. 223.b.c
Paulæ funus miniſterio Epiſcoporum exhibitum. ibidem. *pſalmodia diuerſarum linguarum in funere eius.* 223.d
Paulæ Iunioris & Euſtochij memoria apud S. Hieronymum. 382.a
Paula neptis Paulæ Senioris. 468.b.c
Paulacius Dux Auguſtalis in Ægypto quid contra viduam. 143.c.e
Paulina Paulæ filia ſecundo loco nata. 468.a
Paulinæ defunctæ vxoris Pammachij laudes ſcribuntur à S.Hieronymo. 47.d.e. *eius ornamenta erogata in pauperes.* 48.c.d
Paulinus Epiſcopus Nolanus gratulatur Auguſtino de eius ordinatione. 14.e.15.a
Paulinus ſæpe ſcribit ad Auguſtinum. 15.a
Paulino quomodo cognitus Auguſtinus. 15.a.b
Paulinus Vitam Auguſtini exigit ab Alypio. 15.c.d
Paulinus minimè verſatus in ſacra hiſtoria. 15.e. *profanarum callentiſſimus.* 16.a
Paulinus Suetonium in compendium redactum metro cecinit. ibidem.
Paulinus auctor Ruffino ſcribendæ hiſtoriæ. 16.b.c
Paulinus legationibus frequentatur ab Africanis Epiſcopis. 17.b.c
Paulinus magnæ æſtimationis apud Africanos. 17.c.d
Paulinus ſolicitus de ſalute Licentij. 17.e.18.a
Paulinus ſcribit ad Licentium carmen. 18.e.19.a
Paulinus quando ad Seuerum primùm dedit epiſtolam. 19.d
Paulinus ſecundum Natalitium S. Felicis quando celebrauit carmine. 19.e. *ratio Natalitiorum.* 28.d.e
Paulinus ad Dominadium. 19.e. *quem per illud nomen intelligat.* ibidem.
Paulini ſcriptionis Natalitiorum ratio. 91.
Paulinus excepit S.Nicetam Epiſcopum, & proſecutus eſt eius reditum carmine. 23.e
Paulinus Nolæ excepit Melaniam. 25.c.d, 26.a.b.c
Paulinus prædicator Melaniæ ſanctitatis. 26.b.c
Paulinus excuſatur de laudata ab ipſo Melania. 26.e
Paulinus rerum ignarus laudat Ruffinum. ibid.
Paulinus lignum Crucis accepit à Melania. 27.c.d
Paulinus ligno Crucis extinguit ignem. 27.e.28.a
Paulinus donatus à Melania tunica. 28.a
Paulinus donatus à Seuero pallio cilicino. 28.a. *quæ ipſe mittat ad Seuerum.* ibid.
Paulinus accepit à Seuero Vitam S.Martini. 28.b
Paulinus ſcriptor Vitæ S.Ambroſij diuerſus à Nolano. 37.a.b
Paulini plures eodem tempore. 37.d.e
Paulinus diaconus oppugnator hæreſis Pelagianæ. 37.d
Paulini presbyteri lucubrationes. ibid.
Paulinus Nolanus Epiſcopus ab Anaſtaſio Papa fouetur. 47.a.b
Paulinus venit ad Natalem Apoſtolorum Romam. 47.b.c
Paulinus Nolanus an ſcripſerit res S.Martini. 163.a.b
Paulinus curatur oculorum infirmitate à S.Martino. 163.b
Paulini duo, Iunior, & Senior. ibid.
Paulinus Nolanus ignotum ſibi penitus laudauit Vigilantium. 250.e.251.a.b
Paulinus conſolatur Melaniam de obitu filij. 288.b.c
Paulinus Nolanus Epiſcopus Catholicæ veritatis firmus aſſertor. 404.d.e
Paulinus Nolæ Epiſcopus à barbaris cùm caperetur, quid dixit. 305.c.d
Paulinus liber Nolæ remanſit. ibid.
Paulinus Nolanus cur admonetur à S. Auguſtino de Pelagianis erroribus. 403.e.404.a. *amicus Pelagij, cum videretur Catholicus.* 404.c
Paulinus Epiſcopus Nolanus vocatur ad Synodum ab Honorio. 445.a.b
Paulini Laudes ab Honorio Imperatore. ibid.
Paulini ſeruitus in Africa ſub Rege barbaro quando contigit. 619.c.d.e
Paulini Epiſcopi Nolani obitus. 619.c. *quæ contigerint ante obitum.* 620.b.c
Paulino moriturò ſancti Ianuarius & Martinus appæruere. 620.c
Paulini ſcripta. 621.b. *ſeruata à S.Amando Epiſcopo Burdegalenſi.* ibid.
Paulinus ſcriptor rerum S.Martini quis fuerit. 162.e.163.a
Paulinus auctor carminis Euchariſtici. 348.a. *Auſonij Conſulis pronepos, eius genus.* 348.c. *idem hæreſi pollutus redit ad Eccleſiam.* c. 349.a. *deceptus olim à Priſcillianiſtis.* 349.a.b
Paulinus clericus Eccleſiæ Mediolanenſis mittitur in Africam. 129.a
Paulinus diaconus oppugnat Cæleſtium Carthagine. 343.e. 344.a
Paulini libellus miſſus ab Africano Concilio ad Zoſimum in cauſa Cæleſtij. 430.a. *quid contineret ipſe libellus.* 420.b.c
Paulini Epiſcopi Antiocheni nomen in ſacras tabulas relatum. 350.b
Paulini Antiocheni clerici recepti ſub Alexandro. 278.d
Paulinus preſbyter Romanus ſub Innocentio. 402.d
Paulliani hæretici damnati lege Theodoſij. 524.d
Paulinianum mittitur in Occidentem cum Euſebio à S.Hieronymo. 46.a
Paulinianus quando rediit in Paleſtinam ex Italia. 108.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pauli Apostoli imago apud sanctum Ioannem Chrysostomum. 260.c
Paulus Apostolus magister Ioannis Chrysostomi. 259.e. 260.a
Pauli Apostoli basilica Romæ honore habita à Gothis. 301.b
Paulus diaconus œconomus Constantinopolitanus extortis in Africam profectus. 246.c
Pauli Emeseni Episcopi res gestæ Alexandriæ cum Cyrillo. 639.a.b.c
Pauli Episcopi Emeseni legatio ad Cyrillum pro pace. 637.b.c. *eius res gestæ cum Cyrillo.* d.e
Paulus Emesenus concionatur Alexandriæ. 640.c.d.641.c.d
Paulus Episcopus Heracleæ defensor Antonini Episcopi Ephesini. 122.a
Pauli & Dionysij legatio ad Theophilum pro electione Synesij. 314.b
Paulus Episcopus Nouatianus in locum Chrysantij suffectus. 469.e. *miraculum falsò ei tribuit Socrates.* 470.a.b.c
Paulus Episcopus pulsus à Theophilo. 87.c.d.e.88.a
Paulus Episcopus legatus Theophili Constantinopolim contra Ioannem. 189.b
Paulus cum Ioanne legatus ad Innocentium Papam. 247.d.e
Paulus Orosius. Vide Orosius.
Paulus Samosatenus auctor Nestorianæ blasphemiæ. 525.e. 526.a.b. *quid differat à Nestorio.* 526.c
Pauperum infirmantium diuersa portenta. 109.e
Pauperum hospitium à S. Fabiola Romæ constructum. 109.e. 110.a
Pax inter Alaricum & Honorium. 317.a
Pax conciliata inter Ioannem & Cyrillum, & vtriusq; partis Episcopos. 639.d.e
Pax inter Seuerianum & Ioannem Chrysostomum. 144.d.e. 145.a
Pax Orientalis Ecclesiæ tractatur per Theodosium Imperatorem. 632.d.e.633.& seqq.
Pax Africanæ Ecclesiæ tractatur à Romano Pontifice. 129.c.d.e
Pacis studiosissimi Episcopi Catholici. 320.c.d
Pacis conditiones iniquæ ab Alarico oblatæ Honorio Imperatori. 283.e
Pacem redimunt Romani auro ab Alarico. 271.d.e
Peccata populorum prouocant barbaros. 13.a.b
Peccata grauiora reseruata maioribus Episcopis. 316.b.c
Peccatum originale negauit Ruffinus, & post eum Pelagius & Cælestius. 343.d.e.344.b.c
Pelagius monachus impius innotescit. 226.b.c *quales eius mores ex Isidoro.* ibid.
Pelagius successor Ruffini in S. Hieronymum prima iacit iacula. 309.d
Pelagius perstringitur à S. Hieronymo. ibid.
Pelagius natione Brito. 309.e
Pelagius haud gratis carpit scripta sancti Hieronymi. 309.e
Pelagij præcursor Ruffinus. 310.a
Pelagij præcursores multiplices. 310.b.c.d
Pelagius clanculo seminat suas hæreses. ibid.e
Pelagius docere cœpit in Vrbe, absente Innocentio Papa, eo anno quo à Gothis capta est. 311.b
Pelagius latens in hypocrisi aliquando sanctis Paulino & Augustino carus. 330.e. 331.a
Paulinus ignotum sibi coluit Pelagium latentem in hypocrisi. ibid.
Pelagius vbi docuit. 331.a.b
Pelagius Romæ diutissimè vixit inter Catholicos. 331.b
Pelagius per Cælestium loquitur hæreses. 329.b.c
Pelagius, quæstiones proponendo disputandas, hæreses seminabat. 329.d
Pelagius scribens ad Demetriadem, eam seducere conatus est. 359.e. 360.a.b
Pelagius quo anno se penitus hæreticum prodiderit. 362.b
Pelagius à Catholicis sanctis virus exceptus, antequam detegeretur hæreticus. 360.e
Pelagij epistola ad Demetriadem sub nomine Ambrosij aliquando latuit. 360.e. 361.a
Pelagius mira arte blanditur viduis nobilibus, vt deciperet eas. 362.a.b. *propterea obiurgatur à S. Hieronymo.* ibid.
Pelagij hæreses occultatæ patefactæ per eius discipulos Timasium & Iacobum. 369.a.b
Pelagius damnat suas hæreses in Concilio Diospolitano. 275.a.c
Pelagius absoluitur à Concilio Diospolitano. 375.c
Pelagij errores damnati in Synodo Diospolitana, eadem dicta & Palæstina. 375.e.376.a.b.c.& seqq.
Pelagius captiosè agens decepit Synodum Diospolitanam. 377.e
Pelagius damnatas hæreses rursum occultè prædicat. 379.e. 380.a
Pelagium malè absolutum in Palæstina, reclamant Episcopi Africani. 390.d.e.391.a.b.c
Pelagius & Cælestius excommunicati in Concilio Carthaginensi. 391.b.c
Pelagius absolutus in Concilio Palæstino ne recipiatur ab Innocentio Papa, obsistunt Episcopi Africani. 391.d.e
Pelagius ne recipiatur ab Innocentio Papa, agunt Episcopi Africani litteris ex duobus Conciliis, Carthaginensi, & Mileuitano. 392.d.e. 393.a
Pelagium absolutum in Concilio Palæstino non acquiescit omnino Innocentius Papa. 393.d.e
Pelagius damnatus ab Innocentio Papa. 393.e
Pelagius fallere nititur Innocentium Papam professione Catholica, à quo sciebat post absolutionem se esse damnatum. 400.e. 401.a. *se excusat apud eum.* 401.c
Pelagius cur Hierosolymis habitare delegerit. 401.b
Pelagius cum suis ab Innocentio publico decreto damnatus. 402.a
Pelagij amicus Paulinus, cùm videretur Catholicus. 404.e
Pelagy causam cognoscit Zosimus Papa Romæ. 407.e.408.a
Pelagij libellus confessionis oblatus Zosimo. 409.d.e
Pelagius apparuit foris Catholicus. 409.e
Pelagij fidei confessio. 409.e.410.a
Pelagius damnat Origenis & Iouiniani hæreses. 410.e.411.a
Pelagius non potuit conuinci hæreticus. 411.b.c
Pelagij dolosæ artes. 411.a.b
Pelagius damnatus à Zosimo. 421.e.d
Pelagium grauiter perstrinxit Sixtus presbyter. 422.a
Pelagius exagitatus Honorij rescripto. 422.d.e. *itemque Pelagiani.* 423.a
Pelagius exprobrat Catholicis, quòd confugissent ad auxilium Imperatoris. 423.c
Pelagius primum Romæ, inde Carthagine damnatus. 423.d
Pelagianæ hæresis Ruffinus seminator. 158.e
Pelagianæ hæresis ortus & progressus. 310.a.b.c.d.e.311.a.b
Pelagiana hæresis absque auctore diuulgata. 328.c.d.e
Pelagianæ hæresis auctores. 328.e
Pelagianæ hæreses à Hieronymo patefactæ. 329.d
Pelagiana hæresis quando Africæ innotuit. 343.b.c
Pelagiana hæresis primùm damnata Romæ. 344.d.e
Pelagiana hæresi damnata Romæ, Pelagius abiit in Siciliam, inde in Palæstinam. 344.e
Pelagianæ hæreses damnatæ in Concilio Diospolitano. 375.e. 376.a.b.c.d
Pelagianæ hæresis capita damnata Diospoli. 376.b.c.d.e *alia detecta per S. Augustinum.* 377.d
Pelagianæ hæresis alia capita ex sancto Hieronymo. 378.c.d
Pelagianorum mores & vitus à S. Hieronymo exprobrati. ibid.
Pelagianorum turpes adulationes. 378.d
Pelagianorum sententia de vestitu. 379.c
Pelagianas hæreses damnauit Zosimus Papa. 421.e
Pelagianæ hæresi addictus Nestorius. 547.c.d
Pelagiana hæresis stabilitur à schismaticis Ephesi. 589.a.b
Pelagianam hæresim Cyrillus pro concione exagitat. 593.e

Pela-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pelagiana hæresis damnata epitaphium sancti Prosperi. 594. c.d.e
Pelagiana hæresis damnata in Concilio Ephesino. 594.e
Pelagiana hæresis serpit sub Catholico nomine. 653.a
Pelagianorum insidias detegit S. Prosper. 653.b
Pelagiana hæresi rursum pullulanti Prosper occurrit. 653.a
Pelagianos exagitant Hieronymus in Oriente, & Augustinus in Occidente. 330.b.c.d
Pelagiani admixti feminis. 378.b.c
Pelagianorum fautores Romæ plures fuisse dolent Episcopi Africani. 393.b
Pelagianos acerrimè insectatus est sanctus Augustinus. 394.c.d
Pelagianorum invasionem passum monasterium Bethlehemiticum. 399.a.b
Pelagiani nonnulli Nolæ degebant. 404.b.c
Pelagiani insiliant in Constantium Vicarium. 424.e
Pelagiani exagitati à sancto Augustino annis decem. 424.e
Pelagiani insultant Catholicis ob schisma in Ecclesia Romana obortum. 450.e
Pelagiani frustra petunt Concilium Oecumenicum. 452.b
Pelagianos Bonifacius Papa exagitat. 452.c.d
Pelagianos nono rescripto exagitat Honorius Imperator. 455.a
Pelagianos vrget Aurelius Episcopus Carthaginensis vigore edicti Imp. 455.d.e
Pelagianos Præfecti Prætorio edictis exagitant. 471.a.b
Pelagianos Constantius Augustus exagitat. 471.a
Pelagiana hæresis orgo Nestoriana. 474.a
Pelagiani ab Attico Episcopo Constantinopolitano exagitati. 502.a
Pelagianorum fautor Nestorius detegitur. 547.c
Pelagiani profugi in Britanniam. 532.a
Pelagiani in Britannia convicti per S. Germanum, & exciti. 533.a.b
Pelagiani superati miraculo per S. Germanum. 533.b
Pelagiani expulsi ab Occidente migrarunt Constantinopolim, & à Nestorio excepti. 542.a. 543.a. *Nestorius pro illis agit apud Cælestinum Papam.* ibidem
Pelagiani Nestorianorum parentes. 548.c
Pelagiani convenerunt Ephesi cum Ioanne & Nestorio. 587.a
Pelagianos exagitat Cælestinus Papa. 617.b
Pelagiani destruuntur traditionibus Apostolicis. 617.e
Pelagianos pellendos admonet Cælestinus Papa Maximianum Episcopum Constantinopolitanum. 626.a.b.629.a
Pelagiani è Britannia iterum fugati per S. Germanũ. 666.b.c
Pelagianis Episcopis damnatis reuerti volentibus ad Ecclesiam spes recuperandæ sedis adempta. 693.a
Pelagiani cum ignominia Epheso expulsi. 594.e.595.a
Pelagianorum editi libri nomine Sixti Papæ. 694.e.695.a
Pelagianismus nomine Sixti Papæ editi. 695. c.d.e
Penum legatus Theophili Cõstantinopolim cõtra Ioannẽ. 189.b
Pentadia clarissima vidua. 61.a
Pentadiæ occasione lata lex aduersus Ecclesiasticam immunitatem. 68.e
Pentadia allecta inter diaconissas. 69.a
Pentadiam viduam cum alijs consolatur discessurus Ioannes Chrysostomus. 197.c.d
Pentadia subiecta quæstionibus propter incendium. 201.d
Pentadia nobile certamen. 205.d.e.206. *consolatur eam Ioannes Chrysostomus & celebrat.* 205.d
Peregrina communio, qua accepti sunt Origenistæ. 119.e
Peregrina communicatio. 267.a
Peregrinatio prior Eudociæ Aug. Hierosolymam. 679.d.e *posterior peregrinatio.* 680.d
Peregrinatio ad natalem diem Apostolorum Romam. 47.b
Peregrinorum hospitium in Portu Romano. 46.d.e
Peregrinatio ad Memorias martyrum. 28.d.e
Periarchon Origenis à Ruffino translatum Romæ editum. 30. c.d.e. *dolis sub eo absconditis.* e.31.a
Periarchon Origenis inemendatum editum. 31.b.c. *purgatum ex parte tantum.* e.32.a
Periarchon Origenis germana translatio requiritur à sancto Hieronymo. 46.d.e
Periarchon Origenis quando & quo consilio à S. Hieronymo translatum. 83.c.d.e
Periarchon, non alij Origenis libri vetiti. 149.b.c
Perpetuæ & Felicitatis martyrum corpora in basilica Restituta Carthagine. 3;.c.d.675.d
Persæ superati virtute Crucis. 11.b.c
Persæ credunt Christo. 23.a
Persarum Rex fœdus init cum Theodosio centum annorum. 269.d.e
Persarum Rex in protectionem suscepit Theodosium Iuniorem. 269.a.b. *eius littera ad Senatum Romanum.* 269.c.d
Persæ ad fidem opera Chrysostomi per Marutham Episcopum adducti. 270.a.b
Persarum Rex magos impostores puniuit. 270.d.e
Persæ dirè persequuntur Christianos. 475.a.b.c.d
Persæ dirissimè cruciant Christianos. ibid.
Persæ diuina ope victi à Romanis. 477.d.e
Persæ blasphemias à Deo punitur. 477.e
Persæ victi precibus Simeonis Stylitæ. 478.d
Persæ victi charitate Acacij Episcopi Amidæ. 479.b
Persæ capti à Romanis pasti & redempti ab Acacio Episcopo. 479.b
Persecutio sub Attico Episcopo Constantinopolitano contra Ioannis studiosos. 246.b.c. & seqq.
Persecutio Christianorum in Persida. 475.a.b.c.d
Persecutionis Persicæ causa. 475.c
Persecutio in Ecclesia Africana per Gensericum. 673. a.b.c. 674.
Persecutores Episcopi. 246.e
Persecutores Ioannis Chrysostomi malè pereunt. 219.d.e. 220. a.b
Persecutorum consilium de necando Ioanne Chrysostomo. 248.d
Personæ superinduentes Christiani reprehenduntur. 684.a.b
Pestis depascitur Vrbem sub Attalo. 294.d
Petilianus Cirtensis an Constantinianensis Episcopus. 52.b.c
Petilianus acerrimus defensor Donatistarum, & eius scripta quæ S. Augustinus impugnat. 52.b.c
Petilianus Episcopus Donatista delectus ad disputandum cum Catholicis in Collatione. 321.e
Petri Apostoli basilica Romæ etiam à barbaris honore habita. 298. b. c.d
Petri Apostoli basilica Confessio ornata à Valentiano Imperatore. 694.a
Petri Apostoli catenæ duæ donatæ Eudociæ à Iuuenali Episcopo Hierosolymitano. 681.c.d
Petri catena, qua Romæ vinctus est sub Nerone Imperatore. 682.b
Petri catenæ anniuersaria memoria Constantinopoli. 667.d.e 681.e
Petri catenarum altera missa Romam ad Eudoxiam Augustam. 682.b. *templo illustrata ab eadem.* ibidem.
Petri gladius Constantinopoli in ecclesia reconditus, & miraculis fulget. 682.a
Petri & Pauli Memoria in Ruffiniana. 171.d
Petri & Pauli natalis dies celeberrimus. 47.b.c
Petrus Ciacconius Toletanus. 224.b
Petrus Chrysologus ordinatur Episcopus Ecclesiæ Rauennatis. 652.d.e
Petrus Chrysologus cucullam & cilicium S. Germani accepit. 668.b
Petrus diaconus Ecclesiæ Forocornelienſis venit ad Sixtum Papam. 652.e
Petrus Episcopus Sarracenorum. 480.e. 481.a
Petrus lector Alexandrinus auctor necis Hypatiæ. 384.b.c

Petrus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Petrus Morinus Theologus Parisiensis. 598.c
Petrus presbyter Alexandrinus cum Theophilo in crimen adductus. 116.d.e
Petrus presbyter Hispanus deceptus à Vincentio Victore haretico. 473.a
Petrus Episcopus Sarracenorum quando ordinatus. 541.b
Petrus Sarracenorum Antistes enituit in Concilio Ephesino. 578.c
Petrus presbyter Romanus Ecclesiam S. Sabinæ martyris in Auentino erexit. 631.c
Petronij Episcopi Bononiensis legatio pro Concilio celebrando. 558.e
Petronius Bononiensis Antistes. 509.c
Pharetrius Episcopus Cæsareæ Cappad. non recipit Ioannem Chrysostomum in exilium abeuntem. 213.a.b
Pharetrius malorum omnium auctor. 213.e
Philippus Apostolicæ sedis legatus quid prælocutus in Synodo. 589.c. 590.a. *& primo loco subscripsit.* 590.c
Philippi sedis Apostolicæ legati nomine conficta epistola. 648.a
Philippus competitor Sisinnij in Episcopatu Constantinopolitano. 503.d
Philippus competitor Nestorij in Episcopatu Constantinopolitano. 523.a
Philippus competitor rursum in Episcopatu Constantinopolitano. 613.e
Philippus parum felix in historia Christiana conscribenda. 503.e. 504.a
Philippus monachus extorris causa Ioannis in Campaniam peruenit. 246.c
Philippus causa Ioannis Chrysostomi extorris diem obiit. 246.c
Philippus presbyter Romanus legatus cum collegis à Zosimo Papa Carthaginem. 438.d
Philippus presbyter legatus Apostolicæ sedis cum collegis ad Concilium Ephesinum. 571.e. 573.c
Philippus presbyter legatus Apostolicæ sedis profectus Constantinopolim ad Imperatorem. 607.c
Philosophi Storci magistri Pelagianorum. 310.d
Philosophi veræ sapientiæ studiosi haud auersati sunt Christianam religionem. 334.e. 335.a
Phœnicum templorum idolorum destructio. 141.b.c. 142.b
Phœnices Gentiles insurgunt in monachos. 141.c.d
Phrygas hæreticos Honorius legibus insectatur. 256.d.e
Phryges hæretici lege Theodosij damnati. 524.d
Phrygium à Cælestino Papa missum ad Cyrillum Alexandrinum. 549.b
Photius Nestorij propugnator acerrimus. 594.a
Photinus creditus auctor Nestorianæ hæresis. 525.e
Photiniani hæretici lege Theodosij proscripti. 524.d
Picti populi victi à Britannis per S. Germanum. 534.a.b
Pictura pacis, siue concordiæ. 145.b
Pictura. Vide, Imago.
Pilosiotæ cur dicti Catholici ab Origenistis. 116.b.c
Pimeniola soror S. Hilarij. 509.a
Pinianus venit Tagastam ad Alypiam, inde Hipponem ad Augustinum. 285.d.e
Pinianus hospitio recipit Palladiũ Episcopũ Helenopolis. 207.d
Piniani & vxoris eius Melaniæ vita institutum. 468.e.469.a
Pinianus cum Melania & Albina recedit ab Vrbe. 280.a.b.c
Pinianus cum suis Carthaginem nauigat. 285.b.c
Pinianus timet ne inuitus rapiatur ad sacerdotium. 285.e. *præstita illi securitas ab Augustino.* 285.e
Pinianus ab Hipponensibus rapitur, vt presbyter ordinetur. 285.e. 286.a.b.c
Piniani angustiæ immensæ. 286.d. 287.
Pinianus vi coactus iurat se non discessurum Hippone. 287.b
Pinianus clàm recedens Hippone venit Tagastam. 287.d
Pyrea templa dicata idolo Persarum. 475.d.e
Pityuntem transferri iubetur Chrysostomus rescripto Imp. 258.b
Placidia soror Honorij Imp. Vide, Galla Placidia.
Placilla, siue Flacilla filia Arcadij Imp. & Eudoxiæ Augustæ. 220.c. *virginitatem Deo dicauit.* 400.a
Plinium refugit scribere historiam. 17.a
Pluuia obtenta Christianorum precibus. 71.e.72.a.b
Pœna auri librarum ducentarum iussa sunt diaconistæ communicare cum Arsacio. 206.c
Pœna librarum quinque auri in vexantes ecclesias, vel ecclesiæ personas. 99.b
Pœna librarum auri quinque cohibiti ab Honorio Donatistæ persecutores & alij. 99.c.d
Pœna librarum auri decem decreta ab Imperatore Theodosio in Donatistas. 182.e
Pœna decem librarum auri contra Donatistas rogatur instaurari. 221.d
Pœna repetita de decem libris auri contra Donatistas. 231.d
Pœnæ decretæ legibus Arcadij aduersus Gentiles. 5.b.c
Pœnæ decretæ legibus Arcadij aduersus hæreticos. 4.d.e.5.a. 21.c.22.a. 43.a.65.c.99.b.c.d
Pœna capitis aduersus turbantes Catholicos in Africa ab Honorio sancita. 50.a.b
Pœna exauctorationis Episcoporum non communicantium cum Arsacio. 207.b
Pœna exilij aduersus Donatistas. 337.a.b
Pœnæ recens sancitæ in Donatistas. 230.c.d.e.231.a.b
Pœnæ ab Honorio Imperatore statutæ aduersus Pelagianos. 423.a.b
Pœna irroganda in occisores martyrum. 103.b.c
Pœnæ aduersus idololatras à Theodosio iterum sancitæ. 683.a
Pœnas inferni temporarias ex Origenis errore dixere hæretici Origenistæ. 368.c
Pœnitentia neganda virgini lapsæ quæ titulo nuptiarum cum adultero perseuerat. 222.e. *nemini neganda in extremis posito.* 522.c
Polemius diaconus Ecclesiæ Mediolanensis. 35.e
Polychronius Episcopus Hierosolymitanus non repertus in rerum natura. 656.e. 657.a.b
Polychronius Episcopus Apameæ. 516.c
Pollentia illustrata victoria Stilichonis. 184.c.185.186.
Pollentini belli tempus. 185.d
Pontifex Rom. Vide, Romanus Pontifex, Romana Ecclesia
Pontificis Romani fides tenenda inter dissensiones hæreticorum. 357.d
Pontifices summi dicti Episcopi. 41.b.c
Populus Constantinopolitanus grassationem patitur à militibus in ecclesia. 191.d.e
Populi certant pro occupandis reliquiis sanctorũ. 308.e.309.a
Populorum concursus & accursus Ioanni Chrysostomo proficiscenti in exilium. 212.b.c
Populus Romanus in Christo salutem tempore cladis Vrbis inuenit. 299.e.300.a
Porphyrius Episcopus Gazæ legatum mittit Marcum diaconum ad Arcadium. 70.c.d
Porphyrius quomodo electus Gazensis Episcopus. 70.e.71.a
Porphyrius Episcopus quæ passus à Gentilibus Gazensibus. 71.b.c.d
Porphyrius Episcopus grauia patitur à Gazensibus. 73.a.b
Porphyrius miraculo edito plures Gazenses conuertit. 74.b.c
Porphyrius tractat cum Ioanne Episcopo Cæsariensi. 131.d
Porphyrius Gazensis Episcopus venit Constantinopolim ob idoli templum demoliendum. 131.b.c
Porphyrius quid cum S. Procopio anachoreta. 132.a.b.c
Porphyrius peruenit Constantinopolim. 132. d.e. *inuisit Ioannem Chrysostomum.* e
Porphyrius agit cum Amantio eunucho, inde cum Eudoxia Augusta de rebus Gazensibus. 133.a.b.c
Porphyrius prædicit Eudoxiæ Augustæ parituram puerũ. 133.e
Porphyrij visio de templi Gazensis demolitione. 134.c
Porphyrius offert libellũ supplicem infami Theodosio. 135.a.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Porphyrius obtinuit quicquid petierat ab Imperatore. 135.c.d
Porphyrius cum socio recedit Constantinopoli, reuersurus Gazam. 136.c.d
Porphyrius accepit pecuniam ab Eudoxia pro ædificanda Gazensi ecclesia. 136.b.c
Porphyrius cum socio iactatur tempestate maris propter nauclerum Arianum. 136.e
Porphyrij acta Maiuma. 137.b.c
Porphyrius reuersus Gazam. 137.d.e
Porphyrius prohibet aliquid accipi ex deorum templis dirutis. 138.b.c
Porphyrius consultat de Marnio quid agendum. 138.c.d
Porphyrius aggreditur ædificare ecclesiam in loco Marnei. 140.b.c.d
Porphyrius disputat cum Iulia Manichæa. 179.b.c.d. 180.a
Porphyrius Episcopus Gazensis interfuit Concilio Diospolitano. 371.b.c.d
Porphyrio Antiocheno Episcopo communicandum iubet Arcadius Imperator. 202.b.203.c
Porphyrius vi inuadit thronum Antiochenum. 202.d.e
eius scelera. 203.a.b
Porphyrij inuasorij ordinatio quomodo se habuit. ibid.
Porphyrius fugit ad ducem exercitus. 203.b
Porphyrius regreditur Antiochiam fultus præsidio militari. 203.b.c
Porphyrij communionem vitant Antiocheni. 258.a
Porphyrius sceleratissimus pseudoepiscopus Antiochenus moritur. 276.d.e. *iniuste laudatur à Theodoreto.* 277.b
Possessiones in Asia relictæ à Proba Ecclesiæ Romanæ. 625.c
Possidius Episcopus missus legatus ab Ecclesia Africana ad Honorium Imp. aduersus Gentiles. 97.c.98.
Possidius Episcopus Calamensis quid passus à Crispino Episcopo Donatista. 182.a.b.c
Possidius intercedit pro Crispino condemnato à Præside. 182.c
Possidius disputat cum Crispino. 183.a
Possidij ingens modestia. 183.c
Possidius Episcopus legatus ex Concilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem. 305.c
Possidius accepit ab Orosio reliquias S. Stephani protomartyris. 395.a
Possidij de libris S. Augustini indiculum. 565.c
Possidij industria in seruandis S. Augustini libris, & numerandis. ibidem.
Possidonius diaconus tabellarius S. Cyrilli ad Cælestinum Papam. 541.c
Posthumiani peregrinatio à Seuero conscripta. 86.a.b
Posthumianus venit in Palæstinam ad S. Hieronymum. 87.a
Praylius successor Ioannis in sede Hierosolymitana. 399.c
Praylius scribit ad Innocentium Papam pro Pelagio, quòd fuerit absolutus in Concilio Palæstino. 399.c
Praylius Episcopus Hierosolymitanus moritur. 541.a
Prædicari solitum verbum Dei intra cancellos. 261.b
Prædicare cæpit verbum Dei in medio ecclesiæ Ioannes Chrysostomus. ibid.
Præfecti prouinciarum quàm coluerint Episcopos. 488.c
Præsidibus prouinciarum imperant Episcopi. 338.b
Presbyteri stent cum, cùm legitur Euangelium. 159.c
Presbyteri sedent, diaconi stant. 160.b
Presbyteri Galli scribentes contra S. Augustinum turbant Ecclesiam. 616.d.e
Primatus prouinciæ Numidiæ controuersia. 167.d.e
Primatûs nomen suprema potestatis. 41.c.42.
Primianus Episcopus Carthaginensis Donatistarum electus ad disputandum cum Catholicis. 321.b
Principia S. Marcellæ filiæ diuina prouidentia tempore Vrbis excidij liberatur. 300.d.e.301.a
Princeps Episcoporum ne quis dicatur Episcopus vetitum in Africa. 40.c.41.42.a
Princeps sacerdotum prohibetur dici Episcopus. 40.d.e
Principes periculosè immiscent se rebus sacris. 561.d.e
Principes quanto periculo lacessant viros Dei. 220.c
Principes frustra leges sanciunt, nisi malorum fontes obstruant. 685.d
Principum Christianorum gloria & ornatus Crux. 3.b.c
Priscilliana hæresis damnata Concilio primo Toletano. 236.c.d.e. 237.238.a.b.c.d
Priscillianistas hæreticos Honorius insectatur. 256.d
Priscillianistæ nouis legibus Honorij exagitati. 207.d
Priscillianistæ lege Theodosij exagitati. 311.b
Priscillianistæ aliquid habent in hæresi Pelagiana. 328.e
Priscillianistæ hæretici corruptores Gallorum. 347.a.b
Priscillianistas impugnat S. Augustinus. 367.c
Priscus Episcopus Cæsareæ Mauritaniæ priuatus administratione. 460.e
Priscillianistæ hæretici, à Priscilla sic dicti, damnati lege Theodosij. 524.d
Priuilegia clericorum Catholicorum. 131.a
Priuilegia Ecclesiæ ablata à Ioanne tyranno. 489.e
Priuilegia ablata Ecclesiæ à tyranno restituit Valentinianus. 490.a
Priuilegia Ecclesiæ confirmata ab Honorio Imperatore. 13.c. 42.e.43.a. 99.c.d
Priuilegia Ecclesiæ ab Honorio Imperatore stabilita. 267.b
Priuilegia Rauennati Ecclesiæ à Romana sunt concessa sede. 646.b.c
Priuilegia concessa Rauennati Ecclesiæ à Valentiniano Imp. impostura arguuntur. 645.c.d.e. 646.a.b
Proba hospes Romæ Ioannis Chrysostomi studiosorum. 248.a.b
accepit à Ioanne epistolam. b
Proba Faltonia in crimen adducta proditionis Vrbis. 296.e
defenditur à calumnia. 296.c.297.a
Proba cũ suis ex Vrbis excidio fugit in Africã. 302.d.e.303.a
Probæ filij Consules ordinarij. 302.d
Probæ quæ passa in Africa ab Heracliano. 303.a.b
Probæ auia Demetriadis fauet votis virginis. 357.e. 358.c.d
munus ad S. Augustinum misit de consecratione neptis. 359.b.c
Proba reliquit Ecclesiæ Romanæ possessiones in Asia. 625.c
Probinus filius Probæ Consul ordinarius. 302.d
Probus filius Probæ Consul ordinarius. ibid.
Probus martyr in Africa sub Genserico. 673.a.b
Procli primordia. 658.a
Proclo quid offensum de S. Ioanne Chrysostomo. 260.a.b
Proclus competitor Sisinnij & Philippi in Episcopatu Constantinopolitano. 503.b
Proclus ordinatus Episcopus Cyzicenus non recipitur. 504.b
Proclus Episcopus Constantinopolitanus eligitur. 657.c.d
Proclus competitor Nestorij in Episcopatu Constãtinopolitano. 523.a
Procli epistola ad Armenos haud suscepta ab illis ob silentium Theodori nominis. 664.b
Procli silentium de nomine Theodori vnde prouenerit. 665.d
Procli oratio panegyrica in laudem S. Ioannis Chrysostomi. 676.a.b.c.d
Proclus petit corpus Ioannis Chrysostomi à Theodosio. 676.e
Proclus accepit ab Armenis legationem, & scripta Theodori Mopsuesteni. 663.b
Proclus scripsit epistolam ad Armenos: eamdem misit ad Ioannem Episcopum Antiochenum. 663.b.c
Procli consilium in scribendo ad Armenos, & argumentum. 663.c.664.a
Proclus nunquam probauit scripta Theodori. 665.a
Procula clarissima vidua. 61.a
Procula diaconissa Ecclesiæ Constantinopolitanæ. 197.c.d
Proculianus Episcopus Donatistarum Hippone. 50.c.d
Proculus Masitanensis Episcopus Lazarũ calumnia dãnat. 408.c
quem postea illicito sacerdotio cohonestat. 413.b

Proculus

Proculus ob illicitè præsumptas ordinationes à Zosimo Papa damnatus. 414.e.427.e
Processio Archimandritarum & monachorum ad Theodosium Imperatorem pro Concilio Ephesino. 599.a.b
Processiones Arianorum cum argenteis Crucibus. 125.c.d.e
vetiti id facere ab Arcadio Imperatore. ibidem.
Processio exhibita à Gothis in reportatione vasorum sacrorum ad basilicam S. Petri. 298.c.d.e.299.
Processiones præuio signo Crucis. 71.e
Processionis Gazensis Ecclesiæ ordo. 140.d.e
Processio cum psalmodia. 431.d
Processiones cum Cruce præcedente. 137.a
Processi & Martiniani reliquiæ Romæ vindices periuŕ. 346.a
Procopius sanctissimus monachus apud Rhodum insulam. 132.a.b
Procopius in somnis apparet Episcopo. 136.d
Procopij fragmentum de Vrbis excidio refellitur. 296.b.c.d
Procopius prædixit Porphyrio ventura. 132.b.c.d. *& agenda præmonuit.c.d*
Proculianus Episcopus Donatistarum Hippone. 183.e.184.a *resistit Augustino admonenti.* 184.a.b
Profanatio ecclesiæ malum portendens. 568.e
Prodigium de aquila super Marcianum. 605.c
Prodigium de igne super Constantinopolim imminente. 20.e
Prodigium super Constantinopolim visum. 114.b.c
Prodigium de puero Christiano Gazensi. 138.c.d.e
Proiectus Episcopus ecclesiam S. Stephani erexit. 395.c
Proiectus Episcopus legatus ab Apostolica sede ad Concilium Ephesinum. 571.c.573.c.d
Promoti Consularis neptis nubit Arcadio. 2.d.e. 3.a.b
Prophetiæ Ioannis Chrysostomi & Epiphanij inuicem iactatæ cuius fidei habeantur. 152.b.c.d.e.153.a
Prosper Demetriadem epistola ad eam data celebrauit. 359.e
Prosper exagitat S. Augustini aduersarios. 509.c.d.e
Prosper detegit insidias Pelagianorum. 653.c
Prosper excitat Sixtum Papam in Cassianum. 653.e
Prosper occurrit hæresi Pelagianæ rursum pullulanti. 653.a.b
Prosper & Hilarius pro S. Augustino insurgunt. 507.e.508.a
Prosper & Hilarius pugnant pro sancto Augustino. 566.c.d.e *se Romam postea contulerunt.* d
Prosper Romam venit ad Cælestinum acturus contra impugnatores S. Augustini. 616.e. *defendit Augustini scripta.* 617. d.e
Prouidentia Dei in gubernanda Romana Ecclesia. 33.c.d.e
Prouinciæ Orientis ab Hunnis excisæ. 6.d.e
Psalmodia diuersarum linguarum in funere S. Paulæ. 223.d
Psalterium ante Missam canendum. 427.d. 630.e.631.a
Pseudo Moyses decipit Iudæos Cretenses. 643.e.644.a.b
Ptolemense Concilium in Libya sub Synesio. 331.c.d.e
Pueri Gazensis Christiani vaticinia de Marnei conflagratione. 138.c.d.e. *habetur de fatidico puero quæstio.* 139.a
Pugnandum aduersus hæreticos decretu Romanæ Ecclesiæ. 253.d
Pugnatores Catholici ab hæreticis qualiter discernãtur. 540.e
Purgatio iudicialis per iuramentum ad reliquias sanctorum fieri solita. 345.d.e
Pulcheria Augusta creatur. 385.c.d.e. *eius ætas.c. vouit Deo virginitatem. ibidem. gubernat Imperium,& sorores in virginitate aluit.* 385.c.d. 400.a.b
Pulcheria qualiter Theodosium instituit. 385.d.e. 386.a
Pulcheria Augusta laborat pro Orthodoxis. 610.b.c.d
Pulcheria calumnijs nefandis exagitata à Nestorianis. 610.e
Pulcheria Theodosio causa bonorum omnium. 611.a
Pulcheriæ laudes ob defensam fidem Catholicam contra Nestorianos. 610.c.d
Pulcheria Augusta erexit templum Dei genitrici in Blachernis. 615.d.e
Pulcheria mittit munera Hierosolymam. 681.a
Pulcheria filia Arcadij & Eudoxiæ. 220.c
Pulpitum in vsu ad concionem. 261.b
Puluerem ex sepulchro S. Albani collegit S. Germanus,& reliquiarum loco habuit. 533.c.d

Q.

Quadi cum aliis barbaris Gallias depascuntur. 267.d
Quæstio de canone Antiocheno contra Ioannem Chrysostomum adducto. 190.
Quæstionem omnium difficillimam de animarũ origine S. Augustinus reiecit in S. Hieronymum. 368.a.b.c.d.e.369. *& seqq.*
Quæstio de Origene animarum nondum tempore Gregorij Papæ definita. 382.b.c
Quæstio inter Africanos Episcopos & Romanum Pontificem nõ de appellatione,sed de modo exequẽdi sententias. 462.d
Quæstio vbique agitata, cur Deus sanctos viros ab impijs cædi permittat. 308.e. 309.a
Quæstiones Cælestij, quibus hæreses spargit occultè. 344.b
Quæstiones diræ exercitæ de incendio Constantinopolitanæ Ecclesiæ. 201.c
Quæstiones proponendo disputandas Pelagius hæreses seminabat. 329.d
Quadragesimalis ieiunij tempore agitur causa Ioannis Chrysostomi. 190.d.e
Quadraginta martyrum reliquiæ inuentæ. 679.a
Quartus Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos. 471.c
Quartadecimani quomodo effecti Nestoriani. 594.a
Quaternitatem inducebat Theodorus Mopsuestenus. 664.a
Quercus villa Ruffini dicta, vbi Theophilus Synodum collegit contra Ioannem Chrysostomum. 171.b.c. 172.d.e
Quinquennalia Theodosij Iunioris edita. 240.a
Quintianus Episcopus accepit reliquias S. Stephani ab Augustino. 398.c
Quoduultdeus diaconus Ecclesiæ Carthaginensis ad quem S. Augustinus de Hæresibus scripsit. 507.a.b.c
Quoduultdeus Episcopus Centurionensis. 164.e.165.a *eius causa cognita in Concilio Mileuitano.* ibid.
Quoduultdeus Episcopus Carthaginensis expulsus à Genserico. 689.a

R.

Rabula Edessæ Episcopus exclamat contra libros Theodori Mopsuesteni. 662.e. 663.a. *accusatur ab Andrea Episcopo Nestoriano.* 663.a
Rauennæ Concilium in causa schismatis. 443.c.d.e.444.
Rauennati Ecclesiæ concessa priuilegia impostura arguuntur. 645.c.d.e. 646.a.b. *ab Apostolica sede ea est consecuta.* 646.b.c
Rauennates petunt à Sixto Papa Episcopum. 652.d.e
Regnandi studio violare religionem quàm impium. 112.a
Rex Alemannorum à S. Germano repressus. 666.e.667.a
Regina Ismaëlitarum precibus Simeonis Stylitæ obtinet filium. 478.e
Reginæ dictæ Arcadij filiæ omnes virginitatem professæ. 400.a
Reges periculosè immiscent se rebus sacris. 561.d.e
Regum ornatus Crux. 3.b.c
Regni defensio & munimentum est bene custodita immunitas Ecclesiastica. 489.e. 490.a
Regnorum defensio est religio bene custodita. 326.e.327.
Regiense Concilium in Gallia. 692.d
Regium Galliarum in Gallia Narbonensi. ibid.
Reginus Episcopus in Cypro quid in Ioannem Antiochenum obiicit in Synodo. 607.a.b
Regulæ monachorum S. Pachomij translatæ in Latinum à S. Hieronymo. 224.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Relatio Synodi de damnatione Ioannis Chrysostomi ad Arcadium. 176.a
Relatio Symmachi Praefecti Vrbis ad Honorium Imperatorem de schismate Romana Ecclesiæ. 439.b.c
Relatio secunda Symmachi ad Imperatorem. 441.b
Relatio tertia Symmachi ad Honorium Imp. 443.a
Relatio quarta Symmachi ad Constantium de temeritate Eulalij. 446.b.c.d
Relatio quinta Symmachi ad Constantium. 447.c
Relatio sexta Symmachi de restitutione Bonifacij. 448.d.e
Religio Christiana propagata in Sarracenos. 479. d.e. *& seqq.*
Religionis Christianæ velamine excusata Circensia. 684.c
Religio bene custodita, defensio regni est. 326.e.327.
Religio exacte custodita tuetur Imperium. 500.e.501.b.c
Religio regit Imperium. 387.a.b
Religionem violare regnandi studio quàm impium. 112.a
Reliquiæ S. Agnetis Constantinopoli honore habitæ. 681.a
Reliquiæ martyrum Alexandri & sociorum translatæ Mediolanum. 102.e.103.a
Reliquiæ eorumdem martyrum acceptæ à S. Gaudentio Episcopo Brixiano. 103.c
Reliquiarum S. Ioannis Chrysostomi translatio Constantinopolim. 675.e.676. *& seqq.*
Reliquiæ S. Germani Episcopi Antisid. magno pretio habitæ. 668.b. *earumdem translatio.* c.d
Reliquiæ S. Ioannis Baptistæ. 496.c.d.e
Reliquiæ donatæ à Iuuenali Episcopo Hierosolym. Eudociæ Augustæ. 67.d.e
Reliquiæ Quadraginta martyrum inuentæ. 679.a
Reliquiæ Samuelis Constantinopolim translatæ. 256.a
Reliquiæ S. Stephani delatæ in insulam Minoricam, quarum virtute Iudæi conuersi sunt. 428.e.429. *& seqq.*
Reliquiarum S. Stephani translatio Constantinop. 680.e.681.
Reliquias S. Stephani diuisit Augustinus in alias ecclesias. 398. c
Reliquiarum S. Stephani cultus in Africa tempore Augustini. 395.a.b.c
Reliquiarum S. Stephani inuentio & translatio. 369.e.370. *& seqq.*
Reliquiæ S. Stephani delatæ in Hispaniam. 370.e
Reliquiæ S. Stephani mortui sex reuocati ad vitam. 397.b.c
Reliquiæ sanctorum martyrum pellunt infestationes dæmonum. 369.d.e
Reliquiæ martyrum horrescunt dæmones, quas subsannat Vigilantius. 101.d.254.d
Reliquiarum sanctarum cultum Catholica semper Ecclesia prædicauit. 252.e
Reliquiis martyrum expugnantur Gentiles deorum cultores. 374. d.e
Reliquiarum contemptores perstringuntur. 397.e. 398.a
Reliquiæ sanctorum martyrum quam auidè quæsitæ. 308.e. 309. a
Reliquiæ Prophetarum Michææ & Abacuc quando inuentæ. 256. c
Reliquiarum conditoria cum fenestella, siue foramine. 396.b
Reliquiæ sanctorum vindices veritatis. 345.d.e.346.a
Reliquiæ sanctis Episcopi venerantur Theodosius. 386.e
Reliquiarum cultus in S. Germano eluxit. 533.c.d
Reliquiæ sanctorum martyrum in Phœniciam deferendæ aduersus idololatriam. 141.e
Reliquiæ sanctorum proficuæ contra dæmones. 496.c.d
Reliquiarum sanctorum cultum Vigilatius impugnat. 252.b.c
Rescriptum Iuliani pro Donatistis cur iussum publicari. 105. c.d.e
Restituta Basilica Carthagine. 39.c.d
Restitutus presbyter Hipponensis dira passus à Donatistis. 50.c.d
Restituta Secretarium locus Concilij Carthaginensis. 129.e
Restitutam nomine maiorem ecclesiam Carthaginensem Vuandali occupant. 689.b
Restitutus Episcopus Carthaginensis. 39.c
Restitutus cum Innocentio à Donatistis occisus. 337.e
Restitutus presbyter ex Donatista Catholicus factus quanta passus à Donatistis. 306.d
Restituti legatio & Florentij Episcoporum ex Concilio Carthaginensi. 273.c
Retractat sua scripta in multis S. Augustinus. 506.c.d
Retractat Augustinus errores, quos in suis libris inuenisset. 454.a
Reuelatio reliquiarum S. Stephani & sociorum. 372. a.b
Rhadagaisus Rex Gothorum à S. Ambrosio superatus. 36.d
Rhadagaisus ope S. Ambrosij vincitur. 242.b.c
Rhadagaisus cur non valuit Vrbem expugnare. 241.d
Rhadagaisi exercitus numerus. 243.b
Rhadagaisum expectabant Gentiles, vt restitueret idololatriam. 242.d.e
Rhadagaisus in Fesulanis montibus vincitur. 242.a
Rhadagaisus diuinitus potius quàm humanitus expugnatus. 242.c.d.e
Rhadagaisus fugiens in hostes incidit & capitur. 242.b
Rhadagaisus Gentilis Rex Scytha cum ingenti exercitu Gothorum descendit in Italiam. 240.e.241.a
Rhemensis ciuitas à barbaris capta. 267.d
Rhoilas dux barbarorum cum suis fulmine ictus. 500.b.c
Riparius & Desiderius auctores Hieronymo, vt scriberet aduersus Vigilantium. 250.d
Ritus sacri consecrationis virginum. 358.e
Rogatus Maurus quæ passus à Donatistis. 55.d
Roma ex cultu Gentilium dicta Babylon. 26.c.d
Roma destruuntur quæ supersunt reliquiæ idololatriæ. 98.a
Roma in partes scissa propter Origenistas. 107.e.108.a
Roma graue dispendium passa in obitu Anastasij. 159.d
Romæ graue dissidium inter diaconos atque presbyteros. 159. d.e.160. 242.e
Romæ muri instaurati ob timorem Alarici. 184.c.d.e
Romam cupit Alaricus auidissimè. 185.e.186.a
Romana vrbs cur non à Deo data expugnanda Rhadagaiso, sed Alarico. 242.c
Roma obsessa ab Alarico. 280.d.e
Roma iterũ obsessa ab Alarico, liberatur solutione auri. 281.a
Romæ excidium quo consilio non per Gentiles, sed per Christianos, non tamẽ Catholicos, Deus perfici statuerit. 281.d.e
Roma rursum obsidetur ab Alarico. 283.e.284.a
Romæ excidium à S. Hieronymo non sine inuidia præmunciatum. 284.e.285.
Romæ periculum longè per Orbem timetur. 284.d
Roma rursum obsidetur ab Alarico. 292.e.293.a
Roma pestè vegetur. 294.d.e
Roma fame dira vexatur. 294.a.b
Roma sub Attalo periclitatur inopia ob negatum Africanum frumentum. 294.a
Roma proditione capta. 296.b.c
Roma quo mense vel die capta à Gothis. 297.a.b.c
Roma capta, Honorius pro fide Catholica rescribit aduersus Donatistas. 306.c
Romæ inuasores semper malè periere. 388.e
Romana cathedra principem locum tenet. 192.b.c
Romanæ ecclesiæ primatus cognitus & acclamatus in Concilio Ephesino. 590.b.c
Romana Ecclesia damnat emergentes hæreses. 344 d.e
Romanæ Ecclesiæ periclitanti occurrit Deus. 33.c.d.e
Romana Ecclesia mater omnium Orthodoxorum recipit profugos omnes ad eam venientes Episcopos. 207. c.d
Romana ecclesia in magno constituta periculo fraude Origenistarum. 32.a.b
Romanæ Ecclesiæ auctoritas in probandis & rescindendis sententijs à Conciliis latis. 207. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Romana ecclesia commendatur Imperatori. 449.e
Romana ecclesia super omnes Ecclesias principatū tenet. 340.e
Romana Ecclesiæ fides tuta & certa. 651.b
Romanæ Ecclesiæ communicatio facit aliquem esse Catholicum. 156.d.e
Romana Ecclesia schismate discissa ab Eulalio. 438.e
Romana Ecclesia cōtulit priuilegia Ecclesiæ Rauēnati. 646.b.c
Romana Ecclesia hæreses profligat, non recipit. 544.e.545.a
Romanæ Ecclesiæ possessiones in Asia. 625.c
Romanæ Ecclesiæ summa auctoritas. 417.e. 353.c
Romana Ecclesia reiicit hæreticos panitentes, de quibus est simulationis suspicio. 693.a
Romanæ Ecclesiæ diaconi inuerecundi præponi volebant presbyteris. 159.e.160.a.b.c.d
Romanam Ecclesiam tentant Origenistæ. 25.a.b.c.d
Romanæ Ecclesiæ status sub Anastasio Papa. 44.e.45.a
Romanæ Ecclesiæ diaconorum munera. 160.e.161.a
Romanam Ecclesiam consulere semper consueuerunt sanctissimi viri. 222.d.e
Romanæ Ecclesiæ communicatione quemlibet probari Catholicum. 253.c
Romanæ Ecclesiæ nihil imminutum ex Concilio Carthaginense. 40.e.41.a
Romana fides, siue religio, dicta Catholica per excellentiam. 634.b
Romano Pontifici deferunt Episcopi causas maioris momenti. 392.d
Romanus Pontifex supra Concilium Oecumenicum. 595.e
irritat Acta Synodi. ibid.
Romano Pontifici plurimum detulit Synodus Carthaginensis. 233.a.b
Romani Pontificis auctoritas in iudicando iudicata ab aliis Conciliis. 207.b
Romanus Pontifex conditiones apponit, sub quibus excommunicatus absolui debeat. 279.d
Romani Pontificis communicatione quis Catholicus probatur. 253.c.d.257.b.c
Romanus Pontifex absque controuersia primum locum in Ecclesia tenet. 192.c.d
Romanus Episcopus iudicat omnes Orbis Episcopos. 192.c
Romani Pontificis esse tantum hæreses recens obortas damnare. 544.d
Romani Pontificis est super omnes totius Orbis Ecclesias inuigilare. 623.c
Romanorum Pontificum sententiarum executores conflarunt inuidiam in ipsos Romanos Pontifices. 462.a.b
Romanus Pontifex cognoscit & confirmat canonem librorum Canonicorum. 466.b
Romanorum Pontificum summa potestas. 453.c
Romanus Pontifex agit vt Iudex totius Ecclesiæ. 549.a
Romanus Pontifex caput totius Ecclesiæ cognitus in Concilio Ephesino. 590.b
Romanus Pontifex Iudicem supra se non habet. 655.e
Romani Pontificis reuerentia etiam apud aduersarios. 354.e
Romani Pontificis epistolæ decretales magna obseruantia habitæ. 425.d
Romanorum Pontificum legitima successio cognita & probata in Concilio Ephesino. 590.b
Romani Pontificis fides tenenda inter altercationes hæreticorum. 358.d
Romanum Concilium in causa Chrysostomi. 227.c
Romanum Concilium contra Nestorium. 544.e.545.a
Romanum Concilium à Sixto Papa habitum in die natalis sui. 649.d.e
Romanum Concilium in causa Sixti Papæ. 654.e.655.
Romanus exercitus à barbaris vincitur ob crimen idololatriæ. 684.d
Romanum Imperium tetra à S. Hieronymo prophetico spiritu assimilatum. 284.e.285.a
Romanum Imperium cur dedi barbaris meruerit deuastandum. 346.b.c
Romanæ feminæ à Gothis captæ constantia. 301.c.d.e
Romani vincuntur à barbaris, cum Episcopi Orthodoxi Ephesi affligantur. 604.e.605.a.b.c
Romani clerici, qui rebellarunt cōtra Zosimū Papam. 422.b.c
Romani fideles excidium Vrbis fuga anteuertunt. 289.b.c
Romanorum alij Hieronymo, alij Ruffino studēt. 107.e.108.a
Romanorum fides eadem Catholica. 189.c
Romani Gentiles creant Attalum Imperatorem. 293.a
Romani Gentiles conspirant cum Alarico. 292.e.293.a
Romani legationem mittunt ad componendam pacem inter Alaricum & Honorium. 283.c
Romani magna auri vi pacem redimunt ab Alarico. 271.d.e
Romani auro iterū obsidionem Vrbis ab Alarico soluūt. 281.a
Romanorum Christianorum in clade Vrbis triumphus. 299.a.b. 300.a
Romani modestè habiti à Gothis in Vrbis excidio. 303.e. 304.a.b
Romanorum plurimi, capta Vrbe, fugiunt Hierosolymam. 301.e. 302.
Romanus populus insurgit contra Symmachum Præfectum pro Bonifacio legitimè electo. 441.a
Romani profugi in Africam. 302.d.e
Romani profugi ad vicinas insulas. 302.b.c
Romanum nomen vilescit. 284.c
Romanianus de Augustino optimè meritus. 18.b.c
Rothomagensis Ecclesia per S. Victriciū illustrata. 23.e.24.a.b
Ruben Iudæus ad fidem Christi conuersus. 432.b
Ruffina Paulæ filia quarto loco nata. 468.a
Ruffiniana villa apud Chalcedonem. 609.d
Ruffinus Aquileiensis qua occasione historiam scripsit. 16.c.d
Ruffini studium in scribēda historia, & quid præstiterit. 16.d.e.
Ruffinus infert in Vrbem hæreses Origenis. 24.d.e
Ruffinus indiuiduus Comes Melaniæ. ibid.
Ruffini peregrinationis periodus. ibidem.
Ruffinus quando Romam rediit. 24.e.25.a
Ruffini cum Hieronymo concordia inita ante reditum in Vrbem. 25.a.b
Ruffinus à Paulino laudatus. 26.e
Ruffini res gestæ in Vrbe post reditum. 30.a
Ruffinus promulgat Romæ Apologiam pro Origene. 30.d.e
Ruffinus Romæ edidit Periarchō Origenis à se translatū. 30.d.e
Ruffinus quid moliretur sub inuolucro Origenis Periarchon. 30.e.31.a.45.a
Ruffinus versutè vtitur nomine Hieronymi in editione Periarchon. 30.e.31.a.b
Ruffini præfatio in Periarchon. 31.e.32.a
Ruffinus mendax, dum pollicetur se editurū Periarchon Origenis emendatum. 31.d.e. *purgauit illud ex parte tantum.* 31.e.32.a
Ruffinus propugnator Origenis & Didymi. 32.a.b
Ruffinus accipit litteras communicatorias à Cyrillo. 33.d
Ruffinus redit in patriam. ibid.
Ruffini calumnia in Hieronymū de scriptis S. Ambrosij. 38.d.e
Ruffinus aduersatur S. Marcellæ. 45.c.d
Ruffini falsi prætextus de sublatis sibi chartis inemendatis. 45.d.e.46.b.c
Ruffinus in Eusebium obloquitur. 45.d
Ruffinus alios falsò accusat, vt se excuset. 46.b.c
Ruffinus indignè tulit translationem Periarchon factam à S. Hieronymo. 84.a.b.c
Ruffinus mentitur communicare cum Theophilo. 106.b
Ruffinus nolens profitetur se Origenistem. 106.c.d
Ruffinus tres libros scribit in sanctum Hieronymum, sed tantum amicis ostendit. 106.d.e
Ruffini cum S. Hieronymo comparatio quàm inferior inuenitur. 107.b
Ruffinus more hæreticorum eluduit. 107.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ruffinus biennio Aquileiæ moratus. 108.b.
Romæ annum vnum. ibid.
Ruffino fauebant coniuncti Melaniæ. 107.e.108.a
Ruffinus vocatur Romã à Pontifice ad dicendã causam. 127.b.c
Ruffinum vana iactantem arguit S. Hieronymus. 127.c.d.
Ruffinus subterfugit iudicium Anastasij Papæ. 127.d.e
Ruffinus scribit Apologiam ad Anastasium cum fidei professione. 127.e.128.a
Ruffinus subterfugiens iudicium ab Anastasio Papa damnatur. 128.b.153.e.154. *scribit de eo Anastasius ad Ioannem Episcopum Hierosolymitanum.* 153.e.154.
Ruffini communicatio reiecta ab Anastasio Papa. 154.e
Ruffinus calumniatur scriptam à S. Hieronymo epistolam Anastasij Papæ. 155.a.b. *eiusdem leues & frivolæ tergiuersationes.* ibidem.
Ruffini tres libri inuectiuarũ cõtra S. Hieronymũ. 156.a.b.c.d
Ruffinus, acceptis Apologijs à S. Hieronymo, furit in eũ. 157.a.b
Ruffinus comminatur mortem S. Hieronymo. 157.a.b.c
Ruffinus sub quibus nominibus derisus sit à S. Hieronymo. 158.a.b
Ruffinus à S. Hieronymo cognominatus est Grunnius, Alecto, Lucius Lauinius, Asinius Pollio, Calphurnius Lanarius. 158.a.b
Ruffinus in deteriora lapsus vbique damnatus. 158.e.159.a
Ruffinus adhæsit Pelagianis. 158.e
Ruffinus numerauit libros canonicos. 240.d
Ruffini obitus in Sicilia. 309.b. *Scorpij nomine à S. Hieronymo notatus.* b.c
Ruffinus præcursor Pelagij. 310.a.b
Ruffinus vulgauit nomine Sixti Papæ & martyris scripta Sixti, siue Sexti Pythagorici. 310.d.e
Ruffinus post mortem detectus auctor Pelagianæ hæresis. 343.d.e.344.b.c
Ruffinus alius missus à S. Hieronymo Mediolanum. 85.a
Ruffinus Præfectus æmulus Stilichonis. 2.b.c
Ruffinus Gothos vocat. ibid.
Ruffinus cur moueatur in cladem Imperij. 2.d.e
Ruffinus laborat vt det vxorem Arcadio. ibidem.
Ruffino prævalet Eutropius eunuchus. 2.e.3.a
Ruffinus quærit perdere Romanum Imperium. 3.e
Ruffini patria, genus & mores. 3.e.4.a
Ruffini res quomodo auctæ. 3.e.4.a.b
Ruffinus discipulus Priscilliani. 3.e
Ruffinus magiæ studiosus. ibid.
Ruffini magistratus. 4.a
Ruffinus auarus & crudelis. 4.a.b. *eius auaritia post mortem publicè decantata.* 10.a.b.c. *mendicat obolos.* b.c
Ruffinus machinatur necem Arcadio. 4.b.c
Ruffinus pandit ostia barbaris omnibus in cladem Imperij. 5. d.e.6.a
Ruffinus immittit Hunnos in Armeniam. 6.a
Ruffinus proditor & incensor Romani Imperij. 7.b.c
Ruffinus obstat ne Gothi à Stilichone vincerentur. 8.d.e.9.b
Ruffini imagine cusi nummi. 9.d
Ruffinus proditor proditione Gainæ necatur. 9.d.e.10.a.b
Ruffinus cum exspectat purpuram, crudeliter necatur. 9.e.10.a
Ruffinus circumuentus ab exercitu. 9.e.10.a.b. *discerptus ab eo.* 10.
Ruffini dextera excisa ad ludum. 10.b.c
Ruffini caput super pilum intra Vrbem allatum. ibidem.
Ruffini cædis tempus. 10.e
Ruffinus iustas dat pœnas ob occisos eius suasu Thessalonicenses. 10.d
Ruffinus lusus fortunæ. 10.d.e
Ruffini vxor & filia in exilium missæ. 11.e
Ruffini facultates Eutropius sibi vendicat. ibidem.
Ruffini soror virgo sanctissima. 12.c.d
Ruffinus presbyter Ioannis Chrysostomi agit aduersus idololatriam Phœnicum. 141.d. *nititur reliquiis martyrũ.* ibid.e
Ruffiniana villa prope Chalcedonem. 171.e.d. *illic ecclesia SS. Apostolorum Petri & Pauli, & monasterium monachorum.* ibid.d.
Rufus Episcopus Thessalonicensis accipit litteras à Cælestino contra Nestorium. 342.b
Rutilius Numatianus Gentilis derisor monachorum quàm erret. 57.c.d.58.a. *deridetur ipse derisor.* 59.c

S.

Sabbati ieiunij Innocentius causam reddidit. 402.c
Sabbatius schismaticus à Sabbatiano vt sanctus cultus. 502.a
Sabbatiani ex Nouatianis exorti. 276.c.d
Sabbatiani hæretici à Theodosio lege vexati. 490.b
Sabiniana diaconissa conuenit S. Ioannem Chrysostomum Cucusi. 216.b.c
Sabinus gener Heracliani & socius in tyrannide. 356.d *fugit Constantinopolim.* b.c
Sacerdotum princeps prohibetur dici Episcopus. 40.d.e
Sacerdotibus fugiendi mulierum congressus. 378.e.379.a
Sacerdotes ceteris hominibus sanctiores ac puriores esse oportet. 378.e
Sacerdotalis functionis eminentia. 313.d.e.314.d.e
Sacramenti vox generica. 40.c.d
Sacrificium incruentum cùm peragitur, Angeli visi astitere. 261.a
Sacrificia Paganorum rursum vetita. 5.b.c.49.b.c
Sacrilegia in ecclesia perpetrata ab aduersariis Ioãnis. 191.d.e
Sal datur catechumenis. 40.b.c.d
Salonius Episcopus Viennensis. 520.d
Saltationes & balationes ab Ecclesia Africana S. Augustinus auferre conatus. 426.e
Saluatio damnatorum ex Origene & eius sectatoribus. 368.d
Saluator populi Romani Christus probatus est. 299.e.300.a
Saluina filia Gildonis tyranni. 54.b
Saluinam hortatur S. Hieronymus ad viduitatem seruandam. 60.c.d
Saluianus Massiliensis deplorat Galliæ obrutas peccatis. 255.e
Saluianus luget Africanorum scelera. 517.d.e.518. *laudatissimus Episcopus.* 520.c.d
Saluina nupta Nebridio. 54.b. *eius laudes.* 60.c.d.e
Saluina studiosa Ioannis Chrysostomi. 61.a
Saluina vidua relicta Nebridij Constantinopoli astitit Ioanni Chrysostomo. 197.c
Salustius extorris causa Ioannis in Creta degit. 246.c
Samuelis Prophetæ ossa translata Constantinopolim. 256.a
Sanctos viros cur à barbaris Deus cædi permittat. 308.e. 309.a
Sanctorum cultum semper Ecclesia prædicauit. 252.c.d
Sanctis viris erigi solita ecclesia, & dies festi instituti. 179.a
Sanctos quoq; falsis subreptionibus interdũ decipi posse. 118.b.c
Sanctorum reliquiæ proficuæ contra dæmones. 496.d.e
Sanctorum reliquiarum contemptores perstringuntur. 397.e
Sanctorum reliquiæ quàm auidè quæsitæ. 308.e. 309.a *Vide*, Reliquiæ.
Sardicense Concilium improbat canonem Concilij Antiocheni ab Arianis editum. 190.a
Sardicensis Concilij canon pro Nicæno citatus. 458.b.c. 463.a.464.
Sardicensis Concilij, num Catholicum fuerit, controuersia obiter oborta in Africa. 340.d.e
Sarmatæ cum aliis barbaris Gallias depascuntur. 267.d
Sarmatæ vocati à Ruffino in cladem Imperij. 5.e
Sarraceni grassantur in Palæstinam. 308.e
Sarracenorum Episcopus ordinatus Aspebetus. 481.b.541.b
Sarraceni cõuersi ad fidem tẽpore belli Persici. 479.d.e.480.e
Sarraceni baptizantur à S. Euthymio. 480.e
Sarracenis diuinitus superati. 478.c.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sarus Hunnorum dux contra Rhadagaisum. 242.a
Sarus dux armatus in Stilichonem. 271.e. *occidit eius satellites. & quærit ipsum.* ibid. 272.
Sarus tyrannus aduersus Honorium. 322.d.e. *extinctus.* 328.b
Sarus dux Hunnorum recedit à Gothis, & inhæsit Honorio. 295.e.296.a
Sarus cædit Gothos. 295.e. 296.a
Saturninus cum Aureliano dantur Gainæ tyranno. 110.d.e *eius constantia admiranda.* 111.a. *liberati à Ioanne Chrysostomo.* 113.b.c
Sauli Pagano commissa summa belli apud Pollentiam. 186.c
Saxones cum aliis barbaris Gallias depascuntur. 267.d
Schisma Antiochenæ Ecclesiæ sublatum. 277.b.c.d
Schisma Ephesi constatur per Ioannem Episcopum Antiochenum. 586.e.587.a. *Schismaticorum accusationes aduersus Catholicos.* 587.e
Schisma in Ecclesia Romana per Eulalium contra Bonifacium constatum. 439.a.b
Schismatis vniuersalis instans periculum ob causam S. Ioannis Chrysostomi. 229.a.b
Schismatici Donatistæ. Vide, Donatistæ.
Schismaticorum libellus cõtra Cyrillum & Memnonem. 588.c
Schismatici Ephesi clanculò omnia agunt. 589.a
Schismatici stabiliunt hæresim Pelagianam. 589.a.b
Schismatici dedêre litteras cõtra Cyrillum in Aegyptũ. 590.e
Schismatici quæ postea ad S. Synodum scripserint. 592.c.d
Schismatici excommunicati à Synodo Ephesina. 592.e
Schismatici scribunt mendacia & calumnias ad Imperatorem contra Orthodoxos. 597.d.e
Schismatici nituntur auxilio Acacij Beræensis. 602.a
Schismatici dolosè professi fidem Catholicam. 603.c
Schismatici idem Nestoriani. 609.b
Schismatici anguntiantur, cùm vident Theodosium erga Orthodoxos propensiorem. 609.d.e
Schismatici turpiter mentiti Episcopum Mediolanensem secum conuenire. 613.a.b
Schismatici contra Cyrillum sparsere calumniam, damnata ab ipso sua capitula. 639.e.640.a
Scotis conuersis ad fidem datur Episcopus à Cælestino Romano Pontifice. 529.e.531.c
Scoti quando primùm ad fidem conuersi. 529.e.530.
Scoti ante Christianam religionem acceptam gens inhumanissima. 530.a.e
Scythæ Ariani ad fidem Catholicam per Ioannem Chrysostomum conuersi. 126.e.127.a
Scythæ credunt Christo. 23.a.b
Scriptores librorum Canonicorum. 240.d
Scriptores Vitæ S. Martini. 163.e
Scripturæ Canonicæ quæ sint cognoscuntur & probantur à Romano Pontifice. 466.b
Scripturis diuinis quomodo abutantur hæretici. 225.d
Sebastianus Comes confessor gener Bonifacij ducis. 476.c
Sebastianus monachus Cassinensis auctor Vitæ S. Hieronymi. 474.d
Sebastianus tyrannus aduersus Honorium. 322.d. *extinctus* 324.b
Sebennus Episcopus Eleutheropolis, cui reuelata sunt corpora Prophetarum. 259.d.e
Seculares ludi editi sub Honorio. 186.d.e
Seculares magistratus inique agentes iudicant Episcopi. 331.b.c
Sedes Apostolica dum dicitur, intelligitur per excellentiam semper Romana Ecclesia. 393.a
Sedium dispositio in Concilio Ephesino. 581.d
Sedulius pœta Christianus. 530.d
Segericus Rex Gothorum post Athaulphum. 388.d
Segetum lustrationes. 101.a
Seleucia matrona Rufini vxor Cæsariensis bene habuit sanctũ Ioannem Chrysostomum ad exilium pergentem. 214.b.c
Senatus Constantinopolitani ædes incendio conflagratæ sunt. 198.d.e
Senatores Gentiles infesti Theodosio Seniori & eius filio. 2.b
Sententia lata in Eutropium. 80.e.81.a
Sententia lata aduersus Ioannem Chrysostomum. 175.176.a
Sententiarum Apostolicæ sedis executores nimis liberè agentes conflarunt inuidiam in ipsos Romanos Pontifices. 462.a.b
Sententia lata contra Nestorium Ephesi. 583.e. 584.a
Sententia schismaticorum contra Cyrillum & Memnonem. 588.b.c.d
Sepulchrum Eudoxiæ tremens. 220.d
Seranus Vicarius in Africa interpellatur aduersus Donatistas. 55.e
Serapion Ioannis Chrysostomi studiosus exilium passus. 246.a
Serapion diaconus instigat Episcopos contra Ioannem absentem. 124.d
Serapion diaconus Constantinopolitanus agit contra Ioannem Chrysostomum. 144.b
Serapion diaconus insurgit contra Ioannem Chrysostomũ. 67.e
Serapion ordinatus presbyter à Ioanne Chrysostomo. 173.d
Serapion Episcopus Ostracinæ communionis Ioannis Chrysostomi laudatus. 247.a
Serapion Episcopus apud Gothos. 227.a
Serapion monachus in Aegypto hæresis Anthropomorphitarum. 116.c
Serena vxor Stilichonis. 2.a
Serena vxor Stilichonis occiditur. 280.d.e
Serena in suspicionem adducta proditionis Vrbis. 280.e
Serui armati in bello contra Rhadagaisum. 241.a
Seruus Stilichonis arreptus à dæmone curatur à S. Ambrosio. 20.b
Seruus Episcopus in Africa quæ passus à Donatistis. 230.b
Seuerus Sulpitius historiam scripsit. 16.d
Seuerus mittit ad Paulinum Vitam S. Martini. 28.a.b
Seuerus mittit ad Paulinum pallium cilicium. 28.a. *quæ ipse accipiat à Paulino.* ibid.
Seuerus cum S. Martino assuevit. 29.a.b
Seuerus corrigitur. 150.b
Seueri dialogi. 162.d
Seuerus Millenarius. 162.d.325.e
Seuerus Sulpitius aspersus labe Pelagiana. 618.c. *respuit ab errore.* ibid.
Seuerus Sulpitius an fuerit Episcopus. 618.d
Seuerus & Macarius in Africa occisi. 273.c
Seuerus Episcopus Mileuitanus. 274.a
Seuerus Episcopus Minoricæ insulæ accipit reliquias S. Stephani protomartyris, quibus Iudæos conuertit. 428.e.429. *& seqq.*
Seueri Episcopi Minoricensis epistola circularis integra fides. 428.e
Seuerus Episcopus Minoricensis vrget Iudæos. 431.b.c
Seueri Episcopi Sitifensis neptis sanctimonialis capta à barbaris Dei ope illæsa seruatur. 307.e.308.a
Seuerus Episcopus Treuerensis collega S. Germani in certamine contra Pelagianos. 666.b
Seuerus presbyter cũ aliis missus à Synodo ad Theophilũ. 171.d
Seuerus presbyter legatus Ioannis Chrysostomi ad Innocentium Papam. 193.b
Seuerianus Episcopus Gabalensis quid molitur contra Ioannem Chrysostomum absentem. 124.c.d
Seuerianus agit aduersus Ioannem Chrysostomum. 144.b.c
Seuerianus reconciliatur Chrysostomo. 144.d
Seuerianus vrgetur à populo Constantinopolitano. 144.e. 145.a
Seuerianus, conciliato populo, habuit ad eum concionem. 145.b
Seuerianus rursum agit contra Ioannem Chrysostomum. 168.b.c.d
Seuerianus Episcopus accusator Ioannis Chrysostomi. 173.b
Seuerianus rursum contra Ioannem Chrysostomum. 180.a.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Seuerianus Gabalensis concionatur in Ioannem Chrysostomum conuicijs eum onerans. 176.d
Seuerianus & Antiochus causa necis S. Ioannis Chrysostomi. 258.c
Seuerianus Gabalensis apostata nominatus ab Isidoro Peluseota. 291.d
Seuerianus iungitur scelestissimo Porphyrio inuasori sedis Antiochenæ. 202.e
Seueriani fuga ex timore Antiochenorum. 203.a
Sibyllina carmina Romæ combusta. 98.b
Sicarij in Ioannem Chrysostomum immissi. 196.d.e
Sydonij cultores Cælestis idoli. 95.b
Sigesarius Gothorum Episcopus Arianus baptizator Attali tyranni. 295.e
Signa militaria cruce decora. 8.e.9.a
Signum in vexillis Christianorum. 9.a
Siluanus Episcopus Philippopolis translatus in Episcopatum Troadis. 658.a.b. eius mores & miracula. c.d
Siluanus sustulit iudicium à clericis. 658.d
Siluanus laicos constituit ad iudicandum. 658.d.e
Siluanus Episcopus extorris piscatu sibi victum quærit. 246.e
Siluanus Primas Numidiæ præsidet Cõcilio Milevitano. 164.a
Siluanus primas prouinciæ Numidiæ præfuit Cirtensi Concilio. 339.e
Siluia Ruffini Præfecti soror virgo sanctissima. 12.c.d. redarguit Iouinium delicioſum. 12.d. in diuinis litteris admodum versata. ibid.d
Symbolum Catholicorum in scribendo tempore hæresis Pelagianæ. 429.b
Symbola Catholicæ communionis. 55.c
Symbolum dignoscendæ fidei Catholicæ ab hæresi. 574.e
Simeon Stylita proficuus Ecclesiæ. 635.a.b.c. omnibus populis innotescit. d.
Simeon Stylita precibus vincit Persas. 478.d
Simeon Stylita communicauit cum Domino Episcopo Antiocheno. 672.e
Simeon Stylita accepit litteras à Theodosio Imperatore pro pace Ecclesiæ. 632.e.634.d.e
Simoniani dicendi Nestoriani. 662.b
Simoniacorum Episcoporum causa tractata Ephesi in Concilio. 123.c.124.a
Symmachi Præfecti Vrbis relatio ad Honorium Imperatorem de schismate Romanæ Ecclesiæ. 439.b.c
Symmachus fauet Eulalio. 439.d.440.a. 441.b.c
Symmachi minister à populo verberatus. 441.a
Symmachi secunda relatio ad Honoriũ Imperatorem. 441.b.c
Symmachi tertia relatio ad Honorium Imperatorem. 443.a
Symmachi quarta relatio ad Constantium de temeritate Eulalij. 446.b.c
Symmachi quinta relatio. 447.e
Symmachi sexta relatio de restitutione Bonifacij. 448.d
Symphosij Episcopi in Concilio Toletano professio cõtra sectam Priscilliani. 236.d.e. 237.a. interfuit idem Concilio Cæsaraugustano aduersus Priscillianos. 239.b
Simplicius Episcopus Bituricensis sanctitate celebris. 619.a
Simplicianus senex & optimus. 35.e
Simplicianus creatur Episcopus Mediolanensis. 38.e. 39.a
Simplicianus Episcopus Mediolanensis quando obiit. 100.a.b
Simplicianus accepit reliquias martyrum à Vigilio. 102.e
Simplicianus Episcopus Mediolanensis consulitur ab Episcopis Africanis. 42.e
Simplicianus Episcopus in damnandis hæreticis summi Pontificis mandatum & iudicium sequitur. 238.d.e.239.a
Syncletius Metropolitanus in Asiam mittitur à Ioanne Chrysostomo. 122.e
Synesius Episcopus Ptolemaidis agit pro Alexandro Episcopo apud Theophilum. 267.b.c
Synesij epistola ad Theophilum. 266.b.c
Synesius Episcopus insectatur Eunomianos. 312.a
Synesij litteræ aduersus Eunomianos. 312.a.b
Synesij ex philosopho Episcopi res gestæ. 312.e.313.a.314.
Synesij electio in Episcopum. 313.a.b
Synesij epistola de eminentia sacerdotalis functionis. 313.a.b.c.d
Synesius lege abhorret vt patiatur creari Episcopus. 314.a.b.c
Synesij ingenuitas. 314.c.d
Synesij excogitata artes, vt fugiat Episcopatum. 315.a.b
Synesij epistola ad suos de electione in Episcopum. 315.c.d
Synesius mori potius delegit, quàm creari Episcopus. 315.c.d.e
Synesius abhorret iudicare litigantium causas. 315.e.316.d.e
Synesius lites iudicat. 315.e.316.a.b
Synesius iudicat causam Pauli & Dioscori Episcoporũ. 316.a.b
Synesius ad Theophilum casus graviores iudicandos remittit. 316.b.c
Synesius Episcopus habet Concilium Ptolemense. 331.c.d.e
Synesij vigor sacerdotalis infractus laudatur. 332.c.333.e
Synesij epistola de pœnitentia Andronici. 332.e.333.a
Synesius è tribunali depoſit Andronicũ Libyæ Præsidẽ. 333.c
Synesij epistola ad Theophilum de rebus Andronici. 333.d
Synesij res gestæ cum Euagrio philosopho, quem conuertit ad fidem. 333.e. 334.a.b
Synesij lucubrationes. 336.b.c
Synesium laudatur Hypatie. 384.d
Synodus. Vide, Concilium.
Syria ab Hunnis inuasa. 6.a
Syriæ Episcopi monent Nestorium, vt se emendet. 553.c
eidem præsto sunt Nestorio contra Cyrillum. 558.c
Siricius Papa nesciens dat litteras communicatorias Origenistis. 32.e
Siricius Papa excusatur. 33.b.d
Siricius dat litteras communicatorias Ruffino. 33.d
Siricij Papæ epistola recitata in Concilio Teleptensi. 425.d
Siricius Papa consulitur ab Episcopis Africanis. 42.d.e
Siricij Papæ obitus. 44.d.e. epistolæ ab eo conscriptæ. d.e
Siricij Papæ res gestæ. 44.e
Sisinnius Episcopus Nouatianus successor Marciani. 13.b.c
Sisinnius genere Cappadox. 100.e
Sisinnius martyr cum socijs sub Honorio Imperatore. 100.a. 101.
Sisinnius Episcopus Nouatianus contra Ioannem Chrysostomum pœnitentes semper excipientem librum scripsit. 262.a
Sisinnius monachus mittitur ab Experio cum eleemosynis in Orientem. 249.e
Sisinnij monachi profectio in Aegyptum ad eleemosynas erogandas. 250.b
Sisinnius Episcopus Constantinopolitanus subrogatus in locum Attici. 501.e. 503.b.c. laudatus Episcopus. ibid.
Sisinnij Episcopi Constantinopolitani obitus. 515.c
Sisinnius Episcopus Constantinopolitanus laudatus à Cælestino. 545.c
Sixtus Romanus presbyter anathema in Pelagium inclamauit. 422.a
Sixtus Papa scripsit ad Ioannem Episcopum Antiochenum. 632.b.c
Sixti Papæ nomine fictæ litteræ. 632.a
Sixtus Papa succedit Cælestino. 631.d
Sixtus quærit curare Nestorium. 631.e.632.a
Sixti Papæ nomine libri Sixti philosophi velati. 310.d.e
Sixti epistola ad Ioannem Antioch. laudata à Vincentio Lirinensi. 632.b
Sixtus Papa calumniam passus à Nestorianis, quasi indignè tulisset depositionem Nestorij. 649.c
Sixti epistola ad Cyrillum. 649.d.e
Sixtus excusat Ioannem Antiochenum. 650.a
Sixti Papæ tolerantia in aduersis. 650.b
Sixtus Papa diuinitus admonitus de eligendo Episcopo Rauennate. 652.d.e
Sixtus Papa ordinat Petrum Chrysologum Episcopum Rauennatem. ibid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sixti Papæ epistola ad Ioannem Antiochenum. 650.e.651.a
Sixto datum iudicare causam suam. 655.e
Sixtus Papa accusatus à Basso Exconsule. 654.e.655.a. 656.d.e
Sixti accusationis & liberationis legitima historia quæ sit. 656.d.e
Sixti acta in causa Polychronij Episcopi Hierosolymitani spuria. 656.e.657.a.b
Sixtus Papa negat audientiam Iuliano Pelagiano. 693.a
Sixti Papæ obitus. 693.c.d
Sixtus Papa picturis ornauit basilicam S. Mariæ ad Præsepe dictam. 693.d. *dona munifica ab eo illi oblata.* ibid.
Sixtus Papa ornauit baptisterium Constantini. 694.c. *alia Sixti opera.* d.e
Sixti Papæ nomine suppositæ opera Pelagianorum. 694.e. 695.a.b
Sixtus Papa V. edendam præcepit ab Auctore Vitam sancti Ambrosij. 38.a
Sixtus, siue Sextus Pythagoricus philosophus. 310.c *eius libri adscripti Sixto Papæ & martyri.* 310.d.e
Socrates Nouatianus & Origenista. 151.a
Socrates procliuior ergà Origenistas. 115.b
Socratis error & impostura. 150.e.151.a
Socrates historicus Nouatianus infensus Cyrillo Nouatianorum insectatori. 382.d. *multa in Cyrillum exordio protulit.* ibid.
Socrates Nouatianis miracula falsò tribuit Nouatianis. 470.a.b.c
Socrates historicus cur infensus Nestorio. 523.d. *reprehenditur de perperam facta reprehensione.* ibid.
Socrates reprehenditur de origine hæresis Nestorij. 525.e. 526.a
Socratis historiæ finis. 691.a
Solanus imprudens Sixti Papæ nomine edidit fœtus Pelagianos. 695.b
Sophronius diaconus causa Ioannis in Thebaida detentus in carcere. 246.c
Sorices depascuntur Christianos martyres. 476.b
Sozomenus procliuior ergo Origenistas. 115.b
Sozomenus à Palladio Origenista mutuatus historiam Origenistarum. 117.e.118.
Sozomenus in multis corrigendus. 147.b
Sozomenus Origenista corrigitur. 151.c.d.e
Sozomeni historiæ terminus. 387.e
Sozomeni historiæ finis. 691.a. *sententia S. Gregorij de eo quomodo accipienda.* 691.e
Sozomeni historia maioris auctoritatis, quam Socratis. 691.e
Spectacula turpia sublata ab Arcadio, exclamante Ioanne Chrysostomo. 82.c.d. *qualia essent.* d.e. *ludi permissi honesti.* 92.a
Spoletinum Concilium indictum. 445.b.c. *cur desiit celebrari.* 446.b
Spolia clericorum defunctorum debentur Ecclesiæ. 42.b.c
Spoliorum clericorum collectores bene in Ecclesia instituti. 42.b.c
Statua Veneris corruit virtute Crucis. 137.c.d
Statuæ quo ritu dedicari solitæ. 187.d.e
Statuæ deorum conuelli penitus iussæ rescripto Honorij Imperatoris. 274.e
Statuæ Eutropij prostratæ. 81.a
Statuæ nobilissimæ incendio absumptæ. 198.e
Statuæ argenteæ Eudoxiæ dedicatio. 187.d.e
Statuæ Musarum incensæ. 198.e
Statuæ Iouis & Mineruæ incensæ. 198.e
Stephanus causa Ioannis Chrysost. in Arabiã relegatus. 246.c
Stephani protomartyris inuentio & translatio reliquiarum. 369.e.370. & seqq.
Stephano protomartyri plures erectæ ecclesiæ in Africa. 395.e.d.e.396.397.
Stephani reliquiis sex mortui reuocati ad vitam. 397.b
Stephani protomartyris reliquiæ delatæ in Africam per Orosium. 394.e.395.a
Stephani protomartyris reliquiæ in Lusitania. 416.a
Stephani protomartyris reliquiæ delatæ in Minoricam insulam. 428.e. *eius virtute Iudæi cõuersi.* 428.e.429. & seqq.
Stephanus iterum ex eminenti suggestu prædicat Euangelium sequentibus signis. 398.a.b
Stephani reliquias acceptas ab Orosio Augustinus diuisit in Ecclesias Africanas. 398.c
Stephani protomartyris templum erectum Hierosolymis ab Eudocia Augusta. 680.d
Stephani reliquiæ translatæ Constantinopolim, & in ecclesia S. Laurentij positæ. 681.a
Stilicho Magister militiæ. 2.a
Stilichoni commendati filij à Theodosio Imperatore. 2.a.b
Stilichonem Theodosius sibi iungit fœdere nuptiarum. 2.a
Stilichonis vxor Serena soror Theodosij. ibidem.
Stilicho Gentilium aduersarius. 2.b
Stilichonis æmulus Ruffinus. ibidem.
Stilicho laborat pro salute Orientalis Imperij. 8.e.9.a
Stilichonis expeditio in Orientem. 8.e.9.10.
Stilicho prohibetur pugnare cum Gothis dolo Ruffini. 9.d.e. 10.a
Stilicho elusus arte Ruffini, machinatur illi necem. 9.e.d.e *eius reditus in Italiam.* d
Stilicho violat Ecclesiæ immunitatem. 20.a
Stilicho pœnitentiam agit de violata Ecclesiastica immunitate. ibidem.
Stilichonis seruus à dæmone obsessus. 20.b
Stilicho quid de S. Ambrosio ægrotante. 35.c
Stilichonis filia nupta Honorio. 53.c.d
Stilichoni tributa victoria obtenta à Mascezile contra Gildonem. 60.a
Stilicho comburit carmina Sibyllina. 98.b.c
Stilichonis Consulatus cur diutiùs retardatus. 99.a
Stilichonis victoriæ à Claudiano decantatæ. 99.e.100.a
Stilicho felicissimus, si non altiora ambitsset. 10.a
Stilicho proditor Imperij immittit Alanos & Vuandalos in Gallias. 255.c.d
Stilicho ex Vuandalis ducit originem. 255.d.271.a.b
Stilicho vincit Alaricum apud Pollentiam. 184.e.d
Stilicho victum Alaricum apud Pollẽtiam fugere sinit. 186.b.c
Stilicho detegitur proditor Romani Imperij. 186.b.c
Stilicho timens irruentem Sarum cõfugit ad ecclesiam. 272.c
Stilicho iusto Dei iudicio ecclesiæ iura violans compellitur confugere ad ecclesiam. 271.e
Stilicho aulusus ab ecclesia occiditur. 271.e.272.a
Stilichonis filiæ Maria & Thermantia. 272.b
Stilichonis bona Fisco addicta. 272.d.e
Stilichonis consilium in subiugando sibi vniuersum Imperium, 273.a
Stilichonis interfectores beneficio affecti ab Honorio Imperatore. 273.b
Stilichonis morte quæ occasione inualuere Donatistæ. 273.e
Stilicho proditor cum filio Eucherio. 271.b.c.272.a
Stipendium auctum militibus in bello contra Rhadagaisum. 341.e.342.
Stoici philosophi doctores Pelagianorum. 310.b
Studius Præfectus vrbis Constantinopolitanæ tempore exilij Ioannis Chrysostomi. 207.e
Studium litterarium in meliorem formam Theodosius restituit. 502.e.503.a
Successores deligere aliquando permissum Episcopis, postea id abrogatum. 506.a.b
Successus Episcopus Diocæsareæ accipit litteras à Cyrillo. 648.c
Suenes martyr in Perside diræ passus. 476.d.e
Suetonius Tranquillus in compendium redactus à Paulino, & metro carmen. 164.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sueui Galliæ infestant vnà cum aliis barbaris. 271.b
Suenorum Reges Honorio obsequentes se præbent. 389.b
Sueui cum aliis barbaris inuadunt Hispanias. 291.d.e
Suffecti consulores Herculi. 96.e
Suffectum Gentiles populi in Africa trucidant Christianos. 96.d.e
Suff. Clanos S. Augustinus admonet. 96.e.97.a
Suggestum in vsu ad conciones. 261.b
Suidæ error. 2.d
Summi Pontifices dicti Episcopi. 41.b.c
Summus Sacerdos prohibetur dici Episcopus. 40.d.e
Superbia ducis Romanum perdit exercitum. 684.e
Superstitio Gentilicia tum ablata, quando credebatur Christiana religio defectura. 49.b.c.d.e
Superstitionem Gentilicium tollendam rogant Episcopi Africani. 53.b. *sublata legibus Honorij.* 91.c.d.e.92.a.b
Superstitio Gentilicia sublata legibus Arcadij Imperatoris. 92.b.c.d
Superstitio Gentilicia in lustratione agrorum. 101.a
Superstitio Gentilicia viget adhuc in creandis Romæ Consulibus. 292.c.d
Superstitiones nonnullas Gentilicias ab Ecclesia Africana S. Augustinus auferre conatus. 426.d.e

T.

TAbellarius in habitu mendici missus à Synodo. 597.c.d
Taurinense Concilium. 39.a.b. *Acta in Synodo.* c.d
Telense, siue Teleptense Concilium in Africa. 425.c
Templum astarthes in Phœnicia. 142.b
Templum Cælestis Carthagine prostratum. 92.b.c.93.94.
Templum Marnæ vt deijceretur laborat S. Porphyrius Episcopus Gazensis. 131.b.c.d. illud demoliendum fore prædixit Porphyrius. 134.c
Templum Marnæ incendendum esse puero reuelatum. 138. c.d.e. quando & quomodo combustum. 139.b.c.d
Templi Marnæi demolitio obtenta ab Imperatore. 135.b.c
Templum Veneris Bibli in Phœnicia. 142.b
Templa deorum Romæ prostrata. 98.a.b
Templa deorum iussa diruis lege Honorij Imp. 91.c.d.e
Templa deorum quæ erant Gazæ. 138.a. eadem prostrata.b.c
Templorum ædificia in vsum publicum vendicari Honorius rescripsit. 275.a
Templi idoli lapides non admissi in structuram ecclesiæ, sed ex illis via strata. 140.c.d
Templorum annona militibus applicata. 274.c
Templum idoli in Libano promptuarium turpitudinum demolitum. 142.b
Templorum idolorũ in Phœnicia destructio. 141.b.c.d.142.a.b
Templa deorum spoliata ornamentis ad aurum dandum Alarico pro soluenda Vrbis obsidione. 281.a
Terebon filius ducis Sarracenorum à dæmone percussus agrotans insanabili morbo curatur à S. Euthymio. 479.c. 480.a.b. & seqq.
Termophilarum angustiæ patuêre barbaris dolo Rufini. 8.b.c
Termuntia filia Stilichonis, vxor Honorij. 272.b
Terræmotu concutitur ciuitas Constantinopolitana, cùm exulat Ioannes Chrysostomus. 176.c
Terræmotus concutit ciuitatem Constantinopolitanam. 20.b
Terræmotus in obitu S. Paulini. 610.a
Tertullus spurius Consul creatus à tyranno. 292.c
Tygrius ob Ioannem Chrysostomum in Mesopotamiam relegatus. 246.b
Timasius Consul maritus Pentadiæ. 205.d
Timasius Exconsul relegatus in Oasim. 12.a
Timasij mores quales. 12.a.b
Timasius & Iacobus ex discipulis Pelagij redditi Catholici. 369.a.b
Timothei martyrij reliquiæ. 71.d
Timotheus Maroniæ Episcopus extorris causa Ioannis Chrysostomi. 246.b
Timotheus Alexandrinus competitor Cyrilli. 350.c
Typhus pro arrogantia vsurpatus. 463.c
Tyrones tumultuati in Africa. 180.d
Tyranni exorti in Britannia. 264.d.e
Tyranni ab Honorio Imp. Dei ope extincti. 326.d.e
Tyrannis Heracliani quando cœpta. 345.b.c
Tyrannorum extinctor Honorius. 489.b
Tyrannorum est auferre Ecclesiæ priuilegia. 489.c
Tyrannus nouus post obitum Honorij Ioannes insurgit. 489.d.e
Thyrsus martyr reuelat reliquias Quadraginta martyrum. 679.a
Tituli Episcoporum qui vetiti in Concilio Carthaginensi. 40.c. 41.a
Tituli sacrorum Antistitum consueti. 41.a.b
Tituli quos resposuerunt Episcopi Africani. 41.d.e
Titulus Pammachij in Vrbe. 48.c
Titulum Episcopi non vsurpat Ioannes Chrysostomus, licet iniustè damnatus. 192.c
Titulis honorificis non nominandi hæretici atque schismatici. 366.c
Titulos fiscales Theodosius lege vetuit affigi. 690.a.b
Tirio diaconus occisus Felicis Magistri militiæ iussu. 510.b
Thalassius Præfectus Prætorio Illyrici ad Episcopatum Cæsariensem assumptus. 690.c
Tharasia consors S. Paulini. 47.a
Theasius Episcopus Catholicus in Africa occisus à Donatistis. 273.d
Theasius Episcopus legatus ex Concilio Africano ad Honorium Imperatorem. 221.a
Thecæ sanctæ reliquiæ. 71.d
Theodoretus reprehensione dignus, dum laudat Porphyrium Episcopum Antiochenum. 277.a.b
Theodoretus creatus Episcopus Cyri. 481.d.e
Theodoretus retinetur Antiochiæ causa verbi Dei. 491.e.497.c
Theodoretus pugnat contra Marcionitas. 495.c.d.496.497.
Theodoreti labores aduersus alios hæreticos. 497.a.b.c
Theodoretus claudit historiam laudibus Theodori Mopsuesteni, & Diodori Tarsensis. 516.c.d
Theodoretus consultò nolait historia attingere Nestorij tempora. 516.d
Theodoretus quando historiam scripsit. *ibid.*
Theodoreti diuersa editio, & totius eius vitæ status. 517.a.b
Theodoretus cum aliis Episcopis Syriæ monet Nestorium se corrigere. 553.c
Theodoretus fauit postea Nestorio. 553.c
Theodoreti epistola ad Irenæum, qualis ipse fuerit, arguit. 554.a.b
Theodoretus subdolè agit. 554.b.c. quàm fuerit Theodori Mopsuesteni obseruantissimus.c
Theodoreti epistola Græcè scripta in Vaticano habetur. 554.c
Latina reddita à Federico Merio. *ibid.*
Theodoretus iussu à Nestorio scribere contra Cyrillum. 558.d
Theodoreti littera de rebus gestis Constantinopoli. 611.d.e. 612.
Theodoretus defendit Nestorium. 612.a
Theodoretus concionatur Chalcedone Nestorianis. 612.c
palàm profitetur se Nestorij defensorem. d.a
Theodoretus contra Cyrillum scribit. 616.b
Theodoretus litteris studet concitare Episcopos Italiæ contra Cyrillum. *ibidem.*
Theodoreti vera resipiscentia multis declarata. 672.a.b.c
Theodoreti plurimæ epistolæ, quibus se penitus auersatum Nestorium demonstrat. *ibid.*
Theodoreti Antitheses in Cyrilli capita abolitæ. 642.c
Theodoretus post pacem adhuc aduersatur Cyrillo. 642.c.d
Theodoretus post initam concordiam adhuc studet Nestorio. 642.c.d. eius epistola ad Nestorium. d.e 643.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Theodoretus quid scribat ad Ioannem post concordiam initam. 642.e.643.
Theodoreto quæ occasio data scribendi contra Idololatras. 683.d
Theodoretus defendit iura Ecclesiæ Antiochenæ contra Alexandrinum Episcopum. 692.a.b
Theodoretus redditur infensus Dioscoro Alexandrino. 692.b
Theodoretus diaconus Romanæ Ecclesiæ sub Innocentio. 192.d
Theodoritus Patricius appetitur insidiis ab Eudoxia. 144.a
Theodori Consulatus cum Eutropio. 74.d.e. *solus remansit, expuncto collega.* 74.e. *notus Augustino.ibid. eius laudes à Claudiano decantatæ.* 75.a. *eius scripta.* b
Theodotus Episcopus Antiochenus retinet Theodoretum causa verbi Dei. 491.e
Theodotus Episcopus Ancyræ agit patronum Synodi in Concilio Ephesino. 581.e
Theodoti Episcopi Ancyræ lucubrationes, cùm moraretur Ephesi. 609.a.b
Theodorus Iudæorum summus sacerdos in insula Minorica. 430.e. *eius visio de Christi victoria.* 431.a. *eius conuersio.* 432.e.433.a
Theodorus missus à Theophilo Romam. 87.b.c
Theodorus Mopsuestenus apostata à monachismo, turpissimus vita. 526.e
Theodorus Mopsuestenus magister Nestorij. ibid.
Theodorus Mopsuestenus vt impius condemnatus. 555.a
Theodori Mopsuesteni libri produntur in lucem. 662.d.e *damnantur in Armenia primò.* e. *confutantur à S. Cyrillo Episcopo Alex.* 663.c.d
Theodorus quaternitatem inducebat. 664.a
Theodori Mopsuesteni scripta an explanata & laudata in Concilio Antiocheno. 664.c.d.e
Theodori scripta an recepta à Cyrillo & Proclo. 664.e.665.a
Theodori Mopsuesteni laudes an receperit Synodus Chalcedonensis. 665.b
Theodori Mopsuesteni obitus, & sedit tempus. 516.a
Theodorus Præfectus militū, ductor Ioannis in exilium. 212.b
Theodorus Tarsensis aliquando pro Diodoro errore positus, diuersa vtriusque conditio. 527.b
Theodorus Episcopus Tyanæus recedit Constantinopoli nolens aduersari Chrysostomo. 189.c. *nunquam recessit à communione Ioannis.* 201.a
Theodorus Tyanæus Episcopus laudatus ob gratiam præstitam exulibus communionis Ioannis Chrysostomi. 247.a
Theodosius Senior commendatos S. Ambrosio reliquit filios. 2.a *item & Stilichoni.* ibid.
Theodosij consilium in conciliando sibi Stilichone. 2.a.b
Theodosij Senioris corpus relatum Constantinopolim. 10.e
Theodosius Iunior nascitur. 131.b.c. *prædictio de eo.* 133.e. 134.a. *quæ contigerunt in ortu eius.* 134.b.c
Theodosius Imperator baptizatus à S. Ioanne Chrysostomo. 663.b
Theodosij baptismi solemnis pompa. 134.e.135.a
Theodosius infans annuere visus est petitioni Episcoporum. 135.a.b.c
Theodosius infans admotus ad genua Ioannis Chrysostomi ab Eudoxia. 144.d
Theodosius infans ægrotat. 151.b
Theodosij lex in Isaurorum latrones. 216.e
Theodosij Iunioris quinquennalia edita. 240.e
Theodosius à patre Arcadio cōmendatus Regi Persarum. 269.a
Theodosius init fœdus centum annorum cum Rege Persarum. 269.d.e
Theodosius auxilium opportunè mittit Honorio sub Attalo periclitanti. 293.
Theodosius littora Orientis custodiri iubet ob metum barbarorum. 295.c.d
Theodosius Imperator leges sancit aduersus hæreticos omnes. 311.b.c.363.b.c. 385.a.b.490.b.c. 524.b.c.d.e. 525.a
Theodosij leges contra Gentiles. 490.d.504
Theodosius exagitat Anabaptistas, Eunomianos, & Nouatianos. 363.b.490.b.c
Theodosius rescribit contra Iudæos. 385.a.490.d
Theodosius abrogat præfecturam Gamalielis Iudæi. 385.a
Theodosius creat Pulcheriam sororem Augustam. 385.c
Theodosius probè institutus à Pulcheria. 385.d.e
Theodosij crebra ieiunia. 386.b
Theodosij Regia similis monasterio. 386.b
Theodosius bibliothecam collegit. 386.b.c
Theodosij egregiæ virtutes. 386.c
Theodosius cultor reliquiarum sanctorum. 386.e
Theodosius precibus sedat tempestatem. 386.e.387.a
Theodosius religione regit Imperium. ibidem.
Theodosij Imperium felicissimum, dum in eo religio viguit. 387.b.c
Theodosius rescribit contra Gentiles, & à militia atque omni Magistratu arcet. 400.b
Theodosij de Parabolanis rescriptum. 400.b.c.d.e
Theodosius intercedente Asclepiade Episcopo Chersonensi, indulget delinquentibus. 470.d.e
Theodosius diuina ope vincit Persas. 477.d
Theodosij numisma de victoria contra Persas. 479.a
Theodosius accepit coniugem Eudociam. 484.e
Theodosius dilatat iura Ecclesiæ Constantinopolitanæ. 484.e. 485.a
Theodosius defendit Imperium tuendo Ecclesiasticam immunitatem & religionem. 490.a.b
Theodosij ex religione apparatus contra tyrannum. 490.a
Theodosius plures eodem anno sancit leges contra hæreticos. 490.b.c.d.e
Theodosius Paganos exagitat. 490.d.e
Theodosius Iudæos coercet. 490.d
Theodosius restituit in Imperium Valentinianum. 497.d
Theodosius soluit Circense spectaculum, vt Deo gratias agat. 498.a
Theodosij sanctio de festis diebus. 498.e.499.a
Theodosij hostes barbaros vltus est Deus fulminibus. 499.e. 500.a
Theodosij laus, cuius religione hostes debellati absque gladio. 500.e. 501.b.c
Theodosius licet indebitè excommunicatus à monacho, non neglexit, sed curari voluit. 501.a
Theodosius conuenit anachoretam, & cum eo versatus. 501.c.d
Theodosius gymnasium litterarium Constantinopoli in meliorem formam restituit. 502.e. 503.a. *dat priuilegia professoribus.* ibid.
Theodosius quid aduersus idololatras. 504.c
Theodosius, impulsore Nestorio, omnes præter Pelagianos insectatur hæreticos. 524.525.a.b
Theodosius cur non repressit, vt par erat, ipsum Nestorium hæresim propalantem. 538.b.c
Theodosius proscinditur clamoribus populi propter Nestorium. 538.d
Theodosius Imperator agit apud Cælestinum de congregando Oecumenico Concilio in causa Nestorij. 559.a.b
Theodosij Imperatoris epistola ad Cyrillum de Concilio celebrando. 559.c.d.e.560.b
Theodosius succensus in Cyrillum. 561.a.b
Theodosius ex religiosissimo causa Nestorij immutatur ipsi faueus. 561.d.e. *excusatur ab auctore.* e.562.a
Theodosius vocandum curat S. Augustinum ad Concilium Ephesinum. ibid.
Theodosij sanctio de Ecclesiarum immunitate. 569.b.c.d
Theodosius, relictis foris armis, & deposito diademate intrat in ecclesiam. ibid.
Theodosius Candidianum Comitem misit curare quæ sunt Concilij Ephesini. 580.a.b.c
Theodosij epistola ad Synodum Ephesinam. 580.b.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

Theodosius monachos & alios summouit à Concilio Ephesino, ne tumultuarentur. 580.c
Theodosius ignorans quæ acta essent ab Orthodoxis in Concilio Ephesino, scribit pro Nestorio. 597.a
Theodosius mittit Ephesum Palladium Magistrianum cum litteris. 597.b
Theodosius propagauit religionẽ Christianã in Perside. 598.b
Theodosius Imperator accepit litteras ab Archimandritis de rebus Ephesi gestis. 599.c
Theodosius Imperator vera noscens Nestorio restitit, & fauit Patribus Orthodoxis. 599.e
Theodosius admonetur litteris Isidori Peluseotæ. 600.a.b
Theodosius acquieuit damnationi Nestorij in Synodo factæ. 600.b
Theodosius vocat vtriusque partis legatos Constantinopolim. 600.c
Theodosium rursum ex Irenæi Comitis relatione fluctuat. 601.d.e
Theodosius dimouetur à recta sententia per Acacium Beræensem. 602.a.b
Theodosius sequestrem pacis mittit Ioannem Comitem sacrarum Largitionum Ephesum. 602.d
Theodosius dum affligit Episcopos, amittit exercitum. 604.e. 605.a
Theodosius post cladem exercitus redditur serò sapiens. 605.d
Theodosius vocat ex vtraque parte septem Episcopos Constantinopolim. 607.b.c
Theodosius erga Orthodoxos propensior demonstratur. 609.e. 610.a
Theodosius per Pulcheriam sororem proficit. 610.d
Theodosius grauissimis calumnijs exagitatus à Nestorianis. 610.e
Theodosius tandem audit legatos schismaticos. 611.c
Theodosius exauctorauit Irenæũ Comitem Nestorianũ. 615.e
Theodosius per litteras admonetur à Cælestino Papa. 624.c.d
Theodosius Imp. laborat pro pace Orientalis Ecclesiæ. 632.d.e
Theodosius mittit Aristolaum Antiochiam pro pace conciliandæ. 632.e
Theodosius scribit ad Ioannem Episcopum Antiochenum de pace. ibid.
Theodosius scribit ad Acacium Beroensem de pace. 634.a
Theodosius scribit ad Simeonem Stylitam de pace Ecclesiæ. 634.d.e.635.a
Theodosius egit cum Cyrillo de pace Ecclesiæ restituendæ. 633.a.b
Theodosij laudata religio. 651.c
Theodosius Imperator consuetudine S. Melaniæ redditus melior. 660.c
Theodosius Imperator curat perpetuò duraturam rem frumentariam. 660.c
Theodosius sanctione edita damnat libros Nestorij. 662.b.c.
Theodosius Imp. an scripserit persuasione Concilij Antiocheni pro Theodori libris. 664.d.e
Theodosius mandat edita sanctione deportari Nestorium in Oasim. 669.d.e
Theodosius mittit legatos qui restituant corpus Ioannis Chrysostomi Constantinopolim. 677.b
Theodosius rogat litteris Ioannem Chrysostomum, vt patiatur corpus suum transferri. 677.d
Theodosius munera mittit Hierosolymam Crucem gemmatam & pecuniam. 681.a
Theodosius legem sanciuit aduersus Iudæos, & Samaritas, & Gentiles. 682.d.e
Theodosius orat pro parentibus. 678.d
Theodosij lex de dedicatione statuarum. 187.d.e
Theodosius sustulit vectigal lenonum. 690.c
Theodosij Imperatoris lex de Parabolanis. 400.b.c
Theodosiani Codicis editio. 668.e
Theodosius Episc. Synadorum insequitur hæreticos. 311.e
Theodorus Episc. Antiochenus post Alexandrum. 336.c.d
Theodorus Antioch. Episcopus quid de Ioannis Chrysostomi nomine recepto in sacras tabulas. 351.c. 352.a
Theodorus Apollinaristas Antiochenos iunxit Ecclesiæ Catholicæ. 336.d
Theodoti Episc. Antiocheni obitus, & sedis tempus. 516.a
Theognostus accusatus à Gaio Ariano. 142.c.d
Theopemptus Episcopus legatus ex Concilio Alex. Constantinopolim. 557.c
Theotecnus legatus ad Innocentium Papam missus ab Episcopis partis Ioannis Chrysostomi. 206.c. 207.
Theotimus Scythiæ Episcopus sanctus. 121.d
Theotimi sanctitas barbaris veneranda, eius miracula. 148.d.e. conuertit Hunnos. e. In ipsum peccans barbarus à Deo corripitur. d
Theotimi Episcopi Scythiæ disceptatio cũ S. Epiphanio. 148.a quis qualisve hic fuerit. c.d
Theophilus Episcopus Alexandrinus aduersatur electioni Ioannis Chrysostomi. 44.a.b
Theophilus proponit Isidorum ordinandum Episcopum Constantinopolis. 44.b
Theophilus mittit legatos Romam pro conciliando schismate Antiocheno. 65.e.66.a
Theophilus collecto Concilio Alexandriæ damnat Origenis errores. 85.b.c.d
Theophilus scribit ad S. Hieronymum de Origenistis damnatis. 87.b.c
Theophilus mittit Theodorum Romam. 87.b
Theophilus cum S. Hieronymo conuenit aduersus Origenistas. 87.c.d
Theophilus plures ad Episcopos diuersos mittit legationes de fugandis Origenistis. 88.a.b. 117.e
Theophilus S. Epiphanium commouet in Origenistas. 88.c.d
Theophilus scripsit Synodalem epistolam aduersus Origenistas. 85. b.c.89.b
Theophilus scripsit primam Paschalem epistolam aduersus Origenistas. 89.b.c
Theophili Paschales epistolæ quo ordine scriptæ. 89.d.e.90.
Theophili Paschales translatæ à S. Hieronymo in Latinũ. 89.e
Theophilus carpitur à monachis Origenistis Constantinopoli. 114.c. 115.a
Theophilum incusat absentem Ioannes Chrysostomus. 114.c
Theophilus apud Arcadium accusatus ab Origenistis. 115.a.b
Theophilus Alex. accusatur hæresis Anthropomorphitæ. 115.c.d defenditur. 115.c.116.a
Theophilus scriptis suis exagitat Anthropomorphitas. 116.e
Theophilus calumniam passus de Manichæa femina ad communionem admissa. 116.d.e
Theophilus aliis pluribus exagitatur calumnijs. 116.e. 117.
Theophilus cur Isidoro infestus. ibidem.
Theophilus legatos mittit Constantinopolim contra Origenistas. 120.a
Theophilus quæ rescripserit ad S. Ioannem Chrysost. 120.c.d
Theophili alia epistola ad Ioannem Chrysostomum. 120.d.e
Theophilus iustam fouit causam. 120.e. 121.a
Theophili epistola secunda Paschalis quando scripta. 128.b
Theophilus Episcopus Alex. accusatur ab Aegyptijs monachis Origenistis apud Arcadium Imp. 146.b.c.d
Theophili legati Constantinopolim missi detrusi in carcerem. 146. d.e. in exilium ire iussi. e
Theophilus quid tractet cum Epiphanio. 147.c.d
Theophili studia contra Ioannem Chrysost. 168.b.c.d
Theophilus ex reo in actorem repente mutatus. 169.b
Theophili fautores. 169.b.c.d
Theophili aduentus Constantinopolim. 169.d.e. 170. vbi hospitatus. e
Theophilus abstinuit à communione Ioannis. 169.e. 170.a
Theophili conatus aduersus Ioannem, cùm esset Constantinopoli. 170.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Theophilus in deterius deficit. 170.b.c. *cùm non caujam publicam contra Origenistas prosequitur, sed in Ioannem Chrysostomum commouetur.* ibid.
Theophili hospes Eugraphius. 170.d
Theophilus Synodum cogit, ex qua citat Ioannem Chrysostomum. 171.c.d
Theophilus perculsus timore populi reuertitur Alexandriam. 178.a.b.c.d.e. *vel potius timore iudicij.* 194.b
Theophili sententia de libris Origenis. 178.c.d
Theophilus creditus recepisse Origenis libros, quos damnarat. 178.d
Theophilo redeunti Alexandriam quid in via cum Nilammone. 178.e.179.a
Theophilus rursus vocatur Constantinopolim ab Eudoxia. 188.c
Theophilus recusat venire Constantinopolim. 189.b.c
Theophilus legatos mittit Constantinopolim. 189.b
Theophilus legatum mittit ad Innocentium Papam. 192.c.d
Theophili temeritatem admiratur Innocentius Papa. 192.d
Theophilus litteris Ioannis ad Innocentiũ perstringitur. 193.b
Theophili iudicium irritat Innocentius Papa. 195.c.196.
Theophilum litteris redarguit Innocentius Papa. 196.b
Theophilo Alexandrino communicandum esse iubet Arcadius Imperator. 201.b
Theophili vltima Paschalis à sancto Hieronymo translata. 224.a
Theophilus extorris causa Ioannis. 246.c
Theophilus exules Episcopos restituendos curat. 266.a.b
Theophylus à communione Romani Põtificis separatur. 249.c
Theophilo reconciliari Romanum Pontificem Innocentium cupiunt Episcopi Africani. 257.d
Theophilus cur Paschales epistolas amplius non scripserit. 257.d
Theophilus in sententia perstat de non restituendo nomen Ioannis Chrysostomi in sacras tabulas. 279.a.b
Theophilus etiam suis Aegyptiis ob Chrysostomum dispectui habitus. 257.d. *quid de eo Isidorus Pelusiota.* 261.c.d
Theophilus probat electionem Synesij Episcopi. 315.a.b.c
Theophili obitus. 349.d.e.350.a. *adorauit morituras Ioannis Chrysostomi imaginem.e. quid de Arsenio dixit inter moriendum.* ibid.
Theophili scripta. 349.e.350.a
Theophilus quid de sacris supellectilibus. 350.a
Theophili Paschales annis singulis solitæ scribi. 350.c
Theophili nomen celebre in Ecclesia posteris remansit. 350.d.e
Theotocon Mariam negat dicendam Nestorius. 542.c.d
Thermæ Gargilianæ locus delectus ad Collationem publicam. 319.a
Thessalonicæ habendum Concilium indicitur in causa Ioannis. 227.d
Thraciæ à Gothis deuastatæ. 7.c
Thronus Euangelij in medio Synodi Ephesinæ collocatus. 581.d
Thurificarunt Episcopos thymiamate Ephesij, damnato Nestorio. 584.d
Toletana Synodus prima. 235.c.d
Toletana Synodus scripsit ad Innocentium Papam. 235.d
Toletana Synodus prima & secunda confusæ. 239.d.e
Tolosa meritis Exuperij diu intacta. 240.c
Tolosa tandem expugnata à barbaris. 268.d.e
Tonans Andronici minister impius. 332.a.b. *excommunicatur cum Andronico.* 332.b.c
Tornacensis ciuitas capta à barbaris. 267.d
Tormenta crudelissima illata Christianis à Persis. 476.a.b
Toxotius Paulæ filius vltimo loco natus. 468.a.
Tractoria epistola quæ. 167.c.d
Tractoriis epistolis vocati Donatistæ ad Collationem. 318.b
Translatio Ioannis Chrysost. diuinitus impedita. 667.b.c
Translationis Ioãnis Chrysostomi corporis põpa. 677.e.678.a
Translatio corporis S. Ioannis Chrysostomi Constantinopolim. 675.e.676.677.
Translatio corporis S. Germani in Gallias. 667.b.c.d
Translatio reliquiarum S. Stephani Constantinopolim. 680.e. 681.a
Translationes Episcoporum haud penitus improbatæ. 614.b. 657.e.658.a.b
Trasamundus Rex Vuandalorum. 514.e
Tretus Episcopus Arabissi. 249.c
Tribigildus tyrannus rebellat aduersus Arcadium, & Asiam incursat. 70.b.c
Tribigildus quid cum Gaina aduersus Orientis Imperium. 76.b.c.d
Tribigildus cum Gaina ex Asia in Europã transferẽdus. 110.e
Tribunus idololatra quid passus in cõflagratione templi. 139.d
Tribunus & Notarius quæ dignitas. 321.e.322.a
Triumphus Christianæ religionis in ipsa Vrbis captiuitate. 298.c.d. 299. 300.
Triumphus Ecclesiæ est superborum humilitatio. 78.b.c
Triumphus de nece Ruffini. 10.b
Triumphus Honorij Imperatoris de Attalo superato, aliisq; tyrannis. 417.a
Triumphus quo exceptì sunt Patres Ephesi post damnatum Nestorium. 584.d.e
Troilus sophista. 114.a
Trophimus S. Petri discipulus, primus Galliarum Apostolus, & Ecclesiæ Arelatensis fundator. 412.a.d. 414.c
Tutore Arcadius non indiguit. 2.d
Tutor relictus Honorio Stilicho. ibid.

V.

Valentina Ecclesia in Gallia à Manichæis infestata. 469.d.e
Valentinianus tertius ex Galla Placidia & Constantio natus. 439.e
Valentinianus Augustus imperat. 497.d.e
Valentinianus pacem sanci. cum Aetio. 498.b
Valentiniani nuptiæ. 498.c.d
Valentinianus rependit Deo gratias pro acceptis beneficiis, restituens ablata priuilegia Ecclesiæ à tyranno. 499.b.c
Valentiniani leges contra hæreticos. 499.d.e
Valentiniani leges contra Gentiles. ibid.
Valentinianus Manichæos exagitat. ibid.
Valentiniano Imperatori tributa sanctio de priuilegiis Ecclesiæ Rauennatis arguitur imposturæ. 645.c.d.e.646.a.b
Valentinianus Augustus quid in causa Sixti Rom. Pontif. 655.c.d
Valentinianus Imperator proficiscitur Constantinopolim coniugem accepturus. 675.d
Valentinianus Eudoxiã filiã Theodosij coniugem accepit. ibid.
Valentinianus, impellente Sixto Papa, fecit aureas sacras statuas Christi & Apostolorum. 693.e.694.a
Valentiniani Imperatoris laudata religio. 651.c
Valentinianus presbyter Romanus legatus cum collegis Constantinopolim. 227.e
Valerianus Episcopus Iconij accipit litteras à Cyrillo. 648.d
Valerianus Pelagianus migrat Alexandriam, contra quem exclamat Eusebius. 404.e
Valerianus Comes præsto est Porphyrio cum copiis. 203.b.c
Valerianus Tribunus militum quid in legatos Apostolicæ sedis. 244.e
Valerius Episcopus Hipponensis timens ne subriperetur sibi Augustinus, ordinat eum Episcopum. 13.d.e
Valerius non sinit peregrinari Augustinum. 13.e
Valerius Episcopus Hipponensis signarus Nicænorum canonum. 14.b.c
Valerius Episcopus Hipponensis nesciens peccauit in Nicænum Concilium. 505.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vangiones populi in Gallia à barbaris deleti. 267.d
Vasa ecclesiæ vendidit Acacius Amidæ Episcopus, vt hostes redimeret. 479.b
Vasa sacra ecclesiæ Vaticanæ reposita apud sacram virginem. 194.b
Vates Gentilium falsis responsis deorum decipiunt Attalum tyrannum. 293.d.e
Vectigal lenonum Florentiæ Præfectus Prætorio sua impensa sustulit. 690.c
Vela regia in titulum priuata auctoritate suspendere vetitum lege Theodosij. 690.a
Velamina sacra, quæ superponuntur altari, quo sint honore habenda. 350.a
Venantius Fortunatus scripsit res S. Martini. 162.e
curatur ab eo infirmitate oculorum. 163.c.d
Veneris idolum fractum virtute Crucis. 137.b.c.d
Venerius diaconus Ecclesiæ Mediolanensis. 35.e
Venerius Episcopus Mediolanensis succedit Simplicio. 109. a.b
Venerius admonetur ab Anastasio Papa de damnatione Origenistarum. 109.a
Venerius interpellatur ab Episcopis Africanis, vt clericos concedat Ecclesiæ Africanæ. 128.d.e
Venerius Episcopus Mediolanensis subuenit Ecclesiæ Africanæ. 128.d.e.129.a
Venerius Episcopus Mediolanensis agit pro Ioanne Chrysostomo. 227.e. *accepit litteras à S. Ioanne Chrysostomo.* 228.b
Verbum Dei prædicari solitum intra cancellos. 261.b. *in medio ecclesiæ primus Chrysostomus est aggressus.* ibid.
Verbum Dei audire nullis prohibeatur. 64.e.65.a
Vestinæ Tribulus sub Innocentio. 402.c
Vestitus clericorum ab hæreticis immutatus. 522.c
Victor monachus calumniam passus à Nestorianis Ephesum venit. 591.b.c
Victor Vticensis in historia de persecutione Vuandalica multa prætermisisse cognoscitur. 675.c.d
Victor Episcopus in Mauritania ex parte communione priuatus. 355.c
Victor Episcopus Catholicus in Africa occisus à Donatistis. 273.d
Victor Martyritanus Afer expurgator Cassiani. 654.b.c
Victoria Britannorum aduersus Pictos per S. Germanum adepta. 534.a.b
Victoria Honorij Imp. de Alarico apud Pollentiam. 184.c.d.e 185.186.
Victoria Marini ducis Honorij aduersus Heraclianum tyrannum. 356.b.c.d
Victoria diuinitus concessa contra Rhadagaisum. 242.c
Victoria obtenta contra Gildonem precibus S. Ambrosij & monachorum. 58.c.59.a. *veteribus consignata monimentis.* 59.c. *tributa Stilichoni.* 60.a
Victoria Gothi modestè vsi. 303.e.304.a
Victorinus nouus hæresiarcha. 366.e.367.a
Victricius Episcopus Rhotomagensis consulit Innocentium Papam. 222.d
Victricius conuertit ad fidem barbaros. 23.c.24.a
Vidua agrum aufert Eudoxia. 142.c.d.e.143.
Vidua Theognosti relicta patitur ab Eudoxia vineæ direptionem. 142.c.d
Vidua Iunior, ad quam scripsit S. Ioannes Chrysostomus. 61.b
Viduæ nobiliores Ecclesiæ Constantinopolitanæ. ibid.
Viduæ Aegyptiæ accusat Paulacium præsidem. 143.c
Viduæ ecclesiæ ad meliorem formam reiiitutæ per Ioannem Chrysostomum. 67.e
Vidua rapta & Dei virtute illæsa seruata. 308.b
Viennensis Ecclesiæ contentio cum Arelatensi sedata. 39.b
Vigilantij patria, & progressus in hæresim. 250.e
Vigilantium exagitat scriptis suis S. Hieronymus. 250.d
Vigilantius diu latuit sub velamento hypocrisis. 251.a
Vigilantius quomodo innotuit S. Paulino, à quo & laudatus. 251.a
Vigilantius primò à S. Hieronymo detectus. 251.c
Vigilantius quando cœpit in S. Hieronymum oblatrare. ibid.
Vigilantius recedens è Palæstina venit in Aegyptum. 251.d
Vigilantius vbi & quando hæreses promulgare cœpit. 252.a
Vigilantius impugnat cultum sanctorum. 252.b.c
Vigilantius de forma portentum. 252.b.253.a
Vigilantij sectatores recentiores hæreticos exagitat auctor. 253.c.254.a
Vigilantius quam impar, vt conferri possit cum sanctis Patribus. ibidem.
Vigilantius damnauit vsum luminum in ecclesia. 254. b.c.d
Vigilantij hæresis per barbaros citò depressa. 255.c.d
Vigilantij hæresis in Galliam barbaros prouocauit. 255.b
Vigilantius prauo dæmone scelestior. 254.c
Vigilantius vsum collectarum in ecclesia auferre conatus. 254.e
Vigilantius aduersarius monastici ordinis. ibidem.
Vigilantius vt excogitator ineptissimarum sententiarum paucos habuit sectatores, ydemq; citò extinctis absq; propagatione. 255.a.b
Vigilius Episcopus Tridentinus scribit Acta martyrum Anauniensium ad Simplicianum Episcopum. 100.a.b
Vigilij epistola ad S. Simplicianum. 101.c.102.
Vigilius Tridentinus Episcopus & ipse martyr. 103.d
Vigilij vitæ Acta deprauata corrigenda. 103.e. 104.a.b.c
Vigilius male refertur ad tempora Anastasij Imperatoris. ibidem.
Vigilij plures. 104.b.c.e.405.a
Vigilius scriptor Ecclesiasticus sub Anastasio Imperatore. 104.b.c
Vigilius Africanus. 104.e
Vigilius diaconus. 104.d.e
Vigilius Episcopus Brixianus. 104.e
Vigilius Episcopus in Gallia. ibid.
Vigiliæ celebrant Episcopi quadraginta Ioannis Chrysost. fautores. 190.a. *exturbantur.* 191.b
Vigiliæ à militibus exturbatæ. 191.b.c
Vigiliarum vsum abstulit Vigilantius. 254.b.c.d
Vigiliæ Paschatis reuertitur est etiam Vigilantius. 299.b
Vincentius Episcopus cum Epigonio legatus à Concilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem pro immunitate Ecclesiæ conseruanda. 99.c.d
Vincentius Præfectus Prætorio in Galliis. 104.e.105.a. *laudatus à Seuero.* ibid. *Martino amicitia coniunctus.* 106.a
Vincentius Victor ex Donatista Catholicus, & ex Catholico factus hæreticus. 472.d. *erexit se aduersus S. Augustinũ.* e. *illusus à dæmone falsis visionibus.* ibid. *decepit Petrum presbyterum Hispanum.* 473.a
Vincentius Victor recantat palinodiam. 473.a.b
Vincentius Lirinensis quis fuerit, & quando scripserit aduersus hæreticos. 661.d.e
Vincentius Lirinensis impugnator Pelagianæ hæresis. 618.b
Vincentius alius Gallus propugnator Pelagianæ hæresis. ibid.
Vincentius Cassolitanus Episcopus. 36.e
Vincentius Donatista scripsit contra Catholicos vi cogentes hæreticos vel schismaticos per Imperatoris leges. 234.b
Vincentius cũ Fortunato legatus in Concilio Teleptensi. 425.d
Vincentius Victor nouæ hæresis inuentor in Africa. 472.c
Vindicandum non esse Iudicum gladio sanguinem martyrum. 103.b
Vindicta in Principes qui Dei viros prouocant. 220.d
Vindictæ Dei in persecutores Ioãnis Chrysostomi. 219.d.e.220.
Vindicta Dei ob editionem ludorum Sæcularium. 187.a.b
Vindictæ in violatores Ecclesiasticæ immunitatis. 20.a.61.c. d.68.d.e.76.c.d.e.77.a.b
Vincula Cyrilli quàm gloriosa. 606.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vincula Petri Romam ad Eudoxiam missa, & miraculis clara. 682.b. *auctaq; basilica.* c.d
Vincula Petri, quibus vinctus est Romæ sub Nerone. ibid.
Vincula Petri diuino miraculo simul iuncta. ibidem.
Vincula Petri donatæ Eudoxiæ à Iuuenale Episcopo Hierosolymitano. 681.c
Vinculorum Petri annua memoria Constantinopoli. 681.e
Virgo arreptitia absque humano viuebat cibo; quomodo curata. 660.e.661.a
Virgo sacra custos sacrorum vasorum. 298.b.c
Virgo sanctimonialis Sitifensis à barbaris capta, illæsa seruatur. 307.e.308.a
Virginis Hispanæ nobile martyrium. 514.e.515.a
Virgines sacræ quanta passæ causa Chrysostomi Constantinopoli. 206.d
Virgines occurrentes Ioanni proficiscenti in exilium. 212.c.d
Virginum consecrationis solemnes ritus. 358.e
Visio ostensa Thereboni Sarraceno ægrotanti. 480.c
Visio ostensa de conuersione Marcionitarum. 496.a
Visio ostensa Sixto Papæ de eligendo Episcopo Rauennate. 652.d.e
Visio Procopij ostensa Episcopis. 136.d
Visio facta S. Paulino proximè morituro. 620.b.c
Visio Angelorum sub militum specie. 112.c
Visio Gennadij de animæ immortalitate. 335.b.c
Visio ostensa Mercato de animæ immortalitate. 336.a.b
Visio ostensa Ioanni Chrysostomo de proximo obitu. 258.c.d
Visio ostensa Proclo de S. Ioanne Chrysostomo. 260.a.b
Visiones ostensæ Ioanni Chrysostomo. 260.e.261.a
Visio quæ apparuit S. Ambrosio in extrema lucubratione. 35.e. 36.a
Visio Adelphij de gloria S. Ioannis Chrysostomi. 265.c.d
Visio mirifica super montem Oliueti. 469.a.b
Visiones de conuersione Iudæorum Insulæ Minoricis. 430.d.e
Visio ostensa in conuersione Iudæorum. 435.b
Visio Porphyrij de templi Gazensis demolitione. 134.c
Visio ostensa de libris Nestorij. 535.b.c
Visiones ostensæ Luciano de reliquiis S. Stephani. 371.c.d.e. *& seqq.*
Visio ostensa de ijsdem Nygetio. 373.d.e
Visio ostensa Calimero de corpore Zachariæ Prophetæ. 387. c.d
Visio S. Germani de suo instante obitu. 648.a
Visio ostensa Cyrillo de Ioanne Chrysostomo. 355.c.d
Visio S. Cypriani suis Afris apparantis. 689.c
Visionibus simulatis Donatistæ nisi decipere Orthodoxos. 52.d.e
Vitalis hæresiarcha. 454.c
Vitulus Cancellarius dirigitur Romam à Constantio in causa Eulalij. 446.e
Vltio. Vide, Vindicta.
Vnitas Africanæ Ecclesiæ tractatur ab Anastasio Papa. 129. b.c.d.180.e.181.a.b. *edictum de vnitate publicè expositum.* 231.c
Vnitatem amplecti Donatistas colonos suos Pammachius compulit. 233.e.234.a
Vnitas schismaticorum Donatistarum ex parte secuta. 231.e
Vnitatis tempore habitum Concilium Carthaginense. 232.e. 233.a
Volusiani hominis Gentilis genus. 341.d.e. *acerrimus ingenio, resistens Christianæ religioni.* 342.a.b
Volusiani mater femina religiosissima laborat pro salute filij. 342.b.c
Volusianus Apollonij Tyanæi studiosus, itemq; Apuleij vacans magiæ. 342.d.e
Volusiani Præfecti Prætorio edictum contra Pelagianos. 471.b
Volusianus auunculus S. Melaniæ. 471.d
Volusianus accersit sanctam Melaniam Iuniorem neptem suam. 658.e
Volusianus Præfectus Vrbis legatus Constantinopolim. 659.a
Volusianus redditur Christianus. 660.a.b
Votum nuncupatum soluit Galla Placidia ædificando Rauennæ ecclesiam. 669.b
Vranius scriptor obitus S. Paulini. 37.e.620.b
Vrbis excidium tantùm triduo perdurauit. 304.c
Vrbis excidium. Vide, Roma.
Vrbis interitu Orbem ruiturum putauit S. Hieronymus. 302.b
Vrbis ecclesiæ intactæ à furore barbarico. 298.a.b.299.300.
Vrbis Romæ inuasores semper malè periere. 388.e
Vrsicinus presbyter Romanus sub Innocentio. 402.c
Vrsus Tribunus quid in idola. 92.e
Vrsus Tribunus reliquias idololatriæ diffecit, imperante Constantio Aug. 471.d.e
Vrsus explorator in Africa rerum Manichæorum. 472.a.b
Vuallagas Nisibenus presbyter venit Romam ad Innocentium Papam pro Ioanne Chrysostomo. 206.c
Vuallia Gothorum Rex succedit Segerico. 388.c.d
Vuandali in Gallias erumpunt. 250.c.255.c.d
Vuandali cum Alanis Gallias depascuntur. 267.d.e
Vuandali cum Alanis & Sueuis inuadunt Hispanias. 291.d.e
Vuandali pudici in vltionem missi libidinosorum. 291.e. 292.a
Vuandali spondent Honorio pacem. 389.b
Vuandalos conuenit Bonifacius in Hispania. 511.e
Vuandalorum Reges Modegisclus, Guntharius, & Genfericus. 511.e. *Trasamundus ponitur à Gregorio.* 514.e
Vuandali transeunt in Africam. 511.e.517.c
Vuandali Arianorum omnium perditissimi. 514.e
Vuandali rebaptizant. 514.e.515.a
Vuandali vastant Africam. 517.d.e.518.a
Vuandalis dedi Africa cur meruit. 517.d.e.518. *& seqq.*
Vuandalorum numerus qui transierunt in Africam. 520.d
Vuandalorum immanis grassatio in regiones Afrorum. 520.e. 521.a
Vuandali Hipponem obsident. 562.e
Vuandali in Africa Romanos vincunt. 605.b.c
Vuandali Carthaginem capiunt. 672.a.b
Vuandali occupant maiorem ecclesiam Carthaginensem Restitutam dictam. 685.e
Vuandali idololatriæ reliquias Carthagine pessumdant. 688.d.e
Vuilas Episcopus Gothorũ Catholicus creatus à Ioanne Chrysostomo. 227.a.b. *moritur.* ibid.
Vulphilas dux sub Constantio Præfecto exercitus Honorij Imperatoris. 327.e.328.a
Vzali Memoria sancti Stephani ab Euodio erecta. 395.d *magna ibi Deus operatus.* 395.e

X.

Xantippus Episcopus primæ sedis Numidiæ præsidet Concilio Mileuitano. 164.e.166.167.168.
Xenodochium à Pammachio erigitur in Portu Romano. 48.d
Xystus Papa. Vide, Sixtus.

Z.

Zachariæ Prophetæ corpus inuentum sub Theodosio Iuniore. 387.c.d
Zebennus Episcopus Eleutheropolis interfuit Concilio Diospolitano. 375.b
Zelus Barochæ in Gentiles. 73.b.c.d
Zenobius Episcopus Florentinus. 36.c.d
Zosimi Papæ creatio. 405.d
Zosimum fallere conatus Cælestius captioso confessionis libello. 405.d.e

Universidad de Deusto
Biblioteca

Zosimus expiorat fidem Cælestij, an verè vel fictè agat. 405.d.e
Zosimus cupidus salutis Cælestij cum eo mitiùs agit. 406.a
consulit Africanos Episcopos de eius causa. ibid.
Zosimus numquam absolvit Cælestium, licet ad audientiam admiserit. 406.a
Zosimi epistola ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, & alios Africanos Episcopos. 406.b.c
Zosimus Papa habuit consistorium in S. Clementis basilica vbi Cælestius visus est recantasse palinodiam. 406.c
Zosimus Papa instaurat iudicium inter Cælestium & Lazarum & Herotem Episcopos Galliarum. 407.b
Zosimus Papa cognoscit causam Pelagij. 407.e. 408.a
Zosimus Papa in causa Pelagij scribit ad Episcopos Africanos. 408.a.b
Zosimus Papa in causa Cælestij atque Pelagij nihil vult agi perfunctoriè. 408.e.409.a
Zosimo Papæ oblatus libellus à Pelagio, quo voluit videri Catholicus. 409.d.e. idem de Cælestio. 411.c
Zosimi Papæ epistola ad diuersos de priuilegijs Ecclesiæ Arelatensis. 413.414.415.a
Zosimus Papa Proculum Episc. Massiliensem ob illicitæ præsumptas ordinationes damnauit. 414.e. litteras aduersus eum scribit ad Patroclum Episcopum Arelatensem. 428.a.b. item ad Clerum & populum Massiliensem. ibid. b.c.d
Zosimi Papæ iudicium à posteris Pontificibus neglectum, in caussa Ecclesiæ Arelatensis. 428.d.e
Zosimum vrgent querelis Episcopi Concilij Carthaginensis de admisso Cælestio ad audientiam. 418.a
Zosimi litteræ redditæ ad Episcopos Carthaginenses Concilij de admisso ad audientiam Cælestio querelis fatu faciens. 418.b
Zosimi iudicium in conuertendo Cælestio. 419.d e. 420.a
Zosimi Papæ iudicium in causa Cælestij. 420.c.d
Zosimus Papa defenditur & excusatur a S. Augustino. 418.e
Zosimus Pelagium damnat atque Cælestium. 421.c.d
Zosimus Papa damnauit hæreses Pelagianas. 421.e
Zosimum insectantur aliqui ex clero Romano Pelagij studiosi. 422.b.c
Zosimus scribit ad clerum Rauennatem contra schismaticos clericos. ibid.
Zosimus Papa perstringitur calumnijs à Iuliano Pelagiano. 423.e
Zosimus Papa legat Augustinum & alios collegas in Cæsaream Mauritaniæ. 425.e
Zosimi Papæ epistola decretalis ad Episcopos Occidentalis Ecclesiæ. 427.a
Zosimi epistola ad Hesychium Episcopum Salonitanum. ibidem.
Zosimus Papa concessit parochijs licentiam benedicendi Paschalem cereum. 438.c
Zosimi Papæ obitus, anni sedis, res gestæ. 438.b.c.d
Zosimus anno quo obiit, tres legatos Carthaginem misit. 438.d
Zosimi Papæ mandata legatis Apostolicæ sedis. 456.a.b. eiusdem commonitorium. 456.b.c
Zosimus Papa impostura arguitur à Nouatoribus, sed calumniosè. 457.a.b
Zosimus historicus carpens Olympium redarguitur. 272. a. b
Zosimi historia. 16.e
Zosimus iniquè lacerat Innocentium Romanum Pontificem. 282.c.d
Zosimus historicus in quibus mendacissimus. 7.c.d.8.a.b
Zosimus doli mali arguitur. 243.b

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRISTOPHORO PLANTINO,
ARCHITYPOGRAPHO REGIO, S.

CVM nostrorum Annalium Tomi primi secundam editionem perneccssariam meditaremur; in te ipsum, mi Plantine, solum, inter tot celebres sæculi nostri typographos, coniecimus oculos; quippe qui inter omnes eniteas facilè princeps; vtque id præstares, decreuimus omnino. Quamobrem quod nostrarum partium fuit, & in prima editione fumus polliciti, nostrum studium impigrè laborauit, vt primum Annalium Tomum à nobis recognitum, emendatum, quamplurimis auctum ac locupletatum accipe-res. Quod igitur litteris Apostolicis, absque assensu nostro, facere vetitum est alijs, vt tibi vni liceat licentiam libenter ac liberaliter impartimur. Accipiant itaque abs te nostrorum Annalium primi Tomi secundam editionem omnes trans montes sitæ prouinciæ, in quas aut nulla aut pauca primæ editionis volumina penetrarunt, ac denique vniuersus Christianus Orbis vbique diffusus. Habeant & te ducem quem sequantur ceteri qui in posterum, nostro tamen consensu, eundem sunt edituri Typographi. Sciat & Lector, omne esse adulterinũ & spurium, quod huic secundæ abs te curandæ editioni non fuerit consentaneum. In opus, te rogamus, inuigila, te ipsum in hoc Plantinum exhibe, te imitare, atque te ipsum, Plantine, supera, si licet. Vale. Datum Romæ, x. Kal. Febr. M. D. LXXXIX.

Tui studiosissimus Cæsar Baronius, Presbyter Congregationis Oratorij.

CÆS. BARONIVS IOANNI
MORETO, TYPOGRAPHO
ANTVERP. S. P.

MAGNA *quidem iacturâ bonarum litterarum ex hac vita sublatum esse* D. CHRISTOPHORVM PLANTINVM, *dignæ memoriæ virum, eruditorum eadem est sententia, & par omnium lamentatio: sed id accidisse non leui nostrarum lucubrationum detrimento, nobis amplius dolendum fuit, siquidem Annales nostros, quos cudendos acceperat, ardentiori complexus studio (quòd commune sit senibus, partus senectutis vehementi amore prosequi) propensiori fouere cura, & solicitiori curare cœperat industria; cùm inopinatò, licet matura senectute, ex hac vita ad præmia æterna à Deo vocatus excessit. Sed leniuit ex parte dolorem, audisse inter omnes ipsius alumnos te delectum, probatumque eius calculo dignum Typographiæ Regiæ successorem; nec id pridem, vel vltimo tantùm elogio, sed diu ingenij tui vires, & solertiam in rebus agendis expertum, ad hoc te aluisse, instituisseque, atque etiam fœdere nuptiarum sibi arcto vinculo deuinxisse: vnde ob eam quoque causam contigerit ipsi lætior ex hac vita discessus, cùm videret in te, alterum se relinqui. Sequimur, mi Morete, perlibenter soceri tui de te iudicium, tibique perinde ac ipsi viuenti editionem Annalium nostrorum concedimus. tuarum modò partium est, id præstare, ne quid desiderari possit in te, quod omnes exspectabamus ab illo: cui sicut magnæ fuit laudi, ea in re à nemine superari; ita maiori ipsi cedet gloriæ, à te vno vinci, quem à se eruditum atque probatum honestissimæ functionis reliquit hæredem. Vale.*

PRI-

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRIVILEGII CÆSAREI SVMMA.

MAXIMILIANI II. Romanorum Imperatoris ſemper Auguſti, publico Edicto cautum & ſancitum eſt, ne quis, cuiuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, aut conditionis fuerit, quacunque ſacri Romani Imperij & ditionis eius fines patent, quęcunque probatorum auctorum opera, quotquot vel hactenus nondum impreſſa, vel ab alijs quidem impreſſa, nouis autem deinceps ſcholijs, annotationibus, aut commentarijs aucta & illuſtrata, Chriſtophorus Plantinus, ciuis & typographus Antuerpienſis, primus typis procuderit, intra proximum ſexennium à prima cuiuſque operis aut voluminis editione, vllo pacto eiuſdem vel diuerſi characteris forma excudat, aut excuſa ab alijs, intra eiuſdem Maximiliani & Imperij fines vendenda importet, ſeu quouis modo diſtrahat manifeſtè vel occultè, ſub pœna decem Marcharum auri puri, quarum dimidia fiſco Imperiali fraudis vindici, reſidua verò pars prænominato Plantino cedat, præter librorum ad imitationem impreſſorum amiſſionem, quos idem Plantinus vbicunque locorum nactus fuerit, per ſe vel ſuos, adiumento Magiſtratus loci, vel citra, propria auctoritate ſibi vindicare, inque ſuam poteſtatem redigere poterit. In cuius rei fidem ipſi Edicto manu ſubſcripſit, & ſigillum apponi iuſſit Cæſarea Maieſtas. Datum in ciuitate Viennæ Auſtriæ, die vigeſima prima menſis Februarij, anno Domini M. D. LXV.

Subſign.

Maximilianus.

Ad mandatum ſacræ
Cæſ. M. proprium.

Haller.

SVMMA PRIVILEGII REGIS HISPANIARVM.

PHILIPPI II. *Hiſpaniarum Regis, Brabantiæ Ducis, &c. Priuilegio cautum eſt, ne quis citra Ioannis Moreti, Typographi Antuerpienſis, conſenſum,* Tomos Annalium Eccleſiaſticorum, auctore Cæſare Baronio Sorano, Congregationis Oratorij presbytero, *hactenus confectos, aut adhuc conficiendos, impreſſos aut imprimendos, integros vel in epitomen redactos, vllo modo imprimat, aut alibi impreſſos in ſuas ditiones venales importet: vt latiùs patet in litteris, Datis Bruxellæ, XX. Auguſti, Anno* M. D. XCII.

Signat.

S. de Grimaldi.

Et in Concilio Brabantiæ, Signat.

I. de Buſchere.

Series Chartarum.

a A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm.

a b c d e.

Omnes ſunt Terniones, præter a, *&* f, *Quaterniones.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

ANNALIVM ECCLESIASTICORVM TOMI QVINTI APPENDIX.

n.45. B ANno Christi 397.*pag.* 39.*D* 9.sed errore quidem lapsus,dum ante illud existimauit,*&c. vsque ad sequentis capitis exordium quod incipit*, Rursum verò, *dele illa, atque eorum loco ista restitue:* Secundum verò nominauit quod ante istud collocauit, celebratum (vt ponitur) Valentiniano quartò & Theodosio Consulibus. Sed manifestus est ibi error in Consulum nota, siquidem nusquam reperitur Valentinianus Augustus gessisse Consulatum cum Theodosio sed cum Neoterio,anno Christi trecentesimo nonagesimo. Nec est, quod dici possit, pro Neoterio,vitio librariorum Theodosium scriptum: siquidem Alypius qui in ea Synodo nominatur Tagastensis Episcopus adhuc presbyter tunc tantùm erat, quem creatum fuisse Episcopum Tagastensem anno Redemptoris trecentesimo nonagesimoquarto, superiùs est demonstratũ. Quod autem pluribus notis qui huic secundo nuncupato Concilio præfuit Genedius,absque controuersia cognoscitur fuisse Carthaginensis Episcopus, vtpote qui non solùm primo loco sedit, primusque omnium sententiam dixit, sed & suis ipse litteris Synodum conuocauit, quod nonnisi Primati licuisse S. Augustinus[a] docet in epistola ad Victorium:existimatum fuit à docto viro, hunc in sede Carthaginensi successisse Grato,præcessisse verò Aurelium,qui in eadem Synodo,secundo loco nominatus reperitur Episcopus; ita vt sicut Augustinus Valerio, ita Genedio Aurelius Charthaginensis Episcopus hæserit. sic ipse in perdifficili quæstione à nemine hucusque tentata, nedum soluta: quam nos diligentiori examine pertractare aggredimur. Atque in primis quod ad eiusdem Concilij tempus spectat, reperimus longè abesse vt dictum Concilium sub Genedio celebratum dici secundum possit, sicut est positum à Collectore,quin potiùs postremum omnium eorum quæ ab eo sunt numerata septem, esse ponendum, contendimus. Ad hoc probandum hac in primis euidenti vtimur ratione: Interfuisse huic Synodo, sententiamque dixisse reperitur Valentinus Numidiæ Primas, qui non ante sextam ac septimam Synodos Carthaginenses potuit eam esse consecutus dignitatem, siquidem ante ipsum in Concilio Mileuitano, quod celebratum est anno quadringentesimosecundo sub Consulatu quinto Arcadij & Honorij Augg. cum aliis sedisse Numidiæ Primatem Xantippum,eiusdem Concilij Acta significant,adeò vt nullo pacto ante illud tempus celebratum dici possit illud sub Genedio Concilium Carthaginense, vt sit necesse illud referre ad tempora Zosimi,Bonifacij,& Cælestini Romanorum Pontificum, sub quibus idẽ Valentinus reperitur fuisse Numidiæ Primas, vtpote qui interfuisse habetur sexto Concilio Carthaginensi, primumque locum tenuisse post Aurelium Episcopum Carthaginensem. quod Concilium celebratum reperitur anno Christi quadringẽtesimo decimooctauo,sub Consulatu Honorij duodecimo & Theodosij octauo;sed & in synodalibus litteris ad Bonifacium Papam datis,cùm æquè post Aurelium ponitur Valentinus, sicut in litteris redditis ab Orientalibus ad Africanos, nempe ab Attico Constantinopolitano & Cyrillo Alexandrino; in quibus dum æquè post Aurelium Carthaginensem Episcopum legatur Valentinus,plane possit intelligi,ipsum illũ fuisse Primatem Numidię. Reperies idipsum factum pariter in litteris Concilij Africani ad Cælestinum Romanum Pontificem,in quibus statim post eumdem Aurelium nominatũ habes Valentinum, sed in edito codice perperam pro Valentino legitur Palentinus,quod ex antiquis scriptis codicibus corrigas. Porrò ipsum Concilium Africanum (ita dictum,vt in eius exordio declaratur,quòd quæcumque Concilia sub Aurelio Carthaginensi sunt celebrata,illic per Epitomen sint collecta) celebratum,

[a] *Aug. epist.* 217.

DE TEMPORE CONCILII CARTHAGINENSIS SVB GENEDIO.

Universidad de Deusto
Biblioteca

bratum reperitur tempore Cælestini Romani Pontificis, vt apparet ex Synodali epistola A
ab eadem Synodo ad eumdem Pontificem data, quæ in eiusdem Concilij vltimo capite
descripta habetur; eiusdem verò Cælestini Papæ anno primo, nempe sub Consulatu
Castini atque Victoris. Post ipsum verò celebratum esse dictum Concilium sub Gene-
dio, inde ducimus argumentum. Cùm enim in eius secundo Canone, in quo agitur de
continentia clericorum, citetur Canon præfati Concilij, qui trigesimus septimus esse
reperitur eiusdem Concilij Africani; sed & in Canone tertio eiusdem Concilij sub Ge-
nedio citetur pariter Canon de non reconciliandis à presbyteris publicè pœnitentibus,
qui esse reperitur decimus ordine in dicto Concilio Africano: planè dicendum est
dictum Concilium sub Genedio esse habitum post dictum Concilium Africanum
celebratum anno primo Cælestini Pontificis. Ad quod etiam tempus perseuerasse in
Africa Faustinus Episcopus Potentinus in Piceno Legatus à latere à Bonifacio Papa B
missus videri potest, nisi reuersus anteà, iterùm sit missus à Cælestino: siquidem ipsum
sententiam dixisse in dicto Concilio sub Genedio, ex addita ad secundum Canonem
eius Concilij antiqua lectione, habetur expressum. Ex quibus adeò expressis notis tem-
pus Concilij sub Genedio intelligere quilibet potest. Sed quòd illud ipsum signatum
his Consulibus habes in edito codice, Valentiniano IV. & Theodosio: scias vitio
librariorum inuersum ordinem, vt loco Theodosij Iunioris XI. & Valentiniani, qui
Consulatum gesserunt post Castinum & Victorem, secundo anno Cælestini Papæ ab-
soluto, posuerint Consules Valentinianum & Theodosium, & loco IVnioris IV. po-
suerint vt numeri notam. His de tempore eius Concilij accuratè perspectis, & om-
nibus sibi probè consentientibus cognitis: intelligere possumus quid sit, quòd primo
loco Genedius tamquam verè Carthaginensis Episcopus ponitur, & secundo loco Au- C
relius recitetur, quem hactenus fuisse Primatem, primumque locum in omnibus te-
nuisse omnibus constet, nimirum nihil esse aliud quod dici possit, quàm ipsum iam
AVRELIVS SENEX GENEDIO EPISCOPATVM CESSIT. senio fatiscentem (iam enim diu antè in aliis Synodis Africanis senem Aurelium in-
uenies nuncupatum) refudisse in Genedium onus Episcopatus, vt Valerium in Au-
gustinum, & ipsum Augustinum in Eradium, & fecisse idem Seuerum Mileuitanum,
idem Augustinus testatur; sicque sederit Aurelius cum Genedio, honoris causa, con-
cessa ab aliis ipsi prærogatiua suffragij. At hæc iam satis de his quæ spectant ad Con-
cilium Carthaginense vltimum, errore autem secundo loco positum. qua ratione nec
tertium erit tertium, nec reliqua eo quo censentur ordine numeranda.

Rursum verò ——

N°. 1. *Anno* 398. *pag.* 44. D 4. Siricij ponatur obitus. *adde:* Sed quod ad tempus sedis, D
etsi, vt signatum reperimus mille testibus, nos posuimus: tamen recèns repertum in-
ditum antiquitus eius sepulturæ epitaphium aliud nos docet, & latiori metiri funiculo
EPITAPHIVM SIRICII PAPAE. sedem eius. est huiusmodi: [a]

[a] *Antiq. inscrip. in Append pag. 1171. num. 16.*

LIBERIVM LECTOR MOX ET LEVITA SECVTVS
POST DAMASVM CLARVS TOTOS QVOS VIXIT IN ANNOS
FONTE SACRO MAGNVS MERVIT SEDERE SACERDOS
CVNCTIS VT POPVLIS PACEM TVNC SOLIDAM DARET
HIC PIVS HIC IVSTVS FELICIA TEMPORA FECIT
DEFENSOR MAGNVS MVLTOS VT NOBILES AVSVS
REGI SVBTRAHERET ECCLESIÆ AVLA DEFENDENS E
MISERICORS LARGVS MERVIT PER SÆCVLA NOMEN
TER QVINOS POPVLVM QVI REXIT IN ANNOS AMORE
NVNC REQVIEM SENTIT CÆLESTIA REGNA POTITVS.]

[b] *Antiq. inscr. in Appēd. pag. 1172. num. 7.* De eodem Siricio restituente Memorias Martyrum, ita posita ibidem vetus Inscriptio [b]:

SIRICIVS PIA NVNC PERSOLVIT MVNERA SANCTI
GRATIA QVO MAIOR SIT BONA MARTYRIBVS
OMNIPOTENS DEVS HVNC CONSERVET TEMPORE MVLTO
MOENIA SANCTORVM QVI NOVA RESTIVIT.]

Extat Siricij ——

N°. 18. [c] *Antiq. inscr. in Appēd. pag. 1164. num. 8.* *Anno* 398. *pag.* 48. E 12. titulus perseuerat. *adde:* — de quo eiusmodi vetus Inscri-
ptio in lucem prodiit [c]:

ANTI-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A ANTISTES DOMINI CELSA SACRARIA CHRISTI
VESTIBVLVM DECORAT GRATIA PVLCRA LOCI
QVÆ QVIA COMPTA NITET PRIMAQVE IN FRONTE RENIDET
OSTENDIT QVANTVM NVMINIS INTVS INEST
QVIS TANTAS CHRISTO VENERANDAS CONDIDIT ÆDES
SI QVÆRIS CVLTOR PAMMACHIVS FIDEI.]

Ipse verò——

n. 57. *Anno 398. pag. 60. E 11.* ab iisdem Imperatoribus reperitur datum esse rescriptum, *corrige*, ab Honorio & Theodosio Imperatoribus reperitur datum esse rescriptum.

n. 53. *Anno 399. pag. 91. A 4.* Hoc autem anno id confectum est, vt vno eodemque tem-
B pore, *corrige*, Quo quidem anno & non anteà id confectum est, vel potiùs sequenti, secundùm alios, vt vno——

n. 23. *Anno 402. pag. 152. E 7.* quam aduersus Ruffinum sequenti anno, *corrige*, quam aduersus Ruffinum post hæc præsenti anno.

n. 43 *Anno 402. pag. 159. D 7.* post annos octo contigerunt. *adde*: Porrò ipsius epitaphium Dei beneficio hactenus conseruatum, hîc addendum curauimus. sic se habet[a]:

[a] *Antiq. inscr. in Append. pag. 1163. num. 7.* EPITAPH. ANASTASII PAP.

LIMINA NVNC SERVO TENVI QVI CVLMINE SEDIS
HIC MERVI TVMVLVM PRÆSVL ANASTASIVS
PRESBYTERO GENITVS DELEGI DOGMATA VITÆ
MILITIÆQVE DEI NATVS IN OFFICIIS
PONTIFICVM CASTO FAMVLATVS PECTORE IVSSIS
C OBTINVI MAGNVM NOMEN APOSTOLICVM.]

Quòd autem——

n. 55. *Eodem anno 402. pag. 164. A 2.* Rursum id ipsum—*& cetera quæ sequuntur, vsque ad illa verba* tertiò verò loco *exclusiuè, dele.*

n. 52. *Anno* 403. *pag. 185. D 2.* Iam trigesimus, *corrige*, Nondum trigesimus agebatur——

n. 52 *Eadem pag. D 9.* Sanè quidem, *vsque ad illud*, At quod ad Alaricum spectat, *dele: atque ista restitue*: Dixit Claudianus: *Trigesima currit Bruma ferè*, satis indicans, nondum fuisse annos triginta ab egressu Gothorum: quem cùm contigisse dixerimus sub Consulatu Valentis quinti, & Valentiniani Iunioris, anno Christi trecentesimo septua-
D gesimosexto; hic annus numerandus erit vigesimus septimus ab eorum ingressu.

Quod ad Alaricum spectat——

n. 128. *Anno 404. pag. 222. B 10.* Felix his gestis subscripsi. *adde*: Post hanc Felicis subscriptionem subiicienda sunt ista, quæ inter cetera antiqua monumenta à Nicolao Fabro Parisiis accepta, ex Bibliotheca Col. Geruasiani descripta: in cuius codice in fine libri S. Augustini de hæresibus ad Quoduultdeum, hæc posita leguntur: Ego C. vnus ex Manichæis scripsi, quia si discessero antequam gesta subscribantur, sic sum habendus, ac si Manichæum non anathematizauerim. Felix conuersus ex Manichæis dixi sub testificatione Dei me omnia vera confiteri, de quo scio esse Manichæos vel Manichæas in partes Cęsarienses Mariam & Lampadiam vxorem Mercurij Argentarij. cum quibus etiam apud Electum Eucharistum pariter orauimus, Cæsariam & Lucillam filiam suã, Candidam
E quæ commoratur Thipasæ, Victorinam Hispanam, Simplicianum Antonini patrem, Paulum & sororem suam qui sunt Hippone, quas etiam per Mariam & Lampadiam sciui esse Manichæas. hoc tantùm scio. quòd si aliud inuentum fuerit me scire supra quàm dixi, me reum ego ipse confiteor] subiicebatur his præterea eiusdem S. Augustini admonitio de recipiendis Manichęis, nouem complectens anathematismos, quam Commonitorium nominat, atque sic se habet:

Commonitorium S. Augustini Episcopi Ecclesiæ Catholicæ quomodo sit agendum cum Manichæis qui conuertuntur, & quos pœnitet huius nefandi erroris.

S. AVGVSTINI COMMONITORIVM DE RECIPIENDIS MANICHAEIS POENITENTIBVS.

Cùm anathematizauerint eamdem hæresim Manichæorum secundùm formam infrascriptam, libellumque dederit vnusquisque eorum confessionis & pœnitentiæ suæ, atque anathematis eorum, petens in Ecclesia vel catechumeni vel pœnitentis locum, si libellus eius Episcopo placuerit, eumque susceperit, det ei epistolam cum die & Consule, vt nullam de superiore tempore molestiam, vel de publicis legibus, vel de disciplina Ecclesiastica patiatur. & post ipsum diem si aliquibus indiciis Manichęus apparue-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rit, ſentiat iuſtitiæ ſeueritatem, quæ talibus rebus adhibenda eſt, id eſt, ab eius conſortio vel amicitia vel quacumque ſocietate Chriſtiani ſe abſtineant, ſecundùm Apoſtolicam diſciplinam. Commendentur autem qui epiſtolas ab Epiſcopo acceperint, religioſis Catholicis vicinis, vel cohabitatoribus ſuis ſiue clericis ſiue laicis, per quorum erga ſe curam frequentent ad audientiam ſermonis Dei, & quorum teſtimonio poſſint innoteſcere; nec facilè admittantur ad Baptiſmum ſi catechumeni ſint, nec ad reconciliationem ſi pœnitentiæ locum acceperunt, niſi periculo mortis vrgente, vel ſi eos aliquanto tempore probatos eſſe cognouerunt Epiſcopi per eorum teſtimonium, quibus fuerint commendati. Formam ergo ſecundùm quam debent hanc hæreſim qui corriguntur anathematizare, iſta eſt: A

FORMA ANATHEMATIZANDI HÆRESIM MANICH.

Qui credit duas eſſe naturas diuerſis principiis exiſtentes, vnã bonam, quod eſt Deus, alteram malam, quam non creauit Deus, habentem principes ſuos, & mala ſua quæ non creauit Deus: Anathema ſit.

Qui credit duas naturas bellum inter ſe geſſiſſe, & partem naturæ Dei in eodem bello principibus tenebrarum, & omnibus gentibus ad malam naturam pertinentibus fuiſſe permixtam, & ab eis teneri colligatam, oppreſſam, inquinatam, per quod & credi facit Dei naturam eſſe mutabilem & coinquinabilem: Anathema ſit. B

Qui credit partem Dei ligatam & inquinatam teneri in dæmonibus, & in omnibus animalibus, fruticumque generibus, & per eſcas Manichæorum Electorum ſolui atque purgari, vt credatur pars Dei polluta teneri in cucumeribus & melonibus & radiculis & porris & quibuſque viliſſimis herbulis, & eis ſubueniri, cùm ab Electis Manichæorum iſta comeduntur: Anathema ſit.

Qui credit hominem primum, qui eſt appellatus Adam, non à Deo factum, ſed à principibus tenebrarum genitum, vt pars Dei quæ in eorum membris captiua tenebatur, copioſiùs & abundantiùs in terra teneretur, & iſto modo creatum, cùm maſculi & feminę principes tenebrarum concubuiſſent, & fœtus ſuos maiori principi tenebrarum dediſſent, & ille omnes comediſſet, & cum ſua coniuge concubuiſſet, atque ita ex illa Adam generaſſet, ligans in illo magnam partem Dei quæ ligata fuerat in omnibus fœtibus principum tenebrarum, quos ei manducandos dederunt: Anathema ſit. C

Qui credit principes tenebrarum ligatos eſſe in cælo, habentes in ſe colligatam in anguſtiis atque angoribus vitalem ſubſtantiam, hoc eſt partem Dei, & eo modo liberari de membris eorum, cùm beatus Pater qui lucidas naues hãbet diuerſoria & habitacula, id eſt ſolem & lunam, virtutes ſuas transfigurat in feminas pulchras, quas opponit concupiſcendas maſculis principibus tenebrarum, & in maſculos pulchros, quos opponit concupiſcendos feminis principibus tenebrarum, vt per ipſam concupiſcentiam ſoluatur ex eis vitalis ſubſtantia, id eſt pars Dei, & ex eorum membris liberata purgetur: Anathema ſit. D

Qui credit partem Dei, quæ de commixtione gentis tenebrarum non potuerit liberari atque purgari, damnari eam & in æterno affligi horribili globo, in quo globo includitur gens tenebrarum: Anathema ſit.

Qui credit legem quæ data eſt per Moyſen: non eſſe à bono & vero Deo datam, nec Spiritu Dei boni & veri locutos Prophetas qui fuerunt in populo Iſrael, & in Canone Scripturarum diuinarum habentur apud Catholicam Eccleſiam: Anathema ſit.

Qui credit non habuiſſe veram carnem Filium Dei D. N. IESVM Chriſtum, nec natum eſſe de Virgine Maria, neque veram carne mortem fuiſſe perpeſſum, & à mortuis reuixiſſe, ſed tantummodò ſpiritum fuiſſe ſine carne: ſic autem apparere voluiſſe, vt & caro putaretur quæ non erat, atque hoc modo contradicit Euangelio, vbi legitur Domino ipſo dicente: Videte manus meas & pedes meos, palpate & videte, quia ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut me videtis habere. Qui ergo ſic confitetur Chriſtum Dominum vt verum & integrum etiam hominem neget: Anathema ſit. E

Qui credit Manem ſiue Manichæum, qui ſupraſcripta omnia quæ anathemate & damnatione ſunt dicta digna, prædicauit & docuit, Spiritum ſanctum habuiſſe paraclitum; cùm ea omnia docere non potuit Spiritus veritatis, ſed ſpiritus falſitatis: Anathema ſit. & præcipuè ipſe Manes ſiue Manichæus, qui omnes ſupraſcriptas impietates & alias ſacrilegas & damnabiles fabulas docuit & conſcripſit & credendas miſeris perſuaſit, intendens ſpiritibus ſeductoribus & doctrinis dæmoniorum mendaciloquorum: Anathema ſit.] his ſubijciuntur iſta:

Item

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Item forma epistolæ quam dat Episcopus conuersis, ista est.

Quoniam te Manihæorum auditorem pœnitet fuisse, vt ipse confessus es, anathema dicens blasphemiis, & impiissimæ atque immundissimæ hæresi eorum, ex qua te nonnisi Fides Catholica saluum fecit, habebis hanc epistolam aduersus eos qui tibi temporis præteriti errorem, quantum ad istam nefariam pertinet sectam, obiiciendum putauerint. quæ scripta est die illo & Consule illo. FORMA EPISTOLAE QVAM DAT EPISCOPVS MANICHAEO CONVERSO.

Electis verò Manichæorum qui se conuerti dicunt ad Catholicam Fidem, etiamsi & ipsi secundùm superiorem formam eamdem hæresim anathematizauerint, non facilè dandæ sunt litteræ, sed cum Dei seruis esse debebunt, siue clericis siue laicis in monasterio vel xenodochio, donec appareant penitus ipsa superstitione caruisse, & tunc vel baptizentur, si non fuerint baptizati, vel reconcilientur, si pœnitentiæ locum acceperint; ne acceptis citò litteris, loca in quibus fuerant commendati deserant.

Commonitorium B. Augustini Episcopi de hæresi Manichæorum sub execratione anathematis explicit. Felice igitur——

n. 7. B *Anno* 406. *pag.* 242. *D* 4. hæc Paulinus. *adde*: Sanctus verò Paulinus ille Nolanus Episcopus tribuit tanta ista Apostolorum Principibus Petro & Paulo Vrbisque martyribus, cuius hos versus ex Natali XI. sancti Felicis recitat Dungalus scribens contra Claudium Taurinensem cum hoc titulo:

De exercitus Gothorum cum suo Rege interitu.

Pluribus hæc etenim causa est curata patronis,
Vt Romana salus & publica vita maneret.
Hîc Petrus, hîc Paulus proceres, hîc Martyres omnes,
Quos simul innumeros magna tenet ambitus Vrbis,
C *Quosq; per innumeras diffuso limite gentes*
Intra Romuleos veneratur Ecclesia fines,
Sollicitas simul impenso duxere precatu
Excubias: felix mens his velut vnus eorum
In precibus pars magna fuit, sed summa petiti
Muneris ad cunctos nulli priuata, refertur.] hucusque de his Paulinus.

Sed de tanta victoria——

n. 9. *Anno* 407. *pag.* 258. *E* 7. menses septem & dies octo, *corrige*, menses sex & dies viginti.

n. 41. *Eodem anno* 407. *pag.* 267. *C* 4. sub duobus Constantiis Consulibus, seu Constantino & Constantio, data legitur: *quæ sequuntur vsque ad exordium sequentis § qui incipit*, Hoc eodem anno Vuandali, *delenda sunt*; *quorum loco ista subijcias:* nisi potius ex Codice Iustinianeo emendandos esse dicamus errores, qui in Gregorij epistolam irrepserunt; vt cùm malè iungitur Consulatus septimus Honorij cum tertio Theodosij: nam octauus illius cum tertio non cum secundo Consulatu huius in Fastis ponitur. Sed & ex ipso Legis titulo, qui inscribitur vtrobique Honorij & Theodosij, suademur vt inhæreamus lectioni codicis Iustinianei: nam sub hoc septimo Honorij Consulatu Theodosium nondum imperare cœpisse, sed sequenti anno post mortem Arcadij, certum est. Adeò vt vel in Gregorij epistola corrigendum sit, vt loco septimi ponatur Honorij Consulatus octauus cum tertio Theodosij, vel sequenda sit lectio codicis Iustiniani, vt sub duobus Constantiis lex illa sancita dicatur.

D Hoc eodem anno Vuandali——

n. 10. *Anno* 408. *pag.* 271. *E* 4. Vigebat recens lata lex Honorij pro Ecclesiastica immunitate, *& quæ sequuntur vsque ad illa verba*, Sed & accidit, *delenda sunt*, *& eorum loco hæc restituenda*: At necdum lata esse potuit tunc lex illa Honorij pro Ecclesiastica immunitate de confugientibus ad Ecclesiam, anno superiori à nobis recitata; vbi & correctum est mendum in eam illapsum demonstratumque non ante sequentem annum potuisse esse sancitam sub tertio Theodosij Consulatu cum Honorij tertio.

Sed & accidit——

n. 40. *Anno* 410. *pag.* 303. *B* 11. fuisse eidem sanctissimæ feminæ duos filios, quorum prior, *sic corrige*, fuisse sanctissimæ feminæ, vt nuper dictum est, tres filios, quorum Olybrius ante vrbis excidium— *& paulo pòst vbi dicitur*, Sed quonam pacto Demetrias, *vsque ad ea verba*, Quomodo autem Probæ, *deleas*; *eorúmque loco ista ponas:*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ex hoc loco S. Hieronymi & duobus aliis S. Augustini, emendamus quod auctoritate antiquarum Inscriptionum, quæ à nobis positæ sunt in fine Tomi superioris, & auctoritate Augustini alicubi dicentis Iulianam filam Probæ, posuimus, cùm tamen reuerà Probam non matrem Iulianæ sed socrum, Iulianamq; non filiam, sed nurum eius fuisse, idem S. Augustinus pluries docet; vt in epistola ad Probam de orando Deum, & in libro ad Iulianam ipsam de bono viduitatis, in quibus eius scriptis illa socrus, ista nurus nominata reperitur: quibus consentiunt quæ audisti hîc ex Hieronymo recitata, dum Demetriadem filiam filij Probæ fuisse habet, vt de his nulla penitus dubitatio esse possit. Sed quærendum adhuc remanet, quæ fuerit illa Iuliana quæ in recitatis Inscriptionibus dicitur filia Probæ, ab hac Iuliana matre Demetriadis plane diuersa. A

PROBA IVLIANAE SOCRVS.

Quomodo autem Probæ —

n. 41 *Eadem pag. D* 10. Probam cum Iuliana filia, *corrige*, Probam cum Iuliana nuru. B

n. 41. *Anno* 400 *pag.* 304. *A* 3. caruisse etiam sepulchro. *adde*: Illud non prætermittam, quod vetus Inscriptio in lucem protulit, tunc etiam accidisse, vt Dionysius diaconus, idemque professione medicus, insignis pietatis clericus abduceretur captiuus à Gothis, qui tamen eum vt dominum coluere. accipe de his egregium epitaphium[a]:

[a] *Antiq. inscrip. in Append. pag.* 1173. *nu.* 3.

DIONYSII DIACONI EPITAPHIVM.

HIC LEVITA IACET DIONYSIVS ARTIS HONESTÆ
FVNCTVS ET OFFICIO QVOD MEDICINA DEDIT
HVIVS DOGMA MANVS FAMÆ DVLCEDINE CAPTA
*DISPEXIT PRETII SORDIDA LVCRA SEQVI
SÆPE SALVTIS OPVS PIETATIS MVNERE IVVIT
DVM REFOVET TENVES DEXTERA LARGA VIROS C
OBTVLIT ÆGROTIS VENIENTIBVS OMNIA GRATIS
IMPLEVIT *FACTVS QVOD DOCVIT MONITIS
LAVDIBVS ÆTHERIIS FAMVLATVS MENTE FIDELI
DESTITIT ILLICITIS ACTIBVS ESSE REVS
AMISSIS OPIBVS ROBVR NON PERDIDIT VLLVM
QVO PATIENS PRÆDÆ TEMPORE DIVES ERAT
ARS VENERANDA FIDEM FIDEI DECVS EXTVLIT ARTEM
HÆC STVDII TITVLOS ALTERA MENTIS HABET
CIVIBVS AC SOCIIS QVALIS FVIT INDE PROBATVR
QVEM POTVIT VICTOR HOSTIS AMARE SVVS
POSTQVAM ROMANA CAPTVS DISCESSIT AB VRBE
MOX SIBI IAM DOMINVS SVBDIDIT ARTE GETAS D
*OS CERVIS MANIBVS VITTAM COMMITTERE FECIT
QVORVM MORTIFEROS PERTVLIT ANTE METVS.]

*DESPEXIT.

*PACTIS

*f. HOSQVE SVIS MANIBVS VITAM.

Sed omnia ——

n. 54. *Anno* 411. *pag.* 326. *B* 4. dicemus anno sequenti. *adde*: Quod autem ad eadem trium dierum Acta pertinet; non prætereat, illa non solùm à S. Augustino in Breuiculo in compendium redacta, sed etiam petentibus Seueriano & Iuliano, à Marcello Memoriali fuisse breuitate adhibita recensita. Quod præclarum opus in lucem haud pridem proditum Papirius Massonus edendum curauit, iam à P. Pithœo collatum & emendatum. Ceterùm etsi perditissimis— E

n. 20. *Anno* 414. *pag.* 369. *D* 6. primus numeratur, *corrige*, secundus inchoatus numeratur.

n. 43. *Anno* 417. *pag.* 412. *D* 10. nostrum requirat examen, *adde:* Scias, lector, in edita nuper Bibliotheca Floriacensi à Ioanne à Bosco monacho Cælestino recitari Siluestri Papæ nomine hanc eamdem epistolam, in fine additis nonnullis, quæ faueant ecclesiæ Viennensi, auctoremque adducere in suspicionem, vt falsò attributa sit Zosimo Pontifici, quæ est Siluestri. Sed persto in sententia, vt sit potiùs Zosimi quàm Siluestri, vt legitimus præ se fert recitatæ hîc eiusdem epistolæ titulus; ea saltem ratione persuasus, quòd tunc temporis non Paschasius, cuius fit ibi mentio, Viennensi præerat ecclesiæ, sed Verus, vt apparet ex Concilio Arelatensi secundo sub ipso Siluestro Papa celebrato; neque Claudius, vt vult Ado, qui ex nuper citatis Actis eiusdem Concilij erroris redarguitur. Cùm alioqui cuncta ista hîc recitata magis congruant ecclesiæ Arelatensi.

Scire debes, Lector —

Eodem

Universidad de Deusto
Biblioteca

An. 5. *Eodem anno, pag.* 415. *A* 11. Constantio 11. Cons. *adde:* Reuocasse verò suam sententiam Zosimum aduersus Viennensem ecclesiam datam, sequens epistola docet, data ad Simplicium eius ciuitatis Archiepiscopum, his verbis[a]:

Zosimus Episcopus Simplicio Viennensi Archiepiscopo salutem.

[a] Bibliotb. Floriacen. edit. à Ioan. Caleſt. par. vlt. pag. 29.

*Reuelatum nobis est, qualiter in Taurinensi Synodo causas tuæ diœceseos prosecutus fueris. Et licet Arelatensi Episcopo, antequam Legatus tuus venisset, propter reuerentiam sancti Trophimi, ius & pontificium super tres prouincias habere, scripserimus: tamen si ita est, vt scripta tua nobis missa continent, interim vsque dum lucidiùs ventiletur, potestatem antiquam tibi manere permittimus: vt sicut in Taurinensi grauissimorum Episcoporum Synodo, pacis consilio decretum est, viciniores tibi intra prouinciam ciuitates vendites, donec pleniùs rei ordinem charitas Apostolica prosequatur. Lazarum
B indebitè Episcopum, criminatorem fratris ordinatum, scias nostro iudicio esse damnatum. Data sub die Kalend. Octobris Honorio x 1. & Constantio CC.] hactenus ad Simplicium Zosimus. At de his hoc anno satis ——

* Relatum

An. 97. *Anno* 419. *pag.* 463. *D* 8. triginta eiusdem prouinciæ Episcopi, *corrige*, trigintaquinque (vt Athanasius docet) eiusdem prouinciæ Episcopi.

An. 99. *Eodem anno, pag.* 464. *B* 2. triginta Episcopi Africani, *corrige*, trigintaquinque Episcopi Africani.

An. 10. *Anno* 422. *pag.* 487. *D* 9. cum Auxentio, *corrige*, cum Pascentio.

An. 11. *Anno* 423. *pag.* 488. *E* 4. menses quinque & dies vndeuiginti, *corrige*, menses septem minùs diebus duobus.

An. 8. *Anno* 423. *pag.* 491. *C* 3. Præsulis almi, *adde*: De eodem Bonifacio extat eiusmo-
C di vetus Inscriptio[b]:

[b] Antiq. inscrip. in Append. p. 1174 num. 2.

SACRI FONTIS HONOR LABOR EST MERITVMQVE DVORVM
PONTIFICVM PER QVOS CONTVLIT ISTA DEVS
NAM QVÆ MAGNIFICIS CÆPTIS BONIFACIVS AVXIT
HÆC CÆLESTINVS COMPSIT AD OMNE DECVS.]

DE BONIFAC. PAPA.

Ad sepulchrum verò Bonifacij Papæ ista[c]:

[c] Antiq. inscr. in Append. pag. 1165. num. 415.

POSTQVAM MORS CHRISTI PRO NOBIS MORTE PERISTI
IN DOMINI FAMVLOS NIL TIBI IVRIS ERIT
PONE TRVCEM RABIEM NON EST SÆVIRE POTESTAS
D AVT QVID VICTA FVRIS NIL NOCITVRA PIIS
HOC SI QVIDEM MELIVS *DEMISSO VIVITVR ORBE
CVM TAMEN VT VIVAT HIC SIBI QVISQVE FACIT
*HIC SITA SVNT PAPÆ BONIFACII MEMBRA SEPVLCHRO
PONTIFICALE SACRVM QVI BENE GESSIT OPVS
IVSTITIÆ CVSTOS RECTVS PATIENSQVE BENIGNVS
CVLTVS IN ELOQVIIS ET PIETATE PLACENS
FLETE ERGO MECVM PASTORIS FVNERA CVNCTI
QVOS TÆDET CITIVS HIS CARVISSE BONIS.]

* DEMISSE

* f. HOC

Itemque Bonifacij.

SEDIS APOSTOLICÆ PRIMÆVIS MILES AB ANNIS
POST ETIAM TOTO PRÆSVL IN ORBE SACER
MEMBRA BEATA SENEX BONIFACIVS HIC SVA CLAVSIT
CERTVS IN ADVENTV GLORIFICANDA DEI
MITIS ADVNAVIT DIVISVM PASTOR OVILE
VEXATOS REFOVENS HOSTE CADENTE GREGES
IRAM SVPPLICIBVS HVMILI DE CORDE REMISIT
DEBELLANS CVNCTOS SIMPLICITATE DOLOS
EGIT NE STERILIS ROMAM CONSVMERET ANNVS
NVNC ORANDO FVGANS NVNC MISERANDO FAMEM
QVIS TE SANCTE PARENS CVM CHRISTO NESCIAT ESSE
SPLENDIDA QVEM TECVM VITA FVISSE PROBAT.]

Cùm autem——

n. 7. *Anno* 425. *pag.* 499. *B* 10. subdantur arbitrio, &c. *adde:* Quæ desunt reliqua A
constitutionis huius in codice Theodosiano iam cuso, ex scripto antiquo volumine
ita supplentur: Itaque auctoritas tua in omni æuo mansura in prouinciarum missa
notitiam, præcipiat, etiam sub pœna sacrilegij, custodiri. Specialiter id illustribus com-
prehensura præceptis, vt in omnibus circa Ecclesiastica veterum Principum statuta ser-
uentur. Diuersos verò Episcopos nefarium Pelagiani & Cælestiani dogmatis errorem
sequentes, per * Patroclum sacræ legis Antistitem præcipimus conueniri. Quos quia
confidimus emendari: nisi intra viginti dies à conuentionis tempore, intra quos delibe-
randi tribuimus facultatem, errata correxerint, sesequè Catholicorum Fidei reddide-
rint; Gallicanis regionibus expelli, atque in eorum locum sacerdotium fidelius subro-
gari; quatenus præsentis erroris macula de populorum animis tergatur, & futuræ bo-
num disciplinæ iussionis instituat. Sanè quia religiosos populos nullis decet superstí-
tionibus deprauari, Manichæos, &c. *prout inferius ex eodem cuso codice Theodosiano*
descripta leges. & post hæc quæ sequuntur: Iudæis quoque vel Paganis causas agendi, vel
militandi licentiam denegamus, quibus Christianæ legis nolumus seruire personas, ne B
occasione dominorum vitam venerandæ religionis immutent. Omnes igitur personas
erroris infausti iubemus excludi, nisi his emendatio matura subuenerit. Datum octauo
Idus Iulij Aquileiæ. Conspl. domino Theodosio Aug. x 1. & Valentiniano Cæs. Coss.
In cuso autem codice sic: Dat. octauo Idus Octobris ——

* Patroclus erat Episcopus Arelatensis.

n. 19 *Anno* 425. *pag.* 501. *E* 4. hæc Socrates, *adde*: Sed error irrepsit in assertum ab eo
numerum annorum sedis Attici: nam non annos viginti vnum, sed tantùm decem
& nouem, menses septem, minùs diebus tribus sedisse, reuerà reperitur: nam idem
ipse atque Sozomenus testantur, sedere cœpisse anno Christi quadringentesimo sexto,
tertio Idus Martij, & hoc anno, sexto Idus Octobris mortuus est. Vacauit ——

n. 74 *Anno* 430. *pag.* 562. *A* 8. Successit hic Quoduultdeo, qui Aurelio fuerat subro-
gatus, *corrige*: Successit hic Genadio, qui à viuente adhuc Aurelio sibi fuerat subro-
gatus, vt superiùs, cùm actum est de secundo Concilio Carthaginensi, est demonstra- C
tum. Capreolum autem ante non post Quoduultdeum sedisse, ex Victore Vticensi
possumus intelligere. hæc quo ad S. Augustini ad Synodum vocationem.
Considera ——

n. 23 *Anno* 431. *pag.* 573. *E* 10. qui in locum (vt dictum est) Quoduultdei fuerat subro-
gatus, *corrige*: qui in locum Genedij (vt dictum est) fuerat subrogatus.

n. 135. *Eodem anno* 431. *pag.* 604 *C* 1. à tempore nimirum aduentus Ioannis Episcopi An-
tiocheni, *corrige*: à tempore quo Cyrillus & alij Episcopi ad Synodum conuenerunt
circa principium mensis Iunij, quo huiusmodi ——

n. 195. *Eodem anno, pag.* 620. *B* 5. ad Pacatum inscripta profitetur, *adde*: Post hæc autem à D
nobis edita, contigit ad nos mitti Florentia à Magno Duce Etruriæ Ferdinando epistó-
las eiusdem S. Paulini, descriptas ex antiquo codice bibliothecæ Mediceæ, post
quas inerat Vranij de vita & obitu ipsius Paulini ad Pacatum scriptio. in qua inte-
grè absque vnius apicis diminutione legitur tota illa historia de redempto à S. Pau-
lino sui permutatione filio viduæ vsque ad eius ex Africa Nolam reditum, prout
à S. Gregorio descripta legitur, vt euidenter appareat, ea quæ ab eo in Dialogis de
S. Paulino scripta leguntur, ab Vranio ipsum totidem verbis exscripsisse. Sed quid acci-
dit? Cùm videret librarius, vel quisquis alius ille fuerit, eadem quæ ab Vranio nar-
rantur, scribi pariter à S. Gregorio: superfluum existimans repetere eadem, decentius
verò ipsa exscribere ex S. Gregorio Papa longè celebrioris nominis auctore; eadem
præteriit in Vranio, quæ inferius describeret ex Gregorio. Verùm fideliùs actum per E
scriptorem Medicei Codicis, quem non piguit post descripta ea omnia, vt inuenit in
illa Vranij lucubratione, rursum eadem (relicto Codice vt inuenit integro absque de-
curtatione) describere ex S. Gregorio. cui hoc nomine debemus plurimum, dum adeò
nobilem historiam, ex quo primùm fonte manarit, ostendit; nempe ex Vranio, qui
eiusdem S. Paulini tempore vixit, ex eo verò ipsa fluxerit in Gregorium, qui post
eum annis fermè ducentis ea descripserit. non autem econtrà ex Gregorio in Vra-
nio confutam vllo modo aliquis dicere poterit, qui in Vranio connexionem verbo-
rum & sententiarum ipsius accuratè considerabit, in quibus scissuram facilè recogno-
scet. At de ipsa historia ab Vranio primùm descripta hactenus.
Porrò eius obitum ——

VRANII DE VITA S. PAVLINI SCRIPTIO.

Anno

Universidad de Deusto
Biblioteca

A [illegible]7 *Anno* 432. *pag.* 631. *C* IO. SPERARE FVTVRA. *hæc adde :* Sunt Dei beneficio & alia cum Pontificis vetera monimenta refossa, & ex abditis in lucem edita, atque in primis eiusdem sepulchri epitaphium, quod sic se habet [a]:

[a] *Antiq. in scrip. in Append. p.* 1171. *num.* 5. CAELESTINI PAP. EPITAPHIVM.

FRÆSVL APOSTOLICÆ SEDIS VENERABILIS OMNI
QVEM REXIT POPVLO DECIMVM DVM CONDERET ANNVM
CÆLESTINVS AGENS VITAM MIGRAVIT IN ILLAM
DEBITA QVÆ SANCTIS ÆTERNOS REDDIT HONORES
CORPORIS HIC TVMVLVS REQVIESCVNT OSSA CINISQVE
NEC PERIT HINC ALIQVID DOMINO CARO CVNCTA RESVRGIT
TERRENVM NVNC TERRA TEGIT MENS NESCIA MORTIS
VIVIT ET ASPECTV FRVITVR BENE CONSCIA CHRISTI.]

Sed de Cælestino ——

B [illegible] *Anno* 432. *pag.* 645. *A* 7. hucusque Gregorius. *adde*: Sed vbi Laudiacum dicitur, restitue Langiacum. est oppidum sex millibus Gallicanis distans ab ipsa Turonensi ciuitate, situm ad flumen Ligeris, quod vulgò vocatur Langey.

His item Consulibus —

n. 12. *Anno* 436. *pag.* 672. *C* 8. Hoc eodem anno Ioannes, *& quæ sequuntur vsque ad finem, omnia hinc dimouenda, restituendáque in locum suum, anno Christi* 440. *in fine ipsius, totidem verbis, tantummodò his mutatis: vt cùm dicitur*, verùm cùm anno sequenti, *corrige*, verùm cùm anno præsenti extent — *& paulo inferiùs*, Theodoreti ad Domnum epistolam reddemus suo loco anno sequenti, *corrige*, Theodoreti ad Domnum epistolam reddimus suo loco anno præsenti.

C *n.* 1 *Anno* 438. *pag.* 675. *E* 2. decimosexto Kal. Februarij, *corrige*, sexto Kal. Februarij.

n. 2. *Anno* 439. *pag.* 682. *C* 7. Solemnem obseruantiam, &c.] *adde :* Extant antiquæ Inscriptiones nuper in lucem proditæ de eadem basilica, iisdem sacris vinculis decorata, Vrbe verò Romana ab ipsis corroborata, his versibus [b]:

[b] *Antiq. inscr. in Append. pag.* 1174. *num.* 46.

HIS SOLIDATA FIDES HIS EST TIBI ROMA CATENIS
PERPETVATA SALVS HARVM CIRCVMDATA NEXV
LIBERA SEMPER ERIS QVID ENIM NON VINCVLA PRÆSTENT
QVÆ TETIGIT QVI CVNCTA POTEST ABSOLVERE VINCTA
HÆC INVICTA MANV VEL RELIGIOSA TRIVMPHO
MOENIA NON VLLO PENITVS QVATIENTVR AB HOSTE
D CLAVDIT ITER BELLIS QVI PORTAM PANDIT IN ASTRIS

THEODOSIVS PATER EVDOCIA CVM CONIVGE VOTVM
CVMQVE SVO SVPPLEX EVDOXIA NOMINE SOLVIT.]

At non in Vrbe tantùm vigebat memoria vinculorum Petri, sed in alia quoque ecclesia, cuius Episcopus Achilles erat; constructaque ecclesia, hisce quatuor eam nobilitauit Inscriptionibus valdè pijs, quas à temporis iniurijs vindicatas hîc descriptas conseceramus immortalitati. sunt huiusmodi: [c]

ECCLESIA IN HONOREM VINCVLORVM D. PETRI STRVCTA AB ACHILLE EPISC.

[c] *Antiq. inscr. in Append. p.* 1172. *n.* 7. 8. 9. 10.

ANTISTES CHRISTI DOMINI DEVOTVS ACHILLES
CVLMINA MAGNA PII STRVXIT HONORE PETRI
E NEMO PVTET VACVAM VENERANDI NOMINIS AVLAM
SISTERE QVOD NON SIT CORPORIS ISTA DOMVS
MAGNA QVIDEM SERVAT VENERABILE ROMA SEPVLCRVM
IN QVO PRO CHRISTI NOMINE PASSVS OBIT
SED NON ET MERITVM MONVMENTA INCLVDERE POSSVNT
NEC QVÆ CORPVS HABENT SAXA TENENT ANIMAM
VICTOR ENIM MVNDI SVPERATA MORTE TRIVMPHANS
SPIRITVS AD SVMMVM PERGIT IN ASTRA DEVM
CVMQVE SIT IN CHRISTO VITA DVRANTE REPOSTVS

AD

Universidad de Deusto
Biblioteca

AD CHRISTVM TOTVS MARTYR VBIQVE VENIT A
ILLE SVOS SANCTOS CVNCTIS CREDENTIBVS OFFERT
PER QVOS SVPPLICIBVS PRÆSTAT OPEM FAMVLIS.

Est aliud ibidem positum epitaphium his versibus:

QVIDNAM IGITVR MIRVM MAGNO SI CVLMINA PETRO
QVOLIBET EXISTANT ÆDIFICATA LOCO
CVM QVÆ PER TOTVM CELEBRATVR ECCLESIA MVNDVM
IN FVNDAMENTO FIXA PETRO MANEAT B
NAMQVE ILLVM DEVS IPSE CAPVT QVI CORPORIS EXTAT
PROPTEREA PETRÆ NOMEN HABERE DEDIT
DICENS ESTO PETRVS QVONIAM FVNDABO SVPER TE
QVAM MIHI NVNC TOTO MOLIOR ORBE DOMVM
IN TE PER CVNCTAS CONSISTIT ECCLESIA GENTES
VINCIT ET INFERNI CARCERIS IMPERIVM
SACRAS NAM CLAVIBVS CÆLORVM CLAVDERE PORTAS
ET RESERARE DEDIT PRO MERITIS HOMINVM
QVÆCVMQVE IN TERRIS FVERIT SENTENTIA PETRI
HÆC ERIT IN CÆLIS SCRIPTA NOTANTE DEO
DIXIT ENIM TV ES MAGNO MIHI NOMINE PETRVS
ET TIBI CÆLORVM FORTIA CLAVSTRA DEDI
HAC DITIONE POTENS TERRA CÆLOQVE PETRVS STAT
ARBITER IN TERRIS IANITOR IN SVPERIS.]

Sed adhuc ibidem rursus aliud epigramma, vbi de vinculis mentio:

QVI ROMAM ROMAQVE VENIS HINC ASPICE MONTEM D
EQVE PETRI SEDE POSCE VIATOR OPEM
QVÆ MERITIS QVÆ SANCTA FIDE DISTAT AB ILLA
CRVX ILLIC REGNVM HIC QVOQVE VINCLA PETRI
OMNIA MAGNANIMVS PASTOR CONSTRVXIT ACHILLIS
SOLLICITAS POPVLI HVC ADHIBETE PRECES

Et in fine tetrastichon, quorum duos primos versus in vsum recipit Ecclesia:

al. IVBENTE SOLVE IVVANTE DEO TERRARVM PETRE CATENAS
QVI FACIS VT PATEANT CÆLESTIA REGNA BEATIS E
IPSE TVA PETRE DISRVMPI VINCVLA IVSSIT
QVI TE CONSTITVIT MVNDANOS SOLVERE NEXVS.]

Sed ad Eudoxiam redeamus. Non prætereant——

N. A. Anno 440. *pag.* 693. *E* 9. ipsi tantùm erigi fornicem triumphalem. *hæc adde:* Repertum est in antiquis chartis, quod excisum in lapide consumptum desiit epitaphium de eadem basilica ab eodem Papa erecta[a]:

[a] *Antiq. inscrip. in Append. pag.* 1170. *nu.* 7.

VIRGO MARIA TIBI XYSTVS NOVA TECTA DICAVIT
DIGNA SALVTIFERO MVNERA VENTRE TVO
TV GENITRIX IGNARA VIRI TE DENIQVE FÆTA
VISCERIBVS SALVIS EDITA NOSTRA SALVS

ECCE

Universidad de Deusto
Biblioteca

A ECCE TVI TESTES VTERI SIBI PRÆMIA PORTANT
SVB PEDIBVSQVE IACET PASSIO CVIQVE SVA
FERRVM FLAMMA FERÆ FLVVIVS SÆVVMQVE VENENVM
TOT TAMEN HAS MORTES VNA CORONA MANET.]

Sed & alia extat ibidem adhuc de eodem Sixto Papa his versibus antiqua memoria[a]:

[a] *Antiq. in scrip. in Append. p. 1174. num. 7.*

CEDE PRIVS NOMEN NOVITATI CEDE VETVSTAS
REGIA LÆTANTER VOTA DICARE LIBET
HÆC PETRI PAVLIQVE SIMVL NVNC NOMINE SIGNO
B XYSTVS APOSTOLICÆ SEDIS HONORE FRVENS
VNVM QVÆSO PARES VNVM DVO SVMITE MVNVS
VNVS HONOR CELEBRAT QVOS HABET VNA FIDES
PRESBYTERI TAMEN HIC LABOR EST ET CVRA PHILIPPI
POSTQVAM* EFESI CHRISTVS VICIT VTRIQVE POLO
PRÆMIA DISCIPVLIS MERVIT VINCENTE MAGISTRO
HANC PALMAM FIDEI RETTVLIT INDE SENEX.]

* *f.* EPHESI

Quæ verò eiusdem Pontificis precibus fecerit Imperator: sic subdit in eadem epistola Hadr ——.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca